4001

SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM

Historia Literaria

A CHRISTO Nato usque ad SÆCULUM XIV.
Facili Methodo digesta.

QUA

De Vita illorum ac Rebus gestis, de Secta, Dogmatibus, Elogio, Stylo; de Scriptis genuinis, dubiis, supposititiis, ineditis, deperditis, Fragmentis; deque variis Operum Editionibus perspicuè agitur.

ACCEDUNT

SCRIPTORES GENTILES,
Christianæ Religionis Oppugnatores; & cujusvis Sæculi BREVIARIUM.

Inseruntur suis locis Veterum aliquot Opuscula & Fragmenta, tum Græca, tum Latina hactenus inedita.

Præmissa denique PROLEGOMENA, quibus plurima ad Antiquitatis Ecclesiasticæ studium spectantia traduntur.

Opus Indicibus necessariis instructum.

AUTORE
GUILIELMO CAVE, SS. Theol. Profes.
Canonico Windesoriensi.

Accedit ab Alia Manu
APPENDIX ab ineunte *Sæculo* XIV. ad Annum usque MDXVII.

LONDINI,
Typis *T. H.* & Impensis RICHARDI CHISWELL ad insigne *Rosæ Coronatæ* in Cœmeterio D. *Pauli*. MDCLXXXVIII.

SCRIPTORUM

ECCLESIASTICORUM

Historia Literaria.

Imprimatur

Hic Liber cui Titulus
(*Scriptorum Ecclesiasticorum Historia.*)

Ex Ædibus Lambhithanis, Jan. 10. 1687.

Joannes Battely R^mo^. in Christo Patri ac D^no^. D^no^. Wilhelmo Archiepiscopo Cantuariensi à Sacris Domesticis.

SANCTISSIMÆ CHARISSIMÆQUE

MATRI

ECCLESIÆ ANGLICANÆ,

Quod fœlix faustumque sit.

OPUS, Mater, sub tuis Auspiciis natum, in Filiorum tuorum usum præcipuè elaboratum, tuoque proinde Nomini jure merito nuncupandum, in publicum emitto. Te certè tanquam veræ pietatis Magistram, Catholicæ Doctrinæ Vindicem, pulcherrimum primævæ Antiquitatis Archetypum colunt ac venerantur omnes, quotquot iniquo partium studio non ducuntur. Fides tua eadem quæ Sanctis olim semel tradita; à te stant Patrum dogmata, Conciliorum Decreta; à te omnia Veteris Ecclesiæ Symbola, nullis quæsitis coloribus fucata, nullis novis Fidei Articulis aucta vel interpolata: In tuis scriniis divina servantur Oracula, non ἐν τοῖς ἀποκρύφοις recondita, non intra Clathros & Cancellos reposita, non solis doctis & πολυγλώττοις cognita, sed familiari sermone exposita, in templis, ædibus, officinis lecta, cuivis nota, ubivis obvia. *Utilis* siquidem *est omnis Scriptura divinitùs inspirata, & hâc unâ ratione à Spiritu S. conscripta,* (notante D. Basilio Procem. in Psalm. p. 125.) ἵν' ὥσπερ ἐν κοινῷ τῶν ψυχῶν ἰατρείῳ, πάντες ἄνθρωποι τὸ ἴαμα τοῦ οἰκείου πάθους ἕκαστος ἐκλεγώμεθα; *ut ex eâ, haud secus atque è communi curandarum animarum officina, medelam suo quisque morbo salutarem & accommodam queat seligere.* Penès te Sacramentis Dominicis sua stat dignitas, reverentia, & integritas illibata; veneranda, inquam, Christianæ Religionis mysteria, non numero septenario tumida, non portentosis dogmatibus gravida, non ludicris & ineptis ritibus onusta, sed pura, sincera, simplicia, qualia à Domino olim instituta, ab Apostolis tradita. Templa tibi casta, decora, venusta; neque squalore sordida,

neque

neque ad pompam theatricam extructa & ornata; non corrasis undique Reliquiarum thecis turgida, nec immenso lampadum chrystallinarum splendore rutilantia, non superba elegantissimis, nullaque non arte pretioque limatis Sanctorum Imaginibus, quas non nisi *contra Scripturarum & Religionis nostræ auctoritatem* in Ecclesia Christi retineri posse, disertè olim affirmavit Epiphanius. Cultum tuum publicum verè primævum esse, catholicum, pium, Deoque dignum testantur singula tuæ Liturgiæ munera, solennes Precum formulæ, quique in sacris usurpantur Ritus & Ceremoniæ, numero paucæ, institutione graves, observatione utiles. In te antiquum, & ab ipsis Apostolis acceptum regimen miramur pariter ac prædicamus, Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum Ordines sibimet invicem succedentes: Potestatem tibi à Domino concessam intra proprios limites coerces; quæ *Cæsaris sunt, Cæsari* in solidum *tribuis*, quæ *Dei Deo*: Apud te, si unquam aliàs, sacro-sancta Regum majestas intemerata conservatur, suisque nullo invidente, nullo convellente, gaudet privilegiis. Habent penès te honorem suum vetusti Canones, quorum potiorem partem in Codicem tuum Synodicum transcripsisti: ad hos, quantum hodierna ferent tempora, temet totum componis, optasque enixè, ut pristinæ disciplinæ vigor in integrum restituatur. Paucis agam: In te renovatam intuemur ævi Cyprianici simplicitatem, Constantiniani zelum ac puritatem, Theodosiani decus & εὐταξίαν, utinam addere liceret, & felicitatem. Vigeat apud te magis magisque antiqua fides, virtus, simplicitas; sint Laici tui moribus inculpati, in fide firmi fortesque; sint Sacerdotes tui justitia amicti, doctrina ornati, & sit in omne ævum, ut hactenus, *stupor mundi Clerus Britannus*. Propitios experiaris serenissimum Regem, *omnesque in eminentiâ constitutos*, ut pro quorum salute indies ad Deum preces fundis, eorum præsidio muniaris, tuique omnes *vitam agant quietam ac tranquillam, cum omni pietate & gravitate*: Ita vovet, optat, & ex animo precatur

Dat. in Colleg.
Windesor. IV.
Non. Octobr.
MDCLXXXVIII.

Filiorum tuorum minimus

GUILIELMUS CAVE.

Εἰς τὸν τιμαλφέστατον Θεολόγον Βίλελμον Κάβιον τὸν ἀληθῶς τετυχηκότα πάσης παιδείας, καὶ ἱερᾶς κριτικῆς τὰ πρῶτα.

Χαῖρ' ἄνερ περιπόθητε, φίλος μακάρεσσιν ἀκούεις,
Καὶ θνητοῖς φίλος εἶ, καὶ φίλος ἐσσὶ Θεῷ·
Πολλοί μεν, κ' ἀγαθοί τε πάλαι πολυΐστορες ἄνδρες
Τῶν πατέρων πράξεις, καὶ καλὰ μαρτύρια,
Τάς τε γραφάς, τίνες εἰσὶ νόθαι, ἢ γνήσιαί εἰσι
Λυγρὰ διέκειναν δόγματά τ' αἱρετικῶν,
Εὐσέβιος μάλα κλειτὸς Ἐπίσκοπος, εἶτα μετ' αὐτὸν
Στριδωνόθε χολικὸς πρεσβύτερος στομάχου,
Γεννάδιος καὶ Μασσιλιώτης βραχύ τι πλησιάζων
Συγγραφίας ἐπίθη τοὺς παραλειπομένους.
Ταῦτα πέλει, ὅτε δῖα Θέμις, καὶ δῖος Ἀπόλλων,
Καὶ χάριτες γνωσταὶ πατράσιν αἰδοίμοις·
Ὕστερον ἐς κλυδῶνα κακῶν ἄποτον κατέβαινε
Ναῦς ἱερά, τλήμων φρικαλέαν ταραχήν,
Αἰθέρι μίσγετο πόντος, ἐν ὕδασι λύετο ἄστρα,
Βαρβαρότης ἐκράτει ἀντιθέου στόματος,
Ἑλλὰς κ' ἤμην Ἑλλὰς ἔην, καὶ πότνια Ῥώμη
Ἀρκτῴοις γίνεται λεία τερπαιοφόροις,
Καὶ τότε Ἰσίδωρος, Ὀνώριος, Ἰλδέφονσος,
(Ὡς τότε φοίνικες Θεολόγοι Σπάνιοι)
Σιγίβερτος ἐὼν μοναχὸς τῆς Γέμβλακος αἴης,
Τριτθέμιος μαγικῆς, φασὶ, ἐπιστάμενος,
(Ὧνπερ πολλὰ μὲν ἐσθλά, μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά)
Λαμπρυνάσ' ὀλίγον τὸν σκοτόεντα χρόνον.
Συγγίνωσκέ μοι, ὄλβι' ἄνερ, μακάρεσσιν ἐνωθεὶς
Φώτιε συμπάσαις τὸ κλέος ἀντολίας,
Φώτιε Ῥωμαίων βροντῇσι κεραυνοβοληθείς,
Καὶ μᾶλλον τοίνυν οὐρανίοισι φίλος,
Παντοδαπῆς τῆς παιδείας ἔτυχες σὺ ἀληθῶς,
Τῆς μὲν Ῥωμαϊκῆς, τῆς δὲ καὶ Ἑλλαδικῆς·
Ἀνθεσί σε στεφανῶν ὕμνων εἰς ταυτὸ συνῆλθε,
Καὶ καλαφωτίζειν λυχνίσιν ἥλιον·
Ἀλλ' ἀνεγειρομένης, Μούσαις ἅμα, θεοσεβείας,
Οὐκ ὀλίγοι πατέρων ἱστορέουσι βίους·
Ξῖστος, Ποσσηβῖνος, Ἀύβερτός τε Μιραῖος,
Γεσνῆρος, Ῥίβετος, καὶ Κόκος ἠμάθαπτος,
Βελλαρμῖνος ἀνελλήνιστος ἐὼν (μέγα Θαῦμα) δικάζων
Ἀλλότρι' Ἑλλήνων γράμματ' ὑποκριτικῶς,
Λαββαῖος μετέπειτα κριτὴς δεινὸς, μάλα πικρὸς,
Ἑλλάδος οὐ ξεῖνος, τοῦ δὲ πρέποντος ἐών·
Ὕστατος Οὔδινος σφόδρα κλεπτικὸς, οὐ ἀπὸ βίβλου
Ἄλλων ὅσσον ἔχει, τόσσον ἀφεῖλκε βίβλων,
Τυποθετῶν πίτλας, σημεῖά τε βιβλιοπωλῶν,
Σφάλματα καὶ κηπσῦ, οὐδενὸς ἄλλα πέλει·
Αὐτῷ σοῦ ἀεὶ κληῒς ἐπὶ γλώσσῃ τε βέβηκεν,
Οὐ ἀπό μεν φρέατος ἤντλεε πλεῖστον ὕδωρ·
Αὐτάρ σὺ τέλος ἦν Σπάρτην ἀνά, σεμνὲ, λεληφώς
Χαρτοφύλαξ ποτὲ, νῦν Οἰκονόμος γέγονας,
Κρυπτ' ἀποφαινόμενος κειμήλια βιβλιοθηκῶν,
Ὀρθοδοξαγνωστῶν, ἄλλα καὶ αἱρετικῶν
Κύρια δόγματα, ἀρχαῖ' ἤδη, τέθμι' ἀνάκτων,
Γράμματ' ἐπικοπικά, σχίσματα, καὶ συνόδους·
Κύδιμε χαῖρ' ἄνερ, βαθυγήρως ἄλκιμος εἴης,
Σοί σθένος ἄγναμπτον, καὶ μέλεα στιβαρά·
Μακρόβιος γήρατι δίκην Πυλίου τριγέροντος,
Οὗ ῥέεν ἐκ γλώσσης τῶν μέλιτος γλυκίων.

Σὸς καδδύναμιν,

AB. SELLERUS.

TABULA

TABELLA SÆCULORUM.

APPENDIX.

ELENCHUS

ELENCHUS Autorum, Scriptorumque recentiorum, una cum Editionibus, quibus in condendo hoc Opere usi sumus.

A.

ACTA *Eruditorum, Lipsiæ* ab anno 1682. 4°.
Melchior Adamus.
Vitæ Germanorum Theologorum, *Francof.* 1653. 8°.
Vitæ Germanorum Jurisconsultorum, *Heidelbergæ* 1620. 8°.
Vitæ Germanorum Philosophorum, *Heidelbergæ* 1615. 8°.
Antonius Alegre.
Paradisus Carmelitici decoris, *Lugd.* 1639. fol.
Leo Allatius.
De Ecclesiæ Occidentalis & Orientalis perpetuâ consensione libri tres, *Colon.* reverà *Amstelod.* 1648. 4°.
De libris Ecclesiasticis Græcorum dissertationes duæ, *Paris.* 1645 4°.
De Scriptis Symeonum Diatriba, *Paris.* 1664. 4°.
Eustathii Antiocheni opera ab eo edita, *Lugd.* 1629. 4°.
Græciæ Orthodoxæ Tom. 2. *Rom.* 1652, 1659. 4°.
De Ecclesiæ Occident. & Orient. consensione in dogmate de Purgatorio, *Rom.* 1655. 8°.
H. Hottingerus fraudis & imposturæ convictus, *Rom.* 1661. 8°.
De octavâ Synodo Photianâ liber, *Rom.* 1662. 8°.
De Psellis, & eorum scriptis Diatriba, *Rom.* 1630. 4°.
Apes urbanæ, sive de viris illustribus, &c. *Rom.* 1633. 8°.
Symmicta, sive Opuscula, &c. Gr. Lat. *Colon.* (i. e.) *Amstelod.* 1653. 8°.
Edmundus Albertinus.
De Eucharistiæ Sacramento libri tres, *Davent.* 1654. fol.
De Georgiis & eorum scriptis Diatriba, edita inter notas ad Georg. Acropolit. *Paris.* 1651. fol.
De Methodiorum scriptis Diatriba præfixa not. ad Methodii Convivium, *Rom.* 1656. 8°.
P. Allix.
Dissertatio de Tertulliani vitâ & scriptis, *Paris.* 1679. 8°.
Antiquitates Universitatis Oxoniensis, *Oxon.* 1674. fol.
Petrus Arcudius.
Opuscula Aurea Theologica, gr. lat. *Rom.* 1630. 4°.
Auctuarium Bibliothecæ Patrum gr. lat. 2 vol. *Paris.* 1624. fol.
Ambrosius de Altamura.
Bibliotheca Dominicana, *Rom.* 1677. fol.
Nicolaus Antonius.
Bibliotheca Hispana, sive de Scriptoribus qui ab an. 1500. floruerunt, &c. 2 vol. *Rom.* 1672. fol.
Joannes Aventinus.
Annales Boiorum, *Ingolstad.* 1554. fol.
Augustinus Justinianus.
Porchetum Salvaticum edidit, *Paris.* 1520. fol.
Augustinus Florentinus.
Historia Camaldulensis, *Florent.* 1575. 4°.

B.

Stephanus Baluzius.
Nova collectio Conciliorum, *Par.* 1683. fol.
Miscellanea, h. e. Collectio veterum monumentorum, &c. 4 Tom. *Parif.* 1679. & seqq. annis, 8°.
Edidit etiam, & notis illustravit Salvianum, Reginonem, Agobardum, Capitularia, &c.
Cæsar Baronius.
Annales Ecclesiastici XII. Tom. *Antv.* 1612. fol.
Martyrologium, *Antv.* 1589. fol.
L. de la Barre.
Historia Christiana vet. Patrum, *Parif.* 1583. fol.
Gasper Barthius.
Edidit Claudianum, Gallum, &c.
Joannes Baleus.
Illustrium Angliæ Scriptorum Catalogus, *Bas.* 1559. f.
Balthasar Bebelius.
Antiquitates Ecclesiasticæ III. priorum Sæculorum, *Argentor.* 1669. 8°.
Pet. Bellonius.
Observationes rerum memorab. in Oriente, *Antverp.* 1589. 8°.
Gulielmus Beveregius.
Pandectæ Canonum gr. lat. 2 vol. *Oxon.* 1672. fol.
Theodorus Beza.
Edidit Theodorum de incarnatione Domini gr. lat. *Genevæ* 1576. 4°.
Franciscus Bivarus.
Dextri Chronicon cum notis edidit, *Lugd.* 1627. fol.
Bibliotheca Patrum editionis novissimæ, XXVII. vol. *Lugd.* 1677. f. N. B. nos hanceditionem secutos esse, tum quod cæteris copiosior sit, tum quod optimas Scriptorum Occidentalium editiones notis illustratas ubiq; exhibet.
Bibliothecæ Thuanæ Catologus, *Parif.* 1679. 2 vol. 8°.
Bibliothecæ Lugduno-Batavæ Catalogus, *Lugd. Bat.* 1674. 4°.
Marg. Bignæus.
Appendix ad B. PP. quâ Poetæ Christiani, tum Græci, tum Latini continentur, *Parif.* 1624. fol.
Bibliotheca Cluniacensis, Parif. 1614. 4°.
Rob. Bellarminus.
De Scriptoribus Ecclesiasticis, *Parif.* 1658. 8°.
Olaus Borrichius.
Dissertationes Academicæ de Poetis, *Francof.* 1683. 4°.
Joannes Bona.
De rebus Liturgicis, *Parif.* 1676. 8°.
De divinâ Psalmodiâ, *Parif.* 1663. 4°.
David Blondellus.
Pseudo-Isidorus, & Turrianus Vapulans, *Genevæ* 1628. 4°.
De Sybillis, Anglicè, *Lond.* 1656. fol.
Philippus Brietius Soc. Jesu.
Annales mundi, sive Chronicon universale, *Parif.* 1662. 3 vol. 12°.
Jacobus Bonfrerius.
Eusebius de locis Hebraicis, gr. lat. cum notis, *Parif.* 1659. fol.
Ægidius Bucherius.
De doctrinâ Temporum, *Antv.* 1634. fol.
Joan. à Bosco.
Bibliotheca Floriacensis, *Lugd.* 1605. 8°.
Joannes Boisardus.
Icones illustrium virorum IV. Tom. *Francof.* 1597, &c. 4°.
Janus Maria Brasichellanus.

Index

Index Romanus, *Rom.* 1607. 8o.

Ægidius Bucherius.

Commentarius in Victorii Canonem Paschalem, *Antv.* 1634. fol.

Abrahamus Bzovius.

Annales Ecclesiast. 7 vol. fol. *Col.* 1621. & seqq.

C.

David Camerarius.

De Scotorum fortitudine, &c. *Parif.* 1631. 4o.

Hen. Canisius.

Antiquæ Lectiones Tom. VI. *Ingolst.* 1601, &c. 4o.

Melchior Canus.

Locorum communium lib. XII. *Venet.* 1567. 8o.

Hen. Lud. Castaneus Rupipozeus.

Nomenclatura Cardinalium (sed suppresso Auctoris nomine) *Parif.* 1615. 4o.

Guliel. Cambdenus, Anglus.

Britannia, *Amstelod.* 1662. fol.

Joan. Chapeavillus.

Rerum Leodicensium Historia, *Leod.* 1612.

Andreas du-Chesnius, sive *Quercitanus.*

Rerum Francicarum Scriptores, Tom. V. *Parif.* 1636, 1649. fol.

Rerum Normannicar. Scriptores, *Parif.* 1619. f.

Claudius Coussardus.

Edidit Reinerium de Catharis & Leonistis, *Parif.* 1548.

Isaacus Casaubonus.

Exercitationes ad Annales Baronii, *Lond.* 1614. f.

Joann. Jac. Chiffletius.

De Antiquitatibus Vesontinis, *Lugd.* 1619. 4o.

Georgius Cassander.

Opera, *Parif.* 1616. f.

Laertius Cherubinus.

Bullarium Magnum, *Romæ* 1638. 3 vol. f.

P. Fr. Chiffletius.

Bedæ Historia Ecclesiastica, *Parif.* 1681. 4o.

Joan. Bapt. Catumsyritus.

Vera utriusque Ecclesiæ Sacramentorum Concordia, *Ven.* 1632. 4o.

Ludov. Cellotius.

Hincmari Opuscula aliquot, *Parif.* 1658. 4o.

Carolus Le Coint, Trecensis, Scriptor accuratus, cujus calculos in rebus Gallicis præcipuè secutus sum.

Annales Ecclesiastici Francorum ad an. *vix.* 845. 8 vol. fol. *Parif.* ab anno 1665, usque ad annum 1683.

Franciscus Combefis.

Bibliothecæ Patrum Græco-lat. Auctuarium novum, 2 vol. *Parif.* 1648. f.

Auctuarium novissimum Gr. Lat. *Parif.* 1672.

Originum CP. Manipulus Gr. Lat. *Parif.* 1664. 4o.

Edidit item Andream Cretensem, Amphilochium, &c.

Concilia Maxima, Editionis novissimæ, per Labbeum & Cossartium, XVIII. vol. *Parif.* 1672. f.

J. Bapt. Cotelerius.

Patres Apostolici Gr. Lat. cum notis, *Parif.* 1672. fol.

Ecclesiæ Græcæ monumenta, 3 vol. *Parif.* 1677, 1681, 1687. 4o.

Edidit etiam Chrysostomum in Psalm. & Dan. *Parif.* 1661. 4o.

Martinus Crucius.

Turco-Græcia Gr. Lat. *Baf.* 1584. f.

Jo. Croius.

Specimen conjecturarum & observationum in loca quædam, Origenis, Irenæi, Tertulliani, & Epiphanii, 1632. 8.

D.

DErmicius *Thadæi*, Nitela Franciscanæ Religionis, *Lugd.* 1627. 4°.
Dorotheus Metropolita Monembaziensis, Synopsis Historiarum ab orbe condito usque ad captam Constantinopolim, Græcè vulgari idiomate, *Venet.* 1631. 4°.
Ludovicus Datticbius.
Flores Historiæ Cardinalium, *Paris.* 1660. III. Tom. fol.
Lucas Dacherius.
Veterum aliquot Spicilegium, vol. 13. *Paris.* 1665. & seqq. annis 4°.
Edidit item Lanfrancum, Guibertum, &c.
Joannes Conradus Danhawerus.
Christeis, seu de statu Ecclesiæ trisæculari, *Argentor.* 1646. 4°.
Mart. Del-Rio.
Edidit Orentii Commonitorium, &c.
Henricus Dodwellus.
Dissertationes Cyprianicæ, *Oxon.* 1684. 8°.
Dissertatio de jure Laicorum sacerdotali, *Lond.* 1685. 8°.
Dissertatio singularis de Pontificum Rom. primævâ successione, *Lond.* 1688. 4°.
Chronologia Novi Testamenti MS.
Theodorus Douza.
Edidit Georgium Acropolit. cum versione & notis, *Lugd. Bat.* 1614. 8°.

E.

JOannes *Eichelius.*
Procopii Historia Arcana Gr. Lat. cum Animadversionibus, *Helmstad.* 1654. 4°.
Desiderius Erasmus.
Epistolæ, *Londini* 1642. fol.
Ciceronianus, *Basil.* 1529. 8°.

F.

GEorgius *Fabricius.*
Poetas Christianos veteres collegit, & edidit, *Basil.* 1564. 4°.
Franciscus Feuardentius.
Irenæum, Ildefonsum, &c. cum notis edidit.
Joannes Foxus, Anglus. Acta & Monumenta Ecclesiæ, *Lond.* 1641. f. Anglicè.
Joachimus Fellerus Profes. Lipsiensis.
Catalogus Codicum MSS. Bibliothecæ Lipsiensis, *Lipsiæ* 1686. 12°.
Marquardus Freherus.
Rerum Germannicarum Scriptores, 3 vol. *Francofurt.* 1600. fol.
Chronologia, Juri Græco-Romano præmissa.
Carolus du-Fresne, Conciliarius, & Quæstor regius.
Edidit Cinnamum cum notis Historicis & Philologicis, notasque addidit in Niceph. Briennium.
Historia, i. e. Familia Byzantina, &c. *Paris.* 1680. fol.
Joannes Forbesius.
Instructiones Historico-Theologicæ, *Amstel.* 1645. fol.
Valent. Forsterus.
Historia Juris Civilis, *Genev.* 1609. 8°

G.

JAcobus *Gaddius.*
De Scriptoribus non-Ecclesiasticis, 2 vol. f. *Florent.* 1648. & *Lugd.* 1649.
Joannes Garnerius.

Edidit

Edidit Theodoriti Tomum quintum, Marii Mercatoris opera, cum notis & dissertationibus, Liberati Breviarium, &c.

Gilbertus Genebrardus.
Chrongraphiæ libri 4. *Lugd.* 1609. fol.

Conradus Gesnerus.
Edidit Antonium Melissam, Gr. Lat. *Tigur.* 1546. fol.

Girolamo Ghilini.
Theatro de Huomini literati, *Venet.* 1647. 4o.

Jacobus Goar Parisinus.
Rituale Græcorum Gr. Lat. *Paris.* 1647. fol.

Jacobus Gretserus.
De jure & more prohibendi, expurgandi, & abolendi libros hæreticos & noxios, lib. 2. *Ingolstad.* 1603. 4o.
Supplementum, *ibid.* 1604. 4°.
Edidit III. Tomos de Cruce, *Ingolstad.* 1616. fol.
Item Theodorum Abucaram, Simeonem, &c.

Franciscus Godwinus Episc. Landavensis.
Commentarius de Præsulibus Angliæ, *Lond.* 1616. 4°.

Jacobus Gothofredus.
Philostorgium Gr. Lat. cum dissertationibus edidit, *Geneve* 1643. 4o.

Geographia Nubiensis, Paris. 1619. 4°.

Richardus Gibbonus.
Ailredi opera Theologica edidit, *Duac.* 1631.

Melchior Goldastus.
Monarchia S. imperii Romani, 3 vol. *Hanov.* 1612. fol.
Centuria *Epp.* Philologicarum, *Francof.* 1610. 8°.

Gesta Dei per Francos, sive Orientalium Expeditionum Scriptores à Bongarsio collecti & editi, 2 vol. *Hanov.* 1611. f.

Hugo Grotius.
Historia Gothorum, &c. *Amstel.* 1655. 8°.
Annotationes in S. Scripturam.

H.

P*Etrus Halloix.*
Illustrium Ecclesiæ Orient. Scriptorum vitæ, 2 vol. *Duac.* 1633. f.

Martinus Hankius.
De Scriptoribus Byzantinis, *Lipsiæ* 1677. 4o.

Hebed-Jesu.
Catalogus librorum Chaldæorum, cum notis Abr. Ecchellensis, *Mogunt.* 1655. 8°.

Claudius Hemeræus, Doctor Sorbonicus.
De Academiâ Parisiensi liber, *Paris.* 1637. 4°.

Thomas Hide.
Catalogus librorum Bibliothecæ Bodleianæ, *Oxon.* 1674. fol.

Jacobus Hommius.
Supplementum Patrum, seu varia Patrum opuscula nunc primùm edita cum not. *Paris.* 1684. 8o.

Lucas Holstenius.
Dissertatio de vitâ & scriptis Porphyrii ad calcem Porph. de Abstinentiâ.
Edidit item Codicem Regularum, &c.

David Hoeschelius.
Edidit Græcè cum notis Photii Bibliothecam, Adriani Isagogen, &c.

Joannes Hallervordus.
Spicilegium de Historicis Latinis, *Jenæ,* 1672. 8°.

Joan. Hen. Hottingerus.
Bibliotheca Orientalis, *Tigur.* 1660. 4°.
Historia Orientalis, *Tigur.* 1660. 4°.
Historia Ecclesiastica 9 vol. *Tigur.* 1651. & seqq. annis. 8°.

Petrus Daniel Huetius.

Origeniana

Origeniana, *Rothomag.* 1668. fol.
De origine Fabularum Romanensium Diatriba.
De claris interpretibus liber.

I.

Ludovicus Jacob à S. Carolo.
Bibliotheca Pontificia, *Lugd.* 1643. 4°.
Christophorus Justellus, Pater.
Photii Nomocanon, Gr. Lat. *Parif.* 1615. 4°.
Henricus Justellus fil. & *Gulielmus Voellius.*
Bibliotheca Juris Canonici veteris, Gr. Lat. 2 vol. *Parif.* 1661. fol.
Joannes Jonsius.
De Scriptoribus Historiæ Philosophicæ, *Francof.* 1659. 4°.
Paulus Jovius Novocomensis.
Elogia virorum doctorum, *Basil.* 1571. 8°.
Thomas James.
Ecloga Oxonio-Cantabrigiensis, *Lond.* 1600. 4°.
Index generalis librorum prohibitorum à Pontificiis, *Oxoniæ* 1627. 12°.
De corruptione Scripturæ, Patrum, &c. *Lond.* 1612. 4°. Angl.
Vindiciæ Gregorianæ, *Genevæ* 1625. 4°.
M. Fl. Illyricus.
Catalogus Testium veritatis, *Argentin.* 1562. fol.
Joannes Imperialis.
Musæum Historicum, *Venet.* 1640. 4°.

K.

Petrus Kirstenius.
Vita IV. Evangelistarum, *Brest.* 1610. fol.
Albertus Krantzius, Decanus Hamburgensis.
Metropolis, sive Historia Ecclesiastica Saxoniæ, *Colon.* 1574. 8°.

L.

Philippus Labbeus.
Nova Bibliotheca MSS. librorum, 2 vol. *Parif.* 1657. fol.
Nova Bibliotheca MSS. librorum, sive Specimen antiquarum Lectionum, *Parif.* 1653. 4°.
Conspectus novæ Editionis *Opp.* Damasceni, *Parif.* 1652. 4°.
Dissertatio de Scriptoribus Ecclesiasticis, 2 vol. *Parif.* 1660. 8°.
Petrus Lambecius.
Comment. de Bibliotheca Vindobonensi, *Vien.* 1665, &c. fol.
Origines Hamburgenses, 2 vol. *Hamburg.* 1652, &c. 4°.
Cornelius à Lapide.
Commentaria in S. Scripturam satis nota.
Matthæus Larroquanus.
Dissertatio de Photino Hæretico, *Genev.* 1670. 8°.
Joannis Leusdeni, Philologus Hebræo-Græcus, *Ultraject.* 1670. 4°.
Christianus Lupus.
Epistolæ Patrum de Concilio Ephesino cum scholiis & notis, *Lovan.* 1682. 4°.
J. Ant. Vander Linden.
De scriptis Medicis, *Amstel.* 1662. 8°.
Joannes Launoius.
Gymnasii Navarrensis Historia, 2 vol. *Parif.* 1677. 4°.
Justus Lipsius.
Politicorum libri, inter Lipsii opera.

M.

M.

JOannes *Mabillonius.*
Analecta vetera 4 vol. *Parif.* 1675. & feqq. annis, 8°.
Iter & Mufæum Italicum, *Parif.* 1687. 4°.
Acta Benedictinorum per varia fæcula, vol. 5. *Parif.* 1668. & feqq. annis. f.
Joannes Markius.
De Sybillinis Oraculis, *Franeker.* 1682. 8°.
Magdeburgenfes Centuriatores, Bafil. 1624. fol.
J. Bapt. Marus Canonicus Romanus edidit Victoris III. Pontificis dialogos, & Petrum Diaconum de viris illuftribus Cafin. *Parif.* 1666. 8°.
Joannes Mariana.
Commentarii de rebus Hifpanicis. Hifpan. Illuftr. Tom. 2°. & *Mogunt.* 1605. 4°.
Gilb. Mauguinus, in fupremâ monetarum Curiâ præfes.
Veterum Auctorum, qui IX. fæculo fcripferunt de Prædeftinatione & Gratiâ, Opera, 2 vol. *Parif.* 1650. 4°.
Alphonfus Matamorus.
De eruditis Hifpaniæ viris & Academiis, inter Scriptores Hifpanicos ab Andreâ Schotto in *Hifpaniâ illuftratâ* editos.
Petrus Martyr.
Defenfio Euchariftiæ adv. Gardinerum, *Tigur.* 1559. f.
Loci Communes, *Genevæ* 1624. fol.
Micropresbyticum veterum quorundam brevium Theologorum, *Baf.* 1550. f.
Hugo Menardus.
S. Barnabæ Epiftola cum notis, *Parif.* 1644. 4°.
Joannes Meurfius.
Edidit *Opp.* Conftantini Porphyrogen. &c.
Aubertus Miræus.
Bibliotheca Ecclefiaftica, five Hieronymus, Gennadius, Ildefonfus, &c. cum Notis & Auctuario, *Ant.* 1639. f.
Gerardus Maftrichtius Prof. Duesburg.
Hiftoria Juris Ecclefiaftici & Pontificii, *Duesburg.* 1676. 8°.
Joannes Morinus.
De Pœnitentiâ, *Antv.* 1682. fol.
Alexander Morus.
Notæ in N. Teftamentum unà cum Tena, &c. *Lond.* 1661. fol.
Henricus Meibomius.
Opufcula Hiftorica, *Helmftad.* 1660. 4°.
Richardus Montacutius.
Edidit Photii *Epp.* Eufebium adv. Marcellum, &c. Gr. Lat. cum Notis.
Origines Ecclefiafticæ, *Lond.* 1640. fol.
Arthurus du Monftier.
Neuftria Pia, *Rothom.* 1663. fol.
Stephanus le Moyne.
Varia Sacra, 2 Vol. 4°. *Lugd. Bat.* 1685.

N.

F*Laminius Nobilius.*
Fragmenta veterum Interpret. Græc. Bibl. Walton. T. 6. & alibi.

O.

O*Rthodoxographa S. Patrum Monumenta*, 2 vol. *Bafil.* 1569. f.
Cafimirus Oudin.
Supplementum ad Bellarminum de Script. Ecclef. *Parif.* 1686. 8°.
J. Godfrid. Olearius.
Abacus Patrologicus ordine Alphabetico, *Jenæ* 1673. 8°.

Henricus

P.

Henricus Pantaleon.
De viris illustribus Germaniæ, *Basil.* 1565. f.
Joannes Pappus.
Libellus Synodicus Gr. Lat. cum notis, *Argentorat.* 1601. 4°.
Dionysius Petavius.
Epiphanium, Synesium, &c. Gr. Lat. cum notis edidit.
Paulus Petavius.
Syntagma de Nithardo, *Paris.* 1613. 8°.
Jacobus Petit.
Theodori Pœnitentiale cum notis & dissertationibus, Tom. II. *Paris.* 1677. 4°.
Joannes Picardus.
Edidit Gulielmum Nubrigensem cum notis, *Paris.* 1610. 8°.
Joannes Pistorius.
Scriptores Germanicos edidit, *Francofurt.* 1583. f.
Petrus Pithæus.
Scriptores coætanei XII. *Francof.* 1594. 8°.
Antonius Possevinus.
Apparatus sacer, 2 vol. *Colon.* 1608. fol.
Edvardus Pocockius.
Eutychii Annales Arab. & Lat. *Oxon.* 1659. 4°.
Joannes Pearsonus.
Vindiciæ Epistolarum S. Ignatii, *Cantab.* 1672. 4°.
Dissertationes de successione Romanorum Pontificum, ab *Henrico Dodwello* suppletæ & evulgatæ, *Londini* 1687. 4°.
Ludovicus à Paramo Boroxensis.
De origine & progressu officii S. Inquisitionis, *Matriti* 1598. fol.
Michael Pocciancius.
Catalogus Scriptorum Florentinorum, *Florent.* 1588. 4°.
Æmilius Portus.
Edidit Suidam Gr. Lat. 2 vol. *Geneve* 1619. fol.
Photii Bibliotheca Gr. Lat. *Rothom.* 1653. fol.
Joannes Pitseus.
De illustribus Britanniæ Scriptoribus, *Paris.* 1619. 4°.
Vincentius Placcius.
De Scriptoribus Pseudonymis, *Hamburg.* 1674. 4°.
Joseph Pamphilus.
Chronica Fratrum Eremitarum S. Augustini, *Rom.* 1581. 4°.
Antonius Pagi.
Dissertatio Hypatica, seu de Consulibus Cæsareis, *Lugd.* 1682. 4°.

Q.

Josephus Quesnellius.
Edidit Leonis M. *Opp.* cum notis & dissertationibus, 2 vol. *Paris.* 1676. 4°.

R.

Theophilus Raynaudus.
Erotemata de bonis & malis libris, *Lugd.* 1653. 4°.
Indiculus Sanctorum Lugdunensium, *Lugduni* 1629. 12o.
Anselmi *Opp. Lugd.* 1630. f.
Matthæus Raderus.
Petri Siculi Historia de Manichæis, Gr. Lat. *Ingolstad.* 1604. 4°.
Chronicon Alexandrinum Græcè Lat. *Monachii* 1615. 4°.

Antonius

Antonius Reiserus.
Index librorum Manuscriptorum Bibliothecæ Augustanæ, *Augustæ*, 1675. 4°.
Justus Reuberus.
Rerum Germannicarum Scriptores, *Francof.* 1584. f.
Hieronymus Rubeus.
Historia Ravennat. *Ven.* 1590. f.
Petrus Roverius.
Historia Reomensis, *Parif.* 1637.
Herbertus Rosweydus.
Historia Eremetica, seu vitæ PP. *Antv.* 1628. fol.
Nicolaus Rigaltius.
Tertullianum, Cyprianum, &c. edidit.
Conradus Ritterbusius.
Isidori Pelusiotæ *Epp.* libri quatuor, Gr. Lat. cum notis, *Heidelb.* 1605. f.
Edidit Salvianum cum notis amplissimis, *Altorf.* 1611. 2 vol. 8°.
Nicolaus Reusnerus.
Epp. Turcicæ, *Francof. ad Moenum,* 1598. 4°.
Andreas Rivetus, Criticus sacer, *Genevæ* 1642. 8°.

S.

H*Enricus Savilius.*
Chrysostomi *Opp.* Græcè edidit 8 vol. *Eton.* 1611. f.
Christophorus Sandius.
Notæ ad Vossium de Historicis Latinis, *Amstel.* 1677. 12°.
Tractatus de Veteribus Scriptoribus Ecclesiasticis Hist. Eccl. præfix.
Jacob Salianus.
Annales Veteris Testamenti, *Colon.* 1620. fol.
Andreas Saussayus.
De mysticis Galliæ Scriptoribus, *Parif.* 1639. 4°.
Josephus Scaliger.
De Emendatione temporum, *Lugd. Bat.* 1598.
Trihæreseως Elenchus, *Arnham.* 1619. 4°.
Andreas Schottus.
Isid. Pelus. *Epp.* lib. quintum, Gr. Lat. cum notis edidit, *Francof.* 1629. f.
Hispaniam illustratam edidit *Francofurt.* 1606. f.
Antonius Scipio.
Elogia Abbatum Cassinensium, *Neap.* 1643. f.
Joannes Seldenus.
De Synedriis, 3 vol. *Lond.* 1650. &c. 4°.
Josias Simlerus.
Bibliotheca Gesneri contracta & aucta, *Tigur.* 1574. f.
Jacobus Sirmondus.
Veterum opuscula dogmatica 5. *Parif.* 1630. 8°.
Anastasii Collectanea, *Parif.* 1620. 8°.
Eusebii Pamph. Opuscula xiv. *Parif.* 1643. 8°.
Theodulphi *Opp.* *Parif.* 1646. 8°.
Edidit item Sidonium, Alcim. Avitum, Facundum Hermian. Ennodium, Eugenium, Flodoardum, Hincmarum, &c.
Fr. Spanhemius Junior.
Introductio ad Historiam & Chronologiam sacram, Tom. I. *Lugd. Bat.* 1683. Tom. II. 1687. 4°.
Historia Imaginum restituta, *Lugd. Bat.* 1686. 8°.
Henricus Spelmannus.
Vita Ælfridi, *Oxon.* 1678. f.
Petrus Steuartius.
Auctuarium ad Canisii lectiones antiquas, *Ingolst.* 1616. 4°.
Simon Schardius.

Rerum Germannicarum Scriptores, *Giess.* 1673. f.
Scriptores de potestate imperiali & sacerdotali, *Basil.* 1566. f.
Scriptores de arte Cabalistica, Basil. 1550. f.
Joannes Stella.
Commentarius de vitis ac moribus Pontificum Roman. Anno 1650. 12°. secundum exemplar Basiliense, 1505.
Stephanus de Urbibus cum Commentariis Thomæ de Pinedo, *Amstelodam.* 1678. fol.
Laurentius Surius.
Vitæ Sanctorum ex probatis Authoribus 4 vol. *Colon.* 1617. fol.
Fr. Sweertius.
Athenæ Belgicæ, *Ant.* 1628. f.
Sixtus Senensis.
Bibliotheca Sancta, *Col.* 1586. f.
Scriptores de Officiis & Mysteriis divinis per Melch. Hittorpium editi, *Paris.* 1610. f.
Fredericus Sylburgius.
Saracenica, Gr. Lat. *Heidelb.* 1594. 8°.

T.

JOannes Tilius.
Libri Carolini adv. secundam Synodum Nicænam, *Paris.* 1549. 8°. *Francof.* 1608. 8°.
Jacobus Thomasius.
De Plagio literario, *Lipsiæ* 1673. 4°.
Jos. Maria Thomasius.
Codices Sacramentorum vetustissimi, *viz.* Gelasianus, &c. *Rom.* 1680. 4°.
Cornelius Tollius.
Cinnamum Gr. Lat. cum notis edidit *Ultraject.* 1652. 4°.
J. Ph. Tomasinus.
Illustrium virorum elogia, *Patav.* 1630. 4°.
Bibliothecæ Patavinæ MSS. publicæ & privatæ, *Utini* 1639. 4°.
Joannes Trithemius.
De Scriptoribus Ecclesiasticis, *Paris.* 1512. 4°.

V.

HEnricus Valesius.
Eusebii, Socratis, &c. Historiam Ecclesiasticam, Gr. Lat. cum notis edidit.
Excerpta ex Collectaneis Constantini Porphyr. Gr. Lat. cum notis, *Paris.* 164. 4°.
Gottifredus Vendelinus.
Divinatio de Clementis Epistolis, Concil. Tom. 1.
Raphael Volaterranus
Commentarii, *Genevæ* 1563. f.
Sext. Aurelius Victor.
De Cæsaribus Romanis, *Lugd. Bat.* 1670. 8°.
Christianus Urstisius.
Rerum Germannicarum Scriptores, 2 vol. *Francof. ad Mœnum*, 1670. f.
Ger. Joan. Vossius.
De Historicis Græcis, *Lugd. Bat.* 1651. 4°.
De Historicis Latinis, *Lugd. Bat.* 1651. 4°.
De Poetis Græcis & Latinis, *Amstelodam.* 1654. 4°.
Isaacus Vossius.
Dissertatio de LXX. Interpretibus, *Hagæ Com.* 1661. 4°.
Gerardus Vossius Tongrens.
Gregorii Thaumaturgi *Opp.* Gr. Lat. cum notis edidit, *Mogunt.* 1604. 4°.
Carolus de Visch.
Bibliotheca Scriptorum Cisterciensium, *Colon.* 1656. 4°.

Jacobus

Jacobus Usserius.
S. Ignatii *Epp.* Gr. Lat. cum notis, *Oxon.* 1644. 4°.
Syntagma de LXX. Interpretibus, *Lond.* 1665. 4°.
Appendix Ignatiana, *Lond.* 1647. 4°.
De Britannicarum Ecclesiarum Primordiis, *Dublin.* 1639. 4°.
Veterum *Epp.* Hibernicarum Sylloge, *Dublin.* 1632. 4°.
Historia Gotteschalci, *Hannov.* 1662. 8°.
Bibliotheca Theologica, f. MS. penes Cl. V. Edv. Stillingfleetum, Decanum Londinensem.

W.

J*Acobus Waræus.*
Comment. de Præsulibus Hiberniæ, *Dublin.* 1664. f.
Edidit etiam sancti Patricii & Bedæ opuscula, &c.
De Scriptoribus Hiberniæ, *Dublin.* 1639. 4°.
Jo. Rodolphus Wetstenius.
Edidit Origenis Dialogos contra Marcionitas, Gr. Lat. *Basil.* 1674. 4°.
Abrahamus Whelocus.
Bedæ Historiam Ecclesiasticam Saxonicè & Latinè cum notis edidit, *Cantab.* 1643. f.
Arnoldus Wion.
Lignum Vitæ, *Ven.* 1595. 4°.
Joannes Wolphius.
Lectiones memorabiles, 2 vol. *Laving.* 1600. f.
Lucas Wadingus.
Annales Minorum, Tom. I, II, &c. *Lugd.* 1625. & seqq. annis, f.
Bibliotheca Scriptorum Ordinis Minorum, *Romæ* 1650. fol.

Plures fortasse Scriptores in hoc libro citatos reperiet Lector, quos festinantis Typographi manus notare non permisit.

Cum in sequenti opere Auctor ad libros à se patrio sermone scriptos Lectorem sæpius remiserit, fas erit, salvâ verecundiâ, eos etiam in hunc locum referre.

C*Hristianismus Primitivus*, seu de Religione veterum Christianorum, &c. *Lond.* 1672. 8°. exinde quartâ vice editus.
Antiquitates Apostolicæ, seu *Vitæ SS. Apostolorum*, *Lond.* 1674. fol. Prodierunt auctiores quartâ vice, *ibid.* 1684. fol.
Apostolici, seu *Vitæ Patrum primitivorum trium priorum Sæculorum*, præmissâ dissertatione de Christianæ Religionis successu sub Paganismo, *Lond.* 1676, 1686. fol.
Vitæ Patrum Primitivorum IV. Sæculi; præmisso Apparatu de statu Paganorum sub Christianis Imperatoribus, *Lond.* 1683. f.
Dissertatio de regimine veteris Ecclesiæ per Episcopos, Metropolitas, & Patriarchas, & de iniquis Pontif. Romanorum usurpationibus, Lond. 1683. 8°.
Chartophylax Ecclesiasticus, seu de Scriptoribus Ecclesiasticis, eorumque scriptis, *Lond.* 1685. 8°. Lat.
Tabulæ Ecclesiasticæ, quibus Scriptores Ecclesiastici, eorumque patria, ordo, ætas & obitus breviter exhibentur; à Chr. N. ad Ann. usque 1517. *Lond.* 1674. *Hamburg.* 1676. Lat.

Errata

Errata Typographica in Historia Literaria.

In Prolegomenis.

PAg. 1. lin. 21. lege *futuri*. p. 2. l. 6. leg. *eandem*. p. 7. l. 48. l. *ferulos*. p. 12. l. 23. l. *abhorreat*. p. 21. l. 36. l. *Jacobus*. p. 27. l. 1. l. *Ruellii*. p. 27. l. 5. l. *Paris.* 1668. p. 32. l. 42. l. *tempore*. p. 35. l. 18. l. *requisiverint*. p. 36. l. 13. l. *ignaris*.

In sequenti Historiâ

PAg. 1. l. 20. lege *quidam*. p. 11. l. 32 l. *pro pietate*. p. 16. l. 9. l. *memorant*. p. 22. l. 30. l. *excerpsit*. p. 26. l. 20. l. *Romam*. l. 40. pro *Rev.* l. *Rich.* l. 47. l. *geminam*. p. 31. l. 32 l. *promiscua*. p. 33. l. 45. l. *Sibyllina*. p. 36. l. 53. l. *ridiculam*. p. 39. l. 30. l. *exponit*. p. 49. l. 33. dele *sed*. l. 47. l. *Chez Daniel Guillemot demurant rue des Cordiers derriere les Jacobins*. p. 66. l. 12. l. *Origenem*. p. 72. l. 36. l. *Coæ*. p. 75. l. 32. l. *etsi*. p. 76. l. 26. l. *fusissime*. p. 77. l. 47. l. *traditam*. p. 83. l. 23. l. *Latina*. p. 91. l. 33. in marg. l. 251. l. 36. l. *percepit*. p. 92. l. 4. pro *ei* l. *se*. p. 93. l. 1. l. *rebaptizari*. p. 98. l. 14. l. *sint*. p. 99. l. 23. l. *peni-* p. 105. l. 42. l. *adulteratum*. p. 113. l. 42. l. *lapsu*. p. 115. l. penult. pro ὑδὲ ταῖς l. ᾠδῆ ταῖς. p. 133. l. 2. l. *extant*. p. 138. l. 11. post *Non*, adde, *ex*. p. 150. l. 47. post *est*, del. punctum. p. 152. l. 4. post *assecutus*, adde *est*. p. 155. l. 52. post *qui*, adde, *Nicanum*. p. 162. l. 26. l. *Scenica*. p. 171. l. 17. l. *expertes*. p. 172. l. 9. l. *postpositâ*. p. 176. l. 38. l. *linqueretur*. p. 183. l. 32. l. *variis*. p. 206. l. 35. l. *Alexandrini*. p. 217. l. 30. l. 394. p. 233. l. 14. l. *favit*. p. 248. l. 9. l. *Diversis*. p. 251. l. 23. vox *Spuria* ad Epistolas Bonifacii immediatè præcedentes referenda est. p. 254. l. 41. l. *exarandique*. ib. l. 54. post *loco*, fiat punctum. p. 256. l. 25. l *postremam*. p. 258. l. 5. l. κάλλει. ib. l. 21. l. *scriptos*. p. 261. l. 31. l. *editi*. p. 276. l. 57. l. *Georgiana*. p. 289. l. 9. del. *est*. p. 298. l. 56. pro ἱερεῦ l. θεῖαι. p. 325. l. 43. l. *meminit*. p. 327. l. 11. l. *Carmen*. p. 336. l. 26. l. *Liberius*. l. 27. l. *Acrostichis*. p. 339. l. 40. l. *complexus*. p. 350. l. 3. l. *Sirmondi & Chiffletii Duchesnius*. p. 352. l. 8. l. *Telanissi*. p. 354. l. 7, 38, 51. l. *Dausquius*. p. 367. l. 5. post *quam*, adde, *refert*. p. 387. l. 9. *Codicis*. p. 399. l. 18. d. *ipsum*. p. 402. l. 37. l. *Oratorium*. p. 412. l. *censuerunt*. p. 422. l. 11. l. *Imperatore*. p. 424. l. 31. l. *Gainitas*. p. 432. l. 2. l. *tribuendos*. p. 442. l. 5. l. *Resurrectione*. p. 464. l. ult. l. *lectione Codicis*. p. 465. l. 16. l. *præscripsi-* p. 467. l. 44. l. *Orthodoxum*. p. 471. l. 26. l. DCCXXVI. p. 498. l. 39. l. *revocari*. p. 545. l. 52. l. *scriptam*. p. 552. l. 11. l. *sibi*. p. 597. l. 3. l. *anno*. p. 601. l. 1. l. *oppositam*. p. 608. l. 9. post junior, adde, *Theologus*. in marg. l. *Dattich*. p. 616. l. 1. l. *plerosq;*. p. 623. l. 27. l. *emunctioris*. p. 663. l. 41. l. *quo*. p. 669. l. 5. l. 1670. p. 669. l. 25. l. *ipsum*. p. 676. l. 29. l. *admirandus*. p. 677. l. 34. l. *Cicestriensis*. p. 682. l. 40. pro *Magnum*, l. *Magistrum*. p. 686. l. ult. l. *quam*. p. 695. l. 12. l. ὑποτυπώσιν. p. 703. l. 20. l. *habent*. p. 707. linea 20ma, & 21a. ab his verbis, *De hoc Chronico*, &c. post duas lineas ad voc. *Tissierius* reponantur, quippe quæ loco non suo positæ sunt. p. 721. l. 13. l. *Patavii*. ib. l. *in Virid-* p. 722. l. 2. l. *in Cœnobio*. p. 735. l. 52. l. *Thomâ*. *Literarum quarundam defectus vel excessus, accentus, puncta, &c. quæ sensum minus lædunt, Lectoris humanitati lubens permitto.*

In Appendice.

PAg. 6. lin. 32. lege *scripta*. p. 8. l. 23. l. *Scriptor*. l. 42. l. *prodiisse*. lin. ult. l. *supremum*. p. 13. l. 19. pro *celebratur*, lege *celebraturi*. p. 14. l. 8. &c. tota periodus sic legenda est; *quin & anno* 1318. *in Comitiis Ariminensibus tertiâ, Taurisinis anno* 1321. *quartâ, Montepessulanis anno* 1324. *quintâ vice, Generalis constitutus fuit*. p. 15. l. antepenult. l. *æstivo*. p. 20. l. 2. l. *evulgati*. p. 21. l. 14. post *dein*, adde *in*. p. 21. l. antepenult. l. *consentanea*. p. 26. l. 18. l. *prodiit*. p. 29. l. 35. pro *ad.* l. *ab*. p. 31. l. 8. l. *nonnulla*. p. 32. l. 25. l. *de Nullitate Processuum*. l. 49. l. ἡσυχαστῆς. l. 51. lege *Cantacuzeno*. p. 37. l. 52. post *nondum*, adde *etiam*. p. 39. l. penult. lege *factam*. p. 43. l. 1. l. *rerum*. p. 41. l. 3. post *capitales*, adde *ei*. p. 42. l. 45. l. *deno*. p. 47. l. 48. l. *execrandis*. p. 49. l. 3. l. *Trevisa*. l. 13. pro *longè ante Wiclefum confecta*, l. *à Wicleviana longè diversa*. p. 52. l. 20. l. *debeat*. l. 50. l. *expugnantem*. p. 53. l. 5. l. *crassis*. p. 54. l. 52. l. *Collectioni*. p. 60. l. 44. verba ista, *inter Brigitta Opp. Romæ* 1557. p. 10. in margine ponenda fuerant. p. 63. l. 47. l. *Româ*. p. 68. l. 11. l. *Assisio*. p. 69. l. 2. l. *conterraneis*. l. 19. *Summam*. l. 45. *nexuit*. l. antepenult. dele *a*. p. 76. l. 35. l. *agnitos*. p. 86. l. 4. l. *Reformationis*. l. 41. in marg. l. *delenda*. p. 87. l. ult. l. *Clericus*. p. 92. l. 6. l. *videtur*. l. 28. in marg. l. 1415. p. 95. l. 40. l. *universam*. p. 97. l. 4. l. *Aretium*. p. 100. l. 32. post *Turcorum*, adde *Rege*. p. 114. l. 30. l. *oppugnat*. p. 128. l. 46. in marg. l. 1446. p. 129. l. 44. l. *literarum*. l. 51. l. *Cardinalitium*. p. 141. l. 41. l. *Retractationis*. p. 154. l. 41. l. *Ad*. p. 169. l. 12. l. *Hussorum*. p. 174. l. 38. l. *sermonis*. p. 175. l. 5. l. *Quinquagena*. p. 190. l. 20. l. *Matthæi*. p. 202. l. 22. l. *Repetitiones*. p. penult. l. *diripiendam*. p. 208. l. 38. notet Lector vocem *Orthodoxus* sensu proprio & grammatico, quasi *rectè sentiens* seu *conjiciens*, non vulgari & Ecclesiastico, quasi *rectam fidem tenens*, usurpari.

SÆCULUM

PROLEGOMENA.

PRodit jam tandem, ſat citò, ſi ſat benè, *Scriptorum Eccleſiaſticorum Hiſtoria Literaria.* De cujus ortu, progreſſu, materiâ, methodo, mediis & ſubſidiis, plurimiſq; ad Antiquitatis Eccleſiaſticæ notitiam ſpectantibus, tuâ forſan æquè ac meâ intererit, candide Lector, ut paucis hìc in anteceſſum agam.

SECT. I.

De hujuſce Operis Ortu & Progreſſu.

IN quam immenſam molem parvâ ab origine res ſæpiùs creſcant, hoc ipſo opere ſatis ſuperq; didici. Decimus quartus jam agitur annus, ex quo *Scriptorum Eccleſiaſticorum Tabulas* typis mandavi; quæ Hamburgi deinde An. MDCLXXVI. me planè inſcio, recuſæ ſunt. Eo enim tempore de hâc re ulteriùs promovendâ, οὐδ' ὄναρ οὐδ' ὕπαρ, ne ſemel quidem ſubiit animum cogitatio. Poſt paucos verò annos enixè rogarûnt, & acriùs apud me inſtabant amicorum plurimi, Viri haud vulgares, ut de Scriptoribus Eccleſiaſticis accuratius adhuc aliquid commentarer, & ſuppletis quæ in aliorum hâc de re libris deeſſe videbantur, opus conderem, quod communi ſtudioſorum commodo inſerviret. Talia ſuadentibus ſurdas objeci aures, nec tam argumentis quam iteratis precibus victus, tandem manus dedi, & conquiſitis undiq;, quæ futuro operis ſubſidio, ſimul & ornamento fore videbantur, *hiſtoriæ* hujuſce *literariæ* fundamenta jeci. Verùm protinùs expertus ſum, duram me cepiſſe provinciam, nec tam gravi oneri pares ſubeſſe humeros, magnum eſſe negotium, laboris & periculi plenum, nec unius anni id opus fore. Non enim nobis, qui ſub ſole & pulvere indies laboramus, licet eſſe tam beatis, ut, cæteris ſoluti curis, unico negotio, operâ atque animo incumbamus. Aliò nos vocant quotidianæ vitæ curæ & ſollicitudines, & frigidæ plerunq; occupationes, quæ ſimul & avocant animum & comminuunt; aliò, quæ amicis preſtantur obſequia; aliò, diverſa quandoq; ſtudiorum Ratio; aliò deinq; ſacri noſtri muneris officia; quorum ſingula vel totum occuparent hominem. His tamen non obſtantibus, in Hiſtoriâ hâc concinnandâ penè ad finem Quarti Sæculi ante plures jam annos progreſſus eram, cum primò nutans rerum mearum ſtatus, mox pertinax & penè conclamata valetudo, & moles, quâ premor, cadaveroſa, opus incœptum è manibus excuſſerunt. Iterim ne nihil omninò egiſſe viderer, Ann. MDCLXXXV. *Chartophylacem Eccleſiaſticum*, quo propè 1500. ſcriptores, eorúmq; ſcripta recenſebantur, in lucem emiſi. Ex eo tempore duo Scriptores Galli idem argumentum ex parte tractârunt; *Viz. Lud. Ellies du Pin*, facultatis Sorbonicæ Theologus, qui Auctorum Eccleſiaſticorum novam bibliothecam

bliothecam Gallico ſermone edidit *Pariſ.* 1686. 8°. Vir (quantum ex iis quæ latinè edidit, perſpicere licet, Gallica enim haud ſatis capio) doctus & candidus, & antiquitatis eccleſiaſticæ cultor diligentiſſimus. Alter, *Caſimirus Oudin*, presbyter Præmonſtratenſis, qui eodem loco & tempore *ſupplementum ad Bellarminum de ſcriptoribus eccleſiaſticis* evulgavit. Quo in opere utinam eundem cum *Cl. Du-Pin* diligentiam, par judicium adhibuiſſet: non tot fœdis erroribus ſe implicuiſſet, nec adeò magnam operis ſui partem ex Miræo, Labbeo, Voſſio, aliiſq; (ſæpè nè leviſſimâ quidem eorum, undè ſua deſumpſerit, mentione factâ) ad verbum tranſcripſiſſet: non levem alioqui candoris, & diligentiæ non inutilitèr poſitæ laudem reportaturus. Verùm ad *Chartophylacem* redeo. Cum opuſculum illud breve nimis & jejunum eſſe quam ut ſtudioſorum uſibus ſatisfaceret, amici undiq; conquererentur, mecum tum coràm tum per literas egerunt, ut opus quod ad blattas & tineas relegâram, ad incudem revocarem, adeóq; ad telam quam orſus eram, pertexendam, ſtimulos addiderunt. Feci igitur quod potui, & opus ad hanc, quam vides, formam molemque, non ſine immenſo (quod præfiſcinè dicam) labore tandem perduxi. De quo modò candidè judicent eruditi, ſat erit; quid cenſores, quid naſutuli, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ.

Dicet fortaſſe aliquis, me actum agere, & in hoc inſtituto poſt Sixtum Senenſem, Poſſevinum, Bellarminum, Miræum, Labbeum, Geſnerum, Simlerum, Perkinſium, Sculteum, &c. verſari, nil aliud eſſe, quam poſt Homerum Iliadem ſcribere. Fateor quod res eſt, plures in hoc genere ſcriptores extare; quorum lucubrationes à me quam longiſſime abſit, ut è ſtudioſorum manibus excuti vellem. Habent aliorum libri ſuos uſus, habet forſan & meus ſuos. In eodem ſtadio decurrentibus non eadem omnibus currendi ratio, non eadem terenda ſemita, neq; eadem curſum fœliciter conficiendi adminicula; nec qui in amœno amploq; deambulunt horto, eoſdem ſemper decerpunt floſculos. Latiſſimè patet Scriptorum Eccleſiaſticorum campus in quo plures abſq; aliorum damno ſeſe exercere poſſunt. Quid alii qui de Scriptoribus agunt Eccleſiaſticis, quid vero ipſe in hoc opere præſtiterim, aliorum eſto judicium; mallem ego ex ipſius operis collatione, qùam ex meâ de prædicatione, id Lectori innoteſcere. Sine jactantia ſpero dici poteſt, præter ea quæ mihi cum aliis communia ſunt, quam plurima hic reperiri, quæ fruſtra alibi quærantur. Utcunq; ſit, vulgatum illud S. Auguſtini huc

Aug. de Trin. lib. 1. cap. 3. Tom. 3. p. 211. etiam trahere licet: *Neq; enim omnia, quæ ab omnibus conſcribuntur, in omnium manus veniunt. Et fieri poteſt, ut nonnulli, qui etiam hæc noſtra intelligere valent, illos planiores non inveniant libros, & in iſtos ſaltem incidant. Ideóq; utile eſt plures à pluribus fieri diverſo ſtylo, non diverſa fide, etiam de quæſtionibus iiſdem, ut ad plurimos res ipſa perveniat, ad alios ſic, ad alios autem ſic.*

SECT.

SECT. II.

De Materiâ & Methodo hujus Operis.

REſtat jam, ut paulò explicatiùs de ipſis quos hic exhibemus ſcriptoribus, de illorum ſcriptis, deq; operum editionibus, deinq; de Methodo & Ordine quo uſi ſumus, paucis agamus. Scriptores ipſi non ſunt unius generis. In quatuor claſſes commodè diſpeſci poſſunt: Sunt enim vel Majores, vel Minores, vel Hæretici, vel Gentiles. Majores voco, non tantum qui ætate & auctoritate cæteris præſtant, quales ſunt Apoſtoli viriq; Apoſtolici, οἱ τὴν πρώτην τάξιν τῆς τῶν ἀποστόλων ἐπέχοντες διαδοχῆς (ut de iis Euſebius lib. 3. cap. 37.) ſed qui indefeſſo ſtudio & immenſis laboribus plura volumina in Eccleſiæ juxta ac Reipublicæ literariæ commodum elucubrârunt: Et in hoc genere nullum me prætermiſiſſe ſpero. Minorum gentium ſcriptores ſunt, qui non niſi paucos aliquot tractatulos ediderunt, vel ſingularem aliquam epiſtolam ad Poſteros tranſmiſerunt. Hos etiam undiq; conquiſivi & in cenſum retuli: Quod ut majore cum fructu facerem, non modo magna patrum volumina ſedulò excuſſi, verum ingentes Bibliothecæ Patrum, Conciliorum, Miſcellaneorum, & (quotquot ad manus meas pervenerunt) iſtiuſmodi Collectaneorum Tomos pervolvi, plurimoſq; inibi latentes ſcriptores in lucem protraxi: In hâc ſcriptorum Claſſe, primum locum tenent (non enim de iis jam loquor, qui juſta volumina condiderunt) Pontifices Romani propè omnes, quorum Acta, Epiſtolæ, Decreta, Diplomata, cum ad rei Eccleſiaſticæ notitiam ſint maximè neceſſaria, neſcio qua de cauſâ in Scriptorum Eccleſiaſticorum cenſum (quod tamen vulgò fieri non ſolet) non ſint reponendi. Quod Hæreticos inſeruerim id inde factum eſt, quia horum non minus quam aliorum notitia ad hiſtoriam eccleſiæ illuſtrandam apprimè confert. Cum enim haud minima eccleſiaſticæ Antiquitatis pars ſint, plurimumq; refert ſcire quinam fuerint, & unde orti; quænam illorum ſecta & placita, quoſve libros ad dogmata ſua vindicanda procuderint, quâve occaſione hæreſes ſuas diſſeminarint, neceſſe eſt, ut in hujuſcemodi opere eorum ratio habeatur. Quod tamen vel penitùs inſuper habent, vel negligentèr admodum curare ſolent, qui ſcriptores Eccleſiaſticos nobis exhibent. Eâdem de causâ etiam eorum rationem habui, quorum nulla hodiè ſuperſint opera, eò quod Antiquitatis ſtudioſo plurimum interſit, ut ad horum cognitionem deducatur. Hiſtoriæ Politicæ ſcriptores hinc inde, at parcè quidem, in Commentarios miſi: cui enim ignotum ſequioribus Eccleſiæ temporibus paucos admodum fuiſſe, qui res eccleſiaſticas ſeparatim tradiderunt; verùm unâ eâdemq; operâ civilia & eccleſiaſtica negotia literis mandare ſoliti ſint? Plures à me ſcriptores omiſſos nemo miretur. Quis enim vel Bernardo oculatior videt omnia? præterea multi ſunt Anonymi, quorum capita in cenſum non veniunt, & tamen hos quoq; inter veteres plerumq; notavimus. Multi incerti prorsùs temporis, quorum ætatem nullo vel veriſimilis conjecturæ hamo expiſcari poteram; multi ſatis quidem noti, ſed nullius nominis,

quippe futiles ac proletarii, ac proindè aliis tantummodò cedere digni. Cum enim posterioribus præsertim ecclesiæ sæculis infinita sit scriptorum messis, Scholasticorum putà, Chronologorum, Biographorum, &c. delectus in his quandoq; habendus erat, quò præteritis obscuris & nullius numeri scriptoribus, farfari foliis, celebrioribus & sæculorum memoriâ dignis locus esset. Vereor tamen ne etiam mihi vitio vertatur, me plures quam par erat hujus farinæ scriptorculos reliquis immiscuisse. In prioribus sæculis summam quam potuimus, præstitimus diligentiam: quo fine totum penè Eusebium, Hieronymum, Gennadium, Photium, Suidam, & ex veteribus alios, quantum ad institutum nostrum attinet, hausimus. Sub singulis Scriptoribus, primò quidem res gestas maxime memorabiles, præsertim ad Ecclesiæ & Reipublicæ literariæ statum pertinentes, ex optimis quibusq; scriptoribus, notavi. Id enim in aliis, qui nobis in hoc argumento præcesserunt, maximè deesse sæpius observaveram, quod parcè nimis de scriptoribus suis agant, nec historicam eorum notitiam satis amplam, junioribus maximè necessariam, propinare solent. Hâc tamen in re modum tenui, ità ut neq; nihil, neq; tamen omnia dicerem. Pauca tamen sunt illustriora Antiquitatis Ecclesiasticæ capita, quorum summa ex hoc vel illo loco peti non potest. Scriptoris vitam sequitur Elogium & de stylo censura, hæc ex veteribus quam plurimum deprompsi, & ubi deficiunt veteres, ex recentioribus, sed primi subsellii viris; Erasmo, Scaligero, Casaubono, &c. nec raró meum etiam, quale quale id sit, judicium interposui.

Ad finem cujusvis sæculi scriptores Gentiles addidi, qui fidem nostram sanctissimamq; Religionem suo tempore oppugnârunt. Tenuis fateor horum est, & exiguus quam pro tot sæculorum ratione numerus. Verùm plurimorum etiam nomina unà cum scriptis perierunt. Siquidem primi Imperatores Christiani præfervido quidem (num etiam laudando?) zelo Gentilium adversus Christianam fidem libros flammis adjudicârunt. De Porphyrio Constantinus M. Epistolâ ad Episcopos & Plebem, apud Socrat. lib. 1. cap. 9. Πορφύριος ὁ τῆς θεοσεβείας ἔχθρος, συντάγματα παράνομα κατὰ θρησκείας συστησάμενος, ἄξιον ἔυρετο μισθὸν, καὶ τοιοῦτον ὥστε ἐπονείδιστον μὲν αὐτὸν πρὸς τὸν ἑξῆς γίνεσθαι χρόνον, καὶ πλείστης ἀναπλησθῆναι κακοδοξίας, ἀφανισθῆναι δὲ τὰ ἀσεβῆ αὐτοῦ συγγράμματα. *Porphyrius veræ pietatis inimicus, compositis adversus Christianam Religionem nefariis voluminibus, dignam mercedem retulit, ut & ipse infamis sit apud posteros, multisq; appetitus opprobriis, & impii ejus libri penitùs fuerint aboliti.* En etiam Theodosii M. Legem Cod. *de Summ. Trinit.* Tit. 1. leg. 3. *Decere arbitramur nostrum imperium, subditos nostros de Religione commonefacere ——Sancimus igitur, ut omnia quæcunq;* Porphyrius *suâ pulsus insaniâ, aut quivis alius contra Religiosum Christianorum cultum conscripsit, apud quemcunque inventa fuerint, igni mancipentur. Omnia enim provocantia Deum ad iracundiam scripta, & pias mentes offendentia, ne ad aures quidem hominum pervenire volumus.* Inde fit ut nè multorum quidem, qui adversùs Christianos scripserunt, nomina nobis nota sint, nedum ipsorum libri integri ad nos pervenerint.

Scripta

Scripta quod ſpectat, ſingula ad proprias claſſes revocavi; omnium tum junctim, tum ſeorsim editorum indicem appoſui; ſub alienis nominibus latitantia ſuis autoribus reſtitui; deperditorum veſtigia ſcrutatus ſum, & quænam hodie ſuperſint fragmenta, & ubinam reperiantur, quaſi digito monſtravi; quæ dubiæ ſint fidei Lectorem monui, genuina à ſuppoſititiis ſedulò diſtinxi, & ubi opus erat, rationes addidi; breviter id quidem, & tribus quaſi verbis, niſi ubi pleniorem criſim res ipſa poſtularet. Non enim mihi par viſum eſt, longa argumentorum agmina in aciem proferre, ad ea opuſcula ſpuria demonſtranda, quæ à longè majore doctioriq; ipſorum Pontificiorum parte veluti ſuppoſititia rejiciuntur. Neq; ſane, cum hæc ſcriberem, neceſſe erat: nondum exortis apud nos novis cauſæ pontificiæ hyperaſpiſtis, qui cramben centiès coctam, centiès rejectam, nobis reponunt, Veterúmq; opuſcula ab omnibus fere hactenus pro ſpuriis habita tantâ temeritate, tam perfrictâ fronte nobis obtrudunt, quaſi nemo adhuc iis litem intentaverat. Conſtitutiones & Acta Synodalia non ſemper notavi. Mecum certè deſtinaveram, unicuiq; ſæculo concilia eorumq; Acta & literas appendere: Sed ab hâc ſententia diſceſſi, ne in majorem quàm par erat molem liber excreſceret. Utinam exurgat tandem, qui hâc ſimilive methodo nobis concilia tradat. Etſi verò de ſcriptis editis prima mihi ac præcipua cura fuit, ἀνέκδοτα tamen & quæ hactenus latent manuſcripta, omni, quâ potui, ſedulitate inveſtigavi: in quo nihilominùs vereor ut curioſo Lectori ſatisfecerim. Intereſſet ſanè Antiquitatis ſtudio, ut refractis Bibliothecarum clauſtris intima Archivorum penetralia reſerarentur, & plenus tot reconditorum Eccleſiæ monumentorum theſaurus nobis pateſceret. Verùm enimverò quis huic oneri ſufficeret Atlas? quis huic labori perferendo par Hercules inveniatur? Interim hujus temporis fœlicitati gratulor, quod tot Veterum monumenta è tenebris eruta, blattarum & tinearum imperio erepta videt: quod tot *Sirmondos*, *Valeſios*, *Holſtenios*, *Allatios*, *Labbeos*, *Cotelerios*, *Garnerios*, *Baluzios*, *Mabillonios*, *Dacherios*, *Huetios*, *Lambecios*, *Wetſtenios* (ut noſtrates hodiè florentes ſileam) noſtra hæc tulit ætas.

Scriptorum eccleſiaſticorum editiones, ſi non omnes, certè penè omnes, eaſq; longè præſtantiores appoſui; Opuſcula ſeorſim edita, & quæ in reliquis operibus deſiderantur, diligenter recenſui. Editionibus recentioribus vetuſtiores plerunq; adjunxi, quæ ob rationes infra memorandas ſuo pretio meritò æſtimantur. In plurimorum librorum, qui primis naſcentis typographiæ temporibus prodierunt, editionibus indagandis, optimos quos invenire potui duces ſecutus ſum. Nec melioris notæ catalogos neglexi, tum Bibliothecarum publicarum, *Oxonienſis*, *Leydenſis*, &c. tum privatarum, *Thuanæ*, *Heinſianæ*, *Arundellianæ*, &c. partim ut varias editiones inter ſe conferre, partim ut quæ non ubivis proſtant, faciliùs inveſtigare liceret. Verùm de S. Patrum editionibus ſuo loco fuſiùs agemus.

Ad ordinem tandem & methodum, quâ uſi ſumus, deveniamus. Et primo quidem loco cuivis ſæculo proprium titulum addidi, quò faciliùs à reliquis diſtinguatur, & legentis memoriæ firmiùs inhæreat.

reat. Deinde istius sæculi Breviarium præmisi,quo historiæ Ecclesiasticæ & literariæ fontes aperiuntur;sed in hâc re brevior quidem fui, cum res maximè memorabiles sub singulis Scriptoribus recenseantur. In digerendis scriptoribus, temporis seriem, utpotè naturæ magis congruentem, & quæ in lectione Patrum ordine maximè commodo nos manuducit, observavi: annum, quo quisq; floruit, præsertim fatalem quo obiit, certissimum quippe ætatis indicium, notavimus; ubi certa ætas inveniri nequit, conjecturis usi sumus, ratione tamen non prorsùs destitutis. Dato hujus vel illius scriptoris mortis tempore, annum quo claruit decennio ante collocavimus, nisi ubi peculiaris quædam ratio aliter suasit. In figendis Imperatorum, Episcoporum, Abbatumq; ætatibus, ab anno, quo ad munera & dignitates evecti sunt, ubi haberi potuit, Epocham duximus. In Pontificum Romanorum successione, temporisq; notatione, à sæculo quarto, catalogum quem non ita pridem edidit Papebrochius, ut, in rebus eorum gestis recensendis, auctores è quibus sua desumpsit Baronius, plerunq; secuti sumus. Sæculum claudunt Gentiles, qui sanctissimam Christi-Religionem scriptis suis oppugnârunt: verùm hi in sæculo sexto desinunt, totâ deinceps Philosophorum eruditorumque Ethnicorum gente penè ubiq; deletâ.

SECT. III.

De mediis & subsidiis in condendo hoc opere adhibitis.

REctè olim C. Plinius, Præfat. ad Vespasianum historiæ naturali præmissâ: *Et benignum, ut arbitror, & plenum ingenui pudoris, fateri per quos profeceris: non ut pleriq; ex iis quos attigi, fecerunt. Scito enim conferentem autores me deprehendisse, à juratissimis & proximis veteres transcriptos ad verbum, neque nominatos.* ——— *Obnoxii profectò animi, & infælicis ingenii est, deprehendi in furto malle, quam mutuum reddere, cum præsertim sors fiat ex usurâ.* Postquam igitur declaraverim, quid à me in hoc opere præstitum sit, æquum est, ut quibus subsidiis instructus, quâ amicorum ope suffultus, illud promoverim, proximè exponam. Et primò quidem præfidentiùs dicam, me suum cuiq; reddidisse: neminem læsi, nullius famam, nomen, scripta suppressi; nullius scrinia compilavi; ipsos, ubi licuit, fontes semper petii; quoties verò recentiores in subsidium vocandi essent, apposito Auctoris & nomine & loco, candidè & fideliter recognovi. Libri quibus usus sum, ubivis extant, cuivis patent; quorum proindè Elenchum hisce Prolegomenis præfixi. Nec pro parte suâ deerant Amici, ut mihi in hâc arenâ desudanti manus auxiliatrices admoverent: quosdam in ipso operis cursu notavi, paucos huic loco reservavi. Inter exteros primum locum tenet *L. Otto Menckenius*, in Academiâ Lipsiensi Prof. publ. & Collegii *Acta eruditorum* elucubrantis Præses dignissimus; cui non uno nomine obstrictus sum, à me verò hoc loco celebrandus, quod opuscula quædam Græca è Bibliothecæ Paulinæ Lipsiensis codd. MSS.

in

in usus meos describenda curavit, quorum unum aut alterum huic operi inserui. *Hen. Dodwellus* Dublinensis, historiarum in Academiâ Oxoniensi professor celeberrimus, operis mei fautor benignus, qui mihi huic oneri humeros non semel subtrahenti vires animumq; addidit, fluctuantem confirmavit, si quid mihi verò opus esset, tum de pectore, tum de scrinio lubens deprompsit. Quædam notavit *Ab. Sellerus* Devoniensis, vir meliori loco sorteq; dignus. Sed cum in insanam propè molem opus excrescere viderem, parciùs iis quæ ab amicis accepi usus sum. Unicum adhuc est, de quo paulò disertiùs agendum erit. Jacobus Usserius Archiepiscopus Armachanus, ab ipsiis studii Theologici incunabulis *Bibliothecam* quandam *Theologicam* (ita enim operis titulum ipsemet formaverat) meditatus est, publicis eruditorum votis diù multumq; expetitam. *Bibliothecam, tuam Theologicam* (inquit Cl. Spanhemius Epist. dedicat ad *Dub. Evangel.* part. 3. *Genevæ.* 1639.) *et veterum Scriptorum Ecclesiasticorum criticum omnes antiquitatis genuinæ studiosi à subactissimo judicio tuo summo cum desiderio expectant.* Hunc in finem Patres per singula sæcula decurrentes studiosè legebat, & plurima in futuri operis materiam undiq; conquisivit. Sed proh dolor! opus erat institutum potiùs quam inchoatum, nec nisi *rudis indigestaq; moles.* Gravioribus enim negotiis occupatus, & belli civilis per plures annos apud nos grassantis tempestate hinc inde jactatus, vix ultra confusa quædam collectanea progressus est. Eruditissimi Præsulis autographum pro summâ, quâ pollet, humanitate mecum communicavit *Edvardus Stillingfleet*, Ædis Paulinæ apud Londinenses Decanus, Gentis paritèr ac sæculi nostri ornamentum. Sed cum haud aliud præter schedas quasdam laceras, & miserè detritas, malè exaratas, nulloq; ordinè dispositas contineret, spes quam conceperam præclara exinde in usum meum depromendi, magnam partem frustrata est; paucula excerpsi, quæ, servatis, ut plurimum, ipsius Usserii veris, suis locis inseruntur. Ne verò quæ tantâ diligentiâ collegerat Usserius, penitùs perirent, Ger. Langbaini Col. Reginalis Oxon. Præpositi curæ ea moriens commendavit. Nec Amici integerrimi votis defuit Langbainus; Collectanea Usseriana exscribenda curavit, in Ordinem qualem potuit, redegit; lacunas supplevit, citationes in margine detritas restitutit: sed cum studio, quam par erat, ardentiori in Bibliothecâ publicâ hieme inclementiori hoc opus perurgeret, ipsi immortuus est anno 1657. Apographum Langbainianum in Bibliothecæ Bodleianæ Archivis servatur; ubi illud olim me vidisse memini. Verùm (ut ad amicos, unde digressus sum redeam) nec laude suâ fraudandus est Hen. Whartonus, Artium Magister, Vir optimi ingenii, & quavis ferè meliori literaturâ longè suprà ætatem eruditus, qui ut oculorum meorum imbecillitatem sublevaret, in scrutandis Auctorum locis, editionibus conferendis, versionibus conficiendis, colligendis plurimorum Pontificum Romanorum rebus gestis per septem vel octo menses mecum fidelitèr laboravit. Et dum aliud postea agens variarum bibliothecarum forulas excuteret, non unum Scriptorem, non unum fragmentum mihi indicavit, ut suis locis notavi. Deniq; dum operi egomet nimium intentus ad sæculi xiii. exitum properarem, ecce gravissima

me

me afflixit valetudo, adeo ut de ſalute, penè de ipſâ vitâ deſperarem. Hunc igitur in partem vocavi, huic lampada tradidi, qui ab anno 1301. juxta Ordinem & fundamenta in *Chartophylace* poſita, cætera abſolvit: cujus proinde Appendix hujus Operis calci ſubnectitur. His jam de opere noſtro præmiſſis, ad alia Antiquitatis Eccleſiaſticæ notitiam propiùs ſpectantia, noſtroq; propoſito apprime congrua deſcendamus.

SECT. IV.

Regulæ Criticæ ad diſcernenda genuina SS. Patrum opera neceſſariæ.

CUM in primariis fidei controverſiis ad Patrum Tribunal undiq; provocari ſolet, cumq; ex commentitiis fictæ antiquitatis Scriniis cauſam ſuam contra nos plerumq; agant Pontificii; quantum antiquitatis Eccleſiaſticæ Studioſis interſit, genuina SS. Patrum opera à Spuriis poſſe ſecernere, neminem, niſi in re Eccleſiaſtica planè cœcum, latere poteſt. Nullo non Sæculo fuerunt falſarii nebulones, qui non modò Patrum Scriptis violentas manus injecerunt, & partim addendo, partim detruncando fœde interpolarunt, ſed & integros libros à ſe confictos iis impudentèr ſuppoſuerunt. Hinc tot *Evangelia, Conſtitutiones, Traditiones, Revelationes, Itineraria* ſub ipſis Apoſtolorum nominibus olim venditata, *à neſcio quibus Sutoribus fabularum ſub Apoſtolorum nomine Scripta*, ut de Manichæorum Apocryphis loquitur * Auguſtinus. Hinc Pauli & Theclæ Περίοδοι, putidis fabulis refertæ, à Presbytero quodam Aſiano Pauli σπουδαστῇ confictæ, qui fraudem D. Joanni Apoſtolo confeſſus eſt; ab eo idcirco Presbyterii gradu dejectus; quod ex Tertulliano refert † Hieronymus. Et ſi nec ipſis Apoſtolis pepercerint, quid mirum ſi in illorum Succeſſores graſſata ſit effrænis hæc figendi licentia? Cui non nota quæ ſub Clementis Romani, Lini, Prochori, Martialis, Melitonis, Juſtini Martyris, Tertulliani, Cypriani, Dorothei, Athanaſii, Hieronymi, Auguſtini, Chryſoſtomi, &c. nominibus circumferuntur ſpuria? quæq; in Sequenti opere utramvis ferè faciunt paginam. Vetuſtiorum hac in parte fraudes & impoſturas imitati ſunt ſequiorum ſæculorum monachi: his tot Diplomata, Epiſtolas, Homilias, Sanctorum Vitas & Paſſiones, & id genus Sexcenta alia, ſplendidis antiquorum nominibus inſignita, debemus. Quod vel monuiſſe ſat eſt. Fateor me hoc hominum genus iniquo admodum animo ſemper tuliſſe, viros utiq; in Reipublicæ literariæ perniciem natos, & proinde loris ac piſtrinâ dignos; vel ut ore *Plautino* loquar, *Ad fuſtitudinas, ferricrepidinas inſulas* ablegandos, *ubi vivos homines mortui incurſant boves*. Ad Criſim igitur de his feliciùs inſtituendam, quò vera à falſis ſecernantur, varias nobis regulas & aphoriſmos tradiderunt celeberrimi è Reformatorum gente Theologi; Hyperius, *de ratione Stud. Theolog.* lib. 4. cap. 9. Obſervat. 3. p. 688. Scultetus, *Aphoriſmis de fructuoſâ lectione Patrum,*

* Cont. Fauſt. Manich. l. 22. cap. 79.

† De Script. c. 7.

Medullæ

Medullæ præmissis; Rivetus, Tract. *de Patrum Auctorit.* cap. 14. p. 88. Holdsworthus, SS. Theologiæ in Collegio Greshamensi olim professor, Lect. 37. p. 328. Spanhemius in Academiâ Leidensi Professor Theologus hodie clarus, *Introduct. ad Hist. N.Testam.* p. 120. Horum ego Vestigiis insistens, paucos quosdam Canones delineabo, notisq; & exemplis illustratos in medium proferam.

I. *In quocunq; opere Rerum Personarumve, Scriptoris cujus nomen præ se fert liber, ætate recentiorum, occurrit mentio, certissimum est falsitatis indicium.* Personas quod attinet, paucis exemplis demonstratum ibo. In Abdiæ Babylonii, unius è LXX. discipulis, *Hist. Apostol.* lib. 5. laudatur Hegesippus; In *Quæst. & Respons. ad Orthodox.* sub Justini M. nomine quæst. cxv. Irenæus; Quæst. lxxxii. lxxxvi. Origenes; quæst. cxxvii. Manichæi; omnes Justino longe recentiores memorantur. Liber *de Trinitate*, Tertulliano diu tributus, *Sabellianorum* meminit, qui post Tertulliani demum tempora exorti sunt. In Titi Bostrensis Commentariis *in Lucam* Gregorius Nazianzenus, Nyssenus, Chrysostomus, Isidorus Pelcusiotes, Cyrillus Alexandrinus non una vice citantur. In Athanasii *Quæstionibus ad Antiochum*, Nysseni, Chrysostomi aliorumq; recentiorum occurrunt nomina. Liber *de Spiritu & anima*, inter Augustini opera habetur; qui etsi opus sit, notante Erasmo, hominis variæ multæq; lectionis, & Philosophiam Aristotelicam altius ingressi, Augustini tamen non esse, præter alia, vel hinc constat, quod cap. 37. citetur *Boethius*, Augustini morte pene integro Sæculo posterior. *Rerum* nomine præcipuè intelligo ritus & ceremonias, controversias, & hæreses. In Canonibus & Constitutionibus Apostolicis, in Dionysii Areopagiticis, & Epistolis Pseudo-Decretalibus, nullibi non occurrunt sexcenta de templis, altaribus, consecrationibus, vestimentis, festis publicis, jejuniis, de missis, baptismi tempore, & administrandi modo, de exorcismo, pœnitentia, monachatu loca, & infinita alia, ævo Apostolico nondum nata. Constitut. Apostol. lib. 6. c. 15. de Baptismo hæreticorum agitur, & controversia accuratè definitur, cum quæstio hâc de re non nisi tertio demum sæculo exorta sit. Extant Origenis nomine Commentariorum *in Job* libri tres, in quibus nihilominus *Manichæorum* fit mentio, & Arii hæresis diserte propugnatur. Et ita quidem Commentarii *in Psalmos*, qui Arnobii Afri nomen gerunt, Photini, ejusq hæresis, pluribus post Arnobii annis adinventæ, meminerunt. Huc etiam pertinet quod in quibusdam Cypriano ascriptis opusculis, non pauca Sacræ Scripturæ loca ex Hieronymi versione citantur. Id quod forsan in aliis nonnullis notari possit.

II. *Vocabula nova, vel novatæ significationis, & quæ manifestò sunt sequioris ætatis, libri, quo reperiuntur,* νόθευσιν *liquidò ostendunt.* Hoc indicio ubiq; se produnt Epistolæ, quas vocant, *Decretales*, in quibus nullo non loco, *Primatum, Patriarcharum, Metropolitanorum, Archiepiscoporum, Apocrisiariorum, Patriciorum, Comitum, literarum formatarum*, &c. nomina, de quibus prima Ecclesiæ Christianæ sæcula ne per somnium quidem cogitabant, se nobis offerunt.

Hâc etiam regulâ Liturgiis & Conſtitutionibus Apoſtolicis detrahitur larva; in quibus *Pontifices*, *Patriarchæ*, *Archiepiſcopi*, *Monachi*, cum ſuis *Sub-diaconis*, *Lectoribus*, *Cantoribus*; *Thymiamata*, *Diptycha*, *Triſagium*, *Alleluia*, *Altaria*, &c. toties occurrunt, Sæculo Apoſtolico, æque ac novus orbis, penitùs incognita. S. Joannis Vitam Prochoro ejus diſcipulo longe eſſe recentiorem ſatis arguunt voces, ὁμουσίυ, Τριάδος, ὑποστάσεως; non minus quam Nicodemi Evangelium, *Sacræ Trinitatis*, & *peccati originalis* vocabula, poſt non unum demum ſæculum in Eccleſiaſticum loquen uſum introducta.

III. *Fabulæ inanes, nugæq; ineptiſſimæ ab ævi Apoſtolici, vel ſcriptoris alicujus antiqui ingenio & gravitate abhorrentes, librum, quo continentur, cujuſcunq; tandem nomen gerat, ſuppoſititium eſſe clamant; ſaltem juſtam de eo dubitandi rationem exhibent.* Hoc nomine in nothorum cenſum jure merito veniunt ſeu *Periodi* illæ Pauli & Theclæ, quarum Tertullianus lib. de Baptiſmo, & Hieronymus de Script. cap. 7. meminerunt; ſeu *Acta* illa S. Teclæ Virginis, quæ hodie ſuperſunt, fabulis utiq; conſpurcatiſſima, de quibus vide Baronium prolixè diſputantem Not. ad *Martyrolog*. Septemb. xxiii. nec melioris ferè notæ ſunt, qui ſub *Lini* nomine habentur *De Paſſione Petri & Pauli* libri ii. quibus tot incerta, falſa, frivola narrantur. Ad ejuſdem farinæ cumulum relegandum eſt Jacobi *Proto-Evangelium*, nugis & commentis pluſquam Judaicis de Joachim & Anna, B. Virginis parentibus, de Mariæ Natalibus, educatione, nuptiis partu, &c. undiq; ſcatens, à Judaizante quodam nebulone, ſeu ex Gnoſticorum grege aliquo confictum, & ſub venerando & ſacroſancto Jacobi Apoſtoli nomine hominum credulitati ſine fronte impoſitum; adeoq; *apochryphis* iſtis *evangeliis* annumerandum, quæ Lucianus in Decreto Pſeudo-Gelaſiano falſaſſe dicitur: Ubi fortaſſe pro *Lucianus*, *Lucius*, ſeu *Leucius* (de quo mox agit Gelaſius) reponendus eſt. Unde & impoſturam ſuam luculenter prodit Commentarii *in Hexaemeron* ſub Euſtathii Antiocheni nomine compilator; qui totam fere hanc hiſtoriam, Euſtathii forſan ætate ignotam, ejus certe judicio indignam, in ſuum commentarium ſecurè transfudit, ut ſuo loco notavi. Ejuſdem planè furfuris eſt libellus *de Nativitate S. Mariæ*, inter Hieronymi opera repertus, à Gelaſio itidem damnatus, quem impoſtor Hieronymum ex Hebraico transtuliſſe fingit, librumq; ipſum (ſi diis placet) fuiſſe à S. Matthæo literis Hebraicis primò conſcriptum, dein diu ſecreto repoſitum, tandem à Seleuco quodam Manichæi diſcipulo in lucem editum. Hunc Seleucum eundem eſſe cum Leucio ſive Lucio (de quo Pſeudo-Gelaſius, quemq; *diſcipulum diaboli* vocat) apud omnes, arbitror, in confeſſo eſt. Nec ulli dubium eſſe poteſt, utrumq; opuſculum, tum *Pſeudo-Evangelium*, tum *de Nativitate* libellum ex eadem Gnoſticorum officina prodiiſſe, quippe qui teſte Epiphanio *, inter μυρία παρ' αὐτοῖς πεπλασμένα γραφεῖα, librum *de progenie Mariæ* inſcriptum, portentoſis fabulis plenum habuerunt. Has fabulas à Gnoſticis acceptas pleniùs excoluerunt Manichæi, & in his præcipuè Leucius, ſive Seleucus: unde Innocen-

* Hæreſ. xxvi. Num. 12.

Innocentius I. * ea quæ ſub Matthæi, [alii legunt *Matthiæ*] Jacobi Minoris, Petri & Joannis nomine, *à quodam Leucio ſcripta ſunt, non ſolum repudianda, ſed & damnanda eſſe* definivit. Melitonis Sardenſis liber *de Tranſitu B. Mariæ*, Hiſtoria *de Paſſione Imaginis Chriſti in Beryto*, quæ inter S. Athanaſii opera locum habet, omnibus in propatulo ſunt, riſu potiùs quam fide digna, ut infinita alia jam mittam.

* Epiſt. iii. ad Exup. c. 7.

IV. *Stylus, totiuſq; orationis contextus, longe diverſus ab eo dicendi Charactere, quo in genuinis ſuis uſus eſt auctor, manifeſtum præbet ſuppoſitionis argumentum.* In hoc Criterio (ut de τῶν ἔξωθεν nil dicam) conſentiunt Critici Eccleſiaſtici, Euſebius, Hieronymus, Gennadius, Photius, & recentiores omnes. Ortâ olim de Cypriani ſententiâ circa baptiſmum hæreticorum controverſiâ, cum nonnulli epiſtolas ejus hac de re confictas eſſe clamitarent, eas Cypriani eſſe ex Sermonis textura dijudicavit Auguſtinus, * *eò quod Stylus ejus*, inquit, *habet quandam propriam faciem, quâ poſſit agnoſci.* Nec ferè aliter fieri ſolet: etſi enim peritus dicendi artifex alterius ſtylum dextrè ſatis quandoq; imitari poſſit; raro tamen reperitur, qui hoc præſtare poteſt, & vix, è millibus unus. Neq; poſt omnem, etiam ſedulò navatam, operam, efficiet, quin vel in verborum nitore, vel elocutionis forma, vel diſpoſitionis artificio, ingens diſſimilitudo attentè legenti apparebit: Id quod ſexcentis exemplis in Cypriani, Hilarii, Ambroſii, Hieronymi, Auguſtini, &c. operibus dudum demonſtravit Eraſmus Roterodamus, ſagaciſſimus, & extra controverſiam ſummus Latinitatis Eccleſiaſticæ cenſor: ut ſingulos ſcriptores hac in re notare neceſſe non ſit. Fateor cujuſvis non eſſe, de ſtylo aptè judicare: Sed fato quodam impoſtoribus accidit, ut non modò infra proprium ac nativum veri autoris dicendi genus ſubſidunt, ſed & plerumq; infantiam, balbutiem, & barbariem apertè prodant; ut ex ungue leonem, vel potius ex auribus aſinum facilè agnoſcas.

* Ad Vincent. Epiſt. 48. Col. 184.

V. *Meritò* νοθείας *damnatur liber, quo reperiuntur dogmata, iis planè contraria, quæ in genuinis & indubitatis operibus verus Author tradidit.* Ab omni quippe veri ſimilitudinis ſpecie abhorret, ut unus idemq; Scriptor, prudens, gravis, eruditus, ſibimet ipſi contradiceret, & propoſitiones quandoq; ex Diametro pugnantes libris ſuis intertexeret. Quod enim quis opiniones à ſe olim venditatas, poſtea revocet & refingat, ut in *Retractationum* libris ſub vitæ finem ſcriptis fecit Auguſtinus, ſummæ prudentiæ & candoris eſt. Hæc non eo ſenſu accipi velim, quaſi unus idemq; ſcriptor nuſquam, præſertim in rebus levioris momenti, ſibi contradixerit (iſtiuſmodi enim, præcipue in ſcriptoribus πολυγράφοις, non unum exemplum dari poteſt, ſeu memoriæ vitio, ſeu diſputationis æſtu contigerit) ſed quod rarò id accidit, nec in iſtiuſmodi ἀσυστασίαις, quæ in virum doctum & ſapientem ægrè cadere ſolent. Quis credat Origenem *Commentariis in Job** Chriſtum tribus annis cum dimidio, à baptiſmo uſq; in paſſionem, prædicare docuiſſe, qui περὶ ἀρχῶν lib. 4. c. 1. † ipſum unico tantum ſupra aliquot menſes anno prædicaſſe diſertè affirmamaverat.

* Tom. 2. fol. 28. C.
† Tom. 4. fol. 150. G.

|| P. 281. maverat. Justinus M. *Dialogo cum* || *Tryphone*, angelum cum Jacobo colloquentem increatum facit, & non modò θεὸν κεκλῆσθαι, sed & θεὸν εἶναι asserit. At in *Quæstionibus ad orthodoxos* ipsi tributis, *Quæst.* cxlii. ipsum solummodò propter commissum sibi munus τὴν τάξιν καὶ τὴν προσηγορίαν τοῦ Θεοῦ obtinuisse scribit, nec alio sensu quam quo homines *Dii* vocati sunt: *quo munere obito desinunt vocari Dii, qui propter functionem aliquam Dei nomen accepêre.* Quis credat Homiliam *de Deipara*, quá B. Virginem invocandam esse docet, Athanasii esse, qui toties in sermonibus adversus Arianos penitùs illicitum esse cuivis creaturæ creaturam adorare luculentèr affirmat, liquidò demonstrat. Libri *Hypognosticôn* Augustino meritò abjudicantur, ut in quibus Pelagiana dogmata disertè traduntur. In operibus suis indubitatis nemo Cyrillo Alexandrino, Origenis dogmata fortiùs impugnavit, acriùs exagitavit; certissimo argumento, *Homilias in Leviticum* ejus non esse, in quibus tot de animarum præexistentia, de improborum, quin & Dæmonum suppliciis tandem aliquando finem habituris, aliisq; id genus somniis Origenianis, testimonia habentur.

VI. *Si in aliquo opere, Autorem Græcum sibi vendicante, occurrat Latinorum vocabulorum censura & explicatio, meritissimam falsitatis vel fraudis suspicionem injicit.* Cum à Græcorum Patrum (ut rectè notat Holdsworthus nostras) scribendi consuetudine hoc maximè obhorreat. In variis Origenis Opusculis exterminandis hæc Regula præcipuè locum habet. De Commentariis *in Job, in Cantica, in Psalmos* 36. 37. 38. de Homiliis in *diversos Matthæi locos*, aliisq; post Erasmum & Sixtum Senensem, Cocus, Rivetus, aliiq; id observarunt; adeò ut aut hominis Latini opuscula sint, aut ab interprete insignitèr interpolata. Idem de Hesychii Hierosolymitani commentariis *in Leviticum* dici debet; in quibus, ut alia taceam, Hieronymi versione utitur, eamq; *nostram translationem* vocat. Huic etiam classi accensendi sunt tractatus varii, qui etsi Græcos parentes mentiantur, Latinorum tamen fœtus esse penè certum est. Cujusmodi farinæ sunt Melitonis liber *de transitu B. Mariæ*, Origenis *Lamentum*, & Homiliæ plures; Athanasii Epistolæ *ad Marcum, Liberium* & *Felicem*, &c. Nec minus impostori meritò larvam detrahit, ubi autor Græcus Latine scripsisse perhibetur. Hoc indicio dignitate sua cadit Dorothei *Synopsis de Vita & morte Prophetarum, Apostolorum*, &c. quam Anonymus Græcus, à me jam primum in lucem prolatus, Dorotheum Latinè scripsisse fingit. Cui enim unquam persuaserit, Dorotheum hominem, gente ac lingua Syrum, saltem Græcum, Tyri inter Phœnices episcopum, monumenta sua Latino sermone consignasse.

VII. *Quæcumq; opuscula pro spuriis damnarunt Veteres ægrè admodùm, nec nisi clarissimis & Validissimis argumentis admitti debent; præsertìm si accedant eorum suffragia, quorum interest, ut pro genuinis haberentur.* Quodnam de variis quæ sub veterum nomine circumferuntur scriptis judicium tulerint Eusebius, Epiphanius, Hieronymus, Gennadius, Photius, non est quod pluribus apud eruditos agam;

agam; cùm eorum libri omnium quotidiè manibus terantur. Gelasii Pontificis *de libris Apochryphis & damnatis* decretum, etsi suo loco spurium esse probabimus, nihilominus apud Pontificios Autoritatem suam sartam tectam tuetur; adeoq; quæcunq; Pseudo-Gelasius ad supposit례itiorum censum amandarit, ipsis pro adulterinis habenda sunt. Vi quidem veritatis adacti non defuerunt etiam in medio papatu Cordatiores Pontificii, qui è Patrum γνησίων albo scripta plurima expunxerint, & vel ad dubia, vel ad apocrypha relegarint. In omnium ore manibusq; sunt Sixtus Senensis, Possevinus, Bellarminus, Sirmondus, Petavius, Labbeus, Miræus, Valesius, Fronto Ducæus, De Marca, Baluzius, Mabillonius, Du Pin, alii: unus ferè est Baronius, qui Scriptores futiles & fabulosos omni quâ potuit diligentiâ tueri solet: & ubi nulla arte defendi possunt, ex iis tamen historica monumenta depromere non erubescit. *Ne quid*, ut ipsemet fatetur, * *ab avidis legentium animis subtraxisse videatur.* Hæc nos breviter; plura alii. Neque enim omnia, quæ hac de re dici poterant, congerere mihi in animo erat.

* Ad an. 52. n. 10.

SECT. V.

Regulæ Generales in seligendis SS. Patrum editionibus adhibendæ.

NIhil ferè est in toto rei literariæ circulo, in quod frequentius impingere solent juniores, & in stadio Theologico minus exercitati, quam in pravis minusve commodis SS. Patrum editionibus in usus suos comparandis; dum nullâ curâ, nullo habito delectu, arripiunt quicquid in proclivi est, quicquid primâ statim fronte sese iis offert. Quò fit, ut non sine gravi sumptus, temporis, & quod pretiosiùs adhuc, ipsius quandoq; veritatis dispendio, editiones quotidie terant imperfectas, corruptas, vitiis & erroribus scatentes, quæq; legentibus fucum faciunt, & non rarò à recto veritatis tramite abducunt. Mirari quidem subit, inter tot antiquitatis Ecclesiasticæ cultores quos præsens aut superior tulit ætas, neminem reperiri, qui aliquid ex professo hac de re commentatus sit. Plures pro re natâ editiones Patrum hinc inde designarunt; nemo quod sciam, qui datâ operâ, vel levi aliqua dissertatiunculâ huic rei lucem prætulerit. Donec igitur exurgat, qui hoc saxum diligentiùs volvat, in gratiam juventutis φιλαρχαίου fungar ego paulisper hoc munere, & observationes nonnullas ad regulas & documenta generalia redactas hoc loco brevitèr tradam. Plura adjiciant alii, vel nostris sua etiam adjungere ne dedignentur.

I. *Editiones SS. Patrum quò sunt vetustiores, eò sunt ut plurimùm fideliores*; quod duplici de causa profectum est. 1. Quod editiones, quæ in primis rei typographicæ incunabulis prodierunt ex optimis quibusvis MSS. expressæ sint, adeo ut desideratis jam plerisq;

plerisq; Codicibus MSS. editiones istæ non immeritò Manuscriptorum vicem supplere possint. 2. Quia nondum natis de Ecclesiâ reformandâ controversiis, nondum exorto Romanos inter & Reformatos de fidei articulis, & Ecclesiæ Romanæ corruptelis dissidio, nulla satis idonea causa subesse poterat, cur in excudendis Patrum operibus fraude uterentur. Nullus adhuc Hannibal ad portas, nemo ferè qui adversus eos castra moveret, quiq; frequentes Patrum turmas in aciem proferret. Hinc Scriptores Ecclesiasticos sine fraude & fuco, propria dogmata propriis verbis tradentes nobis exhibuerunt. Atq; utinam nunquam alitèr factum fuisset. Sed eheu! tot pudendis exemplis sole clarius liquet, Patres fædè corruptos fuisse, vetustiores editiones, quantum fieri poterat, suppressas; sequentes truncatas, vel interpolatas; quin & eò usq; insaniæ proruperunt, ut ad incitas redacti, hanc vel illam editionem unquam extitisse negare non erubescant: id quod de Christiani Druthmari Commentariis in Matthæum suo loco notavi, & plura forsàn id genus notari possunt. His addi potest, quod primi rei typographicæ curatores sua quam emendatè in lucem emiserunt; non ignaris, ineptis & è trivio petitis, quos vocant, *correctoribus* emendandi curam relinquentes. Quo circa editiones ab inventa typrographia, id est, ab anno circiter MCCCCXLII. vel potius MCCCCL. forsan MCCCCLX. quando ad paulo perfectiorem formam perduci cœpit, usq; ad religionis reformationem à Luthero incœptam anno 1517. in publicum emissæ, auro contra non charæ æstimari debent: quibus proximè accedunt, quæ ab eo tempore usq; ad Concilium Tridentinum prodierunt. Dudum est, quod Viri eruditi veterum editionum raritatem deplorarunt; immensâ eârum copiâ laborarunt primi religionis reformatæ Antesignani, quas illorum Successores, nitidioribus typis, & cumulatioribus accessionibus illecti, magno nostro damno insuper habuerunt: unde vel abolitæ vel suppressæ jam penè frustra quæruntur, nec apparent amplius, nisi raræ admodùm, quasi post naufragium *nantes in gurgite vasto*. Optandum sane esset, ut quotquot hodiè supersint, in Bibliothecas publicas reponerentur, ubi & tutior illis sedes esset, & commodior cuivis inspiciendi facultas. Quoad hoc fiat, utinam esset, qui hunc laborem in se susciperet, ut perquisitis undiq; editionibus, & excussis diligenter bibliothecarum forulis, accuratum earum catalogum nobis conficeret, & ubinam delitescant, indicaret. Præstitit aliquid hâc in parte, veteresq; editiones ab anno 1459. usq; ad an. 1500. quæ in Bibliotheca Regia Parisiens. asservantur, recensuit, de republica literaria non uno nomine meritus, Ph. Labbeus *Biblioth. Nov.* MS. *Supplem.* ix. p. 337. His prælo jam jam mandandis, incidi in Cornel. à Beughem *Incunabula Typographiæ*, sive *Catalogum librorum, scriptorumq; proximis ab inventione Typographiæ annis usq; ad Annum Christi* MD. *inclusivè, in quavis lingua editorum.* Amstelod. 1688. 12°.

II. *Opera SS. Patrum, quæ ex Roberti Stephani officinâ Græcè prodierunt, cæteras editiones emendationis cura, & typorum nitore facilè vincunt.* Cum res literaria primùm reflorescere cœpit, Græcæ linguæ studium strenuè promovebatur. Hinc tot Scriptores Græcos omni

omni versione destitutos procuderunt primorum typographείων curatores, de posterorum inscitia & socordia, in versionibus Latinis solummodò evolvendis ne per somnium quidem cogitantes. In his extra omne dubium primas tenuit officina Stephanæa. De Henrico I. Stephano, Roberti Patre; De Henrico II. Roberti filio, nulli non eruditorum noto, aliisq; gentis Stephanææ surculis, re typographicâ apprimè claris, impræsentiarum agere nec nostri operis est, nec otii. Fecit id non sine sua laude Theodorus Janssonius M. D. Dissert. Epistol. *de Vitis Stephanorum*, Amstel. 1683. 8°. Quæ Robertum nostrum spectant, paucis expediemus. Vir erat literis Latinis, Græcis, Hebraicis admodum eruditus; non modo Galliæ suæ, sed & exteras Academias atq; Bibliothecas studiose perlustravit. Eruditionem testantur tot ex ejus officinâ editi, tot ab eo proprio marte scripti libri; imprimis insignis ille *Latinæ Linguæ Thesaurus*; verè Thesaurus, qualem nullum vidit prior, nulla dabit postera ætas. Juvenis adhuc Typographiæ Simonis Colinæi vitrici sui curam gessit; deinde extructa sibi officina rem suam impigrè curavit: tandem à Francisco I. magno illo literarum Mecænate, Regius Typographus constitutus est. In hoc munere, quanta cura, quanta sedulitate se gessit, nos docet Henricus filius *præfat. ad Agell.* Patrem nempe Decemviratum quendam literarium domi habuisse, ex omnibus pene nationibus conflatum. Hos Decemviros variis rei literariæ promovendis partibus adhibuit, præcipui ex iis erant, qui correctorio munere fungebantur. Neq; tamen alienis oculis rem hanc integrè commissit; sed omnia penè propriis oculis relegit, tanto quidem studio, tam accuratâ diligentiâ, ut notante Cl. Janssonio, fama erat, ipsum solitum esse, singula folia perlegenda, hic illic per plateas, locis certis affixisse, adjuncto pretio illi, qui vitia quædam, quorum etiam sua erant, prout enormia essent, præmia, detexisset. His summam typorum pulchritudinem adjunxit, admirabilem planè elegantiam, adeò ut omnes in hunc usq; diem Typographos longo post se intervallo reliquit,& ad invidiam provocavit. Testes sunt, ut τοὺς ἔξωθεν Scriptores mittam, Novum Testamentum, Justini Martyris, Eusebii Cæsarensis opera, Socratis, Sozomeni, Theodoriti, Theodori, Euagrii Historia Ecclesiastica, &c. tam splendidè, nitidè, emendatè excusa, ut vel solus typorum nitor nos ad eorum lectionem alliceret, & invitaret. Verùm en tandem virtutis, eruditionis & tot laborum in reipublicæ literariæ commoda exantlatorum, præmium. Annotationibus quibusdam, quas sub Vatabli nomine Bibliis Latinis à se editis adjunxerat, offensi Theologi Sorbonici, hominem hæreseos accusarunt, perpetuamque molestiam per plures annos facessere non destiterunt; adeò ut post mortem Francisci Regis vexationum & injuriarum pertæsus, solum vertere necesse habuit, quin & post ipsius discessum effigies ejus publica carnificis manu exusta est. Circa annum igitur 1551. Penates totamq; librariam officinam Genevam transtulit, ubi arti suæ gnaviter incumbens rebus humanis feliciter excessit vii. Idus Septembris anno 1559. Ætat. LVI. *Aldum Venetum, & Frobenium Basiliensem*, inquit ampliss. Thuanus *, *longo spatio supergressus est, acri judicio, diligentiâ accuratâ, & artis ipsius elegantiâ; cui ob id non solum Gallia, sed universus Christianus orbis*

* Lib. 33. ad. an. 1559. p. 708.

bis plus debet, quam cuiquam fortissimorum belli ducum ob propagatos fines patria unquam debuit; majusq; ex ejus unius industria, quam ex tot præclarè bello & pace gestis ad Franciscum decus & nunquam interitura gloria redundavit. Geminum huic Theodori Bezæ elogium. *Quanto illi* (Aldus, Frobenius, alii) *cæteros antecelluerunt, tanto majorem tibi, Roberte Stephane, superiores omnes longè latéq; supergresso gloriam tribuendam esse, vel ipsa fremens invidia confitetur. Nam ut alii tecum nonnulli de librorum quorundam excusorum elegantia & venustate certent, nemo tamen vel in operosissimis libris tecum in emendationis fide ac diligentia fuerit comparandus. Tibi linguam Hebræam magnopere illustratam, tibi Græcorum characterum summam elegantiam,* &c. *debemus.* Deniq; plures erant circa hæc tempora celebriores typographi, qui prælis suis Græcas literas tum sacras tum prophanas insigniter promoverunt; Venetiis Aldus Manutius, ejusq; filius Paulus tum in officina paterna, tum postea Romæ; Parisiis præter Stephanos, Hadrianus Turnebus, Linguarum & Philosophiæ professor & typographus Regius; neq; enim eo tempore munus typographicum dedignabantur celeberrimi Professores. Testantur id adhuc Joannes Oporinus, & Fr.Raphelengius, hic linguæ Hebrææ in Lugduno-Batavâ, ille Græcæ in Academia Basiliensi Professor simul & Typographus. Genevæ primum, deinde Heidelbergæ Hieronymus Commelinus, vir gravis & doctus, qui non una Patrum Græcorum monumenta nobis emendatè dedit, moriensq; anno 1597. eandem curam filiis quasi hæreditario jure demandavit: alios pene infinitos taceo, præcipuè recentiores, de quibus peculiari capite Bern.Malincrotius Dissert. Hist. *de Arte Typographicâ cap.* 14. p. 91.

Icon. in R. Steph. Sub. lit. Y. ii.

III. *Patrum Latinorum editiones Frobenianæ jure meritò magni æstimantur,* utpote quæ summâ fide, nec minori, pro eâ ætate, venustate prodierunt. De Typographeio Frobeniano hæc Erasmus *, *Officinâ* Frobeniana *non est alia vel accuratior, vel unde plus bonorum exeat codicum, præsertim qui ad sacras pertineant literas.* Nec aliter Nicolaus Beraldus † ad Erasmum, *Utinam, ea omnia propediem pulcherrimis typis excusa videre contingat, Frobenianis videlicet, quibus nihil fieri puto posse nitidius, elegantius, amænius.* Joannes Frobenius domo Hammelburgensis, primus officinæ conditor, typographorum, si non omnium, saltem Germanorum, facile princeps, Basileæ lares fixit; vir insigni probitate, fide, eruditione, industria, & in rem literariam adjuvandam studio planè incredibili: nullis vigiliis, nullis laboribus, nullis deniq; impendiis pepercit, ut eximios autores ornaret, nitide & fideliter ornatos in lucem emitteret. *Habuit domi,* inquit Erasmus *, *Virum utriusq; literaturæ doctissimum, pariq; fide præditum, quod ego sanè non in postremis numero.* Designat, opinor, hominem muneri correctorio præfectum. Quo in loco habuit Lachnerum, ante paucos annos peste sublatum, ipsius Frobenii Socerum, officinæ Frobenianæ Principem, cujus mortem alibi deflet Erasmus †. Habuit adhuc filios bonis literis innutritos, quiq; rem paternam pro virili strenuè satagebant. Sed summa officinæ Frobenianæ gloria erat magnus ille Erasmus, sæculi sui decus, quem semper patronum, sæpius domi suæ per plures menses hospitem habuit

* Ad Leon. X. lib.2. Epist.1.

† Ibid. lib. 11. Epist. 13.

* Lib. 19. Epist. 8.

† Lib.3. Epist. 20.

Frobenius; cujus ſtupendâ planè curâ & indefeſſâ diligentiâ Irenæi, Cypriani, Hilarii, Hieronymi, Auguſtini, aliorumq; opera undiq; conquiſita, accuratè recognita, bonis avibus exierunt, iteratis editionibus non ſemel ibidem repetita. Quantas hac in re difficultates, ſudores, moleſtias ſubiret Eraſmus, vel ex unicâ Hieronymi editione diſcas; de quâ in Epiſtola ad Waramum Archiepiſcopum Cantuarienſem ait. *Unum illud, ut verè dicam & audactèr, minoris arbitror Hieronymo ſuos conſtituiſſe libros conditos, quam nobis reſtitutos, & paucioribus vigiliis apud illum natos fuiſſe, quam apud nos renatos——Contemptis difficultatibus omnibus, Herculano quodam animo, laborioſiſſimam quidem ſed pulcherrimam adii provinciam, unus propemodum de tot mendarum portentis depugnaturus, nec enim tantundem laboris exantlatum arbitror in paucis edomandis monſtris, Herculi, quam mihi in tollendis tot mendarum millibus.* Obiit Joannes Frobenius repentinâ paralyſi correptus an. 1527. Amico integerrimo, & tot præclaris tantorum virorum monumentis de republica literaria optimè merito, Epitaphium poſuit Eraſmus, quod quidem hoc loco ſubjungere non pigebit:

Arida Joannis tegit hic lapis oſſa Frobeni,
Orbe viret toto, neſcia fama mori.
Moribus hanc niveis meruit ſtudiiſq; juvandis:
Quæ nunc mœſta jacent orba parente ſuo.
Retulit, ornavit veterum monumenta ſophorum,
Arte, manu, curis, ære, favore, fide.
Huic vitam in cœlis date, numina juſta, perennem;
Per nos in terris fama perennis erit.

Aliorum potiùs commodo intentus quam ſuo, rem literariam magis auxit quam familiarem, ſuiſq; hæredibus plus honeſtæ famæ reliquit, quam pecuniæ. In defuncti officinam pariter ac thorum ſucceſſit Joannes Hervagius, vir bonæ fidei, nec indoctus, qui in provehendis ornandiſq; literis, boniſq; Authoribus reſtituendis, ſi non parem, ſupparem certè, cum Frobenio curam & diligentiam adhibuit; et Eraſmo præcipuè opem conſiliumq; impendente eoſdem patres ſedulò recenſitos, emendatiſſime excudit, alioſq; è tenebris in lucem revocavit. De editionibus Colonienſibus, Lovanienſibus, Lugdunenſibus, Antverpienſibus, Romanis, non eſt quod multis lectorem morarer, cum cuivis notum ſit eas fide ſaltem & emendatione infra Baſileenſes immenſa diſtantia ſubſidere. Scriptores eccleſiaſtici quos Rigaltius, Sirmondus, Garnerius, Baluzius, & noviſſimè, Monachi Benedictini, è prælis Pariſienſibus, emiſerunt, alias omnes recentiores editiones longiſſimè ſuperant.

IV. *SS. Patrum opera, qua Græcè & Latinè Pariſienſes in lucem emiſerunt, aliis in ſuo genere palmam præripiunt.* Diu apud renaſcentis literaturæ inſtauratores imperium ſuum tenuiſſe linguæ Græcæ ſtudium, non leve inde ducitur argumentum, quod ſcriptores Græci tunc temporis Græcè ſolummodò ederentur: Et quamvis alitèr ſubindè fieri poterat, rarò tamen id contigit; nec niſi vergente ad exitum ſuperori ſæculo in uſu com-

 muni

muni esse cœpit, ut libri Græci addita è regione versione Latinâ, utrâq; linguâ ederentur. Frigescere quippe jam cœperat facundissimæ & divinæ linguæ hujus cultura, neq; amplius sine cortice natare norant studiosi. Dedignati sunt hanc socordiam viri eruditi, unde Joan. Meursius Præfatione *ad Cecropiam suam*, rationem reddens, cur autorum Græcorum locis citatis neq; ex more suo, neq; sponte versionem addidisset, subdit, *Est enim*, inquit, *hoc sæculi hujus vitium, an infortunium, ut cum pauci Græcæ Linguæ studiosi habeantur, inter eos plures etiam inveniantur, qui ament, magis quam intelligant*. Hinc sordebant penè ubiq; pulcherrimæ licet, editiones Græcæ versione Latinâ destitutæ, quæ paucos emptores, pauciores verò lectores inveniebant. Pudendum hujusce rei exemplum nobis suppeditat nobilissima illa Chrysostomi Editio Saviliana, quâ nihil pulchrius, nihil perfectius Sol vidit unquam: tam immenso sumptu procurata, tantâ fide studioq; castigata, tantis accessionibus ex omni penè Europâ conquisitis aucta, tam eruditis præfationibus, notis, censuris, illustrata, deniq; tam eleganti typorum venustate, chartæq; puritate undiq; ornata, ut ad summum perfectionis apicem aspirare videatur. Quod verò Græcè tantummodo excusa esset, paucorum manibus teritur, ad blattas & tineas amandata; Græco-Latinâ interea Parisiensi in omnibus ferè Bibliothecis tam publicis, quam privatis locum occupante. Cum igitur animaverterent viri docti necesse esse, ut studentium ignaviæ, dicam an inscitiæ? hac in parte subveniretur; sedulam huic rei navabant operam. Præclarè quidem in hoc munere se gessit Hieronymus Commelinus, qui plures ex patribus Græcis nitori suo restitutos, Græcè & Latinè quam correctissimè nobis dedit. Verum omnem industriam, sumptumq; in Græcorum Patrum operibus utroq; sermone excudendis, tum characterum Pulchritudine, tum editionis perfectione longè vicit Typographorum Parisiensium cura & diligentia. In his familiam ducit gens *Morelliana*, quæ Carolum, Claudium, Dionysium & forsan alios peperit. Quin & ante integrum fermè sæculum hac in re inclarescere cœperant: quippe Gulielmus Morellius Caletensis, referente Thuano *, accuratâ linguæ Græcæ peritiâ insignis, circa an. 1555. Hadriano Turnebo in Typographiæ Regiæ Græcæ curâ successit, quam cum per integrum novennium summâ fide ac diligentiâ adornasset, diem clausit ultimum xi. Kal. Martii 1564. Morelliis proximè accedunt *Sohnnii, Cramoisii, Vitrii, Petiti* &c. His tot debemus patres Græcos Græcè pariter ac Latinè loquentes, qui sub auspiciis Morellii, Frontonis Ducæi, Petavii, Valesiii, Cotelerii aliorumq; præstantium virorum elegantissimè prodierunt. Id solum monendus Lector, posteriores editiones Parisienses prioribus typorum saltem chartæque nitore plurimum cedere. Id quod in operibus Justini Martyris, Basilii, Nazianzeni, Nysseni, Chrysostomi, &c. primo statim intuitu videre est.

* Hist. lib. 36. p. 288.

V. *In discernendis SS. Patrum editionibus plurimum refert scire, quis editionis curam in se susceperit*; cum ex editoris fide, peritiâ, diligentiâ ipsius editionis pretium integrè dependeat. Non quidem omnes qui libris alienis in lucem edendis obstetricantur, sunt Erasmi,

Erasmi, Rhenani, Sylburgii, Elmenhorstii, Scaligeri, Casauboni, Goldasti, Sirmondi, Rigaltii, Ducæi, Huetii, Garnerii, &c. Viri extra omnem controversiam doctrinâ, & integritate venerandi. Immò nec omnes typographi Manutiis, Frobeniis, Amerbachiis, Stephanis, Vascosanis, Oporinis, Commelinis, Morelliis accedunt, & presso pede sequuntur. In his reperiuntur haud pauci, qui lucro solum ac quæstui inhiantes, non rarò scriptores Ecclesiasticos nullâ curâ recensitos, nullâ collatione ad Codices MSS. nedum ad priores editiones recognitos, quin & propriis (si Diis placet) oculis relectos & revisos in orbem literarium protrudunt, ipsimet bardi ac stipites, & qui equum ab asino vix discernere norunt. Alii sunt qui typographiæ quidem suæ curatores, ac Correctores admovent, virosq; alunt libris prælo parandis invigilaturos, sed vili pretio conductos, ignaros nempe & ignavos Monachos, qui, levi, quod aiunt, digito, rem suam oscitantèr agunt, & pro uno vitio sublato, immenso mendarum cumulo libros augere solent: ut de prælis Lugdunensibus, aliisq; nonnullis, non infimæ notæ viros gravissimè conquerentes non semel audivi. Sed missis typographis, ad alios deveniamus. Non defuerunt quovis tempore viri quidem eruditissimi, qui SS. Patrum operibus in lucem proferendis strenue addixerunt animum; sed pravo fidei Pontificiæ vindicandæ zelo ducti, & immodico in hæreticos quos vocant, odio animati, Patres à se editos, obtorto licet collo, in partes suas pertrahere conabantur, & vel addendo, vel detrahendo sententiam pro se dicere cogebant. Exemplo uno aut altero res fiet clarior. Extat sub Chrysostomi nomine, Scriptoris certè cujusdam non ineruditi, *Opus imperfectum in Matthæum:* Homilia quadragesimâ nonâ agit Autor de unica Sacræ Scripturæ adversus traditiones, hæreses, schismata, copia & Autoritate, *Nullum aliud esse Christianorum fidei veritatem cognoscere volentium refugium, nullam aliam posse esse veræ Christianitatis probationem, nullam aliam in tantâ rerum confusione veræ Christi Ecclesiæ notam*; *ideoq; mandasse Dominum, ut Christiani volentes firmitatem accipere fidei veræ ad nullam rem fugiant nisi ad scripturas*; pluribus hæc, iisq; sanè quam disertissimis verbis persequitur, & firmissime astruit. Integrum hunc locum benè longum in Editione sua quam adornavit Editor Parisiensis, excusam *apud Audoenum Parvum Paris.* 1557. 8°. (ut de Antwerpiensi ann. 1545. aliisque nonnullis nil jam dicam) penitùs omisit; non diffitente ipsomet Bellarmino *, *totum hunc locum tanquam ab Arianis insertum è quibusdam Codicibus super* [lege, nuper] *emendatis sublatum esse.* Quin & in ipso statim operis Vestibulo monet editor, *diligentèr ab Arianorum fæcibus purgatum esse*; & in Præfatione, *nullum non lapidem motum esse, quò sincerius hoc, ac Sordibus omnibus purgatum (si fieri posset) nitidius opus in posterum prostaret.* An verò, quod toties objectant, hic de quo agimus locus, impietatem Arianam totus olet, legant primùm, dein judicent æqui rerum æstimatores. Vide etiam quæ hac de re notavimus in *Chrysostomo* seq. operis p. 268. Homilia xi. de vasis sanctificatis agens, inquit, *in quibus non est verum corpus Christi, sed Mysterium corporis ejus continetur:* quæ verba in hac editione frustra quæruntur. Homilia verò xix. quod

* De Verb. Dei lib. 4. c. 11. p. 199.

quod Autor habet, *ſacrificium panis & vini offerentem*, in hæc mutatur verba, *ſacrificium corporis & ſanguinis Chriſti offerentem.* Quoties Pamelio Antwerpienſi, & Romanis Cypriani editoribus objecerint noſtri, decantatiſſimum illum Cypriani locum ex libro *de Unitate Eccleſiæ* cap. 3. fœdiſſimè ab iis corruptum eſſe; atq; hæc verba, *Chriſtum unam Cathedram conſtituiſſe*; *primatum Petro datum, Eccleſiæ renititur & reſiſtit, qui Cathedram Petri ſuper quam fundata eſt Eccleſia, deſerit,* contra omnium pene codicum MSS. ominum vetuſtiſſimarum editionum fidem, in ipſum Cypriani textum intruſa eſſe. Sexcenta hujuſmodi exempla, ut Polemicos taceam, nobis dabunt, Cocus, Perkinſius, Rivetus, Hottingerus, Dallæus, & præ omnibus aliis Thomas Jameſius Noſtras, Tractatu *de SS. Scripturæ, Patrum, & Conciliorum Corruptione*, quem patrio Sermone evulgavit. Verum de his mox plura.

VI. *Præcipuè cavendæ ſunt Editiones SS. Patrum, quæ iis in locis prodeunt, in quibus S. Inquiſitionis viget Officium.* In promptu ratio eſt, quod iſtiuſmodi editiones ad *Indicum Expurgatoriorum* regulas adamuſſim recognoſcantur: neque enim in recentiorum ſcripta involare contenti, in ipſos venerandos Patres imperium dicam an tyrannidem exercent. Candidè hoc faſſus eſt, & miris ob id laudibus Pium V. effert * Sixtus Senenſis. *Primùm toto Chriſtianorum orbe conquiri nefariæ doctrinæ libros, & publicè exuri juſſiſti. Deinde expurgari, & emaculari curaſti omnia Catholicorum Scriptorum, ac præcipuè veterum patrum ſcripta, hæreticorum ætatis noſtræ fæcibus contaminata, & venenis infecta. Poſtremò Catalogum vel Indicem edi mandaſti Autorum, ac librorum omnium hæretici nominis, qui eſſent ab Eccleſiaſticâ Bibliothecâ arcendi, & ab omnibus Chriſtianis lectoribus abjiciendi.* Quod ut paulo clarius conſtet, rem forſan cuivis haud ſatis notam paucis expediam. Vix caput extulerat cœpta à Luthero Religionis reformatio, cum Leo X. gravi pœna vetuit, *ne quis librum aliquem imprimeret, niſi prius per S. Palatii Magiſtrum, vel diœceſis Epiſcopum, vel hæreticæ pravitatis Inquiſitorem diligentèr examinaretur.* Hujus exemplum ſecuti Epiſcopi & Inquiſitores, varios librorum peſtilentium & damnandorum Indices pro ratione temporis emiſerunt. Et ut quod factum erat tueretur, Scripſit Gabriel Putherbæus *Theotinum*, ſeu *de tollendis & expungendis malis libris*, libros iii. editos *Pariſ.* 1549. 8°. Verum creſcente indies ſcriptorum hæreticorum numero, & depromptis undiq; ex Antiquitatis Eccleſiaſticæ armamentario telis, ſynodus Tridentina ex omnibus ferè nationibus inſignes aliquot Prælatos, & lectiſſimos quoſdam Theologos ad Indicem librorum prohibitorum conficiendum delegit. In quo negotio cum haud parum progreſſi eſſent, Synodus rem integram ad ſedem Apoſtolicam deferendam ſtatuit. Igitur anno 1564. Indicem à Romanis Inquiſitoribus non ita pridem confectum, & à Patribus Tridentinis approbatum recenſuit, & adjectis quibuſdam regulis autoritate ſua evulgavit. Eandem materiam ſub incudem poſtea revocarunt, & novis aliquot acceſſionibus auctam reconcinnárunt Pius V. Gregorius xiii. Sixtus V. Tandem anno 1595. Clemens viii. delecto vii. Cardinalium collegio, aliiſq; piis & eruditis

* Epiſt. Dedicat. Biblioth. Sanctæ præfix.

ditis viris in Concilium adhibitis operi colophonem addidit, adjectis non modo regulis, ſed & inſtructionibus; quarum Cap. *de Correctione librorum* Sect. 1. ſtatutum eſt, ut *Epiſcopi & Inquiſitores conjunctim habeant facultatem, quoſcunq; libros juxta præſcriptum hujus Indicis, etiam in locis exemptis expurgandi; hanc; librorum expurgationem non niſi viris eruditione & pietate inſignibus committendam eſſe.* Sect. 2. hæc inter alia à Correctoribus expurganda decernuntur. viz. *propoſitiones hæreticæ, erroneæ, hæreſim ſapientes, ſcandaloſæ, piarum aurium offenſivæ, temerariæ,* &c. *quæ contra Sacramentorum ritus, & cæremonias, contraq; receptum uſum & conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ novitatem aliquam inducunt; Verba item dubia & ambigua, quæ legentium animos à recto catholicoq; ſenſu ad nefarias opiniones adducere poſſunt.* Et jam quidem non *prohibitorii* modò, ſed & *expurgatorii* Indices ubiq; invaluerant. Primus, quòd ſciam, agmen duxit *Index Belgicus*, Philippi Hiſpaniarum Regis autoritate confectus, & cum Ariæ Montani præfatione editus *Antverp.* 1571. 4°. à Junio, Pappo aliiſque, additis novis præfationibus non ſemel recuſus. Index *Luſitanicus* per Georgium Dalmidam, Archiepiſcopum Uliſiponenſem prodiit *Uliſipon.* 1581. 4°. *Hiſpanicus* per Gaſparem Quirogam Cardinalem & Archiepiſcopum Toletanum, & Hiſpaniæ Inquiſitorem generalem, *Madriti* 1584. 4°. *Neopolitanus* per Gregorium Capuccinum, ſub titulo *Enchiridii Eccleſiaſtici*, Venet. 1588. 8°. Deniq; *Romanus* per Joannem Mariam Braſichalanum, S. Palatii magiſtrum *Romæ* 1607. 8°. ut his recentiores taceam. Tam execrandi inſtituti, in Deum hominesque, in SS. Patres, ipſamq; veritatem adeo injurii, pudere non potuit primos illius architectos. Hinc ſub velo primùm, & remotis arbitris res acta eſt, paucis cognita, & intra domeſticos Cenſorum Parietes concluſa. Unde Philippi Regis diplomate, Belgico Indici præmiſſo cautum eſt, *ne Index iſte expurgatorius diſtraheretur, ſolis cenſoribus diſtribuendus; qui ipſi privatim nulliſq; conſciis apud ſe Indicem Expurgatorium habebunt, eundemq; neq; aliis communicabunt, neq; ejus exemplum ulli dabunt; ſed tantum id curabunt diligentiſſimè ut loca prædicta inquirant, expungant, reſtituantque.* Poſtquam verò hujuſce Indicis exemplar in Fr. Junii manus incidiſſet, horribile ſecretum in vulgus emanavit. Et jam quo clypeo, quâ apologiâ ſe tueantur? Prodiit tandem in arenam Joann. Gretſerus Jeſuita, qui *de jure & more prohibendi, expurgandi & abolendi libros hæreticos & noxios*, duos libros edidit *Ingolſtad.* 1603. 4°. quibus anno ſequenti duas partes *ſupplementi* vice addidit. In his omnibus non ſine præclaro quidem eruditionis apparatu, ſed fide & ingenio planè Jeſuitico, id eſt, vafro ſubdoloque, cauſam ſuam agit. Fatetur * Proteſtantes hunc Indicem in ore ſemper habere, Catholiciſq; ſummi ſceleris loco objicere, quem nihilominus defendit veluti laude dignum, ejuſq; autores & executores tanquam de Mortalibus optimè meritos. Et alibi †, *Jus hoc ſemper & eſt, & fuit, penes Eccleſiam, ut quæ gregi detrimentum adferunt, ſollicitè amoliatur, & ſi integrum librum proſcribere fas eſt, fas etiam erit proſcribere partem libri, ſeu magnam, ſeu parvam; eum exſcindendo, delendo, obliterando, vel ſimpliciter omittendo, idq; ob lectoris utilitatem.* Quo verò objectionem omnium graviſſimam ſpecioſius amoliretur,

* Lib. 1. c. 1. p. 2.

† Lib. 2. c. 10. p. 329.

amoliretur, diserte negat vel patres à se esse purgatos, vel id Indicum Autores voluisse. *Impudentèr* inquit ‖, *mentiuntur, quoties affirmant quidquam in veterum Patrum libris, à nobis deleri, aut ut deleatur, ab Indice Expurgatorio præscribi: Nihil delemus in Patribus, nihil obliteramus.*——* *Nomina vel unum librum unius ex prædictis Patribus, qui in ullo Indice prohibitorio vel expurgatorio interdicatur. Non Augustinus, non Cyprianus, non Chrysostomus, non Cyrillus*, &c. ——† *Neq; enim Belgicus, aut quivis alius Index eo fine conscriptus est, ut Patrum monumentis emaculandis corrigendisq; inserviat; quod suprà etiam testati sumus, & res satis ex ipso indice liquet.* Ain' verò bone Gretsere? age, an ita sit, paulisper experiamur: Chrysostomus ‖ Homil. iv. *de Lazaro*, hæc habet, μὴ γὰρ ἀνθρώπῳ λέγεις ἵνα ὀνειδείσῃ σε, μὴ γὰρ τῷ συνδούλῳ ὁμολογεῖς ἵνα ἐκπομπεύσῃ, τῷ δεσπότῃ, τῷ κηδεμόνι, τῷ φιλανθρώπῳ, τῷ ἰατρῷ τὸ τραῦμα ἐπιδεικνύεις *Non enim peccata homini dicis, ut te probro afficiat; non enim conservo confiteris, ut in publicum proferat, immò verò ei qui Dominus est, ei qui tui curam gerit, ei qui humanus est, ei qui Medicus est ostendas vulnera.* Et tamen ex Indice Chrysostomiano hæc verba ab indice Hispanico expungenda curantur. *Deleantur*, inquit, *hæc verba, Confitenda Deo peccata non homini.* Οὐκ εἶπεν ἐπὶ τῷ Πέτρῳ. inquit idem Chrysostomus *, οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἐπὶ τὴν πίστιν, τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ᾠκοδόμησε—τί οὖν ἐστιν ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ὁμολογία ἐπὶ τοῖς ῥήμασιν. *Super hanc petram, non dixit* super Petrum, *non enim super hominem, sed super fidem ædificavit Ecclesiam suam: quid est* super petram, *hoc super confessionem, super sermones pietatis.* Index Expurgatorius ad hunc locum in Indice Chrysostomi; *Deleantur hæc verba, Ecclesia non super hominem, sed super fidem ædificatur.* Augustinus † de Eucharistia disertè dicit, *Non enim Dominus dubitavit dicere, Hoc est corpus meum, cum signum daret corporis sui.* Et tamen ex Augustini Indice hæc verba delenda volunt Indicis Sandovaliani curatores, *Christus dedit signum corporis sui.* Athanasius * de cultu divino, κτίσματι γὰρ κτίσμα οὐ προσκυνεῖ, ἀλλὰ δοῦλος δεσπότην, καὶ κτίσμα Θεὸν—οὐκοῦν Θεοῦ ἐστὶ μόνου τὸ προσκυνεῖσθαι. *Creatura Creaturam non adorat, sed servus dominum, & Creatura Deum:—quocircà solius Dei est adorari.* Et tamen ex ejus indice hæc verba eximit idem Index Hispanicus, *Adorari solius Dei est.* Eadem ferè habet Epiphanius ‖, ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία οὐ κτίσμα προσκυνεῖ, *sancta Dei Ecclesia creaturam non adorat.* Nihilominus ex annotationibus hæc verba loco submovent boni Censores, *Creaturam non adorari.* Hilarius in Matthæum *, *Alienis operibus ac meritis nemo adjuvandus, quia unicuiq; lampadi suæ emere oleum sit necesse.* Hæc ex Indice deleri jubent his verbis, *alienis meritis, & operibus nemo juvatur.* His & sexcentis hujusmodi locis à nobis objectis σοφὸν hoc φάρμακον promptè adhibet Gretserus, Indices Patrum Operibus apponi solitos, solummodò esse recentiorum commenta. Miserum mehercle effugium! An non enim hi Patrum Indices à viris catholicis & eruditissimis ut plurimùm confecti sint? an non idem utrobiq; sensus? eadem ubiq; verba reperiantur? Cum igitur hoc cuniculo se nequaquam elapsurum esse animadverteret, ad aliud non minus infirmum confugit, nempe juxta vetus verbum, *sæpe idem, cum ab iisdem dicitur non esse idem.* Dicta Patrum cùm ab hæreticis usurpantur, eadem esse posse si verba spectes, at longè

‖ Lib. 1. c. 1. p. 14.

* Lib. 2. c. 7. p. 298.

† Ibid. c. 10. p. 324.

‖ Tom. 5. p. 87. Edit. Parif. Morel.

* Serm. de Pentecost. tom. 6. p. 233.

† Contr. Adiman. c. 12. tom. 6. col. 187.

* Contra Arian. Orat. iii. p. 204.

‖ Hæref. 69. n. 36. p. 759.

* Can. 27. Col. 521.

longè diversa si sensum & mentem. Quasi verò tam immanis sit differentia, ut quod in textu sit orthodoxum, in Indice sit hæreticum. Cum eadem sententia nullo affic͡to sensu, nullo glossemate detorta, iisdem verbis, penè totidem syllabis utrobiq; habeatur! Quid facies huic hominum generi? *quo teneas nodo?* Miseret me planè illorum, qui ea effutire coguntur, non quæ vera sunt, neq; quæ ipsimet fortassè sentiunt, sed quæ pravæ causæ vindicandæ necessitas extorquere solet.

Sed missis Indicibus, ad ipsos patres accedamus; quorum germano textui non pepercerunt, nec ab ipsissimis illorum verbis violentas manus abstinuerunt. Inspiciatur Index Hispanicus p. 62. videbis dominos Inquisitores in Cyrillum Alexandrinum hanc sententiam ferentes, *ex D. Cyrilli Commentariis in Esaiam, Laurentio Humphredo interprete, cap.* 1. *ex textu deleantur illa verba, Fidei autem gratiam cum his qui valde inquinati sunt,* &c. cap. 51. *in fine deleantur, ex textu illa verba, Sed ubi non haberent dei timorem in seipsis, nec Jesum per fidem incolam reciperent, habitat enim in Cordibus nostris per fidem, sicut, scriptum est.* Ad hæc Gretserus *, Glossemata, *inquit*, ab hæreticis Cyrillo assuta, Scholia, maleferiatorum annotamenta, & interpretamenta expungenda sunt & inducenda. Quin & precedentibus verbis quasi jam victoriam reportasset, canit Triumphum. *Sed tu*, inquit ad Junium, *si mendax non es, ostende ullum indicem expurgatorium, qui aliquid, quod ad ipsum & genuinum Cyrilli contextum pertineat, obliterari præcipiat.* An igitur hæc Cyrilli non sint? conferantur, obsecro, cum Græcis Latina. Videbis adeò esse accuratè & fideliter versa, ut in omnibus ferè Pontificiorum editionibus, etiam in novissimâ illâ Græco-latinâ *Paris.* 1638. totidem verbis hodiè reperiantur. Videatur quid notet Index p. 74. de ejusdem libro *adversus Anthropomorphitas*; quid de Eucherii Commentariis *in Genesim:* quid Index Romanus de Gelasii libro *de duabus in Christo naturis* p. 146. mitto infinita ubivis obvia: Quin & Jamesius noster non modò per totum *de Corruptione Patrum* librum id egerit, sed & parti iv. attexuit Catalogum cccxxiii. Scriptorum Ecclesiasticorum, partim veterum, partim recentiorum, quorum libri, vel ab Indicibus expurgatoriis prohibentur, vel expurgari jubentur, vel iniquâ deniq; censurâ notantur. Non hic commemoro Antonii Magni, Fortunati, Bertrami, aliorumq; plurium integros libros ab Indice prohibitos. Occasione quidem libelli Bertramiani, juxta judicium Universitatis Duacensis ingenuè fatentur Censores Belgici, *se in Catholicis veteribus plurimos ferre errores, extenuare, excusare, excogitato commento persæpè negare, & commodum iis sensum affingere, dum opponuntur in disputationibus, aut conflictionibus cum adversariis.* Quis non exclamabit, *Magna est veritas, & prævalebit.* Restat deniq; ut videamus, an ad Codices quoq; MSS. sese extendat hoc purgandi privilegium? & ita quidem ex * Possevino colligi potest; dum enim monet potissimum cavendum esse, ne Libri MSS. qui ab Ecclesia non permittuntur, unicuiq; pateant, mox subdit, *Ad istos enim quoq; purgatio pertinet.* Et hac occasione liceat mihi notare quod retulit olim Jamesius nostras, in Bibliothecâ Vaticanâ non paucos pingendi artifices quotidiè

* Lib. 2. c. 7. p. 305.

* Biblioth. select. lib. 1. c. 48. p. 38.

diè ali; quorum erat, conciliorum Acta, & antiquorum Patrum opera exscribere, idq; literis, vetustissimos Codices, quantum fieri poterat, imitantibus. Quâ mente id factum fuerit, ipsi nôrunt: certè rem ipsam se accepisse testatur ex ore nobilissimi cujusdam Angli, qui in Bibliothecâ Vaticanâ hæc propriis oculis lustraverat, & ad fidem sacramento suo roborandam se sponte obtulit. Sed quicquid de Codicibus MSS. fiat, certissimum est Typographiam in Palatio Vaticano dudùm erectam esse, tanquam veritatis orthodoxæ non solùm tuendæ, verùm propagandæ arcem munitissimam. Ex eâq; proditura (ita enim nobis spondent *) emendatissima SS. Patrum monumenta, pristino suo splendori restituta. Ex hac typographiâ Cypriani, Ambrosii, Gregorii M. Opera, ut alia taceam, nobis dederunt. In quibus plurima adjecta, plurima abscissa, omnia emendata, expurgata, restituta esse ipsimet non diffitentur Editores. Quantâ negligentiâ, seu potius fraude, Cyprianum tractarint, per singulas fere paginas notat ipsemet Pamelius. In Ambrosio, Epistolarum & Sermonum ordinem miserè turbârunt; Inscriptiones & Titulos mutârunt; plures Tractatus, Epistolas, Sermones nunquam anteà typis datos addiderunt, ne nominatis quidem Codicibus MSS. unde eos deprompserint. In operibus Gregorii M. ne alia notem, præter expositiones *in libros Regum & Psalmos* à nullo veterum memoratas, nullis Codd. MSS. satis munitas, plusquam CXL. Epistolas inseruerunt: quæ in omnibus nostris Codicibus desiderantur, teste Jamesio, qui de Gregorii editionibus, earumque cum antiquis exemplaribus MSS. collatione, copiosè agit in *Vindiciis Gregorianis*, Genevæ 1625. 4°. Et ne infinitus sim, prodierunt Augustini Opera *Venet.* 1584. x. Tom. 4°. Quid in hac editione præstiterint boni Editores, in ipsâ statim operis fronte ingenuè nos docent. *In quo præter locorum multorum restitutionem secundum collationem vetustiorum exemplarium, curavimus,* inquiunt, *removeri ea omnia, quæ fidelium mentes hæretica pravitate possent inficere, aut à catholica, & orthodoxa fide deviare.* Ut, proinde hæ similesve editiones, non sine summâ cautelâ, studiosorum manibus terendæ sint.

* Vid. Præfat. ad Greg. M. tom. 1. & 5. *Rom.* 1588.

SECT. VI.

Libri ad Ecclesiasticæ Antiquitatis studium manuductorii.

NON hîc mihi tantum arrogo, ut de rei Ecclesiasticæ studio leges & methodum aliis præscribam. Absit; novi meo memet metiri modulo. Tantùm Mercurialis statuæ vice fungar, intento in optimos viæ duces digito, qui junioribus ad vetustiora tempora tendentibus viam præmonstrare, ac præmunire possint. Hi sunt vel veteres, vel recentiores: ex utrisque, qui ingenti ubivis numero prostant, nonnisi paucos, eosq; selectiores dabo. Ex antiquis duos solummodo, sed magni nominis, viros in medium adducam; *Hieronymum* in Latinis, in Græcis *Photium.* Hieronymus omnis

omnis politioris pariter ac reconditioris literaturæ apparatu instructissimus, in sacris & Ecclesiasticis primas tenuit. De scriptis Scriptoribusq; Ecclesiasticis passim agit tum in Epistolis, speciatim in Epistolâ ad Magnum Oratorem, tum præfationibus ad Commentarios in S. Scripturam; ex professo verò in libro *de Scriptoribus Ecclesiasticis*, cujus priorem partem ex Eusebii Historia deprompsit, posteriorem, quæ seculum quartum ad annum usq; CCCXCII. complectitur, proprio Marte, & penè ex propriâ scientia, addidit. In hoc opere scriptores, quotquot reperire potuit, recensuit, scripta enumeravit, & præclaram de iis censuram sæpenumerò subjecit. Photium, quo doctiorem forsan nusquam tulit ingeniorum ferax Græcia, egregiè commendant ingenium ad omnia natum, judicium solidum, summum acumen, infinita lectio, incredibilis diligentia; omnia penè reipublicæ munera obierat, omnia Ecclesiæ monumenta pervestigârat; in unicâ, quam habemus hodiè, Bibliothecâ CCLXXX. ferè Scriptores, majorem partem Ecclesiasticos, sistit, diligentèr à se lectos, recensitos, excerptos; deq; eorum libris, argumentis, stylo, fide & autoritate accuratum, si quis unquam alius, judicium tulit. His subnecti, si non potiùs præmitti, debent Historiæ Ecclesiasticæ conditores, Eusebius, à Christo nato ad annum CCCXXV. à Rufino ad an. CCCXCV. continuatus; & qui Eusebium excipiunt Socrates, Sozomenus, Theodoritus, ab exorto Ario usq; ad annum circiter CCCCXXXIX. Hos secuti Philostorgius, Euagrius, Theodorus Lector, Historia Tripartita ex Sozomeno, Socrate, & Theodorito, ab Epiphanio scholastico Latinè versa, à Cassiodoro in compendium redacta. His longo, sed proximus, intervallo Nicephorus Callistus, à nato Christo ad annum usq; DCXXV. qui etsi fabulis ubiq; & ineptiis scateat, haud pœnitendos tamen melioris seculi pannos Historiæ suæ Ecclesiasticæ non rarò admiscuit.

Recentiorum ἱστορῶν duas constituo classes, Generalem & specialem. Ad generalem Classem referuntur 1°. *Historici Ecclesiastici*, qui ecclesiæ Christianæ quovis seculo statum nobis ob oculos ponunt. In his primum locum merentur Centuriatores Magdeburgenses, qui incredibili planè diligentia ad quodvis seculum, immensam rerum Ecclesiasticarum materiam congesserunt, & in propria capita non inconcinno ordine distribuerunt; quibus plurimi defectus, errores plures condonari debent, quippe qui primi hâc in parte glaciem fregerint, & semitâ hactenus non tritâ, non tentatâ institerunt. Centuriatorum Historiam Lucas Osiander Wittembergensis ineunte hoc seculo in Epitomen redegit. Illustrissimus Annalium Ecclesiasticorum parens, Cardinalis *Baronius* XII. ingentes Historiæ Ecclesiasticæ Tomos pectore adamantino, & labore penè suprà vires humanas, conscripsit. Immensum planè, sed & triginta annorum opus, non nisi post historiam Ecclesiasticam septies in Oratorio, singulis quippe quinquenniis repetitam, tandem inchoatum: integrum sua ipsius manu, nullâ Amanuensium opera suppetias ferente (ita quidem fidem nobis facit Vitæ illius * Auctor) scriptum; & inter quotidiana curæ Parochialis munera, inter frequentes confessiones audiendi, concionandi, domesticisq; congregationis

* Hieron. Barnab. De Vit. Baron. lib. I. c. 19. p. 45.

gationis suæ rebus prospiciendi partes, nè alias occupationes, alia ejus scripta commemorem, ad umbelicum perductum. In hoc opere præclarè quidem de Antiquitate Ecclesiasticâ meruit (me certe ex eo non parùm profecisse, haud invitus agnosco) longè majorem gloriam reportaturus, si non omnes sudores, omnes ingenii & eruditionis nervos ad hunc unicum scopum retulisset, ut Majestatis Pontificiæ Pomœria dilataret, ejusq; dignitatem & autoritatem non modò supra Ecclesiastica, sed & supra Regia & Imperialia jura, omneq; supereminens fastigium, idq; non raro ex Apochryphis, suppositiis, insulsis & futilibus admodum scriptoribus, quoquo modo eveheret & stabiliret. Ut de opere tunc solum incœpto, rectè olim notavit Petrus Pithœus (referente Casaubono) quod *non Annales Ecclesiastici, sed de Potestate Papæ* potiùs dicendi essent. Certè Baronium haud aliud in animo habuisse, quam ut contra sui temporis novatores, i. e. Magdeburgenses, *pro sacrarum traditionum antiquitate, & conservandâ Ecclesiæ Romanæ Catholicæ potestate decertaret*, nec ipsemet *, nec Hieronymus Barnabæus † diffitentur. Baronii Annales, ab anno MCXCVIII. in quem desinebant, continuarunt Abrahamus Bzovius, Odoricus Rainaldus, deniq; in Gallia Henricus Spondanus, qui etsi reliquis mole cedat, fide tamen diligentia, atq; judicio accuratiori longè superat. His adjungantur Casauboni *de Rebus Sacris & Ecclesiasticis Exercitationes ad Baronium*, Lond. 1614. f. Rich. Montacutii *Ecclesiasticarum Exercitationum Analecta*, Lond. 1622. f. quæ postea aucta & recognita sub titulo *Apparatus ad Origines Ecclesiasticas* prodierunt, *Oxon.* 1635. f. Ejusdem *de Originibus Ecclesiasticis commentationum pars prior & posterior*, Lond. 1636. 1640. f. Item *Diatriba* ejus adversus Bulingerum ut Rosweydi, Capelli, Eudæmon-Joannis, Prideauxii, Bulengeri, aliorumq; scripta hùc spectantia, prætermittam. Inter historiæ ecclesiasticæ compendia eminent Gabrielis Bisciolæ *Epitome* x. *Tomorum Annalium Baronii* Lugduni & Venet. 1612. ii. Tom. 4°. Joannis Micrelii *Syntagma Historiarum Ecclesiæ*, cum continuatione Dan. Hartnaccii, *Lipsiæ* 1679. 4°. Hieronymi Kromaieri, *Historia Ecclesiastica Centuriæ* xvi. Lipsiæ 1666. 4°. J. H. Hottingeri *Historia Ecclesiastica Novi Testamenti*, prodiit *Tiguri* ix. Vol. ab an. 1651. usq; ad an. 1667. quo vivere desiit, 8°. Frid. Spanhemii *Introductio ad Chronologiam & Historiam sacram Christianam* Tom. i. *Ludg. Bat.* 1683. Tom. ii. ibid. 1687. 4°. reliquos suo tempore expectamus.

* Epist. ded. ad Sext. v. præfix. tom.
† Vit. Baron. lib. c. 18, 19.

2. *Conciliorum editores*, Jacobus Merlinus ii. Tom. *Paris.* 1535. 8°. Petri Crabbe ii. Tom. *Colon.* 1538. 1551. f. Barth. Caranza in *summâ Conciliorum*, Paris. 1624. 12°. *Duac.* 1659. 8°. Laur. Surius iiii. tom. *Colon.* 1627. f. Dominic. Nicolinus v. Tom. *Venet.* 1585. f. Concilia generalia iv. Tom. *Rom.* 1608. f. Sev. Binnius iv. Tom. *Colon.* 1606. 1618. x. vol. *Paris.* 1636. f. Fr. Longus à Coriolano in *summa Conciliorum omnium* cum Annot. *Antw.* 1623. f. Labbeus & Cossartius (ut Editionem Regiam Luparæam jam mittam) unà cum duplici apparatu *Paris.* 1672. xviii. Vol. fol. *Pandectæ Canonum, Apostolorum, & Conciliorum ab Ecclesia Græcâ receptorum* Gr. Lat. cum annotationibus Guilielm. Beveregii, *Oxon.* 1672. ii. vol.

ii. vol. f. Ruesii & Hartmanni *Historia Conciliorum Ecclesiastica* ad annum usq; 1661. *Norimb.* 1675. 4. vol. 4°. Concilia *Britannica* per Spelmannum ii. Vol. *Lond.* 1639. 1664. *Hispanica* per Garciam Loaisam, *Madrit.* 1595. *Gallica* per Sirmondum iii. Tom. 1629. f. *Narbonensia* per Baluzium, *Paris.* 1668. 8°. Huc etiam referri possunt Ph. Labbei *synopsis Conciliorum*, Paris. 1661. 4°. Et conciliorum Tomis præfixa; David Chytræi *Catalogus Conciliorum* Onomastico ejus Theologico subjectus, & à Pappo ad calcem *Synodici* aditus, *Argentor.* 1601. 4°. Casp. Heunischii *Chronologia Conciliorum sex Oecumenicorum*, Rotenburg. 1677.

3. Qui de veteris Ecclesiæ *symbolis* egerunt, Joan. Vossius Differt. de *iii. Symbolis*, Amstælodami 1642. & 1662. 4°. Jac. Usserii Armachani *De Rom. Ecclesiæ symbolo Apostolico veteri, aliisq; fidei formulis Diatriba*, Lond. 1647. *Oxon.* 1660. 4°. Ægid. Strauchii *Historia Symboli Apostolici*, Wittemb. 1668. 4°.

4. *De Pontificibus Romanis* agunt præter veteres, Anastasium, Luitprandum, &c. *Bartholomæus Platina*, Colon. 1610. 4°. & alibi sæpè. Joannes Stella *de Vitis summorum Pontificum*, Basil. 1507. Onuphrius Panvinius in *Epitome Pontificum Romanorum*, Venet. 1557. fol. *Colon.* 1624. 4°. Papirius Massonus, scriptor admodum accuratus & eruditus, *de vitis Pontificum Romanorum*, Par. 1586. 4°. Dan. Papebrochii *Conatus Chronico-Historicus ad Catalogum Romanorum Pontificum*, elegantissimis figuris exornatus, tum separatim, tum ante Tom. iv. Sanctorum Maii, *Antw.* 1685. f. Ludovici Jacob à S. Carolo, *Bibliotheca Pontificia* libris ii. distincta. In primo agitur de ipsis Pontificibus ordine alphabetico. In secundo de omnibus Autoribus qui cum in generali tum in particulari eorum vitas & laudes, præcellentiam autoritatemve, posteritati consecrârunt, *Lugdun.* 1643. 4°. adeo ut hac de re plura dicere supersedeo.

5. *Persecutiones Ecclesiæ primitivæ* nobis depingunt præter Historicos, Joannes Meisnerus *de persecutionibus & Martyriis Christianorum veterum*, Wittemburg. 1654. 4°. Christian. Kortholtius Tract. *de Persecutionibus Ecclesiæ primitivæ sub Imperatoribus Ethnicis, deq; veterum Christianorum cruciatibus*, Jenæ 1660. 8°. Antonius Gallonius libro *de SS. Martyrum cruciatibus*, figuris elegantissimis illustrato, *Colon.* 1602. 8°. *Antwerp.* 1668. 12°. His accensenda sunt *Martyrologia* Hieronymi, Bedæ, Flori, Wandelberti, Rabani, Usuardi, Adonis Viennensis, Notkeri, de quibus omnibus agit M. Frid. Beckius Comment. *ad Martyrologium Ecclesiæ Germanicæ pervetustum* à se nuper editum cap. 2. *August. Vindel.* 1687. 4°. Martyrologia *Romanum, Gallicanum, Hispanicum*, &c. satis nota sciens prætereo.

6. *Hæreses* in Ecclesia Veteri exortas passim notant Historici Ecclesiastici. Seorsim describunt Irenæus, Tertullianus, Epiphanius, Philastrius, Augustinus, Auctor sub nomine *Prædestinati* à Sirmondo editus (de quo, ejusq; variis editionibus sub Primasio egimus)

mus) Theodoritus, Damascenus, Nicetas Choniates. Ex recentioribus id ex professo agunt Bernardus Lutzenburgius in *Catalogo hæreticorum* 1523. 8°. Alfonsus à Castro lib. 14. *contra hæreses*, inter ejus opera; & seorsim *Colon.* 1549. f. *Antwerp.* 1565. Gabriel Prateolus, *de Vitis, Sectis & Dogmatibus omnium hæreticorum*, Colon. 1569. f. Theodorus Petræus in *Catalogo Hæreticorum à Christo nato ad sua tempora*, Colon. 1629. Dan. Crameri *Arbor hæreticæ Consanguinitatis*, Argentin. 1623. 4°. Laurent. Lælii *Index Hæreseωn*, Francofurt. 1614. 8°. Joannes Pontanus in *Catalogo hæreticorum tam veterum, quam recentiorum*, methodo Alphabeticâ, *Francofurt.* 1615. 12°. His tamen aliisq; plurimis, qui addi poterant, non obstantibus, Opus accuratum de hæreticis præcipuè antiquis, deq; eorum ortu, progressu, affinitate, dogmatibus, duratione, meritò adhuc inter desiderata habendum est. Nos in sequenti opere aliquid hac in parte, etsi non satis pro argumenti copia & dignitate, conati sumus.

7. *Ritus & Ceremonias Ecclesiasticas* exponunt Scriptores de divinis Ecclesiæ Catholicæ Officiis, *Ordo Romanus, Isidorus, Alcuinus, Amalarius, Rabanus Maurus*, &c. quos in unum corpus collegit, ediditq; Melchior Hittorpius, *Paris.* 1610. f. ac proinde in Bibliotheca Patrum haberi solent. Guil. Durantus in *Rationali divinorum Officiorum*, Lugd. 1592. 8°. Stephanus Durandus de *Ritibus catholicæ Ecclesiæ* lib. iii. *Rom.* 1591. *Colon.* 1592. *Lugdun.* 1606. *Paris.* 1631. 8°. Bartholomæus Gavantus in *Thesauro Sacrorum rituum* ii. Tom. *Rom.* 1628. *Antwerp.* 1634. *Lugdun.* 1664. 4°. J. Bap. Casalius *de Veteribus sacris Christianorum ritibus*, Rom. 1647. f. Gabriel Albaspinæus *de Veteribus Ecclesiæ Ritibus* observationum lib. ii. *Paris.* 1623. 4°. *Helmstad.* 1672. 4°. & in novissima Optati editione *Paris.* 1679. f.

8. *Veteris Monachismi* statum exhibent pro re nata ex antiquis, Socrates, Sozomenus; data operâ Theodoritus in *historiâ religiosâ*, Palladius in *Historia Lausiacâ*, Cassianus in *Institutis Cœnobiorum*, & *Collat. Patrum*, Joan. Climacus in *Prato spirituali*, &c. Ex modernis Rod. Hospinianus, *de Origine & Progressu Monachatûs, ac Ordinum Monasticorum* lib. vi. *Tigur.* 1588. & 1609. f. Fr. Modii *Ordinis Ecclesiastici Origo, progressus, & vestitus ratio*, Francofurt 1614. 8°. Joan. Creccelii *Collectanea ex historiis de Origine & fundatione, omnium fere monasticorum Ordinum*, figuris ornata, *Francofurt.* 1614. 4°. Laur. Landtmeter *de Vetere Clerico-Monacho* lib. iii. *Antwerp.* 1635. 4°. Ant. Dadini Alteserræ *Asceticωn*, sive *Originum rei monasticæ* libri x. *Paris.* 1674. 4°.

9. *Chronologiam Ecclesiasticam* te docebunt Eusebius, Hieronymus, Prosper, &c. Dion. Petavius *de Doctrina temporum* 2. Tom. *Paris.* 1627. fol. & in *Rationario temporum* Paris. 1634. 1636. 1652. 8°. Mogunt. 1646. 8°. J. Bapt. Ricciolus in *Chronologia reformata*, Bonon. 1669. f. Philippi Labbei & Ph. Brietii *Chronologia Historica & Technica* Paris. 1670. 5. vol. f. Ph. Brietii *Annales mundi*, sive *Chronicon*

nicon Universale, ab orbe condito ad an Chr. 1660. iii. vol. *Paris.*1662. 12°. Ægid. Bucherii *de Doctrina temporum Commentarius in Antiquos Canonum Paschalium scriptores* Antwerp. 1634. f. Casp. Heunischii *ætates Patrum præcipuorum ex certis fundamentis historicis & chronologicis accuratè demonstratæ*, Rotenburg. 1677. 8°.

10. Ecclesiæ Veteris *Geographiam sacram* optimè delineabunt Leonis Sapientis Imperatoris *Notitia Episcopatuum*, Græcè & Lat. à Cl. Beveregio edita. Annot. ad Can. p.135. & *Διατυπώσεις*, quæ in Leunclavii *Jure Græco-Romano* non semel exhibentur. Pleniùs Aub. Miræus in *Notitia Episcopatuum orbis Christiani* cum notis, *Paris.* 1610. *Francofurt.* 1614. *Lugdun.* 1620. 8°. Augustinus Lubinus in Comment. *ad Martyrologium Romanum*, notis tabulisq; geographicis & Historicis explicatum, *Paris.* 1661. 4°. Frid. Spanhemius in *Introductione ad Geographiam sacram & Ecclesiasticam*, Lugd. Bat. 1679. 8°. qui longè uberiùs hac de re opus pollicitus est, quod utinam tandem publico non invideat. Omnibus hactenus hác in re palmam præripuit Carolus à S. Paulo, Abbas Fuliensis, in *Geographiâ Sacrâ*, seu *Notitiâ antiquâ Episcopatum Ecclesiæ Universæ*, unà cum tabulis Geographicis ad Ecclesiæ Christianæ statum accuratè concinnatis, *Paris.* 1641. f. Huc etiam faciet P. Jos. Cantelii *Metropolitanarum Urbium Historia Sacra & Civilis*; cujus Tomus primus prodiit *Paris.* 1684. 4°.

11. In subsidium etiam vocandi sunt *Lexicographi Ecclesiastici*, qui voces & phraseologias, Ecclesiæ scriptoribus peculiares, vel magis proprias luculentèr explicant. Præstitit aliquid hac in parte Lud. de la Cerda in *Adversariis*; aliquid Novarinus in *Electis Sacro-prophanis*; ex professo magis J. H. Alstedius in *Paratitlis Theologicis*, Francofurt. 1626. 4°. Josua Arndius in *Lexico Antiquitatum Ecclesiasticarum*, Gripswald. 1669. 4°. Petrus Crespetius in *summâ Ecclesiasticæ disciplinæ* alphabeticè dispositâ, *Lugdun.* 1628. f. Dominicus & Carolus Macri in *Hiero-Lexico*, primò linguâ Italicâ, titulo *Notitia de Vocabuli Ecclesiastici*, edito *Rom.* 1650. 4°. Deinde in immensum aucto, & Latine evulgato *Rom.* 1677. f. Sed omnium hác in parte industriam vicit, singularis Jo. Caspari Suiceri labor, qui *Thesaurum Ecclesiasticum* è Patribus Græcis ordine alphabetico concinnatum, viginti annorum opus in lucem emisit, *Amstalod.* 1682. II. vol. fol. Notandum, hos omnes, non nuda vocabula, phrasiumq; etymologias & origines; sed & ritus, cæremonias, dogmata, hæreses & hujusmodi alia liquidò exponere. In hunc etiam censum veniunt Henrici Spelmanni *Glossarium Archaiologicum, Latino-Barbarum* London. 1664. f. Caroli du Fresne *Glossarium ad scriptores mediæ & infimæ Latinitatis*, iii. vol. *Paris.* 1678. fol. Verum, qui de hujuscemodi rebus agunt, scriptorum, quis erit finis? In genere igitur ad antiquitates Ecclesiæ illustrandas haud parum conferent *Centuriæ Magdeburgenses*, Hottingeri, & Spanhemii *Historiæ Ecclesiasticæ* supra recensitæ, Hornbeekii *Vetera & nova*, Ultraj. 1672. 4°. J. Conr. Danhaweri *Christeis, trisecularem Ecclesiæ sortem à Christo in cælos sublimato, usq; ad Constant. M. exhibens*,

Argentor.

Argentor. 1646. 4°. Balt. Bebelii *Antiquitates Evangelicæ & Judaicæ*, Argent. 1673. 4°. ejuſdem *Antiquitates Eccleſiæ trium priorum ſæculorum*, ibid. 1669. 4°. Tomus alter ibid. 1679. 4°. Joſ. Queſnelli *diſſertationes ad Leonem M.* Par. 1675. 4°. Garnerii *diſſertationes* ad Marium Mercatorem, Theodoritum, Liberatum, Librum Diurnum, *&c.* L. Ell. du Pin *diſſertationes Hiſtoricæ de antiqua Eccleſiæ diſciplina*, Par. 1686. 4°. Qui ære &otio abundant, non inutilitèr conſulere poſſunt Natalis Alexandri ex Ordine Prædic. *diſſertationes ad ſelecta Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Capita:* immenſum opus, xxii. Volumina in 8°. complectens, quæ ab anno MDCLXXVI. *Pariſiis* prodierunt. Quid in opere tam laborioſo præſtiterit indefeſſus Monachus, penès alios ſit judicium; fateor me, excepto Tomo primo, hactenus non percurriſſe. Deniq; cum plura non capit inſtituti noſtri ratio, unicum adhùc lectori Scriptorem commendabo. Is eſt Joan. Forbeſius Scoto-Britannus, qui *Inſtructiones Hiſtorico-Theologicas* de Doctrinâ Chriſtianâ & vario rerum ſtatu, ortiſq; erroribus & controverſiis, jam inde à temporibus Apoſtolicis, lib. xvi. edidit *Amſtælod.* 1645. f. Opus, ſi quid in his ſtudiis poſui, quantivis pretii, & antiquitatis Eccleſiaſticæ ſtudioſis apprimè utile, multò utilius futurum, ſi modò ad telam, quam orſus erat pertexendam, longiorem lucis uſuram eruditiſſimo Autori Deus non denegâſſet.

Ad ſpecialem claſſem jam accedamus. Hanc in duas diſpeſco partes. Prima reſpicit eos, qui de SS. Patrum operibus genuinis, ſpuriis, dubiis ſolummodò criticen exercent, vel de iis rectiùs intelligendis, interpretandis, & in uſum adhibendis regulas excogitarunt. In his præ cæteris præcellunt Sixtus Senenſis quatuor poſtremis *Bibliothecæ ſanctæ* libris; Andreas Hyperius *de ratione ſtudii Theologici*, præcipuè libro 3°. & 4°. *Baſil.* 1559. 1572. 8°. Cujus penè integrum opus in ſuos *de rectè formando Theologiæ ſtudio* libros tranſcripſit Laur. Villa-Vincentius, Hiſpanus, Theologus Auguſtinianus *Antw.* 1565. 8°. *Colon.* 1575. Guil. Perkinſius in Παιδαγωγίᾳ *Juventutis ad lectionem omnium Patrum*, Problemati de fidei Romanæ ementito catholiciſmo præmiſſâ, *Cantabr.* 1604. 4°. *Hanov.* 1604. 12°. Robertus Cocus noſtras, in *cenſura quorundam ſcriptorum, quæ ſub nominibus ſanctorum, & veterum Auctorum à Pontificiis citantur*, Londini 1614. 1623. 4°. *Helmſtad.* 1655. 8°. Fallitur verò Ant. Teiſſerius, dum hoc opus ab ejuſdem Coci *Cenſurâ Patrum* diverſum facit, cui tamen hac in parte ipſe præiverat Labbeus. Andreas Rivetus in *Critici Sacri* libris iv. & Tract. *de Patrum autoritate, errorum cauſis & Nothorum notis*, his libris præfixo, *Genevæ* 1642. 8°. J. H. Hottingerus in *Introductione ad lectionem Patrum*; & *Diſſertatione de uſu Patrum*, inter Analecta Hiſtorico-Theologica, *Tigur.* 1652. 8°. Ejuſdem diſſertatio de *Abuſu Patrum*; ut & *Catalogus ſcriptorum Eccleſiaſticorum Suppoſititiorum*, unà cum aliis ſub titulo *Diſſertationum Miſcellanearum*, edit. ibid. 1654. 8°. Quæq; habet in libro *Bibliothecæ Theologicæ* 2do ibid. 1664. 4°. Joan. Forbeſius *Inſtruct. Hiſt. Theol.* lib. 7. c. 5. Regulas xii. exemplis & obſervationibus illuſtratas ad ſcripta Patrum commodiùs intelligenda apprimè utiles tradit. Plurima etiam hanc in rem habet Rich. Holdſworthus in *Prælect. Theolog.* à Lect. xxxv. uſq; ad xliii. Plurima, &

& lectu non indigna Joannes Hornbeckius Tract. *de Theologia Patrum*, sed qui in Arnobio desinit. Habetur inter ejus *Vetera & Nova* Ultraject. 1672. 4°. Joan. Dallæus lib. 2. *de Vero usu Patrum* Genev. 1656. 4°. *de scriptis Dionysii Areopagitæ & Ignatii*, ibid. 1666. 4°. *de Pseudepigraphis Apostolicis*, Harderv. 1653. 8°. Mart. Chemnitius in Oratione *de Lectione Patrum, sive Doctorum Ecclesiasticorum*, quam locorum Explicationi Wittenbergæ præmisit, *Francof.* 1653. p. 1. Joan. Botsaccus in *Patrologia*, seu de *libertate Veterum Doctorum scripta judicandi*, Stetin. 1663. 8°. Frid. Gronovius in *Observationibus in Scriptores Ecclesiasticos*, Davent. 1651. 12°.

Altera pars complectitur Autores, qui de ipsis scriptoribus Ecclesiasticis eorumq; scriptis κατ' πλάτος, & ex professo agunt. Ex horum numero in prima acie stant Hieronymus, Gennadius Massiliensis, Isidorus Hispalensis, Ildefonsus Toletanus, Honorius Augustodunensis, Sigebertus Gemblacensis, Henricus Gandavensis: Hos simul edidit, & notis illustravit Suffridus Petrus, *Colon.* 1580. 8°. cum Scholiis etiam & ingenti *Auctuario* Aub. Miræus, in *Bibliotheca Ecclesiast.* Antwerp. 1639. fol. post cujus mortem prodiit pars altera, ibid. 1649. Joannes Trithemius in *Collectaneis de Scriptoribus Ecclesiasticis*, Mogunt. 1494. & cum Additionibus, *Parif.* 1512. 4°. *Colon.* 1531. 1546. 4°. *Basil.* 1594. Sixtus Senensis in *Bibliotheca Sancta* libro iv. per totum. Ant. Possevinus in *Apparatu Sacro*, Colon. 1608. 2. Vol. fol. Abr. Scultetus, *in Medulla Theologiæ Patrum, quâ de Patribus, & Theologia priscorum primitivæ Ecclesiæ Doctorum, qui ante & post Concilium Nicænum floruerunt*, prolixè & accuratè agit, sed ultra Basilii & Hilarii tempora haud progreditur, *Hamburg.* 1613. *Francof.* 1634. 4°. Joan. Schopfius in *Academia Jesu Christi*, Tubing. 1593. *Spiræ* 1616. sed qui Centuriatorum utplurimum legit vestigia. Petrus Halloixius in *Vitis, Scriptis, & Documentis illustrium Ecclesiæ Orientalis scriptorum primi & secundi seculi*; in quo opere de iis fusissimè agit, *Duac.* 1633. 1636. 2. vol. fol. Robertus Bellarminus Cardinalis libro de *Scriptoribus Ecclesiasticis*, Colon. 1612. 8°. *Lugdun.* 1613. 4°. *Parif.* 1617. 8°. Et cum Appendice Philologica Ph. Labbei, *Parif.* 1658. 8°. *Lugdun.* 1675. 8°. Bellarmino supplementum dedit Andreas Saussayus Episcopus Tullensis, *Tulli Leucor.* 1665. 4°. Et aliud nuper Casimirus Oudin. Philippus Labbeus in *Dissertationibus Philologicis & Historicis, de Scriptoribus Ecclesiasticis quos attigit Bellarminus*, Parif. 1660. 2. vol. 8°. Vir quidem infinitæ lectionis, & diligentiæ in re literaria promovendâ indefessæ, sed ingenio in Lutheranos & Reformatos duro nimis & acerbo. Augustinus Varenius in *Rationario Theologico de scriptoribus Ecclesiasticis primi & secundi seculi*, Rostoch. 1669. 1673. 4°. Gerardi *Patrologiam* prætereo, utpote quam summi ipsius amici fatentur tantummodò in privatos ejus usus fuisse collectam, nec eo animo, ut in publicum ederetur. Id quod prima libri inspectio, & res ipsa satis docet. I. Gottfr. Olearius in *Abaco Patrologico*, sive *Ecclesiæ Christianæ Patrum & Doctorum Alphabetica enumeratione, in Patrologiæ Gerardi supplementum*, Jenæ 1673. 8°. Gerardus Meierus in *Bibliothecæ Theologicæ Contractæ lib.* 2. *Bremæ* 1660. 12°. sed qui parcâ nimis ac jejunâ manu hanc materiam tractat.

tractat. Ne alios commemorem, non inutile erit Lectori Curioso consulere Gisberti Voetii *Bibliothecam studiosi Theologiæ*, Ultraject. 1651. 12°. I. Andr. Bosii *Schediasma de comparanda notitia Scriptorum Ecclesiasticorum*, Jenæ 1673. 4°. Val. H. Vogleri *Introductionem Universalem in Notitiam cujuscunque generis bonorum scriptorum*, Helmstad. 1670. 4°. Ph. Labbei *Bibliothecam Bibliothecarum*, Paris. 1664. 8°. Quam nuper recensuit, & immenso cumulo auxit Ant. Teisserius Nemausensis, *Genevæ* 1686. 4°. Sev. Walt. Sluteri *Propylæum Historiæ Christianæ*, Francof. 1680. 12°.

Restat deinq; ut ex iis aliquot, qui librorum MSS. Indices ediderunt, breviter recenseamus. Huc spectant Possevini *Appendix* ad Tom. ii. *Apparatus sacri*; sed nullo delectu, nec satis pro rei dignitate accuratè facta. Ph. Labbei *Nova Bibliotheca MSS. librorum*, Paris. 1653. 4°. Theoph. Spizelii *Sacra Bibliothecarum illustrium arcana retecta*, Aug. Vindel. 1668. 8°. Th. Jamesii *Ecloga Oxonio-Cantabrigiensis*, Lond. 1600. 4°. Jac. Ph. Thomasini *Bibliothecæ Patavinæ MSS. publicæ & privatæ*, Utin. 1639. 4°. Ejusdem *Bibliothecæ Venetæ MSS. publicæ & privatæ*, ibid. 1650. 4°. Alexandri Barvoetii *Catalogus præcipuorum Autorum Græcè MSS.* qui asservantur in Bibliotheca Scorialensi, Corderii Prolegomenis in Cyrilli Homil. in Jerem. subjectus, *Antwerp.* 1648. 8°. & ap. Lab. Biblioth. Nov. p. 175. Ant. Sanderi *Bibliotheca Belgica MSS.* sive *Elenchus Universalis Codd. MSS.* &c. *Insul.* 1641. 4°. *Monachiensis Bibliothecæ* MSS. Græca Theologica ab Hervarto in Indicem relata, extant tum alibi tum ap. Spizel. lib. citat. p. 145. *Trajectinæ Bibliothecæ* MS. Theol. *Traject.* 1608. & ap. Spizel. p. 290. D. Hæschelii *Catalogus Græcorum Cod. MSS. in Bibliothecâ Augustanâ*, Aug. Vind. 1595. & 1605. 4°. Deinde Cura Eliæ Ehingeri 1630. 4°. *Basileensis* Bibliothecæ MS. Theol. suppeditat Spizel. p. 17. H. Ernstii *Catalogus librorum MSS. Bibliothecæ Florentinæ* Mediceæ, *Amstælod.* 1641. Catalogus Bibliothecæ *Lugduno-Batavæ* à Clarissimo Spanhemio recognitus, *Lugd. Bat.* 1674. 4°. Præcipuè à p. 295. quo libri impressi desinunt. Bibliothecæ *Thuanæ* Codices MSS. ad calcem *Bibliothecæ Thuanæ* p. 419. Paris. 1679. 2 vol. 8°. Antonii Reiseri *Index librorum MSS. in Bibliothecâ Augustanâ*, August. 1675. 4°. Joach. Felleri *Catalogus Codicum MSS. Bibliothecæ Paulinæ in Academia Lipsiensi*, Lipsiæ 1686. 12°. Sed præ aliis omnibus palmam meretur tum librorum MSS. numero, tum raritate, tum pluribus antiquitatis monumentis admodum curiosis, Petrus Lambecius, *Commentariis de Augustissimâ Bibliothecâ Vindobonensi*, Vienn. 1665. f. ex quo tempore viii. Volumina ad an. usq; 1679. prodierunt, & tamen operi, nondum perfecto magno Reipublicæ literariæ damno, immortuus est Auctor Clarissimus.

SECT.

SECT. VII.

Ad Ecclesiasticæ Antiquitatis studium Paræneſis.

OMnibus tandem in hunc modum apparatis, optimos viæ Duces nacti, & idoneis undiq; ſubſidiis instructi, quid obſtat quo minùs ad ſcripta Sanctorum Patrum evolvenda feſtinemus, & in hæc ſtudia toto feramur animo? Vitio nobis vertere ſolent Pontificii, nos antiquos Patres contemnere & rejicere. In Locis Theologicis non ſemel exprobrat Melchior Canus, vir aliàs candidi & moderati ingenii, Lutheranos *nihil habere cum Patribus commercii*, eorum *autoritatem ipſos de gradu dejicere, eoſq; aut deridendos, aut certè deſpiciendos propinare. Heretici*, inquit Poſſevinus Biblioth. Select. lib. 5. c. 26. *Patres nunquam ex profeſſo expoſuerunt in Scholis, nec libentèr, aut incorruptè unquam eos ediderunt.* Et cum his Bellarminus, Maldonatus, Hardingus, Campianus, &c. eandem ferè canunt cantilenam. Quam falſa, quam iniqua ſit hæc calumnia, tùm Lutherani tùm Reformati ſcriptis ſuis publicè dudum demonſtrarunt. Ut in nos verò eadem cudatur faba, vix puto quenquam tam perfrictæ frontis eſſe, qui Eccleſiæ noſtræ Alumnis hoc nomine dicam ſcribat. Quàm non ſimus in veterum monumentis planè hoſpites, ipſi adverſarii noſtri ſuo periculo quotidiè experiuntur, & vel ipſa fremens invidia non denegabit. Certè quantâ curâ, quam felici ſucceſſu, Eccleſia Anglicana ab ipſis reformatæ apud nos religionis incunabulis, Eccleſiaſticæ antiquitatis Studium ſemper excoluerit, teſtantur tot clariſſima in rebus literariis Nomina; *Cranmerus, Ridleius, Parkerus, Iuellus, Noellus, Humfredus, Whitgiftus, Reynoldus, Whitakerus, Hookerus, Richardus & Joannes Coſini, Bilſonus, Bancroftus, Sutlivius, Downamus, Perkinſius, Andreuſius, Cocus, Robertus & Georgius Abboti, Fieldus, Buckrigius, Overallus, Whitus, Willetus, Nic. Fullerus, Cracanthorpus, Davenantius*, Sereniſſimus Rex *JACOBUS, Laudus, Featleius, Linſellus, Junius, Maſonus, Wardus, Brunrigius, Chillingworthus, Holdſworthus, Hallus, Haleſius, Uſſerius, Heylinus, Prideauxius, Mortonus, Montacutius, Gregorius, Sanderſonus, Hammondus, Taylerus, Thorndicius, Iſaacus Barrow, Fellus, Gunningus, Pearſonus, Savilius, Seldenus*, &c. Quales, Deus bone! & quanti viri; ut eorum qui hodie in vivis ſunt pudori parcam. Tenet Eccleſia noſtra, tenuitq; ſemper firmam illam & immotam Tertulliani Regulam, *Id verius quod prius, id prius quod ab initio.* Quò propiùs ad Veritatis fontem accedimus, eò purior decurrit Catholicæ Doctrinæ Rivus. Nec manifeſtius ullum labentis fidei ruentiſve eccleſiæ ſignum, quam à recto genuinæ vetuſtatis tramite defectio; *Dum pro cœleſti dogmate humanæ ſuperſtitiones introducuntur, dum benè fundata antiquitas ſceleſtâ novitate ſubruitur, dum ſuperiorum inſtituta violantur, dum reſcinduntur ſcita Patrum, dum convelluntur definita Majorum, dum ſeſe intra ſacratæ atq; incorruptæ vetuſtatis caſtiſſimos limites prophana ac novellæ curioſitatis libido non continet*, ut optimè Vincentius Lirinenſis. In

 æternum

æternum Eccleſiæ noſtræ decus ac gloriam cedit, quod fidem ſuam non ex ἀγράφοις & ambiguis Traditionibus, non ex turbidis Scholaſticorum lacunis, non ex inconditis Syſtematicorum rhapſodiis, ſed ex ſacra pagina, ex venerandis ſanctorum Patrum monumentis, & primorum Conciliorum decretis hauſerunt Reformationis Anglicanæ Ἐργοδιῶκται; quod Liturgiam, ritus & cæremonias, totam deniq; politiam non ad Scholæ Pontificiæ, non ad Lutheri, aut Calvini placita, ſed ad primævæ Antiquitatis normam & exemplar accuratè delineârunt. Unde Magnus ille Caſaubonus, vir in Patrum ſcriptis verſatiſſimus, palàm ſcribere non dubitavit, *Eccleſiam Anglicanam ita eſſe inſtitutam, ut ad florentis quondam Eccleſiæ formam nulla hodiè propius accedat, inter vel exceſſu, vel defectu peccantes mediam viam ſecuta.* Quid quòd ipſæ leges noſtræ, in ſolennibus Regni Comitiis editæ, ſedulò cavent, ne ulla apud nos doctrina, pro orthodoxâ habeatur, niſi cum Canonicis ſcripturis, primiſq; quatuor Conciliis Oecumenicis optime congruat? Gravitèr omnino & appoſitè D. Baſilius *de ſpiritu ſancto*, c. 29. Δυσωπητικὸν γὰρ πως τὸ παλαιὸν τῶν δογμάτων, οἱονεὶ πολιᾷ τινι τῇ ἀρχαιότητι τὸ αἰδέσιμον ἔχοντα: *Veneranda ſunt vetuſta dogmata, quòd ob antiquitatem, ceu Canitiem quandam, habeant quiddam reverendum.*

Suum etiam rebus externis accedit ab antiquitate pretium. Quis non miretur, & tacitâ quadam veneratione intueatur veteris Romæ Rudera, Templa, Theatra, Porticus, exeſas vetuſtate ſtatuas, diſjecta & perfracta marmora? Quis non inſigni quâdam voluptate tractet antiqua Numiſmata, ærea forſan illa, at ipſo auro haud redimenda, tanti ab omnibus habita, ut inter pretioſiſſima Regum κειμήλια locum meruerint? Quem non mirâ delectatione afficit retroactorum Sæculorum memoria? Præteritorum temporum Annales revolvere, naſcentis mundi imaginem contemplari, gentium origines, mores, migrationes inveſtigare; imperiorum ortus & occaſus recolere, populorum fata, variaſq; humani generis, quaquà patet terrarum Orbis, viciſſitudines repetere? Jam verò juxta Prophetæ enunciatum, *Quid palea ad triticum?*——*Si tanti vitrum, quanti margaritum?* Ut cum Tertulliano loquar, *ad Martyr.* c. 4. Suavitèr nos ducunt, penè dixerim, rapiunt, urbium, gentiumq; antiquitates; quantò majori voluptate perfundunt animum Eccleſiæ Chriſtianæ natales & primordia, progreſſus & incrementa, ſedes fundatæ, inſtitutæ Metropoles, Epiſcoporum ſucceſſiones, Patriarcharum jura? Quis eſt, niſi peponem pro corde habeat, qui non avidiſſimè exoptet beatorum Apoſtolorum actus, peregrinationes, certamina relegere, Sanctorum Martyrum, qui de ipſis equuleis, ungulis, graviſſimis tormentis egerunt triumphum, palmas lemniſcatas contrectare, ſynodales conventus ingredi, Venerandos Patrum conſeſſus oculis luſtrare, vota & decreta auribus haurire? Cui non volupe eſt fidem noſtram enaſcentem, & è tot difficultatum fluctibus eluctantem intueri, & vi quâdam divinitùs immiſsâ totum pene mundum ſibimet ſubigentem? Quid deniq; jucundius, quàm cum hominibus candidi pectoris, & infucatæ pietatis vitam traducere, cum his verſari, qui ſuis moribus, doctrinâ, eruditione, & præclaris monumentis Eccleſiam ornarunt, ædificarunt, unàq; nomina

ſua

ſuæ æternitati conſecrarunt? Hùc nos ducunt, hâc nos dulcedine permulcent antiquitates Chriſtianæ.

At non modò voluptati, verùm & neceſſitati conſulendum eſt. Invigilandum utiq; Eccleſiæ noſtræ honori ſimul & patrocinio, ab ultima antiquitate petita ſubſidia in promptu ſunt habenda, ut toto mundo conſtare poſſit quàm immeritò *Novatorum* nomine traducamur. Cum iis nobis res eſt, qui ultra Calvini Inſtitutiones & recentiorum ſyſtemata ſe ſapere videri volunt, qui nil niſi Antiquitatem crepare ſolent, & quaſi ſanctorum Patrum eſſent ex aſſe hæredes, ſolis ſibimetipſis tanquam peculium vendicant. *Ad Patres ſiquandò licebit accedere* (inquit Campianus Rat. 5.) *confectum eſt prælium; tam ſunt noſtri, quam Gregorius ipſe decimus tertius, filiorum Eccleſiæ pater amantiſſimus.——quoquò ſe moverit adverſarius, niſi gloriam Deo ceſſerit, feret incommodum; patres admiſerit, captus eſt; excluſerit, nullus eſt.*

His igitur armis óptimè inſtructi ſimus, parati ſemper noſtra tueri, iiſq; reſpondere, qui fidei noſtræ (quam verè primitivam, catholicam, Apoſtolicam eſſe ſanctè profitemur) rationem requiſiverunt. Neque enim is eſt Eccleſiæ noſtræ ſtatus, ut pro ſummo purioris Antiquitatis tribunali cauſam dicere defugiamus. Faceſſat à Nobis inutilis omnis ſtudiorum ratio, faceſſant difficiles nugæ, Implacabiles rixæ, leves & ludicræ diſputatiunculæ; ætatem teramus non in foro & prætoriis, non agyrtarum more ſurſum & deorſum curſitantes, non apud Magnatum limina ſordidis obſequiis gratiam & favorem aucupantes, verùm in roſtris, in ambone, intra bibliothecæ deniq; clathros & cancellos, Eccleſiæ commodo, animarum ſaluti, antiquitatis cognitioni, boniſq; literis promovendis gnavitèr incumbentes. Quin ergò agite voſmet, & ad ſacra hæc ſtudia totis viribus, omnibus nervis contendite; vos, inquam, maximè, quibus melior indoles & liberius otium; dignitatibus ornati, reditibus aucti, quos tanquam meliorum literarum præmia, & cumulatioris diligentiæ ſtimulos & incitamenta majorum pietas conſecravit. Vigeat apud nos pietatis & literarum eccleſiaſticarum ſtudium; ſint in æternâ memoriâ venerandi Eccleſiæ Catholicæ Patres; ſit ſcriptis eorum ſummus honor & æſtimatio, quorum notitiam ſi hæc quam contulimus ſymbola vel tantillum promovebit, præclarè mecum agi putem, meq; bonas horas benè collocâſſe judicabo.

SECT. VIII.

Prolegomenων Peroratio.

UT tandem aliquandò hiſce Prolegomenis corônidem imponamus, lectores eruditos oratos volumus, ut hoc opus benignè & humanitèr tractent. Non enim tantum doctis hæc ſcribimus, & in Antiquitatis palæſtra exercitatis, ſed præcipue Tyronibus φιλαρχαίοις, antiquitatis Eccleſiaſticæ candidatis, qui veteris eccleſiæ monumenta vix primoribus labiis deguſtârunt. Errores lapſûſq; in

in tam longo, tam difficili opere elaborando mihimet obrepsisse, quis mirabitur? cum opus ipsum longè diversis temporibus scriptum sit, totùmq; ferè inter varia afflictæ valetudinis incommoda natum. Homo igitur cum sim, errare neutiquam à me alienum puto: quicquid peccavero, vel leviter admonitus, lubens emendaturus. Si stylum alicubi minùs æqualem deprehendat Lector, animadvertat, velim, ab infinitis quibuscum pene semper versatus sum scriptoribus, me labem fortassè aliquam contraxisse. Omnem certè rebus ipsis adhibui diligentiam, de stylo minùs solicitus. Tot vitia reperiri typographica planè doleo, quibus medicam admovere manum Lector benevolus ne dedignetur. Plura notavi, alia ipse forteàn observabit. Et mirari subit, ad majorem cumulum non accrevisse: Præterquam enim quod cum typographis ignavis, Latina Græcàve excudere non assuetis, mihi res erat, per primam operis partem relegendi corrigendive molestiam oculi mei vix & ne vix quidem sustinere potuerunt, Amanuensi meo, cui hanc curam ex parte commiseram, sæpè nimis dormitante. Sed hoc mihi commune accidit cum aliis penè omnibus infortunium: tunc demum enim librum sine mendis prodíturum speres, cum ipse auctor ab omni prorsùs errore liber & immunis fuerit,

——Optimus ille,
Qui minimis urgetur.

SÆCU-

SÆCULUM APOSTOLICUM.

Conſpectus Sæculi.

SÆC. I. à CHR. N.

APpropinquante toties promiſſo, tam diu expectato Meſſiæ adventu, præmiſſus eſt *Joannes Baptiſta, limes quidam conſtitutus inter vetera & nova, ad quem deſineret Judaiſmus, & à quo inciperet Chriſtianiſmus*, ut non ineleganter vocatur à Tertulliano *Adverſ. Marc.* l. 4. c. 33. Χριστοῦ τῆς πρώτης φανερώσεως κήρυξ, Juſtino Martyri *Dial. cum Triph.* p. 268. Clementi Alexandr. *Protrep.* p. 7. Ἡ φωνὴ πρόδρομος τοῦ Λόγου, φωνὴ παρακλητικὴ, προετοιμάζουσα εἰς σωτηρίαν, φωνὴ προτρέπουσα εἰς κληρονομίαν οὐρανῶν. *Vox Verbum præcurrens, vox adhortatoria, præparans ad ſalutem, vox adhortans ad hæreditatem Cælorum.* Joannem mox ſequitur Dominus noſter, verus ille Meſſias, ad Evangelium annunciandum, & humanum genus redimendnm, οὐρανόθεν miſſus. Ab eo conſtituti ſunt duodecim APOSTOLI, Legati ad gentes convertendas deſtinati. His adjuncti LXX Diſcipuli, quos nominatim recenſet Pſeudo-Dorotheus, omneſq; epiſcopos fuiſſe, aſſignatâ cuivis ſede Epiſcopali, lepidè nugatur. Chriſto demum in Cœlos recepto, Apoſtoli mirificis Spiritûs S. donis ornati, poſtquam per plures annos Judæis prædicâſſent, in varias orbis terrarum provincias ſe conferunt, à quibus Evangelium prædicatur, fundantur Eccleſiæ, non modo in Syriâ, verum Romæ, Alexandriæ, *&c.* D. Paulo etiam ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως ἐλθόντι, teſte Clemente ad Corinth. Num. V. Britanniam ſubinnuente, ſaltem Hiſpaniam. Quod enim Romam intelligendam eſſe contendunt viri quidem doctiſſimi, ut ita ſentiam, ægre admodum à me impetrare poſſum. Quis enim Romam in citeriore occidentis parte ſitam, ſenſu Clementis *Occidentis terminum* appellaret? Mecum certe facit (ne alios jam memorem) clariſſimus Ceſtrienſis noſter; nec id dicit tantum, ſed pluribus probat, tum in *Annalibus Paulinis* ad An. Chr. LXIII. tum Diſſert. 1. c. 8. §. 9. Quò vero fidei, morumq; regula certior redderetur, libri N. Teſtamenti θεόπνευστοι partim ab ipſis Apoſtolis, partim à Sociis eorum ac miniſtris, ſcriptis traduntur. An. Chr. XLVII. In Concilio Hieroſolymitano Chriſtianos è gentibus converſos ad ritus Moſaicos obſervandos non teneri, ab Apoſtolis ſententia fertur. Quâ non obſtante, obſervationes Judaicas Chriſtianiſmo poſtea miſcebant Hæretici, Simonis Magi infœlix Soboles. An. LXIV. arreptâ ex Romanæ urbis incendio occaſione, primam in Chriſtianos perſecutionem movit Nero, ut ex ipſis Senatus Romani Commentariis notavit olim Tertullianus, Apol. c. 5. *Illic*, inquit, *reperietis primum Neronem in hanc Sectam, cum maxime Romæ orientem Cæſariano gladio ferociſſe.* An. LXX. captis & combuſtis à Tito Hieroſolymis, tota Judæorum politia tum Sacra tum civilis radicitùs evellitur, ipſâ gente penè deletâ. Anno ſequenti hæreſim ſuam inter Chriſtianos Pellæ tunc agentes venditare cœpit Ebion, aſſerens Chriſtum purum putum hominem fuiſſe, facta mox non levi diſcipulorum meſſe. His præcipuè Evangelium ſuum oppoſuit D. Johannes. An. Chr. XCV. forſan exeunte, ſecundam perſecutionem excitat Domitianus, *portio Neronis de crudelitate*, ut non inſcitè de eo Tertullianus. De hac perſecutione agit Euſebius l. 3. c. 17, 18, *&c.* De Neroniana, l. 2. c. 25.

SCRIPTORES.

SÆC. I. à CHR. N.

IESUS CHRISTUS, Dominus noster, Dei ab æterno filius, ex Regio Hebræorum stemmate secundùm carnem, matre Maria ἀειπαρθένου, Bethlehemi in Judæâ natus est, ex Usserii calculo An. M. 4000. Æræ vulgaris 4004. Duodecennis adhuc in Templo Hierosolymitano cum Juris Hebraici Consultis publicè disputavit. Vitam dum egit privatam, arti fabrili sub Josepho, Patre (uti habebatur) suo, operam dedit. Innuit id D. Marcus VI. 3. *Nonne hic est faber, Mariæ filius?* Explicatiùs Paulò Justinus M. ‖ Ταῦτα γὰρ τὰ τεκτονικὰ ἔργα εἰργάζετο ἐν ἀνθρώποις ὢν ἄροτρα καὶ ζυγὰ, διὰ τούτων καὶ τὰ τῆς δικαιοσύνης σύμβολα διδάσκων, καὶ ἐνεργῆ βίον. *Fabrilia namq; cùm in hominibus esset, faciebat opera, aratra & juga conficiens, per hæc & justitiæ docens signa, & vitam non otiosam.* Baptizatus anno ætat. 30. ad munus subeundum se accinxit, doctrinam quam cœlo detulerat, palàm annunciavit, miraculis confirmavit, Apostolos, aliósq; Evangelii præcones constituit: An. 33. cruci pro salute humani generis affixus, tertio demum die è mortuis resurrexit, & cum Apostolis per quadraginta dies versatus, Angelorum stipatus satellitio, cœlum repetiit.

‖ Dialog. cum Tryphone, p. 316.

Inter Scriptores Ecclesiasticos familiam ducit, non tam propter θεόπνευστα Evangelia, magnam partem ipsius ore prolata, integrè Spiritu ejus dictante conscripta, quam ob celebrem illam ad Abgarum Edessenum Epistolam, ὀλιγόστιχον μὲν, πολυδύναμον δὲ (ut Eusebii verbis utar) ex Archivis Edessenis depromptam. Exstat G. L. unà cum Abgari ad Dominum Epistolâ apud Euseb. l. 1. c. 13. Supposititias esse has Epistolas contendunt recentiorum haud pauci; ex Pontificiis, Erasmus, Costerus, Canus, Bellarminus; è Reformatis, Cocus, Rivetus, Hornbeckius, Spanhemius junior, & alii. Verùm ego non adeò temerè abjiciendum esse censeo tam venerandæ vetustatis monumentum. Primò enim nullum in toto Epistolæ contextu apparet fraudis, vel νοθείας vestigium; nihil quod Domini nostri sapientiæ, bonitati, dignitati non apprimè convenit; ipso non inficiante Riveto *, non esse aliquid in iis, cur rejiciantur. 2. Magnum apud me pondus habet summa Eusebii fides, & authoritas, qui has Epistolas ex ipsis Edessenorum tabulariis descripsit, & è sermone Syriaco in Græcum transtulit; & cùm nec ipse facilè falli potuerit, neq; nobis fucum facere voluisse censendus erit. Verè de eo Pearsonus † noster, Deus bone, quantus judex! *Ego verò Eusebium tantâ diligentiâ, tantoq; judicio in examinandis Christianorum primævæ antiquitatis scriptis, in quibus traditionem Apostolicam contineri arbitratus est, usum fuisse contendo; ut nemo unquam de ejus fide, aut de scriptis, quæ ille pro indubitatis habuit, postea dubitaverit.* 3. Eusebio fidem astruit S. Ephræm, ipse Syrus, & in Syrorum scriptis versatissimus, & quod propius adhuc, Diaconus Edessenus. Proferam, quæ habet in Testamento suo, ex Syriacâ linguâ in Græcam, exinde Interprete Gerardo Vossio, Latinè verso: ubi Edessenos suos sic alloquitur. ‖ *Benedicta vestra sit civitas, in quâ habitatis. Ipsa enim sapientum est civitas, & mater, Edessa: quæ quidem etiam palàm, atq; manifestè ex ore Christi Domini benedicta est per suos discipulos, nostros verò Apostolos. Nam quando Rex Abagarus, qui hanc civitatem exstruxit, rogabat, exciperet eum, qui peregrinus in terris apparuerat, salvatorem, inquam, universorum, & Dominum Christum, dicebat: Omnia audivi, quæ à te facta sunt, & quæcunq; à reprobis, & aspernantibus te Judæis passus es. Veni igitur huc, & nobiscum habita; habeo enim mihi civitatem hanc exiguam, quæ tibi & mihi sufficiet. Cujus etiam fidem admiratus Dominus, mittens eò per nuncios, perpetuò civitati illi benedixit, firmans ipsius fundamenta.* Hasce etiam Epistolas citat Darius Comes, Epist. ad D. Augustinum *; ut his recentiores taceam. Quòd vero scriptores Eusebio antiquiores non meminerint, id inde factum est, quòd

* Critic. Sacr. l. 1. c. 1.

† Vindic. Ignat. par. 1. c 8.

‖ Op. tom. 3. & ap. Sur. Febr. 1. Num. IV.

* Epist. 263. edit. Lovan. ap. Baron. an. 31.

quòd Patres Græci linguæ Syriacæ ut plurimùm ignari, nullum ferè cum Edeſſenis commercium habuerint. Nec ullius penè momenti ſunt, quæ in contrarium proferuntur, argumenta: præcipua ad examen revocabo. Obj. 1. Nullam harum Epiſtolarum, vel legationis Abgarianæ apud Scriptores Evangelicos haberi mentionem. Fateor; neq; enim iis in animo erat, cuncta, quæ geſſit Chriſtus, literis mandare. Quin disertè teſtatur S. Johannes * *multa alia feciſſe Jeſum, quæ non ſunt ſcripta in hoc libro, & quæ ſi ſcribantur ſigillatim, ne mundum quidem ipſum capturum eos, qui ſcriberentur, libros.* Obj. 2. Citari in hâc Epiſtolâ locum quendam è S. Johannis Evangelio, quod non niſi poſt plures demum annos conditum ſit. Reſpondeo. Similis quædam ſententiola utrobiq; habetur, non tamen iiſdem verbis, nec eodem prorsùs ſenſu. Hujuſmodi enim Apophthegmatibus Dominus noſter crebrò uſus videtur. Verùm utcunq; eadem eſſet ſententia, non tamen inde citatur. Citari quidem videtur locus ex prophetarum oraculis, quem doctiſſimus Valeſius ad cap. VI. Eſaiæ refert: Alii alibi quærunt. Ego verò illud, γέγραπται non tam de loco aliquo particulari, quam de communi prophetarum voce intelligendum eſſe exiſtimarem; quo ſenſu apud Clementem Romanum, alioſq; ſæpe occurrit. Obj. 3. Rationem temporis non conſtare. Dicuntur quippe (ex vulgari Euſebii lectione) hæc Edeſſæ acta eſſe anno Chriſti *quadrageſimo tertio.* Sed totum hunc ſcrupulum fœliciter exemit Cl. Valeſius, qui partim ex emendatioribus Euſebii Codicibus MS. partim ex verâ Edeſſenorum Epochâ oſtendit, annum Edeſſenorum trecenteſimum & quadrageſimum (ita enim legendum erat) quo Thaddæus Edeſſam venit, in eum ipſum annum cadere, quo Chriſtus & paſſus eſt, & à mortuis reſurrexit. Expoſitâ hunc in modum, & confirmatâ ſententiâ noſtrâ, omnia nihilominùs doctiorum judicio ſubmitto, nec cum quoquam hâc de re contentionis funem ducam. Miram ſanè magni Caſauboni, ejuſq; in palæſtrâ Baronianâ ſucceſſoris Rich. Montacutii modeſtiam lubens amplector. *De Epiſtolâ Abgari Toparchæ Edeſſeni ad Dominum,* inquit Caſaubonus †, *doctiorum judicia audire malim, quam ipſe aliquid pronunciare.* R. Montacutius. * *Nec eſt in iis aliquid, cur rejiciantur. Omnia pia, modeſta, & cum Chriſtianâ pietate conjuncta. Sed utcunq; mihi ita videantur æſtimandæ; unuſquiſq; tamen in ſuo ſenſu abundet.* Deniq; monendus eſt Lector, Epiſtolas quaſdam Chriſti Petro & Paulo inſcriptas, eas artes exponentes, quarum ope miracula ſua confecerat, adhuc Auguſtini ævo circumferri ſolitas eſſe: verum eas veluti putidiſſima deſipientium ſomnia & deliramenta meritò reſpuit †.

* XX. 30. XXI. 25.

† Exercitat. ad Baron. 13. cap. 31.

* Origin. Eccleſ. tom. 1. part. poſt. p. 63.

† de conſenſu Evang. l. 1. c. 9, 10. tom. 4.

31. S. PETRUS, antea *Simon* dictus, Jonæ vel Joannis filius; patriâ Galilæus, Bethſaidâ oriundus, ab arte piſcatoriâ ad munus Apoſtolicum à Domino vocatus Anno Chriſti 31. Chriſto ex humanis ſublato Anno Æræ Vulgaris 33. Tiberii 19. nondum abſoluto, ipſe oratione habitâ tria Judæorum millia convertit. Claudum in Templi porticu ſanat; cauſam apud Synedrium bis dicit. Anno, ut videtur, ſequenti ab Apoſtolis Samariam miſſus, Simonem Magum proſternit, Samaritanos in fide confirmat. Ann. 37. Redditâ jam Eccleſiis pace, per omnes pertranſiens, Lyddam devenit, Æneam paralyticum ſanat, Tabitham Joppenſem à mortuis reſuſcitat, multoſq; dies apud Simonem Coriarium moratur. Anno ſequenti Cornelium convertit, & Hieroſolyma rediens (propter ſolennitatem Paſchalem, uti conjicit Cl. Dodwellus) accuſatuſq; quod Gentilibus prædicâſſet, ſe ipſum narratione factâ coram Eccleſiâ vindicat. Anno 44. ab Herode in vincula conjectus, ab Angelo liberatur. Ann. 47. ortâ de circumciſione quæſtione, Concilio Hieroſolymitano interfuit, primuſq; ſententiam tulit. Ann. 48. Antiochiam venit, ob ſimulatum cum Judæis conſenſum, & quod non recto pede juxta veritatem Evangelicam incederet, acerrimè à D. Paulo reprehenſus. Quid de eo exinde factum ſit, non liquet: nec enim ejus ulteriùs meminerunt Sacræ literæ; & quidem poſtquam de illo ſilet Hiſtoria Apoſtolica, incerta ferè ſunt, quæ traduntur, omnia. De duplici ejus in urbem Romam profectione (quarum prima anno Chriſti 42. Claudii 2. contigiſſe dicitur) de 25. annorum in ea

SÆC. I. à CHR. N. Urbe Epiſcopatu, de ejus in Africam, & extremas Occidentis oras peregrinatione, aliiſq; quæ vulgò circumferuntur, miſerè laborat Annalium fides. Sententiam hâc de re noſtram, quam ante hos quatuordecim annos edidi, liberè proferam. Poſt Chriſti in Cœlos Aſcenſionem non videntur Apoſtoli per duodecim annos Hieroſolymorum finibus exceſſiſſe: Ita enim Dominum Apoſtolis ſuis præcepiſſe, ex veterum traditione diſerte teſtatur Apollonius ‖ ſecundi ſæculi ſcriptor. Huic traditioni aſtipulatur geminus apud Clem. Alex. Apollonii æqualem, locus. Stromat. Lib. 6. p. 636. ubi hoc Petri teſtimonium adducit, Dominum ſcilicet Apoſtolis dixiſſe, Ἐὰν μὲν οὖν τις θελήσῃ τοῦ Ἰσραὴλ μετανοῆσαι, διὰ τοῦ ὀνόματός μου πιστεύειν εἰς τὸν Θεὸν, ἀφεθήσονται αὐτῷ αἱ ἁμαρτίαι μετὰ δώδεκα ἔτη. Ἐξέλθετε εἰς τὸν κόσμον, μή τις εἴπῃ, οὐκ ἠκούσαμεν. *Si quis ergo velit ex Iſrael duci pænitentiâ, & propter nomen meum credere in Deum, remittentur ei peccata poſt duodecim annos. Egredimini in mundum, ne quis dicat, non audivimus.* Et ita quidem hunc locum punctis ſuis diſtinctum, exhibent omnes, quas hactenus vidi, editiones; vitioſiſſimè, meo quidem judicio, & nullo planè ſenſu: quem enim quæſo ſenſum fundunt hæc verba; *remittentur ei peccata poſt duodecim annos?* Diſtinguantur igitur verba hoc modo, & commodè fluent omnia: Ἐὰν μὲν οὖν τις θελήσῃ τοῦ Ἰσραὴλ μετανοῆσαι, διὰ τοῦ ὀνόματός μου πιστεύειν εἰς τὸν Θεὸν, ἀφεθήσονται αὐτῷ αἱ ἁμαρτίαι. Μετὰ δώδεκα ἔτη ἐξέλθετε εἰς τὸν κόσμον, μή τις εἴπῃ, οὐκ ἠκούσαμεν. *Si quis ergo velit ex Iſrael duci pænitentia, & propter nomen meum credere in Deum, remittentur ei peccata. Poſt duodecim annos egredimini in mundum, ne quis dicat, non audivimus.* Id nempe Apoſtolis Dominus in mandatis dederat, ut primò Judæis remiſſionem evangelicam prædicarent, duodecim vero annis hoc munere inter Iſraelitas functi, ad gentes egrederentur, totiq; mundo evangelium annunciarent: exacto igitur hoc duodecennio, diſpergi cœperunt Apoſtoli; & poſt congreſſum cum Paulo Antiochiæ habitum, Petrus per varias Orientis Ægyptiq; provincias pluribus annis, præſertim inter Judæos, Evangelium propagavit. Tandem ſub Nerone, forſan circa annum 63. Romam venit; fideles quos ibi reperit, in ordinem redegit; Eccleſiam conſtituit, auxit, & mox Sanguine ſuo nobilitavit. Et Petrum quidem hoc circiter tempore Romam veniſſe, teſtes habeo vetuſtate nobiles, Lactantium & Origenem. Lactantius *, poſtquam dixiſſet Apoſtolos per annos XXV. uſq; ad principium Neroniani imperii per omnes provincias & civitates Eccleſiæ fundamenta miſiſſe, ſtatim ſubdit, *Cumq; jam Nero imperaret Petrus Romam advenit, & editis quibuſdam miraculis quæ virtute ipſius Dei, datâ ſibi ab eo poteſtate, faciebat, convertit multos ad juſtitiam, Deoq; templum fidele ac ſtabile collocavit; quâ re ad Neronem delatâ——primus omnium perſecutus Dei ſervos, Petrum cruci adfixit, & Paulum interfecit.* Origenes, poſtquam de Petri inter Judæos ἐν τῇ διασπορᾷ prædicatione egiſſet, hæc habet †, quæ ut à Majoribus tradita ſe accepiſſe refert, ὃς καὶ ἐπὶ τέλει ἐν Ῥώμῃ γενόμενος ἀνασκολοπίσθη κατὰ κεφαλῆς, οὕτως αὐτὸς ἀξιώσας παθεῖν. *Qui ad extremum Romam veniens, cruci ſuffixus eſt, capite deorſum demiſſo: Sic enim ut in cruce collocaretur, oraverat.* Obiit igitur ſanctus Petrus anno Chriſti 64. Neronis 10. ſub initium Perſecutionis Neronianæ, ut in opere vernaculo *de vitis Apoſtolorum* latiùs diſſeruimus. Etenim cum Nero ob grande illud Romanæ urbis incendium in omnium odium veniſſet, abolendo rumori, inquit Tacitus *, crimen conjecit in Chriſtianos, eoſq; hâc de cauſâ quæſitiſſimis pœnis affecit. Quin hac occaſione rapti ſint ad Martyrium Apoſtoli, nemo, cui ſanum ſinciput, dubitare poteſt: præſertim cum nulla alia perſecutio Romæ facta, inter Neronis & Domitiani tempora interceſſit: & forſan non ſine aliquâ veriſimilitudinis umbrâ capitale illud crimen Chriſtianis, præcipue Apoſtolis obtendi poterat, qui tum voce tum Scriptis de futurâ mundi conflagratione, impiiſq; igne puniendis, toties publicè declamâſſent. Id quod ſecundâ ſuâ epiſtolâ nuper ſcriptâ, Petrus noſter copioſè fecerat. Quin &, Teſte Lactantio †, inter alia quæ Petrus & Paulus Romæ prædicavêrunt, & illud erat: poſt breve tempus totam Judæorum gentem penitùs excindendem eſſe, omnia deniq; igni ferroq; vaſtanda. Itaq; cum Romanum illud incendium contigerit C. Lecanio, & M. Licinio COSS. Julii 19. eodem prorſus anno jam inclinante Petrus Martyrium ſubiiſſe cenſendus eſt; in Vaticano ſepultus; ubi, teſte

‖ Ap. Euſeb. lib. 5. c. 18.

* De Mort. Perſec. Sect. 2.

† Tom. 3. In Gen. ap. Euſeb. L. 3. c. 1.

* Tacit. Ann. 15. p. 279.

† De Ver. Sap. L. 4. c. 21.

teste Caio †, Ecclesiæ Romanæ Presbytero, qui sæculo tertio ineunte vixit, sepulchrum seu tropæum ejus cuivis videre licuit. SÆC. I. à CHR. N.

Reliquit post se Epistolas duas, Judæis-Christianis præcipuè inscriptas; harum prima *Babylone* scripta est, per quam Romam figuratè intelligendam esse contendunt tum Veterum, tum Recentiorum plurimi: Verùm tum rerum, tum temporis rationi magis congruit, ut vox [*Babylon*] ῥητῶς intelligatur; idq; vel de Babylone Parthica, cui vel in ipsis ruinis Babylonis nomen adhæsit, quod ex Strabone, Plinio, Stephano aliisq; constat; vel de Babylone, quæ in Ægypto erat, cujus mentionem faciunt Strabo, Ptolemæus, Stephanus, aliiq; de quâ urbe haud pauca congessit Rev. Cestriensis, De Success. Dissert. 1. cap. 8. §. 7. verùm ego priorem sententiam tanquam longè verisimiliorem amplector, tum quod in Babylone Parthica magna esset Judæorum frequentia, qui αἰχμαλωτάρχην suum habuerunt; tum quod Petro Antiochiâ discedenti facilior ac commodior esset in hæc loca transitus, in quibus eum diu prædicâsse, nemo opinor facile negabit; quod verò in Ægypto unquam versatus fuerit, ne levissima quidem antiquitatis umbra obtendi potest. Scripta est hæc epistola, ex mente Cl. Dodwelli, anno Christi 54. post conversionem Asianorum, post triennalem Sancti Pauli in Asiâ moram, cum Judæi conversi hisce in partibus persecutionem paterentur, de quâ ipse agit 1 Pet. 1. 6. quamque fortasse innuit Divus Paulus Heb. 10. 32. † Ap. Euseb. lib. 2. c. 25.

Epistola secunda, Romæ, ut videtur, paulo ante ejus mortem scripta, propter styli cum priore dissonantiam (ut tradit Hieronymus) diu in S. Scripturæ Canonem non erat admissa, ὅμως δὲ πολλοῖς χρήσιμος φανεῖσα, μετὰ τῶν ἄλλων ἐσπουδάσθη γραφῶν, inquit Eusebius, *cum vero utilis esse videretur quam plurimis, una cum reliquis S. Scripturæ libris studiosè lectitata est.* Lib. 3. c. 3.

Sequuntur jam Apochrypha, quæ olim sub Petri nomine circumferebantur; spuria quidem, sed vetusta, ævi, ut videtur, Apostolici; saltem proximè sequentis: de quibus agit Eusebius loc. citat. Qualia erant κήρυγμα sive *prædicatio*, cujus fragmenta videre est apud Clem. Alex. Strom. lib. 6. p. 269, 270, 271, 288. Electa ejusdem à Combefisio edita, p. 210. in Theodoti Epitome, p. 809. Origen. in Mat. cap. 13. In Joann. Tom. 14. Greg. Nazianz. Orat. 16. Epist. priore ad Cæsarium fratrem. Damascen. Paral. lib. 2. c. 16. Maximum Serm. 62. de consuetudine. Citatur etiam ab Autore * libri de rebaptizandis hæreticis, Cypriano coævo; ut cum Valesio jure mirari possumus cur Eusebius dicat, à nemine seu Veterum seu Recentiorum Ecclesiæ Scriptorum citari. Porrò eundem, quem è prædicatione Petri Damascenum attulisse locum diximus, è Doctrina ejus citatum græcè nobis exhibet Cotelerius, Not. ad Const. Apostol. p. 211. adeò ut unus idemq; liber prædicatio ac doctrina Petri fuisse videantur. *Actus Petri*, quorum meminit Origenes tom. 20. in Joann. *Evangelium*, quod adversus hæreticos qui eo utebantur, falsitatis redarguit Serapion Episcopus Antiochenus, ap. Euseb. l. 6. c. 12. *Apocalypsis*, sive Revelatio, quam suo adhuc tempore in quibusdam Palæstinæ Ecclesiis semel quotannis, die sc. Parasceues, legi solitam refert Sozomenus *; ex hoc libro fragmenta quædam exhibentur in excerptis Theodoti posterioribus ad calcem Clementis Alexandrini, & in Clementis Electis à Combefisio editis, p. 206. *Judicium* etiam *Petri* memorat Ruffinus in exposit. Symboli; eundem tamen libellum cum Herma, sive Pastore facit. Animadvertat deniq; lector periodum illum de Domino nostro discipulis suis post Resurrectionem apparente, dèq; δαιμονίῳ ἀσωμάτῳ, quam profert Ignatius Epistolâ ad Smyrnæos, juxta Hieronymum † ex Evangelio secundùm Hebræos desumptam esse; ab Origene verò lib. 1. περὶ ἀρχῶν in procem. ex libello qui *Petri Doctrina* appellatur (quem tamen negat vel Petri esse, vel alterius cujusquam qui Spiritu Dei fuit inspiratus) citari: forsan in utroq; habebatur. Ut verò semel hoc obiter notem, primis Ecclesiæ sæculis multa hujusmodi ψευδεπίγραφα circumlata sunt, ab hæreticis ut plurimùm conficta, qui ex venerando Apostoli alicujus nomine nugis suis authoritatem conciliare satagebant. Hinc conficta passim Apostolorum & Apostolicorum virorum Evangelia, Traditiones, Revelationes, Διδασκαλίαι, &c. quorum nonnulla supra notavimus, alia infra notaturi;

* Inter. op. Cypr. p. 142.

* Lib. 7. c. 19.

† De Script. c. 16.

SÆC. I. à CHR. N. quædam etiam & hîc loci, quibus locus commodior deerat. Circumferebantur enim olim *Evangelia XII. Apostolorum*, *Thomæ* & *Matthiæ*, *Traditiones Matthiæ*, quarum laciniam exhibet Clemens Alex. Strom. l. 2. p. 380. *Andreæ* & *Joannis Acta*; *Bartholomæi* deniq;, *Barnabæ*, *Judæ* & *Philippi Evangelia*: quorum, præter nomina, vix aliquid superfuit. Porrò extat *Missa* D. Petri nomine inscripta G. L. *Paris* 1595. 8°, & in *Auctuario* Biblioth. PP. 1624. Tom. 2. verùm recentioris ævi opus esse liquidò constat.

33. S. PAULUS, *Saulus* antea vocatus, Patriâ Cilix, Civitate Tarsensis, ortu Judæus, tribu Benjaminita, sectâ Pharisæus, arte σκηνοποιὸς, sæcularibus erat literis satìs eruditus, in jure Hebræo ad pedes Gamalielis educatus; dum patriæ religionis zelo immane quantum flagraret, modo plane mirabili ad fidem Christi conversus, Discipulus fit & Apostolus Anno Chr. 33. exeunte, saltem ineunte proximo. Quò Judæorum invidiam declinaret, mox secessit in Arabiam, ibiq; ferè per triennium moratus, ann. 36. Damascum rediit; ubi ex insidiis Judæorum elapsus, Hierosolyma se contulit, Petrumq; convenit, Gal. 1. 18. Anno sequenti ab Hellenistis fugatus, Tarsum profectus est, unde ann. 42. à Barnaba Antiochiam ducitur, ibiq; per annum integrum commorati sunt, Act. xi. 25, 26. Ann. 44. urgente fame, eleemosynas Hierosolyma deportârunt, mox jubente Spiritu S. ad Evangelium Gentilibus prædicandum ordinati sunt; in quo munere obeundo duobus sequentibus annis varia loca peragrârunt, de quibus Act. xiii. xiv. Ann. 47. Synodo Hierosolymitanæ intererant, inde Antiochiam redierunt. Sequenti ann. Paulus, assumpto Silâ, ad munus Evangelicum se iterum accinxit, quò verò profectus est nos docet S. Lucas, Act. xv. xvi. xvii. Ann. 49. Corinthum venit, ibiq, Aquilam & Priscillam reperit, Act. xviii. 1, 2. Corinthi sesquiannum moratus, ann. 50. Syriam navigavit, inde Hierosolyma petiit, mox Antiochiam reversus. Ann. 51. ineunte Ephesum venit, ubi triennio egit, Act. xviii. 21, 31. Inde in Macedoniam & Achaiam, Act. xix. 21. xx. 1. Ann. 54. Corinthum iterum profectus, inde Hierosolyma se contulit, quo de itinere agit S. Lucas Act. xx. Hierosolymis in templo agens à Judæis apprehensus, coram Felice accusatur, à quo in vincula conjectus biennio detinetur. Ann. 56. cum Cæsarem appellâsset, à Festo, Felicis successore, Romam mittitur, & adultâ jam hyeme Melitam Insulam appulit: totum hujus navigationis cursum accuratè describit S. Lucas, Act. xxvii. Ann. 57. Romam abductus est, & sub curâ Burrhi prætorio Præfecti, viri optimi, & humanitatis pleni, in liberâ custodiâ per biennium detinetur. Ann. 59. carcere solutus, ad consuetum evangelii prædicandi munus se recepit, & sequentibus annis Asiam, Cretam, & nonnulla forsan Occidentis loca peragravit, tandem ann. 63. vel proximi initio, Romam rediit, ubi occasione conflagrationis Neronianæ eodem anno capite truncatur. Martyrium passus, inquit S. Clemens epistolâ ad Corinthios ἐπὶ τῶν ἡγεμένων, i.e. interprete Patr. Junio, *sub Imperatoribus*; rectiùs fortasse Dodwellus noster, *sub Prætorio Præfectis*, quippe in locum Burrhi ann. 62. mortui, suffecti sunt duo Prætorio Præfecti, Fenius Rufus, & Sophonius Tigellinus, teste Tacito Annal. l. 14. p. 257.

Extant ab eo Scriptæ *Epistolæ* XIV. ad Ecclesias ex gentibus collectas IX. de curâ & munere Pastorali IV. ad Hebræos unica; has, prout in sacro habentur canone, ordine recensebimus.

Epistola ad Romanos, secundo Pauli ad Corinthum adventu, ann. 54. scripta, in quâ mentio fit Narcissi, qui hoc ipso anno periit.

Epistola prima ad Corinthios, dum Ephesi ageret, ann. 53. ante Pentecosten, & priusquam venerit in Macedoniam, scripta, c. 16. v. 5, 8.

Epistola secunda ad Corinthios, eodem ut videtur ann. exeunte, dum in Macedonia hæreret, missa; idq; per Titum, quem eò destinârat, ut Corinthiorum in eleemosynis alterâ jam vice colligendis diligentiam excitaret.

Epistola ad Galatas, quâ seipsum & Doctrinam evangelicam adversus Judaizantium hæreticorum calumnias fortiter vindicat. Scriptam esse Ann. 53. idq; ante epistolam ad Corinthios primam, dum in Asiâ ἔπεχε χρόνον Apostolus, conjicit Cl. Dodwellus.

Epi-

SÆC. I. & CHR. N.

Epistola ad Ephesios, data, ut videtur, Romæ ann. 59. eodem circiter tempore, quo à primâ captivitate Romanâ dimissus est.

Epistola ad Philippenses, eodem loco eodémq; tempore scripta.

Epistola ad Colossenses, quos Epaphras, à Paulo missus, ad fidem converterat; per eum igitur hanc Epistolam hoc eodem ann. 59. Româ mittit.

Epistola prima ad Thessalonicenses, Corintho Ann. Chr. 49. scripta, statim postquam illùc venerant Silas & Timotheus. Vid. Act. XVIII. 5. 1 Thess. III. 6.

Epistola secunda ad Thessalonicenses, paulo post priorem scripta, quo verò loci haud adeò certum sit.

Epistola prima ad Timotheum, quem Ephesi reliquerat, scripta ann. 63. dum è Macedoniâ, alterâ jam vice Romam, saltem in Occidentem, contenderet.

Epistola secunda ad Timotheum, scriptam esse Romæ, in primâ Pauli captivitate, contendit Cl. Hammondus. Sed errat omnino vir eruditissimus; quisquis enim totius epistolæ contextum, omnesq; hujus temporis circumstantias seriò perpenderit, quin scripta sit ann. 64. paulò ante Apostoli Martyrium, dubitare nequit.

Epistola ad Titum, quem primarium Cretæ Episcopum ordinârat, data ann. 63. è medio aliquo loco inter Macedoniam & Nicopolim, illic enim hyemare decreverat.

Epistola ad Philemonem, non infimi nominis apud Colossenses virum, ad quem scripsit Paulus Romam jamjam relicturus, ann. Chr. 59.

Epistola ad Hebræos, post biennalem Romæ Custodiam, dum Romæ adhuc, saltem in Italiâ hæreret, ann. 59. scripta. Nomen quidem Pauli, reliquarum instar, in fronte non gerit; ejus tamen esse eruditi fere omnes consentiunt. Certe à Divo Paulo Hebraicè conscriptam, à Luca Evangelista, vel S.Clemente, vel, ut alii, à Barnaba, græcè versam esse judicarunt Veteres, ap. Euseb. l. 3. c. 38. & Hieronymum de script. c.5. à nonnullis verò repudiata est, teste eodem Eusebio, l. 3. c. 3. Quod ab Ecclesiâ Romanâ pro certâ ac genuinâ Pauli epistolâ non haberetur.

SPURIA.

E*Pistola ad Laodicenses*, per quam nil aliud quam Epistolam ad Ephesios intelligit Tertullianus, adv. Marcionem lib. 5. c. 11, 17. Unde etiam Epiphanius, Hæres. 42. locum quendam à Marcione ex epistola ad Laodicenses citatum exhibet, qui in hodiernâ ad Ephesios epistolâ reperitur; extat quidem Gr. hodienum epistola ad Laodicenses, sed spuriam esse nemini non constat. Habetur in Hutteri Testamento novo XII. Linguarum, *Norimbergæ* 1599. & exinde in Joann. Leusdeni *Philologo Hebræo Græco*, Dissert.4. & forsan alibi non semel.

'Αναβατικὸν, sive *Ascensio*, quam occasione ἐκστάσεως Paulinæ, ei affinxerunt Cajani hæretici; magni faciebant Gnostici, de quo vide quæ habet Epiphanius, Hæres. 38. n. 2.

Apocalypsis, quam etiam sæculo quarto à credulis Monachis maximopere deprædicatam, memorat Sozomenus †, quæq; in cistâ marmoreâ in S. Pauli ædibus apud Tarsum monitu divino effossâ, reperiri falsò dicta, eximiam apud Orientales venerationem obtinuit. Eam non immeritò sugillat Augustinus, Tract. 98. in Joannem, in fine. † L. 7. c. 19.

Actus Pauli memorantur ab Origene ‖, & Eusebio *; indubitatæ vero fidei scriptis non annumerant. ‖ Περ. ἀρχ. l. 1. c. 2. * L. 3. c. 3.

Epistolæ sex ad Senecam, una cum Octo Senecæ ad Paulum, Augustini & Hieronymi ævo in pretio nonnullo habitæ, extant apud Sixtum Senens. Biblioth. Sanct. lib. 2. & cum tractatu, de quatuor Cardinalibus Virtutibus, *Lond.* 1523. 4°. *Venet.* 1588. 8°. Quisquilias esse, vel primo intuitu patet: verùm ejusmodi nugis refellendis immorari hominis esset, & suo & lectoris otio nimium abutentis. Cæterùm Pauli quædam, quæ in Epistolis ejus non extant, citat Clemens Alexandrinus, Strom. p. 636.

Stylus

ÆC. I. à CHR. N.

Stylus Paulinus rudis planè, ac simplex à Veteribus judicatur; gravitatem tamen spirat, quandoq;etiam eloquentiam; Πάντων ἐν παρασκευῇ λόγων δυνατώτατος, νοήμασί τε ἱκανώτατος, ut de eo Eusebius *. *Inter omnes Apostolos, & verborum apparatu, & sententiarum pondere facilè præstabat.* De ejus scribendi genere hæc olim Iræneus †, *Hyperbatis frequenter utitur propter velocitatem sermonum suorum, & propter impetum, qui in ipso est, spiritûs.* De eo sic Epiphanius *, Ὥσπερ ἀκοντιστὴς ὁ Ἀπόστολος δεινὸς διεστραμμένα ῥήματα τῶν λόγων, εἰς μέσον ἐμβαλὼν, ἀσαφῆ μὲν, καὶ ἐπικεκαλυμμένην εἰς βάθος τῶν ἀναγνωσμάτων τὴν ἐξεργασίαν, ἀληθεστάτην δὲ, καὶ ὀρθόδοξον, καὶ μηδὲν ἔχουσαν ἀπημαλημένον, ἢ δύσφημον· τοῖς μὲν γὰρ μὴ μετὰ σπουδῆς, ἀλλ' ἀγνῶς ἐκπίπτουσι τοῖς λόγοις, ἀσυνάρτητα ἔσθ' ὅτι δοκεῖ, καὶ ἀσύμφωνα λέγειν, τοῖς δ' αὖ σπουδαίοις, καὶ λογισμῷ νήφοντι, ὁπόσης τάξεως ἔμπλεα καὶ ἀληθείας. *Etenim Apostolus, velut peritissimus quidam jaculator, contortas verborum sententias in medium emittens, ut obscuram, profundissimisq; sensibus occultatam orationem instituit, sic verissimam, rectæq; fidei consentaneam, quæ nihil aut negligentiùs dictum, aut absurdum continet. Qui enim non studiosè, sed oscitanter in illius sermones incurrunt, iis nonnunquam minùs sibi consentanea, ac cohærentia dicere videtur. Qui verò operam adhibent, & sobriâ, atq; experrectâ mente in illos incumbunt, ex ordine omnia, ac rei veritate pronunciata judicant.* Quàm audacter in sermonem Paulinum virgam censoriam movet Hieronymus, vide sis Ad Algas. Quæst 11. p. 169. Quæst. 11. ad Hedib. p. 151. in Ephes. 3. p. 216. Com. in Gal. 3. p. 170.

* L. 3. c. 24.
† L. 3. c. 7.
* Hæres. 64. num. 29.

S. MATTHÆUS, *Levi* itidem dictus, patriâ forsan Galilæus, quin &c, si Arabico vitæ ejus Auctori à Kirstenio * edito standum sit, urbe Nazareth oriundus, patre *Ducu* dicto, matre *Karutiâ*, ex tribu Issacharis. Ex publicano, infami apud Judæos munere, ad Apostolatum eum Christus vocavit. Quo in cœlos sublato, doctrinam Evangelicam toto duodecennio per Judæam prædicavit; inde in Æthiopiam Asiaticam se contulit, ibiq; in civitate *Naddaver*, vel, ut alii, Hierapoli in Parthiâ, Martyrium passus est, circa an. 60. Primus fuit, qui Evangelium scripto consignavit. Cùm enim Hebræis primò fidem prædicâsset, inde ad alias quoq; gentes profecturus, Evangelium suum patrio sermone conscribens, id quod præsentiæ suæ adhuc superesse videbatur, scripto illis, quos relinquebat, supplevit, ut nos docet Eusebius *. Et quidem Historiam suam Evangelicam Hebraicè scripsisse, miro sanè consensu tradunt Veteres; adeò ut totius penè antiquitatis testimonio refragari hâc in re nefas sit. De quo vide quæ in Vitâ ejus alibi notavimus. Scripsisse Evangelium suum VIII°. à Christi resurrectione anno vulgò dicitur; quod tamen ad annum à Christi assumptione XV^m, referunt Author Chronici Alexandrini, & Nicephorus †; & sane cum ante annum à Passione Christi XII. Apostolis Judææ finibus egredi non licuit, vìx ante ann. XV. Chr. XLVIII. finitâ jam Synodo Hierosolymitanâ, ad suam quisq; sortem abierunt, adeo ut paulò ante Matthæus Evangelium suum condidisse videtur.

* Pag. 22.
* L. 3. c. 24.
† L. 2. c. 45.

Hoc Evangelio, sed multis in locis fœdè adulterato, postea soli ferè usi sunt Nazaræi, Ebionitæ, &c. Fragmenta ejus hinc inde è Scriptoribus vetustis collecta exhibet Grotius, Annotat. in Matth. cap. 1. quibus adjicere licet ab eo prætermissa bina quæ apud Origenem exstant, alterum bene longum, Tract. 8. in Matth. alterum breviusculum, Tom. 2. in Joan. Ex eodem desumpta videtur sententia illa Christi (Ἐν οἷς ἂν ὑμᾶς καταλάβω, ἐν τούτοις καὶ κρινῶ) quæ habetur apud Justinum Mart. in Dial. cum Tryphone, Origen. Hom. quâdam in Hierem. item August. Exemplar ejus in Bibliothecâ suâ Cæsariensi reposuit Pamphilus Martyr; alterius quoq; Bereæ in Syriâ Hieronymo * exscribendi copiam fecerunt Nazaræi. Addam deniq;, quæ habet Theodorus Lector †, sub imperio Zenonis in Cypro repertas fuisse Barnabæ Apostoli reliquias, super cujus pectore repositum erat Evangelium Matthæi, ipsius Barnabæ manu descriptum. Deposuit illud Zeno in palatio in æde S. Stephani. Evangelium Matthæi Hebraicum edidisse se gloriatus est Seb. Munsterus. Verùm totum opus ex suâ, saltem Impostoris alicujus, officinâ prodiisse, ementito fucatum titulo, satis constat. Quis Evangelium Matthæi in Græcum

* De Script. c. 3.
† Hist. Eccles. l. 2. non longè ab init.

cum Sermonem transtulerit, an Apostolus quis, an Apostolorum Comes, (Synopseos Athanasianæ Author * id S. Jacobo Minori, Theophylactus † S. Johanni ascribunt) parum certi constat. Græco sanè exemplari constanter usa est Ecclesia Catholica.
* P. 493.
† Præf. in Matth. p. 2.

Deniq; habetur Latinè in Bibliothecâ Patrum (sub nomine Canonis Universalis) *Liturgia* D. Matthæo inscripta; opus, si quid aliud, spurium, & recentioris sæculi fœtus: & inter Hieronymi Opera, Tom. iv. Liber *de ortu sive Nativitate B. Virginis*, cujus Procemium ipsum ab Hieronymo ex Matthæi Opere Hebraicè scripto Latinè conversum esse splendidè mentitur.

S. JACOBUS Apostolus, ob distinctionem à Jacobo Majori ab Herode occiso, *Minor* dictus, cognomento *Justus*, frater Domini, Josephi utpotè ex priori uxore; seu ut Chrysostomo, Hieronymoq; * placet, Mariæ sororis Matris Domini filius. Post Christi in cœlos ascensum ab Apostolis (δεσποτικῇ τῇ χειρὶ, inquit Photius †, Christo scilicet Apostolorum manus dirigente) primus Hierosolymorum Episcopus consecratus est. Procurante Anano juniore Pontifice, à Synedrio damnatur, & de pinnâ templi præcipitatus, semivivus adhuc fullonis fuste caput percussus interiit, An. lxi. Vir ob pietatem, & summam vitæ sanctimoniam ipsis etiam Judæis venerabilis: adeò ut non aliam ob causam mala illa, quæ Judæos obsessis Hierosolymis afflixerunt, contigisse, quàm propter scelus in Jacobum admissum, ipse Josephus ‖ fateatur. Cathedram ejus Episcopalem suo adhuc tempore servatam, & magnâ veneratione habitam fuisse refert Eusebius *. Quædam de illo ex Evangelio Nazareno habet Hieronymus †. Scripsit, paulo, ut videtur, ante mortem, Epistolam Catholicam Judæis ἐν τῇ διασπορᾷ, Christianam præcipuè doctrinam professis; ut doceret, inutilem prorsus esse Christianæ fidei professionem, nisi cum vitæ puritate, & sanctitate conjuncta sit: de quâ ita Eusebius *; ἰστέον δ', ὡς νοθεύεται μὲν, &c. *Sciendum verò, eam veluti spuriam rejectam esse. Sanè pauci admodùm ex vetustioribus ejus mentionem fecerunt:* paulatim verò (*inquit Hieronymus*) procedente tempore obtinuit authoritatem. Exstat item sub ejus nomine Πρωτ-ευαγγέλιον, in quo de Domini nostri, & B. Mariæ natalibus præcipue agitur; in cujus fine testatur se, tumultu Hierosolymis ab Herode concitato, in desertum se subduxisse, ibiq; illud conscripsisse. Primus ex Oriente advexit Gul. Postellus, qui genuinum Jacobi opus esse strenuè contendit, ac in Ecclesiis Orientalibus tanquam indubitatæ fidei publicè legi jactitavit; quin & illius nugas D. Marci Evangelii principio assuere non dubitavit, notante Usserio, *Biblioth. Theol.* MS. p. 11. Verùm opus esse supposititium nemo non videt. Habetur Gr. Lat. inter Orthodoxographa, Tom. 1. p. 71. Deniq; citatur à Concilio sexto in Trullo, Can. 32. & etiamnum exstat sub Jacobi nostri nomine, *Liturgia* Græcè Paris. 1560. p. 3. G. L. Auctuar. 1624. Tom. 2. Verùm non longe ante istud Concilium conficta videtur: Jacobi non esse neq; ævi Apostolici liquidò satis ostendunt vocabula in ea frequenter usurpata θυμίαμα, θυσιαστήριον, θυσιαστηρίου πύλαι, τρισάγιον, *hymnus Cherubicus*, θεοτόκος, ὁμοούσιος, *Templa*, *Monasteria*, *Confessores*, aliaq; diu post D. Jacobi ævum nata & excogitata. Demonstrant id ritus, precumq; formulæ, à sæculo Apostolico prorsus alienæ, quod cuivis inspicienti ad oculum patebit. Ut mirum planè videri debeat, viros cætera doctissimos, Leonem Allatium, dissertatione hac de re edita, quam *Symmictis* suis inseruit, part 1. p. 176. & Cardinalem Bonam de Reb. Liturg. l. 1. c. 8. §. 3. hanc liturgiam tanquam genuinum S. Jacobi opus tueri; quamvis à posterioribus interpolatam, nonnullis additis vel detractis, vel pro opportunitate temporis immutatis, non inficiantur. Rejicit hanc Liturgiam, ut & illam D. Marci Theodorus Balsamon * Responsf. ad Interrogat. Marci Patriarchæ Alexandrini, ubi notat eas nec Canonum Apostolicorum lxxxv°. nec Laodicenæ Synodi lix°. quibus utriusq; Testamenti scripta, libriq; Apostolici, qui in usu nobis esse debent, enumerantur; neq; deniq; ab Ecclesia C. P. agnitas esse: pronunciamus igitur, *inquit*, non esse has recipiendas. Etsi enim ab iis factæ essent, παντελῶς ἀπρεξίας κατεψηφίσθησαν, ὡς καὶ ἄλλα πολλά, *ab omni usu vacare jubentur, ut & alia multa*; quod in sequentibus pluribus demonstrat.

31.

* De Script. c. 2.
† Epist. 117.
‖ Ap. Hieron. de Script. c. 2.
* L. 7. c. 19.
† Loc. cit.
* L. 2. c. 23.
* Jus Gr. Rom. l. 5. Responsf. 1. p. 363.

 S. JU-

SÆC. I. à CHR. N. 31.

S. JUDAS, Apostolus, idem qui *Thaddæus*, & *Lebbæus*, S. Jacobi Minoris frater, Josephi filius. Vid. Matth. xiii. 55. Docuit non modò apud Judæos, Galilæos, & Samaritas, sed & apud Idumæos, Syros, Arabes, Mesapotamitanos, tandemq; in Perside, eò quòd Magorum superstitiones liberiùs carperet, màrtyrio coronatus est circa an. 61. ut quidam volunt. Constat scripsisse illum Epistolam suam Canonicam post D. Petri posteriorem, utpote ex quâ plurima iisdem penè retentis vocibus in suam transumpserit. Epistolæ hujus, ut & Jacobi illius paucos ex veteribus meminisse testatur Eusebius *. Addit Hieronymus † à plerisq; rejectam esse ob testimonium ex libro Enochi apocrypho in ea citatum, authoritatem tamen vetustate & usu meruisse, & inter S. Scripturas computari. Seorsim ab aliis abit Ill. Grotius, qui hanc Epistolam Judæ cuidam juniori, 15mo Hierosolymorum Episcopo, qui Adriani temporibus claruit, attribuit: utq; conjecturam suam verisimiliorem redderet, ait, voces istas, quæ in fronte Epistolæ exstant [*Frater Jacobi*] à scribis appositas esse. Id verò asserit, nullius antiqui codicis fide, nullo Veterum Testimonio fultus, ac proinde neutiquam in hâc re audiendus. Quin & illi apertè refragatur Epiphanius *, cujus authoritatem alibi † mirè deprædicavit Grotius.

* Loc. cit.
† De Script. c. 4.
* Hæref. xxvi. cap. 2.
† Annotat. in Apocalypsin.

31.

S. JOHANNES, Apostolus, & Evangelista, patriâ Galilæus, Zebedæi, & Salomes filius, Jacobi Majoris frater junior, è cymbâ piscatoriâ, in quâ pater illum educaverat, ad Piscaturam hominum (i. e.) Apostolatum, à Christo vocatus est, anno 31. Discipulus ille fuit, quem præ cæteris Dominus amavit, quem in sinu suo reposuit, & cujus curæ, ac tutelæ matrem suam moriens commendavit. In sortitione Provinciarum orbis per Apostolos factâ Asiam ei obtigisse ex Origene memorat Eusebius †; ubi officii sui partes summâ curâ & diligentiâ Apostolicâ fœliciter adimplevit. Tandem, erumpente persecutione Ann. 95. Domit. xiv. apud Domitianum accusatus, Romam à proconsule mittitur, ibiq; in oleum igneum demersus, referente Tertulliano *, illæsus evasit: quo facto, in Patmon Ægei maris insulam, eodem anno exeunte, relegatur. Interfecto Domitiano, Ephesum rediit, Ann. Chr. xcvii. in qua, ut & in regionibus circumvicinis reliquum vitæ transegit, & circa exitum sæculi Apostolici, Ann. Chr. C. Trajani iii. juxta Eusebium & Hieronymum, anno uno aut altero, centenario major, (quamvis Chrysostomus † & Dorotheus * anno 120. eum obiisse dicant) in domino placidè obdormivit. Chronicon vero Alexandrinum, & forsan longè rectius, mortem ejus refert ad ann. civ. ab Ascensione Domini lxxii. De tempore ejus obitus multa accuratè atq; eruditè, ut solet, notavit Hen. Dodwellus, Addit. ad Pearsoni Differt. 2. c. 5. Mitto, quæ de ejus sepulturâ & tumulo nonnulli Veterum tradunt, fabulis potiùs, quàm historiis accensenda. Scripsit dum in Patmo erat, ann. Chr. xcvi. Domit. xv. Apocalypsin, quâ futurum Ecclesiæ Christianæ statum, quamplurimis visionibus ei præmonstratum, depingit. In Monasterio quodam hujus insulæ, teste Bellonio †, hodienum asservatur cadaveris manus, cui ungues, quoties resecantur, succrescunt. Hanc Græci D. Johannis manum esse asserunt, quâ isthic Apocalypsin suam exaravit. De hoc libro, simul ac Authore ejus multi Veterum diu dubitârunt, quin & repudiârunt penitus, ac refutârunt, nec veram esse Revelationem, nec Johannem esse ejus Authorem; immò non modò Apostolorum neminem, sed ne ullum quidem è sanctis, & Ecclesiasticis viris hujus libri fuisse conditorem contendentes: quâ de re vide Dionysium Alex. apud Euseb. l. 7. c. 25. Tandem verò summo totius Ecclesiæ consensu tanquam genuinus Apostoli Johannis fœtus receptus est. Non improbabilis videtur Cl. Grotii * conjectura, ideò à nonnullis opus istud Johanni Presbytero D. Johannis discipulo ascriptum fuisse, quòd ei ab Apostolo custodiendum committeretur. Rogatus ab Asiæ Episcopis, sub finem vitæ, circa ann. civ. Evangelium suum conscripsit, partim ut nascentes Cerinthi, & Ebionitarum blasphemias refelleret, asserentium Christum ante Mariam non fuisse; (unde ea præcipuè tractat, quæ ad divinam Christi naturam demonstrandam faciunt;) partim ut cæterorum Evangelistarum defectus suppleret, quod & fecit: de quo vide si, Euseb. l. 3. c. 24. Addam solùm, quod habet Epiphanius †, Evan-

† L. 3. c. 1.
* De Præscript. c. 36.
† Serm. de S. Joan. Tom. 6. p. 505.
* Synopf. in S. Joan. p. 157.
† Observ. l. 2. c. 11.
* Comm. in Apoc. c. 1.
† Hæref. 30.

Evangelium Johannis, de Græcâ linguâ in Hebræam tranſlatum, in Judæorum Tiberiadenſium Gazophylaciis aſſervari, καὶ ἐν ἀποκρύφοις repoſitum fuiſſe. Scripſit etiam Epiſtolas tres, quarum prima, quæ, teſte D. Auguſtino *, *Parthis* olim inſcripta erat, Catholica vocatur; nec de hâc ulla unquam erat Controverſia. Poſteriores duæ Johanni cuidam juniori, Epheſi etiam habitanti, olim aſcribebantur. Verùm eas poſtea communis conſenſus, & maturum Eccleſiæ judicium approbavit: licèt ab hodiernâ Eccleſiâ Syriacâ pro genuinis nondum habeantur. Tres haſce Epiſtolas ſcripſiſſe videtur ann. Chr. XCVII. poſt reditum ex Patmo; primam quidem dum Epheſi hæreret; ſecundam, cum viſitationem Aſiaticam in animo jam haberet; tertiam, dum in ipſâ peregrinatione adhuc eſſet. Quod ſtylum S. Joannis attinet, notavit olim Dionyſius Alex. † eum in Evangelio & Epiſtolâ primâ non emendatè ſolùm locutum fuiſſe, verùm etiam ſummam elegantiam tùm in verbis, tùm in argumentationibus, & in totâ orationis compoſitione adhibuiſſe, Dominum ſc. hæc duo ipſi conceſſiſſe, ſcientiam ſimul ac eloquentiam: at verò in Apocalypſi dictionem ejus non admodum Græcam deprehendi, ſed barbariſmis potiùs, atq; interdum ſolœciſmis inquinari. Non obſtante tamen viri hujus ſanctiſſimi judicio, cuivis notum eſt, dictionem ejus Syriaſmis abundare, eumq; voces quaſdam peculiares, & exoticas adhibere, quæ in reliquis Scriptoribus ſacris non reperiuntur.

SÆC. I. à CHR. N.

* Quæſt. Evan. l. 2. c. 39. vid. Poſſid. indic.

† Apud Euſeb loc cit.

NICODEMUS, Phariſæus, inter primores Judæorum clarus, deinde Chriſti diſcipulus, quem noctu primò adiit, Joh. iii. 1, 2. poſtea à Phariſæis accuſatum in Synedrio tutatus eſt, Joh. vii. 50. ac crucifixi Domini corpus aromatibus conditum ſepulchro intulit, Joh. xix. 39. Clar. ab an. 34. De morte ejus nil certi liquet. Extat ſub ejus nomine *Evangelium de paſſione & reſurrectione Chriſti*, Hieroſolymis in Pontii Pilati Prætorio, Theodoſio M. imperante, reperiri, ac ex Hebraico in Latinum ſermonem converti dictum (quod tamen ſpurium eſſe facile conſtat) Lat. in *Orthodoxogr.* p. 643. Prodierat antea *Lipſiæ* 1516. 4°. Saxonicè id in Bibliothecâ S. Benedicti Cant. extare nos docet Whelocus, not. ad Hiſt. Bedæ, p. 77, 78. 34.

S. BARNABAS, Joſes, ſeu Joſeph priùs dictus, patriâ erat Cyprius, genere Levites, unus è LXX diſcipulis, qui proprietate ſuâ agrum, quem habebat, vendidit; obtulitq; pecuniam, & in uſum naſcentis Eccleſiæ depoſuit ad pedes Apoſtolorum. Unâ cum S. Paulo (in cujus proinde vitâ geſta ejus, quorum in Hiſtoriâ Apoſtolicâ fit mentio, fere recenſentur) gentium Apoſtolus ordinatus, varias Orientis provincias peragravit, Eccleſias fundavit, fundatas ſtabilivit. Sunt, qui volunt eum Romæ prædicâſſe, ac Mediolani etiam Eccleſiæ fundamenta poſuiſſe, iſtiuſq; ſedis primum Epiſcopum factum eſſe. Alii eum Alexandriæ docuiſſe volunt. Probabile eſt ſub vitæ finem in Cypro, inſulâ natali, martyrio coronatum fuiſſe; ubi poſtea regnante Zenone, reliquiæ ejus repertæ ſunt *. Aſcripta ei erat olim Epiſtola ad Hebræos, quod ex Tertulliano † liquet. Extat etiam hodiè ſub ipſius nomine Epiſtola G.L. ſtylo ſatis obſcuro & involuto, quæ in quæſtionibus & argumentis adverſus Judæos penè tota verſatur; ſed quæ ab Euſebio * inter τὰ νόθα recenſetur; ubi libri νόθοι, ut recte notat Cl. Valeſius, ipſi non ſunt prorſus adulterini, ſed qui duntaxat ambiguæ ſunt authoritatis, & in ſacræ Scripturæ Canonem non admittebantur, quos proinde τὰς ἀντιλεγομένας ſupra vocaverat, id quod etiam de iis quæ de Epiſtolâ Jacobi, Judæ, Petri 2ª. Johannis 2ª. & 3ª. Apocalypſi, &c. ibidem habet, manifeſtò liquet. Certe quicquid de hâc Epiſtolâ dicant recentiores Critici, eam Barnabæ noſtro conſtanter aſcribunt Veteres. *Nemo certe fuit*, inquit ὁ πάνυ Ceſtrienſis † noſter, *qui hanc Epiſtolam Barnabæ non tribuerit, neq; in ea quidquam apparet, quod eam ætatem non ferat.* Quæ in contrarium profert V. Cl. Steph. Moynius *, levia ſunt, nulliuſq; ponderis. Si genuinus eſſet B. Barnabæ partus, *inquit*, non video quare inter Scripturas Canonicas non relata fuiſſet: parentis dignitas, Apoſtoli nempe Barnabæ, Pauli Apoſt. ſocii, & de Eccleſiâ inſtar aliorum Apoſtolorum tam bene meriti, illi locum 34.

* Theod. Lector. l. 2.

† De pudicitiâ, c. 20.

* L. 3. c. 25.

† Lect ſecunda in Act. App. 5. 10.

* Prolegom. in Var. Sacr. tom. 1.

SÆC. I. à CHR. N. inter libros sacros proculdubiò vindicasset. Sed an non idem de S. Clementis Epistolâ ad Corinthios dici poterat, quam tamen genuinam esse, nemo, quòd scio, unquam negavit? Objicit, 2do. Epistolam post excidium Hierosolymitanum scriptam esse, utpote in quâ fit mentio templi eversi & deleti, diu postquam rebus humanis ereptus sit Barnabas. Innuit id fateor Epistolæ author, sed obscurè. At unde pro certo habet, Barnabam ad an. usque LXX. quo πανολεθρία ista Judaica contigit, vitam non protelasse? Certe non negant Veteres, apud quos altum de tempore mortis ipsius silentium; non obstat hominis ætas, quò minùs credamus illum octogesimum ætatis annum attigisse. Tertiò objicit, plurima in eâ ex Apocryphis ac lacunis Judaicis derivata, more Apostolis prorsus insolito, memorari. Verùm hæc objectio æque ferit Epistolam ad Hebræos, & Epistolam Judæ, ubi plurima ex Apocrypho Enochi libro desumuntur; ut de secundâ ad Timotheum, in quâ *Jannis & Jambris* fit mentio, nil dicam. Deniq; quod B. Polycarpo hanc Epistolam tribuendam censet vir doctiss. nova quidem est, sed infirma planè conjectura. Epistola Barnabæ, autorem ortu Hebræum, nec levi religionis suæ scientiâ imbutum, luculenter prodit, ac proinde Barnabæ Levitæ optimè congruit; & quidem tum materiâ, tum stylo scribendiq; genere tantum ab illâ Polycarpi distat, ὅσον οὐρανὸς ἐς' ἀπὸ γαίης. Nec aliud opinionis suæ fundamentum habet, quam quod in plerisq; Codd. MSS. Epistolæ Polycarpianæ absque ullo authoris nomine adjungatur. Unde desertâ tandem propriâ conjecturâ, se hoc tantum hæsitanter exponere fatetur, nec conjecturam suam ut κυρίαν δόξαν admittendam jubet. Verùm quicquid de autore fiat, sive Barnabas is sit, sive alius quispiam, Epistolam ipsam vetustissimam esse, & sæculo natam Apostolico consentiunt ferè omnes: unde à Clemente Alexandrino, & Origene tanquam genuina sæpiùs citata sit. Quin & Origenes * eam Barnabæ Catholicæ Epistolæ titulo insignire non dubitavit. Primus hanc Epistolam è tenebris eruit, & prelo Oxoniensi subjecit Rev. Usserius, 1643. verùm impressione nondum ad umbilicum perductâ, exemplar totum, unà cum schedis jam impressis, gravi incendio periit. Partem sanè Græci, quo usus est Usserius, MS. Codicis non exiguam, etiamnum videre est in Bibliothecâ ejus Theolog. p. 530. ubi quicquid ab antiquis Scriptoribus è S. Barnabæ Epistolâ Græcè citatum reperiri poterat, cum textu Græco Codicis MS. è regione posito confertur: addita etiam ad latus veteri versione Latinâ ex MS. etiam Codice depromptâ, ut eo modo accuratior institueretur collatio. An. 1645. H. Menardus unà cum antiqua admodum versione & notis doctissimis edidit *Parisiis*, 4°. Anno sequente Cl. If. Vossius Epistolarum Ignatianarum calci subdidit, *L. Bat.* An. 1672. Joh. Cotelerius eam Patribus suis Apostolicis inseruit, *Paris.* Prodiit etiam Oxonii, an. 1685. 12°. in quâ editione quæcunq; in Græco textu desunt ab antiquo Interprete Latinè exhibita, quæcunq; etiam in Interprete desiderantur ex Græco suppleta, minio obducuntur. Novissimè Steph. Le Moyne Theologus Leidensis, fusissimis Commentariis illustratam inter Varia sua Sacra exhibuit, *L. Bat.* 1685. 4°.

* L. I. contra Cels.

35. SIMON, *Magus* dictus, gente Samaritanus, ortus è vico Gitton, claruit anno 35. & deinceps. Tantam apud populares suos authoritatem præstigiis & magicis artibus adeptus est, ut magnam Dei virtutem ipsum esse existimarent. Philippi demum Diaconi apud Samaritanos prædicantis miraculis obstupefactus, fidem Christianam profiteri præ se tulit, Baptismo initiatus: mox miraculorum donum oblatâ pecuniâ à D. Petro licitari in animo habens, acriter eo nomine ab Apostolo correptus, hâc voce rejectus est, *Pecunia tua tecum pereat.* Hanc repulsam ægrè ferens Simon, à fide Christianâ defecit, & ad solitum se contulit virus. Procedente tempore Romam profectus est, ubi præstigiis ac veneficiis omnium in se ora oculosq; convertit. Verùm à D. Petro Romam eum secuto, disputatione habitâ imposturæ convictus, ad silentium redactus est: & (si nonnullis è sequioribus Historicis credendum sit) ejusdem precibus miserandâ morte multatus. Inter Judæos sese Dei filium esse, sive Messiam jactitavit; inter Samaritanos Dei patris personam induit; inter

inter Gentiles Spiritûs S. titulum sibi vendicavit. Alia plura errorum ac blasphemiarum portenta commentus est; quæ sigillatim enumerant Irenæus, Epiphanius, Theodoritus, &c. & ut verbo dicam, Valentinianis, Gnosticis, totiq; Hæreticorum pesti, tam dogmatibus quam exemplo præivit. Scripsit (teste authore Constitutionum Apostolicarum l. 6. c. 16.) pessimos ac venenosis ejus placitis passim refertos libros, quos venerandis Christi & Apostolorum nominibus supposuit. Idem (eodem teste) fecit & Cleobius, & ipse Hæreseos à Simonianâ non multum abludentis conditor. Verùm utriusq; næniæ jamdudum perierunt. SÆC. I. à CHR. N.

PHILO, ortu Judæus, gente Alexandrinus, de genere sacerdotali, Alexandri Alabarchæ (summus is erat Judæorum apud Alexandriam magistratus) frater, claruit An. XL. Æræ vulgaris XLII. imperante Caio Caligulâ. Princeps legationis Romam missus est, ut causam gentis suæ adversus Appionem tueretur. At subinsensior Caius eum dicere prohibuit: quin & in discrimen capitis adduxit. Quando ad suos conversus dixit, Philo, bono ipsos animo esse oportere; cùm Caius quidem ipsis succenseat, reipsâ verò Deum sibi hostem constituerit. Cùm secundâ vice venisset ad Claudium (si modò vera referant Eusebius *, Hieronymus †, aliique) in urbe Româ cum Petro Apostolo sermonem habuit, ejusque coluit amicitiam. Addit Photius ‖ eundem Christianis etiam sacris initiatum fuisse, sed ab his dolore quodam & iracundiâ tandem descivisse. Platonis scholæ sededit, ejusque Philosophiam & facundiam penitùs imbibit: unde vulgatum illud, *Ἢ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ Φίλων πλατωνίζει. Vir erat τὰ πάντα ἔνδοξος, inquit Josephus *. Πολὺς γε μὴν τῷ λόγῳ, καὶ πλατὺς ταῖς διανοίαις, ὑψηλός τε, καὶ μετέωρος ἐν ταῖς εἰς τὰς θείας γραφὰς θεωρίαις γεγενημένος, ποικίλην τε καὶ πολύτροπον τῶν ἱερῶν λόγων πεποίηται τὴν ὑφήγησιν, quod de eo habet Eusebius †, *Vir erat*, inquit, *in dicendo copiosus, in sententiis locuples, in divinæ scripturæ intelligentiâ sublimis atque excelsus; variam ac multiplicem sacrorum voluminum expositionem edidit.* Sensum Allegoricum præcipuè sectatus est; quin & omnis Allegoricus sacræ scripturæ sermo, censente Photio *, ab eo in ecclesiam promanavit. Scripsit præclara, & innumerabilia opera, quæ tanti ab omnibus habebantur, ut digna judicata sint, quæ in publicis Romanorum Bibliothecis consecrarentur. Extant ejus opera Gr. ex editione Turnebi, *Paris.* 1552. f. *Lat.* per Gelenium, 1561. G.L. *Genevæ*, 1613. fol. auctiora, & typis nitidioribus, *Paris.* 1640. fol. hoc ordine.

40.

* L. 2. c. 17.
† De script. c. 11.
‖ Cod. 105.
* Antiqu. Jud. l. 18. c. 10.
† L. 2. c. 18.
* Cod. 105.

De Mundi opificio.
Legis Allegoriarum libri, II.
De Cherubin, flammeo gladio, & Cain.
De Sacrificiis Abelis & Caini.
Quòd deterius potiori insidiari soleat.
De Agriculturâ.
De Plantatione Noe, libri II.
De Temulentiâ.
De his verbis, Resipuit Noe.
De Gigantibus.
Quòd Deus sit immutabilis.
De Confusione Linguarum.
Vita sapientis per doctrinam perfecti, sive *de legibus non scriptis*, viz. de Abrahamo.
De Migratione Abrahami.
De Congressu quærendæ eruditionis gratiâ.
De Profugis.
Quis rerum divinarum sit hæres.
Vita viri civilis, sive *de Josepho.*
De eo, quòd à Deo mittantur somnia.
De vitâ Mosis, viz. *de Theologiâ, ac Prophetiis, libri* III.
De Charitate.
De Judice.
De Creatione principis.
De Fortitudine.
De Decalogo.
De specialibus legibus, quæ referuntur ad tria Decalogi capita, *viz.* 3m, 4m, & 5m.
De specialibus legibus, quæ referuntur ad Decalogi capita, 6m, & 7m.
De Circumcisione.
De Monarchiâ.
De Præmiis sacerdotum & honoribus.
De Animalibus idoneis sacrificio, deque victimarum generibus.
De victimas offerentibus.
De Mercede meretricis non accipiendâ in sacrarium.
Quòd liber sit, quisquis virtuti studet.
De Vitâ contemplativâ, sive *Supplicum virtu-*

SÆC. I. à CHR. N.

virtutibus. Hoc libro agit de moribus,& institutis quorundam Ascetarum, quos Therapeutas vocat; quos Christianos fuisse opera D. Marci in Ægypto à Judaismo conversos longâ argumentorum serie contendit Eusebius: quam rectè, viderint alii. Mihi certè secus videtur, rationes alibi * fusiùs exposui.

* Vit. App. in vit. D. Marc. Num. 3.

De Nobilitate.
De Præmiis & Pœnis.
De Execrationibus.
Quòd Mundus sit incorruptibilis.
In Flaccum.
De Virtutibus, & Legatione ad Caium.
Quare quorundam in Scripturis mutata sint nomina.
Sacræ leges Allegoriarum post sex dierum opus, libri III.
De Somniis, quòd à Deo immitantur.
De Mundo liber,qui quidem dubius est.
De Septenario, & festis diebus.
De Providentiâ Dei Fragmenta II. ex Michaele Apostolio Byzantino descripta. Hucusq; Editio Parisiensis.
De interpretatione seu mutatione Hebraicorum nominum, quæ in Veteri Testamento inveniuntur, liber. Extat. Lat. ab Hieronymo versus inter ejusdem opera. Tom. III.

De Biblicis Antiquitatibus ab Adamo ad Sauli regis mortem, liber; quem nonnulli Philoni Biblio (quem exeunte hoc sæculo claruisse volunt) alii Philoni nostro tribuunt. Rectiùs illi, qui utrique abjudicant, & nugivenduli cujusdem recentioris opus esse censent. Habetur Latinè in Micropresbytico, *Basil.* 1550. p. 295. inter hujusmodi nugamenta, *Lugd.* 1560. 12°. & alibi.

Breviarium de Temporibus in duas partes divisum. Incipit ab Adamo, desinit in annum Christi lxxviii. Philoni id supposuit, commentariis illustravit, & Latinè inter alios ejusdem farinæ scriptores edi curavit Joannes Annius Viterbiensis, *Romæ*, 1498. f. recusum *Parisiis* 1515. f. & alibi sæpius. Ejusdem commatis est liber *de Genealogiâ Christi*, qui cum Annii commentariis Latinè extat, *Paris.* 1612.

40. S. MARCUS, Evangelista (quem cum Johanne Marco, de quo Act. XII. 12. malè nonnulli confundunt) genere erat Levites, clar. post annum 40. Petri discipulus & interpres, ac teste Isidoro Hispalensi *, in baptismate filius, ejusq; deinde comes assiduus, ab eo in Ægyptum missus. Alexandriæ primus Episcopus factus, Martyrium ibi subiit, quo verò anno mihi hactenus est incompertum. Rogatus Romæ à fratribus, scripsit Evangelium à Petro approbatum (inde Petri etiam Evangelium dictum) idque Græco sermone Romanis satis familiari: factum id circa annum lxv. Petro & Paulo jam morte sublatis; cum enim illum epistolâ secundâ ad Timotheum non longè ante Martyrium scriptâ, Romam accersiverat Paulus; probabile est Marcum vel eodem, vel saltem sequenti anno illuc venisse, ibique Evangelium vel primum condidisse, vel priùs conditum in publicum edidisse. Certè Irenæus lib. 3. c. 1. & ap. Euseb. l. 5. c. 8. S. Marcum μετὰ τὴν τούτων ἔξοδον, *post Petri Pauliq; interitum*, Evangelium suum conscripsisse disertè tradit. Quod verò Evangelium à Petro approbatum dicat Eusebius, id forsan de scribendi consilio, rebusque evangelicis ipsi à B. Petro dum adhuc in vivis erat, communicatis, intelligendum est. In Evangelio suo condendo Matthæi ordinem sequitur, ejusque additis nonnullis ferè ubique premit vestigia. Capitulum hujus Evangelii ultimum in omnibus penè Græciæ codicibus olim defuisse testatur Hieronymus †. De stylo ejus observavit Chrysostomus *, ipsum Petrum magistrum suum verborum paucitate gaudentem imitari studuisse. Sunt, qui volunt Marcum Latinè scripsisse: addunt alii || ipsius autographum Latinum Venetiis in Bibliothecâ D. Marci hodienum asservari. Utrumque certè parem apud me fidem meretur. Magis observari meretur, quod narrat Hieronymus *, sc. in quibusdam, maximè Græcorum, exemplaribus, fini Evangelii D. Marci adjectam fuisse coronidem haud ita orthodoxam, quam nobis descriptam exhibet. Liturgiam quod attinet D. Marco inscriptam, & sub ejus nomine editam G.L. Parif. 1583. & in Auctuario 1624. Tom. II. spuriam esse, ac ætate Apostolicâ longè inferiorem nemo non videt. Cæterùm Joannes ille Marcus, de quo Act. XII. passionem Barnabæ Apostoli scripsisse à Sigeberto Gemblacensi de Scrip. Eccles. c. 2.

* De Vit. & Ob. Sanctorum, c. 84.

† Ad Hedib. quæst. 3. tom. 3. p. 143.
* Homil. 3. in Matth. non longe ab init.
|| Corn à Lap. præf. in Marc. p. 562.
* Adv. Pelagian. Dial. 2.

c. 2. dicitur. Verùm non magis id fidem meretur, quàm quòd nonnulli volunt eundem Evangelii etiam authorem esse.

S. LUCAS Antiochenus, arte Medicus, (de ejus pingendi peritiâ miras narrant fabulas S. Metaphrastes, Gretserus, Nicephorus, & alii) à D. Paulo, 49.
dum Antochiæ ageret (uti verisimile est) conversus, cujus perinde sectator erat, & omnis peregrinationis comes, eoque Romanis vinculis soluto, in Dalmatiâ, Galatiâ, Italiâ, Macedoniâ, & alibi fortassis, prædicavit. Vitam egit cœlibem, ac mortuus est anno ætatis 84. circa an. (ut nonnulli volunt) lxx. quo verò mortis genere incertum est. Nicephorus * scribit eum ex fructiferâ oleæ arbore suspensum fuisse; Dorotheus † Ephesi obiisse, Martyrologium Rom. ‖ in Bithyniâ martyrio esse affectum: alii Romæ, alii alibi. Certe Arabicus vitæ ejus apud Kirstenium scriptor *, ipsum Romæ, idque non diu post primam S. Pauli è carcere solutionem passum esse vult, redditâ hâc ratione, quòd si diutiùs vixisset, Actuum Apostolicorum historiam longius protraxisset; quæ ratio an satis solida sit, judicent eruditi. A D. Paulo, & reliquis Apostolis doctrinam Evangelicam didicit, è quorum narrationibus Evangelium suum composuit; in quo multa fusiùs ac copiosiùs, quàm cæteri Evangelistæ, describit; ea præcipuè tractans, quæ ad Christi sacerdotium pertinent. Scripsit etiam, sed hæc αὐτόπτης, Acta Apostolorum, origines & incrementa Ecclesiæ Evangelicæ, præsertim D. Pauli (cujus indivisus erat assecla) labores, certamina, & peregrinationes complexa usque ad biennalem Romæ incarcerationem, in quâ historiam suam claudit. Utrumque opus inscripsit Theophilo, optimati (ut credere par est) Antiocheno; Συγκλητικὸν ἄνδρα, καὶ ἀρχοντικὸν ἴσως vocat Theophylactus †. Utrumq; anno Chr. lix. S. Paulo nondum ex carcere dimisso, scripsisse videtur. De stylo ejus hæc Hieronymus* ex mente Veterum. *Evangelistam Lucam tradunt veteres Ecclesiæ Tractatores Medicinæ artis fuisse scientissimum, & magis Græcas literas scisse, quàm Hebræas. Unde sermo ejus tam in Evangelio quàm in Actibus Apostolorum comptior est, & sæcularem redolet eloquentiam.* Et alibi †, *Lucas, qui inter omnes Evangelistas Græci sermonis eruditissimus fuit, quippe Medicus, & qui Evangelium Græcis scripserit; quia se vidit proprietatem sermonis transferre non posse, melius arbitratus est tacere, quam id ponere quod legenti faceret quæstionem.* Hieronymus * in *Lucâ* libri cujusdam, (quem Apocryphis annumerat) Περιόδων *Pauli & Theclæ* inscripti, meminit; quem ex Tertulliani fide Presbyterum quendam Asiaticum, D. Pauli amore ductum, supposuisse, idque S. Johanni confessum, ob id loco excidisse narrat: utrùm verò sub Lucæ nomine confictæ essent hæ Περίοδοι, disertim non dicit.

* Hist. Eccles. l. 2. c. 43.
† De vit. & mort. App. in Biblioth. patr. tom. 3. p. 148.
‖ Ad diem 18. Octob. p. 645.
* Vit. iv. Evan. p. 45.
† Prooem. in Luc. p. 293.
* Com. in cap. 6. Esaiæ.
† Ep. ad Damasum. T. iii. p. 124.
* De Script. c. 7.

DIONYSIUS, patriâ Atheniensis, de quo Suidas *, ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος, 59.
καὶ τῇ ἑλληνικῇ παιδείᾳ εἰς ἄκρον ἐληλακώς, *Vir clarissimus, & ad summum Græcæ disciplinæ fastigium provectus.* Literarum humaniorum studiis se dedit primùm Athenis, deinde Heliopoli in Ægypto; ubi (si vitæ ejus Scriptoribus fides sit adhibenda) admirabilem illam Solis Eclipsin, quæ tempore passionis Christi contigit, spectatâ, exclamâsse dicitur, ἢ τὸ θεῖον πάσχει, ἢ τῷ πάσχοντι συμπάσχει, *aut deus patitur, aut cum patiente dolet.* Domum reversus in senatum Areopagi cooptatus est, unde & Areopagitæ nomen traxit. Circa an. Christi 50. Paulo Athenis prædicante, Christianam fidem amplexus est: quin & primum Atheniensium Episcopum constitutum fuisse tradit Dionysius Corinthiorum Antistes *. Immò si Suidæ, Nicephoro, Syncello, &c. fides sit habenda, ipsius Pauli manibus est ordinatus. Demum post clarissimam fidei confessionem, post gravissima tormentorum genera, glorioso martyrio coronatum esse refert Aristides philosophus Atheniensis in Apologiâ suâ, simodò eam verè allegant Usuardus & Ado in Martyrologio †. Quo verò tempore obiit, an sub Trajano, an sub Adriano, vel (quod verisimilius videtur) sub Domitiano, non liquet. De duobus Dionysiis, Parisiensi uno, Atheniensi altero, vel ut alii, uno eodemq; Dionysio, nihil hic agam. An Dionysius noster quidquam scripti post se reliquerit, quicquid dicant alii, non satis

* In voce Διον.
* Ap. Euseb. l. 3. c. 4. & l. 4. c. 23.
† V. Non. Octob.

SÆC. I. à CHR. N.

virtutibus. Hoc libro agit de moribus,& institutis quorundam Ascetarum, quos Therapeutas vocat; quos Christianos fuisse opera D. Marci in Ægypto à Judaismo conversos longâ argumentorum serie contendit Eusebius: quam rectè, viderint alii. Mihi certè secus videtur, rationes alibi * fusiùs exposui.

De Nobilitate.
De Præmiis & Pœnis.
De Execrationibus.
Quòd Mundus sit incorruptibilis.
In Flaccum.
De Virtutibus, & Legatione ad Caium.
Quare quorundam in Scripturis mutata sint nomina.
Sacræ leges Allegoriarum post sex dierum opus, libri III.
De Somniis, quòd à Deo immitantur.
De Mundo liber,qui quidem dubius est.
De Septenario, & festis diebus.
De Providentiâ Dei Fragmenta II. ex Michaele Apostolio Byzantino descripta. Hucusq; Editio Parisiensis.
De interpretatione seu mutatione Hebraicorum nominum, quæ in Veteri Testamento inveniuntur, liber. Extat. Lat. ab Hieronymo versus inter ejusdem opera. Tom. III.
De Biblicis Antiquitatibus ab Adamo ad Sauli regis mortem, liber; quem nonnulli Philoni Biblio (quem exeunte hoc sæculo claruisse volunt) alii Philoni nostro tribuunt. Rectiùs illi, qui utrique abjudicant, & nugivenduli cujusdem recentioris opus esse censent. Habetur Latinè in Micropresbytico, *Basil.* 1550. p. 295. inter hujusmodi nugamenta, *Lugd.* 1560. 12°. & alibi.
Breviarium de Temporibus in duas partes divisum. Incipit ab Adamo, desinit in annum Christi lxxviii. Philoni id supposuit, commentariis illustravit, & Latinè inter alios ejusdem farinæ scriptores edi curavit Joannes Annius Viterbiensis,*Romæ*, 1498. f. recusum *Parisiis* 1515. f. & alibi sæpius. Ejusdem commatis est liber *de Genealogiâ Christi*, qui cum Annii commentariis Latinè extat, *Paris.* 1612.

* Vit. App. in vit. D. Marc. Num. 3.

40. S. MARCUS,Evangelista (quem cum Johanne Marco,de quo Act.XII.12. malè nonnulli confundunt) genere erat Levites, clar. post annum 40. Petri discipulus& interpres, ac teste Isidoro Hispalensi *,in baptismate filius, ejusq; deinde comes assiduus,ab eo in Ægyptum missus. Alexandriæ primus Episcopus factus, Martyrium ibi subiit, quo verò anno mihi hactenus est incompertum. Rogatus Romæ à fratribus, scripsit Evangelium à Petro approbatum (inde Petri etiam Evangelium dictum) idque Græco sermone Romanis satis familiari: factum id circa annum lxv. Petro & Paulo jam morte sublatis; cum enim illum epistolâ secundâ ad Timotheum non longè ante Martyrium scriptâ, Romam accersiverat Paulus; probabile est Marcum vel eodem, vel saltem sequenti anno illuc venisse, ibique Evangelium vel primum condidisse, vel priùs conditum in publicum edidisse. Certè Irenæus lib. 3. c. 1. & ap. Euseb. l. 5. c. 8. S. Marcum μετὰ τὴν τούτων ἔξοδον, *post Petri Pauliq; interitum*,Evangelium suum conscripsisse disertè tradit. Quod verò Evangelium à Petro approbatum dicat Eusebius, id forsan de scribendi consilio, rebusque evangelicis ipsi à B. Petro dum adhuc in vivis erat, communicatis, intelligendum est. In Evangelio suo condendo Matthæi ordinem sequitur, ejusque additis nonnullis ferè ubique premit vestigia. Capitulum hujus Evangelii ultimum in omnibus penè Græciæ codicibus olim defuisse testatur Hieronymus †. De stylo ejus observavit Chrysostomus *, ipsum Petrum magistrum suum verborum paucitate gaudentem imitari studuisse. Sunt, qui volunt Marcum Latinè scripsisse: addunt alii || ipsius autographum Latinum Venetiis in Bibliothecâ D. Marci hodienum asservari. Utrumque certè parem apud me fidem meretur. Magis observari meretur, quod narrat Hieronymus *, sc. in quibusdam, maximè Græcorum, exemplaribus, fini Evangelii D. Marci adjectam fuisse coronidem haud ita orthodoxam, quam nobis descriptam exhibet. Liturgiam quod attinet D. Marco inscriptam, & sub ejus nomine editam G.L. Paris. 1583. & in Auctuario 1624. Tom. II. spuriam esse,ac ætate Apostolicâ longè inferiorem nemo non videt. Cæterùm Joannes ille Marcus, de quo Act. XII. passionem Barnabæ Apostoli scripsisse à Sigeberto Gemblacensi de Scrip. Eccles. c. 2.

* De Vit. & Ob. Sanctorum, c. 84.

† Ad Hedib. quæst. 3. tom. 3. p. 143.
* Homil. 3. in Matth. non longe ab init.
|| Corn à Lap. præf. in Marc. p. 562.
* Adv. Pelagian. Dial. 2.

c. 2. dicitur. Verùm non magis id fidem meretur, quàm quòd nonnulli volunt eundem Evangelii etiam authorem esse. SÆC. I. à CHR. N.

S. LUCAS Antiochenus, arte Medicus, (de ejus pingendi peritiâ miras narrant fabulas S. Metaphrastes, Gretserus, Nicephorus, & alii) à D. Paulo, 49.
dum Antiochiæ ageret (uti verisimile est) conversus, cujus perinde sectator erat, & omnis peregrinationis comes, eoque Romanis vinculis soluto, in Dalmatiâ, Galatiâ, Italiâ, Macedoniâ, & alibi fortassis, prædicavit. Vitam egit cœlibem, ac mortuus est anno ætatis 84. circa an. (ut nonnulli volunt) lxx. quo verò mortis genere incertum est. Nicephorus * scribit eum ex fructiferâ oleæ arbore suspensum fuisse; Dorotheus † Ephesi obiisse, Martyrologium Rom. ‖ in Bithyniâ martyrio esse affectum: alii Romæ, alii alibi. Certe Arabicus vitæ ejus apud Kirstenium scriptor *, ipsum Romæ, idque non diu post primam S. Pauli è carcere solutionem passum esse vult, redditâ hâc ratione, quòd si diutiùs vixisset, Actuum Apostolicorum historiam longius protraxisset; quæ ratio an satis solida sit, judicent eruditi. A D. Paulo, & reliquis Apostolis doctrinam Evangelicam didicit, è quorum narrationibus Evangelium suum composuit; in quo multa fusiùs ac copiosiùs, quàm cæteri Evangelistæ, describit; ea præcipuè tractans, quæ ad Christi sacerdotium pertinent. Scripsit etiam, sed hæc αὐτόπτης, Acta Apostolorum, origines & incrementa Ecclesiæ Evangelicæ, præsertim D. Pauli (cujus indivisus erat assecla) labores, certamina, & peregrinationes complexa usque ad biennalem Romæ incarcerationem, in quâ historiàm suam claudit. Utrumque opus inscripsit Theophilo, optimati (ùt credere par est) Antiocheno; Συγκλητικὸν ἄνδρα, καὶ ἄρχοντα ἴσως vocat Theophylactus †. Utrumq; anno Chr. lix. S. Paulo nondum ex carcere dimisso, scripsisse videtur. De stylo ejus hæc Hieronymus* ex mente Veterum. *Evangelistam Lucam tradunt veteres Ecclesiæ Tractatores Medicinæ artis fuisse scientissimum, & magis Græcas literas scisse, quàm Hebræas. Unde sermo ejus tam in Evangelio quàm in Actibus Apostolorum comptior est, & secularem redolet eloquentiam.* Et alibi †, *Lucas, qui inter omnes Evangelistas Græci sermonis eruditissimus fuit, quippe Medicus, & qui Evangelium Græcis scripserit; quia se vidit proprietatem sermonis transferre non posse, melius arbitratus est tacere, quam id ponere quod legenti faceret quæstionem.* Hieronymus * in *Lucâ* libri cujusdam, (quem Apocryphis annumerat) Περιόδων *Pauli & Theclæ* inscripti, meminit; quem ex Tertulliani fide Presbyterum quendam Asiaticum, D. Pauli amore ductum, supposuisse, idque S. Johanni confessum, ob id loco excidisse narrat: utrùm verò sub Lucæ nomine confictæ essent hæ Περίοδοι, disertim non dicit.

* Hist. Eccles. l. 2. c. 43.
† De vit. & mort. App. in Biblioth. patr. tom. 3 p. 148.
‖ Ad diem 18. Octob. p. 645.
* Vit. iv. Evan. p. 45.
† Procem. in Luc. p. 293.
* Com. in cap. 6. Esaiæ.
† Ep. ad Damasum. T. iii. p. 124.
* De Script. c. 7.

DIONYSIUS, patriâ Atheniensis, de quo Suidas *, ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος, 59.
καὶ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας εἰς ἄκρον ἐληλακώς, *Vir clarissimus, & ad summum Græcæ disciplinæ fastigium provectus.* Literarum humaniorum studiis se dedit primùm Athenis, deinde Heliopoli in Ægypto; ubi (si vitæ ejus Scriptoribus fides sit adhibenda) admirabilem illam Solis Eclipsin, quæ tempore passionis Christi contigit, spectatâ, exclamâsse dicitur, ἢ τὸ θεῖον πάσχει, ἢ τῷ πάσχοντι συμπάσχει, *aut deus patitur, aut cum patiente dolet.* Domum reversus in senatum Areopagi cooptatus est, unde & Areopagitæ nomen traxit. Circa an. Christi 50. Paulo Athenis prædicante, Christianam fidem amplexus est: quin & primum Atheniensium Episcopum constitutum fuisse tradit Dionysius Corinthiorum Antistes *. Immò si Suidæ, Nicephoro, Syncello, *&c.* fides sit habenda, ipsius Pauli manibus est ordinatus. Demum post clarissimam fidei confessionem, post gravissima tormentorum genera, glorioso martyrio coronatum esse refert Aristides philosophus Atheniensis in Apologiâ suâ, simodò eam verè allegant Usuardus & Ado in Martyrologio †. Quo verò tempore obiit, an sub Trajano, an sub Adriano, vel (quod verisimilius videtur) sub Domitiano, non liquet. De duobus Dionysiis, Parisiensi uno, Atheniensi altero, velut alii, uno eodemq; Dionysio, nihil hic agam. An Dionysius noster quidquam scripti post se reliquerit, quicquid dicant alii, non satis

* In voce Διον.
* Ap. Euseb. l. 3. c. 4. & l. 4. c. 23.
† V. Non. Octob.

SÆC. I. à CHR. N. tis constat. De Pseudo-Dionysio, ejusque scriptis, agemus sæculo quarto.

50. **MARCELLUS**, Romanus, Marci urbis præfecti filius, ex Simonis Magi auditore B. Petri Discipulus, claruit, ut fertur, an. 50. & deinceps; demum martyrio coronatus. Sed fabulosa omnia, nullo veteri authore fulta. Scripsisse eum *de Conflictu S. Petri & Simonis Magi*; *de Actibus Petri & Pauli, & de Magicis Artibus Simonis Magi ad SS. Nereum, & Achilleum*; *de Obitu S. Petronillæ filiæ D. Petri Apostoli*; *de Passione S. Fœliculæ*; *de Passione S. Nicomedis*, aliaq; quædam de Sanctorum gestis, memorat Sigebertus Gemblacensis, Trithemius, Possevinus, aliique. Extat fragmentum libelli *de Conflictu S. Petri cum Simone M.* ad calcem *Bibliotb. Pontif.* Lud. Jacob. à S. Carolo, p. 487. Ego autem, si tanti res esset, ut conjecturis indulgerem, hunc libellum potius Marcello I. ab an. 304. Episc. Romano, qui ob. an. 309. tribuendum esse existimarem.

59. **ACHAIÆ** Presbyteri, qui Martyrio S. Andreæ Apostoli interfuerunt, an. 59. Epistolam de ejus passione scripsisse dicuntur. Exstat Lat. apud Lipomannum & Surium ad xxx. Novembris. Quæ utut antiqua, & pro legitimâ à Bellarmino, Possevino, Labbeo, &c. defendi soleat, utpote dogmati suo de Eucharistiâ paulò faventior; nihilominùs à longè majori eruditorum parte tanquam spuria meritò rejicitur, quin & olim à S. Philastrio Brixiensi, ab Innocentio I. & Gelasio Papis, in Apocryphorum censum detrusa est. Certe Baronius non uno loco damnare videtur: viz. an. 44. Sect. 42, 43. an. 69. Sect. 34. neq; ipsi Bellarminus & Labbeus, etsi defendant; certò tamen genuinam esse pronunciare audent.

59. **ABDIAS**, Babylonius, inter Scriptores hujus ævi Ecclesiasticos numerari solet. Ortu erat Judæus, & è LXX. discipulis unus, Dominumq; nostrum (si modò fidei ejus standum sit) in carne vidit, multis Apostolorum gestis & passionibus interfuit, ac Simonem & Judam in Persida abeuntes comitatus, ibi ab iis primus Babyloniæ Episcopus constitutus est. Sed nugæ omnia, à nullo Veterum vel semel memorata. Dato enim Abdiam vel unquam in rerum naturâ exstitisse, multò magis adhuc aliquid eum scripsisse incertum est. Etenim quos sub ejus nomine ex vetustis admodùm exemplaribus, & 700. penè annorum ætatem præ se ferentibus edidit Wolfg. Lazius Basil. anno 1551. fol. *de Historiâ Certaminis Apostolici*, libri x. ab Abdiâ Hebraicè conscripti, ab Eutropio discipulo Græcè conversi, denùm à Julio Africano in Latinum sermonem translati, putidi sunt adeò, ac fabulosi, ut vix inter Legendas ligneas locum habere mereantur. Unde mirum videri debet quisquilias hasce W. Lazio, viro non indocto & diligentissimo, adeò fucum fecisse, ut in præfatione scribere non dubitaverit, tantam inter Actus Apostolorum, & priorem horum librorum partem intercedere similitudinem, ut vel Abdiam hæc ex Lucâ sumpsisse, vel Lucam ex Abdia, credendum sit; cùm uterq; eodem tempore vixerit, & Apostolorum discipulus extiterit. Nec Cl. Vossio * assentiri possum, hos Abdiæ libros, à B. Augustino designari, contra Adamantium, c. 17. ubi historiolam quandam de Apostolo Thomâ ex Scripturis Apocryphis refert, quæ in Abdiæ libro ix. reperitur. Multæ enim erant fabulæ Augustini ævo, diuq; antea de Apostolis confictæ, partim scriptæ, partim ore traditæ, quas hujus historiæ consarcinator in suam farraginem transferre poterat. Quinimò in ipso istius libri initio affirmat impostor, se ea quæ habet de D. Thomæ gestis, ex libro quodam antiquiori, in quem incidit, omissis supervacaneis exscripsisse. Prodiit etiam hæc Abdiæ Historia, *Colon.* 1569. 12°. *Paris.* 1571. 8°. & in Bibliotheca Patrum haberi solet.

* De Hist. Gr. l. 2. c. 9.

64. **LINUS**, natione Italus, patriâ Tuscus, Claudiæ filius, à D. Paulo Ep. secunda ad Timotheum Romæ scriptâ, memoratus: Post Paulum Petrumq;

τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας πρῶτος κληροῦται τὴν ἐπισκοπήν, inquit Euſebius *. Sedem tenuit juxta Ceſtrienſem noſtrum ab ann. Chr. lv. ad ann. lxvii. Mihi verò longe probabilius videtur, Eccleſiæ Romanæ à Petro & Paulo ann. lxiii. vel lxiv. fundatæ Linum ab iis primum epiſcopum datum fuiſſe ; Θεμελιώσαντες οὖν καὶ οἰκοδομήσαντες οἱ μακάριοι ἀπόστολοι τὴν ἐκκλησίαν, Λίνῳ τὴν τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐνεχείρισαν, inquit Irenæus ‖ ; *Fundata jam & ædificata Eccleſia, beatiſſimi Apoſtoli epiſcopatus officium Lino tradiderunt.* Sed brevi admodum tempore ſediſſe videtur, & forſan aut cum Conſtitutionum Apoſtolicarum Autore * ſtatuendum eſt, ipſum, vivente adhuc Petro, obiiſſe, aut ſaltem non diu poſt Apoſtolorum martyrium, vigente adhuc Perſecutione Neronianâ, mortem oppetiiſſe. Non opus eſt monere Lectorem eruditum, in primorum Romæ Pontificum ætate & ſucceſſione diſponenda, miram ac pene irreconciliabilem inter Scriptores Eccleſiaſticos tam Veteres quam Recentiores, eſſe diſcrepantiam : quam magna ſit hæc confuſio, & unde ortum habuerit fusè & ex profeſſo agunt Pearſonus & Dodwellus, in Diſſertationibus Chronologicis nuper editis. Sed ad Linum redeo. Multa de eo fabulantur Chiffletius *, aliiq;. Hîc locum habet ob libellos duos de paſſione SS. Petri & Pauli, quos licet Linus à Sigeberto † dicatur Græcè ſcripſiſſe, ii tamen quos nunc habemus barbari cujuſdam ac priſci Monachi opus eſſe videntur, judice Cl. Voſſio * : quin & prout nunc typis excuſi exſtant, ab hæreticis corrupti, fuliginis aliquid contraxerunt ; tametſi eos adhuc illibatos in antiquiſſimis codicibus Biſontinis aſſervari teſtatur Chiffletius †. Exſtant Biblioth. Patr. tom. ii. & in quavis aliâ editione : Ut de Laurentii Barrii *Hiſtoriâ Chriſtianâ*, & Jac. Fabri Commentariis in Epiſtolas Paulinas nihil dicam, quorum utriq; inſeruntur. Spurios eſſe, nulliuſq; fidei, dubitari nequit. Fatentibus etiam Baronio an. lxix. Poſſevino, Joanne Maria Braſichallano in indice Romano à ſe confecto, Bellarmino, Labbeo, ut de aliis non dicam.

SÆC. I. à CHR. N.

* L. 2. c. 3.

‖ L. 3. c. 3. & ap. Euſeb. l. 5. c. 6.

* L. 7. c. 47.

* Veſont. part. 2. c. 1.

† De Script. Eccleſ. c. 5.

* Hiſt. Gr. l. 2. c. 9.

† Loc. cit.

CLEMENS, Romam natalem habuiſſe dicitur, ad Montem Cælium, Patre Fauſtino, matre Mattidiâ natus, quod tamen incertum eſt. S. Pauli comes erat, & συνεργὸς, una cum aliis, *quorum nomina ſcripta ſunt in libro vitæ*, Philipp. 4. 3. Eum Petri Apoſtoli diſcipulum vocat Origenes ; & probabile eſt una cum Petro in ædificandâ Romanâ Eccleſiâ laboraſſe. De tempore quo ad ſedem Romanam pervenerit, variæ ſunt eruditorum ſententiæ, quas hoc loco enumerare non vacat. Fateor me Tertulliani præcipuè, & Euſebii autoritate ductum in eâ olim fuiſſe ſententiâ ; Clementem à S. Petro ordinatum, in partem muneris epiſcopalis admiſſum eſſe, nimirum ut Eccleſiæ Judæorum Romæ habitantium præſideret, donec, mortuo Lino, quem Eccleſiæ Gentilium Epiſcopum D. Paulus ibidem conſtituerat, & qui illum ſequebatur, Cleto, Eccleſiâ Romanâ tam Judæorum quam Gentilium inter ſe jam conjunctâ, Clementem circa ann. xci. in totius Eccleſiæ curam ſucceſſiſſe ; tandemq;, teſte Euſebio, ann. Trajani iii. Chr. C. deceſſiſſe, quâ de re prolixè alibi * diſputavimus ; Re verò jam melius perpenſâ, Cl. Dodwello potius aſſentior, Lino ſcilicet & Anacleto brevi admodum tempore ſublatis, Clementem ab ann. lxiv. vel lxv. in ſede Romanâ ſucceſſiſſe ; eamq; ad ann. lxxxi. vel ut habet calculus Pearſonianus lxxxiii. tenuiſſe. Euſebius quidem, ut ſupra notavimus, cum annum Trajani iii. Chr. C. ob perſecutionem hoc tempore excitatam inſignem reddere voluit, in hunc etiam annum Clementis mortem conjecit. Addiderunt Recentiores ipſum Cherſonam Ponticam relegatum, Martyrio coronatum eſſe. Verùm Martyrii Clementini non meminit Euſebius, non Euſebio antiquiores Irenæus, Clem. Alex. Tertullianus, aliive; de hâc re ante quintum fere ſæculum ne γρῦ quidem. Totius fabulæ origo hinc profluxiſſe videtur, quod primi hujus Martyrii fabricatores Clementem noſtrum cum Flavio Clemente Conſule, Domitiani Imperatoris conſobrino, qui propter Chriſti fidem circa hæc tempora martyrium ſubiit, temerè confuderint, uti rectè animadvertit Cl. Dodwellus. Hinc de martyrio ejus, de genere Imperiali, & cum Domitiano Auguſto affinitate, nata fabula ; quod nos etiam olim obſervavimus. Addam ſolum quod habet Irenæus,

65.

* Vit. PP. tom. 1. in Vit. Clem. n. 4.

SÆC. I. à CHR. N.

næus, loc. ſupr. citat. tertio ab Apoſtolis loco Pontificatum ſortitum eſſe Clementem, qui quidem Beatiſſ. Apoſtolos viderat, & cum iiſdem familiaritèr verſatus fuerat, & prædicationem Apoſtolorum adhuc auribus ſuis inſonantem traditionemq; præ oculis habebat.

OPERA GENUINA.

Epiſtola ad Corinthios, occaſione graviſſimi ſchiſmatis in Eccleſiâ Corinthiacâ graſſantis, Eccleſiæ Romanæ nomine ſcripta; quâ eos ad pacem, concordiamq; revocavit, & fidem illorum, & quam recèns ab Apoſtolis ſuſceperant, traditionem renovavit. Miris ſanè Elogiis hæc Epiſtola à Veteribus ornatur; Irenæo * audit ἱκανωτάτη γραφή, *ſcriptum luculentiſſimum*; Euſebio † μεγάλη τὶς καὶ θαυμασία, *eximia atq; mirabilis*, καὶ ἀνωμολογημένη παρὰ πᾶσι, *ab omnibus recepta*; Photio * ἀξιόλογος, *magni facienda*; Hieronymo ‖ *valdè utilis:* tanto ſanè pretio ab omnibus habita, ut teſtante Euſebio †, in pleriſq; Eccleſiis, & ſuâ & ſuperiori memoriâ publicè legeretur. De iſtâ ita cenſet Photius *, ἁπλοῦς δὲ κατὰ τὴν φράσιν, καὶ σαφὴς ἐστι, καὶ ἐγγὺς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ, καὶ ἀπεριέργου χαρακτῆρος, *ſimplex ejus oratio eſt, ac perſpicua, ad Eccleſiaſticam, & inelaboratam accedens dicendi formam.* De tempore quo ſcripta ſit hæc epiſtola inter eruditos nondum convenit. Miſſis aliorum ſententiis, unicam Dodwelli conjecturam in medium proferam; ſcriptam ſcilicet fuiſſe, Clemente nondum Romanæ urbis Epiſcopo conſtituto; quod enim non ad Neronis, ſed ad Domitiani tempora rejiciunt plurimi, multis ipſe refellit, Addit. ad Pearſon. Diſſert. 2. c. 6. §. 24. Cum igitur ann. Chr. lxiv. occaſione hominum quorundam πνευματικῶν, qui donis Spiritus S. extraordinariis inſigniti adverſus ordinarios Eccleſiæ rectores inſurgebant, gravi ſchiſmate laboraret Eccleſia Corinthiaca, Fortunatum, quem Primitias Achaiæ vocat S. Paulus, 1 Corinth. 16. 15. Claudium aliosq; legatos miſerunt ad Romanos, eorum opem auxiliumq; implorantes; anno demum ſequenti Corinthiis reſpondet Eccleſia Romana, ſede forſan propter perſecutionem recentemq; Apoſtolorum cædem necdum plenâ. Hinc non ſuo, ſed Eccleſiæ Romanæ nomine ſcribit Clemens: hinc epiſtolæ initio ſe excuſat, quod poſtulatis eorum tardius animum adjecerit, διὰ γενομένας ἡμῖν συμφορὰς καὶ περιπτώσεις, *propter calamitates, & caſus adverſos qui nobis acciderunt.* Intelligit (ut opinor) Neronis perſecutionem, vix adhuc ſedatam. Pluribus hæc firmari poterant; ſed nolo hiſce diutiùs immorari. Veriſimillima quidem videntur, doctis tamen diſcutienda relinquimus.

Fragmentum *Epiſtolæ ſecundæ*, ſeu potiùs Homiliæ, quæ admonitionem inſtitutionemq; vitæ melioris continet (Aliud etiam hujus Homiliæ fragmentum ex Damaſceni parallelis deſumptum Græcè exhibet in notis ſuis Cotelerius). Hanc verò non proinde ac priorem receptam, ac probatam fuiſſe, neq; vetuſtiores ejus teſtimonio unquam uſos eſſe diſertim teſtantur Euſebius *, Hieronymus †, Photius ‖, aliiq;: Quanquam non deſunt, qui eam Clementi noſtro ſtrenuè vindicent, & in his Gottifredus Vendelinus (qui & verſionem Latinam huic fragmento adjunxit) *Divinat. de Clementis Epiſtolis*, noviſſimæ Conciliorum Editioni inſertâ, Tom. 1. Haſce Epiſtolas tot retro ſæculis amiſſas, poſtquam eas deſperabundus deplorârat orbis eruditus, ex vetuſtiſſimi Codicis S. Bibliorum MS. Græci, Theclæ Virginis manu (ut ferunt) deſcripti, & à Cyrillo Patriarchâ ad Sereniſſimum Angliæ Regem dono miſſi, calce deſumptas, primus in lucem edidit, notiſq; doctiſſimis illuſtravit Patricius Junius, *Oxon.* 1633. in 4°. Exſtant etiam *Oxon.* 1677 12°. (ſed omiſſis Junii notis) & in Conciliorum Tomo 1. *Helmſtadii*, curâ Joach. Maderi 1654. 4°. & cum Pauli Colomeſii notarum Spicilegio, *Londini* 1687. 8°. Hanc ad Corinthios epiſtolam in Sermonem Anglicum tranſtulit, & notis ſane non ineruditis illuſtravit Gulielm. Burtonus Londinenſis, Hiſtoriæ Linguæ Græcæ Autor, *Londini*, 1647. 4°. Cæterum haud ſatis conſtat, quid ſibi velit Hieronymus *, cùm de Epiſtolis à Clemente ad Corinthios ſcriptis verba faciens, *omnem penè ſermonem ſuum de virginitatis puritate Clementem cen-*

* Ap. Euſeb. l. 5. c. 6.
† L. 3. c. 16.
* Cod. 112.
‖ De Script. c. 15.
† Loc. cit.
* Cod. 126.

* L. 3. c. 38.
† Loc. cit.
‖ Cod. 112.

* Lib. 1. adv. Jovinian.

contexuisse scribat. Neq; enim alias ab hisce quæ nunc extant, Epistolas ad Corinthios dedisse Clementem credi potest, nec in his utramq; faciunt paginam virginitatis laudes. Id potiùs dicendum videtur, Hieronymum nimio virginitatis laudandæ studio abreptum, hyperbolicâ dictione usum fuisse, cúmq; Clemens pauculas periodos animi corporisq; puritati docendæ impendat, totum sermonem virginitatis encomio dicatum esse voluisse.

OPERA SUPPOSITITIA.

Canones Apostolorum lxxxv. Videntur hi Canones ex Communi Ecclesiæ Primitivæ disciplinâ, institutis, decretis, orti, circa finem secundi sæculi in unum Synodicon esse redacti: Apostolici dicti, non quòd ab ipsis Apostolis conditi sint, sed quòd ex doctrinâ, & praxi Apostolicâ profluerent, vel à viris Apostolicis editi essent. An verò à Clemente Alex. primùm collecti, qui scripsit περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν, ut fidem nobis faciunt Eusebius *, Hieronymus ||, & Photius †, (uti satis acutè conjicit Doctiss. noster Beveregius) aliorum esto judicium. Sigillatim hos Canones explicavit, & adversus Dallæum, ejusq; hyperaspisten vindicavit idem Beveregius tum in Annotationibus ad Pandectas Canonum, tum in Codice Canonum Ecclesiæ Primitivæ vindicato, *Londini*, 1678. edito. Habentur isti Canones Gr. Lat. Concil. Tom. 1. p. 25.

* L. 6. c. 13.
|| De Script. c. 15.
† Cod. cxi.

Constitutionum Apostolicarum libri VIII. eodem circiter tempore, quo Canones, scripti: ex variis διδασκαλίαις & διατάξεσι, quas Viri Apostolici tunc temporis edere solebant, primùm, ut videtur, compositi. Has Constitutiones Epiphanii ævo ab Hæreticis graviter depravatas, longè alias ab iis, quæ olim exstiterunt, & diversas esse certissimè constat, quod ex additionibus, truncationibus, & interpolationibus facilè contingere potuit. Eas Græcè primus edidit Franciscus Turrianus, qui prolegomena & Scholia sua Græcè addidit, *Venetiis*, 1563. 4°. Latinè unâ cum Scholiis Car. Bovius, *Paris.* 1564. 8. Gr. Lat. Fronto Ducæus, Jesuitarum in eruendis Ecclesiæ Græcæ monumentis doctissimus, ad calcem Commentariorum Zonaræ, *Paris.* 1618. fol. Unde in novissimam suam Conciliorum editionem transtulit Cl. Labbeus, tom. 1.

Recognitionum libri X. varia sortiti nomina, quandoq; S. *Clementis Acta, Historia, Chronica*, quandoq; S. *Petri Acta, Itinerarium, Periodi, Dialogi cum Appione*, dicti. Horum librorum antiquitatem satis arguunt, quæ ex iis sub Clementis Περιόδων nomine citat Origenes †, quæq; in hodiernis exemplaribus totidem verbis reperiuntur. Exstat amplissimum Bardesanis Syri fragmentum ex Libro de Fato Gr. apud Eusebium *, quod iisdem verbis nono Recognitionum libro habetur hodie. Quis ab altero acceperit, haud satis certum est. Quid si ipse Bardesanes harum Recognitionum compilator fuit? conjecturam sanè nostram de hâc re rationibus suis munitam, prolixè alibi exposuimus. Exstant Lat. ex antiquâ versione Ruffini (qui nævos forsan in iis olim ab Hieronymo & Photio notatos suppressit) curâ Jacobi Stapulensis, *Paris.* 1541. 1544. *Colon.* 1570. & cum reliquis Clementis Operibus alibi sæpiùs.

† Philocal. c. 23. p. 81, 82.
* Præp. Evang. l. 6. c. 10.
Vit. PP. primit. in Clement. tom. 1. num. 11.

Τὰ Κλημέντια, seu *Homiliæ Clementinæ* XIX. eadem esse videntur, ac altera Recognitionum Editio, cujus meminit Rufinus. Certè quicquid de ista referat, iis apprimè convenit. Primus edidit Gr. unâ cum versione Latinâ doctiss. Cotelerius.

Κλήμεντος περὶ τῶν πράξεων, &c. De Rebus gestis, peregrinationibus, & prædicationibus S. Petri Apostoli Epitome: ex Recognitionibus & Homiliis à Simeone Metaphrastâ (si in re tam incertâ conjecturam mihi ferre liceat) olim collecta: quod ex posteriore ejus parte cum S. Clementis Martyrio à Metaphraste edito collatâ constare potest. Edidit Gr. Lat. Joach. Perionius, *Paris.* 1555. 4. Lat. reliquis Clementis Operibus adjungi solet.

SÆC. I. à CHR. N. *Epistola ad Jacobum, Fratrem Domini,* Actis S. Petri olim præfixa, prout & in Homiliis Clementinis hodie reperitur: quæ in binis Recognitionum editionibus (de quibus antea) varia erat: in hâc B. Petro, in illâ S. Clementi ascripta, notante Photio *: ex Græcâ hujus Epistolæ editione jam apparet, quàm malâ fide egerint Epistolarum Decretalium consarcinatores, qui Versioni suæ Latinæ laciniam ipsâ Epistolâ duplo ferè auctiorem assuerunt.

* Cod. 112.

Omnia ista Clementis Opera, tum genuina, tum spuria, in unum collecta, & annotationibus sanè quàm doctissimis elucidata, edidit Gr. Lat. Joh. Bapt. Cotelerius in PP. Apostolicis, *Paris.* 1672. fol.

De Clementis *Liturgiâ*, & Epistolis Decretalibus, utpote ab omnibus jam rejectis, & damnatis, nihil nos agere, semel jam monuisse sufficiat.

65. HERMAS, *Pastor* dictus. Quis, cujasve fuerit hic Hermas, (nomen, opinante Grotio, contractum ex Hermodorus) non bene consentiunt sive Veteres, sive Recentiores. Multi volunt Hermam illum fuisse Pauli discipulum, de quo mentio habetur Rom. xvi. 14. & qui obiisse dicitur an. Chr. 80. atque id ipsum Author innuere videtur in fine Visionis secundæ, ubi de Clemente loquitur, & Graptâ. Hanc sententiam fovisse videntur (ne quid jam de posterioribus dicam) Irenæus, Tertullianus, Clemens Alex. Origenes, aliique secundi & tertii sæculi scriptores. Alii verò, at non pari ratione, solius quippe libri Pontificalis authoritate ducti, eundem faciunt cum Hermete Pii Papæ Romani fratre, qui sequenti sæculo claruit. Verum prior sententia veritati est longè magis consentanea; certe Autor est antiquissimus, ac ævi plane Apostolici. Vixisse videtur sub Clemente Romano, eoque jam Pontifice, quem Sedem Romanam tenuisse ab ann. lxiv. vel lxv. ad lxxxi. vult Dodwellus, ab ann. lxix. ad lxxxiii. Cestriensis. Et ita quidem *Visione secunda* jubetur Hermas duo Visionis suæ exemplaria conscribere; unum *Graptæ*, Ecclesiæ Romanæ, ut videtur, viduæ communicandum, quo viduas & orphanos commoneret; alterum *Clementi* mittendum, ut in exteras Civitates mitteret: ubi (ut recte notat doctiss. Oxoniensium antistes, ὁ νῦν ἐν ἁγίοις) Clementem Romæ Episcopum proculdubio intelligit, qui pro muneris sui ratione literas encyclicas, systaticas, & formatas ad vicinas Ecclesias frequenter dirigere, earumque rebus consulere solebat. *Magnam illam tribulationem superventuram*, de quâ agit Visione quarta, §. 3. ad excidium Hierosolymitanum, θλῖψιν illam μεγάλην, & ὀργὴν μέλλουσαν toties in N. T. prædictam, aptè satis referunt Hammondus, & Dodwellus; ac proinde scripsisse oportet, ante ann. lxx. quo urbs Hierosolyma à Tito expugnata, & vastata est. Scripsit tres libros, qui & hodie Latinè exstant. Primus, qui Ecclesia inscribitur, 4 Visiones complectitur, Autori factas. Secundus, Pastor dictus, continet 12 Mandata, ab Angelo custode sub specie venerandi Pastoris tradita. Tertius, 10 habet Similitudines, per quas ad vitam beatam, & Christiano dignam author instruitur. Prodiit Opus istud primò *Parisiis* à Jac. Fabro editum anno 1513. mox *Argentorati* ann. 1522. deinde inter Orthodoxographa Basiliensia, & Biblioth. Patr. tom. ii. denique majori curâ & diligentiâ exculto inter Patres Apostolicos locum dedit Cotelerius, *Paris.* 1672. Seorsim edidit cum notis Gasp. Barthius (qui versionem, quam habemus, Anastasio Bibliothecario adjudicat) ac Claudiano Mamerto suo an. 1655. edito subjunxit. Nuperrimè ad duos MS. Codd. castigatum brevibusque scholiis ornatum, unâ cum Barnabæ Epistolâ in lucem emisit doctissimus Oxoniensium Antistes, *Oxon.* 1685. 12. Eosdem esse hos libros cum iis, qui in primis Ecclesiæ sæculis exstiterunt, fidem faciunt ea, quæ ab Irenæo, Tertulliano, aliisque ex iis citantur, in iisdem hodie reperta: quamvis non negem quædam iis assuta esse, & affixa. Missis aliorum censuris ea solùm proferam, quæ de hoc scriptore habet Eusebius *. Ἰστέον δ', ὡς καὶ τοῦτο (Hermæ βιϐλίον) πρὸς μὲν τινῶν ἀντιλέλεκται, δι' οὓς οὐκ ἂν ἐν ὁμολογουμένοις τεθείη. Ὑφ' ἑτέρων δὲ ἀναγκαιότατον οἷς μάλιστα δεῖ στοιχειώσεως εἰσαγωγικῆς, κέκριται, ὅθεν ἤδη καὶ ἐν ἐκκλησίαις ἴσμεν αὐτὸ δεδημοσιευμένον, καὶ τῶν παλαιοτάτων δὲ συγγραφέων κεχρημένους τινὰς αὐτῷ κατείληφα. *Sciendum est eum librum à nonnullis quidem in dubium esse revocatum. Quamobrem inter re-*

L. 1. Vis. 2. §. 3.

* L. 3. c. 3.

cepta

ceptæ authoritatis libros cenſeri non poteſt. Ab aliis verò maximè neceſſarius judicatur, iis præſertim, qui primis religionis noſtræ elementis inſtituendi ſunt. Unde etiam in Eccleſiis eum publicè legi comperimus, & quoſdam ex vetuſtiſſimis ſcriptoribus ipſius teſtimonio uſos fuiſſe. Etiam Hieronymus † ſuo adhuc tempore apud quaſdam Græciæ Eccleſias publicè legi innuere videtur. Tantæ olim inſuper authoritatis, ut ab Irenæo, Tertulliano, & Origene ſub *Scripturæ* nomine ſæpe citaretur. Nihilominùs à pluribus Veterum rejectus eſt, quorum ſententiam ſic explicat Rev. Uſſerius in Biblioth. Theolog. MS. p. 23. " Tertullianus * Scripturam apocrypham & falſam vocat, & omni concilio noſtrorum damnatam. Gelaſius cum Concilio lxx Epiſcoporum in Decreto ſuo de libris apocryphis † inter Scripturas apocryphas dubiæ fidei rejicit. Proſper Aquitanicus ‖ teſtimonium ejus repudiat. Athanaſius † & Theodoretus * Arianos qui ex hoc libro teſtimonium petebant, dicunt ex libro non canonico teſtimonium petiiſſe. Arianorum quidem hæreſi favere videtur illud quod legimus lib. 3. Similitud. Semen humanum cum filio Dei fuiſſe à Deo ditatum. Novatianorum hæreſi initium videtur dediſſe, quod non ſemel ait lib. 1. Mandat. 4. non eſſe ſecundam pœnitentiam. Clemens in Stromat. hinc confirmat Apoſtolos etiam apud inferos Chriſtum prædicaſſe: Origenes * quòd bini angeli ſingulos quoſque hominum comitentur. Stapletonus † nihilominus librum hunc ab Eccleſiâ Romanâ Canonicum judicari fierique poſſe pronunciat. Hactenus Cl. Uſſerius, qui pluribus de hoc libro ibidem agit. Plura item habent Magdeburgenſes Centur. 2. cap. 4. Præ omnibus verò fuſiſſimè de eo agit Cl. Pearſonus, Vindic. Ignat. par. 1. p. 39. &c.

SÆC. I. à CHR. N.

† De Script. c. 10.
* De Pudicit. cap. 10. 20.
† Diſt. 15.
‖ De Libero Arbitr.
† Lib. de Decret. Syn. Nicæn.
* Hiſt. l. 1. c. 18.
* Περὶ ἀρχ. l. 3. c. 2.
† Doctrinal. Princip. l. 9. c. 14.

67. FL. JOSEPHUS, Nobilis Hebræus, Patrem Matthiam, ſeu Mattathiam habuit: Hieroſolymis natus, anno Chr. 37. Paternum genus longâ ſerie ex ordine ſacerdotali, idque ex primâ vice τῶν ἐικοσιτεσσάρων, maternum ex regiâ Haſmonæorum familiâ duxit. Sectâ erat Phariſæus, ſed in liberalibus ſtudiis enutritus. Anno 63. Romam petiit cauſam ſacerdotum quorundam acturus. Reverſus in patriam, bello & ſeditione tunc laborantem, dux Galilæorum factus eſt, ubi præclarè & fortiter ſe geſſit; donec captâ à Romanis Jotapatâ, capitur & ipſe; tandem à Veſpaſiano vinculis ſolutus, libros de Bello Judaico ei obtulit; ob quos, & propter eruditionis famam, & præcipuè ob Veſpaſiano imperium prædictum, ſtatuâ in urbe Româ donatus eſt: quin & libri ab eo conſcripti in Bibliothecâ publicâ collocati. Qui plura de eo vult, adeat Vitam ejus à ſeipſo conſcriptam. In vivis adhuc erat ann. Chr. 93. ſed quid de illo exinde factum ſit, non liquet. De ſtylo ejus talem fert cenſuram ὁ κριτικώτατος Photius †. Καθαρὸς τὴν φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετὰ ἡδονῆς καὶ εὐκρινείας δεινὸς ἐκφῆναι, πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις, καὶ ἐπίχαρις, κἂν ἐπὶ τἀναντία ὁ καιρὸς καλῇ χρήσασθαι τῷ λόγῳ, δεξιὸς καὶ γόνιμος ἐνθυμημάτων ἐφ' ἑκάτερα, καὶ γνωμολογικὸς δὲ ὡς εἴ τις, καὶ πάθη τῷ λόγῳ περιστῆσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐγεῖραι πάθος, καὶ πραῦναι δοκιμώτατος. *Candidus illi ſermo, qui rationum pondus, atque momentum cum puritate ac jucunditate exprimere poſſit. In concionibus perſuadendi vi præditus eſt, ac gratioſus, tum etiam cum ſuadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere: dextrè quoque, ac copioſè enthymematis in utramque partem utitur, ſententiaſque, ſi quis alius, adhibet. Orationi inſuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eoſdemque mox leniendi eſt peritiſſimus.* Sunt è Criticis modernis, qui fidem ejus & eruditionem, datâ quâvis occaſione, vellicare ſolent; & inter hos primus Salianus Annalium V. T. Conditor; ſed hiſce opponam unius magni Scaligeri judicium. *Diligentiſſimus*, inquit †, καὶ φιλαληθέστατος *omnium Scriptorum Joſephus, de quo nos audacter dicimus, non ſolùm in rebus Judaicis, ſed etiam in externis tutiùs illi credi, quàm omnibus Græcis & Latinis; quippe cujus fides & eruditio in omnibus elucet.*

† Cod. 47.
† Proleg. in lib. de Emendat. temp.

OPERA.

SÆC. I. à CHR. N.

OPERA.

ANtiquitatum Judaicarum libri XX. Libro 18. cap. 4. exstat locus ille de Jesu Christo vexatissimus simul ac celeberrimus, quem è Criticorum gente quamplurimi spurium esse contendunt, genuinum verò haud pauciores. Post tam uberrimam virorum doctissimorum messem spicilegium aliquod adjicere nostri non est.

De Bello Judaico libri VII. quos patrio sermone antea ediderat, uti ipse testatur in præfat.

Vita sui-ipsius.

Contra Appionem libri II. quibus Judaicæ gentis antiquitatem ex ipsis Græcorum monumentis summo acumine ac eruditione propugnat.

De Imperio Rationis, sive Panegyricus in Maccabæos. Eusebio † *οὐκ ἀγεννὲς σπούδασμα*; Hieronymo *, *valde elegans opus*. Josephi tamen esse negant ex eruditis quamplurimi.

† Lib. 3. c. 10. * De Script. c. 13.

Exstant hæc opera Gr. *Basil.* 1544. Lat. ibid. 1567. Gr. Lat. *Genevæ* 1611. 1634. f. Fragmenta quædam Josephi quæ in editis non comparent ex Syncello affert If. Vossius de LXX Interpret. p. 37. 46. & alibi non semel; quædam etiam habet Suidas in voce Ἰησοῦς, p. 331. an verò hallucinatus non sit Suidas, perpendant eruditi. Hippolyti Tractatus *περὶ τοῦ παντὸς*, sub Josephi nomine Græcè ab And. Schotto evulgatus est Not. in Photii Bibl. p. 10. Istius tamen non esse nulli ferè non censent Critici.

Cæterum hic loci non inutile erit Lectorem de Josepho Gorionide pauca quædam docere. Josephus sive Josippus iste, qui dum nugas suas pro genuino Fl. Josephi Opere apud populares suos venditare voluerit, stolidè hallucinatus, se Gorionis filium dixit, Judæus aliquis, Gallicæ gentis ex agro Turonensi fuisse, & post annum Christi sexcentesimum scripsisse videtur Scaligero *, cui ferè per omnia succinit Vossius †. Scripsit Hebraicè Compendium quasi quoddam Fl. Josephi Historiarum, Acta LXX Interpretum, gesta Maccabæorum & Excidii Hierosolymitani narrationem complexum, quod ex Latino Rufini exerpsit. Insulsus admodùm & inficetus Scriptor, qui inscitiam suam & imposturam ferè ubique prodit; ex quo tamen solo, quæcunque de Maccabæis & Excidio Hierosolymitano habent, Judæi Scriptores accipiunt. Primi ediderunt Judæi *Constantinopoli* Hebr. inde Seb. Munsterus (omissis tamen fabulis plerisque putidioribus) Hebraico-Latine cum notis, *Wormatiæ* 1529. & *Basil.* 1541. Prodiit etiam Hebraicè *Venet.* 1544. & *Cracoviæ* 1589. Fusissimè de eo agit Cl. Usserius Bibl. Theol. MS. p. 116, &c.

* Trihær. Elench. c. 4. 5. † De Histor. Græc. l. 2. c. 8.

70. MARTIALIS, Lemovicum in Galliâ Episcopus & Apostolus, unà cum S. Petro (ut volunt) ex Oriente Romam venit, indeque ab eo in Gallias amandatur; ubi Lemovicensibus, Turonensibus, aliisque ad fidem conversis, obiit (ut ex Actis ejus liquet) an. 74. Mitto, quæ de illo habent, utpote incerta prorsus & fabulosa, Acta ab Aureliano S. Martialis auditore & successore conficta: nec enim vel levissimam veritatis umbram habere videntur. De ætate ejus, jam ab aliquot sæculis acriter inter Scriptores Gallicos disputatur; aliis eum huic sæculo ascribentibus, aliis ad tertium revocantibus, & adhuc (inquit Labbeus) sub judice lis est. Primus, quod sciam, ejus meminit Gregorius Turonensis † ex historiâ passionis Saturnini; qui non nisi Decio imperante, & consulatum gerente, h. e. an. Chr. 254. S. Martialem in Gallias missum, & Lemovicensem Episcopum destinatum fuisse scribit. Ascriptæ sunt huic Martiali Epistolæ duæ, ad Burdegalenses una, ad Tolosanos altera, repertæ in sacrario basilicæ S. Petri in urbe Lemovicâ, Philippo Galliarum rege imperante, uti præ se fert Codex MS. Elmenhorstianus, qui, grassante insuper Domitiani persecutione, ibi repositas esse mentitur. Primùm editæ sunt à Badio Ascensio, *Paris.* 1521. deinde in Biblioth. Patr. sæpiùs recusæ, necnon à Geverh. Elmenhorstio ad calcem Gennadii de Dogm. Eccles. cum notis editæ, *Hamburgi*, 1614. Multa sunt in ipsis Epistolis longè posterioris ævi indicia, &

† Hist. Franc. l. 1. c. 30.

& quæ nec primi nec tertii sæculi scriptorem manifestè arguunt: quod fusiùs demonstrant tam Reformati, quàm Pontificii, viz. Possevinus, Bellarminus, Miræus, Labbeus, &c. quos videant, quibus hæc curæ sunt: nec enim tanti res est, ut in hisce diutiùs immoremur. Interim ejusmodi quisquiliarum curiosi consulant Andr. Saussayum Parisinum † qui de eo, ejusque Epistolis prolixè agit, quas strenuè propugnat, licèt aliquâ parte mutatas, ac depravatas esse non diffiteatur.

† De Mysticis Gall. script. in S. Mart. p. 302.

PROCHORUS, S. Stephani Protomartyris, ut volunt, consobrinus, unus è septem Diaconis ab Apostolis Act. vi. constitutis, D. Johannis denique auditor, & discipulus: Clar. circa an. 70. Scripsisse dicitur Vitam S. Johannis Evangelistæ & Apostoli, quæ exstat Gr. Lat. in Orthodoxogr. *Basil.* 1569. Latinè tantùm, integrior vero in Biblioth. Patr. tom. ii. Sed supposititiam esse apertè satis clamant stilus, vocabula ævo isti prorsus ignota, narrationes, & fabulæ, quæ, supra quàm par erat, in tam brevi libello deprehenduntur; id quod etiam fatentur Baronius an. 92. Lorinus in Act. 6. Brasichalanus, Bellarminus, Labbeus, &c. Eundem esse hunc librum cum *Circuitu Johannis*, qui ab Athanasio inter Apocrypha recensetur, post Bellarminum, Vossium, aliosque lubens concesserim. 70.

CERINTHUS, ortu, ut videtur, Judæus, claruit circa an. 80. in Ægypto diu versatus, & in Philosophicis scientiis eruditus, fidem demum Christianam amplexus est, ita tamen ut Judaicæ religionis zelum retineret, & Gentiles in Ecclesiam admitti ægrè ferret. Hinc D. Petrum ob baptisma Cornelio concessum reum egit; Antiochiæ necessitatem observandæ legis Mosaicæ, & Proselytos circumcidendos esse docens, turbas movit; ac D. Paulum profanati introductis Græcis templi Hierosolymitani accusavit. Posteà verò ab Ecclesiâ secedens Hæresin in Asiâ propagavit, ac sectam sibi cognominem instituit. Docuit enim non à Deo, sed à separatis quibusdam potestatibus Dei ignaris mundum creatum esse, Jesum à Josepho genitum fuisse, in eum demùm recèns baptizatum Christum sub columbæ specie supernè descendisse, ac ante passionem iterum avolâsse, adeò ut Jesus merus homo cruci affigeretur: Christum post sæculi finem mille annos Hierosolymis regnantem sanctis viris resuscitatis omnium voluptatum carnalium copiam affatim indulturum esse. Alia etiam Errorum portenta commentus est, quæ ab eo accepta Valentiniani in systema quoddam ineptiarum digesserunt. Ut istius imprimis Hæresin refelleret, Evangelium suum edidisse D. Joannem autor est Irenæus. Eundem etiam tanto odio habuit S. Apostolus, ut balneum Ephesi ingressurus, cùm Cerinthum intro esse audiret, Pedem evestigio retulerit, comites suos sic allocutus, *Fugiamus, ne balneum corruat, in quo Cerinthus est, veritatis inimicus.* Addit Hieronymus † balneum statim corruens Cerinthum ruinâ subitâ oppressisse. Verùm id alii tacent Historici. Scripsit, teste Caio ap. Euseb. l. 3. c. 28. *Revelationes* quasdam, quas ab Angelo sibi patefactas esse commentus est; in quibus de millennio plurima somniavit. Quin &, teste Dionysio Alex. ap. eund. ibid. non deerant, qui Apocalypsin sub D. Joannis nomine à Cerintho confictam esse prædicarent, occasione forsan inde natâ, quòd Chiliastarum dogmati, quod Cerinthus strenuè tutatus est, favere liber iste videatur. 80.

Irenæus l. 3. c. 11. Euseb. l. 3 c 28. Epiphan. Hær. 28. Theod. Hæret. Fab. l. 2. c. 3.

† Dial. advers. Luciferian.

JUSTUS, Judæus, Pisti filius, Tiberiade in Galilæâ natus, vir magni apud suos nominis, καὶ γὰρ ἦν φύσει πως δημοτικός, ut de Patre ejus testatur Josephus *. Magnæ, gravesque ei cum Josepho intercesserunt inimicitiæ; quâ de re multa Josephus in Vitâ suâ, ubi mendacia ejus detegit, & redarguit, calumniasque à se depellit. Clar. an. 90. Scripsit Chronicon Regum Judæorum, qui coronati fuerunt, incipiens à Mose, & perducens illud ad exitum usque Agrippæ, Regum Judaicorum ultimi, h. e. ad an. 100. Scripsit præterea Commentarios de Bello Judaico, quos per viginti annos latere voluit, ne mendacia sua coarguerentur; quod ei Josephus objicit. Conjicerem planè hosce 90.

* In Vitâ suâ.

Commentarios

SÆC. I. à CHR. N.

† In voce Τιϐεριάς.
* Cod. 33.

Commentarios eam fuisse Chronici partem, quâ res Judæorum sub Vespasiano & Tito attigit, nisi me aliter sentire cogeret Stephanus de Urb. † qui Justum ait, Τὸν Ἰουδαϊκὸν πόλεμον τὸν κατ' Οὐεσπασιανοῦ ἱστορῆσαι. Stylo usus est συντομώτατος, ait Photius *, & pleraque relatu cumprimis necessaria prætermisit; additque eum communi Hebræorum vitio laborâsse, quòd Judæus cùm esset, de Christi adventu, deque iis, quæ ipsi acciderunt, aut de miraculis ab illo patratis nullam prorsus fecerit mentionem. Ipse Josephus fatetur eum Græcarum disciplinarum non fuisse imperitum, sed populari quâdam facundiâ, verborumque præstigiis polluisse, quibus saniora suadentes facilè vincere potuit. Justi verò hujus scripta aut alicubi adhuc latent; aut quod verisimilius est, aliquot retro sæculis perierunt.

Gentilium Scripta Christum hoc sæculo perstringentia.

ACTA PILATI, sive Relatio ad Tiberium Imp. de Domino nostro ejusque Morte, Resurrectione, Ascensione, deque Criminibus, quorum apud ipsum reus peragebatur. Romanis in more positum fuisse, ut Proconsules Rectoresque Provinciarum, rerum apud se gestarum, Acta conficerent, atque ad Imperatorem Senatumve transmitterent, nemo nescit, qui in Historiâ Romanâ hospes non est. Notavit id olim hâc ipsâ in re Eusebius, lib. 2. c. 2. Παλαιοῦ κεκρατηκότος ἔθους τοῖς τῶν ἐθνῶν ἄρχουσι. *Vetus erat*, inquit, *consuetudo Provinciarum Rectoribus, ut quicquid novi apud ipsos contigisset, Imperatori nunciarent, ne quid ipsum lateret: Pilatus igitur de Resurrectione Servatoris nostri Jesu Christi, cujus per universam Palæstinam celebris erat fama, ad Tiberium Principem retulit: multa quoque alia ejusdem Miracula se auditu accepisse significans, & qualiter ad vitam denuò revocatus, à plerisque jam Deus haberetur.* Testantur id etiam Eusebio antiquiores, Justinus Martyr, & Tertullianus: hic *Apologet. adv. Gentes*, c. 21. p. 20. ubi relationis hujusce ad Tiberium meminit, ipsumque Pilatum jam *pro suâ Conscientiâ Christianum* fuisse ait: Ille Apol. 2. ad Antoninum Pium †, ubi ad hæc Pilati Acta non semel provocat. Καὶ ταῦτα ὅτι γέγονε, δύνασθε μαθεῖν ἐκ τῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου γενομένων ἄκτων: *Atque hæc ita gesta esse, cognoscere ex actis quæ sub Pilato sunt conscripta, potestis.* Corruperunt hæc Acta, saltem ad horum imitationem alia condiderunt, tùm Hæretici, tùm Gentiles. De hæreticis id narrat Epiphan. Hæres. L. n. 1. séque non uno istorum Actorum exemplari usum est innuit. Gentiles vero, regnante Diocletiano, in Christianorum odium Acta sub Pilati nomine confinxerunt, quæ in lucem tandem protulit Maximinus Aug. jussitque ut ubique locorum tam in agris, quam in civitatibus publicè proponerentur, utque Ludimagistri pro dictatis hæc declamanda, & memoriæ commendanda pueris traderent, referente Euseb. lib. 9. c. 5. Vid. lib. 1. c. 9. Perierunt dudum hæc Acta, tam genuina, quam supposititia. Habetur quidem apud Pseudo-Hegesippum *Anacephal.* p. 683. Epistola Pilati ad Claudium Imp. de hâc ipsâ re. Verùm vanitate suâ se statim prodit, ac proinde meritò ab omnibus rejicitur.

† P. 76. C. 81. C.

Finis Primi Sæculi.

SÆCULUM

SÆCULUM GNOSTICUM.

Conſpectus Sæculi.

NON obſtante Judæorum in Chriſtianos odio pluſquam Vatiniano, nequicquam valentibus tum philoſophorum argumentis, tum Imperatorum armis, mirè invaleſcit Chriſtiana Religio, non paucis ex illuſtrioribus gentilibus ad fidem converſis, J. Martyre, Theophilo Antiocheno, *&c.* qui oblatis pro Chriſtianis eorumq; cultu Apologiis, ſanctiſſimam religionem ab Ethnicorum calumniis ſtrenuè vindicant. Turpiſſima Gnoſticorum hæreſis, Valentiniani, Carpocratiani, Menandriani, Marcionitæ, *&c.* Scholæ Simonianæ ex præcedenti ſæculo propagines, latiùs ſe diffundunt. Succedunt hæreſes Tatiani, Montani, Theodoti, ut alias impuriſſimas ſectas taceam. S. Biblia non unâ vice ex Hebræâ in Græcam linguam transfunduntur. Ceſſantibus Hieroſolymorum Epiſcopis, qui huc uſq; ex circumciſione fuerant, primus ex gentibus conſtituitur Marcus an. cxxxvi. Viget Schiſma in cauſa Paſchali, hinc Victore Romano Epiſcopo Feſtum Paſchatis die ſolum dominica, illinc Polycrate cum Epiſcopis Aſiaticis Quartadecima Luna (quâcunq; demum die contigerit) celebrandam eſſe pertinaciter contendente; in Aſiaticos idcirco anathematis fulmen temerè vibrat Victor. Variæ inde Synodi tum in Oriente, tum in Occidente habitæ, de quibus Euſeb. l. 5. c. 23, 24, 25. Sub initium ſæculi an. cvii. imperante jam Trajano contigit tertia adverſus Chriſtianos perſecutio, hoc nomine excitata, quod ſolennes illorum conventus *betaria* eſſent, & illicita collegia, legibus Romanis diſertè vetita. De Chriſtianis Plinium Juniorem Bithyniæ Proconſulem conſuluerat Trajanus: reſpondit Plinius, bonos eſſe viros, pravâ quidem & immodicâ ſuperſtitione laborantes, ſed ad mortem pro religione ſubeundam paratiſſimos. Reſcripſit Trajanus, Chriſtianos proinde *conquirendos non eſſe, ſi vero deferantur & arguantur, puniendos.* De hoc reſcripto arguté prorſus Tertullianus Apol. c. 2. *O ſententiam neceſſitate confuſam; negat inquirendos, ut innocentes: & mandat puniendos, ut nocentes, parcit, & ſævit, diſſimulat, & animadvertit: Quid temetipſam cenſura circumvenis? Si damnas cur non & inquiris? Si non inquiris, cur non & abſolvis? Damnatis ergo oblatum, quem nemo voluit requiſitum; qui puto jam non ideo meruit pœnam, quia nocens eſt; ſed quia, non requirendus, inventus eſt.* Quartam perſecutionem ſub Adriano ponit Sulpitius Severus; quam tamen Euſebius aliiq; ad Marci Antonini tempora referunt, circa an. clxiii. neq; unum duntaxat annum duraſſe videtur hæc perſecutio. Certe an. clxvii. in Galliis vehementiùs exarſit; quod teſtantur tot illuſtrium Martyrum certamina, qui Lugduni pro pietate occubuerint; de quibus ex ipſis Lugdunenſium & Viennenſium literis prolixè agit Euſebius, l. 5. c. 1.

SÆC. II. ab An. C.

SCRIPTORES.

SÆC. II. ab An. C. 101.

IGNATIUS: De hujus Patriâ & Parentibus silent Veteres: eundem esse cum puerulo illo, quem manibus suis sublatum Christus Discipulis exhibuit, indeq; nomen Θεοφόρου reportâsse volunt S. Metaphrastes, Nicephorus, aliiq;, incertâ prorsus traditione. Testis nobis est Chrysostomus * illum cum Apostolis familiariter vixisse, ab iisq; fluenta spiritualia hausisse, *καὶ ῥητῶν, καὶ ἀπορρήτων αὐτοῖς κοινωνῆσαι*, & sedis Antiochenæ principatu dignum ab iis esse judicatum. Certè mortuo Euodio, ad Ecclesiæ istius præsulatum evectus est: hancq; gratiam suscepit *διὰ τῆς τοῦ μεγάλου Πέτρου δεξιᾶς*, ut loquitur Theodoritus †, *ipso Petro manus ei imponente*. Rexerat hanc Ecclesiam annos plusquam xl. Cum Trajanus circa an. 107. Parthis bellum illaturus, Antiochiam venit, à quo S. Ignatius ad bestias damnatur, & Romam ad Martyrium subeundum vinctus mittitur; Ubi in Amphitheatrum productus xiii. Cal. Januar. ann. cvii. corpore leonum dentibus mox comminuto beatam animam Deo reddidit. Verum de itinere, totoq; Martyrii cursu, videnda sunt antiquissima Martyrii ejus Acta; de quibus infra.

* Homil. in S. Ignat. p. 499. Tom. I.

† Dialog. I. p. 33.

OPERA GENUINA.

EPistolæ VII. viz. *ad Ephesios, ad Magnesianos, ad Trallianos, ad Romanos, ad Philadelphenos, ad Smyrnæos, ad Polycarpum.* Priores quatuor Smyrnæ, tres posteriores Troadis, dum iis locis Romæ ad Martyrium subeundum contendens, hæreret, scriptæ. En præclarum Polycarpi * de his Epistolis testimonium, *ἐξ ὧν μεγάλα ὠφεληθῆναι δυνήσεσθε· περιέχουσι γὰρ πίστιν, καὶ ὑπομονὴν, καὶ πᾶσαν οἰκοδομὴν τὴν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ἀνήκουσαν*: *Ex iis magnam vobis percipere utilitatem licebat: continent enim fidem, patientiam, & cætera, quæ ad augendum Domini nostri cultum pertinent.* Et sunt sanè primævæ pietatis, doctrinæ Ecclesiasticæ, & regiminis Episcopalis in ipsâ Apostolicâ Ecclesiâ vigentis testes luculentissimi. Hanc ob causam acriter in eos insurgunt Novatores, totisq; viribus oppugnârunt Blondellus, Salmasius, Dallæus, doctissima Novaturientium capita. Ne quid jam dicam de minorum gentium Scriptoribus, Oweno, Voetio, *&c.* Sed inanes horum impetus fortiter debellavit, ὁ πάνυ Hammondus nostras, dissertationibus quatuor adversùs Blondellum, aliosq; an. 1651. editis: cui succenturiatus doctissimus, & nunquam sine honoris præfatione nominandus, Joh. Pearsonus, postea Episcopus Cestriensis, Vindicias Ignatianas an. 1672. in lucem emisit; quibus objectiones omnes funditùs adeò difflavit, & causam Ignatianam tot validis, invictisq; argumentis munivit, ut mirum planè videri debeat, si Adversarii nostri copias suas toties devictas in aciem iterum proferre audeant. Has Epistolas à multis retrò sæculis miserè interpolatas tandem integritati suæ restituere incœpit Rev. Armachanus, edito è regione Græci textûs vetustissimo Interprete Latino è publicâ Gonvilii & Caii apud Cantabrigienses Collegii, & privatâ Rev. Montacutii Episcopi Norvicensis Bibliothecis desumpto, additamentisq; Græcis minio distinctis, quò vera à falsis faciliùs discernerentur: dissertationes item præliminares, & notas adjunxit, *Oxon.* 1644. Biennio post, viz. an. 1646. V. Cl. Is. Vossius textum Græcum genuinum è Bibliothecâ Medicæâ, ubi diu latuerat antiquo Interpreti Usseriano apprimè congruentem, unà cum istâ versione, ac suis notis divulgavit. Demùm anno sequenti, ut editionem suam absolutam redderet, Usserius Appendicem genuinam, Vossii textum complexam cum novâ versione, aliisq; huc spectantibus, addidit.

* Epist. ad Smyrnæos.

OPERA

OPERA SPURIA.

E*Pistolæ* VIII. viz. *ad Mariam Cassobolitam*, (cui in editione Usseriana 1644. præmittitur Lat. in Appendice 1647. Gr. Epistola Mariæ Cassobolitæ ad Ignatium, ab ejusdem ut videtur, Impostoris manu profecta, Antonio tamen Melissâ vetustior, à quo citatur, l. 2. Serm. 19.) *ad Tarsenses, ad Antiochenos, ad Philippenses, ad Heronem, ad B. Virg. Mariam, ad Johannem Apostolum* duæ. Tres istæ posteriores Latinè tantùm exstant.

De Epistolarum Ignatii genuinarum interpolatione, & spuriarum suppositione, talem ferunt censuram Cll. Usserius & Pearsonus; Genuinas ineunte sæculo sexto interpolatas esse, quippe quas primi citârunt Steph. Gobarus circa an. 580. Anastasius Antiochenus an. 595. & Chronici Alexandrini Author an. 630. Addit Usserius (quod & pluribus probare nititur) ab eâdem illas manu corruptas esse, quæ Canonibus Apostolicis Capitula posteriora 35 affinxit, & Constitutiones Apostolicas interpolavit; interpolatorem verò quisquis demum fuerit, Hæreticum fuisse. De Epistolis Spuriis, quæ Græcè extant, sic censent, illas, exeunte eodem sæculo, confictas esse; utpote quas primi allegârunt Anastasius Presbyter circa an. 650, Antiochus Monachus an. 614, Damascenus & Melissa. Excipit istarum numero Cl. Pearsonus Epistolam ad Philippenses, quam recentioris ævi, Adone tamen Viennensi à quo citatur, antiquiorem esse vult. Tres deniq; Epistolas Latinas, Latinæ originis ac multò recentioris commatis esse arbitrantur, quippe quæ à Bernardo, Dionysio Carthusiano, & Pseudo-Dextro primùm citatæ deprehenduntur.

In editionibus Ignatii fere omnibus habetur vetustus Epistolarum interpolatarum Interpres Latinus, quem Adone Viennensi (qui circa an. 875. floruit) antiquiorem esse conjicit Usserius. In editionibus verò Usserianis habetur Latina Epistolarum non interpolatarum versio, de quâ supra. Robertum Episcopum Lincolniensem ejus Authorem esse opinatur idem Usserius.

Missis Editionibus aliis, quarum accuratam seriem dabit Cl. Pearsonus *, & ex eo nuper Oudinus †. Extant omnes tum spuriæ tum genuinæ, *Oxon.* 1644. unâ cum Appendice, *Londini*, 1647. 4°. & in Collectione PP. App. Coteleriana, *Paris.* 1672. Editio etiam Vossiana iterum prodiit, *Lond.* 1680. 4°.

* Procem. c. 2, 3, 4, 5.
† Supplem. ad Bellarm. de Script. p. 8.

Conficta olim erat ab Hæreticis, ut videtur, quibusdam sub Ignatii nomine Διδαχὴ sive Διδασκαλία, quâ explicabantur traditiones & dogmata ab Apostolis inter colloquendum accepta. Ex hujusmodi ut dictum est, Διδασκαλίαις variis consarcinatæ sunt Constitutiones Apostolicæ: & in iis locum non infimum meretur Ignatiana, ita tamen aliis immixta ac confusa, ut quænam ei sint propria, ne divinando quidem quisquam assequi possit. Fragmenta verò quædam proferunt Damascenus & Antonius Melissa.

PHILO, Diaconus Tarsensis, & Agathopus Ignatii ex Oriente ad Romam usq; comites (quorum ipse meminit in fine Epistolæ ad Philadelphenos) scripserunt, ut par est credere, Martyrii Ignatiani Acta. Horum antiquissimam versionem duplicem primus eruit Rev. Usserius, & in Append. Ignat. an. 1647 publici juris fecit. Edidit etiam Bollandus in Vitis SS. ad primum Februarii diem. Mirum certè videri debet, doctissimum Usserium Græca non edidisse, quorum exemplar MS. in Bibliothecâ Bodleianâ ipse se reperisse testatur. 107.

POLYCARPUS, Smyrnensis, circa extrema Neronis natus nonnullis esse videtur. *Vir*, inquit Irenæus *, *qui non solùm ab Apostolis eruditus, & cum multis, qui Dominum viderant, familiariter versatus, verùm etiam in Asiâ Smyrnensis Ecclesiæ ab ipsis Apostolis ordinatus est Episcopus:* Johannem Apostolum præcipuè intelligit, cujus Discipulus Polycarpus fuit, atq; ab eo Episcopus constitutus, idq; factum esse circa an. 94. vel 95. necesse est; si modò 108.

* L. 3. c. 3.

SÆC. II. ab An. CHR. N.

vera esset doctissimi Usserii conjectura, eum esse Smyrnensis Ecclesiæ Angelum illum, cui Epistolam scripsit D. Johannes, *Apocal.* II. Ortâ gravi de die Paschatis controversiâ, Romam se contulit, ibiq; cum Aniceto Episcopo (qui juxta Pearsoni & Dodwelli calculum, ex Eutychio haustum, pontificatum iniit an. cxlii.) familiariter versatus est, plurimosq; Marcionis & Valentini errore deceptos ad fidem reduxit. Demum sub M. Antonino, vel ut alii, Antonino Pio, incalescente persecutione, Polycarpus Smyrnæ ad rogum damnatus, igni traditur: at flammâ instar veli navalis ventorum flatu sinuati corpus Martyris circumvolitante, neq; illud tangere ausâ, tandem gladio confossus est.

Mortui corpus in cineres redegerunt Ethnici, ne abreptas ejus reliquias divino honore Christiani prosequerentur, veriti. *Stulti* (inquit Ecclesia Smyrnensis) *qui ignorârunt nos nec posse unquam Christum relinquere, nec alium quemquam colere: illum enim utpote filium Dei adoramus, Martyres verò tanquam discipulos & imitatores Domini merito amore prosequimur ob eximiam ipsorum benevolentiam, quam erga regem & magistrum suum declarârunt.* Ossa tamen Martyris semiambusta *gemmis pretiosissimis* (ut ipsorum verbis utar) *cariora, & quovis auro puriora* collegerunt Christiani, & sepulchro honorificè intulerunt, Passionis illius memoriam celebrato quotannis die festo recolentes. Obiit Polycarpus πάνυ γηραλέος (inquit Irenæus) *valde longævus*, nempe lxxxvi. ætatis anno, ita enim ipse Proconsuli dixit, ὀγδοήκοντα καὶ ἓξ ἔτη δουλεύω αὐτῷ, *Sex & Octoginta continuos annos Christo ministravi:* quos non de Christianæ professionis tempore, ut ex recentioribus nonnulli interpretantur; sed de toto vitæ cursu intelligendos esse volunt Veteres. De anno quo martyrium passus, sit mirè variant Scriptores. Eusebius illum reponit in ann. Chr. clxvii. Usserius & Bucherius ann. clxix. Petitus ann. clxxv. Doctiss. vero Pearsonus noster eum ann. Chr. cxlvii. passum esse strenuè contendit. Quod prolixè, neq; uno argumentorum genere demonstrat. Vide ipsum hac de re fusè atq; eruditè disserentem, Dissert. ii. c. 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.

Scripsit Epistolas plures, partim ad vicinas Ecclesias, ut eas confirmaret, partim ad quosdam ex fratribus, admonens illos, atq; exhortans, uti refert Irenæus *. *Epistolam ad Athenienses* citant S. Maximus ||, & Joannes Maxentius; aliam ad Dionysium Areopagitam memorat Suidas in voce Πολύκ. Verùm ista spuria videtur. Ex his etiamnum exstat *Epistola ad Philippenses*, Latinè unâ cum Ignatii Epistolis sæpiùs edita; primùm verò Gr. Lat. à Petro Halloix, Soc. Jesu, in Vitâ Polycarpi, *Duaci*, 1633. Deinde auctior à Rev. Usserio in Appendice Ignatianâ, 1647. Græcè & Latinè edita. Illam deniq; inter Varia Sacra in lucem nuper emisit, notisq; prolixis & miscellaneis ornavit, dicam, an oneravit Vir Eruditus Steph. Le Moyne, Theologus Leidensis, *Lugd. Bat.* 1685. 4°. Ubi tamen notatu non indignum est, istam Epistolæ partem, ubi celeberrimum illud Epistolis Ignatianis testimonium redditur, deesse: quæ utcunq; in MS. suo Codice non haberetur, nescire tamen non potuit eam tum in Halloixianâ, tum in Usserianâ Editione reperiri. De hâc Epistolâ ita Irenæus *, ἔστι δὲ ἐπιστολὴ Πολυκάρπου πρὸς Φιλιππησίους γεγραμμένη ἱκανωτάτη, ἐξ ἧς καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς πίστεως αὐτοῦ, καὶ τὸ κήρυγμα τῆς ἀληθείας, οἱ βουλόμενοι καὶ φροντίζοντες τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας δύνανται μαθεῖν. *Exstat etiam Epistola Polycarpi ad Philippenses luculentissima, ex quâ quicunq; salutis suæ curam gerunt, poterunt, si volent, & formam fidei illius, & prædicationem veritatis cognoscere.* Nec aliter Photius †, Ἀνεγνώσθη καὶ Πολυκάρπου ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους, γέμουσα πολλῆς νουθεσίας μετὰ σαφηνείας καὶ ἁπλότητος κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν τῆς ἑρμηνείας τύπον. *Lecta est Polycarpi Epistola ad Philippenses, multis referta admonitionibus cum perspicuitate ac simplicitate, Ecclesiastici more interpretis.* Πάνυ θαυμασίαν vocat Suidas *, *valdè utilem* Hieronymus †, aitq; eam etiam suo tempore in Asiæ conventu legi solitam. Exstant etiam quædam Polycarpi fragmenta à Victore Capuano circa ann. 480. ex Græco Responsionum Capitulorum B. Polycarpi Codice Latina facta, quæ primus Fr. Fevardentius ad calcem c. 3. l. 3. Irenæi, & ex eo P. Halloix in *Vit. Patrum Orient.* Tom. 1. p. 525. Postremò Jac. Usserius in Appendice Ignatianâ in publicum dederunt. Verùm an genuina sint, non sine ratione dubitare licet. Circumferebatur

* Ep. ad Florin. ap. Euseb. l. 5. c. 20.
|| Prolog. ad opp. S. Dionys.
* L. 3. c. 3. & ap. Euseb. l. 4. c. 14.
† Cod. 126.
* In voce Πολύκ.
† De Script. c. 17.

batur olim ſub illius nomine Διδαχὴ quædam à Maximo, Bedâ, Adone, aliiſq; citata, ejuſdem cum Ignatiana commatis, nec aliter quàm iſta in Conſtitutionibus Apoſtolicis locum obtinet. Neſcio an memoratu dignum ſit quod notat Pet. Halloixius in Vita Polycarpi c. 16. "Pionius, *inquit*, qui "vitam S. Polycarpi Græcè ſcripſit, auctor eſt eundem Polycarpum multos "ſcripſiſſe tractatus, & homilias & epiſtolas. Fertur & integrum librum de "obitu S. Johannis Evangeliſtæ, magiſtri ſui, compoſuiſſe, qui hodieq; extat "manu ſcriptus in Bibliothecâ Abbatiæ S. Floræ in Gallia Ciſalpina. E quo "libro nonnulla producit Franciſcus Humblot in concione de S. Johanne E-"vangeliſta, ſub finem. Quòd ſi verè is liber hujus S. Polycarpi eſt, quæ "hæc invidia, Deus Bone, theſaurum tantum in occulto detinere, & uſum "fructum publico invidere? Sed pro Theſauro, quin carbones ſint eruendi, nemo, opinor, ſanus dubitabit. SÆC. II. ab An. CHR. N.

PAPIAS, Aſianus, forſan Hierapoli natus, S. Johannis erat auditor, & Polycarpi ſodalis. Euſebius * quidem non Apoſtolum, ſed Johannem Presbyterum, ſeu ſeniorem intelligit. At Irenæus †, & longo poſt eum agmine Scriptores cæteri illum Johannis Apoſtoli fuiſſe diſcipulum diſertè ſatis innuere videntur. Quicquid ſit, id certum eſt, familiariter illum cum Senioribus, qui Apoſtolorum auditores fuerant, converſatum fuiſſe; ex iiſq; curioſè ſciſcitatum, quænam eſſent Seniorum dicta: quid Petrus, quid Andræas, quid Philippus, quid cæteri Domini Diſcipuli dicere ſoliti eſſent; quidnam Ariſtion, & Johannes Presbyter prædicarent: neq; enim ex librorum lectione, inquit, tantam me utilitatem capere poſſe exiſtimabam, quantam ex hominum adhuc ſuperſtitum vivâ voce. Eccleſiæ Hierapolitanæ in Phrygiâ Epiſcopus factus multos annos ei ſummâ cum laude præfuit: Martyrem eſſe factum teſtatur Steph. Gobarus apud Photium *, eumq; fervente perſecutione ſub M. Aurelio Pergami paſſum eſſe tradit Chronici Alexandrini Autor †. Erat, inquit Euſebius *, ἀνὴρ τὰ πάντα ὅτι μάλιϛα λογιώτατος, καὶ τῆς γραφῆς εἰδήμων, *vir imprimis diſertus, ac eruditus, & ſcripturarum peritus.* Hoc quidem elogium ab imperito quodam Scholiaſte adjectum eſſe ſuſpicatur Hen. Valeſius, eò quòd deſit in quibuſdam MSS. quibus uſus eſt, Codicibus; quodq; de Papiâ Euſebius alibi dicat, σφόδρα μικρὸν ὄντα τὸν νοῦν, *fuiſſe mediocri admodum ingenio.* Sed hæc ultima Euſebii verba reſtringenda ſunt ad myſticos quoſdam Scripturæ ſenſus, & Apoſtolorum narrationes; ex quibus non benè perpenſis, & malè intellectis (addam ego & ex futilibus Judæorum commentis) opinionem ſuam de Chiliaſmo (de hoc enim ſolo verbis præcedentibus loquitur Euſebius) beatos ſcilicet per mille annorum ſpatium poſt corporis reſurrectionem cum Chriſto in terrâ corporaliter regnaturos, fabricatus eſt. Scripſit Papias λογίων κυριακῶν ἐξηγήσεως, ſeu *de Explanatione Oraculorum Dominicorum libros quinq;* ex quibus nihil hodie ſupereſt præter Fragmenta quædam de Millennio apud Irenæum †, de Apoſtolis & ſenioribus, de miraculis quibuſdam ab iis factis, de Matthæi, & Marci Evangeliis apud Euſebium *. Quædam etiam ex eo habet Andreas Cæſarienſis †, & Oecumenius ‖.

110.
* L. 3. c. 39.
† L. 5. c. 33.
* Cod. 232.
† An. 3. Olymp. 235.
* L. 3. c. 38.
† L. 5. c. 33.
* L. 3. c. 39.
† Comm. in Apoc. Serm. 12.
‖ In cap. 27. Matth.

BASILIDES, Menandri diſcipulus, Saturnili condiſcipulus, à quibus tamen diverſam ſectam inſtituit, Gnoſticorum ante-ſignanus, magicis artibus plurimùm addictus, in Ægypto præcipuè hæreſin ſuam propagavit. Glauciam S. Petri interpretem ſe magiſtrum habuiſſe gloriari ſolitus. Claruit circa ann. cxii. juxta alios aliquantò ſeriùs. Obiit ſub Adriano. De ætate ejus vide ſis doctiſſimum Pearſonum eruditè & accuratè, ut ſolet, diſputantem, Vindic. Ignat. Par. 2. cap. 7. Hæreſeos ejus ſumma capita hæc fuerunt. In creatione rerum ſucceſſivam quandam admitti ſcalam, in quâ unumquodq; ens à priori creatum, ſequens crearet, atq; adeò Deo unicum ens creationem ſuam acceptam ferre, quin & ex ccclxv. cœlis cœlum empyreum ac terram intercedentibus, ſingulum motorem ac creatorem habere angelum ſibi affixum, qui ab Angelo ſuperiore creatus fuerit. Hinc decantatum illud vocabulum, quòd toties in gemmis Baſilidianis occurrit, ΑΒΡΑΞΑΣ, ſive ΑΒΡΑΣΑΞ, i 112.

SÆC. II. ab An. C. ὑπεράνω τέλων δύναμις ϗ ἀρχὴ, inquit Epiphanius *, ſummum nempe Baſilidis numen, inde conflatum, quod hujus vocis literæ CCCLXV. numerum efficiunt. Nec improbabile videtur, quod alicubi conjicit D. Hieronymus, Abraxam hunc non alium fuiſſe, quam Perſarum Mithram ſeu Solem, qui annuo curſu ccclxv. dies conficit. Docuit porro Baſilides, Chriſtum ſpecie tenus duntaxat mortalibus apparuiſſe, ac meram fuiſſe φαντασίαν ἐν τῷ φαίνεσθαι, μὴ εἶναι δ' ἄνθρωπον, μηδὲ σάρκα εἰληφέναι: Chriſtum revera in cruce paſſum non fuiſſe, ſed vicarium ſibi, Simonem Cyrenæum ſubſtituiſſe: licitos eſſe virorum ac mulierum promiſcuos concubitus: Martyrium non obeundum eſſe, fidem autem jure occaſione datâ ejurari poſſe, quippe quàm ſpecie tenus profiteri ſufficiat, pari modo ac pro nobis Chriſtus mortem tulit: Animæ ſoli ſalutem deberi, atq; adeò corruptionis ſtatu corpus nunquam emerſurum eſſe. Sectatoribus deniq; ſuis Pythagoreorum more ſilentium quinquennale indixit (teſte Agrippâ Caſtore ap. Euſeb. l. 4. c. 7.) Qui plura de eo volet, Epiphanium adeat, Hæreſ. XXIV. ubi hæc fuſiùs exponuntur. Scripſit Baſilides XXIV. libros Comment. in Evangelium. An verò in Evangelium N. T. has expoſitiones compoſuerit, an potiùs, uti conjicit Valeſius, in ſuum ipſius Evangelium, τὸ κατὰ Βασιλείδην εὐαγγέλιον, cujus meminerunt Origenes *, Ambroſius †; aliiq;, non ſatis liquet. Exſtant Fragm. apud Epiphanium, Hæreſ. XXIV. num. 1. & Clem. Alex. Stromat. l. 4. p. 506. 509. Ejuſdem Odas memorat Origenes in Olympiodori Catenâ in Jobum à P. Comitolo editâ, p. 345.

* Hæreſ. xxiv. num. 7. p. 73.

* Hom. 1. in Luc.

† Procem. in Luc.

120. HERMES, Pſeudo-Triſmegiſtus, qui *Pæmandrum* & quædam alia ſcripſit, Cl. Caſaubono * Chriſtianus eſt, ſeu potiùs ſemi-chriſtianus. "Librum integrum, inquit, qui ſub nomine Mercurii Triſmegiſti circumferri "ab aliquot ſæculis cœpit, non veremur pronunciare, & omni aſſeveratione "confirmare, eſſe ψευδεπίγραφον: utpote qui ſit Chriſtiani alicujus, vel ut "dicam meliùs, ſemi-chriſtiani merum figmentum. Neq; verò dubitamus "id egiſſe auctorem, ut multa pietatis Chriſtianæ dogmata, quæ ceu nova, "& priùs inaudita rejiciebantur, probaret ab ultimâ antiquitate ſapientibus "fuiſſe nota; & ab illo ipſo Mercurio in literas fuiſſe relata, quem non ſolùm Ægyptii, ſed etiam Græci propter vetuſtatem & doctrinæ opinionem "magnoperè ſuſpiciebant. Et ſanè à nullo alio, quàm Chriſtiano quodam Platonizante ſcribi potuiſſe, quæ *Pæmander* habet, latè in ſequentibus perſequitur. Claruiſſe videtur circa an. cxx. Exſtant ejus *Opera* Gr. Lat. Pariſiis 1554. 4°. & *Colon.* 1630. f.

* Exercit. I. in Baron. num. 10. p. 75, &c.

120. VALENTINUS, Patriâ, ut ferunt, Phrebonites in Ægypto, Scholæ Platonicæ ſectator, Græcorum artibus inſtitutus, Theodadis D. Pauli familiaris diſcipulus, ſi Valentinianis fides: certè οὐκ εὐτελὴς ἦν ἀνὴρ, inquit Droſerius ejus ſectator, ap. Origen. dialog. adv. Marc. §. iv. Epiſcopatus repulſum paſſus ab Eccleſia Catholicâ defecit, aliiſq; Gnoſticæ hæreſeos propaginis Autor extitit. Famoſus eſſe cœpit circa an. cxx. vel ut alii ſeriùs. Relictâ Alexandriâ, teſte Irenæo *, Romam venit ſub Pontificatu Hygini, viguit autem temporibus Pii, & ad Anicetum uſq; permanſit. Româ ſecedens in Cyprum inſulam ſe contulit, ubi ad extremum impietatis prolapſus (uti Epiphanius † habet) in eam quam tuebatur, flagitiorum diſciplinam altiùs ſe immerſit. Præter ea quæ cum Baſilide communia habuit, hujuſmodi ferè dogmata confinxit. Fabuloſam quandam Deorum ac Æonum genealogiam barbaris nominibus refertam, & Heſiodicæ perquam ſimilem excogitavit. Chriſtum è cœlo corpus detuliſſe docuit, & tanquam aqua per fiſtulam, ſic eum per Mariam tranſiſſe Virginem, neq; quicquam ex utero ejus ſumpſiſſe. Tres hominum ordines conſtituit, Spiritualium, Animalium, atq; Carnalium, ex quibus primos (ſuos ſcilicet aſſeclas, cæteroſq; Gnoſticos) ſolâ cognitione, ſecundos tam fide, quàm operibus, ultimos nullo modo ſalutem conſequi poſſe voluit. Flagitioſiſſimas libidines licitò perpetrari poſſe, quin & nullum ſummum perfectionis gradum aſſequi, qui mulierem ad amorem ſui

* L. 3. c. 4.

† Hæreſ. 31.

SÆC. II. ab An. C.

ſui non aliquando pellexerit. Carnis eum reſurrectionem negâſſe ait Epiphanius *; non omnis verò, ſed hujus ſolius carnis Tertullianus † : Legis & Prophetarum quibuſdam libris probatis alios improbavit. Plura de his videri poſſunt apud Irenæum toto ferè libro primo & ſecundo, Tertullianum lib. adv. Valentin. & de Præſcript. c. 49. & Epiphan. Hæreſ. xxxi. Scripſit *Evangelium* cujus mentionem facit Tertullianus * ; & *Pſalmos*, ab eodem †, ab Origene * item memoratos. Meminit *Epiſtolarum* ejus Clemens Alexandr. & ex iis fragmenta quædam citat, Strom. l. 2. p. 375. 409. l. 3. p. 451. uti & *Homiliæ* cujuſdam, cujus fragmentum exhibet l. 4. p. 509. item aliud ex Homiliâ de Amicis (niſi eadem forſan ſit cum priore) l. 6. p. 641. atque alterum p. 635. Habetur fragmentum Valentini ſatis prolixum de vexatiſſima quæſtione, πόθεν τὸ κακόν; quæ non Deo, ſed materiæ Deo coæternæ tribuenda eſſe contendit ap. auctorem Dialogi adv. Marcion. ſub nomine Origenis, ſect. iv. p. 85. Amplum inſuper fragmentum ex libro illius, aut ſaltem diſcipulorum ejus videre eſt apud Epiphan. Hæreſ. xxxi. Num. 5. 6.

* Loc. cit.
† De Præſcipt. cap. 49.
* Loc. cit.
† De carne Chriſti, c. 17. 20.
* Caten. in Job. de quâ ſupra in Baſilid.

Ex Valentini aſſeclis magni nominis quendam Heracleonta dictum (Cerdonis magiſtrum, & Colabarſi ſucceſſorem, teſte Epiphanio, Hæreſ. xxxvi. qui dogmata ejus recenſet) memorat Clemens Alex. Strom. l. 1. p. 502. ubi & laciniam adducit ex Scripto quodam illius in hæc verba, *Quicunque me confeſſus fuerit*, &c. Matth. x. Habentur ejuſdem verba quædam & in Theodoti Excerptis, p. 804. Quinetiam paſſim citatur, & confutatur ab Origene in Joannem. Plura de eo non liquent, adeò ut ſeparatum ei locum inter Scriptores aſſignare minùs è re viſum fuerit.

EPIPHANES patrem habuit Carpocratem * genere Alexandrinum, 120.
& Gnoſticæ Sectæ κοινὰς dictæ conditorem, matrem verò Alexandriam gente Cephaleneam. Claruit circa an. cxx. Toto diſciplinarum curſu & Platonicâ Philoſophiâ à Patre inſtitutus, egregius paternæ hæreſeως propugnator evaſit. Præter multa enim quæ cum Baſilide & Valentino communia habuit dogmata, mundum ab angelis conditum, & Chriſtum ex Joſepho & Mariâ more vulgari natum eſſe voluit, magicis artibus, philtris & veneficiis & voce & exemplo patrocinatus eſt, uxores omnibus perfectionis Chriſtianæ æmulis communes eſſe debere contendit, & impudicitias ac libidinis promiſcuè uſum cunctis ſummum pietatis apicem ſectantibus non ſolùm licita, ſed & neceſſaria eſſe docuit. Obiit nonniſi xvii annos natus, & Samæ, quæ urbs eſt Cephaleniæ, ſepultus divinis honoribus à gregalibus paternis affectus eſt, templo magnifico in ejus honorem conſtructo, ſacrificiis ei oblatis, & hymnis in laudem ejus quotannis decantatis. Scripſit *librum de Juſtitiâ*, quo mulieres omnes ſingulis viris communes eſſe debere probandum in ſe ſuſcepit. Plurima ejus fragmenta profert Clemens Alex. Strom. l. 3. p. 428, &c.

* Clem. Alex. Strom. lib. 3. p. 428.

QUADRATUS, forſan urbe, ſaltem inſtitutione Athenienſis, cujus 123.
ſedis, poſt Martyrium Publii, qui Dionyſio Areopagitæ ſucceſſit, Epiſcopus conſtitutus eſt. Ejus certè labore & induſtriâ Athenienſes poſt Publii mortem veluti oves abſque Paſtore palantes in Eccleſiam denuò conveniſſe, & redivivum fidei ardorem in illis reparatum eſſe teſtatur Dionyſius Corinthius *. Diſcipulus erat Apoſtolorum, ut diſertè tradunt Euſebius † & Hieronymus ‖, quod de S. Joanne præcipuè eſt intelligendum, ſi non potiùs vox Apoſtolorum ſenſu laxiori capienda ſit pro Viris Apoſtolicis, qui cum Apoſtolis verſati ſint: adeóque alibi Euſebius * Quadratum noſtrum iis annumerat, qui inter Apoſtolorum Succeſſores τὴν πρώτην τάξιν obtinuerint. Vir erat planè pientiſſimus, quique προφητικὸν χάρισμα, quod adhuc in Eccleſiâ vigebat, habuiſſe dicitur. Circa ann. 123. Hadriano Imp. Athenis hyemem agente, ibique ſacris Eleuſiniis initiato, graviſſima adversùs Chriſtianos orta eſt perſecutio: cui ut ſe opponeret Quadratus, obtulit Imperatori *Orationem Apologeticam* pro religione noſtrâ à ſe compoſitam. Ἐξ ἧς κατιδεῖν ἔστι λαμπρὰ τεκμήρια τῆς τε τοῦ ἀνδρὸς διανοίας, καὶ τῆς ἀποστολικῆς ὀρθοτομίας inquit Euſebius *; *Ex quâ & ingenium ejus viri, & rectam Apoſtolicæ fidei doctrinam perſpicuè licet cognoſcere:*

* Ap. Euſeb. l. 4. c. 23.
† Χρον. καν. ad an. ρκζ.
‖ De Script. c. 19.
* Lib. 3. c. 36.
* Lib. 4. c. 3.

SÆC. II. ab An. C.

cognoscere : eamque tanto successu obtulit, ut grassantem persecutionem excellenti ingenio sedaverit. Periit dudùm hæc *Apologia*; nec ex eâ aliquid hodie superest, præter breve admodùm fragmentum, de nonnullis, qui à Christo Domino sanati illâ adhuc ætate superstites erant, quod habet Eusebius loc. cit. Præter hanc nihil aliud scripto commisit, saltem cujus vel levissima habetur mentio. Unde spissus patet Magdeburgensium *error, (quem tamen clausis oculis absorpsit hodiernus Professor Argentoratensis Balth. Bebelius †) qui Eusebium volunt meminisse, & alterius libri à Quadrato compositi, qui *Syngramma* nominatur : cùm tamen Pueris locum Eusebianum inspicientibus vel primò intuitu appareat, Eusebium ibi non nisi de prædictâ *Apologiâ* loqui. De Morte Quadrati nihil constat, nisi quòd Græci in Menæo * suo referant, eum Athenis procul depulsum, primò saxis appetitum, deinde igne aliisque tormentis probatum, tandem regnante adhuc Adriano Martyrii palmam reportâsse.

* Cent. 2. c. 10. col. 152.

† Antiqu. Ecclesʃ. cent. 2. artic. 1. p. 183.

* Τῇ κά. Σεπτεμβρ.

Me quidem nequaquam latet, Valesium & ex eo alios Quadratum nostrum ab Episcopo Atheniensi diversum esse contendere, duplici nixos argumento, 1° quod Eusebius, l. 3. c. 37. Quadratum quendam Propheticis donis instructum memoret omisso Episcopi titulo. Verùm id nullius momenti est, cùm non semper dignitatis suæ tituli viris præsertim illustribus apponantur; & Quadratus nondum Episcopus factus videatur eo tempore, de quo ibi loci agit Eusebius. Objiciunt 2°, Quadratum Apologiæ Authorem Adriani temporibus non superfuisse, Episcopum verò à Dionysio Corinthio ap. Euseb. l. 4. c. 23. tanquam sibi coævum & recenter ordinatum laudari. Verum quisquis locum istum Dionysii seriò perpenderit, ejusmodi sensum nullâ arte inde excudi posse facilè agnoscet. His adde à nostris partibus stare Hieronymum & Græcorum Menologium, qui unum eundemque Quadratum fuisse disertim affirmant.

123. ARISTIDES, (cujus perparca apud Veteres mentio) Philosophus Atheniensis, sub eo habitu Christianam fidem professus est. Claruit eodem tempore, eodemque loco, quo Quadratus, & eâdem de causâ *Apologeticum* Adriano Imp. pro Christianis obtulit, contextum, inquit Hieronymus*, Philosophorum sententiis; quem postea Justinus, & ipse Philosophus, imitatus est. Exstitit hæc Aristidis *Apologia* non modò Eusebii & Hieronymi tempore, verùm & ætate Usuardi & Adonis Viennensis; si modò vera sint, quæ de passione Dionysii Areopagitæ ex eâ referunt: quemadmodum in Dionysio superiùs monuimus.

* Epist. ad Magn. Orat. p. 327.

128. AQUILA, gente Ponticus, Sinope urbe Ponti celeberrimâ oriundus, religione Gentilis, Adriani Imp. πενθερίδης (ut Epiphanius ‖) πενθερός (ut Chronici Alexandrini Autor *) uterque forsan ex fabulosis Judæorum traditionibus; & ab eo operarum in extruendâ urbe Æliâ sive Hierosolymâ præfectus constitutus. Visis, quæ frequenter illi ediderunt, Christianorum miraculis, fidem Christi amplexus est, & baptismo initiatus fuit. Quùm verò vanam Astrologiam, quam à pueritiâ didicerat, non desereret, quin potiùs arti Genethliacæ se magis, magisque addiceret, nec ab Ecclesiæ Doctoribus admonitus se corrigeret; tandem ex Ecclesiâ ejicitur: Eam ignominiam impatienter ferens, abnegato Christianismo, ad Judæos se confert, & circumcisione signatur. Rabbi Achibæ, Christianorum hostis infensissimi, discipulus factus. A Judæis Linguam Hebræam incredibili diligentiâ didicit, quam eousque excoluit, ut circa an. Chr. cxxviii. vel cxxix. novam Bibliorum versionem Græcam aggressus sit, eo præcipuè animo, ut LXXII interpretationem eluderet, & testimonia de Christo in Scripturis prolata perverteret, atque aliter ederet. De eo ita Hieronymus*: *Aquila proselytus, & contentiosus interpres, qui non solùm verba, sed & etymologias verborum transferre conatus est, jure projicitur à nobis.* Quanquam alibi de illo benignius loquatur: Nempe *Aquilam non contentiosiùs, ut quidam putant, sed studiosius verbum interpretari ad verbum,* Quæst. 2. ad Damas. tom. iii. p. 35. *Verborum Hebræorum diligentissimum*

‖ De pond. & mens. Num. 14.

* P. 598.

* Epist. ad Pammach. p. 370.

tissimum explicatorem vocat, Epist. ad Marcell. ib. p. 96. *Aquilæ editionem cum voluminibus Hebræorum confero, nequid forsitan propter odium Christi Synagoga mutaverit, &, ut amicæ menti fatear, quæ ad nostram fidem pertineant roborandam, plura reperio.* Epist. ad Marcell. Tom. ii. p. 312. Hinc non rarò Aquilam ipsis τοῖς ὁ præfert. *Meliùs puto illud, quod habetur in Hebræo, Aquila transtulit.* Quæst. Hebraic. in Genes. Tom. iii. p. 216. & alibi, non semel. Hieronymo præivit Origenes Comment. in Joan. Tom. viii. p. 131. & Tom. iii. in Genes. Philocal. c. 14. asserens ipsum χρειώτατα ἑρμηνεύειν φιλοτιμούμενον, *aptissimè interpretari studuisse*. *Versionem* suam, testante Hieronymo *, iteratâ editione, quam κατ' ἀκρίβειαν nominabant Judæi, perpolivit. Hujus translationis supersunt hodie tantùm particulæ quædam, Antiquorum scriptis hinc inde assutæ, quas in unum collectas Nobilius, Drusius, & Waltonus ediderunt. SÆC. II. ab An. C. * In Ezech. cap. 3. tom 5.

ISIDORUS, Basilidis filius, sectâ Gnosticus, clar. circa an. cxxx. Dogmata ejus quod attinet, ei cum Patre communia fuerunt, cujus fabulosa dicta novis quibusdam additamentis confirmavit. Scripsit ἐξηγητικὰ, seu *libros Expositionum in Barcabam* † *& Parchor* (pro Παρχὼρ H. Valesius legendum censet Βαρχὼρ) *Patris sui Prophetas*, teste Clemente Alex. Strom. l. 6. p. 641. qui ibidem ex iis quædam adducit; item *librum* περὶ προσφυοῦς ψυχῆς, *De adnatâ Animâ*, cujus *fragmentum* exhibet idem l. 2. p. 409. Ἠθικὰ denique, sive παραινέσεις, ex quibus fragmenta habentur apud eund. l. 3. p. 427. & Epiphan. Hæres. xxxii. Num. 4. 130. † Vid. Euseb. l. 4. c. 7.

AGRIPPA, Castor dictus, γνωριμώτατος συγγραφεὺς, ut ab Eusebio *; *Vir valdè doctus*, ut ab Hieronymo † dicitur. Claruit præcipuè sub principatu Hadriani, circa an. cxxxii. Scripsit accuratissimam *confutationem* τῶν ἐξηγητικῶν *Basilidis*, cujus fragmenta quædam habet Eusebius loc. cit. ubi testatur in eâ omnes Basilidis fraudes ac præstigias detegi, & cuncta ejus arcana in lucem proferri. Isidorum etiam Basilidis filium scripto confutavit; uti testatur Theodoritus *. 132. * Lib. 4. c. 7. † De Script. c. 21. * Hæret. Fab. l. 1. c. 4.

HERMES, qui & Pastor etiam vocatus est, Presbyter, Pii I. Episcopi Romani frater, claruit an. cxxxvi. obiit anno cl. Hunc *libri* illius vetustissimi *Pastoris* dicti autorem faciunt Pseudo Damasus in Vitâ Pii, & Autor Carminum adversùs Marcionem Tertulliano ascriptorum. Verùm † Bellarminus potiùs duos fuisse Hermetes contendit, & diversos eodem titulo insignitos scripsisse *Commentarios*. Quippe Hermas Apostolicus centum ferè annis hoc nostro antiquior erat; nec mandatum illud Angeli sub habitu Pastoris traditum de sancto Paschate die Dominicâ celebrando, quod Pii frater acceptum Pastori suo inseruerat, in libro *Pastoris*, qui hodiè exstat, uspiam reperitur. Adde, quod Hieronymus ‖ ait, antiquissimum illum *Pastoris* librum, licèt in quibusdam Græciæ Ecclesiis etiam suâ ætate publicè legeretur, apud Latinos tamen penè ignotum fuisse: ideoque probabile est, Hermetis librum, si modò talem unquam scripserit, (quod non facilè ausim affirmare) citò interiisse. Huic etiam Hermeti Baronius attribuit *Acta Praxedis Virginis*, ipsiusque fratrum; ejusque ad Timotheum Praxedis fratrem *Epistolam*, *aliamque* Timothei ad Pastorem exhibet, Tom. ii. ad an. clxii. 136. † De Script. in Hermet. ‖ De Script. c. 10.

SYBILLINA *Oracula*, saltem ex iis plura, Adriano imperante, forsan circa an. cxxx. nata videntur, quippe Justino Martyre antiquiora: alia sub Antoninis addita, demum circa Commodi extrema perfecta & digesta. Certe non uno eodemque tempore composita sunt; quædam etiam Clementis Romani tempore extitisse, fidem nobis facit Autor *Quæst. & Respons. ad Orthodoxos* sub Justini nomine, quæst. 74. ubi Clementem in suâ ad Corinthios epistolâ Sybillæ vaticinia citasse dicit. Certè in hâc epistolâ propè finem plurima hodie desiderantur, nempe antiqui exemplaris folium integrum (teste, qui primus edidit, Patricio Junio) quod quatuor impressi codicis folia constituit. Adde, quæ Clementem citasse dicit Quæstionum Autor, ab

SÆC. II. ab An. C. iis quæ in Clementis epiſtolâ immediate præceſſerant, non plane abludere videntur. Confictа eſſe, idque in gratiam Chriſtianæ fidei nemo non videt: interim negari non poteſt ex veterum Sybillarum Carminibus quædam hodiernis immixta fuiſſe; quò ſpecioſiùs eruditorum orbi obtruderentur. De verâ illorum ætate & origine, non eadem eſt omnium ſententia. V. Cl. Iſ. Voſſius non exiguam eorum partem à Judæis annis ante Chriſtum natum lxxx. circiter confictam eſſe, à Romanis in Capitolio repoſitam, & per omnium manus ante, circa, & poſt Chriſti adventum circumlatam, multa demum additamenta à Chriſtianis (ac inter eos præcipuè à Gnoſticis) recepiſſe arbitratur. Hornbeckius ea Papiæ; Blondellus aut Hermeti (immediatè præcedenti) aut Montano Hæreſiarchæ, Mareſius poſtremo huic, attribuunt. Nuperus denique Auctor, Joh. Marckius Hæreticis quibuſdam, Montaniſtico præcipuè ſpiritu correptis, ea aſcribit: craſſo ſatis errore, cum vel Sole clarius ſit iſta Oracula pluſquam xl. annis ante exortum Montanum orbi innoteſcere cœpiſſe. Verùm de his ulteriùs diſputare, nobis nec otium eſt, nec animus, præter eos, qui hâc de re obiter egerunt, Baronium, Caſaubonum, Montacutium, Ger. Joh. Voſſium, &c. adeant, qui volunt, Blondellum, Iſ. Voſſium, Marckium, Craſſetium; qui hanc rem noviſſimè peculiaribus ſcriptis pertractârunt. Extant hæc oracula, aliaque hûc ſpectantia, libris viii. comprehenſa, cum notis Opſopæi, *Pariſ.* 1599. 1607. 8°. ut alias Editiones his longè inferiores non commemorem.

136. ARISTO PELLÆUS, quia Pellæ in Palæſtinæ natus, ortu Judæus; cultu Hebræus, an Chriſtianus non ſatis liquet. Claruiſſe videtur circa an. cxxxvi. Judæorum rebellione, Duce Barchocheba, ab Hadriano nuper profligata. Scripſit Ariſto *Obſidionem Betthara & Judæorum expugnationem*, ex quo opere quædam profert Euſebius l. 4. c. 6. Illi etiam aſcribenda videtur *Diſputatio Jaſonis & Papiſci*: habeo id fide S. Maximi, qui in Scholiis, ad Dionyſ. de Myſtica Theologiâ, c. 1. hæc nos docet: Ἀνέγνων δὲ τοῦτο ἑπτὰ οὐρανοὺς καὶ ἐν τῇ συγγεγραμμένῃ Ἀρίστωνι τῷ Πελλαίῳ διαλέξει Παπίσκου καὶ Ἰάσονος, ἣν Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν ἕκτῳ βιβλίῳ τῶν Ὑποτυπώσεων, τὸν ἅγιον Λουκᾶν φησιν ἀναγράψαι. *Legi etiam ſeptem Cælos in Diſputatione Papiſci ac Jaſonis, quæ ſcripta eſt ab Ariſtone Pellæo, quam Clemens Alexandrinus in ſexto libro Hypotypoſeon ait S. Lucam deſcripſiſſe.* Hunc Jaſonem plurimi eundem eſſe volunt cum Jaſone Theſſalonicenſi, cujus mentio habetur Act. xvii. 5. Rom. xvi. 21. quemque Græci in Menologio primum Tarſi Epiſcopum à D. Paulo conſtitutum eſſe tradunt. Verum hæc incerta, nulloque fide digno autore nixa. Quiſquis ſit, Diſputationem inſtituit cum Papiſco Judæo Alexandrino *de Veritate Chriſtianæ Religionis*, cui exitus iſte contigit, ut Papiſcus Chriſtiani argumentis devictus, Judaiſmo renunciaret, & baptiſmum enixè poſtularet. Extiterunt olim Græce, imò (ſi Rigaltio * fides adhibenda ſit, verba quædam inde citanti) jam extant *Acta concertationis* hujuſce, ſive ab Ariſtone noſtro, ſive ab alio quodam in literas redacta. Ea tanquam inſulſum quoddam opus olim ſugillavit Celſus Epicuræus: cujus iniquam idcirco cenſuram diluit Origenes †, & egregium iis eruditionis elogium tribuit. Meminit eorundum Hieronymus in Quæſtionibus in Geneſin. *Acta* iſta in Latinum ſermonem vertit, & præfatione bene longâ Vigilio Epiſcopo nuncupatâ auxit Celſus quidam; quis qualiſve ille fuerit non conſtat. Id ſolum liquet ex plurimis præfationis locis eum vigentibus adhuc Perſecutionum temporibus, & ante ſuſceptam ab Imperatoribus fidem Chriſtianam ſcripſiſſe. Extat *præfatio* inter Cypriani opera, cujus nomini perperàm inſcribi ſolet.

* Not. in Celſi Præfat.

† Adv. Celſ. l. 4. non longe à medio.

140. MARCION, Natione Ponticus, Patriâ Sinopenſis, Patre Catholicæ communionis Epiſcopo natus eſt. Euſebio lib. 5. cap. 13. ὁ ναύτης. Tertulliano non ſemel *Ponticus Nauclerus* dicitur. An quod in Juventute artem navigandi didicerit, vel potius quod in urbe maritima inter naucleros præcipuè natus ſit, & educatus, judicent alii. Primò quidem caſtitatem præ ſe ferens, vitæ aſceticæ inſtituta ſecutus eſt; cùm verò virginem quandam conſtuprâſſet,

prâsset, à patre suo, viro sanctissimo Ecclesiâ pulsus est; nec ut eum restitueret, ullis precibus, ullâ pœnitentiæ simulatione adduci potuit, vir disciplinæ Ecclesiasticæ observantissimus. Hanc ob causam cùm popularium suorum cônvicia ferre non posset, clàm patriâ se proripuit, Romam profectus, anno circiter cxl. non ad communionem solùm admitti, sed & principem illic locum se consecuturum sperans. Verùm causâ ejus cognitâ, patrisque propositi sui tenacissimi voluntate notâ, Ecclesiæ Romanæ Seniores eum recipere noluerunt: ne publicæ disciplinæ ratio, & communionis Catholicæ vinculum solveretur, veriti. Irritato exinde animo, in apertum erupit schisma, & Cerdonis Magistri sui vestigia secutus, nova ac blasphema dogmata in vulgus projicere cœpit. Romæ dum aderat *, fortè ei occurrit Polycarpus Smyrnæorum Episcopus, cui cùm *Agnosce nos, Polycarpe*, dixerat; *Agnosco te*, respondit Polycarpus, *Primogenitum Satanæ*. Refert Tertullianus Marcionem tandem errorum pœnituisse, suamque pœnitentiam publice testari voluisse, sed dum in Ecclesiam recipiendus esset, ea lege, ut quos in errorem seduxerat Ecclesiæ restitueret, morte præventus id absolvere non potuit. Sectarios ejus ipsum Episcopi nomine honorasse constat tum ex Megethio ap. Orig. Dial. adversf. Marcion. sect. 1. tum ex Optato, lib. 4. p. 116. Dogmata ejus hujusmodi fuerunt. Tres esse Deos supremos, sive rerum principia, primum invisibilem, quem bonum Deum ac Domini nostri patrem appellavit; alterum aspectabilem, & creatorem, simul ac Judicem; Tertium inter utrumque medium, quem & Diabolum vocavit. Et ita quidem hæc Marcionis Principia recenset Epiphanius; Theodoritus vero quatuor ingenitas substantias enumerat, 1. Deum bonum & incognitum, Domini Patrem. 2. Creatorem Justum, quem & Malum nominavit. 3. Materiam, quæ mala sit. 4. Alium Malum, cui Materia subest. Sed propriè loquendo, duo tantum principia statuebat Marcion, Bonum scilicet & Malum: Alterum, Judicem, ferum, bellipotentem; alterum, mitem, placidum, & tantummodo bonum atque optimum, ut || Tertulliani verbis utar. Hinc Sectam Marcioniticam Hæresin *Duitarum* vocat * Prudentius. Quin Dogma illud suum ex Stoicis hauserit Marcion, nemini dubium esse potest. Stoicos enim duo statuisse Principia, Bonum, Malumque Dæmonem, cuivis notum est, unde Marcion Stoicæ studiosus, † Tertulliano audit. Ex his Deum secundum maximè severum, & iniquum esse finxit, qui & Judæis leges durissimas posuit, & Adamum injustissimo mandato pulcherrimam Paradisi arborem attingere inhibuerit. Illo igitur longè meliorem esse serpentem, quippe qui ad arboris istius fructum edendum parentes nostros hortatus est; hinc & serpentem æneum in arculâ reconditum venerati sunt sectatores ejus: uti αὐτόπτης narrat Theodoritus *. Porrò Christum è cœlis descendisse, ut in ipsum credentes ab iniqui illius Dei servitute liberaret, non tamen veram, sed φαντασικὴν solùm carnem induisse, nec reverâ passum esse, cùm pati visus fuerit. Eum ad inferos post mortem descendentem, prædicato ibi Evangelio, conversos Cainitas, Sodomitas, cæterosque omnes sceleribus ac vitiis infames, secum ad cœlum retulisse; Noachum verò, Abrahamum, reliquosque Patriarchas justitiæ suæ nimium confisos, ac prædicationi ejus auscultare renitentes, ibi religatos reliquisse. Resurrectionem animæ solius esse, non corporis: Ter iterari posse Baptismum in eorum gratiam, qui post admissum primâ ac secundâ vice, salutare lavacrum, in mortale crimen inciderant. Legem denique ac Prophetas omnes repudiandos esse, utpote qui mali illius Dei, mundi Creatoris, afflatu vaticinati sint. Quin & Epistolas Pauli quatuor rejecit, reliquasque decem fœdissimè corrupit, multis ex iis detractis, multis additis, & ex omnibus Evangeliis D. Lucæ solum recepit, idque genealogiâ Christi maximâ parte resectâ, cæteris Scripturis Canonicis penitùs repudiatis. De absurdis his, insulsisque dogmatibus videri possunt, Irenæus, l. 1. c. 29. Tertullianus libris quinque adversùs Marcionem, Epiphanius, Hæres. xlii. Theodoritus Hæret. Fab. l. 1. c. 24. *Duos libros*, quos & divinæ authoritatis haberi voluit, in usum discipulorum suorum composuit, alterum *Evangelium* ex Evangelio D. Lucæ, mutatis ac resectis nonnullis acceptum; alterum *Apostolicon* vocatum, ex Epistolis D. Pauli ad Galatas, ad

SÆC. II. ab An. C.

* Iren. l. 3. c. 3.

De Præscript. c. 30. p. 212.

|| Advers. Marcion. l. 1. c. 6. p. 368.

* Præfat. ad Hamartigen.

† Loc. supr. citat.

* Hæret. Fab. l. 1. c. 24.

SÆC. II. ab An. C. ad Corinthios duabus, ad Romanos, ad Thessalonicenses duabus, ad Ephesios, ad Colossenses, ad Philemonem, ad Philippenses, & ad Laodicenos, sed misere depravatis, consarcinatum. Ex utroque amplissima excerpta exhibet Epiphanius unà cum propriis refutationibus, Hæres. xlii. Conscripsit etiam alia volumina, quorum tituli à Veteribus non commemorantur.

140. **JUSTINUS**, Martyr κατ' ἐξοχὴν dictus, Prisci filius, Bachii nepos, Neapolim, urbem Samariæ non incelebrem, natalem habuit, ὁ μετ' οὐ πολὺ τῶν ἀποστόλων, inquit Eusebius †; ἀνὴρ οὔτε τῶν χρόνων πόῤῥω ὢν τῶν ἀποστόλων, οὔτε τῇ ἀρετῇ, ait Methodius Tyrius *. Quin & de seipso loquitur Justinus ‖, quasi esset, ἀποστόλων γενόμενος μαθητὴς, quod de Viris Apostolicis, vel potiùs de doctrinâ Apostolorum intelligendum est. Universas ferè philosophantium sectas curiosè pervagatus, in Platonicâ substitit; donec à sene quodam venerando & verè divino meliora edoctus, ad diviniorem, ac nobiliorem Philosophiam, Christianam nempe, transiit, circa an. cxxxiii. ἐν φιλοσόφου σχήματι πρεσβεύων τὸν θεῖον λόγον, *etiam sub habitu Philosophi verbum Dei prædicans.* Ineunte Imperium Antonino Pio, Romam profectus est; & in colle Viminali hospitium habuit; utque grassantem adversùs Christianos crudelitatem restingueret, eosque à fictis Gentium calumniis vindicaret, circa an. cxl. *Apologiam* primam pro Christianis Antonino Pio, ejusque filiis, & Senatui Romano nuncupatam obtulit: Quod in Apologiâ enim anni CL. à Christo effluxisse dicantur, id in characterum numeralium corruptionem referri necesse est: cum Edictum Imperatoris Antonini Pii à Justini Apologiâ impetratum tertio Antonini Consulatu factum sit, qui in annum Christi cxl. incidit. Post hæc in Asiam reversus, celebratissimum illud cum Tryphone Judæo *colloquium* habuit: Inde Romam rediit, atque alteram *Apologiam* pro Christianis conscripsit, eamque M. Antonino, & Senatui Romano dedicavit: Tandem dum Crescentem, Philosophum Cynicum, veluti hominem gulosum, mortis timidum, luxuriæ & libidinum sectatorem, τὸν φιλόψοφον, καὶ φιλόκομπον, οὐ φιλόσοφον, liberè nimis coargueret; à Crescente apud Imperatorem accusatur, à quo damnatus, gladio percussus est, ut habent Martyrii ejus Acta *, ut verò Græci † in Menæo, propinato veneno interiit, circa an. clxiv. M. Aurelii 4, seu ut in Chronico Alex. annotatum est, M. Aurelii, & Lucii Impp. 6. Unde patet immani errore Epiphanium * laborare, qui Justini mortem ad Adriani imperium refert, eamque tricesimo Justini ætatis anno contigisse ait. De eo hæc habet Photius †. Ἔστι δὲ φιλοσοφίας μὲν ὁ ἀνὴρ τῆς καθ' ἡμᾶς, καὶ μάλιστά γε τῆς θύραθεν εἰς ἄκρον ἀνηγμένος, πολυμαθείᾳ τε καὶ ἱστοριῶν περιῤῥεόμενος πλούτῳ· ῥητορικαῖς δὲ τέχναις οὐκ ἔσχε σπουδὴν ἐπιχρῶσαι τὸ ἔμφυτον αὐτοῦ τῆς φιλοσοφίας κάλλος, διὸ καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἄλλως ὄντες δυνατοὶ, καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν διασώζοντες, τῶν ἐκεῖθεν οὐκ εἰσὶν ἀποστάζοντες ἡδυσμάτων, οὐδὲ τῇ ἐπαγωγῇ καὶ θελκτηρίῳ πρὸς τοὺς πολλοὺς τῶν ἀκροατῶν ἐφελκόμενοι. *Est autem vir ille ad Philosophiæ tum nostræ, tum potissimùm profanæ, summum evectus fastigium, multiplicisque eruditionis, & historiarum copiâ circumfluens: Sed Rhetorico artificio nativam Philosophiæ suæ pulchritudinem colorare haud studio habuit. Quamobrem etiam oratio ejus pollens alioqui, ac valida, scientificumque spirans stylum, rhetorica illa condimenta non spirat, nec illecebris aut blandimentis vulgus auditorum trahit.* Literarum Hebraicarum rudem penitùs & imperitum fuisse, Justino vitio verti non debet, 1° quia quamvis patriâ fuerit Samaritanus, Græcis tamen parentibus natus sit; deinde quòd magnam vitæ partem in religione Gentilium traduxerit: denique quòd Philosophiæ, Græcisque disciplinis se totum dederit, quæ à literarum Hebraicarum studio immane quantum abhorrent. Hinc factum est, ut in Hebræis adeò pueriliter lapsus sit. Exemplum dabo. Satanam à voce שׂטן, *adversari, odio habere*, derivari nemo nescit, qui linguam Hebræam vel à primo limine salutârit. En tamen ridiculum planè Justini nostri interpretationem. * Σατανᾶς προσηγόρευται, ὄνομα ἀπὸ τῆς πράξεως ἧς ἔπραξε συνθέτον κεκτημένος· τὸ γὰρ σατὰ τῇ Ἰουδαίων καὶ Σύρων φωνῇ ἀποστάτης ἐστί· τὸ δὲ νᾶς ὄνομα ἐξ οὗ ἡ ἑρμηνεία ὄφις καλεῖται, ταυτὸν ἐστι σατὰ τῇ Ἑβραίων ἑρμηνευθείσῃ φωνῇ· ἐξ ὧν ἀμφοτέρων τῶν εἰρημένων ἓν ὄνομα γίνεται Σατανᾶς. *Satanas appellatur, nomen cum rebus ipsis quas egit congruens, indeque compositum nactus. Nam*

Sata

† L. 2. c. 13.
* Ap. Phot. Cod. 234.
‖ Epist. ad Diognet. p. 501.
Euseb. l. 4. c. 11.
* Ap. Sur. ad xii. Jun. & Baron. ad an. 165.
† Τῇ α' τῆς Ιουν.
* Hæres. 46. p. 171.
† Cod. 125.
* Dialog. cum Tryphon. p. 331.

Sata *Judæorum & Syrorum voce Apostata & Desertor est : nomen autem* Nas *(unde interpretatione etiam serpens vocatur) idem est quod* Sata *Hebræorum expositum sermone. Ex quibus utrisque unum compositum, fit nomen* Satanas. Quantò rectiùs Origenes *: Ὁ δ' Ἑβραίων διαλέκτῳ Σατὰν, ἢ Ἑλληνικώτερον ὑπό τινων ὀνομασθεὶς Σατανᾶς, μεταλαμβανόμενος εἰς Ἑλλάδα φωνὴν ἐστὶν ἀντικείμενος: *Cæterum* Satan *Hebræâ linguâ dictus, & à quibusdam formâ magis Græcanicâ nominatus* Satanas, *interpretatur Adversarius.* Hæc non animadvertit futilis ille Antiquitatis Ecclesiasticæ propola, Chr. Sandius †, qui *Quæstiones ad Orthodoxos* non esse genuinum Justini opus hoc argumento contendit; quòd vocem, *Osanna* per μεγαλωσύνην ὑπερκειμένην, *magnificentiam excellentem* istarum Autor ridiculè interpretetur : cùm verus, inquit, Justinus utpote Samaritanus, vocis *Osanna* significationem non potuit ignorare. Majorem fuisse hominis ignorantiam, an impudentiam quis facilè dixerit? Præterquam enim quòd falsò & frivolo nitatur argumento, totam istam periodum bene longam ex Riveti *Critico, tacito quidem Riveti nomine, nec vel levissimâ ejus mentione nisi è longinquo & indirectè factâ, exscripsit: ac proinde dormitante Riveto, ipse dormivit securus. Sed ad Justinum redeamus. Scripsit, inquit Eusebius *, plurima ingenii sui, doctrinæque & intenti in res divinas studii monumenta, πάντης ὠφελείας ἔμπλεα, *multiplicis utilitatis plena*; quæ sequuntur.

§ Æ. C. H. ab Ah. C.

* Contra Cels. lib. 6. p. 306.

† Tract. de Vet. Script. Eccl. p. 44. Quæst. 50.

* Vid. Rivet. l. 2. c. 5.

* L. 4. c. 18.

OPERA GENUINA.

P*arænesis*, sive *Exhortatio ad Græcos*, quâ Gentiles ad fidem Christianam amplectendam hortatur.

Elenchus, seu *Oratio ad Græcos*, quâ modum præcipuè describit, quo Græci ad Christianæ fidei cognitionem pervenire possint. In Orationibus istis adversùs Gentes desiderari nonnulla videntur. In earum enim altera de Dæmonum naturâ disputâsse Justinum prodit Hieronymus: quod tamen in his quæ extant, nullibi reperitur. Quin & Leontius Byzantinus, lib. 2°. contra Nestorium & Eutych. ex Justini Oratione contra Gentes fragmentum profert, quod in istarum quas habemus, utrâvis frustra quæras: uti & disputationem contra Platonem, de morte & immortalitate, in iis olim repertam, cujus laciniam adducit Steph. Gobarus ap. Photium, Cod 232.

Apologia pro Christianis prima, quæ in omnibus Justini editionibus secundo loco ponitur.

Apologia pro Christianis secunda.

Liber de Monarchiâ Dei, forsan in principio mutilus, vel potius secunda pars operis integri. Genuinum esse Justini opus arguit stylus, & quicquid alii dicant, res ipsa clamat.

Dialogus cum Tryphone Judæo. Tryphon iste idem forsan fuit, quem Judæi Rabbi Tarphonem, & vulgò הכהן העשיר, *Sacerdotem divitem* vocant; Rabbi Achibæ collega & commilito; qui ob rebellionem à Barchobabe excitatam, patriâ relictâ, in Græciam se contulerat.

Epistola ad Diognetum, Eusebio quidem non memorata; sed nec Eusebius vidit omnia: nec obstat stylus paulò comptior, & elegantior, quò minùs Justini sit. Nulli enim dubium esse potest, Justinum pro re natâ tersiori & floridiori stylo uti potuisse. Hunc Diognetum eundem fuisse cum eo, quem inter præceptores M. Aurelius * numerat, veri non absimile est.

Epistola ad Zenam & Serenum, quæ Ethica est, & de Moribus accuratè & eruditè disserit. Hanc in dubium vocat Bellarminus, immeritò, meâ quidem sententiâ; neq; ipse Bellarminus ullam opinionis suæ rationem adducit.

* Τῶν εἰς ἑαυτὸν, l. 1. §. 6.

Aristotelicorum quorundam Dogmatum Eversio. Perionius in Notis multa profert, quæ de hoc libello scrupulum moveant: Nihilominus tanti non sunt, ut propterea hunc libellum Justino abjudicemus, præsertim cum Photius Martyri nostro disertim ascribat.

SÆC. II. ab An. C.

OPERA SUPPOSITITIA.

QUæstiones, & Responsiones ad Græcos. In his citantur Manichæi: ut alia non afferam.

Quæstiones Græcanicæ, de Incorporeo, & *de Deo,* & *de Resurrectione mortuorum,* & ad easdem *Christianæ Responsiones*: ejusdem commatis & Auctoris cum prioribus, quibus Appendicis loco adjiciuntur, videntur.

Quæstionum CXLVI. *Responsiones ad Orthodoxos.* Aut hic liber omninò Justini nostri fœtus non est, quod mihi verisimillimum videtur, aut mirè interpolatus. Multa enim in eo sunt, quæ sæcula aliquot Justino sequiora, quæq; ævum Arianum, & κεχριστιανισμένου Christianismi tempora, planè sapiunt: ut de Irenæo, Origene, & Manichæis inibi citatis nihil dicam: certè Cl. Dodwellus censet, autorem fuisse Justinum Siculum, qui inclinante sæculo quinto scripsit. Quisquis tandem Autor sit, scriptor sanè est magni judicii, variæ eruditionis, & elegantis ingenii. Interim vide, annon sit idem liber, sed miserè interpolatus, de quo Photius * hoc titulo, ἀπορειῶν κατὰ τῆς εὐσεβείας κεφαλαιώδεις ἐπιλύσεις: *Dubitationum adversus Religionem summariæ solutiones.* Istud enim Justini opus fuisse genuinum, accuratum Photii Judicium, acumen, atque doctrina nos dubitare non sinunt.

* Cod. 125.

Expositio Fidei de S. Trinitate: Hanc tamen tanquam Justini Philosophi, & Martyris opus citat Leontius Byzantinus, lib. 1°. contra Nestorium apud Canis. Antiq. Lect. Tom. iv. ex eoque quædam profert, quæ in hâc expositione hodie leguntur.

DESIDERANTUR.

COmmentarius de Animâ.

Liber Psaltes dictus.

Contra omnes Hæreses liber, cujus ipse Justinus meminit in Apologiâ primâ ad Antoninum Pium.

Contra Marcionem. Ex hoc libro quædam citat Irenæus, l. 4. c. 14. & l. 5. c. 26. Euseb. l. 4. c. 11. Non tam distinctum opus à præcedente quàm pars quædam illius fuisse videtur.

Dubitationum adversùs Religionem Solutiones summariæ: nisi sit idem opus, sed interpolatum, cum *Responsionibus ad Orthodoxos.*

Expositio in Apocalypsin, teste Hieronymo *.

* De Script. c. 9.

Commentarius in Hexaemeron: cujus meminit Anastasius Sinaita, Anagog. Contemplat. l. 6.

Epistolæ πρὸς τὸν Πάππον à se scriptæ ipse meminit *.

* Ep. ad Zen. & Seren. in initio.

De Resurrectione Carnis, teste Damasceno, qui plurima ex eo libro, & amplissima fragmenta citat in Parallelis suis, ex quibus desumpta exhibuit Gr. & Lat. P. Halloixius in Vitâ Justini, cap. 27.

Quædam porrò ex libris Justini deperditis habent Tatianus Justini discipulus, Orat. ad Gentes, pag. 157. Antonius Melissa, Serm. l. 1. c. 19. l. 2. c. 6. 43. Damascen. Parall. l. 1. c. 19. & alibi.

Unicam Justini Sententiam, ex Ant. Melissæ, l. 2. c. 43. hîc referam, Philosopho Christiano & Martyre dignissimam. Τέλος τῷ φιλοσοφοῦντι, ἡ πρὸς Θεὸν ὁμοίωσις κατὰ τὸ δυνατὸν: *Finis philosophanti est, Deo, quoad ejus fieri potest, assimilari.*

Nævorum, qui in Justini scriptis hodie occurrunt, & in quibus, si non omnes, saltem plurimos Veterum ὁμοψήφους habuit, præcipui sunt; dogmata de Chiliasmo; de statu animarum post hanc vitam; de salute Paganorum, quos μετὰ λόγου βιῶν, & ἀπὸ μέρους Christum agnovisse dicit; de Angelorum cum fœminis contubernio, ex mala τῶν ὁ versione orto; de nimiâ liberi arbitrii potestate; de quibus alii, & nos alibi fusiùs. Quod verò Socratem aliosque quosdam Gentiles vixisse μετὰ λόγου, Christumque ex parte agnovisse contendit, in hâc nempe erat Sententiâ, & cum eo illustriores ferè istius temporis Theologi, Chri-

Christum verum esse & æternum Patris λόγον, omnis rationis Sapientiæq; fontem, atque ab eo tanquam à sole radium, λόγον, seu rationem in quemvis hominem naturaliter derivari: λόγος enim *qui erat apud Deum, eratque ipse Deus, lux erat illa vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum.* Hinc Christus|| Martyri nostro, τοῦ παντὸς λόγος, ejusque respectu, ratio σπερματικὸς λόγος, τοῦ σπερματικοῦ θείου λόγου τὸ * συγγενὲς, & ἡ ἔννοια ἐμφύτου τοῦ λόγου σπορὰ, sæpiuscule dicitur, quam proinde ab αὐτῷ τῷ σπέρματι satis aperte distinguit †, alibique non semel affirmat, quæcunque vel Poetæ vel Philosophi de moribus præclarè docuerunt, ea omnia διὰ τὸ ἔμφυτον παντὶ γένει ἀνθρώπων σπέρμα τοῦ λόγου, *ab innato toti generi humano rationis semine* profluxisse. Hæc, quantum assequi possum, erat sententiæ ejus, eorumque qui ipsum proximo secuti sunt intervallo, hâc de re summa: quam allatis pluribus ipsius Justini, Clementis Alexandrini, atque Origenis testimoniis alibi latius diduximus. Certe non memini me observasse, Justinum alicubi affirmare Gentiles extra Christianæ religionis professionem positos, salvandos fore, neque ad hanc rem sufficere nudam Philosophiæ cognitionem, verum id sibi tantum voluisse, quotquot inter illos innato τῷ λόγῳ, ratione scilicet, ad Deum colendum, vitamque optimè instituendam rectè usi essent, Christo, æterno τῷ λόγῳ, proxime accedere, & eousque conformes esse. Opera ejus, quotquot supersunt, prodierunt Græcè curâ Rob. Stephani, *Paris.* 1551. f. 1571. f. 1592. f. Lat. *Basil.* 1528. 1551. *Paris.* 1554. 1565. *Basil.* 1555. 1565. *Paris.* 1578. Gr. Lat. *Heidelbergæ* ab Hieron. Commelino 1593. f. *Paris.* 1615. 1636. f. Editionibus his novissimis Parisiensibus præter Sylburgii, Perionii, Billii, & Lanselii notas, reliqui Apologistæ accesserunt.

SÆC. II. ab An. C.

|| Apol. 1. p. 46.
* Ib. p. 51.
† P. 46, 48.

S M Y R N E N S I S Ecclesia Antistite suo Polycarpo viduata an. juxta vulgares Chronologiæ rationes 167. juxta verò Pearsoni & Dodwelli (quos hîc sequimur) calculum, an. cxlvii. Scripsit eodem anno *literas circulares* πάσαις ταῖς κατὰ πάντα τόπον τῆς ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας παροικίαις, (Eusebius * ait eam scripsisse ταῖς κατὰ Πόντον παροικίαις,) quibus totam *passionis Polycarpi* eorumque qui cum eo passi sunt, *historiam* eleganter sanè ac copiosè exponunt. Extant hæc *Acta* apud Eusebium, sed principio ac fine mutila. Verum lacunas hasce opportunè supplevit Reverendiss. Hiberniæ primas, Jac. Usserius, qui an. 1647. integrum Martyrium ex Cod. Barrociano unà cum antiquo Interprete Latino ex Ecclesiæ Sarisburiensis Codice MS. in Appendice suâ Ignatianâ edidit. Hanc Smyrnæorum Epistolam (ut ex notis Actorum Usserianorum calci additis liquet) ex ipsius Irenæi Polycarpi Discipuli exemplari transcripsit Gaius Irenæo familiaris, quemadmodum ex Gaii exemplaribus suum transcripsit Socrates Corinthius, cujus Codice MS. usus est Usserius. 147.

* L. 4. c. 15.

P T O L O M Æ U S, è Valentini, & Gnosticorum Scholâ, Vir, fatente Epiphanio *, longè doctissimus. Clar. (si rectè conjicio, neque enim ætatem ejus temerè definire ausus sum) circ. an. cl. Magistrorum suorum dogmatibus nonnulla adjecit, Legem Mosaicam maledictis incessit, & ex Vetere Instrumento nonnihil à Deo, aliquid à Mose, reliquum à Senioribus Judaicis manâsse contendit. Extat Gr. Lat. *Epistola* bene longa *contra legem Mosaicam* ad Floram gregis sui mulierculam, impia ejus & blasphema dogmata exponens, ap. Epiphan. Hæres. XXXIII. à Num. 3. ad 7. & Fragmenta quædam apud Irenæum. 150.

* Hæres. 33.

P I U S, Patriâ Aquileiensis, ex patre Rufino, frater Pastoris, ad pontificatum Romanum evectus est (juxta Bellarminum & Baronium) anno clviii. Longe accuratiori calculo Pearsonus & Dodwellus ipsum ab anno cxxvii. ad ann. cxlii. sedisse ostendunt. Extant sub ejus nomine *Epistolæ* duæ *ad Justum Viennensem*, communi ferè doctorum consensu tanquam spuriæ rejectæ, nec ipse Bellarminus *, qui ex iis testimonium citat, veluti indubitatæ fidei defendere audet. Et sanè præterquam quod à nullo Veterum memorantur, ætatem recentiorem satis prodit, impostoris in rebus Ecclesiæ paulo antiquioribus 158.

* De Rom. pontif. l. 2. c. 14.

SÆC. II. ab An. C.

bus imperitia, quod non uno exemplo probat Cl. Dodwellus, Addit. ad Pearson. Dissert. i. c. 9. §. 3. Habentur apud Orthodoxogr. Tom. ii. p. 3. in omnibus Bibliothecæ Patrum editionibus, ap. Baron. ad an. clxvi, & Joh. à Bosco, Bibliothec. Floriac. part 2. p. 22, 24.

164 SOTER, Natione Italus, patriâ Campanus, de Civitate Fundis ortus, tandem Romanus episcopus factus est, de Successionis ejus ordine ac tempore mire variant tum Veteres, tum Recentiores. Eusebius, Hieronymus & Prosper illum referunt ad an. clxviii. Catalogi duo, Bucherianus & Heinschenianus ad an. clxi. Catalogus tertius à Schelstratio editus ad an. clxiv. Onuphrius & Ant. Augustinus ad an. clxiii. Baronius & Bellarminus ad an. clxxv. Petavius & Labbeus ad an. clxxiii. Juxta Pearsonum Pontifex erat ab an. clxi. usq; ad an. clxx. Ex Dodwelli verò calculo ab an. cliii. usque ad an. clxii. Scripsit [|| Hæres. 26. & 86.] || teste autore de Hæresibus, sub *Prædestinati* nomine à Sirmondo edito, librum *contra Cataphrygas*, cui respondit Tertullianus, Montani vindicias agens, sed utrumque opus dudum periit.

164. ABERCIUS, Hierapolitanus, parentibus ingenuis, iisque Christianis, natus, Ecclesiæ Hierapolitanæ Episcopus creatur circa an. clxiv. Multa sub M. Aurelio, & L. Vero à Gentilibus passus est; iisque adhuc imperantibus è vivis placidè excessit. Hujus vitam ex Actis Græcis à Sim. Metaphraste collectis, & ex Græcorum Menæo fusè & ad nauseam usque descripsit P. [* Vit. PP. Orient. tom. ii.] Halloixius *. Sed qualis sint fidei & auctoritatis hæc Acta, quivis facilè videt: nec sanè hujusmodi Abercii memoriam vel Eusebius, vel ulli Veterum nobis tradiderunt. Scripsisse dicitur *librum de Disciplinâ, in Presbyterorum &* [* Vide Baron. ad An. 163. N. 15. & not. ad Martyn. Rom. Octob. 22.] *Diaconorum suorum usum*, ut & *Epistolam ad M. Aurelium Imp.* quæ (si Baronii * judicio standum sit) spiritum planè Apostolicum redolebat. Hanc ex Græco Card. Sirleti Cod. MS. eruerat Baronius, eamque integram in Annalibus suis se exhibiturum esse promisit: sed casu aliquo è manibus ejus elapsa, nuspiam postea comparuit.

167. IRENÆUS, gente Asianus, Smyrnâ, ut videtur, oriundus, ὁ ἐγγὺς τῶν [* Baf. de Sp. S. c. 29.] ἀποστόλων γενόμενος *, non longè à temporibus Apostolorum inquit Augustinus ||; [|| Aug. cont. Julian. l. 1. c. 3. † Epist. ad Theod. p. 196. * Epist. ad Florin. ap. Euseb. l. 5. c. 20.] secundùm Hieronymum †, Papiæ; ipso verò Irenæo * teste, Polycarpi Discipulus: cujus acta omnia, incessus, vitæque totius formam diligenter notabat; dicta omnia & sermones studiosiùs audiebat; audita in mente reposuit. Probabile est, illum unà cum Polycarpo Romam sub Aniceto venisse, indeque in Gallias profectum, Lugduni lares fixisse, ejusque Ecclesiæ Presbyterum factum esse. Mortuo Pothino, Lugdunensis Ecclesiæ pontificatum adeptus est; atque ut provinciam, quam nactus erat, meliùs ornaret, nullis laboribus pepercit; Hæreticos verbo & scriptis refutavit; in unione Ecclesiarum resarciendâ, præsertim in componendâ Paschali controversiâ, plurimùm laboravit; eoque nomine Victorem Romanum Pontificem Ecclesiis Asiaticis anathema parantem, coactâ Episcoporum Gallicanorum Synodo, per literas pacificè admonuit, & renitentem acriter objurgavit. Obiit capite truncatus, si communes sequamur calculos, sub Persecutione Severianâ, circa an. ccii. vel ut alii, an. ccviii. cum Britannicam expeditionem molitus Severus Imp. Lugduni aliquandiu commoratus est. Cæterùm Cl. Dodwellus, amicus noster singularis, dissertatione *de ætate Irenæi*, quam unà cum aliis ad novam Irenæi editionem adornandam parat, aliter planè quam vulgò fieri solet, Irenæi tempora disponit. Sententiam ejus, quam hoc loco amplectendam duximus, paucis explicabo. Statuit igitur Irenæum natum esse sub Nerva ann. Chr. xcvii. Quod quidem ex ipsius verbis colligi posse videtur, lib. v. c. 30. ubi exitum imperii Domitiani vocat σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς, seu ut habet antiqua versio, *penè nostrum sæculum*. Sæculum verò suum à suis natalibus ipsum deducere, nulli dubium esse potest. Circa annum, ut videtur, cxxii. dum adhuc ἐν τῇ πρώτῃ ἡλικίᾳ erat, lib 3. c. 3. Polycarpum vidit & audivit: Florinum apud Polycarpum in Inferiore Asia vidit παῖς ὢν ἔτι, Epist. ad Florin. ap. Euseb.

Euseb. l. v. c. 20. i. e. ætatis anno xxv. certe ante annum xxx. quem Epiphanius ἡλικίαν καθεστῶσαν vocat adv. Tat. Hæres. xlvi. Num. 1. Eodem tempore vidit Florinum splendidè agentem ἐν τῇ αὐλῇ βασιλικῇ, loc. cit. Hadriano nempe in Asia agente, quod fieri ante illum saltem annum ægrè potuit. Ann. clxvii. incalescente in Gallia persecutione, Pothino Lugdunensium Antistiti, martyrium passo, successit Irenæus, πρεσβύτης ætate pariter & officio, annum agens lxx. pontificatum tenente Eleuthero. Ann. clxxvi. vel sequenti scripsit adversus Hæreses; opus omnium primum, post mortem Tatiani an. clxxiv. post editam Theodotionis versionem, cum Commodum participem imperii admisisset Marcus an. clxxv. post aliquot à Polycarpi martyrio in sede Smyrnæensi successiones, scriptum; cum jam senuisset Irenæus, annum nimirùm agens circiter lxxx. Eleuthero adhuc in vivis agente. Ann. clxxxii. ætat. lxxxv. scripsit adversus Blastum & Florinum Epistolas, Victore pontifice, hanc, ut videtur, ob causam hoc anno, Commodi iii. Eusebio in Chron. & Chronici Alexandr. conditori insignis. Blastus Asianis favet in causa Paschatis, propterea Presbyterio dejectus. Inde initia litis cum ipsis Asianis. Ann. clxxxix. ætat. xcii. Commodi x. sub Victore habita est disputatio de Paschate, cui superstes fuit Irenæus, paulò postea defunctus. Certe ipsum scriptoribus Victoris exitu antiquioribus accenset Caius ipsius Irenæi (si Actis Polycarpi fides sit habenda) discipulus, sub Zephyrino ap. Euseb. l. v. c. 28.

SÆC. II. ab An. C.

Et hactenus quidem viri eruditissimi de annis Irenæi sententia, ὡς ἐν τύπῳ descripta, remissâ pleniori tum explicatione, tum confirmatione ad ipsas Dissertationes propediem edendas. Quod verò Irenæus Martyr fuisse vulgò dicatur, id sequiorum potius sæculorum commentum censendum erit. Certe ignorasse videntur vetustiores, Tertullianus, Eusebius, Augustinus, Theodoritus: primus penè qui hunc ei titulum affingit, est auctor Quæst. & Respons. sub Justini nomine, non nisi quinti fortasse sæculi scriptor. Semel quidem Hieronymus Irenæum Martyrem vocat, Comment in Esai. c. lxiv. p. 240. sed fas erit dubitare, annon eo in loco vox *Martyris* in Textum irrepserit? Cum nusquam alibi Hieronymus ipsum Martyrem dicit, ne quidem in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, ubi de Irenæo ex professo agit.

SCRIPTA.

Adversùs Hæreses; seu *de Refutatione, & Eversione falsæ scientiæ Libri* V. in quibus de omnibus ad sua usque tempora Hæresiarchis, deque execrandis eorum dogmatibus & actis, agit; impias eorum objectiones refellit; quæstiones objectas diluit; veritatemque adversùs omnia ipsorum tela animosè propugnat. Deperditis Græcis, (nec enim refutari merentur, qui Irenæum Latinè scripsisse volunt) extat horum librorum *Latina versio*, vetusta satis, sed barbara imprimis, difficilis, & salebrosa. Recentiorem Tertulliano esse hanc Versionem, postremis verò S. Augustini temporibus antiquiorem, ac proinde exeunte sæculo iv. factam, dissertatione singulari demonstrabit doctiss. Dodwellus. Huic Versioni ortum dedisse videtur Hæresis Priscilliani, quæ veterum Gnosticorum dogmata renovavit. Habuit Marcum quendam Ægyptium præceptorem Priscillianus, quem cum Marco Marcosiorum apud Irenæum Antesignano nonnulli temerè confuderunt, in hunc forsan errorem lapsi, quasi Irenæus adversùs hunc Marcum ex professo scripserat. Dolendum planè est, originalem hujusce operis textum periisse. Ut verò damnum, aliquo saltem modo, resarciretur, perplurima ipsius Irenæi Græca nobis conservavit Epiphanius; plurima etiam Damascenus in Parallelis, quæ magno sanè Reipublicæ literariæ beneficio Græcè simul ac Latinè exhibuit P. Halloixius in Vitâ Irenæi, cap. 15. Scripsit, quæ hodie non extant, libellum *adversùs Gentes de Scientiâ, seu Disciplinâ* inscriptum; (Hieronymus * ex uno volumine duo fecit:) *Demonstrationem Apostolicæ prædicationis* ad Martianum fratrem; *Variarum Disputationum* sive διαλέξεων διαφόρων *librum*; *De Ogdoade Commentarium*, cujus fini solennem illam & utilissimam adnotationem, sive adjurationem addidit, quæ habetur ap. Euseb. l. 5. c. 20. Ὁρκίζω σε τὸν μεταγραψάμενον τὸ βιβλίον τοῦτο, κατὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ

* De Script. c. 35.

SÆC. II. An. C. ab Χριστοῦ, καὶ κατὰ τῆς ἐνδόξου παρουσίας αὐτοῦ ἧς ἔρχεται κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, ἵνα ἀντιβάλῃς ὃ μεταγράψῃ, καὶ κατορθώσῃς αὐτὸ πρὸς τὸ ἀντίγραφον τοῦτο, ὅθεν μεταγράψῃ ἐπιμελῶς, καὶ τὸν ὅρκον τοῦτον ὁμοίως μεταγράψῃς, καὶ θήσεις ἐν τῷ ἀντιγράφῳ. *Adjuro te, qui transcripseris hunc librum, per Dominum nostrum Jesum Christum, & per gloriosum ejus adventum, in quo judicaturus est vivos & mortuos; ut conferas, quod transcripseris, & diligenter emendes ad exemplar, ex quo transcripsisti: utque adjurationem istam similiter exscribas, & codici tuo inseras.* Porrò libro isto Valentinianos, cæterosque Gnosticos oppugnasse videtur Irenæus. Isti enim Hæretici putidissimam Æonum quorundam genealogiam commenti fuerant, quos in varios sexus dispertitos connubiis inter se junxerant, binos Æones connubio sociatos, Conjugationem vocantes: & ex primis quatuor Conjugationibus, sive octo prioribus Æonibus reliquos omnes originem ducere somniantes. Sed qui penitiùs ista scire velit, adeat Joh. Croium de totâ Gnosticorum Theologiâ doctissimè disserentem, *Specim. Conjectur. in loca quædam Origenis*, &c. *Epistolam* etiam scripsit ad Blastum *de Schismate*; alteramque ad Florinum *de Monarchiâ*, seu *quod Deus non sit conditor malorum*: cujus pars extat ap. Euseb. loc: cit. Commentarium in Apocalypsin, cujus meminit Hieronymus: (De Script. c. 9.) Denique *Epistolam Synodicam ad Victorem Episcopum Romanum de Paschate*, ex quâ fragmenta quædam habet Eusebius l. 5. c. 24. Quin & *Epistolas* plures ad varios Episcopos de eâdem re scripsit. De quibusdam ejus operibus ita Photius*, Εἰ καὶ ἔν τισιν αὐτῶν ἡ τῆς κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δόγματα ἀληθείας ἀκρίβεια νόθοις λογισμοῖς κιβδηλεύεται. *In aliquibus Ecclesiasticorum dogmatum accurata veritas spuriis rationibus fucari videtur.* Fatendum sanè est, etiam in iis quæ supersunt, nævos quosdam inesse; qui si defendi non possunt, merentur excusari. Ex his maximè notari meretur, qui l. 2. adv. Hær. c. 39, 40. reperitur: Christum, sc. non nisi anno ætatis quinquagesimo munus propheticum aggressum esse: quique partim ex nimio disputandi fervore adversùs Gnosticos, qui Christum expleto anno ætatis suæ tricesimo primo terris excessisse voluerunt, oriri potuit; partim ex malè intellecto S. Johannis viii. 57. loco; præsertim accedente traditione quâdam falsâ; quam à Papia magistro, aut quovis alio, eum accepisse non malè forsan credi posset. Phrases quæ apud ipsum sæpius occurrunt, duriusculæ, & dictiones incommodiores, quæ forsan interpreti satis barbaro, ut plurimum ascribi debent, notare non est opus; ipse prudens lector facile animadvertet. Stylo usus est admodùm simplici & inelaborato; Nec enim, quod de se fatetur†, verborum artificium, neque sermonis vim, nec dictionis ornamentum, nec persuadendi facultatem ostendit: utpote quæ nec didicit, nec affectavit. Adde, quòd nativam dicendi simplicitatem, Barbarorum, inter quos degebat, linguam addiscendo, plurimum corrupit. Opera ejus prodierunt per Erasmum, *Basil.* 1526, 1534, 1548. 1560. f. *Paris.* 1563, 1567. 8°. *Genevæ* (cum notis Gallasii) 1570. f. *Basil.* (curâ Grynæi unà cum var. lect.) 1571. 8°. *Paris.* 1577. 8°. *Colon. Agr.* 1595. f. Inter omnes autem editiones præstantissima est *Parisiensis* An. 1639. fol. cum fragmentis Græcis, uberrimisque Fr. Feuardentii Commentariis, qui tamen omnia ad causam pontificiam stabiliendam obtorto collo trahere solet.

* Cod. 120.

† Præfat. ad l. 1.

168. THEOPHILUS, Antiochenus, in omni sæcularis literaturæ genere eruditus: totus in variis Gentilium studiis, & per vanos superstitionum labyrinthos deerrabat; donec vi veritatis cogente, & validissimis Christianæ fidei argumentis victus, cultum Paganorum deseruit, & ad Christi castra confugit. Ad Episcopatum Antiochenum, mortuo Erote, circa an. clxviii. saltem anno sequente, promotus. Quam provinciam cum per annos xiii. summâ diligentiâ ac fide administraverat; sub Commodi Imp. initia, anno circiter clxxxi. cursum fœliciter absolvit. Scripsit ad Autolycum, amicum integerrimum, & Christianæ Religionis hostem acerrimum, *de Fide Christianorum & adversùs ejus calumniatores, libros III.* στοιχειώδη συγγράμματα, uti eos vocat Eusebius*, *institutionem fidei continentes*, typis excusos Gr. Lat. inter Orthodoxogr. *Basil.* 1555. Tom. I. ad calcem Justini M. *Paris.* 1615. 1636. Auctuar. Gr. Lat. Biblioth. Patr. cum notis Frontonis Ducæi, *Paris.* 1624. Tom. I. seorsim *Oxon.* 1684. 12°.

* L. 4. c. 24.

Extant

Extant etiam sub ejus nomine *Commentarii in Evangelia quatuor*; ex quibus multa in Commentarios suos transcripsit Hieronymus, *Lat.* Bibliothec. PP. Tom. ii. Latino cuidam Scriptori recentioris ævi, qui tamen eos ex genuinis Theophili Commentariis excerpsisse potuit, ascribendi potiùs videntur. SÆC. II. ab An. C.

Interierunt *Liber* ejus *contra Marcionem*, (quem tamen, crasso satis errore, adhuc extare scribit Joh. Conr. Danhawerus Christeid. Act. i. p. 604.) & *alter adversùs Hæresin Hermogenis*, in quo testimoniis ex S. Johannis Apocalypsi desumptis usus est. Commentarii item in Proverbia Solomonis, & in Evangelium (iidem forsan, ex quibus excerpti sunt Commentarii breves prædicti) qui mihi, inquit Hieronymus †, cum superiorum voluminum elegantiâ & phrasi non videntur congruere. Fragmentum ex Commentariis in Evangelium idem exhibet in Epist. ad Algasiam. Quæst. vi. ubi & Theophilum Evangelistarum quatuor in unum opus dicta compegisse ait. Alia denique κατηχητικὰ βιβλία, quibus Elementa fidei tradebantur, teste Eusebio *.

† De Script. c. 25.

* Loc. cit.

MELITO, Asianus, Vir pietate non minùs quam doctrinâ clarus. Vitam duxit cœlibem, & planè cœlestem; unde Eunuchum eum vocat Polycrates Ephesius *, additque illum ἐν ἁγίῳ πνεύματι πάντα πολιτευσάμενον, *spiritu sancto afflatum cuncta gessisse*: eumque à plerisque Christianorum Prophetam habitum esse testatur Tertullianus †. Tandem Sardibus Episcopus datus est, ibique demum sepultus, περιμένων τὴν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἐπισκοπὴν, ait Polycrates, *Domini de cœlis visitationem, in quâ resurrecturus est, exspectans*. Elegans ejus & declamatorium ingenium laudavit Tertullianus *. An. clxx. grassante persecutione sub M. Antonino, impudentissimisque delatoribus, qui ex imperialibus edictis occasionem captârant, Christianos affligentibus, Melito pro iis libellum Imperatori Apologeticum nuncupavit; ex quo quædam de Christianis, eorumque delatoribus habentur apud Eusebium l. 4. c. 26. Multa etiam alia scripsit, quæ injuriâ temporis interciderunt. Quorum tamen indiculum Eusebius & Hieronymus hunc in modum nobis tradiderunt. 170.

* Ap. Euseb. l. 5. c. 24.

† Ap. Hieron. de Script. c. 24.

* Loc. cit.

Apologeticus, de quo supra. *De Paschate* libri ii. ex occasione controversiæ de die Paschatis celebrandâ nati: quorum etiam Clemens Alex. in Opere suo Paschali mentionem fecit. *De rectâ vivendi ratione, & de Prophetis, liber* unus. *De Ecclesiâ. De die Dominicâ. De Naturâ Hominis. De Creatione. De Obedientiâ sensuum fidei præstandâ. De Animâ, Corpore, & Mente. De Lavacro. De Veritate.* Περὶ πίστεως, *De Fide* (quidam Codices legunt Περὶ κτίσεως, *de Creatione*) *& Generatione Christi*, respectu proculdubiò habito ad illud, Proverb. viii. 22. Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ. *De Prophetiâ. De Hospitalitate. Liber* Clavis *Dictus. De Diabolo. De Johannis Apocalypsi.* Περὶ ἐνσωμάτου Θεοῦ, *De Deo* (non corporeo, sed) *corporato*, seu *corpore induto*, ut olim Ruffinus reddidit. *Excerptorum ex libris Vet. Testamenti* libri vi. Ex his ἐκλογῶν, seu potiùs præfatio erat *Epistola* illa ad Onesimum fratrem, Catalogum librorum V. Testamenti continens, quæ integra extat ap. Euseb. loc. cit. In hoc Catalogo observare licet, deesse *Estheris* librum (quod & in Athanasii, Gr. Nazianzeni, & Leontii Catalogis videre est) forsan uti non malè arbitratur Sixtus Senensis *, quia tunc temporis tanquam indubitatæ fidei receptus non fuerit, Additamentis calci appositis, libri reliqui fidei litem moventibus: quin & *Nehemiæ* librum desiderari, sub *Ezræ* nomine olim comprehensum, cujus libro Appendicis vice inservivit: Librum denique *Sapientiæ* in eo recitari, quod non de libro Apocrypho ejusce tituli intelligendum est, sed de *Proverbiis Solomonis*, quæ sub eo nomine ab Hegesippo, Irenæo, omnibusque antiquis, teste Eusebio †, citari sunt solita. Quod magis etiamnum patet ex verâ loci istius lectione (viz. Σολομῶντος παροιμίαι, ἣ καὶ σοφία) ex Nicephoro, & MSS. Cod. à Valesio restitutâ. Periodum ex quodam Melitonis libro laudat Autor Chronici Alexandrini ad An. vi. M. Aurelii, & L. Veri, quâ non stipites ac lapides à Christianis, sed verum ac æternum Deum adorari prædicat Melito. Pauca etiam Fragmenta habes in Catenâ Græcâ in Genesin, cap. xxii.

* Biblioth. Sacr. l. 1. p. 5.

† L. 4. c. 22.

Extat sub ejus nomine Liber *De Transitu B. Virginis* (sed ab omnibus pro spurio

SÆC. II. ab An. C. ſpurio habitus etiam à Baronio an. xlviii. & clxxii. Sixto Senenſi, Braſichallano, Poſſevino, Bellarmino, Labbeo, &c.) Lat. in Biblioth. PP. Tom. ii. Primus quod ſciam ſub Melitonis nomine citavit Beda (Retractat. in Acta cap. viii. & xiii.) qui nonnulla in eo S. Scripturæ veritati repugnantia notat; quæ propterea in Editionibus nonnullis omittuntur.

170. CL. APOLLINARIS, Hierapolitanus, eodem tempore claruit; Eccleſiæ Hierapolitanorum in Phrygiâ Epiſcopus conſtitutus. Flagrante eâdem perſecutione, *Libellum Apologeticum* pro fidei noſtræ defenſione M. Aurelio Imp. obtulit: enaſcenti etiam in Phrygiâ, an. circiter clxxi. Montani Hæreſi viriliter ſe oppoſuit, eamque miſſis ubique literis circularibus condemnavit. De Mortis modo vel tempore nil liquet. De eo ita Theodoritus *, ἀνὴρ ἀξιέπαινος, καὶ πρὸς τῇ γνώσει τῶν θείων καὶ τὴν ἔξωθεν παιδείαν προσειληφώς, *Vir laude dignus, & qui præter divinarum rerum cognitionem, externa quoque diſciplina excultus fuit.* In eundem modum Photius †, ἀξιόλογος δ' ὁ ἀνήρ, καὶ φράσει ἀξιολόγῳ κεχρημένος, *Vir ſane præſtans, & ſtylo præſtanti uſus.* E multis, quos ſcripſit, libris, iiſque jam deperditis hi ſolummodò tituli ad nos pervenerunt. *Oratio pro fide Chriſtianorum ad Imperatorem. Adverſùs Gentiles libri* V. *De Veritate libri* II. *Contra Judæos libri* II. *Liber de Pietate*, teſte Photio. *Adverſùs Hæreſin Cataphrygum* (de quo libro vid. infra in Aſterio Urbano.) Scripſit item *literas* (niſi idem fuiſſe opus quis exiſtimaverit) *ſuper condemnatione Montani*, ejuſque novæ Prophetiæ; quarum meminit Serapion Antiochenus ap. Euſeb. l. 5. c. 19.

* Hæret. Fab. l. 3. c. 2.

† Cod. 14.

170. DIONYSIUS, Vir propter doctrinæ pietatem, vitæ ſanctimoniam, morum gravitatem, ſermonum eloquentiam, inter ſui ſæculi præſules celebratiſſimus, Corinthiorum Eccleſiæ epiſcopatum geſſit, claruitque circa an. clxx. nec ſuæ tantummodò Eccleſiæ commodis proſpexit, ſed & communi omnium ferè aliarum urbium ac Provinciarum utilitati, miſſis ubique Catholicis epiſtolis, inſervivit. Obiit Martyr, teſte Græcorum Menæo, gladio percuſſus, Novembris xxix. idque forſan circa an. clxxviii. Scripſit *Epiſtolas* plures, quarum nulla hodie extat: earum tamen indicem texuit Euſebius *, ac poſt eum Hieronymus †. *Ad Lacedæmonios* unam, quæ rectæ fidei inſtitutionem, & ad pacem, concordiamque argumenta, continebat. Alteram *ad Athenienſes*, quâ eos ad fidei puritatem, & ad vitam evangelicam excitavit. Tertiam *ad Nicomedienſes*, adverſùs Marcionis Hæreſim, ut veritatis regulæ firmiter adhæreſcerent. Quarta erat *ad Gortynenſium, cæteraſque Cretæ Eccleſias*, tum eorum, tum præcipuè Philippi ipſorum Epiſcopi laudes deprædicans, monenſque ut ab Hæreticorum fraude ac verſutiâ ſibi caverent. Quinta *ad Amaſtrianos*, & ad reliquas Ponti Eccleſias, agebat de variis Scripturæ locis, de Nuptiis, & Caſtitate, deque Pœnitentibus, qui in grave quodvis delictum, ſeu Hæreticam pravitatem lapſi eſſent, benignè recipiendis. Sexta *ad Gnoſſianos*, in quâ Pinytum eorum Epiſcopum monuit, ne grave caſtitatis onus fratrum cervicibus tanquam neceſſarium imponeret, ſed ejus, quæ in pleriſque ineſt, infirmitatis rationem haberet. Septima *ad Romanos*, Soteri Epiſcopo eorum nuncupata, in quâ de ſummâ Eccleſiæ Romanæ munificentiâ, de ſuppetiis, exulibus, egenis, damnatis, & omnibus ubicunque Eccleſiis liberaliter ſublevatis, deque Clementis Romani Epiſtolâ ſuo tempore in Eccleſiâ Corinthiacâ legi ſolitâ, egit. Ex hâc Epiſtolâ quædam de Petri & Pauli in urbem Romam profectu citat Euſebius l. 2. c. 25. item alia de Eccleſiæ Romanæ moribus & inſtitutis, l. 4. c. 23. Aliam denique ſcripſit *ad Chryſophoram* ſororem fideliſſimam, cui ſpiritale pabulum ſubminiſtravit. Addam ſolùm, de quo conqueſtus eſt ipſe Dionyſius, ſe adhuc in vivis agente, Hæreticos quoſdam Epiſtolas ſuas corrupiſſe, quædam ex illis expungentes, quædam adjicientes, οἷς, inquit, τὸ οὐαὶ κεῖται, *quos manet ferale illud*, væ vobis.

* L. 4. c. 23.

† De Script. c. 27.

HEGE-

SÆC. II. ab An. C.

HEGESIPPUS, origine, ut videtur, Judæus, ad fidem Christi postea conversus est. Steph. Gobaro apud Photium *, *ἀρχαῖός τε ἀνὴρ καὶ ἀποστολικός*, seu ut habet Eusebius †, *ἐπὶ τῆς πρώτης τῶν ἀποστόλων γενόμενος διαδοχῆς*, quod Hieronymus ‖ ita reddit, *vicinus Apostolicorum temporum*. Natus quippe sub initia secundi sæculi, Romam instituto itinere, in variis, quas peregrinatus est, Provinciis cum viris Apostolicis doctrinâ & pietate celeberrimis sermones habuit, & ex iis Ecclesiarum origines, fideique incrementa curiosè pervestigavit. Romæ demum cum Aniceto Pontifice, populari suo, familiariter vixit, ibique ferè per decennium mansit, ab anno circiter clxx. usque ad Commodi principatum, quo imperante in vivis esse desiit: quod testatur Chronicon Alexandrinum ad an. Commodi 1. Primus erat, qui Historiam Ecclesiasticam condere aggressus est. Scripsit enim *ὑπομνήματα τῶν ἐκκλησιαστικῶν πράξεων*, seu *Commentariorum Actorum Ecclesiasticorum libros* V. sermone quidem simplici, inquit Hieronymus *, ut quorum vitam sectabatur, dicendi quoque exprimeret characterem. Magno sanè Ecclesiæ damno hi Commentarii perierunt: nec ex iis aliquid superest, præter fragmenta quædam illustria, quæ nobis conservavit Eusebius: Nempe, *Historiam Martyrii Jacobi*, Fratris Domini, l. 2. c. 23. *De persecutione propinquorum Servatoris nostri*, l. 3. c. 20. *De Simeonis Cleopæ filii martyrio, & Ecclesiæ Hierosolymitanæ isto tempore statu*, l. 3. c. 32. *De ætate suâ*, l. 4. c. 8. *De Profectione ad Urbem Romam, & Sectis Judaicis*, l. 4. c. 22. Fragmentum item breviusculum ex ejusdem Commentariorum libro quinto exhibet Steph. Gobarus ap. Phot. Cod. 232. Quæ utut sitim nostram explere non poterunt, possunt saltem lenire.

170.
* Cod. 232.
† L. 2. c. 23.
‖ De Script. c. 22.
* Loc. cit.

De *ὑποβολιμαίῳ* Hegesippo, vid. S. Ambrosium in Sæc. iv.

PINYTUS, Vir eloquentissimus, Cnossi urbis in Cretâ antiquissimæ Episcopus, claruit, Hegesippi æqualis, an. clxxii. rigidioris disciplinæ observantissimus. Unicam ejus *Epistolam*, sed valdè elegantem (quæ temporis injuriâ interiit) memorat Eusebius †; quâ commonitoriæ Dionysii epistolæ de non imponendo castitatis jugo respondit, Dionysium quidem impensè laudans, simulque hortans, ut solidiorem cibum tandem impertiat, & transmissis iterum perfectioris doctrinæ literis plebem sibi commissam alere vellet, ne fortè lacteis sermonibus perpetuò enutriti homines, in infantili quâdam disciplinâ paulatim consenescant. Ex quibus infert Eusebius, in hâc Epistolâ & rectam Pinyti fidem, & solicitudinem de profectu plebis ipsi commissæ, eloquentiam quoque, & peritiam rerum divinarum, veluti tabellâ quâdam pictâ egregiè commonstrari.

172.
† L. 4. c. 23.

PHILIPPUS, & ipse eâdem ætate, an. scilicet clxxii. Cretensis Episcopus, Ecclesiæ Gortynensium Antistes, cujus laudes in suis ad Gortynenses literis magnoperè prædicavit Dionysius Corinthius: eò quòd ejus curâ Ecclesia Gortynensis egregiam laudem fortitudinis, & generosi animi communi omnium testimonio retulisset. Nihil de illo ampliùs tradiderunt Veteres, nisi quod luculentissimum *adversùs Marcionem librum* composuit, qui ad nos non pervenit.

172.
Vid. Euseb. l. 4. c 25.

MONTANUS, ex Ardaban Mysiæ vico, Phrygiæ contermino, oriundus (unde Sectatores ejus Phryges & Cataphryges dicti sunt.) Circa an. clxxii. (ex Eusebii * calculo) novam Sectam condidit; & Prophetiæ donum sibi divinitùs concessum jactitans, Paracletum à Deo missum semet appellavit; adscitisque sibi duabus profligatissimis mulierculis, Priscillâ & Maximillâ, quas Spiritûs S. dono summum prophetici muneris apicem assecutas prædicavit, & in se Deum Patrem, in Prophetissis suis Spiritum S. inhabitare gloriatus, eo prætextu varios in vulgus errores spargebat. Errorum quos fovebant hi Cataphryges, summam, antiqui Scriptoris sub Prædestinati nomine à Sirmondo editi, verbis hic tradam, cap. 26. "Hi itaque adventum "Spiritûs Sancti à Domino promissum in se potius, quam in Apostolis, fu-
"isse

172.
* In Chron. ad an. 172.

"isse asserunt redditum. Secundas nuptias pro fornicationibus habent: & ideo "dicunt eas permisisse Apostolum Paulum, quia ex parte sciebat, & ex parte "prophetabat. Nondum enim venerat quod perfectum est. Hoc autem "perfectum in Montanum, & in ejus prophetissas, quas supra diximus, ve-"nisse delirant. Delectâ quasi in Hæreseos Metropolim, Pepuzâ Phrygiæ vico, ad hanc omnes tanquam ad novam Hierosolymam, salutis studiosos convenire voluit; unà cum prophetissis suis crebra vaticinia obscuris & ænigmaticis dictionibus involuta effudit. Exstaticis semper motibus correpti, & extra se planè positis similes, vaticinati sunt, & inter alia deliria, nullum post se Prophetam oriturum docuerunt. Ipsi interim lucro inhiantes, corrasis undique vasibus argenteis, pecuniâ, & pretiosis vestibus, credulam plebem emunxerunt. Martyres è sectâ suâ prodeuntes assiduò crepabant; quos tamen aut nullos esse, aut ob commissa scelera morte meritâ multatos fuisse, constanter affirmârunt Catholici. Ipse Montanus, ac Maximilla laqueo tandem sibimet-ipsis gulam fregisse dicuntur. Rigidioris disciplinæ, ac severioris pietatis observantissimi videri voluerunt; atque ideò nuptiis, & usu quorundam ciborum interdixerunt: matrimonii discidia docuerunt, & inter orandum, ut animi tristitiem, & affectatam quandam sanctitatem præ se ferrent, indicem manûs digitum naso imposuerunt, inde *Tascodrugitæ* cognominati: quòd illorum linguâ τασκὸς Paxillum, δρῦγγος verò nasum significet. Detestando ritu in mysteriis eorum die quodam festo celebrandis usi feruntur: infantulum enim acubus æreis toto corpore pungentes, exceptum sanguinem sacrificiis suis adhibuerunt. Cætera Catholicam ferè doctrinam amplexi sunt. Scripsit suo & prophetissarum suarum nomine *Libros Propheticos*; ex quibus Fragmenta breviuscula habentur apud Epiphanium, loc. cit.

Vid. Euseb. l. 5. c. 16, 17, 18, 19. & Epiphan. Hæres. 48.

172. THEMISON, illustris Montani assecla, eodem, quo Montanus, tempore claruit, aut paulò post. Primò Catholicæ fidei addictus, ob cujus professionem vincula aliquamdiu pertulit, quibus deinde ope magnæ pecuniæ à Christianis corrogatæ semet exemit, & turpissimi facti horrore à Catholicis odio habitus, ad Montani castra transfugit, cujus Sectam Confessoris & Martyris titulo fretus, strenuè propugnavit, adeò ut Catholicos piissimos, Zoticum Comanensem & Julianum Apamenum Episcopos, Dæmonium quo Maximillam agitari credebant, coarguere volentes, authoritate nominis sui inhibuerit, Euseb. Hist. Eccl. V. 18. & Apostoli ad instar conscriptâ *Epistolâ Catholicâ*, ad recipiendam Montani prophetiam Ecclesias omnes hortari ausus sit; atque eos qui fideliores ipso extiterant, instituere aggressus, in Dominum, in Apostolos, & sacrosanctam Ecclesiam impiè locutus est. Non extat.

172. TATIANUS, genere Syrus, professione Sophista, cultu Gentilis, dein Christianus, Justini M. discipulus factus erat; quem Romam usque comitatus, Crescentis ibi odium, atque inimicitias expertus est. Post mortem Præceptoris, tanquam cœcus duce destitutus, in præcipitia se dedit. Inflatus enim arrogantiâ, & eloquentiæ tumore, novam quandam Hæresin condidit, damnans matrimonium veluti corruptionem, ac stuprum, immò τὸν γάμον τοῦ διαβόλου, inducens adhuc à vino & animatis abstinentiam, aquâ solummodò etiam in sacris mysteriis adhibitâ: unde Sectatores ejus *Encratitæ*, & *Hydroparastatæ* dicebantur. Negavit præterea Adamo Salutem, & cum Valentino Æones quosdam invisibiles commentus est. Denique in *libro adversùs Gentiles* scribit animas humanas naturâ suâ mortales esse, beneficio verò divino immortales factas; ita tamen ut impiorum animæ cum corpore intereant, & cum eo iterum resurgant æternis pœnis plectendæ. Reversus in Orientem, Scholam primò aperuit in Mesopotamiâ, circa an. clxxii. M. Aurelii Antonini xii. (malè habet Epiphanius Antonini Pii.) Præcipuè verò Antiochiæ ad Daphnen, in Ciliciâ etiam, & Pisidiâ prædicavit. De Morte ejus nihil constat. Scripsit πολύ τι πλῆθος τῶν συγγραμμάτων, inquit Eusebius*, *infinita volumina*, uti

Vid. Irenæi, l. 1. c. 31. Euseb. l. 4. c. 29. Epiphan. Hæres. 46. Theod. Hæret. Fab. l. 1. c. 20.

* Loc. cit.

uti Hieronymus †: in quibus familiam ducit, omnium quos scripsit, κάλλιστός τε, SÆC. II. ab
καὶ ὠφελιμώτατος, *elegantissimus simul ac utilissimus*, insignis ille *adversùs Gentiles* An. C.
Liber; in quo repetitis ævi prioris temporibus, Mosen, cæterosque Prophe- † De Script.
tas omnibus, qui apud Græcos celeberrimi exstiterunt, vetustiores fuisse; c. 29.
Græcosque ipsos omnia penè sua, quibus gloriantur, studia à Barbaris acce-
pisse convincit. Extat hæc *Oratio*, Gr. Lat. inter Orthodoxogr. *Basil.* 1551.
1555. Auctuar. Bibliothec. PP. *Paris.* 1624. adcalcem Justini Operum,
Paris. 1615. 1636. prodiit etiam *Paris.* 1618. f. Ut Editiones Latinas mit-
tam. *Catenam* insuper, sive *Harmoniam Evangeliorum* Eusebio *, & Theodo- * Loc. cit.
rito memoratam contexuit, quam Διὰ τεσσάρων, seu Evangelium ex quatuor
Evangeliis compositum nominavit: amputatis ex eo genealogiis, & aliis om-
nibus, quæ Dominum ex semine Davidis secundùm carnem natum osten-
dunt: eoque tanquam libro compendiario, fraude non animadversâ, usos
esse non modò ejus Sectatores, verùm & eos qui Apostolica dogmata seque-
bantur, testis est Theodoritus. Quin & erant, qui hunc librum *Evangelium*
secundùm Hebræos vocabant, quod ex Epiphanio * liquet. Latinè extat hæc * Loc. cit.
Harmonia Evangelica, Orthodoxogr. Tom. I. & Bibliothec. Patr. Tom. ii.
Ammonio Alexandrino perperàm ascripta, uti & Ammonii *Harmonia* Tatia-
no malè inscribitur. Quod ex Victoris Capuani Ammonianæ Harmoniæ
interpretis errore primò ortum videtur, & facillimè agnoscitur ex Harmoniæ
Tatiani notis in Theodorito & Eusebio repertis, quæ Harmoniæ Ammonio
inscriptæ ad amussim conveniunt, & vicissim: (sed de hâc re vide plura in Am-
monio) licèt eam ab Interprete Latino, viro sane non ineleganti multum mu-
tatam fuisse lubens concesserim. Scripsit item librum *de Perfectione secundùm*
Servatorem, quo matrimonium damnavit, & illicitum esse probare contendit.
Fragmentum quoddam inde citat ac refellit Clemens Alex. Strom. l. 3. p.
460. *Problematum* etiam *librum* à Tatiano conscriptum memorat Rhodon ap.
Euseb. l. 5. c. 13. *Chronicon* etiam ei affingit Ruffinus: Verùm errorem istum Hist. Eccl. l. 6
ex malè intellectis Eusebii (l. 6. c. 13.) verbis ortum esse constat. Ex reli- c. 11.
quis operibus ne Tituli quidem ad nos pervenerunt. Unicum adhuc de eo
referam, quod ex nonnullorum traditione habet Eusebius *, ausum illum esse * L. 4. c. 29.
dicta Pauli Apostoli elegantioribus verbis exprimere, utpote qui compositio-
nem verborum illius corrigere studeret.

BARDESANES, Syrus, Edessæ in Mesopotamiâ natus, claruit præ-
cipuè circa annum clxxii. Vir Græcè & Syriacè doctus, sermone disertissi- 172.
mus, & in disputando acerrimus, ἐπ' ἄκρον δὲ τῆς Χαλδαϊκῆς ἐπιστήμης ἐληλακώς, in-
quit Eusebius †, *summam Chaldaicæ doctinæ perfectionem adeptus.* Augaro Edes- † Præpar. E-
senorum principi, viro sanctissimo inprimis familiaris fuit, junctisque cum eo vangel. l. 6. c.
studiis, fidem Christianam fortiter asseruit, quam vitâ, scriptis, & disputatio- 9. p. 273.
nibus propugnavit. Id cùm jam per multos annos præstitisset, in errores Va-
lentini (è cujus quidem Scholâ prodierat) dilapsus est. Quem proinde Epi-
phanius * comparat pulcherrimæ navi, benéque onustæ, quæ juxta ripas por- * Hæres. 56.
tûs tracta, totum mercimonium perdit, aliisque qui navim conscenderant,
mortem infert. Extremum autem hæreseos istius virus non hausit: Legis e-
nim ac Prophetarum libros, adeoque integrum Vetus ac Novum Testamen-
tum agnovit: mortuorum licèt resurrectionem præfractiùs, quàm ipse Va-
lentinus negaverit. Certe ex † Marino constat Bardesianistas in tribus præ- † Ap. Orig.
cipuè ab Ecclesiâ Catholicâ abiisse; asserentes 1. Præter Deum alium esse Dial. contra
ἀρχὴν seu ῥίζαν, Diabolum nempe, quem αὐτοφυῆ καὶ αὐτογέννητον esse affirmabant, Marcion.
omnis mali fontem & Autorem. 2. Christum non ex Muliere esse natum, sed Sect. 3.
carnem Cœlo detulisse. 3. Corpus non esse resurrecturum. Ex Eusebio † † L. 4. c. 30.
tamen constat Bardesanem postea doctrinam Valentinianam improbâsse; &
cùm pleraque ejus dogmata fictas esse fabulas convicisset; ipse quidem sibi
visus est ad rectiorem sententiam transivisse, ita tamen, ut vetusti, atque in-
oliti erroris sordes non penitùs excusserit. Scripsit patriâ linguâ, viz. Syria-
câ, *dialogos* quamplurimos, cum infinitis aliis opusculis, & in his contra *Mar-*
cionem, atque omnes ferè Hæreticos, qui ætate ejus pullulaverant, multaque
volu-

 volumina ex occasione persecutionis tunc temporis grassatæ composita; quæ Discipuli illius (quos plurimos habuit) ex Syriaco sermone in Græcum transtulerunt. Inter ea præcipuè eminebat *Dialogus* ille sanè luculentissimus *De Fato*, quem Antonino inscripsit. An verò M. Antoninum Imp. Eusebius intelligat, (quod Hieronymo videtur) an potiùs aliquem ex ipsius Bardesanis amicis, non satis constat. Prior tamen sententia verisimilior videbitur illi, quisquis perpenderit, quæ Epiphanius † tradit de Apollonio Antonini amico Bardesanem admonente, ut seipsum Christianum esse negaret. Cui viriliter, & ad confessionem usque se opposuit Bardesanes, mortem se non formidare dicens, utpote quæ necessariò futura sit, etiamsi Imperatori non contradiceret. Eundem proculdubio *dialogum* intelligit Epiphanius †, quando ait eum, dum in Abidam Astronomum contra Fatum disseruit, multa collegisse. Ex hoc *dialogo* amplum satis Fragmentum hodie extat apud Eusebium, Præpar. Evangel. l. 6. c. 10. cujus pars maxima totidem verbis habetur *Recognitionum Clementinarum* libro nono: adeò ut quis ab altero sua acceperit, incertum sit. Quin & fortè non sine ratione suspicari possumus, ipsum Bardesanem harum *Recognitionum* auctorem fuisse, uti supra in Clemente annotavimus. Librum *de Indorum Gymnosophistis* à Bardesane Babylonio conscriptum refert, & ex eo Fragmentum exhibet Porphyrius de Abstinentiâ l. 4. c. 17. cujus auctorem eundem cum nostro Bardesane fuisse veri non adeò dissimile est: præsertim cùm Porphyrius eum hâc notâ insigniat, *ὁ ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν γεγονώς, qui parentum nostrorum temporibus fuit.* N. E.

† Loc. cit.

† Ibid.

174. **JULIUS CASSIANUS**, Valentini discipulus, claruisse videtur circa an. clxxiv. *Docetarum* hæresin condidit: docens Christum non nisi phantasticum assumpsisse corpus: quin & in re matrimonii ac continentiæ paria cum Tatiano sensit. Plura de eo non liquent. Scripsit *Exegeticum libros* aliquot, (ex quorum primo quædam habet Clemens Alex. Strom. l. 1. p. 320.) & librum *περὶ ἐγκρατείας, ἢ περὶ εὐνουχίας*, ex quo multa adducit idem Strom. l. 3. p. 465, 466.

Clem. Alex. Strom. l. 3.

175. **THEODOTION**, gente Ponticus, (Ephesium vocat Irenæus † forsan quia ibi habitavit.) Claruit (ut nos docet Epiphanius *, qui tamen immani Metachronismo eum Symmacho posteriorem facit) sub secundo Commodo, i. e. M. Aurelii Veri filio, qui imperium iniit anno clxxx. Verùm notandum est, jam anno clxxv. Marcum imperatorem Commodum in imperii consortium admisisse, adeoque Theodotionem pluribus antea annis inclarescere potuisse, ad minimum anno clxxv. Christianam fidem professus, Marcionis Pontici, popularis sui, qui quædam Ebionis dogmata suis miscuerat, Sectæ se dedit: unde & *Ebionita* aliquando appellatur. Tandem & isti Hæresi infensus, religionem Christianam penitùs deseruit, & detracto præputio ad Judæos defecit. Ab iis literas Hebræas edoctus, *Vetus Testamentum* Græcè transtulit, LXX. Interpretes præcipuè secutus; à quibus ait Hieronymus *, *simplicitate sermonis non discordat.* Hanc ob causam cæteris prælatus est; adeò ut Origenes, cum Hexapla sua conderet, quæ in LXX. ex Hebræo deerant, ex Theodotione supplenda censeret, asteriscis notata. Quin & totam Danielis Prophetiam non ex LXX, sed ex Theodotionis versione & olim & hodie legit Ecclesia. Unde & in vetustissimo Prophetarum exemplari, cujus meminit Cl. Usserius *, hunc titulum præfixum habuit Danielis liber: Δανιὴλ κατὰ Θεοδοτίωνα. *Hanc Translationem*, quæ in Hexaplis Origenianis quartum locum occupavit, edidisse dicitur Theodotion circa an. clxxxii. vel ut habet Chron. Alex. an. clxxxvi. Commodi vi. Certè antequam libros adversùs Hæreses scripserit Irenæus, qui tamen Eleuthero pontificem agente scripti sunt. Verùm cum scripserit Irenæus an. clxxvi. vel clxxvii. ut supra in Irenæo notavimus, necesse est, Theodotionem ante illud tempus versionem suam non modò adornasse, sed & edidisse. Paucula, quæ supersunt, fragmenta, apud Nobilium, Drusium, & in Londinensi LXX. editione anni 1653. 8°. & Bibl. Waltonens. Tom. vi. exhibentur.

† Adv. Hær. l. 3. c. 24.
* De Mens. & Pond. num. 17.
* Comm. in Eccles. cap. 2. tom. 7.
* Syntagm. de 70. Interpr. c. 6. p. 58.

MU-

SÆC. II. ab An. C. 176.

MUSANUS, non ignobilis hujus ævi Scriptor, floruit sub M. Aurelio, & L. Vero, circa an. clxxvi. quem iis accenset Eusebius *, quorum libri sinceram Apostolicæ traditionis, ac veræ fidei doctrinam continentes, ad sua tempora pervenerunt. Scripsit *Librum* elegantissimum *ad fratres quosdam qui ad Encratitarum Hæresin desciverant*, N. E.

* L. 4. c. 21. & 28.

MODESTUS etiam eodem tempore claruit, anno nempe clxxvi. Scripsit *insigne adversùs Marcionem volumen*; in quo, teste Eusebio *, præ cæteris egregiè errores illius, ac dolos detegens, omnibus spectandos exhibuit. Monet Hieronymus †, alia quoque sub ejus nomine circumferri opuscula, sed ab eruditis, quasi pseudepigrapha repudiari. N.E. 176.

* L. 4. c. 25.
† De Script. c. 32.

ATHENAGORAS, nobilis Philosophus Atheniensis, non minùs Christianâ, quàm Gentilium Theologiâ, ac Scientiâ, celebris. Claruit circa an. clxxvii. Altum de eo silentium est apud Eusebium, & Hieronymum: nec ex Veteribus quisquam ejus meminit præter Methodium Patarensem, in cujus Excerptis è libro De Resurrectione Mortuorum, quæ apud Epiphan. Hæres. lxiv. & Photium, Cod. ccxxxiv. habentur, adducitur locus ex Athenagora, qui in Legatione ejus pro Christianis, p. 27. totidem verbis hodie reperitur. Bina post se reliquit opuscula; quæ & hodie extant: *Apologiam*, seu *Legationem pro Christianis*, M. Aurelio Antonino, & L. Aurelio Commodo, Impp. Armeniacis, Sarmaticis, & quod maximum est, inquit, Philosophis, oblatum, (anno clxviii. uti contendit Cl. Dodwellus *) in quâ petit, ut Christiani, non minùs æquo jure, quàm alii rei, apud tribunalia fruantur; deinde illos à flagitiis iis impingi solitis vindicat: postremò veteris Ecclesiæ more, Imperatoribus fausta omnia, ac fœlicia ex animo precatur. Alter libellus est *De Resurrectione Mortuorum*; in quo etiam Christianæ veritatis caussam adversùs infideles agit. Primus hos libros Gr. & Lat. in lucem protractos edidit Sim. Grynæus inter Orthodoxogr. *Basil.* 1551. prodiit etiam *Libellus de Resurrect.* (Gr. Lat. *Paris.* 1541.) inter eadem Gr. Lat. *Basil.* 1555. Uterque Gr. Lat. *Paris.* 1557. Gr. *Lugd. Bat.* 1558. *Colon.* 1567. Gr. Lat. ad calcem Justini, *Paris.* 1615. 1636. f. Auctuar. Bibliothec. PP. *Paris.* 1624. Seorsim, *Oxon.* 1682. 12°. Apologeticus, *Paris.* 1577. 8°. *Lipsiæ*, 1684. 8°. cum variorum notis. Libros XII. περὶ τῶν εἰς ἑαυτὸν, quos in Bibliothecâ Gesnerianâ latuisse volunt, sed non esse Athenagoræ, sed M. Antonini Imperatoris, vel solus titulus ostendit. 177.

* Dissert. Cypr. xi. §. 37, 38.

Extant sub Athenagoræ nomine *Amatoria*, seu *de vero & perfecto Amore*: Opus historicum, ex eorum librorum genere, quos Romanenses hodiè vocant. Librum (ni fallor) ex Oriente olim allatum Gallicè vertit, & ad Dominum de Lamané Cardinalis de Armaigniaco Secretarium, an. 1569. misit Martinus Fumeius, Dominus de Genillè. Tandem inter schedas suas repertum, an. 1612. edidit Bernardus de *San-Jorry*. Græca ubinam jam delitescant, mihi plane incompertum est. Versionem Gallicam vidi in instructissima Cl. Is. Vossii bibliotheca, & quia in paucorum manibus liber versatur, integrum titulum hîc apponere non gravabor.

Du Vray & parfait Amour; escrit en Grec par Athenagoras Philosophe Athenien: contenant les Amours honestes de Theogone & de Charide, de Pherecides & de Melangenie. A Paris chez Daniel Guillemot demearant rüe des Cordiers demiere les Jacobins, M. DC. XII.

An genuinum sit Philosophi nostri opus non immeritò dubitari potest. Suspicari quis possit, scriptum ab eo esse ante susceptam fidem Christianam. Quod si ita sit, non pauca à recentiori manu accessisse, cuivis inspicienti facile constabit. Post hæc scripta, & jamjam Prælo mittenda, incidit in manus meas Cl. Huetii de Origine fabularum Romanensium Diatriba, è Gallico non ita pridem Latinè versa, in quâ de hoc opere ejusque Autore prolixè disserit, omnia miro ingenii acumine expendit, volvit, revolvit, objicit, obje-

 ctiones

SÆC. II. ab An. C. ctiones proprias solvit, fatetur etsi Græcum Exemplar non viderit, tamen ex interpretationis lectione, asseverare, se non dubitare, Fumeium id operis Athenagoræ, Apologiæ Autori, non sine ratione aliqua probabili ascripsisse; nihilominus Athenagoræ nostro abjudicat; quin & eò usque devenit, ut levissimâ quidem conjecturâ ductus suspicetur Philandrum Vitruvii Commentatorem, hominem undequaque doctissimum & Cardinali Armeniaco percharum, quo suas opiniones aliqua antiquitatis autoritate fulciret, & Cardinali arti Architectonicæ impensè dedito speciosius commendaret, opus istud in quo tot Architectonicæ peritiæ vestigia exhibentur, ex proprio cerebro confinxisse, atque ita Lamanæo Protonotario, & interpreti Fumeio fucum fecisse; quod quidem emunctæ naris viris ægre unquam persuadebit vir eruditissimus. Interim ipsum librum miris effert laudibus; Quidquid sit, inquit, illud certè opus acutè, & solerter inventum est, artificiosè deductum eximiis sententiis, & præclaris Ethicæ præceptis illuminatum, magna jucundissimarum Imaginum sapientissimè dispositarum varietate condecoratum, ibi sunt verisimiles eventus, è re ducta episodia, distincta dicendi genera, honestas ubique religiosius observata, nihil hic humile, nihil accersitum, nihil quod Sophistarum puerilitatem redoleat.

177. HERMIAS, Philosophus Christianus, cujus neque patriam, ætatem, genus, nec vitæ institutum, ullâ sedulitate indagare potui: ideò hîc locum habet, quia cum cæteris hujus sæculi Apologistis, & forsan non immeritò, conjungi solet. Scripsit διασυρμὸν τῶν ἔξω φιλοσόφων, seu *Gentilium Philosophorum irrisionem*: in quâ dissentientes Philosophorum sententias, *De Deo*, *De Animâ*, &c. inter se committit, atque salsè & eleganter ludibrio exponit. Extat, Gr. & Lat. cum Cydonio, *Basil.* 1552. ad calcem Justini, *Paris.* 1615. 1636. & in Auctuar. Bibliothec. PP. *Paris.* 1624. Tom. i. Bigneus equidem, aliique Bibliothecæ PP. Editores quarti sæculi scriptoribus annumerarunt, nullâ tamen authoritate freti.

MARTYRES Lugdunenses, circa an. clxxvi. grassante persecutio-
177. ne (de quâ infra) dùm in vinculis adhuc essent, varias scripserunt *Epistolas*, pro pace Ecclesiæ & adversùs Montanistas, partim ad fratres in Asiâ & Phrygiâ degentes, partim ad Eleutherum Romanæ Urbis Episcopum (qui & ipse, testante Tertulliano *, Montanistici erroris labe infectus fuerat) eâ ratione quasi legatione fungentes. Has literas Romam perferendas Irenæo adhuc Presbytero, Martyres dederunt, eumque per eas Eleuthero commendarunt: quarum fragmentum aliquod exhibet Eusebius, l. 5. c. 4.

* Adv. Prax. cap. 1. p. 501.

177. ECCLESIA Viennensis, & Lugdunensis in Galliâ, persecutione adversùs Christianos, tum in aliis provinciis, tum præcipuè in Galliâ, speciatim verò in Civitate Lugdunensi, exardescente, (in quâ Pothinus Reverendiss. Ecclesiæ Lugdunensis Præsul anno ætatis suæ xc. Attalus Pergamenus, Sanctus Diaconus Viennensis, Blandina nobilis fœmina, Alexander medicus, aliique plures, gravissima tormenta passi, martyrii coronâ redimiti sunt,) totam penè *persecutionis hujus Lugdunensis historiam* literis suis comprehensam ad Asiæ, Phrygiæque Ecclesias miserunt; judicium adhuc suum religiosum imprimis & orthodoxum subnectentes de Montano Prophetâ, ejusque dogmatibus, quæ Ecclesias Phrygianas tunc temporis maximè turbarunt. Extat maximam partem integra ap. Euseb. l. 5. c. 1, 2, 3.

180. MILTIADES, Rhetor, *Ecclesiarum Sophista* Tertulliano * dictus. Claruit sub Commodi initia, anno circiter clxxx. Plura sui in divinis Scripturis studii monumenta reliquit: nempe *Apologeticum pro Christianâ, quam ipse profitebatur, Philosophiâ*, πρὸς τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντας, ad principem illius temporis, inquit Hieronymus ‖, nisi potiùs cum H. Valesio, exponendum sit, Provinciarum præsides. Condidit etiam *librum adversùs Montani Hæresim*, περὶ τοῦ μὴ δεῖν προφήτην ἐν ἐκστάσει λαλεῖν, *non decere Prophetam in ecstasi loqui*: quem Ano-

* Advers. Valentin. c. 5. Euseb. l. 5. c. 17.
‖ De Script. c. 39.

Anonymus ille (apud Euseb. l. 5. c. 17.) contra Cataphrygas Scriptor in compendium redegit. Scripsit item tum *contra Gentes*, tum *adversus Judæos*, utrumque argumentum binis voluminibus executus. N. E. SÆC. II. ab An. C.

PANTÆNUS, an Patria Siculus, an Palæstinus, & ab ultimâ origine Hebræus, quod ex Clementis Alexandrini *, & Eusebii † verbis colligunt nonnulli, prorsus incertum est. Eum Clemens Alexandrinus, cui erat præceptor, *Apem Siculam* vocat, Prophetici & Apostolici prati flores decerpentem, si modò (uti vult Eusebius) de Pantæno verba ejus sint intelligenda. Unde eum Siciliâ oriundum esse arbitratur Valesius: & fortassis non improbabile erit illum Siculis Parentibus ortum, Alexandriæ natum esse. Erat è Sectâ Stoicâ Philosophus Christianus, iis usus magistris, teste Photio *, qui Apostolos vidissent: quod verò sequitur, apud me haud parem fidem meretur, ob tam longum temporis intervallum, Pantænum scilicet nonnullorum ex ipsis Apostolis auditorem fuisse. Sub primordia Commodi Imp. circa an. clxxxi. Scholæ Catecheticæ quæ Alexandriæ ἐξ ἀρχαίου ἔθους, (ut habet Eusebius *) ab ipsius Marci Evangelistæ temporibus, (uti Hieronymus †) floruerat, præfuit. Tanto animi ardore erga verbum Dei æstuabat, ut Orientis nationibus Evangelium prædicaverit; à Demetrio Episcopo Alexandrino, rogantibus istius gentis Legatis, ad ipsam usque Indiam missus: Ubi Evangelium S. Matthæi Hebraicis conscriptum literis, à Bartholomæo Apostolo ibi olim relictum, apud quosdam Christi notitiâ imbutos reperit, illudque revertens Alexandriam secum detulit. Post reditum Gymnasium Alexandrinum denuò regebat, eoque munere ad obitum usque, qui non nisi imperante Antonino Caracalla, circa an. ccxiii. contigit, functus est. Erat, inquit Eusebius *, κατ' αὐτὸν παιδείαν ἀνὴρ ἐνδοξότατ⊗, *Vir doctrinæ causâ celeberrimus*, qui partim vivâ voce, partim scriptis Divinorum Dogmatum Thesauros exposuit. Scripsit quippe multos *in sacram Scripturam Commentarios*, ex quibus paucula quædam, sed non κατὰ λέξιν, in Theodoti Eclogis Græcis citantur. N. E.

181.

* Stromat. l. 1. p. 274.
† L. 5. c. 11. Loc. citat.
L. 5. c. 11. Annotat. p. 95.
* Cod. 118.
* Loc. cit.
† De Script. c. 36.
* Loc. cit.

ASTERIUS URBANUS, Episcopus, an Presbyter, incertum; Zoticum certè Otrenum compresbyterum appellat. Claruit circa an. clxxxviii. Cùm Ecclesiam Ancyræ in Galatiâ ab Hæreticis Cataphrygibus, eorumque Pseudo-Prophetis turbatam deprehendisset, continuatâ per plures dies in publico Ecclesiæ istius loci conventu disputatione, de singulis controversiæ capitibus ab iis propositis ubertim atque eloquenter disseruit, & fugatis Hæreticis Ecclesiam Ancyranam maximè confirmavit: cumque Presbyteri Ancyrani enixè ab eo petiissent, ut eorum quæ contra veritatis adversarios dicta fuerant, commentarium apud eos relinqueret, id quidem tunc temporis distulit, postea autem id munus injungente Abercio Marcello (an idem sit cum Abercio Hierapolitano, de quo supra, viderint eruditi) *argumenta sua contra Cataphrygas* tribus libris complexus est, & Marcello nuncupavit. Hos Rufinus *, & ex eo alii Apollinari Hierapolitano, Hieronymus ‖ Rhodoni, aliquando etiam Apollonio tribuunt. Ex Eusebii verò notâ fragmentis ejus appositâ constat Asterium quendam Urbanum istorum librorum auctorem esse. Extant fragmenta quædam aurea de Montano, ejusque Sectâ, apud Eusebium, l. 5. c. 16, 17.

188.

* Hist. Eccles. l. 5. c. 18.
‖ De Script. c. 37, 39, 40.

APELLES, *Senex* appellatus, Marcionis auditor, Luciani condiscipulus, à quibus tamen diversam Sectam instituit, postquam ob stuprum commissum à Præceptore suo ejectus fuerat. Claruit anno clxxxviii. Christi corpus voluit, nec merum esse phantasma, nec crassiorem substantiam; sed aereum sibi corpus illum de cœlo descendentem contexuisse, idque ascendentem aeri reddidisse. Unum quidem omnium rerum principium esse docuit, nempe Deum, qui cum malos Angelos creâsset, ex iis uni mundum creandum commiserit. Carnis resurrectionem negavit. Legem & Prophetas repudiavit. Fidem denique Christianam examini qualicunque subjici no-

188.

Vid. Euseb. l. 5. c. 13. Tertull. de præscrip. propè finem. Augustin. de Hæres. num. 23. Epiphan. Hæres. 44.

SÆC. II. ab An. C. noluit; unumquemque autem, in eâ quam semel imbibisset, opinione perstare debere contendit. Habuit, teste Tertulliano *, privatas, sed extraordinarias Lectiones suas, quas appellat φανερώσεις cujusdam puellæ, cui nomen erat Philumene, quamque quasi Prophetissam secutus est Apelles. Edidit præterea libros, quos inscripsit, *Syllogismorum*, in quibus probare annisus est, omnia quæcunque Moses de Deo scripserit, non vera esse, sed falsa. N. E.

* Ibid.

189. R H O D O N, ex Asiâ oriundus, claruit circa an. clxxxix. Romæ dum vixit, Tatianum Justini M. Discipulum Præceptorem nactus est. Contra Marcionitas præcipuè militavit, & cum Apelle colloquium habuit: in quo simplicem planè, & mediocris ingenii hominem facilè convicit, ac fugavit. Varios conscripsit libros, & cum reliquis præcipuum *adversùs Marcionis Hæresim* Callistioni nuncupatum; in quo Sectam Marcioniticam suâ ætate in diversas scissam esse sententias narravit, Auctores illius dissidii referens, & mendacia à singulis excogitata diligenter coarguens. Ex hoc opere quædam habet Eusebius, l. 5. c. 13. Scripsit etiam *Commentarium in Hexaemeron*, & *Quæstionum* à Tatiano propositarum circa obscuros atque involutos S. Scripturæ locos, solutiones peculiari se opere editurum esse pollicitus est. N. E.

190. E Z E C H I E L, Poeta, *Historias Judaicas* Tragico carmine complexus, religione Hebræus an Christianus, non liquet. Claruit ante an. cxc. Clemente Alexandr. * antiquior, qui ex eo quædam adducit. Nec de ætate ejus certius quidpiam statui potest. Doctissimi Le Moyne † conjectura à vero non longè recedere videtur, Ezechielum nostrum Drama suum post excidium Hierosolymitanum, & Gentis Judaicæ dispersionem, vel paulò post tempora Barcosbæ, composuisse; ut Judæos tantâ calamitate obrutos solaretur, & eorum animos erigeret spe futuræ liberationis, & novi cujusdam Mosis, qui captivos Judæos in libertatem assereret; sicut Moses olim Hebræos sub Pharaonis jugo gementes & obrutos tandem liberaverat: cujus rei (Mosaicæ liberationis) *Historiam* contexuit Ezechielus carmine Dramatico, cui titulum fecit Ἐξαγωγὴ, sive *Eductio Hebræorum*. Extat Fragmentum ingens Gr. Lat. *Paris.* 1609. 8°. & in Appendice Bigneanâ ad Bibliothec. PP. *Paris.* 1624. p. 153.

* Strom. l. 1. p. 344.
† Observat. ad Var. Sacra. Tom. 1. p. 336.

190. A N O N Y M U S, Autor *Testamenti XII. Patriarcharum*, exeunte hoc sæculo circa an. cxc. scripsisse videtur, certè ante Origenem, à quo citatur in Homiliis in Genesin & Josue. Judæus, an Christianus fuerit Autor, haud liquidò constat, Judaizans fortè Christianus, quales isto ævo non pauci exstiterunt. Liber sanè ineptiis non vacat, plurimis tamen Ethicis Præceptis iisque melioris quidem notæ passim refertus. In eo singuli ex duodecim Jacobi filiis jamjam morituri, ad astantem progeniem de virtutis alicujus studio vel vitii fugâ verba facere finguntur; ac istiusmodi præcepta nepotibus suis Testamenti vice delegant. Extat Latinè ex versione Roberti Grosthead Lincolniensis Episcopi anno 1242. factâ, in Orthodoxogr. p. 842. & in Bibliothecâ Patr. Tom. ii. Græcè quinetiam MS. penès virum Cl. Thomam Smith, S. T. D. Coll. Magd. Oxon. Socium, (& ni fallor apud alios) qui, se editionem Græco-Latinam adornaturum esse, mihi dudum affirmavit.

190. S E R A P I O N, magni nominis hoc tempore Præsul, An. cxc. ad Episcopatûs Antiocheni culmen evectus est: quod viginti & ampliùs annis tenuit. Impugnandæ Hæreticæ pravitati, non minore diligentiâ & calore, quàm priores istius loci Episcopi, incubuit. Scripsit *Epistolam ad Caricum, & Ponticum, Ecclesiasticos viros, adversùs Montani Hæresim*: cujus pars quædam extat apud Eusebium l. 5. c. 19. cum subscriptionibus quorundam Thraciæ Episcoporum, Aurelii Cyrenii Martyris, Ælii Publii Julii (Develti, Coloniæ Thraciæ Episcopi) aliorumque: qui literas ad Asiæ, Phrygiæque Ecclesias, Montanismum damnantes misisse visi sunt. *Ad Domninum* quoque, qui Persecutionis

secutionis tempore à fide Christi ad Judæorum superstitionem desciverat, *volumen* exaravit. Item *Librum de Evangelio Petri* (quod ab Hæreticis quibusdam sub Apostoli nomine circumferebatur) quæ in eo falsa erant, coarguentem, in gratiam quorundam ex Rhossensi Parœciâ, (urbs ea est in Syriæ & Ciliciæ confinio) qui ex occasione illius Evangelii ad doctrinam à rectâ fide alienam declinaverant. Ex eo fragmentum habes ap. Euseb. l. *6*. c. 10. Quin & plures alias breves Epistolas, Auctoris sui *ἀσκήσει*, inquit Hieronymus ‖, & vitæ congruentes. SÆC. II. ab An. C. ‖ De Script. c. 41.

APOLLONIUS, cujus neque genus, neque patriam prodiderunt Veteres. Clar. circa ann. cxcii. Peculiare *adversùs Cataphrygas volumen* condidit; quo perniciocissimos eorum errores abundè & luculentissimè confutavit; tum falsas Prophetias, quæ ab illis venditabantur, verbatim expendens, tum vitam, moresque eorum, qui Hæresis illius auctores fuerant, discutiens. Ex hoc fragmenta quædam reperiuntur ap. Eusebium l. 5. c. 18. Tertullianus, jam Montanista, editis sex libris *περὶ ἐκστάσεως*, septimum propriè adversùs Apollonium elaboravit; in quo omnia quæ Apollonius arguit, defendere sategit. Diversus ab hoc est alter ille Apollonius, genere, atque opibus clarus, & qui in humaniorum literarum & Philosophiæ scientiâ eximius habebatur; cujus meminit Eusebius *, quique Commodo imperante, Romæ martyrio coronatus est. Hunc Scriptoribus Ecclesiasticis accenset Hieronymus †, aitque illum Insigne *Volumen pro fide suâ* composuisse, quod in Senatu legit. Verùm id non dicit Eusebius, sed solummodò Apollonium, à Perenne Judice rogatum, pro fidei suæ defensione, coram Senatu elegantissimè peroràsse. Quicquid sit, *Orationem* istam sive ex scripto recitatam ab Apollonio, sive ex ore dicentis ab actuariis exceptam unà cum Actis Martyrii ejus Eusebius Collectioni suæ Antiquorum Martyriorum inseruit. Verùm utrumque opus jamdudum periit. 192. * L. 5. c. 21. † De Script. c. 42.

VICTOR, natione Afer, defuncto Eleutherio, an. cxcii. juxta Dodwellum clxxvii. Romanæ Ecclesiæ gubernaculis admovetur. Vir ex gentis suæ genio subiratior, Ecclesiis Asiaticis ob diversam Paschatis celebrandi consuetudinem infensissimus erat: quas idcircò tanquam rectæ fidei contraria sentientes, à communione abscindere non modò conatus est, (uti rem istam emollit H. Valesius) quin & *στηλιτεύει γε διὰ γραμμάτων, ἀκοινωνήτους ἄρδην πάντας τοὺς ἐκεῖσε ἀνακηρύττων ἀδελφούς*, ipsissima sunt Eusebii * verba: *datisque literis, universos qui illic erant, fratres proscribit, & ab unitate Ecclesiæ prorsus alienos esse pronunciat*. Quamobrem ab omnibus ferè illius ætatis Episcopis, præcipuè à S. Irenæo, acerbiùs perstringebatur. Obiit martyrio affectus, juxta vulgarem calculum anno cci. Scripsit, teste Hieronymo †, super Quæstione Paschæ, & alia quædam Opuscula. N E. 192. * L. 5. c. 24. † De Script. c. 34.

THEOPHILUS, Cæsareæ Palæstinæ Episcopus, Irenæo & Victori ætate par. Claruit circa annum cxcii. Scripsit nomine Synodi Cæsariensis *Epistolam* valdè utilem super quæstione Paschali, quæ tunc temporis vehementiùs exagitabatur; cujus mentionem faciunt Eusebius *, & Hieronymus †. Habentur ap. Bedam lib. de Æquinoct. & Bucherium Comment. in Victorii Canon. Pasch. sub Philippi cujusdam nomine *Acta Synodi Cæsariensis circa quæstionem Paschatis celebrandi à* Theophilo anno cxcvi. habitæ. 192. * L. 5. c 23. † De Script. c. 43.

THEODOTUS, Patriâ Byzantinus, arte quidem Coriarius, verùm literis apprimè eruditus. Claruit an. cxcii. Fervente persecutione Christum negans, relictâ Patriâ, Romam profugit; ubi à quodam agnitus, & fœdissimæ defectionis à Christi fide incusatus, ad sui excusationem vanum dogma commentus est, atque ita jactare cœpit, se *non Deum*, sed *hominem* negâsse: Interrogatus autem, *quem demum hominem? Christum*, inquit, *hominem negavi*. Hinc arreptâ occasione, novam Hæresim excogitavit, ob id à Victore Papâ excommunicatus circa an. cxciv. Nec de ejus Hæresi quid amplius habent Epiphanius & Theodoritus: Istius tamen capita (qualia 192.

SÆC. II. ab An. C. (qualia in Excerptis ejus hodiè reperiuntur) summa ferè hæc fuerunt. Christum à Patre ante mundum conditum, creatum fuisse, ut ab eo mundus deinceps crearetur: Hunc quidem patris esse imaginem perfectissimam, ei tamen substantiâ dissimilem, & dignitate inferiorem. Solum Deum patrem esse immaterialem, Filium autem, omnesque Angelos materiales esse, subtili scilicet quâdam materiâ constantes, sic ut Angeli minùs tenui corpore induantur, quàm Deus Filius, & ex iis alii aliis pro dignitatis gradu corporis subtilitate præstent: Quinetiam tam Christum quàm Angelos figuris quibusdam, & formis externis circumscriptos esse, quoad nos quidem invisibilibus, inter illos autem facilè conspicuis: in Angelis adhuc dari sexûs differentiam: Animas etiam & Dæmonas corporales esse, aliter enim inferni pœnas ab iis sentiri non posse. Christum à primo rerum principio incarnatum fuisse, λόγῳ enim σπέρμα tanquam vehiculum semper adfuisse, cumque in terras descenderet, his adjuncta esse ψυχὴν & σῶμα; ut eo modo humanis oculis visibilis redderetur. Ipsi porrò Jesu redemptione opus fuisse, quam columbæ post baptismum immissæ beneficio obtinuit. Deum patrem in Christo patiente passum esse, quatenus filius est pars patris, ab eo emanans. Distinctione deinceps factâ inter θείαν & ὑλικὴν ψυχὴν (qualem ferè inter νοῦν & ψυχὴν faciunt Platonici) docet, à Christo ante passionem recessisse divinitatem suam, & ψυχὴν πνευματικὴν sive θείαν, recedente sc. essentiâ, quâ indutus erat in Jordane baptizatus. Astra, sive potius Angelos astra moderantes, fatum quoddam rebus omnibus, & humanis actionibus, vi suâ naturali inducere; adeoque eo tantùm fine Christum carnem nostrum induisse, ac passum esse, ut in se credentes ab isto fato, & actionum necessitate liberaret. Habentur ad calcem Operum Clementis Alex. *excerpta bina* amplissima ex scriptis Theodoti, quorum prius desumptum est ex Theodoti libro cui titulus videtur fuisse Ἀνατολικὴ διδασκαλία, alterum ex ejusdem Προφητικοῖς. In iis tamen quædam insunt, quæ aliunde etiam accepta credi possunt. Quid quòd an ejusdem sit Auctoris utrumque Excerptum, tum propter styli, tum propter dogmatum differentiam, meritò dubitari posset. Utrum verò ab ipso Clemente consarcinata hæc fuerint, an ab alio quodam, parùm liquet. Vid. Clementis Alex. Hypotyposes in articulo sequente. N E.

192. T. FL. CLEMENS, patriâ Alexandrinus, vel ut alii, Atheniensis; nisi potiùs illum origine Atheniensem, domo Alexandrinum fuisse dicamus. Claruit ab an. cxcii. Ætatem, laxiore quidem sensu, ipse signare videtur *, ubi de seipso loquens, primis Apostolorum temporibus proximum se fuisse testatur. In omni Politioris literaturæ genere ad summum usque gradum institutus. Plures in Theologicis præceptores habuit, ἄνδρας μακαρίους, καὶ τῷ ὄντι ἀξιολόγους, *Viros beatos, & reverâ præstantissimos*, à quibus vivam illam, atque efficacem Apostolorum doctrinam audire meruit. Unum in Græciâ Ionicum, (quem Baronius † Dionysium Corinthium, vel Caium fuisse arbitratur) alterum in Magnâ Græciâ, (quem Theophilum Patriarcham Antiochenum fuisse idem existimat,) hunc ex Cœlosyriâ, illum ex Ægypto oriundum. In Oriente cuidam Assyrio (quem alii Bardesanem, alii Tatianum fuisse volunt) adhæsit, in Palæstinâ Hebræo (qui Baronio Theophilus Cæsareæ Episcopus videtur, rectiùs Theodotus.) Novissimum præceptorem consecutus est Pantænum, sub cujus disciplinâ Divinarum Scripturarum studiis incubuit; ejus vices in Scholâ Catecheticâ regendâ, dum in itinere Indico versaretur Pantænus, circa an. cxci. tenuit, & morienti in isthoc munere successit. Ecclesiæ Alexandrinæ Presbyter, non Præsul (ut vult Jac. Gaddius) vigente jam persecutione Severianâ, solum vertere coactus, in Orientem se recepit, atque Hierosolymis versatus est; ubi, testante Alexandro Episcopo ‖, Ecclesiam Christi & confirmavit, & magnopere auxit. Inde Antiochiam proficiscitur: demum Alexandriam reversus, obiit forsan circa exitum Antonini Caracallæ, saltem ejus temporibus non diu supervixit: De illo enim, quasi jam vitâ functo loquitur Alexander Hierosolymitanus, in Epistola * ad Origenem. *Vir*, inquit prædictus Alexander †, ἱερὸς, ϗ δόκιμος,

* Strom. l. 1. p. 274. & ap. Euseb. l. 5. c. 11. l. 6. c. 13.

† Annal. tom. 2. ad an. 185.

De Script. non Eccles. tom. 1. p. 128.

‖ Ap. Euseb. l. 6. c. 11.

* Ap. Euseb. l. 6. c. 14.

† Ap. Euseb. l. 6. c. 11.

χιμος, de quo Cyrillus Alexandrinus, & Theodoritus *, ἱερὸς ἀνὴρ, καὶ πολυπειρίᾳ ἅπαντας ἀπολιπών. *Vir Sanctus, & qui doctrinæ copiâ omnibus antecelluit.* Testes adsint insignia, quæ conscripsit, volumina. *Plena*, inquit Hieronymus †, *eruditionis & eloquentiæ, tam de Scripturis divinis, quàm de sæcularis literaturæ instrumento*; & alibi *. *Quid in illis indoctum? immò quid non è mediâ Philosophiâ est?* SÆC. II. ab An. C. * Hæret. Fab. l. 1. c. 6. † De Script. c. 38. * Ep. ad Magnum, tom. 2. p. 327.

OPERA, QUÆ EXTANT.

PRotrepticon *ad Gentes*, in quo Gentiles redarguit, eosque ad Christianam Philosophiam amplectendam hortatur.

Pædagogus, libros iii. complexus, in quo Gentilem jam conversum ad vitam, moresque verè Christianos informat.

Hymnus in laudem D. N. J. C.

Stromateon libri viii. post mortem Commodi Imp. scripti: Πλείσης χρηστομαθείας ἔμπλεοι, inquit Eusebius *, *variâ utilissimæ eruditionis copiâ referti*: in quibus adultos, καὶ τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχοντας, *ad pleniorem, & perfectiorem rerum sacrarum cognitionem instituit*; & non solùm ex sacris literis plurimos insternit flosculos, verùm etiam ex Gentilium libris, si quid fortè ab illis commodè dictum est, commemorat: varias Græcorum simul ac Barbarorum explicans opiniones, falsa quoque Hæresiarcharum Dogmata coarguens, multiplicesque recensens Historias ὑπόθεσιν πολυμαθοῦς παιδείας, *uberrimam* nobis *promiscuæ eruditionis materiam* subministrat. Quapropter hosce Commentarios Στρώματα, *Stragulas*, seu *Sermones variegatos* ab eo dictos ipse ‖ nos docet. In hisce libris quædam οὐχ ὑγιῶς dicta haberi Photius * observavit. Plures ejus nævos tum Historicos tum Chronologicos, tum etiam Theologicos ὡς ἐν παρόδῳ notat D. Blondellus de Sybillis, l. 1. c. 6. Photius de Clementis stylo, præsertim in Protreptico & Pædagogo hæc habet †. Ἡ φράσις ἀνθηρά, καὶ εἰς ὄγκον ἠρμένη σύμμικτον μετὰ τοῦ ἡδέος, καὶ ἡ πολυμάθεια ἐμπρέπουσα. *Dictio ipsa floridior, ad attemperatam quandam gravitatem non sine jucunditate assurgit, cui & varia illa, quæ in iis est, rerum cognitio apprimè convenit.* In Stromatis verò, neque ordinem, neque dictionis ornatum & elegantiam se affectâsse ipse fatetur Clemens †, contentus res ita exponere, ut intelligantur. *Liber octavus heterogenea* quædam tractat, & cum reliquis nil affine habet, circa Logicæ ac Philosophiæ principia præsertim versatus. * L. 6. c. 13. ‖ Strom. l. 4. p. 476. * Cod. 111. † Cod. 110. † Strom. l. 7. in fine. Vid. l. 1. p. 293.

Oratio περὶ τοῦ, τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος ex quâ fragmentum satis longum habet Eusebius l. 3. c. 23. In quibusdam Codicibus Photii ævo superstitibus octavum Stromatum librum confecit. Integram nobis nuper exhibuit Fr. Combefisius in Auctuario Bibliothec. PP. Gr. Lat. *Paris.* 1672. & recentiùs prodiit, *Oxon.* 1683. 12°. Prodierat quidem antea, sed sub Origenis nomine, à Michaele Gheislero edita in Commentario Origenis super Jeremiam.

OPERA DEPERDITA.

HYpotyposeon, seu *Institutionum* libri VIII. in quibus utriusque Testamenti, Veteris ac Novi, compendiosam enarrationem instituit; & quæcunque à Magistro suo Pantæno hauserat, à majoribus ipsi tradita, exposuit. Verùm in hisce libris plurimos ἀσεβεῖς καὶ μυθώδεις λόγους, *impios* omnino *& fabulosos sermones*, immò βλασφήμους τερατολογίας, *blasphemiarum portenta* olim notavit Photius *, qui suspicatur hæc ab alio ejus personam induto, addita fuisse. Quin & postea ait †, multa in his libris contineri, quæ in cæteris suis Scriptis Clemens oppugnat. Neque dubium est Arianos libros ejus, ut & complurium aliorum, fœdè corrupisse: de quo vide Rufinum Apolog. pro Orig. inter Opera Hieronymi, Tom. iv. Fragmenta horum librorum quæ supersunt, videre est apud Eusebium, l. 1. c. 12. l. 2. c. 1, 9, 15. l. 6. c. 14. * Cod. 109. † Cod. 111.

Fragmenta Theodotiana (de quibus titulo præcedente) si modo à Clemente nostro excerpta sint, his libris inserta ab eo fuisse videntur, & ex iis ad nos transmissa.

Rem

SÆC. II. ab An. C.

Rem totam certiorem reddent, quæ habet Cl. Usserius in Biblioth. Theol. MS. "Ex loco, inquit, isto in fine posteriorum Eclogarum, Πανταῖνος δ' ἡμῶν "ἔλεγεν, &c. probabiliter colligitur ἐκλογὰς istas esse fragmentum τῶν ὑποτυπώ-"σεων. In illis enim Clementem nominatim meminisse Pantæni ut præ-"ceptoris indicant Eusebius *, & Photius †, in Bibliothecâ suâ, qui etiam "addit autorem in quibusdam locis ὑποτυπώσεων παντελῶς εἰς ἀσεβεῖς καὶ μυθώδεις "λόγους φέρεσθαι, καὶ ἄλλα δὲ μυρία, inquit, βλασφημεῖ καὶ φλυαρεῖ, εἴτε αὐτὸς, εἴτε τις "ἕτερος τὸ αὐτοῦ πρόσωπον ὑποκριθείς. Et sanè Excerpta ista non usquequaque "orthodoxa esse rectè notat Sylburgius, ut quæ Basilidis quoque & Valentini "opiniones identidèm allegent. Adde etiam, quòd locus qui à Joanne Da-"masceno * sub Clementis Alex. nomine producitur, in Eclogis istis habea-"tur. Nec verò absimile est collectas ab eo fuisse, ἐκ Προφητικῶν Θεοδότου. "Theodotum enim commentitiæ Prophetiæ (qualis in Montani mulierculis "fuit) quasi Procurationem suscepisse testatur Cl. Apollinaris ap. Euseb. "l. 5. c. 15. Montanum namque & Maximillam & Priscillam secutus est, "ut docet Pacianus ad Sympronianum scribens de nomine Catholico. Hactenus Usserius.

* L. 5. c. 11. l. 6. c. 13.
† Cod. 109.
* Parall. l. 2. c. 49.

Canon Ecclesiasticus, seu *adversùs Judaizantes*, Alexandro Hierosolymorum Episcopo inscriptus, sive ut apud Photium * titulus habet, Περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν, *De Canonibus Ecclesiasticis*. An Photio diversi sint *Canones Ecclesiastici* & adversus eos qui Judæorum errorem sequuntur ex ipsius textu non satis liquet, viderint eruditi.

* Cod. 111.

Liber de Paschate.

De Obtrectatione.

Disputationes de Jejunio.

Exhortatio ad Patientiam, scripta ad Neophytos.

Liber Περὶ τοῦ, &c. *Veram turpitudinem non in rerum nominibus sed in actionibus consistere*, cujus meminit ipse Clemens Pædagog. l. 2. c. 6.

De Continentiâ liber, cujus mentio habetur Pædagog. l. 2. c. 10.

Λόγος γαμικὸς, seu *de Nuptiis liber* à Clemente memoratus, Pædagog. l. 3. c. 8.

Denique Strom. alicubi pollicitus est Clemens scripturum se *Commentarios in Genesin.* Strom. l. 4. *Librum adversùs Hæreses*, l. 3. p. 431. *Librum de Principiis*, l. 3. p. 432. l. 5. p. 591. *Librum de Animâ*, & l. 1. p. 346. l. 4. p. 511. l. 5. p. 591. *Librum de Prophetiâ.* Utrûm verò promissum præstiterit, incertum est. Habetur Clementis nostri fragmentum de Eleemosyna ap. Nicet. Caten. Græc. in Matth. cap. 5.

Scripsit adhuc (teste Cassiodoro *) *Commentarios in Epistolas Canonicas*, viz. *S. Petri primam*, *S. Johannis primam* & *secundam*, & *S. Jacobi*, in quibus multa utiliter, sed aliqua incautè locutus est. Hosce *Commentarios* in sermonem Latinum ita transferri fecit Cassiodorus, ut exclusis (uti ipse ait) offendiculis, purificata doctrina securior posset hauriri. An verò hi *Commentarii* iidem sint cum illis, qui in Bibliothecâ PP. Tom. iii. & in Appendice ad *Orationem Clementis* περὶ τοῦ, τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος, *Oxonii* 1683. excusam, (ubi & fragmenta nonnulla ex Clementis Operibus Græca reperiuntur) hodie extant, meritò dubitari potest.

* De Institut. divin. Script. c. 8.

Prodierunt Opera ejus (desideratâ solùm Oratione sive Homiliâ de Divitum salute) Gr. *Florent.* 1550. Lat. ibid. 1551. *Basil.* 1556. *Paris.* 1592. Gr. *Heidelberg.* 1592. f. Gr. Lat. *Paris.* 1612. f. *Lugd. Bat.* 1616. f. *Paris.* 1629. 1641. f. Ex his præstant tres istæ posteriores, (quarum tamen ultima minus correcta est atque accurata, quàm reliquæ) cum Sylburgii, & Dan. Heinsii notis, variisque aliorum collectaneis.

192. Q. SEPT. FLOR. TERTULLIANUS, Carthagine, paulò ante medium hujus sæculi, ut videtur, natus, Centurionem Proconsularem Patrem habuit, omnifariam literarum humaniorum, ac imprimis Juris Romani, scientiam excoluit, moribus tamen perditissimis, uti ipse fatetur *, deditus; donec Christianam religionem circa an. clxxxv. amplexus fuerit. Uxorem duxit, Gentilis adhuc, an Christianus, nondum constat; nisi quòd paulò

* De Spectac. c. 19. de Resurrect. c. 59. de Pœnit. c. 4. 12.

paulò ante susceptum Presbyterii gradum, id contigisse quædam suadere videantur. Presbyter Ecclesiæ Carthaginensis factus, anno circiter cxcii. fidei Christianæ causam, & Ecclesiæ doctrinam simul ac disciplinam ingenti zelo tutatus est. Sunt, qui volunt eum ad Presbyterii gradum evectum, nuptiarum operi, solenni voto, annuente etiam uxore, renunciâsse, & cum eâ vitam deinceps quasi cœlibem egisse: quod tamen validis satis argumentis probari nequit. Contrarium certè non obscurè innuit Tertullianus, uxorem integro ferè libro 1. hortatus, ut quantâ posset continentiâ post illius excessum renunciaret nuptiis; atque eodem libro, cap. 7. eam ita allocutus. *Quare facultatem continentiæ, quantùm possumus, non diligamus? Quùm primùm obvenerit, imbibamus, ut quod in matrimonio non valemus, in viduitate sectemur. Amplectenda occasio est, quæ ademit, quod necessitas imperabat.* Circa mediam ætatem, teste Hieronymo *, (ætatem intellige non tam vitæ naturalis, quam Christianæ, (i. e.) circa hujus Sæculi exitum, anno uti non malè conjici potest cxcix.) ad Montani dogma prolabitur; invidiâ & contumeliis Clericorum Romanæ Ecclesiæ provocatus. De quo, salvis aliorum judiciis, liceat mihi conjecturam meam, quam olim in Tertulliani vita *, anno 1675. scripta, Num. ix. proposui, hoc loco paucis exponere. Scilicet, Clericos Romanos duriori ingenio, & nimiâ morum Tertullianorum asperitate offensos, eum veluti Montanistarum gregalem, atque vindicem accusâsse, placitaque Montanistica damnare renitentem, à communione abscidisse. Quibus ille commotus, vir ingentis ac fervidioris animi, ac injuriarum haud benè patientis, speciosis adhuc Montanistarum jejuniis & vigiliis, cæteráque rigidioris vitæ disciplinâ captus, illorum cœtui se adjunxit. Neque enim crediderim Tertullianum, magni judicii, ingenii, gravitatis, & sinceræ probitatis virum, fœces Montanisticas unquam imbibisse, sed solummodò Montanum, tanquam novum quendam Prophetam ac Paracletum agnovisse, miraculosis Spiritûs Sancti donis instructum, & in mundum à Deo missum, ut lapsos Christianorum mores fortiùs corrigeret, Doctrinamque Evangelicam à Christo Domino olim traditam, & sub involucris quibusdam adhuc latentem pleniùs & luculentiùs edoceret. Montanista factus, sectam hanc viriliter propugnavit, editis quamplurimis doctissimis pariter, atque eloquentissimis libris, quibus Disciplinæ suæ rigorem à contemptu vindicavit, aliisque, quibus in Ecclesiam Catholicam, sub nomine *Psychicorum* invectus est. Obiit decrepitâ jam ætate, idque si in re tam incertâ conjecturis niti fas sit, circa an. ccxx. *Vir erat*, ut de eo verè Hieronymus ||, *acris & vehementis ingenii*: & alibi *. *Quid Tertulliano eruditius? Quid acutius?* Missis aliis, unum proferam Vincentium Lirinensem †. *Sicut ille (Origenes) apud Græcos, ita hic apud Latinos nostrorum omnium facilè princeps judicandus est. Quid enim hoc viro doctius? quid in divinis atque humanis rebus exercitatius? Nempe omnem Philosophiam, & cunctas Philosophorum sectas, auctores adsertoresque sectarum, omnesque eorum disciplinas, omnem historiarum ac studiorum varietatem mirâ quâdam mentis capacitate complexus est. Ingenio verò nonne tam gravi ac vehementi excelluit, ut sibi nihil penè ad expugnandum proposuerit, quod non aut acumine irruperit, aut pondere eliserit? Jam porrò orationis suæ laudes quis exequi valeat, quæ tantâ nescio quâ rationum necessitate conserta est, ut ad consensum sui, quos suadere non potuerit, impellat; cujus quot penè verba, tot sententiæ sunt; quot sensus, tot victoriæ?* Deinde sequentibus, lapsum ejus tanquam Catholici dogmatis, ac vetustæ fidei parùm tenacis luget. De stylo ejus ita Lactantius *. *Septimius quoque Tertullianus fuit omni genere literarum peritus, sed in eloquendo parùm facilis, & minùs comptus, & multùm obscurus fuit.* Habet tamen (quod pace tanti viri dixerim) Tertulliani stylus majestatem quandam sibi propriam, & grandem eloquentiam sale & acumine plurimùm conditam, quæ simul legentis ingenium exercet, & animum suaviter delectat. De tempore atque ordine, quo in Scriptis suis exarandis usus est Tertullianus litem haud exiguam movent eruditi. In his cum Doctiss. D. Alix * rei veritatem proximè omnium attigisse videatur, ordinem ab eo designatum in enumerandis Tertulliani Operibus præcipuè sequar, ita tamen, ut in nonnullis à Viro Clarissimo non possim non dissentire.

SÆC. II. ab An. C.

* De Script. c. 53.

* Vit. PP. Primit. Tom. 1. p. 208.

|| Loc. cit.
* Ep. ad Magnum, Tom. 2. p. 328.
† Commonit. c. 24. p. 345.

* De Justit. l. 5. c. 1.

* Differt. de Tertull. Vit. & Scripc.

SÆC. II. ab An. C.

OPERA, QUÆ EXTANT.

Ante lapsum scripta.

DE *Baptismo*, cui occasionem dedit Quintilla quædam, quæ Caianam Hæresin professa, doctrinâ suâ plerosque Carthagine infecerat, Baptismum evertens.

De Pœnitentiâ liber, quem Tertulliano abjudicavit Erasmus, sed immeritò.

De Oratione.

Post lapsum scripta.

A*Pologeticus adversùs Gentes*, si non Romano Senatui, saltem Provinciarum Præsidibus (quod verisimilius) oblatus: Carthagine scriptus, ut quidam volunt, an. cxcvi. alii cxcix. Rejiciunt id alii, & in his Cl. D. Alix in an. ccxvii. quando Scapula Africæ Proconsul Christianos mirè afflixit, quo etiam tempore libellum supplicem Scapulæ nuncupavit. Nostrum non est tantas componere lites. Mihi sanè verisimilius videtur scriptum fuisse sub persecutione sextâ, circa an. ccii. quo Severus Imperator aliquos Christianos fieri sub gravi pœnâ vetuit. Et sanè Severum rescripto jussisse, eos qui illicitum Collegium coiisse dicuntur (quo in numero Christianorum cœtus comprehendi nemo nescit) apud Præfectum Urbis accusandos, ex Ulpiano * liquet. Immò eousque efferbuit persecutio hæc Severiana, ut referente Eusebio †, per omnes ubique locorum Ecclesias ab Athletis pro pietate certantibus, tormenta, mortesque invicto animo perpessis, illustria sint confecta Martyria. Quin & tam vehementer conturbati sunt multorum animi; ut etiam decantatum illum Antichristi adventum imminere existimaverint. Nulli itaque aliæ Epochæ hujus Scripti annum natalem majori veritatis specie assignare possumus.

Spartian. in vit. Severi, c. 17. p. 352.

* Lib. 1. F. de Offic. Præfect. Urb. §. 14. tit. 12. l. 1.

† L. 6. c. 1.

Ad Nationes libri II. ejusdem argumenti, iisdem rationibus muniti, immò & iisdem plerunque verbis scripti: Adeò ut credi possit eodem utrumque opus tempore compositum atque editum esse, eo consilio, ut Apologetico Judices ea quæ iis nosse interesat, doceret, libris autem ad Nationes scriptis plebem de iisdem rebus certiorem faceret. De his (qui ad nos miserè mutilati pervenerunt) ut & de Apologetico breviter non minùs quàm verè Hieronymus †, *Cunctam sæculi obtinent disciplinam*.

† Ad Magn. ubi supra.]

De Testimonio Animæ Liber, eodem circiter tempore, post Apologeticum tamen scriptus; uti ex cap. ejus 5°, non obscurè colligitur.

De Pudicitiâ.

De Fugâ in Persecutione.

De Jejuniis.

De Monogamiâ. Plures hâc de re libros à Tertulliano scriptos fuisse innuere videtur Hieronymus Epist. 53. quæ est ad Paulinum: sed perperàm. Quatuor isti *libri contra Catholicos* scripti, quo tempore à Tertulliano editi fuerint, haud ita certò constat: nisi quod *liber de Fugâ in Persecutione* circa an. ccv. natus videatur: omnes autem inter an. cxcix. & ccix. scriptos esse multis argumentis evinci queat.

De Spectaculis, scriptus anno cciv.

De Idololatriâ, eodem ferè tempore scriptus.

De Cultu Fæminarûm libri II. anno ccv. Ex his primus à nonnullis inscribitur *De Habitu Mulierum*, secundus *De Cultu Fæminarum*.

Libri ad Uxorem II. haud multò post scripti.

De Virginibus Velandis, eodem circiter tempore scriptus.

De Exhortatione Castitatis, circa idem tempus verisimiliter, & ante an. ccx. certò certiùs, editus.

De Coronâ Militis, circa an. ccviii. scriptus. In hoc libro mentio fit Claudii Saturnini Scriptoris luculentissimi, qui eandem materiam fusissimè ac doctissimè

ctissimè tractaverat. Verùm utrum Christianus an Gentilis fuerit scriptor, non satis liquet. SÆC. II. ab An. C.

De Pallio, eodem ferè tempore editus.

Contra Marcionis Hæresin libri V. anno ccvii. scripti. Brevius ejusdem argumenti Opus longè antea delineaverat Tertullianus, quod à quodam furtim surreptum majoris operis aggrediendi ansam dedit.

De Præscriptione Hæreticorum, eodem ferè tempore.

De Animâ, non longè post.

De Carne Christi, paulò post.

De Resurrectione Carnis, haud ita multò post.

Adversùs Judæos, anno ccviii. scriptus.

Adversùs Valentinianos, eodem ferè tempore scriptus.

Adversùs Praxeam Patro-passianorum Ducem, anno ccix. scriptus.

Adversùs Hermogenem, post an. ccvii. & Librum de Præscript. Hæret. scriptus.

Scorpiace, (quâ Cainianos Martyrii damnatores insectatur) post libros adversùs Marcionem scripta.

Ad Scapulam Africæ Proconsulem in Christianos sævientem liber Apologeticus, anno ccxvii. scriptus.

Ad Martyres, } Uterque eodem ferè tempore scriptus ex occasione Persecuti-
De Patientiâ, } onis à Scapulâ motæ.

OPERA DEPERDITA.

De Paradiso.

De Spe Fidelium.

De Ecstasi libri VII. Ex his ultimus contra Apollonium militavit, forsan & contra Sotera Papam, quem adversùs Montanistas librum scripsisse, & à Tertulliano Montanistâ jam facto, pariter ac Apollonium, oppugnatum fuisse tradit Primasius, vel alius quis sub *Prædestinati* nomine à Sirmondo editus, Hæres. xxvi. ut in *Sotere* supra notavimus.

Adversùs Apellecianos.

De Vestibus Aaron.

De Censu Animæ, quem tamen non alium ab eo esse qui *De Animâ* inscriptus hodiè extat, suspicatur Cl. Alix.

Porro Tertullianus de Baptism. c. 15. & de Virginibus Veland. in init. de utroque argumento Græcè priùs se egisse testatur. Quin & lib. de Coronâ, c. 6. se *De Spectaculis* Græco stylo disseruisse scribit. Alicubi etiam testatur se librum *de Coronâ Militis* Græcè edidisse.

SUPPOSITITIA.

Catalogus Hæreticorum libro *de Præscriptione Hæreticorum* Appendicis vice subnexus: quem præter styli diversitatem, aliaque argumenta complura, Codicum MS. ferè omnium Autoritas Tertulliano abjudicat. Paulò post Hieronymi ætatem compositum esse opinatur Cl. Alix.

Poemata varia, viz. *Genesis*, *Sodoma*, *Libri V. adversùs Marcionem*, *De Judicio Dei*, *Carmen ad Senatorem*, & *De Jonâ & Ninive*: quæ Pamelius Tertulliano adhuc juveni ascribit, nullo tamen Antiquorum testimonio, nullâ ratione suffultus. Ex iis priora duo Salviano Presbytero Massiliensi, *Carmen de Judicio Dei* Verecundo Episcopo Africano (qui circa medium sæculi sexti floruit) tribuit Doctiss. Alix, licet ex his posteriori lacinias aliquot ab homine decimi sæculi intertextas fuisse non diffiteatur. Idem Libros *adversùs Marcionem* post Hieronymi ævum natos; *Carmen* autem *ad Senatorem* (quod inter Cypriani Opera, Tom. iii. legitur), ante Constantini tempora conscriptum arbitratur. Poema denique *De Jonâ & Ninive* (quod in Bibliothecâ PP. Tertulliano inscriptum reperitur) antiqui cujusdam Autoris, ejusdem forsan, cujus est Sodoma, opus esse conjicit.

Vid. Gennad. de Script. c. 67. & Append. ad Isidor. de viris illustr. c. 6.

Prodierunt Opera ejus, *Basil.* 1521. 1525. 1528. 1539. 1550. 1562. *Antverp.* 1579. 1584. *Paris.* 1566. 2 vol. 8°. 1580. 1583. 1608. 1616. *Heidelberg.* 1596. 1601. *Colon.* 1617. *Genevæ* 1597. *Franekeræ* 1597. In his omnibus Editionibus desiderati sunt Libri II. *Ad Nationes*, à Jacobo Gothofredo primùm editi *Genevæ* 1624. 4°. Prodierunt deinceps auctiora Tertulliani Opera, *Paris.* 1624. 1630. 1634. 1641. 1644. 1646. 1650. 1658. 1663. *Argentinæ* 1657. In his præstant Editiones Rigaltianæ, præcipuè *Parisiensis* illa, quam anno 1663. cum integris Rigaltii, selectis Pamelii, Lacerdæ, aliorumq; notis, additis etiam, ubi necesse erat, suis, paginæ cujusvis calci subditis, Ph. Priorius in lucem emisit.

196. **BACCHYLUS**, Corinthiorum Episcopus, ab Auctore Synodici à Pappo editi *Archiepiscopus* dictus. Claruit circa an. cxcvi. & ab Eusebio * inter eos numeratur, qui rectæ fidei doctrinam scriptis suis proditam nobis reliquerunt. Scripsit nomine † omnium, qui in Achaiâ erant, Episcoporum elegantem *librum de Paschate*. Quin & privatim illum hâc de re *literas* dedisse innuit Eusebius ‖. NE.

* L. 5. c. 22.
† Hieron. de Script. c. 44.
‖ L. 5. c. 23.

196. **POLYCRATES**, Ecclesiæ Ephesinæ Antistes, inter Episcopos hujus temporis ob doctrinam, gravitatem, sedisque dignitatem celeberrimus habebatur. Septem ex consanguineis suis Episcopos habuit, quibus ipse octavus accessit, claruitque circa an. cxcvi. Synodum Episcoporum Asianorum ex occasione Controversiæ Paschalis ingenti numero convocavit. Quorum nomine, lxv. jam annos natus, luculentissimam scripsit *Epistolam ad Victorem, & ad Romanæ Urbis Ecclesiam*, in quâ sententiam suam de Die Paschatis more sibi à majoribus constanter tradito, Veterumque auctoritate tuebatur, & Victori in Asianos ferocienti animosè restitit. Insignis hujus *Epistolæ* fragmentum verè aureum exhibet Eusebius l. 5. c. 24. *Aliud* adhuc *de SS. Johannis & Philippi obitu* agens habet id. l. 3. c. 31. NE.

Scriptæ sunt etiam, ut hoc obiter notem, eodem ferè tempore, & de eâdem re multæ aliæ *Epistolæ*; nempe, Episcoporum Ponti, Galliarum, Provinciæ Osdroenæ, aliorumque complurium, qui omnes eandem fidem, eandemque doctrinam cum Victore Romano proferentes, unam edidere sententiam. De his vide Eusebium, l. 5. c. 23. NE.

Circumfertur sub Polycratis Ephesini nomine *Passio S. Timothei*, à Jac. Fabro Stapulensi primùm edita, & habetur Gr. Lat. apud Bollandum ad diem xxiv. Januarii. Verùm supposititiam esse non uno argumento constat.

196. **ATHENOGENES**, Martyr celeberrimus, Clementi Alexandrino σύγχρονος fuisse, & igne martyrium obiisse videtur. Scripsit *Hymnum matutinum*, qui sic incipit, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, & *Hymnum vespertinum*, incipientem, Φῶς ἱλαρὸν ἁγίας δόξης, quos ad martyrium festinantem tanquam valedictionis munus discipulis suis reliquisse eum tradit S. Basilius *. Sophronio Patriarchæ Hierosolymitano à nonnullis malè adscribuntur. Extant apud Usserium, Tract. *de Symbolis* propè finem, & Cl. Viri Thomæ Smith Miscellan. (cum notis) *Londini* 1686. 8°.

* De Sp. S. c. 29.

196. **HERACLITUS**, seu *Heracleus*, claruit circa an. cxcvi. Scripsit *in D. Pauli Epistolas Commentarios*. NE.

196. **MAXIMUS**, οὐκ ἄσημος ἀνὴρ τῆς Χριστοῦ διδασκαλίας, *Vir inter Christianos insignis*, claruit an. cxcvi. Scripsit *volumen de* vulgatissimâ illâ apud Philosophos *Quæstione, Unde sit Malum*, sive περὶ τῆς ὕλης, vel, *de eo quòd Materia sit facta, & malorum non sit causa*. Ex eo amplissimum fragmentum exhibet Eusebius, Præparat. Evangel. l. 7. c. 22. quod in Origenis etiam Dialogo contra Marcionistas totidem verbis habetur. Hinc nata Viris eruditis dissidii seges. Vir Cl. Wetstenius in Præfat. ad Origenis Dialog. id à Maximi *libro* περὶ τῆς ὕλης acceptum Dialogo suo inseruisse Origenem contendit. E

Euseb. Præpar. Evang. l. 7. c. 22.

contra

contra Doctiss. Huetius, Origenian. l. 3. c. 4. §. 7. censet Maximum nostrum (quem ad Constantini tempora detrudit) Dialogum istum sub Origenis nomine composuisse, Operique suo περὶ τῆς ὕλης intexuisse, & exinde fragmentum illud ab Eusebio depromptum esse. Lis esto penès eruditos. SÆC. II. ab An. C.

CANDIDUS, Maximi æqualis, claruit an. cxcvi. Scripsit in *Hexaemeron*. N E. 196.

APPION, eodem tempore clarus, de eodem argumento *Commentarios* edidit. N E. 196.

SEXTUS. Claruit an. cxcvi. Scripsit *De Resurrectione*. N E. 196.

ARABIANUS. Claruit an. cxcvi. & de *Christiano Dogmate Opuscula* edidit. N E. De his, aliisque vide Euseb. l. 5. c. 27. Hieron. de Script. c. 46, &c. 196.

Scriptores Gentiles, qui hoc Sæculo in Christianos invecti sunt.

C. CORN. TACITUS, genere Romanus, Galliæ Belgicæ sub Vespasiano Procurator, Consulatum sub Nerva gessit anno Christi xcvii. Scipsit verò sub Trajano post an. c. Religionem Christianam velut exitiabilem superstitionem, Christianosque tanquam per flagitia invisos, & odio humani generis convictos damnat. Annal. l. 15.

C. PLINIUS SECUNDUS, Patriâ Novocomensis, Plinii Senioris nepos, Quintiliani discipulus, Taciti æqualis, Quæstor, Prætor, ærarii Præfectus. denique Consul an. Christi c. sub initia Hadriani obiisse videtur. *In Epistolâ* * *ad Trajanum* fidem Christianam veluti pravam & immodicam superstitionem notat, eorumque in tuendâ religione constantiam pervicaciam esse, & inflexibilem obstinationem affirmat supplicio coercendam. Utcunque aliter de innocuis illorum moribus, cultuque sacro nobile satis testimonium reddit.

* L. 10. ep. 97.

C. SUETONIUS TRANQUILLUS, Grammaticus Romanus, claruit sub Trajano circa an. Christi cxii. sub Hadriano Epistolarum Magister factus. Christianos genus hominum superstitionis novæ ac maleficæ appellat, eoque nomine suppliciis affectos fuisse ait in Vit. Neron. c. 16. Quæ de Judæis impulsore Chresto tumultuantibus habet, vid. in Vit. Tiber. c. 25.

ARRIANUS, domo Nicomediensis, Epicteti discipulus, Philosophus, Orator, Historicus summus, novus Xenophon dictus, Consulatum etiam in republicâ gessit: ab Eusebio † ad an. Chr. cxlvii. refertur. Odioso Galilæorum nomine Christianos traducit, eorumque in adeundis periculis promptitudinem insaniæ ac consuetudini ascribit Dissert. in Epict. l. 4. c. 7. Vide, quæ de Judæorum, vel ut alii volunt, Christianorum baptismo habet, l. 2. c. 9.

† Chronic. ad an. 147.

CELSUS, Philosophus sectâ Epicureus, erga Platonis etiam scholam bene animatus, claruit postremis Adriani temporibus & deinceps. Fidem moresque Christianorum peculiari libro, quem ἀληθῆ λόγον inscripsit, oppugnavit.

SÆC. II. ab An. C.

navit. Extant fragmenta hinc inde apud Origenem libris viii, contra Celſum, quibus futiles Celſi calumnias & argumenta validè refutavit.

M. AUR. ANTONINUS, cognomine Philoſophus, Annii Veri Prætoris filius, Antonini Pii gener, ad Imperium Romanum evectus anno Chriſti clxi. obiit anno clxxx. Lib. xi. *de rebus ſuis*, §. 3. Chriſtianorum in ſubeundo Martyrio fortitudinem ψιλὴν παράταξιν fuiſſe aſſerit, *meram animi obſtinationem*, nec ἀπὸ τῆς ἰδικῆς κρίσεως, *à judicio particulari provenire* aſſerit.

LUCIANUS, Samoſatis oriundus, profeſſione Epicureus, claruit circa an. Chriſti clxxvi. ἀνὴρ σπουδαῖος εἰς τὸ γελασθῆναι, (ipſo fatente Eunapio †) qui ingenii ſui ſalibus Chriſtianos, rituſque eorum ac dogmata non ſemel perfricuit, præcipuè his Dialogis; *Pſeudomant. De Morte Peregrini*, & *Philopatr.* (ſi ejus ſit, ſaltem ſcriptoris coævi), Eoſdem in *Aſino* quoque ſuo ſemel ex obliquo perſtringere videtur.

† Procem. lib. de Vit. Philoſ.

Finis Secundi Sæculi.

SÆCULUM

SÆCULUM NOVATIANUM.

Conspectus Sæculi.

SÆC. III. ab An. CC.

FIdes Christiana longè latéque propagatur. Oriuntur hæreses *Sabellii*, tres hypostases in Trinitate confundentis; *Nepotis*, qui post Papiam ejusque asseclas, millennium astruebat; *Pauli Samosateni*, Christum ψιλὸν ἄνθρωπον affirmantis, à Synodo Antiochenâ an. cclxv. alteràque ibid. an. cclxx. habitâ, ob id damnati. Denique *Manetis* seu *Manichæi* circ. an. cclxxvii. Ob nimiam erga lapsos indulgentiam Schisma fovet Novatianus, non uno sæculo extinguendum. De hæreticorum Baptismo strenue rixantur Stephanus Papa, Cyprianus, Firmilianus, alii. Plures de hac causa in Africa Synodi; de quibus passim Cyprianus, sed consulendi præ aliis Cl. Pearsoni *Annales Cyprianici*. An. ccii. paulo post viii. idus April. quintam, aliis sextam, persecutionem excitavit Septimius Severus, *Imperator verè nominis sui verè Pertinax, verè Severus*, quod vulgi sermone tunc jactabatur. Λαμπρὰ μὲν τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας ἀθλητῶν ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐκκλησίαις κατὰ πάντα τόπον ἀπετελεῖτο μαρτύρια, inquit Eusebius Eccles. Hist. l. 6. c. 1. *Per omnes quidem ubique locorum Ecclesias ab athletis pro pietate certantibus illustria sunt confecta martyria.* Hanc persecutionem sanguine suo nobilitarunt Leonidas Origenis Pater, Serenus, Heraclides, Heron, Herais, Origenis discipuli; Marcella, ejusque filia Potamiæna, Felicitas & Perpetua, aliique plures, quorum nomina in libro vitæ scripta sunt. Ortum gravissimæ huic & satis diuturnæ persecutioni (duravit enim usque ad an. cciv.) dedisse videtur defectio Judæorum, quos Severus nuper bello profligaverat. Colligi id potest ex Ælio Spartiano in Vit. Sever. c. 16. qui Senatum, Severo ob res in Syria benè gestas, Judaicum triumphum decrevisse tradit. Subdit mox Imperatorem in itinere Palæstinis, plurima jura fundâsse, Judæos, vel Christianos fieri sub gravi pœna vetuisse. An. ccxxxv. exorta est sexta persecutio sub Maximino Thrace, qui in Episcopos & Sacerdotes præcipuè desæviit. φύσει δὲ ἦν τὸ ἦθος, ὥσπερ καὶ τὸ γένος, βάρβαρος, inquit Herodianus l. 7. p. 253. *quo non fuit crudelius animal in terris*, ipso fatente Jul. Capitolino in Maxim. c. 9. An. ccxlix. exeunte, contigit sub Decio septima Persecutio, etiam superiore anno Alexandriæ orta; gravis quidem illa & vere truculenta, quæ non nisi anno demum tertio deferbuit. An. cclvii. octava sub Valeriano, qui *non dissimili furore correptus*, (inquit Lactantius de Mort. Persec. c. 5.) *impias manus in Deum intentavit, & multum, quamvis brevi tempore, justi sanguinis fudit.* De Martyribus hisce, pluribus agit Dionysius Alexandrinus, pluribus Cyprianus, qui & ipse sub hoc Valeriano martyrii coronam reportavit. Nona demum sub Aureliano, an. cclxxv. quæ missis solummodo edictis vix nomen Persecutionis meretur. Nondum quippe, (teste Lactantio ibidem c. 6.) ad provincias ulteriores cruenta ejus scripta pervenerant, & jam Cœnofrurio, qui locus est Thraciæ, cruentus ipse humi jacebat, falsa quadam suspicione ab amicis suis interemptus. Adeo ut illi, *ne perficere quidem quæ cogitaverat*, licuit, ut præcedentibus verbis observat Lactantius. Eadem habet Eusebius, qui suæ narrationi notam hanc vere piam subjungit, l. 7. c. 30. Λαμπρῶς τι τοῖς πᾶσι συνορᾶν παρέσχεν, ὡς οὔποτε γένοιτ' ἂν ῥᾳδίως τοῖς τοῦ βίου ἄρχουσι κατὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησιῶν, μὴ οὐχὶ τῆς ὑπερμάχου χειρὸς θείᾳ καὶ οὐρανίῳ κρίσει, παιδείας ἕνεκα καὶ ἐπιστροφῆς, καθ' οὓς ἂν αὐτὴ δοκιμάζοι καιρούς, τοῦτ' ἐπιτελεῖσθαι συγχωρούσης. *Simulque omnibus apertissime ostendens, nihil unquam hujus mundi principibus adversus Christi Ecclesias licere, nisi propugnatrix Dei dextera arcano quodam ac cælesti judicio ad castigationem & emendationem nostram, quibus ipsi visum est temporibus, id fieri permiserit.*

SCRI-

SCRIPTORES.

SÆC. III. ab An. CC.

201. SYMMACHUS, genere Samaritanus, ἐκ τῶν παρ' αὐτοῖς Σοφῶν, * *ex illorum numero, qui Sapientes apud Samaritanos habebantur.* Claruit sub Severo, ineunte hoc sæculo circa an. cci. Non bene sibi constat Athanasius, seu quisquis autor erat Synopseôs S. Scripturæ, qui Græcos Scripturæ interpretes recensens Symmachum tertio loco ponit sub Severo, Theodotionem verò quarto loco sub Commodo, aitque illum eo ipso tempore quo Symmachus, S. Scripturam interpretatum esse. Nec aliter Epiphanius †, qui Symmachum sub Severo florentem, Theodotioni qui sub Commodo viguit, præponit, & disertè dicit, μετὰ τοῦτον δὲ (Symmachum intelligit) κατὰ πόδας ἐν τῷ ἑξῆς χρόνῳ *post hunc autem mox sequenti temporis progressu Theodotion quidam Ponticus*, &c. Nonnulli ut huic morbo medicinam facerent, mendam in Epiphanii codice cubare suspicantur, pro Severo Lucium Verum reponentes, eoque regnante Symmachum floruisse volunt. Certè Epiphanius in isthoc loco Imperatorum nec annos nec ordinem satis accuratè enumerat. Verùm ego in istâ potiùs sum sententiâ, Epiphanium, cùm ea scriberet, ut & Synopseôs Autorem, Origenis Hexapla ante oculos habuisse, in quibus ex Versionibus Symmachus secundum, Theodotion non nisi quartum locum occupavit, interpositâ τῶν lxx. translatione; ac proinde eosdem, eodem servato ordine, exceptis duntaxat lxx. Interpretibus, qui primum locum jure sibi vendicabant, in suis narrationibus exhibuisse. Sed ad Symmachum redeamus. Cùm apud suos gratiam & honorem pro merito non sit assecutus, quin propter ambitionem odio potiùs haberetur, ad Judæos descivit, secundâ vice circumcisus, ut mos erat vel à Judæis ad Samaritas, vel à Samaritis ad Judæos transfugientium, retractâ per instrumentum quoddam, quod Spathisterem appellabant, præputii cuticulâ, ut rursùs circumciderentur. Denique à Judæis ad Christianos, saltem ad Ebionitas defecit; & ut popularium suorum interpretationes subverteret, simulque loca quædam de Christo, ad Genealogiam ejus præcipuè spectantia, celaret, novam *Veteris Instrumenti Translationem Græcam* condidit, quam secundâ etiam editione perpolivit: in quâ, non ut Aquila, verbum è verbo, ut Hieronymus * innuere videtur, sed potiùs sensum è sensu expressit. Hujus *Versionis* fragmenta collegerunt Nobilius, Drusius, Waltonus, aliique. Præter *Versionem* Symmachus *ad Ebionitarum Hæresin defendendam Commentarios* etiam scripsit, in quibus adversùs Evangelium Matthæi acriter disputavit, Christi Genealogiam præcipuè oppugnans. Ebionæi enim Christum ex Josepho & Mariâ genitum, nudumque hominem esse contendebant, atque ab eo *Symmachiani* dicti sunt. Hos Symmachi *Commentarios* unà cum *Versione* ejus se à Julianâ quâdam, ad quam successionis jure pervenerant, accepisse testatur Origenes *. N. E. Extare apud Chaldæos refert Hebediesu † libros Symmachi nonnullos, quorum unus nuncupatur *de distinctione Præceptorum*.

* Epiph. de Pond. & Mens. §. xvi.
† Loc. cit.
* Præfat. in Job, Tom. 3. p. 23.
* Ap. Euseb. l. 6. c. 17.
† Catalog. libr. Chald. pag. 18.

202. ANONYMUS Autor, qui scripsit *Acta Fælicitatis & Perpetuæ.* Claruit circa an. ccii. Quibusdam Montani assecla, Cl. Dodwello † non sine aliquâ verisimilitudine Scriptor Catholicus. Primus in lucem extractum edidit Holstenius *Paris.* 1664. & exinde antiqui Codicis Sarisberiensis subsidio correctum præli Sheldoniani Curatores ad calcem Lactantii *De Mortibus Persecutorum* adjunxerunt, *Oxon.* 1680. 12°.

† Dissert. Cypr. IV. §. 12, 13.

Quamplurima etiam alia *Martyrum Sanctorum Acta* hodie circumferuntur, ex iis multa antiquitatem planè ementita, reliqua jure admodum dubio sibi vendicantia.

JUDAS,

SÆC. III. ab An. CC.

JUDAS, Theologus ſimul & Hiſtoricus, claruit anno ccii. Scripſit uberrimè *de Septuaginta apud Danielem Hebdomadibus*; in qua *Diſſertatione* ſupputationem temporum ad decimum uſque Severi Imperatoris annum perduxit: Perſecutione VI. tunc temporis eouſque flagrante, ut Judas noſter præſentem mundi occaſum & decantatum Antichriſti adventum jam tum affuturum eſſe exiſtimaverit. N. E. 202. Vid. Euſeb. l. 6. c. 7.

CAIUS, vel Gaius, Vir diſertiſſimus, Romanæ Eccleſiæ Presbyter, & *Gentium Epiſcopus* ordinatus, teſte Photio *, i. e. ſi rectè interpreter, ad id Epiſcopus factus, ut Gentiles in ſolo Barbarico conſtitutos ad fidem Chriſti converteret, Eccleſiiſque inibi fundatis præeſſet. Claruit circa an. ccx. Romæ dum ageret, celebrem cum Proclo Cataphrygarum Hæreſis propugnatore Diſputationem habuit, quam poſtea in *Dialogi* formam redactam ſcripto conſignavit: Ex eâ locum quendam de SS. Petri & Pauli Sepulchris verbatim recenſet Euſebius l. 2. c. 25. alium de Cerintho l. 3. c. 28. aliaque l. 6. c. 20. Scripſit item *contra Artemonis Hæreſim*, librumque alium *Labyrinthum* dictum, niſi (quod longè veriùs videtur) idem ſit opus, Origeni à nonnullis malè tributum: adeò ut in eo hallucinatus videatur Photius *, cùm præter *Labyrinthum* peculiarem quoque alium librum contra Artemonis Hæreſim Caium ſcripſiſſe dicit. Ex hoc *parvo Labyrintho* (ita enim ſe habuit titulus) nobile illud fragmentum adversùs Theodoti & Artemonis Hæreſim deprompſit Euſebius, quod extat apud eum l. 5. c. 28. Præterquam enim quòd Photius † Librum quendam contra Artemonis Hæreſim, aliumque *Labyrinthum* dictum, à Caio conſcriptum fuiſſe teſtetur, Nicephorus * librum iſtum ignoti Auctoris contra Artemonem, unde Euſebius fragmentum ſuum hauſit, Labyrinthum parvum inſcriptum fuiſſe refert, quo nomine Theodoritus ‖ etiam librum *contra Artemonis & Theodoti Hæreſim* compoſitum, inſignitum eſſe tradit, & ex eo lepidam admodùm narratiunculam adducit. Scripſit adhuc Caius *περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας*, uti in fine Labyrinthi ſui, exſcriptore Photio †, ipſe teſtatum reliquit. Verùm an id opus idem ſit cum eo quod *περὶ τοῦ παντὸς* inſcriptum, & Hippolyti operibus vulgò annumeratum extat, incertum eſt. De eâ re vide plura in Hippolyto. Non alius à noſtro videtur Gaius ille, cujus mentio fit in calce Actorum B. Polycarpi editionis Uſſerianæ, ubi legimus eum cum Irenæo converſatum eſſe, & Smyrnenſium Epiſtolam ex ipſius Irenæi exemplaribus tranſcripſiſſe. N. E.

210. * Cod. 48. * Ibid. † Loc. cit. * Hiſt. Eccleſ. l. 4. c. 21. ‖ Hæret. Fab. l. 2. c. 5. † Loc. cit.

PROCULUS ſive *Proclus*, Tertulliano dictus *virginis ſenectæ & Chriſtianæ eloquentiæ dignitas*, Montaniſtici dogmatis propugnator acerrimus ſimul ac famoſiſſimus. Ab eo enim altera Montaniſtarum bifariam diſſidentium Secta nomen duxit, *οἱ κατὰ Πρόκλον* dicti. Claruit circa an. ccx. Romæ ſub Zephyrino pontifice cum Caio Presbytero diſputationem iniit. Allatum ibi quoddam ab eo argumentum videre eſt apud Euſebium l. 3. c. 31. Scripſit *contra Valentinianos*, opus inſigne, teſte Tertulliano loc. cit. quod interiit. Alium quidem eſſe ab hoc Proculo Proclum Montaniſtam contendit Valeſius, verùm argumentis non ſatis cogentibus.

210. Adverſ. Valentin. cap. 5. Annot. in Euſeb. p. 123.

ALEXANDER, Cappadocum Epiſcopus, primùm ſub Severo inclareſcere cœpit; quo mortuo, divinâ revelatione in ſomniis admonitus, Hieroſolyma tum orandi, tum locorum viſendorum gratiâ profectus eſt: ubi Clerici iſtius Eccleſiæ Revelatione item & ipſi præmoniti, extra portas Civitatis egreſſi, deſtinatum ſibi à Deo Epiſcopum humaniſſimè exceperunt, & conſentientibus Palæſtinæ Epiſcopis, ac præcipuè Narciſſo Hieroſolymorum Antiſtite ſedecim tunc ſupra centum annos nato, manere deinceps apud ſe eum coegerunt. Ac proinde circa annum ccxii. Collega & Adjutor Narciſſo datus, eo mortuo ſedem Hieroſolymitanam ſolus tenuit. Quo in loco nobiliſſimam Bibliothecam extruxit, in eâque virorum Eccleſiaſticorum, qui doctrinâ excellebant, ſcripta, præſertim Epiſtolas repoſuit. Unde uberrimam

212. Euſeb. l. 6. c. 11.

SÆC. III. ab An. CC. mam materiam ad Historiam suam Ecclesiasticam condendam se habuisse grato animo Eusebius* agnoscit. Multa passus est Alexander sub Severo, multa item sub Caracallâ, tandem sub Decio, Vir decorâ senectute, & venerandâ canitie conspicuus, Cæsareæ in carcerem conjicitur : in quo post præclaram atque illustrem Christianæ fidei confessionem in præsidiali judicio editam, circa an. ccl. μακάριος ἀνεπαύσατο, inquit Dionysius Alexandrinus *, *Beato exitu defunctus est*; sive ut Hieronymus †, Martyrio coronatur. Scripsit *Epistolas* aliquot *ad Antinoitas*, ex quarum unâ particulam habet Eusebius l. 6. c. 11. *Aliam ad Antiochenos*, ex quâ quædam citat idem loc. laudat. item *aliam ad Origenem*, ubi Clementis & Pantæni tanquam sibi familiarium meminit. Fragmentum ejus exhibet Eusebius l. 6. c. 14. Scripsit etiam *literas* unà cum Theoctisto Cæsariensi *ad Demetrium Alexandrinum*, quibus originem nondum sacris ordinibus initiatum in Ecclesiâ coram Episcopis concionantem defendit. Fragmentum ejus extat ap. Euseb. l. 6. c. 19. & pluresalias, quæ N. E.

* L. 6. c. 20.
* Ap. Euseb. l. 6. c. 46.
† De Script. c. 62.

220. M. MINUCIUS FÆLIX, gente ut verisimile est, Afer, non ignobilem inter Romanos Causidicos locum tenuit, Doctrinâ tamen ac Pietate Christianâ ipse longe nobilior. De ætate ejus quâ vixit, nil habeo, quod pro certò affirmare ausim : si tamen in re obscurâ, dubiâque hariolari liceat, conjiciam illum, utpote Tertulliano supparem, Cypriano antiquiorem, circa an. ccxx. claruisse. Scripsit Romæ *libellum*, pro octavo Arnobii libro aliquot retrò sæculis falsò habitum, *Dialogum*, inquam, illum insignem, *Octavium* dictum, inter Cæcilium Natalem, Gentilem acerrimum, accusatorem, & Octavium Januarium, acutum Christianorum vindicem ac patronum; quos inter medius sedet bonus Arbiter, Minucius Fælix. In quo sane libello totum Gentilium cultum, Deorumque prosapiam non minùs eruditè quam venustè & ingeniosè convellit, & Christianos eorumque sacra ab omnibus Cæcilii calumniis atque objectionibus eleganter & nervosè vindicat. Tandem manus dans Cæcilius gloriatur se quidem ab Octavio victum, de errore tamen triumphâsse. Atque hic sanè liber satis declarat, inquit Lactantius *, quàm idoneus veritatis assertor esse potuisset, si se totum ad id studium contulisset. Extat in Bibliothec. PP. Tom. iii. & ad calcem Arnobii in primis ejusce Patris editionibus. Minucio primus vindicavit, ac sub ejus nomine edidit Franciscus Baldvinus, *Heidelbergæ* 1560. Deinde Fulvius Ursinus idem præstitisse videri volens, dissimulato Baldvini præjudicio edidit *Romæ* 1583. hos secuti sunt Voverius *Basil.* 1603. *Elmenhorstius Hamburg.* 1612. f. Heraldus *Paris.* 1613. 4°. Rigaltius *Paris.* 1643. ad calcem Arnobii, & deinde ibid. 1666. ad calcem Cypriani cum notis & Baldvini prolegomenis. Ouzelius deinde à seipso recensitum, & fusissimis Variorum Commentariis illustratum edidit *Lugd. Bat.* 1652. 4°. Prodiit demum unà cum Variorum notis *Lugd. Bat.* 1672. Exstitisse suo ævo sub Minucii nomine *librum de Fato* vel *contra Mathematicos* prodit Hieronymus *, quem licèt diserti hominis opus fuisse agnoscat, à Minucii tamen stylo discrepâsse censet. N. E.

* Instit. l. 5. c. 1.
* De Script. c. 58.

220. HIPPOLYTUS, Irenæi discipulus erat, teste Photio *. Episcopum fuisse inter omnes convenit, cujusnam verò urbis nondum constat. Id Eusebium quidem, & post eum Hieronymum fugisse videtur. Sic enim ille †: Βήρυλλος ἦν ἐπίσκοπος τῶν κατὰ Βόστραν Ἀράβων. Ὡσαύτως δὲ καὶ Ἱππόλυτος ἑτέρας πού καὶ αὐτὸς προεστὼς ἐπίσκοπος. Iste autem sic habet ‖: *Hippolytus cujusdam Ecclesiæ Episcopus (nomen quippe Urbis scire non potui.)* Hinc nata sequioris sæculi scriptoribus aut conjectandi aut fabulandi materia. Zonaras * & Nicephorus †, unà cum Recentioribus ferè omnibus eum Portûs Romani Episcopum esse volunt. Germanus CP. ‖, & Leontius Byzantinus * Romæ Episcopum fuisse innuunt. Ostiensem Episcopum appellant Centuriatores Magdeburgenses †. Gelasius ‖ denique Episcopum Metropolis Arabiæ fuisse scribit. Verùm inter omnes hâc de re sententias verisimillima videtur nupera Cl. Le Moyne * conjectura, Hippolytum fuisse Episcopum Portûs Romani in Arabiâ, ἐμπορεῖ τ

* Cod. 121.
† L. 6. c. 21.
‖ De Script. c. 61.
* An. Tom. 2.
† Hist. Eccl. l. 4. c. 31.
‖ Theor. Eccles. Auct. T. 2.
* Act. 3. de Sectis.
† Cent. 3. c. 10.
‖ Advers. Eutych.
* Prolegom. ad Varia Sacra.

Ἀραβίας

Ἀιγαῖαι à Ptolomæo vocati, ac postea *Adanæ* sive *Adenæ* nomen, quod & hodie retinet, adepti, Romanis Mercatoribus perquam noti, & ab iis tunc temporis admodum frequentati. Hinc Romam vergente ætate venisse illum censeri potest, ibique demum mortuum, sepultum esse. Claruit circa an. ccxx. Certe plures erant hoc ævo Hippolyti, aliusque à nostro videtur Hippolytus ille Martyr cujus passionem prolixiore Hymno describit Prudentius *. Is enim inter Schismatis Novatiani asseclas Presbyter fuerat. Ille verò de quo agimus, Origene familiarissimè utebatur, eumque imitatus, eoque sæpiùs præsente, Homilias ad populum habuit, tantâque admiratione (narrante Photio †) Origenis sermones suscepit, ut ad divinam scripturam commentario illustrandam hortando impulerit: additis suo sumptu septem Notariis qui dictata celeriter acciperent, totidemque librariis, qui accuratè describerent. Ac proinde opus quodvis ab Origene elaboratum sine remissione exigere solebat, ἐργοδιώκτης idcircò ab Origene dictus. Narrationi huic calculum apponere videtur Hieronymus *. Uterque tamen palàm lapsus, dum quod Ambrosio proprium erat, Hippolyto attribuant. Circa an. ccxxx. Martyrium obiisse dicitur Hippolytus: incertâ tamen famâ, nec enim improbabile est vitam eum ulterius produxisse.

SÆC. III. ab An. CC.

* Hymn. 11.

† Loc. cit.

* De Script. c. 61.

Opera tum ab eo scripta, tum ei ascripta, hæc sunt.

De *Paschate liber*, cui titulum fecit, ἀπόδειξις χρόνων τῦ πάσχα; in quo temporum seriem describens in Imp. Alexandri anno primo (i. e.) an. Chr. ccxxii. desiit. Huic etiam Operi Canonem Paschalem ἑκκαιδεκαετηρίδα, ab ejusdem Imperatoris anno primo incipientem, inseruit. Iste *Canon* superiori demum sæculo, marmoreæ statuæ ipsius, ut videtur, Hippolyti cathedræ insidentis, Græcè inscriptus repertus est: literis ex utroque sedis laterculo sexdecim annorum circuitum, in dextro Quartarum decimarum, in sinistro Dominicalium Paschalium Cyclum exhibentibus, utrosque annis cxii. universim comprehensos, quâ annorum periodo Ferias easdem in orbem redire credidit Hippolytus. Porrò in Margine dextri laterculi plurima ipsius Hippolyti scripta recensentur, quorum notitiam alibi frustra quæras. Nobile hoc Antiquitatis Ecclesiasticæ Monumentum in agro Verano non procul ab æde D. Laurentii extra muros Urbis Romæ anno 1551. erutum est, & Bibliothecæ Vaticanæ illatum, à Josepho Scaligero * cum notis Græcè editum, à Grutero † in Corpus Inscriptionum Antiquarum relatum, postremò Latinè redditum, Commentario illustratum Ægidius Bucherius * divulgavit. Nos Hippolyti Scriptorum Indiculum dextri laterculi margini annexum, eò quòd materiæ præ manibus versatæ lucem plurimam affundat, reique literariæ locupletandæ inserviat, hîc loci apponere (qualis apud Gruterum habetur) non gravabimur, quod Lectori non ingratum fore arbitramur.

* Lib. de Emendat. temp.

† Fol. 140, 141.

* Comment. in Vict. Can. Pasch. c. 15.

SÆC. II. ab An. CC.

ΙΟΥC
ΝΙΑC
ΑΛΜΟΥC
ΤC ΤRΙΜΥΘΟΝ
Α ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΚΑΤΑ Ιω
ΑΝΗΝ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟ
ΚΑΛΥΨΕωC
ΠΕΡΙ ΧΑΡΙCΜΑΤωΝ
ΑΠΟCΤΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟ
CΙC
ΧΡΟΝΙΚωΝ
ΠΡΟC ΕΛΛΗΝΑC
ΚΑΙ ΠΡΟC ΠΑΤωΝΑ
Η ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟC
ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟC ΠΡΟC CΕ
ΒΗΡΕΙΝΑΝ
ΑΠΟΔΕΙΞΙC ΧΡΟΝωΝ
ΤΟΥ ΠΑCΧΑ
ΚΑΤΑ ΕΝ Τω ΠΙΝΑΚΙ
ωΔΑΙCΠΑCΑC ΤΑC ΓΡΑ
ΦΑC
ΠΕΡΙ ΘΥ ΚΑΙ CΑΡΚΟC
ΑΝΑCΤΑCΕωC
ΠΕΡΙ ΤΑΓΑΟΟΥ ΚΑΙ
ΠΟΘΕΝ ΤΟ ΚΑΚΟΝ

Laterculi istius dexter angulus abruptus quinq; priores lineas truncaverat.

Exemplar inscriptionis Gruterianum ubique κατὰ πόδας secuti sumus. Hinc in voce ΤRΙΜΥΘΟΝ R. pro Ρ. ponitur, in voce Ιω ΑΝΗΝ desideratur litera N. semel, in voce ΠΑΤωΝΑ deest Λ. in plerisque ω minusculâ forma exprimitur, & plurimæ passim voces in unam coeunt.

Hactenus marmoreæ Cathedræ Inscriptio, cujus explicationem cum fusissimè prosecutus sit Doctiss. Moynius, tribus quasi verbis expediemus.

In eâ duæ priores lineæ maximâ parte mutilatæ, non nisi conjecturis locum præbent. ΙΟΥC & ΝΙΑC reliquias esse vocum ΨΑΛΜΟΥC, ΜΕΤΑΝΟΙΑC opinatur Scaliger, & post eum Bucherius, qui Latinæ Indiculi Versionis suæ fronti apposuit, IN PSALMOS PÆNITENTIALES. Cùm verò opus Hippolyti in Psalmos postea sequatur, & in Inscriptione non ΝΟΙΑC sed ΝΙΑC habeatur, & Psalmorum adhuc pœnitentialium memoria planè sit hesterna, omnino rejicienda est ista conjectura. Suspicatur Cl. Moynius ΙΟΥC & ΝΙΑC reliquias esse vocum εἰς πρωτοπλάστους & περὶ κοσμογενίας vel ζωογονίας, quæ designent Hippolyti lucubrationes εἰς τὰ μετὰ τὴν ἑξαήμερον, & εἰς τὴν ἑξαήμερον, quales ab eo scriptos fuisse testantur Eusebius †, & Hieronymus *: licet iste de Commentariis in Exodum & Genesim eos libros intelligi velit. Sed in re tam obscurâ satius est assensum inhibere, quàm conjecturis audacter nimis indulgere.

† L. 6. c. 21.
* De Script. c. 61.

ΑΛΜΟΥC]

ΑΛΜΟΤΣ] Sunt proculdubio ultimæ Syllabæ vocis ΨΑΛΜΟΥΣ, in quos *Commentarios* scripsit Hippolytus, teste Hieronymo. Ex iis multa habet Catena in Psalmos, quæ Codice MS. asservatur in Bibliothecâ Mediceâ, cujus meminit Moynius Prolegom. ad Var. Sacr. Fragmenta bina exinde etiam exhibet Theodoritus Inconfus. Dial. ii. Tom. iv. p. 89, 90. Primum ex Commentariis in Psalmum ii. Secundum ex Comm. in Psalmum 23. Ex Præfat. in Psalmos fragmentum dabit Al. Morus Not. in N. T. p. 167. SÆC. III. ab An. CC.

ΙΓΑΣΤΡΙΜΥΘΟΝ] Vox ἐγγαστρίμυθον aliquantulum deformata. Scripsit * enim Hippolytus *de Saul & Pythonissâ*.

*Hieron. loc. cit.

Α ΥΠΕΡ, &c.] ᾶ (forsan legendum τὰ) ὑπὲρ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου καὶ ἀποκαλύψεως, Opus ejus in Apocalypsin memorat Hieronymus.

ΠΕΡΙ ΧΑΡΙΣΜΑΤΩΝ] Operis hujusce titulus proculdubiò desumptus ex 1 Cor. XII.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ] Eadem credi potest cum Διδασκαλίᾳ ejus, cujus crebra fit mentio in Codicibus MS. Constitutionum Apostolicarum, quæ ex Hippolyti pariter ac aliorum Patrum Διδασκαλίαις contextæ sunt. Διδασκαλίαν Ἱππολύτου in Codice MS. Bibliothecæ Oxoniensis latere, ac maximam partem libri octavi Constitutionum Apostolicarum excerptis illius constare testatur Cl. Pearsonus *. Hanc ex codice MS. eruit, & cum reliquis Hippolyti operibus propediem editurus est Joannes Mill S. T. D. Aulæ Edmundianæ apud Oxonienses Principalis, à quo certiora de Hippolyto ejusque Scriptis expectamus.

*Vindic. Ignat. par. 1. p. 60, 62.

ΧΡΟΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ] *Chronicon ad Gentes.* Nec enim insolitum erat ejusce ævi Scriptoribus Ecclesiasticis rerum gestarum Chronologias texendo ementitam Gentilium Deorum & Heroum antiquitatem refutare. Hippolytum certè nostrum rei Chronologicæ fuisse peritissimum demonstrat Opus ejus Paschale.

ΠΡΟΣ ΠΛΑΤΩΝΑ, ἢ καὶ περὶ τοῦ παντός] *Contra Platonem, sive De Universo.* Amplissimum hujus libelli fragmentum sibi ex Italiâ missum Gr. Lat. edidit D. Hæschelius notis ad Photium p. 9. isthoc titulo Ἰωσήπου ἐκ τοῦ πρὸς Ἕλληνας λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου κατὰ Πλάτωνα περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας. Verum Josepho abjudicat ipse Hæschelius. Et cùm in Epigraphe dicatur λόγος πρὸς Ἕλληνας, non malè forsan conjici queat superiora laterculi verba cum hoc scripto conjungi debere. Revera exstitit olim (teste Photio *) sub Josephi nomine Opus περὶ τοῦ παντός, seu *de Universi causâ*, vel *Naturâ*, ut variè inscribitur, in cujus tamen calce annotatum invenit Photius, non esse Josephi, sed Caii Presbyteri. Alii id Justino Martyri, nonnulli Irenæo ascripserunt. Divisum erat Opus in duos libellos, quibus Author secum pugnare Platonem ostendit; de Animâ quoque Materiâ & Resurrectione Alcinoum ut falsò ac absurdè disserentem reprehendit: suas verò de his Thesibus opiniones opposuit; docuitque Judæorum nationem esse Græcis longè antiquiorem. Brevem quandam Periodum ex eo citat Photius loc. cit. Utcunque autem de vero hujus Operis Auctore inter Antiquos non convenit, Neoterici ferè omnes Indiculi hujusce autoritate, stylo, & argumentationis genere, aliisque adhuc argumentis freti, Hippolyto id adjudicant; & in his novissimus Steph. Le Moyne, qui Latinâ versione instructum Fragmentum ejus ab Hæschelio olim editum recudi fecit inter Varia Sacra *Lugd. Bat.* 1685.

* Cod. 48.

ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ πρὸς Σεβερῖναν] Legendum censet Moynius πρὸς Σεβήραν *scil. ad Severam Augustam*, non improbabili sanè conjecturâ. Scripsit forsan Hippolytus Epistolam προτρεπτικὴν ad Severam Philippi Imp. uxorem, quam

SÆC. III. ab An. CC.

quam Origenem etiam literis compellâsse scribit Eusebius *. Sin Hippolyti ætatem eousque protrahere durius videatur, ad Alexandri Severi sororem, aut ex ejus familiâ aliquam Epistola hæc non malè referri potest. Certè *πρὸς βασιλίδα τινὰ* Epistolam scripsisse Hippolytum disertè testatur Theodoritus, & ex eâ fragmenta bina adducit Dialog. iii. alterumque Dialog. ii.

* L. 6. c. 36.

ΑΠΟΔΕΙΞΙC χρόνων τοῦ πάσχα κατὰ τὸ ἐν πίνακι] De quâ * supra. *Compendium* ejus sive *Canon Paschalis* Cathedræ inscribebatur, & apud Scaligerum, Gruterum, & Bucherium habetur.

ΩΔΑΙΙC πάσας τὰς γραφάς] Insolenti satis conjecturâ usus Moynius legendum censet εἰς πάσας τὰς αἱρέσεις. Istâ sanè ratione quidlibet ex quolibet nullo negotio exsculpi, & quadrata rotundis quam facillimè permutari queant. Mallem hâc in re inscitiam meam profiteri, quàm invitâ Minervâ & refragante ratione novi aliquid comminisci.

ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ καὶ σαρκὸς ἀναστάσεως.] Varia opuscula scripsit Hippolytus, quæ huic titulo nonnihil accedunt. Si titulum enim bifariam secemus; Περὶ Θεοῦ καὶ σαρκὸς Hippolyti libros vel de Deo trino & uno, & de Incarnatione, vel de Theologiâ & Incarnatione, hodie superstites; & ἀναστάσεως (subaudita περὶ) librum ejus de Resurrectione ab Hieronymo memoratum designare potest. Sin potiùs unicum sub his verbis latentem agnoscamus titulum, Opus aliquod contra Hæreticos (quos omnes scripto confutâsse Hippolytum tradit Hieronymus) eo notari à vero non abludit. Nulli enim ferè non istius ævi Hæretici circa divinam essentiam, & Resurrectionem carnis delirârunt.

ΠΕΡΙ τἀγαθοῦ, καὶ πόθεν τὸ κακόν] Quæstio ea ætate vexatissima, quamque Ecclesiæ Doctores plurimis Commentariis tam contra Gentiles quàm Hæreticos editis illustrarunt. Ex illis Philosophi ferè universi, ex his Marcionitæ, Cerdoniani, Hermogeniani, aliique quamplurimi diversa boni & mali principia statuerunt. Contra Marcionem scripsisse Hippolytum Author est Hieronymus. De quo libro iste titulus non malè forsan accipi posset. Cæterùm nos in hâc re digitum intendere contenti, nec conjecturis utcunque verisimilibus nimium confisi, reliqua Hippolyti opera, quorum Indiculus non apertè meminit, subnectemus.

Oratio de Consummatione Mundi & Antichristo ac secundo Domini adventu; quam tamen multi in dubium revocant. Prodiit Græcè & Latinè *Paris.* 1557. Extat etiam in Auctuar. Bibliothec. PP. Tom. ii. *Paris.* 1624. Genuinum Hippolyti opus non esse pluribus probare nititur Rev. Usserius in Biblioth. Theol. MS. argumenta sua his demum verbis claudens. *Apparet igitur tum ex ipso Græcæ dictionis genere quod plerunque puerile est, tum ex rei veritate atque pondere libelli istius auctorem hominem illiteratum fuisse atque indoctum.*

Demonstratio de Antichristo, & in Susannam. Extat Gr. Lat. apud Combef. Auct. PP. *Paris.* 1672.

Homilia de Deo Trino & Uno, & de Mysterio Incarnationis, contra Hæresim Noeti. Extat Lat Interprete & Editore Ger. Vossio in Append. ad Greg. Thaumat. *Mogunt.* 1604. & in Bibliothec. PP. Tom. iii.

De Theologia & Incarnatione contra Beronem & Heliconem Hæreticos. Excerpta exinde quædam edidit Gr. Lat. inter Anastasii Bibliothecarii Collectanea Sirmondus *Paris.* 1620. 8°. Quæ tamen à Moynio non uno nomine suspecta habentur, & ipsi pariter ac Possevino & Canisio Eutychianismum redolere videntur.

Demonstratio adversùs Judæos, quam Latinè redditam primùm Possevinus in Apparatu suo publicavit. Fidem ejus in dubium multi revocant. Græcum hujusce tractatûs exemplar penès Turrianum fuit.

De Duodecim Apostolis, ubinam quisque eorum prædicaverit, & consummatus sit, Indiculus; Hippolyto Juniori potiùs tribuendus. Extat Gr. Lat. apud Combef. Auctuar. *Paris.* 1648. Tom. ii.

Scripsit

Scripsit etiam Hippolytus (quæ non extant) Varios *in Scripturam Commentarios*, ex quibus à Veteribus memorantur, *in Genesim* (ex hoc, ut videtur, est fragmentum illud benè longum de Mystica significatione Isaac, Rebecca, Esau, quod profert Hieronymus epist. ad Damasum Quæst. 3. Tom. iii. p. 56.) *in Exodum, in Cantica Canticorum*, (ex eo fragmenta tria exhibet Theodoritus Dial. 2. Tom. iv. p. 88, 89.) *in Proverbia, in Ecclesiasten, in Esaiam*, (ex eo aliquid habet Theodoritus Dial. 1. Tom. iv. p. 36.) *in Zachariam, in capita quædam Ezechielis, & in Danielem. Commentarium in Danielem* perlegerat Photius *, quodque in eo argueret, deprehendit. Sic enim scribit. *Cæterum quod Antichristi adventum (quando etiam mundi hujus aspectabilis interitus sequetur) quem ne Discipulis quidem rogantibus Dominus manifestavit, Hippolytus hic quingentesimo post Christum anno ascribere ausus sit, quasi à primâ mundi constitutione sex millibus annorum tum decursis ejus interitus instaret; hoc sanè calidioris, quàm par sit, animi est.* Ex hâc in Danielem expositione, extat hodienum MSS. Græc. breve Commentarium *in somnium Nabuchodonosoris*, quòd in Codice quatuor Majorum Prophetarum admodum vetusto, ab annis minimum octingentis scripto, Romæ in Bibliothecâ Chigiana vidit Cl. Mabillonius. It. Ital. p. 94. Commentarios Hippolyti *in Cantica Canticorum* & *libros Solomonis* in Bibliothecâ Cæsareâ hodienum asservari testatur Moynius, Prolegom. in Var. Sacra. Quin & Catalogus Bibliothecæ Scorialensis à Barvoetio editus Hippolyti tractatum de Susannâ, & fragmentum de Daniele, plurimaque ex Commentario ejus in Proverbia excerpta inibi extare præ se fert. * Cod. 202.

Scripsit adhuc Hippolytus *De Laudibus Domini nostri, De Resurrectione*, ex Hippolyti tractatu περὶ ἀναστάσεως καὶ ἀφθαρσίας Excerptum habet Anastasius Sinaita Ὁδηγ. cap. 23. p. 357. *Contra Marcionem*, & *Adversùs omnes Hæreses* (uti habet Hieronymus) quæ numero erant xxxii. teste Photio *, Auspicatus à Dositheanis usque ad Noetianos argumenti filo perducto, singulos Hæreticos refutavit, rationibus ut plurimum Irenæi magistri usus, cujus argumentorum summam se colligentem libellum suum conscripsisse ipse † non diffitebatur. Gelasius * istud opus citat sub titulo *Memoriæ Hæreseωn*. * Cod. 121. † Apud Phot. loc. cit.

Scripsit denique Hippolytus *Homilias* varias, ex quibus Excerpta nonnulla exhibet Theodoritus in Dialogis, nempe ex Homiliâ in illud, *Dominus pascit me*, Dial. i. p. 36. ex Hom. *in Helcanam & Annam*, ibid. & Dial. ii. p. 88. ex Hom. *de Distributione Talentorum*, Dial. ii. p. 88. ex Hom. *de Duobus Latronibus*, Dial. iii. p. 156. Homiliam Hippolyti *in Sanctam Theophaniam*, unà cum ejusdem Opusculo *contra errorem Noeti*, & *Fragmento de Incarnatione*, quæ penes se habebat, edere constituerat Holstenius, sed morte præreptus propositum non absolvit, teste Moynio loc. cit. * Lib. de duabus in Christo naturis.

Ex libro quodam Hippolyti τοῦ τῶν Ἀποστόλων γνωρίμου, de virgine quadam Christianâ narrationem excerptam exhibet Palladius Hist. Lausiac. cap. 148.

Inter Chaldæos extare refert Hebedjesu Hippolyti *librum de regimine*, *Expositionem in Danielem minorem & Susannam*, necnon capita *adversùs Caium*, & *Apologiam pro Apocalypsi & Evangelio D. Joannis*.

De stylo ejus sic Photius *, Τὴν δὲ φράσιν σαφής ἐστι, καὶ ὑπόσεμνος, καὶ ἀπέριττος, εἰ καὶ πρὸς τὸν Ἀττικὸν οὐκ ἐπέστραπται λόγον. *Oratio ejus clara est, ac nonnihil gravis, minimeque redundans, etsi ad Atticum sermonem non tendat.* Quod quidem in homine Arabe minimè mirandum est. Addam denique, quod de quibusdam Hippolyti Operibus notat Nicephorus †, ea reprehensione non caruisse omnem verò ignorantiæ maculam martyrio suo detersisse. * Cod. 121. † Hist. Eccles. l. 4. c. 31.

AMMONIUS, Philosophus Alexandrinus, eodem, quo Hippolytus, tempore ab ipso Commodi imperio clarus habebatur, præcipuè verò circa an. ccxx. Vitæ quidem instituto primùm Bajulus, inde à saccis quibus frumenta circumferebat, *Saccas* dictus. His verò relictis, Philosophiæ se totum dedit; & Philosophorum omnium sui temporis celeberrimus evasit. Scholam Platonicam Alexandriæ aperuit, in quâ regendâ ἐνθουσιάσας πρὸς τὸ τῆς φιλοσοφίας ἀληθινὸν, ut Hieroclis * de eo verbis utar, *dum æstu quodam ad Philosophiæ veritatem* 220. * De Provid. & Fat. Cod. 251. 214.

SÆC. III. ab An. CC. *ritatem raptus est*, rixosas Platonicorum & Peripateticorum disputatiunculas contempsit; Veterumque Philosophorum opinionibus perpurgatis, & resectis, quæ utrinque excreverant, nugis, in præcipuis quibusque & maximè necessariis dogmatibus concordem esse Platonis & Aristotelis sententiam demonstravit: utramque Sectam reconciliavit, & à contentionibus liberam Philosophiam omnibus suis Auditoribus tradidit. Unde & illum Θεοδίδακτον appellari solitum prædicat Hierocles. Christianus erat, Christianis Parentibus natus, atque ab iis educatus, ipso fatente Porphyrio *, insigni illo Christianorum adversario: cùm verò illum à veri Numinis cultu ad Gentilium ritum transiisse dicit, ψεύδεται μὲν σαφῶς, inquit Eusebius *, *in eo manifestissimè mentitus est*. Ammonius enim divinæ & Christianæ Philosophiæ præcepta ad extremum usque vitæ terminum integra atque immota retinuit, (Mitto quæ de hâc re habet Eutychius †, utpote nullius judicii & parùm probatæ fidei Scriptor) idque testantur, inquit, etiamnum lucubrationes viri illius, ob ea quæ reliquit ingenii monumenta celeberrimi. Obiit circa an. ccxxx.

* Lib. 3. advers. Christian. apud Euseb. l. 6. c. 19.
* Loc. cit.
† Annal. p. 332.

Scripsit enim Ammonius inter alia, *De Consensu Mosis & Jesu*, Opus elegans, quod non extat; & *Evangelicos Canones* excogitavit, quos postea secutus est Eusebius Cæsariensis. Sic Hieronymus *. Qui tamen in eo lapsus videtur. Præterquam enim quod Cassiodorus † Eusebio eos disertè ascribat, ipse Eusebius in Epistolâ ad Carpianum Canonibus præfixâ se Canones istos occasione Ammoniani *Monotessari* excogitâsse testatur. Rectiùs forsan Victor Capuanus * qui ab Ammonio mirabili studio repertos, & ab Eusebio deinde diligenter excultos fuisse Canones scribit. Extat in Orthodoxogr. Tom. 1. & in Bibliothecæ PP. singulis editionibus Sanctorum quatuor Evangeliorum *Harmonia* ab Ammonio consarcinata, à Victore autem Capuano interprete Tatiano malè inscripta. In eâ enim exhibentur Christi Genealogiæ, quas à Tatiano amputatas fuisse produnt Eusebius * & Theodoritus †, quæque in Tatiani *Diatessaro*, Ammonio falsò inscripto, reverà desiderantur. Quid quod ipse Victor dubius aliquamdiu hæret, cui potiùs, Ammonio an Tatiano, ascribat; & Zacharias Chrysopolitanus, qui ante annos quingentos Harmoniam istam Commentariis illustraverit, Ammonio eam disertè attribuat? Extat etiam (uti supra dictum est) Tatiani *Diatessaron* ementitum Ammonii nomen præ se ferens. *Canones* verò *Harmoniæ* aut præmitti aut subjungi solent. Alius longe à nostro, utpote integro pene Sæculo antiquior, erat Ammonius ille Ægyptius Plutarchi Chosronensis Præceptor; de quo ipse Plutarchus lib. περὶ τοῦ [εἶ] τοῦ ἐν Δελφοῖς, p. 385. Et Eunapius procem. ad Vit. Sophistarum p. 11.

* De Script. c. 55.
† Instit. divin. Script. c. 7.
* Præfat. ad Tatiani diatess.
* L. 4. c. 29.
† Hæret. Fab. l. 1. c. 20.

220. JUL. AFRICANUS, quem nonnulli Palæstinum fuisse volunt, erat, teste Suidâ *, à quo etiam *Sextus* vocatur, Lybiâ oriundus, atque exinde proculdubiò *Africani* nomen traxit. Famâ Heraclæ, Origenis Discipuli, viri in Philosophiâ aliisque Græcorum disciplinis excellentis, excitatus. Alexandriam profectus est, ut in optimarum literarum studiis promovendis se cum illo propiùs conjungeret. Lares verò præcipuè fixit Nicopoli in Palæstinâ, quæ antiquo nomine *Emmaus* dicebatur; in cujus gratiam anno ccxx. legationem ad Antoninum Heliogabalum suscepit, ut mœnia dirutæ urbis instaurarentur: immò (si fides habenda sit Hebediesu * Metropolitæ Sobensi) ejusce Civitatis Episcopus fuit. Provectâ jam ætate mortuus est circa an. ccxxxii. Scripta, quibus inclaruit, hæc ferè sunt.

* In voce Ἀφρικ.
* Catalog. lib. Chald. c. 15. p. 18.

De Chronographiâ libri V. ἐπ' ἀκριβὲς πεπονημένοι, inquit Eusebius, lib. 6. cap. 31. *accuratissimè compositi*, concisâ quidem methodo, sed quæ nihil cognitu necessarium omisit. Incœpit ab Orbe condito, & ad Christi adventum Chronologiam perduxit: magis verò succinctè commemoravit gesta jam inde à Christi ætate usque ad Macrini Imp. tempora, in quibus desiit, vel ut aliis placet, Heliogabali qui Macrino successit, anno iii. Christi autem ccxxi. de quo hæc * Photius Ἔστι σύντομος μὲν, ἀλλὰ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων ἱστορηθῆναι παραλιμπάνων: *Concisus*

* Cod. 33.

vero est, nihil vero relinquit eorum, quæ memoratu digna sunt. Integrum penè hoc opus in priorem Chronici sui partem securè transfudit Eusebius, haud ulla Africani mentione factâ: deperditis verò tum Africani tum Eusebii Græcis, nihil restat, nisi quod Georgius Syncellus in Chronographiâ suâ conservavit; ex quâ, ut & ex Fastis Siculis Jos. Scaliger Chronicon Eusebii Græcum, mutilum satis & confusum, consarcinavit, quale in Thesauro Temporum nobis exhibuit; in quo neque quæ sint Africani, neque quæ Eusebii, neque deniq; quæ sint Syncelli partes, quis vel divinando assequi possit. Quæ quidem in postremâ Syncelli editione, quam Jacobus Goar Parisinus adornavit, longè distinctiùs discriminantur. Meminerit interim Lector breve Africani fragmentum de Doxologiæ formulâ ex Chronicorum libro quinto à D. Basilio * citari, & ex libro tertio fragmentum bene longum haberi ap. Euseb. præparat Evang. l. 10. c. 10. aliudque ex libro quinto ap. eund. Demonstrat. Evang. l. 8. p. 389. aliud libri V. ex Eusebii Pamphili Propheticis Eclogis (ubi plurima latent) descriptum Græcè exhibere Lambecium Comment. de Biblioth. Vindob. l. 1. p. 141. Aliud ap. Hieron. in Dan. c. 9. Aliud denique ap. Damascen. Parall. lib. 2. c. 15. Suspicatur Vossius † primam partem Collectaneorum Chronologicorum (quæ in unum fasciculum redegit Gallus quidam Caroli M. σύγχρονος) non alium esse quàm Africani nostri Chronographiam. Extat Latinè is Liber titulo *de Divisionibus, & Generationibus* gentium, apud Canis. Tom. ii. p. 579. emendatior ap. Labb. Nov. Bibl. MSS. Tom. i. p. 298. at in fine mutilus.

* De Sp. S. c. 29.

† De Hist. Lat. l. 3. c. 3.

Epistola ad Aristidem, de Dissentione, quæ videtur esse inter Matthæum & Lucam in Historiâ Christi recensenda: In quâ Evangelistarum consensum ex narratione quâdam, quam à majoribus acceperat, apertissimè demonstravit. Hujus partem longè majorem refert Eusebius l. 1. c. 7.

Epistola ad Origenem de Historiâ Susannæ, in quâ Historiam istam quæ in Danielis libro legitur, spuriam & commentitiam, & Hebraicæ veritati minimè convenientem esse contendit. De hâc Epistolâ ita ipse Origenes Responsi sui initio. Ἡ μέν σου ἐπιστολὴ βραχεῖα, ὡς ἄν τις εἶναι δοκεῖ, ἐν ὀλίγοις δὲ πολλὰ προβλήματα ἔχουσα, ὧν ἕκαστον ἐδεῖτο, οὐ τῆς τυχούσης ἐξεργασίας, ἀλλὰ τοσαύτης, ὥστε ὑπερβαίνειν τὸν ἐπιστολικὸν χαρακτῆρα, καὶ συγγράμματος ἔχειν περιγραφήν. *Tua equidem Epistola brevis esse videtur, sed, paucis verbis multas continebat quæstiones; quarum quælibet non vulgarem requirebat industriam; sed tantam, quæ excederet Epistolæ modum, & Commentarii ambitum requireret.* Sane rationes quas profert Africanus neutiquam contemnendæ sunt; quarum summam hoc ordine nobis compendio exhibet Cl. Wetstenius præfat. ad Orig. opuscula. 1. Quod verus Daniel Visionibus Propheticis sua edoctus fuerat: hic verò ex impulsu Spiritus judicium fecerit. 2. Quod lusu verborum mimico more Seniores convincat. 3. Quod lusus ille verborum Græcorum, σχῖνον ad σχίσαι, & πρῖνον ad πρίσαι, Scriptorem Græcum manifeste prodat. 4. Quod Captivi de Captalibus non judicant, nec reos capite plectant. 5. Neque illisdem Palatia & Horti spatiosi sint. 6. Hebræis etiam Historia illa in libris sacris non sit consignata. 7. Nec Propheta alterius Prophetæ verbis (sicut iste Daniel) utatur. Denique 8. Quod stylus multum à veri Danielis differat. Hanc Epistolam Græcè edidit D. Hæschelius Anno 1602. Græcè & Latinè unà cum quibusdam Origenis opusculis Joh. Rod. Wetstenius *Basil.* 1674.

Τῶν Κεστῶν Opus, Alexandro MammϾæ nuncupatum. In numero librorum Veteres non conveniunt, nec de Auctore Recentiores. Eusebius * novem tantum fuisse dicit, Photius † quatuordecim, Suidas ‖ verò viginti quatuor: adeò ut errorem alicubi latere necesse sit. Hos libros quotquot tandem fuerint, Jos. Scaliger *, & Hen. Valesius † alio cuidam Africano attribuunt; adeoque duos fuisse volunt Africanos, unum Palæstinum, Chronographum nostrum, religione Christianum; Afrum alterum, Philosophum Gentilem, *Sextum* dictum, κεστῶν Authorem. Aliter visum VV. Cl. Vossio ‖, Lambecio *, Wetstenio †, aliisque; à quorum partibus stant Eusebius, Photius, Suidas, qui unum eundemque Scriptorem disertè faciunt. Quid si media insistentes via, dicamus, Africani nostri opus esse, sed ab eo antequam Christi fidem am-

* Chron. Græc. p. 84.

† Cod. 34.

‖ In voc. Ἀφρικ.

* Animad. ad Chron. Euseb. p. 232.

† Annot. in Euseb. p. 127.

‖ De Hist. Græc. l. 2. c. 15.

* Biblioth. Vind. Tom. 5.

† Not. in Epist. Afric. p. 154.

amplecteretur, ſcriptum? Quod in Athenagoræ Amatoriis, Julii Firmici Aſtronomicis, aliiſque id genus ſcriptis contigiſſe veriſimile eſt. Extant hi libri MSS. tum alibi, tum in Bibliothecâ Clariſſimi Viri Iſ. Voſſii.

Chronicon Africani, & *Commentarios in Novum Teſtamentum* apud Chaldæos etiamnum extare ſcribit Hebedieſu; penès quem fides eſto.

230. ORIGENES, ob incredibles, quos tum ſtudiorum tum religionis causâ ſuſtinuit labores, Χαλκέντερος, & *Adamantius* dictus, Alexandriæ natus eſt anno clxxxvi. Parentibus ortus Chriſtianis, & in divinis Scripturis jam inde à puero exercitatus; quod multis exemplis luculentè probat Euſebius †. Unde liquet, quàm egregiè mentiatur Porphyrius *, dum ait, Origenem cùm Gentilis eſſet, & Gentilium innutritus diſciplinis, πρὸς τὸ βάρβαρον τόλμημα (ita Chriſtianam Religionem contumelioſè laceſſit homo Gentilis) declinâſſe. Sub Patris Leonidæ auſpiciis prima literarum tirocinia poſuit, ab eo hauſtâ ſacrarum Scripturarum ſcientiâ, quam tantâ diligentiâ puer etiamnum excoluit, ut ſimplici & obviâ earum lectione minimè contentus, majus aliquid inquireret, & profundiores jam tum ſenſus ſcrutaretur; Patrique negotium haud leve faceſſeret, ſciſcitatus ex illo quid ſententia divinitùs inſpiratæ Scripturæ ſignificaret. Inde Clementis Alex. diſciplinæ traditus, poſtremò celebrem illum Ammonium, de quo ſupra, præceptorem habuit; ſub quo Platonicæ Philoſophiæ præſertim incubuit. Quin non modò Platonicorum ſed & Pythagoricorum & Stoicorum Scripta quotidie habebat in manibus, a quibus ut rectè de eo notavit Porphyrius *, cùm allegoricum in explicandis Græcorum myſteriis modum didiciſſet, eum Judaicis Scripturis adhibuit. Anno ccii. ſub perſecutione Severianâ patrem † amiſit Martyrio coronatum. Ex eo tempore paternis facultatibus in fiſcum redactis, Matrem cum ſex parvulis liberis, ex Artis Grammaticæ profeſſione neceſſaria vitæ ſubſidia ſibi comparans, ſuſtentavit. Annum jam agens xviii. privatæ Catechumenorum inſtitutioni præfectus eſt; poſtea in locum Clementis Præceptoris ſui in publicâ Catecheſeωn Scholâ à Demetrio Epiſcopo ſubrogatus *; quo in loco plurimos, eoſque magni nominis Gentiles Diſcipulos habuit. Sub Zepherino adhuc pontifice Romam perrexit, εὐξάμενος τὴν ἀρχαιοτάτην Ῥωμαίων ἐκκλησίαν ἰδεῖν, ut ipſe † nos docet. Verùm ibi pauliſper moratus, Alexandriam ad conſuetum Catecheſeωn munus rediit. Aliquanto poſt tempore ſeditione Alexandriæ factâ, & exercitum eò ducente Imperatore Caracallâ, clàm inde aufugiens Palæſtinam petiit, & Cæſareæ domicilium fixit †: Ubi ab illius Regionis Epiſcopis Theoctiſto nimirum Cæſarienſi, & Alexandro Hieroſolymitano rogatus eſt, ut publicè in Eccleſiâ diſſereret, & S. Scripturas, tametſi Laicus adhuc, exponeret; ringente quidem, & ægre admodum id ferente Demetrio, cum Epiſcopis per literas hac de re acrius expoſtulante, qui tamen prolato non uno exemplo quod factum fuerat, tuebantur. Miſſis verò diaconis Origenis reditum urgere non deſtitit Demetrius: tandem Alexandriam reverſus, vices ſolitas à Demetrio iterum ſibi demandatas obiit. Coorto poſtea inter Perſas & Romanos bello, Antiochiam venit Alexander Imp. Matre Mammæâ comite, piâ imprimis ac religioſâ fœminâ, quæ ingenti Origenis famâ excitata, miſſo militari ſatellitio, illum Antiochiam accerſivit †, ab eoque multa pietatis & divinæ cognitionis documenta hauſit. Alexandriam deinde redeuns *, urgente, ſumptuſque liberaliter ſuppeditante Ambroſio, ad Commentarios in S. Scripturam ſcribendos ſe accinxit, Scholæ Catecheticæ curam cum Heracla diſcipulo partitus. Utramque provinciam ſtrenuè excoluit, donec in Achaiam negotii cujuſdam Eccleſiaſtici conficiendi gratiâ evocatus, Cæſaream iterum profectus eſt: ubi à Theoctiſto & Alexandro Epiſcopis Presbyter ordinatur anno Chr. ccxxviii. ætatis ſuæ xliii. Ægerrimè id tulit Demetrius Epiſcopus Alexandrinus, doctrinæ ac eloquentiæ Origenianæ gloriam olim æmulatus; adeò ut poſthâc cum Origene nunquam in gratiam rediret. Verùm coacta Synodo *, non modo Alexandriâ illum expellendum, ſed & Sacerdotio exuendum eſſe decretis Synodicis curavit. An factum id unâ, an duabus Synodis, parùm refert. Relictâ igitur anno ccxxxiii. Alexandriâ,

† L. 6. c. 2.
* Ap. Euſeb. l. 6. c. 19.
* Ap. Euſeb. l. 6. c. 19.
† Ibid. c. 1.
* Ibid. c. 3.
† Ap. Euſeb. l. 6. c. 14.
† Euſeb. ib. c. 19.
† Ibid. c. 21.
* Ibid. c. 23.
* Pamph. Apol. ap. Phot. Cod. cxviii. & Hieron. ap. Rufin. invect. ii. p. 225.

andriâ, Cæsaream iterum migravit *, ubi magnâ sanè cum æstimatione & honore apud omnes floruit: ex ejusque Scholâ viri doctrinâ ac pietate clarissimi, atque in his Gregorius Thaumaturgus, & ipsius frater Athenodorus, prodierunt. Motâ verò post biennium à Maximino Imp. in Christianos persecutione Cæsareâ cedendum ratus ad Firmilianum Cæsareæ Cappadociæ Episcopum summâ sibi necessitudine devinctum se subduxit. Urgente autem adhuc periculo uterque apud Julianam piam, non minùs quàm divitem matronam, usque ad Maximini mortem delituerunt. Quo sublato, pace Ecclesiis redditâ, Origenes Cappadociam reliquit, & Nicomediæ aliquamdiu moratus, Athenas iteratò migravit, (quo loci dum moraretur, Commentarios in Ezechielem ipsum absolvisse, testatur Eusebius *, priorem ad eam urbem adventum innuere videtur Epiphanius ||) mox ad pristinas sedes Cæsaream Palæstinæ reversus; nullo non loco scriptis ab eo recèns editis nobilitato. Circa id tempus in Arabiam * ad Berylli Bostrensis Episcopi Hæresim consopiendam enixis Arabum precibus Origenes evocatur. Quo profectus, colloquio palam habito Hæresim compescuit, Beryllum confutavit, & ad veritatem retraxit: Quin & procedente tempore Helcesaitarum, aliorumque Hæreticorum pertinaciam simul ac errores modo haud dissimili expugnavit. Tandem gravissimam in Christianos persecutionem ciente Decio * Imp. fulminis istius violentiam Tyri (ubi per annum ferè Cæsareâ profectus moratus fuerat) Origenes Sexagenario jam major satis gravem excepit. Omnes enim malignus Dæmon in eum copias instantius movebat; adeò ut vincula & corporis cruciatus, & in intimo carceris recessu ferrei torquis ærumnas, perferret pedibus etiam multorum dierum spatio in nervo ad quatuor usque foraminum intersititia distentis, ad hæc ignium minas, & quæcunque alia ab inimicis illata fortiter sustinuit. His tamen non obstantibus, Galli & Volusiani, qui Decio successerunt, temporibus supervixit: Mortuus Tyri, ibique sepultus anno Valeriani Imp. primo, Christi ccliv. ætatis suæ lxix. Pamphilus quidem Martyr, & cum eo plurimi (teste Photio *) referunt Origenem celebri martyrio sub persecutione Decianâ vitâ decessisse. Verùm errorem meritò notat Photius, cum ad Galli & Volusiani tempora perduravit. Quin & Epiphanius * esse fateatur ipsum multa sub Decio passum, martyrii tamen exitum minimè adeptum esse disertè tradit. Nec saltem ex alio fonte profluxit Pamphili error (si modò ejus fuerit) quam ex celebri illius confessionis famâ, quam Cæsareæ sub Decii persecutione tulit Origenes, quæque martyrii cujusdam præparatorii titulum jure sibi vendicare potest.

SÆC. III. ab An. CC.

* Euseb. ib. c. 26, 30.

* Ibid. c. 32.

|| Hæres. lxiv. Num. 1.

* Euseb. ib. c. 33.

* Euseb. ib. c. 39.

* Cod. cxviii.

* De Pond. & mensur. Num. xviii. p. 175.

* Moribus erat inculpatissimis, & vitam egit planè Philosophicam, penéque supra fidem rigidam & severam: lectionis item & eruditionis erat infinitæ, Linguarum præcipuè Hebraicæ & Græcæ callentissimus, *Dialecticam quoque* (ut Hieronymi * de immortali ejus ingenio, ita enim vocat, verbis utar) *Geometriam, Astronomiam, Arithmeticam, Musicam, Grammaticam & Rhetoricam, omniumque Philosophorum Sectas ita didicit; ut studiosos quoque literarum sæcularium Sectatores haberet, & interpretaretur iis quotidie; concursusque ad eum miri fierent, quos ille propterea recipiebat, ut sub occasione sæcularis literaturæ in fide Christi eos instrueret.* Addam quod habet Vincentius Lirinensis *, prolixiora quidem, at elegantia, & huic loco apposita. "In Origene, *inquit*, plura "adeò præclara, adeò singularia, adeò mira extiterunt, ut inter initia habendam adsertionibus ejus fidem quivis facilè judicaret. Nam si vita facit auctoritatem; magna illi industria, magna pudicitia, patientia, tolerantia. "Si genus vel eruditio; quid eo nobilius, qui primùm in eâ domo natus est, "quæ est inlustrata martyrio, deinde pro Christo, non solùm patre, sed omni "quoque facultate privatus, tantùm inter sanctæ paupertatis profecit angustias, ut pro nomine dominicæ confessionis sæpius, ut ferunt, adfligeretur. "Neque verò hæc in illo sola erant, quæ cuncta postea tentationi forent; "sed tanta etiam vis ingenii, tam profundi, tam acris, tam elegantis; ut "omnes penè multum longéque superaret: tantâ doctrinæ ac totius eruditionis magnificentiâ, ut pauca forent divinæ, penè fortasse nulla humanæ Philosophiæ, quæ non penitùs adsequeretur: cujus scientiæ cùm Græca concederent,

* De Script. c. 54.

* Commonit. c. 23. p. 342.

SÆC. III. ab An. CC.

"derent, Hebræa quoque elaborata ſunt. Eloquentiam verò quid memo-
"rem, cujus fuit tam amœna, tam lactea, tam dulcis oratio, ut mihi ex ore
"ipſius non tam verba quàm mella quædam fluxiſſe videantur? Quæ non ille
"perſuaſu difficilia diſputandi viribus elimpidavit? quæ factu ardua non ut
"facillima viderentur, effecit? Sed forſitan argumentorum tantummodò
"nexibus adſertiones ſuas texuit? Immò planè nemo unquam magiſtrorum
"fuit, qui pluribus divinæ legis uteretur exemplis. Sed, credo, pauca con-
"ſcripſit? Nemo mortalium plura; ut mihi ſua omnia non ſolùm non per-
"legi, ſed ne inveniri quidem poſſe videantur. Cui ne quicquam ad ſcien-
"tiæ inſtrumenta deeſſet, etiam plenitudo exabundavit ætatis. Maximam certè laudem, teſte ipſo Porphyrio *, ob ea quæ reliquit, ingenii ſui monumenta adeptus eſt. Fama enim erat, eum ſena millia librorum conſcripſiſſe; quo numero ſingulas quaſve Homilias & Epiſtolas comprehendi neceſſe eſt. Stylo uſus eſt perſpicuo & facili, ſed diffuſo nimis & redundanti. Unde vitio ei datum eſt ab adverſariis, quòd *infinita verba multiplicavit* *: Hinc toties ei objicit Hieronymo vetuſtior, Euſtathius † Antiochenus, quòd ἄνω καὶ κάτω ταυτολογεῖ γραωδῶς, *quod idem ſatis aniliter iterat repetendo*; quòd κεφαλογίᾳ μεμηχάνως ἀπειροπληθεῖ τὸν κόσμον, οὐδὲ τέλος ξυνίησιν, *immanem verborum copiam abſque modo vel fine profuderit*, φλυαρίᾳ δὲ πολλῇ ταυτολογήσας *, *ingenti verborum ambitu iterum atque iterum eadem repetierit.* Sed parùm refert de ſtylo, modò in dogmatibus nihil eſſet, quod objicerent Adverſarii. Fatendum ſanè illum à toto penè antiquorum ſenatu damnari, graviſſimiſque erroribus urgeri, quorum veſtigia ſatis nota in ipſius Operibus hodie comparent. Præter multos enim, graveſque errores, quos aut ipſi invito impegerunt Veteres, vel communes habuerunt Scriptores antiqui, hæc ferè errorum capita in ipſius Scriptis ubique deprehenduntur; de quibus præter alios, fuſiſſimè in *Origenianis* Cl. Huetius.

* Ap. Euſeb. l. 6. c. 19. Epiphan. Hæreſ. 64.

* Epiphan. ad Joan. ap. Hieron. Tom. ii. p. 158.

† Diſſert. de Engaſtrim. p. 384.

* Ibid. p. 403.

Inter SS. Trinitatis Perſonas inequalitatem, ac dignitatis gradûs intercedere voluit; ita ut Filius Patre, & utroque Spiritus S. inferior eſſet: Pari modo ac radius à ſolari corpore emiſſus, ipſi ſoli dignitate cedit. Chriſti mortem non hominibus ſolùm, ſed Angelis etiam, Dæmonibus, quin & Sideribus (utpote animâ rationali ex ipſius ſententiâ præditis, adeóque peccati capacibus) profuiſſe. Rationis participes naturas omnes ſive Dæmonas, ſive Animas humanas, ſive alias quaſcunque (nam & alias pleraſque rationis compotes eſſe ſomniavit) ejuſdem omnes inter ſe naturæ, & eodem tempore, nempe ab æterno à Deo conditas fuiſſe, tuncque fuiſſe νόας, deinde verò propter varios illarum motus & diverſum liberi arbitrii uſum in varios ordines ſive Angelorum, ſive Hominum, ſive Dæmonum diſtributas eſſe, graviora vel ſubtiliora corpora pro criminum modo ac menſurâ indutas. Angelos enim cæteraque entia rationalia corpore ſui generis ſubtili quidem & æthereo, materiali tamen conſtare credidit; ita ut incorporei & ſpirituales nonniſi reliquis mundi corporibus comparati, & craſſiorum reſpectu dici meruerint. Mentes porrò (eo nomine omnia entia rationalia complectendo) in quocunque demum ſtatu ſive Angelorum, ſive Hominum, &c. verſatæ fuerint, prout benè vel malè libero arbitrio (cujus jacturam, ne minimam quidem unquam patiuntur) uſæ ſint, poſt exutum iſtum ſtatum, vel in ſuperiorem gradum aſcendere, vel in deteriorem detrudi, mutuâ quâdam μετενσωματώσει in æternum factâ, ita ut una eademque mens omnes entium rationalium ordines ſucceſſivè idque ſæpiùs experiri queat. Hinc animas humanas non niſi peccati antea commiſſi causâ in corporum ergaſtula detrudi, quibus ſolutæ aut Angeli fiant aut Dæmones commiſſa ſcelera pœnâ temporariâ luituri. In eo enim conſiſtere Reſurrectionis myſterium docuit, Quod Juſtorum animæ levioribus & æthereis corporibus ſint induendæ, impiorum autem pro peccatorum magnitudine graviora vel leviora tormenta ſint ſubituræ. Quinetiam nec damnatorum, nec ipſorum etiam Diabolorum pœnas, nec beatorum gaudia fore ſempiterna, ſed pœnis expletis ac conflagratâ terrâ, futuram rerum omnium converſionem & ἀποκατάστασιν, redituraque ad priſtinum ſtatum omnia, terram iterum habitatam iri, mentes eodem futuras loco, quo fuerunt, antequam virtutibus vel peccatis, ad Angelorum, Dæmonum, Hominumve

naturam

naturam adjungi meruissent, iterumque fata sua experiundi facultatem nancisci. Hujuscemodi denique rerum periodos in æternum revolvi, ac sese invicem excipere. SÆC. III. ab An. CC.

Hi ferè errores, aliique affines, qui ex his quasi Corollaria facilè deduci possunt, ac imprimis Allegorica S. Scripturas explicandi methodus (cui in tantùm indulsit, ut totam Paradisi Historiam, integram ferè legem Mosaicam, ac pleraque etiam Christi præcepta & res gestas allegoricè interpretatus sit) plurimorum odium & inimicitias, atque anathemata tandem, illi induxerunt. Qui si defendi nequaquam possint, multis saltem nominibus merentur excusari. Fusè id egerunt plurimi. Missis ego aliorum Apologiis, quinque hæc solummodò breviter animadvertam. i°. Multa Origenem adhuc juvenem in Scholâ Platonicâ præjudicia hausisse, quæ demum excutere haud ita facilè fuit: multa ætatis suæ genio, cui dogmata ejusmodi, ac imprimis Allegorica Scripturæ Expositio in deliciis erant: multa nimiæ in scribendo festinationi, & multifariâ sollicitudine ac curâ distracto animo: multa denique præfervido Origenis Hæreticos oppugnantis ingenio sunt condonanda. Hinc Apologista ejus apud Photium * errorem illius circa Trinitatem nimio Sabellium confutandi zelo, acceptum refert, & ex reliquis erroribus bene multi haud dissimilem originem agnoscunt. ii°. Multa ab eo dicta, scriptaque sunt non dogmaticè, verùm problematicè, & exercitationis aliorum duntaxat causâ. Quid quòd maximam Dogmatum erroneorum partem dubius admodum & hæsitabundus in medium proferat; quasi nec ipse eorum veritatem persuasam habens, nec à Lectoribus fidem eis adhibendam sperans? Vid. Apologiam de Origene & ejus Dogmatibus apud Photium loc. cit. Pamphili Apologiam apud Hieron. Tom. iv. p. 172. Hieronymi Epistolam ad Avitum Tom. 2. p. 151. quin & ipsum Origenem περὶ ἀρχῶν l. 2. c. 6. Certè Origenes etsi ingenio fuerat sciendi cupidissimo, timiditate tamen, atque modestia quadam naturali ardorem suum cohibuisse videtur. Hinc (quod rectè notat) Cl. Wetstenius † toties in Scriptis ejus occurrit illud τάχα *forsan, forsitan, fortasse*, item δοκεῖ, *videtur*, si quid insolitum aut novum proferebat. Patuit utrumque in emendatione LXX. interpretum, cum enim multis modis vitiatam (de editione κοινῇ & vulgatâ loquor, ab origine correctâ) reperisset, eam quidem corrigere aggressus est. Sed non tam forti ausu, ac intrepido pectore, quo Hieronymus. Pluribus idem persequitur loco citato vir eruditus. iii°. Libri Origeniani quibus errores præ aliis continentur, non in communem Ecclesiæ, sed in privatum Amicorum usum scripti sunt, nec ab se, sed ab aliis in lucem prolati. Unde apud Fabianum Papam de Ambrosio familiari suo conquestus est †, *quòd secretò edita in publicum protulerit*. Vide hâc de re Pamphili Apologiam præcipuè p. 174, 177. Quinetiam de his ipsis Origenem pœnitentiam egisse ipse Hieronymus † fassus est. iv°. Multæ, quæ in Origene damnantur opiniones, nullis neque Ecclesiæ Catholicæ articulis, neque Apostolicis Traditionibus, nec Conciliorum decretis, eo saltem tempore, adversabantur: sed vel quæstiones erant reconditæ, & nonnisi in Philosophorum Scholis agitatæ; aut notiones minùs commodæ ab ipso recèns adinventæ. Certè in ipsâ Operis περὶ ἀρχῶν præfatione pro fundamento disertè ponit Origenes, servandam esse Ecclesiasticam Prædicationem per successionis ordinem ab Apostolis traditum, & usque ad id temporis in Ecclesiis permanentem; eamque solam credendam esse veritatem, quæ ab Ecclesiasticâ non discordat Traditione. v°. Notandum est, plurima Origenis scripta ab Hæreticis fœdè adulterata fuisse, qui vel opiniones ejus corruperunt, vel suas sub ejus nomine inseruerunt. Id ita esse pluribus adversùs Hieronymum ostendit Ruffinus, per totam, quam pro Origene composuit, Apologiam, & Præfatione ad libros περὶ ἀρχῶν à se Latine versos. Quin semet adhuc vivente, id ausos esse questus est olim Origenes non modò apud Apologistam Photianum, verùm & in Epistolâ, quam ad Alexandrinos scripsit, quamque suæ Apologiæ Ruffinus intexuit. Unde meritò concludit Ruffinus † nullo modo fieri potuisse, *ut Vir tam eruditus, tam prudens*, (quem post Apostolos *Ecclesiarum magistrum*, inquit Hieronymus, nemo nisi imperitus negat) *certè quod*

* Cod. 117.

† Not. Epist. Orig. ad African. p. 169.

† Ap. Hieron. ad Pammach. de err. Orig. Tom. 2. p. 193.

† Loc. cit.

† Apol. p. 194. Præfat. in lib. de Nom. Hebr.

SÆC. III. ab An. CC. *quod indulgere etiam Accusatores ejus possunt, Vir neque stultus, nec insanus, ipse sibi contraria & repugnantia in sententiis suis scriberet; ut interdum iisdem in locis, atque ut ita dixerim, sequenti ferè Capite sententiæ contrarii sensûs reperiantur insertæ.* Certè olim Theotimus Scytharum Episcopus, Vir pietate & sanctimoniâ venerandus, Epiphanio, ut Origenis libros damnaret, pluribus urgenti respondit †, se neque eum, qui jampridem piè defunctus fuerat, contumeliâ afficere velle, neque tam impium facinus aggredi audere, ut ea condemnet quæ Majores minimè repudiârunt: præsertim cùm sciret nil malæ doctrinæ in Origenis libris reperiri. Omnia summatim contraham, idque verbis Haymonis Halberstatensis Episcopi. "Ego sanè de eo, *inquit* *, salvâ "fide Patrum dixerim, vel quòd hæc omnino non scripserit, sed ab Hæreti- "cis ob præclarum nomen ejus obfuscandum malignè conficta sint, & con- "scripta, & nomine suo prætitulata; vel si scripsit, non statuit ex sententiâ, "sed disseruit ex opinione. Nam ut ipse dicit, Philosophorum & Hæretico- "rum dogmata didicerat, ne ad eos convincendos imparatior esset, si igno- "raret quæ apud ipsos erant; & fortasse cum in aliquibus locis scribendo at- "tingit eorum errores, calumniatus est, hoc à semetipso dixisse. Quòd si "etiam prædictas hæreses, ut placet quibusdam, ex sententiâ scripsit, valdè "compatiendum est tam eruditi pectoris viro, qui tantam nobis eruditionis "copiam ministravit. Cujus vitia, si quæ sunt in scriptis, potest eorum quæ "fideliter scripsit, luminosus quidam ac cœlestis splendor exuperare.

† Socrat. Hist. Eccl. l. 6. c. 12.

* Breviar. Hist. Eccles. l. 6. c. 3. p. 108.

Opera ejus, quorum notitia ad nos pervenit.

Singulos Scripturæ libros Origenis studio illustratos fuisse testantur Epiphanius †, & alii. Quod sanè triplici modo ab eo factum est. Nam vel prolixis Commentariis, quicquid suppeditabant ingenium, & doctrina, ubertim congessit; vel brevibus tantùm Scholiis obscuriora quæque illustravit; vel ad populi captum se demisit, & selecta quædam Scripturæ loca minùs accuratè per Homilias exposuit. Quique interpretandis Scripturis triplex Expositionis genus adhibuit, triplicem etiam ex illis sensum eruere ac investigare consuevit; Historicum, quem & Literæ sensum appellant, Mysticum, & Moralem. Ab Historico autem sensu ad Mysticum, à Mystico ad Moralem ferè progreditur: quamquam hunc ordinem nonnunquam immutet. Cæterùm quotquot ex hisce Exegeticis vel supersunt, vel à Veteribus memorantur, proximè sequuntur. Antequam autem ea recenseamus notari non indignum est magnam in distinguendis Origenis Homiliis adhibendam esse curam. Alias enim meditatè conscriptas edidit: Alias extempore recitatas ab actuariis excipi permisit. Priores variis temporibus elucubravit: Extemporales verò omnes (quæ literis mandatæ sunt) post 60. ætatis annum pronunciatæ sunt. Ex utroque genere multæ extant.

† Hæres. 64.

Homiliarum Mysticarum in Genesin libri II.

Commentariorum in Genesin libri XIII. Fragmenta quædam apud Eusebium, Pamphilum & Philocalias supersunt.

Extant Latinè (à Ruffino versæ) *Homiliæ* XVII. diversæ autem à Mysticis. Extemporales fuisse videntur.

Commentariorum Tomi in Exodum. Fragmenta eorum reperire est ap. Philocal. cap. 26.

Scholia in Exodum.

Homiliæ in Exodum XII. à Rufino versæ. Extemporales videntur.

Scholia in Leviticum.

Homiliæ in Leviticum XVI. extant ex Rufini versione. Extemporales videntur. *Homiliæ* 2ª. in Leviticum fragmentum ap. Philocal. c. 1. exhibetur; cujus ne apicem quidem in Homiliâ 2ª Latinæ Editionis, aliisve reperias: ex quo facile intellectu est plures in Leviticum Homiliarum Collectiones fuisse. Idem de Homiliis in alios Scripturæ libros paribus argumentis ostendi potest.

Homiliæ

Homiliæ in Numeros XXVIII. extant ex Rufini versione, & extemporales fuisse videntur. Scholia quoque eum edidisse prodit Rufinus: Sed in unum ita cum Homiliis permista sunt à Rufino, cùm Latinè utraque exponeret, ut pro uno, eodemque opere haberi queant. SÆC. III. ab An. CC.

Sese aliquando in Deutronomium disseruisse Origenes alicubi declarat: & octo in hunc librum Origenis Homilias memorat Cassiodorus. Porrò dictos in Pentateuchum Tomos Origenis Hexaemeron vocat Hieronymus, Ep. ad Pammach. de Error. Orig. Tom. 2. p. 192.

In librum Josue extant Homiliæ XXVI. ex versione Rufini. Extemporales sunt. Fragmentum ex Homiliâ 20. Philocaliæ cap. 12. repræsentat.

In librum Judicum extant Homiliæ IX. ex ejusdem versione.

In libros Regum duæ omnino *Homiliæ* supersunt, Prior in I. Regum, cap. 1. & 2. Latinè solùm ex Rufini versione; altera in I. Reg. 28. *de Engastrimytho* inscripta, habetur Græco-latina inter Eustathii Antiocheni Collectanea ab Allatio edita *Ludg.* 1629. 4°. & inter Origeniana Huetii in ii. Tomis edita *Rothomagi* 1668. & *Paris.* 1679. necnon inter *Criticos Sacros Londini* 1660. Tom. viii. col. 407. Utraque extemporalis videtur. Testatur insuper Origenes se aliquando *de duabus Meretricibus*, quarum litem Solomon diremit, in Ecclesiâ ad populum disseruisse. Cassiodorus præterea scribit se IV. Origenis Homilias in primum Regum librum invenisse, unam in secundum Regum, & alteram satis prolixam in secundum Paralipomenon. Idem narrat visos sibi esse in duos *Esdræ* libros singulas Origenis Homilias, quæ à Bellatore Presbytero Romanâ oratione explicatæ sunt.

In Jobum Homiliæ, quas è Græco in Latinum ab Hilario Confessore versas tradit Hieronymus *.

* Advers. Vigilant. Tom. 2. p. 313.

In Psalmos
- *Commentarii*, qui in Cæsareâ Viennensi Bibliothecâ & alibi asservantur.
- *Homiliæ.*
- *Scholia.*

Ex Commentariis multa vel imitatus, vel interpretatus est Hilarius, quem quadraginta fermè millia versuum Origenis in Job & Psalmos transtulisse refert Hieronymus *. Septem Commentariorum istorum Tomos à decimo nempe ad xvi^um^ Latinis verbis ipse expressit Hieronymus. Tractatus adhuc cl. Origenis in Psalterium vidisse se narrat Trithemius †. Ex Homiliis IX. viz. in Psalm. xxxvi. Hom. V. in Psalm. xxxvii. Hom. II. in Psalm. xxxviii. Hom. II. à Rufino Latinè versas Editio Origenis Latina habet, quas tamen aut Origenem Authorem, aut Rufinum Interpretem habere multi negant; an meritò, judicent eruditi. Ex Homiliâ in Psalmum lxxxii. fragmentum exhibet Eusebius l. 6. c. 38. & Homiliam in Psalmum centesimum ipse citat Origenes. Brevibus Scholiis Psalterium ab Origene annotatum fuisse Auctor est Hieronymus. Porrò è Tomis in Psalmum 1^m^. habemus partes aliquas apud Eusebium, Pamphilum, Philocaliam & Epiphanium. Rursus insigne fragmentum è Tomo in Psalmum 4^m^. exhibet Philocalia; & aliud è Commentario in Psalmum 6^m^. Apologeticus Pamphili; & alia iterum fragmenta è Commentariis in Psalmos xv, xviii, & xl.

* Apol. advers. Rufin. Tom. 2. p. 196.
† De Script. Eccles. fol. 10.

In Proverbia Commentarii, ex quibus particulas duas deprompsit Pamphilus in Apologiâ. Catena quoque MS. Bibliothecæ Mazarinianæ in Lucam ad cap. viii. ver. 4. insigne fragmentum indidem expromit.

In Ecclesiasten Explicatio. Cujus meminisse Methodium affirmat Sixtus Senensis *, quam tamen neque nos, nec ipse Huetius qui omnia diligenter investigavit, in Methodio invenire potuimus.

* Biblioth. Sanct. l. 4. in Orig.

In Cantica Canticorum Commentarii, post annum ccxxxviii. scripti, quorum binam editionem adornavit Origenes, alteram juvenis, unico Tomo constantem, ex quâ laciniam Philocaliæ capiti 7. intextam deprehendas; alteram jam provectior longè auctiorem, decem quippe Tomos complexam,

ex

SÆC. III. ab An. CC.

ex quâ quicquid hodie supereſt, in Homilias VI. malè diſtribuitur; quarum duæ priores interpretem habent Hieronymum, reliquæ à quibuſdam Hieronymo ſunt adjudicatæ, ſed malè. Rufinum enim Interpretem habent. Vid. Cl. Pearſonum Vindic. Ignat. par. 1. p. iii, &c. adverſus Blondellum & Dallæum de iſtarum Homiliarum authore & interprete fusè diſſerentem. Fragmentum è Tomo 2°. habetur in Philocal. cap. 26.

In Eſaiam { *Commentariorum* libri XXX.
Homiliæ XXV.
Scholia. }

Præter iſta alios ſub Origenis nomine de viſione τετραπόδων, duos ad Gratam libros ſuo tempore circumlatos, (licet pſeudepigraphi vulgò haberentur) memorat Hieronymus Præfat. Comm. in Eſaiam.

Ex Commentariis fragmenta bina in Pamphili Apologetico aſſervantur. Extant Lat. Homiliæ IX. quas extemporales fuiſſe & ab Hieronymo verſas cenſet Huetius.

In Hieremiam Homiliæ XLV. teſte Caſſiodoro.

Ex his XIV. confuſo ordine ab Hieronymo verſæ inter Latina Origenis Opera extant. Extant Græcè in variis Codd. MSS. Novendecim, quarum XII. inter Hieronymianas Latinè habentur. Ex Codd. MSS. VII. eas ſc. quæ in Hieronymianis deerant, edidit Mich. Ghiſlerius in Catenâ ſuâ in Ieremiam *Lugd.* 1623. Integras deinde XIX. (ſeu potius XVIII. ultima enim Clementis Alex. eſt) Græcè edidit ſub Cyrilli nomine Balth. Corderius, *Pariſ.* 1648. Origeni demum poſtliminiò redditas Huetius publicavit. Fragmentum Homiliæ xxxix. Philocaliæ caput 12. exhibet. Extemporales eſſe vult Huetius.

In Threnos Tomi IX. ex quibus quinque duntaxat ad ſuam ætatem perveniſſe Euſebius * prodit.

* L. 6. c. 24.

In Ezechielem Tomi XXV. viceſimi particulâ conſtat Philocaliæ caput II.

Ex Homiliis XIV. ab Hieronymo verſæ in Latinâ editione extant. Extemporales eſſe judicat Huetius.

In Danielem Expoſitio.

In XII. Prophetas Tomos XXV. reperit Euſebius. Scripſit adhuc Origenes in Hoſeam, Zachariam & Malachiam, Commentarios: qui tamen è XXV. priorum numero fuiſſe cenſeri poſſint. De Commentariis in Hoſeam teſtatur Hieronymus Origenem duo ſcripſiſſe *Volumina*, in quibus nihilominùs vix tertiam partem à principio Libri uſque ad viſionem Quadrigarum ediſſeruit; nempe parvum libellum, cui hunc Titulum impoſuit, περὶ τοῦ πῶς ὀνομασθῇ ἐν τῷ Ὠσῆ Ἐφραΐμ, in quo oſtendere voluit, quæcunque contra eum dicuntur ad Hæreticorum referenda Perſonam; aliud item *volumen* ἀκέφαλον καὶ ἀτέλεστον. Ex his Commentariis in Hoſeam petitum fragmentum extat in Philocaliæ cap. 8.

Prolog. in Oſe. Tom. 6. p. 4.

In Matthæum { *Commentariorum* libri XXV. Philippo imperante ſcripti.
Homiliæ.
Scholia. }

Ex his quicquid Græcè extat, nempe Commentariorum partem à capite XIII. verſ. 36. incipientem, & ad cap. XXII. 33. pertingentem edidit Huetius, unà cum fragmentis aliquot è Tomis ii°. & vii°. quæ apud Pamphilum, Euſebium, & Philocaliam aſſervantur. Quicquid autem Latinè extat (viz. Commentariorum pars à Cap. XVI. 33. initium ducens & ad finem ferè Evangelii progreſſa) in Homilias XXXV. malè diviſum, Interprete (uti Huetius conjicit) vel Epiphanio Scholaſtico, vel Bellatore Presbytero, Caſſiodori familiaribus, in Latinâ Editione habetur.

In-

Inter Homilias, quæ In Diversos inscribuntur, VII. circa Matthæi interpretationem versantur.

In Marcum Tractatus à se scripti meminit Origenes tract. xxxv. in Matth. Cujus nemo, quod sciam, mentionem fecit.

In Lucam { Tomi V.
Extant Lat. Homiliæ XXXIX. ex Hieronymi versione. Scriptæ sunt ab Origene adhuc perquam Juvene, judice Pearsono. }

Particulas quasdam Origenis Commentariorum in Matthæum, in Lucam, & in Johannem, exhibet Jul. Cæsar Bulengerus, quas alibi reperire non est: unde eas deprompserit, incertum est.

In Johannem { *Commentariorum* Tomi XXXII. ex quibus priores circa an. ccxxii. scripti, posteriores post an. ccxxxvii. Horum XXII. viderat Eusebius.
Homiliæ II. habentur inter eas, quæ In Diversos inscribuntur. }

E Commentariis Tomi IX. hodie supersunt, ab Huetio Græco-Latinè editi, viz. i^us^, ii^us^, vi, x, xiii, xix, xx, xxviii, xxxii. E Tomo iv. fragmenta adducuntur *Philocaliæ* cap. 4. item cap. 5. alia fragmenta è Præfatione quinti Tomi, cujus Præfationis aliam quoque portionem exhibet Eusebius l. 6. c. 25. Editi sunt Tomi isti IX. Latinè à Genebrardo inter Opera Origenis, in quibus editionibus notandum est eos in xxxii. Tomos divisos haberi. Quod ex Græculi alicujus fraude profectum esse nos docet Possevinus opus mutilatum callide auctâ librorum multitudine tanquam integrum venditare cupientis. Istius fraude illusus Ambrosius Mediolanensis, monachus Casinensis hoc ipsum Opus Latinè vertit, & xxxii. Tomorum partitione impressum divulgavit.

In Acta Apostolorum Homiliæ aliquot. Caput siquidem Philocaliæ 7^m^. claudit Fragmentum è 4â Homiliâ in hunc librum.

In Epistolam Pauli ad Romanos Commentariorum Tomi XX. quos pessimâ fide Latinè à se versos, miserè interpolatos, detruncatos & ad mediam ferè partem contractos edidit Rufinus, Versione suâ in X. Tomos distributâ & Hieronymo summâ vafritie ascriptâ. Fragmenta ex hisce Commentariis bina habentur in Pamphili Apolog. E Tomo I. excerptum amplum subministrat Philocaliæ caput 24. aliudque è Tomo ix. ejusdem caput 9.

In I. *ad Corinthios* Commentarii.

In Epistolam ad Galatas { *Tomi* V.
Scholia.
Tractatus varii } teste Hieronymo.

In Epistolam ad Ephesios Commentariorum libri III.

In Epistolam ad Colossenses Commentarii, ex quorum libro 3. laciniam exhibet Pamphilus in Apologetico.

In I. *ad Thessalonicenses* ἐξηγητικά, quorum 3^m^. librum citat Hieronymus Ep. ad Miner. Tom. 3. p. 193.

In Epistolam ad Titum ἐξηγητικά, ex quibus Fragmenta nonnulla habes in Pamphili Apologetico.

In Epistolam ad Hebræos { *Commentarii.*
Homiliæ. }

Ex illis fragmenta quædam Pamphilus Apologiæ suæ inseruit, ex his Eusebius Hist. Eccles. l. 6. c. 25.

M In

SÆC. III. ab An. CC.

In Apocalypsim Expositionem pollicitus est Origenes tract. 30. in Matth. an præstiterit, non liquet.

Horum ἐξηγητικῶν quicquid Græcè reperiri potuit, unà cum versione Latinâ edidit *Rothomagi* 1668. in ii Vol. fol. Vir Cl. P. Daniel Huetius, additis insuper Notis & Dissertationibus Origenianis; in quas omnia quæ ad Origenem, ejusque Dogmata ac libros spectant, ὅλῳ τῷ θυλάκῳ congessit. Ex quibus nos in hisce Origenis Scriptis recensendis lucis haud parum accepisse non ingrati profitemur. Huetii editionem nuper expresserunt *Francofurtenses* ii vol. fol. 1686.

Origenes in secessu suo apud Julianam nobilissimum simul ac utilissimum, quod *Hexapla* appellavit, opus concinnavit ac edidit. Opus istud ex Diplis Hebraicis, (sc. textu Hebraico Hebraicis ac Græcis characteribus expresso) ac quatuor Instrumenti Veteris Versionibus viz. LXX. Aquilæ, Theodotionis, & Symmachi, per totidem columnas dispositis constabat: ita ut Textus Hebraicus propriis literis depictus primam, idem Græcis characteribus exaratus secundam, Aquilæ versio tertiam, Symmachi quartam, LXX. senum quintam, Theodotionis sextam columnas occuparent. Ex his LXX. Versionem accuratè recensitam emendaverat Origenes. Suppletis ex Theodotione quæcunque in eâ deerant in Hebræo expressa, additamentis hisce asterisco notatis, quæcunque verò LXX. senes præter Hebraicorum Codicum fidem adjecissent obelo præfixo insignivit. Hisce sex columnis accedentibus postea, atque ultimo loco appositis binis aliis Versionibus Græcis, quarum prima à studioso quodam ex iis qui erant Hierosolymæ, in doliis Hierichunte reperta imperante Caracallâ, secunda sub Alexandro Mammeæ Nicopoli ad Actium à quodam Origenis discipulo inventa est, additâ adhuc aliâ Psalmorum Versione, quæ unà cum Codice Hierichuntino reperta fuerat, emerserunt *Octapla*. Sunt tamen, qui volunt *Hexapla* atque *Octapla* unum, idemque fuisse opus, modò à sex, modò ab octo columnis denominatum. Nec enim integræ fuerant Versiones Anonymæ, sed aliquos duntaxat S. Scripturæ libros continebant. Unde factum, ut Opus istud partim esset *Hexaplum*, partim *Octaplum*, annumeratâ denique ultimâ Psalmorum versione, partim *Enneaplum*; licèt hujusce in totâ Bibliorum denominandâ mole, ratio à nemine habita fuerit.

Procedente tempore *Tetraplum* Origenes in gratiam studiosorum, quibus tantum abs re suâ vel otii vel facultatis non erat, ut Hexapla comparare possent, edidit ex quatuor notissimis Græcis Versionibus, nempe Aquilæ, Symmachi, LXX. & Theodotionis, eodem prout in Hexaplis ordine ac methodo dispositis, concinnatum. Utrumque Opus interiit. Specimen tantùm Hexapli ex Cod. MS. Card. Barberini exhibent Biblia Waltoniensia Tom. vi. ex quo Schema quoddam Hexaplorum nos olim delineavimus, cujus & alibi * copiam fecimus.

* In Vit. Origenis Num. 18. Vit. PP. Primit. Tom. I.

Libri de Resurrectione II. totidem enim memorat Eusebius, quartum tamen alicubi citat Hieronymus. Ex libris primo & secundo fragmenta aliquot deprompsit Pamphilus in Apolog. Ejusdem quoque Operis particula quædam habetur, l. 2. περὶ ἀρχῶν, c. 10.

De Resurrectione Dialogi II.

Stromateων libri X. ex his ultimus commaticâ Epistolæ ad Galatas Expositione ferè constabat. Ex libro vi. Specimen desumptum habet Hieronymus, in quo mendacio aliquando uti licere contendit Origenes. Ex X. fragmentum bene longum profert idem Hieronymus Comment. in Galat. cap. 4. p. 191.

Protrepticus ad Martyrium, Maximino Imperante scriptus; & Ambrosio, ac Protocteto Cæsariensis Ecclesiæ Presbytero nuncupatus. Extat Gr. Lat. à Wetstenio primùm editus unà cum notis *Basil.* 1674. 4°.

Epistolam ejusdem argumenti ad Patrem Martyrio destinatum scripserat Origenes etiamnum Puer, cujus Epistolæ verba quædam repetit Eusebius, l. 6. c. 2.

Acta Disputationis Origenis cum Beryllo habitæ, de quibus plura in Beryllo. Præter hunc Dialogum (ita enim Acta inscribuntur) alios quoque literis Origenes mandâsse fertur. Rufinus quendam ab eo scriptum, & à Candido Hæretico quicum habitus fuerat, adulteratum memorat. Africanus initio Epistolæ de Susannâ laudat *Dialogum* ejus *in Agnomonem*. SÆC. III. ab An. CC.

Epistolæ plusquam centum, quas à se fuisse collectas, & in libros proprios digestas tradit Eusebius: ex his integræ extant.

Epistola ad Julium Africanum de Historiâ Susannæ circa an. ccxxxviii. scripta, quam primus Græce edidit Hæschelius *Augustæ Vindel.* 1602. 4°. deinde Græcè ac Latinè cum notis Wetstenius, loc. cit.

Epistola ad Gregorium Thaumaturgum ad sacrarum literarum studium adhortatoria quæ Philocaliæ cap. 13. exhibetur.

Fragmenta quædam aliarum *Epistolarum* hinc inde à Veteribus proferuntur, ab Eusebio l. 6. c. 2, 19, 36. à Rufino, Hieronymo, Cedreno, Suidâ, & in Catenis.

Libri περὶ ἀρχῶν IV. ante annum ccxxxiii. scripti, difficillimi sanè atque obscurissimi, qui in Latinâ Origenis Operum editione extant ex Versione Rufini pessimâ fide confectâ, multis quippe omissis, multis interpolatis ac in melius mutatis, uti nec ipse dissimulat Rufinus. Haud dissimili arte in cæteris etiam à se versis Origenis libris usus est Rufinus, adeò ut vera Origenis sententia ob Interpretis malè fidi additamenta, truncationes, atque interpolationes vix ac ne vix deprehendi possit. Quapropter Hieronymus aliam librorum περὶ ἀρχῶν versionem adornavit; ut Ecclesiæ Latinè Origenis errores, & Rufini fraudem detegeret. Ejus autem versio temporis injuriâ interiit. Hoc opus Origenis adversariis perpetua erat calumniandi & convitiandi seges, quâ occasione liceat mihi Origenis Epitaphium à studioso quodam sub ejus persona conscriptum, quod in veterrimo Codice Corbeiensi libris περὶ ἀρχῶν præfixum reperit Cl. * Mabillonius, hoc loco subjicere. Præmissa est hæc inscriptio:

* Analect. Tom. 2. p. 660, 665.

TITULUS ORIGENIS SUPER TUMULUM A SEIPSO COMPOSITUS.

Ille ego Origenes Doctor verissimus olim
Quem primum fidei gratia clara dedit.
Si mihi credere vis, libros tot millia scripsi,
Quot legio missos mittit in arma viros.
Nulla meos unquam tetigit blasphemia sensus,
Sed probus, atque vigil, tutus ab hoste fui.
Sola mihi casum Periarchōn dicta dederunt
His me conjectum undique tela premunt.

Contra Celsum libri VIII. Ambrosii rogatu conscripti circa an. ccxlvii. contra Philosophum istum Epicureum qui Christianam religionem impugnaverat libro, cui titulum fecit ἀληθὴς λόγος. Hosce Gr. Lat. primus edidit cum notis D. Hæschelius *Augustæ Vindelicorum* 1605 4°. inde unà cum doctissimis annotationibus Gul. Spencerus *Cantabrigiæ* 1658. 4°. Paucis ab hinc annis ibidem recusi sunt.

Interpretatio Nominum Hebraicorum & *Mensurarum Novi Testamenti*, ad imitationem Philonis libelli de Interpretatione Nominum Hebraicorum Veteris Testamenti, cui etiam libro opus suum adjunctum edidit Origenes. Meminit ejus Autor Quæstionum ad Orthodoxos. Imaginem ejusdem, forsan & versionem liberiorem repræsentat Hieronymus in libro de *Nominibus Hebraicis Novi Testamenti*.

De Oratione liber hortatu Ambrosii & Tatianæ elucubratus; in quo de natura, vi, variisque orandi generibus, aliisque huc spectantibus accurate satis agit; quædam vero haud satis sana dogmata, idque γυμνῇ τῇ κεφαλῇ profert, & quæ vix ullis coloribus excusari possunt. V. g. Sect. I. ubi negat preces

SÆC. III. ab An. CC. nostras ad Christum esse dirigendas, sed solummodò ad patrem & Universi Deum; filium verò esse ἕτερον κατ' οὐσίαν, καὶ ὑποκείμενον τῷ πατρός. Ut alia levioris momenti taceam. Hujus opusculi ἀποσπασμάτιον quoddam, pagellam nempe unam aut alteram *Par.* edidit Morellus an. 1601. integrum vero opus unà cum Paraphrasi in Orationem dominicam ex Codice Holmiensi (qui nunc in Bibliotheca Collegii S. Trinitatis Cantabrig. servatur) Græce & Latinè ediderunt Oxonienses an. 1686. 12°.

Commentarii in Veteres Philosophos, quorum Opera non Prælectionibus solùm, sed Scriptis etiam in discipulorum gratiam explicabat Origenes. Meminit eorum Eusebius.

Philocalia, quæ quid sit, breviter declarat Epigraphe ipsi præfigi solita. Ἐκλογὴν ἡ παροῦσα περιέχει βίβλος γραφικῶν ζητημάτων καὶ λύσεων ἐκ διαφόρων βίβλων τῷ Ὠριγένει πονηθεισῶν ἠθροισμένην ὑπὸ τῶν τὰ θεῖα σοφῶν Γρηγορίου καὶ Βασιλείου. Prodiit Gr. Lat. *Paris.* 1618. 4°. & in calce Cantabrigiensium Editionum librorum contra Celsum.

Contra Sectas & Hæreses liber, hunc MS. extare sed mutilum ab ea parte quæ refutationem continebat Florentiæ in Bibliothecâ Mediceâ, testis est qui vidit, & ni fallor inde descripsit Rev. Mabillonius It. Ital. p. 168.

OPERA SUPPOSITITIA.

Dialogus contra Marcionitas de Rectâ in Deum Fide, cum Megethio, Marco, aliisque Hæreticis habitus: quem tamen genuinum esse Origenis opus pluribus argumentis contendit Wetstenius, contrarium licet sentiant eruditorum pars potior: Justa saltem est de eo dubitandi ratio: Vir Cl. Huetius Maximo eum adjudicat, ut supra dictum est in Maximo, Dialogum istum Gr. Lat. primus edidit notis illustratum Cl. Wetstenius loc. cit.

In Jobum { *Commentariorum* libri III. in tria priora Jobi capita. Extant in Latinâ Operum Origenis editione.
Commentariola sive *Scholia* in totum librum, Perionio interprete.
Homiliæ IV. quas Chrysostomi esse deprehensum est.

Commentarios & *Commentariola* binis Autoribus Arianis è Lucianistarum sectâ ascribit Huetius.

Commentarius in Evangelium Marci, qui in Bibliothecâ Regiâ Parisina, & Corporis Christi Oxoniensi Græcè extare dicitur, à nonnullis Codicibus Origeni, ab aliis Cyrillo Alex. à reliquis Victori Antiocheno ascriptus. Sub Victoris nomine Latinè à se redditum edidit Theod. Peltanus.

Homiliæ in Diversos IX. quarum antehac meminimus, quibus etiam decima *de Mariâ Magdalenâ* adjungi solet. Extant in Latinâ Origenis editione.

Ὠριγένους φιλοσοφούμενα, sive de Philosophorum sectis & dogmatibus liber. Autor in Prooemio se Episcopum fuisse affirmat. Epiphanio adjudicat Huetius, apud quem plura de eo vid. Origenian. l. 3. c. 4. §. 9.

Lamentum sive *Planctus Origenis.* Lat. in Latinis Origenis Opp. editionibus.

Scholia in Orationem Dominicam, & in *Cantica B. Virginis*, *Zachariæ*, & *Simeonis*, quæ sub Origenis, vel ut ipse apposuit, alterius Doctoris συγχρόνου nomine Græcè edidit Fred. Morellus *Paris.* 1601. 8°. Verum Petrum Laodicensem legitimum esse Autorem ex Bibliotheca PP. colligit Huetius. Sed Scholia *in Orat. Domin.* ipsius Origenis esse videntur, & libello *de Orat.* in edit. *Oxon.* subjiciuntur: Si modò eadem sint Scholia; Editio enim *Paris.* jam ad manum non est.

Libellus de Singularitate Clericorum, qui inter Cypriani Opera habetur, à nonnullis Origeni ascriptus, sed malè: licèt Author ejus non contemnendæ sit vetustatis, Hieronymi saltem ævo non inferior.

Origenis Opera, quotquot Latinè solummodò habentur, prodierunt *Paris.* 1512. 1522. 1530. 1536. *Basil.* 1536. auctiora verò ibid. 1545. 1571. deinde *Paris.* 1574. curâ Gilb. Genebrardi, 1604. 1619. Po-

Poſtremo monendus eſt Lector, alterum fuiſſe Origenem, noſtri coævum, Philoſophum Gentilem, cui Scholam ſuam ingredienti aſſurrexit Plotinus, ſummaque eum veneratione proſecutus eſt. Ejus mentio fit apud Longinum †, Porphyrium *, Hieroclem ‖, Eunapium †, Proclum *, alioſque. Illum viri cæterá doctiſſimi cum noſtro Origene malè ſolent confundere.

SÆC. III. ab An. CC.

† Lib. περὶ ὕψους.
* In vit. Plotini.
‖ Ap. Phot. cod. 214.
† In vit. Porphyr.
* Plat. Theol. l. 2. c. 4. p. 90.

AMBROSIUS, Alexandrinus, generis claritudine, vitæ inſtituto, (erat enim τῆς τῶν διαφανῶν ἐν αὐλαῖς βασιλικαῖς, inquit Epiphanius ‖) facultatum copiâ, nec minùs indolis atque ingenii acumine, & quòd majus eſt, pietate, & Chriſtiani nominis confeſſione nobiliſſimus. Claruit circa an. ccxxx. Uxorem habuit Marcellam, ex quâ plures liberos ſuſcepit. Sectæ Valentinianæ & Marcioniſticæ inſidiis captus, Origenis Operá ad rectam fidem & Catholicam veritatem reductus eſt; Eccleſiæ Alexandrinæ Diaconus factus: Ex quo arctiſſimâ ei cum Origene neceſſitudo interceſſit. Amici fideliſſimi unà ſæpiùs habitabant, junctiſque ſtudiis rem literariam eo animi ardore promovebant, ut neque inter cœnandum ab exemplarium S. Voluminum inter ſe collatione abſtinerent; neque à cœnâ ambulare, aut corpus quiete relaxare datum ſit. Quin & illo etiam tempore literis vacabant, ſtudiis in multam noctem protractis; ne quid dicam de matutinis laboribus, qui ad nonam, nonnunquam verò ad decimam horam trahebantur, uti ipſe Origenes † nos docet. Quæſtiones ad dubia Origeni ſolvenda quotidie proponebat Ambroſius, illumque ad Commentarios in S. Scripturam conſcribendos innumeris ſtimulis, non verbis modò, ſed & re-ipsâ incitavit, ἐργοδιώκτης propterea ab eo dictus. Sumptus enim neceſſarios ad alendos ſeptem & ampliùs Notarios, qui dictanti Origeni per vices præſto adeſſent, totidemque Librarios unà cum Puellis eleganter ſcribendi peritis copioſè ſubminiſtravit. Illi etiam ſcripta ſua corrigenda non rarò ſubmiſit Origenes. Obiit poſt Maximini perſecutionem, Origene adhuc in vivis agente; ob id unum reprehenſione dignus, quòd cùm locuples fuerit, amici & magiſtri ſui, ſenis jam & inopiâ laborantis, moriens non recordatus ſit. Scripſit *Epiſtolas ad Origenem*, ex quibus judice Hieronymo *, liquidò conſtabat eum non inelegantis ingenii fuiſſe. N. E.

230.
‖ Hæreſ. 36.
† Epiſt. ap. Suid. in voc. Orig. p. 590. & ap. Cedren. p. 208.
Hieron. de Script. c. 56.
* Loc. cit.

BERYLLUS, Boſtrorum in Arabiâ Epiſcopus. Claruit circa an. ccxxx. Qui cùm Eccleſiam ſuam prudenter ac fideliter diu rexerat, tandem in nova dogmata, & à fide Catholicâ prorsùs aliena lapſus eſt, auſus aſſerere Dominum ac Servatorem noſtrum antequam inter homines verſaretur, non ſubſtitiſſe in propriæ perſonæ differentiâ; nec propriam, ſed paternam duntaxat Divinitatem in ſe reſidentem habere. Plurimis Epiſcoporum colloquiis & diſputationibus ea de re ultro citroque habitis, rogatus eſt Origenes, unà cum reliquis, ut ſermones cum eo conſereret; qui allatis rationibus & demonſtrationibus convictum hominem quaſi manu apprehendens ad veritatis viam perduxit, & ad priſtinam ſanamque ſententiam revocavit. Scripſit lucubrationes & Epiſtolas, præſertim ad Origenem, quibus ei gratias egit. Varia quoque elegantis ingenii monumenta, quæ διαφόρους φιλοκαλίας Euſebius † vocat: quibus Hen. Valeſius * Hymnos & Poemata intelligi putat. Extitit Hieronymi ‖ ætate *Dialogus Origenis* & *Berylli*, in quo Hereſeos iſte coarguebatur: Idem deſignari opus opinor, de quo Euſebius †, φέρεται εἰσέτι νῦν ἔγγραφα τοῦ τε Βηρύλλου, &c. Extant hodieque tum Berylli, tum Synodi iſtius causâ congregatæ, *Scripta* edita; in quibus & quæſtiones adversùs illum propoſitæ ab Origene, & *diſputationes*, in Eccleſiâ ejus habitæ, & ſingula quæ tunc geſta ſunt, continentur. N. E.

230.
† L. 6. c. 20.
* Annot. p. 123.
‖ De Script. c. 60.
† L. 6. c. 33.

GEMINUS, ſive Geminianus, Presbyter Antiochenus. Claruit circa an. ccxxxii. ſub Zebenno Antiochiæ Epiſcopo, qui notante Euſebio * Eccleſiæ Antiochenæ cathedram aſcendit anno ccxxix. Pauca quædam ingenii ſui monumenta eum compoſuiſſe teſtatur Hieronymus †. Quænam verò ea fuerint, nec Euſebius, nec ipſe Hieronymus poſteris tradiderunt. N. E.

232.
* Chron. an. ccxxix.
† De Script. c. 64.

TRY-

SÆC. III. ab An. CC.

nostras ad Christum esse dirigendas, sed solummodò ad patrem & Universi Deum; filium verò esse ἕτερον κατ' οὐσίαν, καὶ ὑποκείμενον τῷ πατρός. Ut alia levioris momenti taceam. Hujus opusculi ἀποσπασμάτιον quoddam, pagellam nempe unam aut alteram *Par.* edidit Morellus an. 1601. integrum vero opus unà cum Paraphrasi in Orationem dominicam ex Codice Holmiensi (qui nunc in Bibliotheca Collegii S. Trinitatis Cantabrig. servatur) Græce & Latinè ediderunt Oxonienses an. 1686. 12°.

Commentarii in Veteres Philosophos, quorum Opera non Prælectionibus solùm, sed Scriptis etiam in discipulorum gratiam explicabat Origenes. Meminit eorum Eusebius.

Philocalia, quæ quid sit, breviter declarat Epigraphe ipsi præfigi solita. Ἐκλογὴν ἡ παροῦσα περιέχει βίβλος γραφικῶν ζητημάτων καὶ διαλύσεων ἐκ διαφόρων βίβλων τῷ Ὠριγένει πονηθεισῶν ἠθροισμένην ὑπὸ τῶν τὰ θεῖα σοφῶν Γρηγορίου καὶ Βασιλείου. Prodiit Gr. Lat. *Paris.* 1618. 4°. & in calce Cantabrigiensium Editionum librorum contra Celsum.

Contra Sectas & Hæreses liber, hunc MS. extare sed mutilum ab ea parte quæ refutationem continebat Florentiæ in Bibliothecâ Mediceâ, testis est qui vidit, & ni fallor inde descripsit Rev. Mabillonius It. Ital. p. 168.

OPERA SUPPOSITITIA.

D*ialogus contra Marcionitas de Rectâ in Deum Fide*, cum Megethio, Marco, aliisque Hæreticis habitus: quem tamen genuinum esse Origenis opus pluribus argumentis contendit Wetstenius, contrarium licet sentiant eruditorum pars potior: Justa saltem est de eo dubitandi ratio: Vir Cl. Huetius Maximo eum adjudicat, ut supra dictum est in Maximo, Dialogum istum Gr. Lat. primus edidit notis illustratum Cl. Wetstenius loc. cit.

In Jobum
- *Commentariorum* libri III. in tria priora Jobi capita. Extant in Latinâ Operum Origenis editione.
- *Commentariola* sive *Scholia* in totum librum, Perionio interprete.
- *Homiliæ* IV. quas Chrysostomi esse deprehensum est.

Commentarios & *Commentariola* binis Autoribus Arianis è Lucianistarum sectâ ascribit Huetius.

Commentarius in Evangelium Marci, qui in Bibliothecâ Regiâ Parisina, & Corporis Christi Oxoniensi Græcè extare dicitur, à nonnullis Codicibus Origeni, ab aliis Cyrillo Alex. à reliquis Victori Antiocheno ascriptus. Sub Victoris nomine Latinè à se redditum edidit Theod. Peltanus.

Homiliæ in Diversos IX. quarum antehac meminimus, quibus etiam decima *de Mariâ Magdalenâ* adjungi solet. Extant in Latinâ Origenis editione.

Ὠριγένους φιλοσοφούμενα, sive de Philosophorum sectis & dogmatibus liber. Autor in Prooemio se Episcopum fuisse affirmat. Epiphanio adjudicat Huetius, apud quem plura de eo vid. Origenian. l. 3. c. 4. §. 9.

Lamentum sive *Planctus Origenis*. Lat. in Latinis Origenis Opp. editionibus.

Scholia in Orationem Dominicam, & in *Cantica B. Virginis*, *Zachariæ*, & *Simeonis*, quæ sub Origenis, vel ut ipse apposuit, alterius Doctoris συγχρόνου nomine Græcè edidit Fred. Morellus *Paris.* 1601. 8°. Verum Petrum Laodicensem legitimum esse Autorem ex Bibliotheca PP. colligit Huetius. Sed Scholia *in Orat. Domin.* ipsius Origenis esse videntur, & libello *de Orat.* in edit. *Oxon.* subjiciuntur: Si modò eadem sint Scholia; Editio enim *Paris.* jam ad manum non est.

Libellus de Singularitate Clericorum, qui inter Cypriani Opera habetur, à nonnullis Origeni ascriptus, sed malè: licèt Author ejus non contemnendæ sit vetustatis, Hieronymi saltem ævo non inferior.

Origenis Opera, quotquot Latinè solummodò habentur, prodierunt *Paris.* 1512. 1522. 1530. 1536. *Basil.* 1536. auctiora verò ibid. 1545. 1571. deinde *Paris.* 1574. curâ Gilb. Genebrardi, 1604. 1619. Po-

Postremo monendus est Lector, alterum fuisse Origenem, nostri coævum, Philosophum Gentilem, cui Scholam suam ingredienti assurrexit Plotinus, summaque eum veneratione prosecutus est. Ejus mentio fit apud Longinum †, Porphyrium *, Hieroclem ‖, Eunapium †, Proclum *, aliosque. Illum viri cæterâ doctissimi cum nostro Origene malè solent confundere.

SÆC. III. ab An. CC.
† Lib. περὶ ὕψους.
* In vit. Plotini.
‖ Ap. Phot. cod. 214.
† In vit. Porphyr.
* Plat. Theol. l. 2. c. 4. p. 90.

AMBROSIUS, Alexandrinus, generis claritudine, vitæ instituto, (erat enim τῆς τῶν διαφανῶν ἐν αὐλαῖς βασιλικαῖς, inquit Epiphanius ‖) facultatum copiâ, nec minùs indolis atque ingenii acumine, & quòd majus est, pietate, & Christiani nominis confessione nobilissimus. Claruit circa an. CCXXX. Uxorem habuit Marcellam, ex quâ plures liberos suscepit. Sectæ Valentinianæ & Marcionisticæ insidiis captus, Origenis Operâ ad rectam fidem & Catholicam veritatem reductus est; Ecclesiæ Alexandrinæ Diaconus factus: Ex quo arctissima ei cum Origene necessitudo intercessit. Amici fidelissimi unà sæpiùs habitabant, junctisque studiis rem literariam eo animi ardore promovebant, ut neque inter cœnandum ab exemplarium S. Voluminum inter se collatione abstinerent; neque à cœnâ ambulare, aut corpus quiete relaxare datum sit. Quin & illo etiam tempore literis vacabant, studiis in multam noctem protractis; ne quid dicam de matutinis laboribus, qui ad nonam, nonnunquam verò ad decimam horam trahebantur, uti ipse Origenes † nos docet. Quæstiones ad dubia Origeni solvenda quotidie proponebat Ambrosius, illumque ad Commentarios in S. Scripturam conscribendos innumeris stimulis, non verbis modò, sed & re-ipsâ incitavit, ἐργοδιώκτης propterea ab eo dictus. Sumptus enim necessarios ad alendos septem & ampliùs Notarios, qui dictanti Origeni per vices præsto adessent, totidemque Librarios unà cum Puellis eleganter scribendi peritis copiosè subministravit. Illi etiam scripta sua corrigenda non rarò submisit Origenes. Obiit post Maximini persecutionem, Origene adhuc in vivis agente; ob id unum reprehensione dignus, quòd cùm locuples fuerit, amici & magistri sui, senis jam & inopiâ laborantis, moriens non recordatus sit. Scripsit *Epistolas ad Origenem*, ex quibus judice Hieronymo *, liquidò constabat eum non inelegantis ingenii fuisse. N. E.

230.
‖ Hæref. 36.
† Epist. ap. Suid. in voc. Orig. p. 590. & ap. Cedren. p. 208.
Hieron. de Script. c. 56.
* Loc. cit.

BERYLLUS, Bostrorum in Arabiâ Episcopus. Claruit circa an. CCXXX. Qui cùm Ecclesiam suam prudenter ac fideliter diu rexerat, tandem in nova dogmata, & à fide Catholicâ prorsùs aliena lapsus est, ausus asserere Dominum ac Servatorem nostrum antequam inter homines versaretur, non substitisse in propriæ personæ differentiâ; nec propriam, sed paternam duntaxat Divinitatem in se residentem habere. Plurimis Episcoporum colloquiis & disputationibus ei de re ultro citroque habitis, rogatus est Origenes, unà cum reliquis, ut sermones cum eo confereret; qui allatis rationibus & demonstrationibus convictum hominem quasi manu apprehendens ad veritatis viam perduxit, & ad pristinam sanamque sententiam revocavit. Scripsit lucubrationes & Epistolas, præsertim ad Origenem, quibus ei gratias egit. Varia quoque elegantis ingenii monumenta, quæ διαφόρως φιλοκαλίας Eusebius † vocat: quibus Hen. Valesius * Hymnos & Poemata intelligi putat. Extitit Hieronymi ‖ ætate *Dialogus Origenis* & *Berylli*, in quo Hereseos iste coarguebatur: Idem designari opus opinor, de quo Eusebius †, φέρεται ἐκεῖσε τῶν ἐγγεγραμμένων τε τι Βηρύλλῳ, &c. Extant hodieque tum Berylli, tum Synodi istius causâ congregatæ, *Scripta* edita; in quibus & quæstiones adversùs illum propositæ ab Origene, & *disputationes*, in Ecclesiâ ejus habitæ, & singula quæ tunc gesta sunt, continentur. N. E.

230.
† L. 6. c. 20.
* Annot. p. 123.
‖ De Script. c. 60.
† L. 6. c. 33.

GEMINUS, sive Geminianus, Presbyter Antiochenus. Claruit circa an. CCXXXII. sub Zebenno Antiochiæ Episcopo, qui notante Eusebio * Ecclesiæ Antiochenæ cathedram ascendit anno CCXXIX. Pauca quædam ingenii sui monumenta eum composuisse testatur Hieronymus †. Quænam verò ea fuerint, nec Eusebius, nec ipse Hieronymus posteris tradiderunt. N. E.

232.
* Chron. an. CCXXIX.
† De Script. c. 64.

TRY-

SÆC. III. ab An. CC.

233. TRYPHON, Origenis Auditor, ad quem nonnullæ ab eo ſcriptæ ſunt Epiſtolæ. Claruit circa an. ccxxxv. De eo haud aliud dicendum reſtat, quàm quod habet Hieronymus *, cum ſcilicet in Scripturis eruditiſſimum fuiſſe, idque multa ejus Opuſcula teſtari, præcipuè librum quem compoſuit *De Vaccâ Rufâ* in Numer. cap. XIX. & de *Dichotemematibus, quæ cum columbâ & turture Abrahami ponuntur in Geneſi.* N. E.

* De Script. c. 57.

233. FIRMILIANUS, Vir genere, pietate, atque eruditione illuſtris, circa an. ccxxxiii. Cæſareæ Cappadocum Epiſcopus factus eſt. Multa ei cum Origene tunc docendi munere Cæſareæ in Palæſtinâ fungente familiaritas interceſſit, immò tam propenſo erga Origenem animo fuit; ut modò illum in ſuam Provinciam ad Eccleſiarum utilitatem evocaret, modò ad ipſum viſendum Judæam uſque proficiſceretur, & cum eo aliquamdiu maneret, ut majorem rerum divinarum cognitionem perciperet. Tanti ab omnibus habitus eſt, ut gravioribus Eccleſiæ negotiis eo tempore agitatis ſemper interfuerit. Magnas cum Stephano Romano Pontifice ob Dogma de Hæreticis Rebaptizandis lites exercuit. Coactâ enim Epiſcoporum Galatiæ, Phrygiæ, Ciliciæ, & Proximarum Provinciarum Synodo Iconienſi, Cypriani ſententiam Hæreticos denuò eſſe rebaptizandos adversùs Stephanum conſtanter contendentis confirmavit: Propterea à Stephano malè habitus, qui rupto pacis Eccleſiaſticæ vinculo eum ab Eccleſiæ ſuæ communione abſcidit. Anno cclxv. Synodo Orientalium Antiochiæ adversùs Paulum Samoſatenum ejuſdem Urbis Epiſcopum habitæ interfuit, & magna pars erat; in quâ Dogmatis à Paulo invecti novitatem quidem damnavit, hominem verò ipſum ſententiam ſe mutaturum promittentem damnare diſtulit, ab homine nullius fidei deceptus, ſperanſque ſine ullo Religionis diſpendio rem optimè poſſe conſtitui. Synodi iſtius Epiſtola Synodica à Turriano tenebris eruta extat Gr. Lat. Concil. Tom. I. Auctuar. Bibliothec. PP. *Pariſ.* 1624. Tom. I. p. 302. Cùm verò anno cclxx. ad ſecundam Synodum Antiochenam adversus eundem Paulum collectam iter faceret, & jam Tarſum uſque pervenerat; ibi grandævus deceſſit: uti Synodi iſtius Patres in literis ſuis Encyclicis teſtantur †. Extat inter Epiſtolas Cyprianicas *Firmiliani ad Cyprianum Epiſtola*, à Cypriano, cujus ſtylum planè ſapit, Latinè, ut videtur, verſa; quâ confirmatâ Cypriani de Hæreticorum Baptiſmo ſententiâ, Stephanum Papam ob inhumanitatem, audaciam, inſolentiam, aliaque ab eo improbè geſta acerbè perſtringit. Firmiliani libros, quos poſt ſe reliquit, citat Baſilius de Spiritu S. cap. 29. p. 360. quot verò, vel quinam fuerint non dicit.

Euſeb. l. 6. c. 25, 27.

† Ap. Euſeb. l. 7. c. 30.

244. NEPOS, in Ægypto Epiſcopus, forſan alicujus civitatis ex præfecturâ Arſinoiticâ. Claruit circa an. ccxliv. Promiſſiones hominibus ſanctis in ſacris Voluminibus factas Judaico ſenſu intelligendas eſſe voluit, unde & mille annorum ſpatium corporalibus refertum deliciis in hâc terrâ ſanctis poſt reſurrectionem indultum iri docuit, argumentis pro dogmate ſuo ut plurimùm ex Apocalypſi ductis, cujus libri oracula cùm ſpirituali & allegorico ſenſu accipienda eſſe contenderent Orthodoxi, Nepos *librum de* iſtâ quæſtione compoſuit, quem ἔλεγχον ἀλληγοριστῶν vocavit, tanto paſſim favore ab Ægyptiis acceptum, ut ſchiſmate facto integræ Eccleſiæ à rectâ fide deficerent. Quapropter Dionyſius Alexandrinus Nepotis jam mortui librum ſcriptis duobus *de Promiſſionibus* voluminibus refutavit, & coactâ Presbyterorum Arſinoiticorum Synodo Sectatores ejus diſputatione habitâ, ad ſanitatem reduxit. Scripſit adhuc Nepos in Eccleſiæ uſum *Pſalmos* atque *Hymnos* quamplurimos, pios admodum & ab ipſo Dionyſio celebratos. Verum hæc Nepotis noſtri opera jam olim periiſſe videntur. Quære, an non idem fuerit Nepos cujus liber Apochryphus in Decreto Pſeudo-Gelaſiano damnatur?

THA-

THASCIUS CÆCILIUS CYPRIANUS, Carthaginensis, artis oratoriæ professione clarus, magnam sibi gloriam, opes, honores, acquisivit, epularibus cœnis & largis dapibus assuetus, pretiosâ veste conspicuus, auro atque purpurâ fulgens, fascibus oblectatus & honoribus, stipatus clientium cuneis, frequentiore comitatu officiosi agminis honestatus; ut ipse * de se loquitur. Longè majorem vitæ partem inter Gentiles Idololatriæ assertor transegit, donec mediante Cæcilio Presbytero Carthaginensi (cujus proindenomen sibi postea assumpsit) à sæculari errore ad fidem Christi transiit, haustoque cœlitùs Spiritu in novum hominem nativitas secunda eum reparavit. Contigisse id anno 246. probabili sanè conjecturâ ductus statuit Reverendus Episcopus Cestriensis in accuratissimis Annalibus Cyprianicis. Neophytus factus bona vendidit, & in pauperum usus erogavit: statim à baptismo libellum ad Donatum scripsisse videtur, & non longè post alium de Idolorum vanitate, Tertulliani magistri sui, ac inprimis Minucii Fœlicis, à quo plurima ad verbum transtulit, æmulus. Exeunte an. 247. Presbyter Carthaginensis factus est; annoque insequente, & jam adulto, efflagitante plebe, & penè rapiente, ipsomet verò humiliter renitente, & latebras quærente, ad Episcopalem celeberrimæ illius Ecclesiæ thronum post mortem Donati promovetur; quem vix per anni & quod excurrit spatium ornaverat, cùm exortâ sub Decio persecutione, ad leonem in Circo sæpiùs petitus, secessum quæsivit; proscriptus sub hâc solenni formulâ: SI QUIS TENET VEL POSSIDET DE BONIS CÆCILII CYPRIANI EPISCOPI CHRISTIANORUM, &c. In hoc secessu, ne Ecclesiæ suæ utilitati prorsus deesse videretur, scripsit XXX. quæ extant Epistolas. Persecutione sopitâ anno 251. latebris egressus, & Ecclesiæ suæ redditus, Synodum Carthagine in causâ lapsorum habuit: quâ statutum est, pœnitentiam eorum diu protrahendam esse, ut nec in totum spes pacis denegaretur, nec censura Ecclesiastica solveretur. Synodus verò Idibus Maii anni proximi habita paulò mitiùs cum iis egit, decernens ob ingruentes tempestates pacem lapsis pœnitentibus concedendam esse. Grassante paucis post mensibus ferali peste simul ac fame, Cyprianus tum sermone, quam manu, tum voce, tum opere, suis prospexit: eademque occasione elegantissimum libellum de Mortalitate exaravit. Anno 253. Concilium 66. Episcoporum Carthagine celebravit, in quâ scripta est Epistola ad Fidum de Baptismo parvulorum. Ortam anno 255. de Baptismo Hæreticorum controversiam Cyprianus Concilii Carthaginensis decreto sedare conatus est, statuens Hæreticorum Baptismum invalidum ac planè nullum esse. Hâc enim de re Synodum hoc anno habitam esse ostendit eruditissimus Annalium Cyprianicorum Conditor. Istam sententiam Synodus 71 Episcoporum anno proximè sequenti habita authoritate suâ confirmavit. Cùm verò non pauci, ac in iis præcipuè Stephanus Episcopus Romanus, strenuè restiterint; majus & frequentius Concilium Calend. Septembr. ejusdem anni convocavit Cyprianus, in quo Episcopi 87. suffragiis suis sigillatim pronunciatis prius decretum roborârunt. Anno 257. persecutionem in Christianos movet Valerianus Imp. quando Cyprianus confessione coram Aspasio Proconsule factâ in exilium mittitur, Curubas provinciæ Zeugitanæ intra mare Libycum oppidulum relegatus: ubi visione divinâ de Passione post annum exactum subeundâ admonetur: Quod sanè ita evenit. Anno enim sequente ab exilio retractus, capitis damnatur, Proconsule decretum ex tabellâ recitante, THASCIUM CYPRIANUM GLADIO ANIMADVERTI PLACET. Quod factum est xviii. Kal. Octobr. in agro Sexti an. 258. ejusque corpus in areis Macrobii candidi Procuratoris juxta Piscinas in Viâ Mappaliensi conditum. Integro decennio sedem Carthaginensem occupavit, primusque Episcoporum illius Urbis Martyrii coronam meruit. Vir planè θαυμάσιος, Christianæ pietatis cultor summus, disciplinæ Ecclesiasticæ & Episcopalis potestatis vindex acerrimus. Bonis artibus apprimè imbutus, in Rhetoricâ excelluit, in Sacris & Theologicis acutissimus. Tertulliani scri-

SÆC. III. ab An. CC.

* Ad Donat. p. 2.

246.

pta

SÆC. III. An. CC.

pta continuò versavit, sine quorum lectione vix diem ullam præterivit, Notario suo dicere solitus, *Da Magistrum*: quod ex ipsius Notarii ore exceptum Hieronymo * retulit Paulus Concordiensis. De stylo ejus audiamus Christianæ eloquentiæ Principem †. *Unus igitur præcipuus & clarus extitit Cyprianus: admodum multa conscripsit in suo genere miranda. Erat enim ingenio facili, copioso, & suavi, & (quæ sermonis maxima est virtus) aperto: ut discernere nequeas utrumne ornatior in eloquendo, an facilior in explicando, an potentior in persuadendo fuerit.* Opera ejus (teste Hieronymo *) *Sole clariora*, secundùm tempora quibus scripta sunt, & prout in Editione Oxoniensi disponuntur, hîc enumerabo.

* De Script. c. 53.
† Lactant. Institut. l. 5. c. 1.
* De Script. c. 67.

Scriptus Anno 246.

L*ibellus ad Donatum*, à sæcularibus Oratorum disciplinis ad Christi fidem recèns conversum.

247.

De Idolorum Vanitate.

248.

Testimoniorum ad Quirinum adversùs Judæos libri III.

De habitu Virginum.

249.

Epistolæ IV. *viz.* 1, 2, 3, 4. in Edit. Oxon. quæ in Editionibus Rigaltianis sunt numero, 65, 60, 64, 61. Notet interim Lector in novissimâ Rigaltii Editione à Priorio adornatâ *Paris.* 1666. numerorum ordinem turbatum esse. Nam deest numerus 23. ac proinde omnes sequentes numeri justam quantitatem unitate excedunt.

250.

Epistolæ in secessu scriptæ XXIX. unà cùm quinque aliis ad Cyprianum scriptis, atque unicâ Celerini ad Lucianum Confessorem Carthaginensem, alterâ Luciani ad Celerinum, aliâque Caldonii, &c. ad Clerum Carthaginensem, à num. 5. ad 40. inclusivè in Edit. Oxon. in Rigalt. verò hunc ordinem obtinent. 4. 80. 35. 2. 3. 8. 7. 36. 6. 5. 10. 9. 11. 12. 13. 14. 20. 21. 16. 18. 19. 17. 22. 24. 23. 30. 25. 31. 26. 27. 28. 29. 15. 32. 33. 34.

251.

Epistolæ adhuc in secessu scriptæ II. cùm Epistolâ Caldonii ad Cyprianum Num 41. 42. 43. Oxon. 37. 38. 39. Rigalt.

Post Reditum Epistolæ VII. cùm tribus ad Cyprianum datis. Num. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. Oxon. 41. 40. 43. 42. 44. 45. 47. 46. 48. 49. Rigalt.

De Unitate Ecclesiæ, nonnulli huic libello titulum fecerunt *De Simplicitate Prælatorum*. Fœdè interpolatum esse multi volunt. Pontificiorum fraudem in eo corrumpendo egregiam pluribus redarguit Doctiss. Jamesius tractatu vernaculo de corruptione Scripturæ, Patrum, &c. Par. II. p. 1. &c.

De Lapsis.

252.

Epistolæ VII. *viz.* 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. Oxon. 50. 51. 52. 53. 55. 54. 56. Rigalt.

De Oratione Dominicâ.

De Mortalitate.

Exhortatio ad Martyrium.

253.

253.

Epistolæ V. *viz.* 61. 62. 63. 64. 65. Oxon. 57. 59. 62. 58. 63. Rigalt.
Liber ad Demetrianum.

254.

Epistolæ III. *viz.* 66. 67. 68. Oxon. 68. 67. 66. Rigalt. Ex his ultimam ad Stephanum Papam scriptam Cypriani non esse acriter contendit Launoius.
De Opere & Eleemosynis.

255.

Epistolæ III. *viz.* 69. 70. 71. Oxon. 75. 69. 70. Rigalt.
De Bono Patientiæ.

256.

Epistolæ III. cum Epistolâ Firmiliani ad Cyprianum, *viz.* 72. 73. 74. 75. Oxon. 71. 72. 73. 74. Rigalt.
De Zelo & Livore.
Concilium Carthaginense de Rebaptizandis Hæreticis.

257.

Epistola una cum tribus ad Cyprianum datis, *viz.* 76. 77. 78. 79. Oxon. 76. 77. 78. 79. Rigalt.

258.

Epistolæ II. *viz.* 80. 81. Oxon. 81. 82. Rigalt.

Opuscula Cypriano falsò ascripta.

De *Pascha Computus.* Tractatus vetustus, & si non Cypriani, ejus saltem ævo suppar, ex Codice Cottoniano, cum Notis & variis Lectionibus inter Opuscula Cyprianica Oxonii primùm editus.

De Spectaculis.

De Disciplinâ & Bono Pudicitiæ. Hunc pariter ac præcedentem libellum Cypriano adjudicat Pamelius. Refragatur autem ingens styli disparitas. Cornelii Papæ istum pariter ac librum ad Novatianum esse censet Erasmus.

De Laude Martyrii ad Moysen & Maximum, & cæteros Confessores. Hunc etiam libellum Cypriano ascribit Pamelius. Eadem autem obstat ratio.

Ad Novatianum, quòd Lapsis spes veniæ non sit deneganda. Multi opus istud Cypriano non indignum esse censent: Alii è contra.

De Cardinalibus Christi operibus, quem esse Arnoldi Abbatis Bonæ Vallis omnes jam nôrunt: quiq; præter Præfationem sequentes Tractatus 12. complectitur, *viz.*

De Nativitate Christi.
De Ratione Circumcisionis.
De Stellâ & Magis, ac Innocentium Nece.
De Baptismo Christi, & Manifestatione Trinitatis.
De Jejunio & Tentationibus Christi.
De Cœnâ Domini.
De Ablutione Pedum.
De Unctione Chrismatis, & aliis Sacramentis.
De Passione Christi.
De Resurrectione Christi.
De Ascensione Christi.
De Spiritu Sancto. Hactenus Arnoldus.

De Aleatoribus. Bellarminus Pontificis alicujus Romani recentioris ævi esse conjicit.

SÆC. III. ab An. CC.

De Montibus Sinâ & Sion contra Judæos.
Carmen Genesis.
Carmen Sodoma.
Carmen ad Senatorem Apostatam. De his Carminibus vid. plura in Tertulliano.
Hymnus de Paschâ Domini, Victorino Pictaviensi à Bedâ ascriptus.
Oratio Cypriani pro Martyribus.
Oratio ejusdem in die Passionis suæ.
De Singularitate Clericorum. Vid. plura in Origene. doctissimi Editionis Oxoniensis Curatores circa Bedæ ætatem scriptum esse arbitrantur.
In Symbolum Apostolicum Expositio. Rufini est, sub ejusque nomine habetur inter Opera Hieronymi.
De Judaica Incredulitate ad Vigilium. Vid. plura in *Aristone Pellæo.*
Adversùs Judæos, qui Christum insecuti sunt.
De Revelatione Capitis B. Joh. Baptistæ. In eo agitur de Pipino Francorum Rege.
De duplici Martyrio ad Fortunatum. Inibi de Turcis agitur.
De XII. Abusionibus Sæculi.
Dispositio Cœnæ. Opus ineptum, ac ridiculum.

Hæc omnia, (exceptis Libris *De Disciplinâ & Bono Pudicitiæ*, *De Laude Martyrii ad Mosem & Maximum*, *De Lapsorum veniâ ad Novatianum*) Cypriano abjudicant Bellarminus, & Labbæus. Monendus deniq; Lector est, superesse quendam libellum, qui licet Cyprianum autorem non habeat, instauratorem tamen agnoscit, Tyronis intelligo & Senecæ notas Tachygraphicas, quas Præsul & Martyr cumulo satis grandi locupletavit, adjiciens vocabula Christianorum usibus necessaria, quæ in codice à Grutero edito affatim comparent.

Prodierunt opera Cypriani, *Spiræ*, 1471. *Paris.* 1512. *Colon.* 1520. *Basil.* per Erasmum, 1520. 1525. 1558. *Lugduni*, 1528. 1537. 1544. 1550. *Colon.* 1544. 1549. *Paris.* 1541. 1564. *Romæ*, 1563. deinde per Pamelium *Antverp.* 1568. 1589. *Paris.* 1574. 1603. 1616. 1644. *Colon.* 1617. *Genevæ* per Goulartium, 1593. *Paris.* per Rigaltium, 1648. 1666. De Editione Parisiensi 1541. Pamelii censura in Doctores Sorbonicos Parisienses (qui Cyprianum innumeris mendis contaminârunt) observatu digna est. Ita enim ille notâ 65. in Cyprian. de Orat. Dominicâ, "Interseruntur hic aliquot lineæ in Editione Pa-"risiensi apud Arnulphum l'Angelier, an. 1541. sed quæ Cypriani non sunt, " ut ipse fatetur in margine hâc annotatiunculâ [Additio cujusdam] ex quâ de " cæteris judicare facile est Lectori; utpote qui quantumvis repurgationem "jactet in titulo, innumeris Cyprianum mendis contaminârit. Ut tamen "plausibiliorem suam editionem faceret, subscriptionem Epistolæ dedicatoriæ "Erasmi immutare non est veritus; & quum scriptam constet *Lovanii* 1519. " ipse subscripsit *Paris.* 1541.

Inter Editiones Cyprianicas eminent Rigaltianæ, ea præcipuè quam anno 1666. cum integris Rigaltii, selectis aliorum, suisque etiam Commentariis uno conspectu dispositis, *Parisiis* edidit Ph. Priorius, & nupera *Oxoniensis*, quam anno 1682. Annalibus Cyprianicis τοῦ μακαρίτου Johannis Pearsoni Episcopi Cestriensis, notis etiam doctissimis illustratam, Reverendus Pater Johannes Fell, Præsul Oxoniensis ὁ μακαρίτης adornavit.

Antequam Lectorem dimittam, monendum duxi, alium fuisse (uti volunt) Cyprianum, Præsulem Antiochenum, unà cum Justina Virgine, quam insanè deperibat, sub Diocletiano Nicomediæ passum; de quo mira narrant, & quem temerè cum nostro Cypriano confundunt Nazianzenus, Prudentius, Metaphrastes, aliique. Totam hujusce rei narrationem (teste Photio *) tribus libris carmine Heroico conditis fusè olim depinxit Eudocia Augusta ex vetustiore, ut videtur, Historiâ. Extat Latinè hujus Cypriani (si modò hujus sit) *Pœnitentia* seu *Confessio*, quâ prioris vitæ flagitia uberrimè deflet. Hanc unà cum Notis & variantibus Lectionibus primus in lucem dedit nuperæ operum

* Cod. 184.

rum

rum Cyprianicorum Editionis Oxonienſis curator. Scio clariſſimum Editorem conjecturis non contemnendis fultum diſertè affirmare talem Cyprianum Antiochenum nuſquam extitiſſe, quin totam narrationem nihil aliud eſſe quàm Cypriani noſtri hiſtoriam ab aliquo ex eorum numero, qui Martyrum res geſtas novis augmentis decorare geſtiebant, mirè interpolatam, vel potius de novo conditam. Eſto: dummodò quod Sole clarius eſt, concedatur vetuſtiſſimam eſſe hanc fabulam, & ante Nazianzeni tempora natam, qui hanc ipſam, ſaltem hujuſmodi confeſſionem deſignare videtur, dum de Cypriano hæc habet †: Ὃς δὲ καὶ μακρῷ στηλιτεύων τὴν πρότερον ἑαυτοῦ κακίαν, ἵνα καὶ τοῦτο Θεῷ καρποφορήσῃ τὴν ἐξαγόρευσιν, καὶ πολλοῖς ὁδὸς γίνηται τῆς χρηστοτέρας ἐλπίδος τῶν ἀπὸ κακίας ἐπιστρεφόντων. *Hic ſuperioris vitæ turpitudinem longâ oratione proſcindit, ut ipſam quoque ſcelerum confeſſionem Deo muneris loco offerat, ac multis eorum, qui ab improbâ & flagitioſâ vivendi ratione animum revocant, ad melius ſperandum via exiſtat.* *Orat. 18. p. 278.

CORNELIUS, natione Romanus, patre Caſtino natus, inter Eccleſiæ Romanæ Presbyteros primas tenuit. Vacaverat jam ſedes Romana poſt exceſſum nobiliſſimæ memoriæ viri Fabiani annum unum, menſes quatuor, dies quindecim; Clero Romano novi Epiſcopi electionem propter rerum & temporum difficultates differente. Tandem deferveſcente furore Deciano, Cornelius ineunte Junio anni 251. factus eſt Epiſcopus, *de Dei & Chriſti ejus judicio, de Clericorum penè omnium teſtimonio, de plebis, quæ tunc affuit, ſuffragio, & de ſacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio*, ut loquitur Cyprianus ‖, quem de ordinatione ſuâ ſcriptis ad illum literis Cornelius certiorem fecerat. Vix tamen per unius anni ſpatium ſedem iſtam tranquillè tenuit. Menſe enim Julio inſequentis anni juſſu Imperatoris Galli Centumcellas Tuſciæ urbem relegatur, ubi Cypriani literis ad ipſum datis mirè refocillatus poſt duos ferè menſes, nempe xviii. Cal. Octobr. an. cclii. Martyrium ſubiit. Scripſit ad *Cyprianum Epiſtolas* plures, ex quibus hodiè ſuperſunt II. inter Cyprianicas edit. Rigalt. 45. 47. Edit. *Oxon.* 49. 50. Quatuor item ad Fabium (Flavianum vocat Hieronymus *) Antiochenæ Eccleſiæ Antiſtitem; ex quarum unâ inſigne extat fragmentum de Novatiano ap. Euſeb. l. 6. c. 43. reliquæ perierunt.

251. Vid. Epiſt. Cleri Rom. ad Cypr. num. 31. p. 44.

‖ Epiſt. 52. (ad Anton.) p. 68.

* De Script. c. 66.

NOVATIANUS, ex Stoico Philoſopho Chriſtianus, dum inter Catechumenos energumenus ab exorciſtis foveretur, in morbum graviſſimum collapſus, in ipſo quo jacebat lectulo Baptiſmum Clinicus ſuſcepit, nec à morbo liberatus ea præcepit, quæ Eccleſiaſtica regula exigebat, nec ab Epiſcopo confirmatur: id ei poſtea objiciente tum clero tum plebe, ſingulari tamen Epiſcopi gratiâ ad Presbyterii gradum in Eccleſiâ Romanâ evectus eſt. Poſt mortem Fabiani, vacante diutius ſede, tremendis ſacramentis ſeipſum obſtrinxit, ſe Epiſcopatum non ambire. Nihilominùs cùm anno 251. Cornelium ad ſacerdotii ſublime faſtigium, ſeſe inſuper habito, promoveri cerneret; homo faſtu & invidiâ turgidus, & ſui plenus, Novati Presbyteri Carthaginenſis (hoſce duos nominum ſimilitudine decepti perpetuò ferè confundunt ſcriptores Græci) aliorumq; qui à Cypriano defecerant, factione ſtipatus, & quod majus erat, Confeſſorum Romanorum, quos ſpecioſo ſeverioris diſciplinæ obtentu in partes ſuas traxerat, ſuffragio ornatus, Epiſcopali cathedræ tam inſano ſtudio, animo tam obfirmato inhiavit, ut à tribus Epiſcopis, rudioris & ſimplicioris ingenii hominibus, quos è viliſſimâ Italiæ parte Romam evocaverat, & incluſos aliquamdiu, mox crapulâ oppreſſos detinuerat, ſe Epiſcopum conſtitui per fraudem & vim curavit, ut ſaltem εἰκονικήν τινὰ καὶ ματαίαν χειροθεσίαν, ut Cornelius † loquitur, adumbratam quandam & inanem ordinationem habere videretur. Hoc facto, probra & convitia in Cornelium pleno ore conjecit, miſſis, ut mos erat, undequaq; literis Eccleſias inferiores de ordinatione ſuâ certiores fecit, & ſocios ſuos, novos, quos Cyprianus vocat, Apoſtolos, delegavit; qui per vicos, urbes, oppida diſcurrentes, homines incautos in ſocietatem ſuam, erroriſque conſortium perducerent. Denique ut

215.

† Ap. Euſeb. l. 7. c. 43.

SÆC. III. ab An. CC. ut execrando sigillo suos sibi obstringeret, dum sacram Eucharistiam singulis divideret, manibus manus comprehendens, eos in hæc ipsa verba jurare coegit: *Jura per corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, te nunquam meas partes desertuum, nec ad Cornelium esse rediturum.* Quùm verò his artibus ei nihil proficere animadverteret, in apertum erupit schisma & dogma de Pœnitentiæ γυμνῇ κεφαλῇ, gnaviter propugnavit, asserens lapsos pœnitentes ad Ecclesiæ pacem nunquam esse admittendos, nec in Ecclesiæ potestate situm esse veniam iis concedere, quin tales summo solius Dei judicio relinquendos. In dogmatibus reliquis à doctrinâ Catholicâ non recessit. De morte ejus non constat. Hominem suis coloribus ita depingit Cyprianus *: *In perniciem fratrum*, inquit, *linguâ suâ perstrepit, & facundiæ venenatæ jacula contorquet, magis durus Philosophiæ secularis pravitate, quam Philosophiæ Dominicæ lenitate pacificus; desertor Ecclesiæ, misericordiæ hostis, interfector pœnitentiæ, doctor superbiæ, veritatis corruptor, perditor charitatis.* Scripsit antequam schisma faceret, nomine Cleri Romani elegantem *Epistolam ad Cyprianum*, quæ inter Cyprianicas est xxx. Post schisma verò, *Librum de Trinitate*, (in eo enim Hæreseos Sabellianæ, quæ circa an. 257. exorta est, meminit) qui quasi Epitome quædam est operis Tertulliani de eodem argumento, olim à nonnullis Tertulliano, ab aliis Cypriano malè ascriptum, *Epistolam de Cibis Judaicis*, si modò illius sit; eam enim non nisi conjecturis, perquam verisimilibus tamen, ducti Novatiano adjudicant eruditi, à quibusdam codicibus Tertulliano tributam. Utrumq; opusculum extat, & cum operibus Tertulliani excudi solet. Scripsit adhuc Novatianus, sed quo tempore incertum, *De Paschâ, De Sabbato, De Sacerdote, De Oratione, De Animalibus mundis & immundis Quæstiunculas* (quas idem fuisse opus cum illo *de Cibis Judaicis* jure quis suspicari possit) *De Instantiâ, De Attalo, De Circumcisione*, libellum *contra Cornelium*, multaq; alia, quæ non extant; nisi quòd habeatur inter opera Hieronymo ascripta, Tom. iv. Liber hoc titulo, *De Verâ Circumcisione*, an verò sit iste Novatiani opus *De Circumcisione*, meritò dubitari potest.

* Epist. 57. (ad Cornel.)

251. PONTIUS, gente, ut videtur, Afer, claruit anno 251. Cypriani in Ecclesiâ Carthaginensi Diaconus, ejusque per omnia quæ sustinuit, certamina comes individuus, & fidus Achates; præsertim in ultimo exilio & Martyrii tempore operam ei fidelem præstitit, quando, ut ipsius verbis utar, *inter gaudium passionis & remanendi dolorem divisus erat animus, & angustum nimis pectus affectus duplices onerabant: multùm ac nimis multùm de gloriâ Cypriani exultavit, plus tamen doluit, quòd ipse remansit.* Hunc duos Philippos Impp. ad Christi fidem convertisse temerè affirmat Trithemius*; quod tamen alii (etsi omnibus ferè eruditis fabulam sapit) Fabiano Episcopo Romano constanter ascribunt. Quamdiu Cypriano supervixit Pontius, non liquet, nisi quod ex actis ejus colligi potest, de quibus infra; id modò tradunt antiqua Martyrologia †, illum in suis passionibus Dominum semper glorificantem coronam vitæ promeruisse. Scripsit stylo simplici & inelaborato *vitam & passionem Cypriani*, *egregium*, inquit Hieronymus ||, *volumen*, quod Cypriani operibus præfigi solet.

* De Script. Eccles. fol. 12.

† Ad viii. Id. Martii.

|| De Script. c. 68.

Habentur in Editione Cypriani Rigaltianâ tria alia Martyrii Cypriani *acta* summam antiquitatem præ se ferentia, præter ea quæ Paulus Diaconus concinnavit: verùm an reverà antiqua & genuina sint, incertum est.

Porro *Acta Martyrii ipsius Pontii* (quod contigisse dicitur anno 258. die 8. Martii) à Valerio Cypriani Diacono, & Pontii contubernali conscribi dicta in lucem emisit Steph. Baluzius, Miscellaneorum Tomo ii. pag. 124. *Paris.* 1679. cujusnam verò sint pretii, nobis nondum constat.

253. STEPHANUS, genere Romanus, patrem Julium, sive ut alii, Jobium habuit. Anno ccliii. mortuo Lucio, 13. die mensis Maii, Romanus Episcopus factus est. Vir immitis ingenii, & in iracundiam præceps, inimicitias cum Cypriano, aliisque hujusce temporis clarissimis Episcopis de Baptismo Hæreticorum graves exercuit, quos duriùs planè atque inclementiùs excepit. Fatendum sanè est ex Ecclesiæ Catholicæ sensu stetisse à partibus Stephani, veritatem,

tatem, non integram tamen. Nullos enim omninò rebaptizare voluit Hæreticos, ne illos quidem, qui Trinitatem impugnabant, & formulam à Christo præscriptam in baptismate suo non adhibuerunt. Utcunque verò causâ superior, sententiam suam vehementiori quàm par erat animo tuebatur; eousque adversùs Cyprianum exardescens, ut Episcopos, quos legatos hâc de re Romam miserat Cyprianus, non modò ad colloquium non admitteret, sed & fratribus universis præcepit, ne quis eos in domum suam reciperet; ut venientibus non solum pax & communio, sed & tectum etiam, ac Hospitium negarentur. Obiit IV. Non. Augusti anni 257. in cœmiterio Callisti sepultus. Scripsit, quantum colligere possumus, de famosâ illâ controversiâ *Epistolas* II. *unam ad Cyprianum*, de quâ agit Cyprianus Epistolâ ad Pompeium, *alteram ad Episcopos Orientales contra Helenum & Firmilianum*, sed neutra harum jam extat. SÆC. III. ab An. CC.

ANONYMUS author *Tractatûs de Baptismo non iterando* à Rigaltio inter opera Cypriani primùm editi. Antiquus certè est, ac ab ævo Cypriani parùm distans, quodque pluribus locis libelli sui non obscurè innuit; fervente adhuc controversiâ de rebaptizandis Hæreticis, scripsit. Nihil amplius de eo dicendum restat, nisi quòd locus quidam Tractatus sui (p. 138. Edit. Rigalt. 1666.) Episcopum fuisse suadere videatur; ubi Author se à Clero minore aperte satis distinguit, unumque ex iis fuisse subindicat, quibus Baptisma Spiritûs per manûs impositionem conferendi potestas à Domino tradita sit. Quo majorem verò lucem rei afferamus, locum integrum apponere non gravabimur. *Et ideò*, inquit, *cum salus nostra in baptismate Spiritûs* (quod impositione manuum Episcopalium conferri supra sæpius docuerat) *quod plerunque cum baptismate aquæ conjunctum est, sit constituta*; *siquidem per nos baptisma tradetur, integrè, & solenniter, & per omnia quæ scripta sunt assignetur, atq; sine ullâ ullius rei separatione tradatur: aut si à minore Clero* [*i. e.* Presbytero & Diacono, ut in notis rectè Rigaltius] *per necessitatem traditum fuerit, eventum expectemus, ut aut suppleatur à nobis, aut à Domino supplendum reservetur.* Nuperus tamen Scriptor (Casimirus Oudin Supplem. de Script. in Cypriano) libellum istum Ursino Monacho cuidam Africano Gennadii Massiliensis, & Vaticani MS. (quo usus est Labbæus in editione Conciliorum) autoritate nixus, ascribit. Cui sententiæ, ut calculum apponamus, vix à nobis impetrari potest. Præterquam enim, quod incalescente adhuc controversiâ scripsisse, & ad Episcopalem ordinem spectâsse videatur autor noster. Ursinus (teste Gennadio *) huic imprimis probando incubuit illos non esse rebaptizandos, qui in nomine vel simpliciter Christi, vel in nomine Patris, Filii, & Spiritûs S. quamvis pravo sensu, baptizati fuerint; quod in Anonymo nostro neutiquam disertè reperitur, quem licet tale quid sensisse concedendum sit, aliud tamen ille argumentum elucidandum suscepit. Quòd verò rem omni dubitandi ratione eximit, Anonymi nostri ætate crebras persecutiones in Ecclesiam grassatas esse, innumeris libelli, de quo agitur, locis ostendi possit: cùm Ursinus ille à Gennadio inter ævi quarti jam inclinantis Scriptores referatur. Denique stylus, totaque scribendi ratio Tertulliani, vel Cypriani ætatem, quin & gentem satis aperte prodit. Extat inter Cypriani opera, *Paris.* 1648. 1666. *Oxon.* 1682. 253.

* De Script. c. 27.

GREGORIUS, qui & *Theodorus*, à miraculorum dono, quo pollebat maximè, *Thaumaturgus* dictus. Neocæsariæ Cappadocum natus est. Parentes habuit Gentiles, patrem verò superstitionum Gentilium cultorem studiosissimum. Post prima literarum tirocinia in urbe natali posita, haustaque ibi Rhetoricæ & Juris Romani elementa, studiorum causâ Alexandriam se contulit, mox Athenas, deinde Berytum legum Romanarum Emporium celeberrimum, postremùm circa an. 234. cum fratre Athenodoro Origenis publicò tunc temporis docendi munere Cæsareæ in Palæstinâ fungentis curæ se commisit; à quo Logicam, Physicam, Mathematicam, Ethicam, cæterasq; cultioris Philosophiæ partes, & bonarum artium disciplinas accuratiùs percepit; 254.

SÆC. III. ab An. CC.

percepit; quodque majoris adhuc momenti erat, ab eo Christianæ fidei, & Evangelicæ Theologiæ cognitione imbutus est. Exacto sub Origenis auspiciis quinquennio in patriam revertitur; & à Phædimo Amaseæ antistite Neocæsareæ Episcopus ordinatur, modò planè mirabili, & hactenus inaudito. Cùm enim Gregorius in solitudinem secesserat, ne à Philosophiæ studiis distraheretur animus, & ut Phædimi consilium evitaret, novas subinde latebras quæreret; Phædimus impetu quodam divino provectus, oratione primùm ad Deum conversâ, deinde sermone ad Gregorium habito, eum, quasi jam præsenti manus imponeret, Deo & Ecclesiæ isti Episcopum consecravit. Quam provinciam, Deo animum ejus suaviter disponente, Gregorius more consueto, uti credi par est, priùs ordinatus, postea lubens suscepit. Munere suscepto, Neocæsaream invenit, ut olim Paulus Athenas, κατείδωλον; quam tamen tantâ diligentiâ, tantâ curâ excoluit; ut cùm primo ejus adventu per totam urbem, agrumque circumvicinum septendecim tantum Christianos reperisset, moriens totidem solummodo Gentiles post se reliquerit. Persecutione sub Decio motâ, sibi suæque Ecclesiæ commodis maturo secessu consuluit. Sedatâ demum tempestate, reversus, multa à Gothorum, gentiumque barbararum incursionibus passus est: è quibus tamen omnibus, Deo protegente, salvus evasit. Anno 265. concilio adversùs Paulum Samosatenum Antiochiæ habito interfuit, eodemque anno diem clausit extremum. Fœdè erravit Nicephorus *, qui Gregorium ad Diocletiani usq; tempora duràsse, multò adhuc magis Suidas †, qui Juliano imperante decessisse scribit. De signis & miraculis, quæ perpetravit Gregorius plurimis, videndus omnino Gregorius Nyssenus (qui tamen haud pauca ex incertis narratiunculis hausisse videtur) in oratione quam de *Vitâ & Miraculis* illius composuit. De eo sic Basilius *; Γρηγόριον δὲ τὸν μέγαν καὶ τὰς ἐκείνου φωνὰς ποῦ θήσομεν; ἆρ' οὐχὶ μετὰ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν; ἄνδρα τῷ αὐτῷ ἐκείνοις πνεύματι περιπατήσαντα, καὶ τοῖς τῶν ἁγίων ἴχνεσι διὰ παντὸς τοῦ βίου στοιχήσαντα, καὶ τὸ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας τὸ ἀκριβὲς διὰ πάσης αὐτοῦ τῆς ζωῆς κατορθώσαντα. *Gregorium Magnum & illius voces quo loco ponam? Annon cum Apostolis & Prophetis? Virum qui eodem Spiritu quo illi, versatus sit, qui Sanctorum vestigiis per omnem vitam inhæserit, quique Evangelicæ conversationis vigorem quamdiu vixit, præstiterit.* Quo in loco pluribus de eo agit, ut & in Epistolâ lxiii. ad Neocæsarienses; in Epistolâ etiam sequenti ad Doctores illius Ecclesiæ scriptâ, quædam à Gregorio minùs accuratè dicta, quæ Sabelliano dogmati favere viderentur, commodâ interpretatione mollire conatus est; aitque ea οὐ δογματικῶς ἀλλ' ἀγωνιστικῶς in disputatione adversùs Ælianum Gentilem dicta esse.

* L. 6. c. 17.

† In voc. Γρηγόρ. p. 628.

* De Spir. S. c. 29.

SCRIPTA.

Πανηγυρικὸς εὐχαριστίας *ad Origenem*, quem Scholæ Origenianæ valedicturus, frequenti condiscipulorum auditorio, ipso etiam Origene, præsente recitavit. Exstat Gr. Lat.

Metaphrasis in Ecclesiasten. Exstat Latinè tantùm in Editione Vossianâ, Gr. Lat. inter Gregorii Nazianzeni orationes (num. 53.) & in Editione *Paris.* 1622.

Brevis Expositio fidei, quam à B. Joanne Evangelistâ ei, unà cum B. Virgine Mariâ noctu apparente traditam, & ipsius Gregorii manu scriptam in Ecclesiæ Neocæsariensis archivis suo tempore conservatam esse refert Gregorius Nyssenus. Extat Gr. Lat.

Epistola Canonica, de iis qui barbarorum incursu lapsi essent. Exstat Gr. Lat.

Aliæ Epistolæ plures, præcipuè *de Fide*, quæ non exstant.

Scripta ei supposita.

Ἡ κατὰ μέρος πίστις, *sive Expositio fidei prolixior*, Arianis præcipuè ac Sabellianis opposita. Exstat Lat.

Capita

Capita XII. de Fide, cum Anathematismis, qui Nestorii & Eutychis errori- SÆC. III. ab An. CC.
bus præsertim opponuntur. Extant Gr. Lat.

In Annunciationem S. Dei Genitricis Sermones III. quorum tertius sub nomine Chrysostomi apud Lipomannum & Surium habetur. Extant Gr. Lat.

Sermo in Sancta Theophania. Extat Gr. Lat.

Hæc quatuor proximè recensita rejiciunt, certè neutiquam ejus esse probant, Bellarminus, Labbeus, aliique aliquot censores pontificii.

Ad Tatianum de Animâ λόγος κεφαλαιώδης. Extat Gr. Lat.

Fragmenta quædam Gregorii nostri exhibet Catena Ghisleriana in Jerem. Tom. I. p. 788, 796, 831, 839.

Prodierunt Gregorii Opera Lat. *Venet.* 1574. 8°. deinde Gr. Lat. cùm notis edidit Gerardus Vossius Præpositus Tungrensis *Mogunt.* 1604. 4°. Adjectis Appendicis vice Miscellaneis Sanctorum aliquorum Patrum Opusculis antea non editis. Hanc editionem anno 1622. *Parisienses* expresserunt in fol. cui *Macarii* & *Basilii* Seleuciensis Opera, *Zonaræque in Epistolas Canonicas Expositionem* addiderunt.

DIONYSIUS, genere ut opinor, Alexandrinus, parentibus ortus est Gentilibus, sed honore & dignitate conspicuis. Dum singulas variarum sectarum sententias diligenti examini subjiceret, & veritatem sedulò perquireret, ad Christi fidem impulsus est; Origenis forsan, cujus discipulus erat, documentis non parùm adjutus ac confirmatus. Presbyter Alexandrinus factus, post Heraclam circa an. ccxxxii. Alexandriæ Episcopum constitutum, Scholam Catecheseωn regendam tenuit; tandemque anno ccxlvii. mortuo Heraclæ in sede Alexandrinâ successit. Exortâ persecutione Decianâ à militibus comprehensus Taposirim oppidulum inter Alexandriam & Canopum mittitur; fortassis ut ibi sine strepitu ac tumultu summo supplicio afficeretur: sed Deo ita disponente ex eorum manibus elapsus est; quâ vero occasione, lepidam Historiam ipse narrat Epistolâ adversùs Germanum ap. Euseb. l. 6. c. 40. Duriùs cum eo actum est anno cclvii. Namque Valeriano gravissimam persecutionem in Christianos commovente, post præclaram confessionem coram Æmiliano Præfecto Augustali factam, Cephro, desertissimam & incultissimam Libyæ regionem relegatur, quo eum tametsi graviter ægrotantem, ne diei quidem unius dilatione concessâ statim proficisci compulerunt milites. Post triennale exilium, Gallieni edicto favorem Christianis indulgente, Alexandriam rediit; & non modò cum Gentilibus, sed & etiam Schismaticis & Hæresiarchis conflixit. Novatianum Schisma molientem mitissimâ Epistolâ in Ecclesiæ sinum reducere sategit. Ortam inter Stephanum & Cyprianum de Rebaptizandis Hæreticis controversiam modis quibuscunque sopire studuit, ipse quasi pacis arbiter, utrumque ad concordiam resarciendam obnixè hortatus, in Cypriani tamen partes propensior, quippe quibus veritatem adesse persuasum illi erat. Contra Sabellium Hæreticum Ptolemaide Pentapolitanâ oriundum, qui unicam in SS. Trinitate subsistentiam, unicam Personam tribus nominibus insignitam esse somniârat, fortiter dimicavit: Nimio tamen disputationis ardore abreptus, in contrarium erroris scopulum tantum non impegit, dum non tantùm Personarum distinctionem, sed & Essentiæ differentiam, & potestatis gloriæque inæqualitatem in SS. Trinitate reperiri doceret: In hoc tamen excusandus, tum quòd præ nimio Hæreticorum odio cæcutierit, tum quòd reliquis in scriptis Orthodoxè sentiat, & seipsum à Romanâ Synodo erroris admonitum editâ Apologiâ tueretur, dictis incautioribus sensu Orthodoxo explicatis. Nepotis denique ac Chiliastarum Ægyptiorum Schisma & errorem colloquio habito restinxit & expugnavit. Tandem anno cclxv. ad Synodum Antiochenam vocatus, ut cum Paulo Samosateno congrederetur, adventum distulit, senectutem & corporis infirmitatem causatus; veruntamen sententiam suam istâ de controversiâ per literas indicavit, Paulum verò ipsum ne salutatione quidem dignatus est. Hoc ipso demum anno post xvii. in Episcopali munere elapsos annos

254.

vitam

SÆC. III. ab An. CC.

* Hæref. 69.

vitam cum morte commutavit; eodemque tempore, forsan & eodem die, quo Gregorius Neocæsariensis è vivis excessit. Amborum enim memoria in omnibus Latinorum Martyrologiis XV. Cal. Novembr. celebratur. Ejus nomine erectam esse Alexandriæ Ecclesiam Epiphanius nos docet *. Opera, quorum præter fragmenta quædam Eusebii beneficio conservata, vix quidquam superest, conscripsit plurima. Ea in duas classes commodè dispesci possunt, *Tractatus* & *Epistolas*.

TRACTATUS.

Liber de Pœnitentiâ ad Cononem Episcopum Hermapolitanum.

Libellus de Martyrio ad Origenem.

De Promissionibus adversùs Nepotem libri II. Ex horum secundo amplum satis & illustre fragmentum de S. Johannis Apocalypsi extat ap. Euseb. l. 7. c. 24, 25. *de Cerintho aliud* l. 3. c. 28.

Ad Dionysium Romanum adversùs Sabellium, libri IV. totidem Epistolis comprehensi, & ἐλέγχου καὶ ἀπολογίας titulo inscripti. Ex occasione enim Epistolarum aliarum, ac præcipuè ad Ammonem & Euphranorem adversùs Sabellium scriptarum quædam minus orthodoxè sensisse accusatus apud Dionysium Romanum & Synodum Romæ habitam Dionysius noster, & ab iis admonitus, Epistolis hisce Apologeticis crimen sibi affictum diluit, & Sabellii Hæresin acriùs adhuc, cautiùs tamen, oppugnavit. Ex his libris plurima fragmenta & excerpta passim exhibentur in Athanasii libro *de sententiâ* Dionysii Alex. aliud in ejusdem libro *de Synodo Arimini* p. 707. habetur. Alia adhuc Epistolæ Secundæ fragmenta extant ap. *Basil.* de Spir. S. cap. ult.

Ad Timotheum Puerum de Naturâ libri aliquot. Ampla satis ex iis excerpta exhibet Eusebius Præparat. Evangel. l. 14. c. 23, 24, 25, 26, 27.

Liber De Tentationibus ad Euphranorem.

Commentarius in primam partem Ecclesiastis.

EPISTOLÆ.

Epistola ad Cornelium Episcopum Romanum, ex quâ quædam profert Eusebius l. 6. c. ult.

Epistola ad Stephanum Episcopum Romanum de Baptismo. Fragmentum extat ap. Euseb. l. 7. c. 5.

Ad Sixtum Papam de Baptismo Epistolæ II. ex priori fragmentum habetur ap. Euseb. l. 7. c. 5, 6. ex posteriori l. 7. c. 9.

Adversùs Germanum Episcopum Epistola, ex quâ duo præclara fragmenta exhibet Eusebius l. 6. c. 40. l. 7. c. 11.

Epistola ad Fabium Antiochiæ Episcopum, ex quâ duo fragmenta habet Eusebius, priusd e Persecutione Alexandrinâ sub Decio l. 6. c. 41, 42. posterius de Serapione c. 44.

Brevis Epistola ad Novatianum de Schismate: integra extat ap. Euseb. l. 6. c. 45. in quâ pro χόνου legendum esse θύσαι rectè monet Reverendus Pearsonus in Annal. Cyprian. Vox enim ea loco suo restituta sententiam Dionysii satis elegantem & acutam reddit.

Epistola de Pœnitentiâ ad Fratres per Ægyptum constitutos.

Ad Gregem suum Alexandrinum Epistola objurgatoria.

Epistola ad Laodicenos.

Epistola ad Armenios de Pœnitentiâ.

Epistola ad Romanos de Officio Diaconi.

Alia ad eosdem de Pace & Pœnitentiâ.

Ad Confessores Novatianos Romæ Epistolæ III.

Ad Philemonem Presbyterum Romanum de Baptismo. Fragmentum habetur ap. Euseb. l. 7. c. 7.

Alia itidem ad Dionysium adhuc Presbyt. Rom. de Baptismo. Fragmentum de Novatiano extat ap. Euseb. l. 7. c. 8.

Epistola

Epistola suo & Ecclesiæ suæ nomine ad Sixtum & Ecclesiam Rom. de eadem re.

Ad Dionysium Romanum Epistola de Luciano.

Epistola ad Hermammomem, ex quâ tria exhibet fragmenta Eusebius l. 7. c. 1. 10. 23. nisi potiùs Epistolam hoc loco memoratam distinctam esse malimus, utpote quæ ad Hermammomem & Fratres in Ægypto degentes scripta sit.

Epistola ad Domitium & Didymum.

Epistola ad Compresbyteros Alexandrinos.

Epistola ad Hieracem Episcopum Ægyptium, cujus fragmentum de Seditione Alexandrinâ extat ap. Euseb. l. 7. c. 21.

Epistola de Sabbato.

Epistola ad Fratres de Mortalitate, seu *de Peste Alexandriæ grassante*, cujus nobile fragmentum extat ap. Euseb. l. 7. c. 22.

Epistola de Exercitatione.

Epistola ad Ammonem Berenicensem Episcopum contra Sabellium.

Alia ejusdem argumenti ad Telesphorum.

Ad Euphranorem alia.

Alia ad Ammonem & Euporum.

Epistola Canonica ad Basilidem Episcopum Pentapolitanum de diversis capitibus, de quibus illum Basilides consuluerat. Extat integra Gr. Lat. cum Commentario Balsamonis tum alibi, tum in *Synodico Magno* quod Oxonii edidit D. Beveregius Tom. ii. Alias etiam eum ad Basilidem literas dedisse testatur Eusebius, l. 7. c. 26.

Epistola ad Synodum Antiochenam adversùs Paulum Samosatenum.

Epistola ad Paulum Samosatenum unà cum Responsionibus ad Pauli Samosateni decem Quæstiones. Extat Gr. Lat. Concil. Tom. I. multis tamen eo nomine suspecta; quòd Patres Antiocheni in Epistolâ Synodicâ ap. Euseb. l. 7. c. 30. disertè affirment, Dionysium quidem ad universam Antiochensium Ecclesiam literas direxisse, Paulum verò ne salutatione dignatum. In Epistolæ hujus fronte mentionem injicit Dionysius alterius cujusdam prioris ad Paulum Epistolæ.

Ex memoratis Epistolis quædam erant ἑορταστικαὶ seu Paschales: quin & plures alias de eodem argumento scripsit Dionysius: Certò sanè constat eum infinitas penè Epistolas scripsisse, de quibus Eusebius †: καὶ ἄλλοις δὲ πλείοσιν ὁμοίως † L. 6. c. 46.
διὰ γραμμάτων ὁμιλήσας ποικίλας τοῖς ἔτι νῦν σπουδὴν περὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ ποιουμένοις καταλέλοιπεν ὠφελείας: *Alias quoque complures ad Diversos scripsit Epistolas, ex quibus quicunque illius Operum studiosi sunt amatores* (sunt autem etiamnum plurimi) *multiplicem percipere possunt utilitatem.* Binas illius Epistolas, *alteram ad Theodosium Monachum*, ad *Arsenuphium Lectorem alteram*, Græce MSS. extare ad calcem vetustæ expositionis Anonymæ *in Libros Regum*, in Bibliothecâ Cæsareâ, fidem facit Cl. Lambecius Comment. l. 3. c. 1. p. 18. qui & initia earum ibidem exhibet.

DIONYSIUS, origine, ut ferunt, Græcus, λόγιός τε καὶ θαυμάσιος ἀνήρ, 259.
teste Dionysio Alexandrino †, Ecclesiæ Romanæ Presbyter, ac deinde ab † Ap. Euseb.
anno cclix. Episcopus: sedem istam tenuit usque ad exeuntem annum cclxix. l. 7. c. 7.
Dionysio Alexandrino Hæreticarum opinionum ab Episcopis quibusdam Pentapolitanis apud eum Romæ accusato Synodum coegit, scriptâque suo ac Synodi nomine *Epistolâ* Dionysium erroris admissi certiorem fecit, utque semetipsum eo crimine purgaret, amicè admonuit: & Sabellii dogmata confutat. Extat Fragmentum ap. Athanas. de decretis Synodi Nicænæ, p. 421.

EUSEBIUS, Diaconus Alexandrinus, à me quidem in *Chartophylace Ecclesiastico* prætermissus, non quòd illum in Adversariis non habuerim, sed quòd incertus tunc fuerim, utrùm inter Scriptores Ecclesiasticos recensendus esset. Verùm quùm quorundam ab eo Scriptorum mentionem fecerit Vir 259.

SÆC. III. ab An. CC. Cl. Paulus Colomesius, hîc locum ipsi non denegabo. Ecclesiæ Alexandrinæ sub Dionysio Antistite Diaconus erat, ubi sub Persecutione Valerianâ Martyribus non sine capitis sui periculo ministeria strenuè exhibuit; postea
* Paralipom. ad Chartophyl. Eccl. factus non Ecclesiæ Alexandriæ in Asiâ Archiepiscopus, uti vult Turrianus, sed Laodiceæ in Syriâ Episcopus, quod disertè tradit Eusebius *. Claruit
* L. 7. c. 11. igitur circa an. cclvii. & deinceps. Unde mirari subest, quod habet prædictus Colomesius, se existimare eum longè esse juniorem: cùm ipse Dionysius † Eusebii nostri utpote Diaconi sui luculenter meminerit. Aut hâc
† Ap. Euseb. loc. cit. igitur tempestate vixit, aut diversum à nostro, eoque juniorem fuisse necesse est, de quo Turrianus & Colomesius verba faciunt, Eusebium. Hujus Homilias XVIII. se reperisse testatur Turrianus, ex quibus Fragmenta profert in Defensione Epist. Pontific. Ampliora adhuc ejusdem fragmenta in Damasceni Parallelis exhiberi affirmat Colomesius: & reverâ Eusebii cujusdam fragmenta prolixiora inibi deprehenduntur, an verò ejusdem sit Eusebii, an alterius cujusdam, non liquet. Homilias ejus IV, viz. *in passionem Christi*, in *secundum adventum Christi*, *Dominicâ post dimissam concionem*, *De memoriâ*
* Comment. l. 1. p. 112. *Sanctorum*, se editurum receperat Holstenius, teste Lambecio *, verùm morte præventus fidem non præstitit. NP.

260. PAULUS, Samosatis oriundus, anno cclx. ad Ecclesiæ Antiochenæ cathedram Zenobiæ reginæ potentiâ evectus, Vir ad insaniam usque superbus & arrogans, & moribus adhuc perditissimis infamis. Præ fastu ac tumo-
† Hæres. 65. re à veritate excidens (uti habet Epiphanius †) Artemonis Hæresim instauravit, Christum Dei Verbum subsistentiam à Patre distinctam habere negans, ipsum tamen in terras descendentem nudum hominem fuisse: ante Mariam non exstitisse, & nomen Filii Dei nonnisi bonis operibus meruisse. Quapropter Synodo Episcoporum Orientalium anno cclxv. Antiochiæ habitâ, unanimi Patrum consensu, Hæresis ejus damnata est, quorum suffragio succumbens Paulus & Catholicam fidem professus severiorem Synodi censuram tunc temporis callidâ dissimulatione elusit: Postea verò ad Hæresin iterum defecit. Quapropter anno cclxx. Antiochiæ secundâ vice convenerunt Episcopi, & eum sede Antiochenâ dimoverunt, substituto ei Domno. Cùm tamen spreto Synodi decreto dignitati suæ renunciare recusaret Paulus, edicto Aureliani Imp. eâ de re ab Episcopis interpellati Ecclesiæ domo tandem deturbatus est. Psalmos quosdam sui ipsius elogium complexos composuit, quos abrogatis publicis Ecclesiæ Psalmis in honorem Domini nostri Jesu Christi cani solitis, in Ecclesiâ mediâ magno Paschatis die à mulierculis cantari præcepit. Circumferuntur sub ipsius nomine *Quæstiones* X. Dionysio Alexandrino propositæ, unà cum Dionysii *Responsionibus*; quæ tametsi suspectæ quibusdam sint fidei, quò minùs tamen Pauli credantur, nil certi obest. Habentur in *Epistolâ Dionysii ad Paulum*, in cujus fronte mentionem injicit Dionysius literarum à Paulo sibi antea inscriptarum.

270. THEOGNOSTUS, Alexandrinus, sacrorum librorum Interpres
* Cod. 106. ap. Photium *, ἀνὴρ λόγιος Athanasio †, qui & alibi eum τὸν θαυμάσιον καὶ σπουδαῖον
† De Decret. Synod. Nicæn. vocat. Claruisse videtur circa an. cclxx. Origenis discipulus, saltem in scriptis ejus versatissimus. Scripsit stylo venusto admodùm ac perspicuo, *Hypo-*
* Loc. cit. *typoseων libros* VII. quorum singula argumenta recenset Photius *. Primo de *Deo Patre* egit, ac materiam ei coæternam non esse demonstravit, Secundo necessitatem existentiæ Filii, Tertio Spiritûs S. probandam suscepit; in utroque verò Origenis nimiùm sequax, errores immiscuit pessimos, inter SS. Trinitatis personas, totidem dignitatis gradus affingens, Christumque pariter ac Spiritum S. ad creaturarum sortem detrudens. Quarto paria ferè cum Origene de Angelis & Dæmonibus docuit. Quinto & Sexto de Incarnatione Dei disseruit, eam passibilem esse probare satagens: ubi tamen Origenis vestigiis insistens, delirare non destitit, circumscriptum esse Christi corpus negans. Ultimo denique libro de Creatione Dei piè magis atque Orthodoxè

doxè argumentatus est. Fragmenta è libro 2°. bina exhibet Athanasius, De Decret. Synod. Nicæn. p. 420, 421. Alia Fragmenta habet Idem, Homil. in illud; *Quicunque dixerit verbum*, &c. non longè ab initio. SÆC. III. ab An CC.

MALCHION, Vir disertissimus, claruit anno cclxx. Literis sæcularibus impensè eruditus. Scholæ Sophisticæ apud Antiochiam præfuit, ibique Rhetoricam florentissimè docuit *. Tandem ob eminentissimam fidei Christianæ sinceritatem Presbyterii honorem in Ecclesiâ Antiochenâ consecutus est. Interfuit Concilio Antiocheno posteriori anno cclxx. adversùs Paulum Samosatenum congregato, in quo solenni disputatione, excipientibus cunctâ Notariis, cum Hæresiarcha congressus est; & solus erat, qui occultos hominis sensus detegere valuit. Ex hâc *disputatione* seu *Dialogo* loca quædam adducit Leontius libris *contra Nestorium*. Refert etiam Hieronymus *, scripsisse Malchionem ex personâ Synodi Antiochenæ celebrem illam *Epistolam adversùs Paulum Samosatenum*, quam ad Dionysium, Maximum, cæterosque Catholicæ Ecclesiæ Antistites, in omnes provincias transmiserunt Patres Antiocheni. Vereor autem, ne sine auctore id tradiderit Hieronymus. De hâc enim re ne γρ̄ quidem habet Eusebius, apud quem Epistola Synodalis penè integra extat l. 7. c. 30. Utcunque tamen tantam ex confutatione Pauli gloriam retulit Malchion, ut eâ de causâ in Menologiis Græcorum meruerit consecrari die XXVIII. Octobris. 270.

* Hieron. de Script. c. 71.

* Loc. cit.

ANATOLIUS, Alexandriâ oriundus, claruit anno cclxx. Non modò supra vulgus Doctorum sapuit, verùm inter omnes sui temporis peritiori literaturâ & Philosophiâ præstantes τὰ πρῶτα τῶν μάλιστα δοκιμωτάτων ἀπενηνεγμένος ἦν, inquit Eusebius †, *principem sine controversia locum tenuit*: quippe in quovis doctrinæ genere, Arithmeticâ, Geometriâ, Astronomiâ, Physicâ quoque Dialecticâ, ac Rhetoricâ ad supremum usque fastigium eruditus. Quâ de causâ ab Alexandrinis rogatus est, ut ad exemplum Scholæ Platonicæ Scholam Aristotelicæ successionis ibidem institueret. Eundem hunc esse censet Valesius * cum Anatolio, quem Eunapius † Jamblici Præceptorem facit, eumque secundum à Porphyrio locum obtinuisse dicit. Utut sit, magnam apud omnes sui nominis famam, & inter Civitatis suæ Proceres præcipuam honoris prærogativam adeptus est. Relictâ tandem Alexandriâ, in Syriam proficiscitur; ubi Theotechnus, Cæsareæ Palæstinæ Præsul, primus illi manus imposuit, eumque Episcopum ordinavit, successorem Ecclesiæ suæ despondens: & sanè aliquantisper vicariam operam Theotechno in sede Cæsariensi regendâ præstitit. Postea dum Antiochiam pergens, Laodiceam pertransiret, à Laodicensibus detentus est, ut in locum Eusebii istius Ecclesiæ Episcopi fato nuper functi succederet. Quid ei exinde evenerit, certò non constat. Martyr tamen à quibusdam fuisse dicitur. 270.

† L. 7. c. 32.

* Annot. in Euseb. p. 158.

† In vit. Jamblic. non longè ab init.

Scripsit *Volumen de Paschate*, sive *Canones Paschales*. Præclarum hujusce Operis fragmentum exhibet Eusebius l. 7. c. 32.

Opus verò integrum ex pravâ Rufini versione, forsan exscribentium vitio depravatiori factâ, doctissimo Commentario illustratum cum Victorii *Canone Paschali* primus evulgavit Ægidius Bucherius *Antverp.* 1634. Genuinum esse tum quæ ex ejus fermè initio Eusebius, tum quæ ex fine citat Beda, liquidò ostendunt. Scripsit præterea Anatolius *Institutionum Arithmeticarum libros* X. ex quibus excerpta hodiè extare inter Θεολογούμενα τῆς Ἀριθμητικῆς monet Valesius *. Quædam etiam alia suæ in sacris literis diligentiæ atque doctrinæ monumenta reliquit: ex quibus omnibus δυνατὸν ὁμοῦ τό τε λόγιον καὶ πολυμαθὲς, inquit Eusebius †, *eloquentiam simul & multiplicem ejus eruditionem abundè licet cognoscere*: sed NE.

* Annot. in Euseb. p. 160.

† Loc. cit.

MANES, genere Persa, *Cubricus* antea dictus, ex mancipio Hæresiarcha factus, hæresim suam disseminare cœpit circa an. cclxxvii. Heræ suæ, mulieris prædivitis, hæres institutus, unà cum immensis divitiis Scythiani cujusdam 277.

SÆC. III. ab An. CC. jusdam Saraceni, viri omnibus Gentilium disciplinis ac mysteriis apprimè imbuti, libros accepit; quos ille quatuor numero, primum *Mysteriorum*, alterum *Evangelium*, tertium *Thesaurum*, quartum denique *Capita* inscriptos composuerat, Hæreticis dogmatibus, inprimis circa bina rerum omnium principia, refertos; & servo suo Terebintho sive Buddæ, quem unicum Hæreseos suæ sectatorem habuit, reliquerat. Eundem cum hoc Buddâ opinor fuisse Addam illum cujus mentionem facit Heraclianus apud Photium Cod. LXXXV. qui evangelium scripsit quod Μόδιον appellavit; nec alius, ut videtur, erat Adimantus, proprio nomine Addas dictus, Manichæi discipulus, de quo Augustinus libro II. *contra adversarium Legis & Prophetarum* prope fin. Tom. VI. Cujus librum ipse peculiari opere confutavit ibid p. 124. Sed hæc obiter. Buddâ morte horrendâ è medio sublato, Scythiani volumina penès Cubrici heram fuerunt, ex quibus iste hæreditario jure acquisitis haustum virus in infinitum ferè auxit. Semet enim modò Paracletum & Spiritum S. modò Christi Apostolum, modò ipsum esse Christum prædicavit. Unde & Christi ad instar, delectos ex asseclis XII. præ cæteris perditissimos nebulones, Apostolorum vice dogmata sua longè latéque prædicando dissipaturos, constituit. Duo rerum omnium principia esse docuit, æterna pariter, atque inter se æqualia, Deum nempe & Diabolum; ab illo bona omnia, ab hoc mala quæcunque exoriri; illum virtutis ac Testamenti Novi, istum peccati & Instrumenti Veteris Autorem esse; illi nos animam, huic corpus acceptum ferre. Fatum rebus humanis sublato libero arbitrio induxit; Christumque in carne extitisse negavit, phantasma illum fuisse dicens. Cæterùm innumeras, easque perquam insulsas fabulas, ac rerum causas commentus est, quas fusè explicuit Epiphanius Hæres. 66. Hujusmodi ferè somniis divulgatis ingentem sui famam in Persiâ Manes excitaverat: adeò ut à Rege accerseretur, qui ægrotanti filio mederetur. Id in se capitis sui periculo conficiendum Manes suscepit; verùm spe frustratus, & temerariis remediis acceleratâ regii pueri morte, in vincula conjicitur, temeritatem capite luiturus. Corrupto tamen custode vincula abrupit, & fugam iniit; verùm Archelai Episcopi diligentiâ retractus, pœnam destinatam subiit, detractâ ei, adhuc vivo, cute, quam paleis oppletam ad sua usque tempora in Persiâ asservatam fuisse scribit Epiphanius †.

† Loc. cit.

Plurima Scripta Manes edidit, compilatis ut plurimum Scythiani libris, quos & suo nomine non semel venditavit.

SCRIPTA SEQUUNTUR.

De *Fide liber*, ex quo ampla satis Excerpta habet Epiphan. loc. cit.

Mysteria, liber iste in viginti duas partes distributus est, Alphabetico ordine pro literarum quibus Persæ utuntur, numero.

Thesaurus Major.

Thesaurus Minor.

De Astrologiâ, cui scientiæ plurimum ascripsit Manes. Prolixum exinde fragmentum exhibet Epiphan, Num. 14.

Epistola ad Marcellum, virum clarissimum simul ac religiosissimum, quæ integra habetur apud Epiphan. Num. 6. unà cum Marcelli Epistolâ quâ ei respondit, breviusculâ Num. 7. & in disputatione Archelai adversus Manichæum quam edidit Cl. Valesius.

Quamplurima passim Epiphanius Hæres. 66. ex Manis (quem Manichæum plerunque vocat) Scriptis Excerpta adducit, verùm ex quibus ejus voluminibus, id perquàm rarò agnoscit.

278. ARCHELAUS, Cascharorum urbis in Mesopotamiâ Episcopus. Claruit circa annum cclxxviii. Vir præfervidi ac calidioris animi. Cùm Manes vinculis elapsus, uti supra dictum est, in Mesopotamiam profugeret, ibique impia Zizania disseminare anniteretur; sese ei objecit Archelaus, & collecto Gentilium Auditorio judicesque Philosophos inter ipsos sistens, ne si

Chri-

Chriſtiani eſſent, in partes ſuas nimis propendere viderentur, ſolennem cum Manete diſputationem habuit, in quâ hominem fortiter proſtravit; quem exinde ad obſcurum quendam pagum fugientem, & iſtius loci Presbyterum Diodorum (Tryphonem vocat Epiphanius) ad certamen fidei renovandum provocantem, citato curſu proſequitur, & iterum os hiſcere auſo occludit. Fugam verò rurſus arripientem comprehendunt regii ſatellites, & ad carcerem reducunt. Hujus *diſputationis hiſtoriam* libro Syriacè à ſe conſcripto contexuit Archelaus; & ad Diodorum Manetis audaciâ conturbatum, ipſumque eâ de re conſulentem prolixam ſatis *Epiſtolam* conſcripſit, quâ illum argumentis contra Manetem proferendis muniret. Duos libros ad Diodorum miſiſſe Archelaum ſcribit Epiphanius, in eo lapſus eſſe viſus. Tam *Acta* quàm *Epiſtola* in Græcum poſtea ſermonem converſa Hieronymi ævo inclaruerunt. Plurima ex iis citat Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi ſextâ; meminit & Socrates Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 22. ubi totam quam habet de Manete ejuſque libris hiſtoriam exinde ſe hauſiſſe fatetur. Amplum verò diſputationis fragmentum, unà cum integrâ ad Diodorum Epiſtolâ ex MS. Codice Bibliothecæ Ambroſianæ, qui fuerat olim Monaſterii Bobienſis, edidit Hen. Valeſius ad calcem Annot. in Socrat. & Sozom. Lat. ex antiquâ admodùm verſione. Totum ferè iſtud diſputationis Archelai fragmentum habetur Græcè ap. Epiphan. Hæreſ. 66. à num. 25. ad 32. ex utriuſque textûs comparatione, nonnullos locos in Græco, plures in Latinâ verſione, ſe correxiſſe teſtatur Bigotius *; qui fragmentum iſtud Valeſio communicaverat. Photius Cod. LXXXV. teſtatur Hegemonium quendam diſputationem Archelai adverſus Manetem perſcripſiſſe. An verò Archelaus Hegemonii etiam nomen habuerit, vel an diverſum à noſtro opus fuerit, nodum ſolvant alii.

SÆC. II. ab An. CC.

* Præfat. in Pallad.

DIODORUS, ab Epiphanio *Trypbon* dictus; vir ἀγαθὸς καὶ θαυμαστὸς τῇ θεοσεβείᾳ. Presbyter Pagi Diodoridis in Caſcharorum parœciâ ſiti, Archelai Epiſcopi familiaris. Manetem ad ſe confugientem hoſpitio primùm excepit vir mitiſſimus, mox tamen de verſutiâ ejus ac Hæreſi certior factus, & Archelai Epiſtolâ inſtructus, diſputationem cum Hæreſiarchâ inſtituit, & petulantem ejus contumaciam egregiè retudit. Extant hujuſce diſputationis *Acta* breviuſcula ad calcem *Epiſtolæ Archelai* à Valeſio editæ. 278.

PIERIUS, Alexandrinus, quem Euſebius * inter ſingulares atque eximios viros refert, qui proximè ad ſua tempora acceſſerunt. Claruit circa an. 283. Scholæ Alexandrinæ ſub Heraclâ Epiſcopo Magiſter, ejuſdemque Eccleſiæ Presbyter, ſpontaneâ paupertate, & Philoſophicis diſciplinis illuſtris; in ſacrarum literarum contemplatione atq; expoſitione, & in Eccleſiaſticis concionibus apprimè exercitatus; quibus adeò celebris evaſit, ut propter accuratam vivendi rationem, multiplicem tum Græcarum tum ſacrarum diſciplinarum ſcientiam, magnam in concionando diligentiam, & ſummam quam in dicendo adhibuit eloquentiam, *Origenes junior* diceretur. Paſſus eſſe videtur ſub perſecutione, quam anno ccciii. Diocletianus excitavit. Scio Hieronymum † affirmare illum perſecutioni ſuperſtitem per omne vitæ ſuæ tempus Romæ fuiſſe verſatum. Addit Martyrologium Romanum ‖ & in pace quieviſſe. Sed magis aſſentior Photio * referenti eum cum fratre ſuo Iſidoro certaminis ſocio martyrii coronam reportâſſe; iis etiam templum domoſque à piis hominibus conſtructa fuiſſe: quod confirmare videtur Epiphanius †, dum Eccleſias quæ Alexandriæ erant, recenſens, unam Pierio nuncupatam fuiſſe dicit. Scripſit *libros* XII. in quibus erant prolixiſſimus *Tractatus in Paſcha & Hoſeam Prophetam*, in die Vigiliarum Dominicæ Paſſionis extemporali, & diſerto ſermone habitus, ut nos docet Hieronymus Proleg. in Oſee, Tom. vi. *Commentarius in Evangelium Lucæ.* In his ſcriptis quædam minùs ſana notat Photius *, præcipue eum de Sp. S. ἐπισφαλῶς λίαν καὶ δυσσεβῶς, *periculosè nimis atque parum piè* diſſeruiſſe, ſubobſcurè etiam ex Origenis ſententiâ animarum præexiſtentiam docuiſſe. Et ſanè ejus ævi Scriptores multa ex Origenis fontibus in ſuos rivulos derivâſſe minimè mirum videri debeat. Scripſiſſe *Commentarium*

283.
* L. 7. c. ult.
† De Script. c. 76.
‖ IV. Novemb.
* Cod. 118, 119.
† Hæreſ. 69.
* Cod. 119.

in

SÆC. III. ab An. CC.

† Ep. 2. ad Pamach. pro libris suis adv. Jovin.

in primam ad Corinthios Epistolam, author est Hieronymus †, qui & fragmentum ejusdem breviusculum adducit. De stylo ejus hæc idem Photius. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφής τε καὶ λαμπρός, ὥσπερ ῥέων τῷ λόγῳ, μηδὲν τε ἐπιμελὲς ἐνδεικνύμενος, ἀλλ' ὡς ἐξ αὐτοσχεδίου ὁμαλῶς τε καὶ λείως καὶ ἠρέμα φερόμενος, τοῖς δὲ ἐνθυμήμασιν, εἴπερ τις ἄλλος, γονιμώτατος. *Stylus illi clarus ac perspicuus, & quasi sponte fluens, nihil exquisitum præ se fert, sed velut ex tempore fusus, placidè ac leniter, sensimque decurrit. Enthymematis autem, si quis alius, maximè abundat.* NE.

290 VICTORINUS, si non origine Græcus, in Græciæ saltem confinio natus videtur, ex oratore Episcopus, ut non uno loco nos docet Cassiodorus *. Floruit circa an. 290. Petavionensis erat in Pannoniâ superiore ad Dravum fluvium, non ut vulgò creditur, Pictaviensis in Aquitaniâ, Episcopus (id quod peculiari dissertatione fusè satis ostendit Jo. Launoius) Martyriumque sub persecutione Diocletiani anno ccciii. subiisse dicitur. Græcum sermonem multò meliùs quàm Latinum calluit; unde judice Hieronymo *, *Opera ejus grandia sensibus, viliora videntur compositione verborum.* Græcorum enim, in quibus plurimùm versabatur, idioma Latinè scribentis stylum nimis, ut solet, vitiavit. Alibi de eo idem Hieronymus †, *Victorino martyri licet desit eruditio, non tamen deest eruditionis voluntas.* Quod de sæcularium disciplinarum eruditione intelligendum esse, ex ipsius Epistolæ argumento rectè notat Launoius. Scripsit, præter alia, *librum adversùs omnes Hæreses*, *Commentarios in Genesin, in Exodum, in Leviticum, in Esaiam, in Ezechielem, in Habaccuc, in Ecclesiasten, in Cantica Canticorum, in S. Matthæum*, denique *in Apocalypsin Johannis:* quæ tamen omnia temporis injuria interierunt. Extat quidem sub ejus nomine in Bibliothecâ PP. Tom. iii. *Commentarius in Apocalypsin*; sed aut ejus non esse, aut mire interpolatum & mutatum necesse est. In suo etenim Commentario Victorinum Chiliastarum errori favisse disertè tradit Hieronymus *, quem tamen hujus Commentarii author strenuè impugnat. Et certè Victorinum nostrum non tam integram *Apocalypsin* commentario illustrâsse, quam difficiliora quædam ejus loca tractasse luculenter satis innuit Cassiodorus †. Tribuuntur etiam ei carmina duo, quæ habentur in sacrorum Poetarum collectione *Fabricianâ, de Iesu Christo Deo & Homine* unum, alteri titulus est *Lignum Vitæ*; sed conjecturâ planè incertâ, & ut mihi videtur, falsâ. Extat quidem penes me Victorini *Tractatus* hactenus ineditus *de Fabricâ Mundi*, quem ex vetusto codice Bibliothecæ Lambethanæ descripsit vir Cl. Henricus Mauritius S. T. P. Domino Archiepiscopo à sacris domesticis, mihique benignè communicavit. Et secundâ jam vice ad fidem MS. codicis recognovit vir doctissimus candidissimusque Joannes Batteley, Doctor Theologus ejusdem Archiepiscopi Sacellanus. Quis fuit hic Victorinus, in Codice MS. non dicitur. Nostrum verò esse tum stylus, tum res ipsa apertè clamant; præsertim cum in eo Chiliastarum error manifestè defendatur, quem Victorinum nostrum fovisse tradit Hieronymus *. Videtur esse hic libellus ἀποσπασμάτιον quoddam ex *Commentariis vel in Genesin, vel in Apocalypsin* decerptum; quod proinde tum propter venerandam antiquitatem, tum propter celeberrimi martyris famam, hic subjungam. Sic ergo habet Codex Lambethanus, vitiosè quidem in nonnullis, quæ sensum alicubi minùs clarum reddunt. Conjecturas quasdam, quas prædicti Doctores subministrarunt, in marginem conjecimus.

* De div. Lect. c. 5. 7. 9.

* De Script. c. 74.

† Epist. ad Mag. Orat. p. 328. Tom. ii.

* De Script. c. 18.

† De div. Lect. c. 9.

* Loc. cit.

Incipit

Incipit Tractatus Victorini de Fabrica Mundi.

COgitanti mihi, unà cum animo meo conferenti de fabricâ mundi istius, in quo clausi tenemur; etiam velocitas *fabricæ ipsius hæc est, sicut in libro Mosis continetur, quem de conditione ipsius scripsit, qui Genesis appellatur. Totam molem istam Deus sex Diebus ex nihilo in ornamento majestatis suæ expressit; septimo benedictione consecravit. Idcirco igitur quoniam septenario numero dierum & cælestia & terrestria omnia reguntur: Principii loco de hâc septimâ* || *ad omnium septimarium regionum metibor; & prout potuero virtutis diem in eam consummationem conabor exprimere. In principio fecit Deus lucem, eamque duodenario numero horarum die noctuque divisit: idcircò, viz. ut laboribus hominum requies locum, noctem dies superduceret, rursus dies supervinceret; hâc se alternâ vice labor quietis refoveretur, quies exercitatione rursus diei temperaretur. Quarto die fecit duo luminaria in cælo majus & minus, ut alterum præesset diei, alterum noctis, solis & lunæ, cæteraque sydera posuit in cælo, ut lucerent super terram, & discernerent tempora, & annos, & menses, & dies,* * & horis præstationes. *Nunc ratio veritatis ostenditur, quare dies 4. tetras nuncupatur: quare usque ad horam nonam jejunamus usque ad vesperam, aut † superpositio usque in alterum diem fiat. Mundus itaque iste ex quatuor elementis constat, igne, aquâ, cælo, terrâ. Hæc igitur 4. elementa temporum tetradem faciunt; sol quoque & luna per anni spatium 4. tempora efficiunt, Veris, Æstatis, Autumni, Hiemis: & hæc tempora tetradem faciunt. Et ut ex † aëre longius enarrem, ecce 4 animalia ante thronum Dei, 4 Evangelia, 4 flumina in Paradiso fluentia, 4 generationes populorum, ab Adam usque ad Noe, à Noe usque ad Abraham, ab Abraham usque ad Moysem, à Moyse usque ad Christum Dominum Filium Dei: & 4 animalia, hominis, vituli, leonis, Aquilæ: & 4 flumina, Fyson, Geon, Tygris & Euphrates. Homo Christus Iesus Autor eorum, quæ supra memoravimus, tetrade ab impiis comprehensus est. Itaque ob captivitatem ejus tetradem, ob majestatem operum suorum, & tempora humanitatis salubria, frugibus læta, tempestatibus tranquilla decurrant. Ideo † aut superpositionem facimus. Die quinto terra & aqua fœtus suos ediderunt: ac sic Deus hominem. Die sexto creata sunt quæ deerant: de humo instruxit Dominum omnium rerum, quæ super terram & super aquam creavit.* Priùs tamen Angelos atq; Archangelos creavit, quam hominem finxit, spiritalia terrenis anteponens: *Priùs enim lux quàm cælum & terram* *: *hic sextus dies parasceue appellatur, præparatio scilicet regni. Adam enim, quem ad imaginem & similitudinem suam consummavit* ||. *Idcirco autem priùs opera sua consummavit, quam Angelos creavit, & hominem fabricavit, ne fortè adjutores se fuisse falsâ dictione asseverent: hoc quoque die ob Passionem Domini Iesu Christi, aut stationem Deo, aut jejunium facimus. Die septimo requievit ab omnibus operibus suis, & benedixit eum & sanctificavit; † hâc die solemus supponere; idcircò ut die Dominico cum gratiarum actione ad Panem exeamus: & Parasceue superpositio fiat, ne quòd cum Judæis Sabbatum observare videamur, quod ipse Dominus Sabbati Christus per Prophetas suos odisse animam suam dicit;* || *que Sabbata corpore suo resolvit: Priùs autem cum ipse Moysi præciperet, ne Circumcisio diem octavum præteriret, quæ die sabbato plerumque incurrit, sicut in Evangelio scriptum legimus. Moyses prospiciens duritiem populi illius, idcircò die Sabbati* Legebamus, * & seipsum *crucifixit*, † prælio quæ ab Allophylis Sabbato ut caperentur, & velut severitatem legis ad evitando disciplinam formarentur. *Et ideo David in Ps. 6°* ||. *pro die octavo, Domino rogat, ne in irâ, neque in furore suo arguat eum aut judicet; hic est enim reverà futuri illius judicii dies octavus, qui extra ordinem septimanæ dispositionis excessurus est. Iesus quoque Nave successor Moysi & ipse Sabbatum resolvit; die enim Sabbati præcepit filiis Israel ut muros civitatis Jericho tubicinibus circuirent, & bellum Allophylis indicarent. Matthias autem Princeps Judæ Sabbatum resolvit; nam Præfectum † antiqui Regis Syriæ Sabbato occidit; & Allophylos suâ persecutione subjecit. Et apud Mat-*

|| Hoc loco, ut & alibi, Codex MS. valde vitiosus.

* f. Horas per stationes.

† Ὑπέρθεσις.

† f. Ea re.

† f. Autem.

* Supple, *creavit.*

|| Deest, *die sexto creatus est.*

† Hanc diem solennius superponere convenit.

|| f. Atque.

* Deest f. *quod.*

† f. Prælioq;

|| Titulus Ps. VI. est ὑπὲρ τῆς ὀγδόης.

† Antiochi.

SÆC. III. ab An. CC.

Matthæum ſcriptum legimus, Eſaias quoque & cæteri collegæ ejus Sabbatum reſolverunt; † *& verum illud & juſtum Sabbatum ſeptimo milliario annorum* obſervaretur. *Quamobrem ſeptem diebus iſtis Dominus ſingula annorum millia adſignavit. Sic enim cautum eſt; In oculis tuis, Domine, mille anni ut dies una; ergò in oculis Dei ſingula millia annorum conſtituta ſunt, ſeptem enim* ‖ habeo oculos domini. *Quapropter, ut memoravi, verum illud Sabbatum & ſeptem millia anni, in quo Chriſtus cum electis ſuis regnaturus eſt. Septem quoque cæli ſunt, illis diebus conveniunt: ſic enim cautum eſt, Verbo Domini cæli firmati ſunt, & ſpiritu oris ejus omnis virtus eorum. Hi ſeptem ſpiritus nomina ſunt eorum* * ſpiritus, *qui ſupra Chriſtum Dei requieverunt; ut apud Eſaiam Prophetam cautum eſt: & requieſcit ſuper eum ſpiritus ſapientiæ & intellectûs, Sp. concilii, & virtutis, Sp. ſcientiæ & pietatis, & replevit illum ſpiritu timoris Dei. Summum ergò cælum Sapientiæ, 2. Intellectus, 3. Conſilii, 4. Virtutis, 5. Scientiæ, 6. Pietatis, 7. Timoris Dei. Ex hoc ergò tonitrua mugiunt,* † flumina *extenduntur, ignes conglobant, trabes ardentes apparent, ſydera radiant, comæ horribiles curabitur. Nonnunquam accedit etiam Sol & Luna invicem viſitantur, atque illa ultra formidabilia lumine radiantia in acie aſpectu ejus efficiunt authoritatem totius creaturæ. Juſtus verbo cognomen eſt ei; ſic enim dicit Pater ejus, Eructatum eſt cor meum verbum bonum. Joh. Evangeliſta ſic dicit; In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, hoc erat in principio apud Deum: Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine eo factum eſt nihil. Ergò primus factus creaturæ eſt, ſecundus* * hominis *humani generis, ut ait Apoſtolus. Hoc igitur Verbum, cum lucem fecit, Sapientia vocatur; cum cælum, Intellectus; cum terram & mare, Conſilium; cum ſolem & lunam, cæteraque clara, Virtus; cum terram & mare excitat, Scientia; cum hominem finxit, Pietas; cum hominem benedicit & ſanctificat, timor Dei nomen habet. Ecce 7 cornula agnuli, 7 oculos Dei, 7 oculi* † *ſtagnei, 7 oculi, 7 ſpiritus, 7 faces ardentes ante thronum Dei, 7 candelabria aurea, 7 oviculæ, 7 mulieres apud Eſaiam, 7 Eccleſiæ apud* † Paulum, *7 Dracones, 7 Angeli, 7 tubas, 7 ſignacula libri, 7 ſeptimanæ, quibus Penticoſte concluditur, 7 ſeptimanæ apud Danielem, item quadraginta tres ſeptimanæ apud Danielem; apud Noe ſeptem omnia munda in arcâ, 7 vindictæ de Cain, 7 anni remittendi debiti, lucerna cum ſeptem Orificiis, 7 columnæ ſapientiæ in domum Salomonis. Nunc igitur de inenarabili Gloriâ Dei & Providentiâ videas memorari, tamen ut mens parva poterit, conabor oſtendere, ut Adam illum per ſeptimanam reformaverit, atque univerſæ ſuæ creaturæ ſubveniret, Nativitate Filii ſui Ieſu Chriſti Domini noſtri factum eſt; quis itaque lege Dei doctus, quis plenus Spiritu ſancto, non reſpiciat corde eâ die Gabriel Angelum Mariæ Virgini evangelizat, quâ die Draco Evam ſeduxit, eâ die Sp. ſanctum Mariam V. mundâſſe, quâ lucem fecit; eâ die in carne eſſe converſum, quâ terram & aquam fecit; eâ die in lacte eſſe converſum, quâ ſtellas fecit; eâ die in ſanguine, quâ terra & aqua fœtus ſuos ediderunt; eâ die in carne eſſe converſum, quâ die hominem de humo inſtruxit; eâdem die eſſe paſſum, in quo Adam cecidit; eâ die reſurrexit à mortuis, quâ lucem fecit, humanitatem quoque ſuam ſeptenario numero conſummat, Nativitatis, Infantiæ, Pueritiæ, Adoleſcentiæ, Juventutis, perfectæ Ætatis occaſum. Judæis quoque humanitatem ſuam etiam his modis oſtendit; cum eſurit, ſitit, cibum, potumque dedit; cum ambulat,* † eas *eſſe ſcit; cum ſuper cervicalem dormivit; cum autem freta aut* procella *pedibus ingreditur, ventis imperat, ægros curat, claudos reformat, cæcos eloquentiâ inſtituit, videre Dominum ſe eſſe,* ejuſdem duodenario numero dicere, *ut ſupra memoravi; per duodenas horas bifariè diviſus eſt lucis & noctis; per has namque horas, menſes, & anni, & tempora, & ſæcula computantur* * *conſtituta ſunt. Itaque ſine dubio autem diei Angeli 12. noctis Angeli 12. pro numero ſc. horarum; hi ſunt namque 24 teſtes dierum & noctium, qui ſedent ante thronum Dei coronas aureas in capitibus ſuis habentes; quos in Apocalypſi Johannis Apoſtoli & Evangeliſtæ ſeniores vocat, Idcirco quia ſeniores ſunt & aliis Angelis & hominibus.*

† f. Ut.

‖ f. Habet oculos Dominus.

* l. Spirituum.

† f. Fulmina.

* f. Dominus.

† f. Sunt agni Apocal. v. 6.

† f Apocalyp.

† f. Spicas.

* Deeſt &.

METHODIUS

SÆC. III. ab An. CC. 290.

METHODIUS, *Eubulius* dictus, primùm Olympi Lyciæ, sive Patarorum (eandem enim Episcopalem sedem disertè facit Suidas *, vel si diversæ fuerint civitates, poterat vigente persecutione uno eodemque tempore curam Episcopalem gerere) deinde Tyri Episcopus. Claruit exeunte seculo tertio circa an. 290. Non deerant, teste Hieronymo †, qui illum in Chalcide Græciæ sub Decio & Valeriano Martyrem factum fuisse affirmârunt: & ita quidem post Hieronymi tempora Suidas, prætermissis aliquot Hieronymi, seu potiùs Sophronii interpretis verbis, tradit. At certum est, eum diu post Decii & Valeriani tempora vixisse, Porphyrii æqualem, si non superstitem: adeóque obiit sub novissimâ persecutione, circa an. ccciii. martyrii coronâ redimitus. Erat, inquit Epiphanius *, ἀνὴρ λόγιος, καὶ σφόδρα περὶ τῆς ἀληθείας ἀγωνισάμενος. *Vir apprimè doctus, acerrimusque veritatis Patronus.* Scripsit multa nitido, compositoque sermone, quæ sequuntur.

* In voc. Μεθόδ.
† De Script. c. 83.
* Hæres. 64.

OPERA.

De *Resurrectione liber contra Origenem*, ex quo fragmenta benè longa extant apud Epiphanium loc. cit. ampliora adhuc excerpta habet Photius Cod. 234. & nonnulla Damascenus Orat. iii. de Imag. & apud alios passim. Integrum opus ad formam Dialogi peragebatur, & in duas, forsan in plures partes ad interloquentium numerum divisum erat. Certè Damascenus, loco laudato, secundam Methodii de Resurrectione orationem citat, & Eustratius CP. libro *de vitâ functorum statu*, Methodii orationem ad Aglaaphontem allegat, quæ ut ex Epiphanio liquet, nil aliud quam hujusce operis pars erat.

Περὶ τῶν Γενητῶν, *seu de Creatis.* Excerpta habentur apud Photium Cod. 235.

Περὶ Αὐτεξουσίου, καὶ πόθεν τὰ κακά, *de Libero Arbitrio* liber, qui penè integer extat in Editione Combefisianâ ex tribus excerptis amplioribus Photiano Cod. ccxxxvi. Meursiano & Sirmondiano congestus. Opus integrum Gr. & Lat. prælo paratum penès se habuisse testatur L. Allat. Diat. de Method. p. 340.

Symposium decem Virginum, & περὶ τῆς Ἁγνείας, seu *De castitate.* Habitum est per modum Dialogi inter X. pias sanctasque mulieres, de rebus hisce eleganter atque eruditè invicem colloquentes. Amplissimas exinde Eclogas exhibet Photius, Cod. 237. alias Eustathius ab Allatio editus. Tandem opus integrum cum Versione & Notis subjuncta etiam Diatriba *de Methodiorum scriptis* edidit, & Alexandro VII. inscripsit Leo Allatius, Romæ 1556. 8°. Nescivit id, aut potius se scire dissimulavit, eo ipso tempore licet Romæ agens, Petrus Possinus S. J. qui Codicem Græcum à Lucâ Holstenio acceptum nactus, Latinè vertit, & eidem Alexandro VII. dedicavit, & Lutetiam transmisit; ubi ad alterum Bibliothecæ Mazarinæ Codicem recognitus, & Notis quibusdam, seu potius variantibus Lectionibus illustratus, typis Regiis Gr. & Lat. prodiit 1657. Fol. Denique in Auctuario Biblioth. PP. Combefis. *Paris.* 1672. habetur. De isto libro olim notavit Photius, magnam partem adulteratam esse, eique adjectas esse Arianas, & vanas opinationes, aliasque malè sentientium fabulas, quæ tamen in hodiernis exemplaribus parcè admodùm, imò vix, ac ne vix quidem reperiuntur.

Oratio de Symeone & Annâ, seu in *Festum occursûs & Purificationis B. Mariæ*, quam Pet. Pantinus *Antverp.* 1598. in lucem emisit. Pluribus tamen, iisque non contemnendis argumentis contendunt Gretserus, Canisius, & cum his nuper Cas. Oudinus *, hanc non esse Methodii nostri, sed junioris cujusdam, qui sæculo nono sedi Constantinopolitanæ præfuit. Verùm Leo Allatius Græcorum hoc sæculo longè doctissimus, ex phrasi, elocutione, reliquisque dicendi formulis, ipsiusque Methodii testimonio, Methodio nostro vindicat, & objectiones quasdam in contrarium militantes solvere conatur, Diatrib. *de Methodiorum Scriptis* p. 341. Ego certè Methodio Confessori potius tribuendam censeo.

* Supplem. de Script. in Method.

SÆC. III. ab An. CC.

Sermo de Martyribus, cujus fragmentum habet Theodoritus, Dial. I. p. 37.

Oratio εἰς τὰ Βαΐα, sive in *Ramos Palmarum*, quæ tamen an Methodii nostri sit, an D. Chrysostomi, non satis liquet. Extat Gr. Lat.

Libri aliquot *adversùs Porphyrium*, qui paucis quibusdam frustulis exceptis apud Damascenum & Nicetam asservatis, interierunt.

Commentarii in Genesim.

Commentarii in Cantica Canticorum. Utrumque opus desideratur.

De Pythonissâ adversùs Origenem : ex quo libro nil reliquum est. Interim nescio quid sibi velit Leo Allatius, qui Diatrib. Method. 329. ait, Origenis Tractatum de Engastrimytho non aliam esse quam hanc Methodii tractationem de Pythonissâ, cujus historia legitur I. Regum cap. xxviii. Quæ aliud agenti viro erudito excidisse arbitror.

* L. 6. c. 13. Dialogus *Ξένων* dictus, à Socrate* memoratus, in quo Methodius quasi Palinodiam canens, Origenem quem libris suis antea diu multumque insectatus fuerat, summâ admiratione prosecutus est, interiit. Socratis quidem hâc in re fidem pluribus elevare nititur Leo Allatius prædicta Diatrib. p. 331. nullo interim veterum testimonio, nullo idoneo argumento suffultus.

Omnia Methodii opera & fragmenta, quæ tum haberi poterant, in unum collegit, & unà cum Amphilochio, & Andrea Cretensi, Gr. Lat. Edidit. Fr. Combefis. *Paris.* 1644. Fol. notis suis illustrata.

SUPPOSITITIA.

Περὶ τῶν ἀπὸ συστάσεως κόσμου συμβάντων, καὶ τῶν μελλόντων συμβαίνειν εἰς τὸ ἑξῆς, *Revelationes*, in quibus multa de Turcis, multa de Antichristo & extremo Judicio prædicta habentur; adeoque Methodio Homologetæ Patriarchæ, vel forsan alteri Methodio Patriarchæ, qui claruit circa annum MCCXL. ascribendæ videntur. Quod enim eas tanquam genuinas Methodio Paterensi adserat Græci Synaxarii Auctor, hujusmodi testimonia apud æquos rerum judices nullius autoritatis sunt. Extant hæ Revelationes Græcè simul ac Latinè inter Orthodoxogr. *Basil.* Tom. i. & in Biblioth. PP. Tom. iii. Lat.

294. PAMPHILUS, gente Phœnicius, Beryti genere non ignobili natus. Claruit circa an. 294. Relictâ patriâ Alexandriam se contulisse videtur : erat enim Pierii Alexandrini discipulus; deinde Cæsaream Palæstinæ, in quâ Ecclesiâ presbyterii gradum sortitus est. Tanto erga divinas literas studio exarsit, ut Bibliothecam Cæsareæ extruxerit, in eâq; celebriorum Ecclesiæ Scriptorum libros, quos undecunq; collegerat, tanquam nobilissimo armario reponebat, præcipuè verò Origenis opera, quorum maximam partem suâ manu descripsit. Testatur Hieronymus* se xxv. Exegeseων in XII. Prophetas volumina ab Origene elaborata, Pamphili verò manu exarata inibi reperisse, quæ tanto gaudio amplexus est, ut Crœsi opes se reperisse gloriaretur. Inter cæteras quibus enituit virtutes summa erat Charitas & Munificentia. Si quos enim viderit ad victum necessariis indigere, præbebat largè quæ poterat : nec id solùm, sed & multos S. Scripturæ Codices sumptu suo præparabat, quos tam viris, quàm fœminis lectioni deditis promptissimè largitus est. Anno 307. forsan exeunte, post acerbissima tormenta, & latera ungulis persulcata ab Urbano Præside in carcerem conjicitur. Exacto biennio, cum Firmilianus in Urbani locum successisset, Pamphilum unà cum servo Porphyrio, aliisque anno cccix. ultimo supplicio affecit; quorum cadavera jussu Præsidis per quatriduum exposita, ut à carnivoris bestiis, laniarentur, cum nec fera, nec volucris, nec canis ad ea accederent; tandem funebri cultu ornata & curata consuetæ sepulturæ tradita sunt.

* De Script. c. 75.

Edidit Pamphilus, Eusebii necessari sui & amici summi ope adjutus, ex ipso Origenis Hexaplorum αὐτογράφῳ, quod in Cæsariensi Bibliothecâ delituit, descriptam τῶν LXX. *versionem Græcam*, prout ab Origene emendata & suppleta olim fuerat. Librariorum enim asteriscos appositos insuper habentium incuriâ & temeritate factum fuerat, ut innumeris indies mendis & corruptelis

ruptelis Editio ista τῶν LXX. Origeniana inquinaretur. Hisce sordibus repurgatam, summâque diligentiâ adornatam Editionem suam in Ecclesiarum Palæstinarum usum (unde *Palæstina* dicta est) seorsim evulgavit Pamphilus, summo applausu in Hierosolymitanâ, aliisque Orientis Ecclesiis exceptam & decantatam. Luculentum hujus Operis monumentum in Marchali Codice, qui penès Claromontanos Patres Soc. Jesu est, hodienum asservari testatur Cl. Huetius †, in quo post Ieremiæ librum adnotatum est, descriptum eum esse ex Origenis *Hexaplis*, & emendatum ex *Tetraplis* manu ipsius exaratis, idque operâ Pamphili & Eusebii.

SÆC. III. ab An. CC.

† Origenian. l. 3. c. 2. §. 4.

Scripsit adhuc Pamphilus carcere inclusus, præsente etiam & subveniente eodem Eusebio, *Apologetici pro Origene libros* V. quibus deinde post Pamphili mortem sextum addidit Eusebius; hancque *Apologiam* ad eos qui pro Christi nomine ad metalla damnati exercebantur, consolationi miserunt. Ex his primus liber Origenis dogmatibus, vel defendendis vel excusandis impendebatur; reliqui circa vitam, mores & eruditionem Origenis versabantur. Primum igitur potissimùm elegit Rufinus, quem Latino sermone explicaret; qui proinde ex ejus versione inter Origenis & Hieronymi Opera hodienum extat. Ex reliquis verò non nisi pauca quædam Excerpta habentur apud Photium Cod. 118. Non desunt equidem qui Pamphilum aliquid scripsisse negent, freti verbis Eusebii ab Hieronymo ‖ ex libris ejus de Vitâ Pamphili adductis, quibus eum nihil scripsisse, nec proprii quicquam condidisse sermonis præter Epistolas nonnullas ad Amicos datas subinnuit. Verùm cùm Eusebii verba de Scriptis proprio marte compositis intelligi queant, & ipse porrò Eusebius * ac Photius † scriptum à Pamphilo *Apologeticum* esse testentur, quod & ipse Hieronymus alibi * agnoscit; non est, cur in hâc re multùm moremur.

‖ Apolog. adverf. Rufin.

* L. 8. c. 33.
† Cod. 118.
* De Script. c. 75.

LUCIANUS, nobili Prosapiâ ortus, Patriam habuit Samosata, urbem Syriæ non incelebrem, ejusdem & Urbis & Nominis cum famoso illo Christianæ Religionis Derisore, qui Trajani tempore vixit. Noster hic Paulo Samosateno erat ætate suppar præcipuè verò claruit circa an. ccxc. Virtum vitæ continentiâ, tum sacrarum literarum scientiâ conspicuus †. In primâ ætate Macarium quendam Edessenum S. Scripturæ libros interpretantem studiosissimè audivit, à quo pulcherrima quæque brevi edoctus ad vitam asceticam & solitariam declinavit. Tandem Ecclesiæ Antiochenæ Presbyter factus, Scholam illic instituit: è quâ plurimi non infimæ notæ Discipuli, inque iis Eusebius Nicomediensis, Maris Chalcedonensis, Theognis Nicænus, aliique, Sectæ Arianæ postmodùm fautores prodierunt; qui à Magistri sui nomine se *Lucianistas*, vel *Con-Lucianistas*, ut ex Arrii ad Eusebium Nicomediensem Epistolâ † liquet, appellavere. Manifestò sanè patet, Alexandrum * Alexandriæ Episcopum Lucianum nostrum tanquam Pauli Samosateni erroribus faventem accusâsse, (Hæreseos Marcionisticæ labem ei impingit Epiphanius †) aitque illum eâ de causâ à trium Episcoporum suorum sibi invicem succedentium communione pluribus annis recessisse, & collectas seorsim celebrâsse. A nefandæ Hæreseos crimine Baronius * Lucianum purgare conatur at nullis Veterum testimoniis nixus. Facilè concedimus eum Schismate tandem emersisse, quod & prædictus Alexander indicare videtur: an verò errores penitus deposuerit vel retractaverit, non satis constat. Non possum tamen quin in illius gratiam, quæ de eo habet Suidas *, huc traham, nempe divinorum Dogmatum puritatem apud hunc præ omnibus illius ætatis viris pulcherrimè, summoque studio conservatam fuisse, ejusque de rebus divinis sententiam ex Epistolis, quas scripsit, sanè præstantissimis cuivis apertissimè liquere. Anno cccxi. Maximino Imp. qui Persecutionem adversùs Christianos recèns renovârat, tunc Nicomediæ agente, illuc perductus est Lucianus; ubi Apologeticâ Oratione pro fide suâ coram ipso Imperatore habitâ in carcerem conjicitur: & memorabile sanè est, quod de eo refert Philostorgius *: quòd cùm in carcere constitutus neque Ecclesiam, neque altare haberet; cumque ob vincula & plagas ne loco quidem suo se movere poterat; supinus jacens supra proprium pectus *tremendum Eucharistiæ* sacrificium

294.

† Suid in voc. Λουκιαν. & Act. Lucian. ap. Sur. Jan. 7.

† Ap. Theod. Hist. Eccles. l. 1. c. 4.
* Ibid. c. 4.
† Hæref. 43.

* Ad Ann. cccxi. cccxviii. not. in Martyrolog. Jan. 7.

* Loc. cit.

* Hist. Eccles. l. 2. c. 13. Euseb. l. 8. c. 13. l. 9. c. 6.

SÆC. III. ab An. CC. cium peregit, & tum ipse participavit, tum aliis eum instar chori sacri undique cingentibus participandum dedit. Capite truncatus est Nicomediæ eodem anno cccxi. ejusque corpus, ut videtur, in mare projectum; quod Delphinus postea ad littus deportavit, circa fauces Sinûs Nicomediæ inibi sepultum: in cujus honorem & memoriam Helena Constantini M. Mater Urbem eo in loco condidit, quam Helenopolim cognominavit.

Hebraicè doctus, varias *Veteris Instrumenti Versiones* Græcas inter se contulit; crebrasque, quæ ex Librariorum incuriâ irrepserant, labes vetustiorum & probatæ fidei Codicum ope sustulit, & ad primævam puritatem isto modo restitutam τῶν LXX. interpretationem accuratè magis adhuc ex Hebraicis exemplaribus emendavit. Editio Bibliorum ista, *Lucianea* demum dicta, Nicomediæ sub Constantino M. apud Judæos in pariete armarii calce circumlita, ubi custodiæ gratiâ posita fuerat, inventa est, propriâ ipsius manu exarata; ut Synopseos S. Scripturæ Autor * memoriæ prodidit. De eâ etiam testatur Hieronymus †, apud omnes Ecclesias Orientales ab Antiochiâ Constantinopolim usque obtinuisse. Sed cum reliquis dudum evanuit.

* Ap. Athanas. Tom. ii.
† Apolog. advers. Rufin. Tom. ii. p. 225.

Scripsit item Lucianus *De Fide* libellos, atque in iis forsan brevem illam fidei Expositionem, quæ habetur ap. Athanas. de Synod. Arim. & Seleuc. p. 693. & Socrat. l. 2. c. 10. quamque Synodi Antiochenæ Patres anno cccxli. protulerunt, seque ipsius Luciani manu scriptam reperisse affirmârunt: De hâc quidem formulâ dubitat Sozomenus *, num verè Luciani sit; fatetur tamen in reliquis cum fide Nicænâ consentire, tantùm τὸ ὁμοούσιον in eâ deesse; quod supposito eam à Luciano conditam fuisse, mirandum non est: cùm illud vocabulum post ejus demum tempora crebro usu usurpari cœpit.

* L. 3. c. 5.

Epistolas etiam aliquot exaravit Lucianus; è quarum unâ ad Antiochenos è carcere Nicomediensi datâ extat extrema clausula apud Chronici Alexandrini Autorem. Orationem Apologeticam cujus meminit Eusebius *, ab eo potiùs coram Imperatore vivâ voce pronunciatam, quam scripto editam existimo.

* Loc. cit.

296. PHILEAS, ex Thmui, amplâ in Ægypto ad Ostium Mendesium Urbe, originem duxisse videtur; floruit hujus sæculi fine circa an. ccxcvi. Nobili genere ortus, opibus, divitiisque locupletatus, in Philosophiæ studiis & Græcorum disciplinis admodùm clarus. Cunctis in Patriâ honoribus ac muneribus summâ cum laude perfunctus, tandem Urbis suæ Episcopatum gessit. Fervente sub Maximino Persecutione anno cccxi. capite truncatur. Uxoratum fuisse etiam mortis tempore clarè indicat Eusebius *, dum de ipso & Philoromo Martyrii socio narrat, quòd cùm amici & cognati, atque etiam ipsi magistratus & Judex eos cohortarentur, ut sui ipsorum misereri, & uxoribus ac liberis suis consulere vellent; his tamen omnibus adduci non potuerint, ut vitæ conservandæ causâ divinas leges de confessione & negatione nominis Christi latas contemnerent. Scripsit *Epistolam ad Thmuitas* suos de Martyriis quæ Alexandriæ per id tempus contigerant, & cruciatibus quos Martyres virili & invicto animo pertulerunt. Nobile hujus Epistolæ Fragmentum habet Eusebius †, eandemque proculdubiò designat Hieronymus *, dum ait Phileam elegantissimum libellum de Martyrum laude composuisse.

* L. 8. c. 9.
† L. 8. c. 10.
* De Script. c. 78.

296. HESYCHIUS, Episcopus Urbis alicujus in Ægypto, claruit sub hujusce sæculi finem. Martyrium subiit sub Maximino anno cccxi. Eandem quam & Lucianus, operam corrigendis & emendandis Græcæ τῶν LXX. *Versionis* exemplaribus navavit. Novam horum Editionem ab eo adornatam amplexæ sunt, & usurpârunt Ægypti & regionum vicinarum Ecclesiæ, teste Hieronymo *.

Euseb. l. 8. c. 13.
* Apolog. advers. Rufin. Tom. ii. p. 225.

Scri-

Scriptores Gentiles, qui hoc Sæculo Christianismum oppugnârunt.

DOMITIUS ULPIANUS, natione Syrus, ex Phœnice oriundus, Papiniani discipulus, juris peritissimus. Claruit an. Chr. ccxx. sub Alexandro demum Severo Sacrorum Scriniorum Magister, Præfectus Annonæ, denique Prætorio Præfectus, à Prætorianis occisus. Christi fidem non modò Judaicam Superstitionem vocat, verùm libro septimo de Offic. Proconf. nefaria Principum rescripta collegit (teste Lactantio *) ut doceret, quibus pœnis affici oporteret eos, qui se cultores Dei confiterentur. * De Justit. l. 5. c. 11.

PORPHYRIUS, vernaculo nomine *Malchus* dictus, ortu Tyrius, vitæ instituto Philosophus. Claruit an. Chr. cclxx. Obiit, ut videtur, ineunte sequente sæculo, vel paulò post. Nescio plane an fidem meretur quod de eo refert Nicephorus *, qui tamen Eusebium hac in re testem citat, Porphyrium primo quidem fuisse Christianum; verùm cum à Christianis quibusdam Cæsareæ verberatus esset, nec injuriam illam bene concoquere posset, atrâ bile percitum Christianismum ejurasse, atque ad Christum Christianorumque Scripturas impiis conviciis proscindendas animum appulisse. Nicephoro præivisse videtur D. * Augustinus qui Porphyrium vanæ Scientiæ tumore inflatum à Christi saluberrima humilitate resiliisse scribit. An verò de abdicatâ Christi professione, an potiùs quòd cum sacra volumina legisset, saluberrimam Christi fidem amplecti recusaret, intelligendus sit Augustinus, mihi haud satis manifestò liquet. Inter varia quæ condidit, volumina, edidit, in Siciliâ tunc agens, *contra Christianos* libros XV. in quibus id præcipuè pensi habuit, ut S. Scripturæ autoritatem, cui quasi fundamento innixa est Christiana religio, convelleret. Hinc primo libro de contrarietate & contradictionibus in Scripturâ deprehensis egit, tertio libro explicationem Scripturæ inter Christianos tunc temporis receptam, ac imprimis allegoricam sugillavit: quarto Historiam Mosaicam & Judæorum Antiquitates impugnavit: duodecimo & decimo tertio contra Danielis Prophetiam disseruit, aliis Evangeliorum fidem evertere conatus est. Unde *rabidus adversùs Christum canis* audit Hieronymo *, τὴν καθ' ἡμῶν συσκευὴν ἀλαζονείᾳ μᾶλλον προβεβλημένος, inquit Eusebius †. Ista Porphyrii scripta Theodosius Magnus ‖ lege latâ igne aboleri jussit: ex quibus tamen plurima, eaque amplissima Excerpta asservantur apud Eusebium Hist. Eccles. l. 6. c. 19. (ex libro Porphyrii 3°.) præparat. Evangelic. l. 1. c. 9. (ex lib. 4.) l. 5. c. 1. l. 10. c. 9. (ex l. 4.) & aliud apud Hieronymum Præfat. in I. lib. Comment. in Epist. ad Galat. Tom. ix. p. 159. Porphyrium nostrum eundem cum Publilio Optatiano Porphyrio, Panegyrici ad Constantinum nugaci planè ac inepto poëmate comprehensi Auctore, facit Cardinalis Baronius; quem proinde ridet Josephus Scaliger, Animadvert. ad Euseb. Chron. p. 250. verùm ex tunc recèns editis veterrimis hisce monumentis, ipse Baronius errorem suum haud gravatim correxit ad an. cccxxv. Extat Poëmation istud præmissâ Porphyrii ad Constantinum ejusque ad Porphyrium epistolâ M. Velseri notis & Christiani Daumii Spicilegio Critico illustratum, inter Velseri opera reliquis ejus lucubrationibus in novissimâ editione præfixum.

* Lib. 10. c. 36.

* De Civit. Dei l. 10. c. 28.

* De Script. Eccles. in Præfat.

† De Præp. Evang. l. 10. c. 9.

‖ Ext. C. de Sum. Trin. l. 3.

Finis Tertii Sæculi.

SÆCULUM

SÆCULUM ARIANUM.

Conſpectus Sæculi.

SÆC. IV. ab An. CCC.

ORitur cum hoc Sæculo dira, ſiqua unquam alias, Perſecutio, nempe an. ccciii. Februar. XXIII. Inchoata eſt decima ſub Diocletiano, Maximiano, &c. Perſecutio, quæ in annum uſque undecimum protrahitur. Hinc Eccleſiarum everſio, reditus Sacri in fiſcum redacti, bonorum ſpolia, multiplex & miſeranda Chriſtianorum ſtrages, ſupplicia undique conquiſita, omnique crudelitatis genere excogitata, faces incenſæ pedibus ſingulisque membris admotæ, donec decoctâ omni cute vis ignis ad intima viſcera penetrâſſet; corpora cremata, & in pulverem comminuta, & in flumina ac mare jacta. Inſulæ, Carceres, metalla, notante Lactantio c. 22. leves erant pœnæ: ignis, crux, feræ, quotidiana erant & facilia, in cauſa capitis, animadverſio gladii, admodum paucis, quaſi beneficii loco deferebatur, qui ob merita vetera impetraverant bonam mortem. Totam hujuſce perſecutionis ſeriem fusè depingit Euſebius: fusè non minus, ac eleganter, Lactantius; qui omnia ejus arcana, ortum, progreſſum dilucidè aperit; è quo multa hac de re haurire licet, quæ apud alios fruſtra quærantur. Tandem an. cccxii. Imperatore Conſtantino Chriſti fidem amplectente, novam induit faciem Eccleſia Chriſtiana, ubique ornata, dotata, legibus munita, decreſcente indies Ethnicorum Superſtitione. Oritur hæreſis Ariana, quæ Chriſto Deitatem detrahit, & in Creaturarum claſſem redigit, filium patri eſſe ὁμοούσιον καὶ συναΐδιον negans, mox à Concilio Nicæno, Oecumenicorum primo, an. cccxxv. damnata. Regnante Conſtantio, vires recolligit, ejuſque præſidio fulta in Catholicos ubique graſſatur, & in novas Semiarianorum, Photinianorum, Aetianorum, Eunomianorum, Macedonianorum, &c. Sectas diffunditur, quas Synodus II. Generalis CP. habita an. ccclxxxi. anathemati ſubjicit, & Theodoſius M. authoritate ſua & legibus, quas tulit, comprimit. Magnas in Africâ turbas dant Donatiſtæ, à poteſtate tum Sæculari, tum Eccleſiaſticâ ſæpius repreſſi. Juliano ad imperium evecto recrudeſcit Gentiliſmus, excitatâ in Chriſtianos graviſſima perſecutione. Verùm hæc nubecula cito tranſiit, occiſo Juliano an. ccclxiii. Jovianus mox in Imperatorem levatus, doctrinam Catholicam fovebat, epiſcopos exules ſedibus reſtituit; ſed eo poſt octo fere menſes, è rebus humanis exempto, Valens, Valentiniani frater, Orientalis Imperii Gubernaculis admovetur, qui hæreſi Arianæ palàm favebat, ejuſque aſſeclas dignitatibus auxit, honoribus ornavit; depreſſis ubique & vexatis Catholicis uſque ad an. ccclxxix. quo Theodoſius M. in imperii conſortium à Gratiano aſcitus, catholicis pacem, quietem, præſidium dedit; hæreſes quaſcunque compeſcuit, & per XVI. annos imperium feliciter adminiſtravit.

SCRI-

SCRIPTORES.

PETRUS, si non ortu, saltem institutione & officio Alexandrinus, Scriptorum omnium hujus ævi agmen ducit, & quidem meritò. Erat enim, teste Eusebio *, θεῖον ἐπισκόπων χρῆμα, *divinum Episcoporum decus*, Christianæ Religionis Doctor eximius; cùm ob totius vitæ sanctimoniam, tùm ob sacrarum literarum studium ac peritiam venerabilis. Ad pietatem juxta & sacras literas à Theonâ Episcopo formatus est, cui deinde ipso anno sæculari Christi 300. in sede Alexandrinâ successit. Elapso ferè in Episcopali munere triennio, exorta est Persecutio à Diocletiano anno ccciii. excitata: ex quo per reliquum vitæ tempus ob ingruentem tempestatem arctiore disciplinâ sese exercuit Petrus, communique Ecclesiarum utilitati pro virili prospexit. Sub hâc Persecutione diu eum in carcere detentum fuisse necesse est; si modò vera sint, quæ de dissidio illum inter & Meletium Lycopolitanum in Thebaide Episcopum ex incertis, ut opinor, si non fictis, Meletianorum Actis Epiphanius † refert. Mihi quidem in re incertâ divinanti probabile videtur, Petrum sub Diocletiano vel Galerio Maximiniano in custodiam traditum, postmodùm vinculis absolutum, demum sub Maximino passum esse. Certè luculenter tradit Eusebius *, qui hâc ipsâ tempestate in Ægypto versabatur, ibi etiam in carcerem detrusus, Petrum nullum ob crimen comprehensum, præter omnium expectationem subitò & absque ullâ probabili causâ solo Maximini jussu capite truncatum esse. Hoc ei contigit anno persecutionis nono, Episcopatûs sui duodecimo, Christi cccxi.

SÆC. IV. ab An. CCC. 301.

* L. 9. c. 6.

† Hæres. 68.

* Loc. cit.

Scripsit eorum causâ, qui in prædictâ Persecutione lapsi essent, *Librum de Pœnitentiâ*; ex quo supersunt hodie Canones XV. variis Pœnitentium casibus accommodati; qui habentur Gr. Lat. Concil. Tom. I. cum Balsamonis verò & Zonaræ Scholiis Synodici seu Pandect. Canonum Tom. ii. Alium item *librum De Divinitate*, ex quo loca quædam adferuntur Concilii Ephesini Act. I. p. 508. Act. vii. p. 836. Concil. Tom. iii. Concilii Chalcedonensis Act. I. p. 286. Concil. Tom. iv. sed postremo huic excerpto Græca desunt.

Ascribitur ei *Diatriba de Paschate* quæ sæpius extat MSS. quamque in Uranologio suo edidit Petavius, verum an ejus sit, non immerito dubitatur.

ANASTASIA, Fæmina Romana, genere, conjugio, opibus, maximè verò Christianæ fidei, quam à matre Flaviâ hauserat, professione nobilissima; uxor Publii viri clarissimi, sed erga Christianam Religionem, eoque nomine adversùs Uxorem etiam, malè animati; quem Diocletianus ad Persas Legatum misit. Anastasia Martyrium anno ccciii. obiisse dicitur. Extant duæ *Epistolæ*, si modò genuinæ sint, ab eâ ad Chrysogonum sanctissimum Confessorem non longè ante Martyrium è carcere scriptæ, unâ cum Chrysogoni *Responsis*, apud Suidam in voce Χρυσόγονος. 301.

HIERACAS, genere Ægyptius ex oppido Leontone, acutissimo ingenio præditus, omnique meliori literatura, universis Græcorum & Ægyptiorum disciplinis, ac imprimis medicinæ scientiâ imbutus; quibus admirabilem planè vitæ sanctimoniam adjunxit: ita ut plurimos ex Ægyptiis Monachis in errores suos pertraheret. Docuit enim Resurrectionem solius esse animæ, & merè spiritualem; Pueros ante rationis usum mortuos æternâ salute excidere; Melchisedecum esse Spiritum Sanctum; Nuptias denique Christianis illicitas esse, Veteris quippe Testamenti proprias: unde neminem 302.

in

in cœtum ſuum admiſit, niſi Virgines, Monachos, Continentes, & Viduas. Claruit circa an. cccii. Obiit nonagenarius. Scripſit *Commentarios in Scripturam, lucubrationes in Hexaemeron*, & alia quædam ex ſacris deprompta literis quibus & *Pſalmos* multos à ſe compoſitos adjecit. Extant Fragmenta quædam apud Epiphan. Hæreſ. 67.

303. ARNOBIUS, gente Afer, claruit anno ccciii. Apud Siccam Veneream, mediterraneam Africæ urbem, Rhetoricam docuit, religione Gentilis quam ſtrenuè propugnavit: tandem ut fidem Chriſti amplecteretur, ſomniis admonitus, Baptiſmum ab Epiſcopo impetrare non potuit, donec edito *adversùs Gentiles* libro ſanè elegantiſſimo, veluti certiſſimo pignore fidei ſuæ ſinceritatem teſtatus ſit. Converſionis ſuæ tempus ipſe deſignat, cùm ait, trecentos eſſe annos fermè minùs vel plùs aliquid, ex quo cœpimus eſſe Chriſtiani. Rectè dicit, *plùs vel minùs aliquid:* Scripti enim ſunt hi libri anno ccciii. vel non diu poſt, exortâ jam perſecutione. De obitu ejus nihil conſtat. Stylum ejus tanquam inæqualem & nimium, librumque ejus abſque operis ſui partitione confuſum carpit Hieronymus †; rigidè ſatis, & immeritò meo quidem judicio. Habet enim ſtylus Arnobianus ſuam eloquentiam, & dictionem planè florentiſſimam: nec operi deeſt methodus concinna & benè ordinata, ut cuivis attentè legenti apertè conſtabit. Dogmata quædam habet forſan minùs Catholica; quæ homini è Gentilium tenebris recèns erumpenti, & nondum Chriſtianæ fidei elementis ſatis inſtructo condonanda ſunt.

Vid. Hieron. Chron. ad ann. cccxxvii.

† Ep. ad Paulinam p. 104.

Extant *Adversùs Gentes* libri VII. typis impreſſi *Romæ* 1543. *Baſil.* 1546. *Pariſ.* 1580. *Antverp.* 1582. cum notis Canteri. *Genevæ* (per Heraldum) 1597. *Pariſ.* 1605. *Hamburg.* (per Elmenhorſtium) 1610. *Duaci* (per Stewechium) 1634. *Lugd. Bat.* 1651. 4°. cum integris Variorum Commentariis, demum *Pariſ.* 1666. ad calcem Cypriani cum Ph. Priorii & ſelectis aliorum notis.

Circumferuntur etiam ſub ejus nomine *Commentarii breves in Pſalmos* CL. quos eſſe Arnobii junioris opus eruditis dudum ſuboluit.

303. L. CÆLIUS LACTANTIUS FIRMIANUS, claruit præcipuè anno ccciii. & deinceps. Patriam habuit Italiam, forſan Firmio, quod agri Piceni oppidum eſt ad oram maris Hadriatici, oriundus; indeque Firmiani nomen traxiſſe videtur: quod tamen ſolâ conjecturâ nititur. Arnobium Siccæ tunc in Africâ docentem magiſtrum ſortitus eſt: ſub quo adoleſcentulus adhuc conſcripto *Sympoſio* elegantiſſimum præcocis ingenii ſpecimen dedit. Inde Nicomediam quam Diocletianus impensè nimis ornare, urbique Romæ coæquare ſtudebat, accitus eſt; ut juventuti eloquentiæ ludum aperiret. Verùm diſcipulorum penuriâ, in Græcâ præſertim civitate, adactus, ad ſcribendum ſe contulit; & inter alia, exortâ jam Perſecutione, Chriſtianæ Religionis cauſam adversùs quoſvis hoſtes importunos, ac imprimis contra Hieroclem Bithyniæ Præſidem (qui author & conſiliarius excitandæ Perſecutionis fuerat; duoſque libellos, quos Φιλαληθεῖς inſcripſit, πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς compoſuerat) graviſſimis rationum momentis, omnibuſque eloquentiæ nervis vindicavit. Demum Conſtantino ſummâ rerum potito, in Galliam evocatur; ut Criſpum Cæſarem Conſtantini filium primogenitum Latinis literis erudiret. Obiit extremâ ſenectute, ſed quo anno non liquet. Adeò in hàc vitâ pauper, ut (quod ex Euſebio * tradit Hieronymus †) plerunque etiam neceſſariis indiguerit. In Gentilium Theologiâ plurimum valuit; in Chriſtianæ fidei principiis μυστικωτέροις parùm exercitatus: unde Hieronymus. *Lactantius quaſi quidam fluvius eloquentiæ Tullianæ, utinam tam noſtra confirmare potuiſſet, quàm facilè aliena deſtruxit.* Nævos qui in ſcriptis ejus notantur, de divinitate, de æternâ filii exiſtentiâ, de animarum præexiſtentiâ, & futuro poſt hanc vitam ſtatu, de fine ſæculi, & mille annorum imperio, de adventu Eliæ multos ad Dei cultum converſuro, aliiſque capitibus, de quibus obſcurè, incautè, quandoque etiam periculosè locutus ſit, excuſabunt apud candidos

* Chron. ad ann. cccxviii.

† Ep. ad Paulinam p. 104.

didos rerum æstimatores sæculi quo vixit, circa istas res imperitia; dogmata ipsa paulò abstractiora, necdum à Theologis dilucidè explicata, nec Synodorum decretis definita, & in quibus ὁμοφώνως habuit complures præcedentium sæculorum Patres; diligens ejus profanarum literarum studium, & continua ferè adversùs Gentiles certamina, quæ totum occupabant hominem, animumque à penitiore doctrinæ Christianæ examine revocabant. Stylus illi tersus, nitidus, facilis, fonte quodam eloquentiæ nativo sponte fluens. Scriptor sanè est mirè elegans & disertus, Christianorum omnium sine controversiâ facundissimus; unde *Cicero Christianus* vulgò audit, nec desunt qui eum Ciceronem non æquâsse modò, sed & præcelluisse volunt. Id citra invidiam dici potest, illum ab ipso Ciceronis ævo, dictionis nitore & puritate vix ullum habuisse parem, neminem superiorem.

SCRIPTA.

I*Nstitutionum libri* VII. quorum primus *de falsâ Religione* agit, *Gentilem* theologiam impugnat, & divini Numinis unitatem asserit. Secundus originem *erroris* circa res divinas humani, & fœdissimi in idololatriam lapsûs caussas investigat. Tertius circa *falsam sapientiam* versatur, & vanitatem Philosophiæ Gentilis ostendit. Quartus *veram sapientiam*, Christianæ nempe religionis dogmata proponit. Quintus *de justitiâ* tractat, eamque penès Christianos solos haberi demonstrat: Gentilibus eos pœnis & tormentis divexantibus nefariæ crudelitatis accusatis. Sextus de *vero cultu* & tam interno mentis, quàm externo, quod in actionibus situm est, officio disserit; & errores Philosophorum circa istam materiam arguit. Septimus *vitam beatam* argumentum habet, animarum immortalitatem probat, futurum vitæ statum, & extremum judicium depingit, & à rebus corporeis & caducis ad æterna, & divina objecta mentem revocat. Scripti sunt hi libri sub Diocletiani Persecutione; quod ipse Lactantius * apertè satis testatur, non quod multi volunt, sub Licinianâ: Inscriptiones enim ad Constantinum M. quæ in librorum 1, 2, 4, & 5. fronte comparent, nec antiquiores editiones, nec melioris notæ Codices MSS. agnoscunt; ideoque ab alienâ manu fluxisse censendæ sunt.

* L. 5. c. 2, 4.

Institutionum Epitome, sed mutila, trium solummodò posteriorum librorum compendium exhibens.

De Irâ Dei.

De Opificio Dei.

De Mortibus Persecutorum. Hunc libellum, cujus post Hieronymum vix quisquam veterum meminit, primus in lucem protraxit Steph. Baluzius, & cum amplissimis notis edidit, Miscell. Tom. ii. p. 1. deinde brevibus Scholiis ornatus seorsim prodiit *Oxon.* 1680. 12°. *Aboæ* 1684. 8°.

Fragmentum parvum de *Extremo Judicio*, libri de Mortibus Persecutorum calci adnexum, & unà cum eo à Baluzio primùm editum.

SCRIPTA, QUÆ NON EXTANT.

S*Ymposium.*

Grammaticus.

Ὁδοιπορικὸν, *Carmen Heroicum* de itinere suo ab Africâ ad Nicomediam.

Ad Asclepiadem libri II.

Ad Probum Epistolarum libri IV.

Ad Severum Epistolarum libri II.

Ad Demetrianum Epistolarum libri II. Hieronymus Comment. in Galat. IV. octavum ad Demetrianum Epistolarum librum citat, memoriæ, ut videtur, lapsus; integrum enim Epistolarum Lactantianarum volumen non nisi octo libros continebat, ex quibus Epistolæ ad Demetrianum Septimum & Octavum constituebant, ac proinde in Catalogo ipse Hieronymus co-

SÆC. IV. ab An. CCC. eodem ordine, ac numero, recenset quo supra à nobis enumerantur.

SPURIA.

Carmen de Phœnice, à Gentili quodam scriptum.

Carmen de Paschate Venantii Fortunati est.

Carmen de Passione Domini, in quo de adoratione crucis agitur, ut alia taceam.

Prodierunt Opera Lactantii *Romæ* 1465. 1470. 1474. *Venet.* 1472. 1478. 1483. 1490. 1497. 1502. 1509. (fol.) 1515. *Paris.* 1513. (4°.) *Florent.* 1513. *Venet.* 1521. 1535. *Basil.* 1521. (4°.) 1523. 1532. 1563. (fol.) *Antverp.* 1539. 1555. 1568. *Lugd.* 1532. 1553. 1556. 1567. (16°.) *Colon.* 1544. *Paris.* 1563. 1589. *Antverp.* 1570. (8°.) 1579. 1587. *Genevæ* (editio accuratissima per Tornesium) 1613. (16°.) *Lugd.* 1616. (16°.) *Romæ* 1650. (fol.) *Lugd. Bat.* 1652. 1660. (8°.) *Oxon.* 1684. *Cantabrig.* 1685. (8°.) Cæteris editionibus præstat *Lugduno-Batava*, quam anno 1660. Servatius Gallæus cum doctissimis Variorum notis edidit, quibus suas planè eruditissimas addidit.

303. DOROTHEUS, (alius omnino à Dorotheo Presbytero Antiocheno, quem Diocletianus baphii apud Tyrum Procuratorem constituit, de quo Eusebius l. 7. c. 32. Alius à Dorotheo Diocletiani Cubiculario & Martyre; de quo idem lib. 8. c. 1. 6.) Tyriorum Urbis, ut volunt, Episcopus: Presbyterum quidem cum Martyrologio Romano faciunt recentiores; quod non aliunde profluxisse videtur, quam quod hunc cum Dorotheo Antiocheno male confundunt: cui errori non leve robur addidit, præfationis, quam mox dabimus, interpres Latinus, qui nostrum Presbyterum vocat, πρεσβύτην nempe per *Presbyterum* reddens. Claruisse dicitur Dorotheus noster an. ccciii. multa sub Diocletiani persecutione passus, tandemque in exilium missus: sedatâ tempestate ad Ecclesiam suam rediit, ad Juliani usque tempora superstes, sub quo ad Odysseam civitatem aufugit, ubi à Juliani præfectis comprehensus, post varia tormenta vitam Martyrio finivit, ætatis an. cvii. Verùm incerta esse hæc omnia, & plane conficta, mox patebit, nullius Scriptoris, Sæculo sexto antiquioris, testimonio fulta. De eo enim, excepto unico Anonymo, è quo sua desumpserint Martyrologii Romani & Menologii Græci conditores, paucique alii, altum plane est silentium. Plures Ecclesiasticos Commentarios Dorotheus noster scripsisse dicitur; circumfertur hodie sub ejus nomine *Synopsis de vita & morte Prophetarum, Apostolorum & discipulorum Domini*, quæ Latinè habetur, Bibliothec. PP. Tom. iii. & ad calcem Salviani *Romæ* 1564. f. Spuriam esse, & ad fabulas putidissimas relegandam, nemo non videt. De hac Synopsi ejusque Auctore, aquam mihi diu hæsisse fateor; donec totius pene fabulæ Scenam aperuit Anonymi cujusdam fragmentum Græcum, quod ex duobus Cod. MSS. Baroccianis, uno nempe N. 206. alteroque Anastasii Nicæni quæstionibus in Sacram Scripturam subjuncto N. 142. manu sua descriptum, mihi pro sua humanitate communicavit Hen. Dodwellus. Multas quidem continet aniles fabulas nullo antiquitatis suffragio nixas, nullo ordine dispositas; haud pauca tamen neutiquam contemnenda, quæ non modo ad Synopsin hanc Dorotheanam, sed & alia historiæ Ecclesiasticæ capita illustranda apprimè conferunt; integrum igitur fragmentum Latinâ versione ornatum hic subjiciam, deinde observationibus nonnullis illustrabo. Ut ad Codices MSS. ex quibus desumptum est recenserem, nec per valetudinem nec per otium licuit. Vereor ne amicus, cujus opera in describendo apographo Dodwelliano usus sum, nimis hinc inde festinarit. Variantes quasdam lectiones quas à Cl. Dodwello accepi, vel uncis inclusi, vel in marginem conjeci.

Συγ

Σύγγραμμα ἐκκλησιαστικὸν περὶ τῶν ο' μαθητῶν τοῦ κυρίου Δωροθέου ἐπισκόπου Τύρου, ἀρχαίου ἀνδρὸς πνευματοφόρου, καὶ μάρτυρος γεγονότος ἐν τοῖς καιροῖς Λικινίου καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων.

Οὗτος ὁ περιλεχθεὶς ἀοίδιμος ἀνὴρ καὶ συγγράμματα καταλέλοιπεν Ῥωμαϊκά τε καὶ Ἑλληνικά, ἐπειδήπερ καὶ ἑκατέρων τῶν γλωσσῶν ἔμπειρος ὑπῆρχεν, γέγονεν δὲ καὶ πολυΐστωρ διὰ εὐφυΐαν· μετὰ τὴν τελευτὴν Διοκλητιανοῦ καὶ Λικινίου κατέλαβεν καὶ αὐτὸς τὴν ἰδίαν παροικίαν, καὶ τὴν ἰθύνων τῆς ἐν Τύρῳ Ἐκκλησίας μέχρις Ἰουλιανοῦ τοῦ Τυράννου, καὶ ἐπειδήπερ οὐκ αὐτοπροσώπως ἀλλὰ κρυπτῶς διὰ τῶν Ἀρχόντων Ἰουλιανὸς ἀνῄρει τοὺς Χριστιανοὺς, πάλιν ὁ Δωρόθεος κατέλαβεν τὴν Ὀδυσσοῦ πόλιν, ἔνθα καὶ συσχεθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουλιανοῦ Ἀρχόντων, καὶ πολλοὺς αἰκισμοὺς ὑπομείνας, ἐν βαθυτάτῳ γήρᾳ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν ὁμολογίαν ταῖς βασάνοις ἐναπέθανεν, ἑκατὸν καὶ ἑπτὰ ἐτῶν ἤδη τυγχάνων. Οὗτος τοίνυν ὁ μέγας πρεσβύτης καὶ συγγράμματα ἡμῖν ἐκκλησιαστικὰ καταλέλοιπεν, ἐν οἷς καὶ τὰ περὶ τῶν ο' μαθητῶν τοῦ σωτῆρος ἱστόρησεν, καὶ ἔνθα ὁ καθεὶς τῶν Προφητῶν καὶ τῶν Ἀποστόλων τὸν βίον ἐτέλεσεν.

Ἐν πρώτοις μὲν τοὺς ο' ἐκείνους εἶναι λέγει, ὧν οἱ πλείους καὶ ἐπίσκοποι ἐν διαφόροις παροικίαις ἐγένοντο, ὧν ὁ θεῖος Ἀπόστολος ἐν ἀσπασμοῖς αὐτοῦ μέμνηται, μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν πάντας αὐτοὺς ἐπιστρέψαι σημαίνει, καὶ ἐν τοῖς Ἀποστόλοις γεγενῆσθαι, ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ὁπωσδήποτε ἐπισημαίνεται λέγων.

SÆC. IV. ab An. CCC.

Tractatus Ecclesiasticus de LXX. Domini discipulis, conscriptus à Dorotheo Tyri Episcopo, antiquo admodum viro & divinitus inspirato, qui Martyr fuit temporibus Licinii & Constantini Imperatorum.

Hujus Præfationis Versio Latina editæ Synopsi præfixa est.

Celebris hic vir varias tum Latinas tum Græcas post se lucubrationes reliquit, nam utriusque linguæ peritus, & multarum rerum gnarus propter ingenii dexteritatem fuit: post mortem autem Diocletiani & Licinii exilio liberatus, & ipse parœciam suam recepit; Ecclesiam enim Tyri ad Julianum usq; Tyrannum rexit. Quoniam verò Julianus non manifestè per se, sed occultè per principes suos, Christianos occidebat, iterum Dorotheus ad Odysseam civitatem venit, ubi à Juliani Principibus prehensus, multaq; verbera passus, in grandævâ senectute propter Christi confessionem inter ipsa tormenta, cum annorum esset CVII. mortuus est. Igitur in Commentariis Ecclesiasticis, quos magnus hic senex post se reliquit, LXX. Servatoris nostri discipulorum historiam contexuit, & ubi unusquisq; Prophetarum & Apostolorum vitam finierit.

Inprimis itaq; illos fuisse LXX. discipulos refert, quorum pleriq; Episcopatum variis in locis gesserunt; eorundem divinus Apostolus in salutationibus suis meminit. Post Servatoris enim nostri à mortuis resurrectionem omnes illos rediisse, & inter Apostolos versatos esse indicat, quorum & cognomina utcunq; refert dicens.

SÆC. IV. ab An. CCC.

Sequitur in MS. Discipulorum Synopsis, prout in editis habetur. Ad finem LXX Discipulorum leguntur hæc.

ISta sanctissimus & beatissimus Dorotheus, Romæ positus, Latino sermone consignata in Commentariis suis reliquit. Ex his nos ista hausimus, & in Græcum sermonem vertentes, cunctis in notitiam dedimus LXX discipulorum indiculum, quem certum atq; verum acceperamus. Apostolus enim inter scribendum, illorum mentionem fecit his verbis, *quiq; ante nos in Domino fuerunt*; neutiquam igitur incredibile haberi debet LXX discipulos post resurrectionem Christi, reversos esse, & in illum credidisse, conspectâ ipsius à morte resurrectione, quæ miraculorum omnium, primas tenet.

[Ejusdem Dorothei Episcopi & Martyris de Byzantio urbe, ejusq; Episcopis Commentarius.] Magnus itaq; iste præsul Dorotheus scriptis retulit venerandam sanctæ ac gloriosæ Martyris Euphemiæ ædem à Tito quodam primùm in petræo constructam esse: qui quidem Titus sedi Byzantinæ præfuit, & post obitum in æde dictâ propè veteres muros depositus fuit. *Post Christi resurrectionem* Andreas Apostolus locis hisce pedem intulit, multaq; Christianorum millia ad partes suas pertraxit; adeò ut aliis in locis tanta discipulorum multitudo neutiquam inveniretur. Omnes enim Byzantini præceptores ac constantes facti, tyrannicas quidem minas ob humilitatem sortis effugerunt, divinum autem verbum Ethnicis & Judæis propagârunt: Tito quippe miracula edente, qualia & ipse Salvator noster perficere solebat. Porrò Licinii ac Diocletiani tyrannide vires adhuc obtinente, in isto rerum statu interficitur Carus Imperator unà cum binis ipsius filiis Carino & Numeriano. His è medio sublatis, timorem deposuerunt tyran-

Ταῦτα ὁ [a τρισμακάρειος] καὶ πανόλβιος Δωρόθεος ἐν Ῥώμῃ γεγονὼς διὰ Ῥωμαϊκῆς διαλέκτου [b ἐν ὑπομνήμασι] καταλέλοιπεν· ἐξ ὧν [c ἡμεῖς] [d ἐρανισάμενοι,] καὶ πρὸς Ἑλλάδα [e γλῶσσαν] μεθερμηνεύσαντες [φωνὴν] ἐμφανῆ τοῖς πᾶσιν πεποιήκαμεν τὴν τῶν [f ο'] μαθητῶν ἐκλογὴν πιστὴν καὶ ἀληθῆ αὐτὴν καταλαβόμενοι. Καὶ γὰρ ὁ Ἀπόστολος γράφων περὶ αὐτῶν ἔλεγεν [g οἵ τε]· καὶ πρὸ ἡμῶν γεγόνασιν ἐν Κυρίῳ, καὶ οὐκοῦν ἄπιστόν τι λογίσηται, μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ ἐπιστρέψαι τοὺς ο' καὶ πιστεῦσαι εἰς αὐτὸν, θεωρήσαντας τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ τὴν ἐκ νεκρῶν, ὃ μεῖζον πάντων τῶν θαυμάτων ὑπῆρξεν, καὶ ἐστίν.

[Τοῦ αὐτοῦ Δωροθέου ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος περὶ τοῦ Βυζαντίου, καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ.] Οὗτος οὖν ὁ μέγας ἀρχιερεὺς Δωρόθεος διηγήσατο ἐγγράφως, ὅτι περ ὁ σεπτὸς οἶκος τῆς ἁγίας καὶ καλλινίκου μάρτυρος Εὐφημίας ἐν τῷ πετρίῳ ὑπὸ Τίτου τινὸς ἐκτίσθη ἀπὸ πρώτης, ὅστις Τίτος γεγονὼς Ἐπίσκοπος τοῦ Βυζαντίου, καὶ τελειωθεὶς ἐν αὐτῇ ἀπετέθη πλησίον τῶν παλαιῶν τειχῶν.] Ἐξότε ὁ Ἀνδρέας ὁ Ἀπόστολος καὶ τοῖς τόποις ἐπέστη, καὶ πολλὰ πλήθη Χριστιανῶν παρ' αὐτῷ συμβέβηκεν παρεσκεύασεν ὡς μήτε τοσούτους ἐν ἄλλοις τόποις εὑρίσκεσθαι. Ἅπαντες γὰρ οἱ τοῦ Βυζαντίου διδάσκαλοι καὶ ὑπομονητικοὶ γινόμενοι διὰ ταπεινοφροσύνην τὰς μὲν τυραννικὰς ἀπέφυγον ἀπειλὰς, τοῖς δὲ ἐξ Ἐθνῶν, ἢ ἐξ Ἰουδαϊσμοῦ τὸν ἔνθεον ἀπέσπειρον λογισμὸν, εἰ καὶ μάλιστα τοῦ Τίτου θαυματουργίας ἐπιτελοῦντος, οἷάπερ καὶ ὁ Σωτὴρ ἐπετέλεσεν. Ἔτι καὶ τῆς τυραννίδος Λικινίου καὶ Διοκλητιανοῦ κρατούσης ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ ἀναιρεῖται καὶ Κάρος ὁ βασιλεὺς, καὶ οἱ τούτου δύο υἱοὶ Καρῖνος καὶ Νουμεριανός. Λοιπὸν ἐν ἀδείᾳ οἱ τύραννοι γενόμενοι ἀναιδεστέρως πρὸς

a Τρισμακάριος. b Desunt in MS. c In MS. secundo, καὶ ἡμεῖς. d In MS. secundo, ἀῤῥυσάμενοι. e In MS. primo, φωνήν. f In MS. secundo, ιβ. καὶ. g In MS. secundo, οἱ.

τὰς

τὰς τιμωρείας τῶν Χριστιανῶν ηὐτομόλησαν, εἰς χιλιάδας τοὺς καθ' ἡμέραν ἐκ τούτων ἀναιροῦντες, μεθ' ὧν Ἀδριανὸς ὁ τοῦ Πρόβου υἱὸς θανεῖν ἐσπούδασεν. γενόμενος γὰρ ἐν τῇ Νικομηδέων πόλει, μετὰ τὴν Κάρου ἀναίρεσιν, καὶ ἰδὼν τὰ πλήθη τῶν Χριστιανῶν ὑπὸ Λικινίου ἀναιδῶς ἀναιρούμενα προσελθὼν πρὸς βῆμα ἔλεγεν τῷ Λικινίῳ, διατί οὕτως ἀναιδῶς τὸ στράτευμα τῶν Ῥωμαίων ἀναιρεῖται, καὶ ἰδοὺ τὰ πλεῖστα τῶν Ῥωμαίων βάρβαροι κατέχουσιν; ὁ δὲ Λικίνιος πρὸς αὐτόν, μὴ καὶ σὺ Χριστιανὸς εἶ; ὁ δὲ Ἀδριανὸς πρὸς αὐτόν, καὶ μὲν εὔχομαι ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ταύτῃ τελειωθῆναι, ἢ τὸ ἀρνήσασθαι τὸν Χριστόν. Λικίνιος δὲ πολλὰς μὲν βασάνους, πολλὰς δὲ καὶ θωπεύσεις, καὶ ἐπαγγελίας πρὸς αὐτὸν προσήγαγεν, ὡς δὲ ἑώρα αὐτὸν τῇ τοῦ Χριστοῦ ὁμολογίᾳ ἐνιστάμενον θυμομαχήσας κατ' αὐτοῦ ἐκέλευσεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτμηθῆναι. τοῦδε ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ταύτῃ τελειωθέντος ὁ Μητροφάνης γνοὺς ἄρτι τῆς ἐπισκοπῆς ἐναρξάμενος ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ καταλαμβάνει τὴν Νικομήδειαν, καὶ ὑποκλέψας τοῦ καλλινίκου μάρτυρος Ἀδριανοῦ τὸ λείψανον ἀπεκόμισεν αὐτό, καὶ ἀπέθετο ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῖς ὑπαρξάσῃ ἐκκλησίᾳ, διακειμένῃ πλησίον τοῦ Βυζαντίου, ἐπιλεγομένῃ τόπου Ἀργυροπόλεως, ἔνθα καὶ Τίτος πρῶτος ἡγησάμενος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ἀπέθετο τὸ λείψανον Ἀδριανοῦ τοῦ ἐπὶ Μαξιμιανοῦ μαρτυρήσαντος, καὶ Ναταλίαν τὴν τούτου γυναῖκα καὶ ἑτέρους τοὺς σὺν αὐτῷ μαρτυρήσαντας, ὅπου τὸ λείψανον ἐπέκειτο Στάχυος τοῦ ἑνὸς τῶν ο' μαθητῶν ὃς ὑπὸ Ἀνδρέου τοῦ Ἀποστόλου ἐν τῷ αὐτόθι τόπῳ πρῶτος ἐπίσκοπος τοῦ Βυζαντίου κατέστη. Ὁ γὰρ Ἀνδρέας ἐπὶ τὸν τόπον διαπεραιούμενος, ἤθελεν τοῖς ἐν τῷ Βυζαντίῳ τὸν Χριστὸν καταγγεῖλαι, ἀλλ' ἐπειδήπερ Ζεύξιππος ὁ τὸν τόπον τότε ἡγεμονεύων, αἱμοβόρος τις ὤν, πάντας τοὺς προσβάλλοντας ξένους τῷ Βυζαντίῳ πρότερον διερωτώμενος τὰ περὶ Χριστοῦ εἶθ' οὕτως εἰσιέναι συνεχώρει, καὶ ἐάν τις ὁμολόγησεν τὸν Χριστὸν εἰδέναι, τοῦτον δ' εὐθὺς καὶ παρ' αὐτὰ δεσμευθέντα πόδας τε καὶ χεῖρας θαλασσῶσαι προσέταττεν, διὰ τὴν τοιαύτην οὖν ὠμότητα παραπλεύσας ὁ Ἀνδρέας τὸ Βυζάντιον, κατῴκησεν ἐπὶ διετῆ χρόνον πλησίον τοῦ Βυζαντίου ἐν τῷ Θρακίῳ μέρει ὡς ἀπὸ σταδίου ἑνὸς τῆς Ἀργυροπόλεως· ἐκεῖ ἐπὶ συναγωγὴν τῶν ἐνθέσμων καὶ φιλαλήθων ἀνδρῶν ποιούμενος. ὡς οὖν περὶ

ni, & audaciùs deinceps ad Christianorum cædem sese contulerunt, milliaque illorum aliquot quotidiè trucidârunt. Inter hos Adrianus Probi filius morte affici datâ operâ quæsivit. Nicomediæ enim post Cari necem præsens factus, visâ Christianorum à Licinio sine ullo pudore interfectorum multitudine, tribunal accedens Licinium sic affatus est. Quamobrem tantâ vesaniâ exercitus Romanus à te plectitur, dum plurimas interim Romanorum provincias Barbari insideant? Cui Licinius: Tune etiam Christianus? Respondit Adrianus: immò verò, malim enim ob istam confessionem mori quàm Christum negare. Licinius multa tormenta, plurimas quinetiam blanditias ac promissa illi in medium proposuit; ut verò illum fidei christianæ confessioni constanter adhærentem vidit, irâ exardescens caput illi amputari jussit. Postquam ille martyrium in istâ confessione consummâsset, Metrophanes, qui Episcopatum recèns susceperat, rei conscius, assumptis sibi qui præstò erant amicis, Nicomediam pervenit, & gloriosi martyris Adriani reliquias subfuratus, reportavit illas, & in primariâ Byzantinorum Christianorum deposuit Ecclesiâ propè urbem positâ, & à loco in quo sita est Argyropolis, nomen sortitâ. In eâdem etiam Titus, primus qui sedi Constantinopolitanæ præfuit Episcopus, deposuit reliquias Adriani, qui sub Maximiano Martyrium obiit, & Nataliam uxorem ejus, aliosq; Martyrii ejus comites. Ibidem adhuc depositæ sunt reliquiæ Stachyos, è LXX discipulis unius, qui ab Andreâ Apostolo eodem in loco primus Byzantii Episcopus constitutus fuerat. Andreas enim ad locum trajiciens Byzantinis Christum prædicare in animo habuit. Quum verò Zeuxippus, urbis eo tempore præfectus, vir truculenti ingenii, peregrinos omnes Byzantium appellentes nonnisi post examen de religione christianâ factum in urbem ingredi permitteret; quòd si autem se Christum nosse aliquis confiteretur, illum confestim manus pedesq; vinctum in mare projici juberet; sævitiam illius devitans Andreas Byzantium præt若navigavit, & in Thraciæ partibus haud ita longè à Byzantio, unico verò ab Argyropoli urbe stadio, sedes per biennium posuit; ibique loci piorum ac veritatis studiosorum hominum cœtum collegit.

SÆC. IV. ab An. CCC.

collegit. Cùm discipulos itaq; bis mille circiter conflâsset, altare Christo in Argyropoli posuisset, & Stachyn Episcopum ordinâsset, ad Sinopen Ponti urbem discessit. Stachys decimo sexto Episcopatûs sui anno è vivis discessit. Illi succedit Onesimus, de quo Paulus Apostolus ad Philemonem scripsit. Quatuordecim ille annos sedi præfuit. Post illum Polycarpus Episcopatum Byzantinum per triennium obiit. Post octodecim à morte istius annos, Plutarchus sacerdotium accepit, & per sedecim annos gessit. Sedecion illi successor fuit, qui novem annos præsedit. Huic Diogenes, qui postquam quindecim annos in Episcopatu exegisset, mortem obiit. Post illum Eleutherius septem annos præfuit; dein Fœlix quinq; annos, mox Polycarpus, qui ad duodecimum usq; annum pervenit. In æde igitur prædictâ istorum corpora in cistâ lapideâ fuerunt deposita; ibidem etiam Nataliæ & Adriani, qui martyrium posthâc obiit, corpora sunt deposita. In alio autem sarcophago è regione posito tredecim Martyrum reliquiæ sunt inclusæ: in plumbeo verò sarcophago seorsim depositus est Adrianus Nataliæ maritus; uti & ad hunc usq; diem omnium oculis explorandi jacent in subterraneâ speluncâ, ubi Andreas Apostolus altare posuit. Jam verò non exiguâ discipulorum multitudine ad Christi fidem conversâ, & deſæviente post Zeuxippi obitum Byzantinæ urbis tyrannide, plurium locorum copiam nacti Ecclesiæ Argyropolitanæ præfecti, cùm nimiæ multitudinis turbam, & Græcorum Judæorumq; conflictum evitare vellent, aliam in patenti campo propè Argyropolin construxerunt Ecclesiam, quam postea Constantinus Magnus Imperator ampliorem fecit, & in crucis figuram formavit, cum suiipsius corpus in eo deponendum vellet. Postquam verò res Byzantinæ incrementum acceperint, Constantino Aulici ejus persuaserunt minimè decorum esse ut Imperatorum corpora extra urbem deportarentur. Idcirco alius quidem locus Imperatorum sepulturæ positus fuit: ista verò ædes ad culmen perducta fortissimis ac piissimis legis Mosaicæ martyribus, septem pueris & Eleazaro pontifici summo, dicata est: Pristinam tamen etiam loci appellationem Ecclesiâ retinente, Olivetum enim à priscis temporibus locus iste appel-

τοὺ διχιλίους ἐπισυνάξας, θυσιαστήριον τῷ Χριστῷ ἱδρύσας ἐν τῇ Ἀργυροπόλει, καὶ τὸν Στάχυον Ἐπίσκοπον καταστήσας εἰς Σινώπην τοῦ Πόντου μεθίσταται. Τοῦ δὲ Στάχυος διαγενομένου τοῖς αὐτοῦ ἓξ καὶ δέκατον ἔτος ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, Ὀνήσιμος μετὰ τοῦτον ἦν, περὶ οὗ Παῦλος ὁ Ἀπόστολος τῷ Φιλήμονι ἔγραψεν. Καὶ τούτου δὲ τέσσαρες καὶ δέκατον ἔτος διανύσαντος, ἐν τῇ λειτουργίᾳ Πολύκαρπος μετὰ τοῦτον τρία ἔτη ἐπίσκοπος τῆς Βυζαντίου καθίσταται. Διαγενομένων δὲ καὶ τούτου δέκα πρὸς τοῖς ὀκτὼ ἔτεσιν, Πλούταρχος μετέρχεται τὴν ἱερωσύνην, καὶ αὐτοῦ δὲ διανύσαντος ἔτη ις. Σεδεκίων διάδοχος αὐτοῦ καθίσταται ἐπὶ ἐνναετῆ χρόνον, μεθ' ὃν Διογένης ἐν ἔτεσι ιε. τῇ Ἱερατείᾳ προσμείνας τελευτᾶται. Μετὰ δὲ τοῦτον Ἐλεύθερος ἐπὶ ἑπταετῆ χρόνον, μεθ' ὃν Φῆλιξ ἐπὶ πέντε ἔτεσι, καὶ μετὰ τοῦτον Πολύκαρπος ἕως ἐτῶν ιβ. ἔνθα τοίνυν τὰ τούτων σώματα ἀπετέθη λιθίνῳ σήκῳ, ἐκεῖ καὶ τὸ τῆς Ναταλίας σῶμα ἀπετέθη, καὶ Ἀδριανοῦ τοῦ μετέπειτα μαρτυρήσαντος. Ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ λάρνακι ἐξ εὐθείας τότε ποιηθέντι τῶν ιγ. μαρτύρων τὰ λείψανα ἀπεβλήθη: ἐν δὲ μολιβδίνῳ λάρνακι καθ' ἑαυτὸν ἀπετέθη Ἀδριανὸς ὁ Ναταλίας ἀνήρ, ὡς καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο ἐμφανῶς πρόκειται ἐν τῷ ὑπογαίῳ σπηλαίῳ, ἔνθα ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας τὸ θυσιαστήριον ἵδρυσεν. Ἤδη δὲ πλήθους ἱκανοῦ συναθροισθέντος τῶν εἰς Χριστὸν ἠλπικότων, παυσαμένης δὲ καὶ τῆς τυραννίδος τοῦ Βυζαντίου μετὰ τὴν Ζευξίππου τελευτήν, ἐγκρατεῖς τῶν τόπων πλειόνων γενόμενοι οἱ τῆς ἐν Ἀργυροπόλει ἐκκλησίας προεστῶτες, τὴν τῶν πολλῶν ὄχλησιν καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἑβραίων προσβολὴν ἐκφυγεῖν βουλόμενοι, ἐν τοῖς μεσογείοις πλησίον τῆς Ἀργυροπόλεως Ἐκκλησίαν ἄλλην συνεγείρουσιν, ἣν Κωνσταντῖνος ὁ μέγας βασιλεὺς μετέπειτα μειζοτέραν πεποίηκεν σταυροειδῆ αὐτὴν διαγραψάμενος, βουλόμενος καὶ τὸ αὐτοῦ σῶμα ἐκεῖ ἐγκαταπεθῆναι. Ἀλλ' ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ τῆς Βυζαντίου ηὐξήθη, συνεβούλευσαν οἱ συνόντες τῷ Κωνσταντίνῳ μὴ δεῖν ἔξω τῆς πόλεως τὰ τῶν βασιλέων σώματα ἀποκομίζεσθαι. Τούτου οὖν χάριν ἕτερος μὲν τόπος εἰς ταφὴν τῶν βασιλέων ἐγένετο, ὁ δὲ γεγονὼς οἶκος ἀφιερώθη τοῖς ἐν τῷ νόμῳ καρτερικοῖς καὶ θεόφροσιν ἑπτὰ παισίν, καὶ Ἐλεαζάρῳ τῷ Ἀρχιερεῖ. Τὴν ἀρχαίαν ἐπωνυμίαν τοῦ τόπου ὁ οἶκος κληρωσάμενος, Ἐλαιὼν γὰρ ἐξ ἀρχαίων τῶν χρόνων ὁ τόπος ἐπικέκληται, ὅπερ εὐκτήριον

οἶκον

οἶκον Ἀθηνόδωρος, ὁ μετὰ Πολύκαρπον Ἐπίσκοπος γεγονὼς πρῶτος ἐνήρξατο, ἐκεῖ τὴν ἐπισκοπὴν διανύσας ἐν ἔτεσι τέσσαρσι, μεθ' ὃν ἐν τοῖς αὐτοῦ ἐνδέκατος ἐπίσκοπος τοῦ Βυζαντίου καθίσταται Εὐζώϊος, ὃς καὶ αὐτὸς ἐν ἔτεσιν ἓξ τοῖς αὐτὸν ἱερατεύσας Λαυρέντιον τὴν ἱερωσύνην καταλέλοιπεν. Καὶ αὐτοῦ δὲ ἕνδεκα ἔτη καὶ μῆνας ἓξ πληρώσαντος, Ἀλύπιος ἡγεῖται τῆς ἱερωσύνης ἐπὶ ἔτη ιγ. ἥμισυ. Πάλιν δὲ μετὰ τοῦτον Περτίναξ ἐγένετο ἔτη ιθ. κρατήσας τῆς ἱερωσύνης. Οὗτος δὲ ὁ Περτίναξ ὑπατικὸς τῶν ἐν Ῥώμῃ καὶ στρατηλάτης γεγονὼς πάθει τῷ ἀφύκτῳ περιπεπτωκώς, διάγων ἐν τοῖς Θρακικοῖς μέρεσιν ἔμαθεν πλείστας δυνάμεις γενέσθαι ἐν τῷ Βυζαντίῳ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν. Παραγενόμενος δὲ πρὸς Ἀλύπιον τὸν Ἐπίσκοπον ἐν τῇ ἐπὶ Ἐλαίας λεγομένῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ διὰ τῆς αὐτοῦ ἐντεύξεως, καὶ τῆς τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐπιθέσεως [† ῥυσθεὶς] τῶν ἀλγηδόνων, ἀπαρνεῖται τὴν τῶν εἰδώλων πλάνην, καὶ τὴν τῆς στρατείας ὑπεροχήν, καὶ βαπτισθεὶς τῇ εἰς Χριστὸν ἐλπίδι ἦν προσκαρτερῶν τῷ Ἀλυπίῳ τῆς τοῦ πρεσβυτέρου ἀξίας μετειληφώς, ἐν δάκρυσι κατανύξεως ἑκάστην ἡμέραν διατελῶν, καὶ μετὰ τὴν Ἀλυπίου τελευτὴν εἰς Ἐπίσκοπον αὐτὸν ἐχειροτονήσαντο. Πλούσιος δὲ σφόδρα ὑπάρχων ὁ Περτίναξ, πάλιν αὐτὸς ἐκκλησίαν ἀνίστησι παρ' αὐτοῖς, τὸ θαλασσίδιον ἐν τῷ ἐπιλεγομένῳ Συκαῖς, Εἰρήνην τὸν οἶκον προσαγορεύσας, ὅνπερ τόπον οἱ Χριστιανοὶ ὡς μίαν τῶν πόλεων ἀπετέλεσαν οἴκους διαφόρους καὶ πλείστους ἀναστήσαντες, διόπερ καὶ μετέπειτα Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος τείχεσι τὸν τόπον ἐτίμησεν. Μετὰ δὲ τὸν Περτίνακα καὶ Ὀλυμπιανὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ ἐπιλεγομένῃ Εἰρήνῃ καθίσταται Ἐπίσκοπος, αὐτὸς ἱερατεύσας ἐπὶ ια. ἔτη. Μετὰ τοῦτον διάδοχος γίνεται Μάρκος, ἐπὶ ιγ. ἔτη. Μετὰ τοῦτον Κυριλλιανὸς ἐν ἔτεσιν δέκα ἕξ, μετὰ τοῦτον Καστῖνος ἕως ἐτῶν ἑπτά. Ὁ οὖν Κωνσταντῖνος ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ ἔτει ἐκκλησίαν ἄλλην ἀνίστησιν ἔσωθεν τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὸ βόρειον μέρος, ἔνθα καὶ οἱ ἡγεμονεύσαντες τοῦ Βυζαντίου κατάκεινται, Εὐφημίας τῆς μάρτυρος τὸν οἶκον προσαγορεύσας, [* κατ' αὐτὸν] καιρὸν μαρτυρησάσης αὐτῆς. Ἐκεῖ τοίνυν τὸν ἐπίλοιπον χρόνον τῆς ἱερατείας τελέσας Τίτον διάδοχον καταλιμπάνει, ὃς ἔτη λε. καὶ μῆνας ἓξ πληρώσας, Δομέτιον τὸν ἀδελφὸν Πρόβου τοῦ βασιλέως, διάδοχον καθίστησιν. Καὶ τούτου δὲ κδ. ἔτη πρὸς μῆσιν ἓξ τελέσαντος Πρόβος ὁ Δομετίου υἱὸς

latus fuerat; quam quidem publicis precibus dicatam ædem Athenodorus, Polycarpi in Episcopatu successor, primus ædificare cœpit: atq; ibi loci sedem quadriennio gubernavit. Post quem undecimus Byzantii Episcopus ejus vice constitutus est Euzoius, qui sacerdotio per sexennium functus, Laurentio lampadem tradidit. Postquam iste undecim annos ac menses sex exegisset, Alypius Ecclesiæ præsedit annis tredecim cum dimidio. Illi Pertinax successit, & Episcopatum novendecim annis tenuit. Iste verò Pertinax, vir consulari ac prætoriâ dignitate inter Romanos perfunctus, deploratâ valetudine laborans, dum in Thraciæ partibus ageret, plurima in Byzantio miracula à Christianis fieri audivit. Ad Alypium itaq; Episcopum in Oliveti Ecclesiâ degentem adveniens, illiusq; precibus & impositione manuum à morbo liberatus, idololatricum errorem simul ac præfecturam suam abrenunciavit, & in Christi fidem baptizatus, Alypio constanter adhæsit, Presbyteratûs dignitate auctus; singulisq; diebus lachrymas pœnitentiam testatas effundere non desiit; tandem post Alypii mortem Episcopus ordinatus. Cùm verò opulentus valdè esset Pertinax, aliam apud Argyropolitanos Ecclesiam construxit propè littus marinum in loco Sycis appellato, Pacisq; illi nomen indidit, quem quidem locum Christiani multis variisq; ædificiis constructis ad justam urbis magnitudinem ampliârunt; ideoq; Constantinus Imperator piissimus locum postea muris ornavit. Post Pertinacem verò Olympianus in Ecclesiâ, Pace appellatâ, Episcopus est ordinatus, atq; undecim annos sedi præfuit. Illi successor datus est Marcus, qui tredecim annos, dein Cyrillianus, qui sedecim; post illum Castinus, qui septem annos sedit. Castinus igitur primo Episcopatûs sui anno aliam ædificavit Ecclesiam intra Byzantium in boreali ejus regione, ubi loci etiam Præsules Byzantini sunt depositi, ædiq; cognomen dedit Euphemiæ Martyris, quæ sub istud tempus martyrium obierat. Ibi igitur Castinus reliquum Episcopatûs sui tempus exegit, ac Titum post se reliquit successorem, qui postquam annos triginta quinq; & menses sex præsedisset, Dometium, Probi Imperatoris fratrem, sibi successorem constituit. Exactis ab ipso in Episcopatu gerendo annis viginti quatuor cum dimidio, Probus

† Forte ῥυσθεὶς ἀν.

* In MS. κατ τόν.

SÆC. IV. ab An. CCC.

bus Dometii filius ſacerdotium ſuſcepit, & ſuſceptum integris duodecim annis adminiſtravit. Poſt illum Metrophanes, Probi frater & Dometii filius, Byzantii Epiſcopus ordinatur, ſedemq; per decennium rexit. Sub iſtius Epiſcopatu Conſtantinus, ſemper Auguſtus, quo meliùs contra Licinium pugnam inſtrueret, Byzantium occupavit, & viri gravitate oblectatus, optimumq; locorum ſitum contemplatus, poſtquam Metrophanis precibus Licinium bello deviciſſet, protinus Romani Imperii ſedem ad Byzantium tranſtulit, urbem muris tectiſq; communivit, & liberales admodum largitiones civibus donavit, illamq; à proprio ipſius nomine Conſtantinopolim appellari voluit.

Iſta optimus Dorotheus Latino ſermone conſcripta reliquit. Græcè à nobis converſa ſunt ſub conſulatu Philoxeni & Probi, cum Joannes Romæ Epiſcopus Conſtantinopolim venit. Rogatus enim ab Archiepiſcopo Conſtantinopolitano, ut ſecum in natalitiis Chriſti ſacra ſolennia celebraret, iſtud facere renuit, niſi ante Epiſcopum Conſtantinopolitanum ſacra ſibi facere liceret. Quippe quia Roma ante Conſtantinopolim Epiſcopum accepiſſet. Quæſtione igitur hâc de re motâ ex M. Dorothei ſcriptis argumenta hauſerunt noſtri, probantes ſedem Conſtantinopolitanam & ſancti Apoſtoli Andreæ ordinationem [ſeu ſucceſſionem] Romanâ antiquiorem fuiſſe. Joannes quidem Romæ Epiſcopus Dorothei ſcriptum verum eſſe agnovit. Epiſcopo autem Conſtantinopolitano præponi voluit, eò quòd Apoſtolorum Principis locum teneret, & ob hanc demum rationem loci prioritas illi conceſſa eſt, non quod ſedes Romana antiquior eſſet Conſtantinopolitana. Dein à diverticulo quaſi rêdiens S. Dorotheus in Commentarii ſui calce mentionem fecit XII. Apoſtolorum, ubi unuſquiſq; illorum prædicavit, enarrans.

1. Petrum quidem Apoſtolum poſt diſceſſum ab Antiochiâ in Galatiâ, lociſq; Ponti Mediterraneis, & in omni Cappadociâ & Bithyniâ Evangelium prædicâſſe, ad extremum verò, in totâ Italiâ & Româ.

2. Andreas, frater ejus, Bithyniam, totamq; Thraciam & Scythiam pera-

διαδέχεται τὴν Ἱερωσύνην ἕως πληρώσεως ἐτῶν ιβ. Μεθ' ὃν Μητροφάνης ὁ Ἀδελφὸς Πρόβου καὶ Δομετίου υἱὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Βυζαντίου καθίσταται, δέκα ἔτη προσμείνας τῇ ἱερατείᾳ. Ἐφ' οὗπερ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ ἀεὶ σέβαστος, ἕνεκεν τῆς πρὸς Λικίνιον παρατάξεως καταλαβὼν τὸ Βυζάντιον, καὶ ἀρεσθεὶς τῇ τοῦ ἀνδρὸς σεμνότητι καὶ τὴν τῶν τόπων εὐκοσμίαν νοήσας, ταῖς εὐχαῖς τοῦ Μητροφάνους ἐγκρατὴς τοῦ κατὰ Λικίνιον πολέμου ἐγένετο· καὶ εὐθὺς τὰ τῆς Ῥώμης βασίλεια εἰς τὸ Βυζάντιον μετατίθησιν· τείχεσιν τε αὐτὴν ὀχυρώσας καὶ ὀρόφαις, παροχάς τε δαψιλεῖς τοῖς πολίταις χαρισάμενος κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐπωνυμίας Κωνσταντινούπολιν ταύτην μετωνόμασεν.

Ταῦτα ὁ πανάριστος Δωρόθεος ἐν Ῥωμαϊκοῖς συγγράμμασιν καταλέλοιπεν· ἀντεβλήθησαν τε καὶ παρ' ἡμῶν ἐν ὑπατείᾳ Φιλοξένου καὶ Πρόβου, ὁπηνίκα Ἰωάννης ὁ Ἐπίσκοπος Ῥώμης ἦλθεν ἐν Κωνσταντίνου πόλει. Προτραπεὶς γὰρ ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως Ἀρχιεπισκόπου συλλειτουργῆσαι αὐτῷ ἐν τοῖς γενεθλίοις τοῦ Χριστοῦ, ἀπηγόρευσιν τοῦτο ποιῆσαι, ἐὰν μὴ πρῶτος τοῦ τῆς πόλεως Ἐπισκόπου ἱερατεύσῃ. Ὅσῳ δὲ τῆς Ῥώμης πρὸ Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοπον δεξαμένης. Κινήσεως οὖν ἐκ τούτου γενομένης, ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ μεγάλου Δωροθέου τὴν σύστασιν [ἐποιοῦντο, δεικνύντες πρεσβυτέραν τῆς Ῥώμης τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἐπισκοπὴν, καὶ τὴν χειροτονίαν τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου] Ἰωάννης γὰρ ὁ Ῥωμαίων Ἐπίσκοπος τὸ μὲν σύγγραμμα Δωροθέου ἀληθὲς εἶναι διεβεβαιοῦτο· προτιμᾶσθαι δὲ τοῦ τῆς πόλεως Ἐπισκόπου ἔλεγεν διὰ τὸ τοῦ κορυφαιοτάτου τῶν Ἀποστόλων τὸν τόπον ἐπέχειν, καὶ τούτου ἕνεκεν τὰ πρωτεῖα αὐτῷ παρεχωρήθη, οὐ μὲν διὰ τὸ προϋπάρχειν τὴν τῆς Ῥώμης ἐπισκοπὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὑποκατίων δὲ ἐν τοῖς τελευταίοις τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ ὁ Ἱερὸς Δωρόθεος μνήμην ποιεῖται, καὶ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων ἐκβαίνων, ἔνθα ὁ καθεὶς αὐτῶν ἐκήρυξεν εἰπών.

α. Πέτρον μὲν τὸν Ἀπόστολον ἐν Γαλλίαις καὶ ἐν τοῖς μεσογαίοις Πόντου, καὶ πᾶσαν τὴν Καππαδοκίαν καὶ Βιθυνίαν κηρύξαι τὸ εὐαγγέλιον μετὰ τὸ ἀναζεῦξαι αὐτὸν Ἀντιοχείας, ὕστερον δὲ καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πάσῃ καὶ Ῥώμῃ.

β. Ἀνδρέας, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, πᾶσαν τὴν παρὰ Βιθυνίας τε καὶ πᾶν τοῦ Θρᾴκης τε καὶ Σκύ-

θας

θας διῆλθεν εὐαγγελιζόμενος τὸν Κύριον. Μετέπειτα δὲ ἐπορεύθη ἐν Σεβαστοπόλει τῇ μεγάλῃ, ὅπου ἡ παρεμβολὴ Ἀψαρὸς, καὶ Ἄφασος ποταμὸς, ἔνθα οἱ ἐσώτεροι Αἰθίοπες κατοικοῦσιν. Ἐτάφη ἐν Πάτραις τῆς Ἀχαΐας σταυρωθεὶς ὑπὸ Αἰγεάτου.

γ. Ἰάκωβος δὲ ὁ τοῦ Ζεβεδαίου ταῖς ιβ. φυλαῖς τοῦ Ἰσραὴλ, μεθ' ὧν εὐαγγελιζόμενος τὸν Χριστὸν ἀναιρεῖται μαχαίρᾳ ὑπὸ Ἡρώδου τοῦ Τετράρχου ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης.

δ. Ἰωάννης ὁ τούτου ἀδελφὸς, ὃς καὶ τὸ εὐαγγέλιον γεγραφήκεν, ἐν τῇ Ἐφέσῳ κηρύξας τὸν Χριστὸν, ὑπὸ Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως εἰς Πάτμον τὴν νῆσον διὰ τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ ἐξορίζεται, ἐκ ταύτης μετάρσιος γεγονὼς, δι' ὃ καὶ λόγος κεκράτηκεν ζῶν τοῦ Ἐνὼχ καὶ τοῦ Ἠλία ἔτι ἐν σαρκὶ αὐτὸν ὑπάρχειν.

ε. Φίλιππος δὲ ὁ Ἀπόστολος ἐν Φρυγίᾳ κηρύξας τὸ εὐαγγέλιον, θάπτεται ἐν Ἱεραπόλει μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, ὧν Λουκᾶς ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν ταῖς πράξεσι τῶν Ἀποστόλων ἀπεμνημόνευσεν.

ς. Βαρθολομαῖος ὁ Ἀπόστολος Ἰνδοῖς τοῖς καλουμένοις εὐδαίμοσιν κηρύξας τὸν Χριστὸν, καὶ δεδωκὼς αὐτοῖς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον, ἐκοιμήθη ἐν Κορβανοπόλει τῆς μεγάλης Ἀρμενίας.

ζ. Θωμᾶς δὲ ὁ Ἀπόστολος Πάρθοις, καὶ Μήδοις, καὶ Πέρσαις, καὶ Γερμανοῖς, καὶ Βάκτροις, καὶ Μάγοις κηρύξας τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, τελευτᾷ ἐν πόλει τῆς Ἰνδίας Καλαμίτῃ λεγομένῃ.

η. Ματθαῖος δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς, τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ τὸ εὐαγγέλιον παραδοὺς τῇ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίᾳ κηρύξας τὸν Χριστὸν, τελευτᾷ ἐν Ἱεραπόλει τῆς Συρίας.

θ. Ἰούδας δὲ Ἰακώβου ἐν πάσῃ τῇ Μεσοποταμίᾳ κηρύξας τὸν Χριστὸν, τελευτᾷ ἐν Ἐδέσσῃ, καὶ ἐκεῖ θάπτεται.

ι. Σίμων δὲ ὁ ἐπικληθεὶς καὶ Ἰούδας ἐν Ἐλευθεροπόλει, καὶ ἀπὸ Γάζης ἕως Αἰγύπτου κηρύξας τὸν Χριστὸν, θάπτεται ἐν τῇ Ὀστρακίνῃ πόλει τῆς Αἰγύπτου, σταυρωθεὶς ἐπὶ Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως.

ια. Ματθίας δὲ ὁ συγκαταριθμηθεὶς τοῖς ἕνδεκα Ἀποστόλοις ἀντὶ Ἰούδα, ἐν τῇ πρώτῃ Αἰθιοπίᾳ κηρύξας τὸν Χριστὸν, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐκεῖ.

gravit, Evangelium Domini prædicans. Postea verò Sebastopolin magnam profectus est, ubi Apsari situm est castrum, & Phasis fluvius, apud quem interiores Æthiopes habitant. Sepultus demum est in Patris Achaiæ urbe, ab Ægeata crucifixus. SÆC. IV. ab An. CCC.

3. Jacobus verò Zebedæi filius duodecim Israelis tribus peragravit, apud quos Christum prædicans, ab Herode Tetrarchâ in Cæsareâ Palestinæ gladio decollatus est.

4. Joannes istius frater, qui & Evangelium conscripsit, postquam in Epheso Christum prædicâsset à Trajano Imperatore in Patmon insulam ob christianæ fidei confessionem relegatus est: à terrâ demum in cœlum sublatus. Ideo enim sententia apud multos obtinuit eum unà cum Enocho & Eliâ etiamnum in vivis esse.

5. Philippus Apostolus, prædicato in Phrygiâ Evangelio, in Hierapoli sepultus est cum filiabus suis, quarum meminit Lucas Evangelista in Actis Apostolorum.

6. Bartholomæus Apostolus, postquam Indis, Fœlicibus appellatis, Christum prædicâsset, illisq; Evangelium Matthæi tradidisset, in Corbanopoli Armeniæ majoris civitate obdormivit.

7. Thomas autem Apostolus, postquam Parthis, & Medis, & Persis, & Germanis, & Bactris, Evangelium Christi prædicâsset, in Indiæ urbe Calamitâ dictâ, martyrio affectus obiit.

8. Matthæus Evangelista, postquam Evangelium suum Hebraicâ linguâ conscriptum tradidisset Ecclesiæ Hierosolymitanæ, Christumq; prædicâsset, in Hierapoli Syriæ urbe martyrio coronatus est.

9. Judas autem Jacobi frater, postquam Christum per universam Mesopotamiam prædicâsset, in Edessâ martyrium obiit, ibiq; sepultus jacet.

10. Simon verò, qui & Judas cognominatus fuit, postquam in Eleutheropoli & à Gazâ usq; ad Ægyptum Christum prædicasset, in Ostracinâ Ægypti urbe sepultus est, sub Trajano Imperatore cruci affixus.

11. Matthias autem, qui loco Judæ undecim Apostolis annumeratus fuit, prædicato in Æthiopiâ primâ Evangelio, martyrii palmam & sepulchrum ibi loci tulit.

SÆC. IV. ab An. CCC.

12. Simon Zelotes, postquam universam Mauritaniam & Afrorum regionem peragrâsset Christum ubiq; prædicans, demum in Britanniâ ab incolis crucifixus, martyrio consummatus, ibique sepultus fuit.

Ista nobis Dorotheus ex Græcis & Hebraicis monumentis collegit,& Latinis Commentariis consignavit; quæ quidem nos tanquam utilia & verisimilia consarcinantes, innotescere fecimus, quænam sint sedis Constantinopolitanæ origines, & ex quali genere Metrophanes prognatus sit. Hæc etiam invenimus in historicis scriptis prædicti divini viri Dorothei, quòd Simon Cyrenæus pro Christi nomine crucifixus est. Quodq; Jeremias sacerdos simul ac Propheta existens, cùm divino afflatu Hierosolymorum captivitatem post Josiæ Judææ regis obitum futuram prævidisset, loco pristino submotum Mosaicum Tabernaculum, & Arcam Testamenti, sanctaq; omnia quæ in eâ fuerant, vasa, & totam ejus supellectilem, quæ Moses fabricari fecerat, deposuerit, in speluncâ quam in monte Nebo, ubi & ipse Moses olim sepultus fuerat, invenit; precemq; simul Deo obtulit, petens ut ad sæculi usq; consummationem illa nunquam retegerentur. Ab illo tempore locus iste omnium notitiam fugit, etiam illorum sacerdotum, qui unà cum Jeremiâ vasa sacra inibi deposuerunt. Præter ista prius memorata, illud etiam ibidem conscriptum invenimus, quòd lacu Gennesaret sub consulatu Galbæ & Syllæ glacie constricto, Herodiadis filia glaciem semet oblectandi gratiâ conscenderit; disruptâ verò glacie, corpus illius aquæ immersum est, caput autem à glacie amputatum supra manebat. Herodias autem filiæ caput genibus suis imponens inter uberes lachrymas confessa est sese ob postulatum Joannis Baptistæ caput istud infortunii passam esse: Herodes rex quinetiam, Judæorum eo tempore Tetrarcha, pediculari morbo correptus interiit. Herodi hæres fuit Pilatus, quippe cum quatuor Herodis filii, ipsaq; Herodias, ex quâ illos susceperat in ipsius conspectu eodem morbo confecti animam efflârint.

Procopius igitur quidam Presbyteratus dignitate insignitus, tam vitæ sanctitate quam sacrarum literarum

ιβ. Σιμὼν δὲ ὁ Ζηλώτης πᾶσαν τὴν Μαυριτανίαν, καὶ τὴν Ἄφρων χώραν διελθὼν καὶ κηρύξας τὸν Χριστὸν, ὕστερον δὲ ἐν Βρεττανίᾳ σταυρωθεὶς ὑπ' αὐτῶν, καὶ τελειωθεὶς θάπτεται ἐκεῖ.

Ταῦτα ἡμῖν ὁ Δωρόθεος ἐξ Ἑλληνικῶν καὶ Ἑβραϊκῶν συνήγαγεν καὶ παρέδωκεν Ῥωμαϊκοῖς ὑπομνήμασιν, ἅπερ ἡμεῖς ὡς χρηστὰ καὶ εὐπαράδεκτα συναγαγόντες ἐμφανῆ πεποιήκαμεν. Ὅπως τε ἡ ἔναρξις τῆς Ἐπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως γέγονεν, ἐξ οἵου τε γένους ὁ Μητροφάνης κατήγετο. Εὕρομεν δὲ ταῦτα ἐν τοῖς ἱστορικοῖς συγγράμμασιν τοῦ προλεχθέντος θείου ἀνδρὸς Δωροθέου, ὅτι Σιμὼν ὁ Κυρηναῖος ἐσταυρώθη ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὅπερ Ἱερεμίας ἱερεὺς ὢν καὶ Προφήτης θείῳ πνεύματι προθεωρήσας καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ αἰχμαλωσίαν μετὰ τὴν τελευτὴν Ἰωσίου τοῦ βασιλέως Ἰουδαίας ἄρας τὴν σκηνὴν τὴν Μωσαϊκὴν καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, καὶ πάντα τὰ ἅγια τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ πάντα τὰ σκεύη ἃ Μώσης κατεσκεύασεν ἐλθὼν εἰς ὄρος Ναβὰυ, ἔνθα ὁ Μώσης αὐτὸς ἐτάφη, εὗρεν σπήλαιον κἀκεῖ πάντα ἐπέθετο, καὶ ηὔξατο εὐχὴν ὥστε μὴ φανερωθῆναι αὐτὸν ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐκ τότε ὁ τόπος ἀγνώριστος ἐγένετο καὶ αὐτοῖς τοῖς ἱερεῦσιν ἅμα τῷ Ἱερεμίᾳ ἀποθεμένοις αὐτά. Σὺν οἷς καὶ ταῦτα εὑρήκαμεν ἐπὶ ὑπατείας Γάλβα καὶ Σύλλου, ἐπὶ τούτῳ ὑπάτῳ ὑπὸ κρύους παγωθείσης τῆς λίμνης Γεννησαρὲτ ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος κατὰ τέρψιν ἐπὶ τοῦ πάγους ἐπέβαινεν· τοῦ δὲ πάγους διαθρυβέντος τὸ σῶμα αὐτῆς κατεπόθη ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτῆς ἐκκοπεῖσα ὑπὸ τοῦ πάγους ἄνωθεν ἔμεινεν. Ἡ δὲ Ἡρωδιὰς ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς ἀποθεμένη τὴν κεφαλὴν τῆς θυγατρὸς κλαίουσα ὁμολογεῖ ὅτι διὰ τὸ αἰτήσασθαι αὐτὴν τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ τοῦτο ὑπέμεινεν. Καὶ Ἡρώδης δὲ κατὰ ταύτην βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων Τετραρχήσας ἀπέθανεν σκωληκόβρωτος γενόμενος· ἐκληρονόμησεν δὲ τὸν Ἡρώδην ὁ Πιλάτος καθότι κατ' ὀφθαλμοὺς Ἡρώδου καὶ οἱ τέσσαρες υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αὐτὴ Ἡρωδιὰς ἐξ ἧς ἔσχεν αὐτοὺς σκωληκόβρωτοι γενόμενοι ἐξέψυξαν.

Προκόπιος τοίνυν τις τῆς Πρεσβυτερείου ἠξιωμένος βίῳ τε καὶ λόγῳ εὐσεβείας διαπρέψας

τρέψας καὶ πάσῃ τῇ περὶ τὰς γραφὰς ἐμμελείᾳ τε καὶ ἐμπειρίᾳ ἀεὶ ἐνασκηθεὶς, καὶ ἐντετυχηκὼς ταῖς Ἱστορικαῖς συγγραφαῖς τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος Δωροθέου, ταῦτα πάντα ἡμῖν ἐγγράφως καταλέλοιπεν. Χάρις τοίνυν αὐτοῦ τοῖς πόνοις καὶ τῇ ἀθανάτῳ μνήμῃ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

ſcientia conſpicuus, omniq; literatura genere ac ſcientiæ ſemper innutritus, cum hiſtoricas ſanctiſſimi & beatiſſimi epiſcopi ac martyris Dorothei lucubrationes reperiſſet, omnia iſta nobis conſcripta reliquit. Gratia igitur diligentiæ ejus, & immortali memoriæ reddatur nunc & in Sæcula Sæculorum. SÆC. IV. An. CCC.

Amen.

Obſervationes quædam ad præcedens Fragmentum.

1. EX hoc fragmento perſpicere licet, hunc Dorothei, uti præ ſe fert, exſcriptorem, ſcripſiſſe Probo & Philoxeno Conſulibus, hoc eſt, an. Ch. DXXV. ducentis poſt ipſum Dorotheum annis. Dorotheum enim ſub Juliano Martyrium ſubiiſſe, in præfatione diſerte tradit autor noſter; adeóque cum in operis fronte dicitur, ipſum ſub Licinio & Conſtantino Martyrem factum fuiſſe, dicendum eſt, vel extremam tituli clauſulam à recentiori manu profectam eſſe, vel ſaltem vocem, μάρτυρος, laxiori ſenſu pro Confeſſore capiendum eſſe, quo ſenſu veritatis Confeſſores, dum adhuc in vivis erant, in antiquorum Patrum Scriptis ſæpenumerò *Martyres* dicuntur, etiam antequam Martyrii Palmam reportarint.

2. Admodum probabile eſt hunc Anonymum fuiſſe ipſius Synopſis Dorotheanæ conditorem. Quis enim alicujus Dorothei Tyriorum Epiſcopi, Diocletiani vel Juliani tempore, mentionem fecerit? imò vel ante ann. cccclvii. quando depoſito Photio Tyri Epiſcopo, Dorotheus quidam in locum ejus ſubrogatus eſt? Quis unquam Dorotheum ſub Juliano Martyrem, ſub Diocletiano Confeſſorem dixerit? *Sub Diocletiano multa paſſus*, inquit Martyrologium Romanum Jun. V. exilio mulctatus, ait Anonymus noſter. Sed an hoc latuiſſet Euſebium, qui Martyrum & Confeſſorum geſta undique conquiſivit, ipſe ſub hâc perſecutione Confeſſor, & quod magis adhuc, ipſe hoc circiter tempore Tyri degit? Quis unquam ex Scriptoribus Eccleſiaſticis, qui primis his ſæculis floruerunt, Synopſis hujus Dorotheanæ meminerit, imò vel ex iis, qui Scriptorum Eccleſiaſticorum Catalogos nobis ex profeſſo tradiderunt? Quis niſi bardus, & cui vix ſanum ſinciput, Dorotheum, hominem Græcum, & Tyri inter Phœnices Antiſtitem, commentarios ſuos latino ſermone conſcribentem nobis ſiſteret? Reſtat igitur, vel Anonymum noſtrum hæc confinxiſſe, vel ſaltem à Procopio presbytero ſuo conficta in lucem evulgâſſe. Unde pro more omnium penè Impoſtorum, hæc diu incognita latuiſſe fingit, nec niſi duobus penè integris poſt Dorothei mortem ſæculis orbi innotuiſſe. Quod nulla probabilitate credi poteſt, præſertim cum hi commentarii, nil niſi hiſtoriæ Apoſtolicæ & Eccleſiaſticæ ſummam, utiliſſimam planè, modo genuinam, in ſe continerent.

3. Totius impoſturæ originem ex ipſo Fragmento eruere licet: quæ non alia videtur, quam πολυθρύλλητος illa inter ſedem Romanam, & CP. de πρωτοκαθεδρία, contentio. Quod ut clariùs eluceſcat, res paulò altiùs repetenda eſt. Tranſlatâ à Conſtantino M. Conſtantinopolim Imperii ſede, mox Regiæ urbis Præſul criſtas ſuas erigere, & dignitatis Eccleſiaſticæ pomœria extendere cœpit. An. ccclxxxi. ſecundæ Synodi Oecumenicæ, Conſtantinopoli habitæ, Patres, canone III. Epiſcopo Conſtantinopolis, *eo quod ipſa ſit nova Roma*, τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, *poſt Romanum Epiſcopum* decreverunt. Hinc novas deinceps vires quotidiè ſibi aſſumpſerunt ſedis CP. antiſtites; facto magis quidem, quam jure, uſque ad an. ccccli. quo à generali Concilio Chalcedonenſi ſta-

SÆC. IV. ab An. CCC. tutum eſt, Can. IX. Quod ſi quis cum provinciæ Metropolitano controverſiam haberet, ipſi Diœceſis exarchum, vel imperii urbis Conſtantinopolis thronum adire liceret. Nec hoc modo, ſed & Can. XXVIII. ſtatuerunt, "ut "quoniam antiquæ Romæ throno, quod urbs illa imperaret, jure Patres pri- "vilegia tribuerunt, eadam conſideratione moti CL. epiſcopi ſanctiſſimo "Novæ Romæ throno τὰ ἴσα πρεσβεῖα tribuerunt; recte judicanres urbem quæ "& Imperio & Senatu honorata ſit, & æqualibus cum antiquâ Româ privile- "giis fruatur, etiam in rebus Eccleſiaſticis non ſecùs ac illam extolli ac mag- "nifieri, ſecundam quippe poſt illam exiſtentem. Hoc, renitentibus licet vehementiùs Romani Pontificis Legatis, ratum dederunt patres Chalcedonenſes; diœceſibus *Ponticæ*, *Aſianæ* & *Thraciæ* ſedi CP. ſubjectis: Ratum dederunt glorioſiſſimi Judices, qui Synodo præfuerunt, declarantes πρὸ πάντων μὲν τὰ πρωτεῖα καὶ τὴν ἐξαίρετον τιμὴν ſecundum Canones Romano Archiepiſcopo conſervanda, oportere autem novæ Romæ Archiepiſcopum τῶν αὐτῶν πρεσβείων τῆς τιμῆς ἀπολαύειν, καὶ αὐτὸν ἐξ αὐθεντίας ἐξουσίαν ἔχειν, Metropolitas in Aſiana, Pontica & Thraciâ diœceſibus ordinandi. Et in Epiſtolâ Synodicâ ad Leonem Papam, affirmant S. Patres, ſe nihil aliud hâc in re feciſſe, quam τὸ ἐκ πολλοῦ κρατῆσαν ἔθος, eam conſuetudinem, quæ ex longò jam tempore obtinuit, Synodali decreto confirmaſſe. Ægre hæc tulit Leo Pontifex; furebat, frendebat, & omnia pene loca querelis ac clamoribus replevit; venerandos Synodi Nicænæ Canones conculcari, jura Metropolitica violari, ac proinde decreta Chalcedonenſia pro nihilo habenda. Ægre hæc etiam tulerunt Leonis Succeſſores, adeo ut Felix Acacium CP. anathemate percuſſit; Acacius mox par pari retulit, Papæ nomine ex Eccleſiæ CP. diptychis excuſſo, teſte Baſilio Cilice in Hiſt. Eccleſiaſt. ap. Niceph. l. 16. c. 17. Tandem ſub Juſtino Seniore, pax quædam inter utriuſque ſedis epiſcopos reſarcita eſt; lite tamen non uſquequaque ſedatâ: cum enim anno DXXV. Joannes Papa à Theodorico Gothorum Rege Conſtantinopolim miſſus eſſet, cum epiſcopo Conſtantinopolitano ſacra facere renuebat, niſi ipſe prior celebraret; nec, teſte * Nicephoro, Regiæ urbis antiſtiti aſſidere voluit, ſed ut Apoſtolicæ ſedis prærogativam tueretur, ſupra epiſcopum CP. etiam in Eccleſia Patriarchali in throno collocabatur. Hâc occaſione recruduit controverſia, Joanne ſedis ſuæ Apoſtolicam dignitatem & antiquitatem obtendente. Conſtantinopolitanus è contra, Eccleſiæ ſuæ prioritatem ſtrenuè aſſerebat, eamque à S. Andrea Apoſtolo fundatam, antequam ipſe Petrus Romam veniret, quæſtione igitur hâc de re motâ, teſte ipſomet Anonymo noſtro, prolata ſunt hæc monumenta Dorotheana; unde argumenta hauſerunt Conſtantinopolitani, ad probandam Eccleſiæ ſuæ vetuſtatem, eam Romanâ antiquiorem eſſe contendentes. Quin hâc occaſione primum confictì ſint ſub Dorothei nomine hi Commentarii, nemo opinor prudens denegabit, & forſan ideo Latinè ſcriptos eſſe prætendebat impoſtor, ut Joannem Romanum fortius argumentum ſtringeret. Huc denique ſpectant, quæ de Martyribus Byzantinis, reliquiarum illùc tranſlatione, Ædibus ſacris etiam primis hiſce naſcentis Chriſtianiſmi temporibus, inibi magnificè extructis, aliiſque quæ ad ſedis Byzantinæ dignitatem evehendam faciebant Auctor noſter ſplendidè fabulatur.

* L. 17. c. 9. vid. Marcel. in Chron. *Philox.* & *Probo* Coſſ. p. 61.

4. Hinc liquet ex quibus tabulis catalogos ſuos Præſulum Byzantinorum ab Andrea Apoſtolo uſque ad Metrophanem Conſtantini M. æqualem, deprompſerint Nicephorus Patriarch. CP. in Chronographia, & Nicephorus Calliſt. l. 8. c. 6. nempe ex Autore noſtro, quocum ad amuſſim conveniunt, uno aut altero errore in annorum numeris excepto; quin & Nicephorus Calliſtus integram autoris noſtri periodum bene longam ad verbum tranſcripſit. Eandem fere epiſcoporum ſucceſſionem exhibet ſeries illa Patriarchalis quæ extat Juris Græco-Romani l. 4. p. 296. ab his in paucis recedit Philippi Cyprii Protonotarii CP. Catalogus Patriarcharum CP. ſive *Chronicon*, ceu vocatur, *Eccleſiæ Græcæ* à Nic. Blancardo non ita pridem Græce & L. editum.

5. Hinc

5. Hinc denique videre eſt, ex quo fonte fluxerint decantatæ illæ fabulæ de Herode, Herodiade, ejuſque filia ſuper glaciem ſaltante, *&c.* quæ apud neminem autore noſtro antiquiorem reperire licet. Infinitus eſſem ſi omnia percurrerem, quæ ad hoc fragmentum notari poſſent. Certum eſt, quæcunque Scriptores Recentiores, de rebus hoc tractatu memoratis tradiderint, & ſub ſpecioſo venerandæ vetuſtatis nomine nobis obtruſerint, non ad aliam originem, quam Anonymum noſtrum eſſe referenda. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

RHETICIUS, civitatis Auguſtoduni, Heduorum olim in Galliâ Metropoleos, Epiſcopus, claruit anno cccxiii. quo anno Romam profectus 313.
eſt, unus è tribus Galliæ Epiſcopis, quos Conſtantinus M. ad cauſam Cæciliani Carthaginenſis adversus Donatum dijudicandam unà cum Miltiade Romano, aliiſque Italiæ Epiſcopis judices conſtituerat. Sequente anno Synodo Arelatenſi interfuit; ubi eadem cauſa pleniore conventu tractatur, & in Donatum iterum ſententia fertur. Scripſit adversùs *Novatianum grande volumen*, & *Commentarios in Cantica Canticorum.* N E.

ALEXANDER, Epiſcopus Alexandrinus, ὁ γενναῖος τῶν ἐκκλησιαστικῶν 313.
δογμάτων πρόμαχος (quo elogio illum ornat Theodoritus †) *Eccleſiaſticæ doctrinæ vindex acerrimus.* Achillæ circa annum cccxii. vel cccxiii. in ſede Alexandrinâ ſucceſſit. Sub eo Arius deteſtandam Hæreſin ſuam diſſeminare cœpit, & virus quod hactenus ſub pectore coxerat, palàm evomuit, occaſionem nactus (ſi rem rectè narret Socrates *) ex ſubtili nimis Epiſcopi ſui ſermone, qui dum de SS. Trinitatis myſterio paulò ambitioſiùs diſputaret, Arius illum Sabellii dogma inducere ratus, in contrariam opinionem contentionis ſtudio deflexit; aſſerens eſſe tempus, quando Filius non exiſteret, qui proinde creatura eſſet. Et ſanè Conſtantinus M. reprehendit hoc nomine tum Alexandrum, quòd inutiles quæſtiones Presbyteris ſuis propoſuiſſet, tum Arium, quod in reſpondendo id quod vel nunquam cogitare, vel certè cogitatum ſilentio premere debuerat, impudenter protuliſſet. At verò ulteriorem odii in Alexandrum cauſam in Arii animo latuiſſe teſtis eſt Theodoritus *; qui refert Arium, cùm Alexandrum ſibi prælatum in ſummo Eccleſiaſticæ dignitatis gradu collocari ægrè ferret, nec aliunde moleſtiam illi creare poſſet, invidiæ ſtimulis agitatum doctrinæ ipſius palàm contradicere cœpiſſe. Utcunque ſe res habuit, Arius rem ſuam gnaviter egit; quem cùm Alexander nullis monitis conſiliiſve ad ſaniorem mentem revocare potuiſſet, coactâ Alexandriæ Synodo, impia ejus dogmata damnavit, hominemque ex Presbyterorum ordine ejecit; eandemque ſententiam, deinceps collecto pleniore, centum ferè Epiſcoporum, Concilio confirmavit: literiſque ſuis effecit, ut impietas Ariana Eccleſiæ Catholicæ innoteſceret. Tertia tamen adhuc Synodus hâc de re Alexandriæ habita eſt procurante Hoſio Cordubenſi, quem Conſtantinus ad has lites componendas cum literis Alexandro, Arioque junctim inſcriptis illuc miſerat. Sed fruſtra omnia. Ideò convocatum eſt ex omni Orbe Chriſtiano magnum illud & celeberrimum Concilium Niceæ anno cccxxv. cujus Alexander pars magna fuit, καὶ κύριος καὶ κοινωνὸς τῶν γεγενημένων τυγχάνων, geſtorum & autor & particeps, qui ſuâ præſentiâ maximam toti Synodo attulit voluptatem; & in provectâ ætate plurimum laboris ſuſtinuit, ut pax Alexandrinis reſtitueretur: ut de eo ipſi Patres Nicæni * loquuntur. Damnatis erroribus & proſcripto Ario, Alexander quinto poſt Synodum habitam menſe obiit, exeunte anno cccxxv. vel menſe primo inſequentis anni. *Ex Epiſtolis*, quas de Ario, ejuſque dogmatibus ſcripſit, plures numero *ſeptuaginta* †, non niſi duæ ſuperſunt hodie: prolixa una poſt ejectum Eccleſiâ Arium ſcripta, quâ Hæretici verſutiam detegit, ac dogmata fusè refellit, *ad Homonymum ſuum Alexandrum* Antiſtitem Byzantinum, quæ extat apud Theodoritum l. 1. c. 4. altera *Encyclica* ad Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopos per ſingulas urbes conſtitutos, eodem tempore ſcripta, quâ Arii blaſphemias enarrat, deque eo pariter ac aſſeclis anathemate à ſe percuſſis Epiſcopos omnes cer-

† Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 2.

* Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 5.

* Loc. cit. & Hær. Fab. l. 7. c. 1.

* Ep. Synod. apud Theod. l. 1. c. 9. & Socrat. l. 1. c. 9.

† Vid. Socrat. lib. 1. c. 6.

SÆC. IV. ab An. CCC. certiores facit; ne ab iis ad communionem admittantur Hæretici. Habetur ista apud Socratem l. 1. c. 6. & Gelasium Cyzic. Hist. Concil. Nicæn. l. 2. c. 3.

315. ARIUS, toto orbe, & per omnia retrò, sæcula famosissimus Hæresiarcha, gente erat Lybs, sive ut habet Photius, ortu Alexandrinus, Ammonii filius, cœpitque (ut volunt) ab anno cccxv. tanquam hæresiarcha innotescere, quod tamen paulò seriùs mihi contigisse videtur, paucis ante Synodum Nicænam annis. Probabile est illum ex Luciani Antiocheni Scholâ prodiisse: disertè enim Eusebium Nicomediensem *Conlucianistam* appellat; quo titulo Luciani Martyris Discipuli gloriari videbantur, seque mutuò indigitâsse. Orto Meletiano schismate, primùm partes Meletii tuebatur; quo deinde deserto ad Petrum Alexandriæ Episcopum se contulit, ab eo in Diaconorum numerum adscitus, & ob turbulentum ingenium iterum ejectus. Post mortem Petri pœnitentiam simulavit; & ab Achillâ Episcopo veniam precatus, ab eo ad Presbyteri dignitatem promotus est: unamque ex Ecclesiis Alexandrinis, quæ Baucalis dicebatur, curæ suæ commissam habuit. Quinimo (si scriptori ignoto, Patricio Ararsio, in libro *Oceano* dicto ab Auctore * Synodici citato fides habenda sit) Scholæ Catecheticæ regimen ipsi demandatum est. Ab Alexandro etiam Achillæ successore aliquamdiu gratiam inivit; donec commodam nactus occasionem, Catholicam veritatem in primariis quibusdam fidei articulis strenuè oppugnavit; apertè docens Trinitatem quidem esse, sed gloriâ & majestate non parem, verùm alteram personam alterâ esse gloriosiorem; Deum enim filium suum initium creaturarum fecisse, eumque in filium sibi adoptâsse, qui tamen paternæ substantiæ nihil habeat, οὐδὲ γὰρ ἐστὶν ἴσος, ἀλλ' οὐδὲ ὁμοούσιος αὐτῷ.——— ξένος τοῦ υἱοῦ κατ' οὐσίαν ὁ πατὴρ, ὅτι ἄναρχος ὑπάρχει. *Alienus quantum ad substantiam attinet, pater à filio; quippe qui principio caret.* Filius enim nec patri par est nec consubstantialis, ac proinde οὐδὲ ἀΐδιος, ἢ συναΐδιος, ἢ συναγέννητος τῷ πατρὶ, οὐδὲ ἅμα τῷ πατρὶ ἔχει εἶναι, *neque æternus est, aut coæternus, aut coingenitus cum patre, neque simul cum patre essentiam nactus est.* Alibique, οὐκ ἀεὶ ἦν ὁ υἱὸς, οὐ γὰρ ἦν πρὶν γεννηθῇ, οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐξ οὐκ ὄντων ὑπέστη, καὶ αὐτὸς οὐκ ἐστὶν ἴδιος τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας· κτίσμα γὰρ ἐστὶ καὶ ποίημα, καὶ οὐκ ἐστὶν ἀληθινὸς θεὸς ὁ χριστὸς, ἀλλὰ μετοχῇ καὶ αὐτὸς ἐθεοποιήθη. *Non semper erat filius; neque enim erat priusquam fieret; nec ex patre erat, sed ex non entibus emersit: neque patris substantiam sibi propriam habuit; creatura enim & factura fuit: ideòque nec verus Deus est Christus, sed participatione Deus factus.* Hæc quò mens ejus clariùs constaret, ipsissimis Arii verbis expressimus. Et quanquam tanta verborum monstra, & propositionum portenta fucatis & speciosis explicationibus homo versatilis ingenii pro re natâ emollire, seu potiùs tegere soleret; summa tamen errorum semper huc rediit: Filium & tempore & naturâ & dignitate patre esse inferiorem, de non extantibus factum, & planè creaturam, licèt in excellentiore creaturarum ordine collocatum. Ob hæc sæpiùs ab Episcopo suo admonitus, sæpiùs correptus, sæpiùs etiam Synodicè damnatus, impiis tamen opinionibus renunciare noluit; quas & publicè & privatim, & concionibus & literis undequaque missis longè latéque propagavit: adeò ut complures asseclas non modò domi, sed & in exteris regionibus magni nominis Episcopos sibi faventes habuerit; qui cum illo communionem inierunt, eumque interventu suo Episcopi sui gratiæ & paci restituere conabantur. Sed cùm nec Arius errores deponere, nec Alexander fidem Catholicam prodere voluerit: congregata est Synodus Nicæna, in quâ cccxviii. Episcoporum suffragio impia Arii doctrina damnatur; librisque ejus Constantini Imp. jussu combustis, ipse Arius in Illyricum relegatur; unde post triennium oblato pœnitentiæ libello, seque fidem Nicænam amplecti professus, Imperatoris literis revocatur; cui consutis dolis, eousque fucum fecit, ut Alexandro Antistiti CP. illum sine morâ in communionem admittere disertè mandaverit. Quò dum progressus est Arius, factionis suæ satellitibus stipatus, & in forum Constantini jam venisset, ob urgentem alvi necessitatem latrinas petiit; ubi Judæ instar crepuit medius; & collapsus, unà cum inte-

* Synod. à Pappo editi, p. 14.

Ex Arii Thaliâ ap. Athanas. de Synod. Arim. & Seleuc. p. 681, &c.

Ex Thaliâ apud Athanas. Orat. 2. advers. Arian. p. 141.

inteſtinis projectis infœlicem animam exhalavit, anno circiter cccxxxvi. Ita quidem fatalem exitum, & nomine ſuo in æternum execrando non indignum, ſortitum eſt ſacerrimum & inviſum caput. Scio quidem Cl. Virum Hen. Valeſium * affirmare Arium ante aliquot jam annos obiiſſe, adeoque illum qui anno cccxxxv. in Synodo Hieroſolymitanâ unà cum Euzoio ad Eccleſiæ pacem admiſſus erat, non fuiſſe noſtrum, ſed alterum Arium Hæreſiarchæ aſſeclam. Verùm hæc omnia penè gratis dicta ſunt, non niſi levibus duntaxat conjecturis, nullo Veterum teſtimonio diſertè nixa; & in Hiſtoriâ Eccleſiaſticâ hoſpes planè ſit oportet, qui neſciat Veteres unanimi conſenſu hæc omnia ad noſtrum Arium unicè referre. Errant è contra Rufinus †, Zonaras *, Aliique †, qui Arium ſub Conſtantio vixiſſe, eoque regnante obiiſſe volunt. Vir erat planè acutus & eruditus, moribuſque ad fallendum compoſitis, ſpecie & formâ magis (quod de eo habet Rufinus ‖) quàm virtute religioſus. Qualis erat τρόπος ejus σωματικὸς, vid. ap. Epiphan. Hæreſ. 69. & Conſt. Epiſt. ad Ar. ap. Gelaſ. l. 3. c. 1.

SÆC. IV. ab An. CCC.

* Obſerv. Eccleſ. l. 2. c. 2. p. 183. Annot. ad Soz. p. 113.

† L. 1. c. 11. in fin.

* Annal. Tom. iii. p. 20.

† Vit. Athanaſ. ap. Phot. Cod. 258.

‖ Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 1.

Cantica conſcripſit (teſte Philoſtorgio *) varii generis, nempe Nautica, Molendinaria, ac Viatoria, aliaque ejuſmodi, certis modulationibus aptata, prout unicuique Cantico convenire exiſtimabat; ut imperitiorum animos ſuavitate cantûs ad impietatem ſuam ſenſim abduceret. Sed præ cæteris decantatiſſimus eſt liber ille, *Thalia* dictus, toties Athanaſio citatus, ad morem Sotadis, turpiſſimi Cretenſis Iambographi, conſcriptus, (unde ὁ κίϐδηλος καὶ Σωτάδειος Ἄρειος Athanaſio audit) in quo de graviſſimis, ſumméque venerandis fidei myſteriis leviſſimis futiliſſimiſque numeris diſſeruit. Dubitari tamen poteſt, an opus integrum verſibus conſtaret, an potiùs Cantica hinc inde interſperſa fuerint, quò vulgi moribus & ingenio fieret accommodatius. Excerpta quædam ex eo habentur apud Athanaſium de Synod. Nicæn. contra Hæreſ. Ar. decret. p. 413. Contra Arianos, Orat. 2. p. 137, 140, 141, &c. De Synod. Arim. & Seleuc. p. 680. Ex plurimis, quas ſcripſit, Epiſtolis, extat *una ad Euſebium Nicomedienſem* apud Epiphanium Hæreſ. 69. & Theodorit. l. 1. c. 5. *alteram* ſuo, ſuorumque nomine *ad Alexandrum Alexandrinum Antiſtitem* datam habet Athanaſius lib. de Synod. Arim. & Seleuc. p. 682. & Epiphan. loc. cit.

* L. 2. c. 2.

EUSEBIUS, qui ab arctiſſimâ, quæ illi cum Pamphilo martyre intercesſit amicitiâ, *Pamphili* cognomen ſortitus eſt, Patriam habuit Palæſtinam, urbem natalem fortaſſis Cæſaream; in hac enim Eccleſia ſe & inſtitutum, & ſalubri lavacro tinctum, non minus quam Eccleſiaſtica munera ſuſtinuiſſe, ipſemet initio Epiſtolæ ‖ ad Cæſarienſes obſcure mihi indicare videtur. Natus eſt vergente versùs exitum ſæculo tertio, circa annum, ſi divinare liceat, CCLXX. Exhauſta pene omni ſæculari literatura homo impenſè doctus, antiquitatum Eccleſiaſticarum ſtudio ſummoperè incubuit, quo fine doctorum ante ſe monumenta diligenter conquiſivit, priorum ſæculorum ſcrinia rimatus eſt, civilium judiciorum Acta perluſtravit, omnes bibliothecarum forulos excuſſit, præſertim nobiliſſimam illam bibliothecam, quam Pamphilus Cæſareæ extruxerat, nocturna diurnaque verſavit manu. Et ſane non contemnendum videtur, quod Hieronymus, ſeu quicunque ſub ejus nomine latet, in *Epiſtola ad Chromatium & Heliodorum* refert, Conſtantinum Cæſaream ingreſſum Euſebio dixiſſe, ut beneficia aliqua ſuæ Eccleſiæ peteret, Euſebium verò reſpondiſſe, Eccleſiam ſuam opibus ſatis ditatam nihil indigere, at ſe unicè in votis habere, ut ſollicita perſcrutatione monumenta publica diſcuterentur, quo certiùs conſtaret, quid in univerſo orbe Romano erga Sanctos Dei per Judices geſtum ſit; nempe ut qui Martyres, à quo judicio, in qua Provincia vel civitate, qua die, quave Perſeverantia, paſſionis ſuæ obtinuerint palmam, de ipſis Archivis ſublata monumenta ad eum regio juſſu dirigerentur. Quod & factum eſt, indeque illum idoneum Relatorem factum, Eccleſiaſticam hiſtoriam, & omnium penè Martyrum trophæa texuiſſe.

315.

‖ Ap. Socrat. l. 1. c. 8.

Et

SÆC. IV. ab An. CCC.

Et ſanè hæc à veriſimilitudine non abludere facile concedit Antipater Boſtrenſis *, Euſebii adverſarius; Ἐγὼ δὲ, ὅτι μὲν πολυΐστωρ ὁ ἀνὴρ, καὶ οὐδέν τι τῶν παλαιοτέρων συγγραμμάτων τὴν ἐκείνου διέλαθε γνῶσιν, σύμφημι καὶ ὁμολογῶ. Βασιλικῇ γὰρ συνεργίᾳ χρώμενος ῥᾳδίως τὰ πανταχοῦ πρὸς ἑαυτὸν συνάγειν ἠδύνατο. *Ego vero, quod multus quidem in hiſtoriis vir fuerit, & nihil ex veteribus Scriptis illius latuerit notitiam, conſentio & confiteor. Imperiali quippe cooperatione uſus, facile quæ ubique ſparſa erant, colligere poterat.*

* Serm. I. adv. Euſeb. Apol. pro Orig. in Concil. Nic. II. Act. V.

Anno cccvii. Pamphilum in carcerem conjectum ſolitis amoris officiis proſequebatur, cum eo aſſiduè verſatus, junctiſque operis rem literariam ſtrenuè promovere ſatagebant. Biennio poſt, Pamphilo per Martyrium conſummato, Tyrum ſeceſſit, apud Paulinum Epiſcopum, amicum ſuum integerrimum proculdubio latitans, ubi varia & crudeliſſima Martyrum certamina ſe coram ſpectaſſe teſtatur †. Inde Ægyptum petiit, ibique Perſequentium ſævitiam magis adhuc calentem reperit, ipſomet etiam in vincula conjecto. Hinc poſtea nata adverſariis ejus calumniandi materies, ipſum nempe carceri incluſum Idolis immolaſſe. Objecerunt id ei an. cccxxxv. Synodo Tyriæ inter alios præſidenti * confeſſores Ægyptii, & in his præcipue Potamo Epiſcopus Heraclienſis. Verum ſi accuſaſſe ſufficiat, Quis erit innocens? Odio & livore ducti tela in illum undique arripiebant: neque ullum hâc in re teſtem proferunt, præter levem quendam rumuſculum, ſeu rumoris potiùs ſuſpicionem, quod nec ipſe diffitetur Potamo, nullâ aliâ ex causâ ortam, quam quod Euſebius ex carcere ſalvus & illæſus evaſerat. Quid? quod ſi immolâſſet, ex rigida iſtius temporis diſciplina, omni clericali gradu excidiſſet, certe ad ſuperiorem ordinem neutiquam promovendus. Id quod in Aſterio Sophiſta, ordinem clericalem præcipue epiſcopatum ambiente diſertè notant † Athanaſius & * Socrates. Verum ad Euſebium redeo. Ceſſante perſecutione in Palæſtinam rediit, ubi poſt mortem Agapii Cæſarienſium Epiſcopus conſtituitur. Fateor in ſubſcriptionibus Latinis Synodo Ancyranæ an. cccxv. habitæ ſubnexis, recenſeri Agricolaum Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopum. Verùm ſubſcriptiones illæ ut jam in Conciliorum Tomis extant, ex Iſidori Mercatoris officina prodierunt. Antiquior verſio quam edidit Chr. Juſtellus, ſolummodo habet *Agricolam Cæſareæ*; quem Synodicon græcum à Pappo * editum de hac ipſa Synodo agens, non Cæſareæ *Palæſtinæ*, ſed *Cappadociæ* Epiſcopum fuiſſe, aperte nos docet.

† Lib. 8. cap. 7.

* Ap. Epiphan. Hæreſ. 68. n. 7. vid. Athan. Apol. 2. p. 567.

† De Synod. Arim. & Seleuc. p. 684.

* Lib. 2. c. 36. p. 72.

* Pag. 13.

•

Non diu poſt, pulcherrimæ Eccleſiæ, quam Paulinus Tyri ædificaverat, encœnia habita ſunt, circa annum, ut opinor, cccxvi. quo tempore Conſtantinus imperii ſui Decennalia celebravit. Moris enim tum erat, Chriſtianos, ut antehac Gentiles, Baſilicas ſuas in Imperatorum Decennalibus, aliiſve id genus ſolenniis dedicare, ut erudite obſervat Cl. *Ant. Pagi* Diſſert. Hypat. Part. 2. c. 3. Num. xii, xiii. Huic dedicationi adfuerunt omnes Eccleſiarum vicinarum Epiſcopi, quibus elegantiſſimam orationem Euſebius habuit, quam exhibet Hiſt. Eccleſ. lib. x. c. 4. Non ſum neſcius, à quibuſdam in dubium vocari, an hæc oratio Euſebium auctorem habuerit. Immeritò. Ipſa oratio ingenium ejus & multiplicem eruditionem ſpirat. Pars Panegyrica cum iis, quæ in præcedentibus capitulis tractaverat, eodem ſenſu, & iiſdem pene ſententiis, optime convenit; ſuadet intima cum Paulino familiaritas ut credamus, à nullo potiùs quam ab Euſebio haberi potuiſſe, qui hunc decimum Hiſtoriæ ſuæ librum Paulino inſcripſit, ac proinde orationem hanc hoc in loco inſeri par erat. Deinde ſi alterius eſſet, cur tam prolixum Sermonem huic loco inſereret? Cur ſuppreſſo auctoris nomine? qui Scriptores, quos allegat, ſemper nominatim citare ſolet. Dices, Euſebium nullam ſuiipſius mentionem facere. Fateor, qua erat modeſtia, nomen diſſimulavit, καίτοι (inquit) ἐν μέσῳ παρελθὼν τῶν μετρίως ἐπιεικῶν, λόγου σύνταξιν πεποιημένος, *vir aliquis mediocris meriti qui hujuſmodi orationem compoſuerat, in medium progreſſus eſt.* Et ita fere Scriptores loqui ſolent, quoties de ſe verba faciunt. Nec eſt quod cum Cl. Hanckio * quis dicat, orationem iſtam ab Euſebio adhuc Presbytero dici potuiſſe. Cui enim ignotum, non tunc communi in more poſitum fuiſſe, ut præ-

* De Script. Byzant. Part. I. c. I. Num. 56.

SÆC. IV. ab An. CCC.

præsentibus Episcopis Presbyteri concionarentur, præsertim in tam solenni conventu, & tam splendida occasione? Sed de his satis.

In Concilio Nicæno, anno cccxxv. id ei honoris delatum est, ut Imperatorem Synodum ingredientem sermone panegyrico exciperet, & primum ab ejus dextrâ locum obtineret. Theodoritus * quidem Eustathio Antiocheno id tribuit, Alexandro Alexandrino Nicetas Choniates †, sed pro Eusebio nostro faciunt tum Sozomenus ‖, tum capitis Eusebiani titulus * admodùm antiquus, denique ipse Eusebius †, qui in Constantini vicennalibus, quibus habitum est hoc Concilium, Imperatori, servorum Synodo circumsepto, se Panegyrim dixisse refert. Ventilata diutiùs ultro citroque Arii causa, Eusebius fidei Catholicæ Symbolum Patribus obtulit, ab omnibus quidem probatum; qui tamen aliam formulam, seu potiùs eandem, paululùm auctam & immutatam, utpote in præcipuo controversiæ momento non satis luculentam, promulgarunt; præsertim edito τοῦ ὁμοουσίου vocabulo, quo filium ejusdem esse cum Patre essentiæ, gloriæ, & æternitatis disertius adversus Arium declararent. Hæsit aliquandiu ad hoc vocabulum Eusebius, donec re benè perpensâ, Patrumque sensu post accuratum examen pleniùs percepto, assensum lubens præbuit, missisque ad Cæsarienses suos literis, de tota hac re certiores fecit.

* Lib. 1. c. 7.
† Thes. Orth. fid. l. 5. c. 7. p. 445.
‖ Lib. 1. c. 9.
* De vit. C. l. 3. c. 11.
† Id. ib. l. 1. in Proem.

Circa an. cccxxx. vacante per Eustathii depositionem sede Antiochenâ, in ejus locum, communi consensu, intercedente etiam apud Imperatorem cum populo, tum Synodo Antiochenâ, Eusebius eligitur. Verùm ille oblatum Episcopatum, ut ut Cæsariensi ampliorem & sublimiorem, generose respuit, probe sciens, Episcoporum ex unâ ad alteram Ecclesiam translationes canonibus Ecclesiasticis, præcipuè nuperrimæ Synodi Nicænæ Can. xv. prohiberi. Qua de causa Constantinus miris eum laudibus extulit, inter cætera testatus *, omnes illum apud se Episcopum habere ambivisse, eumque beatum se in hoc ipso existimare debuisse, quod totius propemodùm orbis testimonio, dignus universæ Ecclesiæ Episcopatu judicatus sit. Certe huic pientissimo Principi unicè charus fuit, qui absentem sæpe per literas salutavit, præsentem nullis non honoribus cumulavit. Tandem annorum & famæ satur, diem clausit extremum circa an. cccxl. paulo ante Constantini junioris obitum, ut notat Socrates *.

* Epist. ad Euseb. de vit. Const. lib. 3. c. 11.
* Lib. 2. c. 4. & 5.

De summa ejus & longè diffusissima doctrina, ut pluribus agam, opus non est, cujus erudito nomini & olim & hodie venerabundus assurgit totus pene orbis literarius: Pietate adeo venerabilis, ut apud plurimas Occidentis Ecclesias in Sanctorum numero habebatur, & *Sancti confessoris, & Episcopi beatæ recordationis, & egregiæ vitæ beatissimi sacerdotis* nomen meruerit. At proh dolor! gravatur viri optimi memoria non apud recentiores modò, verùm apud veterum plerosque hæreticæ pravitatis culpâ, quibus passim Arianus audit, & (si ita loqui fas sit) Arianissimus, *princeps & signifer Arianæ factionis*, ut non uno loco de eo Hieronymus *. Temerè quidem, & iniquiori, quam par erat, censura. Fatendum est, illum in Platonicorum scriptis, librisque Origenis multùm diuque versatum, exinde nova quædam hausisse, & phrases minùs commodas, quandoque & periculosas, in christianam theologiam induxisse. Quod tamen illi cum multis præteritorum sæculorum doctoribus commune fuit, securius, & audacter nimis de iis loquutis, de quibus nondum suum Ecclesia tulerat judicium. Nequaquam vero hæresis Arianæ χυδαίαις δόξαις fuisse imbutum, aperte satis testantur loca plurima in scriptis ejus hodienùm extantia, quæ ipsa Arianismi fundamenta radicitùs evellunt, qualia sunt, ubi Christum vocat * αὐτόθεον, *per se Deum*, τὸν παμβασιλέα καὶ πανηγέμονα, καὶ αὐτὸν Θεὸν, *omnium regem, ac principem, ac per se Deum*, Θεοῦ δὲ τοῦ ἐπὶ πάντων ζῶντα καὶ ἐνεργῆ ὑπάρχοντα λόγον, κατ' οὐσίαν τε ὑφεστῶτα †, *summi Dei vivum atque efficacem sermonem ac personaliter subsistentem, quippe qui* Θεοῦ δύναμις, καὶ Θεοῦ σοφία, πρόεισι μετὰ τῆς πατρικῆς θεότητός τε καὶ βασιλείας, *cum Dei virtus sit, atque sapientia, ex patris divinitate, & regno procedit*; esse eum ἕνα μὲν οὐσίαν, ὡς ἂν ἐξ ἑνὸς ὄντα πατρὸς, *essentia quidem unum, utpote ex uno editum Patre*: τὸν τοῦ Θεοῦ μονογενῆ λόγον τῷ αὐτοῦ πατρὶ συμβασιλεύειν ἐξ ἀνάρχων αἰώνων εἰς ἀπείρους καὶ ἀτελευτήτους αἰῶνας *, *unigenitum Dei verbum à seculis prin-*

* Ad Pammach. p. 189. Apol. adv. Ruf. p. 199. Apol. 11. p. 219.
* Hist. Eccles. lib. 10. c. 4.
† De laud. Const. c. 12. p. 639, 640.
* Ibid. c. 2. in init.

SÆC. IV. ab An. CCC.

principio carentibus, ad infinita usque & interminata sæcula unà cum Patre regnare. Quoties Marcellum ejusque sequaces velut immanis blasphemiæ reos damnat, quod ausi sint, διελεῖν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἕτερον θεὸν τὸν λόγον ὀνομάσαι οὐσίᾳ, τε καὶ δυνάμει διεστῶτα τοῦ πατρὸς †, *dividere quidem Dei verbum, & verbum Deum alterum nominare, substantia & potentia differentem? Neque quicquam* ‖ *secundum eos, haberet, cum paterna divinitate commune, sed per omnia componitur cum Creaturarum turba,* καθ' ὃ ἐξ οὐκ ὄντων ὑπέστη, *quod de nihilo procreabatur.* Mille sunt hujusmodi ubique obvia, è quibus plura alibi produximus *. Nec parum ad rem facit, quod in Synodo Nicæna Ariana dogmata expressè damnavit, ejusque Symbolo non temere & inconsultò (ut ipse nos docet) sed longo demum & accurato instituto examine sincerè & ex animo subscripsit. Adeo ab omni plane Christiana charitate abhorrent, qui eum vafrè & dolosè subscripsisse volunt. Legant Epistolam ejus ad Cæsarienses, & videant, quo animo id affirmare possint. Interim non negamus, scriptis ejus, tum ante, tum post Synodum Nicænam editis, inesse quædam duriùs & periculosius dicta, & quæ æquum & candidum lectorem expetunt. Qua in re solitum candorem & ingenuitatem in doctiss. Petavio jure desidero, qui plurima Eusebii nostri loca durius interpretari, & in sequiorem sensum detorquere solet. Stylus Eusebio nostro rudis quidem & duriusculus, idque judice * Photio, τῇ δὲ φράσει οὐκ ἐστὶν οὐδαμοῦ οὔτε ἡδὺς οὔτε λαμπρότητι χαίρων, *Phrasi neque jucundus uspiam, neque perspicuus.* Id diutinæ ejus in Ægypto commorationi tribuendum censet Theodorus Metochita, in Miscellaneis ab Henrico Valesio citatis: hinc τραχύτερον τῷ λόγῳ χρώμενος, *dictione utitur scabra & aspera.* Scripsit vir undecunque doctissimus opera quam plurima, quorum Catalogum hoc loco texemus.

† Contr. Marcell. p. 29.
‖ Eccles. Theol. l. 1. c. 10.
* Vit. PP. Primit. Tom. ii. in vit. Euseb. Num. 22.
* Cod. 13.

SCRIPTA.

CHronicon, παντοδαπὴ ἱστορία, dictum; opus bipartitum: in prima parte hodie valde mutila, omnium ferè gentium, Chaldæorum, Assyriorum, Medorum, Persarum, Lydorum, Hebræorum, Ægyptiorum, &c. origines, & res maxime memorabiles ab orbe condito prosequutus est. Et hujus longe majorem partem ex Africani chronographia desumpsit, cujus scrinia egregie compilavit. In altera, quæ *Canon chronicus* dicitur, priorem quasi in compendium redegit, totam temporum seriem in Decades dirimit, ductaque ab Abrahamo Epocha, cujusque gentis memorabilia ad suum quemque annum retulit. Utraque pars in Constantini vicennalibus terminatur, h. e. in an. Chr. cccxxv. quo, paulo ante Synodum Nicænam opus, ut mihi quidem videtur, absolutum est. Latinitate donatum est ab Hieronymo, qui suam tamen versionem additamentis maxime in Romana historia hinc inde interpolavit. Græca desiderantur, quorum defectum ut suppleret Jos. Scaliger, quæcunque reperiri poterant, ex Syncello, Cedreno, & Chronico Alexandrino undique corrasit, quæ tamen omnia, an pro Eusebianis habenda sint, justa est dubitandi ratio. Opus quale quale jam est, cum Hieronymi versione, suisque animadversionibus in lucem emisit dictus Scaliger, *Lugd. Bat.* 1606. *Amstelodami* notis tertia parte auctioribus recusum an. 1658. f. Monendus est Lector, quod ex Theodoro Lectore habet Suidas *, Diodorum Tarsensem Episcopum, qui sub Juliano & Valente floruit, chronicon concinnasse, in quo Eusebii Pamphili in digerendis temporibus errorem castigavit.

* In V. Διόδωρος.

Præparationis Evangelicæ libri xv. ad Theodotum Laodiceæ Episcopum: Scripti post concilium Nicænum, (quicquid in contrarium scribat Valesius) certissime post conditum chronicon, utpote in quibus Canones chronici disertè citantur. Opus profecto nobilissimum, & auro contra non charum, in quo, etsi nihil aliud esset, tot aurea veterum fragmenta nobis conservantur. Editum gr. l. cum notis Fr. Vigeri, *Paris.* 1628. fol.

De Demonstratione Evangelica: ex xx. libris hodie extant non nisi x. in quibus causam Christianam præcipue adversùs Judæos agit. Scripti sunt eodem circiter tempore, quo priores, gr. l. editi *Paris.* 1628. fol. E. etiam, ut & de præ-

præparat. Evangel. libri, Græce ap. *Rob. Stephanum* 1544, 1545. quæ nitidissima est editio. SÆC. IV. ab An. CCC.

Historiæ Ecclesiasticæ libri x. Ecclesiæ Christianæ statum ab ipsius incunabulis usque ad Licinii Senioris necem, per annorum 324. decursum continentes. Finivit hanc historiam Eusebius in pace Synodum Nicænam immediate præcedente, scripsit vero non nisi post aliquot annos: in ea enim meminit non modo Chronici, sed & librorum de Demonstratione Evangel. Hos etenim designari per οἰκεῖα ὑπομνήματα, peculiares commentarios, in quibus oracula Prophetarum de Domino nostro Jesu Christo edita se collegisse, firmissimisque demonstrationibus adstruxisse ait, nemo non videt: Nec obstat, quod nullam Concilii Nicæni mentionem faciat, cum ipse testetur eorum, quæ sibi in condenda hac historia proposuerit, id ultimum fuisse, ut ostenderet, quam propitium ac benignum servatoris nostri præsidium Ecclesiæ suæ demum effulserit, nec fœlicem rerum exitum, deletis jam externis hostibus, internis Episcoporum rixis deformare voluit. His adde quod notat V. Cl. Ant. Pagi *, solitos nempe istorum temporum scriptores opera sua aut terminare, aut publicare in Imperatorum vicennalibus, & istiusmodi festis. Quod multis exemplis, & in his hac ipsa historia, & chronico Eusebiano probat. Inscripsit historiam suam Eusebius Paulino Tyriorum Episcopo, amicorum familiarissimo, quem Valesius, è sede Tyriensi ad Antiochenam translatum esse vult: & ejus quidem auctoritate motus in ea opinione aliquando fui. Verùm re meliùs perpensâ, etsi libens concedo Paulinum Synodo Nicænæ aliquot annis superfuisse, Ecclesiæ tamen Antiochenæ præsedisse nego. Neque ulli veterum, unico excepto Philostorgio, id affirmant; nec ipsius Eusebii locus, quem ex lib. 1. contra Marcell. c. 4. pro se adducit Valesius, ritè intellectus id suadet, ex quo nil aliud exculpi possit, quam Paulinum Episcopatum Tyri tanta cum laude administrasse, ut Antiochensis Ecclesia in eo tanquam proprio bono (fuerat enim ejusdem Ecclesiæ Presbyter) gloriari solita sit. Interim haud bene sibi constat doctiss. Valesius, qui uno loco * historiam Eusebianam ante concilium Nicænum scriptam esse affirmat, post paucas verò paginas, eam non nisi aliquot annis post Synodum Nicænam absolutam scribit. Quam viri clarissimi ἀνωμαλίαν merito miramur. Sed id illi facile condonamus, qui tantos insumpsit labores, ut Historiam hanc omnibus numeris absolutam, nec non accuratissima versione, doctissimisque annotationibus ornatam, & illustratam nobis daret: quam proinde edidit *Paris.* 1659. & denuo 1671. Parisiensem editionem expresserunt, sed infeliciter satis, Francofurtenses an. 1672. f. Prodierat elegantissima & accuratissima editio græca ex officina Rob. Stephani, *Paris.* 1544. fol. Gr. Lat. Genevæ 1612. fol.

* Prolegom. ad Dissert. Hypat. Num. xxxiii, xxxiv, xxxv.

* Præf. de vit. & script. Euseb.

De Martyribus Palæstinæ liber singularis, Hist. Ecclesiast. lib. 8°. subjectus.

Contra Hieroclem liber; quem ab Eusebio in Ægypto adhuc versante scriptum censet Hen. Valesius, quod tamen incertum. Scripserat Hierocles, Judex Nicomediensis, ineunte Diocletiani persecutione, ad Christianos libros duos φιλαλήθεις dictos, quibus inter alia comparationem Christum inter & Apollonium Tyaneum instituit, spurcissimumque Magum Domino nostro paria vel etiam majora fecisse contendit, teste Lactantio *, qui Hieroclem hunc ipsum librum recitantem coram audivit. Hanc comparationem, missis cæteris, refutandam Eusebius in se recepit; quod & præstitit, breviter percurrendo totos octo libros, quos de vita Apollonii conscripsit Philostratus, addita in fine Appendicula de Fato. Qua occasione Joh. Jonsius * graviter erroris arguit, quotquot hunc librum Eusebio nostro tribuunt, hoc nempe argumento ductus, quod Hieroclis libri de fato, quos habet Photius Cod. ccxiv. authorem habuerint Olympiodori æqualem, qui sub Theodosio juniore floruit. Esto: interim erravit ipse toto plane cœlo, vir cætera doctus, qui neque vidit Eusebium in ista appendice non septem illos de fato libros Photio memoratos refutasse, sed solummodo Apollonii dogma de fato breviter perstrinxisse; neque animadvertit Hieroclem adversus quem Eusebius disputavit, fuisse

* Instit. lib. 5. c. 2, 3, 4.

* De Script. Hist. Philos. lib. 3. c. 18. p. 304.

SÆC. IV An. CCC. abfuiſſe Bithyniæ ſub Diocletiano Præſidem, poſtea Ægypti Præfectum, non Philoſophum illum, de quo Photius, Nicomedienſi integro pene ſæculo juniorem. Extat hic Euſebii libellus cum libris de Præparat. Evangel. editus *Pariſ.* 1628. f. & ad calcem Philoſtrati de vit. Apollonii Tyanei.

Contra Marcellum (Sabellianiſmi in conciliabulo Conſtantinopoli an. cccxxxvi. habito damnatum) libri ii. ipſius Synodi juſſu conſcripti.

De Eccleſiaſtica Theologia lib. III. in quibus idem argumentum adverſus Marcellum latius pertractat. Hi quinque libri cum verſione & notis doctiſſimi viri Rich. Montacutii, Epiſcopi apud nos Ciceſtrienſis, libris de Præparat. Evang. edit. *Par.* 1628. ſubjuncti ſunt.

Epiſtola ad Cæſarienſes de fide Nicæna. Ext. ap. Socrat. l. 1. c. 8. Theod. lib. 1. c. 12.

De locis Hebraicis, ſeu deſcriptio urbium & locorum S. Scripturæ, ordine Alphabetico diſpoſita, Paulino Tyriorum Epiſcopo inſcripta. Tranſtulit hunc librum olim Hieronymus & auxit, utpote qui in locis illis diu vixit. Et licet maximam partem interpretis officio functus ſit, quædam tamen immutavit, quædam perperàm dicta correxit, & non pauca de ſuo addidit. Ipſum Euſebii librum ex Regia Bibliotheca Pariſienſi primus Græce extulit, cum antiqua Hieronymi, & nova à ſe adornata tranſlatione, notiſque non contemnendis edidit Jac. Bonfrerius *Pariſ.* 1659. cui commentarios in Joſuam addidit. f.

Oratio de laudibus Conſtantini habita an. cccxxxv. in ejuſdem Imperatoris Tricennalibus. E. ad calcem Hiſt. Eccleſiaſt. In Codice MS. Collegii Trinit. Cant. hæc Oratio in duas diſpertitur partes. Prima decem priora capita complectitur, ſecunda à Cap. XI. initium ducit.

De vita Conſtantini lib. iv. quos noviſſime conſcripſit, in iis non accuratam vitæ Conſtantinianæ hiſtoriam tradere in animo habuit, ſed tantum pulchriora facinora, & Poſterorum memoriâ digniora ſeligere, præcipue quæ ad pietatem & Dei cultum ſpectare videbantur ; quod more oratorio potiùs quàm hiſtorico præſtitit. Hinc (notante Photio *) μικρὸν τι πρὸς τὸ λαμπρότερον ἐκβεβίασται αὐτῷ ὁ λόγος, καὶ λέξεις εἰς τὸ ἀνθηρότερον ἐνιαχοῦ συνελήφθησαν, *nonnihil ad ſplendorem magis trahitur Oratio, quam in cæteris ſcriptis, voceſque ad floridum alicubi genus tendunt.* Fruſtra ſunt, qui hos libros Euſebio noſtro abjudicant, nec tanti ſunt objectiones, ut in iis refutandis immoremur. Interim videant qui volunt, libri 2. cap. 45, 46. l. 3. c. 61. l. 4. cap. 33, 34, 35. & alibi paſſim. Hos libros H. Valeſius recenſuit, verſione & notis illuſtravit, & pro more Hiſt. Eccleſiaſt. attexuit.

* Cod. 127.

Expoſitio in Canticum Canticorum. Extat Græce unà cum Polychronio & Pſello *L. Bat.* 1617. 4°. à Meurſio edita, quæ quidem non unico Euſebio debetur ; ſed partim ex ipſius, partim ex Athanaſii, Didymi, Nyſſeni, Philonis Carpathii, aliorumque ſcriptis conſarcinata eſt.

Vitæ Prophetarum, ſeu περὶ τῆς τοῦ βιβλίου τῶν προφητῶν ὀνομασίας, Euſebio noſtro in vetuſto exemplari adſcribuntur. Eas cum Commentariis Procopii in Eſaiam gr. lat. edidit Joan. Curterius *Pariſ.* an. 1580. f.

Canones Sacrorum Evangeliorum X. unà cum præfixâ ad Carpianum Epiſtolâ Ammonii Harmoniæ Evangelicæ apponi ſoliti, habentur ex Hieronymi verſione inter Orthodoxogr. Hieronymi Opera & in Bibliothecâ PP. De iis vide plura in *Ammonio.*

Apologiæ pro Origene liber primus (reliqui enim quinque interierunt) à Rufino Latinè verſus extat inter Hieronymi Opera.

Sermo in illud, Serò Sabbatorum, item *de Angelis ad monumentum viſis,* Gr. Lat. cum notis apud Combef. Auct. Nov. Tom. I. p. 779. ſed excerpta videntur potiùs, quam tractatus integri.

* Ἀνέκδοτα.

Ἀνέκδοτα.

E*Clogarum propheticarum de Christo* lib. iv. Extat in Bibliotheca Viennensi, teste Cl. Lambecio, comment. de Bibl. Vindob. T. i. Addit 3. Easdem esse opinor cum Eclogis quibusdam in Prophetas minores, quas in Biblioth. Scorialensi extare testatur Alex. Barvoetius. Vid. Labb. nov. Bibl. MSS. supplem. iii. p. 185. Partem esse Operis Eusebiani de Demonstratione Evangelicâ opinatur Cl. Lambecius. Libros enim XX. de eo argumento scripsit Eusebius, teste Hieronymo *, ex quibus hodie nonnisi X. in lucem prodierunt: uti supra notatum est. * De Script. c. 81.

Commentarii in Isaiam, quos non uno in loco extare nos docet Labbæus. Ibid. p. 22, 79, 184.

De Triduo Sepulturæ Domini. Labb. ib. p. 184.

In illud, *Valde mane orto, &c. & de angelis ad Sepulchrum Domini.* E. in Bibl. Reg. Gall. teste eodem Labb. ib. p. 273.

Scripta, quæ non extant.

D*E Præparatione Ecclesiastica* libri aliquot.

De Demonstratione Ecclesiastica. Vid. Phot. Cod. xi, xii.

Contra Porphyrium lib. xxx.

Ad Stephanum de Evangeliorum dissonantia.

Περὶ Θεοφανείας lib. v.

In Psalmos CL. Commentarii. Ex his fragmenta quædam extant in catena PP. in Psalmos. Gr. Lat. aliud à Gelasio * exhibetur. * De Natur. l. 2.

Commentarius in I. Epistolam ad Corinthios, cujus Hieronymus mentionem facit Epist. ad Pammach.

Eclogæ in totam S. Scripturam, teste Theodorito Hist. l. 1. c. 16.

Περὶ τοπικῶν ὀνομάτων liber primus.

Apologiæ pro Origene lib. vi quinque priores una cum Pamphilo carcere inclusus elaboravit, sextum ipse addidit.

De vita Pamphili lib. iii. Hujus operis ipse meminit de Martyribus Palæstinæ cap. xi.

Confutationis & Apologiæ lib. ii. de quibus Phot. Cod. xiii. quo loco addit, Eusebium duos alios libellos scripsisse, assertionibus quibusdam differentes, sensu vero & dicendi genere cum prioribus convenientes. Hisce puto designari Apologeticum, quo se ab Arianismi crimine purgavit: talis enim Apologetici ad omnes ubique Orthodoxos Episcopos missi meminit Gelasius Cyzicenus Historiæ Concil. Nicæn. lib. 2. c. 1.

Antiquorum Martyriorum collectio, undecim libris ab eo contexta, si Actorum S. Sylvestri Scriptori à Combefis. edito fides sit habenda. Vastum opus, quod hodienum in regia bibliotheca S. Laurentii in Escuriali græce extare dicitur, referente Fr. Bivario comment. in Dextr. Chron. ad an. cccviii. & utinam certe nobis liceret esse tam beatis. At vereor, ne fama mendax pro thesauro carbones, pro genuino Eusebii opere, fabulosas Metaphrastis quisquilias venditarit.

Acta Martyrii S. Luciani quæ apud Surium ad diem 7. Januarii habentur, ex hoc opere à Metaphraste descripta esse opinatur Cl. Usserius Biblioth. Theol. MS. p. 159.

Descriptio Basilicæ Hierosolymitanæ.

De Festo Paschali liber.

Epistola ad Constantiam Constantini M. sororem, Licinii viduam, de imagine Christi. Hujus fragmentum extat Concil. Nicæni secundi Actione vi.

Epistola ad Alexandrum Episcopum Alexand. de Ario. Fragmentum etiam ext. loco citato.

Epi-

SÆC. IV. ab An. CCC.

Epiſtola ad Euphrationem Epiſcopum, à Presbyteris Alexandrinis * memoratur. Extat Fragm. ubi ſupr. Act. 5. p. 365. In hoc Fragmento Euſebius dicitur affirmaſſe, ὅτι ὁ Χριστὸς οὐκ ἔστιν ἀληθινὸς Θεὸς, *Chriſtum non eſſe verum Deum.* Quæ verba cum nullâ adhibita explicatione nudè tantum citentur, & ſententiæ Euſebianæ tot aliis locis diſertè traditæ ex diametro repugnent; proclive eſt conjicere Euſebium, datâ aliquâ occaſione, ad locum illum reſpexiſſe Joan. XVII. 3. *Ut te cognoſcant eſſe illum ſolum verum Deum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum*; indeque ejus adverſarios calumniandi anſam arripuiſſe. Et ita quidem ſe rem habuiſſe ipſe nobis teſtis eſt Euſebius *; cum enim ipſum accuſaſſet Marcellus quod ſcripſiſſet unum eſſe verum ſolum Deum, quaſi juniores quoſdam Deos, qui non ita verè & propriè Dii ſint, commentus eſſet, rejicit calumniam Euſebius, neque aliam ſe viro maledicentiſſimo occaſionem ſubminiſtraſſe dicit, quam quod prædicta Domini verba allegaſſet †. Iterumque ei objecit idem Marcellus, quod Chriſtum nudum eſſe hominem affirmaſſet, non alia de cauſa, quam quod in Epiſtola quâdam ſententiam illam Apoſtolicam uſurpaverat, *Unus Deus eſt, Unus Mediator Dei atque hominum, Homo Jeſus Chriſtus.* Verum hæc obiter.

* Ap. Athan. de Synod. Arim. p. 683.
* Contr. Marcell. lib. 1. p. 27.
† Ibid. p. 29.

Ἀρχαιολογία, ſeu ἀρχαιολογικὴ ἱστορία. Hujus duo extant fragmenta apud Anaſtaſium Sinaitam, Quæſt. xli. & lxv. An forſan idem ſit opus cum chronico ſeu παντοδαπῇ ἱστορίᾳ penès Lectorem judicium eſto. Libri ejus ad Marinum ſæpius citantur ab eodem Anaſtaſio.

D. Baſilius * memorat ejus τὰ ἐπαπορήματα περὶ τῆς τῶν ἀρχαίων πολυγαμίας: quod tamen fortaſſis non tam de aliquo integro opere, quam de precedentis operis parte aliqua intelligendum eſt.

* De Spir. S. c. 29.

SCRIPTA DUBIA.

De *fide* adv. Sabell. lib. 2. *De Reſurrectione. De Reſurrectione & Aſcenſione Domini. De incorporali & inviſibili Deo. De incorporali. De incorporali anima. De Spiritali cogitatu hominis. Quod Deus Pater incorporalis eſt. De eodem.* De eo, quod dicit Dominus, *Non veni pacem, &c.* De mandato Domini, *Quod dico vobis in aure. De operibus bonis & malis. De operibus bonis* ex Epiſt. 2da ad Corinth.

Haſce Homilias ſub Euſebii noſtri nomine Jac. Sirmondus Latine tantùm in Lucem emiſit, *Par.* 1643. 8°. nulla alia ratione fultus (ut ipſe in præfatione fatetur) quàm quod in duobus Codicibus MSS. Euſebii Cæſarienſis nomen præferebant, unde pro genuinis Euſebianis paſſim citat Hen. Valeſius. Ego potius Euſebio Emiſeno eas adjudicarem.

Ex Euſebii Scriptis etiamnum apud Chaldæos extare refert Hebedieſu libros *de Ortu divino, de diſſonantiâ Evangeliorum, de figurâ mundi, Hiſtoriam Martyrum Occidentalium ac eorum Panegyrica, ſermonem de defectu pluviæ, & Apologiam pro Origene.*

316. FL. CONSTANTINUS, cognomento Magnus, è gente Claudiâ, Conſtantii Chlori Imp. ex Helenâ conjuge filius unicus, Britanniam noſtram ortu ſuo nobilitâſſe dicitur: ita enim ſuadere videtur (ut de recentioribus jam non agamus) Panegyriſtæ * locus oratione ad ipſum habitâ. *Liberavit ille Britannias ſervitute, tu etiam nobiles illuc oriundo feciſti.* Quanquam, ut quod verum eſt, fateamur; non deſint Scriptores haud contemnendi, qui Naiſſo Dardaniæ Illyricæ oppido ortum tradunt. Natus eſt tertio Calend. Martii an. cclxxii. Anno cccvi. octavo Calend. Auguſti, Patre Eboraci mortuo, in Imperatorem levatus: & ſint licèt, qui nativitatis ejus gloriam Genti noſtræ invideant, ſumptæ tamen hîc purpuræ, imperiique honorem negare non poſſunt. *O fortunata, & nunc omnibus beatior terris Britannia, quæ Conſtantinum Cæſarem prima vidiſti!* inquit ipſomet audiente Eumenius Rhetor *. Anno cccxii. exercitum in Maxentium ducenti duæ viſiones cœlitùs factæ ſunt, crucis una è cœlo poſt meridiem rutilantis, altera ipſius Chriſti crucem dextrâ tenentis, noctu dormienti apparentis, victoriæ mox repor-

* Paneg. Maxim. & Conſt. dict. p. 3.
* Panegyric. Conſtant. p. 94.

reportandæ, quodque longè majus est, conversionis æternæque salutis per Christum crucifixum consequendæ fidelis prænuncii. Unde devicto ad Pontem Milvium Maxentio, ipse caput Christo submisit, fidem Christianam amplexus. Hinc evulgata in gratiam Christianorum edicta; Pax Ecclesiæ reddita; Ecclesiæ exstructæ, donariis & reditibus auctæ; (de donariis Magnæ Ecclesiæ CP. concessis, & vestimentis Imperialibus super sacram mensam positis, nec ab Imperatore nisi publice, & in magno Domini nostri festo usurpandis, mira plane nec trita narrat * Constantinus Porphyrogenneta, seque ex antiquâ Historia ἐν ἀπορρήτοις λόγοις γεγραμμένα hausisse tradit) honores Episcopis Clericisque delati. Anno CCCXVI. decennalia celebravit, CCCXXV. vicennalia. Imperii Romani Monarcha factus, & jam deletis hostibus, & pace Orbi Romano datâ, ad res Ecclesiæ procurandas, convocatis undique Episcopis impensiori studio animum adjecit, οἷα τις κοινὸς ἐπίσκοπος ἐκ θεοῦ καθεσταμένος, inquit Eusebius *, *veluti communis omnium Episcopus à Deo constitutus*. Eodem anno missis undequaque literis, Episcopos ad Concilium Nicænum convocavit; quorum consessus præsentiâ suâ ornavit, disputationes patientissimè audivit, propositas quæstiones sedulò expendit, dubia ingenii acumine solvit, lites & dissidia prudentiâ compescuit, certantes inter se suasu & consilio ad concordiam revocavit, denique saluberrima decreta auctoritate suâ munivit, palàm denuncians Synodi sententiam non aliter ac τὴν θεοῦ γνώμην τῶν ἱερέων ἢ θείαν ὡς ἀληθῶς ἐντολήν, libenter esse suscipiendam. Et certè, quamvis subdolis Eusebii Nicomediensis, aliorumque artibus postea deceptus ea quandoque fecerit, quæ Arianis favere viderentur; decretorum tamen Nicænorum quoad vixit, tenacissimus erat. Obiit pientissimus hic, & (quo eum elogio ornant sequiores Græci) ἰσαπόστολος, Imperator, impetrato priùs ab adstantibus Episcopis baptismo, manu ut videtur, Eusebii Nicomediensis, utpote loci illius Episcopi (licèt id nec Eusebius, nec Socrates, Sozomenus vel Theodoritus referant) Achyrone in Nicomediæ suburbano ipsis Pentecostes solenniis, undecimo Calend. Junii, anno Chr. CCCXXXVII. ætatis suæ 66. Imperii verò 30. cum decem mensibus, Constantinopoli in vestibulo Basilicæ SS. Apostolorum, quam ipse construxerat, sepultus. Inter virtutes animique ornamenta, quibus longè supra purpuram effulgebat, Eruditio, Elegantia, Comitas, teste Aurelio Victore * homine Gentili, illum ad usque astra votis omnium subvexêre. Nec aliter de eo Sext. Aurel. Victor †, seu quisquis tandem fuerit Epitomes autor; quòd nutrire artes bonas, præcipue studia literarum, legere ipse, scribere, meditari solebat. Summus certè fuit doctorum Patronus, ipse non vulgariter eruditus. Hinc declamationes seu conciones, quas de gravissimis etiam argumentis crebras habuit; quibus meditandis totas interdum noctes vigil traduxit. De his videndus Eusebius de Vit. Constant. l. 4. c. 29. Quin & extremo vitæ die ipsi jam impendente, funebrem quandam orationem in consueto Auditorio recitavit; cujus summa capita refert Eusebius l. 4. c. 55. *Epistolas* & *Orationes* componebat plurimas, quas è Latino sermone Interpretes ad id muneris designati in Græcum transtulerunt. Ex his (ut constitutiones de personis & rebus Ecclesiasticis, quæ Codicis Theodosiani libro ultimo continentur, jam taceam) extant hodie

SÆC. IV. ab An. CCC.

* De Administ. Imp. c. 13. p. 24.

* De vit. Constant. l. 1. c. 44.

Ep. ad Alexand. ap. Socrat. l. 1. c. 9.

* De Cæsar. c. 40.

† Epitom. c. 60.

Oratio ad Patres in Synodo Nicænâ, ap. Euseb. vit. Constantin. l. 3. c. 12. Aliam ab hâc & multò prolixiorem exhibet Gelasius Cyzic. Hist. Concil. Nicæn. l. 2. c. 7. quam tamen potiùs ex Historici ingenio fictam, quàm reverâ à Constantino habitam meritò quis suspicari possit.

Oratio ad Sanctorum Cœtum, de quâ vide sis Eusebium ubi supra, cap. 32. Extat cum notis Henrici Valesii ad finem librorum de Vitâ Constantini, quibus subjici solet.

Epistolæ plures. Scripsisse Constantinum Epistolas penè innumerabiles, sibique in animo fuisse eas separato volumine colligere Autor est Eusebius ib. c. 24. quod aut nunquam præstitit, aut Collectio ista jamdudum periit. Nos ut damnum illud aliquo saltem modo resarciamus, Epistolarum quæ super-

SÆC. IV. ab An. CCC. stites sunt, indicem, quibusque in locis dispersæ habeantur, hic subjicie-mus.

Epistola ad Melchiadem Episcopum Romanum de Synodo Romæ habendâ in causâ Cæciliani. Extat ap. Euseb. Hist. Eccles. l. 10. c. 5. & Concil. Tom. i. Col. 1405.

Ad Ælaphium seu *Ælianum Africæ Vicarium de Synodo Arelatensi*, quam primus extulit Petrus Pithæus. Extat etiam Concil. Tom. i. Col. 1421.

Ad Chrestum Syracusanorum Episcopum, ap. Euseb. loc. cit. & Concil. Tom. i. ib.

Ad Episcopos, qui Synodo Arelatensi interfuerunt, in Appendice ad Optat. Edit. *Paris.* & Concil. Tom. i. Col. 1420.

Ad Probianum Africæ Proconsulem de Ingentio ad se transmittendo, ap. Augustin. Ep. 68. & contra Crescon. l. 3. & Concil. Tom. i. Col. 1439.

Ad *Celsum* Africæ Vicarium de suo in Africam adventu ob Schisma Donatistarum, in Append. Optatianâ, & Concil. Tom. i. Col. 1440.

Ad Episcopos Africæ & plebem Catholicam de Schismate Donatistarum, in locis supradictis.

Ad Cæcilianum Carthaginis Episcopum de Eleemosynâ distribuendâ, apud Eusebium l. 10. c. 67.

Ad Anulinum de Immunitate Clericorum. Ibidem.

Ad Eunalium Africæ Vicarium de Sententiâ adversùs Donatistas latâ. Habetur inter Acta Coloquii Carthag. cap. 516.

Ad Nicomedienses de pace Ecclesiæ à se summo studio procuratâ. In Appendice Optatianâ.

Ad Athanasium Epistolæ II. altera *in gratiam Arii*, altera *de inimicorum suorum insidiis.* Habentur apud Athanasium Apol. 2. p. 604, 609.

Ad Joannem Meletianorum ducem, de unione cum Athanasio fæliciter factâ. Ibid. p. 611.

Ad Episcopos Synodi Tyriæ, quâ eos Constantinopolin evocat. Ibid. p. 622.

Edicta II. *de Pace ac Libertate Christianis concedendâ*, apud Eusebium l. 10. c. 5.

Epistola ad Optatianum Porphyrium, Panegyrici poematis conditorem, extat inter Marci Velseri opera Poematio præmissa.

Ad Zuzium, Gallicum, & cæteros in Africâ Episcopos missa cum scripto Episcoporum Numidarum. Ibidem.

Ad Provinciales de falso cultu Polytheismi, quæ & Epistolæ formam, & legis vim habet. Ext. ap. Euseb. de Vit. Constant. l. 2. à cap. 48. ad cap. 60.

Ad Alexandrum & Arium, ap. Euseb. ib. à cap. 64. ad 73. Socrat. l. 1. c. 7. Gelas. l. 1. c. 4.

Ad Alexandrinos de rebus gestis in Nicænâ Synodo, ap. Socrat. l. 1. c. 9. Gelas. l. 2. c. 36.

Ad Episcopos & Plebem de Ario & Arianis, dictis locis.

Ad Ecclesias de Synodo Nicænâ, ap. Euseb. ib. l. 3. à cap. 17. ad 20. Socratem & Gelasium locis citatis.

Ad Nicomedienses de Eusebio & Theognide, fragmentum habetur ap. Theodorit. l. 1. c. 20. integra extat ap. Gelas. l. 3. c. 2.

Ad Arium & Arianos, ap. Gelas. l. 3. c. 1.

Ad Theodotum Episcopum (ut opinor) *Laodicensem*, ap. Gelas. l. 3. c. 3.

Ad Eusebium Cæsariensem IV. prima de Ecclesiarum ædificatione, ap. Euseb. de Vit. Constant. l. 2. c. 46. Socrat. l. 1. c. 9. Theod. l. 1. c. 17. secunda de sede Antiochenâ, ap. Euseb. ib. l. 3. c. 61. tertia de Sermone in Paschate habito, ib. l. 4. c. 35. quarta de conficiendis sacris Codicibus, ib. l. 4. c. 36. Socrat. l. 1. c. 9. Theod. l. 1. c. 16.

Ad Macarium Episcopum Hierosolymitanum II. prima de Martyrio Servatori Hierosolymis ædificando, ap. Euseb. ib. l. 3. c. 30, 31, 32. Socrat. l. 1. c. 9. Theod. l. 1. c. 17. Secunda de Mamre, ap. Euseb. ib. l. 3. c. 52, 53.

Ad Arium de reditu suo, ap. Socrat. l. 1. c. 25.

Ad

Ad Antiochenos de Eusebio, ap. Euseb. ib. l. 3. c. 60.
Ad Synodum Antiochenum de eodem, ib. c. 62.
Epistola, seu *Edictum adversus Hæreticos*, ib. c. 64, 65.
Ad Synodum Tyriam, ib. l. 4. c. 42. Socrat. l. 1. c. 34. Theod l. 1. c. 39.
Ad Saporem Persarum regem pro Christianis, ap. Theod. l. 1. c. 25.
Ad Alexandrinos in gratiam Athanasii, cujus solummodò fragmentum habetur ap. Theod. l. 1. c. 27. Integra habetur apud Athanas. Apol. 2.

His addi possunt *Edicta* quamplurima rem Ecclesiasticam spectantia, quæ in Codice Theodosiano, & alibi asservantur.

HOSIUS, gente Hispanus, Cordubæ, Senecæ & Lucani natalibus inclytæ, in provinciâ Bœticâ Episcopus, sub persecutione Maximiani confessione nobilis. Interfuit Synodo Illiberi habitæ anno CCCV. seu ex Ferdin. Mendozæ * calculo CCC. vel CCCI. Apud Constantinum M. summâ in gratiâ multos annos floruit, eique erat à sacris Consiliis; ab eo ad Synodum Arelatensem anno CCCXIV. evocatus, ab eodem anno CCCXXIV. Alexandriam ad sedandam controversiam Arianam cum literis missus. Sequente anno principem in Nicæno Concilio locum tenuit, ejusque decretis primus subscripsit; quod ex Athanasii Synodico notat Socrates †. Hunc honorem sustinuisse illum tanquam Romani Pontificis legatum, inane est Baronii, aliorumque somnium. Negat id ex ipsis Pontificiis Fr. Bivarius ‖, qui Hosium tantùm nomine suæ Provinciæ subscripsisse, præsidisque officio functum ob præclaræ ipsius doctrinæ & confessionis merita contendit; duosque alios doctos pariter ac graves Scriptores ex Hispanis sibi hîc in parte ὁμοψήφους adducit. Anno 347. Synodo Sardicensi præsidebat, ejusque præcipuè curâ ac prudentiâ XX Canones conditi sunt. Tanto certè apud omnes in honore fuit, tanta pollebat autoritate, ut Ariani illum per fas & nefas in partes suas pertrahendum esse meritò judicarent. Variè ab iis tentatus est, sed frustra. Demum anno 356. exilio Syrmiensi multatus, anno proximo exilii & ærumnarum pertæsus, adhibitis etiam fidiculis & tormentis fractus, homo jam centenarius, *nimiumque sepulchri sui amans*, ut Hilarii * de eo verbis utar, manus dedit; & Arianæ formulæ blasphemæ quidem, (si modò ista fuerit, quam refert Hilarius) quin &, si non fallat titulus, ab ipso compositæ subscripsit. Utut sit, constat liquidò Hosium cum Arianis communicasse; quem etiam tradit Philostorgius †, non modò τὸ ὁμοούσιον, sed & Athanasium damnâsse; reclamante tamen & disertè id negante ipsomet Athanasio ‖. Mitto quæ de ejus in Hispaniam reditu, furore seu insanâ crudelitate erga Catholicos, denique infœlici exitu habent Marcellinus & Faustinus è schismate Luciferiano tempore Theodosii Imp. Presbyteri, atque ex iis Appendix ad Ildefonsum de Scriptoribus Ecclesiasticis. Testis omni exceptione major est Athanasius *, Hosium moriturum Arianorum in se vim protestatum esse, eorum Hæresin condemnâsse, & à quoquam probari aut recipi vetuisse. Obiisse videtur Abrahamicus ille senex, ὁ ἀληθῶς Ὅσιος, uti de eo Athanasius †, anno 361. centenario major, postquam sedem suam Episcopalem ferè 70 annos tenuisset. Etenim sexagesimum à confessione sub Maximiano annum jam agebat, cum vis ei ab Arianis Syrmii inferretur; nec tempore Synodi Illiberitanæ illum recèns tunc Episcopum factum esse rectè observat Ferd. Mendoza ‖, quod in subscriptionibus hujus Synodi nomen non postremo, sed medio (i. e.) undecimo loco reperitur. Ex Epistolis ejus unica hodiè superest, scripta ad *Constantium Imperatorem* ap. Athanas. Epist. ad Solitarios; illustre quidem fidei, pietatis, & fortitudinis monumentum. Ejus quoque opera condita est Nicænæ fidei formula, fatentibus ipsis Arianis ap. Athanas. loc. cit. Epistolam ejus de laude Virginitatis ad Sororem suam pulchro ac diserto comptam eloquio memorat Isidorus Hispalensis, de Scriptor. Ecclesiast. c. 1. sed vereor ne dudum periit.

316.

* Comment. in Concil. Illib. l. 1. c. 2.

† L. 1. c. 13.

‖ Comment. in Dextri Chron. ad an. 324.

* De Synod. col. 360.

† L. 4. c. 3.
‖ Ep. ad Solitar. p. 651.

* Loc. cit.

† Ibid.

‖ Ubi supra cap. 11.

SÆC. IV. ab An. CCC. EUSEBIUS, *Nicomedienſis* dictus, Julianum Imp. qui puer adhuc ſub eo educatus erat, genere, ut opinor, materno longiùs contingebat. Vid. Ammian. Marcell. l. 22. inter Luciani Martyris diſcipulos fuit, inde *Collucianiſtæ* titulo ab Ario inſignitus. Primùm Beryti in Syriâ Epiſcopus, inde

324. Nicomediam, imperii Orientalis tunc temporis ſedem, veluti Romæ æmulam, nuper à Diocletiano mirè exornatam, vir ſupra modum ambitioſus transferri ſe curavit. Arium vulgatâ ſuâ Hæreſi ab Epiſcopo proprio damnatum & ejectum in clientelam ſuam recepit; amicitiam cum eo & communionem coluit, ejuſque cauſam miſſis ubique literis gnaviter egit. Idem prorſus cum Ario docuit, filium nempe non modò κτιστὸν εἶ καὶ θεμελιωτὸν καὶ γεννητὸν τῇ οὐσίᾳ, ſed & alterum ab ingenito verè eſſe, & non ejus ſubſtantiâ factum, nec ullo modo participem naturæ illius, nec è ſubſtantiâ ejus exiſtentem, verùm naturâ & virtute prorſus diverſum, ad perfectam licet ſimilitudinem naturæ virtutiſque opificis ſui conditum. Eadem porro dogmata docere non contentus, totius factionis dux ac ſignifer evaſit, omniumque malorum, quæ in Athanaſium machinabantur Ariani, ἐργοδιώκτης unicus. Inde Arii Sectatores vulgò *Euſebiani*, & οἱ περὶ Εὐσέβιον dicti. In Nicæno Concilio ab Ario ſtetit, donec ſententiam ejus plenis patrum ſuffragiis damnatam videns, ipſe fidem Synodicam amplexus eſt; quo non obſtante, tertio poſt Synodum menſe cum novas turbas moliretur, Nicænæ fidei contraria palàm prædicaret, Arianæ factionis homines hoſpitio exceperit, ſeque illorum malitiæ ſocium ac participem adjunxerit, Imperatoris juſſu in exilium mittitur: indignante etiam Conſtantino, quòd durante nupero civili bello non ſolùm exploratores contra ſe emiſerat, & propemodùm armatum miniſterium Licinio præbuiſſet, ſed & tyrannicæ crudelitatis conſecraneus, multorum Catholicæ Eccleſiæ Epiſcoporum cædis autor exſtitiſſet, uti Conſtantinus* Epiſtolâ ad Nicomedienſes apertè teſtatur. Poſt exactum in exilio triennium, oblato pœnitentiæ libello, & Nicænæ fidei ſe plenè conſentire profeſſus, ab exilio revocatur, ſedique ſuæ reſtituitur. Mortuo demum Conſtantino, Ariani Conſtantium filium multò ſibi faventiorem experti ſunt: ſub cujus ferè regni primordiis, anno CCCXXXVIII. Paulo ſede Conſtantinopolitanâ per vim depulſo, Euſebius ſemper ſui ſimilis, relictâ Nicomediâ, regiæ urbis throno ſe protinus ingeſſit. Obiit tempore Synodi Antiochenæ, anno circiter 342. Ex *Epiſtolis*, quas plures ſcripſit, unicam *de Ario, ejuſque dogmatibus* conſervavit nobis Theodoritus l. 1. c. 6. *Aliam* memorat Ambroſius† in Concilio Nicæno lectam, in quâ hujuſmodi argumento uſus eſt Euſebius. *Si verum*, inquit, *Dei filium & increatum dicimus*, ὁμοούσιον *cum Patre incipimus confiteri. Hinc vocabulum iſtud Symbolo ſuo inſerendi occaſionem Patres Nicæni arripuerunt, quia id adverſariis formidini eſſe vidiſſent; ut tanquam evaginato ab ipſis Hæreticis gladio nefandæ Hæreſeωs caput amputarent.* Neque alius forſan ab hâc Epiſtolâ fuit *libellus* iſte, quem coram Synodo Euſebium protuliſſe narrat Euſtathius Antiochenus*, ejuſque blaſphemiæ certiſſimum argumentum vocat; qui palàm recitatus cunctis audientibus, ob doctrinæ pravitatem, immenſum dolorem attulit, adeoque in omnium conſpectu diſcerptus eſt. Non enim fuiſſe Euſebii Cæſarienſis *Symbolum*, quod vult doctiſſimus Valeſius†, vel inde liquet, quòd Formula Euſebiana, quæ in Epiſtolâ ejus ad Cæſarienſes etiamnum extat, ne leviſſimam quidem blaſphemiæ aut impietatis umbram contineat; quin potiùs & ab Imperatore, & à totâ Synodo probata fuerit; ut ipſemet in eâdem Epiſtolâ clariſſimè teſtatur.

Ep. ap. Theod. l. 1. c. 6.

* Ap. Theod. l. 1. c. 20.

† De Fide l. 3. c. 7.

* Ap. Theod. l. 1. c. 8.

† Annot. in Theod. p. 10.

325. EUSTATHIUS, Side urbe Pamphyliæ maritimâ ortus eſt, quem Nicetas Choniates*, neſcio quâ auctoritate ductus, è Philippis Macedoniæ urbe originem traxiſſe tradit. Claruit anno 325. Primùm Beræræ in Syriâ, deinde Antiochiæ Epiſcopus ab ipſis Patribus in Nicæno Concilio conſtitutus, referente eodem Nicetâ†; quod quidem in prioribus hujus Synodi ſeſſionibus factum eſſe oportet. Primus omnium, inquit Theodoritus*, Conſtantino Synodi nomine Panegyricum dixit, Euſebio Cæſarienſi id munus tribuentibus

* Theſ. Orthod. Fid. l. 5. c. 9.

† L. 5. c. 6.

* L. 1. c. 7.

entibus aliis. Alexandro autem Alexandrino id adſcribente Nicetâ ‖. MS. quidam Theodoriti Codex Allatianus, cui conſentit Hiſtoriæ tripartitæ Auctor, habet tam Euſebium quàm Euſtathium Imperatorem præliminari oratione ſalutâſſe. Fidem Catholicam omni conatu Euſtathius propugnavit, acerrimus Arianorum hoſtis, quem idcircò ſedem Antiochenam diu tenere non paſſi ſunt. Revocatus ab exilio Euſebius Nicomedienſis, & Theognis Nicenus coactâ apud Antiochiam Synodo Euſtathium ante omnia deponendum cenſuerunt; ac primùm accuſante illum Cyro Beræenſi Epiſcopo, tanquam Sabelliani dogmatis fautorem criminantur, quod ex Georgio Laodiceno refert Socrates *; qui tamen Georgium, veluti parùm ſibimet hâc in re conſtantem coarguit: deinde fœdæ libidinis crimen ei objiciunt, & hoc pacto ſcenam inſtruunt. Conductam infamem mulierculam cum infante uberibus admoto in Synodum introducunt impudenter vociferantem, & adhibito in fabulæ fidem jurejurando affirmantem, ſe ex Euſtathii concubitu infantem iſtum peperiſſe. Judices ſine morâ in virum ſanctiſſimum ſententiam dicunt; & re quantocyùs ad Imperatorem delatâ, ejus juſſu Trajanopolim Thraciarum urbem relegatur Euſtathius. Tertiam his adde ex Athanaſio * calumniam, nempe Euſtathium in Imperatoris matrem fuiſſe contumelioſum, Helenam intellige, quæ hoc tempore in Oriente verſabatur. Referunt id Baronius †, Petavius ‖, aliique ad an. 340. Athanaſii * Hieronymique † teſtimonio præcipuè nixi, qui Euſtathium ſub Conſtantio in exilium miſſum fuiſſe ſcribunt. At verò contigiſſe hæc ſub Conſtantino non diu poſt Euſebii Nicomedienſis reditum nempe circa an. 329. vel 330. teſtes ſunt Socrates ‖, Sozomenus *, Theodoritus †, & Philoſtorgius ‖, idque multis firmatur argumentis. 1°. Euſebii Cæſarienſis ad ſedem Antiochenam electionem in Euſtathii depulſi locum hoc tempore factum fuiſſe, ipſius Conſtantini literæ & capitis Euſebiani titulus clariſſimè demonſtrant. 2°. Flaccillus, tertius, aliis quartus Antiochiæ poſt Euſtathium Epiſcopus Synodo Tyri anno 335. vivente adhuc Conſtantino, habitæ, interfuit, ut ex Epiſcoporum Ægypti ad Dionyſium Comitem, & ipſius Comitis ad Euſebianos literis hujus Synodi tempore ſcriptis luculenter conſtat. 3°. Meletius, quem anno 360. in Epiſcopatu Antiocheno ſucceſſiſſe conſtat, ad hanc ſedem 30. poſt Euſtathii depoſitionem annis tranſlatus eſt, ut ex Theodorito * colligi poteſt. 4°. Diſertè teſtatur Socrates † Euſtathium περὶ ὀλίγον, exiguo temporis ſpatio Antiochenam Eccleſiam rexiſſe, quod falſum omnino foret, ſi in eâdem à Concilio Nicæno ad Conſtantii tempora, multò magis ad an. 340. permanſiſſet. Ex his maniſeſtiſſimum fit, mendam in Athanaſio & Hieronymo cubare, ac Conſtantii nomen pro Conſtantino irrepſiſſe, quod & Sophronius Hieronymi interpres, & antiquiores Hieronymi editiones agnoſcunt: & proinde errare ipſum Baronium *, qui temerè pronunciat, Socratem, Sozomenum, Theodoritum, alióſque hos ſecutos de Euſtathio omnino errare videri, dum ipſum à Conſtantino Auguſto in exilium amandatum eſſe dicunt. Quocirca Baronium meritò reprehendunt Cl. Valeſius †, & Jac. Gothofredus *, ejuſque argumenta diluunt. Sed his miſſis ad Euſtathium redeamus, cujus innocentia & nefariæ inimicorum inſidiæ clariſſimè tandem detectæ ſunt. Etenim miſera illa muliercula in graviſſimum morbum lapſa, palàm faſſa eſt, ſe ad fabulam agendam mercede fuiſſe conductam, & ſolummodò in nomine Euſtathii prævaricatam; Euſtathium quippe quendam fabrum ærarium infantis patrem fuiſſe. Obiit exul ſanctiſſimus Confeſſor Trajanopoli in Thraciâ, ubi & conditus eſt. Alius ut ſit à noſtro, oportet, Euſtathius Antiochenus à Joviano revocatus, à Valente iterum in Bizuam Thraciæ oppidum relegatus; de quo Socrates *, Sozomenus †, alii. Præclaro quidem encomio Euſtathium noſtrum effert Athanaſius *, Ἀνὴρ ὁμολογητὴς καὶ τὴν πίστιν εὐσεβής, πολὺς ἦν ζηλῶν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. *Vir confeſſione clarus, religione pius, qui magno zelo pro veritate dimicavit, & Arianam Hæreſim odio proſecutus eſt.* Commendat illum Sozomenus †, tum ob alia, tum quod eſſet ὅτι εὐγλωττίᾳ ἀξίως θαυμαζόμενος, *eloquentiæ cauſâ meritò admirandus*; *quemadmodum*, inquit, *ex libris ejus qui hodie extant, licet cognoſcere,*

SÆC. IV. ab An. CCC.

‖ Ibid. c. 7. Vid. Valeſ. Annot. in Theod. p. 9.

* L. 1. c. 24.

Vid. Theod. l. 1. c. 21.

* Epiſt. ad Solit. p. 629.
† Ad an. 324. N. 144. an. 340. num 21.
‖ Dogm. Theolog. Tom. 2. l. 4. c. 4.
* Loc. cit.
† De Script. c. 85.
‖ L. 1. c. 24.
* L. 2. c. 19.
† L. 1. c. 21.
‖ L. 2. c. 7.
Vid. Euſeb. de Vit. Conſtant. l. 3. c. 69, 70, &c. Ap. Athan. Apol. 2. p. 618.
* L. 2. c. 31.
† L. 6. c. 13.

* Not. ad Martyrol. Jul. 16.

† Annot. ad Euſeb. de Vit. Conſtant. l. 3. c. 59.
* Differt in Philoſ. l. 2. c. 7.

* L. 4. c. 13, 14.
† L. 6. c. 13.
* Ep. ad Solit. p. 629.
† L. 2. c. 19.

SÆC. IV. ab An. CCC. ἀρχαιότητι φράσεως καὶ σωφροσύνῃ νοημάτων, καὶ ὀνομάτων κάλλει καὶ χάριτι ἀπαγγελίας εὐδοκιμοῦσι, qui tum *ob priscum eloquentiæ genus, & ob gravitatem sententiarum, tum ob verborum elegantiam, & in rebus explicandis venustatem magnopere probantur.* Ex his supersunt,

Oratio brevis ad Constantinum Imp. in Nicænâ Synodo. Extat, si modò genuina sit, apud Gregorium Presbyterum Oratione de Patribus Nicænis, quam Latinè exhibet Surius Julii X. Num. 6. Gr. Lat. Auctuar. Combefis. Tom. II. p. 547.

Commentarius in Hexaemeron; primus Græcè & Latinè edidit, notasque uberiores & collectanea addidit Leo Allatius, *Lugd.* 1629. 4°. Non levem huic operi litem movent eruditi, & meritò quidem: Etsi enim in quibusdam locis argumentum, quod in se susceperat, satis commodè pertrectet Autor, majori tamen sui parte claudicat opus, ineptis fabulis de Beatâ Virgine, ejusque Parentibus (ut alia jam taceam) ex Jacobi Proto-evangelio depromptis, ab Eustathii doctrinâ, judicio, gravitate alienis, refertissimum. Nec ego puto quenquam sani judicii affirmare, vel Jacobi Evangelium Eustathii ætatem sapere, vel Eustathium virum quidem gravem atque eruditum istud suo calculo approbâsse. Suspicari forsan licet totam illam de Beatâ Virgine, aliisque quæ sequuntur fabulam, à recentiori manu accessisse. Certè integra ista periodus à paginâ 68. ubi de Jacobi Patriarchæ filiis agit, usque ad paginam 75. ubi eandem materiam denuò resumit, satis ἀπροσδιόνυσος videtur, & in locum non suum importunè intrusa: demptâ enim hâc parte reliqua optime cohærent. Vidit hoc Impostor, ac proinde fabulosam narratiunculam hâc cautione claudit, se hæc tantum ὡς ἐν παρόδῳ dixisse. Aut hoc dicendum est, aut integrum opus Eustathio abjudicandum; & utrumq; forsan à verò non longè abludit. Certè Eustathium nostrum hujusmodi opus elucubrâsse, nullus neque veterum, neque recentiorum nobis prodidit. Neque de auctore suo confidenter ut solet alias, loquitur qui primus edidit ipse Leo Allatius, nullo alio testimonio, nisi Codicum MSS. titulis nixus. Quam verò fallaces, quam incerti sæpius sint librorum MSS. tituli nemo nescit. Quisquis sit, vixit, saltem vixisse videri voluit, trigesimo Constantini anno, id est, anno Christi CCCXXXV. saltem sequenti. Neque tamen hoc modo sibi constat accurata supputandi ratio, cum ait pag. 55. à Christo (demus id de anno Dominicæ Passionis intelligi) ad trigesimum annum Constantini, numerari annos CCXLIX. Esto verò scriptor Eustathio coævus, at de interpolatione fabulisque eadem manet difficultas. Solvant nodum eruditi.

Dissertatio de Engastrimytho adversùs Origenem, quâ acriter in Origenem, ejusque sententiam invehitur. Et quidem Eustathium inter primarios Origenis obtrectatores recenset Socrates *. Hanc Dissertationem Gr. Lat. edidit idem Allatius unà cum eruditissimo ejusdem argumenti Syntagmate loco & anno supradictis. Habetur etiam *Criticorum sacrorum Londini* impressorum Tomo octavo. Scripsit item, quæ interciderunt, saltem lucem adhuc non viderunt, præter infinitas Epistolas,

* L. 6. c. 13.

Librum de Animâ, cujus fragmenta quædam exhibet Theodoritus, Dialog. 1, 2, 3.

Sermonem sive *Homiliam in illud* Proverb. VIII. *Dominus creavit me initium*, &c. Fragmentum extat ap. Theod. Hist. Eccles. l. 1. c. 8. & plurima alia ap. eundem Dialog. 1, 2, 3. bina apud Facundum, lib. 11. c. 5. aliud apud Anastasium in Collect.

Interpretationem Psalmorum. Fragmenta aliquot in Psalmos xv. & xcii. extant ap. eundem Dialog. 1, 3. Citat etiam Theodoritus Dialog. 2, 3. Eustathium nostrum εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῆς στηλογραφίας, & εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ἀναβαθμῶν, quæ pars fuisse videntur Commentariorum in Psalmos.

325. JACOBUS, ob summam rerum divinarum humanarumque scientiam *Sapiens* dictus, patriâ Mesopotamiensis, cui Antiochia Amygdonia (Nisibin Syri appellant) urbs in confinio Imperii Romanorum & Persarum sita, ortum dedit. Ab ineunte ferè ætate vitam egit duram ac solitariam, in sylvis

&

& montibus & ſpeluncis degens, continuò jejuniis, aſperrimiſque ſeverioris diſciplinæ officiis ſe exercens. Sub Perſecutione Maximini Confeſſione claruit; ad Patriæ Urbis Epiſcopatum tandem evectus. Anno cccxxv. Concilio Nicæno interfuit, doctrinæ orthodoxæ vindex primarius, τῶν ὀρθῶν ὑπερμαχῶν δογμάτων, διά τε δεινῶς ἦ πρόμαχ@ ἀπάσης φάλαγγ@, inquit Theodoritus *, *ut fortiſſimus bellator & totius agminis princeps pro veris dogmatibus diſſertaturus.* Addit eo in loco Theodoritus illum junctis cum Alexandro ad Deum precibus, infauſtum illum exitum Ario imprecatum; enormi tamen errore hæc ad Alexandrum Alexandriæ Epiſcopum & Synodi Nicænæ tempus referens. Sub initium Principatûs Conſtantii circa an. cccxxxviii. Sapor Perſarum rex Niſibin Romanis tunc ſubditam arctâ obſidione cinxit; cujus omnes machinæ & tela ſancti viri precibus irrita evaſere: & cùm præterlabentis urbem fluvii, cujus curſum ingeſtis aggeribus Sapor inhibuerat, violento impetu murus corruiſſet, ab incolis Jacobi precibus animatis unâ nocte reædificatus eſt. Tandem in turri quâdam conſtitutus Deum oravit Jacobus, ut ciniphum & culicum turma in hoſtes emitteretur. Dictum factum. Equi enim, elephanti, cæteraque Perſarum jumenta, cùm animalculorum aculeos ferre non poſſent, ordinibus conturbatis, & excuſſis ſeſſoribus in fugam ſe dederunt. Ita Rex infœliciſſimus recedere coactus ignominiam pro victoriâ reportavit. Hæc pluribus Theodoritus, qui non uno loco teſtatur * Jacobum Apoſtolicis miraculorum donis claruiſſe, mortuos ſuſcitâſſe, futura prædixiſſe, aliaque ſtupenda feciſſe, quorum plura exempla profert Hiſtoriæ φιλοθέ capite primo. Vitam clauſit regnante Conſtantio, in urbe natali ſepultus; cujus ſacri corporis reliquias, teſte Gennadio †, Julianus Imp. Niſibin ingreſſus civitate efferri juſſit. Sozomenus * verò ſolummodò, ait Julianum illàc tranſeuntem, Niſibenis minatum eſſe, ſe nec opem illis laturum, nec legationem admiſſurum, nec in ipſorum urbem utpote ſceleratam, pedem priùs illaturum eſſe, quàm eos ad Gentilium religionem ſe tranſtuliſſe didiciſſet. Ego Theodorito † utpote viciniori potiùs credendum ſentio, qui tradit, Niſibi à Joviano Juliani ſucceſſore Perſis traditâ, incolas penè omnes urbe exceſſiſſe, & Epiſcopi ſui τῦ στρατηγῦ corpus ſecum detuliſſe. Nullum illi inter Scriptores Eccleſiaſticos locum tribuit Hieronymus; quòd Opera ejus Hieronymi ætate, uti rectè obſervat Gennadius †, nondum è Syro ſermone converſa fuerint.

SÆC. IV. ad An. CCC.

* Hiſt. Religioſ. c. 1. Oper. Tom. 3. p. 768.

* Ubi ſupra, & Hiſt. Eccleſ. l. 2. c. 31.

† De Script. Eccl. c. 1.

* L. 5. c. 3.

† Hiſt. Relig. c. 1.

† Loc. cit.

Scripſit, eodem teſte, Opus ingens XXVI. libris conſtans, nempe *De Fide adverſus omnes Hæreſes, De Charitate generali, De Dilectione erga proximum ſpeciali, De Jejunio, De Oratione, De Reſurrectione, De Vitâ poſt mortem, De Humilitate, De Patientiâ, De Pœnitentiâ, De Satisfactione, De Virginitate, De Senſu Animæ, De Circumciſione, De Acino benedicto,* pro quo in Iſaia legitur, *non eſt exterminandus Botrus, De Chriſto quòd Filius dei ſit & conſubſtantialis Patri, De Caſtitate, adverſus Gentes, De Conſtructione Tabernaculi, De Gentium Converſione, De Regno Perſarum, De Perſecutione Chriſtianorum,* item *Chronicon* in quo divinarum Scripturarum authoritate eorum ora compreſſit, qui audaci ſuſpicione de Adventu Domini noſtri inaniter philoſophantur. De his verò plura dicere ſuperſedeo, quia ampliùs non extant. Habetur in Bibliothecâ Lugduno-Batavâ inter libros MSS. quos ex Oriente advexit Jacobus Golius num. 87. fol. Jacobi Epiſcopi Edeſſeni *Hexaemeron ad Conſtantinum,* ſeu *Hiſtoria Creationis & Creatarum rerum* Syriacè: an vero Jacobi noſtri opus ſit judicent alii: certe temporis ratio optime congruit. Næ verò illi lepidè nugantur, qui Jacobum noſtrum *Canonum* LXXXIV. *Arabicorum* Nicæni Concilii compilatorem faciunt. Canones iſtos poſt Juſtiniani Imp. ævum confictos eſſe pluribus confirmat Cl. Pearſonus Vindic. Ignat. par. 1. p. 187.

ATHANASIUS, Alexandriæ, urbium poſt Romam omnium celeberrimæ, parentibus honeſtis pietate & virtute conſpicuis natus eſt. Mitto quæ de eo adhuc puero Epiſcopi perſonam induente, baptiſmumque per ſacrum quendam ludum celebrante vulgò narrant. Fabulam certè eſſe & nunc & olim ſuſpicatus ſum. Primus hanc hiſtoriam extulit Rufinus, Scriptor nimis 326.

mis credulus, quique hæc ex ſolo auditu refert, ipſe à re geſtâ integro penè ſæculo remotus: nec leve præjudicium videri debet rem adeò memorabilem omnes hujus ævi Scriptores latuiſſe, neminemque ante Rufinum de eo vel verbulum inaudiviſſe: neque alia deſunt quæ idem ſuadeant argumenta; modò his immorari vellem. Sed cum Athanaſio pergamus. Bonis literis inſtitutus in Alexandri Epiſcopi contubernium aſcitus eſt; qui illum Notarium deinceps habuit, & Diaconorum Primicerium poſtea conſtituit. In Synodo Nicænâ Alexandro Arium fortiter oppugnanti mirâ dexteritate ſuppetias tulit; & diſputatione habitâ Hæretici verſutias expugnavit: unde per totam vitam Arianos ſibi quam infenſiſſimos expertus eſt. Elapſis quinque poſt Synodum menſibus, mortuo Alexandro, anno cccxxvi. communi Catholicorum ſuffragio Eccleſiæ Alexandrinæ præficitur, ætatis ſuæ anno, ut videtur, viceſimo octavo. Munus ſibi commiſſum quo minùs in pace diu obiret; inquies & obfirmata Euſebianorum malitia obſtitit. Tentatis fruſtra variis calumniarum technis, tandem anno cccxxxiv. Cæſaream ab Epiſcoporum nonnullorum ſibi infenſorum Synodo eo loci coactâ evocatur fictæ Arſenii Meletiani cujuſdam Epiſcopi necis rationem redditurus. Verùm adeſſe noluit Athanaſius, Epiſcoporum inimicitias veritus. Subiratus igitur Conſtantinus Imperator aliam Synodum anno ſequente Tyri habendam indixit: ubi cauſam Athanaſii apertè magis & γυμνῇ κεφαλῇ ventilare cœperunt Euſebiani; fictiſque illum injuriæ, tyrannidis, ſtupri, homicidii Magicæ artis gratiâ commiſſi, confracti calicis myſtici, ſacrorum Codicum igni datorum, ſubverſæ menſæ dominicæ, quin & illegitimæ ordinationis criminibus onerantes ſede ſuâ depoſuerunt. Verùm Athanaſius relictâ priùs Tyro Conſtantinopolim profectus, Imperatorem de fœdiſſimâ Epiſcoporum injuſtitiâ certiorem fecerat. Anno igitur cccxxxvi. Conſtantinopolim acciti Euſebianorum Anteſignani novi cujuſdam criminis Athanaſium apud Imperatorem poſtulârunt, ſuggerentes comminatum eum eſſe, prohibiturum ſe, ne annona ex Alexandriâ Conſtantinopolim quotannis vehi ſolita mitteretur. Quâ accuſatione motus Conſtantinus mox eum Treverim Galliæ Belgicæ urbem relegavit. Poſt annum integrum & ſex circiter menſes ſublato è vivis Conſtantino, Conſtantini junioris literis dat. XV. Cal. Julias anno cccxxxvii. ſedi ſuæ reſtituitur. Quem tamen anno cccxli. Synodus Antiochena renovatis calumniis ſecundâ jam vice depoſuit, ſuffecto in ejus locum Gregorio Cappadoce, obſcuro & nullius nominis viro. Verùm antequam ovile lupus invaderet; fugâ ſe Athanaſius Romam contulerat, eò à Julio Epiſcopo evocatus; ubi à Synodo anno cccxlii. habitâ criminibus ſibi intentatis abſolutus eſt. Hâc in Urbe, aliiſque Occidentis partibus, per aliquot annos hæſit; donec anno cccxlvii. decreto Synodi Sardicenſis iterum abſolutum & in integrum reſtitutum Conſtantius Imp. interpellante fratre Conſtante, Eccleſiæ Alexandrinæ reddidit. Verùm iterùm nubes poſt pluviam. Anno cccliii. Synodi Arelatanæ, anno ccclv. Mediolanenſis decretis iterum condemnatus, ac ſede ſuâ deturbari juſſus, anno ſequente à graſſante in Catholicos Alexandrinos Arianorum factione Eccleſiâ ſuâ expellitur; ac pro eo Georgius Cappadox, Gregorii, qui diem dudum obierat, Gentilis, bipedum nequiſſimus, militari ſatellitio ſtipatus ſubſtituitur. Enormem hoc loco Dorothei Metropolitæ Monembaſiæ, qui vulgari ſeu barbaro idiomate Synopſin Hiſtoriarum Græcè edidit, errorem notare liceat, ubi de Conſtantio ſic loquitur *. Τῷ δὲ ιε. χρόνῳ τῆς αὐτῦ βασιλείας ἐξόρισε τὸν μέγαν Ἀθανάσιον εἰς τὴν Ἐγκλιτέρραν, καὶ ἐχειροτονήθη Φίληξ ἀντ' αὐτῦ. *Decimo quinto imperii ſui anno magnum Athanaſium in Angliam relegavit; ejuſque in locum Fœlix ordinatur.* Ubi nulli dubium eſſe poteſt pro Athanaſio Liberium intelligi debere, non in Angliam ſeu Britanniam, ſed Beræam Thraciæ relegatum. Fugatus Athanaſius in deſertiſſimam Thebaidis ſolitudinem ſe recepit; in quâ uſque ad mortem Conſtantii ſalvus delituit, orationibus, jejuniis, aliiſque pietatis officiis, Epiſtolis & Apologiis concinnandis ſecurè vacans. Imperante Juliano, ab exilio revocatus Synodum habuit de verâ ſignificatione vocum ἰδίας & ὑποστάσεως ſtatuendâ, deque lapſis Epiſcopis ad ſedes ſuas recipiendis. Mox exul factus anno ccclxii. conſpirantium

* Συνοψ. διαφόρ. ἱστορ. ρ. στδ.

SÆC. IV. ab An CCC.

spirantium in se Gentilium & Arianorum insidias non sine summo capitis discrimine evasit: de quibus festivè dixit; *Secedamus paulisper, ô Amici; nubecula est, quæ citò evanescet.* Anno ccclxiii. Jovianum Imp. Antiochiæ convenit, eique libellum de fide obtulit. Sub initia Imperii Valentis ad supplicium exiliumve à Præfecto Augustali quæsitus sese occultavit: at evanescente hâc quoque nubeculâ quietus deinceps & securus vixit. Tandem laboribus, ærumnis, molestiis fractus succubuit: & sanctissimam animam cœlo reddidit, anno Christi ccclxxi. Episcopatûs sui xlvi. Ita enim Socrates* disertè tradit: licèt id Baronius †, eumque secuti ex Neotericis plurimi, in annum sequentem rejiciant: quin & Proterius in Epistolâ ‖ ad Leonem Papam Athanasium mense Martio anni ccclxxiii. superstitem fuisse scribit. Vir erat omni virtutum genere cumulatissimus in tuendâ Catholicâ veritate constantis & invicti animi, ærumnis, periculis, difficultatibus cedere nescii; τοῖς μὲν παίουσιν Adamas, τοῖς δὲ στασιάζουσιν Magnes: in cæteris disciplinis non infœliciter versatus, in Theologicis accuratissimus, Controversiarum sui sæculi, si quis alius, callentissimus, doctrinæ Orthodoxæ Judex simul ac vindex acerrimus; ad Conciones Ecclesiasticas, & quæ sacri sunt muneris, maximè idoneus, & ut scitè Sozomenus *, ἕως ἐκ νέου αὐτοδίδακτος, Summatim de eo ac planè eleganter ὁ τῶν Σασίμων †, ὅρος μὲν ἐπισκόποις ὁ ἐκείνου βίος καὶ τρόπος, νόμος δὲ ὀρθοδοξίας τὰ ἐκείνου δόγματα. *Vita ipsius, morumque ratio Episcopatûs norma erat; dogmataque ejus pro fidei Orthodoxæ lege habebantur.* De stylo ejus ita Photius *, κομψῶς τε καὶ λαμπρῶς καὶ ἔτι σαφῶς συντεθειμέναι, (Epistolæ Athanasii) καὶ τὸ πιθανὸν κατὰ τοῦ χαρίεντος ἀνθοῦσαι. *Eleganter simul & splendide, clarèque compositæ sunt, persuadendi insuper vi ac venustate floridæ.* Σαφὴς μὲν ἐστὶν πανταχοῦ τῶν λόγων αὐτοῦ. *Dilucidè dicit in omnibus suis scriptis.* Denique ἡ μὲν ἐν φράσιν σαφὴς τ' ἐστὶν (in libris suis contra Arium) ὡς καὶ ἐν πᾶσιν, καὶ ἀπέριττος καὶ ἀφελὴς, δριμὺς καὶ βαθὺς, καὶ λίαν τοῖς ἐπιχειρήμασιν εὔτονος, καὶ τὸ γόνιμον δὲ αὐτοῦ ἐν τούτοις ἠλίκον, ὅσον καὶ θαυμάσιον. *Dictio in his perspicua, ut & in cæteris ejus omnibus sobria item & candida, vehemensque ac profunda, & argumenta validè torquens; ejus verò ubertas in his ac fœcunditas admodùm sanè fuit mirabilis.* Cæterùm quanto olim in pretio Athanasii scripta habita fuerint, Cosmæ Abbatis piissimi præceptum Joanni Moscho * datum testatur. *Cùm inveneris aliquid,* inquit, *ex opusculis sancti Athanasii, nec habueris chartas ad scribendum, in vestimentis tuis scribe illud.*

* L. 4. c. 20.
† Ad an. ccclxxii.
‖ Edit. à Bucher. Com. in Victor. Can. Pasch. c. 2. p. 84.
Naz. Encom. Athan. Orat. 21. p. 392.
* L. 2. c. 17.
† Ibid. p. 397.
* Cod. 32. 139, 140.
* Prat. Spirit. c. 40.

SCRIPTA SEQUUNTUR.

OPERA, QUÆ EXTANT, GENUINA.

O*Ratio contra Gentes.*

Oratio de Incarnatione Verbi, quem librum secundum contra Gentes, cujus Hieronymus † meminit, esse constat.

Contra Arianos Disputationes seu *Orationes* V. Πεντάβιβλον contra Arianos vocat Photius, easque τρόπαιον κατὰ πάσης μὲν τῆς αἱρέσεως, ἐξαιρέτως δὲ τῆς Ἀρειανῆς, Trophæum adversùs omnes, potissimùm verò Arianam, Hæreses esse dicit Cod. 140. (quem locum paulò integriorem, quàm in editis extat, exhibet Pet. Flecmannus in Append. ad Op. Athanas. p. 6.) earumque stilum, methodum, ubertatem, argumentationes, omnia denique mirè commendat; ex his etiam seu ex fonte Gregorium Theologum, Sanctumque Basilium limpidos suorum librorum contra Arii errores rivulos derivasse scribit. Cæterùm & in Codd. MSS. & apud Priscos Scriptores mirum, quàm variet, & inter se misceatur harum Orationum ordo. Ut alia exempla taceam, quartum ex iis citat Cyrillus Alex. * sub nomine τοῦ περὶ τῆς ἁγίας τριάδος λόγου τρίτου, & iterum τοῦ περὶ τῆς ὁμοουσίου τριάδος λόγου τρίτου. Tertiam Synodus Chalcedonensis † simpliciter vocat Orationem contra Hæreses. Quinta (quam nonnulli Cod. MSS. ἕκτον κατὰ Ἀρειανῶν λόγον vocant, quinto loco repositâ Oratione contra Arium & Apollinarium inscriptâ quæ infra habetur) quædam habet p. 322. quæ scriptam esse post certamina Nestoriana suadere nonnullis videntur.

† De Script. e. 87.
* Ep. ad Monach. Ægypt. in Actis Ephes. Synod.
† Act. 16.

In

SÆC. IV. ab An. CCC.

In dictum illud, Omnia tradita sunt mihi à Patre, &c.

Ad Adelphium Episcopum contra Arianos Epistola; ut memoriâ lapsus sit Theodoritus *, qui loca duo ex Epistolâ ad Epictetum citat, quæ nonnisi in hâc ad Adelphium extant. Adelphius iste Onupheos Episcopus fuisse videtur, ab Arianis in exilium missus in Psinabla Thebaidis; unde Confessorem eum non obscurè vocat Athanasius.

* Dial. 2. p. 92.

Epistola ad *Maximum Philosophum de Divinitate Christi.* Idem forsan hic Maximus, qui Gregorio Nazianzeno de sede CP. litem movebat, & ad quem duæ extant Basilii Epistolæ XL, XLI. quod librarios etiam inducere potuit, ut pro φιλόσοφον in quibusdam Codd. MSS. ἐπίσκοπον reponerent.

Epistola ad Serapionem Thmuios in Ægypto Episcopum, *adversùs eos qui dicunt Filium creaturam esse*; in quâ compendio refert quæ fusiùs contra Arianos disputaverat.

Ad eundem, adversùs eos qui dicunt Spiritum S. esse creaturam.

Expositio Fidei.

Responsum ad Liberii Epistolam, cum Epistolâ Liberii (ista ἀκέφαλος est.)

Epistola ad Jovianum de fide, Synodi Alexandrinæ nomine scripta. Extat etiam ap. Theod. l. 4. c. 3.

Epistola de Synodi Nicænæ contra Hæresin Arianam decretis.

Epistola de sententiâ Dionysii Alexandrini adversùs Arianos.

Ad Fratres Orthodoxos Epistola Catholica.

Refutatio Hypocriseωs Meletii, Eusebii & Pauli Samosateni περὶ τοῦ ὁμοουσίου. Dubia admodùm nonnullis videtur.

Epistola ad Antiochenos: ex additamentis calci appositis videtur esse fragmentum alicujus libri, forsan Synodici cujusdam.

Epistola ad Epictetum Episcopum Corinthium adversùs Hæreticos, habetur etiam ap. Epiphan. Hæres. 77.

Epistola de Incarnatione verbi Dei adversùs Paulum Samosatenum.

Oratio de humanâ naturâ susceptâ ab unigenito verbo contra Arianos (quidam Codd. addunt) & Apollinarium, τόμον πρὸς Ἀρειανὰς vocat Theodoritus *, librum de Incarnatione Gelasius †, librum de Trinitate & Incarnatione Synodus Sexta ‖, & Damascenus †.

De Incarnatione Domini contra Apollinarium.

Oratio de salutari adventu Christi contra eundem. Orat. de Incarnatione vocat Damascenus *, Orat. secundam contra Apollinarium Synodus Sexta †.

* Dial. 3. † De duab nat. c. 2. ‖ Act. 4. 9, 10. † De Trisag. * De Orthod. Fid. l. 3. † Act. 8.

Oratio contra gregales Sabellii de æternâ substantiâ Filii, & Spiritus S. cum Deo.

Oratio quòd unus sit Christus: hanc aliis probatam in dubium vocant Viri Cl. Montacutius * & Petavius †, duplici præcipuè argumento; 1°. Quòd stylus sit multò comptior & ornatior quàm Athanasianus esse solet. Sed hæc ratio mihi nulla est, Athanasium enim quandoque scripsisse κομψῶς τε καὶ λαμπρῶς ex Photio supra observavimus. 2°. Quòd tres hypostases in Trinitate confitetur, cùm Athanasius unicam agnoscere soleat. Esto. At aliter scribere potuit Athanasius post quæstionem de vocibus οὐσίας & ὑποστάσεως in Synodo Alexandrinâ sub Juliano habitâ determinatam; in quâ decretum est non esse damnandos trium ὑποστάσεων assertores, modò personas intelligerent; nec è contra, qui unam esse hypostasin (per hanc, οὐσίαν sive essentiam intelligentes) affirmabant. Et certè scriptam esse hanc Orationem post Marcellum ab Athanasio pro Hæretico agnitum (i. e.) post annum cccLvii. ex ipsâ oratione liquet; in quâ Marcellus disertè damnatur. Denique ab Autore Catenæ in Lucam sub Athanasii nomine citatur.

* Not. in Euseb. adv. Marcell. in init. † De Trinit. l. 1. c. 13.

Epistola ad Serapionem de morte Arii: integram ferè eam etiam exhibet Theodoritus l. 1. c. 14.

Apologia ad Imperatorem Constantium. Scripta est circa an. cccLvii.

Apologia de Fugâ suâ.

Apologia secunda de eâdem re.

Ep-

Epistola ad omnes ubique solitariam vitam agentes in secessu eremitico, ut & præcedentes Apologiæ, scripta. Tota haberi videtur primis duabus paginis, & cum voce ἀμὴν finiri, & dedicatoria esse librorum contra Arianos: Reliquum verò Operis à voce Αὐτοὶ alterius alicujus Operis ἀκεφάλου fragmentum esse. Certè infrà p. 652. dicuntur quædam præmissa, quæ in hâc epistolâ neutiquam reperiuntur. Sic Flecmannus *. SÆC. IV. ab An. CCC.

* Not. in Athanas. p. 71.

Protestatio Populi Alexandrini anno ccclvi. facta.

Epistola de Synodis Arimini & Seleuciæ, mortuo jam Constantio scripta.

Epistola ad Africanos Episcopos adversùs Arianos.

Epistola ad omnes ubique Orthodoxos: hanc in S. Athanasii memoriam 2ª. die. Maii publicè legi solitam monet Scholion, quod in Codice quodam MS. habetur.

Epistola ad Joannem & Antiochum.

Epistola ad Palladium.

Epistola ad Dracontium.

Ad Marcellinum de interpretatione [seu titulis] *Psalmorum.*

De Sabbatis & Circumcisione.

In illud, Quicunque dixerit verbum contra Filium, &c.

In illud, Profecti in Pagum, &c.

De Virginitate. Istius quidem argumenti librum conscripsisse Athanasium constat ‖. Verùm an is, qui nunc extat, genuinus sit, jure merito dubitari queat.

‖ Vid. Theod. Hist. l. 2. c. 4.

Homilia de Semente.

Oratio contra omnes Hæreses; de hoc sermone an genuinus sit, quidam, nullâ tamen redditâ ratione, dubitârunt.

Oratio in Assumptionem sive Ascensionem Domini.

Oratio de Melchisedeco. Flecmannus de eâ dubitat, quod in fine ejus mentio fiat Patrum Nicænorum quasi τῶν κατ' καιροὺς γεγονότων: quod tamen Athanasius circa postrema vitæ suæ tempore dicere potuit.

Ad Serapionem de Spiritu sancto Epistolæ II. quæ nonnisi compendium exhibent Epistolæ ad eundem posterioris supra memoratæ.

Contra Arianos λόγος σύντομος, qui ferè nihil aliud est, quam ἀποσπασμάτιον Orationis primæ contra Arianos.

Libellus Precum, seu Colloquia varia Arianorum cum Joviano Imp. Antiochiæ habita; quæ forsan non sunt Athanasii, sed ex Actis publicis videntur descripta.

De Incarnatione Verbi Dei.

Responsum ad Epistolam Joviani Imp. cum Imperatoris Epistolâ.

Epistola ad Ammonem Monachum.

Epistolæ tricesimæ nonæ Festalis fragmentum.

Epistola ad Rufinianum.

Ad Luciferum Calaritanum Epistolæ II. Lat.

Epistola brevis ad Fratres solitariæ vitæ studentes. Lat.

Fragmenta Commentariorum in Job & Psalmos, ex Nicetæ Heracleotæ Catenis in Job & Psalmos desumpta: quæ tamen non immeritò forsan Spuria censeri possent.

Vita D. Antonii; hujus meminerunt Nazianzenus Orat. 21. p. 376. Hieronymus de Scriptor: c. 87. Socrat. l. 1. c. 21. quæ verò extat hodiè aut Athanasii non est, aut multùm interpolata. Fatendum sanè est plurima ex Athanasii libro de vitâ Antonii loca à Palladio, Socrate, Damasceno & aliis citata inibi reperiri; plurima tamen ibidem haberi nugatoria planè ac tanto viro indigna negari nequit. In Editionibus Athanasii annum 1626. præcedentibus Latinè solum exstitit; demum anno 1626. *Paris.* Græcè & Latinè prodiit; cùm à D. Hæschelio Græcè priùs seorsim evulgata esset *Augustæ-Vindel.* 1611. 4°.

SÆC. IV. ab An. CCC.

SPURIA.

Synopsis S. Scripturæ; ab hodiernis Criticis unanimi ferè consensu Athanasio abjudicata: quòd si tamen Athanasii non sit, satis vetusti Scriptoris opus est.

Testimonia è Scripturâ de communi essentiâ Patris, Filii, & Sp. S. Stylus Athanasii non esse arguit; quid quod & Origenem ab Athanasio semper laudatum pessimè exagitat, & Origenistarum Hæreses meminit? quin & loca quædam Quæstionum ad Antiochum adducit.

Sermo in Passionem & Crucem Domini; juramentum omnino vetat, quod tamen in genuinis Athanasii Scriptis sæpe usurpatur.

Disputatio contra Arium in Synodo Nicænâ, Figmentum Monachi cujusdam delirantis sequioris ævi esse videtur, uti ex multis in ipsâ disputatione deprehensis indiciis patet. Nescio verò, quid sibi vult Casimirus Oudinus †, cùm Vigilio Tapsensi eam ascribat.

† Supplem. p. 31.

Sermo in Evangelium de Sanctissimâ Deiparâ Virgine, & Annunciationis ac Incarnationis mysteriis: post Hæreses Monotheleticæ exortum scriptus, quippe quam sæpissimè exagitat.

Symbolum Athanasii; genuinum Athanasii opus non esse satis indicat, quòd nec ipse Athanasius, nec sequentium sæculorum Scriptor aliquis ante Theodulphum Aurelianensem libro *de Spiritu S.* p. 72. ejus meminerit, nec in Ecclesiis ante annum millesimum obtinuerit, neque ubique inclarescere cœperit, donec à Gregorii IX. Legatis circa an. 1233. in disputatione Constantinopoli habitâ sub Athanasii nomine testimonii loco prolatum fuerit. Sed de his plura alii, & nos alibi †. Non malè forsan à Vigilio Tapsensi constructum, in Græcum sermonem demùm versum, & in Ecclesiarum Archivis diu latitasse, credi potest. Certè, quod Vigilium attinet, conjecturam firmat quod Theodulphus Aurelianensis *Symbolum* citet ex istis Athanasii libris, qui Vigilii Tapsensis esse jam certo dignoscuntur: quique in antiquo & probe noto Codice Floriacensi cum Vigilii libris adversus Nestorium & Eutychem conjunguntur.

† Vit. Athanasii Sect. 6. Num. 10.

Tractatus de Definitionibus, in quo Gregorius Nyssenus citatus reperitur, Maximum forsan autorem habet, inter cujus Opera à Combefisio edita locum sortitur.

Dialogi VII. *contra Arianos, Apollinaristas & Macedonianos*, in editione Heidelbergensi bifariàm dividuntur, & ex iis quinque priores De S. Trinitate Dialogi inscribuntur, duo posteriores titulum habent Dialogi inter Orthodoxum & Macedonianum. Dialogi omnes ab aliis Maximo Monacho, aliis Etherio Tyanensi ascribuntur. Athanasii non esse certo certius est. Scripti enim sunt post exortam Hæresin Eutychianam. Vide plura in Theodorito.

Epistola cujusdam Præfationis loco scripta, in quâ motuum Ecclesiasticorum tragædia, cum XVII. sequentibus Capitulis. Etherii sunt; Photius * licèt manifestè lapsus Theodoreto ascribat.

* Cod. 46.

Quæstiones ex V. & N. Testamento CXXXVI. *ad Antiochum, & Responsiones totidem*, in quibus ipse Athanasius & Dionysius Areopagita citantur. Ex variis Patrum scriptis à studioso quopiam post ævum Monotheleticum collectæ videntur. Sequioris ævi fœtum esse vel exinde patet, quòd in iis Occidentales omnes Francorum nomine designentur.

Dicta & Interpretationes Parabolarum Evangelii quæstionibus cxxxiii. totidemque Responsionibus comprehensa. Opus sequioris ævi.

Quæstiones aliæ XX. *cum Responsionibus totidem*; post enata inter Latinam & Græcam Ecclesias dissidia scriptæ videntur.

Disputationes cum Ario Laodiceæ habitæ, Lat. has esse Vigilii Tapsensis Episcopi omnibus jam notum est.

De

De Trinitate libri XII. Lat. in Editione Heidelbergensi nonnisi septem priores habentur, titulo *De unitâ Deitate Trinitatis libri* VII. *ad Theophilum*. Eundem Vigilium Auctorem habent. SÆC. IV. ab An. CCC.

Ad Monachos exhortatio. Lat.

Epistola ad Marcum Papam cum rescripto Marci, eundem cum Decretalibus autorem habent.

De Passione Imaginis D. N. J. C. crucifixæ in Beryto Relatio ab iconodulis conficta paulò ante Synodum Nicænam II. in cujus actione quartâ citatur. Extat Græcè in Bibliothecâ Cæsareâ. Exemplar ejus MS. ab editis haud parùm diversum, & multò auctius. Principium istius repræsentat Lambecius Comment. l. 1. p. 126. ut & versionem antiquam Anonymam (ab Anastarianâ diversam) integram p. 128. Ex hactenus recensitis, *Quæstiones ad Antiochum, Definitiones Theologicas, Disputationem cum Ario Laodiceæ habitam, Exhortationem ad Monachos, De Passione Imaginis Domini, Epistolam ad Marcum Papam de unitâ Deitate Trinitatis* lib. vii. *Synopsin sacræ Scripturæ*, apertè rejicit Bellarminus, & cum eo Labbæus aliique.

Declaratio Levitici.

Homiliæ VII. ab Holstenio Latinè editæ.

Expositiones II. *de Incarnatione Verbi*, extant Lat. in Biblioth. PP. Tom. II.

Oratio in Occursum Domini.

Orationes II. *in S. Pascha.*

Oratio in Assumptionem Domini. Habentur hæ quatuor Gr. Lat. unà cum notis ap. Combef. Auctuar. Tom. I. p. 479. Certè sunt in oratione primâ, quæ Hæresin Nestorianam & Eutychianam manifestò respiciunt. Duæ posteriores Basilii Seleuciensis esse videntur: Nestorio tamen tribuit Garnerius.

S. Syncleticæ vita, Lat. ap. Bolland. ad Januar. 5. Græcè ap. Coteler. Vet. Monument. Eccles. Gr. Tom. i. p. 201. In MSS. nonnullis Polycarpo cuidam Monacho ascribitur.

Liber de Observationibus Monachorum.

Exhortatio ad Sponsam Christi. Utrumque opusculum Latinè editum est ab Holstenio, *Paris.* 1663. 4°. in Append. ad Cod. Regular.

Syntagma doctrinæ ad Clericos & Laicos, ex Cl. V. Isaaci Vossii Bibliothecâ primùm editum Gr. Lat. *Paris.* 1685. 8°. cum Andreæ Arnoldi notis. Spurium verò esse plurima sunt quæ suadeant, inprimis præcepta quæ inibi deprehenduntur Monachis data, de bonis renunciandis, de decimis exsolvendis, conjugium Clericis prohibitum, & Monasticæ Regulæ mentio; ut de alto circa ejusmodi librum veterum silentio nihil dicam. Athanasii igitur cujusdam junioris opus sit necesse est, quod nec ipse Cl. Vossius mihi hâc de re coram agenti dissimulavit. Cum verò Codex MS. quingentorum vel sexcentorum annorum ætatem ferat, opusculum est neutiquam contemnendum etsi Athanasio nostro non ascribatur. Exorta tamen est hâc de re controversia inter Cl. Arnoldum & Theologum quendam Rothomagensem, uti ex Novellis Reipublicæ Literariæ mens. Jul. p. 744. & Act. erudit. Lipsiens. an. 1685. p. 511. nuper didicimus.

Commentarius in Psalmos, qui sub Athanasii nomine, *Romæ* 1477. & *Tubingæ* 1515. inter opera ejus Latinè prodiit, Theophylacto debetur.

Opera, quæ non extant.

Commentarii in Ecclesiasten, & Cantica Canticorum: horum meminit Photius, Cod. 139.

Commentarii in Cantica Canticorum.

Contra Valentem & Ursacium liber.

Epistolæ ἑορταστικαί.

Epistolæ aliæ plures.

Περὶ πίστεως λόγον τὸν μείζονα sæpiùs memorat Theodoretus in Dialogis, & ex eo fragmenta quædam exhibet.

SÆC.IV. ab An. CCC. Τῶν ἀδελφοκτόνων περὶ τῆς παρθένου λόγων. Idem meminit Hist. l. 2. c. 4. & exinde laciniam breviusculam exhibet.

Liber Synodicus, in quo nomina Patrum Nicænorum exposita fuerunt, teste Socrate, l. 1. c. 9.

In illud, Nunc anima mea turbata est, excerptum ejusce tractatûs bene longum habetur Act. 14. Synodi Sextæ.

* Cod. *Hypomnemata in Psalmos* à Photio * memorata; si non idem sit opus cum eo ad Marcellinum *de Interpretatione Psalmorum*. Germanus tamen Patriarcha CP. verba quædam Athanasii in Psalmum lxxx. adducit (in Epist. ad Thomam Episc. Claudiopol. Act. IV. Synodi Nicæn. secundæ) quæ in isto ad Marcellinum nullibi reperiuntur.

† Dialog. 2. *Epistolæ ad Eupsychium* mentionem facit Theodoretus †, & fragmentum exinde citat Synodus Nicæna 2ª. Act. 6.

Παραμύθιος εἰς τοὺς κοιμηθέντας λόγος, cujus laciniam exhibet Damascenus Orat. de Defunctis.

Porro *Thecæ, seu Voluminis in Joannem* ab Athanasio conscripti meminit Thom. Aquinas *, & *Tractatûs ejusdem de peccato in Spiritum S.* Synodus Laterana I. An verò talia scripserit Athanasius, necne, incertum est.

* Lib. cont. error. Græc.

Extant Athanasii opera Græco-Latinè *Heidelberg.* 1601. Tom. ii. Fol. cum Appendice Flecmannianâ, quâ Fragmenta plurima & Lectiones variantes continentur, *Paris.* 1627. 2 Vol. Fol. quæ pulchrior quidem est, & nitidior editio: in hoc verò palmam ei præripit Commeliana, quòd indices tum in cæteris, tum præsertim in re historicâ longè copiosiores & accuratiores habeat. Parisiensem editionem nuper secuta est *Coloniensis*, 1686. Fol. addito insuper Syntagmate ab Arnoldo edito.

326. COMMODIANUS, Scriptor per multa sæcula penè ignotus, (cujus utpote præter Gennadium, & Gelasium forte Romanum, nemo ex Veteribus meminerit) *Gazæi* etiam nomen sibi assumpsit, an à gaza seu gazophylacio, ut à Commodo Commodiani, an à Gaza Palæstinæ urbe, cum Cl. Rigaltio me ignorare fateor. Ortu & cultu fuisse ethnicum satis indicat ipse, Gentiles Instruct. 33. sic alloquens:

Et ego, qui moneo, idem fui, nescius, errans.

Inde Instruct. 61. *se de cloacâ levatum* dicit. Dum Christianæ enim fidei libros evolveret, divinæ veritatis radiis illuminatus, Christianis adhæsit. Italusne fuerit, haud liquet; constat in Italiâ vixisse, & quod verisimillimum, Romæ, Constantini M. ætate, tempore, ut videtur, Nicæni Concilii, certissime sub Sylvestro Romano Pontifice, cujus ad præsepe palantes Gentiles invitat, Instruct. 33. Scripsit *Instructionum opus adversùs Paganos*, quo Gentilium cultum & numina acutè perstringit, & lapsos aliquantulùm Christianorum sui sæculi mores acriter castigat. Egregium, mihi crede, antiquæ pietatis monumentum, in quo spirat ubique verus Christianæ virtutis & disciplinæ genius, zelus ingens & incomparabilis, mirus erga Christum amor & ardens studium, singularis pauperum cura, & animus ad Martyrium paratus. Genus scribendi est Metro-prosaicum, nullis quidem metri legibus servatis, sed quod Poematii formam & ingenium solummodò imitatur. Unde Gennadius * illum mediocri sermone quasi versu scripsisse dicit. Totum opus est Acrosticon LXXX. Instructiones complectens, quibus totidem Acrostichides continentur, unâ sexagesimâ exceptâ, quæ Alphabeti ordinem sequitur. Instructione ultimâ per literas versuum initiales retrò legendas nomen suum & characterem exprimit, hoc modo, COMMODIANUS MENDICUS CHRISTI. Verbis utitur materiæ, quam tractat, satis congruentibus. Stylus tamen, inquit Rigaltius †, Africanæ ferociæ rusticitatem sapit; quæ nihilominùs ad acumina Tertulliani, Cypriani, Minutii non rarò alludit: quædam etiam interserit Græcæ & Latinæ antiquitatis scita non vulgaria. Libello isto nævos quosdam reperire est immixtos, Commodiano cum pluribus

v. parte 2da p. 55. re jam accuratius perpensa Eum ad tertium potius seculum remittendum esse censui

* De Script. Eccles. c. 15.

† Præfat. in Commod.

ribus præcedentium sæculorum patribus communes. Instruct. 3. asserit Angelos apostatas cœlo delapsos, & insano fœminarum amore ac amplexibus irretitos, Gyganteam sobolem procreasse; errore quidem prisco, sed qui ex Apocrypho Enochi libro veteribus sæpius laudato, & malè intellectâ LXX. versione Genes. VI. 2. haustus est. Instruct. 19. 43, 44, 80. Chiliastarum fabulam propugnat, de aureis sæculis posthac venturis, de mille annorum regno, Anastasi primâ, fœlicitate terrenâ, de fine sæculi, de mundo ex traditione veteri per sexies mille annos duraturo. Propter hos errores credere par est Gelasium Romanum Episcopum in Decreto suo Synodali Concil. Tom. iv. opuscula Commodiani inter Apochrypha recensuisse. At in eodem decreto, quod benè notet Lector, prout apud Gratianum extat, Commodiani nomen non habetur. Primus Instructiones hasce ex Sirmondi apographo cum notis edidit Nicolaus Rigaltius editioni suæ Cyprianicæ subnexas, *Paris.* 1640. iterumque 1666. denique habentur in Bibliothec. PP. Tom. xxvii. p. 12.

SÆC. IV. ab An. CCC.

DONATUS, natione Afer, post Majorinum factionis Donatisticæ Carthaginensis Episcopus, sectæ suæ nomen dedit. Quamvis enim alter Donatus, de Casis nigris Episcopus, primus Schismatis dux atque autor fuerat; ab illo tamen, utpote insigniori, denominari maluerunt Schismatici. Innotescere cœpit circa annum cccxxix: in hunc enim annum ab Hieronymo* reponitur, à Prospero† in annum superiorem, Januario sc. & Justo Coss. forsan quia hoc circiter tempore factus Episcopus fuerit. Singularis arrogantiæ homo, & fastu non ferendo tumidus, qui elatis superciliis ipsos etiam Præfectos civiles ignominiosè tractavit; Paulum & Macarium ab Imperatore Constante cum Ecclesiarum ornamentis & eleemosynis ad sublevandos pauperes in Africam missos conviciis excepit, ac dona respuit, furibundus clamans: *Quid Imperatori cum Ecclesiâ?* Quin & missis per provinciam literis suos monuit, ne quod allatum erat acciperent. De factione suâ gloriari solebat, dicens; *Quid apud vos agitur de parte meâ?* Et quasi principatum Carthaginis solus teneret, rarò appellatus est Episcopus, sed Donatus Carthaginis dicebatur. Responsa sibi de cœlo facta jactavit; quin eousque dementiæ pervenit, ut per se, veluti per numen quoddam, jurare homines passus sit. Pulsus est Carthagine anno ccclvi. si tempus rectè signet Hieronymus, reclamante Baronio*, & contendente Donatistas Episcopos à Constante relegatos, & non nisi per Julianum restitutos esse. Scripsit Donatus, teste Hieronymo†, multa ad Hæresim suam pertinentia opuscula, & in his librum *de Spiritu Sancto*, in quo dogmati Ariano consentanea docuit. NE.

329

* Chron. ad an. 329.
† Chron. p. 40.
Vid Optat. de Schism. Donat. l. 3. Augustin. in Joan. tract. 3.
* Ad ann. 348. n. 40.
† De Script. c. 93.

CHALCIDIUS, V. C. Ecclesiæ Carthaginensis, uti volunt, Archidiaconus. Claruit forsan circa annum CCCXXX. certè Hosio ætate par, si modo Hosius Cordubiensis erat, quo suadente, Chalcidius Platonis Timæum Latinè interpretatus est, & erudito Commentario explicavit. De hâc re pridem me monuit Sellerus meus; & cum in hanc quidem sententiam viros quosdam non indoctos propendere video, locum ei inter Scriptores Ecclesiasticos non denegavimus. Me certè ἐπέχειν fateor, neque enim satis constat, Philosophus solùm Platonicus fueritne, an etiam Christianus. Viri clarissimi titulus, qui in fronte reperitur, Diacono haud satis convenit; in Epistolâ ad Osium, ipsum nusquam Episcopum vocat; quin nec virum fuisse Ecclesiasticum, nedum Christianum, vel verbulo innuit. Mosaicam de creatione Theologiam non unâ vice citat, citat Salomonem, interpretes Græcos τοὺς ό, Aquilam, Symmachum, quin & Origenem; semel meminit stellæ Christum recens natum præmonstrantis, cujus in Historiâ Evangelicâ fit mentio; de quibus nihilominùs, haud satis pro Christiani Scriptoris more loquitur, p. 372. De Mose hæc habet, *Hebræorum sapientissimus Moyses, non humanâ facundiâ, sed divinâ*, UT FERUNT, *inspiratione vegetatus, in eo libro qui de Genitura mundi censetur*, &c. De Mose an ita scriberet homo Christianus? an Diaconus Carthaginensis? verum nihil statuo; doctiorum hâc de re judicia audire mallem. Interim Chalcidius autor est gravis, prudens, multâ profundâque

330.

scientiâ

SÆC. IV. ab An. CCC. ſcientiâ imbutus, omnium ferè Philoſophorum dogmata accuratè tenuit, omnia pro argumenti dignitate, rerumque pondere egregiè tractat. Quod *circumforaneum blateronem* ipſum vocat Jul. Cæſar Vaninus *Amphit. Provid. æternæ*, Exercit. 30. p. 197. quis morabitur hominis judicium, qui ob Atheiſmum ſtrenuè & ex profeſſo aſſertum, ad rogum damnatus ſit? Prodiit Chalcidii *in Timæum Commentarius*, cum doctiſſimis Jo. Meurſii notis, *Lugduni Batavorum*, 1617. 4°. quæ præſtantiſſima eſt editio.

330. JUVENCUS, Poeta hujus temporis non ignobilis, patriam habuit Hiſpaniam, optimorum Poetarum ſolum feraciſſimum, vetuſtâ nobilique proſapiâ cretus, dignitate Presbyter. Claruit ſub Conſtantino M. teſtante ipſo ſub finem libri ultimi, anno CCCXXX. ſecundùm Hieronymum *, ſuperiori juxta Joan. Vaſæum in Chronico Hiſpaniæ. Inter reliquas diſciplinas Poeticæ facultatis ſtudium non indiligenter excoluit; in quo cùm progreſſus haud contemnendos feciſſet, ad Sionis verticem Muſas deduxit, & divinæ legis majeſtatem, totamque Domini noſtri dum in humanis ageret, vitam Metri legibus ligare auſus eſt; hiſtoriam Evangelicam maximè ſecundùm S. Matthæi ductum, quatuor libris verſu Heroico complexus: ſermone quidem ſimplici, nec ſatis uberi venâ, animo tamen candido, &, qui ſacra tractantem decet, pio caſtoque; Evangeliſtam ſtricto pede ſecutus; de quo verè Petrus Crinitus *: *Quâ in re*, inquit, *majori diligentiâ uſus eſt, in ſervandâ rerum hiſtoriâ, quam in demonſtrandâ ingenii ſui elegantiâ.* Compoſuit etiam nonnulla eodem Metro, ſed quæ jam nuſquam ſunt, ad Sacramentorum ordinem pertinentia, teſte Hieronymo †, è quo, ſeu fonte unico, tota ferè hujus ſcriptoris notitia petenda eſt. Extat Juvenci Hiſtoria Evangelica in Bibliothec. PP. Tom. iv. p. 55. & in Collectione Bigneanâ, *Pariſ.* 1624. p. 629. & inter Poetas Chriſtianos cum not. Fabric. *Baſil.* 1564. 4°. Seorſim *Baſil.* 1541. 8°. in corpore omnium Poetarum veterum Lat. *Lugd.* 1603. Tom. ii. & alibi ſæpiùs.

* Chron. an. 330.

* De Poet. Lat. l. 5. c. 89.

† De Script. c. 84.

330. AMMON, ſive *Ammonius*, gente Ægyptius, Monachorum Nitrienſium pater. Claruit ſub Conſtantino circa an. CCCXXX. Anno ætatis 22. uxorem ducere à Gentilibus ſuis perſuaſus manus dedit, ſponſalia egit, coronam induit, & in thalamum ſponſam ducens, eam, ut renunciatâ vitâ ſæculari, monaſticam ſectaretur, multis hortatus eſt, & hortando effecit. Uterque igitur, conſervatâ virginitate, ſub eodem tecto per annos octodecim pietati & precibus intenti degebant. Quibus exactis Ammon, relicta uxore, in Nitrienſem ſolitudinem ſe recepit; ubi ſeveriorem adhuc vivendi rationem inſtituens 22. annos peregit, ac 62. ætatis annum agens, è vivis exceſſit. Mortui animam ab Angelis in cœlum evectam vidiſſe narratur Antonius. Multa de ejus pietate, moribus & miraculis narrant Palladius *, Socrates †, & Sozomenus ‖, quos adeat iſtiuſmodi rerum curioſus Lector. Extant inter S. Ephræmi opera Tom. ii. Ammonii noſtri nomini inſcripta *Capita Parænetica* XIX. Verùm ea Ammonii eſſe præter Codicis MS. unde ea hauſit Voſſius, autoritatem, argumentum aliud non ſuppetit. Plures ejus *Epiſtolas* apud Chaldæos extare memorat Hebedieſu.

* Hiſt. Lauſiac. c. 7.

† L. 4. c. 23.

‖ L. 1. c. 14.

330. ANTONIUS, Monachorum pater & princeps, natione Ægyptius, in Coma, qui vicus eſt juxta Heracleam minorem, claro atque ſplendido genere ortus eſt. Anno 252. decimo octavo ætatis anno parentibus orbatus, paternos quidem agros vicanis ſuis donavit; reliquis autem bonis divenditis, pretioque egenis diſtributo, in Ægypti ſolitudines ſeceſſit. Primus eremi incola, qui ſeveriſſimis exercitationibus, & duriſſimo vitæ genere Monaſticam Philoſophiam impenſè coluit, & ad ſummam penè perfectionem perduxit. Cibus illi panis tantùm cum ſale, potus aqua, neque hæc niſi ſole occidente ſumpta: ſæpe biduò & ampliùs jejunus, ſæpe integras propè noctes orationibus intentus evigilavit. Somno breviſſimo contentus, nudo in ſolo cubans plerunque dormiebat. Viginti annis ab omni hominum conſpectu remotus, ſolum-

solummodò cum Deo rebusq; divinis commercium habuit. Exorta Maximiani persecutione, Alexandriam profectus, Martyribus se immiscuit,& pro iis quotidiè non sine capitis periculo Judices interpellavit. Certè non obstante austero vivendi more fuit admodùm mansuetus & humanus,prudens item ac fortis, in conversatione suavis & jucundus, contentionis patientissimus,& in defendendis iis, qui injuriâ affecti sunt, diligentissimus, quorum etiam causâ sæpius ad urbes veniebat, & apud præsides & primores viros intercessit. Magnum Athanasium penè ab Arianis oppressum crebrò invisit, ejusque gratiâ ad Constantinum Imp. non una vice scripsit. Schismaticorum vel Hæreticorum communioni nunquam se miscere voluit: Arianos ejus autoritate se tuentes publico sermone damnavit, & de monte suo fugavit; dicens horum sermones serpentibus esse multò deteriores, eorumque Hæresin Antichristi præcursorem. De frequenti ejus adversùs Dæmonas conflictu, & miraculis ab eo editis, plus satis docebit vita ejus à D. Athanasio conscripta, prout extat hodiè, haud parùm interpolata. Moribundus melotem & pallium tritum Athanasio testamento legavit; obiitque anno 357. centesimo & quinto ætatis anno. Literarum penè rudis erat, quas longè infra se habuit; bonam mentem, utpote literis antiquiorem, operumque divinorum contemplatricem commendans: ideoque cùm à Philosopho quodam interrogaretur, Quomodo vivere potuit librorum solatio destitutus? Respondit*, Τὸ ἐμὸν βιβλίον, ὦ Φιλόσοφε, ἡ φύσις τῶν γεγονότων ἐστὶ, καὶ πάρεστιν ὅτε βούλομαι τοὺς λόγους ἀναγινώσκειν τοὺς τοῦ Θεοῦ. *Meus liber, O Philosophe, est natura rerum, quæ quidem præstò est, quoties Dei verba legere voluero.* Frequentes ad Constantinum scripsisse illum literas, testis est Sozomenus †. Scripsit quinetiam ad diversa in Ægypto Monasteria *Apostolici sensûs sermonisque Epistolas* VII. ex Ægyptiaco in Græcum sermonem translatas, quarum illam ad Arsenoitas præ cæteris commendat Hieronymus *. Extant ex Valerii Sarasii versione unà cum Dionysii Carthusiani Commentariis in Dionysium Areopagitam excusis, *Colon.* 1536. & in Biblioth. Patr. Tom. iv. p. 85. ubi habentur sub ejus etiam nomine *Sermonum libri duo*; quos tamen auctoris esse longè recentioris, Basilii,Chrysostomi, aliorumque in iis nomina deprehensa satis liquidò ostendunt. Porrò S. Antonii *Regula Monachis præscripta*, unà cum multis aliis Regulis primorum Eremi incolarum habetur in *Collectione Regularum S. Benedicti*, quam Holstenius edidit, *Paris.* 1663. 4°. Part. 1. p. 3. an genuina vero sit, admodum incertum est. Melioris est notæ, quæ apud Athanasium in vitâ ejus extat, prolixa satis *ad Monachos Exhortatio.*

SÆC. IV. ab An. CCC.

* Evagrius ap. Socrat. l. 4. c. 23.

† L. 2. c. 31.

* De Script. c. 88.

Abrahamus Ecchellensis, an. 1646. *Paris.* 8°. sequentia S. Antonii opuscula ex Arabico Latinè facta edidit. Sunt autem *Regulæ sive Canones ad Monachos numero* LXXX.

Sermones ad Monachos XX.

Admonitiones & Documenta varia ad Monachos.

Sententiarum quarundam Expositio, & *ad Interrogationes varias Responsiones.* His adjunxit duplicem *S. Antonii vitam* ex Arabico versam, necnon *Semitam Sapientiæ*, sive *ad Scientias comparandas Methodum*, ex MS. Arabico à se Latini juris factam. Denique in Præfatione monet, se ante quadriennium viginti S. Antonii *Epistolas* Cardinali Barbarino nuncupatas, in lucem emisisse.

ASTERIUS, patriâ Cappadox, professione Sophista, religione Gentilis, quâ unà cum arte Rhetoricâ derelictâ Χριστιανίζειν ἐπηγγέλλετο, inquit Socrates *, *Christianam Religionem profiteri cœpit.* Christianus factus, Luciani Antiocheni Scholam frequentavit; cujus proinde discipulis eum accenset Philostorgius †. Sub persecutione Maximiani, fide Christi abnegatâ, Diis Gentilium immolavit: postea tamen Magistro illius pœnitentiam promovente, lapsum suum emendavit. Luciani, qui Pauli Samosateni assecla fuerat, doctrinâ imbutus, Arianis se adjunxit, ipsi Ario familiaris, cujus causæ deesse noluit: Episcoporum Eusebianorum gratiam omni obsequio aucupatus est, cum iis assidue versabatur, ad illorum Synodos frequens ventitabat, literis eorum commendatus per Syriæ urbes aliasque Ecclesias obambulavit, & captatâ,

330.

* L. 1. c. 36.

† L. 2. c. 14.

SÆC. IV. ab An. CCC.

tatâ, quod sibi minimè licuit, inter Clericos sede, libros, quos pro fide Arianâ composuerat, publicè recitavit; id solum animo volvens, id unicum in votis habens, vanum ambitionis & gloriæ mancipium, ut eorum opera ad Episcopatum eveheretur: quem tamen minimè assecutus, ne quidem ad Clericatûs ordinem admissus, vetante hujus temporis disciplinâ, ne in Idololatriam lapsus in Clerum cooptaretur; quin & isto crimine commaculati sacerdotali dignitate excidebant, & actâ licet pœnitentiâ, non nisi pro Laicis habebantur. Claruit Asterius post Synodum Nicænam, præcipue circa an. cccxxx. quo circiter tempore edidit famosum illud *Syntagma* seu *Syntagmateon*, cujus toties meminit Athanasius, in quo palàm asseruit, præter Christum aliam esse in Deo sapientiam, ipsius Christi & mundi Conditricem; Filium esse ἕνα τῶν πάντων, πρῶτον δὲ τῶν γενητῶν, *unum ex rerum universitate, rerum licet conditarum primum*, quem ἐνεργητικῇ φιλοτιμίᾳ καὶ περιουσίᾳ δυνάμεως fecit Pater. *Si voluntas Dei*, inquit, *continuo ductu penetrat per omnia opera*; δηλονότι καὶ ὁ υἱὸς ποίημα ὤν, βουλήσει γέγονε καὶ πεποίηται, *certè Filius cum opus fuerit, voluntate Patris genitus, factusque est.* Nec alio sensu Christum virtutem esse Dei voluit, quàm quo locusta & bruchus apud Mosem Dei virtus dicuntur; cum sexcentis ejusmodi blasphemiarum portentis, quæ ὁ πανοῦργος καὶ πολυκέφαλος σοφιστὴς, ὁ καὶ τῆς αἱρέσεως συνήγορος, uti illum vocat Athanasius, *veteratorius ille ac multiceps Sophista, Hæresis patrocinator* in Christum evomuit. Ex hoc opere quædam κατὰ λέξιν citat D. Athanasius Epist. de Synod. Arimin. & Seleuc. p. 684. Orat. contra Arian. iii. p. 217. Orat. iv. p. 252. Quædam Acacius apud Epiphanium Hæres. 72. quædam denique Marcellus ap. Euseb. l. 1. contra Marcell. c. 4. Præterea auctor est Hieronymus * scripsisse ipsum, regnante Constantio, *Commentarios in Epistolam ad Romanos, in Evangelia & in Psalmos*, multaque alia à suæ factionis hominibus legi solita; sed hæc jam non extant. Scripsit item *contra Marcellum librum*, quo eum Sabellianæ Hæreseos arguebat, teste eodem.

* De Script. c. 94.

De Script. c. 86.

330. Euseb. contra Marcell. l. 1. c. 1. l. 2. c. 2. De Eccles. Theolog. l. 1. c. 17. & alibi passim.

MARCELLUS, Ancyræ, quæ Galatiæ Metropolis est, Episcopus, Concilio Ancyrano anno cccxv. habito præfuit; si quæ fides libello Synodico, quem Pappus edidit, cui ferè hâc in parte subscriptiones hujus Synodi suffragantur: utcunque, certum est sanctæ Synodo Nicænæ illum interfuisse anno cccxxv. in quâ pro fide Catholicâ adversùs Arianos strenuè disputavit. Postea verò, dum impia Asterii Sophistæ scripta vehementiùs refelleret, in contrariam Sabellii, ac perinde Pauli Samosateni, Hæresin incautus impegit, docens Filium esse λόγον προφορικὸν, verbum prolatitium, nec aliam esse à Patre personam, ἓν γὰρ καὶ ταυτὸν εἶναι τῷ Θεῷ, *unum atque idem cum Deo esse*; quemadmodum & humanum verbum unum atque idem est cum homine, non potestate, aut hypostasi, nec aliter omnino separabile, quàm solius operationis effectu: verbum quidem ἐν τῷ Θεῷ ἡσυχάζειν, *in Deo conquievisse*, uti solet in nobis, ubi conticuerimus, usu venire; nec Dei Filium, immò ne imaginem quidem Dei invisibilis extitisse, antequam à patre exiret, id est, carnem assumeret, ut per ipsum omnia fierent; ab eo demum tempore regni sui initium habuisse, post ultimum judicium finem habituri, ipsumque verbum è corpore separatum Deo demum coaduniendum, ἵν' οὕτως ᾖ ἐν τῷ Θεῷ ὁ λόγος, ὥσπερ καὶ πρότερον ἦν πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι, *ut ad eum modum sit in Deo verbum, quo priùs olim fuerat, quàm mundus crearetur*, id est, ut rectè explicat Eusebius, Ὡς ἓν καὶ ταυτὸν πάλιν τῷ Θεῷ γενέσθαι, καθὰ καὶ πρότερον ἦν, *ut quemadmodum olim fuerat, ita iterum cum Deo unus idemque existat.* Ob has pluresque ejusce farinæ impietates Episcopi in conventu Hierosolymis in Encœniis habito anno cccxxxv. ab eo absente licèt exegerunt, ut libri à se conscripti rationem redderet, & sententiam mutaret. Ille itaque pudore suffusus librum suum se combusturum promisit, (teste Socrate *) verùm promissis non stetit. Quocirca Episcopi Synodo paulò post Constantinopoli coactâ, dogmata ejus damnârunt, eumque Episcopatu exuerunt; scriptis ad Ecclesias Galatiæ literis, ut conquisita diligenter Marcelliani libri exemplaria abolerent: ejus etiam refutandi provinciam Eusebio Cæsariensi, quem in libro suo Marcellus acriter

* L. 2. c. 36.

acriter perstrinxerat, demandarunt; quod perinde ab eo quinque libris per- SÆC. IV. ab
actum est. In exilium missus Marcellus ad Julium Romanam sedem tunc An. CCC.
tenentem aufugit, ibique annum integrum & tres menses permansit; sed non comparentibus adversariis, quos ad dicendam causam Julius evocârat, oblato de fide sermone Apologetico, ad communionem admissus est. Anno cccxlvii. sententiâ Synodi Sardicensis absolutus est: conquestus, ut ex Epistolâ Synodali liquet, verba sua ab Eusebianis non rectè fuisse intellecta: eaque quæ illi calumniabantur, se tantummodò inquirendi animo proposuisse. Quâ quidem in re malâ fide egit Marcellus, & bonis Patribus fucum fecit. Non enim problematicè, sed seriò & ex animo hæc ipsum docuisse libri sui Excerpta quæ apud Eusebium habentur, luce clariùs evincunt; in quibus audacter satis de omnibus pronunciat, exceptâ unicâ istâ quæstione, De Immortalitate carnis Christi, (ad quam fortè Synodo Sardicensi digitum Ap. Euseb.
intendit) de quâ ait, τὸ δογματίζειν μὲν ἡμεῖς περὶ ὧν μὴ ἀκριβῶς ἐκ τῶν θείων μεμα- contr. Marcell.
θήκαμεν γραφῶν, οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι νομίζομεν; *Dogmaticè determinare illa, quæ non* l. 2. p. 53.
exactè didicerimus ex S. Scripturis, nos nequaquam tutum judicamus. Sanè perspicuum est, eum diù inter Catholicos delituisse, & Sabelliani dogmatis ac- Hieron. de
cusatum, hoc se telo defendisse, quòd communione Julii & Athanasii muni- Script. c. 86.
tus esset. Tandem verò larvâ detractâ Hæretici notam ab omnibus Catholicis ei inustam tulit. Interrogatus aliquando ab Epiphanio Athanasius, quid Hæres. 72.
de Marcello sentiret, illum neque defendit, neque graviter in eum invectus est; levi solùm risu ostendit, non multum ab impietate abesse Marcelli dogmata; seque illum habere ut virum, cui se Apologetico purgare necesse erat. Unde fluctuans Epiphanius hominem nec prorsus absolvere, nec penitùs damnare voluit. B. Hilarius † verò, & Sulpicius Severus * disertè tradunt A- † In frag. col.
thanasium cùm Marcellum parùm sanæ fidei esse clarè comperisset, commu- 413.
nionem ei denegasse; idque antequam Photinus in Hæresin erupit, qui anno * Sacr. Hist.
cccxlix. in Synodo Sirmiensi primò damnatus est. Verùm errare eos in l. 2. p. 149.
temporis ratione exinde patet; quòd Athanasius tum in Apologiâ primâ ‖, ‖ P. 547.
tum in Epistolâ ad *Solitarios* *, quæ nonnisi anno ccclvii. vel sequente scriptæ * P. 630.
sunt, de Marcello tanquam Episcopo Catholico honorificè loqui videtur: at in re ipsâ non errare testis etiam est Scriptor coætaneus D. Basilius †, qui † Epist. 52.
sæpiùs Marcellum veluti Hæreticum luculenter damnat; ne Theodoritum, 74. 78.
Chrysostomum, aliosque jam memorem. Cæterùm quæ in Marcelli gratiam dici possunt, videat Lector ap. R. Montacutium not. in Euseb. advers. Marcell. in init. Obiit Marcellus admodùm grandævus, biennio antequam opus suum adversùs Hæreses conscriberet Epiphanius (i. e.) Christi ccclxxii. Multa *diversarum Hypotheseωn* scripsit volumina, inquit Hieronymus †, nec ta- † Loc. cit.
men enumerat. In his præcipuè eminebat *Opus adversùs Asterium, de subjectione Domini Christi*; uti libri titulum, saltem primarium argumentum signat Hilarius; ex quo plurima, eaque ampla satis Excerpta habentur apud Eusebium libris adversùs Marcellum, & de Ecclesiastic. Theolog. ex quibus hæreticum hominis ingenium perspicuè deprehenditur. Extat item Epistola ejus Apologetica ad Julium Romanum ap. Epiphan. Hæres. 72.

THEODORUS, patriâ Thrax, Heracleâ, quæ Thraciarum ad Pon- 334.
tum urbs est, *Perinthus* olim vocata, ut videtur, ortus; inde *Heracleotes* dictus, tandem ad Civitatis patriæ Episcopatum promotus. Meminit ejus adhuc Presbyteri Athanasius *, primus verò ut Episcopi Heracleensis Theodoritus †, * Orat. 1.
accensens illum iis, qui circa an. cccxxxiv. Constantino persuaserunt, ut contr. Arian.
Concilium Cæsareæ in Palæstinâ ad causam Athanasii dijudicandam convoca- p. 116.
ret. Sequenti anno unus erat è quinque Delegatis qui nomine Synodi Tyriæ † L. 1. c. 28.
in Mareotin Ægypti regionem missi sunt, ut veritatem eorum quæ Athanasio Vid. Athanas.
objecta fuerant, investigarent, & in acta referrent. Anno cccxlii. ipse cum de Synod.
Narcisso Cilice, Mari Chalcedonensi, & Marco Arethusio Expositionem fi- Arim. & Se-
dei superiori anno in Synodo Antiochenâ factam ad Constantem Augustum leuc. p. 689.
in Galliam detulit: Id enim ipse Imperator datis ad Fratrem literis postulâ- Socrat. l. 2. c. 18.

SÆC. IV. ab An. CCC.

rat; ut ad se Episcopi mitterentur, qui de Athanasii & Pauli depositione rationem redderent. In Sardicensi demum Synodo sæpiùs citatus, nec comparens Episcopatu exuitur. Magni quippe nominis apud suos, & inter primipilos Sectæ Arianæ habebatur. Quocirca cùm Philostorgius illum reponit inter eos, qui τὸ ὁμοούσιον asseruerunt; ὁμοιούσιον potiùs legendum videtur. In hâc enim opinione erat Theodorus, in hâc Socii ejus, (quos ibidem ei conjungit Philostorgius) Georgius Laodicenus, Eustathius Sebastenus, Basilius Ancyranus, &c. quos omnes Homoiousiastas, seu Semi-Arianos fuisse certò constat. Obiisse videtur Theodorus circa an. cclviii. Hypatianum successorem nactus. Erat testimonio Theodoriti ‖, διαπρέποντως ἐλλόγιμος, vir singularis doctrinæ, quique edidit, Hieronymo teste *, elegantis apertique sermonis, & magis Historicæ intelligentiæ, *Commentarios in Matthæum, in Joannem, in Apostolum* (i. e.) *S. Pauli Epistolas, & in Psalterium.* Memorat *Expositionem in Evangelia* Theodoritus †, & *Commentarios in Epistolam ad Galatas* ab eodem scriptos non obscurè innuit Hieronymus *. Ex his extat nonnisi *Commentarius perpetuus in Psalmos*, Gr. Lat. præmissus Catenæ veterum PP. in Psalmos, quam Gr. Lat. edidit B. Corderius *Antverp.* 1643. III. vol. fol. Adde Fragmenta quædam ap. Corderii *Catenam in Matthæum*, & Auctorem Catenæ in Lucam, *Antverp.* 1630. fol. Alius à nostro erat Theodorus, sive potiùs Dorotheus (semel quidem Theodorum nuncupat Philostorgius) Heracleæ Episcopus Arianus, qui circa an. ccclxx. ex sedis suæ prærogativâ Demophilum Constantinopolis Episcopum ordinavit, postea Antiochiam translatus, sub Theodosio Magno inde ejectus. Hunc cum nostro malè confundit Jac. Gothofredus †, ob id Cl. Valesio ‖ jure reprehensus.

L. 8. c. 17.
‖ L. 2. c. 3.
* De Script. c. 90.
† Loc. cit.
* Ep. ad Augustin. Oper. Tom. ii.
† Dissert. in Philost. l. 8. c. 17. l. 9. c. 14. 19.
‖ Annot. in Philost. l. 9. c. 13.

337. **JULIUS**, patriâ Romanus, Rustici filius, Marco Pontifici in sede Romanâ successit VIII. Id. Februarii anno cccxxxvii. Orthodoxæ fidei adversùs Arianos ὑπέρμαχος & vindex fortissimus. Athanasium, aliosque pro fide exulantes hospitio excepit, sententiâ absolvit, communionem indulsit; ipsorum causâ Synodum Romæ convocavit, Elpidium & Philoxenum legatos in Orientem misit, & factionis Eusebianæ Episcopos ad causam Synodicè cognoscendam citavit. Anno cccxlvii. Pseudo-Synodus Sardicensis illum ut ducem & principem malorum, qui primus januam communionis sceleratis & damnatis aperuit, cæterisque ad solvenda jura divina aditum fecit, damnavit & exauctoravit. Quin & si Libri Pontificalis Autori * credendum esset, post multas tribulationes decem menses in exilio fuit Julius; inde post Constantii mortem cum gloriâ reversus. Insulsum planè & nugatorium commentum, nullo antiquitatis tibicine fulciendum. Quippe ipse Julius multis ante Constantii mortem annis vitam finivit. Obiit enim pridie Id. Aprilis anno ccclii. Viâ Aureliâ in Cœmiterio Callipodii sepultus.

Epist. ap. Hilar. Frag. col. 446.
* In vit. Jul. Concil. Tom. ii.

Extant ejus *Epistolæ duæ, una ad Orientales* Græcè & Lat. ap. Athanas. Apolog. de fugâ, p. 775. & inde Concil. Tom. ii. *Altera ad Alexandrinos in gratiam Athanasii*, in cujus Apologiâ 2ª. habetur p. 598. & ap. Socrat. l. 2. c. 23. Fragmenta quædam *Epistolarum* seu *Decretorum* inveniuntur hinc inde apud Gratianum & Ivonem Carnotensem, collecta Concil. Tom. ii. ubi etiam habentur falsò ei tributæ Epistolæ duæ, *ad Orientales increpatoria*, & *Rescriptum contra eosdem.* Circumferebatur quoque olim sub ejus nomine *Epistola ad Dionysium Corinthium de Incarnatione Domini*; quam ejus revera esse existimavit Gennadius *. At non Julii, sed Apollinaris Hæretici Epistolam fuisse pluribus evincit Leontius Byzantinus †; qui & *aliam* memorat Actis Synodi Ephesinæ * insertam, velut à Julio scriptam sub ejusdemque nomine à Facundo Vincentio Lirinensi, Ephræmio apud Phot. & Anastasio citatam, cùm tamen Timothæi Apollinaris discipuli Epistola fuerit.

* De Script. c. 2.
† Lib. de Sect. act. 8. p. 526.
* Act. I.

JULIUS FIRMICUS MATERNUS, Vir Clarissimus, ita enim nomen & titulum exhibent libri MSS. Nulla hujus Scriptoris, quod sciam, facta est à Veteribus mentio. Si conjecturæ locus detur, quantùm

ego

ego opinione auguror, ex Gentili factus est Christianus; inde ait *, se SÆC. IV. ab An. CCC.
nunc sacrarum literarum institutione formatum perditos homines religioso
sermone convenire: inde ardens illi Gentiles ad fidem Christi perducendi * De Error.
desiderium. Eundem hunc facit Baronius † cum Julio Episcopo Mediola- Prof. Relig. p.
nensi; quem Maternum Onuphrius nominat, quique Synodo intererat, 7.
quam Julius Romanus anno cccxxxvii. Romæ coegisse dicitur. Sed incerta † Ad ann. cccxxxvii.
omnia, & Julius & Synodus: quæ & si concedantur, non tamen sequitur Num. 74.
Julium Mediolanensem eundem esse cum nostro, etsi nomina & tempora probè conveniant: ideòque rem ipse Baronius in medio relinquit. Claruit Noster circa an. cccxl. sub Constantio & Constante Augg. His enim *librum* suum nuncupavit, quem *de Errore Profanarum Religionum* scripsit: in quo eruditè, gnaviter, & ingenti planè zelo causam Christianam agit adversùs Gentiles, quos ad fidem Christi amplectendam vehementer cohortatur, ipsisque Imperatoribus stimulos admovet ad extirpanda prorsus Gentilium sacra. *Amputanda sunt hæc*, inquit *, *Sacratissimi Imperatores, penitùs* * Ibid. p. 11.
atque delenda, & severissimis edictorum vestrorum legibus corrigenda; ne diutiùs Romanum Orbem præsumptionis istius error funestus commaculet, ne pestiferæ consuetudinis convalescat improbitas. Meminit sub finem libelli victoriæ de Persis non ita pridem reportatæ. *Missi sunt*, inquit, *superbi sub jugum populi; & Persica vota collapsâ sunt.* Sed cùm omnia ferè Constantii contra Persas prælia parùm prosperè ei evenerunt, etiam illud apud Singaram anno cccxlv. (quandò haud dubiam victoriam ferocia militum amisit, ut loquitur Eutropius *) de tempore quo conditus sit hic liber, nihil certi statui potest: * L. 10. p. 131.
nisi quòd intra annum cccxl. post mortem Constantini Junioris, & annum cccl. quo interfectus est Constans, scriptus sit. Prodiit *Argentinæ* 1562 8°. *Heidelb.* 1599. 8°. *Paris.* 1575. 1589. 1610. *Lugd. Bat.* 1652. 4°. cum notis Wowerii Minucio Fœlici adjunctus, 1662. *Paris.* 1666. ad calcem Cypriani, absque notis Bibliothec. PP. Tom. iv. Extant item Julii Materni Firmici *Astronomicorum*, seu *de Mathesi libri* VIII. *Venet.* 1499. *Basil.* 1591. & alibi sæpiùs impressi. Baronius † hos juniori, quem sibi fingit, Julio at- † Ad Ann.
tribuit; nec probabile existimat eundem virum, qui tam disertum ac pium cclv. Num. 1.
adversùs Gentilium superstitionem tractatum edidit, postea de Mathesi omni ex parte impium scribere potuisse. At quid si hos libros scripserit Julius adhuc Gentilis? Baronius quidem vult eos scriptos fuisse anno demum cclv. idque ex Præfationibus constare ait: at Ph. Labbæus compositos fuisse inter Differt. de
annum cccxxxiv. & an. cccxxxvii. idque se in Chronico suo plenissimè de- Script. Eccles.
monstrasse dicit. Verùm hâc de re penès eruditum Lectorem judicium Tom. I. p. 661.
esto.

ACACIUS, eò quòd luscus erat, Μονόφθαλμος dictus, Eusebii Cæsari- 340.
ensis Discipulus, non tantùm proprio Marte, sed & ex Magistri sui famâ summam eloquentiæ & eruditionis laudem con[...]us est. Anno cccxl. mortuo Eusebio in Episcopatu Cæsariensi successi[...] Homo in fide varius, & ingenio vafer; qui sententiam suam pro re natâ variare probè novit: ἕτερος μὲν τὴν δόξαν, ἕτερος δὲ τὴν γλῶτταν, ut verè de eo Philostorgius *, neque * L. 4. c. ult.
cum Arianis Filium κτίσμα ἐν τῶν κτισμάτων affirmabat, neque cum Semi-Arianis ὁμοιούσιον, sed simpliciter ὅμοιον, vel ὅμοιον κατὰ τὴν βούλησιν μόνον, *solâ voluntate* Vid. Epiphan.
Patri similem esse voluit. Anno cccxli. Concilio, quod Antiochiæ in Encæ- Hæres. 73. So-
niis habebatur, interfuit: in Sardicensi anno cccxlvii. unà cum aliis de- crat. l. 2. c. 40.
positus; quam quidem sententiam ipse cum Sociennis suis eodem tempore in Pseudo-Synodo Sardicensi in Catholicos Episcopos retorquebat. Anno ccclix. cùm Synodus Seleuciensis duas in partes dirimeretur, Semi-Arianorum, qui Concilium exceptâ unicâ voce τῷ ὁμοουσίῳ approbârunt, quibus dux erat Georgius Laodicenus, & Anti-Nicænorum qui Nicænam fidem penitùs abrogandam, aliamque conscribendam esse contendebant: huic parti caput erat Acacius, qui, oblato in Synodo fidei libello, non modò τὸ ἀνόμοιον, sed etiam ὁμοούσιον & ὁμοιούσιον penitùs rejecit. Prævalentibus autem Semi-Arianis ipse cum suis depositus est: Verùm, arrepto mox ad Con-

 stantinopolin

SÆC. IV. ab An. CCC. ſtantinopolin itinere, & tum proceribus, tum ipſo Conſtantio, apud quem nihil non poterat, in partes ſuas pertractis, conciliabulum coegit; in quo etiam τὸ ἑτεροέσιον profitentibus ſuppetias tulit; Baſilium Ancyranum, alioſque
* L. 5. c. 1. ſibi adverſantes deponi curavit: quin & ſi Philoſtorgio * fides, Cæſaream properans, viduatis Eccleſiis Epiſcopos conſtituit, qui τὸ ὁμοέσιον colebant. Nec id à vero abludere ſatis oſtendit verſatile inconſtantis viri ingenium, qui regnante inſuper Joviano libellum à ſe aliiſque compoſitum, & chirographo ſuo ſignatum Imperatori obtulit, in quo Nicænam fidem, & conſubſtantialitatis doctrinam diſertè confirmavit. E vitâ migravit circa an-
† L. 3. c. 2. num 366. Vir erat, teſte Sozomeno †, *ἱκανὸς τὶ νοεῖν, καὶ φράζειν ἀςεῖος*, *copioſus in ſententiis, & in dicendo elegans*; adeo ut plurimos libros haudqua-
* De Script. c. 98. quam contemnendos reliquerit. De ſcriptis ejus hæc Hieronymus *. Elaboravit *in Eccleſiaſten volumina* XVII. & *συμμίκτων ζητημάτων* VI. & multos præterea diverſoſque *Tractatus* compoſuit, & in his librum Ἀντιλογίαν dictum *adversùs Marcellum*, ex quo benè longum fragmentum habet Epiphan. Hæ-
* L. 2. c. 4. reſ. 72. item de Vitâ præceptoris ſui Euſebii, cujus meminit Socrates *, ſed qui cum cæteris jampridem periit.

340. FORTUNATIANUS, Africâ oriundus, Aquileiæ in Italiâ Epiſcopus. Claruit circa an. 340. Multos annos pro fide Catholicâ adverſùs Arianos conſtanti animo & ſincero pectore, præcipuè in Synodo Sardicenſi, decertavit; donec anno cccliv. cùm Conſtantius Arelatæ ageret, ipſe cum reliquis Occidentis Epiſcopis vim non vulgarem, graveſque contumelias paſſus, & ſtrophis Arianorum ſeductus, in partes eorum tranſiit; ex quo non modò Athanaſium damnavit, verùm & rem Arianam totis viribus promovebat; quodque magis adhuc deteſtabile eſt, anno 357. Liberii Romani Epiſcopi pro fide eo tempore exulantis conſtantiam fregit, ſuiſque conſiliis & monitis effecit, ut damnationi Athanaſianæ & Arianorum formulis ſubſcriberet. Elucubravit *in Evangelia* titulis ordinatis, inquit Hiero-
* De Script. c. 97. nymus *, brevi & ruſtico ſermone *Commentarios*, qui hodiè NE.

340. TRIPHYLLIUS, vir in omni doctrinâ liberali politiſſimus, ob ſtu-
Vid. Sozom. l. 1. c. 11. dium legum Romanarum diu in urbe Berytiorum, quæ Juris Civilis ſchola fuit celeberrima, commoratus eſt. Poſtea in ſacris magnum Spyridonem Trimythuntis in Cypro Epiſcopum præceptorem habuit; denique Ledrorum in Cypro Epiſcopus conſtitutus. Claruit circa an. cccxl. & in Synodo Sardicenſi locum habuit anno cccxlvii. ut ex iſtius Synodi ſubſcriptionibus liquet. Erat omnium ſuæ ætatis eloquentiſſimus, cui ſtudio impensâ nimis curâ incubuit, acriter eo nomine à magiſtro Spyridone correptus; cùm in ſolenni enim Epiſcoporum Cypriorum conventu rogatus eſſet Triphyllius, ut ad populum concionem haberet, & dictum illud Salvatoris in medium proferret, Ἆρον σοῦ τὸ κράβατον καὶ περιπάτει, vice τοῦ κραββάτου, quaſi vocabuli minùs elegantis, Σκίμποδα ſubſtituit: unde graviter commotus Spyridon, *Num tu*, inquit, *præſtantior es eo qui Grabbatum dixit, ut te pudeat ejus verbis uti?* Quo dicto, ſpectante populo, ex ſacerdotali ſolio exiliit, hominem propter eloquentiam inſolentiùs ſeſe efferentem hâc ratione ad modeſtiam erudiens. Multa compoſuit. Ejus in *Cantica Canticorum Commentarios* ſe legiſſe te-
* De Script. c. 92. ſtatur Hieronymus *. Scripſit etiam *de vitâ & miraculis Præceptoris ſui*
† In voc. Τειφύλλ. *Spyridonis* Iambica, quæ quærenda ſunt, ὡς λίαν ὠφέλιμα, inquit Suidas. NE.

340. EUSEBIUS, patriâ Meſopotamienſis, apud Edeſſam notiſſimam Oſ-
Vid. Socrat. l. 2. c. 9. Sozom. l. 3. c. 6. droenæ urbem nobiliſſimâ familiâ ortus eſt; à prima ætate ſacris literis eruditus, deinde ab optimis in civitate patria præceptoribus in omnibus Gentilium diſciplinis inſtitutus; tandem ſub Euſebio Cæſarienſi & Patrophilo Scythopolitano ſtudiorum Theologicorum tyrocinia poſuit. Sacerdotii detrectandi causâ migravit Alexandriam, quo ſe Philoſophiæ ſtudio magis adhuc excoleret. Alexandriâ rediens Antiochiæ cum Flaccillo Epiſcopo familiariter verſatus

versatus est. Claruit præcipuè post annum 341. quando sedem Alexandrinam, ex quâ Synodus Antiochena Athanasium ejecerat, oblatam respuit, Emisenam in Phœnicia accepit; sed cum in ordinatione ejus Emiseni seditionem excitâssent, eum quasi Mathematicarum & Magicarum artium studiosum accusantes, Laodiceam se contulit, ibique cum Georgio Episcopo, quem sibi amicum in paucis habuit, vixit. Postea verò Emisam rediit. Mortuus est & sepultus Antiochiæ circa an. 360. Gratus inprimis fuit Imperatori Constantio, ab eo quotiescunque Persis bellum intulit, secum in itinere deductus. Quin & si Georgio Laodiceno fidem habeamus, non pauca fecit miracula. Vocatus est in crimen, quasi idem cum Sabellio sentiret, premente ipsum illorum invidiâ, qui aliorum virtutibus uri solent, ut rectè notat Sozomenus. Hieronymo * audit Arianæ signifer factionis, consuetâ illi maculâ, quam alibi Eusebio Cæsariensi non semel inurit. Probabile est Eusebium nostrum in semi-Arianorum sententiam fuisse paulò propensiorem. Erat, inquit Hieronymus †, elegantis & Rhetorici ingenii, qui innumerabiles multo cum plausu populi exceptos confecit libros: magisque Historiam secutus, ab his qui declamare volebant, studiosissimè legebatur. Ex his veluti præcipuos enumerat, *Adversus Judæos*, Ad *Novatianos*, In *Epistolam* ad *Galatas Hypotheseωn* libros X. & in *Evangelia Homilias* breves, sed plurimas. Excerptum ex nonnullis ejus scriptis benè longum habet Theodoritus Dialog. iii. p. 172. in quo Eusebii sententia circa Filium Dei minus orthodoxa manifestò deprehenditur. Extant quidem sub ejus nomine in Evangelia totius anni *Homiliæ breves*, & *Homiliæ aliæ plusquam quinquaginta* varii argumenti: verùm Eusebio nostro communi suffragio abjudicantur, & ex iis hæ Eucherio Lugdunensi, illæ Brunoni Astensi, aliisque recentioribus jure attribuuntur, saltem ex eorum scriptis consarcinatæ sunt. Varias variorum de his Homiliis sententias, quisquis scire desiderat, adeat is Edmund. Albertinum, de Sacrament. Eucharist. lib. 2. p. 877. Sententiam verò suam his profert verbis: Ego, inquit, existimaverim Homilias has, rhapsodias esse variorum Authorum, at nonnullas esse posse Eucherii, nonnullas Fausti, nonnullas Cæsarii & Maximi, sive Regiensis, sive Taurinensis, nonnullas etiam aliorum nobis ignotorum. Nam styli diversitas plurimorum esse evidenter indicat. Extant *Paris.* 1575. *Antverp.* 1602. 8°. An hujus Eusebii potiùs sint *Homiliæ* XIII. quas Latinè sub Eusebii Pamphili nomine edidit Jac. Sirmondus, *Paris.* 1643. 8°. eruditis disquirendum relinquimus. Certè nullum aliud opinionis suæ fundamentum habuit Sirmondus, nisi Codicis MS. titulum, in quem Eusebii Pamphili, scriptoribus Latinis magis noti, nomen irrepere potuit. Quàm infirma verò sit Codicum MSS. autoritas, vel hinc patet, quòd Homiliæ breves (quas nulli non spurias esse agnoscunt) in Codicibus quibusdam Eusebii Cæsariensis nomen sibi præfixum habuerint.

Ex Eusebii nostri lucubrationibus etiamnum apud Chaldæos extare scribit Hebediesu Librum *contra Judæos*, *Quæstiones legis veteris*, & *Orationem de D. Stephano.*

GEORGIUS, patriâ Alexandrinus, Philosophicis disciplinis innutritus, primùm Alexandriæ Presbyter, à B. Alexandro ob nepotatum gradu motus, ad Arianos penitùs deflexit, abiis mortuo Theodoto in sede Laodicenâ suffectus. Hæreticorum omnium πανέχνιλ@, uti eum vocat Athanasius *. Exinde Synodis adversùs Athanasium Tyriæ an. cccxxxv. Antiochenæ an. cccxli. interfuit; postea ad Concilium Sardicense anno cccxlvii. accitus, & ob metum non comparens, communi omnium Patrum consensu damnatus est. Anno ccclviii. Episcopos Ancyræ ad dedicationem Basilicæ à Basilio Ancyrano constructæ congregatos missâ Epistolâ (quæ ap. Sozom. l. 4. c. 13. extat) incitavit; ut synodicè convenientes Eudoxium Episcopum CP. & Aetium, novas turbas tunc temporis molientes, damnarent. Anno sequente in Synodo Seleucensi ab Homoiousianorum partibus stetit; licèt postea vir varii & inconstantis ingenii ad Anomæos deflexerit: quod forsan in causâ fuit Philostorgio *, ut Georgium inter primarios τῆ ὁμοιόυ [legendum videtur

SÆC. IV. ab An. CCC.

* Chron. an. 348.

† De Script. c. 91.

340.

* Apolog. 2.

* L. 8. c. 17.

SÆC. IV. ab An. CCC. detur ὁμοιοῦ] propugnatores recenseret. Scripsit *librum de Vitâ Eusebii Emiseni*, cujus excerptum habetur ap. Socrat. l. 2. c. 9. confer etiam l. 1. c. 24. aliumq; contra Manichæos; cujus meminerunt Theodoritus *, & Photius †. NE.

* Hæret. Fab. l. 1. c. 28.
† Cod. 85.

340. Gennad. de Script. cap. 6. HELIODORUS, Presbyter, claruit circa an. 340. Scripsit contra Manichæos, ut videtur, librum *De natura rerum exordialium*, in quo unicum esse mundi ac rerum omnium conditorem, unicum rerum principium, nec quicquam Deo coævum, quod malum crearet, dari demonstravit. NE.

340. PACHOMIUS, Thebaide in Ægypto natus, parentes Gentilium superstitionum cultorès habuit. Vicesimo ætatis anno (si fidem habeamus Vitæ ejus, quam descripsit Simeon Metaphrastes ex antiquioribus Actis, quæ & ipsa ex Dionysii exigui versione hodiè extant ap. Sur. Maii 14) cum inter cæteros tyrones ad militiam sub Constantino M. obeundam duceretur, milites quibuscum navigabat rerum omnium inopiâ laborantes apud oppidum quoddam Thebaidis incredibili incolarum humanitate sublevatos conspicatus, tantam hospitum benevolentiam miratus est; cumque eos Christianos esse intelligeret, in fidem eorum, moresque inquirere cœpit; ut paucis complectar, Christianam Religionem amplexus est, & salutari lavacro tinctus, in Tabbenesim Thebaidis vicum secessit, ibique Monachorum omnium Tabbenesium auctor atque institutor evasit: Ex hoc enim fonte septem circiter Monachorum millia prodierunt; immò unicum Pachomii Monasterium mille & quadringentos continebat. Claruit sub Constantino ejusque filiis, præcipue circa an. 340. Magni ab Athanasio habitus, qui illum invisisse dicitur, ejusque vivendi rationem, dum Romæ ageret, Marcellam nobilem matronam, teste Hieronymo *, edocuit. Obiit pridiè Idus Maii anno 350, vel ut alii 360. Scripsit ad Collegas præpositurae suæ *Epistolas* V. in quibus, inquit Gennadius †, (qui eas sigillatim enumerat) Alphabetum mysticis tectum Sacramentis, velut humanæ consuetudinis excedens intelligentiam, clausit. Superest apud Palladium Hist. Lausiac. c. 38. *Regula Monachorum*, quam æneæ tabulæ inscriptam Angelus Pachomio tradidisse dicitur. Extat quidem eadem *Regula* multò uberior, Ægyptiacè, ut volunt, primùm scripta, deinde Græcè translata, denique petente Silvano Monacho ab Hieronymo Latinè reddita, ad calcem operum Cassiani, & in Bibliothec. PP. Tom. iv. p. 86. Vereor autem ne ea gratis dicta sint. Mirum sanè est Hieronymum, si hanc transtulisset, Pachomium inter Scriptores Ecclesiasticos non retulisse. Crediderim potiùs brevem illam *Regulam*, quam Palladius exhibet, a Pachomii successoribus auctam & locupletatam; saltem dicendum erit Palladianam esse alterius compendium. Sub Pachomii item nomine *Monita* quædam *spiritualia*, brevicula quidem illa, sed verè aurea, Latinè edidit Gerardus Vossius in Appendice ad opera Gregorii Thaumaturgi, *Mogunt.* 1606. 4°. Habentur etiam in Biblioth. PP. Tom. iv.

* Epist. ad Princip. p. 119.
† De Script. c. 7.

344. THEODORUS, nobili genere ortus, Presbyteri dignitatem assecutus est: Pachomii socius, & œconomus, & in Monasterii regimine successor. Claruit anno cccxliv. Plura de eo in vitâ Pachomii referuntur; quam harum rerum curiosus adeat, nec enim tanti sunt, ut hisce Lectorem diutiùs distineamus. Scripsit ad *Monasteria Epistolas exhortatorias* tres, sacrarum scripturarum sermone digestas, quæ NE. Theodori cujusdam Monachi *Homiliæ* XI. penès Holstenium Græcè exstiterunt. An nostri, an potiùs junioris cujusdam Theodori fuerint, haud satis patet.

344. ORESIESIS, Monachus itidem Tabbennensis, Pachomii & Theodori collega, de quo Gennadius *, *Vir*, inquit, *in S. Scripturis ad perfectum instructus. Composuit librum divino conditum sale, totiusque Monasticæ disciplinæ instrumentis constructum, & ut simpliciter dicam, in quo totum penè V. ac N. Testamentum compendiosis dissertationibus juxta Monachorum duntaxat necessitatem invenitur expositum; quem tamen vice testamenti prope diem obitus sui fratribus*

* De Script. c. 9.

fratribus obtulit. Opus istud interiit. Extant autem hujus Oresiesis *Regulæ de institutis Monasticis* Bibliothec. PP. Tom. iv. p. 92. ad calcem Prosperi *de Vitâ contemplativâ, Colon.* 1536. 8°. & in *Collectione Regularum Holsteniana.* Junioris cujusdam Oriesis, sive Oresii est *libellus de sex Cogitationibus* ap. Canis. Tom. v. part. 2. p. 951. Alius item à nostro Orientius sive Orentius, cujus *Commonitorium* à Delrio cum notis suis editum est *Antverp.* 1600. & in Bibliothec. PP. Tom. viii. p. 871. Qui quidem hic loci ob nominum similitudinem interseruntur, licet ad rem nostram parùm conferant. SÆC. IV. ab An. CCC.

VITELLIUS, natione Afer, sectâ Donatista, cujus præter unicum Gennadium * ex veteribus neminem meminisse arbitror. Floruit sub Constante, qui regnare cœpit anno 337. desiit 350. adeoque Vitellium circa an. 344. claruisse credere par est. Scripsit *De eo, quòd odio sint mundo Servi Dei*; in quo opere Catholicos persecutorum nomine traduxit; item *Adversùs Gentes*, & *Adversùs Catholicos* veluti *S. Scripturarum traditores.* Multa etiam ad Regulam Ecclesiasticam pertinentia. NE. 344.

* De Script. c. 4.

MACROBIUS, origine, ut videtur, Afer, dignitate Presbyter; primo quidem Catholicus, postea ad Donatistas defecit. Hujus sæpiùs meminit Optatus †, eumque inter Episcopos Donatistarum recenset, qui Romæ vixerunt. Sciendum enim est Donatistas, quò majorem sectæ suæ gloriam quærerent, Episcopos de parte suâ misisse, qui in urbe Româ sedem haberent. Verùm cum paucis quos habebant asseclis urbe expulsi, in circumvicinis montibus conventicula celebrare coacti sunt; inde *Montenses*, *Rutupani*, & *Campitæ* dicti. Claruisse opinor Macrobium, saltem Ecclesiæ Catholicæ adhuc Presbyterum, circa an. cccxliv. non modò quia Vitellio Afro eum proximè conjungit Gennadius, sed & quia successio Episcoporum Donatistarum, qui Romæ sederunt, apud Optatum * id suadere videtur, ubi quarto loco collocatur Macrobius. Scripsit adhuc Catholicus ad *Confessores* & *Virgines* librum unum, moralis quidem, sed valdè necessariæ doctrinæ, & ad muniendam castitatem aptissimæ. Scripsit etiam Donatista factus Epistolam *ad Plebem Carthaginensem de Passione Maximiani & Isaaci Donatistarum*, cujus amplum fragmentum extat apud Mabillon. Analect. Tom. iv. *Paris.* 1685. p. 119. 344.

† L. 2.

* L. 2. c. 5.

PHOTINUS, ortus est ex Galatiâ minori, quem tamen ex Epiphanio * nonnulli è Sirmio Pannoniæ inferioris oppido originem duxisse volunt: & ita quidem Janus Cornarius Epiphanii interpres, aliter verò ipse Epiphanius, οὗτος δ' ὡρμᾶτο ἀπὸ Σιρμίου, quæ sic reddi debent, *Hic è Sirmio prorupit*, sive progressus est, bellum scilicet veritati indicturus. Discipulus erat Marcelli Antistitis Ancyrani, & sub eo Diaconus; à quo Hæretici ingenii semina hausit. Aliquamdiu Catholicus exstitit, & magno omnium consensu in Ecclesiæ Sirmiensis Episcopatum ascitus est. Incertum est, quo tempore sedem istam obtinuerit, quove anno zizania sua proseminare cœperit. Si tamen Epiphanio * fides, factum id vivente adhuc Constantino: quâ quidem in re falli sanctissimum patrem, non opus est ut pluribus ostendamus, cum contrarium doceant omnes penè Historiæ Ecclesiasticæ Scriptores, & res ipsa clamat. Tectè quidem primò & clanculùm rem suam egit Photinus, damnata Sabellii & Pauli Samosateni dogmata in animo volvens; postea verò Hæresin suam ante omnium oculos palàm exposuit, docens Christum esse ψιλὸν ἄνθρωπον, & ex Mariâ initium habuisse, ex quo in ipsam supervenit Spiritus S.; inde *Homuncionista* Vigilio Tapsensi dictus, ejusque sequaces *Homuncionistæ* Augustino. Publicè hæc docere cœpit sub Constantii imperio, Arianis omnia jam pro lubitu agentibus. Demùm hæc prælo traditurus incidi in viri clarissimi, Matthæi Larroquani dissertationem *de Photino*, (quâ causam adversùs Petavium doctè atque eruditè agit) qui Hæreseos Photinianæ Epocham ad annum CCCXLI. refert. Certè detectum fuisse Photinum ante an. 344 indicio est μακρόστιχος illa formula condita in Synodo Antiochenâ 344.

* Hæres. 71.

* Loc. cit.

eo

SÆC. IV. ab An. CCC.

eo anno habitâ; in quâ errores Photini expresse damnantur: quod etiam factum est in Synodo Sardicensi an. cccxlvii. in Mediolanensi anno cccxlviii. habitâ. Anno cccl. in Concilio Catholicorum Sirmiensi depositus est; sed à Plebe per vim retentus: denique in secundâ Sirmiensi anno cccli. quando Episcopos ad disputationem provocavit. Factum id die constituto, præsente Imperatore, & non paucis ex ordine Senatorio, Notariis cuncta excipientibus. Disputandi contra Photinum partes in se suscepit Basilius Ancyranus; certatum utrinque magnâ contentione: victus autem Photinus, & exilio multatus. Postea tamen Ecclesiam suam recuperâsse videtur, inde iterum à Valentiniano principe depulsus, & in exilium missus; unde iterum reversus obiit in Galatiâ anno ccclxxvii. Hæresis ejus haud diuturna fuit, quippe Epiphanii jam tempore dissipata; neque Theodoriti * ætate illius vel exiguæ restabant reliquiæ, ne nomine quidem cognito. Dolendum sanè infœlici hoc sæculo infaustos homines pestilentissimam Hæresim ab Orco revocâsse. Doctus erat Photinus tum Græcè tum Latinè, ingenii viribus, doctrinæ copiâ, & naturali quâdam facundiâ ad persuadendum aptissimâ pollebat plurimùm; unde multos ad opinionem suam pertrahebat, quod in eo notant Epiphanius *, Sozomenus †, & Vincentius Lirinensis ||. Scripsit utroque sermone plura volumina *adversùs omnes Hæreses*; quibus suâ solùm exceptâ reliquas omnes falsas esse ostendere conabatur; item *Contra Gentes*; & *ad Valentinianum*, ut videtur, *Imperatorem*. NE.

Vid. Epiphan. loc. cit. Socrat. l. 2. c. 30. Sozom. l. 4. c. 6.
* Hæret. Fab. l. 2. c. 11.
* Loc. cit. † Ibid. || Commonit. p. 331.

347. BASILIUS, ortu Ancyranus, primùm Arcis Mecheæ, cujus rei unus, quod sciam, meminit Hieronymus *, Episcopus, deinde Marcelli, cui Synodus Constantinopolitana anno cccxxxvi. Episcopatum abrogavit, in sede Ancyranâ successor. Parca ejus mentio ante an. cccxlvii. quo Patres Sardicenses illum unà cum aliis deposuerunt. Verùm ille imperiali favore & familiaritate fretus semet sustinuit. Erat enim Constantio unicè charus; qui Semi-Arianis plurimùm favebat. His se adjunxerat Basilius, ejusque partis primatum tenuit. Anno cccli. nobilem in Concilio Sirmiensi coram Imperatore cum Photino disputationem habuit, in quâ victoria penès ipsum stetit. Anno ccclviii. Synodo Ancyranæ interfuit; in quâ deposito Eudoxio Constantinopolitano, ipse cum Eustathio Sebasteno & Eleusio Cyziceno ad Imperatorem Synodi nomine legatus est, decreti Synodici ratihabitionem impetraturus. Anno ccclix. in Concilio Seleuciensi adversùs Acacium ejusque asseclas prævaluit, quos à Synodo damnari curavit. At ineunte proximo anno vices ei rependit Acacius, eumque in Synodo CP. deposuit, mox Imperatoris jussu in Illyricum relegatum. Capita accusationis varia fuere; & in iis quòd tyrannidem in alios exercuisset; quòd hos verberibus, illos vinculis, alios exilio mulctâsset; quòd in multos calumnias struxerat; quòd plurimas Ecclesias perturbaverat; quòd perjurii convictus fuerat, & turpis vitæ homuncionem ad Baptismum & Diaconatûs officium promovisset; quòd ad sacram mensam illicitas confœderationes facere solitus esset: de quibus, aliisque ei objectis videndus est Socrates *, & præsertim Sozomenus †. Regnante Joviano, ipse cum cæteris Semi-Arianis libellum precum Imperatori obtulit. Verùm in subscriptionibus libelli de Fide Joviano oblati Athanasius Ancyræ Episcopus dicitur; certissimo argumento Basilium hoc tempore sedi suæ restitutum non esse. Non obstantibus Acacianorum calumniis hominem laudat Theodoritus * ob eximiam vitæ sanctimoniam; Sozomenus † etiam veluti facundiæ & eruditionis causâ celeberrimum. Scripsit plura, præcipuè contra *Marcellum* & *Librum de Virginitate*. NE.

* De Script. c. 89.
* L. 2. c. 42. † L. 4. c. 24.
* L. 2. c. 25. † L. 2. c. 33.

347. SERAPION, genere Ægyptius, vitæ instituto Ἀσκητὴς, inter arctioris disciplinæ cultores diu deserta Thebaidis habitavit, multorum ibi Monachorum Præfectus, tandem à D. Athanasio civitatis Thmuitarum, non incelebris apud Mendesium urbis Episcopus factus. B. Antonio oppidò charus, Athanasio arctissimo amicitiæ vinculo conjunctus. Ille enim Serapione familiarissimè

Vid. Athanas. Ep. ad Dracont. p. 738.

miliariſſimè utebatur, fidei ejus arcana ſua concredidit, judicio ſcripta vel augenda vel corrigenda ſubmiſit, crebriſque literis de rebus graviſſimis conſuluit, quod tres ad eum datæ Epiſtolæ ſeu potius Libelli hodiè teſtantur. Anno cccxlvii. inter Patres Sardicenſes Athanaſium ſententiâ ſuâ abſolvit : & cùm anno ccclv, novis apud Conſtantium calumniis premeretur Athanaſius, lectique ſunt Epiſcopi quinque qui ad Imperatorem in Occidente agentem mitterentur ; ut animum adverſus Athanaſium exardeſcentem placarent, & inimicorum calumniis reſponderent ; ex horum numero princeps fuit Thmuitanus noſter, & ipſe ſub Conſtantio Confeſſione inclytus. Obiit circa an. ccclviii. Ἀνὴρ εἰς τὰ μάλιστα τὸν βίον θαυμάσιος, καὶ λέγειν δεινὸς, inquit Sozomenus : *Vir admirabili vitæ ſanctimoniâ, & dicendi copiâ præditus.* Tanta eloquentiâ clarus, ut ob elegantiam ingenii *Scholaſtici* cognomen meruit. Aureum ejus dictum ex Evagrio memorat Socrates †. Ὁ νοῦς ὑπὸ πτωχὰς πνευματικὴν γνῶσιν τελείως καθαίρεται, ἀγάπη δὲ τὰ φλεγμαίνοντα μέρη τοῦ θυμοῦ θεραπεύει, πονηρὰς δ' ἐπιθυμίας ἐπιῤῥεούσας ἴστησιν ἐγκράτεια. *Mens quidem ſpiritualis ſcientiæ hauſtu plenè purgatur ; partes item animæ irâ efferveſcentes charitate ſanantur : pravæ verò cupiditates quæ in animum influunt, abſtinentiâ coercentur.* Scripſit *ad diverſos Epiſtolas utiles, Tractatum de Pſalmorum titulis,* & egregium * *Librum adverſus Manichæos.* Ex his ſolummodò extat *Liber contra Manichæos*, quem ex Fr. Turriani verſione primus edidit Hen. Caniſius Lection. Antiq. Tom. v. p. 1. exinde tranſlatum in Bibliothec. PP. Tom. iv. p. 160.

SÆC. IV. ab An. CCC.

Sozom. l. 4. c. 9.

Hieron. de Script. c. 99.

† L. 4. c. 23.

* Photii Biblioth. LXXXV.

MAGNES, Scriptor valdè obſcurus, vixit (ſi ætatem ejus rectè collocent Turrianus & Scribonius) circa an. cccl. Scripſit *adverſus Theoſtenem* Evangelia calumniantem *libros* V. Græcè. Extant alicubi MSS. quippe quos vidit, atque exinde quædam citat Turrianus in Apolog. pro Epiſt. Pontificum. Nonnulla etiam habet Coccius, à Turriano mutuatus, licèt id diſſimulet. "Verum ad populum phaleras (inquit † Cl. Albertinus.) Quis enim "veterum, imò etiam recentiorum per novem aut decem ſæcula Magnetis "hujus, vel quoad nomen tantùm meminerit? Fictitius prorſus Autor eſt, "aut ſaltem novus aliquis ac nuperus Græculus cujus Scriptorum certitudo "tota eſt penès Turrianum exigui judicii virum, fideique valde ſuſpectæ. Et "audent adverſarii abſque ulla verecundia ejuſmodi quiſquilias pro veterum "monumentis in medium adducere. Proh Dei atque hominum fidem ! Certe de hujuſcemodi ſcriptis præſtat ἀπέχειν, donec ipſi autores in publicum prodeant ut judicium de iis ferre liceat. 350.

† De Sacram. Euchar. lib. 2. p. 420.

CYRILLUS, ſub Macario Hieroſolymorum Epiſcopo Diaconus, à Maximo Presbyter ordinatus, Catechiſtæ etiam munere functus, ſermones ſuos Catecheticos in eâdem Eccleſiâ habuit circa an. cccxlvii. ſeptuaginta poſt exortum Manetem annis (cœpit is Hæreſin ſuam divulgare anno Imperatoris Probi 2do. Chriſti cclxxvii.) ut ipſe nos docet †. Poſt Maximi mortem circa an. cccl. in Cathedrâ Hieroſolymitanâ ſucceſſit, ab Acacio Cæſarienſi jure Metropolitico ordinatus ; immò ut Hieronymo *, aliiſque † placet, Arianorum ope, etiam ipſe Arianus, hanc dignitatem adeptus. Verùm longè aliter Theodoritus ‖, qui de ejus promotione ad hanc ſedem loquens vocat illum doctrinæ Apoſtolicæ acerrimum propugnatorem. Quin & longè ante Theodoritum Patres † ſecundi Concilii Oecumenici, in quo præſens erat ipſe Cyrillus, centum Hieronymis hâc in re teſtes fide digniores, diſertè affirmant Reverendiſſimum hunc ac Religioſiſſimum, uti eum vocant, Cyrillum canonicè ab Epiſcopis Provinciæ olim fuiſſe ordinatum, & plurima variis in locis contra Arianos certamina ſubiiſſe. Sanè Scriptores Eccleſiaſtici in texendo Epiſcoporum hujus ævi Hieroſolymitanorum Catalogo mirum quàm diſcrepent ; ut ex hoc Schematiſmo ad oculum patebit. 350.

† Catech. 6. p. 141.

* Chron. an. cccxlix.

† Rufin. l. 1. c. 23. Socrat. l. 5. c. 8. Sozom. l. 7. c. 7.

‖ L. 2. c. 26.

† Epiſt. Synod. ad Damaſ. ap. Theod. l. 5. c. 9.

SÆC. IV. ab An. CCC.

Juxta Hieronymum †: Cyrillus. Eutychius. Cyrillus 2*do*. Irenæus. Cyrillus 3*tio*. Hilarius. Cyrillus 4*to*.

Juxta Epiphanium *: || Cyrillus. Erennis. Cyrillus alius. Hilarionus.

Juxta Socratem †: Cyrillus. Heraclius. Hilarius. Cyrillus iterum.

Juxta Sozomen. †: Cyrillus. Herennius. Heraclius. Hilarius. Cyrillus iterum.

Juxta Niceph. * Pat. CP.: Cyrillus. Arsenius. Heraclius. Hilarius.

† In Chron. ad an. Chr. cccxlix.
* Hæref. 66. p. 275.
|| Lib. 2. c. 45. p. 160.
† Lib. 4. c. 30. p. 589.
† Lib. 4. c. 30. p. 589. ita & Niceph. Call. l. 11. c. 2. p. 112.
* Chronogr. ap. Scal. p. 308.

Variis hisce indiculis enucleandis immorari jam non vacat. Id solummodo observandum quod habet Epiphanius, alium quendam à nostro diversum Cyrillum circa eadem circiter tempora Ecclesiæ Hierosolymitanæ præfuisse: quod aliorum Historicorum erroribus ansam, & calumniis materiam præbere potuit. Anno cccli. admirabili crucis signo Hierosolymis in cœlo splendidè refulgente, Cyrillus Constantium per literas (quas vocat πρώτας ἐξ Ἱεροσολύμων γραμμάτων ἀπαρχάς) certiorem fecit. Multa deinde illi lis cum Acacio Cæsariensi de jure Metropolitano, quod Cyrillus Ecclesiæ suæ veluti Sedi Apostolicæ asserere voluit, reclamante quidem consuetudine & ipsius Nicænæ Synodi Canone septimo. Sæpiùs idcirco in judicium vocatus non comparuit; inde ab Acacio & Synodo Palæstinâ depositus, prætento quidem alio crimine, quod grassante fame in pauperum usus thesauros Ecclesiæ vendiderat, & in his sacram stolam aureis filis contextam, à Constantino M. huic Ecclesiæ donatam, quam postea muliercula quædam Seneca induisse comperta est. Ab iniquâ Acacii sententiâ Cyrillus ad majus judicium provocavit, adstipulante ipso Imperatore Constantio; solus ac primus omnium, qui contra Ecclesiastici Canonis consuetudinem talem appellationem interposuit, si fides Socrati †; quem tamen hâc in re falli nôrunt Historiæ Ecclesiasticæ studiosi. Hierosolymis pulsus Tarsi cum Sylvano Episcopo vixit, in ejusque ecclesiâ frequentes ad populum Sermones habuit, qui Cyrilli concionibus admodùm delectabatur, necquicquam per literas reclamante Acacio. Anno ccclix. in Synodo Seleuciensi Acacio superior fuit; sed in Conciliabulo paulò post Constantinopoli habito, incrustatis prioribus calumniis, novisque additis Acacius illum iterum deposuit. Sub Juliano sedi redditus Judæos Imperiali gratiâ ad Templum Hierosolymitanum è ruderibus extruendum animatos, magnoque molimine id agentes ludibrio habuit; & memoriâ recolens tum Danielis vaticinium, tum Servatoris oraculum dixit futurum brevi, ut in eo templo lapis super lapidem non maneret: quòd quidem ita evenit, ut prolixè alibi * ostendimus. Tandem sub Theodosio fugatis adversariis sedem dehinc inconcussam tenuit. Anno ccclxxxi. inter ἡγέμονας seu ἐξάρχους Secundæ Synodi generalis numeratur, à venerando Concilio in integrum restitutus, & honorificentissimo elogio ornatus. Expletâ mortalitate placidè in Domino obdormivit anno ccclxxxvi. Nequaquam eum Arianorum sententiæ accessisse fidem faciunt scripta ejus, quæ supersunt hodie; in quibus Arianæ Hæreseos dogmata velut à rectâ fide Apostasiam & venientis Antichristi Præcursorem damnat: & in *Epistola ad Constantium* Imp. (quam scripsit jam Episcopus, & eo circiter tempore, quo maximè obsequii erga Arianos accusatus est) se τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα venerari profitetur. Unde mirari libet perversum planè Riveti † ingenium; qui ex hâc ipsâ Epistolâ concludit aut eam non esse Cyrilli, aut Cyrillum fuisse Hæreticum Arianum.

† L. 2. c. 40. l. 3. c. 20.
* In Vit. Cyrilli.
Vid. Catech. 11. p. 234. Catech. 15. p. 369.
† Crit. Sacr. l. 3. c. 11.

Scripta,

Scripta, quæ extant.

EPistola ad Constantium Imp. cujus meminit Sozomenus *. * L. 4. c. 5.

Catecheses XVIII. *ad Competentes*, quibus præcipua fidei Christianæ capita explicat.

Catecheses Mystagogicæ V. ad recèns baptizatos; in quibus de binis Ecclesiæ Sacramentis agit.

Frustra agunt, qui an genuinæ sint hæ Catecheses, litem movent; Hieronymo *, Theodorito †, Damasceno ‖, ne de aliis jam dicam, Cyrillo nostro eas vindicantibus. Haud merentur responsum, quæ objiciunt Rivetus, aliique. Speciminis causâ, objicit Rivetus *, ex variis Scripturarum locis quasi Centones esse consutas, & in rebus non ita necessariis ad nauseam usque prolixas. Esto, quod tamen usquequaque verum non est, Catecheses istæ erant σχεδιασθεῖσαι, ut ipse fert titulus, sive extemporaneæ, nullo studio concoctæ, nullâ arte limatæ, captui Auditorum ex professo accommodatæ, in juventute habitæ, quando deerant adhuc matura ætas & subactum judicium. Objicit iterum Cyrillum de ligno crucis affirmare μέχρι σήμερον παρ' ἡμῶν φαίνεσθαι, *ad hodiernum usque diem illud apud nos apparere*, idque nonnisi xx. aut paulò ampliùs post ipsam Crucis inventionem annis, cum illud μέχρι σήμερον non solet usurpari in rebus novis, sed quæ à multis annis longâ temporum serie in eodem statu visæ sunt. At primò phrasis illa apud Cyrillum non ita longum temporis spatium designare solet. Sic Catech. 17. *Cernimus*, inquit, *Sæculi Principes regi & instrui ab Ecclesiasticis* μέχρι σήμερον, *ad hodiernum usque diem*; cum ab ipsâ Constantini M. conversione non ultra xxxv. anni effluxerant: ideóque per hanc phrasin nihil aliud intelligit, quàm hoc tempore κατὰ τὴν παρουσίαν, ut verbis immediatè præcedentibus loquitur. Secundò Cyrillus eo loco ne verbum quidem habet de inventione Crucis, sed id solùm dicit, Lignum Crucis etiam hodiè extare, & unà cum plurimis aliis quæ ibi adducit, testem esse, nobile sc. Dominicæ mortis & resurrectionis monumentum: alibique eâdem phrasi in eodem planè argumento non semel utitur. Mitto cæteras Riveti exceptiunculas, vix cassâ nuce dignas.

* De Script. c. 112.
† Dial. 2. p. 106.
‖ De Imag. Orat. 3. p. 783.
* Ubi supra, c. 10.
P. 441.
Vid. Catech. 13. p. 322. Catech. 14. p. 349.

Prodierunt Opera ejus Lat. *Paris.* 1589. *Catecheses* Gr. *Paris.* 1564. 8°. Gr. Lat. *Colon.* 1564. Opera omnia Gr. Lat. edidit Joannes Prevotius *Paris.* 1608. 4°. deinde Dion. Petavius ibid. 1622. fol. ut & ibid. fol. cum Synesio 1631.

SPURIA.

ORatio de Occursu Domini. Extat Gr. Lat. *Colon.* 1568. *Paris.* Auctuar. Bibliothec. PP. 1624. Tom. II. p. 849. & Auctuar. 1648. Tom. I. p. 621.

Epistola ad Augustinum de Miraculis Hieronymi. Lat. inter Opera Augustini & Hieronymi habetur.

LIBERIUS, patriâ Romanus, Augusti filius, post excessum Julii in Romanum Pontificem XI. Cal. Junias an. cclii. electus est. Scriptis mox literis Orientales Episcopi ipsum in partes suas pertrahere magnoperè satagerunt. Verùm ille coactâ Romæ Synodo Orientalibus rescripsit se iis consentire non posse: diuque sanè Athanasii causam damnare constanter recusavit. Anno cclv. Mediolanum accersitus Constantio viriliter restitit; qui cùm post longum cum eo colloquium habitum nec prece nec pretio, nullis rationibus nec ullis promissis minisve hominis animum flectere potuit, ad Beræam Thraciæ urbem deportari jussit, subrogato ei Fœlice Archidiacono, quem Acacius Cæsariensis Romanæ Urbis Episcopum ordinari curavit; hominem quidem in fide Catholicum, sed qui Arianis communionem non denegavit. Exulaverat Liberius duobus & ampliùs annis; & jam miseriarum & periculorum quæ sustinuit, tædio superatus, vim etiam & verbera passus, nimiâque

352.
Vid. II. Epist. Liber. (ad Const.) & Ammian. Marcell. l. 15.
Athan. ad Solit. p. 647. Hilar. in Frag. col. 426. Sozom. l. 4. c. 14.

Æ C. IV. ab An. CCC.

que Demophili & Fortunatiani importunitate victus, dolendo humanæ fragilitatis exemplo tandem cedit, Athanasium damnat, & Homoiusionistarum formulæ quam nuper condiderant, subscribit Sirmii anno cclviii. idque se fecisse datis ad Orientales, aliisque ad Ursacium & Valentem literis testatus est. Romam reversus, quasi Victor intravit urbem magno cum Populi Romani gaudio receptus, Fœlice vel à Senatu, vel à plebe, Urbe expulso. Vixit post reditum annos novem, diemque clausit supremum VIII. Cal. Octobr. an. cclxvi. sepultus Viâ Salariâ in Cœmiterio Priscillæ. Pœnituisse illum subscriptionis Sirmianæ non eam inficias; modò verum sit, quod pro confesso sumit Baronius *, nullo antiquitatis testimonio fultus, Liberium clarissimam illam *Fidei Confessionem*, quæ hodie extat, post lapsum Sirmiensem ad Athanasium misisse.

Vid. Præfat. Marcell. & Faustin. ad libell. prec. & Hieron. Chron. ad an. cccl. * An. ccclvii. N. 73.

Ex Liberii scriptis supersunt *Dialogus cum Constantio* Mediolani habitus, ex ipsis Consistorii actis, ut videtur, depromptus, ap. Theod. l. 2. c. 16. & *Epistolæ* XII. ex Hilarii Fragmentis, Luciferi Calaritani libris, & aliunde desumptæ, Concil. Tom. ii. col. 743. Ex his ultima fragmentum est *Epistolæ seu professionis fidei*, quod & ap. Athanas. Tom. I. p. 396. habetur. Octava autem quæ ex Hilarii Fragmentis desumpta sic incipit, *Studens pati & concordiæ Ecclesiarum*, &c. aut adulterina prorsus est, aut, quod ego potiùs arbitror, ex sede suâ revulsa in locum alterius magis Catholicæ apud Hilarium isthoc in loco irrepsit: quod mihi ex notâ huic Epistolæ ab Hilario appositâ certissimè constat. Sic enim inquit, *Quid in his literis non sanctitatis? quid non ex Dei metu eveniens est?* Hæc verò dixisse Hilarium de Epistolâ quæ ibi extat, nemo cui sanum sinciput, existimare potest. Porrò habetur Epistola Liberii *Synodalis ad Macedonianorum Episcopos* Gr. Lat. ap. Socrat. l. 4. c. 12. & in Concil. Tom. ii. p. 760. Lat. duæ spuriæ nomini ejus affictæ bene longæ, *una ad omnes generaliter Episcopos*, *altera ad Athanasium & Episcopos Ægyptios.*

354. HILARIUS, origine Gallus, patriâ Pictaviensis, (urbs ea est Aquitaniæ secundæ celeberrima,) parentibus honestis & non infimi apud suos nominis natus est, bonisque artibus enutritus. Ex Paganâ superstitione ad Christianam religionem transiisse videtur, & provectiori paulò ætate, publicis votis expetitus, Pictavorum Episcopus esse constitutus, circa annum ex Baronii calculo ccclv. nullâ tamen cogente ratione, quin annis aliquot ante id tempus ad sedem Pictaviensem evehi potuerit. Conjugatum fuisse, & cum uxore etiam post susceptum Episcopatum cohabitâsse non inficiantur cordatiores Pontificii. Pastor in omnes sui muneris partes vigilantissimus, erga fidem Catholicam fervidè animatus; Factionem Arianam etiam in Occidente dominantem multùm compescuit, oblato eo fine ad Constantium libello. Præcipuè in Synodo Biterrensi anno ccclvi. Arianis se strenuè opposuit, inde ab Imperatore, Saturnini Arelatensis Episcopi dolis circumvento, actus in exilium in Phrygiam relegatur. Durante hoc exilii quadriennio, aliis jam curis & laboribus solutus, scriptis elucubrandis animum adjecit. Hinc natum illi nobile illud *opus de Trinitate* XII. libris constans; *Liber de Synodis*; & *Orationes quædam ad Constantium*; ut de *Epistolis*, quas plures scripsit, nihil dicam. Anno ccclix. interfuit Concilio Seleuciensi, in quo Ecclesias Gallicanas ab infami Sabellianismi crimine coram vindicavit. Quæ verò de impiis & horrendis Anomæorum dogmatibus præsens audivit; vide apud ipsum *Libro contra Constantium*, qui incipit: *Tempus est loquendi*, &c. col. 292. Legatos Synodi Constantinopolim secutus, extremo fidei animadverso periculo, tribus libellis publicè datis ab Imperatore poposcit, ut coram Arianis disceptare liceret; quod Hæretici maximoperè abnuerunt. Postremò quasi discordiæ seminator, & perturbator Orientis (Sulpicii Severi * verbis utor) redire ad Gallias jubetur, absque exilii tamen indulgentiâ. Lentis igitur itineribus Galliam petiit; nec nisi ineunte imperium Juliano domum rediit; summo cum gaudio à Pictaviensibus suis exceptus. Domum reversus grassantem ubique Hæresim Arianam habitis frequentibus intra Gallias Synodis au-

Vid. Hilar. de Syn. col. 319. lib. ad Constant. col 306. Hieron. de Script. c. 100.

* L. 2. p. 163.

authoritate suâ & doctrinâ penè exterminavit. Illud apud omnes constitit, inquit Sulpicius, unius Hilarii beneficio Gallias nostras piaculo Hæresis liberatas. Circa annum ccclxviii, vel ccclxix. Mediolanum se contulit; ut Auxentium hujus urbis Episcopum, Arianorum primipilum, coram Imperatore Valentiniano detegeret & refutaret. Sed post multam disputationem operam se lusisse vidit; Auxentio se in omnes formas vertente, & versutiis suis, fucatisque fidei professionibus Imperatorem lactante. Redeuns Hilarius eodem anno animam Deo piè reddidit. Vir non modò in Latinorum verùm & Græcorum scriptis diu versatus; ex quibus, præsertim Origene, plurima hausit, Heliodoro Presbytero ἐξηγητῇ familiariter usus, qui tamen ei nonnunquam imposuit. Hinc, ut & ex gentis suæ more, stylus illi turgidus & sublimis; dictio grandis nimiùm & operosa; Gallicano cothurno, inquit Hieronymus †, attollitur; longis interdum periodis involvitur: alibique * eum *eloquentiæ Rhodanum* appellat, fluminum omnium in Galliâ rapidissimum. Rem, ut rectè notat Erasmus †, mutuatus à Græcis, addidit Gallicam grandiloquentiam: frequenter autem assurgit ad floridam quandam & theatricam sublimitatem, præsertim cum incidunt loca, quæ facilè splendescunt tractata. Et verissimum sanè videtur, quod de hâc re observat Magnus ille eloquentiæ Censor, vix ullos Provinciales fœliciter reddidisse Romani sermonis simplicitatem, præter aliquot qui Romæ à pueris sunt educati. Vocum quarundam Hilario peculiarium præter publicam loquendi consuetudinem specimina aliquot idem exhibet loco citato. Inter nævos ejus & opiniones singulares primi ferè commatis sunt, quæ habet de Carne Christi impatibili dolorisque exsorte, de divinitate ab humanitate Christi morientis recedente, de corporeitate animæ, de mundo simul & semel creato & sex annorum millia duraturo, de juramento Christianis penitùs interdicto, aliisque nonnullis; de quibus adi sis Erasmum Præfatione citatâ, Joannem Gillotium Commentatione S. Hilarii Operibus præfixâ, Scultetum Medull. Theolog. Patr. sub finem.

SÆC. IV. ab An. CCC.

† Epist. ad Paulin. p. 104.
* Præfat. in l. 2. Comm. in Galat.
† Præf. in Op. S. Hilarii.

SCRIPTA GENUINA.

De *Trinitate* libri XII. De hoc opere ita Hieronymus *. *Hilarius meorum Confessor temporum & Episcopus duodecim Quintiliani libros & stylo imitatus est & numero.* Hieronymo succedat Erasmus. *Videtur*, inquit †, *totâ vi adnisus; ut in hoc opere declararet, atque exerceret, quicquid ingenio, quicquid eloquentiâ, quicquid Sacrarum literarum cognitione posset.*

Ad Constantium liber, qui sic incipit. *Benefica natura tua*, &c.

Ad eundem liber, init. *Non sum nescius*, &c.

In Constantium jam vitâ defunctum liber, qui quidem, ut & præcedentes duo, videtur imperfectus.

Adversùs Arianos & Auxentium liber: cui subjungitur Auxentii ad Imperatorem Epistola.

De Synodis adversus Arianos liber ad Galliarum & Britanniæ Episcopos scriptus, è Græcis ut plurimùm Synodicis, sed servatâ sibi libertate de suo aliquid, ubi opus erat, admiscendi, versus.

Fragmenta ex Opere Historico de Synodis Ariminensi & Seleuciensi, rebusque post Synodos gestis usque ad annum ccclxvi. libris duobus comprehensa. Hæc primus edidit & Præfatione ornavit Nicolaus Faber *Paris.* 1598.

Commentarii in Evangelium S. Matthæi, quos alii Canonem appellare solent.

Commentarii in Psalmos, maximam partem ex Commentariis Origenis, noxiis hinc inde detruncatis, excerpti. Hosce Commentarios pariter ac *Librum de Synodis* se Hilario apud Treviros manu suâ descripsisse prodit Hieronymus *.

* Epist. ad Magn. Tom. ii. p. 328.
† Loc. cit.
* Ep. ad Flor. Tom. I. p. 53.

SUP-

SUPPOSITITIA.

Epistola ad Augustinum.

Alia ad eundem. Videntur istæ Hilarii Arelatensis esse, idque Bellarmino, Labbæo, &c.

Carmen in Genesim. Ejusdem est ab eo Leoni Papæ inscriptum.

Epistola ad Abram filiam cum Hymno annexo.

Liber de Patris & Filii Unitate. Cento est ex *libris de Trinitate* 2do. & 9o. assutus.

Liber de Essentiâ Patris & Filii. Cento ex libris *de Trinitate* 7mo. & 8o. consarcinatus, cum Appendice de variis Christi cognominibus.

DESIDERANTUR.

Tractatus in Job, de Græco Origenis ad sensum translatus. Hujus fragmentum extat apud Augustinum contra Julianum lib. 2o.

Commentarius in Cantica Canticorum.

Historia Ariminensis & Seleuciensis Synodorum adversùs Valentem & Ursacium: cujus ampliora fragmenta hodie habemus.

Adversùs Salustium Præfectum & Dioscurum Medicum, quo brevi libello, inquit
* Ep. ad Magn. Hieronymus *, *quid in literis posset, ostendit.*

Liber Hymnorum.

Liber Mysteriorum.

Epistolæ plures.

De Numero Septenario Liber ad Fortunatum, ab Hieronymo memoratus Apolog. ad Pammach.

Prodierunt Opera Hilarii *Paris.* 1510. *Basil.* 1516. (per Erasmum) ib. 1535. 1570. Auctiora deinde (Fragmentis accedentibus) edita sunt. *Paris.* 1605. 1631. 1652. fol.

354. EUSEBIUS, natione Sardus, primùm Romanæ Ecclesiæ Lector, de-
Vid. Liber. inde Vercellarum apud Insubres Episcopus. Claruit circa an. cccliv. quo
Epp. 4, 5. anno rogatus est per literas Liberii Antistitis Romani, ut unà cum Legatis suis ad Constantium Imp. tunc intra Gallias agentem proficisceretur. Quod quidem fecit, suisque apud Imperatorem precibus egit, ut sequenti anno
Vid. Athan. Concilium Mediolani conveniret: ad quod ipse, Liberii licèt vices gerens,
Epist. ad Solit. ægrè admissus est: Arianis per vim & fraudem omnia turbantibus; quo-
p. 643, 666. rum consiliis & machinationibus adversùs Athanasium, fidemque Nicænam Eusebius noster pertinaciter adversatus est. Summa huc redit. Constantius Catholicis Episcopis subinfensior seipsum Athanasii accusatorem sistit, eosque hominem damnare jubet; quibus hoc non esse Ecclesiastici Canonis objicientibus, respondit, ὅπερ ἐγὼ βούλομαι, τοῦτο κανὼν νομιζέσθω. *Quod ego volo pro Canone sit: ita enim me loquentem Syriæ Episcopi sustinere solent.* Denique ob hoc ipsum acriter minabundus, & gladium intentans, quosdam ex iis abduci jussit; & inter eos Eusebium Scythopolim Syriæ Decapolitanæ urbem, Bethsan antea dictam, relegavit. Eusebium exulem Josephus ex Judæo Christianus, à Constantino M. Comitis titulo olim ornatus hospitio perhumani-
* Hæres. 30. ter excepit; ubi se illum invisisse testatur Epiphanius *. Inde in Cappado-
† L. 3. c. 5, 9. Sozom. l. 5. c. ciam missus est; immò si Socrati †, aliisque fides, in superiore Thebaide ex-
12. Rufin. l. 1. ulavit. Unde sub Juliano habitâ cum Athanasio Alexandriæ Synodo, Anti-
c. 27, 28. ochiam pergit; & cùm schisma occasione Luciferi Calaritani illic exortum componere non posset, abscessit; & peragratis Orientis Provinciis in Italiam rediit; obiitque anno ccclxxi. non tantùm Confessoris titulo, sed & Martyris etiam honorandus, ab Arianis quippe lapidibus obrutus; modò genuina sit
† Ad an. inscriptio in sepulchro ejus inventa, in quâ Acrostichis versibus habebatur, EU-
ccclxxi. vid. SEBIUS EPISCOPUS ET MARTYR, & vera referant Scri-
Not. in Martyrol. August. 1. ptores nonnulli; quos tamen omnes recentiores esse ipse Baronius † agnoscit.

Vertit

Vertit è Græco *Commentarios Eusebii Cæsariensis in Psalmos*, qui NE. Nec plura commemorat Hieronymus *. Extant verò Epistolæ nonnullæ ex Ecclesiæ Vercellensis Archivis depromptæ, Ad *Constantium* Imperatorem *una*, Ad *Patrophilum Episcopum Arianum altera*, *tertia* è carcere ad *Vercellenses suos*. Vide Baron. ann. 355. num. 7. an. 356. n. 92. Surium ad Augusti I. *Quarta* etiam ad *Gregorium* Episcopum Hispanum habetur apud Hilar. in Fragm. col. 433.

SÆC. IV. ab An. CCC.

* De Script. c. 96.

LUCIFER, Calaritanus, sive Caralitanus in Sardinià Episcopus. Claruit eodem, quo Eusebius Vercellensis, tempore; eorundem laborum, certaminum, itinerum, & exiliorum comes ferè individuus; cum eo ad Constantium in Gallias profectus, cum eo Liberii Pontificis in Synodo Mediolanensi vices gerebat anno 354, junctisque cum eo studiis Arianos viriliter oppugnavit; cum eo denique in Palæstinam relegatus, Eleutheropoli præcipuè substitit. Hic loci duos pro Athanasio in Constantium libros edidit, in quibus Imperatorem parùm verecundè, & ne quid gravius dicam, longè infra summi Principis majestatem asperè atque inclementer tractavit. Hos mox ipsi Constantio legendos transmisit; qui Florentio magistro Officiorum in mandatis dedit, ut codice remisso per literas à Lucifero exquireret, num pro suo agnoscere vellet. Rescripsit Lucifer, seque & autorem esse, & ad mortem usque defendere paratum professus est. Rogatus etiam ab Athanasio, lucubrationes suas ad ipsum tunc in eremo latitantem dono misit. Hominem ille mirificè laudat, scripta deprædicat, eaque Græcè transferenda curavit. Exulavit Lucifer non tantùm in Palæstinâ, verùm & in aliis Orientis locis; tandem cum Eusebio suo in superiora Thebaidis deportatus. Exinde Imperante Juliano, Diacono suo ad Synodum Alexandrinam misso, ipse rectà Antiochiam contendit; ubi Catholicos inter se dissentientes deprehendens, Paulinum Antiochiæ Episcopum ordinavit; intempestivè quidem, & reclamante magnâ Catholicorum parte, qui cum Paulino convenire renuebant, in majus & apertius adhuc Schisma erumpentes. Factum improbavit Eusebius Vercellensis, qui, relictâ Alexandriâ, Antiochiam venerat; quod ubi rescivit Lucifer, iracundiâ & stomacho exardescens, ut erat præfervidi atque vehementis ingenii, amicum fidum & integerrimum acriter atque animosè excepit, ab ejusque communione sese abjunxit. Ad hæc paulò commotior, quòd præter ipsius sententiam Synodus Alexandrina pœnitentes Episcopos, qui Arianis communicâssent, ad pacem recipiendos esse statuisset; in Sardiniam demum reversus, non modò communicatione Arianâ pollutos condemnavit, verùm etiam se ab eorum communione secrevit, qui eos sub satisfactione vel pœnitentiâ recepissent. Hinc natum Luciferianum schisma, quod tamen ultra hujus sæculi terminum durâsse non videtur. Obiit Lucifer eodem, quo Eusebius Vercellensis, anno, viz. 371. Miris eum veluti virum Apostolicum laudibus efferunt Marcellinus & Faustinus, ipsi sectâ Luciferiani, ob contemptum sæculi, studium sacrarum literarum, vitæ puritatem, constantiam fidei, gratiam divinam. Quatuor ejus exilia, & divinas virtutes per eum factas jactitant, decemque annos exulâsse scribunt. Stylus illi non minùs quam ingenium, durus & incultus; quem ideo prædicti Presbyteri agnoscunt ignarum quidem artificiosæ eloquentiæ, attamen quod super omnem humanam eloquentiam est, prophetico, & evangelico, atque apostolico more scripsisse, & gratiam S. Spiritûs θαυμάτων ποιητικὴν habuisse illum gloriantur.

354. Vid. Epist. Florent. & Lucif. in Op. Lucif. & ap. Baron. an. 355.

Vid. Ep. Athan. ad Lucif. loc. cit. Socrat. l. 3. c. 5, 6, 9. Sozom. l. 5. c. 12, 13.

Libell. prec. p. 10, 36, 38.

Ubi supr. p. 38.

Extant ab eo scripta,

AD *Constantium Imperatorem libri* II.
De Regibus Apostaticis.
De non conveniendo cum Hæreticis.
De non parcendo delinquentibus in Deum.
Quòd moriendum sit pro Filio Dei.
Epistola brevis ad Florentium.

Hæc

SÆC. IV. ab An. CCC. Hæc omnia collegit, & cum Epiſtolis aliquot Athanaſii, Liberii & Florentii, edidit Joannes Tillius Meldenſis Epiſcopus, *Pariſ.* 1568. 8°. exinde inſerta Bibliothecæ Patrum, Tom. iv. p. 181.

Dolendum ſanè eſt novam Luciferi Calaritani editionem quam meditatus eſt Vir Cl. J. B. Cotelerius, ipſomet teſte, Notis ad Patres Apoſtolicos, p. 177. magnâ antiquitatis Eccleſiaſticæ jacturâ, cum viri eruditiſſimi morte periiſſe.

354. HILARIUS, Sardiniam inſulam patriam habuit, Eccleſiæ Romanæ, in quâ Baptiſmum ſuſceperat, Diaconus factus anno 354. unà cum Eutropio Presbytero (*Pancratium* vocat Hieronymus *) aliiſque Liberii ad Conſtantium literas detulit. Advenientem non modò ſannis & dicteriis exceperunt Ariani, verùm etiam detractis veſtibus terga flagellis conciderunt, inter verbera inſultantes; *Quare Liberio non reſtitiſti, ſed ejus literas attuliſti?* mitiſſimo Diacono inter flagellorum crepitus Deum laudante. Anno ſequente, cùm Athanaſium damnare nollet, in exilium pulſus eſt: Poſtea Luciferiano ſchiſmati ſe adjunxit, quin & Hæreticorum Baptiſmum nullum prorſus eſſe contendebat, ac proinde ab Hæreſi redeuntes rebaptizari voluit: unde per ſarcaſmum ab Hieronymo † *Deucalion Orbis* appellatur.

Scripſit (uti eruditis jamdiu perſuaſum eſt) *Quæſtiones in Vetus & Novum Teſtamentum*, quæ inter Auguſtini opera leguntur Tom. iv. col. 697. *& Commentarios in Epiſtolas S. Pauli*, qui inter Ambroſii opera habentur, Tom. v. p. 170. Prius opus ſcriptum eſt Romæ circa an. 370. quod ex Quæſt. xliv. patet; poſterius ſub Damaſo Papa ante an. 384. uti ex Comm. in 1. Epiſt. ad Timoth. cap. 3. videre eſt. De poſteriore verò notandum venit, *Commentarium in Epiſtolam ad Hebræos* ejuſdem autoris non eſſe; & ex Chryſoſtomi Commentario in iſtam Epiſtolam excerptum eſſe.

* De Script. c. 95.

Vid. Athan. Epiſt. ad. Solit. p. 647.

† Dial. adverſ. Luciferian. p. 146.

357. POTAMIUS, gente Hiſpanus, Odyſſiponæ civitatis Epiſcopus, primò quidem Catholicus, poſtea fundi Fiſcalis illecebris captus, ad Arianos tranſiit, & anno 357. Ariminenſi Formulæ ſubſcripſit, immò confeſſionem eam ipſe condidit. Nec his contentus, quin odio adversùs Hoſium flagrans, (qui ipſius olim apud Hiſpanos impiam Hæreſim detexerat) non priùs deſtitit, quàm partim minis, partim vi hominem ſenio fractum vitæque nimiùm amantem in eaſdem ſecum partes pertraxerit, conſilio quidem vafro, ſed impio, & exitu ſibimetipſi planè infauſto: ſi quidem vera nobis referant Fauſtinus & Marcellinus libello ſupplice, quem Theodoſio Imp. obtulerunt. Cùm in Hiſpaniam enim reverſus Potamius ad fundum Fiſcalem, violatæ fidei præmium properaret; graviſſimo in linguâ tormento correptus, in viâ moritur; adeo ut prædium ſuum ne è longinquo quidem ei videre contigerit. Extat *Epiſtola ad Athanaſium*, quam primus edidit Lucas Dacherius Spicilegiorum, Tomo 2°.

Libell. prec. edit. Oxon. p. 13. 17.

359. PHÆBADIUS, ſive Phægadius, ortu Gallus, provinciâ, ut videtur, Aquitanus; unde noſtrum vocat Sulpicius Severus *, Agenni Aquitaniæ ſecundæ oppidi Epiſcopus. Claruit anno 359. quo unà cum reliquis Occidentalis imperii Epiſcopis Ariminenſi interfuit Concilio; ubi pro veritate Nicænâ acerrimâ contentione decertavit, omneſque Arianorum impetus, etiam poſtquam cæteri, uno Servatione Tungrenſi excepto, Tauri præfecti fraudibus, minis & terriculis ceſſerant, forti & infracto animo ſuſtinuit; profeſſus ſe ad exilium, omneque ſupplicium ſubeundum paratum eſſe, conceptam verò ab Arianis fidem nunquam recepturum. Res tandem eò devenit, ut propoſitæ formulæ, quæ vellet, addere ei integrum eſſet, quod & fecit: verùm explicationem iſtam inſertâ clauſulâ, quam Phæbadius non ritè intellexit, Valens Murſorum Epiſcopus vaferrimè eluſit. Anno 384. referente Pſeudo-Dextro †, Concilio Cæſar-Auguſtano adversùs Priſcillianiſtas celebrato præfuit. Certè extant hujus Synodi, ſed anno 380. habitæ, Canones octo; quibus Phitadius primo loco ſubſcripſiſſe deprehenditur. Ad extremam & decrepitam

* L. 2. p. 161.

† Concil. Tom. 2.

crepitam usque senectutem pervenit; in vivis enim adhuc erat anno 392. Hieronymo Catalogum claudente. SÆC. IV. ab An. CCC.

Extat ejus *liber contra Arianos*, (in quo Sirmiensem Formulam anno 358. ad Gallos missam sub examen revocat, & κατὰ πόδας refellit) editus primò à Petro Pithœo, *Parisf.* 1586. exinde Bibliothecæ Patrum Tomo iv. p. 300. insertus. Scripsisse & alia Opuscula testis est Hieronymus *, sed à se necdum lecta. Phil. quidem Labbeus † ait, Sophronium in Metaphrasi Græcâ insinuare se opuscula illa vidisse; quæ miror viro doctissimo excidisse. En Hieronymi verba; *Dicuntur & ejus alia esse opuscula, quæ necdum legi.* Hæc strictè satis hunc in modum vertit Sophronius; Λέγονται αὐτοῦ καὶ ἕτερα εἶναι συντάγματα, οἷς οὔπω ἐνέτυχον. Nec hâc de re verbum amplius addit.

* De Script. c. 108.
† Dissert. de Script. Tom. 2. p. 220.

AETIUS, Antiochiam, Cœlosyriæ urbem patriam habuit, militis cujusdam, qui sub præsidiali officio meruerat, & paulò post mortuus est filius. Adolescens adhuc mulieris cujusdam Ampelidis nomine artem ærariam circumforaneus exercuit, quam etiam patrem ejus olim tractâsse Theodorus Mopsuestenus autor est. Aurifabrum verò fuisse Aetium certiùs constat; sed mortuâ demùm matre, homo præstanti indole ad philosophicas disciplinas animum applicuit. Ac primùm quidem Paulinum Antiochenum audivit, postea Anazarbi Athanasium, deinde Tarsi Antonium Presbyterum, posthæc Leontium Presbyterum Antiochenum, tandem Alexandriæ Sopolim medicum celeberrimum, sub quo medicinæ operam dedit, & cum in hâc arte excelleret, gratuitam indigentibus operam præstabat: ipse interim opificio suo aurifabrili noctu incumbens vitam sustentabat. Antiochiam reversus, à Leontio Episcopo Diaconus ordinatur, qui dogmata sua in Ecclesiâ publicè docendi ei potestatem fecit, quod & pro virili præstitit Aetius. Capita Hæreseos potissima fuerunt; Filium esse κτιστὸν, καὶ ἐξ οὐκ ὄντων, & per omnia ἀνόμοιον τῷ πατρὶ, ac proinde ἑτερούσιον, *substantiâ planè diversum*: unde *Athei* cognomen ei meritò adhæsit. Reliqua ex Epiphanio, Theodorito, & Niceta Choniate petantur. Famosus esse cœpit maximè circa an. 359. & sequentem, quando apud Constantium accusatus, quòd conscius & particeps fuisset conjurationis Galli, Pepuzam Phrygiæ in exilium missus est. Sub Juliano Episcopatum accepit; cujusnam verò urbis, non prodit Philostorgius. Ab exilio revocatum perhumaniter tractavit Julianus, eique agrum in Lesbo circa Mitylenen urbem, suæ erga illum benevolentiæ tesseram, donavit; cujus etiam ad Aetium jam Episcopum etiamnum extat Epistola. Sub Valente ad prædium Lesbiense secessit, ubi Procopio tyrannidem exercente in discrimen capitis venit: inde Constantinopolim fugiens, paulò post è vitâ discessit circa an. 366. Eunomio oculos ei comprimente, & quæ ad funus pertinent procurante. Erat, referente Nicetâ, temerarius & scurrilis, atque mimicis thymelicisque sermonibus, gestibus & cultibus indecoris oblectabatur. Nam veste ad nates usque sublatâ femora ferire, alteroque pede sublato, & ventre percusso pedere solebat; in conviviis autem inter ludicra blasphemis verbis SS. Trinitatem lacessebat. Extat ab eo scriptus *De Fide libellus* xlvii. Capitulis constans, apud Epiphanium Hæres. 76. qui librum ejus κατὰ πόδας plenè & solidè refutavit. Composuit etiam, teste Socrate †, Epistolas tum ad Imperatorem Constantium, tum ad quosdam alios, in quibus longas texuit disputationes, & argumenta sophistica proposuit. Habetur fragmentum Epistolæ ejus forsan ad Eunomium, unà cum Eunomii Scholiis ap. Athanas. Dialog. II. de Trinitate, Tom. II. p. 166, 162. In hoc fragmento meminit opusculi à se elaborati de Deo γεννητῷ & de ἀγεννήτῳ Deo, quod adversarii ejus, demptis & insertis nonnullis, depravatum ediderunt.

359. Vid. Philostorg. l. 3. c. 15. 17. l. 5. c. 1, 2. l. 6. c. 7. l. 7. c. 6. l. 8. c. 4. l. 9. c. 6. Nicet. Thes. Orthod. l. 5. c. 30, 31. Epiphan. Hæres. 73.

Epist. 31.

† Lib. 2. c. 35.

EUNOMIUS, natione Cappadox, Dacorâ territorii Cæsariensis vico ad Argæum montem ortus, parentibus quidem qui Majorum Magni illius Basilii Liberti fuerant; Aetii discipulus & notarius, à quo Hæresim suam

360. Vid. Philostorg. l. 3. c. 20. l. 4. c. 8, 9. l. 5. c. 3. l. 6. c. 3, 4. l. 9. c. 4, 5, 6. l. 10. c. 6. l. 11. c. 5. Nicet. c. 31.

SÆC. IV. ab An. CCC.

hausit; verùm eruditione & famâ magistrum multis gradibus superavit. Ab Eudoxio Antiocheno Diaconus factus, mox dum legatus à suis ad Constantium mitteretur, à Basilianis in itinere captus Midaium Phrygiæ relegatur. Anno 360. ab Eudoxio & Mari Cyzicenus Episcopus ordinatur, inde mox à civibus pulsus. Scio Socratem * & Sozomenum † ad Valentis tempora hæc referre; sed Philostorgio utpote in rebus Eunomianis oculatissimo magis credendum; cui etiam hâc in parte suffragatur Theodoritus *. Sub Juliano & Joviano Constantinopoli egit; sub Valente in hortum Chalcedonensem secessit, donec delatus apud Imperatorem, quòd Procopium tyrannum in agro suo occultâsset, exul in Mauritaniam missus est. Dum apud Mursam Illyrici in itinere consisteret, ab Imperatore revocatur. Theodosius Magnus ipsum ex Chalcedone abreptum Halmyridem locum Mœsiæ ad Danubium situm relegari jussit. Inde à Barbaris fugatus, Cæsaream Cappadociæ adductus est: Civibus verò invisus, quòd adversus Basilium eorum Episcopum libros olim conscripserat, apud Dacoram vicum natalem in agris suis degere permissus est, ubi grandævus moritur, circa an. 394. In vivis enim adhuc erat, cum Hieronymus Catalogum suum de Scriptoribus clauderet. Eunomii corpus Tyana transferendum & illic à Monachis servandum curavit Eutropius Patricius, ne à Discipulis ejus Constantinopolim translatum commune cum magistro sepulchrum sortiretur; quin & ejusdem libros publicis edictis aboleri jussit. Summis eum laudibus evehit Philostorgius, ipse sectâ Eunomianus, cujus integra penè historia Ecclesiastica haud aliud quam Eunomii encomium censeri debet. Ejus tamen dicendi genus à Panegyricâ venustate alienum fuisse, obscurum, superfluum, tumidum, & ad ingratum, ac ridiculum, & confusum characterem referendum esse notat Philostorgii abbreviator Photius *. Photio concinit Socrates †, qui Eunomium observat fuisse πολυχεῖν τὴν λέξιν, eademque verba assiduè repetiisse; item τεχνὸν σοφιστικὸν ab Aetio acceptum in eo notat, quodque inanibus quibusdam voculis nimium deditus fallaces argumentationes imprudens contexuit, quum reverà S. Scripturarum parùm omnino peritus fuerit, nec earum intelligentiam assequi potuerit.

* L. 4. c. 7.
† L. 6. c. 8.
* L. 2. c. 27, 29.
* Cod. 138.
† L. 4. c. 7.

SCRIPTA.

C*Ommentariorum in Epistolam ad Romanos libri* VII. NE.

Epistolæ plures, quas διαφέρειν τῶν ἄλλων ἔδει μᾶλλον, reliquis ejus operibus multum præstitisse ait Philostorgius. NE.

Ἔκθεσις τῆς πίστεως, seu Fidei libellus anno ccclxxxiii. Theodosio Imp. oblatus. Hunc primus ex Codice Florentino in lucem protraxit, additaque versione edidit Hen. Valesius in Annotat. ad Socrat. l. 5. c. 10.

Apologeticus, in quo adversus SS. Trinitatis dogma, præcipuè æternam & consubstantialem Domini nostri Dietatem argutè disputat vafer Hæresiarcha. Huic libro respondit D. Basilius qui plura fragmenta conservavit, alia Gregorius Nyssenus & Epiphanius. Integrum verò opusculum Græcè extat, tum apud alios, tum penès Cl. virum Thomam Tenison Doctorem Theologum, mihique in paucis amicum. Prologum & Epilogum unà cum subjuncta Eunomii confessione, quæ in usum meum ex Codice Tenisoniano descripsit, & Latinè vertit D. Whartonus, quæque quintam fere totius operis partem conficiunt, hic subjiciam, cætera utpote prolixiora compendio traditurus.

Εὐνομίου

Εὐνομίου τοῦ δυσσεβοῦς Ἀπολογητικός, πρὸς ὃν ἔγραψε τοὺς ἀντιρρητικοὺς ὁ μέγας Βασίλειος.

Prologus.

Τὸ μὲν συκοφαντεῖν καὶ διαβάλλειν τινὰς ἐξακολάστου γλώττης καὶ γνώμης ἀγνώμονος μοχθηρῶν καὶ φιλαπεχθημόνων ἔργον εἰδότες, τὸ δὲ τὴν ἐκ διαβολῆς ἐπὶ δόξαντας πονηρὰς πάσῃ προθυμίᾳ πειρᾶσθαι τὸ ψεῦδος τοῖς ἐλέγχοις ἀποτρέπειν ἀνδρῶν σωφρόνων, καὶ μετὰ τῆς ἰδίας εὐβουλίας τὴν τῶν πολλῶν ἀσφάλειαν περὶ πολλοῦ ποιουμένων, ηὐχόμεθα μὲν λόγῳ τὴν γνῶσιν ἀμφοῖν ἔχοντες, μήτε τῆς προτέρας ποτὲ γενέσθαι μοίρας, καὶ τὴν ὑστέρας τὴν πεῖραν διαφυγεῖν· ἐπειδὴ δὲ μὴ κατὰ σπουδὴν συνέβη ἐκβῆναι τὸ τέλος, ποικίλως καὶ πολυτρόπως διά τε λόγων καὶ πράξεων παρὰ πολλοῖς κατασκεδασθείσης ἡμῶν ψευδοῦς δυσφημίας, ἀλγεινῆς μὲν ἡμῖν, βλαβερᾶς δὲ τοῖς πεισθεῖσι, ὑπό τινων πονηρῶν καὶ μηδὲν ὀκνούντων λέγειν ἢ πράττειν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἀκεραιοτέρων τοῖς τῶν διαφόρων κατηγορίαις τὴν ἀλήθειαν μετρούντων, οὐ κρίσει τὰς καθ' ἡμῶν διαβολὰς προσιεμένων, ἡμῖν τ' αὐτοῖς λυσιτελεῖν ᾠήθημεν πρὸς ἀπολογίαν καὶ τοῖς ἀβασανίστως λεγομένοις πρὸς ἀσφάλειαν, ἔγγραφον εἰς ὑμᾶς ἐκθέσθαι τῆς ἑαυτῶν δόξης τὴν ὁμολογίαν. Εἴπως διὰ ταύτης τὴν τε προλαβοῦσαν ἀποτρεψαίμεθα βλασφημίαν, καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν τοὺς μὲν πονηροὺς ἀτολμοτέρους, τοὺς δὲ λίαν εὐχερεῖς ἀσφαλεστέρους παρασκευάσαιμεν, τοῖς μὲν τὸ ψευδῆ λέγειν ὀπιδεὲς, τοῖς δὲ τὸ πιστεύειν ἀσφαλὲς ὑποδείξαντες, συναποδεικνυμένης τῇ παρ' ἡμῶν ἀληθείᾳ τῆς κατ' ἀμφοῖν κολάσεως· ἡ γὰρ πρὸς τὸ ψεῦδος κοινωνία κοινὴν ἀμφοτέροις κατεργάζεται τὴν τιμωρίαν. Αἰτοῦμεν δὲ πρὸ πάντων ὑμᾶς τούς τε νῦν ἀκουσομένους, καὶ τοὺς εἰς ὕστερον ἐντευξομένους μὴ τῷ πλήθει διακρίνειν ἐθέλειν τῆς ἀληθείας τὸ ψεῦδος, τῇ πλείονι μοίρᾳ τὸ κρεῖττον συνάπτοντας, μήτε μὴν ἀξιώμασιν ἤ τινων ἀλαζονείᾳ προσέχοντας ἀμαυροῦσθαι τὴν διάνοιαν, ἢ τῇ τάξει τῶν προλαβόντων τὸ πλεῖον νέμοντας, ἀποφράττειν τὰς ἀκοὰς τοῖς ὑστέροις, τὴν δὲ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν παντὸς μ̃

Interprete H. W.

Quandoquidem probè conscii sumus calumnias & convicia alicui inferre effrœnis esse linguæ & impotentis animi, quin & pravorum ac rixosorum esse; calumnias verò ac mendacia quæ ignominiam nobis inferrent argumentis avertere summo studio conari prudentis esse viri, ejusq; qui suæ pariter famæ ac multorum in judicando rectitudini consuleret; jucundum quidem nobis fuisset, solâ speculatione utramque veritatem tenentes, neq; in priorem incidisse sortem, neq; posteriorem unquam expertas esse. Cùm verò res minimè ex voto cesserit, multisque ac diversis modis tam verbis quam factis falsa nobis à multis congesta fuerit calumnia, luctuosa quidem nobis, nec minùs credentibus nociva, idque à pessimis quibusdam, quique nihil aut dicere, aut facere erubescerent, homunculis; cum etiam sinceriores viri rei veritatem ex multorum criminationibus metirentur, non autem rectâ ratione calumnias nobis illatas perpenderent, & defensioni nostræ conducere, & rebus temerariè dictis lucem allaturum esse duximus, scripto consignatam evulgare dogmatis nostri confessionem. Siquidem ratione istâ & præteritam averruncari possimus calumniam, & in posterum malos quidem minùs audaces, nimis credulos verò magis certos in judicando redderemus illis quidem falsa dicendi timorem incutientes, his autem certum aliquid quod tutò credi possit subindicantes; demonstratis pariter causæ nostræ justitia, & utrorumq; quam meruerunt, pœnâ. Mendacio enim accedere atq; assentire communem tam dicentibus quam credentibus pœnam attrahit. Ante omnia verò obtestamur & vos impræsentiarum audituros, omnesque in posterum lecturos; ut ne verum ac falsum ex calculorum multitudine dijudicare velitis, majori parti palmam concedentes; neque dignitatem vel jactationes quorumcunque curantes mentem vobis obscurari sinatis, neq; demum primo vos docentibus loco cœcum præbentes assensum, sequentibus præceptoribus aures occludatis; Servatoris autem nostri Iesu Christi do-

SÆC. IV. ab An. CCC.

ctrinam omni hominum multitudini, omni ambitioni, vel contentioni, partium etiam favori, quin & cognationi, & (ut verbo dicam) omnibus quæcunque mentis aciem offuscare solent, præponatis. Maximè enim ad veritatem inveniendam confert, si quis depositis præjudiciis assimiletur illi. Cæterum ne mihi succenseatis velim, si postpositæ inanis gloriæ & pœnæ curâ, spe verò bonorum futurorum certâ præsenti favori ac securitati præpositâ; minasq; contra impios denunciatas pœnâ omni terrenâ ac temporali morte magis timendas esse ratus, veritatem omni involucro spoliatam in medium proposuerim. Neq; enim, ut Apostoli verbis utar, dignæ sunt præsentis temporis afflictiones, quæ gloriæ olim revelandæ comparentur, neq; totus mundus si unius possessioni ac dominio subderetur animæ singulorum jacturæ æquiponderare possit; cùm quæ à nobis expectantur, seu præmia seu pœnas spectes, præsentia longè superent. Ne verò his diutiùs immorati sermonem, supra quàm par est, producamus; ad ipsam jam convertamur fidei nostræ confessionem, ex quâ facilis ac citissima fidei nostræ cognitio ab omnibus volentibus comparari queat. Inprimis verò necesse est, ut qui de rebus hujusmodi verba faciunt, propriique dogmatis rationem reddunt, non receptæ apud vulgum sententiæ semet oscitanter tradant; acceptam verò successionis ordine à patribus traditionem sacram tanquam judicem ac regulam sibimet adhibentes illo demum ad dijudicandam rerum dictarum veritatem utantur criterio.

Credimus in unum Deum patrem omnipotentem, à quo omnia; & in unum unigenitum Filium Dei Deum Verbum Dominum nostrum Iesum Christum, per quem omnia; & in unum Spiritum Sanctum Paracletum, in quo omnis gratiæ distributio unicuique sanctorum pro ratione necessitatis suæ datur. Ista igitur (ut summatim & compendio dicam) simplicior est confessio & communis omnibus quicunque Christiani esse vel haberi volunt. Supersunt tamen adhuc alia quædam ordinis secundi, de quibus hucusque dubitatum est, *&c.*

ἀνδρῶν ἀριθμοῦ, πάσης δὲ φιλοτιμίας ἢ φιλονεικίας, συνηθείας τ' αὖ καὶ συγγενείας, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν πάντων ὅσα τοῖς τῆς ψυχῆς κριτηρίοις ἐπισκοτεῖν εἴωθεν, προτιμήσαντας· μεγίστη γὰρ μοῖρα πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας διάγνωσιν ἡ πρὸς αὐτὴν οἰκείωσις. Πρὸς δὴ τούτοις μηδ' ἡμῖν χαλεπαίνειν, εἰ τύφου μὲν ἀμελήσαντες καὶ φόβου, τῆς δὲ παραυτίκα χάριτος καὶ ἀσφαλείας τὴν ὑπὲρ τῶν μελλόντων ἀδείαν προτιμήσαντες, καὶ πάσης ἐπιγείου κακοπαθείας θανάτου τε προσκαίρου φοβερωτέραν τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ὡρισμένην ἀπειλὴν εἶναι κρίναντες, παντὸς ἐπικαλύμματος γυμνὴν ἐκτιθέμεθα τὴν ἀλήθειαν. Οὔτε γάρ, κατὰ τὸν ἀπόστολον, εἰπεῖν ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν ἀποκαλύπτεσθαι δόξαν, οὐδ' ὁ σύμπας κόσμος πρὸς ἀπόλαυσιν, καὶ δεσποτείαν ἰσόρροπον ἀντάλλαγμα τῆς ἰδίας ἑκάστου ψυχῆς, πολὺ καθ' ἑκατέρου ἀπόλαυσίν τε καὶ κόλασιν ὑπερβαλλόντων τὰ παρόντα τῶν προσδοκωμένων. Ἀλλ' ἵνα γε μὴ τούτοις ἐπὶ πλεῖον ἐνδιατρίβοντες πέρα τοῦ μέτρου μηκύνωμεν τὸν λόγον, ἐπ' αὐτὴν ἤδη τρεψώμεθα τῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν, ἐξ ἧς εὐμαθὴς καὶ ῥᾳδία γένοιτ' ἂν τοῖς βουλομένοις τῆς ἡμετέρας γνώμης κατανόησις. Ἀναγκαῖον δὲ ἴσως τοὺς περὶ τούτων λόγους ποιουμένους, καὶ δόξης οἰκείας εὐθύνας ὑπέχοντας, μὴ τῇ τῶν πολλῶν ἀμελῶς ἑαυτοὺς ἐκδιδόναι γνώμαις, τὴν δὲ κρατοῦσαν ἄνωθεν ἐκ τῶν πατέρων εὐσεβῆ παράδοσιν ὥσπερ τινὰ γνώμονα καὶ κανόνα προεκτιθεμένους ἀκριβεῖ τούτῳ συγχωρεῖν χρῆσθαι κριτηρίῳ πρὸς τὴν τῶν λεγομένων ἐπίκρισιν.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἰς ἕνα μονογενῆ, υἱὸν Θεοῦ Θεὸν λόγον τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ εἰς ἓν πνεῦμα ἅγιον τὸν παράκλητον, ἐν ᾧ πάσης χάριτος διανομὴ κατὰ τὴν συμμετρίαν πρὸς τὸ συμφέρον ἑκάστῳ δίδοται τῶν ἁγίων. Ἡ μὲν οὖν ἁπλουστέρα καὶ κοινὴ πάντων, ὅσοις τὸ δοκεῖν ἢ τὸ εἶναι Χριστιανοῖς ἐπιμελές, ὡς ἐν ἐπιδρομῇ κεφαλαιωδέστερον εἰπεῖν αὕτη· λειπομένων ἔτι τῶν δευτέρων, ὧν διὰ τό τινας ἀμφισβήτηται, &c.

Dein

Dein Confessionem istam breviculam fusè explicans, Filii consubstantialitatem, coæternitatem, & æqualitatem acriter impugnat, rationibus plerunque philosophicis ex Dei ideâ & naturâ ductis usus. Istud verò argumenti præ aliis jactitat, quòd ex primâ Dei ideâ Deum ἀγέννητον esse pateat. Christus autem non est ἀγέννητος: Ergo nec Deus. Ἂν ᾖ γὰρ ἀγέννητος, οὐχ υἱός· ἂν δὲ υἱός, οὐκ ἀγέννητος. Catholicam opinionem uti impiam, audacem, insulsam, absurdam ubique vellicat. Post medium Arianos ὁμοιουσίους aggreditur ac contra similitudinem essentiæ in Patre ac Filio fusè disputat. Tandem ad Spiritum S. delatus, eum naturâ non minùs quàm ordine Patre ac Filio inferiorem esse docet. Circa finem dogmata sua argumentis superioribus stabilita in Epitomen redigit, quæ sic incipit; Φαμὲν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν εἶναι τὸν τῶν πάντων Θεὸν, ἀγέννητον, ἄναρχον, ἀσύγκριτον, &c. ubi notandum illum Spiritûs S. creationem (istâ enim voce utitur) Filio non minùs quam Patri acceptam referre. Τοῦ μὲν γὰρ (Patre) ἐλάττων ἐστὶν (Filius) ὡς ποίημα, τοῦ δὲ (Spiritus S.) κρείττων, ὡς ποιητής.

EPILOGUS.

Τούτων δὴ πάντων εὐχερῶς μὲν καὶ πλατύτερον ἐν ἑτέροις ἡμῖν ἀποδεδειγμένων, ἐν βραχεῖ δὲ νῦν πρὸς ὑμᾶς ὁμολογημένων, εὐχόμεθα τούς τε παρόντας ὑμᾶς, καὶ πάντας τοὺς τῆς αὐτῆς ἡμῖν μυστηρίων κοινωνοῦντας, μὴ ψόγον ἀνδρῶν δεδοικότας, μήτε σοφίσμασιν ἀπατωμένους ἢ κολακείαις ὑπαγομένους, κατὰ τὴν ἀληθῆ καὶ δικαίαν κρίσιν ἐπιψηφίσασθαι τοῖς εἰρημένοις· κρατούσης δηλονότι δὴ παρὰ πᾶσι τῆς βελτίονος μοίρας, τὸν δὲ λογισμὸν τῶν ἐνοχλούντων προστησαμένους πάντα θήρατρα καὶ δίκτυα διαφυγεῖν, ἃ τῷ διαβόλῳ κατ' ἀνδρῶν μεμηχάνηται, πολλοὺς φυγεῖν ἢ δελεάζειν μεμελετηκότι τοὺς μὴ πρὸ τῶν ἡδέων τὸ συμφέρον αἱρουμένους. Ἢ τὰ παρόντα τῶν μελλόντων ἀσφαλέστερα λογιζομένους, εἴδ' ἄρα καὶ παρά τισι νικήσει τὰ χείρω. ἀποστρέψαι δ' ὁ Θεὸς τῷ λόγῳ τὴν πεῖραν, πρὸς μὲν τὸ ψεῦδος τῶν πολλῶν συμπνεόντων, πρὸς δὲ τὴν ἀλήθειαν διϊσταμένων τῶν τ' ἀρεσκόντων τῷ Θεῷ καὶ κοινῇ συμφερόντων τὴν πρὸς τὸ παρὸν ἀσφάλειαν καὶ δόξαν ἀεὶ πλείονος ποιουμένων. Τοὺς γοῦν ἑπομένους ἀσάλευτον καὶ παγίαν διαφυλάξαι τῷ παραδεδωκότι τὴν πίστιν, περιμένοντας τὸ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ κριτήριον, οὗ τῦφος μὲν καὶ δόξα καὶ ψεῦδος πρόρριζος ἠφάνισται. Γυμνοὶ δὲ πάσης ἀρχῆς ἢ θεραπείας, ἢ κολακείας οἱ κρινόμενοι· πολυχρηματία δὲ καὶ πλοῦτος ἀσθενὴς πρὸς δυσώπησιν, κἂν λίαν παρ' ἀνθρώποις εὐδόκιμος. ἀνδρῶν γὰρ ἐνδόξων πλῆθος ἑνὸς πένητος εὐσεβοῦς οὐκ ἀντάξιον εἰς παραίτησιν παρ' ἀληθείᾳ δοκιμαζούσῃ· συναγωνιζομένης μὲν εὐσεβείας κατὰ δικαίαν ἀμοιβὴν τῶν νῦν δι' αὐτὴν καὶ τὸ θανεῖν κέρδος ἡγουμένων, ὑποδι-

Istis verò omnibus clarè ac latiùs alibi à nobis demonstratis, nunc verò vobis breviter propositis, & vos præsentes & omnes nobis eorundem sacrorum societate conjunctos, exoratos velim, neque vituperium hominum timentes, nec fallaciis seductos, aut adulationibus deflexos, secundùm verum justumque judicium calculum hisce dictis apponere; præponderante scilicet apud omnes meliori causâ; rationemque præjudiciis præponentes, cunctas effugere insidias & retia, quæ humano generi fabricatur Diabolus, multos fugare vel inescare cupiens, qui utile jucundo non anteponunt, vel præsentia futuris certiora esse putant. Siquidem pejora quod avertat Deus, nonnullis potiora videantur, multis in mendacii partes conspirantibus, & veritati repugnantibus quicunq; præsentem securitatem ac gloriam rebus Deo gratis & verè utilibus majoris æstimant. Mei igitur sequaces firmam & immotam Christo illam olim tradenti fidem conservare velim, Servatoris nostri Christi expectantes judicium, à quo pompa inanis, & gloria, & mendacium funditùs removetur; nudiq; astant judicandi omni imperio, & famulitio, & adulatione privati; astutia verò & divitiæ ad judicem flectendum necquicquam valent, utcunque apud homines multùm possint. Quòd si veritas enim locum habet, ne multitudo quidem illustrium virorum uni pauperi pio in judicando æquari debet. Cæterùm religio secundùm justam retributionem ab illorum stat partibus qui mortem

pro

pro illâ nunc oppetere lucrum æstimant; Christus autem certaminum præmia & olim & nunc distribuit, pro veritate quidem laborantibus veram libertatem & regnum cœlorum, illam verò præ stultitiâ floccifacientibus pœnas ineluctabiles. Et ista quidem vobis utrinque dicantur, in meliorem verò partem cadat exitus.

δόντος δὲ τὰ τῶν ἀγώνων ἆθλα τοῦ πάλαι καὶ νῦν ἀθλοθετοῦντος Χριστοῦ, τοῖς μὲν ὑπὲρ ἀληθείας πονήσασι τὴν ἀληθινὴν ἐλευθερίαν, καὶ βασιλείαν οὐρανῶν. Τοῖς δὲ διὰ κακόνοιαν ταύτην ἀτιμάσασι τιμωρίας ἀπαραιτήτους. Ταῦτ' εἰρήσθω μὲν ἀμφότερα πρὸς ὑμᾶς, ἐκβαίη δὲ πρὸς τὴν βελτίω μοῖραν τὸ τέλος.

Eunomii confessio fidei, Apologiæ suæ calci subjecta.

UNus est Deus ingenitus & principio carens, qui neque aliquid ante seipsum existens habet, (nihil enim ante ingenitum existere potest) neque ipsi coexistens (unicus enim & solus Deus ingenitus est) neque in seipso existens (simplex enim & incompositus est Deus;)cum verò unus,& solus, & idem, semper existat; omnium rerum est Deus & creator & conditor, primùm quidem & præcipuè unigeniti *Filii*, propriè verò omnium per ipsum conditorum. Filium enim solum, ante omnia omnemque creaturam, potentiâ suâ atque operatione genuit, & creavit, & fecit; nil quidem substantiæ propriæ genito communicans (immortalis enim & impartibilis, & indivisibilis est Deus; immortale autem quid substantiam propriam alteri nequaquam communicat) neque aliam sui similem producens. Solus enim ipse est ingenitus; secundum ingenitam autem illius substantiam alium generari est impossibile. Neque igitur substantiâ suâ *in generando Filium* usus est, sed voluntate solâ; neque secundùm sui ipsius substantiam,sed qualem voluit, generavit. *Quo facto*, per ipsum primum quidem omnium ac majus omnibus. Spiritum sanctum fecit, propriâ quidem potentiâ & jussu, operatione tamen & potestate Filii. Post Spiritum sanctum reliqua omnia, tam in cœlis quàm in terris, visibilia & invisibilia, corporea & incorporea, per Filium creavit. Unus enim est Deus, à quo sunt omnia (ut Apostoli verbis utar) & unus Dominus Iesus Christus, per quem sunt omnia. Unus igitur est Deus ingenitus, increatus, non factus; unusque Dominus Iesus Christus Dei Filius, genitum ingeniti, non tamen tanquam unum ex genitis, creatura increati, non tamen tanquam una ex creaturis, factum non facti, non tamen tanquam unum ex factis. Sicut habet S. Scriptura, Dominus creavit me principium viarum suarum, ante sæculum

Εἷς ἐστὶ Θεὸς ἀγέννητος καὶ ἄναρχος, οὔτε πρὸ ἑαυτοῦ ἔχων τινὰ ὄντα, οὐδὲν γὰρ πρὸ τοῦ ἀγεννήτου εἶναι δύναται, οὔτε σὺν αὐτῷ, εἷς γὰρ καὶ μόνος Θεὸς ὁ ἀγέννητος, οὔτε ἐν αὐτῷ ἁπλοῦς γὰρ καὶ ἀσύνθετος. Εἷς δ' ὢν, καὶ μόνος ὢν, καὶ ἀεὶ ὁ αὐτὸς ὢν πάντων ἐστὶ Θεὸς καὶ κτίστης, καὶ δημιουργὸς, πρώτως μὲν καὶ ἐξαιρέτως τοῦ μονογενοῦς, ἰδίως δὲ τῶν δι' αὐτοῦ γενομένων· τὸν μὲν γὰρ υἱὸν πρὸ πάντων καὶ πρὸ πάσης κτίσεως μόνον τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ ἐγέννησέ τε καὶ ἔκτισε, καὶ ἐποίησεν, οὐδὲν τῆς ἑαυτοῦ ὑποστάσεως μεταδοὺς τῷ γεννηθέντι· ἄφθαρτος γὰρ καὶ ἀδιαίρετος, καὶ ἀμέριστος ὁ Θεὸς, ὁ δ' ἄφθαρτος τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας οὐ μεταδίδωσιν, οὔτε καθ' ἑαυτὸν ἄλλον ὑποστησάμενος. Μόνος γὰρ αὐτὸς ἀγέννητος, κατὰ δὲ τὴν ἀγέννητον οὐσίαν γεννηθῆναι ἀδύνατον. Οὔτε οὖν τῇ ἑαυτοῦ οὐσίᾳ ἀπεχρήσατο ἀλλὰ τῇ βουλήσει μόνῃ, οὔτε κατὰ τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν, ἀλλ' ὅπως ἐβουλήθη ἐγέννησε. Καὶ διὰ τούτου πρῶτον μὲν πάντων καὶ μεῖζον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐποίησεν, ἐξουσίᾳ μὲν ἰδίᾳ καὶ προστάγματι, ἐνεργείᾳ δὲ καὶ δυνάμει τοῦ υἱοῦ, μετὰ δὲ τοῦτο τὰ λοιπὰ πάντα τὰ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ὁρατά τε καὶ ἀόρατα, καὶ σωματά τε καὶ ἀσώματα, διὰ τοῦ υἱοῦ ἐποίησεν. Εἷς γὰρ Θεὸς, ἐξ οὗ τὰ πάντα κατὰ τὸν ἀπόστολον, καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα. εἷς οὖν Θεὸς ἀγέννητος, ἄκτιστος, ἀποίητος, καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, γέννημα τοῦ ἀγεννήτου, οὐχ ὡς ἓν τῶν γεννημάτων, κτίσμα τοῦ ἀκτίστου, οὐχ ὡς ἓν τῶν κτισμάτων, ποίημα τοῦ ποιητοῦ [lege ἀποιήτου] οὐχ ὡς ἓν τῶν ποιημάτων. Καθὼς εἴρηται ὑπὸ τῆς ἁγίας γραφῆς, Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με,

πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾷ με. Καὶ ἓν πνεῦμα ἅγιον, πρῶτον καὶ μεῖζον πάντων τῶν τοῦ μονογενοῦς ἔργων, προστάγματι μὲν τοῦ πατρὸς, ἐνεργείᾳ δὲ καὶ δυνάμει τοῦ υἱοῦ γενόμενον.

lum fundavit me; ante omnes colles genuit me. Unus est pariter Spiritus Sanctus, primum & maximum ex omnibus unigeniti *Filii* operibus, jussu quidem Patris, operatione autem & potestate Filii productus.

Defensio Apologiæ suæ adversùs Basilium libros III. complexa; cui elaborandæ multas annorum Olympiadas ædiculæ inclusus insumpsit, vivente tamen Basilio prudens suppressit, post mortem ejus demum editam. Hujus libri pariter ac Apologiæ Fragmenta hinc inde apud Epiphanium, Basilium & Nyssenum libris contra Eunomium reperiri poterunt.

MELETIUS, gente Armenus, civitate Melitinensis, primò in locum Eustathii Sebasteæ Armenorum Antistitis à Synodo Gangrensi depositi subrogatus est. Verùm tumultuante plebe, mox Beræam secessit; ibique privatus degit. Quod verò illùc eum translatum scribit Socrates *, in eo hallucinatus videtur. Anno ccclix. in Synodo Seleuciensi formulæ Acacianæ subscripsit; sequenti cùm thronum Constantinopolitanum occupaverat Eudoxius, vacante eo modo sede Antiochenâ, Beræâ accitus, communi tum Catholicorum, tum Arianorum suffragio Episcopus electus est: quod ut firmius fieret, conditum est decretum cunctorumque subscriptionibus munitum; quod tanquam commune pactum Eusebio Episcopo Samosatensi servandum tradiderunt, ipsomet etiam Constantio datis ad Meletium literis consentiente. Certè utraque pars hominem veluti suæ opinionis participem sibi vindicavit. Philostorgius * equidem scribere non dubitavit Meletium quò se ad Imperatoris arbitrium accommodaret, τὸ ἑτερούσιον simulâsse, & Occidentalium Tomo (i. e.) Ariminensi formulæ subscripsisse. Antiochiam intranti omnes Episcopi cæterique Cleri ordines unà cum plebe confertâ obviàm ei occurrerunt. Urbem ingressum hortatus est Imperator, ut de vexatissimo illo Solomonis loco, Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ, in Ecclesiâ verba faceret à notariis excipienda, idem & aliis Episcopis munus obituris. Cùm concionandi partes implessent Georgius Laodicenus, & Acacius Cæsareensis: tertio demum loco surrexit Meletius, & quænam esset rectæ Theologiæ regula, demonstravit. Quod cùm ingenti plebis applausu exceptum esset, cunctique orarent, ut doctrinæ ejusce compendium ipsis traderet, ostensis tribus digitis, ac deinde duobus compressis unoque ut erat, relicto, memorabilem hanc protulit sententiam. *Τρία τὰ νοούμενα, ὡς ἑνὶ δὲ διαλεγόμεθα, Tria sunt quæ intelliguntur, sed tanquam unum alloquimur.* Ob hæc exardescente Imperatore in Patriam Urbem mox relegatur, Arianis ipsi perjurii crimen objicientibus; nec deerant, qui Sabelliani Dogmatis accusarent. Sub Juliano sedi suæ redditur; & flagrante adhuc Schismate Antiocheno, cum plebe sui sequace in Pellæâ (i. e.) Vetere Urbe divina mysteria celebravit. Joviano Antiochiæ agenti Fidei libellum unà cum aliis Episcopis primus obtulit. Sub Valente iterum relegatur, postea à Gratiano restitutus. Anno ccclxxxi. Constantinopolim ad Concilium generale celebrandum profectum honorificè excepit Theodosius Imp. ac primo statim intuitu agnovit, utpote quem cùm primò Imperii Romani gubernacula suscepisset, Imperiali chlamyde ipsum induentem, & coronam regiam capiti imponentem in somniis vidisset; ejusque oculos, caput, & dextram, quæ se coronaverat, deosculatus est. Sedente adhuc Synodo, venerandus senex diem suum obiit: Gregorio Nysseno funebrem in laudem illius orationem coram Synodo habente. Cadaver Antiochiam deportatum est; jubente Imperatore, ut non obstante Romanorum more intra urbes, dum in viâ esset, reciperetur; adeoque Psalmorum cantibus per singula loca alternatim exceptum, honorificè Antiochiam usque deductum est, & juxta loculum Babylæ Martyris depositum.

Marginal notes: 360. — * L. 2. c. 44. — * L. 5. c. 1. — Vid. Theodorit. l. 2. c. 31.

Extat

SÆC. IV. ab An. CCC. Extat insignis ille, quem Antiochiæ habuit, *Sermo*, apud Epiphanium Hæref. 73. Num. 29, 30, 31, 32, 33, 34.

360. AQUILIUS SEVERUS, Scriptor obscurus & penè ignotus,
* De Script. c. 111. cujus notitiam uni Hieronymo * debemus; gente erat Hispanus, ex genere illius Severi, ad quem duos Epistolarum libros olim Lactantius dedit. Vixit anno ccclx. & imperante Valentiniano fatis concessit. Scripsit tam prosâ quàm versibus 'Οδοιπορικὸν, cui Καταστροφῆς sive Πείρας titulum fecit; in quo totius vitæ suæ statum depinxit. N E.

360. AUDENTIUS, Autor haud minùs obscurus, & ipse etiam gente
* De Script. cap. 14. Hispanus; cujus solus, quod sciam, meminit Gennadius *, dignitate erat Episcopus alicujus in Hispaniâ urbis, fide Catholicus. Vixisse videtur circa an. ccclx. Scripsit *adversùs Manichæos, Sabellianos & Arianos*, maximè verò *contra Photinianos, librum* quem *De Fide adversùs omnes Hæreticos* inscripsit; in quo ostendit Filium Patri coæternum fuisse, nec tunc demum existere cœpisse, cum de B. Mariâ Virgine conceptus ac natus est. N E.

360. ZENO, Episcopus Veronensis, quem alii Martyrem faciunt, & circa an. cclx. passum esse volunt: sed nullâ ratione, nullâ authoritate fulti. Probabile est claruisse eum circa an. ccclx. aliquot ante D. Ambrosium annis, & fuisse Syagrii Veronensis Episcopi decessorem. Meminit illius ipse Ambrosius Epistolâ LXIV. Et in hâc quidem sententiâ esse videntur recentiorum do-
* Differt. de Script. Tom. ii. p. 509. ctissimi; quorum argumenta hâc de re collegit. Phil. Labbæus *. Extant sub ejus nomine *Sermones* XC. de plurimis S. Scripturæ locis & rerum divinarum argumentis, partim ex S. Basilio, partim ex Hilario, aliisque desumpti. Nec de iis unquam vel levissima mentio habita est, antequam eos primus ediderit Guarinus Orator Veronensis. Prodierunt *Venetiis* 1508. deinde *Veronæ* 1586. 4°. demum in Bibliothec. Patr. Tom. III.

362. APOLLINARIUS Senior, Alexandriâ oriundus, arte Gramma-
Sozom. l. 6. c. 25. Socrat. l. 2. c. 46. ticus, quam docuit primùm Beryti in Phœniciâ, deinde Laodiceæ in Syriâ, ejusdem Ecclesiæ Presbyter factus; ductâque ibi uxore, filium ex eâ suscepit sibi cognominem, Hereseos Apollinarianæ conditorem, de quo suo loco. Arctissimam cum Epiphanio, nobili Sophistâ, sed homine Gentili, amicitiam coluit; cujus Auditorium, etiam dum profana poemata recitaret, frequentavit. Ob id à Theodoto Episcopo Laodiceno admonitus, cùm non abstineret; publicè convictus, & unà cum filio ejusdem criminis reo Ecclesiâ ejectus est: verùm pœnitentiam agentes Theodotus eos denuò suscepit. Claruit circa an. ccclxii. quo regnante Juliano & Christianis Gentilium libros interdicente, ipse ne Græcanicæ locutionis forma Christianis nova & inaudita relinquerentur, plures ad Veterum imitationem libros composuit. Artem
* L. 3. c. 16. Grammaticam χριστιανικῷ τύπῳ, inquit Socrates *, digessit. Libros Mosis, Homerum imitatus, Heroico carmine interpretatus est: immò si rem rectè
* L. 5. c. 18. narrat Sozomenus *, totam Hebræorum antiquitatem usque ad regnum Saulis eodem versûs genere conscripsit; & universum opus in quatuor & viginti partes distribuens singulis libris ex Græci Alphabeti literis ordine recensitis cognomentum indidit. Alios præterea Veteris Instrumenti libros historicos partim dactylico carmine expressit, partim ad formam Tragœdiæ personis adhibitis elaboravit. Desumptis enim è S. Scripturâ argumentis, scripsit Comœdias instar Fabularum Menandri; Euripidis quoque Tragœdias, & Pindari lyram imitatus est: adeò ut brevi tempore, inquit Sozomenus, lucubrationes composuit & numero & præstantiâ æquales iis, quæ apud Græcos in eo genere celebres exstitere; seu genium, seu dictionem, seu formam, seu dispositionem operis spectes. Verùm hæc omnia dudum perierunt. Hujus an filii sit *Metaphrasis Psalmorum*, quæ extat hodie tum in Appendice ad Bibliothec. Patr. *Paris.* 1624. tum seorsim edita Gr. *Paris.* 1580. 8°. Gr. Lat. *Heidelbergæ* 1596. nondum satis certò liquet. Juniori Apollinario vulgò tribui solet

ſolet; quam tamen Patri rectiùs meo judicio aſcribit Gerardus Voſſius *, qui tamen alibi † eum cum Juniore confundere videtur. Certè duos hoſce Apollinares nec Veteres nec Recentiores ſatis accuratè diſtinguunt, ut in his labi proclivius ſit. Huic item Apollinari aſcriberem ego Tragœdiam quæ *Chriſtus Patiens* dicitur; & ſub Gregorii Nazianzeni nomine inter ejus Opera excudi ſolet.

* De Hiſtor. Græc. l. 2. c. 18.
† De Poet. Græc. c. 9.

DIONYSIUS, qui *Areopagitæ* nomen ſplendidè mentitur, hoc circiter tempore ſcripſiſſe videtur. 362.
Spuria prorſus eſſe quæ ſub ejus nomine circumferuntur Opera multi multis jamdudum demonſtrârunt, & noviſſimè poſt alios plurimis invictiſque argumentis Doctiſſimus Dallæus libro de Scriptis Dionyſii Areopagitæ, *Genevæ* 1666. Adeò ut mirari liceat in hâc luce meridianâ poſt tot argumenta ipſo ſole clariora, poſt tam manifeſta falſitatis indicia reperiri etiam hodie aliquos, Natalem Alexandrum, Emanuelem Schelſtratenum, &c. qui ſcripta hæc velut Dionyſii Athenienſis genuina propugnare ſatagant. Quâ de cauſâ liceat mihi eruditiſſimi Caſauboni cenſuram apponere (quæ in exemplari Operum Dionyſii in Sereniſſimi Regis noſtri Bibliothecâ aſſervato manu ejus ſcripta legitur;) *Auctor*, inquit, *eſt ſanè lectu digniſſimus, & qui Pontificiorum cauſam apertè in multis jugulat. Hunc autem fuiſſe Apoſtolorum æqualem ſtupor eſt credere; furor eſt velle aliis perſuadere. Aſinos eſſe oportet, qui hoc ſibi ſinent perſuaderi.* De ætate quâ vixerit Impoſtor, omnes non idem ſentiunt. Dallæus & cum eo alii illum ad Sexti Sæculi initium circa an. CCCCCXX. rejiciunt. Cl. Pearſonus †, qui Dallæi hâc de re ſententiam pluribus refellit, ad poſtrema Euſebii Cæſarienſis tempora illum refert. Huic ego proximè accedo, & circa hoc tempus vixiſſe autumo. Nec minor de ipſo Autore quàm de ætate apud Eruditos controverſia. Inter omnes omnium hâc de re opiniones primas tenet, quæ etiam ante S. Maximi ætatem obtinuit, horum librorum Authorem fuiſſe Apollinarium Antiſtitem Laodicenum: & in hâc quidem ſententiâ me diu fuiſſe fateor. Verùm re meliùs perpensâ, Eruditis diſquirendum relinquo, annon Apollinario Patri potiùs quàm Filio Areopagitica ſint tribuenda. Certè Filium ut in aliis fidei capitibus Hæreticum, ita inter Millennii propugnatores recenſent Veteres: qui tamen Error, ut notavit olim S. Maximus *, in his libris liquidò damnatur. Pater verò in fide ſanus erat; nec de illo aliter loquuntur Veteres, niſi quòd Socrates ‖ ſemel eum eâdem cum Filio Hæreſi involvere videtur. Erat, inquit idem Socrates, ἑλληνικῶν λόγων διδάσκαλος, Sozomeno † πρὸς παντοδαπὴν εἴδησιν καὶ λόγων ἰδέαν παρεσκευασμένος, & Gentilium ſcholas ſcriptaque adeò impensè coluit, ut hoc nomine ex Eccleſiâ ejiceretur; & cùm Alexandriæ natus eſſet, & in Scholâ Platonicâ, ut videtur, educatus, Platonicæ Philoſophiæ dogmata penitùs imbibit. Hinc ſublimis illa & ſupercœleſtis Theologia de Deo, Nominibus & Perfectionibus divinis, de cœleſti Hierarchiâ, Angelis, &c. quæ in Areopagiticis utramque faciunt paginam. Nec ſanè ovum ovo ſimilius; quàm perplexa & ænigmatica quæ in his libris traditur doctrina ſimilis eſt myſticæ iſti Theologiæ, quàm circa hæc præſertim tempora Recentioris Scholæ Platonici Porphyrius, Plotinus, Jamblichus, & poſtea Proclus, aliique diſcipulis ſuis tradiderunt. Hinc tantam inter hunc Dionyſium & Scholæ Platonicæ Proceres, præcipue Proclum, tam in notionibus quam in ipſis etiam dictionibus affinitatem notavit † Suidas ut ſuſpicatus ſit (quod in eo qui genuinum eſſe Areopagitam credidit minime mirandum eſt) vetuſtiores Philoſophos Athenienſes Dionyſii opera ſuffuratos ſibi vendicaſſe, ſuppreſſo ejus nomine, ut ipſi autores eorum eſſe viderentur. Deinde Poeticum hominis ingenium ad affectatum, inflatum & turgidum illud dicendi genus, inanem & futilem grandiloquentiam apprime conducebat: & hanc dicendi facultatem pro arte quâ pollebat Grammaticâ optimè variare novit. Denique quid mirum, ſi Chriſtianam Theologiam ad Platonicæ ideam formaret, qui artem Grammaticam ad Chriſtianæ religionis formam compoſuit; qui Hebræorum antiquitatem uſque ad regnum Saulis verſu Heroico, Homerum imitatus, conſcripſit; & reliquam Veteris Teſtamenti Hiſto-

† Vindic. par. I. c. 10. in fine.
* Schol. in S. Dionyſ. lib. de Eccl. Hierarch. c. 7.
‖ L. 2. c. 46.
† L. 5. c. 18.
† In voce Dionyſ. p. 745.

SÆC. IV. ab An. CCC.

riam ad formam Comœdiarum, instar Fabularum Menandri, Tragœdiarum, instar Euripidis, personis adhibitis elaboravit? Nec deerant ex Apollinarii præsertim Junioris Scholâ, qui scripta sub alienis nominibus fingere, nempe Gregorii Thaumaturgi, Athanasii & Julii Romani, & in publicum venditare soliti sunt: de quo pluribus agit Leontius libro de Sectis, Act. 8. p. 527. Et hoc quidem omnium Sæculorum multis in more fuit; nec celebrius nomen affingi poterat, quàm Dionysii Areopagitæ, D. Pauli discipuli, primi Athenarum Episcopi, & qui per plures annos Alexandriæ studiis inclaruerat. De hâc quam nunc proponimus conjecturâ liberum sit aliorum judicium: de hâc enim re nihil statuo. Postquam hæc diu apud me delituissent, neque tamen mihimet in meâ conjecturâ admodum satisfacerem, consului per literas Cl. Dodwellum, quem in hâc noveram esse Sententia, nempe Areopagitica ad Gregorii M. tempora esse referenda, ab ipso, ut videtur, certe à Scriptore quodam Latino primum conficta. Objeci diserta de S. Dionysio testimonia, Gregorio integro pene sæculo vetustiora; Rescripsit vir eruditus, ulteriori disquisitione hanc rem indigere; dubium esse, an non Dionysius quem, in Collatione Constantinopoli circa an. DXXXII. habitâ, pro μία φύσει citabant Severiani hæretici, alius fuit ab eo cujus opera habemus hodie. Nec contentioso hoc sæculo defuisse Catholicos, (forsan ipsummet Gregorium qui diu Constantinopoli vixerat) qui Dionysium Catholicum confingerent quem pro μία ὑποστάσει, aliisque quibusdam controversiis tunc temporis agitatis, Orientalibus opponerent: inde opera hæc in Romanæ Ecclesiæ scriniis reposita, & à Gregorio Papa primum disertè producta. Addit idem Vir Cl. lib. de Sacerdot. Laicor. c. 8. §. 3. p. 389. non parum lucis huic rei accedere ex Epistola Anastasii Bibliothecarii, Maximi & Johannis Scythopolitani Scholiis præfixa. Suspicionem exinde augeri, quod Areopagita Romanorum potius quam Græcorum mores (notante id olim ipso Maximo) enarrârit; quod quidem ab homine Græco, Gente nimirum pariter ac linguâ, fieri, ægrè admodum probabile est. Monuit proinde ut hanc rem diligentius excuterem; paruissem lubens pro tenui facultate meâ, sed cum diuturniorem moram haud ferrent operæ typographicæ, neque librorum evolvendorum tædium amplius devorare possent dolentes oculi, hæc solummodo lectorem monuisse satis impræsentiarum duximus. Interim non possum non animadvertere, Ephræmium Antiochenum qui Patriarcha factus est an. DXXVI. & scripsit forsan ante collationem cum Severianis habitam, certe hoc circiter tempore Dionysium Areopagitam pro μία in Christo ὑποστάσει & naturarum unione, alio prorsus sensu, quam quo illum proferebant Severiani, testem adhibuisse. Quicquid sit; extant sub hujus Pseudo-Dionysii nomine

Vide quæ infra ex Clar. Usserio annotabimus.

De Cælesti Hierarchiâ.
De Divinis Nominibus.
De Ecclesiasticâ Hierarchiâ.
De Mysticâ Theologiâ.
Epistolæ ad Caium IV.
Epistola ad Dorotheum.
Epistola ad Sosipatrum.
Epistola ad Polycarpum.
Epistola ad Demophilum.
Epistola ad Titum.
Epistola ad Joannem Evangelistam.
Epistola ad Apollophanem. Habetur Latinè solùm ex Hilduini versione.

OPERA

OPERA DEPERDITA.

Theologia Symbolica, cujus meminit ipse Pseudo-Dionysius lib. de Cœlest. Hierarch. cap. 15. §. 6. & alibi.

De Animâ Tractatus, lib. de Divin. Nom. cap. 4. §. 2. memoratus.

Hypotyposes sive Informationes Theologicæ, vid. de Divin. Nom. cap. 1, & 2.

De Hymnis divinis, vid. lib. de Cœlest. Hierarch. cap. 7.

De justo & divino Judicio, vid. de Divin. Nom. cap. 4.

De iis quæ intelligentiâ & sensu percipiuntur, vid. lib. de Eccl. Hier. cap. 1; & 2.

Prodierunt Dionysii Opera Lat. unà cum Dionysii Carthusiani Commentariis *Colon.* 1536. ex versione Joannis Scoti, Joannis Sarraceni (claruit is circa an. 1170.) & Thomæ Vercellensis. Græcè *Basil.* 1539. *Venet.* 1558. *Paris.* 1562. 8°. cum Maximi & Pachymeri Scholiis, Latinè (per Perionium) ib. 1566. cum Scholiis F. Dahy. ib. 1569. 8°. Græcè & Lat. *Paris.* 1615. fol. *Antverp.* 1634. II. vol. in fol. Vitæ Dionysianæ Scriptoribus & pluribus Halloixii, Delrii, Lansselii, & Corderii dissertationibus aucta: denique *Paris.* 1644. II. vol. fol. Accessit huic Editioni Clarissimi & nobilissimi viri Joannis Chaumont Defensio Areopagitæ.

Quò verò Pseudo-Dionysii scriptis lux major affundatur: visum est nonnulla ex Cl. Usserii *Bibliothecâ Theol.* MS. p. 559. excerpta subjicere. Sic igitur ille, postquam sententiam de Apollinari: autore pluribus propugnâsset, infit.

" Quùm primùm in lucem prodierunt Dionysio Areop. Scripta attributa: " (quorum inter primos meminit Joannes Philoponus) quòd multâ laborarent " obscuritate; Scholiis illa sub sexti Sæculi initia, illustranda censuit Joannes " Scythopolita: in quorum procemio agnoscit tamen, quòd τολμῶσί τινες (sic " enim loquitur) λοιδορεῖν εἰς αἱρέσεις τὸν θεῖον Διονύσιον. Posteaque de loco, ubi " conservata fuerunt hæc scripta, addit. Διάκονός δέ τις Ῥωμαῖος, Πέτρος ὄνομα, " διηγήσατο μοι, πάντα τὰ τοῦ θείου Διονυσίου σώζεσθαι, κατὰ τὴν ἐν Ῥώμῃ τῶν ἱερῶν βιβλιοθήκην " ἀνατιθεμένα. Et ad hæreses quidem quod attinet, in Collatione anno " Dxxxii. inter Catholicos & Severianos habitâ, cùm Hæretici Dionysii " Areopagitæ scripta pro se allegassent; à Catholicis de falsitate autoris ex- " ceptionem interpositam fuisse constat: quòd illa neque Cyrillus, neque A- " thanasius agnovisset: & satis dubiè de iisdem postea locutus est Gregorius " M *, ita inquiens. *Fertur Dionysius Areopagita, antiquus videlicet & venerabi-* " *lis Pater, dicere; quòd ex minorum angelorum agminibus foràs ad explendum* " *ministerium vel visibiliter vel invisibiliter mittunt.* De Romanâ verò Biblio- " thecâ non negligenda est etiam illa Anastasii Bibliothecarii cum Græcorum " sententiâ consentiens conjectura in epistolâ ad Carolum Calvum anno " Dccclx. exaratâ. Unde ego veram esse Græcorum opinionem conjicio, " perhibentium libros ejus à prioribus Hæreticis occultatos; donec longo post " tempore ex opusculis ejus solus Codex, qui nunc habetur, est Romæ reper- " tus; cæterisque, adhuc ineditis, nondum inventis, in Græciam asportatus. " Circa an. Dcxxx. Maximus Monachus sua in Dionysium Scholia edidit; " in quibus contra eos disputat, qui Areopagitæ scripta illa abjudicabant, & " Apollinario tribuebant. Circa an. Dcxlix. Martinus I. in Synodo Ro- " manâ contra Hæreticos habitâ Dionysium Areopagitam citat. Inter alios " libros à Paulo Papâ circa an. Dcclxvii. ad regem Pipinum missos, fu- " isse Dionysii Areopagitæ libros Græcè scriptos constat ex 25*â*. Pauli episto- " lâ à Gretsero editâ. Anno Dclxxx. Agatho P. in Epistolâ * ad Imp. " CP. citat locum Dionysii ex libro divinorum nominum. Anno Dccxciv. " Hadrianus I. in libro de Imag. ad Carolum M. Latinè citat testimonia ex " Dionysii Epistolâ ad Joannem Evang. & libro de cœlesti Hierarchiâ. Anno " Dcccxxiv. Dionysii authenticos libros Græcâ linguâ conscriptos Oeconomus

* Hom. 34. in Evang.

* In 4ª actione VI. Synodi.

SÆC. IV. ab An. CCC. " nomus Ecclesiæ CP. & cæteri Legati Michaelis Imp. ad Ludovicum Pium " in ipsâ vigiliâ solennitatis S. Dionysiii præsentârunt: ut habet Hilduinus, " qui tum adfuit, in præfat. Areopagitic. & Sigebertus in Chron. ad an. " Dcccxxiv. Inde in Epistolâ ad Hilduinum (Dionysiaci Cœnobii apud " Parisienses tunc Abbatem) ei mandat Ludovicus Imp. ut Acta Dionysii " tum ex aliis scriptis, tum ex libris (inquit) ab eo patrio sermone conscriptis, " & auctoritatis nostræ jussione, ac tuo sagaci studio, interpretumque su- " dore in nostram linguam explicatis consignaret, & Hilduinus in Responsi- " one ad eandem. *De notitiâ* (inquit) *librorum quos patrio sermone conscripsit, & " quibus petentibus illos composuit, lectio nobis per Dei gratiam, & vestram ordina- " tionem, cujus dispensatione interpretatos scrinia nostra eos petentibus referant, sa- " tisfacit.* Unde colligitur, si non ab Hilduino ipso (quò ad annum " Dcccxxiv. Baronius inclinat) saltem ab aliis, Ludovici Pii jussu, Di- " onysiii libros Latinè fuisse versos. Unde hausta translatio Epistolæ ad A- " pollophanem, (quæ in nostris Græcis non extat) ad Joannem Apostolum, " & majoris partis Epistolæ ad Demophilum, quæ ipsius Hilduini Areopagi- " ticis inserta legitur. Ad an. 1180. Joannes Sarracenus (Joannis nostri Sa- " risberiensis familiaris) suam Dionysii versionem edidit; Robertus Grost- " head Lincolniensis Episcopus circa an. 1250. Thomas verò, Vercellen- " sis Abbas Commentarios suos in Dionysium scripsit circa an. 1242. Hactenus Usserius.

Qui plura de Dionysii scriptis scire avet, adeat Cl. Pearsonum Vindic. Ignat. par. 1. cap. 10. de iis fusè agentem, qui præter Philoponum alios plures quinti ac sexti sæculi Scriptores, qui Dionysii scripta laudârunt indicat, viz. Leontium (anno Dxc.) Joannem Nesteutam (anno Dlxxxv.) Ephraemium Patriarcham Antiochenum (anno Dxxvi.) Andream Cæsariensem (anno D.) Juvenalem Hierosolymitanum (anno ccccxxxi.) ac denique (uti ipse contendit) Gregorium Nazianzenum.

362. Vid. Sozom. l. 5. c. 15.

TITUS, Bostrorum civitatis in Phœniciâ Episcopus, floruit circa an. ccclxi. Sequente anno Julianus imperio potitus, cùm Christianam religionem penitus extinguere conaretur; hâc inter alia methodo usus est. Ecclesiarum Antistites Clericosque quavis civitate ejici curavit; quò plebs Pastoribus destituta faciliùs in oblivionem religionis suæ prolaberetur: non aliam tamen causam publicè prætexens, quàm quòd Clerici dissentiones in populo excitarent. Hoc fine Bostrenos hortatus est, ut Titum Episcopum suum denunciante præcone ejicerent. Titus misso suo & Clericorum suorum nomine ad Principem libello, testatus est Christianos in eâ urbe Gentilibus numero haud inferiores esse; quiescere tamen illos, & nihil seditionis meditari. Captatâ hâc opinione, & Titum plebi invisum reddere cupiens, Bostrenos rescripto (quod inter Juliani Epistolas hodie extat) monuit Imperator Titum esse ipsorum calumniatorem, eosque traducere, quòd non sponte suâ sed solo ipsius hortatu seditionibus abstinerent: Plebem proinde incitans, ut illum tanquam hostem publicum è civitate suâ expellerent. Mortuo Juliano Titus interfuit Synodo Antiochenæ sub Joviano anno ccclxiii. habitæ, & Libellum fidei Imperatori oblatum subscriptione suâ munivit. Obiit sub Valente circa an. ccclxxi.

Epist. 52.

Extant Latinè, interprete Turriano, *Libri* III. *contra Manichæos*; quorum Hieronymus * meminit, & quos Hen. Canisius in Lection. Antiq. Tom. v. primus publicavit, exinde Bibliothec. Patr. Tom iv. insertos. Fragmentum ex libro primo repræsentat Photius Cod. 232. Extat etiam Gr. Lat. sub Titi Bostrensis nomine

* De Script. c. 102.

Oratio sive Homilia in *Ramos Palmarum* apud Combef. Auctuar. Nov. Tom. I. p. 635. Cujusnam Titi Bostrensis sit, non constat. Nostri certè non est. Habetur adhuc sub Titi nostri nomine Tom. ii. Biblioth. Patr. (quam Gr. & Lat. edidit Fronto Ducæus.) *Expositio in Evangelium Lucæ*, sed Aucto-

Auctorem nostro recentiorem esse necesse est: cùm ab eo Gregorius Nazianzenus, Nyssenus, Chrysostomus, Isidorus Peleusiota, & Cyrillus Alexandrinus sæpenumerò laudentur. In his Commentariis citat Auctor Expositionem suam in Matthæum, quæ an edita sit, me planè latet. Interim monendus est Lector, in Catenâ Græcorum Patrum in Lucam, quam in lucem emisit Balthazar Corderius, extare plura Titi Bostrensis Fragmenta partim ex Commentario in Lucam, partim ex aliis ejus Operibus quæ non extant. Horum Fragmentorum indiculum exhibet idem Corderius in indice Patrum, quem Catenæ suæ præmisit. SÆC. IV. ab An. CCC.

FABIUS MARIUS VICTORINUS, V. C. natione Afer, professione Rhetor, religione ad senectutem usque Gentilis. Imperante Constantio per multos annos Romæ Rhetoricam docuit: è cujus Scholâ plurimi non modò docti, sed & nobiles & Senatorii ordinis viri prodierunt. Tantâ eloquentiæ laude clarus, ut statuam in Foro Romano sibi poni meruerit. Tandem extremâ Senectute Christi fidem profiteri cœpit, sed timidè primum & sub velo. Urgente enim eum Simpliciano, cui secretum crediderat, ut palam id faceret, nec se illum inter Christianos recensurum dicente, nisi in Ecclesiâ Christi ipsum viderit; irrisit Victorinus; *Ergo*, inquit, *parietes faciunt Christianos.* Suppuduit demum vanitatis, & Simpliciano dixit; *Eamus in ecclesiam, Christianus fieri volo.* Imbutus denique Christianæ fidei elementis per baptismum regeneratur, mirante Româ, gaudente Ecclesiâ; superbi videbant & irascebantur, dentibus suis stridebant & tabescebant: ut Augustini * hàc de re verbis utar. Cumque Presbyteri verecundiæ ipsius consulentes ejus arbitrio permisissent, ut solennem fidei confessionem quæ de loco eminentiori fieri solebat, secretiùs redderet; renuit & in conspectu totius Ecclesiæ pronunciare voluit, plaudente toto adstantium choro & Victorini nomen resonante. Anno ccclxii. cùm lege latâ Julianus vetuit, ne Christiani Oratoriam Gentiliumque literas docerent; cathedræ suæ lætus renunciavit, loquacem scholam, inquit Augustinus, deserere malens, quàm verbum tuum [Domine]. Obiisse videtur circa an. ccclxx. aut paucos saltem annos supervixisse.

362. Vid. Augustin. Confess. l. 8 c. 2.

* Ibid. c. 5.

Multos Platonicorum libros Gentilis adhuc in Latinam Linguam transtulit: sed Versiones dudum interciderunt. Præter *Commentarios* in *Ciceronis Rhetoricam*, *Versionem Isagoges Porphyrianæ*, *De quinque vocibus*, de *Enunciatione literarum*, & *ratione carminum Libros tres* sæpiùs editos: extant Bibliothec. Patr. Tom. iv. p. 253. 294. ab eo jam Christiano scripti,

De *Sanctissimâ Trinitate adversùs Arianos* libri iv. de quibus hæc Hieronymus ‖. *Scripsit adversùs Arium more dialectico libros valdè obscuros, qui nisi ab eruditis non intelliguntur.*

‖ De Script. c. 101.

Ad *Justinum Manichæum* contra duo principia Manichæorum.

De *Principio diei, Cœperitne à vesperâ an à matutino.* Hosce duos libellos primus protraxit in lucem Jacobus Sirmondus inter Opuscula Dogmatica Veterum *Paris.* 1630. 8°.

De *Generatione Verbi divini adversùs Candidum Arianum.*

De Homousio recipiendo Hymni tres.

Carmen *de septem Maccabæis.*

Commentarii *in aliquot D. Pauli Epistolas*, qui adhuc MSS. delitescunt in Bibliothecâ Monasterii Herevallensis in Galliâ (vid. Sirmond. Præfat. in Opuscul. Dogmat. Vet.) De iis ita Hieronymus *; *Occupatus ille eruditione sæcularium literarum Scripturas omnino sanctas ignoravit: & nemo possit quamvis eloquens de eo bene disputare quod nesciat.*

* Procem. in Ep. ad Galat. Tom. ix. p. 158.

Stylus Victorino parùm fœlix, præsertim in Dogmaticis perplexus & ingratus, & qui vix ulla adeò decantatæ eloquentiæ vestigia retinet. In Commentariis verò stylum planiorem & apertiorem esse testatur, qui legit, Doctissimus Sirmondus. Denique Opuscula ejus attentum & oculatum Lectorem postulant. Cùm in Gentilium enim literarum studio longè majorem vitæ partem transegit, nec nisi provectâ jam ætate Christianismum amplexus sit,

non

SÆC. IV. ab An. CCC. non videtur ubique fidei dogmata ſatis accuratè percepiſſe, ſaltem non ſatis fœliciter expreſſiſſe.

364. CANDIDUS, ſectâ Arianus (nec de illo quicquam amplius mihi hactenus compertum) clar. circa an. ccclxiv. Scripſit *ad Marium Victorinum de Generatione divinâ librum*, qui extat unà cum Victorini confutatione, Zeigleri Commentariis in Geneſin ſubjunctus, *Baſil.* 1548. fol. Habetur etiam *Fragmentum Epiſtolæ* ejus ad Victorinum unà cum Victorini Reſponſione ap. Mabill. Analect. Tom. iv. p. 155.

365. ULPHILAS, ſive Urphilas, ortu Gothus, majoribus Chriſtianis prognatus, qui regnante Gallieno à Barbaris capti ex Sadagolthina Cappadociæ vico originem traxerunt. Poſt mortem Theophili, qui Concilio Nicæno præſens ſubſcripſit, Gothorum factus Epiſcopus primò quidem inter Catholicos militavit; deinde in Arianorum caſtra transfugit. De ætate ejus parùm inter Hiſtoricos convenit. Philoſtorgius * ſub Conſtantino M. diſerte ponit, eumque apud Imperatorem ϖρεσβευόμενον, magnoque in honore habitum eſſe ſcribit: quem tamen Socrates †, Sozomenus ‖, & Theodoritus * rectiùs meo quidem judicio ad Valentis tempora conſtanter referunt, quibus maximè claruit anno circiter ccclxv. Et certè ſuſpicari ſubit Philoſtorgium Ulphilam, quem utpote hominem Arianum mirè deprædicat, idcirco ad Conſtantini ætatem & amicitiam retuliſſe; ut Arianiſmi inter barbaros propagati vetuſtatem eò ſpecioſiùs oſtentaret. Veriſimillima videntur, quæ narrat Sozomenus, Ulphilam ad Conſtantium legatum miſſum Conciliabulo quidem Conſtantinopolitano anno ccclx. imprudenter interfuiſſe, in Catholicorum tamen communione perſeveràſſe; ſecundâ demum ad Valentem legatione fungentem Acacii & Eudoxii fraudibus ſeductum Arianam Hæreſin amplexum eſſe, quam per gentem ſuam propagavit. Ex Gothis non paucos non modò ad manſuetiorem cultum, ſed & ad Chriſtianam religionem traduxit: tantæ apud eos authoritatis, ut verba ejus, teſte Theodorito, pro firmiſſimis legibus haberentur. Primus Literarum Gothicarum inventor exſtitit, & univerſos S. Scripturæ libros in patrium ſermonem tranſtulit: de quo memoratu non indignum notat Philoſtorgius, in Verſione iſtâ Ulphilam Libros Regum (quo in numero Samuelis etiam & Chronicorum Libri continentur) omiſiſſe; eò quòd hi libri res bello geſtas contineant, Gens autem Gothorum φιλοπόλεμος fræno potiùs opus habuerint, quàm calcare, quo ad bellicos impetus incitarentur. Hoc Ulphilæ opus dudum periiſſe videtur, niſi forſan pars ejus ſit, *Gothica illa IV. Evangeliorum verſio*, quam cum Gloſſario & notis Junius & Mareſchallus Gothice & Anglo-Saxonicè ediderunt *Dordrac.* 1665. 4°. de quo ſententiam ſuam ferant harum literarum periti. Certè *Verſio* iſta antiquiſſima eſſe videtur.

* L. 2. c. 5.
† L. 4. c. 33.
‖ L. 6. c. 37.
* L. 4. c. 37.

366. DAMASUS, Antonii cujuſdam filius, gente Hiſpanus, patriâ ex Mantuâ Carpetanus, quem tamen alii Tarraconenſem, alii ex Luſitanis Igeditanum fuiſſe volunt: Eccleſiæ Romanæ ſub Liberio Diaconus, deinde Presbyter, denique Epiſcopus anno ccclxvi. conſtitutus, aliâ interim Factione Urſinum ſive Urſicinum Diaconum Romæ Epiſcopum ordinante. Magnâ utrinque contentione, & multo ſanguine res acta eſt: adeò ut uno die (notante Ammiano †) cxxxvii. cives occiſi ſint. Quinetiam diu in Urſicini partem immani crudelitate Damaſus ſæviebat, ſi vera narrant Fauſtinus & Marcellinus in Præfatione, quam Libello Precum præmiſerunt. Victo demum, fugatoque Urſicino, Damaſus ſedem quietam tenuit. Circa an. ccclxix. habitâ Romæ XC. Epiſcoporum Synodo Auxentium Mediolanenſem & Concilii Ariminenſis acta damnavit, fidemque Nicænam confirmavit. Anno ccclxxiii. aliam Romæ Synodum habuit; cui interfuit Petrus Alexandrinus Epiſcopus; in quâ Apollinarem ejuſque diſcipulum Timotheum ob Hæreſin nuper vulgatam depoſuit; eorumque ſequaces & dogmata anathemate percuſſit. Anno ccclxxxi. Concilii Conſtantinopolitani Patres ad Synodum Romæ congregandam

† L. 27.

gandam invitavit; qui tamen anno sequente missis ad eum literis sese excusârunt. Obiit prope octogenarius exeunte anno cclxxxiv. apud Viam Ardeatinam in Basilicâ, quam ipse condiderat, sepultus. Elegans in versibus componendis ingenium illum habuisse testatur Hieronymus†, qui conjunctissimâ ejus consuetudine utebatur; ab eo vicissim singulari benevolentiâ & familiaritate cultus.

SÆC. IV. ab An. CCC.

† De Script. c. 103.

SCRIPTA EJUS GENUINA.

Epistola Synodica ad Episcopos Illyrici de Concilio Ariminensi; habetur Gr. Lat. ap. Theod. l. 2. c. 22.

Epistola Synodica ad Episcopos Orientis contra *Apollinarium*, extat Gr. Lat. ap. Theod. l. 5. c. 10.

Confessio fidei Catholicæ ad Paulinum Episcopum Antiochenum Thessalonicæ agentem; eam exhibet Gr. Lat. Theod. l. 5. c. 11.

Epistola ad Paulinum Antiochenum de Vitali. Lat.

Epitaphia, Inscriptiones, Elogia, aliaque Carmina numero XL.

Fragmenta quædam apud Gratianum.

Christiana Poemata quæ apud Claudianum leguntur, Damasi esse non improbabili sanè conjecturâ conjicit Antonius Delrius sub finem Conjectur. ad Claudiani Opera.

DESIDERATUR

Liber de Virginitate & prosâ & versu conscriptus.

SUPPOSITITIA.

Liber Pontificalis seu de Vitis Romanorum Pontificum, Anastasio Bibliothecario vulgò tributus; ejus vero non esse testantur Codices MSS. Anastasio vetustiores; citant illum sub nomine gestorum Pontificalium Anastasio antiquiores Walafridus Strabo, Rabanus Maurus, Beda, Legati Agathonis Papæ, qui Pontificatum iniit circa an. Dclxxviii. Priorem hujus operis partem Damaso nostro tribuendam esse communis est sententia, quod quidem falsissimum esse, infinitis argumentis, si opus esset, ostendi posset. Repugnat stylus totiusque operis contextura, Damaso planè indigna; repugnat altum Hieronymi, qui post Damasi jam mortem opera ejus recenset, hâc de re silentium; ut alia mittam: certe librum Pontificalem qui hodie extat, ex varii Pontificum Romanorum Catalogis pro varia temporum sorte & interpolatorum ingenio ortum & incrementa sua accepisse certo certius est. De his catalogis agunt Bucherius, Labbæus, Heinschenius, Papebrochius, Schelstratius, & novissime omnium accuratissimeque Pearsonus & Dodwellus. Quæ nobis hac de re verisimillima videntur, in pauca contrahemus: prima hujuscemodi operis fundamenta posuit Anonymus qui scripsit sub Alexandro Severo: periit ipsum opusculum solo titulo superstite, ut ex indice præfationis ad librum de Divis. & Generat. Gentium post Canisium à Labbeo editum nov. Biblioth. MSS. Tom. I. p. 309. liquet; ubi hæc habentur verba, *Nomina Episcoporum Romæ, & quis quot annis præfuit.* Hunc indiculum expressit, & ad sua usque tempora perduxit Catalogi autor qui in Liberio desinit, & sola Pontificum nomina successionem & tempora cum Imperatoribus & Coss. concurrentia notat: hunc commentariis suis primus inseruit Cuspinianus; paulo integriorem Commentario suo in Victor. p. 269. Ægidius Bucherius; utinam verò sincerior ad nos pervenisset; hunc additamentis aliquot auxit Catalogi conditor qui sub Justiniano vixit, primùm ab Heinschenio, deinde à Papebrochio editus; hunc catalogum postea interpolârunt alii, & non modo Pontificum Romanorum nomina atque tempora, verùm etiam patres eorum, gentem, sepulturæ loca, ordinationes & decreta, sedisque vacantis dies addiderunt, atque ita tandem in hanc quam habemus formam excrevit liber Pontificalis.

Denique

SÆC. IV. ab An. CCC. Denique probabile est Anastasium, additis nonnullis totum opus recensuisse, cujus proinde nomen vulgò præfert; & hæc breviter de hujus Libri origine & incrementis semel monuisse sat erit.

Ad Hieronymum Epistolæ III.
Epistola ad Stephanum & Episcopos Mauritaniæ.
Epistola ad Prosperum & Episcopos Numidiæ.
Epistola ad Episcopos Italiæ.
Epistola ad Aurelium Carthaginensem.

Epistolæ habentur Concil. Tom. ii. *Carmina* Bibliothec. Patr. Tom. v. omnia Damasi Opera, ejusque Vitam, à Martio Milesio Sarrazanio collecta & notis aucta edidit Fred. Ubaldinus, *Romæ* 1638. 4°. recusa exinde *Parisf.* 1672. 8°. Poemata ejus omnia typis antea, ut habet titulus, nuspiam simul evulgata, emaculavit & notis additis edidit Andr. Rivinus *Lipsiæ* 1652. uti nos docet Joh. Olearius Abac. Patr. p. 128.

366. EUZOIUS, Arianæ factionis sectator, attamen alius ab Euzoio Antistite Antiocheno, cujus in Historiâ Ecclesiasticâ hujus temporis toties fit mentio. Adolescens adhuc Gregorium Nazianzenum in Scholâ Cæsariensi apud Palæstinos Condiscipulum habuit; ubi apud Thespesium Rhetorem eloquentiæ studiis uterque incubuerunt. Post Acacium anno ccclxvi. fatis functum Ecclesiæ Cæsariensis Episcopus constituitur. De hâc quidem sede non levis contentio viguit; Cyrillo Hierosolymitano primò Philumenum, deinde Gelasium nepotem suum, Eutychio Eleutheropolitano verò Cyrillum quendam senem ordinante: Verùm cessantibus his ob mutuam litem, sedem Euzoius imperturbatè tenuit. Vir planè doctus ac diligens, qui Bibliothecam quam ex Origenis præcipuè libris Pamphilus Martyr collegerat & apud Cæsaream reposuerat, temporis lapsu & hominum incuriâ corruptam plurimo labore restituit & instauravit. Sub imperio Theodosii nutantibus Arianorum rebus ac planè concidentibus ipse Ecclesiâ suâ pulsus est circa an. ccclxxx. De Scriptis ejus hæc sola monet Hieronymus *, quibus quod addam non habeo; *Feruntur ejus varii multiplicesque Tractatus, quos nosse perfacile est.* NE.

Vid. Epiphan. Hæres. 73.

* De Script. c. 113.

368. EPIPHANIUS, gente Palæstinus, apud Bezanducan vicum in territorio Eleutheropolitano situm natus est, Parentibus, ut videtur, ortus Judæis. Mitto quæ de Parentibus, educatione, conversione, totoque vitæ cursu habent ejus Discipuli, Vitæ Epiphanianæ Scriptores, Johannes & Polybius; utpote incerta, ne dicam magnam partem fabulosa. Juvenis adhuc in Ægyptum profectus est; ubi in Gnosticorum insidias præsertim mulierularum quarundam consortium incidit, à quibus arcana execrandæ istius Sectæ didicit. Verùm earum illecebras salvus evasit; cùmque Ascetarum Ægyptiorum mores & instituta diligenter perlustrasset, vicesimo ætatis anno patriam repetiit; & sub magni Hilarionis Monachorum Palæstinorum patris disciplinâ aliquamdiu vixit. Postea Monasterium *Vetus Ad* dictum prope vicum natalem condidit, cui ipse præfuit. Circa an. ccclxviii. ad Salaminæ in Cypro urbis, postea *Constantiæ* dictæ, totius Insulæ Metropolis, Episcopatum promovetur: ubi in media hominum multitudine & in urbe magnâ ac maritimâ positus, sermone, scriptis & summâ morum simplicitate maximam nominis celebritatem adeptus est. Anno ccclxxxii. Romam ad causam Paulini de sede Antiochenâ dijudicandam imperialibus literis evocatur: quâ in urbe Sanctissima Paula Toxotii vidua illum hospitio benignè excepit. Post aliquot annos magnæ ac diuturnæ lites illum inter & Joannem Episcopum Hierosolymitanum exortæ sunt: quæ eousque exarserunt; ut Epiphanium in Ecclesiâ Hierosolymitanâ adversùs Origenis dogmata concionantem Joannes unà cum Choro suo rictu, risu, naribusque contractis exceperit: quin & misso Archidiacono silentium indixerit. Cùmque aliâ vice sermonem ibi habiturus esset Epiphanius, ipse surrexit, & pro concione venerandum Senem tanquam Anthropomorphitam, ipso præsente atque audiente Epiphanio, coràm

Extat hæc Vita Gr. Lat. ap. Epiphan. Tom. ii. edit. Petav.

Hieronym. ad Pammach. p. 166.

râm plebe traduxit. Quoque longiùs duravit, eò acriùs erupit flamma; hinc Epiphanio Ariana & Origeniana dogmata Joanni objiciente, illinc Joanne Epiphanium accusante, quòd velum ex Ecclesiâ Anablathæ abstulisset, quòd sedis Hierosolymitanæ jura violâsset, & Paulinianum Hieronymi fratrem in Monasterio *Ad* Presbyterum ordinâsset. Hinc plures ultra citraque Epistolæ & Apologiæ; hinc frequentes amicorum interventus, quò lis ista componeretur: sed frustra omnia. Exulceratus Joannis animus nullis remediis leniri poterat; donec cognitâ pleniùs post plures annos causâ, & per Hieronymi ad Pammachium literas publicè expositâ, ipse pudor hominem compescuit. Sed nondum Epiphanio laborum & contentionum finis. Theophilus enim Episcopus Alexandrinus, qui Monachos quosdam Nitrienses, utpote Origeni faventiores, Ægypto expulerat, (quos Constantinopolim fugientes Chrysostomus hospitio & favore dignatus est) Epiphanium in suas pertraxit partes; qui mox coacto Episcoporum Cypriorum Concilio Origenem ejusque libros damnavit, missis tum ad alios, tum ad Chrysostomum de hâc re literis. Brevi post Theophili consiliis inductus ipse Constantinopolim petiit; sed nec cum Chrysostomo congredi, nec communicare voluit, nisi priùs Origene damnato, & ejectis Monachis Nitriensibus: sed cùm parùm proficeret, & à Chrysostomo tum ob alia, tum quod in jura ejus Episcopalia involâsset, acriter reprehensus, nec ab ipsâ Eudoxiâ Augustâ benigne nimis habitus esset, Constantinopoli decessit. Discedentem hâc formulâ Chrysostomo valedixisse ferunt; *Spero te non moriturum esse Episcopum*: Joannem vicissim sic illi respondisse; *Spero te non perventurum esse in patriam.* Annuit utriusque votis iratum numen. Chrysostomus mox sede depositus, in exilio mortuus est; Epiphanius verò conscenso navigio medio cursu diem supremum obiit anno ccccii. saltem ineunte proximo; extremâ quidem senectute, utpote ætatis anno prope centesimo, Episcopatûs tricesimo sexto. Quin si Polybio discipulo & itineris comiti credendum sit, ipse Epiphanius Constantinopoli cedens Arcadio Imp. dixit se annos CXV. menses III. natum esse. Vir erat pietate, reliquisque virtutibus Christianis ornatissimus, Hebraicè, Syriacè, Ægyptiacè, Græcè & Latinè doctus; unde Hieronymo * Πεντάγλωττος audit, antiquitatum præsertim Ecclesiasticarum callentissimus; in narratiunculis tamen nullo habito examine admittendis nimis credulus, in temporibus distinguendis parùm accuratus; cujus rei vel solâ Arianæ Hæreseως historia nobis fidem facit; in concertationibus etiam adversùs impias Hæreses susceptis, judice Photio †, utplurimùm infirmus, τὴν δὲ φράσιν ταπεινὸς καὶ οἷα εἰκὸς ἀττικῆς παιδείας ἀμελέτητον τυγχάνειν, *dictio ejus humilis ac planè talis, qualem ejus esse oportuit, qui Atticæ elegantiæ rationem nullam duceret.* Nec aliter Hieronymus ‖, *Scripta ejus ab eruditis propter res, à simplicioribus propter verba quoque lectitantur.*

SÆC. IV. ab An. CCC.

Socrat. l. 6. c. 10. Sozom. l. 8. c. 14. Epist. plures Hieron. Epiphan. & Theoph. inter Hieron. opera Tom. ii. p. 309.

* Apol. 1. adverf. Rufin. p. 222. Apol. 2. p. 233.

† Cod. 122.

‖ De Script. c. 114.

SCRIPTA.

ANcoratus, *sive de Fide sermo*, anno circiter 373. scriptus, rogantibus Presbyteris Sucdræ Pamphyliæ urbis, & Palladio Præside, ut doctrinam de S. Trinitate ac inprimis Sp. S. Catholicam ipsis explicatam daret, & inter ipsos grassantem Hæresim Macedonianam scripto compesceret.

Panarium, sive *adversùs Hæreses* LXXX. tribus comprehensum voluminibus, tomis septem, inchoatum anno Christi 374. Valentis & Valentiniani undecimo, rogatu Acacii & Pauli Archimandritarum; quorum *Epistola* eâ de re ad Epiphanium missa etiamnum extat *Panario* præfixa, unà cum *Epistolâ* Epiphanii *responsoriâ*. Opus, inquit Photius *, omnibus ante eum scriptis adversùs Hæreses lucubrationibus uberius atque utilius; quippe cui ex Justini Martyris, Irenæi, Hippolyti, aliorumque veterum scriptis incrementi haud parùm accessit: nil enim ab iis excogitatum intactum reliquit Epiphanius, quæque ipse proprio Marte elaborârat, addidit. Hæreseων istarum catalogum à Barbarismo incipiens, & per omnes ordines percurrens contexuit

* Loc. cit.

 contexuit

SÆC. IV. ab An. CCC. texuit usque ad Massalianorum Hæresin sub Constantio exortam, quam ultimo omnium loco depingit & refutat.

Anacephalæosis, seu Panarii Epitome.

De Ponderibus & Mensuris liber.

Epistola ad Joannem Hierosolymitanum, Lat. ex Hieronymi Versione.

Epistola brevis ad Hieronymum, Lat. Duæ istæ Epistolæ inter Hieronymi opera habentur, Tom. ii.

SUPPOSITITIA.

P*Hysiologus.*

De vitâ & interitu Prophetarum.

De duodecim gemmis in veste Aaronis, cujus libelli nonnisi Epitome erat, quam Gesnerus edidit Tiguri 1565. 8°. in nuperis tamen etiam Epiphanii editionibus repræsentatam. Sunt qui libellum istum genuinum esse Epiphanii fœtum contendunt; nec desunt quidem rationes. Illum enim citat Hieronymus *, & Facundus †, quorum iste integram Epiphanii *ad Theodorum Tarcensem Epistolam* (quæ istiusmodi libro olim Præfationis vice præfixa, inter Epiphanii opera neutiquam reperitur) exhibet.

* Epist. 228. ad Fabiolam.
† L. 4. c. 3.

Orationes VIII. viz. In *Festum Palmarum, In Christi sepulturam, In Christi Resurrectionem, In Christi Assumptionem, De laudibus B. Mariæ Virginis, In Festo Palmarum, De Numerorum Mysteriis, De Christi Resurrectione*; Epiphanii cujusdam junioris videntur. Plures enim Epiphanii in Cypro Episcopale munus obierunt.

Extant Græcè MSS. sub Epiphanii nomine in Bibliothecâ Cæsareâ *Explicatio in illud, Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei; in illud, De die illâ & horâ nemo scit. Recensio* XXII. *operum Hexaemeri,* &c. teste Lambecio Comment. lib. 3. p. 163, 164, 196.

DESIDERANTUR.

D*E Lapidibus.*

S. Hilarionis Encomium, cujus meminit Hieronymus lib. de Vit. Hilarionis, Tom. i.

Epistolæ plures.

Oratio de Sp. S, cujus meminit Andræas Cæsariensis †: annon verò eadem sit cùm eâ Ancoratûs parte, quæ Hæresi 74. insertâ legitur, ulteriùs disquirendum est.

† Comm. in Apoc. non longè ab init.

Prodierunt Epiphanii opera Gr. *Basil.* 1544. fol. Lat. *Basil.* 1533, 1540, 1560, 1578. *Paris.* 1612. *Colon.* 1617. fol. Gr. Lat. cum doctissimis Petavii animadversionibus, *Paris.* 1622. 2. Vol. fol. additâ Appendice Petavianâ, *Colon.* 1682. 2. Vol. fol.

368. OPTATUS, natione Afer, urbis Milevitanæ in Numidiâ Episcopus, acerrimus Donatistarum oppugnator. Claruit circa annum 368. Damaso Ecclesiæ Romanæ clavum tenente. Quòd verò in catalogo Pontificum Romanorum, quem exhibet libro secundo, agmen claudat Siricius; prorsus assentior Baronio * suspicanti Siricii nomen à Librario, qui Siricii tempore librum exscripserit, additum fuisse. Optatum enim sub Valente scripsisse disertè tradit Hieronymus †; Siricius verò nonnisi regnante Theodosio anno 384. vel sequenti, ut Baronius, aliique volunt, Romanam Cathedram adeptus est. Quid quòd ipse Optatus duobus in locis de persecutione Diocletiani, quæ incœpit anno ccciii, loquens, sexaginta & quod excurrit annos effluxisse dicit, ubi hanc phrasin, *& quod excurrit,* majorem currentis Decadis partem significare rectè notat Baronius.

* Ad an. 358.
† De Script. c. 110.
L. 1. p. 15. l. 3. p. 98.

Scripsit contra *Parmenianum sectæ Donatisticæ apud Carthaginem Episcopum, de Schismate Donatistarum libros* VII. quibus totius schismatis originem & progressum aperit; schismaticorum mores tumidos, protervos & truculentos

tos depingit, fraudes & mendacia refellit, & Ecclesiæ Catholicæ causam adversùs effrontes eorum calumnias non minori modestiæ & mansuetudinis, quàm doctrinæ & acuminis, laude tuetur. Nonnisi *sex libros* ab Optato *contra Donatistas* scriptos memorat Hieronymus; quin & ipse Optatus libro primo propositi sui rationem reddens, se rem sex libris absoluturum esse promittit. Quid quòd liber septimus à præcedentibus stylo quàm maximè discrepet, & contraria nonnunquam dogmata in medium producat? Adeò ut antiqui quidem, ab Optato tamen diversi, autoris opus esse septimum librum non immeritò quis suspicari possit. Si verò ejus fortasse censendus sit, aliquandiu post sex priores libros ab eo elucubratum esse necesse est. Inter varias horum librorum editiones eminent, *Parisiensis* anni 1563. Francisci Balduini observationibus & historiâ Donatistarum illustrata; *Parisiensis* 1631. cum Gabrielis Albaspinæi Commentariis; *Londinensis* ejusdem anni cum notis & emendationibus, sanè quàm doctissimis, Merici Casauboni in 8°. At omnes alias superat tum typorum elegantiâ, tum notarum ferè omnium editarum mole, Parisiensis illa quam Philip. Priorius adornavit, & in lucem emisit, *Paris.* 1679. fol. Albaspinæi, Mer. Casauboni, Barthii & Anonymi cujusdam non indocti notis paginæ cujusvis calci subditis, quibus etiam suas Annotationes præmisit; *gesta collationis Carthaginensis* à P. Massono primùm edita, Balduini hujusce rei historiam, ejusdem, ut & Albaspinæi uberiores in Optatum Annotationes in appendicem rejecit, Facundi Hermianensis opera adjunxit; Albaspinæi denique de veteribus Ecclesiæ ritibus libros II. aliaque opuscula addidit.

SÆC. IV. ab An. CCC.

PACIANUS, origine Hispanus, vir non ignobili genere, Barcelonæ sive Barcenonis, illustris Hispaniarum urbis ad Pyrenæorum juga sitæ, Episcopus. Claruit circa an. 370. Uxoratum fuisse certissimo argumento est filius ejus Flavius Dexter, Prætorio-præfectus, Hieronymi familiaris, quem ex legitimâ uxore Pacianum nondum Episcopum suscepisse inde colligit Fr. Bivarius *, quòd ob castitatem & eloquentiam ab Hieronymo † collaudetur; quod de Mœcho, inquit, quantumcunque pœnitente, dici non possit. Quasi verò omne matrimonium, Clericorum præsertim, quantumvis honestum, pro adulterio habendum sit: cum tamen Apostolus honorabile esse inter quosvis conjugium & torum immaculatum luculenter pronunciaverit. Mortuus est Pacianus admodum senex sub Theodosio principe ante an. 390. Scripsit varia opuscula, inter alia illud, cui Κέρβος titulum dedit, teste Hieronymo *. De hàc voce aquam mihi diu hæsisse fateor; tandem exemit scrupulum Cl. Colomesius, qui quidem notat vocem Græcam ex Sophronii versione in textum irrepsisse; & legendum esse, ut ex Hieronymi Codice MS. Bibliothecæ Lambethanæ constat, *Cervum*, quòd ludicri cujusdam genus erat, apud veteres in Galliâ Gentiles, forsan & apud Hispanos; quem morem ut reprehenderet Pacianus, librum scripsit, cui titulus erat *Cervus* vel *Cervulus*, quem ipse etiam in *exhortatione suâ ad pænitentiam* laudat, injuriâ temporum desideratum. Scripsit adhuc Pacianus, quæ extant, *Contra Novatianos Epistolas* III. (quas *librum contra Novatianos* vocat Hieronymus) *Paræneticum ad pœnitentiam*, & *libellum de Baptismo ad Catechumenos*, à Tilio edita *Paris.* 1538. 4°. curâ Pauli Manutii *Romæ* 1564. fol. & in Bibliothec. Patr. Tom. iv. p. 305, 315.

370.

* Vit. Fl. Dextri Chron. præfixa.
† De Script. c. 106.
* Loc. cit.

GREGORIUS, natione Hispanus, provinciâ Bœticus, Illiberis ejusdem provinciæ ad montes Pyrenæos oppidi Episcopus. Claruit circa an. ccclxx. Hunc eundem cum Gregorio præfecto prætorii Galliarum, cujus meminere Sulpitius *, & Innocentius Papa †, faciunt Pseudo-Dexter ‖ ejusque Commentator Bivarius, eumque nonnisi anno 390. Episcopalem Cathedram ascendisse volunt. At multò magis audiendus D. Hieronymus *, qui illum Episcopum Hispaniarum vocat, & Lucifero Calaritano coætaneum facit, ac nunquam sese Arianæ pravitati immiscuisse scribit. Erat sanè Arianorum hostis implacabilis, quibuscum ad Ecclesiam licèt reversis communicare

370.

* L. 2. p. 159.
† Ep. 23. ad Synod. Tolet.
‖ Chron. an. 388.
* Chron. ad an. 371.

SÆC. IV. ab An. CCC. care noluit. Quid ei de causâ ab Hosio aliisque passus esse dicitur, videri potest apud Faustinum & Marcellinum in *libello precum*. Certè Theodosius Imperator misso ad Cynegium prætorio præfectum rescripto, (quod ad calcem libelli precum extat) in mandatis dedit, ut laudabilem hunc sacræ legis antistitem, cæterosque consimiles Sacerdotes ab improborum hominum atque Hæreticorum injuriis defenderet & tueretur. Anno 392. in extremâ jam senectute positus est, quem tamen Chronici Dextriani consarcinator ad annum usque 423. producit: unde Fr. Bivarius affirmare Hieron. de Script. c. 105. coactus est ipsum penè centenarium obiisse. Composuit, inquit Hieronymus, diversos mediocri sermone *Tractatus*, & in his, *de Fide elegantem libellum.* Extat sanè sub Gregorii nostri nomine in Bibliothecâ Patrum, *Liber de Fide contra Arianos*, Flaccillæ imperatrici (nonnulli Codices habent Gallæ Placidiæ) inscriptus, qui tamen Faustini Presbyteri esse deprehenditur. In Codice verò Canonum Romano à Paschasio Quesnello edito reperiuntur *tres Fidei formulæ*, sive *Libelli*, quorum primum Marcellino, se- † Vide Dissert. 14. n. 5. 6. &c. p. 716. cundum Faustino Presbyteris attribuit †, tertium autem Gregorio Nazianzeno malè inscriptum, Gregorio Bœtico adjudicat Quesnellus, eundemque esse censet cum libro ejus *de Fide*, cujus meminit Hieronymus.

370. EPHRÆM, natione Syrus, domo, ut quidam volunt, Edessenus, rectiùs, ut alii, Nisibenus. Floruit anno 370. Ab ineunte ætate in Monasticâ Philosophiâ se exercuit, & proprio marte etiam in penitioris Philosophiæ studiis adeò profecit, ut difficillima quæque Theoremata facilè perciperet. Relictâ solitudine, Edessam se contulit, ut non sibi tantùm, sed & aliis prodesse posset: cujus proinde disciplinæ plurimi magnique apud Syros nominis, viri sese tradiderunt. Ecclesiæ Edessenæ Diaconus factus ad altiora ascendere noluit: & cum communi decreto ad Episcopatum eligeretur, & missi essent, qui ipsum comprehenderent, statim in forum procurrit, & indecorè agens, se mente captum simulavit; unde aufugiens eò usque delituit, donec alius ordinatus esset. Cæsaream Cappadociæ non aliâ de causâ profectus est, quam ut Basilium Magnum videret, & cum eo versaretur; qui hominem admiratus, eruditionis & pietatis causâ maximoperè eum suspexit. Hæreticos Ecclesiæ Catholicæ doctrinam corrumpentes vehementer detestatus est, eorumque fraudes & versutias mirâ dexteritate & acumine sæpe redarguit: civitati Edessenæ gravissimâ fame laboranti, & voce & exemplo suppetias tulit, divites increpando, & egenorum in se curam suscipiendo. Plura de eo curioso Lectori suppeditabit *Encomium*, quod Extat inter Op. Nysseni, Tom. ii. in ipsum scripsit Gregorius Nyssenus, ut alios jam taceam. Obiit vir sanctissimus & *Propheta Syrorum* cognominatus, (teste Hebediesu * *in Catalogo*, * Cap. 60. p. 25. quem de libris Chaldæorum edidit) circa an. 378. Moriturus, gravi interdicto vetuit, ne se funebri encomio laudarent, pretioso vestimento sepelirent, neve peculiarem corpori suo tumulum constituerent. Haud ullum præter vernaculum (*i. e.*) Syrum sermonem calluit, in quo omnium sui temporis eloquentissimus habebatur. Quin & sermones ejus hanc peculiarem habe- * L. 3. c. 16. † De Script. c. 115. bant gratiam, notante tum Sozomeno *, tum Hieronymo †, ut in Græcam linguam translati acumen sublimis ingenii, orationis splendorem, & sententiarum densitatem retinerent; nec à domesticâ & nativâ venustate multùm recederent. In iis jure se admirari dicit Photius *, * Cod. 196. τὸ πειθὸν, τὸ ἡδὺ μὲν, καὶ ὅλως εἰς ὅσον βρύει τὸ ἦθος, *quàm altè in hominum animos penetret persuadendi vis, quantum fluat jucunditatis, quam denique affectuum copiâ referti sint.*

† Loc. cit. Scripsit Ephræm infinita; *Orationes* supra mille, teste Photio †, τὰς τριακοσίας μυριάδας ἐπῶν, inquit Sozomenus; & in his multos *Hymnos* & *Carmina* ab eo elaborata, quæ Syri, quos verborum elegantiâ, & modulationis concinnitate delinitos viderat, in Encomiis sanctorum recitarent. Scripta ipso adhuc superstite penè omnia Græcè versa sunt; tanto in honore olim habita, ut tradente Hieronymo, post lectionem Scripturarum publicè in quibusdam Ecclesiis recitarentur. Leves planè sunt & futiles utplurimùm exceptiunculæ, quæ scriptis ejus intentari solent. Si quæ occurrant, quæ sancto Patre minùs

minùs digna, aut quæ aliis locis non benè convenire videntur, nostræ potiùs Syriacè loquendi modorum inscitiæ, vel versionibus ex versione malè factis, quàm Ephræmi inelegantiæ & inscitiæ imputari possent; quin si reverà errores essent, summo hominis zelo, simplicitati, ac pietati condonari debeant. Plurima Ephræmi opera collegit Gerardus Vossius præpositus Tungrensis, Latinè transtulit, & in tres Tomos digessit, editos primùm Romæ anno 1593. deinde *Colon.* 1603. denique *Antverp.* 1619. fol. Utinam nobis liceret esse tam beatis, ut si non Syriacis, (quæ magno numero in Bibliothecâ Bodleianâ, Lugduno-Batavâ alibique reperiuntur) saltem Græcis tandem frueremur, atque ita ad fontes paulò propiùs accedendi, & de versionibus quas habemus, certiùs judicandi, copia daretur.

Scripta quæ extant in Editione Vossianâ.

TOMO PRIMO.

De Sacerdotio.
Ad quem dictum hoc pertineat, Meliùs est nubere quàm uri.
De Heli Sacerdote.
De Festis diebus & dignitate divinorum Mysteriorum.
De Charitate, Tractatus III.
Encomium in Psalmos.
De Oratione.
De Jejunio.
De Amore pauperum.
Quomodo intelligendum illud, Duo erunt in agro, &c.
De his quæ nostra hæc vita in se continet.
De Mansionibus, sive locis beatis, Tractatus II.
De non suscipiendis rebus his momentaneis.
Ode in quotidiè peccantes & quotidiè pœnitentes.
De Virtutibus & Vitiis.
De Timore Dei, Tract. II.
De Longanimitate, Tract. II.
De Patientiâ, de Patientiâ & Compunctione, de Pat. &c. *Tract.* IV.
De Impatientiâ.
De Lenitate.
De Iracundiâ.
De Mansuetudine.
De Malitiâ.
De Veritate.
De Mendacio.
De Obedientiâ.
De Inobedientiâ & Murmuratione.
De Invidiâ & Æmulatione, Tract. II.
De Maledicentiâ, Tract. II.
De Temperantiâ & Continentiâ, Tract. II.
De Intemperantiâ & Incontinentiâ, Tract. II.
De rectâ vivendi ratione, Capita XCI.
De Vitâ spirituali, Capita XCVI.
De non scandalizando proximo, & de recta vitæ ratione.
Quomodo Anima ab hoste tentata, Deum lachrymis interpellare debeat.
De Timore Animi.
Reprehensio suiipsius ac Confessio.
Parænetici ad Pietatem II.
De Divina Gratia.
De Fide.
De Terræ-motibus.
De Gentilium Erroribus, Tract. II.
Ad Eversionem Superbiæ.

Adversus

SÆC. IV. ab An. CCC.

Adversùs vitiosè viventes & honores affectantes.
De Morbo Linguæ, aliisque Vitiis.
Non esse Ridendum, sed Lugendum potiùs.
Ludicris rebus abstinendum esse.
De malâ Conversatione vitandâ.
Adversùs improbas Mulieres.
De Virginitate seu Continentiâ, Tract. II.
De Castitate.
De Passionibus Animi.
De Compunctione, Sermones IV.
De Pænitentiâ, de Pænit. & Conversione, de Pænit. &c. Tract. IV.
De Beatitudinibus, Tract. III.
Quæstiones (Quomodo blasphematur Deus, &c.) *& Responsiones* V.
Quæstiones aliæ (*De Extremo Judicio*, &c.) *& Responsiones plurimæ.*
De variis cruciatuum generibus ac locis in inferno.
De Resurrectione, Tract. II.
De Recordatione Mortis.
De Morte Oratio, S. Basilio Codicum MSS. fide adjudicanda est.
De Antichristo.
De Apparitione Crucis tempore Judicii.
De Extremo Judicio, Tract. II. & *alius* S. Basilii.
De Secundo Domini Adventu.
Threni de divinâ Retributione.
Threni de die Judicii.
Threni ad animam negligentem.
Orationes sive Preces ad Deum plurimæ.

TOMO SECUNDO.

Sententiæ ex Operibus Ephræmi selectæ; quæ in Collatione SS. Patrum reperiuntur.
Narratio ad Monachos de suâ Conversione.
Canticum spiritale in laudem Doctrinæ ex Chaldaico traductum.
Epistola ad Joannem Monachum de Patientiâ.
Hypomnisticon, sive Admonitoria Oratio ad Fratrem.
Adhortationes IV. ad novitium Monachum de Virtute.
De Virtute, Capita X.
Sermones II. *in illud, Attende tibi ipsi.*
Paræneses ad Monachos L.
De Humilitate comparanda, Capita C.
De Monachis ac Turture.
De Perfectione Monachi.
De Panopliâ spiritali ad Monachos.
De Agone Spiritali.
Sermo Asceticus & Exhortatorius ad Fratres.
De Secundo Adventu Domini, & de Pænitentiâ.
Capita Parænetica XIX. S. Ammonii Abbatis sunt.
Apophthegmata SS. Patrum, Abbatum Antonii, Ephræm Syri, Pastoris, Arsenii, &c. *plurima.*

TOMO TERTIO.

Sermo Asceticus de Timore Dei ad imitationem Proverbiorum.
Sermo Asceticus de Vitâ Religiosâ & Monasticâ.
De Pænitentiâ.
Sermo de Compunctione animi.
Confessio & sui-ipsius Reprehensio.
De Universali Resurrectione.

Humilis

Humilis ad deum Oratio.
In Noe & de Continentiâ.
In Abraham & Isaac.
In Loth.
De laudibus Joseph Patriarchæ.
In Danielem Prophetam & SS. tres Pueros.
In Jonam Prophetam.
In Heliam Prophetam.
In Margaritam pretiosam.
De Naturâ Dei curiosè non scrutandâ.
Sermo in Transfigurationem Domini.
Sermo de Passione Domini.
Planctus B. Virginis super Passione Domini.
Sermo de Cruce Domini,
Sermo de laudibus B. Virginis.
Oratio ad B. Virginem. Ephræmi proculdubio non est, sequiorum sæculorum deliramentum.
Sermo in Mulierem peccatricem.
Sermo in Peccatricem & Pharisæum. Chrysostomo ascribitur.
Encomium in S. Basilium. Editum est Gr. Lat. cum notis à Cotelerio Monument. Eccl. Gr. Tom. iii. p. 54.
Encomium in SS. XL. Martyres.
Encomium in omnes SS. Christi Martyres.
Sermo de eâdem re.
Vita S. Abramii & Mariæ neptis ejus.
De S. Juliano Anachoretâ.
De SS. Patribus suo tempore defunctis, Sermones II.
Sermo in eos qui in Christo obdormierunt, & de Vanitate vitæ.
Testamentum.
Sermo contra impios Hæreticos, & de Consummatione mundi. Chrysostomo vulgò tribuitur.

Hactenus *Editio Vossiana*, cujus Tomus primus prodiit *Romæ* an. 1589. secundus 1593. tertius 1597. Integra recusa est *Colon.* 1603. *Antverp.* 1619.

Porrò *Canticum* Ephræmi *de Mariâ & Magis* è Syriaco ab Ecchellensi Latinè redditum prodiit *Romæ* 1645.

Cæterùm *Homilias* sive *Sermones* Ephræmi XLIX. à se visos lectosque memorat Photius *, quorum titulos enarrat. Quinam ex iis in Editione Vossianâ habeantur, ob titulorum homonymiam, & Græci textûs inopiam haud ita certò judicari potest. Plurimas tamen inibi extare certò liquet. Meminit & *Orationis ad Metebinos Monachos habitæ de Virtutibus & Vitiis quamplurimis*; de quâ an inter Vossiana extat, parùm certi conjectari possumus, licèt in Tomo primo haud ita longè à principio reperiri videatur. Quin & non immeritò forsan censeri posset plurima in editione Vossianâ Opuscula Ephræmum authorem non habere: quot verò aut quænam ea sint ob rationes supra allatas haud ita facile est judicare. Extat Græcè MS. unà cum aliis precibus & hymnis penès Cl. virum Joan. Batteley Archidiaconum Cantuariensem prolixa Ephræmi nostri Oratio hoc titulo, Τοῦ ὁσίου πατρὸς Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου εὐχὴ ἁρμόζουσα εἰς ἐξομολόγησιν ὅταν βούλει, μάλιστα δὲ ταῖς Κυριακαῖς.

* Cod. 196.

Hebediesu adhæc Chaldæo-Syrus, superioris Sæculi Scriptor, inter Gentiles suos linguâ Syriacâ etiamnum extare scribit S. Ephræmi *Commentarios in Genesin, Exodum, Leviticum, Josue, Judices, Samuelem, libros Regum, Davidis, Isaiæ,* XII. *Prophetarum Minorum, Jeremiæ, Ezechielis, & Danielis; libros & Epistolas de fide Ecclesiæ; Orationes Metricas; Adhortationes; Cantica; Officia defunctorum omnia; Appositiones Alphabeti; Disputationes cum Judæis* necnon *adversùs Manichæum, Bardesanem, Marcionem,* & *Ophitas*; denique *Dissolutionem impietatis Juliani.* P. 25.

SÆC. IV. ab An. CCC.

370.

† Apparat. in Basil. *‖ De Script. in adden. ad Tom. I. p. 737.* ** Vid. Magd. Cent. 4. c. 10.* *† Orat. 20. p. 324.*

BASILIUS, *Magnus* dictus, ex illustri & vetusto genere, Parentibus sanctissimis Basilio & Emmeliâ natus: Majores habuit, qui sub Maximiano Confessionis gloriâ claruerunt. Basilii patrem Possevinus †, Labbeus ‖, Aliique * Episcopum fuisse tradunt; absque levissimâ, quod sciam, Veterum authoritate. Nazianzenus † quidem illum κοινὸν παιδευτὴν ἀρετῆς vocat, *communem virtutis Magistrum*, quem eo tempore Pontus proponebat: verùm id hûc non spectat. Ipse Basilius ortu Cappadox, seu ut pressiùs loquar, Ponticus, civitate, si conjecturis agendum sit, Neocæsariensis, quod enim aliqui de Helenoponto dicunt, nullo authore fulcitur. Paterna institutione domi peractâ, Antiochiæ sub Libanio literis operam navavit, Cæsareæ item in Palæstinâ, deinde Constantinopoli, postremò Athenis; magnâ ibi cum nominis sui famâ exceptus, Himerii ac Prohæresii auditor: præ omnibus verò Collegis Gregorium Nazianzenum in deliciis habuit, totius vitæ non minùs quàm studiorum socium conjunctissimum. Decurso apud Athenas literarum stadio, in Patriam regreditur, factus primum in Ecclesiâ Cæsariensi Lector, deinde Diaconus à Meletio Antiocheno ordinatus, mox ad Presbyteratûs ordinem evectus; sed cum in severioris vitæ disciplinam animus propenderet, secessum quæsivit, & in Eremo Ponticâ, Gregorii sui consuetudine gaudens, Monasticum institutum tum exemplo tum conditis regulis impensè promovebat. Ex Eremo demum revocatus Ecclesiæ Cæsariensis curam sub Eusebio Antistite, cum eo jam in gratiam reductus, vicariam suscepit: eique circa an. ccclxx. ad altiorem & beatiorem sedem translato in Episcopali munere successit. Pro veritate firmissimus, graves toto vitæ cursu cum cujusvis Sectæ Hæreticis lites exercuit; Eustathio Sebasteno totique Arianorum gregi in Catholicos irrumpenti generosè se objecit: Modestum Cappadociæ Præfectum, ipso Valente tunc apud Cæsaream agente, ei nil nisi cruces & verbera & mille mortis genera interminantem patienter audivit; opprobria & injurias æquo animo tulit, contemptu vindicavit. Præfuit Ecclesiæ Cæsariensi annis octo, moriensque anno ccclxxviii. postremis his verbis habitis, *In manus tuas (Domine) commendo spiritum meum*, animam lætus exhalavit, paterno sepulchro reconditus. Curabatur funus tanto viro dignum, totius Civitatis concursu, quinetiam Judæorum, Gentilium, advenarumque lachrymis celebratum, tantâ sanè frequentiâ, tam confertâ turbâ, ut multi vi nimiâ compressi eo ipso momento expirarent; *Beati* hoc nomine à Nazianzeno dicti, ὡς ἐκείνῳ συνέκδημοι, ϗ θύματα ἐπιτάφια, *quòd discessûs illius socii, & quasi funebres victimæ fuissent.* Laudatus est, sed interjecto aliquo tempore, à Gregorio Theologo, qui viri optimi, & amici integerrimi memoriam disertissimâ Oratione æternitati consecravit. *Nam & hic supremus fœlicitati ejus cumulus accessit, Laudator Eloquentissimus*, ut Plinii Junioris * verba huc traham. Missa facio elogia, quæ in Basilium congesserunt Veteres. Plenæ sunt omnium paginæ: totus veneratur Antiquitatis chorus; plaudit tota Eruditorum cavea. Quin vel illis silentibus, summam Hominis pietatem, profundam scientiam, consummatissimam eloquentiam plurima quæ etiamnum extant, Scripta testantur. De stylo ejus sententiam dicat Photius * ὁ κεκτοκάτατος. Ἄριστος (inquit) ἐν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ λόγοις ὁ μέγας Βασίλειος, λέξει δὲ καθαρᾷ ϗ εὐσήμῳ ϗ κυρίᾳ ϗ ὅλως πολιτικῇ ϗ πανηγυρικῇ δεινὸς, εἴπερ τις ἄλλος, χρήσασθαι, νοημάτων τε τάξει ϗ καθαρότητι πρῶτος, ἀλλ' οὐδενὸς δεύτερος, πιθανότητός τε ϗ γλυκύτητος ϗ γε λαμπρότητος ἐραστὴς, ϗ ῥέων τῷ λόγῳ, ϗ ὥσπερ ἐξ αὐτοσχεδίου πηγάζων τὸ ῥεῖθρον. *Præstantissimus est in libris omnibus; purâ etiam dictione, significante, propriâ & omnino civili ac panegyricâ, si quis alius, uti novit: sensuumque ordine ac puritate primus & nemini secundus apparet; jam persuadendi quoque vim ac jucunditatem cum perspicuitate amat: atque ita ejus fluit oratio, quasi ultro tanquam è fonte rivulus scaturiret.* Subdit neminem, qui hunc sibi rectè proposuerit, ullum alium, ne quidem ipsum Platonem & Demosthenem desideraturum esse. Photium secutus est, ut sede suâ, ita & judicio Philotheus Patriarcha CP. * qui hoc Basilii peculiare esse observat, de singulis tanto vigore disserere, ὥσπερ τινὰ ψυχὴν τοῖς ἀψύχοις

Vid. Nazianz. Orat. 20. p. 348.

** L. 2. Ep. 1.*

** Cod. 141.*

** Orat. in S. Basil. Biblioth. Patr. Gr. Lat. Tom. ii.*

λόγοις

λόγοις ἐμπνεῖν, ut animam quandam ſermonibus inanimatis inſpirare videatur. SÆC. IV. ab An. CCC.
Denique ipſe Libanius *, Rhetorum hoc ſæculo extra controverſiam Princeps, & à Religione noſtra alienus, in Eruditorum coronâ poſitus, acceptis à Baſilio literis, *νενικήμεθα*, exclamavit. Rogatus dicti rationem, reſpondit, *ἐν κάλλει μὲν ἐπιστολῶν νενίκημαι, in elegantium Epiſtolarum certamine victus quidem ſum; at Baſilius eſt qui vicit, is autem amicus noſter eſt; & eam ob rationem gaudeo.* Lectis palàm literis, eadem ab omnibus ſententia lata eſt. * Epiſt. ad Baſil. inter Baſil. 145.

SCRIPTA.

H*Omiliæ* IX. *in Hexaemeron*; quæ maximam, teſte Suida *, admirationem merentur; nec ullis ſcriptis, niſi divinitùs inſpiratis, cedere debere affirmat frater ejus Gregorius ‖. Homiliæ iſtæ accuratiſſimè & elegantiſſimè olim (teſte Caſſiodoro †) ab Euſtathio Latinè verſæ ſunt, & Syncleticæ Diaconiſſæ nuncupatæ. * In voc. Βασίλειος. ‖ In Hexaem. p. 5. † Divin. Lect. c. 1. p. 445.

Verſio iſta habetur in Bibliothec. Patr. *Pariſ.* 1644. Tom. I. p. 1467. & in editione Baſilii *Pariſienſi* 1603. Opus iſtud interpretati ſunt etiam Dionyſius Exiguus, & Joan. Argyropilus Byzantinus. *Verſiones* eorum habentur in quibuſdam Baſilii editionibus.

In Pſalmos quoſdam Homiliæ XVII. à quibus longè diverſa ſunt *Scholia in Pſalmos*, quæ in Latinis Baſilii editionibus reperiuntur, maximam partem ex Chryſoſtomo & Theodorito deſumpta. *Prologum* Homiliis iſtis præfixum Auguſtinus vel alius quivis ſub ejus nomine Latine vertit, & *Tractatibus ſuis in Pſalmos* appoſuit.

Homiliæ XXXI. varii argumenti.

De Baptiſmo libri II.

De verâ Virginitate ad Letoium Melitenſem.

Commentarii in XVI. *priora Eſaiæ capita*; de quibus à nonnullis immeritò dubitatur.

Adversùs Eunomium libri V. *egregii libri*, inquit Hieronymus *, *ἐξαίρετοι λόγοι*, ut ex eo Suidas. Verùm duo poſteriores libri tum ob nonnullam ſtyli diſcrepantiam, tum quòd in antiquiſſimis MSS. deſint, neque Veterum teſtimoniis fulciantur, non immeritò in dubium vocari poſſunt. * De Script. c. 116.

Ad Amphilochium de Spiritu Sancto. Huic libro primus litem movit Eraſmus, & ex eo alii; ejus ſaltem partem poſtremam ſuſpectam & adulteratam eſſe clamitantes. Eâ tamen notâ abſolvit, & Baſilio vindicat, Vir moderati ingenii & in antiquorum ſcriptis verſatiſſimus, Iſ. Caſaubonus *; qui diſertè ait Eraſmum ejuſque in hâc opinione ſequaces planiſſimè falli; omneſque ad unum veteris Eccleſiæ Doctores, Græcos pariter & Latinos, hac in re conſentire. * Exercit. XVI. cap. 43. confer cap. 33.

Præfatio in Aſcetica. (*Aſterica* vitiosè habent Codd. nonnulli Latini) Habetur etiam inter Chryſoſtomi Opera.

Sermo de Abdicatione rerum.

Sermo de cultu ſive Exercitatione Monaſtica.

De Verâ ac Pia Fide.

Proœmium Ethicorum de Judicio Dei.

Capitula Ethica ſeu Moralia LXXX.

De Inſtitutione Monachorum Sermones II.

Regulæ fuſiùs diſputatæ LV. Quæſtiones à Monachis propoſitas unà cum Baſilii Reſponſionibus complexæ.

Regulæ breviores CCCXIII. quas in Latinum ſermonem (aliquantulùm tamen contractas) vertit Rufinus, addito ad Urſeium Abbatem *Prologo. Verſio* iſta habetur in *Collectione Regularum* ab Holſtenio editâ, par. I. p. 95, &c.

Conſtitutiones Monaſticæ. Hi quatuor tractatus ejuſdem ſunt argumenti, & ſub generali *Aſcetici* nomine ab Hieronymo * & Sozomeno † memorantur; quamvis Sozomeni tempore erant, qui hunc libellum Euſtathio Sebaſteno aſcriberent: Sed abſque ſummâ injuriâ Baſilio abjudicari non poteſt. Scripſiſſe * De Script. c. 116. † L. 3. c. 14.

 illum

SÆC. IV. ab An. CCC. illum *Regulas Monasticas*, dum adhuc in Eremo versaretur, testatur Nazianzenus *, seque in iis condendis unà cum Basilio laborâsse indicat †. Fatendum sanè est in *Ascetica* ista plurima à Basilii genio aliena irrepsisse: quænam verò ea sint, vel quos autores habent haud ita certò judicari potest. Ex iis nonnulla Eustathio deberi veri non absimile est. Totum opus ætate Photii †, qui illud magnopere laudat, duobus constabat libris; quorum primus continebat breves illos *Sermones de Judicio Dei, de Fide*, &c. qui Ethicis præponi solent; Secundus *Ethica* seu *Moralia*, item *Regulas Asceticas fusiores* 55. per modum Interrogationum & Responsionum explicatas: deinde breviores alias numero cccxiii. prout hodie etiam extant descriptæ ex vetustissimo exemplari ex Ponto allato collatoque cum altero, quod Cæsareæ in ipsius Basilii Prochotrophio asservabatur: quod ex Scholiis quibusdam, quæ his Regulis apponi solent, manifestum est.

* Orat. 20. p. 358.
† Ep. 9. ad Basil. p. 774.
† Cod. 191.

Epistola ad Chilonem Anachoretam de vitâ eremiticâ, cui annexa est *Admonitio brevis ad Anachoretas juniores*.

Ad Monachum lapsum Epistolæ II.

Ad Virginem lapsam Epistola.

Ad Amphilochium Epistolæ Canonicæ III.

Epistolæ aliæ CCCCXXVIII. in quibus quædam habentur à Nazianzeno & Libanio ad Basilium scriptæ. Has tanquam Epistolarum scribendarum normam commendat Photius *, utpote quæ ἐπιστολιμαίου χαρακτῆρος optimè exprimunt.

* Cod. 143.

Liturgia, cujus autorem Basilium fuisse nulla justa est dubitandi ratio. Constituit enim teste Nazianzeno †, εὐχῶν διατάξεις, καὶ εὐκοσμίας τοῦ βήματος: ipseque *in Epistolâ * ad Clerum Neocæsariensem* describit *Precum Formulam*, quæ in Monasteriis suis observari solebat, omnibus, ut ait, Dei Ecclesiis consona. Hæc quidem *Liturgia*, prout extat hodie, plurimùm est interpolata, variis additamentis pro sæculi, quo facta sunt, genio & conditione aucta: adeoque ejus exemplaria quo vetustiora, eo breviora & castiora reperiuntur; ut ex Anaphorâ, quam ex linguâ Syriacâ traduxit Andreas Masius, liquidò constat. Extat *Liturgia* ista Gr. Lat. in Auctuar. Biblioth. Patr. *Paris.* 1624. & alibi sæpissimè. Anaphora etiam Masiana in Bibliothecâ Patr. haberi solet.

† Orat. 20. p. 340.
* Ep. 63.

Alia Liturgia ex Arabico conversa à Victorio Scialagh Accurensi Maronita è monte Libano, & edita *Augustæ-Vindel.* 1604. 4°. exinde Bibliothec. Patr. inserta. *Orationem insignem* ex Basilii *Liturgia* citat Petrus Diaconus, quæ in tribus hisce Liturgiis neutiquam reperitur.

Conciones Morales XXIV. ex Basilii scriptis per Simeonem Logothetam selectæ.

De Jejunio Sermones II.

Orationes II. *altera de Jejunio, altera in Proverbiorum caput* 6. quas Gr. Lat. edidit. Coteler. Monum. Eccles. Græc. Tom. I.

De Morte Sermo, & *de Extremo Judicio* alius; à Ger. Vossio inter Ephræmi Opera editi, primus inter Conciones Morales à Simeone collectas habetur.

SUPPOSITITIA.

Animadversiones in Canonicos & Canonicas Peccantes; quæ cùm incerti Autoris sint, & inter Basilii Scripta repertæ, ei à nonnullis, nullâ tamen ratione nixis, adscribuntur.

Pœnæ in Monachos delinquentes; de quibus idem ac de præcedentibus dictum esto.

Homilia decima & undecima in Hexaemeron, quas à Gregorio Nysseno additas fuisse Socrates *, atque ipse Nyssenus † fidem faciunt.

De Grammatica exercitatione libellus, qui revera est Johannis Moschopuli.

* L. 4. c. 26.
† Hexaem. in fin.

De

De Consolatione in adversis Epistola Lat. quæ Victoris Cartennensis est. SÆC. IV. ab An. CCC.

De laudibus Eremi, seu *Vitæ Solitariæ* Lat. Fragmentum est ex opere Petri Damiani.

Admonitio ad filium spiritualem Lat. Habetur etiam aliquantulum emendatior in appendice ad Cod. Regularum Holstenii. *Paris.* 1663. 4°.

Precatio, quâ S. Basilius uti solebat, antequam Sacris operaretur.

Epistolæ duæ ad Apollinarium, à Cotelerio Gr. Lat. editæ, Monument. Eccles. Græc. Tom. ii. dubiæ admodum fidei: immò, si conferantur cum *Epistolis* 59, 79, 82. certò certiùs spuriæ. Nec melioris quidem notæ est *Epistola ad Theodosium Imp.* ab eodem evulgata.

Fragmentum *epistolæ ad Julianum Imp.* habetur Concilii Nicæni Secundi Act. 2. 4. & exinde inter Basilii epistolas Num. CCV. Suppostitium esse, & stylus & materia satis arguit: quin & cordatiores Pontificii non inviti agnoscunt.

Prodierunt Basilii opera Græc. *Venet.* 1535. *Basil.* 1532. (in quibus altera fere pars Basilii operum desideratur) 1551. cujus prima pars (notante Cl. Usserio Biblioth. Theol. p. 303.) expressa est ex editione *Basil.* 1532. Sequitur pars secunda à pag. 373. in edit. *Venet.* an. 1535. in quâ continentur 1°. *Ἀσκητικά*; sic enim ibi communiter inscribuntur, quæ habentur à pag. 373. ad 646. 2do. *Libri* V. *contra Eunomium* à p. 646. ad finem voluminis.) Lat. ibidem. 1520. 1540. *Antverp.* 1568. *Paris.* 1571. Gr. Lat. cum notis Frontonis Ducæi, & appendice, *Paris.* 1618. II. vol. in fol. Deinde ibidem (sed non eodem servato ordine) 1638. III. vol. fol. editio priore quidem plusquam ducentis Epistolis à Montacutio nostro erutis, & Latinè versis auctior, minùs pulchra tamen ac castigata. Ad commodiorem Operum S. Basilii intelligentiam non parum conferet Fr. Combefisii *Basilius Restitutus*; in quo ex optimis MSS. textum castigavit, auxit, illustravit, & versiones recensuit. Edidit hoc opus *Paris.* 1679. II. vol. 8°.

GREGORIUS, gente Ponticus, Basilii Magni frater natu minor; 370. primis juventutis annis Rhetoricæ studio totus incubuit; à quo datis ad illum literis Gregorius Nazianzenus ad sacrarum literarum cognitionem revocavit; effecitque, ut ἄδοξον εὐδοξίαν, ut Theologi * verbis utar, contemptui haberet, quâ nimiùm ante delectari videbatur. Exeunte, ut videtur, anno ccclxx. Nyssæ in Confinio Cappadociæ urbis Episcopus constitutus est, fidei Nicænæ propugnator acerrimus. Eo nomine, ab unico, eoque vili admodum, homuncione accusatus, Valentis Imp. jussu mox in exilium mittitur. Octo circiter annos exul variis in locis erravit, dura ubivis & gravissima ab Arianis passus. Anno ccclxxviii. sedi restitutus, à Synodo Antiochenâ, cui interfuit unà cum aliis quibusdam Episcopis ad visitandas Arabiæ Ecclesias legatus est, Theodosio Imperatore currûs publici usum ei concedente. Arabiam pergens, Hierosolymam invisit, & loca Sancta piâ mente contemplatus est: verùm vitiis, ac dissidiis Hierosolymitanorum offensus pedem subito retraxit; quin & *Epistolam* adversùs Hierosolymam pietatis ergò adeuntes paulò post exaravit. Anno ccclxxxi. cùm ad Synodum Constantinopolitanam iret; libros à se contra Eunomium scriptos secum detulit; quos audientibus Gregorio Nazianzeno & Hieronymo recitavit. Concilii istius magna pars fuit; adeò ut non tantùm à Patribus eligeretur, qui Meletium Antiochenum sedente Synodo defunctum funebri oratione laudaret; verùm etiam Symboli Synodici compositionem curæ suæ commissam habuit; (teste Nicephoro *) ut quæ in Symbolo Nicæno deerant, ipse suppleret, ac perfectiorem fidei Confessionem conderet. Eodem circiter tempore judex Catholicæ professionis Ponticæ Diœceseως Episcopis datus est, unà cum Helladio Cæsareæ Episcopo, Basilii successore. De obitu ejus nihil liquet: id modò certissimè constat usque ad Synodi Constantinopoli anno cccxciv. habitæ, cui præsens aderat, tempora vitam prorogâsse. Conjugatum fuisse, & uxorem Theosebiam nomine, ejus etiam τῆς ἱερέως σύζυγον, habuisse, testes sunt omni exceptione majores, Gregorius Nazianzenus *, (qui illam impensè laudat) ipse Nyssenus †, & Nicephorus ‖. Vir erat, qui egregiâ morum sanctitate, ac omnigenâ eruditionis

* Epist. 43. p. 804.

* Hist. Eccles. l. 12. c. 13.

* Epist. 95.

† Lib. de Virgin. cap. 3.

‖ L. 11. c. 19.

SÆC. IV. ab An. CCC.

ditionis laude inter primos facilè enituit; eloquentiâ adhuc & dicendi ubertate nulli ſecundus. Erat enim, cenſente Photio *, τὴν φράσιν, εἴπερ ἄλλος ῥητόρων, λαμπρὸς, καὶ ἡδονῆς ἀκοὴν ἀποστάζων——πλεονάζει δὲ τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ τοῖς παραδείγμασι. *Stylus illi, ſi cui Rhetorum, illuſtris, & jucunditatem auribus inſtillans:—— abundat etiam enthymematis atque exemplis.*

* Cod. 6.

SCRIPTA.

H*Exaemeron*, ſeu *de Opere ſex dierum.*

De Hominis Opificio Liber. Habetur ſeorſim cum notis Leunclavii *Baſil.* 1567. Gr. Lat. Librum iſtum Latinè olim vertit Dionyſius Exiguus; cujus *verſio* extat *Colon.* 1551. *Baſil.* 1562. *Colon.* 1573. Sed utrobique truncata *Epiſtolâ Interpretis ad Eugippium Presbyterum nuncupatoriâ*, & *verſione Præfationis Gregorii Nyſſeni*: quas exhibet Joan. Mabillon. Analect. Tom. ii. pag. 1. In impreſſis Operis iſtius exemplaribus Græcis lemma capitis undecimi ſic ſe habet, ὅτι ἀδιαίρετος ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις. Tam abſurdæ ſententiæ medelam attulit Cl. Lambecius *, qui in ſex Codicibus MSS. Bibliothecæ Cæſareæ conſtanter legi monet, ὅτι ἀθεώρητος ἡ τοῦ νοῦ φύσις.

* Comment. de Biblioth. Vindob. l. 1. par. 2. p. 99.

De Vitâ Moſis, ſeu *de Vitâ Perfectâ.*

In Pſalmorum inſcriptiones Tractatus II.

In Pſalmum Sextum de Octavâ, viz. *in Feſtum Circumciſionis.*

In Eccleſiaſten Conciones VIII.

In Cantica Canticorum Explanatio, Homiliis XV. conſtans.

De Oratione Dominicâ Homiliæ V.

De vitâ beatâ comparandâ, ſive *de Beatitudinibus Orationes* VIII.

In illud Apoſtoli I. Cor. XV. *Quando ſibi ſubjecerit omnia*, &c.

De imagine & ſimilitudine Dei in homine Libellus.

Epiſtola de Ventriloquâ ſeu Pythoniſſâ.

Oratio in ſuam Ordinationem.

Contra Apollinarem.

Contra Fatum.

Tractatus de communibus Notionibus adversùs Græcos.

De Animâ.

Epiſtola Canonica ad S. Letoium Metilenes Epiſcopum.

Oratio in eos qui differunt Baptiſmum.

De Fugiendâ Fornicatione Oratio in I. Cor. VI. 18.

De Pauperibus amandis Orationes II.

In Pentecoſten Oratio. Lat.

Contra Uſurarios.

Contra Eunomium Libri XIII. ex quibus primus à Jac. Gretſero primùm editus eſt in Appendice Nyſſeni *Pariſ.* 1618. Notandum eſt in nonnullis exemplaribus, integris licèt, nonniſi XII. libros inveniri, propterea quòd in aliis liber quintus bifariàm dividatur.

Tres Deos dici non oportere; ad Ablabium.

Ad Euſtathium de S. Trinitate, & quòd Spiritus S. ſit Deus.

Ad Petrum fratrem de Differentiâ Eſſentiæ & Hypoſtaſeωs. Hi duo tractatus inter Baſilii Epiſtolas Num. 80. & 43. leguntur; eique potiùs aſcribendi ſunt.

Ad Simplicium Tribunum de Fide.

Catechetica magna Oratio.

De Virginitate verâ & incorruptâ.

Contra Manichæos Syllogiſmi X.

De Animâ & Reſurrectione Dialogus, circa an. ccclxxviii. ex occaſione mortis Macrinæ ſororis ſcriptus.

Adversùs Apollinarem, ad Theophilum Alexandrinum.

Quid nomen, profeſſióve Chriſtiana ſibi velit; ad Harmonium.

De Perfectione Chriſtiani ad Olympium Monachum.

De propoſito ſecundùm Deum Deſcriptio ſummaria.

Ad-

Adversùs eos, qui castigationes ægrè ferunt.
De Infantibus præmaturè abreptis ad Hierium.
Oratio in diem Natalem Christi.
Oratio in S. Stephanum Protomartyrem.
Oratio de Sancto Christi Baptismate.
In Sanctum Pascha & in Festum Resurrectionis Orationes V.
Oratio de Ascensione Domini.
Oratio de Occursu Domini & Simeone, quam à Metaphraste interpolatam esse multi suspicantur.
Oratio de Deitate Filii & Spiritûs Sancti, & de Abrahamo.
Oratio in laudem Basilii fratris.
In XL. Martyres Orationes III.
Oratio consolatoria in funere Pulcheriæ.
De Placillâ Augustâ Oratio funebris.
Vita S. Gregorii Thaumaturgi.
De laudibus Sancti viri ac martyris Theodori.
De *Magno Meletio Antiocheno Oratio funebris.*
Vita atque Encomium S. Patris Ephræm Syri.
Non esse dolendum ob eorum obitum, qui in fide dormierunt.
Epistola ad Flavianum.
Oratio seu *Epistola de iis, qui adeunt Hierosolymam,* à Pontificiis nonnullis frustra vellicata. Eam edidit seorsim Gr. Lat. P. Molinæus *Hanoviæ* 1607. & ad calcem dissertationis de *peregrinationibus religiosis,* additâ etiam pro hac Epistolâ, Apologiâ, Jo. Hen. Heideggerus *Tigur.* 1670. 8°.
Epistola ad Eustathiam, Ambrosiam, & Basilissam, ab If. Casaubono cum notis seorsim edita Gr. Lat. *Hanoviæ* 1607.
Epistola ad Petrum fratrem, libris *contra Eunomium* præfixa.
Vita S. Macrinæ Sororis.
Expositiones sive *Commentarii in Cantica Canticorum,* Extant Gr. Lat. tum in Auctuario Bibliothecæ Patr. *Paris.* 1624. Tom. ii. p. 681. tum seorsim sæpiùs.
In illud, Faciamus hominem ad imaginem nostram, Oratio I.
In hominis creationem Oratio II. Duæ istæ Orationes à nonnullis malè inscriptæ sunt Basilio; cujus Hexaemeri decimum undecimumque librum constituunt.

SPURIA.

IN *Mulierem Peccatricem, & eos qui duriùs alios judicant, & de Pœnitentiâ.*
Oratio in Principium Jejuniorum. Duas istas Orationes Asterii Amaseni esse patet ex Photio Cod. 271.
De Trinitate adversùs Judæos ex veteri Testamento delecta Testimonia (in quibus inter alios Chrysostomus citatur) cum explicatione, Latinè tantum.
De Naturâ Humanâ Libri VIII. qui Nemesii sunt.

DEPERDITA.

EXpositiones in Proverbia; quarum meminit ipse Nyssenus Concione I. in Ecclesiast.
Contra Ablavium de Patris, Filii & Sp. S. divinitate; nisi quis forsan ex argumenti affinitate suspicetur idem esse opus cum *Libello ad Ablabium,* qui extat.
Commentarii in Epistolam D. Pauli ad Philippenses; quorum meminit Cyrillus lib. ad Euoptium contra Theod. & fragmentum ex iis profert.

Eu-

SÆC. IV. ab An. CCC. Euthymius *Panopl.* par. 2. tit. 2. locum ex Nysseni libro de eo, *Quòd tres dicere deos non oporteat*, adducit, qui in eo qui hodiè extat, ejusce tituli libro non comparet.

Extant ejus opera Latinè variis locis & temporibus edita, *Basil.* 1562. auctiora ibid. 1570. *Paris.* 1573. & curâ Frontonis Ducæi ibid. 1605. Tom. ii. Gr. Lat. studio Fred. Morelli, *Paris.* 1615. 2 Vol. cum notis Frontonis Ducæi. Appendicem addidit ea quæ in Editione istâ vel Græcè & Latinè, vel Græcè tantum deerant, supplentem Jac. Gretserus ibid. 1618. fol. denique integra prodierunt ibid. 1638. Vol. 3. in fol. quæ quidem Editio parùm castigata est, ac longè infra priorem subsidit.

370. PETRUS, Basilii & Gregorii frater natu minimus, sub sororis suæ Macrinæ curâ ac tutelâ educatus; quæ juvenem ad virtutem & meliores artes natum, ad vitam asceticam & severioris pietatis exercitia diligenter formavit. Erga omnes comis erat ac benignus, erga pauperes beneficentissimus. A Basilio primùm Presbyter factus, deinde Sebasteæ Cappadocum Episcopus ordinatus, quo verò anno non satis liquet. Basilio superstes Gregorium fratrem rogavit, ut illius famam ab Eunomio Hæretico vellicatam scriptis editis defenderet. Quo anno obierit, incertum est. Extat *Epistola unica ad Gregorium* fratrem *libris Nysseni adversùs Eunomium* præmissa. Notet Lector, quod observatu non indignum est, tres fuisse fatres uno eodemque tempore, & in eâdem regione Episcopos, singulos pietate & doctrinâ celebres.

370. GREGORIUS, à Nazianzo obscuro secundæ Cappadociæ oppido, *Nazianzenus* dictus; Basilio fuit non modò σύζυγος, verùm socius & amicus summus, tam arctâ consuetudine illi conjunctus, ut ipso fatente, *ψυχὴ μία δυοῖν ἔχουσα σωμάτων διάστασιν, bina corpora una ligaret anima.* Natus est Arianzi in prædio paterno propè Nazianzum circa Nicæni Concilii tempora; Deo ita disponente, ut eo tempore in lucem ederetur qui gravissimus Arianorum malleus futurus esset. Patrem habuit Gregorium, virum optimum, at Hypsistariorum erroribus miserè seductum, (Secta ea erat ex Judaismo & Gentilismo conflata, quæ tamen summum illum & ὕψιστον Θεὸν, unde Sectæ nomen unicè colebat) matrem Nonnam, fœminam lectissimam & pietate conspicuam, quâ mediante, conjux ab erroribus ad Christianam religionem revocatur; qui salutari lavacro tinctus, ad Nazianzenæ urbis Episcopatum promovetur, quem 45. annis tenuit, & penè centenarius obiit. Gregorius noster, præclarus adolescens, disciplinarum studiis incubuit primò Cæsareæ Cappadocum, deinde apud Cæsaream Palæstinæ Thespesii Rhetoris scholam frequentavit. Posthæc Alexandriam profectus, inde periculosâ admodùm navigatione Athenas petiit, ubi studiis fœliciter perfunctus, jamjam discessurus, rogante juventute Academicâ, & consertis quasi manibus retinente, docendi provinciam aliquantisper subiit: sed depositâ statim cathedrâ, rediit in patriam, mox Presbyter à patre ordinatus. Imperante Juliano in pangendis versibus penè totus erat, quos quovis ferè metri genere & de omni gravissimo
* L. 21. & 25. argumento composuit, ut illaudabile illud, & ipso fatente Ammiano *, *inclemens Edictum, perenni silentio obruendum*, quo è Christianorum præceptorum manibus excussi erant Gentilium libri, eluderet, damnumque resarciret. Turbarum exinde pertæsus, & ad rigidiorem vitam magis à naturâ factus, ad Basilium suum in Ponti solitudines, τὰς τῶν μακάρων νήσους, ut eas scitè vo-
† Ad Basil. Ep. 7. cat †, secessit. Posthæc Basilius circa an. ccclxx. Ecclesiarum Cappadociæ dignitatem Archiepiscopalem adeptus, Nazianzenum Sasimorum, vilis Cappadociæ secundæ oppidi, Episcopum constituit; stomachante Gregorio, & indissolubile amicitiæ vinculum tantùm non rumpente, quin nec sedem suam semel invisere dignatus est iste, locum quidem ignobilem, insalubrem, & inamœnum, procellis, urbicisque tumultibus plenum. Tandem obnixè rogatus, ut ad sublevandam patris extremo jam senio laborantis infirmitatem Ecclesiæ Nazianzenæ curam susciperet, consensit, eâ lege, ut patre ex hâc vitâ egresso, Ecclesiæ istius gubernacula diutiùs retinere non cogeretur.

Unde patet Hieronymi *, ejus quidem discipuli, aliorumque error, qui Nazianzenum Episcopum fuisse Gregorium toties volunt; ipsomet † disertè negante, seque nunquam Nazianzi Episcopum factum, sed solummodo patris vices eo adhuc vivente obiisse affirmante. Circa an. 378. à Synodo Antiochiæ habitâ, invitus quidem Constantinopolim missus est, ut causam Catholicam ab Arianis oppressam erigeret & sustentaret. Fecit id strenuè & fœliciter; aucto indies Catholicorum numero, quos fideliter colligebat in Nicobuli affinis sui ædibus, quæ mox in templum erectæ sunt, indito ei *Anastasiæ* nomine, eo quòd fides languescens antea, & moribunda illic revixisse visa fuerit. Hinc à Theodosio M. in Imperialis urbis cathedrâ collocatur, in eâdem à Concilio Oecumenico anno 381. illic coacto confirmatus: verùm ortâ mox in Synodo non levi hâc de re contentione, ipse sedi suæ sponte renunciavit, & domum repetens, privatus deinceps & quietus vixit, ac partim pietatis exercitiis, partim poeticis lucubrationibus senectutis incommoda sublevavit. Vitam hanc caducam cum meliori permutavit anno 389. ætatis suæ circiter 65. Unde falsum esse Suidam * necesse est, qui illum nonagenario majorem obiisse scribit. Vir erat in quovis disciplinarum genere præstantissimus, in Theologiâ summus. Hoc enim in eo ὥσπερ τὸ ἴδιον à veteribus notari nos docet Philotheus †. Hinc etiam *Theologus* κατ' ἐξοχὴν dictus est Gregorius; *utpote qui solus sit* (Rufini ‖ verbis utor) *de cujus fide ne dissidentes quidem, ut fieri solet, partes & studia disputare potuerint; sed id obtinuerit apud Dominum & Ecclesias Dei meriti, ut quicunque ausus fuerit doctrinæ ejus in aliquo refragari, ex hoc ipso quia ipse sit magis Hæreticus, arguatur. Manifestum namque judicium est, non esse rectæ fidei hominem, qui in fide Gregorio non concordat.* Sermone usus est Gregorius grandi, sublimi, & ubique majestatis pleno, dicendi charactere Polemonem secutus, observante id Hieronymo, certè Isocratem Polemone antiquiorem; unde ejus τὸ ἰσοκρατικὸν sæpius notat Græcus Scholiastes. Audiamus Philostorgii * hominis Ariani judicium, qui hunc cum Basilio & Apollinario conferens, ait, Apollinarii sermonem commentationibus esse aptiorem, Basilii in genere panegyrico splendidissimum, τῷ δὲ Γρηγορίῳ καὶ παρ' ἀμφοτέροις ἐξεταζομένῳ μείζω βάσιν εἰς συγγραφὴν εἶχεν ὁ λόγος, καὶ ἦν εἰπεῖν Ἀπολιναρίου ἁδρότερος, Βασιλείου δὲ σταθερώτερος. *At Gregorii cum utroque comparati oratio sublimiorem in scriptione locum obtinuit; etenim Apollinario erat uberior in dicendo, Basilio verò gravior.* Certè facultati oratoriæ, quâ maximè pollebat, nimis quàm par erat, præsertim in sermonibus Encomiasticis, eum indulsisse constat: unde sequentium sæculorum erroribus circa invocationem Sanctorum viam inter primos stravisse videtur. Quod ex ejus scriptis nihil omnino excerpserit Photius, meritò nobis mirum videri debeat: præstitit id forsan in aliquâ suæ Bibliothecæ parte, quæ hodiè non extat. De scriptis duo præcipuè sunt Lectori observanda; primò pauca admodùm esse, eaque tam erudito capite non prorsus indigna, quæ nomini ejus affinguntur; deinde aut pauca, aut fortè nulla, ex iis desiderari.

SÆC. IV. ab An. CCC.

* De Script. c. 117.
† Epist. 42. vid. orat. 8. p. 148.
* In voce Γρηγόρ.
† Orat. in S. Basil. Biblioth. Patr. Gr. Lat. Tom. ii.
‖ Prolog. in libros Gregorii à se versos.
* Ap. Suid. in voc. Bas. & Apoll.

SCRIPTA.

Apologeticus de Fugâ suâ, post reditum ex Eremo conscriptus.
Oratio postquam factus est Presbyter.
In Julianum Imp. invectivæ duæ.
Oratio post reditum ex fugâ.
Oratio ad Gregorium Nyssenum.
Apologeticus cum Sasimorum Episcopus factus est.
Oratio cum cura Ecclesiæ Nazianzenæ ei commissa est.
Oratio de suis sermonibus ad Julianum exæquatorem.
Oratio funebris in laudem Cæsarii fratris.
Oratio funebris in laudem Gorgoniæ sororis.
De Pace Orationes III.
Oratio in plagam grandinis.

Oratio

SÆC. IV. ab An. CCC.

Oratio de Pauperum amore.

*Ad Cives Nazianzenos gravi timore perculsos, & Præfectum iratum O*ratio.

Oratio in laudem Cypriani Martyris.

Oratio funebris in laudem patris sui.

Oratio funebris in laudem Basilii Magni.

Oratio in laudem Athanasii Magni.

Oratio in laudem Maccabæorum.

Oratio in laudem Heronis Philosophi, reverà Maximi Cynici.

Oratio in Ægyptiorum adventum.

Oratio ad Arianos & de seipso.

Oratio de moderatione in disputationibus servandâ.

Ad eos qui ipsum cathedram CP. affectare dicebant.

Oratio post reditum in urbem.

Oratio de dogmate & constitutione Episcoporum.

Oratio habita in electione Eulalii Dcarensium Episcopi.

Oratio in illud, Cum consummâsset Iesus hos sermones, &c.

Oratio in præsentiâ CL. Episcoporum (viz. in Synodo CP.) *quâ ut sedis CP. curâ sese abdicare liceret, impetravit.*

De Theologiâ Orationes V. *contra Eunomianos & Macedonianos.*

Oratio panegyrica in Christi nativitatem.

Oratio panegyrica in S. Lumina, viz. *in Festum Baptismi Christi.*

Oratio in Sanctum Baptisma.

Oratio in Pascha & in Tarditatem.

Oratio secunda in Pascha.

Oratio in novam Dominicam & Mamanta Martyrem.

Oratio in S. Pentecosten.

Oratio seu Epistola ad Nectarium CP. Episcopum.

Oratio in laudem Martyrum & adversùs Arianos, Lat. (& in Appendice Tomi primi Edit. 1630. Græcè etiam) Orationem hanc primus edidit Latinè solùm Joan. Leunclavius 1571. Lat. etiam ex versione suâ Billius, 1583. tandem Græcè solùm Montacutius, 1610. qui fragmentum orationis cujusdam eam esse existimavit. Verùm Nic. Faber & Morellus ἀποσπασμάτιον potius ex Oratione quâdam Chrysostomi esse arbitrantur.

Oratio sive Tractatus de Fide, in quo Fides Nicæna fusè explicatur, & contra Hæreticos omnes probatur. Latinè tantùm exstat, interprete Rufino, qui & Orationem Nazianzeni primam unà cum septem aliis (12. 15, 17, 28, 33, 38, & 39.) Latinitate donavit, præfixa primæ præfatione, quæ in Editionibus Gr. Lat. Tractatui huic præponitur. Cæterùm tam Orationes quam Tractatus iste *de Fide* ab eo versæ prodierunt Lipsiæ 1522.

Oratio de Fide Nicænâ, sive *Paraphrasis* ejus breviuscula, Lat. eodem interprete. Istam pariter ac præcedentem Orationem, aut Gregorium autorem, aut Rufinum interpretem habere perfractè negat Chiffletius, qui utramque Vigilio Tapsensi operosè vindicat. Latino equidem Scriptori utramque deberi in confesso est. Verùm Vigilii non esse exinde probatur, quòd priorem Tractatum Augustinus * sub Gregorii cujusdam nomine citet, quem Gregorii Boetici esse supra notavimus.

* Epist. 3.

Ad Cledonium Presbyterum Orationes, seu *Epistolæ duæ adversùs Apollinarium.*

Epistolæ CCXLII. in quibus duæ Gregorii patris, tres verò Basilii habentur. Decem ultimæ prodierunt primùm in Editione *Paris.* 1630. His addi potest *Epistola ad Nectarium* CP. quam in notis ad Patres Apostolicos primus eruit Cl. Cotelerius, quæque proinde inter Gregorii opera non reperitur.

Testamentum, à Brissonio primò editum *Formularum* libro 7mo. Scriptum erat paulò ante renunciatam sedem CP. an genuinum sit dubitat Rivetus †, nullâ tamen ratione nixus.

† Cric. Sac. l. 3. c. 22.

De Vitâ suâ, carmine Iambico.

Poemata LXIV. *varii argumenti,* carmine Heroico.

Alia

Alia LXXVIII. *varii argumenti*, & diverso metrorum genere.
De Episcopis & hominum ingratitudine querela, Lat. tantùm.
Ad Virgines Exhortatio, carmine Iambico.

DUBIA.

ORatio, seu *Epistola ad Evagrium Monachum de Divinitate*, quæ inter Orationes numero est quadragesima quinta.
Significatio in Ezekielem, inter Orationes quadragesima septima.

SPURIA.

MEtaphrasis, seu *Translatio in Ecclesiasten*, inter Orationes quinquagesima tertia, quam Gregorii Thaumaturgi opus esse constat.
Christus patiens, Tragædia, quam ab Apollinario seniore scriptam esse verisimile est.

Prodierunt opera Nazianzeni, Gr. *Basil.* 1550. Lat. (Cum notis & Scholiis Variorum) in tribus Tomis *Basil.* 1571. *Paris.* (Tomis duobus) 1583. Gr. Lat. *Paris.* 1609. & 1630. 2 Vol. in fol. cum Nicetæ Serronii, Pselli, Nonni, & Eliæ Cretensis Commentariis; quos ex Græco vertit Jacobus Billius, & suas, ubi opus erat, Annotationes & Scholia addidit. Posteriorem editionem Fred. Morellus aliquot Epistolis, suis item notis auxit. *Duas in Julianum Invectivas* cum Scholiis Græcis, & Nonni *Collectione Historiarum* seorsim edidit Richardus Montacutius *Etonæ* 1610. Gr. in 4°. quibus suas etiam Notas & varias Lectiones adjecit. Denique his addere licet, quod me monuit Doctiss. Colomesius, in Gregorii Nazianzeni Orationes ἐξηγήσεις scripsisse Basilium quendam, qui κοινωνὸν καὶ ὁμώνυμον καὶ θεῖον Basilii M. se dicit, *Explanationes* istas crasso satis volumine MSS. apud. Cl. Is. Vossium se vidisse testatur. Extant etiam in Bibliothecâ Imperatoris, Regis Galliæ, & Augustæ Vindelicorum. Fragmenta duo ex Hæschelii Epistola affert Seberus ad Pollucem p. 99, & 105.

CÆSARIUS, Gregorii Nazianzeni frater natu minor, prægnantis ingenii, & optimæ spei adolescens; ad Alexandriam tanquam celeberrimam bonarum artium mercaturam amandatus, Philosophiæ, præcipuè verò Medicinæ, operam dedit. Inde Constantinopolim profectus, tantam brevi gloriam adeptus est, ut publici honores, nobile matrimonium, & senatoria dignitas ei oblata fuerint; communique decreto ab Imperatore per legatos petitum sit, ut urbs imperialis Cæsario & Medico & Cive ornaretur. Verùm oblatam conditionem fratris importunitate victus tunc respuit. Sub Juliano ἀποστάτῃ, indignante tum patre tum fratre, domûs Augustæ Archiater, & Comes rerum privatarum, Quæstor etiam Bithyniæ & Thesaurarius factus est: tentatus quidem à Juliano & promissis & argumentis, sed in fidei professione immobilis perstitit, ac paulò post palatio se subduxit. Post biennium verò rediit, iisdemque muneribus sub Valente functus, obiit anno 368. Moriturus testamentum condidit, breve quidem illud, at verè pium, Τὰ ἐμὰ πάντα βούλομαι γίνεσθαι τῶν πτωχῶν, *Quæ mea sunt, omnia pauperibus dari volo.* Scripsisse illum varia, & speciatim *contra Gentes*, auctor est Suidas *; quæ quidem unde hauserit, non constat.

Vid. Basil. Ep. 84. & Nazianz. orat 10.

* In voce Καισάριος.

Extant sub ejus nomine *Dialogi* IV. sive *Quæstionum quarundam gravissimarum Explicationes*. De his agit Photius Cod. 210. qui 220. capitibus opus istud constitisse memorat; quæ tamen hodiè non ultra CXCV. *Quæstiones* exsolvunt. Verùm hosce *Dialogos* non esse Cæsarii nostri opus, multa suadent. Primò enim Gregorius frater in Oratione, quam in funere Cæsarii habuit, ubi minima quæque ad Cæsarii laudem facientia recenset, horum Dialogorum, immò vel ullius scripti à Cæsario editi, ne verbulo quidem meminit. Unde liquet, quam fragilis sit Cl. Oudini * ex obscuro quodam Photii loco † conjectura, nempe harum quæstionum autorem videri potius esse Gregorium

* Supplem. de Script. Eccles. p. 40.
† Cod. 210. in fine.

rium Nazianzenum, qui hâc ratione voluerit nomen fratris sui posteritati commendare. Præterquam enim quòd noluisse censendus sit Vir Sanctissimus hâc insigni fraude Christiano Orbi fucum facere; si tale quid in animo volvisset, loco tam opportuno fraterni Operis mentionem non tacuisset. 2°. Cæsarius erat ætate Juvenis, professione Medicus, dignitate Quæstor, in civilibus negotiis & honoribus penè totùs occupatus. Dialogi verò penitiorem rei Theologicæ peritiam ostendunt: agunt enim maximâ ex parte de SS. Trinitate, aliisque reconditioribus Christianæ fidei mysteriis; adeóque exhibent veteranum & subacti judicii Theologum, cui judice Photio *, ὡς ἐκ τῶν δογμάτων ἀκρίβειαν ὀλίγων δεῖ. 3°. Horum Dialogorum Author in ipsâ inscriptione totos viginti annos Constantinopoli permansisse, ibique docuisse dicitur: Cæsarius autem non nisi ad paucos annos Constantinopoli substitit; nec ibi Medicinam, multò minùs Theologiam publicè docuisse legitur. Quosdam Photii ætate opus istud Gregorio Theologo ascripsisse ex eo † liquet. Verùm quàm sine ullâ id ratione fecerint, vide sis Jac. Billii argumentum in Nazianzeni Orationem decimam. Forsan non est unius ejusdemque hominis opus; saltem ex variis Scriptoribus, Nysseno, Maximo, (qui nominatim in eo citantur) aliisque videtur consarcinatum. Quisquis est, dictione utitur satis clarâ, censente Photio, nisi quòd ad Poeticas voces crebrò juveniliter deflectat.

* Cod. 210.

† Ubi supra.

Editi sunt isti *Dialogi* sæpiùs in Editionibus Latinis Gregorii Nazianzeni, & in Bibliothecis Patrum. Primus Græcè ac Latinè edidit Fronto Ducæus Auctuar. 1624. Tom. I. deinde Helias Ehingerus *Augustæ Vindel.* 1626. 4°.

370. APOLLINARIUS *Junior*, Patriâ Laodicenus, Apollinarii Presbyteri (de quo supra) filius, Epiphanii Sophistæ discipulus; Rhetoricam docuit: primùm Ecclesiæ Laodicenæ Lector, tandem Episcopus. Claruit ab incepto Juliani imperio, præcipuè verò circa an. CCCLXX. Aliquamdiu Catholicus de recto Ecclesiæ tramite hâc occasione deflexisse dicitur. Commotus in illum Georgius Laodicenus Episcopus, Arianæ factionis homo, quòd Magnum Athanasium summâ familiaritate coleret, nec ab ejus congressu abstinere vellet; ipsum à communione exclusit; quin & priora delicta, ob quæ à Theodoto ejectus fuerat, exprobravit: neque illum sæpenumerò licèt id petentem in communionem recipere dignatus est. Hanc injuriam stomachatus Apollinarius peculiarem sibi sectam constituit; quæ per aliquot sæcula Ecclesiam non leviter turbavit. Quo potissimùm anno Hæresin suam disseminare cœperit, parùm liquet: id tantùm constat, Dogmata sua planè nova & inaudita nequaquam fuisse; quippe ex quibus primarium à Synodo Alexandrinâ anno 362. habitâ damnatum fuerit. Nondum enim eo tempore Hæresim disseminâsse videtur Apollinarius, sed ab aliis postea acceptos errores accuratius elimâsse & recoxisse. Hæreseos ejus, quam in vulgus sparsit, summa hæc erat: Christum humanam naturam de cœlo secum detulisse, æternam & substantiæ ipsius coalitam habuisse quidem animam (quod tamen primò negaverat) νοῦν δὲ μὴ ἔχειν; sed unigeniti deitatem mentis locum supplere. Denique Christum mortalem esse, & in propriâ divinitate passum; & in triduanâ illâ corporis morte divinitatem quoque ei commortuam fuisse, Patris demum beneficio ex morte revocatam. Vid. Greg. Nazianz. Epist. ad Nectarium, & duas ad Cledonium Epistolas, sive Orat. 51, 52. ubi Apollinarii dogmata plenissimè refellit. Ob hæc damnatus est Apollinarius tum alibi tum in Synodo Romanâ anno, ut vult Baronius, 373. quam tamen Valesius * circa ann. 377. vel 378. habitam esse contendit. Sed Ecclesiæ sententiam insuper habuit homo audax, & dogmatum suorum tenacissimus: neque sanè Appollinarium errores suos unquam deposuisse constat. Obiit regnante Theodosio; sed quo anno, non liquet.

* Annot. in Sozom. p. 143.

Scripsit Vir extra controversiam doctissimus innumerabilia volumina; ex quibus hæc ferè à veteribus memorantur. *Evangelia & Apostolorum scripta ad exemplum Platonis in Dialogorum formam redacta*; quod imperante Juliano factum

Socrat. l. 3. c. 16.

ctum eſt. *Adversùs Porphyrium libri* XXX. qui inter cætera ejus Opera, inquit Hieronymus *, vel maximè probantur: & in iis ſanè, judice Philoſtorgio *, tum Euſebium Cæſarienſem, tum Methodium Tyrium, qui in eâdem arenâ deſudârant, longo intervallo ſuperavit. Idem, ut opinor, erat *Opus*, (cujus meminit Sozomenus *) ὑπὲρ ἀληθείας ſeu *de Veritate*, quod adversùs Julianum & Gentilium Philoſophos compoſuit; in quo abſque ullo ſacrorum librorum teſtimonio oſtendit eos vano errore deceptos, ſecùs quàm oportet, de Deo ſenſiſſe. *Contra Eunomii Apologiam liber. Commentarii breves in Iſaiam*, teſte Hieronymo. *Hymni & Cantica Sacra ad laudem divini numinis ſpectantia*; quæ tum viri tum mulieres quovis tempore & quâvis occaſione pſallere ſolebant. *Liber Compendiarius*, ſeu τὸ κατὰ κεφάλαιον βιβλίον, ex quo pleraque fragmenta exhibet Theodoritus Dialog. 1, 2, 3. De *Incarnatione libellus. Libellus de Fide*: ex his etiam quædam ibi profert Theodoritus: qui & alia quædam ab eo ſcripta, ſed omiſſo titulo, allegat. Librorum ejus Fragmenta aliquot in *Catenis Veterum* in Job, in Pſalmos, in Matthæum, Lucam, &c. reperiri poſſunt. Extant etiam Gr. Lat. *Epiſtolæ duæ ad Baſilium* apud Coteler. monument. Eccleſ. Græc. Tom. ii. verum an genuinæ ſint, dubitari poteſt. Aubertus Miræus Notis in Hieronymi Catalogum meminit *Libelli* cujuſdam *de Ætatibus Hominum*, ſub Apollinarii nomine *Leodici* anno 1575. editi: de quo quod dicam non habeo, utpote quem nondum vidi.

SÆC. IV. ab Ann. CCC.

* De Script. c. 104.
* l. 8. c. 14.
* l. 5. c. 18.

Præfat. in Comm. in Eſaiam.

Sozom. l. 6. c. 25.

AMPHILOCHIUS, ſi quid divinando aſſequi poſſumus, gente erat Cappadox, Mortuo demum Patre Monaſticam vitam amplexus eſt, & in Eremi Ponticæ ſolitudines ſeceſſit; ubi Baſilium & Gregorium Socios habuit. Circa an. ccclxx. vel forſan paulò ſeriùs, Iconii Lycaoniæ Metropolis Epiſcopus conſtituitur. De modo quo ab Angelis conſecratus eſt, aliiſque ab eo geſtis, miras nobis narrat fabulas Simeon Metaphraſtes, vel quiſquis eſt Vitæ * ejus Author; quem adeant, quorum labra ſimiles amant lactucas. Anno ccclxxxi. cùm Theodoſius Aug. lege latâ Epiſcopos quoſdam celebriores intra ſingulos Orientalium Diœceſeon terminos ſtatuiſſet, ut Eccleſiæ iis ſolummodò traderentur, qui cum illis communicarent, & fidem Nicænam confiterentur: Aſianæ Diœceſeos cura Amphilochio noſtro (teſte Sozomeno *) commiſſa eſt; cui lex Theodoſiana † Optimum Antiochiæ Piſidiæ Epiſcopum adjungit. Biennio poſt cùm in Synodo, ut Arianorum conventicula vetarentur, ab Imperatore fruſtra petiiſſet; arte quâdam id impetravit. Palatium enim ingreſſus Theodoſium ſolito honore proſecutus eſt, Arcadium verò Patri adſtantem inſalutatum præteriit. Filii contemptum indignè ferente Imperatore, *Vides, Imperator*, inquit Amphilochius, *te filii tui contumeliam ferre non poſſe; crede igitur Deum quoque eos averſari atque odio habere, qui filium ipſius unigenitum blaſphemant*. Dictum miratus Imperator legem ab Epiſcopo poſtulatam extemplò dedit. Eodem circiter tempore contra Maſſalianos (peſſimos Hæreticos, qui aſſiduis precibus turpiſſimas impudicitias obvelârunt) ſtrenuè decertavit. Eos Synodus Sidenſis, cui Amphilochius præſedit, ſententiâ ſuâ damnavit: quin & Amphilochius edito libro confutavit. In vivis adhuc erat anno cccxciv. cum Bagadii & Agapii cauſa in Synodo CP. agebatur; & anno ſequenti obiiſſe videtur. Summis eum laudibus propter indefeſſum diſcendi ſtudium & induſtriam, ſingularemque planè humilitatem, & alias dotes eximias evehit D. Baſilius; cui tam carus erat, ut in rebus quibuſcunque graviſſimis eum conſulere ſoleret: libros quoſdam nomini ejus inſcripſit, & tam frequentes ad illum dedit literas, ut ipſo fatente Baſilio, vicem Ephemeridum ſupplere, & quotidianum vitæ curſum exponere poſſent. Vir erat & ſæculari eruditione, & S. Scripturarum ſcientiâ in primis eximius; adeò ut eum Gentilibus ſuis Baſilio & Gregorio conferre non dubitet Hieronymus *. Scripſit plura; verùm an ea quæ nunc extant, ſint genuina, haud ſatis liquet: de quibus eò difficilius eſt certi aliquid pronunciare; quòd nulla indubitatæ fidei ſcripta ſuperſint, ex quibus de aliis judicare liceat.

370.

* Extat. G. L. inter Opera Amphiloc.

l. 7. c. 9.
† de Fid Cathol. l. 3.

* Ep. ad Magnum.

SÆC. IV. ab Ann. CCC.

Scripta, quæ extant.

O*Ratio in Christi Natalitia.*
Oratio in Christi Circumcisionem & in Basilium.
Oratio in Occursum Domini.
Oratio in S. Deiparam & Simeonem, proculdubio Spuria Nestorium enim *τῶν ἀνωνύμων* memorat. Unde Autorem ejus Amphilochium esse Sidæ Episcopum, qui Concilio Ephesino anno ccccxxxi. interfuit, nonnullis suboluit: quod & de aliis quibusdam hic enumeratis Opusculis dictum esto. Quod ad istam tamen attinet *Orationem*; rectiùs faciunt, qui Nicephori Patriarchæ CP. authoritate freti eam Theodoto Ancyrano ascribunt.
Oratio in Lazarum quatriduanum.
Oratio in Mulierem Peccatricem.
Oratio in diem Sabbati Sancti.
Homilia de Pænitentiâ: & quòd non sit desperandum. Spuria si quæ alia, utpote quæ Iconoclastas nominatim refellat, & putidissimis fabulis scateat.
Ad Seleucum Jambi, Gregorio Naz. à Billio adjudicati, nec invita quidem veritate.
Vita S. Basilii. Nugivenduli cujusdam opus.
Excerpta varia, ex Amphilochio, ex variis Autoribus desumpta.
Hæc omnia collegit, additisque notis Græco-Latinè edidit Fr. Combefis *Paris.* 1644. fol.
Extat etiam *Epistola Synodica* Gr. Lat. ap. Coteler. Monument. Tom. ii. p. 99. unicum forsan, quod hodie superest, Amphilochii Opus genuinum.
Comparatio SS. Basilii & Ephræm Syri.
Vita S. *Ephræm Syri.* Utrumque opus habetur inter Ephræmi Opera à Vossio edita, Tom. I.
Cohortatio ad virtutes, Oratio de lachrymis & regno Dei, aliaque in *Arbores infrugiferas* penès Holstenium Gr. MS. extiterunt.

DEPERDITA.

LIber *contra Massalianos*, cujus Meminit Theodoritus Hæret. Fab. l. 4. c. 11.
Epistola ad Seleucum, ex quâ multa Fragmenta hinc inde collecta repræsentat Editio Combefisiana.
Oratio in illud, Pater major me est, cujus fragmentum exhibet Theodoritus Dial. 1. aliudque, Dial. 2.
Oratio in illud, Non potest Filius ex se facere quicquam, cujus Fragmenta habet Theod. Dial. 1. bina Dial. 2. & unicum Dial. 3.
Oratio in illud Amen dico vobis, Qui audit me, &c. cujus fragmentum profert Id. Dial. 3.
Oratio in illud, Pater si possibile est, transeat à me, &c. cujus fragmentum subministrat Id. Dial. 3. Idem ibidem quædam citat ex Oratione Amphilochii contra Arianos, quæ eadem forsan fuit cum Oratione *in illud, Pater major me est.*
Oratio de Filio verbo, cujus fragmentum nobis conservavit Theod. Dial. 3.
Tractatus in illud, Dominus creavit me, &c. ex quo quædam habet Damascenus in Elementis.
Epistola ad Suadrenses de S. Trinitate, ex quâ bina Excerpta adducit Id. ibid.
Commentarii in Isaiam, quorum meminit Id. ibid.
Epistola dogmatica ad Pancharium Diaconum Sidensem, cujus laciniam ex MSS. quodam haustam dedit Combefisius.

Πισ?

Περὶ τῶν ψευδεπιγράφων τῶν παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς *liber*, cujus verba quædam adducit Synodus septima act. 5. c. 5. SÆC. IV. ab An. CCC.

Liber de Generatione Domini secundùm carnem, cujus fragmenta quædam habentur ap. Concil. Ephes. par. 1. c. 4. p. 117. & Act. 1. p. 518.

Porro Combefisius inter excerpta Amphilochii, fragmenta aliquot ex Codd. MSS. repræsentat orationum Amphilochii *in illud, Iesus proficiebat sapientiâ & ætate*, &c. *In illud, Solvite templum hoc. In illud, De meo accipiet & annunciabit vobis.* Et ex sermone primo *in illud, De die illâ & horâ.*

Fragmenta denique Amphilochii plurima, librorum ex quibus hausta sunt titulis non notatis, extant apud Damascenum, *Catenam in Lucam, Catenam in Joannem*, & alibi: quæ ferè omnia unà cum cæteris prædictis fragmentis in unum collegit sæpè laudatus Combefisius.

Liber de Spiritu Sancto, quòd Deus, & quòd adorandus, quòdque omnipotens sit. Librum istum sibi legisse Amphilochium testatur Hieronymus *. *Librum ejus contra Arianum, Eunomium, & Macedonium* haberi MS. Paris. in Biblioth. regiâ fidem nobis facit Ph. Labbeus Biblioth. nov. MS. p. 82.

* De Script. c. 133.

370. DIDYMUS, genère Alexandrinus, instituto Monachus, scholæ Catechese-n Alexandrinæ præfectus, Hieronymi & Rufini præceptor. Claruit præcipuè circa an. ccclxx. ab ipso Constantii tempore non incelebris. Puer admodùm cùm jam prima literarum elementa didicisset, morbo affectus videndi facultatem penitùs amisit: quo non obstante, in omni literarum genere adeò profecit, ut non modò Grammaticam, Rhetoricam, Dialecticam, Arithmeticam, Musicam, reliquasque Philosophorum disciplinas perdidicit, sed & difficillima quæque Mathematicæ Theoremata percepit; S. Scripturam ejusque sensus reconditiores accuratè investigavit, errores quosdam Origenis fovebat; verùm nihilominùs adversùs omnes Hæreticos, præsertim Arianos validissimè disputavit. Magnâ apud omnes in admiratione habitus, adeò ut cum Magnus Antonius Alexandriam veniret, perspectâ hominis doctrinâ, hæc ei dixisse fertur: *Nihil te moveat, ô Didyme, jactura coporalium oculorum; ejusmodi enim oculis orbatus es, quibus & muscæ & culices videre possunt: Gaude potiùs, quòd illos habeas, quibus Angeli vident, quibus Deus cernitur, & lux ejus comprehenditur.* In vivis adhuc erat anno 392. quo octogesimum tertium ætatis annum excesserat.

Socrat. l. 4. c. 15. Sozom. l. 3. c. 15. Theod. l. 4. c. 29.

SCRIPTA.

Liber de Spiritu Sancto, interprete Hieronymo, inter opera S. Hieronymi habetur.

Breves quædam Enarrationes in Epistolas Canonicas, Lat. à Canisio primùm editæ. Utrumque opus habetur in Bibliothec. Patr. Tom. iv. p. 320, 338.

Liber adversùs Manichæos, quem Latinè à Turriano conversum vulgavit Hen. Canisius Antiq. Lect. Tom. v. p. 17. Græco-Latinè Combefis. auctuar. 1672.

DEPERDITA.

Commentarii in Job, ex quibus fragmenta plurima, eaque amplissima, exhibet *Catena in Job*, quam *Londini* edidit Patricius Junius.

Commentarii in Psalmos, ex quibus fragmenta habes in Catenâ Corderianâ.

Commentarii in Proverbia, ex quibus locum quendam citat Catenæ in Lucam Author. Hos *Commentarios* in linguam Latinam ab Epiphanio amico suo integerrimo translatos memorat Cassiodorus de divin. Lection. c. 5.

Commentariorum in Esaiam à cap. 40. ad finem, Tomi XVIII.

Commentariorum in Hoseam libri III. Hieronymo nuncupati.

Commentariorum in Zachariam libri V. Hieronymi rogatu scripti.

SÆ C.IV. ab An. CCC. *Commentarii in Evangelium Matthæi.*
Commentarii in Evangelium Joannis, quorum fragmenta exhibet Catena in Joannem.
De Trinitate libri III. quorum meminit Socrates †.
† Loc. cit. *De Dogmatibus & contra Arianos libri* II. qui cum unico illo de Sp. S. libro idem forsan cum præcedente opus confecerunt; nisi quis librum de Dogmatibus ab iis contra Arianos diversum quid arbitretur.
Commentarii in libros Origenis περὶ ἀρχῶν, quibus illos rectè scriptos esse asseruit, frustrà verò contendere illos, qui Origenem accusare, & libros ejus calumniari conabantur. Horum mentionem facit tum Socrates, tum Hieronymus, utroque adversùs Rufinum libro.
* De Script. c. 109. Scripsit & infinita alia, teste Hieronymo *, quorum tituli interierunt.
Egregiam denique Didymi sententiam refert Socrates l. 4. c. 23.

371. PETRUS, Ecclesiæ Alexandrinæ sub Athanasio Archipresbyter, itinerum & peregrinationum ejus comes individuus, quocum varia subiit pericula. Tandem defuncto Athanasio, ab ipso ante obitum designatus, Episcopus Alexandrinus à Catholicâ parte factus est anno 371. populo plaudente, & suffragantibus Episcopis vicinis in Pontificali solio collocatus; mox verò ab Arianis sede suâ vi deturbatus, & in vincula conjectus; quibus paulò post elapsus, conscensâ nave Romam se contulit, ubi benignè à Damaso exceptus, ejusque literis munitus, sedem postea suam recuperavit, ac paulò post diem obiit. Quanti ab omnibus haberetur, exinde constat, quòd anno 380. Theodosius Imp. eum unà cum Damaso Papâ orthodoxæ veritatis normam lege latâ † constitueret, eum Apostolicæ pietatis virum appellans. Scripsit in carcere detentus *Epistolam Encyclicam* de vi sibi ad Episcopatum recèns evecto ab Arianis illatâ, & flagitiosâ Lucii sedem Alexandrinam sibi per fas & nefas arripientis ambitione. Extat ferè integra, principio duntaxat & fine truncata, apud Theodoritum l. 4. c. 22. Porro alterius cujusdam *Epistolæ ad Episcopos Ægyptios fidei causâ exules* fragmenta duo nobis conservavit Facundus, l. 4. c. 2. & l. 11. c. 2.

† De Fid. Cathol. l. 2.

371. LUCIUS, unde oriundus, incertum; primò Episcopus Samosatenus ab Arianis, fugato Valentis Imp. jussu Eusebio, vi ac armis constitutus, ubi odio omnium exceptus, plurimisque facinoribus infamis erat; postea ab Euzoio Antiocheno, & Magno S. Largitionum comite anno 371. Alexandriam deducitur, & in locum Petri Alexandrinæ ab iis in carcerem conjecti sufficitur. Episcopus factus, Arianorum, Gentiliumque stipante satellitio mirè in Catholicos desævit; ex quibus hos fugavit, illos in vincula dedit, omnes summis injuriis divexabat. Pars eorum ungulis ferreis & loris bubulis, pars ardentibus fascibus perusti cruciabantur. De enormi hâc tyrannide pleniùs Lectorem edocebit Petrus Alex. in Epistolâ suâ apud Theod. l. 4. c. 22. Monachos Ægyptios Catholicæ fidei tenaces gravissimâ persecutione aliquamdiu afflixit; primoribus eorum, & in his Macario, Isidoro, aliisque sanctissimis viris, in insulam quandam incolarum feritate timendam deportatis. Verùm miraculis Macarii deterritus, proposito eo demum destitit. Sub Valentis imperii finem ineunte anno 378. vel paulò ante, Petro Alexandriam reverso, ab infensâ plebe Episcopali sede ejectus, conscenso navigio Constantinopolim statim perrexit, Catholicos (uti credi par est) apud Imperatorem criminaturus. Verùm Valente paulò post à Gothis occiso, voto suo excidit. Quid illi exinde contigerit non liquet. Vir inquieti admodùm & truculenti ingenii, quique Gregorio Nazianzeno * audit, δευτέρα τις Αἰγύπτου πληγὴ καὶ μάστιξ, ὁ τῆς ἀληθείας προδότης, ὁ τῶν λύκων ποιμὴν, ὁ διὰ τῆς αὐλῆς ὑπερβαίνων λῃστὴς, ὁ δεύτερος Ἄρειος, &c. *Secunda quædam Ægypti plaga, ille veritatis proditor, ille luporum pastor, ille per caulam transcendens latro, secundus ille Arius*, &c. Scripsit *Sermonem in Pascha*, cujus fragmentum quoddam habetur Gr. Lat. in Concilio Lateran. Concil. Tom. vi. p. 313. Quænam alia scripserit, non constat.

Socrat. l. 4. c. 37.

* Orat. 23. p. 417.

ESAIAS,

ESAIAS, ortu, ut videtur, Alexandrinus, patre tamen Hiſpano, mercatore, natus. Claruit circa an. 371. Poſt mortem patris, diviſis cum fratre Paeſio facultatibus in Ægypti eremum ſeceſſit; ubi conſtructo monaſterio, adſcitiſque nonnullis ſibi vitæ aſceticæ ſociis, pietati, ſacrarum literarum ſtudio, & hoſpitibus excipiendis ſe totum dedit. Plura de eo docet Palladius, quem adeat, qui plura velit. Viderint eruditi, an hujus ſint, qui extant ſub Eſaiæ nomine *Sermones* XXIX *ad Fratres in eremo degentes*, Lat. in Bibliothecâ Patr. *Coloniæ* editâ, Tom. ii. & in editione nuperâ Tom. XII. p. 384. Certè quâ ætate vixerit Homiliarum Autor, haud ſatis conſtat.

SÆC. IV. ab An. CCC. 371. Pallad. Hiſt. Lauſiac. c. 15, 16.

PROBA FALCONIA, patriâ Romana, nobiliſſimâ familiâ prognata, viri conſularis filia, Anicii Probi Prætorio Præfecti, viri undequaque clariſſimi (non Adelphi Proconſulis, ut habet Iſidorus Hiſpalenſis *) uxor. Claruit anno 371. quo maritus unà cum Gratiano Imp. conſulatum geſſit. Filios ex Probo ſuſcepit Olybrium, Probinum, Probum, & Julianam: ex quibus duo priores conſulatum anno 395. ſimul obtinuerunt; Probus etiam eandem dignitatem adeptus eſt, & Juliana Claudio Hermogeniano Olybrio (qui conſulatum geſſit anno 379.) nupta, Demetriadem virginem filiam habuit ab Hieronymo toties ac tantopere laudatam. Ipſa verò Proba non minùs virtute quam generis nobilitate illuſtris miras ab Hieronymo, Auguſtino, Chryſoſtomo, Prudentio, Claudiano, & Caſſiodoro laudes meruit. Cæteris miſſis omnium inſtar ſit Hieronymus †, qui laudes ejus ſic deprædicat. Proba illa omnium dignitatum & cunctæ nobilitatis in orbe Romano nomen illuſtrius, cujus ſanctitas & in univerſos effuſa bonitas etiam apud Barbaros venerabilis fuit. Ob egregiam pietatem laudat Auguſtinus, cum ipſâ id poſtulante ad eam ſcripſit Tractatum *de Videndo Deum*. S. Chryſoſtomi legatos & amicos Romam ſive miſſos, ſive fugientes benignè hoſpitio excipere ſolebat. Quâ de cauſâ anno 406. ſcriptâ Epiſtolâ gratias ei egit Chryſoſtomus *; quando & Legatos ſuos Joannem Presbyterum & Paulum Diaconum tutelæ ipſius commendat. Anno 410. captâ ab Alarico Româ (quam à Proba proditione traditam fuiſſe nonnulli fabulantur) ipſa vidua jamdudum facta, & bonorum jacturam paſſa in Africam unà cum Julianâ filiâ ac nepte Demetriade confugit; ubi ab Heracliano comite miſeris fortunarum reliquiis ſpoliata, vix aliquantiſper tutò habitandi locum invenit. Ibi loci cum Auguſtino amicitiam contraxit; à quo ſcripta ad illam extat præter Tractatum prædictum *Epiſtola* num. 179. Quo anno mortua ſit incertum eſt; id certum eam ante obitum poſſeſſiones omnes Eccleſiæ delegâſſe.

371. * De Script. c. 5. † Epiſt. 8. * Epiſt. 168.

Extat ab eâ ante mariti obitum (ut ex fine opuſculi conſtat) ſcriptus *Cento Virgilianus de Rebus Divinis* Biblioth. Patr. Tom. v. *Lugduni* 1516. *Francofurt.* 1541. *Pariſ.* 1578. *Colon.* 1601. 8°.

Scripſit etiam *Epitaphium Marito*, quod ſepulchro ejus marmoreo inciſum, Romæ effoſſum eſt ſæculo præcedente, & à Baronio exhibitum Annal. Tom. iv. ad an. 395.

MACARIUS ſenior, gente Ægyptius, ex Thebaide provinciâ oriundus, Monachus Scetenſis, Magni Antonii diſcipulus. Claruit circa an. 373. In juventute adhuc conſtitutus virtutibus ac Philoſophico & auſtero vivendi genere ita enituit, ut Παιδαριογέρων, à Monachis vocaretur. Annos natus quadraginta ad Presbyterii gradum evectus eſt; & exactis in ſolitudine annis ſexaginta obiit nonagenarius anno (ut volunt) 391. Moribus erat reverendus pariter ac ſeverus erga illos qui ipſum adibant. Miraculis & Prophetiâ clarus, tot ſanavit ægros, tot obſeſſos à Dæmonibus liberavit, ut teſte Socrate, miracula ab eo patrata peculiare opus exigerent. De iis fusè agit Palladius Hiſt. Lauſiac. cap. 19.

373. Socrat. l. 4. c. 23. Sozom. l. 3. c. 14. Theod. l. 4. c. 21.

Scripſit *Homilias Spirituales* L. *de integritate quæ decet Chriſtianos*, quæ ab aliquo forſan ſequioris ſæculi interpolatæ extant Gr. Lat. *Pariſ.* 1559. 8°. deinde curâ Zach. Palthenii *Francofurt.* 1594. 8°. denique cum operibus Gregorii Thaumaturgi, *Pariſ.* 1622. fol. Plura ejus ad *Monachos Reſponſa* exhibent Socrates & Palladius locis citatis.

MA-

SÆC. IV. ab An. CCC. 373.

Socrat. l. 4. c. 23. Sozom. l. 3. c. 14. Theod. l. 4. c. 21.

MACARIUS, *Junior* & Πολιτικὸς dictus, domo Alexandrinus, ubi ætate prima bellaria vendendo quæstum exercebat. Antonii discipulus, alterius Macarii σύγχρονος, eique superstes. Urbe simul ac arte renunciatâ, in eremum Nitriensem secedens, vitam Monasticam amplexus est. Anno ætatis quadragesimo baptismum suscepit, dein Presbyter factus & Archimandrita Nitriensis. Obiit centenarius circa an. 404. Arctiorem vitæ Monasticæ disciplinam tanto studio excoluit, ut ex nimia cutis ariditate pili barbæ ei non succreverint. Interim in hoc uno ab altero Macario discrepabat, quod hilari fronte ad ipsum advenientes exceperit, & lepido sermone oblectârit, urbanitate quâdam juniores ad disciplinam Monasticam alliciens. Mira de ejus virtutibus, abstinentiâ, miraculis patratis, & Dæmonibus ab eo fugatis narrat Palladius (qui eo familiariter utebatur) Hist. Lausiac. cap. 20.

Habetur Latinè ei inscripta *Regula Monastica* XXX. capitulis comprehensa, quam primus edidit Petrus Roverius Jesuita in Historiâ Monasterii Reomænsis, pag. 24. Verùm an reverà Macarii nostri sit, mihi nondum constat. Extat penès me Macarii Alexandrini (ita enim habet titulus) *Sermo de exitu statuq; Animarum post hanc vitam*, ex Bibliothecæ Paulinæ Lipsiensis MS. Codice descriptus. Plures quidem ineptas & aniles fabulas continet, & recentioris cujusdam Græculi commentum mihi videtur, qui quæ hâc de re somniavit ad Dialogi formam Macarium inter & Angelos redegit. Quoniam verò ἀνέκδοτος sit, & saltem novitate suâ se lectori commendabit, versione Latinâ ornatum hîc subjiciam.

S. Macarii Alexandrini Sermo de exitu animæ justorum & peccatorum: quomodo separantur à corpore, & in quo statu manent.

Interprete H. W.

NObis quondam in eremo iter facientibus, vidi duos Angelos S. Macarium stipantes, alterum à dextrâ, à sinistrâ alterum: cumque unà progrederemur, repertum est cadaver jacens & fœtidum. Fœtorem persentiscens S. Macarius nares sibi manu obstruxit donec transivisset. Similiter fecerunt & Angeli. Id videns senex, dixit illis, An & vos etiam mundi fœtorem suboletis? Responderunt illi, nequaquam; te verò nares occludentem videntes, fecimus & nos similiter: nos enim fœtorem mundanum minimè sentimus, solum autem animarum peccatricum fœtorem subolfacimus; pari modo ac tu cadaveris istius fœtorem aversaris. Dicit illis senex, Notum mihi facite, quæso, utrum in hâc vitâ vel post mortem fœtidam peccatorum animam sentiatis? Et quomodo inter peccatorum animas, illas quæ in Dominum crediderunt, ab impiis non credentibus dignoscatis? Id mihi di-

Τοῦ ἁγίου Μακαρίου τοῦ Ἀλεξανδρέως λόγος περὶ ἐξόδου ψυχῆς δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν, πῶς χωρίζονται ἐκ τοῦ σώματος καὶ πῶς εἰσιν.

ΠΟτὲ διοδευόντων ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, εἶδον δύο ἀγγέλους συμπαρακολουθοῦντας τῷ ἁγίῳ Μακαρίῳ, ἕνα ἐκ δεξιῶν, καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων· καὶ ἐν τῷ συμπορεύεσθαι ἡμᾶς, εὑρέθη θνησιμαῖον κείμενον καὶ ὄζον· καὶ αἰσθανόμενος ὁ ἅγιος Μακάριος τῆς δυσωδίας, συνέκλεισε μετὰ τῆς ἰδίας χειρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μυκτῆρας, ἕως οὗ παρῆλθεν· Ἐποίησαν δὲ καὶ οἱ ἄγγελοι οὕτως· καὶ ἰδὼν ὁ γέρων, εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ὑμεῖς οὕτως ὀσφραίνεσθε τὴν δυσωδίαν τοῦ κόσμου. Οἱ δὲ εἶπον, οὐχί· ἀλλὰ σὲ ἰδόντες, ἐποιήσαμεν καὶ ἡμεῖς οὕτως· ἡμεῖς γὰρ τῆς δυσωδίας τοῦ κόσμου οὐκ αἰσθανόμεθα, ἀλλὰ τῆς ὀζομένης τῶν ψυχῶν τῶν ἁμαρτωλῶν ὀσφραινόμεθα μόνον, ὃν τρόπον σὺ τὴν δυσωδίαν τοῦ θνησιμαίου τούτου ἀποστρέφῃ· καὶ ὁ γέρων λέγει αὐτοῖς, γνωρίσατέ μοι, παρακαλῶ, τοῦτο, τὰς δυσώδεις ψυχὰς τῶν ἁμαρτωλῶν, ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ αἰσθάνεσθε, ἢ μετὰ θάνατον; καὶ πῶς τὰς ψυχὰς τῶν ἁμαρτωλῶν, πῶς δὲ τῷ κυρίῳ πεπιστευκότων, τῶν ἀσεβῶν, τῶν μὴ πεπιστευκότων [*διαιρεῖτε;]

εἴπατέ

* Vox hæc in MS. ægrè legi potest.

εἴπατέ μοι, εἰ δή ἐστιν χάριν ἐνώπιον ὑμῶν. Καὶ οἱ ἄγγελοι εἶπον, ἄκουσον, ἐκλεκτὲ τοῦ Θεοῦ Μακάριε. Ἡ ἁμαρτωλὸς ψυχὴ καὶ ἔτι οὖσα ἐν τῷ σώματι τὴν τῶν κακῶν πράξεων ὀζωδίαν ἀποδίδωσι, μετὰ δὲ θάνατον πολὺ πλέον. Τῶν γὰρ πράξεων φανερῶς ἐπικειμένων αὐτῇ σκοτοῦσι καὶ μελανίαν δίκην αὐτῇ περιάπτουσι· ἡ γὰρ ψυχὴ καθ' ἑαυτὴν φωτεινὴ καὶ καθαρά ἐστιν, ὡς τοῦ ἀθανάτου φωτὸς ἐμφύσημα. Ἀλλὰ ἐν τῷ σώματι γενομένη, καὶ μὴ καλῶς αὐτὸ κυβερνῶσα, μολύνεται κατὰ μέρος ἐκ τῆς ἁμαρτίας, ἡ μὲν πλέον, ἡ δὲ ἔλαττον· τὸ δὲ πῶς αἱ ψυχαὶ ἐκ τῶν σωμάτων λαμβάνονται πιστῶν καὶ ἀπίστων ἄκουσον, καὶ πάντων ἐπίγεια ἢ κοινὰ, ἐλαχίστων τῶν ἐπουρανίων νόμιζε εἶναι, Μακάριε. ὥσπερ γὰρ ἐκ τοῦ ἐπιγείου βασιλέως ἀποστελλόμενοι στρατιῶται ἐπὶ τῷ παραστῆσαί τινα, ἐλθόντες συνέχουσιν αὐτὸν καὶ μὴ θέλοντα· ὁ δὲ καταπλήσσεται μὲν τῷ φόβῳ τρέμει δὲ καὶ τὴν παρουσίαν τῶν ἀσυμπαθῶς πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν ἑλκόντων· οὕτω καὶ ὅταν ἀποστελῶσιν ἄγγελοι παραλαβεῖν τὴν ψυχὴν εἴτε δικαίου, εἴτε ἁμαρτωλοῦ, καταπλήσσεται τῷ φόβῳ, καὶ τρέμει τὴν παρουσίαν τῶν φοβερῶν καὶ ἀποτόμων ἀγγέλων. Καθορᾷ γὰρ τότε ἡ ψυχὴ ἄπορον καὶ ἀσθενῆ καὶ ἀνωφελῆ παντελῶς τὴν τοῦ πλούτου καὶ συγγενῶν καὶ φίλων παρουσίαν· τὰ δάκρυα καὶ τοὺς θρήνους τῶν περιεστώτων αἰσθάνεται, καὶ λαλῆσαι ἢ ἀφιέναι φωνὴν οὐ δύναται, μηδέποτε πειραθεῖσα τοιαύτῃ κλήσει, δέδοικε δὲ καὶ τὸ ἄπειρον τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν ἐναλλαγὴν τῆς διαγωγῆς. Συνέχεται δὲ καὶ τῇ τῶν ὁρωμένων ἀγγέλων ἀσυμπαθείᾳ· περιπάσχει δὲ καὶ πρὸς πάντας, καὶ τῇ τοῦ σώματος συμβιώσει καὶ θρηνεῖ τὴν τότε διάζευξιν, ὡς τούτῳ ἐν συνηθείᾳ χωριζομένη· μίαν καὶ μόνην παραμυθίαν μὴ δυναμένη ἔχειν ἐκ τοῦ οἰκείου συνειδότος, εἰ μὴ ἐὰν καλῶν ἔργων πρᾶξιν ἑαυτῇ σύνοιδεν. Ἡ τοιαύτη ψυχὴ καὶ πρὸ τῆς ἀποφάσεως τοῦ κριτοῦ, ὑπὸ τοῦ συνειδότος ἀδιαλείπτως κρίνεται. Καὶ ὁ ἀββᾶς Μακάριος λέγει πάλιν τί οὖν; κύριοί μου, δέομαι ὑμῶν, καὶ τοῦτο ἑρμηνεύσατε, ἐπειδὴ ἐκ τῶν πατέρων παρεδόθη ἐν τῇ Γ. ἡμέρᾳ καὶ τῇ Θ. καὶ τῇ Μ. προσφέρεσθαι τῷ Θεῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσφορὰν ὑπὲρ τοῦ τελευτήσαντος, τί τὸ ὄφελος ἐκ τότε τῇ μεταστάσει ψυχῇ γίνεται. Καὶ ὁ ἄγγελος ἔφη· οὐδὲν ἀχάρως οὐδὲ ἀνωφελῶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ συγχώρησεν ὁ Θεὸς γίνεσθαι,

cite, si gratiam apud vos consecutus fuerim. Dixerunt Angeli; Ausculta, electe Dei Macarie. Peccatrix anima dum adhuc in corpore manet, malarum actionum fœtorem emittit quendam, post mortem verò majorem multò. Actiones enim suæ animam manifestè prementes, tenebras illi nigramque inducunt dicam. Anima enim ex naturâ suâ lucida & pura est, immortalis quippe lucis spiramen: in corpore autem posita, si illud bene non gubernet, à peccato quodammodo polluitur, ista quidem magis, illa verò minùs. Quomodo autem animæ è corporibus tam fidelium quam infidelium liberantur, audi; & terrestria seu vulgaria cœlestibus omnino minora esse putes, Macari? Quemadmodum enim à terreno Rege missi satellites ad apprehendendum aliquem, supervenientes vel invitum constringunt. Iste verò timore tremit, ipsamque militum ad iter vi trahentium præsentiam exhorrescit, pari modo cum mittuntur Angeli animam seu justi seu injusti accepturi, timore tremit ista, ipsamque terribilium & inclementium Angelorum præsentiam exhorrescit. Tunc facilè enim sentit anima inanem esse debilem ac inutilem omnino divitiarum, cognatorum, atque amicorum copiam astantium lachrymas ac nænias videt; ipsa verò ne verbum mutire potest, cum nunquam antea ejusmodi evocationem experta fuerit: quin & infinitam viæ longitudinem, diversamque vitæ instituendæ rationem metuit. Contristatur etiam præsentium, quorum est in potestate, Angelorum inclementiâ. Omnibus quinetiam compatitur, ipsique corporis infortunio. Hujusce separationem dolet; ab eo quippe, cui jamdiu consuevit, disjuncta: cum unicam ac solam consolationem, quæ ex propriâ exoritur conscientiâ, habere non possit, nisi bonas actiones coluisse sibi conscia fuerit. Talis anima, etiam antequam sistatur judici, à conscientiâ suâ indesinenter judicatur. Dicit iterum Abbas Macarius, Itane verò; Domini mei, id mihi etiam explicatum detis oro. Quandoquidem ex patribus traditum est, tertiâ, & nonâ & quadragesimâ die oblationem pro mortuo in Ecclesiâ Deo reddi, quid utilitatis exinde animæ in exitu redundat? Dixit Angelus; Nil inopportunè neque inutiliter in Ecclesiâ suâ fieri concessit Deus,

Fortè legendum πάντως ἐπίγεια καὶ κοινὰ ἐλάττονα vel ἐλαχιστέτερα.

Lege ἐν τῇ μεταστάσει.

Lege ἀχρείως.

 cœlestia

SÆC. IV. ab An. CCC.

cœlestia verò & terrena ipsius mysteria in Ecclesiâ suâ fieri concessit Deus, & celebrari jussit. Tertio enim die factâ in Ecclesiâ oblatione, levamen doloris, quem à corpore separata subiit, ab Angelo ipsam apprehendente accipit anima defuncta, quoniam gratiarum actio & oblatio pro ipsâ in Ecclesiâ Dei apparata est; & exinde bonam spem concipit anima. Per duos enim dies permittitur animæ, ab Angelis sui satellitibus stipatæ, in terra, ubicunque velit, obambulare. Quæ corporis igitur amori mancipata est anima, aliquando domum, in quâ separata est, circumvagatur, nonnunquam sepulchrum, in quo reconditum est corpus; & ad hunc modum biduum exigit, portûs ad instar cadaver suum quærens. Pia verò anima ad locos in quibus justitiam operari consuevit, abit. Tertio autem die omnes Christianorum animas ad cœlos adduci jubet, qui die tertio è mortuis resurrexit, Christus omnium Deus, ut resurrectionem ipsius imitatæ, Deum omnium creaturarum adorent. Bene igitur morem istum retinet Ecclesia, ut oblationem & orationem die tertio pro animâ faciat. Post adoratum igitur Deum, ab illo mandatur, ut diversa amœnaq; Sanctorum habitacula, & Paradisi pulchritudo, animæ ostendantur. Ista omnia perdiscit anima sex integris diebus Deum omnium conditorem admirans & collaudans. Illa omnia videns anima derepente mutatur, & doloris sui, quem in corpore posita patiebatur, obliviscitur. Sin verò peccatis obnoxia sit, cum Sanctorum voluptates videt, contristari seipsamque condemnare incipit, hujusmodi ferè verbis usa; hei mihi! quantâ in illo mundo laboravi stultitiâ, in cupiditatibus vitæ occupata. Maximam vitæ partem oscitanter decoxi, neque Deo, uti par erat, servivi, ut & ipsa gratiam gloriamque istam consequerer. Væ mihi miseræ, adhuc animo meo insident curæ & intempestiva sollicitudo, quibus illo in mundo distinebar. Quid mihi jam prosunt vineta, quæ plantavi, & oliveta? qualem verò mihi utilitatem conferet, quem possedi, ager? Quid demum hîc mihi proderit auri pondus? aut quale mihi commodum hoc in loco dabunt divitiæ? Hei mihi! frustra laboravi; Hei mihi! quòd stultè vixerim. Hei mihi exigui temporis

ἀλλὰ τὰ ἐπουράνια καὶ τὰ ἐπίγεια αὐτοῦ μυστήρια ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ συνεχώρησεν ὁ Θεὸς γίγνεσθαι καὶ ἐκέλευσε τελεῖσθαι· ἐν γὰρ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ γιγνομένης προσφορᾶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, παραμυθίαν τῆς θλίψεως, ἣν ἀποχωρισθεῖσα τοῦ σώματος, δέχεται ἡ ψυχὴ μὲν θανοῦσα παρὰ τοῦ συνέχοντος αὐτὴν ἀγγέλου, ὅτι εὐλόγησις καὶ προσφορὰ ὑπὲρ αὐτῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ προσκεκόμισται, καὶ εὔελπις γίνεται ἐν τούτῳ. Τὰς γὰρ δύο ἡμέρας συγχωρεῖται ἡ ψυχὴ ἅμα τοῖς συνοῦσιν αὐτῇ ἀγγέλοις περιιέναι, ἔνθα βούλεται, ἐπὶ τῆς γῆς· ἡ οὖν φιλοσώματος ψυχὴ ἀπέρχεται ποτὲ μὲν περὶ τὸν οἶκον, ἔνθα ἀπεζεύχθη ποτὲ δὲ περὶ τὸ μνῆμα, ὅπου κατετέθη τὸ σῶμα, καὶ οὕτως ἐκτελεῖ τὰς δύο ἡμέρας ζητοῦσα ὥσπερ ὄρνεον τὴν νοσσιὰν αὐτῆς· ἡ δὲ ἐνάρετος ψυχὴ ἀπέρχεται εἰς τόπους, ὅπου εἶχε συνήθειαν ἐργάζεσθαι τὴν δικαιοσύνην· τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ [ἀνυψοῦσθαι] κελεύει πάσῃ ψυχῇ Χριστιανῶν εἰς οὐρανοὺς ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ Χριστὸς ὁ πάντων Θεὸς κατὰ μίμησιν τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως εἰς προσκύνησιν τοῦ Θεοῦ τῶν ἁπάντων. Καλῶς οὖν κατέχει ἡ ἐκκλησία τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ προσφορὰν καὶ εὐχὴν ποιεῖσθαι ὑπὲρ τῆς ψυχῆς. Μετὰ οὖν τὸ προσκυνήσει τὸν Θεὸν, γίνεται κέλευσις παρ᾽ αὐτοῦ, ὥστε ἐπιδειχθῆναι αὐτῇ τὰς διαφόρους καὶ τερπνὰς σκηνὰς τῶν ἁγίων, καὶ τὴν τοῦ παραδείσου ὡραιότητα· καὶ ταῦτα πάντα καταμανθάνει ἡ ψυχὴ ἐξ ἡμέραις θαυμάζουσα καὶ δοξάζουσα τὸν ἐντεχνίτην τούτων Θεόν· καὶ ταῦτα πάντα θεωροῦσα ἡ ψυχὴ μεταβάλλεται καὶ ἐπιλανθάνεται τῆς θλίψεως, ἧσπερ εἶχεν ἐν τῷ σώματι οὖσα. Ἐὰν δὲ ἔστι ἐν ἁμαρτίαις ὑπόδικος, θεωροῦσα τὰς ἀπολαύσεις τῶν ἁγίων, ἄρχεται λυπεῖσθαι καὶ καταγινώσκειν ἑαυτὴν, λέγουσα. Οἴ μοι, πῶς ἐματαιώθην ἐν τῷ κόσμῳ ἐκείνῳ, ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τοῦ βίου ἀσχοληθεῖσα, τὸ πλεῖστον τοῦ βίου ἐδαπάνησα ἐν ἀμελείᾳ, καὶ οὐκ ἐδούλευσα τῷ Θεῷ κατὰ τὸ πρέπον, ὅπως κἀγὼ ἠξιώθην τῆς χάριτος καὶ τῆς δόξης ταύτης. Οἴ μοι τῇ ἀθλίᾳ, ἔτι μοι συμβάλλονται αἱ φροντίδες καὶ ὁ ἄχαρος περισπασμὸς ὃν εἶχεν ἐν τῷ κόσμῳ ἐκείνῳ. Ποῦ δέ μοι χρησιμεύουσι οἱ ἀμπελῶνες, οὓς ἐφύτευσα καὶ οἱ ἐλαιῶνες· ποίαν δέ μοι ὠφέλειαν παρέξεται, ὃν ἐκτησάμην ἀγρόν; τί δέ μοι ὠφελεῖ τὸ [ἔθνου] ἐκεῖ χρύσιον; ποῖον δέ μοι ὄφελος παρέχει ὁ πλοῦτος ἐκεῖνος; τί δέ μοι ὄνησε πᾶν τερπνὸν τοῦ βίου καὶ τοῦ κόσμου ἐκείνου· οἴ μοι εἰς μάτην ἐκοπίασα· οἴ μοι, ὅτι ἀφρόνως ἐβίωσα· οἴ μοι, τὴν ἐν ὀλίγῳ καιρῷ

δόξαν

Forsan ὅρμον.

Vox hæc in MSS. vix legi potest: forsan ἀνορῦσθαι legenda est.

Lege προσκυνῆσαι.

Lege ἄκαιρος.

Lege ἀγρός. Vox corrupta.

SÆC. IV. ab An. CCC.

δόξαν ἠγάπησα, τὴν αἰώνιαν πτωχείαν ἐκτησάμην· οἴμοι, τί πέπονθα; οὐαί μοι, πῶς ἐσκοτίσθην; οὐκ οἶδα, οὐαί μοι· οὐδεὶς δύναται νῦν βοηθῆσαί μοι, ὅπως κἀγὼ ἡ ἀθλία τύχω τῆς δόξης τοῦ κυρίου. Μετὰ δὲ τὸ θεωρῆσαι πᾶσαν τὴν χαρὰν τῶν δικαίων ἐν ταῖς ἓξ ἡμέραις, πάλιν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς προσκύνησιν τοῦ Θεοῦ. Καλῶς οὖν προσφέρει ἐν τῇ θ. ἡμέρᾳ λειτουργίας καὶ προσφορὰν ἐκτελοῦσα ὑπὲρ τοῦ τελευτήσαντος· μετὰ δὲ τὴν δευτέραν προσκύνησιν πάλιν προστάσσεται παρὰ τοῦ πάντων δεσπότου καταγαγεῖν αὐτὴν ἐν τῷ ᾅδῃ καὶ δεῖξαι αὐτῇ τὰ ἐκεῖσε κολαστήρια καὶ διάφορα ταμεῖα τοῦ ᾅδου, καὶ τὰς τῶν ἀσεβῶν διαφόρους κολάσεις, εἰς ἃς παρακαθεζόμεναι αἱ ψυχαὶ τῶν ἁμαρτωλῶν διηνεκῶς θρηνοῦσι καὶ βρύχουσι τοὺς ὀδόντας. καὶ ἐν ταῖς τοιαύταις διαφοραῖς τῶν κολάσεων περιφέρεται ἡ ψυχὴ * ἡμέρας λ. τρέμουσα, μήπως ἄρα καὶ αὐτὴ ἐν τῷ τοιούτῳ τόπῳ κατακριθῇ φυλάττεσθαι, καὶ τῇ μ. ἡμέρᾳ ἀναφέρεται πάλιν προσκυνῆσαι τῷ κυρίῳ, καὶ τότε λοιπὸν πρὸς τὰ ἔργα αὐτῆς κελεύει ὁ κριτὴς τὸν τόπον τῆς παραφυλακῆς. Καλῶς ἐκτελεῖται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταῖς μνείαις τῶν μεθισταμένων καὶ πεφωτισμένων. ἐπὶ δὲ τῶν ψυχῶν τῶν μὴ ἐχουσῶν βάπτισμα τὸ ἅγιον, οὐχ οὕτως· ἀλλὰ [* ἀπηνεῖς] ἄγγελοι ἀπότομοι λαμβάνουσι τὰς ἀφωτίστους ψυχὰς ἀπὸ τοῦ σώματος, τύπτοντες καὶ λέγοντες, δεῦρο ἀσεβὴς ψυχή, τίς ὁ δεσπότης σου καὶ πάντων κύριος, ὃν οὐκ ἠθέλησας γνῶναι, ἐν ἀνέσει διάγουσα ἐν τῷ κόσμῳ, νῦν γνῶθι τιμωρουμένη αἰωνίως· καὶ μέχρι τοῦ πρώτου οὐρανοῦ ἀναγόντες ἱστῶσι καὶ δεικνύουσιν αὐτῇ ἐκ μακρόθεν τὴν δόξαν τῶν ἀγγέλων καὶ πάντων τῶν οὐρανίων δυνάμεων, λέγοντες· τούτων ἁπάντων Κύριός ἐστιν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὃν οὐκ ἠθέλησας γνῶναι καὶ προσκυνῆσαι· ἀλλ' ἀπαχθεῖσα πρὸς τοὺς ὁμοίους ἀσεβεῖς καὶ τὸν τούτων ἄρχοντα τὸν διάβολον, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, οὓς ἐν τῷ βίῳ σου ὡς Θεοὺς προσεκύνησας. Ταῦτα εἰπόντες οἱ ἄγγελοι καὶ ἀσπασάμενοι τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ Μακάριον, ἀφανεῖς ἐγένοντο ἀφ' ἡμῶν. Ἡμεῖς δὲ δόξαν ἀναπέμψωμεν τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

gloriam amavi, æternam paupertatem obtinui. Hei mihi! quid passa sum? Væ mihi! quomodo obtenebrata sum? Non novi sanè, væ mihi! Nullus mihi auxilium ferre potest, ut & ego etiam misera Domini gloriam consequar. Postquam totum justorum gaudium sex diebus anima inspectaverit; rursus ab Angelis ad adorandum Deum adducitur. Benè igitur Ecclesia die nonâ liturgias pro defuncto offert & oblationem celebrat. Post secundam autem adorationem rursus ab omnium rerum Domino mandatur, ut in infernum deducatur anima, & pœnarum loca ibi posita, diversaque inferorum claustra, & diversæ illi ostendantur impiorum pœnæ, quibus assidentes peccatorum animæ assiduò lugent, ac dentes strident. Per hasce pœnarum diversitates circumfertur anima dies triginta, contremiscens ne & ipsa forsitan in illo loco incarcerari condemnetur. Die quadragesimo sursum iterum ad adorandum Deum reducitur; & tunc secundùm opera illius locum illi, ubi in æternum asservetur, indicit judex. Benè igitur in Ecclesiâ celebratur in defunctorum & baptizatorum memoriam. De animabus verò, quæ sacrum baptisma nunquam receperunt, res sese pari modo non habet; sed in eo casu Angeli inclementes animas non baptizatas è corpore accipiunt, verberantes illas & dicentes; Adesdum impia anima; quis Dominus tuus omniumque Deus, quem scire noluisti, in mundo secura degens? Nunc verò eum agnosce æternis addicta pœnis. Dein ad primum usque cœlum illam adducentes, eam sistunt, illique è longinquo ostendunt Angelorum omniumque cœlestium potestatum gloriam, dicentes; Istorum omnium Dominus est Iesus Christus Dei vivi filius, quem agnoscere & adorare noluisti. Apage abhinc verò ad tui similes impios eorumque principem Diabolum abducta in æternum ignem apparatum Diabolo atque angelis ejus, quos in vivis adhuc posita tanquam Deos adorâsti. Postquam ista dixissent Angeli, servum Dei Macarium amplexi, è conspectu nostro evanuerunt. Nos verò gloriam reddamus Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, nunc & in sæcula sæculorum, Amen.

* Lege ἡμέρας.

* Vox f. corrupta.

SÆC. IV. ab An. CCC.

373. MACARIUS, genere Ægyptius, Magni Antonii etiam discipulus, cui morienti astitit, claruit eodem, quo priores, tempore: ab iis verò prorsus diversum esse probat Petrus Possinus in Prolegom. ad Thesaur. Ascet. cui succinit Oudinus Supplem. p. 29. & in hâc quidem sententiâ nos acquiescimus.

Scripsit *Opuscula* VII. viz. *De Custodiâ cordis, De Perfectione in Spiritu, De Oratione, De Patientiâ & Discretione, De Elevatione mentis, De Charitate, De Libertate mentis.* Ista nuper edidit Gr. Lat. in Thesauro suo Ascetico Petrus Possinus Soc. Iesu *Tholosæ* 1684. 4°. qui & Homilias quinquaginta (de quibus supra) huic Macario ascribere non veretur.

374. Paulin. in Vit. Ambrosii. AMBROSIUS, origine Romanus, ortu Gallus, nobili & splendidâ familiâ natus est anno cccxxxiii. Patrem habuit Ambrosium, tunc temporis Galliarum Prætorio præfectum; quem Arelate, Galliæ Narbonensis Metropoli, domicilium habuisse probabile est. In cunis adhuc vagientis & aperto ore in area Prætorii dormientis pueri subitò insedit ori examen apum; quæ cùm ingrediendi, egrediendique vices frequentâssent, in sublime tandem evolârunt. Quo viso Pater juxta deambulans, *Si vixerit*, inquit, *infantulus iste, aliquid magni erit.* Puer adhuc cùm Romæ ageret, & matrem viduam unà cum sorore, ejusque comite Episcopi manum osculantem videret, ipse iis dextram obtulit, lepidè dicens, *Sibi id ab iis fieri oportere*; Siquidem Episcopum se futurum esse memorabat. Omni sæcularium literarum genere perpolitus, causas in Auditorio Præfecturæ Prætorii tantâ eloquentiâ, tanto successu egit; ut Probus Prætorii Præfectus eum sibi Consiliarium asciverit: mox etiam insignia Consularia ei detulerit, commissis ipsius regimini Liguriâ & Æmiliâ Provinciis, eique proficiscenti mandata dedit his verbis, *Vade, age, non ut Judex, sed ut Episcopus.* Provinciam ingressus, Mediolani lares fixit, donec anno ccclxxiv. mortuo Auxentio ejusdem urbis Episcopo, & de novi Episcopi electione acriter contendentibus hinc Catholicis, inde Arianis; cùm res jam in nervum eruptura esset, adest Ambrosius, ut authoritate suâ paci publicæ consuleret: cùm subitò vox quasi infantis in populo audita est, *Ambrosium Episcopum.* Voci acclamârunt, calculisque suis approbârunt Episcopi & populus adstantes. Resilit Ambrosius & detrectato munere fugâ sibi consulit, tandem precibus fatigatus & à populo penè coactus manus dedit. Primò igitur baptizatus (erat enim adhuc Catechumenus) sacro muneri initiatur, Valentiniano Augusto qui gestis omnibus intererat, in hæc verba (Theod. l. 4. c. 7.) erumpente, *Gratias tibi ago, Deus omnipotens, & Servator noster, quòd huic viro, cui ego corpora commiseram, tu animas regendas commiseris, & electionem meam justam fuisse declaraveris.* Episcopus factus bona divendidit, & in pauperum usum erogavit; & commissâ fratri Satyro rei familiaris curâ, studiis Theologicis se totum dedit; in quibus Simplicianum Presbyterum Romanum Ephorum sibi adhibuit. Circa an. ccclxxvii. Barbaris gentibus in Imperium Romanum irrumpentibus, in Illyricum fugit; quâ occasione, ut videtur, usus, Romam etiam petiit: ubi virgine sororis comite manum ejus pro pio hujus ævi more osculante, *Ecce, subridens*, inquit, *ut dicebam tibi, sacerdotis manum oscularis.* Anno ccclxxx. frendentibus frustra Arianis Anemmium Sirmii Episcopum constituit. Anno sequenti Synodo Aquileiensi præfuit, in quâ adversùs Palladium Arianorum antesignanum disputandi partes in se suscepit & fœliciter peregit. Anno ccclxxxiii. Maximus Britannus Imperii fasces arripuit; & commisso ad Lugdunum prælio Gratianum Aug. dolo interfecit. Missus igitur à Valentiniano Imp. ad Tyrannum Ambrosius authoritate suâ & eloquentiâ effecit, ut Maximus in Transalpinis provinciis sese contineret. Intestinis hisce Imperii motibus animati Gentiles ad cultum suum redintegrandum vires animosque sumpserunt, causam agente Q. Aur. Symmacho Romæ Præfecto, eloquentiæ laude celeberrimo. Hinc nobile illud ipsum inter & Ambrosium de Arâ Victoriæ restituendâ certamen; in quo longè superior

rior evasit Ambrosius, ita ut Symmachus non modò causâ exciderit, sed & paulò post urbe pulsus *, & rhedæ vili impositus extra centesimum ab Urbe lapidem manere jussus sit. Silentibus Paganis insurgunt Ariani, Justinæ Augustæ, filiique Valentiniani Aug. patrocinio freti: unde anno ccclxxxvi, ab Ambrosio, militari etiam manu usi, poscebant, ut Basilicæ iis traderentur. Iis viriliter se opposuit Vir Sanctissimus, & consternatos civium animos tum præsentiâ suâ tum precibus confirmavit; Hæreticosque voto excidere fecit. Tot, tantisque ab Imperatore injuriis lacessitus secundam tamen ad Maximum Italiæ minitantem legationem obire non gravatus est; ubi cum Tyranno prolixo satis colloquio intrepidè egit; verùm re infectâ rediit. Tertio posthæc anno facta est barbara nimis & truculenta Thessalonicensium cædes Theodosii jussu perpetrata; quem proinde acerrimè reprehendit Ambrosius; nec ad Ecclesiam illum priùs admittere voluit, quàm longam & publicam pœnitentiam peregisset. Anno cccxcii. Valentiniano Arbogastis insidiis sublato, & Eugenio tyrannidem arripiente, Ambrosius relicto Mediolano Bononiam se recepit, inde ad Faventiam profectus, tandem Florentiam; unde victo mox Eugenio domum rediit. Exacto quadriennio fati sui conscius mortem sibi ante Pascha anni cccxcvii. obventuram prædixit. Prædictionem ratam habuit Deus. Annos enim natus lxiv. in morbum incidit; & lecto affixus vitam sibi à Deo precibus impetrare, obnixè licèt à Proceribus Urbis rogatus, renuit, respondens, *Non inter vos vixi, ut pudeat me vivere: nec timeo mori, quoniam bonum Dominum habemus.* Obiit pridiè Nonas Apriles anni cccxcvii. magnâ funeris pompâ in Basilicâ Ambrosianâ sepultus. Vir summâ pietate, omnique virtutis genere venerabilis; invicti animi Præsul, qui Judæis, Gentilibus & cujuscunque generis Hæreticis animosè restitit; literarum Græcarum æquè ac Latinarum peritissimus; unde è scriptis Patrum Græcorum, Origenis puta, Didymi, &c. hortulos suos largiter irrigavit: in hoc laudandus, quòd suppressis loliis flores decerpserit. Stilo usus est conciso, arguto, tessellato; & qui Senecæ facundiam, molliori tamen venâ, imitatur.

* Prosper. de Promiss. par. 3. cap. 38.

Opera, quæ extant, genuina.

H*Exaemeron* seu *de Opere sex dierum libri* VI. maximam longè partem ex Basilii opere ejusdem argumenti descripti.

De Dignitate humanæ conditionis libellus.

De Paradiso Liber.

De Cain & Abel Libri II.

De Noe & Arcâ Liber. Ex Ambrosii libro *de Noe & Arcâ* locum quendam profert Augustinus contra duas Pelag. epist. l. 4. c. 11. qui in isto non reperitur.

De Abraham Patriarcha Libri II.

De Isaac & Animâ Liber.

De bono mortis Liber.

De Jacob & beatâ vitâ Libri II.

De Esau sive de fugâ sæculi Liber.

De Joseph Patriarchâ Liber.

De benedictionibus Patriarcharum Liber.

De Arbore interdictâ.

Annotationes in Exodi cap. 8. 16. 24. 30. 32.

Annotationes in Levitici cap. 10. 12. 26.

Annotationes in Numerorum cap. 23. 33. Annot. in cap. 33. *Tractatus de Mansionibus* 42. *filiorum Israel* vulgò dicitur.

Annotationes in Deuteronomii caput 22.

Apologia pro David prior.

Apologia pro David posterior.

De Elia & jejunio.

De Nabathe Jesraelita.

In caput 6. *libri* 4. *Regum Sermones* II.

De

SÆC. IV. ab An. CCC.

De Tobia, seu adversus Fœneratores.
De Job.
Sermo in caput Septimum Job.
De interpellatione David Libri III. *& Apologia seu Enarrationes in Psalmos* 1. 21. 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43. 45. 47, 48. 50. 61. 67.
Tractatus in Psalmum 104.
Sermo in Psalmum 109.
Sermo in Psalmum 117.
Sermo in Psalmum 118.
Enarrationes XXII. in Psalmum 118.
De Solomone Liber, seu in caput 30. *Proverbiorum.*
Enarrationis in caput 30. *Proverbiorum* fragmentum.
In caput 31. *Proverbiorum, seu de muliere forti.*
In caput 4. *Ecclesiastis, seu ad Clericos Exhortatio.*
In caput 3. *Ecclesiastici.*
In caput 1. *&* 52. *Esaiæ Sermones* II.
In Hieremiæ caput 16. *Enarratio.*
In Danielis caput 13. *Sermones* II.
In capita 3, *&* 4. *Jonæ Enarrationes* II.
In Michæam observationes II.
In capita 1, *&* 2. *Aggæi observatio.*
In Malachiæ caput I. Sermo.
Commentariorum in Lucam Libri X. anno ccclxxvi. scripti.
De Officiis Libri III. eodem anno scripti.
Tractatus in Symbolum Apostolorum.
De Fide ad Gratianum Imp. Libri V.
De Spiritu Sancto ad eundem Libri III. quos Ambrosium ex Græcis Didymi bonis Latinos fecisse non bonos scribit Hieronymus *, (tacito tamen Ambrosii nomine) nihil ibi dialecticum, nihil virile atque districtum, quod Lectorem in assensum trahat, inveniri arguens.

* Præfat. in lib. Didymi, de Sp. S.

Oratio funebris de obitu Valentiniani Imp.
Oratio funebris de excessu fratris sui Satyri.
De eodem ac fide resurrectionis Oratio.
Oratio funebris de morte Theodosii Imp.
De Incarnationis Dominicæ Sacramento.
De mysterio Paschæ.
De Paschalis celebritatis ratione.
De fide resurrectionis liber ἀκέφαλος.
De initiandis Liber.
De Sacramentis Libri VI. qui non tantum à Theologis Reformatæ, sed & Pontificiæ Religionis quamplurimis Ambrosio abjudicantur; scripsisse quidem Ambrosium *libros de Sacramentis* certissimum est, qui vero hodie extant aut ejus non sunt, aut adeo insigniter interpolati ut novam plane faciem induerint. Desiderantur in his quæ ex illis citant Augustinus & Bertramus; aliam exhibent S. Scripturæ versionem, quàm quâ in genuinis operibus usus est Ambrosius; repugnat styli diversitas patre mellifluo indigna; repugnant haud pauca à sæculo Ambrosiano aliena. Vidit hæc omnia ac ingenue agnovit eminentiss. Card. Bona de reb. Liturg. lib. 1. c. 7. §. 4. ubi hoc opusculum non nisi ab Octavi & Noni Sæculi scriptoribus tanquam legitimum Ambrosii fœtum laudari fatetur.
De Sacerdotali dignitate.
De Pœnitentiâ contra Novatianos Libri II.
De Virginibus Libri III. *sorori Marcellinæ inscripti,* Ambrosianarum lucubrationum primitiæ, anno ccclxxvi. scripti.
De Virginis institutione ad Eusebium Liber.
De Hortatione ad Virginitatem.
Epistolarum Libri VIII.

Hymnus,

Hymnus, Te Deum, cœlitus, ut fertur, delapsus, & inter baptizandum Augustinum ab Ambrosio & Augustino alternis versiculis recitatus. Videtur verò ab Ambrosio eo tempore compositus, quo Ariani omnia susque deque miscentes Ecclesiam militari manu obsederunt, ut fatiscentes Catholicorum animos refocillaret. Vide quæ de hâc re habet Ambrosius Orat. in Auxent. p. 128.

Sermones II. *de Natali Domini*; quos primus edidit unà cum aliis quibusdam Chr. Daumius *Cygneæ* 1670.

Disputatio cum Palladio Ariano, quæ apud Vigilium Tapsensem habetur; cujus merum figmentum eam esse, absque justâ tamen ratione, contendit Chiffletius. Disputationis hujus l. 2. c. 6. exhibet Expositionem sive Symbolum Fidei Ambrosianæ.

Commentarii in Cantica Canticorum.

Recapitulationes. Duos hosce tractatus unà cum Symbolo prædicto nuper edidit in Supplemento Patrum Jac. Hommey *Paris.* 1684. 8°.

DUBIA.

De Virginis formâ vivendi ad Virginem devotam.

De Virginis lapsu ad Virginem lapsam.

Hymni aliquot; ex quibus nonnulli Ambrosii videntur, ut ille *Deus creator omnium*, & ille *Æterne rerum conditor*, quorum meminit Augustinus; alii verò Ambrosii certo certiùs non sunt, ut ille *Vexilla regis prodeunt*, qui Fortunati est

De Viduis Liber.

SPURIA.

Conciones XCII. viz. Conciones *de Tempore*, *Conciones de Sanctis*, & *Conciones breves.* Maximi Taurinensis esse conjicit Joh. Costerius; certè eorum plurimi inter Maximi Sermones leguntur. Sermo ultimus, De Baptismo Augustini, inepti cujusdam nugivenduli est. Vide quæ habet Bellarminus de Scriptor. in Ambros. p. 129.

Sermo de Purificatione B. Virginis.

Precationes ad missam duæ.

De Vocatione omnium gentium Libri II. Ambrosio malè tributi, ut in quibus Pelagianorum & Semi-pelagianorum mentio fit, ut de styli dissimilitudine jam non dicam. Prosperi cujusdam esse omnibus jam notum est. De iis vide plura in Prospero.

De Filii Divinitate & Consubstantialitate adversùs Arianos Liber, quem Vigilio Tapsensi vindicat Chiffletius.

Commentarii in Epistolas D. Pauli. Scripsit quidem in Apostolum Ambrosius; sed opus istud interiit. Hoc de quo agimus, Hilarii Diaconi est, in quo notandum tamen est *Commentarium in X. priora Epistolæ ad Hebræos Capita*, Hilarii non esse (nec enim Hilarius aut ullus alius Latinorum ejusdem ætatis aliquid in Epistolam eam scripsit) sed à falsario quodam assutum esse, partim ex Chrysostomo, partim ex Hieronymo, contextum.

Commentarii in Apocalypsim B. Joannis, quibus plurimæ passim inspersæ leguntur Gregorii M. sententiæ: in quamplurimis MSS. Codd. Berengaudo inscribuntur. Quisnam fuerit iste Berengaudus, an Berengarius (uti vult Balæus) an alius quispiam, non satis liquet.

De vitiorum virtutumque conflictu.

Expositio fidei secundùm Symbolum Nicænum, ex libro primo *De Fide* ad Gratianum excerpta.

De Spiritu S. Libellus, seu potius libelli Fragmentum. Ambrosii quidem non est, opus tamen perantiquum.

De Concordiâ Matthæi & Lucæ in Genealogiâ Christi.

De Pænitentiâ Liber, cum Exhortatione ad peragendam pœnitentiam, & Epistolâ *cur Deus permiserit Monachum quendam à dæmone vexari.* Victoris

SÆC. IV. ab An. CCC.

Scriptoris Africani est, Victorem Cartennensem esse rectè nonnulli, Tununensem alii volunt.

De origine & moribus Brachmanorum. Extat tum in recentioribus Ambrosii Editionibus, tum Palladio de Gentibus Indiæ adjunctus, *Londini* 1665. 4°.

Expositio in Cantica Canticorum, ex Ambrosii libris excerpta.

Epistola ad Demetriadem, quæ inter Ambrosianas est 84. Prospero rectè ascribitur.

Epistolæ aliquot Gentilium Philosophorum ex Ambrosii versione.

Extitit olim *liber Physiologus* ab Hæreticis conscriptus, & B. Ambrosii nomine signatus, in Decreto Pseudo-Gelasiano tanquam apochryphus damnatus. Extat MS. hodie in Bibliothecâ Lambethanâ liber *Physiologus* dictus carmine conscriptus, an cum Pseudo-Ambrosiano idem sit disquirant alii.

DEPERDITA.

Commentarii in Esaiam.

Commentarii adversùs nonnullos Platonicos, sive *De Sacramento regenerationis & Philosophiâ Liber*; cujus fragmenta quædam habet Augustinus contra Julian. l. 2.

Elucidationes & Homiliæ in librum Sapientiæ.

Expositio in omnes D. Pauli Epistolas.

Sermo de Judicio Solomonis.

Catechismus Epistolaris ad Fritigildem Marcomannorum Reginam.

De puerilis ætatis institutione ad Pansophiam.

Prodierunt Ambrosii Opera *Basil.* 1492. 1527. 1538. 1567. 2 vol. fol. cura Joan. Costerii (quæ accurata est editio) *Romæ* 1580. 1585. (cui editioni præfigitur Ambrosii Vita à Baronio scripta) in hac vero editione quamplures nævos notat Nic. Faber Opusc. p. 315. *Paris.* 1529. 1540. 1549. 1586. 1603. (cui editioni accesserunt antea inedita *Epistolæ* ac *Sermones plurimi*, viz. Episcoporum Concilii Aquileiensis *Epistola ad Impp. Augg. Acta Concilii Aquileiensis contra Palladium & Secundianum Arianos.* Eorundem ad Gratianum, Valentinianum, Theodosium Impp. *de habitis in Concilio Aquileiensi & de rebus Ecclesiarum Orientalium Epistola.* Eorundem ad eosdem *de habitis in eodem Concilio & de factione Ursicini Antipapæ Epistola. Hymni plurimi, Expositio Symboli Nicæni contra Arium & Photinum. De Origine & moribus Brachmanorum.*) 1614. 1632. 1642. 1665. Accuratam editionem nuper adornarunt Benedictini Parisienses, quam etsi sedulo quæsitam nondum tamen videre contigit. *Sebastiani Acta* apud Bolland. 20. Jan. hæc Ambrosio nostro ex Monacho Suessionensi Anonymo vindicat idem Bollandus, certè Ambrosius nonnulla de Sebastiano habet in Psalm. 118. Hæc Sebastiani Acta tanti se facere profitetur Colomesius ut paucissima iis æquanda esse existimet.

374. **HEGESIPPUS**, quis, qualisve fuerit, Eruditis inter se non bene convenit. Liceat nobis de eo ejusque libris tria in medium proferre. 1°. Historiam *de Excidio Urbis Hierosolymitanæ*, quæ ejus nomine circumfertur, videri solummodò laxiorem Josephi versionem; quippe pauca apud illum habentur, quæ in Josephi libris partim *De Antiquitatibus Hebraicis*, partim *De Bello Judaico* non reperiuntur. 2°. Hegesippi nomen ex Josippi, idque à Josephi nomine formatum esse: quam in rem apposite notat P. Colomesius in membranis pervetustis Cl. Is. Vossii eraso Josippi nomine Hegesippi substitutum comparere. Et in Bibliothecæ Ambrosianæ Codice MS. libro V. hic titulus præfigitur, JOSEPPI LIBER QUINTUS. 3°. Horum librorum Authorem sive potiùs Interpretem fuisse D. Ambrosium, saltem D. Ambrosii σύγχρονον. Ambrosii esse præter Codicum nonnullorum fidem (& in his eximiæ vetustatis Codicis MS. quem Mediolani in Bibliotheca Ambrosianâ vidit Rev. Pater Mabillonius Itin. Ital. p. 14. ubi mutilo libro primo secundus hanc

Paralip. p. 4.

hanc notam habet, INCIPIT SECUNDUS. *Ambrosius Episcopus è Græco transtulit in Latinum*) arguunt ingens styli Ambrosiani & Hegesippiani paritas, eædem phrases ab utroque frequentatæ, eædem verborum argutiæ utrique in deliciis habitæ: quod sexcentis ferè locis utrinque productis fusissimè comprobat Joh. Gronovius Observat. in Script. Eccles. Ut ut sit, id constat Authorem fuisse Ambrosii æqualem, & vergente hoc sæculo claruisse. Stante enim adhuc & florente apud Occidentem Imperio Romano vixisse, ipso sæpiùs id innuente constat. Nec minùs certum est eum post Constantini tempora scripsisse; quippe qui Constantinopolis & Novæ Romæ mentionem sæpiùs faciat. Quin & Scotiæ & Saxoniæ Provinciarum nomina apud eum deprehensa ad declinantis sæculi hujusce finem illum non obscurè revocent. Cæterùm monendus est Lector Anacephalæosin Historiæ hujusce fini subjunctam eundem, quem Historia, Autorem non agnoscere, sed putidi cujusdam ac insulsi consarcinatoris opus esse. SÆC. IV. ab An. CCC.

Extat ista *Historia* libris quinque comprehensa, *Paris.* 1511. *Colon.* 1521. fol. cum Scholiis Gualtheri *Colon.* 1575. 8°. & in Laurentii de la Barre Historiâ Christianâ p. 399.

MARTINUS, Sabariâ Pannoniarum oriundus fuit anno cccxix. Patre Gentili ac militari viro natus, Ticini in Italiâ educatus. Anno cccxxix. Catechumenus factus, anno cccxxxiv. militiæ Sacramento addictus, triennio post sacro lavacro tinctus, anno ccclvi. à Juliano Cæsare in Galliis militante missionem impetravit. Anno ccclxxv. Turonensis Episcopus ordinatus est; tanti apud omnes habitus, ut Maximus etiam Tyrannus eum convivam habere sibi honori duceret. Obiit anno Christi 400. ætatis suæ lxxxi. Extat ejus *Professio Fidei*; quæ in omni ferè Bibliothecæ Patrum editione habetur. 375.

DIODORUS, generis splendore nobilis, Presbyter & Archimandrita Antiochenus, multos sub regimine *μονάζοντας* pietate & melioribus disciplinis instituit. Meletio Antiochiæ Antistite sub Valente in exilium misso, & Catholici gregis cœtu urbe & Ecclesiis publicis excluso Diodorus ad proximi fluminis ripas in campo, quo milites exerceri consueverant, conventu religioso ad Synaxin celebrandam frequenter habito oves pascebat; & grassantibus Arianorum insidiis ac tyrannidi animosè restitit. Anno ccclxxviii. Meletius ab exilio reversus Tarsi Episcopum eum constituit. Anno ccclxxxi. Concilio Oecumenico Constantinopolitano interfuit Diodorus; à quo sibi unà cum Pelagio Laodiceno commissam Ecclesiarum Orientalium curam & regimen suscepit, servatâ tamen honoris Prærogativâ quam Meletio tributam voluerunt Patres. Quamdiu Episcopale munus gesserit, nobis adhuc est incompertum, nisi quòd anno ccccxciv. successerat in ipsius sedem Phalerius, uti ex Actis Synodi CP. sub Nectario eodem anno habitæ constat. Vir sanè undequaque doctissimus, qui in indagando S. Scripturarum sensu, repudiatis allegoriis, simplicem duntaxat atque obviam verborum intelligentiam sectatus est: nævos tamen atque errores quosdam circa fidem fovebat; qui libris ejus hinc inde immixti, Nestorii (quem discipulum habuit) causæ ac Heresi nimium postea favere deprehensi sunt. De stilo ejus ejusmodi censuram agit Photius *, *Ἐστι δὲ τὴν φράσιν καθαρός τε καὶ εὐκρινὴς, πολὺς δὲ ἐνθυμήμασι καὶ τῇ τῶν ἐπιχειρημάτων διαπλώσει* eximius. 378. Socrat. l. 5. c. 8. * Cod. 223.

Ex Diodori Opusculis præ aliis insigne fuit *τὸ πρὸς τοὺς Συνουσιαστὰς, sive adversùs Apollinaristas*: ex quo excerpta selegit Proclus CP. quæ & ipse in epistolâ ad Armenos, & Cyrillus tribus libris, jam deperditis, datâ operâ refutârunt. Præter ea, quæ Proclus dicto loco habet, Fragmenta, alia à se versa suppeditabit Marius Mercator edit. Garner. par. 2. p. 317, 318. quædam Leontius l. 3. contra Eutych. plurima Facundus Hermianensis, alia tacito Diodori nomine Acta Synodi V. Collat. 5. Sæpe etiam alii Scriptores Veteres opus istud sub Theodori Mopſ. nomine malè citant.

SÆC. IV. ab An. CCC.

Scripsit etiam Interpretationes in totum vetus Testamentum, *De discrimine Contemplationis & Allegoriæ*; *Chronicon*, in quo errata Eusebii Chronologica notata sunt. *In Evangelia* IV. *In Acta Apostolorum. In Epistolam S. Joannis. Quòd unus Deus sit in Trinitate. Contra Melchisedecitas. Contra Judæos. De Resurrectione Mortuorum. De Animâ. Contra diversas de Animâ sectas. Ad Gratianum Capita. Varia de Sp. S. argumenta*, incautis ac Hæresim redolentibus dogmatibus referta. Tractatum istius argumenti breviter depingit Photius cod. 102. *Contra Astronomos, Astrologos, & Fatum* libros VIII. quorum amplissima excerpta nobis conservavit Photius, Cod. 223. *De Sphærâ & septem Zonis, & contrario astrorum Progressu. De Hipparchi Sphærâ. De Providentiâ. Contra Platonem. De Deo & diis. De Naturâ, & Materiâ, & Justo. De Deo & falsâ Græcorum materiâ. Quòd invisibiles Naturæ ex Elementis non sint factæ. Quæstiones & Responsiones ad Euphronium. Contra Aristotelem. De corpore cœlesti. De calore Solis. Contra eos qui cœlum animal esse dicunt. Quomodo semper opifex permaneat, non vero opificia. Quomodo velle & nolle sit in Deo æterno contra Porphyrium. De Animalibus & Sacrificiis.* Ex hisce plurimi qui libros *contra Fatum* sequuntur, eorum totidem partes sumptis à materiâ, de quâ in iis agebatur, titulis fuisse non malè forsan censeri possunt. Hactenùs verò Suidas * & Photius †. Libros II. adversùs Hæreticos ab eodem scriptos memorat Basilius ‖. His etiam accenseri possunt, quæ Syriacè adhuc extare ait Hebediesu *, nempe *Liber Politicorum, Liber destructionis Astrologorum. Adversùs Eunomianos. Adversùs Contentiosum. Adversùs Judæos. Adversùs Manichæos. Adversùs Apollinarium. Expositio in partem Matthæi.* Subdit Hebediesu Diodorum composuisse *libros* numero *sexaginta*, quos Ariani combusserunt.

* In voc. Διόδ.
† Cod. 102, 223.
‖ Epist. 167.
* Catal. lib. Chald. c. 26. p. 20.

378. HELLADIUS, anno 378. Basilio Magno in sede Cæsariensi successit; anno 381. Concilio Constantinopolitano interfuit; ac post dimissam Synodum Catholicæ communionis judex, unà cum Gregorio Nyssæ, & Otreio Melitinæ Episcopis, Ponticæ provinciæ ab Imperatore Theodosio datus est. Conjugatum fuisse ex Sozomeno * patet, qui Gerontium Nicomediæ Episcopum eum ordinâsse scribit, hanc illi gratiam referentem, ob splendidam in palatio militiam filio ipsius suffragio Gerontii comparatam. Quo anno in vivis esse desiit, incertum est. Scripsit vitam S. Basilii, antecessoris sui, quæ citatur à Damasceno de Imag. Orat. 1. prope finem. An verò ea, cujus fragmentum ibi habet Damascenus, *Basilii Vita* Helladium autorem habuerit, utcunque id velit Damascenus, justa est dubitandi ratio. NE.

* L. 8. c. 6.

378. HIERONYMUS, natione Dalmata, Stridonem oppidum in Pannoniæ & Dalmatiæ confinio olim situm natalem habuit. Patre Eusebio, homine Christiano, natus est anno 329. si modò rectè ponant calculos, qui illum nonagesimo primo ætatis anno obiisse scribunt. Melioribus disciplinis ab ipso puero eruditus, optimos in quovis genere præceptores nactus est, in Grammaticis Donatum magni nominis Romæ (quò puer adhuc missus est Hieronymus) Grammaticum, in Rhetoricis Victorinum eloquentiæ ibidem professorem, uti postea in Hebraicis Bar-hanina, aliosque Judæos ægrè & non levi pretio conductos; in sacris verò literis Gregorium Theologum, Apollinarium Laodicenum, Paulinum Antiochenum, & Semicanus jam factus Didymum Alexandrinum; Deus bone, quales & quantos viros! Adultâ jam ætate baptizatus, Româ relictâ, in exteras regiones peregrinari cœpit. Gallias omnes undique perlustravit, comite Bonoso condiscipulo, omnesque Bibliothecas diligenter perquisivit; Treveris aliquamdiu substitit, ubi ingentem Hilarii de Synodis librum ab illo rogatus suaptè manu descripsit. Hinc Aquileiam petiit, ubi cum Rufino Presbytero Aquileiensi amicitiam contraxit; inde per Dalmatiam, Thraciam, variasque Asiæ provincias Evagrio viro prædivite Antiocheno, & Heliodoro condiscipulo comitibus Antiochiam perrexit; ubi in morbum gravissimum incidit, sed Evagrii hospitio usus

ufus convaluit. Exinde Monasticum vitæ institutum amplexus, ac multis secessûs locis tentatis & mox desertis, tandem anno ætatis tricesimo in solitudine horridâ Syros & Agarenos inter per quadriennium consedit, ubi rebus necessariis Evagrii sumptu suppeditatis, pietatis ac literarum studiis impenso animi ardore incubuit, linguas Orientales addidicit, & ad scribendum se accinxit. Anno 378. à Paulino Antiocheno ad Presbyterii gradum evectus est, à quo tempore præsertim inclaruit. Paulo ante Concilium Oecumenicum Constantinopolim proficiscitur; ubi Gregorium Theologum studiosè audivit, & præceptore usus est. Anno 382. Paulinus & Epiphanius literis imperialibus Romam acciti Hieronymum ex Oriente viæ comitem secum abduxerunt. Romæ commoratus, apud Paulam pietate ac nominis splendore illustrem matronam per triennium divertit, maximam apud omnes famam ac nominis existimationem assecutus; ita ut à Damaso Papa eligeretur, qui sibi ab Epistolis conscribendis esset, & à totâ plebe pariter ac clero dignus acclamaretur, qui summi sacerdotii munere fungeretur. Post mortem Damasi anno 385. variis Origenistarum (qui eum in partes suas pertrahere frustrà annisi erant) calumniis exagitatus, Româ discedere necesse habuit. Comite igitur Pauliniano fratre navim conscendit, & Cyprum delatus ab Epiphanio suscipitur. Inde Antiochiam pergit, & à Paulino deductus mediâ hyeme Hierosolymam intravit, ubi multa se vidisse miracula, quæq; prius nonnisi famâ cognoverat, propriis oculis usurpâsse profitetur. Anno sequenti in Ægyptum contendit, Monasteria Nitriensia lustravit; & Alexandriæ aliquamdiu hærens, Didymum audivit: verùm nimio, quod inter Monachos locum habere deprehendit, Origenismi studio offensus Palæstinam rediit, ac in vitæ Monasticæ & senectutis agendæ, sedem rura Bethlehemitica sibi elegit, ubi studia diligenter urgebat, scripta innumera confecit, plurimos nobilium pueros curæ suæ commissos pietate & bonis literis instituit, illustre pietatis omnibus numeris consummatæ exemplum piis locorum sanctorum incolis præbuit, & clarissimis tam dignitate quàm doctrinâ viris ad eum undequaque confluentibus, & oraculi quasi vice consulentibus, responsa dedit. Hic loci ingentes cum Rufino amico olim admodum familiari, & Johanne Episcopo Hierosolymitano, Origenismi causam tutantibus, lites per plures annos exercuit; & Pelagii ejusque asseclarum Hæresim scriptis suis contudit. Anno 410. plurimos ab urbe Româ à Gothis expugnata profugos, Hierosolymam & loca sancta tendentes Monasterio suo benignè excepit, summâque, quâ potuit, ope sublevavit. Tandem anno 420. famæ ac dierum satur, & senectute gravis, in secessu Bethlehemitico rebus humanis exemptus est, ætatis suæ 91. Ut quæ de tanto viro dicenda sint, in pauca contraham; sufficit elogium, quod ipsi olim dicavit Prosper *, ætate suppar.

SÆC. IV. ab An. CCC.

> *Tunc etiam Bethlei præclari nominis hospes,*
> *Hebræo simul & Graio, Latioque venustus*
> *Eloquio, morum exemplar, mundique magister,*
> *Hieronymus libris valdè excellentibus hostem*
> *Dissecuit, noscique dedit, quo turbine veram*
> *Vellent exortæ lucem obscurare tenebræ.*

Ego Philosophus, Rhetor, Grammaticus, Dialecticus, Hebræus, Græcus, Latinus, Trilinguis; ut de se adversùs Rufinum loquitur †. His adde quòd consummatissimus erat Theologus, & judice Erasmo ||, omnium Christianorum sine controversiâ longe tum doctissimus, tum facundissimus, & Theologorum princeps. Cæterùm quod sanctissimi viri pace dictum sit, præfervidi erat & impotentis animi, qui affectibus suis nimis indulgebat; semel lacessitus, adversarios asperrimè tractavit, & ab invectivâ ac satyricâ scribendi venâ vix ac ne vix temperavit. Testes sunt nobis satis luculenti inimicitiæ, quas cum Rufino olim sibi necessario, Joanne Hierosolymitano, Joviniano, Vigilantio, aliisque habuit. In hos arreptâ levi quavis occasione, & remotâ omni pene

* Lib. de ingrat. non longè ab init.

† Advers. Rufin. Apolog. 2. p. 233.

|| Epist. lib. 5. Ep. 19.

SÆC. IV. ab An. CCC.

pene gravitate, tota convitiorum plaustra evomit, nullâ personæ, dignitatis, eruditionis ratione habitâ. Et quid mirum? cum in ipsum D. Paulum Apostolum duram nimis & planè insolentem censuram exercere solet. Quoties ipsum ad criticas Grammaticorum regulas anxiè expendit, *Solœcismos, & vitiosam elocutionem*, & quod *Sermone utatur triviali* * objicit, (ut Apologiam pro semetipso hâc de re scribere necesse habuit; *Nos*, inquit, *quotiescunque Solœcismos, aut tale quid annotamus, non Apostolum pulsamus, ut malevoli criminantur*, &c.) † quod *profundos sensus aliena lingua exprimere non valeret, nec curabat magnopere de verbis, cum sensum haberet in tuto*: adeoque ‖ *non juxta humilitatem, ut plerique æstimant, sed verè dixisse Paulum, se sermone imperitum esse.* Denique * *stultum cum stultis Galatis factum, simplicioribus solummodò usum argumentis, & quæ stulti possent intelligere, & pene de trivio: adeò ut ni præmisisset, secundùm hominem dico, sapientibus displicere potuisset.* Mitto plura in hominem θεῖον, & Apostolorum longè eruditissimum, durius dicta, ne viri doctissimi & de Ecclesiâ optimè meriti manes nimis sollicitare videar. In hoc etiam reprehendendus, quòd dum virginitatem immodicis prorsus laudibus efferat, de nuptiis minùs honestè, ac verecundè sentire videatur. Certè digamos tanquam scortis solummodò meliores facit, cum immundis Arcæ Noæ animalibus & serpentibus confert, mulieremque secundas nuptias repetentem, cani ad vomitum, suique lotæ ad volutabrum revertenti, comparare non erubescit. *Sed quisque suos patimur manes.* De ejus eloquentiâ unus Erasmus * sententiam dicat. *In illo*, inquit, *quæ phrasis! quod dicendi artificium! quo non Christianos modò omnes longo post se intervallo reliquit, verùm etiam cum ipso Cicerone certare videtur? Ego certè, nisi me sanctissimi viri fallit amor, cùm Hieronymianam orationem cum Ciceronianâ confero, videor mihi nescio quid in ipso eloquentiæ principe desiderare. Tanta in hoc nostro varietas, tantum sententiarum pondus, tanta Enthymematum volubilitas. Quod artificium in eloquentium literis indicare, ut difficillimum est, ita longè utilissimum.*

* Com. in Ephes. c. 3. Tom. 9. p. 215, 218. In Galat. cap. 3. p. 170.
† In Gal. cap. 6. p. 198.
‖ In Tit. cap. 1. p. 243.
* In Galat. cap. 3. p. 176.

Vid. Epist. ad Geront. lib. advers. Jovin. & alibi passim.

* Loc. cit.

OPERA GENUINA.

Ad Heliodorum Exhortatio de laude vitæ solitariæ, circa an. 359. scripta.
De vitâ Clericorum ad Nepotianum, anno 393. scripta.
Epitaphium Nepotiani ad Heliodorum avunculum, anno 396. scriptum.
Institutio Monachi ad Rusticum Gallum.
Ad Florentium Monachum Epistolæ familiares II.
Institutio filiæ infantulæ ad Lætam.
De custodiâ virginitatis ad Demetriadem.
De servandâ viduitate ad Salvinam.
De eâdem re ad Furiam Epistola, anno 394. scripta.
De Monogamiâ ad Gerontiam.
Institutio infantulæ ad Gaudentium.
Institutio Monachi ad Paulinum.
De laudibus Asellæ ad Marcellam.
Marcellæ viduæ Epitaphium ad Principiam.
Invitatio ad secessum Bethlehemiticum ad Marcellam.
De xeniolis missis ad Eustochium.
De eâdem re ad Marcellam.
Laus integræ senectutis ad Paulum Concordiensem.
De custodiâ virginitatis ad Eustochium.
De conversione Blesillæ ad Marcellam.
De exitu Leæ ad Marcellam.
Epitaphium Blesillæ filiæ ad Paulam.
Consolatio super obitum uxoris ad Pammachium, anno 398. scripta.
Epitaphium Paulæ ad Eustochium filiam.
Exhortatio ad perfectam vitam ad Lucinum Bæticum.

Epitaphium

Epitaphium Lucini Bætici ad Theodoram uxorem.
Epitaphium Fabiolæ ad Oceanum.
Ad Theophilum familiaris.
Consolatio cæcitatis ad Abigaum Presbyterum.
De eâdem re ad Castrutium.
Consolatio in rebus adversis ad Julianum.
De relinquendo sæculo ad Exuperantium.
Reconciliatoria ad Castorinam materteràm.
Ad Julianum Diaconum familiaris.
Ad Theodosium & Anachoretas Syriæ familiaris.
Ad virgines Hermonenses familiaris.
Ad Rufinum gratulatoria, & de laude Bonosi.
Ad Nitiam amicum familiaris.
Ad Chromatium laus Bonosi.
Ad Chrysogonum familiaris.
De humilitate ad Antonium.
De non divellendo matrimonio absque mutuo consensu ad Rusticum.
De vitando suspecto contubernio.
Contra Sabinianum virginis sollicitatorem.
De miraculo Mulieris sæpiùs ictæ ad Innocentium. Notandum D. Hieronymi *Epistolas* sæpiùs seorsim editas fuisse, prodierunt 2 Vol. *Romæ* 1468. fol. & à Jo. Andrea Episc. Alereensi recognitæ ibid. 1470. fol. ut sequiores Editiones mittam.
Vita Pauli eremitæ.
Vita Hilarionis Monachi.
Vita Malchi captivi Monachi.
Catalogus Scriptorum illustrium ad Dextrum anno 392. scriptus. Prodiit seorsim unà cum aliis ejusdem argumenti Scriptoribus, ac notis Suffridi Petri instructus, *Colon.* 1580. 8°. cum notis Rosweydi, *Lugduni* 1617. denique cum notis Miræi, *Antverp.* 1639. In quibusdam Catalogi hujusce editionibus habentur capita de Andreâ, Jacobo majore, Philippo, Bartholomæo, Thomâ, Simone Cananæo, Matthiâ, Timotheo, Tito, & Crescente, quæ Hieronymi non sunt, sed à studioso quodam aliunde adjecta sunt.
De perpetuâ virginitate Mariæ adversùs Helvidium, circa an. 383. scriptus.
De virginitate adversùs Jovinianum libri II. anno 392. scripti.
Adversùs eundem ad Pammachium Apologia.
Adversùs defensorem Joviniani ad Domnionem.
Exhortatio ad studium S. Scripturæ ad Pammachium.
Velitatio in errores Vigilantii ad Riparium Presbyterum.
Adversùs Vigilantium de vigiliis ad sepulchra Martyrum.
Adversùs errores Montani ad Marcellam.
Ad Riparium de Hæresibus expugnandis.
Ad Damasum adversùs Arianorum hypostases Epistolæ II.
Adversùs Luciferianos Dialogus, circa an. 383. scriptus.
Ad Avitum quid cavendum in libris περὶ ἀρχῶν *Origenis.*
Adversùs Joannem Hierosolymitanum ad Pammachium.
Adversùs eundem ad Theophilum.
Adversùs Origenistas ad Pammachium & Oceanum.
Expostulatio cum Rufino de figuratis laudibus.
Adversùs Rufinum Apologia ad Pammachium & Marcellinum, anno 400. *scripta.*
Adversùs eundem liber secundus, anno 402. scriptus.
Responsio ad duas Invectivas Ruffini.
Adversùs Pelagium ad Ctesiphontem Epistola, anno circiter 413 scripta.
Adversùs Pelagianos Dialogi III. anno circiter 415. scripti.
Ad Marcellam familiaris.
Adversùs Vigilantium liber, anno 406. scriptus.
Ad Theophilum Alexandrinum Epistolæ III.
Quatenus legendus Origenes ad Tranquillinum.
Adversùs Arianos de fide suâ ad Marcum.

De

SÆC. IV. ab An. CCC.

De oppressione Origenistarum per Theophilum ad Pammachium & Marcellam.
De Pelagianis oppressis ad Augustinum & Alipium, anno 419. scripta.
Ad Augustinum Epistolæ VII.
Quinam scripserunt de origine animæ ad Marcellinum, anno 411. scripta.
De Matrimonio post baptismum imputato ad Oceanum.
Quatenus adhibendæ literæ Gentilium ad Magnum oratorem.
De gradibus Presbyteri & Diaconi ad Evagrium.
Ad Asellam adversùs calumnias Æmulorum, anno 385. scripta.
Adversùs Onasum obtrectatorem librorum suorum.
De optimo genere interpretandi ad Pammachium, anno 394. scripta.
Ad Marcellam adversùs calumniatores emendatæ S. Scripturæ.
De studio divinæ Scripturæ ad Paulinum.
Præfatio in Pentateuchum ad Desiderium.
Præfationes in Josue, libros Regum, Paralipomena, in idem opus, in Esdram, & Neemiam, in Tobiam, in Judith, in Hester, in Job, in eundem è LXX. versum, in Proverbia, in Ecclesiasten, in Esaiam ex Hebræo versum, in Hieremiam, in Ezechielem, in Danielem, in XII *Prophetas, in Joelem, in quatuor Evangelia castigata.*
De tribus quæstionibus ad Damasum.
De Melchisedeco ad Evagrium.
De XLII Mansionibus ad Fabiolam.
De vestibus Sacerdotalibus ad eandem.
De Terrâ promissionis ad Dardanum.
De Ephod bad ad Marcellam.
De judicio pueri Solomonis ad Ruffinum.
De Solomone & Achaz præmaturè patribus ad Vitalem.
De Tharsis in V. Testamento ad Marcellam.
De ordine ac titulis Psalmorum ad Sophronium.
Emendatio Psalterii in certis locis ad Suniam & Fretelam.
De decem mysticis nominibus Dei ad Marcellam.
Quid sint Alleluia, Amen, & Maranatha, ad eandem.
Quid sit Sela, hoc est Diapasma, ad eandem.
Explanatio Psalmi LXXXIX. *ad Cyprianum.*
Explanatio Psalmi XLIV. *ad Principiam.*
Expositio Psalmi CXXVI. *ad Marcellam.*
Expositio primæ visionis Esaiæ ad Damasum, circa an. 380. scripta.
De Seraphim & calculo ardenti ad eundem.
Quid sonet Hebræis Osanna, ad eundem.
De prodigo Filio ad eundem. Tres isti Tractatus circa an. 383. scripti videntur.
De tribus quæstionibus ad Amandum.
De quatuor quæstionibus ad Marcellam.
De blasphemiâ in Spiritum Sanctum ad eandem.
Ad XII quæstiones Hedibiæ.
Ad XI quæstiones Algasiæ.
In Canticum Canticorum Homiliæ II. ex Origene versæ, anno, uti conjicit Baronius, 382.
In illud Pauli, Omnes quidem dormiemus, &c. ad *Minerium & Alexandrum tractatus* anno 406. scriptus.
De duabus quæstiunculis ad Paulinum.
Ad Desiderium familiaris.
Interpretatio Alphabeti Hebraici ad Paulam Urbicam.
Quæstiones sive Traditiones Hebraicæ in Genesin, quas à studioso quodam abbreviatas esse suspicatur Erasmus.
Commentariorum in Esaiam libri XVIII. *ad Eustochium* circa an. 410. scripti.
Commentariorum in Hieremiam libri VI. *ad Eusebium*, circa an. 414. scripti.
Commentariorum in Ezechielem libri XIV. *ad Eustochium*, paulo post an. 410. scripti.

Com-

Commentarii in Danielem ad Pammachium & Marcellam.
In Osee Commentariorum libri III. *ad Pammachium.*
In Joel, Amos, & Abdiam Commentarii ad eundem.
In Jonam Commentarius ad Chromatium.
In Micheam Commentariorum libri II. *ad Paulam & Eustochium.*
In Nahum Commentarius ad easdem.
In Sophoniam & Aggeum Commentarii ad easdem.
In Habaccuc Commentariorum libri II. *ad Chromatium.*
In Zachariam Commentariorum libri III.
In Malachiam Commentarius. Commentarii in XII. *Prophetas* circa an. 406. scripti sunt.
In Ecclesiasten Commentarius ad Paulam & Eustochium.
In Evangelium Matthæi Commentariorum ad Eusebium libri IV.
In Epistolam ad Galatas Comment. libri III. *ad Paulam & Eustochium.*
In Epistolam ad Ephesios Comm. libri III. ad easdem.
In Epistolam ad Titum Commentarius ad easdem.
In Epistolam ad Philemonem Commentarius.

De Spiritu Sancto Liber Didymi, interprete Hieronymo, cum præfatione ad Paulinianum fratrem.

Psalterium ex Hebraico ab ipso Hieronymo Latinitate donatum. Plurimum laborem Hieronymus S. Scripturæ partim de novo vertendæ, partim emendandæ impendit. Juvenis adhuc totum vetus Testamentum Latinum cum Græcis Hexaplorum Codicibus collatum emendavit, additis ubicunque aliquid mutaret, notis & asteriscis. Quosdam etiam libros & in his Psalmos è Græco accuratè convertit. Verùm ista versio dudum periit; quin & Psalterium postea Latinum à Damaso rogatus ex Lucianeâ τῶν ὀ' editione bis correxit; quod ab eo correctum à Romanâ Ecclesiâ statim usurpari cœpit, & in Bibliis vulgatis hodienum extat, uti & Testamentum Novum pari modo ab eo ex Græcis fontibus repurgatum. Quinetiam Græcam τῶν LXX. versionem ex melioris notæ exemplaribus correctam atq; emendatam in studiosorum usum edidit. Ætate provectior in secessu Bethlehemitico omnes Veteris Testamenti libros à Judæis pro Canonicis habitos ex Hebraicâ veritate in Latinum sermonem convertit, quibus etiam addidit libros Judith & Tobiæ ex Chaldæa linguâ versos. Ex hâc versione hodie extant Liber Psalmorum (qui inter opera ejus legitur) & Prophetæ. Prophetarum enim versio Hieronymiana in vulgatis Bibliis levem admodum mutationem passa habetur, integra verò ac pura extat inter Commentarios ejus in Prophetas. Quod ad cæteros V. Testamenti libros ab eo versos attinet, quicquid ex iis extat in vulgatis Bibliis conservatur, cum antiquâ versione Latinâ ex Græco factâ permixtum ac confusum, adeò ut quænam sint Hieronymi, quænam antiquæ versionis vix ac ne vix dignosci queat. Denique mihi notare liceat Hieronymum, ut reliquorum Novi Testamenti librorum, ita & Epistolarum Canonicarum novam versionem adornasse. His Prologum præfecit ad Eustochium Virginem, qui etsi in omnibus pene Codd. MSS. reperiatur, in impressis tamen raro habetur; etiam in editionibus Erasmianis desideratus. Præmisit eum expositioni suæ in Epistolas Canonicas Nicholaus de Lyra Tom. ult. fol. 209. In hoc Prologo duo præcipuè nos docet Hieronymus. Primò, in Codicibus Latinis suo tempore B. Petri Epistolas inter septem Canonicas primum locum tenuisse: *ut, quia Petrus primus erat in ordine Apostolorum, primæ sint etiam ejus Epistolæ in ordine cæterarum.* Ipse verò, Græcos Codices secutus, eas proprio ordini restituit. Secundò, decantatissimum illum S. Joannis in primâ Epistolâ de Trinitate locum ab infidelibus translatoribus (Arianos præcipuè intelligit) deletum esse, Patris, Verbi, & Spiritûs S. testimonio penitùs omisso. Unde nihmirum videri debeat, si in tot Codicibus MSS. hodiè desideretur.

Loca Hebraica ex Eusebio translata, laxiori tamen versione, plurimis de suo additis ac mutatis.

Nomina

Nomina Hebraica Veteris ac Novi Teſtamenti ſecundùm ordinem literarum ex Philone & Origene verſa quibuſdam immutatis, quibuſdam additis.

Homiliæ in Hieremiam XIV. *& in Ezechielem* totidem; quæ ex Origene verſæ inter Opera hujuſce habentur unà cum Hieronymi Præfatione.

In Lucam Homiliæ XXXIX. ex eodem verſæ, inter Origenis Opera.

Canones Evangeliorum ex Euſebio verſi, præfatione additâ.

Chronici Euſebiani Verſio Latina, hoc Chronicon inſuper ab anno cccxxvii. uſque ad an. ccclxxx. continuavit. Vid. ſupra in Euſebio.

DUBIA.

Epiſtola ad Auguſtinum, quæ ſic incipit, *Cùm in Urbe.*

Alia ad eundem, quæ ſic incipit, *Anno præterito.*

Epiſtola ad Apronium.

Epiſtolæ ad Theophilum III.

Præfationes in Baruch, & Maccabæorum libros.

Traditiones Hebraicæ in Libros Regum & Paralipomenum, quæ ex genuinis Hieronymi Commentariis plurima decerpta habent.

Loca ex Actis Apoſtolorum. Opus eruditum.

Symbola fidei ad Damaſum & Cyrillum, prius Pelagii eſſe contendunt Bellarminus & Launoius.

In Eſaiam Homiliæ IX. ex Origene verſæ, inter cujus Opera habentur. Cæterùm multæ aliæ Origenianorum Opuſculorum verſiones Hieronymo partim Rufini fraude partim Librariorum inſcitiâ male inſcriptæ ſunt.

Præfationes in Pſalterium II. & *in Proverbia* totidem.

SPURIA.

Epiſtola ad Celantiam, quæ Paulini Nolani videtur.

Præfationes in Marcum, Lucam & Joannem & Job.

In Hieremiæ Threnos libri III. quos alii Bedæ, alii Rabano tribuunt.

Commentarii in Job & Proverbia Solomonis, qui Bedæ vulgò tribuuntur, Philippi autem Presbyteri potiùs eſſe videntur, ex Hieronymi tamen lucubrationibus plurima decerpta habent; nam (ut alia mittam) Fauſtus (qui circa an. ccccxxx. ſcripſit) lib. de Creat. teſtimonium ex Hieronymo citat, quod in fine Explanat. cap. 25. Job ad verbum habetur.

Quæſtiones in Habaccuc, quas tanquam Hieronymo penitùs indignas in editione ſuâ omiſit Marianus Victorius.

In Evangelium Marci Commentarius.

De Virginitate ad Demetriadem. Pelagii eſt licèt illi abjudicent, atque anno ccccxiii. ſcriptam cenſeant Benedictini Pariſienſes in nuperâ ſuâ Auguſtini Operum editione.

Ad Gerontii filias de contemnendâ hæreditate Epiſtola, (Pelagiani cujuſdam) quæque iſtam ſequuntur Epiſtolæ IX.

De ſeptem gradibus Eccleſiæ ad Ruſticum Epiſcopum.

De laude Virginitatis ad Mauritii filiam.

De his quæ Deo in S. Scripturis attribuuntur.

De Cereo Paſchali ad Præſidium Diaconum, cujus Autor Hieronymi ſaltem æqualis erat.

De verâ Circumciſione ad Theraſiam Epiſtola, quæque eam ſequuntur *Epiſtolæ ſeu Tractatus* XV.

De Obſervatione Vigiliarum. Nicetii Treverenſis eſſe videtur.

Ad Pammachium & Oceanum Epiſtola exhortatoria, quæque iſtam ſequuntur Epiſtolæ III.

Com-

Commentarii in Epistolas S. Pauli ad Heliodorum, quos Pelagii esse deprehensum est. SÆC. IV. ab Ann. CCC.

Epistola ad Tyrasium de morte filiæ Consolatoria.

Ad Oceanum de ferendis opprobriis.

Ad eundem de vitâ Clericorum.

Ad Damasum Epistola brevis, quæ incipit, *Beatissimo Papæ.*

De Scriptoribus aliquot Ecclesiasticis ad Desyderium.

Ad Paulam & Eustochium de virtute Psalmorum.

Ad Damasum de Oblationibus altaris.

Regula Monachorum capitibus XLI. constans.

De Nativitate B. Mariæ tractatus, unà cum Epistolâ ad Chromatium & Heliodorum Nuncupatoriâ.

Sacræ Sententiæ Theodoti, Hieronymi versionem ementitæ, à Mariano Victorio primùm editæ.

De Vitis Sanctorum Patrum Liber, sub Hieronymi nomine *Antver.* 1615. 1628. & alibi sæpiùs excusus, partim ex Hieronymo, partim ex multis aliis Autoribus consarcinatus.

Indiculus de Hæresibus, *Parisiis* editus anno 1617. à Claudio Menardo.

Martyrologium.

Comes sive Lectionarius, extat apud Pamelium Liturgicorum Tomo II. Præfationem hujusce libri extulit Dacherius Spicileg. Tom. xiii. Hunc *Comitem* multo quam editus sit à Pamelio, ampliorem se habuisse testatus est Cornelius Scultingius. Citatur sub Hieronymi nomine, tituloque Comitis & Lectionarii à Micrologo c. 25. Bernone Augiensi c. 1. Hugone de S. Victore de Off. Eccles. lib. 2. c. 11. Plura de hoc libro habet Cardinalis Bona Rer. Liturg. l. 2. c. 6. §. 2. qui illum Hieronymo sed levi quidem argumento nixus, asserere conatur.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ.

Commentarii in Psalmos prolixiores ac eruditissimi, qui in multis Bibliothecis MSS. extant, teste Turriano Apolog. pro Epist. Pontif. l. 2. c. 6.

DEPERDITA.

De tribus quæstionibus Legis Veteris Homiliæ III.

In Psalmos, à X. ad XVI. *Tractatus* VII. ex Origene versi, uti forsan & Homiliæ. Utriusque Operis ipse meminit, lib. De Script. Eccles.

Commentarii in Job, Psalmos, &c.

Commentarius in Abdiam prior, quem circa an. ccclx. scripsit.

Origenis libri περὶ ἀρχῶν ab eo fideliter versi.

Epistola ad Paulam omnium Origenis Operum indiculum complexa, cujus fragmentum exhibet Ruffinus Invect. 2.

Theophili liber Paschalis ab eo versus.

In Evangelia quatuor Commentarius unico volumine comprehensus.

Commentarius in Apocalypsin.

De Hæresibus Liber, de quo Augustinus lib. de Hæres. in fine.

De Resurrectione Carnis. Vid. eundem Epist. 261.

Epistola ad Antium, quâ obscurissimas elucidavit quæstiones.

Epistola ad Chromatium & Heliodorum, Vitas Patrum, ac *Passiones Martyrum* complexa; cujus meminit Cassiodorus *.

* Lect. divin. c. 32.

§ Æ. C. IV. ab An. CCC.

ALIENA [quæ inter Hieronymi Opera habentur.]

Commentarii in omnes Psalmos, à plurimis, iisque incertis Autoribus conscripti: in quibus tamen plurima verè Hieronymiana inesse dubitari nequit. Enarrationi enim Psalmi XCIII. (ut alia argumenta taceam) totidem verbis inseritur fragmentum Hieronymianæ Expositionis ab Augustino in Epist. ad Fortunat. citatum: quin & in expositione Psalmi L. referuntur verba Hieronymi allegata à Gregorio M. in Explanat. 4[i]. Psalmi Pœnitent. Genuinum esse Hieronymi Opus quamplurimis argumentis probare enixè contendit Marianus Victorius; qui argumenta è contra allata diluere satagit: verùm in solvendis iis argumentis res adeò infœliciter ei cessit, ut operam lusisse videatur.

Epistola Paulæ & Eustochii ad Marcellam, eam in secessum Bethlehemiticum invitans, ab Hieronymo, ut videtur, dictata.

Epistola Pammachii & Oceani ad Hieronymum.

Evangelia Lucæ & Joannis ex vetustis exemplaribus emendata ab incerto Autore.

Epistola Valerii ad Ruffinum de non ducendâ uxore.

Regula Monachorum ex Hieronymi scriptis per Lupum Olivetanum consarcinata, & à Martino Papâ post annum Mccccxvii. approbata.

Dialogus Hieronymi & Augustini de origine animarum, ex ipsorum scriptis collectus, ab incerto, insulso tamen, Autore.

Homilia de corpore & Sanguine Christi, & alia super Evangelium Matthæi, incerti Autoris.

Reperiuntur ibidem nonnulla *Augustini*, *Damasi*, *Theophili*, *Anastasii*, *Epiphanii* & *Ruffini*; de quibus in suis locis plura videas.

Prodierunt Hieronymi Opera, curâ Erasmi *Basil.* 1516. 1526. 1553. (quæ nitida planè est & accurata editio) 1565. *Romæ* 1566. 1572. (quam ab erroribus Erasmi purgatam esse monet Bellarminus *, an idem sequentibus Pontificiorum editionibus contigerit, viderint Eruditi) 1580. *Antverp.* (curâ Marii Victorini) 1578. *Colon.* 1616. *Paris.* 1533. 1546. 1579. 1602. 1623. (cui variæ Observationes & emendationes accesserunt) denique *Francofurti* 1684. in XII. Tomis unà cum omnibus omnium notis, Scholiis, censuris, indicibus, aliisque ad Hieronymi Opera spectantibus Collectaneis quibuscunque, quæ tribus ultimis Tomis comprehenduntur.

* De Script. p. 140.

380. GELASIUS Senior, Cyrilli Hierosolymorum Antistitis nepos, ab avunculo suo in sede Cæsariensi Palæstinæ anno ccclxxx. constitutus. Anno sequenti Concilio secundo Oecumenico interfuit, & scripsit adhuc exeunte hoc Sæculo. Vir, teste Theodorito *, λόγῳ καὶ βίῳ κοσμούμενος, *doctrinâ simul ac sanctitate vitæ conspicuus, accurati etiam limatique sermonis*, inquit Hieronymus †. *Duos Ruffini Historiæ Ecclesiasticæ libros in Græcum sermonem* transtulit; ut nos docet Photius ‖: quod verò ex Gelasii Præfatione subdit, Cyrillum ei ad hæc ipsa scribenda autorem fuisse, quodque aliunde habet, Cyrillum ipsum junctis cum Gelasio operis versionem istam cudisse, impossibile esse exinde constat, quòd post exactum ferè à Cyrilli morte decennium Ruffinus Historiam suam Ecclesiasticam conscripserit. Porrò extat apud Theod. Dial. 3. p. 167. fragmentum *Homiliæ* Gelasii nostri in Epiphania.

* L. 5. c. 8.
† De Script. c. 130.
‖ Cod. 89.

380. TIMOTHEUS, Petri Episcopi Alexandrini frater, cui in sede successit circa an. ccclxxix. Anno ccclxxxi inchoatâ jam Synodo unà cum Episcopis suis Constantinopolim profectus est, ubi Gregorium Nazianzenum in sede CP. non exspectato consensu suo à Patribus confirmatum indignatus, eum totis viribus oppugnavit, Maximi partes tutandas in se suspiciens, effecitque, ut clamorum ac molestiarum pertæsus, sede suâ sese abdicaret Gregorius.

Obiit

SÆC. IV. ab Ann. CCC.

Obiit anno ccclxxxv. Scripsit inter alia *Librum De Vitis* Monachorum, cujus mentionem facit Sozomenus *, quemque injuria temporum nobis eripuit. Extant hodie ab eo scripta Gr. Lat. *Responsa Canonica* ad interrogationes ei propositas de Episcopis & Clericis, cum Balsamonis commentariis *Par.* 1618. & in Pandect. Canon. Tom. ii. *Oxon.* 1672. Habetur etiam sub ejusdem nomine *Narratio de Miraculis S. Menæ* martyris Ægyptii Lat. apud Surium ad X. Novembr. Scripsisse quidem Timotheum SS. Patrum, & Monachorum quorundam Vitas testis (ut diximus) est Sozomenus *: & ejusdem plerasque esse vitas, quæ in Vitis Patrum hodie circumferuntur, conjicit Cl. Vossius †. Denique ejusdem *Epistolam ad Diodorum Tarsensem* citat Facundus l. 4. c. 2.

* L. 6. c. 29. p. 680.
* Loc. citat.
† De Hist. Græc. l. 2. c. 19.

EVAGRIUS, Presbyteri filius, ex Iberorum urbe quæ ad Euxinum 380.
Pontum sita est, oriundus, inde Hieronymo *Hyperborita* dictus, à S. Basilio Ecclesiæ Cæsariensis Lector ordinatus, post ejus mortem à Gregorio Nysseno Diaconus factus, claruit ab anno ccclxxx. A Gregorio Nazianzeno S. literarum scientiam hausit, ab eo ad Ecclesiæ Constantinopolitanæ Archidiaconatum provectus. Cùmque vultu esset eleganti, & exquisito vestium cultu uteretur; à magnate quodam suspectus, quasi uxorem ejus nimis familiarem haberet, vitæ discrimen adiit. Cæterum ab Angelo in somnio admonitus, tactisque Evangeliis se urbe extemplò egressurum esse juramento adactus sibi visus, relictâ post annum ccclxxxv. Constantinopoli, Hierosolymam petiit, à Melaniâ Romanâ domo exceptus; cujus hortatu cùm vitam exinde Monasticam agere statuisset, in Ægyptum profectus est; & in Nitriensi quodam Monasterio per quindecim annos delituit, utriusque Macarii in vitâ ascetica discipulus. Quò loci dum maneret, Episcopatûs onus, quod nullo non lapide moto ei imponere fategit Theophilus Alexandrinus, dolo quodam se subducens penitùs recusavit. Origenistarum partes strenue propugnavit, quo nomine Hieronymo sæpè vapulat. Grandævus obiit; quo anno non liquet. Vir erat notante Sozomeno *, imprimis doctus, tum intelligendi facultate tum dicendi copiâ præditus, in distinguendis cogitationibus, quæ aut ad virtutem aut ad vitium tenderent sagacissimus: moribus moderatis, & ab omni fastu & arrogantiâ ita alienus, ut nec jure merito laudatus præconiis intumesceret, nec immeritò vituperatus contumelias iniquo animo ferret. Miraculorum & portentorum famâ Præceptorum utrivis nequaquam cessit, ingenti insuper vitæ abstinentiâ admodùm clarus. De stylo ejus ita Nicephorus, Θαυμάσια δὲ πάντα (Opera ejus) καὶ νοήμασι καὶ φράσει μεστὰ τὸ ἐπαγωγὸν ἐπαυχοῦντα, καὶ οἷος γέγονεν ὁ ἀνὴρ, ὁ τούτοις ἐντυχὼν εἴσεται. *Scripta ejus admiranda sunt, & sententiis & elocutione ad persuadendum prorsus accommodata: & qui ea legit qualis is vir fuerit cognoscet.*

Sozom. l. 6. c. 30. Pallad. Hist. Lausiac. c. 86.
* Loc. cit.

SCRIPTA.

SCripsit *Orationes sive Preces* C. *Gnostica Problemata* DC. *Epistolam ad Melaniam, Librum & Sententias* περὶ ἀπαθείας seu *de Impassibilitate, Librum centum Sententiarum in Anachoretarum usum,* (qui an idem sit cum opusculo practico, viderint alii) *Sententiolas paucas valdè obscuras*, quas in Latinum sermonem vertit Gennadius *. Στιχηρῶν (pro quo ἱερῶν habet Palladius) *sive Elementarium libros* II. *alterum ad Monachos in Cœnobiis degentes, ad Virgines Deo sacratas alterum.* Habentur ista Στιχηρὰ Lat. in Bibliotheca Patr. Tom. xxvii. ubi licèt incertæ ætatis Scriptori ascribantur, nostri tamen esse ipso sole clariùs constat. *Monachicum, seu* περὶ τῆς Πρακτικῆς, Capitulis C. constans: ex hoc libro fragmentum recitat Socrates l. 3. c. 7. aliud verò longè amplius l. 4. c. 23. *Integrum Tractatum* Gr. Lat. cum notis edidit Cl. Cotelerius Monument. Eccles. Græc. Tom. III. p. 70. præmissâ etiam Gr. Lat. Epistolâ ad Anatolium, quæ *Practico* ac *Gnostico* Præfationis vicem obit. Scripsit enim Evagrius *Gnosticum seu de iis qui cognitionis munere donati sunt*, in L. capita distributum; quem à se Latine versum esse testatur Gennadius: ex eo fragmentum extat apud Socrat. l. 4. c. 23. Denique Ἀντιῤῥητικὸν ex S. Scripturis collectum contra Dæmonas tentatores, & juxta numerum octo vitiosarum cogitationum in octo partes divisum, Anatolio nuncupatum; quod à se Latio donatum esse fate-

Vid. Hieron. ad Ctes. advers. Pelag. p. 252. Nicephor. l. 11. c. 42.
* De Script. c. 11.

tur

SÆC. IV. ab An. CCC. tur Gennadius. Extat Lat. titulo *De octo vitiosis cogitationibus*, Bibliothecæ Patr. Tom. xxvii. Primus Græcè ac Latinè extulit Doctiss. Emericus Bigotius, & cum Palladio de Vitâ Chrysostomi edidit *Paris.* 1680. 4°. qui tamen dubitat, an hic, quem nos habemus, liber idem sit cum eo ejusdem argumenti à Socrate * memorato: cùm in eo nihil de S. Scripturis collectum legatur. Non invitus tamen concedit, fieri potuisse; ut tractatus iste ἀποτμηματικὸν sit operis à Socrate descripti; detractis nempe testimoniis è Scripturâ desumptis; & retentis Evagrii verbis, quæ pravas hominum cogitationes graphicè depingebant. Porrò *Liber de rerum Monachalium rationibus, earumque juxta quietem appositione*; qualem scripsisse Evagrium ex Vitis Patrum constat, Gr. Lat. cum notis editus est à Cotelerio Monument. Eccl. Græc. Tom. III. p. 103. Idem Cotelerius Evagrii *Fragmentum seu Scholium in nomen Dei Tetragrammatum P I-P I.* Gr. Lat. cum notis dedit ibid. p. 116. Cæterùm plurima Evagrii Opera in Latinum sermonem convertit Ruffinus: verùm istæ versiones dudum interierunt.

* L. 4. c. 23.

380. Nazianz. de Vitâ suâ p. 12. Orat. 23. Greg. Presb. de Vit. Nazianz. p. 20. MAXIMUS, genere Ægyptius, Patriâ Alexandrinus, Parentes habuit non infimæ sortis, eosque ut fama est, Martyres; quin & ipse post Athanasii mortem se ob fidem Oasim relegatum esse gloriari solebat. Vitæ instituto se Philosophum Cynicum professus est; nec deerant pallium, baculus & promissa barba, mores protervi & inverecundi, próque istius sectæ genio projecta temeritas ac mordacitas: nec leve sibi nomen apud exteros comparaverat: unde ad illum Basilii Epistolæ hodie supersunt. Claruit præcipuè anno ccclxxx. Relictâ Alexandriâ Constantinopolim pervenit: advenientem Gregorius Nazianzenus non modò Oratione Encomiasticâ, sed & hospitio excepit; mensæ adhibuit; fidei elementis pleniùs imbuit; sacro lavacro tinxit; tandem in Cleri ordinem cooptavit. Verùm beneficiorum & amicitiæ oblitus Maximus, accitis ex Ægypto tribus Episcopis absente Nazianzeno, se Constantinopolis Episcopum ordinari curavit. At populo, ipsis etiam Arianis, factum indignatis & in ecclesiam irrumpentibus, fugati Episcopi reliquam scenæ partem in Choraulæ cujusdam ædibus peragere coacti sunt. Quin & ipse Maximus furente plebe totaque conviciorum plaustra in perfidum hominem effundente, ex Urbe profugit; ac primò Synodo Aquileiensi, deinde Theodosio Imp. causam suam cognoscendam commendavit. Verùm frustra omnia molitus, à Synodo etiam Constantinopolitanâ damnatus Alexandriam repetiit: ubi concitatâ adversùs Episcopum factione à Præfecto Augustali urbe ejicitur. Quid de eo exinde factum sit, non constat. Scripsit, teste Hieronymo *, insignem *de Fide adversùs Arianos Librum*; quem Mediolani Gratiano Imperatori obtulit. NE.

* De Script. c. 127.

380. NEMESIUS, ex Philosopho Christiano Episcopus, ut volunt, Emisenus, claruit circa an. ccclxxx. Alii illum sæculo quinto ascribunt. Verùm incerta omnia: de eo enim planè silent Veteres. Extat quidem inter Nazianzeni Carmina *Epistola* quædam Nemesio cuidam juris perito dicata; sed an noster is sit Nemesius, planè incompertum est. Quisquis certè fuerit, Origenis dogma de animarum præexistentiâ propugnat, & Hæreticos Manichæum, Eunomium & Apollinarium nominatim refellit: adeò ut circa hoc tempus scripsisse non mala exinde conjectura duci possit. Extat Gr. Lat. Liber *de Naturâ Hominis* in Auctuario Biblioth. Patr. *Paris.* 1624. Tom. ii. p. 466. seorsim *Antverp.* 1565. denuò recognitus & notis illustratus *Oxon.* 1671. 8°.

380. * Encom. Philastrii ap. Sur. ad 18. Julii. PHILASTRIUS, vel potius *Philaster*, gente forsan Italus; Presbyter factus, teste Gaudentio *, Pauli Apostoli sedulus imitator, totum ferè orbis Romani ambitum circumiit, ut Gentiles & Hæreticos erroribus liberatos ad veram Christi notitiam perduceret. Strenuus Catholicæ veritatis adversùs Arianos propugnator, eorum hæresim rationibus ac argumentis ubique prostravit. Romam demum profectus Hæreticorum plurimos ad Orthodoxam

am veritatem reductos Christo lucratus est. Brixiensis Episcopus factus Auxentio Mediolanensi Arianorum duci in Catholicos grassanti animosè restitit, invictus fidei Nicænæ athleta; eo nomine ab Auxentio variis injuriis exagitatus, ac flagris etiam subditus. Claruit circa an. ccclxxx. Ambrosio ad sedem Mediolanensem provecto perquam familiaris fuit; apud quem Mediolani eum versantem se vidisse testatur Augustinus *. Anno ccclxxxi. Synodo Aquileiensi interfuit. Obiit superstite adhuc Ambrosio, anno, ut volunt, ccclxxxvii. verùm id parùm liquet.

SÆC. IV. ab An. CCC.

* Lib. de Hæref. in init.

Scripsit *Librum de Hæresibus*; in quo Catholicæ veritatis amorem ubique spirat, judicium vero minùs accuratum sæpius prodit, dum Hæresibus accenseat ea dogmata, quæ eo nomine notari minimè mereantur. Extat in Biblioth. Patr. Tom. vii. p. 701. seorsim verò unà cum Idacio Claro *Basil.* 1528. *Helmstad.* (curâ Fuchstenii) 1611. 8°. cui etiam Supplementum incerti Autoris accessit.

NECTARIUS, Tarso Ciliciæ oriundus, Vir Senatorii ordinis dignitate in Urbe Constantinopoli perfunctus. Vacante jam sede CP. anno ccclxxxi. cùm in Patriam reditum adornaret, & Diodorum Tarsensem Episcopum conveniret, ecquid ille Tarsi factum vellet, sciscitaturus: Diodorus canitiem viri, vultumque sacerdotio dignum, & morum gravitatem reveritus eum sedi præficiendum censuit: ac proinde effecit, ut inter eligendorum nomina Imperatori offerenda, ejus quoque nomen, omnium quidem postremum in chartâ scriberetur. Perlecto indiculo, in Nectario substitit Imperator, eumque elegit: nec ab hâc sententiâ divelli poterat. Imperatoris judicio universi protinùs cesserunt, ac suffragiis suis comprobarunt. Mox igitur baptizatus Nectarius communi omnium Episcoporum calculo Constantinopolis Episcopus renunciatur. Anno ccclxxxiii. Theodosio Imp. ab omnium Sectarum principibus Dogmatum suorum rationem exposcente, summâ prudentiâ effecit; ut approbatâ Homousianistarum fide, Hæretici & causâ suâ & collectas agendi libertate exciderent. Obiit anno cccxcviii. Extat Latinè sub ejus nomine *Homilia de S. Theodoro*, inter Chrysostomi Homilias quasdam excusa, *Paris.* 1554. 8°. Verùm an genuina sit, meritò dubitari posset. Habetur etiam *Sententia ejus Synodalis de Episcopatu Bostrensi* Gr. Lat. Jur. Gr. Rom. l. 4.

381. Sozom. l. 7. c. 8. 12.

FLAVIANUS, Nobili genere natus, Patriâ (ni fallor) Antiochenus, Monasticum vivendi institutum secutus est: Monachus adhuc contra Arianos strenuè militavit, Leontio Antiochiæ Episcopo intrepidè obstitit; & Diodori ope atque Consilio adjutus, exulante Meletio gregis Antiocheni curam egit: primusque Psallentium chorum duas in partes divisit, & Davidicos Hymnos alternatim canere docuit. Hunc quidem canendi morem Socrates * nulli, quod sciam, autoritate fultus ab ipso Ignatio tertio Antiochiæ Episcopo deducit, qui aliquando in somno viderat Angelos hymnis alternatim decantatis SS. Trinitatem celebrantes. Postea Presbyterii dignitatem adeptus est; & mortuo tandem Meletio anno ccclxxxi. Antiochiæ Episcopus constituitur, communi Concilii Constantinopolitani suffragio electus, Diodoro Tarsi, & Acacio Beroeæ Episcopis manus imponentibus, universâ Ecclesiâ communi consensu & quasi uno ore eum honorante; ut ipsi Patres datis ad Damasum literis hâc de re loquuntur. Nihilominus dissimulandum non est, id vitio ipsi datum esse, eò quòd juramento olim sese obstrinxisset, se superstite adhuc Paulino, novi Episcopi Meletio subrogandi electioni non consensurum. Hoc facto Schisma Antiochenum acriùs recruduit, non plebe modò, sed & totius ferè orbis Episcopis in diversas partes abeuntibus. Occidentales enim & Ægyptii cum Arabicis & Cypriis Paulino adhærebant: Syri verò Palæstini, Phœnicii, Armeni, Cappadoces, Pontici, & longè maxima Orientalium pars Flaviani causam fovebant. Post mortem demum Paulini, ejusque successoris Evagrii, pro egregiâ, quâ pollebat, prudentiâ Ecclesiæ

381. Theod. l. 2. c. 24. l. 4. c. 25.

* L. 6. c. 8.

Ap. Theod. l. 5. c. 9.

An-

SÆC. IV. ab An. CCC. Antiochenæ extincto schismate pristinam concordiam restituit: atque ita populus à longo tempore divisus in unum coaluit. Quin & mediante Theophilo Alexandrino Damasus cæterique, qui à Flaviani communione abhorrebant, pacificas ad illum dederunt literas. Anno ccclxxxvii. vel sequenti, exorta est furibunda illa Antiochensium seditio, quâ Imperatoris & Augustæ statuas dejecerunt, omnique contumeliarum genere lacessiverunt. Missus idcirco publico civitatis nomine Constantinopolim Flavianus, demisso vultu, animoque, supplici prece, morum gravitate, suavique eloquentiâ effervescentem Imperatoris animum lenivit. Quo facto lætus domum rediit, magnâ populi acclamatione & effuso totius civitatis gaudio exceptus. Obiit circa an. ccccciii. Scripsit *Epistolas aliquot*, ex quibus *unam ad Osrœnos Episcopos, alteram ad Armenum quendam Episcopum* memorat Photius *; item *Homilias quasdam*. Ex Homiliis enim *de Joanne Baptistâ*, & in illud, *Spiritus Domini super me*, fragmenta exhibet Theodoritus Dial. 1. p. 43. qui & ex ejusdem *Homiliâ in Theophaniâ*, & *tractatu in Evangelium Lucæ* lacinias adducit Dial. 2. p. 105.

* Cod. 52.

381. Sulpit. Sacr. Hist. l. 2. PRISCILLIANUS, ortu Hispanus, familiâ nobilis, prædives opibus, à Marco quodam Ægyptio Gnosticorum & Manichæorum sectatore seductus, novam Hæresim ex utrorumque dogmatibus, additis proprii fundi nonnullis conflare cœpit circa an. ccclxxxi. A Gnosticis enim promiscuas libidines & connubiorum solutionem, à Manichæis binorum rerum omnium principiorum fidem, & Astrologiæ, fatalisque necessitatis ineptias, accepta sectæ suæ invexit: cujus arcana & flagitiosam nequitiam quo meliùs celaret, mendacium atque ipsum perjurium licitum esse docuit: De Trinitate eadem, quæ Sabellius fovit; pluraque alia Hæresium portenta dogmatibus suis immiscuit, Magicis adhuc artibus addictissimus. Ipse interim humilitatis speciem ore & habitu prætendens, nudipedalem incessum docens, & jejunia Dominicâ etiam die celebranda prædicans, multos nobilium pluresque populares fictâ morum gravitate, & blandiendi arte in societatem allicuit; mulieres autem catervatim confluentes,& rerum novarum cupiditate ac libidinum licentiâ sibi astrictas habuit. Discipulos hosce in montium latebras & diverticula abducere solitus, nefarias collectas egit; quas ut aliorum oculis & notitiæ substraheret, sectariis suis communionem cum Ecclesiâ Catholicâ sacris elementis in manus acceptis & secum asportatis simulandam indulsit. Ex Episcopis Hispanis Instantium & Salvianum in partes suas pertraxit, qui à Synodo Cæsaraugustanâ exeunte anno ccclxxxi. damnati, ut causam suam confirmarent, Priscillianum hactenus laicum Abilæ Episcopum constituunt. Verùm impetrato ab Idacio & Ithacio Episcopis edicto Gratiani Imp. ut Hæretici urbibus pellerentur, Instantius, Salvianus & Priscillianus comitante sectatorum turmâ non exiguâ, Romam proficisci necesse habuerunt, apud Damasum objecta purgaturi. A Damaso verò ne in conspectum quidem admissi Mediolanum regressi sunt; ubi æquè aversantem sibi Ambrosium repererunt. Versis igitur consiliis Macedonii Officiorum Magistri auro corrupti ope edictum ab Imperatore eliciunt, quo restitui Ecclesiis jubebantur. Hoc freti Instantius & Priscillianus (nam obierat Salvianus) Hispanias repetunt; ac corrupto Proconsule Ithacium illis adversantem in exilium ejiciunt. Anno ccclxxxv. ab Ithacio apud Maximum Tyrannum arreptis tunc fascibus Imperium Occidentale invadentem accusatus, ex Hispaniâ coram Synodo Burdigalæ habitâ causam acturus abducitur. Verùm ab Episcopis ad Principem provocante Priscilliano, causa ejus Evodio præfecto cognoscenda à Maximo committitur. Re auditâ strenuè accusantibus Ithacio & Idacio, gestisque ad Palatium delatis, Priscillianus à Maximo capitis damnatur in urbe Treveris anno ccclxxxv. vel sequenti, ut alii verò anno ccclxxxviii. vel ccclxxxix. Corpus ejus in Hispaniam relatum maximâ veneratione à suis tumulatum est, qui tanto honore memoriam ejus colebant, ut per Priscillianum jurare summa religio putaretur. Vir erat, inquit Sulpitius Severus, acer, inquies, facundus, multâ lectione eruditus, disserendi ac disputandi, promptissimus,

ptiſſimus. Fœlix profectò, ſi non pravo ſtudio corrupiſſet optimum ingenium; prorſus multa in eo animi & corporis bona cerneres, ſed idem vaniſſimus, & plus juſto inflatior rerum profanarum ſcientiâ. Scripſit, teſte Hieronymo †, multa *opuſcula*, ex quibus ad illum aliqua, ad nos nulla pervenerunt.

† De Script. c. 121.

HELVIDIUS, Auxentii Mediolanenſis Epiſcopi diſcipulus, Joviniani præcurſor. Claruit Romæ circa an. 382. Dignitate Presbyter fuiſſe videtur. Homo ruſticanus, inquit Hieronymus *, & vix primis literis imbutus, ex novis dogmatibus nomen ſibi comparare ſatagens, ſcripto *libello* contendit B. Mariam poſt nativitatem Domini, quem virgo peperit, Joſepho ſponſo ſuo junctam ex ejus conſortio filios ſuſcepiſſe, qui fratres Domini appellati ſunt. Fragmenta quædam libri hujus hinc inde profert Hieronymus lib. adversùs Helvidium. 382.

Gennad. de Script. c. 32.
* Lib. adv. Helvid.

FAUSTINUS, Schiſmatis Luciferiani Presbyter. Claruit anno 384. eodemque, ut videtur, anno *Libellum Precum* Impp. Valentiniano, Theodoſio & Arcadio AAA. obtulit; qui Luciferi Calaritani, ſchiſmatiſque ab eo ſuſcitati ſectariorum cauſam tuetur, adverſariorum calumnias diluit, Epiſcopos Arianis communicantes adulteratæ veritatis orthodoxæ inſimulat, eorumq; tam pudendos mores quàm infauſtas mortes depingit. Libello Precum *Confeſſio fidei* à Fauſtino adornata præmittitur, ejuſque calci *Reſcriptum Theodoſii* Imp. in Fauſtini favorem conditum ſubjungitur. Scripſit item *De Trinitate, ſive de fide contra Arianos librum*, ſeptem capitulis (ſeu, ut alii vocant, libris) conſtantem, Flaccillæ Imperatrici nuncupatum. Extant hæc *opuſcula* ſub Fauſtini nomine primùm à Sirmondo edita, *Pariſ.* 1650. 8°. deinde Biblioth. Patr. Tom. v. p. 637, 651. denique notis illuſtrata *Oxon.* 1678. 8°. 384.

MARCELLINUS, ejuſdem temporis & ſchiſmatis Presbyter, unà cum Fauſtino *Libellum Precum*, de quo ſupra, Theodoſio Imp. obtulit. Unde factum eſt, ut ſub ejus nomine, omiſſo Fauſtini, libellus iſte à Baronio, aliiſque citetur. Porrò ex tribus Fidei formulis in Codice Canonum Romano à Paſchaſio Queſnello editis ſecunda Marcellino à Queſnello aſcribitur. 384.

THEOPHILUS, patria forſan Alexandrinus, poſt mortem Timothei anno 385. Alexandriæ Epiſcopus, Gentilium cultui ſtrenuè adverſatus eſt; non ſolùm enim delubra idolorum funditùs evertit, verùm etiam præſtigias ſacerdotum, qui vulgus decipiebant, omnibus palàm ſpectandas propoſuit. Quâ de re vide quæ habet Theodoritus l. 5. c. 22. Nec tantùm adversùs Gentiles, ſed & Monachos Nitrienſes Anthropomorphitarum Hæreſim foventes fortiter dimicavit, Origenis librorum patrocinio ſubnixus, quos tamen haud longo abhinc tempore à Monachis tumultuantibus coactus ſe damnare ſimulavit. Mox verò ut Dioſcuro ejuſque fratribus *Longis* dictis paria quidem ſecum de incorporeâ Dei formâ ſentientibus, ſed lites graviſſimas agitantibus invidiam apud Monachos conflaret; Anthropomorphitam ſe repentè profeſſus eſt, & Origenis libros ab omnibus damnari juſſit. Id cum detractarent *Longi Fratres* eorumque ſectatores, iſtâ anſâ arreptâ, eos Ægypto ejecit, ac peſſimis modis exagitavit. Anno 400. habitâ Alexandriæ Synodo, Origenem ejuſque libros damnari curavit; & ut ab Epiphanio Synodo in Cypro inſula habitâ damnarentur, authoritate ſuâ effecit. Cùmque ejectos à ſe Monachos Conſtantinopoli benignè receptos eſſe ægrè ferret, anno 403. CP. profectus coactâ Synodo Chryſoſtomum depoſuit. Verùm cùm plebem Chryſoſtomo faventiorem, ſibi infenſiorem experiretur, clàm urbe elapſus, Alexandriam rediit. Obiit anno 412. Scripſit, inquit Gennadius *, *adversùs Origenem unum & grande Volumen*, in quo omnia penè ejus dicta & ipſum pariter damnavit. Bina hujus operis fragmenta exhibet Theodoritus Dial. 2. p. 101. Ex eodem, ut videtur, opere petitum eſt fragmentum illud benè longum, τῦ ἀνθρωπομορφιτικῦ πρὸς τοὺς φρονῦντας τὰ Ὠριγένους, quod habetur 385.

* De Script. c. 33.

Con-

SÆC. IV. ab An. CCC. Concilii Ephesini par. i. c. 4. Item *Librum de Cyclo Paschali* Theodosio Imp. dicatum, cujus fragmentum profert Theod. Dial. 3. p. 167. Scripsit item *Epistolam ad Porphyrium Episcopum Antiochenum*, cujus fragmenta duo videre est Concil. Tom. v. p. 472. Conscripsit adhuc *librum de sacris Mysteriis, sive de sacris Supellectilibus Ecclesiæ Dei*, & *Synodicam adversus Origenem Epistolam*. Utrumque opus ab Hieronymo Latinè versum est, & à nobis desideratum. Interierunt etiam *De Fide libri* III. nomini ejus olim inscripti, malè verò, si Gennadii judicio standum sit. Extant hodiè *Epistolæ Paschales* III. ab Hieronymo Latinè redditæ, unà cum *Prologo ad Theodosium* Imp. *De Paschate anni* 380. (qui habetur etiam Gr. Lat. non integer tamen, ad calcem Petavii de Doctrin. Temp. Tom. ii.) in Biblioth. Patr. Tom. v. *Epistolarum Paschalium quintæ*, & *sextæ* fragmenta extant Concil. Ephes. Act. 1. p. 512. Habetur ejusdem *Epistola ad Epiphanium* inter Hieronymi opera; ubi & *tres ad Hieronymum Epistolæ* breves reperiuntur Theophilo nostro inscriptæ, verùm ab eruditis inter spuria relegatæ. *Edicta Canonica* X. & *Responsa* III. habentur Gr. Lat. unà cum Balsamonis Commentariis Pandect. Canon. Tom. ii. *Epistola brevis ad Chrysostomum* ap. Pallad. Dial. c. 7. Dissertatio denique, *cujus rei homo similis sit*, Gr. Lat. edita *Paris.* 1608. 8°. à Morello, qui eam edidit, Theophilo nostro adjudicata.

385. SIRICIUS, ortu Romanus, patre Tiburtio natus, primùm Romanæ Ecclesiæ Presbyter, dein mortuo Damaso ab ineunte anno 385. Romanus Episcopus. Jovinianum novos errores procudentem coacto Presbyterorum suorum cœtu damnavit; missisque hâc de re literis Ecclesiam Mediolanensem certiorem fecit. Censuram istam sententiâ Synodicâ confirmarunt Episcopi Mediolani anno 390. congregati, qui & Siricio rescribentes immensis eum laudibus evehunt, tanquam boni pastoris excubias agentem, qui diligenter commissam sibi januam servaret, ac piâ sollicitudine Christi ovile custodiret, dignus quem oves Domini audiant & sequantur. Obiit vicesimo sexto die Novembris anno 398. Extant *Epistolæ* V. Conciliorum Tom. ii. p. 1017. Ex his quarta, *ad Episcopos Africæ*, à Paschasio Quesnello*, spuria esse argumentis fortissimis demonstratur.

* Dissert 5. in Leonem M.

385. IDACIUS CLARUS, diversus ab Ithacio Episcopo Sossubensi, urbis cujusdam in Hispaniâ (forsan Emeritæ) Episcopus. Claruit anno 385. Junctis cum Ithacio operis maximo fervore Priscillianistas oppugnavit, edictum de pellendis in exilium Hæreticis à Gratiano Imp. impetravit, & Ithacio eos apud Maximum accusanti astitit; eo demum nomine Ecclesiæ communione submotus, & in exilium missus, ubi diem supremum obiit, imperante adhuc Theodosio majore. Scripsit *Apologeticum*, qui dudùm periit, in quo execranda Priscilliani dogmata, maleficas artes, & detestandas libidines detexit. Extat liber *contra Verimudum Arianum Diaconum*, (quem Vigilio Tapsensi non injuriâ vindicat Chiffletius) & *difficillimorum quorumque S. Scripturæ locorum explicatio*, unà cum aliis *contra Hæreses opusculis*, *Basil.* 1528. & Biblioth. Patr. Tom. v. p. 726.

385. MATRONIANUS, sive ut à Sulpitio vocatur, *Latronianus*, gente Hispanus, Priscilliani assecla. Claruit anno 385. unà cum Priscilliano Maximi jussu capitis damnatus, Treveris gladio percussus est. *Vir valdè eruditus, & in metrico opere veteribus comparandus*, inquit Hieronymus†. Varia edidit opuscula, diverso metrorum genere, quæ hodiè non supersunt.

† De Script. c. 122.

385. TIBERIANUS, gente Hispanus, provinciâ Bœticus, factionis Priscillianeæ sectarius. Claruit anno 385. eodem quo cæsus est Priscillianus, tempore ipse Maximi sententiâ ademptis bonis in Sylinam insulam relegatus est; ubi tandem exilii tædio victus propositum mutavit, & devotam Christo virginem matrimonio copulavit, ut nos docet Hieronymus*. Scripsit *Apologeticum* tumenti compositoque sermone, ut se à Priscillianeæ Hæreseos suspicione liberaret. NE.

* De Script. 123.

JOAN-

JOANNES, quâ gente, aut quo genere prognatus, non constat, in juventute vitam Monasticam sectatus est, dein Presbyter factus, persecutione à Valente Catholicis intentatâ, Occidentalium Episcoporum ob fidem exulum communionem aversatus, in partes Arianas propendere visus est; immò (si Hieronymo eum sæpiùs sugillanti fides sit habenda) Arianorum, Macedonianorum, Photini & Manichæorum erroribus accessit, Catholicus demùm spe dignitatis adipiscendæ factus, & Episcopatûs pollicitatione ab Hæresi redemptus. Verùm efferato Hieronymi animo pars forsan criminis istius non exigua accepta referri debet; quippe qui subinde molliora spirans Joannem ejusmodi notâ eximere videatur, *Donamus tibi*, inquit *, *ut non sis Arianus, immò plus, ut nunquam fueris*. Anno 386. tricesimum ætatis annum, teste Hieronymo †, haud multum supergressus Cyrillo in sede Hierosolymitanâ successor datus est. Origenis causæ tunc temporis in orbe Christiano acriter ventilatæ impensè fovit, non tam dogmatum illius quam famæ studiosus; unde ampla satis ei crevit dissidiorum & rixarum seges. De initiis litis illum inter & Epiphanium suscitatæ supra dictum est in Epiphanio, quæ eousque demum evasit, ut Epiphanium habitæ cum Joanne communionis pœniteret, cumque Deo sacra faceret, dicere solebat, *Domine, præsta Joanni, ut rectè credat*. Factum id indignatus Joannes mirum quam infremuit, literisque quaquaversum datis Epiphanium violatæ charitatis insimulavit; eum insuper gravissimè criminatus, quod Paulinianum Hieronymi fratrem in Diœcesi Palæstinâ ad Presbyterii dignitatem evexisset. Objecta sibi crimina miti *Epistola* anno 392. scriptâ, diluit Epiphanius; se non tam ob impositas in alienâ ditione Pauliniano manus quàm ob exprobratam olim Johanni Origenismum ab eo querelis & convitiis appetitum docens; Joannem adhuc, ut ab Origenianæ doctrinæ, quam octo capitibus summatim complectitur, veneno caveret, multis cohortatus. His verò monitis aures occludente, acriusque adhuc exardescente Joanne, ei communionem renunciare, & hæreseωs notam impingere Epiphanius non dubitavit. Hieronymum in Epiphanii partes & Joannis inimicitias pertraxerunt & Pauliniani fratris causa & Origenismi odium. Junctis enim cum Epiphanio suffragiis Joannem assiduis precibus hortari & criminationibus terrere non desiit, ut eum ad anathema Origeni dicendum impelleret. Unde eò iracundiæ processit Joannes, ut ab Ecclesiæ communione Hieronymum segregaret, quin & exilium ei indiceret, licèt irrito conatu. Sedem enim Bethlehemeticam retinuit Hieronymus; nec tamen infensum Joanni animum statim deposuit. Irritatos utrinque animos compescere sategerunt Archelaus comes & Theophilus Alexandrinus; incassùm verò; pacem quamdiu viveret Epiphanius, aversante Joanne, & Monachos Palæstinos Epiphanii suasu sibi communionem S. Synaxeos inire detrectantes tanquam hostes publicos odiis & injuriis incessante. Verùm coaluisse tandem videtur vulnus, & exulceratus Joannis partim pudore, partim argumentis victi animus nonnihil deferbuit. Sedatâ quodammodò post multos annos lite Origenianâ, Joannes circa an. 415. apud Occidentales malè audire cœpit, quasi Pelagio nimium faveret. Eo enim anno coacto Presbyterorum suorum Synedrio, aures hæretico parùm iniquas, Orosio verò Pelagium accusanti minùs æquas præbuit, re quasi in medio relictâ: mox verò Synodo Diospolitanæ interfuit, ubi veteratoriis artibus Pelagius errores sibi affictos abjurare præ se ferens Joanni reliquisque Episcopis fucum fecit, & ab Hæreseωs notâ absolutus in Ecclesiæ communionem admissus est. In hoc tamen saltem excusari meretur Joannes, quòd in Pelagii causâ dijudicandâ non tam fidei Catholicæ studium, quam prudentia, desiderari videatur. Obiit anno Christi 416. Pontificatûs sui 30. Vir erat, sive ingenii, sive animi dotes spectes nequaquam contemnendus, nisi quod arrogans nimis & fastuosus animi susceptas semel causas, & in his Origenis famam præfractâ & obstinatâ pervicaciâ tueretur. Nec enim errores Origenis fovisse censendus est; de famâ tantùm ejus sollicitus, quem proinde Anathemati subjicere toties ab Hieronymo & Epipha-

SÆC. IV. ab An. CCC.
386.
Hieron. Ep. 61, 62.

* Ep. 61.
† Ep. 62.

Vid. Oros. Apol. de Arbitr. libert. Augus. Ep. 106. & de peccat. Orig. l. 2. c. 11.

SÆC. IV. ab An. CCC.

Epiphanio flagitatus recusavit. Quod nec ipse diffitetur Hieronymus in Epistola ad Pammachium, ubi sæpius agnita orthodoxa Joannis fide id tantum ingerit, *Aut nega hoc dixisse Origenem, aut si locutus est talia, eum damna qui dixerit.* Quod ingenium spectat, vir certè erat minimè indoctus; immò si fautoribus ejus credendum esset, disertior Demosthene, acutior Chrysippo, sapientior Platone. *Ἄνδρα ἀξιάγαστον vocat Theodoritus *, eumque miris laudibus ornant Anastasius Papa †, Augustinus ‖, & Chrysostomus *.

Ap. Hieron. Ep. 61. * L. 5. c. 35. † Ep. ad Joan. inter op. Hieron. ‖ Contra Petill. l. 2. c. 51. * Ep. 88. † De Script. c. 30.

Scripsit, teste Gennadio †, *librum* (jamdiu deperditum) *adversùs obtrectatores*, in quo ostendit se Origenis ingenium, non fidem secutum. Nec plura ingenii ejus monumenta memorârunt veteres. Extant tamen bene multa nomini illius afficta scripta, quæ sequuntur.

Liber de institutione primorum Monachorum in lege veteri exortorum, & in novâ perseverantium (viz. *Carmelitarum*) *ad Caprasium Monachum.* Interpretem præ se fert Aymericum Patriarcham Antiochenum. Verùm Latini cujusdam autoris esse, idque sequioris ævi, omnibus, (excepto cœtu Carmelitico) in confesso est. Habetur etiam in Biblioth. Patr. Tom v.

Commentarius in stratagemata B. Job in tres libros divisus.

Commentarius in Evangelium S. Matthæi, qui sub nomine *Operis imperfecti in Matthæum* inter Chrysostomi opera haberi solet, ubi de eo plura videas. Certè Joannis nostri esse purum putum est Carmelitarum somnium.

Fragmenta perpetui Commentarii in Evangelium S. Marci, in Catenâ Aquinatis in Marcum Chrysostomo ascripta.

Præclara aliquot *Fragmenta* similis cujusdam *operis*.

Commentarii in Evangelium S. Lucæ, in Catenis Aquinatis & Corderii in Lucam Chrysostomo adjudicati.

Homilia in Josephum, & de Castitate.

Homiliæ VI. *in Job.*

Fragmentum Homiliæ proœmialis in Psalmos.

Homiliæ in aliquot Psalmos.

De tribus pueris & fornace Babylonicâ.

De Susannâ.

De decollatione S. Joannis Baptistæ.

De vitandis scandalis.

De divite & paupere, & eleemosynâ faciendâ.

Homiliæ in Marcum XIV.

Homiliæ in Lucam V.

Homiliæ in Joannem III.

In laudem S. Crucis, & de transgressione Adam.

De Eucharistiâ in encæniis.

In Ascensionem Domini.

De Pentecoste.

De Spiritu Sancto Homiliæ II.

De Christi divinitate.

De Fide & Lege naturæ.

In Præcursorem Domini.

De Ecclesiâ, sive Turture.

In SS. Petrum & Paulum.

In S. Thomam.

In SS. XII. Apostolos.

In S. Stephanum.

De Pœnitentiâ Homiliæ III.

De David.

De Persecutione Novatianorum.

De vanitate hujus sæculi.

De cæco & Zacchæo.

De Pseudo-prophetis & Hæreticis.

In terræ-motum, & in divitem, & in Lazarum, & de Servitute.

Sermo

Sermo de S. & consubstantiali Trinitate. Opuscula ista ab *Homiliâ in Josephum* inclusivè, si non omnia, saltem ferè omnia inter Chrysostomi opera habentur. SÆC. IV. ab An. CCC.

Opera prædicta hinc inde collegit Petrus Wastellus Carmelitarum Ordinis Provincialis Belgicus, additisque tribus vindiciarum libris Latinè edidit Tomis duobus, *Bruxell.* 1643. fol. Verùm non obstantibus, quas operosè agit Editor, vindiciis, ista omnia eruditis fabulam sapiunt, & Joannis nostri nomini falsò supponuntur.

GAUDENTIUS, cujus aut nulla, aut rara admodùm apud veteres memoria; dum Provincias Orientales religionis ergò peragraret, & circa an. 387. Cæsareæ Cappadociæ hæreret, mortuo interea temporis Philastrio Brixiæ Episcopo, ei ab Ambrosio aliisque provinciæ Cisalpinæ Episcopis successor absens designatur; neve electio alicujus fraude incassùm cederet, singulorum juramento confirmatur. Cumque hæc audisset Gaudentius & in Occidentem reditum detrectaret, missa est ab Episcopis ad ipsum legatio, & ad Orientis etiam Antistites, quâ rogarunt, ut renitentem reverti Gaudentium Ecclesiasticis censuris compellerent. Factum id, coactusque redire Gaudentius SS. XL. Martyrum reliquias à sacris virginibus S. Basilii neptibus Cæsareæ agentibus acceptas secum detulit, & Ecclesiæ Brixianæ regimen suscepit. Anno 405. Synodi Romanæ & Honorii Imp. nomine legationem unà cum aliis quibusdam Episcopis obiisse videtur, ut Arcadium Imp. Chrysostomo subinfensum pacatiorem redderet. Quo anno è vivis ereptus sit, parum liquet. Rejiciunt id alii in annum 410. Cl. vero Labbeus * in an. 427.

387. Gaudent. Serm. in suâ ordinat.

* Dissert. de Script. par. I. p. 338.

SCRIPTA.

Sermones sive Tractatus XV. de variis argumentis ad Benevolum.

De Villico iniquitatis Responsiones ad Germinium.

In illud, Pater major me est, Responsio ad Paulum Diaconum. Extant opuscula ista in Biblioth. Patr. Tom. v. p. 704, 942.

Vita sive Encomium Philastrii Antecessoris. Habetur apud Surium ad diem 18. Julii.

Cæterùm monendus est Lector alium ac diversum penitùs à nostro eodem ferè tempore claruisse Gaudentium Episcopum Tamugadensem sectæ Donatisticæ, qui Dulcitio Tribuno Imperatoris apud Africam legato duas Epistolas Apologeticas obtulit, ab Augustino totidem libris refutatas; quibus responsionem opposuit Gaudentius, ab Augustino itidem libro tertio eversam. Quin & in eâdem Italiæ provinciâ eodem, quo Brixianus, tempore summum sacerdotium gessit alius quidam Gaudentius Episcopus Novariensis, vir quidem non incelebris, cum Brixiano tamen temerè non confundendus.

EUAGRIUS, Presbyter Antiochenus, vir acris ac ferventis ingenii, anno 388. vel sequenti à Paulini recèns defuncti sectatoribus Flaviani perjurium detestatis Antiochiæ Episcopus factus, brevi tempore consecrationi suæ superstes obiit, ac morte suâ schisma Antiochenum extinxit. Hieronymo admodùm familiaris erat, cui diversarum hypotheseωn tractatus à se compositos legit. *Vitam quoque B. Antonii* ab Athanasio scriptam è Græco sermone in Latinum transtulit. Extat quidem sub ejus nomine *Versio vitæ S. Antonii* ex Græco Athanasii inter opera Athanasii Tom. ii. p. 544. ap. Sur. Jan. XVII. Rosweid. in vit. Patr. Tom. i. Verùm an genuina sit, non una est dubitandi ratio.

388. Sozom. l. 7. c. 15. Hieron. de Script. c. 125.

FL. L. DEXTER, gente Hispanus, Paciani Barcelonensis Episcopi filius, Orientalis Imperii Præfectus Prætorio. Claruit anno 388. Anno 392. S. Hieronymi Catalogum Scriptorum Ecclesiasticorum sibi nuncupatum accepit.

388. Hieron. de Script. Eccles. 132.

SÆC. IV. ab An. CCC. cepit. Obiit decrepitus anno, ut volunt, 444. *Omnimodam Historiam* ad Hieronymum texuit, quæ interiit. Circumfertur quidem hodie sub ejus nomine *Omnimodæ Historiæ Chronicon* à Christo nato ad annum CCCCXXX. deductum; primum equidem, ut habet titulus, Hieronymo dicatum, sed eo ad superos translato multis locis locupletatum, & Paulo Orosio Tarraconensi iterum nuncupatum. Primus hoc Chronicon in lucem protraxit, amplissimis Commentariis illustravit, Appendice ac binis Apologiis munivit Fr. Bivarius Cisterciensis *Lugduni* 1627. fol. Verùm non obstantibus, quas agit, vindiciis, merum esse figmentum nomini Dextriano suppositum nasutiores omnes facilè percipiunt.

390. VIGILIUS, Episcopus Tridentinus, claruit anno CCCXC. qui cum reliquias Idololatriæ penitus extirpare conaretur, teste Martyrologio Romano *, à feris & barbaris hominibus lapidum imbre percussus pro Christi nomine martyrium implevit sub consulatu Stiliconis, viz. anno CCCC. saltem CCCCV. Scripsit, inquit Gennadius *, ad Simplicianum quendam *in laudem Martyrum Libellum*, & *Epistolam continentem gesta sui temporis apud Barbaros Martyrum.* Extat quidem hodie *Libellus* sive *Epistola de martyrio Sisinnii & Sociorum* ap. Sur. ad XXIX. Maii, Lippomannum, aliosque. Interim notandùm est plures hujus & sequentis sæculi Vigilios fuisse, ac nostrum cum Vigilio præsertim Tapsensi, qui adversùs Eutychem scripsit, confundi solere.

* Jun. 26.

* De Script. c. 37.

390. Gennad. de Script. c. 18. Augustin. de Doctr. Christ. l. 3. c. 30. TICHONIUS, natione Afer, in Partes Donatistarum paulò propensior, quos tamen scriptis suis acerrimè exagitavit. Claruit circa an. CCCXC. Vir in divinis literis eruditus, & in Sæcularibus non ignarus, rerum adhuc ecclesiasticarum studiosus. Scripsit *de Bello intestino libros tres*; *Expositiones diversarum causarum*, in quibus ob Donatistarum defensionem antiquarum meminit Synodorum; *Commentarium in Apocalypsim Joannis*, cui plurima, inquit Cassiodorus *, venenosi sui dogmatis fæculenta permiscuit. Omnia enim ad spiritualem sensum trahens, Angelorum tamen naturam corpoream esse docuit, & de millennio ac resurrectione quædam, quæ tunc temporis minùs sana habebantur, sensit. Extat Homiliis XVIII. comprehensus inter Augustini Opera Tom. ix. ei falsò ascriptus. Scripsit præterea *Regulas VII. ad investigandam & inveniendam intelligentiam S. Scripturarum*; quas recenset & examini subjicit S. Augustinus loco citato. Extant hæ *Regulæ* in Orthodox. p. 1352. & in quâvis Biblioth. Patr. editione, correctissimæ verò in editione anni 1618. Tom v. & novissimæ *Lugdunensis* Tomo vi. p. 49. Cætera Tichonii Opera desiderantur.

* Lect. divin. c. 7.

390. SOPHRONIUS, vir, teste Hieronymo *, apprimè eruditus, & quo ipse Hieronymus familiariter utebatur, claruit circa an. CCCXC. Nec de eo quicquam amplius Veteres tradiderunt. Scripsit adhuc Puer *de laudibus Bethlehem*, & postea insignem *de subversione Serapis librum*, item *de virginitate ad Eustochium*, *& Hilarionis Monachi vitam*, plurima denique Hieronymi Opuscula, & in his *Psalterium* & *Prophetas* ex Hebræo Latinè ab Hieronymo conversos, in Græcum sermonem illum eleganter transtulisse autor est ipse Hieronymus. Ex hisce, ut videtur, versionibus hodie extat *Catalogi Hieronymiani Scriptorum Ecclesiasticorum versio Græca*; quæ cum prædicto Catalogo inter Opera Hieronymi reperiri solet. Scio equidem hanc versionem à multis in dubium vocari, immò à Cl. Viro If. Vossio præfractè negari: quin & ni malè memini, mecum hâc de re aliquando coram agens iste dixit se existimare Erasmum linguæ Græcæ exercendæ gratiâ versionem istam sub Sophronii nomine procudisse. Quod & olim in notis ad *Ignatii Epistolam ad Smyrnæos* non longe ab initio innuerat, ubi ait sibi constare translationem istam Sophronii nomen mentiri, innumeris locis non esse Græcam, ubique falsam, ubique ineptam, ubique imposturam sapere. Verùm pace tanti viri hanc versionem non contemnendæ vetustatis esse exinde constat; quòd qui ea, quæ de Scriptoribus Ecclesiasticis habet, ex Hieronymi Catalogo desumere solet Suidas,

* De Script. c. 134.

das, hâc versione usus sit, iisdem penè verbis ac sententiis ut plurimùm servatis; uti Scriptorem utrumque conferenti liquidò patebit. Qui primus in lucem edidit Erasmus se exemplar emendatum ac vetustum nactum esse professus est; ex quo permulta etiam in ipso *Hieronymi Catalogo* restituit. *Sermonem de Assumptione B. Virginis ad Paulam & Eustochium* (qui inter Opera Hieronymi Tom. iv. habetur) hujus Sophronii esse censet Erasmus. SÆC. IV. ab An. CCC.

RUFINUS TORANIUS, gente Italus, Patriâ (ut mihi quidem videtur) Aquileiensis, in hâc enim Ecclesiâ & fidei lavacrum & Presbyteratûs ordinem suscepit. Ante annum ccclx. summam cum Hieronymo Aquileiæ commorante amicitiam contraxit; & monasticam ingressus vitam, circa an. ccclxxi. unà cum Melaniâ seniore in Orientem profectus est; eodemque, ut credi par est, anno, certissimè ante mortem Athanasii, Melaniâ comite Ægyptum petiit: ubi cum Monachis Nitriensibus & Didymo Alexandrino aliquamdiu versatus, multaque ab Arianis passus post octo menses (quamvis ipse per sexennium in Ægypto se degisse falsò jactitet) Palæstinam profectus est: ibique Melaniæ opibus sublevatus constructo monasterio & ascitis sub Melaniæ curâ instituendis 52. virginibus, annos xxv. vel ut habet Palladius *, xxvii. transegit, viris sanctis Hierosolymam religionis ergo peregrinantibus hospitio excipiendis intentus. Claruit præcipuè circa an. cccxc. Quo circiter tempore dissidio Epiphanium & Joannem Hierosolymitanum inter exorto, ipse Joannis partibus accessit; & Origenismum, cujus amorem à Didymo, ut videtur, hausit, strenuè propugnavit; unde soluto amicitiæ vinculo ingentes cum Hieronymo lites exercuit; & tametsi Theophili Alexandrini operâ inita sit inter eos aliquantisper concordia, anno nihilominus cccxcvii. Rufino unà cum Melaniâ Romam reverso, & libros Origenis περὶ ἀρχῶν malâ fide à se versos edente ulcus recruduit. Verùm imposturæ à Marcellâ reus actus, & versionis Periarchon, quam ab ipso factam negaverat, convictus tantam ab omnibus invidiam ac odium iniit; ut tanquam Hæreticus notatus Aquileiam se subducere necesse haberet. Anno cccc. libros tres contra Hieronymum per triennium proximè elapsum elaboratos vulgavit. Anno sequenti ab Anastasio Papâ Romam ad causam dicendam evocatus tergiversatur, ac missâ Apologiâ sese excusat: quem idcirco mox damnat Anastasius, & hæreseos ei notam inurit. Anno ccccii. acceptis Hieronymi Responsionibus ad *Invectivas* biennio ante à se editas adeò excanduit, ut missâ Epistolâ mortem ei (ni desisteret) à brachio sæculari inferendam comminatus sit. Anno ccccx. Aquileiâ ab Alarico vastatâ in Siciliam profugit, ubi eodem vel sequenti anno obiisse videtur. *Christianæ Philosophiæ vir, haud contemnenda Ecclesiasticorum Doctorum portio*, inquit Cassianus *, εὐγενέστατος καὶ σοβαρώτατος, οὗ γνωστικώτερον καὶ ἐπιεικέστερον ἐν ἀνδράσιν οὐχ εὑρίσκετο, uti habet Palladius ‖, *Nobilissimus & fortissimus, quo non est inventus inter homines nec doctior nec mitior*. Paulino Nolano †, *Verè sanctus & piè doctus, Scholasticis ac salutaribus literis Græcè & Latinè dives*. Longè verò aliter hominem depingit Hieronymus, & ex eo alii, tanquam Origenistam, Pelagianum, falsarium, operum alienorum corruptorem, Hæresiarcham & quid non? Hinc & varia nomina ignominiæ ergo ei afficta ab Hieronymo passim reperire est; apud quem crebrò audit *Grunnius*, *Alecto*, *Lucius Lavinius*, *Asinius Pollio*, *Calphurnius Lanarius*, & *Scorpius*. Summum quidem fuisse Origenis admiratorem, & cum Pelagii sectatoribus libero arbitrio nimium tribuisse nemo prudens facilè negabit. Verùm annon ἀμετρία τῆς ἀνθολκῆς Hieronymum nimis transversum egerit; an meruerit Rufinus omnia, quæ pleno ore in ipsum evomuntur, convitia, perpendent æqui rerum æstimatores. Interim illud negari non potest Rufinum in vertendis è Græco sermone aliorum scriptis pessimâ fide ut plurimum egisse, mutando, truncando, addendo; ut nova potiùs quàm aliena videri possent; nec divinando quis assequi valeret quænam Rufini, quænam ipsius Autoris partes fuerint.

390.

* Hist. Lausiac. c. 118.

* De incarnat. l. 7. c. 27.

‖ Loc. cit.

† Ep. 9. ad Sever. p. 115.

SCRI-

SCRIPTA.

DE *Benedictionibus Judæ & reliquorum XI. Patriarcharum libri* II. *ad Paulinum Nolanum.*

Commentariorum in Hoseam libri III. *cum Præfatione in XII. Minores Prophetas.*

Commentaria in Prophetas Joel, & Amos.

Expositio Symboli ad Laurentium Episcopum, à multis Hieronymo & Cypriano temerè ascripta inter eorum Opera habetur.

Historiæ Ecclesiasticæ libri II. ad Chromatium Aquileiensem Episcopum ab Arianæ hæreseos primordiis ad Theodosii M. mortem pertingentes, scripti verò circa Alarici in Italiam primùm irrumpentis tempora. In Historiâ isthâc concinnandâ, temporisque ratione digerendâ credulum admodum fuisse Rufinum constat, in fabulas & incertos plebeculæ rumores nimis propensum, quos è trivio & tonstrinâ petitos literis mandare temerè solebat. Unde Socrates cùm ad ejus fidem primum & secundum Historiæ Ecclesiasticæ libros formâsset; meliores postea nactus autores, libros istos ex integro ordiri necesse habuit, quemadmodum ipse * nos docet.

* Præfat. ad l. 2.

Commentaria in Davidis Psalmos LXXV. quæ à recentioribus quibusdam interpolata videntur, adsutis nonnullis ex Augustino, Gregorio, aliisque. Extant *hæc Commentaria* nonnihil ab aliis diversa in Bibliothecâ S. Germani Parif. n. 73. indicante Ph. Labbeo Biblioth. nov. MS. p. 23.

Opera modò numerata prodierunt *Lugduni* 1570. *Paris.* 1580. f. prodierunt etiam Rufini opera *Romæ* 1470. fol.

Apologia Pamphili pro Origene circa an. cccxcvii. à *Rufino versa.*

Apologia pro Origene sive de Depravatione librorum Origenis.

Alia pro eodem ejusdem argumenti Apologia ex ipsius Epistolis.

Epistola sive Apologia ad Anastasium de fide suâ.

Invectiva adversùs Hieronymum posterior (prior enim intercidit) in duas divisa partes, uti rectè notat Huetius, quarum prima criminationes sibi ab Hieronymo impactas refellit, secunda ipsum Hieronymum proscindit.

Opuscula ista quinque postremùm enumerata inter Hieronymi Opera haberi solent.

Professio fidei in Cœnobio Bethlehemitico facta, constans Anathematismis XII. erroribus Origenianis & Pelagianis oppositis; quæ Rufino Aquileiensi inscripta inter Marii Mercatoris Opera in Cod. MSS. à Garnerio reperta est, & inter eadem edita par. 1. p. 114. Verùm in eam potiùs sententiam, argumentis sanè non infirmis ductus, inclinat Garnerius, *Professionem* istam deberi Rufino, non Aquileiensi, sed Syro, Hieronymi discipulo, qui ab eo, anno cccxcix. ex Palæstinâ in Occidentem missus est ad Venerium Mediolanensem & Anastasium Romanum adversùs Origenistas concitandum: qui circa an. cccxciv. Professionem istam Monachis Bethlehemiticis obtulisse videtur, ut ab iis communionem sibi impetraret. Monachi enim illi, hortantibus Epiphanio & Hieronymo, se à Joannis Hierosolymitani, omniumque Origenismi suspectorum, communione absciderant.

Libellus fidei prolixissimus, quo contra Arianos, Eunomianos, Macedonianos, Apollinaristas, Novatianos, Origenistas, & præsertim contra Peccatum originale, acerrimè disputatur; ab eodem Rufino, quisquis demum ille fuerit, Græcè scriptus, & à Juliano Eclanensi, ut videtur, Latinè versus. Hunc incerto auctoris interpretisque nomine, quadraginta abhinc ferè annis in lucem protractum edidit Jac. Sirmondus. & exinde Rufino Syro vindicatum, ac notis & dissertationibus illustratum Jo. Garnerius in Append. ad par. I. Operum Marii Merc. p. 286.

Josephi Opera ab eo versa sæpiùs excusa extant. De hâc versione audiamus Doctiss. Casauboni * censuram. *Multis*, inquit, *locis ad insaniam usque inepta est, non aliam persæpe ob causam, nisi quòd corruptissimos nactus codices & judicio critico destitutus, quicquid invenit, exprimere est conatus. Tanta autem fuit Rufini*

* Ad Annal. Baron. Exercit. 1. num. 99.

ni in hoc præclaro incepto infelicitas; ut libris illi uti contigerit etiam hodiernis nostris interdum depravatioribus: quòd multis exemplis ibidem demonstrat. Mediolani in Bibliotheca Ambrosianâ asservatur, teste qui vidit Joanne Mabillonio, *Itin. Italici* p. 12. Codex MS. ex chartâ Ægyptiacâ, venerandæ Antiquitatis, ante annos plusquam mille & centum, haud multò post Rufini ætatem scriptus, qui aliquot Josephi Antiquitatum libros ex Rufini versione continet. Utinam, quod in animo habuit, cum edita Rufini versione contulisset vir eruditissimus, ad promovendas res literarias natus. SÆC. IV. ab An. CCC.

Eusebii Cæsariensis Historiæ Ecclesiasticæ libri IX. Sublestâ fide versionem istam adornavit Rufinus, multis contractis, multis additis, dimidium libri octavi omisit, decimum vix attigit. Versionem edidit paulò post an. cccc. Extat cum Rufini Continuatione & Historiâ Tripartitâ *Basil.* 1528. 1570. & alibi sæpiùs.

S. *Clementis Romani Recognitionum libri X. additâ Præfatione.*

Epistola ad Jacobum fratrem Domini. Utraque versio extat inter Clementis Opera, & *Basil.* 1536. f. & in Cotelerii *Bibliotheca Apostolica.*

Anatolii liber de Paschate. Versio edita est à Bucherio unà cum Victorini Paschali Canone *Antverp.* 1634. f.

Origenis libri περὶ ἀρχῶν, *Homiliæ in Genesin* XVII. *in Exodum* XII. *in Leviticum* XVI. *in Numeros* XXVIII. (quarum Præfationem primus edidit H. Valesius Annot. in Euseb. p. 129.) *in Josue* XXVI. *in Judices* IX. in *Primum Regum* I. in *Psalmos* IX. *in Cant. Cantic.* IV. *in Epistolam ad Romanos Tom.* X. à Rufino versa additis fere ubique præfationibus. De istis verò vide plura in Origene.

SS. Basilii Cæsariensis & Gregorii Nazianzeni Opera quædam Rufino interprete habentur in antiquis Operum illorum editionibus Latinis.

Vitæ Patrum, quæ Collectionis Rosweydianæ *Lugduni* 1617. *Antverp.* 1628. secundum & tertium librum constituunt, Rufini nostri auctoris sive interpretis esse creduntur. *Liber Secundus* constat Palladii *Historiâ Lausiacâ, tertius* ferè Heraclidis *Paradiso.*

Xysti sive Sexti Pythagorei Philosophi Enchiridion seu Sententiæ à Rufino versæ, & ab eo malâ fide sub Sixti Papæ nomine editæ extant *Lovan.* 1518. 8°. *Basil.* 1520. *Colon.* 1522. 4°. & alibi.

DEPERDITA.

Sententiæ Pamphili Martyris adversùs Mathematicos, quas à Rufino versas esse memorat Gennadius *, nisi in Pamphili nomine hallucinatus sit. * De Script. c. 17.

Epistolæ multæ ad timorem Dei hortatoriæ, inter quas eminebant illæ quas *ad Probam* dedit, ab eodem memoratæ.

Epistola ad Hieronymum comminatoria, cujus meminit Hieronymus†, forsan & aliæ plures. † Apolog. 2.

Invectiva adversùs Hieronymum prior, de quà multa Hieronymus.

Evagrii Pontici Opuscula plurima ab eo *versa.*

AMBROSIUS, cujus unus, quod sciam, è veteribus meminit Hieronymus, Patriâ Alexandrinus, Didymi auditor, claruit anno cccxcii. Scripsit *adversùs Apollinarium volumen multorum versuum de Dogmatibus,* & *Commentarios in Job.* NE. 392. Hieron. de Script. c. 126.

THEOTIMUS, gente Scytha, Tomorum quin & totius Scythiæ Episcopus, claruit anno cccxcii. Vir in monasticâ Philosophiâ innutritus, vitam admodùm rigidam & severam egit, victu modico contentus, & habitu vili indutus. Origeni æquiorem animum gessisse argumento sunt, quæ Epiphanio eum (Constantinopoli tunc agentem anno circiter cccci.) ad Origenem damnandum urgenti rependerit, supra in Origene repræsentata ex Socrate. Multa ab eo facta sunt, multa etiam illius precibus impetrata miracula; quorum specimina aliquot profert Sozomenus *. Tantâ idcirco veneratione 392. Hieron. de Script. c. 131. * L. 7. c. 26.

SÆC. IV. ab An. CCC. ratione habitus est, ut ab Hunnis *Deus Romanorum* vocaretur. Scripsit in morem *dialogorum* & veteris eloquentiæ breves commaticosque *tractatus*; & alia quædam: ex quibus brevicula aliquot fragmenta exhibet Damascenus in Parallel.

393. **PONTIUS PAULINUS**, origine Romanus, genere Patricio & Consulari Burdigalæ in Galliâ, saltem in vico Paterno non procul inde sito, natus est anno cccliii. Præceptorem habuit Decium Ausonium, sub quo in Poeticis & Rhetoricis studiis mirum quantùm profecit. Ausonio deinde à Valentiniano Imp. in aulam evocato, ut Gratiani filii studiis præesset, Paulinus Burdigalâ relictâ Romam se contulit, ibique causas forenses tanta fœlicitate tractavit; ut anno ccclxxv. Consulatûs honorem juvenis adhuc consecutus sit: Senatoriâ adhuc dignitate illustris, totique civitati perquàm charus. Anno sequenti ad exteras regiones visendas se accingens omnes ferè Occidentis Provincias peragravit; summis ubique viris, Martino, Ambrosio, aliisque familiaris factus. Hisce peregrinationibus quindecim ferè annorum spatium impendit. Anno demum cccxci. à Delphino Episcopo Burdigalensi sacro fonte lavatus, ac bona divendita pauperibus elargitus, in Hispaniam secundâ jam vice profectus est; & Barcinone plerumque degens arctiorem vitæ disciplinam excoluit; ab Ausonio licèt aliisque ad sæcularem vitam frustra revocatus. Anno cccxciii. exeunte, ipsâ Christi Natali ab Eulampio Præsule Barcinonensi, penè cogente plebe ad Presbyterii gradum evehitur: ex quo tempore inter viros Ecclesiasticos inclarescere cœpit. Factus postea Nolæ in Campaniâ Episcopus, sed quo anno, hactenus mihi aliisque incompertum, anno ccccx. Nolâ à Gothis captâ vastatâque, cùm se à Barbaris ob thesauros, uti illi suspicari possent, absconditos excruciatum iri vereretur; hæc ad Deum verba fudit. *Domine, non excrucier propter aurum & argentum: ubi enim omnia mea sint, tu scis.* Obiit sanctissimus Præsul X. Cal. Junias anno ccccxxxi. ætatis suæ 78. Uxorem habuit Therasiam, fœminam lectissimam individuam vitæ tam Ecclesiasticæ quàm sæcularis comitem, ex qua unicam suscepit sobolem vix octiduo superstitem. Qui plura de eo scire avent, adeant *Vitam* ejus à Fr. Sacchino conscriptam, & novissimis Operum Paulini editionibus insertam. Vir in Deum Pius, in pauperes beneficus, erga omnes comis & candidus, tam singulari verò ac stupendâ flagravit charitate, ut (si vera nobis referat Gregorius) Campaniâ à Gothis vastatâ cuncta sua captivis redimendis erogaret; cùmque nil amplius impendendum superesset, seipsum pro redimendo viduæ cujusdam filio, quem in Africam Vandali captivum abduxerant, eo profectus se in servitutem vicarium daret, Regisque Vandalorum genero sese in mancipium traderet, ab eo horto excolendo præfectus. Tandem verò quisnam esset agnitus, in Italiam honorificè remissus est; dono ei datis cunctis suæ civitatis captivis, navibusque plurimis frumento onustis. Exemplum ejus pietatis studiosis B. Martinus * sæpiùs ingerebat, utpote qui solus penè istis temporibus Evangelica præcepta complesset; beatumque esse prædicavit id sæculum tantæ fidei virtutisque documento. Doctrinam quod attinet, clarissimorum istius ævi virorum elogiis nobilitatur. In Poesi quantum potuit, dicat Præceptor Ausonius *, sic ad illum scribens.

Augustin. de Civit. dei, l. 1. c. 10.

Greg. l. 3. dial. c. 1.

* Ap. Sulpit. de vit. Martin. c. 26.

* Epist. 20. ad Paulin.

Cedimus ingenio, quantum præcedimus ævo:
Assurgit Musæ nostra Camæna tuæ.

Eloquentiam ejus miris laudibus effert Hieronymus *, *Si Sacras*, inquit, *literas te docere contingeret, & quasi per manus mysteria tradere Scripturarum, nasceretur nobis aliquid, quod docta Græcia non haberet.* Et mox: *Si quasi extrema manus operi tuo induceretur; nihil pulchrius, nihil doctius, nihil dulcius, nihilque Latinius tuis haberemus voluminibus.*

* Epist. 13. ad Paulin.

OPERA

SÆC. IV. ab An. CCC.

OPERA QUÆ EXTANT.

E*Ppiſtolæ numero* L. viz.
Ad Severum Sulpicium XIV.
Ad Delphinum Burdegalenſem V.
Ad Amandum Burdegalenſem VI.
Ad Sanctum & Amandum I.
Ad Victricium Rothomagenſem II.
Ad Aprum I.
Ad Aprum & Armandum II.
Ad Florentium Cadurcenſem I.
Ad Alethium I.
Epiſtola ſive potiùs Declamatio popularis de Gazophylacio.
Ad Deſiderium I.
Ad Macarium I.
Ad Pammachium I.
Ad Jovium cum Poemate ad eundem I.
Ad quendam militem I.
Ad Sebaſtianum Eremitam I.
Ad S. Auguſtinum IV. habentur etiam inter Auguſtinianas.
Ad Alipium Tagaſtenſem I. inter Auguſtinianas 35.
Ad Romanianum I. inter Auguſtinianas 36.
Ad Rufinum II. quas Paulini non eſſe ſuſpicatur Roſweydus.
Ad Marcellam I. inter Hieronymi Opera.
Ad Celantiam I. inter Hieronymianas.
Poemata numero XXXII. viz.
Ad Geſtidium II.
Matutinæ Precationes II.
De Joanne Baptiſta I.
Pſalmi 1, 2, & 136.
Ad Auſonium Epiſtolæ IV.
Ad Cytherium I.
Epithalamium in Julianum & Jam.
De obitu Celſi pueri Panegyricus.
S. Fœlicis Natales X. integri.
Fragmenta Natalium 11, 13, 14, 15. & incerti cujuſdam.
De Nicetæ Epiſcopi reditu in Daciam.
Fragmentum Poematis de Regibus ex Suetonio collectis.
Ad conjugem ſuam exhortatio, quæ Proſpero rectiùs adjudicatur. Hactenus Poemata.
Epiſtola ad Eucherium & Gallum in Lero inſulâ degentes, à Chiffletio primum edita in Appendice ad Paulinum, *Divione* 1662.
Martyrium S. Geneſii Arelatenſis. Extat apud Surium ad diem XXV. Auguſti.

SPURIA.

C*Armen Eucharisticum, de vitâ ſuâ*, quod alterius Paulini noſtro *συγχρόνου* & Auſonii nepotis eſſe notat Labbeus *. Habetur in Bibliothecâ Patrum *Pariſ.* 1575.
De Vitâ S. Martini libri VI. carmine Heroico ſcripti ad Perpetuum Turonenſem Antiſtitem, quos Paulini Petricorii eſſe conſtat. Extant in Bibliothecis Patrum, & in Auctuario Bigneano *Pariſ.* 1624. p. 851.
Epiſtola ad Fauſtum Rhegienſem de variis quæſtionibus, quam Paulini alterius, Auctoris *tractatûs de Quadrageſimâ*, eſſe conjicit Labbeus. Extat in Biblioth. Patr.

* Diſſert. de Script. Tom. 2. p. 165.

SÆC. IV. ab An. CCC.

DEPERDITA.

Panegyricus, sive Apologeticus pro Theodosio Imp. anno 395. *Endelechii hortatu scriptus.*
Ad sororem Epistolæ multæ de contemptu mundi.
Sacramentarium & Hymnarium.
De Pœnitentiâ liber, item *de laude generali omnium Martyrum.*
Suetonii libri de Regibus in compendium redacti, metro scripti.
Poemata & Epistolæ plures.

Extant Paulini opera in Orthodoxogr. Tom. ii. p. 75. & in Biblioth. Patr. Tom. vi. p. 163. seorsim verò *Paris.* 1516. *Colon.* 1560. *Antverp.* 1622. 8°. unà cum vitâ Paulini à Fr. Sacchino conscriptâ, & Frontonis Ducæi ac Heriberti Rosweydi notis: denique *Paris.* 1685. 4°. in duos Tomos digesta, ad MSS. Codices recognita, & variorum notis illustrata, studio Jo. Baptistæ le Brun.

Paulini σύγχρονος (utpote cujus, tanquam amici sui meminit Epist. IX. ad Severum) erat *Sanctus Severus Endelechius,* religione Christianus, arte Orator & Poeta. Hujus breve carmen *de mortibus boum* edidit Pet. Pitheus in Epigrammatum veterum Cinno. Verum cum nihil, quod sciam, scripsit Ecclesiastici commatis, peculiarem ei inter scriptores nostros locum non tribuimus.

396. Possid. de vit. Augustini. Augustin. in Confess.

AURELIUS AUGUSTINUS, natione Afer, Tagastam Numidiæ urbem natalem habuit, natus anno 355. parentibus honestis nec infimi nominis, quippe qui de numero curialium erant, patre Patricio, matre Monicâ, utrisque Christianis, matre verò supra communem sortem ob pietatem celeberrima. Bonis literis adeò gnaviter incubuit, ut adolescens adhuc in patriâ urbe Grammaticam, mox Carthagine Rhetoricam docuerit, & in foro inter Causidicos aliquamdiu versatus sit; ubi Manichæorum errorum virus non hausit modò, sed penitùs imbibit. Verùm rixarum in Gymnasio Carthaginensi pertæsus, anno 383. desertâ Africâ, reluctante matre, Romam proficiscitur, ubi plures curæ suæ commissos discipulos bonis literis instituit. Nec tamen hic loci omnia ex voto cesserunt; sequenti igitur anno misso ab Imperatore ad Symmachum urbis præfectum mandato, ut civitati Mediolanensi Rhetoricæ magister provideretur, ab eo Mediolanum missus est. Advenientem agnovit, & mirâ comitate tractavit Ambrosius, cujus sermonibus ad populum habitis, dum auscultaret Augustinus, paulatim ab erroribus revocari cœpit; rejecto igitur Manichæismo ad Academicos transiit. Interea Monica de filii salute summopere sollicita Mediolanum venit; & jam verum esse experta est, quod Episcopus quidam, (cujus aures quotidianis precibus & gemitibus obtuderat, ut in filio ad meliorem frugem reducendo laboraret) substomachans dixerat; *Vade,* inquit, *à me, ita vivas; fieri enim non potest, ut filius istarum lachrymarum pereat.* Tandem itaque dum in hortulo suo ardentibus votis solus ad Deum preces funderet Augustinus, quasi pueri cujusdam cantantis audita vox est; *Tolle, lege, tolle, lege.* Arrepto igitur codice in locum Apostoli oculos conjecit: *Non in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis,* &c. Obstupuit audientis animus, & pietatem Christianam statim amplecti secum statuit; exactoque inter Catechumenos biennio, anno 388. ab Ambrosio baptizatur. Sequenti anno mortuâ jam matre in Africam remeavit, & in fundo paterno per triennium fermè delituit. Anno 391. Hipponem profectum, ut Agentem in rebus quendam ad perfectiorem vitæ Christianæ gradum impelleret, Hipponenses injectis manibus reluctantem licèt & lachrymantem ad Valerium Episcopum trahunt, & ab eo Presbyterum ordinari curant. Presbyter factus instituto inter Ecclesiam Monasterio pietati & exercendæ & docendæ incubuit; quin & repugnante licèt Ecclesiæ Africanæ consuetudine, coram seipso concionandi vices ei demandavit Valerius. Manichæos, Donatistas, Circum-

Circumcelliones, Pelagianos, aliosque Hæreticos tam scriptis quàm voce debellavit. In Synodo Hipponensi anno 393. jubentibus Episcopis de fide & Symbolo Presbyter adhuc disputavit; adeoque apud omnes inclaruit, ut necesse esset Valerio eum, quem sibi successorem designârat, clanculùm occultare, ne ad alterius civitatis Episcopatum raperetur. Quapropter literis egit Valerius apud Primates Africæ Episcopos, ut sibi adhuc viventi Coepiscopus constitueretur; quod & factum est anno 396. à Megalio Calamensi Numidiæ Primate, reclamante Augustino ac assensum demum vix ac ne vix adhibente, utpote quod Canonibus Ecclesiasticis repugnaret. Episcopus factus Ecclesiæ instituendæ & religionis causæ tutandæ acriùs incubuit, ingentesque ac perpetuas cum circumstrepentibus ubique Hæreticis lites & controversias agitavit; quorum etiam insidiis vitæ discrimen non semel adiit. Donatistas collatione in Synodo Carthaginensi institutâ, & in Cæsariensi renovatâ confutavit: Fœlicem Manichæum post secundum vel tertium colloquium Hippone habitum ad Catholicam veritatem reduxit; cum Pascentio comite & Maximino Episcopo Arianorum coryphæis, illo Carthagine, isto Hippone disputationem ineuns fidem Catholicam egregiè propugnavit, & Hæreticorum deliria refellit: adversùs Pelagianos denique disputationibus habitis & scriptis editis per annos fermè decem laboravit. Quo verò rebus Ecclesiæ meliùs prospiceret, Synodis frequens interfuit, earumque pars magna fuit; intererat enim Synodis Carthaginensi quartæ anno 398. & ut videtur, quintæ eodem anno habitæ; Africanæ tertiæ anno 401. Carthaginensi anno 403. Africanæ quartæ anno 407. Collationi Carthaginensi contra Donatistas anno 411. Cirtensi contra eosdem anno 412. Milevitanæ secundæ contra Pelagianos anno 416. Carthaginensi contra eosdem anno 418. Carthaginensi sextæ in causâ appellationum anno 419. habitæ, Carthaginensi septimæ de eâdem causâ eodem anno celebratæ; ut alia Concilia taceam, cujus subscriptiones non extant. Vandalis demum Africam cæde & incendio ubique vastantibus, & Hipponem obsidione jam prementibus, Deum precatus est, ut aut urbem hostibus, aut seipsum vitâ subduceret. Tertio igitur obsidionis mense febri correptus decubuit, ac post dies aliquot in pace obdormivit die XXVIII. Augusti anno Christi 430. ætatis suæ 76. Episcopatûs gesti 35. Egregios viri sanctissimi mores per totum vitæ curriculum pulchrè depingit Possidius. Erat utique pius, modestus, pudicus, mitis, mansuetus, urbanus, placidus, in concionando frequens, in disputando acer, in scribendo indefessus, in tractandis negotiis tam civilibus quam Ecclesiasticis sedulus & assiduus, pauperum studiosus, quibus vel ex redditibus Ecclesiæ, vel ex oblationibus fidelium prospiciebat; veste usus est nec splendidâ nec sordidâ, mensâ parcâ quidem & frugali, bene instructâ tamen & nitidâ, cui peregrinos juxta ac familiares adhibuit; hâc tamen lege omnibus propositâ, quam & mensæ suæ inscribendam curavit.

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam,
Hanc mensam indignam noverit esse sibi.

Ingenii fœlicitas, judice Erasmo *, prorsus erat incomparabilis; sive acumen spectes, vel obscurissima facilè penetrans, sive capacis memoriæ fidem, sive vim quandam mentis indefatigabilem. Idem alibi † sic scribit; *Solus Augustinus præstat omnes scriptoris Christiani dotes, in docendo sedulus, in redarguendo nervosus, in exhortando fervidus, in consolando blandus, ubique pius, & verè Christianam spirans mansuetudinem.* De omnigenâ ejus eruditione pluribus agere idem esset, ac lucem soli offundere: hospes sit oportet tum in ejus, tum in aliorum scriptis, qui nesciat Augustinum in toto meliorum literarum circulo eminere; in quæstionibus verò Theologicis primas tenere. De stilo hæc Erasmus ||, *Habet Augustinus suum quoddam dicendi genus, argutum & periodis in longum productis multa convolvens; quod lectorem & familiarem, & acutum, & attentum, & benè memorem requirit, denique tædii laborisque*

* Præf. ad opera Augustin.
† Ep. ad Alphons. Fonsec. Archiep. Tolet. l. 19. Ep. 35.
|| Præf. ad op. Augustin.

SÆC. IV. ab Ann. CCC.

borisque patientem ; quales non ita multos reperias. Unde alibi *, *Scriptor & obscuræ subtilitatis, & parum amænæ prolixitatis,* illi audit.

* Ep. ad German. Brix. l. 20. Ep. 2.

Opera, quæ extant, genuina.

R*Etractationum libri* II. paucis ante mortem annis conscripti, statim ante mortem recogniti.

Confessionum libri XIII.

De Grammaticâ liber.

Principia Dialecticæ.

Categoriæ decem ex Aristotele decerptæ.

Principia Rhetorices. Tractatus isti quatuor postremò recensiti à Benedictinis Parisiensibus in nuperâ suâ Augustini operum editione sanè elegantissimâ in Appendicem rejecti spuriis accensentur; tum quòd à stilo Augustini alieni, & eruditione ejus indigni sint; tum quòd Dialogorum formâ scripti non sint, neque ad incorporalia animum promoveant; qualia fuisse genuina Augustini hisce de rebus opuscula constat ex Retract. lib. 1. cap. 6.

De Musicâ libri VI.

Contra Academicos libri III.

De Ordine libri II.

De beatâ vitâ liber.

Soliloquiorum libri II.

De Magistro liber.

De immortalitate animæ liber.

De quantitate animæ liber.

De libero arbitrio libri III. quos Romæ laicus inchoavit, Africæ Presbyter absolvit.

De verâ religione liber.

De moribus Ecclesiæ Catholicæ & Manichæorum libri II.

De Genesi contra Manichæos libri II.

Regula è tribus ultima, quæ fœminis data est non viris, licèt pronomina & adjectiva è fœminino in masculinum genus mutata sint. De eâ dubitat Erasmus, Augustino tamen non indignam esse agnoscit.

Epistolarum CCXLII. *liber,* sine ullo rerum aut temporum ordine temerè digestus. Ex his Epistolis plurimas tractatuum nomine insigniunt Augustinus in *Retractationibus,* & Possidius in *Indiculo*; spuriæ vero sunt undecim (142. 181. 182. 184. 185. 187. 189. 192. 194. 196. 198.) aliorum denique sunt quinquaginta. In editione nuperâ Benedictinâ Epistolæ pro ratione temporis quo scriptæ sunt, disponuntur. In his antea ineditæ exhibentur Epistolæ tres, una *ad Alypium, ad Paulinum* duæ; quibus accedit quarta ad *Mar. Mercatorem*, integra jam primùm edita. *Altercationem cum Pascentio,* quæ hactenus Epistolæ 178. locum obtinuit, Augustini non esse argumentis invictis probant Benedictini, & Vigilio Tapsensi ratione sanè non invitâ, ascribunt.

Epistolæ penè LX. in Supplemento *Parisiensi*, & ex iis XX. in editione *Lovaniensi* accesserunt.

De doctrinâ Christianâ libri IV.

Locutionis S. Scripturæ libri VII.

De Fide & Symbolo liber.

Enchridion ad Laurentium de Fide, Spe, & Charitate, anno 421 scriptum.

De Trinitate libri XV.

De Genesi ad literam liber imperfectus.

De Genesi ad literam libri XII.

De Agone Christiano liber.

De Opere Monachorum liber.

De spiritu & literâ ad Marcellinum liber, anno 412. scriptus.

De divinatione Dæmonum liber.

Speculum

Speculum ex utroque Testamento, à Possidio in indiculo & vitâ Augustini memoratum; tametsi sciolus fortè aliquis post mortem Augustini textum Scripturæ mutavit, proque eo quem usurpavit Augustinus, vulgaris versionis textum substituit.

De Mendacio ad Consentium liber.

Contra Mendacium ad eundem liber.

De Fide & Operibus liber.

Quæstionum in Heptateuchum libri VII.

Quæstionum Evangelicarum libri II.

Quæstionum Evangelicarum super Matthæum liber.

De Consensu Evangelistarum libri IV.

Quæstionum LXXXIII. *liber.*

De diversis Quæstionibus ad Simplicianum libri II. ante annum 399. scripti.

De octo Dulcitii quæstionibus liber, anno 422. scriptus.

De curâ pro mortuis gerendâ, ad Paulinum.

De catechizandis rudibus liber.

De Continentiâ liber, genuinum esse negat Erasmus.

De Patientiâ liber. Hosce duos libros Augustini esse negant Erasmus aliique, an meritò, viderint eruditi.

De bono, sive Perfectione viduitatis liber, de quo dubitant multi; Juliani esse conjicit Erasmus.

De Sermone Domini in monte libri II.

Expositionis in Epistolam ad Romanos inchoatæ liber.

Expositionis quarumdam propositionum ex eâdem Epistolâ liber, ante an. 396. scriptus.

Expositio Epistolæ ad Galatas.

Annotationum in Job liber; de quo vide quæ habet ipse Augustinus Retract. l. 2. c. 13.

De Civitate Dei contra Gentes ad Marcellinum, libri XXII. quibus ultimam manum adhibuit Augustinus anno 429. Prodierunt seorsim *Romæ* 1468. fol. *Venet.* 1470. fol. *Mogunt.* 1473. fol. & cum Commentariis Walesii & Nic. Trivethi, *Friburg.* 1494. Editiones recentiores cuivis in promptu sunt.

De Hæresibus ad Quodvultdeum liber non longè ante mortem scriptus, cum duabus Epistolis ad eundem. Appendix de Hæresibus Nestoriana, Eutychiana & Timotheana à Gennadio addita est.

De quinque Hæresibus oratio. Chrysologo ascribunt nonnulli, sed immeritò.

Concio ad Catechumenos contra Judæos, Paganos, & Arianos.

Oratio adversùs Judæos.

De utilitate credendi ad Honoratum contra Manichæos liber.

Contra Epistolam Manichæi, quam vocant, Fundamenti, liber.

De duabus animabus contra Manichæos liber, ante annum 396. scriptus.

Contra Fortunatum Manichæorum Presbyterum liber.

Contra Adimantum Manichæi discipulum liber.

Contra Faustum Manichæum libri XXXIII.

De actis cum Fœlice Manichæo libri II.

Contra Secundinum Manichæum liber.

De naturâ boni contra Manichæos liber.

Contra adversarium Legis & Prophetarum libri II.

Contra Priscillianistas & Origenistas ad Orosium.

Contra Sermonem Arianorum liber.

Contra Maximinum Arianorum Episcopum libri III.

Contra Fœlicianum Arianum de unitate Trinitatis ad Optatum liber, qui ab Erasmo in dubium jure vocatur. Vigilii enim Tapsensis opus esse jam constat.

De bono conjugali adversùs Jovinianum liber.

De sanctâ virginitate liber.

De adulterinis conjugiis ad Pollentium libri II.

De Epicureis & Stoicis tractatus.

Tractatus

SÆC. IV. ab An. CCC.

Tractatus in illud Mosi à Deo dictum, Ego sum qui sum : binos hosce tractatus sermones potius esse monet Bellarminus; utrumque Augustino abjudicat Erasmus.

Contra partem Donati Psalmus.

Contra Epistolam Parmeniani Donatistarum Episcopi libri III.

Contra literas Petiliani Donatistæ libri III.

Contra Cresconium Grammaticum libri IV.

Contra Epistolas Gaudentii Donatistarum Episcopi libri III.

De Baptismo contra Donatistas libri VII.

De unico Baptismo contra Petilianum liber.

De unitate Ecclesiæ contra Petiliani Epistolam liber.

Breviculus Collationum cum Donatistis.

Contra Donatistas post Collationem liber.

De gestis cum Emerito Donatistarum Episcopo Sermo.

De gestis cum eodem Emerito liber.

Contra Fulgentium Donatistam liber, de quo dubitant plurimi: quin & plurima argumenta proferunt Censores Lovanienses, quibus opus istud suppostitium esse contendunt.

De Peccatorum meritis, & remissione, & de Baptismo parvulorum.

Ad Marcellinum contra Pelagianos libri III. anno 412. scripti.

De naturâ & gratiâ contra Pelagianos liber, anno 415. scriptus.

De gratiâ Christi & peccato originali contra Pelagium & Cælestium libri II. anno 419. scripti.

De nuptiis & concupiscentiâ ad Valerium Comitem libri II. quorum primus anno 418. secundus 420. scripti sunt.

Contra duas Epistolas Pelagianorum ad Bonifacium libri IV. anno 419. scripti.

Contra Julianum Pelagianum libri VI. anno 421. scripti.

De Animâ & ejus origine libri IV. anno 420. scripti.

De prædestinatione Sanctorum & bono perseverantiæ libri II. anno 427. scripti.

De Gratiâ & libero Arbitrio ad Valentinum liber, anno 424. scriptus.

De correptione & gratiâ ad eundem liber, anno 425. scriptus.

Responsio refellens articulos aliquot falsò ipsi impositos. Habetur etiam inter opera Prosperi, cujus forsan est.

De perfectione justitiæ contra Cælestium liber, anno 414. scriptus.

Enarrationes in Psalmos David CL. prior è Prologis præmissis non est Augustini; secunda S. Basilii est è Græco versa. Opus istud variis temporibus & locis compositum fuit; Psalmos enim S. Augustinus, prout loca, tempora, res & personæ suggerebant, modò publicè sermocinando, modò dictando exposuit, Psalmum verò CXIIX. ultimo loco rogantibus id amicis elucidavit. Prodiit seorsim curâ Jacobi Willemart, Eremitæ Augustiniani, *Antverp.* 1680. fol.

In Evangelium Joannis Expositio, seu Tractatus CXXIV. quibus præfixa Præfatio incerti est autoris.

In Epistolam primam S. Joannis Expositio seu Tractatus X.

De disciplinâ Christianâ vel de domo disciplinæ liber.

De decem Chordis liber.

De Cantico novo, & de reditu ad cælestem patriam, ac vitæ periculis.

De Pastoribus in Ezekielis caput XXXIV. *liber.*

De Ovibus in eundem locum liber, sive Homilia.

De Symbolo, sive Regulâ fidei ad Catechumenos libri, seu potius Sermones IV. ex quibus primum genuinum esse, reliquos tres spurios censent Benedictini Parisienses.

De convenientiâ decem Præceptorum & decem plagarum liber.

De utilitate jejunii tractatus.

Psalterium quod matri suæ composuit.

De verbis Domini, sive de verbis Evangelii Sermones LXIV. Ex his Sermo 14. *Eradii* Presbyteri est, 19. *Maximi Taurinensis*, 28. S. *Ambrosii.*

De

De verbis Apostoli Sermones XXXV. ex iis Sermo 25. Maximi est inter Ambrosianus nonos. SÆC. IV. ab An. CCC.

Homiliarum L. liber; ex his quarta ex Ambrosii scriptis decerpitur. Collectiones istæ Sermonum Augustini tres, superiùs memoratæ, antiquæ sunt, ante annos quippe 800. factæ, Augustino tamen nequaquam æquales. Collectiones Sermonum *de Tempore & de Sanctis* sequentes adornatæ sunt, (summâ quidem id incuriâ factum) à curatoribus editionis Amerbachianæ *Basil.* 1495.

Sermones de tempore CCLVI. ex quibus nonnulli alios præ se ferunt Autores: Sermones verò 87, 215, 251, 255. à Perkinsio, Riveto, aliisque spurii habentur. Sermonem 191. Augustino abjudicat Labbeus. Eorum verò nonus Bernardi est; 11. Maximo tribuitur; 15. Severiano uti & Fulgentio ascribitur; 33. S. Leonis est; 37. Maximi; 48. ex Hilario, Ambrosio & Augustino hinc inde desumitur; 63. S. Leonis est; 68, & 77. S. Ambrosii; 117. ejusdem; 118. Maximi; 120. Eusebio tribuitur; 125. idem ferè est ac *Symbolum* Damaso inscriptum inter opera Hieronymi; 128. Maximum; 130. Chrysostomum autorem habet; 136, 138, 156, 176. inter Eusebianos habentur; 137. S. Gregorii est; 171. ex ejusdem scriptis desumitur, 226, 228, 229, 242. ex Ambrosii scriptis.

De Sanctis Sermones LI. ex quibus Sermones 1. & 18. Fulgentio ascribunt nonnulli: Sermo 22. è Petro Ravennatensi decerpitur; 26. inter Ambrosianos reperitur; 27. Maximi est; 30, & 31. spurii sunt, posterior inter Ambrosianos habetur, uti & sermo 33. *Sermo* 35. Fulberti est; 36. Eusebii Episcopi; 37. Alcuini Presbyteri, ex variis tamen consarcinatus; 47. etiam S. Leoni tribuitur.

Sermones alii XVII. ex quibus sex *de Tempore*, X. *de Sanctis*, in editione *Parisiensi* 1531. primùm editi.

Sermones IV. viz. *de Jacob & Esau in Festo S. Vicentii, in Proverbiorum caput* 13. *in Parabolam seminantis, & in Matthæi caput* 16.

Tractatus in Orationem Dominicam.

De diversis Sermones XLIII.

Fragmenta Sermonum D. Augustini XXVII. ex Eugippii Abbatis thesauro, & Bedæ Commentariis decerpta. Omnia ista opuscula à Sermonibus IV. inclusivè in editione *Basiliensi* 1569. primùm prodierunt. Et hactenus quidem Editiones Frobenianæ. Quæ sequuntur opera genuina variis temporibus lucem aspexerunt, in supplemento *Parisiensi*, quod Hieronymus Vignerius adornavit, 1654. in unum collecta.

Sermones XL. de variis argumentis, à Sirmondo primùm anno 1630. cum notis editi.

Sermones de diversis CXXIII. à *Lovaniensibus* editi, annumeratis Sermonibus 43. *Basil.* 1569. primùm editis. Ex his plurimos suppositios esse ipsi fatentur Lovanienses.

Homiliæ XI. à *Parisiensibus* editæ an. 1614. ex MSS. Carthusianis, atque aliæ XIII. ex MSS. Pithianis.

Brevis Expositio Symboli.

In Calendas Januarias.

De Calendis Januariis.

Ante altare ad infantes de Sacramento.

Sermones VI. *Romæ primùm editi* anno 1644. à Joanne Baptistâ Maro.

Tractatus de septem vitiis, & septem donis Spiritûs Sancti.

De gestis Pelagii contra adversarios gratiæ D. N. J. C. ad Aurelium Episcopum Carthaginensem liber, anno 417. scriptus. Prodiit primùm *Augustæ-Vind.* 1615. 8°.

Speculum in S. Scripturam.

Contra Julianum Hæreticum Pelagianum operis perfecti, sive Responsionis postremæ libri VI. quibus conficiendis immortuus est Augustinus, ac proinde *opus imperfectum* à Possidio vocantur hi libri in *Indiculo.*

Epistola ad Macrobium.

SÆC. IV. ab An. CCC.

Sermones XLVI. antea inediti. Cæterùm in præcedentibus Sermonibus notari debet non raró evenire, ut idem Sermo in diversis Sermonum Collectionibus bis vel forsan sæpiùs numeretur: quamplurimi veró ex aliis Augustini scriptis excerpuntur. Sermones ex hisce aliquot spurios nos in transitu notavimus. Verùm cùm accuratius longè id præstiterint Benedictini Parisienses in editione suâ nuperâ; nos censuram Sermonum ab iis latam compendio exhibere è re fore arbitramur. Sermones itaque omnes (quibus Tomus IV. absolvitur) in quatuor classes redegerunt, *de Scripturis*, *de Tempore*, *de Sanctis*, & *de Diversi*; quibus accessit quintus Ordo *Sermonum Dubiorum*; cùm nonnisi apertè suppostititii in Appendicem rejecti sint. Classes istæ quinque Sermones complectuntur CCCXCIV. præter Fragmenta. In Appendicem rejiciuntur, tanquam certò certiùs spurii, Sermones CCCXVII. ex Collectionibus supra memoratis hinc inde selecti, nimirum ex vulgari Collectione Sermonum de Verbis Domini Serm. 3[us]. 14[us]. 19, 20. 22, 28. 34. 47. 52. 54. 56, 57, 58. de verbis Apostoli Serm. 21[us]. 25, 26. 34, 35. Homiliarum L. Serm. 2[us]. 3, 4. 6, 7, 8, 9, 10. 12. 15, 16. 21, 22. 26. 30, 31. 33. 35. 39. 45, 46, 47, 48. De Tempore Serm. 1[us], 2[us]. 3. & omnes reliqui præter 5[um] 12. 16. 19, 20. 23. 25. 27, 28. 30, 31, 32. 34. 39, 40. 42. 45. 49, 50. 52. 72. 74. 94. 96. 107. 109, 110. 113. 119. 135. 139, 140, 141. 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149. 151. 155. 160. 164, 165. 170. 174. 186, 187. 196. 205. 212. 214. 220. 234, 235, 236, 237. 245, 246. 254. 256. Sermones de Sanctis omnes spurii sunt præter 4[m]. 12. 17. 23, 24. 42. 45. 48. 50, 51. Inter Sermones XVII. *Paris.* 1531. additos, spurii sunt 1[us]. 2. (qui pars est Sermonis 51. in hâc Collectione novâ Benedictinorum) 7. (pars Sermonis 88.) 15. (pars Sermonis 150.) Inter Sermones de Diversis spurii sunt 7[us]. (pars Sermonis 361.) 35, 36. (pars Sermonis 279.) 38. 65. 96, 97, 98, 99. 118. (pars Sermonis 325.) Ex Sermonibus ad Fratres in Eremo nonnisi sex in hoc Tomo exhibentur, reliqui in Tomo sequente. Ex his sex spurii sunt, tres, qui in vulgari Sermonum istorum Collectione locum obtinent 50. 70. & 72. Ex Sermonibus ab Hier. Vignerio editis, in parte I. Supplementi spurii sunt 3[us]. 4, 5. 13, 14, 15. 17, 18. In parte II. Supplementi spurii sunt 1[us]. 2. 8. 10, 11, 12, 13, 14. 20. 23. 25, 26, 27. 29. 34. 36, 37, 38, 39. Atque hactenus quidem Benedictini.

De Oratione & Eleemosynâ Tractatus.

Testimonia adversùs Pelagianos Hæreticos, quæ fusioris potiùs alicujus Operis Excerpta videntur.

Alia quædam *Opuscula*, in editione suâ adjunxerunt Lovanienses, quæ quia ab omnibus tanquam spuria rejecta sunt, haud tanti sunt, ut sigillatim enumerata hîc locum mereantur.

DUBIA.

M*Editationum libri* II. Bernardo recentiores esse volunt Benedictini Parisienses.

Soliloquiorum animæ ad Deum liber. Hugone Victorino, cujus scrinia affatim expilat, recentiorem esse indicant Benedictini, ejusdemque forsan Autoris esse, cujus & Opus subsequens.

Manuale. Anselmi esse videtur, inter cujus Opera locum sortitur. Autori tamen *Tractatûs de Spiritu & Animâ*, uti & *librum de diligendo Deo*, potiùs ascribendum censent Benedictini Parisienses.

Quæstiunculæ de Trinitate XXXIII.

Testimonia adversùs Pelagianos Hæreticos, in Supplemento *Paris.*

Tractatus brevis de Trinitate; extat Gr. Lat. à Maximo Planude versus in Biblioth. Patr. Excerpta de arbitrii libertate, quæ habentur ibidem.

De fide rerum invisibilium. De Opusculis istis una ferè eademque sententia ferri potest; ea ex Augustini scriptis consarcinata esse: nisi quòd Tractatum ultimo loco memoratum genuinum esse summâ asserant fiduciâ Benedictini Parisienses.

De

De verâ & falsâ pœnitentiâ ad Christi devotam. Totus ferè transcriptus est sub Augustini nomine in *Decreta & Sententias*; verùm spurium esse opus nulla ferè est dubitandi ratio.

De quartâ Feriâ sive culturâ agri dominici.

De Cataclysmo. / *De tempore Barbarico.* — Sermones seu Tractatus istos tres admodum dubios esse, eundemque omnes autorem habere, quem & tres posteriores de Symbolo, fortè aliquem è discipulis Augustini, volunt Benedictini Paris.

De utilitate Pœnitentiæ. Homilia est 27. inter L. & à nonnullis Eradio Augustini successori ascribitur. In nonnullis etiam editionibus habetur Libellus *de Pœnitentiæ medicinâ*, qui idem ferè ad verbum est cum Homiliâ inter L. ultimâ, & eidem Eradio ascribi solet.

De quatuor virtutibus charitatis.

De laudibus charitatis.

De honestate mulierum.

De urbis excidio.

De Pugnâ animæ. Posterior pars est sermonis 43. *de Verbis Domini.*

SPURIA.

R*Egulæ II. Clericis datæ.*

Liber *de vitâ Eremiticâ ad sororem*, qui SS. Benedictum & Gregorium citat. Ælredo Abbati Rievallensi debetur judice Holstenio, cujus sententiam amplectuntur & confirmant Benedictini Parisienses.

Epistola ad Cyrillum de laudibus Hieronymi.

De Ecclesiasticis Dogmatibus. Gennadii Massiliensis est.

De Fide ad Petrum Diaconum. Fulgentii Ruspensis est.

De Mirabilibus S. Scripturæ libri III. Autor Cyclorum meminit, & ut ex calculis ab eo allatis patet, scripsit anno Dclvii. Autor erat Augustinus quidam Monachus Cantuariensis, seu potiùs Cambrensis, id est, Hibernus. Ita nos docent Benedictini Parisienses.

De Spiritu & Animâ, Autor citat Boethium; Hugoni à S. Victore tribuit Trithemius. Revera autem Monacho cuidam Cisterciensi is debetur, Alchero ei nomen fuisse indicant Benedictini Parisienses.

De Benedictionibus filiorum Jacob; decerpitur ex S. Hieronymi Quæstionibus Hebraicis in Genesim; & Alcuinum autorem habet.

Sententiæ CCCLXXXVIII. ex S. Augustini Operibus à Prospero Aquitanico collectæ.

Quæstionum XXI. *liber.*

Quæstionum LXV. dialogus percontante Orosio, respondente Augustino, ex variis Augustini locis maximam partem congestus.

Quæstiones Veteris & Novi Testamenti. in tres partes divisæ: quæ à *Lovaniensibus* enim edita est, pars quarta Quæstiones LXV. ex utroque pariter Testamento complexa, spuria est, nec aliud quid, quàm primæ & secundæ partis interpolata repetitio, adeóque in editionibus *Basiliensibus* meritò desiderata. Opus ipsum Pelagianismi vulgò insimulatur, & Hilario Diacono adjudicari solet. Pelagianismi crimen fusè diluit Cl. Garnerius in Append. ad par. I. Operum Marii Merc. Dissert. 1. cap. 8. §. 1, 2, 3, 4. & opinionem de Hilario Autore jamdiu receptam pluribus confirmat ib. §. 5.

De Incarnatione verbi. Autor ipsum Augustinum allegat.

De Trinitate & Unitate Dei liber, demptis quibusdam idem est cum libro contra Sermonem Arianorum.

De Essentiâ Divinitatis liber; ex Eucherio Lugdunensi ut videtur, excerptus.

SÆC. IV. ab Ann. CCC.

De substantiâ dilectionis & amoris. Hugonis Victorini esse censet Erasmus; cui succinunt Benedictini Paris.

Exhortatio de salutaribus documentis ad quendam Comitem. Paulini Aquileiensis est.

De Amicitiâ. Nonnisi epitome est trium librorum Ælredi Rievallensis de eodem argumento editorum, ab otioso quodam facta.

De altercatione Ecclesiæ Dialogus, Erasmus elegantem vocat; & Aulici vel Jurisconsulti alicujus opus esse censet. Autor se Jo. Scoti coætaneum fuisse testatur.

De Fide seu Unitate Trinitatis contra Manichæos liber. Evodii Episcopi Uzalensis est.

De Prædestinatione & Gratiâ, Fulgentium autorem habet.

De Prædestinatione Dei.

Contra Pelagianos Hypognosticon libri VI. De libris hisce prolixam atque eruditam *Dissertationem* edidit Cl. Garnerius in Append. ad Par. I. Operum Marii Merc. Dissert. VI. cap. 6. cujus summa huc ferè redit. Librum sextum à reliquo Opere sejungendum videri, utpote nec ejusdem Autoris, nec commatis; ac revera in plerisque Codicibus MSS. abesse: priores quinque libros inter annos ccccxviii. & ccccxx. contra Julianum Eclanensem scriptos esse, & quidem ab aliquo ex primariis fidei Catholicæ defensoribus: Augustino certissimè abjudicandos esse; denique Sixto Presbytero Romano, qui Cœlestino Papæ in sede Pontificali successit, ascribendos videri, pluribus argumentis sententiam suam confirmat Garnerius, quem consulat Lector. Aliam init viam Seraphinus Piccinardus Ord. Prædicat. qui in Dissertatione Prædestinato Sirmondi à se edito *Patavii* 1686. 4°. præmissâ, post expensa ac rejecta Garnerii argumenta Marium Mercatorem Operis istius autorem esse contendit.

In Apocalypsin Expositio seu Homiliæ XVIII. Tichonii opus vulgò habetur: Quod si tamen rectè judicent Benedictini Parisienses, Tichonii non est, sed Annotationes quædam ex Victorini, Primasii, Bedæ, forsan & ipsius Tichonii verbis consarcinatæ, & in Homiliarum formam redactæ.

De triplici habitaculo liber, S. Fulgentio etiam ascriptus, ab aliis S. Patricio.

Scala Paradisi, quæ inter Bernardi Opera habetur, ubi de eâ plura invenies.

De duodecim abusionum gradibus. Patricio in nonnullis Codd. MSS. ascribitur. Antiquior certè est Jonâ Aurelianensi, à quo citatur.

De contritione cordis liber, qui quidem ex Anselmi Operibus consarcinatus est.

De cognitione veræ vitæ; Anselmo nonnulli adjudicant. Rectiùs verò Honorio Augustodunensi ascribunt Benedictini Parisienses.

De Speculo, in quo citatur Boethius.

De Vitâ Christianâ liber; Fastidii Britanni est; cui datâ operâ istum vindicavit Lucas Holstenius, qui & singularem illius editionem dedit *Romæ* 1663.

De Assumptione B. Mariæ.

De contemptu mundi.

De vanitate Sæculi.

De obedientiâ & humilitate.

De bono disciplinæ, Valeriani Cemeliensis est.

De visitatione infirmorum libri II.

De consolatione mortuorum Sermones II.

De sobrietate & virginitate.

Speculum Peccatoris.

De conflictu vitiorum & virtutum, Isidori Hispalensis esse Labbeus conjicit. Ambrosio Autperto adjudicant Benedictini Parisienses.

De rectitudine Catholicæ conversationis. Eligii Noviomensis est.

De creatione primi hominis.

De arbore scientiæ boni & mali.

De

De Antichristo, meminit imperii à Græcis ad Francos translati. Rabano Mauro adjudicant nonnulli. In Codice MS. qui in Reverendiss. Archiepiscopi Cantuariens. Bibliothecâ habetur. Liber iste hunc titulum præfert: *Epistola cujusdam Sapientis——de Codd. excerpta ad Reginam* * *Gerbertam Henrici Saxonum nobilissimi Regis filiam, de Anti-Christo Mago malefico, atque omni improbitate digno—Præfationem* habet, & *Coronidem*, & alia quædam quæ in impressis Codd. non extant.

SÆC. IV. ab An. CCC.

* Legendum est, ni fallor, Gerbergam, quæ Henrici Aucupis filia erat.

Super Magnificat, Canticum B. Mariæ.

De Singularitate Clericorum, habetur etiam inter Cypriani Opera.

Ad Fratres in Eremo commorantes Sermones LXXVI. insulsi alicujus Impostoris opus. In his tamen Sermones 52, & 53. de Disquisitione Clericorum suorum Augustinum reverà authorem habent, ac inter Epistolas locum habere debent, ipso fatente ac censente Erasmo.

De vitâ, conversatione & morte S. Monicæ Narratio.

Oratio de Passione Domini nostri Iesu Christi.

De Epistolis, & Sermonibus Spuriis dictum est suo loco.

ALIENA, quæ inter Augustini Opera habentur.

Epistola Quodvultdei ad Augustinum.

Epistola Secundini ad Augustinum.

Sermo Arianorum.

Epistolæ Volusiani I. *Marcellini* I. *Longiniani* I. *Severi* I. *Maximi Madaurensis* I. *Macedonii* II. *Dioscori* I. *Nebridii* II. *Audacis* I. *Publicolæ* I. *Pascentii* I. *Bonifacii* VIII. Spuriæ *Nectarii* I. & *Consentii* I. *ad Augustinum.*

Carmen Licentii ad Augustinum.

Epistolæ Synodorum Carthaginensis & Milevitanæ ad Innocentium Romanum.

Acta electionis Eradii ab Augustino in coepiscopum & successorem designati.

Acta disputationis cum Pascentio.

Acta Concilii Arausicani II. anno Dxxix. habiti.

Translatio corporis Protomartyris Stephani ab *Hierosolymis in urbem CP.* incerti Autoris.

Reperiuntur ibidem plurima Hieronymi, Paulini, Prosperi, &c. Opuscula; de quibus plura videas suis locis.

DEPERDITA.

De pulchro & apto ad Icherium Romanæ urbis Oratorem.

Contra Paganos libri III. & *Exhortatio ad eosdem.*

De Sacrificiis Spiritualibus contra Manichæos.

De die Domini secundum Sophoniam Prophetam contra eosdem.

Tractatus diversi contra Arianos.

Contra Epistolam Donati hæretici.

Contra Anonymum Donatistam.

De Maximinianistis contra Donatistas.

Ad Primianum Commonitorium.

De traditione in Persecutionibus & falso baptismate contra Donatistas libri III.

De baptismo contra eosdem liber.

Ad Mercatorem Episcopum contra eosdem.

De Charitate Tractatus diversi.

De Eucharistiâ Tractatus.

De Sacrificio vespertino Tractatus.

Epistolæ, Tractatus & *Sermones* plures, quorum mentio habetur apud Possidii *indiculum*, Bedam, ipsum Augustinum & alibi: nec enim omnia numerare aut vacat aut refert.

SÆC. IV. ab An. CCC.

Inter varias Operum Augustini Editiones præstant *Basil.* 1529. 1543. 1556. 1569. *Venet.* 1571. 1584. 9 vol. in 8°. *Antverp.* (per Theologos Lovanienses) 1577. *Colon.* 1616. *Paris.* 1515. 1586. 1635. His accessit Supplementum *Paris.* 1654. ii. Tom. in fol. paratur à Benedictinis Parisiensibus elegantissima planè Editio, cujus sex vel septem jam Tomi prodierunt.

396. EUTHALIUS, incertæ Ecclesiæ Diaconus, vel, si Turriano fides, Procem. in Constitut. Apost. Episcopus Sulcensis. Vixit, judice Turriano, ætate Athanasii Alexandrini: quâ quidem in re hallucinatus est Turrianus. Ex ipsius enim Euthalii Prologo in Epistolas liquet, (quod me nuper monuit D. Whartonus) ipsum scripsisse Arcadio quartùm, & Honorio tertiùm Coss. id est an. Christi cccxcvi. Scripsit *in Evangelium Lucæ*, & *in Acta Apostolorum Commentarios*, qui alicubi in Bibliothecis latent. *Prologus de Vita D. Pauli* cum *Epistola Præfatoria* (quæ in Oecumenii Commentariis desideratur) à Cl. Boeclero editus est ad calcem N. T. *Argentorat.* an. 1645. 12°. & in alterâ editione *Curcellæanâ*.

397. SIMPLICIANUS, Patriâ forsan Romanus, dignitate saltem Ecclesiæ Romanæ Presbyter; circa annum ccclxxiv. vel sequentem Mediolanum missus, ut Ambrosii jam Mediolanensis Episcopi studiis Theologicis præesset, cum eo reliquam ferè vitæ partem transegit; cùmque ab adstantibus in Ambrosii moribundi cubiculo de successore pressâ voce ageretur, factâ inter alios Simpliciani mentione, Ambrosius, longè licèt positus ter exclamavit, *Senex sed bonus.* Mortuo proinde Ambrosio anno cccxcvii. in sede Mediolanensi successit. Obiit anno cccxcix. vel sequenti. Augustinum Presbyterum adhuc ad S. Scripturam expositionibus elucidandam multis ac assiduò hortatus est; ita ut quod Origenis olim Ambrosius, Simplicianus Augustini ἐργοδιώκτης videretur. Scripsit *Epistolam Propositionum ad Augustinum, in quâ interrogando,* inquit Gennadius, *quasi disciturus, docet docturum.*

Gennad. de Script. c. 36. Augustin. Retractat. l. 2. c. 1. De prædest. Sanct. l. 1. c. 4.

397. Q. JUL. HILARIO, de quo altum apud Veteres silentium. Vixisse & scripsisse putatur circa an. cccxcvii. Extat Lat. *Chronicon seu Libellus de Duratione mundi* Biblioth. Patr. Tom. vi. p. 373. Scripsit etiam *librum de Die Paschatis*, qui interiit. Chiliastam fuisse ex fine chronici sui patet.

398. ANASTASIUS, natione Romanus, Maximi Presbyteri filius, creatus est Romanæ Ecclesiæ Pontifex anno cccxcviii. Obiit anno ccccі. die XIV. Decembris, juxta Baronium verò aliosque die XXVII. April. an. ccccii. Extat *Epistola ad Joannem Hierosolymorum Episcopum*, qui Anastasium de Rufino librisque Origenis ab eo versis consuluerat, eodem, quo obiit anno scripta, inter Hieronymi Opera Tom. iv. & Conciliorum Tom. ii. emendatior autem inter Marii Mercatoris Opera habetur edit Garner. par. 1. p. 109. *Tria Fragmenta Epistolæ ad Ursinum de Incarnatione Christi* exhibet Appendix ad Liberati Breviar. Habentur etiam dicto Conciliorum Tomo ejusdem Anastasii *Epistolæ duæ*; quas supposititias esse nemo non videt, de quibus vide quæ habet Dan. Papebrochius Conat. Chronic-Histor. ad Catal. Pontif. p. 60.

398. JOANNES, CHRYSOSTOMUS ab insigni, qua pollebat, facundia dictus; natus est nobili apud suos Prosapiâ Antiochiæ ad Orontem fluvium circa an. cccliv. Patre Secundo inter viros militares maximè illustri, matre Anthusâ piâ planè & lectissimâ fœminâ. Peractis primis pueritiæ rudimentis, cùm mira prægnantis indolis specimina edidisset; præstantissimis in quâvis facultate præceptoribus traditus est. In Rhetoricâ audivit Libanium, in Philosophiâ Andragathium, in S. literis Carterium & Diodorum postea Tarsi Episcopum, Archimandritas Antiochenos; à quibus literalem S. Scripturas exponendi rationem didicit. Plures condiscipulos & amicos habuit,

buit, neminem verò quo familiariùs utebatur, (quocum etiam Sermones de sacerdotio habuit) quàm Basilium; quem Socrates *, aliique M. Basilium Cæsariensem fuisse volunt, Photius * & ex eo plures Basilium Seleuciæ Episcopum; ego verò tertium ab utroque diversum esse arbitror. In Theologicis Meletium etiam Antiochenum diligenter audivit, in cujus familiâ per triennium hæsit, & ab eo S. literarum rudimenta accepit (Carterium enim & Diodorum postea audivit) ab eo salutari adhuc lavacro tinctus, & Ecclesiæ Antiochenæ Lector ordinatus. Juvenis adhuc Chrysostomus cùm Monasticæ vitæ institutum in animo haberet, non obstantibus matris, quæ alia ei antea persuaserat, consiliis, ad vicinos montes se contulit; & cum sene quodam eremitâ per quadriennium degit; inde in secretiorem eremi solitudinem profectus speluncæ integro biennio se inclusit; donec vigiliis, inediis, aliisque arctioris disciplinæ exercitiis maceratus, deficientibus penè naturæ viribus Antiochiam redire coactus est; & à Meletio Episcopo ineunte anno ccclxxxi. Diaconus constitutus ad scribendum se accinxit; librosque *adversùs Judæos, Gentiles, Anomæos, de Sacerdotio, de Providentiâ ad Stagirium Monachum*, aliosque aliquot edidit. Exacto in Diaconatu quinquennio, à Flaviano, (nam falsus est Socrates *, qui ab Evagrio factum refert), anno ccclxxxvi. Ecclesiæ Antiochenæ Presbyter factus est; quo tempore primam concionem habuit, quæ extat Tom. iv. p. 953. Anno ccclxxxviii. flagrante ob dejectas Imperatoris statuas seditione Antiochenâ, & Urbe totâ tumultu, strepitu, querelis ac gemitibus plenâ, quotidianas ferè concionandi vices in se suscepit; & celebres illas XXI. *Homilias εἰς τοὺς Ἀνδριάντας ad populum Antiochenum* habuit. Duodecim ferè annos Presbyter transegerat, cùm anno cccxcvii. mortuo Nectario ab Arcadio Imp. Regiæ Urbis Episcopus invitus designatus est. Astuto certè consilio uti necessè habuit Asterius Comes Orientis, (cui in mandatis Imperator dederat, ut Joannem CPlim accerseret) quò hominem suis carissimum Populo Antiocheno eriperet. Anno igitur cccxcviii. Februar. XXVI. reclamante licèt Theophilo Alexandrino in sede CP. collocatur. Episcopus factus dum anno proximo morum & disciplinæ Ecclesiasticæ reformationem ingenti planè zelo, & summo animi ardore perurgeret; primo quidem Clerum, deinde Laicos, & in his præcipuè Eutropium Patricium, & Gainam Scytham, totius militiæ Præfectum, fide Arianum, sibi quàm infensos habuit. Anno cccc. Ephesum proficiscitur; & convocatâ Synodo Heraclidem Archidiaconum suum isti Sedi præfecit, mortuo nuper Antonino, quem variorum criminum (quorum capita exhibet Palladius *) coram Chrysostomo reum peregerat Basilius Valentinopolitanus. Domum reversus Arianos insolentiùs solitò se gerentes compressit, & in Gothis ad fidem Catholicam, aliisque gentibus ad Christianam religionem convertendis summo animi studio laboravit. Paulò post Antiochus Ptolemaidis, & Severianus Gabalorum in Cœlosyriâ Episcopi, Chrysostomo hactenus amici, inito unà cum aliis contra eundem fœdere Theophilum Alexandrinum Chrysostomo infensissimum (partim ob præreptam Isidoro Diacono suo sedem CP. partim ob exceptos benignè Monachos Nitrienses à seipso fugatos) in partes suas pertraxerunt. His accessit Eudoxia Aug. quam nimia Chrysostomi παῤῥησία & in redarguendo libertas malè habuit. Istius consilio Theophilus regiis literis Constantinopolim accitus eo tandem devenit; cùmque, ut moris erat, apud Chrysostomum Episcopum divertere nollet; in regiis ædibus Placidianis hospitium ipsi paratum est. Collecto mox undequaque Episcoporum XLV. conventiculo Chalcedone in Prædio Rufiniano *ad Quercum* dicto, oblatus est accusationum libellus XXIX. capita (quæ apud Photium * habentur) complexus; cui postea alium XVII. articulos continentem subrogavit Isaacius. Quartâ jam vice citatus Chrysostomus, ut frivolas ac levissimas istas criminationes dilueret, comparere recusavit, posthabitâ judicum autoritate pariter ac desideratâ æquitate. Hinc statim sententiâ Synodali damnatus sede suâ depositus est, & Edicto Cæsareo in Bithyniam relegatus, anno ccccііі. vel, ut Cl. Savilius contendit, mense Novembri anni præcedentis. Verùm tumultuante plebe solenni pompâ statim revocatur. Hactenus verò nonnisi dolorum

SÆC. IV. ab An. CCC.

* L. 6 c. 3.
* Cod. 148.
* Loc. cit.
* Vit. Chrysost. c. 13. p. 125.
* Cod. 59.

SÆC. IV. ab An. CCC.

lorum initia: exeunte enim eodem anno iterum insurgunt inimici, habitâque alterâ Synodo iterum damnatum Chrysostomum deponunt, eo præsertim nomine, quod à Synodo depositus, repugnantibus licet Concilii Antiocheni Canonibus iv. & xii. sedem occupâsset. Nec ipse modò, verùm & omnes ejus fautores ac sectatores *Joannitæ* dicti, qui seorsim collectas agebant, vi & armis, ferro & flammis divexati sunt; plurimis interim Episcopis tum coram, tum per literas Chrysostomi causam apud Arcadium frustra agentibus. Anno igitur ccccìv. militari satellitio stipatus septuaginta dierum itinere continuato Cucusum Armeniæ urbem, locum præ aliis sterilem, inamœnum, inhospitalem, deportatur; comiter tamen ubique & perhonorificè exceptus. Quin & Cappadociæ confinia transeunti longo agmine Episcopi, Monachi & Virgines obviàm prodibant, magnoque cum lachrymarum imbre hæc fundebant verba; Συνέφερεν, ἵνα ὁ ἥλιος συστείλῃ τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ, ἢ ἵνα τὸ στόμα Ἰωάννου σιωπήσῃ. *Satius esset Solem radios suos subtrahere, quam Joannis os conticere.* Nec ipsa etiam Cucusus amicos & hospites ei denegavit. Verùm continuis morbis & quotidianis ferè Isaurorum incursionibus vexatus exilii sedem sæpiùs mutare coactus est. Exacto demum triennali exilio, inimici, qui omnia apud Arcadium poterant, illum Pityunta desertissimam Ponti regionem transferendum curârunt. Quo abducendus Comana Pontica pervenerat, quum curis, molestiis, injuriis, ac assiduis durioris exilii tædiis fractus, & de appropinquante jam morte in somnio noctu admonitus, crastino die depositis jam mortalitatis exuviis sanctissimam ipsius animam cœlo remisit die Septembr. XIV. anno ccccvii. ætatis supra mensem octavum completo lii. exilii anno iii. mense iii. Episcopatûs anno ix. mense vi. die xvi. Sepultus est in martyrio S. Basilisci propè Comana, eidem cui & ipse Martyr, tumulo inclusus; unde post xxx. annos ossa ejus solenni pompâ Constantinopolim translata sunt, & in SS. Apostolorum Basilica recondita; nomine etiam in Diptycha, unde exciderat, honorificè relato. De tanto viro præstaret nihil, quàm pauca dicere. Summam ejus pietatem, zelum, modestiam, abstinentiam, erga pauperes curam, in concionando assiduitatem, indefessam in munere Episcopali obeundo vigilantiam & sollicitudinem, totamque vivendi rationem fusè non minùs quam accuratè descripsit Palladius, quem adeat curiosus lector. En breve de indole & moribus elogium ipsi à Sozomeno * reditum: Λόγος ὑπὸ τῶν ἔργων κοσμούμενος πίστεως ἄξιος εἰκότως φαίνεται.---- Τῷ δὲ (Joanni) κατ' ἀμφότερα διαδοκιμάζειν περιῆν· ἀγωγῇ μὲν γὰρ βίου σώφρονι καὶ πολιτείᾳ ἀκριβεῖ ἐχρῆτο, φράσει δὲ λόγου σαφεῖ μετὰ λαμπρότητος. *Etenim oratio quæ operibus exornatur, meritò videtur fide digna.---- Porro Joannes utraque laude ex æquo floruit. Nam ejus quidem vivendi ratio & conversatio gravis fuit ac severa; dictio verò perspicua simul ac splendida.* Immensos, quos in Philosophiâ fecit, progressus, exquisitam rerum divinarum peritiam, peculiarem in S. literis dexteritatem, incomparabilem scribendi exorandique facultatem ac facilitatem quis non deprædicat? quis non admiratur? Denique de singulari ejus & verè aureo dicendi genere, audiamus, si placet, paucorum ex veteribus testimonia. *Si Plutarcho fides sit habenda* (inquit Isiodorus Pelusiota *) *qui perspecuitatem ac facilitatem germanum Atticismum esse censet,* πλεονεκτεῖ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὁ ἀοίδιμος Ἰωάννης, καὶ κατὰ τὴν φωνὴν Ἀττικίσας, καὶ σαφηνείᾳ, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις ἕτερος, χρησάμενος, *præclarus ac celebris Joannes omnes superat, ut qui & Atticum se verbis præbuerit, & perspicuitatem, qualem haud scio an alius quisquam, adhibuerit.* Photius Cod. CLXXII. Ἡ δὲ φράσις αὐτῷ μετὰ τῆς συνήθους σαφηνείας καὶ καθαρότητος καὶ τὸ λαμπρὸν καὶ διαρρέον ἐνδείκνυται, τὸ πολύχουν τῶν νοημάτων, καὶ τὴν τῶν παραδειγμάτων προσφορεστάτην εὐπορίαν συνεμφαίνουσα. *Dictio illius de more perspicua & pura, splendida insuper, ac fluens apparet, multam interim cum sensuum varietatem, tum gratissimorum exemplorum copiam exhibens.* Plura habet hàc de re eodem loco *Suidas* *. Καὶ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ κατιρρεῖν, ὑπὲρ τοὺς Νειλῴους καταῤῥάκτας· οὐδεὶς ἐν τῶν ἀπ' αἰῶνος τοιαύτην λόγων εὐπορίαν ἔσχεν, ἣν μόνος αὐτὸς ἐπλούτησε· καὶ μόνος ἀκιβδήλως τὸ χρυσοῦν τε, καὶ θεῖον ἐκληρονόμησεν ὄνομα. *Linguam etiam habuit, quæ suo fluxu Nili Catarractas superabat. Nullus profectò mortalium ab omni ævo, tanta dicendi copia abundavit, quanta solus ille ditatus erat, & solus absque fuco illud*

Chrysost. Ep. 115.

* L. 8. c. 2.

* Lib. 2. Epist. XLII.

* In voc. Ἰωάννης.

illud aureum & divinum [CHRYSOSTOMI] *nomen hæreditario quasi jure consecutus est.* Philotheus † Patriarcha CP. Ἰωάννης δὲ ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς θαυμαστός τις ἂν ἔδοξε, καὶ ὑπερφυής, καὶ τῷ ὄντι περιμέγιστος· νῦν δὲ ποταμοὶ μὲν θεολογίας ἐκ τοῦ Χριστοῦ στόματος, καὶ τῆς αὐτοῦ θεολόγου γλώττης ἀνέβλυσε, καὶ πᾶσαν ἐπότισαν τὴν γῆν, ὅσην ὁ σωτήριος περιείληφε λόγος· τὸ δὲ τῶν λόγων αὐτοῦ ποτιμὸν καὶ ἥδιστον πέλαγος, τὸ δὲ τῶν ὑψηλῶν τε καὶ ὑπερφυῶν νοημάτων ἀπέραντον ἄβυσσον, τὴν δὲ ὑπὲρ ἀνθρώπων εὐπορίαν, τὸ δὲ ὕψος ἅμα καὶ τὴν σαφήνειαν, τὴν δὲ ἀπόρρητον ἡδονὴν ἐκείνην, καὶ τὴν γλυκύτητα, τὴν δὲ ῥητορικὴν πιθανότητα, καὶ τὸ μετὰ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων ἰσχυρόν τε καὶ βίαιον, παῖδας ὑποδεῖξαι ποὺ ἐν τοῖς λόγοις εὐδοκιμήσαντας Ἕλληνας, δι' ὧν τήν τε παλαιὰν ὁμοῦ, καὶ τὴν νέαν πᾶσαν γραφὴν ἐξηγήσατο. *Joannes autem lingua aureus, gloriosum sibi nomen comparavit. Nunc ex ore Christi, & lingua ejus Theologica, flumina Theologica erumpentia, quantum terrarum salutaris Christi disciplina complexa est, irrigarunt. Sermonum porro ejus potabile suavissimumque pelagus, & sublimium atque lectissimorum sensuum infinitam abyssum, & humano captu superiorem abundantiam, altitudinem pariter, & perspicuitatem, jucunditatem & dulcedinem illam inexplicabilem, rhetoricamque persuadendi efficaciam, & cum veritate orationis nervos & impetus, quibus Græcos alioqui eloquentia celebres præ se pueros fuisse ostendit, quibusque totam veterem & novam Scripturam explanavit.* Plura hujus commatis habet idem Philotheus. Verùm de his plus satis.

Scripsit, teste Suidâ *, penè infinita; quorum, inquit, numerum recensere ἐκ ἀνθρώπων, Θεῷ δὲ μᾶλλον τῷ τὰ πάντα γινώσκοντι. Et sanè *totam S. Scripturam* ab initio usque ad finem *Commentariis* illum explicâsse testes sunt tum Suidas tum Cassiodorus †. Lucubrationes ejus inefficabili quâdam suavitate diffluentes supra mille se legisse prodit Nicephorus ||, quippe qui amore ejus jam inde ab adolescentiâ flagravit, atque in illius perinde ac Dei ipsius effatis se acquievisse testatur, & non modò illi quicquid sibi eruditionis inerat, acceptum tulit, verùm multos etiam amicos induxit, ut relictis omnibus Chrysostomum sibi familiarem facerent.

SÆC. IV. ab An. CCC.

† Orat. in SSS. Bas. Greg. & Chrys. Auct. B. PP. T. II. p. 329.

* In voce Ἰωάν.

† Divin. Lect. Præfat p. 421.

|| L. 13. c. 2.

OPERA, quæ extant, omnia.

IN his recensendis ordinem Editionis *Parisiensis Morellianæ* sequemur, notatis passim opusculis, quæ à Savilio aut dubia, aut spuria habentur, istis literâ D. his literâ S. præfixâ, appositis etiam ad marginem tractatui unicuique Tomo, ac Tomi paginâ editionis Savilianæ, ubi iste reperitur; asterisco verò insignitis, quæcunque in editione Savilianâ desiderantur.

TOM. I.

	Edit. Savil. Tom.	Pag.
AD *Populum Antiochenum de statuis Homiliæ* XXI. Antiochiæ anno 388. habitæ: seorsim etiam eas edidit Græcè Joannes Harmarus *Londini* 1590. 8°. Gr. Lat. (cum nonnullis aliis orationibus) Fronto-Ducæus *Paris.* 1609. fol. In quamplurimis editionibus Latinis Homiliis hisce τῶν ἀνδριάντων 21. subnexæ sunt 59. aliæ eodem titulo insignitæ; quas tamen (exceptâ unicâ Joannis Nesteutæ, quæ in fine Tomi hujus habetur) constat nihil aliud esse quam ἀπανθίσματα quædam & centones ex aliis Chrysostomi operibus, præsertim ex Ethicis locis consarcinatos; quemadmodùm in notis suis rectè monet Fronto-Ducæus, & in Homiliarum Catalogo, quem editioni suæ 1609. præfixit, indicatis locis, ex quibus singula centonum istorum fragmenta desumpta sunt, luculenter demonstrat.	VI.	447
De simultate, sive irâ Homilia, Antiochiæ habita paulò post Homilias τῶν ἀνδριάντων.	VI.	611
In eos, qui novilunia observant, Sermo Antiochiæ habitus. ——	V.	355
De Christi Baptismo. ——————	V.	523
De Diabolo tentatore Homilia Antiochiæ habita. ——————	VI.	690

De

SÆC. IV. ab An. CCC.

	Edit. Savil Tom.	Pag.	
De incomprehensibili Dei naturâ adversùs Anomæos Homiliæ VI. inter annos 381, & 386. conscriptæ, præter ultimam quæ scripta est Constantinopoli.	VI.	389 434	
De S. Philogonio.	V.	505	
De Consubstantiali.	VI.	425	
De petitione filiorum Zebedæi.	V.	206	
Adversùs Judæos libri VI. quos, teste Socrate *, in lectorum adhuc ordine constitutus conscripsit. Rectiùs verò Anonymus Βιόγραφ@ orationes hasce à Presbytero habitas esse refert. Primam in orationum contra Judæos numerum referendam non esse contendit Savilius.	VI.	366 312	
De SS. Juventino & Maximo.	V.	533	
De S. Pelagiâ virgine.	V.	482	
In S. Ignatium Episcopum Antiochenum oratio.	V.	498	
De S. Romano Martyre Orationes II.	V.	488 842	D
De nativitate Maccabæorum Orationes III. Antiochiæ habitæ. Tertia nonnisi ἀποσπασμάτων videtur integræ Homiliæ. Certè citatur à Damasceno lib. 3. de Imag. Chrysostomi locus in Maccabæos, qui in libris editis non extat.	V.	633	
De S. Meletio Antiocheno Sermo anno 386. habitus.	V.	537	
De S. Luciano Martyre.	V.	529	
De S. Juliano Martyre, Antiochiæ habitus.	V.	621	
De SS. Berenice & Prosdoce.	V.	473	
De S. Eustathio Antiocheno.	V.	628	
De Pœnitentiâ Homiliæ VI. primam Antiochiæ, postremum Constantinopoli habitas esse censet Savilius.	VI.	824 798 769 830 792 763	
De S. Babylâ Martyre Oratio, Antiochiæ habita.	V.	438	
Contra Gentiles, seu de vitâ Babylæ liber.	V.	442	
Catechesis ad illuminandos.	VI.	851	
De Fato & Providentiâ Orationes VI. 'Αποσπάσματα potius quam integræ Homiliæ Frontoni-Ducæo videntur: verùm id negat Savilius. Sexta ne verbum quidem habet de Providentiâ, & de Ingluvie inscribenda est.	VI.	863	
De Precatione Homiliæ II.	VI.	754	
In SS. Petrum Apostolum & Eliam Prophetam; de hâc oratione subdubitat Savilius: Constantinopoli tamen habitam esse putat.	VIII	18	
Encomium Martyrum Ægyptiorum.	V.	519	
De S. Phocâ Martyre.	V.	826	D
De S. Theclâ virgine & Protomartyre.	V.	835	D
De S. Barlaam Martyre.	V.	493	
De SS. Martyribus totius orbis.	V.	614	
De B. Abraham.	V.	653	D
De Anathemate Oratio, quam Halesius propositis argumentis utrinque plurimis tandem concludit eò se inclinare, ut putet Chrysostomi non esse.	VI.	439	
De Pœnitentiâ, Continentiâ, & Virginitate Oratio, sive potiùs *Epistola Parænetica ad Virginem quandam Deo devotam.* Joannis Nesteutæ est.	VII	641	S

* L. 6. c. 3.

TOM

SÆC. IV. ab An. CCC.

TOM. II.	Edit. Tom.	Savil Pag.	
In Genesin Homiliæ LXVII.	I.	1	
In varia Geneseos loca Sermones IX. ex quibus primus Antiochiæ habitus est.	V.	1	
De Annâ matre Samuelis Sermones V.	V. VIII.	50 8	
De Davide & Saule Homiliæ III. ex his secunda ἀπάνθισμα Orationis cujusdam alterius Savilio videtur.	VIII. V.	10 83	
Contra Ignaviam.	VI.	844	
Sermo in Joseph de Continentiâ, Lat. Oecolampadio interprete.	VII.	939	
Homilia in regressu Joannis de Asiâ, Lat. anno 400. habita.	VII.	944	
Homilia, Quum Saturninus, & Aurelianus acti essent in exilium, & Gainas egressus est de civitate, Lat. Erasmo interprete, qui spuriam esse censet.	VII.	936	
De recipiendo Severiano, Lat. circa an. 401. habita. Spuria videtur Frontoni-Ducæo.	VII.	947	
Homilia post reditum à priori exilio, Lat.	VII.	943	
De Canticis Davidicis, Lat. Nil aliud est, nisi Epilogus Homiliæ 28æ. in Epistolam ad Romanos.	*		
Ad Neophytos Homilia, Lat. Aniano interprete, genuina videtur; ex eâ enim laciniam benè longam citat Augustinus lib. 1. contra Julian. Pelag. c. 2. quæ inibi reperitur. Quædam etiam ex hâc ipsâ Latinâ versione habet Adrianus Papa in *Epist. Pontif.* à Gretsero editis p. 326. Spuriam tamen esse contendit Flaminius Nobilius.	*		
Sermo Severiani de Pace.	VII.	948	
TOM. III.			
Collectio Expositionum in unde-sexaginta Psalmos Davidicos. Psalmos, dum Presbyter adhuc Antiochiæ hæreret, Chrysostomus exposuit. Expositionem valdè laudat Suidas.	I.	521	
Homilia in Psalmum III.	I. VIII.	521 1	D
In Esaiam Prophetam Enarratio à Joanne adhuc Presbytero scripta.	I.	1016	
In locum Psalmi XLIV. *Astitit regina*, &c. ex occasione Eutropii Ecclesiâ abrepti Sermo Constantinopoli habitus.	V.	100	
In locum Psalmi XLVIII. *Ne timueris, cum dives*, &c.	V.	113	
In eundem locum, & de eleemosynâ Sermo, Constantinopoli habitus.	V.	123	
In locum Psalmi CXLV. *Lauda anima mea*, &c.	V.	540	
In locum Esaiæ, Vidi Dominum sedentem, Homiliæ V. Antiochiæ habitæ.	V.	127	
In Seraphim.	V.	155	
De verbis Esaiæ, Ego Dominus feci lumen.	V.	160	
In locum Hieremiæ, Non est in homine via.	V.	168	
De Prophetiarum & V. Test. obscuritate Homiliæ II.	VI.	649	
In Psalmum XIII. *Homilia.*	*		
In Psalmum L. *Homiliæ* II.	I.	692	D
In Psalmum LI. *Homilia.*	I.	911	D
In Psalmum XCV. *Homilia.*	I.	916	D
In Psalmum C. *Homilia.*	I.	925	S

SÆC. IV. ab An. CCC.

TOM. IV.

	Edit. Savil. Tom.	Pag.	
De Sacerdotio libri VI. quos dum adhuc in Eremo hæreret, maximam partem elaboratos, postea Diaconus factus ad umbilicum perduxit. His primum locum τῷ τε ὕψει καὶ τῇ φράσει καὶ τῇ λειότητι καὶ τῷ μᾶλλον τῶν ὀνομάτων jure merito Suidas * tribuit.	VI.	1	
De compunctione cordis ad Demetrium.———	VI.	138	
Ad Stelechium de eodem argumento. Scripti sunt hi libri à Chrysostomo adhuc Lectore, saltem Diacono.	VI.	151	
De Providentiâ Dei ad Stagirium Monachum libri III. inter annos 381, & 386. scripti.	VI.	84	
Quòd regulares fœminæ viris cohabitare non debeant.———	VI.	230	
In eos, qui sorores adoptivas habent. Uterq; tractatus à Chrysostomo, judice Savilio, scriptus est statim post susceptum Episcopatum, à Diacono tamen scriptos esse testatur Socrates *.	VI.	214	
De Virginitate, Chrysostomi adhuc Presbyteri opus.———	VI.	244	
Adversus vitæ Monasticæ vituperatores libri III. Libri secundus & tertius in editione Savilianâ inscribuntur, *Ad Patrem infidelem*, & *Ad Patrem fidelem.*	VI.	161	
Comparatio Regis & Monachi.———	VII.	230	D
Ad viduam juniorem libri II. quos à Chrysostomo antequam factus esset Diaconus, scriptas affirmat Simeon Metaphrastes.	VI.	296	
In Eutropium Eunuchum Sermo, anno 399. habitus, cum Eutropius plebem tumultuantem fugiens apud altare sacrum sibi asylum quæsiverat.	VIII.	67	
Quòd nemo læditur nisi à seipso; liber paulò ante obitum scriptus, & Olympiadi, mulieri nobilissimæ, ac ob Chrysostomi causam gravissima quæque passæ, nuncupatus.	VII.	36	
Liturgia. Eadem hujus, quæ & Basilii Liturgiæ, ratio; composita videtur in usum Constantinopolitanæ Ecclesiæ, sed variis sæculis variè pro cujusque genio interpolata, communi tamen usu apud Græcos etiam hodiè habetur. Ex editionibus plurimis nullas ferè invenias (nisi quæ forsan ex alterâ expressa est) quæ non immensùm discrepent. Omnium optima, quæ brevissima ac simplicissima primùm edita est Græcè à Demetrio Duca *Romæ*, indè Gr. Lat. *Venet.* 1528. mox (Erasmi versionem ementita) prodiit Gr. Lat. *Paris.* 1537. 8°. Lat. (ex Leonis Tusci versione *Constantinopoli* circa an. 1180. factâ) à Joanne Hofmeistero edita 1540. & à Claudio Sanctes *Antverp.* 1560, 1562. 8°. (ex Ambrosii Pelargi versione) *Wormatiæ* 1541. 4°. ex vulgari versione *Pragæ* 1544. ex Gent. Herveti versione *Venet.* 1548. Græcè iterùm edita à Morellio *Paris.* 1560. Optimam deniq; editionem Gr. Lat. adornavit, & notis ac variantibus lectionibus auctam in Euchologio Græcorum exhibuit V. Cl. Jac. Goar. *Paris.* 1647. fol.	VI.	983	D
De Pœnitentiâ.———	VI.	784	
Ad Theodorum lapsum Paræneses II. eo fine scriptæ, ut Theodorum, qui sæcularem vivendi rationem amplexus erat, & de uxore ducendâ consilium inierat, ad vitam asceticam revocarent. Theodorus iste Mopsuestiæ postea Episcopus fuit. Notandum autem verum *Parænesewn* istarum ordinem inverti.	VI.	55	
Ad Innocentium Papam Epistolæ II.———	VII.	154	
Ad Episcopos in carcere inclusos Epistola.———	VII.	138	
Ad Olympiadem Epistolæ XVII. in exilio scriptæ.———	VII.	51	
Ad diversos Epistolæ CCXXV. maximam partem tempore triennalis exilii exaratæ. Ex his Epistolam ad Cyriacum exulantem num. 125. spuriam esse pluribus contendunt Boisius & Halesius. Quinq; penultimæ Constantii Presbyteri sunt (licet istarum prima	VII.	104	

* In voce Ἰωάν.

* L. 6. c. 3.

in

SÆC. IV. ab An. CCC.

in edit. Morell. pro Κωνσταντίω malè habeat Κωνσταντίῳ) Eas ob styli similitudinem à Chrysostomo dictatas esse censet Fronto Ducæus: à quo tamen hàc in re dissident eruditorum pars potior, ac illius, cujus nomen præferunt, Constantii proprium esse fœtum perhibent. Totidem in Savilianâ, quot in Morellianâ editione Epistolæ habentur, diverso tamen ordine dispositæ. Præmissis enim 17. ad Olympiadem, & subnexis Constantii 5. reliquas 223. secundùm ordinem alphabeticum personarum ad quas missæ sunt, medio loco edendas curavit Cl. Savilius.

	Edit. Tom.	Savil. Pag.
Sermo habitus cùm Presbyter esset designatus.	VI. VIII.	443 100
Sermo antequam iret in exilium.	VII. VIII.	941 259
Sermo post reditum ab exilio priore, ex tempore recitatus anno cccciii. Habetur etiam apud Georgium Alex. in Vitâ Chrysostomi.	VIII.	262

TOM. V.

	Edit. Tom.	Savil. Pag.
IN *Parabolam decem millium debitoris.*	V.	196
De Lazaro Sermones VI. Primus Antiochiæ habitus est, ultimum genuinum Chrysostomi fœtum non esse pluribus contendit Halesius, edit. *Savil.* Tom. viii. col. 728.	V. VI. V.	220 670 271
In Paralyticum 38. *annorum.*	V.	264
In illud, Pater, si possibile est.	V.	213
In illud, Intrate per angustam, &c. *Homiliæ* II.	V.	175
In inscriptionem Actorum Sermo, Antiochiæ habitus.	V.	274
De ferendis reprehensionibus, & in Acta.	V.	282
In varia loca Epistolæ ad Romanos Homiliæ V.	V.	292
In varia loca Epistolæ I. ad Corinthios Homiliæ IV.	V.	330
De Eleemosynâ in I Cor. XVI. 1.	VI.	816
In illud II Cor. IV. *Habentes eundem spiritum Homiliæ* III.	V.	368
In illud II Cor. XI. *Utinam sustineretis.*	V.	391
In illud Philipp. I. *Sive occasione, sive veritate.*	V.	410
Laus Maximi, & quales ducendæ Uxores.	VIII.	80
In illud I *Thessal.* IV. *De dormientibus nolo vos*, &c. Sermo Antiochiæ habitus.	V.	418
In illud I Tim. V. *Vidua eligatur non minus.* Sermo Antiochiæ habitus.	V.	425
De proditione Judæ & Paschate.	V.	547
In Christi natalem.	V.	511
In cœmiterii appellationem & crucem.	V.	563
De cruce & confessione Latronis.	V.	567
De Resurrectione mortuorum.	VI.	703
De Resurrectione Christi.	V.	581
De Ascensione Christi Homilia, Antiochiæ habita.	V.	595
De S. Pentecoste Homiliæ II.	V.	602
De Pœnitentiâ & Eucharistiâ.	VI.	790
De laudibus S. Pauli Orationes VII.	VIII.	33
De Mansuetudine.	VI.	750
In illud Act. IX. *Paulus Spirans.*	VIII.	60
In inscriptionem altaris Act. XVII.	VI.	722
In illud I *Cor.* 1. *Paulus vocatus.*	VIII.	102
Utilem esse lectionem Scripturæ.	VIII.	111
De Precibus Christi in miraculis.	VI.	714

SÆC. IV. ab An. CCC.

	Edit. Savil. Tom.	Pag.	
In eos, qui Paschate jejunant.	VI.	377	
In eos, qui cum Judæis jejunant.	VI.	385	
In Eliam & viduam.	VIII.	26	
De futuræ vitæ deliciis.	VIII.	71	
Non esse desperandum.	VIII.	75	
Peccata fratrum non esse evulganda.	VI.	695	
Non esse ad gratiam concionandum.	VIII.	93	
De Sanctis Martyribus Homilia, Antiochiæ habita.	V.	618	
Dæmones non gubernare mundum. Constantinopoli habitam esse opinatur Savilius.	VI.	680	
In illud Galat. II. *In faciem ei restiti,* Sermo Antiochiæ habitus; ex eo Hieronymum & Augustinum materiam litigandi accepisse arbitratur Savilius.	V.	398	
Demonstratio quòd Christus sit Deus.	VI.	622	
Ad eos, qui scandalizati sunt, Oratio ultimo omnium loco, (quantum conjecturis assequi possumus) à Chrysostomo scripta, certè post librum, *Quòd nemo læditur nisi à seipso,* quippe cujus mentio inibi fiat.	VII.	1	
In Paralyticum per tectum demissum.	*		
Cur in Pentecoste legantur Acta.	*		
De mutatione nominum in Scripturâ.	*		
De Sanctis Martyribus Homilia Antiochiæ habita.	*		
De S. Basso martyre.	*		
De S. Droside martyre.	*		
De Pœnitentiâ & mæstitiâ Achab.	VI.	779	
TOM. VI.			
U*Num & eundem esse Legislatorem utriusque Testamenti* Sermo, quem spurium licèt (uti & alia omnia hujus Tomi Opuscula) esse censeat Fronto Ducæus; genuinum tamen esse Chrysostomi fœtum pluribus contendit Cl. Pearsonus Vidic. Ignat. par. 1. cap. 9. p. 132.	VI.	640	D
In illud Gen. I. Vidit Deus.	V.	642	D
In illud Gen. I. Faciamus hominem.	V.	645	D
In illud Gen. XXIV. 10. *Pone manum tuam.*	VII.	565	D
De serpente æneo. Severiani est.	V.	659	D
De justo & beato Job Sermones IV.	V.	949	D
In illud Psalm. XXXVIII. *Veruntamen frustra conturbatur.*	VII.	558	S
In Psalm. LXXXIII. *Et turtur nidum.*	VII.	264	S
In Eliam Prophetam.	V.	672	D
De Joseph & castitate.	V.	656	D
De Susannâ.	V.	703	D
De tribus Pueris.	V.	698	D
De sigillis librorum, Esa. XLVI. 3. Severiani est.	V.	689	D
De fide & lege naturæ.	VI.	837	D
De sanctâ & individuâ Trinitate.	VI.	955	D
De sancto & adorando spiritu.	VI.	729	
De sanctâ Pentecoste Homilia, habita temporibus Arcadii Imp.	V.	976	D
In illud Joan. I. *In principio erat verbum.*	V.	747	D
De occursu & Simeone.	V.	872	D
In sancta Theophania Domini.	VII.	350	S
De nuptiis Joan. II. *& contra Judæos, Gentiles ac Hæreticos.*	VII.	284	S
De Christo Pastore & ove, Joan. X.	V.	980	D

In

	Edit. Savil. Tom.	Pag.	
In decollationem Baptistæ, & *de Herodiade Homilia* II. quas Chrysostomo abjudicat Photius * propter styli discrepantiam & humilitatem.	VII.	545	S
In venerabilem Crucem, & *de transgressione Adami.*	VII.	502	S
In dimissionem Cananeæ Homilia, ex ejus parte posteriore excerpta est Homilia 7ma inter eas *In Diversos* Origeni falsò inscriptas. Genuinam esse, licèt languidiusculè scriptam (uti sunt plurimæ Chrysostomi Constantinopolitanæ) probat Savilius.	V.	188	
In præcursorem Domini Joannem.	VII.	531	S
In SS. Apostolos Petrum & Paulum.	V.	992	D
In SS. XII. Apostolos.	V.	995	D
In S. Thomam Apostolum Homilia. Citatur sub Chrysostomi nomine à Synodo Lateranensi anno DCL. habitâ, & à Sextâ Synodo Oecumenicâ. Chrysostomi tamen non esse stylus satis arguit.	V.	486	D
In S. Stephanum Protomartyrem.	V.	864	D
In illud II Cor. XII. *Sufficit tibi gratia mea.*	V.	799	D
In Annunciationem S. Deiparæ. Habetur etiam inter Opera Gregorii Neocæs.	VII.	537	S
In sancta Theophania, & S. Joannem.	VII.	533	S
In Parabolam de filio Prodigo.	VII.	539	S
In illud Matth. XIII. *Collegerunt Judæi concilium.*	VII.	552	S
In decem Virgines Matth. XXV.	VII.	554	S
In Meretricem & Pharisæum, Luc. VII.	VII.	490	S
In sanctâ & magnâ Parasceve.	V.	906	D
In Samaritanam Joan. IV. Epilogus decerpitur ex Hom. 31. in Evangelium Joannis.	*		
De cæco à nativitate, Joan. IX.	V.	761	D
In triduanam Christi resurrectionem.	V.	592	
In Christi Ascensionem Sermones IV. à Gerardo Vossio primùm editæ in *Appendice ad Gregorium Thaumaturgum, Mogunt.* 1603.	*.		
	V.	973	D
	VII.	426	S
	V.	970	D
Bonum Christi discipulum benignum esse.	VI.	903	D
De Pseudo-Prophetis & falsis Doctoribus Homilia, quæ habetur etiam inter Ephræmi Opera à Ger. Vossio edita. Joannis Nesteutæ esse censent Vossius & Pearsonus.	VII.	211	S
De Circo Oratio.	VI.	974	D
In Salvatoris nostri nativitatem Homilia, quæ genuinum Chrysostomi opus videtur, sub istius quippe nomine à Cyrillo Alexandrino citata lib. ad Reginas Concil. Tom. iii. col. 118.	V.	846	D
In illud Luc. II. *Exiit edictum.*	V.	715	D
In oraculum Zachariæ redditum Luc. I.	VII.	340	S
In conceptionem Joannis.	V.	831	D
In illud Matth. VI. *Cavete, ne eleemosynam.*	VII.	486	S
De fugiendâ simulatâ specie.	VII.	297	S
De muliere fluxum sanguinis passâ.	V.	816	D
De patrefamilias & operariis, Matth. XX.	V.	708	D
In Parabolam de ficu arefactâ, Matth. XXI.	VII.	252	S
De Pharisæo & convivio Luc. XI.	VII.	280	S
De Lazaro & divite Luc. XVI.	V.	728	D
De Publicano & Pharisæo Luc. XVIII.	VII.	233	S
De cæco & Zacchæo Luc. XVIII.	V.	731	D
Religiosum facetiis uti non debere.	VI.	963	D
De S. Joanne Theologo.	*.		
De adoratione S. Crucis.	V.	877	D

De

SÆC. IV. ab An. CCC.

	Edit. Savil. Tom.	Pag.	
De confessione S. Crucis.	VII.	864	
De negatione Petri, Matth. XXVI. Decerpitur ex Homiliâ 3ª. *in illud, Habentes eundem spiritum.*	V.	275	S
De jejunio & eleemosynâ.	VI.	883	
In sacrum Pascha.	V.	587	
In secundum Domini adventum. Decerpitur ferè tota ex Homiliis in Epistolam ad Romanos.	V.	782	D
Florilegia XXXI. ex Homiliis Chrysostomi decerpta per Theodorum Magistrum. In Editione Savilianâ Florilegia habentur XLVIII. additis nempe 5°. 9°. 11. 21. 28. 32, 33. 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48. Verùm ex his quamplurima ex iis quæ supersunt, Homiliis excerpuntur, atque adeò alibi habentur. Ex gr. Florilegium 33. idem est cum Homiliâ modò memoratâ de Confessione S. Crucis.	VII.	665	

TOM. VII.

Commentariorum in Matthæum Homiliæ XCI. in editione Saviliana XC. Notandum enim est diversas in binis editionibus Homiliarum & Opusculorum divisiones aliquando inveniri; unde fit, ut non raro in numeris eorum differentia quædam deprehendatur. Exemplo sit Opus præsens, quod in hâc editione 90. in illâ 91. Homiliis constat: cùm tamen unum idemque opus utrobique perfectum habeatur. Quinetiam ne quis forsan inde error oriatur, monendum duximus Lectorem, ingens sæpenumero reperiri discrimen in titulis Opusculorum utriusque Editionis. Ex gr. Homiliæ quæ in editione Savilianâ titulum habent *In Oziam*, in Morellianâ dicuntur Homiliæ *in illud Isaiæ, Vidi Dominum*: quæque in istâ est in *Annam* quarta, in illâ quintum sortitur locum. Quod semel monuisse sufficiat. — II. 1

TOM. VIII.

Operis imperfecti in Matthæum Homiliæ LIV. (seu potiùs *Commentarius in Homilias perperàm distributus*) Lat. Chrysostomi non esse ab omnibus jam agnoscitur. Videtur potiùs Latini cujusdam Scriptoris, ejusque Arianizantis opus: saltem, à quibusdam ex grege Arii, Montani, Manichæi, &c. non leviter interpolatum. Opus quidem non ineruditum, & Chrysostomi ævo certo certiùs scriptum; sed quod Autorem Græcum vix agnoscit: ac proinde neutiquam mirum videri debet Græca hodie non reperiri. Mirum tamen prorsus est, quid Possevino in mentem venerit; cùm disertè scriberet Operis hujus Homilias LIV. Græcè Latinéque non semel prodiisse, Apparat. in Joan. Chrysost. p. 855. — *.

Commentariorum in Evangelium Joannis Homiliæ LXXXVII. quas uti & priores in Matthæum Antiochiæ adhuc Presbyter scripsit teste Nicephoro. Notandum verò ex iis Homilias 62, 63, & 64. (vel ut Latini Codices distinguunt, 61, 62, 63.) easdem esse cùm quinque postremis Homiliis inter Opera Basilii Seleuciensis, edita Græcè à Commelino 1596. & sub illius nomine à Theodoro Peltano versas haberi in Bibliothecâ Patrum. — II. 555

TOM.

	Edit. Savil. Tom.	Pag.
TOM. IX.		
IN *Acta Apostolorum Homiliæ* LV. In his plurima confuso admodùm atque abrupto ordine dispofita deprehenduntur: unde binas ἐκδόσεις jam inde ab antiquis temporibus liber iste Homiliarum sortitus esse Savilio videtur: quibus in unum postea compaginatis ac commixtis confusionis haud parùm accessit.	IV.	607
In Epistolam Pauli ad Romanos Homiliæ XXXII.———	III.	1
TOM. X.		
IN *D. Pauli Epistolam I. ad Corinthios Homiliæ* XLIV.———	III.	243
In Epistolam II. ad Corinthios Homiliæ XXX.———	III.	541
In Epistolam ad Galatas Commentarius perpetuus.———	III.	709
In Epistolam ad Ephesios Homiliæ XXIV.———	III.	763
TOM. XI.		
IN *Epistolam ad Philippenses Homiliæ* XV.———	IV.	1
In Epistolam ad Colossenses Homiliæ XII.———	IV.	89
In Primam ad Thessalonicenses Homiliæ XI.———	IV.	161
In Secundam ad Thessalonicenses Homiliæ V.———	IV.	221
In I. ad Timotheum Homiliæ XVIII.———	IV.	249
In II. ad Timotheum Homiliæ X.———	IV.	329
In Epistolam ad Titum Homiliæ VI.———	IV.	381
In Epistolam ad Philemonem Homiliæ III.———	IV.	411
In Epistolam ad Hebræos Homiliæ XXXIV. sive Ἑρμηνεία continua ἐκτεθεῖσα (uti præ se fert titulus) ἀπὸ σημείων μετὰ τὴν κοίμησιν αὐτοῦ (Chrysostomi) παρὰ Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου Ἀντιοχείας.	IV.	427

Opuscula Tomis IX, X, & XI. comprehensa à Chrysostomo post susceptum Episcopatum scripta esse autor est Nicephorus. Homiliæ in Epistolas D. Pauli prodierunt antea Græcè (sed mirum quàm corruptæ) *Veronæ* 1532. fol. Latinè verò à Wolfgango Musculo versæ *Basil.* 1536. fol. deinde Gr. Lat. à Commelino editæ *Heidelberg.* 1596.

Chrysostomi *Synopsis Vet. Testamenti* extat Græcè MS. in Bibliotheca Cl. Is. Vossii. Verùm an genuina sit, pro certo affirmare non possum, utpote quam nondum percurri.

Cæterùm de Operibus D. Chrysostomi dubiis vel suppositiis paucula Lector monendus est.

I. Sixtus Senensis, Antonius Possevinus, aliique vulgares Critici Scriptorum D. Chrysostomi dubiorum & spuriorum catalogum satis amplum dederunt; quem per otium Lector consulere potest: in quo præter *Opus imperfectum in Matthæum*, &c. habentur *Expositio in Evangelium D. Marci*, *Homiliæ* LIX. *ad Populum Antiochenum*, aliaque partim ex variis Chrysostomi sermonibus consarcinata; partim aliunde accepta; quæ à Chrysostomi Operibus jam penitùs abjudicantur.

II. Fronto Ducæus opera suppositicia (quæ tamen ab Authoribus Chrysostomo coævis, vel ab ejus saltem ætate non longè remotis, scripta esse existimat) præter paucos quosdam *Sermones in Psalmos* ad calcem Tomi III. omnia in Tomum VI. conjecit; prout à nobis supra recensentur.

III. Editioni suæ omnium optimæ & castigatissimæ indicem Operum Chrysostominianorum præmisit Vir Doctiss. Henricus Savilius, tum eorum, quæ

pro

pro veris ac germanis, tum quæ pro ambiguis & falsis habuit; rejectis in calcem Tomi octavi conjecturæ suæ rationibus, aliisque Criticis Observationibus ac Notis tam ipsius quàm Virorum Doctissimorum, ac in adornandâ Editione Etonensi συνεργῶν, Boisii, Halesii, ac Dounæi. Ex Operibus supra recensitis, quæcunque literâ præfixâ carent, genuina à Savilio, ejusque [illegible] perhibentur, nisi fortè adjecta notula contrarium innuat; quæ verò literam D. sibi præfixam habent, in dubiorum, quæ S. in spuriorum classem ab eo relegantur. Restat autem, ut recenseamus ordine Opuscula Chrysostomi, quæ in Editione Morellianâ frustra quæsita in Savilianâ exhibentur; quæ sequuntur, in suas quæque classes pro Savilii censurâ digesta.

GENUINA.

TOM. V.

IN *proditionem Judæ & Pascha Homilia*, nec eadem prorsus cum illa ejusdem argumenti, quæ habetur Tom. V. edit. Morell. nec diversa prorsus: licèt tam multa habeant communia, ut propemodùm eadem oratio esse videantur.

In crucem Christi & latronem Homilia, de quâ paria dicantur, ac de priore.

In Publicanum & Pharisæum. Ἀπάνθισμα est ex Oratione 5â contra Anomæos excerptum.

In illud, Ne confidat nimis, qui stat. Pars est Homiliæ 26æ. in Matthæum.

TOM. VI.

DE *Perfectâ charitate.* Ἀπάνθισμα videtur.

De Pænitentiâ Oratio.

De Eleemosynâ Oratio.

In eos qui obdormierunt, Oratio Sabbato Pentecostes habita; omnia ferè habet communia cum *Homiliâ de Perfectâ charitate.*

De Jejunio Orationes II.

Animæ medicinam anteponendam esse corporis medicinæ. Ἀπάνθισμα est.

Sacerdotibus divitias exprobrandas non esse. Ἀπάνθισμα est.

DUBIA.

TOM. V.

DE *Theatris non frequentandis Sermo alter.*

Quomodo Adam acceperit animam, &c.

Protheoria in Psalmos.

In illud, Dominus regnavit, &c. Severiani esse censet Halesius.

In orationem Dominicam.

In prodigum filium, &c.

In Mulieres, quæ unguenta attulerunt, &c.

In illud, Quomodo novit literas, &c.

In Cananæam, & in Pharao, &c.

In illud, Non quod volo, hoc facio, &c.

In illud, Sponte peccantibus nobis post acceptam cognitionem veritatis, &c. Ἀπάνθισμα est.

Sermo in Principium indictionis.

In pretiosam Crucem Homilia, quæ Josephi Thessalonicensis Archiepiscopi est.

In exaltationem pretiosæ Crucis.

In S. Apostolum Thomam.

In

In Nativitatem Christi, & quòd unicuique climats, &c.
In S. Stephanum Protomartyrem.
In mediam Hebdomada jejuniorum.
In Festum Palmarum.
In S. Virginem Deiparam.
In S. Deiparam.
In proditionem Salvatoris, &c.
In pretiosam & vivificam Crucem,&c.
In Latronem, & proditionem Salvatoris.
In salutiferam sepulturam, & triduanam resurrectionem. Ἀντιλογία est.
Oratio Catechetica in S. Pascha.
In Pascha Orationes VII.
In Pentecosten Orationes II.
In Synaxin Archangelorum.

TOM. VI.

O*Ratio exhortatoria ad Pœnitentiam,* &c.
De Pœnitentiâ & eleemosynâ.
De Pœnitentiâ.
De Eleemosynâ.
De jejunio Orationes VII.
De Patientiâ & mortuis non amarè deflendis.
De Patientiâ.
De salute animæ. Ἀντιλογία videtur.
Ad Catechumenos.
Deploratio eorum, qui Christi virgines corrumpunt.
Contra Hæreticos.
Precationes duæ.

TOM. VII.

I*N Resurrectionem Domini.*
In Dominicam novam, & in Apostolum Thomam.
In S. Stephanum Orationes III. ultima certissimè spuria est.
In S. Pentecosten.

SUPPOSITITIA.

TOM. I.

E*Xpositio in Psalmos.* C, CI, CII, CIII, CIV, CV, CVI, CVII.
Expositio in Psalmi CXVIII. *stationes tres.* Expositiones novem istorum Psalmorum modò memoratas ex Theodoriti Commentariis maximam partem decerptas esse monet Fronto Ducæus.

TOM. VII.

E*Pistola ad Monachos utilitatis & sobrietatis plena.*
In expulsionem Adam, & de malis mulieribus.
In annunciationem S. Deiparæ.
In illud Psalmi XCII. *Sustulerunt flumina vocem.*
In illud Psalmi LXXV. *Vovete & reddite Domino.*
In illud Matthæi XVIII. *Quæcunque ligaveritis.*
In illud Judæorum dictum Joan. VII. *Dæmonium habes.*
De Pœnitentiâ.
De Fide.
De Spe.

SÆC. IV. ab An. CCC.

De Charitate Homiliæ II.
Quòd charitas secundùm Deum sit opus divinum.
In illud Matth. IV. 6. *Si filius Dei es, projice teipsum.* Nestorii esse ex Marii Mercatoris authoritate constat.
In proditionem Judæ, & passionem Christi.
In Nativitatem Domini Sermones II.
In Rachel & Infantes.
In Herodem & Infantes.
In Martham, Mariam, Lazarum, & Eliam Prophetam.
In illud, Egressi Pharisæi consilium cœperunt.
In Meretricem & Pharisæum, Orationes II.
In Ascensionem Domini.
In Metamorphosin Domini Oratio, sub Procli etiam Constantinopolitani nomine edita habetur.
In festum Palmarum.
In Metamorphosin Domini Orationes II.
In S. Joannem Theologum.
In S. Joannem Theologum, Apostolum & Evangelistam.
In illud, Eripe me Domine ab homine malo.
De Siccitate.
In Jordanem fluvium.
In illud, Cùm ascenderit Dominus in Templum.
In Mesopentecosten.
In Samaritanam Joan. IV.
In illud, Pater si possibile est.
In Parabolam, Homo quidam descendit, & incidit in latrones, Orat. II.
In Nativitatem S. Joannis Baptistæ.
In Abraham & Isaac.
In Nativitatem Domini Oratio. Severiani est.
In Zacchæum & Publicanum.
In Centurionem Luc. VII.
In illud, Exiit seminans seminare.
In secundum adventum Domini.
In Paralyticum Joan. V.
In illud Lucæ, de Didrachma.
Quòd oporteat gratiam habentem communicare non habenti.
In Parabolam Oeconomi injusti Oratio. Asterii est.
De Jejunio Sermones III.
In illud, In tribulatione dilatâsti mihi, &c.
De patientiâ, & consummatione sæculi. Habetur (etiam integrior) inter S. Ephræmi Opera à Vossio edita.
In filium Viduæ, Luc. VII.
In Samaritanam, & de interpretatione Messiæ.
In Serpentem æneum, &c.
In Sacrificia Cain, &c.
In Passionem Domini.
In Publicanum & Pharisæum, Luc. XVIII.
In principio sacrorum Jejuniorum Otationes II.
In Ascensionem Domini.
De Jejunio Orationes II.
De Oratione Sermo, cui multa Chrysostomi admiscentur.
In illud, Ignem veni mittere in terram.
Admonitiones spirituales.
In illud, Cavete, ne eleemosynam vestram, &c.
In adorationem Crucis.
In resurrectionem Christi, & mulieres unguenta afferentes.
In annuntiationem Deiparæ, & contra Arium.
De Eleemosynâ.

In

In Lazarum redivivum Orationes III.
In S. Joannem Præcursorem.
In illud, Venite, & exultemus.
Ἐκλογαὶ *per Theodorum Magistrum collectæ* XVII.

ALIENA.

SEveriani Gabalorum Episcopi de Creatione mundi Orationes VI.
Gregorii Thaumaturgi Oratio in S. Theophania.
Pantaleonis Presbyteri Monæ Byzantiorum Oratio in exaltationem Crucis.

TOM. VIII.

THeodori Mopsuesteni (Lapsi) Responsio ad Chrysostomi Paræneses ad eum missas. Spuria est.
Synodi ad Quercum contra Chrysostomum habitæ Acta.
Vitæ Chrysostominianæ Scriptores.
Hactenus Editio Saviliana: quæ sequuntur Opuscula variis abhinc locis & temporibus prodierunt.
De inani gloriâ, & educandis à Parentibus liberis Homilia.
In S. Christi nativitatem.
In S. Lumina.
In recèns baptizatos, & de Paschate.
In S. Bassi Episcopi & Martyris memoriam.
Post terræ motum. Sex istas Homilias Gr. Lat. edidit sub Chrysostomi nomine Fr. Combefis. *Paris.* 1656.
Homilia de morali politiâ, in præcursoris decollationem, atque mulierem peccatricem, edita est ab eodem Combefis. 1645.
Homilias IV. *in Psalmos* Gr. Lat. edidit Jo. Bapt. Cotelerius, Socius Sorbonicus *Paris.* 1661. quas genuinas esse agnoscit.
In Danielem Prophetam interpretatio Gr. Lat. ab eodem ibid. edita. Eam vel non esse Chrysostomi, vel fusioris saltem Commentarii Eclogam & Epitomen esse meritò censet Cotelerius.
Homilia in illud Matth. XXI. 23. *In quâ potestate hæc facis?* Antiochiæ habita. Gr. Lat. cum notis edidit idem Cotelerius Monument. Eccl. Græc. Tom. III. p. 121.
Oratio in Diodorum Tarsensem, à Cl. Bigotio ad calcem Palladii primùm edita: unà cum antiquâ versione (mutilâ tamen) quæ habetur apud Facundum Hermianensem Episcopum, lib. 4.
Epistola ad Cæsarium Monachum adversùs Apollinarii hæresim, tempore secundi ipsius exilii scripta. Antiquam hujus Epistolæ per multa retrò sæcula desideratæ versionem Latinam è Codice Florentino olim descripsit Petrus Martyr Florentinus, ac delatam secum in Angliam in Cranmeri Archiepiscopi Cantuariensis Bibliothecâ reposuit: unde nobile illud, si quod unquam aliud adversùs Transubstantiationis dogma testimonium protulit, in *Defens. Eucharist.* advers. Gardinerum Wintoniensem par. 1. p. 390. 502. edit. *Tigur.* 1559. & Loc. Commun. Class. 4. cap. 10. p. 603. Verùm post Cranmeri martyrium direptâ Archiepiscopali Bibliothecâ Epistola nusquam postea comparuit. Hinc factum est, ut inter alios Cardinalis Perronius merum esse figmentum, ac nusquam exstitisse hanc Epistolam audacter asserere non dubitârit. Tandem paucis abhinc annis V. Cl. Emericus Bigotius versionem istam ex codice Florentino in Bibliothecâ Dominicanorum D. Marci asservato à se descriptam Palladii Dialogo de vitâ Chrysostomi subnexuit. Verùm impressione ad umbilicum perductâ, Epistolam à reliquis divulsam supprimendam curârunt Censores aliquot Sorbonici: de quâ insigni fraude meritò conquestus est ex Reformatorum gente Parisiensis Theologus *. Interea nos non contemnendum hujus Epistolæ fragmentum Græcum ex Bibliothecæ Arundellianæ antiquo codice MS. descriptum in *Chartophylace* nostro pag. 69. edidimus.

* Expostulat. libro 12°. Anastasii in Hexaem. præmissâ *Lond.* 1682. 4°.

SÆC. IV. ab An. CCC. Eodem circiter tempore Stephanus Le Moyne de antiquitate Ecclesiasticâ præclare meritus, integram versionem Latinam plurimis quidem mendis scatentem inter *Varia sua Sacra* exhibuit. Nec laude suâ fraudandus est clarissimus Ecclesiæ Anglicanæ Theologus, qui ipsum quaternionem à Doctoribus Sorbonicis è Codice Bigotiano abscissum nactus, eum *Expositionis suæ adversùs Meldensem Episcopum Vindiciis* patrio sermone editis Londini 1686. unà cum *Præfatione Bigotianâ*, & fragmentis Græcis, quotquot reperire poterant, quæque ad editionem suam ornandam collegerat Bigotius, fideliter subjecit.

Porro extant in editionibus operum Chrysostomi Latinis, quæ in Græcis non habentur, *Opuscula* & *Homiliæ* quamplurimæ; de quibus fusè agunt Sixtus Senensis, & Ant. Possevinus, ad quos, nos ea summatim recensere contenti, lectorem remittimus.

In Editione *Basiliensi* 1558. habentur Latinè

TOM. I. *In Genesin Homiliæ* X.
In Exodi cap. XVII. *de Moyse.*
In Judicum XI. *de Jephte.*
In libros Regum Homiliæ VII.
In Job Homiliæ II.
In Psalmos Homiliarum, seu potiùs Expositionum volumen ex variis diversorum Scriptorum, inprimis verò Chrysostomi & Theodoriti sermonibus contextum, & à Gentiano Herveto Latinitate donatum. Omissum in editione ista Basiliensi, habetur in edit. *Paris.* 1556. atque aliis. Pars longè maxima genuinus est Chrysostomi fœtus, & habetur Tom. iii. edit. *Morell.* Tom. i. *Savil.*
In Psalmos Homiliæ aliæ XXI.
In illud Sapientiæ IX. *Justorum animæ in manu Dei sunt.*
In Esaiam Homiliæ IV.
De Hieremia Prophetâ.
De tribus Pueris.
De S. Susannâ.
De Jonâ Prophetâ.
In illud Zachariæ VI. *Ecce vir Oriens.*

TOM. II. *Opus imperfectum*, seu *Commentariorum in Evangelium S. Matthæi Homiliæ* LIV. Habentur in edit. *Morell.* ac in omnibus Latinis: seorsim verò prodierunt *Colon.* 1487. 4°. & *Antverp.* 1537. 8°. Ista autem posterior editio iniquas manus passa est, ab Arianorum (uti præ se fert titulus) fæcibus purgata. *Paris.* 1543, 1547. præcipuè verò 1557. 8°. quam etiam sordibus omnibus purgatam esse jactitat editor. Verùm prætextu purgationis ab Arianis fæcibus faciendæ, penitùs detruncatur locus ille πολυθρύλλητος à nobis crebrò adversùs Pontificios allatus de S. Scripturæ lectione Laicis non interdicendâ in Homiliâ 49ª. ab illis verbis inclusivè [Et quare jubet in hoc tempore omnes Christianos conferre se ad Scripturas?] in edit. *Morell.* p. 174, 175. usque ad illa item inclusivè [Et per hoc incident in abominationem desolationis, quæ stat in sanctis Ecclesiæ locis,] ut alias fraudes taceam, & locum de Eucharistiâ luculentum penitùs omissum. Locum quidem de Scripturâ ab omnibus legendâ operi huic à Protestantibus nonnullis præter Codicum MSS. fidem immissum esse, conquerentes quosdam me olim legisse memini. Verùm næ is risu excipiendus, qui ejusmodi somnia propinat; de editione interim *Coloniensi* 1487. longè ante cœptam Reformationem adornatâ securus, in quâ locus iste totidem verbis legitur?
In varia S. Matthæi loca Homiliæ XXVII.
In Evangelium S. Marci Homiliæ XIV. Monachi alicujus satis inficeti opus.
In varia S. Lucæ loca Homiliæ VI. quarum prima de Nativitate S. Joannis Baptistæ, sive de Solstitiis, antiqui certè autoris opus est.

TOM. III. *In varia S. Joannis loca Homiliæ* VI.

In

In I. *ad Corinthios Epistolam Homiliæ* II.
De laudibus S. Pauli Homilia octava.
De Proditore, & mysteriis Cœnæ Dominicæ Sermones VI.
De Cruce & Latrone Homiliæ II.
De Resurrectione Homiliæ IX.
Sermones Miscellanei V.

Homiliæ (*præter* XXI. *genuinas*) *aliæ* LIX. τῶν ἀνδριάντων, de quibus supra.
Homiliæ Miscellaneæ XXXV.
In Editionibus Paris. 1570, 1581, 1588. accesserunt, seorsim priùs impressæ.
Orationes IV. viz. *de Juramento, Adversùs eos qui in deliciis agunt, Adversùs iram,* & *de Oratione.*

Ex opusculis præmissis pauca quædam Græcè extant, quamplurima ex aliis Chrysostomi operibus hinc inde decerpuntur; pars verò longè maxima spuria est.

Orationes in *S. Pelagiam, in catenas S. Petri, in S. Andream, & in natali S. Joannis Baptistæ,* ex Metaphraste habentur Lat. apud Surium & Lipomannum, verùm spuriæ.

Enarratio brevis, sive libellus Quæstionum in S. Matthæum Latinè à Chrystophoro Serrarigo versus ac editus est *Venet.* 1554. inde in editiones *Paris.* & *Antverp.* 1614 desumptus.

Enarratio brevis in S. Lucam à Theod. Peltano versa & edita est an. 1580. Utraque Enarratio spuria est, & utraque habetur Græcè MS. in Bibliothecâ Collegii Corporis Christi, Oxon.

Quinquaginta Chrysostomi Homilias Quadragesimales Arabicè versas penès se exstitisse testatur Usserius in Biblioth. Theol. MS. ubi indiculum earum exhibet. Verùm ex iis pars longè maxima Græcè extat.

OPERA DEPERDITA.

COmmentarii in S. Scripturæ libros plurimi.* Totam enim Scripturam à Chrysostomo Commentariis explicatam esse fidem faciunt Suidas & Cassiodorus. Et certè plura Chrysostomi χειδάσματα τῶν ἐξηγήσεων τῆς θείας γραφῆς, in palatio Thomaite servata, incendio periisse sub Constantino & Irene refert Zonaras, Tom. iii. fol. 96.

Contra Συνεισάκτους *Orationes* IV. Sèx enim ejus argumenti orationes à Chrysostomo scriptas esse produnt vitæ ejus Scriptores.

Expositio in Job, cujus amplissima fragmenta extant in Catenâ in Job à Patricio Junio editâ.

Expositio Zachariæ Prophetæ, citatur ab Ephræmio apud Photii Biblioth. Cod. 229. nisi potius de loci alicujus particularis explicatione Ephræmius intelligendus sit.

Orationes aliquot contra Julianum. Primam citat Damascenus lib. 3. de Imag.

Expositio perpetua Psalmi XLI. Fragmentum habet Theodoritus Dialog. 2.

Orationes in XL. *Martyres, in decollationem S. Joannis Baptistæ, in illud* Luc. 1. 78. *Christum esse Orientem* ; *in illud* 1 Cor. V. 17. *Si quæ ergo,* &c. *in illud* Luc. XVI. 24. *Mitte Lazarum* ; *& adhortatoriam ad Pœnitentiam,* memorat, atq; ex iis excerpta nobis exhibet Photius Cod. 274, 277. Idem meminit *Orationum brevium* XXII. Chrysostomi nomen præferentium *in mortem Domini,* & *aliarum* XXII. *in ascensionem Domini,* itemque XVII. *in Pentecosten, Cod.* 25. Ex his nonnullæ extant. Notandum verò est plurima spuria *Chrysostomi opuscula* à Photio incautè recenseri.

Epistola ad Acacium Monachum, cujus fragmenta habentur apud Theorianum p. 75. & Euthymium Panopl. Tit. 15.

Tractatus, Sermones, & Epistolæ plures ; quæ à Scriptoribus Ecclesiasticis, præsertim Græcis recentioribus, citata ad nos non pervenerunt. Nobis omnia colligere nec vacat, nec refert.

Præter ea, quæ ad scripta Chrysostomi enucleanda hactenus observavimus; cum plurima incredibili planè diligentiâ undeque collegerit, notaveritque ὁ πάνυ Usserius in Biblioth Theol. MS. placet in lectoris gratiam pauca inde seligere, & in certa capita distribuere. De

De antiquis Chrysostomi interpretibus.

ANianus, qui circa an. 415, vel, ut alii, 506. claruit (de eo vide plura suo loco) *Homilias octo priores Chrysostomi in Matthæum*, & *septem de laudibus Pauli*, & *unicam ad Neophytos*, Latinè vertit, præfixà prioribus *præfatione ad Horontium*, sive *Oruntium* Episcopum: nam illius esse ostendit Epistola ejus ad Evangelum Presbyterum, quæ in Tomis operum Bedæ legitur, & Homiliis de S. Paulo præfigi solet. Extant *versiones* istæ in plerisque, præsertim antiquioribus Chrysostomi operum editionibus.

Mutianus Scholasticus isti proximè successit circa annum salutis 550. cujus *versio* XXXIV. *Homiliarum in Epistolam ad Hebræos, Coloniæ* an. 1530. à Jac. Gymnico est excusa. Hanc enim interpretationem suo tempore, & suo rogatu factam testatur his verbis Marcus Aurelius Cassiodorus*: *Ad Hebræos Epistolam, quam S. Joannes CP. Episcopus 34. Homiliis Attico sermone tractavit, Mutianum, virum disertissimum, transferre fecimus in Latinum.* Doctum admodùm ac diligentem interpretem vocat Savilius. Est verò notandum *Commentarios in Epistolam ad Hebræos*, qui falsò tribuuntur Ambrosio, (cujus etiam nomine ab Algero, Magistro Sententiarum, aliisque citantur) ex hisce Chrysostomi Homiliis à Mutiano conversis excerptas esse.

* Divin. Lect. cap. 8.

Burgundio Pisanus proximus his (longo, sed proximus, intervallo) exstitit; à quo xc. *Homiliæ* Chrysostomi *in Matthæum* anno 1147. (ut est in Bostono Buriensi) perfectè & completè translatæ sunt. Ejus translationis historiam ex ipsius Burgundionis Prologo visum est adjicere. "Cùm B. Joannis Chry-" sostomi super Evangelium S. Matthæi duæ Expositiones imperfectæ ab eo " conditæ proferuntur (viz. *opus*, quod extat *imperfectum*, & perfecti operis " illa pars, quæ ab Aniano est translata) &c. [ut in Bostono Buriensi, usque " ad illa verba] *prædictum opus integrè de Græco in Latinum fideliter transtuli sermonem. Versio* ista nusquam adhuc excusa est. Translatæ sunt etiam ab eodem LXXXVIII. Chrysostomi *Homiliæ in Evangelium Joannis*: quâ de re ita scribit in Appendice ad Chronicon Sigeberti, anno 1181. qui eodem vixit tempore, Robertus Montensis. *Alexander* III. *Concilium Romæ tenuit*, &c. (vide ipsum authorem.) Hæc ille. Sed ecce tibi excerpta ex ipso Burgundionis Prologo nondum (quod quidem sciam) in lucem edito. *Omnibus in Christo fidelibus Burgundio, judex & civis Pisanus, in Domino salutem. Cùm Constantinopolim pro negotiis publicis patriæ meæ à civibus meis ad Imperatorem Manuelem missus essem*, &c. *Explanationem Evangelii S. Joannis* &c. [ut in Bostono Buriensi, usque ad illud] *Partitur autem hic S. Joannes Chrysostomus hunc librum in* 88. *Homilias, quas in unaquâque Septimanâ duobus diebus Sabbato sc. & Dominicâ, populo in Ecclesiâ coadunato confecit, in unaquâque fere Homiliâ in initio Prologum, & in fine (ex textu uniuscujusque Homiliæ materiâ sumptâ) morale componens.*

De Editionibus variis operum S. Chrysostomi.

OMnium prima editio prodiit *Venetiis* 1503. 2. vol. fol. mox recusa *Basil.* 1504. Quinque deinde Tomis distincta prodierunt opera Chrysostomi *Basil.* apud Andream Cratandrum 1522. subsecuta est *Parisiensis* 1524. quam excepit longe locupletior Frobeniana *Basil.* 1530. Tom. v. In his editionibus quæcunque Latinè (præsertim ab antiquis interpretibus) versa reperiri poterant, Chrysostomi nomen præferentia, nullâ ordinis, nullâ autoris ratione habitâ immissa sunt. Meliori deinceps ordine disposita Chrysostomi opera prodierunt *Paris.* 1543, 1546. Joannis Eucherii Vernoliensis operâ, cùm ad collationem Latinorum Codicum, tum ad Græcorum exemplarium fidem innumeris penè locis nativæ integritati restituta. Auctiora deinde & pari methodo recognita *Basil.* 1547, 1558. curâ Sigismundi Gelenii. Eâdem methodo recognita curâ Philippi Montani *Paris.* 1556. & auctiora 1576. Prodierunt etiam (sed manca, multisque prætermissis, mutila) quinque Tomis

mis distincta *Venetiis.* 1574. recognita verò & auctiora quam antehac (præmissis etiam vitæ Chrysostominianæ Scriptoribus) *Paris.* 1581, 1588. Omnium verò absolutissimæ editiones sunt, quæ prodierunt *Antverp.* 1614. & curâ Frontonis Ducæi *Paris.* 1613. Hactenus de Editionibus Latinis.

Græcè prodierunt Chrysostomi opera octo Tomis distincta curâ atque sumptibus viri undequaque clarissimi D. Henrici Savilii, unà cum ejusdem, Boisii, Dounæi, Halesii, aliorumque notis, *Etonæ* 1613. Græco-Latinè cum notis Frontonis Ducæi *Paris.* 1609. (& annis sequentibus) XI. vol. fol. & ibid. 1636. totidem vol. fol. Extat etiam alia, quæ prostare solet, editio ex sex prioribus Tomis Morellianis, & quatuor Commelianis in Novum Testamentum Commentarios complectentibus, annoq; 1603. *Heidelbergæ* editis, constans.

Porrò plurima Chrysostomi opuscula & Sermones variis locis & temporibus seorsim prodierunt Græcè vel Græco-Latinè; quorum editiones ita recenset Usserius.

Chrysostomi *Explicatio* IV. *Evangeliorum*, viz. *Homiliæ in Matthæum* LXXXIII. &c. Prodierunt Gr. Lat. ex officinâ Commelinianâ 1591. 4°. *Commentarii in omnes D. Pauli Epistolas*, ibid. 1596. 2 vol. fol. *Orationes de Providentiâ, de Avaritiâ, de Ingluvie, de Animâ, de Pulchritudine & Uxore, de Divitiis & Paupertate, de Ecclesiâ ejusque Mysteriis non contemnendis, de Humilitate animæ, de adversâ Valetudine*, Gr. Lat. Martino Cromero, & Vito Amerbachio interpretibus excusæ sunt ab Oporino *Basil.* 1552. *Orationes* X. Græcè à Card. Sirleto *Romæ* primùm editæ anno 1581. & postea Gr. Lat. Jo. Jacobo Beurero interprete, *Basil.* 1585. *Orationes* IX. *Romæ* ab Hieron. Brunello editæ 8°. Ex præcedente editione huc inseritur *laus eorum, qui frequentes veniunt ad Ecclesiam*: Accedunt etiam *duæ Orationes*, *Romæ* primùm ex Vaticanis Codd. impressæ, inde in Germaniâ excusæ anno 1595. 8°. quarum *altera est in Petrum & Paulum, altera in duodecim Apostolos.* Item *Orationes duæ de Precatione*, priùs editæ *Basil.* 1525. & *Antverp.* 1579. *Aliæ Homiliæ* XI. Gr. à Davide Hæschelio editæ anno 1587. 8°. Homiliæ II. Gr. Lat. à Petro Pantino editæ (viz. *in Natalem Domini, & in Præcursorem*) *Antverp.* 1601. 8°. (è quibus prior priùs edita est à Davide Hæschelio *Augustæ* 1594. 8°.) *In S. Pascha Homilia* Gr. Lat. à Petro Pantino edita, *Antverp.* 1598. 8°. *De occursu Domini nostri*, item *de Deiparâ & Simeone* Gr. Lat. Laur. Sifanio interprete *Colon.* 1568. *Argumentum in Hieremiam & Threnos, cum fragmento de Susannâ* Gr. ab Hæschelio editum est *Augustæ* 1602. 4°. *De Sacerdotio libri* VI. Gr. Lat. ab eodem editi *Augustæ* 1599. 8°. *Contra Judæos Homiliæ* VI. Gr. Lat. ab eodem editæ ibid. 1602. 8°. *Liturgia* Gr. *Paris.* 1560. & Gr. Lat. *Paris.* 1537. *De Divite & Lazaro Homiliæ* IV. item *in illud, Nolo vos ignorare fratres*, &c. ex MSS. à Joanne Harmaro editæ Gr. Oxonii 1586. *De Providentiâ Dei Oratiunculæ* VI. Gr. *Basil.* 1526. *De Babylâ Martyre Oratio Græca* cum *Epistolis Erasmi* ibid. 1527. *Homilia quòd neminem anathemate dirisve insectationibus insequi oporteat*, Gr. Lat. Gul. Plancio interprete excusa *Paris.* *De Virginitate liber* Joanne Livineio interprete *Antverp.* 1575. 4°. Orationes IV. Gr. Lat. quarum duæ posteriores nunc primùm editæ, studio & opera Frontonis Ducæi *Ingolstad.* 1595. 8°.

De Scriptoribus vitæ Chrysostomi.

PAlladii & *Theodori Dialogus de Vitâ Joannis Chrysostomi*, primùm editus in lucem *Venetiis* 1533. Ambrosio Monacho Camaldulensi interprete. Latinè posita est in *Appendice* Tom. ii. Frontonis Ducæi pag. 1. ubi vide notas pag. 54, 55. & fragmentum Græcum hujus operis pag. 56. De eo vide plura apud Savilium in tractatu inedito, quem paulò post subnexuri sumus. [Integrum opus Gr. Lat. edidit V. Cl. Emericus Bigotius *Paris.* 1680. 4°. De quo vide plura in loco suo.]

Georgii Archiepiscopi Alexandrini Vita Chrysostomi (Tom. viii. edit. *Savil.* pag. 157. cum notis Savilii col. 941, 943.) Latinè edita est à Godefrido Tilmanno anno 1557. quæ & initio 1¹. Tomi Op. Chrysost. edit. *Paris.* 1581,

&

SÆC. IV. ab An. CCC. & 1588. excusa legitur. *Epitome* illius habetur in Bibliothecâ Photii Cod. 96. Vide Notas Hæschelii in locum, & marginales Andr. Schotti, qui in 2ª. notulâ de ætate hujus autoris differit; quod pluribus in suis notis prosequitur D. Savilius (col. 941, 942.) Hujus verò operis *Epilogo* intexuntur *duæ Orationes* Chrysostomi γνήσιαι; *una antequam iret in exilium prius*; *altera post reditum à priore exilio*, quæ nusquam alibi reperitur; licet ejus ut γνησίας meminerit Sozomenus l. 8. c. 18. quemadmodum in notis monet D. Savilius, (quas consule col. 959, 960.) Cùm autem duo Georgio huic à Photio impingantur crimina, Hellenismi non observati, & 'Ανισωμαλίας; de priori multa monet in notis, de posteriori in Tractatu inedito D. Savilius, quem vide. Ad ea verò quæ in notis (col 951. lin. 12.) habentur de Augustalio, addantur ista. Τῷ 'Αυγουσαλίῳ meminit etiam Palladius in Historiâ Lausiacâ, ubi agit de Melaniâ; & Autor Chronicorum Alexandrinorum (sic enim excerpta illa Barbaro-Latina à Scaligero cum Chronico Eusebiano edita appellat Cujacius) sub finem *Collectaneorum* suorum, ubi ad Lupicini & Jovini consulatum (qui in annum Christi ccclxvii. incidit) ita annotat. Eo anno introivit Tatianus in Alexandriâ primus Augustalius VI. Cal. Februarias. Item Anastasius Sinaita in 'Οδηγῷ pag. 198, & 202.

Leonis imperatoris (cognomento *Sapientis*, qui anno Christi 886. cœpit imperare) *Panegyricus in Chrysostomum* (Tom. 8°. edit. Savil. pag. 267. cum notis D. Savilii col. 959, 960.) habetur etiam in Simeone Metaphraste ad diem xiii. Novembris; indeque Latinè (Gentiano Herveto interprete) Tomo 5°. vit. sanct. Aloysii Lipomanni fol. 114. & Tomo 1°. Surii (Jan. 27.) pag. 685. Unde supplenda lacuna paginæ unius aut folii in editione Saviliana pag. 274. lin. 27. Est autem tantum *Georgii Breviarium* non bono judicio collectum, & penè barbarè scriptum; neque enim aliud *Georgio* addidit Leo, præter affectatam alicubi styli obscuritatem.

Anonymi vita Chrysostomi habetur (Tomo viii. edit. Savil. pag. 293. cum notis D. Savilii col. 963. Posterior fuit Constantino Porphyrogenneta Imp. (h. e. anno 950.) ut patet ex præfixo Auctorum indice, p. 293. Ei cum Metaphraste (qui eo posterior videtur, neque enim in indice isto commemoratur) sensus ferè semper, verba etiam plerunque sunt communia: sed Metaphraste uberior est, & copiosior, Georgio etiam multo χαμμαπκώτερ@. De ejus ἀνισωμαλίαις vide D. Savilium in fine admonitionis ineditæ de Scriptoribus rerum Chrysostomi.

Symeonis Metaphrastæ vita Chrysostomi (Tomo viii. edit. Savil. pag. 373. cum notis D. Savilii col. 967, 968.) Latinè habetur (Gentiano Herveto interprete) cum reliquis vitis Metaphrastæ Tomo v. Aloysii Lipomanni Novemb. 13. fol. 79. & Tomo 1°. Surii (Jan. 27.) pag. 634. Pag. 337. lin. 35. multa addita notat D. Savilius è Codice MS. Reginæ Matris (Catharinæ Mediceæ) quæ Latinus interpres non agnoscit: item à pag. 386. lin. 16. usque ad finem tantam fuisse dissimilitudinem Regii Codicis Lutetiæ descripti (quem in suâ editione expressit Savilius, & secutus est Latinus interpres) ac Codicis Reginæ (qui magis conveniebat cum Anonymo, quem ferè exprimere solet Metaphrastes) ut an unius ejusdemque esset authoris uterque, meritò aliquis dubitaret. Scriptum hoc Simeonis citatur à Nicephoro Hist. Ecclesf. l. 13. c. 2. & Gennadio Scholario Defens. Synod. Florentin. cap. 5. §. 19.

Hactenus Usserius; qui quæ de Scriptoribus rerum Chrysostomi habet, sese ex Savilio fere exscripsisse testatur. Cùm verò de iis, adeoque de totâ Chrysostomi Historiâ longè fusiùs & accuratiùs egerit ipse Savilius in Tractatu inedito, qui inter Schedas Usserianas reperitur, ac cujus supra aliquoties fit mentio: non ingratum erudito lectori fore speramus, si Tractatum integrum, licet paulò prolixiorem, hoc loco subjiciamus.

V. CL.

V. CL. HENRICI SAVILII ADMONITIO de Scriptoribus rerum Chryſoſtomi, & præſertim Georgio cæteriſque Βιογράφοις recentioribus cautè legendis.

AD Scriptores rerum Chryſoſtomi quædam adnotaturo conſtituenda mihi ante omnia videtur ratio temporum, quâ ritè conſtabilitâ, cætera fient dilucidiora, & multa in hâc Hiſtoriâ dubia diſſolvere, multos Hiſtoricorum Errores Chronicos non erit difficile caſtigare; quæ tamen, ut mea omnia, Lectorum judicio vel recipienda, vel repudianda relinquo. Ac primùm de die, & Conſule, quo natus eſt Joannis noſter, nemo veterum Græcorum quicquam prodidit, nemo recentiorum. Adeo ſunt magnorum virorum, perinde ac fluviorum, ortus obſcuri, progreſſus & exitus conſpicui. Secundum, Joannis patrem, paucis poſt nativitatem filii diebus, an menſibus obiiſſe, ex matris ad Joannem verbis liquet, lib. 1. de Sacerdotio. Τὰς ὠδῖνας τὰς ἐπὶ σοὶ διεδέξατο ὁ θάνατος τοῦ πατρός. Jam cùm mater ipſius annos viduitatis explêſſet viginti, apparet eum adhuc Antiochiæ in ſcholâ Libanii verſatum ex ipſius Chryſoſtomi verbis Orat. 1. ad Viduam juniorem: Καὶ γὰρ ἐγώ ποτε νέος ἔτι ὢν τὸν σοφιστὴν τὸν ἐμὸν, Libanium ſc. (πάντων δ' ἀνδρῶν δεισιδαιμονέστατος ἐκεῖνος ἦν) οἶδα ὅτι πολλῷ τὴν μητέρα τὴν ἐμὴν θαυμάζοντα. Τῶν γὰρ παρακαθημένων αὐτῷ πυνθανόμενος, οἷα εἰώθει, τίς εἴην ἐγὼ, καί τινος εἰπόντος, ὅτι χήρας γυναικὸς, ἐμάνθανε παρ' ἐμοῦ τήν τε ἡλικίαν τῆς μητρὸς, καὶ τῆς χηρείας τὸν χρόνον· ὡς δὲ εἶπον, ὅτι ἐτῶν τεσσαράκοντα γεγονυῖα εἴκοσιν ἔχει λοιπὸν, ἐξ οὗ τὸν πατέρα ἀπέβαλε τὸν ἐμὸν, ἐξεπλάγη καὶ ἀνεβόησε μέγα, καὶ πρὸς τοὺς παρόντας ἰδὼν, Βαβαὶ, ἔφη, οἷαι παρὰ Χριστιανοῖς γυναῖκές εἰσι. Quòd ſi numerus iſte viginti annorum ἀκριβὴς eſt, non rotundus, quod fortaſſe verius, ut demus ſtatim poſt Joannis ortum patrem deceſſiſſe, annos natum minimùm viginti in auditorio Libanii Joannem hæſiſſe neceſſe eſt. Palladius annum octavum decimum agentem oratoriæ operam dediſſe teſtatur. Cedrenus diſertè ſcribit anno ætatis decimo octavo deſtituiſſe Libanium. Georgius & Leo hoc ipſo anno Athenis (quò, ut ferunt, poſt Antiochenam inſtitutionem ſtudiorum cauſâ migraverat) rediiſſe produnt: alii anno ætatis ſedecimo, longiùs adhuc à verò aberrantes. Expleto igitur anno viceſimo (neque enim plures ponere patitur nos ſequentium calculus temporum, nec pauciores verba Chryſoſtomi) deſertis ſtudiis juvenilibus eloquentiæ & philoſophiæ, λεξειδίοις Sophiſtæ (Libanii) πολὺ χαίρειν ἐάσας (ait Georgius) adhærere cœpit B. Meletio, Epiſcopo Antiocheno, nec ab ejus unquam latere diſcedere; à quo ſacris dogmatibus diligenter inſtructus, & Baptiſmo poſt triennium FERME φωτιζόμενος, Lector ordinatus eſt: Sic Palladius, Cedrenus, alii. Hic ergo annos habes tres & viginti. Circa hoc tempus matrem obiiſſe probabile eſt; ipſumque vitæ ſe deinceps monaſticæ, quam maternis precibus victus diſtulerat veriùs, quàm abjecerat, tradidiſſe. Quadriennium vixiſſe in Monaſterio Antiochiæ vicino omnes Scriptores teſtantur, tam veteres, quam recentiores, ſacrorumque librorum lectioni, καὶ τοῖς ἀσκητικοῖς apud Carterium & Diodorum, ὄντι τῷ μοναστηρίῳ προϊσταμένοις, operam dediſſe. Hæc Socrates. Ex quibus Diodorus poſtea Tarſenſis Epiſcopus, multa ſcripſit, ψιλῷ τῷ γράμματι τῶν θείων προσέχων γραφῶν, τὰς θεωρίας αὐτῶν (viz. allegorias & anagogas, quibus, ſupra quam par erat, delectatus fuerat Origenes) ἐκτρεπόμενος. Quam interpretationis rationem à Magiſtro mutuatus videtur hic noſter, quem nonniſi præfatâ veniâ fere ad allegorias deſcendere videmus. Cedrenus ſolius meminit Carterii. Palladius Syrum quendam ſenem commemorat continentiæ inprimis ſtudioſum, cui ſe ſocium in monaſterio dedit Joannes. Utrùm ex duobus illis unus fuerit iſte Syrus, an potiùs Heſychius, Σύρος τὸ γένος à Georgio nominatus, non poſſum ſtatuere. Ex totâ certè Georgii narratione, Monaſterio ſi non præfuiſſe, certe ad omnem pietatem præiviſſe

fratribus, iisque regulas ἀσκητικὰς condidisse, potiùs quàm sub alterius disciplinâ vixisse videatur. Relicto post quadriennium hoc monasterio, desiderio delitescendi remotiorem Eremum petiit; illicque Speluncæ inclusus biennium FERME peregit. Atque de hoc sexennio, ut dixi, inter autores convenit. Inde ad urbem reversus, Diaconus à S. Meletio (quod inter omnes constat) jam proficiscente, ut puto, Constantinopolim ad secundam Synodum celebrandam, anno Domini ccclxxxi. ineunte, ordinatus, quinquennium venerandis ministravit altaribus. Nam quòd post Meletii mortem, (quæ ipso tempore secundæ Synodi accidit) Socrates ait, ἀναχωρήσας ὁ Ἰωάννης τῶν Μελετιανῶν (τῆς πόλεως, inquit Georgius) ἐπὶ τρεῖς ὅλους ἐνιαυτοὺς ἡσύχως διῆγε· προσγίνεται ἐν τῷ μοναστηρίῳ, ἐν ᾧ πρώην ἦν, inquit Georgius; triennium hoc, ut importunè contra rationem temporum (ut in sequentibus monstrabitur) Palladio etiam non suffragante, interjectum, ex numero annorum Chrysostomi eximendum censeo. Post diaconatum ergo, Presbyter deinde (quod inter omnes convenit) post annos quinque à Flaviano (non, ut vult Socrates, Evagrio Paulini successore) quod postea ostendemus, ordinatus est. Sic habemus à nativitate Joannis usque ad deserta studia juvenilia annos, secundùm Chrysostomum ipsum, viginti, vel, secundùm alios, octodecim: apud Meletium annos FERME tres; inde in Eremo annos FERME sex: in Diaconi gradu annos quinque, & (exempto illo Socratis & recentiorum triennio) in Presbyteri gradu annos duodecim. Quòd si pleni fuerint hi anni, non cavi aut labentes, (quod potius reor, in annis præsertim ante diaconatum, pro more omnium ferè autorum numeros sæpè augentium, & quia vocabulum FERME bis à Palladio repetitum est) à nativitate ad episcopatum anni colligentur xlvi. Quòd si duos annos cum Palladio & recentioribus demamus ex studiis juvenilibus; & annum unum pro illo bis repetito FERME; anni tantùm erunt xliii. Reliqua deinceps prona, epochæque certæ, non annorum tantùm, sed & mensium, propemodùm & dierum. Inter omnes convenit, tam veteres, quàm recentiores, Joannem ab Arcadio Augusto Antiochiâ, ubi Presbyter fuit, accitum in sellâ episcopali Constantinopoli locatum, Coss. Honorio IV. & Eutychiano, hoc est, anno Christi, ut nos numeramus, cccxcviii. Februarii XXVI. sede urbeque pulsum (de posteriore exilio loquor, nam de priore postea videbimus) Honorio VI. & Aristæneto Coss. (qui annus est Domini ccccciv.) vicesimo die Junii, sive, ut alii loquuntur, quinque diebus post completam Pentecosten. Et quidem decimo tertio post die, hoc est, tertio Julii, data est Joannis nostri ad Olympiadem epistola nona; & postridie ejus diei, sc. IV. Julii, vel Panemi mensis, altera ad Constantium. In hoc exilio vixit Cucusi annum unum, Arabissi biennium, reliquis mensibus in itinere Pityuntem versùs consumptis, quò tamen non pervenit, morte præventus Comanis, Honorio VII. & Theodosio iterum Coss. hoc est, anno Christi ccccvii. quod inter omnes constat. De mense controversia est. Socrates die XIV. Novembris obiisse scribit: Georgius, & post eum recentiores omnes, & Calendarium, ut videtur, Romanum die XIV. Septembris, ipso exaltationis S. Crucis die. Quin & apud Socratem Septembris legendum esse constat ex veteri Latinâ interpretatione in Cassiodori Historiâ Tripartitâ l. 10. c. 18. Ita anni sunt ab initio Episcopatûs ad mortem novem, menses sex vel octo, dies sedecim; & à nativitate ad mortem secundùm majorem computationem supra collectam anni lv. & menses aliquot; secundùm minorem computationem anni lii. & aliquot præterea menses. Zonaras, Cedrenus, & alii ferè omnes, annos eum vixisse scribunt non plures quinquaginta duobus: Autor incertus pag. 54. edit. Lat. *Paris.* 1588. addit menses octo: cui propemodum assentior. Ita secundùm majorem computationem incidit annus Nativitatis Joannis in Consulatum Constantii V. & Galli Cæsaris, anno Domini ccclii. secundùm minorem, in Consulatum Arbetionis & Lolliani, anno ccclv. mense, ut videtur, Januario, vel Martio. Jam reliquias Chrysostomi jussu Imperatoris Theodosii junioris, & suasu Procli, tum Episcopi CP. Comanis in urbem regiam deportatas, & in Basilicam SS. Apostolorum illatas ex Theodor. l.

5. c. 36.

5. c. 36. & Socr. l. 7. c. 45. constat, Theodosio XVI. Consule, hoc est, anno Christi ccccxxxviii. Januarii XXVII. die: id est, post exilium posterius annis 33. mensibus 8. post mortem annis 30. mensibus 3. vel 5. Cosmas Vestitor, Μετὰ τριάκοντα καὶ τρεῖς χρόνους. Socrates l. 7. c. 45. notabili inconstantiâ, τριακοστῷ πέμπτῳ ἔτει μετὰ τὴν καθαίρεσιν, & septimo post versu, τριακοστῷ πέμπτῳ ἔτει μετὰ τὴν τελευτὴν: cùm inter hæc duo triennium intercesserit, & aliquot menses. Atque hæc ferè sunt, in quibus tempora, & temporum prope momenta ex historiis notare licet. Reliqua, ὡς ἐν πλάτει, vel argumentis, vel etiam conjecturis colligenda. Ac primùm, Eutropius iram fugiens Augg. ad ecclesiam fugit, se Consule, & Theodoro, hoc est, anno Christi cccxcix. homo non solùm Christianus, sed etiam Orthodoxus: ut qui libros Eunomii Hæresiarchæ, qui Arium ipsum impietate superavit, publicè jussit cremari, cadaverque ejus extractum projici. Niceph. l. 13. c. 1. Asiaticorum Episcoporum negotium cœptum est tractari ἐπὶ τρισκαιδεκάτης ἐπινεμήσεως, hoc est, Indictione (non distributione, ut malè Interpres Palladii, & alii) tertiâ decimâ, i. e. anno Domini cccc. duravitque biennium, teste Palladio, hoc est, usque ad finem anni cccci. vel etiam initium ccccii. De tempore prioris exilii non est adeò proclive definire: quare argumentis, ut dixi, & conjecturis, quoad poterimus, elicienda veritas. Post 12. horas à primâ expulsione (quam meridie factam tradit Socrates, & alii, πρὸς ἑσπέραν βαθεῖαν Chrysostomi ipsius Epistola ad Innocentium) jussu Imperatorum revocatus Joannes, (sic Palladius) paucosque post dies, invitus licet, multùmque renitens, in throno locatus, concionem habuit apud populum eam, quæ extat in fine Georgii, Ὅτι τὴν Σάῤῥαν ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ, Theophilo adhuc ad urbem manente, neque hiscere contra audente. (Sozom. l. 8. c. 18.) Cùmque ob judicium Heraclidæ Episcopo Ephesino absenti per Theophili factionem intentatum velitationes fierent in urbe crebræ inter Constantinopolitanos & Ægyptios, ὡς πολλὰς τραυματίας γενέσθαι, τινὰς δὲ καὶ ἀπολέσθαι; quæ cùmque Theophilum civitas in mare præcipitare, sibi metuens Theophilus fugit in Ægyptum, ἤδη τοῦ χειμῶνος ἀρχομένου, inquit Sozomenus, & Nicephorus l. 13. c. 17. adeóque diem ipsius reditûs ab exilio Joannis Anonymus cap. 100. Metaphrastes cap 36. & Menologia Græca ponunt 13. Novembris: quem diem usque ad sua tempora pro festo celebrari Constantinopoli scribit idem Anonymus, & Metaphrastes, & indicant Græca Menologia. Cùm itaque ex horum consentientibus testimoniis mense Novembri redierit ab exilio, de anno deinceps quærendum; utrùm sc. Novembri anno cccciii. Theodosio, & Rumorido Coss. an Novembri ccccii. Arcadio V. & Honorio V. redierit. Dico, claréque pronuncio in Novembrem anno cccciii. reditum ejus ab exilio cadere non potuisse; quamvis Card. Baronius, & alii, eo anno locent. Georgius cap. 53. τούτων ἔτους (inquit) ἄλλων τι ἄλλως διαπραττομένων (sc. in secundo Concilio contra Joannem) παρελθόντων μηνῶν ἐννέα (δέκα inquit Leo Imp. cap. 26. Palladius utrumque ponit) τῆς δὲ ἑορτῆς τῶν γενεθλίων τοῦ Σωτῆρος ἐπελθούσης, &c. Ex quibus verbis apparet anno cccciii. cœptum fuisse secundum contra Joannem Conciliabulum mense Aprili: ut necesse sit prius exilium in Novembrem anno ccccii. incidere; cùm in Novembri anno cccciii. cadere non potuerit. Quòd si cui Georgii levis videatur auctoritas, credat saltem Palladio testi ἀξιοπιστοτέρῳ de eadem re penè eadem loquenti. Quid, inquies, actum interea? Respondeo, Joannem post prius exilium per aliquod tempus quievisse, in magnâque fuisse apud Eudoxiam gratiâ, quippe magnis ab ipso decoratam laudibus in Oratione supra memoratâ ad finem Georgii. Testis idem Palladius, cujus verba sunt: *Post duos iterum menses à plagâ inflictâ (fugâ sc. Theophili & Ægyptiorum Episcoporum) modicè respirantes (inimici Joannis) secundò adversùs Joannem fremunt:* hoc est, quasi mense Januario anno cccciii. per occasionem statuæ argenteæ Imperatricis χλαμύδα ἐνδεδυμένης, supra porphyreticam columnam positæ. Cujus rei meminerunt hoc anno, Theodosio & Rumorido Coss. præter Socratem l. 6. c. 18. Prosper Aquitanicus, & Marcellinus Comes in Chronicis. Ad hanc statuam, ipsis fortasse Kalendis Januarii (qui dies est solennis anni Romani in-

SÆC. IV. ab An. CCC.

cipientis) dedicatam cùm δημώδεις fierent ludi & choreæ; iratus Joannes linguam contra eos, qui ludis his interessent, acuit. Quâ occasione freti Joannis inimici, qui adhuc in urbe, præter Ægyptios, aderant, instigante Augustâ, clandestina moliuntur contra ipsum consilia; reque Theophilo absenti per nuncios & literas communicatâ, incipiente, ut puto, Aprili Concilium secundum contra Joannem cogunt: quod variis de causis usque ad Natalitia proximè sequentia extractum, & deinde ad Quadragesimam anno ccccıv. & ad Pascha, post quinque dies à completâ Pentecoste Joanni nostro causa secundi exilii fuit, anno integro, septem mensibus, & septem diebus post reditum ab exilio priore. Atque hæc mea est de tempore prioris exilii sententia. Neque obstat, quòd Theodoretus l. 5. c. 34. ait, ὀλίγων διελθόντων μηνῶν (sc. à reditu) συνηθροίσθησαν αὖθις, καὶ δίκας εἰσέπραττον τῆς μετὰ τὴν καθαίρεσιν λειτουργίας. Nam post quinque menses, & paulò minùs, coegerunt Concilium; quod duravit postea menses 14. Neque mirum ea, quæ sesquianno gesta sunt, tribus penè verbis à Theodoreto narrari; qui strictim & timidè totum hoc attingit negotium, iis permotus rationibus, quæ in principio dicti capitis 34. afferuntur. Anonymus à reditu ad Pascha ante secundum exilium intercessisse scribit ὅλον ἐνιαυτὸν, Metaphrastes ἔτος ἐντελές: qui annus integer, mensium necesse est fuerit 17. cùm uterque die 13. Novembris rediisse scribat.

Expedito annorum Chrysostomi ἐπιλογισμῷ, sequitur, ut de subrogatione Arsacii, & successione Attici, Eudoxiæque Augustæ morte pauca adjiciamus. In Joannis iterum expulsi locum subrogatur Arsacius, ὀλίγων διελθουσῶν ἡμερῶν, inquit Socrates l. 6. c. 19. Annales Græci (editi nuper à Josepho Scaligero unà cum Eusebio) Arsacium esse factum Episcopum referunt ἐν τοῖς ἀποσβόλοις (templo sc. Sophiæ cremato) μηνὶ Δαισίῳ, πρὸ ϛ. καλανδῶν Ἰουλίων, hoc est, XXVI. Junii, Sexto post Joannis expulsionem die. Obiisse Arsacium anno sequenti circa XI. Novembris, Coss. Stilicone iterum, & Anthemio, hoc est, anno Domini ccccv. autor est Socrates l. 6. c. 20. Vixit igitur Arsacius in Episcopatu annum unum, menses 4. dies 16. Palladius, & alii non plures attribuunt 14. mensibus: Nicephorus Patriarcha biennium. Post Arsacii mortem (quæ, ut dixi, accidit XI. Novembris ccccv.) ἀποτελευτήσαντος, inquit Socrates, πολλοῖς γινομένης τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ πολλοῦ διαδραμόντος χρόνου, succedit Atticus. Τετραμηναίου παρῳχηκότος χρόνου, inquit Georgius, hoc factum: ut in mensem Martium anno ccccvi. Coss. Arcadio VI. & Probo, necesse sit Attici creationem incidere. Restat maxima omnium quæstio de morte Eudoxiæ Augustæ: in cujus notando tempore recentiores ab omnibus in universum, qui sc. mortis ejus disertè meminerunt, veteribus discedunt. Socrates l. 6. c. 19. ingentem grandinem, ὡς τόπων λίθων, (μεγέθει καρύων, inquit Annalium Græcorum Autor) circa XXX. Septembris cecidisse, eodem, quo Joannes pulsus est, anno, in Consulatu Honorii VI. & Aristæneti scribit, hoc est, anno Domini ccccıv. & quarto post die obiisse Eudoxiam. Annales Græci pridie Nonas Octobris obiisse, & IV. Idus Octobris in Basilicâ SS. Apostolorum sepultam, iisdem Coss. Honorio & Aristæneto memorant. Marcellinus Comes, iisdem Coss. inquit, Eudoxia uxor Arcadii obiit: Prosper Aquitanicus, iisdem itidem Coss. Eudoxia, inquit, uxor Arcadii diem clausit. Contra hanc veterum scriptorum Phalangem quid faciet infirma recentiorum manus; qui omnes uno ore Joanni nostro eam superstitem fuisse tres menses, hoc est, circa medium Decembris, anno ccccvii. vel circa medium Febr. anno ccccviii. decessisse testantur? Quam etiam opinionem ego ut magis probabilem amplector. Causæ sunt, primùm quòd illas ἀπανθρωπίας & immanitates contra Episcopos legatos ab Occidente, contra Joannem nostrum ad mortem usque ipsam, contra omnes Episcopos, Clericos, & alios partium Joannis, non ab alio profectas fonte putem, quàm ab implacabili impotentissimæ fœminæ furore (cùm alioquin Arcadius ipse simplicis fuerit & mitis ingenii, & tantorum ferè malorum ignarus) neque credibile sit tantum habuisse ponderis apud milites, custodes portuum, & cæteros Imperii ministros, Episcopos, reliquosque Joannis inimicos; nisi Eudoxiæ, fœminæ supra sexum ferocis,

ferocis, & marito dominantis, opibus fultos, authoritate munitos. Sed quod me vel maximè movet, ut pro recentioribus, quod invitissimus facio, contra veteres pronunciem, illud est: quòd Joannes noster, quem (si veteres sequamur) totum triennium oportuit fuisse superstitem Eudoxiæ; in tot epistolis ad Pontificem, ad Episcopos, ad alios amicos, per triennium scriptis nusquam meminerit mortis Eudoxiæ, (quam morbo diuturno & cruciabili, addo etiam fœdo, periisse tradunt) de tantâ, & tam insigni Dei vindictâ non taciturus; quinimò ad spem certam reditûs, aut melioris fortunæ eo ipso arrigendus. Palladius quoque illorum temporum æqualis, cùm pœnas θεηλάτους de inimicis Joannis statim sumptas sigillatim recenseat, de Eudoxiâ silet; quam ferunt morbo fœdo, & post magnos cruciatus obiisse. SÆC. IV. ab An. CCC.

Constitutâ itaque, quantum à nobis fieri potuit, temporum ratione; ad ipsos accedamus Autores; quorum facilè princeps Palladius, seu quisquis est illius Dialogi Autor, qui ejus fertur nomine: (nam de Auctore parum liquere monuimus in notis ad Βιογράφους) ex quo duo proponam dubia; quæ aliis fortasse δύσλυτα videantur, mihi sunt prorsus ἄλυτα; nisi Græcus Codex ὀψὲ πότε σὺν θεῷ è tenebris eruendus, tanquam Deus è machinâ, hosce nobis dignos certè vindice nodos expedierit. Primum est de Palladio dialogistâ in illo Dialogo, ab Ambrosio Camaldulensi verso, & in libris nostris Palladio, nescio cui, Diacono inscripto: utrùm alius sit à Palladio Helenopoleôs Episcopo, Lausiacorum scriptore, Joannis nostri synchrono, discipulo, & peregrinationis comite; an idem: de quâ re non immeritò video ab illustrissimo Cardinali Baronio (an. cccLxxxviii. num. 110.) dubitari. Eundem esse hæc suadent; primùm Titulus ipse. Palladius, Chrysostomi discipulus, Episcopus Helenopolitanus, & Theodorus, *&c.* colloquuntur. Dein ne quis titulis & rubricis fidem detrahat, eadem verba statim sequuntur in Operis procemio. Secundò Palladius dialogista se in illâ Asiaticâ peregrinatione ne punctum quidem temporis Joannem deseruisse profitetur, sed ipsi perpetuò adhæsisse comitem: quod de Palladio Lausiaco verum esse omnes sciunt. Tertiò, Palladius dialogista canitiem suam prædicat: ne quis Palladio seniori alium in eâdem sede ὁμώνυμον substitutum dicat natu minorem. Et sanè Lausiacum illum aliquot annos post Romam captam vixisse necesse est: quia in Lausiacis meminit obitûs Melaniæ, qui post illam ἅλωσιν contigit. Contrarium evincunt argumenta, me judice, insolubilia, non aliunde, quàm ex ipsis Dialogi verbis petita. Primùm, ab Oriente se venisse, Pontifice Zosimo, & tunc primùm Romam vidisse testatur dialogista Palladius: cùm certissimum sit ex ipsis hujus dialogi verbis Palladium Episcopum Helenopoleos Romam venisse 8. vel 10. annos, antequam Zosimus Pontificatum iniret, vivente non solùm Innocentio, sed ipso etiam Joanne. Secundò, tam Theodorus, quàm Palladius ipse loquuntur de illo Helenopoleos Episcopo in tertiâ personâ. De hâc quæstione, quid ingeniosissimo adolescenti, familiari meo, Joanni Halesio venerit in mentem, hîc non pigebit adscribere. Aut enim vera sunt, quæ adfert, saltem verisimilia; aut verisimiliora non puto quenquam facilè allaturum.

E Dialogo Theodori Diaconi (ejus enim esse, quod Palladii fertur nomine, mihi est persuasissimum) duos constat fuisse Palladios, Synchronos, utrosque Episcopos, utrosque Joannis socios individuos. Prior est Episcopus Helenopoleos, qui cum Theodoro in prædicto dialogo colloquitur, quique Chrysostomi discipulus fuit, qui Romam primùm venit, sedente Papâ Zosimo. Posterior est Palladius Blemmyarum sive Æthiopum Episcopus; quem narrat Palladius in Dialogo in reditu à Româ ad Constantinopolim vi militari Athyris detentum & Syenem relegatum. Dialogo ergo isti obscuritatem peperit maximam nominum confusio. Nam primùm, quod narrat Theodorus, Palladium Episcopum Helenopolitanum post Cyriacum & Eulysium Romam venisse sub Innocentio; errorem puto esse librarii: errorem inquam, licèt antiquum (nam sic Georgius Alexandrinus legit, ut habent Latini Codices)

ces) errorem tamen perspicuum. Fuit enim is revera Palladius Blemmyarum Episcopus. Palladius enim, qui Romam venit sine literis, is est, qui mox literis Episcoporum Occidentalium fretus cum Eulysio & Cyriaco revertitur, & Athyris vi militari detinetur. Atqui quærenti Theodoro, quid factum fuerit inibi detentis, Palladius inter alios, quos enumerat, narrat Palladium Blemmyarum Episcopum Syenem ablegatum; nullâ omnino de alio aliquo Palladio factâ mentione. Necesse est itaque, Palladium eum, qui Romam sub Innocentio venerit, quique reversurus Athyris detinetur, & mox Syenem relegatur, unum atque eundem esse Palladium, Blemmyarum sc. Episcopum. Jam verò quòd Palladius videatur loqui de Palladio Helenopoleos Episcopo, ut absente, in tertiâ personâ; eodem, quo priùs, errore factum fuisse non est τῶν ἀδυνάτων: ita ut quæ ibi de Palladio Helenopolitano cum aliis duobus Smyrnam misso, ut de re Asiaticâ cognosceret, narrantur; potiùs ad illum alterum, Episcopum Blemmyarum, spectent: nominum sc. varietate librario non satis caventi imponente, aut ad nomen Palladii notâ scioli alicujus margini ascriptâ in contextum postea irrumpente. Quòd si hoc cuiquam videatur duriusculum; non video, quid sit absurdi, si dicamus Palladium Helenopolitanum sua narrantem gesta, de se in tertiâ personâ loqui. Nam sic faciunt aliquando ii, qui suas res aut scribunt, aut loquuntur.

Secundum ἀπόρημα est, quomodo fieri potuerit, ut intra triduum post acceptas Theophili literas, quibus indicabat Joannem à se fuisse depositum, quæ necessariò ex Concilio ad Quercum scriptæ sunt, (nam posteriori Concilio Theophilus non interfuit, sed Alexandriæ remansit; neque ullum in eo Concilio accusationis caput propositum fuit; sed nudus Canon Concilii Antiocheni prolatus) quomodo, inquam, post triduum ab acceptis Theophili literis potuerit P. Innocentius Joannis literas (quarum initium, Καὶ πρὸ τῶν γραμμάτων) post secundum Concilium scriptas, immò post Joannis ipsius expulsionem (ut ex ipsis verbis apparet Johannis, διώκειν τῆς ἐκκλησίας ἐξεβλήθην, & sequentibus) accipere: cùm inter duo exilia menses intercesserint, ut supra demonstravimus, novendecim. Quid ergo? Aqua mihi hîc planè hæret; nisi malo nodo malum cuneum adhibeamus: ut dicamus hanc epistolam Joannis, Καὶ πρὸ τῶν γραμμάτων, pro aliâ quâdam priùs missâ per errorem fuisse hoc loco intextam; quâ in re astipulatorem habebimus Nicephorum, qui solus ex omnibus rectissimè hanc epistolam post exilium posterius missam ait, l. 13. c. 19. aut Theophili literas, quamvis in priori exilio scriptas, non fuisse missas, nisi post posterius, hoc est, mensibus 19. postea, ut ex superiore epilogismo patet: cui opinioni favere videntur verba, quæ epistolam Innocentii (Ἀδελφὲ Θεόφιλε), quam puto paulò post prius exilium fuisse scriptam, & lecta primùm accusationis capita) proximè sequuntur. Modicum temporis, inquit fluxerat, (nisi modicum id ad sesquianni spatium extendamus) cùm Theotechnus Presbyter Constantinop. Romam venit cum literis 25. Episcoporum ex communione Joannis; quibus significabatur, eum Cucusum fuisse relegatum. Atque hæc ferè sunt, quæ ad Dialogum illum visum est adnotare.

In Socrate quatuor eâdem paginâ, aut quinque, sunt errata historica in narrandis Chrysostomi rebus: Nam cætera non attingo; atque ut ab ultimis ordiar: quòd Joannem ab Evagrio Paulini successore, Eustathianarum partium Antiochiæ Episcopo, Presbyterum scribit esse ordinatum: à Palladio omnibusque aliis, veteribus, & recentioribus, refellitur; qui id uno ore omnes Flaviano tribuunt, aliarum, hoc est, Meletianarum partium Episcopo. Quas partes in eo schismate & ab initio secutus est Joannes, ut è superioribus patet; & in iisdem usque ad finem constantissimè permansit. Non enim, nisi post mortem Porphyrii, qui Flaviano successit, prudentiâ & dexteritate Alexandri, Episcopi tunc Antiocheni, sopita est illa discordia inter Eustathianos & Meletianos, teste Theodoreto, l. 5. c. 35. Sed ad refellendum hunc errorem Socratis non est necesse extrinsecus probationes mutuari: cùm

cùm ſexcentis in locis ex ipſius Chryſoſtomi verbis luce clarius ſit, à Flaviano eum fuiſſe ordinatum Presbyterum, ſub eoque deinceps uſque ad Epiſcopatûs tempora vixiſſe. Proximum eſt, non quidem id minùs falſum, ſed quod aliquos ſaltem è recentioribus invenerit laudatores, (nam apud Palladium nullum hujuſce rei veſtigium) de toto illo triennio, quo poſt Meletii mortem, ἡσύχως διῆγεν, inquit Socrates, παρεγένετο ἐν τῷ μοναστηρίῳ, ἔνθα ἦν φοιτῶν, inquit Georgius: unde aſſumptus eſt poſtea ad Presbyteratum. Quod ſtare nullo modo poteſt, niſi contra omnes hiſtorias, non 12. ſed 14. annos & ampliùs Joannis Presbyteratui aſſignemus. Nam primùm à morte Meletii, quæ (ut ſupra diximus) accidit anno ccclxxxi. tempore ſecundæ Synodi, uſque ad Epiſcopatum Joannis anno cccxcviii. anni ſunt pleni 16. è quibus rectè nos, ut puto, Joannis Diaconatui 4. & Presbyteratui 12. aſſignavimus. Ex his ſi demas 12. quibus vixit Presbyter, non triennium, ut volunt illi, ſed quadriennium ſupererit, antequam ad Presbyteratum aſſumeretur Joannes. Deinde hanc opinionem ſequentibus neceſſe erit dicere cum morte Meletii finitum eſſe quinquennium diaconatûs. Atqui ita fiet Joannes mortis tempore penè ſeptuagenarius, τῶν μακροβίων ſcilicet; non, ut eſt omnium recepta opinio, τῶν ὠκυμόρων. Itaque hoc triennium cum Palladio planè eximam ex annorum Chryſoſtomi ἐκλογισμῷ; tum aliis ductus rationibus, tum ne nimiùm excreſceret annorum Joannis numerus. Tertium eſt, quòd Joannem à Zenone Epiſcopo Maiumæ in Palæſtinâ, Hieroſolymis reverſo (nam Hieroſolymorum Epiſcopum nemo dixit; etſi Vir magnus ſecus acceperit) Anagnoſten ſive Lectorem ſcribit eſſe creatum: cùm id à Meletio factum ex Palladio ſupra oſtenderimus; neque Canones ſinunt in alienâ Provincia ordinationes facere. Quartum eſt ille de Baſilio Magno, & Joanne Chryſoſtomo inſignis ἀναχρονισμὸς, à Photio, Anonymo, Symeone Metaphraſte, Card. Baronio ſatis refutatus. Quintò, quod Lectorem factum fuiſſe poſt relictam vitam monaſticam aſſerere videtur contra expreſſa verba Palladii. Nam quòd ab eodem, Anagnoſte, conſcriptos illos contra Judæos Sermones aſſerit; refutavimus in notis: & quòd libros de Sacerdotio ad Stagirium, de Acatalepto, & περὶ Συνεισάκτων ab eodem, Diacono, compoſitos affirmat. Siluitne ergo divinum illud ingenium, & os aureum, totum in ſolitudine ſexennium? Et quidem, ſi conjecturis locus eſſet, libros de Sacerdotio ad Stagirium putarem ab eo, Anagnoſte, & Monacho, ſcriptos. Sic enim Symeon Metaphraſtes. Orationes verò contra Judæos certum eſt ex ipſis Chryſoſtomi verbis habitas eſſe anno ſecundo vel tertio Diaconatûs; quo etiam anno dicta eſt illa egregia in Babylam Oratio. Atque hîc, quamvis extra rem, nonnulla ex Hiſtoriis attexam de ſcriptis ejus poſt Diaconatum. Nicephorus, qui ſe inde ab adoleſcentia ejus amore flagrâſſe, atque in illius perinde, ac Dei ipſius vocibus acquieviſſe ſcribit, à Joanne, Presbytero, conſcriptas tradit Expoſitiones in Evangelia, in Pſalmos, Ἀνδριάντας, de Virginitate: (Anonymus addit Expoſitionem in Eſaiam) ab eodem, Epiſcopo, Expoſitiones in B. Apoſtolum, (de quâ re ſupra) in Acta, & Panegyricos; quorum tamen bona pars, ut ſuis locis oſtendimus, ſcripta eſt Antiochiæ; & ne longè abeam, ille in Meletium poſt annos quinque à morte Meletii habitus eſt, hoc eſt, primo anno Presbyteratûs. Sed redeamus ad Socratem; cujus illud ultimum non injuriâ reprehendas; quòd expreſſis verbis ſine ulla dubitatione incendium Templi & Curiæ Joannitis (ſic enim, qui Joannis noſtri partium erant, audiebant) tribuit: cùm minis, bonorum aſcriptionibus, diris cruciatibus, & exquiſitiſſimis tormentis in viros, in fœminas ſævitum eſſet; adeò ut quidam quæſtionibus immorerentur, quidam paulò poſt expirarent: neque tamen ullum ejus facinoris compertum ſit apud Joannitas veſtigium.

Jam, ſi placet, ad Georgium Alexandrinum accedamus; cui Photius, magni judicii vir, & acerrimus veterum ſcriptorum cenſor, duo impingit crimina, Helleniſmi non obſervati, & Ἀνιστορησίας. De priori multa monuimus paſſim in notis; & res eſt cuivis obvia: de poſteriori, quam Hiſtoriæ Georgianæ

SÆC. IV. ab An. CCC.

anæ partem notare voluerit, cum nihil disertè exprimatur, difficile est statuere. Nos tamen, ne hâc in parte studiosis lectoribus defuisse videamur, conjecturas nostras adducemus in medium, rationibus, ut puto, non spernendis firmatas. Ac primò, Scriptores rerum Chrysostomi in duas distribuo classes. In priore veteres pono, Palladium, Theodoretum, Socratem, & Sozomenum, qui aut Joannis ævo, aut proximo post scripserunt, & è diversis fontibus hauserunt. Neque enim probabile est, eorum quenquam alterius Historiam vidisse. His accenseo antiquitatis gratiâ nostros, Prosperum Aquitanicum, & Marcellinum Comitem. In alterâ, sc. recentiorum, lance unicum pono Georgium. Nam quum ex ipsius ore loquantur cæteri omnes, Leo Imperator, Anonymus, Metaphrastes, Zonaras, Glycas, Nicephorus, Cedrenus, alii; nonnisi pro uno teste numerandi sunt. In quibus igitur Georgius à veteribus discedit, aut veteribus nova de suo assuit, ea fere omnia vel in falsis relinquo, vel in suspectis.

Ac primùm hâc scopâ mihi purganda veniunt miracula illa sanationum, visionum, & omnia, de quibus apud veteres obstinatum silentium; cum Georgius iis commemorandis nec modum faciat, neque finem. Certè in hoc peccant, non Georgius tantùm, sed & alii Georgium secuti: qui cùm nudam & solitariam veritatem non putarent satis esse magnificam; aut illud Thucydidis vererentur, ne τὸ μὴ μυθῶδες ἀπιστότερον φαίνηται: immensam congesserunt miraculorum vim; & quò fingendis miraculis locus esset liberior, ipsam historiæ contestatam veritam, nec rarò, nec leviter immutârunt. Proinde quæ apud Georgium sunt de Anthemio, de Hesychii visione, de nobili Antiocheno, de Hemicranio laborante, de Archelao leproso, Christianâ αἱμοῤῥοούσῃ, Eucleo monophthalmo, Leone prostrato, de albâ columbâ capiti Joannis, cùm Presbyter ordinaretur, insidente, de Eucliæ filio, de uxore Præfecti Antiochiæ, de Dæmoniaco liberato die consecrationis, de Angelo districto gladio prohibente Centuriones & milites Eudoxiæ ab ingressu palatii Episcopalis, de eo cui manus miraculo & arefacta & sanata est, de Paralytico in Armeniâ sanitati restituto, de Adelphii visione, & si quæ alia ejusdem generis; cùm veterum illorum uno verbo omnium, & ex recentioribus, Damasceni, Zonaræ, Nicephori, Cedrini, authoritate destituantur, in ἀμφιβαλλομένοις relinquo. Et quidem pleraque eorum, si quis propius introspiciat, κακοζηλίᾳ quâdam ad similitudinem miraculorum in S. Scripturâ conficta videantur. Totum illud drama Anthemii Philosophi, Demosthenis præfecti, & Joannis, doctis judicandum permitto; annon ad exemplum illius in sacris literis de Elymâ, Sergio Paulo, & B. Apostolo, ab ocioso cerebro expressum videatur. Idem de Archelao ad imaginem Naaman Syri, de Antiocheno hemicranio laborante, & Christianâ αἱμοῤῥοούσῃ ad mulierem αἱμοῤῥοοῦσαν in Evangelio, de Dæmoniaco ad Dæmoniacum liberatum Marci nono; & quod sine indignatione non lego, de columbâ insidente capiti Joannis in ordinatione, ad imaginem unigeniti filii Dei in Baptismo. Nam illi Procli visioni, quæ D. Paulum Joanni jam Episcopo expositionem in Epistolas ipsius meditanti per foramen vidit in aurem dictantem quæ scriberet, fidem derogat: quòd pleraque ejus & lectissima in Apostolum in ocio illo Antiocheno scripta fuisse constet, deteriora & εἰς τὸ πιθανώτερον ἀπομνημονεύματα Constantinopoli, vix Chrysostomo, nedum divino S. Pauli Spiritu digna. Vide col. 225, 226. notarum. In translatione reliquiarum Joannis, Imperatorem Theodosium oculos ac frontem reliquiarum urnæ affricuisse fidem facit Theodoretus, testis ἀξιόπιστος: sed de ὀφθαλμιῶντι, & podalgo, eodemque chiralgo in præsentiâ omnium ibi sanatis, assumentum est Georgii, ne Cosmæ quidem vestitori, homini omnium δεισιδαιμονεστάτῳ memoratum. Sed ad priora revertor. Joannem primum à Meletio baptizatum tradit, & deinde parentes ipsius; cum Joannes ipse (ut ex Palladio constat) non ante annum ætatis vicesimum baptizatus fuerit, (prout mos ferebat illius ætatis, præsertim in illis qui non essent Christianis nati parentibus) mortuo ante totidem annos patre Secundo, sicut supra ostensum est. Matre quidem fuisse Christianâ, saltem ipso annum agente vicesimum, ex ipsius Chrysostomi verbis

bis apparet in oratione ad Viduam juniorem. De patre nihil temerè affirmaverim; aut si ambo fuerint Christiani ab initio, quod fortasse verius est, filium usque ad eam ætatem baptismum distulisse, non erit ei mirum, qui Nazianzeni, utroque parente Christiano nati, patre etiam Episcopo, vitam perlegerit. Proximo loco peregrinationem illam Atticam studiorum ergo pono. Hujus peregrinationis mentio apud veteres, Palladium, Socratem, nulla, ne ullum quidem vestigium, qui tamen curiosè satis studia ejus juvenilia literis mandârunt. Secundò, nullum reperio tempus vacuum in annorum Chrysostomi διαλογισμῷ, quod huic peregrinationi possim destinare. Tertiò, matrem indulgentissimam, quæ pati non potuit, ut in vicinos Antiochiæ montes secederet, dico minimè perpessuram, ut Athenas, tanto locorum spacio terrâ marique disjunctas, migraret, præsertim cùm vitam monasticam auspicatis crimen Apostasiæ non fuerit illis temporibus, deserto Monasterio, in urbem redire, quod ipse ultro fecit Chrysostomus, ulterioris illius solitudinis ob invaletudinem pertæsus. Atque ut dicam, quod sentio, totum hoc ad exemplum Basilii magni, & Gregorii Nazianzeni confictum arbitror; quos ambos Athenis studuisse notum est; ne scilicet Joannes noster reliquis Ecclesiæ Orientalis magnis luminibus inferior videretur. Georgius, cap. 16. Joannem è Monasterio post triennalem illam secessionem à Flaviano magnâ pompâ arreptum, Presbyterum ordinatum scribit. Primò illa triennalis secessio nullum in vita Chrysostomi locum habet; tum ob ea, quæ supra monstravimus, tum quod iis ipsis annis constet Chrysostomum in Ecclesiâ Orationes habuisse eas, quæ extant contra Judæos, & in Babylam martyrem, ut supra videre licet. Deinde, quantos plausus, quantos clamores cieret os illud aureum, si ex Monasterio tanto petitus ambitu, tanto datus foret, & non ex medio Diaconorum grege, ad hoc ministerium sumptus? Quod verum esse mecum fatebitur, quisquis cum judicio legerit Orationem illam, Ἄξια ἀληθῶν τὰ συμβάντα. Tom. 6. p. 443. Jam quod scribit Georgius cap. 32. non sex solùm, sed & alios sex depositos à Joanne in Asiâ Episcopos; Palladius apertè negat, & à numero 16, vel 17. quod adversarii Joannis objecerunt, propiùs abest. Historia Callitropes (cap. 34.) multas habet circumstantias, quarum nihil simile memini vidisse in vetere Ecclesiasticâ Historiâ, neque scio, an omnes defendi possint. Hanc Historiam confundit Cedrenus cum illâ de viduâ Theognosti (cap. 41.) quæ adeò similis est illi de Naboth & Jezabel, ut altera ex alterâ expressa videatur. Recipitur tamen hæc Historia de viduâ Theognosti à Damasceno, uti & ab omnibus ferè recentioribus Biographis. Nam apud veteres nulla hujus historiæ mentio est; nec rescriptum est, quod sciam, ullum in toto jure Romano tale, quale ab Eudoxiâ in hoc negotio citatur. Ad hæc inter ἀνιστορησίας Georgii pono, quòd Joannem ab exilio priore revocatum jussu Arcadii scribit, cùm populi clamoribus, tum Honorii fratris literis; cum intra duodecim horas ab expulsione jussu Imperatorum revocatus fuerit; neque quicquam potuerit interea Honorius, qui Ravennæ ferè, aut Mediolani agebat, de ejus expulsione rescіscere. Nam quod Epistolam Chrysostomi, καὶ περὶ τῶν χαμμάτων scriptam esse prodit post prius exilium; error quidem manifestissimus est, sed cum Palladio communis. Illud peculiare suum, & crassum satis; quòd cum cap. 61. Episcopos ex communione Joannis per Theotechnum literas exarâsse scribit ad Innocentium Papam, quibus significabatur Joannem Cucusum relegatum: idem tamen, cap. 64. quasi sui oblitus, Innocentium hoc à mercatoribus, ut puto, aliisve, qui διά τινας χρείας forte Romam venerant, primùm resciviisse narrat. Οὔπω γὰρ ἦν ἀκηκοὼς, inquit, περὶ τῆς διώξεως αὐτοῦ ἐξορίας. Quod (cap. 58.) Epidii servulum cum sicâ submissum ad interficiendum Chrysostomum Cucusi narrat; id factum sine omni dubio Constantinopoli est. Quòd Adelphium Arabissi vocet Episcopum, cum eo tempore Episcopus Arabissi, teste eodem Joanne Epist. 121. fuerit Otreius. Quòd Joannem in ejusdem, ut puto, Adelphii ædibus Cucusi susceptum scribit, quod humanitatis officium (nam alia humanitatis officia Episcopus Cucusi, id est, ut puto, Adelphius ipse præstitit, ut liquet Epist. 13. ad Olympiad.) non alii

quam Dioscoro tribuit ipse Joannes Epist. 12. ad Olympiadem, cujus nulla apud Georgium mentio. Quòd Proclum in translatione reliquiarum Episcopum vocet Cyzici, qui relictâ Cyzico Archiepiscopus tum fuerat Constantinopolitanus; apertæ sunt, ut mihi videtur, πρεσβυτερίαι.

Superest de Epistolis ex Occidente & Oriente ultrò, citroque missis magna cumprimis & ardua quæstio; de quâ sententiam meam ingenuè & liberè more majorum aperiam, nullo partium studio ductus, nullâ cujusquam gratiâ vel odio. Hasce igitur Epistolas in tria distribuo genera: vel enim missæ sunt post prius exilium, vel post exilium posterius, vel post mortem Joannis. In primo & secundo genere nullam Georgio litem moveo, præter eam, quæ ipsi cum Palladio communis est; de quâ supra ad Palladium. De tertio genere disquirendum, de quo sic Georgius cap. 68. Mortuo jam B. Joanne, duo, inquit Romam venerunt Presbyteri, & Diaconus unus, qui cum eo fuerant in exilio, & apud Innocentium Papam querimoniam deponunt de vexationibus Joanni illatis: qui rei atrocitate commotus statim ad Honorium accurrit. Quid multa! ambo dant literas ad Arcadium, Innocentius illas, Φωνὴ αἵματος ἀδελφοῦ μου Ἰωάννου βοᾷ, &c. in quibus Arcadium & Eudoxiam excommunicat; Honorius illas, Οὐκ οἶδα ποίᾳ ἀντιπαλαμῶν ἐνέργεια. His literis acceptis, Arcadius (ut est apud Georgium, cap. 69.) post pœnas de omnibus inimicis Joannis sumptas, Eudoxiam uxorem intra cubiculum cum pedisequis clausam, tenuit, virgis etiam cæsam, ut Anonymus ait, malè multavit; Acacio, Severiano, & Theophili ἀνεψίοις, mirum ni B. Cyrillo inter cæteros, vinctis, Romamque ad Innocentium missis, scribit ad Innocentium illam Epistolam, cujus initium Πάντες ἄνθρωποι ἴσασιν, &c. humillimè petens, ut sibi & Eudoxiæ venia impertiatur, amboque in communionem recipiantur. Scripsit etiam Eudoxia ad Innocentium, & Arcadius ad Honorium fratrem. Innocentius, acceptis literis Arcadii & Eudoxiæ, scribit Proclo Cyziceno Episcopo, ut Constantinopolim veniat, & Imperatores in communionem recipiat; Arcadioque rescribit Epistolâ illâ, Ἀναδεξάμενοι ὑμῶν τὴν κατὰ Θεὸν σπουδήν· & Proclo etiam præcepit, ut curam suscipiat Ecclesiæ Constantinopolitanæ, Ἄχρις ἂν ἀνακριθῇ τὸ κατὰ Ἀπλικὸν πρᾶγμα.

Confidenter dico, totum hoc negotium parùm rectè temporibus divisum, atque adeo planè ἀσύστατον esse. Nam primùm, si mortua est Eudoxia triennio ante mortem Joannis, quod omnes veteres ante Georgium historici uno consensu affirmant; neminem fore puto tam perfrictæ frontis, qui ausit negare supposititias esse omnes has Epistolas. Verùm ut demus id verum esse, quod ex recentioribus nonnulli afferunt, tres menses superstitem fuisse Joanni; ne sic quidem temporum ratio constabit. Addo etiam Arcadii mortem, quæ ut ex Fastis publicis apparet, & testimonio Socratis l. 7. c. 1. contigit primo Maii Coss. Philippo & Basso, anno 408. hoc est, quinque mensibus, (vel, ut alii, septem) & sedecim diebus post mortem Joannis, nullum hisce ineptiis locum relinquere. Quid ita? Primò, duobus illis Presbyteris, & uni Diacono per tempus aliquod manendum fuit Comanis; dum justa tanto patri solverentur, dum solennis ille omnium ordinum fortuitus conventus dimitteretur, dum necessaria tanto itineri pararentur. Nego itaque potuisse eos Constantinopolim venire ante mortem Eudoxiæ. Nam eò primùm profecti sunt, διὰ νέας Ῥώμης ἐπὶ τὴν παλαιάν, inquit Anonymus, & Nicephorus, & situs regionum suadet. Nam Cucuso Constantinopolim iter est 70. dierum, (Chrysostomus Epistolis ad Simeonem, & Brisonem) neque dici poterit propiùs abesse Cucuso Comana, cum satis constet Joannem semper ad ulteriora deportatum fuisse exilia. Jam Constantinopoli proficiscendum fuit Romam; querimonia apud Pontificem deponenda: conveniendus Innocentio Honorius, qui Româ ferè aberat, exarandæ & mittendæ Constantinopolim binæ illæ literæ, Φωνὴ αἵματος, & Οὐκ οἶδα; tot priùs Constantinopoli conficienda Arcadio, mittendæ Arcadii literæ, (Πάντες ἄνθρωποι) & Eudoxiæ Romam; literæ novæ Romæ exarandæ Proclo, & mittendæ Cyzicum; aliæ insuper Arcadio (Ἀναδεξάμενοι, &c.) Proclum denique venisse Cyzico oportuit, & Imperatores ad communionem recipere vivos & valentes:

tes; quibus negotiis expediendis non quinque aut septem menses, nedum tres, sed vix integrum quidem sufficeret biennium. Atque ut intelligamus, quàm tarda sint Occidentis auxilia; primæ post exilium posterius Joannis literæ Honorii, πρίν ἤδη apud Palladium & Georgium, non sunt perlatæ Constantinopolim, nisi post biennium; si quidem Atticus (ut est apud Palladium) tunc fuerit Episcopus, cum legati appellerent Athyra. Immò illi ipsi Episcopi, Gaudentius & Æmilius, Romanæ sedis τοποτηρηταὶ, nonnisi sex mensibus illud iter semel confecerunt, teste Leone, vel, ut alii, quatuor; quod hìc minimum bis factum oportuit, præter tempus illud, quod itineri Comanis Constantinopolim, & Cyzico Constantinopolim tribuendum est. Nam quod ait Anonymus, δεκάτῃ ἡμέρᾳ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν παραγενέσθαι, (puta, Romanæ sedis τοποτηρηταὶ, Gaudentius, Æmilius, &c.) puto erratum esse in numero, neque ullo modo admittendum, ut qui quatuor menses in reditu consumpserint, intra 10. dies eò appulerint. Quare, ut nihil aliud sit, ipsa tamen temporum ratio hoc mendacium apertè refellit. Huc accedit, quòd non alios habeant assertores Epistolæ illæ, quàm recentiores, neque eos omnes, (nam apud Photium, Leonem, Zonaram, Metaphrastem, altum de iis silentium) neque eodem apud eos modo, sed in magnâ varietate & inconstantiâ. Nam alio modo habent Georgius, Glycas, & Nicephorus; alio Anonymus, & Jus Græco-Romanum, ut ex comparatione manifestum erit. Nam apud veteres, quibus res esse debuit notissima, Palladium, qui Romæ diu vixit (ubi vel à se, vel à Theodoro Romanæ Ecclesiæ Diacono, hæc omnia facillimè poterat resciscere) Sozomenum, qui literas omnes diligenter scrutatus videtur, cæterosque, fidenter dico nullum esse istarum literarum vestigium, nullam umbram. Neque res erat parva, aut contemnenda, quæ debuit, vel potuit omitti, Imperatores Orientis à Pontifice Romano excommunicatos, absolutos, &c. cum rei multò minoris, Theodosii præsentis à præsente Ambrosio Ecclesiâ suâ prohibiti plenæ sint omnes historiæ. Accedit insuper ad harum Epistolarum fidem elevandam, quòd Græcè tantum scriptæ videantur, (& certè character ipse Græculum aliquem semidoctum non obscurè sapit) cum Innocentius Epistolas suas etiam in Orientem missas soleret nonnisi Latinè exarare, ut constat è Sozomeni libro octavo. Jam & illud, ut puto, falsum, de adempto Attico Episcopatu, & commissâ Proclo administratione, cum & annos viginti tenuisse Episcopatum constet Atticum, eumque per manus Sisinnio, Nestorio, Maximiano tradidisse, ut nonnisi sexto post Joannem loco Proclus in eâ sede successerit. Ego, quid in hâc re mihi probabile videbatur, liberè dixi: judicent docti.

Inter ἀνιστορησίας Georgii etiam illud numero; quòd mortem Innocentii priorem facere videatur morte Theophili, quod apertè falsum est. Mortuus est enim Theophilus, teste Socrate, l. 7. c. 7. Coss. Honorio IX. & Theodosio V. hoc est, anno Domini 412. die 25. Octobris. Innocentius, ut ex Fastis Pontificiis patet, nonnisi 416, vel 415. Quod si cui mirum videatur; cum Theophilus quinque annos Joanni supervixerit, Innocentius octo; quid sit, quòd consilium omne abjecerit Innocentius de cogendâ Synodo Thessalonicæ, cui interesse Theophilum tantâ severitate & rigore edixerat ante mortem (si fas est credere) Arcadius Epistolâ apud Georgium, cujus initium, Πάντα τὰ κλίματα τῆς οἰκουμένης ἐπέγνω, neque ullum de eo postea verbum fecerit; fortasse id factum est, quia Arcadius paulò post Joannem decesserat, cujus operâ & jussu, uti ea ferebant tempora, cogeretur; vel quòd ea sint consecuta reipublicæ tempora, præsertim in Occidente, Româ captâ, Italiâ direptâ, vastatis provinciis, quæ vel constantissimi viri mentem possent à minori curâ ad majorem metum traducere.

Hucusque de Georgio: In reliquis ero brevior; quia pleraque omnia ferè habent cum Georgio communia; neque operæ pretium fuerit iisdem ineptiis refutandis bis immorari. Leo Breviarium nobis dedit Georgii, nisi quòd in illis Epistolis Georgium sequatur, saltem non abbreviet, ut neque Photius in Epitome Gregorianâ, Cod. 96. potuit certè sine damno omitti (neque enim aliquid Georgio addidit, præter affectatam alicubi stili obscuritatem)

SÆ C.IV. An. CCC.

SÆC. IV. ab An. CCC.

nisi quòd ad reliquam Joannis gloriam inde magna videretur facta accessio, quòd tantum Imperatorem laudum suarum præconem invenerit. Anonymus unum aut alterum habet errorem peculiarem & suum. Primum est latum satis & crassum mendacium, quod Libanium faciat ad Julianum jam Augustum dicentem, Neminem illorum magnorum Philosophorum Joanne superiorem esse, ne magnum quidem illum & divinum Platonem, nec in eloquentiâ Demosthenem; quod ut verum postea fuisse demus, ad Julianum certè dici non potuit, qui mortuus est Joanne vix ac ne vix quidem octavum ætatis annum ingresso; ut exclamare libeat,

——— & quid non Græcia mendax
Audet in historiâ ———

præsertim ista recentior? Huic simile, ac penè germanum est, Gregorium Nazianzenum, sc. dum adhuc esset Patriarcha CP. cum Theodosio Magno sermones serere de Joannis Orationibus statuarum; cum notissimum sit, Gregorium abdicato Episcopatu, & relictâ Constantinopoli, in Cappadociam concessisse, ipso secundæ Synodi tempore, anno Domini 381. vixdum Diacono Joanne, & annos minimùm septem ante tempus eversarum statuarum. Ad miracula quod spectat licèt eorum diligentem collectionem fecisse Georgius posset videri: satis tamen amplum reliquit Anonymo spicilegium. Visio Gregorio Theologo facta de Joanne c. 37. de S. Paulo Joannis Expositiones συμπαθείας confirmante c. 59. quòd Joannes Proclo sucessionem in sede CP. prædicit c. 60. Joannis frequentes ὀπτασίαι inter Synaxin celebrandam c. 72, 73, 74. apparitio Andreæ, Stachyos, & B. Virginis c. 79. prædictio facta Niceæ de Mauricio Imperatore c. 107. visiones Marci & Cyrilli c. 128, 129. tremor sepulchri Eudoxiæ, c. 132. & nescio quæ facta miracula ἐν τῇ τῶν λειψάνων ἀνακομιδῇ, quæ à Vestitore mutuatus est: hæc omnia, inquam, ejusdem ordinis locique sunt cum illis aliis Georgianis. Quòd si illud Ephori apud Strabonem de Oraculo Delphico scripturi: ineptum esse de Oraculo omnium verissimo acturum, incertis rumoribus & narrationibus minùs probabilibus indulgere; si, inquam, hoc iis venisset in mentem, qui res Dei & Ecclesiæ posteritati erant transmissuri; non nunc corruptam monumentorum fidem immensâ fingendi libidine meritò quereremur. Sed desino inutilis querelæ, & ad Metaphrastem transeo, ad quem quicquam notare non est opus. Nihil enim habet, quod non aut apud Georgium reperies, aut apud Anonymum, quem ferè exprimit. Anonymo enim cum Metaphraste sensus ferè semper, verba etiam plerunque sunt communia. Atque hæc ex multis adnotare visum est ad autores rerum Chrysostomi, quæ doctorum, ut dixi, judicio, ut mea quoque omnia, permitto.

Hucusque nobilissimus Savilius: His mihi pauca adjicere liceat. Scriptorum, qui res Chrysostomi literis mandarunt indiculum, à Græco quodam confectum, Tom. 8. p. 293. nobis exhibet ipse Savilius. In his locum habent Proclus, Antistes CP. Cyrillus Alexandrinus, cujus scrinia Georgius postea compilasse dicitur, Sophronius Hierosolymorum Patriarcha, Nicetas Sceuophylax, Nicetas Paphlago. Verùm an horum Sermones hodie supersint nondum didici. Præter quatuor quos edidit Savilius testatur ibid. p. 944. se quinque alios, Chrysostomi seu Βιογράφους, seu Panegyristas Græcè penes se habuisse, nempe Joannem Damascenum, Cosmam Vestitorem, Joannem Euchaitam, Philotheum Patriarcham, & Matthæum Camariotam, quos tamen omnes ut luce indignos, ascriptis tantum librorum titulis, premendos censuit. Subdit etiam extare in Bibliothecis Romanis Constantini Imperatoris, *Leonis Sapientis filii Sermonem in Chrysostomum*, ἡνίκα τὸ τοῦ σεπτοῦ Χρυσοστόμου, &c. sed hic fortasse, non minùs quam reliqui, luce vix dignus judicatur.

Scriptores

SÆC. IV. ab An. CCC.

Scriptores Gentiles Religionis Christianæ hoc Sæculo oppugnatores.

HIEROCLES, Philosophus, an solum homo politicus, non liquet. Claruit ineunte hoc sæculo circa an. cccii. Persecutionis sub Diocletiano serventis auctor & ἱεροφάντης maximus. Bithyniæ primum ex Vicario Præses, deinde Alexandriæ Præfectus. Utrobique in Christianos mire desæviit. Cum eo Nicomediæ tunc agens congressus est Lactantius *; etsi enim nomen ejus suppresserit †, alibi tamen disertè nominat, atque Auctorem ac Conciliarium ad faciendam persecutionem fuisse dicit. Priore loco hæc de illo verba habet. *Alius eandem materiam mordacius scripsit; qui erat tum è numero Judicum; & qui auctor inprimis faciendæ persecutionis fuit: quo scelere non contentus, etiam scriptis eos, quos afflixerat, insecutus est. Composuit enim libellos duos, non contra Christianos, ne inimice insectari videretur; sed ad Christianos; ut humane, ac benigne consulere putaretur: in quibus ita falsitatem Scripturæ Sacræ arguere conatus est, tanquam sibi esset tota contraria; nam quædam capita quæ repugnare sibi videbantur, exposuit; adeo multa, adeo intima enumerans, ut aliquando ex eâdem disciplinâ fuisse videatur.* Hos libros λόγους φιλαλήθεις nuncupavit; opus admodum virulentum, quo inter alia Apollonium Tyanæum, magum famosissimum, Christo Domino comparavit, & vel paria, vel etiam majora fecisse contendit. Extat Fragmentum unicum apud Euseb. lib. advers. Hierocl. non longe ab initio. Alius à nostro, & ætate junior Hierocles ille qui scripsit *de fato* apud Photium; ut in Eusebio Cæsariensi supra monuimus. 302.

* Instit. lib. 5. c. 2.
† De mort. Persec. c. 16. p. 30.

ANONYMUS, Philosophus Nicomediensis, eodem loco & tempore celebris; quem vitiis suis satis infamem eleganter depingit Lactantius loco citato. Hic eodem quo Hierocles tempore, viz. sub Diocletiani persecutione, jacenti atque abjectæ veritati, nescio utrum superbius, an importunius insultavit; atque contra religionem nomenque Christianum *tres libros* evomuit; professus ante omnia, inquit Lactantius, Philosophi officium esse, *erroribus hominum subvenire, atque illos ad veram viam revocare*, i. e. ad cultus Deorum; adeoque se hoc munus suscepisse, Philosophiâ dignum, ut non videntibus lumen sapientiæ præferret; utque pertinaci obstinatione depositâ, corporis cruciamenta devitarent? post multa quæ de hoc opere Auctorisque consilio habet Lactantius, subdit; *Verum hic pro suâ inanitate contemptus est, qui & gratiam quam speravit, non est adeptus; & gloria quam captavit, in culpam & reprehensionem conversa est.* Hujusce Philosophiæ Antistitis nomen quidem tacuit Lactantius: Porphyrium fuisse contendit * Baronius. Verum quæ de Philosopho nostro tradit Lactantius, Porphyrii nec moribus, nec ætati, nec librorum numero admodum conveniunt. Pereat itaque cum ipso opere Autoris nomen, æternis tenebris non immerito damnatum.

* Ad ann. ccii. n. 51. 57.

LIBANIUS, Patriâ Antiochenus, professione sophista, clar. an. Chr. ccclx. & ad extrema Theodosii M. tempora perduravit, ab eo ad Prætorio Præfecti dignitatem evectus, Constantinopoli, Nicomediæ, denique Antiochiæ Rhetoricam docuit. Multa de se habet libro quem de vitâ suâ conscripsit, ubi de se rebusque suis usque ad nauseam agit; in Christianos sæpius stylum stringit, præsertim tribus Orationibus. Prima *, quæ Μονῳδία ἐπὶ Ἰουλιανῷ dicitur, Constantinum M. tecte carpit, (ipsum enim intelligi notat Scholiastes) quod Gentilibus bellum vehemens & indesinens intulerat, ignem sacrum plane extinxerat, quod hostiarum suavitatem inhibuerat, arasque calcibus everti permiserat, sacra verò & delubra partim clausit, partim desodit, & pro-

* P. 252.

SÆC. IV. ab An. CCC. prophana renunciavit, atque meretriculis habitandum concessit. Secunda, Ἐπιτάφιος ἐπὶ Ἰουλιανῷ dicta, admodum est prolixa, quâ non modo Constantium Imp. perstringit, & Christianam religionem clàm sugillat, sed & Juliani necem in Christianos, (quos τοὺς ζῶντας οὐ κατὰ τοὺς νόμους vocat) apertè rejicit, subditque, eos hunc in finem jamdudum insidias parasse. Orationem adhuc Libanii nondum vulgatam ὑπὲρ τῆς τιμωρίας Ἰουλιανοῦ, in quâ eos ad supplicium conquiri postulat qui Juliani necis Autores fuerant, in Bibliothecâ Oxoniensi MS. extare, fidem nobis facit sui temporis ornamentum Gerardus Langbainus Not. ad Longin. p. 53. Tertia denique, quæ edita habetur, Oratio est *de Templis Gentilium* Theodosio M. oblata, in quâ non modò Religionis Paganæ solennitatum, Ædiumque sacrarum ex professo causam agit, sed & Christianos, præsertim episcopos, & Monachos, in diruendis Gentilium templis præcipuè operam navantes, levato velo, & γυμνῇ τῇ κεφαλῇ vehementius accusat. Priores duæ Orationes inter Luciani opera habentur Tom. II. posteriorem notis illustratam Gr. Lat. edidit Jacobus Gothofredus.

JULIANUS, Domo Constantinopolitanus, Constantii fratris Constantini M. filius natu minor, ordine tertius, natus ann. cccxxxi. Septennis adhuc Mardonium Eunuchum Præceptorem sortitus est; quem Paganismi suspectum immerito reddit * Baronius. Postea Nicomediæ Maximum Philosophum audivit; quin & cum Libanio Sophistâ clam congressus est: quò vero omnem Constantii suspicionem speciosius eluderet, etsi gentilium superstitionibus impense & ex animo faveret, Christianam tamen professionem, ipsomet fatente Libanio, splendide simulavit: quin & in Ecclesia Nicomediensi lectorum Albo inscribi voluit. Postea totam fere Græciam peragravit, sacrisque Gentilium mysteriis initiatus est. Ann. ccclv. Cæsareâ dignitate ornatus, in Galliam à Constantio mittitur, ubi exacto quinquennio Augustus à Militibus renunciatus, dum adversus Constantium castra movet, mortuo in itinere Constantio solus imperium tenuit. Imperator factus nil prius habuit, quam ut extirpatâ penitus religione Christianâ, Gentilismum ab Orco revocaret; quo fine inter alia non modo Christianæ legis Antistites dissidentes inter se commisit, non modo hæreses quascunque fovebat, sed & Christianorum liberis interdixit, ne gentilium scholas frequentarent, ut Poeticæ, Rhetoricæ vel Philosophiæ studiis erudirentur, οἰκείοις γὰρ πτεροῖς, inquit, κατὰ τὴν παροιμίαν, βαλλόμεθα. *Nostris enim pennis, ut est in vetere proverbio, configimur.* Quod quidem *inclemens, & perenni silentio obruendum* esse fatetur * Amm. Marcellinus, homo gentilis, qui sub hoc ipso Juliano militavit. Nec his contentus Julianus, missis ubique literis Christianos ludibrio habuit; dicteriis ac scommatibus excepit, honoribus & dignitatibus exuit, legibus coercuit, suppliciis contrivit, scriptis laceravit; quin & dum adhuc in expeditione Parthicâ hæreret, tribus, quos scripsit, libris, Christianam fidem acerrime impugnavit, κατὰ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, καὶ κατὰ τῆς εὐαγοῦς τῶν χριστιανῶν θρησκείας, inquit Cyrillus Alexandrinus, qui hos ipsos libros valide refutavit, operique suo, omissis duntaxat in Christum ejusque religionem invectivis, maximam librorum Julianæorum partem intexuit, operum ejus Tom. iv. Reliqua Juliani opera cum Dion. Petavii notis edita sunt Gr. Lat. *Paris.* 1630. 4°. Extat Latinè *Juliani Epistola ad Photinum hæreticum,* non tamen integra, *adversus Diodorum Tarsensem,* quem *Nazaræi Magum* appellat, in quâ Christum Dominum *novum illum & confictæ Deitatis Deum Galilæum*; ejusque cultum *agrestem Religionem* vocat impius ὁ παραβάτης, ap. Facundum Hermianensem lib. 4. c. 2. edit. noviss. p. 59.

* Ad an. cccxxxvii. n. 57.

Vid. Sozom. l. 5. c. 18. Theod. l. 3. c. 8.

* Lib. 22. p. 1626.

HIMERIUS, ex Bithyniâ ortus, Aminii Rhetoris filius, Sophista Clar. an. ccclxi. obiit grandævus, oculis captus, morbo Comitiali correptus. Edidit declamationes varias, quibus (teste Photio) latenter mordentes imitatus Canes, Christianos allatravit.

AMMIANUS MARCELINUS, ortu Græcus, domo, ut videtur, Antiochenus, vitæ instituto miles, clar. circ. an. ccclxxx. etiam diu antea non incelebris. Scripsit *Historiam Romanam*, cujus extant hodie libri XVIII. in quibus Christianos non unâ vice carpit, licet de ipsa, quam profitebantur, religione magis candidè loquatur. Præstantissima Ammiani editio est *Parisiensis* illa, quam Lindenbrogii & Henrici Valesii notis auctioribus ornatam post fratris mortem evulgavit Hadrianus Valesius *Paris.* 1681. fol. Dissertationem de vita & scriptis Ammiani præmisit Claudius Chiffletius, in qua spem nobis facit deperditos Marcellini libros alicubi hodie delitescere.

EUNAPIUS, apud Sardes natus, Chrysanthii, dein Proæresii discipulus, Sophista, Medicus, historicus non incelebris, clar. circ. ann. ccclxxx. Christiano nomini quam infestus sit, satis testatur *liber de vitis Philosophorum ac Sophistarum*, præsertim quæ in hanc rem habet in Vit. *Ædesii, Maximi*, & forsan alibi. Extat lib. Gr. Lat. *Genev.* 1616. 8°. alibique non semel.

Q. AUR. SYMMACHUS, Româ oriundus, ejusdemque urbis Senator, & Præfectus, clar. præcipue an. ccclxxxiv. Consulatum gessit an. cccxci. Infensum Christianæ religioni animum ubique prodit, in primis in *Relatione pro Arâ victoriæ*, quam Imp. Valentiniano obtulit, in quâ Gentilium causam strenue & ex professo agit, adversarium nactus D. Ambrosium Mediolani Episcopum, qui Symmachi opus eleganter & strenue refellit: Nec causâ suâ modo excidit Symmachus, sed & paulò post tanquam reus Majestatis, vili Rhedæ impositus centesimum ab urbe lapidem in exilium missus est; mox licet à Theodosio in gratiam receptus. Extat hæc Symmachi *Relatio*, tum inter Ambrosii opera, tum inter Symmachi Epistolas; quæ cum Fr. Jureti & Joan. Lectii notis prodierunt *Genev.* 1598. 8°. additisque decem miscellaneorum libris *Paris.* 1604. 4°. cum notis Paræi, *Neap. Nemet.* 1628. 8°.

Finis Quarti Sæculi.

SCRI-

SÆCULUM NESTORIANUM.

Conspectus Sæculi.

SÆC. V. ab An. cccc.

IMperante apud Orientales Arcadio, homine ignavo, otio & Luxuriæ deditó, apud quem omnia poterant proceres Aulici, misere perturbatæ sunt res Ecclesiasticæ. Huic à Kal. Maii An. ccccviii. succedit Theodosius junior, πᾶσαν ἐπιστήμης ἀρετὴν διὰ Θεοῦ, inquit Sozomenus Præfat. ad Hist. Ecclesiast. certè pietate & humanitate pauci ex ordine Principum palmam ei præripuerunt. Magnus eruditorum Patronus, ipse literis haud leviter instructus; noctu etiam libris incubuit, ad quorum lectionem inserviit illi candelabrum, quod arte mechanicâ fabricatum, nullo extrinsecus ministrante, oleum lucernæ infundebat. Sub hujus auspiciis & Præsidio mirè floruit non Ecclesia modò, sed & tota res literaria, quam strenuè promovere sategit, tum suis tum renovatis præcedentium Imperatorum legibus, quas videre est Cod. Theod. lib. 14. Tit. ix. *De studiis liberalibus urbis Romæ, & Constantinopolis.* Ubi de studiosis Romam studiorum gratiâ sese conferentibus, deq; eorum Privilegiis, de Antiquariis, & Bibliothecæ CP. Custodibus, de Professoribus publicis Constantinopolitanis, aliisq; huc spectantibus, agitur. Et ut illud etiam his attexam An. ccccxxxviii. jubente ac curante Theodosio, conditus & promulgatus est *Codex Theodosianus*, in quem omnium Christianorum Imperatorum Constitutiones à Constantino M. ad hæc usq; tempora conjectæ sunt. Hunc codicem post alios omnes recensuit Jac. Gothofredus, & uberrimis Commentariis illustravit, qui majorem diligentiam an eruditionem præ se ferant, haud facile dicas; sed hæc obiter. Florente ac favente Theodosii Imperio, Ecclesiæ nihilominus pacem turbant, I. DONATISTÆ, qui integro jam sæculo ab ipso Diocletiani tempore Ecclesiam Catholicam gravi Schismate lacerarant. Adversus hos fraudibus ac cædibus ubiq; grassantes, decreta est An. ccccív. à Synodo Carthaginensi ad Honorium Aug. legatio, secundâ jam vice repetita An. ccccvii. cum iis etiam Carthagine collationem instituunt Catholoci Episcopi An. ccccxi. cujus gesta hodiè extant, & tum seorsim, tum in Conciliorum tomis habentur. II. PELAGIUS, ejusq; asseclæ, motis controversiis *de originali peccato, libero arbitrio*, &c. à variis Synodis, Diospolitanâ, Africanis, Gallicanis, ut de patribus, Augustino, Hieronymo, Prospero, aliisq; nil dicam, sæpiuscule victi & fugati. III. NESTORIUS duas in Christo Personas, ac proinde Mariam non esse Θεοτόκον, docens, à Concilio Oecumenico tertio An. ccccxxxi. Ephesi habito, damnatus. Hinc multæ inter Cyrillum Alexandrinum & Theodoritum lites. IV. EUTYCHES, unicam in Christo naturam post Incarnationem agnoscens, quem proinde damnavit Concilium Chalcedonense An. ccccli. utcunq; illum Synodus Ephesina λῃστρικὴ An. ccccxlviii. armata manu, & coactis subscriptionibus absolverat. Subsecuta mox magna certamina & dissidia, quibus ut medicam adhiberet manum, Ἑνωτικὸν condidit Zeno Augustus, cui subscripserunt Acacius CP. & simulatè quidem Petr. Moggus, Petrus Fullo, additamenti ad Trisagium [σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς] auctor, aliiq; reclamantibus interim Romanæ sedis Episcopis, Simplicio, Felice, &c. qua de re vide sis *Gesta de nomine Acacii*, aliaq; Concil. T. IV. à p. 1079. Sedes CP. à Synodo Chalcedonensi admodum honoratur, cujus Can. xxviii, τὰ ἴσα πρεσβεῖα, *æqualia* ei cum veteris Romæ Episcopo *Privilegia* decernuntur. Priore, ut videtur, hujus sæculi parte instituti sunt Monachi *Acœmetæ*, ita dicti, quod in tres Classes divisi, sibiq; invicem succedentes, divina officia nullo interposito intervallo nocte dieq; celebrarent. In horum usum plurima Constantinopoli Monasteria constructa sunt, præcipuè celeberrimum illud quod à *Studio*, qui Consul fuerat An. ccccliv. *Studii* nomen

 traxit,

SÆC. V. ab An. cccc. traxit, nec fortaſſe in aliis Orientis urbibus deerant. Hujus inſtituti Authorem alii Marcellum Apamienſem, alii Alexandrum Archimandritam, Marcelli prædeceſſorem, qui floruit An. ccccxx. & in Cœnobio, quod juxta S. Menæ monaſterium erat, cum ſuis habitavit, fuiſſe volunt. Hi Acœmetæ, ſaltem ex iis plures, Hæreſi Neſtorianæ favebant, eo nomine à Scriptoribus Eccleſiaſticis non ſemel acritèr correpti.

SCRIPTORES.

401. ASTERIUS, Amaſeæ (quæ Ponti eſt civitas) Epiſcopus, Scythæ cujuſdam quem civis Antiochenus emerat, & liberalibus ſtudiis informaverat, Diſcipulus, claruit circa An. 401. à Juliani Imp. temporibus, ipſomet teſte * non longè remotus. Plura de eo non habent Veteres. Multa ſcripſit ὁ φιλόχριστος Aſterius, uti Photio † audit, ex quibus hodie ſuperſunt

* Hom. adv. Avar.
† Cod. 271.

Homiliæ V. *viz. In Divitem & Lazarum, De Oeconomo iniquitatis, Adverſus Avaritiam, In Feſtum Calendarum, & In illud, An liceat dimittere Uxorem quacunq; ex causâ : G. L.* à Rubenio editæ *Antverp.* 1615. 4° & in *Auctuario* 1624. Tom. 2. pag. 563. ac in *Auctuario* 1648. Tom. 1. p. 1. in quo additæ habentur ſequentes Homiliæ.

In Prophetam Danielem & in Suſannam.

In cæcum à Nativitate.

In Principes Apoſtolorum, Petrum & Paulum.

In S. Martyrem Phocam.

Laudatio in SS. Martyres.

Enarratio Martyrii S. Euphemiæ, excerpta ex Act. 6. ſecundi Niceni Concilii.

Laudatio in S. Protomartyrem Stephanum, quam nomine Procli ediderat Vinc. Riccardus, cum & Stylus & Photii Authoritas vindicent Aſterio. Hactenus Homiliæ à Combefiſio collectæ : verùm an omnes ejuſdem ſint Aſterii, meritò dubitatur : Addidit Combefiſius excerpta octo aliarum Homiliarum è Photii Cod. 271. deſumpta, viz. Sermonum, *De Pœnitentiâ, in illa verba, Homo quidam deſcendit de Hieruſalem ad Jericho. In illud, Duo Homines aſcenderunt in Templum, De Zaccheo, De Filio Prodigo, De ſervo Centurionis à Domino ſanato, De Jejunio, De Jairo, ac Muliere profluvio ſanguinis laborante.*

Homiliæ VII. *in Pſalmos* 5, 6, & 7. Gr. Lat. cum Notis apud Coteler. Monument. Eccleſ. Gr. Tom. 2. p. 1.

Deniq; extant *Fragmenta* Aſterii plurima in Catena in Pſalmos, aliaq; in Catena in Lucam ; quorum pleraq; nuſpiam alibi reperiuntur.

401. MARCUS, Ἀσκητὴς ſive *Exercitator* κατ' ἐξοχὴν dictus, genere forſan Ægyptius, inter Monachos Nitrienſes ſolitariam vitam egit, claruit circa An. 401. Vir inſigniter mitis, ac ſummè temperans, qui juvenis adhuc totum Vetus ac Novum Teſtamentum memoriter tenuit ; ætate verò provectior tantâ ſanctitatis famâ inclaruit, ut inter Monachos Nitrienſes rumor increbreſceret, ſacra myſteria ei non à ſacerdote ſed ab Angelo quodam ſemper in manus eſſe tradita. Vixit ad decrepitam uſq; ætatem, obiitq; centenario major. Multa poſt ſe reliquit Scripta, de quibus ſunt qui Marco noſtro litem moveant, annon ea Marco cuidam juniori, qui ſub Leone Imp. circa An. 900. floruit potiùs aſcribenda ſint, ſubdubitantes. Verùm id conjecturæ ne leviſſimam quidem habet veritatis umbram : cùm Photius ‖ ſcripta iſta non memoret ſolùm, ſed & eorum capita ſummatim referat. De ſtylo Marci ſic ille: Σαφὴς μέν ἐστι, ὅσον ἐπὶ τῇ κοινότητι τῆς λέξεως, καὶ τῷ χαρακτηρισμῷ ἐξετάζεσθαι ἡ φράσις, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἐξηκρίβωται τὴν ὅλην γλῶτταν, εἰ δέ τι καὶ τὸ ἀσαφὲς ἀνοίγεται, τῷ διὰ πράξεως αὐτὰ πεπονηκέναι μᾶλλον κατανοεῖσθαι, ἀναχωρεῖ τῆς διὰ λόγων

Sozom. l. 6. c. 29. Pallad. Hiſt. Lauſ. c. 20, 21. Niceph. l. 14. c. 54.

‖ Cod. 200.

λέξιν ἐγκατιδεῖν, ἀλλὰ τὸ διανοίας ἀσαφές. Perspicua ejus est dictio, quatenus verbis utitur communibus, & summa capita percurrit Oratio: etsi quod ad Atticum Sermonem non satis accuratam linguam componat. Sicubi verò in his obscuritas aliqua cernitur, ideo nimirum ab eâ, quæ per verba fit, clarâ explicatione recedit, quòd hæc ejusmodi sint, ut per actionem ipsam potissimùm percipi debeant, non quod difficulter eadem exprimi oratione possint. Quod non de Marci solius scriptis notat Photius, sed & in omnibus fermè iis, qui Ascetica tractârant, ejusmodi obscuritatis vitium reperiri docet, *ὡς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ἐμφαίνεσθαι ἢ τι μᾶλλον σαφηνίζεσθαι τῆς διὰ τῶν λόγων ἑρμηνείας.* SÆC. V. ab An. cccc.

SCRIPTA, QUÆ EXTANT.

De *Paradiso & Lege Spirituali*: Procemium totidem verbis habetur in Macarii Hom. 37.
De his qui putant se ex operibus justificari.
De Pœnitentiâ.
De Baptismo.
Præcepta salutaria ad Nicolaum.
Capitula Temperantiæ, sive de Jejunio.
Disputatio cum Causidico.
Consultatio intellectûs cum suâ ipsius animâ. Octo ista Opuscula memorat, alio tamen ordine enarrat Photius, quibus & nonum addit (à nobis desideratum) *contra Melchisedecitas*, quo in sui ipsius Parentem hæreseos hujus labe contaminatum invectus est.

Ex Marci nostri operibus ad ætatem suam pervenisse prodit Nicephorus libros viii. universalium affectionum numerum æquantes, & alios xxxii. *de re asceticâ*. In his octo, quæ nobis supersunt, opuscula comprehendi, satis est verisimile; adeò ut 32. etiamnum desiderentur.

Porrò inter octo, quæ extant, tractatus, habetur Epistola Nicolai cujusdam non contemnenda; quâ gratias Marco agit, ob Præcepta ejus salutaria sibi nuncupata.

Extant Opuscula supra recensita à Joanne Pico Parisiensi Latinè reddita, *Parif.* 1563. inde in Biblioth. Patr. desumpta. Gr. Lat. verò in Auctuario *Parif.* 1624. Tom. 1. p. 871.

ANIANUS, Monachus Ægyptius, diversus ab eo qui nonnulla Chrysostomi scripta Latinè vertit, uti infra ostendemus, claruit circa An. 401. *Chronologiam* scripsit, in quâ Eusebium secutus, non rarò tamen eum erroris coarguit, ut ex Georgio Syncello constat. N. E. 401.

PANODORUS, Ægyptius itidem Monachus, Aniani *ὁμόχρονος*, teste Syncello, claruit sub Arcadio Imp. Scripsit Chronographiam, *ἐν ἀμφοῖν*, inquit Syncellus, *χρονικῆς ἀκριβείας*, ipse Eusebium similiter secutus, haud dispari etiam modo castigat. Interiit ejus Chronographia; fragmenta tamen plurima nobis conservavit Syncellus, atq; ex eo exhibet Scaliger in Animadversionibus Eusebianis. 401.

VICTOR, Antiochenus, Chrysostomi æqualis, claruisse videtur ineunte hoc sæculo, & deinceps. Scripsit *Commentarium in Evangelium D. Marci*, qui Latinè extat ex versione Theod. Peltani Biblioth. Pat. Tom. 4. p. 370. 401.

MACARIUS, Patriâ, ut verisimile est, Romanus, Professione Monachus, Ruffino Aquileiensi admodum familiaris, (eundem enim esse cui Apologiam suam pro Origene dicavit Ruffinus, quemq; in Apolog. 2. contra Ruffinum notat Hieronymus, jure conjicit Miræus.) Claruit circa An. 401. Scripsit in Urbe Româ *adversus Mathematicos librum*, in quo labore Orientalium quæsivit solatia Scripturarum: uti habet Gennadius de Script. c. 28. N. E. 401.

SÆC. V. ab An. CCCC.

401. PAULUS, Epiſcopus, cujus unicus meminit Gennadius *, claruiſſe videtur circa An. 401. Scripſit *de Pœnitentiâ libellum*, in quo legem Pœnitentibus dedit, ita dolendum eſſe de peccatis, ne ſupra modum triſtitiæ, immenſitate deſperationis mergantur. N. E.

* De Script. c. 31.

401. EUSEBIUS, cujus notitiam, eamq; perobſcuram, eidem Gennadio debemus †. Nec Patriam enim, nec vitæ inſtitutum, nec ætatem ſcire licet. Ex loco tamen quem in Catalogo ſuo ei tribuit Gennadius, ineunte hoc ſæculo illum floruiſſe conjectari fas eſt. Scripſit *de Crucis Domini Myſterio, & Apoſtolorum, ac præcipuè Petri, conſtantiâ, virtute Crucis indeptâ.* N. E.

† De Script. c. 34.

401. SEVERUS SULPITIUS, Natione Gallus, Patriâ Aquitanus, genere nobilis, Phæbadii Agennenſis Epiſcopi Diſcipulus, claruit Anno 401. In adoleſcentiâ eloquentiæ ſæculari operam dediſſe, & in foro famam non incelebrem nactum, uxorem è Conſulari familiâ duxiſſe ſatis indicat Paulinus Epiſtolâ ad eum primâ. Vitæ inſtituto, ut nonnullis placet, erat Monachus, certè Presbyter Primuliacenſis. Qui Epiſcopum fuiſſe volunt, eum cum Sulpitio Severô, viceſimo ſeptimo Bituricum Epiſcopo (qui obiit exeunte ſæculo ſexto) temerè confundunt. Martino, Paulino, Hieronymo, admodùm erat familiaris. In ſenectute vergente, à Pelagianis deceptus poſtea erroris ſui pœnitentiam egit; ac perpetuo ſilentio linguæ temeritatem expiavit. Stylus Severo clarus, faciliſque; & longè ſupra ſæculi ſui genium terſus & politus: unde Eccleſiaſticorum puriſſimus ſcriptor Scaligero audit. In Dialogis ſuis Millenariorum errorem prodit; quod obſervavit olim Hieronymus ‖, eumq; primariis Millennii propugnatoribus accenſet.

‖ Comm. in Ezek. cap. 36.

SCRIPTA.

Hiſtoriæ Sacræ libri II. *à Mundi exordio ad Annum* 400. deducti, circa quod tempus ſcripti videntur.

De B. Martini vitâ liber, cum Præfatione ad Deſiderium.

Epiſtola prima ad Euſebium Presbyterum contra æmulos virtutum B. Martini.

Epiſtola ſecunda ad Aurelium Diaconum, de obitu & apparitione B. Martini.

Epiſtola tertia ad Baſſulam, ſocrum ſuam, de obitu B. Martini.

Dialogi III. *interlocutoribus Gallo & Poſthumiano*, ſe mediante & judice: quorum primus agit de *virtutibus Monachorum* Orientalium, ſecundus & tertius de *virtutibus B. Martini*. Hoſce ob errorem Millennii ibi deprehenſum damnavit olim Gelaſius Papa, ſeu quiſquis Decreti illius Autor, ſub titulo *Opuſculorum Poſthumiani & Galli.*

Ad Claudiam Sororem Epiſtolæ II. quas ex MS. Codice Collegii S. Trinitatis Cantab. deſcriptas V.Cl. Joannes Battely, ejuſdem Collegii Socius, ad Cl. Baluzium miſit: à quo editæ ſunt Miſcellaneorum Tom. 1. p. 329.

Epiſtolæ V. à *Dacherio* primùm editæ, Specileg. Tom. V. p. 532. plures certè *Epiſtolas ad amorem Dei, & contemptum Mundi hortatorias* ad Sororem ſuam illum ſcripſiſſe teſtatur Gennadius *, ac ad alios alias; quæ non extant.

* De Script. c. 19.

Carmen Bucolicum, ſeu *de moribus Boum Poemation*, habetur ſub Severi nomine inter Chriſtianos Poetas à Bignæo editos in Appendice ad Biblioth. Patr. *Pariſ.* 1624. p. 579.

Prodierunt Sulpitii Severi opera, *Colon.* 1600. 8° cum Druſii commentario *Franekeræ*, 1607. 8°. *Lugd. Bat.* 1635. 12° (cum notis G. Hornii) 1647. 4°. 1654. 8° & alibi ſæpiùs. Habentur & in Orthodoxogr. & in Biblioth. Patr. Tom. VI. p. 324.

Uberrimos in Sulpitii Severi Hiſtoriam Sacram Commentarios edidit Chriſtianus Schotanus, *Franekeræ* 1664. fol. quorum prodromum, notas nempe in Heptaemeron in lucem emiſerat, *Franekeræ* 1658. 4°.

401. PHILO, unde ortus, incertum eſt, gradu Diaconus. Ineunte hoc ſæculo, ab Arcadii & Honorii Impp. Sorore, (quæ conclamatâ ferè valetudine Romæ

† ægrota

ægrota decubuit) unâ cum aliis nonnullis Cyprum miſſus eſt, ut S. Epiphanium Romam accerſerent, qui precibus ſuis ac manuum impoſitione priſtinam illi ſanitatem à Deo impetraret. Ad Cyprum delatus ab Epiphanio Carpathi, inſulæ maris Mediterranei, ab Aſiatico littore non longè diſtantis, uti vulgò creditur; rectiùs verò meâ quidem ſententiâ Carpaſiæ Urbis in Cypro non ignobilis, Epiſcopus, ob inſignem pietatis famam, ordinatus eſt, circa An. 401. Quinetiam Epiphanius Romam diſcedens, Eccleſiæ ſuæ Conſtantienſis curam ei commiſit; ut ſi Clericis opus eſſet, ipſe ordinaret. Hæc Polybius *. Scripſiſſe *Commentarium in Cantica Canticorum* Fidem facit Suidas †. Extat quidem ſub ejus nomine Latinè *Commentarius in Cantica*, Biblioth. Patr. Tom. 5. ſed aut ejus non eſt, aut admodum interpolatus. Interim verus Philonis Commentarius, unà cum interpretatione veteri, habetur MS. apud Cl. Bigotium (uti nos docet Caſimirus Oudin) ab eo propediem evulgandus.

SÆC. V. ab An. cccc.

* In Vitâ Epiphan. cap. 49.
† In voce Φίλων.

ANTIOCHUS, Natione Syrus, Ptolemaidis in Phœniciâ Epiſcopus, claruit circa An. 401. Eloquentiæ famâ clarus, Conſtantinopolim profectus eſt; ubi frequentibus concionibus ad Plebem habitis, perſpicuâ dictione compoſitis, & ſonorâ voce pronunciatis, tantum ſibi applauſum meruit; ut à nonnullis Chryſoſtomus diceretur: tantam etiam pecuniam, ut auro onuſtus ad civitatem ſuam rediret, paulò ante exorta Chryſoſtomi infortunia. Poſtea tamen liti Chryſoſtomo à Severiano, Acacio, aliiſq; intentatæ ſe immiſcuit: ac inter acerrimos Chryſoſtomi inimicos à Palladio || numeratur. Obiit ante Annum 408. regnante adhuc Arcadio Imp. Scripſit, præter *Sermones* plurimos, *adversùs avaritiam unum & longum volumen, & in curationem cæci à ſalvatore illuminati Homiliam.* Scripta ejus non extant: Sententiolam quandam ex eo profert Theodorit. Dial. ii. *Fragmentum* verò ejuſdem longiuſculum de Chriſto lanceâ transfoſſo, Autor Catenæ in Joannem p. 443. aliud Acta Concilii Epheſini, part. 1. cap. 4.

401.
Socrat. l. 6. c. 11.
Sozom. l. 8. c. 10.
Gennad. c. 20.
|| Dialog. p. 49.

SEVERIANUS, Natione Syrus, Gabalorum in Syriâ Epiſcopus, claruit circa An. 401. Vir in Scripturis admodùm eruditus, & eloquentiæ causâ celeberrimus. Famæ igitur ac divitiarum ab Antiocho Conſtantinopoli comparatarum æmulus. Poſtquam ſe in dicendo diu exercitâſſet, & orationes plurimas elucubrâſſet, Conſtantinopolim venit, ubi Chryſoſtomum benevolum nactus, ac ſæpe in Eccleſiâ concionatus, magnam ſui admirationem excitavit; tantumq; honoris & auctoritatis adeptus eſt, ut Imperatori, & Auguſtæ familiaris fieret. Chryſoſtomo verò præ aliis charus fuit, qui Epheſum proficiſcens, Eccleſiæ ſuæ curam illi delegavit. Fidem ſibi commiſſam malè præſtitit Severianus, ac auditorum ſtudium, Joanni ablatum, totum ſui juris facere anniſus eſt. Æmulatione igitur motus Joannes Conſtantinopolim properè rediit, falſiſq; Serapionis Diaconi Severianum Hæreſeos accuſantis criminationibus inſtigatus, illum urbe ejecit: qui tamen ab Eudoxiâ Auguſtâ mox revocatus, Joanni, nullum non lapidem in id movente Imperatrice, ſpecie ſaltem reconciliatus eſt. Ulcus verò ſtatim recruduit: Initâ enim cum Theophilo, Antiocho, aliiſq; conjuratione, Joannis depoſitionem totis viribus molitus eſt; quod & effecit. Tumultuante autem plebe, & in Joannis inimicos inſurgente, fugâ conſulere ſibi neceſſe habuit. Exeunte igitur Anno 402. ad Antiochiam properans, Porphyrium ejus loci Epiſcopum acceptâ pecuniâ ordinavit; à Plebe Antiochenâ ſcelus id indignatâ urbe mox fugatus. Quid de eo exinde factum ſit, parùm liquet.

401.
Socrat. l. 6. c. 11.
Sozom. l. 8. c. 10, 18.
Pallad. Dialog. paſſim.

SCRIPTA, QUÆ EXTANT.

DE *Creatione Mundi Orationes* vi. extant in editione Chryſoſtomi Savilianâ Tom. 7. prope finem, & in Auctuario Combefiſ. *Pariſ.* 1672. Hinc deſumuntur Fragmenta illa plurima, quæ in Catenâ Græcorum Patrum in Geneſin à Franciſco Zephyro Latinè versâ & editâ, *Colon.* 1572. exhibentur,

pag.

SÆC. V. ab An. cccc. pag. 2, 3, 4, 16, 17, 18, 24, 37, 41, 46. licet ista postrema videntur potiùs petita è Severo quàm Severiano.

In Nativitatem Christi Oratio, inter Chrysostomi opera edit. *Savil.* Tom. vii.
* Dialog. 2. Citatur à Theodorito * sub Severiani nomine.

De Sigillis librorum Oratio.

De Serpente aneo Mosis Oratio. Utraq; habetur inter Chrysostomi Opera.
† Dialog. 1, 3. || De Imag. Orat. 1. Verùm Severiani esse patet ex Theodorito †, & Damasceno ||, qui utramq; sub Severiani nomine allegant.

Sermo de pace in Ecclesiâ CP. habitus, cùm à B. Chrysostomo susceptus est. Extat Lat. inter Opera Chrysostomi.

De Morte Innocentum Oratio, quæ inter alias Patrum Homilias ab Alcuino collectas Latinè legitur, & inter Chrysologi Sermones num. 152.

De Cruce Homilia, à Fr. Combefis. cum aliis quibusdam Chrysostomi edita, *Paris.* 1656.

SCRIPTA, QUÆ NON EXTANT.

Sermonum volumen. Sermonem ejus 58um citat Oecumenius Comment. in I. ad Corinth.

* De Script. c. 21. *Expositio in Epistolam ad Galatas*, quam se legisse ait Gennadius *: Fragmentum ejus exhibet Oecumenius in Comment. in hanc Epistolam.

De Baptismo, & Epiphaniæ solemnitate libellus.

Expositiones in Epistolam ad Romanos, primam ad Corinthios, & secundam ad Thessalonicenses, Sever. cujusdam citantur in Oecumenii Catenâ in dictas Epistolas. Verùm an eo nomine designetur Severus an Severianus, incertum est.

In Catenâ Fr. Zephyri *in Pentateuchum* (edit. *Colon.* 1572.) citatur Sever. in *Genesin* p. 59. in *Exodum* p. 143. in *Numeros* p. 183, 188, 204, 207. in *Deuteronomium*, p. 212, 215. par hîc ac in præcedente Articulo manet scrupulus.

Expositio in Job, cujus fragmenta plurima conservavit Catena in Job à Paulo Comitolo Latinè conversa.

Anastasius Sinaita Ὁδηγῷ cap. 16. citat fragmentum Severiani Gabalensis in illud Coloss. 1. *Quoniam in ipso inhabitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter.*

Contra Novatum liber, cujus fragmentum extat apud Gelasium lib. de duabus Christi naturis.

De Cruce Orationes plures: quarta citatur à Damasceno Orat. iii. de Imag.

Porrò fragmenta nonnulla Severiani videre est apud Gelasium lib. de duab. in Christo natur. Concil. Ephesin part. 1. Turrian. de Eucharist. l. 1. c. 19. quæ unde desumpta sint, incertum est.

401. PALLADIUS, Gente Galata, natus Anno 368. Viginti Annos natus in exteras regiones peregrinari cœpit; ac Alexandriam delatus, Isidori Presbyteri curæ se commisit, vitæ Monasticæ Disciplinâ instituendum. Isidorus id officii delegavit Dorotheo, Ascetæ celeberrimo Thebano; sub cujus regimine triennium exegit Palladius. Anno 391. in Nitriam montem secessit; ibiq; apud Archimandritas, Arsacium, Putabastum, &c. integrum Annum asceticis exercitiis, & Monachis illustrioribus invisendis dedit: & Evagrium Ponticum Præceptorem nactus est; à quo Origenismi amorem hausit, eo nomine ab Epiphanio & Hieronymo acriter non uno in loco correptus. Tandem tentationibus quibusdam lascivis divexatus, clam Evagrio magistro in Scetes solitudinem se subduxit; & apud S. Pachonem aliquamdiu delituit. Mox in Thebaidis deserta profectus est, Joannem Abbatem invisurus, qui Episcopatum & Afflictiones multas ei olim adfuturas prædixit. Hujusmodi ferè itinera crebrò conficiens Evagrius, totam Ægypti Regionem peragravit; donec splenis & stomachi morbis laborans, Alexandriam à sodalibus mitteretur. Ab Alexandriâ valetudinis redintegrandæ ergo Palæstinam profectus est; ubi plurimos exegit annos, ex. gr. apud Innocentium Abbatem, Oliveti Presbyterum, integrum

integrum triennium, Anno 400, vel 401. à Palæstinâ Bithyniam veniens, Episcopus cujusdam Urbis ordinatus est. Hæc de seipso Historiæ Lausiacæ Autor. Quæ sequuntur, haud ita certum est, an eidem Palladio, sint tribuenda. Anno 400. circiter Palladius, Helenopolitanus Episcopus, unà cum duobus aliis Episcopis missus est à Chrysostomo Ephesum ad Antonini Episcopi causam cognoscendam. Anno 404. Chrysostomo (cujus ille partibus constanter adhæsit) in exilium pulso, magistratuum furorem fugens Romam contendit; & Innocentio Papæ, ac Episcopis Occidentalibus Arcadii Imp. & Joannis inimicorum injusta odia coram exposuit. Mox cum latinis Episcopis Honorii Imp. literas ad Arcadium deferentibus remissus; in exilium longinquum ab Arcadio ablegatus est, in oppido Syene, in viciniâ Blemmyum sito, custodiendus: quò militari satellitio abductus est, gravissimis in viâ injuriis divexatus, ablato famulo, & excussis tabellis. Relictâ tandem sede Helenopolitanâ, Asponæ Episcopum factum esse tradit Socrates *. Deniq; Historiæ Lausiacæ Autor opus id conscripsit circa An. 421. annos natus liii. Vitæ autem Chrysostomi Scriptor Dialogum suum statim post Chrysostomi mortem literis mandavit. Jam verò ad scripta, quæ sub Palladii nomine circumferuntur, perveniamus.

SÆC. V. ab An. cccc.

* L. 7. c. 26.

SCRIPTA, QUÆ EXTANT.

Historia *Lausiaca, seu de SS. Patrum vitis ad Lausum cubiculi Præfectum*; inde *Lausiaca* dicta. De eâ vide plura in Heraclide. Post varias editiones Latinas ex antiquâ Rufini versione, Græcè primus extulit cum notis Joannes Meursius, *Lugd. Bat.* 1616. 4°. Græco-Lat. cum notis Fronto Ducæus in *Auctuario* 1624. Tom. ii. p. 893. Supplementum, cujus ope Græci Textûs lacunæ impleri possint, exhibet Cl. Cotelerius Monument. Eccles. Græc. Tom. ii. p. 341. qui Fragmenta etiam xi. satis ampla in editis exemplaribus desiderata, quibus aut augeatur Historia, aut suppleatur Græcus Textus, Gr. Lat. cum notis dedit Monument. Tom. iii. p. 117, 158. Historiæ hujus Codicem MSS. editis duplo auctiorem in instructissimâ suâ bibliothecâ habet Cl. Vossius, quem in lucem aliquando prodituram sperare licet.

Dialogus de Vitâ S. Joannis Chrysostomi inter Palladium Episcopum Helenopolitanum, & Theodorum Ecclesiæ Romanæ Diaconum. De Dialogi hujus Autore multa inter eruditos lis est. Palladium fuisse Historiæ Lausiacæ autorem communis est scriptorum sententia; quod tamen alii in dubium vocant, alii planè negant. Palmarium negantium argumentum est, quòd in Dialogo Palladius se tunc primùm Romam vidisse fateatur; Palladium verò Helenopolitanum ibi aliquot ante annis commoratum fuisse disertè affirmet. Cui tamen responderi potest, Dialogi autorem datâ operâ nomen ac personam suam (quod aliunde etiam patet) dissimulantem, locum priorem operi suo eo fine intexuisse, ut eò melius lateret. Aut hoc dicendum erit, aut necesse est, ut cum Cl. Bigotio statuamus alium fuisse Palladium, qui priori Aspunam translato in sede Helenopolitanâ successerit; istumq; demum esse, qui cum Theodoro Dialogum Romæ habuerit. Interim notatu non indignum est Historiæ Lausiacæ scriptorem Olympiadi, Chrysostomi Diaconissæ, perquam familiarem ac Chrysostomi Calamitatum participem fuisse; & ob ejusdem causam Romam demum profectum esse: uti ipse testatur †. Quid quòd non modò Georgius Alexandrinus, & ex eo Photius Dialogi conditorem Palladium vocat, non modò Dialogi Codicis græci titulus, & indiculus Savilianus hunc Episcopum fuisse Helenopolitanum testantur (ut rectè notat idem Bigotius) sed & Theodorus Trimithuntis in Cypro Episcopus Historiæ Lausiacæ & Dialogi Scriptorem unum eundemq; Palladium disertè facit. Verum omnia doctiorum judicio lubens submitto. Primus hunc Dialogum Latinè transtulit Ambrosius Camaldulensis: cujus versio Eugenio iv. nuncupata seorsim prodiit *Venet.* 1533. 8°. postea cum Chrysostomi operibus *Parisiis*, alibiq; sæpius recusa: Græcè à Frontone Ducæo & Savilio diu quæsitum Florentiæ tandem invenit Emericus Bigotius, & ex vetusto Bibliothecæ Mediceæ codice (eodem, ut

† Hist. Laus. c. 144, 43, 121.

SÆC. V. ab An. cccc. ut videtur, quo usus est olim Monachus Camaldulensis) descriptum cum versione novâ à se adornatâ in lucem emisit, *Paris.* 1680. 4°. Ex eo jam liquidò constat Ambrosium interpretem non modò Præfationem breviusculam contra codicis MS. fidem versioni suæ assuisse, sed & in Dialogi decursu quædam passim de suo adjecisse.

De gentibus Indiæ, & Bracmanibus liber: quem è tenebris eruit & cum versione suâ edidit nobilis Anglus, Edoardus Bissæus, *Londini* 1665. 4°. Ægrè mihi persuadeo, hunc libellum Palladium nostrum autorem habere. Ex ipso opere nil certi peti potest; nisi quòd à Christiano, & florente adhuc Romano Imperio, scriptus fuerit. Meminit quidem Mosis cujusdam, Adulenorum Episcopi, itineris sui ad Indiæ ingressum comitis: quem suspicari forsan quis possit eundem esse cum Mose, Saracenorum Episcopo; qui ab Anno 370. claruit: & de quo multa habent Socrates * & Sozomenus †. Adule enim in confinio Ægypti & Æthiopiæ sita est: ubi loci tunc temporis habitâsse Saracenos testatur Sozomenus loc. cit. Verùm de hâc re nihil statuo: judicent eruditi.

* L. 4. c. 36.
† L. 6. c. 38.

Tractatum Anonymum Scriptoris cujusdam Latini *de Bracmannis*, hactenus ineditum, ad calcem dicti libelli dedit idem Bissæus.

401. HERACLIDES, Gente Cyprius, Monasticum vivendi genus in Scetensi Solitudine sectatus est, Evagrio Pontico Præceptore usus. Tandem Constantinopolim delatus, Anno 398. saltem ineunte sequenti, Diaconus à Chrysostomo ordinatus est. Archi-diaconum vocat Nicephorus ‖. Anno 402. ineunte sedi Ephesinæ à Chrysostomo præfectus est; & in Synodo lxx. Episcoporum ordinatus. Anno sequente, in Theophili Synodo ad Quercum habitâ Origenismi accusatur unà cum Palladio Episcopo Helenopolitano, exhibitis adversùs utrumq; capitulis. Absentem judicari Heraclidem voluerunt Theophilus, ejusq; asseclæ; eum insuper injuriæ & crudelitatis reum facientes. Verùm reverso mox ab exilio Joanne, & Theophilo à civibus CP. fugato, evanuit ista tempestas. Tandem tamen Joanne secundâ vice in exilium misso, parem & ipse Heraclides fortunam subiit; Anno enim 404. sede suâ depositus, in carcerem Nicomediæ conjectus est: ubi quadriennium tunc exegerat, cum Palladius Dialogum suum scripsit. Quid illi exinde evenerit, non constat. Vir erat, teste Palladio, sæcularibus Disciplinis optimè institutus, & Divinarum Scripturarum admodùm peritus.

Socrat. l. 6. c. 10
Sozom. l. 8. c. 6.
Pallad. in Dial.
‖ L. 13. c. 9.

Scripsit librum, *Paradisum dictum, seu de Vitis SS. Patrum.* Iste titulus in nonnullis Codicibus Historiæ Lausiacæ præfigitur: ac nominatim prima Historiæ hujusce editio à Frabro Stapulensi, *Paris.* 1504. adornata, Palladii nomen non præfert, sed titulum habet, Heraclidis Paradisus. Adde, quòd præfatio gemina Historiæ Lausiacæ præfigatur: quarum primam Heraclidis esse nullus ferè dubitat. Suspicatur igitur Cl. Vossius *, (cujus sententiam & nos amplectimur) Historiam Lausiacam ex duobus conflatam esse libris, Palladii uno, altero Heraclidis. Unde factum est, ut in Codicibus MSS. modò hujus, modò illius nomen præferat.

* De Hist. Græc. l. 2. c. 19.

Joannes Meursius in Præfatione ad Historiam Lausiacam à se editam, apud se exstitisse docet Heraclidis librum alium, ita inscriptum, Διήγησις περὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον διαλαμψάντων ἁγίων πατέρων quem ex Bibliothecâ Palatinâ ille exscripserat. Forsan aut ἀποσπασμάτιον, aut *Compendium quoddam Historiæ Lausiacæ* opus istud fuerit: saltem separatus, & nondum cum Palladii opere permixtus Heraclidis liber: immò, quod postea comperi, ipsus est Heraclidis *Paradisus:* qui, teste Cotelerio †, bis in Bibliothecâ Regis Galliæ, ac toties in Colbertinâ, Græcè MS. sub aliis nominibus habetur, in primo Cod. ἡ κατ' Αἴγυπτον τῶν Μοναχῶν Ἱστορία dictus, in secundo ἡ κατ' Αἴγυπτον Ἱστορία, ἣν καὶ παράδεισον ἄλλον ὁ συγγραφεὺς ὀνομάζει, in tertio Παράδεισος, in quarto Ἱστορία εἰς τοὺς βίους τῶν ἁγίων πατέρων τῶν Αἰγυπτίων, συγγραφεῖσα παρὰ Ἱερωνύμου μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου τοῦ ἀπὸ Δαλματίας. Codicum istorum inspectio nostram ac Vossii conjecturam non confirmat solùm sed & demonstrat. Longè maxima enim libri pars Historiæ Lausiacæ permixta legitur. Reliquam unà cum Præfatione totius Operis Gr. Lat. cum notis edidit Cl. Cotelerius Monument. Eccl. Gr. Tom. iii. p. 171.

† Not. in Tom. 3. Monumen. p. 566.

CHRO-

SÆC. V. ab An. cccc.

CHROMATIUS, Patriâ, ut volunt nonnulli, Romanus, Episcopus Aquileiensis, claruit Anno 401. Circa id enim tempus, ab Anastasio Papâ Rufini (qui Aquileiæ tunc egit) à se damnati admonitus, convocatâ Episcoporum suorum Synodo, Origenis libros & ipse damnavit: Rufinum verò adeò non damnavit, ut ad Ecclesiæ communionem recipere non vereretur. Quinetiam nimiâ Hieronymi iracundiâ subinfensus, eum per literas admonuit, ut Rufinum mordacibus scriptis impetere cessaret, & tantoperè vexatæ inter illos controversiæ tandem silentio finem imponeret. Chrysostomi causam in Occidente strenuè tutabatur est: quo nomine amplum ab eo elogium, & multas grates consecutus est: quæ videre est in Epist. Chrysost. clv. Obiisse videtur circa An. 410. Extant ab eo scripta, *Homiliæ & Tractatus aliquot de octo beatitudinibus, & in reliquum cap. v. ac partem vi. S. Matthæi*, edita, *Basil.* 1528. cum Symmachi Apologetico, *Lovan.* 1646. in Micropresbytico *Basil.* 1551. in Biblioth. Patr. Tom. v. p. 976. & in Orthodoxogr. p. 1191. Inter plures alias, quas scripsit, Epistolas, una erat ad Honorium Imp. de causâ Chrysostomi. Hanc unà cum suis literis se ad Arcadium Imp. misisse testatur ipse Honorius, apud Palladium cap. 3. p. 30. De commonitoriâ ad Hieronymum Epistolâ supra diximus. Utraq; interiit. Extat inter Hieronymi Opera *Epistola ad Hieronymum* sub Chromatii & Heliodori nomine de *Nativitate B. Mariæ*; & *altera ad eundem* sub eorundem nomine. Utramq; verò suppostitiam esse omnes agnoscunt. 401.

INNOCENTIUS, Natione Italus, Patriâ Albanus, ineunte Anno 402 Episcopus Romanus factus est. Episcopatu suscepto, ingentes cum Orientalibus Episcopis lites de S. Joannis Chrysostomi causâ agitare cœpit: cujus ille partes strenuè tutatus fuerat: vivum authoritate suâ & consolatoriis Epistolis, quantùm potuit, confirmavit: mortuum verò eximio honore ac reverentiâ, prosecutus est: Quinetiam (si sequioribus vitæ Chrysostomi scriptoribus credendum sit) auditâ Chrysostomi morte, Arcadium Imp. & Eudoxiam Aug. unà cum Attico CP. aliisq; Chrysostomi inimicis, anathemate percussit. Verùm istam fabulam funditùs diruit Cl. Savilius in Tractatu à nobis ad superioris seculi calcem edito. Utut sit: Innocentius certè Chrysostomi defuncti causam minimè deseruit; sed cum Orientalibus Episcopis communionem inire præfractè renuit: donec Chrysostomi nomen in Diptycha sacra postliminiò restitueretur. Anno 409. ab Honorio Imp. ad Alaricum Gothorum Regem Romæ exercitum admoturum legatus est: ut ab obsidione istâ instituendâ Barbaros averteret. Successu quidem caruit legatio; res tamen optimè cessit Innocentio: qui eo modo Urbe subductus Ravennæ substitit, & miseram suæ sedis ruinam è longinquo conspexit. Reliquum vitæ cursum Novatianis & Pelagianis impugnandis impendit; quod quidem fortiter effecit, Urbe fugatis prioribus; crebris Epistolis, Synodis ac Decretis damnatis postremis. Permisisse Innocentium, ut imminente jam Romæ Alarico Gentiles priscos Ritus & Sacrificia clam peragerent, conficta est à Zosimo * calumnia. Zozimo, scriptori Ethnico, opponi possunt Socrates † & Sozomenus ‖, qui Romæ obsidionem, & Ethnicorum molitiones narrantes, rem planè tacent, id nequaquam facturi, si crimen ejusmodi admisisset Innocentius, quem Sectæ Novatianæ odium ipsis invisum reddiderat. Obiit (non Anno 417. die v. Cal. Augusti, quod vulgò creditur) sed exeunte Anno præcedente, die xxi. Decemb. ut contendit Papebrochius. 402.

* Lib. 5.
† L. 9. c. 7.
‖ L. 7. c. 9.

SCRIPTA.

Epistolæ xxxiv. ex quibus 23 priores Magdeburgenses, Tilemannus, Osiander, Fulco, aliiq; spurias esse contendunt, desumptis argumentis à styli barbarie, ab ineptis Scripturæ accommodationibus, ab erroribus fidei multis, ab erratis chronologicis, & à memoratis ritibus ecclesiasticis, qui nondum in Ecclesiâ obtinuerant. Eandem & tribus sequentibus Epistolis censuram apposuit Erasmus.

SÆC. V. ab An. cccc.

mus. Certè plures ejus Epistolas ex notis chronologicis suppositionis multùm suspectas esse ipse Papebrochius * ingenuè fatetur.

Epistolæ xxviii. & xxix, viz. ad S. Joannem, & ad Clerum CP. Græcè & Latinè habentur, ex Nicephoro desumptæ: tertia etiam, num. 30. ad Arcadium Imp. ex Georgio Alex. spuria, de quâ plura vide apud Savilium tractatu citato.

* Catal. Rom. Pontif. p. 61.

402. POLYBIUS, Epiphanii Discipulus, & individuus itinerum comes ejusq; ut credi par est, Diaconus. Illum enim Romam ab Honorio accitum, ut gravi morbo laborantem sororem sanaret, comitatus est; atq; Anno 402. Constantinopolim profecto adhæsit: eidem inter navigandum morienti adfuit, & extrema mandata excepit. Polybio enim obiturus Epiphanius jussit, ut quamprimùm appelleret Cyprum, conscensâ nave superiorem Thebaidem peteret. Paruit iste, ac postquam Epiphanii corpus in Ecclesiam Constantiensem intulisset, & septiduum propè reliquias commoratus esset; ante supremum Epiphanio munus persolutum Thebaidem contendit; ibiq; integrum annum degit: quo exacto, ab Heracleone, Ægypti Præside, Anno 403. saltem ineunte proximo, Rhinocurorum Episcopus factus est. Plura de eo non liquent. Scripsit *Epiphanii gesta, posteriorem vitæ partem, atq; obitum complexa: & Epistolam ad Sabinum Epiphanii successorem,* quâ Epiphanii exequias ab eo sibi descriptas mitti rogat. Descriptio ista Latinè extat ad calcem Polybii.

Priorem Epiphanii vitæ partem scripsit Joannes; & ipse etiam Epiphanii Discipulus ac comes. Extat utriusq; opus, plurimis fabulis refertum, Lat. ap. Surium Maii xii. Gr. Lat. inter Opera Epiphanii Editionis Petavianæ Tom. ii.

402. MARCUS, primò quidem librarius, pulchrè scribendi (uti de seipso testatur) callentissimus; postea Porphyrio, Gazensi demum Episcopo, Hierosolymis religionis ergò commoranti, in famulitium ascitus est. Vixit Anno 402. Primò quidem à Porphyrio Thessalonicam missus, ut bona sua divenderet, in pauperum usum mox eroganda: deinde ab eodem, Episcopo jam facto, Gentilibus Ecclesiam Gazensem infestantibus, ad Arcadium Imp. Anno 398. legatus, literas etiam ad Chrysostomum scriptas perlaturus; quibus ut negotium istud ipse promoveret, ab eo postulavit Porphyrius. Anno 402. Porphyrium eandem ob causam Constantinopolin profectum comitatus est: ei ad supremum usq; vitæ diem famulatus, Diaconus ab eo factus. Extat ab eo scripta *Vita Porphyrii,* Metaphrastis autem interpolationibus aucta Lat. ap. Surium Febr. xxvi.

405. AURELIUS PRUDENTIUS CLEMENS, V.C. Gente Hispanus, domo Tarraconensis, aliis Cæsaraugustanus, natus est Anno 348. Juvenis adhuc eloquentiæ forensi operam dedit, ac causas satis iniquè egit, vitiis fræna laxavit: miles etiam Palatinus factus, castra secutus est. Vitâ tandem in melius commutatâ, bonis literis, præcipuè versibus pangendis incubuit. Claruit Anno 405. quo Præfationem Καθημερινῶν scripsit. Plurima Poemata vario metrorum genere, stylo satis eleganti ac venusto, licet in iis sunt quæ linguæ Romanæ castitas vix ferat, condidit: quæ hodie extant.

Psychomachia, sive pugna vitiorum & virtutum.

Cathemerinon, sive *Hymni omnibus diurnis actionibus convenientes.*

Apotheosis, sive *de Divinitate.*

Hamartigenia, sive *de Origine Peccatorum.* *Peroratio,* sive *Oratio ad Deum* libelli istius calci apposita, spuria videtur. Contradicit enim Odæ 7. Καθημερ. dicendo, *Non posco beatâ in regione domum,* &c. Dictum impium, & Prudentio indignum.

Contra Symmachum ac veterem Deorum Gentilium cultum libri ii. Hos libros Commentariis eruditis explicatos seorsim evulgavit Isaacus Grangeus, Vindocinensis, *Paris.* 1614. 8°.

Διττοχαῖον.

Διττοχαῖον, sive *Enchiridium Vet. & Nov. Testamenti*, quod sub Amœni cujusdam, obscuri admodum Poetæ, nomine edidit Fabricius, *Basil.* 1564. 4°. & eidem ascriptum habetur, unà cum Acrostichide quâdam ad Leontium, Burdegalensem Episcopum, in Appendice Bigneanâ, *Paris.* 1624. p. 702. Verùm præter Gennadium *, qui Prudentio disertè ascribit, multis id eidem asserit Giselinus in notis suis ad Prudentium. SÆC. V. ab An. cccc.

* De Script. cap. 19.

Prudentii Opera prodierunt primùm curâ Aldi Manutii, *Venet.* 1501. deinde inter Poetas Christianos *Lugduni* 1603. *Antverp.* 1564. cum notis Pulmanini & Giselini in Appendice Bigneanâ p. 461. & in Bibliothecâ Patr. Tom. 5. p. 990. Omnium vero Commentariis ornata, curâ Jo. Weitzii, *Hanov.* 1613. 8°. quæ priores editiones longè superat. Deniq; cum notis doctissimis Nic. Heinsii *Amstel.* 1667.

PELAGIUS, Natione aliis Gallo-Brito, aliis Scotus sive Hibernus, revera Britannus, ex citeriore Britanniâ, quam hodie Cambriam, sive Walliam dicimus: Patrio nomine *Morgan*, seu *Marigena* dictus; unde & Pelagii nomen ei adhæsit. Monachum fuisse facilè concedimus; Collegii vero Bannochorensis fuisse Abbatem, & duo millia Monachorum sub regimine suo habuisse, & exinde postea à suis in exilium pulsum; deniq; Academiæ Cantabrigiensis fuisse alumnum; nuda videntur Ranulphi Cestrensis, Joannis Tinmuthensis, Nicolai Cantilupi, Caii, Baki, aliorumq; somnia. Exeunte sæculo quarto, saltem ineunte quinto, Romam, ut videtur, se contulit: ubi Melaniæ & Rufinæ familiaris factus, & ab iis propinata Origenis dogmata pleno ore hauriens, atq; in pejus augens, hæresin novam condidit, quam circa, vel potiùs paulò ante An. 405. in vulgus disseminare cœpit; eâ tamen usus fraude, ut Catholicam præ se ferret speciem; quamq; reipsâ docuit, verbis negavit, hæresin. Et certè hæresi disseminatâ circa hoc tempus famosum fuisse vel exinde patet, quòd Chrysostomus † Arabissi in Armeniâ exul agens, datâ ad Olympiadem Epistolâ, Pelagii lapsum vehementer deploret. Anno 408. vel sequenti, Gothis Italiam devastantibus, Româ egressus cum Cœlestio Discipulo, in Siciliam se recepit: ubi biennio vel triennio commoratus, Anno 411. in Africam transmeavit, ac Hipponem appulit. Anno sequenti, in Collatione Catholicos inter ac Donatistas Carthagine habitâ illum præsentem se vidisse testatur Augustinus ‖. Exinde citatim properans, Ægyptum profectus est, Monasteria ibi sita invisurus. Ex Ægypto Palæstinam petiit; ubi Anno 415. veteratoriis artibus apud Joannem Episcopum Hierosolymitanum, frustra eum accusante Orosio, gratiam inivit; & Synodi Diospolitanæ Patribus fucum fecit. Objecta enim sibi ab Orosio hæreseos capita partim negando, partim emolliendo, Synodi censuram evasit, & Catholicâ communione dignus est pronunciatus. Anno sequenti à Conciliis Carthaginensi & Milevitano, uti & ab Innocentio Papâ hæreseos damnatus est. Eandem ei Anno 418. notam inusserunt Zosimus Papa, & Concilii Africani Patres. Quinetiam extat Honorii Imp. rescriptum ad Præfectum urbis eodem Anno datum, quo Pelagium, Cœlestium, eorumq; sectarios Româ expelli jubet. Eodem circiter tempore Theodotus Episcopus Antiochenus, habitâ in Oriente Synodo, Pelagium diu tergiversatum ac varias nectentem tricas, Episcoporum judicio Hierosolymis accitum sistit, ac hæreseos manifestè convictum damnari curat. Quid illi exinde factum sit; ubi loci degerit; quando, vel quo mortis genere extinctus sit, minimè constat. Vir erat miro ingenii acumine, & meliorum literarum scientiâ præditus; vitæ insuper sanctimoniâ, & illibatâ morum integritate conspicuus. His præcipuè Machinis, doctrinæ sc. famâ, & pietatis specie, tot tantosq; dogmatum suorum Discipulos sibi contraxit: neve quid fraudibus suis deesset, errores suos, quoties eo nomine reus ageretur, nunquam non dissimulavit: saltem se non propriam, sed aliorum, sententiam in medium proferre præ se tulit. Hæresin illius quod attinet, summa huc ferè redit: Peccatum originale funditùs sustulit, docens Adami Peccatum soboli ejus non imputari: unumquemq; è contra in eâdem, quâ Adam creatus est, voluntatis perfectione nasci: mortem temporalem nos subire non ob Adami lapsum, sed ex naturæ necessi- 405.

† Ep. 16. ad Olymp.

‖ De gest. Palæst. cap. 22.

Mar. Mercator Commonit. cap. 3.

SÆC. V. ab An. cccc.

necessitate: baptismum deniq; originalis peccati remedium non esse. De gratiâ nec idem semper sensit, nec dixit. Primitùs omnia naturæ tribuebat. Postea à Catholicis convictus, mutato nomine, sententiam tamen non mutavit. Per gratiam enim potentiam naturæ à Deo creatæ, sc. rationalem voluntatem, intellexit. Gratiam Christi nihil aliud esse voluit, quàm doctrinam ejus & exemplum: omniaq; virtutis officia, ipsa etiam pœnitentiæ & ad Deum conversionis primordia, à nobis sine particulari auxilio divino impleri posse; adeò ut si gratia divina admittenda sit, inter utilia solummodò, non autem necessaria numerandam esse. Liberum arbitrium eò usq; ampliavit, ut hominem sine peccato vivere posse, totiq; Dei legi ad amussim satisfacere censeret. Homines, plerosq; saltem, non gratiæ divinæ beneficio, sed propter operum suorum merita justificari, & ad vitam æternam prædestinari contendit. Juramentum deniq; omnino illicitum esse docuit; & divitibus æternæ salutis spem ademit. Scripta ejus sequuntur.

SCRIPTA, QUÆ EXTANT.

EXpositionum in Epistolas Paulinas libri xiv. ante captam à Gothis Romam scripti, quorum meminerunt Augustinus non uno in loco, Marius Mercator *, Autor Prædestinati †, & Cassiodorus ‖. Eosdem esse, qui sub Hieronymi nomine feruntur, & inter illius opera extant, sentiunt Vossius, & ex eruditis quamplurimi. Aliam amplexus est sententiam, quam in Biblioth. Theol. MS. pluribus persequitur Cl. Usserius. Verba ejus subnectere forsan non erit inutile. Sic igitur ille p. 574. " Breviorum in Paulinas Epistolas Annotationum tres diversi Codices Cassiodori temporibus ferebantur; tres item nostris. De prioribus vide Cassiodor. Divin. Lect. cap. 8. Similiter & nostris temporibus (præter Haymonem, & recentiores) tres antiquioris notæ feruntur Codices, nominibus Hieronymi, Primasii, & Sedulii. Qui Hieronymi nomine hodie circumfertur, Codex Pelagii hæretici à nonnullis esse creditur; & ab aliis idem cum eo, qui Gelasii olim nomine ferebatur, & à Cassiodoro primo loco commemoratur. Ego potiùs illum à Cassiodoro commemoratum Pelagii fuisse existimaverim; (ipsius enim nomen passim non prætulisse ex illâ Augustini citatione cap. 16. de gest. contra Pelag. colligitur; in quâ illud DICUNTUR observandum) hunc verò quem nos habemus, ex Pelagii, Hieronymi, & Primasii explicationibus à posteriore aliquo compaginatum esse, adeò nullo cum judicio, ut contraria dogmata (Pelagiana ex hæretico, & orthodoxa ex Hieronymo & Primasio hausta) passim à se commista fuisse non animadverterit. Hinc in Epist. ad Rom. cap. xi. Fidem bonitate Dei conferri legimus; atq; alibi sæpissimè (nullibi certè apud quenquam Veterum sæpiùs) liberâ Dei gratiâ & solâ fide nos justificari. Quæ cùm à Pelagianâ doctrinâ maximè abhorreant, argumento sunt eos falli, qui integrum opus Pelagio tribuendum existimant. Id quod etiam tria loca ex Pelagii Commentariis adducta ab Augustino lib. 3. de Peccat. merit. & remiss. cap. 2, 3, 5. planè evincunt: quorum nihil in nostris codicibus habetur. Quæ enim Vossius * hîc loca producit, huc non facere ipsa locorum ab Augustino ex Pelagio, non secundùm sententiam, sed secundùm ipsa verba, citatorum collatio manifestum facit. Quibus adde, Pelagii Præfationes & Argumenta in Epistolas ab hisce, quos habemus, Commentariis planè abesse. Ex Pelagio nihilominus plura hîc esse intermixta, tum Pelagiana, quæ passim occurrunt, dogmata, (illudq; imprimis in Rom. vii. Insaniunt, qui de Adam per traducem asserunt ad nos venire peccatum) tum citationes superiùs ex Augustino, & de merit. & remiss. pecc. l. 3. c. 12. de gest. contra Pelag. c. 16. & libro Canonum Cottoniano productæ, demonstrant. Potissimam verò partem ex B. Hieronymi Annotationibus brevissimis (à Cassiodoro commemoratis) esse compactam, & nomen illius in antiquissimis Gothicis exemplaribus præfixum ostendere videtur; & Præfatio ad Heliodorum, de quâ tamen acris illa habetur Erasmi censura. Præfationem addiderat, nescio quis, ad Heliodorum Hieronymi

* Commonit. cap. 2. Præfat. subnotat.
† Hæres. 88.
‖ Divin. Lect. cap. 8.
* Hist. Pelag. p. 13.

" nomine, vehementer insulsam & infantem. Walafridus etiam Strabus in " Glossâ Ordinariâ Hieronymi nomine passim citat, quæ hic habentur : & se- " mel, ut videtur, ipse Sedulius. Ita enim apud illum in 1 Cor. vii. legimus : " aliter, ut Hieronymus exponit. Si quis, hoc est, quisquis homo, super " virginem, hoc est, carnem propriam suam, quid vult ipse homo, id est, " virginitatem an Conjugium ; quia liberum arbitrium habet. In quam sen- " tentiam in Commentariis hisce ita legimus ad hunc locum. Non parentes " dicit virginum filiarum, (neq; enim potestatis illorum esse potest proposi- " tum alienæ continentiæ) sed unumquemq; habere propriæ carnis arbitrium " eam incorruptam servare. Hactenus Usserius. Aliam prorsus ab Usserio Sententiam fovet Garnerius, qui Commentarios hosce unico Pelagio deberi, & à Cassiodoro sordibus hæreticis olim repurgatos, omni Pelagianismi labe, prout nunc extant, immunes esse contendit, Append. ad Dissert. vi. ad par. i. Operum Marii Merc. p. 367.

SÆC. V. ab An. cccc.

Epistola ad Demetriadem de Virginitate, quæ incipit, *Si summo ingenio*, Anno 413. scripta. Habetur inter opera Hieronymi & Augustini, utriq; falsò adscripta, illi etiam ante Bedæ ævum, qui annotatiunculis quibusdam fraudem detexit.

Libellus Fidei ad Innocentium Papam, unà cum literis missus Anno 417. & à Zosimo successore Innocentii receptus eodem Anno, & cum literis in Africam directus. Literæ quidem interierunt : Libellus extat tum post Zosimi Papæ ad Africanos Episcopos Epistolam Concil. Tom. ii. p. 1563. tum inter Opera Hieronymi Tom. iv. p. 98. sub titulo Explanationis Symboli ad Damasum. Hieronymo olim ascriptum fuisse vel hinc patet ; quòd à Carolo M. & Concilii Francofurtensis Patribus sub Hieronymi nomine, dempto Epilogo, tota intexatur Capitulari de non adorand. Imag. l. 3. c. 1. Epistolæ Argumentum & Fragmenta videre est apud Augustin. lib. de gratiâ Christi cap. 30, 34, 35, &c. item lib. De pecc. orig. cap. 17, 18, 19.

SCRIPTA, QUÆ NON EXTANT.

DE *fide Trinitatis libri* iii. ante hæresin suam disseminatam scripti : Pelagium de Trinitate rectè sensisse patet ex Libello fidei ejus.

Liber ἐκλογῶν, sive honestorum Sermonum de actuali conversatione : sive liber Testimoniorum, in quo ad Cypriani exemplum è SS. Scripturis sententiarum capitula collegit. Quæ capitula Pelagio ex hoc libro sint objecta, docet tum Hieronymus Dialog. adv. Pelag. tum Augustinus de gest. Palæstin. cap. 2, 3, 4, 5, 6.

Epistolæ ad Viduam duæ : una *consolatoria*, altera *exhortatoria* : bina Fragmenta exhibet Hieronymus lib. 3. contra Pelag. totidem Mercator in Commonit. unicum Augustinus lib. de gest. Palæst. c. 6.

De Libero Arbitrio libri iv. circa An. 416. scripti, Hieronymi Epistolæ ad Ctesiphontem, & Dialogis contra Pelagianos tribus, oppositi. Horum fragmenta passim profert D. Augustinus lib. *de gratiâ Christi*, cap. 4, 7, 10, 18, 28, 29, 39, 43. lib. *De pecc. orig.* cap. 13.

De Naturâ liber, cujus meminit Augustinus *Retractat.* cap. 42. datâ verò operâ refutavit libro *de Naturâ & Gratiâ*, ubi plurima Operis Pelagiani fragmenta reperire est. Ea in unum collecta dedit Garnerius Append. ad par. i. Operum Mercatoris, p. 373.

Epistola ad Paulinum, & alia ad Constantium. Utramq; memorat Augustinus lib. *de Gratiâ Christi*. Epistolæ ad Augustinum duæ. Defensio fidei suæ ad eundem, Epistola ad Presbyterum quendam amicum de rebus Diospolitanis. Singulas hasce quatuor Epistolas memorat idem Augustinus lib. de gest. Palæstin. cap. 26, 30, 32. Plures certò Pelagius conscripsit Epistolas quæ interierunt.

Alia quædam Pelagii opuscula recenset Baleus *, à Veteribus ne semel quidem memorata, adeóq; meritò in dubium vocanda.

* Cent. 1. c. 38.

VIGI-

SÆC. V. ab An. cccc. 406. VIGILANTIUS, Natione (non Gallus, ut habet Gennadius *, ſed) Hiſpanus, Patriâ Caligurritanus, demum Eccleſiæ Barcelonenſis Presbyter; claruit adhuc Anno 406. Relictâ Patriâ, Italiam petiit, S. Paulinum, quocum Barcelonæ agente amicitiam olim inierat, inviſurus: inde Hieroſolymam profectus eſt, Hieronymo per Paulinum literis commendatus. Anno igitur cccxciv. unà cum Hieronymo præſens adfuit terræ-motui, quo concuſſa eſt Hieroſolyma. A Palæſtinâ recedens, ſubinfenſior jam factus Hieronymo, in Ægyptum deſcendit, atq; alias regiones peragravit, Hieronymum ubiq; Origeniſmi inſimulans. Tandem in Galliam delatus dogmata ſua propalare cœpit, & Barcelonam, ut videtur, redux, in pace obiit. Damnatum tamen ab Eccleſiâ Romanâ fuiſſe narrat Hieronymus. Hæreſes crimina atq; ei objecta quod ſpectat, hujuſmodi ferè erant: Martyrum reliquias cultu aut veneratione nimiâ afficiendas non eſſe; & miracula apud eas fieri ſolita dæmonum præſtigias credi poſſe: non magis cœlibatum quàm conjugium Clericorum Deo gratum eſſe; nec velle præcepta Chriſti, ut quis facultatibus divenditis ſimul & ſemel omnia ſua pauperibus elargiatur: lucernarum deniq; in Eccleſiis accenſarum ritum, & vigilias crebrò obſervari tunc ſolitas improbanda eſſe. Has ob cauſas acrem cum eo litem exercuit Hieronymus; qui eum joco *Dormitantium* vocat, & hæreticorum peſſimum pronunciat. Utcunq; verò exardeſcat Hieronymus, certum eſt, ipſomet etiam fatente, Vigilantium poſt exortam etiam controverſiam ab Epiſcopo ſuo communione Catholicâ non indignum eſſe habitum. Scripſit, inquit Gennadius, zelo quidem religionis aliqua; & in his expoſuit pravo ingenio *ſecundum Danielis viſionem.* Idem forſan opus innuit Hieronymus †, ſic Vigilantium inſectatus: *Inter ceteras quippe blaſphemias, quas ore ſacrilego protuliſti, auſus es dicere, Montem, de quo abſciſſus eſt in Daniele lapis ſine manibus, eſſe Diabolum, & lapidem Chriſtum, &c.* Quicquid autem ſcripſerit, nihil hodie ſupereſt.

* De Script. cap. 35.

† Epiſt. 75.

406. ATTICUS, Sebaſteæ in Armeniâ natus, ab ineunte ætate in Monaſtico vivendi genere à Macedonianis inſtitutus, poſtea virilem ingreſſus ætatem ad Eccleſiam Catholicam ſe tranſtulit. Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ factus Presbyter, ex iis erat, qui Chryſoſtomo inſidias ſtruxerunt: demum mortuo Arſacio, poſt menſem quartum, menſe Martio Anni 406. Conſtantinopolis Epiſcopus ordinatur, vivente adhuc Chryſoſtomo. Ob iniquam Chryſoſtomi damnationem, ejuſq; ſedem occupatam, quòdq; ipſius jam mortui nomen in Diptycha reſtituere recuſaret, Epiſcoporum Occidentalium communione excluſus eſt; nec priùs admiſſus, quàm cùm poſt plures Annos Viri ſanctiſſimi nomen in ſacras tabulas retuliſſet. Obiit Anno 427. Vir, præter magnam, quæ in illo fuit, eruditionem, pietate, & prudentiâ celeberrimus; in rebus agendis ſummæ dexteritatis, ad ſtruendas atq; evitandas inſidias ſolertiſſimus: moribus blandus, mitis, placidus, & ad pauperes ſublevandos paratiſſimus: in legendis Veterum ſcriptis multum operis & temporis poſuit; in concionibus frequens, quæ tamen ejuſmodi non fuerunt, ut ab auditoribus vel plauſu exciperentur, vel ſcriptis mandarentur.

Socrat. l. 7. c. 2. Sozom. l. 8. c. 27.

Extat *Epiſtola bene longa ad Cyrillum Alexandrinum* de Chryſoſtomi nomine Diptychis à ſe reſtituto, apud Nicephor. Hiſt. Eccleſ. lib. 14. cap. 26. *altera etiam breviuſcula ad Calliopium Eccleſiæ Nicenæ Presbyterum* ſcripta, cùm pecuniam in Nicenorum pauperum ſuppetias tranſmitteret, apud Socrat. l.7.c.25.

Habetur etiam Fragmentum alicujus, ut videtur, Homiliæ *in Natalem Domini*, tertiâ vice repetitum in Concilio Epheſino, Concil. Tom.iii. p.116,517,849.

Aliud ex Epiſtolâ *ad Eupſychium* habet Theodoritus Dialog. ii. p. 110.

407. CÆLESTIUS, malè à nonnullis *Cæleſtinus* appellatus, gente, ut volunt ||, Scotus, id eſt, Hibernus, & Solomonis Cornubiæ Ducis conſanguineus. Verùm utrumq; incertum eſt. Id magis certum, quod ex Marii Mercatoris * autoritate conſtat, eum nobilem natu fuiſſe, ac raro naturæ vitio à matris utero Eunuchum: & in Scholaſticorum Auditorialium claſſe Romæ conſtitutum cauſas non ineleganter egiſſe. Claruit ab Anno 407. Ab ineunte ſtatim ſæculo Pelagium

|| Uſſer. de Primord. Britan. p. 208,786. ex proœm. Hier. Com. in Hier. l. 1. 3.
*Commonit. 2.

lagium Romæ docentem audivit, & ab eo acceptas pessimæ hæreseos fæces toto pectore imbibit. Anno ccccviii. vel ccccix. Pelagium in Siciliam, ac deinde Anno ccccxi. in Africam, comitatus est: & ab eo in Orientem festinante hîc loci relictus, dogmatis Pelagiani virus strenuè propagavit; ac plurimorum Clericorum gratiam doctrinæ & pietatis famâ sibi conciliavit: adeò ut Presbyteratûs dignitatem postulare non vereretur. Verùm Anno ccccxii. à Paulino B. Ambrosii Diacono apud Aurelium Episcopum Carthaginensem hæreseos accusatus est: coactâq; Synodo, cùm Pelagiana dogmata damnare recusaret, communione privatur. Iste confestim ad Episcopum Romanum appellans, relictâ Africâ, Ephesum contendit: ubi veteratoriis artibus Presbyteratûs dignitatem adeptus est; & exinde, tanquam ex arce, hæresin Pelagianam per Asiam, Rhodum, ac vicinas insulas, longè lateq; disseminavit, tanto animi studio, tanto successu usus, ut ab illo Pelagiani etiam *Cælestiani* appellati sint; atq; ipse deinceps quasi Sectæ Princeps eandem in Synodis omnibus cum Pelagio sententiam subiret. Anno ccccxvi. exeunte, Constantinopolim profectus est, exinde, detectâ pravitate, ab Attico Patriarchâ mox detrusus. Romam igitur Anno ccccxvii. recta petens, Zosimi Papæ gratiam captavit, & obtinuit: adeo ut Papa datis ad Episcopos Africanos literis eum maximopere collaudaret, & latam ab iis Anno ccccxii. sententiam in maturius examen revocari mandaret. Anno autem sequente ab Afris rei veritatem edoctus, habitâ Romæ Synodo damnavit Cœlestium; quem edicto etiam eodem circiter tempore conscripto, Urbe totoq; Imperio Occidentali expelli jussit Honorius Imp. cúmq; Præfectorum Urbis negligentiâ abusus Cœlestius, in Româ moras adhuc necteret, Anno ccccxx. alio rescripto decretum renovavit. Fugatus igitur Cœlestius in Oriente deinceps delituit, modò apud Theodorum Mopsuestenum commoratus, modò apud Sisinnium & Nestorium, Episcopos CP. causam Pelagianam pro virili satagens. Et illum quidem frustra tentavit; hunc verò licet errores ejus palàm in Ecclesiâ damnantem, faventiorem sibi expertus est, & ab eo literas ad Pontificem deprecatorias meruit. Anno ccccxxix. oblato ad Theodosium Imp. à Mario Mercatore contra eum Commonitorio, jussu Imperatoris Urbe CP. extrusus est; & sequente Anno à Cœlestino Papâ in Synodo Romanâ damnatus. Anno ccccxxxi, oblato ab eodem Mercatore in Synodo Ephesinâ Commonitorio, perlectisq; Româ missis à Cœlestino contra Pelagianos Actis, cclxxv. Episcoporum sententiâ, unà cum Juliano, cæterisq; sectæ complicibus, Anathemate percussus est. Nulla deinceps illius apud Veteres habetur mentio: sive mœrore animi statim contabuerit, sive in perpetuum secessum se subduxerit.

SÆC. V. ab An. cccc.

SCRIPTA.

Confessio Fidei Zosimo Papæ oblata, quæ cum Pelagii *Libello Fidei* easdem ut plurimùm sententias, eadem quinetiam ferè verba, habet communia. Integra extat inter S. Augustini Opera, variis dispersa locis. Pars major eadem est cum Sermone cxc. *de Tempore*, resecto proœmio: reliquæ partes habentur lib. *de Pecc. Orig.* cap. 5, 6, 23. Divisa membra in unum collegit ac Confessionem integram edidit Garnerius in *Appendice* ad part. j. Operum M. Mercatoris p. 313.

Epistola ad Clericos Romanos suæ partis, Anno ccccxviii. scripta, quam Anonymam in Africâ circumlatam Juliani esse malè conjecit Augustinus, qui ex eâ quamplurima adducit fragmenta lib. 1. *ad Bonifac.* Ea in unum collecta exhibet Garnerius, ibid. p. 318.

Ad Parentes Epistola, sive libelli iii. ad *virtutem hortatorii*, ab eo, adhuc adolescente, *de Monasterio*, sive *vitâ Monasticâ* scripti; quos magnoperè laudat Gennadius *. * De Script. c. 44.

Ad Zosimum Papam libellus, quo infantes peccato originali obstrictos esse negavit. Fragmenta quædam illius adducit Augustinus libro *de Peccato Orig.* cap. 2, 5, 6, 23.

†

Defini-

 Definitionum liber, cujus meminit Augustinus init. libri de Perfectione justitiæ contra Cœlestium: eum tamen non Cœlestii, sed ex discipulis illius cujusdam fuisse arbitratus est; integer habetur in dicto Augustini libro.

Libellus in Carthaginensi Concilio oblatus; quo tametsi peccatum originale negaret; rectè tamen confessus est per Baptismum Christi etiam parvulorum fieri redemptionem. Istum memorant Concilii Carthaginensis Patres Epistolâ ad Innocentium.

Liber contra Peccatum Originale ante An. ccccviii. scriptus; cujus meminit auctor *Prædestinat.* lib. 1. Hæres. 88.

Epistola ad Sectarios suos Romæ agentes contra Clerum Romanum: extant laciniæ aliquot apud Augustin. l. 1. *ad Bonifacium.*

Porrò Augustinus, lib. *de gest. Palæstin.* cap. 13, 14, 17, 18. citat ex libro quodam Cœlestii capitula, 1, 3, 5, 6, 7, 10, 12, 13. ad quæ Pelagius in Diospolitanâ Synodo respondere coactus est.

Deniq; Lovanienses ei tribuunt Epistolas duas, quæ inter Hieronymi Opera reperiuntur, unam *de Scientiâ divinæ legis*, alteram *de duobus filiis, frugi & luxurioso*, quæ incipit, *Omnium quidem de Scripturis quæstionum.* Constat quidem à Pelagiano quodam Epistolas hasce scriptas esse: verùm cur Cœlestio præ aliis tribuantur, nulla Lovaniensibus præstò est ratio. Sunt & qui Pelagii Epistolam *ad Demetriadem* ex codicum nonnullorum fide Cœlestio ascribunt.

407. THEODORUS, genere Syrus, ortu forsan Antiochenus, natalibus illustris: in Rhetoricis Libanio Sophistâ, in Theologicis Diodoro Tarsensi & Carterio, magistris usus est: quo tempore Joannem Chrysostomum sodalem & condiscipulum habuit; cujus suasu primò quidem monasticum & Philosophicum vivendi genus amplexus est; postea verò, cùm nondum vicesimum ætatis annum attigerat, Hermiones cujusdam amore ductus, ad vitam sæcularem rediit. Scriptâ tamen duplici Parænesi Chrysostomus eum ad priorem vivendi rationem revocavit. Factus deinde est Ecclesiæ Antiochenæ Presbyter, (eundem enim fuisse Theodorum Mopsuestenum, & Theodorum Antiochenum, cujus toties apud Gennadium, Photium, & in Catenis mentio, extra omne dubium ponit Photius) ac postea Mopsuestiæ in Ciliciâ Episcopus; & aliquamdiu Nestorium & Theodoritum auditores habuit. Claruit Anno 407: quin si mortis ejus tempus rectè assequar, jam ab Anno cccxcii. Episcopatum tenuit. Obiisse enim videtur Anno 428; postquam Ecclesiam Mopsuestenam per xxxvi Annos gubernâsset. Varia de illo feruntur judicia, laudatur ab his, culpatur ab illis. Ἀνὴρ, inquit Sozomenus *, καὶ τῶν ἱερῶν βίβλων, καὶ τῆς ἄλλης παιδείας, ῥητόρων τε καὶ φιλοσόφων ἱκανῶς ἐπιστήμων. *Vir tum in sacris literis, tum in reliquis disciplinis Rhetorum & Philosophorum non mediocriter eruditus.* Theodorito †, πάσης μὲν ἐκκλησίας διδάσκαλος, κατὰ πάσης δὲ φάλαγγος αἱρετικῆς ἀγωνισάμενος. *Totius Ecclesiæ doctor, & qui adversus omnes Hæreticorum catervas strenuè decertavit.* Subdit ipsum toto vitæ tempore contra phalangem Arii atq; Eunomii assiduè dimicâsse; & Apollinaris turmam latronum more insidiantem profligâsse, ovibus autem Christi optimum pabulum præbuisse. Mortuo autem Theodoro, doctrina & scripta ejus ob malesana, quæ fovere videbantur, dogmata, non modò ab Acephalis reprehensa sunt; verùm & ipse unà cum libris à Quinti Concilii Patribus damnatus est; quæ res gravissimarum in Ecclesiâ turbarum causa atq; seges exstitit. Multis undiq; conquisitis argumentis eum defendere fategit Vigilius, quæ in constituto istius videre est. Facundus etiam Hermianensis An. DXLVII. fervente adhuc controversiâ, pro defensione *trium Capitulorum* libros xii. aliumq; postea contra Mucianum scripsit: in his Theodorum tanquam hominem Catholicum omni quo potuit studio defendit, coacervatis pluribus S. Patrum testimoniis existimationem ejus sartam tectam tuetur, quædam ipsius dicta excusat, alia emollit, & commodo sensu explicat, quædam ab adversariis truncata, interpolata, vel in alienum plane sensum detorta esse ostendit. Deniq; iniquum esse, ut qui pro Episcopo Catholico habitus sit, & in Ecclesiæ pace diem obierit, plusquam integro post mortem seculo, velut Hæreticus anathemati subjiceretur. Postremo illud observatu non indignum

Hesych. Hierosolym. apud Acta Concil. V. Collat. 5.

* L. 8. c. 7.

† L. 5. c. 40.

indignum est, quod tradit Gregorius Magnus *, Sozomeni (pro quo *Theodoreti* legendum esse nomen rectè monet Valesius) Historiam Ecclesiasticam ab Ecclesiâ Romanâ ideò non recipi, quòd Theodorum Mopsuestiæ nimiùm laudaverit; atq; usq; ad diem obitûs sui magnum Ecclesiæ Doctorem fuisse perhibuerit. SÆC. V. ab An. cccc. * L. 6. Ep. 31.

SCRIPTA.

Symbolum sive Expositio Fidei: Extat Græco-latinè in Actione sexta Concilii Ephesini, Concil. Tom. iii. p. 678. Latinè inter Marii Mercatoris Opera ex ejusdem versione ante Annum ccccxl. factâ. Reliqua illius Opera interierunt: plurimorum tamen tituli & fragmenta supersunt. Videtur scripsisse *Commentarios* in omnes S. Scripturæ libros; ex his quotquot à Veteribus vel Recentioribus memoratos invenire potuimus, hîc sequuntur.

Commentarii in Pentateuchum; quorum fragmenta plurima habentur in Catenâ Græcâ in Pentateuchum à Fr. Zephyro Latinè versâ. Commentarii *in Genesin* tomum primum vii. libros complexum memorat Photius *: In quo Historicum ubiq; ac literalem sensum, missis Allegoriis, sectatum esse Theodorum, ac Nestorianæ Hæreseos semina passim immiscuisse notat. Fragmenta quindecim inde, ut videtur, desumpta, extant sub titulo libri *de Creaturâ* collatione quartâ Synodi quintæ. * Cod. 38.

Commentarii in Psalmos, quorum fragmenta passim occurrunt in Græcâ Catenâ in Psalmos, quam Latinè edidit Daniel Barbarus. Ex iis etiam quatuor excerpta reperiuntur Latinè in Vigilii Constituto Concil. Tom. v. duo in Collatione quartâ, ac totidem in quintâ Concilii quinti, tria ad Psalm. 44. habet Facundus Hermianensis, lib. 9. c. 1.

Commentarii in Samuelem, Jobum, Ecclesiasten, & quatuor majores Prophetas; quos apud Gentiles suos (uti & plures alios Theodori Commentarios) extare prodit Hebediesu. Sane multa Theodori volumina in Chaldeam linguam versa esse testatur Liberatus *. *Breviar. c. 10.

Commentarii in xii minores Prophetas. Tria fragmenta habentur Latinè in Collatione quartâ Synodi quintæ. Fragmentum Commentarii *in Sophoniam* citat Coccius; unde hauserit, incertum. Extare tamen dicuntur integri in Bibliothecâ Imperatoriâ Viennæ.

Commentarius in S. Matthei Evangelium. Fragmenta quatuor Latinè extant in Vigilii Constituto; quinq; in Collat. quartâ Synodi quintæ: unicum exhibet Facund. Hermianens. lib. 3. c. 4. alia lib. 9. c. 2.

Commentarius in Evangelium S. Lucæ. Fragmentum unicum habetur in Catenâ in Lucam: alterum in Constituto Vigilii: tertium in Collat. quartâ Synodi quintæ Constantinopolitanæ.

Commentarius in S. Joannis Evangelium. Fragmenta plurima asservantur in Catenâ Græcâ in Joannem; tria in Constituto Vigilii; ac quinq; in Collatione quartâ Synodi C P. unum apud Facund. Hermianens. lib. 9. c. 3.

Commentarius in Acta Apostolorum. Duo Fragmenta habet Vigilius in Constituto; unicum Patres Synodi quintæ in Collatione quartâ.

Commentarii in xiv *D. Pauli Epistolas*, quas omnes à Theodoro fusè explicatas esse Autor est Theodoritus *. Vigilius in Constituto fragmenta profert ex Commentariis in Epistolas *ad Romanos*, (unicum habet Facundus Hermianensis, lib. 3. c. 6.) primam *ad Corinthios*, primam *ad Timotheum*, *ad Hebraeos*. Alia in Epistolam *ad Hebraeos* citantur in Collat. iv. Synodi C P. * Præfat. in Comm. in Ep. S. Pauli.

De Incarnatione Domini libri xv. ante An. 390. scripti, de quibus vide Gennadium †. Fragmenta duodecim reperiuntur in Collatione iv. Synodi C P. Excerpta etiam nonnulla Latinè à se versa habet Marius Mercator, *edit. Garner.* Par. 2. p. 259. qui, quia in libris istis vera Incarnationis ratio non exponitur, sed evertitur, alium iis titulum dedit, viz. *adversùs Dominum, & ejus Incarnationem.* Alia exhibet Leontius, lib. *adv. Eutych.* Plura Facundus Herm. passim. viz. ex libri v. capit. 52. lib. ix. cap. 3. ex libri vi. capit. 54. ibid. cap. 3. ex lib. ix. ibid. cap. 5. ex lib. x. capit. 70. ibid. cap. 3. ex lib. xii. ibid. ex lib. xiii. libro 3. cap. 1. ex lib. xv. lib. ix. cap. 3. † De Script. c. 12.

SÆC. V. ab An. cccc. *Contra Eunomium pro S. Baſilio libri* xxv. vel (ut alibi habet Photius) xxviii. quibus, inquit Photius, Eunonium non tantùm externarum diſciplinarum, ſed & Chriſtianæ Theologiæ imperitum eſſe pluribus oſtendit. Non
Cod. 4. 177. alii forſan ab his fuerunt libri *contra Apollinarium*; ex quibus ſedecim fragmenta habentur in Collatione quartâ Synodi quintæ, præfatio verò apud Facundum Herm. l. 10. c. 1. ex libro undecimo *contra Eunonium* fragmentum habet, lib. 9. c. 3.

Contra aſſerentes, peccare homines natura, non voluntate, libri v. adversùs Oc-
* Cod. 177. cidentales hâc labe infectos, teſte Photio *. Occidentalium dogmata, quæ oppugnavit Theodorus, exhibet Photius loco dicto: ubi & opiniones Theodori maleſanas, ac Pelagianis communes, ibi proditas recenſet. Libros hoſce contra originalis peccati dogma, & propugnatorem ejus S. Auguſtinum ſcriptos eſſe fidem facit Marius Mercator, qui excerpta illorum plurima Latinè à ſe verſa nobis conſervavit, edit. Garner. Part. i. p. 97, &c.

De Perſarum Magiâ, libri iii. *Maſtubio, Armeno & Chorepiſcopo, inſcripti.* Libro primo nefandum Perſarum dogma, quod Zaſrades induxit, expoſuit & refellit; duobus poſterioribus de fidei piâ Doctrinâ ab ipſo mundi exordio tractavit. Autor hujus Operis, inquit Photius *, Theodorus Mopſueſtenus
* Cod. 81. eſſe videtur: quod verò ſubdit, illum Neſtorii Hæreſim, maximè libro tertio, ἐπιχειρήσαντα προαναφωνεῖν, intelligendum eſſe videtur de iiſdem dogmatibus, quæ vivente adhuc Theodoro Neſtorius clam fovebat, eo autem mortuo palàm divulgavit.

Expoſitio Symboli Niceni: Fragmentum habetur in Conſtituto Vigilii; atq; aliud in Collatione quartâ Synodi quintæ.

Ad Baptizandos liber; cujus octo fragmenta exhibet Collatio quarta Synodi quintæ, quædam etiam Latinè à ſe verſa Mercator, inter fragmenta ex libris Theodori *de Incarnatione*. Fragmentum breviuſculum habet Facundus Hermianenſis, lib. 9. cap. 3.

Sermones plurimi: Ex ſecundo *de Miraculis* fragmentum extat Græcè in Concilio Lateranenſi Concil. Tom. vi. p. 318. atq; aliud ibidem ex Sermone *de Incarnatione*. Bina verò fragmenta Sermonis cujuſdam Antiochiæ habiti habentur in Collatione quintâ Synodi quintæ.

* Cod. 177. *Epiſtolæ plures:* ex quibus ſibi conſtitiſſe ait Photius * Theodorum Antiochenum (cujus nomen præferunt pleraq; ex ſupra recenſitis Operibus) eundem eſſe ac Theodorum Mopſueſtenum: ex Epiſtola ejus ſecunda *ad Artemenium* Presbyterum Alexandrinum fragmentum profert Facundus Hermianenſis, lib. 3. cap. 5.

Porrò, in Vigilii Conſtituto reperiuntur *Fragmenta* xl, nondum recenſita, ex Theodori Scriptis (quorum tituli non adduntur) deſumpta: & in Collatione quintâ Synodi quintæ, xii alia Theodori *fragmenta* ex Cyrilli contra illum Scriptis mutuata locum habent. Codex *Myſticus* dictus, ex cujus libro xiii fragmentum habet Facundus Hermianenſis, lib. 3. c. 3. quo Theodorus Paulum Samoſatenum diſerte damnat, eumq; *Angelum Diaboli* vocat.

Deniq; inter Theodori Abucaræ Opuſcula, *Diſputationes aliquot* habentur; quas Codices nonnulli Theodoro Hagiopolitano (viz. Antiocheno) tribuunt.

* Cod. 4. Stylum ejus ſic depingit Photius *. Ἔστι δὲ τὴν μὲν φράσιν οὐ πάνυ λαμπρός, ταῖς δὲ διανοίαις καὶ τοῖς ἐπιχειρήμασι λίαν πυκνός, καὶ ταῖς γραφικαῖς ἄγαν πληθύνει μαρτυρίαις. *Eſt illi phraſis non uſquequaq; perſpicua; ſenſibus tamen, & argumentis nimium*
† Cod. 38. *quantùm denſus, S. Scripturæ teſtimoniis egregiè abundat:* Et alibi †. Οὐδὲ λαμπρός, οὐδὲ λίαν σαφής. Φεύγων δὲ τὸ δυνατὸν αὐτῷ τρόπον τὰς ἀλληγορίας, καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν τὴν ἑρμηνείαν ποιούμενος. Ταυτολογεῖ δὲ τὰ πλεῖστα, καὶ ἄχαρίς τις, καὶ ἀηδὴς εἶναι δοκεῖ. *Stylus illi neq; illuſtris, neq; valdè perſpicuus. Fugiens verò, quantùm in ipſo eſt, allegorias, & hiſtoriarum duntaxat expoſitionem tractans, putidè nimis eadem iden-*
‖ Cod. 177. *tidem repetit; & ingratus atq; faſtidioſus legenti accidit.* Alibi ‖ denique. Ἔοικε δὲ φιλοπονώτερον περὶ τὴν ἱερὰν ἡμῶν καὶ ἱερὰν γραφὴν διατεθῆναι, εἰ καὶ ἐν πολλοῖς παρασύρεται τῆς ἀληθείας. *Apparet autem ſtudioſiùs verſatum fuiſſe in S. Scriptura; etſi in pleriſq; à veritate aberret.* Et ſanè Theodorum non tantùm Neſtorio,

sed & Pelagio in plurimis manifestò prælusisse negari non potest: unde Marius Mercator || non injuriâ affirmat, quæstionem contra Catholicam Fidem, præcipuè à Theodoro Mopsuesteno in Ciliciâ motam fuisse. Quænam verò dogmata cum Pelagianis communia habuit, ex ipsius, quæ hodie supersunt, fragmentis satis accuratè exponit, qui sub *Rigberii* nomine notas in Acta Marii Mercatoris dedit, *Bruxellis* 1673. 12°. SÆC. V. ab An. cccc. || Præfat. ad Commonit.

POLYCHRONIUS, Natione Syrus, Theodori Mopsuesteni frater, Zebinæ in Provinciâ Cyrensi Ascetæ celeberrimi Discipulus, & imitator: deinde Apameæ Episcopus. Claruit Anno 410. In vivis adhuc fuisse videtur anno ccccxxvii. quo Historiam suam Ecclesiasticam clausit Theodoritus: τῷ τῦ λόγυ χάριτι, ϗ τῷ τῦ βίυ λαμπρότητι χρώμενος, inquit idem Theodoritus; qui alibi * illum ob egregias virtutes, & singularem vivendi morem, plurimaq; quæ perpetravit, miracula, summis effert laudibus. Scripsit *Expositionem in Canticum Canticorum* à Meursio Græcè editam unà cum Eusebii & Pselli Expositionibus, *Lugd. Bat.* 1617. 4°. *Commentarium in Job, cujus* Argumentum præfixit, ac longè majorem partem inseruit Nicetas Catenæ suæ in Job, quæ curâ Patricii Junii prodiit Gr. Lat. *Londini* 1637. fol. *Commentarium in Ezechielem*, cujus fragmenta nonnulla exhibet Damascenus libris adversùs Iconomachos: Alia, sed Latinè Villalpandus Comment. in Ezechielem. Argumentum verò Græcè edidit David Hæschelius *Augustæ Vindel.* 1602. 4°. unà cum aliis quibusdam; & habetur inter Criticos sacros Tom. ii. *Londini* 1660. Fragmenta deniq; ex ejusdem Commentario *in Danielem* extant Græcè ad calcem Commentariorum Broughtoni in eundem. 410. Theod. l. 5. c. 40. * Hist. Relig. cap. 24.

PAULINUS, Biterrensis in Galliâ Episcopus, claruit Anno 410. Extat ab eo scripta, inquit Miræus †, *Epistola de signis terrificis:* ubi verò, non indicat. Ejusdem esse Martyrium S. Genesii, quod sub Paulini Nolani nomine circumfertur innuere videtur Rosweydus in notis. 410. † Auct. de Script. c. 63.

NONNUS, Gente Ægyptius, urbe Panopolitanus, vixit circa Annum 410. Filium habuit Sosenam quendam, qui bona patris sui ad alios transtulit, teste Synesio ||. Scripsit Græcè Poemata plura: ex quibus hodiè extant, 410. || Epist. 43.

Paraphrasis Evangelii S. Joannis: prodiit Græcè (curâ Aldi Manutii) *Romæ* 1508. *Francofurti* 1541. Gr. Lat. *Paris.* 1578. 8°. cum notis Nansii *Lugd. Bat.* 1598. 8°. deinde Græcè à Dan. Hiensio cum Exercitationibus suis *Lugd. Bat.* 1627. 8°. Gr. Lat. in Appendice Bigneanâ, *Paris.* 1624. fol.

Collectio & explicatio Historiarum, quarum meminit Gregorius Nazianzenus in duobus *Steleteuticis* adversùs Julianum. Edidit Græcè ex Bibliothecâ Viennensi descriptam unà cum Nazianzeni Invectivis Richardus Montacutius, *Etonæ* 1610. 4°. Latinè Jac. Billius inter Opera Nazianzeni Tom. ii.

Διονυσιακῶν *libri* xlviii. ab eo, adhuc Gentili, ut videtur, scripti, extant Græcè cum lectionibus Falkenburgi & Canteri *Antverp.* 1569. 4°. Gr. Lat. *Hanoviæ* 1605. 8°. inter Poetas Heroicos Græcos *Genevæ* 1606. fol. part. ii. p. 307. deniq; cum notis Cunæi & Scaligeri *Hanov.* 1610. De scriptis Nonni hæc Olaus Borrichius *. *Laudandus Pii Autoris conatus: etiamsi non semper respondeat eventus. Dictio ejus in Dionysiacis subinde διθυραμβώδης est: quod non mirum, cùm Baccho ibi litet. Sed utinam non etiam quandoq; in metaphrasi in Joannem, nonnunquam obscuritate nimiâ fatiget lectorem.* * Dissert. Acad. de Poetis p. 18.

SYNESIUS, Natione Ægyptius, genere Pentapolitanus, urbe Cyrenæus, cultu primùm Gentilis, schola Philosophus Platonicus: circa An. cccc. Patriæ civitatis nomine legatus ad Arcadium Augustum missus est; cui auream coronam obtulit, & eodem simul tempore Orationem de regno omni auro cariorem habuit. Circa An. 410. cùm Ptolemaidis urbis cives eum à Theophilo Alexandrino Episcopum sibi dari peterent: munus ille quidem refugit, ac sibi nondum in mentem descendisse resurrectionis corporeæ fidem minimè dissimulavit: quinetiam tam charam sibi haberi uxorem fassus est; ut ab eâ nec sejungi, 410.

SÆC. V. ab An. cccc. ſejungi, nec cum eâ clanculùm conſueſcere neceſſe habere, vellet: ſe potiùs ex animo optare prædicans, ut quàm plurimi, optimiq; ſibi naſcerentur liberi: nec aliâ lege ſe epiſcopale munus ſubiturum eſſe palàm profeſſus eſt; niſi & uxor & ſcrupuli ſibi intacti relinquerentur. Conſenſit tandem his conditionibus Theophilus; & ad ſummi Sacerdotii dignitatem hominem evexit, habito reſpectu, inquit Photius †, tum ad aliam viri probitatem, vitæq; anteactæ integritatem; tum quòd non poſſet non, qui ſic homo vitam inſtituiſſet, reſurrectionis lumine illuſtrari. Nec ea ſpes fefellit: faciſſimè enim, ſimul ac Epiſcopus creatus eſt, reſurrectionis etiam Doctrinam credidit. De Stylo hæc habet Photius, τὴν μὲν φράσιν ὑψηλὸς, καὶ ὄγκον ἔχων, ἀποκλίνων δὲ καὶ πρὸς τὸ πολιτικώτερον [forſan ποιητικώτερον.] *Stylus illi ſublimis quidem & grandis, ſed qui ad popularem [ſeu Poeticam] ſimul dictionem aliquantum inclinat:* & de Epiſtolis ejus, χάριτος καὶ ἡδονῆς ἀποστάζουσι, μετὰ τῆς ἐν τοῖς νοήμασιν ἰσχύος καὶ πυκνότητος· *venuſtate ac dulcedine fluunt, cum ſententiarum robore ac denſitate.*

† Cod. 26.

OPERA.

De Regno ad Arcadium Imp. Oratio.
Dio, vel de vita illius inſtituto.
Calvitii Encomium.
De Providentâ libri ii. *quos Ægyptios vocat.*
De Inſomniis liber, unà cum Nicephori Gregoræ Commentario.
Epiſtolæ clv. prodierunt ſeorſim Gr. Lat. *Venet.* 1499. *Baſil.* 1558. 8°. & cum notis, *Pariſ.* 1605. 8°. Epiſtolas Syneſii clx. ſuo ævo exſtitiſſe refert Nicephorus †.

† Hiſt. Eccleſ. l. 14. c. 55.

Homilia in perviligio natalis Domini.
Cataſtaſis in maximam Barbarorum excurſionem, in quâ Pentapolitana calamitas deſcribitur.
Cataſtaſis in laudem Anyſii.
Sermo de dono Aſtrolabii ad Pœonium.
Hymni x. prodierunt etiam ſeorſim Gr. Lat. *Turnoni* 1603. 8°.
Homilia in Pſalmum lxxiv. quæ in poſtremâ editione acceſſit.
Prodierunt Opera Syneſii Latinè *Baſil.* 1560. Græcè, *Pariſ.* 1553. Græco-Latinè à Petavio edita, *Pariſ.* 1612. ac (notis amplioribus auctiora) ibid. 1633. fol.

412. ISIDORUS, Gente Ægyptius, ortu forſan Alexandrinus, S. Chryſoſtomi diſcipulus, claruit circa An. 412. Vitam egit Monaſticam juxta Peleuſium, ex ſeptem Nili oſtiis maximum, inde *Peleuſiota* dictus: quin &, ſi Nicephoro fides, Monachorum in Monte Peleuſio degentium Præfectus erat. Hoc in loco, teſte Evagrio *, corpus ſuum laboribus uſq; adeò maceravit, animumq; arcanis ac ſublimioribus doctrinis ſaginavit, ut Angelorum planè vitam in terris duceret, & ſpirans quædam imago perpetuò eſſet tam vitæ Monaſticæ, quàm divinæ contemplationis. In vivis adhuc erat Anno ccccxxxi. quod ex Epiſtolâ cccxi. libri i. conſtat. Chryſoſtomi memoriam impensè coluit; unde factum eſt, ut Theophilum ſemper oppugnaret: ac Cyrillum etiam diu inſectaretur: donec æquior tandem Chryſoſtomi memoriæ factus Cyrillus, in Iſidori partes concederet. Scripſit plurima, multiplici utilitate referta. Scripſit, inquit Suidas, tria millia; ſecundùm Nicephorum † verò decem millia Epiſtolarum: in quibus ut plurimùm propoſitâ quæſtione aliquem S. Scripturæ locum interpretari ſolet. Ex his typis excuſæ extant MMXIII. in quinq; libros diviſæ: Narrat autem Sixtus Senenſis ‖, ſe Venetiis in Bibliothecâ D. Marci volumen MS. vidiſſe, complectens Iſidori noſtri MCXLVIII. Epiſtolas: quarum prima ſic incipit, Ἐπειδὴ κυκλικόν ἐστι χρόνος. Cùm verò in hactenus editis nulla ſic incipiat: veri non eſt abſimile, hanc & ſequentes Epiſtolas ibidem adhuc luce nondum viſâ deliteſcere. Quod verò Suidas * tradit Iſidorum noſtrum ſcripſiſſe Epiſtolas tres, quæ ſacram Scripturam interpretantur, Suidæ locum ex emendatis codicibus hoc modo corrigit Sirmondus Not. ad Facund. Hermian. p. 79. γέγραφεν ἐπιστολὰς ἑρμηνευούσας τὴν θείαν γραφὴν Γ. καὶ ἑτέρας Ζ. καὶ ἄλλα πολλά.

* L. 1. c. 15.
† L. 14. c. 53.
‖ Biblioth. l. 4.
* V. Iſidor.

Scripsit porrò Isidorus à nobis desiderata, *Adversùs Gentiles librum*, cujus ipse meminit lib. 2. ep. 137, 228. *Adversùs Fatum orationem*, quam memorat l. 3. ep. 253. *Ad, vel adversùs Cyrillum*, de quo opere agunt Evagrius l. 1. c. 15. & Nicephorus, l. 15. c. 53. & alia forsan quædam. SÆC. V. ab An. cccc.

Epistolarum libros tres priores (Epistolas MCCXIII. complexos) Græcè & Latinè edidit, quibus sacrarum suarum Observationum libros subjunxit Jac. Billius, *Paris.* 1585. Conradus Ritterhusius dictos hosce libros recudit, quibus & quartum (Epistolis CCXXX. constantem) addidit, unà cum notis suis in singulos libros uberioribus, *Heidelberg.* 1605. fol. librum deniq; quintum (Epistolas DLXX. continentem) notis, Scholiis & Argumentis illustratum ex Bibliothecâ Vaticanâ seorsim Gr. Lat. edidit Andreas Schottus, *Francofurti* 1629. fol. Adeò ut unitæ Ritterhusii & Schotti editiones absolutam Isidori Epistolarum editionem faciant. Omnes verò libri quinq; coadunati prodierunt Gr. Lat. *Paris.* 1638. fol.

Alius planè à nostro erat Isidorus, cujus sæpius meminit Suidas, in vocibus Ἀφύλακτα, Μάρτυς, & Σαράπιον, nempe Philosophus Gentilis; cujus vitam scripsit Damascius, quam apud Photium * videre est.

* Cod. 242.

CYRILLUS, Patriâ Alexandrinus, ex Constantinopoli oriundum facit Trithemius †, Theophili Alexandrini ex fratre nepos, Ecclesiæ Alexandrinæ Presbyter. Nugas agunt, qui illum Carmelitis accensent, Trithemius, Baronius, Alegrius, alii. Mortuo demum Theophilo Anno 412. in sede Alexandrinâ successit: & non longè post initum Episcopatum, diu tamen, multùmq; tergiversatus, Chrysostomi nomen in Diptycha reposuit. Anno CCCCXV. Judæos in Christianos grassantes Alexandriâ ejecit. Hæreticis undiq; erumpentibus fortiter se opposuit, præcipuè Nestorio: quem Anno CCCCXXIX. hæresis suæ virus evomentem primò quidem per literas blandè admonuit: mox Cœlestino Papâ hâc de re per literas certiore facto, coactâ Synodo Alexandrinâ, veritatem Nestorii blasphemiis oppositam XII. Capitibus sive *Anathematismis* complexus est: ac legatis ad Nestorium Episcopis quatuor, ab eo postulavit; ut si Catholicam Communionem & sedem suam sibi conservata vellet, iis subscriberet. Verùm cùm id recusaret Nestorius, neq; ullis monitis, argumentisve cederet: petiit à Theodosio Imp. Cyrillus; ut ejus mandato Synodus Oecumenica Ephesi congregaretur: quod & factum est, indictâ Synodo in diem S. Pentecostes Anni CCCCXXXI. Quo tempore adest Cyrillus, & cum eo ducenti ferè Episcopi: cùmq; Joannes Antiochenus, aliiq; Orientales Antistites moras de die in diem necterent; post dies quindecim, nempe X. Cal. Julii inchoata est Synodus. In hoc Concilio convenerunt Episcopi CCLXX. Præsidem autem egit Cyrillus, utpote primus Orientalium Patriarcha. Vices gessisse Cœlestini Pontificis non nego: verùm id tum in more positum est, ut Episcopus quivis vices suas suffragium ferendi alteri demandare posset. Præsedit igitur, non tanquam Pontificis legatus, sed proprio jure, quasi Orientalium Patriarcharum princeps. Ter in Concilium vocatus Nestorius, cùm sese in judicio sistere nollet, ab Episcopis qui aderunt, causâ ejus examinatâ, tanquam impiè sentiens sententiâ Synodali damnatur, & sede dejicitur. Interea Joannes, Theodoritus, aliiq; Orientales Episcopi Ephesum appulerunt, & habito seorsim Conciliabulo Cyrillum ac Memnonem Ephesinum deponunt, & Irenæum Imperatoris legatum in partes trahentes, carceri includi curant. Verùm à Synodi patribus cognitâ mox causâ, sedi suæ uterq; restitutus est. Post finitum Concilium, & causam ab Imperatore utrinq; disceptatam, victo planè ac prostrato Nestorio, Alexandriam rediit. Anno sequente ipse pariter ac Orientales Episcopi de pace ineundâ ab Imperatore per literas interpellati sunt. Orientalium igitur nomine legatus ad Cyrillum Paulus Emesenus expositionem fidei satis Catholicam Alexandriam attulit; aliamq; vicissim à Cyrillo ab Orientalibus subscribendam retulit. Vulnus id aliquantulùm obduxit, non persanavit tamen. Lites enim subinde enatæ eum inter & Orientales, inprimis verò Theodoritum, usq; ad mortem ejus agitari non desierunt. Obiit Anno CCCCXLIV. Vir sanè pietate juxta ac eruditione, zeloq;

412.
† De Ordine Carmelit. l. 2. p. 36.

pro

SÆC. V. ab An. cccc.

pro fide Catholicâ invicto nobilis. Multa illum quidem criminatur Theodoritus, & ab eo unicam in Christo naturam positam fuisse clamat. Fatendum quidem est, eum sæpius affirmare μίαν εἶναι φύσιν λόγου: sed æquè clarum est, in omnibus his locis ipsum vocem φύσεως loco ὑποστάσεως usurpare: uti sole clariùs demonstrari posset, si modò hisce immorari vellem. Vitio insuper Cyrillo vertitur, quòd Hypatiam, celeberrimam illam Philosopham Alexandrinam, odio & livore ductus, membratim à plebe discerpi effecisset. Verùm qui hanc in Cyrillum calumniam stringit, Damascius, parum hâc in re fidei meretur, utpote Christianæ religionis hostis acerrimus. Id quidem ab Alexandrinis, levissimo hominum genere, factum esse negari nequit: Cyrillo autem satagente id evenisse spectata illius probitas credere nequaquam sinit. De stylo ejus hæc habet Photius *. Ὁ δὲ λόγος αὐτῷ πεποιημένος, καὶ εἰς ἰδιάζουσαν ἰδέαν ἐκβεβιασμένος, καὶ ὥσπερ λελυμένη καὶ τὸ μέτρον ὑπερεωρῶσα πίπτει. *Sermo illi confictus & ad propriam dicendi formam contortus* (sanè pluries alibi ἰδιωτικόν τι in Cyrilli stylo notat Photius) *ac veluti solutum, numerosq; negligens metrum.*

* Cod. 49.

OPERA, QUÆ EXTANT.

Glaphyra (viz. scita & elegantia Commentaria) *in Pentateuchum:* Græco-Lat. seorsim edidit Andr. Schottus *Antverp.* 1618. Prodierunt antea Lat. *Paris.* 1605.

De adoratione & cultu in spiritu & veritate libri xvii.

Commentariorum in Esaiam libri v.

Commentarius in xii *minores Prophetas*, prodiit seorsim Gr. Lat. *Ingolstad.* 1605.

Commentariorum in S. Joannem libri xii. ex quibus quintus & sextus primum prodierunt in editione Operum Cyrilli *Paris.* 1638. unà cum fragmentis quibusdam sexti & septimi libri (ii enim etiamnum desiderantur) ex Harlaii Macloviensis Episcopi Catenâ in Joannem desumptis. Extabant quidem antea Latinè libri quatuor istorum loco. Cyrilli nomen præ se ferentes à Jodoco Clictoveo editi, sed quos maleferiatus iste nebulo ex proprio fundo efformârat.

Thesaurus, sive de Sanctâ & consubstantiali Trinitate.

De Sanctâ & consubstantiali Trinitate Dialogi vii. His subjungitur quasi *Compendium* Dialogi septimi, qui *de Sp. S. inscribitur*, vel potius argumentorum in isto adductorum Epitome; quæ tamen dicto dialogo vix ac ne vix mole cedit.

De Incarnatione Unigeniti Dialogus, alterq;, *quòd unus sit Christus*, probans: qui præcedentibus dialogis annumerati, octavi & noni locum occupant. Dialogus iste, teste Liberato *, tribus, qui interierunt, Cyrilli adversùs Diodorum & Theodorum libris appositus, quarti vicem obiit.

* Breviar. c. 10.

Scholia de Ungeniti Incarnatione, quorum Græci textûs pars longè major desideratur. Integra verò extant, à Mercatore Latinè versa, inter Opera istius edit. Garner. Part. ii. p. 219.

De eâdem tractatus alter brevinsculus.

De rectâ fide liber ad Theodosium Imp. qui à capite tertio incipit. Caput quartum eandem materiam tractans dicatur Imperatricibus. Caput quintum iisdem dicatum, idem argumentum persequitur. Hæc tria capita totidem distinctos libros προσφωνητικούς, (is enim titulus singulis apponitur) conficere videntur.

Homiliæ Paschales xxx. *Antverp.* 1618.

Homiliæ de rebus variis xiv. quarum ultima de Verbo Dei homine facto, Græcum textum desiderat.

Epistolæ lxi. in quibus locum habent, duæ Nestorii, unica Cœlestini Papæ, alia Acacii Beroensis, tres Joannis Antiocheni, una Alypii Presbyteri, una Maximiani C P. Epistola Joannis Antiocheni ad Xystum Papam, &c. Libellus à Paulo Emeseno Cyrillo oblatus, Epistola una Xysti ad Cyrillum, & alia ad Joannem, una Joannis & Synodi Antiochenæ (quæ Græcè non extat) altera Attici ad

† Cyrillum

Cyrillum. Epistola lv. ad Rabbulam Edessenum Latinè tantùm habetur. In Epistolis verò binis *ad Succensum* Diocæsareæ in Isauriâ Episcopum, (quæ libro *de Incarnatione unigeniti* vulgo subnecti solent) notandum monet Usserius *in Biblioth. MS.* Epistolæ posterioris dimidiam ferè partem inde resecandam esse. Nam 1°. Eulogius apud Photium, & Maximus apud Euthymium *, ex fine secundæ ad Succensum Epistolæ laciniam adducunt, quæ in medio istius reperitur. 2°. Pars Epistolæ dimidiata posterior totidem verbis habetur in Epistolâ Cyrilli xxix. ad Acacium Melitinensem. 3°. Narratio, quæ in fine habetur, de Athanasii Epistolâ ad Epictetum ab Hæreticis depravatâ, Epistolæ ad Acacium rectè intexi potuit, non verò huic ad Succensum: cùm in priore Epistolâ prolixè satis eandem narrationem commemorâsset Cyrillus.

Epistola ad Clericos suos Constantinopoli constitutos, quæ incipit, [illegible], longè auctior atq; emendatior habetur ex Marii Mercatoris versione inter istius Opera à Garnerio edita, Par. ii. p. 49.

Adversùs Nestorium, libri v. Editi sunt, Gr. Lat. *Romæ* 1608.

Explanatio duodecim Capitum.

Apologeticus pro xii. *Capitibus adversùs Orientales Episcopos.*

Apologia pro iisdem adversùs Theodoritum. Utramq; Apologiam Latinè vertit Marius Mercator, inter cujus proinde Opera utramq; Latinè reperire queas.

Apologeticus ad Theodosium Imp. sub finem Anni ccccxxxi. *scriptus.*

Contra Julianum libri x. *circa An.* ccccxxxiii. *scripti.*

Adversùs Anthropomorphitas liber.

De S. Trinitate liber.

Homiliæ xix. *in Jeremiam sub Cyrilli nomine*, (excepta ultima, quæ Clementis Alexandrini *de Divite Salvando* est) Gr. Lat. edidit Balthazar Corderius, *Antv.* 1648. 8°. quas Origenis esse deprehensum est. Idem antea sub Cyrilli nomine Latinè ediderat *Apologos Morales*; opus à Latino quodam scriptum, & olim *Parisiis* publicatum, titulo *Speculi Sapientiæ*.

DEPERDITA.

Scripsit etiam Cyrillus, teste Liberato *, *adversùs Diodori & Theodori Excerpta* à Proclo CP. collecta, libros iii. quorum primo, quæ Diodorum; 2°, & 3°. quæ Theodorum spectarent, confutavit: tacito tamen utriusq; nomine. Extant fragmenta in Actis Synodi V. Collat. v.

Memorat præterea Gennadius * à Cyrillo scriptos, qui interierunt, *libros de Synagoga defectu*, & *de fide adversùs Hereticos*: nisi forsan posterius istud opus Scriptum aliquod adversùs Nestorium designet. Fragmentum porrò ex *Cyrilli Oratione adversùs eos qui dicunt, non offerendum esse pro iis, qui in fide obdormierunt*, citat Eustratius Constantinopolitanus de statu animarum post hanc vitam (à Leone Allatio lib. *de Purgatorio* editus) p. 571.

Prodierunt Opera Cyrilli Latinè, per Georgium Trapezuntium, *Basil.* 1546. Tomis iv. per Gentianum Hervetum, *Paris.* 1573, 1605. Tomis ii. Græco-Latinè curâ Joannis Auberti, *Paris.* 1638. Tomis vii.

Commonitorium de Nestorio primus in lucem extulit Steph. Baluzius, idq; edidit Gr. Lat. in novâ Collect. Concil. p. 377.

Liturgia Cyrillo inscripta ex Arabico sermone in Latinum conversa à Victorio Scialagh prodiit *Augustæ Vindelicorum*, 1604. 4°.

ANIANUS, Patria Campanus, Diaconus Celedensis, Pelagii amanuensis, & acerrimus Pelagianæ Hæreseos propugnator, claruit Anno 415. quo Synodo Diospolitanæ interfuit, & Pelagii causam maximâ diligentiâ atq; animi studio egit. Scripsit libros aliquot contra Hieronymi Epistolam ad Ctesiphontem *; uti ipse testatur Hieronymus *, qui & Refutationem eorum sibi in animo fuisse prodit. Eundem hunc esse cum Aniano Chrysostomi Homiliarum aliquot interprete pluribus contendit Garnerius †. Argumenta ab eo prolata hùc ferè redeunt: idem utriq; fuisse nomen, dignitatem, sectam, (Pelagianæ enim Hereseos 415.

* Panopl. par. 2. tit. 15.

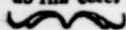
* Breviar. c. 10.

* De Script. cap. 57.

* Ep. ad Augustin. 24. inter Augustinianas.

† Dissert. I. ad Mar. Mercator. cap. 7. & Append. ad not. in Julian. Libell. p. 271.

SÆC. V. ab An. cccc. reseos viro infectum fuisse Chrysostomi interpretem, ex Epistolis ejus ad Orontium & Evangelum manifestò liquet) quin & ætatem : calente enim adhuc controversiâ Pelagianâ claruisse Interpretem luculentis satis indiciis fidem faciunt dictæ Epistolæ. Opuscula Chrysostomi ab eo Latinè versa supra enumerata sunt in *Chrysostomo*, Epistola *ad Orontium* Homiliis viii. in Matthæum, altera ad *Evangelum* vii. Chrysostomi Homiliis *de laudibus S. Pauli* præfixa est.

415. Gennad. de Scrip. c.58. TIMOTHEUS, Episcopus, cujusnam urbis non constat. Claruit circa An. 415. Scripsit *librum de Nativitate Domini secundùm carnem*, quàm in die Epiphaniæ contigisse arbitratus est. NE.

415. LUCIANUS, Ecclesiæ Caphargamalitanæ in territorio Hierosolymitano Presbyter, claruit Anno 415. quo reliquiarum S. Stephani Protomartyris revelationem à Gamaliele sibi in somniis factam habuit, eamq; mox Joanni Hierosolymitano communicavit; à quo S. Protomartyris ossa in Ecclesiam Hierosolymitanam translata sunt. Totam hujusce rei historiam Lucianus Græco Sermone complexus est; quam statim Avitus Presbyter Hispanus, in his partibus eo tempore versatus, Latinè convertit; & præfixâ ad Balconium, Braccarensem Episcopum, Epistolâ unâ, cum paucis quibusdam, quas à Luciano acceperat, S. Stephani reliquiis per Paulum Orosium, tunc à Synodo Diospolitanâ redeuntem, in Hispaniam transmisit. Extat hic *libellus* seu *Epistola* ex Aviti versione inter Augustini opera, & apud Surium August. iii. & ad quatuor Codd. MS. Bibliothecæ Vaticanæ recognita & emendata apud Baronium ad An. 415. Duo hujus libelli fragmenta non contemnenda Græcè exhibet Eustratius Constantinopolitanus libro *de vitâ functorum statu*, cap. 23. quædam etiam allegat Photius, Cod. clxxi. Meminit tum Luciani, tum Aviti, hujusq; Epistolæ Gennadius, cap. 46, 47.

416. PAULUS OROSIUS, gente Hispanus, Presbyter Tarraconensis, claruit Anno 416. Anno ccccxiii. ab Eutropio & Paulo in Hispaniâ Episcopis legatus est in Africam ad S. Augustinum, eum de Priscillianistarum & Origenis erroribus in Hispaniâ pullulantibus certiorem facturus. Apud Augustinum aliquamdiu commoratus, eo hortante *Historiam suam* inchoavit, cui post quadriennium demum supremam manum imposuit; & ab eodem Anno ccccxv. ad S. Hieronymum in Palæstinam mittitur; ut sententiam istius de animarum origine exquireret. In Palæstinam profectus, eodem Anno Conventui Hierosolymitano, & Concilio Diospolitano interfuit; ubi Pelagii errores Episcoporum Palæstinorum oculis detracto velo exponere fategit : ipse interim blasphemiæ apud Joannem Hierosolymitanum accusatus, quasi ne cum adjuturio quidem divino legem Dei quenquam implere posse dixisset. Id crimen ut dilueret Orosius, Apologeticum Episcopis Palæstinis nuncupavit. Anno sequente reliquias aliquot S. Stephani nactus, & Aviti Epistolam curæ suæ commissam habens, in Africam reversus est; ubi postquam Pelagii vafritiem Afris enarrâsset, & reliquias amicis impertisset, in Hispaniam rediisse videtur. De obitu ejus nil certi liquet, quicquid dicant rerum Hispanicarum Scriptores. Scripta sequuntur.

Historiarum adversùs Paganos libri vii. quibus Gentilium calumniam Romæ direptionem ab Alarico factam Christianæ Religioni acceptam referentium amolitur: ac majores multò calamitates olim, dum religio Ethnica vigeret, contigisse demonstrat. Opus istud à plerisq; *Hormesta Orosii* appellatur, quâ de causâ, divinare facilius est, quàm certi aliquid statuere. Prodiit *Colon.* 1526. fol. 1536, 1561, 1572, 1582, 1615. 8°. *Paris.* 1574, 1589. & habetur in Historiâ Patrum Laurentii de la Barre, ac in Bibliothecâ Patr. Tom. vi. p. 377.

Apologeticus contra Pelagianos de arbitrii libertate, cui nescio quâ librariorum incuriâ inserta est pars libri S. Augustini de Naturâ & Gratiâ non exigua, ab illis verbis, [*Hanc esse intentionem legis arguentis*] ad ista [*Sicut Apostolus ait, Nunquid dicet figmentum*, &c.] Prodiit *Lovanii* 1558. & ad calcem Historiarum

riarum, *Colon.* 1572. *Pariſ.* 1639. deniq; in Biblioth. Patr. Tom. vi. p. 448. SÆC. V. ab An. cccc.
Commonitorium ſive Conſultatio ad S. Auguſtinum de errore Priſcillianiſtarum & Origeniſtarum, ei ab Oroſio oblatum, cùm primùm in Africam transfretaret. Extat inter Opera S. Auguſtini, cujus libro adversùs Priſcillianiſtas præfigi ſolet.

ZOSIMUS, Natione Græcus, Apamei vel Abramii filius. Anno 417. die vi. Januarii, Romanæ Eccleſiæ Pontifex factus eſt. Oblato ei fidei libello, quem ad Innocentium deceſſorem deſtinârant Pelagius, Cœleſtiuſq; binas ad Epiſcopos Africanos literas dedit, quibus Pelagium & Cœleſtium, etsi à Synodo Africanâ damnatos, Catholicos eſſe pronunciavit, ipſos Africanos criminatus, quòd Lazaro & Heroti, eorum delatoribus, aures nimis faciles commodâſſent. Quâ quidem in re bono viro fucum feciſſe verſipelles hæreticos ipſe non diffitetur Auguſtinus *; Quando illa ingenia nefando errore perverſa aliquantò leniùs, quàm ſeverior poſtulabat Eccleſiæ doctrina, tractata ſunt: quo in loco pluribus hâc de re agit; Poſtea verò ab Auguſtino, Afriſq; meliora edoctus ſententiam mutavit; datâq; circulari Epiſtolâ Pelagium, ejuſq; aſſeclas condemnavit. Interea temporis Apiarium, Siccenſem in Africâ Presbyterum, ab Urbano, Epiſcopo ſuo, ob flagitia excommunicatum, in communionem recepit; miſſiſq; in Africam legatis, non modò poſtulavit, ut Apiarius reſtitueretur, & niſi iſtud fieret, Urbanus deponeretur; verùm etiam ut Epiſcopi Romani ſupra omnes autoritas agnoſceretur, ut ad eam undiq; appellare fas eſſet, ut legati deniq; ab eo in Africam miſſi de cauſis ibi natis judicarent: omniaq; hæc jura tanquam Concilii Niceni Canonibus ſancita ſibi vendicavit. Stupebant ad hæc attoniti Patres Africani; nullam ſe iſtiuſmodi poteſtatem agnoſcere, nullum dari talem Canonem Nicenum contendentes. Verùm dum hæc controverſia examini ſubjicitur, intermoritur Zoſimus xvii. Septembr. anno ccccxviii. Extant ab eo Scriptæ *Epiſtolæ* xiii. Concil. Tom. ii. p. 1556. Ex his duæ ſunt ad Africanos de causâ Pelagii; quas levibus quidem conjecturis in dubium vocare vellent Romanenſes quidam: cùm in iis nihil Zoſimus, *præcox Hildebrandulus* (ut eum jure Caſaubonus † appellat) verbis utor Cl. Voſſii ‖, *ab ingenio & moribus ſuis alienum feciſſe videtur*. Ac proinde in noviſſimâ Conciliorum editione ne minima quidem νοθείας nota iis apponitur. Eas Zoſimo fusè vindicat Garnerius in Append. ad par. i. Operum Mar. Mercatoris, Diſſert. ii. cap. 9. Deſideratur *Epiſtola Encyclica*, quâ Pelagianos damnavit: ex eâ fragmenta quædam exhibet Auguſtinus Ep. clvii. ad Optat. Proſper *contra Collat.* cap. 10. Collector *teſtimoniorum Sedis Apoſtolicæ de gratiâ & libero arbitrio* cap. 5, 6. quæ Cœleſtini i. epiſtolæ ad Gallos ſubjiciuntur Concil. Tom. ii. p. 1613. 417.

* Adv. Boniface. l. 2. c. 3.

† Exercit. 15. p. 420.

‖ Hiſt. Pelag. l. 1. c. 28.

BONIFACIUS, Patriâ Romanus, Secundi Presbyteri filius, die xxviii. Decembris anno 418. in Baſilicâ Julii Epiſcopus Romanus conſtituitur; eodem tempore Eulalio Archidiacono in Baſilicâ Conſtantinianâ ab alterâ factione ordinato. Exorto hinc non levi ſchiſmate, uterq; Imperiali edicto Urbe ejicitur. Verùm Eulalio contra mandatum Imperatoris Urbem ingreſſo, ac pro Romano Epiſcopo ſe gerente, revocatur Bonifacius, exauthoratur Eulalius; & tanquam qui juſtè non fuerat ordinatus à cclii. Epiſcoporum Synodo deponitur, referente nobis libri Pontificalis autore. Ad Bonifacium, jam Epiſcopum factum, per legatos Romam redeuntes ſcribunt Antiſtites Africani, ſe in causâ Appellationum Zoſimi Commonitorium eouſq; obſervaturos, donec de veris Concilii Niceni Canonibus certiores facti eſſent. Miſſi enim ab iis erant in Orientem Legati, qui unà cum Cyrilli Alexandrini & Attici CP. literis τὰ ἀληθέστατα καὶ πιστότατα ἴσα Nicenorum Canonum ſecum retulerunt. Verùm ante eorum reditum diem extremum clauſerat Bonifacius die iv. Septembris anno ccccxxiii. Extant *Epiſtolæ* iii. & *fragmenta* aliquot quæ in iſtis non reperiuntur Concil. Tom. ii. p. 1582. & *aliæ* v. partim ad Rufum Theſſalonicenſem, partim ad Epiſcopos per Macedoniam, &c. conſtitutos, Concil. Tom. iv. p. 1702. Has ex Codice Bibliothecæ Barberinæ; 418.

 rinæ, quo Concilium Romanum tertium sub Bonifacio ii. continebatur, Lucas Holstenius primus publicavit.

418. PHILIPPUS, Gente Pamphylius, Patriâ Sidensis, ubi Troilo Sophistæ se genere conjunctum esse gloriari solebat, claruit anno 418. & deinceps. Diaconus adhuc, Chrysostomum audivit, eoq; familiarissimè utebatur; in Presbyteratûs ordine constitutus, post mortem Attici anno ccccxxvii. cum Sisinnio de Sede CP. contendebat. Sed prælato ei Sisinnio, hominem idcirco acerrimè in scriptis perstrinxit. Condidit *Historiam, ab ipso usq; mundi initio,* quam vocavit, *Christianam,* triginta sex libris: singulos libros in plures divisit Tomos: adeò ut simul omnes numero essent propemodùm mille; præfixo cuivis tomo argumento, ipsum tomum magnitudine exæquante. Immensum quidem opus, & variâ eruditione refertum; sed quod plurima inutilia, & ab Historia, præsertim Christianâ, aliena continebat; res etiam nullo ordi-
* Cod. 35. ne pertractatas: πολύχους τοῖς λέξεσιν, inquit Photius *, οὐκ ἀστεῖος δέ, οὐδ' ἐπίχαρις. *Multum admodum verborum, sine ullâ tamen urbanitate aut gratiâ profundit: quin & satietatem adfert, aut potiùs molestiam:* ἐπιδεικτικὸς μᾶλλον, ἢ ὠφέλιμος, *adeò ut plus ostentationis habuit, quàm utilitatis.* Quin & Photio antiquior Socrates, ipsiusq; Philippi σύγχρονος, Asiaticum dicendi genus eum affectâsse
L. 7. c. 27. prodit. Scripsit etiam *adversùs Julianum Imp.* ejusq; libros confutavit: aliaq; plura. Verùm scripta ejus, quot qualiave fuerint, temporis injuria nobis eripuit. Fragmentum ex Historia ejus Christiana à Nicephoro, ut videtur, Callisto excerptum, MS. penes se servat Cl. Dodwellus.

418. SEVERUS, Balearis insulæ, quam hodie Minoricam, seu Minorcam vocant, in Mari Mediterraneo prope Hispaniam, Episcopus, claruit anno 418. quo contigit mirabilis illa Judæorum Minoricensium ad fidem Christianam conversio, cujus Historiam ipse latè persequitur. Extat *Encyclica ejus Epistola,* prolixa admodum, *de Judæorum in hac Insula conversione, & de miraculis ibidem ad S. Stephani reliquias factis,* à Baronio ex Archivis Vaticanis eruta,
† Auct. c. 72. apud quem habetur anno 418. p. 429. Crasso satis errore Miræus † scribit gesta hæc esse, datamq; Epistolam Asclepiodoto & Mariniano Consulibus, h. e. anno Christi ccccxxiii. quum ex ipsa Epistola luculenter constat contigisse hæc anno post consulatum Honorii xi. & Constantii ii. i. e. anno ccccxviii. ad
‖ C.Th. lib. 16. Tit. viii. l. 25, & 26. quem proinde rectè hæc refert Baronius. Extant ‖ quidem duæ Theodosii junioris leges *de Synagogis & Donariis Judæorum,* datæ Asclepiodoto & Mariniano COSS. seu anno ccccxxiii. quarum priorem Baronius ad illustrandam Epistolam, calci ejus attexuit, quod fortasse virum alias non indiligentem in errorem seduxit. Miræi errorem sequutus est, totumq; ejus paragraphum ne verbulo quidem mutato, nedum citato auctore, exscripsit Casimirus Oudin, qui supplementum ad Bellarminum de Scriptoribus Ecclesiast. nuper evulgavit. Verum id huic homini novum non est.

418. HESYCHIUS, Salonitanæ urbis in Dalmatiâ Episcopus, claruit anno 418. Multa ei cum S. Augustino familiaritas intercessit; cui ut Prophetias & Prædictiones in S. Scripturâ repertas de die ultimo explicaret, autor fuit; & ab eo binas eâ de re *Epistolas* satis prolixas elicuit. Obiit ante annum ccccxxix. utpote cujus jam defuncti cum laude meminit S. Augustinus de Civit. Dei l. 20. c. 5. Extat *Epistola ad Augustinum* inter Augustinianas, num. lxxix. An alia scripserit, non constat.

418. MARIUS MERCATOR, quâ Occidentis regione ortus, haud certò constat. Campanum, vel Apulum fuisse conjicit Garnerius. Quandoquidem verò conjecturis agendum est, ego potiùs ex ingenio, stylo, scribendiq; modo Afrum fuisse existimarem: & hâc in re Cl. Virum Gabrielem Gerberonium, Benedictinum, qui sub *Rigberii* nomine notas in Marii Mercatoris Acta edidit, mecum consentientem habeo. Iste enim subinde notat, Marium nostrum non modò S. Augustini studiosissimum fuisse; sed & res atq; acta Ecclesiæ Africanæ apprimè

apprimè tenuisse. Claruit ab anno 418. quo Augustinum de quibusdam quæstionibus Pelagianorum consuluit. Clericum fuisse nequaquam liquet; constat potiùs anno ccccxlvi. necdum aut Episcopum, aut Presbyterum fuisse: adeò ut si sacris Ordinibus initiatus fuerit, extremâ id ætate factum esse necesse sit. Inter Auditoriales Scholasticos Romæ aliquando militâsse, pluribus argumentis, haud ita certis quidem, non contemnendis tamen, confirmat Garnerius *. Anno ccccxxix. Commonitorium Theodosio Imp. adversùs Cœlestianos obtulit. Anno ccccxxxi. librum *Subnotationum* adversùs Julianum, & Contradictiones adversùs Anathematismos Nestorii composuit. Anno ccccxlix. vel sequente adversùs Theodoritum scripsit. Ad Annum ccccli. aut non pervenit, aut nihil post id tempus scripsit. Fidei Catholicæ adversùs Pelagianos & Nestorianos fortissimus erat vindex, Græcè simul ac Latinè doctus. Haud ita multa proprio Marte composuit. Quæ enim ab eo scripta supersunt Opera, non nisi farrago ferè quædam sunt Excerptorum aliunde, præsertim ex Hæreticorum scriptis desumptorum. Certè longè plura sunt, quæ ex Græcis Latina fecit, quam quæ proprio labore elucubrata nobis dedit: licèt ipse versionibus suis præfationes plerumq; adjungat ad rei Ecclesiasticæ scientiam sanè utilissimas. Scripta sequuntur, prout in accuratissimâ editione Garnerianâ disposita sunt, ordine enumerata.

SÆC. V. ab An. cccc.

* Prolegom. ad Mar. Mercat. Opera.

SCRIPTA.

Pars prima, ea continens Opuscula, quæ Pelagianam hæresin spectant. *Commonitorium super nomen Cœlestii*, anno ccccxxix. Græco Sermone conscriptum, & Theodosio Imp. aliisq; magni nominis viris oblatum, & à Mario postea Latino Sermone donatum. Primus id edidit Labbeus Concil. Tom. ii. p. 1512.

✠ *Liber subnotationum in dicta quædam Juliani ad Pientium Presbyterum.* Prior Opusculi hujusce pars (in duas enim distribuitur) inscribitur, *Commonitorium Lectori adversùs heresin Pelagii & Cœlestii, vel etiam scripta Juliani.*

Epistola Nestorii ad Cœlestium Pelagianum à Mario Latinè versa.

Sermones sive Tractatus iv. *Nestorii contra heresin Pelagii seu Cœlestii* Latinè versi, additâ Præfatione.

✠ *Symbolum Theodori Mopsuesteni Latinè versum*, cui præfigitur *Commonitorium sive Prologus* Marii; subnectitur verò Refutatio ejus à Mario conscripta.

Excerpta ex v. *libris Theodori adversùs S. Augustinum, à Mario collecta & Latinè versa.*

Pars secunda, ea continens Opuscula, quæ causam Nestorianam spectant.

✠ *Præfatio in varios Nestorii Sermones Latinè à se versos.*

✠ *Nestorii Sermones* xiii. *de Incarnatione D. N. J. C. Latinè versi.*

✠ *Epistola de discrimine inter heresin Nestorii, & dogmata* Pauli *Samosateni*, *Ebionis*, *Photini*, *& Marcelli.*

✠ *Obtestatio Eusebii adversùs Nestorii errores Latinè versa.*

Homilia Procli adversùs Nestorium, interprete, ut videtur, Mario.

Epistola iv. *S. Cyrilli, &* ii. *Nestorii, à Mario versa.*

Excerpta lxxxv. *ex Nestorii scriptis, à Cyrillo collecta, & à Mario versa.*

Nestorii Anathematismi xii. totidem Cyrillianis oppositi, à Mario Latinè versi, additâ singulis *Refutatione sive Contradictione.*

Responsio Cyrilli adversùs Objectiones Orientalium ab Andreâ Samosateno scriptas, à Mario versa.

Responsio ejusdem ad Reprehensiones Theodoreti, ab eodem versa.

Scholia ejusdem de Incarnatione Verbi Unigeniti (auctiora multò quàm in Græcâ Cyrilli editione) *à Mario versa.*

Excerpta ex libro Theodori Mops. de Incarnatione Christi, à Mario collecta & versa.

Excerpta ex Theodoriti Pentalogio, Epistola ejusdem iii. *Fragmenta ex epistolâ ejusdem ad Himerium Episcopum Nicomediæ, & ex Sermone Antiochiæ post Cyrilli mortem habito, à Mario Latinè versa.*

SÆC. V. ab An. cccc. *Fragmentum ex Eutherii Tyanensis Sermone adversùs Cyrillum, Latinè versum.*

Epilogus Marii Mercatoris.

Notet Lector, *Opuscula cruce præfixâ insignita à* Rigberio doctissimis *notis illustrata*, edita fuisse Bruxellis, 1673. 12°. & à nobis sub Actorum Marii Mercatoris nomine in hoc Opere sæpiùs citari. *Tractatum Nestoriani cujusdam*, qui incipit [*Contumelias quidem in me Hæreticorum arbitror*] à Mario Latinè versum editionis suæ calci apposuit Rigberius; quem in editione Garnerianâ nondum invenire potui.

Prodierunt Marii Mercatoris Opera, fusissimis ac eruditissimis Joannis Garnerii Commentariis ornata, *Paris.* 1673. f. dein in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvii. p. 129. ac postremùm à Steph. Baluzio cum notis edita. *Paris.* 1684. 8°.

Actionem vi. Concilii Ephesini à Mario Latinè versam, primus dedit Baluzius in Novâ Conciliorum Collectione, *Paris.* 1683. f.

420. * Not. in Martyrol. ad xxii Junii. NICÆAS, Romatianæ (hoc est, ut Baronius * rectè interpretatur, Aquileiæ) sub Chromatio Episcopo Subdiaconus, ejusq; mortui in sede Aquileiensi successor: claruit anno 420. & deinceps. Juvenis adhuc, Hieronymo admodùm familiaris fuit; eumq; in exteras regiones peregrinantem diu comitatus est; uti testatur ipse Hieronymus Epistolâ ad illum, adhuc hypodiaconum, scriptâ, quæ extat Tomo i. Civitati suæ ab Hunnis excisæ superfuit, & de Canonibus quibusdam Ecclesiasticis ex occasione invasionis Hunnicæ violatis Leonem Papam consuluit: cujus extat Responsum, anno 458. datum, inter Epistolas ejus num. lxxix. Composuit, inquit Gennadius *, simplici & nitido sermone, *Libellos* vi. *instructionis ad Neophytos*; quorum primo Neophytos instituit, secundo Gentilitatis errores oppugnavit, tertio de fide unicæ Majestatis egit, quarto adversùs Genethlogiam, quinto de Symbolo, sexto de Agno Paschali disceptavit. Scripsit & libellum ad lapsam Virginem, eam ad pœnitentiam agendam hortatus. N. E.

* De Script. c. 22.

420. * Contra Jul. l. 1. c. 4. Operis imperfecti, l. 1. c. 62. † Acta p. 15. edit. Bruxell. JULIANUS, gente Italus, patria Apulus, Memoris, Episcopi Capuani, & Julianæ, primariæ fœminæ (utrumq; parentem impensè laudant Augustinus *, & Marius Mercator †, filius vulgò habitus. Tantis enim parentibus à nutrice suppositum esse, & vernulæ cujusdam reverâ prolem, non obscurâ olim famâ receptum esse innuit Marius Mercator. Natus est ante annum 386. In Theologicis primum Pelagium vel Romæ vel Siciliæ, deinde Theodorum Mopsuestenum magistros habuit. Sub Patre suo Diaconum egit; & adhuc adolescens, post susceptum tamen Lectoratûs munus, lectissimam fœminam, Jam nomine, Æmilii Episcopi Beneventani filiam, Uxorem duxit: in quorum nuptias epithalamium scripsit Paulinus Nolanus; quod etiamnum extat ‖. Tandem (quod ab Innocentio Papâ factum esse tradit Marius Mercator *) Episcopus constitutus est Urbis Eclanensis apud Hirpinos inter Campaniam & Apuliam sitæ; quæ vox apud Scriptores mirè corrupta reperitur. Quandoq; enim Celanensis, vel Edanensis, vel Actenellensis, vel Atelensis sive Attellenensis dicitur. Ob Pelagiana, quæ circa an. ccccxvii. strenuè propugnare cœpit dogmata, sede suâ exutus est. Anno (ut videtur) ccccxx. mox in Orientem profectus, & Constantinopoli an. ccccxxi. pulsus, in Ciliciâ apud Theodorum Mopsuestenum diu delituit; ac libris pro hæresi suâ tuendâ elucubrandis se totum dedit. Anno ccccxxiii. habitâ Episcoporum Cilicum Synodo hæreseos damnatus est, ipso quoq; Theodoro in damnationem, specie saltem, consentiente. Anno ccccxxiv. mortuo Bonifacio Papâ, ex Oriente in Occidentem vanâ spe Episcopatûs recuperandi lactatus, rediisse videtur. Italiâ ejectus, anno ccccxxvi. Constantinopolim iterum profectus est, & Nestorii ann. 428. in sedem Constantinopolitanam evecti interventu, se rem suam promoturum sperans, Theodosium Imp. de restituendo sibi Episcopatu crebris precibus interpellavit. Quâ de re Nestorius Cœlestinum certiorem fecit binis Epistolis, quæ Latinè extant Concil. Tom. iii. Anno 429. oblato à † Mercatore

‖ Poem. num. 14. * Commonit. prior.

† Opp. ejus Part. 1.

catore adversùs errores ejus ad Theodoſium Imp. Commonitorio, Urbe rursùs depulſus eſt; & à Cœleſtino Papâ anno ſequente in Synodo Romanâ damnatus, uti & in Concilio Oecumenico Epheſino anno ccccxxxi. quando etiam Theodoritus, aliiq; Conciliabuli Epheſini legati datâ ad Rufum Theſſalonicenſem Epiſtolâ Juliani cujuſdam, Epiſcopi Eridicæ, mentionem faciunt: hunc eundem cum noſtro facit, & Campaniâ ejectum ſedem Eridicenſem obtinuiſſe conjicit Cl. Voſſius *; unde non deſunt, qui Eridicam iſtam Ericuſam ſive Ericodem, vulgò *Alicur*, Siculi maris inſulam, ad quam Julianus profugerit, eſſe ſuſpicantur. Verùm Julianum iſtum, Eridicæ Epiſcopum, cum noſtro eundem eſſe ægrè mihi perſuadeo. Sententiam noſtram confirmat Holſtenius; qui errorem vulgati codicis dictæ Epiſtolæ emendat; & loco, τ̃ Ἐριδικῆς ἐκκλησίας, legit, τ̃ Σαρδικῆς ἐκκλησίας. Anno ccccxxxix. errores inolitos depoſuiſſe præ ſe ferens, apud Xyſtum Papam de recuperandâ ſede Eclanenſi multis egit: verùm operam luſit; obiitque, ut volunt aliqui, anno ſequenti. Sin Garnerii calculum ſequi malimus, vitam ad annum uſq; ccccliv. ſaltem præcedentem, protraxit. Omnem verò fidem excedit, quod habet CL. Vignerius præfat. ad ſupplem. S. Auguſt. Julianum ad ſequentis ſæculi initia, nempe ad Fulgentii tempora perveniſſe. Subditq; Julianum cum apud Pelagianos ex Epiſcopo ludimagiſtrum aliquandiu egiſſet, tandem in ignobili Siciliæ vico diem obiiſſe; mortuoq; tumulum fuiſſe poſitum, cum hac inſcriptione, quæ nono ſæculo adhuc legebatur, HEIC IN PACE QUIESCIT JULIANUS EPISCOPUS CATHOLICUS. Vir audax, & acris ingenii, Græcè & Latinè doctus, in S. Scripturis valdè eruditus: eloquentiâ & facundiâ mirè pollebat; adeò ut *Romanus Demoſthenes* vulgò haberetur. Hæreſim, quam fovebat, ambiguis vocibus & ſententiis optimè obvelare novit: unde à Mario Mercatore † *Pyrrhus* & *Loxias* appellatur. Pietate etiam non incelebris habebatur, charitate inprimis erga Pauperes eximiâ conſpicuus, ita ut tempore famis & anguſtiæ, erogatis ſuis omnibus pauperes ſublevaret; quâ virtutis ſpecie plurimos in errorem ſuum abreptos detinuit. Linguâ tamen maledicâ perquam infamis; adeò ut innumera conviciorum probra contra Auguſtinum paſſim in ſcriptis ſuis evomuiſſe à Mario Mercatore accuſetur: quod & ipſe multis in locis dolet Auguſtinus. Unde & in Decreto *Pſeudo-Gelaſiano* apertè damnatur.

* Hiſt. Pelag. l. 1. c. 6.

† Act. p. 20. Gennad. de Script. c. 45.

SCRIPTA.

E*piſtolæ ad Zoſimum Papam II:* quas refutat S. Auguſtinus libris iv. ad Bonifacium; ubi fragmenta earum paſſim reperire eſt, uti & apud Mercator. lib. ſubnot. cap. 7. & 9. Ex his altera, quæ quidem prolixa ſatis eſt, & *Libellus* etiam *Fidei* inſcribitur, ſcripta eſt anno ccccxviii. nomine xviii. Epiſcoporum Siculorum Pelagii atq; Cœleſtii damnationi ſubſcribere detrectantium. In hoc opuſculo primò agit *De ſumma Trinitate*, *De incarnatione verbi*, reliquiſq; ſymboli articulis; tum de ſuo dogmate, & quæſtionibus Pelagianis, viz. *De gratia Dei*, *Libero arbitrio*, &c. mox hæreticorum dogmata, & in iis clàm Catholicorum, damnat: deniq; varias reddit rationes, quare ſuæ partis Epiſcopi Pelagii & Cœleſtii damnationi ſubſcribere recuſarint, & tacitè correpto Romano pontifice, ad plenariam Synodum provocat. Hunc *Fidei Libellum* primus extulit, Juliano vindicavit, notis, tribuſq; prolixis diſſertationibus illuſtratum edidit Joan. Garnerius *Pariſ.* 1668. 8°. iterumq; inter opera Marii Mercatoris Part. I. p. 320. Etſi verò duas ad Zoſimum Epiſtolas ſe ſcripſiſſe ipſemet fateatur Julianus, tertiam tamen ſuo nomine Romam fuiſſe directam ait, quam tamen ejus eſſe ſtrenuè negavit, ap. Auguſt. *Oper. imperf.* l. 1. c. 17.

Epiſtola ad Rufum Theſſalonicenſem Epiſcopum, nomine xviii. Epiſcoporum Pelagianorum ſcripta. Vid. Aug. *Op. imperf.* l. 2. c. 178. Plurima Epiſtolæ iſtius fragmenta apud S. Auguſtinum libris adversùs Bonifacium ſuperſunt. Ea in unum collecta exhibet Garnerius *Append.* ad Part. I. M. Mercat. p. 334.

SÆC. V. ab An. cccc.

In Cantica Canticorum libri ii. quorum primus, quasi præfationis vice fungens, *de Amore* inscriptus est. Eum Beda passim citat & confutat libro primo *in Cantica.*

De bono Constantiæ liber; cujus fragmenta aliquot habet Beda in Cantica.

Vid Op. imperf. l. 1. c. 16. *Libri* iv. *ad Turbantium Episcopum contra Augustini primum de Nuptiis*, paulò ante annum ccccxix. scripti: quo nempe anno Augustinus librum secundum de Nuptiis i.s reposuit; atq; anno 421. libris sex editis fusiùs refutavit. Fragmenta plurima utrobiq; reperiuntur: Ampliora verò apud Marium Mercatorem in libro *Subnotationum.*

Vid. M. Mercat. Refut. Symb. Theod. in præf. *Libri* viii. *ad Florum* (malè habet Gennadius vii.) *contra Augustini secundum de Nuptiis.* Errant enim, qui octo hosce libros sex prædictis Augustini libris oppositos arbitrantur. Licet enim opus istud Juliani illud Augustini integro ferè octennio sequeretur; sex tamen illos Augustini libros aut nescivit, aut se scire dissimulavit Julianus. Scripti sunt in Ciliciâ, an. 422. cum apud Theodorum Mopsuestenum diu delituit, sed non nisi Anno demum 426. divulgati. Eos libris octo paulò ante mortem editis refutavit Augustinus; ubi fragmenta è Juliani libris passim adducuntur. Excerpta ex iisdem quamplurima adducit Marius Mercator in libro *Subnotationum.*

420. FASTIDIUS, *Priscus* dictus, Natione Britannus, Britanniarum, teste Gennadio *, Episcopus: unde Recentiores, qui genuinam vetustatem novis commentis incrustare amant, Londinensem Metropolitanum fuisse volunt. Claruit Anno 420. Scripsit *ad Fatalem*, piam & lectissimam viduam, de *vitâ Christianâ, & viduitate colendâ, libellum aureum.* Extat, sine Autoris nomine, inter Opera Augustini Tom. ix. p. 888. quem &, apposito Fastidii nomine, ad fidem Codicis MS. recognitum Lucas Holstenius edidit, *Romæ* 1663. Ex hoc libro duos fecit Gennadius (qui solus, quod sciam, è Veteribus Fastidii meminit) *de Vitâ Christianâ* unum, *de Viduitate servandâ* alterum: quatuor Baleus †, nempe *De Vitâ Christianâ* lib. 1. *De Doctrinâ Spiritûs* lib. 1. *De Viduitate servandâ* lib. 1. *Admonitionum piarum* lib. 1. Pejùs adhuc Joannes Pitseus ||, qui Balei errori suum addit: & quod Gennadius de prædicto Opusculo habet, nempe quòd *erat sana, & Deo digna doctrina*, ipse in libri titulum transformavit, nempe *de Doctrinâ Deo dignâ & spirituali* lib. 1. Rectius multò Joannes Trithemius *, qui de Fastidii libro hæc tantùm habet, Gennadium interpretari contentus, *Volumen quoddam sanâ doctrinâ conscriptum.* Quod verò Dempsterus Hist. Scot. lib. vi. num. 536. affirmat, Fastidium nostrum *Scotorum Chronicon* scripsisse, id homini nugivendulo, & in gentis suæ rebus pene semper ineptienti condonandum est.

* De Script. c. 56.
† Cent. 1. c. 41.
|| Ætat. 5. p. 86.
* De script. fol. 37. fac. 2.

420. LEPORIUS, ex Monacho Massiliensi, seu ut alii, Aquensi, Presbyter, claruit circa annum 420. Primò quidem Pelagii castra secutus est: deinde ab Episcopis Gallicanis admonitus, & ab Augustino postquam in Africam trajecisset, pleniùs edoctus, ad saniorem mentem revocatus anno circiter 425. Scripsit *Libellum Emendationis*, sive *Satisfactionis, ad Episcopos Galliæ*; in quo errores suos correxit, & de emendatione ipsius ab iis curatâ gratias egit: sententiam etiam de Incarnatione Christi pravam, quam temerè olim imbiberat, revocavit, unicam in duabus naturis personam confessus. Primus hunc libellum ex Codice Herivallensi in lucem protraxit Jac. Sirmondus, & cum aliis Veterum *Opusculis Dogmaticis* edidit, *Paris.* 1630. 8°. Habetur etiam in Biblioth. Patr. Tom. vii. p. 14. & Concil. Tom. ii. p. 1678. & emendatior à Garnerio editus in *Append.* ad par. i. Operum Marii Merc. Dissert. ii. cap. 20. p. 225. Monendus est Lector, hunc libellum quandoq; à Veteribus sub nomine S. *Augustini* citari: forsan quia eo monente scriptus sit, & ab eo approbatus: unde illum Augustino, tanquam genuino Autori asserere conatur (codicis Grimanici fide, & Synodi Chalcedonensis Act. ii. nixus, ubi locus ex hoc libello desumptus inter B. Augustini testimonia reponitur; & ad opinionem suam roborandam conjecturas quasdam non magni quidem momenti adducit) Paschasius Quesnellus in notis ad S. Leonis epist. cxxxiv. p. 906. Hujus Leporii,

rii, ejusq; libelli ex Veteribus meminerunt Gennadius de Script. c. 59. Cassianus de Incarnat. l. 1. c. 5. Joannes ii. Papa Epist. ad Avien. Facundus Hermian. l. 1. c. 4. SÆC. V. ab An. cccc.

PAULINUS, S. Ambrosii Mediolanensis Diaconus & Notarius, postea ad Presbyterii dignitatem evectus: Ecclesiæ Mediolanensis procuratorem & defensorem vocat *Prædestinatus* || Sirmondi: Claruit anno 420. quin & ab anno 412. innotescere cœpit, quo Carthagine agens Cœlestium hæreseos apud Aurelium Episcopum reum egit; eundemq; in Concilio Carthaginensi strenuè debellavit. Extat *Vita B. Ambrosii*, hortante S. Augustino, composita, parcè quidem nimis & jejunè scripta, quæ Ambrosii Operibus præfigi solet. *Libellus etiam Zosimo Papæ gratias agens ob damnatos Pelagium & Cœlestium*, Concil. Tom. ii. p. 1578. Quòd verò Isidorus Hispalensis * Paulino nostro librum de *Benedictionibus Patriarcharum tribuit*; omnibus ubiq; notum est illum Rufino Aquileiensi adjudicandum esse. 420. || Hæres. lxxxviii. p. 81. * De Script. cap. 4.

EUODIUS, natione, ut videtur, Afer, Uzalensis in Africâ Episcopus, S. Augustini necessarius, claruit anno 420. Ab Orosio reliquias aliquot S. Stephani è Palæstinâ in Africam deportante, portiunculam nactus, Basilicam in S. Martyris memoriam erexit; & postquam plurima ibi miracula patrata deprehendisset; eorum Historiam literis (uti credi potest) mandari curavit. Extant sanè in editione Operum S. Augustini *Antverpiensi* 1577. atq; aliis nonnullis, libri duo ad Euodium nostrum *de Miraculis S. Stephani:* qui cùm Autoris nomen præ se non ferant, Euodio vulgò ascribuntur: atq; eo jubente videntur compositi. Scripsit *ad Augustinum Epistolas plures*, ex quibus iv. extant inter Augustinianas (num. xcviii, ccxlvi, ccxlvii, cclix.) ut nil dicam de quintâ ad *Innocentium Papam*, quam unà cum aliis quatuor Episcopis exaravit. Scripsisse etiam perhibetur *librum de Fide, seu de unitate Trinitatis contra Manichæos*, qui habetur inter S. Augustini Opera Tom. vi. Alius à nostro fuit Euodius ille, Africanus Episcopus, qui anno 404. unà tum Theasio Episcopo à Synodo Carthaginensi ad Honorium Imp. legatus est; ut Donatistarum injurias & audaciam detegeret: quiq; anno 408. unà cum eodem Theasio à Donatistis occisus est. 420.

VIGILIUS, Diaconus, claruit circa an. 420. Scripsit, teste Gennadio *, breviato & aperto sermone *Monachorum Regulam*, totius Monasticæ professionis disciplinam continentem. Extat ista *Regula* à Luca Holstenio edita in *Codice Regularum*, p. 89. *Paris.* 1663. 4°. 420. * De Script. c. 51.

ISIDORUS, gente (ut verisimile est) Hispanus, Episcopus Cordubensis, claruisse videtur anno 420. Obiisse dicitur anno 430. Scripsisse illum *Allegoriarum sive Commentariorum in omnes libros Regum libros* iv. & Paulo Orosio Tarraconensi dedicâsse, præter Sigebertum Gemblacensem, & Trithemium affirmat Pseudo-Dexter in Chronico ad an. ccccxxiii. Extant quidem *Allegoriæ* inter Isidori Hispalensis Opera, quas nostri esse probabile est, eo quòd ad Orosium, istius σύγχρονον, scriptæ sint. Certè hujusmodi Commentarii Allegorici neq; à Braulione, neq; ab Ildefonso inter Isidori Hispalensis Opera recensentur. *Lucam* etiam *Commentariis* explicâsse Isidorum prodit Pseudo-Dexter non uno in loco. Fusè agit de singulis Isidoris, Hispanicis Scriptoribus, Fr. Bivarius notis ad Dextri Chronicon. An. ccccxxiii. 420.

SEVERUS, Afer, Episcopus Milevitanus, Augustini familiaris, cujus scripta studiosè lectitabat. Claruit an. 420. Obiit vivente adhuc Augustino. Moriens Episcopum sibi successorem designavit apud Clericos solos, non expectato plebis consensu. Eo verò mortuo, cùm tumultûs excitandi suspicio injiceretur, petente Clero accurrit Milevim Augustinus; cujus interventu pax sancita est; & ordinatus Episcopus, quem Severus designaverat: ut ex Augustini in designatione Eradii successoris Actis liquet; quæ inter Epistolas Augustini 420.

SÆC. V. ab An. cccc. Auguſtini num. cx. reperiuntur. Scripſit Severus (ut veriſimile eſt) *Epiſtolas* plures. Extat hodie *unica*, quæ inter Auguſtinianas locum xxxvii^m habet.

421. EUDOCIA, *Athenais*, dum adhuc Gentilis erat, dicta, Leontii, Sophiſtæ & Philoſophi Athenienſis, filia: à quo in omni bonarum literarum genere inſtituta eſt: adeò ut egregiè erudita evaderet. Anno ccccxxi. viceſimum ætatis annum agens, cùm eam in uxorem ducturus eſſet Theodoſius Imp. Chriſtianam fidem amplexa, ab Attico CP. Epiſcopo, ſalutari lavacro tincta eſt. Anno ccccxxxii. à Theodoſio Auguſta renunciatur. Anno ccccxlv. levi quâdam de causâ inviolatæ fidei conjugalis, & adamati nimis Paulini ſuſpicionem adducta, Imperatoris in indignationem immeritò incidit: eamq; ob cauſam Hieroſolyma ſeceſſit; ubi Eccleſiis ædificandis, ornandiſque, ac pauperibus ſublevandis per multos annos tota incubuit. In mariti demum gratiam remiſſa Conſtantinopolin rediit; & cum eo uſq; ad mortem degit: quo mortuo Palæſtinam repetiit, ac vitæ reliquum pio otio dicavit, ibi anno cccclix. defuncta. Moribunda juramento ſe aſtrinxit, ab omni violatæ pudicitiæ crimine penitùs immunem eſſe. Scripſit Græcè Poemata plura, quorum ſtylum ita depingit Photius *; ὅπερ (Poema) ὅτι καὶ γυναικὸς, καὶ βασιλείᾳ τρυφώσης, καὶ ἄλλως καλὸν ἄξιον θαυμάσαι. Σαφὴς μὲν γὰρ ὁ πόνος ὡς ἐν ἡρώῳ μέτρῳ, εἴπερ τις ἄλλος; *Tum quia mulieris, & quidem in imperio deliciis affluentis, tum quia præclarum adeò eſt, admiratione ſanè dignum judicatur. Etenim illuſtris eſt hic labor, ut in heroico carmine, ſi quis unquam alius.*

* Cod. 183.

SCRIPTA.

Centones Homerici, à Pelagio quodam Patricio inchoati (unde & iſti ſæpe tribuuntur) ab Eudociâ verò abſoluti & digeſti; ut diſertè tradit Zonaras †, & ex ipſius Operis inſcriptione manifeſtum facit. Extant Latinè in quâvis ferè Bibliothecæ Patrum editione, Græcè & Latinè in Collectione *Poetarum Chriſtianorum* Bigneanâ, *Pariſ.* 1624. p. 95. Immane quantùm errat Aubertus Miræus ||, qui hos Centones Eudociæ Auguſtæ, Conſtantini xii. cognomento *Ducæ*, qui obiit anno 1067. uxori tribuit.

† Annal. Tom. 3. p. 37.

|| Auctuar. cap. 307.

Metaphraſis Octateuchi heroico carmine condita, libris octo.

Metaphraſis Prophetiarum Zachariæ & Danielis: In his Metaphraſibus textum ſacrum religioſè, ac κατὰ πόδας expreſſiſſe Eudociam nil addendo, nil mutando, teſtatur Photius: adeò ut pro legitimis librorum ſacrorum verſionibus haberi poſſent.

Hiſtoria B. Cypriani Martyris & Juſtinæ virginis, libris tribus heroico carmine conſcriptis comprehenſa. Alius à Cypriano Carthaginenſi fuit iſte Cyprianus, ac Romæ ſub Diocletiano ſimul cum Juſtinâ paſſus dicitur. Totam utriuſq; hiſtoriam ex Poemate iſto excerptam compendio exhibet Photius Cod. clxxxiv. Mirum inter hanc Eudociæ Hiſtoriam, & *Pœnitentiam Cypriani* (quæ in Editione Cyprianica Oxonienſi locum habet) conſenſum deprehendet, qui compendium Photianum cum altero opuſculo contulerit, diligens Lector.

Poema Heroicum in victoriam à Theodoſio marito ex Perſis reportatam; cujus meminit Socrates l. 7. c. 21.

422. MAXIMUS, unde oriundus, incertum, Auguſtæ Taurinorum in Galliâ Subalpinâ, quam hodie regionem Pedemontanam vocant, Epiſcopus. Claruit anno 422. Idem, ut videtur, Maximus, qui Synodo Arauſicanæ (in quâ Canones aliquot diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantes conditi ſunt) anno 441. interfuit: intererat etiam anno 451. Synodo Mediolanenſi; cùm Epiſcopi Provinciales coacti ſunt, ut quæ Leo Papa ad Flavianum adversùs Eutychem ſcripſerat, ſententiâ ſuâ roborarent. Deniq; Concilio Romano in Natali Hilarii Papæ anno cccclxv. celebrato, (in quo de Epiſcopis Succeſſores ſuos deſignantibus, aliiſq; Epiſcoporum cauſis agebatur) huic Concilio primo loco

post Romanum Pontificem subscripsit Maximus noster, idque, ex mente Baronii, ob prærogativam ætatis in Episcopatu agentis. Anno sequenti obiisse dicitur. Quod verò plures Gennadii editiones habent, *Moritur Honorio, & Theodosio juniore, regnantibus:* Miræus in suâ Gennadii editione, pro *moritur*, reponendum duxit, *floruit*; quod & ante Miræum monuerat Baronius; mendam scilicet in codicem irrepsisse.

SCRIPTA.

HOMILIÆ HYEMALES.

De *adventu Domini Homiliæ* ii.

In vigiliis natalis Domini Homilia, quæ & inter Ambrosianas reperitur, num. xiii.

In natali Domini Homiliæ vi. ex his i[a]. est xv[a]. inter Ambrosianas, iv[a]. est xi[a]. inter Augustini Homilias de Tempore.

In Circumcisione Domini Homilia.

In Epiphania Domini Homiliæ viii. quarum vii[a]. est xxxvii[a]. *inter Augustini de Tempore.*

In die Cinerum Homilia.

De jejunio Quadragesimæ Homiliæ iv.

In Dominicâ in ramis Homilia, quæ est iii[a]. inter Ambrosianas.

De accusatione Domini apud Pilatum Homiliæ ii. quarum i[a]. est xlix[a]. inter Ambrosianas, & cxviii. inter Augustini *de Tempore.* ii[a]. est l[a]. inter Ambrosianas.

De Judâ traditore Homilia, v[a]. est inter Ambrosianas, & cxxviii[a]. inter Augustini *de Tempore.*

De Passione, cruce, & sepulturâ Domini Homiliæ iv. quarum i[a]. est lv[a]. ii[a]. est lvi[a]. iii[a]. est lvii[a]. & iv[a]. est lviii[a]. inter Ambrosianas.

De S. Latrone, Petro Apostolo, & Ancillâ ostiariâ Homiliæ iv. quæ inter Ambrosianas reperiuntur numero xliv, xlv, xlvi, xlvii.

HOMILIÆ ÆSTIVALES.

In *solemnitate Paschali Homiliæ* v. quarum i[a]. est lii[a]. iii[a]. est xix[a]. iv[a]. est liii[a]. ii[a]. est lii[a]. v[a]. est liv[a]. inter Ambrosianas.

In litaniis ac Ninivitarum jejuniis Homilia, quæ habetur inter Ambrosianas num. xl.

In solennitate Pentecostes Homiliæ iii. quæ habentur inter Ambrosianas, num. lx, lxi, lxii.

HOMILIÆ DE SANCTIS.

In *natali D. Stephani Homilia*, v[a]. est inter Augustini Homilias *de Sanctis.*

In natali D. Agnetis Homilia.

In nativitate D. Joannis Baptistæ Homiliæ iii.

In natali SS. Petri & Pauli Apostolorum Homiliæ v. quarum ultima est xxvii[a]. inter Augustini *de Sanctis*, & lxvi[a]. inter Ambrosianas.

In natali D. Laurentii martyris Homiliæ iii.

In natali D. Eusebii, Vercellensis Episcopi, Homiliæ ii. quarum posterior est lxix[a]. inter Ambrosianas.

In natali D. Cypriani Homiliæ ii. quæ inter Ambrosianas sunt, num. lxxii, lxxiii.

In feriis D. Michaelis Homilia, quæ inter Ambrosianas est x[a].

In natali SS. Tauricorum Martyrum Homilia, inter Ambrosianas habetur num. lxxvii[a].

In communi Martyrum Homilia.

SÆC. V. ab An. cccc.

HOMILIÆ DE DIVERSIS.

DE *Expositione Symboli Homilia.*

De non metuendis carnalibus hostibus, & gratiis post cibum agendis Homiliæ ii. inter Ambrosianas num. xlii, xliii.

De avaritiâ vitandâ Homiliæ ii.

De eleemosynis largiendis Homiliæ ii.

De hospitalitate Homilia.

De defectu lunæ Homilia.

Super illud Esaiæ, Caupones tui miscent aquam vino, Homilia.

Porrò Sermo inter Augustinianos de *Verbis Domini* xix (qui & inter Ambrosianos vii) & *de vitâ Nazarii & Celsi* inter Ambrosianos xcii. Maximi esse censentur; licèt inter ipsius Opera non habeantur.

Prodierunt S. Maximi Homiliæ, *Colon.* 1535. *Romæ* 1564. cum Leonis M. &c. Opp. *Parisf.* 1614, 1623. *Lugduni* 1633. cum Homiliis Chrysologi *Colon.* 1678. 4°. deniq; in Bibliothecâ Patr. Tom. 6. p. 1.

Homiliæ xii. viz. de *Barbaris non timendis ei, qui Deum timet, & de S. Helisæo,* iii. *De Ninivitis*; *De Kalendis Januariis*; *De defectu Lunæ*; *Ante Natale Domini*; *De Natale Domini Salvatoris*; *Post Natalem Domini Salvatoris*; *De Hæreticis peccata vendentibus*; *Quod non debent Clerici negotiari*; *De Corpore Domini.* Has ex vetustis codicibus eruit, & Maximo nostro vindicatas, nobis nuper exhibuit Rev. P. Mabillonius *Musæi Ital.* Tom. i. part. 2. p. 1. ubi etiam de aliis Maximi Homiliis quæ sub Ambrosii & Augustini nomine circumferuntur, fusè, ut solet, & accuratè agit.

423. THEODORITUS, natione Syrus, domo Antiochenus, natus est inclinante sæculo quarto, quo verò anno haud satis certum: quamvis Garnerius id ad annum ccclxxxvi. referat. Parentes habuit pietate & opibus conspicuos. Mater, piissima planè fœmina, cùm tredecim annos in conjugio sterili jam transegisset, hortante marito Macedonium, sanctissimum Ascetam, rogavit, ut filium sibi à Deo suis precibus impetraret: quod & exacto demum triennio fecit, hâc tamen lege, ut fœtum Deo consecraret: adeò ut à Deo datus, & à parentibus Deo redditus, *Theodoriti* exinde nomen meritò traxisse videatur. Nondum septimum vitæ annum exegerat; cùm ad S. Euprepii Monasterium, non longè ab Antiochiâ dissitum, amandatur, tam bonis literis, quàm moribus, instituendus: quo in loco arctissimam cum Nestorio, Constantinopolitano, & Joanne, Antiocheno, postea Episcopis, amicitiam iniit. Nactus est præceptores Theodorum Mopsuestenum, & Joannem Chrysostomum. à quibus tum summam eloquentiam, tum optimam sacras literas explicandi rationem, didicit: Juvenis adhuc à Porphyrio, Episcopo Antiocheno, Lector ordinatur; ab Alexandro, Porphyrii successore, Diaconus: necdum tamen institutum monasticum deseruit. Anno 423. juxta Baronium, juxta verò Garnerium (qui certioribus Chronologiæ rationibus innititur) 420. à Theodoto, Alexandri Antiocheni successore, Cyri, provinciæ Euphratesiæ urbis in Syriâ non incelebris, Episcopus, Isidori recèns defuncti loco, constitutus est. Regionem quidem Cyrensem infaustis hæresium loliis miserè obsitam deprehendit; Arianos, Macedonianos, Apollinaristas, præsertim verò Marcionitas, ubiq; grassantes: ad quos, tanquam pessimam Ecclesiæ pestem, profligandos se statim accinxit; idq; non sine crebro capitis periculo præstitit; tanto interim cum successu, ut decem Marcionitarum millia à se baptismo tincta esse ipse glorietur *: in quo opere συνεργοὺς habuit Anachoretas plurimos, Marin, Jacobum, alios, qui Cyrensem agrum vitæ asceticæ sedem sibi olim delegerant. Anno circiter ccccxxix. Nestorius malesana quædam dogmata, in Christum Dominum, ejusq; Beatam Matrem, injuria propinare cœpit: cui, re in Synodo Alexandrinâ priùs agitatâ, Cyrillus xii. Capitula in fidei examen proposuit. Theodoritus à Nestorio, sibi olim perquam familiari & condiscipulo, rogatus stylum in Cyrillum strinxit; ejusq; Capitula sive

* Ep. 145. confer. Ep. 81.

ſive Anathematiſmos, Apollinariſmum ex iis extundere conatus, libello ſatis acerbo ac virulento refutavit: ipſe interim diſputationis impetu abreptus, ſaltem verbis incautis, ac nimis periculoſis, aſſerere non dubitavit, B. Mariam non peperiſſe Verbum carnem factum, naturas in Chriſto καθ' ὑπόστασιν non uniri, nec unicam eſſe ὑπόστασιν; deniq; Deum Verbum dici non poſſe mortuum: neve quid intentatum relinqueret, literas iſtâ de re ubivis ad Monachos dedit, & graviora Cyrillo objiciens, ejus Capita, tanquam hæreſeωn antiquarum Lernam traduxit. Anno ccccxxxi. ad Concilium Epheſinum accerſitus, ſeorſim cum Joanne Antiocheno, aliiſq; Orientis Epiſcopis in conſeſſum clandeſtinum abiit; & poſt duos ferè menſes, adjunctos ſibi habens ſex ſuæ factionis Epiſcopos, legatus à Conciliabulo, Orientalium nomine Conſtantinopolim miſſus eſt: juſſus verò ab Imperatore Chalcedone ſubſiſtere, & Eccleſiâ ab Epiſcopo urbis excluſus, in Aulâ maximâ crebras ad populum conciones habuit; immenſo paſſim Auditorum plauſu exceptas. Ad Imperatorem admiſſus, magnâ ſanè παῤῥησίᾳ cum eo egit: verùm operam & oleum perdidit. Imperator enim probatâ tandem Cyrilli cauſâ, damnatoq; Neſtorio, Orientales legatos in ſuam quemq; provinciam dimiſit. Domum igitur redeuns Theodoritus, quinq; libros adversùs Synodum Epheſinam edidit: quos *diabolo inſtigante* conſcriptos ait Marius Mercator *. Paulò poſt, mediante Imperatore, concordia Cyrillum inter & Joannem Antiochenum, Theodoritum, alioſq; Orientales facta eſt: ſed ulcus malè ſanatum poſtea recruduit. Anno ccccxliv. Cyrillum fatis functum duriùs adhuc tractavit: quin & adeò ſe continere non poterat, ut animi gaudium palàm exprimeret. Quibus omnibus commotior tandem factus Imperator, anno ccccxlv. domi ſuæ ſe continere juſſit, nec regionis Cyrenſis terminis excedere permiſit. Anno ccccxlix. coacta eſt Epheſi altera Synodus (cui Latrocinalis nomen adhæſit) in quâ præſidente Dioſcuro, & omnia jura ſuſq; deq; habente, ſuffragiaq; Epiſcoporum vi & armis extorquente, Theodoritus, quem ipſe Imperator Concilio abeſſe diſertè mandaverat, depoſitus eſt; antea quidem à Dioſcuro Alexandriæ anathemate percuſſus. Quò jam ſe verteret Theodoritus? Synodum appellaret? ab eâ damnatus eſt. Ad Imperatorem confugeret? eum ſibi infenſiſſimum nuper erat expertus, tum ob alia, tum hoc etiam nomine, quòd Irenæum Comitem, aulâ expulſum, digamum licèt, Tyri Epiſcopum ordinâſſet. Romam igitur, miſſis duobus Chorepiſcopis Abramio & Hypatio, unà cum Alypio Abbate, in cauſæ ſuæ patrocinium vocavit. Leo igitur Papa re cognitâ, fideq; ejus approbatâ, Theodoritum abſolvit; & quantum in ſe erat, ſedi reddidit. Anno ccccl. mortuo Theodoſio Imp. à Marciano ſucceſſore Theodoritus ab exilio revocatus (è Provinciâ enim Cyrenſi pulſus in Apamenum Monaſterium ſeceſſerat) ſedi ſuæ reſtituitur. Anno ſequenti habitum eſt Chalcedone Concilium Quartum Generale; in quo Theodoritus ab Imperatore nominatim accerſitus locum ſuum, reclamantibus tamen Ægyptiis, occupavit; fidem quidem Catholicam diſertè profeſſus, Neſtorium verò damnare diu tergiverſatus. Seſſione demum octavâ cauſa ejus pleniùs cognita eſt; & poſt anathema Neſtorio incuſſum, ſolenni omnium acclamatione ipſe pleno tandem jure reſtituitur; & Eutycheten ſuffragio ſuo Synodali damnavit. A Chalcedone domum reverſus, totum ſe libris ſcribendis & otio honeſto dedit: commiſſo utplurimùm Hypatii curæ munere Epiſcopali. Obiit anno ccccLvii, ſaltem ſequenti, ſeptuagenario major: (quamvis ſint, qui vitam illius in plures adhuc annos protrahant) eidem cum Jacobo Thaumaturgo, amico integerrimo, qui paulò poſt obiit, urnæ incluſus. Poſt mortem variam fortunam expertus eſt. Imperante Juſtino à Clericis Eccleſiæ Cyrenſis quibuſdam imago ejus ſolenni pompâ in templum infertur, throno Epiſcopali reponitur, & ſacra Synaxis in honorem ejus celebratur. Ab Anaſtaſio quidem Imp. ejuſq; aſſeclis paulò ante damnatus fuerat: quod etiam acriùs & luculentiùs à Concilio Quinto ſub Juſtiniano Conſtantinopoli habito factum eſt. Meliori quidem fato, ac molliori cenſurâ dignus erat Theodoritus. Summam animi puritatem, & arctioris vitæ diſciplinam, quam à pueritiâ ſub optimis veræ & primævæ ἀσκήσεως magiſtris didicerat, per totum vitæ curri-

SÆC. V. ab An. cccc.

* In Excerp. Opp. ejus Part. 2.

SÆC. V. ab An. cccc.

culum integram atq; illibatam tenuit; ingenti in Deum zelo, in Eccleſiam Catholicam ſtudio flagravit: in pauperibus levandis penè ſupra modum benignus & liberalis; bona quæ à parentibus acceperat ampliſſima in eorum uſum divendita elargitus; nec eorum neceſſitatibus poſtea unquam defuit: in ædificiis publicis exſtruendis ornandiſq; immenſam pecuniæ vim erogavit. Animo erat excelſo, elatoq;, ſententiæ, quam ſemel imbiberat, tenaciſſimus; injuriarum & contradictionum haud ſatis patiens. Si quos in errores lapſus ſit, non tam voluntati & pravo judicio, quàm præfervidæ indoli, diſputationum intemperiis, & ἀμετρείᾳ τῆς ἀνθολκῆς, tribuendi ſunt. Nobile à naturâ nactus eſt ingenium; quod pari curâ & ſtudio excoluit: omnifariâ eruditione clarus, & extra controverſiam ſui ſæculi longè doctiſſimus. De ſtylo ejus audiatur Photius *, Σαφὴς δ' ἐστὶν ἐν ἅπασι τὴν φράσιν, ὡς εὐκρινὴς καὶ καθαρὸς, καὶ οὐκ ἀμοιρῶν τοῦ ἡδέος, κατάλληλός τε τοῖς νοήμασιν εὐθυνόμενος. *Stylus ei in omnibus perſpicuus (eſt enim diſtinctus & purus) neq; jucunditatis expers, proportione vero ſenſibus exuberat.* Ἔστι δὲ τὴν φράσιν, εἴπερ τις ἄλλος, ἑρμηνείαις πρέπων, τῷ τε καθαρῷ καὶ εὐσήμῳ τῶν ῥημάτων ἀνακαλύπτων τὰ συνεσκιασμένα· καὶ τῷ ἡδύνοντι ἅμα δὲ διαγλυκαίνοντι, προθυμοτέρους πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν παρασκευάζων. *Dictio ejus commentationi (ſi cujuſquam alius) aptiſſima. Nam & puris ſignantibuſq; verbis abdita quæq; & obſcura revelat, & jucunditate quadam quaſi delinimento, ſuaviq; lepore ad ſui lectionem invitat.* In ſequentibus verò pluribus ſtyli ejus laudes perſequitur Photius, ductis argumentis à methodi facilitate, vocum delectu & elegantiâ, quæ Attica dici mereatur, ab interpretandi & explicandi S. Scripturas ſagacitate & diligentiâ eximiâ, ab infucatâ dicendi ſimplicitate, & omnifariâ rerum utilitate; à digreſſionum deniq; & ambagum fugâ, aliiſq; dotibus, quæ ſcriptorem omnibus numeris abſolutum reddere queant.

* Cod. 46, 203, &c.

OPERA, QUÆ EXTANT.

Quæſtiones in Octateuchum, poſt an. cccclііi. ſcriptæ.

Quæſtiones in Heptateuchum, editæ ſunt Græcè, *Pariſ.* 1558.

Quæſtiones in libros Regum.

Quæſtiones in libros Paralipomenon. Singula iſta Opera poſt an. cccclііi. ſcripta ſunt; & ſupremus Theodoreti labor fuiſſe videntur.

Commentarius in omnes Pſalmos. Opus iſtud anno ccccxxxiii. inceptum eſt, & ante an. ccccxlv. abſolutum: in eo Chryſoſtomum plurimùm imitatus eſt Theodoritus, ſententiis ſæpe expreſſis, verbis etiam nonnunquam exſcriptis.

Commentarius in Canticum Canticorum. Plurima ſuadere videntur argumenta Commentarium iſtum non eſſe Theodoriti, viz. quòd Chryſoſtomum tanquam adhuc viventem laudet; quòd Theodoro Mopſueſteno convicietur: quòd autor ſe ruſticanis, militaribus & civilibus pariter ac eccleſiaſticis negotiis turbatum eſſe dicat: ut alia non minora taceam. Conſtat tamen Theodoritum *Canticum Canticorum* expoſuiſſe; & hunc ipſum Commentarium ſub Theodoriti nomine à Gregorio M. citari. Scripſit Theodoritus in Cantica circa an. ccccxxv.

Commentarii in Eſaiam Epitome, ſive *Excerpta* nonnulla è Catenis Græcis collecta: ex quibus plurima Theodoro Mopſueſteno tribuenda eſſe meritò quis ſuſpicari poſſit.

Commentarius in Hieremiam.

Commentarius in Baruch.

Commentarius in Threnos Hieremiæ.

Commentarius in Danielem, anno ccccxxvi. ſcriptus.

Commentarius in xii. *Prophetas.* Iſte pariter ac præcedentes in Prophetas Commentarii ſcripti ſunt inter annos ccccxxvi. & ccccxxix.

Commentarii in xiv. *D. Pauli Epiſtolas*, circa an. ccccxxxii. ſcripti.

Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libri v. ab an. cccxxii. ad an. ccccxxvii. deducti. Scripti ſunt ineunte anno ccccl. Stylum, quem in his libris adhibet Theodoritus, ſic depingit Photius †. Πάντων τῶν εἰρημένων (viz. Euſeb. Socrat. Sozomen.

† Cod. 31.

men. Evag.) κατάλληλον φράσιν τῇ ἱστορίᾳ μᾶλλον ἤτοι ἐπιδείκνυσι· σαφής τε γὰρ καὶ ὑψηλὸς καὶ ἀπέριττος· πλὴν ὅτι ἐνίοτε ταῖς μεταφοραῖς παραβόλως καὶ ὥσπερ ἀπειροκάλως ἐχρήσατο; *Omnium, quos proximè nominavi, convenientem magis historiæ Stylum adhibet. Clarus enim, & grandis est, minimèq; redundans: nisi quod translationibus interdum audaciùs, penè ineptè utitur.* Prodiit Græcè, *Basil.* 1535. ex officinâ verò Roberti Stephani inter alios rerum Ecclesiasticarum Scriptores, *Paris.* 1544. fol. Gr. Lat. *Genevæ* 1612. deniq; emendatissimè Henrici Valesii notis & versione adornata, *Paris.* 1673. f. quam Colonienses nuper expresserunt.

SÆC. V. ab An. cccc.

Historia Religiosa, sive *Philotheus*, Ascetarum sanctissimorum xxx. elogia continens, anno ccccxliv. scripta.

Epistolæ cxlvi. post Episcopatum susceptum scriptæ.

Eranistes, seu Polymorphus, libros iv. complexus, quorum tres priores Dialogi formam habent; quartus inscribitur *Demonstratio per Syllogismos*. Primo docet Deum Verbum esse immutabilem: secundo asserit inconfusam unionem naturarum Christi: tertio Deum esse impatibilem demonstrat: quarto quæ in prioribus fusiùs & oratorio more disputaverat, in Syllogismos contrahit, ut argumentorum vis apertior sit & efficacior. Scriptum est opus istud anno ccccxlvi. & non longè post geminâ Theodosii Imp. sanctione, alterâ anno ccccxlvii. alterâ anno ccccxlix. datâ, flammis addictum. Prodiit Græcè seorsim, *Romæ* 1547. Gr. Lat. cum notis Beumleri, *Tigur.* 1593. 8°. Græcè *Lipsiæ* 1568.

Hæreticarum Fabularum libri v. anno ccccliii. scripti. Libri iv. caput 12. quod *de Nestorio* inscribitur, spurium est; ab aliquo Theodoriti nominis amante assutum circa tempus Synodi quintæ. Opus seorsim prodiit Græcè *Romæ* 1545.

De Providentiâ Orationes x. Antiochiæ habitæ circa an. ccccxxx. seorsim prodierunt Græcè, *Romæ* 1545. *Tigur.* 1546. 8°. *Paris.* 1630. 8°.

De Charitate Oratio, quæ Historiæ Religiosæ subjici plerumq; solet, anno ccccxlix. scripta. Edita primùm est, *Romæ* 1580. Gr. Lat. à Gerardo Vossio cum notis & variantibus lectionibus.

De curandis affectionibus Græcorum libri xii. anno ccccxxvii. scripti *contra Julianum Imp.* Prodierunt Gr. Lat. cum notis doctissimis Sylburgii, *Heidelbergæ* 1592. fol. Quamplurimas Fulvii Ursini istorum librorum emendationes, & lectiones variantes ex Bibliothecæ Vaticanæ Codice nuper evulgavit Joannes Garnerius in *Auctuario*, p. 393.

Epistola ad Joannem, Episcopum Germaniciæ, scripta sub finem anni ccccxlix.

Reprehensio xii. *Anathematismorum, seu Capitum Cyrilli*, anno ccccxxix. scripta, unà cum præmissâ ad Joannem Antiochenum Epistolâ.

Contra Nestorium liber ad Sporacium: spurius est, & maximâ ex parte idem est cum cap. 12. lib. 4. *Hæret. Fab.*

Hactenus Editio Sirmondiana: quæ sequuntur Opuscula in *Auctuario* Garneriano accesserunt.

Prolegomena & Excerpta plurima Commentariorum in Psalmos è Catenis ut plurimùm desumpta.

Excerptum breve Commentarii in Lucam, è Catenâ quâdam haustum.

Sermo in natalem S. Joannis Baptistæ.

Homilia Chalcedone anno ccccxxxi. habita, Latinè tantùm. Habetur inter Acta Concilii Ephesini.

Pentalogii de assumptione hominis excerpta nonnulla Græcè & Latinè. Latina versio tota ferè Marii Mercatoris est.

Epistolæ xxxiv. quarum xix. sunt aliorum quorundam Episcoporum Orientalium Theodoriti συγχρόνων. Reliquæ xv. Theodoriti sunt. Verùm ex his nonnullæ non nisi Latinè, aut mutilæ extant, ex Conciliorum actis vel Mario Mercatore desumptæ; aliæ à Sirmondo, haud integræ tamen, editæ sunt; quædam deniq; nunc primùm in lucem prodierunt.

Dialogi vii. paulò ante Synodum Ephesinam scripti, quorum duo priores *Anomæos* oppugnant, tres sequentes *Macedonianos*, duo ultimi *Apollinaristas*. De his Dialogis peculiari Diatribâ agit Garnerius; quâ probat unum eundemq;

SÆC. V. ab An. cccc. demq; omnium fuiſſe Autorem, eumq; diu incertum; ipſos verò Dialogos nec S. Athanaſio, neq; Maximo monacho (inter quorum Opera haberi ſolent) tribuendos eſſe, ſed ſoli Theodorito noſtro aſcribendos: idq; ita eſſe, argumentis planè veriſimilibus evincit.

OPERA DEPERDITA.

Epiſtolæ quamplurimæ: ſupra quingentas enim Theodoriti Epiſtolas penès ſe fuiſſe teſtatur Nicephorus*.

*Hiſt. Eccl. l. 14. c. 54.

Pentalogium, ſive libri v. *de Incarnatione Verbi, adversùs Cyrillum & Patres Concilii Epheſini.* Fragmenta ejus ſupra memorata ſunt, quæ habentur etiam inter Marii Mercatoris Opera edit. Garner. par. ii. p. 267.

Opus Myſticum, ſeu de Myſteriorum fidei expoſitione libri xii.

De Theologiâ & Incarnatione libri aliquot; quos eoſdem eſſe cenſet Garnerius cum Dialogis tribus *adversùs Macedonianos*, & duobus *adversùs Apollinariſtas*; qui ſub Athanaſii nomine circumferuntur. Fragmentum libri 2. de Incarnatione Græcè exhibet idem Garnerius in Auctuario, idemq; mediâ plùs parte truncatum Latinè Marius Mercator.

Opus adversùs Martionem.

Opus adversùs Judæos, quod idem forſan cenſeri poſſet cum Commentariis in Danielem.

Opus adversùs Origenem apud Gentiles ſuos extare prodit Hebedieſu. Verùm tale quid ſcripſiſſe Theodoritum parùm probabile eſt.

Reſponſiones ad Quæſita Magorum Perſarum.

In laudem S. Joannis Chryſoſtomi libri ſive Sermones v. quorum excerpta dat Photius Cod. cclxxiii.

Binæ Allocutiones Chalcedone contra Cyrillum dictæ anno ccccxxxi. Fragmenta totidem extant Latinè in Actis Synodi quintæ.

Sermo Antiochiæ coram Domno habitus anno ccccxliv. Cyrilli morti inſultans. Extat fragmentum unicum Latinè inter Acta Synodi quintæ; & ex aliâ verſione apud Marium Mercatorem.

Bina Theodoriti fragmenta ſatis prolixa, alterum *adversùs Sabellium, de Trinitate alterum*, Latinè exhibet Steph. Baluzius Miſcellan. Tom. iv. ex quibus potiſſimùm libris deſumpta, incertum.

De Script. cap. 89.

Gennadii ævo circumferebantur ſub Theodoriti nomine quinq; alii *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* libri, ab anno ccccxxvii uſq; ad DXVII. pertingentes: quos etiam ſub ejuſdem nomine bis citat Theodorus Lector in Collectaneis, ac toties Damaſcenus, lib. 3. de Imag. Veriſimillimum videtur, quod Baronius ſuſpicatur, duos fuiſſe Theodoritos, ſeniorem unum, alterum juniorem; iſtum autem Cyrenſis Hiſtoriam Eccleſiaſticam quinq; libris continuâſſe. Opinatur Garnerius juniorem iſtum non alium eſſe, quàm Alindorum Epiſcopum in Cariâ, qui anno 536. Concilio CP. ſub Menna interfuit. Tempus, nomen, & eruditio congruunt.

Porrò errore lapſus Photius Cod. xlvi. Theodorito aſcribit libros xxvii. adversùs *varias Hæreticorum Propoſitiones*, imprimis verò *adversùs Eutychianos*; quorum argumenta ſummatim exhibet. Ex iis xxi. poſteriores Eutherii Tyanenſis Epiſcopi eſſe Marii Mercatoris autoritate conſtat. Sex priores Theodoriti eſſe ſatis notum eſt. Iidem enim ſunt cum Pentalogio, uno ex iis libro in duos malè diviſo.

Deniq; *Sermo ſive liber Aſceticus*, quæſtionibus & reſponſis conſtans, (qui ſub Maximi Confeſſoris nomine ſæpè editus habetur, cujus & reverâ eſſe videtur) Theodorito in pleriſq; Codicibus aſcribitur.

Præter editiones Operum Theodoriti Latinas, Pauli Manutii, *Romæ* 1556. *Colon.* 1567, 1573. *Pariſ.* 1608. *Colon.* 1617. prodierunt Græcè & Latinè Jacobi Sirmondi ſtudio digeſta, *Pariſ.* 1642. iv. vol. fol. His Tomum quintum partim ex Codicibus MSS. partim ex iis quæ aliorum nominibus inſcripta circumferebantur, collectum addidit Joannes Garnerius, Jeſuitarum poſt Sirmondum & Frontonem Ducæum doctiſſimus, candidiſſimuſque, qui Diſſerta-

Dissertationes quinq; prolixas admodum, nec minùs eruditas adjecit; quarum tres propriè ad Theodoritum spectant, nempe de *Vitâ* & *Historiâ*, de *Libris*, & de *Fide* Theodoriti. Hunc præcipuè in disponendâ temporum ratione secuti sumus; quod non inviti fatemur. Prodiit hic Tomus Garnerianus, eo jam mortuo, *Paris.* 1684. fol. SÆC. V. ab An. cccc.

CÆLESTINUS, patria Campanus, Prisci filius, die xvi. Septembris, anno 423. ad Ecclesiæ Romanæ Pontificatum evectus. Ut controversia ante aliquot annos mota tandem finiretur, reversis ex Oriente legatis, Canonum Nicenorum exemplaria secum afferentibus, Synodi Africanæ Patres ad Cælestinum jam Episcopum dederunt literas *, quibus Ecclesiarum suarum jura adversùs appellationes ad Sedem Romanam, *impia Presbyterorum & Clericorum* (uti vocant) *refugia*, firmissimis argumentis, & invicto planè animo tuentur; ac *fumosum seculi typhum*, quem Romanæ Urbis Præsules in Ecclesiam Christi inducere conabantur, acerbè perstringunt anno ccccxxviii. Nestorio, qui adhuc se Catholicum simulavit, Cælestinus sedis CP. dignitatem gratulatus est. Bono quidem Cælestino fucum fecit subdolus Nestorius, quin & speciosis literis, aliisq; scriptis hæresis suæ virus ei propinare non est veritus: ratus è re suâ non parùm fore, si tantæ urbis Præsulem ad partes suas pertrahere posset. Verùm de totâ re certior factus à Cyrillo Cælestinus anno ccccxxx. habitâ Romæ Synodo Nestorii dogmata damnavit; missisq; literis ipsum è Romanæ Ecclesiæ communione ejiciendum esse denunciavit, ni intra decem dies errorem palàm emendaret. Anno ccccxxxi. legatos ad Concilium Ephesinum misit, ut Nestorii condemnationem strenuè promoverent. Sequenti anno Patribus Ephesinis res adversùs Nestorium gestas gratulatus est: eodemq; tempore ad Maximianum, qui in Nestorii locum subrogatus fuerat, communicatorias dedit literas. Obiit die i. Augusti anno ccccxxxii. *Extant Epistolæ* xiv. Concil. Tom. ii. p. 1611. quarum quinque habentur Græcè inter Acta Concilii Ephesini. Nicephorus * quidem tres alias ejusdem memorat *Epistolas ad Cyrillum*, *Joannem Antiochenum*, & *Rufum Thessalonicensem* datas, quibus translationem Procli à sede Cyzicenâ ad Constantinopolitanam approbâsse dicitur. Verùm cum biennio post Cælestini mortem translatio ista facta fuerit, spurias esse has epistolas luculenter constat. Nec melioris forsan notæ censendus est Cælestini *Liber de Secretis*, cujus bina fragmenta adducit Nicephorus loco citato. Confictus à quibusdam videtur Romanæ sedis studiosis, quo tempore controversiæ Græcam inter & Romanam Ecclesias agitatæ sunt. 423.

* Concil. Tom. 2. p. 1674.

* L. 14. c. 39.

Commonitorium breve Cælestini Episcopis & Presbyteris ad Concilium Ephesinum euntibus datum edidit Christ. Lupus ad calcem Epistolarum Ephesinarum p. 470. & ex alio Codice Baluzius in Collectione novâ Conciliorum *Paris.* 1683. f. Notandum deniq; Cælestini Epistolæ i. ad Gallos subnecti *Auctoritates sedis Apostolicæ Episcoporum de Gratia Dei, & libero voluntatis arbitrio.* Et ita quidem subnexuit olim Dionysius Exiguus. Cælestino tribuunt Fulgentius, Cresconius, Florus magister, Joannes Scotus, Hincmarus Rhemensis, Ivo, &c. V. CL. Pasch. Quesnellius *, qui omnia penè ad augendam Leonis Papæ gloriam pertrahere solet, Cælestino abjudicat, Leoni I. vindicat, nullius, ipsomet fatente, Codicis MS. autoritate, nullo editionum anteriorum exemplo, nullâ cujusquam autoris seu recentioris, seu antiquioris suffragante conjecturâ. Verùm de hac re plura forsan in Leone Magno. Interim dummodo res solis conjecturis agatur, quid si flagrante controversiâ Pelagianâ, privatus quispiam hæc testimonia collegerit, & Cælestino obtulerit, unde in ejus scriniis reperta, ipsius Epistolis subnectebantur? Judicent eruditi.

* Differt. M. ad opp. Leon. p. 394.

JOANNES CASSIANUS, genere Scytha, ex Tauricâ Chersoneso oriundus, Athenis natus est; quamvis Photius eum Patriâ Romanum fuisse prodat. Puer adhuc vitæ Monasticæ studiis in rure Bethlehemitico innutritus est: Postea Monachos Nitrienses invisit; exinde Constantinopolin ingressus, à S. Joanne Chrysostomo Diaconus ordinatur, & in Ecclesiâ CP. altari deservit. 424.

SÆC. V. ab An. cccc. ferviit. Anno ccccıv. in exilium misso S. Joanne, legatus à Clero CP. Joannis partium studioso ad Innocentium Papam missus est unà cum Germano Presbytero; ut Joannis causam ageret, & immani inimicorum ejus nequitiæ remedium ab Occidentalibus Episcopis impetraret. Romæ Presbyteri dignitate ab Innocentio auctus, post expugnatam à Gothis anno ccccx. Romam, Massiliam se contulit; ubi duo Monasteria condidit, virorum unum, mulierum alterum. Scribere orsus est ab anno 424; obiit verò anno 448. ætatis suæ xcvii. Primum inter Semipelagianos sive Massilianos (quibus lampadem prætulisse videtur) locum tenuit; Pelagianorum tamen hostis acerrimus. Plurimùm eum ob SS. Scripturarum scientiam, & disputandi acumen laudat Prosper; ob facundiam Cassiodorus. Dogmata quæ à fide Orthodoxâ dissentanea docuit, quæq; Semipelagiana *κυρίως* sunt dicta, hujusmodi fere fuerunt. Admittendum esse quidem peccatum originale, & gratiæ divinæ necessitatem non modò auxiliatricis, & incepta semel opera promoventis, sed omnia Opera bona prævenientis: in plerisq; tamen hominibus præcedere initium fidei, ac bonæ voluntatis & conversionis desiderium, solis naturis viribus excitata; quæ divinum auxilium prævenirent, & ad id recipiendum mentem præpararent: hosce quidem primos naturæ conatus gratiam Dei propriè non promereri, occasionem tamen subministrare, quâ moveatur Deus, ut gratiam suam donet, tantillum boni orsum tam luculento præmio rependens. Alios adhuc sibi proprios errores propugnavit Cassianus, ex nimio ferè Pelagianos oppugnandi studio exortos. Ex. gr. Collat. xxiii. asserit omnes justorum justitias esse peccata. xvii. licitum esse quandoq; mendacium perhibet. iv. bonum esse dicit, quòd caro concupiscit adversùs spiritum; malum verò fore, si voluntas tota spiritui adhæreret, penitusq; carnem vinceret. Alios ejusdem farinæ errores taceo, qui in scriptis illius passim occurrunt; & à Prospero exagitantur. Non immeritò igitur monet Cassiodorus * cautè legendum esse Cassianum: cujus adeò scripta à Victore Martyritano Episcopo Afro repurgata esse prodit.

* Divin. Lect. c. 29.

SCRIPTA.

Opus duodecim libris constans; ex quibus quatuor priores *de Institutis Cœnobiorum* agunt, octo posteriores de *octo capitalibus Vitiis; ad Castorem Aptensem Episcopum.* Χρήσιμα δ' (inquit Photius *) εἴπερ τι ἄλλο, τὰ λόγια ταῦτα τοῖς ἀσπαζομένοις τὸν ἀσκητικὸν ἀναδέχεσθαι ἀγῶνα. καὶ δὴ τοσοῦτον αὐτοῖς καὶ θεῖον πρόσεστιν, ὥστε, &c. *Utilissima verò, si quæ alia, hæc iis sunt pronunciata, qui religiosam inire vitam cupiunt. Et verò tanta iis vis inest, ut quasi divinitas; ut,* &c. Ubi Operis istius, tanquam omnibus numeris consummatissimi laudes fusè persequitur Photius.

* Cod. 197.

Collationes Patrum numero xxiv. quarum decem priores Leontio Episcopo Forojuliensi, & Helladio S. Castoris Abbati nuncupantur: septem quæ sequuntur ad Honoratum (nondum Episcopum Arelatensem) & Eucherium missæ; septem postremæ Joviniano, Minervio aliisq; Monachis inscriptæ sunt.

De Christi Incarnatione adversùs Nestorium libri vii. hortante Leone (tunc Diacono Romano) circa an. ccccxxx. scripti: in quibus ingentem erga S. Joannem Chrysostomum affectum testatur; in Nestorium acriter invehitur, & vehementi pariter ac eleganti Apostrophe ad cives CP. factâ opus claudit.

Prodierunt Opera Cassiani *Basil.* 1575. *Antverp.* 1578. cum notis Henrici Cucquii. *Romæ* (curâ Petri Ciacconii) 1580, 1611. 8°. cum notis Alardi Gazæi, *Duaci* 1616. 2 vol. 8°. commentariis ejusdem & aliorum prolixioribus ornata, *Atrebat.* 1628. fol. Habentur deniq; in Bibliotheca Patr. Tom. vii. p. 17, 69, 102.

425. PHILOSTORGIUS, natione Cappadox, natus est circa an. ccclxviii: Lib. 9. c. 9. Parentes habuit, ipsomet teste, Carterium, & Eulampiam, Anicii Presbyteri filiam.

filiam. Vicesimo ætatis anno Constantinopolim profectus est, bonis literis imbuendus: & sane artibus liberalibus apprimè fuisse excultum liquidò constat: unde plurima in Historiam suam refert, quæ non vulgarem Philosophiæ, historiæq; naturalis, Geographiæ, Astronomiæ, Poetices, & Medicinæ notitiam redolent. Sectâ erat non tam Arianus, quàm Eunomianus & Anomæus; filiumq; ἑτερούσιον, ac patre minorem esse contendit; quòd ex sexcentis Historiæ locis patet: unde & *Athei* cognomen traxit. Scripsit circa an. 425. Stylum ejus sic describit Photius *. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν κομψὸς, καὶ ποιητικαῖς, ἀλλ' οὐ κατακόρως οὐδ' ἀχαρίτοις λέξεσι κεχρημένος· καὶ ἡ τροπὴ δ' αὐτῷ τοῦ ἐμφαντικοῦ τὴν χάριν μετὰ τοῦ ἡδέως ἐφέλκεται· πλὴν ἐνίοτε παραβόλοις αὐταῖς καὶ πλεῖστον ἀποτετραμμέναις χρώμενος, εἰς ψυχρολογίαν καὶ ἀκαιρολογίαν ἐκπίπτει. Περιβέβληται δ' αὐτῷ ποικίλως ὁ λόγος, καὶ ἐς κόρον· ὡς εἰς τὸ ἀσαφὲς καὶ οὐκ ἀεὶ χαρίεν τὸν ἀκροατὴν ὑποσύρεσθαι· ἐν πολλοῖς δὲ καὶ δεξιῶς γνωμολογεῖ. *Stylus illi comptior, & Poeticis sine tædio, minimèq; ingratis vocibus utitur. Tropi quoq;, ac verba significantia gratiam illi cum jucunditate conciliant: nisi quòd interdum temerè ipsis, vel nimiùm detortis utendo, in frigidam & importunum sermonem incidit. Ornatur ab eo variè oratio, vel ad satietatem; ita ut in obscuritatem, nec eam semper gratam, occultè trahatur auditor: in multisq; non incommodas loquitur sententias.* * Cod. 40.

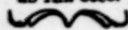
Historia Ecclesiastica (quæ non Historia, ἀλλ' ἐγκώμιον μᾶλλον τῶν αἱρετικῶν, ut loquitur Photius *, dici debeat) ab Arii exortu ad Honorii Imp. mortem pertingentis libros xii. condidit, eo ordine dispositos, ut cujusvis libri initiales literæ, si conjungantur, Philostorgii scriptoris nomen conficerent: quod notavit olim Photius; qui librorum istorum ampliores solito *Eclogas* excerpsit. Has ex Bibliothecâ Bongarsianâ erutas primus edidit cum versione suâ Jac. Gothofredus, *Genevæ* 1643. 4°. qui in Prolegomenis de hâc Historiâ fusè, ut solet, agit, uberrimasq; annotationes adjecit, doctissimo Valesio non semper probatas: qui tamen meminisse debuit eorum, quæ pro molliori censurâ de editione suâ ferendâ adducit Gothofredus in calce Prolegomenωn. Easdem Philostorgii Eclogas, emendatiores paulò, annotationibus suis illustratas, unà cum Theodorito, Evagrio, &c. edidit idem Valesius *Par.* 1673. fol. qui & alia quædam Philostorgii *fragmenta*, quæ in Eclogis Photianis non comparent, ex Suidâ & aliis collecta, calci Supplementi vice subnexuit. * Cod. 40.

Porro se *contra Porphyrium pro Christianis* quædam scripsisse, sive ut ipsius verbis utar, ἀγῶνας καταβαλέσθαι, testatur ipsemet Philostorgius, lib. 10. cap. 10.

SABINUS, Heracleæ, quæ Thraciæ urbs erat, Episcopus, secta Macedonianus, clar. an. 425. Edidit συναγωγὴν τῶν συνόδων, sive *Collectionem gestorum Synodalium* à Concilio Nicæno ad sua usq; tempora: in quam, suppressis aliis, omnia quæ ad sectæ suæ gloriam facere posse videbantur, conjecit. In hoc libro, notante Socrate *, Concilii Nicæni Antistites, quasi rudes, omniq; scientiâ destitutos, irrisit; nonnulla quidem de industriâ prætermisit, quædam pervertit, atq; immutavit; cuncta deniq; ad institutum suum, sensumq; pertraxit. Alibi † etiam scribit Socrates, Sabinum ne nomen quidem ipsum Macedonii, hæresis suæ principis, usquam commemorâsse: id agens scilicet, ut tragica illius facinora penitùs occultaret. Ex isto libro habet Socrates, quæ de Concilio Seleuciensi profert l. 2. c. 39. & l. 3. c. 10. ac libellum illum fidei, quem Episcopi Orientales Joviano Imp. Antiochiæ obtulerunt; qui extat apud Socrat. l. 3. c. 22. 425. * L. 1. c. 8. † L. 2. c. 15.

LUPUS, gente Gallus, ortu nobilis, Tulli Leucorum natus, Epirochii filius, Vincentii Lirinensis frater, S. Germani Autissiodorensis ex sorore nepos. Anno ccccxix. Pimeniolam Hilarii Arelatensis sororem uxorem duxit. Anno 426. gymnasium Lirinense cum Vincentio fratre ingressus S. Honorato Abbati bonis literis ac moribus sese excolendum commisit. Anno ccccxxvii. Episcopus Trecensis factus est; & biennio post, Germano avunculo in Britanniam ad profligandam hæresin Pelagianam misso, ab Episcopis Gallicanis comes datus. Britanniam igitur profectus conjunctâ cum Germano operâ Pelagianos instituto apud S. Albani fanum colloquio confutavit, ac Britannis à Pictis & 426.

 Saxonibus

S Æ C. V. ab An. cccc.

serviit. Anno cccciv. in exilium misso S. Joanne, legatus à Clero CP. Joannis partium studioso ad Innocentium Papam missus est unà cum Germano Presbytero; ut Joannis causam ageret, & immani inimicorum ejus nequitiæ remedium ab Occidentalibus Episcopis impetraret. Romæ Presbyteri dignitate ab Innocentio auctus, post expugnatam à Gothis anno ccccx. Romam, Massiliam se contulit; ubi duo Monasteria condidit, virorum unum, mulierum alterum. Scribere orsus est ab anno 424; obiit verò anno 448. ætatis suæ xcvii. Primum inter Semipelagianos sive Massilianos (quibus lampadem prætulisse videtur) locum tenuit; Pelagianorum tamen hostis acerrimus. Plurimùm eum ob SS. Scripturarum scientiam, & disputandi acumen laudat Prosper; ob facundiam Cassiodorus. Dogmata quæ à fide Orthodoxâ dissentanea docuit, quæq; Semipelagiana κυρίως sunt dicta, hujusmodi fere fuerunt. Admittendum esse quidem peccatum originale, & gratiæ divinæ necessitatem non modò auxiliatricis, & incepta semel opera promoventis, sed omnia Opera bona prævenientis: in plerisq; tamen hominibus præcedere initium fidei, ac bonæ voluntatis & conversionis desiderium, solis naturis viribus excitata; quæ divinum auxilium prævenirent, & ad id recipiendum mentem præpararent: hosce quidem primos naturæ conatus gratiam Dei propriè non promereri, occasionem tamen subministrare, quâ moveatur Deus, ut gratiam suam donet, tantillum boni orsum tam luculento præmio rependens. Alios adhuc sibi proprios errores propugnavit Cassianus, ex nimio ferè Pelagianos oppugnandi studio exortos. Ex. gr. Collat.* xxiii. asserit omnes justorum justitias esse peccata. xvii. licitum esse quandoq; mendacium perhibet. iv. bonum esse dicit, quòd caro concupiscit adversùs spiritum; malum verò fore, si voluntas tota spiritui adhæreret, penitusq; carnem vinceret. Alios ejusdem farinæ errores taceo, qui in scriptis illius passim occurrunt; & à Prospero exagitantur. Non immeritò igitur monet Cassiodorus * cautè legendum esse Cassianum: cujus adeò scripta à Victore Martyritano Episcopo Afro repurgata esse prodit.

* Divin. Lect. c. 29.

SCRIPTA.

Opus duodecim libris constans; ex quibus quatuor priores *de Institutis Cœnobiorum* agunt, octo posteriores de *octo capitalibus Vitiis; ad Castorem Aptensem Episcopum.* Χρήσιμα δ' (inquit Photius *) εἴπερ τι ἄλλο, τὰ λόγια ταῦτα τοῖς αἱρουμένοις τὸν ἀσκητικὸν ἀναδέχεσθαι ἀγῶνα. καὶ δὴ τοσοῦτον αὐτοῖς καὶ θεῖον πρόσεστιν, ὥστε, &c. *Utilissima verò, si quæ alia, hæc iis sunt pronunciata, qui religiosam inire vitam cupiunt. Et verò tanta iis vis inest, ut quasi divinitas; ut*, &c. Ubi Operis istius, tanquam omnibus numeris consummatissimi laudes fusè persequitur Photius.

* Cod. 197.

Collationes Patrum numero xxiv. quarum decem priores Leontio Episcopo Forojuliensi, & Helladio S. Castoris Abbati nuncupantur: septem quæ sequuntur ad Honoratum (nondum Episcopum Arelatensem) & Eucherium missæ; septem postremæ Joviniano, Minervio aliisq; Monachis inscriptæ sunt.

De Christi Incarnatione adversùs Nestorium libri vii. hortante Leone (tunc Diacono Romano) circa an. ccccxxx. scripti: in quibus ingentem erga S. Joannem Chrysostomum affectum testatur; in Nestorium acriter invehitur, & vehementi pariter ac eleganti Apostrophe ad cives CP. factâ opus claudit.

Prodierunt Opera Cassiani *Basil.* 1575. *Antverp.* 1578. cum notis Henrici Cucquii. *Romæ* (curâ Petri Ciacconii) 1580, 1611. 8°. cum notis Alardi Gazæi, *Duaci* 1616. 2 vol. 8°. commentariis ejusdem & aliorum prolixioribus ornata, *Atrebat.* 1628. fol. Habentur deniq; in Bibliotheca Patr. Tom. vii. p. 17, 69, 102.

425. PHILOSTORGIUS, natione Cappadox, natus est circa an. ccclxviii:
Lib. 9. c. 9. Parentes habuit, ipsomet teste, Carterium, & Eulampiam, Anicii Presbyteri filiam.

filiam. Vicesimo ætatis anno Constantinopolim profectus est, bonis literis imbuendus: & sane artibus liberalibus apprimè fuisse excultum liquidò constat: unde plurima in Historiam suam refert, quæ non vulgarem Philosophiæ, historiæq; naturalis, Geographiæ, Astronomiæ, Poetices, & Medicinæ notitiam redolent. Secta erat non tam Arianus, quàm Eunomianus & Anomæus; filiumq; ἑτερούσιον, ac patre minorem esse contendit; quòd ex sexcentis Historiæ locis patet: unde & *Athei* cognomen traxit. Scripsit circa an. 425. Stylum ejus sic describit Photius *. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν κομψὸς, καὶ ποιητικαῖς, ἀλλ' οὐ καταψύχροις οὐδ' ἀχαρίτοις λέξεσι κεχρημένος· καὶ ἡ τροπὴ δ' αὐτοῦ τοῦ ἐμφαντικοῦ τὴν χάριν μετὰ τοῦ ἡδέος ἐφέλκεται· πλὴν ἐνίοτε παραβόλοις αὐταῖς καὶ πλεῖστον ἀποτετραμμέναις χρώμενος, εἰς ψυχρολογίαν καὶ ἀκαιρολογίαν ἐκπίπτει. Περιβέβληται δ' αὐτῷ ποικίλως ὁ λόγος, καὶ ἐς κόρον· ὡς εἰς τὸ ἀσαφὲς καὶ οὐκ ἀεὶ χαρίεν τὴν ἀκρόασιν ὑποδύεσθαι· ἐν πολλοῖς δὲ καὶ οἰκείως γνωμολογεῖ. *Stylus illi comptior, & Poeticis sine tædio, minimèq; ingratis vocibus utitur. Tropi quoq;, ac verba significantia gratiam illi cum jucunditate conciliant: nisi quòd interdum temerè ipsis, vel nimiùm detortis utendo, in frigidum & importunum sermonem incidit. Ornatur ab eo variè oratio, vel ad satietatem; ita ut in obscuritatem, nec eam semper gratam, occultè trahatur auditor: in multisq; non incommodas loquitur sententias.* SÆC. V. ab An. cccc. * Cod. 40.

Historia Ecclesiastica (quæ non Historia, ἀλλ' ἐγκώμιον μᾶλλον τῶν αἱρετικῶν, ut loquitur Photius *, dici debeat) ab Arii exortu ad Honorii Imp. mortem pertingentis libros xii. condidit, eo ordine dispositos, ut cujusvis libri initiales literæ, si conjungantur, Philostorgii scriptoris nomen conficerent: quod notavit olim Photius; qui librorum istorum ampliores solito *Eclogas* excerpsit. Has ex Bibliothecâ Bongarsianâ erutas primus edidit cum versione suâ Jac. Gothofredus, *Genevæ* 1643. 4°. qui in Prolegomenis de hâc Historiâ fusè, ut solet, agit, uberrimasq; annotationes adjecit, doctissimo Valesio non semper probatas: qui tamen meminisse debuit eorum, quæ pro molliori censurâ de editione suâ ferendâ adducit Gothofredus in calce Prolegomenωn. Easdem Philostorgii Eclogas, emendatiores paulò, annotationibus suis illustratas, unà cum Theodorito, Evagrio, &c. edidit idem Valesius *Par.* 1673. fol. qui & alia quædam Philostorgii *fragmenta*, quæ in Eclogis Photianis non comparent, ex Suidâ & aliis collecta, calci Supplementi vice subnexuit. * Cod. 40.

Porro se *contra Porphyrium pro Christianis* quædam scripsisse, sive ut ipsius verbis utar, ἀγῶνας καταθέσθαι, testatur ipsemet Philostorgius, lib. 10. cap. 10.

SABINUS, Heracleæ, quæ Thraciæ urbs erat, Episcopus, secta Macedonianus, clar. an. 425. Edidit συναγωγὴν τῶν συνόδων, sive *Collectionem gestorum Synodalium* à Concilio Nicæno ad sua usq; tempora: in quam, suppressis aliis, omnia quæ ad sectæ suæ gloriam facere posse videbantur, conjecit. In hoc libro, notante Socrate *, Concilii Nicæni Antistites, quasi rudes, omniq; scientiâ destitutos, irrisit; nonnulla quidem de industriâ prætermisit, quædam pervertit, atq; immutavit; cuncta deniq; ad institutum suum, sensumq; pertraxit. Alibi † etiam scribit Socrates, Sabinum ne nomen quidem ipsum Macedonii, hæresis suæ principis, usquam commemorâsse: id agens scilicet, ut tragica illius facinora penitùs occultaret. Ex isto libro habet Socrates, quæ de Concilio Seleucienfi profert l. 2. c. 39. & l. 3. c. 10. ac libellum illum fidei, quem Episcopi Orientales Joviano Imp. Antiochiæ obtulerunt; qui extat apud Socrat. l. 3. c. 22. 425. * L. 1. c. 8. † L. 2. c. 15.

LUPUS, gente Gallus, ortu nobilis, Tulli Leucorum natus, Epirochii filius, Vincentii Lirinensis frater, S. Germani Autissiodorensis ex sorore nepos. Anno ccccxix. Pimeniolam Hilarii Arelatensis sororem uxorem duxit. Anno 426. gymnasium Lirinense cum Vincentio fratre ingressus S. Honorato Abbati bonis literis ac moribus sese excolendum commisit. Anno ccccxxvii. Episcopus Trecensis factus est; & biennio post, Germano avunculo in Britanniam ad profligandam hæresin Pelagianam misso, ab Episcopis Gallicanis comes datus. Britanniam igitur profectus conjunctâ cum Germano operâ Pelagianos instituto apud S. Albani fanum colloquio confutavit, ac Britannis à Pictis & 426.

 Saxonibus

SÆC. V. ab An. cccc. Saxonibus miserè divexatis victoriam memorabilem precibus impetravit. Anno sequente in Galliam reversus. Errant qui Lupum S. Germano secundâ vice in Britanniam profecto anno ccccxlviii. comitem adjungunt. Obiit anno cccclxxix. postquam Episcopatum per lii. annos tenuisset, uti diserte testantur Beda, Usuardus, & antiquus Vitæ ejus scriptor apud Surium. Certè Sidonius Apollinaris l. 9. Epist. ii. eum decem quinquennia in Episcopatu tunc temporis exegisse prodit. Vir erat undequaq; maximus. Eum *Patrem Patrum, Episcopum Episcoporum, alterum sui seculi Jacobum, omnium toto, quà patet, orbe Pontificum proculdubio primum, normam morum, & columnam virtutum vocat* Sidonius Apollinaris*. Extat *Epistola*, sui ac Euphronii Augustodunensis nomine *ad Talatium Andegavensem Episcopum de Clericis Bigamis*, &c. Concil. Tom. iv. p. 1048. Alia *item Epistola ad Sidonium Apollinarem* habetur apud Dacherium Spicileg. Tom. v.

* L. 6. Ep. 1.

427. JOANNES, ab ineunte ætate rerum sacrarum studiis in S. Euprepii Monasterio prope Antiochiam sito innutritus, Nestorium & Theodoritum condiscipulos habuit. Anno 427. mortuo Theodoto, sedi Antiochenæ præfectus est. Anno ccccxxix. Nestorii amore abreptus Cyrilli Capitula acriter oppugnare cœpit, Theodorito & Andreæ Samosateno in mandatis dans, ut editis libellis Apollinarismi ea accusarent; ipse interim crebris Synodicis ubiq; missis eadem condemnavit; diu tamen præ se ferens, sibi persuasum esse, ea Cyrilli non esse. Anno ccccxxxi. convocatâ ab Imperatore Synodo Ephesinâ, ipse omni studio efficere molitus est, ut intactis Nestorii dogmatibus nulla alia fidei Confessio præter Nicænam subscribenda proponeretur; utq; Cyrilli Capita isti contraria judicarentur. Præmissis igitur ad Concilium suo nomine legatis Alexandris duobus, Apameensi & Hierapolitano, moras nectebat: tandem verò Ephesum quinto post Synodum inchoatam die veniens, ac Nestorium à Patribus damnatum deprehendens, eodem die Conciliabulo in hospitio suo habito Cyrillum & Memnonem deposuit. In jus igitur vocatus à Patribus, ut tantæ audaciæ rationem redderet, cùm sistere se recusaret, ab Ecclesiæ communione submotus est. Post finitum Concilium ad Imperatorem properans, inter alia efferati adversùs Cyrillum animi indicia, juravit se cum eo nunquam communicaturum, etiamsi erroris pœnitentiam agens Capitula sua anathematizaret: & sermone ad populum Chalcedone habito plebem in avitâ fide persistere hortatus est. Antiochiam redux, Nestorium tutari constanter diu perstitit: opiniones tamen ejus minimè amplexus videtur; illum autem damnare recusavit, quòd incautè solummodò locutum, vera interim sensisse crederet. Postmodùm verò ab Imperatore interpellatus, & explanatione Capitulorum à Cyrillo editâ placatior factus, conditiones pacis à Cyrillo propositas misso Alexandriam Paulo Emeseno amplexus est, & Nestorium damnavit: ac ut utrumq; ab omnibus ditioni suæ subditis Episcopis fieret, sategit; quod tandem post multum temporis & laboris insumptum effecit, alios suadendo, alios advocatâ manu civili Ecclesiis suis ejiciendo. Obiit anno ccccxli. Extant ab eo scriptæ *Epistolæ* vi. Græco-Latinè Concil. Tom. iii. p. 388, 444, 602, 706, 1088, 1091. *aliæ* xv. Latinè inter Epistolas ad Concilium Ephesinum pertinentes à Christiano Lupo editas, *Lovan.* 1682. 4°. Ut quamplurimas quæ utrobiq; extant Epistolas mittam, quæ inter alia Episcoporum nomina Joannis nostri nomen præfixum habent.

428. Socrat. l. 7. c. 29, &c. NESTORIUS, natione Syrus, Germaniciâ Syriæ Euphratesiensis urbe ortus, in Monasterio S. Euprepii educatus, Diodorum postea Tarsensem præceptorem habuit: deinde Ecclesiæ Antiochenæ Presbyter factus. Mortuo Sisinnio Constantinopolis Episcopo, cùm Imperatori visum sit neminem ex Ecclesiâ istâ ad Episcopatum promovere; Nestorius, expeditâ facundiâ & temperantiâ celebris, Antiochiâ evocatur, & iv. Idus Aprilis anno ccccxxviii, in Episcopali sede collocatur: quo ipso die coram universo populo Imperatorem pro concione alloquens, *Da mihi*, inquit, *Imperator terram hæreticis purgatam*;

gatam; & ego tibi cælum retribuam; mecum hæreticos debella; ego Persas tecum debellabo. Verbis non defuit conatus: quinto enim post ordinationem die Arianos Ecclesiis expulit; Novatianos vexare cœpit; Quartodecimanos per Asiam, Lydiam, & Cariam multis affecit malis; Macedonianos per Antonium Germensem Episcopum in Hellesponto acerbè exagitavit; Manichæos habitâ Constantinopoli anno ccccxxx. Synodo damnavit: ipse mox Hæresiarcha nulli secundus. Anastasium enim, Presbyterum suum, pro concione hæc verba proferentem, θεοτόκον τὴν Μαρίαν καλείτω μηδείς· Μαρία γὰρ ἄνθρωπος ἦν, ὑπὸ ἀνθρώπου δὲ Θεὸν τεχθῆναι ἀδύνατον. *Nemo Mariam vocet Deiparam: Maria enim homo fuit: ex homine autem Deus nasci non potest:* hæc, inquam, effutientem Anastasium non modò quasi pia loquentem tutatus est; verùm ipse de hâc controversiâ subinde in Ecclesiâ disseruit, quæstiones eâ de re pervicaciter proponens, & vocem *Deiparæ* perpetuò rejiciens. Ut verbo dicam, summa hæreseos illius huc rediit. Naturas in Christo, divinam & humanam, non ὑποστάσει, sed solâ habitudine uniri; ac in Mediatore θεανθρώπῳ duas admitti personas; & Beatam proinde Virginem non personæ divinæ, sed humanæ tantùm (quam solam Christum appellavit Nestorius) matrem dici posse, χριστοτόκον adeò non θεοτόκον vocandam. Insana istiusmodi dogmata abdicare recusantem Nestorium post crebras admonitiones damnârunt, & Ecclesiâ ac Episcopatu submovendum clamârunt Cyrillus & Cœlestinus. Nec causæ suæ defuit Nestorius, quâ literis apud alios Episcopos, quâ versutiis apud Imperatorem & populum rem suam impigrè agens. Indictâ verò anno ccccxxxi. Synodo Ephesinâ ipse ad celebrandum Concilium Ephesum inter primos festinavit: ubi dum propter Orientalium absentiam Synodus adhuc in sedecim dies differretur; habitis quotidie cum plerisq; Episcopis, ac imprimis Cyrillo, velitationibus animi sui virus evomere non dubitavit: in hæc blasphema prorumpens verba, *Ego eum, qui bimestris ac trimestris exstitit, Deum appellare non possum; atq; idcirco mundus sum à sanguine vestro, nec in posterum ampliùs ad vos accedam.* Inchoatâ Synodo, cum ter in judicium vocatus Nestorius adesse nollet, examinatâ ejus causâ, lata est in illum damnationis sententia; quæ ab Imperatore non longè post confirmata est. Hominem primò Petras Arabiæ urbem relegari jussit Imperator; verùm precibus ipsius atq; amicorum mox exoratus, mitigatâ sententiâ, permisit, ut ad Monasterium S. Euprepii, in suburbanis Antiochiæ situm, secederet. Ibi quadriennio commoratus, tandem Imperatoris edicto, Oasim, Libyæ urbem, Ibin etiam dictam, relegatus est: quo in loco à Blemmiis urbem vastantibus captus, mox dimissus est; & Panopolin, Thebaidis oppidum, se contulit: ex Panopoli Elephantinam ejusdem provinciæ oppidum à militibus abducitur: dum in itinere autem adhuc esset, à Præside revocatus Panopolin redire jubebatur. Inde etiam Præsidis mandato in alium quendam locum Panopoli vicinum deportatus est; recenti demum Imperatoris edicto in quartum exilii locum ablegatus. De morte ejus hæc habet Euagrius *, ipsum circa fines Thebaidis errantem, tandem τῇ γῇ συῤῥηγνύμενον, *terræ allisum*, tanquam alterum Arium, dignum vitæ exitum sortitum esse. Idem verò in fine capitis Scriptorem quendam antiquiorem citat; qui Nestorium linguâ vermibus erosâ interiisse narravit. Obiit, ut nonnulli volunt, anno ccccxxxvi. verùm in Oasi vixisse anno ccccxxxix. quo Historiam suam clausit, disertè testatur Socrates †. Vir erat nequaquam doctus, si Socrati ‖ fides sit habenda; qui hæresin ejus imperitiæ acceptam refert. Cùm enim, *inquit*, naturali facundiâ esset præditus; eruditus quidem videbatur, reverà tamen erat indoctus. Libros etiam veterum interpretum haudquaquam legere dignabatur. Arrogantiâ enim elatus ob dicendi facultatem, non satis accuratè vetustioribus legendis operam dabat: sed seipsum reliquis omnibus præstare arbitrabatur. Plura ejusdem argumenti ibidem habet Socrates; quem, qui plura velit, consulat Lector. Extant Græco-lat. *Epistolæ* ii. Concil. Tom. iii. p. 316, 321. (quarum posterior, quæ quidem satis prolixa est, à Mario Mercatore versa inter Opera ejus reperitur, edit. Garner. par. ii. p. 57.) Latinè aliæ ii. (ex vetustâ admodùm versione) ibid. p. 349. *Epistola ad*

SÆC. V. ab An. cccc.

* L. 1. c. 7.

† L. 7. c. 34.

‖ L. 7. c. 32.

SÆC. V. ab An. cccc. *ad Cœlestium hæreticum*; atq; alia ad *Cœlestinum Papam* à Mario Mercatore Latinè versæ, inter cujus Opera habentur. Sermo integer, atq; excerpta præclara trium aliorum Sermonum, adversùs Pelagianos, ab eodem versa, ibidem habentur, edit. Garner. par. i. Ex his Sermones duo posteriores perperàm dividuntur; unicum enim eundemq; constituunt Sermonem, qui Græcè olim integer editus est à Savilio inter S. Chrysostomi Opera Tom. vii. titulo, in *illud Matth.* iv. 6. *Si Filius Dei es, projice teipsum:* & exinde Gr. Lat. à Garnerio inter Mercatoris Opera par. i. p. 85. *Anathematismi* xii. Cyrilli anathematismis oppositi, Lat. Concil. Tom. iii. p. 424. *Fragmenta* xx. *ex Quaternionibus* sive *libro Sermonum* ejus desumpta, & à Petro notariorum primicerio, Concilio Ephesino oblata, Gr. Lat. p.520. Alia *Fragmenta* xxii. à Cyrillo collecta, & à Mercatore versa, inter cujus Opera proinde habentur à Garnerio edita par. ii. p. 103. atq; alia quædam apud Marium Mercatorem. *Fragmenta bina ex Sermonibus*, secundo & quarto, *περὶ τῆς μυήσεως seu de Baptismo*, Concil. Tom. vi. p. 317. item aliud ex Epistolâ ad Alexandrum Hierapolitanum ibid. p. 319. *Fragmenta* plurima *ex ejusdem Dialogo* seu *Narratione de suâ in Oasim deportatione, & ex duabus Epistolis ad Thebaidis Præsidem* scriptis apud Evagrium l. 1. c. 7. *Sermo* Nestorii *de Incarnatione Dominicâ* ad plebem habitus, & fragmenta quamplurima ex alio ejusdem Tractatu quodam apud Marii Mercatoris Acta propè finem; quæ cum fragmentis *Quaternionum* supra memoratis multa habent communia. In editione verò operum Mercatoris Garnerianâ par. ii. præter Sermonem *de Incarnatione* prædictum habentur alii xii. Nestorii Sermones; ejusdem ferè argumenti, à Mercatore Latinè versi: ex quibus 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Græcè etiam ferè integri à Garnerio ibidem exhibentur, ex corrasis undiq; fragmentis eorum Græcis, quæ partim in Cyrilli scriptis, partim in Conciliorum Tomis, citata reperiuntur, contexti. Deniq; *Epistolæ* iv. (quarum primæ adnectitur *Sermo* in Ecclesiâ CP. habitus. *Idem cum Sermone* 13°. *de Incarnatione* inter Mercatoris opera; nisi quòd diversâ versione induatur.) Lat. viz. num. iii, viii, xv, xxv. inter Epistolas Concilii Ephesini à Christiano Lupo editas, *Lovan.* 1682. 4°. Notet Lector, Epistolas has, quas sæpe citamus, *Ephesinas*, etiam Tom. v°. Theodoriti à Garnerio edito, necnon in novâ Baluzii Conciliorum Collectione, idq; aliquantulùm emendatiores contineri: Ex quibus ad Historiam hujusce temporis illustrandam haud pauca hausi. Cæterùm infinitos tractatus diversorum argumentorum composuisse Nestorium fidem facit Gennadius*. Ex iis pars longè maxima vel temporis injuriâ, vel vindicibus Imperatorum flammis absumpta est. Plurimas tamen sub Chrysostomi, Amphilochii, Asterii, Basilii Seleuciensis, atq; aliorum nominibus divulgatas *Homilias* Nestorio deberi suspicatur Cl. Garnerius; ac nominatim binas de *Resurrectione & Ascensione Christi* Homilias, quas sub Athanasii nomine Gr. Lat. edidit Fr. Combefisius Auctuar. Biblioth. Patr. 1648. Tom. i. p. 479.

* De Script. c. 52.

428. MELETIUS, Mopsuestenus in secundâ Ciliciâ Episcopus, Theodoro successit anno 428. Decessoris memoriam impensè coluit, & Nestoriani nominis admodùm studiosus fuit. Hinc communionem cum Cyrillo ac Joanne (postquam Cyrillo reconciliatus esset) pertinaciter aversatus est; adeóq; excanduit in Joannem, ut literas pacificas ab eo missas in latoris faciem conjecerit. Ab Imperatore igitur sede suâ depulsus, in territorio Mopsuesteno conventicula celebrare, & sacerdotale munus obire non destitit. Quo nomine à Joanne apud Imperatorem accusatus, Melitinam in Armeniâ secundâ relegatus est, ab Acacio Episcopo custodiendus: à quo injurias multas passus, tandem obiit, Nestorianarum partium ad mortem usq; tenax. Extant Latinè *Epistolæ* xi. inter Epistolas Ephesinas à Lupo editas, num. lxxxii, cxix, cxxiv, cxli, cxlv, clv, clviii, clxiii, clxxi, clxxiv, clxxvii.

430. POSSIDIUS, sive *Possidonius*, Natione Afer, S. Augustini discipulus & familiaris, Calamæ, urbis prope Hipponam sitæ, Episcopus. Intererat Collationi Carthaginensi anno ccccxi. & Concilio Milevitano anno ccccxvi. Claruit præcipuè circa an. 430. quo anno Augustino morienti adfuit; ejusq; vitam literis

literis mandavit, cui operi adnexuit *Indiculum Scriptorum S. Augustini.* Utrumque Opusculum omnibus fere Augustini Operum editionibus præfigi solet: Indiculus verò primùm editus est *Lovanii* 1564. inter Sermones Augustini antea non editos. SÆC. V. ab An. ccc.

EUTROPIUS, Presbyter, Augustini discipulus, claruit anno 430. *Scripsit*, inquit Gennadius *, *ad duas sorores, ancillas Christi, quæ ob devotionem pudicitiæ & religionis amorem exhæredatæ sunt à parentibus, Epistolas in modum librorum consolatorias, eleganti & aperto Sermone, duas, non solùm ratione, sed etiam testimoniis Scripturarum munitas.* N E. Alius omninò à nostro erat Eutropius Breviarii Historiæ Romanæ autor, qui sub Juliano Imp. militavit; & religione Gentilis fuisse videtur. Unde mirum videri debeat Ptolomæum Lucensem, Volaterranum, Philippum Bergomatem, Gesnerum, Possevinum, aliosq; hunc cum nostro Eutropio confudisse. 430. * De Script. c. 49.

PAULUS, Presbyter, natione Pannonius, claruit anno 430. Scripsit ad Constantiam virginem *mediocri sermone, sed divino* (inquit Gennadius *) *Sale conditos, libros duos de virginitate servandâ & contemptu mundi, ac vitæ institutione, vel morum correctione.* N E. 430. * De Script. c. 75.

OLYMPIUS, gente Hispanus, dignitate Episcopus, claruit circa an. 430. Scripsit *librum fidei adversùs eos, qui naturam, & non arbitrium in culpam vocant*; ostendens non creatione, sed inobedientiâ insertum naturæ malum. Sic Gennadius de Script. cap. 23. N E. 430.

EUAGRIUS, alius ab Euagrio Pontico: nec plura de eo scire licet, nisi quòd circa an. 430. claruisse videatur, & *Altercationem Simonis Judæi & Theophili Christiani* Gennadii * ævo magnoperè decantatam, nunc verò deperditam, scripserit. * De Script. c. 50.

THEODOTUS, Gennadio * *Theodorus* malè dictus, Ancyranus in Galatiâ Episcopus. Anno 431. Concilio Ephesino interfuit; ubi Nestorium strenuè oppugnavit: & Cyrilli partes diligenter fovit. Extant Gr. Lat. *Homiliæ* ii. *in Christi natalem* in Concilio habitæ, Concil. Tom. iii. p. 988. 1008. & *Homilia contra Nestorium* in die S. Joannis Evangelistæ Ephesi habita, ibid. p. 1024. *Oratio in S. Deiparam & Symeonem*, inter Amphilochii Opera à Combefisio edita *Paris.* 1644. quam Theodori nostri esse Nicephorus Patriarcha CP. in Antirrheticis suis fidem facit. *Expositio Symboli Nicani, seu Nestorii confutatio*, primùm à Cardinale Barbarino edita *Romæ* 1669. 8°. deinde à Combefisio inter alia quædam *Paris.* 1675. 12°. Idem iste liber censeri possit, ac *libellus redargutionis & confutationis, dialecticâ arte ordinatus*; quem Theodotum, Ephesi adhuc positum, contra Nestorium scripsisse memorat Gennadius. Affirmant quidem secundæ Synodi Nicenæ Patres Theodotum *sex contra Nestorium libros ad* Lausum edidisse; quin & *Homilias* ejus *in Lumina*, in *Eliam & viduam, in SS. Petrum & Joannem, in claudum qui sedebat ad Speciosam portam*, in *eos qui talenta exceperunt, in duos cæcos*, memorant. Scripsit etiam tres *libros de Spiritu Sancto*, quorum in calce Expositionis Symboli Nicæni ipse meminet. Extat Concilii Nicæni secundi actione vi. testimonium ex quodam Theodoti libro desumptum adversùs sacras & venerabiles imagines, quas vanam esse excogitationem καὶ διαβολικῆς μεθοδείας εὕρημα dixit Theodotus. Falsum esse hoc testimonium, & Theodoto suppositum levibus sanè conjecturis contendunt Patres Nicæni: etsi cum Cl. Dalleo * concedere possimus posteriorem testimonii partem non ipsius Theodoti, sed Patrum Constantinopolitanorum esse verba. 430. * De Script. c. 55. * De Imag. l. 2. c. 5.

ISAAC, cujus solus meminit Gennadius *, ex Judæo Christianus, quod ex Codicis Pithæani fide liquet, claruit circa an. 430. Alii illum superiori seculo ascribunt: ætas enim illi parùm certa. *Extat Libellus de S. Trinitate* 430. * De Script. c. 26.

&

& Incarnatione Domini, obscurissimæ disputationis & involuti Sermonis uti de eo verè Gennadius. Primus illum extulit Jac. Sirmondus, & inter *Opuscula Veterum dogmatica* edidit *Paris.* 1630. 8°.

430. HILARIUS, gente Gallus, natus est circa an. cccci. Hortante Honorato, primo Lirinensium Abbate, vitæ Monasticæ studiis incubuit; & Lirinum profectus illius disciplinæ sese efformandum dedit. Anno ccccxxvi. Honoratum, Arelates Episcopum factum, honoris ergo eo comitatus est: mox tamen vitæ solitariæ amore ductus Lirinum repetiit. Unde falli Miræum constat, qui Hilarium post annos aliquot in Episcopatu transactos pristinæ vitæ desiderio tactum, Lirinum rediisse scribit. Ex Arelate enim Hilarius ad Lirinum reversus est, vivo adhuc & superstite Arelatensi Episcopo Honorato; ut ad Sidonium Apollinarem olim notavit, & pluribus demonstravit Joannes Savaro *. Anno 429. vel ut alii 430. mortuo Honorato in sede Arelatensi successit. Anno ccccxxxix. Synodo Regensi, deinde anno ccccxli. Arausicanæ præfuit. Cumq; anno ccccxlv. sedis suæ in Provincias Viennensem & Narbonensem jura strenuè assereret (fuerat enim Arelate olim Præfecti Prætorio Galliarum sedes & quamplurimis Imperatorum privilegiis aucta) ac nuper in Provinciâ Viennensi Episcopum Celidonium deposuerat, alio in ejecti locum substituto: delatâ hâc de re ad Leonem Papam querelâ; excanduit in Hilarium Leo, & impetrato Valentiniani Imp. rescripto ut intra limites Provinciæ suæ se contineret, effecit. Nec facilè placari potuit Leonis animus; etsi ipse Hilarius Romam pedestri itinere contenderet, causam suam apud Pontificem acturus. Arelaten, infectâ causâ, reversus, Ravennium, Nectarium & Constantium Presbyteros eâdem de causâ ad Leonem legavit, interpellato etiam Præfecti Urbis auxilio. Verùm incassum res cecidit. Pristinam asperitatem Leo, constantiam Hilarius retinuit. Obiit anno ccccxlix. uti ex duabus Leonis Epistolis eo anno ad Galliæ Episcopos datis luculentissimè constat. Sanctissimi hujus viri memoria apud omnes penè Romanæ Ecclesiæ scriptores malè audit, quin & qui sub liberiore cœlo vixerunt, de Marca, Morinus, Filesacus, alii, ipsum vocent " hominem præfractæ contumaciæ, effrænatæ temeritatis & insolen-" tiæ, qui omnia pro libidine animi ageret, & vicariatum suum à Pontifice " concessum in tyrannidem converteret, quod Diotrephi similis ipsum pontifi-" cem recipere detrectaret, quod Apostolica legatione & primatu in tantam " arrogantiam fastumq; prorupisset ut summum pontificatum, & ut ita dicam " papatum in Galliis sibi jam designaret. Gravia quidem crimina, & nullo non piaculo luenda. Nil mirum igitur si deerant, qui causam ejus dicerent. Tandem surrexit vir eruditissimus, Paschasius Quesnellus * qui prolixissima Dissertatione, tribus partibus constante, Hilarii causam liberè doctèq; agit, ab his aliisq; calumniis, probrisq; vindicat, atq; omnia quæ huc spectant, ὅλον τὸν θύλακον congessit. Quin nec ipse Baronius † Leonem M. ex ἀμετρίᾳ τῆς ἀνθολκῆς, falsisq; accusationibus & subreptionibus in Sanctum Hilarium acerrime invectum esse, diffitetur.

* Carm. 16. p. 161.

* Differt. 5. Apolog. ad Leon. opp. p. 431. Tom. ii.

† Ann. 464. num. viii.

SCRIPTA.

Vita S. Honorati decessoris sui, teste Gennadio *, & Isidoro. Extat à Genebrardo edita *Paris.* 1578. 8°. & apud Surium & Bollandum die xvi. Januarii.

* De Script. c. 69.

Carmen Heroicum de Geneseos historiâ ad Leonem Papam, quod inter Hilarii Pictaviensis Opera reperiri solet.

Epistola brevis ad Eucherium Lugdunensem Episcopum. Hæc tria opuscula ad Codices excusos, & MS. Arelatensis fidem recognita edidit Pasch. Quesnellus ad Calcem Leonis Magni Tom. i. p. 731. quibus etiam S. Hilarii vitam ab Honorato Massiliensi ejus discipulo scriptam præmisit.

Epistolæ ad Augustinum II. inter Augustini Opera. Alius à nostro Hilarius, ac Laicus potiùs videtur, qui de Massiliensium hæresi Augustinum certiorem fecit, datâ ad illum epistolâ bene prolixâ, quæ Augustini libris *de Prædestinatione*

stinatione Sanctorum & Bono Perseverantiæ præfigi solet. SÆC. V. ab An. ccco.

De Miraculis S. Genesii Narratio: de qua prædictus Quesnellius: Narratio de Miraculis S. Genesii, quæ apud Surium (Aug. xxv.) Hilarii nomine decorata legitur, abhorret ab ejus facundia, stylumque potius redolet Honorati Massiliensis, quem & testatur Gennadius plura ad vitas SS. Patrum pertinentia scripsisse.

Omnia Hilarii, quæ extant, *Opuscula* in unum collecta habentur in Bibliotheca Patr. Tom. vii. p. 1228.

Alia prætetea Hilarii Opera memorat Vitæ illius auctor, qui apud Surium extat die v. Aprilis, puta, *Homilias in singulas anni festivitates, Expositionem Symboli, Epistolas quamplurimas, & Carmen de fonte quodam ardente*; quæ ad nos non pervenerunt.

ACACIUS, ortu, ut videtur, Syrus, in monastica disciplina ab ineunte ætate exercitatus, in Gandari, vici prope Antiochiam siti, Monasterio sub Asterii regimine emendatissimè vixit. Dum Presbyter adhuc esset, rem Catholicam adversus Arianos, (à quibus multa passus est) strenuè promovit; ab Eusebio idcirco Samosatensi circa an. ccclxxviii. ad Episcopatum Berææ provectus: hoc verò loco collocatur; quod quæcunq; ab eo scripta supersunt, Ephesini Concilii tempore exarata sunt. Post an. ccclxxxi. Acacius ὁ (tunc etiam) [illegible] ἀοίδιμος, inquit Theodoritus *, à Flaviano Romam missus est; ut Occidentalium Episcoporum communionem Flaviano impetraret; & Schisma Antiochenum tandem aliquando extingueret: quod fœliciter effecit. Ineunte seculo quinto conspirantibus adversus Chrysostomum Antiocho, Severiano, aliisq; accessit; & in Synodo ad Quercum habita eum deponendum censuit. Orta demum Cyrillum inter & Nestorium controversia (quo tempore ob spectabilem viri canitiem & virtutem pater & magister omnium Episcoporum passim audire cœpit) datis ad Cyrillum literis litem istam nudam esse de nomine quæstionem contendit: & Nestorium excusare conatus est. Concilio Ephesino non interfuit; sed Synodale suffragium suum adversus Cyrillum ferendum Paulo Emeseno delegavit; & Orientales Episcopos per literas admonuit, ut Cyrillum Apollinarismi reum agerent. Mox, finita Synodo, literis apud Imperatorem egit; ut non solum Nestorii, sed etiam Cyrilli & Memnonis damnationem confirmaret; cujus consilio primò quidem obtemperavit Theodosius (uti ex Actis & Epistolis Ephesinis constat) datoq; ad Joannem Comitem mandato singulos deponi jussit: verùm meliora demum edoctus æquiora edixit. Anno ccccxxxii. Synodo à Joanne Antiocheno Berææ habitæ interfuit, pacemq; Orientales inter ac Cyrillum ineundam omnibus modis suasit; quam & literis ad Cyrillum & Cœlestinum scriptis pro virili promovere non cunctatus est. Obiit admodum grandævus circa an. ccccxxxvi. Ex pluribus, quas scripsit, *Epistolis* extant tres; *binæ ad Alexandrum Hierapolitanum*, Primatem suum, inter Epistolas Ephesinas, num. cxxix, cxliii. unica autem *ad Cyrillum* Gr. Lat. Concil. Tom. iii. p. 382. 430.

* L. 5. c. 23.

ALYPIUS, *Presbyter*, uti se vocat, *Apostolorum*, i. e. (ni fallor) Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, claruit anno ccccxxx. Extat ab eo scripta *Epistola ad Cyrillum, ut adversus Nestorii hæresin viriliter pergat, exhortatoria*, Concil. Tom. iii. p. 785. 430?

CHARISIUS, Presbyter & Oeconomus Philadelphensium Ecclesiæ, claruit anno 431. Non longè ante Concilium Ephesinum cum Presbyteri duo Constantinopolitani, Anastasius & Photius, Nestorii dogma sectati, unà cum Episcopo quodam ejusdem farinæ Jacobo Philadelphiam venissent, ac clericos, laicosq; aliquot à Quartodecimanorum hæresi recens conversos, Expositioni fidei satis prolixæ à Nestorii blasphemiis non immuni subscribere callidè induxissent: Charisius iis animosè restitit; quem propterea tanquam hæreticum à communione & sacrorum ministerio prohibuerunt. Anno igitur ccccxxxi. Ephesum profectus Charisius Anastasium, Photium, & Jacobum exhibitis accusationis 431.

SÆC. V. ab An. cccc. cusationis libello, & confessionis fidei ab iis Quartodecimanis impositæ, & subscriptionum istorum exemplaribus apud Patres Concilii accusavit: ut seipsum verò hæreseos crimine purgaret, brevem *fidei Confessionem*, Nicænæ satis consonam, obtulit. Extant singula Gr. Lat. Concil. Tom. iii. p. 673.

431. ACACIUS, Melitenes in Armeniâ secundâ urbis Episcopus, claruit anno 431. Acerrimus Nestorii oppugnator, & Cyrilli defensor: licet illius causæ non parùm nocuit, dum apud Imperatorem deitatem esse passibilem contenderet: quo nomine commotior factus Theodosius Cyrillum, ejusq; fautores, diu aversatus est. Concilio Ephesino interfuit; ubi colloquium cum Nestorio paulò ante Synodum inchoatam privatum instituit; quo detectos illius errores, Concilii Patribus mox exposuit. Domum redux Synodi autoritatem constantissimè, quoad vixit, tutatus est: & pacem Orientales inter & Cyrillum sanciri, ac sancitam conservari pro virili sategit. Extat Gr. Lat. *Homilia in Synodo Ephesinâ habita, quâ fidem Catholicam contra Nestorium strenuè* asserit; Concil. Tom. iii. p. 983. Latinè *Epistola ad Cyrillum* inter Epistolas Ephesinas à Lupo editas num. clxxii.

431. MEMNON, Ephesi Episcopus, claruit anno 431. In Concilio Ephesino Catholicæ fidei fortissimè, si quis alius, patrocinatus est; ac Joannem, Theodoritum, eorumq; asseclas, Ecclesiâ suâ exclusit, sacræ synaxi adesse eos nequaquam permittens. In Concilio parem cum Cyrillo fortunam subiit, à Joannis Conciliabulo depositus, à Concilio restitutus, ab Imperatore primò damnatus, mox in gratiam receptus. Extat Gr. Lat. *Epistola ad Clerum CP.* quâ mala, quæ ipse, Patresq; Ephesini à factione Nestorianâ Ephesi quotidiè patiebantur, enarrat; Concil. Tom. iii. p. 762.

431. DOROTHEUS, Martianopolitanus Episcopus, secundæ Mœsiæ Metropolita, claruit anno 431. Pertinacissimus erat Nestorii, non partium tantùm, sed & hæreseos sectator; adeò ut non longè ante Synodum Ephesinam in Ecclesiâ CP. verba faciens non erubuerit pronunciare, *Si quis Mariam esse Deiparam dixerit, anathema sit.* Concilio Ephesino interfuit, & in Conciliabulo Nestorianorum locum tenuit. A Synodo igitur Catholicâ depositus, & per Synodum Maximiniani Constantinopolitanam mox civitate ac throno suo expelli jussus est: cùmq; Saturninum successorem ei designatum populari tumultu, eo instigante, fugârant Martianopolitani, Imperatoris edicto ejectus est, & Cæsaream Cappadociæ relegatus. Extant Lat. *Epistolæ* iv. inter Epistolas Lupi Ephesinas, num. xlvi, lxxviii, cxv, cxxxvii.

Vid. Ep. Cyril. ad Acac. Ber.

431. ALEXANDER, Hierapoleos Episcopus, Euphratesiæ Provinciæ primas, claruit anno 431. A Joanne Antiocheno ad Synodum Ephesinam Orientalium nomine præmissus est, ut Nestorii causæ patrocinaretur, quod quidem sedulò, incassùm tamen, fecit; & in Joannis Conciliabulo Cyrilli damnationi mox subscripsit. Integerrimus erat Nestorii amicus; Cyrilli verò hostis infensissimus, nec cum eo pacis ineundæ conditiones admittere unquam voluit, manifestum esse Apollinaristam clamans, Capitula ejus pessimam fœtere hæresin, eiq; communionem omnimodò denegandam esse: quin & pertinax adeò adversùs Cyrillum odium fovit; ut Joannis, Theodoriti, aliorumq; Orientalium ob pacem cum Cyrillo initam communioni renunciaret. Sede igitur suâ detrudi veritus, Romani Pontificis opem efflagitavit; verùm ab eo rejectus est; cúmq; in Cyrillum debacchari, & Deiparæ vocem exagitare non desineret; Imperatoris demum edicto sede suâ expulsus, & Famothin Ægyptiacam in exilium missus. Extant Lat. *Epistolæ* xxiii. inter Epistolas Lupi Ephesinas, num. 57, 58, 64, 65, 69, 93, 94, 96, 100, 102, 104, 105, 127, 136, 147, 149, 154, 156, 165, 167, 169, 178, 182. Scripsit etiam, teste Suida, *Sermonem* τινὰ τῶν γ΄ μόνων, *novem capita complectentem*, in quo docuit, *Quid novi Christus in mundum intulerit.* Alius à nostro erat Alexander Apameæ Episcopus, unà cum eo ad Synodum Ephesinam à Joanne Antiocheno legatus;

In Voce Alexand. p. 164.

gatus; cujus ad nostrum extat *Epistola* Lat. ibid. num. cxxxii. SÆC. V. ab An. cccc.

MAXIMINUS, Anazarbi Episcopus, secundæ Ciliciæ Metropolita, claruit anno 431. Summus Nestorii sectator, & acerrimus Cyrillo hostis, quem in Conciliabulo Ephesino suffragio suo damnavit; & convocatâ postea Anazarbi Synodo, sede suâ & communione Catholicâ submovendum iterum decrevit, & Capitula illius anathemate percussit. Tandem verò cum Patriarchâ suo Joanne (quem Cyrillo reconciliatum diu aversatus fuerat) & Cyrillo in gratiam rediit, ac Ecclesiam turbare desiit. Extant Lat. *Epistolæ* iii. inter Epistolas Lupi Ephesinas, num. lxvii, cix, cxii. præter *Synodicas binas*, quibus primo loco subscripsit, num. cxiii, clix. 431.

HELLADIUS, primò quidem Monachus, ac sanctitate vitæ eximiâ, teste Theodorito *, admirandus. Theodosii Abbatis discipulus, quo mortuo Monasterii ab eo prope Antiochiam fundati regimen suscepit, & per sexaginta annos gessit; Tarsi demum Episcopus factus. Claruit anno 431. Summam cum Nestorio amicitiam coluit; & in Conciliabulo Ephesino Cyrilli damnationi subscripsit: cúmq; in Nestorii depositionem, & Maximiani subrogationem consentire præfractè denegaret, à Synodo Maximiani CP^{ni}. sede suâ ejici jussus est, & à Cyrillo pace nominatim exclusus. Iste è contra Maximiani apparitores Tarsum profectos, ut mandata Synodi peragerent, per plebem fugari fecit; ac Synodo Tarsi habitâ eadem, quæ Maximinus in Synodo Anazarbensi, decrevit; Nestoriumq; per literas consolatus est, se partes illius semper propugnaturum spondens. Tandem verò timore percitus Xystum Papam appellavit; quo mediante, sententia contra ipsum, & tres alios Metropolitanos, in Synodo CP^{na} lata, abrogata est; & ipse Ecclesiæ paci restitutus. Coactâ itaq; Episcoporum Ciliciæ Synodo Nestorium anathematizavit; ac tandem in Ecclesiâ suâ piâ morte obiit. Extant Lat. *Epistolæ* vi. inter Epistolas Lupi Ephesinas, num. lxviii, cxi, cxiv, cxliv, cliv, cxciii. 431. * Philoth. cap. 10.

EUTHERIUS, Metropolita Tyanensis, claruit anno 431. pertinax Cyrilli hostis, cujus damnationem in Conciliabulo Ephesino suffragio suo ratam fecit: unicus verò Nestorii amicus, cujus tamen hæresin nequaquam secutus videtur, sed ejus tantùm partes fovisse, quòd hæreseos falsò insimulatum crederet. In Synodo Maximiani CP^{na} depositus, à Cyrillo & Ægyptiis Episcopis omni pacis ineundæ spe exclusus est. Postquam itaq; diu multúmq; in Nestorii causâ, & contra Cyrillum, decertâsset, Ecclesiâ suâ dejectus, Scythopolin relegatus est; inde etiam fugatus, tandem Tyri obiit. Extant Lat. *Epistolæ* v. inter Epistolas Lupi Ephesinas, num. lxxiii, lxxiv, cxvi, cxvii, cci. Græco-latinè *Sermones* xvii. *in varias hæreses, unà cum Epistolâ præmissâ, motuum Ecclesiasticorum Tragœdiam describente*, quæ à nonnullis Athanasio ascribuntur (inter cujus proinde Opera haberi solent) ab aliis Maximo Monacho, à Photio * deniq; Theodorito ascripti. Hos verò Marii Mercatoris autoritate nixus Eutherio rectè vindicat Doctiss. Garnerius, uberiorem hâc de re dissertationem pollicitus, quam morte præreptus non præstitit. Habentur inter Opera S. Athanasii Tomo ii^{o}. p. 245. (edit. Commelin.) & ad calcem *Auctuarii* Theodoriti à Garnerio editi *Paris.* 1684. 431. * Cod. 46.

MAXIMIANUS, vitæ instituto Monachus, Ecclesiæ Constantinopolitanæ Presbyter, sermone quidem rudis & imperitus, vitæ tamen sanctitate clarus, anno 431. post quatuor menses à deposito Nestorio Ecclesiæ CP. Episcopus factus est: ac statim binis Constantinopoli Synodis habitis primarios partium Nestorianarum patronos deposuit; & nomen suum Nestorii loco diptychis inscribi jussit: quod & multis in locis militari manu usus fieri curavit. Obiit anno ccccxxxiv. postquam sedisset annis ii. mensibus v. Extat Gr. Lat. *Epistola* ad Cyrillum unica, quâ illum ob mala, quæ fidei causâ perpessus erat, laude simul ac consolatione prosequitur; Concil. Tom. iii. p. 1061. 431.

SÆC. V. ab An. cccc.

431. PAULUS, Episcopus Emesenus, anno 431. Concilio Ephesino interfuit; in quâ Nestorii causæ patrocinatus est; & in Conciliabulo Cyrilli damnationi subscripsit. Anno sequenti à Joanne Antiocheno, Acacio Beræensi, aliisq; Orientalibus Episcopis pacis cupidis, Alexandriam legatus est, pacem cum Cyrillo initurus. Joannes illum Cyrillo sic commendat,——*qui semper inter Ecclesiasticos extitit clarus, & sciens rebus competere & verbis, & habens ad Dominum reverentiam, quâ utens præclarè sæpius in commune profuit.* Multa Alexandriæ summâ vafritie molitus Paulus, pacem à Cyrillo priùs impetrare non potuit, quàm libellum fidei obtulisset, Mariam esse θεοτόκον confessus, & Nestorium anathematizaret, ac utrumq; articulum, verba faciens, in Ecclesiâ Alexandrinâ vivâ voce confirmaret. His factis, Joannis, aliorumq; à quibus missus est, nomine, pacem cum Cyrillo pepigit; atq; in Asiam rediit. Extant Gr. Lat. *Libellus de fide*, & *Homilia* ii. *Alexandriæ habita*, Concil. Tom. iii. p. 1089, 1096. Latinè Epistola ad Anatolium Militiæ præfectum inter Epistolas Lupi Ephesinas, num. 107.

431. RHEGINUS, Constantiæ Cypri urbis Episcopus, anno 431. Concilio Ephesino interfuit, ac Nestorii damnationem suffragio suo confirmavit. Actione Synodi septimâ præsulum Antiochenorum Ecclesiæ Cypriorum jura invadentium ambitionem criminatus, Ecclesiæ suæ αὐτοκεφαλίαν Patrum decreto confirmari petiit, & obtinuit. Extat Gr. Lat. *Homilia* in Synodo Ephesinâ post Nestorii depositionem habita, Concil. Tom. iii. p. 577.

431. JUVENALIS, Episcopus primò Ephesinus, deinde Hierosolymitanus, claruit anno 431. Concilio Ephesino interfuit, & pro Cyrillo contra Nestorium stetit; ut illius ope ambitionem suam contra Joannem Antiochenum tueretur. Patriarchatûs enim jura sibi injustè vendicârat; nec eo contentus Arabiam & duas Phœnicias ab Ecclesiæ Antiochenæ regimine subtractas suæ ditioni subjicere molitus est. Unde factum est etiam, ut in Latrocinio Ephesino anno ccccxlix. & Concilio Chalcedonensi anno ccccli. pro Eutyche & Dioscuro contra Flavianum CP. pugnaret: & in Concilio quidem Chalcedonensi Patriarchatûs jura sibi obtinuit; Phœnicias verò & Arabiam dimittere coactus est. Extat Latinè *Epistola Synodica ad Presbyteros*, Archimandritas, reliquosq; Palæstinæ Monachos; quâ suo, & suorum Episcoporum, nomine Concilii Chalcedonensis decreta confirmat: Concil. Tom. iv. p. 889.

431. ANDREAS, Samosatensium Episcopus, claruit anno 431. Anno 429. circiter, Joannis Antiocheni mandato Cyrilli Capitula edito scripto oppugnavit; remissiùs id quidem, ac quasi invitus, primò effecit; postea verò acri Cyrilli adversùs Theodoritum, qui in eâdem, quâ & ipse, arenâ desudârat, responsione suboffensus, virulento admodum libello eadem insectatus est. Concilio Ephesino interesse noluit, morbum causatus: Nestorii tamen causam quantâ potuit autoritate propugnavit: nec ante aliquot annos haustas in Cyrillum inimicitias deposuit. Tandem verò circa an. ccccxxxvi. Joannis Antiocheni autoritate motus pacem cum Cyrillo iniit; & ut ab Alexandro, Metropolitano suo, idem fieret, plurimum, irritum licèt, laborem insumpsit: nec tamen ipse unquam adduci potuit; ut Cyrilli capitula probaret, aut Deum passum esse confiteretur. Mortuus est ante tempus Latrocinii Ephesini; cui illum adfuisse malè scribit Theophanes: siquidem Rusticus Andreæ nostri successor inter Latrocinii Episcopos in Concilii Chalcedonensis actis numeratur. Extant Lat. *Epistolæ* viii. inter Epistolas Lupi Ephesinas, num. xliii, lix, lxii, xc, xcviii, ci, ciii, cvi. Fragmentum secundi contra Cyrilli Anathematismos libri exhibet Anastasius in Ὁδηγῷ, cap. 22. quamplurima verò *fragmenta primi* apud Cyrilli Apologeticum pro xii. Anathematismis *adversùs Orientalium objectiones*, sive Andreæ librum: istum enim probârat Synodus Orientalium ante an. ccccxxxi. Antiochiæ habita, atq; omnium subscriptionibus munitum Alexandriam per Possidonium Diaconum communi omnium nomine transmiserat.

RABBULAS,

RABBULAS, Episcopus Edessenus, oculis quidem captus, animo tamen nequaquam destitutus. Claruit anno 431. In Concilio Ephesino Cyrillum ac Memnonem ob Capitula deponendos censuit; omnesq; Ægyptios Episcopos tanquam hæreticos aversatus est. Postea verò mutatâ sententiâ Cyrilli causam tanto animi ardore fovit; ut coactâ Edessæ Synodo omnia Theodori scripta, Theodoriti verò & Andreæ Samosateni quæcunq; contra Cyrilli Capitula exarata sunt, anathemate percusserit, ac comburenda decreverit; eâdem sententiâ obstringens quotquot aut dictos libros legerent, aut Cyrilli Capitulis deinceps recalcitrarent: Joannis etiam omniumq; Orientalium communioni renunciaret. Hominis intemperias habitâ Antiochæ anno 436. Synodo Joannes compescere conatus est; communione Ecclesiasticâ ac sede suâ eum submoveri jubens. Verùm frustra fuit: utramq; retinuit, quoad vixit, Rabbulas; & in pace aliquanto post tempore diem suum obiit. Extat Lat. *Epistola* principio & fine mutila inter Epistolas Lupi Ephesinas, num. cc. eadem ferè integra habetur Lat. Concil. Tom. v. p. 469. Porrò Theodorus Lector * eum ab Andreâ Samosateno quasi contra Theodoriti Capitula scripsisset, accusatum esse memorat: nisi forsan verior sit Valesii conjectura, pro Ἀνδρέας reponendum esse Ἀνδρέαν, & pro Θεοδωρήτου legendum Κυρίλλου siquidem Andream contra Cyrilli Capitula scripsisse satis constat. Utut sit, non pauca in rixoso isto sæculo, cujus pars tanta fuit, scripsisse Rabbulam vix dubitari queat.

SÆC. V. ab An. cccc.

* Collectan. l. 2. p. 555.

CAPREOLUS, gente, ut verisimile est, Afer, post Quodvultdeum, qui Aurelio successit, Carthaginiensis Episcopus, claruit anno 431. Scripserat superiori anno ad Augustinum Theodosius Imp. ut Synodum Ephesi indictam præsentiâ suâ cohonestaret: verùm Augustino jam mortuo, literæ ad Capreolum perlatæ sunt, qui quod potuit, fecit. Misso enim Ephesum Bessulâ Diacono suo literas ad Synodum dedit; quibus summam erga fidem Catholicam curam, zelumq; testatus, legationem minùs solennem excusat; eò quòd Ecclesiæ Africanæ Episcopi hoc tempore in Synodum convenire non poterant; partìm ob breve temporis intervallum, partim quòd omnes viarum aditus à Vandalis undiq; obsessi erant. Lecta est in Synodo Capreoli Epistola, petente etiam Cyrillo Alexandrino, ut actis Synodalibus insereretur. Vult enim, inquit, antiqua fidei dogmata confirmari; nova verò, & absurdè excogitata, & impiè divulgata reprobari ac proscribi. Mox omnes Episcopi simul exclamaverunt, *Hæ omnium voces: hæc omnes asserimus: hoc omnium est votum.* Extat hæc *Epistola* Latinè apud Baronium ad an. ccccxxxi. Græcè simul & Latinè, Concil. Tom. iii. p. 533. Scripsit etiam ad Vitalem & Constantium, Hispanos, Libellum sive *Epistolam de unâ Christi, veri Dei & Hominis, personâ contra recèns damnatam hæresin Nestorii*, novam infandamque, uti vocat, perniciem, in vestibulo cum suo autore atq; assertore compressam, & radio Apostolicæ lucis extinctam. Hanc Epistolam (dimidiâ sui parte mutilam) Annalibus suis inseruit Baronius ad an. ccccxxxi. integram ex Codice Heræyallensi edidit, Vitalisq; & Constantii ad Capreolum epistolam præmisit, Jac. Sirmondus inter *Opuscula Veterum Paris.* 1630. 8°. Habetur & in Biblioth. Patr. Tom. vii. p. 5. In hâc Epistolâ legationis Ephesum à se missæ meminit ipse Capreolus; uti notat Casimirus Oudin, qui quæ de hoc Scriptore habet, ex Miræo, (uti ipse fermè Miræus ex Sirmondo) suppresso Autoris nomine ad verbum descripsit, de suo ne γρῦ quidem addito: sed infinitus essem, si omnia notare vellem, quæ ex aliis exscribere solet nuperus hic compilator, vir alioqui satis candidus. 431.

URANIUS, Presbyter, Paulini Nolani Discipulus, cui in extremis agenti ministravit anno 431. Scripsit, hortante Pacato, *narrationem de obitu S. Paulini*, quæ habetur apud Surium Junii xxii. & in nuperis omnibus Paulini editionibus. 431.

PATRICIUS, nomine, quo ad sacrum fontem donatus est, *Succat* dictus, ortu Britannus, in oppido Nemthur, hodie *Kirkpatrick* dicto, inter fretum 432.

SÆC. V. ab An. cccc. Dunbrittonæ & urbem Glaſcuenſem ſito, natus eſt anno circiter 371. Parentes habuit Calphurnium Diaconum, & Conceſſam. Miſſis pueritiæ & juventutis annis, de quibus non pauca fabulantur Vitæ ejus Scriptores, anno 432. à Germano Antiſſiodorenſi Romam miſſus eſt; ibiq; ab ipſo, ut volunt, Cœleſtino Hibernorum Apoſtolus & Archiepiſcopus conſtitutus. In patriam redux ad Hiberniam convertendam ſe accinxit; ac omnes ferè inſulæ regulos ad fidem Chriſti converſos ſacro baptiſmate luſtravit. Anno ccccxlvii. in Britanniam transfretavit; & conquiſitis ſibi undiq; cooperariis in Hiberniam rediit. Religionem Chriſtianam longè latéq; propagavit: Eccleſias condidit: ſedes Epiſcopales inſtituit: Synodos celebravit: miracula patravit. Dierum, laborum ac gloriæ ſatur, tandem obiit, anno ccccxciii. die xvii Martii; ætatis ſuæ cxxii. Eccleſias ccclxv. condidiſſe, totidemq; Epiſcopos, cum tribus Presbyterorum millibus, ordinâſſe, lx. mortuos ſuſcitâſſe, & xii. hominum millia baptizâſſe dicitur. Verum de S. Patricio, ejuſq; rebus geſtis poſt Probum, & Joſſelinum fusè agit Rev. Armachanus de Britann. Eccleſ. Primord. cap. 17.

SCRIPTA.

Confeſſio in Epiſtola ad Hibernos explicata, qua totius vitæ ſuæ ac prædicationis rationem reddit.

Epiſtola ad Coroticum, Regulum Cambro-Britannicum; quâ crudelitatem Reguli iſtius, qui multos ex Hibernis à ſe converſos occiderat, inſequitur. Bina hæc opuſcula rudi admodum, ac Semi-barbaro Stylo conſcripta ſunt, antiqua tamen. Verſionem enim Italicam ubivis exhibent.

Synodus S. Patricii Capitula ſeu Canones xxxi. *complectens*, à Spelmanno inter Concilia Britannica antehac evulgata.

Canones ix. *antea inediti*.

Synodus Epiſcoporum Patricii Auxilii, & Æcernini, Canones xxxiv. *comprehendens*, habetur in Conciliis Britannicis.

Canones alii aliquot.

Proverbia nonnulla.

De tribus habitaculis liber, reperitur inter opera S. Auguſtini, Patricio autem aſcribunt Codices nonnulli; utriq; abjudicat Waræus.

Carta S. Patricii, ſeu epiſtola de antiquitate Avellonica, ex Gulielmi Malmſburienſis libro MS. de antiquitate Eccleſiæ Glaſtonienſis deſumpta, ſpuria eſt ſi quæ alia.

De Abuſionibus Sæculi liber habetur inter opera Cypriani & Auguſtini ſuppoſititia, in eo reperiuntur Sententiæ nonnullæ, quæ ſub Patricii nomine citantur in antiquo Codice MS. Collegii S. Benedicti, Cantab. & à Cathwulpho in Epiſtola ad Carolum M. apud Ducheſne Script. Francic. Tom. ii. p. *666*, 667. Patricii tamen non eſſe ob Styli diſcrepantiam & verſionem Hieronymianam uſurpatam cenſet Waræus, niſi quod à Patricio Hibernice conſcriptum, à recentiore manu Latine verſum eſſe ſuſpicetur.

Hæc omnia collegit ac partim recenſuit, partim tunc primum cum notis edidit Vir. Cl. D. Jacobus Waræus *Lond.* 1656. 8°.

Sermonem ſub Patricii nomine confinxit Ricardus Stanihurſtus quem in Vita S. Patricii lib. 2. Antverpiæ edidit an. 1587. eundem recuſum dedit Meſingamus ad finem *Florilegii* ſui Hibernici *Pariſ.* 1624. locum vero illi inter Patricii opuſcula concedere noluit Waræus.

Epiſtola de legatione ſive miſſione ad Hibernos, edita primum à Gerardo Voſſio, deinde in Bibliothecâ Patrum *Colon.* 1618. Spuriam eſſe arguit annus æræ Chriſtianæ, qui in epiſtolæ fronte ſtatim occurrit: uti rectè notat Miræus. Nec enim iſto ſæculo æra Chriſti in annis ſupputandis uſurpari cœpit.

Alia plura commemorant Baleus, Pitſeus, Waræus; quæ an alicubi extent, immò an unquàm extiterint, dubitare licet.

432. SIXTUS III. Patriâ Romanus, Sixti filius, Eccleſiæ Romanæ Presbyter; in quo gradu dum adhuc conſiſteret Pelagianiſmi falsò accuſatus eſt: quâ

quâ calumniâ excitatus Pelagianos acriùs inceſſere cœpit; adeò ut in Concilio Romano anno ccccxviii. in Cœleſtii causâ habito, primus omnium anathema iis incutiendum cenſeret; editoq; libro hæreſin eorum confutaret. Anno 432. die vii. Auguſti ſedis Romanæ Epiſcopus ordinatur. Concilii Epheſini autoritatem ſedulò tutatus eſt; pacis interim Orientales inter & Ægyptios conciliandæ non immemor; quam modis omnibus ineundam curavit; ac tandem fœliciter obtinuit. Quin & datis ad Neſtorium in Euprepii Monaſterio exulantem literis, eum ad Catholicæ veritatis confeſſionem reducere conatus eſt: verùm fruſtra fuit. Neſtorius priſtinum errorem fovere non deſiit: Sixtus ex commercio literario cum Hæreſiarchâ inſtituto labem ſibi contraxit, animi à Neſtorianiſmo non abhorrentis eo nomine inſimulatus: adeò ut ſcriptâ ad Cyrillum epiſtolâ crimen id amoliri neceſſe haberet. Sub exitum Pontificatûs Julianum, alioſq; Pelagianorum duces, communionem Catholicam ſubdolè ambientes eccleſiâ fortiter excluſit. Obiit anno ccccxl. die xxiv. vel xxv. Julii. Extant Latinè *Epiſtolæ* ii. *ad Cyrillum una*, ad *Joannem Antiochenum altera*, Concil. Tom. iii. p. 1175. Poſteriorem citat iſtius ævi ſcriptor, Vincentius Lirinenſis Commonit. p. 368. Græco-latinè *Epiſtola* ii. *ad Cyrillum*, apud Coteler. *Monument. Eccleſ. Græc.* Tom. i. & Baluz. in *nov.Collect.Concil.* p.657. Habetur etiam Lat. ſub ejuſdem nomine *Epiſtola ad Orientales Epiſcopos*, Concil. Tom. iii. p. 1263. quæ utpote nullius fidei ab omnibus rejicitur. Deniq; Sixto falſo inſcribuntur *libri* iii. viz. *de Divitiis*; *de Caſtitate*; *de malis Doctoribus, operibus fidei, & futuro judicio*; qui prodierunt *Romæ* 1573. 8°. *Antverp.* 1575. 16°. deinde non unâ in Bibliothecæ Patrum editione. Suppoſititia eſſe hæc Opuſcula, & Pelagianis erroribus inquinata uno ore omnes jam conſentiunt, unico excepto Garnerio *, qui pluribus contendit, Sixtum Pelagiano errore ante annum ccccxviii. reverâ imbutum fuiſſe, ac Opuſcula iſta conſcripſiſſe; poſt annum verò ccccxviii. Auguſtini, aliorumq; monitis excitatum excuſſo errore ſaniora cenſuiſſe; utq; famam ſimul ac culpam redimeret, *Hypognoſticôn* libros, qui inter ſuppoſititia Auguſtini Opera habentur, compoſuiſſe.

SÆC. V. ab An. cccc.

* Append. ad par. I. Operum Marii Merc. Diſſert. vi. c. 6.

ADRIANUS, *Iſagoges* autor, claruit (ſi ætatem ejus rectè ſignat Cl. Uſſerius) circa an. 433. Mihi enim res admodùm incerta eſt. Caſſiodoro certè erat antiquior, ab eo cap. 10. Divin. Lect. memoratus. Extat ejus *Introductio in S. Scripturam* brevibus ſcoliis ab Hæſchelio illuſtrata, unà cum aliis ejuſmodi ſcriptis Græcè edita *Auguſtæ-Vindel.* 1602. 4°. & Critic. Sacr. *Lond.* Tomo viii°. De hoc libro Photius *, Ἀδριανοῦ εἰσαγωγὴ τῆς γραφῆς χρήσιμος τοῖς εἰσαγομένοις ἡ βίβλος. *Adriani Introductio in S. Scripturam utilis liber iis, qui eam primò aggrediuntur.* 433.

* Cod. 2.

PETRUS CHRYSOLOGUS, natione Italus, nobilitate clarus, apud Forum Cornelii natus, à Cornelio loci iſtius Epiſcopo tam bonis moribus quàm literis inſtitutus, ac ab eodem demum ſacro altari admotus. Anno 433. Ravennæ Epiſcopus factus eſt; & ante annum ccccli. obiit. Hallucinantur enim, qui vitam illius ad ſequentis ſæculi initium protrahunt ſiquidem extat Leonis Papæ epiſtola * ad Leonem Epiſcopum Ravennatem Martiano & Adelphio Conſulibus, (i. e. anno ccccli.) data. Vir erat, præter alias animi dotes, facundiâ admodùm inſignis, unde *Chryſologi* nomen traxit. 433.

* Num. 37.

SCRIPTA.

Homiliæ ſive Sermones clxxvi. prodierunt *Colon.* 1541, 1618. *Pariſ.* 1614. unà cum Leonis & Maximi Operibus *Pariſ.* 1623. & *Lugduni* 1633. in Bibliothecâ Patr. Tom. vii. *Bonon.* 1643. 4°. *Colon.* 1678. 4°.

Epiſtola ad Eutychem Archimandritem, quâ ad fidem Catholicam eum reducere allaborat. Extat Gr. Lat. à Gerardo Voſſio ad calcem Operum Gregorii Thaumaturgi *Mogunt.* 1603. p. 205. & Concil. Tom. iv. p. 35.

MAXIMUS,

SÆC. V. ab An. cccc.

433. MAXIMUS, gente Gallus, Monasterii Lirinensis monachus, ac demum Abbas, S. Honorato anno 426. substitutus. Anno 433. Episcopus Regensis sive Regiensis in Galliâ Narbonensi factus est: & anno ccccxxxix. Concilio Regensi, ccccxli. Arausicano interfuit. Plura de eo non liquent. Extant ab eo scriptæ *Homiliæ* aliquot, quæ inter Eusebii Emeseni sive Eucherii Lugdunensis Homilias locum habent: ex his enim quartam Maximi esse constat; cujus porrò titulus tres præcedentes ejusdem autoris esse indicat: uti rectè notat Vir Doctiss. Joannes Savaro notis in Sidon. Apollinar. L. 4. Op. 3. p. 232.

434. Socrat. l. 7. c. 28, 41, 45. PROCLUS, ab ineunte ætate bonarum literarum, præsertim Rhetoricæ, studiis imbutus, Chrysostomo, adolescens adhuc, sedulò adhæsit, tanquam amanuensis; eiq; cùm factus esset Lector, in conscribendis libris inserviit, cum Attico, deinde Episcopo CP. assiduè versabatur; ejusdemq; notarius erat; ab eo ad Diaconatûs gradum evectus. Anno circiter ccccxxvii. à Sisinnio Cyzicenorum Antistes, constitutus est; quò dum profectionem parat; prævertentes eum Cyziceni Dalmatium quendam Monachum sibi Episcopum cooptârunt. Mansit igitur Proclus Constantinopoli; ubi in ecclesiis concionando maximam gloriam adeptus est. Anno 434. mortuo Maximiano, à Theodosio Imp. ad regiæ Urbis Episcopatum promovetur. Anno ccccxxxv. datâ ad Armenos epistolâ Nestorii, & Theodori Mopsuesteni, errores damnavit, intacto tamen Theodori nomine; ne Armenos, quibus cara erat istius memoria, nimis offenderet. Anno ccccxxxviii. Joannitas ad Ecclesiæ unitatem revocavit; Chrysostomi corpus Comanis sepultum, annuente Imperatore, Constantinopolim deportavit; idq; solenni pompâ per urbem traductum ingenti cum honore in ecclesiâ Apostolorum deposuit. Obiit anno ccccxlvi. * L. 7. c. 41. Ἦν δ' ἀνὴρ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, inquit Socrates*, εἰ καί τις ἄλλος. *Vir erat optimis moribus, si quisquam alius, preditus:* patientiâ verò ac ἀνεξικακίᾳ maximè insignis; utpote qui Hæreticos mansuetudine ac clementiâ, non advocatâ in auxilium imperiali potestate, ad Ecclesiæ sinum revocandos censuit.

SCRIPTA.

IN laudem sanctæ Dei Genitricis Homiliæ iii.
De Incarnatione Domini Homiliæ ii.
In natalem D. N. J. C. Homilia.
In sancta Theophania Homilia.
In Transfigurationem Domini Homilia.
In Ramis Palmarum Homilia.
In sanctam Feriam quintam Homilia.
De Passione Domini Homilia.
De Resurrectione Domini Homilia.
In S. Pascha Homiliæ ii.
In idem, & S. Joannem Evangelistam Homilia.
In S. Pentecosten Homilia.
In laudem S. Stephani Protomartyris Homiliæ ii. quarum alteram Asterii esse ex Photii autoritate constat.
In laudem S. Pauli Apostoli Homilia.
In laudem S. Andreæ Apostoli Homilia.
In laudem S. Joannis Chrysostomi Homilia, quæ Latinè tantùm extat.
Tractatus de Traditionibus Missæ divinæ. Extat etiam Græcè in Collectione Liturgiarum *Paris.* 1560. p. 1.
Epistola ad Armenos de fide. Habetur etiam Gr. Lat. Concil. Tom. iii. p. 1217. in Auctuario Ducæano *Paris.* 1624. Tom. i. Lat. ex versione Dionysii Exigui in Bibliothecâ Patr. Tom. i. p. 309. Græcè unà cum eadem versione in Antidoto adversùs Hæreses *Basil.* 1528. *Paris.* 1538. in Hæreseologiâ *Basil.* 1556. in Micro-presbytico 1550. & in Orthodoxographis.

Epistola

Epistola ad Joannem Antiochenum de Theodoro & Ibâ.
Alia ad eundem ii.
Epistola ad Maximum Diaconum.
Epistola ad Domnum Antiochenum pro causâ Athanasii Perrhenorum Episcopi. Epistolam istam Latinè vertit Dionysius Exiguus. Versio extat tam in Leidensi, quàm Romanâ Procli Operum editione.

Prodierunt Procli Opera Gr. Lat. ex Bibliothecâ Elmenhorstianâ *Lugd. Bat.* 1617. 12°. (Verùm ista editio haud dimidiam Procli Operum partem continet) Longè auctiora deinde cum notis Vincentii Riccardi, *Romæ* 1630. 4°. prout supra à nobis recensentur. Omnes Procli *Homilias* numero xx. (demptâ sc. spuriâ in *S. Stephanum*) in unum collegit, & Gr. Lat. cum notis edidit Franciscus Combefis. Auctuar. *Paris.* 1648. Tom. i. p. 301.

Porrò scripsit Proclus *Homilias plurimas*, quæ non extant; fragmentum unius ex occasione profligatorum à Romanis Barbarorum habitæ exhibet Nicephorus Hist. Eccles. l. 14. c. 38.

EUCHERIUS, natione Gallus, natalibus illustris, vitam Monasticam egit in insulâ quâdam prope Lirinum sitâ; ubi, ut videtur, degit, donec anno 434. Episcopus Lugdunensis factus est. Anno ccccxliv. Concilio Arausicano interfuit. Obiit circa an. 454. Valentiniano & Martiano regnantibus. Uxoratum fuisse constat. Ex conjugio enim suscepit Salonium & Veranium, Episcopatûs postea dignitatem adeptos. Alius à nostro fuit Eucherius, Lugdunensis Episcopus, qui sæculo sequente floruit; & Concilio Arausicano secundo anno cccccxxix. interfuit: uti pluribus probat Theophilus Raynaudus in *Indiculo SS. Lugdun.* p. 227, &c. 434.

SCRIPTA.

Epistola Parænetica de contemptu mundi & sæcularis Philosophia, ad Valerianum cognatum suum, ex secessu prope Lirinum scripta anno ccccxxxii. Miris laudibus Epistolam istam prosequitur Erasmus. *Si quid meo*, inquit, *suffragio tribuis, nihil video profectum à nostræ religionis hominibus, qui eloquentia quoq; gloriâ floruerint, quod cum hujus phrasi sit conferendum. Ut nusquam non egregium præstat artificem: sive species ordinem, sive*, &c. Seorsim prodiit cum scholiis Erasmi *Basil.* 1520, 1531. cum notis Rosveydi *Antverp.* 1620.

Epistola *de laude Eremi*, seu *de Vitâ solitariâ*, ad Hilarium Arelatensem ex secessu suo scripta. Seorsim edidit Genebrardus *Paris.* 1578. & unà cum Epistolâ *ad Valerianum* Rosveydus *Antverp.* 1620.

De formulis spiritualis intelligentiæ liber ad Veranum filium.

Instructionum ad Salonium filium libri ii. quorum alter de difficilioribus S. Scripturæ quæstionibus agit, alter interpretationem Hebræorum nominum in eâdem occurrentium exhibet.

Homiliæ aliquot inter eas quæ sub Eusebii Emeseni nomine circumferuntur, editæ *Antverp.* 1602. & alibi sæpius. Sunt, qui omnes Emeseni Homilias Eucherio attribuunt: verùm ex iis alias Brunoni Astensi, alias Maximo Regensi, alias aliis deberi satis constat. Sermones interim eloquentissimos nonnullos edidisse Eucherium fidem facit Claudianus Mamertus *.

* Lib. de stat. animæ. c. 9.

Historia Passionis S. Mauritii, & sociorum Martyrum Legionis Thebææ; quam plurimi Eucherio juniori ascribunt & rectè quidem. Autor enim sub finem Historiæ narrat institutum esse, ut Hymni diu noctuq; in laudem istorum Martyrum in Ecclesiâ Agannensi decantarentur, jubente sancto & præclaro Christi martyre B. Sigismundo rege, institutumq; illud usq; hodie conservari. Cæterùm Sigismundus ille martyrium anno 524. obiit. Habetur apud Surium ad diem xxii. Septembris. Seorsim verò cum notis edidit Petrus Stevartius *Ingolstadii* 1617.

Commentarii in Genesin, & libros Regum; qui neutri Eucherio ascribi possunt; quippe in quibus citantur Gregorius Magnus & Cassiodorus.

Porrò

SÆC. V. ab An. cccc. Porrò Cassiani Opuscula quædam, exsectis erroribus, & abbreviato sermone, in unum compegisse Eucherium prodit Gennadius *. Unde non desunt, qui librum quartum *de Vitis Patrum* (ex Severi Sulpicii, & Cassiani Scriptis concinnatum, uti librum inspicientibus facilè patebit) Eucherium nostrum autorem habere contendant.

* De Script. c. 63.

Prodierunt Eucherii Opera *Basil.* 1531. *Romæ* 1564. & in Bibliothecâ Patr. Tom. vi.

434. CLAUDIUS MARIUS VICTOR, sive *Victorinus*, Rhetor Massiliensis & Poeta, claruit anno 434. Obiit ante annum 450. Vir, inquit Sidonius *, ut egregius, tum undecunq; doctissimus; qui cùm cætera potenter, tum potentissimè condidit versus. Scripsit Poemata quædam; quæ sequuntur.

* Epist. l. 5. Ep. ult.

Libri tres Carminum seu Commentariorum in Genesin à principio libri usq; ad obitum Abrahami pertingentes, ad Ætherium filium. In his libris inquit Gennadius *, Christiano quidem & pio sensu, sed utpote sæculari literaturâ occupatus homo, & nullius magisterio in divinis Scripturis exercitatus, levioris ponderis sententiam figuravit.

* De Script. c. 60.

Epistola ad Solomonem Abbatem de perversis suæ ætatis moribus, Heroico carmine scripta.

Victoris Poemata habentur in Collectione Poetarum Fabricianâ, in Appendice Bigneanâ p. 580. & in Bibliothecâ Patr. Tom. viii. p. 417. seorsim verò *Paris.* 1560. 8°.

434. CÆLIUS SEDULIUS, natione Scotus, (si Trithemio, Dempstero, & Baleo fides sit habenda) circa an. 434. claruisse dicitur. Dum Laicus adhuc esset, in Italiâ Philosophiam didicit. Postea Presbyter factus est, teste Isidoro; quin & Antistitem vocant Liberatus & Belisarius Poetæ, (in Acrostichi in Sedulium, quæ in Appendice Bigneanâ habentur p. 680.) Episcopum Sigebertus, Episcopum in Hispaniâ Oretanum Pseudo-Dexter. Quisquis demum fuerit, hoc ævo floruit: utpote cujus Poemata collegit atq; edidit Turcius Rufus Asterius, qui Consulatum gessit anno ccccxciv. quemq; laudârunt Arator, Cassiodorus, & Venantius Fortunatus. In Achaiâ libros suos scripsisse tempore Theodosii junioris & Valentiniani Impp. fidem faciunt, quæ duobus vetustissimis Codicibus MSS. Thorneiano, & Pithæano, & Usserio & Labbeo memoratis, ascriptæ erant annotatiunculæ. De Sedulii stylo hæc Olaus Borrichius *, *Dictio ejus facilis, ingeniosa, numerosa, perspicua, sic satis munda, si excipias prosodica quædam delicta, & inprimis Christianæ Pietatis commendatrix.*

* Dissert. 2. de Poet. Lat.

OPERA.

Carmen Paschale, sive de Christi miraculis libri v. unà cum *Epistolà ad Macedonium Presbyterum* nuncupatoriâ, quæ in plerisq; editionibus desideratur. In eâ mentio fit Syncleticæ Diaconissæ; cui S. Basilii Hexaemeron Latinè à se versum dicavit Eustathius. In editionibus nonnullis præfixi sunt versus quidem nuncupatorii ad Theodosium seniorem; qui ex alio vetustioris alicujus Poetæ opere assuti videntur. Certè Sedulium autorem non habent.

Veteris & Novi Testamenti Collatio, carmine elegiaco scripta. Eam post Sedulii mortem edidit Turcius Rufus Asterius; cui proinde nonnunquam malè inscripta legitur.

Pœan Alphabeticus de Christo, Iambico carmine conscriptus, ac Christi res gestas succinctè complexus.

Paschalis Operis libri v. solutâ oratione descripti, unà cum *Epistolà alterà ad Macedonium Presbyterum*; qui Sedulio autor fuerat, ut Carmen Paschale prosaicè exprimeret. Opus istud è Codice Pithæano evulgavit Fr. Juretus, *Paris.* 1585.

Collectaneum,

Collectaneum, sive *Explanatio in omnes Epistolas* S. Pauli, ex SS. Patrum scriptis consarcinata; quæ Sedulio Scoto Hiberniensi constanter inscribitur. Sedulii Poetæ non esse satis indicant, quæ ex Gregorio Magno (Moralium in Job l. 19. c. 21.) exscripta inibi leguntur. Sanè Sedulius quidam, Episcopus Britanniæ de genere Scotorum, unà cum Fergusto Episcopo Scotiæ Picto, Concilio Romano anno DCCXXI. habito, subscripsit. Iste Collectanei autor non malè credi possit: licèt id Labbeus Sedulio cuidam Scoto, qui (teste Hepidanno Monacho in Annalibus à Duchesnio editis) anno DCCCXVIII. clarus habebatur, ascribendum censeat: cui & *Grammatica* quædam *Opuscula*, quæ in *Bibliothecâ Thuanâ* sub Sedulii nomine extabant, adjudicat. SÆC. V. ab An. CCCC.

Prodierunt Sedulii Opera ab Aldo Manutio excusa anno 1502. deinde *Basil.* 1528, 1534. & cum notis Antonii Nebrissensis ibid. 1541. in Sylloge *Fabricianâ* 1564. deniq; in Bibliothecâ Patr. Tom. vi. p. 458. & in Appendice *Bigneanâ* p. 658. 911. quæ accurata editio habetur.

VINCENTIUS gente Gallus, Tulli Leucorum (primæ Belgicæ oppidi) natus, splendidâ nobiliq; familiâ ortus, patrem Epirochium, fratrem Lupum Episcopum Trecassinum habuit. Primis juventutis annis militiam secularem secutus est; quâ desertâ, ad Lerinum se conferens vitam egit monasticam, ad Presbyterii dignitatem mox evectus. Claruit anno 434. triennio sc. post Synodum Ephesinam, quo scripsit Commonitorium suum, uti ipse testatur*. Obiit ante annum 450. Theodosio adhuc & Valentiniano regnantibus. Sunt, qui Vincentium Semipelagianis annumerant; sunt, qui ab illâ labe immunem censent. Primæ sententiæ authoribus fortissimum suppeditant argumentum Objectiones adversùs doctrinam & scripta Augustini; quas à Vincentio nostro scriptas fuisse admodùm est verisimile: verùm eâ de re mox dicemus. Accedunt Semipelagianismi notæ duæ, à B. Prospero olim positæ, quas in Commonitorio deprehendit Vossius*: altera, Cœlestini ac Xysti Pontificum epistolarum ostentatio; altera, occulta novitatis criminatio posterioribus S. Augustini scriptis impacta. Quin & Cœnobii Lirinensis incolas Semipelagianis eo tempore favisse arguunt quæ de Honorato scribit Prosper; quæq; de Fausto (qui Cœnobio præfuit quo anno scripsit Vincentius) omnes norunt. Scripsit Vincentius, suppresso suo, ac assumpto *Peregrini* nomine, nitido satis & aperto sermone (uti rectè Gennadius*) *adversùs Hæreticos Commonitorium duplex*: posterius furto sibi ablatum perdidit; unde recapitulationem quandam, quæ istius vices suppleret, priori subnexuit. Prodiit Opusculum istud *Basil.* 1528. *Colon.* 1569. cum commentariis Costerii. *Paris.* 1569. 8°. 1586. à Pithœo cum aliis quibusdam editum. *Colon.* (cum notis Costerii) 1613. 12°. cum commentariis Joannis Filesaci *Paris.* 1619. 4°. deniq; cum notis Baluzii Salviano subjunctum *Paris.* 1669. 8°. in Bibliothecâ Patr. Tom. vii. p. 249. & Cantabrigiæ, 1687. 12°. 434.

* Cap. 42.

* Hist. Pelag. l. 1. c. 9.

* De Script. c. 64.

Scripsit adhuc Vincentius *Objectiones adversùs Augustini scripta & doctrinam de prædestinatione & libero arbitrio*; quas capitulis xvi. summatim comprehensas exhibet Prosper in libro, quo eas refellit. Vincentio nostro deberi objectiones istas satis indicant, tum quæ de Semipelagianismi studio jamdudum attuli, tum mira temporis convenientia. Objectiones enim illas refutavit Prosper sedente adhuc Xysto Papâ, viz. inter annos 432. & 440. Non me latet quidem Baronium, aliosq; eas tribuere Vincentio cuidam juniori; qui Gennadii familiaris fuit, & in Psalmos commentatus est. Verùm id ratio temporis non patitur. Vincentius enim iste vix ex ephebis excessisse potuerat; cum objectiones Vincentianæ in omnium manibus jamdudum versatæ essent. Plura argumenta habet Vossius*, quem consulat Lector.

Gennad. de Scrip. c. 80.

* Loc. cit.

IBAS, natione Syrus, ab anno circiter 436. Episcopus Edessenus. Plures jam annos in Episcopatu exegerat, cum Nestorianismi apud Domnum Antiochenum, & Flavianum CP. à Samuele, Cyro, Mara, & Eulogio Ecclesiæ Edessenæ Presbyteris duplici nomine est accusatus. Primò quòd Cyrillo anathema dixisset, & hæreseos notam inussisset; secundò quòd anno CCCCXLV. 436.

Vid. Concil. Chalced. Act. x & Epist. Ephes. à Lupo edit. passim.

 ejusmodi

ejusmodi blasphemias palam effutire non erubuisset. Οὐ φθονῶ τῷ Χριστῷ γενομένῳ Θεῷ· ἐφ' ὅσον γὰρ αὐτὸς ἐγένετο, κἀγὼ ἐγενόμην. *Non invideo Christo facto Deo: in quantum enim ipse factus est, & ego factus sum.* Causam Uranio Himeriæ, Photio Tyri, & Eustathio Beryti Episcopis adjuncto Damascio præfecto judicandam Imperator commisit: qui binis eâ de re Synodis, alterâ Tyri, alterâ Beryti, anno ccccxlviii. habitis, Ibam afflictis illi criminibus immunem pronunciarunt. Iste enim secundum accusationis caput strenuè negavit; primum quidem à se ante pacem Orientales inter & Cyrillum initam factum confessus; ab eo verò tempore concordiam cum Cyrillo intemeratam coluisse sese affirmavit. Anno ccccxlix. iterum accusatus in Latrocinio Ephesino à Dioscuro Alexandrino depositus est; ac sede suâ depulsus, & teste Facundo * Hermianensi in quadraginta mansiones per diversas provincias distractus viginti & amplius carceres mutavit, præcipue vero ad Monasterium Apamenum secessit; in quo unà cum Theodorito delituit, donec anno ccccli. à Concilio Chalcedonensi pristinæ dignitati restitutus fuerit. Multis demum post mortem annis à Concilii Quinti Patribus anno DXXXVI. damnatus est, tanquam Nestoriani nominis & dogmatis cultor, renitente quidem Vigilio Papâ, qui plura pro causâ illius protulit argumenta, quorum vindicias agit Baronius. Scripsit Ibas famosam *Epistolam ad Marin Persam*; cujus pars longè major, quâ de Cyrillo & Actis Ephesinis, de pace Ecclesiæ redditâ, & de laudibus Theodori Mopsuesteni agitur, Gr. Lat. Concil. Tom. iv. p. 661. extat.

* L. 6. c. 1.

437. SYAGRIUS, quem solus memorat Gennadius *. Patria, ætas, vitæ institutum, penitùs nos latent. Ad annum tamen 437. non incommodè referri potest. Scripsit libellum de *Fide adversùs Hæreticos* nonnullos, qui personas S. Trinitatis nominibus relationem mutuam indicantibus exprimi noluerunt. Circumferebantur etiam sub illius nomine, Gennadii ævo, libri vii. *de Fide & Regulis fidei*; quos omnes illius haud esse ob styli dissonantiam censuit Gennadius. NE.

* De Script. c. 65.

437. ANTONINUS, *Honoratus* à Gennadio * dictus; (eundem enim esse nullus dubito) Constantinensis in Africâ Episcopus, claruit anno 437. quo (ut ex Prosperi Chronico discimus) persecutionem in Catholicos movebat Gensericus Vandalorum rex. Inter alios Barbari regis sævitiam tunc expertos Arcadius, genere Hispanus, Genserico antea satis carus, quòd Arianam impietatem amplecti nollet, in exilium actus est; quin & tandem Martyrii palmam reportavit. Ad hunc Arcadium jam exulantem scripsit Antoninus noster *Consolatoriam & exhortatoriam ad labores pro Christo ferendos Epistolam*, & exemplis præsentibus, inquit Gennadius, & scripturarum relationibus roboratam. Pia planè est, & elegans epistola; quæque, ut rectè notat Baronius *, antiquum illum Apostolicum characterem redolet. Extat tum apud Baronium ad an. ccccxxxvii. tum in Bibliothecâ Patr. Tom. viii. p. 665.

* De Script. c. 95.

* Ad an. 437.

439. VALERIANUS, natione, ut verisimile est Gallus, Cemeliensis sive Cemelensis trans Varum apud Alpes Maritimas Episcopus, claruit anno 439. quo Reiensi Synodo in Galliâ Narbonensi interfuit. Anno circiter ccccli. inter alios Galliæ Episcopos epistolæ Synodicæ ad Leonem Papam missæ subscripsit. Anno ccccl v. in Concilio Arelatensi iii. unà cum Theodoro Episcopo, Faustum Abbatem Lirinensem usurpati in Cœnobio Lirinensi muneris Episcopalis reum egit; ac in ordinem redactum priscis limitibus circumscribi fecit. Dogmatis Semipelagiani ab obscuro quodam nebulone accusatum Valerianum nostrum editâ prolixâ Apologiâ vindicavit Theophilus Raynaudus, qui culpam istam in Valerianum quendam, ventriloquum & gulosum mancipium, ab Eusebio quodam in epistolâ ad Cyrillum Alexandr. à Baronio editâ ad an. ccccxvii. memoratum rejiciendam jure contendit. Extant à Valeriano scriptæ *Homiliæ* xx. varii argumenti, unà cum Epistolâ *ad Monachos parænetica*; quas primus in lucem edidit Jac. Sirmondus *Paris.* 1612. 8°. Prodierunt deinde cum Operibus Leonis, Chrysologi, &c. *Lugduni* 1633. fol. à Theophilo Raynaudo editæ, unà cum

Apologiâ

Apologiâ ipsius pro Valeriano: denique in Bibliothecâ Patr. Tom. viii. p. 498. SÆC. V. ab An. ccccc.

SOCRATES, Patria Constantinopolitanus, sub Theodosii junioris principatûs initia, ut videtur, natus; in Grammaticis Helladium & Ammonium, qui Alexandriâ profugi, Constantinopoli scholas aperuerant, præceptores habuit; in Rhetoricâ verò, judice quidem Valesio, Troilum Sophistam. Virilem ætatem ingressus, in foro causas egit; unde *Scholasticus* dictus est. Novatianæ sectæ addictum fuisse Scriptores ferè omnes clamant; quâ tamen culpâ ipsum immunem præstat Cl. Valesius: & certè quamvis Novatianis paulò faventior sit; ipsum tamen hujusce sectæ asseclam fuisse inde confici non potest. Quid quòd Novatianos hæreticis ipse non uno in loco accenseat? Clarruit anno 440. quo ad Historiam Ecclesiæ scribendam se accinxit, eamq; à Constantini M. imperii primordiis usq; ad an. ccccxxxix. deduxit. In hoc opere condendo, ut rectè animadvertit Valesius, & judicio & diligentiâ usus est singulari. Judicium demonstrant egregiæ observationes hinc inde intertextæ: diligentiam accuratæ ut plurimùm temporum notationes, ac conquisita undiq; optima Historiæ Ecclesiasticæ monumenta, Episcoporum literæ, Synodorum acta, Scriptorum istius ævi Ecclesiasticorum libri; ex quibus opus suum concinnavit: & cùm ex Rufini fide Historiam primò inchoâsset; meliores nactus autores, errores suos emendavit, & duos priores libros de novo ab ipso limine recudit. De eo paucis agit Photius*, de stylo ejus hæc tantùm habet, ἡ δ' φράσις ὐδὲν ἔχει ἀξιόλογον, ἀλλὰ ϗ ἐν τοῖς δόγμασιν ὐ λίαν ἐςὶν ἀκριβής. *Stylus illi non admodùm splendidus; sed nec in dogmatibus valdè accuratus est*; affectum erga Novatianos intelligit. Quod verò stylum attinet, se ὁ φράσεως ὄγκω φροντίζων, *de inani verborum Pompâ parùm fuisse sollicitum* ipsemet Socrates* ingenuè fatetur. Extat *Historia Socratis, Ecclesiastica* vii. libros complexa, unà cum reliquis Historiæ Ecclesiasticæ autoribus Græcè à Roberto Stephano editis *Paris.* 1544. fol. Gr. Lat. *Genevæ* 1612. cum novâ versione & annotationibus doctissimis Henrici Valesii *Paris.* 1668. exinde *Mogunt.* 1677. fol.

439.

Lib. 6. c. 19, 20, 23.

* Cod. 28.

* L. 1. c. 1.

HERMIAS SOZOMENUS, ortu, ut videtur, Palæstinus, parentibus non infimæ sortis natus; certè ex Betheliâ, Palæstinæ juxta Gazam vico, genus suum duxit: ex Salamane quodam, sibi consanguineo, (cujus ipse meminit l. 6. c. 32.) uti censet Valesius, non Salamine Cypri urbe, ut Nicephorus, *Salaminii* nomen traxisse videtur. In Palæstinâ educatus, Beryti Phœniciæ urbis jurisprudentiæ operam dedit: postea Constantinopolim profectus in causis agendis versatus est: Historiæ tamen Ecclesiasticæ elucubrandæ præ aliis animum adjunxit. Primò quidem scripsit Compendium Historiæ Ecclesiasticæ ab ascensione Christi ad annum cccxxiii. res maximè conspicuas duobus libris complexas, qui interierunt: deinde exorsus ab anno cccxxiv. Historiam annorum cxv. Ecclesiasticam majori molimine & diligentiâ contexuit, circa an. ccccxl. rem libris ix. Theodosio Imp. nuncupatis absolvens. Ἐςὶ δ' (inquit Photius*) Σωκράτους ἐν τῇ φράσει βελτίων, διαφωνεῖ δ' αὐτῷ ϗ κατά τινας ἱστορίας. *Socrate est in stylo præstantior: à quo etiam in narrationibus quibusdam dissentit.* Cui censuræ, inquit, Valesius, nos libenter accedimus: sed quantùm dictionis elegantiâ vincit Sozomenus; tantùm Socrates judicio vincit: nam Socrates quidem tum de viris, tum de rebus ac negotiis ecclesiasticis optimè judicat. Nihil est in illo, nisi grave ac serium, nihil quod tanquam superfluum possis expungere. Contra verò in Sozomeno quædam occurunt levia ac puerilia, quod pluribus exemplis demonstrari poterat. Post Socratem scripsisse exinde colligitur; quòd narrationibus illius quædam interdum addit, quædam emendet, in multis dissentiat. Prodiit *Historia* illius Græcè à Roberto Stephano excusa *Paris.* 1544. fol. Gr. Lat. *Genevæ* 1612. cum versione & notis Valesii *Paris.* 1668. exinde *Mogunt.* 1677. fol. verùm longè infra Parisiensem subsidet ista editio.

440.

* Cod. 30.

SÆC. V. ab An. cccc.

440. EUSTATHIUS, quem *virum disertissimum* vocat Cassiodorus *, cujus etiam meminit Sigebertus †, claruit circa an. 440. Sedulii Poetæ æqualis. Transtulit è sermone Græco S. Basilii Homilias ix. in Hexaemeron in Latinum, tantâ venustate; ut ingenium doctissimi viri, *inquit* Cassiodorus, facundiæ suæ viribus æquiparasse videatur. *Versionem istam sorori suæ Syncleticæ* dedicavit. Extat in editione Operum S. Basilii *Parisiensi* 1603. *Antverpiensi* 1616. & alibi, excusa. Plura de Eustathio, ejusq; sorore Syncleticâ te docebit Miræus in notis ad Sigebertum, & Miræi pro more in integrum exscriptor, quem tamen rarò nominare solet, Casimirus Oudin, *Supplementi* p. 87.

* Divin. Lect. c. 1.
† De Script. c. 28.

440. NILUS, Patriâ Constantinopolitanus, nobilitate generis atq; opibus illustris; adeò ut Urbis CP. præfecturâ donaretur. Connubio sociatus binam ex uxore prolem suscepit, marem & fœminam si Menologio Græcorum fides; si tamen ipse potiùs audiendus sit Nilus, utrumq; marem. Claruit anno 440. postquam sæcularem vitam per aliquot annos egisset; ut pietatem, cujus rudimenta à Chrysostomo præceptore olim hauserat, acrius urgeret, ægrè uxori persuasit ut partitis inter se liberis, sibi in Ægypti solitudines secedere, & monasticam deinceps vitam degere liceret. Assumpto igitur secum Theodulo filio, Ægyptum petiit, & exoptatum vitæ genus instituit. Verùm dum suavissimâ Monachorum Nitriensium consuetudine fruitur, repentè irruentes Barbari filium ejus Theodulum cum multis aliis captivum abduxerunt; quem dum sollicitè perquireret, ipse à Barbaris captus est; mox tamen ab iisdem liberatus, filium in Elusâ reperit apud Urbis Episcopum; à quo ipse invitus licèt Presbyter ordinatus est. Obiit regnante adhuc Martiano. Multis demum post mortem annis corpus ejus à Justino juniore Constantinopolim translatum est, & in SS. Petri & Pauli Basilicâ repositum. Multa conscripsit *Opuscula*, *τήν τε κατὰ τὰ ἔργα τελειότητα*, inquit Photius *, *καὶ τὴν ἐν λόγοις μαρτυρούμενα δύναμιν*, *quæ non operum tantum perfectionem insignem, sed in dicendo quoq; facultatem ejus testantur.* Quæ ad nostram notitiam pervenerunt, hîc locum habent.

Nilus in Narrat. 2.

* Cod. 201.

Expositio in Cantica Canticorum, quæ Gregorii Nysseni, Maximi, & Pselli Commentariis in eundem librum admista habetur Gr. Lat. in Auctuario Duceano *Paris.* 1624. Tom. ii.

Narrationes vii. *de cæde Monachorum in monte Sina, & captivitate Theoduli filii.* Extant Gr. Lat. cum versione & notis Petri Possini *Paris.* 1639. 4°.

Oratio in Albianum, Monachum Nitriensem, Gr. Lat. Narrationibus subjuncta.

Capita Parænetica ccxxix. Habentur Gr. Lat. in Orthodoxographis Tom. i. & in Auctuario 1624. Tom. ii. Prodierunt etiam Gr. Lat. cum commentariis Michaelis Neandri *Lipsiæ* 1577. & cum notis Petri Schoning *Franekeræ* 1608. 8°.

De octo vitiosis cogitationibus Liber, quem Gr. Lat. edidit Bigotius ad calcem Palladii, unà cum antiquâ versione ante mille annos factâ. Textum græcum prius ediderat Combefis. in Auctuario Novissimo 1672. & Josephus Maria Suaresius in Collectione Operum S. Nili *Romæ* 1673.

Alius de eodem argumento Tractatus, quem Latinè à se versum inter Damasceni Opera dedit Jac. Billius; Gr. Lat. verò cum notis exhibet Jo. Bap. Cotelerius *Monument. Eccl. Græc.* Tom. iii. p. 185.

De Oratione Capita cliii. quibus precandi forma exponitur: totidem memorat Photius Cod. cci. ac habet Editio Suaresiana unà cum Prologo. Editio enim Latina à Fr. Turriano evulgata *Florent.* 1578. 8°. quæq; in Bibliothecâ Patr. habetur, Capita exhibet nonnisi cxlvii, vel cl.

Epistolæ ccclv. à Possino Gr. Lat. editæ *Paris.* 1657. 4°. quas plurimis aliis epistolis auctas Gr. Lat. recudi fecit, additâ de Nilo dissertatione, Leo Allatius *Romæ* 1668. fol.

De vitâ Asceticâ Tractatus.

Ad Agathium Monachum de virtute colendâ, & vitia fugiendo.

Ad Magnam Ancyræ Diaconissam de voluntariâ paupertate.

Tractatus

Tractatus Moralium seu spiritualium Admonitionum.
Epicteti Enchiridion à S. Nilo contractum & interpolatum.
De Monachorum præstantiâ in urbibus & solitudinibus.
Ad Eulogium Monachum Tractatus Asceticus.
Ad eundem de vitiis, quæ virtutibus sunt opposita.
De diversis malignis cogitationibus Liber.
Capita xxxiii. *per gradus disposita.*
Spirituales Sententiæ per Alphabetum dispositæ, unà cum aliis quibusdam.
Institutio Ascetica ad Monachos.
Sententiæ abducentes Monachum à corruptibilibus.
Sermo in illud Evangelii, Qui nunc habet sacculum, tollat.

Singula ista *Opuscula*, modò enumerata ab Epistolis exclusivè, Gr. Lat. edidit Josephus Maria Suaresius *Romæ* 1673.

Sermones aliquot, qui interierunt. Ampla satis Excerpta duorum in *Pascha*, & trium in *Ascensionem Domini* nobis conservavit Photius Cod. cclxxvi.

Epistolæ, ut videtur, plurimæ desiderantur. *Epistolæ ad Heliodorum Silentiarium*, ac alterius ad Olympiodorum Præfectum fragmenta adducuntur in Actione iv^a. Synodi vii.

Librum deniq; adversus Gentiles à Nilo scriptum esse prodit Nicephorus *; qui nunc non extat.

* Hist. Eccl. l. 14. c. 54.

DRACONTIUS, gente Hispanus, dignitate Presbyter, claruit circa an. 440. imperante Theodosio juniore, ad quem *Elegiam* scripsit: adeò ut non sine ratione se mirari dicat Philippus Labbeus *, virum eruditum Ger. Joannem Vossium † inter Poetas incertæ ætatis, eosq; qui post tempora Caroli M. floruerint, Dracontium numerâsse. Poetica inprimis studia excoluit Dracontius: duo tantùm ingenii illius fœtus nobis supersunt. viz. 440.

* Tom. 1. p. 267.
† De Poet. Lat. c. 9. p. 87.

Carmen Heroicum in Hexaemeron. Librum istum exscribentium culpâ olim vitiatum Eugenius II. Toletanus Episcopus, jussu Chindisvindi Gothorum in Hispaniâ regis, emendavit; atq; ita in pulchritudinis formam coegit, teste Ildefonso *, ut pulchrior de artificio corrigentis, quàm de manu processisse videatur autoris: quin & septimi diei explicationem ipse addidit Eugenius.

* Cap. 14.

Elegia ad Theodosium Imp. à Sirmondo primùm edita *Paris.* 1619.

Prodiit *Liber in Hexaemeron* primùm *Parisiis* superiore sæculo, deinde in Collectione Poetarum *Fabricianâ*, & cum notis & Glossario Joannis Weitsii; deniq; in Appendice *Bigneanâ* p. 837.

Utrumq; Opusculum prodiit *Paris.* 1619. 8°. curâ Jac. Sirmondi, & in Bibliothecâ Patr. Tom. ix. p. 724, 729.

BACHIARIUS, *Macceus* dictus; Miræo Hibernus, Baleo & Pitseo Britannus; S. Patricii, ut volunt, discipulus, in Cœnobio Bannochorensi educatus, disciplinis præsertim Mathematicis incubuit. Certiora sunt, quæ de eo habet Gennadius *. *Vir*, inquit, *Christianæ Philosophiæ nudus & expeditus, Deo vacare disponens, peregrinationem pro conservandâ vitæ integritate elegit.* Claruit anno 440. Scripsit, eodem Gennadio teste, *Libellum de fide Apologeticum* ad Romanæ Urbis Pontificem (Leonem, uti suspicari licet) quo peregrinationem à se solâ religionis causâ susceptam fuisse adversùs calumniatores probavit. Interiit liber iste. Extat autem ejusdem Epistola *de recipiendis lapsis ad Januarium*, inter Orthodoxographa p. 485. & in Bibliothecâ Patr. Tom. vi. p. 1174. De aliis, quæ scripsisse dicitur, consulantur Baleus & Pitseus. 440.

* De Script. c. 24.

SABBATIUS, Ecclesiæ Gallicanæ Episcopus, sed cujusnam civitatis non liquet. Claruit anno 440. Rogatus à piâ quâdam virgine, Secundâ nomine, scripsit librum *de Fide adversùs Marcionem & Valentinum, & adversùs Eunomium ac Aetium; contra illos veritatem carnis à Christo assumptæ, contra hos autem consubstantialitatem filii demonstrans.* NE. 440.

Gennad. de Script. c. 25.

HELIO-

SÆC. V. ab An. cccc.

440. HELIODORUS, Ecclesiæ Antiochenæ Presbyter, claruit circa an. 440. Scripsit de *Virginitate libellum*, à Gennadio laudatum cap. 29. de Script. N. E.

440. URSINUS, gente Afer, vitæ instituto Monachus. Claruit circa an. 440. Scripsit, teste Gennadio *, *adversus eos qui rebaptizandos Hæreticos decernunt, docens rebaptizandos non esse, qui in nomine vel simpliciter Christi, vel in nomine Patris, Filii, & Sp. S. quamvis pravo sensu, baptizentur: iis autem post simplicem Trinitatis confessionem sufficere ad salutem manuum Episcopalium impositionem.* Hunc Ursini *libellum* eundem cum Anonymi tractatu à Rigaltio inter Cypriani Opera edito ex Codicis Vaticani fide facit Philippus Labbeus, & ex eo Casimirus Oudin: quibus ego rationibus non contemnendis ductus, assensum tribuere non possum, ideoq; alibi Anonymo Opus reliqui. Ut forsan non tam ab ignorantiâ (quod vult Casimirus Oudin) profectum sit, quod doctissimus, & ὁ νῦν ἐν ἁγίοις, Oxoniensium Antistes in editione suâ Cyprianicâ hoc opus Anonymum reliquit; quàm quòd Autorem Cypriano ætate fuisse supparem cum Cl. Rigaltio, aliisq; credidit. Certè unicum pro Ursino argumentum est Codicis Vaticani titulus, quem Tractatui Anonymo cuivis, qui Gennadium legerat, adjicere in promptu erat.

* De Script. c. 27.

440. LEO I. Cognomento Magnus, Patria Romanus, (Tuscum appellat libri Pontificalis Autor, reclamantibus licet quibusdam Codicibus MSS.) Patre Quintiano natus. Ecclesiæ Romanæ adhuc Acolythus circa annum ccccxviii. in Africam cum literis ad Aurelium Episcopum Carthaginensem missus est, si modo idem fuerit Leo, cujus meminit Augustinus epistolâ civ. Sub Cœlestino Papa Diaconum egit, & circa annum ccccxxx. Joannem Cassianum Ecclesiæ CP. Diaconum, qui inter Orientales diu versatus hæreticorum mores & ingenium optimè noverat, ut adversùs Nestorium tunc recèns exortum scriberet, incitavit. Præstitit id Cassianus, editis libris vii. *de Incarnatione Domini*, quos, ut ex fine epistolæ operi præfixæ liquet, Leoni nostro nuncupavit. Anno ccccxxxix. orto inter Romani exercitus in Galliis duces, Aetium & Albinum, dissidio, ad concordiam resarciendam mittitur Leo, quod & feliciter perfecit. Dum in hac legatione adhuc hæreret, diem obiit Sixtus Papa, in cujus locum communi Sententia electus est, absens licet, Leo noster xxviii. Julii an. ccccxl. Septemb. viii. in Solium Pontificale elevatus: tempore quidem parum læto, quo ob ingruentes Barbarorum incursiones, & circumstrepentes undiq; Nestorianorum, Pelagianorum, Arianorum hæreses, tristissima erat tum Ecclesiæ, tum reipublicæ facies. His non obstantibus Leo in munere suo exequendo, virili animo pergebat. Anno ccccxliii. quamplures Manichæi à Vandalis ex Africâ fugati Romæ latebras quærebant; & quo tutiùs laterent Catholicorum mysteriis se immiscuerunt. Hoc vero indicio tanquam sorices, se prodebant, quod sumpto pane poculum Eucharisticum respuebant. Monuit id plebem mox Leo, quâq; notâ execrabiles hæretici essent discernendi. En ipsius verba: *Cum ad tegendum infidelitatem suam nostris audent interesse mysteriis, ita in Sacramentorum communione se temperant, ut interdum, ne penitùs latere non possint, ore indigno Christi corpus accipiant, Sanguinem autem redemptionis nostræ haurire omninò declinant. Quod ideò vestræ notum facimus sanctitati, ut vobis hujusmodi homines, & his manifestentur indiciis, & quorum deprehensa fuerit sacrilega simulatio à Sanctorum societate sacerdotali autoritate pellantur.* Hoc igitur tempore in Ecclesia Romana, fideles Eucharistiam sub utraq; specie sumere solebant, & qui aliter facerent infami hæreseos signo palàm notabantur. Si alia jam sint Ecclesiæ Romanæ placita, mores alii, viderint quorum interest. Anno ccccxlv. ob rescissa à Leone Ecclesiæ Arelatensis jura metropolitica, lis illum inter & Hilarium exorta est, jura sua ad obitum usq; tutante Hilario, quâ de re in Hilario egimus. Anno ccccxlviii. Eutychès nondum in occidente cognitus, per literas Leonis gratiam aucupavit. Scripsit Leo, & tum apud Imperatorem,

In Quadrages. Ser. 4. p. 417.

Imperatorem, tum apud Flavianum pro homine interceſſit; à quibus certior de totâ re factus Hæreticum damnavit, & prolixam epiſtolam ad Flavianum dedit, quâ adverſus Eutychem ejuſq; errores fusè atq; eruditè diſſeruit. Anno ſequenti Legatos ad Synodum Epheſinam, quæ *Latrocinalis* dicta eſt, miſit; quamprimum vero reſcivit, omnia ibi à Dioſcoro per vim & fraudem in Eutychis gratiam fieri, coactâ mox Romæ Synodo, Acta Epheſina reſcidit, & Dioſcorum, Eutychemq; condemnavit. Ipſe viciſſim à Dioſcoro adjunctis ſibi decem metropolitis Eccleſiæ communione motus. Turbis hiſce indies in majorem flammam erumpentibus, decreta eſt Synodus Oecumenica, quæ ut intra Italiam haberetur, fruſtra tum apud Imperatorem, tum apud Pulcheriam Auguſtam laboravit Leo. Indicta eſt igitur Chalcedone an. ccccli. & viii. Idus Octobris haberi cœpit. Illùc veniunt à Pontifice Legati Paſchaſinus & Lucentius epiſcopi, & Bonifacius Presbyter qui Actione v. enixè contendebant, ut Leonis Epiſtola ad Flavianum ante biennium ſcripta, ipſius Synodi circa fidem definitioni inſereretur. Reſponderunt Patres, ſe ad Epiſtolam ſubſcriptione ſuâ firmandam paratos eſſe, ut vero decreto Synodico intexeretur, nunquam admiſſuros. Et cum acrius adhuc inſtarent Legati, ipſo etiam Imperatore id urgente, dixerunt Epiſcopi *οἱ ἀντιλέγοντες εἰς Ῥώμην ἀπέλθωσιν, qui contradicunt ipſi Romam ambulent*. Tandem cum ad condendos Canones perventum eſſet, Decreto Synodico ſtatutum eſt, ut ſedis Conſtantinopolitanæ Antiſtes *τὰ ἴσα πρεσβεῖα*, æqualia cum Senioris Romæ epiſcopo privilegia ſortiretur. Vehementius reclamarunt Legati Pontificii, violari hoc modo Nicænos Canones, ſe nihil admittere quod Eccleſiæ Romanæ dignitati adverſaretur, nec Sedem Apoſtolicam humiliari debere, idq; ſe à Leone in mandatis habuiſſe. Nihilominus poſt diligentiſſimum cauſæ examen, communi Epiſcoporum Suffragio, aſſentientibus etiam Imperatoris judicibus, decretum ſancitur & confirmatur. Re ad Pontificem delatâ totus in iram ſolvitur, & jam verè rugit Leo, ſed præcipue fremit in Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum. Objicit ei injuriam, arrogantiam, ambitionem, conculcata Synodi Nicænæ Statuta, jurium alienorum invaſionem, deniq; quid non? nec cum eo ferè unquam poſthac in gratiam rediit, fidem quidem Chalcedonenſem ratam habuit, ipſum verò decretum penitus rejecit, *In irritum mittimus & per autoritatem B. Petri Apoſtoli generali prorſus definitione caſſamus*, ut ipſius * verbis hâc de re utar. Hæc quidem breviter; totam enim hujuſce rei hiſtoriam latius alibi † expoſui. Anno ccccl ii. Attila Hunnorum Rege arma in Italiam movente, miſſus eſt à Valentiniano Aug. ad illum Legatus Leo Pontifex, qui facundia & precibus ferocem hominis animum adeò emollivit, ut desertâ Italiâ exercitum trans Danubium duxerit. Anno cccc liii. Juliano Epiſcopo Coenſi vices ſuas in comitatu commiſit Leo; nova res ut ad hunc annum rectè notat Queſnellus, nec anterioribus Pontificibus uſurpata. Unde deinceps iis in more poſitum, ut Apocriſiarios in Aulâ Baſilicâ haberent, qui res ſuas in Comitatu procurarent. Anno ccccl v. direpta eſt à Vandalis, duce Genſerico, Urbs Roma, Leonis tamen interventu à cæde & incendio ſervata, deinceps ad componendas Orientis & Eccleſiæ Alexandrinæ turbas præcipuè adjecit animum; dumq; in his pene totus eſſet, depoſuit mortalitatis exuvias iii. Kal. Novemb. an. cccclxi. Verum de anno ejus emortuali, fusè præ aliis agunt Queſnellus, & Papebrochius, quos conſulat horum curioſus. Egregium Præſulem meritò commendant pietas, eruditio, facundia, prudentia, paſtoralis vigilantia, ingens adverſus hæreticos zelus, conſtans & perpetua circa fidem Catholicam ſolicitudo; non æque faſtus, animus elatior, immenſum augendæ dignitatis Pontificiæ Studium, erat quippe potentiæ Papalis amplificator ſtrenuus, privilegiorum, quæ ſedi ſuæ arrogavit, vindex animoſus; quod in contentionibus ejus adverſus Decretum Chalcedonenſe luce clarius patebat.

* Epiſt. 79. ad Pulcher. cap. 3. p. 598.

† Differt. de Regim. Vet. Eccleſ. cap. vi. §. 3, 4, 5.

SCRIPTA.

SCRIPTA.

IN *Anniversario Assumptionis suæ Sermones* iv. Horum primus non in anniversario, sed in ipso Consecrationis die à Leone habitum esse non uno indicio ex ipso Sermone demonstrari potest. Vide quæ de hâc re habet Daniel Papebrochius Not. ad Catal. Roman. Pontif. p. 64.

De Collectis & Eleemosynis vi.

De Jejunio decimi mensis ix.

De Nativitate Domini x.

De Epiphania Domini viii.

De Quadragesima xii.

De Passione Domini xix.

De Resurrectione Domini ii.

De Ascensione Domini ii.

De Pentecoste iii.

De Jejunio Pentecostes iv.

In Natali Apostolorum Petri & Pauli ii. Secundum vero supposititium esse, & ex Sermonibus ii, & iii. in die anniversario assumptionis in Pontificatum contextum monet Quesnellus, qui proinde eum in Appendicem rejecit.

In Octava eorundem Apostolorum i.

In Natali Maccabaeorum i.

In Festo S. Laurentii Martyris i.

De Jejunio septimi mensis ix.

Tractatus contra Eutychis heresim habitus in Basilica S. Anastasiæ i.

Homilia de transfiguratione Domini i.

Homilia de gradibus Ascensionis ad Beatitudinem i.

In Cathedra S. Petri i.

Oratio in Consecratione Episcopi.

Oratio in Ordinatione Presbyteri.

Allocutio Archidiaconi ad Episcopum pro reconciliatione pœnitentium.

Epistolæ cxli. quarum xxx. novissimæ editioni primum accesserunt. In prioribus editionibus lxxxviii. de Privilegio Chorepiscoporum ad Germaniæ & Galliæ episcopos, & xcvi. ad episcopos Tertiæ sive Turonensis provinciæ Leonis non esse; hanc vero Leoni Bituricensi Episcopo deberi; illam ex Concilio secundo Hispalensi & aliundè consarcinatam esse, Sirmondus aliiq; jamdudum monuerunt. Inter has etiam epistolas locum habent, haud paucæ aliorum epistolæ, viz. Flaviani, Ravennii, Rustici, Eusebii, Paschasini, &c. quæ Leonis epistolis neutiquam annumerantur. Leonis epistolæ in quavis fere Conciliorum editione reperiuntur: sed pro temporis lociq; ratione editorisq; diligentiâ plures vel pauciores, magis minúsve castigatæ, de quo vide quæ in Præfatione notat Cl. Quesnellus.

DEPERDITA.

DEsiderantur quamplurimæ Leonis *epistolæ*, aliaq; quædam opuscula quorum omnium Elenchum benè longum exhibet Quesnellus Tom. ii. p. 914. Fragmenta quædam profert Tom. i. p. 725.

SPURIA.

IN *Natali S. Vincentii Martyris Sermo.* Hunc ab Hispano, quodam forsan Leandro Hispalensi, scriptum censet Quesnellus. Augustino olim tributus inter ejus Sermones de Sanctis n. 13. habetur.

In Nativitate Domini Sermo.

In Ascensione Domini.

In Nativitate SS. Apostolorum Petri & Pauli.

Tractatus adversus errores Eutychis & aliorum. Hæc quinq; opuscula in editione Quesnelliana in appendiculam rejiciuntur.

LEONI AFFICTA.

DE *Vocatione Omnium Gentium libri* ii. à nonnullis S. Ambrosio, ab aliis Eucherio Lugdunensi, ab aliis Hilario cuidam vel Arelatensi, vel Syracusano Prosperi socio, vel Prospero Aurelianensi ascripti; communi verò eruditorum Sententiâ Prospero Aquitanico tributi, faventibus omnibus ab dccc. annis Codicibus MSS. totiusq; Galliæ suffragio, quod non diffitetur ipse Paschasius Quesnellus, qui nihilominus peculiari dissertatione eos Leoni asserere conatur; idq; longo conjecturarum potiùs quam argumentorum agmine, quæ huc fere redeunt: adversus Prosperum militare diversos de eadem re loquendi modos, Styli disparitatem, operis methodum, temporis rationem; pro Leone stare phrasin & dicendi characterem, ætatem, patriam, Scripturæ usum familiarem, peculiarem locorem quorundam S. Scripturæ citationem, deniq; doctrinæ similitudinem: pluribus hæc diducit vir eruditus, quæ cum pro cujusvis ingenio variare solent, & plùs minùsque in aliis reperiri possunt, haud satis firmum sententiæ huic fundamentum substernere videntur.

Epistola ad Demetriadem de humilitate Christianâ, Prospero vulgo adjudicata. Leoni vindicat idem Quesnellus, iisdem penè argumentis, nempe ex Styli, Doctrinæ, Conceptuumq; Similitudine, ex allegata Hieronymi & vulgata versione, ut alia levioris momenti taceam, ac proinde idem de hâc quod de superiore Dissertatione judicium ferendum est.

Capitula, sive Præteritorum Sedis Apostolicæ Episcoporum Autoritates, De Gratia & libero Voluntatis arbitrio, quæ Cœlestini Epistolæ ad Gallos subnecti solent. Leonis causam pro his capitulis agit Quesnellus prolixa Dissertatione in duas partes divisa; in primâ hæc capitula Prospero abjudicat, Leoni asserit, adductis iisdem penè quibus supra causam egerat conjecturis: in secunda de dogmatum, quæ in postrema Capitulorum parte continentur, necessitate & momento agit. Hæc tria Opuscula in fronte Operum S. Leonis collocat, nullâ licet cogente ratione, nullo veterum testimonio, nullâ vetusti Codicis fide suffultus. Certè si Leonem virum suo tempore celeberrimum autorem habuissent, an id latuisset Cassianum, Prosperum, Eucherium Lugdunensem, Vincentium Lirinensem, alios? imò an ipsius in Sede Romanâ Successores, qui de Leone ne per Somnium quidem cogitâsse videntur? Ad hæc, ān ipse siluisset Leo, qui tot epistolis in quibus de controversiis Pelagianis agit, amplam de his opusculis mentionem injiciendi occasionem habuit? Interim quæ ad sententiam suam confirmandam protulit vir eruditus, haud vulgarem ingenii, & diligentiæ laudem merentur.

Prodierunt integra Leonis Opera, ut alias editiones minùs accuratas mittam, *Paris.* 1614, 1618. f. *Lugduni* 1633, 1651, 1671. alibiq; sæpius subjunctis Chrysologi & Fulgentii operibus. Demum omnia Leonis opera collegit, recensuit, & quædam de novo eruit, edidítq; Pasch. Quesnellus *Paris.* 1675. ii vol. 4°. qui præter alia editionem suam planè elegantem antiquo Canonum Ecclesiæ Romanæ Codice, Dionysiano vetustiori, Dissertationibus xvi. notisq; perquam eruditis ornavit, & illustravit.

SALVIANUS, gente non quidem Afer, ut quidam volunt, sed Gallus, ipsomet Galliam solum patrium appellante. Coloniæ Agrippinæ natum esse ex epistolâ ejus primâ non malè colligit Baluzius; quamvis etiam Treviris diu vixit. Claruit ab anno 440. & deinceps magis magisq; inclarescere cœpit. Palladiam, Hypatii (qui adhuc Gentilis erat) & Quietæ filiam, uxorem duxit; & ipsam religione Gentilem, quam tamen postea ad fidem Christianam perduxit. Ex eâ unicam prolem, nomine Auspiciolam, suscepit. Relictâ tandem patriâ, in provinciam Viennensem profectus est; mox Presbyter Massiliensis factus. Quòd verò in pluribus Salviani editionibus Episcopus vocatur; error planè est gravissimus: cum Gennadius * eum disertè Presbyterum appellet. Cui objectioni ut occurreret Conradus Rittershusius †, vir quidem doctissimus, dici posse putat, nondum tunc temporis, cùm illa scriberet Gennadius;

440. De Gubernat. l. 7. p. 139.

* De Script. c. 67.

† Com. in Salvian. p. 1.

SÆC. V. ab An. cccc. nadius, Salvianum pervenisse ad Episcopatum: non amimadvertens Salvianum anno 495. quo Gennadius scripsit, jam ætate gravem & morti vicinum fuisse. Imbelli tamen isto argumento nequaquam fretus, aliud adhibet, priori longè infirmius: fuisse sc. in Ecclesiâ Christianâ tempus, cùm iidem appellarentur Presbyteri, qui & Episcopi. Error autem de Episcopatu illius hinc ortus est, opinante Baluzio; quòd in quibusdam Gennadii editionibus dicatur Homilias Episcopus factus multas composuisse; cum legendum sit ad Episcopos vel Episcopis factas. Nam vir eloquens & doctus Homilias scribebat, quæ ab Episcopis deinde recitabantur in Ecclesiâ. Obiit grandævus, exeunte, ut videtur, sæculo.

SCRIPTA, QUÆ EXTANT.

De providentiâ & gubernatione Dei, deq; justo ac præsenti ejus judicio, libri viii. *ad Salonium Episcopum, discipulum olim suum.*

Epistola ix. Quarum ultima ad Solonium Præfatoria est in libros *de Avaritia.*

Adversus avaritiam, præsertim Clericorum & Sacerdotum libri iv. *ad Salonium Episcopum; quos sub ficto Timothei nomine in lucem emisit Salvianus.*

Τῶν ἀντικειμένων libri iii. in quibus *loca* V. *ac N. Testamenti in speciem pugnantia conciliantur.* Sub Salviani quidem nomine, ab * Alphonso de Castro citantur. In quem errorem incidit vir aliàs non indoctus, eò quòd hi libri ad Calcem Salviani editi sunt, *Basiliæ* 1530. & alibi. Verùm Salviani non esse certò liquet. Juliano Episcopo Toletano deberi receptior est eruditorum sententia.

* Adver. Hæref. lib. 14. f. 276.

DEPERDITA.

Gennad. de Script. c. 67.

De Virginitatis bono ad Marcellum Presbyterum libri iii.

Expositio extremæ partis Ecclesiastici ad Claudium Episcopum Viennensem.

In Hexaemeron sive à principio Genesis usq; ad conditionem hominis, in morem Græcorum versu compositus liber unus.

Homiliæ multæ coram Episcopis vel in usum Episcoporum, factæ.

Homiliæ in Sacramenta nonnullæ.

Prodierunt Opera Salviani, cum Scholiis Alexandri Brassicani *Basil.* 1530. fol. deinde curâ Petri Galesinii *Romæ* 1564. cum notis Brassicani *Paris.* 1575. 8°. auctiora deinde & magis emendata studio Petri Pithæi *Paris.* 1580. Conradi Rittershusii commentariis illustrata *Altorf.* 1611. 2 vol. 8°. postea aliorum etiam commentariis aucta *Norimbergæ* 1623. Rothomagi (cum Scholiis Brassicani) 1627. 12°. Anno 1640. recusa est Parisiis editio Pithæana. Tandem Stephanus Baluzius ad Codices MSS. recognita, & notis illustrata edidit *Paris.* 1663. 8°. secundis verò curis auctiora *Paris.* 1669. 8°.

440. * De Script. c. 4.

CONSTANTIUS, gente Gallus, nobilitate sublimis, Presbyter Lugdunensis (Episcopum malè vocat Isidorus Hispalensis*) inde Sidonio religione venerabilis, claruit anno 440. & deinceps. Extructâ à Patiente Episcopo Lugdunensi ecclesiâ istius urbis, ipse *Hexametris versibus* latera altari Basilicæ vicina celebravit. Inter annos 475, & 480. cùm civitas Arvernorum ab Evarice Gothorum rege longâ obsidione premeretur, Constantius, superatis omnibus difficultatibus, itineris longitudine, dierum brevitate, pabulorum penuriâ, aliisq; impedimentis, viâ satis inviâ & abruptâ à Lugduno Arvernum usq; profectus est; ubi cives tumultuantes ad concordiam revocavit; aliosq; Gothorum ingruentium metu fugientes in urbem reduxit. Hæc ferè ex Sidonio Apollinari excerpsimus, qui ubiq; Constantium mirè deprædicat, veluti virum singularis ingenii, salutaris consilii, certè in tractatibus publicis cæteros eloquentes, seu diversa sive paria decernat, præstantioris facundiæ dotibus antecellentem: ut ipsius verbis utar. Unde Epistolas suas in unum opus collectas examini ejus non modò recensendas, sed desecandas, ut ait, limandasq;

L. 9. ep. 16.

limandasq; committit; sciens illum immodicum esse fautorem non studiorum modò, sed & studiosorum. Scripsit *de Vitâ S. Germani Antissiodorensis Episcopi librum ad Patientem Lugdunensem & Censorium Antissiodorensem Episcopos.* Extat apud Surium ad diem Julii xxxi. SÆC. V. ab An. cccc. L. I. Ep. II.

PETRONIUS, gente Italus, illustri familiâ ortus, Sexti Anicii Petronii Probi, Prætorio præfecti, qui Consulatum anno 406. cum Arcadio Imp. gessit, filius. Ipsum etiam pariter ac patrem, prætorii præfecturam gessisse ex Gennadii & Eucherii verbis conjicit Baronius. Eucherius certè in libro de contemptu mundi, anno 432. scripto, Petronii in Italiâ tunc Antistitis meminit; qui ex plenissimâ mundanæ potestatis sede in sacerdotii nomen ascendit. Utut sit, Petronium nostrum Bononiæ Episcopum fuisse, & sanctitate vitæ eminuisse, Gennadii * fide constat. Claruit circa an. 440. Obiit ante annum 450. Theodosio adhuc regnante. Scripsit *librum de Ordinatione Episcopi*, quem à nonnullis Patri ejus ascriptum esse monet Gennadius. Gennadii etiam ævo *Vitas Patrum Monachorum Ægypti* scripsisse vulgò habebatur. Quo titulo an ille, qui sub eo nomine hodie circumfertur, liber, an peculiare potiùs opus aliquod designetur, haud satis constat. 440.

* De Script. c. 41.

PHILIPPUS, Presbyter, Hieronymi discipulus, claruit præcipuè circa an. 440. Obiit Martiano & Avito regnantibus, i. e. anno 455. vel ad minimùm proximi initio. Avitus enim, qui anno 455. Julii x. factus est Imperator, circa sequentis mensem Maium purpuram deposuit; cum imperium decem menses tenuisset. Præter *familiares Epistolas*, valde *salsas*, & maximè ad paupertatis & dolorum tolerantiam exhortatorias; quæ jam olim interierunt; scripsisse Philippum nostrum *Commentarium in Job*, testis est Gennadius *: Et quidem Philippi nomine *Commentariorum in Job ad Nectarium Episcopum libri* iii. prodierunt *Basiliæ* anno 1527. tum in 4°. tum in fol. quos reverâ Philippi esse fidem facit locus, quem Beda, libro de Ratione unciarum, ex Philippi Expositione in Job, citat; qui in hisce Commentariis hodie reperitur; ut dudum notavit Sixtus Senensis *. Affirmat etiam Casimirus Oudin se in antiquissimo Codice Bibliothecæ Igniacensis in tractu Remensi hos Commentarios MSS. vidisse; qui autoritatem Gennadii præfixam habuerunt. Hi Commentarii etiam inter Opera Bedæ & Hieronymi haberi solent. 440.

* De Script. c. 62.

* L. 4. p. 293.

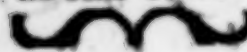
ISAAC, gente Syrus, ex Monacho Presbyter Ecclesiæ Antiochenæ, claruit anno 440. Obiit circa an. 456. Multa conscripsit Syro sermone, præcipuè *adversùs Nestorianos* & *Eutychianos*. Ruinam etiam Antiochiæ longo *carmine* planxit. Hæc ab eo scripta memorat Gennadius *, ex quibus hodie nil superest. Extat quidem Latinè, à Gennadio non recensitus, sub Isaaci nomine *Liber de Contemptu mundi*, Biblioth. Patr. Tom. xi. qui tamen juniori Isaaco, qui exeunte Sæculo sexto floruit, à quibusdam non immeritò tribuitur. Cùm enim neq; Gennadius, neq; Trithemius, qui scripta Isaaci nostri enumerant, hujus libri meminerint, ut rectè observat Miræus, non minùs probabile videri queat librum istum esse Isaaci junioris. 440.

* De Script. c. 66.

ASCLEPIUS, gente Afer, claruit anno 440. & in vivis adhuc erat anno 495. De eo ex Veteribus unus hæc habet Gennadius *. *In Baiensi territorio vici non grandis Episcopus, scripsit adversùm Arianos: & modò adversùm Donatistas scribere dicitur. In docendo autem extempore grandi opinione celebratur.* N E. 440.

* De Script. c. 73.

PASCHASINUS, Lilybetanus in Siciliâ Episcopus, S. Cyrillo, Leoni Papæ, aliisq; magni nominis viris familiaris. Claruit præcipuè circa an. 443. Multa ob Catholicæ fidei confessionem sub Genserici persecutione passus videtur. Ipse exilium, multaq; mala sibi irrogata esse in epistolâ suâ conqueritur. Utrùm verò idem fuerit cum Paschasio, quem à Genserico anno 437. aulâ deturbatum fuisse, & post cruciatus multos Martyrium tandem fortiter 443.

SÆC. V. ab An. cccc.

obiisse memorat Prosper in Chronico: Lectori accuratiùs despiciendum relinquo. Anno 451. à Leone Papâ ad Concilium Chalcedonense unà cum Lucentio Episcopo Asculano, & Bonifacio Presbytero, legatus est, ut illius nomine Synodo interesset. Primas in legatione vices sustinuit Paschasinus, atq; adeò Leonis nomine primus omnium Episcoporum Synodi decretis subscripsit. *Scripsit Epistolam de Paschatis observatione ad Leonem Papam*; quæ inter Leonis Epistolas extat; emendatior autem apud Bucherium de Doctr. Temp. p. 75. Scripsit etiam *epistolam ad eundem*, sui & conlegatorum nomine, *de damnatione Dioscuri*, quæ in Conciliorum Tomis habetur. Eidem *Acta Concilii Chalcedonensis* ascribit Trithemius, quâ auctoritate motus, parùm liquet; nisi quòd Concilio interfuerit & præsederit Paschasinus.

444. TIRO PROSPER, gente Aquitanus, homo, ut videtur, laicus, Leonis Papæ notarius. Claruit anno 444. Regensis quidem in Aquitaniâ, vel ut alii, Rhegiensis in Italiâ, Episcopus fuisse vulgò creditur: cui quidem sententiæ ægrè assensum præbere possim. Ex veteribus enim nullum ante Honorium Augustodonunensem, vel infimum in Clero locum, multò minùs dignitatem Episcopalem ei assignâsse rectè notat Cl. Labbæus *. Augustini nomen & doctrinam studiosè inprimis coluit; & eum anno 426. datis literis de Massalianis erroribus in Galliâ pullulantibus certiorem fecit; utq; scriptis de perseverantiâ & prædestinatione libellis eos oppugnaret, obtinuit. Ejusdem post obitum memoriam contra Massalianorum calumnias summo animi affectu & diligentiâ tutatus est; adeò ut anno 431. suscepto, unà cum Hilario studiorum socio, Romam itinere, Augustiniani nominis insectatores calumniæ & hæreseos apud Cœlestinum Papam accusaret; & Pontificis epistolam ad Galliæ Episcopos impetraret, quâ munitus Massalianorum insidiis fortiùs obsisteret. In Galliam redux, Pelagianos impigrè oppugnare tam scriptis quàm exemplo perstitit; & anno 433. nobile inprimis opus adversùs Cassianum, quem *Collatorem* vocat, edidit. Post annum 440. Romam à Leone Papâ evocatus videtur; ut illi esset ab Epistolis, & contra Pelagianos Italiam turbantes decertaret. Anno 443. à Leone ad id munus exequendum in Campaniam missus est; ut Juliani dolis & audaciæ obviam iret. Anno 455. in vivis adhuc erat: eousq; enim Chronicon suum perduxit. Quin & illius meminit ad annum 460. Marcellinus Comes in Chronico. Vir certè erat magnæ eruditionis, nec minoris pro fide Catholicâ zeli: adeò ut Pelagianæ hæreseos ruinam illi præ aliis acceptam referat Photius *. Uxoratum fuisse arguunt versus ad Uxorem suam, qui à Bedâ in fine libelli de re Metricâ adducuntur.

* Tom. 2. p. 247.

* Cod. 54.

OPERA, QUÆ EXTANT.

DE *promissionibus & prædictionibus Dei liber*, in tres partes divisus, cum adjunctis libellis, qui inscribuntur *Dimidium temporis*, ubi de Antichristo multa, & de gloriâ regnoq; Sanctorum: Prosperi Aquitani non esse opus istud contendit Usserius in Bibliotheca Theol. MS. hoc præcipuè argumento usus. Prosper Africam nunquam vidit, saltem vivente Augustino. Operis autem istius Autor scribit se Aurelium Episcopum (qui non longè post S. Augustinum obiit) Carthagine vidisse. Quin & in persecutione Vandalicâ se multa passum, & ex Africâ depulsum, tandem in Italiam delatum esse prodit; quæ Prospero nostro nequaquam conveniunt. His adde ingentem styli dissimilitudinem; quæ quidem tanta est, ut vel sola opus Prospero abjudicare posset. Calculum suum nuper addidit Cl. Quesnellus, Dissert. de Vit. S. Leonis ad an. ccccxliv. n. 4. *Prosperi enim*, inquit, *non est illud opus, sed ignoti anonymiq; cujusdam Africani, cujus stylus dicendiq; Character quàm longè à Prosperiano distet, quivis æquus rerum æstimator facilè judicet. Hujus quippe oratio, humilis, jejuna, & simplex; Prosperi loquendi genus abundans, dives, viribus & nervis valens, locuples sententiis. Frustra quis dixerit exaratum hoc opus à Prospero juvene, cum sit hominis ætate provecti, ut & ipse autor de se testatur, & ex multis locis constat.* His adde, Gennadium dum opera Prosperi recenset,

recenset, hujus libri non meminisse. Utut sit, ab aliquo Prosperi coævo scriptus est liber iste ; & à Cassiodoro * olim Prospero attributus videtur. SÆC. V. ab An. ccccc.

De Vitâ Contemplativâ libri iii. Prosperi ævo aliquantùm recentiores primâ fronte videntur. Juliano Pomerio deberi Isidori Hispalensis † autoritate constat. Prodierunt seorsim anno 1487. & *Colon.* 1536. 8°. Prologum ii. in hos libros edidit Dacher. Spicileg. Tom. xiii. * Divin. Lect. c. 1. † De Script. c. 12.

Ad Ruffinum Epistola de gratiâ & libero arbitrio.

Responsiones ad capitula objectionum Gallorum doctrinam S. Augustini calumniis insectantium.

Responsiones ad Capitula xvi. *objectionum Vincentianarum.*

Responsiones ad Excerpta, quæ de Genuensi civitate sunt missa. Sive Dubiorum ix. *ex Augustini libris de Prædestinatione Sanctorum & Bono Perseverantiæ objectorum solutiones.*

Contra Collatorem liber, seu de gratiâ Dei & libero arbitrio pro S. Augustinò contra Cassiani Collationem xiii. Prodiit seorsim *Lugduni Bat.* 1606. & *Atrebat.* 1628.

Sententiarum ex Operibus S. Augustini excerptarum Liber, sententias ccclxxxviii. complexus. Prodiit seorsim *Helmstad.* 1613.

Commentarius in li. *Psalmos posteriores.*

De vocatione Gentium libri ii. qui Ambrosio malè olim inscripti, inter Opera illius haberi solent. Hodiè Prospero vulgò ascribuntur : & suffragatur quidem Codicum MSS. fides ; verùm obstat discrimen dogmatum nonnullorum ab iis quæ Prosper summo animi ardore propugnavit. Eligenda igitur præ cæteris videtur Cl. Vossii * sententia ; qui Prospero Aurelianensi Episcopo, cujus meminit Sidonius l. 8. epist. 15. quiq; Conciliis Vasensi ii. & Carpentoractensi annis 527, & 529. interfuit, eos adjudicat. * Hist. Pelag. l. 1. c. 20.

Epistola ad sacram Virginem Demetriadem, quæ cum libris de Vocatione Gentium inter Ambrosii Opera locum malè obtinet. Scripta verò est à Prospero post datam Pelagii ad Demetriadem epistolam ; quam datâ operâ inibi refellit.

Epistola ad D. Augustinum de reliquiis Pelagianæ hæreseos, quæ Augustini libris de Prædestinatione Sanctorum & Bono Perseverantiæ præfigi solet.

De Ingratis, sive *περὶ τῶν ἀχαρίστων, adversùs Pelagianos Carmen Heroicum,* vivente adhuc S. Augustino scriptum.

Epitaphium Nestorianæ & Pelagianæ hæreseωn, in quo utriusq; hæresis affinitas describitur.

Epigrammatum xcviii. *liber* ex sententiis S. Augustini.

Epigrammata ii. in Obtrectatorem S. Augustini.

Ad Uxorem metrum Anacreonticum cum elegiaco.

De Providentiâ divinâ Carmen Heroicum, quod tantùm abest, ut Prosperi sit ; ut à Pelagiano quodam compositum fuerit.

Canones Concilii Arausicani ii. qui à Prospero dictati, & Leonis Papæ nomine ad Concilii Patres missi dicuntur. Verùm tota res fabulam sapit nugacissimam. Siquidem Concilium istud anno 529. habitum est, multis post Prosperi ac Leonis mortem annis.

Cæterùm *Epistolas* quamplurimas, quæ inter Leonis Opera leguntur, & inprimis celebrem illam *adversùs Eutychetem* à Prospero dictatas fuisse prodit Gennadius *. Idem præterea alibi †, pariter ac Isidorus ‖ *Canonem quendam Paschalem* eidem ascribit : qui interiit. Sanè Prosperum supputationem Festi Paschalis apprimè calluisse ex Chronico illius constat. * De Script. c. 84. † c. 88. ‖ Orig. l. 6. c. 17

Confessio Fidei, à Sirmondo primùm edita ex Codice Vaticano post Eugenii Toletani Opuscula *Paris.* 1619. Habetur & in Biblioth. Patr.

Chronicon, cujus quatuor editiones inter se diversissimæ hodie circumferuntur, nempe

Vulgaris, quæ Chronicis Eusebiano & Hieronymiano in editione Scaligerianâ subjungitur, & ab anno 379. (quo desiit Hieronymus) incipiens, ad annum 445. progreditur.

Duches-

SÆC. V. ab An. cccc. *Duchesniana*, quæ priori Chronici editioni decem annorum Historiam adjungit, & ad annum usq; 455. quo capta est à Genserico Roma, pertingit. Hanc primus vulgavit ex Codicibus MSS. Sirmondus, & Chiffletius Tomo i. Historicorum coætaneorum Franciæ.

Pithæana seu *Imperatoria*, quæ ab anno 379. exorsa, non per Consules, sed per annotatos in margine Imperatorum annos procedit, & in annum 455. desinit. Editionem istam in lucem emisit Petrus Pithæus *Paris.* 1588. quam exemplaris MS. ope emendatam iterum recudi fecit Philippus Labbeus Bibliothecæ Novæ MSS. (*Paris.* 1657.) Tomo i. p. 56.

Labbeana, quæ integrum demum Prosperi Chronicon, quale à Gennadio describitur exhibet. A mundi enim principio exorsa ad annum usq; 455. pertingit. Post annum 379. inseritur Auctuarium de variis hæresibus. Quæ verò pars ab anno 379. ad 455. res gestas narrat, Consularis vulgò dicta, emendatior atq; auctior est, quàm quæ ante vulgata fuit. Hanc editionem diu desideratam primus dedit Philippus Labbeus Bibliothecæ Novæ MSS. Tomo i. p. 16.

In editionibus hisce quatuor mirùm quàm variet pars Chronici Consularis dicta, quæ ab anno 379. ad 445. vel 455. pertingit, in his duplò ferè auctior quàm in illis; in nonnullis diluta admodùm ac jejuna, in aliis accurata satis. Verùm id differentiæ, quod quidem enorme est, librariorum & interpolatorum audaciæ & imperitiæ ascribi debet.

Prodierunt B. Prosperi Opera (præter Chronicon, & Confessionem fidei quæ in nullis editionibus locum habent) *Lugduni* 1539. fol. *Colon.* 1565. 4°. *Lovanii* 1566. 4°. *Duaci* 1577. 8°. *Colon.* 1609. 8°. 1618. *Lugduni* 1639. & in Bibliothecâ Patrum Tom. viii. p. 1.

444. IRENÆUS, gente, ut videtur, Syrus, dignitate S. Imperii Comes, anno 431. à Theodosio Imp. Ephesum missus est, ut vice suâ Synodo Oecumenicæ interesset. Ephesum profectus Nestorii partibus apertè favit, Episcopos autem Orthodoxos variis injuriis divexavit. Finitâ Synodo ab Orientalibus Episcopis exoratus Constantinopolin properè se contulit; ut mendaciis & dolis fucum Imperatori faceret, & Cyrillo ac veritati aditum præcluderet. Anno 435. Nestorio è suo S. Euprepii secessu turbas iterum ciemti Antiochiæ præsens factus palam iterùm patrocinatus est. Quo nomine subiratus Imperator eum in ordinem redegit, & aulâ ejecit: quin & in exilium Petras usq; Arabiæ oppidum deportari, honorifico tamen satis comitatu stipatum, jussit. Verùm eò nunquam profectus fuisse videtur Irenæus, sive fugâ sive precibus elapsus. Dignitate pristinâ collapsus, in Syriam secessit, ubi Episcoporum Phœniciæ decreto anno 444. à Theodorito, digamus licèt, Tyri Episcopus ordinatus est. Sedem tamen non diu tenuit. Rem enim ægrè ferens Imperator eum post biennium edicto deponi jussit; nisi Mariam Deiparam esse confiteretur, & Nestorium anathematizaret. Quæ cùm pertinaciter recusaret Irenæus, anno demum 448. vel potiùs sequente, per vim Episcopatu suo deturbatus est. Sede ejectus ad scribendam Tragœdiam se contulit; ut eo saltem modo ademptæ sibi dignitatis utriusq; pœnas exigeret. Quamdiu Episcopatui superfuerit, non liquet. Scripsit *Commentarium de rebus in Synodo Ephesinâ, ac in Oriente toto* per viginti plus minùs annos ab eâ proximè elapsos ex occasione controversiæ Nestorianæ gestis. Opus istud in plures divisum erat libros; (quorum unus ex. gr. inscribebatur *de Historiâ*) nec tam perfecta erat Historia, quam farrago Actorum Synodalium, Epistolarum, Rescriptorum Imperialium, aliorumq; ejuscemodi scriptorum causam Ephesinam spectantium: quibus ipse pro re natâ Historicas passim notas adjunxit, Cyrillum & Orthodoxos sugillans, Nestorium verò ejusq; sectarios collaudans. Interiit quidem opus istud: partem tamen illius non contemnendam è Græco in Latinum sermonem versam nobis conservavit, quisquis ille fuerit, autor certè satis antiquus, Compilator Epistolarum Ephesinarum, quas in lucem emisit Christianus Lupus *Lovanii* 1682. 4°. Tota enim illa *Epistolarum & Actorum Synodalium Sylloge*, quanta quanta est, ex majori Irænæi opere, desumpta olim

olim videtur. In his Lupi Epiſtolis, præter quamplurima ſcholia & notas illi ab Interprete Latino disertè aſcripta, extat Irenæi Epiſtola unica ad Epiſcopos Orientales anno 431. ſcripta, num. 21. quæ Græcè etiam habetur Concil. Tom. iii. p. 717. SÆC. V. ab An. cccc.

IDATIUS, ſeu Hydatius, gente Hiſpanus, Patriâ Gallæcus, domo Lemicenſis; Sigeberto Lemicenſis, aliis rectiùs Aquæflavienſis, Epiſcopus, claruit anno 445. quo circiter tempore illius tanquam Epiſcopi Gallæci meminit Leo Papa epiſtolâ 91. & ipſe Manichæos quoſdam in Gallæciâ latitantes ſe Turibio Epiſcopo Aſturicenſi ſociatum detexiſſe refert. Ante annum tamen 431. Epiſcopatum geſſit, cùm ad Aetium utriuſque militiæ Ducem à Popularibus ſuis legatus in Galliam iter ſuſcepit. Anno 461. à Suevis Gallæciam vaſtantibus in Aquæflavienſi Eccleſiâ captus abductus eſt, ac poſt trimeſtrem captivitatem domum remiſſus. Obiit anno 468. vel ſequente admodum grandævus. Scripſit *Chronicon* ab anno 379. (quo deſiit Hieronymus) ad annum 428. Valentiniani tertium, uti ipſe in Præfatione teſtatur, idq; poſtea ad an. 467. produxit. Excerpta tantùm nonnulla illius ediderunt Scaliger ad calcem Chronici Euſebiani, & Caniſius in Antiquis Lectionibus. Integrum verò dedit Jac. Sirmondus *Pariſ.* 1619. 8°. & ex eo editio Chronici Euſebiani *Amſtelodamenſis* 1658. Contexuit etiam Faſtos Conſulares à Bruto ac Collatino primis Conſulibus exorſus, & ad annum uſq; 468. catalogum pertexens. Imperfectos edidit, ab anno Chriſti ſc. 270. ad an. 423. pertingentes, Sirmondus *Pariſ.* 1619. integros verò Phil. Labbeus Biblioth. Nov. MSS. Tom. i. p. 3. Utrumq; Opus in Bibliothecâ Patrum habetur Tom. vii. p. 1231. De *Chronico* notandum reſtat, nonnullos poſt Idatii mortem id ad annum 500, vel 490. continuâſſe; unde ſubortus Boſtono error, qui ad illum; Sigeberto in Chronico, qui ad iſtum annum Chronicon ab Idatio perductum eſſe ſcribunt. Et ſanè Idatii Chronicon, quod apud Caniſium Antiq. Lect. Tom. ii. habetur, quodq; ab Andrea Schotto Tomo iv. Hiſpaniæ Illuſtratæ editum eſt, ultra Leonis Imp. tempora progreditur. Dictionem Idatii barbaram eſſe notat Scaliger, atq; errores in Hiſtoriâ Romanâ continere non paucos; de Gothis tamen & Suevis nonnulla habere, quæ alibi non reperiuntur. 445.

FLAVIANUS, magnæ Eccleſiæ CP. Presbyter, & ſacrorum vaſorum donariorumque cuſtos. Poſt Procli mortem anno 447. exeunte Octobri, (quod tamen alii cum Baronio ad annum ſuperiorem referunt) Antiſtes Conſtantinopolitanus factus eſt: cui proinde datâ ad ipſum epiſtolâ Theodoritus * regiæ Urbis Epiſcopatum gratulatur. Sedem autem non diu tenuerat, cùm Eutyche hæreſin ſuam apertiùs propalante ipſe coactâ Conſtantinopoli quadraginta Epiſcoporum provincialium ἐνδημούσῃ Synodo hominem obſtinatum damnavit. Verùm Eutyches Chryſaphii, primarii inter Imperiales Cubicularios Eunuchi, qui omnia in Palatio poterat, & Flavianum ſummo odio proſequebatur, potentiâ & favore fretus ad Synodum magis generalem, quam verſutiis ejus illuſus Imperator Epheſi habendam indixerat, appellavit. Anno igitur 449. præſidente in Synodo Dioſcuro atq; omnia per vim agente, reſciſſis actis Conſtantinopolitanis Eutyches abſolutus eſt, Flavianus autem damnatus, depoſitus, & à Barſuma, aliiſq; factionis Monachis malè tractatus: quin & ſi Zonaram * ac Nicephorum † audiamus, à Dioſcoro, Chryſaphio, aliiſq; pietatis ac veritatis hoſtibus, pugnis & calcibus pectus & ora adeò graviter cæſus, ut tertio poſt die vitam finierit. Subdit Nicephorus Dioſcorum calcibus in demortui Flaviani ventrem inſiluiſſe. Alii tamen Flavianum à Latrocinali Synodo in exilium pulſum Hypæpas Lydiæ urbem perveniſſe, ibiq; die xviii. Februarii anni ſequentis calamitatibus & miſeriis fractum obiiſſe tradunt. Quâ de re vide ſis Cl. Garnerium accuratè, ut ſolet, diſputantem, Diſſert. de libris Theodoriti p. 208. Extant à Flaviano ſcriptæ *Epiſtolæ* II. ad *Leonem Papam* Concil. Tom. iv. p. 13. quarum prima Latinè, ſecunda Gr. Lat. ibidem extat: illam verò Gr. Lat. edidit Cotelerius Monument. Tom. i. p. 50. & Baluzius Nov. Collect. Concil. p. 1373. 447.

* ep. 11.

* Annal. Tom. 3. p. 36.

† L. 14. c. 47.

SÆC. V. ab An. cccc.

p. 1373. *Libellus Fidei Theodosio Imp. id petenti oblatus* Gr. Lat. Concil. loco citato.

448. Theod. Philoth. c. 26. SYMEON, *Stylites* dictus, & ut à Juniore Symeone vitæ ejus æmulo distinguatur, *Senior*; gente Syrus, ex vico Susan oriundus, claruit præcipuè circa an. 448. Ineunte ætate ovibus pascendis operam dedit, postea in somnio divinitùs admonitus ad Heliodorum quendam, Eremitam vitæ sanctitate celeberrimum, se contulit; apud quem decem annos (novem habet Evagrius) jejuniis, aliisq; severioris vitæ institutis intentus exegit. Inde Palanisi sub montis vertice angustâ quâdam æde per triennium inclusus, adeò jejuniis se maceravit; ut nonnisi intervallo 40. dierum cibum degustâsse feratur. Domuncula egressus in ipso montis vertice catenâ ferreâ ingente viginti cubitos longâ rupi sese alligavit. Quod quidem vitæ genus integro septennio egisse censendus est; nisi potius Euagrii * calculos sequi malimus, qui missâ catenæ narratione decem annos in domunculâ eum delituisse tradit. Tandem à Meletio quodam Episcopo exoratus catenam deposuit, & columnam excelsam in loco quodam Mandrâ dicto propè Antiochiam sitam petiit; ac in inferiori columnæ parte annos septem, in vertice triginta exegit, inde *Stylita* dictus. Hic loci stupendas planè ac humanam sortem longo intervallo superantes vitæ asperitates exercuit; quin & si Græci audiendi, innumera confecit miracula; donec tandem post 56. annos in vitâ asceticâ peractos, imperante Leone, diem supremum obiit, inter annos, ut videtur, 460, & 467. Scripsit *Epistolas* multas, *unicam ad Theodosium Imp. ut Ecclesias Judæis Antiochenis concessas adimeret, hortatoriam*, cujus meminit Euagrius l. 1. c. 12. *alteram pro Synodo Chalcedonensi ad Leonem Imp.* memoratam ab eodem l. 2. c. 10. *tertiam pro eadem Synodo* ad Basilium Episcopum Antiochenum, quam integram exhibet Euagrius loc. cit. & ex eo Nicephorus * l. 15. c. 19. *quartam ad Eudociam Imperatricem in eâdem causâ*, cujus fragmenta refert Nicephorus l. 15. c. 13. quintò Professionem fidei Catholicæ ad Leonem Imp. cujus meminit Eulogius Alexandrinus apud Photium Cod. 230. quæ tamen eadem jure censeri posset cum epistolâ 2ª. modò recensitâ. Porrò extat Lat. sub Symeonis nostri nomine *Sermo de semper mente complectendo suum cuiq; discessum*, Bibliothecæ Patr. Tom. vii. Vitam Symeonis Stylitæ scripsit Antonius, discipulus & servus ejus, qui in columnâ degenti res necessarias subministravit. Extat hæc Vita Lat. in Historiâ Patrum Tomo i. editionis Plantinianæ.

* L. 1. c. 12.

448. POLEMIUS, sive P. ANNÆUS SYLVIUS, unde oriundus, quodve vitæ genus sectatus nondum didici; Romæ vixisse videtur, claruitq; anno ccccxlviii. Scripsit enim sub Theodosio Juniore & Valentiniano Augustis, extincto jam Joanne Tyranno, & ut ipsemet adhuc clarius testatur Flavio Zenone & Posthumiano COSS. id est anno Christi ccccxlviii. & sequentis initio, cum Asterius Consulatum iniret. Condidit *Laterculum* quovis anni mense Christianorum & Gentilium Festa complectentem, quem Domino Beatissimo Eucherio Episcopo nuncupavit. Integrum ferè penès se habuisse testatur Cl. Bollandus, Præfat. General. ad Act. Sanctorum Tom. i. c. 4. §. 3. p. 43. qui Mensem Januarium speciminis causâ evulgavit, reliqua se cum animadversionibus editurum pollicitus: an fidem liberaverit, vel ejus nomine præstiterint in laboriosâ illa Actorum Collectione συνεχεῖ, non comperi.

448. EUTYCHES, Presbyter & Archimandrita Constantinopolitanus, in Concilio Ephesino strenuè contra Nestorium decertavit; ac famam sibi non vulgarem peperit: anno circiter 448. cùm senex admodùm esset, hæresin nefandam in vulgus propalare cœpit. Unicam enim in Christo naturam admisit; ita ut ante divinæ ac humanæ naturarum unionem duas in Christo fuisse naturas concederet, post unionem autem unam factam esse contenderet. Hinc & Christi carnem nostræ consubstantialem esse negavit, ex Mariâ quidem nobis consubstantiali genitum fassus, carnem autem ex eâ nobis consubstantialem suscepisse

suscepisse negans. Hujusmodi ferè dogmata in Symbolum quoddam conjecta per Monasteria divulgavit, ut ab omnibus Monachis subscriberentur, mandans. Quo nomine ab Eusebio Dorylæensi Episcopo clàm admonitus, cùm resipiscere detrectaret, ab eodem hæreseos apud Flavianum Episcopum accusatus est. Exeunte igitur anno 448. Flavianus Synodum Constantinopoli convocat, Eutychem ter citari curat. Monasterio ille se includit, morbum simulat: mox tamen domo se proripiens, Imperatorem adit, & satellitium militare sibi impetrat. Eo stipatus Synodum ingreditur, accusationem sibi intentatam se armorum terrore discussurum ratus. Voto tamen excidit. Cùm fidem enim Catholicam ac duas in Christo naturas, sæpiùs à Flaviano interpellatus confiteri nollet; ab officio sacerdotali, communione Ecclesiæ, & primatu Monasterii submotus est. Damnatus à Synodo tanquam Hæreticus, acta Concilii inimicorum fraude falsata conqueritur, & Chrysaphii sibi amicissimi autoritate usus, ut coactâ Synodo & adhibitis in consessum Aulicis quibusdam, causa iterum in examen revocetur, ab Imperatore mandari petit atq; obtinet. Dictum factum. Synodus statim iterum convocata, relecta prioris Synodi acta, res utrinq; disceptata, Eutyches iterum damnatus. Nondum autem quiescit audax nebulo, sed Dioscurum in partes trahens, ut ad causam suam cognoscendam generalior Synodus anno sequente Dioscuro præside Ephesi habenda ab Imperatore indiceretur, Chrysaphio adjuvante, impetrat. Eò profectus, ac fidem Nicænam illibatam tueri præ se ferens, pessimis Dioscuri artibus ac inauditâ in Episcopos tyrannide, in integrum restitutus est; ac Flavianum & Eusebium vice versâ deponi curavit. Anno autem 451. cùm Ecclesiæ libertas & Episcopis *παῤῥησία* à Martiano Imp. denuò redderetur; causa ejus in Concilio Oecumenico Chalcedonensi 630. Episcoporum ritè judicata est: ac dolosa fidei Confessio, quam in Latrocinio Ephesino obtulerat, relecta, Symbolo Nicæno, uti præ se tulit, consona. Cùm verò in eâ articulum istum [Qui descendit, & incarnatus est de Spiritu Sancto ex Mariâ virgine] prætermissum deprehendissent Patres Chalcedonenses, ac blasphemias Eutychis innumeris testimoniis consignatas accepissent, unanimi omnium voce anathemate percussus est. Quid ei exinde contigerit parùm liquet; nisi quod Leo Papa binis epistolis à Pulcheriâ Augustâ & Martiano Imp. enixè petierit, ut è Monasterio CP. ubi cum periculo fidelium agebat, depulsus, in exilium mitteretur. Quo verò eventu aut successu id fecerit Leo, non constat. Extat Gr. Lat. Libellus sive *Confessio fidei Synodo Ephesinæ λῃστρικῇ oblatus*, Concil. Tom. iv. p. 134. *Supplicationes duæ ad Theodosium Aug.* ibid. p. 241, 250. Lat. *Epistola ad Leonem Papam, cum Fragmento Confessionis*, inter Epistolas Lupi Ephesinas num. 222, 223.

SÆC. V. ab An. cccci.

Ep. 45. 70.

EUSEBIUS, unde oriundus, incertum; Laicus dum adhuc esset, dignitate autem Agens in rebus, ac Augustæ Scholasticus, eruditionis famâ illustris erat. Quo tempore anno circiter 430. Nestorio in Ecclesiâ CP. concionanti, & blasphemias suas effutienti, palàm se opposuit: & mox Contestationem contra Clericos CP. Nestorii sequaces proposuit; quâ Pauli Samosateni hæresin à Nestorio resuscitatam esse demonstravit. Tandem in Clerum cooptatus, Ecclesiæ Dorylæensis in Phrygiâ Salutari Episcopus factus est. Claruit præcipuè ab anno 448. quo Libellum accusationis adversùs Eutychem, quem amicè sæpiùs antea erroris admonuerat, Synodo Constantinopolitanæ exhibuit. Eodem anno finitâ Synodo à Flaviano ad Leonem Papam (si modò aliqua Veterum auctoritas accederet) legatus jure censeri possit. Romæ enim apud Leonem Papam aliquando fuisse ipse fidem facit actione 16. Concilii Chalcedonensis. Utut sit anno 449. Synodum Ephesinam profectus, à Dioscuro summâ injuriâ exclusus est, mox damnatus & depositus, demum verberibus malè mulctatus. Anno 451. in Concilio Chalcedonensi, oblato accusationis libello, Dioscurum injuriæ, Eutychem hæreseos postulavit; & Synodi pars magna fuit. Præter multa quæ tum in Constantinopolitanâ tum in Chalcedonensi Synodo pro re natâ egregiè disseruit, extat Lat. *Contestatio adversùs Nestorium* inter Marii Mercatoris Opera, par. 2. p. 18. ab eo Latinè versa. Gr. Lat.

448.

Evagr. l. 1. c. 9.

S Æ C. V. ab An. cccc. *Libellus adversùs Eutycheten Synodo CP. oblatus* Concil. Tom. iv. p. 151. *Libellus adversùs Dioſcurum Synodo Chalcedonenſi oblatus* ibid. p. 380. *Epiſtola ad Marcianum Imp.* Concil. Tom. iv. p. 95.

448. BASILIUS, Seleuciæ in Iſauriâ Metropolita, claruit anno 448. Eundem hunc cum Baſilio Chryſoſtomi amico & contubernali, ad quem ſcripti ſunt de Sacerdotio libri ſex, facit Photius *, (& poſt eum Codex Suidæ MS. cujus ex Bibliothecâ Antverpianâ meminit Doſquius) ac exinde recentiorum haud pauci. Quod quidem ob longiſſimum temporis intervallum admodum improbabile videtur: Si enim ita ſe res haberet, Baſilium noſtrum tempore Synodi Chalcedonenſis ſeptuaginta jam pluſquam annis ſedem ſuam tenuiſſe neceſſe eſt: neq; eundem fuiſſe disertè dicit Photius, ſed tantum ex conjecturâ loquitur. Anno 448. Synodo CP. interfuit; ubi de Chriſti naturis orthodoxam admodum ſententiam tulit, & Eutychis damnationi non invitus ſubſcripſit. Anno autem ſequente in Latrocinio Epheſino ſive à Dioſcuro vi compulſus, ſive inſitâ animi levitate motus, priorem ſententiam palàm revocavit, Flavianum ſuffragio ſuo damnavit, & duas in Chriſto naturas confeſſos anathematizavit. Quo nomine cùm Synodo Chalcedonenſi anno 451. intereſſet, à Concilii Patribus Seſſione primâ unà cum primariis Latrocinii ducibus munere Epiſcopali ſubmotus eſt, vim ſibi à Dioſcuro Epheſi illatam fruſtra cauſatus. Seſſione tamen quartâ, cùm Catholicè ſenſiſſe & nunc & olim compertus fuerit, in Concilium admiſſus ac dignitati priſtinæ reſtitutus fuit. His geſtis quamdiu ſuperfuit, non liquet, niſi quòd anno 458. è Synodo ſuâ Iſauriæ habitâ ad Leonem Imp. reſcripſerit. De ſtylo ejus hæc habet Photius *. In ſcriptis ejus τὸ μὲν τροπικὸν καὶ γοργὸν καὶ τὸ πλεῖον, εἴπερ πότε τινὶ καὶ ἄλλῳ, ἐστὶν ἰδεῖν αὐτῷ διημιουργημένον· καὶ τὸ σαφὲς δὲ καὶ ἡδὺ διασώζεται. Τὸ δὲ λίαν περισσοκόρως τῆς τροπῆς, καὶ τῶν γοργείων σχημάτων, μᾶλλον δὲ τὸ συνεχὲς καὶ ἄκρατον καὶ ἀδιάπαυστον εἰς ἀηδίαν καὶ διαβολὴν τῆς ἀκρατείας διεγείρει, καὶ ψόγον κινεῖ τοῦ συγγραφέως οὐκ ἔχοντος, ὡς ἔοικε, τέχνῃ τὴν φύσιν ῥυθμίσαι, καὶ κανόνι τὸ ἄτακτον διατάξαι. *Magnus eſt, ſi quis unquam alius fuit, figurata atq; incitata orationis, pariumq; artifex. Perſpicuitatem nihilominùs ac ſuavitatem retinet. Verùm quia nimius in tropis & ſchematis incitatis, ſatietatem parit, ſive potiùs quia tam aſſiduus in his eſt ac totus, nihil ut aliud ſine modo occurrat: auditori faſtidium & calumniandi anſam prabet; atq; ad ſcriptoris ipſius vituperationem incitat, quaſi neq; naturam arte moderari, neq; regulâ quod inordinatum erat, digerere poſſit.*

* Cod. 168.

* Loc. cit.

SCRIPTA.

ORationes xliii. viz. xvii. *in Vetus*, ac xxvi. *in Novum Teſtamentum.* Prodierunt Græcè *Heidelbergæ* 1596. 8°. Latinas fecit, notiſq; doctiſſimis illuſtratas edidit Gr. Lat. Claudius Doſquius Jeſuita *Heidelbergæ* 1604. 8°. & calci adjunxit *Orationem in Transfigurationem Domini* tam Græcè quàm Latinè, antea non editam.

Demonſtratio contra Judæos de adventu Chriſti, Latinè à Turriano edita *Ingolſtad.* 1616. 4°. Græcè etiam habetur in editione *Heidelbergenſi* 1596.

De vitâ & miraculis S. Theclæ Virginis & Martyris libri ii. Hos ut Baſilii noſtri eſſe credam, nunquam à me impetrare potui. Diſſuadent ſtylus & fabulæ iſto ævo incognitæ, & à Baſilii gravitate prorſus alienæ. Baſilium quidem Theclæ martyris præclarè geſta ſcripſiſſe refert Photius: verùm ea carmine proſecutus eſt. Unde juſta exoritur ſuſpicio Græcum quendam recentioris ævi monachum ex Baſilii Hiſtoriâ metricâ additis aliunde fabulis hos libros conſarcinâſſe, ſi non potiùs proprio labore confinxiſſe. Gr. Lat. edidit Petrus Pantinus *Antverp.* 1608.

Omnia hæc Baſilii Opera prodierunt Gr. Lat. *Pariſ.* 1622. fol. cum Doſquii notis, Gregorii Thaumaturgi Operibus ſubnexa.

Laudatio S. Stephani Protomartyris, à Fr. Combeſiſio Gr. Lat. edita unà cum aliquot Chryſoſtomi Homiliis *Pariſ.* 1656. 8°.

Orationem

Orationem in S. Deiparam & in Domini incarnationem Gr. Lat. edidit ac lacunas antea in eâ deprehensas supplevit idem Combefis. in Auctuario 1648. Tom. i. p. 569. SÆC. V. ab An. cccc.

BASSIANUS, Ecclesiæ Ephesinæ Presbyter, à Memnone Episcopo Ephesino Euazorum Episcopus invitus ordinatus est. Post Basilii autem, qui Memnoni successit, mortem, Antistes Ephesinus factus est, circa annum, ut videtur 443. quadriennio ante Procli CP. mortem. Tot enim annis sedem suam securus tenuit, à Proclo confirmatus. Flavianus autem sedem CP. nactus, Bassiano Episcopatum abrogavit, ac Stephanum quendam ei substituit. Hâc de re *libellum Marciano* Imp. anno 451. Bassianus obtulit, ab eo ad Synodum Chalcedonensem remissus: Patres igitur Concilii, auditâ utrinq; causâ, utriq; sedem Ephesinam abjudicârunt, ac alium quendam iis subrogârunt. Extat *Libellus Imperatori oblatus* Gr. Lat. Concil. Tom. iv. p. 685. 448.

ANATOLIUS, Dioscuri Alexandrini apud Constantinopolin Apocrisiarius, ab eo in Latrocinio Ephesino Flaviano Patriarchæ CP. deposito, nondum autem defuncto, suffectus anno 449. Episcopus CP. factus: quò tutiùs sedem suam retineret, ac Theodosii Imp. & Leonis Papæ favorem captaret, anno 450. collectâ Constantinopoli Synodo Eutychis ac Nestorii errores damnavit, & Leonis epistolam ad Flavianum subscriptione suâ comprobavit. Anno 451. Synodo Chalcedonensi interfuit: ubi sessione ultimâ ἴσα cum Româ vetere πρεσβεῖα sedi ejus à Patribus decreta sunt. Quâ de causâ ingentes irarum moles concepit Leo, atq; eum quamdiu vixit, quantâ potuit arte, oppugnare non desiit. Obiit Anatolius anno 458. postquam sedem CP. octo annos ac totidem menses tenuisset. Extat Lat. *Epistola* anno 457. *ad Leonem Imp.* scripta, *de Concilio Chalcedonensi, & rebus à Timotheo Æluro Alexandriæ improbè gestis*, Concil. Tom. iv. p. 905. 449.

PETRUS, gente Syrus, Ecclesiæ Edessenæ Presbyter, eloquentiâ insignis, claruit anno 450. Scripsit *variarum causarum tractatus*, & more S. Ephræmi *Psalmos metro* composuit. 450. Gennad. de Script. c. 74.

DIADOCHUS, Photices, quæ veteris Epiri urbs erat, Episcopus, claruit anno 450. Pluribus eum laudat Victor Vitensis *, ac se iscipulum illius esse gloriatur. Scripsit *Capita C. de Perfectione spirituali, ac Definitiones* x. *de totidem virtutibus*, quæ Capitibus Præfationis vice funguntur. De iis sic Photius *. Οὐδὲς ὁ λόγος εἰς τὸ ἄριστον τοῖς ἀσκουμένοις συγκείμενος, καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς ἐγγεγυμνασμένοις ταῖς τελειοποιοῖς πράξεσιν, ἀλλ' ἀσαφής τι ἐμπεριεχόμενος. *Hic liber iis vel maximè commodus, qui se ad perfectionem exercent; immò & qui in ipsis actionibus perficientibus jam exercitati sunt: nihil interim paulò obscuriùs adferens.* Et iterum: ὁ τε γὰρ λόγος αὐτῷ εἰς τὸ ἀμώμητον συγκεῖται, καὶ ὁ νοῦς τὴν ἀπὸ τῶν πράξεων σοφίαν προβάλλεται. *Nam & dictio ita composita est, ut reprehendi nequeat; & sensus ex actionibus natam sapientiam præfert.* Extant *Capitula* & *Definitiones* istæ Lat. seorsim *Antverp.* typis Plantinianis, & in Bibliothecâ Patr. Tom. 5. p. 884. Græcè verò *Florentiæ* 1578. monente Casimiro Oudin. Editionem istam mihi hactenus videre non contigit. Certè extant Græcè MSS. in Bibliothecâ Cæsareâ teste Lambecio *. Quin & *Homilia Diadochi de Assumptione Christi* penès Holstenium Græcè delituit.

450. * Præfat. ad libr. de persecut. Afric.
* Cod. 201.
Supplem. p. 91
* Comment. l. 4. p. 151.

ATHANASIUS, genere Alexandrinus, Isidoræ Cyrilli Alexandrini sororis filius, Ecclesiæ Alexandrinæ Presbyter; à Dioscuro Episcopo recèns facto facultatibus spoliatus est, gradu & dignitate dejectus, Alexandriâ totâq; Ægypto pulsus, variis tormentis subjectus, sæpiúsq; carceri mancipatus; adeóq; inops, egenus, palabundus erravit usq; ad annum 451. quo causam suam ad Concilii Chalcedonensis Patres detulit. Extat Gr. Lat. *Libellus adversùs Dioscurum Synodo Chalcedonensi oblatus*; quo mala, quæ à Dioscuro passus est, luculenter exponit, Concil. Tom. iv. p. 405. 451.

SÆC. V. ab An. cccc.

451. ISCHYRION, Ecclesiæ Alexandrinæ Diaconus, magni à Cyrillo habitus, à quo ad res Ecclesiasticas curandas crebrò ad Imperatorem, aliosq; Episcopos legatus est. Mortuo Cyrillo, à Dioscuro sacro Diaconatûs munere submovetur, & possessionibus, quas igni tradidit Dioscurus, spoliatus; & per Harpacrationem Diaconum abreptus, tabidorum Xenodochio inclusus est, sicariis non semel immissis, qui hominem occiderent. Iniquissimis his vinculis haud priùs absolutus est, quàm Dioscuri mandatis obtemperâsset. Anno 451. Synodo Chalcedonensi obtulit adversùs *Dioscurum Libellum accusationis*; qui habetur Gr. Lat. Concil. Tom. iv. p. 400.

451. THEODORUS, è Scholâ Magistrianorum Alexandrinâ, ab anno circiter 431. Cyrillo Alexandrino Agens in rebus, ab eo anno 436. Diaconatûs gradu cohonestatus. Post Cyrilli mortem à Dioscuro, cui ob summam cum Cyrillo familiaritatem invisus erat, Clericatu privatus est; majoribus adhuc ei pœnis intentatis, ni Alexandriâ ocyùs excederet. Anno 451. Concilio Chalcedonensi *Libellum* obtulit *adversùs Dioscurum*; qui extat Gr. Lat. Concil. Tom. iv. p. 396. Reliquis accedat Sophronii hominis Laici, *adversùs Dioscurum Libellus eidem Synodo* pari de causâ exhibitus, Concil. Tom. iv. p. 411.

451. PHOTIUS, Tyriorum urbis Metropolita, anno 448. cum Eustathio Beryti Episcopo, Ibæ Edesseno judex ab Imperatore datus est. Anno eodem vel sequente litem cum eodem Eustathio de jure suo Metropolitano agitavit. Cùm Beryti enim sedes Tyri metropoli antiquis Canonibus subjiceretur, Eustathius debitum Photio obsequium denegavit, seq; Metropolitam Imperatoris rescripto ac Anatolii CP. mandato fieri curavit; ac sex Phœniciæ civitates Tyro subtractas sedis suæ ditioni subjici obtinuit. Ut pristinam igitur autoritatem recuperaret, anno 451. Photius *Libellum supplicationis Martiano Imp.* obtulit; à quo ad Synodum Chalcedonensem remissus, causâ vicit, & Eustathium intra solitos limites coerceri fecit. Extat *Libellus* iste Gr. Lat. Concil. Tom. iv. p. 541.

451. PROTERIUS, anno 451. deposito à Synodo Chalcedonensi Dioscuro, communi Patrum suffragio in sede Alexandrinâ suffectus. Quamprimùm is delatum sibi Episcopatum capessivisset, ingens atq; intolerabilis in civitate exortus est tumultus, aliis Dioscurum requirentibus, aliis Proterium constanter defendentibus. Hanc seditionem ex Historiâ Prisci Rhetoris, qui rebus gestis interfuit, accuratè describit Evagrius l. 2. c. 5. Quin & adeò intemperies ista plebis Alexandrinæ non deferbuit, ut Proterio, quamdiu vixit, militari satellitio opus esset. Anno circiter 453. habitâ Alexandriæ Synodo, Eutychianos errori renunciantes ad communionem admisit; pertinaces autem,& in his Timotheum Ælurum tunc Presbyterum, gradu dejecit, & exilio mulctari fecit. Anno 457. mortuo Marciano Imp. cives Alexandrini iram adversùs Proterium jamdiu conceptam acriùs ac violentiùs renovârunt; ac Timotheum Ælurum à duobus suæ factionis Episcopis Alexandriæ Antistitem ordinatum Ecclesiæ armatâ manu intulerunt. Nec hoc contenti Proterium, qui ad venerandum baptisterium, veluti ad asylum confugerat, ipso Paschatis die,nec loci sanctitatem, nec tempus ipsum, nec sacerdotii dignitatem reveriti, gladio in ejus viscera adacto, unà cum sex aliis, crudeliter interemerunt. Occisi cadaver per urbem raptârunt, contumeliis & ludibriis insectati sunt, membratim dissecuerunt, carnes degustârunt, reliquias igni tradiderunt, rogi cineres in ventum sparserunt. Scripsit anno 455. *Epistolam ad Leonem Papam, quâ Theophili decessoris calculum defendens Paschatis festum eo anno* in viii. Cal. *Maias differendum esse* contendit. Extat Lat. apud Bucherium de Doctrinâ temporum p. 82. & in editione Operum Leonis Quesnellianâ. Scripsit & *aliam ad Leonem Epistolam Professionem fidei suæ continentem*, quæ interiit. Meminit autem illius Leo Papa in epistolâ ad Julianum Coensem.

Evagr. l. 2. c. 8.

LEO,

SÆC. V. ab An. cccc.

LEO, Bituricensis in Galliâ Episcopus, anno 453. Concilio Andegavensi, anno 461. Turonensi interfuit. Anno 454. unà cum Victorio & Eustathio Episcopis scripsit *Epistolam ad Episcopos*, non Thraciæ (uti malè habet titulus) sed *Tertiæ Lugdunensis*, quæ Turonica erat Provincia, quod rectè notat Sirmondus: quâ declarat excommunicatos Clericos illos, qui, prætermisso ecclesiastico judicio, sæcularem adierint potestatem. Habetur inter Leonis (cui diu tributa est) Epistolas num. 96. & Concil. Tom. iii. p. 1420. 453.

SALONIUS, gente Gallus, Eucherii Lugdunensis Episcopi filius, ab eo vixdum decem annos natus in Lirinensem insulam missus, ac sub Honorati, Hilarii, Salviani, Vincentii, aliorumq; magnorum virorum curâ ac disciplinâ institutus. Claruit anno 453. Ecclesiarum eum Pariter ac Veranum fratrem, vivente adhuc Patre, Magistros fuisse fidem facit Salvianus *. Episcopum fuisse satis constat: ita enim ipsum disertè vocant Salvianus & Gennadius †; cujusnam verò urbis, incertum: Alii enim Genevensem, alii Genuensem, alii Viennensem fuisse volunt. Mihi tamen potiùs eo nomine Episcopus dicendus videtur; quòd Patri in Episcopatu Lugdunensi coadjutor datus sit. Hinc & Patris vice in Concilio Arausicano I. anno 441. subscripsisse censeri potest. Quando obierit, non liquet. Scripsit *Expositionem in Parabolas Solomonis, aliamq; mysticam in Ecclesiasten, Dialogi formâ conscriptas*, seipso & Verano fratre interlocutoribus. Extat utraq; in Orthodoxogr. p. 1010. & Biblioth. Patr. Tom. 8. p. 401. Scripsit & *Epistolam unà cum Ceretio & Verano Episcopis ad Leonem Papam*, quæ habetur inter Leonis Epistolas post ep. 51. 453.

* Ep. ad Eucherium.
† c. 63.

RUSTICUS, Urbis alicujus in Galliâ Episcopus, sive Narbonensis, quod nonnulli, sive Bituricensis, quod alii volunt: res enim admodum incerta est. Episcopi certè munere fungebatur anno 449. quo inter 47. Provinciæ Narbonensis Episcopos epistolæ Synodicæ ad Leonem Papam missæ subscripsit; & in epistolâ Leonis responsoriâ eodem anno datâ inter primos salutatur. Claruit præcipuè circa an. 454. quo circiter tempore, ut videtur, scripsit ad *Eucherium Lugdunensem Epistolam*, quæ habetur edita à Sirmondo inter notas in Sidon. Apollinar. lib. 2. 454.

CHRYSIPPUS, genere Cappadox, cum Cosmâ & Gabrielio fratribus in Syriâ bonis disciplinis imbutus. Postea cum iisdem perfectiori morum ac literarum scientiâ semet instituendum Euthymio Abbati Palæstino commisit. Claruit circa an. 455. Monasterii Lauræ primùm Oeconomus, deinde S. Resurrectionis ædi præfectus, mox Presbyter Hierosolymitanus, & S. Crucis custos factus; cui muneri per decennium inserviit. Plura de eo qui volunt, adeant Euthymii Vitam à Cyrillo Scythopolitano conscriptam ap. Sur. Januar. xx. Multa ingenii sui monumenta reliquit, stylo florido, & pro more Sophistarum conciso composita: ex quibus unica ad nos pervenit *Homilia de S. Deiparâ*, quæ Gr. Lat. extat in Auctuario Duceano Tom. 2. p. 424. Scripsit autem inter alia, quæ interierunt, *Encomium Theodori Martyris*, ex quo duo fragmenta satis prolixa exhibet Eustratius CP. libro de statu vitâ functorum cap. 22. 455.

TIMOTHEUS, cognomento Ælurus, vitæ instituto Monachus, dein Presbyter Alexandrinus, anno 453. à Proterio Alexandrino ob Eutychianismi studium gradu dejectus. Anno 457. ascitis sibi Eusebio Pelusii & Petro Maiumæ Episcopis Alexandriæ Episcopum sese ordinari, ac Proterium è medio tolli curavit. Anno 460. (uti habet Baronius) rectius forsan anno 457. ante Anatolii mortem à Leone Imp. sede per vim & nefas occupatâ depositus, & in exilium Gangram Paphlagoniæ urbem, ac deinde Chersonesum relegatus est, Timotheo Solofaciolo ei in Episcopatu subrogato. In exilio octodecim annos exegit (quod disertè testatur Euagrius) ac sub finem anni 475. vel initium 457.

Euagr. l. 2. c. 8, 9, &c.

SÆC. V. ab An. cccc. tium sequentis, à Basilisco tyranno revocatus Alexandriam rediit, & ejecto Solofaciolo dignitatem pristinam recuperavit. Eodem anno Constantinopolin profectus, ac urbem maximâ cum pompâ ingressus, Basilisco persuasit, ut missis ubiq; literis encyclicis Concilium Chalcedonense damnaret. Anno 477. Zeno recuperato Imperio Timotheum Alexandriâ expellere in animo habuit; sed à quibusdam admonitus hominem jam grandævum, & mox naturæ lege periturum, sententiam mutavit, ipso Timotheo diem ultimum mox claudente. Sic Euagrius. Sin Liberatum * audire malimus; Timotheus devicto semel Basilisco Zenonis Imp. iras & vindictam veritus hausto veneno sibi mortem conscivit. Diversam ab utroq; viam instituit Gennadius †, qui illum anno 495. exulem in vivis egisse refert. Scripsit *ad Leonem Imp. Apologiam ordinationis suæ* perquàm elegantem & suasoriam; quam à se in Latinum sermonem conversam fuisse prodit Gennadius; & in eâ Patres Chalcedonenses, Leonem Papam, atq; omnes ferè Occidentales Episcopos à Timotheo Nestorianismi accusatos esse testatur. Locum olim habuit *Apologia* ista in Collectione Epistolarum Encyclicarum, cujus meminit Euagrius l. 2. c. 10. verùm hodie desideratur.

* Breviar. cap. 16.

† c. 72.

457. MOSCHIMUS, gente Mesopotamenus, Ecclesiæ Antiochenæ Presbyter: claruisse videtur circa an. 457. Scripsit *adversùs Eutychem egregium libellum*, & alia quædam, quæ non extant.

Gennad. de Scrip. c. 71.

457. VICTORIUS, sive, ut alii, *Victorinus*, gente Aquitanus, domo Lemovicensis, calculis Mathematicis perquàm exercitatus, claruit anno 457. quo anno ad Hilarium Romanæ Ecclesiæ Archidiaconum scripsit *Canonem Paschalem* duabus quasi partibus constantem: prima supputandi Paschatis methodum accuratam tradit; secunda supputationem annorum ccccxxx. Paschalem ab anno sc. Christi 28. ad an. 457. in tabulas redactam adjunctis anno cuiq; Consulibus exhibet. *Canonem* istum tanti habuit Ecclesia Occidentalis, ut in Synodo Aurelianensi iv. anno 541. sanctum Pascha ex illius calculis ab omnibus sacerdotibus deinceps celebrandum decerneretur. Primus hunc *Canonem* in lucem protraxit, & amplissimis Commentariis illustratum edidit Ægidius Bucherius, Soc. Iesu, *Antverp.* 1634. fol. Notet bene Lector annorum cxi. calculos Paschales à quodam sæculi sexti scriptore Canoni Victoriano additos fuisse; & in editione Bucherianâ expressos haberi.

457. AGAPETUS, Rhodi insulæ Metropolita, claruit anno 457. Cùm ab eo per literas exquireret Leo Augustus; quid ipse, suæq; Provinciæ Episcopi de sancto & universali Chalcedonensi Concilio sentirent; *epistolam ad Imperatorem* rescripsit, quâ Concilii causam adversùs Timotheum Ælurum strenuè egit. Extat Lat. hæc Epistola Concilii Chalced. par. 3. cap. 45. p. 940.

457. JULIANUS, Episcopus Coensis, claruit præcipuè circa an. 457. licèt ante plures, ut videtur, annos dignitatem Episcopalem adeptus. Multa ei cum Leone Papa familiaritas intercessit; ut ex Leonis epistolis constat, in quibus Julianus ob pietatem, eruditionem, & invictum pro fide Catholicâ zelum plurimùm laudatur. Extat ab eo scripta anno 457. *Epistola ad Leonem Imp. adversùs Timotheum Ælurum, & pro Synodi Chalcedonensis confirmatione*, Lat. Concil. Tom. iv. p. 942.

457. LUCIANUS, Byzæ Metropolita, claruit anno 457. quo *Epistolam ad Leonem Imp.* de eodem argumento scripsit. Extat Lat. Concil. Tom. iv. p. 908.

457. THEOTIMUS, Scythiæ regionis Episcopus, claruit anno 457. Extat Lat. *Epistola ad Leonem Imp. de Timotheo Æluro & Synodo Chalcedonensi*, Concil. Tom. iv. p. 911.

VALEN-

SÆC. V. ab An. 457.

VALENTINUS, Philippopoleos Metropolita, claruit anno 457. Scripsit suo & suorum Episcoporum nomine *epistolam ejusdem argumenti ad Leonem Aug.* quæ extat Lat. Concil. Tom iv. p. 909. Notet Lector eruditus plurimas hujusmodi Epistolas à Synodis Provincialibus Leoni Imp. oblatas fuisse, quæ ibidem reperiuntur Latinè.

GENNADIUS, primùm Ecclesiæ Constantinopolitanæ Presbyter, anno 458. Anatolio in Regiæ Urbis sede successit: Collapsam Ecclesiæ suæ disciplinam omni mox studio redintegrare cœpit. Anno 459. habitâ Constantinopoli Episcoporum LXXIII. Synodo, inter alia Canonem adversùs Simoniacas ordinationes condidit; eâq; de re circulares dedit literas: nec quenquam ad sacros Ordines admittere voluit, qui Psalterium memoriter non teneret. Creato Marciano, qui à Novatianis ad Catholicos transierat Oeconomo, statuit, ut fidelium oblationes, quas hucusq; Magna Ecclesia sibi arripere solebat, Ecclesiæ cujusq; Clerici apud se retinerent. Pictoris cujusdam, qui Christum Jovis specie depingere ausus fuerat, manum exarescentem, precibus suis, referente Theodoro Lectore, sanam reddidit. Dum nocte quâdam precibus in Ecclesiâ intentus spectrum vidisset, objurgatum ab eo dæmonium exclamavit, ipso quidem superstite se quieturum, postea verò Ecclesiam funditùs vastaturum. Turbatus Gennadius cùm ardentissimas ad Deum pro pace Ecclesiæ preces fudisset, paulò post è vitâ excessit. Quod contigit anno 471. Erat, inquit Gennadius alter *, vir linguâ nitidus, & ingenio acer. Danielem Prophetam integro Commentario exposuit: plures etiam Homilias edidit, quæ interciderunt. Extat Gr. Lat. suo ac Synodi suæ nomine *Epistola Encyclica adversùs Simoniam, tam in ordinantibus, quàm in ordinatis*, Concil. Tom. iv. p. 1025. & Pandect. Canon. Tom. ii. p. 181. Notandum verò in Oxoniensi, aliisq; quibusdam editionibus majorem hujus Epistolæ partem ad Balsamonis scholia malè amandari; cùm tota Epistola à capite usq; ad calcem uno eodemq; spiritu fluat: quod ex parte etiam Baronius olim vidit; apud quem hæc Epistola habetur Latinè ad annum 459. Scripsit item *contra Cyrilli Anathematismos*: ex quo tractatu Fragmentum exhibet Facundus Hermianensis l. 2. c. 4.

458. Vid. Theod. Lect. l. 1. p. 554.

* De Script. c. 90.

PASTOR, Episcopus, forsan Hispanus, claruit circa an. 458. Scripsit *libellum in modum Symboli parvum*, totam penè fidem Christianam sententiis complexum: in quo, prætermissis aliorum Hæresiarcharum nominibus, Priscillianistas nominatim damnavit. NE. 458. Gennad. de Script. c. 76.

MUSÆUS, Massiliensis Ecclesiæ Presbyter, vir SS. Scripturarum scientiâ, & linguæ facundiâ admodùm insignis, claruit anno 458. Obiit circa an. 461. Hortante Venerio Episcopo Massiliensi excerpsit *de SS. Scripturis Lectiones totius anni festivis diebus aptas*; *Responsoria etiam Psalmorum capitula, temporibus & lectionibus congruentia.* Hortante quinetiam Eustathio Venerii successore, composuit *Sacramentorum egregium volumen* in sua membra pro ratione officiorum, temporum & lectionum distributum. Scripsit & *Homilias multas*, quæ unà cum reliquis Operibus interierunt; nisi quòd *Lectiones* totius anni ab eo collectas apud Bernardum Guidonem haberi moneat Aubertus Miræus. 458. Gennad. de Script. c. 79.

ANTIPATER, Bostrensis in Arabiâ Episcopus, claruit circa an. 460. Scripsit Ἀντίῤῥησιν, seu *Refutationem Apologiæ Eusebii Cæsariensis pro Origene.* Fragmenta quædam ex libro Operis istius primo proferunt Concilii Nicæni ii. Patres actione 5ª. Concil. Tom. vii. p. 368. Extat Græcè ineditus *Sermo in S. Joannem Baptistam, Zachariæ silentium, & salutationem B. Virginis*; qui inter alia Simeoni Metaphrasti afficta delitescit, teste Leone Allatio Diatrib. de Script. Simeon. p. 89. 460.

CYRUS,

SÆC. V. ab An. cccc.

460. Gennad. de Script. c. 81. **CYRUS**, (Syrum malè vocant impressi Codices Gennadii) arte medicus, dein ex Philosopho monachus, claruit anno 460. Vir dicendi peritus, inquit Gennadius: scripsit *adversùs Nestorium* fortiter atq; eleganter; nimio tamen disputationis æstu abreptus in Eutychianum dogma delapsus est, & Chalcedonensis Concilii decreta repudiavit. NE. Alius, ut videtur, à nostro fuit Cyrus ille, natione Ægyptius, domo Panopolitanus, qui Poeticæ artis facultate insignis, eoq; nomine Eudociæ Imperatrici inprimis charus, sub Theodosio juniore Prætorii præfecturâ fungebatur; Urbis demum præfectus factus, Consularis, etiam & Patricius. Eudociâ Hierosolymam secedente anno 445. ademptâ potestate, teste Suida *, ἐπίσκοπος τῶν ἱερῶν ἐν Κοτυαείῳ τῆς Φρυγίας factus est, & ad Leonis Imp. tempora pervenit.

* In voce Κῦρος.

460. Gennad. de Script. c. 77. **VICTOR**, gente Afer, Cartennæ Mauritaniæ urbis Episcopus, claruit circa an. 460. Scripsit *ad Gensericum Vandalorum regem librum adversùs Arianos prolixum qui interiit*, *librum de Pœnitentiâ Publicani*, in quo regulas vivendi ex S. Scripturis desumptas pœnitentibus præscripsit. Extat iste liber inter Ambrosii Opera ei malè inscriptus. *Librum deniq; ad Basilium scripsit super morte filii consolatorium*, qui Basilio malè tributus inter Opera ejus haberi solet. *Homilias* adhuc multas memorat Gennadius, quæ desiderantur.

460. Gennad. de Script. c. 78. **VOCONIUS**, natione Afer, Castellani Mauritaniæ oppidi Episcopus, claruit circa an. 460. Scripsit *adversùs Judæos*, *Arianos*, *& alios Hæreticos*. Composuit etiam *Sacramentorum egregium volumen*. NE.

461. **HILARUS**, natione Sardus, Crispiniani filius, Ecclesiæ Romanæ Archidiaconus, anno 449. à Leone Papâ ad Latrocinium Ephesinum legatus est unà cum Juliano Episcopo, & Renato Presbytero; ubi cùm omnia per fas & nefas gesta, juraq; divina pariter ac humana à Dioscuro conculcata deprehenderet, fugâ dilapsus est clàm legationis sociis, Leonem de re totâ moniturus. Anno 461. die xii. Novembris Episcopus Romanus ordinatus est, eodemq; anno missis ubiq; literis encyclicis Nestorium & Eutychem damnavit, ac Concilia Ephesinum & Chalcedonense comprobavit. Obiit anno 467. die xxi. Februarii. Extant ab eo adhuc Diacono scriptæ *Epistolæ* ii. quarum *prima ad Pulcheriam Augustam* habetur Concil. Tom. iv. p. 51. altera *ad Victorium Aquitanum Canoni hujus Paschali* præfigitur: ab Episcopo scriptæ extant *Epistolæ* x. Concil. Tom. iv. p. 1035. aliæ quædam apud Christ. Lupum ad calcem Epist. Ephesin. p. 471.

461. **ARNOBIUS**, Junior vulgò dictus, ut ab Arnobio Afro distinguatur; gente, ut videtur, Gallus, claruit circa an. 460. ut ex inscriptione Commentarii in Psalmos Leontio Arelatensi & Rustico Narbonensi Episcopis nuncupati colligitur: Leone certè aliquantulùm posterior, quem passim laudat. Extant sub illius nomine,

Commentarius in Psalmos Davidis cl. Arnobio Afro malè ascriptus. Prodiit seorsim *Basil.* 1522. deinde ab Erasmo editus *Colon.* 1532. 8°. deniq; à Laurentio de la Barre emendatus *Paris.* 1639. Extat & in Bibliothecâ Patr. Tom. viii. p. 203.

Annotationes ad quædam loca Evangelistarum, quæ habentur editæ *Basil.* 1543. 8°. & à Schotto recognitæ *Paris.* 1639.

Altercatio seu Conflictus cum Serapione Ægyptio de Deo trino & uno, de duabus in Christo substantiis & unicâ Personâ, & de gratiâ ac liberi arbitrii concordiâ, in duos libros divisa. Opusculum istud nescio quâ autoritate ductus inter Vigilii Tapsensis Opera reponit Casimirus Oudin. Certè præter Codicum MSS. fidem illud sub Arnobii nomine ante annos octingentos citavit Alcuinus. Primus edidit Franciscus Feuardentius ad calcem Irenæi *Colon.* 1596. Habetur in sequentibus omnibus Irenæi editionibus, & in Bibliothecâ Patr. Tom. viii. p. 236.

LEON-

SÆC. V. ab An. conc.

LEONTIUS, gente Gallus, Episcopus Arelatensis, claruit anno 461. quo exeunte, ineunte saltem sequente, epistolam ab Hilaro Papâ sibi inscriptam accepit. Plures ad eum deinceps Epistolas scripsit Hilarus de rebus Arelatensem Provinciam spectantibus; in quarum alterâ eum ob munus Metropolitanum minùs sedulò administratum, & Hermetem sedis Narbonensis invasorem in ordinem non redactum, acriter corripit. Concilio Arelatensi anno 475. præfuit. Extat unica ab eo scripta *ad Hilarum Epistola* apud Dacherium Spicileg. Tom. v. 461.

PERPETUUS, gente Gallus, genere Senatorio, Patre prædiviti ortus, anno 461. vel præcedente, Eutochio, cui sanguine erat propinquus, in sede Turonensi successit. Eodem anno Concilio Turonensi I. anno 465. Concilio Venetico interfuit. Anno 482. extructâ super S. Martini sepulchrum Basilicâ admodùm splendidâ & magnificâ, Episcopos Provinciales ad Encœnia illius celebranda coegit. Obiit anno 490, vel 491. Extat *Testamentum* & *Epitaphium* ejus apud Dacherium Spicileg. Tom. v. In Ecclesiæ Turonensis usum jejunia & vigilias, qualiter per totius anni circulum observarentur, instituit. *Ordinem* ab eo institutum ex publicis Ecclesiæ Turonensis tabulis exscriptum exhibet Gregorius Turonensis, Hist. de Gestis Franc. lib. 10. cap. 30. 461.

PAULINUS, gente Gallus, domo Petricorius sive Petricordius, id est, Vesunnicus, si Sirmondi conjecturæ fides. Claruit anno 461. *Opus* enim suum de *Vitâ S. Martini* nuncupavit Perpetuo Episcopo Turonensi; qui Concilio Turonensi primo præsedit anno 461. non 480. uti malè habet Labbeus, & exscriptor ejus Oudinus. Scripsit Paulinus *carmine heroico de Vitâ S. Martini libros* vi. quibus haud aliud egit, quam ut quæ Sulpicius Severus venustâ & eleganti prosâ expressit; ipse, pauculis omissis, rudi atq; impolito versu redderet. *Opus* istud Paulino Nolano Episcopo tribuerunt non solùm sequioris ævi Scriptores ferè cuncti; sed & è veteribus Gregorius Turonensis * disertim, & Venantius Fortunatus † haud obscurè. Hinc factum est, ut sub Paulini Nolani nomine sæpiùs prodiret, à Jureto primùm editum *Paris.* 1585. dein in Bibliothecis Patr. Parisiensibus ac *Coloniensi*, in Appendice Bigneanâ p. 852. aliisq; veterum Poetarum Christianorum Collectionibus. Paulino demum Petricoriensi restitutum prodiit in Bibliothecâ Patr. novissima Tom. vi. p. 297. & seorsim à Christiano Daumio unà cum Fr. Jureti Commentariis, Casp. Barthii animadversionibus, Jo. Fr. Gronovii notis, suoq; Notarum Spicilegio editum *Lipsiæ* 1686. 8°. Porrò extat Paulini nostri *Carmen breviusculum, de Visitatione Nepotuli sui, Vitæ S. Martini subjungi solitum*; & alia quædam Opusculorum deperditorum *fragmenta*, quæ ibidem reperiuntur. Cæterùm Paulinum quendam Petricoriensi nostro æqualem memorat Gennadius *; qui composuit *Tractatus* aliquot *de initio Quadragesimæ, De die Dominico Paschæ, De obedientiâ, De Pœnitentiâ*, & *de Neophytis*. Ex Opusculis istis, cujuscunq; demum Paulini fuerint, nil hodie superest. 461.

* L. 1. de mirac. S. Martini.
† De Mirac. S. Mart. l. 1.
* De Script. Eccl. c. 68.

CLAUDIANUS MAMERTUS, gente Gallus, Presbyter Viennensis, & Mamerti fratris Ecclesiæ istius Archiepiscopi adjutor seu Chorepiscopus, inde *Antistes in ordine secundo* Sidonio, *Episcopus* Gennadio * dictus, claruit circa an. 462. Mortis tempus nullo certo indicio hactenus indagare potui. Funeri ejus quamvis interesse non potuit Sidonius †, amici tamen integerrimi memoriæ hoc elegans planè Epitaphium dicavit. 462.

Gennad. de Script. c. 83.
* De Script. c. 67.
† L. 4. ep. 11.

Germani decus & dolor Mamerci,
Mirantum unica gemma Episcoporum,
Hoc dat cespite membra Claudianus.
Triplex bibliotheca quo magistro,
Romana, Attica, Christiana fulsit:
Quam totâ monachus virente in ævo

SÆC. V. ab An. cccc.

Secretâ bibit institutione.
Orator, Dialecticus, Poeta,
Tractator, Geometra, Musicusque,
Doctus solvere vincla quæstionum,
Et verbi gladio secare sectas,
Si quæ Catholicam fidem lacessunt.

Reliqua ex ipso Autore petantur, qui Claudianum hoc ampliùs elogio ornat. *Vir fuit providus, prudens, doctus, eloquens, acer, & hominum ævi, loci, populi sui ingeniosissimus: quiq; indesinenter salvâ religione philosopharetur.* Longum esset laudes quibus eum passim prosequitur Sidonius, exscribere.

SCRIPTA SEQUUNTUR.

*L.4. ep.3.

DE *statu Animæ libri* iii. *ad Sidonium Apollinarem.* Opus istud prolixè laudans Sidonius *, hæc inter alia habet. Jam *si ad sanctos Patres pro comparatione veniatur, instruit ut Hieronymus, destruit ut Lactantius, astruit ut Augustinus, attollitur ut Hilarius, summittitur ut Joannes, ut Basilius corripit, ut Gregorius consolatur, ut Orosius affluit, ut Ruffinus stringitur, ut Eusebius narrat, ut Eucherius sollicitat, ut Paulinus provocat, ut Ambrosius perseverat.* Extat seorsim cum notis Barthii *Cygneæ* 1655. in Orthodoxogr. p. 1247. & in Biblioth. Patr. Tom. vi. p. 1050.

Epistola (præter binas ad eundem, alteram libris de Statu animæ præfixam ; alteram, quæ Epilogus potiùs videtur, subnexam) *ad Sidonium Apollinarem,* inter cujus Epistolas locum habet lib. 4. ep. 2.

Carmen contra varios errores, seu vanos Poetas, quod in Bibliothecâ Patrum reperiri solet.

Hymnus de Passione Domini, qui incipit; Pange lingua gloriosi, vulgò Venantio Fortunato tributus. Verùm Claudiani nostri esse, præter Codicis vetusti Gennadii, quo usus est Miræus, autoritatem, arguit elegantia illius eximia, Venantii ruditati parùm consona, ac descriptio Poematis cujusdam à Claudiano compositi, quæ apud Sidonium loc. cit. invenitur, ac Hymno isti adamussim convenit. Sic enim Sidonius Claudianum allocutus ; *Jam verò de Hymno tuo si percunctere, quid sentiam, commaticus est, copiosus, dulcis, elatus, & quoslibet Lyricos Dithyrambos amœnitate Poeticâ & Historicâ veritate supereminet. Idq; tuum in illo peculiare, quod servatis metrorum pedibus, pedum syllabis, syllabarumq; naturis, intra spacii sui terminum verba ditia versus pauper includit ; nec arctati carminis brevitas longitudinem phalerati sermonis eliminat: ita tibi facile factu est minutis trochæis, minutioribusq; pyrrichiis, non solùm molossicas, anapæsticasq; ternarias, sed epitritorum etiam, pæonumq; quaternas supervenire juncturas.* Extat in Breviariis & Antiphonariis Ecclesiæ Romanæ, Dominicâ in Passione Domini.

Hymnos, Psalmos, ac *Lectiones* quibusq; anni festis diebus congrua in usum Ecclesiæ Viennensis ordine digessisse Claudianum apertè satis innuit Sidonius in Epitaphio illius.

467. SIMPLICIUS, patriâ Tiburtinus, Castini filius, à die vi. Martii anni 467. Pontifex Romanus. Longam ac diuturnam cum Acacio CP. Timotheo Æluro, Petro Mongo, & Petro Fullone litem exercuit ; hos Eutychianæ hæreseos, & invasarum injuriâ sedium Alexandrinæ & Antiochenæ, illum affectatæ potestatis nimiæ, & latentis erga hæreticos favoris insimulans. Et illos quidem, utpote bipedum nequissimos, justè exagitavit, ac tandem sedibus injuriâ occupatis exturbari effecit ; hunc vero, virum Catholicæ fidei cumprimis tenacem, eo reverà nomine insectatus est ; quòd dignitatem sedi CP. à Concilio Chalcedonensi delatam constanter defenderet ac retineret. Obiit anno 483. die x. Februarii. Extant ab eo *scripta Epistolæ* xix. Concil. Tom. iv. p. 1068.

SERVUS

SERVUS DEI, Episcopus, cujusnam urbis non liquet: plurimi enim ei cognomines Episcopi in Italiâ & Africâ isto ævo floruerunt. Claruit circa an. 467. Scripsit adversùs eos, qui Christum in terris ante resurrectionem suam degentem carneis oculis Patrem non vidisse asseruerunt: & ex Scripturis ostendere conatus est, Christum ex quo tempore ex B. Virgine natus est, ex vi hypostaticæ unionis Deum Patrem & Spiritum S. carnis suæ oculis semper vidisse. NE. — SÆC. V. ab Ær. circ. 467. Gennad. de Script. c. 87.

SAMUEL, gente Syrus, Ecclesiæ Edessenæ Presbyter, claruit anno 468. Constantinopolim demum migravit, atq; ibi in vivis erat anno 495. quo Gennadius Catalogum suum clausit. Multa *adversùs Hæreticos, Nestorianos præsertim, Eutychianos, ac Timotheanos, Syro sermone* scripsit; quæ interierunt. — 468. Gennad. de Script. c. 82.

GREGENTIUS, gente Arabs, Tephræ seu Tephar, quæ regia Homeritarum in Arabiâ Fœlice urbs erat, Archiepiscopus. Claruit, ut videtur, circa an. 470. Dialogum certè cum Judæis instituit, florente ac vigente adhuc in Asiâ Imperio Romano, post exortam tamen Hæresin Nestorianam. Diffitendum tamen non est Disputationi ejus inesse nonnulla, quæ sequiora secula fabulis addicta redolent, præsertim de Christo in nubibus apparente, ac 5500000. à Gregentio conversis & baptizatis. Utut sit, *Acta Disputationis istius cum Herbano Judæorum doctissimo habita*, adstantibus Homeritarum rege & innumeris Judæis, ac per quatriduum continuatæ, extant Gr. Lat. à Nicolao Gulonio cum scholiis breviculis edita *Paris.* 1586. 8°. & exinde in Auctuario Duceano *Paris.* 1624. Tom. i. — 470.

RURICIUS, distinctionis ergò à nepote suo, Episcopo itidem Lemovicensi, *Senior* dictus; vicesimus quartus, ut volunt, à S. Martiale Lemovicensium Episcopus, claruit anno 470. Uxorem habuisse Iberiam ex epithalamio, quod iis dicavit Sidonius, apertè liquet. Minimam apud me fidem meretur, quod refert Bernardus Guido *, eum in communi Lemovicæ cœmiterio, supra Vigennam fluvium in honorem S. Augustini Monasterium fundâsse, & in eo Canonicos Regulares instituisse. In hoc Monasterio ipse cum Successoribus sepultus dicitur. Anno 506. ad Concilium Agathense vocatus, & ob absentiam à Cæsario Arelatensi objurgatus, datis ad Cæsarium literis, ætatem gravem & infirmitatem corporis absentiæ obtendit. Haud ita multò post grandævus obiisse videtur. Eruditionem ejus & summam facundiam magnoperè deprædicat Sidonius *, subditq; quod magis adhuc in laudem cedit, sermone pulchro vitam fuisse pulchriorem. Extant *Epistolarum libri* ii. quos primus eruit Henricus Canisius Antiq. Lect. Tom. v. p. 428. exinde relatos in Bibliothecam Patr. Tom. viii. p. 557. — 470.

* De Gestis Episc. Lemov. cap. 3. de ord. Grandemont. §. 2.

* L. 8. ep. 10.

REMIGIUS, gente Gallus, nobilitate generis illustris, in Pago Laudunensi parentibus Æmylio & Cilinniâ, vetulis jam & ætate provectis, natus est, conceptione ejus à Montano monacho divinitùs prædictâ. Scholæ traditus, melioribus literis imbuendus, brevi omnes condiscipulos ingenio, moribus, & doctrinâ superavit. Anno 471. (uti habent Hincmarus, Flodoardus, & Sigebertus †) vel 459. (uti rectiùs Le Cointe ||) annos natus 22. defuncto Bennadio in sede Rhemensi substitutus est. Anno 496. Clodovæum Francorum regem unà cum primariis regni proceribus ad fidem conversum baptizavit, *Francorum* idcirco *Apostolus* appellatus. Amplissimas, quas à Clodovæo sacri officii præmium meruit, possessiones ipse pauperibus & Ecclesiis, quas affatim ditavit, elargitus est. Anno 511. ut Concilium Aurelianense I. indiceretur, à Clodovæo rege obtinuit; ubi plurima Ecclesiæ Gallicanæ perquam utilia lege latâ sancita sunt. Anno 517. Concilio Rhemensi præfuit; ubi Ariano cuidam Episcopo, acerrimè contra Orthodoxos disputanti præsentiâ suâ silentium incussit, & attonitum miraculo hæreticum ad Catholicam fidem revocavit. Obiit anno ætatis 96. Episcopatûs 74. id inter omnes constat: annus æræ Christianæ incertus est. Quod si Hincmari, Flodoardi, & Sige- — 471. Hincmar. Vit. Remig. ap. Sur. xiii. Jan. Flodoard. Hist. Remens. l. 1.

† L. 1. c. 11, 17.

|| Annal. Eccl. Franc. Tom. i. p. 117.

SÆC. V. ab An. cccc. berti calculos sequamur, Remigii mors in annum 545. referenda est. Verùm id nequaquam constare potest, Anno enim 535. Flavius successor ejus Synodi Arvernensis decretis subscripsisse deprehenditur. Eligendus igitur potiùs videtur Caroli Le Cointe calculus (ab ipso pluribus confirmatus) qui Remigii mortem in annum 533. rejicit. Obiit Idibus Januariis, de appropinquante morte cœlitùs præmonitus, & in Ecclesiâ suâ solenni admodùm pompâ reconditus. Nobile ejus elogium habet Flodoardus l. 1. c. 11. quem adeat eruditus Lector. De stylo ejus, scribendiq; genere vide quæ habet epistolâ ad ipsum datâ, Sidonius l. 9. ep. 7.

SCRIPTA.

Epistolæ V. quæ habentur Concil. Tom. iv. p. 1268, 1401, 1608. *Testamentum*, cujus binæ extant editiones, altera prolixior, ac plurimis recentioris ævi interpolationibus aucta, apud Flodoardum Hist. Remens. l. 1. c. 18. altera brevior ac sincerior apud Phil. Labbeum Biblioth. Nov. MSS. Tom. i. p. 806. Carolum le Cointe, Annal. Franc. Tom. i. ad an. 533. num. 50. p. 407. & Gul. Marlotum Hist. Metrop. Remens. Tom. i. l. 2. c. 11.

Explanationes Epistolarum S. Pauli, sub Remigii nostri nomine à Joanne Bapt. Villalpando editæ *Romæ* 1598. & *Moguntiæ* 1614. In his citantur S. Benedictus, Cassiodorus, Gregorius Papa, & Beda. Quod cùm Opus Remigio Remensi abjudicare primâ fronte videatur; objectioni isti pluribus argumentis obviam ire satagit Villalpandus. Verùm fortioribus longe argumentis Villalpandi responsiones diluit Cl. Le Cointe ubi supra num. 49. Sub Haymonis Halberstatensis nomine antea prodierat *Paris.* 1556. 8°. & à Fulberto Carnotensi Episcopo Haymoni disertè ascribitur. Remigio tamen Antissiodorensi argumentis minimè contemnendis vindicat Doctiss. Aubertinus lib. de Eucharist. p. 886, 926, 937, &c.

Declamationes sive Orationes ejus laudat Sidonius Apollinaris l. 9. ep. 7. Verùm istæ desiderantur.

471. Euagr. l. 3. c. 4. ACACIUS, Orphanotrophii Constantinopolitani præfectus, dein ab anno 471. Episcopus CP. Anno 476. cùm Basiliscus tyrannus edictum contra Synodum Chalcedonensem promulgârat, & à quamplurimis Episcopis, Asiaticis præsertim, plusquam quingentis subscribi fecerat; Acacius invictâ animæ constantiâ fidem Catholicam propugnavit, & autoritate suâ apud plebem CP. & monachos effecit, ut tumultum gravissimum veritus Basiliscus edictum prius missis antencyclicis literis revocaret, & Concilium Chalcedonense confirmaret. Quin & Episcopi Asiæ, qui Basilisco in fidem grassanti manus dederant, audaci Acacii zelo territi, oblato ei pœnitentiæ libello, necessitatem à Basilisco ipsis impositam causarentur, & Chalcedonensem fidem à se teneri profiterentur. Post diuturnam cum Simplicio Papa de autoritate sedis suæ velitationem anno 483. à Joanne Talaiâ apud eundem accusatus est, quòd Petro Mongo faveret, sibi verò aditum ad sedem suam præcluderet. Pœnam Acacio infligendam meditatus Simplicius, postquam literis ad Imperatorem crebrò missis operam lusisset, curis istis intermortuus est. Causam suscepit, atq; acriùs urgebat Fœlix Simplicii successor, qui assiduis Joannis Talaiæ querelis incitatus, missâ anno 483. Constantinopolim legatione, quæ incassum cecidit, anno sequente habitâ Romæ Synodo Acacium damnavit, & anathemate percussit: sententiam tamen aliquantulùm divulgare distulit, donec recentibus Acacii, qui Calendionem sede Antiochenâ eodem anno exturbavit, factis commotus, habitâ exeunte anno alterâ Romæ synodo, sententiam anathematis iterum vibravit. Pontificis autem fulmen adeò insuper habuit Acacius, ut Papæ nomen è sacris tabulis eximeret, quod ex Basilio Cilice refert Nicephorus*. Sedem nihilominus quamdiu vixit, quietam tenuit Acacius, ac in pace obiit, anno 488. Nomen illius è sacris Diptychis enixè id postulante Hormisdâ Pontifice Justinus Imp. sustulit anno 519. Extant ab eo scriptæ *Epistolæ* ii. *altera* Gr. Lat. *ad Petrum Fullonem* de Trisagio Concil. Tom. iv. p. 1108. altera Lat. *ad Simplicium de Ecclesia Alexandrina statu* ibid. p. 1080.

*L. 16. c. 17.

C. SOL-

SÆC. V. ab An. 472.

C. SOLLIUS APOLLINARIS SIDONIUS, gente Gallus, domo Lugdunensis, illustri genere, Patre Apollinare, avo cognomine, utroq; præfecto prætorio Galliarum, ortus; natus est, ut videtur, anno 431. Eusebium in Philosophiâ, Oenum in Poesi, magistros habuit. Scholâ egressus militiæ nomen dedit. Papianillam, Fl. Aviti, Consulis ac demum Imperatoris, filiam, uxorem duxit, ex quâ tres suscepit liberos. Anno 457. à Majoriano Imp. qui Avitum Sidonii socerum imperio spoliârat, in obsidione Lugdunensi captus, non servatus modò, sed & honore maximo affectus est. Ineunte anno sequente Majoriano Imp. Panegyricum dixit, paulò post petente id Senatu statuâ laureatâ in foro Trajani positâ à Majoriano donatus, Comitis etiam dignitate insignitus. Anno 467. Arvernorum legatus Romam ab Anthemio Imp. accitus est, ubi postquam Anthemii laudes Panegyrico celebrâsset, Urbis præfecturam adeptus est, in quâ egregiè versatus, statuâ iterum donatus est, patriciâ posteà ac senatoriâ dignitate auctus. Demum anno 472. invitus ferè ad Arvernorum Episcopatum à tribunali raptus est. Patrimonio igitur & honoribus Apollinari filio relictis, missisq; studiis sæcularibus, sacris literis deinceps excolendis totum se dedit, tanti à Provincialibus & coepiscopis habitus, ut de rebus majoris momenti, etiam in re Theologicâ, passim consuleretur: & sub initia statim Episcopatûs ortâ de sede Bituricensi lite, Præsulis electio unico ejus arbitrio committeretur. Nec Arvernis Episcopus solùm, sed & dux, fuit; eorumq; libertatem contra Gothos multis annis fortiter tuebatur. Circa annum 480. captâ post diuturnam obsidionem à Gothis Arvernâ in Livianum castrum cum Ecdicio sororio suo secessit; postea tamen ab Evarige Gothorum rege Ecclesiæ suæ redditus. Paulò ante obitum, referente Gregorio Turonensi *, à Presbyteris duobus seditiosis Ecclesiâ suâ spoliatus est, & ad summam inopiam redactus. Sedem tamen, postquam Presbyterorum alter, divinitùs percussus, mortem Arii obierat, recuperavit. Obiisse dicitur anno 482. xii. Cal. Septembr. quamvis ipse epistolâ 12. lib. 9. se in Episcopatu tres Olympiadas excurrisse disertè scribat. Hæc nos breviter de Sidonio: plura si quis velit, consulat is Joannem Savaronem, & Jacobum Sirmondum; qui Sidonii nostri res gestas studiosè & accuratè collegerunt.

* Hist. Franc. l. 2. c. 23.

SCRIPTA, QUÆ EXTANT.

E*pistolarum libri* ix. ab ipso Sidonio ante obitum digesti, quorum priores septem *Constantio Presbytero*, octavus *Petronio*, nonus *Firmino*, nuncupati sunt.

Epistola ix. libri 7. Concionem Sidonii quandam subnexam reperire est.

Carmina xxiv. præter alia multa Epistolis intermixta.

DEPERDITA.

H*istoria Attilæ regis & obsidionis Aurelianensis*, suadente Leone Evarigis regis consiliario suscepta & inchoata, statim verò præ laboris tædio intermissa. L. 8. ep. 15.

Apollonii Tyanæi Vita è Græco in Latinum versa. L. 8. ep. 3.

Tractatus adversùs quendam dies bonos malè ferentem. L. 5. ep. 17.

Contestatiunculæ Megetio Episcopo nuncupatæ. L. 7. ep. 3.

Satyra in Pæonium Marcellianæ conjurationis ducem. L. 1. ep. ult.

Liber de Missis.

Liber Causarum.

Panegyrici ii. *alter ad Majorianum, alter ad Anthemium Impp.*

Epistolæ plures.

Prodierunt Sidonii Opera, cum Joannis Bapt. Pii Commentariis *Basil.* 1542. 4°. Eliæ Vieti curis recognita *Lugduni* 1552. 8°. cum Commentariis Joannis Savaronis *Paris.* 1599. 4°. *Hanov.* 1617. 8°. cum notis Sirmondi *Paris.* 1614. 8°. cum ejusdem verò notis auctioribus *Paris.* 1652. 8°. Habentur & in Biblioth. Patr. Tom. vi. p. 1075.

FAU-

SÆC. V. ab An. cccc.

472. FAUSTUS, natione Gallus, ex Britannis Aremoricis oriundus, primò Monachus, deinde post Maximum Abbas Lirinensis: quo munere functus est usq; ad annum 472. cùm Maximo Episcopo Regensi, cui antea in Cœnobii præfecturâ successerat, in Episcopatu successit. Obiit circa annum 480, vel 485. Semipelagianorum dogmata de gratiâ & libero arbitrio fovisse omnibus notum est. Illum cum Fausto S. Benedicti discipulo, de quo Sigebertus de Viris illustr. cap. 30. malè confundunt Bignæus, aliique; cùm tamen iste anno 610. floruit. Plurimam cum Sidonio amicitiam Faustus coluit, ab eo vicissim maximo honore & veneratione affectus; quod ex Sidonii Epistolis constat.

SCRIPTA.

De Gratiâ Dei & libero arbitrio libri ii.

Epistola ad Lucidum Presbyterum, qui sententiam Monachorum Adrumetinorum, sive hæresin Prædestinatianam sectatus est, ita gratiæ omnia tribuens, ut arbitrii libertatem tolleret. Ut ab hoc errore Lucidum revocaret, Faustus ad ipsum missam Epistolam istam conscripsit; quam primò Synodus Arelatensis undecim, deinde Lugdunensis viginti septem Episcoporum subscriptionibus suis confirmârunt. Istarum etiam Synodorum Patres Faustum ad scribendos de gratiâ & libero arbitrio libros impulerunt: licèt ipse mandati limites prætergressus Semipelagiana dogmata Operi suo inseruerit.

Libellus de Creaturis, quòd in illis nihil sit incorporeum. Eum tribus de statu animæ libris refutavit Claudianus Mamertus; quibus ferè præfigi solet.

Sermo ad Monachos.

Epistolæ ad diversos.

Professio fidei ad Leontium Episcopum Arelatensem.

Sermones aliquot inter eos, qui sub Eusebii Emeseni nomine feruntur; præsertim is *de S. Maximi laudibus.*

Contra Nestorii errorem libellus, seu epistola ad Gratum Diaconum.

Epistola de Pœnitentiâ & timore Dei ad Fœlicem Patricium.

Responsio ad objecta quædam de ratione Fidei Catholicæ.

De variis quæstionibus ad Paulinum.

Porrò librum de Spiritu Sancto, aliumq; contra Arianos & Macedonianos, à Fausto scriptos memorat Gennadius *, qui interierunt. vide quæ in Paschasio Diacono dicemus.

* De Script. c. 85.

Extant Opuscula Fausti omnia in unum collecta in Bibliothecâ Patrum novissimâ Tom. 8. p. 523.

Caterùm (quod notandum restat) Lucidus Presbyter Fausti argumentis victus manus dedit, & Professionem fidei satis Orthodoxam Synodo Arelatensi obtulit, quæ extat apud Baronium ad an. 490. & Concil. Tom. iv. p. 1044. cum notis Sirmondi.

476. Vid. Gelas. in præfat.

GELASIUS, CYZICENUS à Patriâ dictus, Presbyteri Ecclesiæ Cyzicenæ filius, demum Cæsareæ in Palæstina Episcopus, claruit sub Basilisco anno 476. quo circiter tempore Historiam suam se scripsisse indicat. Juvenis adhuc dum in domo paternâ vitam degeret, incidit in librum quendam antiquissimum in membranis planè integris descriptum, qui Dalmatii Archiepiscopi Cyziceni fuerat, quiq; ad Patrem suum tandem devenerat. Plurima ex eo Concilium Nicænum spectantia in usum suum annotavit; & venerandi Codicis autoritate Eutychianos sub Basilisci imperio Synodi Nicænæ decreta, tanquam ipsis faventia jactitantes, confutavit. Historiam postea ac res gestas Synodi Nicænæ, partim ex dicto Codice, partim ex Eusebii Cæsariensis, Ruffini, aliorumq; qui Concilio intererant, scriptis, concinnavit, opus in tres libros partitus. Primo libro præludia quasi Synodi complexus est, res gestas Constantini usq; ad devictum Licinium enarrans, libro secundo de gestis post sublatum Licinium agit, atq; Acta Concilii Nicæni, præsertim disputationes Philoso-

Philosophorum ac Arianorum cum Patribus Nicænis institutas exhibet. Sed ut verum fatear, prolixæ istæ Disputationes ex ipsius Gelasii, saltem antiquissimi Codicis ab eo usurpati Authoris cerebro mihi profluxisse videntur. Nec enim aliud forsan veritatis argumentum habent præter futilem istam historiam, quam Rufinus l. 10. c. 3. Tertio (qui jam deest) libro reliqua Constantini Imp. pro fide studia descripsit, uti ipse in secundi libri fine testatur: quin & historiam, Photio teste *, usq; ad Constantini obitum perduxit; quem baptismo paulò ante mortem ab Orthodoxo quodam sacerdote tinctum fuisse narravit. Hinc justa nimis oritur suspicandi ratio, eos qui Historiam istam primi ediderunt, librum tertium suppressisse, ejusq; loco tres solummodò Constantini Epistolas dedisse; eò quòd decantatæ apud Pontificios historiæ de Constantino Romæ à Silvestro Papâ baptizato fidem derogaret. De Historiâ Gelasii sic Photius *. *Γελασίου βιβλίον οὐ μᾶλλον ὑπάρχον πρακτικὸν ἢ ἱστορικόν, ἐντελὴς δὲ καὶ ταπεινὸς τὴν φράσιν, πλήν γε λεπτομερῶς διέξεισι τὰ ἐν τῇ συνόδῳ. Non tam actio, quàm historia est. Sermo vilis & humilis, nisi quòd minima quæq; in Synodo gesta narrat.* Atq; alibi †: *ἡ δὲ φράσις εἰς τὸ ταπεινὸν καὶ χυδαῖον τοῦ λόγου κατεσπασμένη. Ipsa dictio ad humilem vilemq; stylum plus æquo vergere animadvertitur.*

S ÆC. V. ab An. cccc.

* Cod. 88.

* Cod. 15.

* Cod. 88.

Totum hujus Historiæ librum secundum in suam Concilii Nicæni Historiam è Codice Vaticano transtulit Alphonsus Pisanus. Historiam ipsam, qualis nunc extat, Græcè, unà cum versione Latinâ & notis edidit Robertus Balforeus Scotus *Paris.* 1599. 8°. Exinde habetur Concil. Tom. ii. p. 103.

Eidem Gelasio *libros* Gelasii Papæ *de duabus in Christo naturis*, pluribus argumentis vindicare satagit Baronius *. Verùm oleum & operam perdit. De eâ enim re sententia ab eruditis jamdudum lata est. * Ad.an.496.

Observandam denique, Gelasium in *Historia* suæ Proœmio se Constantini Imp. & Constantii Patris res gestas peculiari Commentario traditurum Polliceri. An tale quid reipsâ præstiterit, nequaquam constat.

JOANNES, Ecclesiæ Antiochenæ ex Grammatico Presbyter, claruit anno 477. In vivis adhuc erat anno 495. Scripsit *adversùs Eutychianos* unitatem personæ & distinctionem naturarum in Christo strenuè asserens, incautas simul aliquot Cyrilli Alexandrini oppugnans sententias, quæ Eutychianis favere videbantur. NE. 477. Gennad. de Script. c. 93.

PETRUS, *Mongus* dictus, Ecclesiæ Alexandrinæ Diaconus anno 453. ob Eutychianismi studium à Proterio Alexandrino damnatus & depositus. Timotheum Ælurum assiduò sectatus eum Alexandriam bis reversum toties comitatus est, bis fugatum toties secutus: eiq; anno 477. defuncto in sede Alexandrinâ ab illius sectariis clanculùm suffectus, Timotheo Solafaciolo, legitimo Episcopo adhuc in vivis agente. Mox tamen Imperatoris edicto dejectus, sede usurpatâ per quadriennium caruit. Anno demum 481. mortuo Solofaciolo, ac substituto à Catholicis Joanne Talaidâ, ipse Acacii amicitiam sibi concilians à Zenone Imp. anno sequente impetravit; ut, misso Joanne, sedi Alexandrinæ Præficeretur. Episcopatum adeptus, Concilium Chalcedonense publicè anathematizavit; quamvis id datis ad Acacium paulò post literis homo versipellis ingenii præfracte negaverit: quin & legatis Acacii ad rei veritatem exquirendam missis, testibus perjuris suppositis, illuserit. Haud ita facilè tamen Euphemio Acacii post Flavitam successori fucum fecit: à quo coactâ anno 489. Constantinopoli Synodo damnatus est. Obiit anno 490. Extat apud Euagrium l. 3. c. 17. *Epistola ad Acacium CP.* de quâ supra verba fecimus. 477.

JOANNES, *Talaia* sive *Talaida* dictus, Monachus Tabennesiotes, Ecclesiæ Alexandrinæ Presbyter & Oeconomus sub Timotheo Solofaciolo; cui persuasit, ut Dioscuri nomen in Diptycha reponeret. Ab eodem anno 477. ad Zenonem Imp. missus, ut Ecclesiæ Alexandrinæ pacem conciliaret, juramento ab Imperatore adactus se obstrinxit se sedem Alexandrinam nunquam ambiturum. Anno igitur 481. post Timothei mortem Episcopus Alexandrinus 477.

SÆC. V. ab An. cccc. drinus à Catholicis, quibuſdam etiam pretio corruptis, ordinatus, Imperatoris edicto ſede ſuâ depulſus eſt: atq; anno 483. Romam fugiens à Simplicio & Fœlice Pontificibus cauſæ ſuæ patrocinium poſtulavit. Et iſti quidem tam literis, quam diris, paſſim miſſis, nil intentatum reliquerunt, Joannem ſedulò tutantes. Verùm omnia incaſsùm. Amiſſam ſedem iſte nunquam recuperavit; ac à Fœlice Papâ ſedi Nolanæ in Campaniâ tandem præfectus, poſt annum 492. in pace obiit. Scripſit, teſte Photio *, *Apologiam ad Gelaſium Papam*, quâ non ſolùm Pelagianam hæreſin, ſed & Pelagium ipſum, Cœleſtium, & Julianum, apertè damnavit. Verùm hanc temporis injuria nobis eripuit.

Liberat. Breviar. cap. 18.
* Cod. 54.

480. EUGENIUS, gente Afer, anno 480. à Catholicis, quibus Hunnericus Vandalorum rex Zenonis Imp. & Placidiæ precibus exoratus, eligendi Epiſcopi veniam conceſſerat, Epiſcopus Carthaginenſis conſtitutus, poſtquam ſedes Arianorum ſævitiâ per 24 annos vacaverat. Anno 484. collectâ apud Carthaginem ab Hunnerico Epiſcoporum Arianorum turbâ, qui diſputationem cum Catholicis committerent, Eugenius luculentam fidei Profeſſionem regi obtulit, tantâ rationis vi munitam, ut Hæreticos ad ſilentium pariter ac rabiem adigeret. Paulò poſt ab Hunnerico Tamallumenſem civitatem in confinio Tripolitanæ ſitam relegatur, & Antonio loci Epiſcopo, Hæretico ferociſſimo, excruciandus committitur. Poſtea, ſi Gregorio Turonenſi * fides, Albigenſem Galliarum urbem aſportatus eſt: ubi anno circiter 495. vel paulò poſt vitam finiiſſe videtur. De eo enim quaſi adhuc vivente loquitur Gennadius in Catalogo Scriptorum *, quem iſto anno contexuit. Extat *Libellus*, ſeu prolixa *Fidei Confeſſio* nomine Epiſcoporum Africanorum Hunnerico regi oblata, apud Victorem Vitenſem (cujus integrum librum tertium conſtituit) de perſecutione Vandalicâ l. 3. p. 33. Ejus enim eſſe, licèt id non dicat Victor, extra omnem controverſiam ponit Gennadius loco citato. Habetur Concil. Tom. iv. p. 1128. & in Bibliothecâ Patr. Tom. viii. p. 683. Scripſit præterea, teſte eodem Gennadio, quæ interierunt, *Epiſtolas ad plebem ſuæ curæ commiſſam* paulò ante exilium miſſas: *Altercationes* quas cum Arianorum præſulibus per internuncios habuit, *Hunnerico regi nuncupatas*: Preces denique pro quiete Catholicorum Apologiarum ad inſtar, eidem oblatas.

* Hiſt. Franc. l. 2. c. 3.
* Cap. 97.

480. THEODULUS, Honorio Auguſtodunenſi * *Theodorus*, Presbyter in Cœlo-Syriâ, Sixto Senenſi Epiſcopus, claruit circa an. 480. Obiit anno 492. triennio antequam Gennadius † Catalogum clauſit. Scripſit contra antiquos Hæreticos *librum de Conſonantiâ divinæ Scripturæ*; in quo oſtendit unum eundemq; Deum utriuſq; Scripturæ, utriuſq; diſpenſationis autorem eſſe. Sed hoc Opus dudum periit. Circumfertur quidem Latinè ſub ejus nomine Brevis Enarratio in Epiſtolam ad Romanos in Orthodoxogr. p. 1124. & Biblioth. Patr. Tom. viii. Falsò autem Theoduli nomen Præfert. Eſt enim *Catena* quædam, non ſolùm ex Baſilio, Chryſoſtomo, Severiano, &c. ſed & ex Photio & Oecumenio, Theodoro longè recentioribus, contexta. Alius planè à noſtro videtur Theodulus ille, incertæ ætatis Scriptor, cujus meminit Sigebertus Gemblacenſis *, natione Italus, Græcè & Latinè doctus: qui cum Athenis ſtuderet, Gentiles cum Chriſtianis diſputantes audivit; eorumq; colligens rationes, in Opus, quod *Eclogam* vocavit, contulit, in tres partes diviſum, primam Ψεύδη, ſecundam Ἀλήθειαν, tertiam Φρόνησιν dictam. Hunc cum noſtro temerè confundit Sixtus Senenſis *. Eundem, quem Sixtus, errorem non modò erravit Poſſevinus; ſed & mirâ planè oſcitantiâ ex uno Scriptore tres diverſos fecit: quorum duos priores Theodoros vocat.

* Cap. 90.
† De Script. c. 91.
* Cap. 134.
* Bibl. Sacr. l. 4 p. 306.

483. JOANNES ÆGEATES, Presbyter, ſectâ Neſtorianus, Διακεκριμένος, i. e. *Segregatus*, dictus, quo nomine Dioſcuri & Eutychetis ſectatores ſe vocare ſoliti erant. Claruit ex mente quidem Doctiſſ. Voſſii * ſub Zenone, circa an. 483. Vereor tamen, ne aliquot annis poſterior ſit; cùm à Petri Fullonis depoſitione hiſtoriam ſuam quinq; adhuc libris produxerit. Scripſit

* De Hiſt. Græc. l. 2. c. 21.

Hiſtoriæ

Hiſtoriæ *Eccleſiaſticæ libros* x. quorum quinq; priores à Theodoſii imperio, & SÆC. V.
ab ipſâ Neſtorii hæreſi inchoati, uſq; ad Petri Fullonis depoſitionem anno 479. ab An. cccc.
factam producti ſunt. Quinq; libros poſteriores ſe non legiſſe fatetur Photius*. In hâc Hiſtoriâ manifeſta hæreſeos ſuæ indicia prodidit, Synodum ληστρικὴν Epheſinam divinam vocavit, Dioſcurum, ejuſq; aſſeclas egregiè collaudavit: Concilium Chalcedonenſe perſtrinxit, & calumniis inſectatus eſt. Extat Fragmentum Operis iſtius actione 5ª. Synodi Nicænæ II. Concil. Tom. vii. p. 369. Quædam etiam ex poſteriore parte habet Theodorus Lector Collect. l. 2. p. 563. Scripſit item Joannes *peculiare adversùs Synodum Chalcedonenſem Opus* probris & calumniis refertum. De ſtylo ejus ſic Photius*: ἐστὶ δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἀνθηρὸς, καλλιεπείᾳ καὶ τῷ ἡδεῖ μετὰ τῆς σαφηνείας καὶ λαμπρότητος κεχρημένος. *Stylus illi clarus & floridus; verborum ſplendore ac ſuavitate, cum perſpicuitate & claritate uſus.*

* Cod. 41.

* Cod. 41, 55.

FOELIX, natione Romanus, Fœlicis Presbyteri filius, anno 483. die xiii. 483.
Februarii Romanæ ſedis Pontificatum adeptus eſt. Epiſcopus factus, Zenonis Imp. Henoticon anno ſuperiore editum ſtatim apertè rejecit. Acacium CP. Petri Mongi communioni renunciare renuentem, miſſis undiq; literis exagitavit; quin & tandem anno 484. anathemate percuſſit. Eodem annô Petrum Fullonem, ſedis Antiochenæ invaſorem, & Deum crucifixum eſſe docentem, habitâ Romæ 42. Epiſcoporum Synodo damnavit. Ad clariorem hujuſce rei intelligentiam notandum eſt, Petrum, arte Fullonem, Cœnobii Acæmetenſis monachum, ob Eutychianiſmi ſtudium exinde pulſum, mox S. Baſſæ apud Chalcedonem Presbyterum, anno 471. Zenonis favore ſubnixum, magnas Antiochiæ turbas excitâſſe, ac Theopaſchitarum ſectæ ſemet adjungentem, Deum crucifixum eſſe docuiſſe, additâ ſolenni Triſagii formulæ hâc clauſulâ [*Qui crucifixus es pro nobis.*] Tumultuum pertæſus Martyrius, Antiſtes Antiochenus, anno 472. ſedi ſuæ renunciavit, quam mox Petrus Fullo tyrannicè invaſit. Iſte verò Leonis Imp. edicto ſtatim ejicitur, & in Oaſim relegatur: ſubſtituto Juliano. Anno 476. à Baſiliſco ſedi Antiochenæ reſtituitur, Juliano mœrore animi confecto. Anno ſequente à Joanne, quem Epiſcopum Apameæ ordinâret, deturbatur, & à Synodo clandeſtinâ damnatus eſt. Anno 478. à legitimo Epiſcoporum Orientalium Concilio Antiochiæ, ab Acacio Conſtantinopoli, à Simplicio Romæ damnatus, à Zenone etiam Pityunta deportari juſſus. Anno 484. ab Imperatore, Acacio id curante, ſedi ſuæ reſtituitur, eodem licèt tempore à Fœlice damnatur; eamq; uſq; ad annum 486. quo obiit, tenuit. Sed ut ad Fœlicem redeamus; mortuus iſte eſt die xxx. Januarii anno 492. Extant *Epiſtolæ* xv. (quarum *duæ ad Petrum Fullonem, unica ad Zenonem Imp.* Græco-latinè habentur) Concil. Tom. iv. p. 1049.

Theod. Lect. l. 2. p. 566.

QUINTIANUS, Epiſcopus Aſculanus, claruit anno 484. Scripſit *Epiſtolam ad Petrum Fullonem adversùs clauſulam*, ab eo Triſagio additam, quam hæreticam & blaſphemam eſſe acriter contendit, & ſubnexis xii. Anathematiſmis damnat. Extat Epiſtola iſta Gr. Lat. Concil. Tom. iv. p. 1097. 484.

ANTHEON, Arſinoes Epiſcopus, claruit anno 484. quo circiter tempore ejuſdem argumenti *Epiſtolam ad Petrum Fullonem* ſcripſit, quæ habetur Concil. Tom. iv. p. 1112. 484.

FAUSTUS, Apolloniadis Epiſcopus, claruit anno 484. Scripſit eâdem de cauſâ *ad Petrum Fullonem epiſtolam*, quæ reperitur Gr. Lat. Concil. Tom. iv. p. 1113. 484.

PAMPHILUS, Abydorum Epiſcopus, claruit anno 484. Scripſit de eodem argumento *epiſtolam ad Fullonem*, quæ invenitur Gr. Lat. Concil. Tom. iv. p. 1117. 484.

SÆC. V. ab An. cccc.

484. ASCLEPIADES, Trallium Episcopus, claruit anno 484. Simili ferè *epistolâ* Trisagion Fullonis oppugnavit, & x. *Anathematismis* percussit. Tam *epistolam* quàm *Anathematismos* Gr. Lat. exhibet Concil. Tomus iv. p. 1120.

484. JUSTINUS, urbis cujusdam in Siciliâ Episcopus, claruit anno 484. Scripsit *epistolam ad Petrum Fullonem* prioribus consimilem, quam videre est Gr. Lat. Concil. Tom. iv. p. 1103.

Scripsit ejusdem argumenti *epistolam ad Petrum Fullonem* Flaccianus sive Flavianus Episcopus Rhodopensis. Fragmentum ejus non contemnendum Latinè ex Codice Vaticano edidit Baronius in Annal. ad an. 483. & exinde desumptum repræsentat Concil. Tomus iv. p. 1105.

Me nequaquam latet Cl. Valesium * has ad Petrum Fullonem epistolas septem non modò in dubium vocare, sed & pro supposititiis habere; quod non uno argumento ostendere conatur. Sed ut quod res est, dicam, leviores mihi videntur ejus rationes, tantiq; viri nomine haud satis dignæ. Ait primò, nullum ex istis Episcopis in Historiâ illorum temporum nominatum reperiri. Quid inde? Sexcenti occurrunt in Conciliorum Tomis Episcopi semel memorati; quorum nec levissima apud istius ævi scriptores habetur mentio. Concil. Tomo iv. LXI. Episcoporum, Synodorumve ad Leonem Aug. pro confirmatione Synodi Chalcedonensis Epistolæ habentur: è quibus longè plurimorum Episcoporum nomina frustra alibi quæras. Ait secundò, modicarum urbium Episcopos quales isti erant, nullâ autoritate præditos, Antiochenum Patriarcham scriptis ad eum literis coarguere sine summâ audaciâ non potuisse. Sed planè hospes sit oportet in Historiâ Ecclesiasticâ, qui nesciat istiusmodi exempla non ubivis prostare. Cui notæ non sunt Irenæi ad Victorem Romanum de die Paschali literæ, Cypriani & Firmiliani ad Stephanum Papam de baptismo Hæreticorum Epistolæ, ut de aliis jam non dicam? Quantò verò magis id licebat, ubi res fidei agebatur, & contra Episcopum, alienæ sedis invasorem, ac hæreseos in frequentibus tam Occidentalium, quàm Orientalium Synodis notatum. Ait tertiò, omnes has Epistolas uno eodemq; Stylo, barbaro satis ac crasso, manifesto falsitatis indicio, conscriptas esse. Accuratissimus autem Critices Magister sit oportet, qui ex quâdam styli similitudine omnes ab unicâ manu profectas asseverare ausit. Huc accedit, quod & ipse animadvertit quidem, ei tamen nil reponit, Valesius, has Epistolas non ex Græco in Latinum, sed vice versâ translatas esse. Deniq; nescire me fateor, quâ spe, quo argumento aliquis induci potuit, ut ejusmodi Epistolis sub aliorum nomine suppositis Orbi Christiano fucum faceret. Lectorem tamen celatum nollem, me Flacciani epistolæ fragmenti patrocinium nequaquam suscepturum esse.

* Differt. in Petr. Full. c. 4. p. 177. ad finem vol. 3. Hist. Eccl.

484. VIGILIUS, gente Afer, Tapsensis sive Tapsitanus in Provinciâ Byzacenâ Episcopus, claruit anno 484. quo Hunnerici regis præcepto Carthaginem evocatus, ut rationem fidei suæ redderet, Eugenii Carthaginensis Professioni fidei subscripsit, & cum eo pro fide Catholicâ constanter militavit. Sævientibus in Catholicos Vandalis Arianis Patriam suam deseruisse videtur. Constantinopolin profectum esse, atq; ibi libros contra Eutychem condidisse, prodit Theodulphus Aurelianensis, & Æneas Parisiensis. Vigilium sanè inter Græcos demum versatum esse ex primo Operis istius libro non obscurè colligitur. Perperàm cum Vigilio Tridentino confusus; scriptorum istius ac superioris ævi notitiam diu fugit. Certè scripta ejus inter aliorum Opera delituerunt, sub aliorum fortasse nomine ab ipso Vigilio primùm edita ac supposita, hâc saltem ratione, uti accutè conjicit Chiffletius, ut Arianorum odium atq; invidiam fugeret, tantisq; nominibus prætensis sibi suffugium, scriptis autoritatem pareret. Tandem Opera ejus undique quæsita, & Autori suo vindicata, collegit Franciscus Chiffletius suprà laudatus, & sequenti ordine disposuit.

Adversùs Nestorium & Eutychem libri V. *pro defensione Synodi Chalcedonensis*, qui sub Vigilii Tridentini nomine aliquoties prodierunt, *Tiguri* 1539. deinde à Cassandro editi *Colon.* 1575. 8°. & inter Opera Cassandri p. 514. emendatiores & auctiores à Josiâ Simlero editi *Basileæ* 1571. atq; alibi.

Altercatio sub nomine Athanasii adversùs Arium, sive Dialogi II. in Concilio Nicæno inter Athanasium & Arium habiti Probo judice.

Dialogi sive Altercationes iii. ab Athanasio contra Arium, Sabellium & Photinum coràm Probo judice habitæ. Idem cum priore Opus censendum est, hoc tantum discrimine distinctum: quòd prius in Africâ à Vigilio, dum Vandalos adhuc timeret, & ab iis agnosci nollet, scriptum fuerit; ac ab Africâ egresso demum recognitum, præfatione mutilatum, locis plerisq; elimatum, & integro libro tertio Probi judicis sententiam complexo auctum. Utrumq; in unum opus compaginatum sub Vigilii Tridentini nomine edidit Georg. Cassander unà cum libris adversùs Eutycheten *Colon.* 1575. & inter Opera sua p. 460. Dialogi priores duo inter Athanasii Opera locum male obtinere solent.

De Trinitate, sive de unitâ Trinitate deitatis contra Marivadum Arianum libri xii. Neapoli in Campaniâ scripti, & Athanasio suppositi; sub cujus etiam nomine septem priores libri in editione Athanasii Heidelbergensi prodierunt; integri verò duodecim in editione Parisiensi, in undecim tamen malè divisi, duobus posterioribus libris in unum conflatis.

Liber de Unitate Trinitatis ad Optatum, sive Dialogus inter S. Augustinum & Fœlicianum Arianum à Vigilio confictus, inter Augustini Opera haberi solet.

De Trinitate adversùs Varimadum, seu literarum Metathesi Marivadum, sectæ Arianæ Diaconum, & Hunnerico regi admodùm gratiosum, libri iii. sub Idacii Clari nomine à Vigilio olim evulgati, & sub ejusdem nomine typis sæpiùs impressi.

Liber contra Palladium Arianum Episcopum, duabus constans partibus; quarum prior pro Concilii Aquileiensis anno 381. habiti Actis exhibita est in Collectionibus Conciliorum, quæ post annum 1550. prodierunt; altera binas habet editiones, utramque, ut videtur, à Vigilio, evulgatam. Prima eadem est cum Ambrosii libro *de Fide seu de consubstantialitate Filii cum Patre*; secunda, quæ auctior est, eadem est cum Gregorii Nazianzeni *Oratione* 59ª. Operi subjiciuntur duæ Concilii Aquileiensis Epistolæ,altera *ad Episcopos Galliæ*, altera *ad Gratianum & Valentinianum Impp.* quæ Concilii Actis annumerandæ sunt. Quod ad priorem partem attinet, confictam esse à Vigilio hanc disputationem sub Actorum Synodi Aquileiensis nomine, longo conjecturarum, potiùs quam argumentorum, agmine contendit Chiffletius: quod quidem mihi nequaquam verisimile videtur: neq; tanti sunt, quas affert, ratiunculæ; ut in iis refellendis immoremur. Certè genuinis hisce Concilii Aquileiensis Actis nemo movebit litem; quin eadem ratione, & iisdem ferè argumentis aliarum Synodorum Acta in dubium vocare possit.

Solutiones Objectionum Arianorum, quas primo Dialogo sub nomine Athanasii contra Arianos à Vigilio, antequam secundam Dialogorum istorum editionem moliretur, adjectas esse conjicit Chiffletius.

Opera ista supra enumerata in unum collegit, ac notis & dissertationibus illustrata edidit Petrus Franciscus Chiffletius *Divione* 1664. 4°. Exinde habentur Bibliothecæ Patr. Tom. 8. p. 722.

Altercatio sive Dialogus S. Augustini cum Pascentio Ariano coram judice Laurentio, à Vigilio conficta, & à Patribus Benedictinis novissimæ operum S. Augustini editionis curatoribus primùm in lucem eruta, & epistolarum ejus Appendici subnexa.

Symbolum Fidei sub Athanasii nomine circumlatum, & inter illius Opera vulgatum. Id Vigilio, nos non invitâ, uti credimus, veritate, ascribendum censemus. Vide plura in Athanasio.

Cæterùm à Vigilio quodam, Africano Episcopo, luculentum *de mille annorum, qui in Apocalypsi prædicuntur, intelligentiâ Tractatum* confectum esse prodit

SÆC. V. ab An. cccc. Cassiodorus *. Utrùm is Vigilius noster fuerit planè incertum est. Id certum, opus, qualecunq; fuerit, interiisse.

* Divin. Lect. l. 1. c. 9. Deniq; mirari licet, quid sibi velit Casimirus Oudin, qui non uno in loco Arnobii junioris cum Serapione Conflictum Vigilio nostro tribuat, nullâ, quod sciam, ratione ductus, nullius autoritate fultus. De hâc enim re ne γρῦ quidem habet, qui omnia Vigilii Opera corrasit, sæpe dictus Chiffletius; quamvis illum in partes vocare velle videatur.

484. VICTOR, gente Afer, Vitensis in Provinciâ Byzacenâ Episcopus, anno 484. Eugenii Carthaginensis Professioni fidei Catholicæ subscripsit; & eodem aut sequente saltem anno ab Hunnerico rege in exilium ablegatus est. Constantinopolin igitur profectus, anno 487. scripsit *Historiam Persecutionis Africanæ sive Vandalicæ sub Genserico & Hunnerico Vandalorum regibus*, cui subnexuit Appendicis vice Acta vii. Monachorum Martyrum Caspensis territorii. Quo anno obierit non liquet. Extat Historia prædicta modò in tres, modò in quatuor, alibi in quinque, nonnunquam in sex libros divisa, *Colon.* 1535. deinde curâ Beati Rhenani *Paris.* 1541. cum notis Baldvini Optato Milevitano subjecta *Paris.* 1569. 8°. cum notis & dissertationibus Chiffletii Vigilii Tapsensis Operibus præmissa *Divion.* 1664. 4°. in Orthodoxogr. p. 799. & Bibliothecâ Patr. Tom. viii. p. 675.

487. ÆNEAS GAZÆUS, professione Sophista, ex Philosopho Platonico Christianus, claruit circa an. 487. Confessores enim Africanos, quibus anno 484. linguas execuerat Hunnericus Vandalorum rex, Constantinopoli loquentes se audisse ipse testatur. Scripsit Dialogum, *Theophrastum* dictum, *de Animarum immortalitate, & corporis resurrectione*; qui ab Ambrosio Camaldulensi Latinè versus extat *Basil.* 1516. Prodiit deinde Gr. Lat. inter alia *Basil.* 1560. cum Wolphii versione, postmodum cum versione & notis Casparis Barthii *Lipsiæ* 1658. 4°. deniq; in Auctuario 1624. Tom. ii. p. 373.

487. Gennad. de Script. c. 96. Appendix ad Isidor. c. 10. CEREALIS, gente Afer, Episcopus Castulensis, idem forsan cùm Cereali Castelloripensi in Mauritaniâ Cæsariensi Episcopo, qui Eugenii libello inter alios Africæ Episcopos Catholicos subscripsit: claruit anno 487. *Disputationem de Fide S. Trinitatis* à Maximiano Ammonitarum Episcopo Ariano provocatus Carthagine instituit, & Hæretici sophismata productis affatim S. Scripturæ testimoniis egregiè profligavit. Extat *Libellus Concertationis dictæ de Fide* contra Maximianum inscriptus, in Hæresiologiâ *Basiliensi* an. 1556. & in Biblioth. Patr. Tom. viii. p. 671.

490. * De Script. c. 99. HONORATUS, gente Gallus, Episcopus Massiliensis, claruit anno 490. Vir eloquens, ac sermonis copiâ pariter & facundiâ celeberrimus, uti eum depingit Gennadius *. Edidit *Homilias* quamplurimas, tam extempore habitas, quam ocio compositas; quibus & Lectores ad pietatem hortatus est, & hæreticorum deliria confutavit. Composuit & Sanctorum Patrum multorum Vitas; & in his Hilarii, Arelatensis Episcopi, præceptoris res gestas literis mandavit. Ex his nil hodie superest præter *Vitam Hilarii Arelatensis*, quæ habetur apud Surium ad diem v. Maii.

490. Greg. Turon. Hist. Franc. l. 2. c. 34. Ado Vien. Chron. ad an. 492. ALCIMUS ECDICIUS AVITUS, natione Gallus, domo Viennensis, Isicii, viri senatorii, ac demum Archiepiscopi Viennensis, filius, Aviti Imp. nepos, Apollinaris Valentiæ Episcopi frater, circa annum 490. patri in sede Viennensi successit. Anno 496. datis ad Clodoveum regem literis susceptum ei baptismum gratulatus est. Ineunte sæculo sexto Gundobaldum Burgundionum regem, qui Viennam nuper expugnarat, ab Arianâ hæresi ad Catholicam fidem revocavit; eumq; subditos suos id celare cupientem Orthodoxam palàm confiteri coegit. Idem Sigismundum regem, Gundobaldi filium, postea ab eâdem hæresi ad Ecclesiam Catholicam reduxit. Hæreticos certè in Galliâ versantes voce & exemplo; foris positos scriptis; utrosq; mirâ animi

animi constantiâ, nec irrito prorsùs successu, oppugnavit. Concilio Epaonensi anno 517. præfuit. Obiit anno 523. die v. Februarii. Vir erat, teste Adone, eloquentiâ & sanctitate conspicuus. De acumine ejus in pangendis versibus hæc Cl. Borrichius *, *Poeta erat elegantissimus; ut miremur ævo tam rudi (intravit enim quoq; seculum sextum) venam adeò doctam & expeditam.* Virtutes ejus eximias describit Epitaphium illius sanè pro sæculi istius genio non contemnendum, quod apud Baronium habetur ad an. 516. Nos speciminis gratiâ versus illius aliquot subnectemus. SÆC. V. ab An. cccc.

* Dissert. 2. de Poet. Lat. p. 79.

Exue sollicitas tristi de pectore curas:
Nam quem plena fides, celsæ quem gloria mentis,
Quem pietas, quem larga manus, quem fama perennant,
Nil socium cum morte tenet. Quin prospice sancti
Gesta viri. Primùm, &c.

OPERA, QUÆ EXTANT.

De *mundi origine, de peccati origine, de sententiâ Dei, de diluvio, deq; transitu maris rubri libri* v. versu Hexametro conscripti, Apollinari, Sidonii filio, & in sede Arvernensi successori, nuncupati.

De laude Virginitatis libellus Heroico carmine compositus ad Fuscinam sororem. Poemata ista extant in Collectione Poetarum Fabricianâ, & in Appendice Bigneanâ *Paris.* 1624. p. 596. seorsim verò *Basil.* 1546. cum commentariis Menrari Moltheri, & *Lugduni* 1536. 12°.

Epistola ad diversos, aliorumq; ad ipsum, num. LXXXVII.

Homilia de Rogationibus, quæ cum Epistolis ejusdem aliquot habetur in editione Poematum Lugdunensi 1536.

Homiliarum viii. Fragmenta.

Opusculorum, in quibus B. Pauli Epistolæ citantur, Fragmenta.

Omnia Aviti Opera supra enumerata vel tum primùm edita vel emendata curâ Jac. Sirmondi prodierunt *Paris.* 1643. & exinde in Bibliothecâ Patr. Tom. ix. p. 560.

Epistola iv. & Fragmenta aliquot, à Baluzio edita Miscellan. Tom. i. p. 355.

Collatio ejus, aliorumq; adversùs Arianos, extat apud Dacherium Spicileg. Tom. v.

OPERA DEPERDITA.

Homiliarum liber, de Mundi principio.

Epistolæ quamplurimæ. Novem enim Epistolarum libros ævo suo superfuisse testatur Gregorius Turonensis.

Dialogus contra hæresin Arianam ad Gundebaldum regem.

Contra Nestorii & Eutychis errores libri ii. quos Gundebaldi regis suasu composuit.

Contra Fausti errores de gratiâ & libero arbitrio liber.

GELASIUS, natione Afer, Valerii filius; anno 492. die vii. Februarii ad Episcopatum Urbis Romanæ evectus est. Pontificatum nactus, communicatorias statim ab Euphemio CP. literas (quodq; nec ipse unquam negavit Gelasius) inprimis orthodoxas accepit; communicatorias tamen ei vicissim reddere recusavit, nisi Acacii nomen Diptychis Euphemius expungeret. Id constanter renuit Euphemius, & Acacii causam impigrè tutatus est, eum à Fœlice Papâ injustè damnatum esse contendens. Decessoris igitur sui sententiam, & Acacii damnationem, plurimis, iisq; prolixissimis Epistolis ad Euphemium, Anastasium Imp. aliosq; datis defendit; ac quamdiu vixit, communionem Euphemio & Orientalibus Episcopis Euphemio communicantibus denegavit. Manichæos in urbe Româ delitescentes, & Catholicorum larvam 492.

sibi

SÆC. V. ab An. cccc.

sibi prætendentes, ita ut sacræ etiam synaxi interesse, & sacrosanctum Eucharistiæ panem in os accipere non vererentur, calicem verò sedulò ac datâ operâ fugerent, summâ diligentiâ investigavit; & ut hæreticis larvam auferret, morem in Ecclesiâ ab ipsis illius primordiis receptum, ne quis in Collectis sacris nisi sub utrâq; specie communicaret, decreto confirmavit. Detectos eâ lege Manichæos damnavit, & civitate expelli fecit. Nec minùs fortiter Pelagianos & Eutychianos datâ quâvis occasione sive scriptis sive autoritate oppugnavit, hæreticorum hostis acerrimus. Obiit anno 496. die viii. Septembris.

Scripsit plurima, quæ sequuntur.

Epistola xvi. *quarum ultima ad Rusticum Lugdunensem* à Dacherio primùm edita est Spicileg. Tom. v. p. 581.

Epistolarum aliarum x. *Fragmenta.*

Tomus sive liber de Anathematis vinculo.

Adversùs Andromachum Senatorem, cæterosq; Romanos, qui *Lupercalia* secundùm morem pristinum colenda constituebant.

Dicta adversùs Pelagianam hæresin.

Decretum in Concilio Romano lxx. Episcoporum anno 494. de *libris Canonicis, Ecclesiasticis*, & *Apocryphis*. Decantatissimùm hoc Gelasii decretum in omnium ore & manibus habetur. Ejus verò esse, eamq; quam præ se fert, ætatem & autoritatem habere, ægrè mihi persuadeo, his ductus argumentis. 1°. Vetustiores Codices id nullo certo autori tribuunt. Hinc notante Cl. Baluzio * in antiquis Codd. iisq; melioris notæ, nunc Damaso, nunc Gelasio, quandoq; Hormisdæ Papæ ascribitur: certissimo indicio, genuinum hujus Decreti Autorem olim ignotum fuisse. 2°. Citantur in hoc Decreto libri, anno 494. aut nondum scripti, aut penitùs ignoti. Ex. gr. Laudatur Sedulii Opus Paschale à Turcio Rufo Asterio jam Exconsule è Sedulii scriniis primùm extractum & in vulgus editum. Ipse verò Asterius hoc ipso anno 494. Consulatum gessit. Damnatur Tractatus de Revelatione capitis S. Joannis Baptistæ, post ævum Marcellini Comitis, qui in eo disertè citatur, demum scriptus: Quid quòd Decreti Autor Concilium generale quintum, forsan & sextum, confirmare non obscurè videatur. Haud alio enim sensu verba ista [Sed & si qua sunt Concilia, &c.] concipi posse, nullus qui ea attentè legerit, facilè negabit. 3°. Multa continet absurda, ἀσύστατα, & à Gelasio, Synodiq; Romanæ doctrinâ & judicio planè aliena. Quis credat Gelasium, virum inter primos eruditum, lxx. Episcoporum Concilio stipatum, Clementis Alex. quem totus venerabatur Orbis, Opera in Apocryphorum censum relegâsse, & Africani, Arnobii, Lactantii, Commodiani scripta in eandem classem retulisse? Quis credat, cui sanum sinciput, Papam, patresq; Synodales, in eodem decreto Eusebii Historiam Ecclesiasticam inter probatos autores recipere, & cum damnatis rejicere? Mitto, Gelasium verum de Eusebio in Opere suo de duabus Naturis præclarè loqui. 4°. Damnat Decretum Canones Apostolicos; quos tamen Dionysius Exiguus, qui Gelasii memoriam impensè coluit, paulò post Latinè vertit, nullâ ejusmodi censurâ additâ; quosq; Ecclesia Romana accepit, ac tanquam certissimâ disciplinæ Ecclesiasticæ normâ usa est (ut ex Cassiodoro *, & Joannis II. ad Cæsarium Arelatensem epistolâ patet) id nequaquam factura, si paulò ante à Gelasio damnati essent: & quod fortiùs adhuc stringit; ipse Gelasius Canones Apostolicos admisisse, ac in Epistolis Decretalibus usus videtur: quod pluribus exemplis probat Doctiss. Pearsonus †. 5°. Autor Decreti se S. Hieronymum in omnibus sequi profitetur. Illa, inquit, sentimus, quæ B. Hieronymum sentire cognoscimus; & non solùm de Ruffino, sed etiam de universis, quos vir sæpiùs memoratus zelo Dei, & fidei religione reprehendit. Jam verò Hieronymo in definiendo S. Scripturæ librorum Canone è diametro repugnat. Tertulliani, Pastoris, Clementis Alex. Novati, Arnobii, Apollinarii, aliorumque Opera Apocryphis annumerat, & à Catholicis legi vetat: quæ Hieronymus è contra magnopere laudat; lectu digna & utilia esse prædicat. Deniq; Decreti istius nemo ante annum

* Not. ad Gratian. p. 444.

* Divin. Lect. cap. 23.

† Vindic. Ignat. par. 1. cap. 4.

annum 840. meminit; non qui de Scriptoribus Ecclesiasticis ex professo egerunt, non Gennadius, Ildefonsus, Isidorus Hispalensis, neq; etiam Sigebertus Gemblacensis, aut Honorius Augustodunensis: non qui Controversias quovis ævo natas tractârunt, in quibus deesse non poterat idonea Decreti hujus proferendi ansa. Dionysius Exiguus, ipsi Gelasio ætate suppar, haud diu post illius obitum Decreta Romanorum Pontificum collegit; & in his Gelasii Decreta hoc ipso anno data exhibet: istud tamen penitùs prætermittit. Immò ne levissima quidem apud Scriptores Ecclesiasticos Synodi anno 494. Romanæ memoria superest. Primi decreti hujus mentionem fecerunt Lupus Ferrariensis, Hincmarus Rhemensis, & Nicolaus I. qui sæculo nono jam adulto floruerunt. His ritè perpensis, optimo jure concludo fictum ac suppolititium esse hoc Gelasii Decretum, ac ejusdem esse cum Epistolis primorum Pontificum Decretalibus farinæ, ex eâdemque Isidori Mercatoris officinâ prodiisse.

Exemplar Gestorum de absolutione Miseni Episcopi in Concilio Romano LV. Episcoporum anno 495. habito.

Opuscula omnia supra enumerata exhibet Concil. Tomus iv. p. 1157, &c.

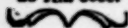
Liber contra Eutychem & Nestorium de duabus in Christo naturis, à Gennadio * olim memoratus, à S. Fulgentio lib. de 5. Quæstionibus apud Ferrandum Diac. cap. 18. & à Joanne II. Papâ in epistolâ ad Avienum sub Gelasii nostri nomine disertè citatus, ei etiam ab Anastasio Bibliothecario † ascriptus. In eo validissimum adversùs panis & vini Eucharistici in corpus & sanguinem Domini nostri conversionem substantialem testimonium reddit Gelasius. Quamobrem Scriptores Pontificii, Baronius, Bellarminus, Gregorius de Valentia, Suarez, aliiq; Opus istud Gelasio Papæ omni studio abjudicare conantur: his Gelasio Cyziceno, illis Gelasio Cæsariensi, tribuentibus. Verùm frustra omnes. Magna enim est veritas, & prævaluit. Tandem vi veritatis adactus, manus dedit ipse Labbæus *. Rationes non contemnendas apud ipsum videre est. In quinq; olim libros divisum videtur istud Gelasii Opus: totidem enim memorat Liber Pontificalis. Μονόβιβλον tamen vocat Photius †, sive non integrum in Græcum sermonem conversum fuerit; sive in diversa apud Græcos volumina non distinctum. Extat iste Liber in Antidoto adversùs Hæreses *Basil.* 1528. fol. & cum aliis veterum scriptis de duabus naturis & unâ personâ in Christo *Tiguri* 1571. fol. deniq; in Biblioth. Patr. Tom. viii. p. 699.

* De Script. c. 94.
† Lib. Pontif. Vit. Gelas. Concil. Tom. iv. p. 1034.
* Dissert. de Script. Eccl. Tom. I. p. 342.
† Cod. 102.

Codex Sacramentarius. Scripsisse Gelasium orationum & sacramentorum formulas testes nobis sunt luculenti, Anastasius in Vitâ ejus, Joannes Diaconus in Vitâ * Gregorii M. vetustus liber octingentorum ferè annorum de Officio Missæ primùm à Cassandro †, deinde à Morino ‖ citatus, ab isto *Tolosanus* dictus: ut Hugonem de S. Victore, Rupertum Tuitiensem, aliosque, taceam. Collegit utiq; Gelasius, prout credere par est, solennes precum & sacramentorum Formulas, quæ in Ecclesiâ Romanâ suo adhuc tempore in usu erant; ac novo ordine digestas, pluribusq; de suo additis, in unum codicem compegit: quem postea mutatis & adjectis à se nonnullis Gregorius M. In compendium redegit. Gelasianus codex tribus constat libris, nempe de Anni circulo, de Sanctorum Natalitiis, & de Dominicis diebus, variisq; causis. Venerandum hujus Ordinis vetustatem manifestò arguit, quòd in Symbolo non habeatur vox *Filioque*, septimo demum sæculo primùm nata, & nonnisi nono Romæ recepta: quòd plures desint missæ septimo & octavo sæculis usurpari solitæ; deniq; quòd pauciora, quàm in aliis Liturgiis, sanctorum, eorumq; solummodò Martyrum natalitia celebrentur. Diu delituit hic Codex, paucis notus: donec anno 1562. direptâ & distractâ Bibliothecâ Floriacensi exemplar nongentorum circiter annorum, quadratis & uncialibus literis scriptum, tandem in manus incidit Pauli Petavii Senatoris Parisiensis; cujus beneficio eo usus est Joannes Morinus, qui omnium Codicum quos ipsi vidisse contigit, antiquissimum fuisse testatur. A Petavii filio redemptus in Bibliothecam Christinæ Suecorum reginæ transiit; à quâ illum recepit & in lucem emisit Josephus Maria Thomasius *Romæ* 1680. 4°. Pauca quædam, præsertim libro

* L. 2. c. 17.
† Liturgic. c. 21. p. 45.
‖ Append. ad lib. de Pœnit. p. 54.

tertio,

SÆC. V. ab An. cccc.

tertio, reperiri, quæ Gregorii M. ætatem sapiant, quid mirum? cùm hujusmodi libri ad usum Ecclesiarum scripti novas accessiones pati soleant, prout ipsa consuetudinis ratio tulerit: nec exinde quid aliud elici potest, quàm exemplar exiguo post Gregorium tempore fuisse exaratum, ut in Præfatione rectè notat doctissimus Editor; qui huic etiam Liturgiæ Missalia tria antiquissima, viz. Gothicum, Francorum, & Gallicanum vetus, comites dedit; quæ tria proxime memorata post triennium unà cum eruditissimis de Liturgiâ Gallicanâ dissertationibus Joannes Mabillonius *Paris.* 1685. 4°. recudi fecit.

Perierunt à Gelasio scripti, teste Gennadio *, Hymni in Similitudinem Ambrosii Episcopi: & ei olim ascripti, teste Cassiodoro †, Commentarii in D. Pauli xiii. Epistolas, à Pelagianis fæcibus non immunes, utpote ab Hæreticis vel suppositi, vel corrupti.

* Loc. cit.
† De Institut. divin. Script. cap. 8.

494. TURCIUS RUFUS ASTERIUS, dignitate Patricius, anno 494. unà cum Fl. Præsidio Consulatum gessit. Alius planè à Flavio Asturio qui cum Protogene anno 449. Consulatum obiit; quocum malè confundi solet noster. Exconsul jam factus Sedulii Poemata aliquot è defuncti scriniis extraxit, à tineis & blattis vindicavit, ac in vulgus edidit: uti ex Epigrammate ipsius ad Macedonium Sedulii Operi Paschali in vetustissimis quibusdam Codd. MSS. testibus Usserio * & Sirmondo †, præmisso constat. Inter ea, quæ Asterius edidit, Sedulii Carmina, locum habet *Collatio Veteris & Novi Testamenti*, carmine Elegiaco scripta, cujus initium, est *Cantemus socii*. Hinc errore factum credi potest; ut Asterio ipsi in nonnullis Codicibus inscribatur, & sub illius nomine aliquoties prodierit, viz. in Appendice Bigneanâ p. 701. & Bibliothecâ Patr. Tom. ix. p. 464. & alibi. Non desunt tamen, qui Asterio Poema istud, tanquam opus genuinum, vindicent.

* De Eccles. Brit. Primord. p. 775.
† Not. ad Epist. Ennodii.

495. GENNADIUS, gente Gallus, Presbyter Massiliensis, non, ut malè Jac. Gaddius *, & Gaddio longè antiquiores Sigebertus † & Platina ‖, Presbyter ac deinde Antistes Massiliensis. Claruit anno 495. quo Catalogum suum clausit, & librum de Fide ad Gelasium Papam misit. De studio illius erga fidem Catholicam discrepant tam veterum quàm recentiorum judicia. Viris sanctissimis eum annumerat Hadrianus Papa *, inter Pelagianos reponit Ecclesia Lugdunensis † ante annos octingentos. Prædestinatianis eum quidem inimicum fuisse certò constat, eoq; etiam nomine de S. Augustino & Prospero minùs bene sensisse videtur ‖, cùm ab iis dogma prædestinatianum propugnari malè censeret. Pelagianismi tamen notâ eximunt libri ab eo contra Pelagium scripti: nec gratiæ prævenientis necessitatem ab eo sublatam esse (quæ propria erat Semipelagianismi nota) manifestò liquet: adeò ut Scriptoribus Catholicis jure accenseri queat.

* De Script. non-Eccles. Tom. i. p. 222.
† De Script. Eccles. c. 30.
‖ In Vitâ Symmachi.
* Epist. ad Car. M.
† Lib. adv. Joannem Scotū.
‖ Vid. Catalog. cap. 38, 84.

SCRIPTA, QUÆ EXTANT.

DE *Scriptoribus Ecclesiasticis liber*, sive *Virorum Illustrium Catalogus*, ab eo tempore, quo desiit Hieronymus, ad an. 495. perductus. Prodiit editus unà cum Hieronymi, &c. Catalogis, *Basil.* 1528. 4°. inter Hieronymi Opera Tom. i. cum notis Suffridi Petri *Colon.* 1580. 8°. *Helmstad.* 1612. 4°. deniq; cum Scholiis Auberti Miræi Biblioth. Ecclesiast. par. i. *Antverp.* 1639. fol. Extat longè integrior in Codice MS. Bibliothecæ Corbeiensis, cujus specimen dedit Mabillonius Analect. Tom. ii. p. 42. Quin & immensùm discrepant impressi Codices.

De Fide, seu de Dogmatibus Ecclesiasticis liber ad Gelasium Papam missus; qui Augustino malè ascriptus, inter illius Opera haberi solet. Operis istius Capita xxx. viz. à cap. 22. ad 51. inclusivè post Gennadii mortem ab alienâ manu ex Epistolâ Cœlestini Papæ ad Gallos decretali, & Conciliorum Milevitani, Africani, & Arausicani II. Canonibus consarcinata & intexta videntur. Nec enim Gennadius ad Concilii Arausicani anno 529. habiti tempus pervenit: certè tractatus iste ante annos 34. scriptus ab eo fuit. Prodiit seorsim cum notis doctissimis Elmenhorstii *Hamburgi* 1614. 4°.

Vita

Vita S. Hieronymi, à Gennadio quodam ſcripta, habetur apud Mabillon. Analect. Tom. iv. p. 183. quam noſtri Gennadii eſſe exiſtimat idem Mabillonius.

DEPERDITA.

Adverſus omnes Hæreſes libri viii.
Adverſus Neſtorium libri vi.
Adverſus Pelagium libri iii. Perierunt Opera iſta. Superſunt ſolummodò Deſcriptiones breves Hæreſium Prædeſtinatianæ, Neſtorianæ, Timotheanæ, & Eutychianæ; quæ Indiculis Hæreſium Auguſtiniano & Hieronymiano ſubnecti ſolent.
Tractatus de mille annis, & de Apocalypſi B. Joannis.
Verſiones Scriptorum Græcorum aliquot, puta Timothei Æluri Epiſtolæ ad Leonem Imp. Euagrii Pontici Sententiarum, & libri de octo principalibus vitiis, &c. uti ſuis in locis antea monuimus.

MALCHUS, Patriâ Philadelphienſis, profeſſione Sophiſta Byzantinus, claruit anno 496. Scripſit *Hiſtoriam Romanorum* ab imperio Conſtantini Magni uſq; ad Anaſtaſium Imp. teſte Suida *. Hiſtoriæ iſtius ſeptem ſolummodò libros vidit Photius, quibus res geſtas Zenonis Imp. ab auſpicato imperio ad mortem Nepotis Imp. complexus erat Malchus. De Hiſtoriâ ejus ſic Photius *. Ἔςι δὲ ὁ συγγραφεὺς, εἴπερ ἄλλος, κατὰ συγγραφὴν ἱστορίας ἄριςος, καθαρὸς, ἀπέριττος, εὐκρινὴς, —— καὶ ὅλως κανὼν ἐςὶν ἱςορικοῦ λόγου. *Scriptor eſt hic, ſi quis alius, in hiſtoriâ ſcribendâ præſtantiſſimus; utpote purus, minimè redundans, non confuſus. ——Ita quantus quantus eſt, norma hiſtorici ſermonis eſt.* Extant Hiſtoriæ iſtius Fragmenta bina ampliſſima inter Eclogas Legationum ab Hæſchelio Græcè edita *Auguſtæ-Vindel.* 1603. 4°. deinde Latinè Carolo Cantoclaro interprete cum notis *Pariſ.* 1609. 8°. deniq; Gr. Lat. cum ejuſdem & Valeſii notis *Pariſ.* 1648. fol. 496.

* In voce Μάλχος.

* Cod. 78.

ANASTASIUS II. natione Romanus, Petri filius, anno 496. Septemb. xv. Pontifex Romanus creatus eſt. Sequenti anno Germanum Epiſcopum Capuanum, & Creſconium Tudertinum, quibuſcum Feſtus Urbis Romæ Senator ob civilia negotia profectus eſt, ad Anaſtaſium Imp. legatos miſit, ut cum eo de Acacii nomine è Diptychis abolendo, & Eccleſiâ Alexandrinâ ad Eccleſiam & fidem Catholicam reducendâ agerent. Verùm ſurdo canebant fabulam. Eccleſiæ quidem Alexandrinæ Apocriſiarii oblato Feſto, cæteriſq; legatis, libello (qui extat Concil. Tom. iv. p. 1283.) fidem ſuam aperuerunt, ſeq; ad concordiam cum Eccleſiâ Romanâ redintegrandam paratos eſſe declarârunt. Acacii autem cauſam Imperator conſtanter defendit, quin &, teſte Theodoro Lectore, * ipſe Feſtus Imperatori pollicitus eſt, ſe Romano Epiſcopo perſuaſurum, ut Zenonis Henotico ſubſcriberet. Et Anaſtaſium quidem, ut id faceret, nequaquam induxit; Romam enim reverſus, mortuum deprehendit; ut Laurentium tamen ab alterâ Cleri factione Pontificem electum in partes ſuas traheret, operam dedit. Certè ex libri Pontificalis autore, cui hâc in parte ſuccinit Platina, conſtat, multos Romanæ Eccleſiæ Presbyteros, Clericoſq; ſe ab Anaſtaſii Papæ communione ſubtraxiſſe; quòd cum Photino Diacono Theſſalonicenſi, qui à partibus Acacii ſtetit, communicâſſet, & Acacii nomen Diptychis Romanis reſtituere occultè molitus eſſet. Addunt Anaſtaſium nutu divino percuſſum eſſe: ſubdit etiam Platina, fuiſſe qui dicerent, eum dum neceſſitati naturæ obtemperaret, in latrinam inteſtina effudiſſe. Utut ſit, obiit Anaſtaſius die viii. Septembr. anno 498. Extant *Epiſtolæ* ii. ad *Anaſtaſium Aug.* una, *altera ad Clodovæum Francorum regem*, quâ recentem ejus converſionem gratulatur, Concil. Tom. iv. p. 1278. & Fragmenta quædam apud Baluz. Nov. Collect. Concil. p. 1457. Scripſit etiam, ſi quæ Platinæ fides, *libros de Trinitate, de Libero Arbitrio, de Regulis fidei*, 496.

* Collect. l. 2. p. 560. ubi vid. Valeſii notas.

SÆC. V. ab An. cccc. *fidei, adversùs hæresin Pelagianam, & Sermones* quamplurimos: quæ interierunt. Verùm unde ista hauserit Platina, non constat.

496. EUSTATHIUS, gente Syrus, domo Epiphaniensis, claruit sub Anastasio Imp. circa an. 496. Scripsit *Chronicorum Compendium* ab Ænea usq; ad Anastasium Augustum libris ix. & alia quædam. Descripsit etiam, inquit Nicephorus, (in Chronico, uti credi par est) *Amidæ expugnationem*, quæ anno 503. contigit. De eo agunt Nicephorus Hist. Eccles. l. 14. c. 57. & Suidas in voce Ἐπιφάνιος.

497. Phot. Cod. 42. 107. * In voce Βασ. BASILIUS, gente Cilix, dignitate Presbyter Ecclesiæ Antiochenæ circa an. 497. præsidente sedi Romanæ Anastasio; demum, ut videtur, Irenopolis in Ciliciâ Episcopus. Eundem enim fuisse cum illo, cujus meminit Suidas *, nullus dubito: adeò aptè conveniunt omnia; nomen, tempus, patria. Obiit post annum 518. Scripsit *Historiæ Ecclesiasticæ libros tres*; quorum primus ab anno 450. exorsus in Simplicii morte anno 483. desiit; secundus initium inde sumens Historiæ filum ad annum 518. & Anastasii mortem perduxit: tertius Justini Imp. res gestas complexus est. Scripsit etiam *contra Joannem Scythopolitanum*, quem in Manichææ hæreseos suspicionem adducere conatus est, *libros* xvi. dialogi formâ maximâ ex parte compositos ad Leontium quendam, quo hortante Opus aggressus est. Excerpta ejus brevicula exhibet Photius Cod. 107. ex quibus patet Basilium in prægrandi isthoc Opere causam Nestorianæ hæreseos ex professo egisse. Notat tamen Photius eum sibi Nestorium minimè vindicâsse; sed Diodorum potiùs ac Theodorum, tanquam dogmatis sui autores, passim laudâsse. Scripsit deniq; Basilius Irenopolitanus *contra Archelaum* Coloneæ Presbyterum, teste Suidâ loc. cit. qui eum τὴν φρένα καὶ τὴν αἵρεσιν τῷ ὁμωνύμῳ Βασιλείῳ Καισαρείας ἐναντίον fuisse dicit. Alia quædam Opera ejus hæresi referta memorat Photius Cod. 95.

497. * De Hist. Lat. l. 2. c. 21. † Cod. 79. CANDIDUS, Patriâ Isaurus, ex eâ parte, quæ Trachea dicebatur, Provinciæ præsidum tabellio, claruit circa an. 496. si modo ætatem ejus rectè colligit Cl. Vossius *. Scripsit *Historiarum libros* iii. ab electione Leonis Imp. anno 457. usq; ad exitum Zenonis anno 491. In his libris se non modò Christianum, sed & Orthodoxum fuisse ostendit. Synodum enim Chalcedonensem laudibus ornavit, ejusq; obtrectatores meritò perstrinxit. De stylo ejus sic Photius †. Τὴν δὲ φράσιν οὐκ ἔχει πρέπουσαν λόγῳ ἱστορικῷ. Ταῖς τε γὰρ ποιητικαῖς λέξεσιν ἀπειροκάλως τε κέχρηται καὶ μειρακιωδῶς. Καὶ ἡ σύνθεσις αὐτῷ εἰς τὸ τραχύτερον καὶ δύσηχον ἐνδιαθυραμβεύεται. *Stylum habet historiæ non satis accommodatum. Nam & Poetarum phrasibus sine delectu, ac juveniliter abutitur, & compositio ejus durior & absona, Dithyramborum ritu, quæ aliàs iterum in dissolutum atq; inconcinnam dilabitur.* Extant *Historiæ* istius Excerpta apud Photium Cod. 79. & exinde cum notis Philippi Labbæi inter Excerpta de Legationibus *Paris.* 1648. fol.

498. RUSTICUS ELPIDIUS, sive Helpidius, vir nobilis, dignitate Ex-Quæstor & Ex-Illustris, Theodorici Gothorum regis Medicus, claruit circa an. 498. Scripsit *Epigrammata* xxiv. *in totidem* V. *ac N. Testamenti Historias, ac Carmen Hexametrum* de Beneficiis Iesu Christi: quæ extant cum notis in Collectione Fabricianâ p. 754. in Appendice Bigneanâ p. 706. & in Bibliothecâ Patr. Tom. ix. p. 462. Scripsit etiam *Carmen in Consolationem doloris sui*; cujus ipse mentionem facit. Verùm id interiit.

498. Gennad. de Script. c. 98. Isidor. de Script. c. 12. JULIANUS POMERIUS, gente Maurus, in Galliam profectus in civitate Arelatensi scholam Rhetoricam aperuit, ac demum Presbyter ordinatus est. Claruit circa an. 498. Eum sanctitate vitæ & scriptis quotidie editis eminuisse fidem facit Gennadius, quo tempore Catalogum suum iste clausit. Scripsit *libros* viii. *de Animâ*: quorum argumenta sigillatim enumerant Gennadius & Isidorus, & in libro secundo de corporeitate animæ disputasse notant.

notant. Quantùm verò ex Argumentis hiſce conjectari licet (Opus enim nunc non ſupereſt) iſti libri ex Nemeſii libris 8. de Animâ ferè excerpti ſunt. Scripſit etiam tractatum de contemptu mundi ac rerum tranſiturarum ad principium, & alium de vitiis & virtutibus, libellum adhuc de Virginibus inſtituendis, quæ interierunt. Unicum ejus ſupereſt Opus de *Vitâ Contemplativâ, ſive de futuræ vitæ contemplatione*, vel *de actuali converſatione* in tres libros diviſum; quod Proſpero vulgò perperàm inſcriptum, inter Opera iſtius haberi ſolet: ac ſub illius nomine ſeorſim prodiit anno 1487. & *Colon.* 1536. 8°. Prologum Operis iſtius ſecundum primus edidit Dacherius Spicileg. Tom. xiii. SÆC. V. ab An. cccc.

SYMMACHUS, natione Sardus, Fortunati filius, ab anno 498. die xiii. Septembris, Epiſcopus Romanus, in Baſilicâ Conſtantinianâ ordinatus, Laurentio Diacono eodem die ab alterâ parte in Baſilicâ S. Mariæ conſecrato; unde diviſus Clerus, diviſus & Senatus. Res ab utrâq; parte ad Theodoricum regem Ravennæ agentem delata. Sententiam is tulit, ut qui primò ordinatus fuiſſet, vel cui pars maxima adhæreret, ille ſedem Apoſtolicam teneret. Re igitur ex decreto regio definitâ, Epiſcopatus penès Symmachum manſit. Anno 499. Synodum habuit; in quâ de tollendo ambitu in Comitiis Pontificiis Canones edidit. Anno 502. coactâ Romæ Synodo, *Palmari* dictâ, inter alia communi Epiſcoporum conſenſu Anaſtaſium Imp. Acacianæ cauſæ conſtanter patrocinantem, anathemati ſubjecit. Gravi, ut par erat, irâ percitus Imperator libellum evulgavit, quo Pontificem ob latam in ſe ſententiam acriter proſcidit; cuiq; editâ Apologiâ haud minore ferociâ reſpondit Symmachus. Eâdem in Synodo agitata eſt controverſia de ſede Romanâ illum inter ac Laurentium, quæ paulò ante recruduerat, & ad Theodoricum regem iterum delata, ab eo Petro Altinati Epiſcopo delegata erat; iſte verò Laurentio plùs æquo favens, Symmachum Eccleſiæ poſſeſſionibus exuerat; ac cauſa demum à Theodorico rege Synodi arbitrio commiſſa. In iſtâ igitur Synodo Symmachus pleno jure reſtitutus eſt: Petrus verò Altinas, & Clerici Romani Laurentii ſequaces, dignitate ſuâ moti. Obiit die vi. Aprilis anno 514. Extant ab eo ſcriptæ *Epiſtolæ* xii. Concil. Tom. iv. p. 1291. 498.

ANDREAS, Cæſareæ Cappadocum Epiſcopus, vixiſſe videtur circa exitum ſæculi iſtius, ac claruiſſe anno 500. Incerta enim prorſus illius ætas; nec ulla ejus apud Veteres mentio. Id tantum certum, eum poſt Baſilium ac Cyrillum Alexandrinum, & ante Aretham Cæſarienſem ſcripſiſſe. Scripſit *ad Macarium quendam Commentarios in Apocalypſin*, quos Latinè vertit Theodorus Peltanus. Extant Gr. Lat. ad finem Chryſoſtomi Commentariorum in S. Joannem in editione Morellianâ Tom. viii. 500.

SCRIPTORES GENTILES

Fidem Chriſti hoc Sæculo damnantes.

OLYMPIODORUS, Thebis Ægyptiacis oriundus, Poeta, & Hiſtoricus, & ad Hunnorum regem legatus, claruit circa annum 425. 425.
Scripſit *Hiſtoriarum libros* xxii. *ad Theodoſium Minorem Imp.* quibus res geſtas Romani Imperii, in Occidente præſertim ab anno 407. ad an. 425. complexus eſt: ac Operi ſuo *Sylvæ* nomen dedit: cùm non tam Hiſtoriam abſolutam, quam ſimplicem rerum Commentarium, haberi vellet. De eo enim ſic Photius *. Σαφὴς μὲν τὴν φράσιν, ἄτονος δὲ καὶ ἐκλελυμένος, καὶ πρὸς τὴν πεπατημένην κατενηνεγμένος χυδαιολογίαν, ὥστε μηδ᾽ ἄξιος εἰς συγγραφὴν ἀναγεγράφθαι ὁ λόγος· ὃ καὶ αὐτὸς ἴσως συνιδὼν οὐ συγγραφὴν, &c. *Dictio illi clara; remiſſa tamen ac diſſoluta, & in protri-*

* Cod. 80.

SÆC. V. ab An. cccc.

tam devoluta verborum affluentiam. Oratio itaq; indigna, ut Hiſtoriæ adnumeretur : cujus ipſe fortaſſe conſcius non Hiſtoriam, &c. In hâc Hiſtoriâ non modò ſuperſtitionum Gentilium ritus commendavit, ſed & in Chriſtianos clàm invectus eſt, præcipuè in Olympium Officiorum Magiſtrum (quem ob pietatem verè Chriſtianam miris effert laudibus Auguſtinus *) eumq; ut ἀνοσιουργὸν falsò non minùs quàm invidiosè traducit. Extant ampliſſima Excerpta apud Photium Cod. LXXX.

* Epiſt. 124, & 129.

425. ZOSIMUS, Comes, et Exadvocatus Fiſci, claruit circa an. 425. quippe qui Hiſtoriæ ſuæ libro v. Olympiodorum citat. Scripſit *Hiſtoriarum libros* vi. quibus res Romanas ab Auguſto exorſus ad Diocletiani tempora unico libro ſtrictim perſequitur, deinceps verò rerum Hiſtoriam in quinque reliquis latiùs pertractat uſq; ad Romam iterum ab Alarico captam, & Attalum ab eo Imperii faſcibus ornatum ac mox ſpoliatum anno 410. Eunapii Hiſtoriam præcipuè in compendium redigens. In his libris, quoties de rebus Chriſtianorum agit, religionem eorum acriter perſtringit; eoq; nomine in omnes penè Principes Chriſtianos, præcipuè in Conſtantinum M. & Theodoſium ſeniorem, ſtrenuè debacchatur. Non ſum neſcius Joannem Leunclavium, virum quidem eruditiſſimum, prolixam Apologiam in Zoſimi gratiam edidiſſe; quâ eum ab injuriis, fictiſq; in Chriſtianos calumniis, à livoris & malitiæ labe, quâ flagrabat maximè, omni, quo potuit, ingenii acumine vindicat. Verùm dum hominem Gentilem, & Chriſtiani nominis hoſtem infenſiſſimum, purgat, laterem lavat, & Æthiopem dealbare conatur; & ut malevoli, ac, ſi unquam alius, virulenti Scriptoris cauſam ageret, non modò in Euſebium, Chryſoſtomum, Innocentium, Theodoritum, Photium, alioſq; Chriſtianæ religionis Antiſtites, ſed & in Conſtantinum M. ejuſq; filios, in Jovianum, Valentinianum, Theodoſium, totamq; ſequentium Imperatorum Proſapiam, ſe parùm æquum, quin & in nonnullos acerbum planè & inverecundum, manifeſtò prodit. Cæterùm adversùs Zoſimi malitiam Conſtantinum, atq; alios Chriſtianos deditâ operâ olim tuebatur Euagrius lib. 3. cap. 40, 41. & fuſiori Apologiâ Nicephorus Calliſtus l. 16. capp. 41, 42, 43, 44. De ſtylo ejus ſic Photius *, Σύντομος δὲ, καὶ τὴν φράσιν εὐκρινὴς καὶ καθαρὸς, οὐδὲ τοῦ ἡδέος ἀπῳκισμένος —— καὶ ταῖς τροπαῖς, εἰ μὴ σπάνιον, οὐ κεχρημένος. *Brevis eſt, dictione perſpicuus ac purus, nec ſuavitatis expers : —figuriſq; nonniſi rarò utitur.* Duos priores Hiſtoriæ iſtius libros Gr. Lat. edidit & Herodiano ſubjunxit Henricus Stephanus 1581. 4°. *Lugduni* recuſos 1611. 8°. Integros verò ſex libros cum verſione, & Apologiâ præfixâ, Joannes Leunclavius inter Romanæ Hiſtoriæ Scriptores minores *Francofurt.* 1590. fol. ſeorſim deniq; prodierunt *Oxon.* 1680. 8°.

* Cod. 98.

Finis Sæculi quinti.

SÆCU-

SÆCULUM EUTYCHIANUM.

Conspectus Sæculi.

CRudelissimam in orthodoxos Synodi Chalcedonensis propugnatores persecutionem movet Anastasius Imperator, eo nomine mox à Symmacho Papa Anathemati subjectus. Eutychiani circa medium superioris sæculi orti, communi *Acephalorum* nomine hactenus noti, in diversas jam partes & sententias abeunt. Hinc nata *Severianorum*, *Theodosianorum*, *Jacobitarum*, *Theopaschitarum*, *Tritheitarum*, *Aphthartodocitarum*, *Corrupticolarum*, *Agnoetarum* vocabula, partim ab auctoribus, partim ab ipsis dogmatibus desumpta. Omnes quidem in plerisque à se invicem dissidebant, qui tamen in generali Eutychis dogmate tuendo propagandoq; una voce inter se consenserunt, unde Sæculum hoc EUTYCHIANUM appellavimus. Reviviscunt etiam Ariani, qui sub Imperio Gothorum in Italia, Hispania, Africa, dominantur. Unde rupta Ecclesiæ pax & miserè labefactata fides Christiana. Demum an. DXXII. Hildericus Hunnerici filius Vandalorum Rex, cui Thrasimundus Catholicorum hostis immortalis, etiam in mortis confinio positus, regnum tradiderat, episcopos Afros ab exilio revocatos sedibus suis restituit. Circa an. DXX. pax inter orientales & sedem Romanam circa causam Acacii, mediante Justino Aug. redintegrata est; Acacii expuncto, Papæ nomine diptychis reddito. An. DXXV. Joannes Pontifex à Theoderico Gothorum Rege Constantinopolim missus est, ut Arianis in oriente Ecclesias impetraret, honorificè quidem à Justino exceptus, verum re infecta domum rediit, mox à Theoderico in vincula conjectus. Circa an. DXLVI, acerrimè de *tribus capitulis* dimicari cœptum est, viz. *De damnatione Theodori Mopsuesteni, scriptorum Theodoriti adv. Cyrillum, & epistolæ Ibæ ad Marim Persam.* Excogitata hæc subdolâ Theodori Cæsariæ Cappadocum Episcopi fraude, qui ut Origenistarum errores in Palæstina tunc temporis repullulantes, ab instanti damnationis sententia liberaret, novam hanc de tribus Concilii Chalcedonensis capitulis litem sedulò movebat. Summa totius rei hæc erat. Accusarunt Theodorus ejusq; ἀσπισταὶ Theodorum Mopsuestenum, quòd Dogmatibus suis Hæresi Nestorianæ viam aperuisset; Ibam vero Episcopum Edessenum, quod in Epistola quâdam ad Marim Persam, in Synodo Chalcedonensi relectâ & approbatâ Theodori cum laude meminisset; deniq; Theodoritum, quod scripta quædam Cyrilli Alexandrini adversùs Nestorium acerrimè oppugnâsset; non obstante quod ipse Theodoritus fidem suam Leoni Pontifici Romano probâsset, & post solennem sui purgationem, post anathema Nestorio publice dictum, à Concilio Chalcedonensi tum ad Sedem suam, tum in communionem receptus esset: hæc tria nihilominus damnanda esse contendebant, nec alia lege Acephalos ad Synodi Chalcedonensis approbationem, ecclesiæq; communionem esse reducendos, facile prævidentes hæc non sine aliquali Synodi Chalcedonensis damnatione, damnari posse. His dolis captus Imperator, primò ipse damnat tria Capitula unà cum Origenistis, dein Concilium generale quintum Constantinopoli habitum an. DLIII. strenuè renitente cum suis Occidentalibus Vigilio Papa, tunc Constantinopoli agente, ipse licet prius damnaverat, miræ levitatis, & inconstantis ingenii homo. Tandem versis velis Concilii sententiam approbat, scriptâ ad Eutychium Constantinopolitanum hac de re epistolâ, quam, Gr. Lat. primus extulit P. de Marca; prolixiori verò constituto ad Imperatorem misso, à Baluzio nuper è tenebris eruto. Circa an. DXX. vel ut alii DXXIX. ordinem suum sub certis legibus & regulis instituit S. Benedictus, Monachorum in Occidente Patriarcha; cujus instituto, ceu ex equo Trojano, reliquæ Ordinum religiosorum turmæ prodierunt.

An.

SÆC. VI. ab An. D. An. DLXXX. Boiarii, prædicante Ruperto Wormatiæ episcopo, ad Christi fidem conversi sunt. Sub exitum Sæculi Christiana religio in Britannia feliciter promovetur, Columba inter Pictos, mox Augustino Monacho inter Anglo-Saxones ad id operam navante.

SCRIPTORES.

501. PASCHASIUS, Ecclesiæ Romanæ Diaconus, claruit ineunte hoc sæculo, anno 501. Flagrante Romano schismate anno 498. Laurentii adversùs Symmachum partes strenuè tutabatur; ejusq; causam ad obitum usq; pertinaciter propugnavit. Obiit anno 512. Hâc occasione lepidam planè fabulam de Paschasii animâ Purgatorii flammis exustâ refert nobis Gregorius, seu quisquis Dialogorum author. (L. 4. c. 40.) Extat Paschasii *Epistola ad Eugippium*, S. Severini Vitæ præfixa, apud Surium Jan. viii. & Barionum ad an. 496. Habentur etiam *libri* ii. *de Spiritu Sancto, contra Macedonium, Colon.* 1539. 8°. *Helmstad.* 1613. & in Bibliothecâ Patr. Tom. viii. p. 806. Hos Paschasii esse pernegat, & Fausto Rhegiensi tribuendos contendit Casimirus Oudin. Sanè rationes ejus non prorsus contemnendæ videntur, quæ apud ipsum videri possunt, Supplement. p. 107. Cum tamen *lectissimi hi & luculenti libri* (ut Gregorii * verbis utar) (* Loc. cit.) Gregorii Paschasio Diacono eos disertè tribuentis testimonio nitantur, (& certe Dialogorum maximam hâc in causâ autoritatem esse ipse agnoscit Oudinus) ut de Sigeberto Gemblacensi † nihil († Cap. 17.) jam dicam, Paschasio nostro haud temerè sunt abjudicandi. Nec obstant Codicum quorundam MSS. tituli, qui Librariorum incuriâ appositi incautos Lectores haud raro fallunt: præsertim cum Faustum scripsisse librum de Spiritu Sancto tradiderit Gennadius ‖. (‖ Cap. 85.) Et ipse Trithemius, quem pro se testem laudat Oudinus, hos ipsos libros, quorum meminit Gregorius, Paschasio nostro luculenter ascribit; quamvis aliud agens, prima hujus Operis verba unico isti, quem hâc de re scripsit Faustus, libro incautus affinxerit.

501. ANONYMUS Barbaro-Latinus, Chronicorum Excerptor à Josepho Scaligero in Continuatione Chronici Eusebiani editus ex Claudii Puteani Senatoris Parisiensis Bibliothecâ, claruit ineunte hoc sæculo circa an. 501. si modò vera sint quæ de eo habet Usserius à me jamjam proferenda. Sin Chronicon ejus solummodò respiciamus, ad initium potiùs superioris sæculi referendus esset: illud enim, quantum mihi editionem Amstelodamensem consulenti apparet, ultra Arcadii imperium non pertexit. De eo autem sic Usserius in Biblioth. Theol. MS. "Chronici istius à Scaligerò editi archetypum majusculis literis "(quod argumentum est vetustatis non infimæ, ut notat Scaliger) erat con-"scriptum. Ejusmodi enim literis exarata exemplaria ante mille annos exi-"stimantur scripta. Quo argumento moti, & eo præcipuè, quod Roma-"norum Imp. Author pertexens Catalogum ultra Anastasium Zenonis succes-"sorem (qui ab anno 491. ad 518. imperium administravit) non progredia-"tur, scriptorem hunc in fine quinti sæculi reposuimus. Alioqui tam fœdi in eo "occurrunt Solœcismi, tanta in eo & Græci & Latini sermonis imperitia, ut "posterioribus temporibus vixisse videri posset. Sunt autem Excerpta hæc ex "Juliani Africani Pentabiblo, ex priore parte Eusebii Canonum Chronicorum "omnimodæ historiæ, & aliorum primæ notæ Chronologorum veterum scri-"ptis collecta, & in Latinum sermonem conversa. Sed idiota ille, qui colle-"ctorem & interpretem egit, ut erat homo barbarus, Hellenismi & Latinita-"tis imperitissimus, quæ intelligere desperavit, omisit; quæ intelligere se pu-"tavit, ineptissimè reddidit. Commenta etiam sua in scripta aliena passim "infersit; quemadmodum notavit Jos. Scaliger, qui rectè tamen monet, Ex-

"cerpta

" cerpta ista utilissima esse, & bonæ frugis refertissima, multaq; continere, " quæ ne alibi quidem legimus ; puta, χωρογραφίαν terræ inter posteros Noë amplius, quam in prioris libri Eusebiani Græcis, enarratam ; nomina septem " sacerdotum Apollis Karnii, & Augustalium Ægypti ; ac Consulum Romanorum paria haud pauca. Hæc Ussérius. Extat istud *Chronicon* in extremâ calce Chronici Eusebiani in utrâq; Scaligeri editione. SÆC. VI. ab An. D.

CÆSARIUS, gente Gallus, in Provinciâ Cabilonensi honestis parentibus anno 469. natus ; juvenis adhuc severioris disciplinæ studio abreptus è paterna domo ad Monasterium Lirinense clam parentibus se subduxit, & Porchario Abbati ob præclaram indolem charus factus Cellarii munere aliquamdiu defunctus est. Postea ob labefactatam valetudinem Monasterio excedere coactus, Arelaten se contulit ; ubi ab Eonio Episcopo domo exceptus, maximam cum eo familiaritatem iniit. Convalescentem enim Eonius Cœnobio Monachorum in insulâ Arelates suburbanâ sito præfecit, ac post triennium moriens successorem sibi designavit. Anno igitur 502. Cæsarius communi totius Cleri suffragio ad Episcopatum Arelatensem evectus est. Non me latet quidem vulgatos Gennadiani Catalogi * anno 395. scripti codices de Cæsario quasi sedem Arelatensem tunc gubernante, & quamplurimorum librorum à Fœlice Papâ comprobatorum autore, loqui. Verùm ratio temporum prorsus repugnat : nec Indiculus Gennadianus, utpote pessimas in fine interpolationes passus, tantæ est autoritatis, ut hâc in re fidem impetret. Anno 506. Concilio Agathensi interfuit ; & paulò post apud Alaricum Visigothorum regem proditionis falsò accusatus, Burdegalam regelatus est : mox tamen, innocentiâ compertâ maximo cum honore revocatus. Anno 508. ejusdem criminis apud Theodoricum Gothorum regem, qui interempto Alarico summâ rerum in Galliâ Narbonensi tunc potiebatur, insimulatus, Ravennam evocatus est, ut aut crimen dilueret, aut pœnas daret. Innocentiam igitur suam facilè testatam dedit Cæsarius ; & cum ingenti regis, omniumq; Gothorum, veneratione dimissus, Romam, Symmachum Papam visurus, perrexit. Anno 524. Concilio Arelatensi iv. præfuit. Anno circiter 529. ortâ de doctrinâ ejus suspicione Synodum Episcoporum Valentiæ haberi curavit ; cui ob infirmitatem corporis cùm interesse non potuit, missis legatis Cypriano Tholonensi Episcopo, aliisque, hominem sine præveniente Dei gratiâ salutem consequi non posse validissimè demonstravit. Obiit anno 542. die vi. Cal. Septembris, anno ætatis 73. ac in Basilicâ S. Mariæ, quam vivus ædificârat, sepultus est. 502.

* Cap. 86.

OPERA, QUÆ EXTANT.

Homiliæ varii argumenti xlvi. ex quibus nonnullas Cæsario suppositas esse non diffitetur Labbeus, in quadragesimâ secundâ Gregorius M. & Isidorus Hispalensis citantur, vicesimâ primâ Sermonis S. Augustini, vicesima nona Admonitionis S. Ephræm de Oratione titulum præfert. 19ª. ex doctrinâ Macarii desumpta dicitur : & fortasse aliæ sunt, quæ aut Cæsarium nostrum autorem non habent, aut aliunde interpolatæ sunt.

Exhortatio ad custodiendam charitatem.

Epistola ad quosdam adolescentes vitam monasticam agentes.

Tractatus de decem Virginibus.

Regula sanctimonialium in gratiam sororis suæ S. Cæsariæ conscriptæ, quæ cum Observationibus Fr. Minardi à Steph. Morquoto edita est, *Pictav.* 1621.

Regula Monachorum, quæ Tetradio sive Terridio, S. Cæsarii nepoti, inscripta extat, in Biblioth. Patr. De eâ plura in Tetradio dicturi sumus.

Testamentum, quod apud Baronium ad an. 508. & Le Cointe ad an. 542. num. 43. habetur.

Scripsit Cæsarius etiam *librum de Gratiâ & libero arbitrio adversùs Faustum*, qui interiit. Mentionem illius facit Catalogus Gennadianus : quod verò addit, illum à Cæsario ad Fœlicem Papam missum fuisse, & à Fœlice comprobatum ; id temporum ratio non patitur.

Homiliâ

SÆC. VI. ab An. D. *Homiliæ Cæsarii numero* XL. editæ sunt à Gilberto Cognato *Basil.* 1558. 4°. & in Orthodoxogr. p. 1861.

Homilias xiv. antehàc ineditas ex Bibliothecæ Regiæ Codice MS. eruit, notisq; illustratas evulgavit Steph. Baluzius *Paris.* 1669. 8°.

Omnia verò illius Opuscula prodierunt in Bibliothecâ Patr. Tom. viii. p. 819, 860. & Tom. xxvii. p. 324.

507. LAURENTIUS, *Mellifluus* ab eloquentiâ dictus, Novariensis apud Insubres Episcopus, claruisse videtur circa annum 507. Scripsit, ut nos docet Sigebertus *, *de duobus Temporibus*, viz. ab Adam usq; ad Christum, & à Christo usq; ad finem sæculi, *librum*, qui interiit. Extant *de pœnitentiâ & eleemosynâ Homiliæ* ii. in Bibliothecâ Patr. Tom. ix. p. 465. & *Homilia de Muliere Cananeâ* apud Mabillon. Analect. Tom. ii. p. 18.

* De Script. c. 120.

507. ANIANUS, Vir Spectabilis sub Athalarico Gothorum rege, claruit circa an. 507. Scripsisse hunc jubente Athalarico *Codicis Theodosiani Breviarium* refert Sigebertus Gemblacensis *. Verùm Anianum hujus Codicis neq; Breviatorem, neq; vel Interpretem fuisse, sed recognitorem tantummodò & subscriptorem ex ipsius *subscriptione*, quæ hodie extat, liquidò constat. Vide Cl. Gothofredi Annotat. ad Cod. Theodos. cap. 5. Eidem à Sigeberto, aliisque, tribuitur *Latina versio quindecim Homiliarum Chrysostomi*; quam tamen Aniani Diaconi Celedensis esse fusè probare nititur Garnerius, uti suo in loco monuimus. De quâ quidem controversiâ sententiam suam ferant Eruditi.

* Cap. 70.

507. FULGENTIUS, gente Afer, domo Leptinus, illustri familiâ ortus, avum habuit Gordianum Senatorem Carthaginensem, patrem Claudium, matrem Marrianam, circa an. 468. natus. In ætate tenella patre orbatus, curâ maternâ utriusq; linguæ Professoribus tam Græcis quàm Latinis literis erudiendus committitur. In utrisq; mirùm profecit Fulgentius, adeò ut puer adhuc totum Homerum memoriter teneret, & Græcè purissimè simul ac facillimè loqueretur. Ob præclaram igitur indolem atq; animi dotes, vixdum ephebis egressus, Procurator Urbis patriæ constitutus est. Verùm ille vitæ sæcularis molestiarum pertæsus, Monasticum institutum meditatus est, ac Faustum Episcopum, qui ob fidei Catholicæ professionem à sede suâ relegatus Monasterium sibi construxerat, adeuns, voto se obstrinxit. Anno 490. recrudescente & in Fausti caput detonante persecutione Arianâ, Fulgentius vicinum Monasterium petiit; ubi agnitis statim virtutibus eximiis Fœlici Abbati collega sive coabbas datus est. Mox crebris Maurorum incursionibus divexatus, in Siccense territorium proficiscitur; ubi à Fœlice quodam Presbytero Ariano arreptus gravissima tormenta subiit, fustibus cæsus, flagellis laniatus. Ad Monasterium igitur reversus monachorum Ægyptiorum invisendorum desiderio tangitur; ac conscensâ apud Carthaginem navi viam iniit. Verùm in itinere Syracusam delatus ab Eulalio Episcopo animi proposito dimotus est, & apud eum consedit. Hyeme Syracusæ peractâ, anno proximo, Christi verò 500. circiter, Romam profectus est; ac statim ad Monasterium pristinum redire certus, per Sardiniam Africam navigavit; ac Monasterii sui sedes movens in Provinciâ Byzacenâ loco meliore fundavit. Mox tamen regiminis sibi commissi pertæsus, Monasterio suo clam excessit, aliudq; prope littus Vennesense situm petens, aliorum imperio se subjecit: à Fœlice verò co-abbate & Fausto Episcopo, intentato, ni rediret, anathematis fulmine, ad pristinum munus invitus confestim revocatur, & ad Presbyteratûs gradum evehitur. Anno 507. à Plebe Catholicâ ad Vintorum Episcopatum capessendum quæsitus, dignitatem fugâ susceptâ devitavit; inopinatò tamen paulò post repertus Ruspes Episcopus ordinatus est. Id in annum 504. conjicit Baronius. Post exiguam in Episcopatu peractam moram, jussu Trasimundi regis Vandalorum Carthaginem abducitur, & in Sardiniam relegatur; ubi in urbe Caralitanâ inter 60. exilii sui comites Episcopos vitam monasticam ac verè sanctam egit; tanti ab omnibus

Ferrand. Diac. in Vitâ Fulgen.

SÆC. VI. ab An. D.

omnibus ob doctrinam habitus, ut Epistolarum communi nomine scribendarum munus ipsi soli demandaretur. Eodem, ut videtur, anno à Trasimundo rege è Sardiniâ Carthaginem accitus est, ut de fide Catholicâ disputationem instituerct; ubi futiles Arianorum objectiones strenuè dissipavit, & orthodoxam veritatem scriptis ad regem tribus libris, alioq; de Sp. S. egregiè confirmavit. Sardiniam igitur iterum ablegatus, pristina vitæ Monasticæ instituta recoluit, monasterio extra civitatem fundato, & collectis fratribus plusquam quadraginta. Anno circiter 523. defuncto Trasimundo, ab Hilderico rege ab exilio revocatus est; & ingenti cum honore Carthagine exceptus, ad sedem suam Ruspensem remissus est; cui ad mortem usq; præfuit. Multis interea temporis Episcoporum Afrorum Synodis interfuit, Byzacenæ, Vincensi, Suphetanæ, aliisque, ac in iis ob virtutis prærogativam primas ferè semper tenuit. Obiit anno 533. ipsis Calendis Januarii, ætatis suæ 65°. Ante quadriennium mortem ejus ponit Baronius, quem & in Episcopatûs initiis designandis diversam iniisse viam antea notavimus. Vir erat & eximiâ doctrinâ & insigni pietate inter ætatis suæ Episcopos facilè princeps. Doctrinam ejus sic laudat Isidorus *. *In confessione fidei clarus, in Scripturis divinis copiosè eruditus, in loquendo dulcis, in docendo ac disserendo subtilis.*

* De Script. c. 14.

OPERA, QUÆ EXTANT.

AD Monimum libri tres, 1. *De duplici Prædestinatione, alterâ bonorum ad gloriam, alterâ malorum ad pœnam.* 2. *De sacrificii oblatione, Spiritûs S. missione, & supererogatione S. Pauli.* 3. *De expositione illius dicti, Et Verbum erat apud deum.*

Adversùs Arianos liber, ad decem eorum, mirâ barbarie & obscuritate deformes objectiones, totidem responsiones continens.

Ad Trasimundum regem libri iii. anno 507. scripti. 1. *De mysterio mediatoris Christi duas naturas in unâ personâ retinentis.* 2. *De immensitate divinitatis filii dei.* 3. *De Sacramento dominicæ passionis.*

Sermones varii argumenti x.

Ad Donatum liber de Fide Orthodoxâ, & diversis erroribus Hæreticorum, in exilio, ut videtur, scriptus.

Ad Petrum Diaconum de Fide liber; qui Augustino etiam malè inscriptus inter Opera ejus haberi solet.

Epistolæ ad diversos varii argumenti xii. quarum ultima Episcoporum Africanorum omnium in Sardiniâ exulum nomine à Fulgentio exarata est.

De Trinitate ad Fœlicem Notarium liber.

Sermo de illo Michea dicto, Indicabo tibi, O homo, quid sit bonum.

Contra Fastidiosi Ariani sermonem ad Victorem liber: cui præmittitur Fastidiosi Sermo, & Victoris Epistola ad Fulgentium refutationem Fastidiosi enixè petens.

De veritate prædestinationis & gratiæ Dei libri iii. post annum 523. scripti. quorum tertium integrum primus cum Ferrandi Diaconi Operibus Chiffletius edidit *Divione* 1649.

De Remissione peccatorum ad Euthymium libri ii. in exilio scripti.

De Incarnatione & gratiâ D. N. I. C. ad *Petrum Diaconum liber*, nomine Episcoporum Africanorum exulum scriptus. Opuscula omnia à libro de Trinitate ad Fœlicem inclusivè enumerata, unà cum quinq; posterioribus Epistolis primus in lucem edidit Jac. Sirmondus *Paris.* 1612.

De Prædestinatione & gratiâ liber, qui Augustino etiam inscriptus, inter Opera ejus haberi solet. Nonnulli eum non minùs Fulgentio quàm Augustino indignum censent: Theophilus Raynaudus è contra prolixâ Dissertatione Fulgentio vindicat.

Homiliæ novæ LXXX. unà cum Præfatione Fulgentii, quarum nonnullæ inter Homilias S. Augustini reperiuntur. Primus eas edidit Theophilus Raynaudus *Lugduni* 1633. Spurias esse censent nuperi Fulgentii Operum Editores Parisienses, adeoq; in Appendicem rejecerunt.

SÆC. VI. ab An. D.

De Incarnatione Christi, & de vilium ac noxiorum animalium procreatione, Liber ad Scarilam; à Gulielmo Camerario Scoto inter alia Veterum Patrum monumenta primùm editus, *Paris.* 1634.

Pro fide Catholicâ adversùs Pintam Arianum liber, à Chiffletio primùm editus *Divione* 1649. Verùm Fulgentii non esse satis arguit crassa, quæ inibi deprehenditur, Græcæ linguæ ignorantia. Istiusmodi quidem librum scripsit Fulgentius; cui, ut videtur, deperdito spurius iste suppositus est.

Sermo de Circumcisione Domini.

Sermo de Purificatione Virginis Mariæ, qui Fulgentii ævo recentior videtur. Uterq; è Bibliothecâ Vaticanâ descriptus in editione nuperâ *Parisiensi* primùm prodiit.

OPERA DEPERDITA.

De *Gratiâ dei & Libero Arbitrio adversùs Faustum Regiensem libri* vii.

De veritate prædestinationis & gratiæ contra Fabianum libri xix. Ex his decerpta Fragmenta vii. exhibet Theodulphus Aurelianensis in Collectaneis suis de processione Sp. S. ad Ludovicum Imp. & ex eo Raynaudus in calce editionis suæ. Alia aliquot eorundem Fragmenta ex vetusto Codice dedit Jac. Sirmondus inter Opera Alcimi Aviti, *Paris.* 1643. Fragmenta deniq; ex iisdem xxxix. ex pervetusto Codice descripta edidit inter alia quædam Veterum Opuscula Fr. Chiffletius, *Divione* 1656.

De processione Spiritûs S. liber, sive Commonitorium ad Abragilam presbyterum. Fragmenta illius bina videre est apud Hincmarum lib. 3. adv. Objecta Græcorum ad Odonem Bellovac.

Responsio ad Objectiones Arianorum à Trasimundo rege propositas, sive, ut Isidorus vocat, *liber Altercationis cum Trasimundo.*

De Jejunio & Oratione ad Probam virginem libri ii.

Epistola ad Carthaginenses egregia, atq; aliæ plures.

Homiliæ plurimæ.

Pro fide Catholicâ adversùs Pintam Episcopum Arianum liber, Carthagine anno 507. scriptus.

Fulgentio deniq; nostro tribuit Sigebertus * *Mythologiarum libros* iii. (qui Placiadis Fulgentii Grammatici sunt, ac sub illius nomine sæpiùs prodierunt) *librum de abstrusis sermonibus*, atq; alias ineptias; quas, cui talia in deliciis sunt, apud Sigebertum & Miræum † videat.

* Cap. 28.

† In Mantissâ ad Auctuar.

Prodierunt D. Fulgentii Opera, *Mogunt.* 1515. *Noribergæ* 1519. *Colon.* 1526. deinde à Joanne Ulimmerio cum Joannis Molani prolegomenis edita, *Antverp.* 1574. Prodierant antea *Basil.* 1566. & ab Henrico Justo edita ibid. 1587. dein à Jacobo Sirmondo *Parif.* 1612. à Theophilo Raynaudo unà cum Operibus S. Leonis, &c. *Lugduni* 1633. 1652. deniq; emendata, aucta, & ad MSS. Codices recognita, *Paris.* 1684. 4°. Habentur etiam in Bibliothecâ Patr. Tom. ix. p. 16.

510. Theod. Lect. l. 2. p. 562. Liberat. Breviar. c. 19. Leont. de Sect. Act. 5. p. 470.

JULIANUS, Halicarnassi urbis Cariæ Episcopus, sectâ Eutychianus, claruit anno 510. Instigante Anastasio Imp. Schismaticis Monachis se adjunxit, qui Macedonium Constantinopolis Episcopum conviciis & clamoribus incessebant. Justino rerum potito, & se ἐκ τῶν συνοδιτῶν (nempe qui Synodum Chalcedonensem approbârunt) profitente, anno 519. sede suâ pulsus unà cum Severo Antiocheno Episcopo Alexandriam aufugit; ubi motâ inter eos quæstione de corporis Christi corruptibilitate, adversùs gregalem suum Severum acriter disputavit, & editis in eum libris refutavit; novæq; *Aphthartodocitarum* sive *Phantasiastarum* sectæ initium dedit. Scripsit inter alia *Commentarium in Job.* Præfationis partem, & plura hinc inde fragmenta exhibet Catenæ Græcæ in Jobum Autor, *Londini* 1637. Alius à nostro forsan non est, quem sub Julii nomine semel citat Autor Catenæ Græcæ in Joannem cap. xvii.

EPIPHA-

EPIPHANIUS SCHOLASTICUS, gente Italus, Græcæ & Latinæ linguarum peritiâ insignis, claruit circa an. 510. Historias Socratis, Sozomeni, & Theodoriti Ecclesiasticas hortante Cassiodoro Latinè vertit; & ex iis unicum Historiæ corpus contexens in xii. libros distribuit; quibus in compendium postea à se redactis, Historiæ Tripartitæ nomen indidit Cassiodorus. Latino etiam sermone donavit Didymi Commentarios in Proverbia Solomonis, & in septem Canonicas Epistolas, & S. Epiphanii Cyprii in Cantica, forsan & alia plura. Verùm versiones istæ interierunt. Extat autem *Versio*, quam Cassiodori jussu adornavit, *Condicis encyclici*, seu Syntagmatis Epistolarum Synodalium ad Leonem Imp. pro defensione Concilii Chalcedonensis, Concil. Tom. iv. p. 891. Emendatiorem edidit Baluzius in Novâ suâ Conciliorum Collectione *Paris.* 1683. f. 510. Cassiodor. Præf. in Hist. Trip. Divin. Lect. c. 17. 5, 8, 11.

ANICIUS MANLIUS TORQUATUS SEVERINUS BOETHIUS, sive Boetius, gente Romanus, illustrissimâ totius Romæ familiâ ortus, patrem habuit Anicium Manlium Flavium Boethium. Puer adhuc bonis literis instituendus, Athenas missus est; ubi per octodecim annos degens, omnium artium, omnium disciplinarum non modò elementa, sed & reconditiora mysteria penitùs imbibit: adeò ut omnium sui ævi literatorum facilè princeps audiret. Romam reversus, maximis urbis & imperii honoribus statim cumulatus est, Patricius factus, & in Senatum cooptatus. Anno 487. Consulatum solus gessit: licèt Onuphrius Panvinius & cum eo alii istius anni Consulatum Patri ejus assignent. Uxorem habuit, cui Helpis nomen, quæ & ipsa literis, inprimis Poesi excelluisse dicitur. Helpide defunctâ, Rusticianam, Q. Aurelii Symmachi (qui Consulatum obiit anno 485.) filiam, uxorem duxit; ex quâ duos filios suscepit, Patricium & Hypatium, utrumq; Consularem dignitatem adeptos. Anno 500. Theodoricum regem Romam ingressum Panegyricâ oratione Senatûs nomine excepit. Mox à Theodorico secretioribus consiliis admotus est, & Magister Palatii atq; Officiorum constitutus. Anno 510. (quo inprimis claruit) Consulatum iterum solus gessit. Anno 522. Consul tertiùm factus est: cùm tamen filiorum ejus alteri illum annum adjudicent nonnulli. Anno 523. cùm Theodorici in pejora indies ruentis tyrannidem acriter corripere non vereretur, regis inimicitias expertus est; & mox à Trigilla, Congiasto & Cypriano, mortalium nequissimi, proditionis tentatæ, & conspirationis cum Justino Imp. in Gothorum perniciem initæ accusatur: & quidem Boethium clam literas ad Græcos misisse, atq; urbem & Senatum ex impiis Theodorici manibus eripere, & Græcorum defensioni subdere conatum, aperte tradit antiquus admodum Prologus literis Saxonicis scriptus, libris de Consolatione Philosophiæ præmissus, quem ex veterrimo Codice Bibliothecæ Ambrosianæ apud Mediolanenses effert Cl. Mabillonius Itin. Ital. p. 221. Causam ad Senatum detulit Theodoricus. Judicio adfuerunt accusatores, pretio conductis testibus stipati, fictasq; sub Boethii nomine ad Justinum tabulas ostentantes. Testimoniis in speciem productis, ad suffragia itum est. Senatores terrore perculsi Boethium exilio mulctandum censent. Ticinum igitur abducitur Boethius, & arcto carceri mancipatur. Inter diuturni carceris tædia & squalores nec defecit animus, nec indefessum literarum studium. Præter Philosophica enim aliquot Opuscula, libros de Consolatione Philosophiæ, & Trinitate, huic otio debemus. Anno sequenti, vel, ut alii, aliquantò seriùs, crescentibus unà cum tyrannide Theodorici suspicionibus, immisso carnifice in carcere decollatus est. Nugatur plane infra viri prudentis gravitatem, purpuræq; suæ dignitatem Card. * Baronius, quum ex Boethii vita erudite, ut ait, à Julio Marciano conscripta, tanquam rem summoperè admirandam serio refert, Boethium, postquam Regius spiculator lethale vulnus intulisset, utraq; manu divulsum caput sustinuisse, interrogatumq; à quonam se percussum existimaret, ab impiis respondisse, atq; ita cum in vicinum templum venisset & flexis genubus ante Altare Sacra percepisset, post paulum expirasse. Qui enim peritia literarum, inquit Cardinalis, Dionysio magno illo 510.

* Ad an. 526. p. 114.

SÆC. VI. ab An. D.

Areopagitæ Atheniensi jure fuit absq; invidia comparandus, & illud à Deo accepit, ut & genere mortis, insuper & insignis operatione miraculi eidem fuerit exæquandus, id operante Dei summa potentia, qui est dives in omnibus qui invocant eum. Verum ἄλις δῆθεν. De eximiâ Boethii doctrinâ sententiam ferat Cassiodorus. *Tu multâ*, inquit *, *doctrinâ saginatus, sic palliatorum choris miscuisti togam, ut Græcorum dogmata doctrinam feceris esse Romanam: deducens ad Romuleos senatores, quicquid Cecropidæ mundo fecerant singulare. Translationibus enim tuis Pythagoras musicus, Ptolomæus astronomus, leguntur Itali: Nicomachus arithmeticus, &c.——Et quascunq; disciplinas vel artes fœcunda Græcia per singulos viros edidit, te uno auctore, patrio sermone Roma suscepit. Quos tantâ verborum luculentiâ reddidisti claros, tantâ linguæ proprietate conspicuos; ut potuissent & illi opus tuum præferre, si utrumq; didicissent.* Ex recentioribus duos solummodò subjungam, Julium Scaligerum, & Cl. Vossium. *Boetii Severini ingenium*, inquit Scaliger *, *eruditio, ars, sapientia, facilè provocat omnes autores; sive illi Græci sint, sive Latini. Sæculi barbarie ejus oratio soluta deterior invenitur: at quæ libuit ludere in poesi, divina sanè sunt. Nihil illis cultius, nihil gravius: neq; densitas sententiarum venerem, neq; acumen abstulit candorem. Equidem censeo paucos cum illo comparari posse.* Hæc Scaliger. Sic autem Vossius †. *Boethius, vir Latinè & Græcè doctissimus, in omni disciplinarum genere excellens; quoq; Roma à Varronis temporibus non habuerit undecunq; doctiorem. Omninò nibil in poesi venustius habuit, vel illud ævum, vel etiam, quod proximè antecessit.*

* Variar. l. 1. ep. 45.

* Hypercritic. l. 6. p. 825.

† De Poet. Lat. cap. 5.

OPERA.

IN *Porphyrium à Victorino translatum Dialogi* ii.

In Porphyrium à se Latinè versum Libri v.

In Categorias Aristotelis libri iv. *In librum Aristotelis de Interpretatione, minorum Commentariorum libri* ii. *Majorum Commentariorum libri* vi.

Analyticorum Aristotelis, Boethio interprete, libri iv.

Introductio ad catholicos Syllogismos. De Syllogismo categorico libri ii. *De Syllogismo hypothetico libri* ii. *De Divisione liber. De Definitione liber. Topicorum Aristotelis, Boethio interprete, libri* viii. *Elenchorum Sophisticorum, eodem interprete, libri* ii. *In Topica Ciceronis libri* vi. *De Differentiis Topicis libri* iv.

De Consolatione Philosophiæ libri v. solutâ pariter, ac strictâ oratione compositi. De libris hisce hæc habet vetustissimus ille Prologus cujus supra ex Mabillonio mentionem fecimus; *Postquam à Rege reus Majestatis convictus est, jussus est retrudi in Carcerem; in quo repositus hos libros per Satyram edidit, imitatus videlicet, Martianum Felicem Capellam, qui primus libros de nuptiis Philologiæ & Mercurii eadem specie poematis conscripserat. Sed iste longe nobiliore materia & facundia præcellit quippe nec Tullio impar sit, nec Virgilio in metro inferior floruit.* Prodierunt seorsim, cum annotationibus Badii Ascensii *Lugduni* 1502. 4°. additis etiam Thomæ Aquinatis commentariis ibid. 1514. 4°. cum Commentariis Joannis Murmellii *Basil.* 1536. 8°. cum Commentariis Joannis Bernartii *Antverp.* 1607. 8°. cum notis Bertii *Lugduni Bat.* 1633. cum notis Renati Vallini ibid. 1656. 8°.

Adversùs Eutychen & Nestorium de duabus naturis & unâ Personâ Christi liber, ad Joannem Ecclesiæ Romanæ Diaconum.

Quòd Trinitas sit unus Deus, & non tres Dii, ad Symmachum socerum.

De unitate & uno liber. Prodiit seorsim *Lovan.* 1633. 4°.

Utrùm Pater, Filius, & Spiritus S. de Divinitate substantialiter prædicentur, liber ad Joannem Diaconum.

An omne quòd est, bonum sit.

De Arithmeticâ libri ii.

De Musicâ libri v.

De Geometriâ libri ii.

De Disciplinâ scholarium liber, Boethii nomine, quod præ se fert, maximè indignus.

indignus. A Dionysio Rikelio Carthusiano, qui anno 1471. obiit, scriptum esse prodit Labbæus.

Fidei Confessio, seu brevis Institutio religionis Christianæ; quæ à Renato Vallino cum libris de Consolatione Philosophiæ primùm edita est *Lugduni Bat.* 1656.

Prodierunt Opera Boethii, *Venet.* 1491. *Basil.* 1546. cum variorum Commentariis ibid. 1570.

EUGYPPIUS, an Norico oriundus, incertum: certè ibi aliquantisper commoratus, Lucullanensis in Italiâ propè Neapolim Abbas, claruit anno 511. Scripsit *ad Paschasium Diaconum Vitam S. Severini, Noricorum Apostoli.* Edidit eam Surius ad diem viii. Januarii, sed mutilam. Marcus autem Velserus, sinceriorem nactus Codicem, integram, scholiisq; suis illustratam, evulgavit: in cujus proinde Operibus habetur, p. 629. Epistolam Eugyppii ad Paschasium primus extulit Henr. Canisius Antiq. Lect. Tom. vi. p. 453. inde in secundam Surii editionem translata Vitæ S. Severini hodie præfigitur. Scripsit etiam Eugyppius, teste Isidoro Hispalensi *, *Regulam Monachis in Monasterio S. Severini degentibus*, quam iisdem moriens testamenti vice reliquit, nunc deperditam. Eugyppium nostrum cum altero cognomine Abbate, de quo nos infra, Trithemius, Baronius, aliique, temerè confundunt; ut rectè dudum observavit Nobiliss. Velserus. 511.

* De Script. c. 13.

MAGNUS FÆLIX ENNODIUS, Patriâ Italus, stirpe Gallus, domo Ligur, illustri ac Proconsulari familiâ ortus, natus est circa an. 473. Decimum sextum enim ætatis annum tunc, cum Theodoricus Italiam ingressus est, egisse ipse * testatur: adeò ut spissum errorem erraverit Labbæus, qui Episcopatum Ticinensem eum anno 490. obtinuisse scribit. Sub Theodorici adventum amitæ, quæ ipsum aluerat, solatio orbatus, jacturam, ductâ in uxorem nobilissimâ ac prædivite virgine, resarcivit. In sacram militiam à S. Epiphanio Ticinensi Episcopo ascriptus, & ad Diaconatûs munus provectus, comes ei vitæ ac itinerum individuus deinceps hæsit. Incœpta tamen ab ineunte ætate Poetices ac Oratoriæ studia nequaquam deseruit: tantâ verò diligentiâ excoluit, ut maximum exinde sibi nomen compararet, & in utraq; arte primas tenere jure videretur. Mortuo Epiphanio inter Ecclesiæ Romanæ Diaconos cooptatus videtur. Anno certè 503. oblato in Synodo Romanâ libello Apologetico, Symmachi Papæ & Synodi Palmaris anno superiore habitæ causam contra utriusq; obtrectatores egregiè defendit, tanto à Patribus Synodi favore exceptus, ut Libellus ejus in Acta Synodica locum obtinere communi decreto juberetur. Anno 511. vel paulò post Episcopus Ticinensis ordinatus est. Anno 514. vel sequente, atq; iterum anno 517. ab Hormisdâ Papâ fidei Orthodoxæ defendendæ gratiâ ad Anastasium Imp. legatus est. Utraq; legatio subdolâ & vesanâ Anastasii pervicaciâ incassùm cecidit: in utrâq; tamen spectata Ennodii virtus enituit. Cùm nullis enim sive minis sive pollicitationibus ad Imperatoris nutum flecti poterat; carioso navigio impositus, exulis ad instar, summo cum ludibrio non tam dimissus, quàm ablegatus in Italiam est. Domum reversus, paucis annis superfuit, vitâ defunctus anno 521. die xvi. Cal. Augusti. 511.

* In dict. de rebus suis.

OPERA.

Epistolarum ad diversos libri ix.

Panegyricus Theodorico regi Ostrogothorum dictus.

Libellus Apologeticus pro Synodo Palmari, qui habetur etiam in Concil. Tom. iv. p. 1340.

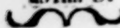
Vita B. Epiphanii Episcopi Ticinensis.

Vita B. Antonii Monachi Lirinensis.

Eucharisticon de vitâ suâ ad Elpidium.

Paranesis Didascalica ad Ambrosium & Beatum.

Præceptum

SÆC. VI. ab An. D. *Præceptum de Cellulanis Episcoporum.*

Petitorium, quo absolutus est Gerontius.
Benedictio Cerei Paschalis i.
Benedictio Cerei Paschalis ii.
Dictiones Sacræ vi.
Dictiones Scholasticæ vii.
Controversiæ x.
Dictiones Ethicæ v.
Poemata, seu Carminum liber i.
Epigrammata, seu Carminum liber ii.

Prodierunt Ennodii Opera, ex recensione Andreæ Schotti, *Tornaci* 1610. 8°. cum notis Jacobi Sirmondi *Paris.* 1611. 8°. in Bibliothecâ Patr. Tom. ix. p. 312. Penè omnia ejusdem Opera Basileenses olim inter Orthodoxographa ediderunt anno 1569.

513. Euagr. l. 3. c. 33, 34, 44. l. 4. c. 4, 11. SEVERUS, Pisidiâ oriundus, domo Sozopolitanus, primùm quidem Causidicinæ navavit operam: quâ relictâ cùm sacrum Baptismum suscepisset, vitam Monasticam inter Gazam & Maiumam in Palæstinâ egit: sed cum hæresi Eutychianæ nimiùm faveret, monasterio expulsus, Constantinopoli Monachorum suæ sectæ Apocrisiarium egit: ubi Anastasii Imp. gratiam captavit. Ab anno 513. mense Novembri in locum Flaviani Antiochiæ Antistitis sede suâ pulsi subrogatus est. Sedem Patriarchalem adeptus, Concilio Chalcedonensi anathema statim incussit; & in impietatis partem missis ubiq; literis Synodicis alios Episcopos quâ minis, quâ precibus, pertraxit. Cosmas verò Epiphaniæ, & Severianus Arethusæ, Episcopi non modò ab ejus communione sese absciderunt, sed & libellum depositionis ad ipsum miserunt. Anno 519. a Justino Aug. sede Antiochenâ dejectus, Alexandriam se recepit; ubi sectæ Corrupticolarum contra Aphthartodocitas se ducem præbuit. Hinc Constantinopolim petiit; ubi Anthimo Patriarchæ sectæ Euthychianæ asseclæ persuasit, ut throno suo renunciaret. Tandem Justiniani Imp. edicto unà cum Anthimo aliisq; anathemate percellitur, gravissimis suppliciis in eos statutis, qui illorum dogmata prædicarent.

Scripsit *Epistolas* penè infinitas, *Synodicas, Enthronisticas, Familiares.* Harum aliquot memoria superest, viz. *Epistolæ ad Soterichum, ad cives Antiochenos,* ad Theodosium Alexandrinum, àd Justinianum & Theodoram Augg. Istarum meminit Euagrius. Quæ sequuntur, in Conciliis citantur, fragmentis exinde adductis: nempe Epistola ad Eleusium, ad Sergium Grammaticum, ad Oecumenium, prima, & Libellus adversùs Joannem Episcopum Cæsareæ Palæstinæ, Concil. Tom. vi. p. 315. Epistola ad Oecumenium Comitem secunda, ad Paulum hæreticum, ad Anthimum, & ad Theodosium, Concil. Tom. vi. p. 834. 835. Ex Epistolâ ad Joannem Tribunum fragmentum exhibet Catena in Cantica Vet. Testamenti à Caraffâ versa.

Homilias etiam & *Tractatus* edidit quamplurimos. Sermonis prosphonetici in Daphne in Martyrio S. Euphemiæ habiti fragmentum habes Concil. Tom. vi. p. 316. libri contra Grammaticum fragmenta apud Catenam in Cantica Vet. Testamenti ab Ant. Caraffâ Latinè versam p. 253.

Commentarios deniq; in S. Scripturam scripsit plurimos. Commentarii ejus in Joannem, Lucam, & Job, in Catenis Græcis quâvis ferè paginâ citantur. In Catenâ Caraffæ supradictâ adducuntur fragmenta ex Commentariis illius in Canticum Mosis p. 245. in Canticum Annæ p. 249. in Canticum Abacuc p. 258. in orationem Esaiæ p. 268. in orationem Zachariæ Luc. ii. p. 291. In Catenâ in Psalmos à Dan. Barbaro versâ citatur semel tantùm, viz, in Psalmum 1. p. 534. cum his confer, quæ in Severiano Gabalensi suprà admonuimus.

514. MARCUS AURELIUS CASSIODORUS, (quodq; nonnulli suffragante, ut videtur, veritate addunt) SENATOR dictus, gente Italus, Patriâ Lucanius sive Bruttius,

Bruttius, ſtirpe Romanus, illuſtri ac Senatoriâ familiâ oriundus, natus eſt poſt annum 463. Poſt decurſa fœliciter literarum ſtadia, ac maximam ſibi nominis famam eloquentiâ, prudentiâ, & ſummâ morum gravitate comparatam, ſub initia Theodorici regis imperii Siciliæ præfectus eſt; & rebelles ac jugi impatientes Siculorum animos non minùs conſiliis quam armis præclarè uſus compeſcuit. Virtute igitur ejus perſpectâ à Theodorico, circa an. 490. ſecretioribus conſiliis adhibitus, conſcribendis epiſtolis præpoſitus, in regiminis adminiſtrandi ſocietatem quaſi cooptatus, & immenſis honoribus cumulatus eſt. Primùm enim Comes rerum privatarum, deinde ſacrarum Largitionum factus; mox utriuſq; Siciliæ, Bruttiorum & Lucaniæ Corrector conſtitutus: Palatinæ etiam Quæſturæ munere perfunctus, Magiſter Officiorum renunciatur; dein Præfecturâ Prætorii donatus. Patriciatûs etiam dignitatem ante annum 500 adeptus eſt; demum anno 514. ad Conſulatûs honorem, quem ſolus eo anno geſſit, evectus. Tantis ac tam præclaris officiis apud Theodoricum defunctus, in illius, quamdiu vixit, aulâ primas tenuit; poſt iſtius mortem ab Athalarico rege & matre Amalaſunthâ ſupremis regni conſiliis non tam admotus quàm præfectus, ab iis inſuper anno 534. Præfecturâ Prætorii iterum honeſtatus. Anno 537. à Vitige rege exauthoratus, vitæ ſæculari renunciavit; & otium meditatus, Monaſterium Vivarienſe ſive Caſtellenſe dictum prope civitatem Scyllitanam in extremâ Calabriæ parte poſuit & incoluit. Hic loci degens, pietati colendæ ſe dedit, mechanicis artificiis & rebus Philoſophis animum oblectavit, Veterum libros undiq; conquiſitos congeſſit, alios ipſe compoſuit. Circa annum 556. libros de Divinis Lectionibus ſcripſit, certè poſt habitum Concilium Quintum, quod parùm approbavit. Poſt eos librum de Orthographiâ edidit; in cujus proœmio ſe nonageſimum tertium ætatis annum agere teſtatur. Anno 562. Paſchalem computum conſcripſit: cui operi quot annis ſuperfuerit, non liquet. Neſcio enim quâ authoritate ducti ſint, qui mortem ejus in annum 575. rejiciunt.

SCRIPTA GENUINA.

Variarum Epiſtolarum libri xii. quorum decem priores epiſtolas Theodorici & Athalarici regum nomine, duo poſteriores proprio conſcriptas complectuntur. Prodierunt ſeorſim *Auguſtæ-Vindel.* 1533. & cum notis Broſſei & Fornerii *Lugduni* 1595. 8°.

Hiſtoria Eccleſiaſtica Tripartita ex tribus Græcis auctoribus, Sozomeno, Socrate, & Theodorito, ab Epiphanio Scholaſtico Latinè verſis, à Caſſiodoro collectæ & in compendium redactæ, libri xii. Prodierunt ſeorſim *Baſil.* 1528, 1568. *Francofurt.* 1588.

Chronicon ad Theodoricum regem ab Adamo uſq; ad annum 519: quod ſummâ incuriâ contextum eſſe, ac puram putam eſſe rerum farraginem jure notat Voſſius*. Prodiit ſeorſim cum commentariis Joannis Cuſpiniani, *Baſil.* 1552. *Heidelberg.* 1588. *Lugd. Bat.* 1632. 8°.

* De Hiſt. Lat. l. 2. c. 19.

Computus Paſchalis, ſeu de Paſchate, Indictione, Epactâ &c. adinveniendis Tractatus.

De rebus geſtis Gothorum libri xii. quorum ipſe meminit in Præfatione Variarum, quoſq; Jornandes in Epitomen redegit. Extat Jornandis Epitome. Fuſius Caſſiodori Opus interiit.

Expoſitio ſeu Commentarius in Pſalmos Davidis, ex Auguſtino ferè deſumptus. Prodiit ſeorſim *Baſil.* 1491. *Pariſ.* 1519.

Inſtitutionis ad Divinas Lectiones libri ii. Prodierunt ſeorſim *Pariſ.* 1575. *Antverp.* 1566. 8°.

De Orthographia liber, ex veteribus Grammaticis xii. conſarcinatus. Prodiit ſeorſim *Hanov.* 1605. *Antverp.* 1579. 8°.

De ſeptem Diſciplinis, viz. Grammaticâ, Rhetoricâ, &c. liber.

De Animâ liber. Prodiit ſeorſim *Pariſ.* 1500.

De Oratione, & octo Partibus Orationis liber.

SPURIA.

SPURIA.

Expositio in Cantica Canticorum, in quâ citatur Gregorius Papa. Prodiit seorsim *Friburgi* 1538.

De Schematibus & Tropis, necnon quibusdam locis Rhetoricis S. Scripturæ, quæ passim in Commentariis Cassiodori in Psalmos reperiuntur, *liber*; qui Bedæ potiùs ascribi debet.

De Amicitiâ verâ liber unus, qui ab omnibus Cassiodoro jam abjudicatus, Petro Blesensi vero authori vindicatur; inter cujus etiam Opera excusus est *Paris.* 1519.

SS. Paphnutii, Spiridonis, & aliorum, Vitæ, quæ in Aloysii Lippomanni Collectione habentur, Cassiodoro nostro à nonnullis attribuuntur.

DEPERDITA.

Ad Reges & Reginas Panegyrici nonnulli, quorum ipse meminit in Præfatione Variarum.

Expositio Epistolæ ad Romanos; de qua vide plura in Pelagio.

Tractatus Grammatici aliquot de Schematibus, Etymologiis, & in Donatum.

Liber titulorum de S. Scripturâ collectus, Memorialis dictus.

Breves Explanationes in Acta, & Epistolas Apostolorum, ac Apocalypsin. Omnia ista Opera à primo exclusive ipse à se scripta memorat præfatione libri de Orthographiâ.

Prodierunt Cassiodori Opera, cum notis Gul. Fornerii *Paris.* 1588. atq; iterum ibid. 1600. 2. vol. 8°. cum notis Petri Brossei *Genevæ* 1601. 4°. 1609. 8°. & 1650. 4°. deniq; omnia Cassiodori Opera collegit, resensuit, emendavit, notis ac dissertationibus illustravit, & in duos Tomos digesta edidit Joannes Garretus, Monachus Benedictinus *Rothomagi* 1679. fol. Habentur etiam (demptis Historiâ Tripartitâ, & Commentariis in Psalmos & Canticâ) Biblioth. Patr. Tom. xi. p. 1094.

514. HORMISDAS, Patriâ Campanus, civitate Frusinas, Justi filius, Ecclesiæ Romanæ Diaconus, & ab anno 514. die xiii. Aprilis Episcopus. Pontificatum adeptus, de resarciendâ Ecclesiam Occidentalem inter & Orientalem concordiâ consilium statim init; variisq; Epistolis apud Anastasium Imp. & Orientales Episcopos rem pro virili agit; ipse vicissim ab Anastasio & Orientalibus variis artibus impetitus. Utrobiq; tamen res eventu caruit. Utrique pristinam sive constantiam sive contumaciam immotam conservârunt. Anastasius & Orientales nullâ mutatione factâ, nullâ cautione adhibitâ communionem iniri voluerunt. Hormisdas è contra Concilii Chalcedonensis decreta, & Leonis Papæ ad Fl. CP. Epistolam, Imperatoris edicto, ac Episcoporum subscriptione comprobari; Acacii etiam, Euphemii, Macedonii, aliorumq; istorum causæ addictorum nomina Diptychis expungi voluit. Tam duras & iniquas leges ægrè tulerunt Orientales. Pacis tamen conciliandæ vanâ spe lactatus Hormisdas anno 515. atq; iterum anno 517. Ennodium Ticinensem Episcopum unà cum aliis quibusdam ad Anastasium Imp. legavit. Verùm operam lusit. Rejectæ pacis conditiones, legati summâ cum contumeliâ dimissi. Anastasio demum rebus humanis exempto, & Justino, qui Orthodoxam fidem fovebat, ad imperium evecto, legationem ad Orientales tertiam adornavit Hormisdas. Anno igitur 519. misso Germano Episcopo Capuano Synodi Chalcedonensis confirmationem ab Imperatore Catholico haud ægrè impetravit, ut Acacii verò aliorumq; nomina Diptychis eximerentur haud ita facilè obtinuit. Obtinuit tamen. Id paci dedit Imperator; ut diuturnum schisma tandem aliquando consopiretur. Obiit Hormisdas die xxx. Aprilis anno 523. Extant *Epistolæ* LXXX. & Decreta quædam Concil. Tom. iv. Ex his 1ª. ad Remigium Rhemensem, quâ vices suas ei in Galliâ peragendas delegat, manifestò spuria est; quippe in quâ Hormisdas baptizatum nuper à Remigio Clodovæum regem

gem (quem Ludovicum vocat) gratulatur. Baptizatus autem est Clodovæus anno 496. atq; obiit anno 509. saltem 511. antequam Hormisdas Pontificatum nancisceretur. 23ª. ad Archimandritas & Presbyteros Syriæ secundæ, & 80ª. ad Epiphanium Episcopum CP. habentur etiam Gr. Lat. Concil. Tom. v. p. 144. Inter Decreta locum habet celeberrimum illud Gelasii de Libris Canonicis & Apochryphis Decretum, quod in quibusdam Codicibus MSS. Hormisdæ inscribitur, & sub illius nomine è Codice antiquo Jurensi emendatum à Fr. Chiffletio editum est ad calcem Vigilii Tapsensis, *Divione* 1664. SÆC. VI. ab An. D.

ÆGIDIUS, gente Gallus, Abbas Monasterii cujusdam in Galliâ Narbonensi, claruit anno 514. quo *libellum pro privilegiis Ecclesiæ Arelatensis Symmacho Papæ* obtulit. Extat *Libellus* iste unà cum Symmachi ad Cæsarium Arelatensem responso Concil. Tom. iv. p. 1310. Sed forsan tanti non sunt, ut in hoc Opere locum habere mereantur. 514.

ORENTIUS, gente Hispanus, domo Tarraconensis, Episcopus Eliberitanus, claruit anno 516. quo Synodo Tarraconensi adfuit, & subscripsit. 516.
Scripsit *Commonitorium fidelibus metro Heroico*, ut *mulceat legentem suavi Breviloquio*, uti habet Sigebertus*. Extat *Commonitorium* istud, à Martino Delrio cum notis editum *Antverp.* 1600. & cum notis itidem *Salmanticæ* 1644. 4°. ac in Bibliothecâ Patr. Tom. viii. p. 875. * Catalog. cap. 34.

JOANNES, natione Cappadox, ab anno 517. Patriarcha Constantinopolitanus factus. Anno 518. mortuo Anastasio, & evecto ad imperium Justino, à plebe Catholicâ in Ecclesiâ Magnâ tumultuante, haud invitus tamen, coactus est, ut Severum Antiochenum anathematizaret, Synodi Chalcedonensis Patres commemoratione solenni factâ Diptychis insereret, & Euphemii ac Macedonii nomina iisdem restitueret. Mox mense Julio habitâ Constantinopoli XL. Episcoporum Synodo, quæ populus violentis precibus extorserat, legitimis decretis sancivit. Anno 519. suadente & pene imperante Justino Aug. ad unionem cum Ecclesiâ Romanâ resarciendam sese accinxit: & conditiones ab Hormisda oblatas amplexus, Concilii Chalcedonensis obtrectatores anathematizavit, Acacii, Euphemii, & Macedonii nomina Diptychis exemit, Leonis Papæ, & Hormisdæ reposuit. Hâc de causâ Hormisdas eodem anno gratulatorias ad eum dedit literas, & ad procurandam Alexandrinæ & Antiochenæ Ecclesiarum pacem hortatus est. *Extant Epistolæ* iii. *ad Hormisdam* Lat. Concil. Tom. iv. p. 1486, 1491, 1521. aliæ ii. breviusculæ, *altera ad Joannem Hierosolymitanum*, ad *Epiphanium Tyri Episcopum altera*, Gr. Lat. Concil. Tom. v. p. 185. 517.

THEODORUS, unde oriundus, non satis liquet. Sunt, quæ Paphlagonem fuisse arguere videntur, quæ tamen non tanti sunt, ut assensum impetrent. Erat Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Lector, claruitq; circa annum 518. Quis verò risum tenere potest, qui hæc apud Aubertum Miræum * legit? *Vixit Theodorus Anagnostes sub annum* 1320. Additq; *scripsisse Collectanea Historiæ Ecclesiasticæ, excerpta ex ore Nicephori Callisti.* Somniet, immò stertat, oportet, famæ suæ ac veritatis securus, qui hæc scribere potuit. Collegit Theodorus noster ex Socrate, Sozomeno & Theodorito Historiam Tripartitam duobus libris comprehensam à vicesimo Constantini anno usq; ad imperium Juliani pertingentem. Extat hæc Historia etiam Græcè MS. in Bibliothecâ Venetâ D. Marci. Exemplar etiam habuit Leo Allatius, ex quo variantes suas Lectiones Historiarum Socratis, Sozomeni, & Theodoriti desumpsit Henr. Valesius. Huic Operi postea Theodorus duos alios *Historiæ Ecclesiasticæ libros* addidit, proprio Marte conscriptos, à tempore, quo desiit Socrates, ad principatum usq; Justini senioris, viz. ad annum 518. unde & quartum Historiæ ejus Ecclesiasticæ librum citat Damascenus †. Ex postremis hisce libris amplissima Collectanea excerpsit Nicephorus Callistus; quæ sola nobis hodie supersunt. Extant Græcè unà cum cæteris Historicis Græcis 518. * Auctuar. cap. 427. † Lib. 3. de Imag.

SÆC. VI. ab An. D. Ecclesiasticis, à Roberto Stephano edita *Parif.* 1544. Gr. Lat. *Genevæ* 1612. cum versione & notis Henrici Valesii *Parif.* 1673.

520. Phot. Cod. 160 **PROCOPIUS, GAZÆUS** ab urbe, quam incoluit, dictus, professione Sophista, claruit circa an. 520. Justino imperante, & deinceps. Choricii Gazæi Sophistæ, qui Justiniano regnante floruit, & quem affectâ jam ætate scholæ suæ successorem vidit, magister. De eo sic Photius *.

* Cod. 160, 206.

Τούτου λόγοι πολλοί τε καὶ παντοδαποὶ φέρονται, ἄξιοι ζήλου καὶ μιμήσεως χρῆμα — *ἡ φράσις δ' αὐτῷ εἰς τὸ ἄκρον ἤσκηται, εἰ καὶ ἐξηγητικῆς διατυπώσεως ἔχει τι καὶ κομψότερον. Hujus libri multi, variæq; doctrina, circumferuntur, lectu atq; imitatione digni.* — *Dictio ab eo est optimè quidem exculta; sed comptior aliquantò, quam commentarii rudiorem formam decet.*

SCRIPTA.

* Cod. 206. *Commentaria* seu (ut Photii *, qui ea valde laudat, verbis utar) *ἐξηγητικαὶ σχολαὶ in Octatenchum sive potiùs Heptateuchum*, ex Orthodoxorum Patrum scriptis & Commentariis summo judicio excerpta, summâ elegantiâ contexta. Latinè solummodò extant, excusa *Tiguri* 1555. Conrado Clusero interprete.

Scholia in libros quatuor Regum, & duos Paralipomenon. Extant Gr. Lat. à Joanne Meursio edita *Lugd. Bat.* 1620. 4°.

* Cod. 207. *Variorum in Esaiam Prophetam Commentariorum Epitome*, à Photio * laudata, & à Joanne Curterio Gr. Lat. edita *Parif.* 1580.

Comment. in *Proverbia* citat Turrianus Epist. Pontif. Defens. l. 4. c. 6, 17. *in Proverbia* & *Cantica* Jo. Curterius, in Præfat. in Esaiam, sed forsan adhuc MSS. delitescunt.

Epistolæ aliquot Procopii Sophistæ ad Philippum fratrem, Hieronymum, Macarium, Sozomenum, Pancratium, Castorem, Zachariam, Eliam Episcopum, &c. valdè elegantes ab Aldo in volumine Græcarum Epistolarum impressæ sunt. Utrum Gazæo verò an Cæsariensi Procopio ascribendæ sint, haud ita certò dijudicari potest: cum utriq; Sophistæ nomen convenerit. Gazæi tamen potiùs esse non una ratio persuadet.

Στίχων Ὁμηρικῶν Μεταφράσεις εἰς ποικίλας λόγων ἰδέας δαιμονίως μεμορφωμέναι, quas memorat & dilaudat Photius Cod. 160. quasq; nos interiisse dolemus.

520. **EPIPHANIUS**, Ecclesiæ Constantinopolitanæ Presbyter, & Joannis Patriarchæ Syncellus. Anno 519. unà cum Licinio Comite, & Hormisdæ Papæ legatis Thessalonicam missus est; ut habitâ Episcoporum Synodo, de Dorothei Episcopi Thessalonicensis, qui Episcopos Suffraganeos communionem ipsius fugientes sedibus suis exturbârat, causâ Patriarchæ sui nomine judicium ferret. Anno 520. Joanne defuncto ad thronum Constantinopolitanum evectus est; habitâq; confestim Episcoporum Synodo pacem Hormisdam inter ac decessorem suum initam autoritate suâ ratam fecit: & Concilium Chalcedonense confirmavit. Obiit anno 535. Extant ab eo scriptæ *Epistolæ* V. *ad Hormisdam Papam* Latinè Concil. Tom. iv. p. 1535, 1537, 1545, 1555.

520. **PETRUS**, gente Græcus, saltem Asiaticus, dignitate Diaconus; anno 520. Scytharum Monachorum legatis Romam ex Oriente profectis se adjunxit; & Monachorum causam maximo animi studio adjuvit: cui ut majorem autoritatem ex magnorum virorum suffragiis conciliaret, eodem anno, Romæ agens, *librum de Incarnatione & gratiâ D. N. Jesu Christi ad Fulgentium cæterosq; Catholicos* in Sardiniâ exulantes Episcopos sui ac sociorum nomine conscripsit; quo orthodoxam Scytharum Monachorum fidem in medium protulit, & prolatam argumentis confirmavit; Episcoporumq; Africanorum sententiam de Controversiis istis expiscatus est. Extat *Liber* iste inter Fulgentii Opera, Responsorio Fulgentii libro præfigi solitus, & in Orthodoxogr. p. 1241. ac Bibliothecâ Patr. Tom. ix. Vide plura in Maxentio.

ANO-

ANONYMUS Auctor *Christianorum libri* à Photio memoratus Cod. 36. claruit circa an. 520. Sex enim priores libros Pamphilo cuidam, qui sub Justino Imp. floruit, nuncupavit. Opus istud nil aliud erat quam *Octateuchi Expositio in* xii. *libros distributa*, & ineptiis nugacissimis ac dogmatibus absurdis referta. Speciminis gratiâ, Nec cœlum nec terra orbiculari formâ constare, istam verò altera parte longiorem extremis partibus cum cœli terminis copulari, illud terræ fornicis vice fungi: Astra ab assistentibus Angelis moveri: Christum è terris ascendentem inter cœlum & firmamentum consedisse, ibiq; duntaxat cœlorum esse regnum. Interiit Opus istud: excerpta tantùm quædam breviuscula conservavit Photius loc. cit. Idem Auctor *Cantica Canticorum* Commentario illustravit, cujus ne minima superest lacinia. SÆC. VI. ab An. D. 520.

POSSESSOR, Episcopus in Africâ, cujusnam verò urbis incertum, ab Arianis ejectus, Constantinopolin profectus est, & contra Hæreticos constanter dimicando Catholicam fidem plurimùm confirmavit, claruit anno 520. Extat Epistola ejus ad Hormisdam Papam Constantinopoli scripta, quâ Pontificem consulit de Fausti Regiensis dogmatibus circa gratiam & liberum arbitrium: Habetur unà cum Hormisdæ responso Concil. Tom. iv. p. 1529: quamvis non desint ex Jansenii asseclis haud infimæ sortis viri, qui Epistolam illam Responsoriam Hormisdæ abjudicare non verentur. 520.

JOANNES MAXENTIUS, gente, ut volunt, Scytha, quin & Monachus & Presbyter Antiochenus: non desunt, qui hunc eundem cum Joanne Antiocheno, de quo Gennadius cap. 93. fuisse contendunt. Erat etiam, teste Sophronio Hierosolymitano apud Photium *, Joannes quidem Antistes Scythopolitanus, qui doctè & piè de Synodo Chalcedonensi scripsit; quale opus nostrum Joannem confecisse satis constat. An verò nostrum designaverit Sophronius, certò affirmare non ausim. Noster tamen Scythopolitanus & alibi à Photio †, & hodie vulgò appellatur. Claruit anno 520. Quo anno, saltem superiore exortâ inter Monachos quosdam Scythas (è quorum numero erat Maxentius, eorumq; ut videtur Archimandrita) & Victorem quendam Diaconum controversiâ de isto loquendi genere, *Unus ex Trinitate pro nobis crucifixus est*, quod pium & Orthodoxum esse censebant Monachi, Victor è contra; & propalatâ in Oriente famâ de Fausti Episcopi Gallicani libris Pelagianismum non obscurè docentibus: Monachi ex suis quatuor delectos, & in his, si Baronio fides, Maxentium, Constantinopolin ad Germanum Capuanum aliosq; legatos pontificios ibi tunc agentes ab Antiochiâ mittunt; ut Fausti libros damnari, sententiam verò suam de uno ex Trinitate crucifixo a legatis confirmari efficerent. Utrumq; recusârunt legati pontificii; quin potiùs Scytharum sententiam apertè damnârunt. Romam igitur pergentes Monachorum legati, ad Hormisdam Papam se conferunt. Verùm ille a legatis suis, & Possessore Africano per literas edoctus, legatorum suorum sententiam ratam facit; datâq; ad Possessorem epistolâ Monachorum sententiam tanquam hæreticam, & nefandum semen diaboli, damnat, eorumq; legatos urbe expellit. Isti quo minùs sibi deessent duodecim anathematismos divulgant Nestorianæ hæresi oppositos, cui Hormisdæ sententia latam certè nimis straverat viam. Quinetiam Joannes Maxentius scriptâ Apologiâ Scytharum sententiam tuetur, & Hormisdæ ad Possessorem epistolam acriter refutat, authorem illius sive Hormisda (de eo enim subdubitare videri voluit) sive alius quis fuerit, hæreticum esse, & inimicum catholicæ veritatis apertè clamans. Hanc quidem ob causam Maxentius à Scriptoribus Pontificiis malè tractatur: quem nihilominùs adversùs Baronii, Binii, aliorumque calumnias fusè & eruditè vindicat Cl. Forbesius Instruction. Histor-Theol. l. 3. c. 21. De stylo ejus sic Photius *. Ἔστι δὲ τὸν λόγον σαφής τε καὶ καθαρὸς, καὶ λέξεσι λόγῳ συγγραφικῷ πρεπούσαις χρώμενος, καὶ κατὰ τῆς αἱρέσεως οὐκ ἀδυνάτως ἀνταγωνιζόμενος, οὐδὲ ταῖς γραφικαῖς ἀποχρώμενος μαρτυρίαις, &c. *Oratio ejus clara est, ac pura, verbisq; utitur historico stylo accommodatis. Contra hæresin præterea neq; languidè pugnat, neq; S. Scripturæ abutitur testimoniis*, &c. 520.

* Cod. 231.

† Cod. 95.

* Cod. 99.

SÆC. VI. ab An. D.

OPERA, QUÆ EXTANT.

Epistola ad Legatos Pontificis Romani Constantinopoli agentes.
Catholica de Christo professio in confessione fidei suæ.
Capitula sive Anathematismi xii. *contra Nestorianos.*
Alia professio fidei brevior.
Ratio adunationis Verbi Dei ad propriam carnem.
Responsum Apologeticum ad Hormisdæ Epistolam.
Libellus contra Acephalos.
Dialogorum contra Nestorianos libri ii. ad Theophilum.

Opuscula ista omnia Latinè extant in Bibliothecâ Patrum Tom. ix. p. 533.

Scholia in Dionysii Areopagitæ Opera, de quibus hæc habet Cl. Usserius in Biblioth. Theol. MS. " Joannes Scythopolitanus scripsit in Dionysium Areopagitam scholia, pariter ac Maximus: Verùm in libris Dionysii ab anno 1562. " inclusivè editis simul confusa sunt Joannis & Maximi Scholia: quæ non in " antiquioribus solùm, quæ Cyparissioti tempore ferebantur, editionibus fuerunt distincta, sed etiam in utroque, quo usus est ipse Morellius, Codice: " in quorum altero ad marginem apposita sunt (Joannis Scythopolitani) sine " nomine Scholia: in altero verò seorsim (post absolutum textum integrum " Dionysii) Maximi nomine insignita Scholia, eò breviora, quòd ab ampli- " oribus Joannis, cum quibus ea conjunxit Morellius, separata fuerant. Porrò " vulgata illa Scythopolitani Scholia eadem illa ipsa sunt, quæ Dionysio " Alexandrino ab aliis sunt attributa: quod ex sententiâ à Cyparissioto ex " Dionysii scholiis citatâ patet; quæ in Scholiis istis totidem verbis reperitur. " Istam verò sententiam Scythopolitani non, Maximi, esse liquet ex Latinâ ver- " sione Scholiorum Scythopolitani à Roberto Episcopo Lincolniensi factâ, & " in Bibliothecâ Collegii Corporis Christi apud Oxonienses MS. asservatâ, in " quâ reperitur. Hactenus Usserius. Utrùm verò Scholiorum istorum autor fuerit Maxentius noster, an Joannes Episcopus Scythopolitanus, cujus supra mentionem fecimus, si modò is diversus à Maxentio fuerit, an Joannes quidem Scythopolitanus utroque junior, nos nequaquam decernimus: judicent Eruditi.

OPERA DEPERDITA.

Adversus Ecclesiæ desertores, sive contra Eutychen, Dioscorum, ejusdemque sectæ asseclas, libri xii. Juliano quodam Archiepiscopo rogante conscripti, & à Photio laudati Cod. 95. Habetur fragmentum satis amplum ex libro viii. desumptum Concil. Tom. vi. p. 830.

Epistola sui, ac Venerii Diaconi nomine ad Fulgentium, cæterosq; in Sardiniâ exules Episcopos Africanos scripta, quâ sententiam eorum de Prædestinatione & Gratiâ exquisivit: ac cui Episcopi Africani epistolâ Synodicâ (quæ inter Fulgentii Opera extat) Fulgentius verò tribus editis libris, responderunt.

520. TRIFOLIUS, dignitate Presbyter, cujusnam verò loci, quis nobis divinabit? Claruit anno 520. Quæsiverat ab eo Faustus, Senator Romanus & Prætorio Præfectus, si quid in scriptis Patrum de doctrinâ Scytharum Monachorum reperiri posset. Fausto respondit per Epistolam Trifolius; quâ ex quatuor Conciliorum Generalium decretis contra Joannem Scytham, ejusq; Monachos, qui Romam nuper advenerant, agit. Hanc Epistolam, in fine quidem mutilam, ex Schedis Sirmondianis eruit Labbeus, & in lucem emisit Concil. Tom. iv. p. 1590.

523. JOANNES, natione Tuscus, Constantii filius, anno 523. die vii. Maii Hormisdæ in Sede Romanâ successit. Anno 525. à Theodorico rege Ravennam accitus ad Justinum Imp. invitus legatus est, ut Arianis Ecclesias, quas auferre iis in animo habuit Justinus, precibus suis conservaret. Constantinopoli

poli agens Epiphanio Patriarchæ (Euphemio malè habet Nicephorus *) in Ecclesiâ Magnâ ad latus assidere recusavit; sublimiorem sibi thronum supra Epiphanii sedem erigi postulans, de quo vide quæ in observationibus ad fragmentum Dorotheanum supra notavimus. Re apud Imperatorem infectâ Romam reversus, à Theodorico Ravennam abductus, & in custodiam datus est. Obiit in carcere anno 526. die xviii. Maii. Extant *Epistolæ* ii. Concil. Tom. iv. p. 1603. sed quas, quicquid sibi somniat Binius, supposititias esse fatentur novissimi Conciliorum editores. SÆC. VI. ab An. D. * L. 7. c. 9.

EPHRÆMIUS, genere Syrus, postquam alias sæculares dignitates obiisset, à Justino Imp. Comes Orientis renuntiatus est. Anno 525. Antiochiâ incendiis & gravissimo terræ-motu penè dirutâ, & Euphrasio Episcopo inter ædium ruinas obruto, cum Ephræmius summâ diligentiâ ac pietate miseræ plebis necessitates sublevaret, à civibus Antiochenis Euphrasii successor expetitus est. Anno igitur sequente Patriarcha Antiochenus ordinatur, ac commissum sibi munus egregiâ pietate, & invictâ adversùs hæreticos constantiâ administravit. Anno 546. à Justiniano Imp. rogatus, aliquamdiu tamen reluctatus, tria Capitula damnavit, *postquam ei denunciatum est, quod excludendus esset, nisi faceret, sui potius honoris, quam veritatis dilector inventus*, inquit, qui ipse tunc Constantinopoli aderat, * Facundus Hermianensis; nec subscriptioni suæ diu supervixit, eodem enim anno obiisse videtur. 526. * Lib. 4. c. 4.

Scripsit multa, quæ sequuntur.

PRo *Ecclesiasticis dogmatibus, & Synodo Chalcedonensi libri* iii. Priores duos fusè describit, & amplissima ex iis excerpta exhibet Photius Codd. 228, 229. De tertio penitùs silet. Librorum autem priorum

Primus continebat. 1°. *Epistolam ad Zenobium Scholasticum Emesenum* Acephalorum hæresi infectum prolixam, de Synodi Chalcedonensis autoritate, Leonis Papæ Epistolâ ad Flavianum CP. Trisagii clausulâ à Fullone additâ & in Ecclesiis Orientalibus deinceps usurpatâ, ac de duabus in Christo naturis. 2°. *Ad Justinianum Imp. Epistolas* iii. 3°. *Epistolam ad Anthimum Episcopum CP.* 4°. *Epistolam ad Domitianum.* 5°. *Epistolam ad Syncleticum Tarsensem contra Acephalorum dogmata.* 6°. *Epistolam ad Anthimum Episcopum adhuc Trapezuntinum.* 7°. *Epistolam ad Brasen Persam de variis Theologicis dogmatibus.* 8°. *Epistolam ad Monachos quosdam schismaticos.* 9°. *Epistolam ad Callinici desertores.* 10°. *Acta Synodi ab Ephræmio in causâ Syncletici Tarsensis Episcopi habitæ.* 11°. *Epistolam ad Magnum Episcopum Berroeæ de duabus in Christo naturis.* 12°. *Epistolam ad Eunoium monachum de corruptione & incorruptione.* 13°. *Panegyricas Orationes* vi. *in totidem festos dies in Ecclesiâ celebratos.* 14°. *Orationes* ii. *Catecheticas ad Neophitos.*

Secundus continebat. 1°. *Apologiam pro Cyrilli epistolâ* ad Succensum, quam calumniis suis obtendere solebant hæretici. 2°. *Responsionem ad Anatolii Scholastici Quæstiones, de Christo in carne etiamnum cognito*; quomodo Adam, si compositum quid creatus sit, immortalis esse potuit; de Joanne Evangelistâ etiamnum superstite; quomodo, si immortalis Adam est cognitus, quid utile erat, ignoravit, & quid velit id dictum, *Adam factus est sicut unus è nobis.* 3°. *Librum ad Joannem & Domnum Cilices Monachos de Concilio Chalcedonensi*, duabus in Christo naturis, & Cyrilli sententiâ. 4°. *Ad Orientis Monachos Theopaschitarum hæresi infectos.*

FOELIX, natione Samnita, Castorii filius, Joanne Papâ in carcere mortuo, à Theodorico rege Successor ejus nominatus est, ac proinde anno 526. die xii. Julii in sede Pontificali collocatus. Virum fuisse in Clero Romano probatissimum agnoscunt omnes: id solum ipsi vitio vertitur, quòd à Theodorico electus sit: quâ occasione quàm lugubres, quàm tragicas in Theodoricum exclamationes effundat Baronius, vide sis Annales ejus ad an. 526. Obiit Fœlix die xxv. Septembris anno 530. Extant *Epistolæ* iii. Concil. Tom. iv. p. 1650. quarum 526.

SÆC. VI. ab An. D. quarum duas priores ſuppoſititias eſſe fatetur ipſe Labbeus, & poſt eum Papebrochius; ac res ipſa clamat.

527. SIMEON, *Stylites* ab habitaculo, *Junior* ab ætate, quâ vixit, *Thaumaſtorita* deniq; (i. e. ὁ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει) à vitæ inſtituto, dictus, gente Syrus, à teneris unguiculis monaſticam vitam coluit. Puerum adhuc miraculis enituiſſe ferunt: Puerum certè adhuc, quippe antequam dentes commutâſſet, aut pardum à feli dignoſceret, in columnam ſuam prope Antiochiam ſitam anno 527. recepit, ac vitæ ſocium ſibi delegit Eremita quidam ſenex ſanctiſſimus. Ab eo tempore Simeon partim in illâ, partim in alterâ in montis vicini vertice poſitâ columnâ vitam degit, orationibus, vigiliis, & ſeveriſſimis ἀσκήσεσι eremiticæ inſtitutis vacans. Acerrimus Eutychianorum & Neſtorianorum hoſtis, quos angue & cane pejus odit. Mira de eo narrant Scriptores, πάσης χάριτος ἠξιωμένον fuiſſe ſcribit Euagrius ei optimè notus; qui dæmonas fugâſſe, morbos ſanâſſe, intimas hominum cogitationes rimatum eſſe, futura prædixiſſe, ocularis utplurimùm, uti præ ſe fert, teſtis prodit. Eadem poſt Euagrium miracula enarrat Nicephorus l. 18. c. 14. Longè verò plura comminiſcitur, qui Simeonis Vitam fuſiſſimè ſcripſit, Arcadius Cypri Archiepiſcopus in Concilio Nicæno II *. & à Damaſceno † citatus. Obiit Simeon anno 595. poſtquam in columnâ annos 68. exegiſſet. Scripſit Epiſtolas plures. Quintam ad Juſtinum Imperatorem citant atq; integram Gr. Lat. exhibent Concilii Nicæni II. Patres actione 5. Concil. Tom. vii. p. 349. Spuriam tamen eſſe olim ſuſpicati ſunt, & pluribus probare nituntur Carolus M. & Patres Francofurtenſes *. Olim etiam Simeoni vindicavit Hadrianus Papa, ac poſt eum nuper Leo Allatius †. Epiſtolam Simeonis ad Juſtinianum Imp. contra Eutychianos & Neſtorianos memorat Sophronius Hieroſolymitanus apud Photium ‖. Fragmentum ejuſdem de Imaginibus dabit Damaſcenus Orat. 3. de Imag. p. 789. Varios deniq; illius Tractatus hactenus ineditos in Bibliothecâ Vaticanâ & alibi aſſervatos memorat Leo Allatius Diatrib. de Simeonum ſcriptis p. 21, 22. viz. 1°. *Troparia in S. Demetrium Martyrem.* 2°. *Orationem ſive precem ad Filium pro repellendis obturbantibus cogitationibus.* 3°. *Orationem ad Chriſtum recitandam cùm inſurgunt cogitationes fornicationis.* 4°. *Orationem ad S. Deiparam contra pravas cogitationes*; quam recentioris ævi eſſe fœtum ipſe titulus clamat.

Euagr. l. 6. c. 23.

Ibid. & l. 5. c. 21.

* Act. 4.

† Orat. 3. de imag.

* De non adorand. imag. l. 4. c. 5.

† Diatrib. de Simeonum Script. p. 20.

‖ Cod. 231.

527. FL. JUSTINIANUS, gente Illyricus, Sabbatii & Biglinizæ filius, Tareſii, hodie Achriduntis in Dardaniâ natus eſt anno 483. Avunculum habuit Juſtinum Auguſtum, à quo in Caſtello Bederiano ſummâ curâ educatus eſt, & in filium adoptatus. Nondum Imperator Theodoram ortu Cypriam uxorem duxit, fœminam inſolentem & Eutychianæ hæreſi perditè addictam. Anno 519. à Juſtino Imp. Magiſter Militum factus eſt; & in Orientem cum exercitu miſſus, rem contra Perſas bene geſſit. Anno 521. Conſulatum obiit; mox Patricius, deinde Nobiliſſimus, ac tandem anno 527. Calendis Aprilibus Auguſtus, renunciatus, cum avunculo regnare cœpit; quo defuncto Calendis Auguſti ejuſdem anni imperium deinceps ſolus tenuit. Anno 528. edictum promulgavit, quo Neſtorianos & Eutychianos, tanquam Hæreticos pœnis civilibus mulctandos decrevit, eodem poſt quinquennium renovato. Anno 541. Origenem ipſe edicto damnavit, & habitâ mox ſub Menna Synodo Conſtantinopoli illum cum ſectatoribus anathemate percutiendum curavit. Anno 545. editâ conſtitutione tria Capitula damnavit: quod & exeunte ſequente anno Synodus CP. itidem fecit. Anno 553. Concilium Oecumenicum Conſtantinopoli habendum indixit: in quo à Patribus, ut tria Capitula damnarentur poſtulavit & obtinuit. Anno 563. fatiſcentibus cum corpore animi viribus, ab Hæreticis quibuſdam deluſus, edictum condidit, quo Chriſti corpus pari modo ante ac poſt reſurrectionem corruptionis & naturalium affectionum expers fuiſſe docuit; utq; ſententiæ ſuæ omnes Epiſcopi ſubſcriberent, mandavit. Epiſcopos Orientales ad Anaſtaſii Antiocheni ſententiam provocantes graviſſimè afflixit; ipſum verò Anaſtaſium, & Eutychium Patriarcham CP. conſtanter reluctantes ſedibus ſuis exturbavit, & in exilium deportari

Euagr. l. 4. c. 39.

deportari jussit. Hujusmodi deliriis intentus, rebus humanis exemptus est anno 565. die 14. Novembris, dierum, gloriæ, & triumphorum satur. Non deerant olim, nec desunt hodie, qui in sacratissimum principem, non minùs doctrinâ & pietate, quàm potentiâ & rerum gestarum gloriâ clarum, tota calumniarum & convitiorum plaustra exonerant. Nemo verò unquam iniquiori censurâ, & inverecundiâ longè infra summi principis sortem, in augustissimos Justiniani manes debacchatus est, quàm Card. Baronius, omnes in hoc eloquentiæ nervos intendens, ut ex Imperatore non hominem sed diabolum nobis exhiberet. Ut fidem faciam, quædam lectori ob oculos ponam. *Fuit*, inquit, *homo penitùs illiteratus; adeò ut nec alphabetum aliquando didicisset. Sacrilegus Imperator, qui non levem persecutionem excitavit; furore percitus, mente dimotus, correptus maligno spiritu, agitatus à Satanâ, quiq; omnem in Ecclesiâ dissolvit ordinem, fecitq; ex regno cælorum ergastulum inferorum.* Infinitus essem, si omnia percurrerem. Non mihi in animo est, post Guinetum, Giphanium, Trivorium, Rivium nostratem, aliosque, egregii principis vindicias agere. De eximiis Justiniani virtutibus unicum aut alterum Veterum testimonium proferam. De doctrinâ ejus & pietate hæc Procopius *, in Justinianum adhuc æquus. Solitum eum tum libros de rebus divinis agentes ipsum pervolutare, tum de iisdem colloquia cum Episcopis & Presbyteris in multam noctem pertrahere: in more ei semper fuisse multis ante Pascha dierum hebdomadibus corpus vigiliis & inediis plusquam asceticis macerare, semel in biduo cibum capere, vino, pane aliisq; cibariis penitùs abstinuisse, herbis tantùm sale & aceto conditis, atq; aquâ contentum. De egregio autem illius erga fidem Catholicam studio audiamus Agathonem Papam ex Episcoporum CXXV. Synodo testimonium ferentem. *Et præ omnibus*, inquit, *æmulator veræ Apostolicæ fidei piæ memoriæ Justinianus Aug. cujus fidei rectitudo, quantùm pro sincerâ confessione Deo placuit, tantùm rempublicam Christianam exaltavit: & usque ab omnibus gentibus ejus religiosa memoria veneratione digna censetur: cujus fidei rectitudo per augustissima ejus edicta in toto orbe diffusa laudatur.*

SÆC. VI. ab An. D.

Annal. ad an. 551. num. 3, 4. 528. num. 20. 553. num. 21.

* De Bell. Goth. l. 3. de ædif. Just. l. 1.

OPERA.

PRæter *Corpus Juris Civilis*, (viz. *Institutionum libros* IV. *Pandectarum sive Digestorum* libros L. & *Codicis* (cui plurima de Religione admixta sunt) libros XII.) quod Triboniano, atq; aliis adjutoribus usus, anno 528. condere incœpit, anno 535. ad exitum perduxit: & *Novellas* post annum 535. editas, quarum plurimæ fori sunt Ecclesiastici, seorsim typis excusas Græcè per Haloandrum *Paris.* 1553. 8°. per Schringerum ib. 1558. Gr. Lat. *Antverp.* 1575. Scripsit Justinianus quamplurima ad rem Ecclesiasticam spectantia: ex quibus hodie extant,

Constitutio contra Anthimum, Severum, Petrum, & Zoaram, anno 536. facta; quæ quidem ex Novellis desumpta, habetur Gr. Lat. Concil. Tom. V. p. 264.

Epistola ad Patres Concilii V. *Generalis*, anno 553. scripta: extat Lat. Concil. Tom. V. p. 419.

Tractatus sive Edictum adversùs Origenem, & errores ejus, ad Mennam Patriarcham CP. anno 541. missus: extat Concil. Tom. V. p. 635.

Epistola ad Synodum CP. anno 541. à Mennâ habitam adversùs Origenem & sectatores ejus: habetur Gr. Lat. Concil. Tom. V. p. 679.

Confessio rectæ fidei, (sive Edictum contra tria Capitula) anno. 545. scripta: extat Gr. Lat. Concil. Tom. V. p. 684.

Epistola ad Patres Synodi CP. anno 546. *habita adversùs tria Capitula:* extat Gr. Lat. Concil. Tom. V. p. 724.

In scriptis hisce concinnandis si modo Theologorum suorum consilio atque industriâ usus est Justinianus; nec novum id, nec mirum cuiquam videri debeat: nec minùs idcirco hæc proprio Marte scripsisse dicendus erit.

AGAPETUS,

SÆC. VI. ab An. D. 527.

AGAPETUS, Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus, claruit anno 527. quo ad Justinianum purpurâ recèns ornatum scripsit *Admonitiones* quomodo se in imperio gerere deberet, verè aureas,& summo principe dignas, *Capita parænetica* LXXII. continentes. Extant Gr. Lat. *Venet.* 1509. 8°. *Basil.* 1518. 8°. per Matthæum Martinium *Herbornæ* 1605. 8°. cum notis Stephani Schoningii *Franekeræ* 1608. 8°. *Francofurt.* 1659. 4°. *Lipsiæ* 1669. 8°. in Orthodoxogr. p. 180. in Auctuario Bibliothecæ Patr. Duceano Tom. ii. p. 362.

527. Procop. de Bell. Pers. l. 1. c. 12, 13. l. 2. c. 22. De Vandal. l. 1. c. 12, 14, 15. l. 2. c. 14. De Goth. l. 2. c. 23. & alibi passim.

PROCOPIUS, gente Palæstinus, domo Cæsariensis, professione Rhetor & Sophista, demum Senator Constantinopolitanus; anno 527. Belisario militiæ duci facto à Justino Imp. comes, notarius, ac consiliarius datus est. Anno 533. Belisarium Vandalos debellaturum in Africam secutus est; & ab eo ex itinere Syracusas missus imperatis fœliciter satisfecit. A Belisario ad res post victoriam componendas in Africâ relictus, propter militum seditionem anno 536. ad illum in Siciliâ agentem rediit; eumq; eodem anno contra Gothos arma moventem in Italiam comitatus est; ac classis & rei annonariæ curam sibi commissam habuit. Ante annum 542. cum Belisario Constantinopolin reversus, ibi demum reliquum vitæ tempus consedisse videtur. In vivis adhuc erat anno 562. quo Historiam Arcanam nondum clauserat. Plura ejus Operibus insunt, quæ animum fidei Christianæ minùs æquum, & Gentilismo longè faventiorem ostendere videntur; adeò ut non desint, qui illum superstitione Gentilium imbutum fuisse pertinaciter contendunt. Vide inter alios Joannem Eichelium Præfat. in Procopii Anecdota num. 17. ad. 22. ubi pluribus ex ipsius Procopii scriptis id agit. E contra non pauca suadent Procopium à cultu Christiano, specie saltem, neutiquam abhorruisse: præcipuè quæ de Ædificiis Justiniani l. 5. c. 7. de Bello Persico l. 1. c. 25. l. 2. c. 12. de Bello Vandalico l. 1. c. 21. alibiq; habet. Certè quantùm ex ipsius scriptis perspicere liquet, veri non absimile mihi videtur, Procopium neque prorsus Gentilem fuisse, neq; prorsus Christianum; cum Gentilibus Christianam non veram & unicam esse religionem credidisse; cum Christianis Gentilium ritus & superstitiones ludibrio habuisse: cum utrisq; summum numen cœli terræq; conditorem agnovisse. Utut res sit, erat saltem professione & nomine tenus, Christianus; utq; Justiniani gratiam eò faciliùs captaret, quicquid in pectore clàm fovebat, palam Christianum cultum præ se tulit: cui proinde inter Scriptores Ecclesiasticos locum suum hic dedimus. Scripsit

* L. 4. c. 12. φιλοπονώτατα κομψῶς τε καὶ λογίως, inquit Euagrius *, varios Historiarum libros, qui sequuntur.

De Bello Persico libri ii. rerum inter Romanos & Persas ab anno 407. ad an. 549. gestarum historiam complexi.

De Bello Vandalico libri ii. rerum inter Romanos & Vandalos in Africâ ab anno 395. ad an. 545. gestarum historiam exhibentes.

De Bello Gothico libri iv. res bellicas ab Imperatoribus CP. contra Gothos in Italiâ ab anno 487. ad an. 554. enarrantes. Hosce unà cum libris *de Bello Vandalico* ex Manuscriptis auctiores, ac Latinè à se versos dedit Hugo Grotius *Amstelod.* 1655. 8°.

Prodierunt octo isti libri Lat. *Basil.* 1531, 1566. fol. Gr. à Davide Hæschelio editi *Augustæ-Vindel.* 1607. fol.

Ἀνέκδοτα, sive *Historia Arcana, Justiniani, Theodoræ, Augg. Belisarii, & Antoninæ flagitia* describens, anno 549. incœpta, anno 562. ad umbilicum ducta. In eâ Procopius summâ non tam audaciâ dicam, quàm mentiendi & calumniandi prurigine turpissima & inaudita hactenus scelera Justiniano Imp. aliisq; affingit: adeò ut nullo alio fine eam scripsisse videatur, quàm ut optimi principis aulam, tanquam Diabolorum Lernam, orbi invisam redderet. Tanta quinetiam in eâ ubiq; scatet fortiter conviciandi libido, tanta mendaciorum inverecundia, à solitâ Procopii gravitate alienissima, ut supposititium esse opus & Procopio falsò inscriptum viri doctissimi opinati sint. In excusis exemplaribus paginæ nonnullæ horrendas Theodoræ Aug. impudicitias & libidines

bidines narrantes omissæ sunt. *Integra* verò *Historia* in Bibliothecâ Vaticanâ reperitur. Prodiit Gr. Lat. cum prolixis Alemanni notis *Lugduni* 1624. fol. *Colon.* 1669. fol. cum animadversionibus Eichelii *Helmstad.* 1654. 4°. SÆC. VI. ab An. D.

De Ædificiis Justiniani Imp. libri vi. Prodierunt Gr. ab Hæschelio editi unà cum octo prioribus *Historiarum libris Augustæ-Vindel.* 1607. fol. Latinè cum iisdem *Basil.* 1576.

Prodierunt auctiora omnia Procopii Opera Gr. Lat. cùm versione, variis lectionibus & emendationibus Maltreti *Paris.* 1662. fol.

NICETIUS, gente Gallus, primùm Monachus, ac deinde Abbas, maximè sanctitatis famâ inclaruit: adeò ut Theodoricum Mediomatricum regem, & filium ejus Theodebertum vitiorum liberè coarguere non vereretur. Quapropter summâ viri veneratione tactus Theodoricus anno 527. cum Aprunculo Trevirensi Archiepiscopo defuncto successorem dari curavit. Anno 535. Concilio Arvernensi I. anno 549. Aurelianensi V. & Arvernensi II. anno 551. Parisiensi II. Nicetius interfuit. Inflexo animi rigore in conservandâ disciplinâ Ecclesiasticâ semper usus, Clotharium regem ob incestas nuptias sæpius excommunicavit. A Clothario eapropter in exilium missus, demum anno 561. à Sigeberto Clotharii filio post patris mortem sedi suæ restitutus est. Obiit anno 568. Nonis Decembris, vel ut alii volunt, Calendis Octobris. 527.

SCRIPTA.

DE *Vigiliis Servorum Dei Tractatus.*

De Bono Psalmodiæ Tractatus. Uterq; diu Nicetæ Dacorum Episcopo tributus est. Eos verò Nicetio nostro vindicavit Dacherius atq; edidit Spicileg. Tom. iii.

Epistola ad Justinianum Imp. quâ eum in hæresim (uti opinabatur) lapsum ab errore revocare conatur.

Epistola ad Chlosuindam reginam Longobardorum; quâ eam hortatur, ut maritum ad fidem Catholicam adducat. Utraq; post annum 560. scripta est, & habetur Concil. Tom. V. p. 832.

DACIUS, Mediolanensis Ecclesiæ Archiepiscopus, claruit anno 527. Imperante adhuc Justino seniore, dum fidei causâ Constantinopolim pergeret, quid ab eo Corinthi adversùs Dæmonem hospitium quoddam desertum incolentem factum sit, narrabit tibi Gregorius M. Dialog. l. 3. c. 4. Extat ad illum *Epistola Cassiodori* de annonâ in plebem famelicam distribuendâ circa an. 537. data. Obiit anno circiter 555. Tribuitur ei *Rerum Mediolanensium Chronicon* hactenus ineditum in Bibliothecâ Mediolanensi servatum. Ut Chronici hujusce fidem & autoritatem eò certiùs exploraret Cl. Mabillonius, mediante Claudio Castellano, quæsita quædam Mediolanum misit. Responsum tulit ab Antonio Maria Pustulâ Ecclesiæ Metropolitanæ Bibliothecario, Chronicon esse annorum sexcentorum, in Pergamenâ quidem, non tamen eâdem manu, descriptum: præferre nomen Dacii Archiepiscopi Mediolanensis, verum titulum esse recentiorem: narrare Mediolanensis Ecclesiæ res ab octavo sæculo usq; ad tempus Alexandri II. Papæ, & desinere in anno 1067. & exinde luculenter satis constare, Dacii nostri non esse: veros autem authores Landulphum Seniorem, qui primam, Arnulphum, qui secundam, Landulphum deniq; juniorem, qui tertiam partem scripsit, habuisse. 527. Variar. l. 12. ep. 27. Analect. Vet. Tom. 1. p. 3. &c.

JUSTINIANUS, gente Hispanus, Ecclesiæ Valentinæ Episcopus, ex quatuor fratribus & Episcopis, eâdem matre progenitis, unus, claruit circa an. 529. Scripsit *librum Responsionum ad quendam Rusticum de interrogatis quæstionibus quinque*, viz. *de Spiritu S. de Christi naturâ contra Bonosiacos (sive Photianos* * à Bonoso Sardicæ Episcopo, ac Photini sectatore, qui circa an. 370. vixit, nomen istud mutuatos) *de baptismo non iterando, de distinctione baptismi Joannis & Christi, de Filii pariter ac Patris invisibilitate.* NE. 529. Isidor. de Script. c. 20. * Gennad. de Script. c. 14.

SÆC. VI. ab An. D.

529. Isidor. Hisp. de Script. c. 21. JUSTUS, Justiniani frater, Urgellensis sive Orgellitanus in Catalauniâ Episcopus, claruit anno 529. ac anno 531. Concilio Toletano II. interfuit. Obiit circa an. 540. Scripsit *Commentarium in Cantica Canticorum*; quem primus in lucem edidit Menradus Moltherus *Hagenoæ* 1529. exinde relatum in Orthodoxogr. p. 1038. & Biblioth. Patr. Tom. ix. p. 731. Eundem præmissis duabus Justi *Epistolis, unâ ad Sergium Papam* (quam spuriam esse titulus clamat) *alterâ ad Justum Diaconum* (quo hortante Commentarium confecerat) recudi fecit Georgius Rostius *Halæ Sax.* 1617. Alias duas Justi *Epistolas* evulgavit Dacherius Spicileg. Tom. iii. Porrò reliqui duo fratres, Nebridius (Episcopus Egarensis sive Agragensis, qui Concilio Toletano II. subscripsit) & Elpidius scripserunt nonnulla; quæ Isidori Hispalensis, multò magis nostram, notitiam fugerunt.

530. BONIFACIUS II. Patriâ Romanus, Sigisbaldi filius, anno 530. die xxix. Septembris, in Basilicâ Julii Pontifex Romanus ordinatus est, Dioscuro Diacono eodem tempore in Basilicâ Constantinianâ ab alterâ cleri Romani parte ordinato. Verùm Dioscuro paulò post è vivis sublato, Bonifacius sedem quietè tenuit, ac Dioscurum post mortem anathematizavit. Anno 531. ut Gothorum regum ambitioni in designandis pontificibus viam præcluderet, habitâ Romæ Synodo, Vigilium Diaconum sibi successorem constituit; & decretum eâ de re Synodicum totius cleri subscriptione confirmari fecit. Mox tamen ab Athalarico rege acriter eo nomine correptus, ac terrore perculsus, reum se majestatis confessus est; & constitutum Synodicum in præsentiâ omnium sacerdotum, cleri, & Senatûs, incendio consumpsit. Obiit anno 532. die xxiv. Octobris. Extant *Epistolæ* ii. *prima ad Eulalium Alexandrinum Episcopum*, quam spuriam esse omnes agnoscunt, *secunda ad Cæsarium Arelatensem*, quæ Consules malè notatos habet. Habentur Concil. Tom. iv. p. 1684.

530. BENEDICTUS, gente Italus, provincia Umber, domo Nursinus, Euprepii & Abundantiæ filius, ex vetustissimâ & nobilissimâ Aniciorum familiâ natus est anno 480. Exactâ pueritiâ Romam à parentibus, bonis literis erudiendus, mittitur. Verùm loci istius mox pertæsus, in Eremum Sublacensem secessit, anno 494. ætatis suæ 14. ac vitam Asceticam inire cœpit. Hîc loci per plures annos degens xii. Monasteria fundavit, ac in singulis totidem Monachos collocavit. Tandem anno 528. relicto Sublaco ad montem Cassinum se contulit, ubi exciso priùs luco Apollinis, Monasterium sibi condidit. Anno 531. à Bonifacio II. Romam ad Synodum evocatus est, eò majorem Synodo autoritatem præsentiâ suâ conciliaturus: quod ex Bibliothecæ Vaticanæ Codice refert Antonius Scipio Monachus Cassinensis *. Morti proximus in Orationem S. Joannis Baptistæ se deferri curavit: ubi sacris intentus, stans atq; erectus animam cœlo reddidit anno 542. vel 543. Qui virtutes & stupenda S. Benedicti miracula scire velit; adeat Gregorii M. Dialogorum lib. 2. qui totus iis ad nauseam usq; enumerandis insumitur.

* Elog. Abbat. Cassinens. p. 25.

SCRIPTA.

Regula Monachorum; quæ cum Commentariis Joannis de Turrecrematâ, & Smaragdi Abbatis, & aliis quibusdam aliorum Opusculis prodiit *Colon.* 1575. fol. Eandem edidit Lucas Holstenius in *Codice Regularum*, quem vol. 3. *Paris.* 1663. emisit. Habetur etiam in Bibliothecâ Patr. Tom. ix. p. 640. Longum esset enumerare singulas Regulæ istius editiones; cùm Arnoldus Wion * (qui superiore sæculo scripsit) plusquam centies suo ævo excusam fuisse referat.

* Lign. Vitæ lib. 1. p. 7.

De Ordine Monasterii, qualiter fratres studiosè & religiosè conversari, ac Domino militare debeant, *liber*, ab Arnoldo Wion unà cum Regulâ editus *Venet.* 1593. 16°. Suppositium esse hoc opusculum plura sunt in ipso libro quæ satis arguunt, fatente J. B. Maro Not. ad Petrum Diac. p. 4.

Epistola

Epistola ad Remigium Archiepiscopum Rhemensem, quæ ad finem Chronici Cassinensis extat p. 198. (edit. *Venet.* 1513.) & alibi sæpius tum excusa, tum MS. In Codicibus MSS. continetur *epistola Monachorum Rhemensium ad Fratres in Monte Casino constitutos*; quâ, de epistolæ hujus occasione prolixe agunt, nobili nempe puellâ Dœmonio obsessâ, à S. Benedicto ad Remigium missa, ut ejus precibus liberaretur; sed tum Benedicti tum Rhemensium literæ recentioris ævi somnia manifestò sapiunt. Quin & res tota ab ipso Baronio ad an. DVII. tanquam impostura rejicitur, etsi non desint, qui eam seriò & strenuè propugnant. SÆC. VI. ab An. D.

Epistola ad S. Maurum, cum ad Gallias tenderet; quæ in S. Mauri Vitâ habetur.

Sermo in discessu S. Mauri; qui in Martyrologio Benedictino ad diem XIV. Januarii reperitur.

Sermo in Passione S. Placidi & Sociorum; qui in Epistolâ Siculorum ad S. Benedictum in fine Chronici Cassinensis fol. 199. invenitur.

Sententiæ ejusdem nonnullæ citantur in libello CXIV. Sententiarum Patrum, *Colon.* 1531. 8°. excuso.

Omnia S. Benedicti Opuscula in unum collecta habentur in Bibliothecâ Patr. Tom. IX. p. 640, &c.

JOBIUS, Monachus Orientalis, ὁ μονάζων, καὶ φροντίδων ἱερῶν ἀνειμένος ὁ ἀνήρ, 530.
teste Photio *. Hunc ego sexto huic seculo ascripserim, tum quod scripsit contra Severum non unà vice Justiniano imperante damnatum; tum quòd vixit, postquam Pseudo-Dionysius palàm orbi innotuerat, & pro germano Areopagitâ haberi cœperat. Adeóq; circa an. 530. claruisse videtur. Scripsit *librum adversùs Severum hæreticum*, cujus nulla hodie supersunt vestigia. Item περὶ οἰκονομικῆς πραγματείας, *seu de Incarnatione Domini*, libros IX. Ex quovis istorum ferè libro præclara, eaq; longè amplissima Excerpta desumpsit Photius; quæ apud eum extant Cod. 222. In tractandis controversiis, notante Photio, non ignobilis aut remissus: non ita fœliciter tamen objectionum nodos dissolvit. In utroq; opere suo τὸ μέν τοι γε εὐσεβείας, ὅσον γε ἐμὲ εἰδέναι, ἐραστής τ' ἐστὶν ἀξιέπαινος, καὶ τὸ φιλόπονον οὐκ ἀδόκιμος, καὶ τῆς τῶν ἱερῶν γραφῶν μελέτης οὐκ ἄπειρος. *Et rectæ religionis est, quod quidem observaverim, amans, laudeq; dignus, & diligentiæ non contemnnde, atq; in SS. Scripturarum commentatione insigniter exercitatus.*

* Cod. 222.

TETRADIUS, seu Teridius, gente Gallus, S. Cæsarii Arelatensis nepos, dignitate Presbyter. Claruit anno 530. Scripsit ab ore S. Cæsarii exceptam, & ad multa Galliarum Monasteria transmisit, *Monachorum Regulam*; quæ S. Cæsario vulgò inscribitur, & in Bibliothecâ Patr. Codice Regularum Holsteniano, atq; alibi habetur. 530.

COGITOSUS, natione Hibernus, S. Brigidæ, ut videtur, nepos, vixisse putatur circa an. 530. vel paulò post. Scripsit *Vitam S. Brigidæ*, quæ habetur apud Canisium Antiqu. Lect. Tom. V. par. 2. p. 625. & apud Surium & Bollandum, Febr. I. 530.

MONTANUS, gente Hispanus, post Celsum Toletanæ Urbis Archiepiscopus, claruit anno 531. quo Concilio Toletano præfuit; ac in eo decretum Synodicum fieri curavit; ut nullus deinceps Presbyter chrisma conficeret, aut Episcopus in alienâ diœcesi Ecclesias consecraret. Episcopatum tenuit annis IX. Eum ob doctrinam, & vitæ sanctitatem plurimùm laudat Ildefonsus Toletanus *, quem consulat, cui plura de eo scire lubet. Extant *Epistolæ* II. *prima ad fratres territorii Palentini, altera ad Theoribium Episcopum Palentinum*, Concil. Tom. IV. p. 1735. Alius ab isto videtur Turibius Episcopus, quem ad Leonem Papam libros contra Priscillianistarum hæresin scripsisse memorat Montanus noster in epistolâ priore. 531.

* De Script. c. 3.

SÆC. VI. ab An. D. 532. JOANNES II. cognomento *Mercurius*, patriâ Romanus, Projecti filius, Ecclesiæ Romanæ titulo S. Clementis Presbyter, ad Pontificatum evectus anno 532. die xix. Decembris. A Justiniano Imp. missis literis, & legatis Hypatio Ephesino, ac Demetrio Cæsareensi, anno 533, rogatus, ut Phrasim istam, *Unus de Trinitate passus est*, suffragio suo confirmaret, & Acæmetas Monachos, qui Hormisdæ Papæ decreto contra phrasim istam ante tredecim plùs minùs annis lato ad Nestoriana dogmata stabilienda usi sunt, erepto iis ejusmodi argumento, damnaret; utrumq; effecit: datâq; ad Justinianum Epistolâ phrasim istam iisdem verbis, quibus eam olim tuebatur Maxentius, damnabat Hormisdas, à Justiniano propositam, Catholicam esse, ac rectè usurpari posse decrevit, anathemate in contraria docentes vibrato. Obiit anno 535. die xxi. Aprilis. Extant *Epistolæ* vi. Concil. Tom. iv. p. 1741. quarum *prima*, quæ est *ad Valerium Episcopum*, veluti adulterina, à Labbeo, aliisq; rejicitur.

533. DIONYSIUS EXIGUUS, natione Scytha, Professione Monachus, & Abbas Romanus, Cassiodori familiaris, ejusq; in dialecticâ addiscendâ condiscipulus. Claruit anno 533. Obiit ante annum 556. quo Cassiodorus librum *de Divinis Lectionibus* scripsit: ac in eo Dionysium jamjam, uti ait, defunctum impensè laudat. *Generat hodieque*, inquit *, *Ecclesia Catholica viros illustres probabilium dogmatum decore fulgentes. Fuit enim nostris temporibus & Dionysius monachus,—in utrâq; linguâ valde doctissimus, reddens actionibus suis, quam in libris Domini legerat, æquitatem: qui scripturas divinas tantâ curiositate discusserat, atq; intellexerat; ut——Fuit in illo cum sapientiâ magnâ simplicitas, cum doctrinâ humilitas, cum facundiâ loquendi parcitas.——Totus Catholicus, totus paternis regulis perseveranter adjunctus: & quicquid possunt legentes per diversos quærere, in illius scientiâ cognoscebatur posse fulgere.*

* Cap. 23.

OPERA.

Collectio sive Codex Canonum Ecclesiasticorum, à Dionysio, rogante Stephano Episcopo Salonitano, Latinè versus & compaginatus, constans Canonibus Apostolicis prioribus L. & Canonibus Conciliorum Nicæni, Constantinopolitani, Chalcedonensis, Sardicensis, & Africanorum quorundam. Extat in omnibus Conciliorum Collectionibus, & à Justello editus *Paris.* 1628. 8°. & in Bibliothecâ Juris Canon. Tom. i. p. 97.

Collectio Decretorum Pontificum Romanorum à Siricio ad Anastasium II. quotquot reperiri poterant, unà cum *epistolâ* nuncupatoriâ *ad Julianum Presbyterum Romanum*, qui Synodis Romæ an. 488, & 499. habitis subscripsit. Extat in unaquaq; Conciliorum editione, & à Justello unà cum Codice Canonum edita *Paris.* 1628. 8°. & in Bibliothecâ Juris Canon. Tom. i. p. 181.

Epistola Synodica S. Cyrilli & Concilii Alexandrini, adversùs Nestorium, Latinè versa. Extat tum alibi, tum à Justello edita cum prioribus Opusculis.

Epistola Paschalis Proterii ad Leonem, Latinè versa, unà cum *Epistolis duabus* ipsius Exigui *Paschalibus ad Petronium & Bonifacium*; habetur in Appendice Petaviani Operis de Doctrin. Temp.

Vita S. Pachomii Abbatis, *Latinè versa*, & inter Vitas Patrum ab Heriberto Rosweydo edita *Antverp.* 1615, 1628. fol.

Oratio Procli de laudibus Deiparæ, (quam tamen non ab Exiguo, sed à Mario Mercatore, versam esse contendit Garnerius: ac proinde versionem inter istius Opera adjuncto textu Græco edidit par. 2. p. 19.) *Epistola ejusdem de Fide ad Armenos, & altera ad Domnum pro Athanasio Perrhenorum Episcopo*, Latinè versæ, habentur in editione Procli Operum à Vinc. Riccardo adornatâ *Romæ* 1630. 4°.

Gregorii Nysseni de Opificio hominis liber in duas divisus Homilias, Latinè *versus*. Extat versio *Basil.* 1562. *Colon.* 1573. sed sine Epistolâ Dionysii nuncupatoriâ

ad

ad Eugyppium Presbyterum, & versione Præfationis Nysseni; quas primus in lucem edidit Mabillonius Analect. Tom. ii. p. 1.

Historia inventionis Capitis S. Joannis Baptistæ, à Marcello Abbate Græcè conscripta, & ab Exiguo *Latinè versa*; edita est à Cl. Du Fresne ad calcem Historici Tractatûs de Capite S. Joannis Bapt. *Paris.* 1665. 4°.

Cyclus Paschalis annorum xcvii. ab anno 527. initium ducens: cujus fragmentum habes in Mariani Scoti Chronico ad an. 527. In hoc Cyclo annos à Christi Incarnatione numeravit Dionysius: atq; istam æram primus omnium annis supputandis adhibuit.

FULGENTIUS FERRANDUS, gente Afer, S. Fulgentii Ruspensis discipulus, sub cujus auspiciis in Sardiniâ exulantis monasticam ingressus est ac egit vitam. In Africam tandem reversus Ecclesiæ Carthaginensis Diaconus factus est. Claruit anno 533. & deinceps. Eo enim anno ab Anatolio Romanæ Ecclesiæ Diacono, & Severo Scholastico Constantinopolitano per literas interrogatus, *an unus ex Trinitate passus esse rectè dici possit*; datâ ad utrumq; epistolâ veram ac catholicam esse dicendi formulam sententiam tulit. Anno 546. à Pelagio & Anatolio Diaconis Romanis de tribus Capitulis damnandis consultus, mortuorum dudum Scriptorum memoriam anathemate percuti nec pium esse, nec Ecclesiæ utile, respondit: ac Episcopis Africanis à Justiniano Imp. ut capitula damnarent, per literas rogatis, autor fuit; ut sententiam eâ de re inhiberent, & Imperatori istiusmodi obsequium denegarent. Obiit ante annum 551. 533.

SCRIPTA.

B*Reviatio Canonum Ecclesiasticorum*, quos habitâ materiarum ratione in certas classes, & propria capita redegit. Duplicem Baronii hâc de re errorem Henricus Justellus, & Gerardus Mastrichtius * notârunt: primò quòd Ferrandi & Cresconii Breviarium confundit, & Ferrando trecenta tribuat capitula (quot sunt Cresconii) cùm solum 232. scripserit. Secundò quòd Cresconium faciat Ferrando æqualem, qui fermè duobus post eum sæculis vixit. Ordinem Ferrandi multò spectabiliorem esse & accuratiorem, quàm Cresconii, observârunt Justellus, ejusq; συνεργὸς Voellius, qui multa præterea ad hanc Breviationem spectantia congesserunt. Eam primus edidit cum Cresconii Breviario Petr. Pithœus *Paris.* 1588. Prodiit etiam cum Codice Canonum Ecclesiæ Romanæ à Dionysio Exiguo concinnato *Paris.* 1609. 8°. & cum eodem à Justello edita *Paris.* 1628. 8°. ac in Bibliothecâ Juris Canon. Tom. i. p. 448. ubi Index Breviationis istius antiquus admodum adnectitur.

* Hist. Juris Eccl. p. 157.

Epistola ad S. Fulgentium de duabus quæstionibus super salute Æthiopis moribundi.

Epistola ad eundem de quinq; quæstionibus.

Epistola ad Eugyppium Abbatem de Trinitate, & de duabus Christi naturis.

Vita S. Fulgentii Ruspensis Episcopi, quæ unà cum tribus proximè memoratis Epistolis inter Fulgentii Opera haberi solet.

Epistola ad Severum Scholasticum CP. quòd unus de Trinitate passus dici possit.

Epistola ad Anatolium R. E. Diaconum, ejusdem argumenti.

Paræneticus ad Reginum Comitem, de 7. regulis innocentiæ.

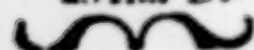
Epistola ad Pelagium & Anatolium R. E. Diaconos, pro tribus Capitulis.

Prodierunt omnia Ferrandi Opera curâ Fr. Chiffletii *Divione* 1649. & exinde in Biblioth. Patr. Tom. ix. p. 4. 172, 181, 480, 494, 502.

MARCELLINUS, V. C. Comes Illyricianus, Justiniani Imp. adhuc Patricii Cancellarius, claruit anno 534. quo *Chronicon* suum finivit, exorsus illud ab anno 379. (quo desiit Hieronymus) & ad quartum usq; Justiniani Imp. Consulatum deducens. Quæ enim deinceps sequuntur ad finem usq; Justiniani, ut rectè notat Sirmondus, ab aliâ manu profecta sunt; adeoq; in 534.

editione

SÆC. VI. ab An. D. editione Sconhovianâ omnium primâ desiderantur: quamvis postea à Panvinio primùm, deinde ad aliis, nullo habito discrimine, pro Marcellinianis edita. Præter Antonii Sconhovii editionem prodiit *Chronicon* istud *Paris.* 1546. 8°. 1575. *Heidelberg.* 1588. & ad calcem Chronici Eusebiani *Lugd.Bat.* 1606. ac *Amstelod.* 1658. deniq; Jacobus Sirmondus ex vetustissimo codice Tiliano tum ipsum *Chronicon* multò emendatius, tum Scriptoris antiqui *Appendicem* longè auctiorem dedit *Paris.* 1619. 8°. exinde relatum in Biblioth. Patr. Tom. ix. p. 517. Scripsit præterea Marcellinus, teste Cassiodoro *, *libros* iv. *de temporum qualitatibus & positionibus locorum*, ac totidem alios *de urbibus Constantinopoli & Hierosolymis.* Utrumq; Opus jamdiu interiit.

* Divin. Lect. c. 17, 25.

535. ANTHIMUS, primò Trapezuntii in Ponto Episcopus, deinde anno 535. Theodoræ Imp. gratiâ ad Patriarchatum Constantinopolitanum evectus, sub fictâ pietatis & Orthodoxiæ larvâ latere voluit; se sanctas quatuor Synodos venerari, easq; in Diptychis habere, seq; per omnia Apostolicam sedem sequi professus. Interim tamen virus Eutychianum sub pectore coxit: ideóq; anno sequente oblato ab Archimandritis Orientalibus accusationis libello, ab Agapeto Papâ cum duas in Christo naturas, à Severo seductus, confiteri recusaret, sede CP. ac mox etiam Trapezuntinâ depositus est: quam sententiam Synodus eodem anno sub Mennâ Constantinopoli habita ratam fecit, à Justiniano Imp. Vigilio Papâ, multisq; Synodis, sæpiùs postea damnatus. Extant Fragmenta aliquot *Sermonis Prosphonetici ad Justinianum Imp.* Concil. Tom. vi. p. 831, 906, 907. *Epistolarum ejus ad Theodosium Alexandrinum meminit Euagrius* l. 4. c. 11.

535. THEODOSIUS, Patria Alexandrinus, professione Rhetor, postea in Clerum Alexandrinum cooptatus, Severi post ereptam sedem Antiochenam Alexandriæ degentis discipulus, ac post eum sectæ Corrupticolarum Alexandrinorum (qui ab eo Theodosiani vocati sunt) princeps. Anno 535. defuncto Timotheo Episcopo, à Clero Alexandrino Patriarcha Alexandrinus electus, ac ritè constitutus est. Verùm eodem tempore ab Aphthartodocitis sive Phantasiastis, (è quorum numero erant Monachorum & plebis pars longè maxima) Gaianus Archidiaconus, sectæ istius dux, in Episcopatum evectus est: qui Theodosium sede vi deturbavit, & diebus 103. tenuit: quùm à Narsete Comite jussu Justiniani Imp. post acre certamen cum plebe Alexandrinâ commissum & ipse expulsus Theodosio locum dedit. Anno sequente Theodosius Eutychianismi apud Imperatorem accusatus, postquam sedem Alexandrinam sedecim mensibus tenuerat, Constantinopolim evocatus est; & Concilii Chalcedonensis decretis subscribere præfractè renuens, depositus est, & ad sextum extra Constantinopolim lapidem relegatus. In Thraciâ igitur degens, alteri Corrupticolarum sectæ paulò post se ducem præbuit. In duas enim factiones dissiluerunt Corrupticolæ, circa humanam Christi cognitionem digladiati. Christum vi naturæ humanæ diem judicii scire negantibus *Agnoetarum* nomen inditum est: contrariam sententiam tuebatur Theodosius, & cum sectariis suis collectas seorsim egit. In vivis adhuc erat, cum *Breviarium* suum scripsit Liberatus. Extant Fragmenta aliquot *Libelli ad Theodoram Aug.* Concil. Tom. vi. p. 320, 835. Scripsit etiam *Epistolas ad Anthimum & Severum:* quarum mentio habetur apud Euagrium l. 4. c. 11.

535. AGAPETUS, natione Romanus, Gordiani Presbyteri filius, anno 535. die xxix. Aprilis Ecclesiæ Romanæ regimen suscepit: ac statim in Ecclesiâ mediâ Acta designationis Vigilii in Pontificatum in Synodo Romanâ sub Bonifacio habitâ rescidit, & Dioscorum à Bonifacio post mortem condemnatum absolvit. Anno sequente à Theodato Gothorum rege ad Constantinopolim legationem suscipere coactus est: ut Justiniani Imp. arma ab Italiâ precibus averteret. Verum id nequaquam impetravit. Res tamen majoris momenti gessit. Anthimum enim hæresi Eutychianæ addictum à sede CP. deposuit, & Mennam loco ejus subrogatum ordinavit. Obiit Constantinopoli die xvii.

Aprilis,

Aprilis, anno 536. Exstant *Epistolæ* vii. Concil. Tom. iv. p. 1789. Harum quintam, quæ est ad Anthimum CP. spuriam esse satis patet tum ex ipsâ Epistolâ, tum ex notâ Consulum appositâ. Et sanè integra ferè Epistola ex Leonis I. epistolâ 97. desumpta est. Extat etiam *Epistola ad Petrum Patriarcham Hierosolymitanum de Anthimi depositione* Gr. Lat. Concilii CP. sub Mennâ act. 1. Concil. Tom. V. p. 47.

MENNAS, genere Alexandrinus, ex Præposito Xenodochii majoris, quod *Sampsonis* vocabatur, post depositum Anthimum anno 536. à Clero civitatis Patriarcha Constantinopolitanus electus est, & ab Agapeto Papâ ordinatus. Habitâ statim Synodo Anthimum, Severum, aliosq; eorum sectarios damnavit. Anno 541. à Justiniano Imp. rogatus ac tantùm non coactus, habitâ Constantinopoli Synodo Origenem damnavit; ut & Tria Capitula anno 546. à Vigilio Papâ eapropter, Constantinopolim anno sequente adveniente, communione submotus, post trimestre tamen spacium initâ concordiâ in integrum restitutus. Obiit anno 552. Præter ea quæ in Synodo CP. in causâ Anthimi pro re natâ disseruit, extat Gr. Lat. *Epistola ad Petrum Hierosolymorum Patriarcham de depositione Anthimi*, inter Acta Synodi Hierosolymitanæ Concil. Tom. V. p. 277. 536.

SYLVERIUS, Hormisdæ Papæ filius, Ecclesiæ Romanæ subdiaconus, ac tandem anno 536. die vi. Junii Theodati regis potentiâ pontifex factus. Exeunte anno eodem (non sequente, quod male habet Anastasius) Theodoræ Aug. jussu, & scelerata Vigilii ambitione, à Belisario Duce, ficto perduellionis crimine ei intentato, sede suâ deturbatur, & Pataram Lyciæ urbem relegatur: ubi habitâ Episcoporum aliquot amicorum Synodo Vigilium diris devovet. Demum à Justiniano Imp. in Italiam remissus, ut causa ejus in Synodo ritè judicaretur, nimiâ Belisarii facilitate, Vigilii custodiæ traditus est: qui eum in Palmariam insulam deportatum fame & inediâ diu maceravit, ac tandem anno 540. die xx. Junii immissis duobus sicariis è medio sustulit. Extant sub illius nomine *Epistolæ* ii. *altera ad Vigilium, ad Amatorem altera.* Spurias autem esse tum ex notis chronologicis, tum ex styli barbarie, judicant Labbeus, Papebrochius, & quod magis mirandum, ipse Binius. 536.

ZACHARIAS, SCHOLASTICUS à professione dictus, primò Alexandriæ bonis literis incubuit, ubi Ammonium Philosophum condiscipulum habuit; deinde Beryti Jurisprudentiæ studio operam dedit; tandem Ecclesiæ Mitylenensis Metropolita factus. Claruit anno 536. quo interfuit Synodo CP. sub Menna habitâ; à quâ unà cum aliis ad Anthimum nuper depositum legatus est; ut hominem moras nectentem in Synodum protraheret, oblato pœnitentiæ libello satisfacturum. Quo anno obierit, non constat. Scripsit, dum Beryti adhuc versaretur, *Dissertationem sive Dialogum contra Philosophos, qui mundi æternitatem asserunt.* Extat Gr. Lat. cum Turriani & Barthii notis *Lipsiæ* 1654. 4°. in Auctuario Ducæano Tom. i. p. 331. & cum Origenis *Philocaliâ Paris.* 1619. 4°. Scripsit etiam *Disputationem de duobus principiis adversùs Manichæos.* Extat Latinè ex versione Turriani (Græca enim nondum edita sunt) apud Canisium Antiqu. Lect. Tom. V. p. 143. Utrumq; Opusculum habetur Latinè in Bibliothecâ Patr. Tom. ix. 536.

NONNOSUS, Abraamii Presbyteri filius, à Justiniano Aug. ad Caisum Saracenorum præfectum, deinde ad Elasbaam Auxumitarum regem, itemq; ad Homeritas legatus missus est. Multis gentium, ferarumq; periculis superatis, re fœliciter confectâ, salvus patriæ suæ redditus est. Claruit an. 540. saltem Justiniano imperante, qui obiit anno 565. Scripsit *Historiam Legationum, quas obiit.* Habentur Excerpta apud Photium Cod. 3. 540.

ARETHAS, Cæsareæ Cappadociæ Archiepiscopus, claruit, uti vult Coccius, & post eum alii (qui tamen incertis prorsus nituntur conjecturis) circa 540.

SÆC. VI. ab An. D. circa an. 540. Longè verò recentior, si modò verum sit, quod vult Casimirus Oudin, eundem scilicet fuisse nostrum cum Aretha Presbytero Cæsareensi, qui circa an. 920. scripsit *Translationem Euthymii Patriarchæ* CP. *apud Lippomannum* Tom. iii. repertam. Verùm id gratis affirmat Oudinus: nec enim præsto ei est argumentum, quo sententiam suam confirmet: præsertim cum Translationis Euthymii authori, Presbyteri, nostro autem Archiepiscopi titulus semper apponatur. Utut sit, Scripsit Arethas *Explicationem Apocalypseos* ex Andreæ Cæsariensis Commentario defloratam. Extat Græcè *Veronæ* 1532, 1568. fol. Gr. Lat. ad calcem Oecumenii *Paris.* 1631. Habetur etiam Latinè sub ejusdem nomine *Oratio de SS. Martyribus Samona, Garia, & Abibo*, apud Surium Novembr. xv.

540. FACUNDUS, gente Afer, Hermianensis in Africâ Episcopus. Trium Capitulorum Defensor strenuus & acerrimus, & ut Cassiodori * verbis utar, *Hæreticorum penetrabili subtilitate destructor*, claruit anno 540. Constantinopoli utplurimùm degit, ubi Africanæ Ecclesiæ res apud imperatorem procuravit. Anno 546. a Mennæ Tria Capitula damnantis communione se subduxit, ac à plerisq; Episcopis rogatus operosam *Capitulorum Defensionem* molitus est. Anno sequente Concilio lxx. Episcoporum Constantinopoli à Vigilio Papâ collecto interfuit: ubi Capitulorum causam summâ animi constantiâ egit, & Vigilio fortiter obstitit. Paulò post Opus suum, anno superiore inceptum ad umbilicum perductum Justiniano Imp. obtulit. Quo anno obierit, incertum est: id certum eum suscepto olim Capitulorum Patrocinio ad mortem usq; constantissimè perfunctum esse, ac Vigilii communioni semel renunciatæ nunquam postea accessisse, deniq; Constantinopoli discedentem in exilium missum esse. Scripsit ad Justinianum Augustum dum Constantinopoli hæsit an. DXLVII. eo ipso tempore quo illuc appulit Vigilius Papa, *pro defensione trium Capitulorum libros* xii. in his præ aliis causam agit Theodori Mopsuesteni, quam ab omni hæreticæ pravitatis labe absolvit, in Acephalos & quos vocat Semi-Eutychianos acriter invehitur, unum ex Trinitate pro nobis passum sensu tamen catholico contendit: deniq; ut hoc obiter notem, lib. ix. cap. v. insigne habet de Sacra Eucharistia testimonium, locum integrum hic proferam. *Sacramentum adoptionis suscipere dignatus est Christus, & quando circumcisus est, & quando baptizatus est; & potest Sacramentum adoptionis adoptio nuncupari. Sicut Sacramentum corporis & sanguinis ejus, quod est in pane & poculo consecrato, corpus ejus & sanguinem dicimus, non quod propriè Corpus ejus sit panis, & poculum sanguis; sed quod in se mysterium corporis ejus, sanguinisq; contineant. Hinc & ipse Dominus benedictum panem & calicem, quem discipulis tradidit, corpus & sanguinem suum vocavit. Quocirca sicut Christi fideles sacramentum corporis & sanguinis ejus accipientes, corpus & sanguinem Christi rectè dicuntur accipere: Sic & ipse Christus, sacramentum adoptionis filiorum cum suscepisset, potuit rectè dici adoptionem filiorum suscepisse:* hunc locum sensu quidem satis frigido, & ab autoris mente plane alieno, non satis pro solito candore, in notis explicat Jac. Sirmondus; nempe panem consecratum panem non esse, panem tamen appellari quia panis fuit, & panis speciem retinet, & quia sub specie panis & vini corpus Christi & sanguis in Sacramento continentur. Verum huic interpretationi haud fidendum ratus, mox subdit, "Quod si durius "hic fortasse, vel obscurius quippiam elocutus videatur, dignus est venia, & "qui à benigno interprete vicem officii recipiat, quod ipse aliis studiose, quo-"rum dicta notabantur, non semel exhibuit. Scripsit item *contra Mutianum Scholasticum* Africanos Episcopos ob denegatam Vigilio communionem insectatum, reipsâ potius *contra Vigilium* librum unicum. Utrumq; Opus, notis illustratum, primus edidit Jac. Sirmondus *Paris.* 1629. 8°. deinde curâ Philippi Priorii prodiit cum Sirmondi notis Optato Milevitano subjunctum *Paris.* 1675. fol. Huic editioni accessit etiam Facundi *Epistola Catholicæ fidei pro Defensione Trium Capitulorum*, quam antea ediderat Lucas Dacherius *Spicileg.* Tom. iv. p. 106. Habentur Facundi Opera & in Bibliotheca Patr. Tom. x. p. 1, 109.

* In Psalm. 138.

APRIGIUS,

S Æ C. VI. ab An. D.

540.

APRIGIUS, Ecclesiæ Pacensis in Hispaniâ Episcopus, vir linguâ disertus, & scientiâ eruditus, claruit circa an. 540. Scripsit, inquit Isidorus*, *Explicationem Apocalypseos B. Joannis*, subtili sensu atq; illustri sermone, melius penè quam veteres Ecclesiastici viri exposuisse videntur. Interiit Opus istud: Loaisa tamen in notis suis ad Isidori Catalogum testatur se in Hispaniâ vidisse *opus ingens* manuscriptum *in Apocalypsin*, Gothicis literis exaratum, ex Victorini, Isidori, & Aprigii libris, uti præ se tulit Præfatio, consarcinatum. Scripsit Aprigius, teste Isidoro, & alia quædam: quorum nec nomina supersunt.

* De Script. c. 17.

540.

VIGILIUS, Patriâ Romanus, Joannis Scythæ, qui consulatum anno 498. gessit, filius, Ecclesiæ Romanæ Archidiaconus, à Bonifacio Papâ anno 531. in Synodo Romanâ successor sibi designatus, mox tamen ab eodem istâ spe exclusus. Anno 535. ab Agapeto Apocrisarius Constantinopolim missus est, atq; anno sequente, mortuo Agapeto, nefariâ ambitione pontificatum à Theodorâ Aug. mercatus est; se quamprimùm sedem Romanam nactus esset, Anthimum sedi CP. redditurum, cum Theodosio & Severo communionem initurum; ac Synodum Chalcedonensem damnaturum interposito juramento, ac dato chirographo pollicitus, acceptis insuper à Theodorâ in perfidiæ prœmium auri septenariis centum. Certe* Facundus Hermianensis ipsi Chirographa, primo ambitionis impulsu, cum fieri arderet Episcopus, postea venalitate parti alteri facta, liquido objicit. Augustæ igitur mandatis munitus, Romam properat, Belisarium in partes trahit, Silverium affficto ei proditionis crimine in exilium ejici curat: promissis per literas Imperatrici datas satisfacit; Concilium Chalcedonense damnat, unicam in Christo naturam confitetur: epistolam tamen suam evulgari vetat. Silverium postea in Italiam reductum à Belisario datis ducentis auri pondo obtinet, in Palmariam insulam relegat, fame & inediâ macerat, ac tandem anno 540. immissis sicariis occidit. Anno circiter 544. Justiniano Imp. obsecutus Origenem damnavit. Verùm dum anno 546. ab eodem rogatus Tria Capitula damnare præfractè recusaret, nec datam dudum Augustæ fidem de damnandâ Synodo Chalcedonensi palàm liberaret; infensam sibi Theodoram reddidit. Cujus blanditiis motus Justinianus Concilium Constantinopoli habendum indicit. Vigilium Româ evocat. Tergiversatur Vigilius: Vel invitum mitti Belisario in mandatis dat Imperator. Mense igitur Novembri iter inire cogitur, Romanorum civium (quos homicidiis & tyrannide sibi inimicissimos reddiderat) diris & contumeliis oneratus. Mense Decembri Siciliam appellit, ordinationes aliquot celebrat, datis ad Imperatorem literis, ut Synodus in Siciliâ, non autem Constantinopoli habeatur, supplex petit. Rejectis ab Imperatore precibus, Constantinopolim pergit, ineunte anno sequente ingreditur, Origenem à Menna damnatum reperit, Mennam communione submovet. Occasionem simultatis istius arripit Theodora, ut de restituendo Anthimo Vigilium interpellet. Reluctatur Vigilius, & ut omnem Augustæ spem adimeret, post menses aliquot cum Mennâ communionem init. Quin & mense Martio Synodum Episcoporum contrahit, & Trium Capitulorum causam in examen ducit. Fervente acriter inter Patres Contentione, placet, ut unusquisq; sententiam suam scripto tradit. Factum id. Famosum illud Judicatum conscribit Vigilius, ac Imperatori offert, quo Tria Capitula anathemate percutit. Rei gestæ famâ divulgatâ fremit Occidentalis Orbis; Clerus ac plebs Romana Vigilii communioni renunciant, (siqua Papebrochii conjecturis fides adhibenda sit) nomen ejus è Diptychis expungunt, & Pelagium Diaconum Pontificem constituunt. Afri, indictâ Synodo, eum Synodaliter à Catholicâ communione, reservato tamen pœnitentiæ loco excludunt. Tantis Occidentalium motibus territus Vigilius, sententiam suam revocat. Furit Justinianus, & Pontificem contumeliis lacessit. Ille in Basilicam S. Euphemiæ fugit, & columnam altaris amplexatur. Retrahitur inde Imperatoris jussu, & immisso in collum fune per civitatem circumducitur; ac in carcerem conjectus, maximas ærumnas patitur. Iste

* Lib. contra Mucian. p. 573.

Id disertè testantur Liberatus, Victor Tununensis, & Facundus Hermianensis.

 omnia

SÆC. VI. ab An. D. omnia mirâ animi constantiâ subit, & ut vices rependat, Theodorum Cæsariensem, qui tunc omnia apud Imperatorem poterat, aliosq; Episcopos, unà cum Clero Romano, sacris interdicit. Anno 552. coit dissidium, liberatur Vigilius, Theodorus & Mennas oblato libello veniam orant. Causa trium Capitulorum Synodo Occumenicæ dijudicanda integra permittitur. Concilium igitur Constantinopoli habendum indicit Justinianus; quod anno demum 553. die V. Maii inchoatur. Cui ut interesset Vigilius, nullis Patrum precibus, nullis Imperatoris monitis, adduci potuit. Tandem sexto post incœptam Synodum mense die vii. Decembris mutatâ sententiâ, & revocato quoad hanc partem priori Constituto, ad Eutychium Constantinopolitanum dedit literas, & prolixius Constitutum mox edidit; quibus Tria Capitula anathematizavit, Synodiq; decreta confirmavit. Hoc facto placatus Justinianus hominem cum suis Constantinopoli dimisit; qui Syracusas in Siciliâ se contulit: ubi calculi doloribus attritus, obiit die vii. Maii, anno 555. Extant ab eo scriptæ, *Epistolæ* xviii. Concil. Tom. V. p. 311. *Constitutum admodùm prolixum adversus Tria Capitula* anno 555. editum, ibid. p. 337. *Epistola Decretalis ad Eutychium CP. pro confirmatione Quintæ Synodi* Gr. Lat. (à Petro de Marca primum edita unà cum eruditissimâ dissertatione anno 1644.) ibid. p. 596. *Constitutum* deniq; priori adhuc prolixius *adversùs Tria Capitula* anno 554. datum, & ex Bibliothecâ Colbertinâ nuperrimè editum in Novâ Collect. Concil. Tom. i. p. 1551, &c. *Epistolæ* ii. *ad Justinianum & Theodoram*, à Monothelitis olim corruptæ, eoque nomine à Synodo vi. repudiatæ, habentur ibid. unà cum *Epistola ad Profuturum Episcopum Bracarensem.*

540. GORDIANUS, natione Romanus, S. Benedicti discipulus, dein S. Placidi comes, ejusq; sub regimine apud Messanam in Siciliâ Monachus. Capto anno 539. unà cum aliis Placido à Mammucâ Abdallæ Saracenorum regis duce, & in vincula dato in carcere ministravit: ejusq; ac sociorum martyrio coronatorum corpora sepulturæ tradidit. Anno sequente Constantinopolim aufugit: ubi diu vixit, & Justiniani Imp. jussu Placidi & sociorum certamina Græce literis mandavit. Tandem, relictâ Constantinopoli in Siciliam rediit: & paulò post diem obiit. Extat Latinè *Vita ista & Passio S. Placidi Martyris*, sed interpolata, apud Mabillon. Sæcul. Benedict. I. p. 45. & apud Surium Octobr. V.

544. ARATOR, natione Ligur, munere Advocatus, postea ab Athalarico rege Domesticorum & Privatorum Comes factus circa an. 534. Claruit anno 544. quin & diu antea insignis, quippe qui ante annum 527. pro Dalmatis ad Theodoricum regem legatione functus sit, ac fœliciter confecerit. Relictâ tandem aulâ, sacris ordinibus initiatus est, ac inter Subdiaconos Ecclesiæ Romanæ cooptatus; Vigilio Papæ apprimè carus, cui ineunte anno 544. Poema suum nuncupavit. Miris laudibus eloquentiam & facundiam ejus deprædicat Athalaricus in Rescripto, quo Comitivæ dignitatem ei largitur. *Genitoris tui*, inquit, *facundiâ & moribus adjuvaris; cujus te eloquium instruere potuit, etiamsi libris veterum non vacâsses. Erat enim, ut scimus, egregiè literis eruditus.——O beatum magistrum, fœlicissimumq; discipulum, qui affectuosè didicit, quod aliis doctorum terror extorsit. Romanum deniq; eloquium non suis regionibus invenisti: & ibi te Tulliana lectio disertum reddidit, ubi quondam Gallica lingua resonavit. Ubi sunt, qui literas Latinas Romæ, non etiam alibi, asserunt esse discendas.——Soluta est quippe vis illa sententiæ: mittit & Liguria Tullios suos.* Verùm non modò eloquentiâ, sed & Poeticâ facultate plurimùm excelluit. In cujus *carmine epico de Actibus Apostolicis*, inquit CL. Borrichius *, pietatem meritò veneramur, & promptum eloquium. Sed à fæcibus temporum quædam in venam ejus irrepsisse non ambiguum est. In his tamen omnia casta. Scripsit carmine Heroico *Historiam Apostolicam, ex Lucâ expressam*, & duobus libris comprehensam. Prodiit ista *Historia* cum commentariis Arrii Mendosæ *Salmanticæ* 1516. & in Auctuario Bigneano *Paris*. 1624. p. 681, ac in Bibliothecâ Patr. Tom. x. p. 125. Scripsit & carmine Elegiaco *Epistolam ad Parthenium*, quo hortante carminibus

Apud Cassiod. Variar. l. 8. ep. 12.

* Dissert. 2: de Poet. Lat. p. 81.

minibus pangendis se primum dederat, & ad quem *Historiam Apostolicam* inter Gallos divulgandum miserat. Eam primus edidit Sirmondus in notis ad Ennodium propè finem. Exinde habetur in Bibliothecâ Patr. Tom. x. p. 141. SÆC. VI. ab An. D.

VICTOR, Episcopus Capuanus, vir Græcè & Latinè doctus, claruit circa an. 545. Scripsit Opuscula aliquot, quæ sequuntur. 545.

Ammonii Harmonia Evangelica Latinè versa, præmissâ Præfatione, & subnexis Canonibus Eusebianis in ordinem meliorem redactis. Eam Tatiano malè ascripsit Victor. Extat in omni ferè Bibliothecæ Patrum editione, & in Orthodoxogr. p. 780.

Cycli Paschales, quibus Victorii Canonem Paschalem impugnavit, & Pascha anni 455. non xv. Cal. Maii, uti computavit Victorius, sed vii. Cal. Maii celebrandum fuisse demonstravit. Habentur fragmenta aliquot apud Bedam lib. de Temp. cap. 49. & de Æquinoct. vernali Tom. ii. Sigebert. de Script c. 20.

Catena in Quatuor Evangelia, ex Veterum scriptis consarcinata, quæ penès Feuardentium manuscripta fuit: qui ex eâ quædam Polycarpi Fragmenta à Victore Latine versa in lucem edidit: de quibus nos supra in Polycarpo.

CYPRIANUS, gente Gallus, S. Cæsarii Arelatensis discipulus, claruit circa an. 546. Scripsit, rogante Cæsariâ S. Cæsarii sorore, *Vitam & res gestas Cæsarii* usq; ad annum 530. libro unico: cui, ipsomet hortante, Messianus Presbyter, & Stephanus Diaconus, Cæsarii itidem discipuli, librum secundum *de miraculis, virtutibus* atq; *obitu* ejusdem addiderunt. Editus est Stephani liber in primâ Surii editione. Utrumq; evulgavit Vincentius Barralis in Chronologiâ Lirinensi *Lugduni* 1613. 4°. Exinde uterq; habetur in novissimâ Surii editione August. xxvii. & Mabillon. Sæcul. Benedict. I. p. 659. 546.

VERECUNDUS, seu Vergundus, Juncensis in Byzacenâ Africæ Provinciâ Episcopus, claruit anno 546. Ob trium Capitulorum defensionem exul factus obiit Chalcedone anno 552. Scripsit, teste Autore Appendicis * ad Isidorum, *carmine dactylico duos breves libellos, primum de Resurrectione & Judicio, alterum de pœnitentiâ*, in quo lamentabili carmine propria delicta deploravit. Posteriorem istum se in MS. Codice legisse prodit Garsias Loisa. Vid. Miræum in hunc locum. 546. * Cap. 6.

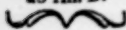
MUTIANUS SCHOLASTICUS, vir disertissimus à Cassiodoro * dictus, claruit circa an. 550. Rogante Cassiodoro Homilias xxxiv. S. Chrysostomi in Epistolam ad Hebræos Latino sermone donavit. Versio ista extat *Colon.* 1530. excusa. Vide plura in Chrysostomo. Scripsit adhuc Mutianus *adversùs Occidentales Episcopos*, qui post damnata à Vigilio Tria Capitula communioni ejus se subduxerunt: cui operi peculiarem librum opposuit Facundus Hermianensis. 550. * Divin. Lect. c. 8.

BELLATOR, dignitate Presbyter, Cassiodori amicus, claruit anno 550. *Multos in S. Scripturam Commentarios* scripsit. Librum enim Estheræ libris vi. Tobiæ libris v. Judithæ libris vii. Sapientiæ libris viii. ac Maccabæorum libris x. explicavit. Duas præterea *Origenis in Esdram Homilias*, & forsan alia quædam, Latinè vertit. Ex tot scriptis nil hodie superest; nisi Huetii conjecturæ fides sit adhibenda, qui versionem aliquot Origenis Opusculorum Bellatori ascribit; de quibus vide plura in Origene. 550.

RUSTICUS, ortu, ut videtur, Romanus, Vigilio Papæ affinitate junctus, ab eo Ecclesiæ Romanæ Diaconus factus est. Vigilium Constantinopolim proficiscentem comitatus, cùm anno 547. Vigilius habitâ Constantinopoli suorum Synodo *Libellum adversùs Tria Capitula* Mennæ Patriarchæ dedisset; ipse unà cum Sebastiano Vigilii itidem Diacono ab Episcopi sui communione resiliens anno sequenti *librum adversùs Acephalos ad Sebastianum* scripsit: in 550.

 cujus

SÆC. VI. ab An. D. cujus fine acriter contra Vigilium disputavit: & cum nullis Vigilii monitis ad obsequium revocari poterat, anno demum 550. Vigilii sententiâ à Diaconatûs munere depositus est. Quid exinde ipsi contigerit, mihi non constat. Extat ejus *Dialogus sive Disputatio adversùs Acephalos*, fine mutila, in Antidoto contra Hæreses *Basil.* 1528. p. 246. in Hæresiologiâ ibid. 1550. Simleri notis illustrata cum aliis Patrum scriptis contra Eutychem & Nestorium *Tiguri* 1571. p. 141. & in Bibliothecâ Patr. Tom. x. p. 349.

550. PRIMASIUS, gente Afer, Adrumeti urbis quæ *Justinianopolis* etiam dicta est, in Provinciâ Byzacenâ Episcopus, unus ex iis, qui ad res Ecclesiæ Africanæ procurandas Constantinopolim circa an. 550. missi sunt: ubi anno sequente Episcoporum conventui interfuit, quo Vigilius excommunicationis sententiam in Theodorum Cæsariensem, Acephalorum ducem, intorquebat. Anno 553. sæpius licèt advocatus Synodo Oecumenicæ interesse noluit; sed unà cum aliis subscripsit Vigilii Constituto pro Tribus Capitibus, quod tempore Synodi Papa Imperatori obtulit.

SCRIPTA.

Commentaria in Epistolas S. Pauli, ex Hieronymi, Ambrosii, Augustini, aliorumq; Veterum scriptis maximam partem delibata. Multa exinde in Commentaria sua transtulit Haymo: unde nonnulli hallucinati Primasii Commentaria Haymoni deberi consuerunt. Prodierunt seorsim *Paris.* 1543. 8°.

Commentaria mystica expositionis in Apocalypsin ad Castorium quinq; libris distincta. Prodierunt seorsim *Basil.* 1544. 8°.

Utraq; Primasii *Commentaria* habentur à Gagnæo edita *Lugduni* 1543. & in Bibliothecâ Patrum Tom. x.

Isidor. de Script. c. 5. *De Hæresibus libri* iii. *ad Fortunatum Episcopum*, in quibus explicuit, quod olim Augustinus in libro Hæreseon imperfectum reliquerat: in primo libro ostendens, quid Hæreticum faciat, in 2°, & 3°, quid Hæreticum demonstret. Interiit jamdudum Opus istud.

Extant hodie sub *Prædestinati* nomine editi, *de Hæresibus*, præcipue Prædestinatorum hæresi, libri tres. In prima parte agit Autor quisquis sit, de Hæresibus quibuscunq; numero xc. à Simone usq; Mago ad Hæresim Prædestinatianam, earumq; autores, placita, mores breviter recenset. Secundam partem constituit liber de Prædestinatione sub Augustini nomine olim confictus, in tertia parte libri hujusce Augustiniani refutationem instituit. Quis fuerit verus horum librorum parens eruditis inter se haud satis convenit; Hincmaro Remensi sub Hygini nomine citantur; errore satis manifesto, nec forsan aliunde orto, quam quod in Indice Autorum Operi præfixo Hygini nomen repererat. Sirmondus ob styli sententiarumq; affinitatem Arnobio juniori adjudicandos esse suspicatus est: Nuper Piccinardus Theologus Brixiensis Vincentium quendam nescio quem Autorem statuit, illum nempe cujus xvi. objectionibus totidem responsiones opposuit Prosper Aquitanus. Quis vero sit iste Vincentius an Presbyter ille natione Gallus, qui in Psalmos commentatus est, de quo Gennadius cap. 80. an Vincentius Victor adversus quem de origine animæ scripsit Augustinus, haud satis novit; Lirinensem enim prorsus rejicit: librum sub Augustini nomine confictum Euodio Uzzalensi tribuit, quem suspicatur libello suo hunc titulum præfixisse, *Expositio Doctrinæ Augustini*, indeq; pro ipsius Augustini fœtu habitum esse: verùm quæ de tota hac re habet Piccinardus, adeo incertis & levibus nituntur conjecturis, ut paucos fortasse in sententiam suam pertracturus sit. Longe potiori jure tribuendi videntur Primasio nostro, idq; fide vetusti Codicis MS. ante annos octingentos exarati, quem in Bibliotheca Augiensi vidit Cl. * Mabillonius, in quo comparuit hic titulus, dilutiori quidem atramento scriptus, sed antiqua manu, OPUS SANCTI PRIMASI DISCIPULI AUGUSTINI DE HÆRESIBUS NUMERO XC. Certe Autor non uno in loco se Afrum esse innuere videtur; sed ut quod suspicor liberè proferam, quisquis hanc notulam Codici Augiensi apposuit forsan hallucinatus sit, &

* Itin. German. p. 83. Analect. Tom. 4.

SÆC. VI. ab An. D.

& cum apud Isidorum legerat Primasium tres de Hæresibus libros scripsisse, hosq; tres Anonymos repererat, mox Primasii nomen indidit. Adde quod cum Autor noster nullam fere Hæresim Nestorianâ recentiorem memoraverit, Primasius tot exinde natas & damnatas hæreses haud omissurus erat. Sed totam hanc rem eruditis discutiendam relinquimus. Primus hos libros ex Hincmari Remensis Codice extulit Jac. Sirmondus *Paris.* 1643. 8°. anno sequenti acrem satis totius operis censuram Gallice edidit Joan. Awræus Theologus Sorbonicus, quâ Autorem hominem fuisse Pelagianum contendit, eiq; errores, hæreses, mendacia, fabulas, fœdamq; ignorantiam objicit; mox opus in Hollandia recusum *Amstelodami*, ni fallor, 1645. 8°. cui Awræi censuram Latine versam subjecit editor. Anno 1677. in Bibliotheca Patrum Lugdunensi Tom. xxvii. locum invenit. Demum Seraphinus Piccinardus ex Ord. Prædic. in Academiâ Patavina Theologus additis variis de Autore, Opere, totâq; controversia dissertationibus denuo in lucem protulit *Patav.* 1686. 4°.

JUNILIUS, Episcopus Africanus, vixit circa an. 550. Scripsit ad Primasium per modum Quæstionum & Responsionum *de partibus Divinæ Legis libros* ii. qui typis excusi prodierunt à Joanne Gastio editi *Basil.* 1545. 8°. *Francofurti ad Oderam* 1603. 8°. & in Bibliothecâ Patr. Tom. x. p. 339. Circumferuntur sub ejusdem nomine *Commentarii in tria priora capita Geneseos*, excusa *Colon.* 1535. 8°. *Basil.* 1538. in Orthodoxogr. p. 925. & inter Bedæ Opera, cujus revera eos esse omnibus jam notum est. 550.

JORNANDES, sive Jordanus, gente Gothus, Alanowamuthis filius, primùm quidem Gothorum Notarius; deinde sive ad Christianam fidem, sive ad severius vitæ institutum, conversus, demum Episcopus Ravennas, seu potius Ravennæ agens, Gothorum Episcopus factus est. Claruit anno 552. quo librum de Rebus Geticis scripsit. Plura de eo non liquent. Extant bina ab eo conscripta Opuscula, viz. 552. Jornand. de Rebus Get. cap. 51.

De Rebus Geticis liber, sive *Historia Gothorum* ab ipsis gentis incunabulis ad Vitigin regem à Belisario devictum, quâ summatim complectitur Jornandes, quæ libris xii. ejusdem argumenti fusè pertractârat Cassiodorus. Prodiit sæpiùs excusus, emendatior autem ex P. Pithæi exemplari MS. à Fornerio editus inter Opera Cassiodori *Paris.* 1588. cum notis Lindenbrogii *Hamburg.* 1611. & cum aliis consimilis argumenti Scriptoribus à Bon. Vulcanio editis *Lugd. Bat.* 1618. deniq; apud Grotium in Historiâ Gothorum *Amstelod.* 1655. 8°.

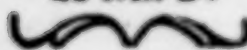
De Regnorum & temporum successione, sive *de origine mundi, & actibus Romanorum, cæterarumq; gentium, liber*: in quo integram ferè Flori Historiam tacito ejus nomine exscriptam esse notat Vossius *. Prodiit *Francofurt.* 1588. *Paris.* 1588. *Lugd. Bat.* 1595. 8°. *Hamburg.* 1611. Utrumq; Opus cum notis Jani Gruteri editum est *Hanov.* 1611.

* De Hist. Lat. l. 2. c. 20.

EUTYCHIUS, vitæ instituto Monachus, in Monasterio Amaseæ urbis vitam egit; unde tanquam Episcopi Amasenorum Apocrisiarius Constantinolim missus est; & cùm paulò ante Quintam Synodum orta esset controversia, utrùm liceret mortuos anathemati subjicere, ipse in Scripturis apprimè exercitatus, ex facto Josiæ regis illico nodum solvit. Viri solertiam admiratus Imperator, eum paulò post, Mennâ ex vivis sublato, ineunte anno 553. ad Pontificalem Urbis Regiæ sedem promovit. Eodem anno Synodo CP. Oecumenicæ præsedit. Anno 564. cùm Justiniani Imp. edicto de incorruptibilitate corporis Christi ante resurrectionem consentire nollet, sede suâ expulsus est, & in Hosiæ Monasterium inclusus, ac substituto ei Joanne Scholastico, post octo dies à Conciliabulo quodam depositus, inde in insulam quandam Princepo dictam; ac mox ad Monasterium suum Amasenum, deportatus. Anno 578. à Tiberio Cæsare (cui Imperium ipse olim prædixerat) sedi suæ restitutus est. Obiit anno 585. ætatis suæ 73. Extat unica *Epistola* statim post susceptum Episcopatum *ad Vigilium Papam* missa, quâ ut Trium Capitulorum causa in Synodo ipso non invito discutiatur, postulat, & ad concordiam hortatur, 553. Evagr. l. 4. c. 38.

Gr.

SÆC. VI. ab An. D. Gr. Lat. inter Acta Synodi Quintæ Concil. Tom. V. p. 425. Scripsit Eutychius & *Tractatum* Περὶ τῆς ἐν τόπῳ κατὰ διάφορον λόγον ἑκάστοτε γινομένων λογικῶν καὶ νεκρῶν,

cujus fragmentum adducit Eustratius CP. de Vitâ functorum statu cap. 14. Item *librum de Resurrectione Mortuorum*, in quo corpus nostrum in illa Resurrectionis gloria, impalpabile, ventis aereq; subtilius esse futurum, docuit. Hunc post longam disputationem Eutychium inter & Gregorium I. Apocrisiarium tunc Constantinopoli agentem habitam, flammis adjudicavit Tiberius Imperator *, teste ipsomet Gregorio, sed repentina Eutychii mors Edicti executionem antevertit; etsi non desint qui librum revera combustum esse scribant.

* Moral. l. 14. cap. 29.

553. **EUGYPPIUS**, dignitate Presbyter, & Abbas Africanus, vir, inquit Cassiodorus *, non usq; adeò sæcularibus literis eruditus, sed Scripturarum divinarum lectione plenissimus, claruit anno 553. Hortatu Renducis Neapolitani Episcopi, quæstiones, sententias ac diversas res ex S. Augustini scriptis defloravit; & in unum corpus collecta in 338. capitulis collocavit. Operi huic *Thesauri* nomen indidit, & Probæ virgini sacræ nuncupavit. Extat *Thesaurus* iste *Basil.* 1542. fol. *Venet.* 1543.

* Divin. Lect. cap. 23.

553. **FERREOLUS**, gente Gallus, Patriâ Narbonensis, nobilitate generis conspicuus, Patrem habuit Ansbertum Senatorem, matrem Blitildem Clotharii regis filiam, natus anno 521. Septennis adhuc puer Narbonâ relictâ Ucetiam profectus, & Ruricii propatrui sui curæ se bonis literis imbuendum commisit. Anno 553. Firmino patruo in Episcopatu Ucetiensi suffectus est: ubi B. Pauli memoriæ magnificum templum posuit, & Monasterium à nomine suo *Ferriolacense* dictum fundavit. Cùm verò Judæis animas eorum lucrandi studio familiariter uteretur, in suspicionem rerum novarum cudendarum apud Childebertum regem adductus, anno 555. Parisios relegatus est, ubi triennium in exilio degit, maximo tamen honore apud regem habitus. Anno 558. redire permissus Uceciam se contulit; & ut omnem suspicionis ansam amoliretur, Judæos omnes, quos ad fidem Christianam adducere non potuit, civitate suâ expulit. Obiit an. 581. Episcopatus 28. Composuit *Regulam Monachorum* in usum Monasterii sui, quæ integra habetur in Codice Regularum ab Holstenio edito *Paris.* 1663. Scripsit etiam, teste Gregorio Turonensi *, Sidonium imitatus, *libros* aliquot *Epistolarum*, qui interierunt. An Ferreolo nostro debeantur Sententiæ, quæ sub Ferreoli Presbyteri nomine habentur in libello de Officio rectoris Ecclesiæ *Colon.* 1531. 8°. me planè latet.

Vid. Autor. Vit. ejus ap Le Cointe ad an. 521, 528, 553, 555, 558, 581.

* Hist. l. 6. c. 7.

553. **LIBERATUS**, Ecclesiæ Carthaginensis Archidiaconus, Trium Capitulorum defensor acerrimus, anno 534. vel ineunte sequente, a Synodo Africanorum Episcoporum ccxvii. Carthaginensi ad consulendum de dubiis quibusdam Joannem Papam Romam unà cum Caio & Petro Presbyteris missus est: licèt ad Urbem ante mortem Joannis non perveniret: ipse * tamen se vivente adhuc Joanne Romæ egisse testatur: adeò ut bis Romam ante annum 536. profectus videatur. Claruit imprimis anno 553. quo circiter tempore, ante habitam tamen Synodum Quintam, Breviarium suum clausit. Plurimas pro causâ Trium Capitulorum peregrinationes suscepit: & partim ex virorum gravissimorum narratione, partim ex Historiis, gestis Synodalibus, & Episcoporum epistolis lautam satis rerum gestarum notitiæ supellectilem nactus; Controversiarum Nestorianæ & Eutychianæ Historiam contexuit, quâ res per L. fere annos gestas ad hanc controversiam præcipuè spectantes & quæ vix aliunde haberi queant, complexus est, Stylo quidem humili & pedestri, quiq; ob Autorum tum Grecorum tum Latinorum, quos sequitur, varietatem, inæqualis pene ubiq; incedit. Extat *Breviarium* istud, sic enim *Historiam* suam appellari voluit, Concil. Tom. v. p. 740. & cum notis & dissertationibus Garnerii *Parif.* 1675. 8°. In editione primâ Conciliorum à P. Crabbe adornatâ reperitur Appendix ad Breviarium Liberati Tom. ii. à p. 121. ad 128. quæ in nuperis Conciliorum Tomis frustra quæritur.

* Breviar. c. 20.

VICTOR,

SÆC. VI. ab An. D.

VICTOR, gente Afer, Tununensis (aliis Cemmensis & Cummenensis corruptè dictus) in Africâ Episcopus, claruit anno 555. Trium Capitulorum Patronus constantissimus, ob quorum causam propugnandam plurimas ac gravissimas ærumnas pertulit. Ex Africâ enim à Justiniano Imp. unà cum aliis quibusdam Episcopis Constantinopolim accitus, cùm Tria Capitula damnare nollet, variis exiliis afflictus est. Post custodias namq; & plagas, quas Sala & Valericis perpessus est, necnon in Monasterio Mandræ, in Egum Mauritaniæ insulam semel atq; iterum relegatus, Alexandriam exinde deportatus est, & in carcerem Castelli Diocletiani conjectus. Eo mox eductus carcere anno 557. post disputationes in Prætorio continuas dierum 15. ad aliam custodiam Monasterii Tabennesiotarum apud Canopum mittitur. Anno 564. ex Ægypto iterum Constantinopolim evocatus, cùm coram Justiniano Imp. & Eutychio CP. Tria Capitula adhuc defendere nequaquam vereretur, in Monasterio quodam Urbis Regiæ in custodiam rursus datus est: ubi post annum 565. diem supremum obiit. Scripsit *Chronicon rerum gestarum* ab Orbe condito usq; ad annum 565. quo Justinus junior imperium auspicatus est. Hujus Chronici prima pars interiit: superest posterior, quæ ab anno 444. (quo desiit Prosper) exorsa ad annum 566. progreditur. Habetur à Canisio edita *Ingolstad.* 1600. 4°. emendatior autem in utraq; Chronici Eusebiani editione Scaligerianâ.

555. Victor in fine Chronici.

Isidor de Script. c.25.

GERMANUS, gente Gallus, Eleutherii filius, in territorio Augustodunensi natus, ab Agrippino Augustodunensi Episcopo Diaconus anno 533. deinde Presbyter anno 536. ordinatus: à Nectario Agrippini successore Abbas S. Symphoriani constitutus, ac demum anno 555. Episcopus Parisiensis creatus. Anno 557. Concilio Parisiensi iii. subscripsit; anno 560. ordinationi Siagrii Augustodunensis Episcopi interfuit. Obiit octogenarius anno 576. Scripsit anno 573. *Epistolam ad Brunechildem reginam*, ut Sigebertum regem à consilio belli, quod Chilperico fratri illaturus erat, revocaret, postulans. Extat hæc Epistola Concil. Tom. v. p. 923. 555.

PELAGIUS, patriâ Romanus, Joannis Vicariani filius, Ecclesiæ Romanæ Diaconus, Agapeti, Silverii, ac Vigilii Pontificum Apocrisiarius Constantinopoli apud Imperatorem agens, ab Agapeto primùm missus anno 535. maximam à Justiniano totâq; aulâ Cæsareâ gratiam statim iniit. Anno 539. circiter unà cum Ephræmio Antiocheno, & Petro Hierosolymitano Patriarchis à Justiniano Imp. judex datus est Paulo Alexandriæ Patriarchæ, qui ob Diaconi cædem Gazam paulo antea relegatus fuerat. Gazam igitur per Antiochiam & Hierosolymam iter faciens Pelagius Paulum sede suâ movit. Constantinopolim reversus in viâ offendit Monachos quosdam Palæstinos Justinianum adeuntes, ut Origenistarum tumultuantium audaciam impetrato edicto compescerent. Ab his exoratus, operam suam in aulâ collocandam libenter pollicitus est: quod quidem tam fœliciter effecit, ut anno 541. edictum Origenistas damnans ab Imperatore obtinuerit. Anno circiter 545. Romam rediit, sive à Vigilio revocatus, sive à Justiniano remissus, ut grandi pecuniæ onere secum allato, Romæ periclitanti, quod fecit, subveniret. Anno 547. à civibus Romanis ad Totilam Gothorum regem legatus est, ut Barbari regis arma ab Urbe precibus suis averteret. Voto quidem hâc in re excidit Pelagius, mox tamen Urbe à Totilâ expugnatâ, plurimorum civium vitas & libertatem sibi donari impetravit: & eodem anno à Totilâ Constantinopolim legatus est, ut pacem Gothos inter & Romanos sanciret. Anno 553. Vigilii Papæ Constituto priori subscripsit; uti & posteriori, quo Synodus Quinta confirmata est. Anno demum 555. (556. juxta Catalogum Anastasianum) mense Aprili Pontifex Romanus ordinatus est, postquam se intentato sibi illatæ Vigilio mortis crimine purgâsset. Papa factus Synodum Quintam confirmavit: & cum Episcopis Occidentalibus, qui ob damnata à sede Romana Tria Capitula in schisma desciverant, ad mortem usq; strenuè decertavit. Obiit anno 559. (561. juxta 555.

ta

SÆC. VI. ab An. D. ta Anaſtaſium) menſe Martio. Extant *Epiſtolæ* xvi. Concil. Tom. v. p. 788. Harum primam ſpuriam eſſe ipſi agnoſcunt editores: ultimæ, quæ eſt ad Childebertum regem, ſubnectitur Fidei Confeſſio, quam extremâ parte auctiorem edidit Cl. Garnerius in Diſſert. de Synodo v. Gen. Auctuar. Theodoriti p. 539. Præter iſtas Epiſtolas, habentur *Epiſtolæ* aliæ, ſeu potius Epiſtolarum Fragmenta xii. à Lucâ Holſtenio primùm è tenebris eruta, Concil. Tom. v. p. 805.

555. CYRILLUS, gente Palæſtinus, civitate Scythopolitanus, in urbe Patriâ decimo ſexto ætatis anno monaſticam vitam profiteri cœpit. Poſtea loca ſancta viſendi ſtudio ductus, Hieroſolymam petiit; & matris mandato Joannis Silentiarii regimini ſe commiſit; à quo demum ad celeberrimum Lauræ Monaſterium miſſus, & à Leontio Abbate, qui Monaſterii præfecturam anno 542. ſuſcepit, inter Monachos cooptatus fuit. Claruit anno 557. quo S. Joannis *Silentiarii Vitam* ſcripſit. Quando obierit, non liquet. Scripſit *Vitam S. Euthymii Abbatis*, qui obiit anno 472. Extat hæc Vita, ſed à Metaphraſte interpolata, Gr. Lat. apud Coteler. Monument. Eccleſ. Gr. Tom. ii. p. 200. Latinè apud Surium Januar. xx. Extat etiam ab eo ſcripta *Vita S. Joannis Silentiarii*, Gr. Lat. ab Henſchenio & Papebrochio edita ad diem Maii xiii. Latinè apud Surium Maii xiii. Scripſit deniq; *Vitam S. Sabæ*, quæ adhuc inter Simeonis Metaphraſtæ Vitas Græcè deliteſcit, Latinè verò, ab eo interpolata, apud Surium Decembr. v. habetur. Antiquam Vitæ iſtius à Metaphraſte nondum corruptæ, verſionem Latinam dedit Bollandus ad xx. Januar. Integrum tandem ac ſincerum textum Græcum nactus Cl. Cotelerius, additâ verſione ac notis, edidit Monument. Tom. iii. p. 220.

555. PAULUS CYRUS FLORUS, Cyri filius, nobilitate generis illuſtris, *Silentiarius* à munere, quod geſſit, dictus, claruit circa an. 555. Facultate Poeticâ eminuit, & *Templum S. Sophiæ* nuper à Juſtiniano conditum prolixo carmine deſcripſit. Primus id in lucem Græcè & Latinè extulit, & uberrimis annotationibus illuſtravit Carolus Du Freſnius *Pariſ.* 1670. fol. ad calcem Hiſtoriæ Cinnami. Scripſit etiam, inquit Agathias *, alia quamplurima poemata, memoratu digna & laude. Videntur autem mihi, quæ de Templo ſcripſit, tantò majore & labore & ſcientiâ referta, quantò & argumentum ipſum eſt admirabilius. Agathiæ ſuccinit Cl. Du Freſnius, qui deſcriptionem ædis Sophianæ tantâ accuratione aggreſſum eſſe Paulum cenſet; ut univerſam illius ſtructuram, ſingulaſq; partes, quiſquis hanc legerit, ſtatim quodammodo oculis perinde ac animo comprehendat.

* De rebus Juſtiniani, lib. 5.

555. AGNELLUS, nobili loco natus, & conditione opulentus; mortuâ uxore ab Eccleſio Ravennatum Archiepiſcopo, qui obiit anno 542. Diaconus factus, Templo D. Agathæ præfectus eſt. Demum poſt mortem Maximiani anno 555. Ravennatum Archiepiſcopus conſtituitur. Mediante Narſete Juſtiniani duce, omnia Gothorum bona in Ravennatenſis Eccleſiæ uſum obtinuit; Templa ab Arianis extructa, eorumq; ſacris inquinata, purgavit, & ad verum Dei cultum traduxit. Obiit Calendis Sextilibus anno 556. ætatis ſuæ 94. Non pauca de eo habet Hieronymus Rubeus Hiſt. Ravennat. lib. 3. p. 169. Scripſit *Epiſtolam ad Arminium de Ratione Fidei*, quæ habetur in Antidoto contra Hæreſ. *Baſil.* 1528. in Hæreſiologiâ Baſileenſi, & in Bibliothecâ Patr. Tom. viii. p. 666.

560. EUSTRATIUS, Magnæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Presbyter. De ejus ætate ſilent ferè omnes tum veteres, tum recentiores: de quâ ne verbum quidem habet, qui hunc Scriptorem primus edidit, Doctiſſ. Allatius. Ad veram igitur ejus ætatem indagandam animadverto. 1°. Photio fuiſſe antiquiorem, qui ipſum citat, nec de eo tanquam nupero ſcriptore loquitur. (Cod. 171.) 2°. Claruit, poſtquam Opera Pſeudo-Dionyſii Areopagitæ, quem non rarò laudat, in publicum prodierant; quæ nonniſi ineunte hoc ſæculo palàm innoteſcere

notescere cœperunt. 3°. Claruisse videtur sub Eutychio Patriarchâ CP. Sic enim de eo loquitur : *Ὁ μέγας Εὐτύχιος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἐμοὶ πάντα τίμια καὶ ἱερὰ κεφαλή. Magnus Eutychius Archiepiscopus CP. venerandum mihi in omnibus, sacrumq; caput.* Claruit igitur circa annum 560. saltem non diu postea : ac proinde fallitur Casimirus Oudin, qui ex brevi Labbei Chronologiâ illum penè integro sæculo recentiorem facit. *Scripsit librum de Vitâ functorum statu*, ut eos refutaret, qui dicunt humanas animas statim ac propriis corporibus solutæ sunt, non operari. Legit hunc olim Photius, & ex eo quædam excerpsit. Primus autem è tenebris erutum, & versione Latinâ ornatum, sine quidem mutilum, evulgavit Leo Allatius, libroq; suo de Occidentalium atq; Orientalium perpetuâ in dogmate Purgatorii consensione inseruit *Romæ* 1655. 8°. à pag. 319. ad 581. Errant verò Miræus, ejusque exscriptor Oudinus, qui Eustratium nostrum Tractatus tres de Vitâ functorum animis scripsisse ex Photio affirmant ; quùm nihil aliud dicat Photius, quàm Eustratium in hoc Opere tria potissimùm sibi in animo habuisse ; de quibus ibidem Lectorem monet. De stylo ejus hæc Photius : *Φράσει μὲν συγκείμενος οὐκ ἐπαινετῇ, λογισμοῖς δὲ οὐ λίαν ψεκτοῖς, σαφὴς δ' ὁ λόγος. Oratione quidem usus est minimè laudabili, sed argumentis non admodùm culpandis : dictio tamen ipsa perspicua est.* Quòd verò Eustratio nostro Commentarios in posteriora Analytica Aristotelis Venetiis Græcè editos anno 1534. & in Aristotelis Ethica Græcè ibid. 1536. ascribat Oudinus ; vel ex solo librorum titulo discere poterat eos esse Eustratii Niceæ Metropolitæ, nec ad nostrum pertinere. Ut non taceam, qu d conjicit Gesnerus, in nonnullis hujusmodi librorum titulis pro Eustratio Eustathii nomen reponendum esse.

SÆC. VI. ab An. D.

Cod. 171.

SIMPLICIUS S. Benedicti Discipulus, & mortuò Constantino tertius Cœnobii Casinensis Abbas constitutus est an. DLX. pietatis omniumq; Virtutum exemplar luculentissimum, obiit an. DLXXVI. Magistri sui Regulam omnibus Religiosorum domiciliis passim legendam custodiendamq; tradidit, quin & ipse Poetica facultate nitens, majorem ejus promulgationem versibus explicavit, edidit hæc Carmina Lucas Holstenius unà cum diversis Monachorum Regulis *Paris.* 1663. 560.

COLUMBA, gente Hibernus, claruit anno 560. quo Monasterium Deermach in Mediterraneâ Hiberniæ parte condidit. Anno verò 565. ut discrimen, quod capiti suo à Dermicio rege imminebat, declinaret, in Britanniam trajecit, & Pictis Septentrionalibus verbum Dei prædicavit : & in Jonâ insulâ, *Hu* & *I-Columb-kill* dictâ, Monasterium instituit, cui ipse Abbas præfuit. Obiit V. Idus Junii anno 597. ætatis 77. in Ecclesiâ suâ Huensi sepultus. Scripta ejus hunc in modum recenset Cl. Waræus * nempe *Regulam Monasticam*, quæ extat, & vulgò *Columb-kill* dicitur : *Hymnum in laudem S. Kierani Abbatis* ; *tres alios Hymnos*, quorum primus incipit *Altus Prosator*. Alius à nostro erat Columbanus, & ipse Hibernus, qui exeunte hoc sæculo claruit : de quo agemus infra. 560.

Bed. Hist. Eccl. l. 3. c. 4.

* De Script. Hibern. l. 1. p. 15.

VENANTIUS HONORIUS CLEMENTIANUS FORTUNATUS, gente Italus ; in vico, Duplabili dicto, non longè ab urbe Tarvisinâ, natus, Ravennæ verò bonarum literarum studiis innutritus. Ante annum 560. B. Martini ope à gravissimis oculorum doloribus liberatus, ut grati animi indicium proderet, Italiâ relictâ Galliam profectus est ; ut S. Martini reliquias in urbe Turonensi depositas inviseret. A Turonibus in Pictavos transiit, atq; ibi domicilium posuit, omnibus ob raras ingenii dotes, & eximiam rhetoricæ ac poetices scientiam meritò suspectus & celebratus. Anno 565. Sigeberti regis, & Brunechildis nuptiis *carmine elegiaco* fausta omnia apprecatus est. In urbe demum Pictaviensi Presbyteratûs honorem meruit, ac tandem in eâdem Episcopatûs culmen ascendit, quo tamen anno, incertum prorsùs : nisi quòd Labbeus id post annum 594. quo obiit Gregorius Turonensis, contigisse censeat, hâc, ut opinor, ratione ductus ; quòd Gregorius, Fortunato inprimis fami- 560.

SÆC. VI. ab An. D. liaris, cùm toties eum laudat, nullibi Episcopum appellet. In vivis adhuc erat anno 600. Multa conscripsit, partim *Poetica*, partim Historica. Vim illius poeticam sic dilaudat Barthius. * *Maximi ingenii vates —— Ad eum, veluti ad Calliopium quendam, magistrum & coryphæum Musicorum modulaminum, respexit omnium sequentium Poetarum chorus.—— Mirandum acumen ingenii in hoc authore fuit: etiam doctrina omnibus fere coætaneis excellentior.*

* Adversar. l. 46. c. 3.

OPERA.

Poematum libri xi. *præmissâ ad Gregorium Turonensem epistolâ dedicatoriâ.*

De Vitâ S. Martini libri iv. carmine Heroico, ad eundem Gregorium. Editi *Parisiis* 4°. 1511.

Hodæporicon ad Justinum juniorem Imp. & Sophiam Augustam.

De Excidio Turingiæ ex persona B. Radegundis.

Carmen ad Artachin. Poemata alia nonnulla Fortunato vulgò ascribuntur, quæ inter Tertulliani, Cypriani, &c. Opera habentur; ubi plura de iis vide.

Poemata Fortunati prodierunt in Corpore omnium Poetarum veterum *Lugduni* 1603. 4°. Tom. 2. in Appendice Bigneanâ *Parif.* 1624. p. 752. & in Bibliothecâ Patr. Tom. x. p. 520. seorsim verò à Christophoro Browero edita *Mogunt.* 1603. 1616. 4°.

Expositiones breves Orationis Dominicæ, & Symboli Apostolorum, & *Epistolæ* aliquot ad Mumulenum, & alios, habentur in Bibliothecâ Patr. p. 520. & in Orthodoxogr. p. 1221.

Extant Præterea à Fortunato scriptæ plurium *Sanctorum Vitæ:* nempe *S. Hilarii Pictaviensis* libris duobus (Hilarii Operibus præfigi solita) apud Surium Januar. xiii. *S. Albini Andegavensis Episcopi* ibid. Martii i. *S. Germani Parisiensis Episcopi* ib. Maii xxviii. *S. Radegundis reginæ* ib. August. xiii. *S. Marcelli Parisiensis Episcopi* ib. Novembr. i. *S. Amantii Ruthenensis Episcopi* ib. Novembr. iv. *S. Remigii Rhemensis Archiepiscopi* ib. Octobr. i. *S. Maurilii Andegavensis Episcopi* ib. September. xiii. *S. Medardi Noviomensis Episcopi* ib. Jun. viii. An posteriores duæ Vitæ Fortunatum autorem habeant, justa est dubitandi ratio: licet ejusmodi Vitas scripsisse eum dubitari nequeat. Verùm hæ genuinis, quæ interierunt, suppositæ videntur. Vitam S. Medardi prosâ scriptam edidit Dacherius Spicileg. Tom. viii.

560. MARTINUS, gente Pannonius, juvenis adhuc ad visitanda loca sancta Hierosolymam petiit. Inde solvens Gallæciam Hispaniæ citerioris provinciam appulit: ubi plurimis è Suevorum gente ad Catholicam fidem conversis, varia condidit Monasteria; & ipse Dumiensi à se fundato præfuit usq; ad annum circiter 560. quo in Ecclesiæ Bracarensis Episcopatum evectus est. Anno 563. Concilio Bracarensi II. interfuit: anno 572. Bracarensi III. præsedit. Obiit juxta Baronium anno 583. Cùm verò ex Gregorio Turonensi * constet eum sedem 30. plus minùs annis tenuisse, necesse est, ut aut citiùs Episcopus factus fuerit, aut vitam ulteriùs produxerit. Anno autem 589. Pantardus successor ejus Concilio Toletano III. subscripsit: adeò ut aut Gregorius annorum numerum rotundè & laxo sensu supputâsse censendus sit, aut Episcopatus Martini paulò ante annum 560. reponendus. Vir erat sanè perquàm eruditus, quiq; adeò se literis imbuerat, teste Gregorio Turonensi ejus συγχρόνῳ, ut nulli secundus suis temporibus haberetur. Laudes ejus Venantio Fortunato lib. 5. utramq; faciunt paginam.

* Hist. l. 5. c. 37.

OPERA.

Collectio Canonum præcipuè ex Græcarum partim etiam Occidentalium Synodorum Canonibus contexta, in duas distributa partes. *Prima de personis & rebus Ecclesiasticis* agit; *secunda de iis, quæ Laicos spectant.* Integrum Opus Canones LXXXV. complectitur. In hâc Collectione notatu non indignum est Canones Apostolicos à Martino non citari. Prodiit ista Collectio in omni Conciliorum editione, in nuperâ verò Tom. V. p. 903. & in Bibliothecâ

thecâ Juris Canonici Justellianâ *Paris.* 1662. Tom. i. in Append. p. 7. SÆC. VI. ab An. D.

Sententiæ Patrum Ægyptiorum, quas à Græco quodam homine collectas Latinas fecit Martinus noster. Habentur Lat. apud Rosveydum de Vitis Patr. *Antverp.* 1628.

Formula honestæ Vitæ, seu, ut habet Isidorus Hispalensis *, *de Differentiis quatuor virtutum liber ad Mironem Suevorum regem*, Senecæ falsò tributus. Extat in Bibliothecâ Patr. Tom. x. p. 382. ut alias editiones jam mittam. Præfationem ad Mironem edidit Dacherius Spicileg. Tom. x.

* De Script. c. 22.

ANASTASIUS, *Sinaita* à Monasticâ, quam in monte Sinai egit, vitâ dictus, anno 561. ad Patriarchatûs Antiocheni dignitatem promotus, doctrinam orthodoxam strenuè ac constanter propugnabat, Justiniani autem Imp. deliria de incorruptibilitate corporis Christi fortissimè impugnavit. Quamobrem Justinianus ipsum in exilium mittere in animo habuit: quod quidem morte subitaneâ præreptus nequaquam præstare potuit. Tantus certè tunc in Anastasio enituit religionis illibatæ zelus pariter ac fama, ut Episcopi omnes Orientales à Justiniano decreto suo hæretico subscribere jussi, se Anastasii sententiam exspectare, ejusq; vestigiis inhæsuros concordi voce responderent: ipse verò Anastasius nullis minis, nullis precibus adduci potuit, ut fidem tantillùm proderet. Anno 570. Justinus Imp. Anastasio objiciens, quod sacram pecuniam in profanos usus profudisset, quòd sibi conviciatus esset, denique quòd Joannem Scholasticum ob Eutychii CP. sedem iniquè arreptam reprehenderet; ipsum de throno Antiocheno dejecit, nonnisi post 23. demum annos mortuo Gregorio, qui in locum ejus substitutus fuerat, anno 592. sedi suæ restitutum. Obiit anno 599. Vir erat, inquit Euagrius *, τὰ μὲν θεῖα εἰς τὰ μάλιστα λόγιος, ἀκριβὴς δὲ τοὺς τρόπους καὶ τὴν δίαιταν, ὡς καὶ τοῖς λίαν φαύλοις ἐπιστήσαντα, καὶ μηδαμοῦ τοῦ ἐνσταθοῦς καὶ βεβαίου παρεξιέναι, μήτιγε τῶν χρειῶν, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ θεῖον ἀναφερομένων, *tum in divinis literis admodum eruditus, tum in moribus & in vivendi ratione accuratissimus, adeo ut res etiam levissimas observaret, nec à constantiâ & firmitate unquam deflecteret, nedum in magni momenti rebus & quæ ad Deum spectarent.* Eximiam porro comitatem summa morum gravitate temperabat, ἐν μὲν τοῖς σπουδαίοις ἕτοιμος ἦν τὰ ὦτα, καὶ τὴν γλῶσσαν εὔπορος, εὐθυβόλως τὰς πεύσεις διαλύων· ἐν δὲ τοῖς περιέργοις τὰ μὲν ὦτα τέλεον ἀποκέκλειστο. Τὴν δὲ γλῶσσαν χαλινοῖς ἐπεῖχεν, ὡς καὶ τὸν λόγον λόγῳ ῥυθμίζεσθαι, καὶ τὴν σιωπὴν κρείττονα λόγου καθιστάναι. *Et in seriis quidem colloquiis, aures ei patentes & lingua profluens erat: & quæstiones propositas prudenter & argute dissolvebat, in Sermonibus autem ineptis ac superfluis, aures quidem penitus occlusas habuit, linguam vero quasi fræno quodam comprimebat; ita ut orationem ratio metiretur, & silentium omni oratione præstantius esset.*

561. Euagr. l. 4. c. 40. l. 5. c. 5.

* L. 4. c. 40.

OPERA.

Ὁδηγὸς sive *Dux viæ adversùs Acephalos.* Videtur istud opus tum ex variis ipsius Anastasii, tum ex nonnullis Veterum, Opusculis consarcinatum; ut cuivis constabit, qui quatuor priora præsertim capita attentè perlegerit: nec id modò, sed & à recentiore quâdam manu haud leviter interpolatum est. Capite enim 10. p. 198. meminit Eulogii Alexandrini jam mortui, qui nonnisi anno 608. diem obiit. Cap. 5. init. Sex Concilia Oecumenica memorat: sed forsan menda cubat in numero, cùm in eodem capite quinq; solummodò enumeret. Opus certè nullâ diligentiâ, nullo ordine conscriptum esse ipse Anastasius in Procemio agnoscit: ubi veniam à Lectoribus petit ob varias correctiones passim adhibitas, & propter ταυτολογίας sæpiùs commissas; cùm ægritudinum frequentia non ferebat, ut in iis pro animi sui sententiâ versaretur. Edidit hunc librum Gr. Lat. Jac. Gretserus *Ingolstad.* 1606. 4°.

Quæstiones & Responsiones de variis argumentis in S. Scripturam numero CLIV. Infinitum esset omnium de hoc Opere sententias, objectiones, responsiones recensere. Paucis igitur me expediam. Vel Anastasii nostri opus non est, vel insigniter interpolatum. Quæstione enim 16. meminit Phocæ tyranni imperium

SÆC. VI. ab An. D

perium sibi arripientis; alibi etiam in eo citantur Maximus Monachus (vid. quæst. 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 18, 154.) Nicephorus Patriarcha CP. (vid. quæst. 2. 57.) Olympiodorus, Synodus Sexta seu Trullana (quæst. 64.) Joannes Moschus (quæst. 60.) aliiq; Anastasio nostro juniores. Porrò Quæstione 117. loca sancta Palæstinæ Orthodoxos Christianos per 700. annos tenuisse affirmat Autor. Sive igitur anni isti à Constantini imperio (quod magis videtur) sive ab ipso Christo initium ducant; id parùm refert. Anastasius certè Antiochenus ejusmodi calculo uti non potuit. Quicquid sit, videntur mihi hæ Quæstiones esse Cento primùm ab Anastasio inchoatus, deinde ab aliis variis locis ac temporibus auctus & absolutus. Hinc fit, ut in Codd. MSS. mirè variet quæstionum numerus: nec ipse Gentianus Hervetus, qui eas primus edidit, plures quàm xciii. dederit, & istas quidem Anastasio Nicæno ascriptas. Integrum verò opus Gr. Lat. in lucem emisit Jac. Gretserus *Ingolstad.* 1617. 4°.

Anagogicarum Contemplationum in Hexaemeron libri xi. Latine editi *Paris.* 1609. Librum duodecimum sive exemplarium Manuscriptorum raritate, sive Pontificiorum fraude hactenus suppressum Gr. Lat. edendum curavit Cl. Alix *Londini* 1682. 4°.

Orationes dogmaticæ V. viz. *De S. Trinitate. De Incircumscripto. De Incarnatione divinâ.* (*Liber de Oeconomia Christi* extat Græcè MS. in Bibliothecâ Arundelianâ in Collegium Greshamiense jam translatâ.) *De Passione & Impassibilitate Christi. De ejusdem Resurrectione.* Prodierunt Lat. God. Tilmanno interprete *Paris.* 1556. 8°. & in Biblioth. Patr. *Paris.* 1575, 1589. Turriano interprete *Ingolstad.* 1616. 4°. Opera omnia Anastasii hactenus enumerata habentur Lat. in Bibliothecâ Patr. Tom. ix. in fine.

Compendiaria fidei Institutio, quam cum quinq; Dialogis de Trinitate sub S. Athanasii nomine Gr. Lat. edidit Theodorus Beza Vezeliacensis 1570. 8°. Eadem sub Cyrilli nomine in nonnullis Bibliothecæ Patrum editionibus reperitur.

In Annunciationem B. Mariæ Homiliæ II. quas Græcè edidit inter *Varia Divina* Joannes Meursius *Lugd. Bat.* 1619. 4°.

De S. Synaxi, & de non judicando, Homilia. Gr. Lat. cum 'Οδηγῷ 1606. 4°.

In Psalmum sextum Homilia. Duæ istæ Homiliæ Prodierunt Gr. Lat. *Ingolstad.* 1603. 4°.

In eundem Homilia altera.

In Transfigurationem D.N. J.C. *Homilia.* Sex istæ Homiliæ habentur Gr. Lat. à Fr. Combefisio editæ in Auctuar. Nov. 1648. Tom. 1. p. 850.

Tractatus de sanctis tribus Quadragesimis, unde eas observari accepimus, quódq; qui eas transgrediuntur, legem violent. Extat Gr. Lat. cum notis inter Cotelerii Monumenta Eccl. Græc. Tom. iii. p. 425.

Opera 'Ανέκδοτα.

Quæstiones ii. *Si fortè rerum potirentur Judæi, Infideles, & Hæretici, an pro iis orandum in Ecclesiâ? An Judæi ante adventum Christi mortui sint anathematizandi.*

Archiepiscopum non subesse judicibus laicis sed majori Archiepiscopo.

Narratio eorum quæ in Synodo ab Orientalibus Episcopis gesta sunt in Perside.

Quæstiones & Responsiones ii. 1. In illud Proverb. *Sapientia ædificavit sibi domum.* 2. *De septem lychnis Zachariæ Prophetæ.*

De fide Redemptionis ad Ecclesiam quæ est in Babylone.

In spiritum blasphemiæ.

De verâ adoratione.

An quotidie communicandum corpori Christi. Opuscula ista in Bibliothecâ Regiâ Parisiensi extare Manuscripta testatur Labbeus Nov. Biblioth. MSS. par. 2. p. 82.

Sermo in fratres suos morte prægressos.

Sermo de diversis modis salutis & pœnitentiæ. Sermones hosce duos in Bibliothecâ

thecâ Vaticanâ MSS. extare refert Possevinus. Verum ex Ἀνεκδότοις istis quænam genuina, quænam spuria habenda sint, is solus tutò judicare potest, cui Codices Manuscriptos inspiciendi adest copia.

OPERA DEPERDITA.

O*Ratio ad Antiochenos συντακτήριος*, cùm Justiniani mandatum de exilio suo accepisset, ὃς ἐστι δυνάμεως ἀγαθὸς, inquit Evagrius *, τῇ τε καλλιεπείᾳ, σὺν τε βίῳ τῶν νοημάτων, τῇ τε εὐτοπίᾳ τῶν ἱερῶν ῥήσεων, καὶ τὸ ἀξιόχρεων τῆς ἱστορίας. * L. 4. c. 40.

Oratio ad eosdem habita, cùm Episcopale munus auspicaretur.

Oratio ad eosdem, cùm ab exilio reverteretur. Utramq; laudat Nicephorus Hist. Eccl. l. 4. c. 44.

Dissertatio de Sabbato ad Simeonem Episcopum Bostræ, cujus fragmenta quædam inveniuntur in Concil. Nicæn. II. act. 4. Concil. Tom. vii. p. 248.

Epistola ad Scholasticum quendam, quâ respondit quæstioni, cujus initium erat, Εἰ τῷ μόνῳ ἐπαγρυπνοῦντι σοφίας σοφία λογισθήσεται. Excerpta aliquot habentur ibid.

Liber ad Justinianum Imp. adversùs dogma ab eo propositum de incorruptibilitate corporis Christi, ab Euagrio memoratus loc. cit.

Adversùs Joannis Philoponi librum Διαιτητὴν *dictum, Opusculum*, cujus Excerptum à Turriano Latinè versum dedit Gretserus in Præfatione ad Ὁδηγὸν à se editum.

JOANNES SCHOLASTICUS, CLIMACUS à libro quem scripsit, & *Sinaita* à monte quem incoluit, dictus, claruit circa an. 564. Vitam Monasticam coluit, & inter primores istius ævi Ascetas doctrinâ & pietate enituit. Demum Abbas Monachorum in monte Sinâ diversantium factus, forsan & Cœnobii, quod ad montis radices posuit Justinianus Imp. ad extremam senectutem pervenit, (siq; Græcorum Menæo fides) penè centenarius obiit die xxx. Martii. 564.

SCRIPTA.

S*Cala Paradisi*, ad Joannem Abbatem Monasterii Raithu xxx. Capitulis, quibus tanquam gradibus seu scalis ad perfectionis religiosæ apicem ascenditur, constans. Prodiit Lat. ex Ambrosii Camaldulensis versione *Venet.* 1531, 1569. *Colon.* 1583. cum enarrationibus Dionysii Carthusiani *Colon.* 1540. Latinè etiam ibid. 1601. 8°. Deniq; eam, unà cum Scholiis Græco-Latinis Eliæ Metropolitæ Cretensis, Gr. Lat. edidit Matthæus Raderus *Paris.* 1633. fol.

Liber ad Pastorem, ex Ambrosii Camaldulensis versione Latinâ sæpius excusus, Gr. Lat. autem unà cum Eliæ Cretensis Scholiis ab eodem Radero datus ad Calcem Scalæ Paradisi. Utrumq; Opus in Græco-barbaram seu vulgarem linguam versum à Maximo Margunio Citherorum Episcopo prodiit *Venet.* 1590.

JOANNES SCHOLASTICUS, genere Syrus, ex Sirimi Cynegicæ regionis in territorio Antiocheno vico ortus, primò Presbyter Antiochenus, ejusq; Ecclesiæ Apocrisiarii vice negotia Constantinopoli tractavit. Anno 564. deposito Eutychio, Urbis Regiæ Patriarcha factus est. Anno 578. paulò ante Eutychii reditum diem supremum obiit. 564.

SCRIPTA.

C*Ollectio Canonum, in* L. *titulos* habitâ solius materiæ ratione digesta. Huic Collectioni Canones Apostolorum LXXXV. inseruntur. Eam, dum Presbyter adhuc esset Antiochenus, confecit Joannes. Sunt tamen, qui Theodorito ascribunt, ne levissimâ rationis umbrâ fulti.

Nomocanon,

Nomocanon, qui præter Collectionis Canonum epitomen quandam leges civiles canonibus concordes adnotat. Hunc Nomocanonem à Joanne jam Patriarchâ compositum fuisse veri non absimile est.

Capita Ecclesiastica.

Opuscula ista habentur Gr. Lat. ab Henrico Justello & Gulielmo Voellio primùm edita in Bibliothecâ Juris Canonici (*Paris.* 1662.) Tom. ii. p. 499, 603, 660.

Scripsit præterea Joannes *Orationem Catecheticam* de sanctâ & consubstan-
* Cod. 75. tiali Trinitate, à Photio * memoratam, quam peculiari opere refutavit Joannes Philoponus. Oratio ista dudum interiit.

570. GREGORIUS, primùm Monachus, deinde Abbas Byzantinus, postea Justino Imperante Monasterio montis Sinai præfectus, ac tandem deposito ab Imperante Anastasio anno 570. ad Patriarchatum Antiochenum evectus. Anno 589. incestûs, aliorumq; criminum à civibus quibusdam Antiochenis falsò accusatus, Constantinopolim ad causam in Synodo dicendam accitus est, & auditâ re absolutus. Paulò post reditum exercitum Romanum in Oriente tumultuantem, habitâ ad milites quibus admodùm gratiosus fuit, oratione, compescuit & in ordinem redegit. Obiit anno 592. Vir τὴν γνώμην καὶ ἀρετὴν
* L. 5. c. 6. ψυχῆς πάντα ἐν πᾶσι κράτιστος, καὶ εἰς ὅτι ὁρμήσειεν, ἐξεργαστικώτατος, inquit Euagrius *, qui laudes ejus fusè persequitur. Extat *Oratio ad milites seditiosos habita* apud Euagr. l. 6. c. 12. & immutatis verbis, conservato autem plerunq; sensu, apud Nicephor. l. 18. c. 15. Habetur etiam sub ejusdem nomine *Homilia in Mulieres ferentes unguenta*, Gr. Lat. apud Combefis. Auctuar. Nov. *Paris.* 1648. Tom. i. Deniq; in deperditis Euagrii Epistolarum, Relationum, Orationum, &c. voluminibus duobus omnia ferè Opuscula Gregorii nostri nomine conscripta esse ipse prodit Euagrius, l. 6. c. 24.

573. GEORGIUS FLORENTIUS GREGORIUS, Patriâ Arvernus, nobili genere ortus, patre Florentio, matre Armentariâ S. Gregorii Lingonensis Episcopi nepti, natus est anno 544. à Gallo Episcopo Arvernensi bonis literis institutus, anno 566. in Turones secessit; anno 569. Diaconus ordinatus, ac demum anno 573. x. Cal. Septembr. Archiepiscopus Turonensis, ab Euphronio Episcopo ante obitum successor sibi designatus. Anno sequenti Oratorium in urbe Turonensi dicavit; in quo Sanctorum multorum reliquias reposuit. Anno 577. Concilio Parisiensi interfuit, & Prætextatum Rhotomagensem Episcopum à Chilperico rege accusatum fortiter defendit. Anno 580. apud Chilpericum falsò delatus, quòd Fredegundam reginam cum Bertherammo Episcopo Burdegalensi commisceri solitam esse dixerat, ad Synodum Brennacensem citatus est, & postquam juramento se purgasset, absolutus. In eâdem Synodo Chilpericum regem ad Sabellianismum vergentem rationum vi ad sanam mentem reduxit. Eodem quinetiam anno ab Agilane homine Ariano, Leuvigildi Gothorum in Hispaniâ regis ad Chilpericum legato, provocatus disputationem iniit, & Hæretici petulantiam egregiè retudit. Haud dissimile certamen cum Oppila ejusdem regis legato Turones transeunte anno 584. die Paschatis instituit. Anno 585. Theodorum Episcopum Massiliensem à Guntheramno rege necis Chilperico illatæ sugillatum in Aureliâ urbe constanter defendit. Anno 588. à Childeberto rege ad Guntheramnum Metas missus est; ut de variis negotiis tam civilibus quàm Ecclesiasticis apud eum ageret. Anno 590. cum quodam è Presbyteris suis, qui resurrectionem negavit, disputationem habuit, & homunculum errore pessimo liberavit. Anno 594. Romam profectus est, ut Gregorium Papam, & Apostolorum limina inviseret. Domum reversus, obiit anno 595. xv. Cal. Decembr. ætatis suæ 52. Episcopatûs 22. Vir erat pro sæculo, quo vixit, non ineruditus: sed in quo judicium & acumen non immeritò desideres. Simplicitatem ejus notavit olim
* Epist. ad Ludov. Imp. Hilduinus Abbas. *Parcendum est*, inquit *, *simplicitati viri religiosi; qui multa aliter, quàm se veritas habeat, æstimans, non calliditatis astu, sed benignitatis ac simplicitatis voto, literis commendavit.*

OPERA,

S Æ C. VI. ab An. D.

OPERA, QUÆ EXTANT.

Historiæ sive Annalium Francorum libri x. ab initio mundi ad conditam usq; Francorum Monarchiam res gestas brevissimè percurrentes, deinde ad annum Christi 591. copiosè enarrantes. Operi huic immortuus Gregorius id in fine imperfectum reliquit. Vulgata ejus exemplaria insigniter esse depravata non modò sæpiùs conqueritur, sed & infinitis exemplis probat, qui post Du-Chesnium & Hadrianum Valesium hosce libros ad quinq; melioris notæ Codices MSS. diligenter contulit Carolus Cointius Annal. Fran. Tom. i. ad an. 417. 544. 545. 567. 572. 576. 580. & alibi non rarò. Prodiit Historia ista *Parif.* 1552. *Basil.* 1568. 8°. *Parif.*1610. 8°. ut verò quàm emendatissima prodiret, insudavit Andreas Du-Chesne, qui eam Scriptorum Francorum Tomo i. *Parif.* 1636. inseruit.

Miraculorum libri vii. viz.

De Virtutibus & Miraculis S. Martini libri iv. ante annum 590. incepti, anno demum 595. absoluti.

De Gloriâ Martyrum libri ii. circa annum 590. scripti.

De Gloriâ Confessorum liber anno 595. scriptus.

Prodierunt libri isti vii. *Colon.* 1583. 8°.

Liber de Vitis Patrum, seu de Vitis quorundam Fœliciosorum, anno circiter 590 inchoatus, 595. absolutus. Extat unà cum Historiâ *Parif.* 1522.

Libellus de vitâ & morte septem Dormientium ad Sulpitium Bituricensem Archiepiscopum. Prodiit *Parif.* 1501, 1640.

Epitome de rebus gestis Francorum, ante scriptam Historiam diffusiorem concinnata, teste Sigeberto *. Habetur in Corpore veteris Historiæ Francorum *Hanov.* 1613.

* De Script. c. 49.

Prodierunt omnia Gregorii Opera in Bibliothecâ Patrum Tom. xi. p. 707, 831, 896, 932, 959.

DEPERDITA.

Commentarius in Psalmos, cujus bina Fragmenta exhibet Mabillon. Analect. Tom. i. p. 7.

De Cursibus Ecclesiasticis liber.

PELAGIUS II. natione Romanus, Winigildi filius, Pontifex Romanus ordinatus est anno 579. die xxvi. Novembris. Provinciam sortitus est sanè durissimam, intùs Ecclesiam depascente schismate, extùs devastante barbarorum manu. Totam enim Italiam diripiebant, atq; adeò ipsam Romam arctâ obsidione cingebant Longobardi; maximaq; Occidentalium Episcoporum pars ob damnata à pontificibus Tria Capitula ab Ecclesiæ Romanæ communione se dissociârant. Ut illos compesceret, Gregorium Diaconum anno 583. ad Tiberium Imp. suppetias oratum legavit: ut hos reduceret, argumentis primùm & scriptis, deinde vi & armis, egit. Postquam enim Eliam & Severum Aquileiæ, aliosq; Istriæ, Episcopos crebris literis frustra tentâsset; ad gladium civilem se contulit, & Smaragdum Ravennæ Exarchum in partes trahens, anno circiter 586. Severum primoresq; Istriæ Episcopos armatâ manu comprehendi, & ad communionem ineundam adigi fecit. Anno 589. cum Joannes CP. habitâ ineunte anno Constantinopoli Synodo Patriarchæ Oecumenici titulum sibi arreptum decreto Synodico confirmari curâsset; infremuit Pelagius, missisque literis Synodi acta autoritate suâ cassanda decrevit; & Joanni, ni fastuosum titulum dimitteret, anathema comminatus est. Tabe inguinariâ confectus obiit anno 590. die iv. Februarii. Extant sub illius nomine *Epistolæ* x. & *Decreta* vi. (ex Gratiano desumpta) Concil. Tom. V. p. 931. Ex Epistolis 1am. quæ est ad Benignum Archiep. 2am. quæ ad Episcopos Italiæ, 8am. quæ ad Patres Synodi CP. sub Joanne habitæ, & 9am. quæ ad Episcopos Germaniæ & Galliæ, suppositias esse agnoscunt ipsi Conciliorum Editores. 579.

THEO-

SÆC. VI. ab An. D.

580. THEOPHANES, Patriâ Byzantius, claruisse videtur circa an. 580. si modò eâ, quâ Historiam finivit, ætate vixerit; nisi potiùs eundem cum Theophane Confessore (qui floruit anno 780.) fuisse statuamus: quod parùm probabile videtur. Scripsit *res bello gestas Romanos inter & Persas* ab anno 567. ad 573. Historiam istius temporis decem libris complexus. Quin & res gestas sub Justiniano & post annum etiam 573. aliis quibusdam Historiæ libris enarravit, quos Photius non vidit, memoravit tamen. Ex decem verò supradictis libris Excerpta quædam nobis conservavit Photius Cod. LXIV. quæ habentur etiam cum Labbei notis inter Excerpta Legationum *Paris.* 1647. fol.

581. MARIUS, sedis Aventicensis apud Helvetios (quæ postea Lausannam translata est) Episcopus, claruit circa annum 581. Synodo Matisconensi II. anno 585. habitæ interfuit. Viginti annos & menses octo in Episcopatu exegit; obiitq; anno ætatis suæ 64. notante Casimiro Oudin; qui suppresso, ut solet, autoris nomine omnia quæ de hoc autore habet, ex Miræo exscripsit. Contexuit Marius *Chronicon* ab anno 455. quo desiit Prosper, usq; ad annum 581. Extat apud Andræam Du-Chesne Scriptorum Francicorum Tomo i. p. 210.

581. EULOGIUS, Ecclesiæ Antiochenæ Presbyter primarius, atque ædis S. Deiparæ præses, demum ab anno 581. Patriarcha Alexandrinus, Hæreticorum hostis acerrimus, ac Catholicæ fidei vindex fortissimus. Obiit anno 608. Scripsit multa, viz.

Homiliam in Ramos palmarum, S. Cyrillo Alexandrino etiam tributam, extat Gr. Lat. cum notis apud Combefis. Auctuar. Nov. Tom. i. p. 652.

Contra Novatum Hæresiarcham de administratione Ecclesiasticâ libros vi. quorum Excerpta dat Photius Cod. CLXXXII. & CCVIII.

Adversus Timotheum & Severum Hæreticos libros ii. in defensionem Epistolæ Leonis Papæ ad Flavianum CP. Amplissima eorum Excerpta exhibet Photius Cod. CCXXV.

Adversus Theodosium & Severum conviciis & calumniis S. Leonem insectantes librum, cujus Excerpta habes apud Photium Cod. CCXXVI.

Adversus pacem inter Theodosianos & Gianatis initam, ut eò acriùs Catholicos oppugnarent, Invectivam Orationem seu *Λόγον Στηλιτευτικὸν* in tres partes divisum. Fragmenta satis ampla extant apud Photium Cod. CCXXVII.

Epistolam ad Eutychium Patriarcham CP. certitudinem pietatis & fidei Orthodoxæ continentem, quàm Presbyter adhuc scripsit, & Opusculo proximè memorato inseruit.

* Cod. 182. De stylo Eulogii ejusmodi censuram profert Photius *. Ἐστὶ τὴν φράσιν ὁ ἀνὴρ, ὅσα μὲν εἰς λέξιν ἥκει, τῦ μετρίυ πως ἐπ' ἔλαττον ἐκκεκωμένος, ὅσα δ' εἰς συντάξεις, ἐγγὺς πολλάκις τῶν σολοικιζόντων ἀφιγμένος· τῶν δὲ θείων οὐκ ἀμελέτητος γραφῶν, ἀλλὰ καὶ εὐστόχως αὐταῖς κεχρημένος, πιθανὸς δὲ, ὡς ἐν τοιαύτῃ φράσει, διδασκαλικός τε, οὐδ' ἄχαρις. *Hominis dictio, ad verba quod attinet, ferè mediocriter est accurata, verò constructione non longè à solœcismo plerumq; distat. Divinarum tamen Scripturarum non est imperitus, quarum testimonia fœliciter & appositè adhibet. Persuadet item, quantùm stylus ejus patitur, docetq; ac placet.*

581. GILDAS, cognomento *Sapiens*, & ut à Gildâ Albanio distinguatur, *Badonicus*, dictus, gente Britannus, natus anno 520. ob prælium Badonicum claro (inde ei nomen,) Iltuti Morganensis discipulus, Monachus Bannochorensis, ubi haustis priùs bonarum literarum elementis plebis docendæ gratiâ S. Scripturæ studio se totum dedit. Ab Americo dein rege Hiberniæ (addit vitæ illius Autor ex Floriacensi Bibliothecâ à Joanne Bosco editus, qui nostrum cum Gilda Albanio temerè confundere solet, & à S. Brigidâ) missis legatis rogatus, Hiberniam transmeavit, & (si Autori dicto fides sit habenda) labascentem eò loci fidem Christianam conversis Paganis, convictis Hæreticis & fundatis passim Monasteriis in integrum restituit, ac pietati bonisq; moribus restaurandis

reſtaurandis tam voce quàm exemplo præivit. Ab Hiberniâ demum redux Cadoci Ventolugii viri nobilitate generis ac morum ſanctitate illuſtris Monaſterium Lancarvanæ, ab eo fundatum, inviſit; multoſq; doctrinâ claros ut idem facerent, exemplo ſuo excitavit. Scripſit anno 581. teſte Radulpho de Diceto *, ne quid jam dicam de Polydoro, Baleo, &c. qui Bannochori illum nonagenarium obiiſſe ferunt: quamvis alii, & in his Rev. Uſſerius † libellum ejus ad an. 564. referant, ipſumq; anno 570. obiiſſe volunt. Scripſit Epiſtolam de Excidio Britanniæ, & Ordinis Eccleſiaſtici Caſtigationem; de quibus hæc ferè habet Joannes Priſeus in Hiſtor. Britann. Defenſ. cap. ult. Non immeritò dubitari poſſe an Gildam autorem habeant, necne, partim quòd Britannica vocabula malè reddat, partim quòd reges Britannorum ceu uno ac eodem tempore regnantes ſimulq; ſuperſtites alloquitur; cum tamen iſtos ſibi invicem ſucceſſiſſe ex hiſtoriâ liquidò conſtet: partim verò ob craſſam quam ubiq; prodit rerum Britannicarum ignorantiam. Nec enim credendum eſſe illius eſſe Gildæ opus, qui res Britannicas juſto volumine illuſtrâſſe, ſingulos etiam de legibus Molmutinis, de laudibus Aurelii Ambroſii, de vitis nonnullorum divorum Britanniæ libros ſcripſiſſe à veteribus paſſim prædicatur: in iſto enim, quem typis excuſum habemus, libro, vix quantulamcunq; iſtarum rerum partem præſtari, ac præterea quamplurima deſiderari, quæ à nonnullis hiſtoricis antiquioribus è Gildâ citantur. His adde affectatam hujuſce libelli eloquentiam, ac inanem ſæpe garrulitatem à Gildâ viro certè graviſſimo quàm maximè alienam; tota quinetiam convitiorum plauſtra in Britannicam gentem ubiq; exonerata peſſimam ſcriptoris malevolentiam prodere; diſſimulari tamen nequaquam poſſe nonnulla ex hoc libro ſub Gildæ nomine tum à Bedâ tum à Gaufredo, aliiſq; citari; atq; Gildæ nomen hunc libellum jam olim circumtuliſſe: His tamen non incommodè opponi poſſe infeſtum quem omnes uno ore hiſtorici comprobant, Gildæ animum, ob perpetratam ab Arthuro rege fratris Hoeli ſive Huelini cædem, ac propoſitum mirum quidem, non inane tamen, Britannos vitiis infames, quos præceptis non poterat, rerum ſaltem malè geſtarum pudore ad virtutem revocare: quæ motas primo loco difficultates ſi non tollunt, certè haud parùm levant. Et ſanè (inquit Uſſerius Biblioth. Theol. MS. p. 113. Beda Britannorum ſcelera, hiſtoricum illorum Gildam flebili ſermone deſcripſiſſe confirmat; ex cujus etiam opere integras aliquando paginas hiſtoriæ ſuæ inſeruit. Undè & Priſeus ipſe circa finem libri citati rationem reddens cur à Bedâ præteritus fuit Arthurus, Ex hoc Gildâ (inquit) id erroris hauſerat, quando nihil ex Britannicis rebus ipſe legiſſe videretur, præter ea quæ ab hoc acceperit. Liber etiam hic Gildæ citatur ab Alcuino Epiſt. 1. ad Ædilhardum Cantuarienſem Archiepiſcopum (tom. 1. Antiq. Lect. ab Henr. Caniſio edit. p. 5.) vel ad Wiorenſes, ut à Wilhelmo Malmsburienſi allegatur l. 1. de geſtis reg. Angl. cap. 3. Gildas igitur à Polydoro editus fragmentum indubie eſt Gildæ veteris (inquit Lelandus) ſed ut ille addit, mancum, luxatum, & mutilum; uſq; adeò ut ſi jam vitæ reſtitueretur, vix fœtum agnoſceret Parens. Hæc Lelandus in Aſſertione Arturi fol. 32. poſt 42. à Polydori editione annos incidit Jo. Joſſelinus in duos veteres Gildæ codices, quorum alter literarum notis valdè peregrinis & ab uſu noſtro jamdiu alienis (quippe ampliùs ſexcentis hinc annis ſcriptis) ad Bibliothecam Auguſtinenſem Cantuariæ olim pertinuit; alter quidem multò recentior & ſcripturâ non æquè deligenti (qui tamen minimùm ab illo altero diſcrepabat) fuit olim Glaſtonienſis Cœnobii. Hos ut contulit cum Gildâ à Polydoro edito, repperit planè multa quæ deerant in impreſſo Gildâ tum eorum quæ ſunt authoris propria, tum maximè ſacrorum teſtimoniorum quæ ab ipſo etiam authore ad correctionem ſuæ gentis hic adducuntur. Quaſdam etiam ſententiarum particulas de ſuo inſeruiſſe Polydorum comperit; & ſacra Scripturarum teſtimonia, quæ retinuit, non omnia iiſdem verbis, quibus reperit, repoſuiſſe, ſed ex his quædam locâſſe deſumpta è vulgatâ Scripturarum verſione, cùm Gildam vetuſtiore editione uſum eſſe appareat. Itaq; Joſſelinus authoritate veterum exemplarium adjutus Gildam mendis ſublatis ita caſtigatum exhibuit anno 1568. ut non ſolùm verba, ſed & integras planè

* In indic. de vir. illuſtr. Chron. ſuo præmiſſ. p. 432.
† De Britan. Eccl. primord. p. 477, 905.

SÆC. VI. ab An. D. sententias, atq; adeò integra folia suis locis restituerit. Ipse quidem Polydorus in Præfatione suæ editionis agnoscit se nonnulla resecuisse, addidisse autem nihil. Hactenus CL. Usserius. Extant à Gildâ scripta, *Epistola de Excidio Britanniæ, & Castigatio Ordinis Ecclesiastici* inter Orthodoxogr. p. 487. in Biblioth. Patr. Tom. 8. p. 707. 715, & inter Scriptores Britanniæ minores *Heidelbergæ* 1587. fol. Seorsim verò ediderunt Polydorus Virgilius *Londini* 1525. 8° & *Basil.* 1541. 8°. & Jo. Josselinus, Matthæo Archiepiscopo Cantuariensi ab Epistolis, ibid. 1568. 12°. Novam hujus epistolæ editionem ex optimæ notæ Codice MS. hactenus editis longe sinceriore meditatur Cl. Thomas Galeus, Scholæ Paulinæ Gymnasiarcha doctissimus, quam unà cum aliis antiquis Historiæ Britannicæ scriptoribus è Theatro Scheldoniano prodituram propediem expectamus. In Codicibus MSS. liber, (non quod vulgò volunt ipse Gildas,) *Querulus* dicitur. Codex quidem MS. Cantabrigiensis hunc habet titulum, *Incipit Præfatio libri Queruli Sancti Gildæ sapientis de excidio Britanniæ; de Calamitatibus & Prævaricationibus ejus Civium; ac Britonum exulatione; & Conquæstus ipsius contra Reges, Principes & Sacerdotes.* Scripsit adhuc Gildas *Epistolas plures*; quarum Fragmenta plurima in vetusto Canonum libro MS. Bibliothecæ Cottonianæ exhibentur; *Concionum mordentium librum*, aliumq; *de Immortalitate Animæ*, quos memorat Baleus. Cæterùm Gildæ nostro ascribunt Henricus Huntindoniensis, Baleus, Priseus, ac Codices MSS. nonnulli Historiam de gestis Britonum, quam Nennii esse deprehensum est, de quâ vide plura infra in Nennio. Alium a nostro fuisse censet Lelandus Gildam Poetam, qui Poeticum Merlini Sylvestris libellum in carmen redegit; & libros aliquot *Epigrammatum* conscripsit, judice Gyraldo, non inelegantes. Versiculos ejus plurimos primo Britannicæ Historiæ libro intexuit Galfridus Cambrensis, vel ignoto vel suppresso Authoris nomine. Non malè forsan idem censeri posset cum Gildâ Albanio, qui scriptis plurimis, atq; inter ea Poematis inclaruit ineunte hoc sæculo, de quo agit Baleus Centur. 1. cap. 50.

581. EVANTUS, seu Evantius, primùm Abbas, deinde juxtà Christophorum Browerum, aliosq; (neq; enim pro certo ego temerè illud affirmaverim) Viennensis in Galliâ Episcopus, claruit circa an. 581. Certè præterquam quòd Ado hoc circiter tempore Evantii Viennensis Episcopi mentionem faciat, Evantius iste Concilio Matisconensi I. anno 581. Lugdunensi III. anno 583. Valentino II. anno 584. & Matisconensi II. anno 585. interfuit. Extat sub Evanti Abbatis nomine Epistola contra eos qui sanguinem animalium immundum esse judicant, & carnem mundam esse dicunt, apud Canis. Antiqu. Lect. Tom. V. par. 2. p. 553. Biblioth. Patr. Tom. xi. p. 1093.

585. JOANNES, natione Cappadox, à stupendâ, cui se assuefecit, abstinentiâ Νηστευτὴς seu *Jejunator* dictus; primò quidem vitam egit privatam, & non inhonesto opificio dedit operam, postea ob præstantes, quibus enituit, virtutes, ἀνὴρ ἀρετῆς οἰκητήριον, (ut de eo Sophronius *) ad altiora promotus: unde mortuo Eutychio CP. anno 585. in sede Patriarchali subrogatus est. Anno 589. habitâ Constantinopoli in causâ Gregorii Antiocheni Synodo, cui omnes Patriarchæ Orientales vel per se vel per legatos intererant, Joannes *Oecumenici* Patriarchæ titulum sibi assumpsit, frendente quidem & penè furente Pelagio Pontifice Romano, qui missis mox ad Orientales Episcopos literis, hujus Conventiculi (sic enim Synodum appellari voluit) Acta vana ac cassata esse declaravit, Joannemq; nisi ambitionem suam citò correxerit, & ab hoc tam profano vocabulo abstineret, mox anathemati esse subjiciendum; atq; Apocrisiario suo Joannis communionem fugere in mandatis dedit. Et demus licet, cum novissimis Conciliorum editoribus suppostitiam esse illam, quæ in Conciliorum Tomis extat, Pelagii Epistolam; Pelagium tamen hujusmodi dedisse literas quibus Synodi Acta cassavit, & Joannem acerrimè coarguit, quòd superbum & pestiferum Oecumenici vocabulum sibi usurpâsset, testis nobis est extra controversiam luculentus Gregorius Magnus *. Nec minori vehementiâ adversùs Joannem declamavit Gregorius M. mox ipse Pontifex factus,

* Ap. Phot. Cod. 231.

* L. 4. ep. 36. & alibi passim.

factus, quàvis ferè Epistolà in nefandum, superbum, & Antichristianum hoc vocabulum penè ad ravim usq; debacchatus. Quo non obstante Joannes usurpatum semel titulum constanter retinuit; & ut ex Gregorii ad Sabinianum epistolà constat, in Actis de Joanne Presbytero Romam transmissis se penè quovis versu Oecumenicum Patriarcham nominavit. Obiit circa an. 596. & à Græcis Sanctorum numero inscriptus est. SÆC. VI. ab An. D. L. 4. ep. 39.

Scripsit nonnulla, quæ sequuntur.

DE *Pœnitentiâ, Continentiâ, & Virginitate Homilia* satis prolixa, seu potiùs, *Epistola Paranetica ad Virginem quandam Deo devotam*. Extat Gr. Lat. inter Opera Chrysostomi Tom. V. edit. Morell. Tom. vii. edit. Savil.

De Pseudo-prophetis & falsis Doctoribus Homilia, quæ Chrysostomo vulgò ascripta inter Opera ejus habetur Tom. V. edit. Morell. Tom. vii. edit. Savil. Joannis tamen nostri esse censent Vossius & Pearsonus.

Libellus Pœnitentialis, sive Ordo erga eos qui peccata confitentur observandus, Gr. Lat. à Morino editus in Appendice ad lib. de Pœnitentia p. 77.

Tractatus sive Sermo de Confessione & Pœnitentiâ, Gr. Lat. ibid. p. 91. de quo nonnihil dubitare videtur Morinus, an Joannis nostri revera sit, an potiùs ex ipsius Pœnitentiali expressus. Codicis verò MS. titulus *Joannis Jejunatoris* nomen prætulit: nec in eo justa deprehendi potuit falsi suspicio.

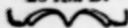
Collegit etiam ibidem Morinus varia ex Joannis nostri Pœnitentiali excerpta, quæ apud Veteres reperiuntur, ib. p. 98. Canon ejus de diversis perturbationibus, quæ possunt incidere, qui quidem Pœnitentialis pars esse videtur, habetur Gr. MS. in Biblioth. Augustanâ, Plut. 2. Cod. 30. teste Ant. Reisero in Indice Biblioth. Augus. pag. 29.

De Sacramento baptismatis liber ad Leandrum Episcopum Hispalensem, in quo Patrum sententias de trinâ mersione collegit. Interiit Opusculum: superest memoria tantùm apud Isidorum de Script. c. 26.

LEANDER, gente Hispanus, domo Carthaginensis, Severiani (cujus sororem Sanctiam in uxorem duxit Theodoricus Ostrogothorum rex) ac Turturæ filius, Isidori Hispalensis frater natu major, post diuturnam vitæ Monasticæ professionem Hispalensis Ecclesiæ Archiepiscopus factus est. Claruit anno 583. quo ab Hermenigildo Principe, quem ob fidei Catholicæ studium armatâ manu persecutus est Leuvigildus Pater Gothorum in Hispaniâ rex, ad Tiberium Imp. Constantinopolim legatus est, ut suppetias obtineret; quod quidem fœliciter effecit, magnamq; ibi cum Gregorio Diacono Pelagii Papæ Apocrisiario amicitiam iniit. In Hispaniam reversus anno 584. à Leuvigildo rege exilio mulctatus est: qui tamen anno sequenti jam morti vicinus facti pœnitentiâ ductus est, & Reccaredum filium Leandri curæ commendavit. Leander tantum discipulum nactus sedulò excoluit, & ab Arianâ Hæresi primò eum, deinde illius ope Gothorum magnates, ac tandem totam ferè Gothorum gentem ad Catholicam fidem convertit; adeò ut *Gothorum Apostolus* dici meruerit; habitâq; anno 589. Synodo Toletanâ III. cujus magna pars fuit, conversos à se Gothos in Ecclesiæ sinum admisit, orthodoxamq; fidem omnium subscriptione confirmari fecit. Obiit anno 595. Vir erat, teste Isidoro fratre *, suavis eloquio, ingenio præstantissimus, vitâ non minùs quàm doctrinâ clarissimus. Scripsit ad Florentiam sororem *Regulam de Institutione virginum & contemptu mundi*; quam primus edidit Lucas Holstenius in Collectione Regularum *Paris.* 1663. par. 3. p. 89. exinde translatam in Bibliothec. Patr. Tom. xii. p. 999. Extat ejusdem Homilia in laudem Ecclesiæ ob conversionem Gothorum Toleti post finitam Synodum habita, Concil. Tom. V. p. 1018. Scripsit præterea, ab Isidoro memorata, sed jam deperdita, *Adversùs Hæreticorum dogmata libros* ii. *Adversùs instituta Arianorum Opusculum. Epistolas multas ad Gregorium Papam, de baptismo unam, alteram ad fratrem de morte non timendâ*, ad cæteros quoq; Coepiscopos plurimas familiares *Epistolas*. "In Ecclesiasticis deniq; Officiis, inquit Isidorus, non parvo elaboravit studio. In 585.

* Cap. 28.

SÆC. VI. ab An. D. toto enim Psalterio duplici editione *orationes* conscripsit. In sacrificii quoq; laudibus atq; Psalmis multa dulcisonè composuit. Ex hoc loco nonnulli non malè concludunt Leandrum nostrum *Missæ Mozarabicæ* auctorem fuisse. In Gothorum enim usum Liturgiam composuisse Leandrum credi par est, quæ in Ecclesiâ deinceps Hispanicâ per plura sæcula usurpata, *Missa Mozarabum* seu potiùs *Mixtarabum* appellari demum cœpit; postquam Christiani Arabibus Hispaniam ab initio octavi sæculi incolentibus immixti Mozarabum nomen accepissent. Missam istam à Leandro primùm concinnatam, Isidorus frater auxit. Procedente tempore variorum Episcoporum additionibus mutata in Ecclesiis quibusdam civitatis Toletanæ hodienum usurpatur. Eam è Gothorum ruderibus suscitatam, novisq; characteribus vestitam edidit Fr. Ximenes Cardinalis Toleti 1504. Habetur etiam, sed non integra, in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvii.

584. Isidor. de Script. c. 29. LICINIANUS, Carthaginis Spartariæ in Hispaniâ Episcopus, claruit anno 584. quo ob fidei Catholicæ studium à Leuvigildo rege in exilium pulsus, Constantinopolim profectus est: ubi demum veneno ab æmulis extinctus occubuisse dicitur. Scripsit *Epistolas* nonnullas, & in his de Sacramento Baptismatis unam, & ad Eutropium Abbatem, postea Valentiæ Episcopum, plurimas. Extat unica ad Gregorium Papam in libris Moralium. Alias tamen ejusdem Epistolas MSS. habuit Garsias Loaisa. Vide Miræum not. ad Isidor. cap. 29.

584. Isidor. de Script. c. 30. SEVERUS, Malacitanus in Hispania Episcopus, claruit anno 584. quo ob fidem Catholicam à Leuvigildo rege exilio mulctatus est. Scripsit librum adversùs Vincentium Cæsaraugustanum Episcopum, qui à Catholicis in Arianorum castra transierat. Composuit & alium de Virginitate ad sororem libellum, cui *Annuli* nomen dedit. Utrumq; opus interit.

584. Isidor. de Script. c. 31. JOANNES, origine Gothus, Scalabi in Lusitaniâ natus. Adolescens adhuc Constantinopolim petiit; ac per plures annos bonarum literarum & utriusq; linguæ studio operam navavit. Anno 584. in Hispaniam reversus, cùm Arianæ hæresi consentire nollet, à Leuvigildo Barcinonam est relegatus; ubi integro decennio multas ab Arianis insidias & persecutiones passus est. Postea Monasterium Biclarense ad Pyrenæi montis radices condidit, atq; ei præfuit. Demum Episcopus Gerundensis factus, ineunte sæculo septimo vivere desiit. Scripsit *Chronicon* ab anno 565. quo victor Tununensis desiit, ad an. 590. & in Monasterii sui usum *Regulam*, atq; alia multa teste Isidoro. Ex his extat solummodò Chronicon ab Hen. Canisio primùm editum unà cum Victoris Chronico *Ingolstad.* 1600. deinde à Scaligero in Chronico Eusebiano *Lugd. Bat.* 1606. & alibi.

589. COLUMBANUS, gente Hibernus, patriâ Lageniensis, Congalli Beanchorensis Cœnobii in Orientali Hiberniâ (non Bannochorensis in Britanniâ, quod vult Baleus*) Abbatis discipulus, postquam in Britanniam trajiciens ibi aliquamdiu commoratus esset, anno 589. in Burgundiam se contulit, ubi Cœnobium Luxoviense posuit & gubernavit. Ei postquam annos fermè viginti præfuisset, à Theodorico Austrasiorum rege, eò quòd stupra ejus solito liberiùs reprehenderet, in exilium actus est. Peragratâ igitur universâ Galliâ in Italiam se recepit; ubi ab Agilulpho Longobardorum rege locum opportunum nactus Monasterium Bobiense propè Neapolim construxit; cujus regimine postquam annum unicum perfunctus esset, diem supremum obiit ix. Cal. Decembr. anno 615.

* Cent. 14. c. 12.

SCRIPTA EJUS SEQUUNTUR.

R*egula Monachalis* Monasteriis à se institutis præscripta, & in Conciliò Matisconensi anno 627. approbata. Prodiit ab Hen. Canisio primùm edita Antiqu. Lect. Tom. i. in Append. p. 3. mox à Melchiore Goldasto *Insulis.* 1604.

1604. 4°. deinde à Thomâ Messinghamo in Florileg. Sanctorum Hiberniæ *Parif.* 1624. f. p. 403. Præfatione Columbani auctam dedit Car. Stengelius in Coronâ Lucidâ *Augustæ-Vindel.* 1621. 8°.

Pœnitentiale seu Regula Cœnobialis, quæ habetur unà cum Opusculo præcedente in Collectione Regularum Holstenii *Parif.* 1663. Par. 2. p. 88. 98.

Poemata & Epistolæ aliquot, quæ aut apud Canis. Antiqu. Lect. Tom. i. & v. aut apud Sirmond. Var. Opusc. *Parif.* 1619. aut apud Messingham. Florileg. aut deniq; apud Usser. Epist. Hibernic. Syllog. p. 7. extant.

Sermones seu Institutiones Spirituales xvii. quarum ultima Fausto Regiensi debetur. Homilias quidem Columbani xiii. in Monasterio Bobiensi exstitisse memorat Messinghamus in Florileg. non tamen eas edidit, (uti malè habet Waræus *) ex iis enim quintam solummodò evulgavit. * De Script. Hibern. l. i. p. 18.

Omnia S. Columbani Opera supra enumerata in unum collegit Patricius Flemingus Hibernus Minorita, atq; edi curavit *Lovanii* 1667. Exinde habentur in Bibliothecâ Patr. Tom. xii. p. i.

Scripsit præterea S. Columbanus adhuc adolescens *librum Psalmorum* elimato sermone, à Sigeberto * memoratum ac laudatum. Alia adhuc Waræus ex Vitâ illius à Jonâ discipulo conscriptâ enumerat, *Commentarium in Psalterium*, *Librum contra Arianos*, quasq; in Galliâ adhuc extare ab oculato teste accepit Waræus, *binas ad Bonifacium Papam Epistolas*, & *Apologiam modestam Concilii Matisconensis Patribus oblatam*, cùm ob præposteram Paschatis observationem in judicium vocatus esset. Morem enim Paschatis observandi Quartodecimanum, quem in Britanniâ hauserat, in exteris etiam regionibus constanter retinuit Columbanus. Vir certè erat antiquâ virtute, & primævâ plane simplicitate; quantâ libertate, quam ingenti generosoq; zelo, etiam Religionis Christianæ proceres tractaverit, testatur vel unica ejus ad Bonifacium IV. Papam Epistola, quâ adversùs trium Capitulorum susceptionem disputat, Pontificemq; hâc de re sepositâ omni προσωποληψίᾳ aggreditur. Hujusmodi certè παῤῥησίαν ægre ferrent hodierni Curiæ Romanæ mores. * De Script. c. 60.

LEONTIUS, seu ortu seu munere BYZANTINUS, primùm Advocatus, deinde relictis sæcularibus negotiis, in Cœnobio Lauræ in Palæstinâ Monachus. Claruit anno 590. & deinceps. Doctiss. Vossio * idem videtur cum Leontio Cyprio, de quo nos infra exeunte hoc sæculo: nempe ut patriâ fuerit Byzantius, ac primùm professione Advocatus, posteaq; Episcopus Cyprius. Sanè tempora non repugnant. Claruit Leontius Cyprius sub Mauricio, & ad annum usq; 620. vitam protraxit: ac noster non modò Eulogii Alexandrini, sed & Joannis Philoponi mentionem facit. Verùm hâc in re nihil statuo. 590. * De Hist. Græc. l 4. c. 8.

SCRIPTA.

De Sectis liber in x. *actiones distributus.* Extat Gr. Lat. unà cum aliis Opusculis à Leunclavio editus *Basil.* 1578. 8°. & in Auctuario Biblioth. Patr. *Parif.* 1624. Tom. i. p. 493. Cod. MS. extat penès CL. Vossium editis longe auctior.

Adversùs Eutychianos & Nestorianos libri iii.

Adversùs fraudes Apollinaristarum libri ii.

Solutiones argumentorum Severi.

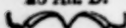
Dubitationes hypotheticæ & definitiones contra eos, qui negant in Christo duas naturas.

Opera ista proximè enumerata habentur solummodò Latinè ex Turriani versione apud Canis. Antiq. Lect. Tom. iv. p. 1. & in Bibliothecâ Patr. Tom. ix. p. 707.

Oratio in mediam Pentecosten, & in cæcum à nativitate, edita est Gr. Lat. cum notis à Combefisio Auctuar. Nov. Tom. i. p. 719. Nostri forsan est, etsi Leontio presbytero Constantinopolitano inscribatur.

Extare porrò in Bibliothecâ Cæsareâ Viennensi Leontii *librum de duplici Naturâ in Christo contra hæresin Monophysitarum, & Disputationem contra Philosophum Arianum*,

SÆC. VI. ab An. D. toto enim Psalterio duplici editione *orationes* conscripsit. In sacrificii quoq; laudibus atq; Psalmis multa dulcisonè composuit. Ex hoc loco nonnulli non malè

concludunt Leandrum nostrum *Missæ Mozarabicæ* auctorem fuisse. In Gothorum enim usum Liturgiam composuisse Leandrum credi par est, quæ in Ecclesiâ deinceps Hispanicâ per plura sæcula usurpata, *Missa Mozarabum* seu potiùs *Mixtarabum* appellari demum cœpit; postquam Christiani Arabibus Hispaniam ab initio octavi sæculi incolentibus immixti Mozarabum nomen accepissent. Missam istam à Leandro primùm concinnatam, Isidorus frater auxit. Procedente tempore variorum Episcoporum additionibus mutata in Ecclesiis quibusdam civitatis Toletanæ hodienum usurpatur. Eam è Gothorum ruderibus suscitatam, novisq; characteribus vestitam edidit Fr. Ximenes Cardinalis Toleti 1504. Habetur etiam, sed non integra, in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvii.

584. Isidor. de Script. c. 29. LICINIANUS, Carthaginis Spartariæ in Hispaniâ Episcopus, claruit anno 584. quo ob fidei Catholicæ studium à Leuvigildo rege in exilium pulsus, Constantinopolim profectus est: ubi demum veneno ab æmulis extinctus occubuisse dicitur. Scripsit *Epistolas* nonnullas, & in his de Sacramento Baptismatis unam, & ad Eutropium Abbatem, postea Valentiæ Episcopum, plurimas. Extat unica ad Gregorium Papam in libris Moralium. Alias tamen ejusdem Epistolas MSS. habuit Garsias Loaisa. Vide Miræum not. ad Isidor. cap. 29.

584. Isidor. de Script. c. 30. SEVERUS, Malacitanus in Hispania Episcopus, claruit anno 584. quo ob fidem Catholicam à Leuvigildo rege exilio mulctatus est. Scripsit librum adversùs Vincentium Cæsaraugustanum Episcopum, qui à Catholicis in Arianorum castra transierat. Composuit & alium de Virginitate ad sororem libellum, cui *Annuli* nomen dedit. Utrumq; opus interit.

584. Isidor. de Script. c. 31. JOANNES, origine Gothus, Scalabi in Lusitaniâ natus. Adolescens adhuc Constantinopolim petiit; ac per plures annos bonarum literarum & utriusq; linguæ studio operam navavit. Anno 584. in Hispaniam reversus, cùm Arianæ hæresi consentire nollet, à Leuvigildo Barcinonam est relegatus; ubi integro decennio multas ab Arianis insidias & persecutiones passus est. Postea Monasterium Biclarense ad Pyrenæi montis radices condidit, atq; ei præfuit. Demum Episcopus Gerundensis factus, ineunte sæculo septimo vivere desiit. Scripsit *Chronicon* ab anno 565. quo victor Tununensis desiit, ad an. 590. & in Monasterii sui usum *Regulam*, atq; alia multa teste Isidoro. Ex his extat solummodò Chronicon ab Hen. Canisio primùm editum unà cum Victoris Chronico *Ingolstad.* 1600. deinde à Scaligero in Chronico Eusebiano *Lugd. Bat.* 1606. & alibi.

589. COLUMBANUS, gente Hibernus, patriâ Lageniensis, Congalli Beanchorensis Cœnobii in Orientali Hiberniâ (non Bannochorensis in Britanniâ,

* Cent. 14. c. 12. quod vult Baleus *) Abbatis discipulus, postquam in Britanniam trajiciens ibi aliquamdiu commoratus esset, anno 589. in Burgundiam se contulit, ubi Cœnobium Luxoviense posuit & gubernavit. Ei postquam annos fermè viginti præfuisset, à Theodorico Austrasiorum rege, eò quòd stupra ejus solito liberiùs reprehenderet, in exilium actus est. Peragratâ igitur universâ Galliâ in Italiam se recepit; ubi ab Agilulpho Longobardorum rege locum opportunum nactus Monasterium Bobiense propè Neapolim construxit; cujus regimine postquam annum unicum perfunctus esset, diem supremum obiit ix. Cal. Decembr. anno 615.

SCRIPTA EJUS SEQUUNTUR.

Regula Monachalis Monasteriis à se institutis præscripta, & in Conciliò Matisconensi anno 627. approbata. Prodiit ab Hen. Canisio primùm edita Antiqu. Lect. Tom. i. in Append. p. 3. mox à Melchiore Goldasto *Insulis.* 1604.

1604. 4°. deinde à Thomâ Messinghamo in Florileg. Sanctorum Hiberniæ *Parif.* 1624. f. p. 403. Præfatione Columbani auctam dedit Car. Stengelius in Coronâ Lucidâ *Augustæ-Vindel.* 1621. 8°.

Pœnitentiale seu Regula Cœnobialis, quæ habetur unà cum Opusculo præcedente in Collectione Regularum Holstenii *Parif.* 1663. Par. 2. p. 88. 98.

Poemata & Epistolæ aliquot, quæ aut apud Canis. Antiqu. Lect. Tom. i. & v. aut apud Sirmond. Var. Opusc. *Parif.* 1619. aut apud Messingham. Florileg. aut deniq; apud Usser. Epist. Hibernic. Syllog. p. 7. extant.

Sermones seu Institutiones Spirituales xvii. quarum ultima Fausto Regiensi debetur. Homilias quidem Columbani xiii. in Monasterio Bobiensi exstitisse memorat Messinghamus in Florileg. non tamen eas edidit, (uti malè habet Waræus *) ex iis enim quintam solummodò evulgavit. * De Script. Hibern. l. i. p. 18.

Omnia S. Columbani Opera supra enumerata in unum collegit Patricius Flemingus Hibernus Minorita, atq; edi curavit *Lovanii* 1667. Exinde habentur in Bibliothecâ Patr. Tom. xii. p. i.

Scripsit præterea S. Columbanus adhuc adolescens *librum Psalmorum* elimato sermone, à Sigeberto * memoratum ac laudatum. Alia adhuc Waræus ex Vitâ illius à Jonâ discipulo conscriptâ enumerat, *Commentarium in Psalterium*, *Librum contra Arianos*, quasq; in Galliâ adhuc extare ab oculato teste accepit Waræus, *binas ad Bonifacium Papam Epistolas*, & *Apologiam modestam Concilii Matisconensis Patribus oblatam*, cùm ob præposteram Paschatis observationem in judicium vocatus esset. Morem enim Paschatis observandi Quartodecimanum, quem in Britanniâ hauserat, in exteris etiam regionibus constanter retinuit Columbanus. Vir certè erat antiquâ virtute, & primævâ plane simplicitate; quantâ libertate, quam ingenti generosoq; zelo, etiam Religionis Christianæ proceres tractaverit, testatur vel unica ejus ad Bonifacium IV. Papam Epistola, quâ adversùs trium Capitulorum susceptionem disputat, Pontificemq; hâc de re sepositâ omni προσωποληψία aggreditur. Hujusmodi certè παῤῥησίαν ægre ferrent hodierni Curiæ Romanæ mores. * De Script. c. 60.

LEONTIUS, seu ortu seu munere BYZANTINUS, primùm Advocatus, deinde relictis secularibus negotiis, in Cœnobio Lauræ in Palæstinâ Monachus. Claruit anno 590. & deinceps. Doctiss. Vossio * idem videtur cum Leontio Cyprio, de quo nos infra exeunte hoc sæculo: nempe ut patriâ fuerit Byzantius, ac primùm professione Advocatus, posteaq; Episcopus Cyprius. Sanè tempora non repugnant. Claruit Leontius Cyprius sub Mauricio, & ad annum usq; 620. vitam protraxit: ac noster non modò Eulogii Alexandrini, sed & Joannis Philoponi mentionem facit. Verùm hâc in re nihil statuo. 590. * De Hist. Græc. l. 4. c. 8.

SCRIPTA.

DE *Sectis liber in* x. *actiones distributus.* Extat Gr. Lat. unà cum aliis Opusculis à Leunclavio editus *Basil.* 1578. 8°. & in Auctuario Biblioth. Patr. *Parif.* 1624. Tom. i. p. 493. Cod. MS. extat penès CL. Vossium editis longe auctior.

Adversùs Eutychianos & Nestorianos libri iii.

Adversùs fraudes Apollinaristarum libri ii.

Solutiones argumentorum Severi.

Dubitationes hypotheticæ & definitiones contra eos, qui negant in Christo duas naturas.

Opera ista proximè enumerata habentur solummodò Latinè ex Turriani versione apud Canis. Antiq. Lect. Tom. iv. p. 1. & in Bibliothecâ Patr. Tom. ix. p. 707.

Oratio in mediam Pentecosten, & in cæcum à nativitate, edita est Gr. Lat. cum notis à Combefisio Auctuar. Nov. Tom. i. p. 719. Nostri forsan est, etsi Leontio presbytero Constantinopolitano inscribatur.

Extare Porrò in Bibliothecâ Cæsareâ Viennensi Leontii *librum de duplici Naturâ in Christo contra hæresin Monophysitarum*, & *Disputationem contra Philosophum Arianum*,

SÆC. VI. ab An. D.

Arianum, nos docet Cl. Labbeus* : à quo, ut hoc etiam obiter moneam, integrum, idq; bene longum, quod de hoc Scriptore habet, caput desumpsit, ut alia sæpe solet, Casimirus Oudin, nec citato Autore, nec verbulo ferè addito. Verùm si hoc non sit libros exscribere potiùs quàm scribere, & plagio planè intolerando alienis plumis se totum ornare, judicet totus eruditorum chorus.

* De Script. Tom. 2. p. 24.

Scripsisse etiam Leontium duo *Locorum Communium volumina*, alterum τῶν θείων, alterum τῶν ἀνθρωπίνων, prodit Fr. Turrianus* ; qui ex his posterius ad manus suas pervenisse testatur.

* De Hierarch. Ordinat. l. 1. c. 12.

590. Jo. Diac. de vit. Greg. I. opp. præf. & ap. Sur. Mart. xii. & Baron. ab ann. 581.

GREGORIUS I. *Magnus* à rebus gestis dictus, ortu Romanus, Fœlicis III. Papæ abnepos, Gordiani & Silviæ filius; elementis grammaticis, dialecticis & rhetoricis in juventute apprimè imbutus, in forensi militiâ magnâ sui nominis famâ mereri cœpit. Virilem ingressus ætatem inter Senatores Urbis cooptatus est. Anno 581. Urbanam Præfecturam gessit. Tot honoribus cumulatus, tantam nihilomimùs vitæ sanctitatem coluit; ut Monachorum sui ævi clarissimis nequaquam cederet; ipse vitam Monasticam totus anhelans, adeò ut dum se rebus sæcularibus nondum extricare posset, sex in Siciliâ, ac septimum intra Urbis muros Monasteria suis facultatibus conderet. Monasterio suo Urbano Valentium ex Monasterio S. Equitii in provinciâ Valeriâ accitum præfecit; atq; ipse tandem Monasterium ingressus Valentii regimini se subjecit. Exoptato autem ocio diu frui non licuit. Anno enim 583. ex Monasterio abstractum, Diaconum ordinavit Pelagius Papa, & ad Tiberium Imp. Apocrisiarium legavit. Anno 586. Constantinopoli adhuc agens disputationem cum Eutychio Patriacha CP. iniit; (qui in Origenis errorem lapsus corpus carne palpabili indutum resurrecturum negaverat) & resurrectionis veritatem egregiè propugnavit. Eodem anno mortuo Tiberio Imp. Gregorius postquam res Romanæ Ecclesiæ summâ fide ac diligentiâ Constantinopoli per triennium procurâsset, plurimaq; volumina ibi loci aut absolvisset, aut inchoâsset, Romam reversus alio Apocrisiario pro more ad Mauricium Imperatorem recens factum misso locum dedit. Ocium nactus, in Monasterium suum iterum secessit; quæq; Constantinopoli auspicatus erat scripta, ad umbilicum jam perduxit: alia quinetiam hortante Pelagio contra Episcopos Occidentales ab Ecclesiæ Romanæ communione sejunctos condidit. Anno 590. post mortem Pelagii conspirantibus bonorum omnium votis ad Pontificatum Romanum evectus est, & postquam ipse multas variasq; nexuisset moras, ac fugam frustra molitus esset, tandem die iii. Septembris ordinatus: Eodem anno cum pestis gravissima in Urbe sæviret, celebrem illam Septiformem Litaniam divini numinis placandi ergo instituit. Pontifex factus, frequentibus Synodis celebratis & literis ubiq; missis, professionem fidei edere, labefactatas Ecclesiæ res restaurare, Clericos ac Monachos ad avitam disciplinæ normam revocare, reluctantes, & in his Laurentium Archidiaconum, in ordinem redigere, schisma in Occidente natum exstinguere, contumaces Episcopos, & in his Demetrium Neapolitanum Episcopum, invocato gladio sæculari sedibus suis deturbare, fidem Catholicam tueri, & Hæreticos debellare, summâ animi constantiâ, invicto religionis zelo aggressus est. Inprimis verò curæ habuit ambitiosum Joannis CP. Oecumenici titulum sibi arrogantis, fastum contundere; superbum, hæreticum, blasphemum, Antichristianum, Diabolicum esse titulum ab eo arreptum clamans. Anno 593. edictum Mauricii Imp. de militibus in Monasteria non admittendis ægerrimè tulit; ne officio tamen suo & obsequio deesset, invitus admodùm promulgavit. Anno 594. literis apud Mauricium Imp. Constantinam Aug. & Patriarchas Orientales strenuè egit de Joanne CP. in ordinem redigendo: cui interim communicare Sabiniano Apocrisiario suo interdixit: habitâque eodem anno Romæ Synodo damnatum à Joanne ob Marcionitarum hæresim Joannem Presbyterum Chalcedonensem absolvit: ac de re Ecclesiasticâ Canones nonnullos sancivit. Anno 596. ex Angelicâ Anglorum captivorum formâ omen trahens, Anglorum genti ad fidem Christianam convertendæ animum adjecit, missis in Angliam Augustino Monasterii

nasterii sui Romani præfecto, Mellito, aliisq; Monachis; quos in viâ despondentes literis confirmavit: incœptumq; semel opus laudabile quâ monitis quâ authoritate suâ subinde promovere non destitit; missis anno 601. Justo, Paulino, Laurentio, aliisque, qui Augustino subsidium ferrent, & fidem Christianam longè latéq; per Angliam propagarent. Anno 603. datis ad Phocam tyrannum literis imperium illi pessimis flagitiis arreptum gratulatus est: quin & si verum fateri fas sit, adeò turpiter in hâc re lapsus est Gregorius, ut sceleſtiſſimo parricidæ excogitatiſſimis adulandi artibus blandiri, & in piiſſimi principis Mauricii manes acerrimè debacchari non erubesceret. Obiit anno 604. die xii. Martii. Vir erat pietate insignis, nec ævi illius ratione habitâ doctrinâ incelebris: immò si Isidorum Hispalensem audire velimus, *tanto per gratiam S. Spiritûs scientiæ lumine præditus, ut non modò illi præsentium temporum quisquam doctorum, sed nec in præteritis quidem illi par fuerit unquam.* Sic quidem Isidorus: cujus tamen hâc in re verba cum grano salis accipienda esse meminerit Lector. Pietatis certe & eruditionis laus ei neutiqaam est deneganda, in hoc vero jure merito culpandus, quod, teste Joanne Sarisburiensi, De Nug. Curial. lib. 2. c. 26. & lib. 8. c. 19. non modo Mathesin ab Aula recedere jussit, sed quò major esset S. Scripturæ autoritas, & in ea evolvenda diligentia studiosior, intempestivo nimis ac plane flagranti Zelo nobiliſſimæ Bibliothecæ Palatinæ, in cujus Archivis recondebantur tot veneranda vetustatis monumenta, ignem admoverit, quo incendio perierunt

Scripta Palatinus quæcunq; tenebat Apollo.

In quibus, inquit Sarisburiensis, *erant præcipua, quæ cœlestium mentem & superiorum Oracula videbantur hominibus revelare.*

OPERA.

Expositionis in librum i. *Regum, qui & Samuelis dicitur, libri* vi.

Expositionis in Job, sive Moralium libri XXXV. Opus anno 583. inchoatum, anno 590. absolutum. Prodiit seorsim primis rei typographicæ incunabilis *Romæ* 1475. *Par.* 1495. fol.

Expositio in vii. *Psalmos Pœnitentiales.* Sunt qui censent, in eâ reperiri plurima, quæ ad Henrici IV. Imp. tempora spectant; adeoq; eam potiùs Gregorio VII. pontifici adjucandam esse.

Expositio in Cantica Canticorum. Basil. 1496. 4. *Par.* 1498.

Homiliarum in Ezechielem libri ii. anno circiter 595. scripti.

De diversis lectionibus Evangelii Homiliæ XL. ad Secundinum Taurominitanum Episcopum, anno 592. absolutæ.

Liber Pastoralis curæ ad Joannem Ravennæ Episcopum, ineunte Pontificatu scriptus, & ab Anastasio postea Antiocheno circa an. 602. in Græcum Sermonem versus. Versio ista interiit. Ipse liber seorsìm prodiit *Argent.* 1496. *Par.* 1498. 4.

Dialogorum de vitâ & miraculis Patrum Italicorum, & de æternitate animarum, libri 4. anno circiter 593. scripti. Litem his Dialogis intentant Reformatorum haud pauci. Strenuè reclamantibus Romanæ Ecclesiæ Scriptoribus. Varia utrinq; proferuntur argumenta; pro negantibus facit primo ingens stili discrepantia, à Gregoriano compto satis, & æquali nec ineleganti immane abludentis; & sane fatendum est plurimas dictiones in his Dialogis usurpatas hominis esse in linguâ Latinâ mediocriter versati, ne quid gravius dicam. Secundo, aniles & ineptæ quæ ubivis occurrunt fabulæ Gregorio M. quin & quovis prudenti viro penitùs indignæ; quarum proinde autorem graviter perstringit * Melchior Canus homo Pontificius, eruditione & pietate celebris. Tertio, reperiuntur in his Dialogis, quæ doctrinæ Gregorianæ in operibus ejus indubitatis traditæ liquidò adversantur, quorum omnium non unum exemplum, profert Rob. Cocus Nostras, Censur. script. vet. p. 209. Hinc orta suspicio,

* Loc. Commun. lib. 11. cap. 6. p. 658.

SÆC. VI. ab An. D.

* De Script. Tom. 2. p. 24.

* De Hierarch. Ordinat. l. 1. c. 12.

Arianum, nos docet Cl. Labbeus* : à quo, ut hoc etiam obiter moneam, integrum, idq; bene longum, quod de hoc Scriptore habet, caput deſumpſit, ut alia ſæpe ſolet, Caſimirus Oudin, nec citato Autore, nec verbulo ferè addito. Verùm ſi hoc non ſit libros exſcribere potiùs quàm ſcribere, & plagio planè intolerando alienis plumis ſe totum ornare, judicet totus eruditorum chorus.

Scripſiſſe etiam Leontium duo *Locorum Communium volumina*, alterum τῶν θείων, alterum τῶν ἀνθρωπίνων, prodit Fr. Turrianus * ; qui ex his poſterius ad manus ſuas perveniſſe teſtatur.

Jo. Diac. de vit. Greg. I. opp. præf. & ap. Sur. Mart. xii. & Baron. ab ann. 581.

590. GREGORIUS I. *Magnus* à rebus geſtis dictus, ortu Romanus, Fœlicis III. Papæ abnepos, Gordiani & Silviæ filius; clementis grammaticis, dialecticis & rhetoricis in juventute apprimè imbutus, in forenti militiâ magnâ ſui nominis famâ mereri cœpit. Virilem ingreſſus ætatem inter Senatores Urbis cooptatus eſt. Anno 581. Urbanam Præfecturam geſſit. Tot honoribus cumulatus, tantam nihilomimùs vitæ ſanctitatem coluit; ut Monachorum ſui ævi clariſſimis nequaquam cederet; ipſe vitam Monaſticam totus anhelans, adeò ut dum ſe rebus ſæcularibus nondum extricare poſſet, ſex in Siciliâ, ac ſeptimum intra Urbis muros Monaſteria ſuis facultatibus conderet. Monaſterio ſuo Urbano Valentium ex Monaſterio S. Equitii in provinciâ Valeriâ accitum præfecit; atq; ipſe tandem Monaſterium ingreſſus Valentii regimini ſe ſubjecit. Exoptato autem ocio diu frui non licuit. Anno enim 583. ex Monaſterio abſtractum, Diaconum ordinavit Pelagius Papa, & ad Tiberium Imp. Apocriſiarium legavit. Anno 586. Conſtantinopoli adhuc agens diſputationem cum Eutychio Patriacha CP. iniit; (qui in Origenis errorem lapſus corpus carne palpabili indutum reſurrecturum negaverat) & reſurrectionis veritatem egregiè propugnavit. Eodem anno mortuo Tiberio Imp. Gregorius poſtquam res Romanæ Eccleſiæ ſummâ fide ac diligentiâ Conſtantinopoli per triennium procuráſſet, plurimaq; volumina ibi loci aut abſolviſſet, aut inchoáſſet, Romam reverſus alio Apocriſiario pro more ad Mauricium Imperatorem recens factum miſſo locum dedit. Ocium nactus, in Monaſterium ſuum iterum ſeceſſit; quæq; Conſtantinopoli auſpicatus erat ſcripta, ad umbilicum jam perduxit: alia quinetiam hortante Pelagio contra Epiſcopos Occidentales ab Eccleſiæ Romanæ communione ſejunctos condidit. Anno 590. poſt mortem Pelagii conſpirantibus bonorum omnium votis ad Pontificatum Romanum evectus eſt, & poſtquam ipſe multas variaſq; nexuiſſet moras, ac fugam fruſtra molitus eſſet, tandem die iii. Septembris ordinatus: Eodem anno cum peſtis graviſſima in Urbe ſæviret, celebrem illam Septiformem Litaniam divini numinis placandi ergo inſtituit. Pontifex factus, frequentibus Synodis celebratis & literis ubiq; miſſis, profeſſionem fidei edere, labefactatas Eccleſiæ res reſtaurare, Clericos ac Monachos ad avitam diſciplinæ normam revocare, reluctantes, & in his Laurentium Archidiaconum, in ordinem redigere, ſchiſma in Occidente natum exſtinguere, contumaces Epiſcopos, & in his Demetrium Neapolitanum Epiſcopum, invocato gladio ſæculari ſedibus ſuis deturbare, fidem Catholicam tueri, & Hæreticos debellare, ſummâ animi conſtantiâ, invicto religionis zelo aggreſſus eſt. Inprimis verò curæ habuit ambitioſum Joannis CP. Oecumenici titulum ſibi arrogantis, faſtum contundere; ſuperbum, hæreticum, blaſphemum, Antichriſtianum, Diabolicum eſſe titulum ab eo arreptum clamans. Anno 593. edictum Mauricii Imp. de militibus in Monaſteria non admittendis ægerrimè tulit; ne officio tamen ſuo & obſequio deeſſet, invitus admodùm promulgavit. Anno 594. literis apud Mauricium Imp. Conſtantinam Aug. & Patriarchas Orientales ſtrenuè egit de Joanne CP. in ordinem redigendo: cui interim communicare Sabiniano Apocriſiario ſuo interdixit: habitâque eodem anno Romæ Synodo damnatum à Joanne ob Marcionitarum hæreſim Joannem Presbyterum Chalcedonenſem abſolvit: ac de re Eccleſiaſticâ Canones nonnullos ſancivit. Anno 596. ex Angelicâ Anglorum captivorum formâ omen trahens, Anglorum genti ad fidem Chriſtianam convertendæ animum adjecit, miſſis in Angliam Auguſtino Monaſterii

nasterii sui Romani præfecto, Mellito, aliisq; Monachis; quos in viâ despondentes literis confirmavit: incœptumq; semel opus laudabile quâ monitis quâ authoritate suâ subinde promovere non destitit; missis anno 601. Justo, Paulino, Laurentio, aliisque, qui Augustino subsidium ferrent, & fidem Christianam longè latéq; per Angliam propagarent. Anno 603. datis ad Phocam tyrannum literis imperium illi pessimis flagitiis arreptum gratulatus est: quin & si verum fateri fas sit, adeò turpiter in hâc re lapsus est Gregorius, ut sceleslissimo parricidæ excogitatissimis adulandi artibus blandiri, & in piissimi principis Mauricii manes acerrimè debacchari non erubesceret. Obiit anno 604. die xii. Martii. Vir erat pietate insignis, nec ævi illius ratione habitâ doctrinâ incelebris: immò si Isidorum Hispalensem audire velimus, *tanto per gratiam S. Spiritûs scientiæ lumine præditus, ut non modò illi præsentium temporum quisquam doctorum, sed nec in præteritis quidem illi par fuerit unquam.* Sic quidem Isidorus: cujus tamen hâc in re verba cum grano salis accipienda esse meminerit Lector. Pietatis certe & eruditionis laus ei neutiqaam est deneganda, in hoc vero jure merito calpandus, quod, teste Joanne Sarisburiensi, De Nug. Curial. lib. 2. c.26. & lib. 8. c. 19. non modo Mathesin ab Aula recedere jussit, sed quò major esset S. Scripturæ autoritas, & in ea evolvenda diligentia studiosior, intempestivo nimis ac plane flagranti Zelo nobilissimæ Bibliothecæ Palatinæ, in cujus Archivis recondebantur tot veneranda vetustatis monumenta, ignem admoverit, quo incendio perierunt

Scripta Palatinus quæcunq; tenebat Apollo.

In quibus, inquit Sarisburiensis, *erant præcipua, quæ cœlestium mentem & superiorum Oracula videbantur hominibus revelare.*

OPERA.

Expositionis in librum i. *Regum, qui & Samuelis dicitur, libri* vi.

Expositionis in Job, sive Moralium libri XXXV. Opus anno 583. inchoatum, anno 590. absolutum. Prodiit seorsim primis rei typographicæ incunabilis *Romæ* 1475. *Par.* 1495. fol.

Expositio in vii. *Psalmos Pœnitentiales.* Sunt qui censent, in eâ reperiri plurima, quæ ad Henrici IV. Imp. tempora spectant; adeoq; eam potiùs Gregorio VII. pontifici adjucandam esse.

Expositio in Cantica Canticorum. Basil. 1496. 4. *Par.* 1498.

Homiliarum in Ezechielem libri ii. anno circiter 595. scripti.

De diversis lectionibus Evangelii Homiliæ XL. ad Secundinum Taurominitanum Episcopum, anno 592. absolutæ.

Liber Pastoralis curæ ad Joannem Ravennæ Episcopum, ineunte Pontificatu scriptus, & ab Anastasio postea Antiocheno circa an. 602. in Græcum Sermonem versus. Versio ista interiit. Ipse liber seorsim prodiit *Argent.* 1496. *Par.* 1498. 4.

Dialogorum de vitâ & miraculis Patrum Italicorum, & de æternitate animarum, libri 4. anno circiter 593. scripti. Litem his Dialogis intentant Reformatorum haud pauci. Strenuè reclamantibus Romanæ Ecclesiæ Scriptoribus. Varia utrinq; proferuntur argumenta; pro negantibus facit primo ingens stili discrepantia, à Gregoriano compto satis, & æquali nec ineleganti immane abludentis; & sane fatendum est plurimas dictiones in his Dialogis usurpatas hominis esse in linguâ Latinâ mediocriter versati, ne quid gravius dicam. Secundo, aniles & ineptæ quæ ubivis occurrunt fabulæ Gregorio M. quin & quovis prudenti viro penitùs indignæ; quarum proinde autorem graviter perstringit * Melchior Canus homo Pontificius, eruditione & pietate celebris. Tertio, reperiuntur in his Dialogis, quæ doctrinæ Gregorianæ in operibus ejus indubitatis traditæ liquidò adversantur, quorum omnium non unum exemplum, profert Rob. Cocus Nostras, Censur. script. vet. p. 209. Hinc orta suspicio,

* Loc. Commun. lib. 11. cap. 6. p. 658.

SÆC. VI. ab An. D. suspicio, hos Dialogos Gregorio II. Papæ, qui Pontificatum iniit anno DCCXIV. tribuendas esse, indeq; ipsum *Dialogi* nomen traxisse. Ex alterâ parte, 1°. certissime constat, Gregorium nostrum hujusmodi opus in animo habuisse, eamq; in rem relationes undiq; conquisivisse, ut ex epistola ejus ad Maximianum Siracusanum lib. 2. cap. 89. patet. 2°. Joannes Diaconus qui claruit anno DCCCLXXV. & quatuor libros de vita B. Gregorii scripsit diserte testatur Gregorium M. hos quatuor Dialogorum libros composuisse, & Zachariam Papam post annos ferme CLXXV. in Græcam linguam convertisse, ubi errorem in numero corrigit * Baronius, dicens non nisi annos fuisse CXLVIII. Accedit ipsius † Photii testimonium, hos Dialogos Gregorio nostro adjudicantis, quiq; ante CLXV. annos scriptos fuisse asserit, quam à Zachariâ Papâ Græcè verterentur. Perpensis ex utrâq; parte argumentis restat, ut hi Dialogi saltem sint dubiæ fidei, à Gregorio M. ut videtur, scripti, à recentioribus aucti & interpolati. Ejus ergo esse haud iverim inficias. Interim in hoc opere concinnando nimiùm credulitati suæ indulsisse, & in fabulas plùs quàm par erat, propensiorem fuisse, nemo qui æquo animo ac præjudiciis libero id legerit, facilè negabit.

De vit. Greg. lib. 4. c. 75.
* An. 593. n. 46.
† Cod. 252.

Prodierunt seorsim sæpiùs, puta *Ven.* 1475. *Paris.* 1499. *Venet.* 1561. *Colon.* 1610. & alibi. Eos olim Græcè vertit Zacharias Papa. Versio prodiit *Romæ* 1591. sed mutila, desideratis ex libro tertio sex capitibus cum dimidio. Ea ex Codicibus MSS. restituit, ac in lucem edidit Canisius Antiq. Lect. Tom. iii. Integra proinde exhibetur versio in editione Gregorii Operum *Parisiensi* 1640.

Epistolarum libri xii. quibus immiscentur supposititiæ haud paucæ. Privilegium sanè Monasterii S. Medardi epistolæ 77. libri ii. subnexum, & epistolam 32. libri xii. ad Fœlicem Episcopum Messanæ, spuria esse fatentur ipsi Conciliorum editores. Epistola 42. libri ii. deest in septem Codicibus MSS. qui hic in Angliâ reperiuntur: quorum unus ipsius Gregorii ætati ferè suppar est. Loca quædam depravata in epistolâ 38. libri iv. epistolis 54, 64. libri vii. ex Codicibus MSS. notat Cl. Jamesius nostras libro vernaculo de Corruptione Patrum par. 2. Quantâ verò licentiâ in discribendis præsertim Gregorii libris grassati sunt olim Monachi, & in excudendis recentiores Pontificii, plenius ostendit idem Jamesius in Vindiciis Gregorianis *Genevæ* editis 1625. 4°. Habentur Epistolæ Gregorii & in Concil. Tom. V. p. 1028.

Antiphonarius sive Gradualis liber ordinatus per circulum anni.

Liber Sacramentorum de circulo anni. Bina ista Opuscula prodierunt simul inter Pamelii Liturgica Tom. ii. *Colon.* 1571. 4°. posterius seorsim *Paris.* 1642. 4°. cum notis Menardi.

Hymni aliquot.

Concordia quorundam Testimoniorum S. Scripturæ, in edit. *Paris.* 1571. primùm evulgata.

Prodierunt S. Gregorii Opera *Paris.* 1523. *Romæ* 1588, 1593. 2 vol. *Basil.* 1564. 2 vol. *Paris.* 1571. *Antverp.* 1572, 1615. *Paris.* 1605, 1640. fol. *Romæ* 1613. 5 vol. 8°.

Benedictionale, sive *Syntagma solennium Benedictionum* à S. Gregorio in rebus sacris usitatarum, ineditum, antea ratus Lambecius, ex Codice Bibliothecæ Viennensis integrum evulgavit Comment. l. 2. c. 5. p. 300. Verùm errorem suum postea correxit, id à Menardo editum deprehendens *Paris.* 1642. in Gregorii M. Libro Sacramentorum, non appendicis tamen aut peculiaris Operis loco, sed respectu temporis & argumenti singularum Benedictionum sparsim insertum & permixtum.

590. LEONTIUS, Neapoleos in Cypro insulâ Episcopus, claruit circa an. 590. In vivis adhuc erat post an. 616. Scripsit *Apologiam pro Christianis adversus Judæos*; cujus prolixa pars habetur Concil. Nicæn. II. act. 4. Concil. Tom. vii. p. 236. Extant etiam ab eodem scripta, *Homiliæ* ii. *altera in*

in Simeonem quando Dominum ulnis suscepit, altera in Festum mediæ Pentecostes, S. Æ. C. VI.
Gr. Lat. apud Combefis. Auctuar. Nov. p. 681, 702. Vita Joannis Eleemosynarii, sed à Metaphraste interpolata, Lat. apud Surium & Bollandum Januar. xxiii. Vita Simeonis Sali sive Stulti, ab eodem Metaphraste interpolata, Lat. apud Surium Julii i. Scripsit etiam Encomia multa, & festivos Sermones, & in his præcipuè *Orationem in Transfigurationem Salvatoris nostri*, & alia quædam, uti nos docent Synodi Nicænæ II. Patres act. 4. ab An. D.

DYNAMIUS, Patricius Galliarum, redituum Romanæ Ecclesiæ intra Gallias procurator, ut ex Gregorii M. epistolâ * ad ipsum datâ constat. Claruit anno 593. Biennio post munere suo cedenti suffectus est Candidus Presbyter. Scripsit Dynamius *Vitam S. Maximi Regiensis Episcopi* ad Urbicum Fausti (qui Maximi vices in Episcopatu excepit) successorem, quæ habetur, stylo tamen Authoris à Surio emendato, apud Surium Novembr. xxvii. Extat etiam ab eodem scripta *Vita S. Marii Abbatis Bobacensis*, sed à Monacho quodam abbreviata, apud Mabillon. Sæc. Benedict. i. p. 105. Meminit istius Vitæ Sigebertus *, apud quem pro Mario Maximum legendum esse censet Casimirus Oudin †, de Mario Bobacensi seu ut vocat Bodanensi, hactenus se nihil legisse professus: & quî aliter fieri potuit, cùm Miræus, quem hîc, ut alibi, verbatim exscribit, ipsi hâc in parte facem non prætulerit? 593.

* L. 3. ep. 33.

* De Script. c. 114.

† Suppl. p. 143

EUAGRIUS SCHOLASTICUS gente Syrus, ex urbe Epiphaniâ ortus, natus est anno 536. vel 537. Quadriennis adhuc Grammaticorum scholas frequentare cœpit; & à parentibus Apameam ductus est, ut pretiosum crucis lignum à Thomâ Episcopo solenni Pompâ ostensum spectaret. Relictis Grammaticorum scholis, Rhetoricas adiit; cumq; scientiâ istâ plenè imbutus fuisset, inter Advocatos cooptatus est; & in foro Antiocheno causas agere incœpit: unde Scholastici nomen traxit. Maximam cum Gregorio Patriarchâ Antiocheno gratiam iniit, cui in causis dijudicandis assedit; in epistolis & concionibus scribendis inserviit. Quin & inter primarios Antiochenæ Urbis cives locum tenuisse videtur: quippe cui tota civitas anno 592. cùm secundâ jam vice nuptias iniret, feriis actis, & solennibus ludis fausta apprecata est. A Tiberio Aug. Quæsturæ, à Mauricio Præfecturæ honorariæ dignitatem meruit. Anno 589. Gregorium Antiochenum variis criminibus oneratum, & ad dicendam causam Constantinoplim evocatum comitatus est, ut Assessoris & Consiliarii munere ei fungeretur. Anno 594. quo imprimis claruit, Historiam suam clausit. Quot annis ei superfuerit, non liquet. De stylo ejus sic Photius *. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν οὐκ ἄχαρις, εἰ καὶ πως περιττεύεσθαι ἐνίοτε δοκεῖ· ἐν τῇ δὲ τῶν δογμάτων ὀρθότητι ἀκριβὴς τῶν ἄλλων μᾶλλον ἱστορικῶν. *Stylus huic non ingratus, tametsi interdum redundare quodammodo videatur: certè in doctrina veritate cæteris historicis accuratior est.* Quæ quidem laus etsi ei non sit deneganda, in pluribus tamen factis recensendis nimis fuisse credulum & in fabulas proniorem, ex iis quæ datâ quâvis occasione de cruce, reliquiis, fictisq; miraculis, (quæ majori in pretio jam haberi cœperant) refert, cuivis præjudiciis non occœcato liquidò patebit. 594.

Vid. ipsum Euagr. l. 4. c. 26, 29. l. 1. c. 18, 20. l. 3. 28. l. 6. c. 7. & Vales. in præf.

* Cod. 29.

SCRIPTA.

Historiæ Ecclesiasticæ libri vi. à Synodo Ephesinâ sive anno 431. initium ducentes, & in duodecimo Mauricii Imp. anno, Christi 594. terminati. Prodiit Historia ista Gr. à Roberto Stephano edita *Paris.* 1544. fol. Gr. Lat. Genevæ 1612. & cum novâ versione ac notis eruditissimis Hen. Valesii *Paris.* 1673. fol.

Epistolarum, relationum, decretorum, orationum, & disputationum, quorum pleraq; Gregorii Antiocheni nomine conscripti sunt, *libri* ii. qui interierunt.

SÆC. VI. ab An. D. *Oratio Panegyrica ad Mauricium Aug. ob natalem Theodosii pueri nobilissimi*, quæ dudum periit. Utrumq; Opus memorat Euagrius in fine Historiæ suæ.

595. ISIDORUS, *Junior*, ut ab Isidoro Cordubensi distinguatur, dictus, gente Hispanus, Severiani Carthaginis in Hispaniâ Præfecti, & Turturæ filius. Duos Episcopos fratres habuit, Fulgentium Carthaginensem & Leandrum Hispalensem, cui ipse in sede Archiepiscopali anno 595. successit. Anno 610. Gunthemari regis edicto de Prærogativâ sedis Toletanæ subscripsit. Anno 619. Concilio Hispalensi ii. præfuit; in quo plurimos Canones rem Ecclesiasticam spectantes sanciri fecit; habitâque cum Syro quodam Episcopo, Acephalorum hæresi infecto, disputatione, hominem erroris prolatis affatim ex S. Scripturâ testimoniis redarguit & ad fidem Catholicam reduxit. Anno 633. Concilio Toletano iv. Nationali præsedit, ubi Canonibus quamplurimis latis lapsum Ecclesiæ Hispanicæ statum restauravit. Anno 636. morti proximus, se in S. Vincentii templum deportari fecit; ubi die iii. Aprilis accepto viatico sacro placidè in Domino obdormivit. Isidorum summoperè laudant Concilii Toletani viii. Patres. *Nostri*, inquiunt, *sæculi doctor egregius, ecclesiæ catholicæ novissimum decus, præcedentibus ætate postremus, doctrinæ comparatione non infimus, & quod majus est, in sæculorum fine doctissimus, atq; cum reverentiâ nominandus Isidorus.*

Vid. Sess. xii.

OPERA, QUÆ EXTANT.

C*Hronicon ab* initio mundi ad quintum annum Suinthilani regis, Christi 626.

Historia Gothorum, Vandalorum, & Suevorum, Prodiit *Hamburgi* 1611. & cum notis Bon. Vulcanii *Lugd. Bat.* 1597. 8°. plusquam altera verò parte auctior ex MS. Codice Bibliothecæ If. Vossii ab Hug. Grotio edita est in Historiâ Gothorum Anstelodami 1655. p. 707. deinde ex alio Codice à Phil. Labbeo Biblioth. Nov. MSS. Tom. i. p. 61.

Originum sive Etymologiarum libri xx. Operi huic immortuus est Isidorus. Braulio igitur Episcopus Cæsaraugustanus, quo rogante susceptum est, imperfectum complevit, & in libros digessit. Prodiit seorsim *Venet.* 1483. fol. *Paris.* 1509. cum scholiis Bon. Vulcanii *Basil.* 1577. fol. De hâc editione Lectorem monet Arnoldus Wion *, cavendam esse, utpote Hæreticorum more veneno pravitatis hæreticæ respersam. Per istiusmodi admonitionem quid sibi velint Pontificii, æquus ac prudens Lector facilè intelliget.

* Lign. Vit. l. 2. c. 4. p. 244.

De Scriptoribus Ecclesiasticis post Hieronymum & Gennadium liber, Scriptores xxxiii. complexus. Prodiit cum notis Suffridi Petri *Colon.* 1580. 8°. cum notis Miræi in Bibliothecâ Eccles. *Antverp.* 1639. fol. cum notis Schotti inter Scriptores Hispaniæ Illustratæ Tom. i. *Francofurt.* 1603.

De Vitâ & morte Sanctorum utriusq; Testamenti, sive *de ortu & obitu Patrum.* Exstat unà cum aliis Isidori Opusculis *Hagenoæ* 1529. 4°. in Orthodoxogr. p. 587.

De Divinis sive Ecclesiasticis Officiis libri ii. ad Fulgentium fratrem circa an. 610. scripti. Prodierunt *Paris.* 1564. 8°. Orthodoxogr. p. 1736. unà cum cæteris ejusdem argumenti Scriptoribus *Romæ* 1591. fol. ac *Paris.* 1610. f. p. 182. Supposititium esse Opus istud censet Baronius. Verùm à Braulione & Ildefonso inter Opera ejus recensetur; & à Bedâ, Fulberto Carnotensi, & Freculpho Lexoviensi citatur.

De Differentiis sive proprietate verborum libri ii.

Alius Differentiarum seu de proprietate Sermonum liber. Prodiit *Madriti* 1599.

Synonymorum sive Soliloquiorum libri ii.

De Contemptu Mundi libellus.

Norma

Norma vivendi, quæ nil nisi Cento est ex libris Soliloquiorum & de Contemptu mundi consutus. SÆC. VI. ab An. D.

Exhortatio ad Pœnitentiam, cum Consolatione ad animam de salute desperantem.

Lamentum Pœnitentiæ pro indulgentiâ peccatorum, versibus Trochaicis compositum.

Oratio de flendis semper peccatis ad correctionem vitæ.

Oratio brevis contra insidias Diaboli.

Epistola ad Massonem de lapsu & reparatione Sacerdotis.

De naturâ rerum sive de Mundo liber Philosophicus ad Sisebutum regem.

Liber Prooemiorum ad libros utriusq; Testamenti.

Commentaria in libros Historicos Veteris Testamenti; quæ Quæstionum librum, sive Secretorum Expositiones Sacramentorum vocat Ildefonsus *, & ab Isidoro ex diversis Auctoribus collecta esse prodit. Ex his Commentaria in iv. libros Regum Isidoro Cordubensi deberi plurimi arbitrantur. Vide quæ supra in eo notavimus.

* De Script. c. 9.

Allegoriarum quarundam S. Scripturæ liber, compendium quasi Allegoriarum in Octateuchum ex variis Scriptoribus contextum complectens.

Contra nequitiam Judæorum libri ii. ad Florentinam sororem. 1. *De Nativitate, Passione*, &c. *Domini*, 2. *De Vocatione gentium.* Prodierunt *Hagenoæ* 1529. 4°. *Venet.* 1584.

Sententiarum sive de summo Bono libri iii. ex Gregorii Papæ Moralibus ferè excerpti. Eos notis illustratos edidit Garcias Loaysa *Taurini* 1593. 4°.

Regula Monachorum in capita xxiv. *distributa.* Extat in Codice Regularum Holsteniano *Paris.* 1663. 4°. Par. 2. p. 116.

Ad Ludifredum Episcopum Cordubensem Epistola de Sacerdotum in Ecclesiâ Officio.

Epistolæ aliquot, quarum ea quæ est *ad Redemptum*, meritò à Labbeo suppolititia censetur.

De Conflictu Vitiorum & Virtutum liber, qui SS. Ambrosio & Augustino etiam ascriptus inter Opera eorum haberi solet. Isidori verò esse & aliunde, & ex Sigeberti * autoritate constat.

* De Script. c. 55.

Expositio in Canticum Canticorum.

Liber Glossarum Latinarum, ex libris Originum, ut videtur, collectus. Prodiit cum notis Bon. Vulcanii *Lugd. Bat.* 1600.

De Ordine Creaturarum liber ad Braulionem Cæsaraugustanum, à Lucâ Dacherio primùm editus Spicileg. Tom. i.

De Collectione Conciliorum & Decretalium Isidoro nostro falsò inscriptâ, non est, quòd Lectorem moneamus eam esse Isidori Mercatoris. Interim certè constat Isidorum nostrum *Conciliorum* & *Decretalium Collectionem* contexuisse; cui præter ea, quæ in Dionysii Collectione habentur, plurima Africæ Concilia, Gallicanasq; & Hispanicas Synodos inseruit: Epistolas quoq; Pontificum Romanorum, qui post Damasum sedem tenuerunt, intexuit. Extat ista Collectio MS. in Bibliothecâ Ecclesiæ Urgellensis in Provinciâ Tarraconensi, teste Baluzio Præfat. in Reginonem Prumiensem.

OPERA DEPERDITA.

DE *Numeris sive Arithmeticâ Liber.*

De nominibus Legis & Evangeliorum liber, nisi forsan idem sit cum libro Prooemiorum.

De Mysteriis Salvatoris liber.

Prodierunt Opera S. Isidori, studio Margarini Bignæi *Paris.* 1580. f. auctiora cum variorum notis curâ Joannis Griali edita per Jacobum Breulium, *Paris.* 1601. deniq; *Colon.* 1617. fol.

SÆC. VI. ab An. D. 596. PHOTINUS, Presbyter Constantinopolitanus, Ecclesiæ Magnæ defensor, claruit anno 596. Scripsit *Vitam Joannis Jejunatoris Patriarchæ CP.* Fragmentum ejus prolixum exhibet Concil. Nicæn. II. act. 4. Concil. Tom. vii. p. 272. ubi dramaticam quandam, eamq; putidissimam, fabulam videre est; cujus ipse Photinus pars magna fuit.

596. AUGUSTINUS, ortu Romanus, instituto erat Monachus Gregorii M. Discipulus, ac Cœnobii cujusdam ab eo in urbe Roma extructi Præfectus: cùm Gregorius Papa Gentis Anglo-Saxonicæ Conversionem in votis haberet, in animo volveret, an. DXCVI. Augustinum adjunctis ei circiter XL sociis hoc fine in Angliam misit, ejusque jam in itinere positi fluctuantis animum consilio confirmavit, literis munivit. Appulit in Insulam Tanetam Augustinus, & impetratâ ab Æthelberto Cantii Rege veniâ, ad Evangelium prædicandum se accinxit, plurimos ad fidem pertraxit, ipsomet etiam Æthelberto cum tota familia Christi religionem mox amplectente. An. DXCVIII. in Galliam se contulit, & ab Ætherio Episcopo Arelatensi in Anglorum Gentis Archiepiscopum consecratur, statimq; sedem Archiepiscopalem, quam Londinum tanquam Insulæ Metropolis sibi vendicavit, in honorem Æthelberti Doroberniam seu Cantuariam transtulit. Quo vero Saxonum conversio feliciùs promoveretur; Britanniæ episcopos ad hanc messem invitavit, instituto cum iis in confiniis Walliæ colloquio; verùm morum ejus superbia offensi Britanni, & præcipue quod ab iis exigeret, ut relictis suis in Romanos transirent ritus, nihil horum se facturos, neq; illum pro Archiepiscopo habituros esse respondebant: quibus Augustinus minitans prædixisse fertur, Si pacem cum Fratribus accipere nollent, bellum ab hostibus fore accepturos; & si nationi Anglorum nollent viam vitæ prædicare, per horum manus ultionem mortis passuros esse: Nec fefellit eventus, quippe Æthelbertus Edilfridum Northumbrorum Regulum concitavit, qui coacto exercitu immanem MCC. Monachorum Bannochorensium stragem fecit, quod quidem Augustino suadente & instigante factum, vero quam simillimum est. Objiciunt quidam Augustinum priusquam hæc fieret cædes, ipsomet Bedâ teste, jam multo ante tempore ad cœlestia regna sublatum esse. Verùm non desunt melioris notæ ex nostris historici haud pauci, & in his ipse Beda, qui vitam ejus ultra cædem Bannochorensem ad annum usq; DCVIII. quin & ad an. DCXIV. protrahant, quod & aliis rationibus firmari poterat: unde non levis oritur suspicio locum illum de Augustini obitu Bedæ Historiæ olim fuisse adjectum; præsertim cum in Alfredi Regis versione Saxonicâ, non nisi sesqui-sæculo post Bedæ mortem factâ desit. Sed esto mortuus nondum peractâ strage. Quis nescit illum dare consilium potuisse, quod non nisi post ejus demum mortem ad exitum perductum sit? Erat Augustinus Staturâ procerâ & erectâ, animo elatiori, moribus asperis, religiosus potiùs quam doctus, & superstitionis magis quam veræ pietatis studiosus. Extant ab eo scriptæ *ad Gregorium Papam Interrogationes* XI. unà cum *Gregorii Responsis*, ad calcem epist. D. Gregorii, & cum versione Saxonicâ ap. Bed. Hist. Eccles. lib. 1. c. 27. Scripsit etiam librum satis prolixum de *Conversatione Novitiorum*, Incipit, *Voluntas tripliciter intelligitur*; desinit his verbis, *Hæc de hominibus moribusque, per Similitudines suo insertas loco diximus, quò diutius memoria teneantur. Sicut enim Nucleus diutius servatur cum testâ, sic aliquid per simile dictum, diutius memoria tenetur; quia memoriæ recurrit retentius.* Habetur hic liber MS. inter alia miscellanea in Bibliothecâ publicâ Cantabrig. Class. 4. fig. 5. 8°. Monente, qui ipse Codicem tractavit & inspexit, D. Whartono: & mirum planè videri debeat non modo hactenus ineditum esse, sed nec veteres quod sciam nec recentiores ejus meminisse: Refert quidem Baleus, Augustinum statim post ejus in Britanniam adventum ad ipsum Gregorium per suos nuncios Laurentium & Petrum scripsisse, *de suo successu prospero lib.* i. *Ecclesiarum suarum statuta lib.* i. quæ forsan nec ipse vidit Baleus, & an unquam extiterint dubitari potest,

Vid. Bed. Hist. Ecclesiast. lib. 2. c. 2.

test, nisi posterius opusculum idem cum libro de Conversatione Novitiorum fuisse suspicari licet. SÆC. VI. ab An. D.

ANASTASIUS, *Sanaita* à monte quem Monachus adhuc incoluit, *Junior*, ut à decessore distinguatur, dictus, Anastasio seniori successit in Patriarchatu Antiocheno anno 599. Postquam sedem decennio ferè tenuisset, anno 6c8. saltem proximo ineunte, ortâ immani Christianos inter & Judæos tumultu, à Judæis, qui pugnâ superiores fuerant, throno deturbatus est, & fune pedibus illigato per Urbem tractus, abscissis etiam & in os ingestis αἰδοίοις, ac tandem igni traditus, Martyrii palmam retulit. Exstat Gr. Lat. sub illius nomine *Compendiaria fidei Institutio* in Bibliothecâ Patr. Tom. xi. quam tamen alii Anastasio Seniori tribuunt. Reverâ neutri debetur, cùm S. Maximi fœtus sit. Vide plura in Anastasio Seniore. Cæterùm Anastasium nostrum autorem habuit *Versio Græca Gregorii M. libri de Curâ Pastorali*; quam laudat ipse Gregorius lib. 10. ep. 22. Verùm illa ad nos non pervenit. 599.

EUTROPIUS, gente Hispanus, primùm Abbas Monasterii Servitani, deinde Ecclesiæ Valentinæ Episcopus, claruit anno 599. Scripsit ad *Licinianum Carthaginis Episcopum* valdè utilem, nunc verò deperditam, *Epistolam*, quâ *de Chrismatis unctione baptizatis infantibus concessâ Licinianum consuluit.* Scripsit & *ad Petrum Episcopum Ittabicensem de Distinctione Monachorum* salubrem & Monachis valdè necessariam *Epistolam*; quæ à Lucâ Holstenio edita est in Codice Regularum *Paris.* 1663. Append. p. 82. 599. Isidor. de Script. c. 32.

MAXIMUS, natione Hispanus, Cæsaraugustæ Episcopus, claruit anno 599. quo Concilio Barcinonensi subscripsit. Anno 610. Concilio Toletano, anno 614. Egarensi interfuit. Scripsit brevi stylo *Historiam rerum à Gothis in Hispaniâ gestarum*, atq; alia multa; quæ non extant. 599. Isidor. de Script. c. 33.

Placet ad finem hujus Sæculi Scriptores aliquot incertæ prorsus ætatis, Photio tamen antiquiores, deponere; donec veram, saltem probabilem, eorum ætatem aliunde expiscari liceat.

ANDRONICIANUS, Philosophiæ admodùm studiosus. Scripsit *adversùs Eunomianos libellos duos*, in quibus promisit grandia, mediocria præstitit. Vid. Phot. Cod. XLV. NE.

LUCIUS CHARINUS, Hæreticorum pessimus simul atq; ineptissimus, Opus condidit hoc titulo, *Apostolorum Periodi*, Acta Petri, Joannis, Andreæ, Thomæ & Pauli complexum. Stylo usus est inæquali & invenusto, dogmatibus verò sanè portentosis. In isto enim libro inficetissima Ebionitarum, Marcionitarum, Valentinianorum, Encratitarum, aliorumq; pessimæ notæ Hæreticorum deliria in unum conflata Lectori propinabat; & rebus ineptissimis, puerilibus, inopinatis, maligneq; confictis ac falsis, immò stultis & inter se pugnantibus, impiis deniq, & detestandis, passim scatebat. Vide Photium Cod. CXIV. NE.

HERACLIANUS, Episcopus Chalcedonensis, vir piissimus simul ac doctissimus. Scripsit *ad Achilium* quendam sermone perspicuo & eleganti *contra Manichæos libros* XX. in quibus impietatem eorum validissimè debellavit; libros Manichæorum decantatissimos, Evangelium, Giganteum librum & Thesauros, confutavit; omniumq; qui ante se in eâdem Palæstrâ desudârant, argumenta fortiùs urgebat, firmiter stabilivit, prætermissa piè supplevit. Vide Photium Cod. LXXXV. NE.

LEON-

SÆC. VI. ab An. D.

LEONTIUS, Arabissi Episcopus. Scripsit *Sermonem de Creatione, & Lazaro redivivo*, cujus excerpta bene longa exhibet Photius Cod. CCLXXII.

HESYCHIUS, Presbyter Constantinopolitanus, Scripsit in *aneum Serpentem Mosis libros* IV. quos memorat & breviter describit Photius Cod. LI.

SOPHRONIUS, scripsit eleganti & nervoso sermone *librum pro Basilio adversùs Eunomium*; quo Theodorum Mopsuestenum, qui in eâdem desudavit arenâ, eum post se reliquisse judicat Photius Cod. V.

METRODORUS, *Calculum Paschalium Festorum ex novemdecennalibus cyclis viginti octo invicem multiplicatis* confecit. Quartodecimanorum consuetudinem in figendis terminis Paschalibus secutus est; & à Diocletiano exorsus calculum in DXXXIII. annos promovit. Unde forsan non malè conjici possit, Metrodorum istum circa finem Sæculi tertii claruisse. Verùm id parum certum. Vid. Phot. Cod. CXV.

ANONYMUS Auctor, qui *de sacro Paschatis festo* Volumina aliquot conscripsit luculento sermone. Ex iis tertium octo libris constans & Theodoro cuidam nuncupatum, perlegit Photius. Plurima de Hexaemero admista sunt ad Theologiam spectantia; & in eo Metrodorus passim reprehensus est. Vide plura apud Photium Cod. CXVI.

ANONYMUS, Auctor libri cui titulus erat, *Disputatio adversus Judæos unáq; sentientes Hæreticos, & Quartodecimanos*; qui primo Hebræorum mense sanctum Paschæ festum non celebrant. Lacinias quasdam breviculas Operis istius habet Photius Cod. CXV.

ANONYMI aliquot Scriptores, qui *Vitas aut Martyria Sanctorum quorundam* literis mandârunt, viz. *Martyrium Septem Puerorum Dormientium, qui Persecutionem Decianam* fugientes speluncam prope Ephesum ingressi sunt anno 250. & in somnum conjecti experrecti sunt demum anno 445. Excerpta fabulæ istius habes apud Photium Cod. 253. *Martyrium Timothei Apostoli*, cujus fragmenta exhibet Photius Cod. 254. *Martyrium magni Martyris Demetrii*, qui sub Maximiano passus est. Compendium ejus videre est apud Photium Cod. 255. *Vita SS. Patrum Metrophanis & Alexandri*, in quibus *Vita Constantini M.* fusè enarrata est. Excerpta admodum prolixa dabit Photius Cod. 256. *Vita Pauli Episcopi CP. Confessoris:* fragmenta ejus bene longa extant apud Photium Cod. 257. deniq; *Vita S. Athanasii*, cujus excerpta valdè prolixa suppeditat Photius Cod. 258.

SCRIPTORES GENTILES

Christianam Religionem hoc Sæculo perstrigentes.

PROCLUS, *Diadochus*, quia ex Platonicâ erat successione, dictus, genere nobilis, natus in urbe Byzantio, parentes habuit Patricium & Marcellam, domo Lycios. Xanthum Lyciæ urbem à parentibus ductus, Grammaticis disciplinis imbutus est. Inde Alexandriam missus Leonam Rhetorem

Rhetorem, Orionem Grammaticum, Olympiodorum Philosophum, & Heronem Mathematicum audivit. Relictâ Alexandriâ Athenas profectus est; ubi in re Philosophicâ Plutarchum juniorem, ac post illius mortem Syrianum, Præceptores nactus est. Tandem Scholæ Platonicæ apud Athenienses ineunte hoc Sæculo Rector factus, ibi loci consenuit, & 75. annos natus, è vivis excessit. Inter multa ac præclara quæ de Philosophiâ & Gentilium Theologiâ edidit, volumina, scripsit ἐπιχειρήματα xviii. *contra Christianos:* secundus à Porphyrio, inquit Suidas *, qui impuram suam & contumeliosam linguam adversùs Christianos exacuit. Adversùs hunc calamum fœliciter strinxit Joannes Philoponus.

* In voce Πρόκλ☉.

DAMASCIUS, Patriâ Damascenus, sectâ Stoicus, aliis Peripateticus, claruit circa an. 540. In Rhetoricis Theonem, in dialecticis Isidorum, in Geometricis & Arithmeticis Marinum, Procli in scholâ Atheniensi successorem, in Philosophicis Zenodotum Marini successorem, in Platonicis & Mathematicis Ammonium Hermiæ filium, audivit. Ipse tandem post Theonem scholæ Rhetoricæ præfuit annos novem; & post Isidorum scholam Philosophicam Atheniensem rexit. Quod ad religionem attinet, erat εἰς ἄκρον δυσσεβὴς, inquit Photius * summè impius, & novis atq; anilibus fabellis animum simul ac sermonem refertum gerens. Quarè & sanctam fidem nostram, tametsi timidè, tectâq; malevolentiâ, non raro tamen in vitâ Isidori Præceptoris sui allatrat. Scripsit enim Damascius, præter alia quædam, Opera, *Vitam Isidori Philosophi,* quam strictim delibat Photius Cod. 181. amplissima verò ejus excerpta exhibet Cod. 242. 540.

* Cod. 181.

Finis Sæculi sexti.

SÆCU-

SÆCULUM MONOTHELETICUM.

Conspectus Sæculi.

EPiscopi OECUMENICI titulum à Phocâ tyranno, bipedum nequissimo, eò in Pontificem propensiore, quò infensiore in Cyriacum Patriarcham CP. animo, impetrat Papa Bonifacius III. circa an. DCVI. non obstante quod nuper hunc titulum velut *nomen novum, blasphemum, singulare, inanis gloriæ tumorem, novam superbiam, superbiæ & confusionis malum, diabolicæ usurpationis tentationem, superstitiosum, temerarium, & nefandum elationis vocabulum, primi Apostatæ inventionem, & Antichristi præcursorem*, in sedis Constantinopolitanæ Episcopis disertè & palam damnaverat Bonifacii Prædecessor, Gregorius Magnus. An. DCXXII. à quo incipit Mahumedanorum *Hegira* sive Æra, oritur Muhammed, fortunatus non minùs, quam versipellis, Arabum impostor, certe hæreseων & dissidiorum inter Christianos grave flagellum: qui adjunctis sibi Sergio Monacho Nestoriano, Phineâ Judæo, & Abdallâ Arabe, Alcoranum condidit, quem tanquam cœlò sibi delapsum ubiq; venditavit. Hinc novus Propheta, hinc summus Princeps evasit, de cujus Ortu, Pseudo-prophetiâ, Dogmatibus, Hegira, præliis, successoribus, morte, deq; toto Orientalium cultu & religione, prolixè præ aliis agit Cl. Hottingerus in *Historia Orientali.* Hæresis MONOTHELITARUM, unicam in Christo voluntatem asserentium, nova Eutychianorum Soboles, circa an. DCXXX. orta, opera Sergii Constantinopolitani, & Cyri Alexandrini Orientem pervadit, sparso etiam per Occidentem veneno, ipso Honorio Papa hac labe maculato. An. DCXXXIX. ἔκθεσιν suam promulgavit Heraclius Imperator, quâ dogma Monotheleticum confirmavit, à Sergio, Cyro aliisq; strenuè propugnatam, Romæ vero, & ab occidentalibus damnatam. Crescente hinc indies dissidiorum segete, an. DCXLVIII. Constantinus Augustus *Typum* seu edictum edidit, quo utriq; parti de hâc controversiâ silentium indixit. Tandem an. DCLXXX. & sequenti habitum est Constantinopoli Concilium generale VI. in quo ventilata est hæc quæstio, damnata hæresis, ejus fautoribus Paulo, Sergio, Cyro, &c. unà cum Honorio Papa anathemate percussis. Post paucos annos Synodus Oecumenica in Imperialis Palatii Trullo convocatur, à qua Canones CII. conditi sunt, & cum sit duarum præcedentium veluti appendix & supplementum, πενθέκτη, seu *Quini-sexta* vulgò audit, ejus tamen canones Ecclesia Romana ægre admittit. Fides Christiana hoc sæculo per varia Anglo-Saxonum regna longiùs latiùsq; propagatur, quin & ex hâc gente, ceu fonte perenni, plures amnes in exteras etiam nationes derivati. Hinc Suidberti, Wigberti, Wilfridi, Willebrordi, aliorumq; Anglorum laboribus, Frisones, Germani, aliiq; septentrionales populi ad fidem Christi convertuntur.

SCRI-

SCRIPTORES.

JOANNES, PHILOPONUS à studiorum assiduitate dictus, genere Alexandrinus, arte Grammaticus, in Platonis juxta ac Aristotelis Philosophiâ versatissimus: & ut Philosophi Hæreticorum ut plurimùm fuerunt Patriarchæ, quod rectè olim notavit Tertullianus; ita Joannes noster ex Philosophorum Scholâ prodeuns, in fidem mox impegit, cùm ad quæstiones theologicas tractandas addixit animum. Claruit initio hujus sæculi circa annum Dci. etiam superiori sæculo jam clarus. Tempore enim Joannis Scholastici, qui ab anno Dlxiv. ad Dlxxviii. Pontificalem Regiæ Urbis thronum tenuit, hæresin suam evulgarat; quod testantur Acta Disputationis inter Cononem & Eugenium Tritheitas, ac Paulum & Stephanum Diacrinomenos de Philopono anathematizando coràm Joanne Patriarchâ habitæ à Photio memorata Cod. 24. Vitam ultra annum Dcviii. protraxit. Opus enim suum in Hexaemeron Sergio Patriarchâ CP. hortante suscepit, eique absolutum nuncupavit. Dogmata quamplurima à fidei veritate absona propalavit. Cùm in animo enim ejus Aristotelicâ Philosophiâ imbuto fixum maneret idem esse hypostasin ac naturam: hinc primùm unicam in Christo naturam esse asseruit; & Concilium Chalcedonense rejecit: deinde cùm Catholici ei objicerent tres esse in Trinitate hypostases, unicam tamen naturam; ut objectione istâ semet extricaret, tres in Trinitate naturas sive substantias existere docere non veritus est: tres tamen Deos vel deitates esse constanter semper negavit. Hinc *Tritheitarum* sectæ autor & Antesignanus & olim & hodie habetur. Quin & Philosophicæ prurigini frænum nullibi admovens, defunctorum corpora tam quoad materiam quàm formam interitura esse, aliaque à Deo in resurrectione eorum loco formata judicio divino sistenda esse docuit: unde à nonnullis resurrectionem negâsse dicitur. Alios adhuc errores in vulgus sparsit; qui aut è scriptis ejus, aut è scriptoribus coætaneis peti possunt. De stylo ejus sic Photius *. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ὅμοιος ἑαυτῷ, σαφής τε γὰρ καὶ οὐδὲν μετέχων τόνου ἢ σεμνότητος (alibi † τὸ μὲν γὰρ εὐκρινὲς καὶ καθαρὸν οὐκ ἀπολείπει, οὐ μόνον γε τῇ λογάδι καὶ ἀττικιζούσῃ φράσει καλλωπίζεται) τοῖς ἐπιχειρήμασι δ' οὐ μόνον ἀσεβὴς, ἀλλὰ καὶ λίαν σαθρὸς καὶ ἀσθενὴς, καὶ μηδ' ἐπιπολαίῳ φαντασίᾳ τῆς ἀληθείας τὰ οἰκεῖα δυνηθεὶς ἐπιχρῶσαι μετὰ τῆς εὐσεβείας σοφίσματα. *Dictionis genere sui similis est, perspicuus scilicet, nihilque intensum habens, aut grave. Verùm argumentationis formâ non impius modò sed & putidus atque imbecillis est; ut ne umbratili quidem veritatis specie propria potuerit colorare adversus pios sophismata.*

SÆC. VII. ab An. DC. 601.

* God. 75.
† Cod. 215

OPERA QUÆ EXTANT.

IN *Hexaemeron liber, sive Commentarius in caput I. Geneseos, Sergio Patriarchæ CP. dicatus.*

Disputatio de Paschate. Bina ista Opuscula Gr. Lat. edidit Balthasar Corderius *Viennæ* 1630. 4°.

De æternitate Mundi contra Proclum liber. Prodiit Græcè *Venet.* 1535.

De Dialectis Græcorum liber, typis Gr. Lat. excusus *Basil.* 1532. *Paris.* 1521. *Venet.* 1525.

Commentarius in Aristotelis Analytica. Extat Gr. *Venet.* 1534.

Comm. in librum de Generatione & Corruptione. Gr. *Venet.* 1527.

Comm. in libros de Animâ. Prodiit Græcè *Venet.* 1535.

Comm. in libros V. de generatione Animalium. Gr *Venet.* 1526.

Comm. in librum primum Meteororum. Extat Gr. *Venet.* 1551.

Comm. in IV. priores libros Physicorum. Græcè *Venet.* 1555.

SÆC. VII. ab An. DC. *Comm. in IV. priores libros Acroamaticorum.* Gr. *Venet.* 1535. quæ quidem Commentaria huc non ſpectant. Vide quæ habet Jac. Gaddius de Script. non Eccl. Tom. I. p. 203.

OPERA DEPERDITA.

DE *Reſurrectionem Opus*, à Photio memoratum Cod. XXI.

Adversùs Synodum Chalcedonenſem liber, quem ſtrictim attingit Photius Cod. LV.

Liber adversùs ea, quæ de S. Trinitate tradidit Joannes Scholaſticus Archiepiſcopus CP. in Oratione ſuâ Catecheticâ. Eum breviter depingit Photius Cod. LXXV.

Contra Jamblichi Opus de Simulachris liber, cujus ſcopum ſummatim exhibet Photius Cod. CCXV.

Adversùs Procli Opus contra Chriſtianos liber, in quo Procli argumentis maximâ lectorum omnium admiratione occurrens, ea præclariſſimè refutavit; eumque vel in ipſis Græcis diſciplinis, propter quas magnificè de ſe ſentiebat, atque efferebatur, indoctum ac amentem eſſe demonſtravit. Sic Suidas in voce Πρόκλος.

Contra Severum liber, cujus meminit Suidas in voce Ἰωάννης ὁ γραμμ.

Liber de Unione, Διαιτητὴς ſive *Arbiter* dictus, Sergio CP. rogante ſcriptus; de quo fusè agit Nicephorus Hiſt. Eccl. l. 18. c. 47. ubi & lacinias ejus quaſdam adducit.

601. JOANNES MALELA, Patriâ Antiochenus, claruit ineunte hoc ſæculo circa annum DCI. Ejus meminit, & ex eo quædam profert Joannes Tzetſes Chiliad. 5. Hiſt. 29, 30. Unus etiam ex XIV. Hiſtoricis erat, ex quibus Collectanea ſua de Virtutibus & Vitiis compilavit Conſtantinus Porphyrogenneta. Condidit *Chronicon* à Chriſto nato ad ſua uſque tempora; fabulis immanè quantùm deditus, in quo & judicium & fidem meritò deſideramus. Excerpta Conſtantiniana reliquis adjungere noluit Cl. Valeſius, uti in Præfatione ipſe nos docet, eò quòd præter tres quatuorve fabulas de Minoe, Antiopâ, ac Bellerophonte, eaſque illepido ſermone textas, nihil bonæ frugis continerent. Vidimus *Chronicon* integrum, in Archivis Bibliothecæ Bodleianæ hodie ſervatum: quod Latinè tranſtulit, & notis illuſtratum, prælo dudum Gr. Lat. excudendum paravit Edmundus Chilmead Ædis Chriſti Sacellanus, qui obiit anno 1653. Verùm typis exprimere hucuſque diſtulerunt præli Sheldoniani Curatores, quòd luce publicâ haud ſatis dignum judicârint. Utinam nihilominus, quale quale id demum ſit, eruditorum orbi non inviderent. Interim ex hoc Chronico nonnulla adducit Seldenus de Synedr. l. 1. c. 8. alia ὁ πάνυ Uſſerius tum notis ad Ignatii Epiſtolam ad Philadelphenos, tum in Appendice Ignatianâ p. 9. Quin & ex eo deſumpta eſſe, quæ de Tiberiano habet Suidas *, nullus dubito.

* In V. Τιβεριανός.

601. HESYCHIUS, ſive Iſychius, Patriarcha Hieroſolymitanus, vixiſſe putatur circa an. DCI. utpote ad quem extat Gregorii M. Epiſtola lib. 9. ep. 40. Plures certè erant Heſychii tum apud Græcos tum apud Latinos; de quibus, ſcriptiſque iis attributis varias variorum ſententias accuratè recenſet Labbeus *, & qui Labbeo prævivit, Edm. Albertinus †; quos adeant curioſi. Eorum enim obſervationes exſcribere nec otium nobis eſt, nec animus. Summa conjecturæ, (quæ quidem mihi veriſimillima videtur; fruantur alii judicio ſuo) huc redit. Heſychium dum Eccleſiæ Hieroſolymitanæ Presbyter adhuc eſſet, multa ſcripſiſſe, alia poſtquam Patriarchalem iſtius Eccleſiæ thronum aſcendiſſet; eorum denique nonnulla Heſychium quendam, forſan Salonitanum illum juniorem, qui circa vel paulò poſt Gregorii M. tempora vixiſſe dicitur, multis de ſuo additis in Latinam linguam tranſtuliſſe. Delio ſanè natatore hæc res indiget; neque aliud in re tam obſcurâ,

* Differt. de Script. Tom. I. p. 632. & in Addend. p. 820.

† De ſacr. Euch. l. 2. p. 846.

SÆC. VII. ab An. DC.

obſcurâ, quàm divinare, nobis fas eſt. Jam ad opera quæ ſub Heſychii nomine circumferuntur, accedamus.

Explanationis in Leviticum libri VII. qui Latinè prodierunt *Baſil.* 1527. & *Pariſ.* 1581. 8°. De iſtius operis autore, quot homines tot ſententiæ. Iſychio Salonitano Presbytero aſcribunt Codices nonnulli MSS. Autor verò Gloſſæ ordinariæ in Leviticum ac Boſtonus Burienſis (notante Uſſerio Biblioth. Theol. MS. p. 229.) Iſychio Hieroſolymorum Epiſcopo tribuunt. Unus autem (inquit ibidem Uſſerius) tantum erat illius nominis Hieroſolymorum Epiſcopus, qui poſt Amos 8. annis ſedem illam tenuit (ut in Chronico ſuo habet Nicephorus) ab anno 601. quo eum Epiſcopatum nuper adeptum ſcribit Gregorius Papa. Ante quod etiam tempus horum Commentariorum autorem non floruiſſe illo præterea argumento colligit Bellarminus, quòd verſionem Hieronymi exponat tanquam communem & receptam in Eccleſiâ, cum ſatis conſtet eam non fuiſſe ita communiter receptam niſi longo tempore poſt ipſius Hieronymi obitum. Et quidem editio quæ hîc exponitur, ita temperata eſt, ut cum LXX. conveniat, & à vulgatâ Latinâ non diſcrepet; quod tamen temperamentum an ab autore ſit, an potiùs à Latino ejus interprete, videndum eſt. Alia enim quæ Heſychio Presbytero Hieroſolymitano tribuuntur ſcripta, Græco ſermone habentur edita. Qui verò *Commentaria in Leviticum* aſſumit, Latini hominis perſonam paſſim aſſumit, ut quando lib. 1°. ita ſcribit: *Quod nos hoſtiam dicimus, Græcè dicitur* κάρπωμα; & in cap. 4. *Hoc* LXX. *in Græco ſic edunt, ut* χίμαρον *&* χιμαίραν *dicunt offerri debere, quod Latini ex eâdem editione interpretati ſunt hædum ex capris maſculum, & capram de hædis fæmellam.* Et lib. 2°. *Fecit Moyſes ut Dominus imperaverat, congregatâque omni turbâ ante fores, ait; Quod Græcâ linguâ in* LXX. *expreſſius tranſlatum eſt*, id eſt, ἐκκλησιάσας τὴν συναγωγήν. Hæc Uſſerius. Sanè ut quod ſentio, ſummatim dicam. Videtur operis iſtius author eſſe Heſychius Hieroſolymitanus; certe tempus ac locus optimè congruunt. In eo enim dato opere ſæpè refutantur Neſtorius & Eutyches, idque ab Amalario Rabano, Mauro, aliiſque iſtius ævi Scriptoribus citatum videre eſt. Quinetiam Hieroſolymis ſcriptum eſſe plurima inibi deprehenſa loca luculenter arguunt. Latinus tamen interpres, quem Heſychium eſſe Salonitanum libenter crederem, plurima immutavit, atque addidit, & inter alia *vulgatam verſionem* Commentariis hiſce adaptâſſe videtur.

Στιχηρὸν ſive Κεφάλαια *in XII. Prophetas Minores, & Eſaiam*, Græcè edidit unà cum Adriani Iſagoge David Hæſchelius *Auguſtæ* 1602. 4°. & cum eadem habetur Critic. Sacr. Tom. viii. p. 26.

Ἀντιρρητικὰ καὶ Εὐκτικά, ſive *Sententiarum Centuriæ* II. *ad Theodulum de Temperantiâ & Virtute*, quæ docent quâ ratione reluctandum ſit affectibus & vitiis, ac orandum. Græcè editæ ſunt unà cum Marci Eremitæ opuſculis, *Pariſ.* 1563. 8°. & eodem anno ibidem Latinè Joanne Pico interprete. Ac in Auctuario *Pariſ.* 1624. Tom. i. p. 985. *Centuriæ* iſtæ plurimas ſententias ex Marci Aſceticis verbatim deſcriptas habent, & notante Photio *, *librum vitarum Sanctorum S. Antonio coætaneorum* claudebant. * Cod. 198.

Sermones II. *de Beatâ Virgine.* Habentur Gr. Lat. in Auctuario 1624. Tom. ii. p. 417.

Oratio demonſtrativa in S. Andream Apoſtolum. Extat Lat. in Bibliothecâ Patr. Tom. xii. p. 190. Hujus *excerptum* eſſe arbitratur Labbeus, quod habet Photius Cod. 269. ubi Thomam pro Andreâ à librariis malè poni cuivis locum inſpicienti facilè patebit.

De Reſurrectione Chriſti Homilia, quam Gregorio Nyſſeno aſcribunt Codices nonnulli.

Quâ horâ crucifixus eſt Dominus. Binas iſtas *Homilias* edidit Fr. Combefiſius in *Auctuario* 1648. Tom. i.

Cæterùm præter Στιχηρὸν & *Homilias* poſteriores haſce duas reliqua Heſychii opera extant Latinè in Bibliothecâ Patr. Tom. xii.

Ἡσυχίου πρεσβυτέρου διήγημα Ἱστορίας εἰς ψαλτήριον, ſeu *Introductio in Pſalmos* ſatis prolixa.

SÆC. VII. ab An. DC. Ejusdem *Commentarius in Psalmos* à Psalm. 77. ad 107. inclusivè, & in Psalm. 118. Habentur hæc opera Græcè MS. fol. in Bibliothecâ publicâ Cantabrig. Class. 3. Fig. 3. Notandum verò eundem *Commentarium*, ibidem etiam sub Chrysostomi nomine haberi. Augustinus Lindsellus, postea Episcopus Petriburgensis, adnexâ notulâ scribit, diversum esse ab illo Chrysostomi in eosdem Psalmos Commentario, qui typis excusus prodiit. Mericus verò Casaubonus certissimè esse Hesychii affirmat.

OPERA, quæ non extant.

Historia Ecclesiastica, cujus fragmentum de Theodoro Mopsuesteno, ejusque Hæresi exhibetur in Synodi quintæ CP. Collatione 5ª.

Homilia in Jacobum fratrem Domini, & in Davidem Θεοπάτορα altera; quarum excerpta exhibet Photius Cod. 275.

In Canticum Habaccuc, & Jonæ. Fragmenta habentur in Caraffæ Catenâ in omnia utriusque Testamenti Cantica.

Consonantia Evangelica, cujus fragmentum Gr. Lat. dedit Combefisius Auctuar. nov. Tom. i. p. 773. & alterum inferiùs. *Epitomen* illius quandam, seu *Quæstiones* LX. & *Solutiones* totidem, ex ipso opere olim excerptas Gr. Lat. cum notis evulgavit Cotelerius Monument. Eccles. Græc. Tom. iii. p. 1.

Commentarii in Epistolam ad Hebræos, & in Ezekielem, quorum testimoniis subinde utitur D. Thomas.

601. DOROTHEUS, Archimandrita Palæstinus, Joannis Monachi celeberrimi, *Prophetæ* dicti, discipulus & minister, cui ex afflictâ valetudine per plures annos in lecto decumbenti inserviit. Fateor me veram ejus ætatem ignorare; conjectura tamen non prorsus improbabili ductus, existimo ipsum ineunte hoc sæculo claruisse. Cum enim Barsinuphii, qui circa an. 550. teste Evagrio †, floruit, Joannes ille fuerit discipulus; Joannis autem in extrema ætate jam positi Dorotheus noster minister fuerit, non alio loco commodiùs reponi poterit. Plurima de se hinc inde habet Dorotheus, quæ tanti non sunt, ut huc transferantur. Id tantum dicam, eum post Joannis mortem è Seridi Abbatis Monasterio excedentem, Cœnobium seorsim sibi suisque posuisse ac gubernâsse. Scripsit *Doctrinas, De vitâ rectè & piè instituendâ*, sive *Dissertationes Ethicas & Asceticas* XXIV. & *Epistolas* quasdam breviculas ejusdem argumenti. Extant *Doctrinæ* istæ (quarum ultima Græco textu caret) subnexis ad finem *Epistolis*, Gr. Lat. in Orthodoxogr. p. 195. & Auctuario Duceano Tom. i. p. 743.

† L. 4. c. 33.

601. PATERIUS, Gregorii M. discipulus, Romanæ Ecclesiæ Notarius & Secundicerius. Claruit anno 601. & deinceps, tandem, si Arnoldo Wion * fides, ob summam eruditionis famam Episcopus Brixiensis creatus. Scripsit *tres libros Explanationum in obscuriora utriusque Testamenti loca*, ex Gregorii M. operibus excerptos; seu, ut habet Sigebertus †; colligens omnia S. Scripturæ testimonia, per quæ Gregorius obscura suæ Expositionis dilucidavit: Tres libros edidit, duos *de Testimoniis vet. Instrumenti*, unum *de Testimoniis N. Testamenti*; ipsumque codicem appellavit *librum Testimoniorum*. Prodiit opus istud Paterii *Romæ* 1553. fol. & inter opera S. Gregorii ibid. 1591. & sequentibus editionibus. Verùm in impressis omnibus, & nonnullis Manuscriptis ejus Codicibus deest liber secundus, quem cum reliquis duobus integrum se vidisse MS. in Bibliothecâ Cœlestinorum Parisiensium prodit Cas. Oudinus Supplement. p. 156.

* Lign. vit. l. 2. c. 38.

† De Script. c. 43.

601. EUSEBIUS, Episcopus Thessalonicensis; claruit anno 601. Ab Andreâ quodam Monacho, gente Græco, Aphthartodocitarum Hæresi perditè addicto (eodem forsan cum eo qui Romæ ad Basilicam S. Pauli inclusus degit, & ob conficta sub Gregorii M. nomine scripta quædam in Concilio Romano anno 601. damnatus est; quemque in Epistolâ ad Eusebium

nostrum

nostrum Gregorius M.* exagitat) ab eo, inquam, per literas lacessitus, scriptâ *Responsione*, Andreæ nugas refutavit, ac dogmata Aphthartodicitarum funditùs evertit. Cùm verò Andreas edito alio opere sententiam suam majore molimine confirmatum iret; Eusebius decem conscriptis *libris* rem fusiùs, atque accuratiùs pertractavit, & Catholicam veritatem egregiè stabilivit. Extant *Excerpta* utriusque operis apud Photium, Cod. CLXII.

SÆC. VII. ab An. DC.

* L. 9. Ep. 69.

CONON, primò Joannis Philoponi discipulus, cujus partes strenuè tutatus est in disputatione, quam unà cum Eugenio habuit contra Paulum & Stephanum Eutychianos coram Joanne Patriarchâ CP. Claruit circa an. 601. Demum Philopono infensus factus, quòd tres, quas in Trinitate posuit, naturas sive substantias per omnia æquales esse ac in nullâ re variantes confiteri nollet, diversam ab eo sectam instituit, cui nomen suum imposuit, & Episcopi vice præfuit: quin & Philoponi scripta anathemate percussit, & adversùs illius *de Carnis Resurrectione* deliramenta, *Orationem invectivam* scripsit. Idem fecit & Eugenius, & ipse Philoponi sectator olim non ignobilis, qui in disputatione supradictâ inclaruit. Utriusque opera perierunt. Præter *Orationes* enim *invectivas*, *Acta disputationis contra Paulum & Stephanum* literis mandata sunt, & à Photio perlecta. Vid. Cod. XXIII, XXIV. 601.

THEODOSIUS, Monachus, claruit, ut videtur, circa an. 601. Scripsit *Confutationem* satis accuratam *Testimoniorum* quæ *adversùs corporum Resurrectionem* à Joanne Philopono seu ex S. Scripturis, seu ex Patrum sanctorum scriptis, adducta sunt. Liber iste à Photio Cod. XXII. memoratus, jam interiit. Dogmata ejusdem Philoponi malesana de SS. Trinitate, Gregorius, ὁ μέγας ἐν θεολογίᾳ (inquit Nicephorus*) in libro ad Euagrium Monachum *de Divinitate* luculentissimè refutavit. NE. 601.

* L. 18. c. 48.

THEMISTIUS, *Calonymus* cognomento sibi adscito dictus, (quem Nicephorus Callistus † pessimè confundit cum Themistio Philosopho, qui sub Valente floruit) Severianorum, Theopaschitarum, & Agnoetarum sectarius. Claruit anno 601. Vir non indoctus, inquit Photius ‖, qui perspicuitatem sermonis cum argumentorum robore optimè novit conjungere. Scripsit Orationem invectivam adversùs Philoponi deliria de Resurrectione: pro Agnoetarum verò sectâ composuit libellum, cui titulum dedit, *Apologia pro S. Theophobio*, quo in libro ipsum Severum perstringere non dubitavit. Isti libello volumen opposuit Theodorus, cui ut vices rependeret Themistius, peculiare *opus in Theodorum* conscripsit. NE. Scripsit & alia quædam Themistius, quorum memoria & fragmenta aliquot supersunt in Actis Conciliorum Lateranensis & CP. III. viz. *Libros* nonnullos *ad Theodoram Imperatricem*, *Sermones aliquot adversùs Colluthum pro tomo Theodosii. Epistolam pro Salamitanis. Sermonem ad Charisium monachum. Librum ad Constantinum Episcopum Laodicenum. Libros de satisfactione, pro Agnoetis, ad Marcellum Presbyterum & Stephanum Diaconum*, Concil. Tom. VI. p. 316, 320. denique *contradictorios Libros adversùs Theodosii tomum*, ex quorum secundo fragmentum habes Concil. Tom. VI. p. 831. 601.

† L. 18. c. 50

‖ Cod. 108.

THEODORUS, Monachus Alexandrinus, Severianorum, Theopaschitarum, ac Theodosianorum hæresim sectatus. Claruit anno 601. Scripsit *Confutationem brevem* repetitæ Themistii contra Patres temerariæ maximeque absurdæ contentionis, sive libri illius Apologetici pro Agnoetarum sectâ. *Confutationi* huic cùm *Responsionem* objecerat Themistius, Theodorus tribus aliis de eodem argumento libris editis *operis sui vindicias* egit. NE. 601.

Phot. Cod. 108.

NICIAS, Monachus, claruit eodem circiter, ut videtur, tempore, viz. anno 601. Scripsit *contra Philoponi capita* VII. quorum ipse Philoponus meminerat in Διαιτητῇ suo. Scriptis etiam Severum aggressus est; & Gentiles libris duobus refutavit. Vid. Photium Cod. L. 601.

FAUSTUS,

SÆC. VII. ab An. DC.

606. FAUSTUS, gente Italus, ſeptennis adhuc puer S. Benedicto bonis moribus inſtituendus à parentibus commiſſus eſt, ſub cujus regimine in Monaſterio Caſſinenſi educatus eſt, & ab eo S. Mauro in Gallias miſſo comes datus. Maurum igitur in Gallias ſecutus in Monaſterio ab illo ad Ligeris ripam conſtructo 42. annos exegit; ac biennio poſt illius mortem, in Italiam redux, Caſinum repetiit, ubi rogantibus Monachis, præcipuè jubente Theodoro Abbate, *Vitam & res geſtas S. Mauri* conſcripſit, ac Bonifacio III. anno 606. nuncupavit. Extat hæc *vita*, ſed ab Odone Abbate Glannafolienſi interpolata, apud Surium & Bollandum Januar. XV. & apud Mabillon. Sæc. Benedict. I. p. 274. Scripſit item *Vitam S. Severini Abbatis*, quæ habetur apud Mabillon. ibid. p. 568.

606. MARCUS, Ordinis Benedictini Monachus, S. Benedicti diſcipulus & familiaris: claruit anno 606. *Vitam S. Benedicti* à Gregorio M. proſâ deſcriptam, ipſe nonnullis de ſuo additis carmine planè eleganti, & ſupra ſæculi ſui genium venuſto enarravit, adeo ut teſte Petro * Diacono, de adventu ſanctiſſimi Benedicti ad Caſinum, de ſitu loci, conſtructioneque Cœnobii elegantiſſimos verſus compoſuit. Edita eſt hæc *Vita* à Proſpero Martinengo *Romæ* (unà cum aliis Poetis) 1590. *Collectionis* ſuæ Tom. iii. *Gnomæ* verò *Hagenoæ* impreſſæ 1531. & alia quædam opuſcula *Pariſ.* 1563. edita, quæ Marco noſtro tribuit Gotfridus Olearius *, & (qui fortaſſe Olearium in errorem duxit) J. B. Marus Not. ad Petrum Diac. p. 8. Marco Eremitæ, qui ineunte ſæculo quinto floruit, certò certiùs aſcribenda ſunt.

* De vir. illuſt. Caſ. c. 3.

* Abac. Patr. p. 301.

606. BONIFACIUS IV. patriâ Valerianus, è gente Marſorum, Joannis medici filius, ex Presbytero Eccleſiæ Romanæ Pontifex electus poſt initium Novembris anno DCVI & anno ſequente die XXVI. Auguſti ordinatus. *Pantheon* Romanum à Phocâ Imp. impetratum in Eccleſiam commutavit; (quæ S. Mariæ *ad Martyres*, vulgò *rotunda*, hodiè dicitur) ſicut deceſſor ejus Bonifacius III. *Oecumenici* titulum ab eodem tyranno impetraverat. Anno 610. Mellitus Londini Epiſcopus, conſtructo extra urbis mœnia Monaſterio, Romam profectus eſt, Pontificem de vitâ & regulis Monachorum, aliiſque Eccleſiæ Anglicanæ negotiis conſulturus; ubi habita eſt hâc de re Synodus, in quâ ipſe Mellitus ſedit, & quæ decreta erant ſuâ quoque authoritate, inquit Beda †, ſubſcribens confirmavit, *Canoneſque* unà cum Bonifacii *literis* ſecum in Britanniam detulit. Obiit Bonifacius die VIII. Maii, anno 615. Extat *Epiſtola ad Ethelbertum Anglorum regem*, & *Decretum in Synodo Romanâ* latum *de Monachis officium Sacerdotale miniſtrantibus*, Concil. Tom. V. p. 1618.

† Hiſt. Eccl. l. 2. c. 4.

608. SERGIUS, ab anno 608. Patriarcha Conſtantinopolitanus. Anno 629. ab Heraclio Imp. animi dubio conſultus unicam eſſe in Chriſto voluntatem & operationem, habitâ Synodo decrevit & reſcripſit, virus in mente jamdiu latens tunc primùm prodens. Anno 633. cum Honorio Papa per literas egit, ut omnium Patriarcharum decreto confirmaretur Synodus Alexandrina, quæ fidei Orthodoxæ diſpendio pacem infidam Catholicos inter & Eutychianos conciliârat, unicam eſſe in Chriſto voluntatem docens. Anno 639. editâ *fidei Ecthesi*, habitaque Conſtantinopoli Synodo, hæreſin Monotheleticam confirmavit; & eodem diem ſupremum obiit. Extant ab eo ſcriptæ *Epiſtolæ* III. *altera ad Cyrum Patriarcham Alexandrinum* Gr. Lat. Concil. Tom. vi. p. 176. *altera ad Cyrum Phaſidis Epiſcopum*, Gr. Lat. inter Concil. CP. III. Acta Act. 12. Concil. Tom. vi. p. 915. *tertia ad Honorium Papam*, Gr. Lat. ibid. p. 918. *Acta Synodi*, quam pro confirmandâ *Ecthesi* Imperatoris hæreticâ anno 639. habuit, extant Gr. Lat. Concil. Lateran. Act. 3. Concil. Tom. vi. p. 201.

TIMOTHEUS,

SÆC. VII. ab An. DC. 610.

TIMOTHEUS, incertæ ætatis Scriptor. Magnæ Ecclesiæ CP. Presbyter, vasorum Templi S. Deiparæ in Chalcopratiis custos, Philopono, Conone, & Theodosio, quos memorat, junior, Monothelitis tamen, quorum nullam mentionem facit, videtur superior. Claruit itaque forsan circa annum 610. Scripsit *ad Joannem Presbyterum* CP. *Epistolam*, seu *libellum insignem περὶ διαφορᾶς τῶν προσερχομένων τῇ ἁγιωτάτῃ ἡμῶν πίστει*, seu *de variis Hæreticis, eorumque dogmatibus diversis, ac diversis eorundem in Ecclesiam recipiendi formulis*. Latinè extat in prioribus Bibliothecæ Patr. editionibus, Græcè inter Jo. Meursii *Varia Divina*, *Lugd. Bat.* 1619. 4°. Gr. Lat. apud Combefis. Auctuar. Nov. Tom. ii. Codicem denique ab editis haud parum diversum nactus Cotelerius, non indignum duxit, quem Gr. Lat. cum notis evulgaret Monument. Eccles. Græc. Tom. iii. p. 377. Nil mirum enim, tantopere variare exemplaria MSS. istius *libelli*, qui in Ecclesiarum Ritualia receptus, prout uniuscujusque consuetudo ferebat, immutatus, auctus, aut diminutus fuit.

EUSTASIUS, sive Eustathius, S. Columbani discipulus, cui in Monasterii Luxoviensis apud Burgundiones regimine anno 610. successit. Anno 627. Synodum Matisconensem haberi curavit; in quâ *Regulam* à S. Columbano Monachis datam, ab Agrestio autem ex Theodorici Francorum regis notario facto Monacho Luxoviensi temerè vellicatam strenuè defendit, homini importuno ejusque asseclis os compescuit, & à Synodi patribus præclarum pietatis & doctrinæ elogium meruit. Scripsit *Itinerarium S. Columbani*, quò usus videtur Jonas in contexendâ *Columbani vitâ*, quodque forsan alicubi adhuc ineditum delitescit. 610.

THEOPHYLACTUS, *Simocatta* dictus, genere Ægyptius, patriâ verò Locrensis, ex Sophistâ, seu Scholastico præfectus & Antigrapheus (i.e. forsan Cancellarius) claruit anno 611. Vixit post annum 628. quo occisum ab Heraclio Chosroen Persarum regem memorat Hist. l. VIII. c. 12. Scripsit *Mauricii Imp. res gestas libris* VIII. quos ante annum 610. maximâ ex parte composuit. Statim enim post obitum Phocæ Historiam suam ex loco superiori legens, cùm ad Mauricii cædem ventum esset, lachrymas populo adstanti excussit. Operi tamen suo ante annum 629. coronidem non imposuit. De stylo ejus hæc Photius *, Ἡ μέντοι φράσις αὐτῷ ἔχει μέν τι χαρίεν. πλεῖον δὲ ἡ τῶν τροπικῶν λέξεων καὶ τῆς ἀλληγορικῆς ἐννοίας κατακορὴς χρῆσις εἰς ψυχρολογίαν τινὰ καὶ νεανικὴν ἀπειροκαλίαν ἀποτελευτᾷ· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς γνωμολογίας οὐκ ἐν καιρῷ παρένθεσις φιλοτιμίας δεῖ περίεργον καὶ περιττήν· τὰ δ' ἄλλα οὔ τι εἰς μῶμον ἥκει. *Dictio illius aliquid veneris habet, nisi quòd figuratis vocibus & allegoricis sensibus putidè nimis ac frequenter ad satietatem usus, in frigiditatem quandam ac juveniles ineptias dilabatur. Veruntamen & sententiarum illa interjectio minus opportuna diligentiam arguit & curiosam & supervacaneam, cætera bonus, in reprehensionem non incurrit.* 611.

* Cod. 65.

SCRIPTA.

Historiæ rerum à Mauricio gestarum libri VIII. ab anno 582. ad an. 602. pertingentes, à Photio in Epitomen redacti Cod. LXV. Prodierunt integri Gr. Lat. unà cum Photii Epitome cum Pontani versione & notis, *Ingolstad.* 1604. 4°. cum iisdem & Fabroti Glossario Græco-barbaro *Paris.* 1648. fol. *Excerpta legationum* non est quod morer; quippe quæ ex historiâ istâ desumuntur.

Epistolæ LXXXV. breviculæ varii argumenti, Græcè ab Aldo editæ *Venet.* 1499. Gr. Lat. à Cujacio editæ inter Epistolas Græcanicas *Aureliæ Allobrogum* 1606. fol.

Problemata Physica. Prodierunt Græcè à Vulcanio edita, unà cum Epistolis, *Lugd. Bat.* 1596. 8°. deinde Gr. Lat. cum iisdem, interprete Jac. Kimedoncio, *Heidelberg.* 1598. 8°. auctiora curante Schotto *Antverp.* 1599. 8°. denique à Rivino evulgata *Lipsiæ* 1653.

ANTIOCHUS,

SÆC. VII. ab An. DC.

614\. ANTIOCHUS, Monachus Palæstinus, in celeberrimo S. Sabæ Monasterio, *Laurâ* dicto, vitam egit, claruit anno Dcxiv. quo Hierosolyma à Persis capta, pretiosum Crucis lignum asportatum, Monachi Lauretani aut cæsi aut fugati sunt: & in his Antiochus mala subiit plurima. Superfuit anno Dcxxix. In Homiliâ enim ultimâ prensatam ab Athanasio Hæretico sedem Antiochenam indignatur. Scripsit, rogante Eustathio quodam, *Pandecten divinæ Scripturæ*, seu *Compendium totius religionis Christianæ & SS. Scripturarum doctrinæ, Homiliis* CXXX. *comprehensum:* quibus præmittitur *Præfatio* & *Epistola nuncupatoria ad Eustathium*, subjungitur verò *Exomologesis ad Deum. Homilias* istas Latinè à se versas primus in lucem edidit Godefridus Tilmannus in Biblioth. Patr. *Paris.* 1575. Græcum textum dedit unà cum Tilmanni versione Fronto Ducæus Auctuar. *Paris.* 1624. Tom. I. p. 1021. Porrò Antiochi *liber de Vitiosis Cogitationibus* extat Latinè Petro Pantino interprete in Bibliothecâ Patr. *Colon.* 1618. & alibi.

615\. Ildefons. de Script. c. 6. JOANNES, gente Hispanus, primùm Monasterii cujusdam Abbas, deinde Ecclesiæ Cæsaraugustanæ post Maximum Præsul factus circa an. Dcxv. Obiit anno circiter Dcxxvii. In ecclesiasticis Officiis quædam eleganter & sono & oratione composuit; & *de investigandis Paschalis festi calculis libellum* exaravit. NE.

620\. BONIFACIUS V. gente Campanus, civitate Neapolitanus, Joannis filius, primò titulo S. Xysti Archipresbyter, deinde anno Dcxx. XXVII. Aprilis (juxta Catalogum Anastasianum) Ecclesiæ Romanæ culmen ascendit. Anno Dcxxiv. VIII. Cal. Maii, mortuo Mellito Justus Roffensis Episcopus in sede Cantuariensi successit. Huic *Pallium* dono misit Bonifacius unà cum literis, quibus Episcopos ordinandi potestatem ipsi concessit: sed quamnam authoritatem hîc sibi fingit bonus Pontifex? quam neque Eadbaldus rex, neque ipse Justus ab eo petivissent; quamque antiquos Ecclesiæ Canones cuivis Episcopo in Provinciâ suâ olim concessisse luce meridianâ clarius est. Obiit Bonifacius die XI. Martii anno Dcxxvi. Extat *Epistola ad Justum de Pallii usu, alia ad Edwinum Northumbrorum regem*, quâ eum ad fidem Christianam exhortatur, *tertia ad Edilburgam Edwini conjugem* quâ fidem ei gratulatur, monetque ut marito suo idem præstet beneficium. Habentur hæ Epistolæ tum apud Baronium ad an. Dcxviii. Dcxxv. tum Concil. Tom. V. p. 1658.

620\. * Cod. 278. MODESTUS, Patriarcha Hierosolymitanus, uti disertè à Photio * vocatur, claruit anno Dcxx. Post Zachariam Patriarcham à Persis in captivitatem anno Dcxvi. abductum sedem Hierosolymitanam rexit, dirutas Ecclesias restauravit, dilapsos fugâ Monachos revocavit, & instituit; omnia denique Ecclesiæ Palæstinæ negotia summâ diligentiâ curavit usque ad annum Dcxxviii. quo contigit Zachariæ reditus. Scripsit *Homilias* III. viz. *in mulieres unguenta ferentes*, & *in Occursum Domini & Simeonis* (quarum Excerpta dat Photius Cod. CCLXXV.) denique *Encomium in Obdormitionem Deiparæ Virginis*; quòd benè longum, sed parùm utile, fuisse notat Photius.

620\. CYRUS, Primò Phasidis sive Lazorum Episcopus ab anno circiter Dcxx. deinde ab Heraclio Imp. cujus favorem apud Lazos anno Dcxxiii. hiemantis captârat, sedi Alexandrinæ præfectus anno Dcxxx. Anno priore cùm Heraclium, quid de duabus in Christo naturis sentiendum esset, incertum, Sergium CP. consuluisse accepisset; & ipse dubitare præ se ferens, quo Sergium à Catholicâ veritate facilius dimovere posset, sibi utpote in re prorsus obscurâ facem ab illo præferri postulaverat. Anno Dcxxxiii. pacem Severianos inter & Catholicos resarciendam caussatus, Synodum Alexandriæ habuit; in quâ omnes unicam in Christo Deivirilem operationem non confitentes anathemati subjecit. Anno Dcxxxix. Heraclii Imp. *Ecthesin* subscriptione suâ roboravit;

roboravit; atque anno ſequenti obiit. Extant Gr. Lat. ab eo ſcripta, (1.) *Libellus Satisfactionis* in Synodo Alexandrinâ anno Dcxxxiii. Theodoſianis ſive Severianis in Eccleſiæ ſinum recipiendis ſubſcribi juſſus, Capitulis IX. conſtans, quorum ſeptimum hæreſim Monotheleticam non obſcurè confirmavit: Concil. Tom. VI. p. 954. (2.) *Epiſtolæ* III. *ad Sergium Patriarcham* CP. Concil. Tom. VI. p. 207. 950. 952. SÆC. VII. ab An. DC.

GEORGIUS, Joanni Eleemoſynario in ſede Alexandrinâ ſucceſſit circa annum Dcxx. Obiit anno Dcxxx. vel paulò ſeriùs. Scripſit *Vitam S. Joannis Chryſoſtomi*; quam ex Cyrilli Alexandrini ejuſdem argumenti libro eum deſumpſiſſe affirmat Gerardus Voſſius *, authoritate fretus, ut opinor, Anonymi Scriptoris *Vitæ Chryſoſtomi*, quem Græcè edidit Savilius ad calcem Chryſoſtomi Operum. Cujuſnam verò fidei, authoritatis, quin & ævi fuerit Anonymus iſte, mihi plane eſt incompertum: niſi quòd poſt an. Dcccel. floruerit: nec à Cyrillo Chryſoſtomi res geſtas literis mandatas eſſe aliunde conſtat. Interim certiſſimè conſtat ex Palladii *Dialogo* de Vitâ Chryſoſtomi Georgium ſua ut plurimum, fabulis plerumque intertextis, deſcripſiſſe: quod & Photius † dudum notavit. Cæterùm de Georgio, ejuſque Hiſtoriâ, accuratè agit Nobiliſſ. Savilius tractatu de Scriptoribus rerum Chryſoſtomi ſupra edito, quem nos primi in lucem protulimus. De ſtylo tamen ejus audiatur Photius, ἔστι μέντοι τὴν φράσιν ἁπλοῦς, καὶ εἰς πολλὴν χυδαιότητα κατενηνεγμένος· μηδὲ τοῦτο δὲ, τὸ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς κατὰ χεῖρας, τὴν τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σύνταξιν ἠκριβωμένος. *Dictio certè ſimplex in humilem admodùm ſtylum delabitur; neque ſaltem quod vel literatioribus in promptu, nominum, verborumque accuratam adhibet constructionem. Vitam* iſtam primus edidit Latinè Godefridus Tilmannus *Pariſ.* 1557. & exinde Surius Jan. XXVII. Græcè verò cum notis Cl. Savilii prodiit inter Opera Chryſoſtomi Tom. VIII. Ampliſſima Excerpta habet Photius Cod. XCVI. 620.

* De Hiſt. Gr. l. 2. c. 20.

† Cod. 96.

JOANNES, Monachus Antiochenus, claruit circa an. Dcxx. Scripſit *Hiſtoriam Chronologicam à Mundi initio ad ſua uſque tempora*: quæ inedita in Bibliothecarum forulis adhuc deliteſcit. Ampliſſima tamen ejus Excerpta *Collectaneis* ſuis *de Virtutibus & Vitiis* inſeruit Conſtantinus Porphyrogenneta: quæ notis illuſtrata ex Codice Peireſciano Gr. Lat edidit Hen. Valeſius *Pariſ.* 1634. 4°. 620.

NENNIUS, gente Britannus, Elvodugi, Probi, atque Beulani Presbyteri diſcipulus, Bannochorenſis Cœnobii primùm Monachus, deinde Abbas. Claruit, juxta Baleum, Voſſium, alioſque, circa an. Dcxx. Hunc eundem fuiſſe cum celebri illo Abbate Dinotho qui diſputatione cum Auguſtino habitâ anno Dcxiii. inclaruit, & lanienam Bannochorenſem ægrè evaſit, cenſent Baleus, aliique, an rectè docti judicent. Sane temporum ratio ac rerum circumſtantiæ apprimè congruunt. Nennius enim doctrinam Evangelicam non modò per Cambrorum fines, ſed & propinquas Scotorum inſulas longè latèque prædicando propagâſſe fertur; quod poſt cæſos Monachos, dirutumque Bannochorenſe Monaſterium feciſſe jure merito credi poſſet. Inter Scotos verſatus Finanum Epiſcopum Lindisfarnenſem melioribus literis erudiendum curæ ſuæ commiſſum habuit. Extat *liber* ab eo ſcriptus *De geſtis Britonum*, ſive *Breviarium* ſeu *Hiſtoria Britannorum*, MS. in Bibliothecâ Regiâ Weſtmonaſterienſi, & in Bibliothecâ Academiæ Cantabrigienſis, ac in Cottonianâ, alibique non uno in loco, in nonnullis Codicibus Gildæ Hibernico aſcriptus: de quo cùm multa undique ſcitu non indigna collegerit Uſſerius in Biblioth. Theol. MS. nos quædam inde delibabimus. "De Codice quo-"dam perantiquo à ſe reperto hujuſmodi habet Priſeus. Videtur libellus iſte "primum à Nennio compoſitus, at poſtea à literatioribus aliquot, qui in eum "inciderant, mirè depravatus. Statim enim poſt principium legitur. Ab "Adam verò uſque ad paſſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti anni ſunt "5228. à paſſione autem Chriſti peracti ſunt anni—Hic apparet la- 620.

SÆC. VII. ab An. DC.

" cuna, ubi veteri Scripturâ expunctâ, novis characteribus hic numerus supletur 796. nempe ipso Literatore temporis supputationem ad suam tempestatem traducente, cùm priùs ad Authoris duntaxat ævum applicita fuisset. Deinde in contextu Historiæ ubi libelli Autor Incolas hujus Insulæ qui suo tempore fuerant, commemorat, hæc habuit. Et in eâ habitant 4. Gentes, Scoti, Picti, Saxones ac Britones. Novus hic sc. Aristarchus pro [habitant] priùs habitabant scripsit: (quod noviter adjectum esse præter veteris exemplaris contextum ex recentiori tum characterum tum atramenti specie liquidò constat) nullâ habitâ ratione temporis, quo superiora scripta sunt, sed suæ duntaxat tempestatis. Ad eumque modum quamplurima ejus libelli loca dum corrigere vellet, vitiavit & corrupit. Quamvis autem aliqua ei à posterioribus aliquot sciolis adjecta videantur, quæ Gildæ tempestati minimè congruunt, ex Gildæ tamen Commentariis hunc desumptum esse facilè crediderim. Non enim novum est veterum Chronicis recentiora ut emergunt, rerum eventa addere, inscriptione tamen primi Autoris minimè abolitâ. Plura interpolati voluminis exempla ibidem profert Priseus, additque ea quæ Gulielmus Malmsburiensis se in gestis Britonum de Vortigerno legisse ait, & quæ de Vortimero habet, Arthurumque in obsidione Badonici montis fretum imagine Dominicæ Matris stupenda gessisse scribit, hinc desumpsisse credendum esse. Nam ea hoc in libello memorantur, neque ea ex Gildâ quem Polydorus evulgandum curavit, sumere potuit, quippe qui nec Vortigeri quidem speciatim mentionem faciat, nedum Vortimeri aut Arthuri. Deinde ex Gaufredo Monomutensi ea desumere non potuit; nam Historiam Britannicam nondum evulgaverat, quùm Malmsburiensis suam ederet. Henricus etiam Huntingdonensis integras habet clausulas ex hoc libello ad verbum desumptas in suâ Britanniæ descriptione; cum nondum videret *Gaufredi Historiam*. Sunt & alii, inter quos Joannes Anglicus, qui quædam ex hoc libello citant sub Gildæ nomine. Lelandus Nennium nescio quem hujus libelli autorem putat. *Sic Priseus*. Sanè Lelandus in Assertione Arthuri ex oratione ejus colligi posse prodit Nennium autorem esse; & in *Commentariis in Cygneam Cantionem* quædam inde citat sub Nennii nomine: Camdenus verò Pseudo-Gildam vocat. Errant tamen, si qui putant hoc esse opus nebulonis illius, qui paucis ante annis (ut refert Polydorus Virgilius Præfat. ad Gildam) ex Gaufredi scriptis *Breviarium* composuerat, illudque *Gildæ Sapientis* falsò *Compendium* inscripserat, seu Gildæ illius fictitii, quem blattis & tineis ad Isidis vadum in Bibliothecâ Mertonensi prædæ expositum dicit Lelandus in Assertione Arthuri. Hoc enim de Opere Pseudo-Gildæ Albanii (de quo in Centuris Baleus) accipio, non de nostri hujus recentioris. Nennium enim, cui hoc à Lelando opus tribuitur, ab eo supra commendatum videre est, ejusdemque nomine sententiam citat ipse pariter ac Camdenus; quam ex libello hoc Gildæ repetit Priseus Hist. Brit. Defens. p. 50. Hæc Usserius. Plura adhuc scripsit Nennius sive *Gildas Hibernicus* (eundem enim binis nominibus insigniri veri non est absimile) ex quibus se in Hiberniâ, inde fugientem reliquisse testatur Baleus in calce 13. Centur. *De origine Britannorum Chronicon* vetustissimum, (MS. id haberi in Collegio S. Benedicti Cantabrig. scribit Pitseus) *Eulogium Britanniæ*, ac *librum de Mirabilibus Britanniæ*. Habetur hoc *Eulogium* MSS. in vetusto Codice in Coll. S. Benedict. vol. 338. 4°. sed progreditur ad annum usque Dcccxl. Unde liquet vel Nennium nostrum duobus integris sæculis recentiorem fuisse, vel saltem Eulogium à recentiori manu continuatum esse. Extat etiam MS. in Bibliothecâ Collegii S. Trinit. Cantabr. cum hoc titulo *Eulogium Monachi Benedictini*, cum adjecto libro *de Mirabilibus*, &c. In Centuriâ verò 1. cap. 74. alios Nennii libros memorat Baleus, viz. *De Urbibus Britannorum*, *Apologiam quandam*, *Cosmographiam historiæ mundi*, & *Additiones Gildæ*; qui an alicubi adhuc lateant, non liquet. Notandum verò est vetustiorem quendam fuisse Nennium Luddi regis fratrem, de quo mira fabulantur, quique ex Bardorum cantionibus & Flaminum scriptis rerum Britannicarum historiam patrio sermone composuisse dicitur. Historiam ejus Nennius Bannochorensis Latinè vertit, ac ad sua tempora narrationis filum deduxit.

SUL-

SULPITIUS, *Pius* dictus, gente Gallus, in agro Bituricensi natus, anno Dcxii. sacerdos ordinatus, paulò post Abbas Castrensis factus, demùm ànno Dcxxiv. mortuo Austregisilo sedi Bituricensi præfectus est. Anno sequenti Concilio Rhemensi interfuit. Extant *Epistolæ* III. apud Canisium Antiqu. Lect. Tom. V. inter Epistolas ad Desiderium Cadurcensem. 624.

VERUS, Rutinensis in Galliâ Episcopus, claruit anno Dcxxv. quo Concilio Rhemensi adfuit. Extant ab eo scriptæ *Epistolæ* II. apud Canisium Tom. V. ubi supra. 625.

HONORIUS, natione Campanus, Petronii Viri Consularis filius, anno Dcxxvi. die XXVIII. Septembris Pontifex Romanus ordinatus est. Anno Dcxxxiii. cùm Cyrus Alexandrinus unicæ in Christo voluntatis confessionem decreto Synodico confirmâsset; ac Sophronius Hierosolymorum Patriarcha Alexandriæ præsens Cyrum erroris palàm argueret, & à communione ejus abscederet: Sergius CP. Honorium de re totâ per literas certiorem fecit. Honorius dato responso, Cyri factum probavit, Sophronii improbavit: unicam esse in Christo voluntatem & operationem confessus est, & prolatis è SS. Scripturis, & authoritate Patrum argumentis probare annisus est. Eadem dogmata scriptis etiam aliis epistolis plùs unâ vice authoritate suâ, quantùm potuit, stabilivit. Laterem lavant, operam oleumque planè perdunt, quotquot Honorium ob hæresin Monotheleticam à Synodo Generali VI. disertè anathematizatum, à non uno Pontifice Romano pro Monothelitâ habitum, hâc labe eximere allaborant. Eorum omnium argumentis, seu frivolis potiùs atque inanibus effugiis, plenissimè satisfecit Vir Cl. & Britanniæ nostræ Borealis decus eximium, Joannes Forbesius Instruct. Hist. Theolog. lib. 5. ubi toto ferè libro hâc de re accuratè agit. Vid. quæ infrà *in Libro Diurno* dicemus. Obiit Honorius die XIII. Septembr. anno Dcxxxviii. Extant ab eo scriptæ, *Epistolæ* VIII. Concil. Tom. V. p. 1681. & *Epigramma de Apostolis ob Christi ad cælos ascensum obstupescentibus*, in Bibliothecâ Patr. Tom. XII. p. 214. 626.

BRAULIO, Joannis Episcopi Cæsaraugustani frater, cui in sede Episcopali successit anno Dcxxvii. Anno Dcxxxiii. Concilio Toletano IV. Dcxxxvi. Toletano V. Dcxxxviii. Toletano VI. interfuit. Anno Dcxlvi. obiit. Scripsit *Vitam S. Æmiliani Monachi*, quæ extat apud Mabillon. Sæcul. Benedict. I. p. 205. *Epistolas* II. ad Isidorum Hispalensem, quæ inter Isidori Opera haberi solent. *Elogium Isidori* breve, quod apud Surium reperitur die III. Aprilis, & Isidori Operibus plerunque præfigitur. 627.

SOPHRONIUS, ortu Damascenus, Sophista primùm, deinde Monachus, Joannis Eleemosynarii familiaris, demum anno Dcxxix. Patriarcha Hierosolymitanus. Indefessus Orthodoxæ veritatis vindex: qui præsens Alexandriæ factus anno Dcxxxiii. Cyrum sub obtentu pacis ineundæ hæresim in Ecclesiam invexisse strenuè exclamavit, & communionem ei renunciavit. Quin & literis apud Sergium CP. egit, ut Capitulum Septimum *Libelli Satisfactionis* à Cyro Severianis præscripti cassaretur: ad Honorium verò Papam Stephanum legatum pro eâdem re curandâ misit. Anno Dcxxxvi. captâ ab Haumare Saracenorum duce Hierosolymâ, liberam religionis professionem Christianis concedendam pactus est; & eodem anno vitam finivit. 629.

SCRIPTA, QUÆ SUPERSUNT.

Epistola Encyclica, statim post susceptum Episcopatum scripta *ad Honorium, Sergium*, forsan & reliquos Patriarchas. Prolixa illa quidem, si quæ alia, epistola, adeò ut justi voluminis molem exæquare posset. Extat. Gr. Lat. Concil. CP. III. Act. XI. Concil. Tom. VI. p. 851.

SÆC. VII. ab An. DC. *Orationes* II. *in Crucem*, quæ habentur apud Gretſerum de Cruce Tom. II. prior Gr. Lat. p. 1173. poſterior Latinè tantùm p. 1401.

In Christi natalitia Homilia.

SS. Archangelorum, Angelorum, cæterarumque Virtutum Encomium. Duæ iſtæ Homiliæ extant Lat. in Bibliothecâ Patr. Tom. XII.

De laboribus, certaminibus & peregrinationibus S. Pauli Fragmentum, quod ſub Sophronii noſtri nomine Latinè edidit Bignæus in ſuâ Biblioth. Pat. exinde in alias Bibliothecæ Patrum editiones deſumptum.

Vita S. Mariæ Ægyptiacæ, quæ à Paulo Diacono Latinè verſa, habetur apud Surium April. II.

Encomium SS. Cyri & Joannis, cujus fragmenta duo reperiuntur Concil. Tom. VII. p. 249.

Tractatus de Incarnatione unius ex Trinitate. Habetur Græcè MS. in Bibliotheca Regia Pariſienſi Cod. 2198. Vide Labb. *Nov. Biblioth. MS.* p. 90.

Cæterùm Joannis Moſchi Limonarium ſive Pratum Spirituale & à Damaſceno Orat. I. de Imag. & à Concilii Nicæni II. Patribus Act. 4. ſub Sophronii nomine citatur. Unde probabili ſanè, quæ & aliunde confirmari poteſt, conjecturâ uſus Cl. Voſſius * opinatur Sophronium junctâ cum Moſcho operâ *Limonario* contexendo inſudâſſe; quin & primas in eo Opere partes tuliſſe, licèt gloriam illius amico ſuo præ amore & modeſtiâ ceſſerit.

* De Hiſt. Græc. l. 2. c. 23.

629. DESIDERIUS, gente Gallus, in Albige oppido extremæ Aquitaniæ natus, Silvii & Herchenefridæ filius. Anno circiter Dcxiv. in Clotarii II. regis aulâ Theſaurarii munere fungebatur. Anno Dcxxix. Ruſtico fratri à civibus tumultuantibus interempto in Epiſcopatu Cadurcenſi ſuffectus eſt. Obiit anno Dclii. Epiſcopatûs anno xxiii. Extant *Epiſtolarum libri* II. quorum prior Deſiderii *ad amicos*, poſterior aliorum *ad Deſiderium*, epiſtolas complectuntur, apud Caniſ. Antiqu. Lect. Tom. V. p. 526. & in Bibliothecâ Patr. Tom. VIII. p. 579.

630. JONAS, gente Hibernus, uti ipſe in Præfatione ad Vitam S. Columbani teſtatur, Italum tamen fuiſſe, haud procul à Placentiâ ortum, locus in *Vitâ Attalæ* deprehenſus haud obſcurè docet. Adeò ut aut diverſus ſit Autor hujus ab Autore iſtius *Vitæ*; aut verba in *Præfatione Vitæ S. Columb.* alio (quod forſan non incommodè fieri poſſit) ſenſu accipienda. Monaſterii tum Bobienſis tum Luxovienſis alumnus, demum Abbas Luxovienſis, claruit anno circiter Dcxxx. & deinceps. Superfuit anno Dclxv. Scripſit *Vitam S. Columbani*, quæ habetur apud Surium Novembr. XXI. & Mabillon. Sæc. Benedict. II. p. 5. *Vitam Euſtaſii Abbatis Luxovienſis* apud Surium XXIX. Martii, Mabillon. ib. p. 115. *Vitam Attalæ Abbatis Bobienſis* apud Surium X. Martii. *Vitam Bertulphi Abbatis*, Attalæ ſucceſſoris apud Surium XIX. Auguſti, Mabillon. ib. p. 160. *Vitam S. Joannis Reomaenſis Monaſterii Fundatoris* & primi Abbatis, quæ à Roverio cum notis edita eſt *Pariſ.* 1637. in *Hiſtoriâ Abbatum Reomaenſium.*

630. GALLUS, gente Hibernus, in ætate tenellâ S. Columbani curæ à Parentibus commiſſus, ſub eo Monaſticam inſtituit vitam: unà cum eo in Britanniam & exinde in Galliam transfretavit, in Cœnobio Luxovienſi vitæ & laborum comes adfuit. Anno circiter Dcx. Columbanum iter in Italiam parantem ſecutus, juſſu illius in Rhætiâ ſubſtitit, ut populares Evangelii luce perfunderet: quod & conditâ ſibi ſeorſim cellâ ſtrenuè effecit. Ad Epiſcopatum Conſtantienſem Præſulum vicinorum ſuffragiis deſignatus, Joannem diſcipulum ei præfici curavit. Circa an. Dcxv. Monaſterium celeberrimum à nomine ſuo dictum in Helvetiâ fundavit. Claruit præſertim anno Dcxxx. atque annos 95. natus, febre correptus obiit anno Dcxxxv. inquit Waræus *, Dcxl. juxta Balæum †, Baronium, alioſque. Extat *Sermo Conſtantiæ in Templo S. Stephani in Conſecratione Joannis Epiſcopi Conſtantienſis habitus*, apud Caniſ. Antiqu. Lect. Tom. V. p. 896. *Epiſtola ad Deſiderium Cadurcenſem Epiſcopum*,

* De Script. Hibern. l. 1. c. 3. p. 20.
† Cent. 14. p. 190.

pum, apud Usser. Epist. Hibernic. Syllog. p. 23. & cum aliis quibusdam ejusdem Epistolis apud Canisium Tom. V. p. 526. Scripsit porrò S. Gallus ad Joannem Constantiensem *Ecclesiæ gubernandæ formam*, & *Monita salutaria* ad Wulmarum Presbyterum, quæ forsan habentur inter Galli nostri Opuscula à Caspare Barthio cum Commentariis suis edita *Francofurt.* 1623. 8°. Librum enim nondum vidi. SÆC. VII. ab An. DC.

JOANNES, MOSCHUS sive *Eviratus*, aliis *Eucrates*, cognomento dictus, claruit anno DCXXX. Vitam egit Monasticam, primùm in Monasterio S. Theodosii, deinde in deserto propè Jordanem, & in novâ S. Sabæ Laurâ. Postea Monachorum illustrium visendorum ergò in exteras regiones peregrinari cœpit, & Antiochiæ oras, Alexandriam, proximamque eremum, & ad Oasin usque delatus, Romam tandem, & ad Occidentales regiones profectus est. Cùmque clarissimorum sæculi istius Monachorum res præclarè gestas partim à se spectatas, partim ab aliis auditu acceptas, undique conquisiverat, *Opus historicum* condidit, quod Sophronio Sophistæ, postea verò Patriarchæ Hierosolymitano, individuo ferè itinerum suorum comiti, & in Opere concinnando adjutori, nuncupavit. Extat Liber iste, *Pratum Spirituale*, *Hortulus novus*, *Limonarium*, & *Viridarium* dictus, ab Ambrosio Camaldulensi Latinè versus inter *Vitas Patrum* (quarum librum X. constituit) à Rosveydo editus, *Lugduni* 1617. p. 647. & alibi. Græcum textum, frequentibus tamen lacunis mutilatum, Ambrosii versioni Latinæ adjunxit Fronto Ducæus Auctuar. 1624. Tom. II. p. 1057. Lacunas istas ex integriori Codice supplevit Cotelerius Monument. Eccl. Gr. Tom. II. p. 341. Stylum Moschi *εἰς τὸ ταπεινότερον καὶ ἀμαθέστερον ἀποκλίνειν*, *rudem ac simplicem esse* olim notavit Photius*. 630.

* Cod. 199.

CONANTIUS, post Murilam Palentinus in Hispaniâ Episcopus, claruit anno DCXXXIII. quo Concilio Toletano IV. subscripsit. Anno DCXXXVI. Concilio Toletano V. DCXXXVIII. Toletano VI. interfuit. Obiit postquam sedem Pontificalem tenuisset annis XXX. Scripsit *Orationum libellum de omnium proprietate Psalmorum*, & *melodias* sive *hymnos* multos edidit. NE. 633. Ildefons. de Script. c. 11.

JUSTUS, sub Helladio vitâ Monasticâ institutus, ei primùm in Monasterii Agaliensis præfecturâ, deinde in Toletanæ sedis regimine, successit, claruit anno DCXXXIII. quo Concilio Toletano IV. adfuit. Sedem Pontificalem annis tribus tenuit, & diebus XIX. ante Sisenandum regem obiit anno DCXXXV. Scripsit *ad Richilanem Abbatem Agaliensem Epistolam* in quâ susceptum semel gregem nunquam relinquendum esse luculenter & nervosè demonstravit. NE. 633. Ildefons. de Script. c. 8.

ANDREAS, Damasco oriundus, primò Monachus Hierosolymitanus, deinde ex Diacono & Orphanotropho Constantinopolitano Archiepiscopus Cretensis, claruit circa an. DCXXXV. ac diu postea. Certè de illius ætate inter eruditos non bene convenit. Alii eum ad annum DL. vel DLXX. perperam referunt. Alii, & in his Casimirus Oudin, nescio tamen quâ authoritate ducti, ad annum DCCXX. deprimunt. Verùm ut annum ei DCXXXV. assignemus, facit Græcorum Triodii authoritas, in quo Sophronio Patriarchæ Hierosolymitano *σύγχρονος* fuisse dicitur. Vitam tamen ultra annum DCLXXX. eum protraxisse, patet ex Jambis Eucharisticis ad Agathonem Diaconum Concilii VI. scribam, pro sibi ad exscribendum commodatis Actis Synodalibus. 635.

OPERA, QUÆ EXTANT.

HOmiliæ XVII. viz. *In Mariæ natalem*, *In Annunciationem*, *In Circumcisionem*, *In Transfigurationem*, *In Lazarum quatriduanum*, *In Ramos Palmarum*, *In Crucis Exaltationem* II. (quæ habentur & apud Gretserum de Cruce Tom. II. p. 1171.) *In Mariæ dormitionem III. In S. Titum*, *In S. Georgium*, *In S. Nicolaum*, *In S. Patapium II. De vitâ humanâ & defunctis.*

Triodia

SÆC. VII. ab An. DC. *Triodia, sive Idiomela* seu *Canones* IX. viz. *in conceptionem S. Annæ, in Mariæ nativitatem*; *Magnus Canon* Sophronio nuncupatus; *in Lazarum*; *in* IV. *ferias majoris Hebdomadis*; *in mediam Pentecosten.*

Idiomela quædam brevicula *in varios dies Festos* hinc inde collecta.

Omnia opuscula supra enumerata in lucem eruit, & cum notis atque Onomastico peculiari, Gr. Lat. edi curavit Fr. Combefisius, *Paris.* 1644. fol.

In S. Deiparæ nativitatem Homiliæ II. quarum posteriorem ediderat Schottus sub nomine Germani Patriarchæ CP. nonnulli verò codices Joanni Damasceno ascribunt.

In decollationem S. Joannis Baptistæ Homilia.

Idiomelon in Festum Annuntiationis. Opuscula ista quatuor Gr. Lat. edidit idem Combefisius Auctuar. Nov. *Paris.* 1648. Tom. i. p. 1289, 1327.

Jambi Eucharistici ad Agathonem Diaconum pro commodatis sibi Synodi VI. Actis, ab eodem Gr. Lat. editi ib. Tom. II. p. 235.

Computus Paschalis, à Petavio Gr. Lat. evulgatus Tom. III. de Doctr. Temp. p. 393.

Cæterùm quisquis ista S. Andreæ opera diligenter perlegerit, ultrò mecum fatebitur, quædam ex iis esse suspectæ fidei, utpote in quibus recentioris ævi vestigia facilè deprehendet.

640. GEORGIUS PISIDES, Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus & Chartophylax; claruit circa an. 640. Scripsit plurima, ex quibus quædam supersunt, plura interierunt.

Cosmopœia, seu *Carmen Iambicum in Hexaemeron*, Sergio CP. dicatum, quod versibus 3000. olim constitisse prodit Suidas, licèt in eo, quod nunc habemus, poemate, vix duo millia reperias. In eo sub tecto Procli nomine Joannes Philoponus arguitur, adeò ut idem jure credi possit cum eo poemate, quod à Georgio *μέτροις ἀείσεις ὥσπερ εἴδισο γεάφειν*, contra Philoponum exaratum esse prodit Nicephorus*.

* L. 18. c. 48.

De vanitate vitæ humanæ carmen Iambicum in fine mutilum. Utrumque poema, unà cum fragmentis reliquis è Suidâ & aliunde collectis, prodiit Gr. Lat. *Paris.* 1585. 8°. & in Appendice Bigneanâ, *Paris.* 1624. fol. p. 387.

Historia rerum ab Heraclio gestarum, & belli Persici.

Avarica, sive *Avarum Historia.*

Encomium Anastasii Martyris. Opera ista oratione solutâ conscripta à Georgio fuisse monet Suidas †: ad nos verò non pervenerunt.

† In voce Γεώρ.

Antequam Lectorem dimittamus, monendus erit Georgio nostro à plerisque tribui *Fastos Siculos*, sive *Chronicon Alexandrinum*, quo mundi tempora per omne ævum usque ad decimum Heraclii consulatum, i. e. usque ad an. Christi 628. disponuntur, *Alexandrinum* ideò dictum, quòd in frontispicio MS. Codicis Petrus Alexandrinus notâ appositâ illud commendârat. Chronicon istud in vetustâ quâdam Siciliæ Bibliothecâ primus reperit Hieronymus Surita, à quo illud accepit Antonius Augustinus, qui primò in Italiam, ubi Sigonius & Onuphrius eo usi sunt, deinde in Hispaniam Codicem secum advexit. Ex Antonii exemplari Apographum descripsit Andreas Darmarius Cretensis Græculus, qui circa an. 1573. Codicem suum unà cum quibusdam aliis MSS. aureis propè trecentis Isaaco Casaubono vendidit. Casaubonus eum justis conditionibus in Frederici Sylburgii manus consignavit, ut *Epistolâ ad Scaligerum* ipse nos docet. Denique à Sylburgio aureis solaribus 36. redemptum David Hæschelius Bibliothecæ Augustanæ intulit. Ex eo excerptum *Consulum Romanorum indiculum, sub Fastorum Siculorum nomine* primus Græcè edidit Sylburgius, & Romanæ Historiæ Scriptoribus Græcis præmisit, Onuphrii Fastis Capitolinis è regione appositis *Francofurt.* 1590. Eclogas luculentas, quas in usum proprium excerpserat Casaubonus Scaliger *Chronico* suo *Eusebiano* inseruit. Tandem integrum Chronicon è Bibliothecâ Augustanâ descriptum Gr. Lat. edidit Matthæus Raderus Soc. Jesu *Monachii*, 1615. 4°. Verum autoris nomen nec in ipso Codice, nec aliunde

Epist. 437. confer Ep. 252. & 440.

aliunde comparet: unde latus aperitur conjectandi campus; & quamvis cum Reverendissimo Usserio, aliisque, Georgio nostro id tribuam, non tamen prorsus spernenda videtur Casimiri Oudini conjectura, Georgio Alexandrino, qui *Chrysostomi vitam* scripsit, illud ascribentis. Ut ita sentiret, hoc præcipuè argumento ductus, quòd res Alexandrinas maximè persequatur, & ad hæc usque tempora excurrens, à Petro Georgii successore commendetur. Quisquis tandem sit, autor certè est non contemnendus, qui non modò continuam Consulum seriem exhibet, sed & plures melioris purpuræ pannos operi suo intexuit, venerandæ vetustatis monumenta, quæ frustra alibi quærantur.

ELIGIUS, gente Gallus, in vico Catalacensi prope urbem Lemovicum, patre Eucherio, matre Terrigiâ natus, in urbe Lemovicâ artem aurifabrinam aliquamdiu exercuit. Anno 635. legatus à Dagoberto rege in Britanniam minorem missus inducias cum Clippiaco duce pepigit. Plurima dum Laicus adhuc esset, Cœnobia ac Basilicas condidit, ac tandem Episcopus Noviomensis ordinatus est anno 640. (non uti vulgò supputari solet anno 646.) quod demonstrat Carolus le Cointe Annal. Franc. Tom. ii. ad an. 640. num. 20. &c. Episcopus factus Ecclesiis extruendis, & imbuendis fide Christianâ Flandris, Frisiis, & Suevis, operam dedit. Anno 644. Concilio Cabilonensi III. interfuit. Anno 650. Monasterium virorum Tornaci, puellarum Noviomi condidit, & Ecclesiam Cortracensem S. Martini memoriæ dicavit. Obiit Calendis Decembribus anno 659. juxta le Cointe; 665. ex vulgari calculo, secundùm alios verò 663. 640.

SCRIPTA.

SErmo, sive *Tractatus de rectitudine Catholicæ conversationis*, Augustino vulgò ascriptus, inter cujus opera habetur Tom. IX. p. 1143. Eum plurimis animadversionibus illustrat Le Cointe ad an. 659.

Epistola ad Desiderium Cadurcensem, inter aliorum ad eundem Epistolas apud Canisium Tom. V.

Homiliæ XVI. *varii argumenti*, Bibliothecæ Patr. Tom. XII. p. 300. Eas non immeritò in dubium vocant eruditi, præcipuè Albertinus, qui * ostendit octavam & decimamquintam non modò ex antiquioribus, puta, Hilario, Augustino, &c. sed etiam ex octavi & noni sæculi Scriptoribus esse consarcinatas; cui quidem hâc in parte non contradicit Labbeus. Et certè si non Homiliæ omnes, pleræque saltem Eligio nostro sunt abjudicandæ.

* Lib. 3. de Euch. p. 906.

CUMMIANUS, seu *Cumminus*, cognomento *Fota*, seu *Fada*, i. e. *Longus*, Fiacnæ Jar-muman seu Occidentalis Momoniæ regis filius, natus est anno 592. Demum monasticam vitam professus, Abbas, & ut alii, Episcopus in Hiberniâ factus est. Claruit anno 640. obiit 661. vel sequente. Extat *Epistola Paschalis* de controversiâ Paschatis observandi ad Segienum Abbatem Hyensem, in Epistolarum Hibernicarum Sylloge Usserianâ p. 24. *Liber de Pœnitentiarum mensurâ*, qui habetur in Bibliothecâ Patr. Tom. xii. p. 41. 640.

JOANNES IV, gente Dalmata, Venantii Scholastici filius, Ecclesiæ Romanæ Diaconus, & demum anno 640. ante diem II. Augusti Pontifex Romanus electus, post mortem Heraclii ordinatus die III. Decembris. Habitâ eodem anno Romæ Synodo, Heraclii Ecthesin, & Hæresim Monotheleticam damnavit; Honorii verò Papæ ejusdem Hæreseos insimulati memoriam editâ *ad Constantinum Imp. Apologiâ* tutatus est. Anno sequente missis per Dalmatiam atque Istriam legatis plurimos à Sclavis in captivitatem abductos Christianos magnâ pecuniæ vi erogatâ in libertatem asseruit. Obiit anno 642. die XX. Septembris. Extant ab eo scripta, *Epistola ad Scotos Episcopos de Paschate more Romano celebrando, & Heresi Pelagianâ extirpandâ* 640.

pandâ

SÆC. VII. ab An. DC. *pandâ*, ab eo adhuc electo missa, Concil. Tom. V. p. 1757. *Apologia pro Honorio Papâ ad Constantinum Imp. ib.* 1758. *Epistola ad Isaacum Syracusanum Episcopum*, ut Monachis suarum Ecclesiarum sacerdotes instituere liceat, ib. p. 1772.

640. THALASSIUS, Monasterii cujusdam in Lybiæ desertis Abbas, à nonnullis anno 640. non sine maximâ verisimilitudinis specie ascribitur, quippe quem B. Maximus Epistolâ compellat, ab aliis ad annum 465. refertur. Meminit Suidas * Thalassii cujusdam, qui Theophilo Episcopo Ecclesiarum celeberrimo admodùm familiaris fuit, & miraculum ejus quoddam literis consignavit. Verùm an is Thalassius noster fuerit, parùm liquet. Scripsit Thalassius ad Paulum Presbyterum *de sincerâ Charitate, vitæ continentiâ, & mentis regimine, Sententiarum Hecatontadas* IV. quæ prodierunt Lat. ex interpretatione Oecolampadii *Augustæ-Vindel.* 1520. & cum aliis veterum Theologorum opusculis ib. 1551. p. 106. in Orthodoxogr. p. 897. & in Bibliothecâ Patr. Tom. xii. p. 337. Græcè verò simul ac Latinè habentur in Auctuario Duceano Tom. ii. p. 1179.

* In voce Θεόφιλος.

640. AUDOENUS, sive *Dado*, gente Gallus, patriâ Suessionensis, Dagoberti regis Referendarius, postea relicto sæculo Clericatum ambiit. Anno 640. eodem quo Eligius Noviomensis die, Archiepiscopus Rhotomagensis ordinatus est. Anno 644. Concilio Cabilonensi III. subscripsit. Anno 672. *vitam S. Eligii* scripsit. Anno 676. Romam religionis ergo profectus est, anno sequente reversus. Anno 683. postquam pacem inter Orientales & Occidentales Francos composuisset, apud Clippiacum villam febri correptus, nonagenarius ad Dominum migravit, Episcopatûs anno 44. Scripsit ad Robertum Parisiorum Episcopum *vitam S. Eligii Noviomensis libris duobus*; tertium ille priorum *compendium* continentem addidit. Priores duo habentur apud Surium Decembr. II. Lucas verò Dacherius meliorem nactus Codicem tres libros integros edidit Spicileg. Tom. v. Extat ejusdem *Epistola ad Desiderium Cadurcensem* inter Epistolas cognomines apud Canisium Tom. v. p. 542. Scripsit & *vitam S. Remigii*, monente Miræo *, qui & manuscriptam eam apud Helvetios in Bibliothecâ S. Galli extare fidem facit. Scripsisse eundem *libellum de Animâ Dagoberti regis*, produnt Centuriatores Magdeburgenses, Cent. VII. cap. 10. p. 274.

* Not. ad Sigebert. c. 58.

640. THEODORUS, urbis Pharan in Arabiâ Petræâ prope Ægypti confinium, Episcopus, Eutychianorum & Monothelitarum hæresibus perditissimè addictus. Claruit anno 640. Scripsit *librum ad Sergium Arsenoitarum Episcopum de Operationibus Christi*, cujus fragmenta V. extant Gr. Lat. Concil. Lateran. Act. 3. Concil. Tom. vi. p. 164. *Librum de interpretatione testimoniorum è Patribus adductorum circa Operationes Christi*, cujus fragmenta VI. habentur Gr. Lat. ibid. p. 165. *Epistolam ad Paulum hæreticum*, quâ anathematizavit Synodum Chalcedonensem & Tomum Leonis Papæ. Fragmentum ejus reperitur Concilii VI. actione X. Concil. Tom. vi. p. 839.

642. THEODORUS, natione Græcus, Theodori cujusdam Episcopi Hierosolymis, ut videtur, oriundi filius, Ecclesiæ Romanæ Pontifex ordinatus die III. Novembris anno 642. Anno sequenti Pauli Patriarchæ CP. Synodicæ respondit, *Ecthesin Heraclianam* è medio tollendam, Pyrrhique causam in Synodo examinandam, arguens illum, quòd Pyrrhi adhuc superstitis & nondum damnati sedem occupârat. Eâdem etiam de causâ cum civibus CP. & Episcopis qui Paulum ordinaverant, egit. Anno 645. Pyrrhum ex Africâ, ubi cum Maximo martyre disputatione initâ, veritatem agnoverat, Romam advenientem, & in Synodo Romanâ *Libellum Pœnitentiæ & Confessionis Orthodoxæ* offerentem, in communionem recepit; quin & cum Constante Imp. de illo in sedem CP. restituendo egit. Anno 648. habitâ Romæ Synodo Paulum Patriarcham CP. biennio etiam ante à se damnatum,

&

& Pyrrhum in errores pristinos relapsum, anathemate percussit. Obiit die XX. Aprilis, anno 649. Extant *Epistola Synodica* ad Paulum CP. *Exemplar propositionis Constantinopolim transmissæ de Ecthesi anathematizandâ*; *Epistola ad Episcopos*, qui Paulum consecrârant, inter Anastasii Collectanea à Sirmondo edita *Paris*. 1620. p. 47. exinde Concil. Tom. v. p. 1777. SÆC. VII. ab An. DC.

PAULUS, Monothelitarum sectarius, anno 642. Pyrrho ob exulceratum Imperatoris animum in Africam secedenti in Patriarchatu Constantinopolitano substitutus est. Anno 648. fraude edictum à Constante Imp. elicuit, quo silentium de controversiâ Monotheleticâ omnibus, tam unam quam duas in Christo voluntates asserentibus, indictum est. Quo nomine à Theodoro Papâ eodem anno in Synodo Romanâ damnatus est, à Martino Papâ anno 649. in Concilio Lateranensi anathemate iterum percussus. Ipse, ut vices rependeret, subdolis suis apud Imperatorem commentis effecit; ut Martinus Constantinopolim anno 651. accitus, gravissimis malis affligeretur. Obiit Paulus eodem anno, facti Pœnitentiâ ante mortem tactus. Extat *Epistola ad Theodorum Papam* anno 648. scripta de recipiendo Edicto Imperatorio Gr. Lat. Concil. Lateran. actione 4. Concil. Tom. vi. p. 221. & fragmentum *Epistolæ ad Theodorum Pharanitam* Concilii vi. actione 10. Concil. Tom. vi. p. 839. 642.

MAXIMUS, patriâ Constantinopolitanus, antiqua nobilitate ortus, natus est anno 580. Postquam omni disciplinarum genere egregiè excultus esset, ab Heraclio Imp. in Aulam ascitus est, & regiis Commentariis conscribendis operam dedit, Proto à secretis factus. Heraclio in hæresim Monotheleticam demum lapso, ipse rem indignatus, ut tradit vitæ ejus auctor (de quo tamen vide quæ habet Fr. Combefis. in notis) vel potius immensò solitudinis amore ductus, Aulam deseruit, & in Monasterium Chrysopolim dictum propè Constantinopolim secessit, cujus præfecturam suscipere paulò post à Monachis coactus est. Cùm verò hæresim Monotheleticam in Oriente passim triumphare cerneret, & veritatem Catholicam indies pessum ire ingemisceret: præcipuè verò Persarum per omnia ferè Orientis loca grassantium metu * territus, in partes Occidentales se subducere in animum induxit. Ante annum igitur 640. in Africam profectus, Episcopis Africanis, ut contra Monothelitas strenuè decertarent, author fuit, iis & voce & exemplo præeuns. Anno 645. habitâ cùm Pyrrho Expatriarchâ CP. in Africâ præsentibus Episcopis & Gregorio prætorii præfecto disputatione, hominem erroris convicit, ac duas in Christo voluntates dari solidè demonstravit. Eodem anno Romam contendit, Monothelitas ubique oppugnaturus. Anno 649. Martinum Papam, quo familiariter usus est, ad Concilium Lateranense celebrandum impulit, & ipse Concilio interfuit. Cùm hæreticæ igitur, quâ laborabat Constans Imp. labi adeò gnaviter resisteret Maximus, anno 655. Româ militari manu Constantinopolim abductus est unà cum Anastasio discipulo, & in carcerem conjectus. Post dies aliquot in palatium ductus est, ut fictis quibusdam proditionis & calumniæ in Imperatorem, injuriæ in Pyrrhum, & Origenismi criminibus reus ageretur; quæ cùm ille luculentissimè diluisset, edicto Cæsareo anno 648. lato de silentio in controversiâ Monotheleticâ utrinque observando subscribere jussus est. Id renuens Bizyam Thraciæ oppidulum relegatur, ubi anno sequente habita est IX. cal. Septembr. inter illum & Theodosium Cæsareæ Bithyniæ Episcopum disputatio. Verùm cum istiusmodi artificio ne hilum quidem rem suam promoverent Maximi adversarii; missus est Paulus consul, qui eum ad Monasterium juxta Rhegium adduceret, ubi de eâdem causâ iterum disputatum est. Cùm nullis autem dolis, nullis minis flecti poterat vir sanctissimus, Imperatoris mandato Perberim statim deportatur, ibi continuis vexationibus affligendus. Inde anno 662. VI. Id. Jun. in Lazicorum regionem ablegatus est, & in castrum Schemre in confinio Alanorum detrusus, ubi cum sibi mortem intra paucos dies obventuram prædixisset,

645. Vita S. Maxim. Gr. Lat. Opp. præfix. p. 2.

* Epist. 2. ad Joan. Presbyt. Tom. 2. p. 250.

Vid. Acta S. Maximi Gr. Lat. p. 29. &c Opp. Tom. I. ubi hæc fusissime narrantur.

SÆC. VII. ab An. DC. die XIII. Augusti animam tot malis exagitatam cœlo reddidit. De stylo ejus hæc habet Photius *; Ἔστι δὲ τὴν φράσιν χειροτενὴς τὲ ταῖς περιόδοις, καὶ χαίρων ὑπερβατοῖς, ἐνακμάζων τε ταῖς περιβολαῖς καὶ κυριολογεῖν οὐκ ἐσπουδασμένος, ὅθεν αὐτοῦ τῇ συγγραφῇ καὶ τὸ ἀσαφὲς καὶ τὸ δυσπερίληπτον διατρέχει, τὸ τραχὺ δὲ τοῦ ὄγκου ἕως περὶ συνθήκην καὶ ἀναπαύσεις τὸν λόγον ὑποβάλλων, οὐδ' ἡδὺς εἶναι σπουδάζει τῇ ἀκοῇ· καὶ ἡ μεταφορὰ αὐτῷ τῶν λέξεων οὐκ εἰς τὸ χαρίεν καὶ γεγοητευμένον περιλαμβάνεται, ἀλλ' οὕτως ἁπλῶς καὶ ἀπεριμερίμνως παραλαμβάνεται. *Oratio ejus comprehensionibus continenter producitur, gaudetq; hyperbatis, circumductionibus quoque invalescens: etsi propriè loqui minimè satagit. Unde per sermonem ejus & obscuritas & difficultas passim decurrit. Asperitatem deinde tumidioris dictionis (quantum ad compositionem cessationesque) suâ in oratione sectatus, ne auditu quidem esse jucundus studet. Verborum insuper translatio nequaquam ad gratiam conciliandam, lectoremque pelliciendum composita est, sed simpliciter atque incuriosè assumitur.*

* Cod. 192.

SCRIPTA.

IN *locos Scripturæ difficiles Quæstiones* LXV. *ad Thalassium Monachum*, in hoc opere penè totus ἀλληγορεῖν, prætermisso sensu literali, in mystico ac spirituali ut plurimum hæret. Opus istud fusè describit Photius Cod. CXCI.

Interrogationes & Responsiones diversorum dubiorum LXXIX. In solvendis his quæstionibus non eandem ἀκρίβειαν, ac in prioribus adhibet S. Maximus, unde vel opus à Maximo incohatum, ab aliis absolutum, vel saltem haud leviter interpolatum lubens fatetur Cl. Combefisius.

Expositio in Psalmum LIX. in quâ allegorico explicandi modo mordicus adhæret.

Expositio in Orationem Dominicam.

Liber asceticus per interrogationem & responsionem de vitâ piè instituendâ dialogi formâ compositus. Editus est Lat. unà cum aliquot Chrysostomi & Basilii opusculis à Fl. Nobilio *Romæ* 1578.

De perfectâ charitate, & de aliis virtutibus Christianis ad Elpidium Presbyterum Centuriæ IV. Prodierunt Gr. Lat. *Hagenoæ* 1631. 8°. Hujus editionis curator Vincentius Obsopæus hæc capita Maximo Taurinensi stolidè attribuit: cum Antonii sententiis curâ Conradi Gesneri, *Tiguri* 1546. in *Micropresbytico, Basil.* 1555. seorsim *Helmstad.* 1616.

De Theologiâ, deque filii in carne dispensatione Capita CC. in quo opere eodem fere modo ac in quæstionibus ad Thalassium, sed paulo castigatius argumentum tractat. Has sententias memorat Photius Cod. 191.

Capita diversa Theologica & Oeconomica, deque virtute ac vitio quingenta. Primus hæc capita Gr. Lat. edidit Jo. Picus classium inquisitoriarum in senatu Parisiensi Præses, *Paris.* 1560. 8°.

Ad Theopemptum Scholasticum de judice iniquitatis.

Alia *capita* CCXIII. ex Vaticano codice deprompta, capitibus *de Charitate* perquam similia.

Ex opere LXIII. *dubiorum excerpta.* Maximo non indigna, etsi de iis silent veteres.

Ad Marinum Presbyterum Epistola.

Ad eundem, ex tractatu de operationibus & voluntatibus Cap. 50, & 51.

Ad Gregorium Presb. de Christi mysterio.

Ad illud, *Si possibile est transeat à me Calix.*

Tomus dogmaticus, ad Marinum Diaconum in Siciliam missus.

Ad Nicandrum Episcopum de duabus in Christo operationibus.

Epistola ad Siciliæ Episcopos, &c.

Ad Marinum Presb. de Processione Spiritus Sancti.

Desloratio ex Epistola ad Petrum illustrem de Pyrrho, Sophronio, &c. Lat.

Tractatus de duabus Christi naturis, in Capita X. *distinctus.* Eum Gr. Lat. edidit Fr. Combefis. in Auctuario 1648. Tom. ii. p. 443. quem quidem librum potius Timotheo Presbytero CP. ascribendum putat.

Definitiones

Definitiones variæ, Græcè prodierunt *Heildebergæ* 1561. 8°. Gr. Lat. ab Hæschelio cum *Mystagogia* editæ *Augustæ* 1599. 8°.

Tomus Dogmaticus adversus Heraclii Ecthesim.

De duabus unius Christi voluntatibus liber.

Distinctionum, quibus res dirimuntur, definitiones.

Responsiones ad Theodorum, & Pauli quæstiones ad Marinum Presbyterum.

Tomus Dogmaticus ad Marinum Presbyterum.

De Qualitate, proprio, & differentia, ad Theodorum Presbyterum.

De Substantia, seu Essentiâ & Naturâ, de Hypostasi & natura.

Non posse dici unam in Christo voluntatem, & de duplici Christi voluntate.

Ex Quæstionibus à Theodoro Monacho illi propositis.

SS. Patrum de duabus Christi operationibus, definitiones.

Acta disputationis de duabus Christi voluntatibus cum Pyrrho in Africâ habita, quæ humiliore conscripta esse stylo, & nec Dialecticæ leges, nedum Sermonis sinceritatem, satis servare olim notavit Photius Cod. CXCV. quod quidem notariorum acta disputationis excipientium inscitiæ acceptum referri potest. Primus hanc disputationem Græcè extulit adjunctâ Turriani versione Card. Baronius in Appendice Tom. VIII. Annalium Ecclesiasticorum, Exinde habetur Gr. Lat. Concil. Tom. V. p. 1784.

Liber de Animâ.

Epistolæ XLVI. quarum priores *Sermones* sive *tractatus* integri meritò censeri possunt.

Dialogi V. *de S. Trinitate*, qui inter opera S. Athanasii haberi solent, quosque Theodorito vindicatos in auctuario operum ejus edidit Garnerius, plurimorum Codicum MSS. & eruditorum authoritate Maximo adjudicantur.

Mystagogia sive Liturgiæ Expositio, à Davide Hæschelio Gr. Lat. edita, *August. Vindel.* 1599. exinde in Auctuario Duceano Tom. II. p. 166.

Capita Theologica, sive *Sermones per excerpta ex diversis tum Christianorum, tum Gentilium ac profanorum Scriptis.* Has *sententias* seu *locos communes* unà cum Antonii Melissæ *Sermonibus* Gr. Lat. edidit Conrad. Gesnerus *Tigur.* 1546. fol. Prodierunt deinde ad calcem Stobæi *Francofurt.* 1581. *Aureliæ Allobrogum* 1609. fol. De his editionibus in quibus Maximi & Antonii Sermones mixtim habentur, vide quæ in notis observavit Cl. Combefis.

Omnia hæc S. Maximi opera partim prius edita, partim de novo ex Variis Bibliothecis Romanis, Italis, Gallis tunc primum eruta, & undique conquisita, collegit, recensuit, Latinâ versione notis Scholiisque Græcis illustrata, Gr. & Latinè II. Vol. in lucem emisit Fr. Combefis. *Paris.* 1675. fol. qui etiam editioni suæ *Vitam & Certamen S. Maximi*, à Græco quodam conscriptum, *Acta Collationis cum Principibus in Secretario, Disputationem cum Theodosio Cæsareæ Bithyniæ episcopo, Invectivam adversus Constantinopolitanos pro S. Maximo, Duplex Ecclesiæ Græcæ pro S. Maximo Officium*, (ut alia quædam taceam) Gr. & Latinè cum notis præmisit.

Computus Ecclesiasticus libris II. comprehensus, sive *enarratio Christiani Paschatis, cum brevi temporum supputatione*, à Dionys. Petavio Gr. Lat. evulgata in *Uranologia Paris.* 1630. f.

S. Maximi ambigua, seu *Scholia in Gregorii Theologi locos difficiles.* Opus prolixum, quod maximâ ex parte Latinè olim vertit Joannes Scotus Erigena. Integrum opus unà cum ejusdem Scoti de divisione naturæ libris Gr. Lat. prodiit *Oxonii* 1681. fol.

Scholia in Dionysii Areopagitæ opera, quæ Græcè extant *Paris.* 1562. 8°. Gr. Lat. inter Dionysii opera *Antverp.* 1615. & *Paris.* 1633. 1644.

Expositio in Cantica Canticorum, quam ex S. Maximi, Gregorii Nysseni, & Nili Commentariis collegit Michael Psellus. Extat Gr. Lat. in *Auctuario Duceano*, Tom. II. p. 681.

SERGIUS, Cypriorum Archiepiscopus, claruit anno Dcxlv. Scripsit *epistolam ad Theodorum Papam* adversus Monothelitas, quæ extat Gr. Lat. Concil. Tom. VI. p. 122. 645.

SÆC. VII. ab An. DC.

646. VICTOR, natione Afer, ab anno Dcxlvi. Episcopus Carthaginensis. Scripsit *ad Theodorum Papam* statim post Episcopatum susceptum *epistolam, quâ eum de creatione suâ certiorem reddidit, & Orthodoxam de duabus in Christo voluntatibus fidem declaravit.* Extat Gr. Lat. Concil. Tom. VI. p. 151.

646. THEODORUS, Presbyter in Monasterio Lauræ Raithu dicto, S. Maximi Synchronus & familiaris, qui ad eum *Epistolam de voluntatibus & Operationibus in Christo* scripsit. Claruit anno Dcxlvi. Scripsit Theodorus Raithu *Commentarium de Incarnatione Christi adversùs hæreses Manetis, Apollinarii, Theodori Mopsf. Nestorii, Eutychis, Juliani Halicarnassei, Severi, & aliorum:* quem Latinè à se versum edidit Godefridus Tilmannus sub titulo *Isagoges ad Anastasii Sinaitæ Orationes quinque dogmaticas Parif.* 1556. 8°. *Commentarium* verò *istum* Theodorus Beza Latinè vertit & Gr. Lat. edidit *Genevæ* 1576. 4°. exinde recusum inter Opera Bezæ Theologica Vol. 3. p. 390. Prodiit postea Gr. Lat. à Rob. Balforeo ad calcem Gelasii Cyziceni editus *Parif.* 1599. 8°. denique in Auctuario Duceano Tom. I. p. 319. Idem cum Theodoro nostro Cl. Pearsono * videtur Theodorus ille Presbyter à Photio Cod. I. memoratus, qui librum singularem ex professo composuit, quo ostendere conatus est, licèt infœliciter sine dubio, ut Doctissimi Viri verbis utar, germanum esse S. Dionysii Areopagitæ opus, & argumentis in contrarium allatis prout potuit, respondit. Argumenta numero quatuor apud Photium supersunt: solutiones eorum desunt.

* Vindic. Ignat. par. 1. p. 18.

646. EUGENIUS, gente Hispanus, Ecclesiæ Toletanæ Presbyter. Mortuo Eugenio priore in Toletanæ sedis Archiepiscopum designatus, Cæsaraugustam fugit; & ad Martyrum sepulchra se conferens, ut vitam monasticam exigere liceret, postulavit. Verùm regis jussu Toletum reductus Episcopus ordinatus est anno Dcxlvi. Anno Dclv. Concilio Toletano IX. anno Dclvi. Toletano X. præfuit, Episcopatum duodecim ferè annis tenuit; atque anno demum Dclvii. defunctus, Ildefonsum successorem habuit. Dracontii libellos *in Hexaemeron* recensuit, auxit, & perpolivit, & addito *de diei septimi Opere Carmine Heroico*, quod Dracontius imperfectum reliquerat supplevit. Scripsit etiam *Epigrammata* quædam; quæ cum Carmine supradicto edita sunt à Jac. Sirmondo *Parif.* 1619. 8°. & habentur in Biblioth. Patr. Tom. XII. p. 344. Scripsit & *libellum de S. Trinitate*, qui interiit, & alia quædam tam vinctâ quam solutâ oratione; quæ memorat Ildefonsus de Script. cap. 14.

646. TAIO sive *Tago*, cognomento *Samuel*, gente Hispanus, Episcopus Cæsaraugustanus, claruit anno Dcxlvi. quo jubente rege Chindasuindo, & approbante Synodo Toletanâ VII. Romam iter suscepit; ut desideratos in Hispaniâ S. Gregorii *Moralium* libros compararet. Postquam ibi moram inutilem diu fecisset, & à Pontificibus Romanis aliud agentibus ludificatus esset; libros frustra à se antea Romæ quæsitos, in Apostolorum templo factâ dormienti visione, reperisse dicitur. Visionis beneficio erutos è forulis libros à Martino Papâ haud difficulter obtinuit, & in Hispaniam redux secum detulit. Anno Dcliii. Concilio Toletano VIII. Dclv. Toletano IX. interfuit. Ex B. Gregorii libris collegit *Sententiarum libros* V. servatis ipsius Gregorii verbis, paucis, ubi ea desunt, ex S. Augustino suppletis. Extant hodie inter Codices MSS. Thuaneos fol. Vide *Bibliothecæ Thuanæ* Tom. II. p. 424. *Præfationem Operis* istius *ad Quiricum Barcinonensem* unà cum Quirici responso extulit Mabillonius Analect. Tom. II. p. 68. Habetur etiam ejus *Epistola* ad Eugenium Toletanum apud Baluzium Miscellan. Tom. IV. p. 397.

649. MARTINUS, Patriâ Tuscus, civitate Tudertinus, anno Dcxlix. Pontifex Romanus electus est ante XIV. Maii, ordinatus die XIV. Junii. Eodem anno III. Non. Octobris insigne Concilium CV. Episcoporum, Lateranense

teranense

teranense dictum, Romæ inchoavit; in quo Constantis Imp. *Typum* anno priore editum, & Monothelitarum duces Sergium, Pyrrhum ac Paulum Patriarchas CPP. Cyrum Alexandrinum, & Theodorum Pharanitanum, damnavit: fidem Catholicam de duabus in Christo voluntatibus Canonibus latis munivit, hæresim Monotheliticam anathemate perculit. Anno Dcli. Olympius Exarchus Imperatoris jussu Ravennâ Romam veniens frustra ei insidias tendit. Anno Dcliii. Calliopas, qui Olympio in Exarchatu successerat, exercitu Ravennatensi stipatus, Romam venit, & XIII. Cal. Jul. Martinum armatâ manu prehendit, ac navi impositum post tres menses navigationi insumptos Naxum insulam deportavit: ubi per integrum annum commoratus & malè habitus Pontifex, die XVII. Septembr. anno Dcliv. Constantinopolim perductus est, & in custodiam datus. Post 93. dies ad tribunal judicum ductus ac multis criminibus oneratus, causam agere coactus est: sed cùm neque *Typum* Imperatoris approbare, nec cum Patriarchâ CP. communionem inire, vellet: iterum in carcerem amandatur, vinculis onustus, & diris suppliciis undique vexatus. Diebus 85. exactis Chersonam deportatur, quo pervenit Idibus Maii anno Dclv. Obiit exul eodem anno die XVI. Septembris, in ecclesia B. Mariæ, Blachernis dictâ, propè Chersonam depositus. Extant *Epistolæ* XVII. quarum XI. Græco-Latinæ habentur, Concil. Tom. VI. p. 5.

MAURUS, Episcopus Ravennatensis, claruit anno Dcxlix. Scripsit *Epistolam ad Martinum Papam contra Monothelitas*, quæ in Concilio Lateranensi lecta & approbata est, atque Actis Synodalibus inseri jussa: ubi jam reperitur Gr. Lat. actione 1. Concil. Tom. VI. p. 96. Cæterùm ne quis miretur tot Occidentalium Episcoporum Epistolas Græco-latinas extare in Actis Concilii Lateranensis: sciat Acta Concilii, atque adeò Epistolas & Libellos iis immistos, in Græcum sermonem postea conversa esse; uti & nunc extant. 649.

ANASTASIUS, primò Monachus, deinde Abbas, natus anno Dcxviii. S. Maximi discipulus, itinerum, calamitatum, exiliorum per integrum decennium comes individuus, claruit anno Dclv. quo unà cum S. Maximo Imperatoris jussu Româ Constantinopolim asportatus est, ibi in judicium tractus, diris modis exagitatus, ac demum Perberim relegatus. Anno Dclxii. Lazica cum B. Maximo deportatus est, ubi castello Scotori dicto Apsiliæ prope Abasgiam, deinde Suanensi inclusus, & tam ex tormentorum & verberum, quæ Byzantii sustinuerat, copiâ, quàm ex afflictionibus & angustiis hoc in loco ipsi illatis, vix adhuc semivivus die XXIV. Julii anno Dclxiv. in Domino obdormivit. Scripsit anno Dclv. ad *Commune Monachorum apud Caralim constitutorum Epistolam*, quæ extat Lat. inter Anastasii Collectanea à Sirmondo edita *Paris.* 1620. 8°. p. 142. & inter Maximi opera Tom. I. p. 43. 655.

ANASTASIUS, Ecclesiæ Romanæ Presbyter & Apocrisiarius, B. Maximi discipulus, claruit anno Dclv. quo ob Maximi Præceptoris causam, & Orthodoxæ veritatis confessionem Mesembriam Thraciæ urbem in exilium missus est, postea Trapezuntem relegatus. Anno Dclxii. unà cum B. Maximo in Lazorum regionem deportatur: ubi à Maximo & Anastasio cognomine, exilii sociis divulsus in castrum Buculum dictum in regione Mesimianâ prope confinia Alanorum conjectus est; post paucos dies in castellum Thacyriæ juxta Hiberiam, exinde verò castrum Phustas, mox Schemarin ablegatus. Obiit anno Dclxvi. V. Idus Octobris. Scripsit anno Dclxv. exul è Lazicâ prolixam ad *Theodosium Gangrensem Presbyterum Epistolam*, cui præter enarrata fusè sui ac B. Maximi & Anastasii CP. exilia, plurima de duabus Christi operationibus ex S. Hippolyti scriptis deprompta testimonia intexuit; unde etiam & nos quædam lucem hisce rebus præferentia mutuati sumus. Extat hæc *Epistola* Latine inter Anastasii Collectanea à Sirmondo edita *Paris.* 1620. p. 193. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XII. p. 858. Operibus 655.

SÆC. VII. a. An DC. ribus etiam S. Maximi non ita pridem à Combefisio editis præmissa, p. 67.

656. FRUCTUOSUS, gente Hispanus, ex regio Gothorum sanguine ortus, Conantii Episcopi Palentini discipulus, plurima condidit Monasteria, & in his Complutense, cui ipse præfuit. Postea Episcopus Dumiensis factus est, ac demum anno Dclvi. Concilii Toletani X. decreto in locum Potamii Archiepiscopi Bracarensis recens depositi subrogatus. Obiit ante annum Dclxxv. Scripsit *Regulam Monachorum duplicem*, alteram XXIII. alteram XX. Capitibus constantem. *Utramque* edidit Lucas Holstenius in Codice Regularum *Paris.* 1663. par. 2. p. 133.

657. ILDEFONSUS, gente Hispanus, Toleti nobili genere Patre Stephano, matre Luciâ natus: ubi etiamnum commonstrari ædes illius natalibus nobiles prodit Marianâ *. Ab Eugenio Archiepiscopo Toletano primis literarum elementis imbutus, Hispalim missus est ab Isidoro Episcopo ulterius expoliendus. Quo facto spretis omnibus vitæ sæcularis honoribus, quos ei pater propinarat, in Agaliensi Monasterio cucullum induit, tantamque brevi tempore ob pietatem & doctrinam eximiam nominis existimationem nactus est, ut Adeodato Abbate defuncto Cœnobii Præfecturam fidei suæ commendatam habuerit. Quo tempore in Prædio Debiensi suâ impensâ Virginum Collegium fundavit; atque anno demum Dclvii. Eugenio in sede Toletanâ successit. Rejicit id Baronius in annum Dclxii. Episcopus factus Pelagii & Helladii exoletum jamdiu Helvidii errorem resuscitare nitentium temeritatem multo labore compressit, perpetuamque B. Mariæ virginitatem enixè vindicavit. Obiit anno Dclxvii. post completos ab Episcopatu suscepto annos ix. menses fere 2. Multis scriptis eousque post mortem inclaruit, ut *Chrysostomus*, atque *Ancora fidei* ab iis qui eum citârunt, sæpe appelletur.

* De rebus Hisp. l. 6. c. 10.

Scripta, quæ extant.

Liber de illibatâ virginitate B. Virginis contra Infideles.

Liber contra eos qui disputant de perpetuâ virginitate B. Mariæ, & de ejus parturitione. Duos hosce libros à quibusdam Radulfo Flaviacensi ascribi monet Bostonus Buriensis. Rectiùs Dacheriùs Paschasio Radberto adjudicat.

Homilia contra eos qui mendosè affirmant Mariam Virginem contra legem Dominum peperisse.

Sermones VI. de Assumptione B. Mariæ, ex quibus 2^m, & 3^m. Ansberto Abbati Fontanellensi tribuit Bostonus.

Sermo duplex in Nativitate B. Mariæ.

Sermo de ejusdem Purificatione.

Tractatus hosce edidit Fr. Feuardentius *Paris.* 1576. quos excepto unico libro de illibatâ virginitate B. Virginis, tum ob stylum, tum ob doctrinam quæ in iis continetur, supposititios esse contendit Joannes Poza in Elucidario Deiparæ l. 4. tract. 4. cap. 6. His adde, quæ habent Fr. Combefis in Bibliothecâ Concionat. Tom. 7. & Lucas Dacherius Spicileg. Tom. I. p. 12. monente Cl. Oudino Supplement. p. 182. nempe non pauca in his Homiliis partim ex Homiliis D. Bernardi, partim ex Commentario in Psalmos Pœnitentiales à quibusdam Gregorio VII. ab aliis Anselmo Lucensi tributo desumpta esse. Porrò isti tractatus habentur & in Biblioth. Patr. Tom. XII.

Liber de Scriptoribus Ecclesiasticis XIV. sive Appendix ad librum Isidori de Viris Illustribus post Hieronymum & Gennadium. Editus est à Miræo in Bibliothecâ Ecclesiasticâ p. 93. *Antverp.* 1639. cum notis, atque alibi sæpiùs.

Epistolæ duæ apud Dacherium Spicileg. Tom. I. p. 308. Integrum *Epistolarum volumen* scripsisse Ildefonsum testantur Trithemius & Possevinus: quod an alicubi adhuc lateat, non constat.

Scri-

Scripsit præterea quæ non extant, Ildefonsus (modò Juliano Toletano in Appendice ad librum ejus de Viris illustribus, fides sit habenda) Opuscula sequentia. SÆC. VII. ab An. DC.

Prosopopœiam imbecillitatis propriæ.
De proprietate Personarum Patris, Filii & Sp. S.
Annotationes in sacris.
Annotationes actionis diurnæ.
De cognitione baptismi.
De progressu spiritualium.
Epistolarum librum.
Librum Missarum, Hymnorum & Sermonum.
Librum Epitaphiorum & Epigrammatum.

Porrò Ildefonsus Isidori *Historiam de origine Gothorum* ab anno quinto Suinthilanis regis, in quo desiit Isidorus, usque ad annum xviii. Reccesiunthi regis produxit. Interiit opus istud, nisi quid in Lucæ Tudensis Historiâ deliteat. Verisimiliter enim admodùm conjicit Doctiss. Vossius Historicum istum, quicquid de eâ temporis, quam persecutus est Ildefonsus, periodo prodit, ex hujusce Chronico paucis mutatis exscripsisse.

VITALIANUS, Patriâ Campanus, civitate Signiensis, Anastasii filius, Romanæ Ecclesiæ Pontifex ordinatus anno DCLVII. die XXX. Julii. Anno DCLXIII. Constantem Imp. Romam advenientem summâ demissione & obsequio excepit. Anno circiter DCLXVIII. Maurum Episcopum Ravennatensem, quòd Romam ad causam dicendam sæpius vocatus, adesse noluerit, excommunicavit. Brutum fulmen adeò insuper habuit Maurus, ut ipse vice versâ anathema Vitaliano incusserit; ac morti proximus Episcopos Provinciæ suæ juramento obstrinxerit, se Pontifici Romano nunquam cessuros. Obiit Vitalianus die XXX. Decembr. anno DCLXXI. Extant *Epistolæ* VI. Concil. Tom. VI. p. 445. 657.

SYRICIUS, Episcopus Barcelonensis, claruit anno DCLVII. Extant ab eo scriptæ *Epistolæ* II. quas primus edidit Lucas Dacherius Spicileg. Tom. I. 657.

MARCULPHUS, Monachus, ni fallor, Parisiensis, septuagenarius jam scripsit circa an. DCLX. Collegit *Formularum Ecclesiasticarum libros duos*; quos Landerico Parisiensium Antistiti dedicavit. Hos primus è tenebris eruit, & notis doctissimis illustratos edidit Hieronymus Bignonius *Paris.* 1613. 8o. Auctior verò editio ab eruditissimo Bignonio adornata iterum prodiit ibid. 1666. 4o. Habentur etiam inter *Capitularia* à Baluzio edita Tom. II. p. 369. qui Bignonianis suas etiam Notas adjecit: exinde etiam Biblioth. Patr. Tom. XII. p. 767. 660.

CUMMENEUS, *Albus* dictus, Patria Hibernus, alius à Cummiano de quo supra, Abbas Hyensis factus anno DCLVII. Claruit anno DCLX, Obiit anno DCLXIX. Scripsit *Vitam S. Columbæ primi Abbatis Hyensis in Britanniâ*, quæ habetur à Mabillonio edita Sæc. Benedict. I. p. 361. 660.

THEODOSIUS & THEODORUS, Monachi Orientales, B. Maximi, Martini papæ, & Anastasiorum familiares, claruerunt anno DCLXVIII. quo è Lazicâ, quam SS. Confessorum Maximi, &c. visendorum gratiâ petierant reduces Anastasii Apocrisiarii literarum de morte Maximi & Anastasii alterius exemplum à Gregorio Monacho acceperunt. Scripserunt *Scholion sive Hypomnesticum de Maximi*, &c. præsertim verò *Anastasii Apocrisiarii, exilio & obitu*; quod Latinè inter Anastasii Analecta edidit Jac. Sirmondus *Paris.* 1620. p. 251. Gr. Lat. verò prodiit in Apparatu Combefisiano ad Opera S. Maximi p. 80. 668.

SÆC. VII. ab An. DC. 668.

THEODORUS, natione Cilix, domo Tarsensis, S. Pauli popularis, instituto Monachus, Romæ dum ageret anno DCLXVIII. cùm priùs more Romano tonsuram accepisset, à Vitaliano Papâ ad Archiepiscopatum Cantuariensem evectus est, April. I. ab ipso Pontifice consecratus. Dum iter in Angliam institueret, in Galliis diu hæsit, & post octodecim demum menses Cantuariam venit. Prima ipsi cura fuit Ecclesiæ Anglicanæ faciem pulchriorem reddere, secunda meliores literas resuscitare: quod & fœliciter factum est. Eo enim fine Bibliothecam copiosam tam Græcis quam Latinis libris instructam secum in Angliam advexit: quorum nonnulli, inquit Antiquitatum Britannicarum Autor †, seu Parkerus iste, seu Josselinus, Græco idiomate conscripti apud nos manent, viz. *Opera* Homeri Græco charactere ita eximiè & exquisitè descripta, ut librorum impressorum veritatem superent, volumen grande, charta etiam antiquior, *Homiliæ Chrysostomi* folio pergamenæ, *Psalmi Davidici*, *Hypomnesticon Josephi* eâdem linguâ, Opera sane ob eximiam literarum Scripturam nostro sæculo rara, & quæ perpetuæ memoriæ famam obtinere mereantur. Quid mirum igitur, si tam gravi Præsuli, tam erudito capiti, Ecclesia Anglicana fasces submitteret, & relicto veteri Paschatis celebrandi more, in Romanos ritus ferè ubique haud ægrè transiret? Anno DCLXXIII. die XXIV. Septembr. Synodum Herefordiæ habuit; in quâ ea quæ à Patribus transmarinis Canonicè sunt antiquitùs decreta, ab Anglis custodienda decernebantur. Decem ejus Capitula apud Bedam videri possunt l. 4. c. 5. Anno DCLXXX. habita est ab eo secunda Synodus Hethfeldæ in agro Cantiano; in quâ ad declarandam Britannicarum Ecclesiarum fidem contra Eutychis & Monothelitarum hæreses, quinque Oecumenica Concilia suscipiuntur. Vide sis Bedam l. 4. c. 17. Obiit Theodorus die XIX. Septembr. anno DCXC. ætatis suæ 88. ad quem, nec ultra, se perventurum somnio admonitus prædicere solebat. Scripsit Theodorus *Pœnitentiale*, opus satis amplum, & omnibus pene Pœnitentiæ casibus accommodatum: integri operis in Bibliotheca Benedictina apud Cantabrigienses suo adhuc tempore superstitis, titulos, sive summaria Capita numero LXXVIII. nobis exhibuit Clarissimus Spelmannus Concil. Angl. Tom. I. Quid exinde de eo factum sit, parùm liquet; vereor ne alicubi apud nos reperiatur. Quæ enim in Bibliothecâ Benedictina hodie restant, quæque Parisiis edita sunt, ex prolixiori opere tantummodò sunt excerpta. Optat Cas. * Oudin, ut Spelmannus integrum Pœnitentiale orbi Christiano obtulisset, nulla interim editionis Parisiensis mentione facta. An foris tam acutus, domi cœcus esse poterat? nescius scilicet, Theodori *Pœnitentiale* omnibus, quæ reperiri poterant, capitulis, aliisque præclaris Ecclesiasticæ disciplinæ monumentis adauctum, uberrimisque Jacobi Petiti annotationibus ornatum *Parisiis* prodiisse an. 1677. Tom. II. 4. Fatetur quidem Petitus, se collectioni suæ *Pœnitentialis* nomen indidisse, non quasi integrum referat librum Pœnitentialem, sed quia nihil eorum quæ præcipua sunt omittere videtur: interim de republicâ Christianâ haud parum meritus, qui omnia quæ haberi poterant, laudando studio summaque diligentia undique conquisivit. Quoniam vero Codices MSS. quibus usus sit, ubique crepat Petitus, eorumque possessores uti par erat, deprædicat, audivi non semel Collegii Benedictini Cantab. Socios, *Theodori Pœnitentialis* Codicem vetustissimum, qui in hujus Collegii Bibliotheca asservatur, summâ curâ pulchre describi curasse, & descriptum Parisios transmisisse, quod tamen ingrato prorsus silentio suppressit editor. Integram quam edidit Petitus Collectionem, in duos dispescit Tomos: in primo exhibentur Theodori *Pœnitentiale* XIV. Capita complectens; ejusdem *Capitula* LX. *Capitula* X. Synodo Herefordiensi oblata à Theodoro præsidente; alia *capitula* ex fragmentis à Dacherio editis; *alia ex Canonibus, ex libris Pœnitentialibus*, ex *Canonum Collectoribus*, ex Codicibus quibusdam MSS. collecta; *Tituli libri Pœnitentialis* à Spelmanno editi; *Pœnitentiale Theodorianum* cum quibusdam capitulis & Canonibus ex ipso excerptis collatum; *Canones Selecti* ex antiquissima Canonum collectione; *Codices Herouvalliani de doctrina & Disciplinâ Ecclesiastica*; *excerpta* ex

† Antiquit. Brit. p. 53.

* Supplem. p. 185.

ex aliis Codicibus MSS. de quibusdam rebus præcipuis, quæ in *Pænitentiali* & *Capitulis* Theodori tractantur. Sequuntur deinde quamplurima præclara Ecclesiasticæ disciplinæ Monumenta, undique conquisita, in varias classes & articulos distributa. In Tomo ii. habetur 1°. *Dissertatio*, quâ Theodori Vigilantiam pastoralem adversùs calumniatores, Balæum nempe & Centuriatores Magdeburgenses, ex veterum traditione patrumque testimoniis ab Ignatio Antiocheno ad ipsius Theodori tempora longo agmine deductis defendit, cui observationes suas in hæc Vigilantiæ Pastoralis exempla subnectit: 2ᵃ. *Dissertatione*, Theodori doctrinam *de Pœnitentiâ* adversùs Joann. Morinum ab omni novitatis suspicione prolixè vindicat; ultimo demum loco sequuntur notæ, quæ, ut ipsius verbis utar, tot sunt quasi Dissertationes, in quibus mendacia hominum maledicorum coarguuntur, qui sanctissimum atque doctissimum Ecclesiæ Cantuariensis antistitem, temerè audent appellare novellæ ac superstitiosæ Religionis doctorem. Denique notandum est, Theodorum nostrum qui hunc morem à Græcis suis mutuârat, primum fuisse, qui Occidentalibus libellum pœnitentialem rescripserit, quem alii postea æmulati sunt, adeoque omnium formularum Pœnitentialium in Ecclesiâ Latinâ fons & origo, jure merito haberi debeat. *Capitula Theodori Ecclesiastica* CXX. habentur etiam apud Dacherium Spicileg. Tom. ix. & in Appendice ad Concil. Tom. vi. p. 1875. Extat etiam *Epistola Theodori ad Æthelredum Merciorum regem de amicitia inter se & Wilfridum, Episcopum Eboracensem, quem injuste deponi curaverat Theodorus, redintegrata*, apud Willielm. Malmsbur. de Gest. Pontif. lib. 3. fol. 151. & Concil. Tom. vi. p. 1383.

ADEODATUS, natione Romanus, Joviniani filius, instituto Monachus, demum ab anno 672. die XIV. Martii Pontifex Romanus. Obiit die XVIII. Maii anno 677. Scripsit *ad universos Galliæ Episcopos Epistolam*, quâ privilegium Monasterio S. Martini concessit. Extat Concil. Tom. vi. p. 523. 672.

AGATHO, natione Siculus, ex Monacho Papa Romanus ordinatus die XXIX. Maii anno 679. Anno 680. indicto à Constantino Imp. Constantinopoli Concilio Oecumenico, ipse habitâ Romæ Synodo rebus Occidentalis Ecclesiæ in Concilio CP. fœliciter procurandis viam præmuniit, advocato enixis precibus ex Angliâ Theodoro Cantuariensi; quem tamen, quo minùs Pontificis votis obsecundaret, gravis senectus impediit. Misit Agatho ex Romanâ Synodo ad Constantinopolim legatos Abundantium Paternensem & Joannem Rhegitanum Episcopos, Theodorum & Georgium Presbyteros, Joannem Diaconum, & Constantinum Subdiaconum, qui suas vices in Concilio generali obirent. Obiit die I. Decembr. anno 681. Extant ab eo scriptæ *Epistolæ* III. una, eaque admodùm prolixa, *ad Constantinum Imp.* quæ habetur Gr. Lat. Synodi VI. actione 4. Concil. Tom. vi. p. 629. altera sui ac Synodi Romanæ nomine *ad Imperatorem & Concilium CP. de legatis ad Synodum missis*, ib. p. 678. tertia *ad Ethelredum Merciorum regem, & alios de collatâ Abbati Medamstedensi potestate vicariâ*, ibid. p. 576. 679.

ADAMANNUS, seu ADAMNANUS, gente Scoto-Hibernus, Monachus & Presbyter, defuncto Failbeo anno 679. in regimine cœnobii Hyensis successit. Anno 701. ad Aldfridum Northumbrorum regem legatus à gente suâ missus Romanum Paschatis celebrandi institutum in Angliâ didicit & approbavit; idque à suis domum rediens observari frustra satagit. Deinde in Hiberniam transeuns, plurimos quin & penè omnes ad Anglicanam consuetudinem Paschatis celebrandi adduxit. Tandem Hyam reversus, cùm iterum Monachis suis Romanæ Ecclesiæ ritum irrito labore commendâsset, ante annum exactum è vitâ migravit die XXIII. Octobr. Anno DCCIV. ætatis suæ lxxiv. vel ut alii, lxxx. Edidit de *Vitâ S. Columbæ libros* III. qui extant apud Canisium Tom. v. par. 2. p. 562. & apud Surium IX Junii. *De locis Terræ Sanctæ libros* III. quos ex ore Arcul- 679.

SÆC. VII. ab An. DC. phi Galliarum Episcopi è Palæstinâ reducis excepit. Eos primus edidit Serarius *Ingolstad.* 1619. deinde Joannes Mabillon. sæc. Benedict. III. par. 2. p. 502. Scripsisse dicitur Adamannus *librum* etiam *de Paschate legitimo*, & *Canones* quosdam: de quibus vide Waræum de Script. Hibern. l. 1. c. 3. p. 35.

680. CEOLFRIDUS, gente Anglus, patriâ Bernicius, post Benedictum Biscopium Weremuthensis & Gerwicensis Monasteriorum Abbas, Ven. Bedæ præceptor, claruit anno 680. Romam, quo verò anno haud satis liquet, profectus est, unde plures secum libros detulit, quibus Bibliothecam, quam in utroque Monasterio extruxit, ornavit; de quibus vide sis Bed. vit. Abbat. Wiremuth. lib. 2. p. 46. Missis etiam Romam Monachis privilegium à Sergio Papâ Monasterio suo impretravit, quod coacta Synodo Anglicanâ, regis Elfridi, omniumque Episcoporum subscriptione firmatum est. A Naitone Pictorum rege missis legatis rogatus, ut eum de Paschatis celebrandi ratione, & Romanâ Clericorum tonsurâ pleniùs edoceret, scripsit prolixam de argumentis hisce *Epistolam*, quam tanto cum gaudio excepit Naiton, ut de medio optimatum suorum surgens, genuaque in terram flectens, Deo gratias egerit, quòd tale munusculum de terrâ Anglorum accipere mereretur; & mox edicto præceperit, ut Romani in his rebus ritus per universas Pictorum provincias observarentur. Tandem senio & laboribus penè fractus, magno suorum dolore regimini suo renunciavit, seque ad alterum iter Romanum suscipiendum paravit. Verùm Lingonas in Galliâ Narbonensi perveniens, morbo & senectute gravis naturæ cessit, & in Monasterio Tergeminorum VII. Kal. Octob. obiit, ibidem sepultus, ætat. ann. lxxiv. Presbyteratûs xlvii. regiminis monastici 5°. Industrius per omnia Vir, acutus ingenio, actu impiger, maturus animo, religionis zelo fervens, quod de magistro suo habet Beda loc. cit. p. 47. Extat ejus *ad Naitonem Epistola de Paschate & Tonsurâ* apud Bedam l. 5. c. 22. & Concil. Tom. VI. p. 1423. Alia ejus scripta, viz. *Homilias solennes*; *Epistolas ad Monachos*; *De Peregrinatione suâ librum*; *Testamentum ad Hunibertum* memorant Baleus & Pitseus.

680. ALDHELMUS, natione Anglus, Kenredi filius, Inæ Visi-saxonum regis nepos, juvenis adhuc Galliam & Italiam peragravit, tantoque animi ardore sacris pariter ac humanis literis incubuit, ut omnes sui temporis Theologos longè superaverit. Domum reversus, primùm Monachus, deinde Abbas Bladunensis, sive Malmsburiensis factus est anno 671. Claruit præcipuè circa annum 680. Exactis in regimine monastico annis 34 anno 705. Schirburnensis Ecclesiæ Antistes consecratur. Obiit anno 709. die XXV. Maii. Dum Abbatis munere adhuc fungeretur, scripsit jubente gentis suæ Synodo adversùs vicinos Britannos, quòd Quartodecimanum Paschatis celebrandi morem mordicùs retinerent. Primus ex Anglorum gente erat juxta Cambdenum *, qui Latinè scripsit, primusque componendi carminis Latini rationem populares suos docuit. *Vir*, teste Bedâ †, *undecunque doctissimus*; *nam & sermone nitidus, & Scripturarum tam liberalium quam Ecclesiasticarum erat eruditione mirandus.* Præter *Opus Paschale*, jam deperditum, scripsit, eodem teste, *librum de laude Virginitatis* eximium, quem ad exemplum Sedulii & Versibus Hexametris & prosâ composuit. Extat *liber* iste *Paris.* 1576. apud Canisium Tom. v. par. 2. p. 798. & in Bibliothecâ Patr. Tom. xiii. p. 1. Scripsit & alia nonnulla, ex quibus extant, *liber de octo principalibus vitiis*, qui habetur apud Canisium & in Biblioth. Patr. dictis locis; *Ænigmatum versus mille*, quæ cum aliis Aldhelmi *opusculis metricis* edidit Martinus Delrio, *Mogunt.* 1601. 8o. *Tractatus* ejus *de Virginitate Prosaicus* habetur in Orthodoxogr. p. 1677. Scripsit præterea de *Vitâ Monachorum*, *de laude Sanctorum*, *de Metrorum generibus*, *super Ænigmatibus*, aliaque plurima, quæ à Baleo & Pitseo recensentur.

* Britann. in Wilt. p. 116.
† L. 5. c. 19.

APONIUS,

APONIUS, quisquis sit, vir non indoctus; claruit, ex Labbei calculo, circa an. 680. Bedâ certè antiquior, à quo * citatur. Extant ab eo scripti *ad Armenium Presbyterum Commentariorum in Cantica Canticorum libri* VI. qui prodierunt *Friburgæ* 1538. & in Bibliothecâ Patr. Tom. xiv. p. 98. SÆC. VII. ab An. DC. 680. * Comm. in Cant. l. 4. c. 25.

MANSUETUS, Archiepiscopus Mediolanensis; claruit anno 680. quo circiter tempore ex occasione indicti in Oriente à Constantino Imp. Concilii Oecumenici Synodum Mediolani habuit; & ex eâ scriptis ad Imperatorem literis, eum quæ è re fidei Catholicæ visa sunt, admonuit, ac duarum in Christo voluntatum fidem sibi cordi esse declaravit. Eodem anno Synodo Romanæ interfuit, & literis Synodicis legatos Constantinopolim missos spectantibus subscripsit. Extat *Epistola* ejus *ad Constantinum Imp. de fide Catholicâ* è Synodo Mediolanensi scripta, inter Acta Concilii VI. par. 1. c. 3. Concil. Tom. vi. p. 601. 680.

THEODORUS, *Campedonensis* à cellulâ, in quâ vitam monasticam primùm egit, dictus, postea Monachus S. Galli, discipulus S. Magni. Claruit anno 680. Scripsit jussu Tozzonis Episcopi *S. Magni præceptoris sui Vitam*, quæ extat apud Canisium Antiqu. Lect. Tom. v. p. 911. 680.

MACARIUS, Patriarcha Antiochenus, hæreticus Monothelita; claruit anno 680. quo Concilio sexto Generali interfuit. Præter brevem *fidei Confessionem*, quam ore tenus in Concilio edidit, prolixiorem *Ecthesin* sive *Confessionem* scripto consignatam patribus obtulit; sed cùm dogma de unicâ Christi voluntate, & deivirili operatione damnare recusaret, seque duas naturales voluntates, aut operationes in Christo nunquam agniturum, etiamsi membratim discerperetur, & in mare mitteretur, profiteretur, à Synodo damnatus, & ab Imperatore in exilium missus est. Extat ejus *Expositio* seu *Confessio Fidei* utraque Concil. Tom. VI. p. 743. Scripsit & *librum ad Lucam Monachum & Presbyterum Africæ*, qui de novâ hæresi Maximianorum scripserat, & *libellum προσφωνητικὸν* ad Imperatorem, & alium quendam librum; quorum fragmenta habentur Concil. Tom. vi. p. 906. 680.

PETRUS, Metropolita Nicomediensis; claruit anno 680. In Hæresis Monotheleticæ suspicionem adductus, Concilio sexto se præsentem stitit, tactisque Evangeliis fidem Orthodoxam duarum in Christo voluntatum confessus est, quam & oblato confessionis libello fusiùs confirmavit. Exemplum ejus secuti sunt Theodorus, Solomon, & Antonius Episcopi, unà cum Monachis quibusdam, ejusdem criminis rei facti, & oblatis eâdem formâ libellis criminationem diluerunt. Extat *Libellus* iste *Confessionis* Gr. Lat. Concil. Tom. vi. p. 842. 680.

JULIANUS, POMERIUS etiam dictus, gente Hispanus, civitate Toletanus, Eugenii II. Episcopi Toletani discipulus, anno 676. ab Ervigio rege rogatus, libros *de Christi adventu adversùs Judæos* scripsit. Anno 680. ineunte post Quiricum Ecclesiæ Toletanæ Archiepiscopus ordinatus est. Anno 681. Concilio Toletano XII. 683. Toletano XIII. 684. Toletano XIV. 688. Toletano XV. præfuit. In postremâ hâc Synodo libri sui de *tribus substantiis*, quem in Italiam perlatum minùs orthodoxam censuerat Benedictus Papa, vindicias operosè egit, Benedictum tanquam stupidum quendam & è trivio petitum doctorem Concilii patribus deridendum propinans, ac frivolas indocti Pontificis cavillationes insuper habendas esse demonstrans. Obiit pridie Nonas Martii anno 690. Præclarum virtutum ac doctrinæ ejus encomium texit Fœlix Toletanus in Appendice ad Ildefonf. de Script. quem consulat Lector. Nos scripta Juliani persequemur. 680.

Commentaria in Naum Prophetam.
De demonstratione sextæ ætatis, sive *Christi adventu, adversùs Judæos libri*

SÆC. VII. ab An. DC.

bri III. *ad Ervigium regem*, qui habentur in Orthodoxographis p. 1967.

Prognosticorum futuri sæculi, viz. *de Origine mortis humanæ, de Receptaculis animarum, de Resurrectione & extremo Judicio, libri* III. præmissis *Epistolâ nuncupatoriâ ad Idalium Barcinonensem Episcopum*, & *Oratione ad Deum.* Prodierunt à Cochlæo editi *Lipsiæ* 1535.

'Αντικειμένων sive *Contrariorum in speciem locorum utriusque Testamenti libri* II. Variæ sunt variorum de hujus operis autore sententiæ. In editione Bibliothecæ Patrum, quam adornavit Andreas Schottus *Colon.* 1618. Juliano nostro ex authoritate Fœlicis Toletani tribuitur, Tom. xv. p. 95. Sixtus Senensis illud Richardo Cluniacensi, qui claruit anno 1160. ascribit. Ab Alphonso de Castro * sub nomine Salviani Massiliensis citatur, non aliâ forsan de causâ, quàm quòd à Brassicano ad calcem Salviani editum fuerat Anonymum. Denique Joannes Baptista Marus † ex testimonio Leonis Ostiensis, & antiquissimi codicis fide id Berthario Abbati Cassinensi vindicat. Cui datum tantas componere lites? Prodierunt hi libri primùm Anonymi *Basil.* 1530. *Colon.* 1533. 8°. deinde unà cum supra enumeratis Juliani opusculis Tom. xii. p. 590.

* Adv. Hær. l. 14. in verbo timor Dei.

† Not. in Petr. Diac. de viris illustr. Cassin. p. 33.

Historia de Wambæ regis Gothorum expeditione, quâ rebellantem Paulum ducem Narbonensem debellavit: ab Andrea du Chesne edita inter Scriptores Francicos Tom. i.

Appendix ad Ildefonsum de Scriptoribus Ecclesiasticis, quæ quidem unius Ildefonsi vitam continet, & cum Hieronymi, Gennadii & Ildefonsi catalogis Scriptorum edi solet.

Scripsit Julianus plurima, quæ nunc interierunt, opuscula, à Fœlice Toletano memorata, viz. *Librum Responsionum ad Idalium in defensionem Canonum & Legum, quibus probibentur Christiana mancipia Dominis infidelibus deservire. Apologeticum fidei ad Benedictum Papam*: *Apologeticum alium de tribus capitulis*, de quibus immeritò dubitàrat Benedictus. (*Dissertationem* satis prolixam ejusdem argumenti habes inter Acta Concilii Toletani XV. Concil. Tom. vi. p. 1296.) *Libellum de remediis blasphemiæ*, cum *Epistolâ ad Adrianum Abbatem. Librum carminum diversorum, Hymnorum, Epitaphiorum, & Epigrammatum : Librum Epistolarum : Librum Sermonum: Opusculum de vindicatione domus Dei, & eorum qui ad eam confugiunt : Librum Sententiarum ex decade Psalmorum S. Augustini collectum: Excerpta de libris S. Augustini contra Julianum*: *Libellum de divinis Judiciis*: *Contra eos qui fugientes ad Ecclesias persequuntur : Librum Missarum per totum circulum anni: Librum Orationum pro omnibus anni Festivitatibus.*

680. AGATHO, magnæ Ecclesiæ CP. primò Lector, postea Bibliothecarius, Patriarchalis Protonotarius, & Cancellarius secundus; claruit ab anno 680. quo, cum Lectoris gradum adhuc sustineret, sanctæ & œcumenicæ sextæ Synodo Notarius fuit; omniaque quæ in eâ acta sunt, ordine persecutus, omnes Actorum tomos literis Ecclesiasticis purè & nitidè scripsit, & exemplaria à se descripta in quinque Patriarchalium sedium usum tradidit. In vivis adhuc erat anno 712. quo *Libellum* sive *Epilogum* scripsit, in quo ea refert, quæ Philippicus Bardanes tyrannus adversùs sanctam & œcumenicam sextam Synodum ausus est. Extat hic *libellus* Gr. Lat. Concil. Tom. vi. p. 1401.

682. LEO II. natione Siculus, Pauli filius, Pontifex Romanus anno 682. ante X. Januarii electus, post menses demum novem ordinatus. Anno 683. perlata à Constantinopoli Synodi sextæ *Acta* confirmavit, & eorum exemplar in Hispaniam transmisit. Obiit anno 684. die XXIII. Maii. Extant sub ejus nomine *Epistolæ* V. Concil. Tom. vi. p. 1245. quas commentitias esse contendunt Baronius, Binius, & novissimi Conciliorum editores. Sanè prima, ad Constantinum Aug. Gr. Lat. actione 18. Synodi sextæ reperta, hoc præsertim nomine à Pontificiis supposititia censetur, quòd Honorium Papam in Monothelitarum hæresi defunctum, adeoque justâ anathematis sententiâ condemnatum

natum esse scribat, ut ipse Baronius non diffitetur. *Sermonem in die Ordinationis habitum* sub ejusdem nomine ex schedis Holstenii edidit Daniel Papebrochius Conatûs Chronologici ad catalog. Pontif. Roman. p. 107. qui quidem utrum iste *Sermo* Leoni an Benedicto successori sit ascribendus, parùm constare agnoscit, licèt ipse in eam potiùs propendeat sententiam, ut Leonis nostri fœtum esse censeat. SÆC. VII. ab An. DC.

BENEDICTUS II. natione Romanus, Joannis filius, ad Pontificatum electus die XXVIII. Junii anno 684. ordinatus XIV. Maii anno 685. Si Anastasio fides, edictum à Constantino Imp. obtinuit, ut electus deinceps ad sedem Romanam non expectato Principis mandato evestigiò consecraretur. Verùm jus imperiale in confirmandis Pontificibus ulteriùs adhuc locum habuisse ex *Libri diurni formulis* liquidò constat. Obiit Benedictus die XXV. Martii anno 686. Extant *Epistolæ* II. Concil. Tom. vi. p. 1277. quas ipsi Pontificii suppositititias esse volunt. 684.

SERGIUS, natione Syrus, domo Antiochenus, Tiberii qui Panormi in Siciliâ vixit filius, Ecclesiæ Romanæ Pontifex ordinatus, die XXII. Novembr. anno 688. Anno sequente Ceadwallam Occidentalium Saxonum regem Romam advenientem baptizavit. Anno 692. habita est Constantinopoli Synodus Quini-sexta, cui interfuerunt Pontificis legati, ac Synodi decretis subscripserunt. Eadem ut solenni subscriptione confirmaret, Sergio mandavit Justinianus Imp. ac reluctantem misso Zachariâ Protospathario Constantinopolim deportari jussit. Sergium verò nequaquam abduci passa militia Italica Zachariam fugavit. Obiit Sergius die XIV. Augusti anno 702. Extat *Epistola*, non tamen integra, ad *Ceolfridum Abbatem, de Bedâ Romam transmittendo*, Concil. Tom. vi. p. 1294. & apud Gulielmum Malmsburiensem de gestis Reg. Angl. l. 1. p. 11. 688.

ARCULPHUS, urbis cujusdam in Galliâ Episcopus; claruit anno 690. Suscepto religionis causâ in Orientem itinere, ac lustratis locis sanctis, Damascum quoque, Constantinopolim, Alexandriam, aliaque loca adiit, ac demum in Galliam rediens, vi tempestatis in Occidentalia Britanniæ littora delatus, & ab Adamanno Abbate Hyensi hospitio benignè exceptus est. Ab illius ore exceptam peregrinationis hujusce Historiam, & locorum sanctorum descriptionem literis consignavit Adamannus, rem voluminibus tribus complexus. Extant hi *libri de situ Terræ sanctæ* inscripti, à Serario editi, *Ingolstad.* 1619. deinde à Mabillonio sæc. Benedict. III. par. 2. p. 502. ut in Adamanno supra monuimus. 690.

CRESCONIUS, civitatis cujusdam in Africâ Episcopus; claruit circa an. 690. Bina condidit opera ad *Jus Canonicum* spectantia, nempe *Breviarium Canonum*, in quo Conciliorum Canones & Romanorum Pontificum Decreta citatis tantum locis, quibus reperiri possent, ad CCC. capitula revocavit: & *Concordiam*, seu *librum Canonum*, in quo ut prioris operis brevitatem compensaret, sub iisdem titulis ipsa Canonum & Decretorum verba recitavit: initium autem Concordiæ istius ab alienâ manu additum esse monent novissimi ejus editores. Breviarium primus in lucem edidit Petrus Pithæus, *Paris.* 1588. exinde recusum curâ Altasarani Augustoriti *Pictonum* 1630. curâ Francisci Chiffletii *Divione* 1649. & in Bibliothecâ Juris Canonici Justellianâ, addito indice antiquo, Tom. i. p. 456. *Concordiam* primi ediderunt ex codice Bibliothecæ Claromontanæ & Thuaneæ, Justellus & Voellius ibid. in Append. p. 33. Porro Cresconius *bella & victorias* quas Joannes Patricius à Leontio Imp. in Africam missus de Saracenis reportavit, hexametris versibus descripsit: Verùm opus istud interiit. 690.

FOELIX, gente Hispanus, primùm Episcopus Hispalensis, deinde anno 693. Cisberto Archiepiscopo Toletano ob proditionem in regem Egicam à Synodo 693.

SÆC. VII. ab An. DC Synodo Toletanâ XVI. ſede ſuâ ac dignitate depoſito, & in perpetuum exilium relegato, in ejus locum ſuffectus eſt: & proinde tanquam regiæ urbis Epiſcopus, & provinciæ Metropolitanus, Concilio iſti præſedit. Obiit anno 702. Scripſit *Vitam* ſeu *Elogium Juliani Epiſcopi Toletani*, quod Ildefonſi Scriptorum catalogo Appendicis vice ſubjungi ſolet.

699. ANGRADUS, Monachus Fontanellenſis in Normanniâ; claruit circa an. 699. Scripſit *ad Hilbertum Abbatem* ſuum, qui obiit anno 700. *Vitam S. Ansberti Archiepiſcopi Rhotomagenſis*, qui obiit anno 695. Extat hæc vita apud Surium Febr. IX.

ANONYMUS Auctor, à Photio commemoratus, gente Thebanus, domo Panopolita, incerti quidem temporis ſcriptor, huic tamen ſæculo, ut videtur, aſcribendus, quippe qui non diu poſt Heraclii tempora vixit, & Conſtantinopoli cum uxore & liberis habitavit. Condidit *opus* πολύβιβλον libris XV. in quibus teſtimonia, locaque integra ex Gentilium ſcriptis, non modò Græcis, verùm etiam Perſicis, Thracicis, Ægyptiis, Babylonicis, Chaldaicis, quin & Italicis, in Chriſtianæ religionis gratiam & confirmationem collegit. Summa quædam rerum capita tangit Photius Cod. CLXX. In his enim libris præcipuè tractavit author *de SS. Trinitate*, *de Verbi Incarnatione*, *Miraculis*, *Crucifixione*, *Sepulturâ*, *Reſurrectione*, *Aſcenſione*, *&* *Spiritus Sancti donis* in diſcipulos effuſis, *de ſecundo Domini Adventu*, *mortuorum reſurrectione*, *judicio*, *&* *futurâ vitâ*, *de univerſi fabricâ*, *providentiâ*, *Paradiſo*, *de virtutibus Chriſtianorum propriis*, & hujuſcemodi aliis. Argumenta inſtituto ſuo convenientia non neglexit, hiſtorica ubi opus erat admiſcuit, verbi gratiâ, ubinam locorum ſinguli Apoſtoli ſalutarem doctrinam prædicârint, quâque ratione humanis curis ac laboribus ſint defuncti. Ingens profectò opus, nec minùs utile, hoc fine ab autore elaboratum, ut oſtenſo Chriſtianorum doctrinam in omnibus gentibus prænunciatam fuiſſe, & ab eloquentiſſimis quibuſque in ſingulis nationibus prædicatam, inexcuſabiles eos omnes inter Gentes eſſe convinceret, qui ſacræ huic doctrinæ non aſſentirentur. Interim etſi hominis zelum, pietatem, & induſtriam laudet Photius; judicium tamen in eo & eloquentiam non immeritò deſiderare videtur.

Finis Sæculi Sexti.

SÆCULUM

SÆCULUM EICONOCLASTICUM.

Conspectus Sæculi.

CHRISTIANOS in Hispania graviter vexant Saraceni, in Italia Longobardi. SÆC. VIII. ab An. DCC. In Oriente luctuosa admodum rerum facies, inclinatis Imperii viribus omnia penè occupant Saraceni, tribus Patriarchis Barbarorum Tyrannidi subjectis, posita etiam in loco sancto abominationis desolatione. Intra Ecclesiam confusa omnia, lites, dissidia, Hæreses, schismata, superstitiones, clericorum ambitio, ignorantia, luxus, Episcoporum jurgia & contentiones. Totum penè sæculum exercet famosa de cultu Imaginum controversia. Uno vel altero sæculo præcedente S. Martyrum, illustrium episcoporum, quandoque & Principum Sæcularium Picturæ & Imagines in templis, templorumque vestibulis collocari cœperant, ornatûs vel Historiæ causa, ut earum intuitu ad illorum gesta in memoriam revocanda, virtutesque imitandas hominum animi excitarentur, nullo adhuc interposito, saltem ex communi Ecclesiæ praxi, venerationis signo. Verum hoc circiter tempore ritus quidam sacri adhibiti sunt, viz. salutatio, genuflexio, cerei accensi, thuris incensio, & istiusmodi alia: de quibus acriter mox digladiari cœptum. Glaciem primus fregit Philippicus Imp. & cum eo Joannes Patriarcha CP. qui rejectis Sexti Concilii Patribus aliisque qui Monotheletica, hisque affinia dogmata damnârant, imagines eorum ex S. Sophiæ templo exterminârunt, emisso hac de re edicto An. Dccxiii. Constantino Papa interea omnia è contrario Romæ faciente, quin & ipsum Philippicum Bardanem hanc ob causam excommunicante. Anno Dccxxiii. Synodus Provincialis Nacoriæ, præsidente Theophilo Metropolita, cultum imaginum damnavit: idem fecit Leo III. Isaurus decimo Imperii anno; vulgatâ Constantinopoli ann. Dccvi. de Imaginibus tollendis lege, à Gregorio III. Papa idcircò excommunicatus. Constantinus Copronymus edicto Constantinopoli promulgato ann. Dccxli. imagines sustulit, exacto etiam à subditis suis juramento, ne quisquam imagines adoraret. Denique Synodus VII. Oecumenica Constantinopoli in Æde D. Mariæ θεοτόκου in Blachernis habita est ann. Dccliv. in quâ ex omnibus orientalis imperii partibus congregati sunt cccxxxviii. episcopi, qui habito priùs causæ per sex fere menses examine, idque ex Sacrâ Scripturâ, ratione, Sanctorumque Patrum testimoniis, tandem unanimi consensu decreverunt imagines προσκυνήσεως causâ non esse construendas, neque eo fine, nec in Ecclesiâ, nec in Domo privatâ collocandas; quod quidem rem vanam & διαβολικὴν μεθοδείαν non semel disertè vocant. Hujus Concilii Acta, utinam integra, II. Nicænæ Synodi Actis inseruntur, quæ tamen excerpta potiùs adversariorum quam Acta dicenda sunt. Tandem ann. Dcclxxxvii. conjuge prius veneno sublato, & Constantino filio adhuc impubere, Irene Imperatrix, impotens planè, ac effrænis fœmina, ne pejora dicam, in imaginum cultum satis prona, assumpto in Consilium Tarasio, ex laico nuper Patriarcha facto, Synodum Nicææ indixit, in quam convenêrunt, si Diis placet, Præsules cccl. trium Patriarcharum Orientalium τοποτηρηταὶ, misselli utique Monachi, Patriarcharum nomina ac Personas splendide ementiti: ipsi enim Patriarchæ Saracenorum jugo oppressi, de hac Synodo forsan ne verbulo quidem, tunc temporis inaudiverant. In hoc Concilio abolitis prioris Synodi CP. decretis statutum est, vivificam crucem, Christi, & B. Virginis, An-

SÆC. VIII. ab An. DCC.

Angelorum, Sanctorumque imagines, in ecclesiis & domibus esse proponendas, venerandas, colendas, cereis, suffitu, aliisque προσκυνήσεως signis honorandas. Interim divinæ naturæ, vel SS. Trinitatis imagines fabricandas vel adorandas esse præfractè negant, hâc saltem in parte adhuc sani, *mox daturi progeniem vitiosiorem.* Transmissis in Occidentem hujus Concilii Actis, Synodum CCC. episcoporum Francofurti convocat Carolus M. ann. Dccxciv. quâ decretum est, imagines non esse adorandas, quin & *Acta* Nicænæ Synodi damnata sunt, rescissa, & refutata, libris IV. *Carolinis* eum in finem in lucem editis. Quo successu in aliis Occidentis partibus recepta sint decreta Nicæna, referant alii. De Anglia nostrâ hæc habet Rogerus Hovedenus, inter Historiæ nostræ Principes haud postremus Annal. part. 1. fol. 232. Anno 792. *Carolus Rex Francorum misit Synodalem librum ad Britanniam, sibi à Constantinopoli directum; in quo libro (heu proh dolor) multa inconvenientia, & veræ fidei contraria reperiebantur; maximè, quod penè omnium orientalium doctorum non minus quam trecentorum, vel eo amplius episcoporum unanimâ assertione confirmatum fuit, imagines adorari debere, quod omninò Ecclesia Dei execratur. Contra quod scripsit Albinus epistolam, ex authoritate divinarum Scripturarum mirabiliter affirmatam; illamque cum eodem libro ex persona episcoporum, ac principum nostrorum Regi Francorum attulit.* In eadem Synodo Francofurtensi, Fœlix Urgelitanus, & Elipandus Toletanus, episcopi Hispani, qui Christum secundùm carnem, solummodo filium esse Dei adoptivum docuerunt, Canonibus ad hanc rem conditis expressè damnantur. Denique mirè crescit hac ætate Romanorum Pontificum fastus & potentia, præcipuè post occidentis imperium à Græcis ad Francos translatum, & extinctum Ravennæ Exarchatum, qui ipsorum ambitioni diu frænum injecerat.

SCRI-

SCRIPTORES.

JOANNES, Carpathiorum insulæ Episcopus, cujus mentionem facit Photius Cod. CCII. huic an superiori Sæculo sit ascribendus, mihi planè non liquet. Rogatus ab Indiæ Monachis, scripsit ad illos *Opus Consolatorium* centum Capitibus, teste Photio, absolutum. Extant hodie Latinè ex Jacobi Pontani versione *Hortatoria Capita* sive *Documenta Spiritualia* XCVII. Bibliothec. Patr. Tom. XII. SÆC. VIII. ab An. DCC.

BEDA, *Venerabilis* dictus, natione Anglus, natus est anno Dclxxii. in territorio Monasterii Ingyrvensis, in agro Dunelmensi, non longè à Tinæ 701. fluminis ostio. Septennis puer curâ propinquorum datus est educandus Benedicto Monasterii S. Petri ad Weremutham, & Monasterii S. Pauli ad Ingyrvum seu Girvicum Abbati. In his Monasteriis sub Benedicti ac postmodum Ceolfridi Abbatum regimine quinque plùs minùs milliaribus invicem dissitis adoluit, vixit, & consenuit Beda. Anno ætatis 19. Diaconatûs, anno xxx. Presbyteratûs gradum suscepit à Joanne Beverlacensi, Episcopo Hagulstadensi, quo præceptore bonarum literarum olim usus fuerat. Anno Dcci. à Sergio Papâ ad gravissimas religionis causas tractandas & dijudicandas Romam literis evocatus est. Iter tamen Romam eum iniisse nequaquam constat: quin potiùs Monasterii sui limitibus nunquam exiisse patet. Anno circiter Dccii. Presbyter factus, & lautissimâ jam omnifariæ doctrinæ supellectile, ac penitiore utriusque linguæ, optimarumque scientiarum cognitione instructus, ad scribendum se accinxit. Anno Dccxxxi. *Historiæ Ecclesiasticæ* coronidem imposuit. Anno Dccxxxv. paulò ante festum Paschale leni quâdam ἀεπνευμονίᾳ laborare cœpit: quâ quidem indies crescente inter legendum, canendum, orandum, vitam usque ad diem XXVI. Maii, quo Dominicæ Ascensionis memoriam eo anno celebrari contigit, protrahebat: tuncque absolutâ jam cui maximoperè incubuit *Evangelii secundùm Joannem in linguam popularem versione*, spiritum sedes beatorum jamdiu anhelantem in manus Domini placidè & piè reddidit. De anno illius emortuali variæ sunt doctorum sententiæ. Nonnulli enim ponunt eum anno Dccxxix. alii Dccxxxi. alii Dccxxxii. plurimi Dccxxxiv. Quin non desunt, qui mortem ejus ad annum Dcclxii. quidam etiam qui ad Dcclxvi. referunt. Rectiùs multò Rogerus Hovedenus, Chronologiæ Saxonicæ Conditor, Bedæ Historiæ Ecclesiasticæ subjunctus, Simeon Dunelmensis, Thomas Stubbius, qui anno Dccxxxv. Bedam obiisse scribunt. His accedit Cuthberti qui Bedæ morti interfuit, eamque literis consignavit, testimonium. Iste enim prodit Bedam VII. Cal. Junii, die Ascensionis Dominicæ obiisse: quod & aliunde etiam constat. Quæ quidem temporis nota anno Dccxxxv. adamussim convenit, aliorum calculis nequaquam concordat. Sepultus est Beda in Monasterio suo Girvicensi; unde postea ossa ejus Dunelmum translata in eâdem thecâ, quâ S. Cuthberti, sunt recondita. De laudibus ejus vel unicus audiatur Malmsburiensis. *Vir*, inquit *, *quem mirari faciliùs, quam dignè prædicare possis; qui in extremo natus Orbis angulo doctrinæ corusco terras omnes perstrinxerit:* & paulò post, *Deficit hic ingenium, succumbit eloquium, nescientis quid plùs laudem, librorum numerositatem, an sermonum sobrietatem. Infuderat eum proculdubiò non indigo haustu divina sapientia; ut angusto vitæ spaciolo tanta elaboraret volumina.* Et subditis Sergii Pontificis eum Romam accientis literis: *Ita jam*, inquit, *celebris erat famâ, ut in quæstionibus enodandis indigeret eo sublimitas Romana. Nec verò unquam Gallicanus tumor invenit in Anglo, quod argueret meritò: adeo Latinitas omnis ejus fidei & magisterio palmam dedit:* Ut plura quæ de eruditione & sanctitate ejus ibidem accumulat, missa jam faciam.

* De gestis Angl. l. 3. c. 3. fol. 10.

SÆC. VIII. ab An. DCC.

OPERA, QUÆ EXTANT.

De *rerum naturâ liber.*

De temporum ratione.

De sex ætatibus mundi liber, qui seorsim prodiit *Parisf.* 1507 4°. & à Joanne Bronchorstio continuatus ac scholiis illustratus *Colon.* 1537. Luculentum Operis istius fragmentum extat apud Munsterum lib. 2. Cosmographiæ, quod in editis libris non reperitur.

De temporibus ad intelligendam supputationem temporum S. Scripturæ.

Sententiæ ex Cicerone & Aristotele.

De Proverbiis.

De substantiâ elementorum.

Philosophiæ libri IV.

De Paschate sive Æquinoctio liber, in quo appositum exemplum anni Dcclxxvi. plurimum eruditis facessivit negotium. Baronium quidem induxit Bedæ ætatem ultra annum istum protrahere, Ussierium verò Bedæ libellum abjudicare. Scrupulum fœliciter exemit Mabillonius *, qui in veterrimo exemplari Bibliothecæ Laubiensis exemplum istud non comparere prodit: adeò ut à librariis insertum fuisse post Bedæ mortem videatur.

* Not. ad Analect. Tom. I. p. 11.

Epistola de divinatione mortis & vitæ.

De Arcâ Noë liber.

De linguis gentium liber.

Oracula Sibyllina.

Historiæ Ecclesiasticæ gentis Anglorum libri V. *à Primo Julii Cæsaris in Britanniam adventu ad annum* Dccxxxi. *pertingentes.* Prodierunt seorsim *Antverp.* 1550. *Heidelberg.* 1587. *Colon.* 1601. 8°. unà cum Alfredi regis Saxonicâ Paraphrasi, doctisque Abrahami Wheloci notis *Cantabrigiæ* 1644. f. & cum notis Fr. Chiffletii *Paris.* 1681. 4°.

Vita S. Cuthberti.

Vitæ SS. Fœlicis, Vedasti, Columbani, Attalæ, Patricii, Eustasii, Bertolfi, Arnolphi, Burgundoforæ, quarum nonnullæ Bedæ non sunt, & à nobis supra suis authoribus sunt adjudicatæ: *Vita Patricii* Probo debetur.

Carmen de Justini martyrio.

Martyrologium, quale opus à Bedâ compositum fuisse ipse fidem facit in Appendice ad Historiam Eccl. Verùm id quod nunc circumfertur, crebris aliorum interpolationibus deturpatum esse multi dudum notárunt. De hoc *martyrologio* videndi Molanus, Rosweydus, præcipuè Bollandus ejusque συνεργοὶ Præfat. ad Januar. c. 4. & Prolog. ad Mensem Mart. Tom. II. §. V. & seqq. ubi genuinum Bedæ Martyrologium (ita nos credere jubent) ex variis Codicibus MSS. se exhibere profitentur. Prodiit interpolatum Bedæ *Martyrologium* etiam seorsim *Antverp.* 1564. 12°.

De situ Hierusalem & locorum Sanctorum liber, ex Adamanni libris ejusdem argumenti decerptus.

Interpretatio nominum Hebraicorum & Græcorum in S. Scripturis occurrentium.

Excerpta & *Collectanea.* Opus Bedâ indignum.

In Hexaemeron, seu *de creatione sex dierum liber.*

Explanatio in Pentateuchum, & libros Regum.

In Samuelem Explanationum allegoricarum libri IV.

Explanationes in Esdram, Tobiam, Job, Proverbia, & Cantica.

De Tabernaculo ac vasis & vestibus ejus libri II.

Commentaria in quatuor Evangelia, & Acta Apostolorum.

De nominibus locorum, qui in Actis Apostolorum leguntur.

Commentaria in Epistolas Catholicas, & Apocalypsin: locum quidem inter Bedæ opera impressa habet *Expositio in septem Canonicas epistolas*, verùm Prologo destituta, qui in antiquo admodum Codice MS. Bibliothec. Coll. Gonvil. & Caii apud Cantab. habetur expositioni præfixus, cur lucem hactenus non viderit,

derit, dicant alii, quin & ipse prudens & æquus lector facile divinabit. Eum igitur ex prædicto Cod. MS. monente, manuque suâ describente D. Whartono hic subjiciam. SÆC. VIII. ab An. DCC.

Incipit Prologus super septem Epistolas Canonicas.

Jacobus, Petrus, Johannes, Judas septem Epistolas ediderunt, quas Ecclesiastica consuetudo Catholicas, h. e. *universales cognominat. In quibus ideo prima Epistola Jacobi ponitur, quia ipse Ierosolymorum regendam suscepit Ecclesiam. In cathalogo enim Apostolorum priores solent nominari Petrus & Johannes. Verùm fons & origo Evangelicæ prædicationis incipiens * per orbem diffusa est universum. Cujus cathedræ dignitatem etiam Paulus Apostolus in eo nominando venerans ait, Jacobus, Cephas, & Johannes, qui videbantur columpnæ Ecclesiæ; vel certe quia ipse duodecim tribubus Israelis, quæ primæ crediderunt, suam Epistolam misit, meritò prima poni debuit; meritò Petri secunda, quia ipse electis advenis, qui Græcè dicuntur Proseliti, hoc est, eis scripsit, qui de Gentilitate ad Judaismum, de Judaismo ad electionis Evangelicæ gratiam, conversi sunt. Meritò Johannis Epistolæ tertio loco sunt positæ, quia his scripsit ipse, qui de Gentibus crediderunt, cum nec naturâ, nec professione extitissent. Denique multi Scriptorum Ecclesiasticorum, in quibus est S. Athanasius Alexandrinæ Præsul Ecclesiæ, primam ejus epistolam scriptam ad Parthos esse testantur. Meritò Judæ posita est ultima, quia quamvis & ipse magnus est, tribus tamen præcedentibus Apostolis minor est; vel quia prima † scripta est Epistola, deinde Petri, post eas, Johannis; ideo nunc usque ordinem quo scriptæ sunt retinent. Constat enim quia Beatus Jacobus tricesimo post passionem Domini anno suum consummavit martyrium. Petrus tricesimo octavo, hoc est, ultimo anno Neronis, passus est, & ipse in secundâ suâ scripsit Epistolâ;* Certus sum quia velox sit depositum tabernaculi mei secundum quod & Dominus noster Jesus Christus significavit mihi per revelationem. *Unde patet, quia imminente Passione hanc scripsit Epistolam, cum multò ante Jacobus migravit ad Christum. Neque verò conveniebat ejus Epistolas ab invicem separari, quas iisdem scripsit Ecclesiis. Porrò Johannes multò post tempore suas Epistolas simul & Evangelium scripsit, qui post occisionem Dominicam reversus de exilio turbatam se absente per hæreticos repperit Ecclesiam, quos in suis Epistolis percutiens sæpe cognominat Antichristos.* Explicit Prologus.

* Deest, ab Hierosolymâ.

† Deest, Jacobi.

Retractationes & Quæstiones in Acta Apostolorum.

Commentaria in omnes Epistolas S. Pauli, ex S. Augustini operibus utplurimùm excerpta. De hoc opere Bedæ litem movet Baronius *, ac Petro Abbati Tripolitano (de quo Cassiodorus Divin. Lect. c. 8.) ascribendum censet. Litem præclarè diluit Cl. Mabillonius, qui *Commentaria* ista nec Bedæ, nec Petro, sed Floro Magistro, deberi demonstrat dissertatione peculiari Analect. Tom. i. p. 12. Verus interim Bedæ *Commentarius* (S. Pauli enim Epistolas ab eo explicatas esse ipse in indiculo fidem facit, *ejusque Collectaneum in Apostolum ex operibus Augustini decerptum* grandi satis volumine penès se habuisse testatur Lupus Ferrariensis ad Hincmarum Epist. 76. p. 118.) penès Mabillonium manuscriptus delitescit. Vide quæ habet Baluzius Not. ad Lup. Ferrar. p. 405.

* Ad an. 562.

Homiliæ de tempore; Æstivales XXXIII. *Hyemales* XV. *Quadragesimales* XXII. *de Sanctis Æstivales* XXXII. *Hyemales* XVI. & *Sermones ad populum* varii. Prodierunt seorsim *Colon.* 1534.

Liber de muliere forti.

De Officiis liber.

Scintillæ sive loci communes.

Fragmenta in libros Sapientiales, & Psalterii versus.

De Templo Solomonis liber.

Quæstiones in Octateuchum, & IV. *libros Regum.*

Quæstiones variæ.

Commentaria in Psalmos.

 Vocabu-

SÆC. VIII. ab An DCC.

Vocabulorum Psalterii expositio.
De Diapsalmate collectio.
Sermo in id, *Dominus de cœlo prospexit.*
Commentarii in Boethii libros de Trinitate.
De septem verbis Christi.
Meditationes passionis Christi per septem diei horas.
De remediis peccatorum.
Cunabula Grammaticæ artis Donati.
De octo partibus Orationis liber.
De Arte Metricâ liber.
De Orthographiâ liber. Prodiit unà cum opusculo priore *Hanoviæ* 1605.
De Schematibus S. Scripturæ liber.
De Tropis S. Scripturæ liber. Prodiit *Paris.* 1599, 4°. *Venet.* 1522.
De Arithmeticis numeris liber.
De computo & ratione calculi libri aliquot; quorum quidam prodierunt *Venet.* 1525. 4°. *Paris.* 1614. 8°.
De loquelâ per gestum digitorum. Prodiit cum prioribus opusculis.
De Arithmeticis numeris, & Propositionibus libri.
De divisionibus temporum & numerorum libri.
De ratione unciarum libellus. Prodiit unà cum libris *de Computo.*

Opuscula Astronomica aliquot, viz. *De argumentis Lunæ, Ephemeris* sive *Computus vulgaris. De Embolismorum ratione computus. Decemnovales circuli. De Cyclo Paschali. De Mundi cœlestis terrestrisque constitutione. De Musicâ theoricâ. De Musicâ quadratâ seu mensuratâ. De circulis Sphæræ & Polo. De Planetarum & Signorum cœlestium ratione. De Astrolabio. De Mensurâ Horologii. Prognostica temporum.*

De Tonitruis libellus.
De Nativitate infantium.
De Minutione sanguinis libellus.
De septem Mundi Miraculis libellus.
Hymni aliquot.

Prodierunt opera Bedæ supra enumerata, *Paris.* 1545. iii. Tomis. *Basil.* 1563. viii. Tomis. *Colon.* 1612.

Acta S. Cuthberti carmine Heroico descripta sub Bedæ nomine edidit Hen. Canisius Antiqu. Lect. Tom. v.

Aristotelis Axiomata exposita. Extant *Paris.* 1604. 8°. *Londin.* 1592. 8°.

Hymnos Bedæ plurimos edidit Cassander cum scholiis. Habentur inter opera ipsius *Paris.* 1616.

Epistola apologetica ad *Plegwinam Monachum*, cum à Davide quodam Monacho coram Wilfrido Episcopo Eboracensi ipse Beda insimularetur, quasi de ætatibus sæculi non rectè sensisset.

Epistola ad Egbertum Eboracensem antistitem de Christiani Præsulis Officio, paulò ante obitum scripta.

Vitæ quinque Abbatum priorum Weremuthensium & Girvicensium, libris duobus comprehensæ. Historiæ istius meminit Gul. Malmsburiensis l. 1. c. 3. Tria ista opuscula primus edidit, & notis illustravit Jacobus Waræus Eques Auratus, *Dublin.* 1664. 8°.

Epistola ad Albinum, à Mabillonio edita Analect. Tom. i. p. 9.

Martyrologium carmine Heroico, sub Bedæ nomine à Dacherio evulgatum Spicileg. Tom. X.

Opera Ἀνέκδοτα.

IN *principium Genesis usque ad nativitatem Isaac, & Ismaelis reprobationem libri* III. Extant MSS. Lambethæ in Bibliothecâ Archiepiscopali. Eorum primi pars prior *Expositionem in Hexaemeron* continet, quæ sub Junilii Afri nomine in Orthodoxographis & prioribus Bibliothecæ Patrum editionibus prodiit.

In

In Canticum Habaccuc liber. Hujus duo exemplaria MSS. (quorum alterum in fine mutilum) in dictâ Bibliothecâ Lambethanâ asservantur. Hi tres Codices optimæ notæ, & manu satis antiquâ scripti sunt.

De situ & mirabilibus Britanniæ liber. Extat MS. in Bibliothecâ Collegii S. Benedicti Cantabrigiæ, Cod. 32, 173, 205.

Vita S. Juliani. MS. in Bibliothecâ Bodleianâ.

Vita S. Gregorii Magni. MS. in Bibliothecâ Collegii Mertonensis.

De vitâ & virtutibus S. Augustini Anglorum Apostoli. MS. in Bibliothecâ Gualteri Copi.

Relatio de S. Laurentio Anglorum Archiepiscopo. MS. ibid.

Homiliarum in S. Lucam libri II. MS. in Bibl. publicâ Cantabrigiensi cod. 25. Pembrochianâ cod. 213.

Commentarius in Ecclesiasten. MS. in Bibl. Balionensi Oxon. cod. 158.

De Trinitate liber. MS. in Bibl. Lumleianâ cod. 53.

Libellus de locis sanctis. MS. in Bibl. G. Copi cod. 169.

De imagine Mundi liber. MS. in Bibl. Collegii Gonvilii & Caii Cantab. cod. 169. & Mertonensi Oxon. cod. 42.

Homiliæ in Evangelia. MSS. Oxonii. in Bibl. Lincolniensi cod. 18. Baliolensi cod. 130. Mertonensi cod. 227.

De die judicii liber. MS. in Bibl. S. Benedicti Cant. cod. 284.

DEPERDITA.

Commentarius in Esaiam Prophetam.

Epistolarum liber.

Tractatus de mansionibus filiorum Israel.

In illud Esaiæ, *Et claudentur ibi in carcere, & post dies multos visitabuntur.*

Epigrammatum liber.

Librum de vitâ & passione S. Anastasii malè è Græco translatum, & pejus à quodam imperito emendatum Beda ad sensum correxit.

ACCA, natione Anglus, Bozæ Archiepiscopi Eboracensis, & S. Wilfridi, quocum Romam profectus est, discipulus. Vitam monasticam pro sæculi sui more impensè coluit, venerabili Bedæ admodum familiaris. Claruit anno 705. & deinceps, tandem Episcopali infula ornatus. Etsi enim in libris quibusdam impressis Abbas tantum vocetur, erat tamen, ut ex codice MS. Lambethano liquet, Episcopus Hagulstadensis, suamque sedem nobilissima Bibliotheca auxit & ornavit. Bedæ superstes obiit circa annum 740. Plura ab eo scripta commemorant Baleus & Pitseus, nempe *de vitis & passionibus Sanctorum, quorum reliquiæ in Ecclesiâ suâ recondebantur*; *De Ecclesiasticis sui Chori officiis*; *Carmina varia*; *Epistolas ad diversos.* Extat inter Bedæ opera *Epistola ejus ad Bedam*, quâ ipsum ad illustrandas sacras Scripturas, præcipue Evangelium S. Lucæ hortatur. 705.

JOANNES VII. natione Græcus, Platonis filius, anno 705. die VIII. Februarii Pontifex Romanus ordinatus est. Eodem anno à Justiniano Imp. rogatus, ut Concilii Quini-sexti Canones confirmaret, Synodum Romæ habuit, in quâ de Canonibus quidem nil statuit, quos ad Imperatorem nec albo, nec nigro lapillo notatos remisit: Wilfridum verò Archiepiscopum Eboracensem in Synodo præsentem criminibus ei intentatis absolvit. Obiit anno 707. die XXIV. Septembris. Extat unica *Epistola ad Ethelredum Merciorum, & Alfridum Deirorum reges, de Wilfridi Eboracensis causâ,* Concil. Tom. VI. p. 1390. 705.

CONSTANTINUS, natione Syrus, Joannis filius, Papa Romanus die IV. Martii anno 708. consecratus. Anno sequente à Justiniano Imp. Româ evocatus, ut controversiæ de Canonibus Quini-Sextæ Synodi finem imponeret, Constantinopolim profectus est, urbem anno 710. ingressus, ac magno 708.

SÆC. VIII. ab An. DCC. magno honore à Justiniano exceptus, re nihilominùs in medio relictâ, anno 711. Romam reversus est. Obiit anno 715. die XVIII. Martii. Extat unica ejus *Epistola ad Brictwaldum Archiepiscopum Cantuariensem*, Concil. Tom. VI. p. 1397.

JOANNES, Patriarcha Constantinopolitanus à Philippico Bardane Imp. anno 712. constitutus, ei hæresim Monotheleticam sectanti, sive animi studio seu timore assentatus. Eo fascibus spoliato, & ipse in ordinem redactus anno 715. sede Patriarchali excidit. Extat *Epistola ad Constantinum Papam*, post Bardanis mortem scripta, quâ Monothelismi seu studium, seu favorem in vim sibi à Bardane illatam rejicit Gr. Lat. Concil. Tom. vi. p. 1410.

715. GREGORIUS II. natione Romanus, Marcelli filius, Sergii Papæ Subdiaconus & Sacellarius, Bibliothecæ Pontificiæ curam habuit; deinde ad Diaconatûs ordinem promotus, cum Constantino Pontifice Constantinopolim profectus est, ubi in agitandâ de Canonibus Concilii Quini-Sexti controversiâ ingenium ejus summoperè inclaruit. Tandem anno 715. mortuo Constantino die XXVIII. Aprilis, in sede Romanâ successit. Anno 721. habitâ Romæ Synodo plurimos *de nuptiis illicitis Canones* tulit. Anno 726. Leo Imp. ut grassanti Iconodulorum superstitioni obicem poneret, & pessimorum scandalorum prætextum Mahumetanis & Judæis eriperet, prudenti consilio in Concilio Episcoporum Constantinopoli convocato decrevit, ut imagines ex Ecclesiis tollerentur, saltem in loca sublimiora extra conspectum moverentur. Decretum istud in Italiam missum Gregorii Pontificis authoritate confirmari voluit. Gregorius obsequii loco habitâ Romæ Synodo anno 726. exeunte, vel 727. ineunte (id in annum 730. rejicit Baronius) Imperatorem anathemati subjicit, Iconoclastas damnat, cultum imaginum Christi & Apostolorum praxi consentaneum esse decernit. Quin & datis ubique literis Imperatorem tanquam impietatis reum, & Christianorum hostem pessimis conviciis proscindit, imperio indignum esse clamat, vectigalia ei persolvi gravissimo interdicto vetat, Italorum defectioni classicum canit, ac modis omnibus favet, imagines è templis deportari prohibet, Imperatoris statuas fœdissimis ludibriis conculcari efficit. Paulum Patricium & Exarchum à Leone missum, ut comprehensum Pontificem Constantinopolim duceret, anathemate obstringit, Italorum & Barbarorum Italiam occupantium fidem obtestatur, auxilium sollicitat, & in Imperatoris ditiones tanquam in certissimam prædam involat; ac missâ in Galliam legatione splendidâ unà cum vinculis & clavibus S. Petri, Carolum Martellum obtestatur, ut laboranti Ecclesiæ succurrat, & Italiam ab Imperatoris dominio eximeret, & armis tueatur. Ne quid tamen dissimulem, nonnulli legationem istam Gregorio III. non invitâ veritate ascribunt. De prioribus verò factis inter omnes, quibus tantillus frontis honos superest, constat. Exutam ab eo Imperatori potestatem, adeò non pernegat, ut de eo quasi insigni facto glorietur Card. Baronius *. *Cùm nullis*, inquit, *verbis scriptisve Gregorius Papa Imperatorem à cœptis potuit revocare; tempus jam advenisse ratus, ut securis ad radicem admoveretur arboris infœlicis, Apostolicâ authoritate, Succidite eam, clamat. Quo tonitru excitati fideles Occidentales mox desciscunt penitùs à Leonis imperio, Apostolico Pontifici inhærentes. Sic dignum posteris idem Gregorius reliquit exemplum, ne in Ecclesiâ Christi regnare sinerentur hæretici Principes, si sæpè moniti in errore persistere obstinato animo invenirentur.* Luitprandum Longobardorum regem Romam cum exercitu venientem precibus adeo fregit, ferocemque hominis animum emollivit, ut, teste Anastasio, quæ fuerat indutus arma exuerat, *viz.* mantum, seu breve palliolum non nisi ad manus perveniens, Armilausam, vestem quandam militarem ab humeris ad genua pertingentem, Balteum, Spatham, atque ensem deauratum, nec non coronam auream, & crucem argenteam; quæ omnia ante altare D. Petri deposuit. Obiit Gregorius

* Ad an. 730. Num. 5.

gorius die XVII. Januarii anno Dccxxxi. Extant *Epistolæ* XV. & *Capitulare* legatis in Bavariam missis datum Concil. Tom. VI. p. 1437. Ex *Epistolis* duæ habentur Gr. Lat. inter Acta Concilii Nicæni II. actione 2*d*. Concil. Tom. VII. p. 824. & apud Baronium ad an. Dccxxvi. quas tamen Gregorio III. ascribendas censet Labbeus. SÆC. VIII. ab An. DCC.

Cæterùm *Liturgia* Gregorii nostri, seu *Formula Missæ*, unà cum Georgii Codini versione Græcâ edita est à Morello *Paris.* 1595. exinde desumpta in Auctuarium Duceanum Tom. II. p. 125.

LIBER DIURNUS, quo solennes literarum, aliarumque rerum Ecclesiasticarum Formulæ à Pontificibus Romanis antiquitùs usurpari solitæ continentur. Novem Capita complectitur, quovis Capite plures sub se titulos continente. Quis fuerit, qui primus has Formulas collegit & digessit, hactenus ignoratur. Liber ipse collectus videtur, ut non sine summâ verisimilitudine conjicit Garnerius, sub Gregorio II. circa annum Dccxv. quod præter MS. Codicis nongentorum circiter annorum vetustatem, multa in ipso libro suadere videntur. Opus diu suppressum, diu desideratum, tandem eruit, & notis, ut solet omnia, doctissimis illustravit Joannes Garnerius *Paris.* 1680. 4o. In hisce *Formulis* duo præ cæteris notari merentur. 1o. Octavo adhuc sæculo in more fuisse positum, ut defuncto Pontifice ab his qui sedis Apostolicæ vicem servabant Exarchus Ravennæ eâ de re certior redderetur; & ut electo convenientibus non Cleri modò, sed Optimatum etiam & populi votis successore relatio ad Imperatorem CP. fieret, electionis approbationem submisse rogans: missis etiam ad Optimates tum Ravennæ tum Constantinopoli positos literis, præcipuè verò ad Exarchum, ut electionem vel nomine Principis confirmaret, vel confirmandam curaret. Nec nisi acceptâ demum hâc confirmatione Pontificem ordinari fas erat. Quæ omnia ex ipsis Formulis sole clariora elucescunt. 2o. Pontificem jamjam ordinandum ad corpus B. Petri solennem fidei professionem edere solitum, quâ non modò sex sacra Oecumenica Concilia disertè approbavit; verùm *autores novi hæretici dogmatis, Sergium, Pyrrhum, Paulum, & Petrum CP. unà cum Honorio qui pravis eorum assertionibus fomentum impendit* (ipsius Formulæ verbis utor) *anathematis condemnatione* nominatim perculit. Unde manifestò constat futile illud Baronii, Bellarmini, & recentiorum Hyperaspistarum κενοφώνιον, qui Honorii nomen Actis Sextæ Synodi à Græculo quodam fuisse intrusum absque vel levissimâ verisimilitudinis umbrâ comminiscuntur. Alia Lectori antiquitatis Ecclesiasticæ curioso notatu sanè dignissima ipsa *Libri Diurni* lectio suppeditabit. Vetustum hujus *Libri Diurni* Codicem ex Hilarione Rancato Cistercienfi acceperat olim Leo Allatius, & exscriptum publicare in animo habuit; Verum impressione prohibitâ, in lucem edere fas ei non erat: hunc ipsum Codicem inspexit Cl. Mabillonius & exinde plurima excerpsit, quæ supplementi vice ad editionem Garnerianam nobis exhibet *Musæi Ital.* Tom. I. p. 32. vide etiam quæ habet It. Ital. Sect. 31. p. 77. 715.

FÆLIX, gente Anglus, in Provincia Merciorum natus, in Cœnobio Croilandensi ab Ethelbaldo rege in honorem S. Guthlaci Confessoris recens fundato vitam Monasticam duxit. Claruit circa an. Dccxv. inter Synchronos suos rhetor ac Poeta non ignobilis habitus. Scripsit *Vitam S. Guthlaci Anachoretæ Croilandensis*, quæ habetur apud Surium XI. April. & Mabillon. Sæc. Benedict. III. par. 1. p. 263. 715.

GERMANUS, Justiniani Patricii à Constantino Pogonato interfecti filius, & ipse ab eodem Imperatore virilia exsectus. Primò Cyzici Episcopus, deinde anno Dccxv. deposito Joanne ad Patriarchatum Constantinopolitanum evectus. Anno Dccxxvi. edicto Leonis Imp. & decretis Synodi CP. de tollendis imaginibus præfractè restitit, septem Sæculorum authoritatem & exemplum insulsè obtendens, ac fabulas de imaginibus Deiparæ à D. Lucâ depictis, de Christi Picturâ ad Abgarum regem missâ, ejusdemque farinæ quisquilias 715.

SÆC. VIII. ab An DCC. quilias alias contumaciæ suæ prætexens. Integro quadriennio viri pertinaciam patienter tulit clementissimus Imperator: cùm verò nullis monitis, nullis documentis ad sanam mentem, & obedientiam decretis Cæsareis ac Synodicis præstandam, adduci posset; anno demum DCCXXX. habitâ Synodo sede Patriarchali motus est: ac Platanium in Paternam domum secedere permissus summâ pace ac quiete senectutem suam exegit. Obiisse dicitur die XII. Maii circa an. DCCXL.

OPERA QUÆ EXTANT.

Epistolæ III. viz. *ad Joannem Episcopum Synnadensem*, ad *Constantinum Episcopum Nacoliæ*, ad *Thomam Claudiopolis Episcopum*, Gr. Lat. Concil. Nicæn. II. act. 4. Concil. Tom. VII. p. 289.

Tractatus de sex Synodis Oecumenicis, quem primus edidit Stephanus le Moyne Gr. Lat. inter Varia Sacra Tom. I. p. 68.

Ἀνταποδοτικὸς ἢ Ἀνόθευτος, sive *Apologia pro Gregorio Nysseno ejusque scriptis Origenismi perperam insimulatis*, quâ præter Nysseni defensionem Origenis etiam errores solide refutavit. Librum, quem injuria temporis nobis eripuit, fusè laudat Photius Cod. CCXXXIII. qui & de stylo Germani hæc habet: ἔστι τῷ λόγῳ καθαρός τε καὶ διειδής, καὶ ταῖς ἐν ὀνόμασι τροπαῖς εὐστόχως ὑποβαλλόμενος, καὶ τῇ μετὰ φράσιν ἡδύνων, οὐχ ὑφελκόμενος δὲ πρὸς ψυχρότητα· γενναῖος μετὰ τοῦ ἐπιβαλεῖν τῇ προθέσει, ὅμοιος δὲ διελθεῖν τὰ ἀγωνίσματα· καὶ τοῦ μετὰ ἀναγκαίου μηδὲν ἔξωθεν περιπλέκων οὐδὲν δὲ τῶν ὀφειλόντων ῥηθῆναι παρορῶν, οὔτε τοῖς ἐπιχειρήμασιν, οὔτε τοῖς ἐνθυμήμασιν. *Stylus ei purus ac clarus, verborumque tropos fœliciter usurpans, Phrasi venustâ & eleganti non ad frigiditatem vergens, proposito validè insistens, par etiam in contentionibus suscipiendis, nihilque citra necessitatem immittens, nihilque quod dictu sit necessarium prætermittens, tum constructione, tum enthymematibus.*

Habentur etiam Gr. Lat. in Auctuario Duceano, & apud Combef. Orig. CP. ac Lat. in Biblioth. Patr. sub Germani nomine *Rerum Ecclesiasticarum Theoria, Orationes* III. in *Encomium, Nativitatem*, & *Dormitionem Deiparæ, Oratio in Encænia venerandæ Ædis B. Mariæ, & in fascias Domini*, Fragmentum *Orationis adversùs Hereses*, aliaque, de quibus agemus in Germano juniore ad annum 1222. cui potiùs tribuenda videntur.

720. HEDDIUS, cognomento *Stephanus*, gente Anglus, Presbyter & Monachus Cantuariensis, claruit anno DCCXX. Cùm Musicæ & cantionis Ecclesiasticæ admodùm peritus esset, à Wilfrido Archiepiscopo Eboracensi in Northumbrorum regnum evocatus est, ut provinciales Musicæ ad id tempus ignaros doceret. Vir erat, inquit Baleus *, in actionibus literariis, ut ex ejus apparet oratione, si tempora rectè consideremus, tersè, nitidè, & eleganter eruditus. Extat *Vita Wilfridi* hortante Accâ Episcopo Hagulstadensi scripta, in Archivis Ecclesiæ Sarisburiensis, & in Bibliotheca *Cottonianâ*, ex quâ desumptam evulgavit Joannes Mabillonius *Sæc. Benedict.* IV. par. 1. p. 671. Scripsit item Heddius *Vitas Eatæ* & *Tumberti*, aliaque plura; quæ an exstent hodienum, non liquet.

* Cent. 1. cap. 92.

723. BONIFACIUS, Winifridus Patriâ linguâ dictus, natione Anglus, Cridioduni in agro Devoniensi natus anno DCLXX. Tredecim annorum juvenis in Monasterium Exoniense secessit, ex quo postea in Monasterium Nuiscellense migravit, & Wimberti sive Wigberti Abbatis disciplinæ se commisit, à quo politiori literaturâ institutus inter primores ævi sui eruditos locum tenuit. Tricesimo circiter ætatis anno Presbyter ordinatus est, id est, an. DCC. & Wigberto Abbati ad Concilium Nationale à Brictwaldo Archiepiscopo Cantuariensi habitum profecto comes adhæsit. Paulò post circa an. DCCIV. pio evangelium inter Ethnicas regiones prædicandi desiderio tactus, ægrè impetratâ ab Abbate veniâ, in Frisiam transfretavit; & in agro Ultrajectensi aliquamdiu commoratus, postquam parùm apud Ratbodum Frisonum Ducem

Vid. Willibaldi vit. S. Bonif. ap. Sur. Jun. 5 integrius à Serario cum Epistolis Bonif. edit. Mogunt. 1605. & Vit. Bonif. ab Othlono Script. ap. Sur. ib. & cum not. ap. Serar. rerum Mogunt. lib. 3.

Gen-

Gentilibus superstitionibus perditè addictum profecisset, in Angliam an. Dccxvi. reversus est: & oblatam sibi à Monachis Cœnobii præfecturam recusavit. Anno circiter Dccxviii. commendatitiis Danielis Episcopi Wintoniensis literis munitus, intermissum prædicandi munus iterum repetiit; & postquam Romam profectus reliquias quasdam, & literas missorias à Gregorio Papâ obtinuisset; per Boiariam, Thuringiam, aliosque Germaniæ fines Evangelii lucem longè latéque propagavit. Auditâ dein Radbodi nece in Frisiam se contulit; & Willebrordo Frisonum Apostolo per triennium adhæsit, & in sacro suo munere obeundo egregias ei suppetias tulit. Post triennium in Germaniam reversus inter Hassios Christianam fidem disseminavit. Anno Dccxxiii. à Gregorio Papâ Romam evocatus, pridie Cal. Decembr. Episcopus Germanorum ordinatus est, & deposito Winifridi nomine Bonifacius exin vocari cœpit. In Germaniam redux munus sibi demandatum strenuè excoluit, multa Ethnicorum ad fidem conversorum millia sacro lavacro tinxit, Monasteria & Ecclesias passim fundavit, fundatis præfectos dedit, plures ex Angliâ Clericos in laboris & muneris sui partem vocavit, omnia & Apostoli & Episcopi munia sedulò peregit. Anno Dccxxxii. Pallium Archiepiscopale à Gregorio III. meruit. Anno Dccxxxviii. Romam tertiùm perrexit, Gregorium Papam de rebus Ecclesiæ gravissimis consulturus. Anno Dccxlii. Concilio Germanico, Dccxliii. Leptinensi præfuit. Frequentia adhuc Concilia celebravit, Ecclesias à se priùs institutas visitavit, hæreses pullulantes compescuit, & exortis subinde corruptelis remedia diligenter excogitavit. Anno Dccliv. commendatâ Ecclesiæ Moguntinæ, quàm hactenus rexerat, Lullo discipulo suo curâ, in Frisiam contendit, ut relapsam in Paganismum gentem ad fidem reduceret. Ac primò quidem res ei fœliciter successit, multis hominum millibus baptizatis, & Eobano Trajecti Episcopo constituto: mox autem ab irruentibus tumultuariâ vi Paganis apud Doccomium Frisiæ olim Orientalis vicum interfectus, die V. Junii eodem anno Martyrii Palmam reportavit. Scripsit *Vitam S. Livini*, & *Epistolas* plures, quas primùm in lucem eruit, & cum notis edidit Nic. Serarius Moguntiæ 1605. recusas ibid. 1629. *Epistolæ* quædam hinc inde habentur Concil. Tom. VI. omnes verò in Bibliothecâ Patrum Tom. XIII. p. 70. *Vita S. Livini* extat etiam apud Mabillon. Sæc. Benedict. II. p. 449. ab eo seniori cuidam Bonifacio, qui superiore sæculo floruisse dicitur, ascripta. Statuta quædam S. Bonifacii edidit Lucas Dacherius Spicileg. Tom. IX. p. 63. Plura alia scripsisse fertur Bonifacius, quæ sigillatim enumerant Baleus *, & Arnoldus Wion †. *Librum illius de Fidei Unitate* laudat Zacharias Papa lib. 2. vitæ, c. 10.

* Gent. 2. cap. 13.
† Lign. Vitæ l. 5. p. 688.

JONAS, gente Gallus, Monachus Fontanellensis, claruit anno Dccxxix. 729.
Scripsit jubente Baino Abbate suo *Vitam S. Wulframni Senonensis Episcopi*, qui obiit anno Dccx. Extat hæc Vita apud Surium XX. Martii, Mabillon. Sæc. III. par. 1.

COSMAS HIEROSOLYMITANUS, ut aliqui volunt, 730.
Hagiopolites dictus, Italiâ oriundus, vir omni politioris literaturæ genere excultissimus, claruit anno Dccxxx. A Saracenis prædonibus captus, Damascum abductus est: & à Joannis Damasceni Patre in domum receptus, Joanni adhuc juveni Præceptor datus est. Tandem Episcopus Maiumæ factus est. Scripsit *Hymnos* XIII. *in Præcipuas anni festivitates*, eâ arte compositos, ut initiales literæ omnium sententiarum, quibus unusquisque Hymnus constabat, in unum collectæ, sententiam quandam breviusculam Hymno præfixam efformarent. Extant Latinè solummodò isti *Hymni* in Bignæi Appendice ad Biblioth. Patr. *Paris.* 1624. p. 716. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XII. p. 734. Ἀνὴρ εὐφυέστατος, inquit Suidas *, καὶ πνέων μουσικὴν ὅλως τὴν ἐναρμόνιον. *Vir ingeniosissimus, & modulationem Musicam totus spirans.* Testes sunt, præter Hymnos supra memoratos, Ἀσματικοὶ Κανόνες, de quibus subdit Suidas, *eos nullam comparationem admittere, nec admissuros unquam.* In his non infimum meretur locum *Triodium*, seu *Canticum tribus Odis constans*: quod habetur in Officio Græcorum

* In V. *Joann. Damasc.*

SÆC. VIII. ab An. DCC. sacro, à Septuagesimâ ad Sabbatum sanctum recitari solito. Primam ejus partem, tres inquam Odas, in figuram sanctæ & vivificæ Trinitatis excogitavit Cosmas noster, in magnâ sanctâque Domini Hebdomade, appellatione ferè cujuslibet diei per acrostichidas cantus concinnans. Reliqua pro cæteris Hebdomadibus Theodorus & Josephus Studitæ addiderunt; ut ex Nicephori Callisti *Synaxario* discimus. Postea multis à Marco Monacho adjectis, *Tetraodion* appellari cœpit. Quænam verò fuerint Cosmæ nostri, quænam aliorum, in hoc libro partes, ex recentioribus Græciæ Scriptoribus optimè nos docet Leo Allatius Differt. 1. de libris Eccl. Græcorum p. 69.

730. JOANNES, DAMASCENUS à Patriâ, *Chrysorrhoas* ab eloquentia, & *Mansur* seu *Manseron* ab Arabibus dictus, natus est Damasci Patre inter cives suos primario, qui Saracenorum Principi à secretioribus erat consiliis. Ipse Joannes in Paternâ domo à Cosmâ liberalibus disciplinis institutus, præclaram sibi doctrinæ & eloquentiæ famam brevi comparavit. Defuncto Patre, à Saracenorum Chalifâ in aulam adscitus in intimiori concessu locum paternum obtinuit. Anno circiter DCCXXVIII. fervente controversiâ Iconoclasticâ, ipse imaginum causæ impensè favens, epistolas contra Leonis Imp. molimina ad amicos quaquaversùm dedit, ab iis palàm evulgandas, ac longè latéque distrahendas. Hinc commotus Leo Imp. confictâ sub Joannis nomine Epistolâ effecisse dicitur, ut Damasci Princeps de Joannis fide malè sentiret, ac dextram ei amputaret. Neve egregio isti Iconoduliæ Confessori desit miraculum; manus ei Deiparæ intercessione in integrum restituta fertur. Verùm, ut rem dicam, tota ista, quanta quanta est, historia fabulam sapit putidissimam; nec alium autorem habet, quàm nugacissimum illum *Vitæ Damasceni* Scriptorem, Joannem inquam Hierosolymitanum. Fabulæ totius futilitatem & ineptias uberrimè demonstrat Cl. Spanhemius, *Hist. Imag. Restit.* Sect. II. num. 13. Eodem circiter tempore missionem à Chalifâ ægrè impetrat Joannes, & Cosmam instituti sui ac itineris comitem nactus, divenditis priùs & inter Pauperes distributis facultatibus, Hierosolymam profectus est: ubi Presbyteratûs dignitate insignitur: atque exinde, vitam Monasticam jamdiu meditatus, in S. Sabæ Lauram secessit, ibi reliquum vitæ tempus honesto otio exacturus. Anno DCCXXX. ad scribendum se contulit; & *Orationes de Imaginibus* in lucem emisit. Anno DCCXLIX. Anastasium S. Euthymii Cœnobii Abbatem, extinctam Petri Fullonis *de Trisagio* hæresim in lucem revocantem scriptis & voce oppugnavit. Anno circiter DCCL. diem supremum obiit. Doctrinæ & eruditionis famam nemo, cui sanum sinciput, ei denegabit. Eximiam ejus Philosophiæ & Mathematicarum disciplinarum scientiam Joannes Hierosolymitanus maximoperè celebrat. Egregiam verò rei Theologicæ peritiam omnes norunt. In rebus tamen Historicis immane quantùm erat credulus: unde candidè satis notat Baronius * *in multis ejus scriptis fidem vacillare, & compluribus ipsum scatere mendaciis*; quod quidem non uno exemplo ostendit Casaubonus *Exercit.* XIII. num. 38. p. 305.

* Ad an. 31. num. 75.

OPERA.

De *Fide Orthodoxâ libri* IV. Prodierunt seorsim, Lat. *Paris.* 1507. 4°. Gr. *Veronæ* 1531. 4°. Gr. Lat. inter alia Damasceni Opera *Basil.* 1548. 1575.

Parallelorum Opus, seu *Eclogæ* sive *Collectanea ex S. Scripturâ, sanctisque Patribus* deprompta, & in locos Communes digesta. Latinè solummodò habentur inter Opera Damasceni, à Jacobo Billio primùm edita. Græcus verò textus in variis Galliæ Bibliothecis superest.

Liber de iis, qui in fide obdormierunt, qui ab omnibus ferè propter fabulas ineptissimas Damasceno abjudicatur. Prodiit Gr. unà cum libris *de Fide Orthodoxâ Veronæ* 1531. 4°. Gr. Lat. seorsim *Venetiis* 1541. 8°. & inter cætera Damasceni Opera in utraque editione *Basileensi*.

De

De sacris Imaginibus Orationes III. prodierunt seorsim Gr. *Romæ* 1553. 8°. Lat. *Antverp.* 1556. Gr. Lat. in editione *Basileensi* 1575. Lat. in reliquis editionibus.

Oratio, quomodo ad imaginem Dei creati sumus. Habetur Gr. Lat. in editione *Basileensi* 1575.

De duabus Christi voluntatibus & actionibus, reliquisque naturalibus proprietatibus liber. Extat Gr. Lat. in editione *Basil.* 1575.

De naturâ compositâ contra Acephalos hæreticos seu Monophysitas. Extat Gr. Lat. in edit. *Basil.* 1575.

Aliud Damasceni de eodem argumento *Opusculum* ἀκέφαλον Latinè extulit Hen. Canisius Antiqu. Lect. Tom. iv.

Contra Nestorianos liber, ab eodem Latinè editus ibidem.

Argumenta contra Nestorianos cum quæstionibus & responsionibus de fide, à Joanne Wegelino Gr. Lat. cum notis evulgata *Augustæ-Vindel.* 1611. 8°.

Epistola de Trisagio. Habetur Gr. Lat. in editione *Basil.* 1575.

Adversùs Manichæos liber, seu *Dialogus inter Orthodoxum & Manichæum de duobus rerum Principiis.* Prodiit Gr. Lat. seorsim *Basil.* 1578. 8°. *Patavii* 1572. 8°. & in edit. *Basil.* 1575.

De Hæresibus liber, seu *Catalogus Hæresum*, quæ ad illius tempora exstiterunt. Habetur Gr. in editione *Parisiensi* 1619 Pars posterior, à Nestorianis incipiens, quæ sola Damasceno debetur. Pars enim prior nil aliud est, nisi Epiphanii Anacephalæosis. Integrum tamen opus dedit Gr. Lat. Cotelerius Monument. Eccles. Gr. Tom. i. p. 278.

Disceptatio Christiani & Saraceni, Latinè solummodò hactenus excusa.

Fragmentum Sententiarum de octo Passionibus, seu *Vitiis capitalibus*; Latinè tantùm excusum. Græcus textus extat in Bibliothecâ Regiâ Parisiensi.

De die judicii Homilia, seu *tractatus brevis*, Latinè solùm. Et Latini quidem cujusdam autoris opus esse censet Labbeus.

Epistola ad Zachariam Doarorum Episcopum de corpore & sanguine D. N. Jesu Christi, unà cum alio prolixiori capitulo de eâdem re, à Petro Pantino Gr. Lat. edita *Antverp.* 1601. & exinde in editionem *Paris.* 1619. desumpta.

De Resurrectione & Paradiso libellus. Prodiit Gr. *Paris.* 1541. 16°.

De Transfiguratione Domini Oratio. Extat Gr. Lat. in editionibus *Parisiensibus.*

Oratio de Sabbato sancto, à Petro Pantino Gr. Lat. edita *Antverp.* 1601.

De Nativitate Deiparæ Orationes III. à Jacobo Billio primùm Gr. Lat. editæ in editione *Parisiensi* 1577. Ex iis duæ posteriores in nonnullis Codicibus MSS. Andreæ Cretensi inscribuntur.

De Dormitione sive *Assumptione B. Mariæ Orationes* II. quarum posterior manifestò spuria est. Ibi enim citatur Euthymius, qui sub Alexio Imp. vixit. Extant Latinis tantùm typis excusæ, Græcus verò textus in Bibliothecis Gallicanis superest.

De Christi Nativitate, de ejusdem Epiphaniâ, & de Festo Pentecostes, Iambi Pentastichi, Acrostichi, ab Aldo Manutio primùm Gr. Lat. editi unà cum aliis Poetis Christianis, *Venetiis* 1501. 4°. & exinde in editionibus Damasceni operum ferè omnibus.

Oratio ad Christum versibus Anacreonticis composita. Extat Gr. Lat. in editionibus *Paris.*

Varia Cantica numeris soluta, de Ascensione Christi, de Transfiguratione, & in Annunciationem Deiparæ. Habentur Gr. Lat. in editione *Basileensi* 1575.

Oratiunculæ quædam ad *Dominum, Deiparam, & Archangelum*, &c. Extant Latinè solummodò.

Ὀκτώηχος, seu ὀκτὼ ἦχοι, seu *Ecclesiastica Græcorum Cantica*, quæ Octoëchi inscribuntur, authoribus Damasceno, Metrophane Smyrnæo, &c. aliis Ecclesiæ Orientalis Doctoribus. Extant Latinè in editionibus *Paris.* Græcus textus in Bibliothecis Gallicanis reperitur.

De Dialecticâ liber ad Cosmam Maiumæ Episcopum. Extat Gr. in editione *Basil.* 1575.

SÆC. VIII. ab An. DCC.

De decretis, & placitis primæ Institutiones ad Joannem Episcopum Laodicenum. Habentur Gr. Lat. in editione *Basil.* 1575.

Physica, seu *Aristotelicæ Philologiæ compendium* quoddam. Exstat Latinè solummodò in editionibus *Paris.*

Historia Indica, sive *vita & conversatio SS. Barlaami & Josaphati*, seu *duorum militum Christi*; de quâ duo inprimis sunt quærenda: 1°. Utrùm vera an ficta sit Historia; fabulam esse, non veram Historiam multis ex ipso opere demonstrari poterat, nec ulli dubium esse potest, qui ipsam Historiam attente perlegerit. Fuisse forsan quendam Barlaamum & Josaphatum, & generalia quædam operis fundamenta, vero non dissimile est, reliqua ex autoris ingenio ficta: Et in hanc quidem sententiam missis aliis descendere video Cl. Huetium *; *ea fabula*, inquit, *Romanensis quidem est, sed pia; de amore agit, sed divino; plurimum hic sanguinis effusum est, sed martyrum; ad historiæ normam, & ex fabulæ Romanensis legibus, opus illud elucubratum est; nihilominùs tamen etsi verisimilitudo ibi satis accuratè observata est, tot tamen figmentorum præfert indicia, ut qui seriâ animi cogitatione opus legerit, is confictum esse nunquam sit iturus inficias.* 2°. An Damasceni sit. Præterquam enim quòd Spiritum Sanctum à Filio procedere doceat, in nonnullis Codicibus MSS. Joanni Sinaitæ (viz. ut opinor, Joanni Climaco) inscribitur, quod quidem pluribus apertè satis refellit Jac. Billius *Præfatione ad novam versionem* à se adornatam. Extat Latinè ex vetustâ Monachi cujusdam (non Georgii Trapezuntii, uti malè præ se fert titulus) versione in editionibus *Basileensibus*, & seorsim *Colon.* 1593. 8°. *Antverp.* 1602. 8°. ex Jacobi Billii versione in editionibus *Parisiensibus*. Græcè habetur MS. in Bibliothecâ Regiâ Parisiensi.

* De Orig. fab. Rom. p. 60.

Vita Stephani Junioris, qui ob cultum imaginum mortem oppetiit, extremo ille supplicio à Constantino Copronymo affectus est anno 767. Adeò ut dicendum sit, aut hanc *Vitam* Damasceno suppositam esse, aut Damascenum ante annum 767. non obiisse. Habetur Latinè in editionibus *Paris.* & apud Surium XXVIII. Novemb. Græcè verò MS. in Bibliothecâ Regiâ Parisiensi.

Prodierunt opera Joannis Damasceni, partim Græcè, partim Latinè, *Basil.* 1539. 1548. 1575. & curâ Jacobi Billii *Paris.* 1577. 1603. 1619. f. In hoc verò Parisienses longè superat editio Basileensis tertia, quòd multò plures Damasceni tractatus Græcè exhibet.

Epistola de SS. Imaginibus sub Damasceni nomine Gr. Lat. edita est à Fr. Combefisio *Orig.* CP. p. 110. quam tamen revera esse *Episcoporum Orientalium Synodicam*, diu post Damasceni mortem scriptam, luculenter probat Combefisius ibid.

Oratio demonstrativa de Sanctis & venerandis Imaginibus adversùs Copronymum Imp. Extat Gr. Lat. à Combefisio cum notis edita *Auctuar.* Nov. Tom. ii. p. 663. Damasceni verò fœtus haud videtur esse.

OPERA Ἀνέκδοτα, quæ supersunt.

Homilia in Nativitatem Deiparæ, in Annunciationem ejusdem, in Assumptionem ejusdem. Encomium S. Joannis Chrysostomi; *Homilia in Ficum arefactam.*

Libellus orthodoxæ fidei. De Virtute & Vitio. In Nativitatem Domini Sermo historicus. Definitiones plures.

De Divinitate & incarnatâ œconomiâ D. N. J. C. contra execrandas Jacobitarum Superstitiones. Liber Eliæ Episcopo dictatus, & ab eo ad Petrum Metropolitam Damascenum missus. *Contra Nestorianos liber. Testimonia SS. Patrum demonstrantia unicum esse Christum ex duabus naturis constantem. Opus Paschale.*

Lexicon Etymologicum. Paracletice in B. Virginem secundùm octo Tonos Græcorum distincta. *Oratio in S. Barnabam. Homilia de Resurrectione Christi, & de non judicando, nec ulciscendo. Narratio de S. Artemio ex Philostorgio. Canones varii in Sanctorum solemnitates. Troparia penè innumera.*

Scholia

Scholia in Categorias Aristotelis. De Mensibus Macedonum. Collectio variarum Hypotheseωn. De divinis Mandatis. De tribus animæ Facultatibus. De Libero Arbitrio. Logicæ compendium. Collectio Testimoniorum ex SS. Patrum scriptis ; de Trinitate, duabus in Christo naturis, œconomiâ divinâ, aliisque Ecclesiasticis dogmatibus, in capita XLI. distributa, quæ tamen an genuinum Damasceni sit opus, haud adeò sibi constare agnoscit Labbeus. SÆC. VIII. ab An. DCC.

Alia fortasse plurima hinc inde delitescentia reperiri possent. De ineditis verò Damasceni, qui plura cognoscere velit, consulat *Conspectum omnium operum S. Damasceni*, quem in lucem emisit Phil. Labbeus *Paris.* 1652. 4°. quo tempore novam Damasceni editionem in animo habuit ; quod & ante ipsum meditatus erat Joannes Aubertus, ad quem proinde plura Damasceni, aliorumque huc spectantia, opera Græcè è MSS. Codicibus eruta, quædam etiam à se Latinè versa, transmiserat Leo Allatius, qui hoc etiam nomine Labbeum plagii insimulat, quod post Auberti mortem schedas suas Româ missas expilârit. *Operam,* inquit, *& oleam perdidimus, & alienos labores surripiens, se graculus nescio quis circumvestit.* Ut verò omnibus innotesceret, quid ipse in Damascenum contulerit, catalogum operum ad Aubertum transmissorum, *Symmictorum* suorum calci subnectendum curavit p. 445. Interim nova hæc, & toties promissa, editio in hunc usque diem nusquam prodiit.

ORDO ROMANUS, *de divinis Officiis & Ministeriis per totius anni circulum.* Scriptus videtur hoc sæculo, adeoque Cl. Usserium secuti circa annum 730. collocamus. Certè nec de autore, nec de ætate hujus operis satis constat. Ipse autor penitùs ignoratur, etsi fuisse aliquem non infimæ notæ ex Romanæ Ecclesiæ Clericis veri non absimile est. Quod ætatem spectat, sunt qui eo circiter tempore fuisse in Galliam missum volunt, quo Carolo M. procurante Divina Officia cum Romano cantu in Galliam sunt introducta. Verùm ex ipso opere deprehendi possunt, quæ autorem Carolo M. antiquiorem fuisse arguunt. Interim improbabile non est librum in Gallias transmissum ab Alcuino auctum fuisse & interpolatum; quin & non pauca observari possunt, quæ tempora ævum Carolinum sequentia manifestò sapiunt. Quòd verò hunc librum fuisse *Codicem Gelasianum* conjiceret Melchior Hittorpius, in eo fanè toto erravit cœlo, ut ex ipso Gelasii codice nuper edito primâ facie liquidò constat. Extat hic *liber* inter *Scriptores de Divinis Officiis* à Melch. Hittorpio editos *Paris.* 1610. p. 1. & in quavis ferè Bibliothecæ Patrum editione: alibi etiam à Cassandro, atque aliis editus. 730.

GREGORIUS III. natione Syrus, Joannis filius, ex Presbytero Ecclesiæ Romanæ factus Pontifex anno 731. die XXII. Februarii, Gregorii decessoris vestigiis sedulò inhæsit ; imaginum causam strenuè tutatus est, Iconoclastas crebris anathematum fulminibus obruit, Italiam à Græcorum Imperatorum regimine abstrahere perrexit, circumpositas Romæ ditiones S. Petri nomine, si Diis placet, in Ecclesiæ Dominium vendicare & arripere cœpit. Incunte statim Pontificatu commonitorias ad Leonem Imp. de imaginibus restituendis literas misit. Verùm Gregorio Presbytero, cui literæ erant commissæ, eas Imperatori in manus dare verito, res eventu caruit. Reversus igitur Romam Gregorius, in Synodo causam agere coactus est, ac depositionis sententiâ ægrè elapsus, Constantinopolim iterum legatus est, aliis ejus argumenti literis munitus. Verùm Imperatoris jussu in Siciliâ comprehensus literis exuitur, & in exilium amandatur. Re in urbem delatâ, Gregorius Papa collectâ undique Episcoporum Italorum Synodo, fulminibus sævit, & imaginum inimicos diris devovet, lato eâ de re insigni constituto. Missus ex Synodo Constantinus Defensor, qui commonitorias ad Imperatorem literas deferret, uti & anno sequente Petrus Defensor, eandem quam Gregorius Presbyter, fortunam experti sunt. Anno 739. Româ à Luithprando Longobardorum rege obsessâ, Gregorius Papa subsidium à Carolo Martello supplex petiit, missis in Galliam legatis, qui literas & 731.

claves,

claves, vinculaque D. Petri ad flectendum citiùs Caroli animum deferrent. Obiit anno 741. die X. Novembris. Extant *Epistolæ* VII. & *Excerpta* XXXIII. *ex Patrum dictis, Canonumque sententiis, de diversis criminibus & eorum remediis*, Concil. Tom. vi. p. 1468.

732. EGBERTUS, natione Anglus, regio Northumbrorum sanguine ortus, Eadberti quippe regis frater. Defuncto Wilfrido anno 732. Archiepiscopus (non, quod habet Oudinus, Cantuariensis, sed) Eboracensis factus est. Fratris sui potentiâ & opibus fretus Ecclesiam Eboracensem in illustriorem longè statum evexit; & cum elatioris ingenii vir fuerit, pallium à Pontifice Romano sedi suæ impetravit. Vir erat promovendis studiis natus, & eruditorum omnium Mecænas optimus; unde nobilissimam Bibliothecam, teste Malmsburiensi *, Eboraci constituit; de quâ præclarè Alcuinus Epistolâ ad Carolum M. *Date mihi*, inquit, *exquisitioris eruditionis scholasticæ libellos, quales in patriâ habui per bonam & devotissimam magistri mei Egberti Archiepiscopi industriam; & si placet, excellentiæ vestræ remittam aliquos ex pueris nostris, qui excipiant quæque necessaria, & revehant in Franciam flores Britanniæ.* Obiit Egbertus anno 767. Episcopatûs 36. Scripsit *Dialogum de Ecclesiasticâ Institutione*, quem ex Bibliothecâ Cottonianâ primus in lucem protulit, & unà cum Bedæ opusculis quibusdam edidit Cl. Waræus *Dublin.* 1664. 8°. exinde translatum in Concil. Tom. vi. p. 1604. *Excerpta* CXLIV. ex dictis & Canonibus SS. Patrum ab Egberto concinnata, & ad Ecclesiasticæ politiæ constitutionem conducentia, extant ab Hen. Spelmanno primùm edita Conciliorum Britannicorum Tomo I. *Londini* 1639. exinde Conciliorum Tomo VI. p. 1586. Scripsit adhuc Egbertus *Pœnitentiale* quatuor libris distinctum, quod in plurimis Academiæ tum Cantabrigiensis tum Oxoniensis Bibliothecis Manuscriptum hodie servatur. Ex libro secundo *Canones* XXXV. edidit idem Spelmannus, qui habentur etiam Concil. Tom. VI. p. 1601. Ampliorem *Pœnitentialis* portionem edidit Morinus in Appendice ad Libr. *de Pœnitentiâ* p. 11. Integrum opus utinam aliquando evulgaretur. Et ista, & Gregorii III. Excerpta plurima habent communia cum Bedæ *Libello*, seu *Canonibus de Remediis peccatorum*: Cæterùm notari velim hos Bedæ *Canones* in editione Antonii Augustini *Pœnitentiali Romano* subjunctâ Egberti Archiepiscopi nomen præ se ferre.

* De gestis Pontif. Angl. l. 3. p. 153.

740. * FREDEGARIUS SCHOLASTICUS, gente, ut videtur, Gallus; claruit anno 740. Scripsit, jubente Childebrando Comite, Pipini regis patruo, *Historiam*, seu *Chronicon de gestis Francorum*, ab anno 596. quo desiit Gregorius Turonensis, exorsus, & ad annum 739. progressus. *Historia* ista Gregorio Turonensi Appendicis vice subnecti solet, sub Fredegarii verò nomine primùm edita est à Marquardo Frehero in *corpore veterum Historicorum Francicorum*, (qui & Appendicem Anonymi cujusdam ab anno 739. ad 768. pertingentem annexuit) & exinde auctior ab Andreâ Quercetano Scriptor. Francic. Tom. i. p. 740. & in Bibliothecâ Patr. Tom. xi. p. 740. Scripsit & *Historiam Miscellam*, seu *Chronicorum libros* V. ad exemplum Chronici Hieronymiani, quibus totam ferè Gregorii Historiam in compendium redegerat. Verùm opus istud dudum interiit. Sin verò rectè conjicit Cl. Lambecius *, totum extat. Habetur enim MS. in Bibliothecâ Cæsareâ *Chronicon Anonymum* valde barbarum *ab orbe condito ad Belisarii mortem.* Id Fredegarii esse arbitratur Lambecius, (qui Prologum ejus & Epilogum exhibet) & tres priores operis memorati libros complecti vult; adeò ut quartus sit illa Chronici editi pars, quæ ex Gregorii Turonensis Historiâ excerpta, ab irruptione Hunnorum in Gallias usque ad Chilperici regis mortem progreditur: quintus verò nil aliud sit, quam reliqua Chronici editi pars, quæ Gregorii Historiam usque ad Caroli Martelli mortem continuat.

* Comment. l. 2. c. 8. p. 850.

740. CUTHBERTUS, gente Anglus, patriâ, ut videtur, Dunelmensis, Girwicensis Cœnobii Monachus, venerabilis Bedæ discipulus, sub quo in bonis

bonis literis mirè profecit. Claruit anno 740. Præceptori ſuo extremâ jam ſenectute laboranti à manu fuit, & ab eo dictata calamo excepit, illi etiam morienti aſtitit,& extrema verba ſedulò audivit. Scripſit *librum de vitâ & obitu Bedæ* Cuthwino æquali ſuo dicatum, in quo Bedæ mortem VIII. Cal. Junii die Mercurii, qui Aſcenſionis diem proximè præceſſit, contigiſſe refert. Habetur Tomo viii. operum Bedæ edit. *Baſil.*. *Vita Bedæ* ſine nomine authoris, nec non *de obitu Bedæ Epiſtola.* Verùm vitam illam ex Petro Equilino Sanct. Catalog. l. 5. c. 55. acceptam eſſe apparet; Epiſtolam autem iſtam *de obitu Bedæ* (à Surio etiam relatam in Tomo vii. die X. Maii) Cuthberti eſſe mihi (inquit Uſſerius *Biblioth. Theol.* p. 128.) perſuadeo. Nam præterquam quòd in plurimis Codd. MSS. ei diſertim aſcribatur, autor ſeſe Bedæ morti interfuiſſe teſtatur, quæque ex Cuthberti libro habet Florentius Wigornienſis in Chronico ſuo ad an. 734. in hâc Epiſtolâ totidem verbis reperiantur. Ubi notandum eſt, quod in Epiſtolâ malè habetur [VII. *Idus Maii*] ex Florentio, ac Matthæo Florilego emendandum eſſe ac legendum [VII. *Cal. Junii*] quod & temporum ratio exigit, & pluribus probat Cl. Uſſerius loc. cit. Sub Cuthberti nomine hanc Epiſtolam dedit Abrahamus Whelocus in vitâ Bedæ Hiſtoriæ ejus Eccl. præmiſſæ Cantabrig. 1644. Porrò ſcripſit Cuthbertus, teſte Balæo *, *Epiſtolarum familiarium librum*, atque plura, quæ deſiderantur. Meminit *Coronidis* ab eo *adjectæ Hiſtoriæ Bedæ* Joannes Priſeus †, quam & penès ſe extitiſſe narrat.

SÆC. VIII. ab An. DCC.

* Script. Angl. Cent. 2. c. 7.
† Hiſt. Brit. Defenſ. cap. 12. p. 112.

ANASTASIUS, Monaſterii S. Euthymii in Palæſtinâ Abbas. Claruit anno 741. Anno demum 749. cum de *Triſagio* malè ſentire inciperet, totum id ad Filium referens, occaſionem dedit Joanni Damaſceno Epiſtolam *de Triſagio* ad Jordanem Cœnobiarcham contra errorem ejus ſcribendi. Scripſit verò ipſe Anaſtaſius *Librum contra Judæos*, qui à Caniſio Antiqu. Lect. Tom. iii. primùm editus Latinè ex Turriani verſione, exinde habetur Bibliothecæ Patr. Tomo xiii. Græcus textus etiamnum ſupereſt MS. Romæ & alibi. 741.

ZACHARIAS, natione Syrus, Polychronii filius, profeſſione Monachus, demum Pontifex Romanus anno 741. die XIX. Novembris, pacem cum Luitprando rege ſtatim iniit, à quo etiam anno ſequente Interamnam in finibus Spoletinis profectus quatuor urbes à Ducatu Romano ante triennium abreptas reſtitui precibus obtinuit; uti & anno 743. Ticinum contendens pacem Ravennatenſibus dari ab eodem impetravit. Anno 742. habitâ Romæ Synodo Concilium Bonifacii Moguntini Germanicum ratum fecit. Anno 745. collecto Romæ Epiſcoporum Concilio Adelbertum & Clementem, anno 748. Sampſonum Scotum, inficetos quoſdam Hæreſiarchas, à Bonifacio paulò ante damnatos, anathemati ſubjecit. Anno 750. Peruſiam profectus, Rachin Longobardorum regem ab urbis iſtius obſidione precibus & muneribus dimovit. Anno 752. regnum Franciæ à ſtirpe Merovingica in Pipinum Caroli Martelli filium authoritate Apoſtolicâ tranſtuliſſe, & Childerico regi faſces abrogâſſe dicitur. Verùm rem totam conſtanter pernegant Scriptores de tranſlatione Imperii cordatiores, quos conſulat Lector. Obiit Zacharias die III. Martii anno 752. Extant *Epiſtolæ* XVIII. Concil. Tom. vi. p. 1498. *Epiſtola ad Theodorum Epiſcopum Ticinenſem* apud Dacher. Spicileg. Tom. viii. p. 120. & Baluz. Append. ad Reginonem p. 601. Habentur quinetiam ab eo Græcè verſi *S. Gregorii Dialogi*, Latino textu adjuncto, in editione operum Gregorii *Rom.* 1590. ubi deſunt VI. capita, ſupplenda ex Caniſ. Tom. iii. p. 24. Ac proinde in editione operum Gregorii *Pariſienſi* 1640. *Verſio Græca* integra reperitur. Cæterùm & alia quædam S. Gregorii opuſcula Græcè vertiſſe Zachariam Photius * nobis autor eſt, quæ non extant. 741.

* Cod. 252.

CHRODOGANDUS, ſive *Chrodegangus*, ſive *Rodegangus*, natione Germanus, in pago Hasbanienſi natus, Sigrammi & Landradæ filius, ex illu- 742.

Le Cointe ad an. 742. num. 51. &c. ex Paulo Diac. de Epiſc. Metenſ.

ſtri

SÆC. VIII. ab An. DCC. stri primariæ Francorum nobilitatis genere ortus, in aulâ majoris Caroli enutritus, ejusdemque deinde Referendarius factus. Mortuo Sigebaldo, anno 742. die I. Octobr. Metensis Ecclesiæ antistes creatus est. Anno 749. Gorziense Monasterium condidit. 753. unà cum Autchario Duce à Pipino Romam missus est, ut Stephanum Papam in Gallias deduceret. Anno 757. Diœceseos suæ Clericis, quos Cœnobitarum ad instar familiaritatem invicem colere voluit, *Regulam* præscripsit, ut præcepta iis præstò essent, quibus intra vitæ Ecclesiasticæ terminos sese optimè continerent. Anno 764. Romam iterum petiit, ut Sanctorum reliquias à cœmiteriis in urbem translatas à Pontifice impetraret, ac proinde SS. Gorgonis, Naboris, & Nazarii corpora secum referens in Monasterio suo Gorziensi reposuit. Obiit pridiè Cal. Mart. anno 766. *Vir erat*, teste Paulo * Diacono, *undecunque clarissimus, formâ decorus, eloquio facundissimus, tam patrio quam Latino sermone imbutus, servorum Dei nutritor, orphanorum viduarumque non solum altor, sed & clementissimus tutor.* Auctoritatis quinetiam Pontificiæ propugnator strenuus, qui ut rectè notat Hen. Pantaleon †, cœlibatum Sacerdotum, spontaneam paupertatem, vitam monasticam, jejunia, festa, missas, & alia ejusmodi supra modum extulit. Extat ejus *Regula Clericis Metensibus præscripta*, primò à Luca Dacherio edita Spicileg. Tom. i. verùm admodum interpolata, & ad communem totius Ecclesiæ usum immutata. Puram & genuinam extulit Labbeus Concil. Tom. vii. p. 1444. Alios adhuc sinceriores Codices nactus Cl. Cointius utramque cum exemplari suo editionem contulit, & cuivis ferè capiti variantes lectiones & observationes suas addidit, Annal. Eccl. Franc. Tom. v. ad an. 757. Notet etiam Lector aliam etiam *Regulam* ex Chrodogando, aliisque consarcinatam à Labbeo exhiberi, ubi supra p. 1464.

* De Ep. Metens.

† De viris illustr par. I. p. 262.

712. WILLIBALDUS, gente Anglus, patriâ Devoniensis, ex illustribus Anglorum familiis, &, ut volunt nonnulli, regio genere ortus, S. Bonifacii discipulus & nepos, sub cujus regimine bonarum literarum studiis se totum dedit. Puer quinquennis Monasterio Waldheimensi à parentibus datus est ab Egviwaldo Abbate instituendus. Adultus factus, loca sancta visendi studio ductus in exteras regiones peregrinari cœpit: & Romam atque exinde Hierosolymam profectus, post septennium peregrinationi impensum, in Monasterio Cassinensi consedit. Anno 738. Romam iterum contendens, Bonifacio obviam fit, à quo mediante Papâ exoratus ad opem subsidiariam ei in Apostolatu Germanico ferendam se accinxit. Germaniam igitur ingressus Evangelio prædicando strenuè incubuit, & à Bonifacio Episcopus Eistatensis factus, anno 742. Concilio Germanico interfuit. Obiit juxta Baleum anno 781. ætatis 77. Scripsit, rogante Lullo Archiepiscopo Moguntino, *Vitam S. Bonifacii*, quæ habetur apud Canis. Tom. iv. par. II. p. 341. & cum Bonifacii Epistolis à Serario edita *Mogunt.* 1605. apud Surium etiam die V. Junii, & Mabillon. Sæc. Benedict. III. par. II. p. 1. Scripsisse dicitur & *Vitam S. Walpurgæ sororis suæ*, & Epistolas aliquot ad Monachos. Verùm an extant hodiè, non liquet.

Vit. S Willib. ap Canis. Ant. Lect. T. iv. p. 695. Pantal. de vir. ill. par. 2. p. 263.

750. MARCUS, Episcopus Hydruntinus; claruit, ut volunt, anno 750. Scripsit Græcè *Hymnum* breviculum Acrostichum *in Magnum Sabbatum*, qui Latinè versus extat in Appendice Bigneanâ, p. 725. & in Bibliothecâ Patrum.

750. PIRMINIUS, Abbas, quin &, ut videtur, Episcopus seu Chorepiscopus, cujusnam verò loci, mihi incompertum est. Claruit circa annum 750. Scripsit *Libellum de singulis libris Canonicis*, cui etiam multa adversùs pravos sui sæculi mores immiscuit. Extat iste Libellus à Mabillonio editus Analect. Tom. iv. p. 569.

752. STEPHANUS II. patriâ Romanus, Constantini filius, in Lateranensi palatio educatus, Ecclesiæ Romanæ Diaconus, ac tandem anno 752. die

die XIX. Martii Pontifex ordinatus. Ineunte Pontificatu obsessâ ab Aistulpho Longobardorum rege Urbe, cùm precibus & literis de Pace conciliandâ, & Exarchatu Ravennatensi S. Petri ditioni reddendo diu frustra egisset, & Constantinum Imp. missis legatis irrito successu suppetias orâsset; ipse anno sequente iter in Gallias suscepit, ut à Pipino rege subsidium impetraret. Misso igitur à Pipino in Longobardos exercitu, Aistulphus ad optatas à Stephano pacis conditiones adactus est: quas cùm cessante Gallicorum armorum metu anno 755. violaverit, & urbem Romam obsidione iterum cinxerit, Stephanus auxilium à Pipino secundâ vice petiit, excommunicationem ei, ni Ecclesiæ Romanæ succurreret, interminatus. Advolante itaque cum exercitu in Italiam Pipino Aistulphum obsidione relictâ pacem inire, & Ravennatense territorium Romanæ Urbis ditioni restituere coegit. Obiit die XVI. Aprilis anno 757. Extant *Epistolæ* VI. aliaque *Præcepta* & *Responsa*, Concil. Tom. VI. p. 1630.

SÆC. VIII. ab An. DCC.

MARCELLINUS, natione Anglus, Patriâ Brigantius, Presbyter & Monachus Eboracensis, claruit circa an. 755. etiam diu ante clarus; quippe unus ex duodecim Anglis erat, quos Egbertus postea Archiepiscopus Eboracensis in Frisiam ad Evangelii lucem inter Ethnicam plebem propalandam misit; in quo opere 70. annis insudâsse dicitur, & provinciæ Transisulanæ curam sibi commissam habuit. Obiit fermè centenarius circa an. 770. Extant sub ejus nomine *Acta* seu *Vita S. Suitberti*, primi Werdensis Episcopi, qui obiit anno 717. apud Sur. Mart. I. sed prout hodie extant, aut Marcellino nostro supposita sunt, aut insigniter interpolata. Scripsit & *Vitam S. Willebrordi*, quem ex Angliâ in Frisiam adolescens adhuc comitatus fuerat. Verùm ea desideratur. 755.

PAULUS I. natione Romanus, Constantini filius, Stephani II. frater Germanus, Ecclesiæ Romanæ Diaconus, anno 752. à Stephano fratre ad Aistulphum regem legatus est, ad Pacem postulandam. Anno 757. die XXII. Maii fratri suo in sede Romanâ successit. Crebris literis & legationibus Constantinum Imp. & Pipinum regem fatigavit, hunc ut Ecclesiam Romanam contra Longobardorum injurias tueretur, illum ut imagines restitueret, obtestatus. Obiit anno 767. die XXI. Junii. Extant *Epistolæ* XII. Concil. Tom. VI. p. 1672. Ex iis decem, uti rectè observat Papebrochius, omni temporis notâ carent, reliquæ duæ eo ipso quòd illam habeant, redduntur suspectæ: cùm una biennio, altera quadriennio, postquam Paulus è vivis excesserat, data sit. 757.

AMBROSIUS AUTPERTUS, gente Gallus, Cœnobii S. Vincentii in Samnio ad fontes Vulturni Monachus, ac demum Abbas, claruit anno Dcclx. tempore Pauli Pontificis, & Desiderii Longobardorum regis, ut ex ipsius verbis in Calce *Commentar. ad Apocalyps.* & aliunde etiam rectè notat Cl. Labbeus. Non vero erat, cur adeo miraretur Labbeus, quid in mentem venerit Trithemio, Gesnero, Simlero, Possevino, Bellarmino, aliisque, ut eum inter Sæculi noni Scriptores referrent, cum * Petrus Diaconus & † M. Antonius Scipio, ipsum sub Lothario Imperatore diserte ponant. Sed ut quid de hac re sentiam, libere dicam. Alius planè à nostro erat *Authpertus* ille monachus, deinde ab anno Dcccxxxiv. Abbas Casinensis, qui imperante Lothario claruit, obiitque an. Dcccxxxvii. de quo agunt Sigebertus cap. 91. Petrus Diaconus, Ant. Scipio, &c. Composuit hic Authpertus, teste Petro Diacono, *Sermonem in laudem S. Matthiæ Apostoli*, *de Purificatione S. Dei Genetricis*, aliorumque *Sanctorum homilias* valde pulchras, quæ aut amplius non extant, aut in Bibliotheca Casinensi asservantur. Obiit noster anno Dcclxxviii. Scripsit *Commentariorum in Apocalypsin Joannis libros* X. qui typis impressi in lucem prodierunt *Colon.* 1536. exinde relati in Biblioth. Patr. Tom. XIII. p. 403. Sunt qui *librum de Conflictu vitiorum & virtutum*, inter Ambrosii & Augustini Opera 760.

* De Vir. Illust. cap. 12.
† Elog. Abb. Cas. p. 53.

SÆC. VIII. ab An. DCC. repertum, & *Sermonem in Assumptionem B. Mariæ* (qui 18us est inter Sermones Augustinianos de Sanctis) ac *Sermonem de Lectione S. Evangelii*, (qui ad calcem Operum S. Ambrosii in editionibus *Paris.* 1642. 1655. reperitur, & à Baluzio sub Alcuini nomine edita est Miscellan. Tom. II. p. 382.) quin & alias nonnullas *Homilias*, quæ MSS. hinc inde asservantur, ac *Vitam SS. Paldonis, Tutonis & Vasonis*, unà cum *Historicâ Monasterii sui relatione*, à Mabillonio editam Sæc. Benedict. III. par. 1. p. 423. ei ascribant. Verùm ea omnia adeò incerta sunt, ut uberiorem disquisitionem nequaquam mereantur. Certè Authperto, vel Ansberto cuidam juniori tribuenda videntur.

760. FLORUS, Monachus S. Trudonis, Leodicensis diœceseos, congregationis Gallicanæ, claruit circa an. Dcclx. Scripsit *Gesta & Passiones Sanctorum Martyrum*, seu, ut habet Usuardus *, breve & concisum antea, Bedæ Martyrologium supplevit, auxit, & locupletavit. Testatur idem & Ado Præfat. ad Martyrologium suum, *Martyrologium*, inquit, *quod Venerabilis Flori studio in labore Domini Bedæ accreverat*. Vide quæ hac de re notant novissimi *Actorum SS.* editores Prolog. ad Mensem Mart. Tom. II. Extat *Martyrologium istud* sub Bedæ nomine, aliorum tamen pariter ac Flori additamentis locupletatum, inter Bedæ Opera, & alibi sæpiùs. Reliqua quæ Floro Martyrologo ascribuntur Opuscula Floro Lugdunensi deberi censemus, ubi plura de iis subnotabimus.

* Præfat. in Martyrol.

768. STEPHANUS III. natione Siculus, Olivi filius, S. Cæciliæ Presbyter, anno Dcclxvii. electus, anno Dcclxviii. die VII. Augusti Papa Romanus ordinatus, Anno Dcclxix. accitis ex Galliâ atque omni Italiâ Episcopis Concilium Romæ celebravit, quo Constantinum Antipapam, qui post Pauli mortem in sedem Pontificalem vi involârat, atque anno integro tenuerat, damnavit, pugnis & alapis in pleno Patrum concessu cecidit. Clericos ab eo ordinatos gradu dejecit; & *decreta* Constantinopoli *de imaginibus tollendis* facta irrita esse jussit. Obiit anno Dcclxxii. die III. Februarii. Extant *Epistolæ* III. & *Decreta* quædam Concil. Tom. VI. p. 1714.

768. CAROLUS MAGNUS, Pipini regis filius, Ingethemi propè Moguntiam natus est anno Dccxlvii. Præceptores habuit viros ævi illius clarissimos, in Grammaticis Petrum Pisanum, in reliquis disciplinis Alcuinum Anglum, virum undecunque doctissimum. Hujus imprimis labore omni politioris literaturæ genere egregiè eruditus evasit, nec minùs pietate illustris. Missa faciemus, quæ vitam ejus sæcularem, & res bello gestas spectant; ea quæ Ecclesiam tangunt, strictim notare contenti. Anno igitur Dcclxviii. mortuo Pipino, divisum cum Carolomanno fratre Francorum Imperium suscepit: ac defuncto anno Dcclxxi. Carolomanno regnum deinceps solus tenuit. Anno Dcclxxiv. expugnatâ Papiâ, & capto Desiderio Longobardorum rege Italiæ rex etiam vocari cœpit: & in dominii tesseram Romam profectus jus Romanos Pontifices eligendi ab Hadriano Papâ obtinuit. Anno Dcclxxv. Conventum Duriensem habuit, ubi Saxones Galliam invadentes bello prosequi statuit, donec aut victi Christianæ religioni subjicerentur, aut funditùs tollerentur: quod fœliciter anno sequente effectum est, pace devicto populo eâ lege concessâ, ut Christianam fidem amplecterentur. Anno Dcclxxvii. Concilio Paderbornæ celebrato multa Saxonum millia baptizari curavit; & ad bellum contra Saracenos pro Christianâ religione in Hispaniâ gerendum se accinxit. Anno Dcclxxx. ad Albin usque penetrans, Episcopos & Abbates ad erudiendos Saxones cum Sclavis & Frisiis mittendos curavit. Anno Dcclxxxi. Romam iterum petens, territorium Sabinense Ecclesiæ Romanæ largitus est. Anno Dcclxxxv. ad promovendam Saxonum conversionem, provinciam eorum rursus adit, proceres baptizari curat, baptizatos muneribus afficit. Anno Dcclxxxvii. in urbe Româ Pascha celebrat, & Ecclesiam Apostolicam novâ donatione ditat. Anno Dcclxxxix. ut Ordo Monasticus in Galliâ juxta Regulam S. Benedicti reformetur, strenuè laborat. Anno Dccxci. Ro-

Eginhard. in vit. Carol. M. Avent. Annal. Boior. lib. 4. Crantz. Metrop. Saxon. lib. 1. Le-Coint. Annal. Tom. V, VI, VII, VIII. ab an. 747.

Romanorum Pontificum Epistolas in Galliam scriptas, vetustate ferè deletas, rescribi curavit. Anno Dccxcii. Synodalem Græcorum Libellum de Imaginibus adorandis sibi ex Oriente transmissum in Britanniam misit ab Alcuino refutandum. Anno Dccxciv. collecto ex toto Occidente Episcoporum plusquam trecentorum Concilio, cui ipse interfuit, præsentibus etiam Hadriani Pontificis legatis, Elipandi Toletani, & Fœlicis Orgelitani, qui Christum quod ad humanitatem spectat, solo adoptionis jure Dei filium esse docuerant, hæresim, quin, & Conciliabuli Nicæni de adorandis imaginibus decreta, rejici & damnari curavit. Eodem anno Saxoniam repetens, plurimos authoritate suâ ac beneficiis ad fidem adducit. Anno Dccxcvi. missas à Leone Papâ D. Petri Claves, & Urbis Romæ Vexillum obsequii Symbola accepit; ac legato in Italiam Angilberto Abbate populum Romanum in fidem suam Sacramento adegit. Eodem anno Hunnorum conversionem molitur, & Theodonem eorum Dynastam baptismum suscipere documentis & muneribus effecit. Anno Dccxcvii. Alcuino ad recognoscendam & explicandam S. Scripturam, & Paulo Diacono ad colligendum *Homiliarium* pro singulis festivitatibus, usus est. Anno Dccc. Romam iter faciens, Synodum ibi convocavit, ac Leonem Papam, ob varia crimina ante biennium civitate ejectum, cognitâ causâ innocentem declarat, ac sedi suæ reddit. Exeunte anno Imperator à Romanis acclamatus est, in Basilicâ S. Petri ipso die Natali Domini à Leone Papâ unctus ac coronatus. Anno Dcccv. *Capitularia* sua *Ecclesiastica* edere incœpit. Anno Dcccix. Synodum Aquisgranensem habuit, in quâ ventilata est quæstio de Processione Spiritûs S. & contra Græcorum sententiam roborata, missis ex Synodo legatis ad Leonem Papam, qui cum illo eâ de re in rem communem consulerent. Anno Dcccxii. pace cum Michaele Imp. CP. initâ Βασιλεὺς à Græcis vocari cœpit: eodemque anno per literas encyclicas ab Archiepiscopis responsionem postulavit ad interrogationes de totâ Baptismi administrandi ratione, de cæremoniis, formulis, ritibus, ac symbolis inter baptizandum usurpatis. Anno Dcccxiii. Conventu Aquisgrani indicto Synodos Episcoporum Rhemis, Moguntiâ, Arelate, Turonibus, & Cabilone, eodem circiter tempore haberi, ac decreta Synodica ad eum referri, præcepit. Factum id: ac habito iterum mense Septembri Aquisgrani Concilio, singularum Synodorum Canones accuratè expendit, & ex iis *Capitulare* contexuit in XXVI. distinctum Capitula. Obiit anno Dcccxiv. V. Cal. Februarii, ætatis suæ 67. Aquisgrani sepultus. Princeps non tam titulo, quàm revera, magnus, meliori ævo, & longiori vitâ dignus; dubium pietate an majestate illustrior: in bonis literis non infœlicem progressum fecerat, Græcè Latinéque doctus; adeò facundus, inquit Eginhardus, ut etiam didascali munus subiisse appareret. Artes liberales studiosissimè coluit, eorumque doctores plurimùm veneratus, magnis afficiebat honoribus. In meliorum literarum studium quicquid poterat, sui temporis redemit; adeò ut inter cœnandum disputatiunculas vel lectiones haberet. Legebantur ei ut plurimùm Historiæ, & regum antiquorum gesta: delectabatur S. Augustini libris, præcipuè iis quos *de Civitate Dei* inscripsit. Singulare verò est, quod de eo refert Eginhardus, tam doctum principem scribere nescivisse. *Tentabat*, inquit, *& scribere*; *tabulasque & codicillos ad hoc in lectulo sub cervicalibus circumferre solebat*; *ut cùm vacuum tempus esset, manum effigiandis literis assuefaceret. Sed parùm prosperè successit labor præposterus, ac serò inchoatus.*

OPERA.

E*Pistolæ* plures, & *Capitula de re Ecclesiasticâ* hinc inde habentur Concil. Tom. VI. & VII. quæ sigillatim enumerare longum esset.

Libellus ad Alcuinum de sacrificio Missæ, & ratione rituum Ecclesiæ, à Wolfgango Lazio unà cum aliis quibusdam ejusdem argumenti Opusculis evulgatus *Antverp.* 1560. 8°.

Epistola Encyclica de baptismo, ejusque ritibus ad Odilbertum Archiepiscopum Mediolanensem, à Mabillonio evulgata Analect. Tom. I. p. 21.

Epistola de gratiâ septiformis Spiritûs, ab eodem edita Analect. Tom. IV. p. 312.

Præfatio in Homiliarium à Paulo Diacono jussu ejus collectum, ab eodem in lucem emissa Analect. Tom. I. p. 25. De ipso *Homiliario* vide plura in Paulo.

Codex Epistolaris Carolinus, continens Romanorum Pontificum, aliorumque Epistolas XCIX. ad Carolum Martellum, Pipinum regem, & Carolum M. scriptas, Caroli M. jussu & curâ anno 791. collectus, prodiit à Gretsero editus *Ingolstad.* 1613. 4°. ex Bibliothecâ Cæsareâ descriptus. Verùm nimiâ licentiâ in locis pro lubitu passim corrigendis & immutandis usum esse exscriptorem conqueritur Lambecius Comment. l. 2. p. 322.

Capitularia, maximam partem *Ecclesiastica*, ab Ansegiso Abbate anno 827. ex Caroli M. & Ludovici Pii Capitulis collecta, & in quatuor libros distributa; quibus postea tres alios libros addidit Benedictus Levita, ex Archivis Ecclesiarum, præsertim Moguntinæ, & antiquis Chartularum scriniis extractos. Priores quatuor libros seorsim edendos curavit Petrus Pithæus *Paris.* 1588. recusos *Moguntiæ* 1602. 4o. Integri septem libri prodierunt *Venet.* 1537. 8°. cum Glossario, & Caroli Calvi aliorumque Capitulis ad calcem additis *Paris.* 1603. 8°. auctiores & emendatiores ibid. 1640. 8o. Denique summâ curâ à Baluzio recogniti, ac notis & dissertationibus illustrati inter ejus *Capitularia Paris.* 1677. 2 vol. in fol.

Capitulare prolixum, IV. libros continens, seu *Libri*, uti vulgò vocantur, *Carolini, de non adorandis Imaginibus*, contra Constantini VII. Imp. CP. & Irenes matris decretum, & Synodum Nicænam II. Pseudo-Septimam Oecumenicam sive Universalem, anno 794. in Concilio Francofordiensi editi. Cujuscunque demum operâ in condendis hisce libris usus sit Carolus M. sive Angelramni, vel Ingelramni, sive Angilberti, sive, quod longè verisimilius videtur, (teste etiam, ni fallor, Rogero Hovedeno) Alcuini, parùm refert. Id modò constat paulò ante Synodum Francofurtensem compositos esse, & sedente jam Synodo Caroli M. nomine editos; qui in Præfatione disertè testatur, se *zelo Dei & veritatis studio, cum conbibentiâ regni sui sacerdotum* hoc opus aggressum esse. Et sanè rem ipsam extra omne dubium ponunt Hadrianus Papa in Responso ad hoc ipsum Opus paulò post dato, Hincmarus Rhemensis, Synodus Parisiensis sub Ludovico Pio, Althelmus Monachus, Ado Viennensis, Walafridus Strabo, Engolismensis Monachus, ut alios longo agmine testes huc non advocem. Ut tamen istorum librorum ictum declinarent, in quascunque ferè formas se vertunt εἰκονοδουλίας πρόμαχοι: & quamvis cordatiores Pontificii, vi veritatis adacti, manus dent; non desunt, qui γυμνῇ τῇ κεφαλῇ non esse opus genuinum pertinaciter contendunt, eousque insaniæ progressi, ut vel à Carolostadio, vel à quovis alio homine Lutherano seu Calviniano confictum esse asserere non erubescant, cùm illud ex vetustissimo Codice primus in lucem extraxerit Joannes Tilius, ipse homo Pontificius, & Meldensis in Galliâ Episcopus: cui per omnia respondebat antiquum Bibliothecæ Vaticanæ exemplar, elegantibus & priscis Longobardorum characteribus exaratum: ne dicam dictionem ipsam ac stylum librum suæ satis antiquitati vindicare. Adversùs hos libros telo hoc planè plumbeo pugnat Possevinus, Caroli M. non esse, eò quòd contra illos ad Carolum scripserit Hadrianus Papa: ex quo perspicuè intelligitur, inquit, libros istos ab Hæretico aliquo conscriptos, & à Carolo ad Pontificem missos, ut iis responderet. Quod quidem quàm infirmum, immò quàm falsum sit, ex ipsius Hadriani responso abundè liquet. Carolo etiam abjudicat nuperus Annalium Eccl. Conditor Carolus Cointius, sed frigidè nimis causam agit vir cætera doctissimus. Palmarium, quo usus est argumentum huc redit, Hodiernos libros cum iis quæ apud Hincmarum habentur Excerptis haud bene convenire, quod ex unius Capituli collatione ostendere conatur: unde nihil aliud extundi potest, quàm duobus aut tribus verbis, vel potius verborum syllabis diversis eundem sensum con-

contineri. Miseret me hominum, quibus adversùs lucem meridianam apertis oculis disputandum sit. Consultius me judice agerent, si silentio premerent, q od validioribus argumentis refutare nequeunt: Et quis adeò perfrictæ frontis jam sit, ut hos libros rejiciat, quos Natalis Alexander, & ipse Maimburgius genuinos esse diffiteri non ausi sunt? Verùm non opus est, ut pluribus de hi ce libris agam, quos adversùs omnia Pontificiorum tela accuratè defendit Joannes Dallæus *de Imag.* l. 4. c. 3. cui non pauca nuper addidit Fred. Spanhemius *Hist. Imag.* Sect. VII. Editi sunt primùm hi libri à Joanne Tilio Meldorum Episcopo, suppresso quidem suo, sub *Elipbyli Christiani* nomine, *Paris.* 1549. 8°. appositâ nec anni nec loci impressionis notâ, deinde *Colon.* 1555. denique à Goldasto 1608. 8°.

HADRIANUS, Patriâ Romanus, nobili genere ortus, Theodori Consulis ac Ducis filius, à Paulo Papa Notarius Regionarius, à Stephano III. Diaconus factus. Post Stephani mortem Pontificalem sedem obtinuit anno 772. die IX. Febr. ordinatus. Ineunte Pontificatu cùm à Desiderio Longobardorum rege qui Ravennatensem Exarchatum invaserat, & agrum Romanum ferro flammâque devastârat, pacem repetitis legationibus frustra postulâsset, legatos ad Carolum M. in Galliam misit suppetias oratum: quas missis iterum anno sequente legatis impetravit. Anno 774. Carolum Romam advenientem summo obsequio & honore excepit, & quamplurimas Desiderio ereptas civitates sedi Romanæ ab eo donari obtinuit. Anno 781. Carolum iterum in urbe Româ excepit, Pipinum filium baptismate lustravit; eumque simul ac Ludovicum fratrem in regni consortium à Carolo Patre assumptos, in reges unxit. Anno 785. Tarasio ex Laico in Patriarchatum CP. evecto, Hadrianus, ut datis pro more literis communicatoriis electionem comprobaret, rogatus, renuit, ni Tarasius adversùs Iconoclastas acriter insurgeret, & eorum hæresim Synodicè damnari curaret: datâ quinetiam ad Constantinum & Irenam Impp. epistolâ prolixâ imaginum causam pro virili, putidissimis tamen argumentis, egit, corrasis undique fabulis & ineptiis, ac detortis turpissimè in rem suam S. Scripturæ & Patrum testimoniis. Anno 786. Collectionem Canonum LXXX. elaboratam dedit Ingilramno Mediomatricensi Episcopo, quibus causam suam adversus accusatores defenderet. Anno 787. Tassiloni Bavariæ Duci, ni Carolo M. morem gereret, excommunicationis fulmen interminatus est. Anno 794. missis ad Episcopos Hispaniarum literis Elipandi Toletani errores damnavit: & dato ad Carolum Imp. libello Synodi Nicænæ II. & imaginum causam tuebatur. Obiit die XXV. Decembr. anno 795. Extant ab eo scriptæ *Epistolæ* XVIII. Concil. Tom. VI. p. 1762. *Epitome Canonum Carolo M. anno* 774. *Romæ oblata*, ib. p. 1800. *Capitula ex Græcis & Latinis Canonibus & Pontificum decretis collecta in usum Ingilramni Mediomatricum Episcopi* ib. p. 1828. *Epistola seu Libellus Responsorius ad Carolum M. pro Synodo Nicænâ II. libris Carolinis oppositus.* Concil. Tom. VII. p. 915. Alias plures scripsit *Epistolas* injuriâ temporis deperditas, quarum argumenta supersunt in Conciliorum Tomis, Epistolis XVIII. præfixa. 772.

PAULUS, gente Longobardus, claruit circa an. 774. cujus natales ac res gestas succinctè non minùs quàm eleganter his verbis enarrat Vossius De Histor. Lat. l. 2. c. 30. "Paulus Warnefridi & Theodelindæ filius, cognomento Winfrid, Longobardus: qui priùs Diaconus fuit Aquilegiensis, "& Desiderii, ultimi Longobardorum regis, Cancellarius. Victo rege suo, "inter nobiles captivos à Carolo, Francorum rege, abductus fuit: ac propter prudentiam, & eruditionem egregiam, magno aliquamdiu in honore fuit: sed suspectior postea, in Diomedeam insulam est relegatus: unde "ad Arichin, Beneventanum Principem, generum Desiderii regis profugit. "Eoque defuncto, monachus est factus Cœnobii Casinensis. Hactenus Vossius. Refert Leo Ostiensis Chron. Casinens. lib. 1. c. 15. Paulum dum à Carolo captivus detineretur, nimii erga Desiderium amoris accusatum esse; con- 774.

SÆC. VIII. ab An. DCC. constanter verò respondit, se Domino suo fidelissimum fuisse, & in eâdem fidelitate ad mortem usque perseveraturum: effusus in iram rex manus ei præcidi jussit, sed in se mox reversus, ait, *Si manus ejus abscindimus, ubi tam elegantem Scriptorem reperiemus?* Suadentibus igitur Proceribus ut ei oculi eruerentur, ne aliquas deinceps contra Regem literas scriberet; &, Ubi, vel quando, ait Rex, tam insignem Historiographum aut Poetam invenire valebimus? missus est igitur in exilium, & post aliquot annos ad Cœnobium Casinense se recepit, ubi piè & religiosè vitam traduxit, ac diu superstes in Senectute bona, non sine summa innocentiæ, humilitatis, omniumque virtutum laude, vitam cum morte commutavit. Proximum est ut libros ab eo scriptos recenseamus.

OPERA.

De *historiâ Longobardorum libri* VI. Prodierunt typis excusi *Augustæ-Vindel.* 1515. *Basil.* 1532. *Lugd. Bat.* 1595. 8°. In his editionibus Opus in hæc verba desiit, *Francorum, Avarumque pacem custodiens.* Verùm Fred. Lindenbrogius in editione *Hamburg.* 1611. fragmentum attexuit luculentum; quod & Freherus inter Historicos Francicos *Hanoviæ* 1613. exhibet. Extant denique ad MSS. Codicum fidem recogniti (desiderato tamen fragmento dicto) ad calcem Historiæ Gothorum à Grotio editæ *Anstelod.* 1655. 8°. & in Biblioth. Patr. Tom. 13. p. 160.

Historiæ Miscellæ libri XXIV. ex quibus, inquit Vossius *, primi undecim libri iidem sunt ac decem Eutropii: nisi quòd aliqua subinde de suo addat Paulus, quod ab eo jussu Adelbergæ Arichis uxoris, Desiderii filiæ, factum fuit. Exinde Eutropium continuat Paulus, cujus sunt quinque libri sequentes. Reliqui octo à Landulpho Sagace additi sunt, imprimis ex Theophane, saltem Anastasio Bibliothecario, qui Theophanem Latinè vertit. Prodierunt *Basil.* 1569. & cum variantibus lectionibus Henrici Canisii Noviomagensis curâ *Ingolstad.* 1603. 8o. cum emendationibus & notis Jani Gruteri *Hanoviæ* 1611. cum observationibus Lindenbrogii *Hamburg.* 1611.

* Loc. cit.

De Vitâ S. Gregorii Papæ libri IV. à Joanne Mabillon. in lucem editi Sæc. Benedict. I. p. 385.

Vita sive Passio S. Cypriani, cujus Operibus præfigi solet.

Vitæ SS. Benedicti, Mauri, ac Scholasticæ virginis, typis excusæ *Romæ* 1590.

Versus de eâdem S. Scholasticâ, ab Arnoldo Wion editi in Ligno Vitæ ad X. Februar.

Excerpta quædam de primis Metensium Episcopis, flagitante Angilramno Episcopo scripta, à Marq. Frehero inter Histor. Franc. & Andrea Duchesnio inter Histor. coætan. Tom. II. edita. Habentur & in Bibl. P. Tom. XIII. p. 329.

Vita S. Arnulphi Metensis Episcopi, inter Opera Bedæ & apud Surium ad diem 24. Augusti.

Hymnus in honorem S. Joannis Baptistæ, qui incipit, *Ut queant laxis,* in Ecclesiâ Romanâ hodienum decantari solitus.

Epistolarum Fragmenta quædam ap. Baluz. Miscell. Tom. I. p. 362.

Homiliarium, seu *Homiliæ,* Lectiones & Postillæ, unicuique totius anni festo convenientes in duo volumina distributæ, ex SS. Ambrosii, Augustini, Hieronymi, Origenis, Leonis, Gregorii, Maximi & Bedæ, aliorumque Operibus desumptæ. Prodiit Homiliarium istud *Spiræ* 1482. fol. *Colon.* 1517. 1529. *Paris.* 1535. 1569. fol. Alia quædam Pauli nostri opuscula adhuc inedita in Bibliotheca Casinensi hodienum servantur, de quibus vide quæ habet J. B. Marus Not. ad Petrum Diac. c. 8.

OPERA

OPERA DEPERDITA.

Expositio Regulæ S. Benedicti.
Versus de miraculis S. Benedicti.
Gesta Episcoporum Papiensium.

Cæterùm alius à nostro fuit Paulus Diaconus Ecclesiæ Neapolitanæ, qui *vitam S. Mariæ Ægyptiæ* à Sophronio Hierosolymitano Episcopo Græcè scriptam, Latinè vertit. Versio extat cum Præfatione ad Carolum Imp. apud Surium ad diem IX. Aprilis. Eâ in præfatione testatur Paulus se quædam alia vertisse, quæ nunc non extant.

PAULINUS, gente quibusdam Austriacus, artis Grammaticæ magister, ob insignem eruditionem à Carolo Imp. anno 776. variis prædiis & possessionibus donatus est, & exeunte eodem anno ad Patriarchatum Aquileiensem, seu Foro-juliensem evectus. Anno 793. libellum de S. Trinitate *Sacrosyllabum* dictum adversùs hæreticas Elipandi Toletani literas edidit. Anno 794. Elipandum & Fœlicem in Concilio Francofordiensi præsens oppugnavit; habitâque anno sequente Synodo Foro-juliensi utrumque damnavit. Anno 797. adjutorem eum sibi dari ad oppugnanda Fœlicis Orgelitani scripta & hæresim Alcuinus à Carolo Imp. postulavit. Factum id: ac Paulinus ab Imperatore monitus, tres libros adversùs Fœlicem anno 798. conscripsit & evulgavit. Anno 803. Joannis Patriarchæ Gradensis à Joanne Venetorum duce ex celsissimâ turre præcipitati truculentâ nece commotus, Concilium Altinense celebravit, ex quo literas ad Carolum Imp. dedit, tam horrendum scelus digno supplicio coerceri petens. Obiit anno 804. III. Id. Januarii. 776.

SCRIPTA.

Libellus de sanctissimâ Trinitate adversùs Elipandum Toletanum & Fœlicem Orgelitanum, *Sacrosyllabus dictus.* Habetur Concil. Tom. vii. p. 1022.

Libri III. *adversùs Fœlicem Orgelitanum,* unà cum Epistolâ ad Carolum M. & Regulâ fidei metro exaratâ. Quos primus in lucem eruit, & cum libello Sacrosyllabo edidit Andreas Duchesnius ad calcem operum Alcuini, *Paris.* 1617.

Epistola ad Heistulfum qui uxorem adulterii causâ propter unius testimonium occiderat, *increpatoria,* ex Concilio Francofurtensi data. Extat Concil. Tom. vii. p. 1064.

Epistola ad Carolum M. ex Synodo Altinensi data. Habetur ib. p. 1187.

De salutaribus Documentis liber, qui Augustino falsò inscriptus inter opera illius haberi solet. Paulino nostro ex fide Codicum MSS. vindicatus, sub illius nomine habetur excusus in nuperrimâ operum S. Augustini editione Parisiensi.

Libri VII. *adversùs Fœlicem,* qui sub Paulini nomine in Bibliothecis Patr. aliquoties prodierunt, Alcuino debentur.

Fragmenta quædam Paulini in lucem emisit Baluzius Miscellan. Tom. i. p. 362.

Hymni sacri, quos Paulinum composuisse prodit Walafridus Strabo †, interierunt.

† De reb. Eccles. cap. 25.

FLACCUS ALCUINUS, sive ALBINUS, gente Anglus, ex agro Eboracensi, ut nonnulli volunt, ut alii non procul Londino, oriundus, primùm Bedæ, deinde Egberti Eboracensis, discipulus, Ecclesiæ Eboracensis Diaconus, Cœnobii Cantuariensis Abbas. Claruit anno 780. Anno 793. à Carolo M. evocatus, ut sibi Fœlicis Orgelitani Hæresim, & Pseudo-Synodi Nicænæ Canones oppugnanti præstò adesset, ac subsidium ferret, in Galliam transfretavit; & in summam Caroli amicitiam receptus, Scholæ Palatinæ præfectus est. Anno sequente Carolum ad Synodum Francofordiensem comitatus est, & Canone 56. Synodo à rege commendatus, in Patrum consortium & amicitiam adscitus est: ab eodem Monasteriorum Ferrariensis, S. Jodoci, & S. Lupi, præfecturâ paulò post donatus. Anno 796. ab Imperatore 780.

Vit. B. Alcuini ex vet. cod. ejusdem vit. à Duchesn. per annos digesta oper. præfix. Le-Coint Annal. ad an. 793. Tom. vi.

peratore

peratore crebris precibus enixè petens, ut sæcularibus nuncium mittere sibi liceret, repulsam tulit; Cœnobiorum tamen San-Martiniani & Cormaricensis regimine auctus est. Anno 798. adversùs Fœlicem Orgelitanum, quem blandis literis sæpius antea irrito successu compellârat, calamum strinxit, ac septem libris errores ejus confutavit. Anno 799. à Carolo ad iter Romam secum suscipiendum invitatus, infirmitates & senium causatus se excusatum haberi petiit. Anno 801. Carolo ex Italiâ redeunti gratulatus, tandem toties repetitis precibus optatum exitum comparavit, & ab aulâ & sæcularibus negotiis missionem impetravit. Rudi donatus, in Cœnobium suum S. Martini Turonense secessit, ac reliquum vitæ tempus honesto otio, & instituendis in scholâ Turonicâ ab ipso fundatâ rei literariæ candidatis insumpsit, crebris Imperatoris Epistolis ad aulam frustra revocatus. Obiit Turonis anno non 790. ut malè Pitseus, sed 804. XIV. Cal. Jun. ipso Pentecostes die. Vir ubique pius, doctus, gravis, Theologorum suæ ætatis, ut rectè de eo Baleus*, immò omnium Anglorum ab initio post Bedam & Aldhelmum longè eruditissimus, Latinè, Græcè, & Hebraicè peritus. Ei quicquid penitioris doctrinæ, quicquid politioris literaturæ isto & sequentibus sæculis Gallia ostentat, totum acceptum referri debet. Ei Academiæ Parisiensis, Turonensis, Fuldensis, Suessionensis, aliæque plures, originem & incrementa debent; quibus ille, si non præsens præfuit, aut fundamenta posuit, saltem doctrinâ præluxit, exemplo prævivit, & beneficiis à Carolo impetratis adauxit.

* Cent. 2. c. 17.

OPERA, QUÆ EXTANT.

INterrogationes & Responsiones, seu liber Quæstionum in Genesin.

Dicta super illud Geneseos, Faciamus hominem ad imaginem nostram.

Enchiridium, seu Expositio pia brevis in VII. Psalmos pœnitentiales, in Psalmum CXVIII. *& in Psalmos graduales, ad Arnonem* Archiepiscopum Salisburgiensem. Prodiit seorsim *Paris.* 1547. 8°. præfatione tamen mutilum, quam primus edidit Lucas Dacherius Spicileg. Tom. ix.

De Psalmorum usu liber, cum variis precandi formulis ad res quotidianas accommodatis, ad Fredegisum discipulum.

Officia per ferias, seu Psalmi secundùm dies Hebdomadis singulos dispositi, unà cum Orationibus, Hymnis, Confessionibus, & Litaniis.

Epistola de illo Cantici Canticorum loco, Sexaginta sunt Reginæ, &c.

Commentaria in Ecclesiasten. Prodierunt *Basil.* 1531. 8°.

Commentariorum in S. Joannis Evangelium libri VII. Extant Argentinæ 1527.

Epigrammata de recognitione & emendatione totius divinæ Scripturæ ab Alcuino facta.

De Fide SS. Trinitatis libri III. ad Carolum M. *cum invocatione ad S. Trinitatem & Symbolo Fidei.*

De Trinitate ad Fridegisum Quæstiones XXVIII. seu *Confessio*, sive *Doctrina de Deo.*

De differentiâ æterni & sempeterni, immortalis & perpetui, sæculi, ævi, & temporis, *Epistola.*

De Animæ ratione liber ad Eulaliam Virginem.

Contra Fœlicem Orgelitanum Episcopum libri VII. anno 798. scripti. In Bibliothecis Patrum Paulino Aquileiensi malè tribuuntur.

Epistola ad Elipandum Toletanum Episcopum cohortatoria in Catholicâ fide.

Epistola Elipandi ad Alcuinum, injuriis & calumniis refertissima, anno 799. scripta, stylo admodùm barbaro.

Contra Elipandi Epistolam libelli II. quibus evacuat pravas illius assertiones, anno 800. scripti.

De Incarnatione Christi, & de duabus in eo naturis, ac de unitate unius personæ, contra eundem libri II. eodem anno scripti.

Epistola

Epistola Elipandi ad Fælicem nuper conversum. Hæresim iste abjuravit in Synodo Aquisgranensi exeunte anno 799. sede tamen suâ depositus, apud Lugdunum in perpetuum exilium relegatus est. Fecit id aliquantò serius, & ipse Elipandus ab Alcuini libris convictus, piè mortuus est anno 808. SÆC. VIII. ab An. DCC.

Confessio Fidei Fælicis Orgelitanæ sedis Episcopi, ad Clerum & Populum Orgelitanum missa, post ejuratam in Synodo Aquisgranensi hæresim.

Epistola ad Filiam in Christo carissimam.

De divinis Officiis liber, sive *expositio Romani Ordinis*. Habetur sub Alcuini nomine inter alios Scriptores ejusdem argumenti sæpiùs editus, in editione verò operum Alcuini Du-Chesnianâ XII. integris capitulis auctus. Alcuini autem non esse, & post annum 1000. scriptum esse certò certiùs constat.

De ratione Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ Epistola.

De Baptismi cæremoniis ad Odvinum Presbyterum *Epistola*.

De iisdem cæremoniis alia Epistola, quam Alcuino rectè abjudicat Sirmondus; Amalarii enim Trevirensis est.

De Confessione peccatorum ad pueros S. Martini Epistola.

Sacramentorum liber. Prodiit *Colon.* 1571.

Homiliæ III. 1. *De Silentio, in quo missum est incarnatum Verbum.* 2. *In Nativitate B. Mariæ.* 3. *In Festo Omnium Sanctorum.* Spuriæ sunt, ex Pauli Diaconi Homiliario desumptæ. Tertia inter Augustinianos de Sanctis locum 37. obtinet.

Vita Antichristi ad Carolum Magnum.

De Virtutibus & Vitiis ad Widonem Comitem liber.

De septem Artibus liber imperfectus, cujus duo tantùm extant capitula, viz. de Grammaticâ & Rhetoricâ, cum transitione ad Dialecticam.

Grammatica. Prodiit seorsim *Hanov.* 1605.

De Rhetoricâ, & de Virtutibus Dialogus. Prodiit *Paris.* 1599. 4°.

Dialectica, interlocutoribus Carolo M. & Alcuino. Prodiit unà cum Grammaticâ, *Ingolstad.* 1604. 4°.

Disputatio Regalis & Nobilissimi juvenis Pippini (postea regis Italiæ) cum Albino Scholastico.

Scriptum de vitâ S. Martini Episcopi Turonensis.

De Transitu S. Martini Sermo.

Vita S. Vedasti Episcopi Attrebatensis, anno 795. scripta.

Vita beatissimi Richarii Presbyteri. Extat apud Surium die XXVI. Aprilis.

De Vitâ S. Willebrordi Trajectensis Episcopi libri II. alter solutâ, alter vinctâ oratione compositi, cum Homiliâ in eundem, & Elegiaco carmine. Extant apud Mabillon. Sæc. Benedict. III. par. I. p. 601. & Surium VII. Novembr.

Epistolæ CXV. quarum LXVII. habentur apud Canisium.

Poemata & Versus de pluribus Sanctis.

Alii Versus ex variis locis collecti, qui cum prioribus conficiunt Poemata CCLXXII. Prodierunt opera Alcuini supra enumerata curâ Andreæ Quercetani sive Du-Chesne, *Paris.* 1617. fol.

Libri quatuor Carolini de Imaginibus, hos sub Caroli nomine scripsisse tradit Rogerus Hovedenus; de iis fusè egimus in Carolo M. quem autorem præferunt, ac proinde inter Alcuini opera non reperiuntur.

Confessio Fidei, sive *Defloratiuncula* ex Augustini, aliorumque Patrum scriptis collecta, & in quatuor partes divisa, sub Alcuini nomine à Chiffletio edita est *Divione* 1654. 4°. inter alia quædam aliorum opuscula. Confessionem istam fœtum esse Alcuino suppositum probare conatus est Doctiss. Dallæus in Tractatu posthumo *Rhotomagi* anno 1675. edito. Eam haud minùs fusè Alcuino vindicare nititur Joannes Mabillonius Dissertatione prolixâ, quæ habetur Analect. Tom. i. p. 178. &c. Ex utrius partibus stet veritas, judicent Eruditi. Notari tamen velim Mabillonium candidè satis fateri, se rem haud adeò confecisse, quam probabilem reddidisse.

Commentarius brevis in Cantica Canticorum, editus à Patricio Junio cum Commentario Gilberti Foliot *Londini* 1638. 4°.

SÆC. VIII. ab An. DCC.

Brevarium fidei adversùs Arianos, quod inter Opuscula dogmatica Anonymum edidit Sirmondus *Paris.* 1630. MSS. Codices Alcuino adjudicare testatur Chiffletius*.

* Præfat. ad opera Ferrandi.

Homilia de Purificatione B. Mariæ Virginis, quæ Ambrosio perperàm inscripta, ad calcem illius operum haberi solet. Alcuino asseritur à Baluzio Miscellan. Tom. ii. p. 382.

Epistolæ II. *& Sermo ad Carolum M.* ab eodem edita Miscellan. Tom. i. p. 365.

Epistola, & Præfatio in libros VII. ad Fœlicem Orgelitanum (quæ in Codicibus impressis deerat) ab eodem editæ Miscellan. Tom. iv. p. 413.

Epistolæ III. à Dacherio in lucem protractæ Spicileg. Tom. ix.

Epistolæ XXVI. à Mabillonio evulgatæ Analect. Tom. iv. p. 272.

Carmen de Cuculo, aliaque duo poemata, ab eodem publicata Analect. Tom. i. p. 369. Tom. ii. p. 522. alia quædam à Baluzio Miscell. Tom. iv.

Poemata II. alterum Heroicum breve, alterum Elegiacum prolixum, utrumque præcipuè de argumento librorum sacrorum utriusque Testamenti, edita sunt à Lambecio Comment. de Biblioth. Vindob. l. 2. cap. 5. p. 403.

Hymnus, & *Epigrammata* III. in S. Vedastum, ab eodem data, ibid. p. 413.

Homilia in die natali S. Vedasti, à Bollando primùm in lucem emissa inter acta Sanctorum mense Februar. p. 800.

Denique *Homiliarium* Pauli Diaconi in plerisque codicibus Alcuino malè inscribitur, & sub illius nomine typis excusum aliquoties prodiit: sub ejusdem subinde nomine à nobis in hoc opere non rarò citatum.

OPERA DEPERDITA.

Commentarius in Proverbia.

Commentarius in IV. *Epistolas S. Pauli*, viz. *ad Ephesios, ad Titum, ad Philemonem, & ad Hebræos.*

De Orthographiâ liber.

De Musicâ liber.

783. Vid. Jo. Marian. de reb. Hisp. l. 7. c. 8. p. 408.

ETHERIUS, sive HETERIUS, Axumensis in Hispaniâ Episcopus, & BEATUS in Asturiâ provinciâ Presbyter, dignitate quidem inferior, doctrinâ verò ac fidei zelo major; claruerunt anno 783. quo circiter tempore pullulantem in Hispaniâ Elipandi Toletani hæresim acriter oppugnare cœperunt: ab Elipando datis tunc ad Fidelem Abbatem literis, arrogantiæ, superbiæ, quin & hæreseos eo nomine accusati. Verùm ficta ejusmodi criminatio nequaquam obstitit, quo minùs Etherius & Beatus inceptum opus urgerent, qui cùm Elipandum nullis monitis ad sanam mentem revocare posse animadverterent, edito justo volumine in duos libros distincto, Elipandi errores confutârunt, & Catholicam fidem tutati sunt. Extant hi *Libri, de Adoptione Christi Filii* Dei inscripti, à Petro Stevartio ex Bibliothecâ Toletana primùm editi in Auctuario Canisiano *Ingolstad.* 1604. 4°. p. 17. deinde in Bibliothecæ Patrum Tomum xiii. p. 353. relati. Habetur etiam libri alicujus ab Etherio & Beato contra Folmarum conscripti *Fragmentum* in dicto Auctuario Stevartiano p. 243.

785. Vit. Taras. per Ignat. Diac. ap. Sur. & Bolland. Febr. xxv.

TARASIUS, patriâ Constantinopolitanus, illustri genere ortus, Georgii præfecti Urbani, & Encratiæ filius, Photii Proavunculus. In aulam adscitus Imperatori à secretis fuit, donec anno 785. vel exeunte 784. deturbato ab Irene Augustâ fœminarum scelestissimâ Paulo Patriarchâ viro sanctissimo, in Thronum CP. ex Laico suffectus est, qui pietatem & religionis zelum prætexens, dignitatem istam se adire nolle simulavit, nisi imagines restituerentur, & Synodus œcumenica ejus rei gratiâ indiceretur. Indicta igitur est Synodus in annum 786. ac scena interim à Tarasio quâ vi, quâ blanditiis, apparata. Inchoatâ igitur anno 786. Cal. Jul. Constantinopoli

poli Synodo, cum Iconoduliæ adversarios Episcopos superiores fore vereretur, tumultum cieri, atque eo prætextu Synodum in annum sequentem rejici, ac Nicæam urbem transferri curavit. Anno sequente rebus ex voto dispositis, VIII. Cal. Octobr. Conciliabulo Nicæno initium dedit, cui ipse, præsentibus licèt Hadriani Papæ legatis, præfuit; atque omnia pro sui ac Irenes Imp. libidine agitans Concilium CP. Generale VII. damnari, & Iconoduliam decretis Synodicis sanciri effecit. Anno 795. Constantino Imp. Mariam Aug. uxorem legitimam repudiare, & Theodoten Pellicem ducere in animo habenti animosè aliquamdiu restitit, excommunicationem, ni incœpto scelere desisteret, interminatus. Mox tamen animo turpiter deficiens, nuptias scelestas à Josepho Abbate CP. consecrari, & Mariam tonsam Monasterio includi permisit. Obiit anno 806. die XXV. Februarii. Extant ab eo scripta, *Epistola Encyclica* ad Patriarchas Orientales statim post susceptum Episcopatum missa, Gr. Lat. Concil. Tom. vii. p. 161. *Epistolæ* II. ad Hadrianum Papam, Gr. Lat. ibid. p. 624. *Epistola* ad Joannem Anachoretam Gr. Lat. ibid. p. 637. *Apologeticus* ad populum habitus, quo die ad Patriarchatûs dignitatem electus est, Gr. Lat. ibid. p. 33. *Sermo in B. Virginem, ὅτι προσηνέχθη ἐν τῷ ναῷ τριετίζουσα*, qui incipit, *φαιδρὰ καὶ ἀγλαόδοξος ἡ παροῦσα πανήγυρις*, Habetur Græc. MS. in Bibliothecâ Regiâ. Vid. Labb. *Nov. Biblioth.* MS. p. 80.

EPIPHANIUS, Catanensis in Siciliâ Diaconus; claruit anno 787. quo Thomæ Sardorum Archiepiscopi vicem tenens, Synodo Nicænæ II. interfuit. Extat *Sermo Laudatorius* satis prolixus in eâdem Synodo habitus, Latinè tantùm Concil. Tom. vii. p. 617. 787.

BASILIUS, Ancyræ Episcopus; claruit anno 787. quo in Synodo Nicænâ II. reus factus Iconomachiæ, eò quòd Concilii CP. œcumenici anno 754. habiti decretis subscripsisset, *Libellum* supplicem seu *Confessionem* obtulit, quo facti veniam postulavit, & anathema Iconomachis dixit, ac cultum imaginibus deberi confessus est. Extat hæc confessio Gr. Lat. inter Acta Conciliabuli Nicæni, Concil. Tom. vii. p. 56. 787.

THEODOSIUS, Ammorii Episcopus; claruit anno 787. In Synodo Nicænâ, eandem cum Basilio causam egit, Iconomachis favisse accusatus. Oblato igitur haud disparis argumenti libello, facti veniam & ipse impetravit, à Concilii Patribus in integrum restitutus. Extat *Libellus* iste Gr. Lat. Concil. Tom. vii. p. 60. 787.

ELIAS, Metropolita Cretensis; claruit anno 787. quo Synodo Nicænæ II. interfuit. Scripsit *Commentaria* in Gregorii Nazianzeni Orationes, quæ Latinè habentur ex Jac. Billii versione ad calcem operum Nazianzeni *Paris.* 1583, 1609, 1630. Scripsit etiam *Responsa* ad Dionysii Monachi Interrogata VIII. circa difficiles quosdam Conscientiæ (ut vocant) Casus. Extant hæc Responsa Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. l. 5. p. 335. Ingens ejusdem & prægrandis *Expositio* in Joannis Climaci Scalam Paradisi extat Græcè MS. in Bibliothecâ Cæsareâ, teste Lambecio, *Comment.* l. 4. p. 194. 787.

GEORGIUS, Monachus Constantinopolitanus, Tarasii Patriarchæ Syncellus. Scripsit anno 792. Eundem hunc cum Georgio Hamartolo perperàm facit Vossius, & cum illo alii, quem tamen diversum fuisse constat, ut in *Georgio Hamartolo* ostendetur. Scripsit *Chronicon* ab orbe condito usque ad Maximiniani & Maximini tempora; quod integrum ferè ex Chronico Eusebii, quem nihilominùs datâ quâvis occasione insectatur, desumpsit. Hinc sua Eusebio reddidit Josephus Scaliger; totum enim quod de Chronico Eusebiano Græcè protulit, fermè ex Georgio nostro consarcinavit. Vide quæ de Georgio habet Cl. Vossius de Hist. Gr. l. 2. c. 24. Ex eo (hoc solùm excepto quod *Hamartolum* à *Syncello* diversum facit) sua 792.

SÆC. VIII. ab An. DCC. sua penè verbatim desumpsit Miræus, sua ex Miræo pro more Oudinus. Georgii *Chronicon* Gr. Lat. cum notis edidit Jacobus Goar *Parif.* 1652. fol.

792. Vit. Theoph. ap. Sur. & Heinschen. Martii 12. Menolog. Græc. eod. die. THEOPHANES, *Isaacius* à Patre, & *Confessor* à malis quæ passus est, dictus, Patriâ Constantinopolitanus, Isaacii Ægeopelagitarum præfecti & Theodotæ filius, natus est anno 758. Patre è vivis sublato Tutorem nactus est Constantinum Copronymum Imp. Juvenis adhuc à Leone Patricio filiam ejus uxorem ducere, advocatâ in partes authoritate Imperatoriâ, compulsus est: verùm ille ipso nuptiarum die singulare pactum de continentiâ invicem observandâ cum uxore iniit. A Leone Imp. in aulam evocatus, Stratoris munere ei fungebatur; & ad castrum Cyzicenum missus ædificia propè Sigrianam in minore Mysiâ publica curavit. Constantinopolim reversus, inter Spatharios cooptatus est. Anno 780. conjuge in Insulæ Principis Monasterium prope CP. amandatâ, ipse Polychronium Monasterium prope Sigrianam petiit, ac monasticam vitam deinceps coluit. Ex Polychronio in Calonymum insulam discessit, ubi paterno prædio in Monasterium commutato sexennium exegit. Inde regionem Sigrianam repetens, Prædium, quod *Ager* vocabatur, comparavit, ac constructo Monasterio, ipse Abbatis vicem obiit. Anno 787. ad Conciliabulum Nicænum evocatus, Iconoduliæ causam strenuè agebat. Post annum 813. à Leone Armenio Imaginum cultum damnare jussus, ac constanter abnuens, Constantinopolim, æger licèt, & clinicus ab anno 808. factus, vinculis etiam injectis adductus est; cùmque nullis argumentis, ut imaginum cultum desereret, vinci poterat, anno 815. vel ineunte sequente, in carcerem conjectus est, & post biennium ad Samothracem insulam relegatus: ubi post XXIII. dies exactos, ærumnis & miseriis fractus, diem supremum obiit, ab Iconoduliæ asseclis *Confessoris* titulum, & *Sancti* honores post mortem consecutus. Scripsit *Chronographiam*, res in Imperio CP. gestas tam ecclesiasticas quàm civiles secundùm annorum seriem dispositas complexam, ab anno I. Diocletiani Imp. Christi 285. ad primum Leonis Armenii, Christi 813. In eâ notandum Theophanem Chronologiam Alexandrinam usurpare, quæ in supputandis Æræ Christianæ annis à recepto apud Latinos calculo octennio deficit. Ex eâ etiam Latinè versum in Historiam suam transtulit, quicquid ferè ab anno 285. ad an. 813. habet Anastasius Bibliothecarius. Condidit hanc Chronographiam Theophanes conciso quidem, sed Stylo admodum rudi & plebeio: repetitiones penitus inutiles, & rerum gestarum Metatheses, narrationes contradictorias, putidosque in digerendis temporibus errores frequenter animadvertit Cl. Goar. Historicæ parti per annos digestæ præfixæ sunt *Tabulæ Chronologicæ*, per loculos divisæ, i. e. anni, Mundi, Christi, Imperatorum, quinque Patriarcharum, &c. Has mendosissime conscriptas esse, sæpe annis non suis præfixas, plurimis hiare loculis, & portentosis annorum præsertim Patriarchalium Supputationibus scatere, cuivis inspicienti liquidò patet. Unde non ab ipso Theophane sed ab alia potius manu profectas esse suspicantur Heinschenius & Papebrochius in * *Exegesi* in Theophanis Chronographiam, quam Actorum ad Martium Tomo III. præmiserunt. Prodiit integra Theophanis *Chronographia* Gr. Lat. cum Jac. Goari & Fr. Combefisii notis *Parif.* 1655. fol. Extat ejusdem *Canon Epinicius in Dominicam primam Quadragesimæ, Odis* IX. *constans*, in Græcorum Triodio, & apud Baron. Gr. Lat. inter Annal. Eccles. ad an. 842.

* Cap. I. Sect. 4.

794. Vit. Sirmond. Not. Le-Coint. ad an. 781. 786. 796, &c. THEODULPHUS, gente Italus, apud Gallos Cisalpinos natus, primùm Abbas Floriacensis, Carolo M. charus & familiaris; à quo circa an. 794. vel paulò ante, ad sedem Aurelianensem promotus est. Sub Ludovico Pio, Caroli filio, magnâ in gratiâ apud Aulam floruit, à Ludovico missus, ut Stephanum Papam anno 816. in Galliam advenientem honorificè exciperet. Circa an. 818. unà cum Anselmo Mediolanensi & Wolfhaldo Cremonensi conjurationis cum Bernardo Italiæ rege adversùs Ludovicum Bernardi patruum initæ accusatus, sede suâ depositus est, & ad Monasterium An-

Andegavense amandatus. Tandem absolutus crimine, cujus se reum esse constanter pernegavit, obiit circa annum 821. SÆC. VIII. ab An. DCC.

Scripta, quæ extant.

Capitula ad Presbyteros Parochiæ suæ XLVI. quæ habentur etiam apud Baronium ad an. 835. & Concil. Tom. VII. p. 1137.

De Ordine & ratione rituum Baptismi liber ad Magnum Senonensem.

De Spiritu S. liber, seu Veterum Patrum Testimonia de Processione Spiritus S. tam ex Filio quàm Patre in unum congesta, cum præfixo Carmine Nuncupatorio ad Carolum M.

Carminum ad diversos libri VI.

Hæc Theodulphi Opera eruit, & cum notis suis edidit, cujus studio atque industriæ tot mediæ ætatis Scriptores debemus, Jac. Sirmondus *Paris.* 1646. 8°. & in Bibliothec. PP. Tom. XIV. p. 1.

Poemata X. quæ notis suis illustrata edidit Joannes Mabillonius Analect. Tom. I. p. 376.

Biblia Sacra egregiis olim characteribus sibi describi fecerat Theodulphus, quibus ipse Carmina aliquot, & Præfationem præfixit. Extat hodieque Codex iste Præfationem & versus aureis characteribus expressos in fronte gerens. Versus edidit Sirmondus inter alia Carmina lib. 2. Præfationem in notis dedit p. 279.

Fragmenta duo Theodulphi edidit Lucas Dacherius Spicileg. Tom. V.

LEO III. Patriâ Romanus, Asuppii filius, Ecclesiæ Romanæ Presbyter, ac demum Pontifex anno 795. die XXVII. Decembr. ordinatus. 795.
Anno 796. Claves S. Petri, & Vexillum Romanæ Urbis obsequii sui Symbola, ad Carolum M. misit. Anno 799. ab invidis Hadriani Papæ nepotibus fœdissimis calumniis, mox & injuriis exagitari cœpit. In mediâ enim civitate, ac totius populi conspectu, arreptus, pugnis & fustibus cæsus, ac in carcerem conjectus est. Mitto putidissimas fabulas, quas de oculis evulsis, & præcisâ linguâ ac de utrisque divinitùs restitutis, effutiunt Anastasius, & Anastasii sequaces nugivenduli. A plebe Romanâ carcere ereptus, ad Carolum in Gallias se contulit, tutelam sibi & patrocinium petiturus. Missi à Carolo Romam legati Leonem in Italiam reducunt, cognitâque causâ criminibus absolvunt, ac sedi suæ restituunt; seditiosos verò Clericos in ordinem redactos exilio mulctant. Judicium istud in annum 800. rejiciunt nonnulli, & à Carolo M. Romæ præsente factum esse volunt. Anno enim 800. Carolus Romam veniens, Synodo habitâ Leonis causam seu intactam adhuc dejudicavit, seu judicatam antea à legatis confirmavit: & à Leone exeunte anno Populi Romani jussu Coronam Imperatoriam accepit. Anno 804. Leo ad Carolum Imp. in Germaniam iterum excurrit. Anno 809. litem Hispanis Episcopis movit, quòd Symbolo Nicæno vocem FILIOQUE addidissent, eam in Ecclesiis palàm cantari prohibens: utque perenne judicii sui monumentum posteris transmitteret, duas tabulas argenteas in Basilicâ S. Petri affigi curavit; in quarum alterâ Symbolum Latinè, in alterâ Græcè scriptum legeretur, absque vocis istius FILIOQUE additamento. Obiit die XI. Junii anno 816. Extant *Epistolæ* XIII. Concil. Tom. VII. p. 1111.

LEIDRADUS, seu *Leidrachus* Gente Noricus, & ut nonnulli volunt, 798.
Caroli M. Bibliothecarius, anno 798. Adoni in Archiepiscopatu Lugdunensi successit. Anno sequente à Carolo M. Urgellam in Hispaniâ legatus est, ut Fœlicem Episcopum ab hæresi revocaret. Quod quidem ei fœliciter successit, Fœlice ad saniorem mentem reducto, qui anno proximo in Synodo Aquisgranensi errorem suum abjuravit. Anno igitur 800. Carolus eum in Hispaniam iterum amandavit, additis cooperariis quibusdam, ut sanam illic doctrinam Christianis Fœlicis errore abreptis prædicaret. Anno 811. Caroli Imp. Testamento testis adfuit & subscripsit. Anno 813. Episcopatu semet abdicavit, Theodulf. Carm. l. 1. p. 135.

&

SÆC. VIII. ab An. DCC. & Agobardo Chorepiscopo lampada tradens, in Monasterium Suessionense secessit; ubi anno sequenti V. Cal. Januar. diem supremum clausit. Scripsit *librum de Sacramento Baptismi* ad Carolum M. qui extat apud Mabillon. Analect. Tom. III. p. 1. *Epistolam ad eundem de ritibus Baptismi, & abrenunciationibus in eo fieri solitis*: habetur ibid. p. 28. denique *Epistolas* alias II. quæ ad calcem Operum Agobardi inveniuntur, & in Bibliothecâ Patr. Tom. XIV. p. 232.

799. Anastas. in vit. Leonis iii. Consul. Le-Coint. ad an 799, 800. 802, 803. 805. 808. & seqq.

JESSE, seu Jessæus, seu Tesse, anno 799. Episcopus Ambianensis factus est: & eodem anno à Carolo M. Leoni Papæ in Italiam redeunti datus est comes, ut in Leonis causam inquireret, & in seditiosos Romanos animadverteret. Anno 802. à Carolo Imp. Constantinopolim missus est ad Pacem cum Irene Aug. ineundam. Anno sequente ex Oriente reversus Nicephori Imp. legatos, viæ comites, ad Carolum Moguntiam deduxit. Anno circiter 808. à Carolo ad res procurandas in Italiam missus, Leonis Papæ inimicitias subiit. Anno 811. Caroli M. Testamento testis adfuit. Anno 812. ad Encyclicas Caroli M. de cæremoniis Baptismi literas Responsum edidit. Anno 814. Concilio Noviomensi, 829. Parisiensi, interfuit. Anno 830. Lotharii castra contra Ludovicum Imp. secutus est: in Conventu Noviomagensi eo nomine mox jure depositus. Tertio post anno à Lothario per vim restitutus, anno 834. iterum fugatus est, & Lothario in Italiam fugienti se comitem dedit. Obiit anno 836. Extat *Epistola* satis prolixa ad Diœceseos suæ Presbyteros & plebem de *Expositione rituum Ecclesiæ, in Baptismate* præsertim usurpatorum, quam edidit Joannes Cordesius cum Hincmari Opusculis *Paris.* 1615. 4°. p. 664. exinde in Bibliothecâ Patr. Tom. XIV. p. 67.

DACRIANUS, Abbas Ordinis Benedictini, à Margarino Bignæo in Indice Chronologico, quem editioni suæ Bibliothecæ Patrum præmisit, octavo huic Sæculo ascribitur. Extant sub illius nomine Speculum Monachorum, & Spiritalis vitæ Documenta, Biblioth. Patr. edit. *Colon.* Tom. VIII. Verùm nullum talem scriptorem dari, neque unquam in rerum naturâ fuisse Abbatem Dacrianum contendit Theoph. Raynaudus *; neque alium horum Opusculorum auctorem esse, quàm Ludovicum Blosium Abbatem Lætiensem, qui notante Possevino † obiit anno 1566. quique se Dacrianum, i. e. gementem & flentem nominavit: ut collapsos eorum, quos informatos ritè volebat, mores, minore cum invidiâ restitueret. Et hinc fortasse factum est, ut in novissimâ Bibliothecæ Patrum editione hic Scriptor non compareat: quem hanc solùm ob causam hîc loci retinemus, ne cùm apud Bignæum aliosque invenerint, in Opere nostro frustra quærant, Studiosi.

* De bon. & mal lib. par. 1. Erot. 10. p. 137.
† Tom ii. p. 30.

Finis Sæculi Septimi.

SÆCULUM

SÆCULUM PHOTIANUM.

Conſpectus Sæculi.

SÆC. IX. ab An. DCCC.

FLORESCIT hoc ævo magis magiſque ſub Auſpiciis Caroli M. res literaria, ſuadente ac promovente Alcuino Anglo, Caroli Præceptore, cujus conſiliis inſtitutæ ſunt Academiæ Pariſienſis, Ticinenſis, Bononienſis, Oſnobrugenſis. His proximè acceſſerunt Canonicorum collegia, & in plurimis Monaſteriis, etiam humanarum Artium Scholæ celebriores, in quibus adoleſcentes melioribus literis erudiebantur. Hujuſmodi ſuêre Cœnobia *Italica*, Caſſinenſe, Ferrarienſe; *Germanica*, Fuldenſe, Sangallenſe, Augienſe, Lobienſe; *Gallica*, Corbeienſe, Rhemenſe, Orbacenſe, Floriacenſe; *Anglica*, Albanenſe, Malmsburienſe, Wigornienſe, Weſtmonaſterienſe, Glaſtonienſe, &c. Quod Eccleſiæ Statum attinet, cultus Imaginum in Eccleſiâ Orientali iterum ſublatus eſt à Leone Armenio an. Dcccxiv. à Theophilo Auguſto an. Dcccxxx. reſtitutus vero à Michaele III. an. Dccxlii. In Occidente etiam Synodicè damnatus, ut de Agobardo, Claudio Taurinenſi, &c. nil dicam. An. Dcccxxiv. Michael Balbus Imperator CP. Legatos miſit ad Ludovicum Pium, unà cum literis quibus omnem imaginum venerationem, & veſanam ſuperſtitionem diſertè damnavit. Coacta eſt hac occaſione celebriorum totius Galliæ epiſcoporum Synodus, in ipſâ Regiâ Pariſiis habita, in qua Doctiſſimi & Sanctiſſimi Præſules rejectis primo Iconoclaſtis, & tolerato Hiſtorico Picturarum uſu, damnant eos, qui *indebito Superſtitionis cultu*, *eas colunt*, *adorant*, *Sanctas nuncupant*, *& Sanctimoniam ſe per eas adſequi fatentur*; argumentis in contrarium allatis prolixe reſpondent; quæ omnia, prolatis antiquorum Patrum & Conciliorum teſtimoniis, diſertè aſtruunt. Edita ſunt Acta hujus Synodi ex Bibliotheca Petri Pithæi, à Melchiore Goldaſto libro ſuo de cultu imaginum inſerta p. 623. Verùm omnes alias controverſias tandem ſubmovit, ac pene abſorpſit cauſa Photiana. Anno Dccclviii. ejecto Ignatio, Photius in Patriarcham CP. evehitur, confirmat id Synodus, quam Græci vocant *Oecumenicam*, ann. Dccclxi. Conſtantinopoli congregata. Ann. Dccclxix. depoſito Photio, reſtituitur Ignatius, à Synodo vulgò *Octava* dicta: Ignatio demum mortuo, Photius ſedi ſuæ reſtitutus eſt, qui Synodum Clxxxiii. epiſcoporum congregat, quam *Octavam Oecumenicam* fuiſſe Græci volunt, in quâ omnia in Gratiam Photii ſtatuta ſunt. Tumultibus hiſce Orientalis Eccleſiæ haud parum ſe immiſcuerunt pontifices Romani, quandoque Photii cauſæ faventiores, ut plurimum vero Ignatii, in Photium ad ravim uſque debacchantes: Unde orta immedicabilis Orientalem inter & Occidentalem Eccleſiam diſſenſio, ex tribus potiſſimum cauſis nata, ut diverſos utriuſque ritus & cæremonias jam taceam. I. ex ſolita Pontificum Romanorum dominandi libidine, qui eccleſiam orientalem Romanæ ſedis prærogativæ velificari voluerunt, quod præfractè & conſtanter negarunt Photius, Photiique Succeſſores. II. Ex additione ad Symbolum de proceſſione Spiritus S. in voce FILIOQUE, à Latinis facta, à Græcis damnata. Hoc ipſis objicit Photius *epiſt. encyclicâ*, p. 51. *ὥσπερ κακῶν κορωνίδα*, quodque Sanctum & Sacrum Symbolum omnibus Oecumenicorum Conciliorum calculis confirmatum *νόθοις λογισμοῖς καὶ παρεγγράπτοις λόγοις*, quæ ſumma fuit ipſorum audacia, adulterare

SÆC. IX. ab An. DCCC.

dulterare conabantur, ὢ τῶν τοῦ πονηροῦ μηχανημάτων! *ô Machinationes Diabolicas*, &c. ubi pluribus hâc de causa in Latinos acerrimè invehitur. Quin & non uno edito libro rem ipsam aggressus est. III. Ex causa Bulgarorum, quos Jurisdictioni Pontificiæ asserere voluit Nicholaus Papa, reclamante Photio, & contendentibus Græcis Bulgariam fuisse Imperii Orientalis partem, gentem à Sacerdotibus Græcis primò conversam, seque Patriarchatui CP. sponte submisisse. Quantas turbas excitaverit controversia hæc Bulgariana, Historiæ hujus Sæculi non prorsus ignaris, satis constat. Hinc rupta deinceps penitùs concordia, natumque Schisma nullo forte Sæculo extinguendum. Ineunte hoc Sæculo penes Imperatorem stetit aliqualis in urbem Romam & Pontificem potestas, paulatim vero procedente tempore remissior facta, tandem sub Joanne IX. Papa, circa An. Dccclxxv. jugum fere penitus excussum, Carolo Calvo jura Imperatoria in Romam, ejusque ditiones in Pontificem transferente. Quin & dehinc jus delegendi Imperatorem Papæ sibi vendicârunt. Fervere cœpit hoc ævo de mutatione supernaturali in Eucharistiâ facta, controversia. Primus qui carnalem & corporalem Christi in Sacramento præsentiam publicè proponere & audacter defendere ausus est, fuit Paschasius Rathbertus Corbeiensis, qui edito libello asserere non erubuit, peracta consecratione substantiam panis & vini mutari in veram Christi carnem, verumque ejus sanguinem; illam ipsam nempe carnem, quam de ultero virginis tulit Dominus, quâque passus est, & resurrexit. Huic se statim opposuerunt Rabanus Maurus, Bertramus, vel Ratramnus Corbeiensis, Johannes Scotus Erigena, ne de aliis dicam.

SCRI-

SCRIPTORES.

BENEDICTUS, Patriâ Gallus, in Septimaniâ natus anno 751. origine tamen Gothus, Comitis Magalonensis filius, in aulâ Pipini educatus, Pincernæ munus sortitus est. Sub Carolo M. etiam aliquamdiu militavit, donec anno 774. relictâ vitâ Sæculari in Monasterium S. Sequani in Burgundiâ secessit, Cœnobii Cellerarius anno 777. factus. Ne verò Abbas fieret, anno 780. in Septimaniam recedens, cellam prope fluvium Anianam sibi posuit; in quâ nonnullos annos magnâ rerum omnium egestate exegit. Post annum 793. grassantem in Septimaniâ Fœlicis Orgelitani hæresim acerrimè impugnavit. Anno 797. Monasterium S. Salvatoris prope Anianam fluvium construxit & constructo Abbatis vice præfuit. Anno 799. cum Leidrado Lugdunensi in Hispaniam à Carolo M. legatus est, ut Fœlicem ab erroribus revocaret: atque anno sequente in eosdem remissus locos, cum Leidrado sanam illic doctrinam populo prædicaret. Ineunte sæculo nono, quo tempore præsertim claruit, multis Monasteriis partim condendis, partim reformandis, autor ac dux fuit: Plurimis & ipse successivè præfuit. Postquam undecim enim Monasteria rexisset, quæ longum esset enumerare, tandem anno 814. Cœnobium Indense regendum suscepit: in quo septuagenarius obiit III. Id. Februar. anno 821. SÆC. IX. ab An. DCCC. 801. Vid. vit. ejus à Smaragdo script. Regulæ ejus à Menardo præfix.

SCRIPTA.

Codex Regularum, quas SS. Patres Monachis & Virginibus Sanctimonialibus servandas præscripsêre, in tres partes distinctus. Prima pars complectitur SS. Patrum Orientalium Antonii, Isaiæ, Serapionis, Macarii, &c. Regulas ad Monachos. Secunda SS. Patrum Occidentalium, Benedicti, Cæsarii, Ferreoli, Columbani, &c. Regulas ad eosdem. Tertia SS. Patrum, Augustini, Cæsarii, Aureliani, Leandri, &c. Regulas ad Virgines. Primus hunc Codicem in lucem edidit Lucas Holstenius additis notis *Romæ* 1661. recusum mox *Paris.* 1664. 4°.

Concordia Regularum, in quâ S. Benedicti Regula cum aliorum Patrum XXV. Regulis committitur. Evulgavit eam Hugo Menardus *Paris.* 1638.

Liber ex SS. Patrum Sermonibus Paræneticis ad Monachos consarcinatus, quem Holstenius edidit Appendicis ad instar post Codicem Regularum.

Modus diversarum Pœnitentiarum à Benedicto nostro distinctus de Regulâ S. Benedicti Cassinensis, à Baluzio ad calcem Capitularium Carolinorum editus, exinde apud Cointium Annal. ad an. 821. num. 36.

Epistola ad Georgium Abbatem Anianensem, aliaque ad Nebridium Archiepiscopum Narbonensem, quæ apud Ardonem in Vitâ Benedicti habentur.

NICEPHORUS, Chartophylax, claruit forsan circa an. 801. Ætas enim ejus admodùm incerta est. A Theodosio quodam Monacho Corinthi recluso de arduis quidem Quæstionibus, seu Casibus Conscientiæ, consultus, scripsit ad eum *Solutionum Epistolas* II. quæ extant Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. V. p. 341. Latinè verò in Bibliothecâ Patr. Tom. XII. Habetur Lat. in Orthodoxographis p. 74. Fragmentum Epistolæ cujusdam Nicephori nostri ad eundem Theodosium, quod aut alteri ex dictis duabus, aut aliæ ejusdem argumenti Epistolæ jam deperditæ, Procemii vicem obiisse videtur. 801.

SÆC. IX. ab An. DCCC.

802. Vita ap. Sur. Mart. xxvi. Crantz. Metrop. Sax. l. 1. c. 5. p. 12.

LUDGERUS, Thiadgrimi & Liafburgæ filius, natus eſt Viromi prope Doccomium in citeriori Friſiâ. Ultrajectum puer adhuc miſſus Gregorium Presbyterum Præceptorem ſortitus. Anno 760. in Monaſterio Trajectenſi habitum induit monaſticum. Anno 767. in Angliam tranſmeans Diaconus ab Æthelberto Archiepiſcopo Eboracenſi ordinatus eſt. Poſt annum Trajectum reverſus eſt; atque anno 769. ut Alcuinum audiret, Angliam repetiit. Anno 773. ad Monaſterium Trajectenſe relicto Eboraco ſe rurſus contulit. Anno 777. ab Albrico Trajectenſi Epiſcopo Presbyter ordinatus eſt, & Eccleſiæ Pagi Oſtergoæ, in quo Bonifacius martyrio coronatus fuerat, præpoſitus; in quadripartitum interim pro ratione quatuor anni tempeſtatum Monaſterii Trajectenſis regimen cooptatus. Anno 784. Wittekindi Friſonum Ducis ſævitiâ Oſtergoâ expulſus, Romam profectus eſt, & exinde in Cœnobium Caſſinenſe ſeceſſit. Anno 787. Wittekindo ad fidem jam converſo, à Carolo M. in Friſiam remiſſus eſt, & anno 796. Werthinenſe ſeu Werdenſe Monaſterium condidit, cui ipſe Abbatis vice præfuit. Anno 802. Epiſcopus Mimigardevordenſis, & Abbas Lutoſæ à Carolo M. factus eſt. Obiit die XXVI. Martii, anno 809. Scripſit *Vitam Præceptoris ſui S. Gregorii* Ultrajectenſis Epiſcopi, quæ à Chriſtophoro Browero edita *Mogunt.* 1615. habetur apud Surium XXV. Auguſti, & Mabillon. Sæc. Benedict. III. par. 2. p. 319. Epiſtolam ad Rixfridum Ultrajectenſem Epiſcopum de Vitâ & Miraculis S. Suitberti Epiſcopi, quæ apud Surium & Bollandum exſtat Cal. Martii. Verùm iſta Epiſtola Ludgero pluribus argumentis abjudicatur à Carolo Cointe Annal. Eccl. Franc. ad an. 779. num. 31. ad an. 749. num. 52. & ad an. 754. num. 78. quem conſulat Lector, qui plura velit.

806. Vit. Niceph. ab Ignatio Diac. conſcript. Græc. Lat. ap. Heinſchen. ad Mart. 13. conf. Hanch. de Script. Byz. p. 223.

NICEPHORUS, Patriâ Conſtantinopolitanus, Theodori, Conſtantini Copronymi notarii, & ob imaginum cultum bis in exilium pulſi, ac Eudociæ filius. Ingenium à natura nactus ſublime, & magnarum rerum capax, omni id diſciplinarum genere diligenter excoluit. Inde Conſtantino Aug. ejuſque matri Irenæ à ſecretis erat: & anno 787. in ſecundâ Synodo Nicænâ imaginum venerationem ſtrenuè promovebat; verùm vitæ aulicæ pertæſus, ad Monaſticum inſtitutum in Monaſterium quoddam è regione Boſphori Thracii ſitum ſeceſſit. Tandem anno 806. mortuo Taraſio, ipſe April. XII. ad Patriarchalis dignitatis apicem evectus eſt. Anno 811. ad Leonem III. Pontificem Romanum pro Eccleſiarum more literas dedit: quem morem Nicephorus Imp. quoad vixit, intercidit. Anno 814. exeunte Leo Armenius edicto publico imaginum cultum prohibuit. Leoni hâc in re, quantum in ſe erat, reſtitit Nicephorus Patriarcha; quem cùm nullis monitis, nullis conſiliis, flectere poterat Imperator, Patriarchali ſede XIII. Mart. anni ſequentis depoſitum, in exilium egit. Primò ad Monaſterium quod ipſe condiderat, ac *Bonum* vocaverat, ſe contulit; mox in aliud Monaſterium à ſe itidem in Proconneſo Propontidis inſulâ exſtructum deportatus eſt: ubi ad extremum uſque obitûs diem delituit, qui ipſi contigit die II. Jun. anno 828. quamvis Latini die XIII. Martii memoriam ejus celebrare ſoleant. De ſtylo ejus en Photii * judicium, ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε καὶ σαφής, καλλιλεξίᾳ τε καὶ συνθήκῃ λόγου οὔτε λελυμένῃ, οὔτε αὖ πάλιν συμπεπιεσμένῃ, ἀπερίεργως κεχρημένος· ἀλλ' οἷα ἂν χρήσαιτο ὁ ῥητορικὸς ὡς ἀληθῶς καὶ τέλειος ἀνήρ· τό τε γὰρ νεωτεροποιὸν ἐκκλίνει, καὶ τὸ ἀρχαιότερον καὶ ἐξησκημένον οὐ παρατρέχει· ἔτι δὲ καὶ ἡδονῇ κέκραται αὐτοῦ σὺν χάριτι τοῖς λόγοις. *Nihil ſtylus habet ſupervacaneum aut obſcurum; verborum delectu, orationiſque compoſitione, neque nimis diſſolutâ, neque contra nimis aſtrictâ, anxiè eſt uſus; ſed qualia adhiberet rhetor quivis, vel conſummatiſſimus orator. Vitat enim recèns ficta, neque antiquitate uſuque probata prætèrit. Jucunditas adhæc, illi gratiam conciliat in dicendo.* Addit denique illum pleroſque, qui anteceſſerunt, in conſcribendâ hiſtoriâ ſuperando obſcurare, niſi quòd nimiâ brevitate non videatur omnes venuſtatis partes expleviſſe.

* Cod. 66.

SCRI-

SCRIPTA.

Breviarium Historiæ, à cæde Mauricii usque ad an. 769. deductum. Primus id in lucem eruit, & cum versione suâ & notis edidit Gr. Lat. Dionysius Petavius *Paris.* 1616. 8°. qui etiam Fragmentum de Constantini Copronymi Vitâ & Exitu, quod apud Theophanem in Codice Cardinalis Joiosæ reperit, Gr. Lat. addidit: & quamvis stylus Breviarii stylo dissimilis videatur, ejusdem tamen Autoris, alterius licet Operis Ἀποσπασμάτιον censeri potest. Prodiit iterum utrumque Opus Gr. Lat. Theophylacti Simocattæ Historiæ subjunctum, *Paris.* 1648. fol.

Chronologia Tripartita, sive Regum, Patriarcharum, &c. Habetur Latinè ab Anastasio versa, & Historiæ suæ intexta, Græcè verò à Scaligero primùm edita ad calcem Chronici Eusebiani, Gr. Lat. cum notis Jacobi Goaris, Syncelli Chronico subnexa, *Paris.* 1652. fol.

Epistola prolixissima ad Leonem Papam, Confessionem fidei continens. Extat Gr. Lat. à Commelino edita cum Actis Synodi Ephesinæ *Heidelberg.* 1591. unà cum Zonarâ *Paris.* 1620. denique Concil. Tom. VII. p. 1205.

Opuscula IV. adversùs Iconomachos, Lat. à Canisio edita Antiqu. Lect. Tom. IV. p. 253. & Biblioth. Patr. Tom. XIV.

Canones breviculi XVII. Extant Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 3. p. 195. apud Zonaram, & Concil. Tom. VII. p. 1297.

Canones alii XXXVII. Gr. Lat. cum notis apud Coteler. Monument. Eccl. Græc. Tom. III. p. 445.

Epistola Interrogationes de re Canonicâ XVII. ac totidem Responsiones continens. Gr. Lat. ibid. p. 453.

Στιχομετρία, seu *Indiculus librorum, Canonicorum, Ecclesiasticorum, & Apocryphorum*, appositis στίχοις, seu versuum numero, quibus quilibet liber constat. Eam tamen Nicephori nostri non esse inde probat ὁ πάνυ Pearsonus *, quòd etsi Chronographiæ Nicephorianæ utplurimùm adnexa sit, in nullo tamen Codice MS. nec ullo veterum testimonio, Nicephoro disertè adjudicatur. Autoris tamen esse Nicephoro coævi vel inde patet, quod ab Anastasio Romano in linguam Latinam versa sit. Extat Gr. ad calcem Chronographiæ in omnibus editionibus.

* Vindic. Ignat. par. 1.

Ἀντιῤῥητικῶν *adversùs Iconomachos libri* III. Opus Spissum ac prolixum, cujus ampla satis Fragmenta Gr. Lat. edidit Fr. Combefisius Auctuar. *Paris.* 1648. viz. Vindicationem testimonii S. Asterii, ex libro 2. Tom. I. p. 267. aliud adversùs Iconomachos ex libro 3. ibid. p. 277. aliud de Sex Synodis ex libro 2. ib. Tom. II. p. 603.

JOSEPHUS, Theodori Studitæ frater, & eorundem pro Iconoduliæ causâ studiorum & laborum particeps, inde etiam *Confessor* dictus. Archiepiscopus Thessalonicensis ante annum 808. factus, cùm fratrem imitatus seditiones Constantinopoli moveret, & Nicephoro Patriarchæ communionem protervè renunciaret, anno 809. sede sua motus est, & in exilium missus. Obiit post annum 816. Extat *Oratio in Exaltationem venerandæ & vivificæ Crucis* G. Lat. apud Gretser. de Cruce Tom. ii. p. 1200. & Epistola ad Simeonem Monachum Lat. apud Baronium ad an. 808. num. 22. Iambi contra Iconomachos ab eo compositi interierunt. 808.

IGNATIUS, arte Grammaticus, Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus & Sceuophylax, Tarasii Patriarchæ discipulus, demùm Nicænorum Metropolita. Claruit anno 810. Vixit saltem ad annum usque 828. quo Nicephoro Patriarchæ funebri oratione parentavit. Scripsit *Vitam Tarasii Patriarchæ*, quæ Latinè extat apud Surium & Bollandum Februar. XXV. *Vitam etiam Nicephori Patriarchæ*, quæ habetur Gr. Lat. apud Henschenium & Papebrochium cum notis utriusque Mart. XIII. Item teste Suida *Elegos* ἐπιτυμβίους, Iambos in Thomam Entarten, epistolas aliaque plura, quæ interierunt. 810.

SÆC. IX. ab An. DCCC.

810. SMARAGDUS, Abbas S. Michaelis ad Mosam in Diœcesi Virdunensi, Hermengaudo Abbati successit post annum 805. ante annum verò 810. Non me latet quidem eum vulgò ad annum 980. detrudi, & Smaragdi nostri Opera Smaragdo cuidam juniori S. Michaelis in Saxoniâ Abbati, qui sub Othonibus Impp. floruit, ascribi. Verùm præterquàm quòd Smaragdum nostrum doctrinâ enituisse, & libris condendis incubuisse constet, cùm de Smaragdo Saxone nil certi pateat, præterquam etiam quòd Smaragdi scripta omnia Sæculi istius genium ac studia planè sapiant: manifestò liquet *Viam Regiam* à Dacherio editam Smaragdo nostro deberi, tum quòd Ludovico regi, postea Imperatori, nuncupetur; tum quòd Codex MS. cujus meminit Holstenius in literis ad Dacherium ante Smaragdi Saxonis ætatem exaratus fuerit. Tanta autem inter *Viam Regiam*, & *Diadema Monachorum* intercedit similitudo styli, methodi, rerum, ac verborum ferè; ut utrumque Opus unius ejusdemque Autoris fœtum esse facilè pateat. Smaragdus noster anno 810. Romæ interfuit Collationi inter Leonem Papam & legatos Caroli M. de Processione Spiritûs S. habitæ, ejusque Acta literis consignavit. Anno 824. unà cum Frothario Episcopo Tullensi, Ismundo Abbati Mediolanensi & inimicis Monachis à Ludovico Imp. judex datus est. Quando obierit, not liquet.

SCRIPTA.

COmmentarius (seu *Postilla*) *in Evangelia & Epistolas in Divinis Officiis* per anni circulum legenda ex SS. Patribus collectus. Prodiit *Argentorati* 1536. fol.

Diadema Monachorum ex sententiis Patrum contextum. Prodiit *Antverp.* 1540.

Commentarius in Regulam S. Benedicti. Prodiit *Colon.* 1575.

Via Regia, Capitibus distincta XXXII. à Dacherio edita Tom. V.

Epistola Caroli M. ad Leonem III. Papam de Processione Sp. S. à Smaragdo scripta perhibetur. Extat Concil. Tom. VIII. p. 1199.

Acta Collationis Romanæ de Processione Sp. S. anno 810. Habentur ibid. p. 1194.

Grammatica Major, seu Commentariorum in Donatum libri XIV. Extant MSS. in Bibliothecâ Corbeiensi. Prologum videre est apud Le Cointe ad an. 824. num. 75.

810. AMALARIUS, seu Amalharius, *Fortunatus* dictus, anno 810. Archiepiscopatum Trevirensem obtinuit. Anno 811. à Carolo Imp. ad imbuendos fide Christianâ Saxones Transalbianos legatus est; ubi fundatâ Ecclesiâ Hamburgensi, anno sequenti in Gallias revertitur; & ad encyclicas Caroli de Baptismo literas scripto libello responsum dedit. Anno 813. Constantinopolim ad pacem cum Græcorum Imperatore confirmandam missus est. Anno 814. ex Oriente reversus, paulò post diem obiit. Extat inter Opera Alcuini *Liber de ratione rituum S. Baptismatis*, Alcuino falsò inscriptus, quippe integro octennio post illius mortem, & ab Episcopo quodam, scriptus; quem quidem Amalarium fuisse ex Codicis Petaviani authoritate constat.

811. HATTO, natione Germanus, in Monasterio Augiæ majoris educatus, ejusdemque Cœnobii Abbas, tandem Episcopus Basileensis, claruit anno 811. quo ad Nicephorum Græcorum Imperatorem à Carolo M. unà cum Hugone Turonensi, aliisque, legatus, cum illo pacem sancivit, & certos limites utriusque Imperii definivit. Anno 812. unà cum legatis Michaelis Imp. ad Carolum in Occidentem rediit. Obiit anno 836. ipse tamen adhuc vivens, senio gravatus, Huldrico Episcopatum tradidit. Extat *Capitulare* Presbyteris suæ Diœceseos præscriptum, docens quomodo plebem ipsis commissam castè & justè regerent, Canones XXV. complexum apud Dacherium Spicileg. Tom. VI. & Concil. Tom. VII. p. 1522. *Liber de Visionibus*, sive *de Vitâ Wettini*

tini Monachi Augiensis, prodiit, unà cum Visionibus Hildegardis, & aliorum Visionariorum, *Parif.* 1513. fol. & apud Mabillon. Sæc. Benedict. IV. par. 1. p. 263. *Hodæporicon* sive *Itinerarium* ab eo scriptum de Legatione suâ CP. dudum interiit. SÆC. IX. ab An. DCCC.

AMALARIUS, Metensis Diaconus, &, ut nonnulli volunt, Episcopali infulâ tandem donatus, rectiùs verò Metensis Chorepiscopus. Certè anno 825. Amalarius quidam incertæ sedis Episcopus, à Synodo Parisiensi ad Ludovicum Imp. Aquisgranum missus est, ut ad eum Collectiones ex Patrum scriptis de Imaginibus deferret. Utut sit, Amalarius Diaconus claruit ab an. circiter 812. usque ad an. 836. & forsan diutius. Post annum 827. à Ludovico Imp. ad Gregorium IV. Papam legatus est: nec de eo quid amplius liquet. 812.

SCRIPTA.

De *Divinis sive Ecclesiasticis Officiis libri* IV. ad Ludovicum Imp. circa an. 827. certè post an. 819. scripti. De hoc Opere sic Bostonus Buriensis. Scripsit Amalarius ad Ludovicum regem de Officiis Eccl. libros IV. quorum principium [*Gloriosissime*] finis [*Orationes.*] Unde liquet postrema duo 4[i]. libri capita adjectitia esse; sicut nec in Indice Capitulorum 4°. libro præfixo ea comparent. Inde etiam patet alterius cujusdam esse assumentum prolixum illud Supplementum, quod edidit Mabillonius Analect. Tom. II. p. 96. & in Biblioth. Patr. Tom. XIV. p. 934. Hos Amalarii libros in compendium redegit Willielmus Malmsburiensis, cujus Abbreviatio hodie MS. extat; qui in fine hanc de his libris censuram tulit: "Si de Compen-"dio vis scire, significationes Missæ, legas versus Hildeberti prius Cenoma-"nensis Episcopi, postea Turonensis Archiepiscopi. Si significationes Sacra-"rum Vestium & cæterorum id genus, Sermones Ivonis Carnotensis Episco-"pi: Hi enim viri talia videntur intellexisse perspicacius, & texuisse pul-"chrius. Cæterum de varietatibus Officiorum, alium frustra desiderabis "quam Amalarium: Fuerit fortassis aliquis qui scripserit disertius, nemo "certè peritius.

De Ordine Antiphonarii liber, post annum 827. scriptus. Extat unà cum quatuor libris de Divinis Officiis, inter alios ejusdem argumenti Scriptores *Parif.* 1610. fol. p. 305. 503. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XIV. p. 1032.

Ecloga in Canonem Missæ, à Baluzio edita Capitular. Tom. II. p. 1352.

Epistolæ aliquot ad Episcopos, à Dacherio evulgatæ Spicileg. Tom. VI. p. 164.

Regula seu Institutio Canonicorum, Ludovici Imp. (qui & librorum copiam ei ex Palatio Aquisgranensi suppeditavit) jussu, ex veterum Patrum & Conciliorum scriptis ac decretis collecta, & in usum Occidentalium Ecclesiarum concinnata, in Concilio Aquisgranensi anno 817. lecta, approbata, & Synodicâ authoritate confirmata. Constat Capitulis CXIII. quibus ipsi Patres Aquisgranenses alia XXXII. addiderunt. Habetur Concil. Tom. VII. p. 1313.

THEODORUS, *Studites* à Monasterio, cui præfuit, dictus, Patriâ Constantinopolitanus, natus est anno 759. Anno 781. in Monasterium Saccudiorum in suburbano CP. situm secedens, Platonis Abbatis disciplinæ se submisit. Anno 794. Platone fasces sponte deponente, Monasterii Præfecturam suscepit. Iconomaniæ perditissimè addictus, imaginum causam nullâ pietatis erga Deum, aut obsequii erga Principes ratione habitâ strenuè satagendo, maximum sibi in Urbe rerum novarum cupidâ nomen, summam apud Monachos Græcos bipedum eo tempore procacissimos, venerationem brevi comparavit. Hinc superbiâ inflatus, regimini ecclesiastico, ac rebus maximi momenti, illotis manibus, sese immiscere cœpit: cúmque anno 795. Con- 813. Vit. Theod. Stud. per Michael. Monach. & Epist. Theod. ap. Baron. Tom. IX. passim.

SÆC. IX. ab An. DCCC. Constantino Imp. Mariam Aug. repudiante & pellicem superinducente, Tarasius Patriarcha remissius agere videretur, ipse Imperatori anathematis fulmen incutere, & probris gravissimis incessere, ausus est: Tarasio quinetiam communionem renunciavit, & horrendi schismatis in Ecclesiâ CP. excitandi fovendique Monachis autor fuit. Anno igitur sequente à Constantino Imp. Thessalonicam relegatus petulantiam exilio luit. Anno 797. Constantino Imp. Irenes matris insidiis sublato, Theodorus Constantinopolim solenni pompâ reducitur, ac maximam init gratiam apud scelestissimam mulierculam, cui ipse vir ad fœdissimas assentationis artes totus compositus, modis omnibus blandiri, eamque divinis propemodum elogiis evehere, non erubuit. Anno 798. Monasterio Studio intra Urbem sito præfectus est. Anno 806. Nicephoro ex sorte Laicâ in Patriarchatum CP. evecto, & Josepho Abbate, qui illicitis Constantini nuptiis olim benedixerat, post novennium in pœnitentiâ exactum ad Ecclesiæ communionem à Synodo CP. restituto, Theodorus intemperiis iterum actus, rem utramque causatus, cœlum terrâ miscuit, Synodum, Patriarcham & Imperatorem Nicephorum, diris devovit, seditioni classicum ubique cecinit; & à Patriarchæ communione se sejungens, septingentos amplius Monachos secum in schisma pertraxit: quin & à Leone Papâ ob effrænem animi impotentiam objurgatus, literas superbiæ & irarum plenas rescripsit. De Papâ quid ad nos, *inquit*, hoc, an illud, agat? ubi Leonem gravissimis dicteriis insectari pergit. Tantos furiarum æstus exilio coercendos esse censuit Nicephorus Imp. atque adeò anno 809. eum, cum Josepho fratre, & Platone Abbate, in insulam quandam Byzantio proximam amandavit. Anno 811. à Michaele Rangabè, postquam Nicephoro Patriarchæ in gratiam redeuns morem gessisset, carceris libertatem nactus est. Anno 813. pro Iconoduliæ causâ ærumnas pati, adeóque glorioso Confessoris titulo ab assecلis insigniri, cœpit. Cùm enim impiam Iconolatrarum superstitionem edicto publico compesceret Leo Armenius Imp. Theodorus statim Monachis turbonibus stipatus, omnia susque deque movere cœpit, optimum Principem calumniari, imaginum processiones in publico celebrare, Hymnos Iconolatricos palàm in foro ac triviis cantare, Imperatori obsequium renunciare, populum subditis turbarum flabellis ad seditionem ciere. Tantum furorem solo exilio mulctavit clementissimus Imperator, cúmque hominis proterviam nullâ ratione coerceri posse animadverteret, Mesopam prope Apollonium eum in carcerem, lenem illum quidem, nec adeò arctum, duci jussit. Hic loci positus, Encyclicas quasi literas contra Leonem Imp. minarum, contumaciæ & dirarum plenas quaquaversùm mittere non cessavit. Per varios igitur carceres hinc inde deportatus, tandem anno 819. Smyrnam ductus, arctiori custodiæ mancipatus est. Anno 821. à Michaele Balbo Imp. exilio solutus, ad Monasterii sui Præfecturam, & solitas insaniendi artes se contulit. Anno 824. cùm Michael Imp. nil sævum contra Iconomachos spiraret, indignatus Theodorus, Thomæ tyranno contra Imperatorem arma rebellia moventi apertè favit: eo autem in ordinem à Michaele præter spem redacto, Constantinopoli excedere necesse habuit. Postquam varia igitur loca exulis ad instar circumerrâsset, in Chalcite insulâ tandem consedit: ubi demum anno 826. die XI. Novembr. diem supremum obiit, ætatis anno 67. Vir erat supra communem literatorum sortem eruditus, in quovis ferè scientiarum genere non mediocriter versatus: verùm immodico planè erga imaginum cultum zelo abreptus, in omnes Iconomachos, ipsos etiam Imperatores ad ravim usque debacchatus est. Multa de eo, ejusque certaminibus & miraculis refert Michael Monachus, qui fabulas fabulis nectere amat; ut ex iis quæ apud Baronium habentur, cuivis præjudiciis non occœcato abunde constat.

OPERA.

OPERA.

Sermones Catechetici CXXXIV. prodierunt Latinè ex versione Joannis Livineii *Antverp.* 1602. 8°. Habentur Græcè MSS. inter Codices Barocciaños in Bibliothecâ Bodlëianâ, & in Bibliothecâ Paulinâ Lipsiensi, (Repositor. Theolog. Ser. 3. fol. num. 31.) Sermones Theodori Catechetici CCXX.

Testamentum ad Discipulos; In eo notabit prudens Lector vecordem hominis erga Sanctorum imagines animum, quarum cultum in eadem fidei Confessione sacratissimis fidei mysteriis accenset, & uno eodemque Spiritu se in SS. & Consubstantialem Trinitatem credere, & sacras venerandasque imagines amplecti & adorare, Sanctorumque reliquias colere profitetur. Statum monasticum pro Sæculi sui genio, ultra quam par est extollit. De cæterò plurima pia documenta tradit omnibus, præcipuè Ordinis Ascetici Consecraneis utilissima. Latinè olim transtulit Jac. Sirmondus, cujus versionem Annalibus suis inseruit Baronius ad an. Dcccxxvi. prodiit etiam ex Joannis Livineii versione unà cum *Sermonibus Antverp.* 1602. exinde translatum in Biblioth. Patrum Tom. xiv. Extat penes me Græcè ex MSS. Codice Lipsiensi descriptum, quod adjunctâ Sirmondi versione prælo paratum hoc quidem loco edere statueram. Verum cum opus, quod præ manibus habeam, in nimiam molem excrescere viderem, satius abstinendum duxi, præsertim cum Latinè locis citatis haberi possit.

Sermo in Dominicam quartam Quadragesimæ. Lat.

Fragmentum ex epistolâ IV. ad Naucratium, de Hæresibus & schismate agens. Lat.

Fragmentum epistolæ ad Gelasium ex Monasterio profugum. Habetur Lat. apud Turrian. lib. 2. de votis Monast. Opuscula hactenus enumerata reperiuntur Latinè in Bibliothecâ Patr. Tom. XIV. p. 830.

Canon seu Hymnus, Odis novem cònstans, qui canitur in erectione S. Imaginum. Ex Græcorum Triodio desumptum extat Gr. Lat. apud Baron. ad an. 842. & Latinè in Bibliotheca Patrum p. 830. Verùm Theodori non esse argumento est mentio ibi deprehensa imaginum restitutarum, quod post Theodori mortem demum contigit, nisi potius suspicemur hæc de Imaginibus restitutis ab aliis defuncto jam Theodoro addita fuisse.

De honore & adoratione S. Imaginibus exhibendâ. Prodiit unà cum Damasceni Orationibus de eodem argumento, Lat. *Antverp.* 1556. Gr. *Romæ* 1553.

Oratio in adorationem & exaltationem pretiosæ & vivificæ crucis mediâ Quadragesimâ habita. Extat Gr. Lat. apud Gretser. Tom. II. de Cruce p. 1405.

Encomium de Vitâ & operibus S. Platonis Confessoris. Habetur Lat. apud Surium die XVI. Decembris.

Encomium Bartholomæi Apostoli, à Dacherio Lat. editum Spicileg. Tom. III.

Epistola ad Naucratium de digamis, habetur Gr. Lat. apud L. Allatium de Consensu l. 3. c. 13. §. 13.

Epistola ad Gregorium filium, Gr. Lat. ibid. l. 3. c. 16. §. 10.

Fragmentum Epistolæ ad Arsenium, quo objectio adv. Concilium Nicænum II. continetur. Extat apud Baron. ad an. 787. num. 91.

Fragmentum Epistolæ ad Petrum Nicænum, Lat. ib. num. 98.

Epistola ad Stephanum Secretarium, Lat. ib. ad an. 795. num. 86.

Epistola ad Nicephorum Consobrinum, Lat. ib. num. 88.

Epistola ad Stephanum Lectorem, Lat. ib. ad an. 787. num. 92.

Epistolæ II. *ad Platonem de exilio suo*, Lat. ad an. 796. num. 5, 6.

Epistola Panegyrica ad Irenen Aug. Lat. ad an. 801. num. 24.

Epistola

 Epistola ad Nicephorum Imp. de successore Tarasio Patriarchæ substituendo, Lat. ad an. 806. num. 4.

Epistola ad Nicephorum Patriarcham, Lat. ib. num. 18.

Epistola ad fratres Monasterii Saccundionis, Lat. ad an. 808. num. 4.

Quamplurimas alias ejus Epistolas Annalibus suis insertas Latinè exhibet Baronius Annal. Tom. IX. ab anno 808. ad an. 826.

Multa sanè Opuscula, Homilias, Epistolas, Poëmata & Tractatus Theodori enumerat Michael Monachus apud Baronium ad an. 798. quæ cùm neutiquam jam compareant, pro deperditis haberi possint: nisi quòd spissus satis Epistolarum Codex penes Baronium fuerit: ex quo Epistolas supradictas à Sirmondo Latinè versas desumpsit, & in Annalibus suis exhibuit.

813. NAUCRATIUS Monachus Constantinopolitanus, Cœnobii Studiensis Alumnus, Theodori Studitæ Discipulus, Iconolatra perditissimus, claruit an. Dcccxiii. Ob summam in asserendo imaginum cultu pervicaciam, non unâ vice in Carcerem conjectus est, verberibus aliisque malis affectus, de quibus apud Præceptorem suum sæpius conqueritur; à quo non unas Consolatorias accepit literas, quas apud Baronium reperire licet. An. Dcccxvi. carceri adhuc mancipatus, exinde post triennium solutus est; quo tempore diem obierit, non constat. Certum est ipsum Theodoro superstitem fuisse. Scripsit ad Fratres Spirituales hinc inde dispersos, *Epistolam* seu Tractatum potius satis prolixum, in quo de persecutionibus, quas passi sunt Ἐικονοδοῦλοι, agit, & summas Theodori Studitæ recens defuncti laudes, & longe supra humanæ sortis captum encomia, ad nauseam usque fusè prosequitur. Extat penes me MS. hic libellus ex codice Bibliothecæ Paulinæ Lipsiensis descriptus. Integram Epistolam (neque enim tanti est) huic loco inserere supersedebo. Initium duntaxat, & pauca quædam ineptissimi Encomii Specimina Gr. Lat. lectori ob oculos ponam, ex quibus de cæteris judicabit prudens lector.

Persecutionem propter Dominum sustinentibus, ac ubique dispersis, Spiritalibus Fratribus Patribusque, Naucratius Peccator S.

Hactenus honoratissimi ac charissimi fratres ac patres humiles vilesque distuli literas, diem ex die decurrens, ac mecum ipse tristitiam retinens: Id porro multis de causis feci, quas neque puto, honoranda vestra Charitas, ignoraverit: In primis autem, quod non ferrem molesti vobis ac acerbi casûs, nuncius esse: nempe dormitionis beati ac præclari Patris nostri. At postquam, ut video, non hic tantum, sed & longius positos, nova hæc turbavit auditio; ut & plerisque difficile creditu videatur, ut vere Domini famulus ab humanis translatus sit; haud vero arbitror, ut quod ipsi ex quadam reverentia & metu subticuimus ad vos non pervenerit; necessitate ad scribendum processi; jam planiùs, quanquam nolens, renunciaturus, quod utique ex aliorum jam relatu audistis: nec plane sine querulis lamentationibus, ac lachrymis. Quis enim, quanquam saxeo

Τοῖς διὰ κύριον δεδιωγμένοις, καὶ πανταχοῦ διεσπαρμένοις πνευματικοῖς, ἀδελφοῖς καὶ πατράσι Ναυκράτιος ἁμαρτωλὸς μοναχός.

Ἕως μὲν τοῦ παρόντος, ἀδελφοὶ μου τιμιώτατοι καὶ πατέρες, ἀνεβαλλόμην τὸ παρὸν γράμμα, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας διεξερχόμενος, καὶ καθ' ἐμαυτὸν κατέχων τὸ λυπηρὸν καὶ δὴ τοῦτο πέπραχα διὰ πολλὰ, ἃ, ὡς οἶμαι, οὐδὲ τὴν τιμιότητα ὑμῶν ἀγνοεῖν, καίγε πρὸ τῶν ἄλλων, μὴ φέρων ἄγγελος ὑμῖν θλιπτικῆς ἐπιφορᾶς γίνεσθαι, λέγω δὴ τῆς κοιμήσεως τοῦ μακαρίου καὶ ἀοιδίμου πατρὸς ἡμῶν. Ἐπεὶ δὲ ὡς ὁρῶ, οὐ μόνον τοὺς ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ τοὺς πόῤῥω διεδόνησε τῷ παραδόξῳ τοῦ ἀκούσματος, ὡς καὶ τοῖς πλείοσι δύσπιστον γίνεσθαι, εἰ ἄρα γε μετέστη τῶν ἐν βίῳ δὴ ὁ τοῦ κυρίου θεράπων· οὐκ οἶμαι δὲ, μὴ καὶ πρὸς ὑμᾶς καταλαβεῖν τὸ παρ' ἡμῶν αἰδοῖ ὑποσιωπώμενον, ἀναγκαίως ἐπὶ τὸ γράμμα ἦλθον, ἄρτι ὑμῖν ἐμφανίσειν, καὶ μὴ βουλόμενος ἀναγγέλλων τὸ καὶ παρ' ἑτέρων προακουσθὲν, καὶ τοῦτο οὐκ ἀπαθείας, οὐδ' ἀδακρυτί. Τίς γὰρ ἂν εἰ καὶ λιθίνην ἔχων τὴν

καρδίαν

SÆC. IX. ab An. DCCC.

καρδίαν ἐκ ἀποστάξειε δάκρυον θερμὸν, τὴν κοινὴν ζημίαν τῆς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας ἀναλογιζόμενος; ὁποίαν δὲ ἀδαμαντίνην ψυχὴν κεκτημένος, εἰ καὶ μὴ παντελῶς ἔξω τῶν ὅρων γεγονὼς, ὃς οὐ πληγήσεται τῷ ἀπροσδοκήτῳ τῆς ἀκοῆς, καὶ τὰ τῆς φύσεως δράσειεν; ἀλλὰ φεῦ τῆς ἐμῆς ταλαιπωρίας, εἰς οἷον τετήρημαι δύστηνον καιρὸν, καὶ ὁποῖον ἀπέκειτό μου τῇ μοχθηρᾷ ζωῇ, θάνατον ἀναγγεῖλαι τοῦ μὴ ἑαυτῷ ἐζηκότος, ἀλλὰ χριστῷ; καὶ ὄντως ἀληθῶς κεκοίμηται ὁ κοινὸς Πατὴρ ἡμῶν———ὁ τοῦ χριστοῦ ἀληθῶς καὶ μαθητὴς, καὶ μιμητὴς, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, τὸ στόμα τῆς ἐκκλησίας, τὸ κλέος τῶν ἱερέων, τὸ τῆς πίστεως ἔρεισμα, ὁ τῶν μοναζόντων κανὼν, ὁ εὐαγγελικὸς ποιμὴν, ἡ ἀποστολικὴ καρδία, τῶν ὁμολογητῶν ὁ ἐξαίρετος, ὁ προαιρετικὸς μάρτυς, ὁ τῆς ὀρθοδοξίας ἥλιος, ὁ οἰκουμενικὸς διδάσκαλος---——ὁ μεγαλοφωνότατος τῆς ἀληθείας κήρυξ, ὁ ἀένναος τῆς διδασκαλίας βρυτὴρ, ὁ μυρίνους τῇ θεοσκόπῳ κυβερνήσει, ὁ θαυμαστὸς βουληφόρος, ὁ πιστὸς οἰκονόμος τῶν τοῦ θεοῦ μυστηρίων, ὁ τῆς ἐπουρανίου Ἱερουσαλὴμ πολίτης, ὁ κεκαθαρμένος νοῦς, ἡ χρυσοειδὴς ψυχὴ, ἡ τῆς μετανοίας θύρα, ἡ τῶν δογμάτων πηγὴ, ἡ εὔηχος τοῦ πνεύματος λύρα, τὸ ἐνδιαίτημα τῆς μακαρίας καὶ ἀρχικῆς Τριάδος —— ὁ ἐπίγειος ἄγγελος, καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος, ὁ τῆς παρθενίας ναὸς καθαρώτατος, ὁ πολλοστὸς καὶ πολυειδὴς τῇ ποικιλοστρόφῳ σοφίᾳ τοῦ πνεύματος ὁ ἐπιτεταγμένος στοχαστὴς, ὁ γνήσιος χριστοῦ ὑπηρέτης, ὁ καλλιβλέφαρος ὀφθαλμὸς τοῦ χριστοῦ σώματος, ὁ τῆς ὑπομονῆς ἀθλητὴς, καὶ τῆς Εἰκονομαχικῆς αἱρέσεως νικητὴς, τὸ τῆς δικαιοσύνης ὅπλον, ἡ τῆς ἐλεημοσύνης κρήνη, ὁ ἀκριβὴς τοῦ κυρίου νομοφύλαξ, τὸ θησαυροφυλάκιον τῶν ἀρετῶν, ὁ τὸν λόγον ἡδὺς, καὶ τὴν προσηγορίαν εὐπρόσιτος.

corde, non ferventes profundat lachrymas, communem Ecclesiæ Dei jacturam reputans? Quis vero usque adeò adamantinum pectus habeat, nisi omnino excessit naturæ fines, ut non inexpectata auditione percussus faciat patiaturque quod humanum est? Sed heu me miserum: in quale infœlix tempus servatus sum? Quidnam vero illud afflictæ vitæ meæ, erat repositum, ut ejus mortem essem annunciaturus, qui non sibi vixisset, sed Christo? Planè, vero, obdormuit Pater communis---Ille prorsus, & discipulus Christi & imitator; os illud Ecclesiæ; Sacerdotum decus; fidei columen; Regula Monachorum; Evangelicus Pastor; Pectus Apostolicum; eximius Confessor; Martyr Proposito; Sol fidei orthodoxæ; orbis Doctor;——vocalissimus ille veritatis Præco; jugis doctrinæ scaturigo; cui velut innumerabilis ad gubernationem in finem divini propositi esset intellectus; admirabilis ille consiliarius; fidelis dispensator Sacramentorum Dei; Civis cœlestis Jerusalem; mens purgata; aureus animus; pœnitentiæ janua; fons dogmatum; bene modulata Spiritus lyra; beatæ ac principis Trinitatis Domicilium;——terrestris ille Angelus, & homo cœlestis; mundissimum illud virginitatis templum; multiplex ille ac multiformis; volubili sapientia Spiritus intensissimus conjector; verus Christi famulus; Corporis Christi pulchro supercilio oculus; patientiæ pugil; hæresisque Iconomachorum victor; justitiæ armatura; eleemosynæ fons; diligens Domini legum custos; thesauri virtutum penu; dulcis sermone, & ad salutandum facilis.

Hæc ineptissimus Encomiastes. Quæ sequuntur ejusdem fere sunt farinæ, indigna planè quæ Latinè, multo magis Græcè in publicum edantur. Interim siqua labra similes amant lactucas, ex hac Epistolâ nuper à Fr. Combefis. Latinè redditâ, & à novissimis Bibliothecæ Patrum curatoribus insertâ Tom. XIV. p. 903. famem suam explere possint.

AGOBARDUS, gente Gallus, natus (ut ex brevi Martyrologio, ad quod paucula quædam manu sua adnotâsse videtur Agobardus, nos docet * Mabillonius) an. DCCLXXIX. an. DCCLXXXII. ex Hispania in Galliam Narbonensem venit: anno 813. Leidrado Archiepiscopo Lugdunensi senectute gravato Coepiscopus substitutus est; eoque paulò post in Monasterium Suessionense secedente An. DCCCXVI. thronum Lugdunensem deinceps solus tenuit. Anno circiter 818. reperto inter Fœlicis Orgelitani, qui Lugduni in errorem 813.

* It. Ital. Sect. 14. p. 68.

 relapsus

SÆC. IX. ab An. DCCC.

relapsus obiit, tractatu hæretico, eum ab omnibus reprehendendum divulgavit, editoque simul libro ad Ludovicum Imp. Fœlicianos errores & scriptum confutavit. Anno 822. Conventui Attiniacensi interfuit, cum electioni Tructesindi Abbatis Anianensis ac Gellonensis in Septimaniâ ineunte anno priùs adfuisset. Anno 828. Judæorum, qui edictum ab Imperatore, ne mancipium Judaicum absque domini sui voluntate baptizaretur, impetrârant, insolentiam scripto multiplici repressit: habitoque anno sequente Concilio Lugdunensi, Judæorum audaciam authoritate Imperatoriâ coerceri datis ad Ludovicum è Synodo literis enixè petiit. Anno 833. adversus Ludovicum Imperatorem impia movebant arma filii ejus Lotharius & Pipinus; patrem captum imperio submovent, & in Monasterium detrudunt. His inter alios se comitem dedit Agobardus, qui tanto ardore execrandam perduellionem fovebat, ut editâ Apologiâ omnes ingenii facundiæque nervos ad causam hanc tutandam promovendamque intendebat. Viri quidem cætera optimi factum pessimum, nullâ arte, nullis rhetoricis pigmentis excusandum. Anno igitur sequente Lothario ex Galliis à Patre ejecto fugæ comitem se adjungere est coactus. Anno 835. in Conventu apud Theodonis villam habito, cùm ad causam dicendam ter evocatus, comparere recusaret, Præsulatu submovetur, nullo tamen in locum ejus subrogato. Anno 837. relicto Lotharii comitatu, in Galliam reversus, in Ludovici Imp. gratiam receptus est, & sedem suam recuperavit. Anno 840. Ludovicum ad tuendum littus Orientale Rheni fluminis profectum secutus, VIII. Id. Junii apud Sanctonas obiit. Acri erat ingenio, nec vulgari eruditione, quæstionum Theologicarum peritissimus, disciplinæ Ecclesiasticæ Canonumque antiquorum consultissimus Judex, Vindex acerrimus. Sententiæ quam semel imbiberat tenacissimus, in eaque asserendâ constans fortisque. Vere de eo Cl. * Baluzius, *Canonum in primis perpetuus & constans defensor, ut gnarus*; *adeò ut etiam Romanos sui temporis graviter perstringat, quod Gallicanos Canones ob eam, si superis placet, causam contemnerent, quòd eos neoterici Romani non condemnaverint, vel quod legati Romani non interfuerint in eorum constitutione. Mirum, si vir ità compositus non incurrisset invidiam hominum ætatis suæ.* Hæc vir, doctrinâ, an candore clarior, haud facile dicas.

* Not. in Agobard. p. 5.

SCRIPTA.

AGobardi Opera per aliquot retrò sæcula tenebris sepulta jacuerunt, sic quidem in æternum mansura; nisi Papirius Massonus in Bibliopegi cujusdam Lugdunensis tabernam forte ingressus, exemplar eorum Manuscriptum, idque unicum, ut videtur, quod temporis injuriæ superérat, penès eum offendisset. Quod quidem ipse Bibliopegus tanti thesauri ignarus, mox dilacerandum sibi proposuisset. Codicem arripuit Massonus, & in lucem emisit, ordine sequenti.

Adversùs dogma Fœlicis, ad Ludovicum Imp.

De insolentiâ Judæorum, ad eundem. Judæi qui Imperatoris gratiâ in Gallia præcipuè Lugduni lares fixerant, insolentius adversus Christianos se gerere cœperunt, horum igitur audaciam & impietatem, hoc & sequentibus aliquot opusculis, fortiter frangit deprimitque Agobardus.

De Judaicis superstitionibus.

Liber de Baptismo Judaicorum Mancipiorum.

Epistola exhortatoria ad Nibridium Episcopum Narbonensem, de cavendo convictu & Societate Judaicâ.

Liber adversùs legem Gundobadi, & impia certamina quæ per eam geruntur.

Ad Bernardum Episcopum, de privilegio & jure Sacerdotii.

De Grandine & Tonitruis liber, in quo insulsam & execrabilem vulgi superstitionem hâc in re argumentis tum ex Sacra Scripturâ, tum ex natura rei petitis acriter coarguit.

Liber

Liber contra objectiones Fredigisi Abbatis, qui pravas & insulsas quasdam opiniones, de Christo Domino aliisque nonnullis fidei Capitibus venditarat.

Epistola ad Proceres Palatii contra Præceptum impium de baptismo Judaicorum mancipiorum. Judæi enim partim dolo partim pecuniâ, plura beneficia in Christianorum præjudicium à Cæsare sibi impetrârant, atque illud inter alia, ne mancipia eorum absque dominorum suorum placitis in Christi fidem baptizarentur; unde edicti impietatem meritò redarguit.

Epistola ad Bartholomæum Episcopum Narbonensem, De quorundam inlusione signorum, Occasione epidemicæ cujusdam epilepsiæ, aliorumque insolitorum morborum tunc temporis grassantium, quorum causam ex Agobardo petebat Bartholomæus Narbonensis.

Epistola ad Matfredum Procerem Palatii, qua miserias istius temporis à Judæis in odium Christianæ religionis motas, deplorat, depingit, remediumque ab Imperatore petit.

Epistola ad Lugdunenses, de modo regiminis Ecclesiastici, occasione rixarum inter Ecclesiæ Lugdunensis Clericos de Ecclesia administranda exortarum, data.

De Picturis & Imaginibus liber. Sudant hic & mirè se torquent Scriptores Pontificii; ut Agobardum tanquam sibi faventiorem, saltem non adversantem hâc in parte efficiant. Sed nullis quæsitis coloribus, nullis verborum lenociniis offuscari potest, quod toties disertè asserit, imagines nullâ veneratione, nullo cultu esse prosequendas. Ingenuè, ut solet, Papirius Massonus Præfat. ad Agobard. *Græcorum*, inquit, *errores de imaginibus & picturis manifestè detegens, negat eas adorari debere; quam sententiam omnes Catholici probamus, Gregoriique Magni testimonium de illis sequimur.* Cautiùs paulò in Notis Steph. Baluzius, qui tamen apertæ veritati non audet refragari, fateturque lubens nil aliud hâc in re scripsisse Agobardum, quam quod omnes tùm in Galliâ sentiebant. Multa hac de re ex Theophilo Raynaudo, & Joan. Mabillonio, (qui longis ambagibus futilique explicatione non tam difficultatem tollere, quàm lenire conantur) profert Carolus Cointius ad an. 840. n. 14. de Sententiâ propriâ ne γρ̀ quidem addito.

De Dispensatione Ecclesiasticarum Rerum Liber, quo de collapsâ Ecclesiæ disciplinâ in melius reformandâ, præcipuè adversus sacrilegam redditiuum ecclesiasticorum à laicis direptionem, agit, eamque ex primævæ antiquitatis usu, regulisque & Sanctionibus Ecclesiasticis validè refellit.

Liber contra Judicium Dei, sive *de divinis sententiis, cum brevissimis adnotationibus, contra damnabilem opinionem putantium divini judicii veritatem igne, vel aquis, vel conflictu armorum patefieri.*

Sermo exhortatorius ad plebem, de fidei veritate, & totius boni institutione.

De Divisione Imperii Francorum inter filios Ludovici Imperatoris, Flebilis Epistola.

De Comparatione utriusque regiminis Ecclesiastici & Politici, & in quibus Ecclesiæ dignitas præfulgeat Imperiorum majestati. Huic libello subjungitur *Epistola* Gregorii IV. Papæ *ad Episcopos Regni Francorum.*

Liber Apologeticus pro filiis Ludovici Pii Imperatoris adversùs patrem.

Cartula porrecta Lothario Augusto in Synodo Compendiensi, anno DCCCXXXIII. quam suo nomine suâque manu munitam, (id quod etiam reliqui episcopi suo quisque nomine præstiterunt) ad approbandam Ludovici Patris depositionem, Lothario imperatori obtulit.

Epistola ad Ebbonem Episcopum Remensem, De spe, & timore.

De divina Psalmodia liber, quo Ecclesiæ Lugdunensis in cantando morem, adversus nuperas scioli cujusdam (quem Amalarium Diaconum fuisse vult Baluzius) objectiunculas eruditè defendit.

De Correctione Antiphonarii liber.

Contra quatuor libros Amalarii liber. Hunc librum ex veteri Codice MS. Petri Marnæsii Senatoris Gratianopolitani, factâ etiam cum Codice Chiffletiano collatione, primus è tenebris eruit, edidique Baluzius.

SÆC. IX. ab An. DCCC. *Poemata duo*, viz. *Epitaphium Caroli Magni Imperatoris*, & *De Translatione Reliquiarum SS. Martyrum Cypriani, Sperati*, &c.

Prodierunt Opera Agobardi cura Papirii Massoni *Paris.* 1605. 8°. Cum vero in iis edendis nimiâ libertate usus esset Massonus, à Codice MS. eodem castigatiùs recensita edidit Stephanus Baluzius & notis illustravit *Paris.* 1666. 2 vol. 8°. quæ quidem pulcherrima est & accurata editio. Hanc editionem expresserunt novissimæ Bibliothecæ Patr. Curatores Tom. XIV. p. 234.

814. Vid. Le-Coint. ad an. 814. 817, 818. & seqq.

HILDUINUS, Waltoni Abbati in Præfecturâ Monasterii San-Dionysiani circa an. 814. successit, postea Abbas S. Medardi prope Suessionem, & S. Germani prope Lutetiam, factus. Anno 818. Archicapellanus Palatii renunciatus est. Anno 824. Lotharium Imp. Romam ad componendas civium seditiones profectum secutus, anno sequente in Galliam rediit; ac corradendis undique Sanctorum reliquiis se totum dedit, missâ Romam ejus rei gratiâ legatione duplici. Maximâ interim gratiâ in Aulâ apud Ludovicum Pium floruit, in regiminis ferè partem ascitus: eò majori pœnâ dignus, quòd tot vinculis obstrictus, inter conjuratos Ludovici hostes anno 830. nomen dare, & Lotharii rebellis partes sequi ausus sit. Abbatiis igitur & dignitatibus meritò spoliatus, in Saxoniam relegatus est. Anno tamen sequente Hincmari precibus in gratiam receptus, Abbatias San-Dionysianam & San-Germanam, uti & biennio post Suessionensem, recuperavit. Anno 835. Ludovici Imp. jussu Areopagiticis scribendis se accinxit. Obiit in Monasterio Medardensi circa an. 842. Scripsit *Areopagitica* seu *de rebus gestis, Passione, & Scriptis S. Dionysii Areopagitæ*; quæ prout hodie extant, hisce constant partibus.

Epistola nuncupatoria ad Ludovicum Imp. satis prolixa, quâ de Authoribus agit, ex quibus Opus suum corrasit: Historiæ totius fidem asserere nititur, & argumenta contraria, ut potest, diluit.

Epistola brevis Præfatoria ad Lectorem, quâ de Authoribus præcipuè Græcis & Latinis, unde sua hauserit, quædam adnotat.

Vita & Passio S. Dionysii, ex Græcorum & Latinorum monumentis, uti præ se fert titulus, & Hilduini fides, collecta & digesta. Verùm haud tanti est Hilduini authoritas. Liquidò enim constat, Hilduinum præterquam quòd putidissimas fabulas nullo habito delectu admiserit, & quæcunque de pluribus Dionysiis literis consignata reperit, unico Areopagitæ ascripserit, multa de suo, eaque haud melioris notæ, excogitâsse & admiscuisse.

His accesserunt, licet post Hilduini mortem scriptæ, *Epistola Hincmari Remensis*, atque alia Anastasii Bibliothecarii, de S. Dionysio Areopagitâ, *Revelatio quinetiam de eodem Stephano* III. Papæ olim facta: præfixo adhuc toti Operi Rescripto Ludovici Imp. ad Hilduinum de concinnandis Areopagiticis.

Extant *Areopagitica Colon.* 1562. & apud Surium Octobr. IX. Cæterum scripsit etiam Hilduinus libros IV. de Vitâ S. Dionysii oratione ligatâ, quos in Cœnobio Gemblacensi adhuc MSS. servari testatur Miræus not. ad Sigebert. cap. 82.

814. Vid. ips. Eginh. de Transl. SS. Marc. & Petr. ap. Sur. Jun. 2.

EGINHARDUS, natione Germanus, Carolo M. qui obiit anno 814. à secretis, Imperatori suo admodum charus, ac proinde anno 806. princeps Legationis Romam missus est, ut Caroli Testamentum, quod de partitione regni inter filios condiderat, inter alios ipsius etiam Leonis Pontificis manu subscriberetur. Anno 816. facto inter illum & Emmam conjugem mutuo consensu, ut à thori consuetudine abstinerent, fit Abbas Fontanellensis: illudque regimen per septennium tenuit. Anno 817. Ludovicus Imp. Lotharium filium dignitatis Imperatoriæ consortem ipsi erudiendum tradidit, ut tum de aliis, tum de moribus lapsis corrigendis, illum sedulò commoneret. Anno 819. Abbas Gandensis creatus est, ac Monasterium istud incendio miserè deformatum primo statim aditu restituit: Monachosque hinc inde dispersos revocavit. Anno 826. Reliquias Sanctorum in Monasterii

sterii sui usum Româ impetravit: earumque translationem & Miracula ipse literis consignavit. Anno 829. constructo Selingstadii Monasterio, ipse primus Abbatis munus obiit. Anno 836. Emmam conjugem amisit, cujus mortem acerbè deflevit; ut ex consolatoriis Lupi Ferrariensis ad ipsum literis clarè liquet: quo verò anno ipse obierit, nondum mihi compertum.

OPERA.

Vita Caroli Magni, eleganti admodùm & florido stylo scripta. Prodiit seorsim *Lipsiæ* 1616. 4°. & *Argentinæ* 1644. 4°. inter Scriptores Germanicos Reuberi *Francofurt.* 1584. fol. p. 1. Francicos Quercetani Tom. II. & alibi.

De Translatione & Miraculis SS. Marcellini & Petri libri IV. solutâ, & unicus vinctâ, oratione conscripti. Extant apud Surium die II. Junii.

Annales rerum gestarum Pipini regis, Caroli M. & Ludovici Pii ab anno 741. ad an. 829. Hos Eginhardo nostro tribuunt viri extra omnem controversiam eruditissimi, Petrus de Marca, Andreas du Chesne, & Petrus Lambecius, qui in Codice Viennensi Vitæ Caroli M. adjunctos invenit. Editi sunt curâ Hermanni Nevenarii unà cum Vitâ Caroli M. *Colon.* 1521. 4°. à Justo Reubero unà cum aliis *Francofurt.* 1584. fol. p. 15. à Pithæo inter Scriptores Coætaneos *Francofurt.* 1594. 8o. denique à Duchesnio Scriptorum Francic. Tom. II.

Epistolæ LXII. à Duchesnio editæ in Appendice ad Tom. II.

Epistola ad Lupum Abbatem Ferrariensem, quæ inter illas Lupi tertium locum tenet.

Libellus de adorandâ Cruce, quem sibi ab Eginhardo nuncupatum fuisse testatur Lupus Ferrariensis*, interiit. * Epist. 4.

Chronicon Laurishamense Eginhardo ascribit Andreas Du Chesne. Ei verò perperam tribui pluribus argumentis adversùs Duchesnium ostendit Carolus Cointius ad an. 774. num. 127. &c. & ad an. 792. num. 3.

Denique *Breviarium Chronologicum* ab Orbe condito ad an. 809. edidit Lambecius Comment. lib. 2. cap. 5. p. 395. quod ab Eginhardo conscriptum esse contendit, nudis tamen conjecturis ductus.

HETTIUS, seu *Hetto*, sive *Hectur*, post administratam per decennium Cœnobii Mediolacensis præfecturam, anno 814. Archiepiscopus Trevirensis factus est. Anno 821. Concilio apud Theodonis villam interfuit. Extant ab eo scriptæ *Epistolæ* II. ad Frotharium Tullensem Episcopum Concil. Tom. VII. p. 1865. 814.

FROTHARIUS, ex Abbate S. Apri, ante annum 817. Tullensis Episcopus factus, idque si calculum rectè ponat Carolus le Cointe, anno 813. Anno 824. litem inter Monachos Mediolacenses, & Ismundum Abbatem composuit. Obiit post annum 837. Scripsit *librum Epistolarum* ad varios Præsules, qui à Duchesnio editus habetur Scriptorum Francic. Tom. II. p. 719. 814.

EBBO, sive Ebo, natione Germanus, Ludovici Imp. collectaneus & condiscipulus, in Aulâ enutritus, Regio Fisco inserviit; postea sacris ordinibus honestatus, Ludovici Sacellanus & Bibliothecarius, deinde Abbas San-Remigianus, ac demum anno 816. Archiepiscopus Remensis. Anno 821. Concilio apud Theodonis villam interfuit.. Anno 822. Romam profectus licentiam Septentrionalibus populis Evangelium prædicandi à Paschale Papâ impetravit; atque anno sequente ad Danorum usque fines itinere suscepto, multa Paganorum millia ad fidem convertit, & baptismate lustravit. Exeunte anno in Galliam recurrens, ut Conventui Compendiensi interesset, mox in Septentrionem reversus, incœpto operi diligenter incubuit. Anno 829. Concilio Parisiensi, 830. Conventui Aquisgranensi, adfuit. Anno 833. à Ludovico 816. Flodoard. H. Rem. l. 2. cap. 19, 20.

SÆC. IX. An. DCCC. ab vico Imp. ad Lotharium filium defecit, & rebellibus Episcopis agmen duxit, Abbatiam Vedastinam à Lothario sceleris mercedem nactus. Post Lotharii fugam Abbatiâ spoliatus est, & ad Fuldense Monasterium ablegatus. Anno 835. ad Synodum apud Theodonis villam adductus, reum sese læsæ majestatis fassus est; & sede depositus, in Monasterio Fuldensi custodiendus remittitur. Mutato plus unâ vice custodiæ loco tandem anno 840. mortuo Ludovico, Lotharii jussu in Synodo Ingelsheimensi sedi restitutus est; quam tamen anno sequente Lothario à Carolo fratre Galliâ fugato iterum amisit, eam Sergii Papæ ope recuperare incassum postea conatus. Sedem tamen Hildesheimensem anno 844. adeptus est. Obiit anno 851. XIII. Cal. April. Extat *Apologeticus* in Concilio Ingelsheimensi oblatus Concil. Tom. VII. p. 1763.

816. HALITGARIUS, Episcopus Cameracensis & Atrebatensis anno 816. factus, anno 823. cum Ebbone Remensi ad Danorum fines Evangelii prædicandi ergo profectus est, eodemque anno mense Novembri Conventui Compendiensi interfuit. Anno 825. à Synodo Parisiensi ad Ludovicum Imp. missus est; ut Collectionem Sententiarum ex Patrum scriptis de Imaginibus in Synodo elaboratam deferret. Anno 828. à Ludovico Imp. ad Michaelem Balbum Constantinopolim fuit legatus. Anno 829. Sanctorum reliquiis onustus ex Oriente rediit; & Concilio Parisiensi præsens subscripsit. Obiit anno 831. Scripsit *Opus de Vitiis & Virtutibus, remediis peccatorum, & ordine vel judiciis pænitentiæ, sex libris absolutum.* Horum quinque priores ediderunt tum H. Canisius Tom. V. par. 2. p. 227. tum Bibliothecæ Patrum Curatores Tom. XIV. p. 906. Sextum verò, qui nil aliud est quàm Ecclesiæ Romanæ *Liber Pænitentialis*, ab Halitgario ex Ecclesiæ istius scriniis exscriptus, primus edidit Stenartius Supplement. Canis. p. 693. deinde Hugo Menardus in notis ad Gregorii Sacramentarium *Paris.* 1642. & Joannes Morinus in Appendice ad lib. de Pœnitentiâ p. 5. Præfationem Halitgarii in hoc Pœnitentiale Romanum apud Steuartium videre est, ibid. p. 713.

817. PASCHALIS, natione Romanus, Bonosi filius, Ecclesiæ Romanæ Presbyter, & Abbas Monasterii S. Stephani juxta Ecclesiam B. Petri, thronum Pontificalem obtinuit anno 817. die XXV. Januarii. Græcorum Monachorum Iconomaniam pro virili fovit; ac Theodorum imprimis eorum antesignanum summo honore coluit; adeò ut missos anno 817. à Theodoto Patriarchâ CP. Apocrisiarios Romam ingredi prohiberet; & sequenti anno Monasterium Romæ apud S. Praxedem profugis Græcis Iconodulis poneret. Anno 823. ipso Paschatis die in Basilicâ S. Petri Lothario Imp. diadema Imperiale imposuit; eodemque anno Ebbonem Archiepiscopum Rhemensem & Halitgarium ad Danos fide Christianâ imbuendos legavit. Obiit anno 824. die XI. Maii. Extant *Epistolæ* III. Concil. Tom. VII. p. 1502. 1869.

818. SEDULIUS, natione Scotus, Author *Collectaneorum* seu *Explanationis in Epistolas S. Pauli*, ex Patrum scriptis consarcinatæ, ab Hepidanno Monacho anno 818. claruisse dicitur, adeóque à nobis in hunc locum reponitur. Verùm id haud adeò certum. Id tamen constat, eum post Bedam floruisse, vel saltem ejus fuisse contemporaneum: atque ita quidem erat integro pene Sæculo hoc tempore antiquior, si modo idem fuerit Sedulius *Britanniæ Episcopus de genere Scotorum*, qui unà cum Fergusto Picto Scotiæ Episcopo anno 721. Concilio Romano, sub Gregorio II. interfuit, & subscripsit. Vide quæ de eo breviter adnotavimus in Sedulio Poetâ, quæque fusè disputat Labbæus Dissert. de Script. Eccl. Tom. II. p. 324. Prodiit Collectaneum istud *Basil.* 1528. 1534. & in Bibliothecâ Patrum Tom. VI. p. 494.

818. ÆGIL sive *Eigil*, Patriâ Noricus, Puer adhuc ante annum 759. Sturmioni Abbati Fuldensi, consanguineo suo, bonis literis ac moribus instituendus committitur. Sub Sturmionis, ejusque successorum Baugulfi & Ratgarii regimine annos 59. in Monasterio Fuldensi exegit. Anno demum 818. Ratgario

gario Abbati ob provinciam malè administratam deposito suffectus est; & in Aulam à Ludovico Imp. accitus, optima ab eo monita & præcepta de Cœnobio suo regendo percepit: quando etiam raro pietatis exemplo Imperatorem precibus fatigare priùs non destitit, quàm ut Ratgarius, cujus inimicitias ipse expertus erat gravissimas, ab exilio revocaretur, obtinuerat. Obiit anno 822. Rabanum successorem nactus. Scripsit *Vitam Sturmionis Abbatis Fuldensis* & Præceptoris sui, qui obiit circa an. 779. Extat hæc Vita à Christophoro Browero edita *Ingolstad.* 1616. apud Surium ad diem XVII. Decembr. & Mabillon. Sæc. Benedict. IV. Par. 1. p. 226. Ægilis Vitam conscripsit Candidus, discipulus ejus, & Monachus Fuldensis, quæ habetur apud Mabillon. ibid. SÆC. IX. ab An. DCCC.

THEODORUS, cognomento *Graptus*, patriâ Palæstinus, artibus liberalibus priùs imbutus, juvenis adhuc Monachis S. Sabæ instituendus à Parentibus datus est, & in Monasterio tandem Presbyteratûs dignitatem suscepit. Anno circiter 818. à Thomâ Patriarchâ Hierosolymitano Constantinopolim mittitur, ut imaginum causam tueretur. Quod quidem ille audacter satis molitus est, Leonem Armenum Imp. coràm procaciter coarguens, ab Imperatore eo nomine flagellis cæsus, & ad Ponti ostia relegatus. Leone è medio sublato, anno 821. Constantinopolim reversus est, eandemque causam apud Michaelem Imp. eodem successu fategit, carceri mancipatus, urbe ejectus, & in Sosthenium amandatus. Anno 833. cùm ineptire nondum desisteret, à Theophilo Imp. flagris cæsus, & in Insulam Aphusiam deportari jussus. Post biennium Constantinopolim accitus, cùm nullis monitis, nullis argumentis cederet, variis iterum tormentis ab iracundo Imperatore excruciatus, Apameam in Bithyniâ mittitur, ubi carceri inclusus diem supremum obiit. Scripto commisit *Disputationem de Imaginum cultu*, quam cum Leone Armeno Imp. habuit Nicephorus Patriarcha CP. circa an. 815. Edidit eam Gr. Lat. cum notis Fr. Combefis. Orig. CP. p. 159. Scripsit & *Epistolam ad Joannem Cyzicenum Episcopum* de pœnis & tormentis sibi fratrique à Theophilo Imp. illatis; quæ habetur Gr. Lat. apud Vitæ ejus Authorem à Combefisio editum ibid. p. 204. Extat *liber de Fide Orthodoxa contra Iconomachos* MS. Græcè in Bibliotheca Regiâ Parisiensi Cod. 134. & 195. Ex hoc Fragmentum de Eucharistiæ Symbolis, nobis Gr. Lat. dedit idem Combefisius ibid. p. 221.

818. Vit. Theod. gr. lat. ap. Combif. Orig. CP. p. 191. Lat. ap. Sur. Decembr. xxvi.

THEOPHANES, Theodori Grapti frater Germanus, ejusdem instituti, dogmatis, laborum & certaminum, ne unico quidem excepto, socius, claruit anno 818. Multis demum post fratris obitum annis, ærumnarum suarum fructum tulit, Metropolita Nicænus circa an. 845. factus. Extat Gr. ab eo scriptus *Canon* seu *Hymnus* IX. Odis constans, in Theodorum fratrem, in Menæo Græcorum Decembr. XXVII. & exinde additâ versione Latinâ apud Combefis. Orig. CP. p. 224. 818.

GILDAS, quem hujus nominis quartum vocat Baleus †, origine Hibernus, ortu Cambro-Britannus, professione Monachus, claruit anno 820. & deinceps. Scripsit *librum de Computo*, Capitulis XCIX. constantem, qui in Bibliothecâ Cottonianâ Manuscriptus servatur. Præfationem ad Rabanum Maurum adhuc Monachum extulit Usserius Epist. Hibernic. p 55. Alia ei tribuit Baleus, & in his *Historiam Britannicam*; quam tamen à Nennio scriptam fuisse suo loco luculenter ostendimus.

820. † Cent. 2. c. 21.

CLAUDIUS, natione, non quidem Scotus, sed Hispanus, Fœlicis Orgelitani Episcopi discipulus, circa annum 812. vel 813. vivente adhuc Carolo M. in aulâ Ludovici Regis Presbyteri munere functus est; nec modò concionandi vices in se suscepit, sed & scribendis in S. Scripturas Commentariis per plures annos diligenter incubuit. Circa an. 821. à Ludovico Imp. ad Ecclesiæ Taurinensis Præsulatum promovebatur. Ad mu-

820. Vid. Jon. Aurel. Præf. ad libb. de cult. imag. & lib. 1. non longè ab init. Le-Coint. ad an. 821. Num. 87. ad an. 828. N. 55, 54.

SÆC. IX. ab An. DCCC. nus igitur istud Pastorale subeundum semet accingens, omni quo potuit studio rem Christianam inter suos auxit. Cùm plurimos idcircò in Diœcesi suâ Sanctorum Imagines illicito planè honore prosequentes deprehenderet; earum non modò cultum & venerationem disertè damnavit (id enim fecit hoc tempore tota Ecclesia Gallicana) verùm eas omnesque cruces materiales è cunctis Parochiæ suæ Basilicis, delendas, evertendas, & penitùs abdicandas esse animosè contendit: quod & factum est. Hâc occasione Theodemirus Ordinis Benedictini Abbas Gallicanus, quo hactenus familiariter usus fuerat Claudius, acrem adversùs illum Epistolam emisit; cui respondit Claudius; & editâ Apologiâ, non modò seipsum, sed & doctrinæ Christianæ puritatem strenuè tutatus est. Quod verò refert Jonas Aurelianensis, ipsum non modò Fœlicis Orgelitani, sed & Hæreseos Arianæ sectatorem fuisse; id ego ex invidiâ aut disputationis æstu profectum crediderim. Certè se illud non ex propriâ scientiâ, sed ex auditu tantum hausisse ipse Jonas profitetur. Obiit Claudius circa an. 839.

SCRIPTA.

Commentarius in Epistolam ad Galatas, anno 816. scriptus, ad Dructerannum Abbatem Sollemniacensem. Prodiit seorsim *Paris.* 1542. 8°. & in Bibliothecâ Patrum Tom. XIV. p. 134.

Commentariorum in Genesin libri III. anno 814. scripti, *& in Exodum libri* IV. anno 821. scripti. An hæc Opera alicubi delitescant, me planè latet. Nondum certè prodierunt.

Commentaria in Leviticum, anno 823. scripta. Ea penès se habet in MS. Codice Remigiano Cl. Mabillonius, qui & præfationem & finem Operis extulit Analect. Tom. I. p. 30.

Commentarius in Evangelium S. Matthæi ad Justum Abbatem Carofensem anno 815. scriptus. Extat MS. in Bibliothecâ Ecclesiæ Laudunensis, teste eodem Mabillonio.

Præter Epistolam ad Galatas, scripsit *Commentarios in reliquas B. Pauli Epistolas*, qui MSS. habentur in Bibliothecâ Floriacensi. Præfationem in Epistolam ad Ephesios ad Ludovicum Pium edidit Mabillonius ibid. p. 40.

Chronologia brevis juxta Hebraicam sacrorum Codicum veritatem, quam Claudii nostri esse non immeritò suspicatus est, qui primus in lucem protulit, Philippus Labbeus Biblioth. Nov. MSS. Tom. I. p. 309.

Apologeticus & Rescriptum adversùs Theodemirum Abbatem de cultu Imaginum & Sanctorum, anno 828. scriptum. Ex hoc libro Excerpta quædam Ludovici Imp. jussu facta, libris suis hinc inde inseruit Jonas Aurelianensis: quæ exinde in unum quasi fasciculum collecta lectori exhibuit Melchior Goldastus ad calcem Collectionis suæ *de cultu Imaginum* p. 764. Unde, quasi ex ungue leonem, prudens & pius Lector de toto opere judicare potest.

821. DUNGALUS, Monachus San Dionysianus Parisiensis, dignitate Diaconus, claruit anno 821. Vixit usque ad annum 830. quando obierit, non liquet. Edidit circa an. 828. *Librum Responsionum adversùs Claudii Taurinensis sententias de cultu Imaginum:* qui habetur in Bibliothecâ Patr. Tom. XIV. p. 196. Scripsit & *Epistolam ad Carolum M. de Eclipsi Solari*, à Dacherio editam Spicileg. Tom. X.

821. JONAS, Episcopus Aurelianensis anno 821. factus. Anno 826. Sententias Patrum de Imaginibus in Conventu Parisiensi collectas Romam ad Eugenium Papam missus detulit. Anno 829. Concilio Parisiensi, 833. Senonensi, 835. apud Theodonis villam interfuit. Anno 836. Monasterii Miciacensis regimen à Ludovico Imp. impetravit; atque anno sequente judex ab eo datus est seditiosis Monachis Carilefianis, & Conventui Carisiacensi adfuit. Anno 839. Aquisgranensi placito subscripsit. Anno 840. libros de Imaginibus Carolo regi obtulit. Anno 843. obiit.

SCRI-

SCRIPTA.

ADversùs Claudii Taurinensis Apologeticum libri III. in quibus Claudii scriptum, seu potiùs scripti Excerptum (integrum enim librum se nunquam vidisse testatur) satis acriter excipit. Interim in toto hoc Opere Imaginum causam non alio animo tuetur Jonas, quàm quod non sint confringendæ templisque ejiciendæ, contendens eas ad *ornatum* duntaxat, ad *memoriam* & *eruditionem fidelium*, in Ecclesiis locandas esse, cultu verò aliquo neutiquam venerandas; istud *superstitiosam*, immò *perniciosam Imaginum adorationem emendatione dignam* disertè vocat: ut non sine ratione Baronius *,, Bellarminus, Petavius, Mabillonius, aliique, Lectores suos moneant Jonam nostrum cautè legendum esse, quippe qui etsi pugnavit adversùs Iconoclastas, *inquit Baronius*, non tamen è castris Ecclesiæ Orthodoxæ, à quâ errore pristino ex parte dissensit, militavit. Atque ita quidem sententiam ferre oportet; ubi superstitionis, non ipsius veritatis, causa agitur. Prodiit Opus istud *Colon.* 1554. in Hæresiologiâ *Basil.* 1556. in *Orthodoxogr.* Tom. II. p. 1526. & in *Bibliothecâ Patr.* edit. *Paris.* 2æ. Tom. IV. p. 688. Notandum enim in novissimâ Bibliothecæ Patrum editione hosce Jonæ libros frustra quæri.

* Ad an. 825. num. 74.

De Institutione Laicorum libri III. à Dacherio editi *Spicileg.* Tom. I.

De Institutione regiâ liber, ab eodem editus Tom. V. p. 57.

ADALHARDUS, gente Gallus, regio stemmate ortus, Bernardi quippe Comitis, qui Pipini regis frater fuit, filius, Abbas Corbeiensis, claruit anno 822. quo Abbatiæ suæ restitutus est, postquam ob initam cum Bernardo rege adversus Ludovicum Pium conjurationem in Aquitaniam relegatus fuerat. Condidit *Statuta Corbeiensis Ecclesiæ*, quæ apud Dacherium habentur Spicileg. Tom. IV. 822.

EUGENIUS II. Boemundi filius, Ecclesiæ Romanæ Archipresbyter, & tandem Pontifex anno 824. die V. Junii ordinatus. Anno 826. Concilium LXIII. Episcoporum Romæ celebravit: in quo Canones XXXVIII. de re Ecclesiasticâ sanciti sunt. Obiit anno 827. die XXVII. Augusti. Extant *Epistolæ* II. Concil. Tom. VII. p. 1542. 1869. *Decreta* XI. (quorum aliqua Eugenio III. debentur) ib. p. 1543. 824.

FRECULFUS, ex Monacho Fuldensi Episcopus Lexoviensis ante annum 824. factus; cùm Romam ad Eugenium Papam à Ludovico Imp. legatus est ad impetrandam Collationis de Imaginibus instituendæ facultatem. Anno sequente legationis suæ rationem in Conventu Parisiensi præsens reddidit. Anno 829. Concilio Parisiensi, 835. apud Theodonis villam, 837. Carisiacensi, interfuit: quando & Ebbonem Archiepiscopum Remensem, perduellionis damnatum custodiæ suæ commissum habuit. Anno 846. Concilio Parisiensi, 849. Turonensi IV. adfuit. Obiit ante annum 853. Scripsit *Chronicon*, in duos Tomos divisum, prior VII. libris res ab Orbe condito usque ad Domini nostri nativitatem, persequitur. Posterior V. libros continens à Christo nato usque ad Bonifacium Papam Gregorii M. successorem progreditur. Extat hoc *Chronicon Colon.* 1539. fol. *Heidelberg.* 1597. 8°. in Bibliothecâ Patr. Tom. XIV. p. 1061. Epistola ejus ad Rabanum Maurum ejusdem Rabani Commentariis in Genesin præfixa est. 824.

GREGORIUS IV. Joannis filius, S. Marci Confessoris titulo Presbyter, demum Pontifex Romanus die V. Januarii anno 828. postquam diu multùmque reluctatus esset, consecratus. Anno 830. in Galliam profectus, ut pacem inter Ludovicum Imp. & rebelles filios conciliaret, operam lusit. Obiit anno 844. die XI. Januarii. Varia ejus donaria, Monasteria etiam & Basilicas ab eo constructa ad nauseam usque recenset Anastasius in Vita ejus. 828.

SÆC. IX. ab An. DCCC. Extant *Epistolæ* III. Concil. Tom. VII. p. 1571. 1870. & *Epistola de Monasterio Floriacensi* apud Baluzium Miscellan. Tom. II. p. 145.

828. ANSEGISUS, Anastasii & Himilradæ filius, in Monasterio Fontanellensi sub Gervoldo Abbate, consanguineo suo educatus. In Aulam dein ascitus, Monasteriis S. Sixti Remensi, & S. Memmii Catalaunico, à Carolo Imp. donatus est; atque anno 807. Monasterio Flaviacensi auctus, lapsam Cœnobii rem brevi restituit. Exactor quinetiam Operum Regalium in palatio Aquisgranensi constitutus est, anno 817. Abbas Luxoviensis, 823. Fontanellensis, à Ludovico Imp. factus; anno 827. quo inprimis claruit, Capitularia Caroli M. congessit; anno 831. morbo gravissimo decumbens, possessiones suas Monasteriis elargitus est. Obiit anno 833. XIII. Cal. Augusti, in Cœnobio Fontanellensi sepultus.

Capitularia Caroli M. de rebus præsertim Ecclesiasticis, collegit, & in IV. libros digessit; quibus tamen aliquot Ludovici Pii incautus admiscuit. Prodierunt à Pithæo editi *Paris.* 1588. *Mogunt.* 1602. à Sirmondo *Paris.* 1640. & ut alias editiones taceam, à Baluzio recognita, ac notis illustrata *Paris.* 1677. 2 vol. fol. De Baluzii tamen editione observare liceat, eam cum prioribus parùm convenire. Antiquis, inquit etiam Carolus Cointius *, editionibus novissimam adversari non dissimulamus. Præter innumeras enim discrepantes lectiones, in editione Baluzianâ desunt Capitula 67, 68. 74. 79. 39. 52. libri primi; adduntur Capitula 89, & 90. tertii libri, uti & Capitula 76, & 77. quarti libri, quæ quidem eadem esse cum Capitulis 29. & 24. dudum observavit Cointius. Quatuor Capitularium libris adnectuntur in omnibus editionibus Appendices III. quarum prima in editionibus veteribus constat Capitulis XXXIII. in Baluzianâ XXXV. secunda in edit. vet. habet Capitula XXXVI. in Baluzianâ XXXVIII. tertia X. complectitur Capitula; Appendicibus haud pauca etiam Lotharii, & Caroli Calvi Impp. Capitula admiscentur.

* Ad an. 827. num. 7.

828. SERGIUS, Historicus, multa ob defensum imaginum cultum passus, ideoque à Photio *Confessor* dictus, claruit anno 828. Errant toto cœlo, qui eundem fuisse volunt cum Sergio Confessore, cujus meminit Menologium Græcorum XIII. Maii, qui ob imaginum defensionem excruciatus, & fortunis exutus, in exilio mortuus est sub Leone Isauro anno circiter 735. Scripsit Sergius Historiam συλλεκτικὴν adversùs Iconomachos, exorsus à Michaelis Balbi rebus gestis, viz. anno 821. & deinde ad Constantini Copronymi tempora recurrens, ad octavum usque demum Michaelis annum, Christi 828. Historiæ filum perduxit. Stylo usus est, judice Photio *, perspicuo atque elegantissimo, adeò inaffectato tamen, ut extempore fusus illi sermo quodammodo videretur: ut verbo dicam, sermonem qui historico Ecclesiastico maximè convenit, usurpavit. Verùm totius operis, utcunque egregii ac perpoliti, ne minima quidem hodie superest lacinia.

* Cod. 67.

828. THEOSTERICTUS, Cœnobii Mediciensis in Bithyniâ Monachus, Nicetæ Abbatis, & ob cultum Imaginum Confessoris, discipulus, claruit anno 828. Scripsit *Magistri sui Nicetæ Vitam*, sive *Orationem in eum Panegyricam*, quæ habetur Latinè apud Surium, Gr. Lat. apud Henschenium April. III.

830. MICHAEL, SYNCELLUS Patriarchæ, & Presbyter Ecclesiæ Hierosolymitanæ, deinde Constantinopoli Monasterio τῆς χώρας Præfectus, à Theodorâ Aug. Patriarcha CP. designatus, dignitatem istam recusavit. Claruit anno 830. Multos pro imaginum causâ labores & ærumnas, viventibus adhuc Theodoro Studitâ & Nicephoro Patriarchâ, tulerat; uti ex Theodori ad illum epistolâ apud Baronium constat: plures & majores post utriusque mortem sub Theophilo Imp. passus est circa an. 835. in carcerem conjectus, & tormentis excruciatus. Scripsit *Encomium S. Dionysii Areopagitæ*,

Ad an. 835. num. 70.

tæ, quod extat Gr. Lat. inter Opera S. Dionysii Tom. II. p. 207. & *Encomium in Sanctos Dei Archangelos, & Angelos*, quod habetur Gr. Lat. cum notis apud Combefis. Auctuar. Nov. Tom. I. p. 1525.

ANSCHARIUS, natione Germanus, novi Corbeiensis Monasterii in Saxoniâ alumnus. Circa an. 826. ad gentes Boreales, Danos, Suecos, ad fidem convertendos adjecit animum, idque per plures annos sedulò & fœliciter præstitit, inde *Danorum* & *Aquilonarium Apostolus* dictus. Anno 830. (referunt id alii in annum 832. vel sequentem) Hamburgâ à Ludovico Imp. in Metropolim erectâ, Anscharius in Conventu Aquisgranensi, primus Hamburgensium Archiepiscopus constituitur, ad majorem honoris cumulum à Drogone Antistite Metensi consecratus. Paulò post pallium Româ impetravit, ipse à Gregorio IV. Sedis Apostolicæ in partibus Borealibus Legatus renunciatus. Post exactum Hamburgi Septennium à Barbaris fugatus, constructo apud prædium suum Ramsolense tribus ab Hamburgo milliaribus Monasterio, in eo vitam egit. Anno 846. vacante sede Bremensi, isti etiam Ecclesiæ præficitur, post annos demum XII. Ecclesiarum Hamburgensis & Bremensis unione impetratâ. Anno 864. saltem sequenti, Episcopatûs sui 34. diem supremum obiit. Scripsit *Vitam S. Willibadi Bremensis Episcopi* libris duobus comprehensam. Extat apud Mabillon. Sæc. Benedict. III. par. 2. p. 401. Extitit Alberti Krantzii * (qui de Anschario toto libro primo pluribus agit) tempore *Libellus* sive *Psalterium*, Psalmorum summam compendio complectens, devotionis Anscharii breve, sed clarissimum, monumentum. Scripsit item *Epistolas* plures, quæ perierunt; saltem nondum viderunt lucem. 830.

* Metrop. l. 1. c. 42. p. 75.

LUPUS, cognomento *Servatus*, Natione Gallus, Provincia Lugdunensi quarta natus, Ordinis Benedictini Monachus Ferrariensis, ab Aldrico Abbate (anno circiter 829. Archiepiscopo Senonensi facto) circa an. 828. ad Rabanum Abbatem Fuldensem jam Diaconus missus est; ut ab eo S. Scripturarum cognitionem hauriret. Post octennium ferè apud Fuldenses exactum, & pauxillum moræ in Cœnobio Selingstadiensi apud Eginhardum Abbatem, amicum integerrimum, factum, à Ludovico Imp. in Aulam accitus est, & cum eo in Galliam anno 836. rediit. Anno 838. præpositus Cellæ S. Jodoci, & anno 842. X. Kal. Decemb. in locum Odonis ob atrocia flagitia dignitate submoti, Abbas Ferrariensis ab Imperatore renunciatus. Odone verò neutiquam cedente, ipsum loco pellere, jubente etiam Imperatore, Lupus necesse habuit, de quo ipse prolixè agit epistola XX. ad Jonam Aurelianensem, qua calumniam sibi exinde conflatam luculenter diluit. Exeunte anno 844. coacta est Episcoporum Synodus apud Vernum, Palatium Regium: præsens aderat Lupus noster; solusque ex omnibus ad condendos hujus Synodi Canones electus est, quâ de re ipse agit ad Hincmarum Epistola XLII. p. 83. Ipsi vero Canones epistolarum calci subjiciuntur. Anno 853. Concilio Suessionensi interfuit. Ante annum 855. legationem ad Leonem Papam obiit. Post annum 861. è vivis excessit; In vivis enim tunc temporis fuisse fidem nobis facit Epistola CXXV. ad Folcricum Episcopum Tricassinum, cujus Prædecessorem Prudentium non nisi anno 861. diem obiisse Annales Bertinniani testantur. Plura de Lupo nostro ex Epistolis ejus non incommodè, nec sine lectoris fructu peti possunt. Fateor non deesse, qui Lupum Servatum à Lupo Ferrariensi diversum fuisse scribunt, Trithemii authoritate nixi, qui Lupum Servatum Presbyterum, ad quem Rabanus Maurus scripsit octo libros in Epistolam ad Romanos, anno 851. obiisse tradit. Cæterum cùm unius Trithemii testimonio id nitatur; neque Veterum ulli duos Lupos disertè distinguant; & cætera omnia nostro Ferrariensi mirè conveniant; facilè fieri potuit, ut hâc in parte, in re præsertim chronologica, non minus quam in aliis, hallucinatus fuerit Trithemius: adeoque iis accedere mallem, qui unum eundemque fuisse volunt. Certe Cl. Baluzius tantam inter epistolas Lupinas, & tum *librum*, tum *Collectaneum de tribus Quæstionibus* styli, phrasisque similitudinem intercedere notat, ut non ovum ovo esse similius pronunciare non dubitavit. 830.

SÆC. IX. ab An. DCCC.

SCRIPTA.

Liber de tribus Quæstionibus, viz. *de Libero Arbitrio, de Prædestinatione bonorum & malorum, & de sanguinis Christi superfluâ taxatione, seu redemptione usque ad salutem impiorum.*

Collectaneum de iisdem tribus Quæstionibus.

Epistolæ II. *una ad Carolum Calvum, altera ad Hincmarum Remensem.* Hæc opuscula ex vetusto Bibliothecæ Elnonensis Codice MS. Antonius Grimbertus ejusdem Cœnobii Monachus & Bibliothecarius anno 1602. ad prælum paraverat. Verùm diu suppressa, tandem studio Jacobi Sirmondi sub nomine Donati Candidi anno 1648. edita sunt; anno 1650. alicubi in Hollandiâ, additâ præfatione novâ, recusa: habentur etiam inter IX. sæculi Scriptores *de Prædestinatione & Gratiâ*, quos collegit ediditque Gild. Mauguinus in supremâ Monetarum Curiâ Præses, Tom. I. part. II. p. 9. Verum *librum de tribus Quæstionibus* Lupo cuidam Servato Moguntinensi Presbytero, quem à nostro Ferrariensi diversum facit, tribuit.

Liber *Epistolarum* CXXX. à Papirio Massono primùm editus, *Paris.* 1588. 8°. (Quam editionem utpotè admodum vitiosam acriter satis carpit Stephanus Baluzius) exinde à Duchesnio Historicorum Franciæ, Tom. III.

Vita S. Wigberti Abbatis Fritislariensis, ad Bunonem Abbatem Hirsfeldensem anno 836. scripta. Eam cum Hincmari Epistolis edidit Joannes Busæus, *Mogunt.* 1602. 4°.

Vita S. Maximini Episcopi Trevirensis, anno 839. scripta. Habetur apud Surium Maii XXIX. In Præfatione se fabulosa omissurum esse profitetur, ne fidem cæteris derogarent: promissis tamen non stetit; tot enim fabulas insignes ut rectè notat Baluzius huic libro addidit, ut mirum valde sit virum eruditum in tam manifestos scopulos impegisse, nisi si ut conquirere fabulosa & fictis oblectare legentium animos, procul gravitate historici crediderit, ita vulgatis traditisque demere fidem ausus non est. Pluribus ibidem adversus Sanctorum Acta fabulatorum deliriis commaculata justâ indignatione, & pro solito candore agit vir eruditus.

Prodierunt Lupi opera à Baluzio recognita, & cùm notis edita, *Paris.* 1664. 8°. & exinde in Bibliothecâ Patr. Tom. XIV. p. 1.

Habentur adhuc MSS. Sermones II. viz. Sermo ad Anglos super incursu Dacorum, in Bibliothecâ Collegii S. Benedicti Cantab. Cod. 284. num. 19. Sermo in Festivitatem S. Jodoci in Bibliothecâ Lumleianâ, vol. 165. An Lupi nostri sint, videant quibus inspiciendi copia datur.

830. ISIDORUS MERCATOR, seu (ut in Codd. quibusdam MSS. juxta sequiorum Sæculorum morem vocatur) PECCATOR, Epistolarum decretalium Consarcinator vixisse videtur circa annum 830. sub Pontificum Romanorum nomine, à Clemente Romano usque ad Deus-dedit qui Pontificatum tenuit anno 614. plusquam LXXX. Epistolas partim ab aliis compositas (quæ tamen paucæ sunt) partim à se compilatas, adjectis aliquot Episcoporum Synodorumque literis in lucem protrusit. Spurias esse, & non tam piâ fraude, quod vult Cardinalis Bona *, quam stupendâ planè imposturâ confictas longo argumentorum agmine, & rationibus invictis ex imis antiquitatis, Chronologiæ, criticesque sacræ fundamentis, adversus Turrianum demonstravit D. *Blondellus* in *Pseudo-Isidoro*; adeò ut aliquid hâc de re addere, esset post Homerum Iliadem scribere. Et ita quidem esse, uno ferè ore jam agnoscunt cordatiores Pontificii. Testem dabo è multis unum Steph. Baluzium, ingens Ecclesiæ Gallicanæ ornamentum. *Antiquo juri, quod per septingentos & amplius annos valuerat, successit jus novum ex supposititiis sanctissimorum Romanæ urbis Episcoporum Epistolis ab impudentissimo illo nebulone Pseudo-Isidoro prolatis compactum, & ex novellis eorum constitutionibus, qui post Caroli tempora sedem Apostolicam occupârunt. —Introductum igitur fuit ævo Caroli Magni favorabili*

* De reb. Liturg. l. 1. c. 3. §. 1.

videlicet

videlicet, si unquam alias tempore, ob magnam confusionem, quæ in politiam Ecclesiasticam invecta erat ex stupenda ac miserabili Episcoporum reliquorumq; Clericorum inscitiâ, & vetustorum Canonum ignorantiâ. In hâc igitur rerum perturbatione, emersêre famosæ illæ ac nobiles Epistolæ, quæ priscis Pontificibus Romanis tribuuntur. Perculerunt illæ omnium animos suâ novâ antiquitate, & quia sanctissimorum Episcoporum nomina præferebant. Hinc suborta in animis hominum religio, fas non esse dubitare de jure quod in his sacris Antiquitatis monumentis continebatur. Hæc ille, atque plura Præfat. ad Ant. Augustin. de *Emendatione Gratiani* §. 1, 2. Eademque fere ante annotaverat Præfat. ad Reginon. *de Ecclesiast. Disciplinis* §. 3, 8.

Quis verò fuerit primus Isidorianæ hujusce collectionis architectus, quove tempore vixerit larvatus nebulo, non omnium eadem est sententia. Sunt qui Isidorum Episcopum Hispalensem fuisse volunt, virum quidem doctum, & in antiquitate Ecclesiasticâ non indiligenter versatum. Verum repugnat temporis ratio, cum quædam hujus farraginis partes ex scriptis Isidoro Hispalensi integro sæculo recentioribus defloratæ sint. Quin nec gente fuisse Hispanum verisimile est; etenim Hispaniâ Saracenorum jugo tunc temporis pressâ fermè penitùs exulârint meliores literæ; nec credere par est, Hispanum in comminiscendis tam venerandæ vetustatis monumentis, non majorem patriæ suæ curam habere voluisse, cum in totâ Epistolarum collectione quinque solummodò ad Hispanos datæ sint. Alii illas Riculpho Præsuli Moguntino, qui obiit anno circiter DCCCXIV. tribuunt. Certè hominem fuisse Germano-Francum, ex Gallo-Francorum & Longobardorum idiotismis rectè notat Blondellus; ex Ecclesiæ verò Moguntinæ scrinio, idque Riculphi curâ primùm prodiisse, disertè testantur hujus ferè temporis Scriptores Benedictus Levita & Hincmarus Rhemensis, quorum hic de Hispaniâ allatas fuisse refert, impostoris, ut videtur, fraude hallucinatus. Verùm ut integra collectio Riculpho tribuatur, iterum obstat temporis ratio; quippe quod in Urbani & Johannis tertii Epistolis reperiuntur loca ex Synodo Parisiensi anno 829. quindecim à Riculphi obitu annis habitâ, desumpta. Unde conjicit Cl. Blondellus Epistolarum hanc congeriem Benedicto potius Levitæ tribuendam esse, qui cum anno circiter 850. tres posteriores *Capitularium* libros adjecerit, Epistolas hasce in frustula sectas, capitularibus suis inseruit. Vero forsan propiùs videtur, Epistolas à Riculpho vel confictas fuisse, vel collectas, postea à Benedicto Levitâ recognitas, auctas, & in hanc quam nunc habemus, farraginem redactas; & cum Curiæ Pontificiæ fuerit assertor strenuus, eo consilio opus videtur aggressus, ut sub fucatis primævæ antiquitatis testimoniis Romanæ sedis auctoritatem speciosiùs propugnaret. Quod Isidori Mercatoris nomen sibi sumpserit impostor, nescio an proferenda sit D. Blondelli conjectura, ingeniosa utique, si satis solida, nempe fuisse Isidorum quendam gente Hispanum, Eulogii Cordubensis fratrem, qui ob motus civiles patriæ exul hoc ipso tempore Moguntiaci habitaverit, ubi mercaturam strenuè exercuit: hujus, ut videtur, nomine abusus est Epistolaris Impostor, ut scilicet crederent imperiti Epistolas de Hispaniis fuisse allatas à Mercatore nostro, qui pietatis causâ profugus pretiosissimum hunc thesaurum barbaricæ libidini subductum, secum in Germaniam attulerit. Quicquid sit, mirari licet, cur ultra Deusdedit Pontificis tempora, seu annum DCXIV. Epistolas suas non produxerit compilator, quod duplici de causâ mihi factum videtur; primò, ut speciosiùs collectæ crederentur ab Isidoro Hispalensi, qui obiit anno 636. Secundò, ne si sua propius tempora pertingeret, imposturæ larva faciliùs detraheretur. Denique notandum, integram Isidori collectionem præter Epistolas Pontificias, ordinem celebrandi Concilii, Apostolicorum Canonum versionem, & plurimarum Synodorum tum Græcarum tum Latinarum Decreta continere, quæ in omnibus ferè Conciliorum editionibus reperiuntur.

ARDO,

SÆC. IX. ab An. DCCC.

836. ARDO, SMARAGDUS dictus, Ordinis Benedictini Monachus Anianensis; claruit anno 836. Benedicti Anianensis discipulus, cui morienti adfuit, & à Monachis Indensibus rogatus, *Vitam* conscripsit. Obiit sexagenarius anno 843. Extant sub Smaragdi nomine opera plura, quæ huic an alteri sint tribuenda, multa inter eruditos lis est. Interim ad nostrum omninò pertinere videtur *Vita S. Benedicti Anianensis*, quippe quæ ab oculato Benedicti mortis teste conscripta fuerit. Extat hæc Vita tum apud Menardum lib. 2. Observationum ad Martyrolog. Benedict. tum apud Mabillon. sæc. Benedict IV. par. 1. p. 191.

837. FLORUS, *Magister* dictus, Diaconus Lugdunensis; claruit anno 837. quo Concilio Carisiacensi interfuit, uti se in antiquo Codice MS. legisse monet Margarinus Bignæus. Eum ob præclaram eruditionem, & indefessam legendi scribendique assiduitatem, plurimùm laudant Walafridus Strabo *, & Wandalbertus † : iste verò addit illum Bibliothecam librorum numero & præstantiâ insignem congessisse. Quin & tantâ apud suos doctrinæ famâ excelluit, ut præ aliis omnibus ab Ecclesiâ Lugdunensi electus sit, qui Joannis Scoti *Prædestinationis opus* refutaret; eò magis, ut clarissimo Mauguino * videtur, ad id delectus, quod in sermone quodam pridem emisso (cujus meminit Hincmarus de Prædestinat. cap. 11.) doctrinæ suæ de Præscientiâ, & Prædestinatione divinâ, præclarum specimen edidisset. Scripsit hoc opus Ecclesiæ suæ nomine circa annum 852. Quamdiu deinceps vixerit, nondum comperi.

* Carm. ad Agobard.
† Præfat. ad Martyrolog.
* Differt. Histor. c. 20. p. 156.

SCRIPTA.

Commentarius in omnes S. Pauli Epistolas, ex S. Augustini scriptis contextus. Habetur inter Bedæ opera, ei falsò ascriptus. Flori enim nostri esse ex pluribus Codicibus MSS. ad oculum demonstravit Joannes Mabillonius disquisitione hâc de re scriptâ *Analect.* Tom. i. p. 12. quâ etiam ostendit genuinum Bedæ commentarium aliud à vulgato opus esse, idque necdum typis editum penès se habere, à se aliquando in lucem proferendum. Alibi tamen observat in tribus Bibliothecæ San-Gallensis Codicibus MSS. annorum DCCC. hanc ipsam Bedæ expositionem sub nomine FLORI PRESBYTERI contineri. Vide quæ hâc de re notavit *Analect.* Tom. iv. p. 630.

Commentarius seu Expositio in Canonem Missæ. Extat unà cum aliis quibusdam Flori opusculis in Bibliothecâ Pat. Tom. xv. p. 62.

Poemata IX. *viz. Paraphrases Psalmorum* XXII, XXVI, & XXVII. *Hymnus trium Puerorum. Hymnus ad Michaelem Archangelum, de Cereo Paschali. Epistolæ ad Moduinum Episcopum Augustodunensem, ad Amicum quendam, & ad Wulfinum Grammaticum.* Prodierunt ista Poemata sub Drepanii Flori nomine sæpiùs, viz. in collectione Poetarum Christianorum Fabricianâ, in Appendice Bigneanâ p. 727. & in Bibliothecâ Patr. Tom. viii. p. 667, Porrò Drepanium Florum (qui ad annum 650. aliàs perperàm referri solet) eundem cum Floro Magistro fuisse arguit Epistola Exhortatoria ad Moduinum, qui sedi Augustodunensi hoc demum sæculo præfuit.

Poemata varia, numero VI. cum notis primus edidit Joannes Mabillonius Analect. Tom. i. p. 388.

Liber de Prædestinatione contra Joannis Scoti erroneas definitiones, à Floro scriptus nomine totius Ecclesiæ Lugdunensis. Ejus certè esse fidem nobis faciunt Matthæus Florilegus & pervetustus Codex MS. Corbeiensis, in cujus tum initio, tum fine Floro nostro disertè adjudicatur. De isto opere sic Matthæus Westmonasteriensis *. *Scripsit contra Scotum Florus, qui & ejus scripta depravando damnavit.* Quâ Matthæi censurâ nil aliud intelligi, quam Florum Scoti sensum minùs rectè plerunque accepisse, optimè monet Usserius †. Librum edidit Gilbertus Mauguin *Paris.* 1650. Tom. I. Vindiciarum

* Flor. Histor. ad an. 883.
† Hist. Gotescal. cap. 9.

gratiæ

gratiæ & prædestinationis p. 575. Andreæ Duvallii Doctoris Sorbonici notæ calci operis subjiciuntur. Habetur in Bibliothecâ Patr. ubi supra. SÆC. IX. ab An. DCCC.

Sermo de eâdem materiâ, ab eodem editus ibidem p. 23.

Collectio ex Lege & Canonibus de Coercitione Judæorum, & auctoritate ac firmitate judicii, & testimonio Episcoporum, à Dacherio edita Spicileg. Tom XII. p. 48.

Collectio ex sententiis antiquorum Patrum de Electionibus & Officio Episcoporum. Habetur apud Agobardum, & exinde apud Baronium in Appendice ad Tom. XII. Annal. p. 920.

Commentarius in Epistolas S. Pauli ex XII. Patrum, (*viz.* Cypriani, Hilarii, Ambrosii, &c.) scriptis contextus. Extitit MS. penès Chiffletium & Dacherium, teste Mabillonio, ubi supra p. 20.

Commentarius in Psalmos. Extare dicitur MS. in Monasterio Affligemensi in Flandriâ.

De Martyrologio, ejusque Autore, verba fecimus ad annum 760.

Porro ut Usserii verbis utar, à Floro nostro scriptum *Commentarium in Psalterium* in Hafligemiensi Cœnobio (inter Bruxellam & Alostam posito) MS. extitisse in Indice Manuscriptorum Codicum Belgii ostendit Joannes Bunderius: unde illud in Psalmum LXXX. adversùs Amalarium à Fabro citatum est testimonium adversùs Transubstantiationis dogma. Loc. cit.

THEGANUS, natione Francus, vir nobilis & doctus, Amalarii & Hettii Episcoporum Trevirensium Chorepiscopus & Suffraganeus. Claruit anno 837. Scripsit, teste Walafrido Strabone, breviter quidem, & verè potius quam lepidè, *Annales de gestis Ludovici Imp.* ab an. 813. usque ad an. 837. Hosce unà cum Walafridi Præfatione & Capitulis primus edidit Petrus Pithæus inter Scriptores Francicos coætaneos *Francofurt.* 1594. p. 291. deinde Andreas Duchesnius Script. Francic. Tomo II. Exemplar MS. editis multò auctius in Bibliothecâ Viennensi asservari testis est Cl. Lambecius de Biblioth. Vindob. l. 2. c. 5. p. 391. qui Appendicem duorum annorum in editione Pithæanâ desideratam exhibet. 837.

CHRISTIANUS DRUTHMARUS, cognomento *Grammaticus*, patriâ Aquitanus, Cœnobii Corbeiensis ex Ordine Benedictino Monachus. Claruisse videtur circa annum DCCCXL. saltem paulò post, quippe qui meminit Bulgarorum ad fidem Christianam conversionis, quæ anno DCCCXLV. contigit. Scripsit, teste Sigeberto *, *Commentarium in Evangelium S. Matthæi*, qui curâ Joannis Secerii prodiit *Hagenoæ* an. 1530. In hoc Commentario non unus est locus, qui hodiernæ Transubstantiationis dogma adeò validè refellit, ut Scriptores Pontificii, Sixtus Senensis, Cardinalis Perronius, Bigneus, aliique penè ad ravim debacchantur, clamant Secerium hominem Lutheranum Druthmarum corrupisse, idque ex fide Codicis MS. liquere. Tam effræni calumniandi libidini, ut os in æternum obstrueretur, simulque ut editioni Secerianæ fides, & integritas vindicaretur, Edmundus Albertinus * editionem *Argentoratensem* anno MDXIV. triennio ante exortum Lutherum, cum privilegio Imperatoris Maximiliani, & Leonis X. insignibus primæ paginæ adpositis, Jacobi Winphelingii curâ ex Codicibus MSS. erutam protulit; in quâ juxta editionem Hagenoensem eadem loca ad verbum reperiuntur. Necdum tamen contentionis finis. Philippus enim Labbeus * quo jam se verteret nescius, in Albertinum invehitur, quòd, ubi editionem illam viderit, quâve Bibliothecâ eam deprehenderit, non addidit; se nunquam hactenus in eam incidisse, nec mirum, cum ea diligentibus Germanis, Gesnero, Simlero, Frisio, præter Miræum aliosque recentiores fuerit ignota. Denique Albertini hominis hæretici, & à fide ac religione majorum suorum ἀποστάτου, fidem sibi valdè suspectam esse. Quo verò in posterum omnis hâc de re dubitandi, vel calumniandi ansa tollatur, monemus æquum lectorem hanc ipsam Winphelingii editionem extare penès eximium virum Thomam Tenison Ecclesiæ Anglicanæ Theologum cele- 840.

* De Script. c. 72.

* De Sacram. Eucharist. lib. 2. p. 863. lib. 3. p. 934. Vide etiam quæ habet Cl. Wetsten. not. ad Orig. contr. Marc. p. 79.

* Addend. ad Tom. 1. de Script. p. 782.

SÆC. IX. ab An. DCCC. celeberrimum, in cujus proinde instructissima Bibliothecâ videri potest. Præter editiones memoratas habetur iste Commentarius in Biblioth. PP. Tom. XV. p. 86.

840. GOTTESCHALCUS, *Fulgentius* etiam dictus, natione Francus, quippe in Belgicâ secundâ, ut videtur, natus, in Monasterio Augiæ divitis sub Tatone Abbate melioribus literis institutus est, in quibus eousque excelluit, ut *Fulgentii* nomen inde traxisse dicitur. Postea Ordinis Benedictini Monachus factus Orbacensis, claruit anno 840. Vacante per Ebbonis depositionem sede Remensi, à Ricboldo Chorepiscopo Presbyter ordinatus est, ægrè id ferente Rothado Suessionensi Episcopo, in cujus Diœcesi Cœnobium Orbacense situm erat. Ut invidiam declinaret Gotteschalcus, pereginandi studio ductus, anno 847. Romam se contulit, Italiam, Dalmatiam, Pannoniam peragravit, anno sequenti in patriam reversus: redeuntem hospitio comiter excepit Eberardus Comes in Gallia Cisalpina, apud quem aliquandiu mansit; & jam quæ sub pectore premebat dogmata, apertiùs proferebat. Doctrinæ S. Augustini studiosissimus erat, & primò quidem de modo videndi Deum in futurâ vitâ quæstiones movere cœpit. Quâ de re frustra à Lupo Ferrariensi admonitus, de Prædestinatione, & absoluto Reprobationis decreto, de gratiâ Dei, aliisque huc spectantibus curiosè nimis disputavit: unde graves de his dogmatibus eâ tempestate controversias movit: toto ferè Doctorum Gallicanorum choro in diversas partes abeunte, hinc Remigio Lugdunensi, Prudentio Trecassino, Ratramno Corbeiensi, Gotteschalcum defendentibus, illinc Hincmaro Remensi, Amalario Lugdunensi, Rabano Mauro, & Joanne Scoto, acerrimè oppugnantibus. Sententiam quam de gemina Prædestinatione aliisque ei annexis capitulis fovebat, propriis ipsius verbis, prout apud * Hincmarum habentur hic tradam: *Ego Goteschalcus credo & confiteor*, &c. *quod gemina est Prædestinatio, sive Electorum ad requiem, sive Reproborum ad mortem: quia sicut Deus incommutabilis, ante mundi constitutionem omnes Electos suos incommutabiliter, per gratuitam gratiam suam prædestinavit ad vitam æternam: Similiter omnino omnes Reprobos, qui in die judicii damnabuntur propter ipsorum mala merita, idem ipse incommutabilis Deus, per justum judicium suum incommutabiliter prædestinavit ad mortem meritò sempiternam.* Latius hæc postea, non uno libello, non una edita confessione explicavit. Quin & durius adhuc & periculosius de his rebus locutus est, si Rabanum, Hincmarum aliosque hujus temporis Scriptores audiamus. In doctrina de Libero Arbitrio se cum B. Augustino penitus sentire * professus est: *erroneas Gennadii Massiliensis opiniones*, & *infœlicis Cassiani perniciosum dogma* disertè damnans. De Voluntate Dei ita † loquitur, *Omnes*, inquit, *quos vult Deus salvos fieri; sine dubitatione salvantur, nec posse salvari nisi quos vult Deus salvos fieri, nec est quisquam, quem Deus salvari velit, & non salvetur: quia Deus noster quæcunque voluit fecit: ipsi omnes itaque salvi fiunt, quos omnes vult salvos fieri; & non salvantur quos non vult Deus salvari.* Denique de morte Christi hæc habet †, *illos omnes impios & Peccatores, quos proprio fuso sanguine filius Dei redimere venit, hos omnipotens Dei bonitas ad vitam prædestinatos, irretractabiliter salvari tantummodo velit —— illos omnes impios & Peccatores, pro quibus idem Dei filius nec corpus assumpsit, nec orationem, nec, dico, sanguinem fudit, neque pro eis ullo modo crucifixus fuit, quippe quos pessimos futuros esse præscivit, quosque justissimè in æterna præcipitandos tormenta præfinivit, ipsos omnino perpetim salvari penitus nolit ——— Nullius Reproborum perpetualiter esse voluit salvator, nullius Redemtor, & nullius Coronator.* Excerpta sunt hæc ex libello, quem Goteschalcus in Synodo Moguntina Rabano Mauro obtulit, qui in *Tractatu de Prædestinatione* ad Nothingum Episcopum scripto sententiam ejus nuper refutaverat. Igitur anno 848. circa Kal. Octobris habita est Moguntiæ Synodus, cui plurimi Galliarum Præsules, Abbates, Monachique celeberrimi interfuerunt: ab his damnatur Goteschalcus, & ad Hincmarum Remensem Archiepiscopum suum remissus, præstito prius juramento, se posthac in Regnum Ludovici non rediturum. Anno 849. occasione placiti Regii habitus est apud Carisiacum complurium Episcoporum conventus; in quo instituto de Goteschalco,

* De Prædest. cap. 5. p. 26.

* Ap. Hincm. ib. c. 21. p. 118.

† Ibid. c. 24. p. 149, 150.

† Ibid. c. 27. p. 211. c. 29. p. 226.

Raban. Epist. Synod. ad Hincm. Annal. Fuld. & Chron. Hirsaug. ad an. 848. Annal. Bertin. an. 849.

teschalco, ejusque causæ examine, Sententia Synodali decreverunt ipsum Sacerdotali gradu esse deponendum, & ne latius sua dogmata spargeret, apud Altivillarensis Cœnobii Monachos ergastulo includendum: denique juxta ordinis sui Regulam durissimis verberibus castigandum: quod & eousque factum est, donec *librum*, quem *adversus Rabanum* scripserat, ipse propriis manibus flammis tradiderat. Anno 855. coacta est Synodus Valentina, cui præsidebant Remigius Lugdunensis aliique plures. In hac conditi sunt in Gratiam Goteschalci Canones, Synodi Carisiacensis capitibus oppositi. Interim ut Goteschalcum ad saniorem mentem revocaret nullis non modis tentavit Hincmarus, sed frustra fuit. Quippe in sententia sua vindicanda immotus perstitit Goteschalcus: & quo speciosius innocentiam suam ostentaret, juxta impium & perversum istius Sæculi morem, se *ad Judicium Dei*, quod vocabant, subeundum, paratum esse professus est †: nempe se in quatuor ferventis aquæ, olei, picisque ardentis dolia sigillatim esse introiturum, suosque adversarios ad idem examen subeundum audacter provocavit. Obiit anno 870. saltem non diu supervixit: postquam XXI. annis carceris angustias expertus esset.

SÆC. IX. ab An. DCCC.

† Vid. Confess. prolix. ap. Usser. p. 355.

SCRIPTA.

Confessiones II. *brevior una, altera* multò *prolixior*; Has primus extulit, & *Historiæ* suæ *Goteschalcianæ* subjecit Rev. Usserius *Dublin.* 1631. 4°. *Hanov.* 1662. 8°. Deinde Cl. Mauguinus, *Collect. Script.* IX. Sæc. Tom. I. p. 7. uterque in Goteschalcum satis pronus, de eo totâque ejus causâ fusè & accuratè agit.

Epistola ad Ratramnum. Habetur apud Lud. Cellotium *Hist. Goteschalc.* p. 415. Fragmentum metricæ ejus epistolæ ad eundem editum est à Sirmondo inter Hincmari opera, ad calcem libri *de non Trina Deitate* Tom. I. p. 555. & ap. Mauguin. Tom. II. p. 58.

Libellus de Prædestinatione Rabano Mauro anno 1648. oblatus: Ex hoc Fragmenta quædam nobis conservavit Hincmarus lib. *de Prædestinat.* quæ hinc inde collegit & ad sua capita revocavit Mauguin. Tom. I. part. 2. p. 3. & Tom. II. *Dissert. Historic.* c. 14. p. 62.

Vita S. Lamberti à Goteschalco Clerico incultiùs scripta, teste Sigeberto, cap. 125. Eam unà cum tribus aliis historicis homogeneis edidit Joan. Chapeavillus *Rer. Leod.* Tom. I. *Leod.* 1612. 4°. Verùm nostri non est, sed Goteschalci Canonici Leodicensis, qui claruit anno 770.

BERTRAMUS, rectiùs RATRAMNUS, natione, ut videtur, Gallus, in veteri Monasterio Corbeiensi Monachus & Presbyter, tandem favente Carolo Calvo Orbacensis in Diœcesi Suessionensi Cœnobii Præpositus. Claruit anno 840. quo circiter tempore, vel paulò ante, ad scribendum se accinxit. Opus enim condidit *de Virgine Dominum parturiente*, cui Paschasius Radbertus libros duos opposuisse dicitur. Anno 849. fervente circa Goteschalcum controversiâ, libros suos *de Prædestinatione* edidit: & paulò post decantatissimum illum *de Eucharistiâ* libellum in lucem emisisse videtur. Anno 866. cum controversia Latinos inter & Græcos glisceret, Ecclesiæ Gallicanæ Doctores à Nicolao Papâ rogati, ut Occidentalium causam adversùs Græcos agerent; & in his suadente Hincmaro suas etiam partes tenuit Ratramnus noster, quas strenuè & nervosè obiit. In vivis adhuc erat anno 870. si modò idem fuerit Rathramnus ille, Presbyter nonagenarius, cujus Hincmarus Capitulorum ad Nepotem cap. 1. mentionem facit. Vir erat pius, modestus, & haud dubiè eruditus, à doctissimis quibusque sui Sæculi viris magni habitus: quin & exceptâ lite Eucharisticâ, ab ipsis Scriptoribus Pontificiis summis elogiis ornatus.

840. De eo passim agunt Lupus Ferr. Hincm. Rhem. Flodoard. &c. recentior. Mauguin. Celloc. Usser. alii.

SCRIPTA.

De partu Virginis, seu *de Nativitate Christi*, liber, à Dacherio editus Spicileg. Tom. I. p. 218.

De Prædestinatione libri II. Extant apud Gilb. Mauguinum in Collect. Scriptor. Gratiæ, &c. Tom. I. p. 29. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XV. p. 442.

Contra Græcorum errores libri IV. à Lucâ Dacherio primùm editi Spicileg. Tom. II. p. 1.

De Corpore & Sanguine Domini liber, in quo quàm apertè, quàm disertè, de re Eucharisticâ agit, & Transubstantiationis dogma, prout in scholis Pontificiis explicatur, quàm dilucidè refellit, nôrunt quotquot vel prima Theologiæ tyrocinia posuerunt. Ut itaque Opusculum ad Anticyras, vel ad Orcum potiùs, relegarent Pontificii, (quippe nigro satis carbone à Censoribus Tridentinis, Levaniensibus, Sixto Senensi, Bellarmino, Genebrardo, Possevino, Gregorio de Valentia, Gretsero, &c. notatum) omnibus machinis aggressi sunt. Sunt qui Authoris existimationem comminuere nituntur: Sunt, qui tanquam hæreticum & novandi cupidum, Monachum adversùs superiores suos recalcitrantem, calumniantur; quibus manifestò satis refragantur compositi hominis mores, & illibata per tot Sæcula fama. Alii opus esse corruptum & interpolatum clamant; adversùs quos fidem faciunt tot vetusti Codices, & Ælfrici nostri, qui anno 960. floruit, Homilia Paschalis ex Ratramni libello penè ad verbum desumpta. Denique alii volunt non Ratramnum, sed Joannem Erigenam, Authorem esse. Quid inde? quasi Joannes Scotus non esset & ætate & eruditione par. Verùm hos facilè revincit ingenua Joannis Mabillonii * confessio, qui in vetustissimo Monasterii Lobiensis octingentorum annorum Codice MS. tum in initio, tum in fine, se Ratramni nomen reperisse fatetur, & quidem hujusce Codicis Lobiensis jam pridem mentionem fecerat Antonius Sanderus, *Biblioth. Belg.* MSS. part. 1. p. 303. næ verò nugas operosè agunt viri cætera graves atque eruditi, qui nuper probandum in se receperunt Ratramnum in hoc opusculo Ecclesiæ Romanæ de Eucharistiæ dogmate favere, saltem non repugnare; à quo nihilominus tantopere abest quantum Oriens distat ab Occidente. Quid ferent tanto hiatu dignum hi promissores? eant per me licet novi nostri transubstantiationis Hyperaspistæ; Ratramnum in ipsum Paschasium nobis transforment, haud difficiliùs quippe crediderim unam eandemque personam fuisse, quam Ratramnum eandem cum Paschasio, & Ecclesia Romanâ hodiernâ doctrinam hac de re tenuisse.

* Sæc. Bened. IV. par. 2. Præfat. num. 83.

Prodiit liber iste *Colon.* 1532. *Genevæ* 1541. 8o. in Micropresbytico *Basil.* 1550. p. 513. unà cum Paschasio Ratberto *Colon.* 1551. 8o. inter Feuguerei Opuscula *Lugd. Bat.* 1579. 8o. in Catalogo Testium veritatis, *Genevæ* 1608. fol. Latinè & Gallicè anno 1672. Denique ut versionum Anglicanarum plurium editiones taceam, nuperrimè prodiit editio Anglico-Latina *Londini* 1686. 8. cui Dissertationem patrio sermone præmisit editor, quo Ratramnum adversùs omnes Pontificiorum objectiones & calumnias fusè atque eruditè vindicat.

Liber de Animâ. Extat MS. in Bibliothecis Lambeth. Collegii S. Benedicti Cantab. Cod. 301. num. 4. & Ecclesiæ Sarisburiensis, & penès Mabillonium.

Interiit liber à Ratramno scriptus *pro defensione Hymni cujusdam vetusti*, cui versiculum istum [*Te Trina Deitas unaque poscimus*] Hincmarus expungi jusserat, *Te summa Deitas*, deinceps in Ecclesiâ suâ cantari præcipiens.

841. HAYMO, sive Aimo, Alcuini discipulus, Rabani Mauri condiscipulus, & amicus conjunctissimus, primùm Monachus Fuldensis, deinde ab anno 839. Abbas Hersfeldensis, demum anno 841. Episcopus Halberstadiensis.

ensis. Annò 848. Synodo Moguntinæ interfuit. Obiit die XXVII. Martii anno 853.

OPERA.

COmmentarius in Psalmos. Prodiit *Friburgi* 1533.

Commentarius in Esaiam. Prodiit *Colon.* 1531. 8°.

Commentarius in Epistolas S. Pauli. Prodiit sub Haymonis nomine *Paris.* 1556. 8°. sub Remigii Remensis nomine *Romæ* 1598. *Mogunt.* 1614. Vide de eo plura *in Remigio.*

Commentariorum in Apocalypsin libri VII. Prodierunt *Colon.* 1531. De omnibus hisce Commentariis notari meretur eos ex antiquioribus plerunque Scriptoribus defloratos esse.

Historiæ Ecclesiasticæ Breviarium, sive *De Christianarum rerum memoriâ* libri X. Prodiit *Colon.* 1531. 8°. *Romæ* 1564. cum Galesinii notis, deinde *Colon.* 1573. 16°. *Lugd. Bat.* 1650. 16°. correctius atque emendatius curâ Joachimi Maderi *Helmstad.* 1671.

Homiliæ in Evangelia Dominicalia & de Sanctis. Prodierunt *Colon.* 1536. *Paris.* 1545. 8°.

De varietate librorum, seu *de amore patriæ cœlestis*, libri III. Prodierunt *Paris.* 1531.

Tractatus de Corpore & Sanguine Domini, à Dacherio editus Spicileg. Tom. XII. p. 27.

AMULO, sive *Amulus*, sive *Amularius*, Gente ut videtur Gallus, primùm Diaconus Lugdunensis, deinde, defuncto Agobardo, ejusdem Ecclesiæ Archiepiscopus ordinatus XVIII. Kal. Februarii an. Dcccxli. Consultus anno Dcccxliv. à Theoboldo Lingonensi episcopo super incertis Sanctorum reliquiis, superque prodigiis, quæ illarum occasione dicebantur evenire, gravem ad ipsum epistolam scripsit adversùs temeritatem quorundam monachorum, quos *viles & nequam homunculos* vocat, (verbis utor Cl. Baluzii) reliquias illas venditantium. Ab Hincmari partibus adversùs Goteschalcum stetit, & in vivis erat anno Dccclii. Si modo istoc anno contra Goteschalcum scripserit, aliàs de tempore mortis nil liquet. Certè hoc circiter tempore scripsisse vel inde colligi potest, tum quòd p. 169. ait Goteschalcum *pluribus jam annis, à Corpore Ecclesiæ justa Severitatis damnatione præcisum, atque omni Bonorum contubernio, ac solatio defraudatum remansisse*; tum quòd non longe ab epistolæ initio inuere videtur nondum ad se datas esse trium Episcoporum, viz. Hincmari, Parduli & Rabani epistolas, quæ tamen exeunte anno 852. scriptæ sunt. 841.

SCRIPTA.

AD *Theoboldum Episcopum Lingonensem epistola*, cujus occasionem supra retulimus.

Ad Goteschalcum epistola, scripta, ut diximus, circa annum 852. quâ quidem magnâ animi candore & lenitate cum miserabili hoc Monacho agit; nihilominus non modo erroneas illius opiniones studiose refellit, sed & ipsum ob mores perversos & insolentes, atque obstinatam animi pervicaciam meritò corripit. Primus eam in lucem extulit Sirmondus, ex eo alii, & in his Cl. Mauguinus Collect. Script. IX. Sæculi Tom. II. qui in sectiones distinctam, notulisque suis illustratam exhibet, *Dissert. Hist.* cap. 23. p. 195.

Responsio ad interrogationem cujusdam de Præscientiâ, vel Prædestinatione divina, & de libero arbitrio.

De Gratiâ & Præscientiâ Dei, deque prædestinatione, & libero arbitrio, de spe item ac fiducia salutis, & de sententia S. Augustini.

SÆC. IX. ab An. DCCC. *Sententiæ B. Augustini, ex libris ejus de Præfatis rebus sumptæ, & in unam seriem distinctis Capitulis ordinatæ.* Notandum verò Lectori tria hæc postrema opuscula in Codice Trevirensi, ex quo ea desumpsit Sirmondus, anonyma fuisse, Amulonis Epistolæ ad Goteschalcum subjecta; adeò ut incertum fuerit an ei sint ascribenda. Primum, seu *Responsionem Flori Diaconi Lugdunensis de Prædestinatione sermonem* esse cum Cl. Mauguino consentit Baluzius. Secundum, initio mutilum, nil aliud esse, quam Amulonis ad Hincmarum Epistolam, unà cum epistola ad Goteschalcum missam, contendit Mauguinus Differt. c. 22. p. 169. An rectè satis viderint alii. Tertium, seu *Sententiarum Collectionem* Amuloni nostro, sed ex conjecturâ tantum, tribuit, qui primus edidit, Jacob. Sirmondus.

Edidit hæc Amulonis opera cum notis Steph. Baluzius ad calcem Agobardi Tom. II. p. 135. Exinde translata sunt in Biblioth. Patrum Tom. XIV. p. 329.

Contra Judæos liber I. *ad Carolum Regem Lotharii Imperatoris fratrem.* Hunc sub Rabani Mauri nomine unà cum Fulgentii, &c. opusculis in lucem emisit P. Chiffletius *Divione* 1656. perperàm omninò; cùm Amuloni nostro disertè eum tribuat Trithemius *, cujus sententiam Codices quidam MSS. liquidò confirmant.

* De Script. Eccles. fol. 56.

842. JOANNES, Patriarcha Hierosolymitanus, claruit circa an. 842. postquam sc. Imagines in Ecclesiâ Græcâ demum restitutæ sedes fixas, & non movendas ampliùs, obtinuissent; & Iconodulia apud omnes Græcos in pretio esse cœpisset. Scripsit, seu potiùs Arabicè scriptam Græcè vertit, *S. Joannis Damasceni Vitam*, fabulis & ineptiis immane quantum refertam. Extat hæc *Vita* Lat. in omnibus ferè Damasceni Operum editionibus & apud Surium Maii VI. Græcè *Romæ* 1553. 8°. & in editione Damasceni *Basileensi* 1575.

842. GEORGIUS, *Hamartolus* dictus, Natione Græcus, dignitate Archimandrita. Claruit circa annum 842. ad quem *Historiam* suam perduxit. Hunc cum Georgio Syncello, superioris Sæculi exeuntis scriptore, perperàm confundunt viri cætera doctissimi; quâ de re eruditè & prolixè agit Leo Allatius *Diatrib. de Georgiis eorumque scriptis* p. 323. Scripsit Georgius noster *Chronicon ab orbe condito ad Michaelem Theophili Imperatoris filium*, ex variis diversisque Chronographis, & interpretibus sacris contextum; re quidem Historicâ, quod notat idem Allatius p. 320. non admodum opulentum; sed ad firmanda fidei capita dissertationibus & SS. Patrum autoritatibus longiusculum. Pleraque sunt in eo, quæ in Cedreno, Theophane, Glycâ, aliisque, iisdem penè verbis ac sententiis, paucissimis tamen exceptis, descripta. Ex hoc autem illos, velut è fonte, sua (cum posteriores sint) hausisse, nemo ambiget. Historia ad aliorum scriptorum loca obscura, & ardua explananda apprimè necessaria. Extat hoc *Chronicon* Gr. MS. in variis Bibliothecis, Bavarica, Regia Parisiensi, præcipuè Cæsarea Vindobonensi; unde excerptum dedit Lambecius Comment. lib. 2. cap. 7. p. 588. Georgii etiam nostri est *Homilia*, sive *Fragmentum de inventa Cruce*, quod edidit Gretserus de Cruce Tom. II. quippe ex hoc ipso Chronico desumptum.

842. METHODIUS, *Homologeta* seu *Confessor* dictus, Natione Siculus, apud Siracusas parentibus nobilibus divitibusque ortus, domestica educatione perpolitus Constantinopolim profectus est, ibique monasticum vivendi genus amplexus, in Chio Insula exstructo monasterio sedem collocavit. Posthæc Nicephori Expatriarchæ CP. apud Paschalem Papam, qui obiit anno 824. Apocrisiarius factus. Romæ positus, adulterii falsò accusatus est, & ostenso palàm naturæ vitio crimen diluit. In Græciam reversus, à Michaele Balbo ob propugnatum Imaginum cultum ante annum 829. in Acritam carcerem datus est. Anno 834. à Theophilo Imp. seditiones ab eo excitandas verito, secum in exercitu contra Saracenos ductus ac post reditum in tene-

Vid. Græc. Menolog. & Anonym. ap. Allat. de Method. p. 361.

tenebrosum carcerem conjectus. Anno 842. à Michaele III. Porphyrogennetâ Patriarcha Constantinopolitanus factus, habitâ mox Synodo Imagines, earumque cultum, in Ecclesiam Græcam postliminiò reduxit: utque plebis superstitiosæ animos id genus commentis devinciret arctiùs, Theodori Studitæ, & Nicephori Patriarchæ corpora Constantinopolim solenni pompâ transferenda curavit. Obiit anno 847. die XIV. Junii, ut habent Acta Joannis Anachoretæ apud Metaphrasten.

SCRIPTA.

E*Ncomium S. Dionysii Areopagitæ.* Prodiit seorsim Gr. *Florent.* 1516. 8°. *Paris.* 1562. 8°. Gr. Lat. inter Opera Dionysii *Antverp.* 1634. Tom. II. p. 242. Quæ in hoc Encomio de Dionysio habet Methodius, ea omnia ex Hilduini Areopagiticis mihi planè desumpsisse videtur: quippe qui ea Româ, ubi diu vixerat, facile impetrare poterat: præsertim cùm Hilduinus quo tempore Areopagitica undique collegit, in Rescripto ad Ludovicum Imp. num. 10. testetur Scriptores Græcos de Dionysii obitu nihil dixisse, quia propter longinquitatem terrarum transitus ipsius in Galliam iis penitùs fuit incognitus. Nihilominus non levis est inter eruditos hac de re controversia. Ex Hilduini Collectaneis sua desumpsisse disertè affirmant, & longo argumentorum serie demonstrant Sirmondus, Launoius, aliique nasutiores Critici, neque id præfractè negare audet Leo Allatius Diatriba *de Methodiorum Scriptis*; etsi prolatis in utramque partem argumentis, in eam sententiam propendere videtur, quæ statuit Methodium & Syncellum sua non ex Areopagiticis Hilduini, sed ex vetustioribus Græcorum monumentis deprompsisse.

Oratio in eos, qui dicunt, Quid profuit Filius Dei Crucifixus? Extat Gr. Lat. apud Gretser. de Cruce Tom. II. p. 1667. Bina continet Fragmenta quæ ex Bibliotheca Augustana deprompsit Gretserus, qui Methodio Seniori non esse tribuenda contendit, eò quòd in iis mentio fit Vexillorum Imperalium in formam Crucis commutatorum: objectionem quidem sed frigidè admodum solvere conatur L. Allatius Diatr. *de Methodiorum Scriptis*, p. 348. ubi etiam tertium de Christo passibili fragmentum ex eadem Bibliotheca Græcè & Latinè exhibet.

Oratio de Occursu Simeonis & Annæ in Templo, & de Deiparâ.

Oratio in Ramos Palmarum. Extant hæ duæ Orationes Gr. Lat. inter Opera Methodii Patarensis à Combefisio edita *Paris.* 1644. fol. ubi de iis dictum est.

Encomium S. Agathæ Virginis & Martyris. Habetur Lat. in Bibliothecâ SS. Patrum Concionatoria Fr. Combefisii. Græca sed mutila penès se habuit Leo Allatius *de Method.* p. 365. integra Leonardus Pate Collegii Græcorum alumnus, & Græcarum Literarum in Universitate Messanensi professor primarius; an edita sint nondum didici.

Canones Methodii Pœnitentiales habentur in Balsamonis Græco Canonum volumine, quod Latinè versum edidit Gentianus Hervetus. Vide quæ de iis habet Baronius ad annum 842. num. 26. &c. Harmenopulus in Epit. Canon. Sect. IV. citat sub nomine διατυπώσεως. Methodii Junioris Patriarchæ esse contendit Arcudius, cui tamen hac in re meliori ratione ductus Leo Allatius suffragari nollet.

WALAFRIDUS, STRABO seu STRABUS dictus, ortu Germanus, vitæ instituto Monachus Benedictinus, Rabani Mauri Fuldensis discipulus, Cœnobii S. Galli Decanus, tandem anno 842. Augiæ majoris in Diœcesi Constantiensi Abbas creatus est. Obiit anno 849. Vir doctus & sapiens, & literarum scientiâ ante alios illustris; ut Isonis Monachi Sangallensis de eo verbis utar. 842.

OPERA.

OPERA.

De Officiis divinis, sive de Exordiis & Incrementis rerum Ecclesiasticarum liber. Prodiit inter alios argumenti similis Scriptores curâ Jo. Cochlæi *Moguntiæ* 1549. inter Scriptores de divinis Officiis curâ Melch. Hittorpii, *Paris.* 1610. p. 661. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XV.

Vita & Miracula S. Galli Abbatis libris II. comprehensa. Extat apud Surium XVI. Octobr. Scripsit Walafridus ejusdem *Vitam* carmine, quæ extare MS. dicitur in Monasterio Sangallensi.

De Vita S. Othmari Abbatis liber. Habetur apud Surium XVI. Novembr. longè emendatior apud Mabillon. Sæc. Benedict. III. par. 2. p. 153.

Vita S. Blaitmaci. Extat apud Canisium Tom. VI. & Mabillon. ib. p. 439.

Extrema S. Mammæ, sive Mamantis Monachi, apud Canisium ibid.

Vita S. Leudegarii, ibid.

Visio S. Wettini metro scripta, ibid. & apud Mabillon. Sæc. Benedict. IV.

Poemata varia. Extant apud Canisium Antiqu. Lect. Tom. VI. p. 542. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XV. p. 181.

Sermo seu Tractatus de eversione Hierosolymæ ad Caput XIX. *S. Lucæ.* Habetur apud Canisium ibid. p. 331.

Glossa Ordinaria interlinearis in S. Scripturam, ex antiquis Patribus collecta, & ab aliis postea aucta, Straboni nostro vulgò ascribitur.

Poemata quædam Walafridi antea inedita evulgavit Baluzius Miscellan. Tom. IV.

843. NITHARDUS, Angilberti (Abbatis postea Centulensis, qui XII. Kal. Martii anno DCCCXIV. è sæculo migravit) filius, Caroli M. ex Berthâ filiâ nepos. Postquam multas in Aulâ legationes, in exercitu præfecturas, obiisset, vitâ sæculari abrenunciatâ, monasticam sectatus est, Abbas S. Richarii factus. Nithardi adventus ad Sylvacum, à Marcwardo Abbate Prumiensi missi, meminit Lupus Ferrariensis Epist. 55. Hunc nostrum fuisse Nithardum non immeritò suspicatur Cl. Baluzius, conjicitque illum in Monasterio Centulensi educatum, apud Marcwardum Prumiensem aliquamdiu hospitem egisse; tandem ad suos reversum, Abbatem Centulensem in Diœcesi Ambianensi factum esse. Claruit anno 843. quo ferè tempore opus suum condidit. Obiit, ut ferunt, anno 853. Scripsit libros IV. *de Dissidio filiorum Ludovici Pii Imp. ab anno* 814 *exorsus, & ad an.* 843. *progressus.* Primus hos edidit Petrus Pithæus inter Scriptores coætaneos, *Paris.* 1588. 8°. *Francofurt.* 1594. 8°. p. 433. inter Scriptores deinde Francicos Duchesnius Tom. II. p. 259.

844. SERGIUS II. Sergii filius, ortu nobilis, Romanæ Ecclesiæ Archipresbyter, & ab anno 844. Pontifex, die XXVII. Januarii ordinatus. Ineunte statim Pontificatu Ludovicus à Lothario Imp. patre missus Romam advolavit, Romanis præcepturus, ne electum Pontificem ordinare ampliùs auderent, antequam electionem comprobâsset Imperator. Mox ipse advenit Imperator, & Ludovicum filium in Longobardorum regem à Pontifice ungi fecit. Obiit Sergius die XXVII. Januarii anno 847. Extat unica *Epistola ad Episcopos Transalpinos de prælatione Drogonis Mediomatricensis*, Vicarii sedis Apostolicæ, Concil. Tom. VII. p. 1799.

844. PASCHASIUS RADBERTUS, gente Gallus, natus est anno circiter 786. prima pietatis & doctrinæ tyrocinia posuit inter Monachos, qui majori Monialium Suessionensium cœtui inserviebant. Adultus factus Monachum induit in Monasterio veteri Corbeiensi sub Adelhardo Abbate. Anno 844. præfecturam Cœnobii Corbeiensis obtinuit. Synodo Carisiacensi contra Gotescalcum anno 848. interfuit. Obiit anno 851. die XXVI. Aprilis.

Aprilis. Vir quidem non indoctus, sed ingenii sui viribus nimiùm fretus. *Primus author*, fatente ipsomet Bellarmino *, *qui seriò & copiosè scripsit de veritate corporis & sanguinis Domini in Eucharistiâ*: cui planè succinit, satis ingenuè, Jacobus Sirmondus: *Genuinum*, inquit, *Ecclesiæ Catholicæ sensum ita primus explicuit, ut viam cæteris aperit, qui de eodem argumento multa postea scripsere.* Et ita quidem se rem habere fidem faciunt ipsissima Paschasii verba, & loquendi modi hactenus per omnia sæcula inauditi. *Omnia*, inquit †, *quæcunque voluit Dominus, fecit in cœlo & in terrâ; & quia voluit, licèt in figurâ panis & vini, hæc sic esse, omninò nihil aliud quam caro Christi & sanguis post consecrationem credenda. Unde ipsa veritas ad discipulos. Hæc*, inquit, *caro mea est pro mundi vitâ: & ut mirabiliùs loquar, non alia planè quâm quæ nata est de Mariâ, & passa in carne, & resurrexit è sepulchro. Hæc*, inquam, *ipsa est, & ideo Christi caro est, quæ pro mundi vitâ adhuc hodiè offertur, & cùm dignè percipitur, vita utique in nobis æterna reparatur.* Ex quibus dilucide satis constat mens Paschasii, ut alia testimonia jam missa faciam.

SÆC. IX. ab An. DCCC.

* De Script. Ecclef. p. 266.

† De Corp. & Sang. Dom. cap. 1.

OPERA.

Commentariorum in Evangelium S. Matthæi libri XII.

Expositionis in Psalmum XLIV. *libri* III.

Expositionis in Threnos Jeremiæ libri V. Prodierunt seorsim *Basil.* 1502. *Colon.* 1532.

De Sacramento Corporis & Sanguinis Di N. J. C. ad Placidum liber, ex vulgari Doctorum calculo anno 818. scriptus; nisi quod Carolus Cointius post annum 826. & speciatim circa an. 831. scriptum acriter & pluribus contendat. Vide ipsum hâc de re ad annum 818, 826, & 831. Num. XXXVIII. de hoc libro lis exorta est apud eruditos, haud facile conciliaanda. Plures certè Codices MSS. Rabano Mauro ipsum disertè tribuunt, nempe unus in Bibliothecâ *Coll. S. Johan.* in Bibliothecâ *Benedictinâ* apud Cantabrigienses alter, alibique alii. Sub ejus nomine prodiit ad calcem Bertrami, *Colon.* anno 1551. Quin & ex ipso opere peti possunt, quæ Paschasii non esse suadere videantur, præcipuè quæ *de tripartito Christi corpore* habet, aliis Paschasii locis haud satis congrua; è contra sunt antiqui admodùm Codices manuscripti, qui Paschasio Radberto luculenter vindicant. Vetustissimum, & non longè post ætatem ipsius Paschasii scriptum, se nuper penès se habuisse, coràm affirmavit Cl. D. Alixius; sub Paschasii nomine, ni malè memini, citatur ab Odone Cluniacensi, qui ad initium sequentis sæculi claruit: inter ejus opera à Trithemio reponitur, & à longè potiore eruditorum gente pro ejus fœtu habetur; loca verò quæ de *corpore Christi tripartito* pugnare videntur, forsan non eodem ubique sensu intelligenda sunt. Verum litem hanc dirimendi partes in me non recipio; fateor nihilominùs in eam me propendere sententiam, librum Paschasio esse adjudicandum. Interim notare licet, Paschasium in hoc ipso opere non pauca tradere, quæ cum receptâ Ecclesiæ Romanæ de Eucharistiâ doctrinâ nequaquam conveniunt, præsertim cap. 3, 4, & 15. quibus proinde σοφὰ quædam φάρμακα adhibere necesse habuit Jacobus Sirmondus, tanti viri candore & ingenio parum digna. Prodiit seorsim curâ Jo. Gastii *Hagenoæ* 1528. sub Rabani Mauri nomine *Colon.* 1551, 8°. vero authori restitutus, *Lovanii* 1561. ac demum ad fidem quatuor Codicum MSS. curâ Joannis Fuchtenii, *Helmstad.* 1616.

De Corpore & Sanguine Domini ad Frudegardum Epistola, cui subnectitur *Expositio in illud; Cœnantibus autem iis*, &c. ex Commentariis in Matthæum.

Vita S. Adelhardi Abbatis Corbeiensis. Habetur apud Surium & Bollandum ad diem II. Januarii.

Passio SS. Ruffini & Valerii Martyrum, quam suo ævo corruptam & depravatam comptiori stilo perpolivit Paschasius.

Opera

SÆC. IX. ab An. DCCCC. *Opera Paschasii* supra enumerata in unum collegit Jac. Sirmondus, atque edi curavit *Paris.* 1618. fol. exinde relata in Bibliothecam Patr. Tom. XIV. p. 356.

Vita S. Walæ Abbatis post Adelhardum fratrem Corbeiensis, sub titulo, *Epitaphii Arsenii.* Eam primus edidit Jo. Mabillon. *Sæc. Benedict.* IV. par. 1. p. 453.

De partu Virginis libri II. qui Ildefonso Toletano hactenus ascripti, & sub ejus nomine sæpiùs evulgati, Paschasio demùm Radberto ex Codicum MSS. fide à Lucâ Dacherio vindicati sunt, ac sub illius nomine editi *Spicileg.* Tom. XII. p. 1.

845. Flodoard. Hist. Remens. lib. 3. per totum.

HINCMARUS, nobili apud Gallos loco natus, à pueritiâ in Cœnobio S. Dionysii propè Parisios sub Hilduino Abbate educatus est; ubi tum literis tum pietate mirè profecit; & cum fœlici & acuto ingenio præditus esset, non mediocrem in aulâ apud Ludovicum Imp. gratiam inivit. Hilduinum anno 830. in Saxoniam relegatum, ipse permittente Episcopo, in exilium comitatus est, eique exulanti non ingratas suppetias tulit. Deposito anno 835. ob perduellionis crimen, Ebbone, vacaverat jam ferè decennio sedes Remensis, quùm ineunte anno 845. in Synodo Belvacensi, concurrentibus tum cleri tum populi votis, favente etiam Carolo rege, Remensis Archiepiscopus Hincmarus ordinatur; cujus electionem anno sequenti Episcopi in Conventu Parisiensi congregati suffragiis suis iterum confirmârunt, redditis tunc etiam à rege Carolo Ecclesiæ Remensis possessionibus, quas vacante sede Palatini diripuerant. Anno 848. Synodo Carisiacensi interfuit, & in decretis Synodicis contra Goteschalcum aut hic, aut alibi factis, primas ferè ubique partes tulit. Anno 853. habita est Synodus Suessionensis, uti ipsius Synodi Acta testantur, etsi Flodoardus anno Episcopatûs Hincmariani septimo habitam referat. In hâc Synodo Hincmarus ordinationem suam iterum confirmari, & Wulfadum, cæterosque Presbyteros ab Ebbone post depositionem anno 840. ordinatos dignitate suâ submoveri effecit. Anno 855. Decreta in Concilio Carisiacensi Hincmaro satagente septennio ante lata in Synodo Valentinâ cassata sunt. Decreta Synodi Valentinæ anno 859 confirmârunt Concilia Lingonense & Tullense; quorum Capitula Carolo regi oblata, à rege data sunt Hincmaro confutanda. Præstitit id ille scripto opere insigni. Anno 860. duplici Synodo Aquisgranensi adfuit, ubi Theutbergâ se cum fratre Hucberto rem habuisse, seu vi, seu veritate id cogente confessâ, Patres eam Lothario regi abdicandam esse, & publicæ pœnitentiæ addicendam decreverunt. Præclaram id Hincmaro multa agendi scribendique ansam suppeditavit. Eodem anno Concilio Tullensi II. & sequente Aquisgranensi III. subscripsit. Anno 863. aderat Concilio Metensi, in quo ratæ sunt habitæ Lotharii regis nuptiæ cum Waldradâ post repudiatam Theutbergam initæ. Istud verò Concilium mox à Nicolao Papâ in Synodo Romanâ damnatum est. Eodem anno Hincmarus impetratâ privilegiorum Remensis Ecclesiæ confirmatione, Rothadum Suessionensem Episcopum cedere renitentem habito Concilio Silvanectensi deponi, alioque in ejus locum subrogato, in Monasterium detrudi, fecit; cumque sedem Apostolicam appellaret, (extat *libellus Appellationis* apud Baron. ad an. 863. num. 81. & Concil. Tom. VIII. p. 785.) eum iterum damnavit. Intercedente quidem Nicolao Pontifice Rothadum è carcere dimisit, Romam verò ire, quo ad judicium instaurandum eum mitti præceperat Pontifex, neutiquam permisit. Nec tertiò, quidem à Nicolao admonitus, proposito suo abscedere voluit. Quamvis etiam quotidianæ minæ de literis excommunicatoriis Româ mittendis ei intentarentur; omnibus tamen insuper habitis, Canonum authoritate se tuebatur, ut ex Apologeticâ ipsius ad Nicolaum Epistolâ abundè liquet. Anno 865. in Concilio Romano Rothadus sedi suæ restitutus est, rescisso duplici Hincmari judicio. Anno 866. Concilio Suessionensi III. præfuit, in quo Wulfadus, sociique Presbyteri Nicolai Papæ jussu dignitatem pristinam recuperârunt. Anno

Marginal notes: Concil. T. VIII. p. 79. — ibid. p. 137. — Loc. citat. p. 673, 674. — Ibid. p. 696. — Ibid. p. 764. — Concil. ib. p. 808. &c.

Anno sequente in Concilio Trecassino, cui præsedit, eandem causam accuratiùs expendit. Anno 869. Hincmarum Episcopum Laudunensem, nepotem suum, criminum plurimorum accusatum in Synodo Vermeriensi, ipse illi præ cæteris infensus calculo suo damnavit. Hinc graves patruum inter & nepotem inimicitiæ, & larga magnarum rerum materia; de quibus nos plura forsan in Hincmaro Laudunensi. Anno 882. erumpentibus in Galliam Normannis, Hincmarus desertis Remis, & ablato secum S. Remigii corpore, silvestria loca trans fluvium Matronam petiit; ubi in villâ Sparnaco X. Cal. Januar. diem clausit extremum, in S. Remigii Monasterio sepultus. Non meum est de tanto viro judicium ferre, quem *reverendissimum & desideratissimum virum, & merito rectæ fidei ac sanæ professionis ab omnibus Catholicis ritè venerandum* vocat, qui ipsum optimè novit, Rabanus Maurus. *Nobilitatem generositatis,* inquit Lupus Ferrariensis *, *ornat eruditio salutaris, altitudinem officii commendat religio professionis.* In facultatibus Theologicis, concedente id ipso Baronio †, erat excultissimus, quem consuluerint plures de diversis quæstionibus; in scientiâ Canonum eruditissimus, licet interdum nimis iis favens super Apostolicæ sedis decreta eos extulerit. Et sanè Ecclesiæ leges & jura nemo meliùs intellexit, nemo animosiùs defendit. Tandem ad ejus opera deveniamus, multâ quidem eruditione, doctrinâ, pietate, referta; & quæ Ecclesiæ Gallicanæ Historiam mirè illustrant; de quibus rectè Sirmondus, *in iis nullum esse quod utilitate suâ careat, & in quo præstans autoris judicium cum scientiæ copiâ non eluceat.*

SÆC. IX. ab An. DCCC. Ibid. p. 1527

* Epist. 42. p. 82.

† Ad an. 882. num. 17.

OPERA.

Epistola ad Carolum M. quam priori trium librorum contra Gotteschalcum reliquosque Prædestinatianos operi anno 856. scripto præfixerat. Opus enim ipsum interiit.

Præfatio operis posterioris.

Posterior de Prædestinatione Dei & Libero Arbitrio Dissertatio contra Gotteschalcum & cæteros Prædestinatianos, anno 859. scripta.

Contra Gotteschalcum collectio ex SS. Scripturis, & Orthodoxorum dictis de unâ & non trinâ Deitate, sanctæ sc. *& inseparabilis Trinitatis unitate,* anno 857. facta.

De Divortio Lotharii regis & reginæ Teutbergæ liber, anno 860. scriptus.

Capitula XVII. *Parochiæ Remensis Presbyteris data* anno 852.

Capitula XXVII. *quibus de rebus Magistri & Decani per singulas Ecclesias inquirere & Episcopo renunciare debeant.*

Capitula III. anno 12. Episcopatûs superaddita.

Capitula V. *in Synodo Remensi data Presbyteris* anno 874.

Capitula XIII. *Archidiaconibus & Presbyteris data* anno 877. Capitula ista omnia habentur Concil. Tom. VIII. p. 569.

Forma Coronationis Caroli regis anno 869. in civitate Metis ab Hincmaro factæ.

Forma Coronationis Ludovici II. ab Hincmaro anno 877. in Compendio palatio factæ.

Forma Benedictionis ab Hincmaro apud Vermeriam anno 856. *Judithæ Caroli filiæ, cùm Ethelwulpho Anglorum regi desponsata est, datæ.*

Forma Coronationis Hermintrudis reginæ uxoris Caroli regis ab Hincmaro anno 866. Suessione factæ.

Explanatio in Ferculum Solomonis ad Carolum regem, oratione solutâ; pars enim metrica, quæ 446. versibus constabat, interiit.

Ad Carolum Calvum regem Epistolæ VI.

Ad Ludovicum Germaniæ regem Epistolæ III.

Ad Clericos palatii, ut hominum suorum rapinas reprimant.

Ad Presbyteros Parochiæ suæ, ut excommunicationem adversùs deprædatores denuncient.

Ad Episcopos & Proceres provinciæ Remensis.

SÆC IX. ab An. DCCC.

Ad Ludovicum Balbum regem, novi Regis institutio ad rectam regni administrationem.

Ad Carolum III. Imperatorem.

Ad Ludovicum III. regem, Balbi filium, Epistolæ II.

Ad Proceres regni de institutione Carolomanni regis.

Ad Episcopos regni admonitio pro Carolomanno rege.

Ad regem communi Episcoporum nomine de coercendo raptu viduarum, puellarum, & sanctimonialium.

Ad Nicolaum Papam Epistolæ IV.

Ad Episcopos Synodi Suessionensis Epistolæ IV. *de causâ Wulfadi & sociorum.*

Ad Egilonem Archiepiscopum Senonensem Epistolæ III.

Ad Monachos Altivillarenses de exhibendâ Gotteschalco, modò eum pœniteret, clementiâ.

Ad Hincmarum Laudunensem Epistolæ V.

Ad Episcopos provinciæ Lugdunensis de Carolomanno ejusque complicibus excommunicandis.

Opusculum LV. *Capitulorum adversùs Hincmarum Laudunensem.*

Ad Rodulphum & Frotarium Archiepiscopos.

Conventui Episcoporum, de uxore Bosonis, quæ virum suum reliquerat.

Ad Hildegarium Episcopum Meldensem de judicio aquæ frigidæ.

Ad Hildeboldum Episcopum Suessionensem, cui ægrotanti & missâ confessione suâ absolutionem sacerdotalem postulanti absens per literas impertiit.

Ad Hadrianum Papam, aliaque Caroli regis nomine ad eundem.

Ad Adventinum Episcopum Metensem.

Ad Episcopos de jure Metropolitanorum.

Ad quendam Episcopum, de translationibus Episcoporum.

Quæ exequi debeat Episcopus, & quâ curâ tueri res & facultates Ecclesiasticas.

Ad Joannem VIII. Papam Epistola Caroli II. Imp. nomine.

De Presbyteris criminosis, de quibus approbatio non est.

De causâ Teutfridi Presbyteri.

De visione Bernoldi Presbyteri.

Ad Odonem Episcopum Bellovacensem.

Odoacri Bellovacensis Ecclesiæ invasoris excommunicatio.

Ad Joannem Episcopum Cameracensem.

Godbaldi Presbyteri de fœminâ convicti depositio.

Fulcheri & Hardoisæ ob incestas nuptias excommunicatio.

Ad Engilgarium virum illustrem.

Ad Anastasium Abbatem.

Responsio ad quorundam quæstiones, cur *in quodam scripto posuerit mysticam Nicænam Synodum.*

Consilium de Pœnitentiâ Pipini regis.

Gesta quomodo Hincmarus villam Novilliacum apud Carolum II. Imp. impetravit.

Animadversiones in juramentum, quod edere jussus est apud Pontigonem anno 876.

Fragmentum Epistolæ ad Wiligisum & Monachos cæteros S. Dionysii.

Fragmentum Epistolæ ad Ermingardim Augustam.

Fragmentum Epistolæ ad Rotrudem aliasque Monasterii S. Crucis Moniales.

Fragmentum operis metrici de Ferculo Solomonis.

Opuscula ab Epistolis ad Carolum Calvum inclusivè enumerata, de gravissimis agunt regni & Ecclesiæ negotiis, nonnunquam de quæstionibus Theologicis, inprimis verò de jure Ecclesiastico & Canonico; tam prolixa adhuc, ut quæ ad visionem usque Bernoldi Presbyteri recensentur, justorum plerunque voluminum molem exæquent.

Omnia hactenus à nobis recensita Hincmari opera Jacobus Sirmondus in unum collegit, atque edi curavit *Paris.* 1645. 2. vol. fol. Prodierant antea quædam Hincmari opuscula curâ Joannis Busæi *Moguntiæ* 1602. Plura à Joanne Cordesio sunt edita *Paris.* 1615. 4°. Verum omnes longè vincit editio Sirmondiana.

Libellus

Libellus accusationis prolixissimus, adversus Hincmarum nepotem in Concilio Duziacensi oblatus.

Quaterniones Carolo regi pro Ecclesiasticâ libertate tuendâ oblati apud *Pitsas* anno 867. in causâ Hincmari nepotis nondum degeneris.

Rotula oblata eidem cùm Quaterniones præmissos legere differret.

Admonitio extemporalis ad regem habita, quo tempore oblata est Rotula.

Epistola ad Carolum regem de eâdem causâ.

Quinque ista Hincmarum Laudunensem spectantia opuscula, unà cum Concilio Duziacensi, suisque notis eruditis, edidit Ludovicus Cellotius *Paris.* 1658. 4°. quæ quidem ad innocentiam Hincmari nostri vindicandam plurimùm conferunt. Habentur etiam Concil. Tom. VIII. p. 1552, 1732.

Epistolæ VIII. bene prolixæ ad Hincmarum Laudunensem, ex Codice Vaticano descriptæ, in lucem editæ sunt, Concil. Tom. VIII. p. 1789.

Vita Remigii Remensis Archiepiscopi. Extat apud Surium *Januar.* XIII. Huic item vitæ subjungitur *Remigii Encomium* ab eodem Hincmaro itidem conscriptum. Certè Hincmarum de vita & virtutibus S. Remigii scripsisse auctor est Flodoardus Hist. Rem. l. 3. c. 20. p. 224. Vide etiam quæ habet Sigebertus *de Scriptor.* c. XCIX.

Denique omnium ferè, quæ unquam scripserit Hincmarus, Catalogum totis quindecim Capitibus sigillatim recenset Flodoardus, in quibus quamplurima sunt, aut vetustate consumpta, aut in tenebris adhuc sepulta: quæ meliùs apud ipsum Flodoardum percurri possunt, quam ut à me huc transferantur.

PRUDENS, sive *Prudentius*; gente Hispanus, Trecarum in Galliâ Episcopus; claruit anno 846. quo Synodo Parisiensi interfuit. Anno 849. Concilio Turonensi IV. adfuit, uti & Concilio Suessionensi II. anno 853. in quo Wulfadus aliique Presbyteri ab Ebbone post Synodicam depositionem ordinati munere suo exciderunt. Gotteschalci partes fovisse exinde constat, quòd adversùs Joannis Erigenæ Capitula de his ipsis quæstionibus scripserit: unde minùs mirùm videri debeat præsentiam suam eum subtraxisse, cum Hincmarus ipsum de statu & compressione Gotteschalci consuleret. Quâ de re conqueritur Hincmarus apud Flodoardum lib. 3. c. 20. Obiit Prudentius anno 861. 846.

SCRIPTA.

Tractatus de Prædestinatione contra Joannem Scotum Erigenam ad Wenilonem Archiepiscopum Senonensem (qui XIX. Capitula ex Scoti libro excerpta ad ipsum transmiserat) anno 852. scriptus; seu *liber Joannis Scoti de Prædestinatione ex prolatis veterum Patrum Testimoniis refutatus & correctus.* Primus hunc librum edidit Gilbertus Mauguin. Vindiciarum Gratiæ Tom. II. p. 191. ad p. 562. ejusdem *Recapitulatio* ibid. p. 563.

Collectaneum de tribus Epistolis ad Hincmarum Remensem & Pardulum Laudunensem Episcopos, à Ludovico Cellot. editum ad calcem Historiæ suæ Gotteschalci, *Paris.* 1655. fol. *Epistolam*, seu *Præfationem* ediderat Mauguinus Tom. I. part. II. p. 6.

Tractoria Epistola adversùs quatuor Capitula Conventus Carisiacensis, à Mauguino edita, ibid. p. 176.

Epistola brevis ad quendam Episcopum fratrem suum, à Mabillonio edita Analect. Tom. IV. p. 324.

Habentur Prudentii opuscula in Bibliothecâ Patrum Tom. XV. p. 598. Confer quæ habet Cl. Usserius Hist. Gotteschalci cap. 8. p. 130. cap. 11. p. 247.

PARDULUS, ab anno 836. Abbas Dervensis, ab anno 840. Vicedominus Ecclesiæ Remensis, demum ab anno circiter 847. Episcopus Laudunensis. Anno 848. Synodo Carisiacensi, 849. Parisiacensi, 852. Vermeriensi, 847.

riensi, 853. Suessionensi, & Vermeriensi II. interfuit. Obiit circa an. 856. Extat unica *Epistola ad Hincmarum Remensem* inter Hincmari opera Tom. II. p. 838.

847. RABANUS MAURUS, gente Francus, (etsi Riccobaldus Ferrariensis, Ptolomæus Leucensis, aliique haud pauci, Anglum fuisse tradunt) patriâ Fuldensis, natus est anno 785. Alcuinum in re Theologicâ & disciplinis sæcularibus præceptorem habuit; quibus probè imbutus, in Cœnobio Fuldensi monasticam vitam profiteri cœpit. Anno 810. à Ratgario Abbate Scholæ Fuldensi præfectus est; quam tantâ eruditionis famâ, ac nominis sui gloriâ rexit, ut innumeri ex eâ prodirent Episcopi & Abbates, primaria sæculi istius ornamenta. Anno 815. ab Haistulpho Archiepiscopo Moguntiacensi Presbyteratûs gradu auctus est. Anno 822. Abbas Fuldensis factus. Anno circiter 830. Ludovici Imp. filiis in patrem conspirantibus, Rabanus in tam periculoso rerum statu adeò prudenter se gessit, ut utrorumque benevolentiam sibi retineret, & exoptatum pacis inter patrem & filios sequestrum ageret. Anno 834. Ebbonem Archiepiscopum Remensem læsæ majestatis damnatum custodiæ suæ commissum habuit. Anno 835. Sanctorum reliquias à Deusdonâ Diacono Romano Cœnobio Fuldensi donatas magnâ religione ac solenni pompâ excepit; uti & anno sequente reliquias à Sabbatino Laico Romano datas. Anno 838. Monachorum Fuldensium quasi Coloniam Erlafrido Comiti dedit ad Hirsaugiam Monasterium recèns ab eo fundatum deducendam; eodemq; tempore quò studia faciliùs & imperturbatiùs urgeret, Monasterii regendi onus in Hattonem refudit. Ipse Abbatis titulo contentus, libris legendis scribendisque se totum dedit. Anno sequenti Monasterio à Monachis seditiosis ejectus est, causantibus, eum studiis literariis nimis intentum rem Cœnobii communem minùs fœliciter procurare, & Monasterii fundos negligentiâ suâ tantùm non decoquere. Ab ingratis Monachis expulsus, in Aulam secessisse fertur, ibique usque ad susceptum Episcopatum, frustrà sæpiùs à Monachis revocatus, moram fecisse. Utut sit, anno 847. defuncto Otgario Archiepiscopo, Rabanus ad sedem Moguntinam evectus est. Eodem anno habitâ Moguntiæ Synodo, de resarciendis Ecclesiæ bonis & privilegiis Laicorum injuriâ direptis & conculcatis Coepiscopos consuluit. Anno 848. collectâ iterùm Moguntiæ Synodo Gotteschalcum præsentem invictâ rationum & argumentorum vi ad incitas redegit, ac refutavit, damnatumque ad Hincmarum Remensem carceri includendum remisit. Ejusdem errores variis paulò post in lucem editis opusculis strenuè oppugnavit. Obiit vir sanctissimus anno 856. die IV. Februarii. Missis quæ de pietate ejus, de modestiâ, humilitate, liberalitate, aliisque virtutibus dici poterant, erat omni scientiarum genere instructissimus, *cui ut absque invidiâ loquar*, inquit Trithemius, *nec Italia similem, nec Germania peperit æqualem.* Erat quidem in ipsum paulò iniquior Willielmus Malmsburiensis noster, quod ex *Præfatione ejus ad Abbreviationem Amalarii* liquet, quam ex Bibliothecâ Lambethanâ nuper extulit D. Alix. ad Joann. Parisiensem, quâ non modò sententiam illius de Eucharistiâ tanquam minùs sanam, immò periculosam notat, sed & libros ejus veluti parùm utiles traducit; quin & insignis cujusdam plagii insimulat, quasi duos *de Officiis Ecclesiasticis* libros ex Isidoro, Augustino, & Gregorii Pastorali ad verbum transcripsisset; alia quædam opuscula ex Isidoro & Bedâ compilasset; *Fuit enim*, inquit, *vir ille huic vitio peculiariter assiduus, quasi prorsus desperaret lectores suos memoriam non habere, quâ possent ejus furta deprehendere*; quæ tamen non tam rei veritati quam literatorum invidiæ, & peculiari in Rabani sententiam odio sunt ascribenda. Erat quippe Rabanus extra controversiam inter sæculi sui doctrinâ claros facilè princeps. Nec ipse modò eruditissimus, sed solis instar doctrinæ radios undique sparsit. Erat sub eo Fuldense Monasterium publica virtutis & eruditionis schola. CCLXX. Monachos habebat, quos non solùm in SS. Scripturis, sed etiam sæcularibus literis erudivit. Confluxerunt etiam ad eum aliunde discipuli, adeò ut ex ejus Schola prodirent, qui mox ad summas

Vit. Raban. à Rodulf. Presbyt. opp. ejus præfix. Serrar. Rer. Mogunt. lib. 4. p. 625.

mas in Ecclesiâ & Republicâ dignitates evecti sunt. In suorum usum Bibliothecam Fuldensem primus condidit, librisque ornatam reddidit; quin & ipse tot præclara scripsit volumina, quæ sola Bibliothecam instruere possent: de quibus proximè agendum est. SÆC. IX. ab An. DCCC.

OPERA.

Excerptio de arte Grammaticâ Prisciani.

De Universo libri XXII. sive *Etymologiarum opus ad Ludovicum Regem.*

De laudibus S. Crucis libri II. partim prosâ, partim carmine, anno 843. conscripti. Prodierunt seorsim *Phorcæ* 1501. *Augustæ-Vindel.* 1605.

Commentariorum in Genesin libri IV.

In Exodum libri IV.

In Leviticum libri VII.

In Deuteronomium libri IV. Commentarii isti omnes Freculfo Lexoviensi nuncupantur, & prodierunt simul *Colon.* 1532. 8°.

In librum Judicum libri II. *ad Humbertum Episcopum.*

In librum Ruth liber unus.

In quatuor libros Regum libri IV. *ad Hilduinum Abbatem.*

In duos libros Paralipomenon libri IV. *ad Ludovicum regem.*

In librum Judith liber unus.

In librum Esther liber unus ad Emmam Reginam.

In Cantica quæ ad Matutinas Laudes per septimanam dicuntur Commentarius ad Ludovicum Germaniæ regem.

In Proverbia Solomonis libri III.

In librum Sapientiæ libri III. *ad Otgarium Archiepiscopum Moguntinum,* anno 827. scripti.

In Ecclesiasticum libri X. ad eundem, eodem tempore scripti. Prodierunt seorsim *Paris.* 1544.

In Jeremiam Prophetam comprehensis ejus Threnis libri XXX. circa an. 840. scripti. Commentarius iste in Threnos S. Hieronymo male inscribi solet. Prodierunt seorsim *Basil.* 1534.

In Ezekielem Prophetam libri XX. *ad Lotharium Imp.*

In Macchabæorum libros duos Commentarius ad Ludovicum regem.

Commentariorum in Evangelium S. Matthæi libri VIII. *ad Haistulphum Archiepiscopum.*

In XIV. *S. Pauli Epistolas* libri XXX. *ad Samuelem Episcopum,* quos rogante Lupo Ferrariensi ex variis SS. Patrum flosculis contexuit.

Homiliæ super Epistolas & Evangelia à natali Domini usque ad vigilias Paschæ numero LXI. *ad Haistulphum Archiepiscopum,* quibus adnectuntur multæ aliæ *Homiliæ de Sanctis, & variis Virtutibus.*

Homiliæ super Epistolas & Evangelia à vigiliis Paschæ usque ad XV. *Dominicam post Pentecosten, tam de Tempore, quam de Sanctis,* numero XCI. *ad Lotharium Imp.*

Homilia de Evangelio, liber Generationis Jesu Christi.

De septem signis Nativitatis Domini Tractatus brevis.

Allegoriæ in universam S. Scripturam.

De Clericorum Institutione & Ceremoniis Ecclesiæ libri III. *ad Haistulfum Archiepiscopum* anno 819. scripti.

De sacris Ordinibus, Sacramentis divinis, & Vestimentis Sacerdotalibus liber ad Thiotmarum.

De Disciplinâ Ecclesiasticâ libri III. *ad Reginaldum.*

Ad Bonosum Abbatem libri III. viz. *de videndo Deo, de Puritate cordis, de modo Pœnitentiæ.*

De Quæstionibus Canonum Pœnitentialium libri III. *ad Heribaldum.* Prodierunt à Steuartio editi in Auctuario Canisiano *Ingolstad.* 1616. p. 635.

De Vitiis & Virtutibus, de Peccatorum satisfactione & remediis sive Pœnitentiis libri III. Sex isti libri Halitgario rectiùs sunt adjudicandi, sub cujus etiam

SÆC. IX. ab An. DCCC. tiam nomine extant apud Canisium, & in Bibliothecâ Patrum.

Pœnitentium liber unus ad Otgarium Archiepiscopum, Capitulis XXIX. *constans,* quem paulò post annum 841. scripsit Rabanus. Prodiit seorsim ab Antonio Augustino cum Notis editus *Venet.* 1584. 4°.

Quotâ generatione licitum sit matrimonium, Epistola ad Humbertum Episcopum.

De Consanguineorum nuptiis, & Magorum præstigiis liber unus ad Benosum.

De Animâ & Virtutibus ad Lotharium regem.

De ortu, vitâ, & moribus Antichristi Tractatus.

Martyrologium à Canisio primùm editum Antiqu. Lect. Tom. VI. prologus ejus una cum versibus ad Grimoldum Abbatem à Mabillonio editus habetur *Analect.* Tom. IV. p. 326.

Poemata de diversis, à Christophoro Browero cum notis edita *Moguntiæ* 1617. 4°.

Commentarius in Regulam S. Benedicti, qui Smaragdo Abbati debetur.

Glossæ Latino-barbaricæ de partibus humani corporis, à Goldasto editæ Rerum Alamannicarum Tomo II. *Francofurt.* 1606.

De Inventione Linguarum ab Hebræâ usque ad Theodiscam liber, à Goldasto editus ibid.

Omnia Rabani opera hactenus enumerata, in unum collecta, & in sex Tomos distributa, curâ Georgii Colvenerii, Duacensis Academiæ Cancellarii, prodierunt *Colon.* 1627. fol.

Poemata quædam, à Baluzio evulgata Miscellan. Tom. IV.

De Prædestinatione Dei contra Gotteschalcum Epistolæ III. viz. *ad Hincmarum Remensem, ad Notingum Veronensem, & ad Eberardum Comitem*, à Jacobo Sirmondo editæ *Paris.* 1647. 8°.

Liber de Computo, à Baluzio editus Miscellan. Tom. I. p. 1.

Liber contra Judæos, sub Rabani nomine à Chiffletio editus *Divione* 1656. Amuloni Lugdunensi debetur.

Opuscula II. *unum de Chorepiscopis, alterum de Reverentiâ filiorum erga Parentes*, à Baluzio ad calcem Operum Petri de Marca edita *Paris.* 1669. fol. Tom. I. p. 285.

Epistola ad Heribaldum Antissiodorensem Episcopum, anno 853. scripta, ab eodem edita in sua Reginonis Appendice *Paris.* 1671. 8°. p. 465. Eam priùs ediderat Steuartius sub titulo libri pœnitentialis.

Epistola ad Reginbaldum Chorepiscopum, & Opusculum de Chorepiscoporum Ordinationibus, edita sunt Concil. Tom. VIII. p. 1845.

OPERA INEDITA.

Commentarius in Acta Apostolorum. Extat MS. in Bibliothecâ Collegii Baliolensis Oxon. vol. 151.

De Vitâ S. Mariæ Magdalenæ liber. Habetur MS. in Collegio Magdalenensi Oxon. vol. 166.

Expositio de Paschate & Agno Paschali. Extat MS. in Collegio S. Benedicti Cantab. vol. 122.

Glossarium Latino-Theotiscum in tota Biblia sacra Veteris & Novi Testamenti, cujus Exemplar MS. venerandæ vetustatis in Germaniâ repertum Bibliothecæ Cæsareæ intulit Lambecius, uti ipse prodit Comment. l. 2. p. 416.

Et forsan alia alibi; de quibus videndus Catalogus, quem exhibet Serarius *Rerum Moguntiac.* lib. 4. p. 631. Inter opera ejus quæ hodiè non supersunt, gravi Ecclesiæ dispendio, periit *Epistola ad Egilonem Abbatem Fuldensem*, quâ veram & orthodoxam de Eucharistiâ doctrinam asseruit, & novam Paschasii sententiam refutavit: meminit hujus Epistolæ Auctor Coævus, qui in gratiam Paschasii scripsit, & in Bibliothecâ Thuanâ, San Germanâ, & Victorianâ MS. delitescit, teste Albertino *De Sacrament. Eucharist.* lib. 3. p. 924. Disertè meminit & ipse Rabanus in *Pœnitentiali* à Steuartio primùm edito cap. 33. Sed vel temporis injuriâ, vel hominum iniquitate dudum evanuit.

EULOGIUS,

SÆC. IX. ab An. DCCC.

EULOGIUS, gente Hiſpanus, civitate Cordubenſis, dignitate Presbyter, & paulò ante mortem electus Archiepiſcopus Toletanus. Claruit anno 847. Anno 844. Arabum ſævitiâ domo exul factus, per varia Hiſpaniæ loca, præſertim religionis ergò, S. Zachariæ Aſceterium ad radices Pyrenæorum montium, Pampelonam, Cæſarauguſtam, Toletum, peregrinatus eſt. Deferveſcente Arabum tyrannide Cordubam repetiit: & ex eâ anno 851. S. Zoili Martyris reliquias ad Wiliſindum Pampelonæ Epiſcopum, amicum integerrimum, dono tranſmiſit. Eodem anno graviſſima à Saracenis Cordubenſibus contra Chriſtianos mota eſt perſecutio: in quâ Eulogius Martyribus fortiter aſtitit, ad conſtantiam monitis impulit, & ſcriptis conſolatus eſt. Mox & ipſe, Romam iter meditans, prehenſus & in carcerem datus. In carcere poſitus ſcriptis elucubrandis, Martyrum cauſæ adversùs calumniatores defendendæ, ac paſſionibus enarrandis deprædicandiſque, ſe totum dedit. Anno 859. cùm Leocritiam virginem Mahumetanam fide Chriſtianâ imbuiſſet, in rabiem acti Saraceni Eulogium ad tribunal rapiunt, ubi in eum minis cedere detrectantem, ac præclaram fidei confeſſionem edentem, gladio animadverti jubent. Martyrium obiit Vir ſanctiſſimus V. Id. Martii, in Baſilicâ S. Zoili à piis Chriſtianis ſepultus.

847. Vid. Ejus Epiſt. ad Wiliſind. Memorial. l. 2. & alibi paſſim. & Vit. per Alvar. oper. præfix.

SCRIPTA.

Memoriale Sanctorum, ſive *libri* III. *de Martyribus Cordubenſibus*. Qui primus hos libros in lucem edidit Ambroſius Moralis, multa ex libro primo & ſecundo de Muhammede ejuſque dogmatibus reſecuit: de quo meritò dudum conqueſtus eſt Thomas Malvenda lib. 1. de Antichriſto cap. 24. Unde in editione libri hujus Romanâ locus iſte Malvendæ non comparet.

Apologeticus pro Martyribus adversùs calumniatores.

Exhortatio ad Martyrium, ſive *Documentum Martyriale ad Floram & Mariam virgines Confeſſores.*

Epiſtolæ aliquot ad Wiliſindum Epiſcopum Pampelonenſem, ad Alvarum, & alios.

Opera Eulogii ſtudio P. Poncii Leonis, & cum ſcholiis Ambroſii Moralis prodierunt Compluti 1574. & inter Rerum Hiſpanic. Scriptores Tom. IV. p. 213. denique in Bibliothecâ Patr. Tom. XV. p. 242.

ALVARUS, natione Hiſpanus, domo Cordubenſis, S. Eulogii Cordubenſis ſocius & amicus ſummus: ut ex Vitâ ejus à ſe conſcriptâ patet. Claruit anno 847. Eulogio ſuperſtes, *Vitam* & *Martyrium* literis conſignavit; vita hæc habetur Eulogii Operibus præfixa tum in editione Complutenſi, tum in Bibliothecâ Patrum, & apud Surium XI. Martii. Scripſit & *Epiſtolas* aliquot ad Eulogium, quæ inter Eulogii Epiſtolas locum habent, & in Bibliothecâ Patr. reperiuntur Tom. XV. p. 89. 303. 306. Compoſuit etiam librum *Scintillas Patrum* dictum, quo ſententias Patrum collegit, & ſecundùm communes virtutum vitiorumque locos digeſſit. Prodiit is *Baſileæ*, ſed mutilus & abſque nomine Authoris indicante Voſſio *. 847.

* De Hiſt. Lat. l. 3. c. 4.

LEO IV. natione Romanus, Rodoaldi filius, in Monaſterio S. Martini educatus, à Gregorio IV. ſubdiaconus, à Sergio II. Presbyter titulo SS. Quatuor Coronatorum, ordinatus, demum ad Pontificale culmen evectus anno 847. die XII. Aprilis, dilatâ ſc. ab uſque menſe Januario, quo obiit Sergius, ordinatione, quòd ſine imperiali, ut habet Anaſtaſius, authoritate Pontificem non audebant conſecrare. Eodem anno, ſeu ut alii, anno 854. Ethelwulphum Angliæ regem Romam advenientem ſummo honore excepit. Integrum ferè Pontificatum Baſilicis, aliiſque publicis ædificiis extruendis; civitati muris cingendæ, & adversùs Saracenorum impetus communiendæ, copiis militaribus & navalibus contra eoſdem Barbaros conſcribendis, & auxiliis unde- 847.

SÆC. IX. ab An. DCCC. undecunque conquirendis, impendit. Anno tamen 853. habitâ Romæ Episcoporum LXVII. Synodo, lapsos Clericorum mores reformare studuit, propositis ac decreto Synodico sancitis in vitæ morumque normam Capitulis XLII. deposito quinetiam Anastasio Presbytero Cardinali, eò quòd Parochiam suam per annos quinque contra Canonum instituta deseruit, & in alienis commoratus est. Obiit anno 855. die XVII. Julii. Extat *Epistola ad Prudentium Tricassinum*, alia *ad Episcopos Britanniæ* de *Episcopis Simoniacis, aliisque Regulis Ecclesiasticis*; Epistolarum adhuc *Fragmenta* varia Concil. Tom. VIII. p. 30. *Homilia ad Presbyteros & Diaconos de curâ Pastorali*, pia planè & elegans Oratio, ac sacerdotibus utilissima, ibid. p. 33.

847. IGNATIUS, patriâ Constantinopolitanus, Michaelis Curopalatæ, *Rangabis* dicti, Imperatoris, & Procopiæ filius. Post patrem imperio privatum, jussu Leonis Armeni exsectis virilibus, in Principes insulas quatuor decennis adhuc puer relegatus, ibi loci Monachum induit, & per 30. plùs minùs annos egit, Lector, Subdiaconus, Diaconus & Presbyter à Basilio Pareorum Episcopo procedente tempore ordinatus, & Monasterio Satyri præfectus. Anno 847. defuncto Methodio, ad Patriarchatum Constantinopolitanum promotus est, reclamante unà cum aliis Gregorio Syracusarum Episcopo: quem adeò contempserat Ignatius, ut consecrationi suæ interesse inhibuerit. Tumultuantem Gregorium habitâ mox Synodo in ordinem redegit, ac sacerdotio indignum esse decrevit: sententiam tamen suam à Leone & Benedicto Pontificibus Romanis confirmari frustra postulavit. Graviores verò Ignatius cum Bardâ Michaelis Imp. avunculo inimicitias expertus est; quem cùm ob uxorem injustè dimissam, & consuetudinem cum nuru initam, reprehenderat, sacrisque submoverat, effusus ille in iram, initâque cum Gregorio Syracusano factione, Ignatium veluti læsæ majestatis reum anno 858. sede spoliari, & in Terebinthum insulam relegari curavit: ubi vinculis onustus & arctâ custodiâ detentus, fame & inediâ torquebatur, de loco in locum deportatus, ubique malè habitus. Anno 861. Photius, qui in Ignatii locum subrogatus fuerat, coactâ Constantinopoli Synodo, Ignatium præsentem sede simul & gradu dejecit, mox in exilium remissum. Anno 867. Basilius arrepto imperio, Photio Patriarchatum abrogavit, & Ignatium ab exilio revocatum sedi suæ reddidit: qui mox collectâ Synodo Photium Photianosque damnavit & deposuit. Obiit octogenarius anno 878. Extat Latinè *Epistola ad Nicolaum Papam* anno 867. data, (cujus pars prior habetur Gr. Lat. inter Acta Concilii CP. IV. act. 3.) Concil. Tom. VIII. p. 1009. *Sermo seu Acclamatio ad Synodum* CP. IV. habetur Lat. ibid. p. 1097. denique *Epistola ad Hadrianum Papam* Lat. ibid. p. 1171.

Vit. Ignat. per Nicet. Gr. Lat. Concil. Tom. 8. p. 1179. Theognost. libel. de caus. Ignat. Gr. Lat. ib. p. 1264.

850. ERMENRICUS, Monachus Augiensis, claruit circa an. 850. *Extat Libellus ejus ad Grimoldum Archicapellanum*, in quo de viris illustribus Monasterii Sangallensis agit: apud Mabillon. Analect. Tom. IV. p. 329.

850. WANDELBERTUS, Diaconus, & Monachus Prumiensis Ordinis Benedictini, claruit anno 850. Scripsit jussu Marquardi Abbatis *librum unum de Vitâ S. Goaris, atque* alterum *de Miraculis ejusdem*, quorum narrationem ad annum usque 839. perduxit. Extat uterque liber apud Surium VI. Julii, & Mabillon. *Sæc. Benedict.* II. p. 275. Scripsit & *Martyrologium* carmine Heroico, quod Usuardi Martyrologio subjunctum prodiit curâ Joannis Molani *Lovan.* 1568. & habetur inter Opera Bedæ Tom. I. sub titulo *Ephemeridum Bedæ.*

854. ÆNEAS, gente Gallus, sacri Palatii notarius, eo nomine subscripsit Concilio Carisiacensi anno 849. & Suessionensi anno 853. Anno, ut videtur, 854. vel paulò post Episcopus Parisiensis factus est. Anno 859. Synodo Tullensi, 862. Pistensi I. 866. Suessionensi, 867. Tricassinæ, 869. Pistensi II. & Vermeriensi, interfuit. Nec diu supervixit. Extat ab eo circa an. 868.

scriptus

ſcriptus *Liber adversùs objectiones Græcorum*, quem Dacherius edidit Spicileg. Tom. VII. p. 1. Prologum illius exhibent Conciliorum Editores Tom. VIII. p. 476. Habetur ejuſdem *Epiſtola* breviuſcula ad Hincmarum Remenſem Concil. Tom. VIII. p. 1898.

BENEDICTUS III. patriâ Romanus, Petri filius, à Gregorio IV. Subdiaconus, à Leone IV. Presbyter titulo S. Calliſti, ordinatus, demùm Pontifex Romanus anno 855. die I. Septembr. factus, ſedem Pontificiam ab Anaſtaſio Antipapâ Ludovici Imp. favore ſubnixo ægrè extorſit; poſtquam veſtimentis pontificalibus exutus, verberibus cæſus, & in carcerem conjectus fuiſſet: verùm ipſe tandem thronum Patriarchalem invictâ populi Romani conſtantiâ atque animi obſtinatione obtinuit. Non longè poſt adeptum Pontificatum Synodum Sueſſionenſem Hincmarianam confirmavit. Obiit anno 858. die X. Martii. Extant *Epiſtolæ* IV. Concil. Tom. VIII. p. 232. 855.

HERARDUS, gente Gallus, ab anno 855. Archiepiſcopus Turonenſis, Anno 859. in Concilio Tullenſi I. Weniloni Archiepiſcopo Senonenſi à Carolo Rege perduellionis accuſato datus eſt judex. Anno ſequente Concilio Tullenſi II. 862. Aquiſgranenſi III. anno 866. Concilio Sueſſionenſi III. & Vermerienſi, anno 867. Tricaſſino, interfuit. Obiit anno 871. *Extant Capitula* CXL. ex corpore ſanctorum Canonum excerpta, & Presbyteris ſuis anno 858. in Synodo congregatis data, Concil. Tom. VIII. p. 627. & inter Baluzii Capitularia Tom. II. p. 1285. *Commonitorium* ad Wenilonem Senonenſem in Synodo Tullenſi datum, Concil. Tom. VIII. p. 695. *Annunciatio de Wulfadi causâ & Hermentrudis reginæ coronatione in Concilio Sueſſionenſi* III. facta, Concil. Tom. VIII. p. 830. 855.

REMIGIUS, gente, ut videtur Gallus, ſummus Sacri Palatii Lotharii Imperatoris Magiſter, ſeu Capellæ Regiæ Præſes; ac Lotharii deinceps favore poſt Amulonis mortem Archiepiſcopus Lugdunenſis; quo tamen anno dignitatem iſtam obtinuerit, parùm conſtat. Anno 855. Concilio Valentino præfuit; in quo lapſam Gotteſchalci cauſam, quam magno ſemper ſtudio tutatus eſt, decretis Synodicis in integrum reſtitui, & Concilii Cariſiacenſis Canones contra Gotteſchalcum ſexennio ante latos damnari, effecit. Anno 859. Epiſcoporum Synodo in Andemartunno Lingonum collectæ præfuit, in quâ Canones Valentinos comprobari, & Joannis Scoti Capitula XIX. damnari, curavit. Decreta iſta Synodica poſt quindecim dies Remigius unà cum Coepiſcopis ad Concilium Tullenſe ad Saponarias detulit, & tribus regibus Carolo Calvo ejuſque nepotibus Carolo & Lothario oblatos in Concilio relegi obtinuit. Hinc grave ortum eſt jurgium Remigium inter & Hincmarum, qui Canones etiam Cariſiacenſes relegi effecit. Nil Synodicè decretum; res in aliud Concilium rejecta. Remigius verò noſter anno 866. Sueſſionenſi, 869. Vermerienſi, 870. Attiniacenſi, 871. Duziacenſi, 873. Cabilonenſi I. 875. Cabilonenſi II. Conciliis interfuit. Obiit V. Kal. Novemb. quo verò anno mihi non ſatis eſt compertum. 855.

SCRIPTA.

Liber de tribus Epiſcoporum Epiſtolis, ſeu *Reſponſio Eccleſiæ Lugdunenſis nomine facta adversùs Hincmari, Rabani, & Anonymi Epiſcopi Epiſtolas*. Scriptus circa annum 853.

Libellus de tenendâ immobiliter S. Scripturæ veritate, & SS. orthodoxorum Patrum authoritate fideliter ſectandâ, ſeu *Cenſura Eccleſiæ Lugdunenſis Capitulis IV. Synodi Cariſiacæ oppoſita*, anno, ut videtur, 854. ſcripta.

Abſolutio cujuſdam Quæſtionis De generali per Adam damnatione & ſpeciali per Chriſtum ex eâdem ereptione Electorum, quam eodem, quo *liber de tribus Epiſtolis*, tempore ſcriptum eſſe probabile eſt. Opuſcula iſta habentur in Bibliothecâ Patr. Tom. XV. & apud Gilb. Mauguinum collect. ſcript. de

 Præ-

SÆC. IX. ab An. DCCC. *Prædestinat. & Gratia* Tom. I. Part. II. p. 67. subjectis libro *de* III. *Quæstionibus* Andreæ Du Vallii notis.

Cæterùm Remigio nostro ab Usserio ascribitur, & sub illius nomine in Bibliothecâ Patr. prodiit *Commentarius in Epistolas D. Pauli*, qui Haymoni vulgò, ac potiori quidem jure tribuitur. De eo monet Usserius Commentarium in Epistolam ad Hebræos nec Remigii nec Haymonis esse, sed Primasio deberi.

856. HINCMARUS, gente Gallus, in agro Bononiensi natus, Hincmari Remensis ex sorore nepos; avunculo bonis literis & moribus instituendus puer adhuc datus est. Postquam annis maturuit, admovetur ad negotia, ab avunculo ad regem, à rege in Gothiam, legatus. Anno circiter 856. defuncto Pardulo in sede Laudunensi avunculi gratiâ suffectus est, & in Ecclesiâ Remensi, utpote Metropolitanâ ordinatus. Episcopus factus primò quidem Hincmaro Remensi, & ut avunculo, & ut metropolitano suo, morem gessit; eique in frequentibus Synodis contra Rothadum Suessionensem habitis astitit: postea verò superbiâ & ambitione inflatus, nota Metropolitani jura ei denegavit. Administrationem Palatii, & Abbatiam extra provinciam sitam, eo inconsulto accepit: ad Synodos crebrò evocatus venire renuit: ab avunculo aliisque Episcopis excommunicatos in communionem recepit: aliorum Episcoporum subditos excommunicavit. Hinc ulteriùs grassatus, famam avunculi carpere; ne præsentem quidem salutare vel intueri; calumniis insectari; postulare ut sua ipse scripta concremaret; illum degradatione dignum esse clamare, idque se effecturum minari; denique nihil non agere, quo avunculum divexare, & Metropolitani jugum excutere posset. Nec intra hosce limites stetit effrænis audacia. Regi etiam injurius fuit, cujus ille potestatem ludibrio habuit; defectionem etiam ad Lotharium nepotem meditatus. Arrepto quinetiam civili gladio, insana sua decreta armatâ manu exsequi solebat; quosque sacris submoverat, bonis spoliare. Verbo dicam: impotentissimum & in ecclesiâ & in republicâ tyrannum egit, belli fax, dissidiorum præco. Tali ingenio vir præditus à turbis quiescere non potuit. Propiorem verò turbarum ansam suppeditavit villa Pauliacum, à sede Laudunensi olim abreptum, à Carolo rege Hincmaro Episcopatum ineunti redditum, ab Hincmaro postea regi traditum, ut id Nortmanno cuidam Aulico in beneficium daret. Prædium istud Vir levissimus anno 868. à Nortmanno repetiit; reddere abnuentem excommunicavit; & armatâ familiâ suâ non eo solùm prædio, sed bonis omnibus direptum exuit. Nondum satiatus, Nortmannum tanquam raptorem & sacrilegum apud Pontificem accusat. Hinc literas à Pontifice ad Remensem Metropolitanum impetrat; quibus iste Nortmannum Comitem excommunicare jubetur. Abnuit id, qui causæ injustitiam probe novit, Hincmarus Remensis. Noluit id etiam fieri Carolus rex, in Nortmanni & justitiæ partes propensior. Fremit Hincmarus Laudunensis; & avunculum simul ac regem sacrilegii & contemptæ sedis Apostolicæ apud Pontificem accusat. Eodem circiter tempore major accessit malorum seges. Hincmarus enim levi quâdam de causâ universos Diœceseos suæ Clericos excommunicat. Clerici Hincmarum Remensem Metropolitanum appellant. Iste Clericos censurâ solvit; & communioni ministerioque suo restituit. Exardescit statim Laudunensis: ingentes irarum moles versat: minas ubique spargit. Tantas furias Synodo coercendas esse censuit Carolus rex. Anno igitur 869. res ad Synodum defertur. Pistensem indicit Carolus: Hincmarum accersit. Ire abnuit præfractè Hincmarus: quin & regem multosque Episcopos & magnates palam excommunicat. Ei tamen à rege atque optimatibus in Colloquio Pistensi facti veniam authoritate suâ impetrat avunculus; remque totam Synodo judicandam committi obtinet. Indicitur Synodus Vermeriæ habenda VIII. Cal. Maii. Adest Hincmarus; cúmque crimina sibi objecta diluere non posset, appellatione ad Romam interpositâ effugium quæsivit. Censuram quidem Synodi eâ arte evasit: ipse verò à rege veluti in carcere detentus fuit prope Silvacum in parochiâ Laudunensi. Anno

no

no sequente Synodus frequens eâdem de causâ in Attiniaco palatio convenit. SÆC. IX. ab An. DCCC.
Adfuit Hincmarus noster, (licèt antea duplici libello, insulso uno, comptiori altero, appellationem suam confirmare frustra molitus esset) & à rege rebellionis, ab avunculo contumaciæ, à Nortmanno injuriæ, à Clericis suis injustæ excommunicationis, à laicis subditis tyrannidis, accusatus est. Rem quidem cum rege & avunculo transegit, præstito utrique novo fidei juramento pro reliquis causis terminandis tres Episcopos ab avunculo designatos judices & ipse admisit. Mox tamen judicium detrectans, pontificem Romanum iterum appellat. Summo interim animi ardore Hadrianus Papa ei apud regem & avunculum tam precibus quam minis patrocinatur. Anno 871. Carlomanni rebellia contra regem arma moventis partes non obscurè sectatus est; & excommunicationi contra eum ab avunculo latæ subscribere recusavit. Eodem anno habita est Synodus Duziacensis; in quâ acriter à Carolo rege & Hincmaro avunculo accusatus est: & ad Synodum adductus, præsens interrogatus, auditus, convictus, & quantumvis Romam appellans & recusans judices, unanimi Episcoporum suffragio damnatus fuit, & sede depositus. Sede ejectus, cùm novis rebus indies studeret; anno circiter 876. à Carolo Calvo, Imperatore jam facto, in exilium ejectus est, vinculis constrictus, in custodiam datus, & post biennium excœcatus. Anno 878. post Caroli mortem à Joanne VIII. Pontifice in Galliam profecto, habito Trecis Concilio excommunicatione solutus est, ad missam canendam admissus, & aliquâ parte redituum Ecclesiæ Laudunensis donatus. Obiit ante annum 882. superstite adhuc avunculo. Hæc ferè omnia ad illustrandam hujus temporis historiam, partim ex Hincmari Remensis operibus, partim ex Opusculis à Lud. Cellotio editis, non indiligentèr collegimus.

SCRIPTA.

Epistolæ VI. ad Hincmarum Remensem, à Jacobo Sirmondo inter Opera Hincmari Remensis editæ Tom. II. p. 335. 340, 341. 351. 608. 644.

Collectio altera ex Epistolis Romanorum Pontificum pro appellatione suâ, Hincmaro Remensi apud Gundulfi villam anno 870. missa per Wenilonem Archiepiscopum. Extat ibid. p. 355.

Schedula Episcopis & per eos regi porrecta apud Pistas de appellatione à se ad sedem Romanam interpositâ.

Satisfactio per Odonem Episcopum ad Carolum regem missa. Bina ista Opuscula notis illustrata unà cum aliis edidit Ludovicus Cellotius *Paris.* 1658. 4°. à Cl. Labbeo Concil. Tom. VIII. inserta p. 1760.

Reclamatio & Proclamatio in Concilio Tricassino II. anno 878. facta. Extat Concil. Tom. IX. p. 315.

ANGELOMUS Luxoviensis in Burgundiâ Cœnobii Monachus, Ordinis Benedictini, claruit anno 856.

SCRIPTA.

Stromata in libros IV. Regum, seu Commentarii jussu Drogonis Episcopi ex veterum Patrum scriptis contexti.

Enarrationes seu Stromata in Cantica Canticorum, *jussu Lotharii Imp. collecta.*

Prodierunt Angelomi Opera *Colon.* 1530. *Romæ* 1565. & in Bibliothecâ Patrum Tom. XV. p. 307.

BERTHARIUS, natione Gallus, ex regio Francorum genere ortus in Monasterio Casinensi vitam Monasticam amplexus est, tantâque virtutis famâ excoluit; ut post Bassatii mortem anno circiter 857. communi Mo- 857. Chron. Casin. l. 1. c. 35. Petr. Diac. de Vir. Ill. Cas. c. 12. p. 20. Ant. Scip. Elog. Cas. p. 57.

 na-

SÆC. IX. ab An. DCCC. nachorum suffragio Abbas electus sit. Duram sanè provinciam nactus est, Saracenis prædonibus Italiam ferro flammâque tunc temporis devastantibus; à quorum incursu ut tutum præstaret Casinum, ipse Monasterium muro cinxit; ac turribus & propugnaculis communivit: & ad montis Casini radices Urbem S. Germani exstruxit. Suscepto sæpius in Galliam itinere, suppetias Italiæ contra Saracenos dari à Ludovico Imp. petiit & obtinuit: semel etiam per literas evocatum in Monasterio suo hospitio excepit, & in Apuliam adversùs Saracenos arma moventem secutus est. Anno 879. Romam profectus, Landulpho Episcopo Capuano à civibus per seditionem ejecto authoritate suâ apud Joannem VIII. Pontificem patrocinatus est, ne Italiæ vires mutuis dissidiis distraherentur veritus. Anno 884. Saraceni Casinum expugnârunt; & Bertharium Abbatem ad altare Missam facientem obtruncârunt XI. Cal. Novembr.

SCRIPTA.

QUæstiones in utrumque Testamentum, *Conciones ad Monachos in Divorum Natalitiis habitæ, De Medicinâ libri duo, De Grammaticâ plures.* Metro imprimis multa atque eleganter conscripsit. Ex omnibus ejus scriptis superest Opus primo loco memorandum, viz. *Ἀντικειμένων* sive *Contrariorum in speciem locorum utriusque Testamenti* libri II. qui sub Juliani Toletani nomine in Bibliothecis Patrum habentur; & anonymi prodierunt *Basil.* 1530. *Colon.* 1533. 8°. à nonnullis etiam Richardo Cluniacensi, ab aliis Salviano Massiliensi ascripti. Verùm id rectiùs Berthario nostro vindicat Joannes Baptista Marus *, tum Leonis Ostiensis †, qui tale opus scripsisse Bertharium prodit, authoritate subnixus, tum fide Codicis MS. pervetusti Longobardicis literis scripti in Bibliothecâ Anicianâ, qui Bertharii nomen prætulit.

* Annot. ad Petr. Diac. de viris illustr. Casinens. p. 33.
† Chronic. Casin. l. 1. cap. 35.

Versus de Vita, obitu, ac Miraculis S. Benedicti, aliique ad Angelbergam Augustam, quorum meminit Petrus Diaconus Cap. 12. habentur inter Prosp. Martinengi Poemata Rom. 1590. & apud Arnold. Wion ad Martyrol. Benedict. Martii XXI.

Sermo de S. Luca Evangelista, à Petro item Diacono memoratus, in breviario Ord. S. Benedicti habetur.

Sermonum & Homiliarum liber I. Servatur MS. in Biblioth. Casin. Num. 107. indicante J. B. Maro, Not. ad P. Diac. p. 22. ubi etiam meminit *Sermonis de S. Matthiâ Apostolo,* nec non alterius de S. Romano Abbate, ubinam verò delitescant non dicit.

858. JOANNES, ERIGENA & SCOTUS dictus, quem alii Anglum apud Ergene in confiniis Walliæ natum, alii Scotum ex oppido Aire oriundum, alii Hiberniam Eri seu Erin olim dictam, natalem habuisse, contendunt. Claruit anno 858. Relictâ * Patriâ in Galliam transiit; & ob ingentem eruditionis famam à Carolo Calvo summâ dignatione susceptus est, inter familiares adlectus, & in rebus tam seriis quàm ludicris individuus mensæ & cubilis socius factus. Anno circiter 850. fervente controversiâ Prædestinatianâ contra Gotteschalcum ipse calamum acriter strinxit, scripto de Prædestinatione libello ad Hincmarum Remensem & Pardulum Laudunensem, quem Prudentius Tricassinus & Florus Lugdunensis statim oppugnârunt. Damnato dogmate Gotteschalciano magnam tamen & ipse Joannes invidiam passus est, quam paradoxis ut plurimum dogmatibus Philosophicis, immensâque apud regem gratiâ, sibi utplurimùm conflavit. Sive istam igitur defugiens, seu ab Alfredo rege ad restaurandam in Angliâ rem literariam evocatus, certè anno 877. post Caroli Calvi, Mecænatis optimi, mortem in Angliam transmeavit; & ab Alfredo rege in Academiâ Oxoniensi à se sive recèns fundatâ, seu restitutâ, artium liberalium, Geometriæ imprimis & Astronomiæ, studio præfectus fuisse dicitur. Post triennium natâ inter Academicos Oxonienses discordiâ Malmesburium secessit, & in celeberrimo illo Cœnobio ludum literarium aperuit; ubi demum anno 883. (rejiciunt id alii in 886.)

† Matth. Westm. Flor. Hist. ad an. 883. p. 253.

886.) à discipulis, inflexam morum duritiem & gravitatem ægrè ferentibus, stylis & graphiis confossus interiit IV. Id. Novembr. Corpus ejus, Teste Matthæo Florilego, in B. Laurentii Basilicâ humili quidem loco sepultum est. Ubi verò super ejus Sepulturam divinitus cecidit radius ignis Cœlestis, Monachi his revelationibus admoniti, in majorem Ecclesiam transtulerunt: & ad sinistram Altaris partem loco magis honorabili condiderunt. Certè Martyribus & Sanctis post mortem annumeratus locum in Martyrologio Romano per multa tenuit sæcula; donec tandem, heu infœlix! ab oculatioribus Pontificiis Transubstantiationi contraria sensisse deprehensus, deleto nomine eximeretur. Doctrinam ejus & pietatem egregiè deprædicat Anastasius Bibliothecarius in epistolâ ad Carolum Calvum. *Mirandum est*, inquit, *quomodo vir ille barbarus (qui in finibus mundi positus, quantò ab hominum conversatione, tantò credi potuit alterius linguæ dictione, longinquus) talia* (viz. Dionysii Opera) *intellectu capere, in aliamque linguam transferre valuerit. Joannem innuo Scotigenam virum, quem auditu comperi per omnia sanctum. Sed hoc operatus est ille artifex spiritus, qui hunc ardentem pariter & loquentem fecit. Nisi enim ex gratiâ ipsius igne charitatis flagrasset; nequaquam donum linguis loquendi proculdubio suscepisset.*

SÆC. IX. ab An. DCCC.

SCRIPTA.

DE *Divisione Naturæ, seu de rerum Naturis* libri V. De hoc opere hæc olim notavit Rogerus Hovedenus * noster, cujus verba mutuatus est Matthæus Westmonasteriensis *, "composuit librum, quem περὶ φυσικῶν "μερισμῶν, i. e. de *Naturæ Divisione*, intitulavit, propter perplexitatem "quarundam Quæstionum solvendarum, bene utilem: Si tamen ignosca-"tur ei in quibusdam in quibus à latinorum tramite deviavit, dum in Græcos "acriter oculos intendit; unde & hæreticus à quibusdam putatus est. Sunt "enim revera in hoc libro perplurima, quæ nisi diligenter discutiantur, à fide "catholica abhorrentia videantur.

* Annal. ad an. 883. fol. 234. p. 2.
* Loc. cit.

Ambigua S. Maximi, seu *Scholia ejus in difficiles locos S. Gregorii Nazianzeni*, Latinè versa. Prodierunt simul bina ista Opera typis impressa *Oxon.* 1681. fol.

De Prædestinatione Dei contra Gotteschalcum liber, à Gilberto Mauguin. editus *Vindic. Prædestinationis & Gratiæ* Tom. I. p. 103. Ex hoc libro XIX. Capitulorum Summulæ, quæ Lotharii Imp. jussu olim collectæ, ad Carolum fratrem per Ebbonem Gratianopolitanum Episcopum missæ, in Palatio Vermeriensi anno 853. traditæ, & à Prudentio Tricassino & Floro Lugdunensi postea refutatæ sunt; habentur in *Historiâ Gotteschalci* Usserianâ cap. 19.

Opera S. Dionysii Areopagitæ quatuor, (viz. *De Cœlesti Hierarchiâ, de Ecclesiasticâ Hierarchiâ, de Divinis Nominibus, de Mysticâ Theologiâ*) in Latinam Linguam conversa, versione Carolo Calvo Imp. nuncupatâ. Hanc *Versionem* nimia Græci Sermonis affectatione vitiatam, adeóque Latinis haud satis esse intelligibilem, dudum observavit prædictus Florilegus. Prodierunt ex his aliqua in editione Operum S. Dionysii *Colon.* 1536. Omnia verò, teste Labbeo * in Bibliothecâ Collegii Societatis Iesu Bituricensis MSS. habentur. Præfationem versionis istius duplicem ad Carolum Calvum, metricam alteram breviorem, alteram prosaicam prolixiorem edidit Cl. Usserius in *Epistolarum Hibernicarum* Sylloge p. 57.

* Differt. de Script. Eccl. Tom. 1. p. 67.

Excerpta de Differentiis & Societatibus Græci Latinique verbi, quæ inter Macrobii scripta feruntur, ex fusioribus Macrobii scriptis à Joanne nostro deflorata esse censent Usserius & Pithæus.

Liber de Corpore & sanguine Domini interiit, quem Caroli Calvi jussu conscripsit, Ratramni sententiæ ubique consonum, atque eo nomine à Synodo Vercellensi anno 1050. damnatum ut ex Berengarii epistolâ ad Richardum à Dacherio † evulgatâ patet.

† Spicileg. Tom. II p. 510.

Cæ-

Cæterùm multa alia Erigenæ opera recenſet Baleus, quæ an unquam ab eo ſcripta fuerint, parùm conſtat; minùs adhuc an MSS. forſan alicubi deliteſcant.

858. **NICOLAUS**, natione Romanus, Theodori Regionarii filius, à Sergio Papâ Subdiaconus, à Leone Diaconus ordinatus, Benedicto mortuo anno 858. Eccleſiæ Romanæ Pontifex electus eſt, & præſente Ludovico Imp. die XXV. Martii conſecratus. Anno ſequente à Photio Patriarchâ CP. nuper facto literis interpellatus, anno 860. ad cauſam ejus inveſtigandam legatos Conſtantinopolim miſit. Anno 861. Photium, Conciliumque CP. ab eo habitum, ſugillare, & Ignatio palàm patrocinari cœpit. Eodem anno habitâ Synodo Lateranenſi Joannem Archiepiſcopum Ravennatem injuriæ & rapinæ à civibus ſuis accuſatum in judicium vocavit; & venire abnuentem communione privavit. Mox etiam à Ravennatibus exoratus, Ravennam profectus eſt, & Joannem diu licèt tergiverſatum civibus ſatisfacere, contumaciæque ſuæ pœnitentiam agere, & veniam poſtulare coegit, pœnitentem communioni reſtituit. Anno 862. acriùs contra Photium inſurrexit, habitâque Romæ Synodo pullulantem tunc temporis Theopaſchitarum hæreſim damnavit. Eodem anno divortium Lotharii regis indignatus, & à Teutbergâ reginâ injuſtè uti credi voluit, repudiatâ appellatus, ſumma imis miſcuit, nihil intentatum relinquens, quo aut Teutbergæ cauſam tutaretur, aut Lotharium regem à propoſito abduceret; adeò ut anno ſequente Synodum Metenſem damnaret, & Theutgadum Trevirenſem ac Guntharium Colonienſem Archiepiſcopos à Synodo ad Romam legatos excommunicaret. Eodem anno 863. collecto Romæ Concilio Photium excommunicavit & damnavit; & Rothadum Epiſcopum Sueſſionenſem ab Hincmaro Remenſi depoſitum ſedi ſuæ reſtitui, & Romam judicandum remitti crebris literis mandavit. Anno 864. habitâ Romæ Synodo Rodoaldum Epiſcopum Portuenſem, legatum ſuum tum in Oriente tum in Galliâ, ſede & communione ſubmovit, aliamque Synodum de cauſâ divortii Lotharii regis terminandâ fruſtra indixit. Anno 865. convocatâ Romæ Synodo, Rothadum præſentem communioni reſtituit, ſedi Sueſſionenſi reſtituendum decrevit, & in Galliam Synodico decreto ac literis ſuis communitum dimiſit, anathema omnibus ei deinceps adverſantibus comminatus. Acriùs eodem tempore contra Michaelem Imp. & Photium exarſit, illiuſque ſcripta flammis palàm mandari juſſit. Anno 866. Michaeli Bulgarorum regi fidem Chriſtianam nuper ſuſceptam gratulatus eſt, quæſtionibus CVI. ab eo propoſitis reſponſo ſatisfecit, & ad fidem apud Bulgaros confirmandam Paulum Populonienſem & Formoſum Portuenſem Epiſcopos legavit. Eodem anno Waldradum Teutbergæ pellicem excommunicavit, Wulfadum & ſocios in Concilio Sueſſionenſi depoſitos dignitati ſuæ reſtitui juſſit; & à Photio anathemate percuſſus eſt. Obiit anno 867. die XII. Novembris. Extant *Epiſtolæ* LXX. Concil. Tom. VIII. p. 268. aliæ XXIV. ibid. p. 480. Fragmenta aliarum *Epiſtolarum* VI. ibid. p. 514. *Reſponſa ad Conſulta Bulgarorum* Capitulis CVI. conſtantia, ibid. p. 516. *Decreta* ſeu *Reſcripta* de rebus variis in XXII. titulos diſpertita, ibid. p. 550. *Appendix Epiſtolarum ſecunda* Epiſtolas IV. complectens, ibid. p. 563. Cæterùm Nicolai noſtri Epiſtolæ ſeorſim prodierunt *Romæ* 1542. fol.

858. **PHOTIUS**, ortu, ut videtur, Conſtantinopolitanus, Taraſii Patriarchæ nepos, parentes habuit generis ſplendore illuſtres, & quos martyrium (forſan ob cauſam imaginum) nobilitaverat. Genere, doctrinâ, virtute, conſpicuus, ad ſummas reipublicæ dignitates, quamprimum maturuit, aſcendit; factus Protoſpatharius ſeu regiorum ſatellitum dux, Protoſecretarius, & Senatûs CP. princeps; adeoque Imperatoris nomine ad Aſſyrios legatione functus. Anno 858. dejecto Ignatio, & oblato ab eo, ſeu ſponte, ſeu metu, abdicationis libello, cum de ſucceſſore ageretur, Photium τὸν ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ γνώσει πολλὰ σεμνυνόμενον, fatente Michaele Monacho, cauſæ Photianæ aliter minime

Phot. in Epiſt. paſſim. Nicet. in vit. Ignat. Theog. libell. de Ignat. Baron. Tom. X. ab an. 858. Hanck. de Script. Byzant. part. 1. c. 18.

minime favente, magnopere reluctantem tum Aulici tum Clerici in Patriarchatum Constantinopolitanum elevârunt, ipso Domini die natali consecratum. Certè ad hoc munus subeundum, quicquid fingant Ignatiani, se per vim quandam adactum esse ipsemet non modò in Epistolâ ad Hadrianum Papam, sed & privatis ad ipsum Bardam literis, seriò conquestus est Quo tamen non obstante, Ignatiani in æde S. Irænes congregati Photium ejusque sequaces damnârunt: Photianis mox in Synodum collectis par pari rependentibus. Anno 861. habita est Constantinopoli Episcoporum CCCXVIII. Synodus, in quâ solenni sententiâ deponitur Ignatius; cui aderant & consenserunt legati Pontificii Rodoaldus Portuensis & Zacharias Anagninus Episcopi. Etsi postea ipse Nicolaus Papa consensum denegârit, pessima convicia minasque quotidie in Photium jaculatus. His accessit nova Nicolai in Photium odii ratio, causa nempe Bulgarorum, quos missis illuc anno 866. prædicatoribus sedi Romanæ arripere molitus erat. Hos interim Photius, utpote sedi suæ subditos, cui se nuper ultrò subjecerant, sedi suæ strenuè vindicavit. Anno 867. ad imperium evectus Basilius Macedo, Photio non leviter infensus, quod ob Michaelis Imp. cædem acriter ab eo correptus fuerat, & sacrâ communione submotus, revocato Ignatio, Photium throno Patriarchali dejecit. Anno 869. convocato Constantinopoli Concilio Episcoporum CII. quod pro Oecumenico VIII. habent Pontificii, Photium Photianosque damnant & deponunt Ignatiani; & ut modo quodam insolenti res ageretur, Synodali sententiæ calamis non nudo atramento, sed ipso sanguine sacramentali tinctis subscripserunt. Quo facto Photius in exilium est actus, cognatis, familiâ, amicis, omni denique humano ministerio, & quos ipsâ vitâ cariores habuit, libris exutus. Καινὸν τοῦτο (inquit) καὶ παράδοξον, ἡ νέα καθ' ἡμῶν ἐπινενοημένη τιμωρία, *& hoc certè novum & paradoxum, recèns in me excogitatum supplicium.* Tandem Basilius veteris amicitiæ memor, cum Photio in gratiam redire cœpit, quem mortuo paulò post Ignatio, anno 878. sedi suæ restituit. Nec hoc contentus Joannem VIII. Romanum Pontificem illi reconciliavit. Photium proindè Pontifex in communionem recepit, omnia adversùs eum ejusque sequaces decreta irrita fecit; Paulum Anconitanum & Eugenium Ostiensem legatos Constantinopolim misit; ubi collecto anno 879. Episcoporum CCCLXXIII. Concilio interfuerunt. Omnia hic in Photii gratiam cesserunt, ipse pro legitimo Patriarchâ ab omnibus agnitus, rescissa in contrarium decreta, antiqua sedis CP. privilegia confirmata, condito etiam Canone, ut omnes à Joanne Pontifice Romano damnati, à Photio etiam damnarentur; à Photio damnati, à Joanne etiam anathemati subjicerentur. Hanc solummodò Synodum Photianam Oecumenicam VIII. agnoscunt Græci, cujus Acta ex Joannis Becci Patriarchæ CP. codice exscripta primus Gr. Lat. extulit Gulielmus Beveregius *Pandect. Canonum* Tom. II. Anno 886. Photius insidiarum unà cum Theodoro Santabareno adversùs Leonem Aug. Basilii filium initarum falsò insimulatus, ab Imperatore mox sede pulsus, in Harmonianorum Monasterium relegatus est; ubi non diu postea obiisse videtur, in Heremiæ Monasterio ad Merdosagarem sepultus. Vir, ut cætera taceam, infinitæ lectionis, stupendæ eruditionis, omnium non sui modò, sed & omnium penè sæculorum doctissimus, librorum helluo voracissimus, Censor χρηστομάθης. Nemo Bibliothecam ejus vel semel inspexerit, quin Historicum summum, Philologum instructissimum, Criticum perspicacissimum, statim deprehendet. Testantur accuratam Juris peritiam tot solertia ad interrogationes propositas responsa; prudentiam politicam liber *de Officio Principis*, ut de rebus gestis nil dicam. Legantur ejus Epistolæ; videbis ipsum Philosophica, Medica, Mathematica, Theologica, adamussim tenuisse. Verùm id apud omnes in confesso est, & fortè solus est Philippus Brietius*, qui Photium literis sæcularibus clarum, divinarum fuisse ignarum affirmavit, reclamante totâ Doctorum caveâ, totque ejus scriptis summâ sacrarum literarum, & rei Theologicæ peritiâ refertissimis. De ingenio ejus, & scientiâ externâ, audiatur unicus Nicetas David †, Photio aliàs non satis æquus. *Tandem*, inquit, *Photium Patriarcham designant:* ἦν δὲ οὗτος ὁ νέος ἐν τῶν ἀγαθῶν καὶ ἀναινόμενων

SÆC. IX. ab An. DCCC.

Vid. Photii Epist. 6. p. 69.

Vide Leonem Gramm. in Chronographiâ, & Joelem in Hist. compend.

Epist. 97. ad Basil. Imp. p. 137.

Leo Grammat. in Chronograph. Joan. Curopal. in Compend. Zonar. Annal. Tom. III.

* Annal. ad an. 858.

† Vit. Ignatii p. 1198.

SÆC. IX. ab An. DCCC.

ἀνωνύμων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐγενῶν κατὰ σάρκα καὶ ἐπιφανῶν: *Homo erat ſanè minimè obſcurus & ignobilis, ſed claris & illuſtribus oriundus natalibus, rerumque civilium & politicarum uſu, prudentiâque & ſcientiâ omnium tunc temporis clariſſimus. Grammaticæ enim literaturæ & carminis pangendi, dicendique laude, quin & Philoſophiæ, & Medicinæ, & omnium propè liberalium diſciplinarum externarum ſtudio cognitioneque tantoperè florebat, ut ævi ſui facilè princeps haberetur, immò & cum veteribus certare poſſet.* Πάντα γὰρ συνήρχετο ἐπ' αὐτῷ, ἡ ἐπιτηδειότης τῆς φύσεως, ἡ σπουδὴ, ὁ πλοῦτος, δι' ὃν καὶ βίβλος ἐπ' αὐτὸν ἔῤῥει πᾶσα, πλέον δὲ πάντων ὁ τῆς δόξης ἔρως, δι' ὃν αὐτῷ καὶ νύκτες ἄϋπνοι περὶ τὴν ἀνάγνωσιν ἐμμελῶς ἐσχολακότι. *Omnia quippe in illo concurrerant, aptitudo quædam & naturæ vis ac fælicitas, ſtudium, opes, quibus tibi librorum omnium maximam copiam comparabat: & quod præ cunctis, gloriæ laudiſque cupido, quâ incenſus totas noctes, ut lectum aſſiduè vacaret, ducebat inſomnes.* Mitto recentiorum encomia, numero & pondere infinita; meritiſſimum præ aliis Elogium ipſi tribuit, qui de hujuſmodi rebus optimè judicare novit, Dan. Heinſius *Diſſert. de Critica Veterum*, p. 166. quod ne nimius ſim, hùc non transferam.

OPERA EDITA.

Μυριόβιβλον, ſive *Bibliotheca*, à Photio adhuc Laico ſcripta, in quâ CCLXXX. Veterum opuſcula lecta, excerpta, & accuratè dijudicata continentur. Nobile, ſi quod aliud, eruditæ vetuſtatis promptuarium; quo tot ſecundæ poſt naufragium tabulæ, tot aurea melioris ævi monumenta, ex parte ſaltem nobis conſervantur. Opus, in quo ingenii acumen, judicii gravitatem, legentis induſtriam, an lectionis varietatem quis magis admiretur, haud facile dixerim. Interim notari meretur, hanc quam nos habemus Bibliothecam, longè majoris operis ſolummodò partem videri, ea ſc. ſolummodò quæ, abſente Taraſio fratre, recitata fuerant, ut ipſe Photius Epiſtolâ ad Taraſium Bibliothecæ præfixâ non obſcurè indicat. Legit utique & excerpſit vir eruditiſſimus infinita alia aliis temporibus præſente Taraſio recitata; unde nil mirum in hoc opere Ignatium, Papiam, Ariſtidem, Theophilum, Hegeſippum, Athenagoram, Julium Africanum, Gregorium Thaumaturgum, Dionyſium Alexandrinum, Gregorium Nazianzenum, alioſque maximi nominis Scriptores, quà ſacros, quà profanos, nullum habere locum, in aliâ, ut videtur, Collectione recenſitos, cujus fortaſſe ἀποσπασμάτιον erant Eclogæ illæ Philoſtorgianæ, quas hoc demum ſæculo edidit Gothofredus. Primus hanc Bibliothecam Græcè cum notis edidit David Hæſchelius *Auguſtæ-Vindel.* 1601. fol. Gr. Lat. deinde prodiit cum Hæſchelii notis, Schotti verſione & notis, *Genevæ* 1613. fol. *Rothomagi* 1653. fol. Cæterùm monendus eſt lector, verſionem Latinam his editionibus affixam, etſi Andreæ Schotti nomen præferat, pravam eſſe, fallacem, & Schotti nomine prorſus indignam.

Epiſtolæ CCXLVIII. unà cum Auctuario V. aliarum de rebus in jure Canonico Orientalium dubiis, ex verſione & cum notis Richardi Montacutii noſtratis Gr. Lat. prodierunt *Londini* 1651. fol.

Epiſtola ad Archiepiſcopum Aquileienſem invenitur Gr. Lat. in Auctuario noviſſimo Combefiſii *Pariſ.* 1672. Lat. apud Baronium ad an. 883.

Epiſtola ad Theophanem Monachum, quam Gr. Lat. Prolegomenis ſuis in Theophanis Ceramei Homilias inſeruit Fr. Scorſus Procem. 2. Sect. 3.

Epiſtola ad Nicolaum Papam ſtatim poſt initum Patriarchatum ſcripta, & Confeſſionem fidei ſuæ continens. Extat Lat. apud Baronium ad an. 859. num. 71.

Epiſtola ad eundem triennio poſt ſcripta, Lat. apud Baronium ad an. 861. num. 39.

Epiſtola Encyclica ad Patriarchas Orientales, Lat. apud Baronium ad an. 863. num. 41. Græcè verò & Latinè inter Epiſtolas Photianas à Montacutio editas ſecundum locum obtinet.

Nomocanon

Nomocanon, sive *Canonum Ecclesiasticorum & Legum Imperialium de Ecclesiasticâ disciplinâ conciliatio*, in titulos XIV. distributa. Prodiit cum Commentariis Theodori Balsamonis tum Græcè tum Latinè à Christophoro Justello ex Bibliothecâ Palatinâ primùm editus *Parif.* 1615. 4°. deinde ad calcem Commentariorum Balsamonis *Parif.* 1620. fol. postremò in Justelli junioris Bibliothecâ Juris Canonici *Parif.* 1662. Tom. II. p. 789. SÆC. IX. ab An. DCCC.

Homilia in diem natalem B. Mariæ Virginis. Extat Gr. Lat. in Auctuario novo Combefisii *Parif.* 1648. Tom. I. p. 1583.

Descriptio novæ B. Virginis Ecclesiæ in Palatio à Basilio Macedone extructæ, Gr. Lat. à Cl. Lambecio eruta, & Codino subnexa *Parif.* 1655. fol. & cum notis Combefisii Originum CP. p. 296.

De Voluntatibus, quæ in Christo dicuntur Gnomicæ liber, extat Latinè ex versione Turriani in Auctuario Canisii Steuartiano p. 437.

Epistola unica, & *Tractatus brevis*, Gr. Lat. à Cotelerio edita sunt Monument. Eccles. Gr. Tom. II. p. 104.

De Divinitate & Incarnatione Dissertationes VI. Habentur Latinè ex Turriani versione apud Canisium Antiqu. Lect. Tom. V. p. 183.

Argumenta Photii adversùs Latinos allegat & examinat Joannes Beccus Orat. I. de Unione Ecclesiæ p. 154.

Libellus de Synodis toties editus nihil aliud est, quam pars Epistolæ, quam scripsit ad Michaelem Bulgariæ principem *de Officio Principis*; ac proinde inter Epistolas Photianas à Montacutio editas primum locum obtinet. Habetur Græcè in Bibliothecâ Cl. Vossii *Synopsis Conciliorum Photii:* Verùm non nostri, sed Photii Tyriorum Episcopi, opus est. Ex hac Synopsi fragmentum profert Usserius *Dissert. de Symbolis* p. 23.

OPERA Ἀνέκδοτα.

Commentarius in D. Pauli Epistolas, è quo sua utplurimum desumpsit Oecumenius. Extat Græcè MS. in Bibliothecâ publicâ Cantabrigiensi, clas. 4. fig. 9. fol. Codex quidem est admodum antiquus, sed in principio & fine mutilus, certè deest integer *in Epistolam ad Romanos Commentarius.*

Quæstiones ac Dubia ad Amphilochium Cyzici Metropolitam de variis S. Scripturæ locis. Extant MSS. grandi volumine, sed absque Photii nomine in Cl. Seguierii Galliæ Cancellarii Bibliothecâ; item in Bibliothecis Vaticanâ, Barbarinâ, Bavaricâ, & forsan alibi. Hujus operis fragmenta duo edidit Combefisius, alterum ad calcem operum Amphilochii p. 226. alterum in Auctuarii Tomo I. Alia olim fragmenta protulit Turrianus: ex eodem opere desumpta esse, quæ apud Auctorem Catenæ in Joannem reperiuntur, non infœliciter conjicit Colomesius.

De Episcopis & Metropolitis Collectio, extitit olim MS. in Bibliothecâ Naudeanâ.

Opus contra Latinos; ex quo fragmentum de processione Spiritûs Sancti Gr. Lat. profert Cl. Usserius Dissert. de Symbolis p. 25. sed non ex ipso Photii opere immediatè desumptum, verum ex Euthymii Zygabeni Codice MS. Panopl. tit. 12. qui quidem locus in Latinâ Euthymii versione à Fr. Zino adornatâ consultò omissus est.

Odæ IX. extant MSS. in Bibliothecâ Claromontanâ.

Prophetarum liber cum expositione. Extat MS. in Bibliothecâ Vaticanâ, uti Possevinus nos docet.

Lexicon, volumen satis crassum, hoc tempore penès Marquardum Gudium Hamburgensem MS. asservatur. Optimus sanè liber, & quem edi è re literariâ esset, ut Epistolâ ad Thomsonum olim notavit Josephus Scaliger.

In Categorias Aristotelis liber habetur MS. in Galliæ regis Bibliothecâ.

Horum Manuscriptorum notitiam ex parte debemus curæ Cl. Colomesii, qui in Paralipomenis ad *Cartophylacem Ecclesiasticum* de iis agit.

Scripsit etiam Photius, teste Suidâ *, adversùs Leontium hæreticum olim Episcopum Antiochenum. Verùm hoc opus dudum interiisse videtur.

* In voce Ἀκάκιος.

SÆC. IX. ab An. DCCC.

858. Ex Theogn. libell. de Ignat. Nic. Pap. Epist. & Act. Conc. CP. IV. Conc. Tom. VIII.

THEOGNOSTUS, Monachus, Patriarchæ CP. Exarchus sive Legatus. Claruit anno 858. Triennio post Ignatium sede patriarchali in Synodo CP. depositum ægrè ferens, Romam laicum indutus habitum dilapsus est, ibique res Ignatii, suasque, apud Pontificem procuravit. A Michaele Imp. Constantinopolim ad judicium subeundum citatus, Nicolaum Papam non solum patronum acerrimum, sed & Mecænatem liberalem nactus est; ab eo præfecturâ Monasteriorum veteris Romæ, & *Archimandritæ* titulo donatus. Ignatio sedi suæ restituto, Theognostus anno 868. Constantinopolim rediit, Hadriani Papæ literis munitus, quibus Basilio Imp. & Ignatio Patriarchæ majorem in modum commendatus est. Hegumenus igitur sive Abbas Monasterii Fontis, & Sceuophylax Ecclesiæ magnæ factus est; atque anno 870. à rege & patriarchâ suo ad Hadrianum remissus, ut cum eo utriusque nomine de rebus Ecclesiæ gravissimis tractaret, & Episcopis ac Clericis Photianis pœnitentiæ locum concedi obtineret. Anno sequente Constantinopolim re infectâ rediit. Nec plura de eo constant. Scripsit *Libellum de causâ Ignatii*, quo miserias & injurias Ignatio patriarchæ ab anno 858, ad 861. illatas historico stylo repræsentavit, & Nicolao Papæ spectandas obtulit. Extat iste *Libellus* Gr. Lat. Concil. Tom. VIII. p. 1263.

858. Metroph. Epist. ad Manuel. Patr. Conc. CP. IV. Act. III. p. 1292. IV. p. 1297. VI. p. 1313.

METROPHANES, patriâ Constantinopolitanus, matre quidem sublæsæ famæ, quæ Methodium patriarcham stupri olim accusavit, natus, factus est Smyrnæorum Metropolita ante annum 858. quo Ignatii CP. à Bardâ depositi partes, quantum potuit, tutatus est; Photium tamen patriarcham admisit. Anno sequente, recrudescente iterum dissidio, Meprophanes contumacior jam factus, in Synodo CP. depositus, Ignatio carceris socius datur. Anno 867. deposito Photio, ipse sedem suam recuperavit; & in Concilio CP. anno 870. inter primarios Photii persecutores enituit. Restituto Photio anno 878. Metrophanes eum pro patriarchâ habere præfractè recusavit; & à Joanne licèt Papâ anno 879. Photio morem gerere admonitus simul ac jussus contumaciam suam mordicus retinuit. Quo nomine in Concilio CP. ineunte anno 880. tanquam obstinatus Schismaticus, Episcopatu simul ac Communione submotus est. Scripsit *Epistolam ad Manuelem Patricium*, quâ res à Photio ab anno 858, ad an. 870. gestas ordine narrat. Extat hæc *epistola* Lat. apud Baronium ad an. 870. num. 453. Gr. Lat. unà cum Actis Concilii CP. IV. *Ingolstad.* 1604. 4°. & Concil. Tom. VIII. p. 1385.

858. PATRICIUS ARARSIUS, ignotæ gentis, conditionis, ætatis, Scriptor, à me ideò in hunc locum repositus, quòd *Libelli Synodici* à Pappo editi authore antiquior erat. Aliter de eo penitus silent tum veteres tum recentiores. Scripsit librum *Oceanum* dictum; unde insigne fragmentum de *Meletio* & *Ario* profert dicti *Synodici* Author, p. 14. Et si ex ungue, quod aiunt, Leonem metiri liceat, præclaram ejus orationem fuisse oportet.

859. ADO, gente Gallus, anno 859. Archiepiscopus Viennensis factus est. Anno 860. Concilio Tullensi, 873. Cabilonensi, 875. Conventui Cabilonensi, interfuit. Obiit anno 875. & in Martyrologio Romano die XVI. Decembris locum habere meruit.

SCRIPTA.

Martyrologium Sanctorum per anni circulum. Prodiit ad calcem Martyrologii veteris Romani cum notis Heriberti Rosweydi *Antverp.* 1613. fol. *Paris.* 1645. fol.

Breviarium Chronicorum de sex mundi ætatibus, à mundi initio ad annum 874. perductum, quæ annum enim istum sequuntur ab alienâ manu adjecta

sunt.

ſunt. Prodiit ſeorſim *Pariſ.* 1522. cum Gregorio Turonenſi *Pariſ.* 1512. 1567. *Baſil.* 1568. denique in Bibliothecâ Patrum Tom. XVI. p 768.

Libellus de Feſtivitatibus SS. Apoſtolorum ac Diſcipulorum, ſive *Succeſſorum eorum.* Extat ibid. p. 823. & unà cum Martyrologio *Antverp.* 1613. *Pariſ.* 1645.

Martyrium S. Deſiderii Viennenſis Epiſcopi. Habetur apud Caniſium Antiqu. Lect. Tom. VI. & Surium XI. Februarii.

Vita S. Theuderii Abbatis Viennenſis. Extat apud Mabillon. Sæc. Benedict. I. p. 678.

ISAAC, Parduli Laudunenſis Epiſcopi Diaconus, anno 849. Concilio Cariſiaco interſuit, & Eccleſiæ Remenſis Diaconus Sueſſionenſi anno 853. Demum Epiſcopus Lingonenſis factus, anno 859. Concilio Tullenſi, 862. Piſtenſi, 866. Sueſſionenſi, 869. Vermerienſi, 875. Cabilonenſi, 876. Pontigonenſi, 878. Tricaſſino interfuit. Scripſit *Epiſtolam* ſatis prolixam *de Canone Miſſæ* à Dacherio editam Spicileg. Tom. I. p. 345. Extat ejuſdem *Collectio Canonum*, Græcorum ad inſtar Nomocanonum, ex antiquis Canonibus & Imperatorum Francorum Capitularibus conſarcinata, à Sirmondo edita Concil. Gallic. Tom. III. à Baluzio Capitular. Tom. II. denique Concil. Tom. VIII. p. 598. 859.

HULDERICUS, natione Germanus, ex illuſtri familiâ Comitum de Kilburg & Dillingen natus, Hupaldi & Diapurgæ Sueviæ Ducisſæ filius, natus eſt circa an. 817. in Collegio Vanningo S. Galli, deinde ſub Adalberto Antiſtite Auguſtano, educatus, ab iſto Romam miſſus. Eo verò interea temporis defuncto in Epiſcopum Auguſtanum renunciatus fuiſſet, ni ætatem immaturam cauſatus eſſet. Tandem poſt Hiltini mortem tum Imperatoris tum Canonicorum conſenſu Eccleſiæ illius Antiſtes factus eſt circa an. 860. Eccleſiam ſuam per XL. annos magnâ cum laude gubernavit; & Romano Pontifici cœlibatûs jugum ſacerdotibus ſuis imponenti auctoritate ſuâ atque eruditione fortiter reſtitit. Obiit anno circiter 900. Scripſit *ad Nicolaum Papam Epiſtolam de Continentiâ Clericorum*, quâ illum cœlibatûs legem rigidè nimis urgentem ex Scripturâ & Eccleſiaſticâ antiquitate liberè atque acriter coarguit. Epiſtolam iſtam in lucem edidit Joannes Wolfſius Memorab. Lect. Tom. I. p. 241. inter Orthodoxographa priùs excuſam p. 481. & ap. Fox. Act. & Monum. Eccl. Tom. 2. p. 456. & ad calcem Callixt. de Conjugio Clericorum. Magni quidem olim iſta à Conjugii Clericalis defenſoribus habita eſt; adeò ut, teſte Bertoldo Conſtantienſi *, Gregorius VII. anno 1079. coactâ Romæ Synodo iſtud Hulderici ſcriptum nominatim damnare neceſſe habuerit. Unde liquet falſos eſſe Epiſtolæ hujus Codices quoſdam MSS. in Anglia, qui Voluſiani Carthaginenſis Epiſcopi nomen præferunt, præcipue vetuſtum illum, Matthæo Parkero Archiepiſcopo Cantuar. à Jo. Balæo dono datum, quem ſe à Parkero accepiſſe teſtatur Jo. Foxus Martyrologus noſter loco citato; ubi aliam hac de re ſub Voluſiani etiam nomine epiſtolam planè elegantem adjunxit, quâ Clerici uxorati Cauſam ſuam adverſus Nicolaum Papam ſtrenuè & nervosè agunt. Animadvertat autem Lector, alium fuiſſe Udalricum ſive Hulricum Epiſcopum etiam Auguſtanum, qui Epiſcopatum iniit anno 924. obiit anno 973. vel paulò poſt; ut Germanorum Annales disertè teſtantur. Unde nil mirum hunc cum noſtro plures temerè confudiſſe. 860.

Pantal. de vir. illuſtr. Germ. Part. II. p. 52.

* Append. ad Hermann. ad an. 1079. p. 349.

WULFADUS, ab Ebbone Remenſi inter Clericos cooptatus, Eccleſiæ Remenſis Oeconomus factus eſt, eoque nomine Concilio Cariſiacenſi annò 849. & Sueſſionenſi anno 853. interfuit. Anno circiter 866. Caroli Calvi Imp. favore Archiepiſcopatum Bituricenſem adeptus eſt. Anno 867. Synodo Tricaſſinæ, 869. Vermerienſi, 870. Piſtenſi, 871. Duziacenſi adfuit. Obiit anno 875. VI. Non. Octobr. Scripſit *Epiſtolam Paſtoralem ad Parochos* 866.

SÆC. IX. ab An. DCCC. & *Parochianos Diœceseos suæ*, quæ extat apud Mabillon. Analect. Tom. IV. p. 602.

867. **BASILIUS, MACEDO** à patriâ dictus, ex illustri Arsacidarum stemmate ortus, Maiëtis Arsacidæ nepos, materno verò genere Constantinum M. attingens. Puer adhuc à Bulgaris in captivitatem abductus, multos in Bulgariâ annos exegit. Libertatem demum nactus, Theophili sive Theophilitzis, Michaelis Imp. consanguinei, comitatui se adjecit, ab eo Protostrator sibi designatus: ab Imperatore mox inter Stratores suos adlectus, & Protostratoris, deinde Accubitoris, demum Patricii, dignitate auctus. Anno 867. interfecto Bardâ Cæsare impensiorem Michaelis Imp. favorem eo facinore meruit, ab eo Officiorum Magister, filius adoptivus, ac postremùm ipso pentecostes die Cæsar, renunciatus. Exeunte anno Basilius Michaelem immissis sicariis è medio tollendum curavit; eoque sublato Imperii fasces arripuit. Quicquid in rebus Ecclesiasticis gesserit, Photium præsertim spectat; adeóque supra à nobis in Photio enarratum est. Obiit anno 886. imperii administrati 18. inter optimos Principes numerandus, nisi quòd pessimo facinore ad imperium grassatus sit.

Vid. vit. ejus per Constant. Porphyr. edit. Gr. Lat. ap. L. Allat. Symmict. Part. II. p. 1.

SCRIPTA.

Capita Exhortatoria LXVI. *ad Leonem filium*, Gr. Lat. à Morellio edita *Paris.* 1584. 4°. & cum notis Barnabæ Damckii *Hamburgensis* an. 1633.

Orationes aliquot, unà cum Actis Synodi VIIIæ. editæ.

Allocutiones III. ad Synodum dictam extant. Lat. Concil. Tom. VIII. p. 1151.

Epistolæ II. ad Nicolaum Papam, habentur apud Baronium ad an. 867. num. 105. ad an. 871. num. 7.

Harum prior extat Lat. Concil. Tom. VIII. p. 1007. pars etiam illius Gr. Lat. ibid. p. 1293.

Liber de Jure, quem scribendum curavit Basilius, interiit. Extant tamen Fragmenta IV. de Nuptiis agentia, Gr. Lat. in Leunclavii Jure Græco Romano lib. 2. p. 86. unicum etiam de Officio Patriarchali Lat. apud Baronium ad an. 886. num. 12.

Menologium Græcorum scribendum, augendum, & imaginibus miniatis exornandum, curâsse Basilium autor est Baronius*; qui & Codicem jussu ejus conscriptum à se visum, lectumque esse prodit. Eum in Bibliothecâ Vaticanâ etiamnum extare, sex tamen mensibus à Martio ad Augustum inclusivè desideratis, fidem facit Leo Allatius ‖: qui tamen illum potius Basilio juniori, qui anno 977. imperium tenuit, ascribendum conjicit. Cæterùm ne quis incuriâ labatur, sciendum est Menologium istud non parùm discrepare ab aliis Græcorum Menologiis, sive eo quod Latinè habetur apud Canisium, Tom. II. p. 731. sive eo quod in Menæis Græcorum insertum reperitur, seu eo denique quod in linguam Græcorum vernaculam à Maximo Margunio Cytherorum Episcopo versum prodiit *Venetiis* 1529. 4o.

* Ad an. 886.

‖ De libris Eccl. Græc. Dissert. 1. p. 84.

867. **HADRIANUS**, natione Romanus, Talari postea Episcopi filius, à Gregorio IV. Subdiaconus, ac demum Presbyter titulo S. Marci ordinatus. Anno 867. thronum Pontificalem sortitus est, die XIV. Decembris consecratus. Magnam sibi primo limine conflavit invidiam Theutgaudo, Zachariâ, & Anastasio Ecclesiasticæ communioni restitutis, quos Nicolaus Papa ad laicorum sortem redegerat. Anno etiam sequente Waldradam à Nicolao excommunicatam censurâ absolvit. His factis tantam apud Occidentales Episcopos, & exules Græcos Romæ commorantes invidiam iniit, ut ab illis acriter reprehensus, ab his communionem ejus fugientibus angue pejus exosus, utrosque demississimis obsequiis & solenni Nicolai Papæ encomio pacatiores reddere necesse habuerit. Eodem anno recepto ab Ignatio Photii Patriar-

chæ

chæ CP. libello contra Nicolaum & Ecclesiam Romanam, Romæ Synodum habuit; ac Photium triplici anathemate percussit, librumque ejus palàm comburi jussit. Eodem circiter tempore Lothario regi, quem ob adulteras Waldradæ nuptias Nicolaus antea sacris submoverat, Romam profecto communionem indulsit. Anno 869. Donatum Ostiensem, & Stephanum Nepesinum Episcopos, ac Marinum Diaconum, Constantinopolim legatos ad Concilium celebrandum misit. Anno 870. Carolo Calvo ob occupatum & divisum cum Ludovico fratre Lotharii defuncti regnum, excommunicationem ni incepto desisteret, comminatus est; in Episcopos etiam Gallos se præsentem graviter animadversurum jactitans, ni regem suum proposito abducerent. Anno 871. refricatâ pristinâ de Bulgaris controversiâ de Ignatio CP. graviter, incassum tamen, conquestus est. Ignatius jura Patriarchatûs CP. tueri certus; Episcopos & Presbyteros Româ in Bulgariam missos provinciâ ejecerat, eamque è Romanæ sedis ditione ereptam Constantinopolitanæ vindicârat. Obiit anno 872. die XXV. Novembris. Extant *Epistolæ* XXVI. Concil. Tom. VIII. p. 896. quarum tres habentur Gr. Lat. inter Acta Synodi VIIIæ. *Allocutiones* III. ad Synodum Romanam anno 868. habitam, & *Capita* V. in eo pronunciata, reperiuntur Gr. Lat. inter Acta Synodi VIII. actione 7â. Concil. Tom. VIII. p. 1342.

THEODORUS, ABUCARA dictus, Cariæ Archiepiscopus, & à Photio Patriarchâ CP. ad sedem Laodicenam si non translatus, saltem designatus. Claruit anno 867. quo unà cum Zachariâ Chalcedonensi Metropolitâ à Photio ad Ludovicum Occidentis Imperatorem legatus est; ut librum à se contra Nicolaum Papam conscriptum deferret, & Ludovicum ad excutiendum Papale jugum incitaret. Verùm iter vixdum inierat, cùm à Basilio Macedone, qui interfecto Michaele Imp. purpuram arripuerat, revocatus est, ac domi manere jussus. Anno 869. in Concilio CP. libellum pœnitentiæ obtulit, quo vim sibi à Photio illatam caussatus, seque dolis & insidiis in partes Photianas pertractum fuisse præ se ferens, facti veniam postulavit & obtinuit; ab Ignatio Patriarchâ in communionem & Concilii consessum admissus. 867. Vide sis Nicet. in vit. Ignat. Patriarchæ passim, Conc. Tom. viii.

SCRIPTA.

Dialogus de V. inimicis, à quibus Christus homo factus nos liberavit. Explanatio vocum quibus utuntur Philosophi, & confutatio hæresis Acephalorum. Dialogus ratiocinatione demonstrans Deum esse. Epistola continens fidem Orthodoxam juxta Synodum Chalcedonensem. Solutiones breves de Corpore Christi. De peccato Adami. De luctatione Christi cum Diabolo. Dialogus cum Arabe. Quæstio ab Agarenô proposita. Dissertatio cum Judæo. Dialogi aliquot contra Nestorianum. Quæstiones ab infideli propositæ. Contra Saracenos. Mahometem non esse ex Deo; quòd fuerit hostis Dei, & à Dæmone obsessus. De confirmatione Christianismi. De pane mystico & corpore Christi. De Christo vero Deo. De unâ Uxore. De filio ὁμοουσίῳ *contra Saracenos. Quòd pater semper generat,* &c. *Disputatio de nomine Dei; de Deo & deitate; & cum Nestoriano. Contra Jacobitam de eadem re. Quæstio ab Origenistâ proposita. Contra Saracenos Theopaschitas. Dialogus cum Nestoriano. De Tempore. De Auctore boni & mali: & aliarum aliquot Quæstionum solutiones*; quæ haud tanti sunt, ut huc transferantur. Edita sunt hæc omnia Gr. Lat. à Jacobo Gretsero unà cum Anastasii ὁδηγῷ *Ingolstad.* 1606. 4°. & in Auctuario Duceano *Paris.* 1624. Tom. I. p. 367.

De Unione & Incarnatione Tractatus, quem ex Bibliothecæ Bodleianæ Cod. MS. primus in lucem extulit Andreas Arnoldus Gr. Lat. unà cum S. Athanasii *Syntagmate doctrinæ ad Clericos & Laicos*, *Paris.* 1685. 8°.

THEODOSIUS, Patriarcha Hierosolymitanus, claruit anno 869. quo Eliam Syncellum, literis & reliquiis munitum ad Ignatium Patriarcham 869.

CP.

SÆC. IX ab An. DCCC. CP. legavit; ut Concilio Constantinopoli recèns indicto suo nomine interesset. Extat *Epistola ad Ignatium* Lat. Concil. Tom. VIII. p. 986.

869. MICHAEL, Patriarcha Alexandrinus, claruit anno 869. quo Josephum Archidiaconum suum ad Concilium CP. vices suas obiturum legavit, & Epistolam ad Basilium Imp. de Unitate Ecclesiæ conscripsit. Extat *Epistola* ista Lat. Concil. Tom. VIII. p. 1111. Gr. Lat. (sed multò brevior, forsan à Græcis Concilii Actorum editoribus in compendium redacta) ibid. p. 1361.

869. JOSEPHUS, vitæ instituto Monachus, & Ecclesiæ Alexandrinæ Archidiaconus, claruit anno 869. quo Michaelis Patriarchæ vicarium in Concilio CP. locum tenuit. Extat Lat. *Oratio brevis Panegyrica ad Synodum* Concil. Tom. VIII. p. 1114.

870. PETRUS SICULUS, vir doctus ac nobilis, circa an. 870. à Basilio Imp. ad Armenos pro permutandis invicem captivis legatus, rem fœliciter confecit; postquam apud Tibricam Armeniæ civitatem novimestre spatium exegisset. Agunt de eo ex recentioribus post Baronium & Vossium Miræus, ejusque exscriptor Oudinus. Scripsit Petrus ad Bulgariæ Archiepiscopum *Historiam de ortu, progressu, & occasu Manichæorum*; quam à Marco Velsero acceptam primus Gr. Lat. edidit Matthæus Raderus Soc. Iesu *Ingolstad.* 1604. 4°. Habetur etiam Lat. in Bibliothecâ Patr. Tom. XVI.

870. MICHAEL PSELLUS, vir doctissimus, & Philosophus summus, diu in Antro insulâ versatus est: à quo Leo Byzantius, cognomento Philosophus, non tamen Imperator, liberalium disciplinarum elementa hausit; Rhetoricam puta, Philosophiam, reliquasque scientias didicit. Claruit circa an. 870. & deinceps. Cave tamen sis, ne malè confundas hunc (quod multos fecisse constat) cum altero illo Michaele Psello, Michaelis Ducæ præceptore, undecimi Sæculi scriptore; de quo suo loco. An aliquid scripto consignaverit noster, non satis liquet. Quosdam tamen Tractatus ab eo scriptos sub recentioris Pselli nomine latere verisimile est, præcipuè *Paraphrasin in plerosque Aristotelis libros*, *Dialogum de operationibus Dæmonum*, *Tractatum de Dæmonibus* nondum Græcè editum, aliaque quæ nec tractandi ratione, nec inveniendi acumine, neque stylo, juniorem Psellum sapiunt: de quibus consulas Leonem Allatium in *Diatribâ de Psellis*, p. 12, &c. & nos de iis alibi plura.

870. STYLIANUS, cognomento *Mapa*, Neocæsareæ in Provinciâ Euphratesinâ Metropolita, claruit anno 870. quo Concilio Constantinopolitano IV. subscripsit. Partibus Ignatianis perditè addictus, multa sub Photio passus est, sede suâ submotus, & exilio mulctatus. Photio demum sede Patriarchali dejecto, anno 886. sedem recuperavit; & eodem anno, atque iterum anno 889. de recipiendis in communionem Photianis Stephanum Papam per literas consuluit, multis utrobique contra Photium declamitans, Ecclesiæ tamen pacem sectariis ejus pœnitentiam agentibus indulgendam esse contendens. Post annum 899. Joannem IX. pontificem de eadem causâ consuluit: atque ipse interim cum Photianis communionem iniit. Extant *Epistolæ II. ad Stephanum* Papam Gr. Lat. Concil. Tom. VIII. p. 1397. 1410. antea à Radero unà cum Actis Concilii Octavi Gr. Lat. editæ *Ingolstad.* 1604. 4°. Habetur Styliani cujusdam opus *de Proprietatibus* S. Trinitatis, Græc. MS. in Bibliotheca Regiâ Parisiensi, Teste Labbeo *Nov. Biblioth. MS.* p. 90. an verò nostri sit Styliani, dicant nobis quibus Codicem MS. inspicere datum est.

870. ANASTASIUS, Abbas Romanus, Ecclesiæ Romanæ Presbyter &

Anast. in Actis Conc. à se vers. Baron. passim Tom. X.

Bi-

Bibliothecarius, claruit anno 870. Anno præcedente cum Suppone & Everhardo Comitibus à Ludovico Imp. Constantinopolim ad conciliandas inter Ludovici filiam & Basilii Macedonis primogenitum nuptias legatus fuerat: quò pervenit sub exitu Concilii Pseudo-Octavi, atque ultimæ illius Actioni interfuit. Mox subreptos à Romanis Legatis conscio Imperatore Libellos pœnitentiæ à Photianis sedi Romanæ oblatos restitui impetravit: & in Occidentem reversus, Actorum Conciliabuli Ignatiani exemplar secum detulit; quod postea Latinè vertit. Anno 871. ab Hadriano Papâ Neapolim unà cum Cæsario Abbate legatus est; ut Athanasium Episcopum Neapolitanum, à Sergio Neapolis Duce ac nepote suo urbe ejectum, sedi suæ quovis modo restitui curaret. Sedulâ quidem id, irritâ tamen, operâ sategit Anastasius: cúmque minas & monita Pontificia parùm curarent Neapolitani; delegatâ sibi ab Hadriano authoritate usus, Clerum simul ac populum anathemate innodavit. Anno 876. Vitam S. Dionysii Areopagitæ Latinè à se versam ad Carolum Calvum Imp. misit. Plura de eo non constant. Nonnulli tamen illum ad annum usque 886. vitam protraxisse volunt. Vir erat pro ævi sui genio nequaquam indoctus; qui utriusque linguæ scientiam tenuit, & cum primariis Sæculi viris, Photio ac Hincmaro, arctam satis amicitiam coluit. SÆC. IX. ab An. DCCC.

OPERA.

Acta Concilii Constantinopolitani IV. seu Generalis Pseudo-Octavi anno 869. habiti, partim Latine scripta, partim ex Græco Latinè versa, multis de suo additis. Extant Concil. Tom. VIII. p. 961.

Acta Concilii Nicæni II. seu Generalis Pseudo-Septimi, anno 787. habiti, Latinè versa. Extant Concil. Tom. VII. p. 29.

Historia Ecclesiastica, sive Chronographia Tripartita, ex Nicephori Patriarchæ CP. Georgii Syncelli, & Theophanis Confessoris Chronicis maximam partem desumpta, & in Latinum sermonem conversa. Prodiit cum notis Fabroti *Paris.* 1649. fol.

Historia de Vitis Romanorum Pontificum, seu *Liber Pontificalis* à S. Petro usque ad Nicolaum pertingens. Partem libri hujus priorem, quæ à S. Petro ad Liberium protenditur, Anastasium parentem non agnoscere inde probat Labbeus *, quòd viderat MS. Codicem optimæ notæ tempore Caroli M. exaratum; in quo Vitæ illæ Damaso jam tum tribuebantur, antequam aut natus esset Anastasius, aut saltem ex primis infantiæ crepundiis emersisset. Codicem haud dissimilem in Bibliothecâ Cæsareâ haberi testatur Lambecius Comment. l. 2. p. 927. Verum de hoc opere *Pontificali* abundè satis suprà in Damaso egimus. Extat Historia ista in omni Conciliorum editione, quin & *Moguntiæ* edita 1602. & ad calcem Historiæ Ecclesiasticæ cum Caroli Fabroti notis *Paris.* 1649. fol.

* Tom. I. p. 252.

Collectanea de iis, quæ spectant ad Historiam Monothelitarum, seu farrago variorum Opusculorum ab Anastasio partim conscripta; partim Latinè versa, partim aliunde inserta, viz.

Anastasii Bibliothecarii Epistolæ II.
Joannis IV. Papæ Apologia pro Honorio Papâ.
S. Maximi Epistolæ V.
Theodori Papæ Epistolæ III.
Martini Papæ Epistolæ IV.
Commemoratio eorum, quæ S. Martinus passus est Constantinopoli.
Relatio motionis factæ in S. Maximum coram Principibus in Secretario.
Anastasii Monachi Epistola ad Monachos Caralitanos.
Relatio Disputationis inter S. Maximum & Theodosium Cæsareensem.
Anastasii Apocrisiarii Epistola ad Theodosium Gangrensem.
Hypomnesticon de gestis SS. Maximi, utriusque Anastasii, Martini, &c.

Collectanea ista à Jac. Sirmondo edita prodierunt *Paris.* 1620. 8°. & exinde in Bibliothecâ Patr. Tom. XII. p. 831.

Vita

SÆC. IX. ab An. DCCC. *Vita seu Passio S. Demetrii Martyris.* Extat apud Mabillon. Analect. Tom. I. p. 65.

Vita S. Dionysii Areopagitæ, ex Methodio in Latinum sermonem translata interiit, exceptâ Præfatione, quæ habetur apud Surium ad diem III. Octobr.

Vita S. Joannis Eleemosynarii, ex Leontio Latinè versa aut interiit, aut adhuc MS. delitescit.

870. EPIPHANIUS, Cypri Archiepiscopus, claruit anno 870. quo circiter tempore restitutum Ignatio Patriarchatum CP. per literas gratulatus est, se Synodi ab eo anno superiore habitæ decreta ex animo suscipere professus. Extat hæc *Epistola* Gr. Lat. in Prolegomenis Synodi VIII. Generalis, Concil. Tom. VIII. p. 1276.

871. ALFREDUS, seu ÆLFRIDUS, seu ALUREDUS, *Magnus* à rebus gestis dictus, gente Anglus, Waddingtonæ in agro Bercheriensi natus anno 849. Ethelwolphi Occidentalium Saxonum regis & Osburgæ filius natu minimus. Anno ætatis duodecimo adhuc nescivit literas, sed Saxonica Poemata, quæ diu noctuque audivit, memoriâ fideli retinuit. Ætate provectior, tempus puerile deperditum omni studio ac diligentiâ redemit; adeò ut non infimum inter eruditos sæculi viros locum obtineret. Anno 871. Angliæ Monarchiam obtinuit, ac per triginta fermè annos tenuit, frequentibus Danorum incursionibus exercitatus, quos multis præliis superavit, & ipse ab iis ad summas sæpe angustias redactus, ac semel regno exutus. His verò omissis ad alia veniamus. Monasteria condidit, Ecclesias extruxit, Scholas atque Academiam Oxoniensem fundavit; in quibus procerum liberos bonis literis imbuendos præcipuè curavit. Quin & ipse exemplo suo aliis prævit. quotidie enim octo horas legendo, scribendo, dictitando, & orando transigebat: adeò ut Grammaticus, Philosophus, Rhetor, Historicus, Musicus, & Poeta, non ignobilis haberetur. Obiit Vir doctissimus, sapientissimus ac piissimus Princeps, VII. Cal. Novembr. anno 900. regni sui 29. ætatis 51. in civitate Wintoniensi reconditus. Vitam ejus literis mandavit Asserius Menevensis ipsius domesticus & familiaris; unde pressiorem sitim curiosus lector explere possit.

SCRIPTA.

Paraphrasis Saxonica Historiæ Ecclesiasticæ Venerabilis Bedæ, quam cum Bedæ Historiâ edendam curavit Abrahamus Whelocus *Cantabrigiæ* 1644. fol.

Leges quamplurimæ, quarum pars longe maxima ad Ecclesiam spectant. Extant Latinè & Saxonicè ibid. in Append. p. 15.

Testamentum ejus. Extat apud Asserium Menevensem in Vitâ illius p. 22.

Pastorale D. Gregorii Saxonicè vertit. Edita est versionis istius Præfatio Saxonicè, Anglicè & Latinè ibid. p. 25. Extat ipsa *Pastoralis* Versio in Bibliotheca Collegii SS. *Trin. Cantabrig.* Exemplar verò vetustissimum & quod Codex olim erat Plegmundi Archiepiscopi qui floruit anno 890. cujus character elegans, perpulcher, & vetustissimus, habetur in *Bibliothecâ Cottonianâ* sub *Tiberio* B. 11. N. 1. alius item Codex ibid. sub *Othone* B. 2. N. 1.

Psalterium Davidis saltem ex parte Saxonicè convertit. Prodiit Versio unà cum textu Latino à Joanne Spelmanno Henrici filio edita Londini 1640. 4°.

Pauli Orosii Historiam, sive *Hormestam* in Saxonicam linguam transtulit. Præfatio versionis habetur apud D. Hen. Spelmannum in Append. ad Vit. Regis Ælfridi p. 205. Ipsa verò Translatio Saxonica habetur MSS. in Biblioth. Cottonianâ sub *Tiberio* B. 1. N. 1.

Hi-

Historiam Regum West-Saxoniæ condidit, cujus fragmenta extant Saxonicè & Latinè, ibid. p. 199. SÆC. IX. ab An. DCCC.

Translatio Boetii per Alfredum regem West-Saxonum, habetur in *Bibliothecâ Cottonianâ* sub *Othone.* A. 6. N. 1. cujusnam verò operis Boetiani versio sit, an *de Consolatione Philosophiæ*, an alterius cujuspiam, me planè latet.

Interierunt penitùs *Dialogi* IV. *S. Gregorii ab eo Saxonicè versi*, aliaque plurima *Opuscula*, partim translata, partim proprio Marte elaborata, quorum Indiculum exhibet Baleus Cent. II. cap. 26.

AIMOINUS, patriâ Gallus, Ordine Benedictinus, Monasterii S. Vincentii Parisiensis (quod nunc S. Germani à Pratis dicitur) Monachus; claruit anno 872. uti ex vetustâ quadam chartâ à Jac. Breullio præfat. in Aimoini Historiam anno 1602. editam constat, quæ sic desinit; *In nomine S. & individuæ Trinitatis Gozlinus, Abbas Monasterii B. Vincentii Martyris, ubi venerabilis Christi Confessor Germanus corpore quiescit,* &c. *anno Incarnationis D. N. J. C.* VCCCLXXII. *regni verò Caroli* XXXII.—*Aimoinus, Notarius & Monachus scripsit & subscripsit prid. Nonas Octobr.* In vivis adhuc erat anno 892. quo de Miraculis S. Germani scripsit. Alius à nostro Aimoinus ille Floriacensis, qui sæculo undecimo vixit, ac libros de gestis Francorum scripsit; licèt quamplurimi eos temerè confundant. Quâ de re vide Cl. Labbeum Differt. de Script. Tom. I. p. 16. Extant ab Aimoino nostro scripta, 872.

De Inventione ac Translatione corporis B. Vincentii Levitæ ac Martyris ex Hispaniâ ad Monasterium Castri in Diœcesi Albigensi anno 855. factâ, *Libri* II. ad Bernonem Abbatem Monasterii istius scripti, unà cum Epistolâ ejusdem LX versibus constante ad Theotgernum Monachum de eodem argumento. Primus hos edidit Jac. Breullius ad calcem Historiæ Aimoini Floriacensis *Paris.* 1603. fol. Habentur etiam apud Mabillon. Sæc. Benedict. IV. par. 1. p. 643.

De Miraculis S. Germani Episcopi Parisiensis libri II. jubente Gozlino Abbate scripti. Extant apud Surium XXV. Julii, & Mabillon. Sæc. Benedict. III. par. 2. p. 104.

De translatione SS. Martyrum Georgii Monachi, Aurelii, & Nataliæ liber.

De eorundem Miraculis libri II. Tres isti libri editi sunt à Joanne Mabillonio Sæc. Benedict. IV. Tom. 2. p. 45.

JOANNES VIII. natione Romanus, Gundi filius, Ecclesiæ Romanæ Archidiaconus, & post Hadriani mortem anno 872. Pontifex, die XIV. Decembris ordinatus. Anno 873. Ludovicum Imp. Romam advenientem à juramentis Adelgiso Beneventano Duci præstitis absolvit. Anno 874. Veronam excurrit colloquium cum Ludovico Germaniæ rege initurus. Anno 875. Carolum Calvum Romam accitum inunxit, & coronâ imperiali redimivit. Anno 876. Synodo Ticini celebratâ, electionem Caroli confirmari, omnesque istius hostes anathematizari effecit. Anno 877. Saracenis Italiam, atque ipsum agrum Romanum devastantibus, suppetias à Carolo Imp. ardentissimis precibus oravit; & Neapolitanis, Beneventanis aliisque, qui cum Saracenis pacem inierant, excommunicationem, ni fœdus dissolverent, comminatus est; cujus rei gratiâ & ipse Trajectum propè Cajetam profectus est. Verùm subsidiis ab Imperatore minimè suppeditatis, colla flectere, jugum subire, atque annuo tributo pacem à Saracenis redimere coactus est. Anno 878. missis Paulo Anconitano & Eugenio Ostiensi Episcopis ad Constantinopolim legatis, de recuperanda Romanæ sedi Bulgaria apud Basilium Imp. & Ignatium Patriarcham egit; huic anathema ni provinciâ cederet, interminatus. Eodem anno Româ à Lamberto Comite Spoletino direptâ, ipse in Galliam suppetias impetraturus fugit, ubi habitâ Trecis generali Episcoporum Gallicanorum Synodo, omnes Ecclesiæ Romanæ hostes excommunicavit, & Hincmarum Laudunensem septennio ante depositum muneri Clericali restituit, atque in ipsâ Synodo Ludovicum Imp. coronavit. 872.

SÆC. IX. ab An. DCCC. navit. Mox in Italiam à Bosone Comite jussu Imperatoris reductus, omnibus pro Ecclesiâ Romanâ decertantibus, ac pugnâ morituris vitam æternam pollicitus est. Anno 879. auditâ Ludovici Imp. morte, Synodum de novi Imperatoris electione Romæ celebravit. Eodem anno Photium Patriarcham CP. in communionem recepit, ac Græcos Photio communicare detrectantes excommunicavit. Aliam mense Maio Synodum Romæ habuit, in quâ Ansbertum Mediolanensem Episcopum, quod ad priorem Synodum vocatus non venisset, anathematizavit, ac sede deponendum decrevit. Anno 880. linguâ Sclavonicâ, *i. e.* vernaculâ Moravis sacra peragere permisit. Anno 881. convocato Romæ Episcoporum Concilio Athanasium Archiepiscopum Neapolitanum ob initam cum Saracenis pacem excommunicavit. Obiit anno 882. die XV. Decembris. Extant *Epistolæ* CCCXXVI. & *Fragmenta* quædam Concil. Tom. IX. p. 2. *Sermo in electione Caroli Calvi Imp.* seu potius in confirmatione ejusdem in Synodo Romanâ anno 877. habitus, ibid. p. 295.

872. Lambec. Comment. l. 2. p. 451, 1005. HARTMUTUS, perperàm à Canisio *Hartmannus* & *Hartmundus* appellatus, Rodulphi Burgundiæ regis consanguineus, Monasterii S. Galli primùm Monachus, dein Abbas ordine 14. post Grimoaldi mortem anno 872. electus. Anno 883. Monasterii regimine sese sponte abdicavit. Extant ab eo scripta, *Carmina aliquot & Hymni*, apud Canisium Antiqu. Lect. Tom. V. p. 728. *Vita S. Wiboradæ virginis & martyris, Reclusæ Sangallensis*, sub ejusdem nomine habetur apud Henschenium ad II. Maii & Mabillon. Sæc. Benedict. V. p. 42.

875. JOANNES, Ecclesiæ Romanæ Diaconus, Anastasii Bibliothecarii familiaris; claruit circa an. 875. Scripsit *Vitam S. Gregorii M.* Pontificis Romani libris IV. quos Joanni VIII. Papæ nuncupavit. Extat hæc Vita apud Surium XII. Martii, & in fronte omnium Gregorii M. editionum. Eundem Clementis Papæ gesta Gauderici Velitrensis Episcopi hortatu literis consignâsse author est Sigebertus *. Verùm ista interierunt. Cæterùm in Bibliothecâ S. Germani Parisiensis extare MS. dicitur sub Joannis Diaconi nomine *Commentarius, seu Expositio brevis in Heptateuchum*, qui tamen an nostri revera sit, inter eruditos non satis convenit.

* De Script. cap. 106.

876. USUARDUS, natione Gallus, S. Germani Parisiensis Monachus, & ut vulgò perhibetur, Abbas S. Salvatoris. Claruit circa an. 876. Martyrologiorum ab Hieronymo & Bedâ concinnatorum brevitate offensus, & Caroli Calvi Imp. jussu animatus, fusius ipse *Martyrologium ex Flori aliorumque id genus scriptis* contexuit, & Carolo Imp. dicavit. Prodiit Martyrologium istud *Lovanii* 1568. 8°. cum additionibus atque annotationibus Joannis Molani, & censurâ Joannis Hessels de Legendis quibusdam Sanctorum recusum *Antverp.* 1583. 8°. Verùm in editione Antverpiensi omissa sunt, quæ Pontificiis displicebant, cum integrâ censurâ Joannis Hessels, ut in Biblioth. suâ Theolog. MS. p. 499. rectè notavit Cl. Usserius.

878. MICHAEL, MONACHUS à vitæ instituto dictus, Ecclesiæ CP. Presbyter, ac Ignatii Patriarchæ Syncellus; claruit anno 878. Scripsit *Encomium Ignatii Patriarchæ*, quod mutilum extat Gr. Lat. à Radero editum unà cum Actis Concilii VIII. *Ingolstad.* 1604. 4°. & exinde Concil. Tom. VIII. p. 1260. Scripsit item *Vitam Theodori Studitæ*, cujus excerpta quamplurima hinc inde Lat. habentur apud Baronium Annal. Tom. IX. Scriptor, præcipuè in rebus Theodori penè ad ineptias fabulosus, & cœco planè in imagines zelo & amore flagrans. Vide quæ de eo nos supra in *Theodoro Studitâ* obiter annotavimus.

880. NICETAS DAVID, *Paphlago* etiam dictus, ortu Byzantinus, dignitate Philosophus, & si rectè conjecturam ponit Leo Allatius *, Dadybrorum

* Ad cal. Tom. i. Græc. Orthodoxæ.

brorum in Paphlagonia sub Metropolita Gangrensi Episcopus. Claruit anno 880. Ignatio addictissimus, atque adeo in Photium ejusque causam nimis, quam par erat, iniquus. SÆC. IX. ab An. DCCC.

SCRIPTA.

Vita S. Ignatii Patriarchæ CP. Extat Gr. Lat. una cum Actis Concilii VIII. *Ingolstad.* 1604. 4°. & Concil. Tom. VIII. p. 1179.

Apostolorum XII. Encomia totidem.

Oratio in Marcum Evangelistam.

Oratio in Nativitatem S. Mariæ.

Oratio in exaltationem S. Crucis.

Oratio in S. Gregorium Theologum.

Oratio Panegyrica in S. Hyacinthum Amastrensem Martyrem. Has omnes Orationes (ut dubias ab eodem editas mittam) in lucem eruit, ac Gr. Lat. evulgavit Fr. Combefis. in Auctuario novissimo *Paris.* 1672.

Oratio Panegyrica, seu *Encomium in inclytum Martyrem Eustathium, Agapium, Theopistum, & Theopistem:* Gr. Lat. hanc orationem cum notis edidit idem Combefis. in illustrium Christi Martyrum triumphis *Paris.* 1660. 8°. p. 45.

Liber pro Synodo Chalcedonensi adversus Epistolam regis Armeniæ. Extat Gr. Lat. apud Leonem Allatium Græc. Orthod. Tom. I. p. 663. Nicetæ cuidam juniori deberi videtur.

Commentarius in Gregorii Nazianzeni Tetrasticha & Monosticha. Prodiit Lat. *Imolæ* 1588. 8°. Græcè *Venet.* 1563. 4°. sub Nicetæ nostri nomine. Nicetæ autem Serroni deberi constat.

LIBELLUS SYNODICUS, cujus Auctor historiam Conciliorum omnium tum generalium tum provincialium brevi compendio complectitur; ac claruisse videtur circa an. 880. Desinit enim in Octava Synodo Oecumenica super unione Photium inter & Joannem Papam Constantinopoli anno 879. habita; & partibus Ignatianis nulla veritatis, nulla frontis ratione habita favere deprehenditur. Hunc *Libellum* una cum versione ac notis primus Gr. Lat. extulit Joannes Pappus Argentoratensis, *Argentorati* 1601. 4°. quem proinde novissimæ suæ Conciliorum editioni inseruit Ph. Labbeus. 880.

REMIGIUS, in Cœnobio S. Germani Antissiodorensis Monachus Ordinis Benedictini; claruit anno 880. Post annum 882. à Fulcone Archiepiscopo Rhemos evocatus est, ut instituto ibi à se gymnasio literario præesset, teste Flodoardo*. Errant, qui Remigium nostrum Episcopum Remensem fuisse volunt. Crassiùs adhuc hallucinantur, qui eum cum Remigio Lugdunensi Episcopo confundunt. Sanè noster Episcopales infulas nunquam adeptus videtur. Certè id tacent Flodoardus & Sigebertus †, qui de eo verba faciunt. Obiit Remigius circa an. 900. 880.

* Hist. Rem. l. 4. c. 9.

† De Script. cap. 123.

OPERA.

Commentarius in omnes Davidis Psalmos, ex Ambrosio, Augustino, & Cassiodoro maximam partem consarcinatus. Prodiit seorsim *Colon.* 1536.

Enarratio in posteriores XI. minores Prophetas, prodiit una cum Oecumenii in Apostolum, & Arethæ in Apocalypsin Commentariis *Antverp.* 1545.

Expositio Missæ SS. patrum sententiis & auctoritatibus confirmata. Habetur una cum præcedentibus opusculis in Bibliotheca Patr. Tom. XVI. p. 883.

Commentarius in Epistolas D. Pauli, (qui sub Remigii Remensis, & Haymonis Halberstatensis nominibus sæpiùs prodiit) nostri Remigii proculdubiò est. Certè cum J. B. Villalpando Remigio Remensi anno 533. mortuo vindicare, summa esset dementia. Cum in eo Gregorius M. & Beda disertè

SÆC. IX. An. DCCC. ab citentur, & Saracenorum (i. e. legis Mahometicæ Sectatorum) non semel mentio fit. Rectiùs igitur Remigio nostro adjudicatur, sub cujus proinde nomine prodiit in Bibliothecâ Patr. Coloniensi 1618. Vide quæ de eo supra diximus in Remigiis, Remensi, & Lugdunensi, quæque habent Albertinus de Sacram. Euchar. l. 2. p. 885. & Car. Le-Cointe ad an. 533. n. 49.

880. **ERRICUS**, sive **HERRICUS**, in agro Autissiodorensi natus, in vico ab ipsius nomine dicto *Hery*, ab ineunte ætate factus est Monachus Autissiodorensis Ordinis Benedictini, Haymonis Halberstatensis & Lupi Ferrariensis discipulus; claruit anno 880. Scripsit *Libros* VI. *carminum de Vitâ S. Germani Autissiodorensis ad Carolum Calvum Imp.* Prodierunt seorsim *Paris.* 1543. 8°. Scripsit item *Libros* II. *Prosaicos de Miraculis ejusdem*, quos primus edidit Labbeus Biblioth. Nov. MSS. Tom. I. *Homilias quamplurimas*, quarum aliquot in Alcuini sive Pauli Diaconi Homiliario locum habent, à posteriore manu insertæ, viz. *Homilia in illud*, *Cum venerit Paracletus*, &c. *In illud Lucæ*, *Cùm iret Jesus in Jerusalem*; *& tertia in illud Matthæi*, *Nemo potest duobus dominis servire.* Denique Collectaneum variorum excerptorum ad mores præcipuè spectantium ex veterum Scriptorum ac Patrum scriptis contexuit, & Hildebaldo Autissiodorensi Episcopo nuncupavit. Extat Collectaneum istud MS. in Bibliothecâ S. Germani Parisiensis. Præfationem metricam ad Hildebaldum & initium operis exhibet Mabillonius Analect. Tom. I. p. 413.

880. **ABBO**, *Cernuus* dictus, patriâ Neustrius, S. Germani à Pratis Monachus; claruit circa an. 880. ac obsidioni Lutetiæ, quæ à Normannis circa an. 887. facta est, interfuit; ejusque *Historiam* rudi, scabro, & impolito carmine cecinit, libris tribus rem totam conficiens. Priores Carminis istius libros duos edidit P. Pithæus (qui tamen hunc cum Abbone Abbate Floriacensi propè finem sequentis sæculi florente confundere videtur) inter Scriptores Hist. Franc. Tom. II. & exinde desumptos Aimoini Historiæ subjecit Jacobus Breullius *Paris.* 1603. fol. *Tertium librum ad Clericos scriptum*, quod ad Historiam nihil omnino pertineret, & supra modum ineptus esset, omittendum duxerunt. Extant porrò sub Abbonis nomine *Sermones* V. à Lucâ Dacherio primùm editi Spicileg. Tom. IX. p. 79.

880. **GEORGIUS**, Magnæ Ecclesiæ CP. Cartophylax, deinde Archiepiscopus Nicomediensis; claruit circa an. 880. Photii familiaris, quem plurimis ille Epistolis compellavit. Huic, ut videtur, ascribendæ sunt Homiliæ, quas edidit Combefisius, ac Georgio cuidam, qui sub Heraclio floruisse dicitur, adjudicandas conjecit. Verùm in eo lapsus videtur Combefisius, quòd Georgium Pisidam cum Nicomediensi parùm cautè confuderit.

SCRIPTA.

IN *Conceptionem S. Deiparæ Homiliæ* II.
In Conceptionem S. Annæ matris Deiparæ Homilia.
In S. Mariæ præsentationem in Templo Homilia.
In S. Dei genitricis ingressum in Templum Orationes II.
In illud, Stabant juxta crucem Jesu mater ejus, &c.
In S. Mariæ assistentiam in sepulchro, & gratiarum actio pro gloriosâ Resurrectione.
Oratio in SS. Cosmam & Damianum.
Idiomela III. viz. in Festum præsentationis S. Mariæ, in S. Joannem Chrysostomum, & in Patres Nicænos.
Opuscula ista in lucem eruit & Gr. Lat. edidit Fr. Combefis. Auctuar. Nov. *Paris.* 1648. Tom. I. p. 995.

HELIAS,

SÆC. IX. ab An. DCCC.

HELIAS, Hierosolymorum patriarcha, seu potius Theodosii patriarchæ Syncellus, cujus vices obiit in Conciliis Constantinopolitanis, Ignatiano anno 869. & Photiano 879. Claruit præcipuè anno 881. Scripsit *Epistolam ad Gallos Episcopos*, quæ Latinè extat apud Dacherium Spicileg. Tom. II. *Epistola ejusdem Encyclica pro Malaceno Episcopo*, habetur apud Mabillon. Analect. Tom. III. p. 434. 881.

MARINUS, seu, ut aliis vocatur, MARTINUS II. natione Gallisanus, Alumbi Presbyteri filius, Ecclesiæ Romanæ Diaconus, anno 866. à Nicolao Papâ in Bulgariam & Constantinopolim legatus est; atque iterum anno 869. ab Hadriano Papâ Constantinopolim missus Conciliabulo Ignatiano interfuit; à Joanne Papâ Episcopus, nullius tamen certæ sedis, ordinatus, in partes Bulgarorum ad convertendos Gentiles, destinatus est; tertiâ etiam vice Constantinopolim missus, ubi Basilii Imp. jussu carceri inclusus est. Tandem mortuo Joanne, Pontifex Romanus factus est anno 882. die XXIII. Decembr. Obiit die XXIII. Februar. anno 884. Extat *Constitutum de Privilegiis Monasterio Solemniacensi concessis* Concil. Tom. IX. p. 357. 882.

STEPHANUS V. natione Romanus, de regione Viâ latâ, Hadriani filius, Ecclesiæ Romanæ Presbyter titulo SS. quatuor Coronatorum, Papa Romanus ordinatus die XXV. Julii anno 885. Eodem anno datis ad Basilium Imp. literis Marinum decessorem suum defendit, & ob illatas illi injurias Imperatorem objurgavit, Photium conviciis proscidit, & suppetias contra Saracenos sibi dari petiit. Obiit anno 891. die VII. Augusti. Extant *Epistolæ* III. & alterius *Fragmentum*, Concil. Tom. IX. p. 366. 885.

LEO, cognomento *Philosophus* & *Sapiens*, ortu Constantinopolitanus, Basilii Imp. ex Eudociâ conjuge filius; etsi non desint Historici Byzantini, qui illum Michaelis Porphyrogennetæ ex furtivo cum Eudociâ, Basilio paulò post in conjugium datâ, concubitu fuisse filium, suspiciones injiciant. Præceptorem habuit Photium Patriarcham, magistrum viro principe dignissimum. Sub eo immensam meliorum literarum scientiam hausit, Philosophiæ, Historiæ, & Juris peritissimus; præ cæteris verò Astrologiæ judiciariæ addictissimus. Juvenis adhuc à Theodoro Santabareno Euchaitarum Episcopo, quem ob pessima facinora odio habuit, in insidiarum suspicionem apud patrem adductus, in custodiam datus est; postea verò, orante Senatu, à Basilio liberatus, qui à cervo inter venandum percussus, eum hæredem suum & successorem instituit. Anno igitur 886. mortuo Basilio, Calendis Martiis imperii gubernacula suscepit. Imperium adeptus, Photium sede patriarchali statim deturbavit, substituto ei Stephano fratre suo, & Episcopos à Photio in exilium actos revocavit. Circa an. 901. cùm ex tribus prioribus uxoribus nullam prolem suscepisset, quartam nomine Zoam, cognomento *Carbonopsinam*, S. Epiphanii Magni Agri Abbatis sororem, duxit. Istas verò nuptias, utpote Canonibus, & ipsius Leonis constitutioni contrarias, Nicholaus Mysticus Patriarcha CP. non solùm benedicere recusavit, sed & Presbyterum, qui benedixit, deposuit; ipsum verò Leonem sacris interdixit: ob id, cùm à sententiâ recedere nollet, à Leone in Monasterium relegatus. Cæterùm quod Patriarcha CP. noluit, fecit Sergius Papa, qui fatente Baronio, cum Imperatore hâc in parte dispensavit. Obiit Leo anno 911. Maii, vel ut alii, Julii XI. Codinus XXVII, & VIII. menses regnasse tradit. Vid. Cl. du Fresne *Famil. Byzant.* p. 141. 886.

Zonar. Annal. Tom. 3. p. 133, 141. Vid. Constant. de Vit. Basil. Mac. c. 31, 50, 53, 70.

OPERA.

IN *Sepulturam, Resurrectionem, & Ascensionem Christi Orationes* III.
In Penteeosten, & *Festum Palmarum Orationes* II.
In Assumptionem, & Annunciationem B. Virginis Orationes II.

In

SÆC. IX. ab An. DCCC. *In Decollationem S. Joannis Baptistæ. & in Omnes Sanctos Orationes* II. Orationes istas IX. Gr. Lat. edidit Jac. Gretſerus *Ingolſtad.* 1600.

Oratio in Exaltationem S. Crucis, quam unà cum duabus poſtremo loco memoratis Orationibus Gr. Lat. edidit idem Gretſerus de Cruce Tom. II. p. 1219.

In Nativitatem, Præſentationem, & Purificationem B. Mariæ Orationes III. quas unà cum ſeptem Orationibus primo loco recenſitis Gr. Lat. edidit Fr. Combefiſ. Auctuar. Nov. Tom. I. p. 1605.

Oratio de S. Nicolao Myrenſi Epiſcopo, Gr. Lat. edita à Petro Poſſino *Toloſæ* 1644.

Oratio Panegyrica in S. Joannem Chryſoſtomum. Extat Lat. apud Surium Januar. XXVII. Gr. apud Savilium Opp. Chryſoſtom. Tom. VIII. p. 267.

Oratio Parænetica, ſeu *Epiſtola Encyclica ad omnes Chriſti fideles hortatoria ad bene vivendum.* Latinè eam edidit Baronius ad an. 911. num. 5.

Epiſtola ad Omarum Saracenorum regem de fidei Chriſtianæ myſteriis & veritate, Saracenorum autem impietate & blaſphemiis. Extat Lat. in Bibliothecâ Patr. Tom. XVII.

Canticum Compunctionis ex meditatione extremi Judicii, à Jac. Pontano Latinè editum *Ingolſtad.* 1603.

Oracula & Vaticinia XVII. *de futuro Conſtantinopolis ſtatu.* Ex his ultimum Gr. Lat. prodiit ad calcem Conſtantini Manaſſis Annalium *Baſil.* 1573. 8°. priora XVI. Gr. Lat. edita ſunt cum Rutgerſii notis inter varias ejus Lectiones *Lugd. Bat.* 1618. 4°. Omnia denique XVII. Gr. Lat. habentur ad calcem Codini Antiquitatum *Pariſ.* 1655. fol.

Diſpoſitio ordinis, quem tenere debeant throni Eccleſiarum Patriarchatui CP. ſubjectarum, Gr. Lat. à Leunclavio edita Jur. Gr. Rom. lib. 2. p. 88.

Πρόχειρον Νομικὸν, ſive *Delectus Legum* compendiarius, titulos LX. complectens. Titulos priores XXVIII. exhibet Gr. Lat. Leunclavius Jur. Gr. Rom. Tom. II. p. 79. Ingens & immenſi laboris opus poſtea molitus Leo, omnes Græcorum Imperatorum Leges & Conſtitutiones in unum corpus coadunari, & in LX. libros diſtribui curavit, indito iis *Baſilicorum* & Ἑξηκοντάβιβλα titulo. Horum Baſilicorum Synopſin antiquam Gr. Lat. edidit Joannes Leunclavius *Baſil.* 1575. fol. Integrum opus in ſeptem Tomos diviſum Gr. Lat. evulgavit Carolus Annibal Fabrotus *Pariſ.* 1647. fol.

Novellæ Conſtitutiones III. à Leone & Conſtantino fratre Augg. latæ, extant Gr. Lat. ad calcem Synopſeos Leunclavianæ p. 32. & alibi.

Tactica, ſeu *de re militari Opus*, Lat. à Joanne Checo editum *Baſil.* 1554. 12°. Gr. Lat. à Meurſio cum notis *Lugd. Bat.* 1612. 4°. deinde cum verſione & notis Sexti Arcerii ibid. 1613.

Cæterum octodecim plus minùs Leonis Imp. *Orationes* hactenus ineditas in Bibliothecâ Vaticanâ MSS. extare prodit Baronius ad an. 911. num. 3. ubi & indiculum earum texit.

886. WOLFHARDUS, Presbyter, & Monachus Cœnobii Haſenrietani; claruit anno 886. Scripſit juſſu Erkenwaldi Epiſcopi Eyſtetenſis *libros* IV. *de Vitâ S. Walpurgæ*, ſeu *Waltpurgis Virginis.* Ex his duo priores extant apud Caniſium Antiqu. Lect. Tom. IV. integri IV. immutato tamen ſtylo & reſectis multis, apud Surium XXV. Februar. illibati denique apud Bollandum XXV. Febr. & Mabillon. Sæc. Benedict. III. par. 2. p. 287.

887. HEREMBERTUS, ſive ERCHEMPERTUS, gente Longobardus, illuſtri ſtemmate ortus, genus nempe è Ducibus Beneventanis ſumens, Monachus & Diaconus Cœnobii Caſſinenſis; claruit anno 887. quo Romam ad Stephanum Papam ab Angelario Abbate Caſſinenſi miſſus eſt; & privilegium Monaſterio ſuo à Pontifice concedi impetravit. Scripſit *Chronicon*, ſive *Hiſtoriam Longobardorum* fuſiorem, quam ad annum uſque 888. deduxit.

deduxit. *Epitomen* istius ab ipso, uti creditur, Heremperto concinnatam ex Codice MS. Vaticano eruit, & notis illustratam edidit Antonius Caracciolus *Neapoli* 1626. 4°. unà cum Lupi Protospatæ, Falconis Beneventani, & Anonymi cujusdam, Chronicis. Composuit item *Carmen de Vita Landulphi episcopi Capuani*, *Acta translationis S. Matthæi Apostoli*, *de destructione & renovatione Casinensis Cœnobii*, *Historiam de Ismaelitarum incursione* de quibus vide sis Petrum Diaconum, cap. 14. & J. B. Mari in eundem notas. SÆC. IX. ab An. DCCC.

RICULPHUS, Suessionensis Episcopus, claruit anno 889. Concilio Remensi anno 900. interfuit. Extat *Constitutio* continens XXII. Capitula de rebus ad ejus Diœcesin pertinentibus Concil. Tom. IX. p. 416. & cum Opusculis Hincmari à Cordesio editis *Paris.* 1615. p. 685. 889.

ADREVALDUS, sive ALBERTUS, Ordinis Benedictini Monachus Floriacensis, claruit anno 890. Scripsit *Historiam Translationis corporum SS. Benedicti & Scholasticæ è ruinis Cœnobii Casinensis in Monasterium Floriacense*. Primus eam edidit Joannes à Bosco Biblioth. Floriac. p. 1. deinde Henschenius Mar. XXI. denique Mabillonius Sæc. Benedict. II. p. 253. Scripsit item *Librum de Miraculis S. Benedicti*; cui Appendicis vice duo Capita addidit Adelarius, & tres alios libros Aimoinus, Monachi Floriacenses. Extant integri IV. libri locis omnibus supra citatis. Denique *librum* edidit *De Corpore & Sanguine Domini contra Joannis Scoti ineptias*, qui habetur apud Dacherium Spicileg. Tom. XII. 890.

ASSERIUS, natione Britannus, Patriâ Menevensis, Asserii Menevensis Archiepiscopi affinis & Cancellarius, Joannis Scoti Erigenæ discipulus, claruit anno 890. Ab Hemydo gentis suæ regulo multùm exagitatus, & ab Alfredo Angliæ Monarchâ evocatus, in aulâ ejus aliquamdiu lares fixit, ab eo Cœnobiorum Ambresberiensis & Banvillensis præfecturâ donatus. Tandem Episcopatum Schireburnensem adeptus est: & Alfredo regi autor fuit, ut Academiam Oxoniensem institueret, artiumque liberalium professores annuis salariis ditaret. Obiit anno 909. Scripsit *Historiam de rebus gestis Alfredi regis*, quæ unà cum aliis Angliæ Historicis prodiit *Francofurt.* 1602. f. p. 1. Tantæ, judice Twyno *, fidei atque authoritatis Scriptor, ut nemini unquam suspectus fuisse dignoscatur. *Annales*, etiam *Britanniæ*, *Homilias*, *aliaque* plura scripsisse à Baleo dicitur. 890.

* Antiquitat. Oxon. l. 2. p. 141.

GULIELMUS, Ecclesiæ Romanæ Bibliothecarius, claruit anno 890. & deinceps. Scripsit *Vitas Romanorum Pontificum à Nicolao Papa*, in quo desiit Anastasius, *ad Stephanum V. inclusivè*, viz. ab anno 867. ad an. 891. Extant hæ Vitæ cum Anastasii Vitis editæ *Mogunt.* 1602. *Paris.* 1649. & in omni Conciliorum editione. Verùm non desunt, & in his Baronius, qui omnes illas Pontificum Vitas uni eidemque autori, seu Anastasio, seu alio cuidam, tribuendas censent. 890.

SOLOMON, gente Germanus, in Tergoviâ oppido ex nobili familiâ natus, in scholâ S. Galli melioribus literis sub Isone Monacho institutus, Ludovici Balbi Imp. Sacellanus & Consiliarius, creatus est primò Abbas Elvingensis, deinde Campedonensis, postea Pfeffarensis, inde Sangallensis, tandem anno 891. Constantiensis ad Rhenum Episcopus. Vergente ætate Romam profectus est, à Joanne X. Papâ humaniter & honorificè exceptus. Plurimas inde rediens Sanctorum Constantii & Pelagii, reliquias secum detulit, quas in Monasteriis Sangallensi & Constantiensi deposuit; illic Constantii, hic Pelagii corpore reposito. Obiit anno 920. Episcopatûs sui 30. Extant *Poemata* varia apud Canisium Antiqu. Lect. Tom. I. in Append. p. 15. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVI. p. 1300. Memorat Henricus Pantaleon * elegans Dictionarium à Solomone adhuc juvene conscriptum, suâ ætate in Pergameno apud Monasterium Sangallense asservatum. An hodienum extat me latet. 891.

* De Viris illustr. Germ. par. 2. p. 105.

FOR-

SÆC. IX. ab An. DCCC.

891. FORMOSUS, natione Italus primò quidem Episcopus Portuensis, à Nicolao Papâ ad Bulgaros fide Christianâ erudiendos missus, à Joanne VIII. depositus, à Marino restitutus. Tandem anno 891. die XIX. Septembr. Ecclesiæ Romanæ Pontifex ordinatus est. Postquam multas injurias à Romanis civibus, quibus admodum invisus erat, sibi illatas passus esset, obiit anno 896. die IV. Aprilis; post mortem à Stephano successore sepulchro extractus, & primò in sede Pontificali collocatus, deinde sacris exutus vestimentis, tribusque abscissis digitis, in Tiberim projectus; rescissis etiam, quas ipse contulerat, ordinationibus. Extant *Epistolæ* II. Concil. Tom. IX. p. 428. quarum posteriorem, Episcopis Angliæ inscriptam, merum esse sæculi undecimi figmentum contendit Papebrochius *. *Epistolam* aliam de Monasterio Gigniacensi edidit Baluzius Miscellan. Tom. II. p. 159. Plurimas ejusdem *ad Fulconem Archiepiscopum Remensem, & Carolum, ac Othonem reges, Epistolas* recenset Flodoardus Hist. Remens. lib. 4. cap. 2, 3. ubi summaria earum capita, atque argumenta compendio exhibet.

* Conat. ad Chronol. Pont. Roman. p. 156.

892. NICOLAUS, MYSTICUS cognomento dictus, quia, ut nonnulli interpretantur, secretioris Consilii Senator erat, circa an. 892. Ecclesiæ Constantinopolitanæ Patriarcha creatus est. Novennio exacto Leo Imp. adhuc improles quartam uxorem duxit; quo facto offensus Nicolaus, ad Leonis pedes provolutus, ut abstineret, obnixè rogavit. Ei cùm assentiri nollet Imperator, coactâ ille Synodo anno 901. Imperatoris nuptias damnavit; Thomam Presbyterum, qui matrimonio isti ritu Ecclesiastico benedixerat, deposuit; ipsum Imperatorem sacris prohibuit: & cùm nullis precibus à sententiâ suâ dimoveri posset; anno 903. sede suâ exactus, & navi impositus, ad Galacraneum Monasterium relegatur; nullo nec amico, nec famulo, ne libro quidem, cujus lectione se solari posset, exilium comitante. Quanta verò mala passus sit, ipse Epistolâ ad Papam luculenter exponit. Anno 911. Post Leonis mortem Alexander imperium adeptus, ejecto Euthymio, qui in Nicolai locum subrogatus fuerat, Nicolaum ab exilio revocatum sedi suæ restituit; cui deinceps annos 13. præfuit, mortuus anno 924. Extant *Epistolæ* II. altera ad Anastasium Papam, ad Joannem X. altera, Lat. Concil. Tom. IX. p. 1264. Decretum de literis Patriarchalibus gratis concedendis extat Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 4. p. 249. Epistola ad Simeonem Bulgariæ principem habetur Gr. Lat. apud Baronium ad an. 917. atque aliæ V. ad Armenorum, Saracenorum, Longobardum & Amalphitanorum principes, & ad Episcopos extra communionem existentes, Lat. ibid.

Zonar. Annal. Tom. 3. p. 143.

892. REGINO, natione Germanus, primò Monachus Prumiensis, deinde anno 892. Faraberto Abbate regimen abrenunciante unanimi Monachorum consensu successor electus est. Verùm præfecturam non diu tenuerat, cum Monachorum quorundam æmulorum invidiæ post septennium cedere coactus est: quâ de re hæc ipse in Chronico suo ad annum 899. *Eodem anno Richarius Prumiensis Abbas constituitur: qualiter autem erga me actum sit, idcirco in hoc loco notare distuli, ne fortè injuriis provocatus, ultra quam Christiana patientia permittit, persecutionis meæ causas exaggeràsse viderer.* Obiit circa annum 908. Scripsit ad Adalberonem primum Metensem Episcopum *Chronicon* à Christo nato ad annum 907. libris duobus, quibus res gestas Francorum præcipuè & Teutonicorum complexus est. Appendix enim, quæ ab anno 907. ad an. 972. progreditur, à recentiore quodam scriptore adjecta est. Prodiit hoc Chronicon inter alios rerum Germanicarum Scriptores *Francofurt.* 1583. unà cum Urspergensi *Argentorati* 1609. f. Scripsit adhuc Rhegino De Disciplinis Ecclesiasticis & Religione Christianâ libros II. 900. fermè Capitula continentes. In primo libro agit de rebus & personis Ecclesiasticis, in secundo de vitâ & conversatione Laicorum. Aggressus est hoc Opus circa an. 906. hortante Rathbodo Archiepiscopo Trevirensi, in usum præsertim Diœceseos Trevirensis, ex antiquarum Synodorum Canonibus, Pontificum Romanorum Epistolis

pistolis genuinis, SS. Patrum Sermonibus, Codice Theodosiano, & Imperatorum Francorum Capitularibus præcipuè collectum. Primus id Appendice aliunde consarcinatâ auctum, in lucem emisit Joachimus Hildebrandus *Helmstad.* 1659. deinde Stephanus Baluzius recognitum, & Appendice Helmstadiensi auctiore, novâque à se additâ, notis & præfatione doctissimâ, & Actorum veterum Appendice, ornatum edidit *Paris.* 1671. 8°.

AUXILIUS, quis, vel cujus fuerit, non liquet, claruit circa an. 894. 894.
Scripsit *Libros* II. *de Ordinationibus Formosi Papæ*, seu *contra intestinam discordiam Romanæ Ecclesiæ*, sive, ut Sigeberti * verbis utar, *De Ordinationibus, Exordinationibus, Superordinationibus Romanorum Pontificum.* Primus hos libros in lucem edidit Joannes Morinus ad calcem Operis sui de SS. Ordinationibus par. 2. p. 348. exinde relatos in Bibliothecam Patr. Tom. XVII. p. 1. Alium ejusdem librum seu Dialogum super causâ & negotio Formosi Papæ exhibet Mabillonius Analect. Tom. IV. p. 610.

* De Script. Eccl. c. 112.

NICEPHORUS, Philosophus & Orator Patriarchæ Constantinopolitani, claruit anno 895. Scripsit *Orationem Panegyricam*, seu *Vitam Antonii Caulei Patriarchæ* CP. qui obiit anno 891. Extat Latinè apud Surium, & Bollandum, ad diem XII. Februarii. 895.

WALDRAMNUS, Episcopus Argentoratensis, claruit anno 895. quo Concilio Triburiensi interfuit, in cujus Actis Baltrannus Strasburgensis Episcopus appellatur. Obiit anno 905. Scripsit *Poemata* nonnulla *ad Solomonem Episcopum Constantiensem*; quæ extant apud Canisium Tom. I. in Append. p. 31. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVI. p. 1304. 895.

STEPHANUS VI. natione Romanus, Joannis Presbyteri filius, anno 896. Bonifacium, qui Formoso Papæ suffectus fuerat, vi & armis loco deturbans, sedem Pontificalem invasit die II. Maii ordinatus. Habitâ statim Romæ Synodo Formosi Papæ Acta rescidit, corpus tumulo extractum mutilavit, & Clericos ab eo ordinatos deposuit. Anno 897. ipse in carcerem detrusus, die III. Augusti strangulatus est. Extant *Epistolæ* II. Concil. Tom. IX. p. 476. 896.

JOANNES IX. natione Romanus, Tiburtinensis, Rampaldi filius, Pontifex Romanus ordinatus est anno 898. die XII. Martii. Sub initium Pontificatûs convocatâ Romæ Synodo, de electione & Coronatione Berengarii & Lamberti Italiæ Imperatorum egit, & Synodi Romanæ à Stephano habitæ Acta rescidit. Eodem anno, vel ineunte proximo, Concilium LXXIV. Episcoporum præsente Lamberto Imp. Ravennæ celebravit; in quo Lamberto jus regium confirmavit, Stephanum VI. ac Conciliabulum ejus Romanum damnavit, Presbyteros ab eo depositos restituit, ab eo ordinatos deposuit, & Formosi Papæ memoriæ debitam venerationem reddidit. Obiit anno 900. die XXVI. Martii. Extant *Epistolæ* IV. Concil. Tom. IX. p. 483. 898.

BENEDICTUS IV. natione Romanus, Mammoli filius, Pontificalem thronum obtinuit anno 900. die VI. Aprilis ordinatus. Obiit anno 904. XX. Octobr. Extant *Epistolæ* II. de Argrino Lingonensi Episcopo in Ecclesiæ suæ jura restituendo, Concil. Tom. IX. p. 511. alia de Episcopo Malaceno apud Mabillon. Anal. Tom. III. p. 436. 900.

HERVEUS, sive HERIVEUS, gente Gallus, ortu nobilis, Hucbaldi Comitis ex sorore nepos, post Fulconis necem anno 900. ex Aulâ regiâ ad Archiepiscopatum Remensem provectus est, pridie Nonas Julii ordinatus. Eodem die Concilio Remis, cui ipse præfuit, inchoato, Fulconis decessoris interfectoribus anathema incussit. Circa an. 905. Northmannis ad fidem Christianam convertendis sedulam dedit operam. Anno 909. Synodum Provincialem 900.

SÆC. IX. ab An. DCCC.

vincialem Trosleii in agro Suessionensi celebravit; in quâ collapsam Ecclesiæ disciplinam instauravit; in pejora indies ruentem Monasteriorum statum restituit; Clericis mulierum consortium interdixit; & Græcorum sententiam de Processione Sp. S. damnavit. Anno 921. habitâ iterum Trosleii Synodo Erlebaldum Comitem ob injustè arreptos Ecclesiæ Remensis fundos excommunicavit. Obiit anno 922. VI. Non. Julii, tertio post coronationem Roberti regis die. Scripsit *ad Widonem Archiepiscopum Rothomagensem Constitutum* ex sententiis Patrum & Canonibus excerptum, XXIII. Capitula complectens, qualis pœnitentia debet injungi non baptizatis Gentilibus, & baptizatis, & rebaptizatis, & postea à Christianâ fide deficientibus. Extat Concil. Tom. IX. p. 484. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVII. p. 246. & inter Hincmari Opuscula à Cordesio edita p. 697. Ejus etiam ductu & consilio condita sunt prolixa Synodi Trosleiensis anno 909. habitæ *Capitula* XV. quæ habentur Concil. Tom. IX. p. 521.

Finis Sæculi Octavi.

SÆCULUM

SÆCULUM OBSCURUM.

Conſpectus Sæculi.

SÆC. X. ab An. DCCCC.

LUGUBREM Eccleſiæ Chriſtianæ hoc Sæculo Statum graphicè depingunt, quotquot res hujuſce temporis mandarunt literis; atque apertè ſatis res ipſa clamat; adeò confuſa, luxata, turpia, pudenda omnia. Pauci hoc Sæculum ornarunt Scriptores eruditi, nulla penè Concilia memoratu digna; deformarunt deteſtanda Schiſmata etiam in ipſo Romanæ ſedis ſinu, turpiſſimæ Paparum vitæ, & abominanda flagitia, in republica Chriſtiana hactenùs inaudita; Unde INFOELIX, & OBSCURUM vulgò audit; fatente ac dolente ipſo Baronio ad an. DCCCC. Num 1. *Novum* (inquit) *inchoatur Sæculum, quod ſui aſperitate, ac boni ſterilitate* ferreum, *malique exundantis deformitate* plumbeum, *atque inopia Scriptorum appellari conſuevit* obſcurum. Num 3. ait, Cuncta, quæ paſſa eſt Eccleſia ſub Gentilibus Imperatoribus, vel ab hæreticis ſive-ſchiſmaticis, aliiſque quibuſcunque Perſecutoribus, horum comparatione luſus quoadmodo puerorum æſtimanda eſſe, immò referenda in lucrum & emolumentum. Ad an. DCCCCXII. N. 14. *Quam fœdiſſima* (inquit) *Eccleſiæ Romanæ facies, cum Romæ dominarentur potentiſſimæ æque ac ſordidiſſimæ Meretrices? quarum arbitrio mutarentur ſedes, darentur epiſcopi, & quod auditu horrendum & infandum eſt, intruderentur in ſedem Petri earum amaſii Pſeudo-Pontifices, qui non ſunt niſi ad conſignanda tantum tempora in Catalogo Rom. Pontificum ſcripti. Quis enim à Scortis hujuſmodi intruſos ſine lege legitimos dicere poſſet Romanos fuiſſe Pontifices?* Hæc ibi & multo plura eminentiſſimus & doctiſſimus Cardinalis; & ad finem Sæculi anno Milleſimo, Num. 22. mirandum eſſe ait, ipſam Romanam Eccleſiam non caſuram, & penitus interituram tot improbis, ſceleratis, impudicis, prædonibus, invaſoribus, ſanguinariis & graſſatoribus ſedem Apoſtolicam invadentibus, eamque depravatis moribus conſpurcantibus, tam vitioſo in primis ingreſſu, quàm deteſtando pravorum morum exemplo. Eadem ferè, ſed breviter Genebrardus, ad ingreſſum Sæculi X. p. 552. *Infœlix dicitur hoc Sæculum, exhauſtum hominibus ingenio & doctrina claris, ſive etiam claris Principibus & Pontificibus, in quo nihil ferè dignum memoria Poſteritatis geſtum ſit; unde ferunt tunc repertum fuiſſe quoddam monſtrum capite canino & cæteris membris humanis, quod ſtatum illius temporis mirifice referret:* & paulò poſt. *Hoc quidem infœlix, quod per annos fere* 150. *Pontifices circiter* 50. *à Joanne ſcilicet* VIII. *qui Nicolao & Adriano* II. *Sanctis Pontificibus ſucceſſit, ad Leonem* IX. *uſque, qui primus à Deo vocatus velut alter Aaron, antiquam Pontificum integritatem è cœlo in ſedem Apoſtolicam revocavit, à virtute majorum prorſus defecerint,* Apotactici, Apoſtaticive, *potius quam* Apoſtolici. In his igitur malis Prora & Puppis erant Pontifices Romani, portentoſa Eccleſiæ Catholicæ capita; & ſi in capite ita ſe res habuit, quænam, dices, malignitas pervaſit membra? Hinc ut de Laicis nil dicam, Epiſcoporum, Sacerdotum, omniſque Clericalis ordinis mores depravatiſſimi, collapſa diſciplina, faſtus, ambitio, avaritia, fraudes, perjuria, luxus, libido, totaque penè vitiorum lerna. Nec mirum, ſi tam corruptiſſimo Eccleſiæ ſtatu plures errores circa Sanctorum Canonizationem, Campanarum Baptiſmum, Cœlibatum Sacerdotum, Sanctorum reliquias, viſiones,

SÆC. X. ab An. DCCCC.

ones, apparitiones, examen per ferrum candens, aliaque ſuperſtitionum portenta ὅλῳ τῷ θυλάκῳ invehantur. *Dormiebat tunc plane* (ut Baronii verbis utar ad An. DCCCCXII. Num. 14.) *alto, ut apparet, ſopore Chriſtus in navi, cum hiſce flantibus validis ventis, navis ipſa fluctibus operiretur. Dormiebat, inquam, qui iſta non videre diſſimulans, ſineret ſic fieri, dum non exurgeret vindex.* Nihilominus non penitus deerant hâc ipſâ ætate, etiam in medio Papatu qui tyrannidi Pontificiæ, Cœlibatus Clericalis jugo, doctrinæ de Scripturâ Sacriſque linguâ vulgari non habendis, de Purgatorio, cultu Imaginum, Corporali in Euchariſtiâ præſentia, &c. viriliter reſtiterunt, de quibus Catalogus Teſtium Veritatis, Mornæus, & Heideggerus in Hiſtoria Papatus, & quicunque ex Reformatis Hiſtoriam Eccleſiaſticam condiderunt. Quin, nec infœlici huic ævo deerant, barbararum quarundam Gentium ad Chriſti fidem converſiones, Normannorum, Rollone duce anno DCCCCXII. ſacro lavacro tincto. Ruthenorum ſeu Moſchorum, circa an. DCCCCLXIX. mox Polonorum, Danorum, Hungarorum, aliorumque populorum Borealium, qui relicto Paganiſmo in Chriſti caſtra tranſierunt. Denique ad an. DCCCCXCVI. exeunte Sæculo vulgò refertur Imperii à Francis ad Germanos tranſlatio, Ordiniſque Electoralis inſtitutio; recténe, an ſecus viderint quorum intereſt: affatim acerrimeque hâc de re certant longo ſatis numero Scriptores de tranſlatione Imperii, quorum lites huc non ſpectant.

SCRI-

SCRIPTORES.

SYMEON, METAPHRASTES dictus, à ſcribendi, quo uſus eſt, genere, Patriâ erat Conſtantinopolitanus, nobili atque illuſtri genere ortus, vir ad bonas literas infœlici ſæculo promovendas natus, ipſe præſtanti ingenio omnique politiori literaturâ ornatus, unde ſummos reipublicæ honores facilè conſecutus eſt. Factus eſt enim à Leone Imp. Proto-Secretarius, Patricius, Magnus, ut videtur, Logotheta, ſeu ſummus, uti apud nos vocatur, Cancellarius; certè Logotheta Dromi, denique Magiſter Palatii, quod quidem munus inter ſummas Aulæ CP. dignitates eminuit, renunciatus eſt. Claruit ineunte hoc Sæculo, circa annum 901. De ætate quidem ejus mirè variant eruditorum ſententiæ, ab initio Sæculi tertii, uſque ad decimumquartum diverſis temporibus eum reponentium: quod eò magis mirum videri debeat cùm, miſſis aliunde indiciis, ipſemet ætatem ſuam ſatis apertè ſignet, tum alibi, tum in Vitâ S. *Theoctiſtæ*, quam ſcripſiſſe Metaphraſten diſertè tradit Michael Pſellus junior. In iſtâ enim Vitâ non uno in loco, ſe ſub Leone Sapiente, ejuſque filio Conſtantino vixiſſe teſtatur Metaphraſtes: ubi prodit inſuper ſe Legatum à Leone Imp. ad Arabas in Cretam miſſum in comitatu Himerii Ducis, cui in rebus bellicis conſiliarii vices præſtitit, Parum inſulam adnavigaſſe, ibique cum ſene quodam Anachoretâ colloquium habuiſſe, ſeq; ab eo ad ſcribendam *Theoctiſtæ* Vitam incitatum. Hinc patet (ut eos qui Metaphraſtem Sæculo decimo antiquiorem faciunt mittam) inſignis illorum error, qui ipſum cum Simeone Logothetâ juniore circa an. 1170. claro, confundunt: quin & ipſe Blondellus * in Chronologicis aliàs ſatis accuratus, non minùs hallucinatur, qui eum poſt annum 1080. obiiſſe putat. Longiùs à vero aberrant Genebrardus † & Simlerus *, qui illum ad annum 1200. referunt; pejore adhuc errore Volaterranus † ad annum 1300. detrudit; peſſimo omnium Caſimirus Oudin *, qui ab anno 1314. ad 1330. Metaphraſtem claruiſſe ſcribit: idque ſe ex mente Leonis Allatii, ejuſque argumentis convictum, aſſerere affirmat. *In Opuſculo iſto de Simeonibus*, inquit, *excutit accuratiſſimè omnia, quæ ſpectant ad ſcripta, atque ad ætatem noſtri Simeonis Metaphraſtæ; quem tandem certis argumentis alligat contra veterum omnium hujus Sæculi Scriptorum ſententiam ad annum Chriſti* 1314. *cujus ſententiam ob momenta rationum, quas affert, lubens amplector. Floruit itaque Metaphraſtes ab anno circiter* 1314. *ad annum* 1330. Obſtupui fateor, dum hæc legi, ſummam viri negligentiam miratus, qui peſſimum errorem pejore accumulat. Neque enim anno 1314. Metaphraſtes claruit: neque id dicit Doctiſſ. Allatius, cùm ſole ipſo clarius ſit, L. Allatium tum in *Diatribâ de Pſellis* p. 19. tum *Diſſertatione de Simeonum Scriptis*, Simeonem noſtrum ad Leonis Sapientis tempora referre, idque pluribus argumentis extra omnem controverſiam probatum dare. Sed ut ad Simeonis res geſtas redeamus, anno 904. ipſe Leonem Tripolitam Saracenorum Ducem Urbi Theſſalonicenſi à ſe recèns expugnatæ excidium minantem ſapienti & ſagaci conſilio emollivit, ac à propoſito abduxit. Anno circiter 912. ad Vitas Sanctorum literis conſignandas ſe contulit, à Theoctiſtâ auſpicatus. Quouſque vitam produxerit, nondum didici; ſub imperio tamen Conſtantini Porphyrogennetæ provectioris jam facti, ſcripſiſſe conſtat.

SÆC. X. ab An. DCCCC. 901.
Mich. Pſell. Encom. in S. Metaphaſtr Gr. Lat. ap. L. Allat. de Script. Simeon. p. 221.

* Genealog. Franc. plen. Aſſert. p. 126.
† Chron. l. 4. p. 631.
* Epitom. Geſn. p. 641.
† Anthrop l. 19 p. 707.
* Supplem. p. 592.

Tempus, quod à negotiis publicis vacuum habuit Metaphraſtes, literarum ſtudio impendit: præcipuè verò illuſtrandis Eccleſiæ antiquitatibus incubuit. Jubente enim Conſtantino Aug. Vitas Sanctorum ante ſua tempora ſcriptas undique conquiſivit; conquiſitas recenſuit: elegantiores tanquam Lectorum conſpectu dignas, calculo ſuo approbavit, neque ulla in re mutatas divulgavit: minùs elegantes verò partim nitidiori ſtylo veſtitas, partim

novâ

SÆC. X. ab An. DCCCC.

novâ formâ & Methodo diſpoſitas, in ordinem redegit ac digeſſit; quaſdam etiam ex ſuperiorum traditione acceptas proprio Marte ipſe condidit. Vitarum, quas hoc modo conſcripſit, numerus in immenſum cumulum poſterorum negligentiâ auctus eſt, obſcuri cujuſvis, Anonymique Scriptoris narratiunculâ Simeoni Metaphraſtæ mox aſcriptâ. Genuinas itaque Metaphraſtæ vitas ab aſcititiis diſcernendi laborem in ſe recepit eruditiſſimus Allatius, quod & accuratè præſtitit. Hujus ductum nos breviter ſequemur, notatis inſuper Vitis,quæ vel Græcè, vel Latinè typis excuſæ prodierunt. Confer etiam quæ laudandâ planè diligentiâ notavit M. Hanckius *de Scriptoribus Byzantinis* p. 436.

VITÆ GENUINÆ.

1. M*Artyrium SS. Zenobii & Zenobiæ*, extat Lat. apud Surium ad diem xxx. Novembr. 2. *Martyrium S. Eleutherii*, Lat. xviii. April. 3. *Narratio de tranſportatione reliquiarum S. Joannis Chryſoſtomi.* 4. *Martyrium Sanctorum* X. *in Cretâ inſulâ*, Lat. xxiii. Decembr. 5. *Martyrium S. Anaſtaſiæ*, Lat. xxv.Decembr. 6. *Vita S. Abramii*, Lat. xvi. Mart. 7. *Martyrium S. Jacobi Perſæ.* 8. *Martyrium SS. Indi, Domnæ & ſociorum*, Lat. Decemb. xxvi. 9. *S. Epimachi*, Lat. xxxi. Octobr. 10. *Vita SS. Coſmæ & Damiani.* 11. *Commentarius in Danielem Prophetam, & SS. tres Pueros, Ananiam, Azariam, & Miſaelem.* 12. *Martyrium SS. Eulampii & Eulampiæ*, Lat. x. Octob. 13. *Vita S. Euphroſynes Alexandrinæ*, Lat. Jan. i. & apud Bollandum xi. Februar. 14. *S. Andreæ Apoſtoli.* 15. *S. Georgii Cappadocis.* 16. *Martyrium S. Ignatii*, Lat. apud Surium, & Bollandum i. Febr. 17. *S. Mennæ Ægyptii*, Lat. xi. Novemb. 18. *Vita SS. Euſtraſii, Auxentii*, &c. Lat. xiii. Decembr. 19. *Martyrium S. Panteleemonis*, 20. *S. Catharinæ*, Lat. xxv. Decembr. 21. *S. Blaſii Epiſcopi.* 22. *Vita S. Pelagiæ Antiochenæ.* 23. *Martyrium S. Mercurii*, Lat. xxiv. Novembr. 24. *Aliud martyrium S. Georgii*, Lat. xxiii. April. 25. *SS. Probi, Jaradi, & Andronici.* 26. *SS. Anargyrorum, Coſmæ, Damiani*, &c. 27. *S. Euphemiæ*, Lat. Septembr. xvi. 28. *Vita S. Anaſtaſiæ Romanæ virginis*, Lat. xxviii. Octobr. 29. *S. Baſilii Epiſcopi Amaſeæ.* 30. *Commentarius in S. Lucam*, Lat. xviii. Octobr. Gr. Lat. ad calcem Commentarii Arethæ in Apocalypſin *Pariſ.* 1631. fol. 31. *Martyrium SS. Acindyni, Pegaſii*, &c. Lat. ii. Novembr. 32. *Vita S. Theoctiſtæ Lesbiæ*, Lat. x. Novembr. 33. *Martyrium S. Petri Alexandrini.* 34. *SS.* XL. *Martyrum*, Lat. ix. Mart. 35. *S. Demetrii.* 36. *S. Charitinæ.* 37. *SS. Acepſimæ, Joſephi, & Aithalæ*, Lat. xx. April. Gr. Lat. apud Henſchenium xxii. April. 38. *Vita S. Marcelli Abbatis*, Lat. xxix. Decembr. 39. *S. Hilarionis.* 40. *Martyrium SS. Martyrii & Marciani*, Lat. xxv. Octobr. 41. *S. Arethæ & ſociorum*, Lat. xxiv. Octobr. 42. *Vita S. Theodoræ Alexandrinæ*, Lat. xi. Septembr. 43. *S. Matthæi Apoſtoli*, Lat. xxi. Septembr. 44. *S. Melaniæ Romanæ*, Lat. xxxi. Januar. 45. *S. Pauli Homologetæ.* 46. *S. Stephani Junioris.* 47. *Abdiæ Prophetæ.* 48. *S. Hieronis & ſociorum*, Lat. vii. Novembr. 49. *Martyrium S. Timothei*, Lat. xxii. Januar. & apud Bollandum xxiv. Januar. 50. *S. Julianæ.* 51. *Vita S. Joannis Chryſoſtomi*, Gr. apud Savilium Opp. Chryſoſtomi Tom. VIII. Lat. apud Surium xxvii. Januar. 52. *Martyrium S. Bonifacii Romani*, Gr. Lat. à Bigotio edita ad calcem Palladii, Lat. apud Sur. v. Jun. 53. *Vita S. Amphilochii Iconienſis.* 54. *Narratio de Miraculo facto à Michaele Archangelo apud Chonas.* 55. *Vita S. Gregorii Agrigentini*, Lat. xxiii. Novembr. 56. *S. Alypii Stylitæ.* 57. *S. Eugeniæ, & parentum illius*, Lat. xxv. Decembr. 58. *Martyrium S. Severiani*, Lat. ix. Septembr. 59. *S. Ananiæ*, Lat. i. Octobr. 60. *S. Mamantis*, Lat. xvii. Auguſti. 61. *S. Barbaræ*, Lat. iv. Decembr. 62. *SS. Sergii & Bacchi*, Lat. vii. Octobr. 63. *S. Sozontis*, Lat. vii. Septembr. 64. *S. Vari & ſociorum*, Lat. xix. Octobr. 65. *S. Theodori tyronis*, Lat. ix. Novembr. 66. *Vita S. Spiridonis Thaumaturgi*, Lat. xii. Decembr. 67. *Cornelii Centurionis*, Lat. xiii. Septembr. 68. *Martyrium SS. Carpi, Papyli, & ſociorum*, Gr. Lat. apud Papebrochium xiii. April. Lat. apud Sur. xiii. April. 69. *S. Clementis Ancyrani*, Lat.

Lat. apud Bollandum in notis ad xxiii Jan. & Surium ad eundem diem. 70. *S. Artemii*, Lat. xx. Octobr. 71. *SS. Menæ, Hermogenis, & Eugraphi*, Lat. x. Decembr. 72. *S. Nicetæ Gothi*, Lat. xv. Septembr. 73. *S. Longini Centurionis*, Lat. xv. Mart. 74. *S. Babylæ.* 75. *S. Sophiæ, & filiarum Fidei, Spei, & Charitatis*, Lat. i. Auguſti. 76. *S. Xenophontis, & filiorum Arcadii ac Joannis.* 77. *De morte & aſſumptione B. Mariæ Virginis.* 78. *Encomium S. Baſilii Epiſcopi Amaſeni.* 79. *Vita S. Euſebiæ*, Lat. xxv. Januar. 80. *S. Martiniani.* 81. *S. Joannis Apoſtoli*, Lat. xxvii. Decembr. Gr. Lat. ad calcem Arethæ *Pariſ.* 1631. fol. 82. *Martyrium SS. Guriæ, Sammonæ, & Abibi*, Lat. xv. Novembr. 83. *Vita S. Ambroſii Mediolanenſis.* 84. *Martyrium S. Anthimi Epiſcopi Nicomedienſis*, Lat. xxvii. April. 85. *S. Platonis*, Lat. xxii. Julii. 86. *Vita S. Patapii Eremitæ*, Lat. viii. Decembr. 87. *S. Jacobi Apoſtoli*, i. Maii. 88. *S. Dionyſii Areopagitæ*, Lat. ix. Octobr. Gr. Lat. inter opera Dionyſii Tom. II. 89. *S. Thomæ Apoſtoli*, Lat. xxi Decembr. 90. *De tribus inventionibus capitis S. Joannis Baptiſtæ.* 91. *Vita Joannis propter Chriſtum pauperis.* 92. *S. Charitonis Homologetæ*, Lat. xxviii. Septembr. 93. *Andreæ Cretenſis*, Lat. xvii. Octobr. 94. *Martyrium SS. Sebaſtiani & ſociorum.* 95. *SS. Trophimi, Sabbatii, & Dorymedontis*, Lat. xix. Septemb. 99 *Vita S. Luciani*, Lat. vii. Jan. & apud Bollandum cum notis. 97. *S. Nicolai Myrenſis Epiſcopi.* 98. *S. Joannis Eleemoſynarii*, Lat. xxiii. Januar. & apud Bollandum cum notis. 99. *SS. Coſmæ & Damiani.* 100. *S. Joanicii Abbatis*, Lat. iv. Novembr. 101. *Martyrium S. Calliſtrati & ſociorum.* 102. *S. Autonomi.* 103. *S. Anaſtaſii Perſæ*, Lat. xxii. Jan. 104. *SS. Galactionis & Epiſtemes*, Lat. v. Novembr. 105. *S. Gregorii Armeni & ſociorum*, Lat. xxx. Septembr. 106. *SS. Thyrſi, Lucii*, &c. Lat. xiv. Decembr. 107. *Vita S. Timothei.* 108. *S. Cyriaci Anachoretæ*, Lat. xxix. Septembr. 109. *S. Matronæ Pergenſis*, Lat. viii. Novembr. 110. *SS. Euſtathii & Theopiſtes, & filiorum Agapii & Theopiſti*, Lat. ii. Novembr. 111. *Martyrium SS. Eudoxii, Romuli, Zenonis*, &c. Lat. v. Septembr. 112. *Vita S. Philippi Apoſtoli*, Lat. i. Maii. 113. *SS. Theodori Grapti & Theophanis fratrum*, Lat. xxvi. Decembr. Gr. Lat. apud Combefiſ. Orig. CP. p. 191. 114. *S. Danielis Stylitæ*, Lat. xi. Decembr. 115. *Theophanis Sygriani*, Gr. Lat. apud Henſchenium xii. Aprilis. 116. *Martyrium SS. Guriæ, Samonæ, & Abibi.* 117. *SS. Nazarii, Gervaſii, Protaſii, & Celſi.* 118. *Vita S. Abercii Hierapolitani*, Lat. xxii. Octobr. 119. *Martyrium SS. Metrodoræ, Nymphodoræ, & Menodoræ*, Lat. x. Septembr. 120. *S. Theclæ.* 121. *Vita, res geſtæ, & Martyrium SS. Cypriani & Juſtinæ*, Lat. xxvi. Septemb. 122. *Vita S. Alexii.*

Vitas proximè numeratas CXXII. genuinos eſſe Simeonis Metaphraſtæ fœtus argumentis tam ex ſtylo quam inſcriptione ductis judicat Leo Allatius, eaſque tam editas, quam ineditas, in Bibliothecâ Vaticanâ, atque alibi MSS. Græcè extare prodit, allatis ſingularum ſententiis initialibus, Diatrib. de Simeonum ſcriptis, p. 124.

VITÆ SPURIÆ.

PRæter iſtas alias XCV. *Vitas*, quæ Metaphraſtis nomen in Codicibus MSS. falsò præ ſe ferunt, enumerat appoſitis etiam ſingularum initiis idem Allatius, ibid. p. 119. Harum autem veri Authores nullâ diligentiâ inveſtigari potuerunt.

Denique alias *Sanctorum Vitas*, & *Encomia Panegyrica* CCCCXLIV. Metaphraſtis nomen in nonnullis Codd. MSS. ementitas, appoſitis ordine Alphabetico uniuſcujuſque initiis, enumerat Allatius ibid. p. 80. ac veros ſingularum Authores deſignat.

Notandum verò ex ſpuriis hiſce Vitis DXXXIX. plurimas à Metaphraſte recenſeri potuiſſe, forſan & aliquas manum medicam expertas eſſe; non ideò tamen ejus cenſeri poſſe, cum aut parùm, aut nihil iis addiderit. Ex illis etiam quamplurimæ poſt Metaphraſtæ mortem conſcriptæ ſunt.

OPUSCULA

SÆC. X. ab An. DCCCC.

OPUSCULA RELIQUA.

Poemata IV. quæ Græcè edidit Allatius de *Symeonibus* Diatrib. p. 132.

Oratio de planctu B. Mariæ, cum exanime Christi corpus amplexaretur. Extat Gr. Lat. ibid. p. 245.

Epistolæ IX. habentur Gr. Lat. ibid p. 254.

Orationes XXIV. *de Moribus*, ex S. Basilii scriptis decerptæ. Prodierunt seorsim Gr. *Paris.* 1556. 8°. & tam Græcè quam Latinè inter opera S. Basilii.

Preces aliquot, & *Hymni*, à Metaphraste compositi extant in Græcorum libris Ritualibus & Tropariis, quos sigillatim enumerat Allatius ibid. p. 131.

Denique *Orationes* ejusdem III. & Capitula γνωμικὰ CXXXI. recenset, & MSS. extare prodit Allatius ibid. p. 130, 132.

902. VALERIUS, Archipresbyter Asturicensis; claruit anno 902. Multas *Patrum Orientalium Vitas*, longè diversas ab editis, in unum collegit volumen, quod Gothicis literis exaratum in Ecclesiæ Toletanæ Bibliothecâ etiamnum extare ex Rosveydi fide refert Aubertus Miræus Auctuar. de Script. Eccles. cap. 279.

903. STEPHANUS, natione Germanus, Salmensis Comitis filius, Clericus Metensis, Abbas Lobiensis, & demum ab anno 903. Episcopus Leodicensis. Obiit anno 920. XIV. Cal. Jun. Scripsit *Vitam & Passionem S. Lamberti*, quam primus in lucem edidit Joannes Chapeavillus Tomo I. rerum Leodicensium, *Leodii* 1612. Extat etiam, stylo nonnihil mutato, apud Surium XVII. Septembr. Scripsit adhuc Stephanus, teste Sigeberto *, *Canticum de S. Trinitate*, atque aliud *de Inventione Stephani Protomartyris*. Citat hæc sub nomine *Historiarum de S. Trinitate, & de Inventione S. Stephani Protomartyris*, Durandus Rational. lib. 6. c. 114. & quidem periisse videntur non tam aliorum incuriâ, quam quod à sede Romanâ damnata essent, ita enim habet nota Codicis MS. in Biblioth. Lambethanâ. *Stephanus Leodicensis Officium Trinitatis sicut de Inventione S. Stephani composuisse asseritur, quæ utraque ab Apostolicâ sede respuuntur.* Quin & ad Robertum Metensem Episcopum scripsit *librum capitularem*, in quo Capitula, Responsoria, Versus, Collectas, per singulas noctis & diei horas, per integrum annum digessit. Verùm hoc opusculum ampliùs non extat.

* De Script. cap. 125.

904. JOANNES, CAMENIATA cognomento dictus, patriâ Thessalonicensis, Clerici cujusdam filius, ipse etiam Clericus, ac vir uxoratus, Ecclesiæ Thessalonicensis Lector, atque ædium Imperatoriarum Cubuclesius, uti ex ipsius verbis * constat. Scripsit anno 904. quo expugnata à Saracenis & direpta est Thessalonica. Ipse tunc à Saracenis captivus ductus, navi impositus, & de insulâ in insulam delatus, tandem Tarsum deductus est, ubi loci degens Historiam suam condidit. Scripsit enim rogatu Gregorii cujusdam viri doctissimi, *Historiam de excidio Thessalonicæ*, quâ non modò miserum & lugubrem captæ urbis statum, sed & suam totiusque familiæ sortem, fusè atque eleganter exponit. Edidit hanc Gr. Lat. Leo Allatius Symmict. par. II. p. 180.

* De Excidio Thessal. cap. 30.

911. CONSTANTINUS, *Porphyrogenneta* à nascendi sorte dictus, Leonis Sapientis ex Zoe, quartâ ejus uxore, filius, patriâ Byzantinus, septennis adhuc puer patri in imperio successit anno 911. primùm Alexandro patruo, deinde matre Zoe, imperium vice ipsius nondum adulti administrantibus. Anno 919. imperii habenas in se suscepit, Romano Lecapeno, cujus filiam in uxorem duxit, in imperii consortium assumpto. Anno 944. ejecto Tryphone Patriarchâ Theophylactum Lecapeni Imp. filium in sedis CP. thronum evexit. Anno sequenti sublato Lecapeno, imperium solus tenuit, & triennio

triennio post Romanum filium suum Cæsarem renunciavit, qui tandem adultior factus, & diuturni regiminis paterni haud satis patiens, patrem, propinato ei haustu lethali, è medio sustulit. Obiit Constantinus die IX. Novembr. anno 959. imperii 49. ætatis 55. De Elogio ejus audiatur Zonaras*, Ἦν δὲ Κωνσταντῖνος τὰ πρὸς Θεὸν εὐσεβὴς, καὶ λόγοις προσκείμενος, ὡς ἔστι καταμαθεῖν ἐκ συγγραμμάτων αὐτοῦ, ἀλλὰ μέντοι καὶ ἐξ ἐπιστολῶν, ἃ ἐὰν μὴ πρὸς τέχνην ἠκρίβωντο τὴν ῥητορικὴν, ἀλλά γε σχήμασι ταύτης καὶ πως ἰδίαις ποικίλλονται. *Fuit Constantinus religiosus erga Deum, & studiis literarum deditus, quod ex scriptis & epistolis ejus apparet, quæ licèt ad artem oratoriam perpolita non sint, tamen Rhetoricis ornamentis & figuris quibusdam scatent. Operam quoque rythmis & omnis generis versibus dedit; quod in iis scriptis cernitur, quibus obitum conjugis suæ deploravit. Ipsius etiam Philosophiæ rationem habuit, quæ penè in oblivionem venerat, aliarumque disciplinarum, quas doctoribus ordinatis jam deficientes refocillavit.* Hactenus Zonaras; qui in sequentibus ejus etiam vitia non dissimulavit. Certè artes liberales omni quo potuit studio instauravit Constantinus, conquisitis undique optimis scientiarum Professoribus, ipse literis, præsertim Historiæ, summoperè deditus. Arithmeticam enim, Musicam, Astronomiam, Geometriam, Philosophiam, Medicinam, sed præ aliis omnibus Historiam apprimè calluit: neque literas humaniores duntaxat, sed & artes mechanicas diu neglectas summoperè promovebat, ipseque Pictoriæ ita dedit operam, ut in eâ magnoperè excelluerit, quod ex Luitprando notat Cl. & eruditissimus du Fresne *Famil. Byzant.* p. 142.

* Annal. Tom. III. p. 155.

SCRIPTA.

Narratio de Imagine Christi ab ipso Servatore ad Abgarum Edessæ regem missâ, & ab Edessâ Constantinopolim deportatâ anno 944. Extat Gr. Lat. à Combefisio edita *Orig. CP.* p. 75.

Vita Basilii Macedonis Imp. avi sui, Gr. Lat. ab Allatio in lucem emissa *Symmict.* par. II. p. 1.

De administrando imperio liber ad Romanum filium.

Tacticorum liber.

De Thematibus Imperii Orientalis libri II.

Novellæ Constitutiones XVII. Opuscula ista politica suis & variorum notis illustrata Gr. Lat. junctim edidit Joannes Meursius *Ludg. Bat.* 1617. 8°.

Pandectæ Historicæ & Politicæ, ex universo Historicorum corpore excerptæ, & in titulos LIII. redactæ. Hujus præclari operis, & viro principe dignissimi duo solummodò hodiè supersunt tituli, nempe XXVII^us. excerpta legationum continens, Græcè editus à Davide Hæschelio *Augustæ Vindel.* 1603. 4°. Latinè à Carolo Cantaclaro cum notis, *Paris.* 1609. 8°. & L^us. Collectanea de virtutibus & vitiis ex Historicis XIV vetustioribus excerpta complectens, quem notis illustratum ex Codice Peiresciano Gr. Lat. edidit Henricus Valesius *Paris.* 1634. 4°.

JOANNES, gente Italus, patriâ Capuanus, ex illustri principum Landulfi primi, & Atenulphi II. genere natus; primùm Ecclesiæ patriæ Archidiaconus, deinde Monachis Casinensibus nomen dedit; tandem anno 915. 915.
Cœnobii Casinensis Abbas factus, Casinates suos à Saracenis propriis sedibus pulsos Capuam traduxit, obiit an. 934. Scripsit *de Persecutionibus Cœnobii Casinensis*, & *de miraculis inibi factis Chronicon succinctum*; quo, in condendo Chronico Casinensi se usum testatur Leo Ostiensis, Præfat. fol. 2. Ineditum adhuc extare dicitur. Sub Joannis nostri nomine (quod tamen in Autographo deerat) *Chronicon postremorum Comitum Capuæ* evulgavit Camillus Peregrinus, *Hist. Princip. Longobard.* fol. 122. teste J. B. Maro, ad Pet. Diac. cap. 15.

JOANNES X. Joannis filius, Ecclesiæ Ravennatis Presbyter, satagente Theodorâ scorto libidinosissimo, quâcum consuevit, à Landone 915.
Papâ primum Episcopus Bononiensis, ac mox Archiepiscopus Ravennas, factus

SÆC. X. ab An. DCCCC. factus eſt. Mortuo Landone anno 915. in Pontificalem Eccleſiæ Romanæ ſedem procurante id eâdem Theodorâ, elevatus eſt, die XIII. Aprilis ordinatus, ut in Vitâ Joannis * legimus. Eodem anno cum fœderatis Italiæ principibus in prælium contra Saracenos deſcendens inſignem victoriam reportavit; & Berengarium Italiæ Imperatorem inunxit. Anno 926. Hugonem Heriberti Comitis filium puerum quinquennem, ad Archiepiſcopatum Remenſem patris potentiâ electum dato diplomate confirmavit. Anno 928. Maroziæ meretricis, Theodoræ filiæ, inſidiis ſede depoſitus, in carcerem conjectus eſt, ac die II. Julii injecto ſuper os cervicali ſtrangulatus. Extant *Epiſtolæ* III. Concil. Tom. IX. p. 574.

* Concil. Tom. IX. p. 569.

916. HUBALDUS, ſive *Hucbaldus*, Cœnobii S. Amandi Elnonenſis Monachus O. B. Milonis Monachi itidem Elnonenſis nepos, Bodulfi Abbatis Sithivenſis præceptor, à quo ad Monaſterium ſuum accitus eſt, & variis fundis donatus; claruit anno 916. ante multos tamen annos, regnante adhuc Carolo Calvo, non incelebris. Obiit anno 930.

SCRIPTA.

Liber trecentorum Carminum in laudem Calvitii ad Carolum Calvum Imp. cujus ſingulæ voces incipiunt à literâ C. prodiit mutilus *Baſil.* 1516, 1546. integer à Barthio editus inter Adverſaria ſua *Francofurt.* 1624. p. 2175.

Vita S. Rictrudis Abbatiſſæ Marchianenſis ad Stephanum Archiepiſcopum Leodicenſem. Extat apud Surium (ſtylo nonnihil immutato) & Bollandum ad XII. Maii. & Mabillon. ſæc. Benedict. II. p. 937. ad Codices MSS. reſtituta.

Vita S. Aldegondis Abbatiſſæ Malbodienſis. Habetur apud Surium, & Bollandum ad XXX. Jauuar. & Mabillon. ſæc. Benedict. II. p. 710.

Vita S. Lebwini Presbyteri, ad Albricum ſeu Baldricum Ultrajectenſem Epiſcopum. Extat apud Surium XII. Novembr.

Liber de Muſicâ, & Hymni in Sanctos, quos ab eo conſcriptos memorat Sigebertus *, interierunt.

* De Script. c. 108.

Vita S. Brigidæ MSS. ſervatur in Monaſterio Elnonenſi, teſte Ant. Sandero *Bibliotb. Belgic. MSS.* part. I. p. 55.

926. ODO, natione Francus, in aulâ Gulielmi Aquitaniæ Ducis educatus. Decimo nono ætatis anno Turonis tonſus in Clerum tranſiit, Muſicus & Archicantor Eccleſiæ Turonenſis factus anno 901. ibique Grammaticæ elementa hauſit; poſtea Lutetiam profectus, Muſicam & Dialecticam à Remigio didicit; inde Turones reverſus, cellæ ſemet incluſit, & durioribus pietatis exercitiis totus incubuit. Anno 912. Burgundiam petens, in Cœnobio Balmenſi à Bernone Abbate nuper fundato monaſticam vitam induit, Monaſterii ſcholæ præpoſitus. Anno circiter 926. à Turpione Epiſcopo Lemovicenſi Presbyter ordinatus. Anno 927. poſt Bernonis mortem Abbas electus eſt; mox verò Monachorum quorundam invidiâ & improbitate divexatus, faſces depoſuit; & Cluniacum ſecedens, cœptum à ſe pridem Monaſterium perfecit. Anno 936. Romam à Leone VII. Papâ evocatus pacem inter Albericum Romanæ civitatis principem, & Hugonem regem conciliavit. Biennio poſt Romam iterum profectus, Hugonem ab obſidione urbis precibus abduxit. Paulò ante mortem Abbas Floriacenſis deſignatus, à Monachis rejectus eſt. Anno 942. Romam tertiâ vice religionis ergo iter ſuſcepit. Romæ poſitus, acuto morbo laborare cœpit. Feſtinato igitur in Galliam reditu, Remis apud S. Martinum, cujus memoriam impensè coluit, animam efflavit, quarto poſt Martini feſtivitatem die.

Vit. Odon. per Joan. diſcip. ap. Sur. Novemb. 18.

SCRIPTA.

SCRIPTA.

De *Vitâ S. Geraldi Comitis Aurelianensis libri* IV. *ad Aymonem Abbatem.*

Tractatus de Reversione B. Martini Turonensis à Burgundiâ, cui præmittitur Epistola ad Fulconem Comitem Andegavensem.

Tractatus, quòd B. Martinus par dicitur Apostolis. Tractatus isti duo unà cum Salviano editi sunt *Paris.* 1511.

Sermones IV. viz. *In Cathedrâ S. Petri, De S. Mariâ Magdalenâ, De Benedicto Abbate,* & *De combustione Basilicæ S. Martini.*

Collationum seu Occupationum libri III.

Antiphonæ XII. *de B. Martino Turonensi.*

Versus & Hymni de Sacramento Corporis & Sanguinis Domini, de B. Mariâ Magdalenâ, & de B. Martino.

Opuscula hactenus enumerata edidit Andreas Duchesnius in Bibliothecâ Cluniacensi *Paris.* 1614. p. 65.

Moralium in Job libri XXXV. ex S. Gregorii Moralibus plerunque excerpti. Prodierunt curâ Martini Marrier *Paris.* 1617. 8°.

Omnia Odonis Opera habentur in Bibliothecâ Patrum Tom. XVII. p. 252. 315.

Chronicon Succinctum ab Odone compositum extat MS. in Bibliothecâ Collegii S. Benedicti Cantab. vol. 9.

Scripsit etiam Odo *librum De Translatione S. Benedicti,* alterum *De Contemptu mundi*; quin & *Sermones* plures, ac *Hymnos*; quæ omnia interierunt.

Cæterùm Odonis *Vitam* tribus libris fusè descripsit Joannes, discipulus ejus, gente Italus; quem Romæ repertum Odo ad Monasterium Cluniacense anno 942. amandavit; Monasterii Priorem demùm constitutum. Extat hæc *Vita* apud Surium XVIII. Novembr. ex quâ plura de Odone peti possunt.

RATHERIUS, Monachus Lobiensis, anno 928. in Italiam ad Hugonem regem profectus, ab eo Episcopus Veronensis constitutus est. Anno 954. proditionis apud Hugonem falsò insimulatus, sede suâ & Italiâ ejicitur. A Brunone itaque Archiepiscopo Coloniensi in patrocinium susceptus, ab eo sedi Leodiensi tunc vacanti præfectus est. Verùm austeros illius mores & rigidam disciplinam ægrè ferente Clero Leodiensi, Episcopatu cedere coactus, in Brunonis clientelam iterum se recepit. Mox Brunone satagente, pristinam sedem Veronensem obtinuit; quâ tamen rursus excidit, Hugoni regi ob reprehensos acriter mores illius pravos invisus. Tertiâ igitur vice jam exul, in Monasterium suum Lobiense secessit; ibique diem extremum obiit anno 973. vel sequenti. 928.

SCRIPTA.

Opera ejus ex MSS. undique collegit ac edidit Lucas Dacherius *Spicileg.* Tom. II. viz.

Volumen Perpendiculorum, seu *de contemptu Canonum partes* II. ad Huberum Parmensem Episcopum, p. 161.

Qualitatis conjectura cujusdam, seu *Apologia sui ipsius* p. 199.

Discordia inter ipsum & Clericos p. 217.

Liber Apologeticus p. 225.

De nuptu cujusdam illicito p. 238.

Epistolæ V. p. 241.

Synodica ad Presbyteros suos p. 256.

Itinerarium Ratherii Romam euntis p. 265.

Sermones II. *de Quadragesima* p. 281.

Sermones IV. *de Paschate* p. 308.

Sermones II. *de Aſcenſione* p. 324.

Epiſtola ad Patricium de Corpore & Sanguine Domini, habetur apud eundem Tom. XII. p. 37.

Vita S. Urſmari Lobienſis, ab ipſo vel ſcripta vel aucta. Extat ſed mutila ap. Sur. XVIII. April.

Scripſit item teſte Sigeberto cap. 127. *Epiſtolam ad Papam de ærumnis ſuis*; *Phreneſin de ſecundo ſuo exilio*, *Librum* cui titulus *Inefficax garritus*, item *Contra Hæreſim Anthropomorphitarum*, *Agoniſticon*, ſeu *Præloquiorum lib.* VI. *Confeſſionum* lib. I. *Sparadorſum*, ſeu *de arte Grammatica*; quæ an adhuc ſuperſint, non liquet. *Chronographia* ejus Manuſcripta in Monaſterio Gemblacenſi extare dicitur. Denique cum de reditu ad Monaſterium Lobienſe cogitaret, miſit ad Abbatem librum, quem inſcripſit, *Conflictum duorum*; fluctuans ſcilicet, utrumne reverti debeat an non, ut ex Fulcuino notat Miræus ad Sigebert. p. 149.

932. **GERARDUS**, Monachus, & ut videtur S. Medardi Cœnobii Sueſſionenſis Decanus ſive Præpoſitus ab anno circiter 932. In vivis adhuc erat an. 950. Scripſit *Vitam S. Romani*, tum metro, tum proſâ. Eam, quæ ſtylo Oratorio ſcripta eſt, luce donavit Nic. Rigaltius (teſte Mabillonio, qui tamen nec annum, nec locum editionis notat.) Prologum edidit ipſe Mabillonius Analect. Tom. I. p. 107.

933. **HIPPOLYTUS**, patriâ Thebanus, quem cum Hippolyto Portuenſi malè confundunt nonnulli; claruit circa an. 933. certè Simeone Metaphraſte, quem citat, paulò junior. Extat Gr. Lat. *Chronicon*, ſeu potiùs *Fragmentum Chronici*, apud Caniſium Antiqu. Lect. Tom. III. p. 35. Hunc etiam, ut videtur, authorem habet *Indiculus de* XII. *Apoſtolis*, ſub Hippolyti Senioris nomine Gr. Lat. à Combefiſio editus Auctuar. *Pariſ.* 1648. Tom. II. uti ſuprâ in Hippolyto Portuenſi annotavimus. His addere licet, quæ me monuit P. Colomeſius, teſtari nempe Sirmondum notis ad Sidonium p. 57. in collectaneis antiquis θεαμάτων urbis Conſtantinopolitanæ (Codini excerpta intellige) quæ in multis Bibliothecis occurrunt, ſe legiſſe, Conſtantinum Criſpo filio à ſe interfecto, cum facti erroriſque dolore ictus eſſet, ſtatuam argenteam auro ſuperfuſam, capite aureo, cum hoc titulo poſuiſſe, ΗΔΙΚΗΜΕΝΟΣ ΥΙΟΣ ΜΟΥ, *Filius meus læſus.* Cujus rei, *inquit*, vindices laudant Herodotum, atque Hippolytum Chronographos. Herodoti qui meminerit novi neminem. Hippolytum laudat Glycas in Annalibus, & Nicephorus Calliſti Hiſt. Eccl. l. 2. Pro *Herodoto* legendum exiſtimat Lambecius Ἡρωδίων, quia nimirum Herodionem coætaneum auctorem citat Anonymus in Collect. *de Antiq. Conſtantin.* n. 202. Alia Hippolyti fragmenta habes apud Cotelerium ad Scriptores Apoſtolicos.

933. **EUTYCHIUS**, Batrici filius, Arabicè *Said Ibn Batrick* dictus, natione Ægyptius, ex civitate Foſtat (quam veterem urbem *Metſr* fuiſſe tradit Geographiæ Nubienſis Author, cui *Sharifol Edriſi* nomen erat) oriundus, Medicus inſignis, & ab anno 933. Patriarcha Alexandrinus, ſedem tenuit annos XVII. menſes VI. atque obiit anno 950. Accidit ejus tempore diſſidium magnum, & lis continua inter ipſum & gregem ſuum, teſte Ibn Abi Oſaibea in Vitâ ejus, quam Arabicè & Latinè libro Eutychiano præmiſit Cl. Pocockius. Scripſit ad Iſam fratrem ſuum Arabico Sermone *Annales ab Orbe Condito ad annum uſque* 940. ex Lege & Evangelio (ut in Præfatione ait) cæteriſque libris veteribus & novis collectos, quibus *Contextionis Gemmarum* titulum dedit. In his occurrunt plura notatu digniſſima, quæ fruſtra alibi quæruntur: certè plurima anilibus fabulis ſimillima, quæ ſi non ex proprio cerebello finxerit, ſaltem ex futilibus Eccleſiæ ſuæ monumentis hauſit. Horum Annalium ἀποσπασμάτιον notis illuſtratum ſub titulo Originum Alexandrinarum Arabicè & Latinè edidit Cl. Seldenus *Londini* 1642. 4°. Integros Annales cum Seldeni Præfatione notiſque Arabicè & Lat. in lucem protulit

Clim. 3. par. 3. p. 97.

Doctiſſ.

Doctiſſ. Pocockius Oxonii 1659. 4o. Abi Obſeibea, ſeu Ahmed Ben Caſem in *Vitis Medicorum* teſtatur Eutychium noſtrum *Syntagma compendioſum* ſcripſiſſe, *Netmolgheubar* dictum, tribus abſolutum Sermonibus, in quibus de Notitia jejunii Chriſtianorum, Paſchatis eorum, feſtorum, Chaliſarum, Patriarcharum, &c. egit. Idem fuiſſe hoc opus cum *Annalibus* ſtatuit Seldenus, diverſum eſſe tum ex libri titulo, tum ex rerum diſtributione colligit Hottingerus. SÆC. X. ab An. DCCCC.

Præter hæc, ſcripſit Eutychius *librum de Rebus Siciliæ*, poſtquam à Saracenis capta eſt. Extat MS. in Bibliothecâ publicâ Cantabrigienſi Annalium Codici ſubjunctus. Scripſit item *Diſputationem inter Heterodoxos & Chriſtianos*, Jacobitis oppoſitam, quæ habetur MS. uti & *Medica* quædam ejuſdem *Opuſcula*; de quibus vide quæ habet Cl. Hottingerus Biblioth. Orient. c. 2. p. 71. 84. & Hiſt. Eccleſ. Sæc. X. p. 37.

LEO VII. gente Romanus, ab anno 936. Pontifex, die XIV. Februarii ordinatus. Eodem anno Odonem Abbatem Cluniacenſem Romam evocavit; ut lapſos Monachorum mores & diſciplinam ejus ope reſtauraret. Obiit anno 939. die XXIII. Auguſti. Extant *Epiſtolæ* III. Concil. Tom. IX. p. 594. 936.

FLODOARDUS, Sigeberto Flauvaldus, Culminiacenſis Presbyter, & Canonicus Remenſis, claruit anno 940. Heribertus Comes, qui jura omnia Eccleſiaſtica deprædatus, Hugonem filium puerum ſeptennem in Archiepiſcopatum Remenſem ante aliquot annos promoveri fecerat; Flodoardum noſtrum, utpote filii ſui electioni adverſantem, Eccleſiâ Culminiacenſi privavit, *unà cum terrâ beneficii, quam tunc temporis tenebat*, ut ipſius verbis utar; nec id modò, ſed cùm nonnulli eum inſidiarum apud Comitem inſimularent, in liberâ cuſtodiâ ipſum detinuit; poſt quinque menſes dimiſſus eſt, eique poſtmodùm Hugo jam adultus factus Eccleſiam S. Mariæ in Colrido ſitam dedit; terram, quam pater abſtulerat, reddidit; aliamque in prædictâ villâ largitus eſt. Obiit anno 966. XXVIII. Martii, ætatis ſuæ 73. 940.

SCRIPTA.

CHronicon rerum inter Francos geſtarum ab anno 919. ad annum uſque 966. Habetur inter Scriptores coætaneos à Pithæo editos *Pariſ.* 1588. 8o. & *Francofurt*, 1594. 8o. p. 109.

Hiſtoriæ Eccleſiæ Remenſis libri IV. Prodierunt unà cum Appendice Anonymi, antiqui tamen, Authoris à Sirmondo editi *Pariſ.* 1611. 8o. cum notis Colvenerii *Duaci* 1617. 8o. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVII. p. 500.

Joannes Bonderius in *Indice Codicum MSS. per Belgicam*, ut Cl. Voſſius * nos docet, refert Treviris in ſummo Templo aſſervari Flodoardi Presbyteri *de Triumphis Italicis Martyrum & Confeſſorum libros* XV. metro ſcriptos. *De Triumphis Chriſti & Sanctorum Palæſtinæ* metricè *libros* III. De *Triumphis Chriſti, & Antiochiæ geſtis metricè libros* II. An ita ſit, viderint, quibus Codices Manuſcriptos inſpiciendi copia datur.

* De Hiſt. Lat. l. 2. c. 40.

GREGORIUS, Presbyter, forſan Cæſarienſis, claruit circa annum 940. Scripſit *Vitam S. Gregorii Nazianzeni*, ex ipſius Nazianzeni Iambis, quos de *Vitâ ſuâ* condidit, & Orationibus ut plurimum concinnatam. Extat Gr. Lat. Operibus Nazianzeni præfixa. Scripſit etiam *Orationem Hiſtoricam in SS.* CCCXVIII. *Patres Concilii Nicæni*, & in Conſtantinum Magnum, quæ Latinè habetur apud Surium X. Jul. Gr. Lat. apud Combefiſ. Auctuar. Nov. Tom. II. p. 547. cum notis. 940.

WITIKINDUS, ſive Winduchindus, gente Saxo, Monachus Corbeiæ Saxonicæ ad Viſurgim fluvium O. B. claruit ab anno 940. Scripſit adhuc anno 973. 940.

SCRI-

SÆC. X. ab An. DCCCC.

SCRIPTA.

De rebus Saxonum geſtis, ſive *de Henrici Aucupis & Othonis* I. *Impp. rebus geſtis libri* III. *ad Mathildem reginam*, Othonis Auguſti filiam. Prodierunt *Baſil.* 1532. *Francofurt.* 1577. & inter Scriptores Rerum Germanicarum ibid. 1580.

Verſus aliquot, qui in Codice IV. Evangeliorum deſcripti in Monaſterio Corbeienſi reperti ſunt, prodierunt curâ Henrici Meibomii unà cum libris de rebus Saxonum, notis illuſtrati, *Francofurt.* 1621. fol. inter alios quoſdam ejuſdem Sæculi Scriptores.

Interierunt *Paſſio Theclæ Virginis* metricè, & *Vita Pauli Eremitæ tam proſâ quàm metro*, à Witikindo ſcriptæ, teſte Sigeberto de Script. cap. 129.

945. ATTO, *Secundus* dictus, Aldegarii filius, ab anno 945. Epiſcopus Vercellenſis. Obiit poſt annum 960.

SCRIPTA.

Capitulare, (ſeu *Canones & Statuta Eccleſiæ Vercellenſi data*), è Conciliis, Epiſtoliſque Decretalibus contextum, & in centum Capita diſtributum.

De Preſſuris Eccleſiaſticis Opus, in tres partes diviſum, quarum prima agit *De Judiciis Epiſcoporum*, ſecunda *De Ordinationibus eorundem*, tertia *De Facultatibus Eccleſiarum*.

Epiſtolæ variæ.

Opuſcula iſta è Codice Vaticano, admodùm mendoſo quidem & plurimis lacunis hiante, curâ Card. Bonæ deſcripta, in lucem emiſit Lucas Dacherius Spicileg. Tom. VIII. p. 1.

Sermones Attonis XVII. de variis argumentis, & Liber Polypticus ſeu Perpendiculum dictus de noxiis redarguendis & honeſtis ſanciendis, in eodem Codice Vaticano habebantur, ſed tineis & rubigine adeò deformata, ut legi non poſſent.

946. AGAPETUS II. natione Romanus, Eccleſiæ Romanæ Pontifex ordinatus anno 946. die IX. Auguſti. Anno 947. Hugoni, cui de ſede Remenſi à Gallis Epiſcopis mota lis fuerat, Epiſcopatum confirmavit. Eundem nihilominus anno ſequente Epiſcopi Galli in Synodo Engilenheimenſi damnârunt, ac throno Remenſi deturbarunt: quorum ſententiam ipſe Agapetus habitâ Romæ Synodo anno 948. ratam habuit. Obiit anno 956. die XVIII. Martii. Extant *Epiſtolæ* II. Concil. Tom. IX. p. 618. Alia ad Gerhardum Archiepiſcopum Laureacenſem, quâ Metropolitani jura ei confirmat, habetur apud Lambecium Comment. l. 2. p. 651.

946. LUITPRANDUS, Natione Italus, Domo Papienſis, ſi quidem Joan. Trithemio fides; Franciſcus verò Bivarius in Cenſurâ Luitprandi operibus præmiſſâ, conjecturis non penitùs contemnendis contendit, gente fuiſſe Hiſpanum, domo Cordubenſem, ſaltem Bœticum, & unà cum parentibus à Saracenis fugatum in Italiâ conſediſſe. Quicquid ſit, erat Eccleſiæ Ticinenſis Diaconus, & anno 946. à Berengario Italiæ rege ad Conſtantinum Imp. confirmandæ utrinque amicitiæ cauſâ legatus eſt; & à Conſtantino perquam honorificè & humaniter exceptus, domum reverſus Epiſcopatu Cremonenſi donatur, gnaviter adminiſtratæ legationis præmio: idque ſi in re obſcurâ conjicere fas ſit, eodem vel ſequenti ſaltem, anno. Ante annum 963. (quo verò tempore haud ſatis liquet) Berengario inviſus, incertum quâ ſorte, factus, ſede ſuâ ejectus eſt. Inde igitur in Germaniam ſe contulit, & Francofurti lares fixit, ibique Hiſtoriam ſuam condidit, in quâ præcipuè Berengarii Italiæ Regis tyrannidem ad vivum depingit, nec mala, quæ ipſe ab illo, ejuſque Conjuge Willâ paſſus eſt, reticet; præſertim initio libri III. cui *Antidoſis* ſive *Antapodoſis* titulum fecit: "Tanta

" ta enim, *inquit*, mendaciorum jacula, tanta rapinarum diſpendia, tanta " impietatis molimina in me, & domum meam, cognationem & familiam " gratis exercuêre, quanta nec lingua proferre, nec calamus prævalet ſcribe-" re; ſit igitur eis præſens pagina Antidoſis, hoc eſt retributio, dum pro ca-" lamitatibus meis τ̀ ἀσέβειαν eorum, id eſt impietatem, præſentibus futuriſque " mortalibus denudavero. Nec minus etiam ſanctiſſimis & fortunatis viris " pro collatis in me beneficiis Antidoſis erit. Anno 963. Synodo Romanæ interfuit, & Othoni Imp. Interpretis vicem præſtitit; quæ Saxonicâ enim linguâ locutus eſt Imperator, ipſe Latinè Epiſcopis reddebat. Anno 968. ab Othone Conſtantinopolim ad Nicephorum Phocam legatus eſt, nuptiarum Ottonis filium inter & Annam Romani Imp. filiam, Nicephori privignam, conciliandarum ergo. Verùm à Nicephoro ludibrio habitus, contumeliis affectus, & innumeris injuriis exagitatus, domum re infectâ rediit: plurimas etiam injurias ab Epiſcopis & Præfectis Græcis illatas in itinere remetiendo paſſus: quas ipſe fusè ſatis in Hiſtoriâ enarrat & exaggerat. Vixit adhuc anno 970. Tam rudi indoctoque Sæculo vir planè non ineruditus, Græcè pariter Latinèque peritus, Poetica facultate inſignis, cujus ut & reliquarum artium humaniorum veſtigia in operibus ejus ubivis deprehenduntur; unde eum *luculento & alterno ſtylo* ſcripſiſſe affirmat Sigebertus de Script. c. 127.

OPERA.

Hiſtoria rerum in Europâ ſuo tempore geſtarum libri VI. ad Raimundum Liberitanum in Hiſpaniâ Epiſcopum, ab Arnulpho Imp. exorſi, & in priore ſuâ Legatione CP. deſinentes: quæ Legationem enim iſtam excipiunt, ſex poſteriora libri ſexti capita, Luitprandum authorem non habent, ſed à recentiore quopiam adjecta ſunt. Libro III. (non verò quod olim exiſtimavit Sigebertus & ex eo Trithemius toto operi) *Antidoſis* ſive Antapodoſis nomen dedit, cujus rationem ex ipſo Auctore ſupra reddidimus.

Legatio ad Nicephorum Phocam Imp. anno 968. ſuſcepta. Primus eam edidit Caniſius *Ingolſtad.* 1600. *Curioſum planè ſcriptum*, inquit Erycius Puteanus, *quamvis imperfectum.*

Liber de Pontificum Romanorum geſtis à S. Petro uſque ad Formoſum Papam, ex Anaſtaſio maximam partem excerptus. Suppoſititium eſſe opus ac Luitprando abjudicandum ſatis conſtat. Non invitâ veritate conjicit * Voſſius (cui hâc in parte ſuffragatur * Phil. Labbéus) id Germano cuidam, ac Monacho quidem Corbeienſi vel Hirsfeldenſi, qui ſub finem ſuperioris Sæculi floruerit, aſcribendum eſſe. Prodiit unà cum Anaſtaſii Vitis curâ Joannis Buſæi *Moguntiæ* 1602.

* De Hiſtor. Lat. l. 2. c. 40.
* De Script. Eccleſ. Tom. II. p. 35.

Chronicon Luitprando cuidam fictitio Eccleſiæ Toletanæ Subdiacono inſcriptum, fabulis anilibus & portentoſis mendaciis refertum. Hujuſce Chronici laudes mirè deprædicat Fr. Bivarius, *Cenſuræ* p. 28. Notavi, *inquit*, ſingula; placuerunt omnia. Opus ait, correſpondere Autori, Phraſi, ſtylo, rebus ſcriptis; correſpondere eruditioni ejus omnigenæ, demum & Mecænati ſuo Regimundo; uno verbo, eſſe Dextriani Chronici quaſi complementum. Et par certè utriuſque Scriptoris fides, idem apud eruditos pondus, & autoritas. Nec ipſe diſſimulare audet Bivarius, Autorem hunc Pſeudo-Turpino Remenſi in rebus Caroli M. aliorumque plurium fidem præbuiſſe. Tanto denique hujus Chronici amore captus, ut iſtud commentariis uberrimis illuſtratum ſe in lucem editurum promiſit. Dignus planè homo nugivendulus, qui in hujuſcemodi quiſquiliis eventilandis operam atque oleum perderet.

Adverſaria, ejuſdem Autoris, ac farinæ. *Enitet in his*, inquit idem Bivarius, *Spiritus ejuſdem Luitprandi, utroque idiomate, utroque ſtylo ſemper ornatus, rerum ſcriptarum gravitate & raritate ſubilibet gaudens: & Luitprandus nuſquam Luitprando diſſimilis.* Verum ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ φιλεῖ, ſimileſque amant labra lactucas.

Opera iſta in unum collecta, ac notis illuſtrata ediderunt Hieronymus de la Higuera, & Laur. Rameriſius *Antverp.* 1640. fol. Huic etiam editioni epiſtolæ quorundam Præſulum Hiſpanorum à Juliano Archi-presbytero collectæ,

SÆC. X. ab An. DCCCC. ctæ, ejuſque Scholiis & Ramireſii notis illuſtratæ, & Higueræ Diptychon Toletanum, in quo de ſedis iſtius epiſcopis fusè agitur, acceſſerunt.

956. JOANNES XII. natione Romanus, Alberici Patricii filius, ipſe Urbis Patricius & Clericus, poſt mortem Agapeti, favente populo Romano, Pontificalem ſedem adeptus eſt anno 956. die XXIII. Martii ordinatus, cùm decimum octavum ætatis annum nondum expleviſſet. Octavianus antea vocatus eſt, primuſque fuit, (ſi Vitæ ejus Scriptori* fides ſit habenda) qui Pontifex factus, ſibi nomen mutavit. Vir ſceleribus & nequitiâ infamis, nil ambitioni aut libidini ſuæ intentatum reliquit; ſtupris, adulteriis, homicidiis, & tyrannide Neroni vel Caligulæ meritò conferendus. Proditionis inſuper, perfidiæ, & perjurii criminibus Deo inviſus, & Italiæ gravis factus, in Synodo Romanâ anno 963. ab Othone Imp. adversùs quem rebellia arma moverat, nefandorum ſcelerum accuſatus eſt, ac depoſitus, ſubſtituto ei Leone. Ipſe tamen anno ſequenti ſede ac potentiâ priſtinâ recuperatis, collecto Romæ Concilio Leonem ejecit & excommunicavit. Obiit anno 964. die XII. Maii, à diabolo in temporibus percuſſus ac lethaliter vulneratus, dum ſe nocte quâdam cum cujuſdam viri uxore extra Urbem oblectaret: uti ex Luitprandi fide narrat Baronius *. Extat *Epiſtola* ad Dunſtanum Archiepiſcopum Cantuarienſem *de Pallio*, & *Reſcriptum* pro excommunicatione Iſuardi & ſociorum, qui ob agros ad Cœnobium S. Symphoriani pertinentes injuſtè à ſe detentos à Synodo in finibus Burgundiæ anno 955. anathemate icti fuerant, Concil. Tom. IX. p. 641.

* Concil. Tom. IX. p. 640.

* Ad an. 964. num. 17.

960. FRIDEGODUS, natione Anglus, Cœnobii S. Salvatoris Cantuarienſis Monachus O. B. dignitate Diaconus, vir Græcè ſimul & Latinè doctus, claruit anno 960. Scripſit *Vitas SS. Wilfridi, & Audoeni*, rogatus ab Odone Archiepiſcopo, qui utriuſque corpora Cantuariam anno 956. tranſtulerat. Et *Vitam* quidem *S. Wilfridi Archiepiſcopi* Eboracenſis verſibus heroicis poemate ſatis prolixo compoſuit. Eam primus extulit Mabillonius Sæc. Benedict. III. par. I. p. 169. Vitam S. Audoeni ſolutâ oratione conſcripta ab Anonymo quodam, hodie habetur, quæ Fridegodo aſcripta à Surio apud iſtum extat ad diem XXIV. Auguſti. Metricè quidem Audoeni Vitam ſcripſit Audoenus, an verò proſâ, planè incertum eſt. Alia memorat Baleus *, viz. *de Peccatrice in Evangelio, de Hieruſalem, de viſione Beatorum, Contemplationes varias:* quæ periiſſe puto. De ſtylo ejus hæc notat Gulielmus Malmsburienſis ‖. *Scripſit verſibus non ita improbandis, niſi quòd Latinitatem peroſus, Græcitatem amat, Græcula verba frequentat: ut meritò dictis ejus aptetur illud Plautinum; Hæc quidem præter Sibyllam leget nemo.*

* Cent. 2. cap. 32.

‖ De geſt. Pontif. l. 1. fol. 114.

961. DUNSTANUS, gente Anglus, patriâ Somerſetenſis, Herſtani & Kinedcidæ filius, Athelmi Archiepiſcopi Cantuarienſis nepos, in Cœnobio Glaſtonienſi educatus, & bonis literis, imprimis verò cælandi pingendique arte, imbutus. In Athelſtani regis aulam Athelmi Patrui gratiâ adductus, in famulatu regio diu vixit. Aulâ tandem ejectus, ad Elphegum Wintonienſem Epiſcopum, ipſius etiam avunculum, illiuſque hortatu ad Monaſterium Glaſtonienſe ſe contulit, & cucullum induit. Abbas paulò poſt Glaſtonienſis factus. Crebreſcente ſanctitatis fama, ab Edwardo rege aulicis miniſteriis iterum admotus eſt; ac ſub duobus Principibus Edmundo & Eldredo omnia nutu ſuo pro lubitu rexit. Anno 955. circiter ab Edwino rege aulâ depulſus eſt, & in exilium actus. Poſt annuam itaque in Galliâ moram, ab Edgaro rege revocatus, Epiſcopatum Wigornienſem conſecutus eſt. Anno 958. ſedem Londinenſem obtinuit, atque anno 961. ad Archiepiſcopatum Cantuarienſem fuit evectus. Obiit anno 988. die XIX. Maii. Ingens Monachiſmi, & cœlibatûs Clericorum in Angliâ propugnator: maximam eo nomine apud Monachos gratiam iniit, qui mira de eo fabulantur. Præter alia à Baleo enumerata, quæ an hodienum ſuperſint, non didici, ſcripſit in uſum Monachorum Sanctimonialiumque nationis Anglicæ *Concordiam Regularum*

Antiquit. Britann. p. 79. Godw. de Præſul. Angl. p. 73.

gularum, Capitula XII. continentem: quam Appendicis ad Disceptationem suam historicam de Antiquitate Ordinis Benedictini in Angliâ parti 3*a*. p. 77. inseruit Clemens Reinerus, Benedictinus Anglus, *Duaci* 1626. fol. SÆC. X. ab An. DCCCC.

NICON, genere Armenus, in Ponto Polemoniaco parentibus honestissimis oriundus: puer adhuc ad Aureæ Petræ Monasterium in finibus Ponti & Paphlagoniæ situm clam parentibus aufugit, ubique per plures annos institutum monasticum diligenter excoluit. Claruit circa annum 961. quando ab Archimandrita suo ad gentes convertendas, plebemque Christianam ad meliorem frugem revocandam missus est. Peragratis proinde Armeniæ variisque Orientis regionibus, in Cretam insulam nuper à Saracenorum jugo liberatam devenit, quam à superstitionis Saracenicæ reliquiis purgavit, incolasque ad Ecclesiam Catholicam reduxit. Anno Dcccclxxxi. Spartâ Corinthum evocatur, ut Bulgaros in Græciam irruentes precibus suis propulsaret. Obiit circa an. Dccccxcviii. ejus memoria in Tabulis tum Græcorum, tum Latinorum XXVI. Novembris colitur. Res ejus gestas scripsit anno MCL. Abbas quidam patriâ Lacedæmonius, quas Latine vertit Jac. Sirmondus, ex quibus plurima, præcipuè de miraculis ab eo perpetratis, decerpsit Baronius ad an. Dcccclxi. Dcccclxix. Dcccclxxxi. Dcccclxxxii. Dcccclxxxvi. Dccccxcviii. Scripsit librum *de pessimâ religione Armenorum*, qui Latinè in Bibliothecâ PP. haberi solet. 961.

JOANNES XIII. natione Romanus, Joannis Episcopi filius, Episcopus Narniensis ante annum 963. quo Romam à Joanne XII. ad Othonem Imp. legatus Synodo Romanæ interfuit, & Diaconum à Joanne Papâ in stabulo ordinatum se vidisse testatus est. Anno 965. Pontifex Romanus electus est, die I. Octobr. ordinatus. Sedem haud diu tenuerat, cùm à Rotfredo Urbis Præfecto civitate ejectus est, & in Campaniâ carceri mancipatus. Carcere dilapsus, à Pandulpho principe Capuano hospitio est exceptus: à quo rogatus sedi Capuanæ Archiepiscopatûs jura largitus est. Anno circiter 969. ab Othone Imp. fuit restitutus. Anno 971. habito Romæ generali Concilio, Privilegia Cœnobio Glastoniensi ab Edgaro rege concessa, confirmavit. Obiit anno 972. die VI. Septembr. Extant Epistolæ IV. Concil. Tom. IX. p. 663. 965.

FULCUINUS, sive Folquinus, primùm Monachus Bertinianus, deinde Lobiensis, defuncto Alatranno, ætate adhuc juvenis Monasterii Lobiensis Abbas factus est anno 965. Obiit anno 990. 965.

SCRIPTA.

CHronicon de rebus gestis Abbatum Laubiensis Cœnobii, à Dacherio editum Spicileg. Tom. VI.

De Miraculis S. Ursmari suo tempore factis *Opusculum*. Extat apud Henschenium XVIII. Aprilis.

Vita Folcuini Tarvanensis Episcopi, qui obiit anno 855. & in Monasterio S. Bertini sepultus est. Habetur apud Mabillon. *Sæc. Benedict.* IV. par. I. p. 622.

ABBO, gente Gallus, patriâ Aurelianensis, Læti & Ermengardis filius, sub Wilfaldo Abbate in Cœnobio Floriacensi educatus, & in Academiis Parisiensi, Remensi, & Aurelianensi bonis literis imbutus, demum Monasterii Scholæ præfectus est. Ante annum 960. ab Oswaldo Episcopo Wigorniensi in Angliam accitus, Presbyteratûs dignitate fuit honestatus, & Cœnobii Rameseiensis à se nuper fundati Scholæ præpositus. Post biennium multis muneribus ditatus, Floriacum repetiit; ubi post Oylboldi mortem Abbas electus est. Claruit circa an. 970. Post annum 986. Romam proficiscebatur, ut privilegia Monasterio suo ampliora à Joanne XV. obtineret. Post an- 970. Vit. Abbon. per Aimoin. Monach. in Biblioth. Floriac. p. 299.

 annum 996. Romam iterùm petiit, ut Arnulpho Remensi Archiepiscopo sede suâ per injuriam spoliato apud Gregorium V. Pontificem patrocinaretur, utque Monasterium Floriacense Episcoporum Aurelianensium ditione authoritate Pontificiâ eximeretur, impetravit. Anno 1004. ad Monasterium Squirs, hodiè Regulam dictum, in Guasconiam itinere suscepto, ut res Cœnobii istius Floriacensibus pristin[illegible]re subjecti disponeret; orto inter comites suos, & Monachos Guascones tumultu, lanceâ ventrem transforatus, obiit Idibus Novembris, inter Martyres à suis repositus.

SCRIPTA.

E*Pitome de Vitis Pontificum*, ex Anastasio Bibliothecario excerpta. Prodiit unà cum Anastasio curâ Joannis Busæi *Moguntiæ* 1602. 4°.

Vita S. Edmundi Anglorum Orientalium regis, & Martyris, quam dum in Angliâ commoratus est, à Dunstano rogatus, scripsit. Extat apud Surium XX. Novembr.

Collectio, seu Epitome Canonum, à Mabillonio edita Analect. Tom. II. p. 248.

Epistola ad Abbatem Fuldensem, à Baluzio edita Miscellan. Tom. I. p. 409.

Apologeticus ad Hugonem Francorum regem pro immunitatibus Monasterii Floriacensis. Extant Fragmenta apud Aimoinum in vitâ Abbonis cap. 8, & 9.

Epistolæ II. *ad Bernardum Abbatem Bellilocensem*, quarum altera habetur integra, altera mutila, ibid. cap. 10.

Epistola ad Gregorium V. Extat fragmentum ibid. cap. 12.

Epistola hexametris versibus *ad Othonem Imp.* scripta. Habetur fragmentum ibid. cap. 13.

Commentarius in Victorii Canonem Paschalem interiit, quo Cyclos annorum ab incarnatione Dominicâ ad sua usque tempora juxta veracem Evangeliorum fidem correxit Abbo, & ad annos postea circiter MDXCV. dilatavit.

Libri Dialectici & Astronomici, quos ab Abbone conscriptos esse prodit Aimoinus *, pariter interierunt.

Cæterùm *Epistolas* aliquot Abbonis in Bibliothecâ quâdam Parisinâ MSS. nuper repertas esse refert Oudinus †, quæ nondum prodierunt.

* De Vit. Abbonis cap. 3.
† Supplem. p. 319.

971. PILGRIMUS, sive rectiùs Peregrinus, Archiepiscopus Laureacensis in Germaniâ ab anno 971. Obiit anno 992. Extat *Epistola ad Benedictum* VII. *Papam*, quâ illustris fidei ejus confessio continetur, Concil. Tom. IX. p. 716. *Symbolum* ejus, inde excerptum, ediderunt novissimi Bibliothecæ Patr. curatores Tom. XVII. p. 456. Integram Epistolam, emendatiorem, quam antea, ex Codice MS. dedit Cl. Lambecius Comment. l. 2. c. 8. p. 641.

971. NOTGERUS, seu NOTKERUS, à Sigeberto *Rogerus* dictus, gente Germanus, Sueviæ Ducis filius, post Euracli mortem Episcopatum Leodiensem anno 971. adeptus est. Othoni Imp. inprimis gratus. Obiit anno 1007. IV. Id. Aprilis.

SCRIPTA.

H*Istoria Episcoporum Trajectensium*, seu Leodicensium (sedes enim Trajectensis Leodium postea translata est) ejusmodi opus scripsisse Notgerum ex Epistolâ ad Weinfridum Abbatem certò constat. Verùm id quod nunc habemus Herigeri Abbatis Lobiensis reverà est, si modò rectè conjicit Miræus *. Historiam istam edidit Joannes Chapeaville in rerum Leodic. Historiâ *Leodii* 1612.

* Not. ad Sigebert. c. 137.

Vita S. Landoaldi Ecclesiæ Romanæ Presbyteri, libris duobus explicata ad Wormarum Abbatem Gandensem. Extat apud Surium ad XIX. Mart.

Vita

Vita S. Remacli Epiſcopi Trajectenſis ad Weinfridum Abbatem. Habetur apud Surium ad III. Septembr. ſtylo horridiuſculo à Surio in gratiam lectoris immutato. SÆC. X. ab AN. DCCCC.

De Miraculis S. Remacli libri II. qui eundem præ ſe ferentes authorem, Vitæ Remacli ſubjiciuntur apud Surium ibid. in compendium tamen, omiſſis quamplurimis miraculis, à Surio redacti, vitandi tædii gratiâ. Verùm Notgerum Epiſcopum Leodienſem authorem habere non poſſunt, cum author ſe Stabulenſis Monaſterii incenſioni (quæ anno 883. contigit) interfuiſſe teſtetur. Ad Notgerum forſan ſeniorem non malè referri queant.

Alius enim à Notgero Leodienſi fuit Notgerus Monachus San-Gallenſis, qui ſuperiori ſæculo floruit, atque obiit anno 912. *Martyrologii*, & *Sequentiarum* author. Extat Martyrologium apud Caniſium Tom. IV. p. 761.

BENEDICTUS VI. natione Romanus, Hildebrandi filius, ab anno 972. XII. Septembr. Eccleſiæ Romanæ Pontifex. A Bonifacio Diacono in caſtellum S. Angeli detruſus, ibique ſtrangulatus, diem clauſit, exeunte menſe Martio, an. 974. Extat *Epiſtola* unica, quâ Epiſcopis Salisburgenſibus vices Apoſtolicas in Noricâ & Pannoniâ concedit, Concil. Tom. IX. p. 711. 972.

BENEDICTUS VII. natione Romanus, ex nobili Albericorum familiâ ortus, Davidis filius, primùm Sutrinus Epiſcopus, deinde ab anno 975. Pontifex Romanus die XIX. Decembr. ordinatus. Anno 983. habitâ Romæ Synodo Giſeleri Magdeburgenſis Epiſcopi, qui dignitatem iſtam malis artibus ab Imperatore obtinuerat, cauſam dijudicavit. Obiit anno 984. die X. Julii. Extat *Epiſtola* ad Gallos & Germanos, quâ Laureacenſem Eccleſiam Metropolitanam eſſe decernit, ejuſque Archiepiſcopo vices Apoſtolicas demandat, Concil. Tom. IX. p. 718. A Lambecio primùm edita eſt Comment. l. 2. c. 8. p. 645. qui & diploma Benedicti de Monaſterii Gemblacenſis privilegiis anno 983. promulgatum exhibet ibid. p. 901. 975.

ETHELWERDUS, ſive *Elſwardus*, ſeu ut ipſe in fronte Epiſtolæ ad Mahtildem conſobrinam ſibi titulum ponit, *Patricius Conſul Fabius Quæſtor Ethelwerdus*; gente Anglus, ex regio Anglorum Monarcharum ſtemmate prognatus, Ethelredi quippe regis, Ethelwulphi filii, atnepos; claruit anno 980. Scripſit ad Mahtildem conſobrinam *Hiſtoriam brevem libris* IV. ab origine mundi ad Edgari regis obitum, qui contigit anno 974. in quibus poſtquam tempora ante Chriſtum enumeraverit potius quam deſcripſerit, & deinde ad annum Chriſti 449. res geſtas mirâ brevitate perſtrinxerit, ab eo deinceps anno, quo Saxones ſive Angli in Britanniam primùm appulerunt, unicis Anglorum rebus enarrandis dat operam. Prodiit *Hiſtoria* iſta à nobiliſſ. Savilio edita inter *Scriptores Anglicos*, *Londini* 1596. fol. 472. 980.

ADSO, Ordinis Benedictini Monachus, & poſt mortem Alberici Cœnobii Dervenſis Abbas. Claruit anno 980. Obiit anno 992. Extant ab eo ſcripta, *Vita S. Baſſoli Confeſſoris*, apud Mabillon. ſæc. Benedict. II. p. 67. *De tranſlatione & miraculis ejuſdem liber*, ibid. ſæc. IV. par. II. p. 137. *Vita S. Bercarti Abbatis*, ibid. Sæc. II. p. 831. *De miraculis S. Waldeberti*, ſæc. III. par. 2. p. 451. *Vita S. Frodoberti Abbatis primi Cellenſis prope Trecas*, ſæc. II. p. 626. *Hiſtoria tranſlationis Reliquiarum ejuſdem*, ſæc. IV. par. 2. p. 243. *Vita S. Manſueti Scoti* edita *Pariſ.* 1636. à Fr. Boſqueto Eccleſ. Gallican. Hiſtor. Tom. I. par. 2. p. 23. 980.

SUIDAS, arte Grammaticus, vixiſſe videtur circa an. 980. quippe qui in voce Ἀδάμ diverſas annorum æras recenſens, computationem ſuam terminet in obitu Joannis Zemiſcis Imp. qui veneno ſublatus eſt anno 976. Si quæ ſint, quæ ſequiora ſapiunt tempora, fortaſſe à recentiore manu addita ſunt. Interim miraberis mecum Lector, vel ſtupebis potiùs vix ferendam Miræi * oſcitantiam, qui de Attico CP. hæc Suidæ verba laudans, viz. *Qui tunc* 980.

* Not. ad Honorium c. 51.

SÆC. X. An. DCCCC. ab *tunc Sebasteæ in Philosophiâ excellebant, ex Eustathii scholâ prodierant, quem Episcopum & Ducem hujus loci Monachorum cognovimus*; mox subinfert, *ex his Suidæ verbis videtur ætas ipsius Suidæ colligi posse; dicit enim se cognovisse Eustathium Sebasteæ Episcopum, Attici Magistrum, qui Atticus sub annum Christi* 425. *vivere desiit.* Cui enim vel puero notum non est Suidam hoc loco non de propriâ, sed historicâ, scientiâ agere. Condidit Suidas *Lexicon* prolixum, in quo quamplurima habet ad rem Theologicam, & Historiam Ecclesiasticam spectantia, & non pauca veterum fragmenta, plerunque etiam ubi nomen authoris non apponitur. Prodiit Græcè *Mediolani* 1499. fol. *Basil.* 1544. fol. Lat. interprete Henrico Wolffio *Basil.* 1581. Gr. Lat. cum versione seu potiùs Paraphrasi Æmilii Porti Cretensis ac notis ejusdem subinde additis, *Coloniæ Allobrogum*, i. e. *Genevæ* 1619. 2 vol. fol.

980. ROSWIDA, seu Rosvitis, natione Germana, in Cœnobio Gandersheimensi monialis; Claruit anno 980. pietate non minùs quam generis nobilitate insignis, maximè verò bonarum literarum scientiâ illustris, quas supra communem sæculi sui sortem & sexûs captum excoluit, Græcè simul & Latinè docta, prosâ pariter ac metro pollens. Scripsit Ottonis II. Imp. & Gerbergæ Abbatissæ jussu, *Historiam seu Panegyricum de gestis Ottonis* I. carmine Heroico. Carmine item conscripsit *Historias sacras* VIII. viz. *Passionem S. Dionysii martyris, Passionem S. Pelagii martyris*, &c. Prosâ verò exaravit *Comœdias sacras* VI. *de variis argumentis*, præcipuè verò Sanctorum laudibus. Omnia isthæc opuscula collegit, & simul edidit Conradus Celtes, primus Germaniæ Poeta laureatus, *Noribergæ* 1501. Panegyricus Ottonis Imp. habetur etiam inter Scriptores Germanicos à Reubero editos.

980. ÆLFRICUS, sive ALFRICUS, natione Anglus, Æthelwoldi Episcopi Wintoniensis discipulus, ejusque in regimine Cœnobii Abendoniensis successor (modò Baleo fides adhibeatur.) Teste verò Gulielmo Malmsburiensi *, ab Edgaro rege Abbas Malmsburiensis factus est, quin & (si Joanni Capgravio fides) primus Monasterii S. Albani recens instaurati ab Oswaldo Episcopo Worcestrensi Abbas constitutus circa an. 969. Habetur equidem apud Gul. Malsburiensem † Edgari regis charta Cœnobio Malmsburiensi concessa, quâ se Ælfricum, virum in omnibus Ecclesiasticum, Monasterio isti præfecisse testatur anno regni sui 14. & Incarnationis Dominicæ, 974. Quamplurimi sunt, qui illum primò Episcopum Wiltoniensem (Wellensem vocat Baleus) deinde Cantuariensem Archiepiscopum ab anno 995. fuisse volunt; fato functum 1006. primo Abendonæ sepultum, deinde Cantuariam translatum. Verùm alium ab Archiepiscopo Cantuariensi fuisse Ælfricum nostrum suadere videtur ipsius ad Wulfstanum Eboracensem Epistola, quâ seipsum solo Abbatis titulo cohonestat; cum tamen ex Simeone Dunelmensi, Rogero Hovedeno, aliisque, liqueat, Ælfricum Cantuariensem sedem istam integro sexennio tenuisse, antequam Wulfstanus ad Eboracensem promoveretur; nisi potiùs cum Gulielmo Malmsburiensi & Matthæo Florilego Ælfricum in sede Cantuariensi ante Siricium collocemus, & tunc quidem tempora optimè convenient. Interim celandum non est, quod tradunt nonnulli Historici, Wulfstanum non ante annum 1002. sedem Eboracensem adeptum esse; quo posito, nullo modo fieri potest, ut Ælfricus noster inter Archiepiscopos Cantuarienses locum teneat. Alius quidem fuit Wulfstanus Eboracensis Archiepiscopus. Verùm cum istum anno 956. ante Edgari regis tempora obiisse constet, parùm is fortasse in rem nostram conferre censendus erit. Litem tamen forsan dirimet doctissima Usserii in *Biblioth. Theol.* MS. conjectura, quam hic loci apponere non gravabor: "Quid igitur, *inquit*, si hæc omnia " in hunc modum inter se concilientur? Ælfricus, 1°. ante annum 956. (quo " obiit prior ille Wulfstanus Eboracensis Archiepiscopus, ad quem Ælfricus, po" steaquam jam in Æthelwoldi scholâ literis operam dederat, Epistolam scripse" rit) Cœnobioli alicujus Abbas factus fuit: atque hoc tempore scripsisse " potuit ad Wulfstanum & Wulfinum literas. 2°. Post annum 963. (quo " Æthel-

* In Vit. Aldhelmi.

† De gestis reg. Angl. l. 2. c. 8.

"Æthelwoldus in Abendoniensi Abbatiâ successorem reliquit Ordgarum di-"scipulum suum) Ordgaro Condiscipulo suo in Abendoniensis Cœnobii "Præfecturâ successit. 3°. Circa annum 969. ab Oswaldo Wigorniensi E-"piscopo Abbas S. Albani constitutus est, (quæ quidem Abbatia major est "illâ Abendoniensi.) 4°. Circa an. 974. ab Edgaro rege (ut chartæ illius "verba habent) famosissimi constitutus est Abbas Cœnobii Malmsburiensis. "5°. ab anno 978, ad an. 981. Cridiatunensis apud Devonienses fuit Episcopus. "Nam Alfricum Cridiatunensem Episcopum priùs Abbatem Malmsburien-"sem fuisse, & virum doctum habitum fuisse, librosque duos, unum de re-"bus Cœnobii sui, de rerum naturis alterum, scripsisse, testantur Historici; "quod vehementer sanè arguit Alfricum illum eundem cum nostro "fuisse. 6°. Ab anno etiam 990, ad 995. Wiltoniensium fuit Episcopus "post Siricium, sicut etiam Devoniensium eodem tempore post Sidemannum. "7°. Ab anno 995, ad 1006. (quo obiit) post Siricium Cantuariensis fuit "Archiepiscopus. Certè anno 1001. diplomati ab Æthelredo rege Mona-"chis Septoniensibus concesso (quod apud Harpsfeildum habetur p. 197.) "subscripsit Ælfricus Cantuariensis Archiepiscopus. Hactenus Cl. Usserii conjectura. Et Ælfricum quidem hoc tempore sedem Archiepiscopalem tenuisse, fidem mihi facit certissimam privilegium istud Æthelredi regis Ecclesiæ Christi Cantuariensi concessum, quod Saxonicè & Latinè edidit H. Spelmannus Concil. Brit. Tom. I. p. 507. cui proximè post Æthelredum loco subscribit Ælfricus his verbis è Saxonico Latinè versis; *Ego Ælfricus Ecclesiæ Christi Archiep. boni hujus Regis munificentiam ligno crucis in æternum corroboravi:* sive ut in veteri exemplari Latino ibidem edito p. 509. habetur; *Ego Ælfricus Dorobernicus Archi-præsul hanc prærogativam vexillo sancto confirmavi.* Concessum est hoc privilegium juxta vetustum exemplar Latinum an. 1006. in quo falsum esse numerum ex scriptoris vitio non sine causâ suspicatur Cl. Spelmannus, qui referendum potiùs censet ad an. 1002. Et certè cum testes inter alios exhibet Godwinum, qui sedem Roffensem adiit an. 1001. & Wolfstanum Episcopum Londinensem, qui juxta Fastos Savilianos obiit an. 1003. vel sequenti, i. e. Æthelredi 25, vel 26. haud alius annus dari potest. Vir certè erat Ælfricus noster supra communem sui sæculi sortem in Theologicis, præsertim vero in Grammaticis (*Grammaticus* inde dictus) eruditus: tantam exinde apud populares suos famam adeptus, ut Sermones ab eo scripti, vel Saxonicè versi in Ecclesiis publicè legi juberentur; atque ex ipsius Epistolis haud paucæ in vetustum Ecclesiæ Anglicanæ Synodicon cooptarentur.

SCRIPTA.

T*Ractatus de Veteri ac Novo Testamento*, quo enumeratis sigillatim utriusque voluminibus, ac rebus sub utroque fœdere gestis ordine enarratis, Historiam sacram usque ad Hierosolymam à Tito expugnatam deducit. Saxonicè.

Homilia Paschalis de corpore & sanguine D. N. Jesu Christi, quæ quovis Paschate ad populum recitari lato olim Canone jussa est. In Homiliâ istâ repens tunc sensim in Ecclesiam Transubstantiationis dogma Ælfricus aggreditur, ac productis argumentis quamplurimis, ex Ratramni libro maximam partem desumptis, funditus convellit, adeò ut quænam Ecclesiæ Anglicanæ isto ævo de Eucharistiâ fides fuerit, luculentissimis exinde pateat indiciis. Prodiit typis impressa Saxonicis & Latinis à Joanne Daio *Londini* 1566. quindecim Præsulum, aliorumque Magnatum, subscriptionibus munita, eam ex Archivis Saxonicis fideliter descriptam esse testantium. Præmittitur doctissima Præfatio de Ælfrico ejusque scriptis à Reverendissimo Matthæo Parkero Archiepiscopo Cantuariensi conscripta. Demum ab Abrahamo Wheloco adjunctâ versione Latinâ Saxonicè edita est in accuratissimâ suâ Bedæ *Historiæ Eccles.* editione p. 462.

Epistolæ II. altera *ad Wulfinum Episcopum Schireburnensem*, altera *ad Wulfstanum Archiepiscopum Eboracensem.* In his multa ex Homiliâ Paschali de Eucha-

SÆC. X. ab An. DCCCC. Eucharistiâ, ac spirituali solummodo corporis & sanguinis Christi præsentiâ repetuntur. Utraque Epistola, jubente Wulfstano, ab Ælfrico postea in Latinum sermonem conversa est, & Ecclesiæ Anglicanæ libris Synodicis ac Pœnitentialibus olim inserta; cautumque est, latâ lege Ecclesiasticâ, ut loco Admonitionis spiritualis doctrinæ ab Episcopo, datâ quâvis occasione, ad Clericos & Presbyteros prælegerentur.

Opuscula supra enumerata ex Ecclesiarum Exoniensis, Herefordiensis, ac Wigorniensis Archivis eruit, & adjectâ versione Anglicâ, Saxonicè edidit (exceptâ unicâ ad Wulfstanum Eboracensem Epistolâ, quam Latinè simul ac Saxonicè dedit) vir spectabilis Gulielmus L'isle *Londini* 1623, 1638. 8°. Edita priùs fuerant (Tractatu primo excepto) Saxonicè simul ac Anglicè à Joanne Foxo, *Actorum & Monument. Eccles.* Tom. II. ad an. 1538.

Liber Pœnitentialis, Ecclesiæ Wigorniensi olim à Wulfstano Episcopo (qui sub Gulielmo Normanno floruit) donatus, in quo Epistolæ istæ inter alios Canones locum sortiuntur; asservatur etiamnum in Bibliothecâ Collegii S. Benedicti Cantab. Extant etiam tam Saxonicè quam Latinè in libro Canonum Ecclesiæ Exoniensi donato à Leofrico Episcopo, qui ab anno 1049. sedem istam tenuit. Habetur iste liber in Bibliothecâ publicâ Oxoniensi.

Epistola de Canonibus ad Wulfinum Episcopum, Capitulis XXXV. constans. Habetur Lat. Concil. Tom. IX. p. 1003.

INEDITA.

Sermonum linguâ Saxonicâ LXXX. *libri* II. quos partim à seipso, partim ab aliis, Latinè antea scriptos in plebis usum rogantibus Episcopis Saxonicè postea convertit. Plures hodienum habentur collectiones Sermonum Ælfrici Saxonicorum, quæ passim in Angliâ, partim in privatorum manibus, partim in publicis Bibliothecis asservantur. Ex his extant Cantabrigiæ duæ, altera in Bibliothecâ publicâ Academiæ, altera in Bibliothecâ S. Benedicti. Prima LX. constat Sermonibus, altera XXIV. In utraque verò habetur *Sermo Paschalis*, titulo *Sermonis de Sacrificio in die Paschæ*. Ex Ælfrici enim Sermonibus selecti sunt præ cæteris XXIV. qui populo publicè prælegerentur, eo ordine, ut XII. priores de rebus agentes generalibus (ut *De initio creaturæ*, *De auguriis*, *De die judicii*, *De vaniloquio & negligentiâ*, *De avaritiâ*, *De falsis Diis*, &c.) quandocunque Sacerdoti visum esset, legerentur. Posteriores verò XII. propriis Festis assignantur (viz. *De Annunciatione B. Mariæ*, *De Nativitate Domini*, *De Circumcisione Domini*, *De Epiphaniâ*, *De Purificatione B. Mariæ*, *Dominicâ primâ in Quadragesimâ*, *Dominicâ Palmarum*, *die Paschatis*, &c.)

Epistola de consuetudine Monachorum. Extat MS. in Collegio S. Benedict. Cantab.

Epistola ad Sygefertum contra Clericorum nuptias. Principium ejus exhibet Gul. L'isle Præfatione in Hom. Paschal.

Canones Concilii Nicæni Saxonicè versi MSS. in Collegio dicto.

Chronica Saxonica maximè de Ecclesiâ Cantuariensi, ab Ælfrico anno ætatis suæ 23. Saxonicè scripta, MSS. ibidem.

Passiones & Vitæ Sanctorum, translatæ ex Latino in Saxonicum sermonem per Ælfricum. Habentur in *Bibliothecâ Cottonianâ* sub *Julio* E. 7. n. 1.

Vita sancti Guthlaci, Saxonicè ad Ælfwaldum Orientalium Anglorum regem scripta, MS. ibid. sub *Vespasiano* D. 21. n. 2.

Linguæ Latinæ *Grammatica*, *Saxonico-Latina* præfixâ Præfatione Latinâ MS. extat alicubi. Plura enim exinde loca habet Gul. L'isle Præfat. in Homil. Pasch. immò (quod postea reperi) typis excusa prodiit (unà cum Glossario ejusdem generis) *Oxon.* 1659.

Excerpta ex Prisciano minore, ac Saxonicè versa, plura MSS. Cantabrigiæ.

Dictionarium

Dictionarium Latino-Saxonicum.
Opera quædam Donati Saxonicè versa. } MSS. Cantabrigiæ, & in Bibliotheca Lumleianâ.
S. Gregorii M. Dialogi IV. Saxonicè versi.

SÆC. X. ab An. DCCCC.

Eundem *Æthelwoldi Præceptoris vitam* conscripsisse prodit Gul. Malmsburiensis in Vitâ Aldhelmi MS. Verùm an opus istud supersit, non constat.

Cæterùm Ælfrici *Sermones* Latini injuriâ temporis interierunt. Nec enim mirum est Episcopos Lanfrancum secutos, qui Transubstantiationis dogma ferè sectati sunt, nimio veritatis in iis passim deprehensæ fulgore offensos, eos ex Ecclesiarum Cathedralium Archivis, ubi repositi erant, sublatos suppressisse; Saxonicos interim Sermones (linguâ quippe ipsis ignotâ obvelatos) inviolatos superfuisse. Lingua enim Saxonica post invasionem Normannicam mox penitùs evanuit.

JOANNES XV. natione Romanus, Leonis Presbyteri filius, ab anno 986. Pontifex Romanus die XXV. Aprilis ordinatus. Sub initia Pontificatûs à Crescentio Consule Româ expulsus, & in Tusciam fugatus, à Romanis mox revocatus est metu Othonis Imp. quem de suppetiis interpellârat Pontifex. Anno 989. habitâ Romæ Synodo, Adelbertum Pragensem Episcopum derelictam jam monasticæ vitæ studio gregis sui curam repetere coegit. Anno 992. Acta Synodi Remensis, in quâ depositus fuerat Arnulphus Episcopus Remensis, damnavit; missisque anno 995. in Galliam legatis, Arnulphum sedi suæ restituit. Obiit anno 996. die XXX. Aprilis. Extant Epistolæ III. Concil. Tom. IX. p. 731. 986.

HERIGERUS, sive Harigerus, primùm Monachus, dein Abbas Laubiensis. Fulcuino suffectus anno 990. Obiit anno 1007. die XXXI. Octobris. 990.

SCRIPTA.

Historia, seu Gesta Episcoporum Leodicensium, quæ Notgero vulgò ascribitur. Extat apud Joannem Chapeaville in rerum Leodicensium Historiâ *Leodici* 1613.

Liber de Corpore & Sanguine Domini, quem Anonymum edidit Ludovicus Cellotius ad calcem Historiæ Gotteschalci *Paris.* 1655. fol.

De Vitâ & Miraculis S. Ursmari libri IV. carmine rudi & inculto scripti. Apud Henschenium ad diem XVIII. Aprilis. Primus hos libros evulgavit Ægidius Waulde anno 1628. inter alia Monasterii Laubiensis monumenta.

Vita S. Berlendis virginis. Habetur apud Bollandum ad III. Februarii, & Mabillon. Sæc. Benedict. III. par. 1. p. 14.

Vita S. Landoaldi, quæ sub Notgeri nomine extat apud Surium ad XIX. Martii. Herigero non infirmis argumentis vindicatur à Miræo Not. ad Sigebert. p. 151.

Dialogus de dissonantiâ Ecclesiæ, Adelboldo Episcopo & Herigero interlocutoribus extat MS. Gemblaci, teste Miræo ibid.

Epistola ad Hugonem de quibusdam quæstionibus à Sigeberto * memorata, interiit.

* De Script. cap. 137.

MOSES BAR-CEPHA, natione Syrus, Episcopus urbis Beth-Raman, Ecclesiarum in partibus Babyloniæ Curator, vixit hoc sæculo, sed quo tempore, prorsus incertum; ac proinde eum labente sæculo circa an. 990. collocamus. Scripsit Syriacè *libros* III. *de Paradiso,* qui ab Andreâ Masio Latinè rediti, prodierunt *Antverp.* 1569. 8°. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVII. p. 456. 990.

OLYMPIODORUS, Monachus Græcus, &, ut nonnulli habent, Ecclesiæ Constantinopolitanæ, juxta alios verò Alexandrinæ, Diaconus. De ætate ejus laborant eruditi, his illum sæculo quinto, aliis nono, aliis undecimo, 990.

SÆC. X. ab An. DCCCC. decimo, collocantibus. Nos eum hoc loco deponimus ad an. 990. donec exurgat, qui certiora doceat. Extat *Commentarius in Ecclesiasten*, Gr. Lat. in Auctuario Patr. Duceano Tom. II. p. 602. Latinè 1511. 4°. *Basil.* 1536, 1551. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVIII. Commentarius in Job habetur penè integer apud Auctorem Catenæ in Job, Latinè à Paulo Comitolo editæ *Venet.* 1587. 4°. Græco-Latinè à Patricio Junio *Londini* 1637. fol. Sunt qui inter Olympiodori opera recensent *Commentarium in Threnos Hieremiæ*, qui Latinè prodiit unà cum Origenis Commentario *Romæ* 1598. 4°. Quam quidem editionem nondum vidi. Plurima Olympiodori fragmenta nobis exhibet *Catena Ghislleriana* in Jeremiam, tot nempe, ut pene Commentarii vice esse possunt.

990. OECUMENIUS, Scriptor itidem admodum incertæ ætatis, de quo altum apud veteres silentium; id modò constat post annum 800. claruisse. Olympiodoro illum hic adjungimus ad an. 990. donec veram ejus ætatem expiscari liceat. Magnam Novi Testamenti partem ex Veterum Commentariis, præcipuè ex Chrysostomo, qui ipsi prora ac puppis est, clarè, dilucidè, & concisè explicavit; unde Novi Testamenti *Scholiastes Græcus* vulgò haberi solet. Extant hodiè,

Enarrationes in Acta Apostolorum.
Commentarii in Epistolas S. Pauli.
Commentarii in Epistolam S. Jacobi, aliasque Canonicas.

Prodierunt Oecumenii opera Græcè *Veronæ* 1562. Lat. *Venet.* 1556. 8°. Gr. Lat. *Paris*: 1631. 2. Tom. fol.

994. SISINNIUS, *Magister* dictus, post Nicolai Chrysobergis mortem, Patriarcha Constantinopolitanus factus est anno 994. vel sequente. Dissidia ob quartas nuptias in Ecclesiâ Orientali jamdiu excitata composuit. Sedem tenuit annos tres. Extat ab eo scriptus *Tractatus de Nuptiis Consobrinorum*, seu Περὶ τοῦ μὴ λαμβάνειν δύο ἀδελφοὺς ἐξαδέλφας δύο, in Leunclavii jure Gr. Rom. lib. 3. p. 197.

994. ODILO, gente Arvernus, ex equestri familiâ ortus, in vico Brivatensi apud S. Julianum Clericus factus, & in Cœnobio Cluniacensi monasticum indutus habitum, post Maioli præceptoris sui mortem Abbas constitutus est anno 994. à Maiolo adhuc vivente successor sibi designatus. Pietate, & charitate erga pauperes insignis, immensam sibi apud Robertum Gallorum regem, & Henricum Germanorum Imperatorem gratiam & authoritatem conciliavit; adeò ut ab Henrico coronâ suâ aureâ donatus fuerit, quam ille famis tempore pro alendis pauperibus unà cum aliis Ecclesiæ suæ ornamentis distraxit. Anno circiter 1022. ad visenda Apostolorum limina, & Monachos Casinenses, in Italiam excurrit. Anno 1034. Archiepiscopus Lugdunensis electus, dignitatem istam repudiavit. Plurima in Galliis Monasteria reformavit, multa fundavit. Ista dum inviseret, anno 1048. apud Silviniacum diem extremum obiit, Cal. Januar. ætatis suæ 87. Ordinationis 56. Primus ille Festum omnium Sanctorum instituisse dicitur; cum Monachis suis præceperit, ut postridiè Cal. Novembr. memoriam omnium Sanctorum celebrarent, exemplo ad alias mox Ecclesias transeunte, & authoritate Pontificis Romani tandem comprobato.

SCRIPTA.

Vita S. Maioli Abbatis decessoris sui. Habetur apud Surium XI. Maii.
Hymni IV. *in eundem.*
Epistolæ aliquot ad Fulbertum.
Vita S. Adheleidis Imperatricis, Othonis I. *Imp. uxoris*, quæ obiit anno 999. Edita est à Canisio Tom. V. par. 2. p. 398.

Sermones

Sermones XIV. *de Feſtis Domini, B. Virginis, ac Sanctorum.* SÆC. X. ab An. DCCCC.
Statutum de defunctis.
Omnia iſta opuſcula ſimul collegit, atque edi curavit Ducheſnius in Bibliotheca ſuâ Cluniacenſi *Pariſ.* 1614. exinde relata in Bibliothec. Patr. Tom. XVII. p. 653.
Epiſtolæ aliquot, à Dacherio evulgatæ Spicileg. Tom. II.

GREGORIUS V. *Bruno* antea dictus, natione Germanus, Ottonis Marchionis Veronenſis filius, Ottonis Imp. nepos, ſaltem conſanguineus, anno 996. Othonis Imp. potentiâ Pontifex Romanus electus eſt, die XVII. Maii ordinatus. Ineunte ſtatim Pontificatu, à Creſcentio Conſule urbe pulſus eſt, & in Hetruriam primùm, deinde in Germaniam fugatus; cum tamen priùs collecto Ticini Epiſcoporum Concilio, Creſcentium anathemate innodaſſet. Paulò poſt ab Othone armatâ manu reductus, coronam imperialem iſti impoſuit; habitâque Romæ Synodo, collapſæ Eccleſiæ diſciplinæ inſtaurandæ operam navavit, & Adelberto Pragenſi ad ſedem ſuam ſe conſerre, intentato anathematis fulmine præcepit. Anno 998. ab Abbone Floriacenſi rogatus, toti Galliæ regno excommunicationem comminatus eſt, ni Arnulphus Rhemorum Archiepiſcopus injuſtè olim depoſitus in ſedem ſuam remitteretur. Obiit anno 999. die XVIII. Februarii. Extant *Epiſtolæ* IV. Concil. Tom. IX. p. 752. & *Epiſtola de Privilegiis Abbatum Montis majoris*, apud Baluzium Miſcellan. Tom. IV. p. 431. 996.

BURCHARDUS, gente Germanus, patriâ Haſſus, Olberti, poſtea Abbatis Gemblacenſis diſcipulus, Monachus Lobienſis, tandem anno 996 Franconi fratri germano in ſede Wormatienſi ſucceſſit. Anno 1022. Concilio Selegunſtadienſi interfuit. Poſt 30. fere annos in Paſtorali munere fideliter exactos diem extremum clauſit anno 1005. ſaltem ſequenti. Pluribus ante obitum annis extructa ſibi cella, & vicino Oratorio in ſylva, duobus à Wormatia milliaribus diſtante, ab omni ſtrepitu, negotiiſque ſæcularibus procul remota, pietati & otio literario ſe totum dedit. Et hoc quidem in loco hortante Brunichone præpoſito Wormatienſi, & collaborante magiſtro ſuo Olberto, magnum illud *Decretorum volumen* aggreſſus eſt in XX. libros diſtributum, quos è S. Scripturâ, ex Canonibus, qui dicuntur, Apoſtolorum, ex Synodorum tum Orientalium, tum Occidentalium regulis, ex Romanorum Pontificum decretis, ſanctorum Patrum dictis, & libellis quibuſdam Pœnitentialibus collegit; nec his contentus, ſplendidas ex ſpuriis Pontificum Epiſtolis quiſquilias plena manu convaſavit, quarum exempla pene innumera lectori ante oculos ponit Cl. Blondellus Prolegom. ad Pſeudo-Iſid. cap. 18. p. 98. prodiit hoc opus *Colon.* 1548. fol. & *Pariſ.* 1549. 8°. & forſan alibi non ſemel. 996. Vid. Vit. ejus ab Anonymo ſcript. Decreto præfix.

SYLVESTER II. *Gerbertus* antea dictus, natione Arvernus, patriâ Aurelianenſis, non infimo loco natus, à puero ingenuis artibus præclare enutritus, in Philoſophiæ verò & Aſtrologiæ ſtudio haud vulgariter verſatus. Monaſticam vitam juxta D. Benedicti inſtitutum amplexus, paulò poſt Roberti Galliarum regis, ejuſque filii Hugonis præceptor factus eſt. Hâc occaſione cum in aula plurimum poterat, anno 991. convocata Synodo Arnulphum Remorum Archiepiſcopum ſede ſuâ ejiciendum, ſeque in locum ejus ſubrogandum curavit. Verum à Joanne XX. Papâ depoſitus, an. 995. favente Ottone Imperatore, & ſuffragante populo Ravennatum Archiepiſcopus conſtitutus eſt: hucuſque ſedis Pontificiæ acerrimus oppugnator; tandem mortuo Gregorio Ottonis III. patrocinio Romanæ Eccleſiæ Pontifex renunciatur, anno 999. die II. Aprilis inthronizatus. Plurima Eccleſiæ Romanæ beneficia ac territoria ab Othone Imp. donari obtinuit, multaſque Hæreſes in Eccleſiâ paulò ante exortas fœliciter conſopivit. Obiit anno 1003. die XII. Maii. Quæ de modo ejus, per magicas nempe incantationes, ad ſedem Pontificiam perveniendi, de pactâ pro mercede diabolo animâ, eique tandem e- 999.

 reptâ,

SÆC. X. ab An. DCCCC. reptâ, tradit Cardinalis Benno ſequentis ſæculi Scriptor, apud ipſum Bennonem in *vitâ Hildebrandi* legi poſſunt.

SCRIPTA.

E*Piſtolæ* CLX. ab eo dum ſedem adhuc Remenſem teneret, ſcriptæ; quas edidit Papirius Maſſonus *Pariſ.* 1611. 4°. & Ducheſnius Scriptor. Francic. Tom. II. p. 787. exinde relatæ ſunt in Biblioth. Patr. Tom. XVII. p. 669.

Epiſtolæ III. poſt Pontificatum ſuſceptum ſcriptæ. Extant Concil. Tom. IX. p. 777.

Liber de Spherâ.

Sermo de informatione Epiſcoporum. Utrumque Tractatum in lucem edidit Mabillonius Analect. Tom. II. p. 212.

Vita S. Adelberti Archiepiſcopi Pragenſis, ab Abrahamo Bzovio edita *Romæ,* teſte Ludovico Jacob à S. Carolo Biblioth. Pontif. lib. 1. p. 214.

Epigramma elegantiſſimum in imaginem Sever. Boetii: habetur apud Baron. Append. Tom. VII. p. 4.

INEDITA.

D*E Arithmeticâ,* ſeu *de Numeris,* ad Conſtantinum Monachum Floriacenſem. Extabat MS. apud Joannem Maſſonum Papirii fratrem.

De Geometriâ liber MS. olim in Bibliothecâ Farneſianâ. Alia ejus opuſcula commemorantur, viz. *Dialogus pulcherrimus inter ipſum & Leonem nuncium Apoſtolicum*; *de Compoſitione Aſtrolabii liber*; *de Rhetoricâ* lib. 1. *Oratio in Synodo Moſonii habita* an. 995. quæ an alicubi adhuc deliteſcant, nondum comperi.

Finis Sæculi Noni.

SÆCULUM

SÆCULUM HILDEBRANDINUM.

Conspectus Sæculi.

INEUNTE Sæculo an. MIV. iterum fervere cœpit Controversia Sacramentaria, litem movente Leutherico Archiepiscopo Senonensi. Hanc paucis post annis suam facit Berengarius Andegavensis, qui anno MXXXV. Carnalem Christi præsentiam in Eucharistiâ palàm impugnavit; corpus & sanguinem Domini modo quodam Sacramentali tantùm inesse affirmans; pertracto in sententiam suam Brunone Andegavensi Episcopo. Hanc ob causam anno ML. in Synodis Romanâ, & Vercellensi, & Turonensi anno MLV. damnatus est. An. MLIX. in Synodo Romana ad opinionem revocandam compulsus, quod secundâ, & tertiâ vice an. MLXXVIII. & MLXXIX. factum: præstito juramento in hæc verba: *Ego Berengarius corde credo, & ore confiteor, panem & vinum, quæ ponuntur in altari, per mysterium sanctæ orationis, & verbo nostri redemptoris, substantialiter converti in veram, & propriam, ac vivificam carnem & sanguinem Iesu Christi Domini nostri; & post consecrationem esse verum Christi corpus, quod naturale est de Virgine, & quod pro salute mundi oblatum in cruce pependit, & quod sedet ad dextram patris; & verum sanguinem Christi, qui de latere ejus effusus est, non tantum per signum & virtutem Sacramenti, sed in proprietate naturæ & veritate substantiæ, sicut in hoc Brevi continetur, & ego legi, & vos intelligitis. Sic credo, nec contra hanc fidem ulteriùs docebo. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.* Verùm postea pœnitentiâ ductus, ad priorem sententiam rediisse dicitur. Acriùs contendit Henricus IV. Imperator cum Gregorio VII. *Hildebrando* dicto, circa Investituras, aliaque jura regalia. Hæc Imperatori extorquet Gregorius, & partim vi, partim censuris Ecclesiasticis, & doctrina (quæ hinc *Hildebrandina* audit) de suprema sedis Apostolicæ in omnes, etiam Reges, auctoritate, γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ab eo assertâ, totisque viribus propugnatâ, Romanæ Cathedræ prærogativam longè supra imperiale fastigium effert. Hinc tumultus undique in Henricum concitati; ipse, ejusque participes in Synodo Romanâ an. MLXXVI. à Gregorio excommunicati, mox deposito Henrico, in ejus locum subrogatur Rudolphus Sueviæ Dux, ad quem Coronam auream his verbis inscriptam misit Gregorius.

Petra dedit Petro, Petrus Diadema Rudolpho.

Nec minore zelo inter Pontifices Romanos, & Patriarchas Constantinopolitanos de jure primatus litigatur. Ortâ etiam inter Archiepiscopos Cantuariensem & Eboracensem de sedis primatu controversiâ, an. MLXXII. in gratiam Lanfranci Cantuariensis judicatum est. Ad hujus Sæculi medium refertur *Cardinalium* propriè dictorum institutio: fuerant quidem antea in Ecclesiâ Romanâ Cardinales, in celebrioribus scilicet urbis ecclesiis clerici fixi & titulati, nec in aliis majoribus ecclesiis deerant Cardinales. Verum hoc circiter tempore in Collegium Apostolicum, ut Papæ Consiliarii, & Conjudices, Senatores Urbis & Orbis,

SÆC. XI. ab An. M.

bis, veri mundi Cardines essent, asciti sunt. Exinde in immensum excreverunt Cardinalium Prærogativæ, donato iis ab Innocentio IV. circa annum MCCXLIII. pileo rubro, signo nempe, paratos esse debere pro libertate Ecclesiasticâ, si opus erit, proprium sanguinem fundere. Anno MLXXIV. multæ concitatæ sunt turbæ, teste Ph. Brietio, ob Clericos conjugatos à Concilio Romano damnatos, quos *luxuriosos, & impurissimos Sacrificulos* vocat bonus Jesuita. Status Monachalis novas vires, & magna incrementa hoc ævo acquirit, ordine Monachorum Vallis Umbrosæ, Carthusianorum, & Cisterciensium instituto. Circa Sæculi exitum anno MXCVI. suadente Urbano Pontifice, & approbante Concilio Claromontano anno superiore habito, celeberrima fit Cruce-Signatorum (cruce nimirum, tanquam Christianæ militiæ tesserâ, vestibus impositâ) ad terram Sanctam infidelium manibus eripiendam expeditio, Duce Godefrido Bullionio, qui occupatis anno MXCIX. Hierosolymis, primus Hierosolymorum Rex communibus suffragiis declaratur; verùm auro noluit coronari, vel in throno sedere, ubi mundi Dominus Spinis redimitus in fœno jacuisset; de quo verè Ph. Brietius; *Regno parto Magnus, administrato Major, sanctissimè relicto Maximus, ipsisque adeò Cæsaribus & Alexandris anteferendus.*

SCRI-

SCRIPTORES.

AIMOINUS, gente Aquitanus, O. B. Monachus Floriacensis, claruit ante 1001. juvenis adhuc Monachus factus, Oylboldo Cœnobii præfecturam tenente. Sub Abbone deinde & Gauzlino Abbatibus vitam egit; atque illum anno 1004. ad Monasterium Squirs, comitatus est, ejusque neci interfuit. Anno sequenti Abbonis vitam literis consignavit. Nec plura de eo liquent. SÆC. XI. ab An. M. 1001.

SCRIPTA.

Historiæ Francorum libri IV. ad Abbonem Abbatem Floriacensem, ab excidio Trojæ ad Pipini regis inaugurationem seu annum Christi 752. Quæ sequuntur enim, ac librum quintum, quartique partem posteriorem constituunt, à recentiore quodam Scriptore adjecta sunt. Extat hæc Historia inter Scriptores Francicos *Francofurt.* 1613. & Historicos Franc. à Duchesnio editos *Paris.* 1641. Tom. III.

De Miraculis S. Benedicti libri II. ad Gauzlinum Abbatem. Habentur apud Joannem à Bosco in Bibliothecâ Floriacensi p. 79. Bollandum ad XXI. Martii, & Mabillon. Sæc. Benedict. IV. par. 2. p. 366.

Sermo in Festivitatibus S. Benedicti, cui plurima Poemata, tam sui, quam aliorum inspersa leguntur. Extat apud Jo. à Bosco in Bibl. Floriac. p. 270.

Vita S. Abbonis Abbatis Floriacensis ad Hervæum Clericum. Extat ibid. p. 299.

Poema Heroicum de primâ fundatione Floriacensis Cœnobii.

De Translatione reliquiarum corporis S. Benedicti in Galliam. Utrumque Opusculum edidit Duchesnius inter Historicos Franc. Tom. III. posterius recudit Mabillonius Sæc. Benedict. II. p. 359.

GODEHARDUS, primò quidem Abbas Tegernsensis, dein Episcopus Hildensheimensis, claruit circa an. 1002. Extant *Epistolæ* V. apud Mabillon. Analect. Tom. IV. p. 349. 1002.

GOZBERTUS, ab initio Sæculi hujusce Abbas Tegernsensis. De obitu ejus nil liquet. Extant *Epistolæ* IV. apud Mabillon. Analect. Tom. IV. p. 347. 1002.

FULBERTUS, ante annum 1004. Abbas Ferrariensis, Wilhelmo Comiti Pictaviensi admodum gratiosus, à quo munere Thesaurario S. Hilarii donatus est: Roberto etiam Francorum regi inter primos charus, ejusque (uti vulgò fertur) Cancellarius. Anno 1007. Episcopus Carnotensis factus est: B. Virginem immodico planè honore coluisse fertur, non solùm exstructâ in honorem illius splendidâ Ecclesiâ Carnotensi, Canuto Anglorum rege sumptus in id suppeditante, sed Hymnis in laudem ejus cantandis compositis, primus etiam Nativitatis ejus Festum in Galliis celebrâsse dicitur. Quæ de B. Virgine ipsum morbo decumbentem visitante, eumque proprio lacte sanante, referunt Gulielmus Malmsburiensis aliique, in hujusmodi fabulas nimiùm propensi, videant, cui istiusmodi nugæ in deliciis sunt. Obiit Fulbertus anno 1028. die X. Aprilis. 1007.

SCRI-

SÆC. XI. ab An. M.

SCRIPTA.

Epistolæ, tum ejus, tum quorundam aliorum, numero CXXXIV.

Sermones, Canones, Prosæ, Hymni, & aliquot versus. Fragmentum *Sermonis in Nativitatem B. Mariæ* habetur apud Joannem à Bosco in Bibliothecâ Floriac. p. 516. Certè hic Sermo ferè ad verbum habetur in Tractatu de Nativitate B. Mariæ Hieronymo affictо.

Vita S. Autberti Episcopi Cameracensis. Extat apud Surium XIII. Decembr.

Prodierunt Fulberti Opera (*exceptâ S. Autberti Vitâ*) curâ Caroli de Villiers Doctoris Theologi Parisiensis *Paris.* 1608. & exinde in Bibliothecâ Patrum Tom. XVIII. p. 1. Qualem in Operibus istis edendis fidem præstiterit Doctor ille Parisiensis, vel unico hoc exemplo abundè patet: Fulbertus p. 168. verba isthæc ex S. Augustino * describit. *Nisi manducaveritis*, inquit, *carnem filii hominis, & sanguinem biberitis, non habebitis vitam in vobis. Facinus vel flagitium videtur jubere. Figura ergò est, præcipiens Passioni Domini esse communicandum tantùm*, &c. Hic loci misellus editor, refutandis hæresibus hujus temporis (uti in editionis fronte gloriatur) intentus, post voces istas, *Figura ergo est*, glossam istam, *dicit Hæreticus*, inseruerat. Tandem post emissum prælo librum, integram periodum in S. Augustini Operibus legi, & exinde à Fulberto descriptam esse admonitus, binas istas voces, *dicit Hæreticus*, inter errata typographica retulit, eas præter Codicis, quo usus est, MS. fidem additas esse confessus.

* De Doctrin. Christ. l. 3. c. 16.

Epistola Fulberti Carnotensis *de rebus Ecclesiæ religiosè & cautè distribuendis* extat apud Dacher. *Spicileg.* Tom. II. p. 827.

1008. ADELBOLDUS, vir Nobilis, Henrici Imp. Consiliarius, & exercituum dux. Cùm parùm fœliciter ei succederent res bellicæ, abrenunciato sæculo, monasticum habitum in Cœnobio Laubiensi induit, anno demum 1008. post Anfridi mortem Episcopus Ultrajectensis factus. Obiit anno 1027. die XXVII. Novembris. Extant *Libri II. de Vitâ S. Henrici Imp.* apud Canisium Tom. VI. p. 383. Surium ad XIV. Julii, & Gretserum in Sanctis Bambergensibus *Ingolstad.* 1611. 4°. In his editionibus Adelboldi nomen Operi non præfigitur: cui tamen MSS. quidam Codices tribuunt; non eâ verò authoritate præditi, ut rem extra omnem controversiam ponere videantur.

1011. ARNOLDUS, Episcopus Halberstatensis, claruit circa an. 1011. Scripsit *Epistolam de institutione Episcopatûs Bambergensis*, quæ extat apud Baluzium *Miscellan.* Tom. IV. p. 435.

1012. BENEDICTUS VIII. Joannes antea dictus, Patriâ Tusculanus, Gregorii Comitis Tusculani filius, primùm Episcopus Portuensis, deinde ab anno 1012. Pontifex Romanus, die XX. Julii in Cathedra collocatus. Sub initia Pontificatûs sede atque urbe pulsus ad Henricum regem in Saxoniam fugit: à quo Romam reductus, impositâ coronâ ipsum Imperatorem renunciavit. Anno 1019. in Germaniam ab Henrico Imp. accitus iterum profectus est, ut Episcopatum Bambergensem recèns institutum confirmaret, & ecclesiam consecraret. Obiit anno 1024. die X. Julii. Joannem fratrem successorem nactus. Extat *Epistola unica adversùs invasores bonorum Cluniacensium* Concil. Tom. IX. p. 810. & apud Du-Chesne *Script. Franciæ.* Tom. IV.

1012. ERCHINFRIDUS, Melicensis in Austriâ Abbas, claruit circa an. 1012. Scripsit *Historiam de Martyrio & miraculis S. Colmanni Scoti*, quæ habetur apud Lambecium de Bibl. Vindob. Tom. II. p. 611.

LEO,

SÆC. XI. ab An. M.

LEO, GRAMMATICUS dictus, Præfectus & dux Cibyræotarum ὁ Τζιμάρδαλος, uti in notâ Chronographiæ ejus appositâ vocatur. Sunt, qui ipsum extremis Constantini Porphyrogennetæ temporibus in Aulâ vixisse volunt. Utut sit, eum anno 1013. scripsisse constat. Scripsit *Chronographiam* ab anno 813. quo Theophanes desiit, ad annum 1013. Extat ea Gr. Lat. Fr. Combefisii notis illustrata, Theophani subjecta, *Paris.* 1655. f. 1013.

BERNO, Monachus S. Galli, deinde Abbas Augiæ divitis prope Constantiam ad Rhenum, claruit anno 1014. quo coronationi Henrici II. Imp. à Benedicto VIII. Papâ factæ, interfuit. Obiit anno 1045. die VII. Januarii, postquam Monasterio Augiensi annis 39. præfuisset. Extat ab eo scriptus *Liber de Officio Missæ*, seu *de rebus ad Missæ Officium pertinentibus*, seorsim *Venet.* 1572. 8°. inter Scriptores alios ejusdem commatis *Colon.* 1568. *Paris.* 1610. fol. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVIII. p. 56. *Vita S. Udalrici Augustani Episcopi* apud Surium Jul. IV. 1014.

Vita S. Meginradi Episcopi & Martyris, apud Mabillon. Sæc. Benedict. IV. par. 2. p. 63. Alia ejus scripta, quæ quidem vel supposititia, vel deperdita sunt, recenset Simlerus Bibliothec. p. 100.

HUGO, Archidiaconus Turonensis, claruit anno 1020. Extat *Dialogus ad Fulbertum Carnotensem Episcopum* apud Mabillon. Analect. Tom. II. p. 349. 1020.

ALEXIUS Monasterii Studiani Ecclesiarcha, dein ab anno 1025. post Eustathii mortem Patriarcha Constantinopolitanus. Anno 1034. auro pariter ac metu corruptus, Michaelem Paphlagonem Romani Imp. Parricidam coronâ imperiali induit, ac Zoen Imperatricem adulteram matrimonio ei sociavit. Anno 1036. Joannis fratris Imperatoris sedem Patriarchalem ambientis, & conjuratorum illi Episcoporum insidias astuto consilio elusit, atque irritas reddidit. Obiit anno 1043. Extant ejus aliquot *Decreta de diversis causis Ecclesiasticis*, in Jure Gr. Rom. lib. 4. p. 230. 1025.

JOANNES, *Johannelinus* à staturæ parvitate dictus, Monachus Benignianus, dein Cœnobii Fiscamnensis Prior à Willielmo Abbate constitutus, postea eodem cedente Abbas anno 1028. factus. Anno 1052. Abbatiam Erbrestensem ab Henrico III. Imp. dono accepit. Obiit anno 1078. Scripsit *ad Agnetem Imperatricem Henrici uxorem Libellum Precum* ex Patrum scriptis collectum; quem unà cum Prologo, non integrum tamen, edidit Mabillonius *Analect.* Tom. I. p. 133. Scripsit alia multa, & in his *Libellum de divinâ Contemplatione*, cujus lacinias aliquot exhibet idem ibid. p. 151. *Orationes sive Preces plurimas*, quarum XI. videre est ibid. p. 153. *Epistolas* aliquot, quarum III. extant ibid. p. 221. *Librum de institutione viduæ*, *De Vitâ & Moribus Virginum*, *De eleemosynarum dispensatione*, & forsan alia plura, quæ non extant. De eo, ejusque scriptis, vide sis eruditissimas Cl. Mabillonii Annotationes ibid. p. 161. 223. 1028.

WARINUS, Monachus Gorziensis, & Clericus Leodiensis, demum Abbas Metensis, claruit eodem tempore, sc. anno 1028. aut non diu postea. Extat *Epistola* prolixa *ad Joannem Fiscamnensem de repetendo Benedicto Monacho Fiscamnensi*, qui ex Judæo Christianus, ex Monasterio Biscamnensi ad Metense transfugerat, apud Mabillon. Analect. Tom. I. p. 225. 1028.

ADEMARUS, Patriâ Cabannensis, Raimundi, Turpionis Episcopi Lemovicensis abnepotis, & Aldeardis filius, primùm Lemovicensis, dein S. Eparchii Engolismensis Monachus, claruit anno 1030. Scripsit *Chronicon à Principio Monarchiæ Francorum*, præcipuè vero ab anno 829. usque ad annum 1029. quod ex Codice Thuaneo à Philippo Labbeo primùm editum est *Biblioth.* 1030.

SÆC.XI. An M. *bliotb. Nov. MSS.* Tom. II. p. 151. In hoc Chronico etsi Autor in temporibus supputandis sit parùm accuratus; de rebus tamen Francicis, præcipuè Aquitanicis, haud vulgaria exhibet. Scripsit etiam *Commemorationem Abbatum Lemovicensium, Basilicæ S. Martialis Apostoli,* à Labbeo itidem in lucem prolatam ibid. p. 271. Eundem Autorem habet *Supplementum ad Amalarii Opus de Divinis Officiis,* de quo in Amalario mentionem injecimus.

1030. HUGO, cognomento *de Britolio,* natione Gallus, Patriâ Belvacensis, Gilduini Comitis filius, primùm Monachus Cluniacensis, & Clericus Carnotensis, deinde anno 1030. Episcopus Lingonensis à Roberto rege renunciatus. Anno 1049. à Leone IX. in Concilio Remensi ob Simoniæ crimen, & divenditum nummis Presbyteratûs ordinem Episcopatu submotus est. Amissâ dignitate in Monasterium Virdunense secessit; ibique sub Waleranno Abbate fratre suo consenuit. Scripsit *Librum de Corpore & Sanguine Domini contra Berengarium*; quem primus in lucem edidit Lucas Dacherius in Appendice ad Lanfranci Opera *Paris.* 1647. fol. exinde relatum in Biblioth. Patr. Tom. XVIII. p. 417.

1033. BRUNO, Natione Germanus, Dux Carinthiæ, Conradi II. Imp. patruelis, post mortem Meinardi unanimi Clericorum consensu Præsul Herbipolensis factus est anno 1033. Ecclesiam suam S. Kiliano dicatam ex fundamentis restituit, & materno prædio quod in Saxoniâ habuit, locupletavit. Cùm Henricum Imp. adversùs Hungaros exercitum ducentem anno 1045. comitaretur, Possonii fortuitò de altâ domo cum aliis cadens interiit VI. Cal. Junii. Ut Clerum suum bonis moribus informaret, ex antiquis Patrum expositionibus contexuit *Commentarios in totum Psalterium, in Cantica omnia Veteris & Novi Testamenti, & in Symbola Apostolorum, Ambrosii, atque Athanasii.* Prodierunt omnes isti Commentarii *Colon.* 1494. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVIII. p. 65.

1035. BERENGARIUS, Natione Gallus, Patriâ Turonensis, Archidiaconus Andegavensis, claruit anno 1035. quo sententiam suam de Eucharistiâ non modò Bertrami, & Scoti, sed totius etiam veteris Ecclesiæ dogmati consonam venditare cœpit: asserens nempe, Panem & vinum in sacrificio Domini non verè nec essentialiter, sed figuratè tantùm, converti in corpus & sanguinem Dominicum. Berengarium talia docentem mox acriter exceperunt complures Monachi, aliiq; doctrinæ carnalis propugnatores; quibus non obstantibus in sententiâ suâ tum voce tum scripto confirmandâ pergebat Berengarius. Tandem anno 1050. (ut ex Hermanno Contracto liquet, non quod habet Durandus Trournensis lib. *de Corp. & Sang. Domini,* an. MLIII.) Leo IX. Papa in Synodo Romanâ, lectâ ejus ad Lanfrancum Epistolâ, hominem hæreseos damnavit; & Ecclesiæ communione privavit: quod & eodem anno in Synodo Vercellensi factum est: in quâ non ipse Berengarius, sed duo ejus procuratores comparuerunt. Eodem circiter tempore Brionæ in Normannia coram Guilielmo Duce, Parisiis etiam absens licet coram Henrico Rege damnatus est, ut Durandus nos docet. Anno 1055. habitum est adversus eum Florentiæ concilium, eodemque anno Victor Papa Hildebrandum Sacellanum suum in Galliam misit, qui coactâ Turonis Synodo Berengarium ad Palinodiam adegit. Anno 1059. in Synodo Romanâ coram Nicolao Papâ pro sententiâ suâ disputavit; eique cum nullus, referente Leone Hostiensi *, valeret obsistere; Albericus Diaconus Cassinensis, vir doctissimus, ad Synodum evocatur; & cùm post multos verborum conflictus neuter cederet, Albericus unius Hebdomadis acceptis induciis librum adversùs Berengarium edidit. Ipse verò Berengarius minis territus, & injuriarum pertæsus, formulâ ipsi præscriptâ sententiam suam ejuravit; formâ nempe illâ notissimâ, quæ sic incipit, *Ego Berengarius indignus Diaconus,* &c. An. MLXIII. Mauritius Archiepiscopus Rothomagensis Synodum habuit, in qua Berengarium ejusque sequaces condemnavit, fidei confessionem Dogmati Berengariano oppositum

* Chron. Cassinens. l. 3. c. 33.

tum condidit. Hujus Synodi Acta extulit Cl. Mabillonius *Analect.* Tom. II. p. 457. An. MLXXV. coacta est alia adversus Berengarium Pictavis Synodus, præsidente Giraudo Pontificis legato, ut ex Chronico Maxentiano notat idem Mabillonius. An. MLXXVIII. in festo omnium Sanctorum Concilium Romæ congregavit Gregorius VII. in quo Berengarius brevem fidei confessionem edidit, quam in lucem protulit Mabill. loc. cit. p. 487. Verum ut moram paulisper traheret, inducias ad proximè futuram Synodum petiit, & impetravit. Habita est itaque anno sequenti in Quadragesima altera Synodus, in qua propositâ ei novâ confessionis formulâ, *Ego Berengarius corde credo*, &c. subscripsit & confirmavit. Coactum id fecisse dubitari nequit. Certè ad priorem sententiam eum rediisse ex multis Scriptorum ei coævorum testimoniis, Lanfranci, Anonymi Chiffletiani, aliorumque, evinci potest. Et quod rem extra omnem dubitationem ponit, ipsius Berengarii Tractatum MS. se legisse fatetur Mabillonius, in quo tertiam istam fidei professionem penitùs rescindit, plurimisque adductis argumentis convellit, subditque quemadmodum ad subscribendum ultimæ fidei professioni inductus sit, nimirum metu mortis sibi certè imminentis; quove sensu eam asseruerit. Berengarium quidem posthæc ad sanam, ut vocat, mentem rediisse, fideique Catholicæ ad extremum usque spiritum adhæsisse, non uno argumento contendit Mabillonius. An rem usquequaque confecerit, judicent alii. Id certum est, Berengarium Roma discedentem, Turonas venisse, & in S. Cosmæ insulam civitati suburbanam secessisse, ibique assumpto habitu monachali per Octennium militasse. Obiit eo loci die VI. Januarii, An. MLXXXVIII. Virum fuisse liberalium artium & dialecticæ peritiâ insignem, morum vitæ sanctitate illustrem, ipsi non inficiantur adversarii. Illum ab humilitate, eleemosynâ, modestiâ, castitate, zelo, abstinentiâ, mirè laudat Gulielmus Malmsburiensis *; apud quem extat nobile Hildeberti Episcopi Cenomannensis, ipsius Berengarii discipuli, in laudem ejus Epithaphium: ex quo, missis cæteris, liceat mihi pauca huc transferre.

* De gestis reg. l. 3. fol. 63.

Quem modo miratur, semper mirabitur orbis;
Ille Berengarius non obiturus obit;
Quem sacræ fidei fastigia summa tenentem,
Jani quinta dies abstulit, ausa nefas.
Illa dies, damnosa dies, & perfida mundo,
Quâ dolor & rerum summa ruina fuit.
Quâ status Ecclesiæ, quâ spes, quâ gloria Cleri
Quâ cultor juris, jure ruente, ruit.
Quicquid Philosophi, quicquid cecinêre Poetæ,
Ingenio cessit, eloquioque suo.
Sanctior & major sapientia majus adorta
Implevit sacrum pectus & ora Deo.

Denique in fine;

Vir verè sapiens, & parte beatus ab omni;
Qui cœlos animâ, corpore ditat humum.
Post obitum vivam secum, secum requiescam:
Nec fiat melior sors mea sorte suâ.

Extant Epistolæ II. *ad Ascelinum & Ricardum*, unà cum Ascelini literis, primùm à Dacherio inter Lanfranci Opera editæ, deinde Concil. Tom. IX. p. 1056. *Aliam ad Ricardum Abbatem* exhibet Dacherius *Spicileg.* Tom. II. Tres ejus fidei *Formulas de Eucharistiâ* habet Mabillonius Analect. Tom. II. p. 486. MSS. *Disputationes cum Lanfranco de præsentiâ Christi in Cœnâ* asservantur in Bibliothecâ Collegii Æneonas. apud Oxonienses Cod. 4. num. 1. Plura ipsum *Opuscula de re Eucharisticâ* edidisse autor nobis est Sigebertus *. *In Apocalypsim*, scripsisse testatur Bostonus Buriensis. Certè ejus *expositio Apocalypseos*,

* De Script. c. 154.

SÆC. XI. An. M. ab *os*, si modò ejus sit, habetur etiam hodiè MS. in Collegio Gonvil. & Caii Cantab. 4°. Vereor autem ne Berengwiddi cujusdam sit, cui exemplaria septem in diversis Angliæ Bibliothecis latitantia tribuit Thomas Jamesius, cuique duo Codices MSS. qui in Bibliothecâ Lambethanâ hodiè extant, eam disertè adjudicant.

1040. HERMANNUS, CONTRACTUS à membris contractis dictus, ortu nobilis, Wolferadi Comitis Veringensis, & Hiltrudis filius, in Monasterio Sangallensi educatus, dein Monachus Augiæ majoris, O. B. Claruit anno 1040. Omnibus ejus membris Paralysi ita contractis, ut hinc inde deportaretur; studiis tamen adeò sedulò incubuit, ut æquales suos doctrinâ & ingenio facilè superârit; quippe Latinè, Græcè, & Arabicè doctus; Theologiæ, Historiæ, Philosophiæ, Astronomiæ, Rhetoricæ, & Poeticæ peritissimus. Hâc ratione pulchrè id quod natura in corpore negârat, virtutibus animi resarcivit, ut rectè observat Hen. Pantaleon *. Obiit anno 1054. Scripsit *Chronicon de sex mundi ætatibus*, ab initio mundi ad annum 1054. Prodiit *Francofurt.* 1583. auctiùs atque emendatiùs ab Urstisio editum inter Scriptores German. ibid. 1585, 1670. Tom. I. p. 231. Aliam ejusdem operis à prioribus diversam editionem dedit Canisius Antiqu. Lect. Tom. I. p. 432. Extat etiam inter Scriptores Germanicos à Pistorio editos Tom. I. p. 85. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVIII. p. 348.

* De viris illustr. Ger. par. 2. p. 113.

1040. EUGESIPPUS, quisquis sit, scripsit anno 1040. Extat Tractatus *de distantiis locorum Terræ Sanctæ* apud L. Allatium *Symmict.* par. 1. p. 104.

1040. DOMINICUS, patriâ, ut videtur, Venetus, Gradensis sive Venetus, & Aquileiensis Patriarcha; claruit anno 1040. & deinceps. Anno 1050. potestatem crucem ante se gestandi à Leone IX. impetravit. Anno 1073. à Gregorio VII. ad Michaelem Imp. CP. ad componendum schisma Ecclesias Romanam inter & Græcam vetustum legatus est. Extat Gr. Lat. *Epistola ad Petrum Patriarcham Antiochenum* à Cotelerio edita *Monument. Eccl.* Gr. Tom. II. p. 108.

1040. PETRUS, Patriarcha Antiochenus, ætate par. Claruit anno 1040. quo anno Patriarchalem dignitatem adeptus sit, non satis liquet, saltem ante annum 1053. quo professionem fidei suæ ad Leonem IX. Papam misit. Extat Gr. Lat. *Epistola* responsoria satis prolixa ad *Dominicum Gradensem*, apud Cotelerium ibid. p. 112. *Epistolæ II. ad Michaelem Cerularium* ibid. p. 145. Harum unam fermè integram antea ediderat Leo Allatius *de Consensu Eccles. Orient. & Occident.* l. 3. c. 12. §. 4. quâ Antiochenus noster in Latinorum mores & dogmata, præcipuè κακὸν κὴ κακῶν κάκιστον, uti vocat, additamentum illud, FILIOQUE, Symbolo adjectum, acerrimè invehitur.

1040. THEOPHANES, cognomento *Cerameus*, Tauromenii in Siciliâ Archiepiscopus, claruisse videtur circa an. 1040. De ætate ejus non una est omnium sententia. Franciscus quidem Scorsus eum inter annum 842, & 893. floruisse contendit; & nos alibi illum ad annum 870. retulimus. Sed cùm ex ipsius Homiliis Simeone Metaphraste, quem citat, fuisse juniorem luculentissimè constet; & *Homilia in diem Palmarum* in innumeris ferè Manuscriptis præsente rege Rogerio habita dicatur, longè majori probabilitate cum Leone Allatio hoc circiter tempore claruisse existimamus; & levia planè sunt, nulliusque momenti, quæ ad elevandam harum inscriptionum autoritatem commentus est Franciscus Scorsus, nec tanti sunt ut à me diligentiùs hoc loco excuterentur, præsertim cum cumulatè id præstitit Leo Allatius *de Script. Simeon.* p. 63. Esto Photii ad Theophanem Epistola: non statim ille Theophanes noster censendus erit, præsertim cum non ad Theophanem Cerameum Tauromenii Episcopum, sed solummodò ad Theophanem Monàchum scripta dicatur. Quæ περὶ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως non uno in loco habet Theo-

Theophanes; ea omnia ad Rogerium Siciliæ regem commodè satis referri posse pluribus demonstrat doctiss. Allatius loco laudato. Cum Theophane Confessore, *Chronographiæ* conditore, pessimè hunc confundit Miræus *, & ex eo Olearius †. Scripsit noster *Homilias* LXII. *in Evangelia Dominicalia*, & *Festa* totius anni, quas cum notis & Prolegomenis amplissimis Gr. Lat. edidit Fr. Scorsus *Paris.* 1644. fol. *Orationes duas in Dominicâ ante Exaltationem Crucis*, Gr. Lat. ediderat Gretserus *de Cruce* Tom. II. p. 1207. In quibusdam Codicibus MSS. Homiliæ hæ Dominicales Gregorio Cerameo Archiepiscopo Tauromenitano tribuuntur, nodum prolixè excutit Scorsus, tandemque statuit binominem fuisse autorem, Theophanem & Gregorium eundem Cerameum Tauromenii Archiepiscopum, an satis solidè, doctissimo editori litem hoc loco non movebo. In concionando Theophanes noster methodo utitur ad Historiam Evangelicam enucleandam aptâ satis & concinnâ, sensum literalem primùm explicat, nec tamen allegoricum & moralem negligit, stylus ei non ingratus, non comptus quidem & phaleratus, sed simplex, & ad sermonis didactici normam perspicuus, sponteque fluens: nec mirum si hâc inclinatâ linguæ Græcæ ætate, ornamenta quædam ei desint, quæ à Basilio vel Chrysostomo expectari poterant.

* Auctuar. c. 253.

† Abac. Patr. p. 450.

NILUS, cognomento *Doxopatrius*, Ecclesiæ Græcæ Archimandrita, unde oriundus, incertum; si conjecturæ locus detur, putarem eum è Magnâ Græciâ ortum esse; certè Panormi in Siciliâ aliquamdiu vixisse ipse nobis testis est. Claruit anno 1043. Rogatus per literas à Rogerio Siciliæ rege, scripsit breviter *de majorum Patriarcharum sedibus*, quod postea anno nempe prædicto, fusiori opere prosecutus est, in quo de quinque thronis Patriarchalibus, iisque subjectis Archiepiscopis, Metropolitanis, Episcopis, de sedium Patriarchalium institutione, ordine, & propriis nominibus luculenter egit. Ex hâc Patriarchatuum notitiâ, multa, amplissima, ac præclara sanè fragmenta exhibet Leo Allatius *de Concord. Eccles. Orient. & Occident.* l. 1. c. 2, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 17, 24. Integrum verò librum ex Codice recentiore manu anno 1611. descripto Gr. Lat. in lucem emisit Stephanus Moynius *Varior. Sacr.* Tom. I. p. 211. 1043.

GLABER RADULPHUS, sive Rodulphus, Monachus primùm S. Germani Autissiodorensis, postea Cluniacensis. Claruit anno 1045. Scripsit *ad Odilonem Abbatem Clunjacensem Historiarum libros* V. ab anno 900. usque ad annum 1045. tametsi de sæculo decimo perpauca habeat. Prodiit ista Francorum Historia *Francofurti* 1596. & inter Scriptores Francicos à Duchesnio edita *Paris.* 1641. Scripsit etiam *Vitam S. Gulielmi Abbatis S. Benigni Divionensis*, qui obiit anno 1031. Extat apud Roverium in Historiâ Reomaensis Monasterii *Paris.* 1637. & Bollandum ad I. Januarii. Cæterùm de Glabro Radulpho hæc habet Baronius *: "Sed sicut in recensendâ Historiâ "fidelis est, ita in eo valde hallucinatus erravit; dum nihil vult in alienâ "Diœcesi posse præsumere Romanum Pontificem plusquam cæteros Episco-"pos, quibus certis limitibus est definita Diœcesis; & extra ipsam nihil "penitùs agere posse, vanè existimavit. Sententiam hâc de re suam, quam sugillat Baronius, profert Glaber Historiæ suæ lib. 2. cap. 4. 1045.

* Ad an. 996. num. 25.

DEODUINUS, sive Theoduinus, Episcopus Leodiensis, ab anno 1045. ad 1075. quo obiit. Scripsit *Epistolam*, seu *Libellum ad Henricum Galliæ regem de Corpore & Sanguine Christi adversùs Berengarium ejusque sectatores.* Epistolam istam sub Durandi Leodiensis Episcopi anno 1025. defuncti, nomine mutilam ediderunt Baronius ad an. 1035. & Chapeavillus in *Historiâ rerum Leod.* quin & Bibliothecæ Patr. Curatores Tom. XVIII. p. 419. Integram ac vero authori restitutam dedit Mabillonius *Analect.* Tom. IV. p. 396. 1045.

CLEMENS II. *Suidgerus*, seu *Sindigerus* antea dictus, natione Germanus, postquam sedem Bambergensem sexennio tenuisset, anno 1046. ab 1046.

 Henrico

SÆC. XI. ab An. M. Henrico Germanorum rege ad Pontificatum Romanum provectus est, die Natalis Dominici inthronizatus, quo ipso die Henricum atque Agneten uxorem coronâ imperiali induit. Anno sequente Concilium Romæ contra Simoniacos coegit; & Henricum Imp. in Germaniam secutus, diem clausit anno 1047. die IX, vel X. Octobris, in Ecclesiâ suâ Bambergensi sepultus. Extat *Rescriptum* in gratiam Archiepiscopi Ravennatis apud Ferd. Ughellum Italiæ Sacræ Tom. II. & *Epistola Decretalis* de sedis Salernitanæ in Archiepiscopatum evectione Concil. Tom. IX. p. 945.

1048. ADELMANNUS, Fulberti Carnotensis discipulus, Berengarii condiscipulus, ex Scholastico Leodicensi, Brixiensis ab anno 1048. Episcopus. Obiit circa annum 1061. Scripsit *Epistolam ad Berengarium de veritate Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistiâ*, quæ typis excusa, prodiit unà cum aliis ejusdem argumenti opusculis curâ Joannis Ulimmerii *Lovanii* 1551, 1561. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVIII. p. 438. Scripsit etiam, teste Sigeberto *, ejusdem argumenti *Epistolam ad Paulum Metensem Primicerium*, quâ ipsum, pariter ac Berengarium communem amicum, à sententia sua de Eucharistia revocare conatus est. Epistola ista interiisse videtur.

* De Script. cap. 153.

1048. GISLEBERTUS, Monachus Autissiodorensis; claruit anno 1048. Scripsit *Vitam S. Romani*, quæ extat apud Mabillon. Sæc. 1. p. 81.

1048. HUGO, patriâ Burgundus, ortu nobilis, Dalmatii, Domini Samurensis, & Aremburgis filius, natus est anno 1023. Juvenis adhuc quindecennis vitam monasticam in Cœnobio Cluniacensi iniit, Odilonem Abbatem præceptorem sortitus. Post aliquot annos Monasterii Prior, & defuncto Odilone Abbas creatus est anno 1048. Anno 1058. Stephano Papæ Florentiæ morienti adfuit. Anno 1074. Romam religionis ergo petiit. Obiit anno 1108. seu ut alii, 1109. 3. Cal. Maii, anno ætatis suæ 85. Extant *Epistolæ* ejus aliquot apud Dacherium *Spicileg*. Tom. II.

1049. LEO IX. *Bruno* antea dictus, natione Germanus, Hugonis filius, Conradi Imp. consobrinus, ipse comes Dagspurgensis, ex Episcopo Tullensi Pontifex Romanus ab Henrico Wormatiæ designatus anno 1048. Romæ electus anno 1049. die II. Februarii, die XII. inthronizatus. Eodem anno habitis Romæ & Papiæ Synodis Clementis II. decretum contra Simoniacos confirmavit; in Galliam etiam ac Germaniam profectus, Synodos Remensem & Moguntinam celebravit, latis in hâc Canonibus nonnullis, contra Simoniacos præsertim, Ecclesiasticis, in illâ dedicatâ novâ S. Remigii Basilicâ, ejusque translatis in eam reliquiis. Anno 1050. Synodos Romanam & Vercellensem contra Berengarium coegit; & in hâc quidem Beneventanos etiam rebelles, & Humfredum Archiepiscopum Ravennatensem excommunicavit. Anno 1051. postquam in Germaniam iter fecisset, Concilio Romæ celebrato, Gregorium Episcopum Vercellensem propter adulterium excommunicavit. Anno sequente in Germaniam iterum iter facit, ut pacem inter Henricum Imp. & Andream Hungariæ regem conciliaret. Anno 1053. exercitum contra Normannos ducens, ab iis prælio victus est, captus, ac mox dimissus. Anno 1054. legationem Constantinopolim ad Constantinum Monomachum misit, ut pax inter Ecclesias Orientalem & Occidentalem iniretur, & ut Imperatoris animum adversùs Michaelem Cerularium Patriarcham exacerbaret. Eodem anno diem obiit, XIX. Aprilis. Extant *Epistolæ* XIX. Concil. Tom. IX. p. 949. quarum prima, quæ est ad Michaelem Cerularium, quaque ejus & Leonis Acridani arrogantiam, erroresque Græcorum vehementiùs coarguit, Tractatus potiùs quam Epistola, censenda est, utpote XLI. Capita complectens. Extant ejusdem *Homiliæ* seu *Sermones* plurimi editi *Lovanii* 1565. *Colon*. 1568. *Antverp*. 1583.

ANSELMUS,

ANSELMUS, Leodicensis Canonicus & Scholasticus Ecclesiæ B. Lamberti, postea Decanus Namurcensis; claruit anno 1049. Ab Idâ Abbatissâ Coloniensi rogatus, scripsit *Historiam Episcoporum Leodicensium* ab annò 666. ad 1048. circiter, quam primus in lucem edidit unà cum aliis quatuor non dissimilis argumenti Scriptoribus Jo. Chapeavillus *Leodii* 1612. 4°. 1049.

NICETA PECTORATUS, seu *Stethatus* dictus, Monachus & Presbyter Constantinopolitanus in Cœnobio Studiensi; claruit circa an. 1050. Latinorum hostis capitalis, adversùs quem Humbertus, aliique Ecclesiæ Romanæ legati strenuè Constantinopoli disputarunt: quin & si ipsi Humberto fides sit habenda Niceta legatorum argumentis cessit, scripta sua incendit, omnesque Ecclesiæ Romanæ hostes anathematizavit anno 1054. Quâ quidem re vel fucum nobis faciunt boni Apocrisiârii, de famâ suâ satis solliciti, vel id tempori serviens fecit Pectoratus, ipsum enim à Græcis ipsis defecisse nusquam, quod sciam, vel leviter agnoscunt Scriptores Græci. Extat Latinè *Liber adversùs Latinos de Azymis, de Sabbatorum jejuniis, & nuptiis Sacerdotum*, à Canisio editus, Tom. VI. p. 4. & à Baronio in Appendice ad Tom. XI. Fragmenta quædam hujusce libri habentur Gr. Lat. apud Allatium *de Missâ Præsanctif.* §. 2. 16. Ex ejusdem *Canone* in S. Nicolaum quædam adducit idem Allatius libro *adversùs Hottinger.* c. 11. p. 208. *Tractatus ejus de Animâ* meminit, & ex capite 14. fragmentum profert idem libro *de octavâ Synodo Photianâ* c. 14. p. 545. *Carmen ejus Iambicum in Symeonem juniorem* præceptorem, Græcè integrum exhibet idem Diatrib. *de Symeon. Script.* p. 168. Ex Præfatione ejus in Symeonis librum de Divinis laudibus quædam adducit idem ibid. p. 152, 172. 1050.

MICHAEL PSELLUS, patriâ erat Constantinopolitanus, vetustâ & nobili, consulari utpote ac patriciâ, prosapiâ oriundus. Quinquennis præceptori traditus adeò in omni literarum genere profecit, ut summum sæculi sui decus evaderet, σοφώτατος καὶ τῶν φιλοσόφων ὕπατος, uti ipsum vocant Zonaras & Cedrenus, ut recentiorum encomia jam taceam. Claruit anno 1050. & deinceps, summisque in republicâ honoribus & officiis functus est. Erat enim Senator CP. à Michaele Stratiotico unà cum aliis principibus viris ad Isacium Comnenum legatus missus: ejusque præcipuè opera in deponendo Michaele Cerulario usus est idem Comnenus: Præcipuè curæ ejus commissus est Michael Ducas, bonis literis, bonisque moribus imbuendus, quem proinde ad omne disciplinarum genus accuratè formavit; immò ope ejus & consilio ipse Ducas anno 1071. in Imperatorem evectus est. At post sexennium exauctorato Michaele Ducâ ipse quoque Psellus dignitatibus exutus, abrasâ comâ, habitum Monachalem induit; & relictâ urbe regiâ, non diu postea vitam cum morte commutâsse videtur. Vir planè admirandus, & qui omnes ferè sæculi sui eruditos dicendi copia, ingenii acumine, doctrinæ profunditate, longo post se intervallo reliquit. Eum veluti in Ecclesiam Latinam iniquiorem, schismaticis, quos vocat, annumerat Josephus Episcopus Methonensis *, ipsumque in expositione fidei ad Michaelem Ducam affirmâsse Spiritum S. ex solo Patre procedere non uno in loco fatetur ipse Allatius. Scripsit penè infinita, Philosophica, Mathematica, Medica, Historica, Theologica. Hic ergo Psellus, ut doctrina præstantissimus, ita omnium πολυγραφώτατος fuit. *Ausim dicere, neminem ea, vel subsequente ætate, Græcè vel invenisse acriùs, vel ordinasse aptiùs, vel locutum eloquentiùs, vel profundiùs res pertractasse. Nulla fuit scientia, quam ipse vel notis non illustraverit, vel compendio non tentaverit, vel optimâ methodo non expedierit*, inquit Leo Allatius *Diatribâ* quam edidit *de Psellis eorumque scriptis* p. 42. quamque in recensendis Pselli operibus, præcipuè τοῖς ἀνεκδότοις, non exiguam mihi lucem prætulisse lubens profiteor. 1050.

* Apolog. adv. Marcum Ephes.

OPERA

SÆC. XI. ab An. M.

OPERA typis excusa.

Carmina, seu Paraphrasis metrica in Cantica Canticorum, ad Nicephorum Botoniatem Imp. Prodiit Lat. *Venet.* 1573. 4°. *Antverp.* 1615. 8°. Græcè cura Jo. Meursii, *Lugd. Bat.* 1617. 4°.

Commentarius in Cantica Canticorum ex tribus patribus, Gregorio Nysseno, Nilo, & Maximo, à Psello, uti creditur, collectus. Prodiit sæpius Lat. inter Theodoreti opera, Gr. Lat. verò in *Auctuario Duceano* Tom. II. p. 681.

Capita quædam de Trinitate & Personâ Christi ad Michaelem Imp. Gr. Lat. cum Notis Woegelini *Augustæ* 1608. 8°.

Iambi in vitia & virtutes, & Anagogæ in Tantalum & Circen, & Allegoria de Sphinge, Gr. Lat. *Basil.* 1544. 8°.

De operatione Dæmonum Dialogus, Lat. *Paris.* 1577. Gr. Lat. cum notis Gilberti Gaulmini, *Paris.* 1615. 8°. Excerpta ejus à Marsilio Ficino collecta, & Latina facta, pluries prodierunt.

Expositio, seu Scholia in Oracula Chaldaica, quæ à nonnullis Proclo Lydio ascribitur. Prodiit Gr. Lat. à Fr. Patricio in *novâ Philosophiâ* edita *Venet.* 1593. & unà cum Oraculis Sibyllinis *Paris.* 1599. 8°.

Brevis dogmatum Chaldaicorum declaratio, Gr. Lat. à Patricio edita *Venet.* 1593.

De facultatibus animæ liber, Gr. Lat. cum Origenis Philocalia *Paris.* 1624. 4°.

Annotationes in aliquot Gregorii Nazianzeni loca, Lat. à Jac. Billio editæ cum Gregorii Nazianzeni operibus.

Oratio Panegyrica in Simeonem Metaphrastem, Lat. apud Surium XXVII. Novembr. Gr. Lat. apud L. Allatium *de Scriptis Simeon.* p. 221.

Officium pro ejus commemoratione à Psello compositum, Gr. Lat. ibid. p. 236.

Synopsis Legum versibus Iambicis & Politicis.

Carmina politica de Dogmate.

Carmina de Nomocanone.

Libellus de VII. sacris Synodis Oecumenicis. Opuscula ista quatuor Gr. Lat. cum notis edidit Fr. Bosquetus *Paris.* 1632. 8°.

De Cibariorum facultate, utilitate, & noxâ Syntagma, ex medicis libris collectum, cui pauca quædam addidit Simeon Sethus Magister Antiochenus. Opus à Setho interpolatum sub istius nomine Gr. Lat. prodiit *Basil.* 1538. 8°.

De Podagrâ liber, ab Anonymo quodam tempore Michaelis Palæologi conscriptus, & sub Pselli nomine erroneè editus Græcè *Paris.* 1558. 8°. Latinè sæpiùs.

De Lapidum virtutibus libellus, *Tolosæ* 1615. 8°.

Commentarii in octo libros Aristotelis de Physicâ auscultatione, Lat. *Venet.* 1554. fol.

Περὶ χρυσοποιΐας, seu *De auri conficiendi ratione*, ad Michaelem Cerularium Patriarcham, Lat. unà cum aliis ejusdem argumenti Scriptoribus, *Patavii* 1572. 8°.

Liber de quatuor Mathematicis scientiis, Arithmeticâ, Musicâ, Geometriâ, & Astronomiâ, Gr. Lat. *Wittembergæ* 1560. & cum Xylandri annotationibus *Basil.* 1556. Græcè *Paris.* 1545. Lat. ibid. 1557. *Turnoni* 1592.

Introductio in sex Philosophiæ modos, Gr. *Paris.* 1540. Lat. ibid. 1541.

De victus ratione, deque facultatibus, & succi qualitate elementorum libri II. ad Constantinum Imperatorem, Latinè *Basil.* 1529. 8°.

Paraphrasis in Aristotelis librum περὶ Ἑρμηνείας, Græcè *Venet.* 1503. fol. Lat. *Basil.* 1542.

Compendium in quinque voces Porphyrii, & Aristotelis Prædicamenta, Gr. *Paris.* 1540. Lat. *Basil.* 1542.

OPERA

OPERA INEDITA.

Liber contra Eunomium, in Bibliothecâ Vaticanâ.

Epitome librorum Moysis, in Bibl. Cæsareâ Viennensi.

Quæstiones Theologicæ cum Responsionibus ad Michaelem Ducam in Bibl. Augustanâ.

Opuscula quædam in Passionem, Natalem, & sepulturam Christi, Paradisum & Antichristum, in Bibl. *Viennensi*.

Explicatio in Psalterium Davidis. Erat apud Joannem Suzium.

Encomasticæ Orationes, in Nepotem suum, in Nicolaum Monachum, in *Joannem Crustulam Monachum*, atque aliæ quamplurimæ, in Biblioth. Vaticanâ.

Epistolæ XXXIII. in Bibl. Bavaricâ.

De Theologico charactere ad Pothum Vestarcham Oratio, in Bibl. Vaticanâ.

Quæ de Dæmonibus Græci opinentur, ibid.

Doctrina omnifaria Capitibus XCIV. comprehensa ad Michaelem Ducam, ibid.

Expositio in illud, quod in solenni Christi Ascensionis die dicitur; *Hodie sancta Cundura, & cras Ascensio*, ibid.

Expositio in illud, Domine Iesu Christe, Deus noster, miserere nostri. Amen, ibid.

In loca difficiliora Basilii & Nazianzeni Expositio, ibid.

De fine Sæculi, ibid.

In Inscriptiones Psalmorum, tam prosâ, quam carmine, ibid.

Carmina varia, ibid.

Paraphrasis Carmine Iambico in Canonem S. Cosmæ Maiumæ Episcopi, sanctâ & magnâ feriâ quintâ canendum.

Multa alia Theologici, Philosophici, Rhetorici, & Mathematici commatis Opuscula Pselliana, in Bibliothecarum forulis adhuc delitescentia, enumerat Leo Allatius Diatribâ dictâ. Nos brevitati consulentes Theologicos Tractatus summatim attingere satis duximus.

MICHAEL CERULARIUS, ab anno 1051. juxta Freherum, rectiùs verò 1043. juxta Baronium & Curopalatem, Patriarcha Constantinopolitanus; Latinorum ac Pontificum Romanorum hostis infensissimus; quos ob fastum & ambitionem, ob jejunia Sabbatorum, & Azyma in sacris usurpata, ob vocem *Filioque* Symbolo insertam, & arreptum totius orbis Christiani primatum, voce & scriptis exagitavit. Anno demum 1053. postquam literis conciliatricibus utrinque missis spes pacis ineundæ aliqualis illuxerat, Leo IX. Papa Humbertum & Fredericum Cardinales & Petrum Archiepiscopum Amalphitanum eâ de causâ Constantinopolim legavit. Post tentatas utrinque irrito successu concordiæ ineundæ rationes, Humbertus Michaelem excommunicavit; Michael Pontificis nomen Diptychis exemit; aliisque Patriarchis Orientalibus, ut idem facerent, autor fuit. Anno 1057. in Isacii Comneni partes propensior, Michaelem Stratioticum imperio cedere astu persuasit. Anno sequente ipse Isacio Imp. de rerum novarum studio suspicione injectâ exosus esse cœpit: cúmque de eo in ordinem redigendo ac sede Patriarchali exuendo meditaretur Imperator, mortem opportunam obiit, anno Patriarchatûs 15. Extat *Decisio Synodica de nuptiis in septimo gradu* Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. l. 3. p. 206. *Fragmenta aliquot de matrimonio prohibito*, ibid. l. 4. p. 263. *Epistolæ* II. *ad Petrum Antiochenum* Gr. Lat. apud Coteler. *Monument*. Tom. II. p. 135. *Edictum Synodale adversùs Latinos de Pittacia*, seu de excommunicatione à Latinis Legatis in ipsum, ab ipso in Legatos vibratâ, anno 1054. die IX. Junii factum, Gr. Lat. apud L. Allatium *de libris Ecclesiast. Græcorum* p. 161. 1051.

LEO,

SÆC. XI. ab An. M.

1051. LEO, Archiepiſcopus Achridiæ, Bulgarorum Metropolitanus, claruit eodem, quo Cerularius, tempore, eorundem ſtudiorum ac rerum geſtarum ſocius. Anno 1053. unà cum Cerulario *Epiſtolam acerrimam adversùs Latinos* ſcripſit *ad Joannem Tranenſem* in Apuliâ Epiſcopum. Anno ſequente ab Humberto Legato nominatim excommunicatus eſt. Extat *Epiſtola ad Joannem Tranenſem* Lat. apud Baronium ad an. 1053. Scripſit Leo & alias *Epiſtolas* plures; ex quarum primâ quædam adducit Leo Allatius *de Conſenſu Eccleſ. Orient. & Occid.* l. 3. c. 14 §. 4.

1051. SYMEON, *Junior*, ut à Metaphraſte, ſeu, ut alii, ut à Gregorio Nazianzeno Theologo, diſtinguatur, dictus, Presbyter CP. S. Mamantis in Xerocerco præpoſitus, claruit circa an. 1051. Nicetæ Pectorati æqualis, vel potiùs paulò ſenior, quippe cujus diſcipulum ſe fuiſſe ipſe Nicetas profitetur: unde perperam alii integro ſæculo recentiorem faciunt. Parùm de Symeone conſtat; niſi quod vergente ætate multorum criminationibus ſugillatus, in judicium vocatus, & in carcerem conjectus fuerit, partim ob correptos liberiùs ſolutos Imperatoris mores, partim ob dogmata quædam minùs ſana: qualia foviſſe Symeonem non vana eſt ſuſpicio.

SCRIPTA.

Orationes XXXIII. *de Fide & moribus tum Chriſtianis, tum Monaſticis.*
Liber divinorum Amorum, ſeu de Laudibus ſacris Commentationes.
Capita Moralia, Practica & Theologica, CCXXVIII.
Prodierunt Opuſcula iſta Latinè ex Jacobi Pontani verſione, & cum Gretſeri notis, *Ingolſtad.* 1603.
Orationes LXIV. præter eas à Pontano editas, ab Allatio viſæ & enumeratæ, appoſitis uniuſcujuſque argumentis, & initiis Diatrib. *de Scriptis Simeon.* p. 153.
Hymni de Laudibus divinis, ſeu Commentationes ſacræ XIX. præter eas à Pontano editas, ab Allatio pari modo enumeratæ, ibid. p. 161.
Capita Practica & *Theologica varia*, ab editis diverſa, ab Allatio itidem viſa & recenſita, ibid. p. 167.
Alia multa Simeonis noſtri *Opera* in Bibliothecis, Antonii Auguſtini, Regiâ Pariſienſi, Altempſianâ Romæ, Regiâ S. Laurentii, & Verderianâ, Manuſcripta haberi ex aliorum fide refert Allatius ibidem, quem conſulat Lector, qui ea ſigillatim ſcire avet.
Cæterùm, ut hoc obiter notem, minùs ad rem attendit Caſimirus Oudin; dum Symeonem noſtrum cum Symeone Logothetâ juniore, qui vixit circa an. 1170. temerè confundit.

1054. JOANNES, Euchaitarum Metropolita, claruit circa an. 1054 & deinceps. Scripſit *Poemata* verſibus Iambicis *in principalium feſtorum pictas in tabulis hiſtorias*, atque alia varia. Prodierunt iſta Carmina curâ Matthæi Buſti Ætonienſis cum notis doctiſſimis Græcè edita Ætonæ 1610. 4°. Scripſit etiam *Vitam S. Euſebiæ* apud Euchaitas in magnâ veneratione habitæ, item *Vitam S. Dorothei junioris in Chiliocomo*: ex quibus Fragmenta quædam profert Leo Allatius libro *de Conſenſu utriuſque Eccleſiæ in Dogmate de Purgatorio* p. 754.

1054. Diatrib. Hiſt. Cardin. Tom. I. p. 2. HUMBERTUS, Monachus Tullenſis, O. B. à Leone IX. Papâ ex Lotharingiâ Romam ſecum adductus anno 1049. & inter Cardinales cooptatus. Anno 1051. Monaſterio Sublacenſi ab eodem præfectus eſt. Anno 1053. Michaelis Cerularii & Leonis Acridenſis Epiſtolam ad Joannem Tranenſem, ut Græcorum inſidias detegeret, Latinè vertit. Eodem circiter tempore Epiſcopus Sylvæ Candidæ à Pontifice renunciatus videtur. Anno 1054. à Leone Conſtantinopolim legatus eſt, ut Schiſma Orientale componeret. Exeunte anno in Occidentem re infectâ rediit; & in itinere dona

quæ

quæ à Conſtantino Imp. opima ſatis acceperat, Traſimundi Comitis Theatini latrocinio perdidit. Anno 1057. à Victore II. Pontifice ad Monaſterium Caſſinenſe miſſus, ut de præproperâ Petri Abbatis electione cognoſceret, tumultuantibus Monachis vitæ diſcrimen adiit. Sedato tamen tumultu Petrum Abbatem dignitatem abdicare, & in locum ejus Fredericum Cardinalem ſubrogari effecit. Anno 1059. Nicolai Papæ & Synodi Romanæ juſſu, abjurationis ſeu Confeſſionis formulam à Berengario recitandam compoſuit. Obiit poſt annum 1064. SÆC. XI. ab An. M.

SCRIPTA.

Liber adverſus calumnias Michaelis Cerularii, & Leonis Achridani de Azymo, & jejunio Sabbatorum, quem à Conſtantino Monomacho rogatus Conſtantinopoli ſcripſit, titulo *Diſputationis inter Romanum & Conſtantinopolitanum.*

Refutatio Tractatûs editi contra Latinos à Niceta Pectorato. Bina iſta Opuſcula edidit Baronius in Appendice ad Tom. XI.

Commemoratio eorum, quæ contra Michaelem Cerularium geſſerunt Apocriſiarii Apoſtolicæ ſedis anno 1054. Habetur apud Baronium ad annum dictum.

Ejuſdem & Conlegatorum *Epiſtola ad omnes Eccleſiæ Catholicæ filios.*

Opuſcula omnia Humberti ſupra recenſita extant apud Caniſium *Antiqu. Lect.* Tom. VI. p. 114. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVIII. p. 389. 405 415.

VICTOR, *Gebehardus* antea dictus, gente Noricus, Henrici Imp. Conſiliarius, & Epiſcopus Eiſtetenſis, poſt Leonis mortem ab Henrico Imp. quem ſanguine proximè attingebat, ſedi Romanæ præfectus eſt, die XIII. Aprilis anno 1055. in cathedrâ collocatus. Anno 1056. ab Henrico in Germaniam evocatus, ei morienti aſtitit, & Henricum filium ſibi à Patre commendatum in tutelam recepit. Anno ſequente in Italiam reverſus, obiit Florentiæ die XXVIII. Julii. Extat *Epiſtola ad Humbertum Sylvæ Candidæ Epiſcopum*, quâ Eccleſiæ illius privilegia amplificat, Concil. Tom. IX. p. 1077. 1055.

STEPHANUS IX. *Junianus Fridericus Gozzelo* antea dictus, natione Lotharingus, Godefridi Lotharingiæ Ducis frater, Eccleſiæ Romanæ Archidiaconus, Bibliothecarius, Cancellarius, & Cardinalis titulo S. Chryſogoni. Anno 1054. à Leone IX. Conſtantinopolim unà cum Humberto legatus eſt, ubi Michaelem Patriarcham depoſuit, & anathemate perculit. In Italiam reverſus ob propugnatas Godefridi fratris partes, Henrici Imp. inimicitias expertus eſt; adeò ut in Monaſterio Caſſinenſi poſitis honorum inſigniis cucullum induere neceſſe haberet; ubi anno 1057. Victoris II. potentiâ Abbas renunciatur. Eodem anno Florentiam profectus, Pontificem conſulturus, ab eo iterum Cardinalis Presbyter renunciatur, mox mortuo Victore Pontificatum Romanum adeptus eſt, die III. Augusti conſecratus, adeò invitus ac reluctans, ut per vim ex hoſpitio ad Baſilicam S. Petri ad vincula educendus erat. Frequentia egit Concilia, in quibus haud aliud majori ſtudio egit, quàm ut Clericis & Sacerdotibus conjugii licentiam eriperet. Ineunte anno 1058. legationem ad Conſtantinopolim uniendarum Eccleſiarum ergô adornavit, miſſis Deſiderio Abbate Caſſinenſi, Stephano Cardinale, aliiſque; qui in Orientem profecti operam luſerunt. Ipſe Stephanus domi reſidens de transferendo in Godefridum fratrem imperio cogitavit: idque ut faciliùs efficeret, ſi Papebrochio *, ejuſque Codici vetuſto fides ſit habenda, habitâ Romæ Synodo Henricum Imp. propter Inveſtituram Epiſcoporum ſibi vindicatam Hæreticum declaravit, miſſoque in Germaniam Hildebrando Diacono, denunciavit. Obiit Florentiæ anno 1058. die XXIX. Martii. Extant *Epiſtolæ* II. Concil. Tom. IX. p. 1088. Scripſit junctìm cum Humberto Cardinali, Librum *de Corpore Domini* adverſus Michaelem Cerularium, de quo in 1057.

* Conat. ad Catal. Pontif. par. I. p. 192.

SÆC. XI. ab An. M. in Humberto agimus; alium item *de eadem re* adversùs Monachum Constantinopolitanum, testante Petro Diac. cap. 17.

1057. Vit. Damian. per Joan. Discip opp. Præfix. Dattich. Hist. Cardin. Tom. I. p. 16.

PETRUS DE HONESTIS, Damiani à fratris, (quem Patris loco semper habuit) nomine dictus, gente Italus, Patriâ Ravennas, in Monasterio S. Andreæ ad Fontem Avellanum vitam Monasticam profiteri cœpit. Ob præclaram virtutis & doctrinæ famam post aliquot annos à Guidone Abbate Pomposiano ad Cœnobium suum accitus est, ut Monachis Pomposianis virtute & doctrinâ exemplo præiret. Postquam ibi biennium exegisset, Avellanam reversus, Monasterii Prior, ac tandem Abbas renunciatus est. Abbas factus provinciam sibi commissam diligenter excoluit, Monasterii ædificia ampliavit, Monachos ad pietatem & bonarum literarum studium exemplo incitavit, scriptis informavit: quodque meritorum cumulum apud Pontificios in immensum auget, primus omnium Officium B. Virginis Monachis suis recitandum præscripsit. Anno 1057. vel sequente, à Stephano Papâ Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, & Ostiensis Episcopus, invitus creatus est. Anno 1059. à Nicolao II. Pontifice Mediolanum legatur, ut Simoniam & Clericorum conjugium ex Ecclesia Mediolanensi eradicaret; eoque obtentu Mediolanensem Romanæ sedi subjiceret. Duram sanè provinciam sortitus est Petrus. Quo in Urbem adveniente tumultuabantur Clerici Mediolanenses, se simoniaco crimine penitùs immunes esse clamabant; impiam & intolerandam esse cœlibatûs legem; ante omnia verò indignum esse Ambrosianam Ecclesiam Romanæ subjacere; nullam judicandi vel disponendi vim Romano Pontifici in illam sedem competere; fortiter esse conservandam authoritatis æqualitatem à Progenitoribus acceptam; nec post coævam Ecclesiæ libertatem subeundum esse jugum Papale. Nec verbis contenti Clerici, vim pararunt, & concursu facto Legatum in vitæ discrimen adduxerunt. Tantas nihilominùs turbarum procellas mirâ dexteritate compescuit Petrus, & attracto in partes Guidone Archiepiscopo, Clericos in ordinem redegit, rem confecit, Romæ triumphum intulit. Anno 1061. solutos Clericorum Romanorum mores indignè ferens, cùm, ut ipsius verbis utar, vivere nesciret cum eis, quibuscum adeò moribus dissentiret, Episcopatu semet abdicavit, & in solitudinem secessit. Non diu autem quieti indulgere datum est. Anno enim sequente ab Alexandro II. Papâ è solitudine Avellanâ abreptus, legationem in Galliam ad reformandum Monasterii Cluniacensis statum obire coactus est. Anno 1063. Florentiam ab eodem legatur, ut gravissimum schisma Petrum Episcopum inter, & cives Monachosque Florentinos enatum componeret. Anno 1069. ad Henricum Germanorum regem, qui Bertam conjugem repudiare in animo habuit, ab Alexandro missus, scelus id quâ salutaribus documentis, quâ invictâ animi fortitudine impediit. Anno 1072. defuncto Henrico Archiepiscopo Ravennate, qui ob denegatum constanter Ecclesiæ Romanæ obsequium octennio ante ab Alexandro Pontifice excommunicatus fuerat, Petrus ad Patriam urbem legatus est, ut cives Ravennates Ecclesiæ Romanæ reconciliaret, & anathematis vinculo solveret. Re confectâ Faventiam abiit; ubi febre correptus, in Cœnobio S. Mariæ die XXIII. Februarii animam efflavit, anno ætatis suæ 66. Vir, *inquit Brietius*, planè pius, & qui religionem multorum animis ingessit, Ecclesiæ vindex acerrimus, & huic præfici dignus, si in meliora tempora incidisset. Nescio an notari meretur, quod in non uno Cœnobii S. Edmundi Registro his verbis legitur. *Ubi* (viz. *in Ecclesiâ à Baldwino Abbate fundatâ*) *inter Archiclericos erat Petrus Damianus, cujus pulcherrimus liber, qui dicitur Dominus vobiscum, usque hodie extat.* An hic fuerat noster Damianus, disquirant alii: certè nemo, quod sciam, adventûs ejus in Angliam meminit; aliter temporum ratio satis aptè convenit, cum Ecclesia illa Buriensis circa annum 1065. fundata erat.

Vide Petri Epist. ad Hildebrandum & Joannem in Vitâ Damiani.

OPERA-

OPERA.

Epistolarum libri VIII. quorum I. ad Pontifices, II. ad Cardinales, III. ad Patriarchas & Archiepiscopos, IV. ad Episcopos, V. ad Clericos, VI. ad Abbates & Monachos, VII. ad sæculares Principes, VIII. ad Laicos privatos. Prodierunt seorsim cum notis Constantini Cajetani Syracusani *Paris.* 1610. 4°.

Sermones juxta mensium ordinem distributi; ex quibus illos *de Nativitate Domini, de S. Martino, de Rivis fluminis, de S. Stephano, de S. Andreâ, & de S. Nicolao*, spurios esse notat Theophilus Raynaudus in Erotematis.

Vita S. Odilonis Abbatis Cluniacensis. Extat apud Surium & Bollandum ad I. Januar.

Vita S. Mauri Episcopi Cæsenatis, ibid. ad XX. Januarii.

Vita S. Romualdi institutoris Camaldulensium. Habetur apud Surium ad XIX. Junii.

Vita S. Rodulfi Episcopi Eugubini, ibid. ad XIV. Octobr.

Passio SS. Virginum & Martyrum Floræ & Lucillæ.

Expositio visionum SS. Martyrum Mariani & Jacobi.

Plurimæ aliæ *Sanctorum Vitæ* à Damiano conscriptæ in Collectione Surianâ reperiuntur; quæ tamen in Epistolis ac Sermonibus ejus locum habent; adeóque supra à nobis sunt enumeratæ.

Opus de Fide Catholicâ ad Ambrosiam.

Antilogus contra Judæos.

Dialogus inter Judæum & Christianum.

Disceptatio Synodalis de electione Principis Romani.

Actus Mediolanenses.

Liber, qui appellatur Gratissimus.

Liber Gomorrhianus.

De Parentelæ & cognationis gradibus, atque *alii Tractatus LII.* viz. *De Eleemosynâ, De Horis Canonicis. Liber* qui vocatur, *Dominus vobiscum. Apologeticus de contemptu sæculi. De perfectione Monachorum. De ordine Eremitarum, & facultatibus Eremi Fontis Avellani. De suæ Congregationis institutis. In Episcopum Monachos ad sæculum revocantem. De Cælibatu Sacerdotum. Contra Clericos intemperantes. De abdicatione Episcopatûs. Apologeticus ob dimissum Episcopatum. De fugâ dignitatum Ecclesiasticarum. Contra Clericos Aulicos. De Brevitate vitæ. Contra Clericos Regulares proprietarios. De dignitate Sacerdotii. Contra inscitiam Clericorum. De communi vitâ Canonicorum. Apologeticus Monachorum adversùs Canonicos. De vili vestitu Ecclesiasticorum. De Sacramentis per improbos administratis. Contra Philargyriam. De Quadragesimâ, & XLII. Hebræorum mansionibus. De bono suffragiorum, & variis miraculis. De variis miraculosis narrationibus. De Picturis Principum Apostolorum. De Divinâ Omnipotentiâ. De variis sacris quæstionibus. De Processione Sp. S. Contra sedentes tempore Divini Officii. De frænandâ irâ. De tempore celebrandi nuptias. De servandâ fide Deo præstitâ. De laude flagellorum & disciplinæ. De decem Ægypti Plagis & Decalogo. De sanctâ simplicitate. De ferendâ æquanimiter correptione. De Castitate. De Spiritualibus deliciis. De perfectâ Monachi informatione. Institutio Monialis. De vitâ Eremiticâ. De bono religiosi statûs. De Patientiâ in insectatione improborum. De jejunio Sabbati. De celebrandis Vigiliis. De despiciendâ mundi gloriâ. De Principis officiis in coercitione improborum. De verâ fælicitate ac sapientiâ. De novissimis & Antichristo. Expositio mystica libri Geneseos.*

Opera Damiani in unum collecta prodierunt cum notis & observationibus Constantini Cajetani *Romæ* Tom. III. annis 1606. 1608. 1615. quartum etiam Tomum Orationes, Carmina, & Rythmos continentem promisit Cajetanus. Recusa est editio Romana Lugduni 1623. Tom. III. fol. atque addito Tomo quarto *Paris.* 1642. 1663. In Tomis hisce locum non habent

SÆC. XI. ab An. M. *Liber de correctione Papæ & Episcopi*, qui typis excusus prodiit *Argentorati* 1562. & inter alia quædam *Francofurt.* 1614. 1621. & apud Goldastum *Monarch.* Tom. II. p. 43.

Sermones V. in Orationem Dominicam, à Dacherio editi *Spicileg.* Tom. VII. Idem tamen Dacherius in fine Præfationis Tom. VIII. Petro Ravennati sive Chrysologo adjudicat.

1057. ALBERICUS, Natione forsan Italus, Monachus & Diaconus Casinensis, Cardinalis titulo S. Quatuor Coronatorum, à Stephano IX. vel ut alii, ab Alexandro II. creatus. Claruit anno MLVII. Anno MLIX. habita est Romæ adversus Berengarium Synodus: ad hanc, saltem ad sequentem Synodum, sub Gregorio VII. an. MLXXIX. habitam evocatur Albericus noster, ut contra Berengarium disputandi partes in se reciperet, quem proinde & voce & scriptis oppugnavit, elucubrato vix unius hebdomadis spatio *libro de Corpore Domini.* Scripsit præterea, teste Petro Diacono, (De Vir. illust. Cap. 21.) *librum Dictaminum & Salutationum*; *Hymnos in S. Nicolaum*; *De Musica Dialogum*; *De Virginitate S. Mariæ*; *Contra Henricum Imp. de Electione R. Pontificis*; *Hymnos de Paschate*; *De Ascensione*; *De Cruce*; *De die Judicii*; *De pœnis inferni*; *De Gaudio Paradisi*; *De assumptione B. Mariæ*; *De S. Paulo*; *De S. Apollinare*; *Passionem S. Modesti, & S. Cæsarei*; *Vitam S. Dominici Abbatis*; *S. Scholasticæ, & Homiliam in eandem*; *De die Mortis*; *De Monachis*; *De Astronomia*; *De Dialectica*; nec non *epistolas* plures. Cunctas Alberici lucubrationes MSS. haberi Florentiæ in Bibliotheca Fratrum minorum S. Crucis testatur J. B. Marus ad Pet. Diac. p. 43. *Vita S. Dominici* extat apud Bolland. Tom. II. Januar. XXII. qui tamen Albericum nostrum, cum alio Alberico Monacho itidem Casinensi, qui claruit anno MCXXIII. Librumque *de Visione suâ* scripsit, temerè confundit; quod etiam faciunt Possevinus, Arnoldus Wion, Ciaconius, alii.

1057. GEORGIUS CEDRENUS, Monachus Græcus, claruit anno 1057. Scriptor obscuræ admodum famæ, de quo nil omnino referunt, qui sequentium temporum Historiam tradiderunt. Scripsit *Annales* sive *Compendium Historiarum* ab Orbe condito usque ad Isacii Comneni tempora, annumque Christi 1057. *Idiotam fuisse illius scripta clamant*, inquit Scaliger *. Historiæ suæ farraginem ex pluribus congessit autoribus, quos ipse in Procemio commemorat; è quibus tres sunt, quibus sua ferè debet omnia. Ab initio mundi usque ad Diocletianum omnia ferè ex Chronographiâ Georgii Syncelli descripsit; à Diocletiano usque ad Michaelem Curopalatem Theophanis Chronicon compilavit; inde verò usque ad Isacium Comnenum (in quo Opus terminatur) omnia ferè ad verbum ex Historiâ Joannis Thracesii Scylitzæ descripsit. Ipse enim à Joanne, potius, quàm ab eo Joannes, mutuatus videtur; propterea quòd Joannis Protovestiarii cognomento Thracesii Historiam ipse in Procemio memoraverit. Leo Allatius ‖ tale de illo judicium tulit. *Opus è variis historiis, non sententiis solum, sed verbo tenus consarcinatum absolvit. Quæ si ab auctoribus repeterentur, nudus ipse, æque ac cornicula illa remaneret.—— Nescio qua fronte, quæ exscripsit, pro suis divendidit, adeò ut vix unam, alteramve periodum in tam vasto volumine Cedreni propriam ac legitimam reperies: gratiæ tamen illi agendæ sunt, quod auctores nobis præcipuos, & raros suo ipse furto conservavit.* De ejus Historiâ hæc Cl. Vossius *. *In rebus Byzantinis Zonara paulò diligentior est: in iis autem, quæ Constantinopolitanos Cæsares præcedunt, cedit Zonaræ: à quo & stylo vincitur, uti etiam à Nicetâ, & Gregorâ, & aliis.* Certè Cl. Casaubono * *nullius admodum judicii Scriptor, & Veteris Historiæ imperitissimus* audit, nec minus J. Lipsio † *anilium sæpe fabularum Scriptor, & veri incuriosus vel ignarus. Judicio legatur tamen*, inquit, *dabit quod juvet.*

* Animadvers. in Euseb. Chronic.

‖ Diatrib. de Georg. & eorum Script. p. 334.

* De Hist. Gr. l. 2. c. 26.

* Exercit. 2. c. 17. p. 195.

† Cent. Miscell. Epist. 61. p. 466.

Primus hoc Cedreni Opus notis illustratum Gr. Lat. edidit Gulielmus Xylander *Basil.* 1566. f. postea verò longè integrius prodiit cum notis & animadversionibus Xylandri, Caroli Fabroti, Jac. Goaris, & Glossario mixo barbaro *Paris.* 1647. f.

AL

SÆC. XI. ab An. M.

ALPHANUS, Patria ut videtur Italus, primo Cœnobii Casinensis alumnus, deinde Monasterii S. Benedicti Salerni Abbas, tandem anno MLVII. Archiepiscopus Salernitanus factus, an. MLIX. sub Nicolao II. Synodo Beneventanæ interfuit, cui secundo post ipsum Nicolaum loco subscripsit, obiit an. MLXXXVI. Præsulatus sui XXIX. Scripsit quamplurima, metro ut plurimùm composita, quæ recenset Petrus Diaconus cap. 19. viz. *Passionem S. Christinæ, & Hymnos de eadem: de S. Benedicto Versus S. Sabinæ: S. Christinæ: S. Petri Apostoli: In laudem Monachorum Casinensium: De situ, Constructione, ac renovatione ejusdem Cœnobii; De S. Mauro; Hymnos de S. Matthæo: De S. Fortunato: De S. Nicolao: Confessionem Metricam: De Ecclesia S. Joannis Baptistæ in Casino:* Denique *Epitaphia* atque poemata alia quamplurima. Hæc ferè omnia edidit Ferdinand. Ughellus in calce Tom. II. *Italiæ Sacræ*, teste J. B. Maro not. ad Petrum Diac. p. 38. alia edidit Prosper Martinengus Poem. Tom. III. *Rom.* 1589. 4°. *Versus in laudem Romualdi Causidici Salernitani, & Sigismundi Monachi Casinensis* in Bibliothecâ Casinensi MSS. asservantur. *Passio SS. Martyrum* XII. *fratrum Beneventanorum*, metro heroico conscripta, extat apud Sur. Septemb. I. quam tamen longe auctiorem, omnibusque numeris absolutam, ad Cod. MSS. fidem correctam, sese in lucem emissurum pollicetur prædictus Marus loc. citat. ubi quatuor aliorum Alphani nostri opusculorum meminit, quæ in Bibliothecâ Casinensi jam non ampliùs comparent. Denique corrigit errorem Falconis in Chronico, qui poemata prædicta non nostro sed juniori Alphano Archiepiscopo Salernitano, qui obiit an. MCXXI. tribuit. 1057.

NICOLAUS II. antea *Gerardus* dictus, natione Burgundus, ex Episcopo Florentino Pontifex Romanus post Stephani IX. mortem ab Henrico rege senex admodùm designatus est, deturbato Benedicto, qui sine jussu regis & principum solis Cleri suffragiis nixus sacerdotium usurpaverat. Nicolaus quidem Pontifex declaratus à rege est anno 1058. die IX. Septembr. inthronizatus verò Romæ die XXI. Januarii anno 1059. cùm & Benedictum Antipapam excommunicavit: mox tamen placatior factus ad laicam communionem admisit. Eodem anno Concilio Romæ celebrato, Berengarium ad Palinodiam adegit; & Henrico Germaniæ regi jus Pontifices Romanos eligendi à decessoribus Imperatoribus acceptum decreto Synodico confirmavit, intentato contra omnes decreti violatores anathemate & diris gravissimis. In eâdem Synodo Petri Damiani rogatu Constitutionem contra Clericorum conjugium & concubinatum edidit. Obiit Florentiæ anno 1061. die XXIV. Junii. Extant *Epistolæ* VIII. Concil. Tom. IX. p. 1091. 1058.

CONSTANTINUS LICHUDES, sive *Licudex*, dignitate Protovestiarius, post Michaelis Cerularii obitum anno 1058. vel sequente, ad Patriarchatum Constantinopolitanum provectus est. Obiit anno 1066. Extant Gr. Lat. Decreta II. Synodalia, viz. de servo criminali, & de sacerdote cædis reo ac deposito, in Jure Gr. Rom. l. 4. p. 264. 1058.

MARIANUS, SCOTUS à Patriâ dictus, in Hiberniâ quippe natus anno 1028. Venerabilis Bedæ linealiter consanguineus, uti habet Matthæus Westmonasteriensis *. Anno 1052. Marianus sæculo relicto Monachum induit. Anno 1058. in Germaniam profectus est, & in Cœnobio S. Martini Coloniensi per triennium consedit. Anno 1059. Fuldense Monasterium cum Sigfrido Abbate profectus, Wirceburgi Presbyter ordinatus est III. Id. Mart. ac prid. Id. Maii Cœnobium Fuldense ingressus, decennium ibi loci inclusus exegit. Anno 1069. è Fuldensi reclusione ad Moguntinam jussu Archiepiscopi Moguntini transiit: & in eâ non sine sanctitatis opinione decessit anno Christi 1086. ætatis suæ 58. in Cœnobio S. Martini sepultus. Sunt qui eum ante obitum Germaniam perlustrâsse, & Reginoburgi in Bavariâ mathematicas disciplinas docuisse, ac SS. Scripturas interpretatum esse volunt. 1059.

* Florileg. ad an. 1083.

SÆC. XI. ab An. M. lunt. Scripsit *Chronicon* ab initio mundi ad annum Christi 1083. Cassiodorum imprimis secutus. Continuavit id postea ad annum usque 1200. Dodechinus Abbas S. Dysibodi. Prodiit Chronicon istud continuatum tum sæpiùs alibi, tum inter Scriptores rerum Germanicarum, ac imprimis *Francofurt.* 1583. f. Codicem ejus MS. edito duplò auctiorem in Bibliothecâ Oxoniensi extare testatur Brianus Twynus †. Verùm additiones istæ ab alienâ forsan manu profectæ sunt. Suspicionem injicit Codex MS. cum alterius additionibus interfertis, quem in Bibliothecâ Lumleianâ exstitisse fidem facit Thomas Jamesius *. De aliis Mariani scriptis, viz. *Concordiâ Evangelistarum, Universali Computo, Emendationibus Dionysiani calculi,* consulendi sunt Balæus, Waræus, aliique. *Epistolas omnes D. Pauli, Mariani Scoti manu exaratas* anno 1079. & Annotationibus marginalibus ac interlinearibus ab eodem illustratas in Bibliothecâ Cæsareâ asservari monet Lambecius Comment. l. 2. c. 8. p. 749.

† De antiqu. Acad. Oxon. l. 1. p. 67.

* Eclog. l. 2. p. 93.

1059. OSMUNDUS, Episcopus Asturicensis, claruit anno 1059. quo Ida Eustachii Comitis Bononiensis uxor Ecclesiam in honorem B. Viginis in Pago Lensiensi construxit; cui ornandæ cùm reliquiæ undique conquirerentur; scripsit Osmundus ad *Idam Comitissam Epistolam de Capillis B. Mariæ*, quæ habetur apud Mabillon. Analect. Tom. I. p. 287.

1060. METELLUS, Tegersensis seu Tegerensis in Germaniâ Monachus O. B. claruit circa an. 1060. Scripsit Poemata nonnulla, viz. *Quirinalia in laudem S. Quirini Martyris* metris Horatianis, atque *Eclogas alias* X. Extant à Canisio edita in Appendice Tom. I. p. 37.

1060. GAUFERIUS, *Benedictus* etiam dictus, Patriâ Salernitanus, Monachus Casinensis, Claruit an. MLX. Scripsit *Homilias in Advent. & Nativit. Domini*; *in Epiphania*; *Septuagesima*; *in Ramis Palmarum*; *in Cœnâ Domini*; *Passionem S. Lucii Papæ*; *Vitam S. Secundini ad Trojanum Episcopum*; *Carmina* varia; viz. *in laudem Psalterii*; *de Miraculo ejus qui seipsum occidit*, &c. quæ omnia MSS. habentur in Bibliothecâ Casinensi, Num. 280. ac penès Cl. Virum * J. B. Marum, qui se ea aliquando editurum promisit.

* Not. in Pet. Diac. p. 52.

1061. ALEXANDER II. *Anselmus* antea dictus, Patriâ Mediolanensis, Anselmi filius, Episcopus Lucensis, anno 1059. à Nicolao II. ad Mediolanenses unà cum Petro Damiani legatus est. Anno 1061. Pontifex Romanus electus est, die XXX. Septembr. inthronizatus. Anno 1063. Concilium Lateranense C. Episcoporum celebravit; in quo Canones contra Clericorum Simoniam & concubinatum edidit. Ipse à Cadaloo Antipapâ, Episcopo Parmensi, Simoniæ accusatus, anno 1064. indicto Mantuæ Concilio, coram Episcopis electionis suæ causam egit; & à Simoniæ crimine semet juramento purgavit. Romam reversus, Cadaloum toto biennio in Mole Hadriani obsessum tandem devicit, atque Urbe ejecit. Anno 1065, binas Synodos adversùs Incestuosorum hæresin à Jurisconsultis propugnatam coegit. Anno 1071. Petrum Episcopum Anagninum ad Michaelem Ducam Imp. CP. irrito successu legavit. Obiit anno 1073. XX. Aprilis. Extant *Epistolæ* XLV. & Fragmenta aliquot Concil. Tom. IX. p. 1115.

1066. BERTHOLDUS, natione Teutonicus, Presbyter Constantiensis, & Pœnitentiarius Apostolicus, claruit anno 1066. Perditissimus Henrici IV. Principis sui hostis, contra quem & gladium & calamum stringere nequaquam dubitavit. Gregorii VII. enim partibus addictus, id muneris à Pontifice accepit, ut in Ecclesiæ sinum reciperet, quotquot à Cæsareis ad Pontificias partes deficerent. Ipse etiam anno 1086. in prælio apud Ostrofrancos commissos contra Imperatorem dimicavit. In Historiâ verò suâ Henricum mendaciis & calumniis nullâ fidei, nullâ pudoris ratione habitâ, pessimè insectatur. Obiit anno circiter 1100. Scripsit *Historiam sui temporis* ab anno

1053.

1053, ad an. 1100. & *Appendicem annorum* XI. viz. ab anno 1055, ad 1066. inclusivè, Hermanni contracti Chronico adjecit. Utrumque opus edidit Christ. Urstisius inter Scriptores Rerum German. p. 341, 336. Scripsit & *Opuscula nonnulla pro Gregorio* VII. à Jacobo Gretsero unà cum Defensione suâ pro Card. Bellarmino edita *Ingolstad.* 1609. fol. Tractatum ejusdem de vitandâ Excommunicatorum societate evulgavit inter alia vetera pro Gregorio VII. monumenta Sebastianus Tenangelius *Ingolstad.* 1612. 4°.

GUITMUNDUS, primùm Ordinis Benedictini in Cœnobio S. Leufredi apud Normanniam Monachus, deinde Aversanus in Italiâ Archiepiscopus constitutus est, & ut quidam volunt, Cardinalis. Etsi enim in Ludovici Dattichii Historiâ Cardinalium nomen ejus non compareat, tamen in Nomenclatore Cardinalium, quem suppresso suo nomine Ludovicus Castaigner Episcopus Pictaviensis edidit *Paris.* 1615. inter Cardinales recensetur, p. 8. Claruit circa an. 1066. Obiit anno 1080. Extant ab eo scripta, *De veritate Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistiâ, libri* III. *Confessio de S. Trinitate, & humanitate Christi, corporisque ac sanguinis Domini veritate. Oratio ad Gulielmum I. Angliæ regem*, cum Episcopatum recusaret. Bibliothec. Patr. Tom. XVIII. p. 440. 1066.

JOANNES XIPHILINUS, patriâ Trapezuntius, non infimæ sortis homo, quippe in principum Senatorum numerum relatus. Omnibus tamen sponte relictis, comam abrasit, & inter montis Olympi monasteria vitam solitariam amplexus est; ubi religionis exercitiis deditus diu vixit, donec mortuo Constantino Lichude anno 1066. ad Patriarchalem urbis Constantinopolitanæ sedem promovetur. Obiit anno 1078. Extat Gr. Lat. *Oratio in Crucem*, seu *in tertiam Jejuniorum Hebdomadem* apud Gretser. *de Cruce* Tom. II. p. 1449. *Decreta* II. *de Sponsalibus*, in jure Gr. Rom. l. 3. p. 211. *Decretum de Nuptiis prohibitis*, ibid. l. 4. p. 266. Haberi etiam dicuntur MSS. *Homiliæ ejus in Evangelia Dominicalia totius anni* in Bibliothecis Bavaricâ, & Palatinâ, nunc in Vaticanam translatâ, quæ in lucem nondum prodierunt. 1066. Zonar. Annal. Tom. 3. p. 218.

Communis est, quæ inter omnes ferè doctos obtinet, opinio, Joannem Xiphilinum, qui Dionis Cassii Historiam in *Epitomen* redegit, fuisse nostrum Patriarcham CP. & in hanc quidem sententiam manibus pedibusque eunt Andreas Schottus *, Baronius †, ejusque abbreviatores Spondanus * & Bzovius †; Ludovicus de la Cerda ||, Philippus Brietius *, Christophorus Besoldus †, & quod magis adhuc mirere, eruditiss. Joannes Gerardus Vossius, *de Hist. Græc.* l. 2. c. 26. immò ipse Henricus Stephanus, qui Xiphilinum edidit, & priores editiones castigavit, vix vulgari sententiæ refragari audet. Tot tamen tantisque nominibus non obstantibus, certò certius est Joannem Epitomatorem non fuisse Patriarcham, sed ejusdem nepotem. Testem profero ipsum Xiphilinum, cujus verba à nemine, quod sciam antea animadversa, alibi à me prolata, hoc etiam loco describere non gravabor. In vita enim Augusti Cæsaris rationem reddens, quare res, quas ibi recitat, à suâ jam memoriâ remotissimas esse dicat, hæc de se verba habet: Λέγω γὰρ τοῦτο οὐχὶ ὡς ὁ Δίων ὁ Προυσαεὺς, ὃς ἐπὶ τοῦ Σεβήρου καὶ Ἀλεξάνδρου αὐτοκρατόρων γενόμενος, ἀλλ' ὡς Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος ἀδελφιδοῦς ὢν Ἰωάννου τοῦ πατριάρχου, ἐπὶ δὲ Μιχαὴλ αὐτοκράτορος τοῦ Δούκα τὴν ἐπιτομὴν ταύτην συνεπιτεμόμενος. *Verùm hoc ego non dico Dionis Prusæensis nomine, qui fuit Imperatorum Severi & Alexandri temporibus; sed ut Joannes Xiphilinus Joannis Patriarchæ fratris filius, qui tempore Michaelis Imp. filii Ducæ, hanc Epitomen composui.*

† Prolegom. ad Photii Bibl.
† Ad an. 1066.
|| Adversf. Sacr. cap. 151. §. 7.
* Annal. ad an. 1066.
† Hist. CP. in Constant. Duc.

MANASSES, gente, ni fallor, Gallus, matre Adilhaide natus, quamvis sint, qui ipsum patrem Manassem Calvum Comitem de Rocceio, matrem Beatricem de Huinaco habuisse tradunt, nec eruditione, nec probitate admodum insignis, an. MLXVIII. malis artibus sedem Remensem Archiepiscopalem sibi arripuit, malis moribus plures annos tenuit. Certè objiciebantur ei Simoniaca intrusio, Ecclesiæ suæ supellectilis direptio, Clericorum & 1068.

Abbatiarum

SÆC. XI. ab An. M. Abbatiarum spoliatio, injustæ in pleraque Excommunicationes. His accessit, quod mandata Pontificis neglexisset, nec Gregorii VII. literis, de Philippo rege ob mores solutos increpando, & ni monitis cederet, excommunicando, per triennium obtemperasset. Anno igitur MLXXIX ab Hugone Diensi Episcopo in Synodo Augustodunensi ob crimina damnatus est, Ad sedem Apostolicam provocavit Manasses, quo tamen non obstante, à legato in Concilium Lugdunense denuò vocatus, in ordinem redactus est; & Hugoni legato Apologeticum pro seipso obtulit. Extat *Epistola ad Gregorium* VII. Concil. Tom. X. p. 362. *Apologia ad Hugonem & Concilium Lugdunense missa.* Hanc ex Codice MS. Reginæ Sueciæ nuper extulit Cl. Mabillonius *Musæi Ital.* Part. 1. p. 119. qui præmissâ *Admonitione* non pauca de Manasse dabit.

1069. SIGIFRIDUS, Archiepiscopus Moguntinus, claruit anno 1069. quo Henrico regi divortium à Bertâ conjuge molienti voce & authoritate suâ in Synodo Moguntinâ præstò fuit. Anno 1064. infœlicis ad Hierosolymam & loca sancta itineris septem millibus Germanorum dux fuerat. Anno 1074. Synodum Erfordiæ, aliamque anno sequente Moguntiæ convocavit, ut Presbyteros Diœceseos suæ vel ab uxoribus dissociaret, vel ab altaris ministerio submoveret. In utrâque verò Synodo Presbyterorum argumentis devictus, & minis territus, manus dedit, atque incœpto destitit. Anno 1076. ob fidem Henrico Imperatori suo præstitam à Gregorio VII. excommunicatus est. Ipse etiam anno sequente à fide defecit, & Rodulphum Sueviæ ducem imperiali coronâ Moguntiæ redimivit. Obiit anno 1084. Extant *Epistolæ* III ad Alexandrum II. Papam, Concil. Tom. IX. p. 1200, 1205, 1233. *quarta* ad Hildebrandum, ibid. p. 1233.

1070. Antiqu. Britan. p. 110. Godwin. de Præsul. Angl. LANFRANCUS, natione Italus, patriâ Papiensis, ab ineunte ætate melioribus literis informatus. Relictâ patriâ in Normanniam adolescens adhuc venit, & in Beccensi Cœnobio Monachus factus, ad inopiam sublevandam dialecticam accepto stipendio docuit. A Gulielmo Duce ad sacra Aulæ ministeria ascitus, Monasterii sui Prior, ac mox Abbas renunciatus est. Tandem anno 1070. à Gulielmo, Angliæ rege jam facto, ad Archiepiscopatûs Cantuariensis dignitatem evectus est, accedente non modò Clericorum Cantuariensium, sed etiam procerum Aulicorum, totiusque populi consensu. Magnæ ei cum Thomâ Archiepiscopo Eboracensi de sedis suæ præcedentiâ (uti vocant) & prærogativâ controversiæ. Ipse verò anno 1071. Romam pro pallio petendo profectus, & Thomæ obviàm ibi factus, causam à Pontifice dijudicari, & Ecclesiæ Cantuariensi primorem locum confirmari, obtinuit; cumque primatum ad Lanfranci successores extendendum non esse contenderet Thomas, habito in Angliæ anno 1072. generali Concilio, Thomæ fastum is funditùs contudit, & Ecclesiæ suæ jura Synodico decreto communiri fecit. Anno 1087. Gulielmi Rufi fraudibus & promissis expugnatus, coronam ei regiam, vivente adhuc fratre majore Roberto, præter fas jusque imposuit; eundem tamen postea ingratum expertus est. Obiit anno 1088. die IV. Junii.

OPERA.

Commentarius in Epistolas D. Pauli. Commentarium comitatur Glossa Epistolarum interlinearis, ubi Lanfrancus textum continuò emendat, quæ tamen à Dacherio multis in locis mutatur, multis subticetur. Aliud opus in Epistolas (nondum repertum) scripsisse Lanfrancum indigitare videntur loca quædam à Lombardo citata, quæ in his Commentariis non inveniuntur.

Libellus de Corpore & Sanguine Domini in Eucharistiâ contra Berengarium.

Annotatiuncula

Annotatiunculæ in nonnullas Joannis Cassiani Collationes Patrum.

Decreta pro Ordine S. Benedicti, sive *statuta Monachis in Angliâ Benedictinis præscripta*, à Clemente Reynero primùm edita in Apostolatu Benedictinorum *Duaci* 1626. Ex iis vero nonnulla à consarcinatore quodam congesta esse censet Dacherius.

Epistolæ plurimæ partim ex Codicibus pervetustis Bibliothecæ Cottonianæ, & Monasterii S. Stephani Cadomensis, partim ex Lanfranci Vitâ, & Eadmeri Historiâ, deprompta. Multæ è Lanfranci literis perierunt. Nullæ enim ante acceptas infulas scriptæ extant.

Pericope Orationis à Lanfranco in Londinensi Concilio dictæ.

Libellus de celandâ Confessione, quem styli disparitas Lanfranco abjudicaret, nisi alia argumenta eum authorem esse suaderent.

Prodierunt Lanfranci opera à Lucâ Dacherio cum notis edita, *Paris.* 1648. fol.

Sermonem ejusdem antehac ineditum evulgavit idem Dacherius, *Spicileg.* Tom. IV.

Alia scripsit Lanfrancus, quæ interiisse videntur, putà *Commentarium in Psalmos*, *Historiam Ecclesiasticam*, & *Vitam Gulielmi Conquestoris*. Certè Eadmerus * Lanfrancum de rebus Ecclesiasticis quæ suo tempore gestæ sunt, veracissimo & compendioso calamo scripsisse disertè refert. * Hist. nov. lib. 1. p. 7.

DURANDUS, Monachus Fiscamnensis in Normanniâ, ac postea à Rogerio Comite Montgomericensi Cœnobio Troarnensi à se recèns fundato primus Abbas datus. Claruit circa an. 1070. Scripsit *Tractatum de Corpore & Sanguine Domini contra Berengarium*, quem primus in lucem edidit Lucas Dacherius in *Appendice* ad Lanfranci opera, *Paris.* 1648. 1070.

SAMUEL, natione Afer, patriâ Morochianus, ex religione Judaicâ ad fidem Christi conversus; claruit anno 1070. Scripsit Arabicè ad Rabbi Isaac *librum, sive Epistolam de adventu Messiæ*, quem Judæi frustra adhuc expectant. Eum Latinè transtulit Alphonsus Hispanus Dominicanus. Prodiit *Mantuæ* 1475. 8°. *Antverp.* 1486. *Colon.* 1536. 8°. in *Orthodoxogr.* p. 1586. & Bibliothecâ Patr. Tom. XVIII. p. 519. Istum quidem libellum Joannes Hornbeckius * pro vero & genuino vix habet, nullâ tamen suspicionis suæ ratione redditâ; additque in Bibliothecâ Ultrajectinâ paulò aliter se habere, quam in excusis exemplaribus legitur. 1070. * Prolegom. ad lib. de convert. Judæis Sect. 5.

GUALDO, Monachus Corbeiensis; claruit circa an. 1070. Scripsit metricè *Vitam S. Ansgarii Hamburgensis Episcopi*, quam Rambertus antea prosâ expresserat. Edidit hanc Gualdonis Vitam Petrus Lambecius *Rerum Hamburg.* Tom. I. nomen authoris quod in Codice MS. deerat, ex ipso contextu collectum adddidit. Falli verò hâc in re doctissimum virum contendit Joannes Hallervordius *Spicileg. de Historicis Lat.* p. 77. authoremque eo in loco solummodò asserere, sese suasu Gualdonis libellum istum in chartam conjecisse. Cæterum Vitam istam in collectionem suam transtulit Mabillonius *Sæc. Benedict.* IV. par. 2. p. 115. 1070.

AMATUS, Campania oriundus, Monachus Casinensis, & incertæ sedis Episcopus; claruit anno MLXX. Scripsit metricè ad Gregorium VII. *de gestis Apostolorum Petri & Pauli libros* IV. *Historiæ Normannorum* lib. VIII. qui MSS. in Bibliothecâ Casinensi extare dicuntur. *Versus*, quos fecit *de laude Gregorii Papæ*, *de duodecim Lapidibus*, *de civitate cælesti Hierusalem*, an hodiè supersint nondum didici. 1070.

ANSELMUS, patriâ Mantuanus, nobili prosapiâ ortus, ab Alexandro II. Pontifice sibimetipsi in Episcopatu Lucensi anno 1071. suffectus, & ad Henricum regem pro confirmatione impetrandâ missus, à quo investituram per annulum & baculum pastoralem accepit. Mox verò facti pœnitentiâ 1071. Vid. Greg. VII. l. 1. Epist. 21. Baron. ad an. 1073.

SÆC. XI. An. M. ab tentiâ ductus baculum deposuit, & abdicato Episcopatu, in Monasterium Cluniacense secessit, donec à Gregorio VII. ad Ecclesiæ regimen revocatus, anno 1073. Episcopale munus repetiit. Anno 1077. à Gregorio ad Mediolanenses unà cum Geraldo Episcopo Ostiensi legatus est, ut eos Ecclesiæ Romanæ uniret. Anno 1084. à Gregorio Papâ, cujus partes contra Henricum Imp. summo animi studio semper tutatus est, vices legatarias per Italiam accepit, ut omnes ab Imperatore deficientes in Ecclesiæ gremium reciperet, omnibúsque contra eum dimicantibus indulgentias & peccatorum remissionem impertiret. Obiit anno 1086. Scripsit *libros* II. *contra Guibertum Antipapam & sequaces ejus pro defensione Gregorii* VII. *Papæ, & Collectanea* quædam, seu *Sententias* ex variis authoribus congestas, quibus demonstratur Ecclesiæ facultates non esse in potestate regis aut Cæsaris. Extat utrumque opus apud Canisium *Antiqu. Lect.* Tom. VI. p. 202, 235. & in Bibliotheca Patr. Tom. XVIII. p. 602. XXVII. p. 436.

1072. CONSTANTINUS, gente Afer, domo Carthaginensis, Medicus & Philosophus; claruit an. MLXXII. varia Orientis loca peragravit, & Babylone præsertim subsistens omni Chaldæorum, Arabum, Persarum, Saracenorum disciplina ingenium excoluit. Babylonia discedens Indiam adiit, hinc Æthiopiam petiit, tandem Ægyptum, cujusvis gentis spolia & thesauros secum referens, exactis hoc modo in variarum gentium studiis linguisque ediscendis XL. propè annis domum rediit, ubi insidiis ægrè elapsus ad Casinense Cœnobium se recepit, ibique Monachum induit, & grandævus in Domino obdormivit. Partim scripsit, partim ex antiquorum Medicorum libris transtulit varia, viz. *De morborum cognitione & curatione*, lib. VII. *De Melancholiâ* lib. II. *De Animæ & Spiritus discrimine*, lib. I. aliaque plura edita *Basil.* 1536. fol. Alia ibid. 1539. fol. quæ cum ad institutum nostrum parùm spectant eis recensendis supersedemus; interim vide sis Pet. Diac. *De Vir. illustr. Casin.* c. 23. Simler. Epit. Gesner. p. 146. Vanderlinden *de Script. Medic.* lib. 1. p. 140.

1072. SAMONA, Archiepiscopus Gazensis, vixisse creditur circa an. 1072. Scripsit *Libellum seu Disceptationem* cum Achmede Saraceno, qua probare nititur *panem & vinum in Sacramento altaris in verum corpus & sanguinem Jesu Christi commutari.* Extat Gr. Lat. in *Auctuario Duceano* Tom. II. p. 277.

1072. MICHAEL ATTALIATA, Jurisconsultus Græcus, Proconsul & Judex; claruit sub Michaele Duca Imp. circa an. 1072. Scripsit *ad Michaelem Imp. Pragmaticam, sive Opus de Jure*, titulos XCV. complectens, σύνοψιν ὡσανεὶ συνόψεως, *Basilicorum Synopseos quandam Synopsin*, & accuratissimi Compendii specimen. Gr. Lat. id edidit Joannes Leunclavius in *Jure Gr. Rom.* Tom. II. p. 1.

1073. GREGORIUS VII. Hildebrandus priùs dictus, natione Tuscus, patriâ Soanensis, Bonizi, fabri ferrarii filius. Pusio adhuc in officina patris, literas nesciens casu formavit ex ligni segmentis hoc dictum Davidis, *Dominabitur à mari usque ad mare*, teste Brietio ad an. MLXXIII. Acri ingenio puer fuit. Laurentii Archiepiscopi Amalphitani magicis artibus infamis, & Gregorii VI. Papæ discipulus, & sub isto Ecclesiæ Romanæ Subdiaconus. Anno 1047. magistrum suum ab Henrico Imp. Pontificatu deturbatum, & in Germaniam abductum secutus est, ac in Galliam profectus apud Monachos Cluniacenses consedit, ubi Prior Monasterii brevi renunciatus est. Anno 1054. post Leonis IX. mortem à Clero Romano ad Henricum Imp. legatur, ut Pontificem Leonis loco ab eo substitui postularet. Anno 1055. à Victore II. in Galliam legatus Concilium Lugdunense contra Simoniacos, & Turonense contra Berengarium celebravit. Anno 1058. à Stephano X. ad Agneten Imperatricem legatione fungitur. Anno 1061. Ecclesiæ Romanæ jamdiu Archidiaconus, ab Alexandro II. Cancellarius renunciatus est. Tandem anno

1073.

1073. ad Pontificatum evehitur die XXX. Junii consecratus, cùm ab annis jam plùs minùs viginti potestatem penè supra papalem sibi arrogâsset, & in sede Romanâ omnia nutu suo gubernâsset. Vir ingentis & præferocis animi, fastu & superbiâ totus tumens, vera sui sæculi furia, & orbis Christiani tyrannus insolentissimus, qui nil nisi sceptra & diademata, infinitam clavium potentiam & regalia Petri somniabat. His subjici reges principesque in votis habuit; id etiam tentare primus omnium Pontificum Romanorum ausus. Hinc tot anathematum fulmina, & diræ Imperatorum capitibus incussæ, tot nefandæ strages & parricidia, tanta ac tam horrenda flagitia, quæ præterita deploravit ætas, & erubescit aut admiratur præsens. Pauca ex his summatim attingere contentus, præcipuas viri res gestas ordine brevissimo percurram. Anno igitur 1073. Philippo Galliæ regi anathema, regnique sui jacturam, Simoniæ crimen causatus, comminatus est. Anno 1074. frequentibus in Italiâ Synodis habitis, Clericis conjugium, seu (ut ipsius assectæ id vocare non erubuerunt) concubinatum interdixit; ipse interim veri concubinatûs cum Mathilde Comitissâ commissi non uno nomine suspectus, ac passim accusatus. Eodem anno Robertum Guiscardum Normannorum principem, Apuliæ & Calabriæ ducem, ob injurias S. Petri regalibus illatas excommunicat, atque armis adoritur. Missis etiam ad Solomonem Hungariæ regem literis, eum acriter corripuit, quòd Hungariæ regnum, Ecclesiæ Romanæ proprium, & peculiarem S. Petri ditionem, à Germanorum Imperatore in feudum accipere ausus esset. Anno 1075. Henricum Imp. quod excommunicatos à Romano Pontifice recepisset ac fovisset, ad causam dicendam Romam evocavit; & contra detrectantem excitatis Saxonibus rebellionem movit. Eo nomine in Synodo Wormatiensi sede Pontificiâ deponi jussus, ipse anno sequente, Concilio Romæ coacto, Henricum Imp. excommunicavit, regno spoliandum decrevit, subditis obsequium ei præstare sub anathematis pœnâ interdixit; & Henricum Romam venire, ac Pontificis pedibus se supplicem provolvere coactum, anathemate tandem solvere ægrè exoratus est, regno tamen nequaquam restitui voluit. Anno 1077. Rodolpho Sueviæ Duci coronam imperialem misit; & Henricum vindictam parantem iterum anathemati subjecit. Anno 1084. ab Henrico Româ fugatus est, ac Salerni exul obiit anno sequente, die XXV. Maii, in Ecclesiâ S. Matthæi ibidem sepultus. Hæc nos pauca ex tam multis, quæ de hoc decantatissimo Ecclesiæ Romanæ Præsule dici poterant, cujus vitam moresque etsi fucatis coloribus oblinire solerter studeant recentiores Pontificii; aliter tamen hominem depingit, ut alios taceam, Benno Cardinalis, Gregorii coætaneus, quem adeant curiosi: Aliter planè Senatus populusque Romanus, aliter totius penè Italiæ, Galliæ, & Germaniæ Episcopi apud Brixiam Boiariæ urbem VII. Kal. Julii congregati. Pauca seligam; "Monachus desertor est, "inquit* Senatus consultum, novis dogmatibus sacrosanctam Philosophiam "adulterat, concordiam Collegii scindit, sacra, profana, divina, humana "commiscet, utrumque juxta polluit; Testis, Judex, Accusator, Inimicus "idem est; maritos ab uxoribus separat; scorta, pudicis conjugibus; stupra, "incestus, adulteria, casto præfert connubio, populares adversus Sacerdotes, "vulgum adversus Episcopos concitat; neminem initiatum ritè esse docet, "nisi qui ab eo sacerdotium emendicaverit, atque ab ejus aurisugis mercatus fuerit, in Senatulo muliercularum de sacratissimis religionis mysteriis "pertractat, supremi numinis legem, quasi idem quoque ligavit, solvit. In decreto Synodali* vocatur *falsus Monachus, Magus, Divinaculus, somniorum prodigiorumque conjector, malè de religione Christianâ sentiens*, ut infinita alia jam prætermittam. Extant *Epistolarum libri* X. Concil. Tom. X. p. 6. cum duplici *Appendice* p. 306, 410. *Expositio in* VII. *Psalmos Pœnitentiales*, quæ sub Gregorii M. nomine circumfertur, Gregorio nostro à nonnullis ascribitur; de quâ nos obiter supra in Gregorio M.

SÆC. XI. ab An. M.

* Ext. ap. Aventin. annal. Boiar. lib. 5. p. 569.

* Ibid. p. 579.

Expositio super Matthæum, dum adhuc erat Hildebrandus, scripta, extat MS. in Reverendissimi Archiepiscopi Bibliothecâ Lambethanâ, unde fragmentum protulit Cl. Alix. *Præfat.* ad Joan. Parisiensem p. 7.

SÆC. XI. ab An. M. 1073. WILLELMUS, Abbas Metensis, Gregorio VII. familiaris, cui electionem ad Pontificatum datâ Epistolâ gratulatus est anno 1073. Monasterii etiam S. Remigii apud Remos Abbas electus est; verùm munus istud vir planè modestus subire refugit. Extant *Epistolæ* VII. unà cum Oratione in Festo S. Augustini recitandâ, apud Mabillon. *Analect.* Tom. I. p. 247.

1076. Vid. Ingulphi Hist. p. 75. INGULPHUS, natione Anglus, domo Londinensis, patre qui in Aulâ Edvardi militavit, natus anno 1030. ipse Edithæ reginæ ob doctrinam charus. Bonis literis primùm in Gymnasio Westmonasteriensi, deinde in Academiâ Oxoniensi sedulò incubuit, Aristotelem inprimis in Philosophicis, ac Tullium in Rhetoricis sibi duces adhibens. Anno 1051. Willielmo Normanniæ duci, qui ad colloquium cum Edvardo rege ineundum in Angliam transmeârat, in notitiam venit, eumque in Normanniam comitatus est, ei ab Epistolis ascitus, & ad summam Aulæ, si non dignitatem, saltem potentiam evectus; adeò ut omnia pro nutu regeret. Anno 1064. invidiam ex tanto principis favore enatam veritus Germanis, Sigifrido Moguntino duce, loca sancta proficiscentibus comitem se adjunxit. Domum post mille viæ discrimina reversus, in Cœnobium Fontanellense secessit, vitam monasticam deinceps acturus, Monasterii Prior brevi factus. Anno 1076. à Willielmo rege in Angliam evocatus, Croylandensi Cœnobio præfectus est. Post aliquot annos Wulketulo decessori suo anno 1075. à rege deposito, & Glastoniam relegato, regiam enixis precibus clementiam impetravit, eumque Croylandiam summo honore reduci curavit. Ipse Gulielmo regi & Lanfranco Archiepiscopo semper inter primos gratus, multa Monasterio suo beneficia ac privilegia concedi obtinuit, lapsum ejus statum restituit, & combusta ædificia restauravit. Obiit anno 1109. Scripsit *Historiam Monasterii Croylandensis* ab anno 664. ad annum circiter 1091. Prodiit Historia ista à nobilissimo Savilio inter V. Scriptores Anglicos edita *Londini*, 1596. fol. dein inter rerum Anglic. Scriptores *Oxon.* 1684. fol. quæ auctior longè est ac melior editio, suppletis lacunis, & integrâ posteriori parte additâ, quæ in editione Savilianâ deerat.

1077. LAMBERTUS, *Schafnaburgensis* à patriâ dictus, anno 1058. in Monasterio Hirsfeldensi sub Meginhero Abbate vitam monasticam inivit, induto idibus Martiis cucullo. Exeunte eodem anno Presbyter à Lupoldo Archiepiscopo Moguntino ordinatus est, & peregrinationem Hierosolymitanam statim suscepit. Quâ confectâ ad Hirsfeldenses suos rediit sub exitum anni sequentis. Scripsit anno 1077. quando obierit, non constat. Scripsit *Historiam* ab orbe condito ad annum usque 1077. quâ res gestas ante annum circiter 1050. ordine Chronologico, eoque brevissimo, percurrit; deinceps verò res Germanicas ad annum 1077. fusissimè enarrat. De stylo ejus audiatur magni Scaligeri judicium. *Equidem miror*, inquit*, *in seculo tam barbaro tantam hominis & in loquendo puritatem, & in temporum putatione solertiam fuisse, ut Chronologis nostri temporis pudorem aliquem exprimere posset, si aliquem sensum harum rerum haberent*. Scaligero concinit Barthius *; *quo*, inquit, *Scriptor nemo politiùs inter veteres res Germaniæ literis commisit*. Prodiit *Historia* ista seorsim *Tubingæ* 1533. 8°. apud Pistorium *Francofurt.* 1583. fol. & inter alios Scriptores Germanicos *Argentorati* 1609. fol.

* De Emendat. Temp.

* Advers. l. 49. c. 4.

1077. THEOPHYLACTUS, patriâ Constantinopolitanus, Achridiæ primariæ Bulgarorum Ecclesiæ Archiepiscopus, duram sanè provinciam sortitus, cujus miserias ac difficultates ipse in Epistolis suis sæpiùs deflet. In vivis adhuc erat anno 1077. ante aliquot forsan annos Archiepiscopus.

OPERA

OPERA.

Commentaria in IV. Evangelia. ex Chrysostomi ferè operibus, uti & reliqua ejus Commentaria, deflorata. Prodierunt Lat. *Antverp.* 1564. 8°. Gr. *Romæ* 1542, 1568. Gr. Lat. cum variis lectionibus *Parif.* 1631. fol.

Commentaria in Acta Apostolorum, Gr. Lat. unà cum quibusdam SS. Patrum Orationibus *Colon.* 1568.

Commentaria in Epistolas S. Pauli, Lat. *Romæ* 1469. *Antverp.* 1564. 8°. *Colon.* 1531. *Parif.* 1552. Gr. Lat. curâ Augustini Lynselli Antistitis Petriburgensis *Londini* 1636. fol.

Commentaria in IV. Minores Prophetas, viz. *Habaccuc, Jonam, Nahum, & Hoseam,* Lat. *Parif.* 1549. 8°. Integra Theophylacti *Commentaria in XII. Minores Prophetas* Græcè extare dicuntur in Bibliothecâ Augustanâ.

Epistolæ LXXV. Prodierunt Græcè cum notis Joannis Meursii *Lugd. Bat.* 1617. 4°. Lat. interprete Vincentio Marinerio Valentino, *Colon.* 1622. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVIII.

Oratio in adorationem venerandæ Crucis medio Jejuniorum tempore, Gr. Lat. apud Gretser. de Cruce Tom. II. p. 1499.

Institutio regia ad Constantinum Porphyrogennetam Michaelis Ducæ filium, Gr. Lat. à Petro Possino edita *Parif.* 1651. 4°.

Fragmentum (Theophylacti alicujus incertum an nostri) *de risu,* & *vociferationibus in Festis Sanctorum,* & de Nicephoro Confessore, Lat. in Bibliothecâ Patr. Tom. XVIII.

Argumenta adversùs Latinos de Processione Spiritus Sancti, habentur apud Joannem Beccum Orat. 1. de Unione Ecclesiarum, Græciæ Orthodoxæ Tom. I. p. 215. *Colloquium* Theophylacti, cum quodam de accusationibus Latinorum, & Orationem in Alexium Comnenum Imp. MSS. Græcè extare in Bibliothecâ Bavaricâ refert Oudinus Supplem. p. 345.

Prodierunt omnia Theophylacti *Commentaria* Lat. *Parif.* 1554. *Basil.* 1570. & alibi.

NICETAS, SERRON cognomento dictus, magnæ Ecclesiæ CP. Diaconus & Magister, postea Heracleensis Archiepiscopus, Theophylacti æqualis, cujus ad eum habetur Epistola num 9. Claruit anno 1077. Malè hunc cum Nicetâ Davide Paphlagone in Codicibus quibusdam MSS. confundi prodit Leo Allatius*. Scripsit *Commentarium in Nazianzeni Orationes,* Latinè inter opera Nazianzeni editum. Contexuit etiam ex variis Patrum Græcorum Expositionibus *Catenam in Job,* quæ à Paulo Comitolo (cui potiùs Olympiodoro ascribenda videtur) Latinè edita est, *Venet.* 1587. 4°. à Patricio Junio Gr. Lat. *Londini* 1637. fol. Eundem Authorem habere videntur Catenæ, quæ extant in Lucam, Matthæum, &c. *Commentarius* ejus in Nazianzeni *Tetrastica, Monostica,* & *Epigrammata,* prodiit Græcè sub Nicetæ Davidis Paphlagonis nomine *Venet.* 1563. 4°. 1077.

* Diatrib. de Psellis p. 17.

HUGO, Diensis Episcopus; claruit anno 1077. quo legatus constitutus est à Gregorio VII. ad cognoscendam Episcopi Dolensis in Britanniâ causam, & Synodo Lingonensi præfuit, in quâ Laicorum investituras damnari curavit. Anno 1080. Concilio Lugdunensi præsedit. Eodem anno Archiepiscopus Lugdunensis factus, Concilia Avenionense & Meldense celebravit. Anno 1087. à Victore III. excommunicatus est, ab Urbano II. in integrum restitutus, & legatione ornatus. Anno 1094. Philippum regem ob illegitimum matrimonium in Concilio Ostiensi excommunicavit. Obiit post annum 1099. Extant *Epistolæ* II. *ad Gregorium* VII. Concil. Tom. X. p. 364. *Aliæ* II. *ad Mathildem Comitissam,* ibid. p. 414. 1077.

MICROLOGUS, quem alii Bernonem Abbatem Augiensem, alii Guidonem S. Crucis Avellanæ Abbatem fuisse volunt, utrique perperàm; quisquis 1080.

SÆC.XI. ab An. M. quisquis tandem sub hoc nomine lateat, vixit certè post annum 1080. immo scripsit defuncto jam Gregorio VII. post annum 1085. quin & si idem cum Vitæ Caroli M. Autore fuerit, erat adhuc integro ferè sæculo junior, utpote Frederici I. Imp. æqualis. Scripsit Librum, *Micrologum* dictum, *de Ecclesiasticis observationibus, seu de Missâ ritè celebrandâ.* Extat iste *Venet.* 1572. 8°. inter Scriptores de Divinis Officiis *Parif.* 1610. f. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVIII. p. 469. *Vita Caroli M.* tribus libris comprehensa in plurimis Bibliothecis MS. extat; cujus Autor se Micrologum scripsisse in Prologo testatur: Prologum istum edidit Bollandus ad XXVIII. Januarii.

1080. ADAMUS, *Magister* dictus, Patriâ Misenus, ab anno 1077. Ecclesiæ Bremensis Canonicus, claruit anno 1080. Vir uti rectè notat * Ph. Brietius, *Sincerissimus, & quo vix veraciorem ullum historicum producere potest Ecclesia.* Scripsit adhuc juvenis ad Liemarum Archiepiscopum Bremensem *Historiæ Ecclesiasticæ præsertim Bremensis libros IV.* quibus de religione Christianâ per Diœceses Bremensem & Hammeburgensem adeóque per totum Septentrionem, propagatâ, ab ingressu Willehadi ad Liemarum Archiepiscopum, seu à temporibus Caroli M. ad Henricum IV. Imp. agit. His Appendicis vice Libellum subnexuit de situ Daniæ, & reliquarum quæ trans Daniam sunt, regionum naturâ, moribus, & religione. Historiam istam unà cum incerti Autoris Historiâ Regum Daniæ, & alterius Anonymi Historiâ Archiepiscoporum Bremensium, edidit Erpoldus Lindenbrogius *Lugd. Bat.* 1595. 4°. Eadem nuperrimè cum notis in lucem emissa *Helmstad.* 1670. 4°. Prodierat *Hafniæ* 1579. 4°. Appendice destituta.

* Ad an. 1067.

1081. JOANNES SCYLITZES, à dignitate CUROPALATES, dictus, patriâ Thracesius, seu de Asiâ minori juxta mare Ægeum oriundus, dignitate Protovestiarius, dein magnus *Drungarius Vigilum*, ac tandem Curopalates. Claruit circa annum 1081. Scripsit *Historiam rerum in Oriente gestarum* à Nicephori Logothetæ Imp. interitu ad Nicephori Botoniatæ depositionem, seu ab anno Christi 811. (quo circiter tempore desiit Theophanes) ad an. 1081. Posteriorem Historiæ partem annos 24. complectentem, multis demum annis post priorem evulgatam conscripsit. Unde factum est, ut priorem partem, viz. ad annum usque 1057. integram in farraginem suam Cedrenus transtulerit, paucis admodum omissis. Reliqua Historiæ portio, quæ ab anno 1057. ad 1081. progreditur, prodiit Gr. Lat. cum Fabroti & Goari notis Cedreno subjuncta *Parif.* 1648. f. Integra *Historia* prodiit Latinè interprete Joanne Baptistâ Gabio *Venet.* 1670. fol. Extat ejusdem *Suggestio* ad Alexium Comnenum Imp. de ambiguitate quâdam in Edicto de Sponsalibus recens promulgato tollendâ, in Leunclavii *Jure Gr. Rom.* Tom. I. p. 132.

1084. NICOLAUS, *Grammaticus* dictus, ex Monacho Patriarcha Constantinopolitanus renunciatus est anno 1084. seu ut habet Baronius, anno 1089. vir literarum non rudis, inquit Zonaras, haud adeò peritus tamen. Obiit anno 1111. seu ex Baronii calculo 1117. Extant Gr. Lat. *Decreta Synodalia duo de Nuptiis patrui avunculive*, in Leunclavii Jure Gr. Rom. lib. 3. p. 215. aliud *de Præstatione Canonicorum*, lib. 4. p. 269. *Epistola Synodalis* prolixissima ad Alexium Comnenum Imp. probans ex sacris Canonibus & legibus non esse fas, ut Episcopatus à metropolibus auferantur, ibid. p. 271.

1085. BENNO, natione, Germanus, Ecclesiæ Romanæ Archi-Presbyter & Cardinalis, à Clemente III. Antipapâ in Gregorii VII. sententiâ Synodali depositi locum à Concilio Brixiensi anno 1080. subrogato, factus, claruit anno 1085. Clementis, Guiberti *Ravennatis* antea dicti, partibus constantissimè adhæsit, Gregorio VII. hostis infensissimus: quo nomine plenis conviciorum ac calumniarum plaustris à Baronio, aliisque Scriptoribus Pontificiis obruitur. Anno 1098. Concilio Romano inter alios Cardinales subscripsit.

Quid

Quid illi exinde contigerit, non liquet. Scripsit *de Vitâ & rebus gestis Hildebrandi Papæ libros* II. Extant apud Orthuinum Gratium in Fasciculo rerum expetendarum, & apud Illyricum in Catalogo Testium veritatis, p. 220. Seorsim prodierunt *Francofurti* ad Viadrum 1581. denique inter Varia *Opuscula Anti-Gregoriana* à Melchiore Goldasto edita *Hanov.* 1611. 4°. p. 1.

VICTOR III. Patriâ Beneventanus, Beneventani Principis filius unicus, natus anno circiter MXXVII. dum vitam egit secularem *Dauferius* dictus, postea assumpto *Desiderii* nomine, in Cœnobio Cassinensi vitam iniit Monasticam, atque Abbas electus est anno 1056. Ætatis 30. Anno sequenti à Stephano X. Apocrisiarius ad Michaelem Stratioticum Imp. designatus est: verùm Pontifice paulo post è vivis sublato, ex itinere Cassinum rediit. Anno 1059. à Nicolao II. Presbyter ordinatus, & Cardinalis renunciatus est. Anno 1084. Gregorium VII. Româ fugientem in Monasterio suo honorificè excepit: & ab eo anno sequenti in extremis agente sibi successor designatus est. A Clero itaque Romano anno 1086. die XXIV. Maii Pontifex electus, nullis tamen rationibus adduci potuit, ut Pontificatûs onus susciperet: sed Cassinum secedens, integro ferè anno ibi delituit; donec anno sequenti in Concilio Capuano enixis Episcoporum precibus expugnatus cessit, ac die IX. Maii ordinatus est. Mense Augusto Synodum Beneventi habuit; ubi Guibertum Antipapam anathemate percussit, excommunicatorum consortium vitari præcepit, & Episcopos Abbatésque qui investituras à Laicis acciperent, deponi decrevit. Mense Septembri ægrotans, Cassinum se deferri jussit; ubi XVI. Cal. Octobr. veneno in calice inter sacra mysteria propinato interiit. Scripsit exemplo Gregorii M. *de Miraculis à S. Benedicto, aliisque Monachis Casinensibus gestis Dialogorum* libros IV. in quibus haud pauca reperies adeò absurda, fabulosa, & Christianæ religionis Majestate gravitatéque indigna, ut quocunque demum animo scripta sint, emunctionis naris hominibus risum movebunt: certè in iis & Scriptoris Judicium, & rerum gestarum fidem meritò desiderabis. Libri tertii finis totúsque quartus, (tot enim scripsisse Victorem ipse nobis, & Petrus Diaconus Auctores sunt) in autographo Vaticano deerant; an alicubi adhuc delitescant non liquet; nec tanti res est ut curiosiùs investigemus. Tres hosce Dialogorum libros ex Codice Vaticano primus eruit, notísque additis *Romæ* edidit J. B. Marus. Deinde prodierunt cum ejusdem notis *Paris.* 1666. 8°. inde apud Mabillon. *Sæc. Benedict.* IV. par. 2. p. 425. apud Henschenium ad XXI. Martii, & in Bibliothecâ Patr. Tom. XVIII. p. 837. *Oratio* ejusdem *ad Episcopos in Synodo Beneventanâ habita* reperitur apud Leonem Ostiensem Chron. Cassinens. l. 3. c. 71. & Baronium ad an. 1087. 1086.

BRUNO, natione Germanus, domo Coloniensis, parentibus non obscuris natus, factus primò Canonicus Remensis, & Scholarum magister, inde anno 1086. in Carthusiæ eremum secessit, ibique Ordinem Carthusianorum Monachorum primus instituit, ac instituto præfuit. Quæ referunt Scriptores quamplurimi de celebri quodam Doctore Parisiensi, doctrina & vitæ probitate dudum claro, qui, dum cadaver in feretro jaceret, è mortuis reviviscens, & in loculo residens prima vice se justo Dei judicio accusatum, sequenti die se judicatum, tertia verò se justo Dei judicio damnatum esse clamaret, deque Brunone qui unà cum aliis aderat, hac occasione territo in eremum fugiente, putidam omninò olent fabulam, temetsi olim in Breviario Romano locum habuerint. Et totum certè hujus fabulæ scenam erudite & candide, uti solet omnia, plenis testimoniorum & rationum momentis singulari libello refutavit Cl. Launoius Differt. *de vera causa secessus S. Brunonii in Eremum.* Verum ad Brunonem nostrum redeamus. Exacto in hoc munere sexennio, ab Urbano II. Papâ, qui eo olim præceptore usus fuerat, anno 1092. Romam evocatus est; ut in negotiis Ecclesiasticis ipsi à consiliis esset. Verùm turbarum, morumque aulicorum brevi pertæsus, anno 1095. relictâ curiâ Romanâ, & repudiato Archiepiscopatu Rhegiensi, quem ei Urbanus 1086.

ob-

SÆC. XI. ab An. M. obtulerat, in Calabriæ eremum se contulit: ubi cùm Monachorum sodalitio per aliquot annos præfuisset, tandem ex hâc vitâ decessit anno 1101. die VI. Octobr. post mortem inter Sanctos relatus.

OPERA.

Expositio in omnes Psalmos Davidicos.

Commentarius in omnes Epistolas D. Pauli. Prodiit seorsim *Paris.* 1509.

Liber de laudibus Ecclesiæ.

Liber de ornamentis Ecclesiæ.

Liber de Novis.

De aliquot præcipuis Festis Christi Salvatoris.

In solennitates aliquot B. Virginis.

Liber Sermonum de Martyribus.

Liber Sermonum de Confessoribus.

Sermo de S. Michaele.

Sermo de contemptu divitiarum. Non desunt autem, qui Opuscula isthæc omnia à Libro de laudibus Ecclesiæ inclusivè enumerata Brunoni nostro abjudicant, & Astensi ascribenda esse contendunt.

Epistolæ II. ex eremo Calabriæ scriptæ, altera *ad Radulfum Viridem*, Ecclesiæ Remensis Præpositum, *altera ad Monachos suos Carthusiæ eremum in Delphinatu prope Gratianopolim incolentes.*

Prodierunt Brunonis Opera à Badio Ascensio edita *Paris.* 1524. dein studio Theodori Petrei *Colon.* 1611. III. Tom. fol.

Confessio fidei extat apud Mabillon. Analect. Tom. IV, p. 400.

1087. Chron. Casinens. l. 4. c. 33. f. 137. Ant. Scip. Elog. Cas. p. 112.

BRUNO, Patriâ Longobardus, in villâ Soleriâ apud Insubres ex illustri Astensium Prosapia natus, Andreæ & Willæ filius, Pietatis & studiorum tyrocinia in Astensi Monasterio posuit, inde in Hetruriam transiens inter Canonicos Senenses cooptatus est: hinc Romam venit, & coram Gregorio VII. adversùs Berengarium in Synodo Romanâ anno 1079. disputavit, Episcopus Signiensis à Pontifice mox designatus: cùmque Pontifici vehementer eâ in re reniteretur, pia quâdam fraude à Gregorio circumventus, onus impositum suscipere coactus est. Claruit præcipuè circa annum 1087. Anno 1096. Concilio Turonensi interfuit. Post plures in Episcopatu tansactos annos, solitudinis desiderio victus, anno 1104. Cassinum aufugit. Enixis precibus Pontifici Paschali oblatis Episcopum suum repetunt Signienses. Ille Pontificis authoritate compulsus ad sedem suam rediit. Eodem anno legatus à Pontifice missus est, primò ad Rogerium Apuliæ Comitem, deinde cum Boemundo Antiochiæ principe in Gallias, ubi Concilium Turonense celebravit. Anno 1107. Cassinum reversus, ejusdem Cœnobii Abbas eligitur, Paschale Papâ electionem comprobante, atque istud ei elogium reddente, dignissimum esse cui se vitâ functo Christianæ reipublicæ gubernacula traderentur. Anno 1108. Paschalem ad Synodum Beneventanam comitatus est. Anno 1111. Pontificis jussu sese Abbatis munere abdicavit: & ad Signienses suos reversus anno demum 1125. Prid. Cal. Septembr. in Domino obdormivit, Episcopatûs anno 44.

OPERA.

Commentaria in Pentateuchum.

Commentarius in Job.

Commentarius in Psalterium.

Commentarius in Cantica Canticorum.

Commentarius in Apocalypsin.

Ho-

Homiliæ seu Sermones CXLV. Eusebio Emeseno, aut Eucherio Lugdunensi, aut aliis adhuc veterum nominibus perperàm ascripti. SÆC. XI. ab An. M.

Tractatus in Canticum Zachariæ.

Tractatus de Incarnatione Domini.

Argumentum de Sacrificio azymi.

De Sacramentis, Ecclesiæ mysteriis, atque Ecclesiasticis ritibus Opusculum.

Vita S. Leonis IX. Papæ.

Responsio ad Quæstionem, Cur corruptus Ecclesiæ status?

Vita S. Petri Episcopi Anagnini.

Sententiarum libri VI. viz. *De laudibus Ecclesiæ. De ornamentis Ecclesiæ. De Novo mundo. De Festivitatibus Festivitatum. De laudibus B. Virginis. De Martyribus, Confessoribus,* &c. Opuscula ista inter Brunonis etiam Carthusiensis Opera habentur.

Prodierunt Brunonis Opera à Mauro Marchesio, Monacho Casinensi, in unum collecta, autori suo vindicata, & notis illustrata, *Venet.* 1651. II. Tom. fol. & exinde in Bibliothecâ Patr. Tom. XX. p 294.

Opusculum Brunonis de *Consecratione Ecclesiæ* integrius edidit Lucas Dacherius *Spicileg.* Tom. XII. p. 79.

URBANUS II. Otto antea dictus, natione Gallus, ex oppido Castellionis in Archiepiscopatu Remensi, Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, & Episcopus Ostiensis; anno 1083. à Gregorio VII. ad Henricum Imp. in Italiâ agentem legatus, ab eo captus & in custodiam missus est. Anno 1084. sententiam anathematis contra Henricum ejusque fautores in Synodo Romanâ recens iteratam, undequaque per Germaniam promulgavit. Anno 1085. habito in Germaniâ Concilio Quintilineburgensi ex Episcopis Hildebrandinis collecto, Wecilonem electum Archiepiscopum Moguntinum hæreseos damnavit; quod Principem à Pontifice excommunicatum non regno, sed communione solummodò, excidere docuisset. Anno 1087. à Victore III. moriente successor designatus est, & à Cardinalibus electus, Pontifex Romanus creatus est Terracinæ anno 1088. die XII. Martii. Anno 1089. Henricum regem, omnesque ei obsequium præstantes anathematizavit. Anno 1090. Concilium Melphitanum contra Clericos conjugatos celebravit. Anno 1091. habito Concilio Beneventano Guibertum Antipapam anathemati subjecit. Anno 1093. Henricum Imp. iterum excommunicavit; & Conradum filium arma rebellia Patri inferre persuasit. Anno 1095. in Concilio Placentino Berengarianos, Guibertianos, Clericosque Simoniacos ac conjugatos, damnavit. Eodem anno in Galliam profectus Concilium Claromontanum celebravit: in quo Philippum Galliæ regem excommunicavit; & ingentem Christianorum exercitum contra infideles loca sancta tenentes præliaturum conflavit. Anno 1096. in Concilio Turonensi Philippum regem pœnitentem absolvit. Anno 1097. pro uniendis in fide Græcis cum Latinis Concilium Barense indixit: in quo Anselmo Cantuariensi contra Græcos de processione Sp. S. disputandi partes dedit. Anno 1099. in Synodo Romanâ Guibertum Antipapam, & Clericos concubinarios iterum anathematizavit. Obiit eodem anno, die XXIX. Julii. Extant *Epistolæ* LIX. Concil. Tom. X. p. 422. & *aliæ* IV. ibid. p. 1839. *Sermones* II. *ad Synodum Claromontanam* ibid. p. 511. atque aliæ Epistolæ II. apud Baluzium *Miscellan.* Tom. II. p. 177. 1087.

NICOLAUS, Metropolita Methonensis, claruisse videtur circa an. 1090. quem tamen alii ad sequentis sæculi finem referunt: quâ quidem in re nihil certi statuo. Scripsit *Libellum de Corpore & Sanguine Christi* adversùs eos, qui dicunt consecratum panem & vinum non esse corpus & sanguinem Domini: in quo tamen sunt, quæ cautè legenda esse monent ipsi editores Pontificii. Extat Gr. Lat. in Auctuario Duceano Tom. II. p. 272. Extant ejusdem *Tractatus* III. *de processione Spiritûs S. adversùs Latinos*, MSS. in Bibliothecâ Vaticanâ; quos se legisse testatur Leo Allatius *de Consensu Eccles.* l. 2. 1090.

SÆC. XI. al. c. 10. §. 2. De tertio verò dubitare videtur, annon juniori cuidam Nicolao
An. M. Methonensi tribuendus sit.

1092. IVO, seu YVO, gente Gallus, Patriâ Bellovacensis, Hugone de Altylo & Hiltemburgâ natus, Lanfranci adhuc Prioris Beccensis discipulus, deinde Abbas S. Quintini Bellovacensis, demum anno 1092. ab Urbano Papâ Episcopus Carnotensis ordinatus est. Anno sequente ab Episcopis in Concilio Stampensi læsæ majestatis accusatus, ob ordinationem à Pontifice susceptam, appellatione ad sedem Romanam interpositâ censuram evasit. Anno 1095. cùm Philippum regem, qui dimissâ Bertâ uxore legitimâ pellicem superinduxerat, acriter objurgaret, plurimas à rege injurias passus est, bonis mulctatus, & in carcerem conjectus; mox tamen Boelli Cenomanensis Episcopi intercessione liberatus. Anno 1104. Rotrocum Comitem Cenomanensem excommunicare à Pontifice Romano jussus, constanter renuit, neminem indictâ causâ excommunicandum esse contendens. Obiit anno 1115. die XXIII. Decembris.

OPERA.

DEcretorum liber*, in XVII. partes distributus, maximam partem ex Burchardi collectione desumptus. Prodiit *Basil.* 1499. 4°. *Lovanii* 1557. 8°. & cum Epistolis 1561. f.

Panormia, quæ Decretorum Ecclesiasticorum quasi summa quædam est, in VIII. partes divisa. Scio equidem, non deesse plures, qui hanc Panormiam Ivoni nostro abjudicant; & Hugoni cuidam Catalaunensi attribuunt; & inter alios quidem pro hâc sententiâ strenuè militat Gerardus Mastrichtius Hist. Juris Eccles. num. 267, 268, 269. Verùm Opus id Ivoni vindicat Doctiss. Baluzius, & vetustissimum Codicem MS. S. Victoris Parisiensis Hugone Catalaunensi multò antiquiorem esse contendit; quin & Panormiam ante Decretorum Opus conditam fuisse, pluribus id agit præfatione ad Anton. Augustinum de emendatione Gratiani num. 21, &c. *Panormia* ista unà cum Decretorum libro excudi solet.

Epistolæ CCLXXXVII. Prodierunt cum notis Francisci Jureti, & Joannis Bapt. Soucheti *Paris.* 1585. 4°. & 1610. 8°. Ex his ultima, quæ est ad Haymericum titulo Libelli *de Corpore Domini* in Bibliothecis Patr. haberi solet.

Sermones XXII. *de Ecclesiasticis Sacramentis ac Officiis, præcipuisque per annum Festis.* Extant inter Scriptores de Divinis Officiis *Colon.* 1568. *Paris.* 1610.

Breve Chronicon de Regibus Francorum à Pharamundo usque ad Philippum I. Francorum, & Gulielmum Rufum Anglorum, reges. Quæ enim de Henrico I. Angliæ rege habentur, ab alienâ manu addita sunt.

Omnia isthæc Ivonis Opera in unum collegit, & castigata edidit Joannes Baptista Souchetus, *Paris.* 1647. fol.

Epistola ad Bernerium Abbatem Bonæ-vallis, atque alia quædam, edita sunt à Dacherio in *Appendice* ad Guiberti Opera p. 664. 668.

In Monasterio Elnonensi habetur Ivonis Carnotensis MSS. *Tractatus de excommunicatis, nisi renunciati fuerint, minimè vitandis*, item *libellus de Sacramento Dedicationis, & Ædificationis Ecclesiæ, & de Ordinatione ac dignitate Sacrorum ordinum*, monente Ant. Sandero Biblioth. Belg. MSS. part. I. p. 33. & 51. Habentur etiam hæc posteriora opuscula in Monasterio Lætiensi, teste eodem Sandero Part. 2. p. 28. ubi extant ejusdem Ivonis *libri de Sacramentalibus, De Oratione Dominica, & Symbolo, De convenientia* V. & N. *Testamenti, De Significationibus Indumentorum Sacerdotalium.* An Operis *Decretalis*, vel *Sermonum* ejus pars sint, dicant nobis, quibus inspicere contigit.

Cæterum *Chronicon* istud amplum à Nino Assyriorum rege usque ad Ludovicum Pium Imp. quod sub Ivonis nomine MS. extare prodit Vossius *, aliique, quodque sub ejusdem nomine mutilum dedit Freherus *Hanoviæ* 1611.

* De Hist. Lat. l. 2. c. 47.

1611. Hugoni Monacho Floriacensi debetur; uti nos infra pluribus subnotabimus. SÆC. XI. ab An. M.

PETRUS, Magnæ Ecclesiæ CP. Diaconus, & Chartophylax, claruit anno 1092. Extant *Responsa brevia ad interrogata de diversis casibus* Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. l. 6. p. 395. 1092.

ANSELMUS, patriâ Burgundus, Augustæ in Alpibus natus, parentes habuit genere illustres Gundulphum patrem, Hemmeburgam matrem. Lanfranci famâ excitatus ad Beccense Monasterium properavit, atque ordinem Benedictinum ingressus est anno ætatis 27. Post Lanfrancum primùm Prior, deinde post quindecim annos Abbas Beccensis constitutus, in utroque munere illi successit. Exactis in hâc etiam provinciâ aliis annis quindecim, ab Hugone Comite Cestriensi in Angliam evocatur: cúmque negotii cujusdam conficiendi causâ apud Gulielmum Rufum tunc ægrotantem ageret, eique sana consilia præsertim de tot sedibus Episcopalibus vacantibus subministraret, ipse inter alios Episcopus designatus, vehementer tametsi diu reluctatus, sedi Cantuariensi à rege præfectus est, ab Episcopis, qui aderant, inauguratus die IV. Decembr. anno 1093. Crebræ atque ingentes ei lites ab inito statim Pontificatu ab iracundo nimis ferocique rege excitatæ sunt. Primùm de Pallio recipiendo disceptatum est; Anselmus id ab Urbano Papâ expetiit. Noluit id Gulielmus, in Guiberti partes propensior. Initis tamen utcunque induciis, & recepto Cantuariæ anno 1095. Pallio; acrius paulò post erupit bellum. Anselmus regem omnia solutâ animi libidine agentem, templa evertentem, Ecclesias devastantem, Deo pariter ac hominibus injurium, acriter corripuit. Rex Anselmo juramentum de Papâ neutiquam appellando sibi præstare jussit. Neuter alteri cessit. Anselmus anno 1097. in exteras oras exul abiit; & Lugdunum secessit. Inde Romam ab Urbano Pontifice accitus, ingenti honore exceptus est: & in Concilio Barensi contra Græcos disputavit. Pontificem verò anathema contra Gulielmum regem expedientem precibus suis inhibuit. Anno 1100. ab Henrico rege in Angliam revocatus rediit. Redeuntem aliæ statim exceperunt controversiæ, de homagio regi præstando, & ordinandis Episcopis, quos ipse Henricus, fraterque Gulielmus per annulum & baculum investierant. Utrumque fieri præcepit Henricus, recusavit Anselmus. Anno 1102. habito Londini Generali Concilio laicas investituras, & conjugia Clericorum damnavit. Anno 1103. regis rogatu Romam profectus est, Pontificem, cui rei integræ cognitio ab utraque parte commissa erat, consulturus. Paschale igitur Papâ pro Anselmo judicium ferente, iste in Angliam redire veritus, Lugduni sedecim mensibus consedit. Anno 1107. Henricus Adelæ sororis Comitissæ Blesensis rogatu cum Anselmo in gratiam rediit: concordiâ utrinque sancitâ, Rex investiturâ Episcoporum atque Abbatum cessit. Archiepiscopus investitos antea à rege Præsules ordinavit. Cantuariam igitur reversus, sedem quiete deinceps tenuit: & Clericorum conjugio Ecclesiâ Anglicanâ eliminando strenuè incubuit. Obiit anno 1109. die XXI. Aprilis, ætatis suæ 76. Archiepiscopatûs 19.

1093. Antiq. Britan. p. 115. Vit Anselm. per Ediner. ap. Sur. April. 21. p. 207. Baron. Tom. II. ab an. 1093.

OPERA.

Epistolarum libri III.
Monologion seu Soliloquium.
Prosologion seu Alloquium.
Liber incerti Autoris pro insipiente adversùs Anselmi Prosologion.
Liber contra insipientem, seu *Apologeticus adversùs librum præcedentem.*
Dialogus de Veritate.
Dialogus de Libero Arbitrio.
Dialogus de casu Diaboli.
Disputatio Dialectica de Grammatico.
Tractatus de Sacramento Altaris, seu de Corpore & Sanguine Domini.

SÆC. XI. ab An. M.

Liber de Fide, seu de Incarnatione Verbi.
De nuptiis consanguineorum.
Libri II. contra Gentiles, Cur Deus homo.
De Processione Spiritûs S. contra Græcos.
De Conceptu Virginali, activo, & peccato originali.
Fragmenta variorum Anselmi Tractatuum de Conceptu Virginali passivo.
De tribus Waleranni quæstionibus, ac præsertim de Fermento & Azymo.
De Sacramentorum diversitate.
Concordia Præscientiæ, Prædestinationis, & Gratiæ cum libertate.
Liber de Voluntate Dei.
Meditationum libri X. viz. *De humanâ conditione, De terrore Judicii,* &c.
Liber de salute animæ, Manuale dictum, S. Augustino perperàm tributum.
Meditatio ad sororem de beneficiis Dei.
Meditatio de Passione Christi.
Alloquia cœlestia, sive *Faculæ priorum affectuum, erga Deum, Christum, Deiparam, & Cœlites* complures, numero LVII.
Mantissa Meditationum & Orationum in quinque partes tributa.
Hymni & Psalterium in commemoratione Deiparæ.
Liber de excellentiâ gloriosæ Virginis Mariæ, quem Bellarminus Anselmo abjudicat. Eum, pariter ac sequentem librum, Eadmero vindicat, Gabr. Gerberonius.
Liber de quatuor virtutibus B. Mariæ, ejusque sublimitate.
Passio SS. Guigneri sive Fingaris, Pialæ, & Sociorum.
Liber exhortationum ad contemptum temporalium, & desiderium æternorum.
Admonitio pro moribundo.
Parænesis ad Virginem lapsam.
Sermo sive Liber de Beatitudine.
Homilia in illud, Introivit Iesus in quoddam castellum.
Homiliæ in aliquot Evangelia.
Carmen de Contemptu mundi, & alia Carmina.

OPERA SUPPOSITITIA.

Liber de Similitudinibus B. Anselmo adhiberi solitis. Eadmeri est.
Quædam dicta utilia, collecta ex dictis S. Anselmi.
Liber de mensuratione Crucis. In eo citatur S. Bernardus.
Dialogus de Passione Domini.
Liber de vestimentis, & membris, & actibus Deo attributis, qui inter Hieronymi etiam & Augustini Opera reperiri solet.
Elucidarium, sive *Dialogus* summam totius Christianæ religionis complectens. Opus Anselmo indignum. Trithemius id Honorio Augustodunensi, Raynaudus, Balæus, Simlerus, aliique Gulielmo Coventriensi Carmelitano, Codices nonnulli Guiberto Novigentino Abbati vindicant.
De Imagine Mundi Libri II. Honorio cuidam debentur, forsan Augustodunensi.

Hactenus editio *Lugdunensis* 1630. Alia sub Anselmi nomine edidit Opera Joannes Piccardus *Colon.* 1612. viz. *Explanationes in S. Matthæum, In Evangelia aliquot, In Cantica Canticorum, In Epistolas S. Pauli, & in Apocalypsin,* quæ aut Anselmo Laudensi, aut Herveo debentur: adeóque infra locis suis memorabuntur.

Prodierunt Anselmi Opera *Norimbergæ* 1491. fol. *Colon.* 1573. Tom. III. cum notis Joannis Piccardi *Colon.* 1612. Tom. IV. extraneis in S. Scripturam Commentariis exonerata curâ Theophili Raynaudi *Lugduni* 1630. Tom. III. denique ex recensione Gabrielis Gerberonis *Paris.* 1675.

Epistolæ VII. Anselmi à Baluzio primùm sunt editæ *Miscellan.* Tom. IV. p. 471.

Alias

Alias *Epistolas* VIII. in lucem protraxit Dacherius *Spicileg.* Tom IX. SÆC. XI. ab An. M.

LAMBERTUS, natione, ut opinor, Gallus, Atrebatensium Episcopus electus, sed cùm Rainaldus Archiepiscopus Remensis eum ordinare detrectaret, Romam profectus Lambertus ipsius Urbani Papæ manibus consecratur anno 1094. XIV. Cal. April. Molestias nihilominus ei creare non destitit Rainaldus; donec anno 1095. habitâ Synodo Claromontanâ recitatum est privilegium, quod Ecclesiæ Atrebatensi nuper concesserat Pontifex, à toto mox Concilio collaudatum & confirmatum. Extant Lamberti *Epistolæ* II. Concil. Tom. X. p. 468. ubi etiam plures ad illum, & de illo Epistolæ habentur. Alia ejusdem *Epistola ad Paschalem Papam*, data anno 1105. de absolutione Philippi Francorum regis, habetur ibid. p. 742. 1094.

RAIMUNDUS DE AGELES, Canonicus Podiensis, & Comitis Tolosani (qui itidem Podiensis Episcopus) Capellanus, claruit anno 1095. quo prædictum Comitem exercitum in Terram Sanctam ducentem secutus est. In hoc itinere dum hæreret, ad sacros ordines promotus est; & Palæstinam ingressus, lanceam Dominicam, (ipsomet teste) dum è terrâ effoderetur, præsens vidit: quin & in Obsidione Antiochenâ ipse manibus tulit. Scripsit hortante Pontio Balonensi *Historiam Hierosolymitanam*, quâ res præcipuè Comitis Tolosani auspiciis per quinquennium gestas persequitur, nempe ab eo tempore quo Sclavoniam intravit Christianorum exercitus, usque ad victoriam de Ammirato Babylonio reportatam. Quàm sincerâ fide in hoc Opere egerit, ex solenni ipsius execratione * discere possumus. *Oro igitur*, inquit, *& obsecro omnes, qui hæc audituri sunt, ut credant hæc ita fuisse. Quod si quicquam ego præter credita & visa studeo referre, vel odio alicujus apposui, apponat mihi Deus omnes inferni plagas, & deleat me de libro vitæ.* Extat hæc *Historia* in Collectione Bongarsianâ *De Gestis Dei per Francos* Tom. I. p. 139. 1095.

* Pag. 163.

GOTSELINUS, seu Goscelinus, Monachus O. B. primùm S. Bertini in Artesiâ, dein S. Augustini in Cantuariâ, claruit anno 1096. Scripsit *Vitam S. Augustini* primi Cantuariensis Archiepiscopi, duplici Opusculo, fusiori altero, altero breviori. Brevius in Appendice Lanfranci Operum sine autoris nomine edidit Dacherius *Paris.* 1648. Fusius Opus evulgavit Mabillonius *Sæc. Benedict.* I. p. 498. Scripsit etiam *ad Anselmum Libros II. de Translatione S. Augustini*; qui MSS. penes Mabillonium habentur. 1096.

HILDEBERTUS DE LAVARDINO, Monachus Cluniacensis, dein Berengarii discipulus, ab anno 1097. seu ut alii, post annum 1099. Episcopus Cenomanensis. Injurius illi planè est Baronius *, qui quæ de effræni Adalberti cujusdam Archidiaconi impudicitiâ habet Ivo Carnotensis †, in Hildebertum refert. Anno circiter 1107. Hildebertus Henrici Angliæ regis, & Normanniæ Ducis injuriis divexatus, Romam perrexit, suppetias à Paschale Pontifice sibi ferri oraturus. Domum reversus, in carcerem datus est; ac variorum criminum accusatus, postulante Henrico rege, ut innocentiam suam probatione per ignem demonstratam daret. Istiusmodi verò conditionem ab Ivone monitus nequaquam subire voluit. Post annos 22. vel ut alii 29. ad Archiepiscopatum Turonensem translatus, sedem istam sexennio circiter tenuit, atque obiit anno 1136. secundum alios verò 1132. 1097.

* Ad an. 1088.
† Epist. 279.

SCRIPTA.

Epistolæ LXXXIII.
Liber seu Prosa de Natali Domini.
Versus de mysterio & ordine Missæ, seu de Concordiâ veteris & novi Sacrificii.

Sermo

SÆC. XI. ab An. M. *Sermo in illud Isaiæ XXXV. Tunc aperientur oculi cæcorum.*

Sermo in illud Lucæ XII. *Cui multum datum est, multum quæretur ab eo,* &c.

Ad Pastores Sermo Synodicus.

Opuscula hactenus recensita habentur in Bibliothecâ Patr. Tom. XXI. p. 119.

Vita S. Hugonis Abbatis Cluniacensis, Præceptoris sui. Extat in Bibliothecâ Cluniacensi à Duchesnio edita *Paris.* 1614. p. 413.

Vita S. Mariæ Ægyptiacæ, metro scripta. Exemplar ejus MS. extitit penès Heribertum Rosweydum, uti & nunc in Bibliothecâ Paulinâ Lipsiensi.

Poema elegans, seu *Epitaphium in Berengarium* exhibet Gul. Malmsburiensis lib. 3. *de gest. Reg. Angl.* fol. 64. & ex eo Baronius ad an. 1088.

Epistola ad Reginoldum Monachum Cantuariensem, edita est à Mabillonio Analect. Tom. I. p. 293.

Vita S. Radegundis reginæ extat MS. penès eundem Mabillonium, qui Prologum ejus edidit, ibid. p. 296.

Liber de querimoniâ & conflictu spiritus & carnis, p. 421.

Liber de concordiâ veteris & novi Testamenti metricus, p. 441.

Orationes aliquot Theologicæ, seu Rythmi sacri, p. 446.

Liber elegiacus de exilio suo, p. 453.

Liber Metricus de Urbe Româ, duabus constans partibus, 1. *de Roma diruta.* 2. *Roma reparata,* p. 456.

Alia Miscellanea Metrica, viz. *de Sacramentis, de utraque parte Altaris, de tribus Missis in Natali Domini,* &c. p. 459.

Opuscula ista proximè enumerata in lucem protraxit, & cum notis edidit Jacobus Hommey Augustinianus in suo Patrum Supplemento *Paris.* 1684. 8°. Denique varia Hildeberti nostri *Poemata* & *Homiliæ* inter Bibliothecarum Elnonensis, Camberonensis, Parcensis Codices MSS. ab Ant. Sandero *Bibliothecâ MSS. Belgicâ* recensentur; viderint quibus inspiciendi facultas datur. Confer etiam quæ habet Labbeus in *Biblioth. Nov. MS.* p. 59.

1097. BALDERICUS, natione Belga, Gerardi I. qui obiit anno 1049. B. Liedberti dein, & ab anno 1076. Gerardi II. Cameracensium & Atrebatensium Episcoporum Secretarius & Sacellanus. Exinde Canonicus & Cantor Ecclesiæ Morinensis. Tandem Noviomensis & Tornacensis Episcopus creatus est anno 1097. Obiit in urbe Tarvanensi Prid. Cal. Junii anno 1112. Scripsit *Historiam* seu *Chronicon Cameracensis & Atrebatensis* Ecclesiarum libris III. quos titulo Chronici Cameracensis in lucem edidit Georgius Colvenerius *Duaci* 1615. Chronicon Ecclesiæ Morinensis seu Tarvanensis ab eodem conscriptum in Monasterio Benedictino apud Cenomanenses MS. extare prodit Vossius de Hist. Lat. l. 2. c. 47.

1099. PASCHALIS II. *Rainerius* seu *Ragingerius* antea dictus, natione Tuscus, ex provincia Flaminiâ, oppido Bleda, Crescentii & Alsatiæ filius, in Monasterio Cluniacensi ad vicesimum usque ætatis annum educatus: dein Romam profectus à Gregorio Papa Presbyter & Cardinalis titulo *S. Clementis* creatus est. Abbas Monasterii SS. Laurentii & Stephani postea renunciatus. Post Urbani mortem anno 1099. ad Pontificatum Romanum evectus est, die XIV. Augusti ordinatus. Anno 1101. Gerardum Archiepiscopum Eboracensem, aliosque Henrici Angliæ regis Legatos excommunicavit, quòd decreta sua de investituris laicis non admittendis callidè dissimulârant. Anno 1102. habito Romæ generali Concilio Henricum Imp. ob rapinas & sacrilegia anathemate percellit. Anno 1106. in Galliam Cisalpinam profectus, Synodum Guastaldensem celebravit; in quâ Laicorum investituras damnavit, & conturbatum diuturno bello Ecclesiæ statum restituit. Anno sequente itinere in Galliam facto aliud contra laicas investituras Concilium Trecis habuit. Anno 1111. cum principes Italiæ in fidem suam adigere ausus esset, & sepulturæ sacræ copiam Henrici IV. defuncti Imp. exuviis præfractè denegaret, ab Henrico V. Romam suscipiendæ imperialis coronæ gratiâ adveniente captivus factus, Sutrium abductus est. In ordinem itaque redactus Hen-

Henrico investituras solenni juramento remisit, eumque Imperatorem inunxit. Post Henrici abitum celebrato Concilio Lateranensi anno 1112. vim sibi adhibitam causatus concessionem suam revocavit; renovatoque anno 1116. Concilio ob remissas Imperatori investituras publicam egit pœnitentiam; ac privilegium ei datum damnans, ipsum simul anathematizavit. Perfidum Pontificem armis persecutus est Henricus, eumque anno 1117. urbe ejecit. Iste verò ingenti Normannorum exercitu conflato rem strenuè egit, plurimis in Campaniâ oppidis expugnatis; adeò securus victoriæ, ut Henrico absolutionem suppliciter postulanti superbè denegaret. Obiit anno 1118. die XVIII. Januarii. Extant *Epistolæ* CVII. & *Fragmenta* plura Decretorum Concil. Tom. X. p. 622. aliæ *Epistolæ* VI. apud Baluzium Miscellan. Tom. II. *Epistola* ad Norigaudum Episcopum Augustodunensem apud eund. in Append. ad Reginonem p. 651.

Finis Sæculi Decimi.

SÆCULUM

SÆCULUM WALDENSE.

Conspectus Sæculi.

SÆC XII. ab An. MC.

DEFUNCTO anno MCVI. Henrico IV. succedit filius ejus Henricus V. qui an. MCXI. Romam veniens de manu Paschalis Papæ coronam accepit; cui jus in investituras concessit Pontifex, & Germanis Electoribus Cæsaris creandi jura confirmavit, quæ nihilominus sequenti anno habitâ Romæ Synodo, irrita reddidit; quod & anno MCXVI. magis solenniter factum est. Hinc nova turbarum seges, hinc Henricus an. MCXVII. anathemati subjectus, donec anno MCXXII. injuriarum, & molestiarum pertæsus, in Synodo Wormatiensi coram legatis à Concilio Lateranensi I. missis, jus investituræ ejuravit, obsequiumque Pontifici reddidit. Plures expeditiones ex omni ferè Occidente per totum hoc Sæculum fiunt in terram sanctam, vario quidem successu, tandem infœlici exitu. Anno MCLXIII. magnas in Angliâ, aliisque Regis sui ditionibus adversùs Henricum II. turbas excitat Thomas Cantuariensis, & cùm nullis consiliis flecti poterat, quin & Regis authoritatem, regnique consuetudines pervicaciâ planè intolerandâ impugnare pergeret, communi sententiâ regni finibus exterminatur: finito sexennio sedi suæ redditus à Sicariis ad ipsam Aram trucidatur anno MCLXX. Mox anno MCLXXIII. ab Alexandro III. in Martyrum, Sanctorumque censum relatus. Circa annum MCLX. vel ut alii, MCLXX. inclarescere cœperunt *Waldenses*, *Albigenses*, *Patarini*, *Pauperes de Lugduno*, seu quocunque demum alio nomine vocentur, hâc occasione orti. Contigit Lugduni in magnâ civium coronâ, ut ex iis quidam subita morte correptus sit; territi sunt cæteri, sed præ aliis Petrus Waldius ex oppido Waldi in Marchiâ Galliæ sito oriundus, qui statim bona divendidit, & pauperibus erogavit. Confluente igitur ad illum immensâ multitudine, ipse aliquantulum literatus Novum Testamentum linguâ populari ipsis exposuit, & sanam fidei morumque doctrinam tradidit. Aucto mox in immensum discipulorum numero, Secta hæc ubique prævaluit, fatente ipso Reinerio, fuisse qui affirmarent ipsam à Sylvestri, vel potiùs ab ipso Apostolorum tempore duravisse, nec ullam fuisse terram in quâ non altas radices egerit. Quam sana, quam innoxia utplurimum fuerint illorum dogmata, vita, moresque, liquido ex iis patet, quæ recenset Æneas Sylvius, postea Pius II. Papa, Hist. Bohemic. c. 35. p. 103. & Ænea antiquior Reinerius Sachonus ipse Inquisitor generalis, qui claruit anno MCCLIV. & librum adversus Waldenses scripsit, ubi capite quinto errores eorum, & blasphemias, quas vocat, sigillatim enumerat; quæ an tam execrabile nomen mereantur, legat primùm, dein judicet æquus rerum æstimator. Interim cap. quarto fatetur *hanc Sectam magnam habere speciem pietatis, eo quod coram hominibus justè vivant, & benè omnia de Deo credant, omnesque articulos qui in Symbolo continentur, solummodò Romanam Ecclesiam Clerumque blasphemare.* Hinc totius mali labes, hinc omnes in eos procellarum fons & scaturigo, quod recepta nimirùm Ecclesiæ Romanæ dogmata reprobarunt, mores corruptos, superstitiones, atque tyrannidem acriter corriperent; hinc concitati adversus illos Prælati, Proceres, Reges, totaque penè Gallia

lia in arma ruit. Anno MCLXXIX. ſub Alexandro III. in Concilio III. Lateranenſi diſertè damnati ſunt, *fautoribus eorum & receptoribus* (ipſa Canonis verba refero, Can. XXVII.) *Excommunicationi ſubditis*, prohibito ſub anathemate, *ne quis eos in domibus, vel in terrâ ſuâ tenere, vel fovere, vel negotiationem cum iis exercere præſumat.* Exinde vi & armis ubique oppreſſi, in varias regiones ſe diffundere neceſſe habuerunt. Theologia Scholaſtica novâ methodo tradita, & juris Canonici profeſſio in Eccleſiam introducuntur, ſequenti ſæculo latiùs propaganda. Anno circiter MCXX. Ordo Præmonſtratenſis ſub Regulâ D. Auguſtini autore S. Norberto in Diœceſi Laudunenſi fundamenta ſua poſuit; an. MCXXVI. Grandemontenſis, Conditore Stephano Arverno. Anno MCXVII. Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani equites inſtitutum ſuum ſtrictiùs colere, & ad arma pro Chriſtianâ fide adverſus infideles feliciùs tractanda, ſe componere cœperunt. Anno MCLXXXI. Carmelitarum Ordo initium habuit, auctore Americo Patriarcha Antiocheno, qui Monachos quoſdam, ut à Saracenorum inſultibus tuti eſſent, in monte Carmelo collocavit. Exeunte ſæculo circa an. MCXCVIII. Teutonicorum Ordo, qui paulò antea cœperat, à Cœleſtino III. confirmatus eſt, ut de Ordinibus S. Jacobi, Calatravæ, SS. Trinitatis, aliiſque nil dicam.

SÆC. XII. ab An. MC.

Yyyy SCRI-

SÆC. XII. ab An. MC.

SCRIPTORES.

1101. GILBERTUS, ſive Giſlebertus, cognomento Criſpinus, patriâ, ut videtur Normannus, in Beccenſi Cœnobio, unà cum Anſelmo, monaſticam vitam egit; à quo literis inſtitutus, tam in divinâ quam ſæculari cognitione egregiè doctus evaſit. Claruit ineunte hoc ſæculo circa an. 1101. Poſt peracta ſub Anſelmo ſtudia, Romam peregrinatus eſt, ac inter redeundum celebrem cum Judæo quodam Moguntiacenſi, viro magni inter ſuos nominis, diſputationem de Chriſtianæ religionis veritate inſtituit. Abbas demum Weſtmonaſterienſis in Angliâ factus, diſputationem ſuam literis mandavit, & in Dialogi formam redactam Anſelmo (quo hortante id laboris ſuſceperat) nuncupavit, addito ei titulo, *De Fide Eccleſiæ contra Judæos.* Obiit anno 1117. vel ut Abbatum Weſtmonaſterienſium Hiſtoria MS. habet (notante Cl. Uſſerio) anno 1114. & in auſtrali parte Clauſtri ad pedes Abbatis Vitalis ſepultus eſt, hoc Epitaphio conhoneſtatus.

Hic pater inſignis, genus altum, virgo ſenexque
Giſleberte jaces, lux, via, duxque tuis.
Mitis eras, juſtus, prudens, fortis, moderatus;
Doctus quadrivio, nec minùs in trivio.
Sic tamen ornatus, nece ſextâ luce Decembris
Spiramen cœlo reddis, & oſſa ſolo.

Præter *librum contra Judæos* (alium planè ab eo, qui inter Auguſtini opera haberi ſolet, hoc titulo, *Altercatio Synagogæ & Eccleſiæ*, quocum non raro confunditur) cujus Prologum edidit Joannes Piccardus *Colon.* 1612. in notis ad lib. 2. Epiſt. 16. Anſelmi, totum verò opus Gabriel Gerberon inter opera S. Anſelmi *Pariſ.* 1675. p. 512. præter iſtum, inquam, librum, extant MSS. *Homiliæ in Cantica Solomonis* in Bibliothecâ S. Petri apud Cantabrigienſes, item *in Prologos S. Hieronymi ſuper Biblia*, ibid. *Contra peccata cogitationis, locutionis, & operis*, in Bibliothecâ privatâ Gualteri Copi. Alia ejuſdem Opuſcula memorant Balæus Cent. 2. c. 63. Pitſeus ad an. 1117. quæ an alicubi adhuc deliteſcant, mihi planè incompertum eſt. Quod verò habent de libro Epiſtolarum, id inde natum videtur, quod in MS. Codice Epiſtolarum D. Anſelmi Bibliothecâ Cottonianâ habetur unica, eaque ſatis brevis Gilleberti *ad Anſelmum Cantuarienſem Epiſtola*, cujus initium, *Anſelmo Dei gratiâ Anglorum*; quæ tamen Gilleberti eſt Epiſcopi Lumicenſis, cujus etiam eſt *Libellus de ſtatu Eccleſiæ*, quem iidem huic noſtro attribuunt.

1101. LEO, gente Campanus, *Marſicanus* à patriâ forſan dictus, primùm Monachus, & Bibliothecarius Cœnobii Caſinenſis, dein Eccleſiæ Romanæ Cardinalis Diaconus à Paſchali Papâ II. an. 1101. creatus. Anno 1111. capto ab Henrico V. Imperatore, & in cuſtodiam dato Paſchali Pontifice, ipſe cum Joanne Epiſcopo Tuſculano Româ ementito habitu elapſus, Italiam percurrit, populumque obteſtatus eſt ut arreptis armis injuriam Pontifici illatam ulciſcerentur. Obiit die XII. Maii, ſed quo anno prorſùs latet, certè poſt annum 1115. quo Bullæ Paſchalis II. ſubſcripſit. Scripſit *Chronicon Monaſterii Caſinenſis libris* III. *à tempore S. Benedicti uſque ad Deſiderium Abbatem*, qui poſtea Pontifex Romanus electus, Victor II. appellatus eſt. Prodiit Chronicon iſtud ſeorſim *Venet.* 1513. unà cum Aimoini Hiſtoriâ *Pariſ.* 1603. cum notis Laureti *Neapoli* 1616, 4°. cum annotationibus Auguſtini de Nuce, *Pariſ.* 1668. fol. In tenebris fortaſſe adhuc latent alia ejus opuſcula, viz. *Sermones de Paſchate, & de Nativitate, Hiſtoria Peregrinorum, Vita S. Januarii,*

nuarii, Vita & Conversatio S. Mennatis Confessoris, quam penès se MSS. servat J. B. Marus, unà cum *Translatione Reliquiarum*, & *exacta Miraculorum narratione*, à se (ita enim pollicitus erat) suo tempore evulgandam.

Alius etiam à nostro erat hoc circiter tempore LEO, Monachus, Casinensis, & Ecclesiæ Romanæ Cardinalis Diaconus creatus, ut volunt, anno 1105. à Paschali II. ut alii verò, ab Urbano II. cujus *Epistolarum Regestum* fecit, & quamplures ipse exaravit *Epistolas*, quæ MS. servantur in Bibliothecâ Vaticanâ, nonnullis hinc inde editis. Hunc cum nostro Leone Ostiensi malè confundunt Baronius, Possevinus, aliique. Vide Pet. Diac. de Vir. illustr. Cas. cap. 30, 31. & quæ ibidem habet ejus editor J. B. Marus.

GUIBERTUS, sive Gilbertus, gente Gallus, patriâ Normannus, ortu nobilis, Gulielmi de Grantemeisnelle frater, primùm Monachus Flaviacensis, dein Abbas Monasterii S. Mariæ Novigenti in pago Laudunensi; claruit anno 1101. Obiit anno 1124. die I. Augusti. 1101.

OPERA.

Tractatus quomodo Sermo fieri debeat.

Moralium in Job liber X. in Amos liber unus, & in Lamentationes Jeremiæ liber unus.

Tractatus de Incarnatione adversùs Judæos.

Epistola prolixa de buccellâ Judæ datâ, & de veritate Dominici Corporis.

De laude B. Mariæ liber.

De Virginitate Opusculum.

De pignoribus Sanctorum libri III.

Gesta Dei per Francos, seu *Historiæ Hierosolymitanæ libri* IX. quibus Belli sacri Historiam à primo Occidentalium in Palæstinam ingressu ad Balduini I. regnum, & annum Christi 1100. pertexit. In condendâ hâc Historiâ usus est, ipso fatente, operosâ verborum elegantiâ, aliâ planè ab eâ, quam in reliquis opusculis adhibuit. Extat in Collectione Bongarsianâ *Gestorum Dei per Francos* Tom. I. p. 467.

Vita sua, seu Monodiarum libri III.

Opera Guiberti hactenus recensita collegit, è MSS. eruit, & cum notis & observationibus suis, multisque additamentis primus edidit Lucas Dacherius *Paris.* 1651. fol.

Sermo prolixus in illud, Sapientia vincit malitiam, qui inter Bernardi opera haberi solet, à Guiberto sibimetipsi vindicatur in vitâ suâ l. 1. c. 16.

Commentarios Guiberti *in Abdiam Prophetam, in Jonam, in Michæam, lib.* II. *in Zachariam* lib. III. *in Joelem, in Naum, in Abaccuc, & in Sophoniam*, se MSS. in Bibliothecis Vallis Claræ, & Igniaci Ordinis Cistercensium vidisse prodit Cas. Oudinus *Supplem.* p. 388.

Scripsisse etiam *Expositiones in Genesin*, ipse fidem facit Guibertus *Epistolâ ad Lysiardum* Episcopum Suessionensem Historiæ Hierosolymitanæ præfixâ, quæ quidem an supersint hodiè, non liquet.

ROBERTUS, natione Gallus, Monachus S. Remigii in Diœcesi Rhemensi O. B. Claruit anno 1101; Concilio Claromontano intererat anno 1095. quo tempore primæ in Terram sanctam expeditioni se immiscuit. Redux factus, Bernardi Abbatis jussu conscripsit *Historiæ Hierosolymitanæ libros* IX. seu ut alii numerant, *libros* VIII. quibus res gestas Francorum in Oriente ab anno 1095. enarrat usque ad victoriam ab Ammiravizo reportatam circa an. 1099. Stylum utpote impolitum, ipse in Præfatione operis modestè satis excusat. Prodiit Historiæ istius editio correcta ducentis ferè abhinc annis, nullo nec loci, nec anni indicio apposito, dein editio depravatissima *Basil.* 1533. demum inter Scriptores Germ. Reuberi p. 217. & inter *Gesta Dei per Francos* Tom. I. p. 30. 1101.

SÆC. XII. ab An. MC.

1101. HUGO, ex Monacho Virdunensi, Flaviniacensis in Ducatu Burgundiæ Abbas; claruit anno 1101. Scripsit *Chronicon Virdunense* in duas partes distributum, primam à Christo nato ad annum usque 1002. secundam ab anno 1002. ad 1102. Opus istud Thesaurum undecimi præsertim sæculi incomparabilem vocat Labbeus, qui illud ex ipso authoris autographo in Bibliothecâ Jesuitarum Claromontanorum asservato edidit *Biblioth. Nov. MSS.* Tom. I. p. 75. consultò interim seclusis è priore parte quamplurimis vulgaribus & inutilibus laciniis aliunde transcriptis, quas, inquit, nemo cordatus atque industrius Historiæ Ecclesiasticæ indagator merito unquam jure desiderabit.

1101. RADULPHUS ARDENS, patriâ Pictavus, Gulielmi IV. Aquitaniæ Ducis Ecclesiastes seu Concionator; claruit anno 1101. Scripsit *Sermones de Tempore & Sanctis*, seu *in Epistolas & Evangelia totius anni.* Prodierunt illi *Paris.* 1573. Tom. II. in 8°. antea ibid. 1568. *Antverp.* 1576. 8°. *Colon.* 1604. 2 Tom. 8°.

1101. THEODORICUS, Monachus primùm, dein Abbas Cœnobii S. Trudonis in Episcopatu Leodiensi, anno 1099. 3. Cal. Februar. consecratus. Claruit anno 1101. Demum à Trudone Abbatiam deponere, & in exitium ire coactus, in Monasterium S. Petri Gandense secessit, ibique diem obiit anno 1107. VII. Cal. Maii.

SCRIPTA.

Vita S. Trudonis. Extat apud Surium ad XXIII. Novembr.

Vita S. Bavonis Gandavensis, ibid. ad I. Octobr. & apud Mabillon. Sæc. Benedict. II. p. 395.

Vita S. Landradæ virginis, apud Surium ad VIII. Julii.

Vita S. Rumoldi, Archiepiscopi Dubliniensis & Martyris apud Surium ad I. Julii.

Sermo de translatione S. Trudonis, Presbyteri & Confessoris, ibid. ad XXIII. Novembr. p. 515.

Vita S. Amalbergæ virginis. Extitit MS. penès Miræum, & in Cœnobio Cameræ juxta Bruxellam.

Cæterùm Theodoricus *historias Veteris & Novi Testamenti* versu heroico scripsisse dicitur. Vide Vossium de Hist. Lat. l. 2. c. 48.

1101. SIGEBERTUS, patriâ, ut videtur, Gallo-Brabantus, Monachus Gemblacensis; claruit an. 1101. In juventute adhuc in Monasterio Vincentiano apud Metenses scholam aperuit, & Monachos Clericosque ad se venientes melioribus literis imbuit. Postea ad Gemblacum suum rediit, & libris scribendis se præcipuè addixit. Et cum ferverent undique gravissimæ lites inter Henricum IV. Imper. ejusque filium Henricum V. & Gregorium VII. ejusque successores Urbanum II. & Paschalem Papas, Sigebertus noster Henricorum causam constanter tutatus est, & à partibus Imperatoris adversus injusta & violenta Pontificis Romani molimina viriliter stetit; quin & curiæ Romanæ decreta de conjugii Clericalis prohibitione apertè damnavit: acri subinde censurâ à Baronio, Bellarmino aliisque notatus, vel convitiorum potiùs plaustris onustus. Obiit Sigebertus III. Non. Octobr. an. 1113. de quo hæc habet Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 674. *Cum annos religiosè pièque ætate grandis apud suos exegisset, animam creatori suo reddidit. Utinam ea ætas tales multos tulisset: certè non tam mutilam haberemus illorum temporum Historiam*, &c.

SCRIPTA.

SCRIPTA.

Chronicon ab anno 381. in quem desinit Hieronymus, usque ad an. 1112. prodiit inter Scriptores Germanicos *Francofurt.* 1583. fol. p. 477. Tandem post alias omnes editiones ad MS. Codicis fidem recognitum, & à Galfridi Monumetensis quisquiliis repurgatum edidit Aubertus Miraeus *Antverp.* 1608. qui etiamsi suam editionem solam esse genuinam, & à nugis liberam glorietur; non desunt tamen qui eam veluti corruptam & depravatam criminentur. Sigeberti *Chronicon* continuarunt alii, Anselmus Gemblacensis, &c. quos vide suis locis.

De Scriptoribus Ecclesiasticis liber, aliis hujusce commatis Scriptoribus adjunctus cum notis Suffridi Petri *Colon.* 1580. 8°. deinde cum scholiis Miraei in Biblioth. ejus Ecclesiastica *Antv.* 1639. fol.

Epistola pro Ecclesiis Leodiensi & Cameracensi adversus Epistolam Paschalis Papæ. Habetur in Goldasti collectione Anti-Gregoriana p.188. *Hanov.* 1611.

Vita Sigeberti Francorum regis, apud Sur. Febr. I.

Vita S. Guiberti Confessoris, Monasterii Gemblac. fundatoris, apud Sur. Maii XXIII.

Vita S. Maclovii. Extat apud Sur. Novemb. XV. *Vita S. Theodardi* huic adjuncta periisse videtur.

INEDITA.

Sermo in laudem S. Luciæ, servatur MS. Gemblaci, teste Fr. Sweertio loc. supra citato.

Passio Thebæorum metricè lib. 3. ext. in Monasterio Gemblac.

Vita S. Lamberti, item *ejusdem Translatio* MS. hodiè superesse dicuntur.

De Jejunio IV. temporum ad Leodicenses, MS. extare testatur Sweertius. Alia à se scripta recenset ipse Sigebertus in calce libri de Scriptoribus Ecclesiasticis, ubi de operibus suis accuratè agit; quæ aut tenebris adhuc suppressa jacent, aut penitùs interierunt. Sunt autem *Vita Theodorici Episcopi, ejusdemque translatio*; *Passio S. Luciæ* metricè; *Apologia Prophetiæ S. Luciæ*; *Gesta Abbatum Gemblacensium*; *Responsum ad Hildebrandi Papæ Epistolam*, quam scripsit in potestatis regiæ calumniam; *Apologia ad Henricum Imper. contra eos, qui calumniantur missas conjugatorum Sacerdotum*; *Ecclesiastes, literaliter, allegoricè, mythologicè, metro heroico descriptus.*

ANSELMUS, Ecclesiæ Laudunensis Scholasticus & Decanus; claruit circa an. 1103. magni apud suos nominis vir, plures curæ suæ commissos discipulos habuit, & in his Petrum Abailardum, qui quidem hominem fama ejus longe inferiorem se comperisse testatur. "Accessi, *inquit* *, ad hunc senem, cui magis longævus usus, quam ingenium vel memoria nomen comparaverat. Ad quem si quis de aliquâ quæstione pulsandum accederet incertus, redibat incertior. Mirabilis quidem erat in oculis auscultantium, sed nullus in conspectu quæstionantium. Verborum usum habebat mirabilem, sed sensu contemptibilem, & ratione vacuum. Cum ignem accenderet, domum suam fumo implebat, non luce illustrabat. Arbor ejus tota in foliis aspicientibus à longè conspicua videbatur, sed propinquantibus, & diligentiùs intuentibus infructuosa reperiebatur. Congestis hinc inde ex Patrum scriptis sententiis, totum Vetus ac Novum Testamentum interlineari marginalique Glossâ illustravit. Extat Glossa ista interlinearis, unà cum Lyrani, aliorumque additamentis sæpiùs edita, ex gr. *Lugduni* 1528. *Antverp.* 1634. &c. Porrò Commentarios in Matthæum, Lectiones, sive Explanationes in varia loca Evangeliorum, & Commentarios in Epistolas D. Pauli, in Apocalypsin, & in Cantica Canticorum, sub Anselmi Cantuariensis nomine edit. *Colon.* 1612. quamplurimi Codices MSS. nostro huic Laudunensi adjudicant, quanquam non desunt, qui illa Gulielmo Parisiensi, ista Herveo Monacho Dolensi, vindicent. 1103.

* *Hist. Calamit. suar.* c. 3. p. 7.

GALTERUS,

S ÆC. XII. ab An. MC.

1103. GALTERUS, gente forsan Gallus, Roberti Præpositi Insulani consanguineus, anno 1103. factus est Episcopus Magalonensis, & legatus Apostolicus. Obiit anno 1129. Extat *Epistola* ad Robertum prædictum *de Floribus Psalmorum* à Lietberto S. Rufi Abbate collectis, apud Mabillon. *Analect.* Tom. I. p. 289.

1105. PHILIPPUS, SOLITARIUS, à vitâ forsan monasticâ, dictus, natione Græcus, quis verò vel cujas fuerit, non liquet. Claruit anno 1105. quo *Dioptram suam* condidit. Scripsit enim ad Callinicum socium suum opus *Dioptram* dictum, seu Regulam rei Christianæ libris seu sermonibus IV. in quibus animus & corpus disputant. Notis id ac Præfatione additâ illustrâsse creditur Michael Psellus. Prodiit Latinè ex interpretatione Jacobi Pontani cum Præfatione & Notis Pselli *Ingolstadii* 1604. 4°. & deinde in Bibliothecâ Patr. Tom. XXI. p. 553.

1105. ÆLNOTHUS, origine Danus an Anglus, parùm constat, certè potiorem vitæ partem in Daniâ exegit, ubi annos 24. commoratus est; Monachus verò S. Augustini Cantuariensis fuit. Claruit anno 1105. Scripsit *Vitam & Passionem S. Canuti regis Daniæ*, ab Arnoldo Huitfeld primùm editam *Hafniæ* 1602. deinde cum notis Joannis Meursii ibid. 1631. 4°.

1105. ODO, primùm Scholasticus Aurelianensis, dein Abbas S. Martini Tornacensis, demum Episcopus Cameracensis anno circiter 1105. factus. Cum investituram Episcopalem ab Henrico IV. Imp. accipere nollet, sede suâ pulsus, in Monasterium Aquicinctense prope Duacum secessit, ibique diem extremum obiit anno 1113. XIII. Cal. Julii. Scripsit brevem *Expositionem in Canonem Missæ* divisam in quatuor distinctiones, quæ seorsim prodiit cum Fr. Titelmanni libro ejusdem argumenti *Antverp.* 1530. & exinde in Bibliothecâ Patr. Tom. XXI. ubi habentur & alia ejusdem opuscula, viz. *De Mysterio Dominicæ Incarnationis, Dialogus contra Leonem Judæum. Liber de peccato originali. De blasphemiâ in Spiritum S. Homilia in Villicum iniquitatis, Collationum liber*, &c.

1106. ODO, Monachus Astensis O. B. claruit anno 1106. Scripsit ad Brunonem Episcopum Signiensem *Expositionem in Psalmos per contemplationem exaratam*, quæ habetur ad calcem Brunonis Signiensis operum, *Venet.* 1651.

1106. PETRUS ALFONSUS, vir illustris, *Moses* antea dictus, gente, ut videtur, Hispanus, ortu Judæus, ad fidem Christi conversus, baptizatus erat (ipsomet teste in prologo) à Stephano Oscensis civitatis Episcopo, anno Christi MCVI. Æræ Hispanicæ 1144. mense Julio, die natali Apostolorum Petri & Pauli, susceptus è sacro fonte ab Alfonso Imperatore Hispanico, quem proinde patrem suum spiritualem appellat, unde & *Alfonsi* nomen traxit. Scripsit sub nomine Petri & Mosis *Dialogum adversùs Judæos*, in duodecim titulos seu partes distributum, qui habetur in Bibliothecâ Patr. Tom. XXI. p. 172.

1106. ANONYMUS Author, qui scripsit *Vitam Henrici IV. Imp.* Claruit anno 1106. quo illustrissimus ille princeps vitam finivit. Historicus est antiquæ fidei, & elegantis ingenii, quique ob sinceram & illibatam in enarrandis Henrici rebus fidem invidiæ & persecutionis metu nomen suum occultâsse videtur. Prodiit in Fasciculo rerum expetendarum ab Orthuino Gratio editus, dein inter Scriptores alios rerum Germanicarum à Justo Reubero evulgatos *Francofurti* 1584. Ex editione istâ liber qui penès me est, erat olim summi viri Isaaci Casauboni, qui in vestibulo voluminis hæc propriâ manu annotavit. *Ex omnibus Scriptoribus, qui hoc volumine continentur, nullus conferendus ullâ ex parte cum eo, qui vitam maximi Principis, Imp. Henrici IV. descripsit. Quo in libello, quid prius admirer, nescio; elegantiam sermonis*

illis

illis temporibus ſtupendam, an ſententiarum gravitatem, an pietatem, quæ patet fuiſſe ingens in eo authore. Quem equidem ſi fœlicioribus ſæculis vixiſſet, putem nemini veterum, aut Latinorum, aut Græcorum, poſtponendum; nec illud opuſculum poſtpoſuerim Taciti libello de Vitâ Agricolæ. Hactenus Caſauboni nota MSª. Contrariam prorſus de eo ſententiam tulit Baronius ad an. 1106. Tom. XII. p. 50. SÆC. XII. ab An. MC.

STEPHANUS HARDINGUS, natione Anglus, ſplendidâ familiâ natus, vitam monaſticam in Cœnobio Sherbornenſi amplexus eſt; inde ad peregrinandum ſe accingens, Scotiam, Galliam, Italiam, Romam uſque peragravit. In Burgundiam denuò iter faciens, in Cœnobio Moleſmenſi apud Lingonenſes inter Ordinis Benedictini Monachos nomen dedit. His verò demum relictis ad Ordinem Ciſtercienſem ſe recepit, & elapſis exinde annis decem Abbas Ciſtercienſis electus eſt anno 1109. poſt 13. Ordinis ſui Monaſteria à ſe fundata, Ciſtercienſium ſuorum regimine ſe abdicavit anno 1133. obiitque anno ſequenti die XVII. Aprilis. Congregato generali Ciſtercienſium capitulo anno 1116. atque iterum anno 1119. conſtitutiones quaſdam pro unione monaſteriorum Ciſtercienſium inter ſe promulgavit, quas vocari voluit *Chartam Charitatis*. Extat iſta *Charta* in Menologio Ciſtercienſi *Antverp.* 1635. ad diem V. Julii, & Annalium Ciſterc. Angeli Manriquez *Lugduni* 1642. Tomo I. ad annum 1119. Extant ejuſdem *Epiſtolæ* II. inter Epiſtolas S. Bernardi ad Ludovicum Galliæ regem. *Exordium parvum Ordinis ſui*, in Bibliothecâ Ciſtercienſi à Bertrando Tiſſier editâ *Pariſ.* 1660. *Sermo habitus in obitu S. Alberici*, apud Manriquez Tomo I. Annalium ad an. 1109. *Inſignis ſermo habitus* anno 1113. cùm S. Bernardum cum 30. ſociis venientem habitu Ordinis Ciſtercienſis induit, apud Britum lib. 1. cap. 22. monente Carolo du Viſch *Biblioth. Script. Ciſterc.* p. 301. Eidem vulgò aſcribitur, *Liber Uſuum, ſeu Rituum Ordinis Ciſtercienſis, Pariſiis* anno 1628. atque alibi, editus. 1109

PETRUS, GROSOLANUS ſeu *Chryſolanus* dictus, primùm minoris cujuſdam urbis Præſul, deinde Eccleſiæ Mediolanenſis Archiepiſcopus; claruit anno 1110. A Paſchali Papâ ad Alexium Comnenum Imp. Conſtantinopolim miſſus, fervente controverſiâ de proceſſione Spiritûs S. ſtrenuè adversùs Græcos tum voce tum ſcriptis dimicavit. Domum reverſus, ortâ illum inter & Jordanem de ſede Mediolanenſi lite, anno 1116. Concilii Lateranenſis ſententiâ ad priorem ſedem abdicato Archiepiſcopatu redire coactus eſt. Extat *Oratio ad Alexium Comnenum de Proceſſione Spiritûs S.* Lat. apud Baronium ad an. 1116. Gr. Lat. apud L. Allatium *Orthod. Græc.* Tom. I. p. 379. 1110.

EUSTRATIUS, Metropolita Nicænus; claruit circa an. 1110. In iis erat, qui adversùs Chryſolanum ſtylum exacuerunt. Auctor certè gravis, & aliarum ſcriptionum laude apud Latinos ipſos celebris, fatente Leone Allatio de Conſenſu l. 2. c. 10. Tale de eo elogium fert Anna Comnena, teſtis contemporanea; Ἀνὴρ τά τε θεῖα σοφὸς καὶ τὰ θύραθεν αὐτῆς ὅτι τοῖς διαλέξεσι μᾶλλον, ἢ οἱ περὶ τὴν στοὰν καὶ ἀκαδημίαν ἐνδιατρίβοντες. *Vir in rebus divinis externiſque apprimè doctus, in concertationibus majorem ſibi locum vendicans, quàm illi qui Stoâ & Academiâ exercitabantur.* Scripſit *adversùs Chryſolanum Opus de Proceſſione Spiritûs S.* quod in Bibliothecâ Vallicellanâ hodiè MS. ſervatur. Quinque alios ejuſdem argumenti *Tractatus*, quos ipſe vidit, recenſet Leo Allatius loco ſupra citato. Cæterùm Euſtratii noſtri *Commentarii in poſteriora Analytica Ariſtotelis* Græcè editi ſunt *Venet.* 1534. *Commentarii ejuſdem in Ariſtotelis Ethica* Græcè ibid. 1536. Lat. *Pariſ.* 1543. 1110.

NICETAS SEIDUS, ſcriptor Græcus, Latinorum adverſarius; claruit (ſi in re obſcurâ rectè conjicio) circa an. 1110. Cum Latinos dogmata rituſque ſuos ab Eccleſiæ Romanæ antiquitate commendare animadverteret, edidit adversùs eos opuſculum hoc argumento, *Non ſimpliciter antiqua* 1110.

SÆC. XII. ab An. MC. *antiqua novis venerabiliora, ideoque neque novâ vetus Roma, nec sedes sede.* Ex hoc Opere ampla quædam, nec contemnenda Fragmenta profert Leo Allatius *de Consensu* lib. 1. cap. 14. §. 1, 2. l. 2. c. 1. §. 2. l. 3. c. 12. §. 4.

1110. GILLE, sive GILLEBERTUS, genere an gente Ostmannus? Episcopus in Hiberniâ Lunicensis sive Lumnicensis, seu Limiricensis (vide sis Waræum * & Usserium †) claruit anno 1110. quo Synodum in Hiberniâ celebravit, in quâ limites Episcopatuum Hibernicorum definivit. Anno 1115. in Angliâ versatus Bernardi Episcopi Menevensis ordinationi Westmonasterii peractæ interfuit. Primus per totam Hiberniam Legatus Apostolicus factus est; cui muneri, annis jam gravis, morbis gravatus, anno 1139. renunciavit; & paulò post obiit. Extant *Libellus de statu Ecclesiæ, & Epistolæ* II. altera *ad Episcopos & Presbyteros Hiberniæ,* altera *ad Anselmum Cantuariensem,* apud Usserii *Epistolarum Hibernic. Syllogen.* p. 77.

* Comment. de Præsul. Hibern. p. 183.
† Not. ad Ep. Hibern. p. 140.

1110. GODEFRIDUS, Patriâ Andegavensis, nobili loco natus, primâ ætate Monachis Vindocinensibus se adjunxit, & post aliquot annos novitius adhuc & juvenis, ac Diaconus tantùm, quintus ejusdem Cœnobii Abbas creatus est, ab Ivone Carnotensi inauguratus. Anno 1093. in Italiam profectus, rei pecuniariæ subsidium Urbano II. tunc Guibertinæ factionis metu latitanti, tulit. Tanto beneficio devinctus Pontifex eum Presbyterum ordinavit, & Cardinalem titulo S. Priscæ renunciavit. Anno 1095. ab Urbano accitus Concilio Claromontano interfuit; non Urbano solùm, sed & Paschali etiam successori imprimis charus: quorum utrumque in Monasterio suo Vindocinensi hospitio excepit. Claruit anno 1110. Strenuus Ecclesiæ Romanæ pugil, cujus authoritatem ut tueretur & ampliaret, Alpes duodecies transcendit, ter etiam à Pontificum adversariis captivus ductus. In vivis adhuc erat anno 1129.

SCRIPTA.

Epistolarum ad Pontifices, Cardinales, Episcopos, Abbates, Monachos, & Sæculares, libri V.

Opuscula numero XVIII.

Sermones XV. *in primariis anni festivitatibus habiti.*

Godefridi Opera curâ Jacobi Sirmondi notis illustrata prodierunt *Paris.* 1610. & exinde in Bibliothecâ Patr. Tom. XXI. p. 1.

1110. BERENGOSUS, sive Berengosius, Abbas S. Maximini extra muros Trevirenses, claruit circa an. 1110.

SCRIPTA.

De laude & inventione Crucis Dominicæ libri III.

Liber de mysterio Ligni Dominici, & de luce visibili & invisibili, per quam antiqui Patres meruerunt illustrari.

Sermones V. *de Martyribus, Confessoribus, Dedicatione Ecclesiæ, & Veneratione Reliquiarum.*

Prodierunt Opuscula ista *Colon.* 1555. 8°. & in Bibliothecâ Patrum Tom. XII. p. 349.

1111. FRANCO, primùm Scholasticus Leodiensis, dein Monachus, & post Fulgentii mortem Abbas Affligemiensis O. B. Claruit anno 1111. Scripsit *De Gratiâ Dei libros* XII. quos Monachus adhuc inchoavit, Abbas absolvit. Prodierunt hi libri typis excusi *Antverp.* 1565. *Friburgi* 1620. & cum Epistolâ de Monacho habitum rejiciente, in Bibliothecâ Patr. Tom. XXI. p. 293. Cæterùm Franco metricè etiam *statum futuræ gloriæ* eleganter descripsit, teste Henrico Gandavensi *. Verùm id Opus interiit. Scripsit etiam ad Hermannum Coloniæ Archiepiscopum *librum de Quadraturâ circuli, aliumque de rati-*

* De Script. Eccl. c. 39.

ratione Computi, jam deperditos; si modò idem cum Affligemiensi sit Franco ille Leodiensis, de quo verba facit Sigebertus cap. 164. quod quidem haud ita certò constat. SÆC. XII. ab An. MC.

RUPERTUS, *Tuitiensis* dictus, primùm Monachus S. Laurentii in Oesbrovic prope Leodicum sub Berengero sive Berengario Abbate, quo vivente *Commentarios de Divinis Officiis* conscripsit anno 1111. A Berengario moriente Cunoni Abbati Sigebergensi, commendatus, cujus Patrocinio à Persecutione falsorum Fratrum invidiâ tabescentium, uti ipse loquitur, liberatus, *Commentarios suos in S. Scripturam* edere cœpit anno 1117. Demum ob præclaram eruditionis famam à Frederico Archiepiscopo Coloniensi evocatus, Tuitiensis Cœnobii, è regione Coloniæ Agrippinæ siti, Abbas creatus est. Obiit anno 1135. IV. Non. Mart. Quænam illius de Eucharistiâ sententia fuerit, ipse explicabit Baronius *. In errorem, inquit, illum impegit incautè, quo asseruit in sacratissimo Eucharistiæ Sacramento ita inesse verè ipsum integrum corpus & sanguinem Christi; ut tamen substantia ipsa panis & vini etiam integra remaneret. Qui error damnatus est in Concilio Lateranensi sub Innocentio Papâ IV. seu ut luculentiùs forsan Ruperti sententiam explicat Bellarminus †. Error, inquit, Ruperti in eo situs est, quòd existimavit non converti panem in corpus Christi, dum conficitur Eucharistia, sed assumi à verbo divino, quemadmodum assumpta est humanitas. 1111.

* Ad an. 1111. in fine.

† De Script. Eccles. in Ruperto.

OPERA.

COmmentariorum de sanctissimâ Trinitate & operibus ejus libri XLII. in utrumque Testamentum, ad Cunonem Abbatem Sigebergensem, viz. de Patris Operibus libri III. Filii XXX. Spiritûs S. IX.

Commentariorum in XII. Prophetas Minores libri XXXI. *ad Fredericum Archiepiscopum Coloniensem.* Prodierunt seorsim *Noribergæ* 1524. Lovanii 1551.

Commentariorum in Cantica Canticorum de Incarnatione Christi & laudibus Deiparæ Virginis libri VII.

Commentarius in Job, ex Gregorii M. scriptis excerptus.

Commentariorum in Ecclesiasten libri V. ad Gregorium.

De Gloriâ & honore Filii Hominis super Matthæum libri XIII. *ad Cunonem ex Abbate Sigebergensi Episcopum Ratisponensem.* Prodierunt seorsim *Colon.* 1533,

De Glorificatione Trinitatis, & Processione Spiritûs S. libri IX. quibus præmittuntur *Hymnus ad Sp. S. Epistola ad Romanum Pontificem, & Prologus ad Cunonem Ratisponensem.* Prodierunt unà cum Opere præcedente *Colon.* 1533.

Commentariorum in Evangelium S. Joannis libri XIV.

Commentariorum in Apocalypsin libri XII. *ad Fredericum Archiepiscopum Coloniensem.* Prodierunt *Noribergæ* 1526.

De Victoriâ verbi Dei libri XIII. *ad Cunonem.* Prodierunt seorsim *Noribergæ* 1523.

De Divinis Officiis per anni circulum libri XII. *ad Cunonem*; quos nonnulli Valramo seu Waleramo cuidam, S. Anselmi amico, luculentissimo errore ascripserunt. Habentur inter Scriptores *de Divinis Officiis Paris.* 1610. & alibi.

De incendio Tuitiensis oppidi suâ ætate viso, in quo Corpus D. N. J. C. *à flammâ circumfusâ intactum remansit, Liber.*

De Meditatione mortis libri II. Prodierunt unà cum Opusculo præcedente, & Ruperti Vitâ, *Colon.* 1572.

Vita S. Heriberti Coloniensis Archiepiscopi, qui obiit anno 1121. ad Marcwardum. Extat apud Surium ad XVI. Mart.

De Passione S. Eliphii Martyris liber. Habetur apud Surium ad XVI. Octobr.

SÆC. XII. ab An. MC.

De voluntate Dei liber.
De omnipotentiâ Dei liber. Prodierunt simul bina ista Opuscula *Noribergæ* 1524.
In quædam Capitula Regulæ S. Benedicti libri IV. ad Cunonem Abbatem.
De eâdem re ex Historiâ Abbatum S. Nicolai Brunwilerensium Epistola.
De læsione virginitatis, & an possit conservari corrupta, liber.
Prodierunt ista omnia Ruperti Opera *Paris.* 1638. II. Tom. f. Prodierant antea Ruperti Opera *Colon.* 1533. 1566. 1577. 1598. & 1602.

Dialogorum inter Christianum & Judæum libri III. quibus *Annuli* nomen dedit: in lucem editi sunt à Gabriele Gerberonio ad calcem Anselmi Operum *Paris.* 1675. p. 524.

Opus ex libris Regum de glorioso Rege David, libris VIII. comprehensum se scripsisse memorat Rupertus *in Epistolâ ad Cunonem libris De Divinis Officiis præfixâ*: quod quidem Opus Frederici Coloniensis hortatu olim susceptum nunc interiisse videtur.

1112. JOANNES, Archiepiscopus Lugdunensis, claruit anno 1112. quo Synodum Episcoporum suffraganeorum indixit, & investituras laicorum damnavit. Ad hanc Synodum vocati Provinciæ Senonensis Episcopi ire recusârant: quin & missâ ad Joannem Epistolâ non solùm licitas esse laicorum investituras, sed & in præsenti Ecclesiæ statu fieri debere declarârant. Hos rescriptâ *epistolâ* acerbè perstrinxit Joannes, & sententiam eorum indubitatam esse hæresin contendit. Extat *Epistola* ista, unà cum Senonensium Episcoporum literis Concil. Tom. X. p. 786.

1113. STEPHANUS I. Æduensis sive Augustodunensis Episcopus creatus est anno 1113. Post annum 1129. Episcopali dignitate se abdicavit, sub Petro Mauricio Monachus Cluniacensis factus, eoque astante diem clausit extremum. Scripsit *Librum de Sacramento Altaris, & iis quæ ad illud variosque Ecclesiæ ministros pertinent*, qui habetur in Bibliothecâ Patr. Tom. XX. p. 1872. Alter erat junior Stephanus Augustodunensis, qui obiit anno 1189.

1114. BALDRICUS, Patriâ Aurelianensis, primùm Monachus, dein Abbas Burguliensis in Andegavis. Anno 1095. Concilio Claromontano interfuit. Anno 1114. Archiepiscopus Dolensis in Aremoricâ factus est. Obiit grandævus anno 1131. die XXVII. Januarii. Scripsit *Historiam Hierosolymitanam* libris IV. quibus Christianorum Occidentalium res gestas in Oriente ab anno 1. susceptæ peregrinationis, Christi 1095. usque ad captam Hierosolymam & Godefridi regis mortem anno 1100. veraciter descripsit & eleganter, judice Orderico Vitali *, qui plurima ex eo deprompsit. *Extat Historia ista* inter *Gesta Dei per Francos* Tom. I. p. 81. & inter Historicos Francicos à Duchesnio editos Tom. IV. Alia scripsit Baldricus, viz. *Vitam Hugonis Archiepiscopi Rothomagensis*, quæ habetur apud Arturum du Monstieur in *Neustriâ Piâ*, p. 282. sed in quâ multa conficta & fabulosa notat idem Monstieur cap. sequenti. Relationem ejusdem prolixam de Monasterio Fiscamnensi ex Codice MS. Fiscamnensi edidit idem Monstieur ibid. p. 227. *Vita S. Roberti de Arbrisellis Ordinis Fontis-Eberaldi Fundatoris* à Baldrico scripta habetur apud Surium & Bollandum ad XXVI. Februar. *Translatio itidem & Miracula capitis S. Valentini Martyris* apud Bolland. XIV. Februarii.

* Hist. Eccles. l. 9. in fine.

Vitam B. Samsonis, Episcopi Dolensis, ab eodem scripto signatam memorat Vossius *de Hist. Lat.* lib. 3. par. 2. cap. 6. Libellus ejus *de Visitatione infirmorum* Manuscr. in Bibliothecâ Lambethanâ habetur.

1115. EARNULPHUS, Natione Gallus, Cœnobii Bellovacensis Monachus, ubi vitam diu egit; sed cum nonnulla Monachorum facinora insolentiæ plena doleret, quæ nec emendare posset ipse, nec pati vellet, de Monasterio relinquendo consilium iniit. A Lanfranco etiam Cantuariensi, cui discipulus olim fuerat, admonitus, ut ad se veniret, inquit Gulielmus Malmsburi-

buriensis *, quia ibi animam suam salvare non posset, in Angliam transmeavit. Hic factus primùm Monachus, deinde sub Anselmo Prior Cantuariæ, ac tandem Abbas Petriburgensis, demum Radulpho Cantuariam translato anno 1115. die XXVI. Decembr. Roffensis Episcopus constitutus est. Plurima ubique Pietatis suæ, munificentiæ, & probitatis monumenta reliquit. Obiit mense Martio anno 1124. ætatis 84. Extant *Tomellus* sive *Epistola de incestis conjugiis*, atque alia *Epistola solutiones quasdam continens ad varias Lamberti Abbatis Bertiniani quæstiones, præcipuè de Corpore & Sanguine Domini*, apud Dacherium *Spicileg.* Tom. II. p. 420. 431. Extat etiam Tomellus ejus in Bibliothecâ Lambethanâ.

SÆC. XII. ab An. MC.

* De gestis Pontif. Angl. lib. 2. in fine

1115. BERNARDUS, gente Gallus, Patriâ Burgundus, ortu nobilis, in Fontanensi Castro juxta Divionem natus anno 1091. Tecelini Militis & Alethæ filius. Anno 1113. de sæculo relinquendo jamdiu meditatus, ad Stephanum Abbatem se contulit, & inter Monachos Cistercienses nomen dedit, socios instituti sui plusquam 30. secum adducens, quos ipse sæculo abrenunciare monitis induxerat. Anno 1115. cùm pietate & doctrinâ inter Monachos Cistercienses communi omnium suffragio Palmam tulerit, Stephani Abbatis jussu coloniam quasi Monachorum ad Claravallem in territorio Lingonensi deduxit; ibique extructo Monasterio Abbatis munus obiit, à Gulielmo de Campellis Episcopo Catalaunensi ordinatus. Ædificato Claraevallis Monasterio, tuguriolum sibi extra Cœnobii claustra poni præcepit; ibique loci depositâ omni Monasterii regendi sollicitudine, arctiori pietatis disciplinæ, & otio literario, totus vacabat. Anno 1127. à Matthæo Episcopo Albanensi, Pontificis per Galliam legato, Monasterii sui limitibus ægrè abstractus, Concilium Trecense petiit; ubi authoritate, quam sibi pietas stupenda & eruditio rara apud omnes conciliârant, Templariorum Ordinem confirmari effecit, & Episcoporum hortatu *Regulam* quandam iis observandam præscripsit. Anno 1129. in Curiâ Romanâ inclarescere cœpit; ac bonorum causæ patrocinari, literisque deinceps ad Pontifices datis totius ferè Occidentalis Ecclesiæ rebus consulere instituit. Anno 1130. Innocentii Papæ causam in Concilio Stampensi egit; eumque pro legitimo Pontifice habendum esse magnâ postea animi constantiâ contendit; quin & ad Willelmum Aquitaniæ Ducem pro eodem legationem obiit. Anno 1131. Innocentio Papæ in crebris per Galliam celebratis Conciliis assedit. Anno 1134. enixis precibus à civibus Mediolanensibus accitus, & ab Innocentio legatus, Mediolanum profectus est; ubi ingenti veneratione exceptus, cives Ecclesiæ Romanæ reconciliavit, iisque autor fuit, ut excussis Conradi habenis Lotharium Imperatorem susciperent. Longum esset enumerare singula S. Bernardi itinera & labores pro restaurandis & ampliandis Ecclesiæ rebus susceptos. Ter Alpes transcendit, sæpiùs ad Principes Christianos legationes obiit; apud omnes religionis & pietatis causâ indefesso animi studio literis & voce egit. Anno 1138. Romæ moram faciens, schisma inter binos Pontifices jamdiu exortum fœliciter extinxit tantùmque rationum vi apud Victorem Antipapam valuit; ut exutis ille vestibus Pontificalibus Innocentium Papam adiret, pacem peteret, quam etiam obtinuit. Tanto beneficio devincti Romani triumphum quasi Bernardo decreverunt; eumque in Gallias properantem ingenti pompâ dimiserunt, *Patrem Patriæ*, & *restauratorem Ecclesiæ* publia acclamatione agnoscentes. Anno 1140. Petri Abaillardi errores acriter oppugnavit, quem & vivâ voce & scriptis palàm evulgatis confutavit. Anno circiter 1146. literis undequaque missis, & sermonibus ad Principes populumque habitis ingenti militum copiæ conflandæ & in Terram Sanctam Christianorum subsidio mittendæ incubuit, tantâ authoritate usus, ut Conradum Romanorum Imperatorem, Ludovicum Franciæ regem, Theodoricum Flandriæ Comitem, & Henricum Blesensem, aliosque Christiani Orbis magnates monitis suis excitatos ipse manu propriâ cruce signaret. Anno 1147. Gillebertum Episcopum Pictaviensem divinitatem à Deo temerè separantem, aliaque absona de Trinitate figmenta propalantem, argumentis suis ad palinodiam adegit; hæresinque ejus in Conciliis Autissiodorensi, Parisiensi, & Remensi

Vit. Bernard. lib. 5. ap. Sur. Augist. 20. Auctior inter Bernard. opp. Baron. Tom. XII. ab an. 1113.

SÆC. XII. ab An. MC. mensi damnari curavit. Eodem anno ab Alberico Cardinali Ostiensi rogatus, ad Henricum Petri de Bruis discipulum, ejusque sectarios, *Petrobrusianos* dictos, in Ecclesiæ Romanæ sinum reducendos se accinxit; & Tolosam, *Petrobrusianorum* natale solum, profectus, innumeram plebem prædicando, disputando, monendo ab Henrici partibus revocavit. In ordinem utcunque redactis Petrobrusianis, alius Bernardum excepit labor. Illiteratum quoddam tunc temporis hominum genus speciosum *Apostolicorum* titulum gravissimis erroribus obtendebant. Inter alia enim, quæ propugnabant, orthodoxa satis dogmata, ineptias de vitandis penitùs juramentis, & esu carnium admiscuerunt. Hos adorsus Bernardus, alios ab erroribus retraxit, aliis os obturavit. Nec tamen ita foris perspicax Bernardus, ut cœcutiret domi. Vidit ille (& ingemuit) Ecclesiæ Romanæ errores, corruptelas, & sordes; eaque, quantum poterat castigare non dubitavit. Vergente præsertim ætate lapsam Ecclesiæ disciplinam reformari serio suasit. Datis enim anno 1151. ad Cardinalem Ostiensem literis, postquam degenerem Ecclesiæ statum, & fœdos Legati cujusdam Pontificii mores deflevisset, hæc subinfit; *Legite has literas Domino meo* (Pontifici): *ipse viderit, quid de tali homine faciendum sit. Ipse liberavi animam meam. Dico tamen præcipitatione, quâ soleo. Bonum est ei, si purget ipse Curiam suam, & si liberet conscientiam suam.* Editis quinetiam anno sequenti *Libris de Consideratione*, rem eandem fusiùs persequitur, ac fortiùs urgebat. Obiit vir optimus XIII. Cal. Septembr. anno 1153. ætatis suæ 63. Postquam Monasteria 160. Cluniacensibus suis erexerat. Vir planè sinceræ atque infucatæ Pietatis, insigni in Deum amore, ingenti adversùs corruptos Christianorum mores zelo flagrans, multò melior futurus, si tempora, in quibus sors ipsi vivendi contigit, non prohibuissent. Literis humanioribus non leviter tinctus, scientiâ Theologicâ instructissimus, longè supra captum sæculi, quo vixit, elegans ac eruditus. *Christianè doctus, & sanctè facundus, & piè festivus*, ut Erasmi de eo verbis utar. Addam quæ de eo D. Chytræus Orat. de Ph. Melancthone p. 509. *Bernardus*, inquit, *admirabili religionis studio, & sacrarum literarum peritia, quarum verba & sententiæ dicenti se sponte offerunt, in movendis etiam affectibus piis, non segnis, nec inefficax, simul tamen festivus & jucundus est, ut Melliflui cognomen non immeritò ipsi tributum videatur; cum plerique alii, illi σύγχρονοι, & recentiores Scholasticæ theologiæ Scriptores, frigidi & ἀπαθεῖς in dicendo, unum hoc agant, ut Lectorem doceant.*

Ep. 290.

OPERA GENUINA.

Epistolæ CCCLXVII.

Sermones in Dominicas, & Festa Christi, Deiparæ, & Sanctorum per annum. Item *de Dedicatione Ecclesiæ VII. & unicus in obitu Humberti Monachi.*

In Psalmum XC. Sermones XVII.

Sermones de Diversis numero CXI. *cum aliis Sermonibus* XVII. *parvis, & Parabolis* V.

Officium de S. Victore, rogatu Guidonis Arremarensis compositum.

Confessionis privatæ Formula.

Jubilus Rythmicus de Amore, Passione, & Ascentione Iesu Christi.

Sermones LXXXVI. *in priora tria Capita Cantici Canticorum*, quorum priores 23. ante annum 1137. scripti sunt.

De Consideratione ad Eugenium Papam libri V. Prodierunt seorsim *Colon.* 1605. 8°.

De moribus & Officio Episcoporum Tractatus, qui in aliis editionibus locum inter Epistolas sortitur.

Apologia de vitâ & moribus Religiosorum ad Gulielmum Abbatem S. Theodorici.

De Contemptu mundi Tractatus, seu *Exhortatio de contemptu mundi ad Clericos.*

De diligendo Deo ad Haymericum Cardinalem Tractatus.

De

De Gratiâ & libero arbitrio.
De præcepto & diſpenſatione ad Monachos Carnotenſes.
De gradibus humilitatis & ſuperbiæ, cum cenſurâ ſeu Retractatione in illum Tractatum.
De novâ Militiâ, ſeu *Exhortatio ad Milites Templi.*
De Converſione ad Clericos, ſeu Exhortatio de vitâ in melius convertendâ.
De erroribus Petri Abaillardi in Synodo Senonenſi damnatis ad Innocentium Papam Tractatus, qui in aliis editionibus eſt Epiſtola 190.
Tractatus ad Hugonem de S. Victore de quibuſdam quæſtionibus ab eo propoſitis, in aliis editionibus Epiſtola 77.
De Vitâ & rebus geſtis S. Malachiæ Hiberniæ Archiepiſcopi cum Sermone de eodem.

Opera Dubia, & Suppoſititia.

SErmones XLVIII. *in Cantici Canticorum partem poſteriorem.* Gilberto de Hollandiâ, Anglo, debentur.
Tractatus de Vitâ ſolitariâ, ſeu Epiſtola ad Fratres de Monte Dei Carthuſianos. Gulielmi Abbatis S. Theodorici de Monte Aureo fœtus eſt.
Vitis myſtica, ſeu *Tractatus in illud, Ego ſum vitis vera.*
Meditationes Piiſſimæ XV. *in illam ſententiam, Noſce teipſum.* Conficiunt primum librum Hugonis à S. Victore *de Animâ.*
De interiori domo, ſeu de Conſcientiâ ædificandâ, Liber. Tertius eſt inter Hugonis libros de Animâ.
Scala Clauſtralium, ſeu De modo orandi ad Fratrem Gervaſium Tractatus. Habetur inter Opera S. Auguſtini titulo *Scalæ Paradiſi,* & Guigonem Carthuſiæ Majoris Priorem, qui obiit anno 1137. authorem habet.
De Amore Dei libri III. Gulielmi Abbatis S. Theodorici opus.
Inſtitutio Sacerdotii, ſeu *de præcipuis myſteriis noſtræ religionis Tractatus.*
Sermones in quædam Feſta, & Dominicas anni.
Sermones XI. ſeu *potiùs de XI. Oneribus Iſaiæ.* Ælredi Abbatis Rievellenſis in Angliâ ſunt.
Sermones III. de Nativitate.
Sermo de S. Stephano Protomartyre.
Tractatus de puero Ieſu duodecenni. Ælredi ejuſdem eſt.
Sermones XV. de Sermone Domini in Cæna habito. Ogerio cuidam Abbati Cucedii Ordinis Ciſtercienſis à Labbeo tribuuntur.
Sermones IX. viz. *De duobus diſcipulis euntibus in Emmaum. De Excellentiâ ſanctiſſimi Sacramenti, in illud, Panem Angelorum. De Nativitate & Privilegiis S. Joannis Baptiſtæ* (qui inter Petri Damiani Opera habetur) *In Parabolam de Villico iniquitatis. De B. Mariâ, in illud, Ave Mariâ. In illud, Sapientia vincit malitiam. In Parabolam de decem Virginibus. De S. Andreâ, in illud, Corde credens. In Feſto S. Nicolai.* Poſteriores duo Sermones inter Opera Petri Damiani reperiuntur.
Sermones IV. in Salve Regina, unà cum Meditatione in eandem Antiphonam.
Ad Clerum in Concilio Rhemenſi congregatum.
Ad Paſtores in Synodo congregatos.
Ad Prælatos in Concilio generali.
De fugiendâ cordis & corporis immunditiâ, cento ex Patribus conſarcinatus.
Sermones IV. viz. *De miſeriâ humanâ. De ſeptem Gratiis,* ſeu *donis Sp. S. De duodecim portis Jeruſalem. In Canticum, Magnificat.*
Sermones parvi de Diverſis numero XIV.
De Conſcientiâ Tractatus.
De modo bene vivendi ad ſororem, capitibus LXXIII.
Liber Sententiarum.

SÆC.XII. ab An. MC. *Soliloquium*, seu *Oratio ad Deum*, *præfixa libro de Amore Dei.*
Disputatio cujusdam justi cum Deo.
Aliud Soliloquium.
Formula honestæ vitæ, quam Bernardi Silvestri esse asserit Raynaudus.
Instructio, Quomodo possit homo in bono proficere, & placere Deo.
Varia & brevia documenta piè vivendi.
Speculum Monachorum.
Doctrina B. Bernardi.
Octo puncta perfectionis acquirendæ.
Epistola de doctrinâ vitæ agendæ.
Tractatus in illud, Ad quid venisti?
Lamentatio B. Virginis Mariæ.

Ex quamplurimis S. Bernardi Operum editionibus, quæ omnes suas fermè accessiones habuerunt, sequentes præcipuè notamus, *Venet.* 1515. 2 vol. 4°. *Paris.* 1517. f. *Lugduni* 1530. f. 1544. 1558. *Venet.* 1549. *Basil.* 1552. 2 vol. ibid. 1566. *Antverp.* 1576. *Paris.* 1586. cum notis Picarti *Paris.* 1609. *Antverp.* 1620. (cui præter alia, quatuor Opuscula à Gretsero edita *Ingolstad.* 1617. 40. accesserunt) dein curâ Jacobi Merloni Horstii ad MSS. Codices emendata, multis antea Bernardi ineditis, & extraneorum Operum appendice aucta *Paris.* 1645. V. Tom. f. (quam quidem editionem nos in recensendis Operibus secuti sumus), denique prodierunt *Paris.* 1666. 2 vol. f. & 8 vol. in 8°. Editionem istam adornârunt Joannes Mabillonius, ejusque socii, Monachi Benedictini, qui non tantùm eam exactam & correctam reddere conati sunt, quin & plures Epistolas & Tractatus è MSS. Codicibus depromptos tunc primùm in lucem ediderunt, Observationes pro more suo doctissimas addidit Mabillonius. Opera supposititia à genuinis optimè discrevit, quæ nemo unquam certiùs distinxit, vel de iis doctiùs judicavit.

Hymni IV. de Contemptu mundi habentur apud Carolum du Visch *in Bibliothecâ Scriptorum Ordinis Cisterc.* p. 45. qui plurima S. Bernardi Opera MSS. in lucem nondum edita recenset ibid. p. 39, &c.

Epistolæ aliquot à Dacherio evulgatæ sunt, Spicileg. Tom. III.

Expositionum Moralium partes II. Quarum prima *expositiones* XIII. secunda IV. complectitur.

Liber de Musicâ.

Parabolæ aliquot, sed manifestò spuriæ.

Tractatus brevis de Corpore Domini.

Commentariorum in Cantica Canticorum continuatio. Autore Abbate G. cujus nomen latet.

Epistola de Amore divino.

Liber Metricus de laudibus Virginis, odis XVIII. constans. Secundus sub S. Casimiri nomine sæpe vulgatus est; verùm omnes Dissertatione præmissa Bernardo vindicat Jac. Hommeius, qui & reliqua supradicta opuscula in lucem protulit in Supplemento Patr. *Paris.* 1684.

1116. HERMANNUS, Gente Germanus, domo Coloniensis, ortu Judæus, tribu Levita, Davidis & Sephoræ filius, tandem Egberti Episcopi Monasteriensis Sermonibus, & Ruperti Abbatis Tuitiensis colloquio expugnatus, abdicato Judaismo Christo nomen dedit. Multis eo nomine injuriis à Judæis divexatus, ordinem Canonicum in Cœnobio Capembergensi tandem amplexus est. Claruit circa annum 1116. vel paulo post, Bernardo æqualis, & Ruperto Tuitiensi familiaris. Scripsit *opusculum de conversione suâ*, quod ex Bibliotheca Paulina Lipsiensi erutum novissimæ Raymundi *Pugionis* editioni subjecit Benedict. Carpzovius *Lipsiæ* 1687. fol.

1116. EUTHYMIUS ZIGABENUS, Monachus Græcus, claruit anno 1116. vivente adhuc Alexio Commeno cui familiaris erat, cujusque singularem in scrutandis S. Scripturis, rebusque Theologicis peritiam miris effert laudibus; quem bis adversùs Ecclesiæ Græcæ hostes (Latinos opinor intelligit)

intelligit) fœliciter disputantem se audivisse, ejus denique jussu se *Panopliam* aggressum esse, ipse in Præfatione nos docet. Quo anno obierit, non liquet. SÆC. XII. ab An. MC.

SCRIPTA.

ORthodoxæ fidei dogmatica Panoplia adversùs omnes Hereses, ex variis SS. Patrum scriptis contexta, duas in partes divisa, quarum prior XI. posterior XIII. titulos continet. Ex Patrum scriptis has Eclogas collegerant præstantissimi aliquot Theologi, quibus id in mandatis dederat Alexius Imp. quas postea Euthymius noster in ordinem redactas, aptè & concinnè dispositas, suas in classes digessit. Patres verò, ex quorum armamentario desumpta est Panoplia ista, hi fermè sunt, Athanasius, Basilius, Nyssenus, Nazianzenus, Dionysius Areopagita, Chrysostomus, Cyrillus Alexandrinus, S. Maximus, Anastasius Sinaita, Leontius Cyprius, Leontius Byzantinus, Damascenus, Photius. Extat hæc *Panoplia* interprete Francisco Zino Latinè *Lugduni* 1556. 8°. *Paris.* 1556. 8°. *Venet.* 1575. Græca in variis Bibliothecis etiamnum supersunt. Insigne ἀποσπασμάτιον, titulum nempe ultimum, Gr. Lat. ex Codice, olim Palatino, nunc Vaticano, cum notis edidit Fredericus Sylburgius *in Saracenicis* à p. 1. ad p. 54. & exinde Fronto Ducæus in *Auctuario* suo Tom. II. p. 292.

Commentaria in omnes Psalmos Davidis, & X. S. Scripturæ Cantica. Prodierunt Gr. *Veronæ* 1530. Lat. interprete Philippo Saulio *Paris.* 1543. 8o. 1547. 8°. *Venet.* 1568. Præfationem in Psalmos admodùm prolixam Gr. Lat. primus eruit Stephanus Moynius *Var. Sacr.* Tom. I. p. 150. quâ Autor de natura, origine, usu, scopo, multiplici Psalmorum genere, obscuritate, variisque versionibus Græcis accuratè agit.

Commentaria in quatuor Evangelia. Prodierunt Lat. interprete Joanne Hentenio *Lovanii* 1544. 8°. *Paris.* 1544. 1560. 1602. Gr. *Veronæ* 1530. f.

Commentarium ejus in Catholicas Epistolas Græcè extare in Bibliothecâ Sambuci prodit Simlerus.

Cæterùm Euthymii Opera præter *Commentarium* novissimè recensitum omnia habentur Latinè in Bibliothecâ Patr. Tom. XIX. p. 1. 235. 475.

NICEPHORUS BRYENNIUS, Patriâ Macedo, in Orestiade civitate natus, Nicephori Bryennii, ob affectatum imperium oculis privati juxta Zonaram, filius natu maximus, juxta verò Annam Comnenam, uxorem suam, nepos. Claruit anno 1118. Annam Comnenam, Alexii Comneni Imp. filiam, uxorem duxit; ac proinde à socero suo, qui novos titulos, novasque dignitates indies procudere solebat, primò Panhypersebastus, deinde Cæsar, creatus est. Anno 1096. dum Alexius Latinis Thraciam ingressis obstaret, Nicephorus noster Constantinopolin adversùs Gothofredum Bullionæum defendit. Anno 1108. pacem inter Alexium & Boemundum Antiochiæ Principem conciliavit. Ægrotante anno 1118. Alexio Comneno, Bryennii nutu omnia in Aulâ gerebantur: & certè parùm absuit, quin Annæ Comnenæ, ejusque matris Irenes consiliis, post Alexii mortem imperium obtinuerit. Anno 1137. Joannem Comnenum Imp. arma in Syriam moventem comitatus est; unde ab obsidione Antiochenâ æger redux factus, eodem, ut videtur, anno diem clausit. Vir erat, teste Zonara *, λόγοις περιττεύων, doctrinâ egregiè instructus, cujus illustre monumentum reliquit *Historiam* à se conditam. Scripsit enim *rerum Byzantinarum Historiam libris* IV. ab anno 1057. ad an. 1081. Prodiit ea Gr. Lat, cum versione & notis Petri Possini *Paris.* 1661. fol. Notas historicas & philologicas in eosdem libros scripsit Carolus du Fresne, & ad calcem Cinnami edidit ibid. 1670. f.

1118. Ann. Comn. Præf. ad Alex. & lib. 3. alibiq; passim. Zonar. Annal. Tom. 3. p. 223. 229. 242. Nicet. Chon. in Jo. Comnen. p. 5, &c.

* Annal. l. 3.

ANNA COMNENA, Patriâ Constantinopolitana, Alexii Comneni Imp. & Irenes filia, nata est anno 1083. Constantini Michaelis Ducæ filii conjugio primùm destinata, eo mortuo, Nicephorum Bryennium maritum habuit, 1118.

SÆC. XII. ab An. MC. habuit, claruit præcipue anno 1118. matre primùm, dein anno 1137. marito orbata, ex otio literario sibi doloris solatium quæsivit. Scripsit anno 1148. Fæmina ingenti animo, nec minori doctrinâ prædita, quæ immenso
* Annal. Tom. 3. propè finem. studio τῇ ἐν λόγοις παιδείᾳ ἀντείχετο (uti habet Zonaras *) καὶ τὴν γλῶτταν εἶχεν ἀκριβῶς ἀττικίζουσαν, καὶ τὸν νοῦν πρὸς ὕψος θεωρημάτων ὀξύτατον· ταῦτα δὲ αὐτῇ προσεγένετο φύσεως ὀξύτητι καὶ σπουδῇ· προσετεθήκει γὰρ ταῖς βίβλοις καὶ λογίοις ἀνδράσι, καὶ οὐ παρέργως ὡμίλει αὐτοῖς. *Maximam in studiis doctrinarum operam posuit, exquisitè Atticissans, ingenioque prædita acutissimo ad abstrusissimas quasque contemplationes, eam facultatem partim naturæ bonitate, partim industriâ consecuta. Affixa enim erat libris, & eruditorum consuetudine haud obiter utebatur.* Scripsit *Historiarum libros* XV. *de rebus ab Alexio Patre gestis*, quos *Alexiada* appellavit, quibus interceptum morte immaturâ mariti sui *Opus Historicum* supplevit, & Alexii res gestas ab anno 1069. usque ad obitum anno 1118. fusissimè simul ac elegantissimè enarrat. Prodierunt *Historiæ istius libri VIII.* priores Græcè cum Hæschelii notis *Augustæ Vindel.* 1610. 4°. omnes XV. Gr. Lat. cum Hæschelii notis, & Possini glossario *Paris.* 1651. f. Notas historicas & philologicas in eam conscripsit Carolus du Fresne, & Cinnami Historiæ subjecit *Paris.* 1670. f.

1118. JOANNES ZONARAS, ortu Constantinopolitanus, dignitate, Magnus Drungarius Biglæ, & Protoasecretis, claruit anno 1118. Postea ereptis ei morte repentinâ charissimis, conjuge sc. liberisque, vitam iniit Monasticam, & ut dolorem leniret, curasque sordidas & inutiles ab animo depelleret, rebus antiquorum temporum, Ecclesiæ præsertim, perscrutandis pertractandisque studiosè incubuit.

SCRIPTA.

Annalium, seu Compendii Historiarum Tom. III. Primo agit de rebus Judaicis ab Orbe Condito ad Hierosolymorum excidium. Secundo de rebus Romanis ab Urbe conditâ ad Constantinum M. Dionem plerunque exscribens. Tertio de rebus Byzantinis à Constantino M. ad Alexii Comneni obitum, qui contigit anno Christi 1118. In rebus, præsertim sui temporis,
* De Hist. Gr. l. 2. c. 27. majorem curam atque industriam in eo desiderat Cl. Vossius *. De stylo, quo in condendis Annalibus usus est ipse ‖ ita pronunciat, vel potius excusat,
‖ Annal. Tom. I. p. 3. εἰ δ' ὁ χαρακτὴρ τοῦ λόγου ποικίλλεται, καὶ μὴ δι' ὅλου ὅμοιός ἐστιν ἑαυτῷ, θαυμαζέτω μηδεὶς, μηδέ τις τὸν λόγον αἰτιάσθω, ἢ τὸν τούτου πατέρα με. *Dictionem esse variam, nec per omnia sui similem, nemo miretur, aut culpet orationem, aut me autorem illius. Cùm enim historiam ex variis autoribus veluti stipem colligere necesse habeam, in multis illorum & dictione & compositione utendum erit. Sicubi tamen ipse de meo aliquid interjecero, ac inseruero; stylus ad illius, quem sequor, autoris formam accommodabitur; ne Scriptura à sese dissidere videatur.* Annales istos notis illustratos Gr. Lat. edidit Hieronymus Wolfius *Basil.* 1557. f. Novam editionem eamque plane elegantissimam nuper adornavit vir Cl. & ad juvandas meliores literas natus Carolus Du Fresne, qui Wolfium carpit quod Zonaræ Annales in tres Tomos distribuerat, cum ab ipso Autore in duos solummodo distributi sint, primo in Augusto Cæsare desinente, secundo deinceps ad Alexii Comneni exitum progrediente; ipse nihilominus aliam rationem iniit, toto opere in libros XVIII. distributo. In præfatione Zonaram ab iniquis aliorum Criticorum censuris defendit, ad calcem notas Historicas, & dissertationem de Hebdomo CP. adjunxit. Denique Anonymi cujusdam breve Chronicon ab orbe condito ad Alexium Comnenum à Petavio unà cum Nicephori Breviario olim editum subjecit. Prodiit hæc editio Gr. Lat. *Paris.* 1686. II. vol. fol.

Commentarii in Canones SS. Apostolorum. Prodierunt seorsim Lat. *Paris.* 1558.

Com-

Commentarii in Canonicas aliquot Græcorum Patrum Epiſtolas. Editi ſunt Gr. Lat. ad calcem Gregorii Neocæſarienſis Operum *Pariſ.* 1621. f.

Commentarii in Canones SS. Conciliorum, tam Oecumenicorum, quam Provincialium. Prodierunt Lat. *Mediolani* 1613.

Editi ſunt ſimul omnes iſti *Commentarii* Gr. Lat. *Pariſ.* 1618. & cum Cl. Beveregii Annotationibus in Pandectis Canonum *Oxon.* 1672. f. In præfatione monet ſe non ſponte ſed alterius perſuaſu, Manuelis forte Comneni Imperatoris, opus iſtud aggreſſum eſſe.

Oratio de immunditie ob gonorrhæam, Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. l. 5. p. 351.

Canon de S. Virgine, ſive *Poema adversùs omnes Hereſes.* Habetur, in fine mutilum, Lat. in Bibliothecâ Patr. Tom. XXIII. integrum Gr. Lat. cum notis apud Coteler. Monument. Eccl. Græc. Tom. III. p. 465. Servatur in Bibliothecâ Regiâ Pariſienſi Zonaræ Κανὼν εἰς τὴν ὑπεραγίαν θεοτόκον, οὗ ἡ ἀκροστιχὶς, ΤΣΤΑΤΟΣ ΗΧΟΣ ΤΣΤΑΤΟΝ ΠΛΕΚΕΙ ΜΕΛΟΣ.

Proœmium in Tetraſticha Gregorii Nazianzeni. Prodiit Gr. *Venet.* 1563.

Tractatus de nuptiis Conſobrinorum, editus Gr. Lat. à Cotelerio Monument. Tom. II. p. 433.

Epiſtolas ejuſdem aliquot edidit Bonaventura Vulcanius in notis ad librum S. Cyrilli Alex. adversùs Anthropomorphitas *Lugd. Bat.* 1605. 4°. Integra harum epiſtolarum Collectio continet epiſtolas LVI. quarum ſeriem & argumenta deſcribit Cl. Lambecius Comment. de Biblioth. Vindob. lib. 4. in Codd. MSS. quandoque Joanni Zonaræ quandoque Michaeli Glycæ aſcribuntur, & ſæpiuſcule à L. Allatio quandoque ſub hujus, quandoque ſub illius nomine citantur, verùm Glycæ potius tribuendæ videntur.

Ἀνέκδοτα.

Ἐξήγησις τῶν Ἀναστασίμων κανόνων τῶν τοῦ Δαμασκηνοῦ mentionem faciunt P. Lambecius de Biblioth. Vindob. lib. 3. p. 39. L. Allat. in Catal. Opp. S. Damaſc. ad calcem Symmict. p. 453. & Diatr. de Georgiorum ſcriptis p. 417. Fragmenta quædam edidit Gretſerus *de Cruce* lib. 5. in init.

Oratio in adorationem crucis, hujus meminit L. Allatius *de Script. Simeon.* p. 95.

Vita S. Sylveſtri ap. eund. p. 101.

Oratio in occurſum Salvatoris ibid. p. 105.

Encomium in Sophronium Hieroſolymitanum ibid. p. 101.

Poemata de proceſſione Spiritus S. aliaque adverſus Latinos compoſita: hæc à Genebrardo in Latinum ſermonem verſa eſſe fidem nobis facit Joan. Pontanus Præfat. ad Cantacuzeni Hiſtoriam: ea à ſe diligenter undique conquiſita nec tamen reperta in Præfatione monet Cl. Du Freſne.

Lexicon MS. Græce erat penès Hen. Stephanum, ejuſque uſuram à Caſaubono enixe petit Joſ. Scaliger epiſt. 48. p. 171.

GELASIUS II. *Joannes* antea dictus, Patriâ Campanus, civitate Cajetanus, nobili genere ortus, in Monaſterio Caſinenſi ſub Oderiſio Abbate bonis literis & moribus innutritus, procedente tempore ab Urbano II. Eccleſiæ Romanæ Cancellarius, à Paſchale II. Diaconus Cardinalis titulo S. Mariæ in Coſmedin creatur. Anno demum 1118. unanimi Cardinalium ſuffragio Pontifex electus eſt Romæ die XXXI. Januarii, & Cajetæ ordinatus die XXIV. Februarii. Romæ enim à Cencio Frangipane, Henrici Imp. duce, prehenſus, in vincula conjectus, mox concurſu populi facto liberatus, ac ſtatim ab ipſo Imperatore Romam adveniente Urbe ejectus, Cajetam ſe receperat. Imperator Urbe potitus Mauritium Burdinum, Archiepiſcopum Bracarenſem, ſedi Pontificali præfecit; quem ſtatim Gelaſius miſſis ubique literis anathematizavit. Poſt Henrici abitum conflato Normannorum & Capuanorum exercitu, Romam obſidione cinxit. Repulſam autem paſſus, in Galliam fugit; ubi anno ſequente, die XXIX. Januarii in Monaſterio Cluniacenſi 1118

SÆC. XII. ab An. MC. censi diem obiit. Vir, *inquit Joannes Stella*, sanctissimus, & omni laude dignissimus, si vitam continentissimam, si mores, si doctrinam singularem, inspicias. Nam constantem & sanctæ mentis, in procellis humanarum perturbationum vitam duxit. Extant *Epistolæ* VI. Concil. Tom. X. p. 817. *Passio S. Erasmi, Romæ* 1639. 4°. *Vitam* ejus conscripsit Pandulfus Aletrinus, Hugonis de Alatro, Cardinalis Presbyteri SS. Apostolorum, nepos, & ipsius Gelasii familiaris, cujus compendium exhibet Baronius in Annalibus ad an. 1118. integram dedit Papebrochius in Conatu Chron. Hist. ad Catal. Pontif. par. 2. p. 9.

† Vit. Pontif. p. 165.

1118. FLORENTIUS, BRAVONIUS dictus, natione Anglus, Monachus Wigorniensis. Scripsit anno 1118. quo etiam obiit, aut saltem sequenti. Ingenium planè habuit, inquit Baleus*, ad quodcunque volebat, apertum & conspicuum, memoriam splendidam ac fœlicem, tam ingenuè à teneris ànnis institutus, & ita ad bene merendum propensus, ut nullam sineret præterire diem, quin aliquam duceret lineam ad patriæ suæ splendorem. Scripsit *Chronicon ab orbe condito usque ad an.* 1118. ex Mariano Scoto utplurimùm desumptum. In disponendâ temporum ratione, duplici Epocha à Christo nato usus est, unâ secundùm Evangelium, alterâ secundùm Dionysium Exiguum, intercedente annorum 22. inter se discrepantia. *Chronicon* istud ad annum 1141. continuavit Monachus quidam Wigorniensis Anonymus. Primus istud *Chronicon* in lucem protractum edidit nobilissimus Vir Gulielmus Howardus, postea Comes Northamptoniensis, *Londini* 1592. 4°. exinde cum Matthæo Westmonasteriensi excusum *Francofurt.* 1601. f. Scripsit etiam *librum de Regali Anglorum Prosapiâ*, seu *Regum Anglorum Genealogiis*, qui habetur ad calcem Chronici in editione Londinensi.

* Cent. 2. cap. 66.

1119. CALLISTUS II. *Guido* antea dictus, patriâ Burgundus, Guilielmi Comitis filius, reges Germaniæ, Angliæ, & Franciæ consanguinitate attingens, Archiepiscopus Viennensis, & sedis Apostolicæ legatus ante annum 1112. quo celebrato Viennæ Concilio, investituram Episcopatuum & Abbatiarum à Laicis receptam, hæresin esse statuit, privilegium de investituris à Paschale Papâ Henrico Imp. nuper concessum cassavit, atque ipsum Imperatorem anathemate obstrinxit. Anno 1119. post mortem Gelasii, à Cardinalibus qui in Galliam confugerant, Pontifex Romanus electus est Cluniaci die IV. Februarii, & coronatus ibidem exeunte mense Martio. Mense Novembri Concilium generale Remis celebravit, in quo Henricum Imp. anathematizavit, Laicas investituras damnavit, & Clericis uxores interdixit. Anno 1120. in Italiam profectus est, tanto ubique populi concursu, & plausu exceptus, ut in terrorem actus Burdinus Antipapa Româ cederet, ac Sutrium se reciperet. Anno sequente Callistus conscripto, ope Willielmi Calabriæ & Apuliæ Ducis, Normannorum exercitu Sutrium expugnavit, & captum Burdinum perpetuo carcere mulctavit. Anno 1122 Concilium Lateranense habuit, quo Burdini ordinationes irritas fecit, & pacem cum Henrico Imp. petentibus id legatis Imperatoriis ineundam decrevit. Coiit ista pax in Conventu Wormatiensi, Imperatore investituras Episcoporum & Abbatum abrenunciante, Pontifice verò utrorumque electionem Imperatori concedente. Obiit anno 1124. die XII. Decembris. Extant *Epistolæ* XXXV. Concil. Tom. X. p. 827. aliæ *Epistolæ* V. apud Baluz. Miscellan. Tom. II. p. 192. *Sermones* IV. *in S. Jacobum Apostolum* habentur in Bibliothecâ Patr. Tom. XX. p. 1278. *Vitam* ejus à Pandulfo Aletrino conscriptam, mutilam dedit Baronius in annalibus, integram Papebrochius in Conatu, par. 2. p. 14.

1120. PETRUS ABELARDUS, natione Gallus*, Palatio in ingressu minoris Britanniæ propè Ligerim fluvium in Diœcesi Nannetensi oppido oriundus, patrem habuit Berengarium equitem, matrem Luciam, generi

* Abel. Hist. Calam. suar. cap. 1, 2. &c.

ris vetustate nobiles, ipse natus circa annum 1080. Peractâ domesticæ educationis curâ, præceptores nactus est in Dialecticâ Rosalinum, in Philosophicis Gulielmum Campalensem Archidiaconum Parisiensem, dein Canonicum Regularem, denique Episcopum Catalaunensem, quocum in Academiâ Parisiensi non una ei lis fuit; in Theologicis Anselmum Ecclesiæ Laudunensis Decanum, ubi condiscipulos habuit Albericum Rhemensem, & Lotulphum Lombardum, gloriæ ejus æmulos & famæ perpetuos obtrectatores. Parisios reversus, & Scholæ Philosophicæ jam recturâ florens, incidit in amorem Heloisæ * lectissimæ puellæ, Fulberti Canonici Parisiensis neptis, ex quâ furtivo concubitu filium suscepit, nomine Petrum Astrolabium; mox verò tam matrem quam partum legitimo matrimonio honestavit; uxore nihilominùs paulò post, ut domesticorum injurias & contumelias evitaret, inter Sanctimoniales in Cœnobio propè Parisios Argenteolo dicto, in quo puellula olim educata fuerat, collocatâ. Ægrè hæc omnia ferebant Heloisæ consanguinei, qui nocte quâdam in Petri cubiculum irrumpentes virilia ei execuerunt; extemplò igitur in Monasterium S. Dionysii se recepit, habitumque induit, ubi studiis, & discipulorum, quos frequentes habuit, institutioni ardenter incubuit, & hoc circiter tempore librum *de Theologiâ* in lucem * emisit, in quo de SS. Trinitate & Unitate divinâ, argutè nimis & subtiliter disseruit. Hinc magni in illum clamores excitati, nec unum Hæreseos impactum crimen. Hinc anno 1120. ad Synodum quandam in civitate Suessionensi præsidente Conano Prænestino Episcopo, Pontificis tunc in Galliâ legato vocatur, ubi nullius licet erroris convictus nedum habito causæ examine, librum nihilominùs, idque propriis manibus, ultricibus urendum flammis tradere compulsus est. Ad Monasterium Dionysianum rediens Adamum Abbatem aliosque Monachos sibi infensissimos expertus est, eò quod turpes illorum mores liberiùs coarguerat, infensiores multò, quòd S. Dionysium non modò istius Cœnobii, sed totius Franciæ divum tutelarem, celeberrimum illum Areopagitam Atheniensem fuisse negaret; itaque Monasterium relinquens, in territorium Trecense se contulit, ubi donatâ terrâ, & consentiente Episcopo, adjunctis quibusdam Monachorum cellis, Oratorium extruxit, quod in nomine *SS. Trinitatis* fundatum, postea ob consolationis gratiam, *Paracletum*, sive *Paraclitum* appellavit. Accidit post hæc, ut hominem suum patria sibi vendicaret, quippe qui in Abbatem S. Gildasii *, in Britanniâ Aremorica, à Gilda nostrate, uti volunt, olim conditi, electus sit, verùm sterile solum, & gens pene barbara, & quod pejus adhuc, tetriores Monachorum suorum mores, etiam hic loci, pacem & solatium denegârunt, quin eousque efferbuit Monachorum odium, ut latrones conducerent qui ipsum per viam transeuntem interciperent, venenum cibis ejus miscendum curârunt, quo sumpto, ipsomet casu abstinente, socius quidam Monachus mox occubuit; & quod magis horrendum, in ipso altaris sacrificio, veneno sacro calici immisso, vitæ ejus insidias struere non verebantur. Deserto itaque regimine Gildasiano, in quemnam locum se receperit, haud satis constat; ubicunque fuerit, ecce iterum procella, *iterum nubes post pluviam*, renovatur vetus hæreseos crimen, præcipue apud Bernardum Clarævallensem celeberrimi nominis tunc temporis in Galliâ virum. Anno 1140. Synodus Senonis * celebratur, citatur Petrus, comparet tandem Bernardus, in arenam descendit, scripta profert, erroris capitula designat. Sed cum Abelardus omnia ex adversariorum sententiâ agi, seque apud parum æquos judices causam dictûrum esse cerneret, ad sedem Apostolicam provocavit. Finita Synodo, dum Romam versus iter instituit, Cluniacum venit, à Petro Mauricio Abbate, *Venerabili* dicto, humaniter exceptus. Huic mentem candidè exponit Abelardus *, seque totum ejus judicio submittit, ab eo in monasterium suum ascitus, eoque mediante redintegrata illum inter & S. Bernardum concordia, quin & impetrata ipsius Pontificis absolutio. Tandem valetudinis causâ Cabilonem secedens, in monasterio S. Marcellini Ordinis Cluniacensis, non sine magna sanctitatis laude diem clausit extremum April. XXI.

SÆC. XII. ab An. MC.

* Ibid. c. 6, 7. p. 10.

* Ibid. c. 9. p. 20.

* Ibid. c. 10.

* Ubi supra c. 13. p. 32.

* Otho Frising. lib. 1. c. 48. Gaufrid. vit. S Bernard. lib. 3. c. 5.

* Vid. Epist. Petri Cluniac. inter opp. Abelardi p. 335, 337, 344.

SÆC. XII. ab An. MC. an. 1142. ætat. LXIII. Defuncti corpus, prout ipse dum in vivis adhuc erat per literas rogaverat, Heloisæ, conjugi traditum est, ab eâ in Cœnobio suo Paracletico sepultum. Duplex ei Epitaphium condidit Petrus Venerabilis; posterioris solummodò clausulam hic adjiciam;

Est satis in tumulo, Petrus hic jacet Abailardus,
Cui soli patuit scibile quicquid erat.

Erat quidem acri admodum ingenio, eruditione singulari, in Philosophicis princeps, in Logicis summus, ob egregiam disputandi peritiam *Dialecticus* dictus; *Dialecticarum*, inquit *, *rationum armaturam omnibus Philosophiæ documentis prætuli*; in Theologicis paucos habuit æquales. Errores qui ipsi objiciebantur, plures quidem erant, & si adversarii ejus sint audiendi, periculosissimi, quales sunt, *Quòd Pater sit plena potentia*; *Filius quædam potentia*; *Spiritus S. nulla potentia*, neque de substantiâ esse Patris aut Filii: *Christum non assumpsisse carnem, ut nos à jugo Diaboli liberaret*; *Deum nec posse, nec debere mala impedire*; *non peccavisse qui Christum ignorantes crucifixerunt*; *nec in Christo fuisse Spiritum timoris Domini*; *potestatem ligandi atque solvendi Apostolis tantum datam esse, non successoribus*; *quod propter opera nec melior, nec pejor efficiatur homo*; *quòd nec opus, nec voluntas, neque concupiscentia, neque delectatio, cum movet eam, peccatum sit*; *nec debemus eam velle extingui*: breviter hæc de eo Bernardus *; *Cum de Trinitate loquitur, sapit Arium*; *Cum de Gratiâ, sapit Pelagium*; *cum de Personâ Christi, sapit Nestorium*. Hæc, hisque plura, ei objecta sunt, quæ quidem in hominem vel mediocris ingenii, nullâve religionis scientia imbutum, haud cadere poterant, quæque ipse Petrus constanter pernegavit. Ab his ipsum liberant, ejus qui supersunt libri, præcipuè apologia illa, seu fidei confessio, quâ mentem suam perspicuè explicat, & hujusmodi objecta penitùs diluit; & levissima planè sunt, & incautè potiùs & duriusculè, quam falsò aut heterodoxè dicta, quæ in operibus ejus notant ipsi censores Parisienses. Verbo dicam: In hoc maximè peccâsse videtur Abelardus, quod ad argutias Dialecticas, & insolentes quosdam Philosophiæ terminos, dogmata Theologica, & summa quædam fidei Catholicæ mysteria revocare sit conatus. Notandum denique, plura malesana dogmata ipsi afficta, ex aliorum libris hausta esse, quos ipse pro suis nunquam agnovit.

* Hist. Calamit. suar. c. 1.

* Ad Guidon. Cardin. Epist. 192. p. 1561.

SCRIPTA.

Epistolæ ad Heloisam IV. quæ Tractatus potiùs quam Epistolæ censeri possunt. In penultima de Origine Sanctimonialium, & religionis monasticæ eruditè agit; in ultima Institutionem seu Regulam Heloisæ & Sanctimonialibus Paracliticis tradit.

Epistolæ aliæ ad diversos VII.

Epistola ad amicum, sive *Historia calamitatum suarum*, quam eruditis notis illustravit Andreas Quercetanus.

Apologia, seu *Confessio fidei*.

Expositio Orationis Dominicæ.

Expositio in Symbolum Apostolorum.

Expositio in Symbolum Athanasii.

Solutiones Problematum Heloisæ.

Adversùs Hæreses liber.

Commentariorum in Epistolam ad Romanos libri V.

Sermones XXXII. *in festis per annum legendi*.

Ad Heloisam ejusque Virgines Paracletenses.

Introductionis ad Theologiam libri III. sive ut ipse * alibi appellat, *Opusculum de fide S. Trinitatis*. Hoc opus frequenti manu tractare solebat, & in condendis suarum *Sententiarum* libris, penè semper ante oculos habuit Petrus Lombardus, fatente Joanne Cornubiensi, ipsius Lombardi discipulo, ap. Quercet. not. ad Abel. p. 1159. Hæc

* Ad Gaufrid. Parif. Epist. 21. p. 334.

Hæc Abelardi opera undiquaque eruit, collegit, recensuit, & Præfationem Apologeticam pro Petro Abelardo præmisit Fr. Amboesius Eques, Regis in sanctiore Consistorio Consiliarius, edidit verò præfixâ Doctorum Parisiensium censurâ Andreas Quercetanus, *Paris* 1616. 4°. Huic etiam editioni plures ad Abelardum & de eo *Epistolæ*, *Constitutiones*, *Rescripta*, & *Carmina* inseruntur.

INEDITA.

Liber Sententiarum Sic & Non dictus. Extat MS. in Bibliothec. S. Benedict. Cantabrig. num. 390. & in Bibliotheca publica Cod. 168.

Dialectica, seu *Logica*, quam penes se MS. servavit, & seorsim se editurum promisit Andreas Quercetanus in not. p. 1160.

Expositio super Epistolas Pauli, *Psalterium*, *& in Genesin*, adhuc MSS. extare dicuntur. Librum *Nosce teipsum* dictum, suum esse, dum adhuc in vivis erat, non semel negavit. Meminit ipse *Glossarum*, quas scripsit, in *Ezekielem*, quas puto periisse. *Versus ejus ad Astrolabium filium suum*, habentur MSS. in *Bibliothecâ Cottonianâ*, sub *Vitellio*, C. 8. N. 3. Restat, ut paucula adjiciamus de HELOISA, quam Petrus primò amicam, dein conjugem, tandem in statu monastico sororem habuit. Genere erat clara, Fulberti Canonici Parisiensis neptis, post connubium Argentolii primum Monacha, & ut vocant, Priorissa facta, dissoluto verò hoc Sanctimonialium conventu, anno 1130. Paracletum translata, ubi cæteris ipsi adhærentibus, eam Abbatissam præfecit Abelardus. Obiit marito plusquam XX. annis superstes XVI. Cal. Junii an. 1163, vel 1164. fœmina planè lectissima, eximiis moribus, ingenio eleganti, nullo non disciplinarum genere exculta, Latinè, Græcè, & Hebraicè docta. Extant inter Abelardi opera, Heloisæ ad Petrum Abelardum Problemata XLII. Epistola ad Petrum Abbatem Cluniacensem; ad Petrum Abelardum Epistolæ III. quæ admirabile ingenii acumen, & eruditionem non vulgarem liquidò præ se ferunt, in quibus siqua sint, quæ immodicum erga Abelardum affectum prodant, benigna interpretatione emollienda sunt.

GUIGO, sive *Guido*, patriâ Delphinas, Ordinis Carthusiani Monachus, Carthusiæ majoris Prior quintus; claruit circa an. 1120. vel paulò post, certè æqualis S. Bernardi, cui familiaris erat. Obiit anno 1137. XXVII. Julii, ætatis suæ anno 50. Monachatûs 30. Prioratûs 27. 1120.

SCRIPTA.

Scala Claustralium, sive *Meditationes de modo orandi, ad fratrem Gervasium*. Habetur inter opera S. Augustini, titulo Scalæ Paradisi, inter opera etiam S. Bernardi, ei falsò supposita; denique vero authori restituta in editione Bernardi *Parisiensi* 1666. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XXII. p. 1163.

Tractatus de quadripartito exercitio Cellæ. Extat in Bibliothecâ Patr. Tom. XXIV. p. 1463.

Epistolæ III. 1. *ad Haymericum Cardinalem*, 2. *ad Hugonem S. Militiæ Priorem*, 3. *ad Innocentium II. Papam*. Habentur in editionibus S. Bernardi operum *Parisiensibus* 1645, 1666.

Epistola ad Durbonenses Fratres de supposititiis B. Hieronymi Epistolis, à Mabillonio evulgata Analect. Tom. I. p. 331.

Vita S. Hugonis Episcopi Gratianopolitani, apud Surium & Bollandum ad diem I. Aprilis.

Statuta Carthusianorum prima, edita olim *Basil.* 1510.

RODULPHUS, S. Trudonis propè Leodium Abbas; claruit circa an. 1120. postea Cœnobio S. Pantaleonis Coloniæ præpositus. Obiit circa 1120.

an.

SÆC. XII ab an. 1138. Scripsit *Chronicon Monasterii Trudonensis* libris XIII. quos edidit
An. MC. Lucas Dacherius Spicileg. Tom. VII. *Vitam S. Lietberti Episcopi Cameracensis*, ab eodem editam Tom. IX. *Epistolam ad Sigebertum de susceptione puerorum in Monasteriis*, quæ unà cum literis Sigeberti ad Rodulphum habetur apud Mabillon. *Analect.* Tom. II. p. 495.

1120. ALBERTUS, sive Albricus, Ecclesiæ Aquensis Canonicus, & custos sive æditiuus. Claruit anno 1120. Scripsit ex auditu & relatione aliorum, *Historiam Hierosolymitanæ Expeditionis sub Godefrido Bullionæo & aliis principibus, libris* XII. quibus res à Christianis in Oriente gestas accuratè persequitur ab anno 1095. ad secundum Baldwini II. annum Christi 1120 circiter. *Historiam istam* titulo *Chronici Hierosolymitani* anonymam primus edidit Reinerius Reineccius *Helmstad.* 1584. dein authori suo restitutam Bongarsius *inter Gesta Dei per Francos* Tom. I. p. 184.

1120. GAUTERIUS, sive *Galterius, Cancellarius* à dignitate dictus, gente Gallus; claruit anno 1120. Scripsit *Historiam rerum à Christianis ad Antiochiam fæliciter anno* 1115. *infæliciter anno* 1119. *gestarum*, quibus ipse interfuit; & captivus ductus carcerem diu tulit, cujus vi ingenium sibi hebetatum fuisse ipse * queritur. Extat *Historia* ista *Bellorum Antiochenorum* inter *Gesta*
* P. 249. *Dei per Francos* Tom. I. p. 441.

1120. HUGO, Ordinis Benedictini Monachus Floriacensis; claruit anno 1120. Scripsit *Chronicon libris* VI. *ad Ivonem Carnotensem*; (cui à nonnullis perperàm id tribuitur) exorsus à Nino Assyriorum rege, & in Ludovici Pii Imp. morte, anno Christi 840. desinens. Primus id cum notis edidit Bernardus Rottendorpius Monasterii 1638. mutilum tamen, priorem nempe solummodò partem ad tempora Constantini M. continens. Integrum extat in Bibliothecâ Cæsareâ. *Epilogum* ejus res gestas Ludovici Pii complectentem, exhibet Lambecius Comment. l. 2. c. 8. p. 857. Duo hujus Chronici integra exemplaria extant MSS. in Bibliothecâ Lambethanâ. Scripsit etiam Hugo *libros* II. *de regiâ potestate, & sacerdotali dignitate, ad Henricum Angliæ Regem*, quos in lucem emisit Baluzius *Miscellan.* Tom. IV. p. 9.

1120. MICHAEL GLYCAS, natione Siculus; claruit anno 1120. Scripsit multa, variique argumenti, quæ sequuntur.

Annales Quadripartiti, opus non solùm historicum, sed etiam physicum & theologicum; primâ parte de operibus sex dierum disserit, secundâ res gestas ab orbe condito ad Christum natum enarrat; tertiâ à Christo nato ad Constantinum M. progreditur; quartâ res exinde gestas pertractat, & in Alexii Comneni morte, anno Christi 1118. desinit. Prodierunt Latinè ex Joannis Leunclavii versione *Basil.* 1572. 8°. dein Gr. Lat. cum versione & notis Philippi Labbei *Paris.* 1660. fol.

Disputatiunculæ II. Lat. editæ à Jacobo Pontano unà cum Philippi Solitarii *Dioptrâ, Ingolstad.* 1604. 4°.

Scripsit Glycas *Epistolas* plures, ex quibus plurima, nec contemnenda quidem, fragmenta adducit Leo Allatius, non uno in loco, nempe *De Consensu*, l. 3. c. 13. §. 4. cap. 14. §. 15. cap. 16. §. 24. cap. 18. §. 8. libro *De Purgatorio*, pag. 28, 49, 789. libro *adversùs Hottingerum* cap. 18. p. 320. *De libris Eccles. Græcorum* pag. 118, 127, 254, 324. ubi notandum aliquot ex his Epistolas sub nomine Zonaræ vel Glycæ ab eo citari.

Tractatus aliquot hactenus ineditos recenset Leo Allatius *De Consensu* lib. 2. cap. 18. §. 17. nempe *Librum ad Maximum Smeniotem de Processione Sp. S.* (fragmentum ejus habet idem l. 3. c. 2. §. 3.) *Ad eundem, an Christus Azymo in supremâ cœnâ usus sit? Ad Esaiam Monachum de animabus à corpore separatis?* Quædam etiam Glycæ *in S. Scripturam Exegetica* in Bibliotheca Cæsareâ Viennensi extare prodit Possevinus *Apparat. Sacr.* Tom. II. p. 112.

NICETAS,

NICETAS, civitate Bizantinus, vitæ instituto Philosophus, i. e. (ni fallor) Monachus; claruisse videtur circa an. 1120. Scripsit *Tractatum Apologeticum pro Synodo Chalcedonensi adversus Armeniæ principem.* Extant fragmenta ejus apud Leonem Allatium *De Consensu* lib. 1. cap. 5. §. 3. p. 72. & libro *De Purgatorio* p. 4. *De libris Eccles. Græcor.* p. 314. integra verò habetur Gr. Lat. *Græc. Orthod.* Tom. I. p. 663.

S ÆS. XII ab An. MC. 1120.

ROBERTUS, *Retenensis* dictus, natione Anglus; claruit anno 1120. Cùm prima literarum elementa in patriâ degustâsset, in exteras regiones se contulit, & peragratis Galliâ, Italiâ, Dalmatiâ, Græciâ, tandem in Syriam pervenit, ubi diu inter Saracenos versatus, accuratam linguæ Arabicæ cognitionem sibi comparavit. Domum rediens, in Hispaniâ consedit, ubi Astrologiæ studiis incubuit, & Pampelonæ Archidiaconus creatus est. Obiit anno 1143. *Mahometis Alcoranum in compendium* redegit, & redactum Latinè vertit. Prodiit ea *versio Norimbergæ* 1543. *Basil.* 1543, 1550. fol. De hâc Versione censuram hanc fert Cl. Huetius *, *Ineptissima est, ut semel dicam, hæc Alcorani Interpretatio, sententias miserè subvertens; strigosa ad hæc nonnunquam & exilis, in nimiam statim molem assurgit, ut nemo inde Alcorani intelligentiam sibi spondere queat. Id quidem sperare possemus, si integra alterius hujus interpretis prodiisset conversio, cujus Suratta prior cum Roberti, & Hermanni interpretatione edita est, quæ an Joannis Segobiensis, alteriusne sit, aliorum esto judicium.* 1120.

* De Clar. interpret. p. 141.

HUGO DE S. VICTORE, *Didascalus* à nonnullis dictus, natione, ut volunt, Saxo, rectiùs patriâ Iprensis, Canonicus, & (si Trithemio * & Pantaleoni † fides) Abbas Cœnobii S. Victoris Parisiensis, Ordinis S. Augustini; unde *Victorini*, sive De *S. Victore*, nomen traxit. Claruit anno 1120. Vir, prout ævi sui indoles tulit, eruditus; in B. Augustini scriptis versatissimus, quem proinde in lucubrationibus suis maximopere æmulatus est, adeo ut alter *Augustinus*, & *lingua Augustini* cognominaretur. Obiit anno 1140. die XI. Februarii, ætatis suæ 44. 1120.

* De Script. Eccles. fol. 82.
† De Viris illustr. par. 2. p. 171.

OPERA.

De *Scripturis. & Scriptoribus sacris prænotationes.*

Annotationes elucidatoriæ in Pentateuchum, Judices, libros Regum, Psalmos aliquot, Threnos, Joelem, & Abdiam.

In Ecclesiasten Homiliæ XIX.

Annotationes elucidatoriæ Allegoriarum in totum Testamentum Vetus, exceptis Prophetis & libris Sapientialibus.

Annotationes elucidatoriæ allegoriarum in quatuor Evangelia.

Annotationes literales & quæstiones in Epistolas S. Pauli, quas Hugoni abjudicatas Scholastico cuidam Scriptori attribuit Oudinus.

Annotationes elucidatoriæ in Dionysium Areopagitam.

Excerptionum priorum libri X. Celebre *opus librorum* XXIV. *Excerptionum*, sparsim habetur inter opera Hugonis nostri, viz. hic loci X. priores libri (quorum etiam quatuor primi inter opera Richardi Victorini extant in editione Rothomagensi 1650.) libri IX. proximi usque ad XX. exclusivè iidem sunt cum *Annotationibus elucidatoriis Allegoriarum in totum Test. Vet.* supra recensitis, liber XX. idem cum *Collectaneo Homiliarum in Ecclesiasten*, libri IV. reliqui sunt iidem cum *Annotationibus elucidatoriis in quatuor Evangelia.* Cæterùm *opus istud Excerptionum* in nonnullis Codd. MSS. Richardi Victorini, in aliis Hugonis nostri, in plurimis nullius authoris, nomen præ se fert. Nec Hugonem autem, nec Richardum authorem habere potest, cum author in libro X. Philippi Augusti Galliæ regis (qui regnare cœpit anno 1180.) meminerit, seque sub Philippo opus suum contexuisse prodat. Huc ferè redeunt, quæ de opere isto fusissimè disputat Oudinus *Supplem.* p. 403. &c.

Institu-

SÆC. XII. ab An. MC.

Inſtitutiones in Decalogum.

Expoſitio in Regulam S. Auguſtini.

De inſtitutione novitiorum.

De Clauſtro Animæ libri IV. quos Hugoni de Folieto, Monacho Corbeienſi, Hugonis Victorini Synchrono, deberi communi omnium eruditorum ſententiâ receptum eſt.

De Medicinâ animæ liber.

De nuptiis carnalibus & ſpiritualibus libri II. qui cum præcedente Opuſculo eundem Hugonem de Folieto autorem agnoſcunt.

Beſtiarium, ſive *de proprietatibus animalium & aliarum rerum libri* IV. quorum duo priores *de Avibus*, ejuſdem ſunt Folieti.

De Animâ libri IV. ex quibus primus & tertius inter Bernardi, ſecundus inter Auguſtini, Opera habentur.

De Fructu carnis & ſpiritûs liber, ab Hugonis Victorini ſtylo alienus.

De vanitate mundi libri IV.

Tractatus V. viz. *De arrhâ animæ, De laude charitatis. De modo orandi. De meditatione. De Arcæ myſticæ deſcriptione.*

De Arcâ Noë libri IV.

Sermones C. de variis argumentis.

Sermo de Aſſumptione B. Mariæ.

Didaſcali libri VII. quorum ultimus *de Trinitate*, ſex priores *de liberalibus artibus* agunt.

De poteſtate & voluntate Dei libellus.

De quadruplici voluntate in Chriſto libellus.

De ſapientiâ animæ Chriſti libellus ad Gualterum de Mauritaniâ, Laudunenſem poſtea Epiſcopum.

De unione corporis & ſpiritûs libellus.

De verbi Dei efficaciâ libellus.

Apologia de Verbo Incarnato, & *Diſputationes III. de eodem.*

De perpetuâ virginitate B. Mariæ.

Miſcellaneorum priorum liber unicus, poſteriorum libri V. Ea nonnulli non Hugoni, ſed diſcipulo ejus cuidam, adjudicanda cenſent.

De filiâ Jephte Tractatus.

Speculum de myſteriis Eccleſiæ.

De Canone myſtici libaminis, ejuſque ordinibus libellus.

De Cæremoniis, Sacramentis, & Officiis Eccleſiaſticis libri III. qui quidem unà cum præcedente Opuſculo debentur Roberto Paululo Presbytero Ambianenſi, qui claruit circa an. 1170.

Dialogus de Sacramentis legis naturalis & ſcriptæ.

Summa Sententiarum ſeptem Tractatibus comprehenſa, quorum I. eſt de *Fide, Spe*, &c. II. *de creatione & angelicâ naturâ.* III. *de creatione & humanâ naturâ.* IV. *de Sacramentis in genere, & præceptis divinis.* V. *de Sacramento Baptiſmi.* VI. *de Sacramentis Confirmationis, Euchariſtiæ, Pœnitentiæ, & Extremæ Unctionis.* VII. *de Sacramento conjugii.*

De Sacramentis Chriſtianæ fidei libri II. *Argent.* 1465. fol.

Prodierunt Hugonis Victorini Opera *Pariſ.* 1526. III. Tom. curâ Thomæ Garzonii *Venet.* 1588. III. Tom. *Colon.* 1617. *Rothomagi* 1648. 2 vol. fol.

Acceſſit in editione Rothomagenſi præter alia quædam levioris notæ, *Liber de ſtudio legendi*, cui deerat caput ultimum. Id aliunde hauſtum dedit Mabillonius Analect. Tom. I. p. 324.

Epiſtola increpatoria ad Joannem Archiepiſcopum Hiſpalenſem, qui à *fide Chriſtianâ ad Arabes defecerat*, extat apud Baronium ad an. 1136.

Scripſit adhuc Hugo noſter *Chronicon ad annum uſque* 1128. jam deperditum. Id tamen tacito Hugonis nomine paſſim exſcripſit Autor Chronici magni Belgici à Piſtorio editi.

1121. EADMERUS, ſive *Edmerus*, ſive *Edinerus*, ſive *Emundus*, Natione Anglus, Monachus Cantuarienſis O. B. Claruit anno 1121. Anſelmi Archiepiſcopi

episcopi discipulus, omniumque ejus laborum & itinerum comes individuus, quin & vitæ suæ corrector ab Anselmo petitus, ab Urbano II. datus. Tandem, teste Simeone Dunelmensi S Andreæ in Scotiâ Episcopus factus est: quod verò illum Monasterii S. Albani Abbatem fuisse tradunt Baleus, Pitseus, aliique eos secuti, in eo planè hallucinantur, cùm Eadmerus ille Cœnobiarcha Albanensis plusquam integro sæculo antiquior nostro fuerit, & circa an. 980. è vivis excesserit. Cæterùm Eadmerus postquam in Scotiâ infulas adeptus est, cùm Monastici magis obsequii, quo Ecclesiæ Cantuariensi devinctus erat, quàm Episcopalis dignitatis memor, ingentem sedis Cantuariensis authoritatem datâ quâvis occasione jactitaret, eamque super arduis Ecclesiæ Scoticæ negotiis consuli vellet; apud Alexandrum regem malè audire cœpit; variisque injuriis eo nomine affectus est. Harum denuò pertæsus Eadmerus, seque Ecclesiæ Santandreanæ, desiderato favore regio, nullatenus prodesse posse animadvertens, annulum ac baculum pastoralem regi remisit, anno circiter 1124. Episcopatu semet abdicavit, & Cantuariam reversus, in Cœnobio pristino consenuit. SÆC.XII. ab An. MC.

SCRIPTA.

Historiæ novorum, sive *sui sæculi libri VI. ab anno* 1066. *usque ad an.* 1122. Operis hujusce præstantiam tum à re ipsâ, tum ab eximio autoris narrandi judicio, pari fide, & non contemnendo sermonis nitore, plurimùm commendat ὁ πάνυ Seldenus; quorum omnium non pœnitenda specimina exhibet. "In sermone verò, *inquit*, nitor ejusmodi reperitur, ut si veteres re-"rum nostratium scriptores ad unum omnes diligentiùs evolveris, hujus fue-"rit incomparabilis. Stylum æquabilem satis, gravem, & historico, ut ætas "tulit, dignum præ se fert, vocabula etiam ferè ubique pura. Cæteri quos "terimus, sive coætaneos, sive priores, sive recentiores, barbarie, squallore, "& sordium congerie præ Eadmero plerunque deturpantur. Etiam Malms-"buriensem hic noster stylo saltem æquat, in cæteris autem longo planè in-"tervallo superat. Primus hanc Historiam ex Bibliothecâ Cottonianâ in lucem emisit idem Seldenus cum notis doctissimis, & Actorum ex publicis Archivis Spicilegio *Londini* 1623. f. exinde recusa est ad calcem Anselmi Operum *Paris.* 1675. fol.

De Vitâ S. Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis libri II. Habentur in editionibus Operum Anselmi *Colon.* 1612. *Paris.* 1630. 1675. & ap. Sur. Febr. XXI.

Vita S. Wilfridi Archiepiscopi Eboracensis, à Mabillonio edita Sæc. Benedict. III. par. 1. p. 196.

De Excellentiâ B. Mariæ Virginis.

De quatuor Virtutibus, quæ fuerunt in B. Mariâ Virgine.

De Beatitudine cœlestis patriæ.

De Similitudinibus S. Anselmi.

Opuscula ista quatuor, Anselmo antea inscripta, & inter Opera ejus delitescentia, Eadmero vindicavit, & sub illius nomine edidit Gabriel Gerberonius ad calcem Anselmi Operum *Paris.* 1675.

Præter hæc extant adhuc Eadmeri opuscula varia, viz. *Carmen de S. Edwardo Rege & Martyre. Epistola ad Edmerum de Matre S. Edwardi. Utrum Eboracensis Ecclesia Primatum super Scotos habeat. De corpore S. Dunstani apud Glastonienses posito. Vita S. Wilfridi Archiepiscopi. Vita S. Odonis Archiepiscopi. Vita S. Dunstani & quædam miracula ejus. De ordinatione B. Gregorii Papæ. De excellentia B. Mariæ Virginis. Vita S. Oswaldi Archiep. Ebor. De beatitudine perennis Vitæ. Vita S. Bregwini Archiep. De conceptione S. Mariæ. Vita Petri primi Abbatis Cœnobii S. Augustini Cant. Sententia de memoria sanctorum quos venerari decet. De commovendo super se manum S. Petri Apostoli. De reliquiis S. Audoeni & aliorum sanctorum in Ecclesia Christi Cant. De Gabriele Archangelo.*

SÆC. XI. ab An. M. Habentur hæc omnia MSS. in codice admodum antiquo Vol. 338. 4°. Coll. Corp. Christi Cant.

Alia ejus scripta memorant Balæus, Pitseus, aliique, quæ huc transcribere è re minime visum est.

1123. Vitam ejus prolixe describunt Bibliothecæ Cluniacens. Curatores *Paris.* 1614.

PETRUS MAURICIUS, gente Gallus, Patriâ Arvernus, ex nobili Dominorum de Monte Buxerio stemmate prognatus, Mauricii & Rangardæ filius; postquam militiæ gloriosam per annos aliquot navârat operam, sæculo abrenunciato, Monachis Cluniacensibus se adjunxit; & post Hugonis junioris mortem, anno 1123. die Assumptæ in cœlum Virginis creatus est Abbas Cluniacensis, *Abbas Venerabilis* ob morum gravitatem vulgò dictus. Primo præfecturæ suæ exordio, gravissimas à Pontio, Abbate olim Cluniacensi, qui ante triennium Hierosolymam profecturus munere suo sese abdicârat, abdicatum redux repetierat, passus est injurias: verùm iis opportuna Pontii mors mox finem fecit. Anno 1126. Petri de Bruis dogmata voce & scriptis oppugnare cœpit. Anno 1140. Petrum Abailardum apud Cluniacenses fortuito divertentem ab erroribus ad saniorem mentem revocavit; & in Monasterio Cluniacensi senectuti suæ sedes ponere susceptâ vitâ Monasticâ persuasit. Anno 1145. ab Eugenio Pontifice in Italiam evocatus est; ut Tusciæ civitates implacabili inter se bello digladiantes invicem conciliaret. Sedulò id quidem conatus est Petrus: verùm obstinata Tuscorum pervicacia pia illius studia ludificata est. Anno 1150. ad procuranda Ordinis Cluniacensis negotia Romam iter suscepit; ingenti honore ab Eugenio Papâ, & Romanis civibus exceptus. Obiit exeunte anno 1156. VIII. Cal. Januarii.

OPERA.

Epistolarum libri VI. Prodierunt seorsim *Paris.* 1522.

Epistola ad Petrum de S. Joanne contra eos qui dicunt, Christum nunquam se in Evangelio apertè Deum dixisse.

Tractatus adversùs Judæorum inveteratam duritiem.

Epistola ad S. Bernardum Abbatem Claræ-vallensem, de translatione Alcorani ex Arabico in Latinum, quam ipse fieri procuravit anno 1143.

Summula quædam brevis contra hæreses & sectam Diabolicæ fraudis Saracenorum, sive Ismaelitarum.

Epistola sive Tractatus adversùs Petrobrusianos.

De Transfiguratione D. N. J. C. Sermo.

De Miraculis sui temporis libri II.

Rythmi, Prosæ, Versus, & Hymni.

Statuta Congregationis Cluniacensis.

Prodierunt Petri Cluniacensis Opera *Ingolstad.* 1546. in *Bibliothecâ Cluniacensi* ab Andreâ Duchesnio & Martino Marrier editâ *Paris.* 1614. denique in Bibliothecâ Patr. Tom. XXII. p. 813.

Epistolæ II. antea ineditæ, habentur apud Mabillon. Analect. Tom. III. p. 481.

1124. FULCHERIUS, Carnotensis, Monachus an Presbyter? Robertum Normanniæ Ducem cum exercitu in Terram sanctam proficiscentem anno 1095. secutus est. In Syriam quamprimùm venit, Baldwini regis Godefridi Ducis Bullionæi fratris Sacellanum egit. Claruit adhuc anno 1124. Scripsit *Historiam,* quam vocavit, *Gesta Francorum Hierusalem peregrinantium ab anno* 1095. *ad annum usque* 1124. primus qui mutilam edidit, inter Gesta Dei per Francos Tom. I. p. 381. Jacobus Bongarsius testatur se integriori Codice olim usum esse; in quo ipsum Opus distinctum erat in libros tres, secundo libro incipiente à Baldwino I. rege, tertio à Baldwino II. adeóque Historiam Fulcherianam integram edidit Andreas Duchesnius Script. Franc.

cic. Tom. IV. *Parif.* 1641. p. 816. De Fulcherii ſtylo modeſtam ſatis cenſuram fert Gulielmus Malmsburienſis *. *Scripſit ſtylo*, inquit, *non quidem agreſti, ſed, ut dici ſolet, ſine nitore & palæſtrâ; & qui alios admonere potuit, ut accuratiùs ſcriberent.* SÆC. XII ab An. MC. *De geſt. reg. Angl. lib. 4.

HONORIUS II. antea *Lambertus* dictus, Patriâ Bononienſis, loco humili natus, à Paſchali Papâ Epiſcopus Veletrenſis, & tandem Cardinalis Oſtienſis creatus eſt. Anno 1124. deturbato Theodulpho Cardinali Presbytero S. Anaſtaſiæ, qui poſt Calliſti mortem Pontifex Canonicè electus fuerat, ipſe ſedem Pontificalem arripuit die XVI. Decembris, à Clero Romano poſt dies aliquot (ſi Baronio fides) ritè confirmatus, & XXVIII. Decembr. vel IV. Januar. anni ſequentis coronatus. Anno 1125. Fredericum & Conradum Imperatores Henrici V. nepotes poſt avunculi mortem imperium repetentes, & Lotharium regem armis perſecutos, excommunicavit: quin & Anſelmum Archiepiſcopum Mediolanenſem ob donatum Longobardiæ coronâ Conradum eidem ſententiæ ſubjecit. Anno 1127. Rogerio Siciliæ Comiti ob ſuſceptum abſque ſuâ authoritate Calabriæ & Apuliæ Ducatum, bellum intulit, plenariam peccatorum remiſſionem omnibus in expeditione eâ morituris affatim pollicitus. Anno ſequente eundem Rogerium anathemate percuſſit; quòd Ducatum inconſultâ ſede Romanâ arripuiſſet, & Epiſcopos Siciliæ Romam ventitare vetuiſſet. Obiit anno 1130. die XIV. Februar. Extant *Epiſtolæ* XI. Concil. Tom. X. p. 908. duodecima ibid. p. 1843. 1124.

NORBERTUS, Patriâ Clivenſis, Heriberti & Hadewigis filius, in aulâ Frederici Archiepiſcopi Colonienſis educatus, dein in aulam imperatoriam accitus eſt, & in Monaſterium demum Sigebergenſe ſeceſſit. Anno 1118. impetratâ à Gelaſio Papâ facultate ad prædicandi munus ſe contulit. Anno 1120. S. Auguſtini Regulam ſervandam ſuſcipiens, Præmonſtratenſium Ordinem inſtituit: & quinquennio poſt Romam profectus Ordinem ſuum ab Honorio Papâ confirmari obtinuit. Anno 1126. ab Antverpienſibus evocatus Tanchelinum quendam, Hæreſiarcham perditiſſimum, ſtrenuè oppugnavit. Anno 1127. Archiepiſcopus Magdeburgenſis creatus eſt. Anno 1131. Concilio Remenſi interfuit. Anno 1133. Innocentio Papæ & Lothario regi ex Germaniâ Romam profectis comitem ſe dedit. Anno ſequente in Patriam reverſus, diem obiit. Extat *Sermo Exhortatorius ad Fratres* in Bibliothecâ Patrum Tom. XXI. p. 118. 1127. Vit. Norbert. per Hugon. ap. Sur. Junii VI.

DROGO, primo quidem Monaſterii Nicaſiani apud Remenſes Prior, deinde Abbas Laudunenſis; denique ab Innocentio II. Romam evocatus, Oſtienſis Epiſcopus conſecratur, claruit anno 1128. quo Abbatiam adeptus eſt. Obiit circa an. 1138. 1128.

Scripſit *Librum ſive Sermonem de Sacramento Dominicæ Paſſionis*. Habetur in *Orthodoxogr.* p. 1388.

HERVEUS, gente Gallus, Patriâ Cenomanenſis, O. B. Monachus Dolenſis, claruit circa an. 1130. Scripſit *Commentarium in Epiſtolas D. Pauli*, quod Anſelmo falsò inſcriptum inter Opera ejus habetur in editione Colonienſi 1612. *Commentarium* etiam *prægrandem in Eſaiam Prophetam ad Joannem Abbatem Dolenſem*, in Bibliothecâ Claromontanâ MS. aſſervatum, teſte Labbeo *; denique *Poſtillas breves in Deuteronomium*, quas apud S. Germanum Pariſienſem extare prodit Oudinus ‖, epiſtolam encyclicam monachorum Burgidolenſium hujus Hervei vitam & ſcripta continentem edidit Dacherius Spicileg. Tom. 2. p. 514. 1130. *Differt. Tom. I. p. 432. ‖ Supplem. p. 395.

HONORIUS, Auguſtodunenſis Eccleſiæ in Burgundiâ Presbyter & Scholaſticus, claruit anno 1130. *Solitarii* etiam nomen geſſiſſe videtur: ita enim ejus *Gemmæ animæ* annorum 500. exemplar in codice Ambroſiano, 1130.

SÆC. XII. ab An. MC. *Honorii Solitarii* nomen præfert, notante Mabillonio *It. Ital.* p. 14. Scripſit multa, variique argumenti, quæ ſequuntur.

OPERA.

Liber de Luminaribus Eccleſiæ, ſive *de Scriptoribus Eccleſiaſticis*, ex Hieronymo, Gennadio, Iſidoro, & Bedâ ferè contextus. Prodiit cum notis Suffridi Petri *Colon.* 1580. 8°. Eundem in quatuor libellos diviſit, & in Bibliothecâ ſuâ Eccleſiaſticâ notis illuſtratum edidit Aubertus Miræus *Antverp.* 1639. f.

Commentarii in libros tres Solomonis. Prodierunt *Colon.* 1540.

Inevitabile, ſive *Dialogus de Prædeſtinatione & libero arbitrio.* Prodiit *Colon.* 1552. inter Caſſandri Opera *Pariſ.* 1616. *Antverp.* 1620. 1624. 8°.

Gemma animæ, de Officio Miſſæ, ejuſque cæremoniis, in quatuor partes diſtributa. Prodiit *Lipſiæ* 1514. & inter Scriptores *de Divinis Officiis Pariſ.* 1610. p. 1179.

Synopſis mundi, ſive de Imagine mundi libri III. Spiræ 1583. Duo priores libri inter Anſelmi Opera haberi ſolent.

Elucidarium, Anſelmo etiam ſuppoſitum, inter cujus proinde Opera reperitur.

Libellus de Hæreſibus. Baſil. 1544.

De Mundi Philoſophiâ libri IV.

De Solis affectibus liber.

Series Romanorum Pontificum à S. Petro ad Innocentium II.

Opera iſta Honorii omnia junctim edita ſunt in Bibliothecâ Patr. Tom. XX. p. 963. 1226.

Alia quamplurima ſcripſit Honorius hactenus inedita. viz. *Libellum Sermonum. De incontinentiâ ſacerdotum. De omnimodâ hiſtoriâ*, &c. quæ in Appendice ad librum ejus de Scriptoribus ſigillatim enumerantur.

1130. INNOCENTIUS II. *Gregorius* antea dictus, ex nobili familiâ Romæ natus, Joannis filius, Monachus Lateranenſis, dein Abbas Monaſterii SS. Nicolai & Benedicti propè locum Burranum; poſtea ab Urbano II. Cardinalis Diaconus S. Angeli renunciatus, anno 1118. Calliſtum II. in Gallias fugientem ſecutus; ac demum poſt Honorii II. mortem anno 1130. Pontifex Romanus ab alterâ Cardinalium parte electus eſt die XVII. Febr. die XXIII. ordinatus. Altera interim Cardinalium factio Petrum Cardinalem S. Mariæ, Anacleti II. nomine inſignitum in Pontificali throno collocârunt. Innocentius ab Anacleto ejectus & excommunicatus in Gallias fugit; ubi à Gallis, Anglis, & Germanis pro legitimo Pontifice habetur, atque anno ſequente in Concilio Rhemenſi confirmatur. Anno 1133. à Lothario Germaniæ rege in ſedem reſtitutus, ei viciſſim inveſtituras remiſit, atque eum Imperatorem Romæ coronavit. Anno 1137. Lotharium Imp. in partes trahens Rogerio Siciliæ regi bellum intulit; eique Campaniam & Apuliam eripuit. Anno 1139. celebrato Romæ mille circiter Epiſcoporum Concilio, Rogerium regem, & Anacleti biennio ante defuncti aſſeclas excommunicavit, Clericorum conjugium damnavit, alioſque Canones Eccleſiaſticos ſancivit. Eodem anno contra Rogerium exercitum ducens, re male geſtâ, ipſe ab hoſtibus captus eſt, & ad iniquas pacis conditiones adactus. Obiit anno 1143. die XXIV. Septembr. Extant *Epiſtolæ* XLIII. Concil. Tom. X. p. 946. *aliæ* V. ibid. p. 1843. *Epiſtolæ* II. apud Baluzium *Miſcellan.* Tom. II. p. 198. Anacleti Antipapæ *Epiſtolæ* XXXVIII. à Chriſtiano Lupo editæ habentur ad calcem *Epiſtolarum Epheſinarum* p. 491.

Petrus Diac. Chron. Caſſin. l. 4. c. 99.

1130. S I M E O N, Natione Anglus, in Academiâ Oxonienſi educatus, ubi Philoſophiam ac Theologiam docuit: deinde factus O. B. Monachus, & Præcentor Dunelmenſis; reliquias Bibliothecarum, quas miſere ſpoliârant Dani, dili-

diligenter excussit: & collectâ undique materiâ ad scribendum se accinxit. Claruit anno 1130. SÆC. XII. ab An. MC.

SCRIPTA.

Historia Ecclesiæ Dunelmensis, ex majorum authoritate scripta, ab Oswaldo rege ad Gulielmi Episcopi obitum, viz. ab anno 635. ad 1096. Primus *Historiam* istam in lucem extulit Cl. Twisdenus inter X. Scriptores Anglicos *Londini* 1652. p. 1. Eam Turgoto, Priori Dunelmensi, vindicat, qui Dissertationem huic Collectaneo præmisit, Cl. Seldenus. Certè Turgoti Historiam, iisdem penè verbis, paucis admodum mutatis, descripsisse videtur Simeon noster: unde Bibliothecæ Cottonianæ Codex MS. Turgoti nomen in fronte præfert. Habetur Historiæ hujus Continuatio ab anno 1096. ad 1154. ibid. p. 59. à recentiore manu addita.

Epistola ad Hugonem Decanum Eboracensem de Archiepiscopis Eboracensibus. Extat ibid. p. 75. & apud Labbeum *Bibl. Nov. MSS.* Tom. 1. p. 322. ubi integra deest Præfatio.

Narratiuncula de Obsidione Dunelmensi, apud Twisdenum, ubi supra, p. 79.

Historiæ de Regibus Anglorum & Dacorum libri II. ab anno 731. (quo desiit Bedæ Historia) ad an. 1130. extrema sc. Henrici I. tempora. Omnia penè ex eo desumpsit Rogerius Hovedenus. Extat ibid. p. 85. *Historiam* hanc per XXV. annos continuavit Joannes de Hexam, Prior Hagulstadensis, ejusdem temporis Scriptor, ibidem editus.

ALGERUS, Primùm Ecclesiæ S. Bartholomæi Leodiensis Diaconus & Scholasticus; dein ad Ecclesiam S. Lamberti ab Oberto Episcopo translatus, negotiis Ecclesiasticis per viginti ferè annos usque ad obitum Frederici Episcopi operam dedit: postremùm in Cœnobio Cluniacensi sub Petro Mauricio Abbate institutum Monasticum amplexus est. Claruit anno 1130. Scripsit *libros III. de Sacramento Corporis & Sanguinis Domini adversùs Berengarium*, qui habentur in Bibliothecâ Patr. Tom. XXI. p. 251. *Libros III. de Misericordiâ & justitiâ*, quorum Præfationem edidit Mabillonius *Analect.* Tom. I. p. 307. integri Operis editionem denuò procurandam pollicitus. *Librum de dignitate seu antiquitate Ecclesiæ Leodiensis*, cujus unica superest memoria. 1130.

WILLELMUS, Natione Anglus, Patriâ Somersetensis, inde *Somerset* dictus, Cœnobii Malmsburiensis Monachus O. B. Bibliothecarius, & Præcentor, claruit circa an. 1130. Obiit anno 1143. De eo hæc Nobiliss. Savilius *, quo nemo meliùs judicare poterat. *Inter vetustissimos rerum nostrarum Autores, & narrationis fide & judicii maturitate Principem locum tenet Gulielmus Malmsburiensis, homo, ut erant illa tempora, literatè doctus, qui septingentorum plùs minùs annorum res tantâ fide & diligentiâ pertexuit; ut è nostris propè solus Historici munus explesse videatur.* 1130.

* Epist. ad Eliz. Regin. Collectioni suæ præmissâ.

SCRIPTA.

Libri V. de rebus gestis Regum Anglorum à primo Saxonum adventu ad vicesimum octavum Henrici I. Regis annum, viz. ab anno 449. ad an. 1127. ad Robertum Glocestriæ Comitem, Henrici I. filium nothum.

Historiæ Novellæ libri II. ab anno 1127. ad 1143. postea additi, & eidem Roberto dicati.

De rebus gestis Pontificum Anglorum libri IV. à primo Augustini adventu ad suum usque tempus.

Historias istas in unum collegit, atque edi curavit Nobiliss. Savilius *Londini* 1596. f. recusas *Francofurti* 1601.

Vita

SÆC.XII. ab An. MC. *Vita S. Aldhelmi Epiſcopi Schireburgenſis*, à Mabillonio edita Sæc. Benedict. I. par. 1. p. 726.

De antiquitatibus Glaſconiæ Opus ad Henricum Epiſcopum Wintonienſem, Stephani regis Anglorum fratrem, extat MS. in Bibliothecâ Collegii S. Benedicti Cantabrig. Cod. 373. num. 11. fol.

Abbreviatio ex Geſtis Haymonis de Imperatoribus, habetur MS. in Bibliothecâ Baliolenſi apud Oxonienſes Cod. 108. num. 4.

Abbreviatio librorum Amalarii de Divinis Officiis Roberto quodam amico ſuadente facta, eidemque nuncupata. Extat MS. in Bibliothecâ Lambethanâ N. 39, 40. Præfationem unà cum duobus epilogis à Rev. Joan. Battely acceptam edidit Cl. D. Allix ad calcem præfationis ad Joan. Pariſienſem, p. 82.

1130. WASELINUS, cognomento *Momalius*, S. Laurentii apud Leodienſes Abbas, claruit anno 1130. Obiit anno 1147. *Scripſit Epiſtolam de continentiâ conjugatorum ante Communionem*, quæ à Mabillonio evulgata eſt Analect. Tom. I. p. 339. ubi de legibus continentiæ conjugalis, quam certis diebus præſcribunt Canones, plura, ut ſolet, eruditè obſervat Mabillonius.

1130. THEOBAUDUS, Bezuenſis in Burgundiâ Cœnobii Monachus, claruiſſe videtur circa an. 1130. Scripſit *Libros* IV. *de Actis, Translatione, & Miraculis S. Prudentii Martyris*; quos primus in lucem edidit Philippus Labbeus *Biblioth. Nov. MSS.* Tom. II. p. 605.

1131. GRATIANUS, Natione Tuſcus, Patria Cluſinas, Cœnobii S. Fœlicis in Bononiâ Monachus O. B. doctiſſimus juris Eccleſiaſtici interpres, inde *Magiſter* appellatus. Claruit ab anno 1131. Non deſunt plurimi, qui Gratianum Petri Lombardi, Petrique Comeſtoris germanum fuiſſe volunt, matremque tergeminos hos fratres ex furtivo concubitu conceptos uno partu edidiſſe, quod quidem nullo ſatis gravis autoris teſtimonio fulcitur. Scripſit Gratianus circa an. 1151. *Decretorum Canonicorum Collectanea*, ſeu *Concordantiam diſcordantium Canonum*, ex SS. Patrum dictis, Synodorum Canonibus, ſpuriis Romanorum Pontificum Decretalibus, aliiſque Pſeudepigraphis, collectam; & à ſe brevibus ſcholiis illuſtratam. Quamplurima ipſum ex Ivone & Burchardo hauſiſſe omnibus ſatis notum eſt. Totum Opus tribus partibus abſolvitur. Prima complectitur *Diſtinctiones* CI. ſecunda *cauſas* XXXVI. quælibet cauſa varias ſub ſe quæſtiones, quælibet quæſtio varia Capitula. Cauſæ 33æ. quæſt. 3. ſubjicitur amplus ſatis *Tractatus de Pœnitentiâ*, ſeptem Diſtinctiones continens. Pars tertia agit *de Conſecratione*, in V. Diſtinctiones diviſa; ut de *Paleis*, aliiſque huc ſpectantibus nihil dicam. Opus iſtud à Gratiano anno 1151. editum Eugenius III. Pontifex ſtatim approbavit, & in Academiis publicè legi juſſit. Varia de hoc Opere ejuſque uſu eruditorum judicia dabit inter alios Gerardus Maſtrichtius Hiſt. Jur. Eccleſ. num. 318, 319. Certè utut toties à Pontificiis purgatus, in plurimis tamen controverſiis à Reformatorum partibus adhuc ſtat Gratianus: unde Romanæ Eccleſiæ Theologis ſæpe vapulat. Ad utiliorem autem Operis Gratianæi intelligentiam nihil magis confert, quàm Antonii Auguſtini de Emendatione Gratiani libri II. præſertim cum Baluzii notis editi *Pariſ.* 1676. 8°. Prima Gratiani Decretorum editio prodiit abſque vel Gratiani vel loci nomine 1472. f. deinde *Venetiis* 1479. *Pariſ.* 1508. (cui primæ Gratiani nomen appoſitum eſt) ex eo tempore innumeris locis & vicibus, in omni Juris Canonici editione, præcipuè *Romæ* 1580. *Pariſ.* 1612. f. *Lugduni* 1661. 2 vol. 4°. Addam ſolum quod habet Val. Foſterus, Opus hoc in Æde Sancti Fœlicis fuiſſe compilatum, cujus memoria hodienum conſervatur Bononiæ apud D. Petronium ad Sacellum D. Sebaſtiani hac inſcriptione,

Hiſt. Jur. Civil. lib. 3. c. 7. p. 472.

D. O. M.

D. O. M.

Gratiani Clusini Cæsarei Jur. & Pont. enucleatoris propè divini, qui Monachus in martyrum Felicis & Naboris æde, absolutissimum ibidem opus Decretorum anno Gratiæ MCLI. *compilavit, monumentum; quod illi carie ruderibusque obsordiverat, hic magnificentius renovatum, Joannes Franciscus Aldobrandus Bononiensis IV. Dictator ære publico restauravit, Anno salutis* MCCCCXCVIII. *Idib. Junii Joanne Bentivolo II. P. P. Remp. feliciter gubernante.*

STEPHANUS, Episcopus Parisiensis; claruit anno 1132. quadriennio post Ludovico Crasso Francorum regi morienti astitit, ejusque confessionem excepit. Extant *Epistolæ* ejus aliquot apud Dacherium *Spicileg.* Tom. III. 1132.

MALACHIAS, gente Hibernus, *Malmedoic O-Morgar* Hibernicè dictus, in Aquilonari Hibernorum regione natus, Imari Abbatis Armachani, deinde Malchi Lismorensis Episcopi discipulus. Monasterium Bangorense in Ultonia restauravit, ac restaurato præfuit; mox Episcopus Comerensis, deinde anno 1134. Archiepiscopus Armachanus factus est. Anno 1137. sede se sponte abdicavit, & Romam profectus, à Pontifice Hiberniæ legatus renunciatur. Anno 1148. iteratâ vice Romam pergit, verùm febri correptus, in Cœnobio Claræ-vallensi obiit eodem anno, die II. Novembr. perquam familiaris S. Bernardo qui vitam ejus descripsit. Extat *Prophetia de futuris Pontificibus Romanis*, cum expositione Ciacconii apud Arnoldum Wion in *Ligno Vitæ* l. 2. c. 40. De aliis Malachiæ *scriptis*, vide sis Cl. Waræum lib. 1. *de Script. Hibern.* p. 55. qui eadem ferè habet Commentario *de Præsul. Hibern.* p. 14. & Baleum Cent. XIV. p. 239. 1134.

ODDO, S. Remigii apud Rhemos Abbas; claruit anno 1135. Anno sequente ex Italiâ, quo profectus fuerat, rediit, & construendæ Montis-Dei Carthusiæ fundum dedit. Extat *Epistola de Miraculo quodam S. Thomæ Apostoli* apud Mabillon. *Analect.* Tom. I. p. 334. 1135.

ULGERIUS, Andegavensis Episcopus; claruit anno 1136. Extat *Relatio ejus ad Innocentium* II. *Pontificem pro Monasterio Rotensi*, apud Baluzium *Miscellan.* Tom. II. p. 200. 1136.

GEORGIUS, Metropolita Corcyrensis; claruit circa an. 1136. Romam à Manuele Comneno Imp. ad Concilium celebrandum missus est; verùm infirmitate impeditus in itinere substitit, Brundusii per sex menses commoratus. Mox ab Imperatore revocatus, ut Synodo Patriarchali Constantinopoli habitæ interesset. De eo ejusque libris adversùs Latinos uberiùs agit Leo Allatius, tum Diatribâ *de Georgiis & eorum scriptis*, p. 339. tum *de Consensu*, lib. 2. cap. 11. §. 6. Scripsit enim *Syntagma contra Latinos de Purgatorio igne*, cujus fragmentum adducitur ab eodem Allatio de libr. Eccles. Græcor. Dissert. II. p. 134. *Commentarium etiam contra Latinos, quâ probare nixus est Apostolos & Ecclesiam primitivam panem solummodò fermentatum Eucharistiæ adhibuisse.* Utrumque opus Græcè extat in Bibliothecâ Barberinâ. Extat *Monodia* in obitum Nectarii Monasterii Casulorum Abbatis Lat. apud Baron. ad ann. 1180. Plures item scripsit Epistolas, quas Latinè vertit Fider. Mutius Thermularum Episcopus; ex his aliquot edidit Baronius Tom. XII. viz. 1176, 1178, 1179, 1180, 1188. quamplurimis suppressis, quæ proculdubio hujus sæculi historiam non parùm illustrarent. 1136.

PHILIPPUS, Episcopus Tarentinus; claruit anno 1136. Petri Leonis Antipapæ summus erat fautor, idcircò Synodo Lateranensi anno 1139. habitâ depositus. Hinc in Galliam se contulit, & in Monasterio Claræ-vallensi 1136.

SÆC. XII. ab An. MC. vallensi ab ipsius Bernardi manibus acceptum habitum Monachalem induit. Anno 1150. ejusdem Cœnobii Prior factus, sexennio post Conventus de Eleemosynâ, Cisterciensium in Diœcesi Carnotensi Cœnobii Abbas constituitur. Tandem senio & laboribus gravatus, regimen suum sponte dimisit, & ad Monasterium Claræ-vallense denuò se contulit, ubi obiit, quo verò anno mihi nondum constat. Extant *Epistolæ* XXV. quas edidit Carolus du Visch ad calcem libri *de Script. Ord. Cisterc.* p. 336. quasque Philippi nostri esse in censurâ iis præfixâ longâ argumentorum serie probant Fr. Silvius, & prædictus Vischius.

1137. PETRUS, patriâ Romanus, Ægidii filius, natus anno 1110. Quinquennis adhuc puer Monachorum Casinensium disciplinæ commissus est, & à Girardo Abbate, à quo religionis Benedictinæ habitum susceperat, per octennium eruditus. Factus est deinceps Ecclesiæ Ostiensis Diaçonus, & Cœnobii Casinensis Bibliothecarius. Claruit anno 1137. quo à Lothario Imp. ad Monachos Casinenses legatus est, eos ut modestè se gererent, commonefacturus. Postea à Monachis Casinensibus ad Lotharium remissus, ab eo in aulam cooptatus fuit, secretis adhibitus, Romani imperii Capellanus factus, Logotheta quinetiam, exceptor & auditor ejusdem constitutus. Quo anno obierit, parùm constat.

SCRIPTA.

DE *viris illustribus Monasterii Casinensis liber.* Prodiit unà cum supplemento Placidi Romani, itidem Monachi ac Diaconi Casinensis, cum notis J. Bapt. Mari, *Romæ* 1655. & in Bibliothecâ Patrum Tom. XXI. p. 347. *Paris.* 1666. 8°.

Liber quartus Chronici Casinensis, historiam Cœnobii Casinensis ab anno 1086. (quo desiit Leo Ostiensis) ad an. 1138, continens. Prodiit typis sæpius excusus cum prioribus tribus Chronici libris.

De notis literarum Romanarum ad Conradum Imperatorem liber, primùm editus *Venet.* 1525. dein Hanoviæ inter antiquæ Grammaticæ autores ab Elia Putschio editos.

Innumera alia à se confecta opuscula recenset Petrus cap. 68°. libri 4. Chronici Casinens. viz. *Miracula Casinensium Monachorum. De ortu & vitâ justorum Monasterii Casinensis. Historiam eversionis Cœnobii S. Mauri. Sermones aliquot. Astronomiæ librum. Expositionis in Regulam S. Benedicti libros* IV. *Scholia in Vetus Testamentum. De generibus lapidum preciosorum. Epistolas aliquot. Breviaria multa operum alienorum. Altercationem inter se & Cœnobii Casinensis Abbatem Adversarium. Versiones aliquot librorum Græcorum. Hymnos nonnullos. Chronica bina Historiæ exoticæ. Tractatus varios Theologicos. Homilias. Portentorum librum. Itinerarium. Altercationem cum Constantinopolitano quodam pro Ecclesiâ Romanâ habitam. De locis sanctis. Historiam destructionis & restaurationis Atinæ urbis. Historias XIV. de Vitis, Passionibus, Translationibus, & Miraculis totidem ferè Sanctorum.* Hæc & his longè plura recenset ipse Petrus, tum dicto *Chronico*, tum *libro de viris illustr. Casinensibus*, cap. 47. quænam ex his supersint, quæque, ut & alia Petri nostri opuscula hactenus inedita, in Bibliothecâ Casinensi hodiè servantur, longâ serie te docebit J. B. Marus in notis. In genere sunt vel *Epistolæ*, vel *Sermones Festivales*, vel *Vitæ*, vel *Scholia*, *Fasti Consulares*, *Imperatorum*, *Pontificum*, &c. Liber de *Ortu*, & *Vitâ justorum Casinensium*, aliaque nonnulla quæ sigillatim enumerat prædictus Marus.

1140. ACHARDUS, Philosophus insignis, & Theologus illustris, Monachus Cisterciensis, & sub S. Bernardo Novitiorum in Cœnobio Claræ-vallensi director; quod muneris ejusdem jussu in aliis hujusce Ordinis Monasteriis obiit. Claruit anno 1140. Scripsit *Vitam S. Geselini Eremitæ*, quam in lucem protulit Arnoldus Raisius *Duaci* 1626. 12°. *Conciones* etiam aliquot

quot breviores *ad Novitios suos* scripsisse dicitur; quæ an alicubi extent, non liquet. SÆC XII. ab An. MC.

GUILHELMUS, primùm Monachus Claræ-vallensis sub Bernardo Abbate (si Henrico Gandavensi credendum sit) dein Abbas S. Theodorici prope Rhemos, ac postea S. Nicasii Remensis. Claruit anno 1140. Anno 1153. postquam Abbatis munus novennio gessisset, Bernardi, unici amici mortem deflens, præfecturæ monasticæ renunciavit, & in Cœnobio Signiacensi Ordinem Cistercienśem induit. 1140.

OPERA.

Liber de vitâ solitariâ ad Fratres de Monte Dei.
Speculum Fidei.
Ænigma fidei.
Meditationum liber.
De naturâ & dignitate amoris divini liber, qui cum præcedente opusculo, & orationibus quibusdam, habetur in Biblioth. Patr. Tom. XXII. p. 1142.
De contemplando Deo liber.
De naturâ corporis & animæ libri II.
Disputatio contra Petrum Abailardum.
De erroribus Gulielmi de Conchis liber.
De Sacramento altaris tractatus.
Expositio in Cantica Canticorum, usque ad hæc verba, *Num quem diligit anima mea, vidistis?*
Commentarius in Epistolam ad Romanos.
Opera Gulielmi hactenus enumerata prodierunt in Bibliothecâ Cisterciensi Tom. IV.
De Vita S. Bernardi liber, qui inter opera Bernardi haberi solet.
Commentarius in Cantica Canticorum, qui sub Antonii Democharis nomine inter Ambrosii opera reperitur in quamplurimis editionibus.

LUCAS, montis S. Cornelii prope Leodium Abbas Ordinis Præmonstratensis; claruit anno 1140. Obiit anno 1157. Scripsit *ad Milonem Tarvanensem Episcopum Commentarium in Cantica Canticorum* ex Aponii Commentario defloratum. Extat is in Bibliothecâ Patr. Tom. XIV. prodierat antea *Friburgi* 1538. 1140.

GUERRICUS, S. Bernardi discipulus, ex Canonico Tornacensi, & Scholæ magistro, Abbas Monasterii Igniacensis in Diœcesi Remensi Ordinis Cisterciensis. Claruit anno 1140. Obiit anno 1157. die XIX. Augusti. Extant *Sermones* ejus *de Tempore per annum*, *Paris.* 1539. *Antverp.* 1576. ad calcem Bernardi operum *Paris.* 1645. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XXIII. p. 169. 1140.

PHILIPPUS HARVENGIUS, *Eleemosynarius*, ab egregiâ erga pauperes pietate, dictus, Abbas Bonæ-Spei in Hannoniâ Ordinis Præmonstratensis. Claruit anno 1140. S. Bernardo familiariter usus est, cui tamen non rarò litem movebat. Obiit post annum 1180. Scripsit multa, quæ sequuntur. 1140.

Epistolæ XXI.
Commentarius mysticus in Cantica Canticorum.
Moralitates in eadem Cantica.
De Somnio Nabuchodonosoris.
De lapsu primi hominis.
De damnatione Solomonis.

SÆC. XII. ab An. MC. *De Clericorum Dignitate, Scientia, Justitiâ, Continentiâ, Obedientiâ, & Silentio, Tractatus* VI.
Vita S. Augustini Hipponensis.
Vita S. Amandi Abbatis Tungrensis.
Passio SS. Cyriaci & Julittæ.
Passio S. Salvii Martyris.
Vita S. Foillani.
Vita S. Gisleni Abbatis.
Vita S. Landelini Abbatis.
Vita S. Odæ virginis.
Vita S. Waldetrudis virginis.
Passio S. Agnetis virginis.
Varia Carmina, Epitaphia, & Logogryphi.
Opera ista eruit, atque edi curavit Nicholaus Chamart Abbas Cœnobii Bonæ Spei, *Duaci* 1620. fol.

1140. ANTONIUS, MELISSA à sermonibus dictus, Monachus Græcus, vixisse videtur circa an. 1140. certè Theophylacto, quem citat, posterior. Extant *libri* II. *locorum communium*, seu *Sententiarum* ex Patrum scriptis excerptarum, *de Virtutibus & Vitiis*, qui typis excusi, prodierunt Latinè *Paris.* 1575, 1589. & in Bibliothecâ Patr. Tom. V. edit. *Paris.* p. 878. Gr. Lat. *Tiguri* 1546. fol. à Gesnero editi, & ad calcem Stobæi *Genevæ* 1609. fol.

1140. GERARDUS à NAZARETH, patriâ Galilæus, Nazarethanus primùm, deinde Antiochenus Eremita, tandem Episcopus Laodicensis. Claruit anno 1140. Scripta ejus recenset Simlerus in Biblioth. p. 237. & qui illum exscribit, Possevinus Tom. I. p. 635. viz. *De Conversatione servorum Dei*, *Vitam Eliæ Abbatis*, *De unâ Magdalenâ contra Græcos*, *ad Ancillas Dei in Bethania*, *Contra Salam Templarium.* An edita sint opuscula ista, libenter ab aliis edoceri vellem.

1140. BERNARDUS Morlanensis, natione Anglus, si Pitseo * fides, Ordinis Cluniacensis sub Petro venerabili Abbate Monachus; claruit anno 1140. Scripsit versibus Dactylico-rythmicis *ad Petrum Abbatem* suum *libros* III. *de contemptu Mundi.* Prodiit opus istud *Bremæ* 1597. *Rintel.* 1626. *Luneburg.* 1640. 12°. Versus ejus de Mundo, & Colloquium Gabrielis ac Mariæ Virginis memorant Simlerus p. 99. & ex eo Possevinus Tom. I. Pitseus loco citato.

* De Scrip. Angl. p. 205.

1140. ORDERICUS VITALIS, natione Anglus, natus apud Attingesham vicum super Sabrinam fluvium situm anno 1075. XIV. Cal. Mart. Odelerii Constantii Aurelianensis, qui Rogerio Comiti Scrobesburiensi à consiliis erat, filius, puer quinquennis Siwardi nobilis Presbyteri disciplinæ à patre commissus est; undecennis in Normanniam ad Mainerium Uticensis Cœnobii Abbatem ablegatus, & ab eo inter Monachos relatus. Anno 1091. à Gisleberto Episcopo Luxoviensi Subdiaconus ordinatus est Idibus Martii, deinde post biennium à Serlone Sagiensi Episcopo Diaconus, anno demum 1108. à Gulielmo Archiepiscopo Rothomagensi Presbyter. Claruit anno 1140. & in Cœnobio Uticensi totam exegit vitam. Scripsit *Historiæ Ecclesiasticæ libros* XIII. à Christo nato ad annum 1142. quos in lucem protractos primus edidit Andreas Du-Chesnius inter Scriptores Normannicos *Paris.* 1619. fol. p. 321.

1140. BARTHOLOMÆUS DE FUSNIACO, Episcopus Laudunensis; claruit anno 1140. Biennio post ob illegitimum divortium inter Radulphum Verumanduorum Comitem & uxorem ab eo confirmatum ab Ivone Cardinale Innocentii Pontificis legato ab Episcopali munere suspensus est.

eſt. Demum abrenunciato Epiſcopatu Monachis Ciſtercienſibus ſe adjunxit. Extat *Epiſtola Apologetica ad Synodum Remenſem*, quâ ſe diſſipati Eccleſiaſtici patrimonii crimine purgat, Concil. Tom. X. p. 1184. SÆC. XII. ab An. MC.

PETRUS, LOMBARDUS à patriâ dictus, civitate Novarienſis, *Magiſter Sententiarum* vulgò dictus, in Schola S. Genoveſæ Doctor Pariſienſis, & Canonicus Carnotenſis. Claruit anno 1141. Ex Scholarum Pariſienſium Præſide anno 1159. Epiſcopus Pariſienſis creatus eſt; atque obiit anno 1164. die XX. Julii. Sepultus in Eccleſiâ S. Marcelli, ubi & Epitaphium ejus hodiè legitur. 1141.

Hic jacet Magiſter Petrus Lombardus Pariſienſis Epiſcopus, qui compoſuit librum Sententiarum, Gloſſas Pſalmorum, & Epiſtolarum, cujus obitus eſt dies decimus tertius Cal. Aug.

Adversùs illum, tanquam hæreticum & inſanum, libellum ſcripſit Joachimus Abbas Florenſis, quaſi in dogmate de SS. Trinitate, quædam minùs ſana tradidiſſet. Certè inter alia, aſſeruit Chriſtum, *ſecundum quod eſt homo, non eſſe aliquid*; unde ex Concilio lateranenſi an. MCLXXIX. habito ad Willielmum Archiepiſcopum Senonenſem, literas dedit Alexander * Papa, ut convocatis Provinciæ ſuæ Epiſcopis in hanc Petri doctrinam diligenter inquireret, eamque penitus aboleri, & Chriſtum ſicut perfectum Deum, ſic & perfectum hominem, ex animâ & corpore conſiſtentem, à Magiſtris, Scholaribus Pariſiis in Theologiâ ſtudentibus edoceri curaret.

* Extant ap. Matt. Pariſ. Hiſt. Ang. p. 138.

SCRIPTA.

S*Ententiarum libri* IV. quibus Theologiæ ſumma ex Patrum ſcriptis collecta, & in methodum ſcholaſticam digeſta traditur. Prodierunt *Noriberg.* 1474. *Venet.* 1480. fol. & cum concluſionibus Hen. Gorichebienſis *Baſil.* 1492, 1498. fol. *Noribergæ* 1478, 1499, 1528. 8°. *Baſil.* 1513. *Pariſ.* 1564. 8°. *Lovan.* 1576 4°. *Pariſ.* 1577. 8°. alibique ſæpiſſimè. In condendo hoc *Sententiarum* opere non leviter adjutum eſſe Lombardum Petri Abailardi Sententiarum libris, nobis auctor eſt Joannes Cornubienſis, ipſius Lombardi diſcipulus. Addunt alii, Lombardum magiſtri cujuſdam Bandini, obſcuri & penè ignoti Theologi, ſcrinia inſigniter compilâſſe. Scripſit Bandinus *Sententiarum Theologicarum* libros IV. qui curâ Bened. Chelidonii prodierunt *Viennæ* 1519. Non ovum ovo ſimilius, quam Bandiniano operi Lombardi Sententiæ, niſi quod prolixior multò Lombardus ſit. Uter alterum exſcripſerit, incertum, nec lis eſt facilè dirimenda, etſi non deſint, quæ Lombardum ſua ex Bandino depromſiſſe ſuadeant. Vide quæ hâc de re diligenter collegit Cl. Jac. Thomaſius *de Plagio literario* à Sect. 493. uſque ad 502.

Lugduni per Joannem David 8°. 1553.

Gloſſæ, ſeu Commentarius in Pſalmos Davidis, *Pariſ.* 1541. fol.

Collectanea in omnes D. Pauli Epiſtolas, ex Ambroſio, Hieronymo, Auguſtino, aliiſque Scriptoribus contexta, *Pariſ.* 1535. Prodierunt omnia ejus opera *Noriberg.* 1478. *Baſil.* 1486.

ARNULPHUS, ex Archidiacono Sagienſi Luxovienſis in Normanniâ Epiſcopus, ab anno 1141. Anno 1147. Ludovicum Galliæ regem in Palæſtinam exercitum ducentem comitatus eſt. Anno 1160. ab Alexandro Pontifice legatus Apoſtolicus per Angliam creatus eſt. Anno 1163. in Concilio Turonenſi peroravit, & Epiſcopos ad conſtanter propugnandam libertatem Eccleſiaſticam contra Henrici II. Angliæ regis molimina multis hortatus eſt. Anno 1167. ab Henrico rege ad Thomam Becketum Archiepiſcopum Cantuarienſem in Galliâ exulantem miſſus eſt, ut diras, quas Becketus Angliæ intentavit, precibus averteret. Anno 1173. ab eodem ad Ludovicum Galliæ regem pro pace ineundâ legatus eſt. Anno 1177.

1141. Vid. Arnulphi Epiſt. paſſim. Baron. ad an. 1159, 1160. & alibi.

Æ C. XII. ab An. MC.

ſeu ut alii, 1180. Henrico regi ob tutatas Becketi partes ſuſpectus, in Cœnobium S. Victoris prope Pariſios ſeceſſit; ibique obiit anno 1182. die XXXI. Auguſti. Scripſit *Conciones plures, Epiſtolas, & Epigrammata*, ab Odone Turnebo Hadriani filio primùm edita *Pariſ.* 1585. 8°. & exinde in Bibliothecâ Patr. Tom. XXII. p. 1304. *Tractatum ejuſdem brevem ad Gaufridum Carnotenſem Epiſcopum de Schiſmate inter Innocentium* II. *& Petrum Leonem Antipapam*, edidit Dacherius Spicileg. Tom. II. *Sermo ejus in Synodo Turonenſi*, quâ Victor Antipapa, illiuſque fautores excommunicati fuerunt, anno 1163. habitus reperitur in Concil. Tom. X. p. 1411. *Epiſtolæ* ejuſdem III. *ad Arnoldum Abbatem Bonæ-vallis* inter Arnoldi Opera ad calcem Cypriani *Oxon.* 1682.

1143. CÆLESTINUS II. antea *Guido de Caſtello* dictus, natione Tuſcus, Eccleſiæ Romanæ Presbyter Cardinalis titulo S. Marci. Anno 1140. ab Innocentio II. in Gallias legatus eſt, ubi ob Patrocinium Arnoldo de Brixiâ Hæretico conceſſum à S. Bernardo acriter reprehenditur. Anno 1143. Pontifex Romanus electus eſt die XXVI. Septembr. Dominicâ proximâ conſecratus. Obiit anno 1144. die IX. Martii. Extant *Epiſtolæ* III. Concil. Tom. X. p. 1031.

1144. LUCIUS II. *Gerardus* antea dictus, Patriâ Bononienſis, Alberti filius, ab Honorio II. Presbyter Cardinalis titulo S. Crucis in Hieruſalem, & Eccleſiæ Romanæ Bibliothecarius, ab Innocentio II. Cancellarius creatus eſt. Anno 1127. atque iterum 1135. legationem in Germaniam obiit. Anno 1132. Benevento urbi ab Innocentio II. præfectus, urbem contra bellicos Rogerii Siciliæ regis impetus ſtrenuè propugnavit. Anno 1144. die X. Martii Pontifex electus eſt, die XII. ordinatus. A Romanis civibus, qui Pontificale jugum penitùs excuſſerant, graviter divexatus, ſubſidiariam opem à Conrado Imp. literis humillimè expetiit. Obiit anno 1145. die XIII. Februarii. Extant *Epiſtolæ* X. Concil. Tom. X. p. 1035. *aliæ* II. apud Baluz. *Miſcellan.* Tom. II. p. 218.

1144. THOMAS, Abbas Maurigniacenſis, claruit anno 1144. Extat *Epiſtola* ejus *unica ad S. Bernardum* apud Baluz. *Miſcellan.* Tom. IV. p. 459.

1144. AMEDEUS, gente Allobrox, in caſtro Coſtâ non longè à Viennâ illuſtri familiâ natus, Cœnobii Ciſtercienſium Altecombenſis Monachus, deinde Abbas. Anno 1144. Eccleſiæ Lauſanenſi Epiſcopus datus eſt, & à Frederico Imp. Imperii Cancellarius renunciatus. Obiit anno 1158. Extant *Homiliæ* VIII. *de laudibus B. Mariæ Deiparæ* curâ Richardi Gibboni editæ *Audomari* 1613. deinde ad calcem S. Leonis Operum *Lugduni* 1633. f. ac denique in Bibliothecâ Patr. Tom. XX. p. 1262.

1144. Vid. Car. de Viſch. de Script. Ciſtercienſ. p. 455. Ipſius Othon. Chron. paſſim, & Radevic. in Continuat.

OTHO, ſive OTTO, Patriâ Auſtriacus, Leopoldi Marchionis Auſtriæ, & Agnetis filiæ Henrici IV. Imp. filius, Conradi III. Imp. & Frederici Sueviæ Ducis frater uterinus, Leopoldi Bavariæ, & Henrici Auſtriæ Ducum frater germanus. Frederici Ænobarbi Imp. Patruus. A Leopoldo patre Collegio Neoburgi à ſe recens extructo præpoſitus eſt. Ipſe verò depoſitâ mox præfecturâ ad ediſcenda uberiùs literarum elementa Lutetiam Pariſiorum ſe contulit. Mox in Ordinem Ciſtercienſem cooptatus in Monaſterio Burgundiæ Morimundenſi primùm Monachum, dein Abbatem egit. Anno 1138. à Conrado Imp. fratre ſuo in Germaniam revocatus, Epiſcopus Friſingenſis in Bavariâ creatus eſt, Cancellarius inſuper & ſcriniorum præfectus renunciatus. Claruit anno 1144. Anno 1147. Crucis ſignum induit, atque anno ſequente Conrado exercitum in Palæſtinam ducenti comitem ſe dedit. Poſt annum 1156. depoſito munere Epiſcopali in Morimundenſe Cœnobium iterum ſeceſſit; ibique obiit anno 1158. die XXI. Septembr. Errat proinde Trithemius*, qui illum anno 1260. claruiſſe tradit. Scripſit *Chronicon rerum ab initio mundi uſque ad an.* 1146. *geſtarum libris* VII. quibus octa-

* De Script. Eccl. f. 107.

octavum adnexuit *de Fine Mundi*, Antichristi persecutione, & mortuorum Resurrectione. Octo hosce libros primus edidit Joannes Cuspinianus *Argentinæ* 1515. Prodierunt deinceps *Basil.* 1569. & quinquaginta ampliùs capitibus ex MS. Codice auctiores curâ Christiani Urstisii inter Historicos Germanos *Francofurt.* 1585. & 1570. Tom. I. p. 1. unà cum Continuatione ab Ottone de Blasio ad annum 1210. deductâ. Scripsit etiam Otho *Libros* II. *de gestis Frederici Barbarossæ Imp.* nepotis sui, ad calcem Chronici excudi solitos. Scripsisse adhuc dicitur *Historiam Austriacam*, penès Wolfgangum Lazium olim repertam, sed nondum in lucem protractam. SÆC. XII. ab An. MC.

ROBERTUS PULLEYNUS, aliis PULLUS, Natione Anglus, omni literarum scientia excultissimus, magnique non modo apud suos, sed & apud exteros nominis; nec desunt qui Ecclesiæ Roffensis Archidiaconum fuisse volunt, id quod tum ex Ecclesiæ Roffensis Cartulario, tum ex Bernardi epistola infra laudanda certo colligit Rich. Tilisleius * ipse Roffensis Archidiaconus. Flagrante in Angliâ civili bello ut strepitus militares Musis inimicos fugeret in Galliam se contulit, & in Academia Parisiensi bonarum literarum studio diu gnaviter incubuit; hac occasione in S. Bernardi amicitiam devenit †, qui miris laudibus hominem effert, utque diutius Parisiis moraretur, datis ad Ascelinum Episcopum Roffensem literis, enixe petiit. In patriam rediens Exoniam appulit, indeque *venit Oxenfordiam* (verbis utor * Anonymi cujusdam qui Bedæ Chronicon continuavit) *ibique Scripturas divinas, quæ per idem tempus in Anglia obsoluerant, præ Scholasticis quippe neglectæ fuerant, per quinquennium legit; omnique die dominico verbum Dei populo prædicavit, ex cujus doctrina plurimi profecerunt.* Claruit præcipue circa annum MCXLIV. Huic enim ætati, huicque tempori ipsam constanter ascribunt Scriptores nostrates tam editi quam manuscripti; quicquid in contrarium dicant Galli, qui illum ad sequentis Sæculi initium referunt, annoque MCCVIII. ad Archiepiscopatum Rothomagensem promoveri, anno MCCIX. expeditioni ad Albingenses interfuisse, demum an. MCCXXI. obiisse tradunt. Verum ego Historicis nostris, de Rebus Virisque Anglicis, longè tutiùs quam exteris fidendum existimo, ut de Bernardi testimonio nil dicam. Aut igitur somnia nobis narrant, aut quod probabilius duco, diversus sit oportet Pullus iste de quo passim agunt. Interim duo è Gallis primarii viri * Lud. Castanæus Rupeposæus, & Joan. Morinus nostris suffragantur, & *Pulleynum* ad medium fere hujus sæculi referunt? Ob ingentem ingenii & eruditionis famam ab Innocentio II. Pontifice tandem Romam evocatur, & an. MCXLIV. à Cœlestino II. Innocentii successore, Cardinalis tit. S. Eusebii dignitate exornatur. Addunt alii ipsum à Lucio II. Ecclesiæ Romanæ Cancellarium factum esse: denique Academiæ suæ memorem haud pauca diplomata & privilegia, in Oxoniensis Universitatis tutelam simul ac ornamentum à Pontifice impetrasse. Quam diu vixerit incertum est, circa an. MCL. decessisse scribit Fr. † Godwinus; an rectè mihi plane est incompertum. Scripsit *Sententiarum de Trinitate libros VIII.* Extat Codex MS. eodem quo vixit Autor sæculo, id est ante annos CCCCL. scriptus in Bibliothecâ S. Germani in suburbio Parisiensi, ex quo plura protulit Joan. Morinus de Sacrament. Pœnitent. lib. 1. c. 18. n. 5, 6, 7, 8, 9, 10. Extitisse etiam in privatu Gualteri Copi Angli Bibliotheca nos docet Jamesius nostras Eclog. part. 2. p. 52. tandem integrum opus unà cum Petro Pictaviensi edidit Hugo Mathout Benedictinus *Parif.* 1655. fol. *Sermones* ejus *de communi Sanctorum* extare MS. in Codice Puteano, testatur Phil. Labbeus in Nov. Biblioth. MS. p. 28. extant MSS. in Bibliothecâ Lambethanâ viginti circiter *Sermones*, hoc titulo, *Sermones Roberti Pullani Cancelliarii Romæ*, codex vetustissimus est, nec diu post Auctoris ætatem scriptus videtur. Alia à Balæo, Pitsæo, & Rupeposæo recensentur, quorum nullos titulos huc transferre jam non vacat. 1144.

* Animad. in Præf. Seld. de Decim. prope fin. Anglice.

† Epist. 205. p. 1568.

* MS. in Bibliotheca Bodl. fol. 275. vid. Antiquit Oxon. lib. 1. p. 49.

* Nomenclat. Card. p. 15.

† De Præsul. Angl. part. 2. p. 162.

EUGENIUS III. *Bernardus* antea dictus, Patriâ Pisanus, Abbas Monasterii S. Anastasii Trium Fontium Ordinis Cisterciensis, S. Bernardi Claræ- 1145.

SÆC. XII. ab An. MC. Claræ-vallensis discipulus, Pontifex Romanus electus est anno 1145. die XIV. Februarii, in Monasterio Farsensi die XVIII. ordinatus. Electus enim à Romanis civibus imperium Pontificale exosis (quos *Arnaldistas* vocârunt) statim Urbe ejectus fuerat. Exeunte anno Urbem obtinuit, & Jordanem Romanorum Patricium excommunicavit. Mox tamen iterum ab Arnaldistis fugatus, in Galliam se recepit. Anno 1148. celebrato Remis Concilio Eonem Hæreticum quendam delirum, & Gilberti Porretani errores damnavit. Eodem anno Stephanum Angliæ regem anathemate percussit; quòd Theobaldum Cantuariæ Archiepiscopum ad Concilium Remense injussu suo profectum exagitaret. Anno 1152. initâ cum Romanis concordiâ in Urbem reversus est. Obiit Tibure anno 1153. die VIII Julii. Extant *Epistolæ* LXXXIII. Concil. Tom. X. p. 1046. *aliæ* V. ibid. p. 1846. *Epistola unica* apud Baluz. Miscellan. Tom. II. p. 222.

1145. GILBERTUS PORRETANUS, gente Aquitanus, domo Pictaviensis, claruit anno 1145. Primò Scholæ Parisiensis Rector, & Canonicus Pictaviensis, deinde ab anno 1141. urbis patriæ Pictavorum Episcopus, Philosophus quidem, & Theologus summus; consuetus verò, teste Ottone Frisingensi *, ex ingenii subtilis magnitudine ac rationum acumine multa præter communem hominum morem dicere. Hinc in Conventu quodam Clericorum suæ Diœceseos cùm sermoni, quem habuit, quædam de Trinitate dogmata minùs sana immisceret; à duobus Archidiaconis suis, Arnoldo, & Calone, tanquam contra Catholicæ Ecclesiæ doctrinam sentiens, interpositâ appellatione, Romam delatus est. Eugenio verò Pontifice hoc ipso tempore in Gallias adveniente Synodus Parisiensis fuit celebrata: in quâ præsidente Eugenio Papâ Gilbertus hæreseos accusatus, cautâ atque orthodoxâ dictorum suorum interpretatione censuram evasit. Anno sequente in Concilio Remensi eadem iterum agitata est causa. Rejecta Gilberti dogmata: ipse intactus mansit. Obiit anno 1154. Prid. Non. Septembr. Extat *Epistola ad Matthæum Abbatem S. Florentii* apud Dacherium in Appendice ad Opera Guiberti p. 564. Alia autem scripsit Gilbertus, viz. *Glossam super Psalterium*, quæ MS. extat Oxonii in Bibliothecâ Baliolensi Cod. 35. In fine libri hæc nota apponitur. *Explicit glossatura Magistri Porretani super Psalterium; quam ipse recitavit coram suo Magistro Anselmo in terrâ Emerderonis. Commentarium* adhuc brevem *in Epistolas D. Pauli*, atque *Opus de Trinitate*, quæ in Bibliothecis Gallicis MSS. extare prodit Oudinus Supplem. p. 421.

* De gestis Frederici I. l. 1. c. 46.

1148. GAUFREDUS, Monachus Claræ-vallensis Ord. Cisterc. claruit anno 1148. quo Concilio Remensi interfuit. Post multa annorum curricula à Cardinale Albanensi rogatus, scripsit ad eum *Epistolam de rebus in Concilio Remensi de causâ Gilberti Porretani actis*; quæ habetur inter Acta Concilii Remensis Concil. Tom. X. p. 1121.

1148. JOANNES BURGUNDIO, civis Pisanus, de quo plura nos supra in Appendice ad Chrysostomum. Claruit anno 1148. Anno 1180. Concilio Romano interfuit. Obiit anno 1194. Præter ea, quæ dicto loco memoravimus scripta, anno 1150. è Græco in Latinum sermonem convertit *Joannis Damasceni Opus de Fide Orthodoxâ*. Extat ea versio in Bibliothecâ S. Benedicti Cantab. Cod. 135. & Mertonensi Oxon. Cod. 109. & Lambeth. Latinè etiam transtulit *Gregorii Emeseni* seu potiùs *Nemesii de Philosophiâ sive de Homine libros* VIII. tam ineleganter vero, judice Beato Rhenano, ut versio ista legi possit, intelligi nequeat. Ea tamen à Joanne Canone Norimbergensi, & B. Rhenano inconditâ, quâ sordebat, barbarie repurgata prodiit *Argentorati* 1512. & alibi sæpius.

1149. ANSELMUS, Havelbergensis in Marchionatu Brandeburgensi Episcopus, claruit circa an. 1149. Scripsit *adversùs Græcos Dialogos* III. quos in lucem edidit Lucas Dacherius *Spicileg.* Tom. XIII.

GIL-

SÆC. XII. ab An. MC.

1149. GILBERTUS FOLIOTH, Natione Anglus, ex Abbate Leiceſtrenſi, ab anno 1149. Epiſcopus Herefordienſis, deinde ab anno 1161. Londinenſis. Anno 1162. mortuo Theobaldo Archiepiſcopo Cantuarienſi, ipſe ſedem Metropolitanam ambivit; cúmque prælato ei Becketo voto excideret, canonicam obedientiam Becketo juramento ſpondere renuit: quin & (ſi Joanni Sarisburienſi * in Becketi cauſam nimis prono fides ſit habenda) primatum Angliæ ſedi Londonenſi arripere tentavit, Archiflaminis Londini olim poſiti dignitatem ſibi jure hæreditario competere cauſatus. Velitationem iſtam gravior poſtea excepit pugna: cùm biennio poſt Becketus totum Clerum Anglicanum ab imperio regio eximere annisus eſt, Gilbertus verò regiis partibus ſummâ fide & conſtantiâ adhæſit. Exeunte igitur anno ab Henrico rege Romam legatus, Becketum coram Alexandro Pontifice ſeditionis reum egit, regis ſui cauſam ſtrenuè tutatus. Domum reverſus Eccleſiæ Cantuarienſis reditibus colligendis & diſpenſandis præfectus eſt. Quo nomine à Becketo ſtatim excommunicatus ad Papam appellavit. Confirmatâ verò à Pontifice cenſurâ, neutrius fulmen curæ habuit; & convocatâ Londini Synodo utriuſque ſententiam irritam eſſe declaravit. Ante annum verò 1170. præſtito juramento à Legatis Pontificiis anathemate abſolutus eſt; cui mox iterum à Becketo innodatur, quòd Henrici regis junioris coronationi ab Archiepiſcopo Eboracenſi factæ interfuiſſet. Ab eodem aliquanto poſt in Angliam adveniente Henrici regis precibus abſolutus; cùm conſilii demum de nece Becketo inferendâ cum rege initi falsò inſimularetur, poſt Becketi mortem anathema Pontificium iterum expertus. Ante obitum tamen abſolutus diem clauſit anno 1187. XVIII. Februarii. Adjiciam ſolummodò elogium, quod ei reddit Abbas Rameſienſis epiſtolâ ad Alexandrum Papam eo ipſo tempore, quo maximè fervebant in Angliâ lites, conſcriptâ, *Venerabilis Pater noſter Gilebertus Londonenſis Epiſcopus, vir meritis & nomine conſpicuus inter electas terræ noſtræ perſonas quâdam Prærogativâ virtutum inſigniter elucescit. Quippe qui ſæculari literaturâ & lege divinâ ad unguem inſtitutus, ſingulos ferè tam Religionis, quàm Eccleſiaſtici ordinis & dignitatis gradus attigiſſe & conſcendiſſe dignoſcitur. Paſtoraliſque curam regiminis fideliter prudenterque diſpenſans, dignâ ſatis promotione de Monaſterio tranſivit ad Cathedram, primò Herefordenſem, dein Londonenſem, utramque vitâ pariter & doctrinâ illuſtrans & honorans.* Scripſit *Commentarium in Cantica Canticorum*, qui curâ Patricii Junii prodiit *Londini* 1638. 4°. Habentur ejuſdem *Epiſtolæ* VII. inter Epiſtolas Thomæ Becketi à Chriſtiano Lupo editas *Bruxellis* 1682.

* Epiſt. inter Becketti Epiſt. xix. l. 3. p. 512. in his Epiſtolis multo plura de Gilberto noſtro habentur.

1150. HENRICUS HUNTINDONIENSIS, gente Anglus, Nicolai, Presbyteri conjugati, filius, Albini Andegavii Canonici Lincolnienſis diſcipulus, ipſe etiam Canonicus Lincolnienſis; ac demum ab Alexandro Epiſcopo Lincolnienſi, quem Romam uſque comitatus fuerat, Archidiaconus Huntindonienſis factus. Claruit anno 1150. Quouſque vitam protraxerit, non liquet. Scripſit ad Alexandrum Lincolnienſem *Hiſtoriam Anglorum ab ipſis gentis primordiis uſque ad Stephani regis mortem*, annum 1154. *libris* VIII. ſeu ut alii opus diſtribuunt, X. Hiſtoriam iſtam inter Scriptores Anglicos edidit Cl. Savilius *Londini* 1596. f. quæ exinde recuſa eſt *Francofurt.* 1601. *Epiſtolam Henrici* ſive *Libellum de Contemptu mundi* evulgavit Dacherius Spicileg. Tom. VIII. p. 178. Alia adhuc conſcripſit Henricus, viz. *Epiſtolam ad Warinum de regibus Britonum*, & *Opuſculum de Provinciis Britanniæ*, in Bibliothecâ publicâ Cantabrigienſi aſſervata Cod. 251. num. 9, 10. *Librum de imagine mundi, in Collegio S. Benedicti* Cantab. Cod. 367. num. 1. & in Magdalenenſi *Oxon.* Cod. 17. num. 1. Trinitatis Oxon. Cod. 7. num. 2. *Librum de Sanctis Angliæ*, in Collegio Societatis Ieſu Antverpienſi, uti literis ad Pitſeum datis teſtatus eſt Heribertus Roſveydus. *Alia* quædam recenſent Balæus & Pitſeus, quæ an ſuperſint hodie, non conſtat.

SÆC. XII. ab An. MC.

1150. JOANNES, ex Monacho in Oxiâ insulâ Patriarcha Antiochenus, claruit, judice Cotelerio, circa an. 1150. Extat Gr. Lat. *Oratio in donationes Monasteriorum Laicis factas*, à Cotelerio edita *Monument. Eccles. Gr.* Tom. I. p. 159.

1150. CONSTANTINUS MANASSES, Natione Græcus, nec plura de eo constant. Claruit anno 1150. Scripsit versibus politicis *ad Irenam Manuelis Comneni Imp. fratriam, Andronici uxorem*, Σύνοψιν ἱστορικὴν, sive *Compendium Historicum* ab initio mundi ad initia Alexii Comneni Imp. annum Christi 1081. Prodiit *Chronicon*, seu *Compendium* istud Latinè ex Leunclavii versione *Basil.* 1573. 8o. Gr. Lat. cum notis Joannis Meursii *Lugd. Bat.* 1616. 4o. cum Leunclavii, Meursii, Allatii, & Fabroti notis Gr. Lat. *Paris.* 1655. f.

1150. CONSTANTINUS HARMENOPULUS, Sebastus, Nomophylax, & Judex Thessalonicensis, claruit circa an. 1150. non diu post exortam Bogomilorum hæresin, ut ipse testatur *. Malè igitur Seldenus || illum ad Philothei (qui thronum Patriarchalem CP. ascendit anno 1362.) tempora revocat.

* De Sect. c. 19.
|| De Syned. l. 1. c. 10. p. 393.

SCRIPTA.

Πρόχειρον νόμων, sive *Promptuarium Juris Civilis*. Prodiit Græcè *Paris.* 1540. 4o. Lat. *Lugd.* 1556 Gr. Lat. cum notis Joannis Merceri & Dionysii Gothofredi *Genevæ* 1587. 4o.

Epitome divinorum sacrorumque Canonum scholiis passim illustrata. Agit *de Episcopis, Presbyteris, Diaconis*, &c. *de Monachis & Monasteriis, de Laicis*, denique *de mulieribus*. Integrum Opus sex absolvitur sectionibus, quâvis sectione plures sub se titulos habente; ut ratione magis compendiariâ & dilucidiore, quod quæritur, inveniri possit: uti in fine Præfationis ipse nos docet. Extat Gr. Lat. à Leunclavio edita in *Jure Gr. Rom.* Tom. I. p. 1.

Liber de Sectis Hæreticis, cui subjicitur *Confessio de opinionibus Hæreticorum, & de fide Orthodoxâ*. Habetur Gr. Lat. ibid. p. 547. in Auctuario Duceano Tom. I. p. 533. & cum Theoriani Legatione *Basil.* 1578. 8o.

1150. ISAAC, Magnæ Armeniæ Catholicus, claruit (si rem acu tetigit Combefis, qui tamen dubiâ admodum nititur conjecturâ) circa an. 1150. Extant *Orationes invectivæ* II. *adversùs Armenos, idem cum Eutychete, Dioscuro*, &c. *sapientes*; Gr. Lat. à Combefisio cum notis editæ Auctuar. Nov. Tom. II. p. 317.

1150. AILREDUS, sive Ealredus, sive Ælredus, Anglus, an Scotus? Anglus, opinor, ortu, educatione Scotus, utpote unà cum Henrico Davidis regis Scotorum filio ab ipsâ penè pueritiâ bonis literis moribusque innutritus. Ad justam ætatem cùm pervenisset, oblatum sibi Episcopatum recusavit; & in Angliam reversus, in Monasterio Rievallensi, vulgò *Revesby* dicto, in agro Lincolniensi, & provinciâ Cantuariensi inter Monachos Cistercienses nomen dedit. Tandem solo virtutis nomine, inquit Lelandus, secundus ejusdem Cœnobii Abbas constituitur. Claruit anno 1150. Obiit anno 1166.

SCRIPTA.

Historia de Vitâ & miraculis S. Edwardi Regis & Confessoris, Extat inter X. Scriptores Anglicos à Twisdeno editos *Londini* 1652. p. 369. Habetur MS. etiam ab eo conscripta *Vita S. Edwardi Regis* carmine Elegiaco ad Laurentium Abbatem Westmonasteriensem in Coll. Gonvil. & Caii. Cantab. 4o.

Ge-

Genealogia Regum Anglorum, in Collectione Twisdenianâ ubi supra p. 347.

De Bello Standardii tempore Stephani Regis anno 1138. ibid. p. 337.

Historia de Sanctimoniali de Watthun, ibid. p. 415.

Sermones de Tempore, & de Sanctis.

In Isaiam Prophetam Sermones XXXI.

Speculum charitatis libris III. cum *Compendio* ejusdem.

Tractatus de puero Iesu duodecenni, in illud Luc. II. Cùm factus esset Iesus, &c. in cujusdam discipuli sui gratiam conscriptus. Editus est à Davide Camerario lib. 3. *de Scotorum fortitudine* cap. 41. *Paris.* 1631.

De Spirituali Amicitiâ libri III.

Opuscula ista à *Sermonibus de Tempore* inclusivè enumerata prodierunt curâ Richardi Gibboni Jesuitæ *Duaci* 1631. exinde in *Bibliothecâ Cisterciensi* Tom. V. p. 16. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XXIII. p. 1.

Regula ad inclusas seu Moniales. Augustino perperàm ascripta inter opera ejus haberi solet, sub Ælredi verò nomine habetur in Collectione Regularum Holstenianâ par. 3. p. 109.

Tractatus de Dominicâ infra Octavas Epiphaniæ, & Sermones XI. de Oneribus Esaiæ inter S. Bernardi opera latere solebant.

Alia quæ aut non extant, aut nondum edita sunt, à Baleo & Pitseo memorantur.

RICHARDUS, Natione Scotus, Canonicus Regularis S. Victoris prope muros Parisienses, ac demum Prior, S. Bernardi, & Hugonis Victorini familiaris. Claruit anno 1150. Obiit anno 1173. VI. Id. Mart. Postquam Prioratûs munere novennio perfunctus esset. 1150.

OPERA.

De exterminatione mali & promotione boni Tractatus.

De statu interioris hominis Tractatus III.

De eruditione hominis interioris libri III.

De Præparatione animi ad Contemplationem liber, Benjamin minor dictus. Prodiit sub titulo Libri, de 12. Patriarchis, vel de contemplatione minori, sed absque loci nomine 1494. 8o.

De gratiâ Contemplationis libri V. Benjamin major dicti.

Allegoriæ nonnullæ Tabernaculi fœderis.

De Trinitate libri VI.

De tribus appropriatis personis in Trinitate, ad D. Bernardum.

De Incarnatione Verbi liber ad eundem.

De Emanuele libri II. contra Judæos.

Tractatus Exceptionum in libros IV. distinctus.

De potestate ligandi & solvendi Tractatus.

De meditandis Plagis quæ circa finem mundi evenient.

De judiciariâ potestate in finali & universali Judicio.

De spiritu blasphemiæ Tractatus.

De Gradibus charitatis.

De quatuor Gradibus violentæ charitatis.

De gemino Paschate Tractatus.

Declarationes nonnullarum difficultatum S. Scripturæ, ad D. Bernardum.

Quomodo Spiritus Sanctus est amor Patris & Filii.

De differentiâ peccati mortalis & venialis Tractatus.

De superexcellenti baptismo Christi.

Sermo in die Paschæ, atque alius de missione Spiritûs S.

De comparatione Christi ad florem, & Mariæ ad virgam.

Quomodo Christus ponitur in signum populorum.

De differentiâ sacrificii David & Abrahæ.

De differentiâ sacrificii Abrahæ, & B. Mariæ Virginis.

SÆC. XII. ab An. MC.

Expositio difficultatum suborientium in descriptione Tabernaculi Fœderis.
De Templo Solomonis ad literam.
De concordiâ temporum Regum conregnantium super Judam & Israel, ad D. Bernardum.
Mysticæ annotationes variorum locorum in Psalmis Davidis.
Explanatio in Cantica Canticorum.
De visione Ezechielis.
De templo Ezechielis.
Decisio aliquot dubiorum Apostoli.
In Apocalypsin S. Joannis libri VII.

Prodierunt Richardi Victorini *Opera Venet.* 1592. *Colon.* 1621. *Rothomagi* 1650. 2 Tom. fol.

Scripsit etiam Richardus *explanationis mysticæ in totum Danielem librum unum*, cujus magnam partem compendio Allegoriarum in Danielem suo intexuit Godefridus Tilmannus.

1151. ALANUS DE INSULIS, patriâ Gallo-Flander, civitate Insulanus, in Cœnobio Claræ-vallensi vitam egit monasticam, mox Ripatorii Diœcesis Trecensis Cœnobii recèns conditi Abbas. Anno 1151. Episcopus Autissiodorensis creatus est, verùm laborum pertæsus sedi suæ renunciavit anno 1167. & ad Claræ-vallem rediens, obiit ibidem anno 1182. Scripsit compendio *Vitam S. Bernardi*, quam extulit, & editioni suæ operum Bernardi præmisit Joannes Mabillonius *Paris.* 1666. De Alano Insulensi juniore agemus suo loco.

1151. GALFRIDUS, ARTHURUS cognomento dictus, patriâ Britannus, domo, ut videtur, Monomutensis, certè ejusdem Ecclesiæ Archidiaconus. Anno 1151. Episcopus Asaphensis constitutus est. Turbatis Walliæ rebus, ut sibi meliùs aliunde prospiceret (si modò idem sit Godefridus ille Episcopus Asaphensis, de quo loquitur Rogerius Hovedenus *, quod planè verisimillimum videtur) in Angliam secessit, ab Henrico rege benignè susceptus, qui Monasterium Abindoniense Abbate tunc viduum ei in custodiam tradidit. Anno 1175 habitâ Londini Synodo Ecclesiæ Asaphensis Clerici ab Archiepiscopo Cantuariensi petierunt, ut vel Godefridus Ecclesiæ suæ redderetur, vel alius in ejus locum subrogaretur. Dilemmate illo constrictus Galfridus, Episcopatum sponte resignavit, sperans se Cœnobii sui regimen retenturum: sed utrumque perdidit. Sedem enim Asaphensem accepit Magister Adam, Cœnobium Abindoniense Monacho cuidam datum est. De certo mortis ejus tempore non constat. Galfridi fidem in historicis vellicârunt plures tum veteres tum recentiores, & censurâ satis iniquâ premunt. Multa nobis incredibilia videntur, utpote à nostris temporibus longissimè remota, & à sæculi gentisque nostræ moribus aliena; multa, quæ etsi fabulosa esse concedantur, non statim ipse tamen ex proprio ingenio confinxit, sed ex vetustioribus rerum Britannicarum monumentis hausit. Scripsit ad Robertum Glocestriæ ducem *Historiam Britanniæ libris* XII. ab ipsis gentis primordiis ad sua usque tempora. Prodiit Historia ista *Paris.* 1517. 4°. &inter Scriptores Britanniæ minores *Heidelbergæ* 1587. fol. Porrò è Britannico sermone in Latinum transtulit, multis tamen de suo additis (si Gulielmo Neubrigensi fides) *antiquas Merlini Britanni Prophetias.* Prodiit ea *versio* unà cum explanationibus Alani de Insulis *Francofurt.* 1603, 4°. *Epistola ad Alexandrum Lincolniensem Præsulem, super Prophetiis Merlini* habetur MS. in *Bibliothecâ Cottonianâ* sub *Cleopatra* c. 10. n. 2. *Vita Merlini*, versu heroico non invenusto ad Robertum Lincolniensem Episcopum, ibid. MS. sub *Vespasiano* E. 4. n. 5. Alia adhuc Galfridi scripta memorat Baleus *, viz. *Librum de exilio Ecclesiasticorum*; *De corpore & sanguine Domini*; *Carminum librum*, &c. quæ interiisse videntur.

* Annal. par. post. fol. 311.

* Cent. 2. cap. 86.

POTHO,

SÆC. XII. ab An. MC.

POTHO, Cœnobii Prumiensis in Diœcesi Trevirensi Presbyter & Monachus O. B. claruit anno 1152. Extant libri V. *de statu domûs Dei*, atque unicus *de domo Sapientiæ*, editi *Hagenoæ* 1532. 8°. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XXI. p. 489. 1152.

NICOLAUS, Monachus Claræ-vallensis, Ordinis Cisterciensis, quem 1152. styli elegantia S. Bernardo commendavit, ut ei ab Epistolis esset; sed cum literas sub Bernardi nomine, ejusque sigillo munitas, supposuisse deprehenderetur, aliisque criminibus non immunis esset, ex Bernardi comitatu aufugit, & in Italiam se contulit, ubi S. Bernardum acerrimè oppugnare non erubuit. Claruit præcipuè circa an. 1152. & diu postea vitam protraxisse dicitur. Scripsit *Librum Epistolarum*, qui habetur in Bibliothecâ Patr. Tom. XXI. p. 517. & *Librum Sermonum Henrico Campaniæ Comiti* dicatum, qui reperitur in *Bibliothec. Cisterc.* Tom. III. p. 193. *Epistolas* ejus binas, antea ineditas, dedit Baluzius *Miscellan.* Tom. II. p. 234.

ANASTASIUS IV. *Conradus* antea dictus, patriâ Romanus, ex 1153. regione Saburræ, Benedicti filius, Canonicus Regularis, & Cœnobii S. Anastasii in Diœcesi Veliternâ Abbas, O. A. Cardinalis & Episcopus Sabinensis ante annum 1130. quo Româ fugiens Innocentius Papa eum urbis Vicarium constituit. Anno 1153. die IX. Julii Pontifex Romanus electus est, die XII. coronatus. Obiit anno sequente, die II. Decembr. Extant *Epistolæ* XIII. Concil. Tom. X. p. 1133, & 1851.

HADRIANUS IV. *Nicolaus Breakspeare* antea appellatus, natione 1154. Anglus, patriâ Hertfordiensis, Langliæ non longè à D. Albani fano natus, Roberti Monachi & Sacerdotis filius. Adultus factus, in Monasterio S. Albani sibi locum dari petiit, verùm à Richardo Abbate repulsam tulit. Voto excidens, in Galliam se contulit, & Lutetiæ studiis bonarum literarum aliquamdiu incubuit. Postea in Cœnobio S. Rufi prope Valentiam urbem inter Augustinianos Monachos nomen dedit, brevi Prior, ac demum Abbas Monasterii constitutus. Procedente tempore Romam pro curandis Cœnobii rebus profectus, ab Eugenio III. Cardinalis, & Episcopus Albanensis creatus est. Anno 1148. legatus Apostolicus in Norwegiæ & Daniæ partes missus, Ecclesiam Upsalensem Archiepiscopali jure insignivit. Anno 1154. die IV. Decembr. Pontifex Romanus electus est, die V. inthronizatus. Anno 1155. Arnaldistas Romanos excommunicavit, atque urbe ejecit, ipso Arnoldo Episcopo Brixiensi in crucem acto, & Willelmum Siciliæ regem Campaniæ fines vastantem anathemate percussit. Eodem anno Frederico Romanorum regi in Italiam advenienti occurrens, osculum pacis ei denegavit, donec stratoris officium sibi de more exhiberet; illumque Romam mox deductum coronâ imperiali induit. Anno 1156. à Willelmo rege in urbe Beneventanâ obsessus, iniquas pacis conditiones subire coactus est. Obiit anginæ morbo, seu, ut alii, muscâ suffocatus, *Anagniæ* anno 1159. die I. Septembr. postquam Fredericum Imp. (si Urspergensi * fides) recèns excommunicârat. Moriens raro abstinentiæ exemplo matrem Ecclesiæ Cantuariensis eleemosynis alendam commendavit. Extant *Epistolæ* XLII. Concil. Tom. X. p. 1143, 1853. *Epistolæ* II. apud Baluz. *Miscellan.* Tom. II. p. 223.

* Chronic. p. 221.

ELIZABETHA, natione Germana, Sanctimonialium propè Monasterium S. Florini, cui præfuit Ecbertus Elizabethæ frater, in Diœcesi Trevirensi Abbatissa Schonhaugensis, O. B. revelationibus & visionibus insignis. 1154. Claruit anno 1154. Obiit die XVIII. Junii anno Christi 1165. ætatis suæ 36. Extant *Visionum* seu *Revelationum libri* III. & *Epistolarum* liber unus, typis impressi *Colon.* 1628.

SÆC. XII. ab An. MC.

1154. ECBERTUS, ortu Germanus, prædictæ Elizabethæ frater, O. B. Monachus & Presbyter Bonnenſis, deinde S. Florini Sconhavienſis Abbas ſecundus. Claruit anno 1154. & deinceps, ſorori ſuperſtes. Extant *Sermones* XIII. *adversùs Catharos* cum excerpto de S. Auguſtino contra Manichæos in Bibliothecâ Patr. Tom. XXIII. p. 600, 631. *Vita* & *obitus Elizabethæ* ſororis ab eo deſcriptus præfigitur editioni opuſculorum Elizabethæ *Colon.* 1628. Scripſit etiam *Epiſtolas* plures, ex quibus excerpta quædam habet catalogus teſtium veritatis p. 393. Alia memorat Simlerus, quæ apud ipſum videri poſſunt p. 177.

1155. LUCAS, *Chryſoberges* cognomento dictus, ex Monacho Patriarcha Conſtantinopolitanus ab anno 1155. juxta ſucceſſionem Freherianam, juxta Baronium verò ab anno 1148. Anno 1166. Synodum Conſtantinopoli celebravit. Obiit anno ſequente. Extant Gr. Lat. *Decreta Synodalia* XIII. viz. *Ne fiant nuptiæ ſeptimi gradûs cognationis*; *De Clericis ſe immiſcentibus ſæcularibus negotiis*; *Ne jusjurandum irregulare ſervetur*; *De infantibus captivis baptizandis*; *De Agarenis*, &c. in Leunclavii *Jure Gr. Rom.* lib. 3. p. 217.

1155. BASILIUS ACHRIDENUS, Metropolita Theſſalonicenſis; claruit anno 1155. quo Hadriano Papæ ipſum per literas ſollicitante, ut abrenunciato Græcorum ſchiſmate ſe Eccleſiæ Romanæ ditioni ſubjiceret, reſpondit, nec ſchiſmaticam eſſe Græcam, nec ſuperiorem Romanam Eccleſiam. Extat *Epiſtola ejus ad Hadrianum* (unà cum literis Hadriani) Lat. apud Baronium ad an. 1155. Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. l. 5. p. 307. *Reſponſio ad interrogata de quibuſdam nuptiis*, Gr. Lat. ibid. p. 309. vide p. 408. ubi idem *Reſponſum*, licet non iiſdem prorſus verbis, habetur.

1156. ANDRONICUS, CAMATERUS, Præfectus urbis CP. & magnus Viglæ Drungarius, Sebaſtus, & ipſius Imperatoris Manuelis affinis, θαυμαστὸς ἀνὴρ, ipſo fatente Vecco, καὶ λόγων ἰσχὺν περιβεβλημένος οὔ τι μικρόν. *Vir adrandus, & egregio ſermonum robore pollens.* Claruit circa annum 1156. unde neſcio quid in mentem venerit Caſimiro Oudino, qui eum ad annum 1330. detrudit, ipſumque contra Veccum ſcripſiſſe affirmet, cum è contra abundè ſatis pateat Joannem Veccum, qui anno demum 1274. claruit, adversùs Andronicum noſtrum ſcripſiſſe, deque eo tanquam ſemetipſo longè antiquiore loqui. Scripſit *librum adversùs Latinos* ſub perſonâ Manuelis Imp. ſeu potiùs *Dialogum, interlocutoribus Manuele & Cardinalibus Romanis Conſtantinopoli tunc commoratis de Proceſſione Spiritûs S.* cui poſtea reſpondit Veccus, item *diſputationem Imperatoris cum doctore Armenorum Petro*, & *libellum de duabus in Chriſto naturis*, atque aliis capitibus. Libri iſti extare MSS. dicuntur in Bibliothecâ Bavaricâ Cod. 120.

1157. RADULPHUS NIGER, Monachus Flaviacenſis, ſeu Flaicenſis in territorio Bellovacenſi, O. B. claruit non ſæculo decimo, quod hactenus creditum, ſed anno 1157. ut in diſſertatione fusiùs adversùs Mareſium probat Labbæus *. Scripſit *Commentariorum in Leviticum libros* XX. disertè admodum atque eruditè. Extant iſti in Bibliothecâ Patr. Tom. XVII. p. 47. *Commentaria in Cantica Canticorum* D. Gregorio perperàm inſcripta, Radulpho poſtliminio reſtituit, & ſub iſtius nomine edidit Jac. Hommey in Supplemento Patrum *Pariſ.* 1684. Scripſiſſe etiam dicitur Commentariorum in Epiſtolas S. Pauli libros XIV. *Hiſtoriam Francorum*, breve *Chronicon*, atque alia quædam, quæ nuſquam extant.

* Tom. 2. p. 273. & in Addend. p. 799.

1157. ZACHARIAS, Chryſopolitanus (ut volunt) Epiſcopus, ſin verò Alberico Monacho Trium Fontium * credendum ſit, Monachus Præmonſtratenſis apud S. Martinum Laudunenſem. Claruit anno 1157. Scripſit *Commentariorum*

* Chron. ad an. 1157.

mentariorum in Ammonii Alexandrini Μονοτέσσαρον, sive *Evangelicam Concordiam*, *libros* IV. qui prodierunt *Colon.* 1535. fol. & in Bibliotheca Patr. Tom. XIX. p. 732. SÆC. XII. ab An. MC.

ALEXANDER III. *Rolandus* antea dictus, natione Tuscus, patriâ Senensis, Rainutii filius, primùm Ecclesiæ Pisanæ Canonicus, deinde Romam ab Eugenio III. evocatus, & Cardinalis Diaconus titulo SS. Cosmæ & Damiani, mox Presbyter titulo S. Marci, & Apostolicæ sedis Cancellarius factus. Anno 1156. ab Hadriano ad Willelmum Siciliæ regem Pontificis hostem legatus, pacem utcunque composuit. Anno 1157. ab eodem ad Fredericum Imp. missus, ut insolentissimas deferret literas, vitæ discrimen adiit, & cum ignominia est ablegatus. Anno 1159. die VII. Septembr. Pontifex Romanus electus est, & ab Octaviano Cardinale, Antipapâ *Victore* dicto, Româ ejectus ordinatur ad Nymphas die XX. ejusdem; anathematis fulmine utrinque vibrato, & in Schismata dissiliente orbe Christiano, indictum est ab Imperatore pro causâ dijudicandâ anno 1160. Concilium Pisanum. In eo communi Episcoporum consensu, confirmatus Victor, reprobatus Alexander & excommunicatus. Ipse vicissim Alexander & imperatorem & Concilii Patres anathematizavit. Anno 1162. Italiâ à Frederico Imp. fugatus, in Galliam ab Henrico Angliæ, & Ludovico Galliæ, regibus invitatus, secessit; atque anno sequente Concilium Turonense celebravit. Anno 1165. post Victoris mortem Romam reversus est, ab Imperatore 1167. iterum ejectus: anno sequente Romam rursus obtinuit, & collecto Lateranensi Concilio Imperatorem iterato fulmine percussit. Anno 1177. Imperatorem Venetorum ope ad iniquas pacis conditiones adegit, & censurâ absolvit: impositis tamen priùs Cæsaris humo sese provolventis cervici pedibus, additisque illis ex Psalte vocibus; *Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem ac draconem.* Anno 1179. coacto Romæ Generali Concilio plenariam peccatorum remissionem Hæreticorum persecutoribus concedi decrevit. Obiit anno 1181. die XXV. Augusti. Extant *Epistolæ* CCCXXXVII. Concil. Tom. X. p. 1188. *aliæ* IV. ibid. p. 1854. constitutiones ejus quæras ibid. p. 1135. *Epistolæ* IV. apud Baluz. Miscellan. Tom. II. p. 227. *Epistolæ* II. ibid. Tom. IV. p. 466. *Epistola ad Athalaudum de Schismate istius temporis*, in Bibliothecâ Patr. Tom. XXIV. p. 1519. 1159.

GERVASIUS, gente Anglus, domo Cicestricensis, dignitate Presbyter; claruit anno MCLX. vir suo tempore doctrinâ celeberrimus, magnam sibi famam etiam in Academiâ Parisiensi excitavit, Thomam Becketum Archiepiscopum amicum & patronum habuit, qui eo familiariter usus est. Scripsit inter alia *Commentarios in Malachiam*, qui privatim in Bibliothecâ Lumleianâ asservabantur, teste Jamesio Eclog. lib. 2. p. 32. 1160.

ODO, natione Anglus, patriâ Cantianus, Cœnobii Cantuariensis Prior, O. B. & (si Pitseo* fides) demum Monasterii de Bello Abbas; claruit (non, ut Pitseus, obiit) anno 1160. Extat *Epistola ad Adamum Igniacensem quendam fratrem Novitium* (in quâ absurda quædam, & tantum non blasphema habet de S. Benedicto ejusque instituto, illique tribuit, quæ de Christo in S. Scripturâ ἰδίως dicuntur) apud Mabillon. *Analect.* Tom. I. p. 349. Hujus, ut videtur, Odonis sunt *Epistolæ* aliquot apud Dacher. *Spicileg.* Tom. II. 1160.

* De Script. Angl. p. 226.

BERTRANDUS, Monachus, ut videtur, Casæ Dei in Montibus Arvernorum; claruit anno 1160. Extat *liber tripartitus de vitâ, conversatione, & miraculis S. Roberti Abbatis, primique fundatoris Casæ Dei* apud Labbeum in Biblioth. Nov. MSS. Tom. II. p. 637. 1160.

PETRUS BLÆSENSIS, à loco natali dictus, natione Gallus, ex Canonico Bituricensi Bathoniensis, ac postea Londinensis in Angliâ 1160.

Archidiaconus

SÆC. XII. ab An. MC. Archidiaconus, & Cantuariensis Archiepiscopi Cancellarius, ipsiusque regis Procancellarius; claruit ab anno 1160. Anno 1167. Stephano Comitis Perticensis filio in Siciliam proficiscenti itineris socium se dedit, & in Angliam postea reversus, obiisse videtur circa annum 1200. Primus omnium fuit, qui in re Eucharisticâ *Transubstantiationis* vocabulum usurpâsse dicitur.

OPERA.

Epistolæ CLXXXIII.
Sermones de variis argumentis LXV.
Tractatus de Transfiguratione Domini.
Tractatus de Conversione S. Pauli.
Compendium super Job, seu *Explanatio in duo priora, & ultimum Jobi capita.*
Tractatus de Hierosolymitanâ peregrinatione accelerandâ.
Instructio fidei, ad Soldanum Iconii anno 1169. ab Alexandro III. missa.
Liber de Confessione sacramentali.
Liber de Pœnitentiâ vel Satisfactione à Sacerdote injungendâ.
Canon Episcopalis, seu Tractatus de Institutione Episcopi.
Invectiva contra Depravatorem.
Tractatus de Amicitiâ Christianâ, mutilus & imperfectus, qui Cassiodoro suppositus inter opera etiam ejus haberi solet.
Liber contra perfidiam Judæorum.
Tractatus de Amicitia Christiana intiger ac perfectus.
De charitate Dei, & dilectione Proximi.
Tractatus de utilitate tribulationum.
Tractatus, quales sunt,
Tractatus de Divisione & Scriptoribus sacrorum librorum.
Tractatus de Eucharistia metricè.

Prodierunt Petri Blæsensis *Opera Paris.* 1519. curâ Joannis Busæi *Moguntiæ* 1600. 4°. unà cum appendice ab eodem editâ, ibid. 1605. 8°. denuum studio Petri de Gussanvillâ collecta, & notis ac variantibus lectionibus illustrata *Paris.* 1667. fol. exinde in Bibliothecâ Patr. Tom. XXIV. p. 912, 1077.

Continuatio historiæ Ingulphi Crolyandensis usque ad annum 1118. cum Ingulphi Historiâ primùm edita est *Oxon.* 1684. fol. p. 108.

Alia à se scripta memorat Petrus*, viz. *Dialogum ad Henricum regem*; *Opus novellum de assertione fidei*; *librum de rebus gestis Henrici* II. *Angliæ regis*; *& libellum de præstigiis fortunæ*, quæ interiisse videntur, nisi quod opusculum postremum se MS. vidisse prodat Cas. Oudinus.

* Ep. 14. & invect. contr. depravator.

1160. JOANNES DE HEXAM, natione Anglus, Hexamiæ in agro Northumbrorum natus, Ordinis Augustiniani Monachus, & Cœnobii Hagulstadensis Præpositus; claruit anno 1160. In vultu severus, in moribus candidus, artium & historiarum in Monasterio suo Prælector eximius. *Simeonis Dunelmensis Historiam* per XXV. annos continuavit ab anno 1130, ad an. 1154. Extat *Continuatio* ista inter Scriptores X. Anglicos à Twisdeno editos *Londini* 1652. p. 257. Alia Joannis scripta recenset Baleus*, viz. *Librum de signis & Cometis. Descriptionem Scotici belli, & Conciones* aliquot, quæ hodiè nusquam extant.

* Cent. 3. cap. 31.

1160. FOLMARUS, Cœnobii, ut opinor, de Petrâ Stillante, seu Triefensteinii in Franconiâ infra Herbipolim præpositus; claruit (si fas sit in re obscurâ divinare) circa an. 1160. Communem Ecclesiæ hoc Sæculo doctrinam de corpore & sanguine Domini oppugnavit. Extat hâc de re *Epistola ad Eberhardum Saltzburgensem Episcopum*; item *alia* quâ opinionem suam revocat, unà cum aliis aliquot *ad Folmarum*, vel de illo datis, à Jac. Gretsero

Gretsero editis ad calcem Scriptor. coætaneorum adv. Waldens. *Ingolstad.* 1613. 4°. SÆC. XII. ab An. MC.

ADAMUS, natione Scotus, Canonicus Regularis Ordinis Præmonstratensis; claruit circa an. 1160. Obiisse dicitur circa an. 1180.

SCRIPTA.

Commentarius in Regulam D. Augustini.
Tractatus de triplici Tabernaculo Moysis.
Liber de triplici genere contemplationis.
Sermones XLVII. varii argumenti.

Prodierunt Opuscula ista *Antverp.* 1659. fol. Prodierunt antea Tractatus duo medii, & Sermones XIV. de ordine & habitu Præmonstratensi *Paris.* 1518. fol.

Sermones alios LIII. & *Soliloquium de Animâ*, apud Cœlestinos Meduntinos MSS. extare fidem facit Cas. Oudinus ipse Præmonstratensis, *Supplem.* p. 442.

MICHAEL, patriâ Thessalonicensis, Magister Rhetorum, & magnæ Ecclesiæ Protecdicus; claruit circa an. 1160. damnatus ob Bogomilorum hæresim, eam sub vitæ finem abrenunciavit. Hæresis verò ista Massalianis ferè communis erat, nisi quòd plurimas ineptias & deliria adjecerit; ex. gr. non nisi septem S. Scripturæ libros recipiendos esse; abrogandum esse Templorum, Eucharistiæ, Crucis, & Orationum (exceptâ unicâ illâ, *Pater Noster*) usum. Imperfectum esse Catholicorum baptisma, sectæ suæ assectas Deiparos vocari posse: Inequales esse S. Trinitatis personas, ipsisque videndas crebrò semetipsas exhibere. Extat Michaelis nostri *Confessio* brevis apud L. Allatium de Consensu l. 2. c. 12. §. ult. 1160.

JOANNES, CINNAMUS cognomento dictus, Grammaticus, seu notarius Manuelis Imp. claruit anno 1160. Sub Manuele Comneno ab ipsâ adolescentiâ militiæ nomen dedit, variisque, quod de se in Præfatione testatur, tum in Europam, tum in Orientem expeditionibus interfuit. In vivis adhuc erat anno 1183. cum Andronicus Comnenus, occiso Alexio, ad imperium grassatus, Lopadium in Bithyniâ obsideret. Post mortem Manuelis ad scribendum animum appulit, & *Historiam duorum Commenorum, Joannis* & *Manuelis* filii condidit; illius quidem res gestas breviter & summatim, hujus verò fusè & prolixè enarrans, utriusque res gestas ab anno 1118, ad 1176. complexus. *Author elegans*, inquit Leo Allatius*, *si quis alius, formulis dicendi peregrinis sæpiùs utitur, figuris ex Sophistarum penu. Periodi illi concisæ, plenæ, nisi cum compositionis novitate asperantur & obscurantur. Totum se, ut verbo extricem, ad Procopium componit. Et mirum est inter tot alios posterioris Sæculi Scriptores tumultuariò in dicendo scribendoque delirantes, hunc tantum sapuisse.* Nec aliter G. J. Vossius†; *Dictio ejus purior est, tersiorque, quam aliorum esse Græculorum solet: Immo Xenophontis ipsius, quem in Præfatione laudat, æmulus est.* Vitio ipsi vertitur, quòd in laudando Manuele modum excesserit. Laudat quidem, sed intra modestiæ limites, nec adulatur; certè adulations suspicionem à se longissimè semovet, dum ex insitâ animi indole, atque ipso naturæ ductu se ne verbum quidem ultrò aut scientem, nisi vere perinde ac liberè proferre posse profiteatur*. *Historiam* istam in quatuor libros divisam ex Isaaci Vossii apographo primus cum notis Gr. Lat. edidit Cornelius Tollius *Trajecti* ad Rhenum 1652. 4°. Eandem in sex libros distributam cum versione, notisque historicis & philologicis, Carolus du Fresne *Paris.* 1670. fol. 1160.

* Diatrib. de Simeon. scriptis p. 150.

† De Hist. Gr. lib. 4. cap. 19.

* Hist. l. 5. c. 1.

FASTREDUS, Abbas Claræ-vallensis; claruit anno 1161. quo Synodo Tolosanæ interfuit, in quâ rejecto Victore Antipapâ, agnitus est Alexander. 1161.

SÆC. XII. ab An. MC. Alexander. Extat *Epistola* ejus *ad Omnibonum Episcopum Veronensem*, quâ Synodi Tolosanæ acta describit, Concil. Tom. X. p. 1407.

1162. JOANNES BELETHUS, Scholæ Theologicæ Parisiensis Rector, claruisse videtur circa an. 1162. Non desunt alii, nempe Claudius Jolly Parisiensis Canonicus, & Casimirus Oudin, qui ipsum ad annum 1328. revocant: quod quidem mirum videri debeat; cùm Henricus Gandavensis qui anno 1280. scripsit, eum inter primos Catalogi sui Scriptores recenseat. Extat *Rationale Divinorum Officiorum*, editum *Antverp.* 1553. 1570. 8°. *Lugduni* 1583. & cum Durando ibid. 1592. 8o. p. 922.

1162. ARNOLDUS, sive Ernaldus, Abbas Bonævallis O. B. in Diœcesi Carnotenâ, inde *Carnotensis* dictus. Vixit adhuc anno 1162. Bernardi, dum in vivis adhuc erat, familiaris.

SCRIPTA.

Tractatus de septem Verbis Domini in Cruce prolatis. Prodiit seorsim cum scholiis Fr. Titelmanni *Antverp.* 1532. 8°.

Tractatus de Operibus sex dierum, curâ Dionysii Perroneti editus Autissiodori 1609. 8°.

Sermo de laudibus S. Mariæ Virginis. Habentur Opuscula ista tria in Bibliothecâ Patr. Tom. XXII. p. 1280.

Tractatus de Cardinalibus Christi Operibus, qui Cypriano suppositus inter opera ejus locum habere solet.

Meditationes variæ. Omnia hactenus enumerata Opera in unum collecta, & Autori suo restituta prodierunt ad calcem S. Cypriani Operum *Oxon.* 1682. fol.

Ex *libris V. de Vitâ S. Bernardi*, Operibus istius adjungi solitis, *secundus* Arnoldum nostrum autorem habet.

Commentariolus ejusdem *in Psalmum XLIV. & Opusculum de septem donis Spiritûs S.* extant MSS. penès Joannem Mabillonium.

1162. THOMAS BECKET, gente Anglus, civitate Londonensis, Gilberti mercatoris & matris natione Syræ filius, Primis literarum elementis à Priore Mertonensi imbutus, primùm Oxonii, dein Lutetiæ studia literaria ulteriùs urgebat. In Angliam reversus inter Theobaldi Archiepiscopi Cantuariensis domesticos cooptatus est; ab Archiepiscopo Bononiam mox amandatus, ut ibi Juris Canonici scientiam ediscerer. Iterum reversus Archidiaconatu Cantuariensi, præpositurâ Beverlacensi, Rectoriis de Bromfield, & Monte S. Mariæ, Præbendis item duabus, unâ Paulinâ, Lincolniensi alterâ, donatur. Mox in Aulam ascitus, summus Angliæ Cancellarius creatus est; & post Theobaldi mortem ad thronum Cantuariensem evectus anno 1162. ipso Pentecostes die consecratus. Summam Ecclesiæ Anglicanæ dignitatem nactus vir ad miraculum usque ambitiosus & protervus, nil nisi libertates Ecclesiasticas, & authoritatem sedis Romanæ somniavit; adeò ut totum Clerum Anglicanum qualicunque Regis potestate eximere, & Pontifici subjicere omni studio eniteretur. Cùm Clerici enim homicidia, aliaque id genus flagitia passim committerent, Rex antiquas regni consuetudines locum obtinere voluit; ut omnes cujuscunque sortis rei à judicibus regiis coercerentur ac punirentur. Thomas è contra Clericos omni potestate regiâ liberos esse, ac soli Pontifici Romano subditos contendit. Indictâ tamen anno sequenti Synodo Clarendunensi, ipse diu tergiversatus, tandem veritati cessit; & consuetudines regias subscriptione suâ ac sigillo appenso confirmavit. Mox verò facti pœnitens homo levissimus, absolutionem sibi tanquam gravissimo scelere impedito à Pontifice concedi impetravit; & fugam meditatus est. Ex fugâ retractus, in Concilio Northamtunensi peculii, perjurii, ac proditionis accusatus; & ab Episcopis, quamvis ad Papam provocaret damnatus. A Con-

Concilio dimissus, fugam iterum molitus est; & in Belgium trajiciens, ex- SÆC. XII. ab
inde ad Alexandrum Papam in Senonibus agentem se recepit: ubi in om- An. MC.
nes Canonum Clarendonensium observatores anathema confestim vibravit. Longum esset omnia viri procacissimi ausa nefaria commemorare; quoties ille in Principis sui caput conjurârit; quoties eundem apud Pontificem & exteros reges accusârit: quoties denique Angliæ Regem, Episcopos, Proceres & Clerum excommunicârit, absolverit, absolutosque iterum anathematizârit. Ipse interim Innocentium Papam & Ludovicum Galliæ regem, potentissimos patronos nactus, in Galliâ & Italiâ securus delituit. Tandem anno 1170. pace utrinque composita in Angliam reversus sedem recuperavit. Verùm cùm homo inquietus turbas nectere non cessaret, Regi iterum regnoque gravis factus, à satellitibus quatuor regiis, injussu tamen regio, Cantuariæ interfectus est exeunte eodem anno die XXVIII. Decembr. anno ætatis suæ 52. Extant *Epistolarum libri VI.* à Joanne Sarisberiensi olim collecti & digesti, admixtis etiam quamplurimis aliorum ad Thomam, & de eo, *Epistolis.* Collectionem istam in lucem protraxit, & unà cum *Quadrilogo*, seu Vitâ Thomæ ex quatuor Autoribus, viz. Hereberto ipsius Clerico, Wilhelmo Cantuariensi, Alano Abbate Deoche, & Joanne Sarisberiensi, olim contextâ edi curavit Christianus Lupus *Bruxellis* 1682. 4°.

BONACURSUS, Patriâ Mediolanensis, Catharorum Magister, cla- 1163.
ruit circa an. 1163. Extat *Vita Catharorum Hæreticorum* ab eo conscripta, apud Dacherium *Spicileg.* Tom. XIII.

HUGO, Francigena, Monachus Salvaniensis, claruit circa an. 1164. 1164.
Extat *Narratio* ejus *de Conversione Pontii de Larazio* apud Baluz. *Miscellan.* Tom. III. p. 205.

HELMOLDUS, Presbyter Lubecensis, & Canonicus propè Lube- 1165.
cam Bosoviensis, Geroldi, postea primi Lubecensium Episcopi discipulus, claruit circa an. 1165. Obiit anno 1170. Scripsit *Chronicon Sclavorum* à Caroli M. temporibus usque ad annum 1168. in quo de conversione Sclavorum seu Wandalorum ad fidem Christianam, regionumque ac populorum ad Mare Balthicum situ & rebus gestis agit. Primus illud in lucem emisit præmissâ Melancthonis epistolâ Sigismundus Schorckelius *Francofurti* 1556. 4°. deinde Reinerus Reineccius ibid. 1581. denique cum notis & observationibus Henricus Bangertus *Lubecæ* 1659. 4°.

ALEXIUS ARISTENUS, dignitate Nomophylax, & Magnæ 1166.
Ecclesiæ Constantinopolitanæ Oeconomus, quem ὑπέρτιμον ἐκεῖνον κῦριν non uno in loco vocat Balsamon. Claruit anno 1166. quo Synodo Constantinopolitanæ interfuit: & de Jure Canonico inibi consultus adversùs Nicephorum Patriarcham Hierosolymitanum Concilii Trullani Canonem 37m. protulit. Extat *Synopsis Canonum* ab Aristeno nostro Scholiis illustrata: Synopsis quidem ipsa eo longè antiquior videtur: Aristenus verò istam interpretatus est. Edita est *Synopsis*, Gr. Lat. sed Scholiis destituta, sub Aristeni nomine à Christophoro Justello in Bibliothecâ Juris Canon. Tom II. p. 673. Synopsi Scholia adjecit, notisque illustrata, utraque Gr. Lat. dedit Cl. Beveregius in Pandecte Canonum *Oxon.* 1672. f.

MICHAEL ANCHIALUS, Patriarcha Constantinopolitanus 1167.
ab anno circiter 1167. Vir doctus, & Balsamone judice, Philosophorum summus. Latinorum autem hostis acerrimus. Sedem Patriarchalem tenuit annis octo. Extant *Decreta Synodalia* V. viz. *Ne Lectores mundana officia suscipiant. Ne Clerici ex alienâ Diœcesi ordinentur*, &c. Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 3. p 227. Scripsit etiam *Dialogum*, quem habuit cum Manuele Comneno Imp. quo tempore Pontificis Legati Constantinopolin pervenerunt, Ecclesiarum unionem procuraturi, nihil aliud autem à Græcis exposcentes,

quàm

SÆC XII. ab An. MC. quàm cessionem primatûs ipsi Papæ, & appellationem permitti, & illius commemorationem inter sacra fieri. Ex *Dialogo* isto quædam profert Leo Allatius de Consensu lib. 2. cap. 3. §. 2. c. 5. §. 2. cap. 9. §. 3. qui etiam Epistolæ cujusdam Michaelis convitiis, ut ait, & calumniis in Romanam Ecclesiam refertæ meminit.

1170. JOANNES, Gente Anglus, Patria Cornubiensis, inde *Joannes Cornubiensis* dictus, claruit anno MCLXX. in Gallia præceptorem habuit Petrum Lombardum, quocum multas postea lites exercuit; Romæ diu studiis incubuit, Alexandro III. Papæ admodum charus.

Scripta inedita.

EUlogium ad Alexandrum Papam, seu *Discussio super Philosophiâ humanâ & hæresibus,* habetur in Biblioth. Baliolensi ap. *Oxon.* Vol. 58. Num. 2.

Summa, qualiter fiat Sacramentum Altaris, per virtutem S. Crucis, & de septem Canonibus, vel Ordinibus Missæ, Cant. in Biblioth. Benedict. Vol. 178. Num. 6.

1170. PETRUS DE RIGA, Natione Gallus, Ecclesiæ Rhemensis Cantor & Canonicus, claruit circa an. 1170. vel paulo post. Ambrosius de Altamura * eum ad an. 1263. refert, ipsumque ex provinciæ Franciæ moderatore ad Ecclesiam Aginnensem in Aquitania sub Metropolitana Burdegalensi assumptum fuisse scribit; eundem enim Petrum Remensem intelligi, ex scriptis liquet. Scripsit Petrus *Heptateuchum,* quem *Auroram* vocavit, *duos libros Regum,* & *IV. Evangelia* metrice reddens. Quo in opere, teste || Henrico Gandavensi, non solum historicum sensum, sed etiam allegoricum, in quantum potuit, breviter expressit. Extat hæc *Aurora* MS. in Bibliothecis passim; ad varios collatam MSS. Codd. se editioni paratam habere nuper testatus est Casim. Oudin †, quam utinam publico non invideat.

* Biblioth. Domin. Cent. I. ad an. 1263.

|| De Script. c. 22.

† Supplem. p. 475.

1170. PETRUS COMESTOR, seu *Manducator* dictus, gente Gallus, Patria Trecensis, S. Petri in urbe natali Presbyter & Decanus. Celeberrima viri fama excitati Parisienses, hominem ad se vocarunt, & Academiæ Parisiensis Cancellarium constituerunt. Claruit An. 1170. Tandem solitudinis & quietis amantior, ad Canonicos S. Victoris in suburbio Parisiensi se contulit, & pietatis juxta ac literarum studio toto animo incubuit. Obiit, ibidem sepultus, XII. Kal. Novembr. an. 1198. quod ex chartis commentariisque domesticis probant Canonici Victorini. Unde patet Vincentii Bellovacensis aliorumque error, qui Petrum anno 1160. obiisse scribunt. Vir erat pro sæculo, quo vixit, non indoctus, nec qui ingruentes quotidiè Ecclesiæ Romanæ superstitiones & tyrannidem usquequaque approbavit. Certè memoratu dignum est, quod de eo refert Gyraldus Cambrensis ipsius discipulus, in *Gemma Ecclesiasticâ* (quæ MS. in Bibliothecâ Lambeth. hodiè servatur) distinct. II. cap. 6. his verbis. *Hoc autem Magnum Petrum Manducatorem in audientiâ totius scholæ suæ, quæ tot & tantis viris literatissimis referta fuit, dicentem audivi, Quod nunquam hostis ille antiquus in aliquo articulo adeò Ecclesiam Dei circumvenit, sicut in voti illius,* (sc. continentiæ sacerdotum) *emissione.*

Scripsit *ad Gulielmum Archiepiscopum Senonensem in usum fratrum suorum Historiæ Scholasticæ libros* XVI. in quibus Historiam Sacram à principio Genesis usque ad finem Actuum Apostolicorum in compendium redegit, multis incertis, si non fabulosis hinc inde interspersis; de historiis quoque Ethnicorum quædam incidentia pro ratione temporum inseruit, instar rivuli, qui secus alveum, diverticula, quæ invenerit, replens, præterfluere tamen, non cessat, ut ipse in præfatione loquitur. Prodiit primò an. 1473. *Rutlingæ* ap. Guitherum Zainer: *Argentinæ* 1483. *Basil.* 1486. f. *Ludg.* 1543. 8°. ut recentiores editiones taceam.

Ser-

Servantur in Cœnobio Victorensi *Sermones* ejus MSS. LXXX, quorum 50. SÆC. XII. ab
scripsit adhuc Presbyter; alios 30. jam S. Victoris Canonicus, ut ex MS. An. MC.
Victorino nos docet Claudius Hemeræus *. XLIV. habentur Lambethæ in
Bibliotheca Archiepiscopali Num. 176. fol. Plures Cantabrigiæ in Bibliotheca Pembrochiana Cod. 48. Num. 1. 3. & Cod. 76. N. 1. quot vero numero sint, non dicit, qui Catalogum confecit, Cl. Jamesius. CXIV. in Longipontensi Cisterciensium monasterio extare dicuntur. Denique varios *Sermones* qui sub Petri Blæsensis nomine editi sunt, Petro nostro adjudicandos esse monet novissimus Petri Blæsensis operum editor: quam recte viderint alii.

* De Academ. Paris. p. 113.

THEORIANUS, Natione Græcus, Patriâ forsan Constantinopolitanus, Manuelis Comneni Imp. legatus ad Armenos ad disputandum pro fide orthodoxâ missus anno 1170. In Armeniam ubi pervenerit, Domino Nausesi Catholico Imperatoris sui literas tradidit; & longam cum eo de variis fidei capitibus & consuetudinibus Ecclesiasticis disputationem iniit. Tandem colloquio iste contigit exitus. Catholicus Theoriani argumentis victus manus dedit: seque Episcoporum suorum Synodum coacturum esse pollicitus est, atque argumenta quæ protulerat Theorianus, iis propositurum, seque in omnibus Ecclesiæ Catholicæ sententiæ accessurum, proque Græcis, immo pro veritate adversus Armenos dissertaturum, denique se omnesque secum consentientes fidem orthodoxam scripto comprehensam, suâ & suorum Episcoporum subscriptionibus firmatam, ad Imperatorem & Patriarcham CP. missurum esse. *Dialogum* istum cum Catholico Armeniorum habitum literis mandavit; in quo præcipuè id agit, ut SS. Patrum authoritate Eutychianos & Monophysitas refellat, & doctrinam Catholicam de duabus in Christo naturis, Synodique Chalcedonensis authoritatem stabiliret. Edidit hunc Gr. Lat. Joannes Leunclavius *Basil.* 1578. 8o. exinde recusus est in Auctuario Duceano *Paris.* 1624. Tom. I. p. 439. 1170.

EUSTATHIUS, ortu Græcus, Archiepiscopus Thessalonicensis, claruit sub Comnenis, Manuele, Alexio filio, & Andronico Patruele, circa annum 1170. quem proinde cum Eustathio magnæ Ecclesiæ Archipresbytero, qui Eulogio seu Sergio in sede CP. successit anno 1017. in Chronologiâ suâ perperàm confundit Marq. Freherus. Vir erat extra controversiam eruditissimus, scriptorque celeberrimus; an verò inter scriptores Ecclesiasticos reponendus sit, non immeritò dubitare licet. Etsi enim Episcopus fuerit, & non infimis Elogiis à Nicetâ Choniate plus unâ vice ornatus, (quod doctrina tam profanarum, quam sacrarum literarum, ϰ̀ τὸ ὑπὲρ πολὺ τῶν ἄλλων fuerit præditus, id quod τὸ οἰκειότατον ἐκεῖνο ϰ̀ ἐξαίρετον ἦν χαρακτήρισμα) nihil tamen Ecclesiastici commatis, quod sciam, ab eo editum extat, imò an unquam editum sit, parum liquet; nisi quod Casp. Suicerus *Thesaur. Ecclesiast.* Tom. II. in voce μητροπάρθενος notat Eustathium Thessalonicensem, & Gregorium Corinthi Metropolitam carmina quædam Jo. Damasceni in Pentecosten, quæ in Græcorum Pentecostario leguntur, exposuisse. Alia scripsit, quæ licet huc non propriè spectant, non tamen sunt prætereunda, viz. *Commentaria in Homerum*; prodierunt Græcè 4 vol. *Rom.* 1550. fol. & *Basil.* 3 vol. 1560. f. *Comment. in Dionysii Periegesin*, seu *Orbis descriptionem* Græcè *Paris.* 1577. *de Ismeniæ & Ismenis amoribus* libri 6. Gr. Lat. cum notis Gaulmini *Paris.* 1647. 8o. His quidem libris lis eo præsertim nomine movetur, quod codices nonnulli Eumathium quendam autorem præferant. Vide quæ hac de re habet Cl. Vossius de *Hist. Græc.* lib. 4. cap. 19. 1170.

SYMEON, Magister & Logotheta, Alexio Aristeno suppar, claruit circa an. 1170. Extat Gr. Lat. *Epitome Canonum* ab Henrico Justello edita in Bibliothecâ Jur. Canon. Tom. II. p. 710. Certè hæc *Synopsis Canonica* tum Symeone, tum Aristeno, antiquior videtur, utrique passim ascripta; quam quidem ordine paululum mutato descripsisse, & in usum suum accom- 1170.

SÆC. XII. ab An. MC. modâsse videtur Symeon noster: & ut non ineptè conjicit Cl. Beveregius, Scholiis illustraverat, quæ dudum perierunt. Opus Symeonis Magistri & Logothetæ *in Mundi Opificium* ex Genesi & Chronicis per seriem collectum penès Cl. Du Fresne du Cange, & alibi MS. extare memorat Cas. Oudinus*. Quale verò, vel cujâs sit opus, an Symeonis nostri, an Logothetæ antiquioris; dicant nobis, qui Codices MSS. possident.

* Supplem. p. 413.

1170. GODEFRIDUS, seu Gotefridus, *Viterbiensis* à Patriâ dictus, natione Italus, dignitate Presbyter, tribus Imperatoribus, viz. Conrado III. Frederico I. Henrico VI. tum à sacris, tum à secretis. Claruit anno 1170. Quadraginta annos peregrinationi in exteras regiones impendisse dicitur: unde domum rediit variis observationibus, Bibliothecarum spoliis, linguarum non Latinæ modò, sed Græcæ, Hebraicæ, Chaldaicæ cognitione refertus. Obiit anno 1186. Scripsit *ad Urbanum III. Papam Chronicon Universale*, tum prosâ, tum metro, quod ob diffusam rerum, ætatum, gentiumque historiam *Pantheon* appellavit, ab Orbe condito ad annum usque 1186. Extat hoc *Chronicon* inter Scriptores Rerum German. à Joanne Pistorio editos *Francofurt.* 1584. p. 6. Extat ejusdem *Speculum Regum*, seu *de Genealogiâ omnium Regum & Imperatorum à Diluvii tempore ad Henricum VI.* Imp. à Chronico diversum, MS. in Biblioth. Cæsareâ Vindobonensi, teste Lambecio *Comment. de Bibl. Vindob.* l. 2. c. 8. p. 774.

1170. SAXO, GRAMMATICUS ob styli, quo usus est, venustatem dictus, gente Danus, Patriâ Selandus, equestri familiâ ortus, Cathedralis Ecclesiæ Roëschildensis præpositus. Claruit anno 1170. Novennio ante ab Absalone Archiepiscopo Lundensi, in cujus familiâ plerunque degit, & Sacellani vices obiit, Lutetiam ad Ecclesiam S. Genovefæ missus fuerat: ut viros aliquot religiosos exinde in Daniam adduceret. Anno circiter 1177. Absalonis jussu Patriis Annalibus condendis semet accinxit. Obiit anno 1204. Scripsit stylo quidem venusto, & supra sæculi sortem florido ac eleganti *Historiæ Danicæ libros XVI.* ab ipsis gentis primordiis usque ad an. 1186. Vividum ejus atque ardens ingenium, orationem nunquam remissam aut dormitantem, tum miram verborum copiam, sententias crebras, & figurarum admirabilem varietatem vehementer laudat Erasmus*; ut satis admirari nequeam, inquit, unde illâ ætate homini Dano tanta vis eloquendi suppetiverit: quâ quidem omnes, quot sciam, eruditos ὁμοψήφους habet. Certè quod stylum attinet, Valerium Maximum præ cæteris ante oculos habuisse videtur: quod infinitis penè exemplis ostendit Cl. Stephanius. Prodiit *Historia* ista, à Christiano Petri, Canonico Lundensi, primùm edita *Paris.* 1514. à Joanne Bebelio *Basil.* 1534. à Philippo Lonicerio & Joanne Fichardo *Francofurt.* 1576. denique longè integrior, & amplissimis Prolegomenis, notisque uberioribus ornata à Stephano Joanne Stephanio *Soræ* 1644. fol. Atque utinam doctissimi editoris diligentiæ nitidiores typi accessissent.

* In Ciceroniano.

1170. HENRICUS, Rhemensis Archiepiscopus, claruit anno 1170. Extant *Epistolæ II. de causâ Drogonis Noviomagensis* apud Baluzium Miscellan. Tom. II. p. 228.

1170. HILDEGARDIS, gente Germana, Patriâ Spanheimensis, Hildeberti & Mechtildæ filia, nata est anno 1098. A primis incunabulis Deo devota, habitum Monialem sub Juttâ Abbatissâ, Megenhardi Comitis Spanheimensis sorore, octennis induit: ipsa demum Abbatissa facta Monasterii S. Ruperti in Monte ad Bingiam propè Rhenum fluvium. Claruit anno 1170. Raris animi dotibus prædita, & egregiâ erga Deum pietate, erga religionem zelo insignis, visionibus divinitùs concessis & prophetiis inclarescere quadragenaria jam cœpit. Cujus rei fama excitati Eugenius III. Papa, & primores Galliæ Germaniæque Episcopi ac Abbates, & in his S. Bernardus, visiones illius Propheticas anno 1148. acriori examini subjecerunt; & infucatas

catas deprehenderunt, & in Concilio Trevirensi confirmârunt. Eandem postea sententiam ratam habuerunt Anastasius IV. & Hadrianus IV. Pontifices: qui datis ad illam literis & seipsos & Ecclesiam Romanam precibus ejus commendârunt. Obiit Hildegardis anno 1180. die XVII. Septembris.

SCRIPTA.

SCivias, seu *Visionum sive Revelationum libri III.* Prodierunt *Paris.* 1513. f. *Colon.* 1628.

Vita S. Roberti Confessoris Bingiorum Ducis.

Epistolæ XXXVIII.

Quæstiones variæ.

Expositio Regulæ S. Benedicti. Prodierunt Opuscula ista *Colon.* 1566. & in Bibliothecâ Patr. (non omnia tamen) Tom. XXIII. p. 535.

Physicorum, seu *de rerum Naturâ libri IV.* quos Hildegardi nostræ malè nonnulli tribuunt. Hildegardis enim de Pinguiâ opus esse nos docet Jos. Simlerus *. Prodierunt *Argentinæ* 1533.

* Bibliothec. p. 301.

1172. JOANNES, SARISBURIENSIS à loco natali dictus, natione Anglus, Patriâ Wiltunensis, gentis & sæculi sui decus ac ornamentum, Eugenio III. & Hadriano IV. & Alexandro III. Pontificibus, & Theobaldo Archiepiscopo Cantuariensi (cui à sacris fuit) eximiè charus: Thomæ Becketo Archiepiscopo familiarissimus, & ab anno 1163. totius exilii, omniumque molestiarum comes: sæpe quidem, ut Thomam desereret, regique fidelitatem, & præstandam consuetudinibus regiis obedientiam juramento promitteret, sollicitatus, in exilio manere maluit, quàm conditionibus istis pacem regisque gratiam promercari. Tandem Thomæ consortium, non caussam, reliquit, ab eo semper in rebus dubiis præ aliis consultus. Post exactum in exilio septennium, impetratâ à Pontifice veniâ, paceque cum Rege initâ, in Angliam rediit, matremque suam (cujus votis obtemperans iter susceperat) in extremis positam invenit. Anno 1172. mortuo jam Thomâ in Galliam iterum profectus Episcopus Carnotensis in Provinciâ Senonensi constitutus est. Anno 1179. Concilio Lateranensi interfuit. Obiit anno 1182. Plura de eo memoratu sanè dignissima, ex epistolarum Thomæ Becketi Collectione, non sine lectoris commodo peti possunt. Vir ætatis suæ eloquentissimus, & reconditioris cujusvis scientiæ genere instructissimus. Morum severissimus Censor, & si quis alius, rigidi servator honesti: in carpendis aliorum, etiamsi Regum vel Pontificum vitiis parem adhibuit facundiam & libertatem. Nec amicis pepercit, nec inimicis. Quin nec ipsi Thomæ, domino suo & familiari, obstinatum & pervicacem in Regem clementissimum animum sæpiùs objicere dubitavit.

OPERA.

POlycraticus, sive *De Nugis Curialium & vestigiis Philosophorum libri VIII. ad Theobaldum Archiepiscopum.* In centone isto multos purpuræ pannos & fragmenta melioris notæ agnoscit Justus Lipsius *. Prodiit *Paris.* 1513. 4°. *Lugd. Bat.* 1595. 8°. *Paris.* 1610. 8°. *Lugd. Bat.* 1639. 8°. & in Biblioth. Patr. Tom. XXIII.

* Not. ad XII. Annal. Taciti.

Metalogici libri IV. in quibus de omni re Logicâ & Philologicâ, Philosophicâ quinetiam, acutè atque eruditè agit. Prodierunt cum Polycratico *Paris.* 1610. *Lugd. Bat.* 1639.

Vita S. Thomæ Archiepiscopi Cantuariensis. Prodiit integra cum Epistolis Sarisberiensis *Paris.* 1611. 4°. lacera & hiulca in Quadrilogo de Vitâ S. Thomæ, ex quatuor Autoribus Gregorii XI. jussu olim contexto, qui typis impressus est *Paris.* 1495. 4°. & cum S. Thomæ Epistolis *Bruxell.* 1682. 4°.

Epi-

SÆC. XII. ab An. MC. *Epistolæ* CCCIII. Extant in Bibliothecâ Patr. Tom. XXIII.
Epistolarum aliarum liber. Prodiit *Paris.* 1611. 4°.
Epistolæ aliæ XCIII. Habentur in collectione Epistolarum S. Thomæ à Chr. Lupo editâ *Bruxellis* 1682. 4°. An verò omnes hæ Epistolæ sint penitùs diversæ, inquirant quibus plus otii est.
Commentarii in Epistolas D. Pauli. Prodierunt *Anstelodami* 1646. 4°.
Eutheticon metricum, cujus meminit Balæus. Poema meo quidem judicio elegantissimum. Polycratico præfigitur, cui præfationis vice præludit.
De aliis deperditis, saltem ineditis, Joannis scriptis consule Baleum & Pitseum.

1174. GULIELMUS, patriâ seu Gallus, seu Germanus, seu quod verisimillimum est, Syrus, & fortasse Hierosolymis natus; quin, ut quidem volunt, reges Hierosolymitanos propinquitate attigit. Anno circiter 1167. rogante rege Amalrico, Archidiaconatu Ecclesiæ Tyrensis à Frederico Archiepiscopo donatus est, at paulò post ad Imperatorem Constantinopolitanum legatus, rem fœliciter gessit. Circa an. 1169. Archiepiscopo suo subinfensior factus, in Occidentem suscepit iter. Reduci Baldwinus Amalrici regis filius bonis literis & moribus informandis committitur. Mox à rege sacri palatii Cancellariatu cohonestatus est; atque anno demum 1174. mense Maio, Archiepiscopus Tyri electus, IV. Id. Jun. consecratus. Anno 1178. ad Synodum Lateranensem evocatus, Romam profectus est, atque anno sequenti Concilio interfuit, cujus ipse acta & Canones à reliquis Episcopis rogatus scripto commisit. Domum rediens Constantinopoli apud Manuelem Imp. septimestri spacio hæsit, & ab eo commissam sibi ad Principem Patriarchamque Antiochenum legationem obiit. Post annum itaque ac decem menses Tyrum reversus est. Anno 1188. captâ à Saracenis Hierosolymâ, & desperatis Christianorum Orientalium rebus, ipse pro subsidiis quærendis in Occidentem mittitur, & colloquio regum Angliæ & Galliæ inter Gisortium & Trie adfuit. Tandem Heraclii Patriarchæ Hierosolymitani electioni strenuè obnixus, dum ut sedem ei Patriarchalem obstrueret, Romam versus iter iniret, ab Heraclio veneno sublatus est, quo verò anno non liquet. Scripsit libris XXIII. *Historiam belli à Principibus Occidentis Christianis in Palæstinâ, ac Oriente gesti, ab anno* 1095, *ad annum* 1180. Satis ex hoc opere liquet, ut magni Vossii * de eo verbis utar, *Scriptorem esse modestum, prudentem, acris judicii, veri amantissimum, & pro ætate quâ vixit, doctum atque elegantem.* Prodiit *Historia* ista primùm curâ Philippi Poissenoti *Basil.* 1549. deinde studio Henrici Pantaleonis *Basil.* 1560. denique in collectione Bongarsianâ *Gestorum Dei per Francos* Tom. I. p. 625. Scripsit præterea *Gesta Occidentalium Principum*, seu *historiam de Principibus Occidentis in Oriente, eorumque gestis ab anno* 614, *ad an.* 1184. & *Acta Synodi Lateranensis.* Utrumque autem opus interiisse videtur.

* De Hist. Lat. l. 2. c. 53.

1177. HUGO ETHERIANUS, natione Tuscus, Constantinopolim sub Manuele Imp. profectus, summam sibi gratiam apud Imperatorem conciliavit; cujus proinde patrocinio fultus, contra Græcos, & scriptis & voce strenuè decertavit. Claruit anno 1177. quo *libros* à se contra Græcorum dogmata elimatos ad Alexandrum III. Pontificem misit, & ab eo literas collaudatorias meruit. Extant *liber de animâ corpore exutâ*, seu *de regressu animarum*, in Orthodoxogr. p. 1309. & seorsim *Colon.* 1540. *De Hæresibus, quas Græci in Latinos devolvunt*, seu *de Processione Spiritus S. ex Patre & Filio, adversùs errores Græcorum, libri* III. qui cum præcedente opusculo seorsim prodierunt *Basil.* 1543. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XXII. p. 1176.

1180. THEODORUS BALSAMON, patriâ Constantinopolitanus, magnæ Ecclesiæ CP. Diaconus, Nomophylax, & Cartophylax, sive Sigilli Patriarchalis, ejusque archivorum custos, primus etiam Blachernarum, sive Ædis B. Virginis, quem extra urbis muros ad Blachernas propè mare condidit

didit Pulcheria Auguſta, Præpoſitus. Claruit anno 1180. Tandem Patriarcha Antiochenus factus, verùm occupatâ dudum à Latinis Antiochiâ, ſedem ſuam nunquam vidit; ſed Conſtantinopoli agens, res ſuas, quantum potuit, ſatagebat. Quin & ipſum ad thronum CP. promovendi vanâ & fallaci ſpe lactavit diu Iſacius Imperator; qua de re non illepidam Hiſtoriam narrat Nicetas Choniates *. Vixit uſque ad annum 1203. quo capta eſt à Latinis Conſtantinopolis. De obitu vero ejus nihil conſtat. Græcorum ſui temporis citra invidiam doctiſſimus, Juris Orientalis Canonumque Eccleſiaſticorum, omnium quos unquam tulit ferax Græcia, peritiſſimus. Verè de eo Joannes Citri Epiſcopus †; ὁ ἱερὸς οὗτος ἀνὴρ, ὁ Ἀντιοχείας, τρίβων μὲν ἦν εἰς ἀκριβὲς τῶν νομικῶν καὶ κανονικῶν νομοθετημάτων, καὶ παρὰ πᾶσιν ἐν τούτοις ἀειᾳδόμενος. *Divinus ille vir, Antiochiæ Patriarcha accuratè percallebat Civiles & Canonicas Conſtitutiones, & ab omnibus in hiſce rebus celebratus fuit.* Erat præterea Eccleſiarum Orientalium adversùs Latinos acerrimus propugnator, quo nomine convitia in illum pleno ore effundunt Baronius, aliique cauſæ Pontificiæ ſectarii.

SÆC. XII. ab An. MC.

* In Iſacio l. 2. c. 4.

† Reſponſ. ad Conſtant. Cabaſ.

OPERA.

Commentarius in Canones SS. Apoſtolorum, & SS. Oecumenicorum, & particularium Conciliorum, & in Epiſtolas Canonicas SS. Patrum. Agreſſus eſt hoc opus Balſamon juſſu Manuelis Imp. & Michaelis Anchiali Patriarchæ; abſolvit verò non niſi ſub Georgio Xiphilino, qui ſedem Patriarchalem aſcendit anno circiter 1194. eo ſaltem ſedente recenſuit, illique dedicavit. Prodiit hoc opus Gr. Lat. ſed hinc inde mutilum, *Pariſ.* 1620. fol. longè verò auctius & integrius cum notis Gul. Beveregii in Pandecte Canonum, *Oxon.* 1672. fol.

Commentarius in Photii Nomocanonem. Prodiit Gr. Lat. à Chriſtophoro Juſtello editus *Pariſ.* 1615. 4°. & in Bibliothecâ Juris Canon. Tom. II. p. 789.

Collectio Eccleſiaſticarum Conſtitutionum, Paratitla à Leunclavio & aliis dicta. Extat cum Leunclavii & Fabrotti notis in Juſtelli *Bibliotheca Juris Canon,* Tom. II. p. 1223.

Reſponſa ad varias quæſtiones Jus Canonicum ſpectantes, viz. *de Epiſcopatuum in Metropoles erectione. De electis ad Eccleſias Orientales. De foro Clericorum. De Jure Patriarchico in Monaſteria. De Feriis,* aliaque plura, quæ habentur paſſim Gr. Lat. in Leunclavii *Jure Gr. Rom.* lib. 2.

Reſponſa ad Interrogationes Marci Patriarchæ Alexandrini, Gr. Lat. ibid. l. 5. p. 362.

Meditata, ſive reſponſa ad varios caſus, Gr. Lat. ibid. l. 7. ferè per totum.

Epiſtola ad Antiochenos de Jejuniis, à Cotelerio Gr. Lat. edita *Monument.* Tom. II. p. 492.

Epiſtola ad Theodoſium Abbatem de Monachis Raſophoris, ſeu *raſo indutis,* ab eodem Gr. Lat. evulgata Tom. III. p. 473.

RICHARDUS, natione Anglus, patriâ Northumbrius, Cœnobii Hagulſtadenſis primùm Monachus dein Prior. Claruit anno 1180. Obiit anno 1190. Extant *Hiſtoria de ſtatu & Epiſcopis Hagulſtadenſis Eccleſiæ,* & *Hiſtoria de geſtis Regis Stephani, & de bello Standardii ab anno* 1135, ad an. 1139. à Cl. Twiſdeno editæ inter Scriptores X. Anglicos *Londini* 1652. p. 285. alia Richardi ſcripta hiſtorica, viz. *Geſta Henrici II. Angliæ regis, & Chronicon breve ab Adamo* memorant Baleus, & ex eo Voſſius, quæ quidem hodiè non ſuperſunt. 1180.

LUCIUS III. *Humbaldus* antea dictus, natione Tuſcus, patriâ Lucenſis, ante annum 1167. Eccleſiæ Romanæ Cardinalis, & Epiſcopus Oſtienſis. 1181.
Anno 1175. atque iterum 1177. ab Alexandro III. ad Fredericum Imp. legatus eſt. Anno 1181. Pontifex Romanus creatus eſt die XXIX. Auguſti, poſtridiè coronatus. Anno ſequente Willelmum Scotiæ regem à Rogero

SÆC. XII. ab An. MC. Archiepiscopo Eboracensi dudum excommunicatum absolvit, regnumque interdicto liberavit. Anno 1185. cum Frederico Imp. Veronæ congressum habuit de schismaticis Clericis in integrum restituendis. Obiit Veronæ eodem anno die XXV. Novembr. *Extant Epistolæ* II. & *Decretum* Concil. Tom. X. p. 1735.

1182. PETRUS, natione Gallus, primùm Monasterii Cellensis in suburbio Trecarum, dein S. Remigii apud Rhemenses Abbas; denique anno 1182. Joanni Sarisberiensi in Episcopatu Carnotensi suffectus. Obiit IX. Kal. Mart. anno 1187. De eo Nicolaus Claraevallensis *; *Abbas Cellensis, vir religiosus, ac timens Deum, homo bonus, & testimonium bonum habens à bonis; vitâ & literaturâ conspicuus, nobis quoque tanta familiaritate devinctus, ut non sit unus de cæteris, sed præ cæteris unus.*

* Ep. 25.

OPERA.

De panibus liber ad Joannem Sarisberiensem.
Mosaici Tabernaculi mysticæ expositionis libri II.
De Conscientia liber ad Alcherum Monachum. Prodierunt simul opuscula ista *Paris.* 1600. 8°.
Epistolarum libri IX. à Jac. Sirmondo cum notis editi *Paris.* 1613. 8°. Opera hactenus enumerata habentur in Bibliothecâ Patr. Tom. XXIII. p. 636.
Liber de disciplinâ claustrali ad Henricum Campaniæ Comitem.
Sermones de tempore, & de Sanctorum Festivitatibus.
Prodierunt omnia Petri Cellensis opera studio Monachi cujusdam Benedictini Anonymi *Paris.* 1671.

1183. GAUFRIDUS, natione Gallus, Gaufredi & Luciæ filius, primùm Monachus Lemovicensis Monasterii S. Martialis, deinde in eâdem Diœcesi Prior Vosiensis. Anno 1167. in vigilia S. Matthæi Apostoli à Geraldo Episcopo Cadurcensi apud Beneventum Presbyter ordinatus est. Scripsit anno 1183. nempè *Chronicon* condidit *de rebus in Gallia præsertim gestis ab anno* 996. ad an. 1184. à Labbeo in lucem emissum *Biblioth. Nov. MSS.* Tom. II. p. 279.

1185. JOANNES PHOCAS, Cretâ oriundus, Matthæi postea in Patmo insulâ μονάζοντος filius, Presbyter uxoratus, unicum ex uxore filium suscepit: sese aliquando sub Manuele Comneno Imp. militâsse ipse testatur. Tandem Monachus factus, Hierosolymam adiit, & loca sancta invisit anno 1185. Domum redux, omnia quæ observaverat, breviter & accuratè literis mandavit. Extat *compendiaria descriptio locorum ab urbe Antiochia usque ad Hierosolymam, nec non Syriæ & Phœniciæ*, à Leone Allatio Gr. Lat. edita *Symmict.* par. 1. p. 1. *Colon.* 1653. 8°.

1185. BALDUINUS, gente Anglus, patriâ Devonius, domo Exoniensis, tenuis conditionis parentibus natus, primò Ludi-magistrum egit, mox Archidiaconus factus; verùm deserto hoc munere ad Cistercienses se contulit, creatus inde Abbas Fordensis; anno MCLXXXI. Wigorniensis Episcopus renunciatur; post triennium, vacante jam sede Cantuariensi, & de electione contendentibus, hinc Monachis, illinc Episcopis Suffraganeis, tandem communi suffragio, consentiente etiam rege, Balduinus electus est, & XIV. Kal. Junii anno MCLXXXV. in sede Archiepiscopali collocatus; adeò ut tum tempore, tum successionis ordine errat Oudinus *, qui ipsum ab anno MCLXXI. Thomæ Becketo in sede Cantuariensi successisse scribit; Thomas enim Richardum Priorem Dovorensem successorem habuit. Monachi etsi Balduini electioni assensum dederant, in eâ nihilominùs neutiquam acquieverunt, quin ex Collegio Canonicorum sæcularium Hackintonæ ab

* Supplem. p. 453.

Archi-

Archiepiscopo fundando occasionem captantes, (quâ de re videndi *Antiquitatum Britannicarum* auctor pag. 142. Godwinus *de Præsul. Angliæ* p. 115. præcipuè Gervasius Dorobern. in *Act. Pontif. Cant.* col. 1676. & Tract. pecul. *de discord. inter Monach. Cant.* p. 1303.) perpetuum ipsi negotium facessere non destiterunt. Anno MCXC. Richardus I. exercitum in Palæstinam ducens, Balduinum secum detulit, ubi anno MCXCI. saltem sequenti in obsidione Ptolemaidis diem clausit extremum; ingenio adeò miti, blandisque moribus, ut etiam lenitas ipsi vitio verteretur, & Urbanus Papa hunc in modum ei scripsisse dicitur, *Monacho ferventissimo, Abbati calido, Episcopo tepido, Archiepiscopo remisso.* SÆC. XII. ab An. MC.

SCRIPTA.

TRactatus XVI. de diversis argumentis, viz. *De dilectione Dei, De duplici resurrectione, De requie, De efficacia divini eloquii, De salutatione Angelica,* &c.

De commendatione fidei.

De Sacramento altaris, ad Bartholomæum Exoniensem Episcopum. Hæc omnia collegit ediditque Bertrand. Tissier *Script. Bibliothec. Cisterciens.* Tom. V. anno 1662. Plura Balduini nostri opuscula MSS. delitescunt, longè plura à Baleo, Pitseo, & Carolo Vischio *Biblioth. Cisterc.* p. 31. memorantur.

URBANUS III. *Lambertus* antea dictus, natione Lombardus, patriâ Mediolanensis, ex gente Cribellorum, ex Archiepiscopo Mediolanensi Pontifex Romanus creatus anno 1185. die XXVI. Novembris, die VIII. Decembr. coronatus. Anno 1186. cum Frederico imp. de patrimonio Mathildis Comitissæ decertans, anathema ei intentavit, sed Veronensium precibus victus destitit. Eodem anno Henrico II. Angliæ rege petente, Henrico filio Hiberniæ regnum confirmavit, & in confirmationis tesseram coronam de pennâ pavonis auro contextam dono ei misit. Obiit Ferrariæ anno 1187. die XX. Octobr. dolore ob res à Christianis in Oriente male gestas confectus. Extant *Epistolæ* V. Concil. Tom. X. p. 1742. 1185.

GREGORIUS VIII. Albertus priùs appellatus, patriâ Beneventanus Ecclesiæ Romanæ Presbyter Cardinalis titulo S. Laurentii, & Cancellarius.* Anno 1172. ab Alexandro III. ad Henricum Angliæ regem legatus, de Becketi nece inquisivit, & celebrato apud Abrincas in Normanniâ Concilio plurimos Canones Ecclesiasticos sancivit. Anno 1187. Pontifex Romanus creatus est die XXI. Octobr. die XXV. consecratus. Plenariam statim peccatorum remissionem promisit, & quinquennale jejunium indixit pro recuperanda Terra sancta à Saracenis nuper Christianis erepta. Obiit Pisis eodem anno, die XVII. Decembr. Extant *Epistolæ III.* Concil. Tom. X. p. 1748. 1187.

CLEMENS III. *Paulinus* antea dictus, patriâ Romanus, Cardinalis, & Episcopus Prænestinus, Pontifex Romanus creatus est Pisis anno 1187. die XIX. Decembr. inauguratus ibidem anno sequente die VI. Januarii. Eodem anno petente Willelmo Scotorum rege Ecclesiam Scoticam Archiepiscopi Eboracensis ditione exemit, & soli sedi Apostolicæ deinceps subjici jussit. Obiit anno 1191. die V. Aprilis. Extant *Epistolæ* VII. Concil. Tom. X. p. 1753. 1187.

NEOPHYTUS, Presbyter Græcus, Monachus, & inclusus; claruit anno 1190. Extat Gr. Lat. *Liber de calamitatibus Cypri ab Anglis anno 1191. captæ,* à Cotelerio editus *Monument. Eccl. Gr.* Tom. II. p. 457. 1190.

ELIAS de COXIDA, quippe Coxidâ territorii Furnensis in Flandriâ oppido oriundus, Monachus Cisterciensis, & Cœnobii Dunensis Abbas; 1190.

SÆC. XII. ab An. MC. claruit anno 1190. Eloquentiâ & authoritate suâ plurimùm apud Leopoldum Austriæ ducem poterat; adeò ut eo mediante, plùs verò pollente pecuniâ Anglicanâ, immenso nempe redemptionis pretio, Richardus Angliæ rex custodiâ liberatus fuerit. Obiit Elias die XVI. Augusti anno 1203. Extant *Sermones* II. satis prolixi, in generali Cisterciensium capitulo habiti, viz. *in illud*; *Rectorem te constituerunt, noli extolli*: & *in illud Joan.* XIV. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit*, &c. quos extulit Carolus Vischius *Biblioth. Cisterc.* p.90. Plures ejusdem *Conciones* olim in Dunensi Bibliothecâ servabantur, quæ modò exciderunt.

1191. CÆLESTINUS III. *Hyacinthus* antea dictus, natione Romanus, Petri Bobonis filius, ab anno 1126. Ecclesiæ Romanæ Cardinalis Diaconus titulo S Mariæ in Cosmedin. Anno 1158. ab Hadriano III. ad Fredericum Imp. missus, in itinere captus, & in carcerem conjectus est, mox tamen liberatus. Anno 1177. ab Alexandro III. legatus, Fredericum, ejusque magnates excommunicatione absolvit. Anno 1191. die XII. April. Pontifex electus est, die XIV. ordinatus. Eodem anno Henrico Germaniæ regi Romam advenienti coronam imperialem imposuit, & impositam calcibus incussis statim dejecit; eo ritu significans, inquit Baronius*, quod ipse potestatem ejiciendi eum ab imperio haberet, si ille demeruerit. Eodem insuper anno Adelfonsum Gallæciæ regem ob illicitum matrimonium cum toto regno excommunicavit; quin & Joannem Moretonii Comitem, Richardi regis fratrem, res novas in Angliâ molitum anathemate percussit. Anno 1193. Leopoldum Austriæ Ducem ob captum Richardum Angliæ regem diris devovit, sententiamque biennio post renovavit, quo quidem tempore Henricum etiam Imperatorem eidem anathemati innodavit. Obiit anno 1198. die VIII. Januarii. Extant *Epistolæ* XVII. Concil. Tom. X. p. 1768. *Epistola* unica apud Baluzium Miscellan. Tom. II. p. 241.

* Ad an. 1191.

1192. STEPHANUS, natione Gallus, patriâ Aurelianensis, natus est anno MCXXXV. feliciter emenso humaniorum literarum curriculo, ad Theologiæ Jurisque Civilis studium animum appulit: anno circiter MCLXV. Aureliæ in Monasterio S. Eversii factus est Canonicus regularis, & post Roberti mortem ejusdem Cœnobii Abbas, viris quibuscunque celeberrimis, apprimè charus. Anno MCLXXVII. ad Monasterii S. Genovefæ Parisiensis regimen ascitus est, quo in loco privatas instituit scholas, in quibus sacris ordinibus olim initiandi, literis simul ac religione imbuerentur. Anno MCXC. Philippo Augusto expeditionem in Terram sanctam suscipiente Gulielmus Archiepiscopus Remensis, cui regni gubernacula rex tradiderat, Stephanum nostrum in curæ partem vocavit, eumque mox Romam legatum ad Pontificem misit. Anno MCXCII. Episcopus Tornacensis factus est, à Gulielmo Rhemensi consecratus, renitente quidem Clero, nec bene ferente Cælestino Papâ. Exacto non sine magnæ diligentiæ & fidelitatis laude in hoc munere decennio, fractis viribus, & ætate gravis, obiit vir sanctissimus Septembris IX. anno MCC. ætatis LXVIII.

SCRIPTA.

Epistolæ ab anno circiter 1163. usque ad obitum scriptæ CCXXXVIII. primus eruit J. B. Massonus Papyrii frater, &, unà cum Epistolis Gerberti & Joan. Sarisburiensis, edidit *Paris.* 1611. 4°. Has nuper recensuit, & additis circiter XL. hactenus ineditis asterisco notatis in lucem iterum emisit, notis illustravit, præmissâ etiam autoris vitâ, Claudius du Molinet Canonicus Regularis, *Paris.* 1682. 8°.

Sermones XXXI. in diebus festis utplurimum habiti, extant MSS. in Bibliothecâ Tornacensi S. Genovefæ, alibique. Hos consulto suppressit Molinetus, ita enim, inquit, insipidi ac simplices, ne dicam pueriles, interdum apparent, ut luce publicâ nequaquam digni visi sint; quippe qui nec eruditas

eruditas S. Patrum Homilias, nec eorum in exponendâ S. Scripturâ lucem SÆC. XII.ab An. MC.
& felicitatem, nec gravem illam moralem doctrinam puriſſimis eloquentiæ coloribus perpolitam redoleant. Plura habet in Præfat. ubi ſpecimina exhibet, & Epiſtolarum calci ſermonem I. in Synodo habitum ſubnectit, cui reliquorum Elenchum ſubtexuit.

Decretum, ſive potiùs *Comment. in Decretum Gratiani*, habetur MSS. ſpiſſo ſatis volumine in Bibliothecâ S. Victoris Pariſienſis. Verùm cum hæc Commentaria prolixiora ſint, nec niſi trita nimium & vulgaria continent, omittenda duxit Molinetus, contentus ſolummodò ſpeciminis cauſâ *Proœmium* lectori exhibere.

GEORGIUS XIPHILINUS, ex magno Sceuophylace poſt Doſithei exauthorationem Patriarcha Conſtantinopolitanus creatus anno 1193. Obiit anno 1199. Extat Gr. Lat. *Decretum de juribus Territoriorum in Jure Gr. Rom.* l. 1. p. 283. duo ejuſdem ſynodalia ſancita *de Stauropegiis* ſe legiſſe teſtatur Leo Allatius *de Georgiis & eorum ſcriptis*, p. 342. 1193.

DEMETRIUS TORNICIUS, natione Græcus, quis cujaſve fuerit mihi hactenus eſt incompertum; claruit hoc circiter tempore circa annum 1193. Scripſit ex perſonâ Iſaaci Imp. *ad Epiſcopum quendam de Proceſſione Spiritûs S. librum*, qui in regis Galliæ Bibliothecâ habetur. Ejus meminit, & principium apponit Leo Allatius *de Conſenſu* l. 2. c. 13. §. 4. 1193.

JOANNES, Epiſcopus Lyddenſis; claruit anno 1194. Extat *Epiſtola* ejus *ad Michaelem Patriarcham Hieroſolymitanum electum* apud Baluzium *Miſcellan.* Tom. II. p. 242. 1194.

GULIELMUS, PARVUS cognomento dictus, natione Anglus, patria Eboracenſis, Bridlingtonæ natus anno 1136. Poſt peractam domeſticæ educationis curam, ad Monaſterium Neuburgenſe propè ſylvam Cuculinam (inde *Neuburgenſis* ſeu *Neubrigenſis* dictus) à parentibus mittitur, ut religionis ſimul ac eruditionis elementa inde hauriret; atque ita Canonicus Regularis Ordinis Auguſtiniani in eodem Cœnobio factus eſt. Claruit anno 1195. Obiit, ut volunt nonnulli, anno 1208. ætatis 72. Stylus eſt Gulielmo ſatis Latinus, ſatis nitidus, longè purior quam quo Scriptores noſtri coætanei uti ſolebant. Ad Hiſtoriæ ejus fidem non parùm facit, quòd quæ tradit, aut ipſe ſuis vidit oculis, aut à viris fide dignis accepit. Scripſit *de rebus Anglicis ſui temporis libros* V. ab anno 1066. uſque ad an. 1197. Prodiit *Hiſtoria* iſta *Antverp.* 1567. 8°. *Heidelberg.* 1587. multis verò periodis, & integris XI. Capitulis auctior, optimiſque Joannis Picardi notis illuſtrata *Pariſ.* 1610. 8°. 1195.

RADULPHUS DE DICETO, gente Anglus, Eccleſiæ D. Pauli Londinenſis Decanus, crebris in exteras regiones peregrinationibus inſignis, nec doctrina minùs illuſtris; claruit anno 1197. Extant *Abbreviationes Chronicorum ab initio mundi uſque ad an.* 1198. (quamvis pars prior à condito mundo uſque ad Gregorium M. Papam, cum nonniſi vulgaria & è trivio petita contineret, in editis non compareat) & *Imagines Hiſtoriarum ab anno* 1148, *ad annum* 1200. inter Scriptores X. Anglicos à Twiſdeno edit. *Londini* 1652. Ejuſdem, ut & Joannis Lugdunenſis Archiepiſcopi, *Epiſtolæ* extant MSS. in *Bibliothecâ Cottonianâ* ſub *Fauſtina*, A. 8. n. 28. Alia XIII. Radulphi *opuſcula*, partim Hiſtorica, partim Theologica enumerat Baleus, quæ quidem in lucem nondum prodierunt. 1197.

JOANNES BROMPTON, natione Anglus, Monachus Ciſtercienſis, deinde Cœnobii Jornallenſis (rectiùs Jorvallenſis) in agro Eboracenſi Abbas; claruiſſe videtur circa an. 1198. (ſi modò is auctor fuerit 1198.

SÆC. XII. ab An. MC. erit Chronici, & non id in usum solummodò Monasterii aliunde describi fecerit, quod non contemnendâ conjecturâ opinatur Cl. Seldenus*). Extat sub illius nomine *Chronicon ab anno* 588. *ad annum* 1198. inter X. Scriptores Anglicos, p. 725.

* Dissert. X. Scriptor. præmiss. p. 38.

1198. ROGERUS DE HOVEDEN, natione Anglus, patria Eboracensis, illustri familia ortus, Henrici II. Angliæ regis domesticus, postea primarius Theologiæ professor in Academia Oxoniensi; claruit anno 1198. Scripsit *Annalium Anglicanorum libros* II. ab anno 731. (quo desiit Beda) usque ad annum 1202. Prodierunt *Annales* isti à Cl. Savilio inter alios Historicos Anglicos editi *Londini* 1595. fol. dein recusi *Francofurt.* 1601. fol.

1198. INNOCENTIUS III. *Lotharius* antea appellatus, natione Campanus, patriâ Anagninus, Trasimundi, Comitis Signini, & Clarinæ filius, primâ juventute Lutetiam missus, magnam ex doctrinâ omnifariâ gloriam comparavit. Domum reversus, Canonicus Anagninus factus est, & mox à Clemente III. in Cardinalium album titulo SS. Sergii & Bacchi cooptatus. Anno 1198. die VIII. Januarii Pontifex Romanus electus est, die XXII. Februarii consecratus, annos natus 37. Eodem anno Philippi Galliæ regis filium ex Mariâ pellice susceptum legitimum haberi decrevit; Philippum Sueviæ ducem, Henrici Imp. nuper defuncti fratrem, à principibus Germanis regem Romanorum electum excommunicavit, ut coronæ imperiali inidoneum redderet, principesque Christianos ad bellum Saracenis in Asiâ, hæreticis in Europâ inferendum, effusis largâ manu indulgentiis, excitavit. Anno 1199. Metensibus S. Scripturæ in linguam vernaculam conversæ lectionem interdixit; Marcobaldum Siciliæ regem excommunicavit, & Philippo Suevo imperium Apostolica authoritate abrogavit. Anno 1203. Henricum Dandulum Venetorum ducem, comites Flandriæ, Hannoniæ, S. Pauli, aliosque principes christianos, cum toto Crucesignatorum exercitu ob captam Jaderam anathemate percussit. Anno 1206. Joannem Angliæ regem ob defensa constanter jura regia, totumque pariter regnum excommunicavit. Anno 1208. crucem contra Albigenses ubique prædicari jussit. Anno 1209. Ottonem IV. quem ipse Philippo Suevo olim subrogarat Romæ Imperatorem inunxit, & mox eundem imperii jura tutantem anathemati innodavit. Anno 1210. Galliæ, Angliæ, Boemiæ, Siciliæ, Lusitaniæ, & Poloniæ regibus, ni Ecclesiæ confestim satisfacerent, idem intentavit fulmen. Anno 1211. Ottonem Imp. Petrum Aragoniæ, & Joannem Angliæ reges diris devovit, regnumque Galliæ interdicto subjecit. Anno 1213. Portugalliæ regem, principesque Germanos Ottoni Imp. adhærentes excommunicavit. Anno 1215. generale Concilium Lateranense celebravit, in quo monstrosum Transsubstantiationis figmentum inter fidei articulos reposuit, & principes quoscunq; Christianos hæresi vitiatos, vel Ecclesiæ Romanæ immorigeros dignitate sua deponendos esse decrevit. Eodem anno SS. Dominici & Francisci instituta monastica, ineptissimis quibusdam visionibus inescatus, confirmavit. Obiit Perusii anno 1216. die XVI. Julii. Plura de eo dici poterant, homine quidem non inerudito, sed immodicè superbo, ingentis animi, qui dominandi libidine totus pruriebat, in Imperatores, Reges, & Principes quoscunque arrogantia planè intolerabili. Sufficit quod de eo habet Matthæus Paris ad an. MCCXIII. p. 245. ubi de Joanne Angliæ rege verba faciens; *Noverat*, inquit, *& multiplici didicerat experientiâ, quod Papa super omnes mortales ambitiosus erat & superbus, pecuniæque sititor insatiabilis, & ad omnia scelera pro præmiis datis vel promissis cereus & proclivis.*

OPERA.

OPERA.

SErmones de Tempore & Sanctis, per totum anni curriculum. Prodierunt Colon. 1578, 1606. fol.

De Consecratione Pontificis Sermones IV.

De Eleemosynâ liber.

De laude charitatis.

In septem Psalmos Pœnitentiales Commentaria. Prodierunt Antverpiæ 1550. Venet. 1578. Colon. 1578. fol.

De Mysteriis Missæ libri VI. Extant seorsim Lipsiæ 1534. Antverp. 1540.

De contemptu mundi, seu miseria hominis libri III. Extant Antverp. 1540. 12°. Venet. 1538. 16°. Paris. 1482, 1594. 12°. Colon. 1681.

Encomium in Christum & ejus matrem.

Precationes de Passione Christi.

De Sanctorum veneratione libri III.

Hymnus in Christum & ejus Matrem.

Conciones Parænetica II. ad Concilium Lateranense. Habentur Concil. Tom. XI. p. 131.

Epistolarum libri II. in quorum primo Epistolæ sunt DLVII. in secundo CCLXIV. Romæ editi 1543.

Constitutionum decretalium libri V. Extant Colon. 1606. Prodierunt Innocentii opera hactenus enumerata Colon. 1575. 2 Tom. fol.

Epistolarum libri XI. (cum præfixo authore anonymo coævo de gestis Innocentii Papæ) quos Stephanus Baluzius in unum collegit, magnam partem primus edidit, reliquam emendavit, Paris. 1682. 2. Tom. fol. Priores duos collectionis hujusce libros edidit Gulielmus Sirletus Romæ 1543. qui deinceps prodierunt Colon. 1575. Venet. 1578. & à Binio in suos Conciliorum Tomos translati sunt. Selectiores Epistolas, præsertim historicas, ex Collegii Fuxensis Codice emisit, notisque illustravit Paulus du May, in Burgundiæ curia Consiliarius regius, Paris. 1625. 8°. Quatuor libros antea ineditos ex eodem Codice evulgavit Franciscus Bosquetus Tolosæ 1635. Verùm omnes omnium curas longe superavit diligentia Baluziana, cui hoc nomine, & ob alia in rem Ecclesiasticam merita, gratiam ab omnibus eruditis reddi par est. Certè quantùm ad Historiam Ecclesiasticam hujus temporis illustrandam, & ad Jus Canonicum excolendum conferunt Innocentii Epistolæ, nemo non videt. Plurima hanc in rem specimina annotarunt doctissimi, & quibus multùm planè debet respublica literaria, Actorum Lipsiensium editores anno 1682. p. 371.

Epistola pro Ecclesiâ Albiensi, à Baluzio primùm edita Miscellan. Tom. IV. p. 467.

In Magistrum Sententiarum Commentaria, Opuscula de eruditione principum de Sacramento Baptismi, De claustro animæ, De Purgatorio, &c. recenset Ludovicus Jacob Biblioth. Pontif. l. 1. p. 118. quæ in variis Bibliothecis MSS. adhuc delitescere dicuntur.

JOANNES CAMATERUS, ex Diacono & Chartulario Patriarcha Constantinopolitanus; claruit anno 1199. quo datis ad Innocentium Papam literis, mirari se dicebat, quomodo Ecclesiæ Romanæ Universalis Ecclesiæ titulus ascribi posset. Obiit anno 1206. Extat Gr. Lat. Decretum de nuptiis Consobrinorum in Leunclavii Jure Gr. Rom. lib. 4. p. 285. 1199.

GALFRIDUS, sive GUALTERUS VINESAUF, seu de Vino salvo, stirpe Normannus, gente Anglus; claruit anno 1199. Peracto in patriâ studiorum curriculo, ad exteras Academias se contulit, non ignoti etiam apud Romanos nominis, quippe Innocentio III. Pontifici familiaris, cui poemata quædam dedicavit. Scripsit plurima tum soluta, tum ligatâ oratione venustè, ac, supra sæculi quo vixit sortem, eleganter. 1199.

SCRIPTA.

SÆC. XII. ab An. MC.

SCRIPTA.

DE *novâ Poetriâ.* Opus Hexametrum Innocentio III. nuncupatum; idem eſt cum libro *de Arte dicendi*, etſi alii diverſum faciant. Extat MS. in variis Bibliothecis, Baliolenſi, Arundelienſi, Cottonianâ, Seldenianâ, ex quo proinde Præfat. ad X. Scriptores quædam profert Cl. Seldenus.

Tractatus de plantatione Arborum, & conſervatione Fructuum, continens in ſe breviter omnem modum inſerendi arbores aromaticas, fructus conſervandi, vites & vina cognoſcendi, vina inverſa, ſeu deteriora reformandi, &c. Habetur MS. in Biblioth. Gonvil. & Caii Cantab. Cod. 74. Galfridi noſtri eſſe nemini dubitare fas eſt.

Hiſtoria, ſive *Itinerarium Richardi Anglorum regis in Terram ſanctam*, ab aliis Richardo Canonico, vel Richardo Diviſienſi, ab aliis Roberto Monacho tributum, auctori ſuo nuper reſtituit doctiſſimus editor Oxonienſis, qui Galfridum noſtrum cum Gualtero Conſtantienſi ſeu Oxonienſi eundem facit. Prodiit hæc hiſtoria, ſed mutila, & anonyma in Collectione Wicheliana Geſtorum Dei per Francos; integra nuper inter Hiſtoriæ Anglicanæ Scriptores *Oxon.* 1687. Tom. II. p. 247.

Poemata duo de glorioſo rege Richardo, ibid. p. 430.

De aliis, quæ an ſuperſint incertum, Baleum & Pitſæum conſule.

SÆCULUM

SÆCULUM SCHOLASTICUM.

Conſpectus Sæculi.

SÆC. XIII. ab An. MCC.

THEOLOGIA Scholaſtica, ſuperiori ævo introducta, altas hoc ſæculo radices egit; de quâ proinde, pro inſtituti noſtri ratione, paucis hoc loco agendum erit. Primis Eccleſiæ Sæculis Apoſtoli, virique Apoſtolici doctrinam, quam à Chriſto Domino puram ac ſimplicem acceperant, modo quodam facili & perſpicuo, atque ad vulgi captum quam maxime accommodato poſteris tradiderunt: nec ad perplexas & ſpinoſas diſputandi rationes unquam diverterunt, niſi fidei adverſus Gentiles & hæreticos vindicandæ neceſſitas id exigebat. In catechumenis inſtruendis ὑγιαινόντων λόγων ὑποτύπωσιν, (ut verbo Paulino utar) brevem quandam fidei profitendæ formulam, primaria doctrinæ evangelicæ capita complectentem, adhibuerunt; quam ſermonibus ad catechumenos & competentes habitis uberius explicarunt. Hujuſmodi erant Cyrilli Hieroſolymitani *Catecheſes ad illuminatos*, & Gregorii Nicæni *Sermones Catechetici*: aliter, in ordinariis ad populum homiliis, vel aliquem ſacræ Scripturæ librum, vel partem ex evangelio tunc in Eccleſia relectam, vel denique doctrinam aliquam moralem ſermone didactico expoſuerunt. Ubi verò vetus hæc ſimplexque Eccleſiaſtica tradendi methodus paulatim in deſuetudinem abire cœpit, ſubtiliorem & ſublimiorem explicandi rationem excogitarunt: id quod ex Dionyſii Pſeudo-Areopagitæ operibus, ſeu quarto, ſeu quinto ſextove demum ſæculo natis, luculenter conſtat. Circa medium fere Sæculi VIII. Joannes Damaſcenus primus inter Græcos, Theologiam ad accuratiorem methodum revocavit, ejuſque dogmata in proprias claſſes diſtribuit, editis IV. *de fide Orthodoxâ* libris; quorum *primo*, De Deo Uno & Trino, ejuſque Natura & proprietatibus; *ſecundo*, de Creatione, variiſque rerum creatarum generibus; *tertio*, de Incarnatione verbi, & Naturarum unione hypoſtaticâ, De Chriſti Vitâ, Morte, & ad inferos deſcenſu; *quarto*, De Chriſti Reſurrectione & Aſcenſione, de fide, & de Sacramentis, de ſanctorum reliquiis & Imaginibus, de lege Dei & peccati, de Sabbato, Circumciſione, de Antichriſto & de carnis reſurrectione agit. In eccleſiâ Latinâ nemo hoc ſaxum volviſſe deprehenditur ante Lanfrancum Cantuarienſem Berengarii adverſarium medio Sæculo MC. clarum; qui novam Theologiæ formam antiquiori ſubſtituiſſe dicitur; quod tamen ex ejus, quæ hodie ſuperſunt, operibus ægrè colligi poteſt. Ad ſequentis ſæculi initium Petrus Abailardus *Introductionis ad Theologiam* libros III. edidit: *primo*, De Fide, Spe, Charitate, & Sacramentis, præcipuè de fide circa Trinitatem, agit; *Secundo*, ea quæ Trinitatem ſpectant latius pertractat; *Tertio*, De Potentia, Sapientia, & Bonitate Dei, in quibus Trinitas conſiſtit, perfectius diſſerit. Hujus operis ſubſidio egregiè inſtructus Petrus Lombardus circa Sæculi medium IV. *Sententiarum* libros (unde *Magiſter Sententiarum* vulgò audit) ex SS. Patrum, præcipuè D. Auguſtini, ſcriptis, compilavit. Et jam novam planè faciem induere cœpit res Theologica, ad formam Elencticam, dubiiſque in orbem recurrentibus inſervientem redacta, ad Philoſophicum & Acroamaticum dicendi genus reſtricta, in quæſtiones infinitas membratim diſcerpta, rationibus in utramque partem agitatis, curioſè nimis penè uſque ad ineptias ventilata; methodo nihilominus brevi, nec uſquequâque inconcinna, & ad ſubtilem argutamque de-

quæ-

SÆC. XIII. ab An. MCC. quæstionibus Theologicis disputandi rationem satis apte composita. Lombardum ducem longo densoque agmine secuti sunt *Alexander Hales*, *Thomas Aquinas*, *Bonaventura*, *Albertus Magnus*, *Petrus de Tarentasia*, *Henricus Gandavensis*, *Udalricus de Argentina*, *Gulielmus Durantes*, *Augustinus Triumphus*, *Richardus de Mediavilla*, *Ægidius Columna*, *Joannes Scotus*, *Raymundus Lullius*, *Hervæus Natalis*, *Franciscus de Mayronis*, *Joannes de Neapoli*, *Albertus Patavinus*, *Durandus à S. Porciano*, *Petrus Aureolus*, *Joannes Bassolis*, *Joannes Baconus*, *Gulielmus Ocham*, *Adamus Goddamus*, ut sequiores pene infinitos mittam. Et, ut in his fieri solet, in diversas mox partes ac sectas abierunt. Hinc ortæ *Nominalium & Realium*; *Thomistarum & Scotistarum*; *Sententiariorum & Quodlibetariorum* familiæ; mutuis inter se rixis ut plurimum pugnantes. Tandem relictâ simplici, ac puriori veterum doctrinâ, in scholis Christianis pene unicè regnavit Scholastica Theologia; advocata in subsidium Aristotelis Philosophia; eaque non ex Græcis fontibus, sed ex turbidis Arabum lacunis, ex versionibus malè factis, malè intellectis hausta. Nihilominus latè sua pomœria protendebat; quin & in ipsam Theologiam exercuit imperium; quo factum est ut loco S. Pauli per aliquot sæcula cathedram pene solus tenuit Aristoteles. Quantum ad plura Romanæ Ecclesiæ placita stabilienda contulerit nova hæc Scholastica Theologia, cœcus sit oportet, qui non videt. Certe non minùs quam Majestatis Pontificiæ auctoritatem longè lateque promoverit Jus Canonicum eodem fere tempore natum, iisdemque incrementis auctum. Verùm de his forsan plus satis: ad alia pergamus. Anno MCCIV. pridie Idus Aprilis, captâ à Latinis Constantinopoli, Græcorum respublica, simul & Ecclesia miserè dissipatur. Imperii & Patriarchatus sedes Nicæam Bithyniæ transfertur, Theodoro Lascare Imperii insignia arripiente. Eodem tempore Alexius Comnenus, Trapezuntem in imperii sedem elegit, Cappadociam, Paphlagoniam, Pontum & Colchidem provincias nactus; unde imperium *Trapezuntinum* natales habuit. Nec fortunatior Græcorum status ante annum MCCLX. quo urbe Regiâ Latinis ereptâ, in sedes suas restituti sunt. Initio hujus sæculi Innocentius III. Papa furias agit, Philippum Augustum imperio privat, subditos Sacramento solvit, & ni pareant diris devovet, Joannem Anglorum Regem ob Steph. Langonum in sedem Cantuariensem non admissum exauctorat; regnum interdicto subjicit; eum tandem fasces submittentem in Clientelam recipit; Ludovicum Philippi Francorum Regis primogenitum (cui Angliæ regnum tradiderat) Joanni negotium facessere pergentem anathemate percutit. Anno MCCXV. habitum est Romæ Concilium Lateranense, cui plusquam mille Prælati interfuisse dicuntur, ab his Transubstantiationis dogma disertim stabilitur; *Corpus* scilicet, *& Sanguinem Christi in Sacramento Altaris sub speciebus Panis & Vini veraciter contineri*, TRANSUBSTANTIATIS *pane in Corpus, & Vino in Sanguinem, potestate divina.* Damnantur Abbas Joachim, & Almericus Carnotensis Doctor *Parisensis*, (& ipse quidem post mortem exhumatus & exustus) aliaque in hæreticos & eorum fautores decernuntur, etiam subditis eorum à fidelitatis vinculo absolutis, & ditionum jure in occupantes translato; ut Canones de Confessione Auriculari quotannis edenda, de Chrismate & Hostia asservandis, de immunitate Ecclesiæ, de damnatis ab Ecclesiâ Romanâ morte plectendis, aliosque jam missos faciam. Non desunt quidem eaque non contemnenda argumenta, quæ omnem hujus Synodi decretis fidem atque authoritatem detrahunt; nec aliam Autoritatis Synodalis umbram habere videntur, quam quod ab Innocentio III. condita in Concilio duntaxat proposita sint, nullo Patrum suffragio roborata; quâ de re vide quæ post alios novissimè disputavit doctissimus Du Pin *de Antiq. Eccles. disciplin.* Differt. 7. §. 4. Huic item Synodo adfuit Dominicus Hispanus, Ecclesiæ Osmensis Canonicus regularis, non sine magno honore & reverentia à Pontifice receptus, à quo etiam Ordinis Prædicatorum à se recèns fundati confirmationem impetravit; eo nempe consilio, ut discipuli ex hac schola prodeuntes, in Albingensibus alisque hæreticis convertendis perpetuò laborarent. Cum verò certò scirent hæreticos nudis sermonibus ad Ecclesiæ gremium haud facilè esse reducendos, missi

missi sunt adversus illos Cruce-signati; & ut omnia tam pio proposito convenirent, institutum est *Sanctæ* (quam vocant) *Inquisitionis Officium*; gravissimum illud, & ab Orco petitum Christianæ Religionis dedecus simul & flagellum, Conscientiarum Carnificina, summæque tyrannidis & crudelitatis officina, quâ

——Siculi non invenêre tyranni
Majus tormentum.——

In re igitur nimis seriâ severâque ineptias agit Ludovicus à Paramo, (ipse hæreticæ pravitatis Inquisitor) *de Orig. Officii S. Inquisit.* lib. 1. tit. 2. c. 1. & seqq. qui dum originem ab ipsis mundi incunabulis arcessit, ipsum Deum primum hæreticæ pravitatis inquisitorem, parentes protoplastos, infidelitatis, hæresis, blasphemiæ, idololatriæ reos in jus vocantem, inque eos damnationis sententiam pro tribunali ferentem, nobis sistit: Et, ne quid tam lepidæ fabulæ deesset, primos parentes pœnitentiam jam agentes, vestibus pelliceis, tanquam habitello, seu sacco Benedicto (quem *Sanbenito* Hispani vocant) indutos nobis exhibet: de quibus omnibus diligenter pro more, & prolixè agit. Sed jam non vacat operosas captare nugas, & *Stultus labor est ineptiarum.* Anno MCCLIII. Robertus de Sorbona, natione Gallus, vir quidem humili loco natus, sed divitiis, & pietate conspicuus, nec literarum penitus rudis & ignarus, in usum Theologiæ Magistrorum, Collegium Sorbonicum Parisiis condidit; quod per omnia deinceps sæcula virorum magnâ judicii, eruditionis, literarum, candorisque famâ præstantium hodienum floret. Anno MCCLIV. saltem sequenti, ortâ inter Academiam Parisiensem & Monachos Dominicanos & Franciscanos lite, Fratres Mendicantes librum quendam novum, quem *Evangelium æternum*, seu *Evangelium Spiritus S.* vocabant à Joanne de Parma Minoritarum generali, ut ferunt, compositum, ediderunt: in quo (teste Gulielmo de S. Amore *, qui hoc ipso tempore adversus hos ipsos Monachos Parisiis librum in lucem emisit) docuerunt, *Evangelio Christi perfectius, & melius, & dignius fore Evangelium æternum, sive Evangelium Spiritus S. quo adveniente evacuabitur evangelium Christi.* Speciatim, ut ex Eymerico aliisque constat, liber iste blasphema hæc dogmata inter alia continebat, *Evangelium æternum Doctrina Christi, & toto Veteri & Novo Testamento præstantius esse: Evangelium Christi non esse Evangelium regni, ac per hoc nec Ecclesiæ ædificatorium: Novum Testamentum, sicut & Vetus esse evacuandum: nec in virtute suâ nisi ad annum MCCLX. duraturum: deinceps omnes in statu perfectorum fore; ad instruendum homines de spiritualibus & æternis solos esse idoneos qui nudis pedibus incedunt: Christum Sanctosque Apostolos non fuisse perfectos in vita contemplantium; contemplativam vero vitam ab ipso Joachim Abbate fructificare cœpisse, & amodo in perfectis successoribus ipsius perfectius mansuram.* Hæc ex multis paucula. Longe plura te docebunt Nicolaus Eymericus director. Inquisit. part. 2. Quæst. 9. Sect. 4. Bulæus Hist. Universit. *Paris.* Tom. III. Sect. 5. p. 330. Usser. de Christ. Eccles. Success. c. 9. Sect. 19, 20, 21, &c. Tam execrandas Blasphemias indignati theologi *Parisienses*, librum damnarunt, scriptis oppositis refutârunt, lectique sunt delegati, & ad Papam hac de re missi, qui ægrè tandem à Pontifice impetrarunt, ut *Evangelium æternum* damnaretur; sed secretò, &, si posset fieri, sine fratrum scandalo combureretur: adeò tenerè necessarios suos, bipedum licet omnium nequissimos, & in Christianam religionem ad insaniam usque debacchantes, tractavit Pontifex: qui tamen Gulielmi de S. Amore librum *de periculis novissimorum temporum* adversus hos Monachos hâc de re scriptum, publicè tum Anagniæ, tum Parisiis flammis nuper adjudicârat. Verùm de his pro instituto nostro plus satis. Nutantibus in oriente imperii Constantinopolitani viribus, & undique arctiùs constringentibus Muhammedanorum copiis, auxilium à Latinis speratur, eoque fine concordia Græcos inter & Latinos tentata, Concilio Generali Lugdunensi II. anno MCCLXXIV. habito, cui 1500. Præsules, Abbates, aliosque Prælatos interfuisse volunt. Sex

* De peric. noviss. temp. c. 8. p. 8.

Matth. Paris ad an. 1257. p. 939.

ſeſſiones habuit, tandemque unio quædam Græcorum cum Latinis præcipue in dogmate de Spiritu Sancto inita eſt: quam tamen finita mox Synodo rejiciunt Græci, nequicquam contranitente, & minis, verberibus, excœcationibus, exiliis in pleroſque ſæviente Imperatore Michaele Palæologo, fruſtra etiam allaborante cum ſociis ſuis Joanne Becco, in Patriarcham levato. Judæi ubique ferè infames & exoſi; ob avaritiam & execrabilem uſuram, ob pueros, ut dicitur, circumciſos, quin & crucifixos, aliaque nefanda ſcelera ex pluribus Occidentis provinciis ejiciuntur; ex Anglia anno MCCXC. ex Galliâ an. MCCXCV. ex aliquot Germaniæ urbibus an. MCCXCVIII. Denique tot expeditiones pro recuperanda terra ſancta, per mutua Chriſtianorum Principum diſſidia fruſtra hactenus ſuſceptæ, tandem exeunte hoc ſæculo penitùs deſinunt; iis ipſis locis quæ Dominus noſter natalibus, vita, miraculis, & ſanguine conſecraverat, barbaris & infenſiſſimis Chriſtiani nominis hoſtibus in hæreditatem deinceps quietè relictis.

SCRI-

SCRIPTORES.

SÆC. XIII. ab An. MCC.

1200.

SYLVESTER GYRALDUS, *Cambrenſis* à Patriâ, *Barrius* à patre dictus, ortu utpote Cambro-Britannus, in auſtrali Cambriæ parte, maritimiſque Demetiæ finibus, non longè à Pembrociæ urbe in caſtello de Mainarpu illuſtri genere natus, Willelmi de Barri, & Angarethæ, Reſi Principis Sudwalliæ neptis, filius. Adultus factus, à Davide avunculo, Epiſcopo Menevenſi, Archidiaconus Brechinienſis creatus eſt: & ad peregrinandum ſe conferens, in Academiâ Pariſienſi literarum ſtudia exoluit; atque integro triennio Theologiam in Anglorum Collegio prælegit. Domum reverſus in Henrici II. Regis aulâ plurimùm valuit. Anno 1185. Joanni Moretonii Comiti, Henrici filio, in Hiberniam exercitum ducenti comes datus eſt: & ab eo Epiſcopatibus Wexfordienſi & Lochelinenſi donatus, utrumque recuſavit. Joanne ſub anni exitum in Angliam redeunte, ipſe aliquamdiu in Hiberniâ moratus eſt, ut gentis & rerum geſtarum monumenta undique conquireret, regnique topographiam delinearet. Anno ſequente in Walliam transfretavit; ibique per aliquot annos deliteſcens, Hiſtoriæ ſuæ condendæ & elimandæ ſummo ſtudio incubuit. Re ad umbilicum perductâ, Oxonium perrexit, & contracto ingenti Doctorum, Scholarium, Oppidanorumqoe cœtu Hiſtoriam ſuam integro triduo recitavit. Lectione finitâ auditores convivio excepit. Poſtea Baldwino Archiepiſcopo Cantuarienſi in loca ſancta eunti itineris ſocium ſe adjecit. Anno 1198. Epiſcopus Menevenſis electus, motâ de ſede controverſiâ, Romam anno 1200. petiit, judicem Pontificem ſortiturus; ubi cùm exoleta dudum jura Metropolitica ſedi Menevenſi poſtliminiò reddi poſtularet, Huberti Archiepiſcopi Cantuarienſis potentiâ rejectus eſt, & Epiſcopali munere penitùs ſubmotus. Vixit ultra ſeptuageſimum ætatis annum: quo verò anno obierit, non liquet.

SCRIPTA.

Topographia Hiberniæ, ſeu *De Mirabilibus Hiberniæ liber.*

Expugnatio Hiberniæ, ſeu *Hiſtoria Vaticinalis de expugnatâ ab Anglis Hiberniâ*, cujus duplicem editionem adornavit Gyraldus, ac poſteriorem Joanni Regi dicavit.

Itinerarium Cambriæ libris II. comprehenſum.

Deſcriptio Cambriæ ad Stephanum Archiepiſcopum Cantuarienſem. Bina iſta opuſcula cum notis ſimul edidit David Powellus *Londini* 1585. 8o.

Prodierunt omnia iſthæc Opera inter Hiſtoricos Anglic. Normannicos, *Francofurt.* 1602. f. p. 692.

Epiſtola ad Gulielmum Verum Herefordenſem Epiſcopum brevis, ab Uſſerio edita eſt in *Hibernic. Epiſt. Sylloge* p. 114.

Gemma Eccleſiaſtica extat MS. in Bibliothecâ Lambethanâ & in illius calce epiſtola, quæ & Vitæ & Scriptorum ſuorum rationem reddit, digna certè quæ lucem videret.

Dialogus de Eccleſiâ Menevenſi.

Dialogus duorum, mutuique ſermonis inter quærentem & ſolventem libris VII, *Uterque Dialogus* habetur MS. in Collegio S. Benedicti Cantab. vol. 99. num. 3, 4.

Liber de principis inſtructione, diviſus in tres diſtinctiones, quarum duas impendit inſectationi principum Normannicorum, ut proditorio prætextu Religionis omnes Britanniarum Inſulas reduceret ſub Monarchiam Gallicanam, quod myſterium hodiè operatur in pragmaticis Hiſpanorum: habetur hoc opus MS. in Bibliothecâ Cottonianâ ſub *Julio.* B. 13. N. 2.

SÆC. XII. ab An. MC. *Distinctionum libri IV.* in quibus mirificè insectatur Vitam & Mores Monachorum ibid. MS. sub *Tiberio* B. 13. N. 1.

Distinctiones Sex, in quibus tractatur de moribus Wallorum, & jure Menevensis Ecclesiæ, cum variis ejus laboribus initis in hâc parte contra Ecclesiam Cantuariensem, ibid. MS. sub *Domitiano,* A. 5. Num. 3. idem, ut videtur, opus cum Dialogo *de Ecclesiâ Menevensi,* cujus suprà fit mentio, saltem Dialogus iste hujus operis pars est.

Alia Gyraldi scripta penè infinita memorat Baleus Cent. 3. cap. 51. p. 259.

1201. GERVASIUS, natione Anglus, Fani Servatoris O. B. Monachus Cantuariensis, claruit anno 1201. Præ cæteris bonarum artium studiis ad vetustiora gentis suæ monumenta investiganda addixit animum, præcipuè quæ res Britannicas & Saxonicas spectabant: ingentique eorum copiâ apud se collectâ ad scribendum semet accinxit.

SCRIPTA.

Tractatus de Combustione & reparatione Cantuariensis Ecclesiæ, inter Scriptores X. Anglicos *Londini* 1652. f. p. 1289.

Imagines de discordiis inter Monachos Cantuarienses & Baldwinum Archiepiscopum, ibid. p. 1303.

Chronicon rerum in Angliâ gestarum ab anno 1122. ad an. 1199. ibid. p. 1334.

Acta sive *Vitæ Pontificum Ecclesiæ Cantuariensi ab Augustino usque ad Hubertum* inclusivè, ibid. p. 1629.

1201. HERVARDUS, Archidiaconus Leodicensis, claruit circa annum 1201. Extat *Epistolâ de Guiberto Gemblacensi & de scribendâ Vitâ S. Martini* apud Mabillon. Analect. Tom. II. p. 536.

1201. MATTHÆUS VINDOCINENSIS, de cujus ætate non levis est apud eruditos controversia: alii enim illum anno 1203. obiisse, alii anno 1215. floruisse volunt: nonnulli Abbatem S. Dionysii Parisiensem anno 1260. electum, anno 1286. die XXV. Septembr. defunctum esse contendunt. Potior videtur eorum sententia, qui ineunti huic sæculo illum accensent: quippe qui opus suum Bartholomæo Turonensi ab anno 1175. ad 1206. Episcopo nuncupârit, addunt Samarthrani Fratres *Galliæ Christianæ* Tomo I. p. 773. Matthæum nostrum, dum esset Abbas S. Dionysii, Turonensem Pontificatum recusasse. Scripsit carmine elegiaco, pro ratione sæculi non ineleganti, *Tobiadem,* seu *Historiam Tobiæ senioris & junioris*; quæ typis excusa prodiit *Lugduni* 1505. curâ Joannis Heroldi *Basil.* 1563. curâ Joannis Heringii *Bremæ* 1642.

1201. JOACHIMUS, gente Calaber, Monachus Ordinis Cisterciensis in Cœnobio Sambuccinensi Diœceseos Anglonensis in Lucaniâ, dein Abbas Monasterii de Curacio in Calabriâ, ac demum fundator & Abbas primus Cœnobii Florensis, atque institutor Congregationis Florensis. Claruit anno 1201. Undecennio ante ob immensam Prophetiæ ei divinitùs concessæ famam à Richardo Angliæ Rege Messanæ in Siciliâ tunc agente accitus, Antichristum in Urbe Româ jam natum esse, & in sedem Apostolicam mox evehendum vaticinatus est, alia ejuscemodi farinæ plura nugatus. Obiit ante annum 1215. quo Liber ejus adversùs quasdam Petri Lombardi opiniones in Synodo Lateranensi damnatus est.

SCRIPTA.

SCRIPTA.

De concordiâ Veteris ac Novi Teſtamenti libri V. juſſu Lucii III. Urbani III. & Clementis III. Pontificum elucubrati.

Commentaria in Hieremiam Prophetam. Extant *Venetiis* 1525. *Colon.* 1577. 8o.

Pſalterium decem chordarum.

Commentaria in Iſaiam Prophetam.

Commentaria in nonnulla Capita Naum, Abaccuc, Zachariæ, & Malachiæ Prophetarum.

Prodierunt Opera hactenus recenſita *Venet.* 1519. 4o.

Commentarius in Apocalypſin D. Joannis, excuſus *Venetiis,* 1519. *Coloniæ,* & alibi, teſtibus Labbæo & Miræo.

Vaticinia de ſummis Romanis Pontificibus XV. tantùm, prodierunt cum notis Paſchalini Regiſelmi *Venet.* 1589. dein cum notis Joſephi Scaligeri non uno in loco, cum notis Joannis Adraſder *Francofurt.* 1608. auctiora apud Wolfium Memorab. Lect. Tom. I. p. 444.

In Cyrilli revelationem, in Erithream & Merlinum Commentaria, atque alia quædam vaticinia. Prodierunt Italicè cum Anſelmi Marſicani annotationibus *Venetiis* 1589.

Plurima alia Joachimi ſcripta recenſet, & MSS. extarè refert, Carolus du Viſch. in Bibliothecâ Scriptorum Ciſterc. p. 172.

THOMAS, Ordinis Ciſtercienſis Monachus, claruit circa annum 1201. Scripſit ad Pontium Claromontanum Epiſcopum *Commentarios in Cantica Canticorum,* typis excuſos *Pariſ.* 1521. *Lugduni* 1571. Verus horum Commentariorum Autor eſt Thomas noſter. Sunt tamen alii, quibus tribuuntur: quâ de re multa inter eruditos lis eſt; quæ ſi tanti ſit, apud Caſ. Oudinum * reperiri poteſt, qui quidem id ſatis operosè egit. 1201.

* Supplem. p. 444.

NICOLAUS, Patriâ Hydruntinus, à quibuſdam *Magiſter Hydruſſæ* dictus, claruit anno 1201. Cùm Benedictus Cardinalis ab Innocentio III. Papâ ad reſarciendam unionem Orientalem inter, & Occidentalem Eccleſias Conſtantinopolin miſſus eſſet: in omnibus diſputationibus, quæ tum in Urbe Regiâ, tum Theſſalonicæ & Athenis habebantur, Nicolaus noſter interpretis officio functus eſt. Scripſit Græcè *Tractatus varios adverſùs Latinos,* viz. 1o. *De Proceſſione Sp. S. in quo Hugonem Etherianum refellere conatur.* Fragmenta ejuſce libri habet Leo Allatius *de Conſenſu* l. 1. c. 22. §. 3. *adverſ. Hottinger.* cap. 19. p. 421. 2o. *De pane fermentato à Chriſto in ſupremâ cœnâ Diſcipulis ſuis tradito:* duo fragmenta exhibet Leo Allatius *adverſ. Hottinger.* c. 3. p. 13. *de Conſenſu* l. 2. c. 13. §. 4. 3o. *De Jejunio Latinorum in Sabbato, Conjugio Sacerdotum, aliiſque argumentis.* Citatur ab Allatio loco proximè laudato. 1201.

NICETAS Maroniæ, ex Magnæ Eccleſiæ CP. Chartophylace Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, Latinis paulò faventior, quippe qui unionem inter Eccleſias Græcam & Romanam fieri unice exoptabat. Claruit anno 1201. Scripſit *de Proceſſione Spiritûs Sancti Dialogorum libros VI.* in quibus Græcum & Latinum interloquentes inducit; & Hugonis Etheriani argumentis pro virili ſatisfacit. Fragmenta quædam ex illis profert Leo Allatius adverſ. Hottinger. cap. 19. p. 467. *Reſponſio ejuſdem ad interrogata Baſilii Monachi* habetur Gr. Lat. in *Jure Gr. Rom.* l. 5. p. 345. 1201.

MICHAEL ACOMINATUS CHONIATA, natione Phryx, Nicetæ frater natu major, Athenarum Metropolita, claruit anno 1204. jam tum ſenex. Extat Latinè *Oratio funebris in mortem fratris Nicetæ,* cum Operibus Nicetæ edita *Pariſ.* 1566. *Francofurt.* 1568. f. & in 1204

Bi-

SÆC. XIII. ab An. MCC. Bibliothecâ Patr. Tom. XXV. p. 180. Fragmenta exinde aliquot Gr. Lat. exhibet Leo Allatius *advers. Hottinger.* p. 197. Extat *Tractatus ejus de Cruce* MS. Græcè, *Parif.* in Bibliothecâ Regia Cod. 143. testante Labbeo Nov. Biblioth. MS. p. 74. item Sermo *Athenarum urbem multum esse dissimilem ab antiquâ,* ibid. Cod. 2016. vid. Lab. p. 135.

1204. NICETAS ACOMINATUS, CHONIATES à Patriâ dictus, prædicti Michaelis frater. Novennis adhuc Constantinopolin ad Michaelem fratrem se contulit, ab eo moribus & doctrinâ institutus. Tandem Aulæ CP. ministris accensetur, factus Alexii Comneni, & postea Isaaci Angeli Secretarius: deinde Senator CP. Magnus Logotheta secretorum, Inspector & Judex veli, Sacri Cubiculi Præfectus. Anno 1204. captâ à Latinis Constantinopoli, ipse cum uxore gravidâ liberisque in exilium abiit; & Niceam in Bithyniâ profectus, ibi lares fixit. Obiit Niceæ post annum 1206. De Historico ejus Opere ejusmodi censuram tulit Lipsius *. *Jam inter infimos quoque Græcos duo sunt, quos non contemno. Prior est Nicetas Choniates. Is parum adhuc vulgo notus, fateor; sed dignissimus notitiâ: purum rectumque ingenium, si aliud illo ævo. Stilus ejus operosus, Poetas & Homerum sæpe resipiens: ut res & narratio ipsa distincta, composita, sine vanitate, sine ineptiis, brevis, quod satis sit, & fida. Crebra apud eum & opportuna monita: judicia non libera solùm sed sana.* Scripsit Nicetas *Historiam de rebus gestis Imperatorum sui sæculi Constantinopolitanorum,* in libros XXI. Opuscula X. distributam. Incipit ab Alexii Comneni morte, anno Christi 1118. desinit in Henrici Flandri introitu, anno Christi 1206. Prodiit *Historia* ista Lat. *Parif.* 1566. *Francofurt.* 1568. f. Gr. Lat. cum versione & notis Hieronymi Wolfii *Basil.* 1557. f. *Genevæ* 1593. 4°. & cum Fabroti Glossario Græco-barbaro *Parif.* 1647. f. Scripsit præterea *Thesaurum Orthodoxæ Fidei* libris XXVII. quos pulcherrimè descriptos Græcè in Bibliothecâ Bodleianâ olim vidi. Ex his quinque priores vertit & Latinè edidit cum notis doctissimis Petrus Morellus *Parif.* 1580. *Genevæ* 1592. 8°. & in Bibliothecâ Patr. Tom. XXV. p. 54. Fragmentum ex libro vicesimo, *de ordine* qui observatur ab iis qui è Saracenicâ superstitione ad Christianam fidem transeunt, habetur Gr. Lat. tacito Nicetæ nomine, inter Sylburgii *Saracenica, Heidelbergæ* 1595. 8°. p. 74.

* Politic. l. 1. c. 9. §. 12.

1204. JOEL, Chronographus Græcus; quis, cujasve fuerit, ab aliis lubens edoceri vellem. Claruit an. 1204. Scripsit Χρονογραφίαν ἐν συνόψει, sive *Chronographiam compendiariam* ab Orbe Condito usque ad Alexii Ducæ Murzuphli obitum, i. e. an. 1204. quo tempore capta est à Latinis Constantinopolis: Unde historiam suam his claudit verbis. Φεῦ καὶ ταῦτα Χριστιανοὶ Χριστιανοῖς· Καὶ πῶς ἔμελλεν ἐφησυχάσαι ἡ δίκη, καὶ μὴ παραδοῦναι ἡμᾶς εἰς αἰχμαλωσίαν, καὶ ἐξολόθρευσιν· ὃ καὶ γέγονε· καὶ ἡ περίβλεπτος Κωνσταντίνου διὰ τὰς τοιαύτας ἀνοσιουργίας παρεδόθη τοῖς Ἰταλοῖς. *Heu nos miseros! & maximè cum simus Christiani, talia in Christianos machinamur. Et quânam ratione divinum judicium tot scelera laturum esset, & non esset nos captivitati, & internecioni traditurum. Quod & factum est; & spectatissima urbs Constantini ob similia facinora, impietatesque Italis tradita est.* Eruit hanc *Chronographiam,* & addita versione sua Gr. Lat. edidit Leo Allatius, unà cum Georgii Acropolitæ Historia, Typis Regiis *Parif.* 1651. fol.

1206. GULIELMUS DE SELIGNIACO, seu Silligniaco, ab anno 1206. Episcopus Autissiodorensis, postea ad sedem Parisiensem translatus, obiit apud S. Clodoaldum ad Sequanam anno 1223. die XXIII. Novembr. Extat ab eo scripta *Summa Theologica,* quæ typis excusa prodiit *Parif.* 1500.

1206. STEPHANUS LANGTONUS, Patriâ Anglus, Lutetiæ verò educatus, ubi maximam sibi ex doctrinâ famam ac gratiam

Vid. Plura ap. Matth. Paris, & Matth. Westmon. & ex his Antiq. Britan. p. 154.

con-

conciliavit; adeò ut Cancellarius Academiæ Parisiensis, Canonicus Parisiensis, & Decanus Rhemensis crearetur. Romam tandem ab Innocentio III. Pontifice accersitus, inter Cardinales cooptatus est; atque anno demum 1206. ortâ de sede Cantuariensi controversiâ, Huberto Archiepiscopo, invitis quidem Joanne Rege & Monachis Cantuariensibus, suffectus, & ab ipso Pontifice Viterbii consecratus die XVII. Junii. Consecrato regni ingressum confestim interdicit Joannes Rex. Regem idcirco excommunicari jubet Papa: quod & factum est. Anno demum 1212. Rex ineluctabilibus difficultatibus obstrictus Pontifici morem gerit, ei coronam resignat, regnum Angliæ tanquam Romanæ sedis feudatarium ab eo recipit, Stephanum Archiepiscopum in Angliam vocat, & sedi intromittit. Anno circiter 1215. Stephanus à Rege iterum exagitatus nefariam concivit rebellionem, proceresque Angliæ à Joanne deficere, & Ludovico Galliæ Regis filio sese dedere persuasit. Anno 1218. post mortem Joannis pulsis Gallis, ipse proditionis crimen ingenti pecuniæ mulctâ redimere necesse habuit. Anno MCCXXII. in Ecclesia Osneiense Synodum generalem habuit, in quâ de Ecclesiâ Anglicanâ vitâque Monasticâ reformandâ agebatur, duoque sacerrimi nebulones (quorum alter Androgynus fuisse dicitur) qui de assumpta Christi persona, & ementitis divini corporis vulneribus gloriabantur, damnati sunt, & paulò post cruci affixi, de quo vide quæ habet Matthæus Paris, & Antiquitates Oxonienses ad an. MCCXXII. Obiit apud prædium suum de Slindon in Sussexiâ anno 1228. die IX. Julii. Cantuariæ sepultus.

SCRIPTA.

Libellus de Translatione Corporis B. Thomæ Cantuariensis, ad calcem Epistolarum Thomæ Becket editus *Bruxellis* 1682. 4°. p. 885.

Epistola ad Joannem Regem, apud Dacherium Spicileg. Tom. III.

Constitutiones XLVIII. apud Lindvod. in Provinciali Angliæ.

Commentaria in Octateuchum, MS. in Bibliothecâ S. Petri Cantab. Cod. 241. Moralis ejus Expositio super Exodum habebatur MS. in Cod. Naudæano, cujus meminit Labbeus *Nov. MS. Biblioth.* p. 22.

Commentaria in Tobiam, Judith, Esther, Esdram, & Maccabæorum libros. MS. ibid. & in Collegio S. Benedicti Cod. 151.

Commentaria in Isaiam, MS. in Coll. S. Benedicti Cod. 375.

Commentaria in Jeremiam, Ezechielem, Esdram, & Nehemiam, MS. ibid. Cod. 145.

Commentarius in Job libris XXXIII. MS. in Bibliothecâ Orialensi Oxon. Cod. 12.

Tropologia sive Moralia in XII. Prophetas Minores, MS. in Bibliothecâ publicâ Cantab. Cod. 151. S. Benedicti Cod. 148.

Commentaria super Evangelia & Epistolas de diebus Dominicis per anni circulum: hæc unà cum Commentariis *in Esaiam & Prophetas minores* extant MSS. in Bibliothecâ Lambethanâ.

Commentarius in Ecclesiasticum, MS. in Bibliothecâ publicâ Cantab. Cod. 60. S. Benedicti Cod. 150.

Vita S. Thomæ, & Passio ejus, ex variis Autoribus Contexta. MS. in Collegio S. Benedicti Cantab. Cod. 75.

Extant hæc Langtoni Opuscula MSS. in plurimis etiam aliis Angliæ Bibliothecis: de quibus consulas Jamesii Catalogum.

Sermones varii habentur MSS. in Bibliothecâ Dunensi ap. Sander. *Biblioth. Belg.* MSS. p. 183.

Summa de diversis, cujus initium De criminibus: in Biblioth. Cœnobii Camberon. ibid. p. 365.

De B. Maria Sermones II. MSS. in Biblioth. Paulinâ Lipsiensi, Reposit. Theolog. *Serie* 5. 8°. N. 24. Vid. Felleri Catalog. Cod. MSS. p. 97.

Quam-

SÆC. XIII. ab An. MCC. Quamplurima alia ejuſdem Opera enumerant Baleus, Pitſeus & Carolus du Viſch; quos adeant, qui plura velint.

1207. HUGOLINUS, Oſtienſis & Velitrenſis Epiſcopus, claruit anno 1207. Extat *Epiſtola ad Velitrenſes*, &c. *pro conſervandâ pace cum Nymphanis*, apud Baluzium Miſcellan. Tom. II. p. 248.

1208. RODERICUS XIMENIUS, gente Vaſco ſeu Navarrus, ab anno 1208. Archiepiſcopus Toletanus. Anno 1215. Romam profectus, Concilio Lateranenſi interfuit, & in conſeſſu Patrum ſumma eloquentiæ laude peroravit. Extremâ iterum ſenectute Innocentium IV. Pontificem Lugduni Concilium celebrantem adiit, ut litem ſibi à Petro Tarraconenſi de primatu totius Hiſpaniæ intentatam illius judicio permitteret. Inter redeundum, dum in Rhodano fluvio navi deveheretur, mortem obiit anno 1245. die IX. Auguſti. Marian. Hiſt. l. 13. c. 5.

SCRIPTA.

Hiſtoriæ Hiſpanicæ libri IX. à primo Herculis in Hiſpaniam adventu ad annum Chriſt. 1243. ab Andreâ Schotto editi Hiſpaniæ Illuſtratæ Tom. II. p. 26.

Hiſtoria Oſtrogothorum. ab anno Chriſti 453. ad annum 555. ibid. p. 148.

Hiſtoria Hunnorum, Vandalorum, &c. à primâ illorum origine ad an. 585. ibid. p. 151.

Hiſtoria Arabum, ab anno Chriſti 570. ad annum 1150. ibid. p. 163.

Hiſtoria Romanorum, à Jano Rege ad annum Urbis 708. ibid. p. 194.

1208. S. FRANCISCUS, gente Italus, Aſſiſii in Umbriâ natus anno 1182. Petri Bernardoni & Picæ filius. Adultâ ætate mercaturæ quæſtum exercuit; quin & ſi Walſinghamo fides ſit habenda, effræni laſciviæ diu mancipatus fuit. Anno 1208. captivitate, quæ ſibi contigit, & Sacri Codicis lectione ſeu virtute auctus, ſeu ad meliorem frugem reductus, pietatis ſtudio ſeſe totum dicavit, & Evangelicam paupertatem profeſſus, novum vitæ inſtitutum excoluit. Dein erronis ad inſtar totam pervagatus Italiam, ingenti pietatis & humilitatis ſpecie omnium in ſe ora oculoſque cœpit convertere. Pannis enim & ſqualore obſitus, craſſo ac nodoſo fune ſubcinctus, & ad ſordida quæque modò humilitatis ſpeciem præ ſe ferrent, miniſteria deſcendens, hiſtrioniam in triviis & compitis paſſim agebat: nummorum inſuper contactum meticuloſè refugiens, & jejuniis ac vigiliis corpus macerans, vir verè Apoſtolicus haberi voluit: quin & vaticiniis temere effutitis Prophetæ nomen ambiit; & humanam aſpernatus ſortem ex profanâ, nec ridiculâ minùs, rerum à Chriſto in terris geſtarum imitatione divini alicujus, & pluſquam hominis, perſonam induit. Ex hujuſmodi ineptiis apud alios admirationem ſibi peperit; à maximâ verò vulgi parte nonniſi ſannis & ſcommatibus exceptus, plagis ſæpenumerò probè mulctatus eſt: quas quidem ille adeò non refugit, ut ſummo honori duceret; atque omni modo lumbifragium ambiret. Tandem anno 1215. majores concepit animos, & contractis undique diſcipulis, novum Monachorum Ordinem inſtituit; quos ſtudia moreſque ſuos ſedulò æmulari voluit. Ipſe Romam profectus, ſodalitium ſeu fraternitatem ſuam (ſic enim id appellari voluit) ab Innocentio III. confirmari obtinuit. Anno 1219. in Orientem ſuſcepit iter, ut loca ſancta viſeret: & ante reditum cum Soldano Saracenorum congreſſus, eum ad fidem Chriſtianam convertere conatus eſt. Obiit anno 1226. IV. Non. Octobr. poſt mortem inter Sanctos relatus. Plura dabunt Vitæ ejus Scriptores, ac præcipue Lucas Waddingus *Annal. Minor.* Tom. I.

OPERA

OPERA.

Epistolæ XVI. *ad diversos*, quarum nonnullæ admodùm prolixæ sunt.
Admonitio ad omnes Fratres Capitulis XXVII.
Verba ad humilitatem, obedientiam, & Patientiam inducentia.
De Virtutibus S. Virginis, & sanctæ cujusque animæ.
Opusculum de verâ & perfectâ lætitiâ.
Expositio in Orationem Dominicam.
Laus Domini Dei Altissimi.
Orationes, seu Precationes XI.
Testamentum S. Francisci.
Regulæ IV. Monachis & Monialibus præscriptæ.
Collationes XXVIII. de variis argumentis.
Officium Passionis Dominicæ.
Canticum Solis, atque alia duo de Amore Divino.
Apophthegmata, Familiaria Colloquia, Prophetiæ, Parabolæ & exempla, Benedictiones, Oracula & sententiæ communes.
Sermones VI. Rationes totidem quare Deus Religionem Minorum suæ concesserit Ecclesiæ, & Opusculum X. *prefectionum viri Religiosi, & Christiani*, spuria à nonnullis censentur.

Opera ista omnia collegit, atque edi curavit Joannes de la Haye *Paris.* 1641. f.

ARNOLDUS, primò Ecclesiæ Hildesheimensis Præpositus, deinde Abbas Lubecensis, claruit anno 1209. *Helmoldi Chronicon* supplevit ab anno 1171. ad annum usque 1209. In rebus Sclavicis præcipuè meretur fidem, notante Cl. Vossio *: in cæteris haud parùm diligentiæ præstitit. Extat hæc *Continuatio* cum Helmoldi Chronico, præcipuè Henrici Bangerti notis illustrata, *Lubecæ* 1659. 4°. In primâ Helmoldi editione *Francofurt.* 1556. nonnisi IX. priora Capita habebantur. Alia Capita aliis editionibus accesserunt. * Tandem IV. ultima capita unà cum Epilogo ex MS. Codice edita sunt inter Henrici Meibomii Opuscula Historica, *Helmstad.* 1660. 4°. p. 568. 1209.

* De Hist. Lat. l. 2. c. 55.

GERVASIUS TILBERIENSIS, Natione Anglus, Patriâ Essexiensis, Tilberiæ ad littus Thamesinum natu; Henrici II. Angliæ Regis nepos, ab eo tandem ditionis Arelatensis in Galliâ Mareschallus factus: non modò Regi suo, sed & Ottoni IV. Imp. apprimè charus. Claruit anno 1210. Editus est à Cl. Madero anno 1673. Gervasii nostri *Commentarius de Imperatorum Romanorum, Gothorum, Lombardorum, Britonum, Francorum, Anglorumque regnis*, teste Christophoro Sandio *. Editionem enim hactenus non vidi. An idem sit Opus cum *Otiorum Imperialium libris* III. qui in Bibliothecâ S. Benedicti Cantab. Cod. 237. num. 1. MSS. habentur, viderint, quibus utrumque opus conferendi facultas datur. Extat Gervasii nostri liber *de descriptione mundi ad Ottonem Imperatorem* in Bibliotheca Cottoniana, *sub Vespasiano* E. 1. N. 1. idem opinor cum libro *de Mirabilibus Mundi*, qui in Bibliotheca Benedictina loco citato reperitur. *Dialogus ejus de Scaccarii juribus & consuetudinibus* extat MS. inter Archiva Regni Fiscalia, & in Collegio Gonvilii & Caii Cantab. Alia Gervasii scripta Historica, viz. *Illustrationes Galfridi, Historiam Terræ Sanctæ, Tricolumnium Angliæ, &c.* recensent Baleus, Pitseus, alii. 1210.

* Not ad Voss. de Hist. Lat. p. 147.

GUALTHERUS MAPES, gente Anglus, Henrici II. Regis Sacellanus, ex Canonico, ut volunt, Sarisburiensi Lincolniensis Præcentor, tandemque Archidiaconus Oxoniensis, claruit anno 1210. Pendente lite inter Galfridum Monumetensem & Hubertum Archiepiscopum Romæ aderat; quo tempore Romanæ curiæ vitia & excessus accurate notavit. Vir ad- 1210.

SÆC. XIII. ab An. MCC. admodùm festivi ingenii: qui lapsos Pontificum, Cardinalium, Episcoporum, Clericorum, & Monachorum mores mordaci sale acriter perfricuit: unde poemata sua sub fictis titulis & alieno nomine venditare solebat.

SCRIPTA.

Apocalypsis Goliæ Pontificis, à Joanne Wolfio edita Memorab. Lect. Tom. I. Cent. XII. p. 430.
Ad impios Prælatos liber, ibid. p. 437.
Ad malos Pastores, ibid. p. 439.
Ad Christi Sacerdotes, ibid.
Sermo ad eosdem Prælatos impios, ibid. p. 441.
De malis Romanæ Curiæ, ibid. p. 442.
Alia forsan faceti hujusce Poetæ *Opuscula* in variis Angliæ Bibliothecis delitescunt: quorum tituli apud Baleum & Pitseum reperiuntur.

1210. GUNTHERUS, primò Scholasticus, dein Cœnobii Parisiensis in Diœcesi Basiliensi Monachus Ordinis Cisterciensis. Claruit anno 1210. Scripsit ex ore Martini cujusdam Abbatis, qui rebus gestis interfuerat *Historiam captæ à Latinis Constantinopoleos.* Eam extulit Henricus Canisius *Antiqu. Lect.* Tom. V. p. 358. Eundem, ut videtur (neque enim id disertè statuo) Guntherum autorem habet *Carmen Heroicum* sanè non inelegans *de rebus à Frederico Barbarossâ Imp. in Italiâ ac præsertim Liguriâ gestis, libris* X. comprehensum, & *Ligurinum* dictum; quod inter Scriptores Germanicos cum notis Jac. Spiegelii evulgavit Justus Reuberus *Francofurt.* 1584. f. p. 275. Prodierat antea seorsim *Basil.* 1569. & cum Jac. Spiegelii notis *Argent.* 1531. f. imo jam anno 1500. folio: in hoc poemate meminit alterius à se scripti, de Bello Sacro, quod *Solymarium* vocat. Certe Guntherum hunc, quisquis tandem fuerit, tanquam Poetam Spiritus & ingenii haud vulgaris, immo ut illo ævo mirandum, proque barbari sæculi captu perelegantem, nobis commendant * Lipsius, Casaubonus †, Vossius ‖, Deus bone! Quales Judices! Quin & res suo ævo domi forisque fortiter & sapienter gestas (inquit, qui hunc Scriptorem edidit, Conr. Rittershusius) Carmine supra quam sæculum suum ferat, elegante bonoque & erudito descripsit.

* Polyorchet. lib. 2. Dial. 4.
† In Polyb. p. 171.
‖ De Hist. Lat. l. 2. c. 53. p. 432.

1210. ABSOLOM, primùm Canonicus S. Victoris Parisiensis, dein Abbas Spincherbacensis in Diœcesi Trevirensi. Claruit anno 1210. Hujus meminit Cæsarius Heisterbacensis Miracul. sui temporis lib. 4. cap. 89. Extant *Sermones Festivales* LI. curâ Danielis Schillingi impressi Coloniæ 1534. f.

1210. ROBERTUS DE MONTE, seu Robertus de Torinneio, gente Normannus, Abbas S. Michaelis de Monte in Diœcesi Abrincensi, claruit anno 1210. uti vulgò perhibetur: quippe cùm Sigeberti Continuatio illi ascripta ad hunc annum deducatur. Rectiùs tamen alii forsan Robertum nostrum ex Priore Beccensi Abbatem S. Michaelis creatum esse, atque anno demum 1186. obiisse tradunt: adeò ut à posteriore quodam Scriptore Sigeberti Chronicon ab anno 1158. quo desiit Robertus, ad an. 1210. continuatum fuerit. Certè in Catalogo Abbatum S. Michaelis, quem exhibet Monstieur *, non alius hoc tempore occurrit Robertus.

* Neustria Pia, p. 388.

SCRIPTA.

Continuatio Chronici Sigeberti Gemblacensis ab anno 1112. ad 1210. cujus non alia forsan pars genuina est, quàm quæ ad annum 1158. saltem ad an. 1182. desinit. Extat cum Sigeberti Chronico edita *Antverp.* 1608. & sæpiùs alibi.

Epi-

Epistola una, & Prologus in abbreviationes Epistolarum Apostoli secundùm Augustinum.

Appendix germana ad Sigebertum, antea inedita.

Tractatus de immutationibus Monachorum, de Abbatibus & Abbatiis Normannorum, & ædificatoribus & dotatoribus eorum.

Opuscula ista omnia edidit Lucas Dacherius in Appendice ad Guiberti Opera *Parif.* 1651. p. 715.

Historiam Monasterii S. Michaelis de Monte à Roberto conscriptam edidit idem Dacherius in *Spicilegio suo.*

WILLIBRANDUS ab OLDENBURG, natione Germanus, Canonicus Hildesheimensis, claruit anno 1211. quo iter in Palæstinam suscepit, ut loca sancta inviseret. Domum reversus *Itinerarium Terræ Sanctæ* conscripsit, quod primus evulgavit Leo Allatius *Symmict.* par. 1. p. 104. *Coloniæ* 1653. 8°. 1211.

HELINANDUS, natione Gallus, dein post vitam aliquamdiu satis dissolutè actam, quod ipse ingenuè fatetur, Monachus Ordinis Cisterciensis in Cœnobio Montis Frigidi in Diœcesi Bellovacensi, claruit anno 1212. Obiit anno 1227. 1212.

SCRIPTA.

DE hoc Chronico notatu non indignum est quod tradit Joannes Tinmouth in historiâ suâ nondum editâ.

Chronicon ab Orbe condito ad annum 1204. libris XLVIII. Edidit id non ita pridem in *Bibliothecâ* suâ *Cisterciensi* Bertrandus Tissierius.

Chronicum ab initio mundi usque ad tempus suum in maximo quodam volumine digessit: & hoc quidem opus ita dissipatum est & dispersum ut nusquam totum reperiatur; fertur enim quod idem Helynandus cuidam familiari suo Garino Sylvanectensi Episcopo quosdam ejusdem operis quaternos accommodaverit, sicque per oblivionem sive negligentiam, penitùs amiserit. Hactenus Jo. Tinmouth.

Sermones aliquot, ab eodem editi ibid.

Martyrium SS. Gereonis & Sociorum ejus. Extat apud Surium ad diem X. Octobr.

Versus Gallici de Morte, qui publicè legi & cantari solebant. Hos edidit Antonius Loisellius anno 1594. qui notat Helinandi stylum ubique esse ornatum valdè & figuratum; orationem plenam, sententiosam, & moralem: rythmos verò ejus tam eruditos & fluidos, ut nullis antiquis aut modernis quicquam debeant. Hoc me docuit Carolus Vischius, qui plura Helinandi scripta MSS. adhuc delitescentia enumerat *Biblioth. Cisterc.* p. 140.

CONRADUS A LICHTENAU, gente Germanus, ortu nobilis, annò 1202. Presbyter factus, dein anno 1207. Monachus Ordinis Præmonstratensis, & demum Abbas Cœnobii Urspergensis ad Mindulam in Augustanâ Diœcesi ab anno 1215. ad annum 1240. quo diem obiit. Ex variis aliorum Historiis contexuit *Chronicon à Belo Assyriorum Rege ad annum Christi 1229. De Historiâ Germanicâ optimè meritus est; quippe qui de Imperatoribus nostris multa studiosè collegit. Præterea notationem temporis, alterum Historiæ oculum, reliquis diligentiùs adhibuit*, inquit eâ ipsâ Apologiâ, quam pro Ottone Imp. adversùs Conradi nostri censuram scripsit, Henricus Meibomius *. Prodiit istud *Chronicon Argentorati* 1537. 1540. 1609. f. 1215.

* Opusc. Hist. p. 329.

ALEXANDER NECKAM, Gente Anglus, Patriâ Hartfordiensis, ad fanum S. Albani natus, optimis literis domi apprime excultus, pro more sæculi Galliæ Italiæque Academias petiit, & illustravit. In patriam 1215.

triam redux in S. Albani Cœnobio sibi sedem ponere voluit: sed levi de causa indignatus, Excestriam se transtulit, & in eadem Ecclesia S. Augustini Canonicus Regularis, & ab anno MCCXV. Abbas factus est. Obiit anno MCCXXVII. Wigorniæ in Itinere positus, in Claustro Monachorum ibidem sepultus, hac inscriptione ornatus, quam ex Bostono Buriensi profert Baleus.

Eclipsim patitur Sapientia, Sol sepelitur:
Cui si par unus, minus esset flebile funus.
Vir benè discretus, & in omni more facetus.
Dictus erat Nequam, vitam duxit tamen æquam.

SCRIPTA.

C*omment. super quatuor Evangelia.* Extat MS. in Bibliothec. Lincolniens. Oxon. Volum. 21.

Expositio super Ecclesiastem. MS. in *Bibliotheca Cottoniana* sub *Tiberio* A. 12. N. 2.

Expositio super Cantica, MS. Oxon. in Biblioth. Coll. Novi. Cod. 285. in Biblioth. Baliolens. Cod. 38. Cantabrig. in Biblioth. publicâ Cod. 122. & in Pembrochianâ Cod. 152.

Laudes divinæ sapientiæ olim in Bibliothecâ Lumleianâ Vol. 33.

De Naturis rerum, in Bibliothecâ G. Copi nobilis Angli vol. 62.

Elucidarium Bibliothecæ. Incipit, *De singulis Bibliothecæ libris*, teste Baleo. Extat MS. 12°. sed absque Autoris nomine, in Bibliothec. Collegii Gonvil. & Caii Cantab. manu sat antiqua. Continet liber explicationem Variorum S. Scripturæ locorum difficilium, inter alia ad celebrem illum locum Joan. 6. *Siquis manducaverit*, &c. hæc habet verba notatu non indigna. *Si quis manducaverit ex hoc pane vivet in æternum, hoc est, quicunque perseveraverit in unitate Ecclesiastica, quæ est res Sacramenti ejus, quod est corpus Domini. Panis enim dicitur caro Christi, item panis ipse Christus, qui suos hic reficit spiritualiter, refecturus eos æternaliter in Gloriâ. Quicunque verò manducaverit ex hoc pane, qui est Christus*, id est, *delectatus fuerit in fide, in operibus, in amore Christi. Manducare enim sæpe pro delectari accipitur.* Nisi Manducaverit, sc. *interpretativè enim manducat carnem Christi, qui in unitate Ecclesiæ est, quæ, ut dixi, res est illius Sacramenti.* Codex MS. desinit his verbis, *excellentiorem esse Angelica.* Alexandri nostri opus esse, summa est dementia dubitare. Locum exscripsit, atque Autorem indicavit D. Whartonus. Plura alia quæ post se reliquit monumenta, eorum saltem titulos exhibent Baleus & Pitseus, ab ipsis, si nudis Nominibus delectentur, ea petant studiosi.

1215. ALANUS DE INSULIS, natione Flander, ob eximiam diffusissimamque eruditionem *Doctor Universalis* dictus, Theologus Parisiensis, ejusdemque Academiæ Moderator. Tandem Ordinis Cistercienfis Conversus, seu Frater Laicus factus est. Claruit anno 1215. quo adversùs Almerici Carnotensis discipulos in Concilio Lateranensi solertissimè disputavit. De Alani nostri ætate lis est inter Scriptores haud facilè concilianda. In Commentariis enim in Merlini Prophetias p. 198. ait se puerum fuisse, cùm Theodoricus in Flandriæ Comitem electus est: quod contigit circa an. 1128. In Epitaphio ejus apud Claustrum Cisterciense anno 1294. obiisse dicitur. Priori reponi posse censet Carolus Vischius Commentaria in Merlinum alterius esse autoris. Esto: at quid fiet de Epitaphio. Certè dicendum erit aut mendam in Epitaphio cubare, aut Alanum nostrum centenarium, si non centenario majorem obiisse.

SCRI-

SCRIPTA.

COmmentarius in Cantica Canticorum ad laudem B. Virginis. Prodiit *Parif.* 1540. 8°.

Summa de arte prædicandi.

Pœnitentiale, Corrector dictus.

Opus de Parabolis, sive *doctrinale minus*. Prodiit *Daventriæ* 1492. *Lipsiæ* 1499. fol. 1416. 4°. *Lugduni* 1536. 8°.

Liber Sententiarum & dictorum memorabilium.

Anti-Claudianus, seu *de Viro optimo, & in omni virtute perfecto*, libri XI. carmine. Extat hoc opus *Basil.* 1536. *Antverp.* 1621.

De planctu naturæ contra Sodomiæ vitium.

Contra Albigenses & Waldenses libri II.

Sermones XI. de variis argumentis.

Liber de sex alis Cherubim, qui Bonaventuræ falsò inscriptus inter opera ejus haberi solet.

Rythmus de Christi incarnatione, atque *alius de fragilitate humanæ naturæ.*

Omnia ista Alani opera collegit & junctim edidit Carolus Du Visch *Antverp.* 1653. fol.

Commentaria in Prophetias Merlini Angli. Extant *Francofurt.* 1608.

Dicta de Lapide Philosophico. Prodierunt *Lugd. Bat.* 1600.

Denique posteriores duos *libros quadripartiti operis adversus Albigenses, Waldenses, Judæos & Paganos*, in lucem emisit Carolus Vischius in *Bibliothecâ Scriptor. Cisterc. Colon.* 1656. 4°. p. 411. qui & quamplurima alia Alani scripta adhuc inedita recenset p. 13.

Insigne ejusdem *Opus* seu summam *Quot modis* appellatam ad Hermengaldum S. Ægidii Abbatem in Bibliothecâ Regalis Montis Ordinis Cisterciensis MS. extare prodit Cas. Oudinus *Supplem.* p. 564.

HONORIUS III. *Centius Sabellius* antea dictus, natione Romanus, Haymerici filius, à Cœlestino III. Diaconus Cardinalis, & Camerarius, ab Innocentio III. Presbyter Cardinalis factus. Pontifex Romanus electus est Perusii anno 1216. die XVIII. Julii die XXIV. consecratus. Summa ei votorum ac studiorum fuit validis Crucesignatorum copiis Saracenos in Asiâ, & Albigenses in Galliâ opprimere. Quod quidem tanto animi impetu urgebat, ut Frederico Imp. exercitum conflare, & in Orientem ducere, sub anathematis pœnâ semel iterumque mandârit, morasque nectentem tandem anno 1226. excommunicârit. Anno 1217. Carmelitarum religionem recèns institutam confirmavit. Obiit anno 1227. die XVIII. Martii. Extant *Epistolæ* VI. Concil. Tom. XI. p. 242. *Aliæ* III. apud Baluzium *Miscellan.* Tom. II. p. 252. *Aliæ* VII. apud Waddingum *Annal. Minor.* Tom. I. ad an. 1219. &c. *Aliæ* III. ibid. Regesto Pontif. p. 1. 1216.

SIMON, Tornacensis, dignitate Presbyter, & Magister Parisiensis, doctrinâ atque eruditione inter primaria Academiæ Parisiensis lumina insignis; claruit circa an. 1216. Extant ab eo scripta, *Summa quæstionum in Sententias*, MS. in Bibliothecâ Baliolensi Oxon. Cod. 58, & 188. *Institutiones in sacram paginam* MSS. in Collegio Mertonensi Oxon. Cod 36. num. 2. Alia ejusdem recenset Simlerus * *in Symbolum Athanasii librum*; *in Boethium de Trinitate librum*; *Lecturas Scholasticas*, quæ quidem an alicubi MSS. delitescant, non liquet. *Quæstiones* ejus variæ, & *Expositio in Symbolum S. Athanasii* habentur in Cod. MS. S. Victoris, teste Labbeo *Nov. Biblioth. MS.* p. 25. Cæterum Simonem istum Anglum fuisse, patriâ Cornubiensem cognomine Thervaium, contendit Baleus †, eumque tandem ex nimiâ doctrinæ suæ fiduciâ contra legem divinam intumescentem, omni scientiâ divinitùs privatum & elinguem esse factum refert, ac fusiorem insuper opusculorum ejus exhibet Catalogum. 1216.

* Biblioth. p. 631.

† Cent. 3. cap. 47.

JACO-

SÆC. XIII. ab An. MCC.

1220. JACOBUS DE VITRIACO, gente Gallus, è vico Argentolii propè Pariſios ortus, in Academiâ Pariſienſi educatus, primò in oppido natali Presbyterum egit. Relicto verò munere parochiali, Cœnobii B. Mariæ Ogniacenſis in Diœceſi Namurcenſi Canonicus Regularis factus eſt, inde in agrum Toloſanum profectus, validè adversùs Albingenſes declamavit; nec minori zelo adversùs Saracenos ductus, in Palæſtinam tranſiit, ſedis Aconenſis,(quæ olim Ptolemais) Epiſcopus conſtitutus. Claruit anno 1220. Tandem ab Honorio III. Romam evocatus, Epiſcopus & Cardinalis Tuſculanus renunciatur; & jam legationis Pontificiæ authoritate munitus, in Galliam & vicinas regiones ad crucem prædicandam, & Albingenſes profligandos miſſus eſt. Romam reverſus, vitam pace tranſegit uſque ad an. 1244. quo obiit; corpore in Barbantiam delato, & in Cœnobio Ogniacenſi depoſito. Vide quæ de eo habet Ludovicus Dattichius *Hiſt. Cardinal.* Tom. I. p. 289.

SCRIPTA.

Hiſtoriæ Orientalis & Occidentalis libri III. In primo res Orientis deſcribit, mores populorum & ſitum regionum, hiſtoriamque à Mahumedis tempore ad annum 1210. pertexit. Secundo res Occidentales ſui temporis enarrat. Tertio ad Orientem regreſſus hiſtoriam ſuam ad annum 1218. continuat. Prodiit *Hiſtoria* iſta *Duaci* 1597. 8°. & omiſſo libro ſecundo, in collectione *Geſtorum Dei per Francos* Bongarſianâ Tom. II. p. 1047. Et hæc quidem editio Bongarſiana Duacenſi in multis auctior & emendatior eſt.

Epiſtola ad Familiares ſuos in Lotharingiâ de capta Damiata apud Bongarſium ibid. p. 1146.

Epiſtola ad Honorium III. Papam, apud Dacherium Spicileg. Tom. VIII. p. 373.

Conciones in Evangelia, & Epiſtolas totius anni. Prodierunt *Antverp.* 1575. fol. Deeſt verò harum Concionum pars quinta & ſexta, quæ MS. in variis Bibliothecis extare dicitur.

Vita B. Mariæ Ogniacenſis libris II. Habetur apud Surium ad diem XXIII. Junii. Confer quæ habet Anton. Sander. *Biblioth. Belg.* MSS. part. 1. p. 93.

1220. ANTONIUS DE PADUA, gente Luſitanus, civitate Olyſſiponenſis, poſtea in Italiam migrans, Patavii lares fixit, & Minorum Ordini à Franciſco nuper inſtituto nomen dans, ingentem ſibi apud ſuos exiſtimationem peperit, primuſque omnium Minorum Theologiæ profeſſoris munus obiiſſe dicitur. Claruit anno 1220. biennio poſt Presbyter ordinatus, à Franciſco ad Monaſterium Vercellenſe mittitur bonis adhuc literis erudiendus. Anno 1227. cum ſtrenuè ineptiendo magis magiſque inclareſcere cœpiſſet, Romam vocatus, à Pontifice & Cardinalibus maximo honore exceptus eſt. Obiit Patavii die XIII. Junii anno 1231.

SCRIPTA.

Sermones Dominicales, Adventûs, Quadrageſimales, aliique de Tempore.

Sermones de Sanctis. Prodierunt S. Antonii Sermones *Pariſ.* 1521. *Venet.* 1575.

Interpretatio, ſive expoſitio myſtica in S. Scripturam.

Concordantiarum moralium in S. Biblia libri V.

Opuſcula iſta collegit, & cum S. Franciſci operibus edidit Joannes de la Haye *Pariſ.* 1641. fol.

Sermones alii de Sanctis in particulari, & de diverſis, quos ſupplimenti vice evulgavit Antonius Pagi *Avenione* 1684. 8°. Sermones hos omnimodò ſimplices

ſimplices & jejunos eſſe rectè notat Caſ. Oudinus. Certè clauſtro Monachali, quàm publica eruditorum luce longè digniores.

GERMANUS II. Anaplo Propontidis oriundus, vitæ inſtituto Monachus, ἀνὴρ σωπηλὸς, ϗ ἀρετῇ ϗ λόγῳ τὸν βίον κοσμήσας, inquit Nicephorus Gregoras *, ab anno circiter 1222. Patriarcha Conſtantinopolitanus, Niceæ lares fixit, quo tranſlatus fuerat Patriarchatus CP. quamdiu urbs regia à Latinis teneretur; ſede depoſitus anno 1240. iterumque reſtitutus anno 1254. obiit eodem, ſaltem ſequente, anno. Certè ſedes Patriarchalis per mortem ejus eo tempore vacavit, quo Theodorus Laſcaris junior ad imperium pervenit, i. e. juxta Freherum, anno 1255.

1222.

* Hiſt. Rom. l. 3. p. 39.

SCRIPTA.

ORatio in Encœnia venerandæ ædis B. Mariæ, & in Faſcias Domini noſtri. Extat Gr. Lat. apud Combefiſ. *Orig. CP.* p. 231.

Rerum Eccleſiaſticarum theoria, ſive *Expoſitio in Liturgiam,* Gr. Lat. in *Auctuario Duceano* Tom. II. p. 131. Hanc *Theoriam,* prout jam edita habetur, adeò miſerè interpolatam eſſe conqueritur P. Simonius *, ut nihil in eâ priſcæ faciei appareat, vixque dignoſci poſſit quid à Germano, & quid ab interpolatoribus profectum fuerit. Subdit ſe longè integriorem Codicem (S. quidem Baſilii Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ titulo prænotatum) nactum eſſe, Nicetæ Heracleenſis Catenæ in Joannem ſubjectum, eumque ſe aliquando publici juris facturum eſſe.

* Not. ad Gabr. Sever. p. 287.

Orationes III. viz. *in Encomium, Nativitatem, & Dormitionem B. Virginis* Gr. Lat. ibid. p. 450. Ex his ſecunda, quæ eſt *in B. Virginis nativitatem*, & incipit οἱ μητρεῖται γῆ, noſtri, ut videtur, non eſt; reclamant enim Codices antiquiſſimi, ſtylus, & modus, & Georgio Nicomedienſi, ſeu Chartophylaci aſſerunt, teſte Leone Allatio Diatrib. *de Georgiis & eorum ſcriptis,* p. 313.

Homiliæ V. viz. *in Decollationem S. Joannis Baptiſtæ, in Præſentationem S. Mariæ, in ejuſdem Dormitionem II. & in Dominici corporis ſepulturam,* Gr. Lat. apud Combefiſ. Auctuar. Nov. *Pariſ.* 1648. Tom. I. p. 1464.

Idiomelon in Feſtum Annunciationis, Gr. Lat. ibid.

Oratio in exaltationem venerandæ Crucis, & adverſus Bogomilos. Habetur Gr. Lat. apud Gretſer. *de Cruce* Tom. II. p. 1237.

Oratio in vivificam Crucem Dominicâ 3ª. *jejuniorum,* ibid. p. 1413.

Oratio altera tempore medii jejunii, ibid. p. 1427.

Oratio in primam jejuniorum Dominicam, & in S. Imaginum reſtitutionem, ibid. p. 1224. Vixit enim iſtarum Homiliarum author non modò poſt natam Bogomilorum hæreſin, ſed & poſt ſchiſma exortum inter Græcos & Latinos, & poſt bella inter Italos & Imperatores CP. orta, ut rectè notat Gretſerus *.

* In Annot. ibid. p. 2722.

Fragmentum quoddam ex *Oratione contra Hæreſes ad Anthimum,* apud Caniſium, & in omni ferè Bibliothecâ Patrum habetur.

Epiſtolæ II. ad Cyprios, Gr. Lat. à Cotelerio editæ *Monument. Eccleſ. Gr.* Tom. II. p. 462.

Epiſtolæ II. ad Gregorium IX. Papam & Cardinales, Lat. apud Matthæum *Pariſ.* ad an. 1237. & Concil. Tom. XI. p. 318.

Decreta III. præcipuè *de Monaſteriis Patriarchalibus,* habentur Gr. Lat. apud Leunclav. *Jur. Gr. Rom.* l. 3. p. 232.

Scripſit præterea Germanus *Opus de Proceſſione Spiritûs S. adverſus Latinos,* Patrum tam Latinorum quam Græcorum teſtimoniis ſedulò conquiſitis refertum, *Reſponſionem Synodicam ad delegatos Fratres Minores & alios. Opuſcula de Azymis, de Purgatorio, & de tribus modis adminiſtrandi Baptiſma,* teſte Leone Allatio, *de Conſenſu* l. 2. c. 14. §. 3. qui priores duos Tractatus in Bibliothecâ Vaticanâ Græcè MS. extare prodit.

JORDANUS,

SÆC. XIII. ab An. MCC.

1223. JORDANUS, natione Saxo, ex oppido Borterge in Diœcesi Moguntinâ, circa annum 1220. Ordinis Dominicani Monachus factus, post biennium Lombardiæ provincialis, & post Dominici mortem circa an. 1223. secundus totius Prædicatorum Ordinis Generalis renunciatus. Obiit circa an. 1236. Extat *Corona Virginis Mariæ*, tum alibi, tum *Placentiæ* edita 1599. 12°. *Liber de Origine sui Ordinis*, cum Antonii Maffæi notis *Romæ* 1587. *Historia translationis corporis S. Dominici* apud Bzovii Annales ad an. 1233. num. 5. Plura recenset Ambrosius de Altamurâ *Biblioth. Dominic.* p. 6. Verùm ubinam habeantur, vel an omnino supersint hodiè, non dicit.

1225. CÆSARIUS, natione Germanus, anno 1199. Cœnobii Heisterbacensis in Diœcesi Coloniensi Monachus factus Ordinis Cisterciensis, deinde Novitiorum in eodem Cœnobio magister, tandem Monasterii Vallis S. Petri propè Bonnam Prior. Claruit anno 1225. Extant *de Miraculis & Visionibus sui temporis*, in Germaniâ potissimùm factis *libri* seu *dialogi* XII. in quibus condendis vir nimiùm credulus nugas planè agit, & fabulas undecunque corradit. Prodierunt *Colon.* 1591 8° *Vita S. Engelberti Archiepiscopi Coloniensis* (qui obiit anno 1225.) ad Henricum Engelberti successorem *libris III* conscripta anno 1227. Prodiit seorsim cum notis Ægidii Gelenii & Auctuario *Colon.* 1631. & apud Surium ad VII. Novembr. *Homiliæ, seu Conciones morales super omnes Dominicas & Festa totius anni*, in quatuor partes distributæ, quas sub titulo *Fasciculi Moralitatis* edidit Andreas Coppensteinius *Colon.* 1615. 4°. Verùm opera, quæ scripsit Cæsarius plurima, perquam diligenter recenset ipse *Epistolâ Fasciculo Moralitatis præmissâ*, quæ exinde exhibet Carolus Vischius *Biblioth. Cisterc.* p. 57. an verò extant hodiè, quærant alii.

1227. GREGORIUS IX. *Ugolinus* antea appellatus, natione Campanus, patriâ Anagninus, ex Comitibus Signinis oriundus. Innocentii III. nepos, ab eo inter Cardinales cooptatus, anno 1227. Pontifex Romanus electus est die XIX. Martii, die XXI. ordinatus. Sub initia Pontificatûs Frederico Imp. exercitum in Asiam ducere sub anathematis pœnâ mandavit, & moratum paululùm, donec ex morbo convalesceret, excommunicavit. Fredericus morbo liberatus haud petitâ priùs à Pontifice absolutione, in Palæstinam abit. Abeuntis ditiones in Lombardiâ & Italiâ invadit Gregorius, sibique arripit, quin & victoriarum ab Imperatore in Oriente reportatarum invidiâ ductus, cum Templariis in necem ejus conspiravit, scriptisque ad Soldanum Saracenorum literis, eum ut Fredericum ad Jordanum fluvium improvisò opprimeret, hortatus est. Tantam perfidiam exhorrescens Soldanus, literas pontificias Imperatori tradidit. Fredericus in Occidentem reversus, à Gregorio absolvi anno 1230. solo armorum terrore meruit. Anno 1239. Gregorius Fredericum iterum anathematizavit, filioque Henrico ut arma contra patrem arriperet consilium dedit. Mox tamen ab Imperatore prælio devictus, æquas pacis conditiones inire coactus est. Abeunte verò Frederico, à pactis statim resiliit, illum excommunicavit, & subditos ejus à fidelitatis sacramento solvit. Cùm tamen res bellicæ Imperatori fœliciter cederent, & Episcopi Germani Papæ nullum esse in Germaniâ jus clamantes, Fredericum anathemate absolverent, Gregorius mœrore confectus, obiit anno 1241. die XXI. Augusti.

OPERA.

Epistola XXXI. Concil. Tom. XI. p. 310.
Fragmenta Decretorum CXCI. ibid. p. 368.
Epistolæ II. ibid. p. 2345.
Epistolæ XLIII. apud Waddingum *Annal. Minor.* Tom. I. ad an. 1228. &c.
Epistolæ XCVII. ibid. in *Regesto Pontif.* p. 3.

Decretales

Decretales Epistolæ, prodierunt *Basil.* 1511. *Parif.* 1541. *Venet.* 1591. 4o. *Lugduni* 1572. 1606. *Parif.* 1601. f.

Constitutio pro Benedictinis. Extat. *Venet.* 1500. *Parif.* 1619.

Prodierunt Opera ejus omnia cum Jacobi Pamelii notis *Antverp.* 1572.

Epistola pro Canonizatione B. Elizabethæ edita est à Lambecio *Comment.* l. 2. p. 880.

JOANNES ALGRINUS, natione Gallus, domo Abbavillanus, in Academiâ Parisiensi prima Theologiæ tyrocinia posuit. In fine Commentariorum, quos scripsit *in Cantica*, Decanus Ambianensis, & Cantor de Abbatis-villâ fuisse dicitur. Anno circiter 1225. Archiepiscopus Bisontinus factus, anno 1227. Cardinalis & Episcopus Sabinensis. Deinde in Hispaniam ad prædicandam contra Saracenos Crucem missus. Obiit IV. Cal. Octobr. anno 1236. Scripsit anno 1233. *Commentarium in Cantica Canticorum*, typis impressum *Parif.* 1521. f. *Sermones de Tempore, & de Sanctis* ab eo conscriptos memorat Henricus Gandavensis *, qui variis in Bibliothecis MSS. extare dicuntur. 1227.

* De Script. c. 38.

GULIELMUS, gente Gallus, Patriâ Arvernus, vir omni literarum genere instructissimus, summus Theologus non minus quam Philosophus, & Mathematicus: adhæc eximiâ morum pietate illustris. Anno 1228. Parisiensis Episcopus creatus est: eodemque anno assumptis sibi Doctoribus aliquot præstantissimis disputationem celeberrimam instituit: in quâ definitum est neminem sine salutis dispendio duo ministeria sacra tenere posse; quorum alterum annuo censu 15. libras Parisienses valeret. Anno 1240. dogmata quorundam Theologorum Orthodoxæ fidei minùs consona damnavit. Obiit anno 1249. III. Cal. April. 1228.

OPERA.

De Fide liber.
De Legibus liber.
De Virtutibus liber.
De Moribus liber.
De Vitiis & Peccatis.
De Tentationibus & resistentiis.
De Meritis liber.
De Retributionibus Sanctorum.
De Immortalitate animæ.
De Rhetoricâ Divinâ.
De Sacramentis in genere.
De Baptismo.
De Confirmatione.
De Sanctissimâ Eucharistiâ.
De Pœnitentiæ Sacramento.
De Ordine.
De Extremâ unctione & Sacramentalibus.
De causis, Cur Deus Homo.
De Pœnitentiâ novus Tractatus.
De Universo Primæ Partis Principalis partes III.
De Universo Secundæ Partis Principalis partes III.

Hactenus editio Operum Gulielmi Parisiensis, curâ Joannis Dominici Trajani Neapolitani adornata, *Venet.* 1591. fol.

De Trinitate & Attributis divinis Tractatus.
De Animâ liber.
Supplementum novi Tractatûs de Pœnitentiâ.
De Pluralitate & Collatione Beneficiorum Ecclesiasticorum Tractatus II. Prodierunt seorsim *Argentinæ* 1507.

Sermones de Tempore, & de Sanctis. Prodierunt seorsim *Paris.* 1494. 8°. auctiores *Tubingæ* 1499. 4°. *Lugduni* 1567. 8°. *Colon.* 1629. 4°. multò demum auctiores *Paris.* 1638. f.

Opera omnia Gulielmi Parisiensis hactenus enumerata in unum collegit, atque edi curavit Bartholomæus Ferronius, *Aureliæ* 1674. II. Tom. fol.

Censura detestabilium aliquot errorum contra Catholicam veritatem facta anno 1240. in Bibliothecis Patrum haberi solet.

Dialogum de VII. Sacramentis, qui sub Gulielmi Parisiensis nomine prodiit *Lipsiæ* 1512. & *Lugduni* 1567. Arverni nostri non esse, sed Gulielmi Parisiensis junioris ex Ordine Prædicatorum rectè notat Theoph. Raynaudus *. Certè stylus ejus à nostri stylo abhorret; & in calce Operis Thomam Aquinatem, & Petrum de Tarentasia, Gulielmo nostro juniores citat.

* De bon. & mal. libris Erotem. X. p. 141.

Commentarium in S. Matthæi Evangelium, quod inter Opera S. Anselmi in editione Coloniensi habetur, Gulielmo nostro deberi contendit Oudinus *: qui & prolixa ejusdem *Commentaria in Cantica Canticorum, & in Ecclesiastem*, se MSS. vidisse testatur.

* Supplem. p. 520.

1228. RAYMUNDUS DE PENNAFORTI, seu de *Rupe-Forti*, natione Catalaunus, Patriâ Barcinonensis, ex antiquo Regum Aragonum, & Comitum Barcinonensium stemmate ortus, natus anno 1175. In Gymnasio Bononiensi Jus Canonicum docuit, Canonicus demum & Archidiaconus Barcinonensis, atque Ordinis Dominicani Monachus factus. Claruit anno 1228. Gregorio IX. Pontifici à confessione & sacris adhibitus, anno 1238. in Conventu Bononiensi Ordinis sui Generalis constitutus est. Exacto verò in hoc munere biennio se abdicavit, & Archiepiscopatum Tarraconensem referente Ambrosio de Altamura *, à Gregorio Papâ oblatum, Bragensem in Lusitaniâ, denique Barcinonensem in patriâ suâ, constantissimè recusavit. Obiit centenarius anno 1275. die VI. Januarii.

* Pag. 41.

SCRIPTA.

Summa de Casibus Pœnitentialibus libris IV. seu *Summa do Pœnitentia & Matrimonio.* Prodiit cum Glossis Joannis de Friburgo *Romæ* 1603. in compendium redacta, *Colon.* 1502.

Libri V. Decretalium, Extravagantium dictorum, ex antiquis Romanorum Pontificum Decretalium Collectionibus, multis hinc inde recisis, contexti, & à Gregorio IX. approbati anno 1230. Prodierunt in omni Juris Pontificii Collectione.

1230. ALEXANDER DE HALES, natione Anglus, Patriâ Glocestriensis, juvenis ad Academiam Parisiensem se contulit, & Theologiæ Scholasticæ, Jurisque Canonici studio operam dedit: in utroque tandem celeberrimus evasit; adeò ut *Doctor Irrefragabilis* vulgò dictus fuerit. Claruit anno 1230. Minoritarum Ordinem ante octennium amplexus. Obiit Parisiis anno 1245. die XXVII. Augusti, inter Franciscanos suos sepultus.

OPERA.

Commentaria in Psalmos Davidis, quæ à nonnullis Bonaventuræ, ab aliis Hugoni de S. Caro adjudicantur. Prodierunt *Venet.* 1496. fol.

Commentaria in Apocalypsin. Prodierunt curâ Joannis de la Haye *Paris.* 1647. f.

Summa universæ Theologiæ, in IV. partes distributa. Prodiit *Basil.* 1502. *Norimberg.* 1482. fol. *Venet.* 1576. *Colon.* 1622.

Quæ-

Quæstiones, seu Commentaria in quatuor libros Sententiarum. Prodierunt *Lugduni* 1515. Tom. IV. Alexandro verò abjudicanda videntur. Nec enim alia scripsit is Commentaria in libros Sententiarum, quam *Summam Theologiæ*; quæ in nonnullis Codd. MSS. istum præ se fert titulum.

Summa de Virtutibus, ex quâ multa in Speculum suum transcripsit Vincentius. Prodiit *Paris.* 1509.

Commentaria in Metaphysicam Aristotelis. Extant *Venet.* 1572.

Commentaria in Aristotelis libros III. de Animâ. Prodierunt typis impressa *Oxonii* 1481. si locum & tempus rectè signat, qui Catalogum Bibliothecæ Oxoniensis condidit, Vir Cl. Thomas Hyde Protobibliothecarius.

Destructorium vitiorum, quod prodiit *Nurembergæ* 1496. f. & *Venet.* 1582. Alexandro Alensi constanti Codicum MSS. fide ascribitur. Malunt tamen id illi abjudicare nonnulli; eò quòd in fine editionis Nurembergensis legatur, Opus istud compositum fuisse à quodam Fabri Lignarii filio, qui ob humilitatem nomen suum latere voluit. Vid. plura ad an. 1429.

Mariale extat MS. in Bibliothecâ Lambethanâ.

Cæterùm Commentaria Alexandri Alensis in omnes Prophetas, Evangelia, & S. Pauli Epistolas, MSS. partim in Bibliothecâ Ambrosianâ, partim in Bodleianâ extare dicuntur.

PHILIPPUS GREVIUS, Academiæ Parisiensis Cancellarius, claruit circa an. 1230. Extant *Sermones* CCCXXX. in Psalmos Davidis, typis editi *Paris.* 1523. 8°. *Brixiæ* 1600. *Commentarius in Evangelia* MS. in Collegio D. Petri Cantab. Cod. 103. *Commentarius in Job* MS. in Bibliothecâ Ecclesiæ Cathedralis Cameracensis. 1230.

CONRADUS DE MARBURCH, natione Germanus, Theologiæ Magister, & Prædicator insignis, Ordinis Dominicani Monachus, & D. Elizabethæ Thuringiæ Landgraviæ à sacris confessionibus, claruit anno 1230. Extat *Liber de Vitâ & Miraculis ejusdem Elizabethæ* (quem Gregorio IX. anno 1232. obtulit) apud Leonem Allatium in *Symmictis* part. 1. p. 269. 1230.

PETRUS DE VINEIS, vulgò Germanus, rectiùs fortasse Italus, & domo Capuanus, Cancellarius Imperatoris Frederici II. (cujus jura adversùs Pontificis Romani usurpationes strenuè propugnavit), claruit circa an. 1230. Anno 1239. Patavii in publico Imperii conventu adversùs Gregorii Papæ ambitionem & tyrannidem declamavit. Anno 1245. à Frederico ad Concilium Lugdunense, ut partes suas tueretur, missus est. Verùm anno sequente proditionis ab invidis falsò insimulatus, oculis privatus, & in carcerem Capuæ conjectus est: ubi pædore & fame cruciatus, mortem sibi ipsi conscivit anno 1249. Extant *Epistolarum Historicarum libri VI. de gestis Frederici Imp. & aliis*, a Simone Schardio primùm editi *Basil.* 1566. 8o. dein *Ambergæ* 1609. 8o. *Dictamina M. Petri de Vineis* extant MSS. in Collegio S. Benedicti Cantab. Cod. 331. 1230.

MAURICIUS, Archiepiscopus Rothomagensis, claruit anno 1131. Extant *Epistolæ* V. apud Dacherium *Spicileg.* Tom. II. 1231.

EDMUNDUS RICH, gente Anglus, domo Abingtonensis, Edwardi Rich mercatoris & Mabeliæ filius, in Collegio Universitatis apud Oxonienses, ut volunt educatus, Theologus & Concionator celeberrimus. Scholas ibidem propriis sumptibus instituit, in quibus plures in Theologiâ atque Philosophiâ gratis erudivit, inter alia Aristotelis elenchos explicuit, quos primus omnium (notante Antiquitatum Oxoniensium Collectore ad an. MCCXXVI.) in hâc Academiâ enucleasse fertur. Ex ejus proinde scholâ haud pauci celeberrimi nominis discipuli prodierunt. Factus deinde est Ecclesiæ Sarisburiensis Thesaurarius, àc tandem anno 1234. rogante Gre- 1234.

 gorio

SÆC. XIII· ab An. MCC. gorio Papâ à Monachis Cantuariensibus Archiepiscopus electus, die II. Aprilis consecratus. Acer corruptelarum Ecclesiam tunc pessimè fœdantium correptor, ac strenuus collapsæ disciplinæ restaurator. Quo nomine & ab Henrico III. Angliæ Rege, & ab Othone Pontificis in Angliâ Legato, variis injuriis exagitatus, Romam petiit: ubi cùm corruptos Ecclesiæ Romanæ mores objurgare non dubitaret, Pontifici invisus esse cœpit; & grandi pecuniâ mulctatus, in Angliam remissus est. Tot injuriis fractus Edmundus, voluntarium tandem sibi exilium indixit, & in Galliam profectus Pontiniaci consedit. Inde anno 1242. Soyseyam migravit, ubi febre & mœrore confectus obiit die XVI. Novembr. à Callisto demum III. anno circiter 1456. inter Sanctos relatus. Extat *Speculum Ecclesiæ* in Bibliothecâ Patr. Tom. XXV. p. 316. *Constitutiones* XII. apud Lindvodi Provinciale Anglicum.

1235. ROBERTUS, GROSTHEAD, seu *Capito* dictus, Natione Anglus, patriâ Suffolciensis, in vico Stradbrook natus; cùm per tempus aliquod in Academiâ Oxoniensi studiis incubuisset, in Parisiensem se contulit. Domum reversus, fit primò Archidiaconus Leicestrensis, dein anno 1235. Jun. X. Lincolniensis Episcopus ordinatus. Ut immodicam Curiæ Romanæ in Angliâ tyrannidem, illicitasque provisiones & reservationes, quas ægrè admodum tulit, fortiùs comprimeret, ipse Romam profectus est, causam istam apud Pontificem acturus. Summâ comitate dimissus, re tamen infectâ, domum rediit: unde acrem satis & mordacem Epistolam hâc de re rescripsit. Quâ conspectâ, in furorem actus est Pontifex, summam in eum concepit iram, minasque eructavit. Verùm repressâ paululùm Pontificis rabie Cardinales, *Non expediret, Domine,* inquiunt, *ut aliquid durum adversùs Episcopum statueremus. Ut enim vera fateamur, vera sunt quæ dicit. Non possumus eum condemnare, Catholicus est, immò & sanctissimus; nobis religiosior, nobis sanctior, & excellentioris vitæ; ita ut non credatur inter omnes Prælatos majorem, immò nec parem aliquem habere Orbem Christianum.* Et esto quidem, quod tamen volunt nonnulli, à Pontifice non sit excommunicatus, erat tamen ab eo non uno molestiarum genere vexatus. Nihilominùs in redarguendâ Pontificis tyrannide & avaritiâ, immoto atque imperterrito animo perrexit. Obiit Bugdenæ die IX. Octobr. anno 1253. non sine insigni sanctitatis opinione; etsi in Ecclesiæ Romanæ censum non sit relatus. De illo, præter Historicos nostros hujus temporis, agit Francisc. Godwinus *de Præsul. Angliæ* in Episc. Lincolniens. p. 348. Vir planè erat, (ut pietatem, vitæ sanctimoniam, reliquasque virtutes Christiano Præsule dignas prætermittam,) ingentis animi, acris ingenii, in re literaria, quantum ea ferebant tempora, ad summum penè apicem evectus, totum encyclopædiæ circulum emensus, in literis sacris pariter ac prophanis, in linguarum Hebrææ, Græcæ, Latinæ scientiâ, in Astronomiâ, & universâ Philosophiâ adeò supra communem doctorum sortem eruditus, ut artis magicæ, & execrandi cum Cacodæmone consortii apud sciolorum vulgus reus perageretur: quod in tam rudi barbaroque sæculo minimè mirandum est.

OPERA.

Opuscula varia, in lucem emissa *Venet.* 1514.
Compendium Sphæræ mundi. Venet. 1508.
Commentarius in libros Posteriorum Aristotelis. Venet. 1504. 1537. 1552.
Epistola ad Innocentium IV. Pontificem. Extat apud Matthæum Paris ad an. 1253. ubi etiam dissertationes ejusdem morituri lugubres adversùs oppressiones Ecclesiæ à Romano Pontifice illatas reperiuntur.
Testamentum XII. Patriarcharum, ab eo Latinè versum. Prodiit *Paris.* 1549. 12°. & in Orthodoxogr. p. 861. ac Bibliothecâ Patr. Tom. II.
Liber de Cessatione Legalium. Prodiit *Londini* 1652. 4°.

Com-

Commentarius in Dionysii Areopagitæ librum de mysticâ Theologiâ. Prodiit inter Opera Dionysii *Argentinæ* 1502. f. Porrò in omnia Dionysii Operâ, exceptis Epistolis, commentatus est Robertus, versionemque eorum Latinam ex omnibus Interpretibus simul collatis consarcinavit. Extant & *Commentarius & Versio* MSS. in Collegio Corporis Christi Oxoniensi. SÆC. XIII. ab An. MCC.

Sermo propositus coram Papa Innocentio quarto, & Cardinalibus Lugduni, A. D. 1250.

Sermo ad Clerum, super Sapient. 6. 26. *Rex sapiens est stabilimentum populi sui.*

Sermo alius ad Clerum, super S. Johan. 10. 11. *Ego sum Pastor bonus.* Monitio & persuasio pastorum.

Alius ad Clerum contra Pastores & Prælatos malos, super Ezech. 34. 2, 3, 4. *Væ Pastoribus Israel, qui pascebant seipsos, &c.*

Alius ad Sacerdotes in Synodo de hoc verbo, *Posuit stellas in firmamento cœli,* Gen. 1. 17.

Alius in celebratione ordinum de hoc verbo, *Sint lumbi vestri præcincti,* Luc. 12. 35.

Alius de bono Judice, super Psalm. 57. 1. *Rectè judicate filii hominum.*

Tractatus de Prophetis veris & falsis.

Alius de Gratiâ & Justificatione.

Alius de fide & ejus articulis.

Alius de Oratione.

Alii de superbiâ, detractatione & humilitate, &c.

Epistolæ aliquot nunc recèns editæ.

Omnia hæc Opuscula à Sermone coram Papa inclusivè hactenùs inedita, in novâ editione *Fasciculi rerum expetendarum & fugiendarum* Tom. II. propediem prodituri sunt.

De Confessione liber, & alius de Conjugio. Extant MSS. in Bibliothecâ publicâ Cantabrigiensi. Cod. 133. Extiterunt saltem Jamesii tempore.

De curâ Pastorali liber, & alius de Computo Ecclesiastico. Extant MSS. in Collegio S. Benedicti Cantab. Cod. 123. 227.

De Potestate seu curâ Pastorali in Bibliotheca Coll. S. Trinitatis & S. Johannis ibidem.

Universitates Pœnitentiæ, seu Capitula vel Constitutiones quædam de Pœnitentia: Oculus Moralis; Doctrina Cordis; habentur hæc tria MS. in Biblioth. S. Johannis ibidem.

Epistolæ MS. in Biblioth. S. Benedicti vol. 227. 80. & alibi non semel.

Tractatus de Confessione; Item de Meditatione; de Articulis fidei; de Præceptis Decalogi habentur MS. in viri cujusdam Doctissimi Bibliotheca privata.

De X. Præceptis liber. Moralitates super IV. Evangelia. De Pœnis Purgatorii. De Pœnitentiâ. Scala voluptatis. Summa justitiæ. Templum Domini. De linguâ & corde moraliter. De venenis moraliter. Dicta. Extant MSS. in Bibliothecâ publicâ Cantabrigiensi.

Sermones denique habentur MSS. Oxonii apud Mertonenses & Lincolnienses.

Alia plura Roberti *Opera* MSS. recenset Jamesius in *Eclogâ,* quam consulat Lector. Quædam etiam ejus adhuc inedita penes se habet Vir rever. Johannes Batteley.

LUCAS, gente Hispanus, Patriâ Legionensis, postquam varias Italiæ, Græciæ, Palæstinæ regiones peragraverat, & Gregorio IX. Pontifici se plurimùm commendârat; ex Diacono Tudensi ejusdem Ecclesiæ Episcopus factus est. Claruit anno 1236. Scripsit *de alterâ vitâ, fideique controversiis adversùs Albingensium errores libros* III. quos primus in lucem emisit Joannes Mariana *Ingolstadii* 1612. 4o. exinde cum notis Marianæ, Gretseri, & Schotti in Bibliothecam Patr. relati sunt Tom. XXV. p. 188. Jussu quinetiam 1236.

Bo-

SÆC. XIII. ab An. MCC. Berengariæ Reginæ, Diaconus adhuc S. *Isidori Vitam & Miracula* justo volumine descripsit. Extat id apud Mabillon. Sæc. Benedict. II. & Bollandum ad IV. Aprilis. Denique S. *Isidori Chronicon* multis additis locupletavit, & ad ætatem suam deduxit, anno Christi 1236. desinens. Habetur id ab Andreâ Schotto editum *Hispaniæ illustratæ* Tomo IV.

1237. GODEFRIDUS, natione Germanus, Monachus Cœnobii S. Pantaleonis intra urbem Coloniam. Claruit anno 1237. Scripsit *Annales* ab anno 1162. ad an. 1237. quos primus in lucem edidit Marquardus Freherus inter Scriptores Germanicos Tom. I. p. 239.

1238. GEORGIUS ELMACINUS *Abnol-Amdi & Ibnol-Amda* dictus, genere Arabs, Abuliasiri Elamidi scribæ filius, claruit circa an. 1238. Anno enim Hegiræ DCXXXVI. seu Christi MCCXXXVIII. Patrem sibi morte abreptum fuisse profitetur. Christianum fuisse apertè satis suadent nomen, diligens rerum Christianarum subnotatio, ingens reverentia in citandis S. Scripturæ libris adhibita, Oraculorum Propheticorum ad Christum Dominum applicatio luculenta; ut alia taceam, quæ ex ipso Opere peti possunt. Fatendum sanè est eum non rarò de Muhammede, ejusque lege benignè nimis loqui: quod sanè prudentiæ vel timori hominis inter Muhammedanos scribentis versantisque condonari debeat. Scripsit *Historiam Saracenicam à primò Mahumetis ortu ad initium imperii Atabacæi per XLIX. Imperatorum successionem*, insertis etiam passim Christianorum rebus, in Orientis Ecclesiis eodem tempore potissimùm gestis. Prodiit *Historia* ista ex versione Thomæ Erpenii Latinè pariter ac Arabicè *Lugduni Bat.* 1625. 4°. *Historiam* suam ab ipso Mundi initio exorsus fuerat Elmacinus. Prior ejus pars à mundo condito ad Mahumetis fugam extitit MS. penès Hottingerum; qui exemplar ejusdem MS. Syriacis literis descriptum se in Bibliothecâ publicâ Cantabrigiensi vidisse testatur, *Biblioth. Orient.* c. 2. p. 75.

1240. MANUEL CHARITOPULUS, *Philosophus* dictus, post depulsum Germanum Patriarchatum Constantinopolitanum tenuisse videtur ab anno 1240. modò æræ Decreto illius de Translatione Episcoporum affixæ fides sit adhibenda. Datum enim id decretum dicitur anno Mundi 6758. qui ex Græcorum calculo in annum Christi 1250. incidit. Obiit forsan, saltem sede submotus est, ante an. 1254. Extant Gr. Lat. *Solutiones quarundam quæstionum*, in Leunclavii Jure Gr. Rom. l. 3. p 238. *Decretum de Translatione Episcoporum*, ibid. p. 240. *Decretum de jure Patronatûs*, ibid. p. 242.

1240. MATTHÆUS PARIS, gente Anglus, Ordinis Benedictini Monachus, anno 1217. in Cœnobio S. Albani ad vetus Verulamium sito Religionis suæ habitum suscepit. Claruit anno 1240. Ex egregiâ doctrinâ morumque sanctitate tantam sibi famam conciliavit, ut anno 1248. à Norwegis ad reformandos Monachos Holmenses nominatim petitus, ab Innocentio Papâ eò demandatus sit: ubi Ordinis Benedictini institutum ad pristinam puritatem revocavit. In patriam reversus, non modò à suis benignè exceptus, sed & Henrico III. Regi apprimè charus fuit: à quo quantâ sit gratiâ in mensâ, in palatio, in thalamo, ubique denique, habitus, ipse non uno in loco testatur. Obiit vir verè magnus anno 1259. Inter omnes Historiæ nostræ Scriptores tum fide tum prudenti liberâque rerum tractatione palmam facilè præripit, quo nemo vixit unquam (judice Casaubono *) neque Papismi superstitionibus addictior, neque rapinarum, horribilium, quas Papæ in Angliâ exercuerunt, fidelior testis & expositor. Sic Casaubonus; qui in sequentibus ineptissimas Baronii & Bellarmini conjecturas Historiam Matthæi à Reformatis corruptam & interpolatam esse opinantium ex Codicibus optimæ notæ MSS. invictè diluit.

* Prolegom. ad Exercitat.

SCRI-

SCRIPTA.

Historia Major, seu *Rerum Anglicarum Historia à Gulielmi Conquestoris adventu ad annum* 43^{m}. *Henrici III. Angliæ Regis*, viz. ab anno Christi 1066. ad an. 1259. Historiæ hujus partem priorem ad annum usque 1235. Matthæus ex Rogeri de Wendover (Monachi S. Albani, & Prioris Cellæ de Belvair in agro Lincolniensi, anno 1237. defuncti) Chronico, paucis excisis, nonnullis additis, verbatim ferè descripsit. *Appendix* ab anno 1260. ad 1273. quæ ad calcem Historiæ reperitur, Gulielmo Rishangero, S. Albani itidem Monacho, & Edwardi I. Regis Historico, debetur.

Vitæ duorum Offarum, Merciæ Regum, Cœnobii S. Albani Fundatorum.

Vitæ XXIII. *Abbatum S. Albani*, qui Cœnobium à primâ ejus fundatione ad Matthæi Pariliensis tempora rexerunt.

Additamenta ad Historiam Majorem, ea ferè omnia complexa, quæ ad pleniorem enarrationis alicujus elucidationem in Historiâ aut citantur, aut evocantur. Additamenta ista cum Vitis præcedentibus in unum compegit Matthæus, & secundi voluminis vicem implere voluit.

Prodiit Matthæi *Historia Major Londini* 1571. *Tiguri* 1606. & cum *Vitis Offarum, Abbatumque S. Albani, & Additamentis*, curâ Gulielmi Watsii (qui Glossarium, notas & varias Lectiones apposuit) *Londini* 1640. f. & secundâ vice 1684. f. editio verò anni 1640. non parùm præstat.

Historia Minor, ab anno 1066. ad 1250. quâ breviter & succinctè percurrit, quæ in Historiâ Majore fusiùs enarrat: plurima tamen scitu non indigna ei admiscentur, quæ in Majori Historiâ frustra quæruntur. Extat MS. in Bibliotheca *Arundelianâ*, & in Collegio S. Benedicti Cantab.

Historia etiam ab Adamo ad initia Gulielmi Conquestoris à Matthæo Paris elaborata fuit, quam integram ferè in priorem *Florilegii* sui partem transcripsit Matthæus Westmonasteriensis.

INNOCENTIUS IV. *Sinibaldus* antea appellatus; Patriâ Genuensis, ex gente Fliscanâ & Comitibus Lavaniæ oriundus, Cardinalis Presbyter titulo S. Laurentii in Lucinâ, Pontifex Romanus electus est anno 1243. die XXIV Junii, die XXIX. consecratus. Nil antiquius habuit, quam decessorum odia adversùs Fredericum Imp. internecina fovere. In Galliam igitur anno 1244. Profectus Concilium generale Lugduni anno sequente habendum indixit. In Concilio Imperatorem palàm excommunicavit, imperium ei abrogavit, subditis obsequium illi præstare sub anathematis pœnâ interdixit, Crucem contra illum ubique per Orbem Christianum prædicari jussit, plenariâ peccatorum remissione omnibus contra illum militantibus concessâ. Anno 1246. Jacobum Aragoniæ Regem totumque regnum sacris interdixit. Anno 1251. mortuo Frederico Imp. Conradum & Manfredum filios pessimo odio prosecutus est, jusque hæreditarium repetentes conflato Crucesignatorum exercitu oppugnavit: cùmque parùm procederent arma; anathema in utrumque strinxit. Obiit anno 1254. die VII. Decembr. Tantâ autoritate & veneratione pollebat (* teste Fostero) ut à multis Juris utriusque peritissimis Pater & organum veritatis appellatus sit. Primus Cardinalibus rubrum Galerum dignitatis insigne & ornamentum addidisse dicitur. Natalem B. Virginis Octonis diebus celebrari jussit, Bononiam studio privavit, & Patavium transtulit. Extat *Commentarius in V. libros Decretalium, Venet.* 1570. 1578. *Tridini* 1611. *Lugduni* 1578. f. 1243.

* Hist. Jur. Civ. lib. 3. c. 14. p. 482.

Epistolæ XX. Concil. Tom. XI. p. 598. *Epistola de Translatione Corporis B. Elizabeth* à Lambecio edita est Comment. l. 2. p. 883. *aliæ Epistolæ* XLVI. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. I. ad an. 1243, *&c. aliæ* LXI. ibid. in Regesto Pontif. p. 55. *aliæ* XVIII. in Regesto Appendicis Tomi I. p. 10. *Liber Apologeticus de potestate Ecclesiasticâ, & jurisdictione Imperii contra Petrum de Vineis*, & alia plura Opuscula MSS. in Bibliothecâ Vaticanâ, vid. Lud. Jacob à S. Carolo *Biblioth. Pontif.* p. 121.

JO-

SÆC. XIII. ab An. MCC.

1244. **JOANNES DE S. GEMINIANO**, Ordinis Dominicani Monachus, claruit circa annum 1244. quem tamen alii anno 1310. vel 1319. aſcribunt. Summus Theologus & Concionator, Thomæ Aquinati cum primis familiaris; quem à matre & Fratribus in carcere detentum, ut à Religione Dominicanâ arceretur, aſtu eripuiſſe dicitur. A Gregorio IX. ad prædicandam intra partes Neapolitanas Crucem contra Fredericum Imp. legatus eſt. Extant ab eo ſcripta,

Summa de Exemplis & Rerum Similitudinibus libris X. Prodiit *Baſil.* 1499. *Venet.* 1497. 4°. 1577. 1582. *Antverp.* 1583. 8°. 1599. *Lugduni* 1585. *Colon.* 1670. 4°.

Orationes Funebres. Lugduni 1510. 4°. *Pariſ.* 1611. 8°.

Sermones Quadrageſimales. Venet. 1584. 8°. *Colon.* 1612. 8°.

Alia Joannis de S. Geminiano ſcripta recenſet Ambroſius de Altamura *Biblioth. Prædicat.* Cent. 1. p. 10.

1244. **VINCENTIUS, BELLOVACENSIS** vulgò dictus, natione Gallus, Patriâ Burgundus, ex Ordine Fratrum Prædicatorum, Epiſcopus, ut nonnulli volunt, ſed minus rectè, Bellovacenſis; reipsâ autem non aliâ de causâ Bellovacenſis nomen habuit, quàm quod apud Bellovacos lares fixerit. Claruit anno 1244. Obiit anno 1256. vel ut alii, (rectiùs forſan) 1264. Scripſit *Speculum quadruplex. Hiſtoricum* tractans Hiſtorias ab Orbe condito ad an. 1254. Prodiit ſeorſim *Norimberg.* 1473. *Mogunt.* 1474. *Naturale* libris XXII. *de herbis, avibus, &c. Morale* libris III. *de affectibus animi*; *Norimberg.* 1485. *Venet.* 1493. *Doctrinale* libris XVII. *de ſcientiis*, in quovis ferè genere, *Norimberg.* 1486. Prodiit Opus iſtud ingens & prolixum *Baſil.* 1481. *Venet.* 1484. 1591. fol. *Duaci* 1624. fol. Plura de Vincentio, ejuſque Speculo habet Ambroſius de Altamurâ *; accuratiore verò judicio de utroque agit Philippus Labbeus, qui quædam alia Vincentii Opuſcula, viz. *Conſolatorium de Morte amici, Libros IV. de gratiâ Dei, Librum de geſtis & vitâ B. Mariæ, Librum de eruditione puerorum regalium*, prodiiſſe *Baſil.* 1481. memorat, editionem tamen à ſe viſam non eſſe agnoſcit.

* Biblioth. Prædicat. p. 21.

1245. **HUGO DE S. CARO**, ſeu de S. Theodorico, Patriâ Delphinas, in valle quâdam, cui *Barchinonetæ* nomen, natus, in Academiâ Pariſienſi ſtudio bonarum literarum incubuit, & Doctoratûs inſignia meruit, paulò poſt à B. Jordano in Prædicatorum Ordinem cooptatus. A Gregorio IX. Conſtantinopolin miſſus eſt; ut Eccleſiarum unionem procuraret. Domum reverſus, à Fratribus Galliæ Provincialis electus eſt. Anno 1245. ab Innocentio IV. Eccleſiæ Romanæ Cardinalis titulo S. Sabinæ renunciatus eſt in Concilio Lugdunenſi; variiſque deinceps legationibus adhibitus; imprimis anno 1251. quo in Germaniam miſſus Conradi partes ſtrenuè oppugnavit. Poſtea legatum Pontificium in regione Leodienſi agens, Julianæ cujuſdam, ſuperſtitioſiſſimæ mulierculæ nugacibus viſionibus excitatus, primus omnium Feſtum Corporis Chriſti inſtituit; deinceps in totâ ferè Occidentali Eccleſiâ paulatim receptum. Obiit anno 1260. die XIV. Cal. April. Lugduni apud prædicatores ſepultus.

OPERA.

POſtillæ, ſeu Commentariola juxta quadruplicem ſenſum in totum Vetus ac Novum Teſtamentum (*Commentarium tamen in Pſalmos* plurimi Alexandro Halenſi adjudicant) prodierunt in ſeptem Tomos diviſæ *Baſil.* 1504. *Pariſ.* 1548. *Venet.* 1600. Editioni Venetæ acceſſit octavus Tomus novi Indicis locupletiſſimi.

Ser-

Sermones de Tempore & Sanctis, Swollis 1479. editi in 4°.
Speculum Sacerdotum & Ecclesiæ, Lugduni 1554.
Concordantia major Latinorum Bibliorum, pro omnibus vocibus declinabilibus in totâ S. Scripturâ repertis. Voces enim indeclinabiles addidit Conradus Halberstadius circa an. 1290. *Concordantia* ista pluries prodiit, & ubique ferè prostat.

JOANNES de DEO, natione Hispanus, Decretorum Doctor, & Ecclesiæ Bononiensis Canonicus; claruit, ut ipse in fine operis sui testatur, MCCXLVII. Scripsit ad Episcopum & Capitulum Bononiense *Librum Pœnitentiarium*, in quo generatim de vitiis cujuscunque status & confessione, deinde de pœnitentiâ & confessione Prælatorum, nempè summi Pontificis, Cardinalium, &c. speciatim agit. Extat MS. in Bibliothecâ publicâ Cantabrig. vol. 118. n. 2. & Petavii in Bibliothecâ Cœnobii *S. Joannis Viridario* Plut. 10. ad Lævam. Vid. Ph. Thomasin *Biblioth. Petavin.* MS. p. 31. Habuit etiam penès se D. Theronius, Doctor Sorbonicus, ex cujus Codice amplissima sanè excerpta nobis exhibuit Jac. Petyt ad calcem Pœnitentialis Theodori Cantuar. *Paris.* 1677. *Summa Judicum*, & de Officio Advocatorum, item *Casus super Decretales* ab eo compositi servantur MS. in Bibliothecâ Monasterii Dunensis, teste Sandero *Biblioth. Belg. MS.* par. 1. p. 177. Ejusdem, ni fallor, est *Tractatus de Excommunicationibus*, cum Expositione metro ap. Thomasin loc. citat. 1247.

PETRUS, CASSIODORI filius, natione Anglus, dignitate eques; claruit anno circiter 1250. Extat *Epistola ad Ecclesiam Anglicanam de excutiendâ tyrannide Romani Pontificis in Angliâ*, in Catalogo testium veritatis p. 365. & apud Goldast. *Monarch.* Tom. I. p. 11. 1250.

THEOBALDUS STAMPENSIS, natione Anglus, sacerdos sæcularis; claruit quidem, ex mente Dacherii anno 1108. juxta verò Baleum anno 1250. Rectiùs omnino, siquidem Roberti Grosthead æqualis fuerit, eique *Librum de quibusdam in divinâ paginâ titubantibus dedicavit*, uti fidem facit Baleus *. Extant *Epistolæ* V. apud Dacherium *Spicileg.* Tom. III. Interim tacere non debemus quod refert Brianus Twynus *, & ex eo nuperus Historiæ Oxoniensis conditor †, Theobaldum nostrum *libellum contra Regulares* edidisse, quem Thurstano Archiepiscopo Eboracensi, qui sedem hanc ab anno MCXIX. usque ad an. MCXL. tenuit, nuncupavit. Utrum à Twyni an Balei partibus stet temporis ratio, judicet peritus lector; mihi satis est monuisse. 1250.

* Cent. X. p. 41.
* Apol. lib. 2. Sect. 275, 276.
† Ad an. 1129. p. 48.

DAVID, DE AUGUSTA dictus, quia Augustæ Vindelicorum natus, Ordinis Minorum Monachus; claruit circa an 1250. in urbe natali sepultus, quo anno non liquet. Scripsit *Formulam Novitiorum de reformatione exterioris hominis*, *Formulam interioris hominis*, & *Speculum de VII. progressibus religiosi.* Duo priora opuscula prodierunt seorsim *Augustæ Vindel.* 1593. posterius verò sub Bonaventuræ nomine *Antverp.* 1591. Omnia Davidi, vero authori, restituta habentur in Bibliothecâ Patr. Tom. XXV. p. 867. 1250.

JOANNES SEMECA, natione Germanus, inde *Teutonicus* etiam appellatus, Azonis discipulus, Jurisconsultus consummatissimus, Ecclesiæ S. Stephani Halberstatensis Præpositus; claruit anno 1250. Anno 1265. Clemente IV. Papâ decimas à Clero in redemptionem Terræ sanctæ per Germaniam & Galliam exigente, Clerum expilari, Germaniam exhauriri, & corrasam iniquis artibus pecuniam in pravos usus converti indignatus, Pontificis avaritiæ appellatione interpositâ sese fortiter opposuit. Quo nomine à Clemente excommunicatus, ac præpositurâ Halberstatensi exutus fuit. Obiit anno 1267. Scripsit *Glossam in Decretum Gratiani*, unà cum Decreto sæpiùs impressam. 1250.

SÆC. XIII. ab An. MCC.

1251. GERTRUDIS, natione Germana, ortu nobilis, ordinis Benedictini Monialis, in Cœnobii Rodalsdorfensi vitam egit, ejusdem Cœnobii anno MCCLI. Abbatissa facta, anno vero sequenti monialibus in Heldelfense sacrarum virginum Monasterium translatis, illuc quoque Gertrudis abiit, ubi Mechtildem sororem sociam habuit. Obiit anno MCCXC. Scripsit Germanicè opuscula, seu *Exercitia spiritualia*, quæ Latinè versa, unà cum sororis suæ opusculis, de quibus infra, edita sunt.

1252. ROBERTUS, DE SORBONA à vico natali dictus, S. Ludovici Galliæ regis pœnitentiarius, saltem sacellanus, Canonicus primùm Suessionensis, ac dein S. Mariæ Parisiensis; claruit anno 1252. quo Collegii Sorbonici in Academiâ Parisiensi fundamenta jecit. Obiit post annum 1271. Scripsit *Opuscula* III. pia ac devota, viz. *De Conscientiâ*, *De Confessione*, *Iter Paradisi*; quæ reperiuntur in Bibliothecâ Patr. Tom. XXV.

1253. Matth. Parif. ad an. 1255, 1257. Nic. Trivet. ad an. 1256. Bul. Hist. Univerf. Par. Tom. 3. Præfat. ad opp. Gul. de S.Amor.1632.

GULIELMUS DE S. AMORE, ex oppido cognomine in comitatu Burgundiæ oriundus, Doctor Parisiensis; claruit anno 1253. Ordinum Prædicatorum & Minorum acerrimus castigator. Cùm utrique enim spretis Canonibus & regulis Ecclesiasticis confessionis excipiendæ & prædicationis munus inconsultis Episcopis sibi passim arriperent, & voluntariam paupertatem divitiarumque odium professi, nulli interim labori manum admoverent, sed agyrtarum ad instar circumvagati fucatâ pietatis specie populum pecuniâ emungerent; adhæc scholas in Academiâ juventuti aperientes, statuta tamen Academica observare nollent; id ægrè ferens Academia Parisiensis duce Gulielmo nostro procacibus Fraterculorum ausis obviàm ivit, eosque protervè reluctantes scholâ Parisiensi ejecit. Obstrepunt Fraterculi: res ad Pontificem defertur. Datis ille anno 1256. literis Academicos, nominatim verò Gulielmum, acriter corripit; cumque Academici cœptis inhærerent, Gulielmum cum tribus aliis Doctoribus gradu doctorali omnibusque beneficiis Ecclesiasticis privari, ac regno ejici jussit. Tot injuriis irritatus Gulielmus, mordacem contra Fraterculos libellum in lucem emisit, quo eorum præstigias & nequitias omnium oculis spectandas subjecit, & immodicam Pontificis authoritatem vellicavit. Librum cum authore suo hæreseos statim accusant Fraterculi, ac Romam delatum à Pontifice eodem anno damnari, publicâque sententiâ cremari efficiunt. Nondum tamen territus conquievit Gulielmus, acri vero sale Fraterculos constanter, quoad vixit, perfricuit; & nec stipem ostiatim mendicari à validis & robustis Monachis apud Deum esse meritorium, nec ex temerè usurpato prædicandi confessionisque audiendæ munere injuriam sacerdotibus parochialibus faciendam esse animosè contendit. Quapropter ab Alexandro IV. Papâ anno 1257. toto Galliæ regno se subducere, & docendi scribendique munere deinceps abstinere, sub anathematis gravissimi pœnâ jussus est. Obiit post aliquot annos, à Fraterculis post mortem inter Hæreticos relatus, & calumniis convitiisque probè mactatus; memoriam verò ejus contra dicaculorum istorum ineptias egregiè tutatus est Laurentius Anglicus, Abbas & Magister Parisiensis, qui Gulielmo de S. Amore succedaneus, Fraterculos scriptis suis acriter castigavit. Vid. plura de eo in *Conspectu* hujus Sæculi.

OPERA.

Commentarius in Psalmum primum.

Concio de Publicano & Pharisæo.

De periculis novissimorum temporum adversùs mendicantes Ordines liber, ab Alexandro IV. anno 1256. damnatus.

Quæstio unica de quantitate Eleemosynæ, utrùm liceat homini dare quicquid habet, ita ut sibi nihil retineat & mendicet.

Quæstio unica de valido mendicante, utrùm debemus dare Eleemosynam valido mendicanti, si sit pauper.

Casus

Casus & Articuli, super quibus accusatus est Magister Gulielmus de S. Amore à Fratribus Prædicatoribus.

Collectiones Catholicæ & Canonicæ ad Clementem IV. summum Pontificem anno 1266. delatæ, ad defensionem Ecclesiasticæ Hierarchiæ, & ad instructionem & præparationem simplicium Christi fidelium contra pericula imminentia Ecclesiæ Universali per Hypocritas, Pseudo prædicatores, & penetrantes domos, & ociosos, & curiosos, & girovagos.

Tabula de signis, per quæ Pseudo-prædicatores discerni possunt à veris.

Sermo in die SS. Apostolorum Jacobi & Philippi.

Prodierunt opera ista *Constantiæ ad Rhenum* (uti præ se fert titulus, reverà autem Parisiis) 1632. 4°. quam quidem editionem nondum videram, cum *Cartophylacem* meum anno 1685. in lucem emisi, mox eâ de re certior ab amico factus.

REINERIUS SACHONUS, patriâ Placentinus, Philosophus & Theologus peritissimus, primò Waldensium antesignanus, dein iis desertis in Prædicatorum Fratrum familiam se dedit, Hæreticorum inquisitor generalis factus. Claruit anno 1254. Verùm cum castrum Gathense, Waldensium municipium, demolierat, eorumque plures igni adjudicârat, ex urbe Mediolanensi ejectus anno 1259. in exilio obiit. Extat *summa de Catharis & Leonistis*, à Claudio Coussord *Parif.* 1548. edita. Magnam libri partem ediderat Flaccius Illyricus in Catal. Test. Verit. p. 431. Tandem *librum integrum* Rainerii *adversùs Waldenses* X. capita complectentem (in quibus de causis hæresium, de sectis antiquorum & modernorum Hæreticorum, eorumque notis, moribus, examine, & punitione agit) cum amplissimis Prolegomenis & variantibus Lectionibus in lucem dedit Jac. Gretserus *Ingolstad.* 1613. 4°. exinde relatus est in Bibliothecæ Patr. Tom. XXV. p. 262. Calci subjicitur *Appendix de Hypocritis*, qui nuncupantur *Stertzer*, in quâ variorum Hæreticorum deliramenta continentur, quam Gretserus nullâ ratione probâ instructus, Reinerii non esse contendit. 1254.

ALEXANDER IV. ante *Raynaldus* vel *Rolandus* dictus, patriâ Campanus, de Castro Gennæ in Diœcesi Anagninâ, ex Comitibus Signiæ oriundus, Philippi Anagnini filius, Gregorii IX. nepos, Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, Episcopus Ostiensis & Velitrensis. Pontifex Romanus electus est ipso natali Dominico anno 1254. biduo post coronatus. Anno 1255. Manfredum Siciliæ & Apuliæ regem anathematizavit, regno deponendum decrevit, armis impetiit, crucemque contra eum ubique prædicari jussit. Anno 1256. Conrardinum Frederici Imp. nepotem Imperatorem eligi vetuit, & electores in partes ejus propendentes excommunicavit. Eodem anno à Manfredo in angustias redactus, Henrico III. Angliæ regi cum subsidiario exercitu die præstituto in Siciliam advolare sub anathematis pœnâ præcepit, Alphonsumque Lusitaniæ regem cum toto regno diris devovit. Anno 1258. Florentinos & Genuenses fœdus cum Manfredo olim initum violare recusantes anathemate percussit. Obiit Viterbii anno 1261. die XXV. Maii. Extant *Epistolæ* III. Concil. Tom. XI. p. 716. aliæ *Epistolæ* LI. apud Waddingi *Annales Minorum* ad an. 1256. &c. *aliæ* CXXIV. ibid. Tom. II. in Regesto Pontif. p. 18. *Constitutio Cypria*, Concil. Tom. XI. p. 2352. 1254.

HUMBERTUS DE ROMANIS, natione Burgundus, in vico de Romains natus, Parisiis dum studiis incubuit, S. Dominici familiæ nomen dedit anno 1225. Anno 1254. Ordinis sui Magister Generalis factus est. Dignitati cessit anno 1263. Obiit anno 1274. 1254.

OPERA.

INstitutionum spiritualium libri VI. sive *Speculum religiosorum.* Prodierunt *Lovanii* 1575. *Parif.* 1622.

SÆC. XIII. ab An. MCC.

Expositio, seu Commentarius in Regulam S. Augustini. Prodiit *Comi* 1605. 8°. *Montibus* 1645. 4°.

Sermones pro omni materiâ CC. *Venet.* 1603. 4°.

Vitæ Fratrum, si non ab Humberto, saltem à Gerardo Fracheto Lemovicensi O. D. Humberti jussu compositæ *Lugduni* 1585. *Ingolstad.* 1591.

Epistola de tribus votis substantialibus religionis. Prodiit unà cum Sermonibus *Hagenoæ* 1508. fol. & *Venet.* 1603. 4°.

De eruditione Concionatorum libri II. Prodierunt *Vincentiæ* 1604. *Barcinone* 1607. 4°.

Habentur ferè omnia Humberti opera in Bibliothecâ Patr. Tom. XXV. p. 424, 567, 653, 665.

THEODORUS LASCARIS, *Junior*, *Ducas* etiam dictus, ortu Nicænus, Theodori senioris (qui captâ à Latinis Constantinopoli imperii sedem Nicæam transtulerat) ex Irene filiâ nepos, Joannis Ducæ Irenes conjugis & Theodori successoris filius natu major, patri in imperio successit anno MCCLV. Rem adversus Bulgaros, Thessalos, aliosque imperii hostes ferè per triennium fœliciter egit, verum infirmâ valetudine morbisque fractus, habitum Monachalem induit, & in Sydandronum Monasterium, ut nos docet Dorotheus * Monembasiensis (in Magnesia id situm erat) secessit, ibique breve quod vitæ remansit, tempus consummandæ pœnitentiæ, & otio pio ac literario consecravit. Regnavit annos III. defunctus anno MCCLIX. ætatis 36. Princeps omninò eruditus, meliori sorte, sæculoque dignus. Certè summum ejus tum in pietatem, tum in rem literariam studium ex ipsius nummis, imperiique insignibus luculenter constat, in quibus dextra crucem, sinistra volumen tenens describitur. Vid. Cl. & literis non minus quam dignitate illustrem D. du Fresne *Famil. Byzant.* p. 223. Scripsit jam Monachus ad Joannem Episcopum Coronensem prolixum satis *Tractatum adversùs Latinos de processione Spiritûs Sancti.* Extat MS. sed mendosè exaratus, & in fine mutilus in Bibliothecâ Coll. Gonv. & Caji Cantab. Titulum & Prologum, quos in usum meum descripsit D. Whartonus, Græcè hic subjungam.

* Συνοψ. Διαφορ. Ἱστορ. p. φκε'.

Θεοδώρου μοναχοῦ τοῦ Λάσκαρι λόγος ἀπολογητικὸς πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κοτρώνης κατὰ τῶν Ἰταλῶν, ἤγουν κατὰ τῶν Λατίνων περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου.

Ἐπειδὴ ἐρώτησιν ὑπελάβετο ἡ βασίλεια μου πρὸς σὲ, ὦ Ἱερώτατε ἐπίσκοπε Κοτρώνης, ἀπολογήσασθαι τῇ βασιλείᾳ μου, ὅπως ἡ ἁγιωτάτη τοῦ Θεοῦ μεγάλη ἐκκλησία ἡ πρεσβυτέρα Ῥώμη δογματίζει, περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ ἀπολογίαν ἔδωκε παρὰ τὴν βασιλείαν μου, ὅτι ἡ ἁγιωτάτη τοῦ Θεοῦ μεγάλη ἐκκλησία οὕτως * συνεῖται περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὡς οὐ μόνον ἐκ τοῦ πατρὸς ἔχει τὴν ἐκπορεύειν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἀπολογεῖται σοὶ ἡ βασιλεία μου, ὅτι, ἡ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτη τοῦ Θεοῦ μεγάλη ἐκκλησία, καθὼς μέλλεις γνωρίσαι ἐκ τῶν κατωτέρων ῥηθησομένων ἐγγράφων μαρτυριῶν καὶ ῥήσεων εὐαγγελικῶν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ μόνου ἐκπορεύεσθαι δογματίζει, ἐκ τοῦ υἱοῦ δὲ οὐκ ἐκπορεύεσθαι, ἀλλὰ φαμὲν διὰ τοῦ υἱοῦ δὲ χορηγεῖσθαι ἡμῖν πρὸς κάθαρσιν, καὶ ἁγιασμὸν, καὶ πιστεύομεν, καὶ δοξάζομεν, ὡς γὰρ χρήσεις ἀναλεξαμένη ἡ βασιλεία μου συντόμως, τῇ σῇ παρατίθησιν ἱερότητι. Ἄρχεται δὲ ἐκ τῆς αὐταληθείας αὐτῆς. Καλὸν γὰρ ἐκ Θεοῦ τ' ἄρχεσθαι, καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι. Ὅταν γὰρ ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ἡμῖν. Pergit deinceps illustrissimus autor varia sacræ Scripturæ loca, plurimaque SS. Patrum testimonia proferre, quæ quidem acutè satis urgere solet.

* Forte συνίεται.

Præter ea quæ scripsit de processione Spiritûs S. quæque duabus orationibus complexus est, plures adhuc *Orationes Theologicas* memorat Leo Allatius *, in quibus tractat *de Uno, & Deitate, Unum esse Tria, De divinis nominibus, De sanctissimâ Triade, & de Incarnatione Christi.* Librum ejus *de Communicatione naturali*, interprete Cl. Alberio, extare dicit Freherus in Chronologiâ, sed necdum vidi.

* De Consens. lib. 2. c. 14. §. 4. p. 722.

Tractatus ejus de Trinitate; *de Virtute*; *de Jejunio*; *Ethicorum Epitome*; *Sapientiæ Encomium*; *in S. Euthymium Sanctosque anargyros*, &c. Extant MS. in

in Bibliothecâ regiâ Par. Cod. 1031. ap. Labbé *Biblioth. Nov. MS.* p. 96. SÆC. XIII. ab An. MCC.

NICEPHORUS BLEMMIDA, Presbyter & Monachus Monasterii in Emathiis juvenis adhuc factus, ubi vitam egit verè asceticam & Philosopho Christiano dignam; asperâ victûs & exercitationis ratione sese indies macerans. Templum sumptibus suis extruxit, & extructo præfuit, quod cùm Marchesina, Joannis Ducæ Imp. amasia, religionis ergo frequentare vellet, Nicephorus eam è foribus præcipitem dedit. Nefas enim judicabat divinus ille vir (inquit Gregoras) nefariam illam & impudicam mulierculam profanis & consceleratis pedibus sacrum pavimentum calcare. Tandem anno 1255. mortuo Germano, Theodorus Lascaris Joannis Ducæ successor, Nicephorum nostrum, quem præceptorem habuerat, in Patriarcham CP. promovere voluit. Verùm oblatam ille dignitatem constanter recusavit. Quo anno obierit, non liquet. Ἀνὴρ δὲ οὗτος (ait Gregoras *) πολλαῖς ἐγκαλλωπιζόμενος ταῖς ἀρεταῖς, καὶ πολλῇ τῇ σοφίᾳ ἐξησκημένος, ὁπόσην τε Ἑλλήνων ὑμνοῦσι παῖδες, καὶ ὁπόσην οἱ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας προστάται καὶ ῥήτορες εἰς ἡμετέραν ὠφέλειαν προὔθηκαν. *Erat is multis virtutibus insignis, & sapientiâ variâ instructus, tum eâ quæ apud Gentes in precio est, tum ea quam Ecclesiæ antistites & oratores in nostram utilitatem prodiderunt.* Latinis plurimùm favebat, eorumque dogmata etiam adversùs suos propugnavit. Interim etiam hodiè supersunt opuscula quædam, in quibus adversùs sententiam Latinorum, præcipuè de processione Spiritûs S. fortiter disputat. Nodum istum solvere conatur Leo Allatius de Consensu l. 2. c. 14. §. 4. dicendo vel Blemmidam nondum discussâ causâ hæc juvenem effutiisse, & re postea diligentiùs examinatâ revocâsse, vel potiùs hæc fuisse Schismaticorum commenta sub Nicephori nomine protrusa; cum neque rerum pondera, neque doctrinam, neque styli rationem eandem in iis, quam in cæteris ejus opusculis, observare liceat. Quàm rectè hæc, viderint quibus Codices MSS. inspicere datum sit.

1255.

* Hist. l. 2. p. 33.

SCRIPTA.

DE *Processione Spiritûs S. libri* II. alter ad Theodorum Lascarim, ad Jacobum Bulgariæ Archiepiscopum alter. Editi sunt Gr. Lat. ab Oderico Raynaldo *Annal. Eccles.* Tom. I. *in Append.* & à Leone Allatio inter *Orthodoxæ Græcæ Scriptores* Tom. I. p. 1.

Epistola ad plurimos data, postquam Marchesinam templo ejecerat. Extat Gr. Lat. apud L. Allatium *de Consensu* l. 2. c. 14. §. 4.

Epitome Logica & Physica. Prodiit Gr. Lat. *Augustæ Vindel.* 1605. 8°.

Encomium in Joannem Evangelistam, *Oratio de Animâ*, *alia de corpore*; *Enarrationes in aliquot Psalmos*, *& opuscula de Fide*, *de Virtute*, *& de Religione*, in Bibliothecâ Bavaricâ & Vaticanâ extare MSS. dicuntur. Oratio ejus de Fide cum opusculo S. Thomæ Ordinis Prædicatorum de processione Spiritûs S. & excerptis de diversis quæstionibus habetur MS. in Biblioth. regiâ Parisiensi, testante Labbeo *Bib. Nov. MSS.* p. 88.

Bina sub ejusdem nomine *Opuscula contra Latinorum dogma de Processione Spiritus S.* se MSS. vidisse prodit Leo Allatius loco citato. De Blemmidæ opusculis vide etiam quæ habet idem Allatius not. ad Georg. Acropolit. p. 244.

ARSENIUS, *Autorianus* dictus, patriâ Constantinopolitanus, Monasterii cujusdem Nicæni alumnus, cui etiam præfectus est. Postmodum abdicato hoc munere, privatam magis vitam in Apolloniadis Asceteriis excoluit; & ut videtur, etiam in Monte Atho monasticam vitam degit. Tandem circa annum 1255. Nicephoro Blemmidâ id muneris recusante, à Theodoro Lascare Imp. juniore imperii recèns potito ad Patriarchatum Constantinopolitanum evectus est. Anno 1259. Theodorus Imp. moriens, Arsenium unà cum Georgio Muzalone Joanni filio tutorem dedit. Arsenius 1255.

SÆC. XIII. ab An. MCC. ſenius verò Muzalonis proditionem & inſidias regio puero intentatas ægrè ferens, Patriarchatu ſeſe abdicavit, & in Monaſterium ſeceſſit. Anno 1261. recuperatâ à Græcis, duce Michaele Palæologo, Conſtantinopoli, ad urbem regiam evocatus eſt, ut dignitatem priſtinam, & cum dignitate ſedem pluſquam ſemiſæculo Græcis Patriarchis deſideratam reciperet. Anno 1262. Michael Imp. Joannem Theodori Laſcaris filium decennem, & Arſenii Patriarchæ pupillum oculis privavit. Tam nefarium facinus Eccleſiaſticis cenſuris vindicavit Arſenius, ac Michaelem ſacris interdixit. Irarum plenus Imperator Epiſcoporum Concilium indicit, Arſenium fictis criminibus onerat, Patriarchatu deponendum curat, & in Proconneſum relegat. Multos annos exilio ſuperſuit Arſenius, quando tamen obierit, non liquet. De eo ſic Gregoras * ; ἦν μὲν γὰρ τὰ πρὸς ἀρετὴν φέρων, καὶ κατὰ Θεὸν ἀγωγὴν ὁ ἀνὴρ οὐ πολὺ τῶν ἄκρων ἀπολειπόμενος, εἰς δὲ πραγμάτων πεῖραν καὶ πολιτικὴν διοίκησιν καὶ αὐτῶν (ὡς εἰπεῖν) τῶν ἀπὸ σκαπάνης ὀψὲ τῆς ὥρας ἀπαλλαττόντων ἀπολειπόμενος. *Nam quod ad virtutem & pietatis cultum attinebat, ille vir parum à ſummis aberat, ſed uſu rerum & Imperii adminiſtratione ne cum foſſore quidem conferendus.* Scripſit adhuc Monachus *Synopſin divinorum Canonum*, ex Patribus Synodorumque ſtatutis collectam, & in titulos CXLI. digeſtam, capitibus quibuſdam legum imperialium cuivis titulo adjectis. Extat Gr. Lat. ab Henrico Juſtello edita Biblioth. Jur. Canon. Tom. II. p. 749. *Teſtamentum* Arſenii Gr. Lat. extulit Cl. Cotelerius Monument. Eccleſ. Gr. Tom. II. p. 168.

* Hiſt. l. 4. p. 60.

1255. THOMAS AQUINAS, *Doctor Angelicus*, gente Italus, ex nobiliſſimo Comitum Aquinatum, Regumque Siciliæ & Aragoniæ ſanguine oriundus, natus eſt in caſtro Aquino, anno 1224. Puer adhuc quinquennis Monachorum Caſinenſium diſciplinæ commiſſus eſt, ubi cum præclara ingenii ac præmaturæ indolis documenta edidiſſet, ad Academiam Neapolitanam miſſus eſt, ibique in Dialecticis Petrum Hibernum, in humanioribus literis Martinum, præceptores ſortitus. Anno 1241. inito cum Joanne de S. Geminiano conſilio in Cœnobio Neapolitano Ordinis Dominicani habitum clàm parentibus ſuſcepit. Re auditâ, obſtupuit mater ejus, nullumque non lapidem movit, ut illum à propoſito revocaret. Hujus ut inſidias eluderent ſodales Dominicani, Thomam occultò Taracinam, inde Anagniam, tandem Romam tranſmiſerunt. Mater filium ubivis ſecuta, ut ad conſpectum ejus admitteretur, nequaquam à Cœnobitis impetrare potuit. Illa igitur mox tribus majoribus filiis in ſubſidium vocatis, Thomam Lutetiam Pariſiorum à ſodalibus miſſum in itinere comprehendit, & in arce ſuâ tutò cuſtodiri fecit. Thomas carceri incluſus, SS. Scripturarum lectioni ſe totum dedit, & repetitis matris, fratrum, & ſororis precibus, lachrymis atque obteſtationibus laceſſitus, ut à ſuſcepto vitæ inſtituto recederet, nullis blanditiis, nullis unquam minis expugnari potuit. Poſt biennium carcere per feneſtram elapſus, Neapolin, atque inde Romam petiit. Anno 1244. à Joanne Teutonici Ordinis Magiſtro Lutetiam ductus eſt. Lutetiæ parùm moratus, Coloniam adiit, ut Albertum M. ibi loci docentem audiret. Coloniâ Pariſios iterùm accitus eſt, ut libros ſententiarum publicè interpretaretur, quod quidem cum ingenti nominis ſui famâ, & mirando ſtudioſorum concurſu præſtitit. Claruit anno 1255. quo Theologiæ Doctor in facultate Pariſienſi eadem cum Bonaventurâ die creatus eſt. Ante annum 1263. in Italiam reverſus, Ordinis ſui Definitor in Provinciâ Romanâ conſtituitur, eoque nomine anno 1263. Generali totius Ordinis conventui Londini habito interfuit. Munus interim ſcholaſticum nequaquam deſeruit. In primariis enim Italiæ Academiis, Bononiæ, Romæ, Fundis, Fogiis in Apuliâ, ac Piſis Theologiam publicè docuit. Ultimo loco Neapoli conſedit, ubi Caroli regis ſtipendio honeſtatus, reliquum vitæ tempus docendo exegit; rerum mundanarum curæ adeò non deditus, ut ad Neapolitanum Archiepiſcopatum à Clemente IV. vocatus, munus oblatum recuſaret. Anno demum 1274. à Gregorio X. Papâ ad Concilium Lugdunenſe II. evocatus, ut librum adversùs Græcorum errores, jubente Urbano

Comment. Andr. Maurocen. de *Vit. B. Thomæ* inter opuſc. *Ven.* 1625. 8o. Marac. in Biblioth. Marian. Altamur. Biblioth. Domin. p. 34. Bzov. ad an. 1274. N. 19, 20.

Urbano IV. à se compositum in Concilio prælegeret, Neapoli discessit; & in itinere non procul à Tarracinâ in Cœnobio Fossæ Novæ diem supremum obiit Nonis Martii, anno ætatis suæ 50. In extremis agens, sumpturus * Eucharistiam, Dominum Jesum flendo rogitabat, ut iis quæ de ipsius mysteriis, deque universâ Ecclesiæ S. Spiritu instigante scripsisset, si minùs recta fuissent, veniam tribueret, eaque omnia Ecclesiæ judicio sacrosancto permisit. De eo hæc inter alia Sixtus Senensis *: *In sacris sincerioris Theologiæ studiis ita sapientissimo Augustino proximus incessit; atque ita mentem ejus, & omnes reconditos sensus introspexit, exhausitque, ut juxta Pythagoræ Metempsychosin communi omnium doctissimorum adagio jactatum sit, Augustini animam migrâsse in Thomam.* Thomæ quidem doctrina in Scholis Pontificiis magni semper ab omnibus habita est, non tantæ tamen autoritatis, ut ad illius normam dogmata Theologica exigerentur, quin liberè de quæstionibus ab eo determinatis judicare licet, ejusque doctrinam impugnare, quod pluribus adversùs Bzovium contendit Dermicius Thaddæi in *Nitela Francisc. Relig.* p. 35. &c.

SÆC. XIII. ab An. MCC.

* Volater. l. 21. p. 758.

* Biblioth. l. 4. p. 308.

OPERA.

Expositio in Aristotelis libros Peribermenias & posteriorum Analyticorum, in octo libros Physicorum, in tres libros de Cœlo & Mundo, in libros de Generatione & Corruptione, in quatuor libros Meteororum, in tres libros de Animâ, in tres libros, qui Parva Naturalia dicuntur, in duodecim libros Metaphysicorum, cum tractatu de Ente & Essentiâ, in librum de Causis, in libros X. Ethicorum ad Nicomachum, in octo libros Politicorum, Venet. 1496.

Commentaria in IV. libros Sententiarum Magistri Petri Lombardi. Prodierunt seorsim *Basil.* 1492. *Paris.* 1574. 8°. *Venet.* 1481, 1490. fol.

Quæstiones disputatæ X. *de Potentiâ Dei*, *Argent.* 1500. XVI. *de Malo. De spiritualibus Creaturis. De Animâ. De Unione Verbi. De Virtutibus in communi. De Charitate. De Correctione fraternâ. De Spe. De Virtutibus Cardinalibus.* XXIX. *de Veritate.*

Quæstiones Quodlibeticæ XII. *Colon.* 1471, 1485, 1491. fol. *Noriberg.* 1474. *Ulmæ* 1475.

Summa Catholicæ fidei contra Gentiles in libros IV. distributa. Prodiit *Romæ* 1476. *Venet.* 1480. fol. seorsim etiam cum uberrimis Francisci de Sylvestris Commentariis *Lugduni* 1566. fol.

Expositio in librum B. Dionysii de Divinis Nominibus.

Summa Theologiæ in partes III. divisa; Quæstiones DXII. *articulos* MMDCLIV. continens. Prodiit seorsim *Colon.* 1604. *Duaci* 1614. *Antverp.* 1624. cum Commentariis Cajetani *Bononiæ* 1514. cum Commentariis Capponi, Cajetani & Javelli *Venet.* 1596. 5 vol. fol. Prodiit etiam per partes variis locis & temporibus edita, viz. pars prima *Venet.* 1477, 1484. prima secundæ *Venet.* 1483. secunda secundæ *Rom.* 1474. *Venet.* 1480. tertia pars *Venet.* 1486.

Expositio in librum B. Job.

Expositio in primam Quinquagenam Psalmorum Davidis.

Expositio in Canticum Canticorum, quam S. Thomas morti proximus in lecto decumbens Monachis Fossæ Novæ dictavit. Prodiit seorsim 1545. 8°.

Expositio in Esaiam Prophetam.

Expositio in Jeremiam Prophetam.

Expositio in Threnos Jeremiæ. Tres hasce Expositiones à nonnullis Thomæ Anglico adjudicantur.

Expositio in Evangelium S. Matthæi. Supposititia est, ac Petrum Scaligerum Dominicanum Veronensem Episcopum authorem habet.

Expositio in Evangelium S. Joannis.

Catena aurea in IV. Evangelia, ad Urbanum IV. Papam, ex sententiis SS. Patrum miro artificio contexta. Prodiit seorsim *Lugduni* 1530. 8°. *Antverp.* 1578. fol. Commentarii ejus in IV. Evangelistas prodierunt 2 vol. *Noriberg.* 1474. *Venet.* 1486.

Expositio

SÆC. XIII. ab An. MCC. *Expositio in omnes D. Pauli Epistolas, Basil.* 1475. & Cajetani Commentariis illustrata, *Bononiæ* 1481. fol.

Sermones pro Dominicis diebus, & Sanctorum solennitatibus. Prodierunt seorsim *Romæ* 1571. 8o.

Opuscula LXXIII. viz. *Contra errores Græcorum. Compendium Theologiæ ad Reginaldum fratrem* (quod quidem non Thomæ, sed Ulrici de Argentinâ fœtus esse videtur.) *Declaratio quorundam articulorum contra Græcos, Armenos, & Saracenos. De duobus præceptis Charitatis & decem legis præceptis. De Articulis fidei & Sacramentis Ecclesiæ. Expositio Symboli Apostolorum. Expositio Orationis Dominicæ. Expositio Salutationis Angelicæ. De Articulis CVIII.* sumptis ex opere Petri de Tarentasiâ. *Responsio ad Joannem Vercellensem. Responsio de Articulis* XLII. *ad eundem. Responsio de Articulis* XXXVI. *ad lectorem Venetum. Responsio de Articulis* VI. *ad lectorem Bisuntinum. De differentiâ Verbi divini & humani. De natura & origine verbi intellectus. De substantiis separatis,* seu *de Angelorum natura. De vanitate intellectus. Contra pestiferam doctrinam retrahensium homines à religionis ingressu. De perfectione vitæ spiritualis. Contra impugnantes Dei cultum & religionem adversus Gulielmum de S. Amore. De regimine Principum libri* IV. (quos plurimi suspectos habent.) *De regimine Judæorum. De Forma absolutionis. Expositio primæ decretalis. Expositio secundæ decretalis. De Sortibus. De astrorum judiciis. De æternitate Mundi contra murmurantes. De Fato. Tractatus Logici & Philosophici* XXVI. *De eruditione principum libri* VII. *Officium de Festo corporis Christi,* Urbani IV. jussu compositum. *Opus de venerabili Sacramento altaris* (quod à nonnullis Alberto M. tribuitur) *De Sacramento Eucharistiæ ad modum X. Prædicamentorum. De humanitate Jesu Christi. De dilectione Christi & Proximi. De divinis moribus. De Beatitudine. De modo confitendi & puritate conscientiæ. De Officio Sacerdotis. Expositio Missæ. De emptione & venditione ad tempus. Epistola brevis exhortatoria ad quendam. De vitiis & virtutibus numero quaternario procedens. De Concordantiis dictum. De Usuris.* (Opuscula ista XIV. proximè recensita dubiæ sunt fidei.) *Expositio in librum Boethii de Hebdomadibus. Præclaræ Quæstiones super librum Boethii de Trinitate.* Ex opusculis hisce LXXIII. prodierunt seorsim XLIX. 1488. f. quam editionem penes me habeo. Plura *Venet.* 1587, & 1596.

Omnia S. Thomæ opera hactenus enumerata prodierunt in XVII. Tomos divisa *Romæ* 1570. *Venet.* 1594. *Antverp.* 1612. Editionibus Venetæ & Antverpiensi decimus octavus accessit Tomus opera sequentia complectens.

Commentarius in Genesin. Prodiit seorsim *Lugduni* 1573. 8°.

Commentarius in libros Maccabæorum, Paris. 1596. 8o.

Commentarius in omnes Epistolas Canonicas, Paris. 1543. 8o. 1550. *Lugduni* 1556. *Antverp.* 1592.

Commentarius in Apocalypsin.

Commentarius in Danielem Prophetam.

Commentarius in Boethii libros de consolatione Philosophiæ. Prodiit seorsim *Lovaniæ* 1487. fol. *Lugd.* 1514. 4°.

De operibus hisce una eademque ferenda est sententia, ea scilicet Thomæ Aquinati abjudicanda esse, & Thomæ Anglico maximam partem deberi.

Prima operum S. Thomæ editio prodiit Tomis XVII. *Venet.* 1490. *Noriberg.* 1496. fol.

1255. Vid. Wadding. Annal. Minor. ad an. 1221, 1232, 1243, 1253, 1256, 1260, 1265, 1271, 1274. & alibi.

BONAVENTURA, *Joannes,* seu ut alii, *Petrus, Fidanza* in baptismo dictus, à Græcis verò *Eustachius* & *Eutychius,* appellatus, *Doctor Seraphicus,* gente Italus, patriâ Tuscus, apud Balneoregium Hetruriæ urbem honestis parentibus, patre Joanne, Ritellâ matre, natus anno 1221. Anno circiter 1243. Fratrum Minorum Ordini nomen dedit, & Alexandrum Alensem, uti perhibent, præceptorem nactus, studiis Theologicis in Academiâ Parisiensi incubuit. Tam fœlici id successu præstitit, ut post septennium dignus haberetur, qui Sententiarum libros publicè prælegeret & explicaret.

Anno

Anno 1255. Doctoratûs insignibus cohonestatus est. Anno sequente post Joannis Parmensis mortem totius Ordinis Franciscani Præfecturam seu Generalatum unanimi omnium Fratrum suffragio accepit. Generalis factus, labascentem Minorum disciplinam correxit: totumque Ordinem adversùs Giraldum de Abbatis-villâ, & Gulielmum de S. Amore egregie defendit. Immodico planè & superstitioso affectu B. Mariæ Virginis cultui mancipatus, congregato Pisis generali Ordinis sui Capitulo inter alia statuit, Ut Fratres Minores plebem in concionibus passim hortarentur ad eam, signo campanæ, quæ post completorium pulsatur, audito, orandam & venerandam. Quin & primus omnium religiosas Laicorum sodalitates sive Confraternitates in Orbem Christianum induxit, instituta Romæ anno 1270. Confraternitate, quam vocant *Confalonis*. Anno 1272. cùm post diuturnum Interpontificium de Pontifice eligendo inter Cardinales non conveniret: Bonaventura communi omnium calculo arbiter est adhibitus, qui Pontificem eligendum pro lubitu suo nominaret. Potestate igitur acceptâ, Theobaldum Archidiaconum Leodiensem, *Gregorium X.* postea dictum, Pontificem designavit: à quo ipse vicissim anno 1274. Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, & Episcopus Albanensis creatus est, paulò antè Concilium Lugdunense II. cujus ille primæ sessioni intererat. Obiit Lugduni ante finitum Concilium anno 1274. die XV. Julii, ætatis suæ 53. honorificentissimo funere elatus, totâ nempe Synodo exequias summo studio celebrante.

OPERA.

Principium S. Scripturæ.

Expositio seu Sermones XXIII. in Hexaemeron.

Expositio in Psalterium, in Ecclesiasten, in Sapientiam, & in Threnos Hieremiæ.

Expositio in caput VI. S. Matthæi, & in Evangelium S. Lucæ.

Postilla in Evangelium S. Joannis, & Collationes in eundem.

Sermones de Tempore, & de Sanctis. Swollæ 1479. fol. *Hagenoæ* 1496.

Commentaria in IV. libros Sententiarum, 2 Vol. *Norimberg.* 1491. fol.

Opuscula XIII. viz. *De reductione artium ad Theologiam. Breviloquium, Centiloquium, Pharetra, Declaratio terminorum Theologiæ. Principium compendiosum in libros Sententiarum. Quatuor libri Sententiarum carmine digesti. De quatuor Virtutibus Cardinalibus. De septem donis Sp. S. De tribus ternariis peccatorum. De resurrectione ad gratiam. Diæta salutis* (quæ cum præcedente Opusculo seorsim prodiit *Paris.* 1523. 8°.) *De Ecclesiasticâ Hierarchiâ.*

Opuscula alia XVII. viz. *Soliloquium. De Meditatione Vitæ D. N. Iesu Christi. Libellus meditationum. De septem gradibus contemplationis. De quinque festivitatibus pueri Iesu. Officium de Passione Dominicâ. De S. Cruce laudatio. Lignum Vitæ. Speculum de laudibus B. Mariæ, Argent.* 1476. *De Coronâ B. Mariæ. De compassione ejusdem. Philomela Passioni Domini aptata per septem horas. De septem verbis Domini in Cruce. Psalterium B. Mariæ majus. Psalterium B. Mariæ minus. In Salutationem Angelicam. In Salve Regina.*

Opuscula alia XX. viz. *De institutione vitæ Christianæ. De regimine animæ. Speculum animi. De X. Præceptis. De gradibus virtutum. Itinerarium mentis in Deum. De septem itineribus æternitatis. Stimulus divini amoris. Parvum bonum sive incendium amoris. Amatorius. Exercitiorum spiritualium libellus. Fascicularius. Epistola* XXV. *memorialia complectens. Confessionale. De ratione confitendi. De puritate conscientiæ. De præparatione Sacerdotis ad Missam. Expositio Missæ. De sex alis Cherubim. De sex alis Seraphim.*

Opuscula alia XXIII. viz. *De triplici statu Religiosorum. Speculum disciplinæ in usum Novitiorum* (quod cum Epistolâ memoralium seorsim prodiit *Antverp.* 1600. 8°.) *Viginti passus Novitiorum. In regulam Novitiorum. De processu Religionis. De contemptu Sæculi. De reformatione mentis. Alphabetum parvum boni Monachi. De perfectione vitæ ad Sorores. Declaratio Regulæ Minorum. Quæstiones circa eandem Regulam. Quare Fratres Minores prædicent. De paupertate*

SÆC. XIII. ab An. MCC *tate Christi. Quòd Christus & Apostoli nudis pedibus incedebant. Apologia Evangelicæ paupertatis. Contra calumniatorem Regulæ Franciscanæ. Apologeticus in eos, qui Ordini Minorum adversantur. De non frequentandis quæstionibus. Collationum libellus ad Fratres Tolosates* (de quo ambigitur). *De reformandis Fratribus, ad ministros Provinciales. Compendium Theologiæ. De essentiâ, invisibilitate, & immensitate Dei. De mysticâ Theologiâ.*

Prodierunt S. Bonaventuræ Opera hactenus enumerata, in VIII. Tomos digesta, *Romæ* 1588. f.

1255. THOMAS, *Cantipratensis* dictus, natione Barbantus, in vico Leuvis propè Bruxellam nobili genere natus, primò quidem Canonicus in Cantiprato propè Cameracum; dein ad Prædicatorum castra transiens, Albertum Magnum Coloniæ docentem audivit, Thomam Aquinatem condiscipulum nactus, claruit anno 1255. Demum Subprior ac Lector in Conventu Fratrum Ordinis sui Lovaniensi factus, tandem Episcopus Lusentinus consecratus suffraganeam Episcopo Cameracensi navavit operam. Obiisse dicitur anno 1263. die XV. Maii.

SCRIPTA.

B*Onum Universale de Apibus*, ad Humbertum Ordinis Prædicatorum Generalem. Prodiit *Duaci* 1597. 1605. & cum notis Georgii Colvenerii ibid. 1627. 8o.

Vita B. Christianæ, dictæ *Mirabilis* in Hasbaniâ. Extat apud Surium die XXIII. Junii.

Vita B. Mariæ Ogniacensis, apud Surium ibid.

Vita B. Lutgardis monialis de Aquiriâ, apud Surium XVI. Junii.

Vita B. Margaritæ Iprensis, quæ obiit anno 1237. Prodiit *Duaci* 1618.

Interiit *Liber operosus de Naturis rerum* à Thoma Cantipratensi labore quindecenni scriptus.

1256. ALBERTUS, natione, ut opinor, Germanus, quamvis alii Italum faciant, Cœnobii Stadensis in Archiepiscopatu Bremensi Monachus, & ab anno 1232. Abbas, Ordinis Benedictini. Anno 1236. Romam profectus, bullam à Gregorio pontifice impetravit; ut Monasterium Stadense derelicto Ordine Benedictino in Cisterciensem transiret. Cùm tamen constanter reniterentur Monachi, Albertus molestiarum pertæsus, præfecturâ Cœnobii semet abdicavit anno 1240. & Fratribus Minoritis nomen dedit: Generalis demum totius Ordinis Franciscani Magister factus. Claruit anno 1256. Scripsit *Chronicon ab Orbe condito ad annum Christi* 1256. quo tum vetustiorum temporum Historia, tùm verò præcipuè res Germanicæ illustrantur. In Opere sanè contexendo melioris notæ Autores sequitur, quorum verba ubivis ferè retinet; quæque haud alibi facilè reperiuntur, interserit, missis ut plurimùm Monachorum somniis, nugisque quas sæculi sui Scriptores venditare solent. Primus istud *Chronicon* è Bibliothecâ Ranzovianâ unà cum notis & Appendice Genealogicâ edidit Reinerus Reineccius *Helmstad.* 1587. 4o. recusum *Wittebergæ* 1608. 4o.

1260. JOANNES GUALLENSIS seu Wallis, gente Anglus, Ordinis Minorum Monachus Wigorniensis, Oxonii Philosophiam ac Theologiam didicit, Parisiis docuit; *Arbor Vitæ* ob eximiam doctrinam passim appellatus. Claruit anno 1260. Quando obierit non constat. Mortuus est Lutetiæ, & apud Franciscanos sepultus. *Eâ erat, ut tum ferebant tempora* (inquit de eo † Lelandus noster) *facundiâ, eâ ingenii promptitudine, acrimoniâ, felicitate etiam, ut de quâcunque re non dicam ornatè, eloquenter, splendide, sed acutè, graviter, doctè potuerit disserere. Quæ virtutes si pleno copiæ cornu adsint, non video quin inter eloquentiæ flores quamvis ad miraculum varios, suum, & meritò quidem vel hâc nostra ætate, locum habeant.*

† Collect. MS. Tom. 4. p. 232. ap. Antiq. Oxon. p. 72.

SCRI-

SCRIPTA.

ORdinarium, sive *Alphabetum vitæ religiosæ*, in tres partes divisum, viz. *Dietarium*, *Locarium*, & *Itinerarium*.

Breviloquium de Philosophiæ dignitate ejusque abusu.

Breviloquium de 4. Cardinalibus Virtutibus antiquorum Philosophorum & Principum.

Compendiloquium de Vitis illustrium Philosophorum.

Margarita Doctorum, seu *Communes loci ad omnium generum argumenta*, sive *Summa de regimine vitæ humanæ.*

Prodierunt Opuscula isthæc omnia *Lugduni* 1511. f.

Collectio Epistolarum Decretalium Romanorum Pontificum, ab Antonio Augustino unà cum tribus aliis antiquis Collectionibus edita *Ilerdæ* 1576. f. recusa *Paris.* 1609.

Summa Collationum. Prodiit *Paris.* 1516. 4o. & 1561.

Expositiones seu Moralitates Fabularum Ovidii. Paris. 1509.

Alia plura Joannis Wallensis Opera hactenus inedita recenset Baleus Cent. 4. cap. 28.

BONAVENTURA BROCARDUS, Patriâ Argentoratensis, Monachus Montis Sion Ordinis Prædicatorum, claruit anno 1260. Ambrosius de Altamura refert illum ad an. 1238. aitque eum anno 1218. habitum induisse, & in Terram Sanctam ante annum 1227. missum diuturnam ibi moram fecisse. Extat *Descriptio locorum Terræ Sanctæ Ingolstad.* 1604. 4o. *Colon.* 1624. 8o. & alibi. 1260.

ALBERTUS, MAGNUS cognomento dictus, (quin & teste † Jovio, deferebat MAXIMI cognomentum Gymnasiorum omnium consensus, nisi publico voto Christiana verecundia restitisset) Natione Germanus, Patriâ Suevus, domo Lavingensis, ex nobilissimâ Dynastarum Bolstatensium stirpe oriundus, natus est anno 1205. Juvenis adhuc Patavium à parentibus missus, ut bonis literis institueretur; anno 1221. Fratribus Prædicatoribus se adjunxit, & ab ipso Jordano Dominicanorum Generali Ordinis habitum suscepit. Mitto, quæ de innatâ animi hebetudine, & exinde ortâ studiorum infoelicitate, de desperato doctrinæ profectu, & meditatâ idcirco fugâ, de memoriâ & ingenio ei à B. Virgine, ne fugeret Albertus, divinitùs concessis, & de utroque iterum triennio ante mortem ablato, & mutato derepente ex Asino in Philosophum, ex Philosopho in Asinum Alberto nugantur Dominicani. Id certò constat Albertum tantam & tam foelicem in omni literarum scientiâ operam posuisse, ut summus sui sæculi Theologus, Philosophus, ac Mathematicus haberetur. Tantum præsertim in Mathematicis potuit, ut ab indoctâ plebe miranda ejus artificia obstupescente Magicæ passim insimularetur. Anno 1236. mortuo Jordano Generali Dominicanorum Magistro, Albertus totum Ordinem biennio Vicarius rexit. Anno 1238. in Capitulo Ordinis generali Bononiæ habito ipse cum Hugone de S. Caro ad Generalatum petitus est. Uterque tamen dignitate excidit. Provincialis autem Ordinis sui per Germaniam factus, Coloniæ lares posuit, ibique Theologiam publicè prælegit, magno auditorum concursu simul ac plausu celebratus. Ex illâ enim scholâ prodierunt Thomas Aquinas, Ambrosius Senensis, Thomas Cantipratensis, aliique longo agmine primores hujusce sæculi viri. Ineunte anno 1260. Albertus ab Alexandro IV. Pontifice Ratisponensis ad Danubium Episcopus renunciatus est, & quamvis invito animo, provinciam suscipere coactus. Anno verò 1263. oneris Episcopalis pertæsus, dignitate suâ sese abdicavit; & in Monasterium Coloniense reversus senectutem suam ocio literario oblectavit. Obiit anno 1280. die XV. Novembr. ætatis suæ LXXV. seu, ut alii volunt LXXXVII. De eo P. Jovius ||, *docendo scribendoque, theologiæ philosophiæque totius locos omnes,*

1260.

† Elog. Doct. p. 15.

Vid. Bzov. ad an. 1227. 1248. 1260. & alibi.

|| Ubi supra.

SÆC. XIII. ab An. MCC. *omnes, miris celsissimi ingenii luminibus illustravit. In dicendo vero,* inquit Rhodiginus *, *Gothicum sapit & Barbarum, oratione squarrosâ prorsus & illepidâ.*

* Lect. Antiq. l. p. 111.

OPERA.

Opera Dialectica VIII. viz. *De Prædicabilibus. De X. Prædicamentis. De sex Principiis. De interpretatione libri II. De Syllogismo simpliciter seu priorum Analyticorum libri II. De demonstratione seu Posteriorum Analyticorum libri II. Topicorum libri VIII. De Sophisticis Elenchis libri II.*

Opera Physica & Metaphysica XXVIII. viz. *De Physico auditu libri VIII. De Cœlo & Mundo libri IV. De Generatione & Corruptione libri II. De Meteoris libri IV. De Mineralibus libri V. De Animâ libri III. Metaphysicorum libri XIII. Ethicorum Nicomachiorum libri X. Politicorum libri VIII. De sensu & sensato liber. De memoriâ & reminiscentiâ liber. De somno & vigiliâ liber. De motibus Animalium libri II. De ætate sive de juventute & senectute liber. De spiritu & respiratione libri II. De Morte & Vitâ liber. De nutrimento & nutribili liber. De naturâ & origine animæ liber. De unitate Intellectûs contra Averroen liber. De Intellectu & intelligibili libri II. De naturâ locorum liber. De causis proprietatum liber. De Passionibus aeris liber. De Vegetabilibus & Plantis libri VII. De Principiis motûs progressivi liber. De processu Universitatis à Causâ Primâ liber. Speculum Astronomicum* (in quo de libris licitis & illicitis pertractatur). *De Animalibus libri XVI.*

Commentarii in Psalmos.

Commentarii in Threnos Jeremiæ.

Commentarii in Baruch.

Commentarii in Danielem.

Commentarii in XII. Prophetas Minores. Prodierunt *Colon.* 1536.

Commentarii in IV. Evangelia.

Commentarii in Apocalypsin. Prodierunt *Basil.* 1506.

Sermones de Tempore.

Orationes super Evangelia Dominicalia totius anni.

Sermones de Sanctis.

Sermones XXXII. de Sacramento Eucharistiæ. Prodierunt Alberti Sermones seorsim *Moguntiæ* 1615. 8o.

Liber de Muliere forti.

Commentarii in S. Dionysium Areopagitam.

Compendium Theologicæ veritatis libris VII digestum. Prodiit *Venet.* 1485. 1588. 8o.

Commentarius in IV. libros Sententiarum.

Summa Theologiæ in duas partes divisa.

Summa de creaturis, in duas partes divisa, quarum prima est *de quatuor coævis,* secunda *de Homine. Venet.* 1498. 1519.

Mariale, sive *Quæstiones CCXXX. super Evangelium,* quod incipit, *Missus est. Mediolani* 1489.

De Laudibus B. Virginis libri XII. quos nasutiores Critici Alberto abjudicant, & Richardo à S. Laurentio, Pœnitentiario Rothomagensi, tribuunt. Prodierunt *Argent.* 1493. fol. *Duaci* 1625. 4o.

Biblia Mariana, in quibus omnia ferè quæ in S. Scripturâ continentur B. Deiparæ Virgini breviter adaptantur. Prodierunt *Colon.* 1625. 8o.

De Apprehensione & apprehensionis modis liber. Londini 1515. 8o.

Philosophia pauperum, sive *Isagoge in varios Aristotelis libros.* Venet. 1496.

De Sacrificio Missæ liber.

De Sacramento Eucharistiæ liber.

Paradisus animæ, sive *de Virtutibus libellus.* Colon. 1498. 4o.

De

De adhærendo Deo libellus. Prodiit seorsim unà cum præcedente Opusculo *Antverp.* 1581. 8o. ibid. 1602. 8o. Iterùmque ibidem anno 1621. unà cum vitâ illius per Petrum de Prussia compilatâ.

De Alchymiâ libellus. Prodiit seorsim *Basil.* 1561. *Ursellis* 1602. 8o.

Opera omnia Alberti Magni hactenus enumerata collegit, & in XXI. Tomos distributa edi curavit Petrus Jammy, Ordinis Prædicatorum Theologus, *Lugduni* 1651.

Alium Alberti Operum Tomum penès Editores prælo paratum fuisse fidem facit Ambrosius de Altamura *Biblioth. Prædicat.* p. 55.

GEORGIUS, *Acropolita* dictus, Patriâ Constantinopolitanus. 1261.
Liberalibus disciplinis in Grammaticorum scholis jam probè instructus, post annum 1228. à Patre suo in Joannis Ducæ Imp. apud Nicæam agentis aulam adolescens adhuc datus est. Anno ætatis 17. ex aulâ dimissus, Mathemata, Poeticam, & Rhetoricam à Theodoro Exapterygo, Logicam à Nicephoro Blemmidâ didicit. Annos natus 21. de Solis Eclipsi coràm Joanne Imp. cum Nicolao Medico eruditè disputavit. Demum magnus Imperatoris Logotheta factus, claruit anno 1261. Crebras pro Imperatoribus CP. legationes obiit; arduisque regni negotiis adhibitus fuit: à Joanne Ducâ ad Michaelem Despotam pro pace confirmandâ Larissam missus; ab eodem Michaeli Comneno insidiarum suspecto judex datus: à Theodoro Lascari Joannis filio, quem in Logicis erudiverat, omnibus Occidentalium provinciarum Præfectis præpositus, circa an. 1255. contra Michaelem Angelum Despotam à Theodoro deficientem strenuè belligeratus est: donec tandem in Prilapo urbe obsessus, & post fortissimam propugnationem proditione captus fuit, & per provinciam in vinculis circumductus. Annò 1260. à Michaele Palæologo Imp. liberatus, & ad Constantinum Bulgarorum Principem legatus est. Anno 1267. cùm Ecclesiæ Rhetor juventutem Ecclesiasticam bonis literis ac moribus per plures annos instituisset, oneris pertæsus, Holobolum successorem accepit. Anno 1272. Synodo ad dijudicandam Joannis Vecci Patriarchæ CP. causam collectâ Georgius inter Politicos Ecclesiasticis additos judex præsedit. Anno sequente à Michaele Imp. ad Gregorium X. Pontificem unà cum aliis quibusdam legatus, pacem Ecclesiasticam Græcos inter & Latinos conciliavit. Anno 1274. ad Concilium Lugdunense II. profectus, pacem nuper initam Imperatoris vice juramento coram Patribus suscepto confirmavit. Anno 1282. ad Joannem Bulgarorum principem missus est; ac domum reversus, obiit eodem anno. Gregorius Cyprius, Patriarcha CP. encomio Georgii nostri Historiæ præmisso, immodicis illum laudibus effert: quasi unus ille esset, qui omne disciplinarum pariter conjuxerat genus, & in omnibus tenebat primas, ὡς ἂν οὐδενὶ πρὸς οὐδένα καταδέχεσθαι σύγκρισιν: *ita ut in nullo quisquam ei conferri posset:* immò qui ipsum Aristotelem in Philosophicis, Platonem in Theologiâ atque Atticâ venustate pari passu sequebatur. Verùm plùs satis erit, si dimidiam hujus encomii partem ei largiamur. Sit licèt doctus, diligens, prudens, ac fidelis Scriptor: hujusmodi tamen encomia in hujus seculi homines effundere, est omnes modestiæ & veritatis limites laudando transilire. Certè Ephræmius in Chronico MS. à L. Allatio citato, vocat Acropolitam nostrum ἀρχεῖα πάντων καὶ πεπαιδευμένον. Condidit Georgius Acropolites *Historiam* seu *Chronicon Constantinopolitanum* à captâ per Latinos Urbe, usque ad receptam per Michaelem Palæologum, viz. ab anno 1203. ad 1261. Eam Peræ repertam & à Georgio Cantacuzeno redemptam Constantinopoli detulit Georgius Douza; Latinè vertit, notisque illustratam Gr. Lat. edidit Theodorus Georgii frater *Ludg. Bat.* 1614. 8o. anno sequenti Genevenses eam Gr. Lat. sed absque notis, Laonico Chalcocondylæ subjunxerunt *Genevæ* 1615. f. Integrior multò demum ex versione, & cum notis Leonis Allatii, subjectâ ad calcem prolixâ ejusdem Diatribâ *de Georgiis & eorum scriptis*, prodiit Gr. Lat. *Paris.* 1651. f. Interim notandum L. Allatium duplicem hujusce Chronici ἔκδοσιν, sive editionem facere: unam breviorem, quamplurimis ab aliquo resectis, & hanc ipsam esse, quam G.

Douza primus edidit; aliam prolixam ac diffusam, & omnibus numeris perfectam, quam à se Latinè redditam Parisienses Typographi in lucem emiserunt. Denique ejus *Forma de fide, de virtute, & anima*, in Biblioth. Ant. Augustini habebatur; *item Expositio in Gr. Nazianzeni sententias* in Palatina; XIII. *ad Deum precationes*, post Constantinopolim à Græcis recuperatam usurpatæ, quarum ipse in Historia sua meminit; item Orat. *de recuperata CP.* ad Michalem Imper. de qua in fine Historiæ suæ mentionem injicit.

1261. URBANUS IV. *Jacobus Pantaleon* ante dictus, gente Gallus, in Tricassibus humili loco natus, sutoris quippe veteramentarii filius, primùm Canonicus Tricassinus, dein Laudunensis Archidiaconus, postea Verdunensis Episcopus, Alexandri IV. in Pomeraniâ, Prussiâ, Livoniâ, universaque Germaniâ legatus, mox Patriarcha Hierosolymitanus, ac tandem anno 1261. Pontifex Romanu electus Viterbii die XXIX. Augusti, coronatus IV. Septembris. Anno 1262. Manfredum regem anathematizavit, peccatorum remissionem omnibus contra eum militantibus pollicitus. Anno 1264. Festum Corporis Christi in Ecclesiâ deinceps celebrari instituit. Obiit Perusii eodem anno die II. Octobr. De eo hæc habet Joannes Stella. "Hic etsi humuli loco natus, præstanti tamen & eleganti linguâ fuit; qui aliquando lacessitus, quod vili patre ortus esset, respondit: *Nobilem virum non nasci: sed fieri, virtutis est atque Nobilitatis.* Extant *Epistolæ* II. Concil. Tom. XI. p. 817. *Metaphrasis ejus in Psalmum L.* habetur in Bibliothecâ Patr. Tom. XXV. p. 335. Epistolæ aliæ XI. apud Waddingum *Annal. Minorum* ad an. 1261, &c. *aliæ XIII.* ibid. Tom. II. in *Regesto Pontif.* p. 86.

1262. HENRICUS DE SEGUSIO, natione Gallus, Patriâ Segusinus, in Subalpinis natus, ante annum 1258. Ebrodunensis in Galliâ Narbonensi Episcopus factus est. Anno 1262. Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, & Episcopus Hostiensis. Gulielmum Durandum Speculatorem inter alios discipulum habuit: tantam in utroque Jure scientiam adeptus, ut *Fons & Splendor Juris* denominatus sit. Obiit anno 1271. quem tamen alii ad annum 1281. vixisse volunt. Scripsit *Summam utriusque Juris*, quæ vulgò dicitur *Aurea Summa Hostiensis.* Prodiit ista cum annotationibus Guarini *Basil.* 1537. 1573. f. *Lugduni* 1588. 1597. Scripsit etiam *Expositionem in sex libros Decretalium*, typis impressam, *Romæ*, ut videtur, 1470. 1473. *Venet.* 1498. f. 1581.

1265. CLEMENS IV. *Guido Fulcodii*, seu *Guido Grossus* antea appellatus, gente Gallus, primùm quidem Advocatus insignis, & Regis Franciæ Consiliarius; quando & uxorem duxit, ex quâ duas filias suscepit. Post uxoris mortem sæculo renunciavit; & ob morum sanctitatem primò Episcopus Podiensis, dein Archiepiscopus Narbonensis, tandem Cardinalis ac Sabinensis Episcopus factus est. Ab Urbano IV. in Angliam legatus, post Urbani mortem Pontifex Romanus à Cardinalibus absens electus est anno 1265. cui electioni assensum ipse præbuit Perusii die VI. Februarii, die XXII. coronatus. Primo statim Pontificatûs ingressu rarum contemptus mundi signum edidit. Utrivis enim filiarum datis nonnisi triginta libris Turonensibus, alteram plebeio homini uxorem locavit, alteram Monasterio commisit: quin & sororis filio tres Canonicatus obtinenti optionem dedit; ut quem vellet, ex his retineret, duos illicò, dimitteret. Eodem anno Siciliæ regnum Carolo Andegavensi, Ludovici Galliæ Regis fratri, Manfredo ob contumaciam scilicet abalienatum, Apostolico jure donavit: Crucem contra Manfredum prædicari, & pro sumptibus belli sublevandis Ecclesiasticorum omnium redituum decimas persolvi jussit. Anno 1267. Conradinum Regem Frederici Imp. filium jus avitum in Italiâ persequentem, omnesque civitates ei adhærentes anathemate percussit, & Petrum Aragoniæ Regem diris devotum regno suo authoritate Apostolicâ exuendum decrevit. Obiit Viterbii anno 1268. die XXIX. Novembris. Extant *Epistolæ* III. Concil. Tom. XI. p. 830.

830. *aliæ Epistolæ & Constitutiones VII.* apud Bzovium *Annal.* ad an. 1266, 1267. 1338. *aliæ Epistolæ XIII.* apud Waddingum *Annal. Minorum* ad an. 1265, &c. *aliæ XXXIV.* ibid. Tom. II. in *Regesto Pontif.* p. 100. alias aliquot dabunt Albertinus *de Eucharistia* p. 973. Cl. Jollius inter Oiselli opuscula p. 690, 691. Plura illius scripta inedita recenset Lud. Jacobatius *Biblioth. Pontif.* p. 48. Cæterùm turpissimè hallucinantur, qui ingentia *Opera Juridicalia* Clementi nostro asscribunt, puta *Decisiones*, *Francofurt.* 1575. f. *Lecturam auream super Decretales*, *Lugduni* 1517. *Francofurt.* 1580. f. *De Appellationibus Tractatum*, *Colon.* 1573. *Commentariorum in Pandectas*, *Consiliorum volumina III*, &c. Ista enim omnia debentur Guidoni cognomento Papæ, Consili Delphinati, qui claruit ab anno 1427. ad 1483.

GILBERTUS, sive *Guibertus*, *Wibertus* ab Henrico Gandavensi dictus, Patriâ Tornacensis, Ordinis Franciscani Monachus, S. Theologiæ in Academiâ Parisiensi Professor, claruit anno 1270. Extat *Tractatus de Officio Episcopi & Ecclesiæ cæremoniis*, alius *De pace & tranquilitate animi*, uterque in Bibliothecâ Patr. Tom. XXV. p. 378. *Vita S. Eleutherii primi Tornacensium Apostoli*, apud Bollandum ad XX. Februarii. *Sermones de Tempore, & de Sanctis*, editi *Paris.* 1518. 8o. Scripsit & *Hodæporicon* primæ profectionis S. Ludovici Regis in Orientem, teste Henrico Gandavensi ‖; quod in Belgicis Bibliothecis MS. extare dicitur. 1270.

‖ De Script. c. 54.

NICOLAUS HANAPUS, natione Gallus, in vico cognomine Diœcesis Rhemensis natus, Ordinis Dominicani Monachus. Sedis Apostolicæ in Romanâ Urbe Pœnitentiarius, claruit circa an. 1270. Dum munere suo summâ cum laude fungeretur, anno 1281. à Martino Papâ Patriarcha Hierosolymitanus renunciatur, primus etiam in Syriâ & Palæstinâ fidei Censor à Nicolao III. antea constitutus. Obiit Ptolemaide anno 1288. Extant *Biblia Pauperum* Capitulis Cxxxiv. (Bonaventuræ falsò tributa) sive *Virtutum vitiorumque exempla* ex universo utriusque legis promptuario decerpta, *Venet.* 1537. 160. *Tubingæ* 1533. *Paris.* 1547. 8o. *Basil.* 1555. 1270.

GREGORIUS X. *Theobaldus* antea dictus, gente Italus, Patriâ Placentinus, Archidiaconus Leodicensis, anno 1270. Edwardo Walliæ Principi in Palæstinam exercitum ducenti comitem se adjunxit: ubi dum moram faceret. Pontifex Romanus à Cardinalibus electus est Viterbii anno 1271. die I. Septembr. electioni assensum præbuit die xxvii. Octobr. atque anno sequente, die xxvii. Martii Romæ coronatus est. Anno 1274. Concilio Lugdunensi II. præsedit; in quo cum Ecclesiâ Græcâ pacem iniit, nullas non conditiones amplectente Michaele Imp. ut ab imperio suo adhuc nutante Occidentalium arma averteret; & Baldwino purpuram authoritate Synodicâ abrogari obtineret. Anno 1275. in Italiam reversus, Florentinos anathemati subjecit. Obiit anno 1276. die X. Januarii, Aretii sepultus. Extant *Epistolæ* ix. Concil. Tom. xi. p. 929. aliæ *Epistolæ* X. apud Waddingum *Annal. Minorum* ad an. 1272, &c. *aliæ* vi. ibid. Tom. ii. in *Regesto Pontif.* p. 116. 1271.

ROBERTUS KILWARBIUS, Natione Anglus, postquam Oxonii Studiis incubuerat, ad Academiam Parisiensem se recepit, ibique gradum Magisterii in Artibus consecutus est; domum rediens S. Francisci sodalitio se fratrem dedit, ordinis sui paulo post Provincialis factus. Anno Mcclxxii. à Gregorio x. in Archiepiscopum Cantuariensem promovetur, quem, ut jura sua tueri viderentur Monachi Cantuarienses (etsi Gulielmum Chillinden Subpriorem suum nuper elegerant) suffragiis suis legitimè electum esse declararunt: ac proinde Feb. xxvi. consecratus est. Anno sequenti Thomæ de Cantelupo, in Vesperiis Comitiorum Oxoniensium gradum suscipiente, Disputationis Præsidem & Moderatorem agere, † teste Walsinghamo, Archiepiscopus licet, non dedignabatur. Anno Mcclxxvii. à Ni- 1272.

† Hist. Angl. p. 50.

 Nicolao III. Romam accersitus, Episcopus Portuensis, & S. Ruffinæ Cardinalis renunciatur, quo tempore Archiepiscopatu se abdicavit, & Viterbium secedens, non sine suspicione Veneni obiit III. Idus Septembris anno Mcclxxx. apud Franciscanos sepultus.

SCRIPTA.

Liber de Passione Christi. Extant MS. in Bibliothecâ Benedictinâ Cantab. vol. 394.

Quæstio de Mendicitate, ibid. eod. vol.

Tabula in libros Augustini, in Bibliothec. S. Petri ibid. vol. 172, 173. 177.

Liber de ortu omnium Scientiarum, MS. in Biblioth. Dunensis Monasterii in Flandria, apud Sander. *Bibliotb. Belg. MS.* p. 188.

Series errorum ab ipso in Anglia condemnatorum, ibid.

De divisione Scientiarum, Oxon. in *Bibliotb. Balliolens.* vol. 2.

De Naturâ Relationis, ibidem.

In Prosodiam Prisciani, in Bibliothecâ *Petrina* Cantab. vol. 32.

In Donatum de Vitiosis Sermonibus ibidem vol. 32.

Alia apud Baleum & Pitseum quærantur.

1272. GULIELMUS PERALDUS, sive *de Petrâ altâ*, natione Gallus, Provinciâ Viennensis, habitum Dominicani Ordinis à Reginaldo suscepit anno 1219. Claruit anno 1272. quo (si Ambrosio Altamuræ fides) Archiepiscopus Lugdunensis factus est: Rectiùs forsan vicariam sedis Lugdunensis curam suffraganei jure obiisse censendus. Obiit anno 1275. Extat *Summa de Virtutibus & Vitiis*, *Venet.* 1492. 1497. 8°. *Basil.* 1497. *Lugduni* 1551. 16°. *Paris.* 1629. 4°. & alibi sæpè. Sunt qui *Sermones de Tempore & Sanctis*, Gulielmo Parisiensi vulgò inscriptos huic adjudicant. Prodierunt Sermones isti *Lugduni* 1575. & alibi.

1276. INNOCENTIUS V. ante *Petrus de Tarentasiâ* appellatus, natione Burgundus, Tarentasiæ prope vallem Mariennam natus, Anno 1225. Ordinem Dominicanum puer decennis suscepit: & in Academiâ Parisiensi Studiis Theologicis incubuit; ubi tandem ob raram doctrinam Cathedræ Theologicæ præesse meruit. Anno 1263. in Capitulo Dominicanorum generali Lugduni celebrato Vicarius Ordinis Generalis, & Galliæ Provincialis renunciatur. Anno 1271. Archiepiscopus Lugdunensis creatus est, anno sequente ad Ecclesiam Tarentasiensem & Episcopatum Ostiensem ac Veliternum translatus. Cardinalis etiam factus. Anno 1273. Ecclesiæ Romanæ Pœnitentiarius major constituitur, ac sequente anno Concilio Lugdunensi interfuit. Anno 1276. Pontifex Romanus electus est Aretii die xxi. Januarii, die xxiii. Februarii Romæ coronatus. Florentinos à decessoribus excommunicatos eâ lege absolvit, ut Gibellinos omnes civitate ejicerent. Obiit post quinque menses die xxii. Junii. Extat *Compendium Theologiæ Paris.* 1551. 12°. *Commentarius in quatuor libros Sententiarum*, *Tolosæ* 1652. Complura alia ejusdem scripta satis crassæ molis recenset Ambrosius de Altamura *Biblioth. Prædicat.* p. 43. 444.

1276. JOANNES BECCUS sive VECCUS, genere Græcus, Magnæ Ecclesiæ CP. Chartophylax, vir sui temporis & ingenio & eruditione celeberrimus, primò quidem Michaeli Imp. unionem cum Latinis meditanti strenuè adversabatur: quem adeò Imperator omni pacto lenire, inque suas partes pertrahere tum per se tum per alios conatus est. Verùm cùm nullis id consiliis efficere posset, hominem unà cum suis in teterrimum carcerem conjecit, eique Nicephori Blemmidæ scripta misit: quibus per ocium perlectis, perpensisque Patrum dictis, & re totâ diligentiùs consideratâ, sententiam mutavit Beccus, & pro Imperatore ac Latinis adversùs

Græcos

Græcos ſtetit. Unde anno 1274. juxta Freherum, depoſito Joſepho Galeſio, ipſe thronum patriarchalem Michaelis favore aſcendit; & ut Nicephori Gregoræ verbis pergam, *πάντα ἦν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, καὶ γλῶττα, καὶ χεὶρ, καὶ κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου, καὶ λέγων, καὶ γράφων, καὶ δογματίζων. Imperatori unus fuit omnia, & lingua, & manus, & acuti Scriptoris calamus, & dicendo, & ſcribendo & dogmata ſtatuendo.* Poſtquam Patriarchatum octennio tenuiſſet, mortuo Michaele Imp. ne à plebe diſcerperetur veritus, ſede clàm relictâ, in Panachranti Monaſterium confugit anno circiter 1283. ſuffecto iterùm Joſepho. Poſt Joſephi mortem anno circiter 1284. Georgius Cyprius Patriarchatum adeptus Beccum ad Olympi montis radices relegari effecit. Cùm verò de injuriâ ſibi illatâ acerbè quereretur Beccus, Conſtantinopolim reductus cauſam in conſiſtorio ſacro agere juſſus eſt. Magno id quidem acumine ac facundiâ præſtitit; ſed cum Latinorum partes acriter tueri pergeret, in Bithyniam unà cum Meliteniota & Metochita ablegatus eſt, in caſtello S. Georgii cuſtodiæ mancipandus, ubi tandem ærumnis & miſeriis fractus, diem obiit. Vir erat, judice Gregora *, *σοφὸς ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ λόγου καὶ παιδείας τρόφιμος· τοσούτοις δὲ καὶ παρὰ τῆς φύσεως συγκεκροτημένος χαρίσμασιν, ὅσοις τῶν τότε ἀνθρώπων οὐδείς· excellenti ingenio & doctrinæ ſtudiis ab ineunte verſatus ætate, præterea tantis naturæ donis ornatus, quantis quiſquam alius illius ætatis. Ἑλληνικῆς μὲν γὰρ παιδείας ἕνεκα ἦσαν οἳ τότε περιεῖχον αὐτοῦ, φύσεως δὲ ὀξύτητι καὶ γλώττης δρόμῳ καὶ ἀσκήσει δογμάτων ἐκκλησιαστικῶν, παῖδες ἀνδρὶ παραβαλλόμενοι πάντες ἐδόκουν εἰς αὐτόν. Nam Græcarum literarum doctrinâ erant qui illum ſuperarent, ſed acumine ingenii & eloquentiâ, & Eccleſiaſticorum dogmatum uſu omnes, cum illo collati, pueri videbantur.*

SÆC. XIII. ab An. MCC.

* Hiſt. l. 5.

SCRIPTA.

De unione Eccleſiarum veteris & novæ Romæ liber.

De Proceſſione Spiritus S. Capita XII.

Epiſtolæ ad Alexium Agallianum de eâdem re.

Sententia Synodalis.

Teſtamentum. Omnia iſthæc opuſcula Gr. Lat. edidit Leo Allatius *Græc. Orthod.* Tom. I. a p. 61. ad p. 379.

De omnibus ſuis libris & SS. Patrum conſenſione animadverſio, ab eodem Allatio edita *Græc. Orthodox.* Tom. II. p. 1.

De injuſtitiâ quam paſſus eſt throno proprio ejectus, ibid. p. 11.

Oratio Apologetica de injuſtitiâ, &c. ibid. p. 36.

Apologia nullo modo noſtras conſuetudines deſtrui, ſi Eccleſiæ acceptamus unionem, &c. ibid. p. 84.

Ad Theodorum Sugdeæ Epiſcopum libri III. *de Proceſſione Spiritûs S.* ibid. p. 95. Hos ab Allatio acceptos Latinè unà cum aliis quibuſdam ediderat Nihuſius *Mogunt.* 1655. 8°. Tertium ex his librum Gr. & Lat. dedit idem Allatius ad calcem libri *de Purgatorio, Romæ* 1652. 8°.

Ad Conſtantinum libri IV. de eâdem re Gr. ibid. Tom. II. p. 149.

In Tomum Cyprii, & novas ejuſdem hæreſes Orationes extemp. II. ibid. p. 215.

Refutationes Andronici Camateri Animadverſionum de Proceſſione Sp. S. ibid. p. 287.

Epigraphæ, ſive Præſcriptiones XIII. *in Dicta & Sententias SS. Patrum à ſe collecta, de Proceſſione Sp. S.* p. 522. Hæc omnia habentur *Græc. Orthodox.* Tom. II. Alia quædam Vecci ſcripta commemorat Allatius *de Conſenſ.* l. 2. §. 15. c. 8. an verò ex iis ſint, quæ ab hactenus recenſitis diverſa ſunt, norunt, quibus Bibliothecæ Vaticanæ Archiva patent.

De unione Eccleſiarum veteris & novæ Romæ, ſcandalique ex diſſidio nati abſurditate, libri II. ex quorum ſecundo ampliſſima olim excerpta, Concilium CP. Photianum ſpectantia, collegit Matthæus Blaſtares, quæ Gr. Lat. edidit Gul. Beveregius Pandect. Canon. Tom. II. p. 273.

SÆC. XIII. ab An. MCC.

1276. GEORGIUS METOCHITA, magnæ Ecclesiæ CP. Diaconus, Becci Symmysta, & omnium ferè quæ sub Andronico Imp. perpessus est, malorum socius; claruit anno 1276. Unionem cum Latinis ineundam summoperè promovebat; & cum à sententiâ suâ neutiquam dimoveri posset, sæpiùs in carcerem conjectus est. Obiit exul, quo tamen anno, nondum comperi, certè Vecco superstes. *Dictio ei*, judice Allatio *, *in omnibus dura, compositio aspera, nullo fuco, nullo lenocinio mollita, sententiæ graves, argumenta ad probandum id quod voluit firma, sed elocutione & impositione nominum horrida & confragosa.* Hæc Allatius, qui eadem ferè repetit *Diatriba de Georgiis eorumque scriptis*, p. 345. utrobique autem Opuscula Metochitæ, *viz. de Processione Spiritus S.* opus in V. partes, seu orationes distributum; *De Unione Ecclesiarum*; *Adversùs Maximum Planudem, Manuelem Nepotem*, & *Gregorium Cyprium* enumerat. Ex his extant *refutatio trium capitum Maximi Planudis*, ab eodem Allatio Gr. Lat. edita *Græc. Orthodox.* Tom. II. p. 922. *Refutatio Manuelis Cretensis Nepotis*, ibid. p. 959. Fragmentum satis amplum ex libro V. *de Processione Sp. S.* Gr. Lat. exhibet idem Allatius lib. *de Purgatorio* p. 668. Fragmentum ex oratione historica *de Unione Ecclesiarum*, lib. *adversùs Hottinger.* p. 429. Fragmenta bina ex oratione historicâ *de Dissidio Ecclesiarum*, ibid. p. 458, 462. aliud ex libro V. *de Processione Sp. S.* Fragmentum ibid. p. 511. Fragmentum libri IV. *de Processione Sp. S. de Epistolâ S. Maximi* agens, Gr. Lat. edidit Fr. Combefis. *Auctuar.* Nov. Tom. II. p. 1017.

* De Consens. l. 2. c. 15. §. 9.

1276. CONSTANTINUS MELITENIOTA, Joannis Becci Patriarchæ Archidiaconus, & Metochitæ socius, Latinorum fautor, eodem tempore, quo Beccus & Metochita, claruit, eademque cum iis passus est. Obiit exul in quodam oppidulo Bithyniæ, & in Platâ insulâ tumultuario funere sepultus. Scripsit *Tractatum de Ecclesiastica unione Latinorum & Græcorum*, & alium satis prolixum *de Processione Sp. S.* qui Gr. & Lat. à Leone Allatio editi sunt *Græciæ Orthodox.* Tom. II. p. 642, 765.

1276. GEORGIUS MOSCHAMPER, Magnæ Ecclesiæ CP. Cartophylax; claruit circa an. 1276. Latinis infensissimus, quos palam redarguit, & scriptis refutavit. Pluribus ejus adversùs Latinos scriptis respondit Joannes Veccus, uti ex ipsius Vecci opusculis liquet; se tamen neque Moschamparis scripta, neque Vecci responsiones vidisse fatetur Leo Allatius *de Consens.* l. 2. c. 15. §. 13. & Diatrib. *de Georgiis eorumque scrip.* p. 349. ubi de eo, ejusque opusculis fusiùs agit.

1276. SIMON, genere, ut videtur, Constantinopolitanus, ortu Cretensis, Hieromonachus, ex parte Latinorum, quin & ex Ordine Prædicatorum. Claruit, quantum conjicio, circa an. 1276. & deinceps, Oloboli Rhetoris amicus; quòd si hoc tempore vixerit, vel idem cum Simone Jacumæo, primùm Gyratii, mox Thebarum Episcopo non fuit, (uti credere videtur Leo Allatius *) vel erravit Sixtus Senensis †, quando Jacumæum anno 1400. claruisse scribit. Extat Gr. Lat. prolixa *Epistola* (non tamen integra) *ad Joannem Nomophylacem de Conciliis quæ processionem Sp. S. à Filio definiverunt*, apud L. Allatium lib. *adv. Hottinger.* p. 324. Duos alios ejusdem ferè argumenti Tractatus, alterum *ad Manuelem Olobolum*, alterum *ad Sophoniam*, se vidisse prodit idem Allatius *de Consensu* l. 2. c. 15. §. 11.

* De Consensu l. 2. c. 15. §. 11.
† Biblioth. l. 4. p. 303.

1276. JOANNES XXI. aliis XIX. *Petrus Juliani* dictus, Ulysiponiæ in Lusitaniâ natus est, omni scientiarum genere clarus, medicinæ præcipuè operam dedit, quâ tandem abdicatâ, sacros in se suscepit ordines, factus Cardinalis & Episcopus Tusculanus. Mortuo verò Adriano V. Septembr. XX. MCCLXXVI. Pontifex Romanus renunciatur. Etiam in summo Pontificalis dignitatis culmine à literis non abhorruit, pauperibusque sublevandis, præsertim si quos amore literarum ductos cerneret, quos ad Ecclesiasticas

Mart. Polon. in Chron. circ. fin. Sifrid. Epit. lib. 2.

asticas dignitates promovebat. Artis Astrologicæ & Genethliacæ præceptis delusus, vitam sibi longam prædixerat; cum subitò nova camera quam in Palatio Viterbiensi extruxerat, in ipsum solum corruit, quo casu, miserè contritus, animam egit XVI. Maii an. MCCLXXVIII. moribundus sæpiùs exclamavit, *Quid fiet de libello meo? Quis complebit libellum meum?* de libro, scilicet, quam de vitâ magis sollicitus.

SCRIPTA.

Epistola ad Edvardum I. Angliæ regem de non gravanda Hibernia, Concil. Tom. X. part. 1. p. 1030.

Epistola ad Francorum regem ab Oldoino ad Ciacconium edita.

Epistola ad Philippum Minoritam hæreseos in Marchia Tarvicina inquisitorem, ap. Wadding. Annal. Minor. Tom. II. ad an. 1277.

Epistolæ III. ibid. in *Append.* seu *Regist. Pontif.* p. 119.

Summulæ Logicales, cum expositione Versorii Parisiensis, *Paris.* 1487. fol. *Venet.* 1572. 4o.

Parva logicalia in partes ac capita distincta, *Venet.* 1593. 4°.

Tractatus logicales sex, cum elucidariis magistrorum Coloniensium, *Colon.* 1503.

Thesaurus Pauperum, seu *de medendis humani corporis morbis per experimenta*, liber Empiricus ex omni genere auctorum, & experientiâ propriâ congestus, *Lugd.* 1525. cum additionibus Joan. Serapionis, *Paris.* 1577. 16°. *Francofurt.* 1576, 1578. 8o. Alia, sed medica & philosophica, tum edita, tum MSS. recenset Lud. Jacob. *Biblioth. Pontif.* lib. 1. p. 537. Vide Vanderlinden *de Script. Medicis* lib. 1. p. 526.

MARTINUS, POLONUS gente, paterno nomine *Strempus* dictus, ex nobili, nempe Stremporum, familiâ oriundus, patriâ Carsulanus. 1277.
In juventute humaniores literas apprimè didicit, præsertim verò in Juris Cæsarei & Pontificii scientiâ, in Historiæ & Theologiæ studio excelluit. Ordinis Dominicani Monachis se socium dedit, etsi Cistercienfibus post Possevinum & Iongelinum vindicare conatur, sed parùm fœliciter, Carolus Vischius. Tandem Romam profectus, à Nicolao III. anno MCCLXXVII. Cappellanus Apostolicus, majorque Pœnitentiarius constitutus est. Anno sequenti vacante sede Gnesnensi in Poloniâ, ortâque de electione controversiâ, Capituli, Boleslai ducis aliorumque precibus inductus Pontifex Martinum nostrum in Archiepiscopum Gnesnensem promovebat. Immane errat, ut in aliis, ita hâc in parte Carolus Vischius*, qui ipsum Archiepiscopum Consentinum in regno Neapolitano facit, pluresque Martinos Polonos nobis commxerit. Ad nostrum redeo. Dum iter in Poloniam institueret, Bononiæ in morbum incidit, ex quo brevi post extinctus est, in Templo D. Dominici, ante aram majorem, secus sacellum D. Thomæ sepultus; hoc sepulchrali Epitaphio ornatus, quod suo adhuc tempore se legisse testatur Abr. Bzovius ad an. 1278. n. 32.

* Biblioth. Script. Cisterc. p. 238.

Hic jacet Frat. Martinus Polonus Ord. Præd. Archiepiscopus Gnesnensis.

SCRIPTA.

Chronicon, *Martinianum* dictum, quod à Christo nato, primum ad an. MCCLXXI. deinde ad an. MCCLXXVII. perduxit; quæ enim sequuntur usque ad an. MCCLXXXV. ab alia manu accesserunt. In hoc Chronico res gestas Imperatorum & Pontificum, dispositis utrinque columnis, breviter persequitur. Nihil verò illud magis famosum reddidit, quam decantatissima illa de Joannâ Papissâ, seu fabula, seu narratiuncula. Sanè fabulam esse, & Martini Chronico intrusam nullus dubito, præsertim cum in plerisque vetustis Codicibus MSS. desideretur. In IV. Codicibus

SÆC. XIII. ab An. MCC.

MSS. Bibliothecæ Cæsareæ desiderari, in totidem etiam reperiri ingenuè fatetur Cl. Lambecius *. Deerat etiam in antiquissimo Codice, quem Bibliothecæ Vaticanæ donavit Urbanus VIII. cujus meminit Leo Allatius *Confut. fab. de Joan. Pap. n.* 7. ut alios taceam; certè Martini Chronicon non unam interpolationem passim esse eruditi dudum observarunt. Editum est hoc *Chronicon Basil.* 1559. deinde cum notis Petri Suffridi, *Antverp.* 1574. 80. Denique è vetustissimo MS. & ipsi Scriptori, uti ferunt, penè coætaneo, summa fide & diligentia expressum, in lucem emisit Joannes Fabricius Cæsar, Monachus Præmonstratensis, *Colon.* 1616. fol. in qua editione Historia de Joannâ Papissâ non comparet.

* Comment. Biblioth. Vindob. l. 2. c. 8. p. 869.

Sermonum de Tempore & de Sanctis, libri II. Argentorat. 1486, 1488. Alia quædam, quæ an supersint, incertum est, memorant Ambros. de Altamura *Biblioth. Dominican.* Cent. 1. p. 48. Carolus Vischius *de Script. Cisterc.* p. 239.

1278. JOANNES PECKAMUS, natione Anglus, patria Sussexiensis, ex infima stirpe apud Cicestrienses natus; post peracta primæ educationis tyrocinia, ad Academiam Oxoniensem amandatur, ubi rem suam fœliciter promovebat, & Franciscanorum sodalitio nomen dedit, Ordinis sui demum Provincialis creatus, quod tamen postea factum est. *Videns enim*, inquit Lelandus *, *id quod frequentiusculè accidere solet, paucos in sua patria illustres, etiam si merita accedunt, multos verò foris cum per literas, tum per alias virtutes plurimas clarissimos fuisse, fausto sydere Lutetiam Parisiorum petiit; ibi tam diu studiis, quæ in Angliâ rectè incohaverat, insistebat, donec à doctis & haberetur & esset magnus Philosophus, juxta ac Theologus.* Rediens in Angliam in Academia Oxonii, non sine totius Academiæ applausu atque admiratione publicè prælegebat. Verùm non diu apud suos mansit; Parisios enim accersitus, ut hanc etiam Academiam ornaret, illuc profectus est. Desertâ Lutetiâ, Lugdunum se contulit, quò Juris Civilis & Pontificii studio opportuniùs vacaret. In hâc Ecclesiâ Canonicatum nactus est, quem nunquam postea dimittere voluit, sed usque ad mortem tenuit. Augescente indies hominis famâ Italiam petiit, tandem Romam, Pontifici totique curiæ Romanæ gratus, adeò ut in ipso Pontificis palatio causarum auditor constitueretur. Interim accidit ut Robertus Killwarbeius Archiepiscopus Cantuariensis munere suo se abdicaret, dignitatem mox in Peckamum nostrum contulit Pontifex, qui proinde die VI. Martii an. MCCLXXVIII. Romæ consecratus est. In Angliam reversus vix cathedram occuparat, cum per literas ingentem 4000. Marcarum summam ab eo exegit Papa, minatus ni solveret, ipsum in Ecclesia sua Cathedrali, quavis die Dominica solennibus cæremoniis excommunicandum esse. Omni quo potuit modo ictum declinare conatus est Peckamus: frustra; solvere enim coactus est. Multa ei lis cum Giffardo Archiepiscopo Eboracensi intercessit, qui in provincia Cantuariensi crucem auream in sublime ante se gestari permisit. Indignatus Cantuariensis, omni cum Eboracensi ejusque sociis commercio per totam provinciam sub anathematis fulmine interdixit. Adeò ut hospitio, omnibusque necessariis destitutus Eboracensis, crucem deponere necesse habuit. Obiit Peckamus circa an. MCCXCI. admodùm locuples, constructo ditissimo Collegio, & consanguineis adeò ditatis, ut eorum posteros, inquit Godwinus *, nostra ætas viderit equestri dignitate florentes, & divitiis affluentes in magna potentia ac auctoritate vivere.

* Collect. Tom. 4 p. 232. Antiq. Oxon. p. 73.

* De Præsul. Angl. p. 142.

SCRIPTA.

Collectanea Bibliorum, Paris. 1514. *Colon.* 1541.

Constitutiones XLVII. de variis argumentis, viz. *de Summa Trinitate, & fide Catholicâ; De sacra Unctione; De Sacramentis iterandis*, &c. quæ apud Lindwodum in *Provinciali* habentur.

Perspectiva communis edita cum figuris, per L. Gauricum (teste Pitseo) emendata & distincta.

INEDITA.

INEDITA.

De *ſancta Trinitate liber*, quem in Bibliotheca Lumleiana olim extitiſſe nobis autor eſt Jameſius.

Collationes de omnibus Dominicis per annum, MSS. in Bibliotheca Pembrochiana Cantab. Cod. 175. n. 1.

Meditatio de corpore Chriſti, MS. in Biblioth. S. Benedict. Cantab. Cod. 392. n. 34. ubi hæc nota additur, *in hoc habetur opus Alcuini Angli, Bedæ diſcipuli, opus rarum.*

Diſputationes S. Thomæ & Peckami, MS. in Bibliothec. Mertonenſi Oxon. Cod. 12.

Tractatus de myſtica interpretatione numerorum in ſacra Scriptura habetur MS. in Bibliothec. Lincolnienſi Oxon. Cod. 16. n. 9. Verùm an Joannis noſtri ſit, dubitare licet, tum quod à Baleo inter Peckami opera non recenſeatur, tum quod in Codice Lincolnienſi autor ex Ordine Prædicatorum fuiſſe dicitur. Alia plura memorant Baleus & Pitſeus, quæ an ſuperſint, non conſtat.

ROGERUS BACONUS, *Doctor mirabilis* vulgò dictus, gente Anglus, patria Somerſatenſis, Ilceſtriæ (quæ Ptolemæo *Iſcalis* eſt) ſplendida ſatis familia natus. Oxonii poſitus immenſos in Grammatica ac Logica, dein & in tota Philoſophia progreſſus fecit, Edmundum Richium poſtea Archiepiſcopum Cantuarienſem, & Ricardum Fiſacrium præceptores nactus. His ſubſidiis inſtructus (ut Anglis tunc in more poſitum erat) Lutetiam advolabat, ubi linguarum cognitionem, Hiſtoriæ, Juriſprudentiæ, Mathematicæ & Medicinæ ſcientiam, denique ſummam rerum Theologicarum peritiam addidit, & doctoratus inſignia reportavit. In patriam reverſus, Oxonii ſtudiorum ſimul ac vitæ ſedes poſuit, & ſuadente, ut videtur, Roberto Lincolnienſi habitum Franciſcanum in ſe ſuſcepit. Claruit præcipuè circa annum MCCLXXVIII. quin & jam ante plures annos inclareſcere cœperat, etiam anno MCCLIX. coram Henrico III. Oxonii tunc agente, concionem habuit, quâ regem ob Pictavienſes aliosque exteros, quorum conſiliis penè unicè agebatur, non modò in aulam admiſſos, ſed & ſummis reipublicæ muneribus adhibitos, liberè coarguebat. Verùm ſtudiis Philoſophicis immerſus, abditarum rerum diſquiſitioni ſe totum dedit, reconditos naturæ receſſus penetravit, curioſa quæque rimatus eſt, latentes rerum cauſas indagavit, & mirabiles quoſdam effectus longè ſupra communem hominum captum, protulit; adhibitis ad id machinis, non ſine ſummâ ingenii ſolertiâ excogitatis. Hinc toties illi impactum *Magi* nomen, toties objectum clandeſtini cum malignis ſpiritibus conſortii crimen, idque non apud plebem modò, ſed & apud Pontificem Clementem IV. cujus reſcriptum ad Rogerum noſtrum habes ap. Wadding. ad an. MCCLXVI. n. 15. an verò ad hanc calumniam ſpectat, haud ſatis liquet. Id certum eſt Baconum anno ſequenti, Joannem Londinenſem diſcipulum ſuum cum libellis apologeticis & inſtrumentis mathematicis à ſe compoſitis, Romam miſiſſe. * Anno MCCLXXVIII. renovata eſt adverſus illum criminatio apud Hieronymum de Eſculo Ordinis Minorum Generalem, in Galliâ tunc agentem, qui Baconi doctrinam condemnavit, ſuiſque, ne libros ejus legerent, interdixit, ipſumque auctorem carceri mancipandum decrevit. Certè aliquo ſaltem tempore in carcerem conjectum eſſe, idque mandante ipſomet Pontifice Nicolao IV. ferè omnes conſentiunt, an verò ibidem ad mortem uſque duraverit, mihi planè ignotum eſt. Obiit vir profundiſſima ſcientia, acutiſſimo ingenio, ſæculo major, an. MCCLXXXIV. ætatis circiter LXXVIII. in templo Franciſcanorum apud Oxonienſes ſepultus.

1278.

* Vid. Wadding. ad an. 1278. n. 26.

SCRIPTA

SÆC. XIII. ab An. MCC.

1220.

SCRIPTA EDITA.

Epistolæ notis illustratæ, *Hamburg.* 1618. 8°.
Specula mathematica & perspectiva, Francofurt. 1614. 4°.
De retardandis senectutis accidentibus, & sensibus confirmandis, Oxon. 1590. 8°.
Speculum Alchemiæ, Norimberg. 1581. 4°. *Basil.* 1561. *Ursellis* 1602. 8°.
Scripta de Arte Chemiæ, seu *sanioris Medicinæ de Arte Chemiæ liber*, cum aliis opusculis *Francofurt.* 1603, 1620. 8o.
De mirabili potestate Artis & Naturæ, & nullitate Magiæ, Parif. 1542. 4°. *Basil.* 1593. 8°. *Hamburg.* 1608, 1618. 8°. & cum notis in Vol. 5. *Theatri Chemici, Argentorat.* 1622. 8°. etiam Gallicè *Parif.* 161 2. 8.

INEDITA.

Compendium studii Theologici lib. V. Extitit cum aliis ejus opusculis, teste Jamesio, MS. 2 Vol. in Bibliotheca Lumleiana Cod. 251.
Grammatica, MS. in Collegio S. Petri Cantab. Cod. 3. *Liber de situ orbis* in Bibliotheca Benedictina, Cod. 192. *Geomantia* in Bibliotheca Lumleiana, Cod. 132. *Rogerina Major* & *Minor* MS. Cantabrig. in Archivis n. 24. & ap. G. Copum Cod. 3. Liber *de utilitate Scientiarum*, quo agit de quatuor veritatis offendiculis. Extat MS. in *Bibliotheca Cottoniana*, sub *Julio*, D. 5. N. 4. *De Speculis comburentibus*, ibid. sub *Tiberio*, B. 9. N. 5. *De Impedimentis Sapientiæ*; in quo tractatu agitur etiam de Grammaticis Græcæ linguæ rudimentis, ibid. MS. sub *Galba*, A. 8. N. 1. Infinitus essem, si singula recenserem, quæ enumerant Baleus Cant. 4. c. 55. Pitseus ætat. 13. p. 367. quæ cùm Grammatica, Philosophica, Mathematica ut plurimùm sint, eorum titulos huc transferre parùm refert. Fusè de Bacono nostro præ aliis agit diligentissimus *Antiquitatum Oxoniensium* collector p. 136. & seqq. Paucula etiam in genere de scriptis ejus notat, à me hoc loco compendio exhibenda. I. Suspicari licet, librorum, quos pertexuit, omnium, ne titulos quidem superesse, eorum quoque qui supersunt exemplaria, non sine summâ difficultate esse conquirenda. Ea enim quæ MSS. latent, possessorum aut invidiâ, aut ignorantiâ supprimuntur. II. Quæ in Scholarium passim teruntur manibus Baconi opera multis in locis deficiunt, aut etiam redundant, quod & de illis ipsis dicendum, quæ perfecta existamantur; incertum an id Monachorum incuriâ, an de industriâ factum sit. III. Librorum, quorum ille vulgò pro autore habetur, aliquot, aliis Scriptoribus tribuuntur, e. gr. *Liber de fluxu & refluxu maris Britannici*, Gualtero Burleio; *Liber de utilitate Astronomiæ Gulielmo Botonero*, *Rogerina Major* & *Minor* innominato cuidam autori adjudicantur. IV. Nec eorum omnium censendus est autor, quæ ipsi addicuntur. Sic *Tractatus super Psalterium*, & *Vita S. Edmundi Archiep. Cantuariensis*, quæ Rogero nostro tribuit Lelandus, ad Robertum Baconum reverà spectant; cui etiam *Syncategoremata* ascripta sunt. Sic etiam *Tractatus de Magnete* à plerisque Petro Peregrino tributus est.

1278. RAYMUNDUS MARTINI, sive *Des Martins*, gente Catalaunus, domo Subiratensis, (Barcinonensem alii perperàm fuisse volunt) ex Ordine Prædicatorum Monachus celeberrimus. Claruit anno MCCLXXVIII. Linguarum Orientalium callentissimus, ut viam faciliorem Judæorum & Saracenorum (qui frequentes tunc temporis in Hispania erant) conversioni sterneret, suadente Raymundo de Penna forti Ordinis sui magistro generali, scripsit *Pugionem fidei*, in tres partes divisum, quo ex imis Judaicæ gentis monumentis causam adversùs Judæos & Mauros fœliciter egit; ex hoc opere sua penè omnia deprompsit Porchetus Salvaticus, libro *Victoria adversùs Judæos* dicto, ut ex Porcheto Petrus Galatinus *de Arcanis Catholicæ*

licæ veritatis lib. 12. in hoc verò differunt, quod Porchetus mutuum grato animo agnoſcit, Galatinus portentoſo quidem plagio Raymundi, ſeu potius Porcheti ſcrinia egregiè compilavit, nullâ vel hujus, vel illius mentione factâ. Tandem ipſum Raymundi opus cum doctiſſimis obſervationibus Jacobi de Voiſin Presbyteri & Exſenatoris Burdegalenſis in lucem prodiit *Pariſ.* 1651. fol. & cum Introductione Benedicti Carpzovii, addito etiam Appendicis vice Hermanni è Judæo Chriſtiani opuſculo, *Lipſiæ* 1687. fol. Hunc librum Raymundus Græcè pariter ac Latinè edidit, qui MS. extat in conventu S. Dominici de Neapoli, ſi quidem Ambroſio de Altamura fides ſit habenda, *Biblioth. Dominic.* ad an. MCCLXXXIII. Scripſit etiam *Capiſtrum Judæorum*, & *Summas contra Alcoranum Saracenorum*, quæ tamen interiiſſe videntur.

HENRICUS cognomento *Goethals*, ſive *Bonicollius*, gente Flander, GANDAVENSIS à patriâ dictus, Mudam propè Gandavum vicum natalem nactus, unde & *Henricus Mudanus* à pleriſque vocatur. Claruit anno MCCLXXX. diu in Collegio Sorbonico Philoſophiam & Theologiam docuit, tantâ cum laude, ut totius Academiæ Pariſienſis ſuffragio *Doctor ſolennis* appellari meruit. Factus tandem Eccleſiæ Tornacenſis Archidiaconus, obiit Tornaci ipſo SS. Petri & Pauli feſto, anno MCCXCIII. 1280.

SCRIPTA.

Summa Theologiæ, ſeu *Quæſtiones ordinariæ* à Badio Aſcenſio editæ *Pariſ.* 1520.

Quodlibeta Theologica in libros IV. *Sententiarum*, *Pariſ.* 1518. fol. & 2 vol. *Venet.* 1615.

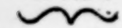
De Viris illuſtribus, ſeu *de Scriptoribus Eccleſiaſticis* liber, ex quo deſiit Sigebertus Gemblacenſis, ad ſua uſque tempora deductus, unà cùm aliis ejuſdem argumenti Scriptoribus, cùm notis Petri Suffridi editus *Colon.* 1580. 8°. & cum Scholiis Auberti Miræi in *Biblioth. Eccleſiaſt. Antverp.* 1639. fol.

Habentur MSS. *liber de Virginitate ſervandâ*; *de Pænitentiâ liber*; *Quodlibeta de variis materiis ordine Alphabetico digeſta*; *Quodlibetum de mercimoniis & negotiationibus*; *Sermones varii*; *Vita S. Eleutherii Tornacenſium Epiſcopi*; de quibus, ut & *Commentariis quibuſdam in Ariſtotelem*, vide ſis Valerium Andream in *Bibliothecâ Belgica*, & Fr. Swert. in *Athen. Belg.* p. 328.

UDALRICUS, ſeu ULRICUS de Argentinâ, natione Germanus, patriâ Argentinenſis, Alberti Magni auditor & diſcipulus, Monachus Dominicanus. Claruit anno MCCLXXX. Pariſiis literarum famâ inſignis, ubi magiſterii gradum nondum adeptus morte præmaturâ ereptus eſt. *Compendium Theologiæ*, quod inter Thomæ Aquinatis opera habetur, potiori jure Udalrico noſtro ab aliis tribuitur. Scripſit item *de Foro Conſcientiæ*, *& de Caſibus Juris*; *Comment. in* IV. *libros Sententiarum*; item *Summam Theologiæ*, *& de Animâ*; ut *Comment. in Metaphyſica & Meteora Ariſtotelis* taceam, de quibus agunt de Altamura, Miræus, Simlerus p. 675. Verùm an edita ſint, nos non docent. 1280.

GEORGIUS PACHYMERES, origine Conſtantinopolitanus, ortu Nicænus, anno MCCXLII. natus eſt. Tùm ſacris, tùm ſæcularibus literis egregiè eruditus in Cleri Conſtantinopolitani numerum cooptatus eſt, mox honoribus auctus, factus nempè Patriarchæ Conſtantinopolitani Protecdicus, ſeu cauſarum forenſium judex, & Hieromnemon, qui Patriarchæ adſtans Ordinationis, Euchologii, aliorumque quæ ad Patriarcham immediatè ſpectabant officia curabat; Dicæophylax etiam imperialis conſtitutus, eam quidem judicii & integritatis famam obtinuit, ut anno MCCLXVII. ab Imperatore & Synodo Conſtantinopolitanâ, ad examinandam Arſenii Patriarchatu ob læſæ majeſtatis crimen ſubmoti cauſam, 1280. Vid. Pachym. Hiſtor. in init.

unà

SÆC. XIII. ab an. MCC.

unà cum tribus aliis judex datus ſit, miſſuſque hoc fine in Inſulam quandam ubi exul tunc temporis degebat Arſenius. Judices non modo Patriarcham abſolverunt, ſed & Imperatoris gratiam ſimul ac munificentiam ei conciliarunt. Totam hujuſce rei Hiſtoriam ipſe nobis fuſè enarrat Pachymeres lib. 4. c. 15, 16. Anno MCCLXXIII. cum Michael Palæologus Imperator unionem cum Eccleſia Latina meditaretur, ut ab Hæreſis labe Latinos abſolveret, libellum hunc in finem conſcriptum ad Patriarcham miſit, cui aliud volumen opponendum curavit Patriarcha, in quo componendo Georgium noſtrum primas partes tenuiſſe ipſe non diffitetur lib. 5. c. 14. Erat enim Eccleſiæ Romanæ dogmatum acris admodum oppugnator. Claruit præcipuè circa annum Mcclxxx. Vitam egit diuturnam, quam, ſi calculum rectè ponat Cl. || Lambecius, protraxit ad annum circitèr MCCCXL. obiitque ferè Centenarius, certè poſt annum MCCCVIII. obiiſſe conſtat. Vir non infimi inter Græcos ſui temporis ſubſellii, ſacrâ pariter ac profanâ eruditione ſatis celebris. *Stylus*, Judice L. Allatio, *accuratus, ad antiquum ſoccum & ſanguinem efformatus, & præter hiſtoriæ captum tumidior, & perplexâ nominum connexione ambiguus, & obſcurus; pro illo tamen ævo quo debacchari ſapere erat, mollis ac prudens.* Auctor, dum veritatis Sectator videri cupit, (inquit idem Allatius) in Eccleſiaſticos, & præcipue Latini nominis fautores, Græcis ſuis nimis propenſior linguam acuit.

|| Indic. 3. Comment. de Biblioth. Vind. lib. 3. ſubnex.

SCRIPTA.

Hiſtoria rerum Conſtantinopolitanarum ſub Michaele & Andronico Palæologis ab anno Mcclviii. uſque ad an. Mcccviii. per xlix. annos *geſtarum, lib.* xiii. Singulorum librorum excerpta quædam breviuſcula, ad calcem Nicephori Gregoræ Latin. edidit Hieron. Wolfius *Baſil.* 1562. Fragmenta quædam Nicephori Breviario Græcè ſubjunxit Dion Petavius *Pariſ.* 1616. 8°. tandem integra *Hiſtoria*, cum verſione, Gloſſario, Notis & Chronologia Petri Poſſini Græc. Lat. prodiit, Tom. ii. Prior quidem *Romæ* 1666. Poſterior ibidem 1669. fol.

Paraphraſis in opera S. Dionyſii Areopagitæ inter Dionyſii opera locum habet, Græcè *Pariſ.* 1561. 8o. Gr. Lat. ibid. 1615. fol. *Antverp.* 1633. *Pariſ.* 1644. fol.

Libellus de proceſſione Spiritus Sancti, quem in lucem extulit Leo Allatius Gr. Lat. *Græc. Orthodox.* Tom. I. p. 390.

Epitome Logices Ariſtotelis Græcè *Pariſ.* 1548. Latinè *Baſil.* 1560. Gr. Lat. *Oxon.* 1666. 8o.

Scripſit infinita pene in Rhetoricis monumenta, quæ in Regis Galliæ bibliothecâ aſſervantur, quorum prolixum ſatis indicem exhibet Leo Allatius in diatribâ ſupra citatâ.

1280. MECHTILDIS, natione Germana, ex nobili & ſplendida familia orta, Inſtituti Benedictini Monialis, in Helfendenſi Monaſterio vitam egit. Claruit anno Mcclxxx. obiit ante annum Mccxc. Scripſit *Revelationem*, ſeu *Spiritualis gratiæ libros* V. qui unà cum aliis ejuſdem farinæ opuſculis editi ſunt *Pariſ.* 1513. Seorſim *Colon.* 1536. & alibi non ſemel. Notandum, hos libros Germanicè primum conſcriptos poſtea in Latinum Sermonem converſos eſſe.

Alias editiones quæ tum Latinè, tum Italicè prodierunt te docebit Poſſevinus *Apparat.* Tom. II. p. 100.

1281. MARTINUS IV. *Simon de Bria* antea dictus, gente Gallus, Patria Monpiſius, Canonicus Turonenſis, ab Urbano IV. ad dignitatem Cardinalitiam titulo S. Cæciliæ Presbyteri promotus, ab eo deinde in Galliam miſſus, per plures annos Legati Pontificii munus geſſit. Mortuo Nicolao III. anno Mcclxxxi. xxii. Februarii Viterbii in Pontificem electus eſt, qui tamen relicto Viterbio in Urbe veteri conſecrari voluit, quod & xxiii. Martii

tii factum est. Carolum Siciliæ Regem ad se venientem humaniter excepit, strenuè fovit, eique dignitatem Senatoriam in urbe Roma, quâ exciderat, restituit. Michaelem Palæologum Imperatorem, quòd pactis de unione cum Latinis resarciendâ non stetisset, & Petrum Arragoniæ Regem Siciliæ regnum occupantem, Caroloque reddere recusantem anathemati subjecit. Obiit Perusii, quò, ob tumultus Guelfos inter & Gibellinos exortos, se contulerat, xxviii. Martii. an. Mcclxxxv. *Acta* hujus Pontificis, à Jordano quodam Auctore coævo conscripta, in lucem protulit Dan. Papebrochius *Catal. Pontif.* Part. 2. p. 61. Extant Martini *epistolæ* V. Concil. Tom. II. part. 1. p. 1143. *Sententia prolixa in Petrum Arragoniæ Regem*, ibid. p. 1187. *Epistolæ* III. apud Wading. ad an. Mcclxxxi. Mcclxxxv. *aliæ X.* ibid. in *Appendice* p. 151. SÆC. XIII ab An. MCC.

GUIDO BAIFIUS, Patria Regiensis, Civis & Archidiaconus Bononiensis, & Juris-consultus eximius. Claruit anno Mcclxxxiii. Scripsit *Commentariorum*, *Rosarii* titulo, *libros* III. & *in Decretal. lib.* V. Prodierunt cum notis Nicolai Superantii & Petri Tretii, *Venet.* 1580. 1283.

GREGORIUS ABULPHARAIUS, IBN HAKIMA dictus, Aaronis Medici Malatiensis, vulgò *Ibn Kopb* vocati, filius, ipse professione Medicus, Secta Jacobita, seu Melchita. Scripsit circa annum Hegiræ Dclxxxiii. Æræ Christianæ Mcclxxxiv. quo Historiam suam terminavit. In variis sui operis exemplaribus, (notante * Cl. Hottingero) sequentibus elogiis ornatur: *Dominus noster Pater Sanctus, eximius doctrinâ, & eruditione insignis, doctorum Rex, excellentium excellentissimus, temporum suorum exemplar, Sæculi Phœnix, Sapientum gloria, Doctor divina ope suffultus— Corona virorum virtute præstantium, dubiorum in Theologicis occultorum* ἐπιλύτης, *Christianorum Princeps primarius, Sectæ Jacobiticæ medulla, Mar Gregorius Dominus Pater, unicum ævi decus, & Sæculi Phœnix.* Quin & ab ipsis Scriptoribus Muhammedanis egregiè commendatur, tanquam vir multæ lectionis, variisque scientiis instructus, & penitus imbutus, præcipuè autem Medicinæ gloria sæculo suo clarus, adeo ut ad eum è plagis occidentalibus frequentes contenderent; à quo multos etiam Moselmannorum eximie doctorum plura didicisse fatentur. Quod verò addunt ipsum morti vicinum à fide Christianâ descivisse, calumniam esse ex Christianorum odio conflatam, & ut tantæ famæ virum sibimetipsis arrogarent, nemini dubium esse potest. Condidit *compendium Dynastiarum* X. Dynastiis absolutum, ex variis variarum gentium monumentis depromptum, quod Arabicè & Latinè edidit Cl. Pocockius noster, *Oxon.* 1663. 4°. 1284.

* Biblioth. Orient. c. 2. p. 81.

GREGORIUS, *Georgius* antea vocatus, Latinis parentibus in Cypro natus, ac proinde inter Romanæ Ecclesiæ cultores ad vicesimum usque ætatis annum educatus, ab iis lectoris gradum consecutus est. Postea Constantinopolim se contulit, ubi versis velis ad Græcorum mores & dogmata se composuit, habitum monasticum induit, quin & Clero Palatino ascriptus est. Anno Mcclxxxiv. mortuo Josepho Patriarcha Gregorius noster, suffragante, & non sine aliqua difficultate id satagente Imperatore, in Patriarchale solium evehitur, in quo munere Veccum non modo oppugnavit, sed & vehementer persecutus est. Laborabat hâc tempestate Arseniatarum, & Josephitarum factionibus Ecclesia Constantinopolitana; unde nil mirum si in Gregorium malevoli conspirabant. Accusatur quod Latinorum instituta probaret, blasphemiæ, & impietatis insimulatur. Insurgunt in illum episcopi, clientem deserit Imperator; his igitur malis undique divexatus, circa annum Mcclxxxix. patriarchatu cessit, & primum in Monasterium S. Deiparæ Hodegorum dictæ se contulit; deinde in D. Andreæ Monasterium secessit, ubi paulò post moritur, postquam sedem Patriarchalem per quinquennium tenuisset. Acris erat Latinorum adversarius; de quo nihilominus L. Allatius, *Vir fuit acerrimi ingenii, facundus, eloquens, & penè dixerim omni eru-* 1284. Niceph. Greg. Hist. l. 6. p. 116.

SÆC. XIII. b an. MCC. *eruditione imbutus.* Nicephorus Gregoras loco citato, ἀνὴρ ἐν λόγοις δόκιμος· ὡς τὸν ἐν ταῖς χαραῖς εὐγενῆ τῆς Ἑλλάδος ῥυθμὸν, καὶ τὴν ἀττικίζουσαν γλῶσσαν, &c. *Insigni vir facundiâ, qui elegantes Græcæ literaturæ numeros, & Atticam illam linguam longo jam tempore oblivionis gurgite demersam, ingenii dexteritate ac singulari studio in lucem produxit, ac velut ab inferis revocavit.* Scripsisse plura adversus Latinos, præcipue contra Beccum sive Veccum, summum Latinorum fautorem, testantur Nicephorus Gregoras libro 6. Pachymenes lib. 8. c. 1. præcipuè *Tomum Synodicum*, quem propter fidei dogmata in eo sincerè tradita, *Columnam Orthodoxiæ* nuncupavit. *Sermones* ejus *contra Blasphemias Vecci* MSS. in Bibliotheca Imperiali Viennensi, (teste Gesnero in Epitome) asservantur. Vide quæ habet L. Allatius *de Consens.* lib. 2. cap. 15. n. 12. *Encomia* ejus varia, præcipuè in S. Georgium, & Dionysium Areopagitam habentur MS. in Bibliothec. Regis Galliæ, Cod. 16. 1922. & alibi. Vide Labbeum *Nov. Biblioth.* MS. p. 73, 74.

1285. HONORIUS IV. *Jacobus de Sabello* prius dictus, patriâ Romanus, ex illustri Savellorum familia ortus, & ut nonnulli volunt S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis. Martino IV. in Pontificatu successit, Perusii IV. Nonas Aprilis an. MCCLXXXV electus, Romæ XX. Maii coronatus. Anathematis fulmen à prædecessore in Petrum Arragoniæ Regem vibratum renovavit; Ladeslaum Hungariæ Regem in fide Christi nutantem excommunicari & deponi mandavit; Ordinem Carmelitarum à pluribus oppugnatum confirmavit, novisque privilegiis munivit. Podagrâ, & chiragrâ adeò afflictus erat, ut non nisi instrumentis ad id affabrè compositis suffultus sacra celebrare potuit, tandem continuis doloribus attritus, in monte Aventino debitum naturæ persolvit, April. III. an. Mcclxxxvii. in Vaticano sepultus. Extant *epistolæ* II. apud Bzovium, ad an. Mcclxxxv. Mcclxxxvi. *Epistolæ* IV. apud Wading. Tom. II. ad eosdem annos. XV. aliæ ibid. in *Appendice* p. 558. *Epistolarum Volumen* MS. in Bibliothecâ Vaticanâ; *Testamentum* item in Barberinâ asservatum memorat Lud. Jacob. *Biblioth. Pontif.* lib. 1. p. 113.

1286. GULIELMUS DURANTES, *Speculator* dictus, natione Gallus, Patria Narbonensis, in Podiomissione, quod Provinciæ oppidum est, (teste Miræo †) nobili genere natus. Adolescens adhuc Juris civilis & Canonici studio operam dedit, quâ quidem in re Bernardum Compostellanum, & Henricum Segusianum, postea Cardinalem Hostiensem, duces & magistros habuit: prima studiorum tyrocinia Bononiæ posuit, ubi doctoratus lauream adeptus, primum ibi, deinde Mutinæ publicè docuit; adeoque in exercitatione forensi excelluit, ut *Pater Practicæ* vocaretur. A Clemente IV. Gentili suo Capellanus, & Palatii Apostolici auditor generalis constitutus est; factus etiam Canonicus Bellovacensis, Narbonensis, & Decanus Carnotensis. Anno Mcclxxiv. à Gregorio X. ad II. Concilium Lugdunense generale missus est, in quo Pontificis Procuratorem egit, ejusque nomine plures constitutiones promulgavit. A Nicolao III. Beati Petri patrimonio præficitur, Rectoris & Comitis patrimonii titulo insignitus: nec Marti minùs quam Mercurio natus in Italiæ ditionibus Romanæ sedi subditis Dux militiæ Generalis constituitur; & non unâ vice bellis adversus Romandiolæ, Flaminiæ, & Forolivii civitates contra sedem Apostolicam rebellantes præfectus, rem suam bene & fœliciter gessit. Anno Mcclxxxvi. factus est Mimatensis in Gallia Aquitanica episcopus; & cum postea Bonifacius VIII. Archiepiscopatum Ravennatensem ei obtulit, constanti animo recusavit. Anno Mccxcvi. à Bonifacio ad Saracenorum Sultanum legatus, Nicotiæ, quæ Cypri metropolis est, pridie nonas Julii diem obiit. Corpus Romam relatum in Æde Minervæ in Capellâ Omnium Sanctorum, magno cum honore sepelitur. Pluribus de Gulielmo nostro agunt Simon Maiolus *in Vitâ Durandi*, Commentario ejus in Concil. *Lugdun.* 1569. præmissâ; Fichardus *in vitis juris-consultorum*; Amb. de Altamura *Biblioth. Dominic.* pag. 72. & in *Ap-*

† Auct. c. 410.

Append. p. 462. Eruditionem assecutus est pro tempore, quo vixit, haud vulgarem, eximiam Theologiæ ac Sacrarum literarum Scientiam, præcipuè accuratam juris peritiam. Ejus de re Sacramentaria celebris hæc fertur † sententia.

SÆC. XIII. ab An. MCC.

† Forster Hist. Jur. Civ. l 3 c. 17. p. 485.

VERBUM AUDIMUS,
MOTUM SENTIMUS,
MODUM NESCIMUS,
PRÆSENTIAM CREDIMUS.

SCRIPTA.

Speculum Juris in tria volumina distinctum, scriptum anno 1261. & Cardinali Othobono dedicatum. Prodiit *Basil.* 1574. *Francofurt.* 1592.

Repertorium Juris ex speculo fere decerptum, quocum prodiit *Francofurt.* 1592. *Lugdun.* 1516. 1551. excusum est etiam *Venet.* 1496.

Rationale divinorum officiorum in libros VIII. distributum, anno 1286. absolutum. Vide lib. 8. cap. 9. Extat cum speculo & Repertorio *Lugdun.* 1516. 1551. Seorsim *Mogunt.* 1459. *Rutling.* 1473. *Venet.* 1485. *Argent.* 1486. *Basil.* 1488. *Norimberg.* 1493. f. *Venet.* 1519. *Lugdun.* 1565. 1568. 1584. 1592. 8o. *Antverp.* 1570.

Commentarius in Canones Concilii Lugdunensis, prodiit cum Vitâ ejus à Simone Maiolo editus *Fani* 1569. 4o.

Breviarium Glossarum & textuum Juris Canonici, *Paris.* 1519. 8o. Scripsit item *in Decretales Gregorii* IX. Nicolai III. & in *Gratiani Decretum*; verum aut hi Commentarii perierunt, aut cum blattis & tineis in tenebris adhuc luctantur.

Alius à nostro fuit (quod pridem notavit † Phil. Thomasinus) Gulielmus Durantus episcopus etiam Mimatensis, nostri nempè Nepos & in Sede successor, qui Concilio Viennensi sub Clemente V. anno MCCCXI. interfuit, in quo libellum edidit *de Reformatione Ecclesiæ.* Extat *Paris.* 1545. *Lugdun.* 1635. 4o. & cum quibusdam Clemangis, & P. de Alliaco opusculis *Paris.* 1671. 8o.

† Biblioth. Patavin. MS. p. 14.

NICOLAUS IV. *Hieronymus* anteà dictus, Patria Picenus, domo Asculanus, Patrem Arminilaum Tineum, honestæ conditionis virum, habuit, ex Monacho Franciscano factus est episcopus Prænestinus, & S. Sabinæ Presbyter Cardinalis: post Honorii mortem creatus est Ecclesiæ Romanæ Pontifex, electus XXII. coronatus XXV. Februarii anno MCCLXXXVIII. Coortis Romæ seditionibus Reate profectus est, rebus verò mox sedatis Romam rediit, pacemque inter Arragoniæ & Neapolis Reges conciliavit. De religione Christiana inter Barbaros propagandâ admodum erat sollicitus; eodem quo factus est Pontifex anno, nuncios à Rege quodam Tartarorum, ejusque Regina accepit, quorum conversioni congratulatus est. Quin & magnum Tartariæ Chamum ad fidem Christi amplectendam hortari non destitit. Anno sequenti de eadem re ad Armenos eorumque Regem, nec non ad Æthiopiæ Imperatorem scripsit. Causam Christianorum in Syria apud Principes Christianos vehementer sollicitavit. Quin & ad tuendam Ptolemaida multos milites ipse proprio ære transmisit. Obiit Romæ XIV. Aprilis, an. MCCXCII. ad S. Mariam Majorem sepultus. Epitaphium rudi & inconcinno carmine scriptum habet Wading. ad an. MCCXCII. N. 6. Sixtus verò Quintus adhuc Cardinalis longè magnificentius Mausoleum ei condidit, & nobiliori inscriptione honestavit, quæ itidem loco citato habetur. Hæc de eo Joannes Stella: *Vir quidem literarum divinarum humanarumque egregiè doctus; ac præter doctrinam multæ bonitatis ac integritatis Pontifex fuit, omnes pariter amando: qui non plura affinibus aut cognatis se debere, aut conferre quam aliis bonis arbitrabatur: & propterea ex omni fere religione viros optimos & doctos Cardinales creavit, & urbem Romanam pulcherrimis ædificiis exornavit.*

1288.

SÆC. XIII. ab An. MCC.

SCRIPTA.

Constitutio pro Benedictinis, Paris. 1519. 8º.

Epistolæ, quarum tria volumina in Bibliothecâ Vaticanâ asservari dicuntur. Ex his XVIII. exhibet Bzovius ad an. Mcclxxxviii. Mccxcii. quamplurimas Wadingus ad an. Mcclxxxviii. & sequentibus annis. In *Appendice* verò ad Tom. II. p. 168. alias Lxviii. evulgavit.

Commentaria in aliquot libros S. Scripturæ; *in Magistrum Sententiarum lib. IV. Sermones de Sanctis & de Tempore*; *Constitutiones ecclesiasticæ adversus hæreticos*, & alia quædam à Lud. Jacob *Biblioth. Pontif.* p. 165. memorantur, verùm an edita sint, imò an supersint hodie, non didici.

1289. THEODERICUS DE APOLDIA, Patriâ Thuringus, Erfordii natus, inter Monachos Dominicanos educatus est, iisque se sociavit. Claruit anno Mcclxxxix. jam Sexagenario major. *Scripsit de Vita & rebus gestis S. Elizabethæ, Andreæ Regis Hungarorum filiæ, & Ludovici Langravii Thuringiæ viduæ libros* VIII. Extant apud Canis. *Antiq. Lect.* part. 2. p. 147. Hos quidem † Cl. Vossius alio Theoderico Thuringo nostri coætaneo tribuendos censet: Sed cum nullum pro sententiâ suâ argumentum profert, nostro non abjudicandos existimo. Condidit etiam *de Vita S. Dominici ordinis Fundatoris libros VII.* quos Surius ad August. V. sed stylo passim correcto edidit.

† De Hist. Lat. lib. 2. cap. 6. 62.

1290. AUGUSTINUS TRIUMPHUS, Patria Anconitanus, Ordinis Augustiniani eremita, claruit anno Mccxc. Junior adhuc an. Mcclxxiv. Concilio Lugdunensi interfuit. Vixit aliquamdiu in Academia Parisiensi, plures verò annos Venetiis in S. Mariæ de Nazareth ordinis sui loco, ubi nonnulla in laudem B. Virginis opuscula elucubravit, præcipuè verò Neapoli lares habuit, Carolo & Roberto Regibus apprimè charus. Obiit ibidem anno Mcccxxviii. Ætatis Lxxxv.

SCRIPTA.

Summa de Potestate Ecclesiastica, ad Joannem XXII. Papam, *Augustæ Vind.* 1473. fol. *Romæ*, 1479. 4º. 1582. fol.

Commentarius in Orationem Dominicam; *Salutationem Angelicam*; *& Canticum B. Virginis*, *Romæ* 1590. 1592. 4º.

In Canticum Deiparæ seorsim ibid. 1603. In Orat. Domin. eod. loc. 1587.

Milleloquium ex Scriptis S. Augustini, quod imperfectum reliquit Triumphus, absolvit Bartholomæus Urbinas, ejusdem ordinis Theologus. Prodiit *Lugduni* 1555. & forsan alibi.

INEDITA.

Super Sententias lib. IV. De Spiritu S. contra Græcos; *De Cantico Spirituali*, sive *de X. Chordis*: *De introitu terræ promissionis*; *De cognitione & potentiis animæ*; *Theoremata de Resurrectione mortuorum*; *Expositio in Ezechielem*; *& in omnes novi Testamenti libros, quibusdam etiam duplici expositione additâ*; *Sermones Dominicales*; item *de Sanctis ad Clerum*; *Tabula* seu *Index super Moralia S. Gregorii*; Hæc, ut & *Commentaria quædam in Aristotelem* recenset, quibusque in locis delitescunt ostendit, Joseph. Pamphilus, episcopus Signinus, *Chron. Eremit. S. August.* p. 46. ubi etiam refert, omnia Augustini nostri opera Civium Anconitanorum sumptibus ab Archetypis transcripta, Romæ in Bibliothecâ Vaticanâ magnis & pulcherrimis voluminibus asservari.

1290.

JOANNES DE PARISIIS, ſive ortu, ſive educatione Pariſienſis, inter Ordinis Dominicani Monachos, & Theologos Pariſienſes maximè enituit. Claruit anno MCCXC. Ortâ inter Bonifacium VIII. & Philippum Pulchrum Francorum Regem diſcordiâ, Regis ſui cauſam in ſe ſuſcepit, & jura Regia adverſus Pontificem ſtrenuè tuebatur; Conventus Dominicanos concionando, Scholas Theologicas prælegendo egregiè ornavit: ſed dum novam quandam propoſitionem de modo Corporis Chriſti in Euchariſtia ventilaret, nempe, Poſſibile hoc eſſe, per aſſumptionem ſubſtantiæ panis, vel paneitatis in Verbo, idque magis eſſe rationabile, & veritati Sacramenti congruum, mox Magiſtros Pariſienſes in ſe vehementer irritavit; præcipuè Gulielmum Pariſienſem, Ægidium Bituricenſem, Bertandum Aurelianenſem, & Gulielmum Albianenſem epiſcopos, qui hominem in examen vocarunt, & cum dogma ſuum retractare nollet, condito facultatis Theologicæ decreto, ſententiam ejus damnarunt, eique tum prædicandi, tum prælegendi munere ſub excommunicationis pœnâ interdixerunt. Ægrè hæc ferens Joannes noſter, à Decreto Pariſienſi ad ſedem Apoſtolicam provocavit: cauſam igitur acturus Romam perrexit, ubi paulò poſt, vitam cum morte commutavit anno circiter MCCCIV. Confer quæ ex Continuatione Chronici Guil. de Nangis, aliiſque de eo notavit D. Allixius præfatione mox citandâ p. 54.

SCRIPTA.

Tractatus de Regia Poteſtate & Papali, in gratiam Regis ſui adverſus Bonifacium Papam ſcriptus. Prodiit cum aliquot Dominicanorum opuſculis *Pariſ.* 1506. 4o. & apud Goldaſt. *Monarch.* Tom. II. p. 107.

Determinatio de modo exiſtendi Corpus Chriſti in Sacramento Altaris, alio, quam ſit ille quem tenet Eccleſia. Hanc nuper ex MS. Codice S. Victoris Pariſ. eruit, & præmiſſâ prolixâ, ſed & eruditâ planè diſſertatione hiſtorica, *de dogmate Tranſubſtantiationis* edidit Vir Cl. D. P. Allix *London.* 1686. 8o.

Correctorium Doctrinæ S. Thomæ, Ægidio Columnæ tributum ejuſque nomine evulgatum, *Venet.* 1501. *Colon.* 1624. 8o.

Determinatio de Sectâ Chriſtianâ per teſtimonia Gentilium; *aliaque de Confeſſionibus Fratrum*: Habentur MS. (uti fidem nobis facit Jameſius) in Bibliothecâ Lincolnienſi ap. Oxonienſ. Cod. 16. N. 1, 2. Scripſiſſe etiam dicitur *de Unitate Eſſe & eſſentiæ in Deo*; *De adventu Chriſti*, ſeu *contra Antichriſtum*; *Apologeticum contra Henricum Gandavenſem*; *& Philoſophica* quædam, quæ an adhuc ſuperſint, non comperi.

Plures erant hoc circiter tempore Joannes Pariſienſes, & in his Joannes Pariſius Anglus, S. Victoris Pariſienſis Canonicus regularis, cujus *Memoriale* ſeu *Flores Hiſtoriarum* extant MSS. tum alibi tum Bibliothec. Benedictinâ Cantab. Cod. 20. Ex his plura ſe in Chronicum ſuum Belgicum tranſtuliſſe, fatetur Miræus *Auctuar.* cap. 403.

RADULPHUS DE COLUMNA, Canonicus Carnotenſis. Claruit anno MCCXC. Scripſit *ad Lambertum de Caſtello Tractatum de Tranſlatione Imperii à Græcis ad Latinos*, qui habetur apud Goldaſtum, Monarch. Tom. II. p. 88. neque de illo plura quæ dicam habeo. 1290.

JACOBUS DE VORAGINE, rectiùs *de Viragine*, Urbe Ligurum maritimâ oriundus, S. Dominici familiæ nomen dedit, ejuſque in Lombardiâ Provincialis, deinde totius ordinis Generalis, denique Archiepiſcopus Genuenſis factus, à Cardinale Urſino Epiſcopo Hoſtienſi (vacante tum ſede Romanâ) conſecratus. Imperatoris partibus faviſſe dicitur, unde cum die Cinerum Bonifacius VIII. Sententiam illam pro more in eum ad pedes ſuos provolutum proferre debuiſſet, *Cinis es, & in Cinerem reverteris*, conjectis in oculos cineribus, hæc ei dixiſſe fertur, *Gibellinus es, & cum Gibellinis* 1290.

SÆC. XIII. ab An. MCC. *nis tuis ad nihilum reverteris.* Et ita quidem habent Blondus & Philippus Bergomas, quorum tamen fides hac in parte vacillare videtur, cum potiùs Porcheto Successori tribuendum sit. Claruit anno MCCXC. Obiit anno MCCXCVIII. etsi sint qui vitam ejus ad annum usque MCCCXIV. protrahant. Vir quidem in Deum devotus, in pauperes munificus, in quos integros fere episcopatus sui redditus distribuit, pius magis quam doctus, etsi Augustini opera sedulò legebat, ejusque penè omnia memorià tenuisse dicitur. In rebus Historicis, præsertim quæ de Vitis Sanctorum congessit, nimium credulus, & in fabulis undique convasandis ad ludibrium ineptus.

SCRIPTA.

Historia Lombardica, seu *Legenda aurea de vitis Sanctorum.* Legenda quidem *aurea ab homine oris ferrei, cordis plumbei* scripta, ut acutè de eâ Ludovicus Vives *. *Quid fœdius* (ita pergit) *dici potest illo libro? quam pudendum est nobis Christianis, non esse præstantissimos nostrorum divorum actus veriùs & accuratius memoriæ mandatos, sive ad cognitionem*, &c. Vivem secutus est Melchior Canus †; *in illo*, inquit, *miraculorum monstra sæpius quam vera miracula legas. Hanc* [legendam auream] *Homo scripsit ferrei oris, plumbei cordis, animi certe parum severi ac prudentis.* Idem planè judicium tulit Cl. Espencæus, idque pro concione publica, adeo ut sententiam suam publicè recantare coactus sit. Opus quidem Historiis Christianis accensendum, an potius ad fabulas Romanenses ablegandum? à cordatioribus etiam Pontificiis (ut videmus) non sine gravi stomacho damnatum. Certe nugis nugacissimis, fictis, ineptissimisque narrationibus refertissimum, quæ non sine immenso Christianæ religionis scandalo legi, multò magis defendi possunt. Prodiit hæc *Historia Norimberg.* 1478. 1493. *Davent.* 1479. 1483. *Venet.* 1483. *Basil.* 1486. *Argentinæ* 1496. *Lugduni* 1510 *Argentinæ* 1518. In editione quæ penes me est, *Argentinæ* 1496. Jacobi nostri Legenda desinit in capite Clxxvii. Quæ sequuntur usque ad finem libri capita xxxviii. continentia, ab aliis addita sunt. Hæc Legenda etiam abbreviata prodiit *Venet.* 1478. fol.

* De caus. corrup. art. l. 2. p. 91.

† Loc. commun. l. 11. c. 6. p. 658. Vid. Thuan. ad an. 1555. p. 489.

Quadragesimale Venet. 1575. 1579. 1602. 4°.

Sermones de Planctu B. Mariæ Virginis, ibid. 1602.

Sermones pulcherrimi de tempore per totum anni circulum, Venet. 1544. 4°.

Sermones de Sanctis per anni totius orbitam, Papiæ 1500. *Venet.* 1602. 4°.

Mariale aureum, de laudibus Matris Dei, alphabetico ordine digestum, & in CLX. Sermones distributum, *Venet.* 1497. *Paris.* 1503. *Mogunt.* 1616. 4°.

Chronicon Januensis civitatis, ejusque Pastorum à fundatione usque ad annum 1213.

Librum de Opusculis S. Augustini; *Defensionem sui ordinis contra impugnatores, quod non viverent secundùm Apostolicam Regulam*; item *summam Vitiorum & Virtutum* memorat, sed an extent, non dicit Amb. de Altamura ad an. 1290. Denique *Sacro-sancta Biblia in linguam Italicam* primus transtulisse, annoque 1270. evulgasse dicitur. Inter scripta ejus à nonnullis recensetur opus *Catholicon* dictum seu Grammatica & Dictionarium, *Venet.* 1483. an rectè, judicent, qui viderint.

1290. GULIELMUS MAIOR, natione Gallus, Ecclesiæ Andegavensis pœnitentiarius, & ab anno MCCXC. ejusdem Ecclesiæ episcopus, anno MCCCXI. Concilio Viennensi generali sub Clemente V. celebrato, in quo de extirpandis Templariis agebatur, interfuit & subscripsit. Obiit anno MCCCXIV. Scripsit *episcopatus sui gesta*, à tempore quo factus est episcopus usque ad annum MCCCXIII. à Dacherio primum in lucem prolata, *Spicileg.* Tom. X. p. 247. *Statuta* ejus *Synodalia* edidit idem Dacherius Tom. XI.

SÆC. XIII. ab An. MCC. 1290.

RICHARDUS DE MEDIA-VILLA, seu MIDDLETON, *Doctor solidus & copiosus, fundatissimus* etiam & *authoratus* dictus, natione Anglus, Ordinis Minoritarum Theologus; quòd vero illum Archiepiscopum Remensem fuisse scribit Marianus, parum apud eruditos fidei meretur. Claruit anno MCCXC. Postquam in Academiâ Oxoniensi Philosophiæ, jurisprudentiæ, præcipuè Theologiæ Scholasticæ haud vulgarem scientiam assecutus esset, juxta morem apud Anglos his temporibus receptum, Lutetiam se transtulit, ubi celebre sibi nomen comparavit. Anno MCCLXXXII. † Petrus Joannes Olivi Minorita accusatus est, quòd scripsisset nonnulla hæresi & erroribus plena; revera nulla alia de causâ quam quod molles & collapsos suorum mores publicè corripuisset; quod tam superioris quam inferioris ordinis fratres mollitèr viventes, quin & delicatulos nimis Ecclesiæ Prælatos magno zelo tam voce quam scriptis lacessivisset. Hinc clamores in illum & tumultus excitati, causæque ejus examen anno sequenti à Bonagratia Ordinis Generali, Richardo nostro Theologiæ tunc Baccalaureo, & quibusdam aliis commissum est. Verbo dicam. Propositiones quasdam ex ejus scriptis excerptas tanquam periculosas & malè sonantes censurâ notârunt; quin & mortuus jam pro hæretico damnatus est, ejusque libri prohibiti. Addit Baleus cadaver ejus effossum esse, & Clementis Papæ jussu combustum. Petri hujus vindicias adversus Bzovium fusè agit Dermicius Thaddei, ipse Minorita, *Nitela Francisc. Relig.* p. 331, &c. Verùm redeo. Richardus noster in Patriam reversus, reliquum vitæ tempus Oxonii in publico docendi munere, non sine summa eruditionis fama, transegit. Obiit circa annum MCCC.

† Vid. Wading. ad an. 1282. N. 2. 1283. N. 1. 1297. N. 23. &c.

SCRIPTA.

Quæstionum in Magistrum Sententiarum lib. IV. Venet. 1509. *Brixiæ* 1591. *Quodlibeta Theologica LXXX.* quæstiones continentia, Commentariis ejus in sententias subjecta.

De Commentariis in Evangelia & Epistolas Pauli; *lib. de Conceptione Mariæ*; *Tract. contra Petrum Johannes*, aliisque Baleus Cent 4. p. 359. Pitseus *de Script. Angl.* p. 386. videri possunt.

GUIDO, natione Burgundus, Villâ de Mimo, in Diœcesi Eduensi, nobili genere oriundus, ad vitam Monasticam in Cœnobio Autissiodorensi sub Joanne Josnual Abbate consanguineo suo formatus, (ut ex Appendice opusculo ejus subnexâ liquet,) in Academiis Aurelianensi & Parisiensi, Theologiæ, & Juri Canonico per novennium non indiligentem operam navavit. Claruit anno MCCXC. Domum reversus varia obivit munera, factus Eleemosynarius in Monasterio in Puseia, ejusdemque Vice-Prior, Decanus de Recognito, deinde Cœnobii Autissiodorensis Prior. Anno MCCLXXVII. mortuo Joanne, in Monasterii sui Abbatem electus est. Sed coortâ mox factione alterius partis Monachi Joannem quendam de Thyengiis Anglum Abbatem sibi asciverunt. Diu hæc duravit lis, Guidone bis Romam proficiscente, nec nisi post octennium in Guidonis nostri gratiam definita est. Anno MCCCIX. regimine suo se abdicavit, & in Cellam quandam privatam secedens, obiit VI. Kal. Martii an. MCCCXIII. postquam monasterium suum per integros ferme XXIV. annos gubernasset. Plura te docebit Aymo de Bordis, ejusdem cœnobii Monachus, eâ quam modò citavimus Appendice. Scripsit Guido *de gestis Abbatum S. Germani Autissiodorensis*, ab anno MCLXXXIX. usque ad annum MCCLXXVII. Primus in lucem protraxit Philip. Labbeus *Biblioth. Nov. MS.* Tom. I. p. 570. 1290.

CONRADUS, Natione Germanus, Monachus Dominicanus, suique ordinis Provincialis. Claruit circa annum MCCXC. Scripsit *de Rosario* 1290.

SÆC. XIII. ab An. MCC. *rio Beatissimæ Virginis.* Prodiit *Colon.* 1603. 12°. Huic etiam *Legendam de Vita, obitu, & Miraculis S. Dominici* ex omnibus qui ante se scripserant compilatam tribuit de Altamura p. 65. quæ an edita sit, quærant alii.

1290. HENRICUS, aliis AMANDUS SUSO, Natione Suevus, ex nobili Comitum Montensium genere natus, Ordinis Prædicatorum Theologus insignis, Lector Constantiensis. Claruit circa annum MCCXC. exeunte hoc Sæculo obiisse videtur, vel, ut alii, anno MCCCVI. Sunt quidem iique non infimi nominis viri qui obitum ejus ad annum MCCCLXV. vel MCCCLXVI. referunt, quod nullo pacto stare potest, siquidem verum sit quod nobis tradidit † Amb. de Altamura Susonem nostrum, unà cum D. Thoma Aquinate (qui in Divorum censum relatus est an. MCCCXXIII.) summo Pontifici propositum fuisse, ut in Sanctorum numerum cooptaretur. Corpus ejus in Conventu Ulmensi provinciæ Alemanniæ ante Altare S. Petri conditum est.

† Biblioth. Domin. p. 77.

SCRIPTA.

Horologium Sapientiæ, Venet. 1492. 1539. *Neapoli* 1658. 12°. & alibi sæpius.
Meditationes C. de Passione Domini, cum totidem petitionibus ad eundem.
Liber de novem rupibus.
Sermones de Tempore; de Sanctis; & Quadragesimale.
Dialogus veritatis.
Epistolæ Variæ, eruditione, sanctitate, spirituque refertæ. Opuscula hæc Laurentius Surius ex linguâ Germanicâ in Latinam traduxit, & *Coloniæ* edidit 1588. 8°.
Officium quotidianum de æternâ sapientiâ, pluries editum annis tamen & locis mihi non compertis, nisi forsan *Paris.* 1578. 8o.

1294. BONIFACIUS VIII. antea *Benedictus Cajetanus* vocatus, natione Campanus, patria Anagninus, SS. Sylvestri & Martini in Montibus Presbyter Cardinalis, in locum Cœlestini V. (cujus simplicitate, dolo perquam insigni abusus fuerat, dum voce fictâ noctu quasi cœlitus demissâ ei Pontificatum deponere persuasit) Neapoli semet in Pontificem eligi curavit, Decemb. xxiv. an. 1294. Coronatus Romæ Januarii xxiii. an. 1295. In ejus solenni inauguratione duo mala omina † acciderunt, quæ turbulentum hominis ingenium moresque feroces prænunciare videbantur. Primum, quòd dum procederet ad Coronationem, supervenerint densissimæ tenebræ, ortaque vehementissima tempestas cereos ac lampades in Ecclesia extinxerit:. Alterum, quod dum templo egrederetur, ortâ in populo seditione, ampliùs XL. homines occisi sint. Primo Pontificatus anno Clericos à sæcularibus tributis exemit, Urbevetanos loca quædam, quæ ipse Ecclesiæ vindicavit, restituere recusantes anathemate perculit, sacrisque omnibus interdixit. Occasione Abbatiæ Apameensis in Galliâ, arcta quæ ei cum Philippo Francorum Rege necessitudo intercessit, pene collapsa est; levis quidem dissensio, sed quæ post paucos annos accedentibus aliis causis in majorem erupit flammam. Anno MCCXCVI. Clericos in Gallia criminibus infames, vel emendari vel deponi curavit, strictâ etiam in Clericorum dissolutorum fautores excommunicationis censurâ. Jacobum & Petrum Cardinales Columnenses, tanquam Cœlestini partibus addictos, & Gibellinorum factioni faventiores, sibique clam insidiantes, habito Romæ episcoporum conventu purpurâ exutos, & muneribus omnibus spoliatos anathemati subjecit; annoque sequenti urbem Prænestinam, in pœnam violatæ à Columnensibus Majestatis dirui præcepit. Anno MCCXCVII. Jacobo Arragoniæ Regi, ut in Fredericum fratrem, jus suum in Siciliæ regnum mordicus tuentem, arma moveret, superciliosè mandavit: & post triennium cùm nec Fredericus, nec Siciliæ proceres arma deponerent, ipsos diris devovit, totumque Siciliæ regnum interdicto subdidit. Et cum Pontifici-bus

† Wading. ad an. 1294. N. 8. Spondan ad an. 1295.

bus Romanis solenne erat, ob delicta Principum, regnis eorum sacris officiis, & Sacramentis interdicere, anno MCCXCVIII. Constitutionem Declaratoriam emisit, quomodò tempore interdicti tam Clerici quam sæculares sese habere debeant. Anno MCCC. Annum sacrum sive Jubileum Christianum Romæ anno quovis centesimo celebrandum primus instituit, quo confluente immensâ hominum multitudine, prima quidem die, (siquidem vera nobis referat post Crantzium Urspergensis Chronici † Continuator) vestimentis Pontificiis indutus populo benedixit. Sequenti die Imperiali habitu & Coronâ ornatus in publicum prodiit; districto gladio sibi prælato, sedensque alto loco, *Ecce*, inquit, *duo gladii hic!* *Vides, O Petre*, (inquiunt, ad tam immanem arrogantiam obstupescentes, qui hæc referunt historici) *Successorem tuum, & Tu salutifer Christe, cerne tuum Vicarium: vide quoad ascendit superbia servi servorum tuorum.* Anno MCCCIII. crescente indies discordiâ ipsum inter & Philippum Galliæ Regem, qui suis nuper interdixerat ne ad Curiam Romanam liberè irent, vel pecuniam illuc mitterent, habitâ Synodo anathematis fulmen in Philippum vibravit, subditos à fidelitatis juramento absolvit, regnumque Alberto Imperatori subjecit. Sed facta mox cum quibusdam factionis Gibellinæ Cardinalibus conspiratione, missi sunt trecenti equites, qui Pontificem tunc Anagniæ agentem captivum tenent; verùm à Civibus Anagninis ejus causâ arma arripientibus, post triduum custodia liberatur. Romam rediens trigesimo quinto post die animi mœrore confectus misere obiit, Octob. XI. an. MCCCIII. Vir supra modum ambitiosus & arrogans, inquit Vitæ ejus * Scriptor. Joanni Stellæ, *Vir certè callidus, ingratissimusque, pro arbitrio animi potius ad terrorem, quam ad amorem omnia agens, ab omnibus arrogantissimus & improbus adjudicatus.* Quam impotenti insolentique dominandi, & promovendæ Majestatis Pontificiæ libidine teneretur, testis est vel unica illa Decretalis clausula † Tit. de Majorit. & obedient. *Porro subesse Romano Pontifici omni humanæ creaturæ declaramus, dicimus, definimus, & pronunciamus omnino esse de necessitate salutis.* Certè ob immodicam ambitionem, fastum, fraudes, tyrannidem, de eo in proverbium abiit, *Intravit ut Vulpes, regnavit ut Leo, mortuus est ut Canis.*

SÆC. XIII. ab An. MCC.

† P. 262.

* Concil. Tom. XI. p. 1397.

† Extravag. Commun. lib. I. Tit. 8. c. I.

SCRIPTA.

Epistolæ: Habentur II. Conciliorum Tom. XI. part. 2. p. 1398. *Epistolæ & Constitutiones* XXIV. apud Bzovium ad an. 1294. & seqq. annis. IV. apud Wading. ad an. 1296, 1297. XLVII. ibid. in *Regest. Pontif.* XXII. apud eundem Tom. III. p. 1.

Rescriptum de indulgentiis anni Jubilæi, Julii Rosæ Scholiis illustratum.

Constitutio de privilegiis Doctorum, & Studentium Almæ Urbis, habetur in Collectione *Constitut. Apost.* Romæ 1579. p. 2.

Decretalium liber Sextus, seu *Juris Pontificii Codex*, quem à tribus doctissimis Viris, ex quibusdam novis Decretis à se editis compilari, & in Gymnasiis publicè legi mandavit, licèt adhuc in Gallia receptus non sit; prodiit *Paris.* 1503. 1541. *Venet.* 1591. 8o. cum Glossis *Lugduni* 1581. fol. *Francofurt.* 1586. 8o. & in quavis fere Juris Canonici editione. Paucula quædam inedita enumerat Lud. Jacob. *Biblioth. Pontif.* p. 32. quæ apud ipsum quærantur.

ÆGIDIUS DE COLUMNA, *Doctor fundatissimus* vocatus, Patriâ Romanus, ex splendidâ & illustri stirpe, nobili quippe Columnensium familia, oriundus. In urbe Patriâ prima studiorum tyrocinia posuit, quæ postea aliis in locis summoperè excoluit. In Philosophicis, ac Theologicis Thomam Aquinatem Præceptorem habuit, in cujus doctrinâ tantos fecit progressus, eique tam mordicùs adhærebat, ut ejus sanctique Bonaventuræ defensionem adversùs Gulielmum S. Theologiæ Professorem Oxoniensem in se susceperit, editis hunc in finem geminis libellis, quorum alterum *D. Thomæ Reprehensorium*, alterum *D. Bonaventuræ Defensorium* nuncupavit. 1296.

SÆC. XIII. ab An. MCC.

Ordinis Augustiniani fratribus Eremitis se socium dedit, quo vitæ instituto haud vulgarem sibi nominis famam doctrina morumque gravitate conciliavit. A variis Academiis, virisque Principibus expetitus, in Galliam concessit, à Philippo Audace ad Philippum filium, cognomento Pulchrum, bonis literis ac moribus imbuendum evocatus: unde in Academiâ Parisiensi Philosophiam & Theologiam per plures annos summâ cum laude docuit. Anno MCCXCII. plenis Ordinis sui comitiis Romæ habitis, ejusdem Ordinis Prior generalis communi suffragio renunciatus est; quo tamen munere post triennium sponte se abdicavit. Anno MCCXCVI. à Bonifacio VIII. (cui admodum carus erat, cujusque electionem ad Pontificatum editâ Apologiâ *de Renunciatione Papæ* tutatus est) Bituricensium Archiepiscopus & Aquitaniæ Primas constituitur; satagente id etiam Philippo Rege, tum ob celeberrimam viri famam, tum quòd ipsum olim præceptorem habuerat. Cardinalitiâ etiam infulâ ornatum esse plerique tradunt; intercedente verò Pontificis morte, in vulgus minimè renunciatum: & quò minùs id præstiterit Clemens, Bonifacii successor, in causâ erant Philippus, Galliæque Proceres, Ægidii commentario in gratiam Bonifacii scripto, haud leviter offensi. Sunt tamen, qui Cardinalem fuisse præfractè negant. Argumenta in utramque partem expendit, & pro Cardinalatu ejus sententiam fert doctissimus Lud. Dattichius *Hist.Cardin.* Tom. I p.372. Obiit Avenione xi. Kal.Jan.anno MCCCXVI. ætatis LXIX. moriens supremis tabulis vasa & ornamenta ad Dei cultum spectantia, Ordinis sui Ecclesiis, Romanæ, & Bituricensi; libros verò suos Monasterio Parisiensi legavit. Corpus Parisios translatum, in æde Augustinianorum conditum est, lapidi sepulchrali hoc inscripto Epitaphio:

Hic jacet aula merum, vitæ munditia, Archiphilosophiæ Aristotelis perspicacissimus Commentator, Clavis & Doctor sacræ Theologiæ, lux in lucem reducens dubia, frater Ægidius de Româ Ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini, Archiepiscopus Bituricensis, qui obiit anno Domini M.CCCXVI. die XXII. mensis Decembris.

Egregias ei laudes tribuit Abr. Bzovius ad an. MCCCXVI. num. XVI. quas an usquequaque meruerit, non disquiro. Erat certè pro sæculo quo vixit, non indoctus, in Philosophiâ Aristotelicâ, & Theologiâ Scholasticâ præcipuè exercitatus; unde & *Theologorum Princeps* appellatus est: quin & jam anno MCCLXXXVII. in comitiis generalibus Florentiæ congregatis, Eremitæ Augustiniani decreverunt fratris Ægidii doctrinam (*quæ mundum*, ut ipsorum verbis utar, *universum illustrat*) ab omnibus Ordinis sui lectoribus & studentibus esse recipiendam, & inviolabiliter observandam. Stylo minùs eleganti, id quod ipsemet fatetur Bzovius, neque ex Ciceroniano ornatu usus est, tùm quòd usus ejus Scholæ talis esset, tùm quod meminisset illius vulgaris, *ornari res ipsa negat, contenta doceri*; tùm quod optimè sciret, res ex suâ naturâ intellectu difficiles, non posse verborum lenociniis explicari. Scripsit quamplurima, tùm Philosophica, tùm Theologica, magnam partem adhuc tenebris sepulta, alia variis locis, formis, annisque edita; typis excusorum indicem se editurum promisit Ph. Labbeus*, verùm an promissis steterit, nondum comperi. Nos qualem assequi potuimus, Catalogum hoc loco texemus.

* De Script. Tom. I. p.13.

SCRIPTA.

Q*Uæstio in utramque partem disputata, de Potestate Regiâ & Pontificiâ*, occasione diffidii inter Philippum Pulchrum, & Bonifacium Papam nata; præmittitur Bonifacii Epistola, unà cum Philippi Responso. Edidit hæc Melchior Goldastus Monarch. Tom. ii. p. 95.

Defensorium, seu *Correctorium librorum S. Thomæ contra Gulielmi Lamerensis Thomæ-Mastigis Corruptorium, unà cum aliis, Venet.* 1501. & curâ H. Strevesdorfii, *Colon.* 1624. 8°. Hoc quidem opus nonnulli Joanni Parisiensi tribuunt, ut

ut ſupra notavimus. Certè nihil obſtat quo minus ambo librum de eodem argumento, eodemque titulo edere potuerint.

Elucubrationes in IV. libros Sententiarum Lombardi, Baſil. 1513. *Comment. & Quæſtiones in* III^{um}. *librum Sententiarum* prodierunt *Romæ* 1623.

De Peccato originali, Oxon. 1479. 4°.

De Subjecto Theologiæ, unà cum aliis opuſculis, *Venet.* 1501.

Theoremata de Sacramento Corporis Chriſti. Hoc opuſculum ejus eſſe negare videtur Bellarminus *de Script.* p. 359.

De regimine Principum, Romæ 1482. *Venet.* 1598.

De Eſſe & Eſſentiâ; *De Menſurâ & Cognitione Angelorum, Venet.* 1598. unà cum *Comment.* ejus *in priora Analyt. Ariſtotelis.*

Quæſtiones in II^{um}. *librum Sententiarum*, cum Comment. Angeli Rocchæ, II. Tom. *Venet.* 1581.

Tractatus de Erroribus Philoſophorum, ibid. eodem anno.

Quæſtiones Metaphyſicæ & Quodlibeticæ, Venet. 1501.

Comment. in Ariſtotelis libros de Animâ ad Edwardum Angliæ Regem, ibid.

Expoſitio ſuper libros Elenchorum Ariſtotelis, unà cum Aug. de Biellâ *Tract. de medio Demonſtrationis in defenſionem Ægidii, Venet.* 1500.

Verſio & Expoſitio in Rhetoricam Ariſtot. cùm *Declaratione Alpharabii, Venet.* 1515. *Comment. in Phyſica Ariſtotelis, Venet.* 1502.

Comment. in lib. de Generatione & Corruptione, 1526.

Comment. in Alpharabium de Cauſis, Venet. 1550.

Commentationes Phyſicæ & Metaphyſicæ, Urſellis 1614. 8°.

Commentarius in lib. I^{um}. *Sententiarum, Venet.* 1571. fol.

Comment. in Hexaemeron lib. II. *Venet.* 1521. 4°.

Plura alia Theologica impreſſa eſſe affirmat Bellarminus loc. citat. viz. *In Cantica Canticorum lectiones* XIX. *Lect. in Epiſtolam ad Romanos. Expoſit. in Caput, Firmitèr*; *& in Caput, Marthæ*; *in Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam*, de hâc tamen expoſitione ſubdubitat. *De Renunciatione Papæ*; *De Clerico minùs ſufficienter ad Subdiaconatum promoto*; *Quomodo Reges poſſint bona regni Eccleſiis elargiri*; *Tractat. contra exemptos*; *De Divinâ Influentiâ in beatos*; *De laudibus Divinæ Sapientiæ*; *De Defectu malorum culpæ*; *De Prædeſtinatione, Præſcientiâ, Paradiſo, & Inferno*; *De materiâ Cœli*; *De Formatione corporis humani*; *De motu Angelorum.* Quibuſnam verò in locis hæc omnia impreſſa ſunt, utinam nobis Bellarminus indicâſſet. Præter hæc, plurima alia Ægidii opuſcula recenſet, variiſque in Bibliothecis deliteſcere dicit Joſeph Pamphilus *Chronic. Ordin. Eremit. S. Auguſt.* p. 42. &c. Denique monemus lectorem non deeſſe, qui omnia Ægidii Romani opera Ægidio Corbolienſi medico Gallo aſcribunt; quâ de re utpote veri perquam abſimili, & futili prorſus opinione, conqueritur Theoph. Raynaudus *de bonis & malis libris* part. 1. Erotem. 10. p. 122.

ARMANDUS DE BELLOVISU, natione Italus, patria Bononienſis, Ordinis Dominicani Monachus, ſacri palatii Apoſtolici magiſter. Claruit circa annum 1296. alii multò recentiorem faciunt, & ad annum MCCCCXCVI. revocant. Ambroſius de Altamura tres Armandos de Bellovisu nobis ſiſtit; primum Bononienſem noſtrum, ſecundum Hiſpanum, anno 1235. clarum, mortuum circa annum 1340. Verùm ſibi parùm conſtans eadem ferè opera utrique tribuit; denique tertium natione etiam Hiſpanum, Monachum Barcinonenſem, & in Academiâ Bononienſi apud Dominicanos Regentem, qui claruit anno 1530. cuique *Tractatum de Conceptione B. Virginis* aſcribit. Verùm Nicolaus Antonius in nuperâ ſuâ *Scriptorum Hiſpaniæ Bibliothecâ* de ullo hujus nominis Scriptore penitùs ſilet. Fateor me veram Armandi ætatem ignorare. Extant ab eo Scripta, *Poſtilla in pſalmos, Meditationes, preces*, Mogunt. 1503. *Sermones* Brixiæ 1610. 4°. *explicatio terminorum difficilium tam in philoſophia, quam Theologia*, Ven. 1586. Wittemberg. 1623. 8°. 1296.

SÆC. XIII. ab An. MCC. 1297. ENGELBERTUS, natione Teutonicus, Ordinis Benedictini Monachus, & ab anno MCCXCVII. Admontensis Cœnobii in Styria Abbas, etiam anno MCCLXXIII. clarus, ut paulò seriùs quam par erat, Possevinus illum ad annum 1340. referat. Extat *liber* ejus *de ortu, progressu, & fine Imperii Romani*, cui Philosophica quædam hinc inde immiscuit, à Gaspare Bruschio editus, *Basil.* 1553. 8°. & cum aliis Scriptoribus homogeneis, Joach. Clutenii curâ, *Offenbachii* 1610. 8°. & in Bibliotheca Patrum Tom. XXV. p. 362.

Carmen Heroicum, seu *Panegyris in coronationem Rodulphi Habspurgensis*, anno 1273. scripta, in quavis ferè Historicorum Germanicorum collectione reperitur.

1299. THOMAS WICKE, sive WICCIUS, gente Anglus, Monachus Augustinianus, sive Ordinis sancti Augustini, in Cœnobio Osneiensi Canonicus Regularis. Claruit anno MCCXCIX. Bonis artibus à pueritiâ imbutus, & Academiæ Oxoniensis vicinitate fretus, haud mediocrem sibi famam in literis comparavit; præcipuè Historiæ patriæ illustrandæ studio addixit animum. Scripsit *Chronicon Angliæ* ab adventu Conquestoris, id est, ab anno MLXVI. ad suam usque senectutem, & Edwardi I. obitum, ann. MCCCIV. In quo opere Gulielmum Novoburgensem sibi imitandum proposuit. Hos annales nuper è tenebris eruit, vir doctissimus, & de re literariâ bene meritus T. G. ediditque inter *Historiæ Anglicanæ Scriptores* Tom. II. *Oxon.* 1687. fol. Condidit item Wiccius *librum de Abbatibus Osneiensibus* à Cœnobii fundatione, id est, ab anno MCXXIX. usque ad annum MCCXC. Extitit Balei tempore, qui meminit etiam Poematum ejus *de commendatione Vini*, & *de increpatione Gulæ*; an verò adhuc supersint, mihi est incompertum.

Sæculi dicimitertii Finis.

Paucula

Paucula quædam addenda & illustranda.

PAg. 3. Adversus Epistolam J. Christi ad Abgarum objicit amicus meus singularis D. P. A. privatis ad me literis, quòd in Actis Edessenis, quibus inseritur, ap. Euseb. l. 1. c. xiii. Thaddæus Articulum de descensu Christi ad Inferos confessus sit, qui tamen talem antiquitatem haud sapere videtur. At 1. sententia de Christi εἰς τὸν ᾅδην descensu, antiquissima videtur; seriùs in Symbolo articuli locum obtinuisse constat, dogma verò ipsum longè esse vetustius, quid vetat? In ipsâ enim propositione consentiunt omnes (*quis nisi infidelis*, inquit Augustinus Epist. XCIX. p. 437. *negaverit fuisse apud Inferos Christum:*) tantum de sensu & explicandi modo litigatur. 2. Epistolæ & Acta Edessena mihi non pari nituntur authoritate; Acta quippe post Christi demum ascensum confecta sunt, idque forsan à notariis, qui rem, quam auditu acceperant, parùm accuratè intelligebant, saltem facilè hallucinari poterant; quique non nisi summa Orationis Thaddæanæ capita nobis exhibent, quo vero sensu ea tradiderit, non exponunt; verùm hâc in re suo quisque fruatur judicio.

Pag. 9. lin. 38. per *Concilium sextum in Trullo*, intelligitur *Quini-sextum, Trullanum* dictum, Concilii *Sexti* propriè dicti, in Trullo itidem habiti, Appendix.

Pag. 53. lin. 45. post, *habitæ*, adde, Quis fuerit hic Philippus, sibi ignotum esse profitetur Bucherius; sed probabile est, in Codice Bucheriano mendum cubâsse, & pro *Epistola Philippi*, legendum, *Epistola Theophili*. Et ita quidem haberi in MS. Codice Oxoniensi, me nuper monuit Cl. Allixius.

Pag. 90. lin. 6. pro *Pictaviensi*, lege, *Petavionensi*; ejus enim Poema istud esse videtur.

Pag. 143. lin. 37. duabus Athanasii Orationibus, *viz. contra Gentes, & de Incarnatione Verbi* litem movet D. Allixius, authoremque ad secundi sæculi finem vixisse putat: 1. Quod Marcionis dogma confutat: 2. Quod Antinoum Hadriani Imperatoris amasium, quasi novitium numen proscindit: 3. Quod ἀποθεώσεις adhuc vigere significat. Has viri clarissimi objectiones in medium proferre placuit, eruditis ulteriùs excutiendas. Interim notare liceat, 1. Authorem Marcionis nuspiàm disertè meminisse: dogma quidem de origine mali, duplicique principio refutat; id verò plurimorum erat inter gentes Philosophorum, non minùs quam Valentini, Marcionis, Manetis, &c. inter Hæreticos. Et etiamsi concedatur, dogma Marcioniticum confutâsse, non inde sequetur, ipsum Marcionis ætate vixisse. 2. Quòd dicit Antinoum, τὸν νῦν inter numina relatum esse, forsan non alio sensu intelligi debet, quam quod suo adhuc tempore pro Deo habitus sit. 3. De Romanorum consecrationibus hæc habet: Καὶ μή τι θαυμάσῃς μηδὲ μακρὰν πίστεως εἶναι τὸ λεγόμενον νομίσῃς, ὅπου γε καὶ οὐ πολλῷ πρότερον, ἢ τάχα καὶ μέχρι νῦν ἡ Ῥωμαίων σύγκλητος τοὺς πάντοτε &c. i. e. Interprete P. Nannio, *Ne mihi hic dubius hæsites, neve longè à fide rem abesse credas, quod dico; non ita pridem, & fortasse etiam nunc, Romanus Senatus suos ab origine Imperatores, aut omnes, aut saltem eos quos ipsis libitum est, cælo arisque dedicant, legibusque & Senatus-consultis Deos esse jubent.* Hæc de temporibus Athanasianis, vel Athanasium immediatè præcedentibus, quando longè major Senatus Romani pars Gentilium sacris mordicus adhuc adhærebant, commodè dici poterant, ægrè autem de secundo sæculo, quando ἀποθεώσεις Romanæ, pleno Ceremoniarum apparatu peragebantur. Utut sit, certum est, Orationem *contra Gentes*, præterquam quod constanti fide eam Athanasio tribuunt Codices MSS. à Synodo Constantinopolitanâ adversùs cultum Imaginum an. DCCLIV. congregatâ, sub Athanasii nomine citari; quibus hâc in re ne hylum quidem reponunt Nicænæ II. Synodi Patres, Act. vi. pag. 481. Oratio verò *de Incarnatione*, quam ejusdem esse authoris nemini dubium esse potest, tanquam Athanasii citatur à Theodorito

rito *Dial.* III. p. 161, 162. ubi plurima ex eâ loca profert, ut Hadrianum Papam, Photium, aliosque mittam.

Pag. 176. lin. 25. post *Veronensis*, adde, Nuperrimè verò, monente D. Allixio, didici Zenonis Veronensis Episcopi sermonem laudari à Ratherio Veronensi, decimi sæculi Scriptore ap. Dacher. *Spicileg.* Tom. II. an verò ex illorum numero sit, qui sub ejus nomine hodiè circumferuntur, quærant alii.

Pag. 214. lin. 39. Liber *de initiandis*, ut & alter *de sacerdotali dignitate*, an Ambrosii sint, meritò dubitari potest, utpote in quibus nil succi & spiritûs Ambrosiani inesse videtur. Certè de posteriori, ait Theoph. Raynaudus, Erot. X. de bonis & malis libr. p. 124. eum Anselmum potiùs redolere quam Ambrosium. Ibid. pag. 215. lin. 18. Liber *ad Virginem lapsam*, Nicææ Aquiliensis Episcopi esse videtur; de quo vide Gennadium *de Script* c. 22. Libri *de Viduis*, ipse meminit Ambrosius Comment. *in Luc.* cap. 21. p. 147. est ergo inter ejus genuina reponendus.

Pag. 216. lin. 13. Cum in recensendis S. Ambrosii operibus *Missæ Ambrosianæ* nullam habuimus rationem, præstat de eâ hic paucis agere. Ecclesiam Mediolanensem, quod & aliis tunc in more positum erat, suas olim solennes precum formulas habuisse, ritus suos peculiares, nemo qui in antiquis Ecclesiæ monumentis hospes non planè sit, dubitare potest. Quin nec desunt, qui nobis persuadere velint, Missale Ambrosianum à S. Barnabâ, primo (ut volunt) Mediolanensium Archiepiscopo, ejusdemque Ecclesiæ fundatore fuisse adornatum, à S. Miroclete auctum, tandem à S. Ambrosio in hodiernam formam redactum, ab eoque nomen traxisse. Sed nugas venditant, qui talia nobis somnia narrant, nec vel levissimum ex veteribus testimonium proferre possunt. Primus, quod sciam, qui disertè meminit, est Walafridus Strabo circa an. 842. qui lib. *de Reb. Eccles.* c. 22. refert, Ambrosium Mediolanensem Episcopum tam Missæ, quam cæterorum dispositionem officiorum suæ Ecclesiæ & aliis Liguribus ordinâsse. Quæ & usque hodiè (inquit) in Mediolanensi tenentur Ecclesiâ. Si verò ipsum Ambrosium auctorem non statuerimus (quod omninò incertum est, nulloque veteri nititur testimonio) probabile est Compilatorem, quisquis tandem fuerit, plurima ex ipsius Ambrosii scriptis desumpsisse, quæ à sequentium sæculorum Archiepiscopis (ut in hisce fieri solet) mirè aucta & interpolata sunt. Missa Ambrosiana, prout hodiè habetur, tùm rituum ordine, tùm ritibus ipsis, precumque dispositione tùm à Romanâ, tùm ab aliis admodùm discrepat; in Psalmis & Lectionibus ex S. Scripturâ petitis antiquâ versione Italicâ, non quæ hodiè obtinet vulgatâ, utitur; longitudine superat Romanam, hâc in re Græcis potiùs consona, quia Mediolanenses priscis Græcorum vestigiis firmiùs inhæserunt, quod ad Liturg. S. Petri notat Lindanus, & ex eo Bar. Gavantus *Thes. S. Rit.* Tom. i. Part. II. Tit. xv. p. 188. Liturgiæ Ambrosianæ ordinem nobis depingunt Jos. Vicecomes, & ipse Ambrosiani Collegii Doctor, *de Rit. Missæ* lib. 2. Card. Bona *de Reb. Liturg.* l. 1. c. 10. p. 89. Jo. Mabillonius tùm *de Liturg. Gallic.* l. 1. c. 2. Num. vii. tùm *Itin. Ital.* p. 15. ne alios commemorem. Missale hoc Ambrosianum edidit Pamelius *Liturg. Eccles. Lat.* Tom. i. p. 293. Duas alias Editiones recenset Mabillonius, *viz.* ann. 1560, & 1669. sed tùm à Pamelianâ, tùm à se invicem haud parùm discrepantes, quibusnam verò in locis prodierint, non indicat.

Pag. 284. lin. 39. ex V. Severi Sulpitii Epistolis à Dacherio editis, ultima non est Severi nostri, sed alterius Severi, natione Afri, ut liquet ex Epistolâ IV. pag. 535.

Pag. 298. lin. 14. post verba *Edit. Garner. Part.* 1. *p.* 97. &c. adde, Longè verò probabiliùs est, Theodorum his libris Hieronymum quam Augustinum oppugnâsse. Certè Photius de his ipsis Theodori libris agens Cod. CLXXVII. ea tradit, quæ uni ferè Hieronymo convenire possunt. Ait igitur primò Theodorum adversarium suum nomine τοῦ *Aram* indigitâsse. Quis verò sub hujus vocabuli involucro lateat, nodus est haud ita facilè solvendus. Ab infaustâ τοῦ ἀρᾶ significatione dictum, sed frigidâ planè conjecturâ existimat Andr. Schottus Photii interpres. Exscriptoris nimiùm festinantis errorem esse,

esse, ἀρὰμ pro ἱερων. nominis sc. Hieronymiani abbreviaturâ reponentis, satis ingeniosè conjicit D. Allixius. Sed cùm de variantibus hâc inparte Codicum MSS. lectionibus nihil monuit diligentissimus Hoeschelius, cumque apud me penè certum sit, Theodorum hoc loco adversarium suum ficto nomine traducere voluisse, mihi longè verisimiliùs videtur, homunculum quendam in aliquo Syriæ angulo latitantem hoc vocabulo denotari. *Aram* enim proprè *Syriam* significat, quod Hieronymo non ineptè congruit, qui longè majorem vitæ partem in Syriâ transegit, iisque in locis omnia penè adversus Pelagianos scripta elucubravit. Id quod apertè satis innuit Theodorus, dum ait, ipsum ex Occidente quidem esse oriundum, in Orientis regionibus tantummodò versatum, & exinde libros de recens ab se excogitatâ hæresi compositos ad populares suos in patriam transmisisse, quibus multos in suam pertraxerit sententiam, integrasque adeò Ecclesias absurdis illis opinionibus imbuerit. Quæ verò de suo, quem vocat hæretico, addit Theodorus, rem apertissimè conficere videntur; ipsum nempe quintum Evangelium confinxisse, in Eusebii Palæstini Bibliothecis repertum (quod de Evangelio secundum Hebræos, Hebraicè in Bibliothecâ Cæsariensi asservato, & ab Hieronymo in Græcum Latinumque sermonem translato, ut ipse nobis Auctor est *de Script. Eccles.* c. 2, 3. intelligendum esse, nemo non videt) quòd LXX. aliorumque Græcorum interpretum versiones rejecerit, novâ à se elaboratâ earum loco substitutâ: denique quòd Hebræorum quorundam abjectæ sortis discipulus fuerat, neque linguæ Hebraicæ à puero assuevisset. Quæ quidem omnia Hieronymo apprimè congruunt, Augustino non item. Legas diligenter, erudite Lector, quæ isthoc in loco habet Photius, & mecum fateberis, præter Hieronymum haud alium ibi designari posse.

Pag. 308. lin. 29. post, *hortatus*, adde, Hic verò libellus non alius esse videtur, quam *Epistola ad Virginem lapsam*, quæ inter Ambrosii opera reperitur, ut supra monuimus.

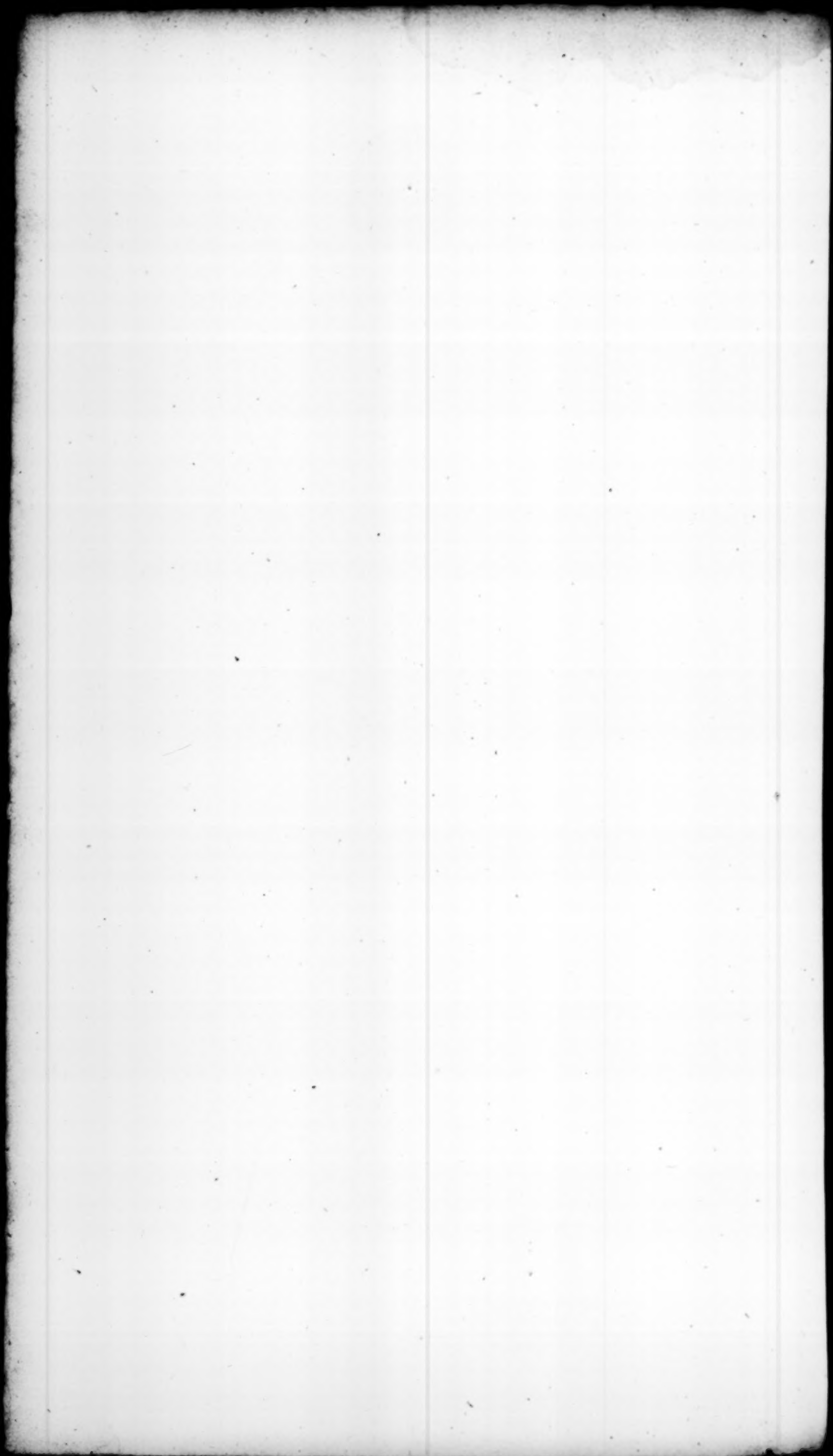
Pag. 315. lin. 53. de Theodoriti *Expositione in Epistolam ad Galatas* id inprimis notandum, in Cap. 2. integram Periodum, quâ de dissidio inter Petrum & Paulum agebatur, nempe à commate v. usque ad xv. desiderari. Deesse quidem monuit Sirmondus, qui textum Græcum ex Bibliothecæ Regiæ Codice MS. edidit. Quum verò Codex Regius ex Codice quodam Mediceo in Italiâ descriptus sit, haud levis oritur suspicio, locum istum à Majestatis Pontificiæ adulatoribus malâ fide decurtatum esse. Nec hâc de re vel γρῦ quidem habet Garnerius *Dissert. de libris Theodoriti*, qui tamen aliàs copiosus & satis diligens esse solet.

Pag. 354. lin. 41. *Demonstrationem contra Judæos* non esse Basilii Seluciensis, satis apertè docet stylus, nec usquam in MSS. cum aliis Basilii operibus occurrit, ut ex Bigotii monitu, me docuit Cl. Allixius.

Pag. 555. lin. 16. post, *Tom. I. pag.* 345. adde, Hanc verò Epistolam non esse Isaaci Lingonensis, sed Isaaci cujusdem Abbatis Pictaviensis, ex Ordine Cistercienſi, agnoscunt tùm Baluzius, tùm ipsemet Dacherius *Spicileg.* Tom. xiii. Verùm manum de tabulâ; ut enim in hisce recensendis ulteriùs pergamus, prohibent Typothetarum filii, extremas operis lineas jamjam prementes.

FINIS.

APPENDIX
Ad Hiſtoriam Literariam
Ab Anno MCCC. ad Annum MDXVII.

APPENDIX
AD
Historiam Literariam
Cl. V. GULIELMI CAVE,

In quâ

De Scriptoribus Ecclesiasticis

Ab Anno MCCC. ad Annum MDXVII.

pari methodo agitur.

Authore *HENRICO WHARTON*, A. M.

R^mo.^ in Christo P^tri.^ ac D^no.^ Archiepiscopo

Cantuariensi a Sacris Domesticis.

LONDINI:

Typis *J. D.* & Impensis RICHARDI CHISWELL, ad insigne Rosæ ac Coronæ in Cœmeterio D. *Pauli*. MDCLXXXIX.

SÆCULUM WICKLEVIANUM.

Conspectus Sæculi.

HAud infœlicius à Christo nato, si decimum excipias, Sæculum experta est Ecclesia. Neglectum meliorum literarum studium, conculcata pietas; & hinc effreni Ordinum Mendicantium intemperie, illinc futilibus controversiis, discissus Christianus Orbis. Ab Ecclesiâ jamdiu exularat castioris Theologiæ studium, & salebrosis Scholarum nugis locum cesserat. Istas quinetiam è Clero pauci excoluerunt. Sacerdotibus enim secularibus Juris Canonici ac Civilis scientia inprimis in votis fuit; quâ ad summas Ecclesiæ dignitates compendio perveniri posset. Soli ferè Mendicantium Ordini rerum divinarum studium excolendi gloria relicta est. Isti verò immensam exinde apud vulgus autoritatem obtinuisse neqnaquam contenti, in Academiarum Cathedras avidi involarunt, & antiqua Secularium munera ruptis Disciplinæ Ecclesiasticæ repagulis sibimetipsis arripuerunt. Hinc natum ferale Sæcularium & Fraterculorum odium. Illi temere à Mendicantibus usurpata concionandi confessionesq; excipiendi munera ægerrimè tulerunt, isti perfectiorem vitæ statum plebi credulæ ostentantes, Sæcularium ordinem Ecclesiæ gravem atq; inutilem esse prædicarunt. Summo utrinque partium studio ea lis toto fere Sæculo agitata est, hinc Clero pro veritatis causâ & antiquis privilegiis decertante, illinc Mendicantibus sedis Romanæ favore munitis, cujus ipsi assectæ fuerunt ut plurimùm juratissimi. Neq; ipsis tamen Mendicantibus adamussim inter se convenit. Sub initium enim Sæculi exortus est Petrus Joannis de Olivâ, Ordinis Franciscani, qui divinitus semet inspiratum jactitans, docuit Spiritualem statum nuper Orbi Christiano à Francisco invectum esse; cui Novi Testamenti leges utpote minus perfectæ, cedere debeant; Christi & Apostolorum Evangelium nullum ad perfectionem ducere, adeóq; abolendum esse, introductâ Francisci Regulâ; eliminandum Cleri Sæcularis ordinem, atq; ordini cuidam Religioso Ecclesiæ regimen committendum, Evangelicam paupertatem tam religiosè ab omnibus colendam esse, ut neq; proprium aliquid, neq; in communi possidere liceat. Hujusmodi ferè dogmatibus in vulgus effusis, Petrus Joannis ingentem Franciscanorum turbam in partes suas traxit; quibus *Spiritualium* nomen inditum fuit. Spiritualibus acerrimè se opposuit Joannes xxii. aliiq; sequentes Pontifices; qui dogmata illorum damnarunt, & sectariis anathema dixerunt. Verùm parùm id curàrunt Michael Cæsenas, Occamus, cæteriq; Spirituales; qui innumeras Pontificum Bullis hæreses inesse palàm prædicarunt. Spretâ Bullarum autoritate, Pontifices rem Fidei Inquisitoribus ferro ac flammis agendam commiserunt. Isti *Spirituales*, qui *Begvardi*, *Begvini* & *Fratricelli* jamdudum appellari cœperant, rogo passim addixerunt, nonnunqam & copiis militaribus oppugnarunt; sectam autem contumacem adeò expugnare non poterant; ut ad inchoatam usq; Reformationem reliquiæ ejus non contemnendæ superessent. Hactenus de Mendicantium jurgiis. Ineunte Sæculo Clemens V. sedem Pontificiam Avenionem transtulerat, ut Philippo Pulchro Galliæ Regi, cujus autoritate Papatum adeptus fuerat, gratiam rependeret. Eâdem fere de causâ habitum est Concilium Viennense anno 1311. quod quidem indixit Clemens, ut fidem de condemnandis Bonifacii VIII. hæresibus Philippo datam eâ ratione eluderet. In hoc Concilio sublatus est Equitum Templariorum Ordo, ipsi flammis damnati, illorumq; bona Equitibus Hospitalariis donata; confirmatum Corporis Christi Festum, & declarata S. Francisci Regula. Ablatâ enim Concilio libertate, omnia pro libidine decrevit Papa, Patrum suffragia nec rogans nec expectans. Cæterum sedis Romanæ transla-

Eymeric. Direct. Inquisit. par. 2. qu. 13.

tranſlatione haud parùm imminuta eſt majeſtas Pontificia; quæ ab illo tempore ſenſim labaſcere cœpit, & Regibus terrori eſſe deſiit: Poſtquam Ludovicus Bavarus Imp. anathema ſibi à Joanne xxii. incuſſum tam fœliciter diſſlaſſet; & doctiſſimorum virorum calamos in ſubſidium vocando, Principes alios docuiſſet, quâ potiſſimùm ratione Pontificum fulmina repellenda eſſent. Longè graviorem autem plagam tulit ſedis Romanæ autoritas à diuturno ſchiſmate, quod poſt Gregorii xi. obitum anno 1378. inchoatum quinquaginta plus minus annis perduravit: Schiſma adeò difficile, ut è quanam parte ſtaret veritas ſcitu ferè impoſſibile eſſe non ignobiles iſtius ævi Scriptores conquerantur. Diviſo autem inter plures Papatu, factum eſt; ut ſingulis nihil non concedere, quo ſequacium ſuorum favorem demererentur, ac tandem Concilii Generalis arbitrio faſces Pontificios demittere neceſſe fuerit. Poſt medium Sæculi Wiclefus Eccleſiæ Romanæ errores voce ac ſcriptis ſtrenuè impugnavit; adſcitiſq; ſibi innumeris per Angliam, Bohemiam exteraſq; gentes diſcipulis, doctrinam ſuam longè lateq; propagavit. Quod ad Græcos attinet; illi quicquid otii ab inteſtinis ſeditionibus ſuperfuit, futilibus de lanâ caprinâ controverſiis impenderunt. Adulto enim Sæculo quæſtio inter Barlaamitas ac Palamitas de lumine Thaboritico exorta eſt; quæ Synodis, anathematiſmis, ac libellis mordacibus agitata eſt tanto utrinq; animorum æſtu; ac ſi de primariis fidei articulis certandum eſſet, totiúsq; religionis prora ac puppis in ejuſmodi nugis ſtaret.

SCRIPTORES.

1301. JOANNES DUNS, cognomento SCOTUS, *Doctor Subtilis* dictus, natione Anglus, Dunſtonæ in Parochiâ Emildonenſi propè Alnwicum in Northumbriâ natus, ſecundùm alios verò gente Scotus, ex vico Duns, octo mille paſſibus ab Angliâ diſtante, oriundus; ex Waddingi deniq; aliorumq; ſententiâ Hibernus, utpote Duni in Ultoniâ natus. Illum enim genti ſuæ tam Scoti quàm Hiberni præfractè vendicant, nullâ tamen ratione fulti. Præterquam enim, quòd omnes, qui de illo mentionem injiciunt, ante Sæculum xvi. Scriptores, & in his Bartholomæus Albicius *, eum Anglis annumerent; aſſervantur etiamnum nonnulli operum ejus Codices MSS. paulò poſt ætatem ſuam exarati, in quibus nomen, Patria, ac locus natalis aſcripta reperiuntur. Juvenis adhuc Minoritis Novocaſtrenſibus nomen dedit; & ab iis Oxonium miſſus, in Collegio Mertonenſi, cujus demum Socius fuit, penitiorem literarum cognitionem hauſit; in Theologiâ Scholaſticâ omnium ſui ævi facilè princeps, in Jure Civili pariter ac Canonico verſatiſſimus; Logices, Phyſices, Metaphyſices, Mathematicæ, Aſtronomiæ callentiſſimus. Claruit anno 1301. quo circiter tempore evocato ex Academiâ Oxonienſi ad Pariſienſem Gulielmo Varrone, illius Præceptore, in Cathedram Theologicam ſuffectus eſt; quam tantâ ſui nominis gloriâ moderabatur, ut triginta pluſquam Scholarium millia ejus audiendi gratiâ Oxonium undiq; confluxiſſe perhibeantur. Poſt prælectas Oxonii Sententias, anno circiter 1304. à Symmyſtis ſuis Franciſcanis Lutetiam accitus, primùm Baccalaureatûs, dein Doctoratûs inſignibus cohoneſtatus, demum à ſuis in Comitiis Toloſanis anno 1307. Regens creatus eſt; & in Academiâ Pariſienſi Scholas Theologicas regendas ſuſcepit. Quo primùm tempore inauditum antea in Eccleſiâ dogma de Immaculatâ Beatæ Virginis Conceptione propalare cœpit, idq; ſolenni habitâ diſputatione ducentis ordine prolatis argumentis demonſtratum ivit. Tantum ſanè apud Academicos Pariſienſes potuit Viri doctiſſimi fama; ut in ſententiam ejus manibus pedibuſq; tranſirent; Feſtum Immaculatæ conceptionis inſtituerent; neve quis, niſi ejuſdem opinionis ſectarius, ad gradus Scholaſticos admitteretur, edicto caverent. Anno 1308. Scotus à Gondi-

* Conformit. S. Franciſci.

Gondisalvo Minoritarum Generali Coloniam se transferre jussus, Lutetiâ discessit; & ab universâ civitate Coloniensi obviàm procedente solenni Pompâ receptus est. In Conventu autem Franciscanorum brevi post apoplexiâ correptus, & festinato nimis, ut volunt, funere elatus, obiit eodem anno die viii. Novembris, ætatis suæ 43. seu, ut alii habent, 34. Innumera ferè ingenii sui monumenta reliquit; in quibus SS. Thomæ & Bonaventuræ definitiones accuratè discutiens, & ad limam revocans, in plerisq; diversam, in nonnullis contrariam, init viam. Hinc natæ *Thomistarum* & *Scotistarum* sive *Realium* Sectæ; quæ Scholarum subsellia assiduis jurgiis & rixosis clamoribus per plura Sæcula impleverunt; & etiamnum, ubi ejusmodi tricis, ne dicam nugis, locus datur, implent.

OPERA.

Grammatica Speculativa, à nonnullis Alberto de Saxoniâ Augustiniano falsò ascripta.

Quæstiones uberrimæ in universam Logicam, cum Mauricii à Portu Hibernici, Archiepiscopi Tuamensis Expositione. Prodierunt seorsim *Venet.* 1512, 1600. 8°.

Commentaria in viii. libros Physicorum Aristotelis, à Waddingo Joanni nostro abjudicata. Prodierunt seorsim *Venet.* 1504. 4°. 1597. Editio *Lugdunensis* Francisci de Pitigianis Aretini annotationes apposuit.

Quæstiones in libros Aristotelis de Animâ imperfectæ, cum Scholiis & supplemento Hugonis Cavelli Pseudo-Archiepiscopi Armachani.

Tractatus de rerum Principio.

Tractatus de primo Principio, cum Scholiis Cavelli & Mauricii.

Tractatus Theorematum xxiii. cum eorundem Scholiis.

Collationes xxiii. *Physico-Theologicæ*, cum Scholiis Cavelli.

Collationes aliæ iv.

Tractatus imperfectus de cognitione Dei.

Quæstiones Miscellaneæ de Formalitatibus imperfectæ. Prodierunt *Venet.* 1514. *Paris.* 1584. 8°.

Meteorologicorum libri iv. in quibus citatur Thomas Bradwardinus Scoto junior.

Expositio in Metaphysicam Aristotelis, cum notis Cavelli. Prodiit *Paris.* 1520. & cum notis Mauricii *Venet.* 1501.

Conclusiones Metaphysicæ, cum notis Cavelli.

Quæstiones in Metaphysicam, cum notis Mauricii & Cavelli. Extant *Venet.* 1407, 1501.

Quodlibeta & Commentaria in libros iv. *Sententiarum*, cum notis Cavelli, Lycheti, Joannis Poncii, & Antonii Hiquæi. Opus ingens ac subtilissimum, *Anglicanum*, & *Oxoniense* vulgò dictum, quòd Oxonii elucubratum fuerit. Prodiit seorsim *Venet.* 1514, 1597. *Antverp.* 1620. & alibi.

Reportatorum Parisiensium libri iv. (qui quasi compendium rude sunt *Operis Anglicani*) cum notis Cavelli & Waddingi. Prodierant seorsim *Paris.* 1519. *Venet.* 1597. *Paris.* 1600. 8°.

Quæstiones Quodlibetales xxi. seu, ut alii dividunt, xliii. cum notis Cavelli, & Lycheti. Prodierunt *Paris.* 1519.

Opera isthæc Scoti omnia collegit, notis ferè perpetuis illustravit, & in xii. Tomos distributa edidit Lucas Waddingus *Lugduni* 1639. f. plurima ejus Opera olim imprimenda curaverant Angli Franciscani, *Patavii* 1474.

Alia ejus Opera, & in his *Commentaria in Genesin, Evangelia, & Epistolas Pauli, Sermones de Tempore & Sanctis*; & *Tractatum de Perfectione statuum* enumerant Trithemius, Baleus *, & Waddingus †; quæ nondum lucem aspexerunt.

* Cent. iv. cap. 82.
† De Scriptor. Ord. Minor. p. 203.

ANDREAS NOVOCASTRENSIS, gente Anglus, Ordinis Dominicani Monachus, & Theologiæ Doctor, claruit anno 1301. Extat ab eo scriptus *Commentarius in librum primum Sententiarum, Paris.* 1514. f. *Commentarium* 1301.

mentarium in Boethii librum de Consolatione Philosophiæ ab eo scriptum esse prodit Baleus cent. x. p. 44.

1301. RAYNERIUS, gente Italus, Patriâ Pisanus, Ordinis Dominicani Monachus, Theologus ac Jurisconsultus consummatissimus, Scriptor incertæ admodum ætatis, quippe quem alii ad annum 1333. ad annum 1410. alii referunt. Nos cum Trithemio eum circa annum 1301. deponimus, donec certior lux affulgeat. Extat *Pantheologia*, seu *Summa universæ Theologiæ*, Alphabeticè dispòsita; quam multis additis, multis detruncatis, & stylo ubiq; immutato edidit Jacobus Florentinus Minorita *Norimbergæ* 1473. Corruptam istam editionem expresserunt *Veneti* 1486. *Lugdunenses* 1519. f. *Brixienses* 1580. 2 vol. 4°. *Parisienses* haud ita pridem 3 vol. f.

1301. THEODORUS METOCHITA, natione Græcus, Magnus Logotheta Dromi, atq; ipsi Andronico Imp. affinitate junctus; Joannis quippe Panhypersebasti, Andronici nepotis, socer. Exeunte Sæculo postremo unà cum Joanne Glycâ in Occidentem legatus, Mariam Germani Imperatoris sororem Michaeli Imp. Andronici primogenito desponsatam Constantinopolin adduxerat. Claruit anno 1301. Anno circiter 1314. Logotheta generalis factus, omnia apud Imperatorem poterat; ac res Imperii pro lubitu, summâ tamen fide ac diligentiâ, moderatus est. Anno circiter 1328. Andronicus Senior ab Andronico Juniore, rebelli Nepote, bello victus est; captaq; urbs Constantinopolis. Metochites itaq;, qui invictâ semper fide avi partes propugnârat, Didymotichum, maritimum Bithyniæ oppidum, relegatus est: & magnificæ ipsius ædes, direptis priùs opibus, à furente plebe solo æquatæ. Post aliquantulum temporis, Turcis Bithyniam populantibus, Constantinopolin reductus est, & in monasterio Choræ, quod à Justiniano Imp. olim fundatum, & ruinis pessundatum, ipse instaurârat, degere permissus; gravi tamen interdicto, Andronici Senioris, quem animâ cariorem habuit, colloquio vel qualicunq; literarum commercio privatus. Obiit anno 1332. die xiii. Martii, xxx. post Andronici mortem diebus: à Nicephoro Gregorâ, discipulo & amico summo, funebri oratione laudatus. Vir, judice Gregorâ *, Τῶν ὑφ' ἡλίῳ σοφώτατος, qui φύσεως εὐμοιρίᾳ πρὸς λόγους, καὶ καρτερίᾳ πρὸς πόνους, καὶ μνήμης ὑγιείᾳ καὶ καθαρότητι, σοφίας ἁπάσης εἰς τὸ ἀκρότατον ἤλασεν.—— βιβλιοθήκη γὰρ ἦν ἔμψυχος οὗτος, καὶ τῶν ζητουμένων πρόχειρος εὐπορία. Οὕτω πάντας μακρῷ τῷ μέτρῳ παρεληλάκει, ὅσοι ποτὲ λόγων ἥψαντο. *Vir omnium, quos sol intuetur, doctissimus; qui facundiâ naturali & tolerantiâ laborum, & memoriæ præstantiâ summum omnis eruditionis fastigium conscenderat.—— Viva Bibliotheca; & eorum, quæ scire velles, oraculum. Tanto intervallo omnes eos superabat, qui unquam in studiis versati sunt.* Immani prorsus errore hunc cum Georgio Metochite, Becci socio, confundit Cl. Vossius †, atq; adeò insigni Parachronismo Beccum & Melitenioten Theodoro Metochitæ exilii comites adjungit.

* Hist. l. 8. 7. p. 190.

† De Hist. Gr. l. 2. c. 29.

SCRIPTA.

Compendium Historiæ Romanæ à Julio Cæsare ad Constantinum Magnum, à Joanne Meursio cum versione sua ac notis editum Gr. Lat. *Lugduni Bat.* 1618. 4°. Sed non aliam esse hanc *Historiam* quàm *Glycæ Annalium librum tertium* demonstrat Theophilus Raynaudus ||, cui proinde non immeritò vapulat Meursius.

|| De bon. & mal. lib. p. 156.

Paraphrasis in octo libros Physicorum, & parva Naturalia Aristotelis; quæ à Gentiano Herveto Latinè versa prodiit *Basil.* 1559. 4°.

Historiæ Sacræ libri ii. & *Historiæ CP. liber unicus*, exstiterunt Græcè MSS. penès Meursium.

Capita cxx. *Philosophica & Historica*, MSS. in Biblioth. Augustanâ *. Alia alibi.

* Index MSS. Bibl. August. p. 74.

1301. RAYMUNDUS LULLIUS, seu LULLUS, gente Catalaunus, Raymundi Lulli & matris ex illustri Herilium familiâ filius, in Insulâ Majoricâ

apud

apud Baleares in vico S. Michaelis natus anno 1236. Claruit anno 1301. Juvenis mercaturam coluit ſpe quæſtûs; ſeu, ut alii habent, in Majorcæ Regis aulâ militavit, Seneſchallus Jacobo Regi factus; libidine & inſanis amoribus infamis; donec tandem inopinato quodam caſu ad meliorem frugem converteretur. Aulâ igitur relictâ, quadrageſimo ætatis anno Fratribus Minoritis ſe adjunxit, totus pietatem ſpirare cœpit, ingenti deſiderio Mahumetanos ad fidem Chriſti convertendi flagravit; adeoq; literarum ſtudiis, quæ olim flocci fecerat, diligenter incubuit. Penitiora imprimis Medicinæ ac Chemiæ arcana perſcrutari & ediſcere in votis habuit: licèt Waddingus *, & cum eo alii, totum artis Chemicæ ſtudium, non ad noſtrum, ſed ad juniorem quendam Raymundum de Terragâ, & Neophytum dictum è Judæis ad Chriſtianos converſum, ſpectare contendant. Utut ſit, Lullus primis Latinæ Linguæ elementis Lutetiæ imbutus; & ab emptitio quodam ſervo Mahumetano (à quo mox perfidè vulneratus ſummum vitæ diſcrimen adiit) Arabicum ſermonem edoctus, innumeris ferè libris, Hiſpanâ, Latinâ, & Arabicâ Linguâ evulgandis animum adjecit. Dein in montem ſecedens, precibus & contemplationi per ſeptem menſes totus vacavit; ibiq; novum ſcientiæ lumen divinitùs infuſum accepiſſe dicitur. Mox Romam ad Honorium iv. profectus ut Cœnobia, in quibus ſtudia linguarum orientalium vigerent, ab eo ubiq; terrarum erigi juberentur, poſtulavit anno circiter 1287. Ejuſdem rei promovendæ gratia Pariſios, Montem Peſſulanum & Genuam ordine petiit; ac ubiq; locorum Artem ſuam Generalem, quam Inventivam appellavit, ſummo ſtudio edocuit. Anno ſequente, ut eandem ſibi Romæ prælegere liceret, fruſtra poſtulavit. Genuam igitur reverſus, ad meditatum diu opus Evangelii inter Mahumetanos prædicandi ſe accinxit. Tunetum itaq; in Africâ trajiciens, diſputatione cum Saracenis initâ grave capitis periculum adiit, ſacerdotis cujuſdam Arabis precibus ægrè liberatus, lege tamen latâ, ut in Africam reverſo mors irrogaretur. Ex Africâ Neapolim venit; ibiq; artem ſuam uſq; ad annum 1290. prælegit. Poſtmodò ut Romæ eam doceret, à Bonifacio viii. petens repulſam tulit. Mox Genuam profectus, multos exaravit libros; Majorcam, Regem inviſit; Lutetiam, artem ſuam iterum prælegit; rurſus Majorcam, cum Judæis & Saracenis diſputavit; Cyprum, Jacobitas & Neſtorianos voce oppugnavit, ac propinatum ab iis venenum ægrè evaſit. Genuam ac Pariſios reverſus, artem ſuam edocuit; de eâdem verò Romæ docendâ Clementem v. interpellans, rejectus eſt. Dein Lugdunum, mox Majorcam concedens, inde in Africam ad Bungi Regiam transfretavit; ac fidem Chriſti prædicare cœpit. A Saracenis verò lapidibus appetitus, & ab Alſalcino eorum Sacerdote rationem fidei ſuæ poſtulatus, cùm Philoſophicis argumentis eam demonſtratum iret, in ſqualidum carcerem conjectus eſt. Tandem Genuenſium Mercatorum precibus liberatus, ex Africâ ſolvit; & amiſsâ naufragio totâ librorum ſupellectile, Piſam appulit. Nonnulli tamen iter iſtud Bugienſe in annum 1313. circiter rejiciunt. Dein recuperandæ Terræ Sanctæ animum adjiciens, bellum ſacrum ſtrenuè apud omnes hortari cœpit; ejuſq; ſuſcipiendi ſeu animo ſeu prætextu ingentem nummorum vim à matronis Italis corraſit. Avenionem itaq; ad Clementem v. profectus, ut Sacrum Bellum decerneretur, petiit. A Pontifice ludibrio habitus, Lutetiam ſeceſſit; artiq; ſuæ edocendæ incubuit uſq; ad Concilium Viennenſe anno 1311. Apud Concilii enim Patres omni modo ſategit; ut Studia linguarum ubiq; extruerentur, ut ex omnibus ordinibus militaribus unicus conflaretur, ut Sacrum Bellum indiceretur, ut Averrois ſcripta damnarentur; nil tamen obtinuit. A Concilio rejectus, ad Reges Chriſtianos ſe contulit; quos ad Sacrum Bellum ſuſcipiendum ſollicitare non deſiit. Aulas itaq; Regias Galliæ & Hiſpaniarum circumvagatus, tandem in Angliam devenit, ibiq; artem Chemicam exercuit. Parùm tamen fidei meretur, quod Joannes Imperialis *, ipſe etiam dubitabundus, ex aliorum autoritate refert, *pilas quaſdam æneas hujus operâ in auri ſubſtantiam verſas ad hec uſq; tempora in Regis Britanni atrio aſſervari.* Verùm iter iſtud Anglicum, multis argumentis in medium prolatis, dubium reddit Lucas Waddingus ‖. Anno circiter 1314. Raymundus derelictâ uxore

* Annal. Minor. Tom. iii.

† Muſ. Hiſtor. p. 13.

‖ Annal. Minor Tom. iii. ad an. 1315. num. 3.

uxore (uxoratus enim fuit) tertiarium Franciſcanorum ordinem ſuſcepit; & immenſo Martyrii deſiderio æſtuans, pro Chriſto occumbere certum habuit. Aliquantulùm igitur in Siciliâ & Majorcâ commoratus, in Africam denuò trajecit; ubi poſtquam nonnullos ad fidem Chriſti perduxiſſet, Tuneti, ſeu, ut alii, Bugiæ, in carcerem conjectus, & graviſſimis vulneribus ac tormentis à Saracenis excruciatus eſt. Semianimis à Genuenſibus Mercatoribus eductus, & in navem delatus, in conſpectu patriæ Inſulæ animam efflavit die xxix. Junii anno 1315. ætatis ſuæ 80. Ingens de eo apud Scriptores eſt Controverſia. Alii enim, & in his Bzovius, eum hæreticis, hiſtrionibus, & circumforaneis nugivendulis annumerant; inſanum Chemiæ ſtudium, atq; auri conficiendi ſitim exprobrant; & quingentos ferè errores ex libris ejus deſumptos à Gregorio xi. Avenione anno 1372. anathemate notatos eſſe produnt. Alii è contra eum in Sanctorum & Martyrum album reponunt: Pietatem, zelum & doctrinam deprædicant: totam illam librorum Chemicorum & Medicorum farraginem Raymundo Neophyto deberi volunt; Lullium deniq; adeò in ejuſmodi nugis non ineptiiſſe, ut in Scriptis genuinis Alchymiſtarum ſtultitiam ſæpiſſimè irrideat, contendunt. Hujuſmodi ferè argumentis Lullii partes operosè tutatur; qui de illo, ejuſq; peregrinationibus, morte, arte, doctrinâ, libris, fuſiſſimè agit, Lucas Waddingus Annal. Minor. ad an. 1275, 1287, 1290, 1293, 1295. præſertim verò ad an. 1315. ferè per totum.

SCRIPTA.

Probatio Articulorum Fidei & Legis Chriſtianæ. Colon. 1509.

Liber Natalis Pueri Jeſu, anno 1310. ſcriptus. *Pariſ.* 1499.

Liber Blanquerna dictus, *de quinque ſtatibus Perſonarum*, viz. de Uxoratis, Religioſis, Prælatis, Cardinalibus, & Pontificibus. In linguam Valentinam converſus prodiit *Valentiæ* 1521.

Liber de orationibus & contemplationibus intellectûs. Ibid.

De Meditationibus totius anni, ſeu *de Amico & Amato. Pariſ.* 1505.

De laudibus B. Virginis Mariæ, ſeu *Ars Inventionum. Pariſ.* 1499.

Clericus, ſeu *Liber pro Clericis.* Ibid.

Philoſophia amoris, anno 1298. ſcriptus. *Pariſ.* 1516.

Liber Proverbiorum. Ibid.

Commentaria in Primordiale Evangelium Joannis, ſeu in 1 caput Joannis, *Ambianis* 1511.

Arbor Scientiæ. Venet. 1514. *Lugduni* 1515.

De Demonſtratione per æquiparantiam liber, *anno* 1304. ſcriptus. *Valentiæ* 1510.

De ſubſtantiâ & Accidente liber, quo Trinitatem probandam ſumit: anno 1313. ſcriptus. *Valentiæ* 1520.

Diſputatio Raymundi Lulli & Homerii Saraceni, primò Bugiæ habita Sermone Arabico, dein Latinè à Lullo converſa anno 1308. *Valentiæ* 1510.

Diſputatio quinque hominum Sapientum, anno 1294. ſcripta. *Valentiæ* 1520.

Quæſtiones ſuper iv. *libros Sententiorum*, anno 1298. ſcriptæ. *Lugduni* 1491. Panormi 1507.

Quæſtiones Magiſtri Thomæ Atrebatenſis ſolutæ ſecundùm artem, anno 1299. ſcriptæ. *ibid.*

De Anima rationali liber, anno 1294. ſcriptus. *Compluti* 1519.

Logica parva. Compluti 1518. & cum Commentariis Antonio Belver. *Majoricæ* 1584.

Logica nova, anno 1303. ſcripta. *Valentiæ* 1519.

Ars brevis, quæ dicitur, *Ars univerſalis magna*, anno 1307. ſcripta; pluribuſq; Opuſculis, quibus totidem ſunt tituli, comprehenſa. Prodiit *Argentinæ* 1617. 8°. *Valentiæ* 1515. f. *Francofurt.* 1596.

Practica compendioſa artis. Ludguni 1525. 4°.

Ars generalis ultima, anno 1308. finita. *Majoricæ* 1645.

Liber Correlativorum innatorum, anno 1309. ſcriptus. *Valentiæ* 1512.

Ars

Ars inventiva veritatis. *Valentiæ* 1525.

Tabula generalis ad omnes Scientias applicabilis, anno 1293. concinnata. *ibid.*

Ars Expositiva, seu *Lectura* super duos præcedentes libros. *Ibid.*

Liber de ascensu & descensu intellectûs, anno 1304. scriptus. *Valentiæ* 1519.

Dialogus de immaculatâ B. Virginis Conceptione. Prodiit Hispanicè & Latinè *Bruxellis.*

Testamentum duobus libris universam artem Chymicam complectens, anno 1332. scriptum. Prodiit *Colon.* 1566, 1573. 8°.

De Secretis Naturæ, seu *quintâ essentiâ libellus*, cum *Epistolâ ad Robertum Regem de lapide Philosophorum.* *Augusta-Vindel.* 1518. 4°. *Venet.* 1514, 1521. 4°. *Argentinæ* 1541. 8°. *Colon.* 1567. 8°.

Secreta Secretorum Lullii & Hermetis Philosophorum. *Colon.* 1592. 8°.

Clavicula & Apertorium Alchymiæ, item *Magia naturalis.* *Noriberg.* 1546. 4°. *Colon.* 1579. 4°.

Codicillus, seu *Compendium artis Chymicæ.* *Colon.* 1572. 8°. *Rothomagi* 1651. 8°.

Apertorium de veri lapidis compositione. *Basil.* 1561. f. *Argentorati* 1613. 8°.

Ars intellectiva super lapidem Philosophorum, & Practica lapidis, ibid.

Compendium animæ transmutationis Theoria & Practica, atq; alia varia Opuscula. *Basil.* 1561. *Argentinæ* 1613. *Francofurt.* 1550. 4°.

Liber de Mercuriis, anno 1333. conscriptus, *ibid.* & seorsim *Colon.* 1567. 8°.

Praxis universalis magni Operis, inter alia Opuscula Chymica *Basil.* 1561. *Argent.* 1613. *Ursellis* 1602. 8°.

Repertorium, ad intelligendum Testamentum, Codicillum, aliosq; Raymundi libros perutile. *Ibid.*

Varii Tractatus Chymici. *Basil.* 1572, 1610. 8°.

Ars operativa Medica. *Basil.* 1597. 8°.

Epistola Medica. *Noribergæ* 1625. 4°.

De conservatione vitæ Tractatus, cum *libro Secretorum.* *Argentorati* 1616. 8°.

Cæterùm plura quàm quatuor voluminum millia conscripsisse Raymundus dicitur. Operum tamen ejus excusorum nullus quod sciam Catalogum contexuit accuratum. In indiculo nostro desunt certo certiùs quamplurima; quin & fortasse Theologica pleraq; quæ maximè notari meruerunt. Scripsit enim Lullius. *Psalterium*, seu *Librum de centum nominibus Dei*; *Tractatum de Confessione*; *Libros de Contemplatione plures: De centum signis & dignitatibus Dei: Expositiones binas Orationis Dominicæ*; *Tractatus de Oratione complures: De Conscientiâ, De consolatione eremiticâ: Artem Prædicandi majorem ac minorem: De* iv. *sensibus S. Scripturæ: Librum* lii. *Sermonum contra omnes incredulos: De Antichristo: De Articulis fidei*; *De Deo ignoto & mundo ignoto: De Trinitate in Unitate*, sive *de essentiâ Dei: De Spiritu S. contra Græcos: Adversùs Judæos: De modo convertendi Infideles: Libros de Attributis sive Proprietatibus Dei quamplurimos: De Prædestinatione & Libero Arbitrio: De naturâ Angelicâ: De Invocatione Dæmonum librum* (qui tamen potiùs Raymundo Neophyto debetur) *De septem donis Sp. S. & eorum effectibus* (MS. in Bibliothecâ Mertonensi Oxon. cod. 170.) atq; alia ferè innumera; quæ longo ordine recenset Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. minor. p. 296.

GULIELMUS DE NANGIACO, seu *de Nangis*, natione Gallus, Ordinis Benedictini Monachus in Cœnobio S. Dionysii Parisiensi, claruit anno 1301. Scripsit *Historiam* ab orbe condito ad annum 1301. juxta annorum seriem: quam ad annum 1368. continuârunt bini ejusdem Cœnobii Monachi. Fragmentum ejus ab anno 977. ad 990. edidit P. Pithæus inter Scriptores Coætaneos *Francofurt.* 1594. p. 207. Integram dedit Dacherius Spicileg. Tom. xi. p. 405. Scripsit adhuc Gulielmus *Chronicum Regum Franciæ* ad annum usq; 1301. à Pithæo inter alios Scriptores Francicos evulgatum *Francofurt.* 1596. quin & *Gesta S. Ludovici Francorum Regis*, filiorumq; ejus 1301.

ejus Philippi Audacis ac Roberti. Prodierunt *ibidem* à Pithæo edita, & apud Andr. Quercetanum Hist. Franc. Tom. v.

1301. GULIELMUS MANDAGOTUS, gente Gallus, ex Archidiacono Nemausensi & Uticensi Pontificis Romani Capellanus, & Ecclesiæ Tolosanæ Præpositus. Anno 1295. Ebredunensis Archiepiscopus à Bonifacio viii. creatus est. Claruit anno 1301. Anno 1312. Ecclesiæ Romanæ Cardinalis & Episcopus Prænestinus à Clemente v. die xiv. Decemb. renunciatus est. Obiit Avenione anno 1321. seu, ut alii, 1324. Præter operam quam Bonifacii viii. jussu *sexto Decretalium libro* condendo navavit, scripsit *Tractatum de Electionibus novorum Prælatorum*, qui typis excusus prodiit *Colon.* 1573. 8°. cum additionibus Boerii.

1301. HENRICUS STERO, Natione Germanus, Cœnobii Altaichensis inferioris Monachus Ordinis Benedictini, Hermanni Abbatis Capellanus, ac demum, ut nonnulli volunt, Abbas Piburgensis, claruit anno 1301. Scripsit *Annales* ab anno primo Frederici Barbarossæ Imp. ad primum Rodulphi Habspurgensis, seu ab anno Christi 1152. ad 1273. Annales istos primus edidit Marquardus Freherus inter alios Scriptores Germanicos; auctiores dedit Henricus Canisius Antiq. Lect. Tom. i. p. 229. Scripsit etiam Stero *Historiam de rebus gestis Rudolfi Habspurgensis, Adolfi Nassovii, & Alberti Austriaci Impp.* ab anno 1266. ad an. 1300. quam Ulricus & Conradus Wellingi fratres, Monachi Cœnobii Augustani SS. Udalrici & Afræ O. B. ad annum 1335. continuârunt. Extat *Historia* ista cum Wellingorum *Continuatione* apud Freherum Scripsit. German. *Francofurt.* 1600. Tom. i. p. 384.

1301. DINUS MUGELLANUS, Gente Italus, è Mugello agri Florentini vico oriundus, Juris utriusq; consultissimus, & apud Bononienses Professor primarius, claruit anno 1301. A Bonifacio viii. Cardinalatûs pollicitatione Romam accitus, sedulam illi in condendo sexto Decretalium libro operam præstitit. Pontificis tamen perfidiâ mercede excidit. Cardinalitiæ dignitatis consequendæ spe dejectus, ex nimio animi mœrore obiisse dicitur anno 1303. non quidem adhuc sine veneni suspicione.

SCRIPTA.

Commentarius in Regulas Juris Pontificii. *Colon.* 1569, 1594. 8°. & cum additionibus Nicolai Boerii. *Colon.* 1617. 8°.

Commentarius in Titulum Institutionum de Actionibus. *Lugduni* 1568. *Francofurt.* 1568. 8°.

Tractatus de Præscriptionibus secundùm annorum, mensium, & dierum numerum. *Colon.* 1568. 8°. 1576. 8°. *Venet.* 1584. *Colon.* 1594. 8°.

De Glossis contrariis Juris Civilis. *Francofurt.* 1596. *Venet.* 1584.

De Successione ab Intestato, & de Interesse. *Colon.* 1590. *Venet.* 1584.

Commentarius in librum sextum Decretalium, Bonifacii viii. jussu elucubratus, *Consilia*, aliaque jus utrumque spectantia nondum typis prodiisse videntur.

1301. JACOBUS DE BENEDICTIS, *Jacoponus* ob ingentem sui contemptum dictus, natione Italus, Patriâ Tudertinus, nobili loco natus. Relicto sæculo, familiæ Franciscanæ se adjunxit; & eximiâ vitæ sanctitate (prout ista ferebant tempora) spectabilis, claruit anno 1301. Præ cæteris autem pietatis officiis mirabili sui ipsius contemptu enituit. Francisci enim Patriarchæ vestigiis quàm proximè insistendum, ratus, ludibrium sibimet inferendum summopere ambivit; id maximè meritorium, & supremam perfectionis

fectionis Christianæ gradum esse arbitratus. Nec voto quidem excidit. Dum arrepto enim sibi munere Prophetico inconditas Revelationes in vulgus jactaret, & Bonifacii Pontificis (cui nondum ad Papatum evecto familiaris fuerat) mores factaq; redargueret, ludibrium tulit, à Bonifacio in vincula conjectus in urbe Prænestinâ. Utut novum illud pietatis ostentandæ artificium istiusmodi titulum tumulo ejus inscriptum meruit.

OSSA B. JACOPONI DE BENEDICTIS,
TUDERTINI FR. ORDINIS MINORUM,
QUI STULTUS PROPTER CHRISTUM,
NOVA MUNDUM ARTE DELUSIT,
ET COELUM RAPUIT.
OBDORMIVIT IN DOMINO
DIE XXV. DECEMBRIS, ANNO MCCCVI.

Scripsit linguâ rudi Italicâ *Rythmos & Poemata multa*, quibus crassiora verba, Tudertina, Calabra, Sicula, Neopolitana, datâ operâ immiscuit; ut Lectoribus risum, sibi ludibrium moveret. Franciscus Fresatus Minorita ista in septem libros distribuit, notisq; illustrata edi curavit *Romæ* 1558. auctiora *Venet.* 1617. 4°. Ejusdem *Rythmus ad B. Virg. Mariam prope crucem Christi Patientis stantem*, qui incipit, *Stabat Mater dolorosa*, in Officio B. Virginis habetur. *Sententiæ & Monita Salutaria*, apud Matthæum Raderum in Viridario Sanctorum. *Canticum de Contemptu Mundi*, cui initium, *Cur Mundus militat sub vanâ gloriâ?* omnibus satis notum. Deniq; *Prophetia* MS. in Bibliothecâ Vaticanâ.

JOANNES FRIBURGENSIS, à nonnullis *Joannes de Uriburgo dictus*, cognomento *Runsic*, natione Germanus, Friburgo in Brisgoiâ oriundus, 1302.
ex Ordine Fratrum Prædicatorum, ac tandem Episcopus Ossunensis in Hungariâ, claruit anno 1302. In concionibus adeò potens, ut dum semel apud Bononiam in usuram inveheretur, cives tumultu facto usurarios urbe ejicerent. Obiit anno 1314. Postquam abdicato Episcopatu vitam otiosam apud Dominicanos suos aliquamdiu exegisset.

SCRIPTA.

Summa Prædicatorum. Prodiit *Reutlingæ* 1487.
Summa major, seu *Confessariorum*, in iv. partes distributa. *Lugduni* 1518.
Glossæ in Summam Raymundi Pennafortis de Pænitentiâ & Matrimonio. Prodierunt unà cum Summâ *Romæ* 1603. 4°.
Commentaria ejus *in libros Sententiarum*, *Glossas in Decretum*, *Epistolas*, atq; alia quædam memorat Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 95. 468.

PTOLOMÆUS LUCENSIS, gente Italus, ex civitate Lucâ, S. Thomæ Aquinatis discipulus, Ordinis Prædicatorum Monachus, claruit anno 1303. 1303.
Tandem Joanni xxii. Pontifici à sacris Confessionibus fuit; atq; anno 1318. Episcopus Torcellensis in ditione Venetâ creatus, obiit anno 1321. Scripsit *Annales* rerum tum sacrarum tum civilium ab anno 1060. ad annum 1303. gestarum: item *Chronicon Pontificum atq; Imperatorum.* Prodiit utrumq; Opus *Lugduni* 1619. *Annales* habentur in Bibliothecâ Patrum Tom. xxv. p. 949. Scripsit etiam ad Gulielmum Petri Godivum, postea Cardinalem, *Historiam Ecclesiasticam* libris xxiv. quæ asservatur MS. in Bibliothecis Vaticanâ, Barberinâ, Colbertinâ, & Navarrensi. Habetur excerptum ejus *de Genealogiâ Roberti Guiscardi* Tom. iii. Hispaniæ illustratæ. Aliud *de Genealogiâ & posteritate Caroli Siciliæ Regis* in Collectaneo Hist. Franc. Tom. v. p. 893.

EBERARDUS, natione Germanus, Cœnobii Altahensis Monachus 1305.
Ordinis Benedictini, Ecclesiæ Ratisponensis Archidiaconus, claruit anno 1305.

Scripsit *Annales de Ducibus Austriæ, Bavariæ, & Sueviæ* ab anno 1273. (quo desiit Henricus Stero) ad an. 1305. Steronis interim Annales continuare præ se ferens, ejusdem Historiam de Rodulpho Imp. egregiè compilavit. Extant *Annales* Eberhardi apud Canisium Antiq. Lect. Tom. i. p. 307.

1305. CLEMENS V. *Bertrandus Gotto* antea appellatus, natione Vasco, ex vico Villendraut in Diœcesi Burdegalensi oriundus, Bertrandi filius, ex milite Clericus, primùm Episcopus Convenarum, dein anno 1299. Archiepiscopus Burdegalensis à Bonifacio viii. creatus, tandem anno 1305. Pontifex Romanus absens electus est Perusii die v. Junii, coronatus Lugduni die xiv. Novembr. Pontificatum adeptus, sedem ab urbe Româ in Galliam transtulit; modò Lugduni, modò Burdegalis, potissimùm verò Avenione commoratus: & in grati animi tesseram regno Galliæ nullum ex Bonifacii viii. Bullâ, *Unam Sanctam Catholicam Ecclesiam*, præjudicium esse factum declaravit. Anno 1307. Andronicum Græcorum Imp. ob Schismatis crimen excommunicavit: initoq; cum Angliæ ac Galliæ Regibus consilio, omnes unâ eâdemq; nocte comprehendi, & in carcerem mitti fecit Templarios; quorum opulenti reditus invidiam iis excitârant; & idololatriæ blasphemiæq; criminationes induxerant. Anno 1309. Venetos ob occupatam Ferrariam anathemate percussit, & personas ac res eorum occupare volentibus donavit. Eandem paulò post censuram Florentinis & Lucensibus irrogavit. Anno 1311. mense Novembri, habito Viennæ Generali Concilio Franciscanorum Ordinem confirmavit; & Templarios hæreseos damnari, proscribi, ac bonis exui effecit. Hinc ad supplicia passim rapti flammis interierunt Templarii: bona eorum Hospitalariis data. Anno 1313. Henricum vii. Imp. qui Romam ad coronam accipiendam profectus, Cardinalibus Pontificis vicariis fidelitatis Sacramentum præstare denegârat, & jura sua armis recuperatum ivit: è medio tollendum curavit; venenatâ hostiâ à Bernardo Politiano Dominicano Confessore suo, ad id subornato, ei dum Florentiam obsideret, traditâ. Obiit Clemens Roccæ-Mauri super Rhodanum anno 1314. die xx. Aprilis. Extant, *Epistolæ & Decreta* xviii. Concil. Tom. xi. p. 1499. *Aliæ* xvi. apud Bzovium Annal. ad an. 1307, &c. *aliæ* xi. apud Weddingum Annal. Minor. Tom. iii. ad an. 1306, &c. *aliæ* xlvi. ibid. in Regesto Pontif. p. 28. *Constitutiones Clementinæ, seu Decretalium liber septimus*, Clementis v. jussu ex variis sui & Concilii Viennensis Constitutionibus collectus in libros v. distributus, & post mortem ejus à Joanne xxii. anno 1317. divulgatus. Prodiit Parif. 1517. 12°. ibid. 1541. Rothomagi 1519. 12°. Venet. 1591. 8°. Lugduni 1584. f. Francofurt. 1586. 8°. Deniq; *Epistolarum Regesti Volumina* ix. in Bibliothecâ Vaticanâ MSS. asservata.

1305. THOMAS JORSIUS, sive JOYCE, Anglicus, & Gualensis dictus, gente Anglus, Patriâ Londinensis, origine forsan Cambro-Britannus, Alberti M. Discipulus, Ordinis Dominicani Monachus, Doctoratûs laureâ insignitus, Theologiam Parisiis, Londini atq; alibi docuit: postea Dominicanorum in Angliâ per septennium Provincialis; & Edwardo Regi à confessionibus, & secretis Consiliis ascitus. Claruit anno 1305. quo Cardinalis & Episcopus Sabinensis à Clemente v. renunciatus est die xviii. Decembr. dignitatem istam grandi pecuniæ summâ mercatus, si Balæo fides. Non desunt equidem, & in his Trithemius & Oudinus, qui Thomam nostrum ad annum 1400. referunt. Quin & lepido prorsus commento Ambrosius de Altamura, ut Scriptorum Dominicanorum Catalogum per fas & nefas augeat eum datâ operâ in quatuor Scriptores dissecat, ac per totidem Sæculi hujusce partes distribuit: quos licèt ipse diversos fuisse credi velit; unum tamen eundemq; esse ex scriptis iis attributis primâ fronte patet. Anno demum 1311. Thomas noster à Clemente ad Henricum vii. Imp. legatus, Lugduni in itinere obiit. Corpus Oxonium delatum apud Dominicanos sepultum est. Non levem sanè Thomæ nostro Anglico Propinquitas nominis cum Thomâ Angelico injuriam fecit: quùm factum exinde fuerit, ut Anglici Operum pars longè maxima

maxima Angelico aſcribantur, & inter opera ejus collocentur; viz. *Commentaria in Geneſin, in Iſaiam, in Jeremiam, in Danielem, in libros Maccabæorum, in Threnos, in Epiſtolas Canonicas, in Apocalypſin, & in Boethium de Conſolatione Philoſophiæ, ac ſumma totius Logicæ Ariſtotelis*; quæ Thomæ Anglico deberi cenſentur, uti loco ſuo ſupra monuimus. Cæterùm ſub Thomæ noſtri nomine extat *Opus aureum in* xxvii. *Pſalmos*, *Venet.* 1611. f. *Interpretatio Metamorphoſeos Ovidianæ ſecundùm ſenſum moralem*, *Pariſ.* 1509. *Commentarius in Octateuchum*, MS. in Bibliothecâ Collegii Novi Oxon. Cod. 90. Magdalenenſi cod. 47. Mertonenſi cod. 200. *Commentarius ſuper duos nocturnos Pſalmorum* MS. in Bibl. Exonienſi Oxon. cod. 25. Pembrochianâ Cantab. cod. 46. *De quatuor Prædicabilibus ad omne genus humanum*, MS. in Bibl. S. Petri Cantab. cod. 87. *De theoriâ prædicandi*, MS. ibid. cod. 99. & in Bibl. Lincolnienſi Oxon. cod. 20. *De inſtantibus & momentis*, & *de videndo faciem Dei poſt Reſurrectionem*, MSS. in Bibl. Publicâ Cantab. cod. 179. *Articuli Hæreticales contra eum*, & *Reſponſâ*, MSS. ibid. *Commentarius in libros D. Auguſtini de Civitate Dei*, MSS. in Bibl. Mertonenſi Oxon. cod. 169. Baliolenſi cod. 70. qui quidem excuſus eſt, *Toloſæ* 1488.

GULIELMUS PARISIENSIS, gente Gallus, Ordinis Prædicatorum Monachus, & Generalis fidei per Galliam Cenſor anno 1305. à Clemente V. conſtitutus. Annò 1308. ejuſdem Pontificis juſſu Templariorum cauſam & crimina unà cum aliis Prædicatoribus recognovit. Iſtum, ut videtur, Gulielmum autorem habent *Dialogi* vii. *de Sacramentis*, Gulielmo Arverno Pariſienſi falsò tributi, & ſub ejus nomine, *Lipſiæ* 1512. *Pariſ.* 1587. editi: de quibus paulò fuſiùs ſupra egimus. 1305.

PHILIPPUS EYSTETENSIS, natione Germanus, Patriâ Alſatus, S. Theologiæ Doctor, Abbas Cœnobii Ciſtercienſium Pariſienſis, claruit anno 1305. quo Romam ab Alberto Auſtriaco Imp. miſſus, Epiſcopus Eyſtetenſis ſive Aichſtadianus ordine xxxix. à Clemente v. creatus eſt. Obiit annò 1322. die. xxv. Februarii. Scripſit rogatu Annæ, Hungariæ Reginæ, Alberti Imp. filiæ, *Vitam S. Walpurgis*, Abbatiſſæ Heidenheimenſis; quam ex fuſioribus Wolfhardi commentariis ferè contexuit. Extat apud Caniſium Antiqu. Lect. Tom. iv. p. 560. 1305.

SIFFRIDUS, natione Germanus, Miſnenſis Eccleſiæ in Saxoniâ Presbyter, claruit anno 1307. quem cum Siſrido, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopo Cyrenenſi, & Archiepiſcopi Moguntini Suffraganeo circa an. 1470. nonnulli perperàm confundunt. Scripſit Siffridus noſter *Chronicon* ab Orbe Condito ad annum 1307. quod omiſſâ priore parte ad annum uſq; Chriſti 457. & reſectis in reliquâ plurimis periochis inutilibus, evulgavit Georgius Fabricius Chemnicenſis, & Hiſtoriæ ſuæ Saxonicæ calci ſubjunxit, *Lipſiæ* 1569. *Jenæ* 1598. f. inde à Piſtorio inter Scriptores ſuos Germanicos collocatum, *Francofurt.* 1583. Tom. i. 1307.

HAITONUS, ſive AITONUS, gente Armenus, Haitonis Armeniæ Regis nepos, & exiguæ cujuſdam Provinciæ in Georgiâ regulus, poſtquam factis ſub Aitone Patruo ſtipendiis Sacræ militiæ egregiam operam navaſſet; & diuturnum Saracenis Palæſtinam tenentibus bellum intuliſſet; depoſito cingulo cucullam induit, ordinis Præmonſtratenſis Monachus in Cypro factus anno circiter 1290. uti ipſe indicat Hiſtoriæ ſuæ cap. 46. Illum ſanè familiæ Dominicanæ intulit Ambroſius Altamura *; quo nomine illum furti, injuriæ, quin & mortalis peccati reum agit Caſ. Oudinus, ipſe Ordinis Præmonſtratenſis Socius. Haitonus, accepto Antonii nomine, vitam deinceps otioſam egit, pietate non minus, quam olim natalibus inſignis. Claruit anno 1307. quo Pictavii agens, Clementis V. Pontificis juſſu Hiſtoriam de Tartaris eorumq; moribus ac geſtis dictavit, rebus à ſe fortiter geſtis nequaquam diſſimulatis. Hiſtoriam ab illo Gallicè dictatam ejuſdem Ponti- 1307.

* Biblioth. Ord. Præd. p. 89.

ficis mandato Latinè transtulit Nicolaus Falconius Pictaviensis, stylo, prout ætas ista tulit, minimè eleganti usus. Operi titulum indidit, *Itinerarium & flos Historiarum Orientis*, cujus calci adnectitur *Passagium Terræ Sanctæ*. Prodiit *Hagenoæ* 1529. 4°. inter Novi Orbis Scriptores *Basil.* 1532. f. à Reinero Reineccio editum *Helmstad.* 1585. Italicè autem *Venet.* 1553.

1308. ANTONIUS ANDREAS, gente Hispanus, Patriâ Aragonius, *Doctor Dulcifluus* appellatus, Joannis Duns Scoti Discipulus, Ordinis Minoritarum sodalis, claruit anno 1308. obiisse dicitur anno 1320.

SCRIPTA.

Commentaria in iv. libros Magistri Sententiarum. Prodierunt curâ Constantini Cardinalis Sarnani *Venet.* 1578, 1584.

Super librum vi. *Principiorum Gilberti Porretani. Venet.* 1512, 1517.

Quæstiones super xii. *libros Metaphysicorum. Paris.* 1495. *Venet.* 1513. f. 1523. Istas Joanni Duns Scoto codices ac Scriptores nonnulli adjudicant.

Tria Principia rerum naturalium. Venet. 1517.

Commentaria in Artem veterem Aristotelis, viz. in Isagogen Porphyrii, Prædicamenta, & post Prædicamenta Aristotelis.

In libros Perihermenias Aristotelis.

In librum divisionum Boethii. Prodierunt opera ista postremùm recensita, *Venet.* 1480, 1509. f. *Lucæ* 1517. f.

Quæstiones in Artem veterem, & in Divisiones Boethii. Venet. 1517.

Quæstiones Mercuriales, seu *Commentarius super Regulas Juris. Rothomagi* 1509. 4°.

Atq; alia forsan, quibus immorari operæ haud pretium erit.

1310. NICOLAUS TRIVETHUS, seu Trivettus, natione Anglus, Patriâ Norfolciensis, illustri genere ortus, Thomæ Triveti, equitis aurati & Justiciarii regii filius, Londini à pueritiâ inter Dominicanos versatus, eorumq; instituta sectatus. Jacta Londini doctrinæ fundamenta, Oxonium profectus, ad culmen perduxit; doctoratûs Pileo ibi insignitus. Postea Lutetiam pergens, majorem sibi & scientiam & famam peperit. Demum Londinum reversus, Dominicanorum Cœnobii Præses seu Prior electus est. Claruit anno 1310. Obiit ferè septuagenarius anno 1328. apud Dominicanos sepultus.

SCRIPTA.

Chronicon, seu *Annales Angliæ* ab anno 1135. ad 1307. à Lucâ Dacherio editum Spicileg. Tom. viii.

Commentaria in S. Augustini libros de Civitate Dei, in quibus elucubrandis Thomam Anglicum socium & adjutorem habuit. Prodierunt sub utriusq; nomine *Tholosæ* 1488. *Venet.* 1489.

De gestis Imperatorum, Apostolorum & Regum MS. in Bibl. Magdalenensi Oxon. cod. 138.

Commentaria in Boethium de Consolatione MS. in Bibl. publicâ Cantab. cod. 236.

Flores super S. Augustini Regulam, MS. in Bibl. Lumleianâ cod. 291.

Ordo Missæ, seu *Speculum Sacerdotale*, MS. in Biblioth. Mertonensi Oxon. cod. 147. num. 1. Eundem esse arbitror, quem in Bibliothecâ Archiepiscopi Cantuariensis Lambethanâ MS. inspexi, Tractatum *de Officio Missæ*, in fol. autore Triveto. Ex literis enim initialibus Capitulorum ejus iste titulus conficitur. *Frater Nicolaus Trivet de Ordine Fratrum Prædicatorum hunc Tractatum compilavit ad honorem Dei.*

Plurima alia Theologica, Historica, Philologica, recensent Baleus, Pitseus, Altamura, quos vide.

MALACHIAS, gente Hibernus, Ordinis Minorum Monachus, Theologus Oxonienſis, Edwardo ii. Angliæ Regi à ſacris concionibus, claruit anno 1310. & ſi rectè conjicit Waræus *, poſtea Neapolim migravit. *Vir inter inſigniores ſui Ordinis proceres numeratus* (inquit Baleus †) *magnam ab eruditione laudem domi foriſq; ſibi comparavit.* Extat *Liber de Veneno Peccatorum mortalium, deq; remediis ipſorum,* Prælo Henrici Stephani emiſſus *Pariſ.* 1518. *Concionum volumen,* quod ab eo conſcriptum memorat Baleus, nondum tenebris emerſit. 1310.

* De Script. Hibern. l. i. p. 65.
† Cent. 14. p. 242.

GULIELMUS DURANTUS, gente Gallus, Durandi Speculatoris Nepos, & in ſede Mimatenſi ſucceſſor, Epiſcopus ejus nominis iv. Sub fœlicibus patrui auſpiciis egregiam bonis literis operam navârat, & inſignem admodum Theologiæ, Philoſophiæ, præſertim verò Juris Pontificii ſcientiam retulerat: Eccleſiæ Mimatenſis Canonicus ac tandem Archidiaconus ab eodem factus. Defuncto Patruo, Bonifacii viii. Pontificis mandato ſucceſſor illi datus eſt anno 1296. atq; anno ſequente, conſentiente Canonicorum Mimatenſium Capitulo decrevit neminem inter Canonicos adſciſcendum, cujus affines aut conſanguinei ad tertiam uſq; generationem Eccleſiam Mimatenſem quomodolibet divexâſſent. Claruit anno 1311. quo Clementis V. Pontificis Concilium propediem celebratur; mandato Tractatum, De modo celebrandi Generalis Concilii, & corruptelis in Eccleſia reformandis conſcripſit, & in Concilio Viennenſi recitavit. Anno 1312. expulſis ex urbe Mimatenſi Judæis, dirutiſq; illorum ædibus, Collegium omnium Sanctorum ibidem extruxit. Anno 1316. à Philippo Rege ad Robertum Flandriæ Comitem Pacis componendæ ergo legatus eſt. Obiit circa annum 1328. Extat *Tractatus de modo celebrandi Generalis Concilii,* quo omnia ſingulorum Eccleſiæ Ordinum vitia depingit, inprimis autem pudendam Sacerdotum ac Monachorum ignaviam, ſordes, ac luxuriam ubertim inſectatur, citamq; corruptis illorum moribus medelam adhiberi monet. Primus illum edidit Philippus Probus, J. C. Bituricenſis *Pariſ.* 1545. ſub Durandi Speculatoris nomine. Speculatorem enim cum nepote ſuo cognomine plurimi perperam confundunt. Prodiit exinde authori vero reſtitutus *Pariſ.* 1635. 4°. & inter alia quædam haud diſſimilis argumenti *Pariſ.* 1671. 8°. 1311.

MARINUS SANUTUS, ſeu *Sanudo*, cognomento *Torſellus*, Patricius Venetus, Marci filius; in Parochiâ Severi, civitate Rivoalti, Venetiis natus; familiaris & domicellus Richardi Cardinalis Diaconi S. Euſtachii. Germani cujuſdam artificis operâ uſus, Organa illa Pneumatica, quæ hodie uſurpantur, Italicè *Torſellos* dicta, primus omnium in Eccleſiam induxit: inde datum ei *Torſelli* nomen. Claruit anno 1312. Negotio Terræ Sanctæ ab infantiâ intentus, totam ferè ætatem in exteris regionibus perluſtrandis exegit, Salluſtii in hoc diligentiam æmulatus, ut Opus, quod meditatus eſt, accuratius daret. Quinquies enim ultra mare transfretavit, in Cyprum, Armeniam, Alexandriam, Rhodum, Palæſtinam. Abſoluto opere in aulis Imperatoris, Pontificis, Regis Galliæ, aliorumq; Principum multùm diuq; verſatus eſt. Obiit poſt annum 1329. Scripſit *Secreta Fidelium Crucis ſuper terræ Sanctæ recuperatione & conſervatione,* libris iii. quorum primo Saracenos debilitandi & in ordinem redigendi media proponit: Secundo ordinem quem Chriſtiani Duces in ſacro bello gerendo obſervare debeant, deſcribit: tertio modum conſervandi & tenendi Terram Sanctam ſemel recuperatam exhibet; ejuſq; Hiſtoriam à primis incolis ad ſua uſq; tempora deducit, additâ Chorographicâ ejus ac locorum vicinorum deſcriptione, Mappis aliquot, ſeu Tabulis Geographicis illuſtratâ. Opus iſtud inchoavit Marinus anno 1306. Joanni xxii. Pontifici obtulit anno 1322. Prodiit id à Jacobo Bongarſio editum *Hanoviæ* 1611. f. inter Geſta Dei per Francos, quorum Tomum ſecundum ferè integrum conficit. Calci adnectuntur *Epiſtolæ* Marini xxii. ad Joannem Papam, Andronicum Imp. CP. varioſq; Cardinales ac Antiſtites; quibus 1312.

illos

illos ad expeditionem in Terram Sanctam suscipiendam ut plurimùm cohortatur.

1312. ALEXANDER DE S. ELPIDIO, gente Italus, ex opido cognomine in Umbriâ oriundus, S. Theologiæ Doctor, è Provinciâ Picenâ Ordinis Augustiniani Eremita, claruit anno 1312. quo post Jacobi Ortani obitum Ordinis sui Prior Generalis in Comitiis Viterbiensibus electus est. Anno 1315. in conventu Ordinis sui Patavii habito Magistratus illi in aliud triennium prorogatus est, quin & anno 1318. in Comitiis Ariminensibus tertiâ Taurisinis anno 1321. quartâ Montepessulanis anno 1324. quintâ Vice-Generalis constitutus fuit. Anno 1325. Ravennæ Archiepiscopus creatus est. Quando obierit, incertum est. Scripsit Joannis xxii. pontificis jussu *Tractatum de Jurisdictione Imperii & auctoritate summi Pontificis*, in duos libros distributum, qui typis excusus prodiit *Lugduni* 1498. *Arimini* 1624. Ejusdem *De Paupertate Evangelicâ, & Ecclesiasticâ unitate libros*, & *Commentaria in Aristotelis scripta quædam* MSS. in Conventu Eremitarum Augustinianorum Bononiensi asservata memorat Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 46.

1312. VITALIS E FURNO, gente Aquitanus, domo Vasatensis, S. Theologiæ Professor, Ordinis Minoritarum sodalis, & Provinciæ Aquitaniæ præfectus, claruit anno 1312. quo Cardinalis SS. Sylvestri & Martini à Clemente V. renunciatus est. Sub Joanne xxii. Michaelis Cæsenatis Fratrumq; Spiritualium sententiam de paupertate Christi & Apostolorum scripto oppugnavit: quo imprimis labore meruit, ut Episcopus Cardinalis Albanus à Pontifice crearetur. Obiit Avenione die xvi. Augusti anno 1327. apud consodales suos sepultus.

SCRIPTA.

Speculum Morale totius S. Scripturæ, quo cuncta ferè utriusq; Testamenti loca mystico sensu explicantur. Prodiit *Lugduni* 1513. 4°. *Venetiis* 1594, 1600. Opus istud anno 1305. ab Authore elucubratum est.

Commentaria in Proverbia Solomonis.

Expositio in quatuor Evangelia.

Commentaria in Apocalypsin. Prodierunt isthæc Opera *Venetiis* curâ Cardinalis Sarnani.

De tuenda sanitate & remediis morborum digressio. Typis excusa prodiit *Moguntiæ.*

Commentaria in iv. libros Sententiarum. MSS. in Bibliothecâ Vaticanâ.

Alia quædam illius scripta recenset Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 331.

1312. HERVÆUS NATALIS, natione Brito Aremoricus, in Academiâ Parisiensi Theologiæ Doctor Regens, Ordinis Prædicatorum primùm in Conventu Montis Relaxi prope Parisios Monachus, dein in Provinciæ Provinciâ Moderator, postea Vicarius generalis, ac demum in Comitiis totius Ordinis Lugduni anno 1318. habitis Generalis creatus. Claruit anno 1312. Obiit Narbone anno 1323. die x. Augusti.

SCRIPTA.

Commentaria in iv. libros Sententiarum. Prodierunt *Venetiis* 1505. 4 vol. f. *Paris.* 1647.

Quodlibeta majora iv. *Venet.* 1486.

Quodlibeta minora xxiv. *Venet.* 1513.

Tractatus de Potestate Papæ. Paris. 1647. cum Commentariis.

Defensorium contra impugnantes Fratres Prædicatores, quòd vivunt secundùm Apostolicam vitam. Venet. 1516. 8°.

Tractatus

Tractatus de Verbo. De Voluntate. Quæstiones de peccato originali. De aternitate Mundi. De cognitione primi Principii. De Beatitudine Quæstiones v. *De Virtutibus moralibus. De ordine secundæ intentionis ad primam. De secundis intentionibus Tractatus* ii. *De paupertate Christi & Apostolorum. Tractatus de Sacramentis. De utrâq; Potestate Papali & Regali. De materiâ Cœli Quæstiones* ix. *De Relationibus Quæstiones* v. *De unitate formarum Quæstiones* xviii. *De unitate formæ in homine. De motu Angeli.* Opuscula ista proximè recensita prodierunt simul *Venet.* 1513. f.

Commentarius in Epistolas S. Pauli, qui sub Anselmi nomine circumfertur, & Hervæo nostro à quamplurimis ascribitur, Hervæo Dolensi debetur: uti supra suo loco notatum est.

Summa Logicæ Aristotelis, quæ inter Aquinatis Opera habetur, à nonnullis Hervæo Natali adjudicatur.

HUGO PRATENSIS, seu de Prato Florido, gente Italus, Pratis prope Florentiam natus, Ordinis Dominicani Monachus, Ecclesiastes celebratissimus, claruit anno 1313. obiit anno 1322. Extant *Sermones Dominicales super Evangelia & Epistolas totius anni, Lugduni* 1528. 4°. *Sermones de Sanctis totius anni ibid.* 1528. 8°. *Quadragesimales Sermones, Venet.* 1578. 8°. 1584. 8°. 1313.

PORCHETUS SALVATICUS, natione Italus, Patriâ Genuensis, ex illustri Salvaticorum gente natus, Ordinis Carthusiani Monachus, incertæ admodum ætatis Scriptor, cujus nullus, quod sciam, ante Augustinum Justinianum meminit. Neq; ipsemet Justinianus, qui scripta ejus in lucem protraxit, ætatem illius indicavit. Illum equidem ad annum 1512. in Cartophylace suo retulerat Vir Cl. Gul. Cave, non aliâ tamen, uti ipse mihi coram agenti affirmavit, ratione motus, quàm quòd Liber ejus contra Judæos paucis post annis prælo exierit. Sanè parùm credibile videtur, Petrum Galatinum, cujus opus anno 1518. in lucem primùm prodiit, Porcheti scripta adeò insigniter expilare aut potuisse aut ausum esse; modò ipse Porchetus pauculis antea annis scripserit, forsan & in vivis adhuc esset, qui ingrati hominis plagium detegeret: præsertim cùm ante Sæculi xv. exitum Galatinus Opus suum concinnâsse videatur. Quin & Augustinus Justinianus, utcunq; certam Porcheti ætatem nequaquam indicet de eo tanquam superioris ævi scriptore verba facit. Miræus *, nescio quâ autoritate motus, illum anno 1315. vixisse prodit. Certè veri non absimilis iste calculus videtur, modò Scriptoris alicujus vetustioris authoritas accederet. Ipse Porchetus haud vulgari linguæ Hebraicæ scientiâ instructus, & in Hebræorum scriptis versatissimus, scripsit insigne Opus adversùs Judæos, cui *Victoriæ* titulum dedit, *ad Judaicam perfidiam subvertendam & ut præstantiùs veritas fulgeat fidei Christianæ*, uti ipse in Præfatione loquitur. In opere isthoc condendo quamplurima ex Raymundi Martini *Pugione fidei* exscripsit, adeo autem non ingratus, ut *ab illo se sumpsisse hujus libelli materiam in plerisq; compilandi* libenter agnoscat. Illud demum tenebris eductum Augustinus Justinianus, Episcopus Nebiensis, & ipse rerum Hebraicarum peritissimus, recognovit, auxit, & *Parif.* 1520. f. in lucem dedit: premissâ ad Gulielmum parvum, Episcopum Trecensem, Epistolâ nuncupatoriâ, quâ locis ex Hebræorum monumentis à Raymundo & Porcheto prolatis fidem facit, se maximam illorum partem in iisdem libris, quos fermè omnes sibi comparaverat, legisse testatus. 1315.

* De Scriptor. Sæculi xvi. p. 13.

FRANCISCUS MAYRONIUS, natione Gallus, Dignæ in Provinciâ natus, *Doctor Illuminatus* & *Acutus* dictus, Joannis Duns Scoti Discipulus, Ordinis Minorum sodalis, in Academiâ Parisiensi Theologiæ Baccalaureus, Roberto Siciliæ Regi admodùm charus, claruit anno 1315. quo circiter tempore Actum Sorbonicum primus omnium Academiæ invexit; quo singulis diebus Veneris, æstivâ tempore, ab ortu Solis ad occasum sine ullâ requie, sine ullo pastu aut potu, sine ullo Præsidis auxilio ab unico quodam Respondente contra multos opponentes disputatur. Anno 1323. Joannis xxii. literarum 1315.

rarum ad Cancellarium Parisiensem beneficio Doctoratûs seu Magisterii pileo donatus est, & Theologiam docendi potestatem accepit. Obiit Placentiæ anno 1325. à Pontificiis quibusdam recentioribus acriter vellicatus; quòd in iv. Sentent. libr. dist. 19. qu. 2. Supereffluentem Christi ac Sanctorum meritorum Thesaurum in dubium revocaverit.

OPERA.

Commentaria in iv. *libros Sententiarum.*
De Formalitatibus liber.
Quodlibeta varia.
De primo Principio.
De expositione divinorum nominum.
De univocatione entis. Prodierunt Opera ista *Venet.* 1520, 1556, 1567. f. Prodierunt antea, exceptis Commentariis & Quodlibetis, *ibid.* 1517.
Sermones Quadragesimales, Venet. 1491.
Sermones de Sanctis, Venet. 1493. *Basil.* 1598.
De Paupertate Christi & Apostolorum.
De virtutibus & vitiis capitalibus.
De articulis fidei.
De Baptismo.
De Humilitate.
De Indulgentiis.
De Corpore Christi.
De Angelis.
De Suffragiis defunctorum.
De Pœnitentiâ.
De Jejunio.
De ultimo judicio.
De septem donis Sp. S.
Super Pater noster, & Magnificat. Prodierunt Opera ista à concionibus inclusivè enumerata *Basil.* 1498.
De decem Præceptis Explicatio, Paris. 1619.
Commentaria ejus in *Genesin* MSS. in Bibliothecâ Minoritarum Leodiensium; & *Reportata in quartum Sententiarum, de Virtutibus & Vitiis capitalibus: Quæstiones* MD. *de variis locis S. Scripturæ, & dubiis* Theologicis; ac demum *Interrogationes circa varias difficilesq; materias*; MSS. penes se asservata esse prodit Lucas Waddingus; qui & alia plura Francisci opera nondum in lucem edita recenset, de Scriptor. Ord. Minor. p. 124.
Theologicæ veritates in S. Augustinum de Civitate Dei. Extant cum Thomæ Anglici Commentariis in eundem *Tolosæ* 1488. *Venet.* 1489.
Commentarii super Universalia & Prædicamenta Aristotelis.
Commentarii in viii. *libros Physicorum ejusdem.* Prodierunt unà cum præcedente Opere & Formalitatibus, *Venet.* 1517.

1315. UBERTINUS, DE CASSALIS, & *de Iliâ* appellatus, natione Italus, Patria Casalensis, Ordinis Minoritarum Monachus, claruit anno 1315. Exorta gravi inter Franciscanos de lanâ caprinâ controversiâ, & exinde schismate, hinc *Spiritualibus*, Christum & Apostolos nil nec proprium nec in communi habuisse contendentibus, illinc Fraterculis *de communitate* dictis eos nil quidem proprium, aliquid tamen in communi possedisse asserentibus. Ubertinus *Spiritualibus* se ducem præbuit: quorum partes animosè tutatus est, donec anno 1312. Joannem Papam adversarium sortitus causâ cecidit. Indignatione igitur commotus, ut sibi cum suis separatim vivere liceret, à Pontifice postulavit. Repulsam passus, turbas molitus est. Graviorem idcircò procellam veritus, anno 1317. relictis Minoritis ad Benedictinos transeundi potestatem petiit & obtinuit; assignato sibi, in quod secederet, Monasterio S. Petri Gemblacensi in Brabantiâ. Tandem verò ad Carthusianos secessisse dicitur.

dicitur. Anno 1321. à Joanne Pontifice de vexatissimâ illâ circa paupertatem Christi quæstione consultus, Christum aliquid proprium aut in communi modo mundano possedisse hæreticam esse sententiam, cum verò aliquid in communi modo spirituali habuisse satis Orthodoxè dici posse definivit. Mirè Pontifici & Cardinalibus placuit Ubertini sententia, & rem acu tetigisse visa est. Extat *Responsio circa quæstionem de Paupertate Christi & Apostolorum* coram Joanne xxii. apud Avenionem in Consistorio facta, contractior apud Waddingum Annal. Minor. Tom. iii. ad an. 1321. integrior unà cum *articulis* à fratre Bonagratiâ adversùs eum adductis, apud *Baluz.* Miscellan. Tom. i. p. 293, 307. Opus prolixum *Arbor Vitæ Crucifixæ* inscriptum, typis excusum est *Venet.* 1485. 4°. *Opus de septem statibus Ecclesiæ, Venet.* 1516. 4°. Cæterùm non desunt, qui librorum iv. de Imitatione Christi tres priores Ubertino nostro deberi censeant.

JOANNES DE NEAPOLI, gente Italus, civitate Neapolitanus, ex nobilissimâ stirpe Sicolâ oriundus, Ordinis Prædicatorum Theologus, S. Thomæ Aquinatis studiosus lector & strenuus assertor, Academiæ Parisiensis *Doctor solennis*, claruit anno 1315. In studio S. Dominici Neapolitano, Regentis officio functus, Cathedram magistralem multis annis summâ cum laude moderatus est. Obiit post annum 1323. Extant *Quæstiones variæ Philosophicæ & Theologicæ*, numero xlii. Parisiis disputatæ, à Dominico Gravinâ in lucem editæ *Neapoli* 1618. f. Alia ejus scripta, viz. *Super iv. libros Sententiarum. Quodlibeta* xiii. *Sermones de Tempore, de Sanctis, de Mortuis*, &c. memorat Ambrosius de Altamura Biblioth. prædicat. p. 105. 1315.

JOANNES xxii. antea *Jacobus Ossa* seu *Deusa* appellatus, gente Gallus, Patriâ Aquitanus, civitate Cadurcensis, Arnoldi de Ossâ, sutoris veteramentarii filius, ex Caroli Siciliæ Regis Cancellario, Roberti Vicecancellario, primùm Episcopus Forolivienses, dein Archiepiscopus Avenionensis, mox Cardinalis Episcopus Portuensis, ac demum Pontifex Romanus Lugduni electus anno 1316. die vii. Augusti, coronatus ibidem v. Septembr. quùm priùs Cardinalibus, qui sedem Romanam à Clemente v. Avenionem translatam ægrè tulerunt, jurejurando confirmâsset, se nunquam equum vel mulam conscensurum, quin Romam accederet. Anno 1317. Ludovicum Episcopum Tolosanum, 1320. Thomam Episcopum Herfordensem, 1323. Thomam Aquinatem Sanctorum Catalogo intulit. Sub initio Pontificatûs à Ludovico Bavaro & Frederico Austriaco, quos discordes Electores in Imperatoriam dignitatem simul evexerant, de coronâ Imperii accipiendâ interpellatus, utrumq; rejecit; anno verò 1320. cum Ludovicus jus suum armis repeteret, Fredericum confirmavit, & illum Ludovici armis opposuit. Victo Frederico, Ludovicum publico scripto citavit, ut Avenione se sisteret, facti sui rationem redditurus, interea verò imperium deponeret. Renuit id Imperator, & ad Concilium provocat. Indignè id fert Joannes, & Ludovicum anno 1323. excommunicat, imperio deponit, & Electoribus alium eligere præcepit. Imperatoris quinetiam hyperaspistas fidissimos, Matthæum Vicecomitem Mediolanensem, & Marsilium Patavinum anathemati subjecit. Ludovicus à Romanis, qui Pontificis reditum frustra postulârant, accersitus Italiam intrat anno 1327. Romæ coronam imperialem accipit, habitoq; Cardinalium Concilio Joannem citat: comparere renuentem tanquam Antichristum, Sathanam, & Hæresiarcham damnat, Pontificatu deturbat, & imagine ejus coram combustâ anno 1328. Nicolaum v. antea Petrum Corbarium dictum, Antipapam constituit. Securus interim Avenione delitescit Joannes, & Ludovici minas & molitiones ridet; ac Pisanorum auxilio usus, anno 1333. Antipapam in ordinem redegit. Sed ut ad alia transeamus, acris Joanni cum Franciscanis duplici nomine mota est controversia. Isti enim Christum & Apostolos nihil aut proprium aut in communi possedisse, Christumq; nudum in cruce pependisse docuerunt: ac rerum quarumcunq; non Dominium, sed usum solummodò, ad se pariter ac Christianos quoslibet perfectos spectare gloriati sunt, contra- 1316.

riam Sententiam hæreseos insimulantes. Joannes, qui pecuniam animâ cariorem habuit, ejusq; immensam vim in loculis coacervatam mortuus reliquit, Dominicanos in partes advocans, utrumq; Minoritarum articulum tanquam vanum, stultum, & hæreticum damnavit, Christum coronâ, purpurâ, splendidâq; veste indutum in cruce pependisse, rerumq; usum à dominio separari non posse definivit: Franciscanos sibi adversantes excommunicavit; & *Fratricellos* vocans, ex iis complures flammis combussit. Nugæ hæ: verùm majoris momenti doctrina ista, quam anno circiter 1331. apertè docuit & prædicavit Joannes; damnavit Sorbona, refutârunt tanquam hæresin gravissimam plurimi: nempe animas defunctorum fidelium ad beatam visionem Dei ante Resurrectionem non admitti. Obiit Joannes Avenione anno 1334. die iv. Decembr.

SCRIPTA.

Epistolæ vi. Concil. Tom. xi. p. 1629.

Epistola alia lxiii. apud Bzovium Annal. ad an. 1317, &c.

Epistolæ alia lxxv. apud Waddingum Annal. Minor. ad an. 1317, &c.

Epistolæ alia ccxcvi. ibid. Tom. iii. in Regesto Pontif. p. 52.

Constitutiones xx. *Apostolicæ*, quas *Extravagantes* appellari voluit. Istæ quidem nec ab ipso Joanne, nec ab ullo alio Pontifice, vulgatæ aut probatæ sunt, sed privatâ authoritate collectæ anno circiter 1340. Prodierunt *Rothomagi* 1519. 12°. *Francofurt.* 1586. 8°. *Venet.* 1591. 8°. cum Glossis *Lugduni* 1584. f.

Acta Inquisitionis adversùs Petrum de Palude, & *Epistola unica*, quâ Fr. Michaeli Minoritæ committit causam quorundam Minoritarum malè de fide sententium; apud Baluz. Miscellan. Tom. i. p. 165.

Epistolarum Regestum in v. partes divisum. MS. in Bibliothecis Vaticanâ, Barberinâ, &c. Singularum Epistolarum argumenta & initia habentur Concil. Tom. xi. p. 1643.

Sermones ii. *in illud, Mementote Operum Patrum, quæ fecerunt in generationibus suis.* MSS. in Bibl. publicâ Cantab. Cod. 179. num. 1, 2.

Retractatio quæstionis, num animæ Sanctorum non fruantur Dei visione ante Judicium extremum, Extat apud Joan. Villanum Hist. Florent. lib. 2. c. 19. monente L. J. à S. Carolo Biblioth. Pontif. lib. 1. p. 139.

Libellus de Contemptu Mundi, an typis prodiit nondum comperi. Lucubrationes Spirituales in hunc libellum meditatum esse Patricium Fattorium Turritanum testatur Leo Allatius in Apibus Urban. p. 209.

Ars Metallorum transmutatoria. Ex Latino in Gallicum sermonem conversa prodiit *Lugduni* 1557. 8°.

1316. ALBERTUS PATAVINUS, natione Italus, Eremita Augustinianus, Ægidii Romani discipulus; in Academiâ Parisiensi Doctoratûs gradum assecutus, SS. Scripturas publicè, ac magnâ discipulorum frequentiâ interpretatus est. Claruit anno 1316. Obiit Lutetiæ anno 1328. seu, ut alii, 1323. ætatis suæ 46. in conventu Augustinianorum sepultus. Erecta ei est post mortem in Prætorio Patavino supra fores septentrionales marmorea statua, hoc elogio aureis literis insculpto. Super statuam. *Alberto Eremitarum patri singularissimo, vitæ continentissimæ, patriâ Patavino, studiorum alumno, & reipublicæ Christianæ summo splendori.* Sub statuâ. *Albertus liberalium artium ac urbis nostræ splendor, in Ordine Eremitarum regulam professus, continentissimæ vitæ fuit: is claruit ingenio, sub celeberrimo Egidio Romano ejusdem Ordinis literis apprimè imbutus; sumptâ Parisiis infulâ magistrali, tam clarus evasit, ut Paulum Apostolum, Moysem, Evangelia, ac librum Sententiarum expositione splendidissimâ reseraverit: idemq; ante omnes suæ ætatis viros facundissimus prædicator; immortali memoriæ hic optimo jure datur.* Scripsit quam plurima; ex quibus typis impressi prodierunt *Sermones de Tempore, de Sanctis, & Quadragesimales, Parif.*

1544,

1544, 1550. 8°. *Venet.* 1584. MSS. extant *Commentaria in Pentateuchum, in Evangelia quatuor, in Epistolas D. Pauli, in Magistrum Sententiarum*, Patavii etiamnum asservata, teste Josepho Pamphilo Chron. Ord. Eremit. S. Aug. p. 45.

MICHAEL CÆSENAS, natione Italus, S. Theologiæ Doctor, Ordinis Minoritarum socius, Provinciæ Bononiensis alumnus, Ordinis sui Generalis electus est in Comitiis Neapolitanis anno 1316. pridie Cal. Junii statimq; ad restaurandam Franciscanorum disciplinam strenuè se accinxit. Anno 1322. fervente inter Pontificem & Minoritas controversiâ de paupertate Christi, & usu ac dominio rerum, Capitulum generale Ordinis sui Perusii celebravit, & Minoritarum sententiam hæreseos notâ, quam inusserat Joannes Papa, immunem esse declaravit. Gliscente acriùs lite, Michael Ludovici Imp. partibus se adjunxit: quo nomine Avenionem à Pontifice ad dicendam causam anno 1327. evocatus, in custodiam datus est. Anno sequenti ex Petri Corbarii Minoritæ subrogatione in Antipapam toti Minoritarum ordini iniquior factus Pontifex, Michaelem hæreseos ob definitionem Perusinam accusat, judices assignat, causam agi jubet. Michael à Pontificis sententiâ appellat; & eventum veritus, Avenione clàm fugit. Fugientem excommunicat Joannes, ac gradu deponit, commissâ Bertrando Cardinali Franciscanorum Præfecturâ. Michael ad Concilium provocat, & Ludovicum Imp. Nicolaum Papam, Occamum, potioremq; sui Ordinis partem sibi adjungens, rem suam fortiter agit, & Pontificis minas ridet. Anno 1329. Betrandus convocatis Franciscanis Pontificis sequacibus apud Lutetiam mense Junio Michaelem Generalatu Ordinis submovit, & Gerardum Odonis loco ejus substituit. Michael nihilominus Imperatoris favore subnixus nequaquam cessit; Joannem autem hæreseos palàm accusavit. Quapropter ipse anno 1330. à Pontifice diris iterum devotus est; & à Gerardo in Conventu Franciscanorum Perpinianensi anno 1331. hæreseos damnatus. Obiit Monachii in Bavariâ anno 1343. in vigiliâ S. Andreæ, Generalatûs titulo ad extremum usq; spiritum mordicùs retento. Extant *Tractatus* iii. *contra varios errores & hæreses Joannis* xxii. *Papæ*, præcipuè verò *de utili dominio bonorum Ecclesiasticorum, & abdicatione rerum temporalium in perfectione status Monachorum & Clericorum*, apud Goldastum Monarch. Tom. ii. p. 1236. *Epistola* apud Waddingum Annal. Minor. ad an. 1317. *aliæ* ii. ad an. 1322. *Literæ* ejus ac *Protestationes contra Joannem* xxii. prodierunt *Lugduni* 1495. Porrò *Commentarios in Ezechielem Prophetam, In* iv. *libros Sententiarum*; & *Sermones de Tempore, ac de Sanctis* à Michaele elucubratos esse refert Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 259. 1316.

ASTESANUS, sive Astensis, gente Italus, ex Astâ Subalpinorum urbe oriundus, Ordinis Minoritarum sodalis, Provinciæ Januensis alumnus, claruit anno 1317. Obiit circa an. 1330. Scripsit, hortante Joanne Cajetano Ursino Cardinale S. Theodori, *Summam de Casibus Conscientiæ*, vulgò *Astesanam* dictam, libris viii. quæ curâ Bellati & Gometii prodiit *Norimbergæ* 1482. Postea à Bartholomæo de Bellatis Feltrensi & Gometio Ulysipponensi, Minoritis, recognita & in lucem edita, *Venet.* 1519. f. Ex hâc *Canones Pœnitentiales* excerpsit, & notis illustratos unà cum aliis edidit Antonius Augustinus, *Venet.* 1584. 4°. 1317.

JACOBUS DE LAUSANNA, natione Gallus, Ordinis Prædicatorum sodalis, & Academiæ Parisiensis Theologus, claruit anno 1317. quo Licentiatûs gradum accepit, pileo doctorali paulò post donatus. Postquam Theologiam Lutetiæ diu publicè docuisset, Ordinis sui Provincialis per Galliam totam constitutus est, sedi tandem Lausannensi regendæ admotus. Innumera ferè conscripsit, inprimis verò plures S. Scripturæ libros Commentariis fusissimis illustravit. Ex his in lucem prodiit ingens *Moralitatum Opus*, in xii. libros distributum, *Lemovicis* 1528. Sermones de *Tempore, Sanctis &* 1317.

Quadragesimâ, prælo bis exierunt, ab Alphonso de Castro postremâ vice evulgatæ; Præclarum illi in Præfatione elogium posuit Alphonsus; id verò præsertim notat Jacobum in Parabolis admodùm frequentem esse, ut Salvatorem ipsum, qui parabolice ad Judæos verba facere solebat, datâ operâ imitari videatur. Cætera illius scripta dabunt Possevinus Apparat. Tom.i. p.787. & Altamura Biblioth. prædicat. p. 112.

1319. BERTRANDUS DE TURRE, patriâ Aquitanus, Camboli in Cadurcensi Diœcesi natus, *Doctor Famosus* vulgò appellatus, Ordinis Franciscani socius, & Provinciæ Aquitaniæ Minister. Claruit anno 1319. quo ad Archiepiscopatum Salernitanum evectus est. Anno sequente inter Cardinales cooptatus, Episcopatum Tusculanum demum obtinuit. Plurimas ante & post susceptum Galerum pro Pontificibus Romanis Legationes obiit; atq; anno 1328. totius ordinis Franciscani Administrator à Joanne xxii. constitutus fuit; usq; dum Michael Cæsenas in ordinem redigeretur, aut dignitate submoveretur. Factum id à Bertrando anno sequente; cùm habitis Lutetiæ Franciscanorum Papæ sequacium Comitiis Cæsenati fasces abrogati sunt. Obiit Bertrandus circa an. 1334. Scripsit *Sermones-Epistolares*, seu in Epistolas inter Missam habendam legi solitas: impressos *Argentinæ* 1501. *Sermones de Tempore ab Adventu usq; ad Pascha*; *Sermones de Sanctis, Dominicales, Quadragesimales, & Feriales: Commentaria in* iv. *libros Sententiarum: In Evangelia & Epistolas totius anni:* MSS. in Bibliothecâ Vaticana, teste Waddingo*: ut *Tractatum de paupertate Christi & Apostolorùm, & Collationes Theologicas*, missa faciam.

* De Scriptor. Ord. Minor. p. 60.

1320. DURANDUS A S. PORCIANO, natione Gallus, in oppido, quod à S. Portiano Abbate dicitur, Arvernorum Boiis proximo natus, *Doctor Resolutissimus* dictus; Ordinis prædicatorum Theologus eximius, claruit anno 1320. septennio ante Doctor Parisiis renunciatus. In Italiam postea profectus, S. Palatii Apostolici Magister anno 1323. à Joanne xxii. constitutus est; atq; ibi sacras literas aliquamdiu explicuit. Anno 1326. die xiii. Januar. Meldensis Episcopus à Pontifice creatus est, anno sequente ad sedem Aniciensem seu Podiensem provectus. Obiit anno 1333. die xiii. Septembr. Meldis in Ecclesiâ principe sepultus. Extant *Commentaria super libros* iv. *Sententiarum*, (quæ juvenis inchoavit, senex absolvit) non unâ vice edita, præcipuè verò, *Venet.* 1571. f. *Liber de Origine Jurisdictionum, seu de Ecclesiastica Jurisdictione* & *Tractatus de legibus*, typis evulgati *Paris.* 1506. Plura alia ejusdem scripta adhuc inedita recenset Altamura Biblioth. prædicat. p. 109. Nugas agunt,qui nostrum cum Durandis Troarnensi, Leodiensi, & Speculatore confundunt, atq; illi *Epistolam* Deoduini ad Henricum Regem *de Corpore Domini* contra Brunonem ascribunt.

1320. THOMAS MORUS, seu *de la Moor*, gente Anglus, Eques Auratus, & Edwardi II. Angliæ Regis famulus. Sub istius auspiciis ac ductu contra Scotos stipendia fecit; causamq; ejus postea throno injuriâ depulsi summâ, quâ potuit, fide ac constantiâ tutatus est. Claruit anno 1320. Scripsit *Edwardi* II. *Vitam ac Res gestas* ab anno 1307. quo regimen suum auspicatus est, ad annum 1326. quo à nefariis Parricidis interemptus fuit. Gallicè Historiam suam Morus conscripsit; quam idcircò postulante illo Latinè vertit Gualterus Baker Canonicus Osneiensis. Extat Latinè inter Scriptores Anglicos Normannicos à Gul. Camdeno auspiciis Reverendissimi Præsulis Matthæi Parkeri Archiepiscopi Cantuariensis editos *Londini* 1574. f. *Francofurt.* 1602. f.

1320. NICOLAUS DE LYRA, seu *Lyranus*, Trithemio & Baleo Anglus, rectiùs verò Normannus, Lyræ in Diœcesi Ebroicensi natus, *Doctor Planus & utilis* dictus. Parentes Judæos habuit, atq; inter Rabbinos Judaicos prima literarum fundamenta posuit. Postea ad fidem Christianam conversus, Minoritarum habitum in Cœnobio Vernoliensi ad Custodiam Normannicam

spectante

ſpectante anno circiter 1292. induit. Theologiæ Magiſter in Academiâ Pariſienſi creatus. Claruit anno 1320. Poſtquam aliquot in Conventu Vernolienſi annos exegiſſet, ad Academiam Pariſienſem ſe contulit; & in Magno Franciſcanorum Conventu per plures annos S. Scripturam interpretatus eſt; quam demum integram, arduum ac difficile opus aggreſſus, duplici Commentario, literali altero, altero morali, illuſtravit. Anno 1325. à Joannâ Franciæ Reginâ inter alios viros celeberrimos deſignatus eſt, qui Teſtamentum ſuum executioni demandaret. Obiit anno 1340. die xxiii. Octobr.

SCRIPTA.

Poſtilla perpetua, ſeu *brevia Commentaria in univerſa Biblia libris* LXXXV. Opus arduum & eruditum, anno 1293. inchoatum, anno 1330. abſolutum. Poſt imperfectas aliquot & minùs accuratas editiones *Baſil.* 1508. *Lugduni* 1529. 6 vol. f. & alibi, prodiit caſtigatius cura Fr. Feuardentii, Jo. Dadrei, & Jacobi de Cuilly, *Lugduni* 1590. dein Bibliis Gloſſatis *Duaci* 1617. *Antverp.* 1634. in Bibliis maximis *Pariſ.* 1660.

Poſtillæ majores, ſeu *Enarrationes in Epiſtolas & Evangelia Dominicalia totius anni. Venet.* 1516, 1588. 8°.

Tractatus de idoneo miniſtrante & ſuſcipiente SS. Altaris Sacramentum. Prodiit unà cum S. Thomæ libello ejuſdem argumenti in Germaniâ in 4°. abſq; loci vel temporis mentione factâ.

Diſputatio contra perfidiam Judæorum, quæ unà cum ejuſdem *Præceptorio Lugduni* & *Pariſiis* edita fuiſſe à Miræo dicitur. Certè prodiit *Venetiis* 1483. ad calcem Poſtillarum in omnes utriuſq; Teſtamenti libros.

Tractatus contra Judæum quendam, ex ipſis Evangelii verbis Chriſtum ejuſq; doctrinam impugnantem. Prodiit unà cum præcedente Opuſculo ad calcem Poſtillæ *Lugduni* 1529.

Contemplatio de vitâ & geſtis S. Franciſci, à Lucâ Waddingo unà cum Opuſculis S. Franciſci edita *Antverp.* 1623. 4°.

Alia aliquot Lyrani ſcripta enumerat Bellarminus de Script. Eccleſ. p. 369. plura Baleus Cent. v. cap. 12. nonnulla Waddingus de Script. Ord. Minor. p. 266. qui loca, quibus Tractatus illius quidam MSS. aſſervantur, indicat.

ALBERTINUS MUSSATUS, natione Italus, Patriâ Patavinus, 1320.
Poeta & Hiſtoricus pro ratione ævi ſui non incelebris, Obiit exul Clodii anno 1329. in urbe verò patriâ ſepultus. Scripſit *Libros* xvi. *de Geſtis Henrici* vii. Germanorum Imperatoris, *Priapeia*, *Ecelinum*, *Librum de Fato*, atq; alia quædam, quæ cum notis & Emendationibus Laurentii Pignorii, Oſii, ac Villani prodierunt excuſa *Venet.* 1635. f.

ANDREAS HORNE, natione Anglus, patriâ, ni malè conjecerit 1320.
Baleus *, Gloceſtrenſis, Juris Municipalis Anglicani ſtudioſiſſimus. Claruit *Cent. 12. c. 41.
anno 1320. Ætatem quidem ejus ſibi incompertam eſſe Baleus agnoſcit; neq; aliud de illo tradit, quàm quòd in Hiſtoriâ verſatiſſimus, comparatis hinc inde Hiſtoriarum Floribus, *Claudioceſtriæ Chronicon* condiderit. Chronicon quidem jampridem periit. Aliud autem, quod Baleum penitus fugit, ſupereſt Opuſculum; unde Autoris ætas certò definiri queat. Scripſit enim Andreas Juris Forenſis Anglicani *Summam*, quam *Speculum Juſticiariorum* appellari voluit, linguâ Gallicanâ; quæ in Foro Anglicano more vetuſto uſurpari ſolet. Ex illo patet Autorem id ſub Edwardo II. Rege, ante annum tamen 1324. conſcripſiſſe. Obiit poſt annum 1343. quo Abbatis Walthamenſis cauſam in foro egit; uti teſtimonium ex Archivis forenſibus depromptum atq; operi præmiſſum demonſtrat. Vir ſacrarum literarum non minùs quàm Juriſprudentiæ callentiſſimus, nullas in foro Anglicano leges uſurpari voluit; niſi quæ S. Scripturæ & juri naturali conſentanea eſſent; adeóq; poſtremâ Operis parte conſuetudines Anglicas utrivis contrarias ſigillatim enumerat & aboleri ſuadet. Prodiit *Speculum Juſticiariorum* Gallicè *Londini* 1642. 8°. Anglicè converſum

conversum *Londini* 1646. 8°. Cæterùm non immeritò in Catalogo nostro locum obtinet Andreas; non solùm quòd S.Scripturam unicam Jurisprudentiæ normam ponat; sed & illustre Ecclesiæ Anglicanæ fidei de libris Scripturæ Canonicis Testimonium exhibuerit: quod quidem, cùm liber exteris ignotus, nostratibus etiam (si Jurisconsultos excipias) parùm notus sit, integrum apponere Lectori non ingratum fore arbitror. Postquam igitur universam Legem forensem in S. Scripturâ fundatam esse præfatus fuisset; totamq; Scripturam in Vetus ac Novum Testamentum distribuisset; xxii. Veteris Testamenti libros ex mente Hebræorum recenset; ac dein subjungit *: Et oustre ceux sont autre liures en l' viel Testament, tout soit ne soient elles authorises Canon, sicome, Tobie, Judeth, Maccabes, Ecclesiasticus. *Et præter istos alii sunt Veteris Testamenti libri; quamvis authoritate divinâ careant, neq; in Canonem recipiantur: ex. gr. Tobias, Judith, Maccabæorum libri, Ecclesiasticus.*

* In Præfat. p. 4.

1321. PETRUS AUREOLUS, gente Gallus, Vermeriæ seu Verberiæ ad Isaram fluvium natus, *Doctor Facundus* appellatus, Ordinem Minoritarum ingressus, Michaelis Cæsenatis electioni in Generalem anno 1316. in Comitiis Neapolitanis strenuè obstitit. Anno 1318. licentiam publicè docendi in Academiâ Parisiensi mandato Pontificio accepit, Magisterii apice donatus. In Magistrum itaq; Sententiarum legit, donec anno 1321. iii. Cal. Martii, ad Archiepiscopatum Aquensem in Galliâ eveheretur. Obiit die xxvii. April. sed quo anno, non constat: certè post annum 1345. quo *Breviarium Bibliorum* scripsit. Errant profectò qui eum Cardinalium albo inscribunt: nec minùs forsan, qui Joannis Duns Scoti discipulum fuisse volunt.

SCRIPTA.

Commentaria in libros iv. *Sententiarum*, quorum quæ in primum, edita sunt curâ Card. Sarnani *Romæ* 1595. f. quæ in 2^m 3^m & 4^m libros, prodierunt *ibid.* 1605. f.

Quodlibeta varia, cum Tomo 2°. Comment. *Romæ* 1605.

Breviarium Bibliorum, seu *Epitome universæ S. Scripturæ juxta literalem sensum.* Prodiit *Venet.* 1507. *Argentinæ* 1514. *Paris.* 1565. *Venet.* 1571. curâ Stephani Nouelleti *Paris.* 1585.

Tractatus de immaculatâ Conceptione B. Virginis, qui *Tholosæ* 1514. prodiisse dicitur.

Librum ejusdem, qui inscribitur, *Rosæ Distinctiones: Sermones de Tempore*, & *Tractatum de paupertate & usu paupere rerum.* MSS. in Conventu Sagiensi Normannico extare refert Lucas Waddingus de Script. Ord. Minor. p. 276.

1322. JOANNES BASSOLIS, natione, ut fertur, Scotus, *Doctor Ordinatissimus* dictus, Ordinis Minoritarum socius, Joannis Duns Scoti Discipulus, illi præ cæteris ob ingenium dilectus, adeò ut eo unico præsente Scotus sufficiens auditorium adesse diceret. Anno 1313. Rhemis, 1322. quo præcipuè claruit, Mechliniæ in Magistrum Sententiarum prælegit. Quando obierit, non liquet. Extant *Commentaria seu Lectura in* iv. *libros Sententiarum*, curâ Orontii Finei Delphinatis edita *Paris.* 1517. f. *Miscellanea* ejusdem *Philosophica & Medica ibidem* prodierunt.

1323. BERNARDUS GUIDO, gente Gallus, Patriâ Lemovicensis, ex vico Roeriâ prope Rupem-Apis oriundus, humili loco natus est anno 1261. Anno 1280. Prædicatorum Ordini se adjunxit, anno 1294. ex Lectore Cœnobii Albiensis prior factus, anno 1297. Carcassonæ, 1299. Castrensis, 1303. Lemovicensis prior constitutus. Anno 1305. Inquisitor contra Albigenses Tolosanos renunciatus est, Ordinis sui Procurator in Curiâ Romanâ anno 1312. electus. Quadriennio post à Joanne xxii. pro pace inter civitates conciliandâ & confirmandâ in Italiam missus est. Anno 1323. Tudensem Episcopatum in Gallæciâ diuturnæ militiæ præmium tulit; anno sequenti ad sedem Lodovensem in

in Galliâ Narbonensi translatus. Obiit anno 1331. die xiii. Novembr. apud Dominicanos Lemovicenses sepultus.

SCRIPTA.

De *Fundatione Ordinum Grandimontensis & Artigiæ, & Monasterii S. Augustini Lemovicensis Historia brevis* ad annum 1313. deducta. Extat apud Labbæum Biblioth. Nov. MSS. Tom. ii. p. 275.

Gesta Comitum Tholosanorum, à Catello edita *Tolosæ* 1623. f.

Vita S. Fulchranni Episcopi Lodovensis. Habetur apud Bollandum ad xiii. Februar.

Vita S. Glodesindis virginis, à Bernardo quodam Abbate, forsan nostro, conscripta habetur apud Surium ad xxv. Julii.

Speculum Sanctorale ad Joannem xxii. in quo de Christi, Sanctorumq; omnium ac Martyrum vitis agitur libris, seu potiùs voluminibus iv. Extat MS. in Bibliothecâ Prædicatorum Avenionensium. *Epistolam* ejus *nuncupatoriam & Præfationem* dedit Labbæus ibid. p. 513. qui *nomina & gesta Episcoporum Lemovicensium*, à S. Martiali usq; ad an. 1273. inde excerpta exhibet p. 265. *Historiam de S. Thomâ Cantuariensi*, p. 515. *aliquot Sanctorum Vitas* sparsim alibi. Inde etiam excerptas edidit Fr. Bosquetus *Clementis* v. & *Joannis* xx. *Pontificum Vitas*: alias alii.

Speculum Historicum Romanorum Pontificum atq; Imperatorum & Regum Galliæ usq; ad an. 1322. Berengarii Generalis sui jussu conscriptum, & Joanni xxii. dicatum. Extat. MS. in Bibliothecâ Colbertinâ & apud Prædicatores Avenionenses.

Acta omnium generalium Capitulorum Dominicani Ordinis ab Ordine condito ad sua usq; tempora, Aymerici Generalis jussu collecta & digesta. Habentur MSS. apud Dominicanos Tolosanos.

Practica Inquisitionis. MS. ibidem.

Tractatus brevis de temporibus & annis generalium & particularium Conciliorum. Tractatus de Officio Missæ, De Præceptis Decalogi, De Apostolis & LXXII. *Discipulis. De Episcopis Tolosanis. Dicta SS. Patrum & Doctorum de peccato originali. De Articulis fidei & Sacramentis Ecclesiæ*, atq; alia quædam, MSS. in Bibliothecâ Colbertinâ, teste Cl. Oudino Supplem. p. 595.

MARSILIUS PATAVINUS, MENANDRINUS dictus, natione Italus, civitate Paduanus, in Aurelianensi Academiâ Jurisprudentiæ elementis imbutus, uti de seipso prodit *, Philosophus & Jurisconsultus sui temporis celeberrimus, Ludovici Bavari Imp. Consiliarius, claruit anno 1324. quo Majestatem Imperatoriam à Pontificiâ tyrannide conculcatam indignatus, insigne illud Opus, *Defensorem Pacis*, evulgavit; in quo Imperatorem Pontifici adeò non subesse, ut Pontifex Imperatori non solùm in temporalibus, sed etiam in spiritualibus quoad externam Ecclesiæ Disciplinam moderandam subjici debeat, acutè & eruditè probat; aulæ Romanæ fastum, ambitionem & luxuriam luculenter depingit; Pontifici Romano ne minimam quidem supra reliquos Episcopos potestatis aut præeminentiæ Prærogativam jure divino competere fusè demonstrat. Tantâ Marsilii fiduciâ in rabiem actus Joannes xxii. anno 1327. prolixum edidit Decretum, quo eum diris devovet, ipsiusq; argumenta utcunq; vellicat. Unde nil mirum eum in Indice Librorum Romano Authoribus damnatis adhuc accenseri. Obiit Marsilius apud Montemaltum anno 1328. medio Septembri. Extant *Defensor Pacis*, seu *de re Imperatoriâ & Pontificiâ adversùs usurpatam Romani Pontificis jurisdictionem libri* iii. *Basil.* 1522. f. *Francofurt.* 1612, 1623. 8°. & apud Goldastum Monarch. Tom. ii. p. 154. *De Jurisdictione Imperiali in causis Matrimonialibus*, ibid. p. 1383. *De Translatione Imperii Tractatus*, ibid. p. 147. & in Antilogiâ Papæ à Weissemburgio editâ *Basil.* 1555. 8°. quam in Appendice suo ad Fasciculum Rerum Expetendarum recudi fecit Vir doctissimus mihiq; amicissimus Edoardus Brown *Londini* 1688. f. p. 55.

1324.

* Defens. pacis l. 2. c. 18.

PETRUS

1325. PETRUS BERTRANDUS, gente Gallus, Annonæensis oppidi in Vivariensi ditione civis, Matthæi Bertrandi filius, Gulielmi Noviomensis Episcopi frater, Juris Pontificii ac Cæsarei in Academiis Avenionensi, Monspessulanâ, Aurelianensi, & Parisiensi professor, Consiliarius Regius, & Joannæ Francorum Reginæ Cancellarius, ex Decano Aniciensis Ecclesiæ primùm Episcopus Nivernensis, dein anno 1325. Æduensis sive Augustodunensis factus est. Anno 1329. cum Gulielmo Archiepiscopo Senonensi, cæterisq; Prælatis, pro immunitate Ecclesiasticâ adversùs Petrum Cunerium Advocatum Regium coram Philippo Valesio Rege strenuè decretavit. Anno 1331. die xx. Decembr. Ecclesiæ Romanæ Cardinalis titulo S. Clementis à Joanne xxii. renunciatus est. Anno 1341. Collegium Augustodunense ære suo fundavit. Obiit Avenione anno 1349. die xxiv. Junii. Extat *Libellus de Jurisdictione Ecclesiasticâ*, seu *Acta disputationis* adversùs Petrum de Cugneriis pro Ecclesiæ Gallicanæ libertate, seorsim *Paris.* 1495. 4°. apud Goldastum Monarch. Tom. ii. p. 1361. *Tractatus de origine & usu Jurisdictionum*, seu *de spirituali & temporali Jurisdictione*, inter alios Tractatus Juris editus *Venet.* 1584. Tom. xii. p. 408. Utrumq; Opus habetur in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvi.

1326. PETRUS DE DUSBURG, Patriâ, ut videtur, Dusburgensis, Ordinis Teutonici frater & Sacerdos, claruit anno 1326. quo Historiam suam semet absolvisse testatur in Epistolâ nuncupatoriâ ad Wernerum de Orselen Teutonicorum Equitum Magistrum, qui electus anno 1325. occisus est anno 1330. Turpissimè igitur hallucinatur Oudinus, qui Petrum ad annum 1425. refert. Scripsit Petrus *Chronicon Prussiæ*, sive *Historiam Ordinis Teutonici* à primâ ejus institutione anno 1190. usq; ad annum 1326. ab incerto quodam Authore ad annum 1435. continuatam. Primus eam è tenebris eruit, notis illustravit, Dissertationibus xix. de Antiquitatibus Prussicis auxit, & in lucem emisit Christophorus Hartnochius *Jenæ* 1679. 4°.

1327. ANDRONICUS, Patriâ Constantinopolitanus, ex Imperatoriâ Comnenorum prosapiâ oriundus, claruit circa an. 1327. Extat *Dialogus adversùs Judæos* Latinè ex Joannis Livineii versione in Stevartii Auctuario ad Canisium *Ingolstad.* 1616. 4°. & in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvi. p. 38. Eundem Andronicum autorem habere videntur, *Dialogus adversùs Latinos de Processione Sp. S. Disputatio Imperatoris cum Doctore Armeniorum Petro de duabus in Christo naturis, & aliis Capitibus, & Scriptum contra Joannem Veccum*; quæ MSS. in Bibliothecâ Bavaricâ Cod. 120. asservantur, teste Possevino in Catalogo p. 62.

1329. JOANNES BACONUS, seu Baconthorpius, natione Anglus, ex Baconthorpâ villi pago agri Nordovolgiensis oriundus, *Doctor Resolutus* dictus. Ineunte ætate Carmelitis Cœnobii Nigeriensis seu Blacneiensis prope Walsinghamiam se adjunxit; & ab iis Oxonium primùm dein Lutetiam missus, Juris utriusq; & S. Theologiæ laureas adeptus est, tantam insuper famam consecutus, ut Averroistarum Princeps vulgò haberetur. Domum reversus, post aliquot annos Provincialis Carmelitarum in Angliâ ordine duodecimus in Conventu Fratrum generali Londini habito anno 1329. electus est. Post quadriennium Romam evocatus, ut super gravissimis de Matrimonio quæstionibus sententiam proferret, cùm nimiùm authoritati Pontificiæ circa enervandas dispensationibus leges de matrimonio divinas inter disputandum tribuisset; sibilis exceptus est. Erroris admonitus Baconus, rei veritatem diligentiùs investigavit; vitium agnovit; Palinodiam modestè cecinit; Pontificem in gradibus consanguinitatis lege divinâ prohibitis dispensare non posse contendit; & Sophisticen tanquam perniciosissimam fidei Christianæ pestem deinceps detestari cœpit. Obiit anno 1346. Londini sepultus.

SCRIPTA.

SCRIPTA.

Commentaria, seu Quæstiones super iv. libros Sententiarum. Prodierunt *Mediolani* 1510, 1611. & curâ Joannis Chrysostomi Marascæ *Cremonæ* 1618. Tom. ii. bis *Parisiis*, semel *Venetiis*.

Compendium Legis Christi, & *Quodlibeta. Venetiis* edita, sed quo anno, nondum comperi. *Quodlibeta* prodierunt una cum Commentariis in Sententias *Cremonæ* 1618. & antea *Venet.* 1527.

Tractatus ii. *de Regulâ Ordinis Carmelitani, & Compendium Historiarum ac Jurium pro defensione ejusdem Ordinis*, nescio an adhuc in lucem exierint.

Ineditorum Baconi Operum longum satis Catalogum texit Baleus, ex eo Pitseus, aliique. In his maximè notari merentur *Commentaria in omnes utriusque Testamenti libros, in S. Augustinum de Civitate Dei. Tractatus varii adversùs Judæos. Tractatus adversùs Joannem Pontificem de Beatorum visione. Sermones varii*, &c.

GERARDUS ODONIS, natione Gallus, Patriâ Ruthenensis, de Castro Rodulphi oriundus, *Doctor Moralis* dictus. Ordinis Minoritarum sodalis, ac demum anno 1329. Minister Generalis, in Comitiis Parisiensibus Michaeli Cæsenati substitutus. Factum id favore Joannis XXII. Pontificis, cui perquàm familiaris fuit. Ut plurimas enim legationes, in Siciliam binas, unicam in Angliam, atq; alteram in Bosnam Croatiæ, illi à Pontifice commissas taceam: Pseudo-Patriarcha Antiochenus, & perpetuus Ecclesiæ Catanensis in Siciliâ Administrator ab illo demum constitutus est. Obiit Catanæ anno 1349. Extant *Commentarii in libros x. Ethicorum Aristotelis, Venet.* 1500. *Officium de stigmatibus S. Francisci*, à Franciscanis hodienum recitatum. *Tractatus de figuris Bibliorum*, MS. in Cœnobio Mirapicensi. *Quæstiones* ii. *Philosophicæ de Lumine, & divisibilitate materiæ*, MSS. in Bibliothecâ Vaticanâ; *Commentaria in libros* iv. *Sententiarum*; *& in varios S. Scripturæ libros*; atque alia quædam, teste Waddingo, Biblioth. Ord. Minor. p. 145. 1329.

JOANNES CANON, aliis *Canonicus* appellatus, gente Anglus, Ordinis Franciscani Socius, Rei Theologicæ peritissimus, nec Juris Pontificii ignarus. Claruit anno 1329. Positis Oxonii primis Theologiæ rudimentis, Lutetiam se contulit, ut conterraneum suum Joannem Duns Scotum magnâ gloriâ ibi docentem audiret. Pileum Magistralem adeptus, Parisiis Theologiam aliquamdiu, in Angliam verò redux, Oxonii usque ad obitum prælegit. Scripsit *Commentaria in Magistrum Sententiarum*; *Lecturas Magistrales*; *Quæstiones disputatas*; *& in Aristotelis Physica libros* viii. Prodierunt *Venet.* 1492. & Francisci Montis Feretri Philosophiæ apud Minoritas Venetos Professoris curâ *ibid.* 1516. 1329.

GULIELMUS OCHAM, sive OCCAM, gente Anglus, in vico cognomine agri Surreiensis natus, *Doctor Singularis, & Venerabilis Inceptor* appellatus, Ordinis Minoritarum, *inter maxima & portentosa ingenia referendus*, inquit Jacobus Gaddius*, Joannis Duns Scoti discipulus, postea tamen ejusdem acerrimus impugnator, adeò ut diversam ab eo sectam, *Nominalium* dictam, seu institueret, seu restauraret. Claruit anno 1330. diu tamen antea scriptis celebris. Ineunte enim sæculo cathedram Theologicam in Academiâ Parisiensi tenuit; & Philippi Pulchri Galliæ Regis partes adversùs Bonifacium Papam edito de Potestate ecclesiasticâ & sæculari libro egregiè propugnavit. Minoritarum in Angliâ Provincialis factus, anno 1322. Conventui Ordinis sui generali Perusii habito interfuit; ubi unanimi Franciscanorum suffragio definitum est, Christum & Apostolos nil aut proprium aut in communi possedisse asserere hæreticum non esse (prout credi voluit Joannes Papa) sed sanum & orthodoxum. Eandem doctrinam soluto Conventu ubivis locorum, & inprimis Bononiæ prædicavit Occamus; donec anno sequen- 1330.

* De Script. non-Eccles. Tom. ii. p. 122.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

te à Joanne Pontifice sub anathematis pœnâ ad silentium adigeretur. In Galliam igitur secedens, ibi securus delituit usq; ad annum circiter 1328. quo calamum adversùs Pontificem pro Ludovico Bavaro Imp. strinxit; Petri Corbarii Antipapæ partes fovit; Joannis xxii. ambitionem & tyrannidem scriptis acriter oppugnavit; & Imperatorem nulli, nisi deo, in temporalibus subesse palàm edocuit. His nominibus anathematis fulmine à Joanne anno 1330. percussus, ad Ludovicum Bavarum Imp. confugit; à quo benignissime acceptus, & secretioribus consiliis adhibitus, in aulâ illius consenuit; partesq; ejus, quoad vixit; non minùs eruditè quàm constanter egit; adeò ut Imperatorem sic affari soleret: *Tu me defendas gladio; & ego te defendam calamo.* Obiisse fertur anno 1347. die X. Aprilis, Monachii in Conventu Ordinis sui sepultus. Waddingus verò eum ante annum 1350. non decessisse, & Capuæ potiùs tumulatum esse contendit.

OPERA.

QUæstiones super iv. *libros Sententiarum, & in Centiloquium Theologicum.* Prodierunt *Lugduni* 1495. f.

Expositio aurea super totam Artem veterem, viz. in Porphyrii Prædicabilia, in Aristotelis Prædicamenta, & in libros duos περὶ ἑρμηνείας. Prodierunt studio Marci Beneventani *Bononiæ* 1496. fol.

Summa totius Logicæ. Venet. 1508. 4°. 1591. 4°. *Oxon.* 1675. 8°.

Major Summa Logicæ. Venet. 1532.

Quæstiones in libros viii. *Physicorum. Argentinæ* 1491. 1506.

Philosophia Naturalis, seu Summulæ in librum Physicorum. Venet. 1506. 4°. *Romæ* 1637. 4°. à Bonaventurâ Teulo Veliterno evulgatæ.

Disputatio de potestate ecclesiasticâ & seculari, sub formâ *Dialogi inter Clericum & Militem. Paris.* 1598. & apud Goldastum Monarch. Tom. i. p. 13.

De Jurisdictione Imperatoris in causis Matrimonialibus Tractatus, anno 1342. scriptus. Ibid. p. 21.

Quæstionum viii. *decisiones super potestate & dignitate Summi Pontificis. Lugduni* 1496. & apud Goldastum Tom. ii. p. 313.

Centiloquium Theologicum, omnem fermè Theologiam speculativam sub centum conclusionibus subtilissimè complectens. Lugduni 1496.

Dialogus inter Magistrum & Discipulum, in tres partes distributus. Prima pars constat libris vii. & agit de potestate definiendi, quænam sint assertiones catholicæ, quænam hæreticæ; de puniendis hæreticis, de infallibilitate Papæ, de potestate Concilii Generalis, &c. Secunda dividitur in duos Tractatus, & oppugnat Joannis XXII. hæresim de beatorum animabus ad visionem Dei ante resurrectionem non admissis. Tertia dividitur in Tractatus ix. quorum quilibet in plures libros subdividitur. Agit de primatu Pontificis Romani, an à Christo institutus, an Orbi Christiano conveniat; de autoritate Concilii Generalis, superioritate Imperatoris, de fidei articulis definiendis, potestatis ecclesiasticæ & sæcularis limitibus.

Compendium errorum Joannis xxii. in quo errores & hæreses LXXVII. à Pontifice edoctos & prædicatos fuisse Occhamus contendit.

Opus nonaginta dierum, de utili dominio rerum Ecclesiasticarum, & abdicatione bonorum temporalium in perfectione status Monachorum & Clericorum adversùs errores Joannis Papæ: quo Joannis XXII. Constitutiones adversùs Michaelem Cæsenatem & Franciscanos latas impugnat, rationes ejus diluit, Minoritarum sententiam de paupertate Christi & usu ac dominio rerum fusè confirmat. Prodierunt simul Opera ista tria *Lugduni* 1495. & habentur apud Goldastum Monarch. Tom. ii. p. 398.

Quodlibeta vii. *Paris.* 1487. *Argentorati* 1491.

Tractatus de Sacramento Altaris. Prodiit unà cum *Quodlibetis, Paris.* 1487. *Venet.* 1516. *Paris.* 1513. 8°.

De

De corpore Christi liber. Argentorati 1491. Istud enim Opusculum Lucas Waddingus * à superiore distinxit. Ego tamen unum idemq; esse Opus subdubitarem. Viderint id, qui utrasque editiones nacti fuerint, Eruditi. * De Scriptor. Ord. Minor. p. 155.

Tractatus, quòd Benedictus XII. *Papa nonnullas Hæreses Joannis* XXII. *amplexus est & defendit.*

Epistola ad Fratres Minores in Capitulo apud Assisium congregatos anno 1334. Utrumq; Opusculum extat MS. in Bibliothecâ Colbertinâ, teste Oudino Supplem. p. 607. Alia plura illius scripta enumerat Baleus & Waddingus *, quæ nondum viderunt lucem. * De Scriptor. Ord. Minor. p. 155.

PETRUS PALUDANUS, natione Burgundus, Gerardi Varembonii Toparchæ in Bressiâ filius, Ordinis Dominicanorum Monachus, Theologiæ & Juris Canonici scientiâ insignis, S. Thomæ doctrinæ pugil fortissimus. Anno 1314. Licentiatûs dignitatem in Academiâ Parisiensi meruit. Anno 1325. à Joannâ Franciæ Reginâ Testamento suo procurando inter alios præfectus est. Claruit anno 1330. quo circiter tempore Patriarcha Hierosolymitanus constitutus est. Obiit anno 1342. die ultimo Januarii Parisiis, seu, ut alii, in insulâ Cypro, Parisios post mortem deportatus. 1330.

OPERA.

Commentaria in 3m. & 4m. libros Magistri Sententiarum. Prodierunt *Paris.* 1530. 2 Tom. fol. Prodierat antea Commentarius in 4m. librum *ibid.* 1518. Lacunas in Commentariis hisce antea deprehensas ex MSS. Codicibus supplevit Vincentius Harlemius.

Thesaurus novus, seu Sermones de Tempore per totum annum, in tres partes divisi, hyemalem, æstivalem, & Quadragesimalem. *Antverp.* 1571. *Venet.* 1584. 8°. *Colon.* 1608. 8°.

Tractatus de causâ immediatâ Ecclesiasticæ potestatis, in sex partes divisus, viz. de Potestate S. Petri, Apostolorum, Discipulorum, Papæ, Episcoporum, Curatorum, cum Decisione articuli cujusdam circa materiam Confessionum. Prodiit *Paris.* 1506.

Quòd Fratres Prædicatores possunt habere possessiones & reditus, Tractatus, impressus alicubi in 8°.

Commentaria in universos S. Scripturæ libros. Extant MSS. in Conventu Dominicanorum Parisiensi.

Commentaria in primum & secundum librum Sententiarum extiterunt MSS. penès Damianum Zenarium Typographum Venetum, qui editionem eorum meditabatur.

Tractatus de paupertate Christi & Apostolorum contra Michaelem de Cæsenâ, MSS. in Bibliothecâ Colbertinâ.

Opera omnia Paludani *Parisiis* impressa fuisse curâ Mag. Fratris Joannis Primarii Regentis Parisiensis prodit Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 110.

GUIDO DE PERPINIANO, seu *de Terrenâ,* gente Catalaunus, ex Ruscinonensi Comitatu oriundus, Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo Monachus, lauream Doctoratûs in Academiâ Parisiensi meruit, inde *Doctor Parisiensis* vulgò appellatus. Anno 1318. Ordinis sui Generalis numero decimus tertius Burdegalis electus est, & Inquisitor generalis fidei à Pontifice renunciatus. Anno 1321. Majoricensis Episcopus in insulis Balearibus à Joanne Pontifice factus est, postea ad Elnensem sedem translatus. Claruit anno 1330. Obiit Avenione die xxi. Augusti, apud Carmelitanos suos Perpinianenses sepultus, sed quo anno incertum : licèt id hoc ipso anno 1330. contigisse velit Antonius Alegre *. Extant *Summa de Hæresibus omnibus & earum confutationibus* ad Gaucellinum Cardinalem Albanensem, edita *Paris.* 1528. fol. *Colon.* 1631. *Concordia* iv. *Evangelistarum cum perpetuis Commentariis, Colon.* 1631. unà cum præcedente Opere impressa. *Commentarium* ejusdem 1330. * Paradis. Carmelit. ætas 14. c. 58.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

te à Joanne Pontifice ſub anathematis pœnâ ad ſilentium adigeretur. In Galliam igitur ſecedens, ibi ſecurus delituit uſq; ad annum circiter 1328. quo calamum adversùs Pontificem pro Ludovico Bavaro Imp. ſtrinxit; Petri Corbarii Antipapæ partes fovit; Joannis xxii. ambitionem & tyrannidem ſcriptis acriter oppugnavit; & Imperatorem nulli, niſi deo, in temporalibus ſubeſſe palàm edocuit. His nominibus anathematis fulmine à Joanne anno 1330. percuſſus, ad Ludovicum Bavarum Imp. confugit; à quo benigniſſime acceptus, & ſecretioribus conſiliis adhibitus, in aulâ illius conſenuit; parteſq; ejus, quoad vixit; non minùs eruditè quàm conſtanter egit; adeò ut Imperatorem ſic affari ſoleret: *Tu me defendas gladio; & ego te defendam calamo.* Obiiſſe fertur anno 1347. die X. Aprilis, Monachii in Conventu Ordinis ſui ſepultus. Waddingus verò eum ante annum 1350. non deceſſiſſe, & Capuæ potiùs tumulatum eſſe contendit.

OPERA.

Quæſtiones ſuper iv. *libros Sententiarum, & in Centiloquium Theologicum.* Prodierunt *Lugduni* 1495. f.

Expoſitio aurea ſuper totam Artem veterem, viz. in Porphyrii Prædicabilia, in Ariſtotelis Prædicamenta, & in libros duos περὶ ἑρμηνείας. Prodierunt ſtudio Marci Beneventani *Bononiæ* 1496. fol.

Summa totius Logicæ. Venet. 1508. 4°. 1591. 4°. *Oxon.* 1675. 8°.

Major Summa Logicæ. Venet. 1532.

Quæſtiones in libros viii. *Phyſicorum. Argentinæ* 1491. 1506.

Philoſophia Naturalis, ſeu Summulæ in librum Phyſicorum. Venet. 1506. 4°. *Romæ* 1637. 4°. à Bonaventurâ Teulo Veliterno evulgatæ.

Diſputatio de poteſtate eccleſiaſticâ & ſeculari, ſub formâ *Dialogi inter Clericum & Militem. Pariſ.* 1598. & apud Goldaſtum Monarch. Tom. i. p. 13.

De Jurisdictione Imperatoris in cauſis Matrimonialibus Tractatus, anno 1342. ſcriptus. Ibid. p. 21.

Quæſtionum viii. *deciſiones ſuper poteſtate & dignitate Summi Pontificis. Lugduni* 1496. & apud Goldaſtum Tom. ii. p. 313.

Centiloquium Theologicum, omnem fermè Theologiam ſpeculativam ſub centum concluſionibus ſubtiliſſimè complectens. Lugduni 1496.

Dialogus inter Magiſtrum & Diſcipulum, in tres partes diſtributus. Prima pars conſtat libris vii. & agit de poteſtate definiendi, quænam ſint aſſertiones catholicæ, quænam hæreticæ; de puniendis hæreticis, de infallibilitate Papæ, de poteſtate Concilii Generalis, &c. Secunda dividitur in duos Tractatus, & oppugnat Joannis XXII. hæreſim de beatorum animabus ad viſionem Dei ante reſurrectionem non admiſſis. Tertia dividitur in Tractatus ix. quorum quilibet in plures libros ſubdividitur. Agit de primatu Pontificis Romani, an à Chriſto inſtitutus, an Orbi Chriſtiano conveniat; de autoritate Concilii Generalis, ſuperioritate Imperatoris, de fidei articulis definiendis, poteſtatis eccleſiaſticæ & ſæcularis limitibus.

Compendium errorum Joannis xxii. in quo errores & hæreſes LXXVII. à Pontifice edoctos & prædicatos fuiſſe Occhamus contendit.

Opus nonaginta dierum, de utili dominio rerum Eccleſiaſticarum, & abdicatione bonorum temporalium in perfectione ſtatûs Monachorum & Clericorum adversùs errores Joannis Papæ: quo Joannis XXII. Conſtitutiones adversùs Michaelem Cæſenatem & Franciſcanos latas impugnat, rationes ejus diluit, Minoritarum ſententiam de paupertate Chriſti & uſu ac dominio rerum fusè confirmat. Prodierunt ſimul Opera iſta tria *Lugduni* 1495. & habentur apud Goldaſtum Monarch. Tom. ii. p. 398.

Quodlibeta vii. *Pariſ.* 1487. *Argentorati* 1491.

Tractatus de Sacramento Altaris. Prodiit unà cum *Quodlibetis, Pariſ.* 1487. *Venet.* 1516. *Pariſ.* 1513. 8°.

De

De corpore Christi liber. *Argentorati* 1491. Istud enim Opusculum Lucas Waddingus * à superiore distinxit. Ego tamen unum idemq; esse Opus subdubitarem. Viderint id, qui utrasque editiones nacti fuerint, Eruditi. * De Scriptor. Ord. Minor. p. 155.

Tractatus, quòd Benedictus XII. *Papa nonnullas Hæreses Joannis* XXII. *amplexus est & defendit.*

Epistola ad Fratres Minores in Capitulo apud Assisium congregatos anno 1334. Utrumq; Opusculum extat MS. in Bibliothecâ Colbertinâ, teste Oudino Supplem. p. 607. Alia plura illius scripta enumerat Baleus & Waddingus *, quæ nondum viderunt lucem. * De Scriptor. Ord. Minor. p. 155.

PETRUS PALUDANUS, natione Burgundus, Gerardi Varembonii Toparchæ in Bressiâ filius, Ordinis Dominicanorum Monachus, Theologiæ & Juris Canonici scientiâ insignis, S. Thomæ doctrinæ pugil fortissimus. Anno 1314. Licentiatûs dignitatem in Academiâ Parisiensi meruit. Anno 1325. à Joannâ Franciæ Reginâ Testamento suo procurando inter alios præfectus est. Claruit anno 1330. quo circiter tempore Patriarcha Hierosolymitanus constitutus est. Obiit anno 1342. die ultimo Januarii Parisiis, seu, ut alii, in insulâ Cypro, Parisios post mortem deportatus. 1330.

OPERA.

Commentaria in 3m. & 4m. libros Magistri Sententiarum. Prodierunt *Paris.* 1530. 2 Tom. fol. Prodierat antea Commentarius in 4m. librum *ibid.* 1518. Lacunas in Commentariis hisce antea deprehensas ex MSS. Codicibus supplevit Vincentius Harlemius.

Thesaurus novus, seu Sermones de Tempore per totum annum, in tres partes divisi, hyemalem, æstivalem, & Quadragesimalem. *Antverp.* 1571. *Venet.* 1584. 8°. *Colon.* 1608. 8°.

Tractatus de causâ immediatâ Ecclesiasticæ potestatis, in sex partes divisus, viz. de Potestate S. Petri, Apostolorum, Discipulorum, Papæ, Episcoporum, Curatorum, cum Decisione articuli cujusdam circa materiam Confessionum. Prodiit *Paris.* 1506.

Quòd Fratres Prædicatores possunt habere possessiones & reditus, Tractatus, impressus alicubi in 8°.

Commentaria in universos S. Scripturæ libros. Extant MSS. in Conventu Dominicanorum Parisiensi.

Commentaria in primum & secundum librum Sententiarum extiterunt MSS. penès Damianum Zenarium Typographum Venetum, qui editionem eorum meditabatur.

Tractatus de paupertate Christi & Apostolorum contra Michaelem de Cæsenâ, MSS. in Bibliothecâ Colbertinâ.

Opera omnia Paludani *Parisiis* impressa fuisse curâ Mag. Fratris Joannis Primarii Regentis Parisiensis prodit Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 110.

GUIDO DE PERPINIANO, seu *de Terrenâ,* gente Catalaunus, ex Ruscinonensi Comitatu oriundus, Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo Monachus, lauream Doctoratûs in Academiâ Parisiensi meruit, inde *Doctor Parisiensis* vulgò appellatus. Anno 1318. Ordinis sui Generalis numero decimus tertius Burdegalis electus est, & Inquisitor generalis fidei à Pontifice renunciatus. Anno 1321. Majoricensis Episcopus in insulis Balearibus à Joanne Pontifice factus est, postea ad Elnensem sedem translatus. Claruit anno 1330. Obiit Avenione die xxi. Augusti, apud Carmelitanos suos Perpinianenses sepultus, sed quo anno incertum : licèt id hoc ipso anno 1330. contigisse velit Antonius Alegre *. Extant *Summa de Hæresibus omnibus & earum confutationibus* ad Gaucellinum Cardinalem Albanensem, edita *Paris.* 1528. fol. *Colon.* 1631. *Concordia* iv. *Evangelistarum cum perpetuis Commentariis, Colon.* 1631. unà cum præcedente Opere impressa. *Commentarium* ejusdem 1330. * Paradis. Carmelit. ætas 14. c. 58.

dem *in Decretum Gratiani* MS. in Bibliothecâ Regis Galliæ extare memorat
* Not. in Gratian. p. 642. Baluzius *, *Tractatum de perfectione Vitæ* MS. in Bibliothecâ Colbertinâ Oudinus p. 597.

1330. ADAMUS GODDAMUS, sive *Woddheam*, natione Anglus, inde ἀπλῶς sæpe *Anglicus* dictus, patriâ, ut videtur, Norvicensis, (maximam enim vitæ partem Norwici degit) Ordinis Minoritarum socius, S. Theologiæ Doctor, & Professor Oxoniensis, Gulielmi Occami discipulus, claruit anno 1330. Obiit anno 1358. Babwellæ prope Burgum S. Edmundi sepultus. Scripsit *Commentaria in* iv. *libros Petri Lombardi Magistri Sententiarum*, quæ typis excusa prodierunt *Paris.* 1512. Alia plura recenset Balæus Cent. V. cap. 98. quæ adhuc inedita delitescunt.

1330. GUALTERUS HEMINGFORDUS, gente Anglus, Gisburnensis Cœnobii propè Cliviam in agro Eboracensi Canonicus Regularis Ordinis Augustiniani. Claruit anno 1330. Obiit Gisburnæ anno 1347. in Cœnobio suo sepultus. Scripsit *Historiam de Gestis Regum Angliæ à Gulielmo Bastardo ad*
* Cent. 5. cap. 71. *Edwardi* II. *Regis tempora*, viz. ab anno 1066. ad annum 1308. si Balæo *
† De Hist. Lat. l. 2. c. 65. ac Vossio † fides. Curtiore exemplari usus est Cl. Galeus, qui in annotatiunculâ Historiæ isti ab ipso nuper evulgatæ præfixa nonnisi ad annum 1300. Historiam à Gualtero productam esse meminit. Aliud autem ejusdem exemplar MS. vidi Cantabrigiæ in Collegio Corporis Christi, quod ad annum usque 1313. progreditur, & in his verbis desinit, *Terra siluit & quievit.* Ibidem MS. extat ejusdem *Historia Edwardi* II. quæ tamen, ni malè memini, haud aliud est quàm postrema Historiæ prædictæ pars, quæ ad annum 1313. progressa res primo Edwardi II. sexennio gestas enarrat. Cæterùm Historiæ illius partem priorem, viz. ab anno 1066. ad 1273. inter Historiæ Anglicanæ Scriptores Quinque *Oxoniæ* 1687. fol. evulgandam curavit Cl. Galeus; reliquam se propediem editurum pollicitus. Præter Annales istos, ha-
* Sub effigie Neronis D. 2. num. 19. bentur MSS. in Bibliothecâ Cottonianâ * *Gesta Edwardi* III. à Gualtero nostro conscripta; Verùm ut priores duntaxat Edwardi III. annos attingant necesse est, cùm triginta circiter ante Regem annis Gualterus obierit.

1330. LUDOLPHUS SAXO, à quibusdam Landulphus dictus, natione Saxo, post peractos in professione Dominicanâ 26, vel 30 annos, Carthusianis in Moguntino Cœnobio nomen dedit, postea Prior Carthusianorum Argentinensium factus, claruit anno 1330. Scriptor verè pius, & supra sæculi sui sortem elegans. Quo anno obierit incertum.

SCRIPTA.

Vita Domini nostri Iesu Christi, ex quatuor Evangeliis, aliisq; Scriptoribus Ecclesiasticis conflata, cum Commentariis precibusq; ad singula capita insertis. Prodiit *Argentinæ* 1483. *Paris.* 1509. *Venet.* 1536, 1564, 1572, 1578. (cui editioni accessit *Vita S. Annæ & B. Joachimi*, *B. Virginis parentum*) Paris. 1589.

Commentaria in Psalmos Davidicos, juxta spiritualem præcipuè sensum, ex Hieronymi, Augustini, Cassiodori, & Petri Lombardi sententiis accurata. Prodierunt *Paris.* 1506. *Venet.* 1521. *Paris.* 1528. *Lugduni* 1540.
Lugduni 1510.

1330. MONALDUS, natione Dalmata, civitate Justinopolitanus, Ordine Minorita, ac tandem Archiepiscopus Beneventanus vulgò habitus, alius à Monaldo Anconitano Minoritâ, qui Arzengæ à Saracenis martyrio coronatus est anno 1288. vel 1289. die ii. Martii. Verùm ab utroq; diversum fuisse Monaldum scriptorem demonstrat Arturus du Montier in Martyrologio Franciscano. Claruit Monaldus noster anno 1330. Obiit circa an. 1332. die ix. Novembris. Nec plura de eo constant. Extat *Summa Casuum Conscientiæ*, *Aurea*, & *Monaldina* dicta, edita *Lugduni* 1516. 8°. Scripsisse etiam dicitur *Summam*

Juris

Juris Canonici (MS. in Bibliothecâ Vaticanâ.) *Quæstiones in* iv. *libros Sententiarum*, & *Sermones varios*; quæ nondum in lucem prodierunt.

BARTHOLOMÆUS à S. CONCORDIA, natione Italus, civitate Pisanus, Ordinis Prædicatorum Monachus, claruit anno 1331. Obiit anno 1347. cautè distinguendus à Bartholomæo Albicio Minoritâ, Patriâ similiter Pisano, de quo plura infra. Extat *Summa Casuum Conscientiæ*, *Pisanella* seu *Magistruccia* dicta, quam anno 1338. absolvit; & *Sermones Quadragesimales*; *Lugduni* simul edita 1519. 8°. 1331.

THOMAS WALLEIS, *Gualensis & Anglicus* dictus, natione quippe Anglus, patriâ, ut videtur, Cambro-Britannus, Theologus Oxionensis, Ordinis Prædicatorum Monachus, claruit anno 1332. quo Avenione coram totâ aulâ Pontificiâ in solennitate S. Joannis Evangelistæ concionem habens, doctrinam de immediatâ Dei visione fortiter asseruit, & Joannem XXII. præsentem hæreseos accusavit. A Pontifice igitur carceri mancipatus, mox Galliæ Regis & Academiæ Parisiensis precibus eductus est. Alius noster à Thomâ Jorgio Anglico, Cardinali Sabinensi, qui obiit anno 1311. cujus tamen scripta ita cum nostri scriptis confundi solent, ut quænam ad Jorgium, quænam ad nostrum spectant nullo modo dignosci queat. Id tantùm certum, utriq; simul omnia deberi non posse, quod quidem vult Altamura. Magna tamen pars Operum Jorgio ascriptorum Wallensem hunc nostrum authorem habere non immeritò censeri queant. Certè ad hunc spectant *Articuli Hereticales*, & *Libellus de theoriâ prædicandi* ad Theobaldum de Ursinis Archiepiscopum Panormitanum. Amplum satis Thomæ Wallensis Operum Catalogum texit Baleus Cent. v. cap. 35. & ex eo Pitseus ætat. xiv. p. 429. 1332.

RICHARDUS BURIENSIS, cognomento *Aungervillus*, natione Anglus, Patriâ Suffolciensis, in Burgo S. Edmundi natus, Richardi Angervilli, equitis aurati filius. In Academiâ Oxoniensi educatus, doctrinâ adeò insignis evasit; ut dignus haberetur, qui regendæ Edwardi Walliæ Principis, postea Angliæ Regis, juventuti præficeretur. Discipulum ab Isabellâ matre in Galliam abductum secutus, Quæstoris ei munere in Vasconiæ partibus fungebatur. Edwardo demum anno 1326. rerum potito, summas Aulæ dignitates obtinuit, primùm Coferarius, dein Thesaurarius Garderobæ, ac mox Privati Sigilli Custos constitutus, bis etiam ante annum 1333. ad Pontificem legatus. Ineunte anno 1333. Decanus Wellensis, exeunte anno Episcopus Dunelmensis renunciatus est, die xix. Decembr. ad Adamo Episcopo Wintoniensi Chertseiæ consecratus. Anno sequenti Magnus Angliæ Cancellarius, post biennium Thesaurarius factus est. Obiit Auklandiæ, anno 1345. die xxiv. Aprilis, ætatis suæ 59. Vir plane doctissimus, (*ardentis ingenii virum* appellat Petrarcha, qui * præclaram ejus mentionem fecit) munificentissimus, morumque sanctimonia celeberrimus, inprimis verò immenso erga literas & literatos studio insignis, quos tantò amore prosecutus est, ut unicus eruditorum sui sæculi Mecænas meritò haberetur; & primarios Angliæ Præsules, Doctoresq; familiâ suâ emitteret. Fundatâ Oxonii Bibliothecâ pulcherrimâ, scripsit anno 1344. *Philobiblon* seu *librum de amore librorum & Bibliothecarum institutione*, qui typis excusus prodiit *Spiræ* 1483. *Paris.* 1500. 4°. *Oxon.* à Cl. Jamesio editus 1599. 4°. & cum Epistolis Philologicis à Goldasto editis *Francofurt.* 1610. 8°. p. 400. 1333.

* Epist. famil. lib. 3. ep. 1.

NICEPHORUS CALLISTUS, Callisti Xanthopuli filius, claruit anno 1333. Monachus fuisse videtur, & in S. Sophiæ Asceterio vitam egisse. Se certè propè insignem Bibliothecam in S. Sophiæ templo repositam per plures annos studiis incubuisse ipse testatur *. Annum ætatis necdum tricesimum sextum egressus, *Historiam Ecclesiasticam* ex Eusebii, Socratis, Sozomeni, Theodoreti, Euagrii, aliorumq; Scriptorum Ecclesiasticorum monumentis contexere cœpit: quam quidem ordine non incommodo, & stylo pro ratione 1333.

* Hist. Eccl. l. 1. p. 67.

ratione ævi non invenusto condidit, fabulis verò putidissimis & quisquiliis ubiq; ferè intertextis eam adeò vitiavit; ut judice Casaubono, *non pluris, quam folia farfari, facienda sit.* Libris xxiii. constitit Opus istud, & historiam à Christo nato ad Leonis Philosophi mortem anno 911. deduxit, Andronico seniori Palæologo Imp. nuncupatum. Extant hodienum libri priores xviii. qui à nato Christo usq; ad Phocæ Imp. interitum anno æræ Dionysianæ 610. progrediuntur. Unicum Historiæ hujusce, quod in Orbe Christiano supererat, exemplar à Turco quodam milite ex Matthiæ Corvini Hungariæ Regis Bibliothecâ Budensi ereptum in foro CP. vœniit: à Christiano quodam redemptum post multas vicissitudines in Bibliothecam Cæsaream Vindobonensem devenit; ubi nunc asservatur. Versionem ejus Latinam elucubravit Joannes Langius, typis excusam *Basil.* 1553. *Antwerp.* 1560. *Paris.* 1562. adjectis Langii scholiis *ibid.* 1573. *Francofurt.* 1588. Prodiit demum Græco-Latinè curâ Frontonis Ducæi *Paris.* 1630. 2. vol. f. Cæterùm Nicephori *Catalogum metricum Imperatorum Constantinopolitanorum*, & *Seriem Patriarcharum CP.* oratione solutâ fusius conscriptam evulgavit Phil. Labbeus in Protreptico de Scriptoribus Byzantinis *Paris.* 1648. p. 34. Prodiit ejusdem *Synopsis totius Scripturæ Iambicis trimetris digesta*, unà cum *Oratione ad Deum deprecatoriâ*, Græcè *Basil.* 1536. 8°.

1335. MATTHÆUS BLASTARES, Jurisperitus Græcus & Hieromonachus, sive Monachus sacerdos, claruit anno 1335. quo *Alphabeticum Canonum Syntagma* compilavit. Prodiit *Syntagma* istud, seu *Synopsis alphabetica rerum, quæ in sacris Canonibus comprehenduntur*, à Cl. Beveregio Gr. Lat. cum notis editum in Pandectis Canonum *Oxon.* 1672. Tom. ii. par. 2. p. 1. Extat ejusdem *Opusculum de Causis seu Quæstionibus Matrimonii*, Gr. Lat. in Leunclavii Jure Gr. Rom. l. 8. p. 478. *Græca* etiam *versio Donationis Constantini M.* ab eodem elucubrata prodiit alicubi in 4°. unà cum Balsamonis versione. Blastarem nostrum adversùs Arcudium defendit J. B. Catumsyritus, & ipse Italo-Græcus, lib. de Sacrament. Concord. p. 131. Antequam verò Lectorem dimittam, liceat mihi errorem notare viri eruditi, Ludovici Ellies du Pin, qui in Bibliothecâ novâ Scriptorum Ecclesiasticorum, Gallico idiomate nuper editâ *, Blastaris Syntagma Canonum typis nondum excusum esse affirmat.

* *Paris.* 1686. 8°. p. 87. Tom. i.

1335. BENEDICTUS XII. antea *Jacobus Furnerius* appellatus, Savarduni ad Aurigam amnem prope Pirenæos in provinciâ Tolosanâ natus, Gulielmi molitoris filius, Theologiæ Doctor Parisiensis, vitam Monasticam apud Cistercienses Professus in Bolbonâ Monasterio Diœcesis Mirapicensis, dein Abbas Montis Frigidi in Diœcesi Narbonensi, hinc Episcopus Apamiensis, & Mirapicensis, postea Presbyter Cardinalis titulo S. Priscæ ab avunculo suo Joanne XXII. anno 1327. creatus, & post mortem ejus Pontifex Romanus Avenione electus anno 1334. xx. Decembris, inauguratus anno 1335. die viii. Januarii. incunte Pontificatu quinquaginta quinque Hæreseos, uti vocavit, capita de paupertate Christi & perfectione status Monachi & Clerici à Franciscanis propagata damnavit. Anno 1336. Beatorum animas ad visionem Dei statim post obitum admitti definivit, damnatâ Joannis decessoris sententiâ. Anno 1337. Joannem Boemiæ regem ob violatam immunitatem ecclesiasticam excommunicavit: & Ludovico Bavaro Imp. absolutionem enixè sæpiùs petenti non solùm denegavit, sed & Joannis XXII. censuras roboravit. Vice-Comites quinetiam, aliosq; civitatum & Provinciarum Præfectos ab Imperatoribus in Italiâ constitutos, excusso Principis jugo suam unumquemq; provinciam sibi arripere, & propriis deinceps auspiciis gubernare suadet atq; efficit. Senatum denique Populumq; Romanum hortatus est, ut senatoriam dignitatem, quàm imperatorio nomine ac vice hactenus gesserant, suis tandem auspiciis & Ecclesiæ administrarent. Tot injuriis commotus Imperator anno 1338. Francofurti Conventum habuit præsente Edwardo III. Angliæ Rege, ubi ex communi principum & Episcoporum consilio diploma edidit; in

quo

quo Papam cum suis Pharisæos, perditissimos Antichristos, in Templo Dei instar Dei sedentes appellavit. Obiit Benedictus Avenione anno 1342. die xxv. Aprilis. Extant *Epistolæ* seu *Constitutiones* iii. satis prolixæ, Concil. Tom. xi. p. 1793. *aliæ* V. apud Bzovium ad an. 1336. &c. *aliæ* xxix. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. iii. ad an. 1335, &c. *aliæ* xlii. ibid. in Regesto Pontificio p. 241. *Epistola de pravis moribus Clericorum Narbonensium*, apud Baluz. Miscellan. Tom. ii. p. 263. *Extravagantium & Constitutionum* libri ii. editi *Paris.* 1517. 4°. ex iis nonnulla in Collectione Romanâ 1579. Prodierunt. *Constitutio de reformatione Benedictinorum Paris.* 1519. 8°. *Epistola ad Abbatem Cistercienfem* apud Vischium Biblioth. Cisterc. p. 37. *Vita S. Joannis Gualberti*, Ordinis Vallis Umbrosæ Fundatoris, quæ habetur apud Surium ad xii. Julii, eidem à Ludovico Jacob, à S. Carolo * ascribitur. Extant deniq; *Tractatus aliquot de statu animarum ante generale judicium*, *Sermones per omnes anni festivitates*, & *Registrum Epistolarum ac Constitutionum* Tomis ix. comprehensum, MSS. in Bibliothecâ Vaticanâ.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

* Biblioth. Pontif. l. 1. p. 24.

SIMON FIDATUS DE CASSIA, gente Italus, à Cassiâ natali in Hernicis vico cognomen traxit, Ordinis S. Augustini Eremita, vitæ sanctitate & concionandi facundiâ insignis. Claruit anno 1335. Ædificato Florentiæ ad montem S. Caii ante quinquennium Cœnobio S. Catharinæ, nobilissimis matronis & virginibus, sanctimonialibus Ordinis sui, id replevit; & ad mortem usq; gubernavit. Obiit anno 1348. die ii. Februarii. *Vir* (judice doctissimo Cardinali Bonâ *) *admodum pius & fervens*; *cujus est insigne Opus de Gestis Domini.* Extant enim Libri xv. *Enarrationum Evangelicæ Veritatis*, seu de *Gestis Domini Salvatoris* ad Thomam Corsinium Florentinum Jurisconsultum, editi *Colon.* 1540. fol. *Liber de B. Virgine*, *Basil.* 1517. Scripsit etiam *Librum de speculo Crucis*, *Librum Epistolarum ad diversos*, & alia tam vernaculo, quam Latino sermone; quorum indiculum exhibet Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. S. Aug. p. 51. 1335.

* Notitia Auctorum lib. de divin. Psalmod præmissa.

JOANNES ANDREAS, natione Italus, patriâ Mugellanus, Joannis Presbyteri filius, à quo pariter ac Bonifacio Bergamensi literis institutus, Bononiam venit, ibiq; operam Juri Pontificio tam fœlicem navavit, ut Jurisconsultorum sui sæculi celeberrimus haberetur. Martini de Sulmannis discipulus. Claruit anno 1336. Postquam Bononiæ 45. annis docuisset, obiit ex peste in eâdem urbe anno 1348. die vii. Julii. Filium habuit Bonicontum, Jurisconsultum eximium; qui postquam scriptis nonnullis egregiam sibi famam peperisset, immaturâ morte extinctus ante patrem obiit. 1336.

SCRIPTA.

Novellæ, *seu Commentaria in V. libros Decretalium.* Prodierunt *Venet.* 1581.

Glossæ Mercuriales in sextum librum & in Clementinas, *ibidem*, & *Lugduni* 1572.

Quæstiones Feudales, *uti & de Matrimoniis*, *& Interdictis locorum.* *Venet.* 1584.

Arbor Consanguinitatis, *Affinitatis*, *& Cognationis tam spiritualis tum legalis.* *Basil.* 1517.

Additiones ad Speculum Gulielmi Durandi Episcopi Mimatensis, & *Liber de laudibus S. Hieronymi*, eidem ascribuntur: quæ quidem nondum, ut opinor, in lucem prodierunt.

GULIELMUS DE BALDENSEL, Eques Auratus Hierosolymitanus, claruit anno 1337. quo rogatu Talayrandi, Comitis Petracoriensis, S.R.E. Cardinalis, scripsit *Historiam itineris in Terram Sanctam à se suscepti.* Extat *Hodæporicon* istud, unà cum *Epistolâ* ad Petrum Abbatem Aulæ Regiæ Ordinis Cisterciensis in Diœcesi Pragensi, apud Canisium Antiqu. Lect. Tom. v. par. 2. p. 96. 1337.

ARNAL-

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

1337. ARNALDUS CESCOMES, Archiepiſcopus Tarraconenſis, claruit anno 1337. Scripſit *Epiſtolas duas de Saracenis ab Hiſpaniâ pellendis*; quæ habentur apud Baluz. Miſcellan. Tom. ii. p. 267.

1337. GUALTERUS BURLÆUS, gente Anglus, *Doctor Planus & Perſpicuus* dictus, ſacerdos ſæcularis, ex nonnullorum tamen ſententiâ, Ordinis Franciſcani ſocius, Collegii Mertonenſis in Academiâ Oxonienſi alumnus, poſtea Lutetiam profectus, Magiſterii dignitatem non ſine ſummâ doctrinæ laude conſecutus eſt. Joannem Duns Scotum & Oxonii & Pariſiis docentem audivit: ejus tamen doctrinam Oxonium redux acerrimè impugnavit. Ob inſignem doctrinæ famam invictiſſimo Principi Edwardo iii. præceptor datus. Claruit, ſeu, ut alii, obiit anno 1337. Certè eo adhuc anno libris ſcribendis incubuit, annos natus 62. Scripſit *Commentarios in Sententias*, & *Philoſophica* innumera; ex quibus aliquot lucem viderunt, viz. *Expoſitio in libros Ethicorum Ariſtotelis, Venet.* 1521. *Quæſtiones in Phyſica Ariſtotelis, Venet.* 1501. *In Iſagogen Porphyrii, Gilbertum Porretanum, & Artem veterem, Venet.* 1497. 1509. *De intentione & remiſſione Formarum, Venet.* 1519. *Commentaria in libros Poſteriorum Ariſtotelis, Oxon.* 1517. 4°. *Venet.* 1552. 1504. 1537. *Tractatus de Materiâ & Formâ, & de Relativis. Oxon.* 1500. 4°. *De Vitis Philoſophorum,*—1472. 4°. Cætera dabit Balæus Cent. V. cap. 42. Pitſeus, p. 435.

1338. JOANNES DE JANDUNO, ſive de Gandavo, patriâ quippe Gandavienſis, Doctor Peruſinus, Theologus & Philoſophus non ignobilis, Ludovici Imp. partes adversùs Joannem xxii. Pontificem ſtrenuè tutatus eſt: quo nomine unà cum Marſilio Patavino à Pontifice excommunicatus eſt. Claruit anno 1338. quo *Libellum pro ſuperioritate Imperatoris* conſcripſit. Extat *Tractatus* iſte ſeu *Informatio de Nullitate. Proceſſum Joannis XXII. Papæ contra Ludovicum Imp. pro ſuperioritate Imperatoris in Temporalibus*, apud Goldaſtum Monarch. Tom. i. p. 18. *Quodlibetum* ejuſdem à Marſilio Ficino evulgatum, & *Commentaria in libros Sententiarum* ſe legiſſe teſtatur Goldaſtus *. Ego ſanè editionis locum & tempus nullâ diligentiâ reperire potui. Extant præterea Philoſophica pleraque, viz. *Quæſtiones in Phyſica Ariſtotelis, Venet.* 1501, 1544. *Florentiæ* 1485. *Commentaria in Metaphyſica ejuſdem, Venet.* 1525. *Quæſtiones in tres libros de Animâ, Vincentiæ* 1486. *Venet.* 1497, 1561. *in libros de Cœlo & Mundo, & in Averroem de Subſtantiâ Orbis, Venet.* 1488, 1501. & alia forſan, quæ minoris momenti ſunt.

* Præfat. ad Tom. i.

1340. BARLAAM, gente Calaber, ex urbe Seminariâ oriundus, Ordinis S. Baſilii Monachus, vir omni literarum ſcientiâ excultiſſimus, νοῆσαί τι ὀξὺς, καὶ τὰ νοηθέντα ἐξηγήσασθαι ἱκανώτατος, καὶ τὰ Εὐκλείδου καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Πλάτωνος ἐμμελετήσας, καὶ διαβόητος ἀεὶ ταῦτα ὤν, inquit Cantacuzenus *. Inter Latinos primùm educatus, cum Latinis contra Græcos ſenſit. Poſtea ad Græcorum caſtra tranſeuns, Latinos ſcriptis fortiter oppugnavit, Græcis tamen interim graviſſimæ litis anſam dedit. Theſſalonicam enim primò delatus in Græcorum Monachorum, eorum præſertim, qui ſe ἡσυχαστὰς nuncupabant, mores, inſtituta, & dogmata inquirere cœpit: cumq; quædam minùs orthodoxa ab iis foveri deprehendiſſet, Conſtantinopolim accurrit, à Joanne Cantacuzenno hoſpitio excipitur, Monachos hæreſeos apud Joannem Patriarcham accuſat, Gregorium Acyndynum ſibi Paraſtatem acciet. Monachi Gregorium Palamam ducem ſortiti rem ſuam ſtrenuè agunt, & hæreſeos crimen in Barlaamum rejiciunt. Barlaamus interim plurimis contra Latinos ſcriptis editis Andronici Imp. favorem demeretur; & Monaſterii S. Salvatoris CP. Abbas conſtituitur. Synodus tandem indicitur, anno circiter 1337. ſcriptis & argumentis utrinq; concurritur. Palamas lumen in monte Thabor Chriſto circumfuſum, increatum aliquid, & naturale ac coæternum Dei lumen fuiſſe contendit; Barlaam è contra lumen illud neq; ex divinâ eſſentiâ emanâſſe, nec divinam eſſentiam fuiſſe aſſeruit; & præterea corporeos oculos per nullam

* Hiſt. l. 2. c. 39.

nullam diviniorem potentiam adeò elevari posse, ut deitatem conspiciant. Synodus nil in utramq; partem definivit; Barlaami tamen procacitatem & in disputando petulantiam acri satis censurâ notavit: Palamæ autem non minùs quàm Barlaamo silentium indixit. Barlaamus injuriam sibi factam clamat; & Imperatoris favore subnixus, adversarios impugnare nequaquam cessat. Anno 1339. ab Alexio Imp. ut videtur, legatus, suscepto Avenionem itinere, coram Joanne Pontifice in Consistorio Cardinalium multis peroravit, ut Synodum Generalem pro disceptandis utrinq; controversiis indici suaderet. Surdis ille cecinit. Pontifex pacem noluit, nisi Ecclesia Græca penitùs succumberet. Constantinopolim igitur reversus Barlaamus, ad consueta se contulit studia. Claruit anno 1340. Anno sequente mortuo Andronico Imp. & Palamitis, qui Cantacuzenum in partes traxerant, omnia pro lubitu agentibus, Constantinopoli sese clàm subduxit, sæpiùs, & in frequentibus Synodis, post abitum damnatus & excommunicatus. Ipse interim in Occidente positus, ad Latinorum partes defecit, & Græcorum dogmata scriptis acriter oppugnavit, Episcopus Gyracensis sive Hieracensis in regno Neapolitano brevi post constitutus. Quo anno obierit, non constat. Nugas agunt, qui cum ob rerum gestarum ignorantiam contraria Barlaami scripta conciliare nequeant, eum in binos scriptores, alterum Monachum Græcum, alterum Episcopum Hieracensem, dissecant.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

SCRIPTA.

Liber contra Primatum Papæ, à Joanne Luido primùm Gr. Lat. editus *Oxonii* 1592. 4°. prodiit dein cum Salmasii adhuc pueri notis *Hanov.* 1608. 8°. ab eo tandem ætate provectiori libri de Primatu Papæ calci subnexus *Lugd. Bat.* 1645. 4°.

Λογιστικῆς, *sive Arithmetica Algebraica libri* vi. Gr. Lat. *Argentinæ* 1572. 8°. *Paris.* 1600. 4°.

Epistolæ ii. *ad amicos in Græciâ constitutos de Primatu Ecclesiæ Romanæ.* Lat. apud Bzovium ad an. 1331. §. 13.

Epistola ad Alexium Calochetum pro Latinis ante Episcopatum scripta, ibid. ad an. 1330. §. 59.

Responsio ad Demetrii Thessalonicensis Epistolam de Processione Sp. S. ibid. ad an. 1332. §. 5.

Probatio per Scripturas, quòd Spiritus S. procedat à Filio. ibid. ad an. 1333. §. 2.

Orationes pro unione Græcorum cum Ecclesiâ Romanâ ad Benedictum xii. Papam Avenione habitæ, ibid. ad an. 1339. §. 25.

Ethica secundùm Stoicos libri ii. Prodierunt unà cum Epistolis & Orationibus prædictis, Lat. apud Canisium Tom. vi. p. 4. & in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvi.

Tractatus ejusdem xviii. *de Processione Sp. S. adversùs Latinos, duos de unione Ecclesiarum, ac totidem de Primatu Papæ* se perlegisse testatur Leo Allatius de Consensu l. 2. c. 17. §. 1.

MAXIMUS PLANUDES, Monachus Græcus, vir utrâq; linguâ eruditus, & omnifariâ doctrinâ excultus, Andronico Imp. seniori apprimè charus, à quo ante annum 1327. unà cum Leone Orphanotropho Aquileiam legatus est, ut Venetos Græcis subiratos placaret. Claruit anno 1340. Scripsit adhuc anno 1353. Doctrinam ejus atq; eruditionem ipsi deprædicant adversarii. Sic enim illum jam diu defunctum alloquitur Bessario Cardinalis *Οὐ γὰρ ἂν ἐγὼ σοῦ ἀνδρῶν ἄριστε καὶ σοφώτατε κατηγοροίην, ὅτῳ πάσαις ἐξησκημένε παιδείαις, ὅτῳ δὲ διαβεβηκότος ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ θεωρίᾳ, καὶ διὰ πάντων τῶν μαθημάτων ἐληλυθότος, εὐδοκιμοῦντος δ' ἐν ἅπασι, πρὸς δὲ τῇ Ἑλλάδι καὶ τὴν Λατίνων γλῶτταν εἰς ἄκρον ἐξησκημένε. Non enim de te, vir optime atq; sapientissime, male sentirem; qui in omni disciplinarum exercitatione versatus es,* &c. 1340.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

SCRIPTA:

De Processione Spiritûs Sancti contra Latinos Liber seu Capita. Prodiit Gr. Lat. unà cum Responsionibus Bessarionis, & notis à Petro Arcudio inter Opuscula aurea edita *Romæ* 1630. 4°. p. 614.

Oratio in Sepulturam Christi, & B. Virginis Lamentationem, ab Axonio Latinè edita *Paris.* 1639. Quædam illius Græcè exhibet L. Allatius de lib. Ecclesiast. Græc. dissert. 2. p. 257.

Homilia ἀκέφαλος in SS. Petrum & Paulum, quam sub Gregorii Nysseni nomine Gr. Lat. separatim edidit Gretserus *Ingolstad.* 1620. à Cl. Lambecio * autoritate Codicum MSS. Planudi adjudicatur.

* Comment. l. 4. p. 56.

Epigrammatum Græcorum libri vii. qui Gr. prodierunt *Paris.* 1566. 4°. Gr. Lat. per Lubinum --- 1603. 4°. & cum Scholiis variorum *Francofurti* 1600. Planudem nostrum autorem, seu potiùs collectorem, habere vulgò censentur.

S. Augustini de Trinitate libri xv. à Planude *Græcè versi.* Versionis istius Capita nonnulla Græcè edita sunt *Romæ* 1630. Gr. Lat. per Leunclavium *Basil.* 1578. 8°. Integra extat MS. in Bibliothecâ Cæsareâ Vindobonensi, teste Lambecio Comment. l. 4. p. 159.

Dionysii Catonis Præcepta moralia, & Disticha, ab eodem *Græcè translata, & expositione interlineari illustrata*, prodierunt *Augustæ Vindel.* 1523. 8°. *Lugd. Bat.* 1598. 8°.

Scholia in Diophanti priores duos libros, à Gul. Xylandro unà cum Diophanto edita *Basil.* 1575.

Æsopi Fabulatoris Vita & Apologia, Gr. *Venet.* 1521. & innumeris aliis in locis.

Epistolæ cxxii. *Comparatio veris & hyemis, Oratio in S. Martyrem Diomedem, & Argumentationes* iii. *contra Latinos de Processione Sp. S.* extant Gr. MSS. in Bibliothecâ Cæsareâ, teste Lambecio Comment. p. 57, 328. Cætera ejus scripta enumerat Simlerus p. 498.

Dialogus ejus *de Grammaticâ*, & *Tractatus de Syntaxi* extant MSS. in Bibliothecâ Augustanâ. Vid. Indicem ejus p. 25.

1340. GREGORIUS ACINDYNUS, Monachus Græcus, Barlaami Sectator, Palamæ & Monachorum Hesychistarum, quin & Latinorum hostis acerrimus. Claruit anno 1340. Triennio circiter ante Barlaamo contra Palamam in Synodo CP. agenti astiterat, & unà cum eo gravem Synodi censuram expertus est. Ipse nihilominus, inquieti ingenii vir, Palamitas hæreseos palàm accusare non dubitavit. Quapropter à Josepho Patriarchâ in judicium vocatus anno 1341. in Synodo CP. Silentium sub anathematis pœnâ observare jussus est. Anno 1347. Cantacuzeno rerum potito, & Isidoro ad Patriarchatum CP. evecto, in frequentibus Synodis damnatus & excommunicatus, vitam deinceps obscuram & otiosam egit. Extat *Carmen Iambicum de hæresibus Gregorii Palamæ*, Gr. apud L. Allatium Græc. Orthod. Tom i. à pag. 756. ad 770. Fragmenta ii. Gr. Lat. apud eundem de Consensu l. 2. c. 16. §. 3. Habentur etiam Græcè MSS. in Bibliothecâ Bavaricâ Acindyni *libri* ii. (sed mutili) *de essentiâ & operatione Dei* adversùs Palamam, Gregoram, & Philotheum: quorum capitum Periochas Jac. Gretserus suis in Cantacuzeni Historiam notis inseruit, indeq; Bzovius Annalibus suis ad an. 1337. §. 8. Integrum Opus demum edidit Gretserus, *Ingolstad.* 1616. 4°.

1340. NILUS CABASILAS, Archiepiscopus Thessalonicensis, causæ Græcorum propugnator strenuus. Claruit anno 1340. Extant *Libri* ii. alter *de causis divisionum in Ecclesiâ*, alter *de Primatu Papæ*, editi Græcè *Londini* in 4°. sed absq; anni vel Typographi notâ, Gr. Lat. *Basil.* 1544. 4°. *Francofurti* 1555. 8°. cum notis Salmasii *Hanov.* 1608. 8°. & ad calcem operis sui de Primatu Papæ *Lugd. Bat.* 1645. 4°. In postremis hisce duabus editionibus accesse-

accesserunt Loca nonnulla ad idem argumentum spectantia, ex variis Nili scripta excerpta. Cæterùm scripsisse Nilus dicitur *Libros* XLIX. *de Processione Sp. S. adversùs Latinos*. Plurima ejus contra Ecclesiam Latinam Opuscula Manuscripta recenset Leo Allatius Dissert. de Nilis cap. 14. p. 49. SÆC. XIV. ab An. MCCC.

RICHARDUS HAMPOLUS, à nonnullis *Pampolitanus* malè appellatus, vero cognomine *Rollus*, gente Anglus, Patriâ Eboracensis, Theologiæ Doctor, Ordinis S. Augustini Eremita, prope Cœnobium sanctimonialium Hampolense, quatuor milliaribus à Doncastro in agro Eboracensi dissitum vitam egit eremiticam. Claruit anno 1340. Obiit anno 1349. in festo S. Michaelis, in Monasterio Hampolensi sepultus. Sancti titulum apud populares suos post obitum sortitus videtur. Habetur enim MS in Bibliothecâ Cottonianâ * Officium S. Richardi Hampolæ Eremitæ; in quo de vitâ & miraculis ejus agitur. 1340.

* Sub effigie Tiberii A. 15.

SCRIPTA.

De emendatione peccatoris, & de regulâ bene vivendi liber. Prodiit *Paris.* 1510. 4°.

Enarratio compendiosa & pia in Psalterium.

Enarratio in Cantica Vet. Testamenti in Ecclesiasticis Officiis usurpata.

Commentarius specialis in Psalmum XX.

Commentarius in Orationem Dominicam, Symbolum Apostolicum, & Symbolum Athanasii.

Commentarii in nonnulla loca Cantici Canticorum.

Commentarius brevis in Threnos Jeremiæ.

Enarratio brevis in aliquot capita Jobi.

Alia quædam Opuscula sacra, quæ unà cum suprà recensitis omnibus prodierunt *Colon.* 1536. f. & in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvi. p. 609. *Annotationes* ejus *in Apocalypsin*, & *Tractatus de vitâ activâ & contemplativâ*, extant MSS. in Bibliothecâ Cottonianâ loc. cit.

Stimulus Conscientiæ, opus versu Anglico concinnatum & in vii. partes distributum. Prima agit de naturâ humanâ, 2ª de mundo, 3ª de morte, 4ª de Purgatorio, 5ª de die judicii, 6ª de pœnis inferni, 7ª de gaudiis cœli. Id MS. vidi in Bibliothecâ Archiepiscopi Cantuariensis Lambethanâ in 4°.

Psalterium illum in linguam Anglicanam transtulisse, & in versum illum Davidis [ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaq;] judicium suum de necessitate Scripturarum vernacularum proposuisse ex MS. quodam Codice testatur RR. Usserius in Historiæ Dogmaticæ Controversiarum Specimine MS.

Cætera, quæ nondum sunt edita, à Baleo & Pitseo longo agmine recensentur, Manuscripta à Jamesio Eclog. par. 2. p. 35.

ROBERTUS HOLKOT, gente Anglus, Northamptoniæ natus, Ordinis Dominicani Monachus, Theologiæ Doctor & Professor in Academiâ Oxoniensi. Claruit anno 1340. Obiit in urbe patriâ anno 1349. peste extinctus, dum Ecclesiastici libro explicando incumberet. 1340.

SCRIPTA.

Commentaria, seu *Quæstiones in* iv. *libros Magistri Sententiarum.* Prodierunt *Lugduni* 1497. f. 1510. 4°. 1518.

Moralitates pulchræ Historiarum in usum Prædicatorum, quibus annectitur *Tabula aurea D. Thomæ super Evangelia & Epistolas totius anni. Venet.* 1505. *Paris.* 1510. 8°.

Lectiones ccxiii. *in librum Sapientiæ Solomonis*, quas nonnulli Reginaldo de Alnâ Ordinis Cisterciensis adjudicant. Extant *Spiræ* 1483. *Reuthlingæ* 1489. *Venet.* 1509, 1586. f.

SÆC. XIV. ab An. MCCC. *Lectura in Canticum Canticorum, & in septem priora Ecclesiastici Capita. Venet.* 1509.

Commentarius in Proverbia Solomonis, quem quidem alii Thomæ Gualensi ascribunt. Prodiit *Paris.* 1515.

Tractatus de imputabilitate peccati, Conferentiæ quædam super sententias, & aliæ aliquot *Quæstiones. Lugduni* 1497. f. 1518.

Commentarius in xii. *Prophetas Minores.* Extat MS. in Bibliothecâ Baliolensi *Oxon.* cod. 25.

Quodlibeta. MSS. in Bibliothecâ Pembrochianâ Cantab. cod. 108.

Allegoriæ utriusq; Testamenti. MSS. in Bibl. S. Petri Cant. cod. 174.

Sermones per totum annum. MSS. ibid. cod. 107.

Alia Holcoti Opera inedita dabit Altamura Biblioth. Prædicat. p. 126. & in Append. p. 479. Baleus Cent. V. cap. 84. Pitseus æt. xiv. p. 463.

1340. PHILIPPUS DE MONTE CALERIO, seu *de Januâ*, regione Subalpinâ oriundus; Ordinis Minorum Monachus, in Conventu Tolosano primùm professus, dein verò Lector Conventus Sacri Loci Paduæ. Claruit anno 1340. Extant *Conciones Dominicales totius anni*, quæ à Jansenio Canovâ Ordinis Minorum custode Cumano, Philippi consodale in compendium redactæ editæ sunt *Lugduni* 1510. *Quadragesimale, Conciones de Eucharistiâ, & Sermones de Sanctis:* quæ quidem omnia cum Concionibus Dominicalibus prodierunt *Lugduni* 1515. *Postilla super Evangelia Dominicalia* ab eodem anno 1352. conscripta habetur MS. in Biblioth. Pembrochianâ Cantab. cod. 51.

1340. HENRICUS DE URIMARIA, seu *Frimariâ*, natione Germanus, patriâ Thuringus, Ordinis Augustiniani Eremita, Sacræ Scripturæ & Philosophiæ Aristotelicæ studiosissimus, & in Academiâ Parisiensi Theologiæ Doctor. Claruit anno 1340. Effusam ejus erga pauperes benevolentiam, erga Deum pietatem insigni elogio cohonestant ex Jordano Jos. Pamphilus * & Possevinus †; qui charitatis quidem suæ egregium proferunt indicium; pietatem verò ejuscemodi depingunt, ut enthusiasticum aliquid traxisse non possimus non suspicari. Utcunq; verò uterq; multorum illi in vitâ & in morte miraculorum gloriam affingit. Obiit grandævus, postquam immanes renum ac vesicæ dolores biennio tulisset.

* Chron. Ord. Erem. p. 40.
† Apparat. Tom. i. p. 733.

SCRIPTA.

ADditiones ad libros Sententiarum. Prodierunt unà cum Ægidii Romani Commentariis *Colon.* 1513.

De quadruplici instinctu liber. Venet. 1498. alteri cuidam Henrico Ordinis Dominicani malè inscriptus.

Sermones de Passione Domini & de Sanctis. Hagenoæ 1513. & cum præcedente libro *Paris.* 1514.

Præceptorium, quod sub Nicolai Lyrani nomine sæpius excusum prodiit, isti à nonnullis adjudicatur.

Alia ejus Opera MSS. quamplurimà enumerant Jos. Pamphilus, & ex eo Ant. Possevinus locis citatis.

1340. LUPOLDUS BEBEMBURGIUS, sive *Babenbergius*, à nonnullis Ludolphus & Liutolfus dictus, natione Germanus, ex nobili familiâ de Bebemburche, Juris utriusque Professor, & in Academiâ Bononiensi Joannis Andreæ auditor, ex Canonico Moguntino, Herbipolensi, & Babenburgensi Episcopus Bambergensis factus est anno circiter 1340. Sic Trithemius & Pantaleon *. Sunt tamen qui Episcopalem apicem Lupoldo prorsus denegant. Extat *Liber* ad Rudolfum Saxoniæ Ducem *De zelo veterum Regum Galliæ & Germaniæ Principum*, in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvi. p. 88. item *Liber de Juribus Regni & Imperii* ad Baldvinum Trevirensem Archiepiscopum, *Argentinæ* 1508. 4°. Prodiit uterq; simul Tractatus *Paris.* 1540. *Colon.* 1564. 8°. *Basil.* 1497, 1566. *Argentinæ* 1603, 1609.

* De viris illust. Germ. par. 2. p. 328.

ALVA-

ALVARUS PELAGIUS, seu inverso ordine *Pelagius Alvarus*, natione Hispanus, Patriâ Gallæcus, natalibus non infimis solùm, sed & pudendis, ex Compostellanæ Diœceseos Clerico, & Decretorum Doctore Bononiensi, Minoritarum sodalis anno 1304. in generali Capitulo Assisii habito factus. Dein Pisis operam Theologiæ dedit; & Lutetiam profectus, Joannem Duns Scotum docentem audivit. Anno circiter 1329. Joannis XXII. Pontificis partes adversùs Michaelem Cæsenatem tutatus, Pœnitentiarius Apostolicus renunciatur. Anno 1332. xvi. Cal. Julii Coronensis in Achaiâ, ante annum 1340. Silvensis in Lusitaniâ Episcopus constitutus est. Quando obierit, parùm constat. Extant *de Planctu Ecclesiæ* ad Petrum Gomesium Franciscanorum Generalem libri ii. quos ante decennium conscriptos Alvarus Compostellæ correxit anno 1340. Prodierunt *Ulmæ* 1474. *Lugduni* 1517. *Venet.* 1560. *Summa Theologiæ, Ulmæ* 1474. *Collyrium Fidei adversùs Hæreses*, MS. in Bibliothecis Vaticanâ & Colbertinâ. *Sermo prolixus de visione animarum* coram Joanne XXII. Pontifice habitus, quo Joannis sententiam tuetur. MS. in Bibliothecâ Toletanâ. Alia ejus scripta recenset Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 15. 1340.

JOANNES CANTACUZENUS, patriâ Byzantinus, illustrissimâ Cantacuzenorum prosapiâ oriundus, patrem habuit Præfectum Peloponnesi, quem 21. annos natum puer adhuc amisit, matrem Theodoram Palæologinam, lectissimam fœminam, cui Michael I. Palæologus Imp. avunculus erat magnus. Postquam juventutem literis & militaris disciplinæ scientiâ haud vulgariter imbuisset, rebus Imperii summis tractandis admotus, in aulâ & urbe enitere cœpit. Uxorem duxit Irenem Andronici Asanis, Magni Ducis, filiam, Andronici senioris Imp. ex sorore neptim; & ex eâ liberos sex, tres mares, totidem fœminas suscepit. Principio ab Andronico seniore Imp. Sacro Cubiculo Præfectus, cùm Andronici Junioris, quocum singularem ab unguiculis amicitiam coluerat, partibus deprehenderetur addictus circa an. 1320. Imperatoris gratiam amisit: & ab Andronico juniore Magnus Domesticus, ac Thraciæ Præfectus constitutus est. Arreptis tandem Imperii fascibus anno circiter 1328. & exautorato avo, Andronicus junior Cantacuzenum honoribus atque opibus cumulavit; toti militiæ præfecit; Imperii collegam sibi expetivit, sed reluctantem non obtinuit; nil unquam eo inconsulto aut refragante egit; moriens deniq; anno 1341. Joannis Palæologi filii sui, pueri novennis, simul ac Imperii tutelam ei commisit. Strenuè non minùs quam fideliter provinciam sibi demandatam obiit Cantacuzenus; donec dissidia excitantibus Annâ Imperatrice, Joannis Imp. matre, Joanne Patriarchâ, aliisq; proceribus CPP. exeunte eodem anno Aulâ relictâ in Macedoniam secesserit, perduellis statim ab Annâ renunciatus. Ingens procerum ac militum numerus ad Cantacuzenum confestim accurrunt; eumque, diu reluctantem, purpuram Didymotichi induere compellunt. Anno sequente die xxi. Maii, à Lazaro Patriarchâ Hierosolymitano Imperator Hadrianopoli solenni pompâ coronatur. Bello per quinquennium gesto, Cantacuzenus victor evasit, captâq; ineunte anno 1347. Constantinopoli, Joanni Palæologo non iniquas pacis leges dedit; ut uterq; Imperium, dispari tamen, donec ad maturam ætatem perveniret Joannes, jure retineret, deinceps pari. Die xiii. Maii ab Isidoro Patriarcha CP. quem Joanni subrogârat, Imperator coronatus est; & post dies aliquot Helenam filiam Joanni Imp. cui olim desponsata fuerat, uxorem dedit. Parvo sanè tempore concordia inter Imperii collegas illibata mansit. Suspicionibus in inimicitias utrinq; exacerbatis, iterum ad arma deventum est. Victor Joannes Constantinopolim anno 1355. in potestatem redegit. Quarto post die Cantacuzenus, qui abdicationem Imperii dudum cogitaverat, & bellum civile diutiùs protrahere noluit, cui nondum ita attritæ erant vires, ut nulla resistendi copia daretur, in Monasterio Manganensi propè Constantinopolim sese ultrò ac lubens inclusit; mutato Joannis in Joasaphi seu Josaphati nomen, comam totondit, & Monachalem vestem induit; bellum usq; adeò detestatus, ut Matthæum filium Peloponnesi Despotam cum Joanne Palæologo armis de 1342.

Imperio

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

Imperio certantem autoritate paternâ inceptis abduceret, & suscepto in Peloponnesum itinere Joanni conciliaret. Ad Monasterium redux, pietatis & literarum studio se totum dedit, & historiâ rerum à se gestarum conscribendâ infœlicem senectutem oblectavit. Quot annis depositæ purpuræ superfuerit, parùm liquet; plures tamen superfuisse constat. Sunt qui ad annum usque 1374. eum pervenisse volunt. Scripsit hortante Nilo, & assumpto sibi Christoduli nomine fictitio, eleganti non minùs quàm diffuso stylo *Historiam rerum ab Andronicis duobus Imp. & seipso gestarum* ab anno 1320. ad an. 1357. libris iv. præmissâ Historiarum Operi *Genealogiâ* Imperatorum Andronicos antecedentium ab anno 1195. ad 1320. Verè de illo eruditissimus Cardinalis Bona *, *Eximius Historicus, sed res suas nimiùm extollens.* Suimet ipsius enim gesta magnificè utplurimum depingit; & in proprias laudes aliquoties excurrere non erubescit. Prodiit Historia ista Latinè ex Jac. Pontani versione unà cum ipsius & Gretseri notis *Ingolstad.* 1603. fol. Gr. Lat. cum utriusq; notis *Paris.* 1645. 3. Tom. f. Extant ejusdem *Orationes* iii. & *Apologiæ seu Assertiones* iv. *pro fide Christianâ adversùs Saracenos & Alcoranum*, Gr. Lat. curâ Rodolphi Gualteri editæ *Basil.* 1543. fol. & cum Alcorano *ibid.* 1555. Habentur etiam illius Ἀντιῤῥητικὰ, seu *Contradictiones adversùs Prochorum Cydonium*, MSS. in Bibliothecâ Vaticanâ.

* Notitia Autor. lib. de Divin. Psalmod. præmissa.

1342. CLEMENS VI. *Petrus Rogerius* antea appellatus, natione Gallus, patriâ Lemovicensis, ex oppido Monstrio, seu, ut alii, Monte Malo oriundus, Gulielmi filius, primùm Monachus, dein Abbas Cœnobii Casæ Dei in Arvernis Ordinis Benedictini; postea Lutetiam studiorum Theologicorum ergo profectus, Joanni xxii. Pontifici innotuit, à quo Prior S. Basilii Nemausensis, Abbas Fiscanensis in Normanniâ, Episcopus Atrebatensis, Archiepiscopus Senonensis, ac dein anno 1330. Rothomagensis successivè factus est, à Benedicto xii. Presbyter Cardinalis titulo SS. Nerei & Achillei anno 1337. renunciatus. Post mortem Benedicti anno 1342. die vii. Maii Pontifex Romanus Avenione electus est, die xix. coronatus. Ineunte Pontificatu, ut Romanos diuturnâ Pontificum absentiâ irritatos demulceret, Jubilæum ab anno centenario ad quinquagesimum reduxit: & Ludovicum Imp. jus in Italiâ armis persequentem hæreticum esse declaravit, & anathemate devinxit. Sæpiùs à Ludovico postea de absolutione interpellatus, nullâ aliâ lege eam concedere voluit; nisi Ludovicus Occamum dederet, acta contra Pontifices cassaret; edicto sanciret Imperium esse sedis Romanæ beneficium, sese hæreticum esse confiteretur, Imperium deponeret nec nisi Papâ volente resumeret. Tam iniquas conditiones recusantem Ludovicum anno 1346. iterato anathemati innodavit; & Electoribus alium sibi Imperatorem brevi eligere præcepit, ni malint à Pontifice sibi regem dari. Anno 1348. Avenionem civitatem à Joannâ Neapolis & Siciliæ Reginâ emit; eamq; paulò pòst excommunicavit. Obiit Avenione anno 1352. die vi. Decembr. Extat *Epistola Encyclica adversùs Hæreticos flagellantes* Concil. Tom. xi. p. 1876. *alia de Episcopatu Ostiensi* apud Baluz. Miscellan. Tom. iv. p. 508. *aliæ* x. apud Bzovium ad an. 1342. &c. *aliæ* xxx. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. iii. ad an. 1342. &c. *aliæ* ccxii. ibid. in Regesto Pontif. p. 263. *aliæ* xvii. apud eundem Tom. iv. ad an. 1351. 1352. *aliæ* xxxix. ibid. in Regesto Pontif. p. 1. *Epistolarum & Decretalium* ejus volumina plura exstant MSS. in Bibliothecâ Vaticanâ, *Propositiones* ejus adhuc Archiepiscopi Rothomagensis coram Papâ & Cardinalibus in Consistorio factæ MSS. in Bibliothecâ Pembrochianâ Cantab. cod. 89. num. 1. Cætera dabit Lud. Jacob à S. Carolo Biblioth. Pontif. p. 55.

1343. BARTHOLOMÆUS DE URBINO, gente Italus, Patriâ Urbinas, Augustini Triumphi discipulus, Ordinis Eremitarum Augustinianorum sodalis, Parisiis ac Bononiæ in scholis Theologicis versatus, inter clarissimos sæculi sui Scriptores nomen tulit. Claruit anno 1343. quo circiter tempore Episcopus Urbinas à Clemente VI. Papâ constitutus est. Autoritatis enim Pontificiæ, quam scripto adversus Ludovici Imp. sequaces

ces propugnavit, pugil fortissimus summam apud Pontifices Romanos gratiam meruit. Obiit anno 1350. Augustini & Ambrosii Operum assiduus Lector, utriusque sententias maxime insignes excerpsit, & in Alphabeti ordinem digestis Milleloquii nomen indidit. Prodiit *Milleloquium S. Augustini* (ab Augustino quidem præceptore ejus inchoatum, à Bartholomæo absolutum) *Lugduni* 1555. *Milleloquium S. Ambrosii, Lugduni* 1556. *Tractatus contra errores qui inventi fuerunt tempore Ludovici Ducis Bavariæ*, MS. habetur in Conventu Augustinianorum Romano. Erroris illum Occamum, Marsilium, aliosque justi Principum in temporalibus suprematûs assertores notare arbitror. Scripsit adhuc *Tractatum de quatuor donis. De bello spirituali libros* ii. *Expositionem Evangeliorum Quadragesimalium, & Compendium libri Ægidii Romani de regimine principum*; quæ nondum, quod sciam, tenebris emerserunt.

NICEPHORUS GREGORAS, seu potiùs Gregoræ filius, patriâ Byzantinus, anno circiter 1295. natus, Juvenis adhuc Joanne Glycy Patriarchâ familiarissimè utebatur, & ab eo eloquentiæ scientiam hausit. Provectior factus Theodori Metochitæ amicitiam coluit, Astronomiam ab eo didicit, eique filii ad instar charus fuit. Annos xxvii. natus Andronici Imp. gratiam ambire cœpit; habitâq; in laudem ejus oratione Panegyricâ, Chartophylax Ecclesiasticus creatus est. Anno 1325. ab Imperatore ad Cralen Triballorum seu Serviorum principem legatus, multis difficultatibus ac periculis superatis, rem tandem fœliciter gessit. Anno 1327. Andronico seniore à nepote suo devicto, Gregoras qui avi partibus constanter adhæserat, in calamitatis partem venit; atq; ei post quinquennium morienti adfuit, mortuo parentavit. Theodorum etiam Metochitam post paucos dies defunctum funebri oratione laudavit. Mortuo seniore, in junioris Andronici aulâ versatus est. Anno 1334. Legatis Joannis XXII. Pontificis Constantinopolim appellentibus, & colloquium de religione postulantibus, Gregorâs qui ob eximiam doctrinam disputatoribus Theologis adjungendus erat, disputationem omni modo declinandam esse suasit & obtinuit. Anno circiter 1338. Barlaamum lites in Ecclesiâ Græcâ serentem autoritate suâ oppugnavit. Anno 1341. Andronicum juniorem Imp. defunctum è rostris inter exequias laudavit. Claruit anno 1345. quo circiter tempore ad Historiam condendam se accinxit; & Gregorii Acindyni partes adversùs Palamam fortiter tutatus est. Habitâ itaq; à Callistrato Patriarcha Synodo unà cum reliquis Acindynistis damnatus, & ad silentium sub anathematis pœnâ adactus est. Sententiam ille indignatus, in Christi Monasterium secessit; & emissis ubiq; procacibus scriptis Imperatorem ac Patriarcham injuriæ, Ecclesiam Græcam corruptelæ, Monachos ignaviæ, luxuriæ, & hæreseos accusare non desiit. Quapropter à Cantacuzeno Imp. in Monasterio Christi manere jussus, qualecunq; colloquii ac literarum commercium interdictum habuit. Anno 1355. Cantacuzenus, Imperio deposito, controversias Theologicas, & Gregoræ criminationes Synodi judicio subjecit; & præsentem hominem calumniæ & mendacii convicit. Quamdiu certamini huic superfuerit Gregoras, non constat. 1345.

SCRIPTA.

Historiæ Byzantinæ libri xi. à captâ per Latinos Constantinopoli usq; ad Andronici junioris obitum, seu ab anno 1204. ad 1341. De eâ tale fert judicium Lipsius *. *Scripsit Historiam pariter ac Nicetas Choniates, sed nequaquam pari castigatione aut industriâ, & vitia plura traxit sui ævi. Superfluit aut evagatur; & res orationesq; proprias miscet indecorè, immò ineptè: judicia tamen ejus crebra, & plerunq; recta: causæ eventuum curiosè posita: pietas inculcata, & multa opportunè ad primam illam causam relegata, id est, ad Deum. Sanè providentiam & fatum non alius scriptor asserit magis.* Magnam sibi ac Andronico juniori Imp. injuriam à Gregorâ factum esse, veritatemq; rerum gestarum mendaciis plerunq; ac calumniis offuscatam esse acerbè satis conqueritur Cantacuzenus.

* Politic. l. 1. c. 9. §. 12.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

tacuzenus. Certè cœco affectu eum in Andronici senioris passim abreptum esse partes nullus non agnoscit, *multaque illum de se parùm decorè locutum esse* jure merito notat Cl. Card. Bona *. Ea quæ à Michaele Palæologo usq; ad Catelanorum ab Andronico seniore defectionem libris 4°, 5°, 6°, & 7°. scripsit, ex Georgii Pachymeris Historiâ in compendium redactâ ferè mutuatum esse Gregoram observat Wolfius. Prodiit Gregoræ Historia Lat. interprete Hieronymo Wolfio, *Paris.* 1567. f. *Francofurti* 1568, 1587. f. Gr. Lat. cum Wolfii notis *Basil.* 1562. f. *Genevæ* 1615. f. Fragmenta quædam, quæ in editis exemplaribus libro octavo deerant, Gr. Lat. ad calcem Breviarii Nicephori Patriarchæ CP. edidit Dion. Petavius *Paris.* 1616. 8°.

* Notitia Auctorum lib. de Divin. Psalmod. præmissa.

Oratio in obitum Theodori Metochitæ, prodiit Gr. Lat. ad calcem Metochitæ *Lugd. Bat.* 1618. ad calcem Glycæ *Paris.* 1660.

Commentarius seu *Scholia in Synesium de Insomniis.* Prodierunt cum Synesii Operibus Gr. *Paris.* 1553. Gr. Lat. *ibid.* 1613.

Passio Cordati Corinthii, aliorumque Martyrum Achæorum, Gr. Lat. ab Henschenio & Papebrochio cum notis edita inter Acta Sanctorum, Martii x.

Disputatio contra Palamam præsente Imperatore Joanne Palæologo habita. MS. in Bibliothecâ Augustanâ. Vid. Indicem ejus anno 1675. editum, p. 41.

Technologia Grammatica, atq; *Orationes* ii. MSS. ibidem. p. 64.

Contra Synodum, quæ pro Palamâ contra Barlaamum & Acindynum sententiam tulit, libri x. quorum Excerpta exstare MSS. in Bibliothecâ Vaticanâ notat Gesnerus.

Demonstratio de emendando tempore Paschatis. MS. in Bibliothecâ Bavaricâ. Summa ejus habetur libro 8°. Historiæ. Alia ejus Opuscula Manuscripta quamplurima ex Bibliothecâ Vaticanâ recenset Ant. Possevinus ad calcem Apparat. sacr. p. 13. *Tractatum illius de Constructione Globi* in Bibliothecâ Regis nostri MS. vidi.

1345. THOMAS DE ARGENTINA, natione Germanus, patriâ Argentoratensis, unde nomen traxit, Theologus Parisiensis, Ordinis S. Augustini Eremita, claruit anno 1345. quo prior Generalis Ordinis in triennium more consueto in Conventu Parisiis habito electus est V. Id. Julii. Anno 1348. in Capitulo Papiensi, atq; iterum 1351. in Basileensi magistratus ei in alia triennia prorogatus est, uti & in Conventu Perusino anno 1354. Obiit Viennæ anno 1357. Extant *Commentarii in iv. libros Magistri Sententiarum*, *Argentinæ* 1490. *Venet.* 1564. *Genuæ* 1585. & alibi edita. Cæterùm alius à nostro fuit Thomas de Argentinâ, Ordinis Prædicatorum; qui claruit anno 1495. & scripsit *Sermones, Meditationes, Epistolas, & Quæstiones:* de quibus Trithemius & Simlerus. Ea quidem nondum edita fuisse arbitror.

1347. THEOPHANES, natione Græcus, Archiepiscopus Nicænus, claruit anno 1347. Gregorii Acindyni æqualis. Scripsit insigne *Opus adversus Judæos*, in duos Tomos divisum, & *Concordiam Veteris ac Novi Testamenti* adversus eosdem: quibus fidei Christianæ veritatem fusè astruit, & Messiam jamdiu advenisse invictè probat. Accuratam simul ac prolixam utriusq; Operis Analysin exhibet Possevinus Apparat. Tom. ii. p 470. Habentur MSS. in Collegio Societatis Iesu Romano à Fr. Turriano donata. Ejusdem *Poemata* quædam à Gonsalvo Poncio Latinè versa sunt atq; evulgata *Romæ* 1590. 8°. *Epistola doctrinalis ad Sacerdotes suæ provinciæ, quodnam sit Sacerdotis munus, & officium ostendens*; atq; *altera ad Nicænos de Christiani munere*, ubi Acindynistarum æque ac Judæorum consortium fugiendum esse docet, asservantur MSS. in Bibliothecâ Vaticanâ teste Possevino Append. ad Apparat. Sacr. p. 16.

1347. RICHARDUS FITZ-RALPH, seu Richardus Radulphus, gente Hibernus, Patriâ Dundalkensis, aliis tamen Anglus, Theologiæ Professor in Academiâ Oxoniensi, Joannis Baconthorpii discipulus, Edvardo III. Angliæ Regi summo in precio habitus, à quo primùm Decanus Lychefeldensis, dein anno 1333. Cancellarius Oxoniensis constitutus est. Anno 1347. Archiepi-

scopus

scopus Armachanus in Hiberniâ à Clemente vj. Papâ jure Provisionis renunciatus est, Exoniæ à Joanne Grandisono Episcopo viii. Id. Jul. consecratus. Capitales & ante & post susceptum Episcopatum cum Fraterculis Mendicantibus inimicitiæ intercesserunt; quorum vanam ac superbam paupertatem Oxonii in lecturis Theologicis falsè vellicare solebat, Episcopus verò factus acriori calamo confixit. Quin & in Angliam anno 1356. trajiciens, habitis Londini concionibus, novem contra eos conclusiones evulgavit. Fraterculi eum hæreseos apud Pontificem confestim accusant, & Avenionem citari curant. Illuc profectus, per triennium hæsit; ibiq; nondum finitâ lite decessit anno 1360. xvi. Cal. Decembris. SÆC. XIV. ab An. MCCC.

SCRIPTA.

Sermones iv. *ad Crucem Londoniensem anno* 1356. *habiti, atq; alii de laudibus S. Deiparæ.*

Summa, seu libri xix. *adversùs errores Armenorum. Paris.* 1612.

Defensio Curatorum adversùs Fratres Mendicantes, seu Oratio coram Papâ & Cardinalibus Avenione anno 1357. habita. Prodiit *Paris.* 1496, 1625. 8°. 1633. & cum Rogerii de Conway defensione Mendicantium adversùs Armachanum apud Goldastum Monarch. Tom. ii. p. 1392. Prodierunt omnia simul ista Opuscula curâ Joannis Sudoris *Paris.* 1511.

Sermonum Liber. MS. extitit penès Cl. Waræum *, & in Bibliothecâ Collegii Novi Oxon. vol. 82. Codex Waræanus penès Cl. Tenisonum nunc asservatur, continetq; innumeros ferè Sermones de Tempore & Sanctis, ab anno 1345. ad 1351. habitos. Voluminis calci adnectuntur, præter orationem præcedentem, *Propositio* ex parte Regis Angliæ in Consistorio pro gratiâ Jubilæi Anglis obtinendâ anno 1344. mense Augusto. *Propositio* ex parte Prælatorum & omnium Curatorum totius Ecclesiæ coram Papâ in Consistorio anno 1350. die v. Julii adversùs Ordines Mendicantes. *Responsio* ad objectiones Mendicantium. *Informationes & motiva.* Domini Armachani super declaratione de illâ extravagante Joanninâ, *Vas Electionis.* * Comment. de Præsul. Hibern. p. 21.

Commentarius in Sententias. MS. in Bibl. Orialensi Oxon. vol. 6.

Novum Christi Testamentum Hibernicè conversum ab Armachano in quodam Ecclesiæ suæ muro paulo ante mortem occultatum ac tandem anno 1530. repertum esse memorat Baleus †, qui versionem ab ipsomet Armachano confectam esse non malè conjicit. Integrum enim Bibliorum Codicem ab eodem Hibernicè conversum in Hiberniâ sæculo postremo superfuisse fidem facit Joannes Foxus ||. Plurimaq; hujusmodi Bibliorum fragmenta in Hibernia passim extare prodit dignissimus Armachani successor Cl. Usserius in Historiæ Dogmaticæ Controversiarum inter Orthodoxos & Pontificios Specimine MS. quod Reverendissimi in Christo Patris ac Domini, Gulielmi Archiepiscopi Cantuariensis favore penès me asservatur. † Cent. 14. cap. 97. || Martyrolog. Anglic. Tom. i. p. 381. * De Script. Hibern. l. 1. c. 10.

Plura alia recensent Waræus *, & Baleus †. Manuscripta, quæ extant, dabit Jamesius Eclog. par. 2. p. 9. † Cent. 5. cap. 94. Cent. 14. cap. 97.

JOANNES HONSEMIUS, aliis HOXSEMIUS, natione Belga, Hutgardiæ in Provinciâ Leodiensi natus, Philosophiæ & Jurisprudentiæ scientias, quas in Academiis Gallicis hauserat, in Patria publicè professus est, Ecclesiæ Leodiensis S. Lamberti Canonicus & Scholasticus factus. Claruit anno 1348. pro tuendâ Ecclesiæ suæ ditione ad Pontificem Romanum, Galliæ Regem, & Brabantiæ Ducem sæpiùs legatus. *Historiam & res gestas Episcoporum Leodicensium*, ab Ægidio Aureæ Vallis Monacho Cisterciensi superioris sæculi literis consignatam, ipse ab anno 1247. quo desiit Ægidius, ad annum 1348. produxit. Utriusq; Historiam inter ejusdem argumenti Scriptores alios evulgavit Joannes Chapeavillus Leodii 1613. 1348.

THOMAS BRADWARDINUS, natione Anglus, Hatfeldiæ in agro Suffolciensi (sic Godvinus ||) Hartfeldiæ in Diœcesi Cicestriensi (sic Baleus *, cui potiùs assentirem) natus, *Doctor Profundus* appellatus, Oxonii in 1348. || Com. de Præsul. Angl. par. 1. p. 160. * Cent. 5. cap. 87.

SÆC. XIV. ab An. MCCC. in Collegio Mertonensi educatus, ubi Procuratoris munere anno 1325. fungebatur, postea Theologiæ Doctoratu insignitus. In aulam à Joanne Stratfordo Archiepiscopo Cantuariensi accitus Edvardi iii. Regis confessionibus præfectus est, Canonicatu Lincolniensi, & Cancellariatu Ecclesiæ Cathedralis Paulinæ Londinensis donatus. Confessionibus regiis admotus, Regem per Galliam arma victricia circumferentem secutus est; vitæ sanctimoniâ & puritate adeò ubiq; conspicuus; ut non defuerint, qui insignes Edvardi victorias hujus potiùs precibus ac pietati, quàm militum fortitudini & ducis solertiæ acceptas referant. Anno 1348. mortuo Stratfordo Archiepiscopus Cantuariensis à Capitulo Cantuariensi electus est; Rege tamen ac Pontifice Joannem Uffordum præponentibus, dignitate quidem tunc temporis excidit: Uffordo verò mense Junio ante consecrationem defuncto, à Capitulo iterum electus est, à Rege simul ac Pontifice confirmatus, & à Bertrando Cardinale Avenione consecratus. In Angliam redux, vix quadraginta diebus consecrationi suæ superstes Londini obiit, Cantuariæ nondum inthronizatus.

SCRIPTA.

DE *Causâ Dei & de veritate Causarum contra Pelagium libri* iii. quos ex Prælectionibus Oxonii habitis Mertonensium suorum rogatu Cancellarius jam Londinensis digessit. Prodierunt curâ Cl. Henrici Savilii *Londini* 1618. f.

Geometrica Speculativa, Parif. 1530. *Arithmetica Speculativa, Parif.* 1502. utraq; simul, *Parif.* 1512.

Tractatus Proportionum. Venet. 1505.

Plura alia Bradwardini Opera inedita recenset Baleus Cent. v. cap. 87. & Altamura Biblioth. Prædicat. p. 133, 489. qui eum Dominicanum fuisse somniat.

1350. FRANCISCUS PETRARCHA, gente Italus, Aretii in Tusciâ, vel, ut alii habent, Ancisæ agri Florentini, majorum Petrarchæ sedis, Patre Florentino exule natus anno 1304. die xx. Julii. Avenione & Carpentorati in Galliâ liberalibus disciplinis institutus est, Dante Aligerio Præceptore usus. Juris studio per quinquennium Montispessulani, per triennium Bononiæ incubuit. Anno 1327. sublato è vivis Patre, qui ad juris scientiam excolendam illum ferè invitum adegerat, Bononiâ Avenionem rediit. A Joanne Cardinale Columnâ inter domesticos ascitus Galliam & Italiam peragravit. Mox amœnam quandam Galliæ vallem, quam incolæ Clausam vocant, decimo quinto lapide ab Avenione remotam, studiis suis sedem delegit. Sede privatâ delitescens, famâ tamen nequaquam delituit vir ingenio, eloquentiâ, facultate Poeticâ, & ignotâ tot sæculis Latinæ linguæ elegantiâ sæculi sui Princeps: nec minùs pius quàm doctus, qui solutos ævi sui, & inprimis aulæ Romanæ, mores acri calamo flagellavit. Nondum annos 36. natus, Romam & Lutetiam uno eodemq; die ad lauream accipiendam evocatus est. Romam profectus, anno 1341. die Resurrectionis Dominicæ, Id. April. in Capitolio adstante Senatu ingentiq; procerum Romanorum & advenarum catervâ ab Urso Senatore laureâ redimitus est: Clausam repetiturus Ecclesiæ Parmensis Archidiaconatum donum accepit. Latibulo demum Gallico egressus, ac plura loca circumvagatus, jam senex Patavinum Canonicum egit. Cardinalis etiam à Benedicto xii. creandus, nisi sororis suæ, virginis elegantissimæ, stuprum Pontifici denegasset: sint licèt, qui Petrarchæ nullam fuisse sororem contendant. Claruit anno 1350. Summis Orbis Christiani Principibus, qui ab eloquenti Petrarchæ Musâ celebrari certatim ambiebant, præcharissimus, Arquatæ in agro Patavino consenuit, ibiq; tandem apoplexiâ correptus obiit anno 1374. die xiv. Julii septuagenario unico die minor; insigni pompâ elatus, & magnifico sepulchro conditus. Unicum de eo Erasmi elogium apponam. *Reflorescentis*, inquit *, *eloquentiæ Princeps apud Italos videtur fuisse Franciscus Petrarcha, suâ ætate celebris ac magnus: nunc vix est in manibus: ingenium*

* Ciceronian.

ingenium ardens, magna verum cognitio, nec mediocris eloquendi vis. Est tamen in eo ubi desideres linguæ Latinæ peritiam, & tota dictio resipit sæculi prioris horrorem. SÆC. XIV. ab An. MCCC.

OPERA.

De *Vitâ Solitariâ libri.* ii.

De Remediis utriusq; fortunæ libri ii. quos, antequam castrentur, legi prohibet Index Romanus. Prodierunt seorsim *Lugduni* 1577. 8°.

De otio Religiosorum libri ii.

De verâ sapientiâ Dialogorum libri ii.

De contemptu mundi sive Secretorum Dialogi iii.

Psalmi Pœnitentiales vii. et Confessionales ix. Prodierunt ad finem Ludolphi Carthus. in Psalterium Exposit. Lugduni m.ccccc.xviii.

De republicâ optimè administrandâ liber.

De officio & virtutibus Imperatoris liber.

Rerum memorandarum libri iv.

Epitome vitarum virorum illustrium. Prodiit cum præcedente Opere *Basil.* 1563.

De pacificandâ Italiâ exhortatio.

Ad veteres Rom. reip. defensores oratio.

De libertate capessendâ hortatoria.

De obedientiâ & fide uxoriâ.

De Avaritiâ vitandâ Oratio.

Itinerarium Syriacum.

De rebus familiaribus Epistolarum libri viii.

Epistolarum ad quosdam ex veteribus illustriorum liber.

De rebus senilibus & familiaribus Epistolarum libri xvi.

Epistolarum variarum liber. Ex Epistolis Petrarchæ, xv. quæ de Juribus Imperii Romani contra Papam agunt, habentur apud Goldastum Monarch. Tom. ii. p. 1345. & seorsim prodierunt *Argentinæ* 1555. 4°.

De sui ipsius & aliorum ignorantiâ liber. Prodiit seorsim *Genevæ* 1609. 12°.

Apologia contra Gallum.

Invectivarum contra Medicum quendam libri iv.

De laureâ sumendâ consolatoria Epistolæ libris v.

Bucolicorum Eclogæ xii. *Basil.* 1546. 8°.

Africa, sive de Bello Punico libri ix. *Venet.* 1570. 4°.

Epistolarum metricarum libri iii.

Testamentum.

Poemata plurima linguâ Thuscâ, quæ ob amorem Lauræ juvenis adhuc lusit. *Venet.* 1515, 1545. 4°. 1553. 4°. 1596. 8°.

Prodierunt omnia Petrarchæ Opera in iv. Tomos distincta *Basil.* 1554, 1581. Prodierunt antea ex iis multa *ibid.* 1496. f.

Itinerarium ad sepulchrum Domini. MS. in Bibliothecâ Collegii Novi Oxon. cod. 181. num. 3. *Tractatus de Florentiâ,* MS. in Bibl. Magdalenensi Oxon. cod. 152. *De Gualtero Marchione & Grysildâ ejus uxore* liber, MS. in Bibliothecâ S. Benedicti Cantab. cod. 4. 85.

Liber de Vitis Cæsarum & Pontificum Romanorum usq; ad sua tempora, atq; *alius de Herculum numero,* habentur MSS. in Bibliothecâ Vaticanâ. Prior prodiit Italicè *Venet.* 1534. 8°.

Liber de Casibus virorum illustrium, & Epistolarum familiarium libri xv. nondum editi, extant MSS. in Bibliothecâ Colbertinâ, teste Oudino Supplem. p. 620.

Ars Punctuandi, MS. in Bibliothecâ Augustanâ. Index MSS. Bibl. August. p. 50.

Plura de Petrarchâ, ejusq; scriptis, Lectorem affatim edocebit Jac. Philippus Thomasinus, Episcopus Æmoniensis, in Petrarchâ redivivo, *Patavii* secundâ vice edito 1650.

JOANNES BECANUS, sive *de* BEKA, natione Belga, Ecclesiæ Ultrajectinæ Canonicus, claruit anno 1350. Scripsit, ad Gulielmum Hollandiæ 1350.

SÆC. XIV. ab An. MCCC. Comitem, *Chronicon Ecclesiæ & Episcoporum Ultrajectensium, Comitumq; Hollandiæ*, à temporibus S. Willibrordi, primi Episcopi, usq; ad annum 1346. Continuavit id ad annum 1524. Gulielmus Hedam, Decanus Harlemensis, & Præpositus Arnhemiensis. Prodiit cum Hedami Continuatione, & Bernardi Furmerii notis, *Franekeræ* 1611. 4°. sed multis mendis scatet hæc editio. Auctior ac longè emendatior est, quæ cum Arnoldi Buchellii notis historicis, & duplici Appendice Lamb. Hortensii & Suffridi Petri, prodiit *Ultrajecti* 1643. f.

1350. ALBERICUS DE ROSATE, sive *Roxiati*, à patriâ *Bergomensis* vulgò appellatus, Juris Pontificii Doctor. Claruit anno 1350. Extat *Commentarius in librum sextum Decretalium, & de statutis libri* iv. inter Tractatus illustrium Jurisconsultorum *Venet.* 1584. item *Dictionarium Juris Civilis & Canonici*, *Venet.* 1573, 1601.

1350. NICOLAUS CABASILAS, Nili Cabasilæ Thessalonicensis, aliorumq; duorum Archiepiscoporum ex sorore nepos, primùm quidem Sacellii Curator; quo munere perfungens, missus est à Joanne Patriarchâ CP. anno circiter 1346. ad Cantacuzenum Imp. ut imperium deponere ei persuaderet. Anno 1347. à Cantacuzeno Constantinopolim recèns expugnatam ingresso ad Annam Imperatricem in Palatium legatus est; ut pacis conditiones ei à victore latas proponeret. Mortuo demum Nilo patruo, ei in sede Thessalonicensi successit. Claruit anno 1350. Scriptor sanè doctissimus, Latinorum verò hostis acerrimus. De tempore obitûs silent Autores.

SCRIPTA.

Liturgiæ Expositio, seu *Compendiosa interpretatio in Divinum Officium.* Extat Gr. Lat. in Auctuario Patrum *Paris.* 1624. Tom. ii. p. 200. Latinè prodierat *Venet.* 1545. *Antverp.* 1560.

De Vitâ in Christo libri vi. in quibus præcipuè agitur de vi & virtute trium Sacramentorum, Baptismi, Confirmationis & Eucharistiæ. Latinè eos vertit, & cum Philippi Solitarii Dioptrâ, & Gretseri notis edidit Jac. Pontanus *Ingolstad.* 1604. 4°.

Oratio contra Fœneratores, Lat. à Pontano edita *ibidem.* Prodiit eadem Græcè, mutila *Augustæ-Vindel.* integra cum Oratione S. Epiphanii in sepulturam Christi, *Samoscii* 1604. 4°.

Habentur omnia Nicolai Opera hactenus recensita Latinè in Bibliothecâ Patrum Tom. xxvi.

Encomium S. Theodoræ viduæ. Gr. Lat. apud Henschenium April. v.

Commentarius in librum tertium magnæ Constructionis Ptolemæi. Prodiit *Basil.* 1530. f.

Index MSS. Bibl. August. p. 89. *Schemata quædam Astrologica* habentur MSS. in Bibliothecâ Augustanâ.

Observationum in visionem iv. *animalium Ezechielis liber*, extat Gr. MS. in Bibliothecâ Vaticanâ.

Librum Nicolai *de Processione Sp. S. adversùs Latinos, aliumq;* ejusdem argumenti *contra Thomam Aquinatem* memorat Leo Allatius de Consensu l. 2. c. 18. §. 9. qui plura alia ejusdem Opuscula MSS. recenset Dissert. de Nilis p. 55.

1350. JOANNES THAULERUS, natione Germanus, Ordinis Dominicani in Conventu Coloniensi Monachus. Vixit circa an. 1350. & Argentorati pariter ac Coloniæ concionibus inclaruit. Scripsit vernaculo sermone Opuscula complura, pietati & devotioni inservientia: difficillimis sententiarum ambagibus & obscuro stylo, recepto mysticorum Theologorum more, usus. Scriptorum illius præcipua ex Germano idiomate in Latinum vertit Laurentius Surius, atq; edidit ordine sequenti.

Conciones de Tempore.

Conciones de Sanctis. Utræq; simul prodierunt *Lugduni* 1557.

De veris virtutibus, & institutionibus divinis, seorsim *Colon.* 1587.

Epistolæ

Epistolæ piæ.
Prophetia de plagis nostri temporis.
Cantica spiritualia animæ Deum amantis.
De novem rupibus, sive gradibus Christianæ perfectionis.
Speculum lucidissimum, & exemplar D. N. Iesu Christi.
Convivium M. Echardi jucundum & pium.
Colloquium Theologi & Mendici.
Oratio fidelis præparatoria ad mortem.
Præparationes V. notabiles ad mortem fœlicem.
De X. cæcitatibus, & xiv. divini amoris radicibus libellus.

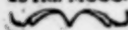
Quæ quidem omnia, exceptis Sermonibus, non tam Thauleri sunt Opera, quàm ex Thauleri aliorumq; scriptis contexta. Utcunq; sub Thauleri nomine prodierunt, *Colon.* 1548. 8°. 1603. 4°. 1572.

ROGERUS CONNOVIUS, seu de *Conway*, gente Anglus, Patriâ Cambro-britannus, ex Connovio antiquissimo oppido littorali originem & cognomen sortitus. Juvenis adhuc in Familiam Franciscanam adscitus, ad Academiam Oxoniensem à consodalibus Minoritis missus est. Theologiam ac Philosophiam Scholasticam probè edoctus, insulas Doctorales & egregiam eruditionis famam retulit. Quo nomine primarius Theologiæ professor, ac demum totius Angliæ Minister Provincialis a suis constitutus est. Claruit anno 1350. Ingens tunc temporis, inter Clerum Secularem atq; Ordines Mendicantes exardescebat controversia de Confessionibus audiendis, aliisque Pastoris muneribus obeundis, quæ Mendicantes conculcatâ Canonum autoritate sibi passim arripuerunt. Cleri causam egit Richardus Archiepiscopus Armachanus. Pro Mendicantibus in arenam descendit Rogerus noster, qui *de Confessionibus per Regulares audiendis contra informationes Armachani librum* edidit. Prodiit is unà cum Armachani opere *Paris.* 1496, 1511. & apud Goldastum Monarch. Tom. ii. p. 1392. Ejusdem *Quæstiones* iii. *de Christi paupertate & dominio temporali* MSS. penès Waddingum extiterunt. Reliqua illius scripta enumerant Baleus Cent. vi. cap. 7. & Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 312. Cæterùm Rogerus Londini obiit anno 1360. in Cœnobio Minoritarum sepultus. 1350.

INNOCENTIUS VI. *Stephanus* antea appellatus, gente Gallus, Patriâ Lemovicensis, Alberti filius, Juris utriusq; Doctor, primùm causarum Auditor in Palatio Apostolico, dein Noviodunensis, postea Claromontanus Episcopus, Pœnitentiarius major, & Cardinalis Episcopus Ostiensis, demum anno 1352. Pontifex Romanus Avenione electus die xviii. coronatus xxx. Decembr. Anno 1355. Carolum iv. Imp. Italiam cum exercitu ingressum Romæ à Cardinalibus coronari permisit, eâ tamen lege, ut Urbem pedes intraret, datoque juramento promitteret, Italiam sese mox deserturum, nec rediturum deinceps donec à Pontifice accersiretur. Conditiones non aspernatus est vecors Imperator, juramentum præstitit, & ambitioni pontificiæ Imperii majestatem submisit. Anno 1359. Innocentius primus omnium Pontificum à Romanis impetravit, ut sibi Senatorem ipsis præficere liceret. Obiit Avenione anno 1362. die xii. Septembr. Villanovæ apud Carthusianos sepultus. Extant *Epistolæ* ii. de celebrandis Festis S. Augustini & S. Edwardi Regis in Angliâ, Concil. Tom. xi. p. 1930. *aliæ* xxiii. apud Bzovium ad an. 1353, &c. *aliæ* xxx. apud Waddingum Annal. Minor. ad an. 1353, &c. *aliæ* LXXX. ibid. in Regesto Pontif. p. 27. *Epistolarum volumina* xv. aliis xix. in Bibliothecâ Vaticanâ MSS. asservari dicuntur. 1352.

GREGORIUS PALAMAS, genere Asianus, in aulâ imperatoriâ educatus; postquam maturuit, spretis Palatii honoribus, divenditisq; & in Pauperes distributis facultatibus, cum duobus fratribus ad montem Atho se contulit, ubi decennium plusquam Monasticæ vitæ impendit; quin & aliud decennium in Berrhææ Scete exegit. Morbo tandem debilitatus, ut vires re- 1354.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

pararet, Thessalonicam petiit, eo circiter tempore, quo Barlaamus Monachos lacessere incœpit. Monachis ducem atq; advocatum sese præbuit Palamas, Barlaamum hæreseos & calumniæ accusat, ipse [illegible] ab altero insimulatus. Res ad Synodum defertur. Utriq; silentium imponitur. Mox tamen rerum summâ ad Cantacuzenum delatâ, Palamas qui eo familiarissimè utebatur, Barlaamum crebris Synodis condemnari, neutiquam verò sententiam propriam de lumine Thaboritico confirmari obtinuit. Anno circiter 1347. fervente inter Cantacuzenum & Palæologum Impp. bello Joannes Patriarcha Palamæ, quem throno suo insidiari suspicatus est, Cantacuzenum anathematizare jussit; recusantem communione ejecit, & carceri inclusit. Captâ à Cantacuzeno Constantinopli Palamas ab Annâ Imperatrice carcere eductus est, & ad Victorem legatus, ut iras ejus adversùs Palæologorum gentem monitis leniret. Joanne Patriarchâ ejecto, ac statim defuncto, ipse à Cantacuzeno Patriarcha designatur, Episcopis tamen Isidorum potiùs optantibus, dignitate excidit: quo quidem tempore à Clericis quibusdam CPP. Joannis Patriarchæ sectariis confectus videtur Tomus ille qui apud Leonem Allatium de Consensu l.2.c.16.§.4. Gr.Lat. legitur, quo Isidorus pariter ac Palamas anathematizantur. Postea Archiepiscopus Thessalonicensis ab Isidoro Patriarchâ Cantacuzeni Imp. jussu consecratus est, circa annum (si rectè conjicio) 1354. sed à Præfectis Urbis non admissus, sedem nunquam obtinuit. In Lemnum igitur secedens, pingui otio Imperatoris beneficio fruebatur. Paulò post à Cantacuzeno & Callisto Patriarchâ evocatus contra Barlaamitas & Acindynistas in Synodo CP. strenuè disputavit; & utrosq; Synodicâ sententiâ damnari effecit. Quando obierit non liquet. Vir, teste Cantacuzeno *, τῶν ἄλλων, οὐ λέγειν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ τὰ περὶ θεολογίας ἀεὶ διὰ φιλοτιμίας ἐξησκηκέναι διαφέρων, *qui non in dicendo solùm eximius, sed etiam Theologicis literis præ aliis eruditissimus fuit.*

* Hist. l. 2. c. 40.

SCRIPTA.

ORationes demonstrativæ ii. *de processione Spiritûs Sancti contra Latinos.* Prodierunt Gr. Londini absq; anni notatione in 4°.

Refutatio Expositionum seu Epigrapharum Joannis Vecci. Extat Gr. Lat. apud P. Arcudium inter Opuscula aurea *Romæ* 1630. 4°.

Prosopopœia, sive *Orationes* ii. *judiciales mentis corpus accusantis, & corporis sese defendentis, unà cum Judicum sententiâ.* Prodiit Græcè à Turnebo edita *Paris.* 1553. 4°.

Orationes ii. *in Transfigurationem Dominicam.* Habentur unà cum Prosopopœiâ Latinè in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvi.

Index Bibl. August. p. 27. *Consideratio plenior in Transfigurationem Domini*, & *Epistolæ.* MSS. Gr. in Bibliothecâ Augustanâ. *Expositio Fidei Orthodoxæ:* MS. ibidem.

1354. GEORGIUS LECAPENUS, instituto, ut videtur, monachus, diu in Thessalia vixit, Gregorio Palamæ familiaris: claruit circa an. 1354. Extat liber *de constructione verborum* græcè *Venet.* 1526. 8°. & eodem anno eademq; forma *Florentiæ.* Scripsit etiam *Epistolas* plures, MSS. in Biblioth. Bavaricâ ac Regis Galliæ, item *de Artificio grammatico, de verborum significationibus*, MS. in Bibliothecâ Augustanâ. *Historiam, Carmina Iambica*, Libanii *Epistolas elegantiores* numero CCLXIV. selegit, & in unum volumen redegit, de quibus omnibus vide quæ habet Cl. L. Allatius diatr. *de Georgiis & eorum scriptis* p. 363.

Index MSS. Bibl. August. p. 64.

1354. CALLISTUS, montis Atho Monachus, Cœnobii Iberorum sodalis; fervente adhuc inter Palæologum & Cantacuzenum bello, à Monachis legatus est Constantinopolim, ut pacem suaderet, ubi ab Annâ Imperatrice & Joanne Patriarchâ malè habitus est. Anno circiter 1354. Patriarcha Constantinopolitanus à Cantacuzeno Imp. renunciatus est. M. Freherus quidem in Chronologiâ suâ Patriarchatum à Callisto inchoatum ad annum 1360. refert: verùm errore manifesto. Præterquam enim quòd Callistus à Cantacuzeno adhuc

Imperii

Imperii clavum tenente Patriarcha constitutus sit, obiit ille post exactum ab exauthoratione Cantacuzeni (quæ contigit anno 1355.) annum integrum, sedem CP. biennio circiter moderatus. Ineunte, ut videtur, anno 1355. à Cantacuzeno Imp. ut Matthæum filium imperiali coronâ indueret, rogatus, obsequium denegavit, & in Xamantis Monasterium secessit: cúmq; ad munus Patriarchale redire renuisset, Patriarchatu submotus est, substituto Philotheo. Joanne Palæologo paulò post rerum potito, sedi suæ restitutus est; atq; anno sequente ad Elizabetham Cralis Serviæ Principis viduam pacis confirmandæ gratiâ legatus; ubi apud Pheras Serviorum metropolim diem supremum obiit. Extat Gr. Lat. *Homilia in exaltationem pretiosæ & vivificæ crucis*, apud Gretser. de Cruce Tom. ii. p. 1347. Idem Freherus meminit alterius Callisti Patriarchæ CP. ad an. 1406. Hujus an superioris sit ista Homilia, viderint eruditi; uti & *Oratio in Dormitionem Deiparæ*, atq; *alia in Decollationem S. Joannis Baptistæ*; quæ Gr. MSS. extant in Bibliothecâ Cæsareâ, teste Lambecio Comment. l. 4. p. 62. Junioris Callisti esse videtur *Opus de Vitâ Monasticâ*, quod habetur Græcè MS. in Bibliothecâ Barbarinâ, teste Allatio de Consensu l. 2. c. 18. §. 13.

SÆC. XIV. ab An. MCCC. Cantacuz. Hist. l. 4. c. 16, 50.

PETRUS DE COLUMBARIO, à nonnullis dictus *Petrus Bertrandus junior*, Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, Episcopus Ostiensis & Velitrensis. Claruit anno 1355. quo missus est ab Avenione Romam ab Innocentio VI. Pontifice, ut Carolum IV. Imperatorem inungeret & coronaret; quod quidem fecit ipso die Paschatis ejusdem anni. Extat *Historia* itineris istius, & ad Avenionem reditûs, titulo *Itineris Romani*, apud Labbeum Biblioth. Nov. MSS. Tom. i. p. 354. 1355.

NICOLAUS EYMERICUS, Gente Catalaunus, Patriâ Gerundensis, ordinis prædicatorum Inquisitor generalis religionis per totam Regis Aragoniæ ditionem ab Innocentio VI. Pontifice anno 1356. constitutus est. Anno 1371. Capellanus, & summus causarum Judex à Gregorio XI. Avenione creatus. Anno 1375. multa Raymundi Lulli dogmata ab eodem Pontifice hæreseos damnari effecit. Obiit Gerundæ in Conventu S. Dominici die iv. Januarii anno 1399. Extat *Directorium Inquisitorum* in tres partes divisum, cum Commentariis Francisci Pegnæ editum, *Venet.* 1595. f. *Romæ* 1578, 1587. *Barcinone* antea anno 1503. excusum. Complura alia Eymerici scripta adhuc inedita, enumerat Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 142. Oudinus Supplem. p. 667. 1356.

DEMETRIUS CYDONIUS, sive Cydo, Patriâ Byzantinus, Raph. Volaterrano Thessalonicensis, Cantacuzeni Imp. Aulicus inter primos conspicuus, & præ aliis charus, quippe Rerum privatarum Comes, & secretarum Consiliarius. Cùm Cantacuzenus biennio circiter ante purpuram depositam secessum & vitam Monasticam meditaretur; Demetrius & Nicolaus Cabasilas rem eandem in animo habuerunt, uterq; σοφίας μὲν εἰς ἄκρον τῆς ἔξωθεν ἐπειλημμένοι, οὐχ ἧττον δὲ καὶ ἔργοις φιλοσοφοῦντες, καὶ τὸν σώφρονα βίον, καὶ τὸν ἐκ τοῦ γάμου χαλεπῶν ἀπηλλαγμένον ᾑρημένοι. Claruit noster anno 1357. Monasterium unà cum Cantacuzeno Imp. Ingressus. Desertâ Patriâ, Mediolani latinis literis, & Theologiæ operam dedit. Tandem erogatis in pauperes bonis, in Cœnobio quodam Cretensi vitam traduxit, & cum morte commutavit. 1357. Cantacuz. Hist. l. 4. c. 16.

SCRIPTA.

D*E excerandis Dogmatibus Gregorii Palamæ liber*, in quo omnes illius hæreses ex scriptis ejus excerptas recenset.

De Processione Spiritûs S. liber in Capita xiii. distributus. Prodiit uterq; à Petro Arcudio inter Opuscula aurea Gr. Lat. cum notis editus *Romæ* 1630.

Oratio deliberativa ad Græcos de non reddendâ Callipoli, Gr. Lat. cum notis apud Combefis. Auctuar. Nov. Tom. ii. p. 1221.

Oratio

SÆC. XIV. ab An. MCCC. *Oratio deliberativa ad eosdem de non reddendâ Callipoli postulante Amurate Turcorum Rege.* Gr. Lat. ibid. p. 1283.

Oratio pia de morte contemnendâ, quæ sub Cydonii cujusdam nomine Gr. Lat. unà cum Hermiæ Διασυρμῷ prodiit *Basil.* 1552. & inter alia ejusdem argumenti Opuscula, ibid. 1559. cum Wolfii Scholiis 1577, 1586. Demetrii nostri esse non malè censeri possit. Habentur enim MSS. in Bibliothecâ Augustanâ Orationes Demetrii Cydonii plures de eodem argumento. (Index MSS. Bibl. August. p. 82.)

Epistola ad Barlaamum contra Processionem Sp. S. ex Filio. Extat Lat. apud Canisium Tom. vi. p. 4. & in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvi.

Richardi sive Ricoldi, Monachi Dominicani, *Confutatio Alcorani*, à Demetrio *Græcè versa*, prodiit unà cum Alcorano *Basil.* 1543, 1555. f.

Liber de Contemptu Mundi, S. Thomæ Aquinatis summa adversùs Gentes, & Summa Theologica partes prima ac secunda, quin & *S. Anselmi Cantuariensis Liber de Processione Spiritûs S. & Epistola de tribus quæstionibus ad Valerianum Numburgensem Episcopum, Græcè versa*; *De Processione Sp S. librii* ii. alter Apologeticus pro S. Thomâ adversùs Nicolai Cabasilæ Elenchos, alter ad amicum quendam, qui id ab eo perquisierat, *Liber de Vitâ, doctrinâ, & miraculis D. Thomæ*, aliaq; plura Opuscula, à Leone Allatio de Consensu l. 2. c. 18. §. 5. R. Volaterran. Comment. l. 15. p. 537. Possevin. Apparat. Sacr. Tom. i. p. 418. atq; aliis, memorantur.

1357. RANULPHUS HIGDENUS, seu *Hikeden*, vulgò CESTRIENSIS dictus, natione Anglus, in Occidentali Insulæ regione natus, Ordinis Benedictini Monachus in Cœnobio Cestriensi, claruit anno 1357. Obiit grandævus anno 1363. sexagesimo quarto Monachatûs sui anno. Cùm ingentem Historicorum, præsertim verò Anglicorum, supellectilem congessisset, ipse Historiæ ab Orbe condito scribendæ animum adjecit. Illam itaq; ex variis Historicis eleganter admodùm concinnavit, integras ac prolixas illorum lacinias intexens, appositis tamen singulorum, à quibus sunt acceptæ nominibus, adjunctâq; ab Abrahami temporibus marginali annorum supputatione; adeò ut vix aliam quàm Compilatoris gloriam meruerit, nisi quòd libro ultimo multa è suo penu inseruerit. Compilatoris tamen munus tam egregie præstitit, ut pauci admodùm è nostratibus Historici fide, gravitate ac judicio cum eo sint conferendi. Operi suo *Polychronici* nomen indidit; totumq; in septem libros juxta numerum ætatum mundi, ac dierum quibus orbis creatus est, distribuit. Primus liber nonnihil topographicam Orbis descriptionem exhibet. Secundus ab Orbe condito ad Captivitatem Judæorum Babylonicam progreditur. Tertius à transmigratione Babylonicâ ad Christi adventum. Quartus à Christo nato ad Saxonum in Angliam adventum. Quintus à Saxonum appulsu ad adventum Danorum. Sextus ad irruptionem Normannorum. Septimus ad sua usq; tempora, annum verò 1357. Quòd si nonnulli Codices Historiam ulteriùs producant, quales mihi nonnunquam in manus inciderunt, id ab alienâ manu accessisse censendum est; Ipse enim Ranulphus in præfatione totius Operis se ad istum annum Historiam deducturum esse pollicetur; & in illo desinit Versio Operis Anglicana paulò post Ranulphi obitum confecta. Ex quamplurimis, quos vidi, Historiæ istius Codicibus MSS. longè pulcherrimus est, qui in Collegio Gonvilii & Caii (cujus ipsemet alumnus fui) asservatur. Ranulphi Polychronicon jussu nobilis viri Thomæ de Barkeley Anglicè vertit Joannes de Trevisa, Sacerdos Cornubiensis, ac Vicarius de Barkely; qui & multis aliis scriptis, inprimis verò integrâ utriusq; Testamenti versione Anglicâ, inclaruit. Polychronici versioni ipse nonnulla, appositâ tamen semper distinctionis notâ, de suo intexuit, præsertim contra Monastici Ordinis petulantiam ac superstitiones quas sæpiùs exagitare solet. Versionem ad finem perduxit, uti ex notâ calci adnexâ patet anno 1387. die 8°. Aprilis: adeò ut palàm lapsus sit seu incuriâ seu errato Typographico Caxtonus, qui in fine versionis à se typis impressæ adnotavit eam finitam esse anno 1357. Illam enim immutato paululum Anglicæ linguæ Archaismo, & à seipso ad annum usq; 1460. Edwardi IV. Regis primum, continuatam typis

typis impressam evulgavit Londini 1482. f. Gulielmus Caxtonus, qui sub Edwardo Rege dicto claruit, primusq; omnium artem typographicam Angliæ intulit. Ipsamet autem Joannis de Trevisæ Versio, à Caxtono nondum perpolita extat MS. in instructissimâ RR. Viri Tho. Tenisoni, Theologi nostratis doctissimi, Bibliothecâ. Cæterùm præter Polychronicon supra memoratum, Ranulphus, quem alii *Radulphum* vocant, noster conscripsit *Distinctiones Theologiæ*; *Speculum Curatorum*, quod MS. extat in Bibliothecâ Collegii Baliolensis Oxon. cod. 69. *Expositionem super Job*, *In Cantica Canticorum*, *Sermones per annum*, atq; alia quædam, quæ à Baleo * recensentur. Ut id etiam obiter notem, Joannis Trevisæ versionem Bibliorum Anglicam, quam Domini sui Thomæ de Barkeley mandato confecit, etiamnum MS. extare veri non est absimile. Cl. enim Jamesius † tria versionis totius Bibliæ Anglicanæ longe ante Wiclefum confectæ exemplaria MSS. in Oxoniensis Academiæ Bibliothecis asservari prodit.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

* Cent. 6. c. 12.

† Corruptio Patrum par. 2. cap. 24.

GREGORIUS DE ARIMINO, gente Italus, civitate Ariminensis, Doctor Theologiæ Parisiensis, Ordinis Augustiniani Eremita & post Thomæ de Argentinâ mortem Prior Generalis, in Comitiis Montispessulani habitis anno 1357. die xxiv. Maii electus. Obiit Viennæ anno sequente, communem cum Thomâ Argentinensi tumulum sortitus. Extant *Commentaria in libros primum & secundum Sententiarum*, *Valentiæ* 1500. *Venetiis* 1503. edita. *Additiones in Scriptum ejus super Sententias*, *Venet.* 1522. *Commentaria in Epistolas S. Pauli, & S. Jacobi Canonicam*, & *Liber de Usuris*, *Arimini* 1522. *Librum de Formis*, *Tractatum de moribus Venetorum*, & alium *de conditionibus Florentinorum*, memorat Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 58. Sermones de Tempore, & Sanctis accensent Simlerus, aliiq;. 1357.

ALPHONSUS VARGAS, natione Hispanus, Patriâ Toletanus, Ordinis Augustiniani Eremita, Philosophiam ac Theologiam in Academiâ Parisiensi per decennium professus, primò Ussamensis, dein Pacensis Episcopus, tandem Archiepiscopus Hispalensis factus est. Claruit anno 1358. Obiit Hispali anno 1359. die xiii. Octobr. seu, ut alii volunt, anno 1366. die xxvi. Decembr. Extant *Commentaria in librum primum Magistri Sententiarum*, (discipulis dictata Lutetiæ anno 1345.) *Venetiis* 1490. excusa. *Quæstiones in Aristotelis libros tres de Animâ*, *Vincentiæ* 1608. *Venet.* 1566. 1358.

NILUS, Metropolita Rhodius, Latinorum hostis acerrimus, Gregorii Palamæ sectarius, vixit forsan (neq; enim certam ejus ætatem indagare potui) circa an. 1360. Barlaamo & Acindyno si non ætate par, saltem non diu posterior: definit enim in Synodo CP. ab Isidoro Patriarchâ habitâ, (quam quidem Nonam appellat) quæ Barlaamum condemnavit. An idem sit Nilus, qui juxta Freheri Chronologiam anno 1378. factus est Patriarcha CP. dicere non habeo. Ex parte eorum stetit, qui Barlaamitas damnarunt tanquam mentientes, modisq; omnibus insanientes, καὶ ἀσεβέστερον μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀσεβούντων, uti ipse loquitur. Extat tum Græcè tum Latinè *Enarratio Synoptica de Sanctis & Oecumenicis Synodis* ix. à Justello patre edita ad calcem Nomocanonis Photiani *Paris.* 1615. 4°. à Justello filio in Bibliothecâ Juris Canonici *ibid.* 1661. f. Tom ii. p. 1155. *Oratio ejusdem in sanctam Matronam* ex insulâ Chio oriundam Gr. Lat. à Leone Allatio evulgata est. 1360.

THOMAS STUBBS, sive STOBÆUS, natione Anglus, Patriâ Eboracensis, Ordinis Dominicani Monachus, S. Theologiæ Doctor. Claruit anno 1360. Obiit post annum 1373. Scripsit *Vitas* seu *Chronicon Archiepiscoporum Eboracensium*, à S. Paulino ad Joannis Thoresbeii obitum, seu à primâ sedis fundatione usq; ad annum 1373. Extat istud Chronicon inter x. Scriptores Angliæ à Cl. Twisdeno editos *Londini* 1652. f. p. 1685. Quamplurima ejusdem scripta Theologica, adhuc inedita, recensent Baleus Cent. vi. c. 36. Pitseus æt. xiv. p. 512. Altamura Biblioth. Prædicat. p. 125. 1360.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

1360.

JOANNES WICLEFUS, natione Anglus, in septentrionali Insulæ parte natus, Oxonii in Collegio Mertonensi educatus, cujus primùm Scholaris, dein Socius fuit, Collegii Cantuariensis ac Baliolensis præfecturæ tandem admotus; Philosophus insignis, Theologus omnibus numeris consummatissimus; nec minùs vitæ sanctimoniâ & morum castitate, quàm doctrinâ eximius. Theologiam Scholasticam ad unguem edoctus, inprimis verò Occami, Lincolniensis, atq; Armachani studiosus lector; postquam Doctoratûs insignia tulisset, Theologiam in Academiâ Oxoniensi publicè professus est; demum Ecclesiæ de Lutterworth in Provinciâ Lecestrensi Rector factus. Claruit anno 1360. quo circiter tempore ingravescentes ævi superstitiones, immanem, Ecclesiæ tamen jamdiu inolitam, Romani Pontificis tyrannidem, erronea fidei dogmata in Scholis passim recepta, & turpissimam vitiorum labem ab omnibus admissam, à plerisq; etiam defensam, voce ac scriptis acriter oppugnare cœpit, præsertim verò Regiæ potestatis atq; Ordinis Ecclesiastici jura contra immanes Pontificis Romani & Fratrum Mendicantium usurpationes constanter pariter ac eruditè propugnavit. Eò impudentiæ enim tunc temporis devenerat arrogantia Pontificia, ut Regi in Ecclesiasticis rebus nulla, in sæcularibus nonnisi dimidiata, authoritas conservaretur; plusq; emolumenti ex Angliâ reciperet curia Romana quàm Regia. Receptam autem Ecclesiæ disciplinam omniaq; Cleri jura penitus everterunt importuna Fraterculorum Mendicantium colluvies, qui Ecclesias circumvagati in Presbyterorum Parochialium munera involârunt, & Episcopali regimini, pristinisve Ecclesiæ canonibus subjici noluerunt. Tam insanam Pontificis & Fraterculorum ambitionem ac tyrannidem summâ, quâ pollebat, facundiâ oppugnavit Wiclefus; & utramq; ex Ecclesiâ eliminandam esse docuit. Adhæc Christianæ fidei dogmata nativâ atq; infucatâ sui simplicitate induta plebi tradidit; & fabularum & nugarum loco, quibus hactenus ferè sæculis postremis inescati fuerant Christiani rudiores, S. Scripturæ oracula passim prædicavit, linguâq; vernaculâ populo legenda dedit. Haud mirum itaque, si ingentem exinde apud bonos gratiam, apud malos invidiam inierit. Edwardus III. ac Richardus II. Angliæ Reges illum sibi charissimum habuerunt; quorum ille Wiclefum in exteras regiones legatum misit, iste sacris domesticis admovit; uterq; autem in tutandis Regiæ potestatis juribus doctrinam ejus ac consilium in subsidium vocârunt. Sanè Wiclefi autoritate ac favore apud summos Regni proceres factum est; ut plures atq; acriores adversùs Pontificis Romani usurpationes ac Fratrum Mendicantium petulantiam leges sub hisce duobus Regibus sancitæ fuerint, quàm à Gulielmi Normanni temporibus ad excussum usq; penitus sub Henrico VIII. Papale jugum. Nec minùs apud plebem quàm supremos Regni Ordines potuit Wiclefus; adeò ut *Discipulos ejus multiplicatos esse nimis, & implevisse ubiq; orbem regni*; quin & *in tantum in suis laboriosis dogmatibus prævaluisse, quòd mediam partem populi, aut majorem partem suæ sectæ adquisierunt*, conqueratur Henricus Knyghton * Historicus coævus. Fusiùs id persequitur Walsinghamus †; qui Villas ac Civitates ipsamq; Academiam Oxoniensem doctrinâ ejus infectas esse dolet. *Longè lateque*, inquit, *per patrias populum maculando suam prædicationem dilatavit, ita ut penè majores Provinciarum eorum sequerentur errorem.——Visus est absorbere Jordanem, & omnes Christianos mergere in Abyssum. Dixit publicè & prædicavit, Rectoribus Ecclesiarum non valentibus eum prohibere ob favorem popularem, qui libentissimè eum audiebant, & se periculo malebant exponere, antequam vel prohiberetur prædicare.* Quin & ipsemet Wiclefus in Confessionis de Sacramento Altaris Anglicæ calce refert plus tertiam Cleri partem è partibus suis stare, doctrinamq; suam summo Capitis discrimine tueri paratos esse. Mitto propensum Oxoniensis Academiæ in Wiclefum animum; adeò ut libri ipsius ad Concilii usq; Constantiensis tempora in Scholis publicis & Collegiis communi decreto legerentur, ac singulis Academiæ gremialibus pervolvendi more recepto traderentur. Authoritatem suam in Angliâ labefactari ægrè tulerunt Pontifices Romani; larvam sibi ereptam & detecta commenta dolebant

* De Event. Angliæ l. 5. p. 2663.

† Hist. p.305, 281,256,304.

Vid. Hussi Replic. adv. Angl. Jo. Stokes inter Opp. ejus Tom. i. f. 109, 110.

Frater-

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

Fraterculi; quin & ipsum pietatis ac veritatis incrementum malis invidiam commovit; adeò ut innumera undequaq; mala in Wiclefi caput cusa esse neutiquam mirum videatur. Primò itaq; Collegii Cantuariensis apud Oxonienses præfecturâ illum Simon Langhamus Archiepiscopus Cantuariensis ac Cardinalis anno circiter 1367. injuriâ submovit. Wiclefus Collegi Præfectus secundum statuta à Simone Islip Archiepiscopo ejus fundatore paucis antea annis data à Sociis sæcularibus ritè electus fuerat. Id ægrè tulerunt Monachi quidam turbones, qui Collegio pedem nuper intulerant, & gregalem è suis quendam in præfecturam sufficere summo studio contenderant. Procaces Monachos Wiclefus & Socii sæculares Collegio ejecerunt. Monachorum causam suscepit Langhamus; & Wiclefum præfecturâ cedere mandavit, substituto in locum ejus Henrico Wodehull Monacho. Nolente id Wiclefo, Collegii reditus sequestravit. Wiclefus & socii ad Urbanum V. Pontificem provocant. Is rem Andruyno Cardinali judicandam commisit. Iste tandem sententiam tulit, solos Monachos sæcularibus exclusis Collegium possidere debere, Wiclefum sociosq; expellendos esse, factâ priùs Monachis injuriarum compensatione. Cardinalis sententiam datâ anno 1370. Bullâ ratam habuit Urbanus Papa. Integer litis istius (uti vocant) processus in Bibliothecæ Archiepiscopalis Lambethanæ archivis MS. asservatur. Hactenus Wiclefum cuniculis aggressi sunt adversarii. Sub extremis autem Edwardi Regis, senio jam debilis ac ferè deliri, temporibus, Synodum Londini habuit Simon Sudburius Archiepiscopus Cantuariensis anno 1377. mense Februario, ut à Wiclefo doctrinæ suæ rationem, forsan & pœnas, exigeret. Adfuit Wiclefus, causamq; egit intrepidè, & Joannis Lancastriæ Ducis, partibus suis addictissimi, aliorumq; procerum, qui præsentes illi astiterunt, subsidio Episcoporum ictus ac insidias salvus evasit. Post Edwardi mortem, allatis in Angliam quas ad Episcopos contra Wiclefum dederat Gregorius XI. Papa, literis, nova Synodus coacta est Lambethæ mense Junio ejusdem anni; quæ tamen Procerum populiq; minis deterrita sententiam definitivam contra Wiclefum præsentem ferre ausa non est. Ipse veritatis causam in foro, in Academiis & in Templis, voce, scriptis, ac concionibus tutari pergebat.

Tandem verò turbatis regni rebus, & Joanne Lancastrensi ab aulâ recedente, Episcopi crebris Gregorii Papæ literis incitati, postquam Richardum II. imbellem Regem, in partes traxissent, Wiclefi doctrinam melioribus auspiciis eradicatum ibant. Habitâ itaq; anno 1382. Londini Synodo, articulos seu dogmata ab illo propugnata ix. hæreseos, xiv. erroris damnarunt: sectarios ejus aut ad Palinodiam adegerunt, aut in carcerem conjectos bonis mulctârunt, in ipsum denique acriùs animadvertendum esse decreverunt. Neque enim se præsentem sistere voluit Wiclefus, de insidiis sibi à præsulibus in itinere positis certior ab amicis redditus. Absentis tamen causam egerunt Academiæ Oxoniensis Cancellarius, Procuratores bini, ac Senatûs pars longe major; qui missâ ad Synodum Epistolâ publico Academiæ sigillo munitâ præclarum doctrinæ ejus, pietatis ac fidei orthodoxæ elogium reddiderunt, post latam à Synodo sententiam solita concionandi ac scribendi munia Lutterworthæ adhuc obiit Wiclefus, neque unquam ante mortem intermisit; seu recrudescente Richardi Regis favore factum, seu viri famæ nominisque autoritati datum id sit, seu deniq; aliquali dogmatis palinodiâ inimicorum rabiem eluserit Wiclefus. Habetur etenim apud Knyghtonum * Declaratio ejus brevis de Sacramento Altaris vernaculo sermone, quam terrore mortis adactum Synodo illum obtulisse refert Historicus. Ista tamen Transubstantiationis dogmati reverâ usq; adeò non favet, ut contrariam sententiam haud obscurè doceat. Sunt etiam, qui Wiclefum in Bohemiam secessisse, inventâque ibi amplâ simul ac fœcundâ discipulorum messe, doctrinam suam longè lateq; propagâsse volunt. Verùm id parùm certum. Istud demum est certissimum, Wiclefum Lutterworthæ ex paralysi, qua integro ferè biennio laboraverat, anno 1387. die ultimo Decembris in pace obiisse, in Ecclesiâ suâ Parochiali sepultum. Vir erat, quo majorem non tulit postremis hisce sæculis Christianus Orbis; quiq; non minùs supra laudem quàm invidiam positus videtur. Omnisaria

* L. 5. p. 2647.

SÆC. XIV. ab An. MCCC. nifariâ rerum Theologicarum scientiâ instructissimus, legum municipalium impendiò peritus, rarâ morum gravitate præditus, inprimis verò immenso erga Deum zelo, erga proximum charitate flagrans. Hinc nata puritatis pristinæ in ecclesiam reducendæ cupido; quam tamen limites usque adeò egredi non permisit, ut omnia disciplinæ Ecclesiasticæ jura illibata conservare religioni haberet. Eximiam ejus pietatem ne pessimi quidem adversarii in dubium unquam vocare sunt ausi; præclaram certe doctrinam abunde testati sunt ex iis quamplurimi. *Potens erat*, inquit Knyghtonus *, *& validus in disputationibus super cæteros, & in argumentis nulli credebatur secundus:* quique primus illi in scholastica certamina venit, Joannes Kylynghamus Carmelita, *modeste tamen egit* (si Waldeno * fides) *admiratus in eo doctrinæ excellentiam.* Sanè in omnibus ferè, quæ hodienum extant, sui scriptis accuratam Theologiæ notitiam & elimatum judicium prodit Wiclefus. Pressè ubique & acutè disputat, egregiam spirat pietatem, Sacram autem Scripturam summâ perspicuitate ac solertiâ interpretari solet. Nil in eo puerile aut otiosum (Scriptoribus istius ævi solenne vitium) deprehendi potest; omnia gravia, subacta, atque elimata. Is deniq; est, cui nihil ad consummatam eruditionem defuit, nisi Sæculum fœliciùs. Dissimulari tamen non potest, diversa sæpe ac contraria nonnunquam dogmata in illius libris reperiri posse: quod Wiclefo adeò non detrahit, ut in laudem illi potiùs cedere debent. Neque enim præfervido quodam animi impetu abreptus, sed maturo judicio ac ratione ductus Ecclesiæ Romanæ errores oppugnavit; quos unico ictu eum non detexisse nil mirum est. Ut alios enim articulos taceam, in expositionibus Orationis Dominicæ, Symboli Apostolici, & Decalogi, quas perlegi, MSS. Purgatorium sæpenumerò admittit; (in Tractatu autem de Spirituali Prælio MS. dilucide ac prolixè docet) Preces Sanctis offerri, ut ipsi pro nobis Deum interpellent, monet; Septem Sacramenta enumerat; animasq; in Purgatorio positas Ecclesiæ militantis precibus juvari prædicat. Istiusmodi tamen opiniones illum postmodùm abrenunciâsse constat. Certè septem Sacramentorum doctrinam Wiclefistas improbâsse fidem facit Æneas Sylvius *: quo nomine etiam à Concilio Constantiensi damnatus fuit. Purgatorium à Wiclefistis è medio sublatum esse, precesq; pro mortuis ludibrio habitas idem refert: quin & Waldensis † Wiclefum Sanctos invocare prohibuisse narrat: ut quamplurima è scriptis ejus à Cl. Jamesio prolata adversùs purgatorium ac preces pro mortuis testimonia impræsentiarum mittam. Cæterùm accuratam dogmatum Wicleviancrum cum hodiernâ Ecclesiæ Anglicanæ doctrinâ concordiam fusè demonstravit prolixâ Wiclefi Apologiâ Anglico sermone editâ Oxonii 1608. 4°. Vir doctissimus Th. Jamesius; qui Parsoni aliorumque, absurdas opiniones Wiclefo summâ injuriâ affluentium, calumnias invictè diluit. Post clarissimi Confessoris obitum in sanctissimos ejus manes maximâ insaniâ debacchati sunt Pontificii. Conclusiones 18. ex Trialogo ejus desumptas, habita Londini anno 1396. Synodo, hæreseos damnavit Thomas Arundelius Archiepiscopus Cantuariensis, librosque illius omnes comburi jussit. Sint licèt argumenta, quæ Synodum istam ad annum 1410. referendam esse suadeant, non contemnenda. Inprimis verò Cancellarii totiusque Academiæ Oxoniensis testimonium solenni decreto anno 1406. Wiclefo redditum; quod ad calcem Operum Joannis Hussi reperitur. Postquam enim præclarum probitatis ac pietatis elogium illi reddidisset, *fortemque fidei athletam singulos mendicitate spontaneâ Christi religionem blasphemantes S. Scripturæ sententiis catholicè expurgantem* appellâsset; hæc subinfert. *Nec fuerat prædictus Doctor pro heretica pravitate convictus, aut per nostros Prælatos post ejus humationem traditus incendiis. Absit enim, quòd nostri prælati tantæ probitatis virum pro Heretico condemnâssent; qui in Logicalibus, Philosophicis, & Theologicis, ac Moralibus, & Speculativis inter omnes nostræ Universitatis, ut credimus, scripserat sine pari.* Conclusiones ejusdem 45. partim hæreseos, partim erroris damnavit Concilium Constantiense; libros flammis comburi, ossaq; sepulchro educta ignibus cremari decrevit. Decretum Concilii ex mandato Martini V. exequutus est Richardus Flemyng Lincolniensis Episcopus anno 1428. Acriùs tandem

* L. 5. p. 2664.

* Zizan. fascic. MS. ap. Baleum Cent. 6. cap. 4.

* Hist. Bohem.

† Tom. 3. p. 204.

tandem in Wiclefi memoriam nuper invectus est Varillasius, Historiographus Gallus; qui pristinas calumnias renovavit, novas subinde excogitavit; & utrasq; in Historiâ suâ Hæresis in lucem dedit. Verùm tam insulsè ut plurimùm calumniatur Historicus ille mendacissimus, adeo omnem rerum gestarum Chronologiam perturbavit, tam crassas pariter ac ineptos errores admisit; ut putidissimum Impostorem ubique prodat, & risu potiùs quàm refutatione excipi mereatur.

Innumera ferè Wiclefus Latino pariter ac vulgari idiomate conscripsit, non vulgari sanè eruditione recondita; si Waldenum ipsum, hostem Wiclefi juratissimum, testem adhibeamus: qui in Epistolâ quâdam ad Martinum V. se Wiclefi assertionum acumen, autoritatum copiam, rationum vehementiam supra modum obstupuisse profitetur. Ducenta plusquam illius Operum volumina, pulcherrimè conscripta, bullis aureis tegumentisque pretiosis ornata, à Subincone Lepore, Archiepiscopo Pragensi, paulò ante Concilium Constantiense publicè concremata esse narrat Æneas Sylvius *. Haud minorem Opusculorum numerum, quorum partem longè maximam ipse oculis usurpârat recenset Baleus Cent. vi. cap. 1. Omnia Wiclefi scripta in Angliâ adhuc delitescere, & ex Bibliothecis nostris quà publicis quà privatis in lucem erui posse, lubenter crederem. Plurima ipsemet vidi, partim impressa, partim manuscripta; quorum Indiculum proximè subnectam.

* Hist. Bohem. cap. 35.

SCRIPTA.

Dialogorum libri iv. *quorum primus Divinitatem & Ideas tractat; Secundus Universarum creationem complectitur; Tertius de Virtutibus vitiisque ipsis contrariis copiosissimè loquitur; Quartus Romanæ Ecclesiæ Sacramenta, ejus pestiferam votationem, Antichristi regnum, Fratrum fraudulentam originem atq; eorum hypocrisin, variaq; nostro ævo scitu dignissima perstringit.* Prodierunt hi Dialogi, isthoc titulo insigniti, liquidis satis characteribus alicubi in Germaniâ impressi anno 1525. 4°. foliis 175. Habetur exemplar unicum in Bibliothecâ Collegii SS. Trinitatis apud Cantabrigienses.

Ostiolum Wiclefi, seu Tractatus Anglicus de Sacramento Altaris, quo Transubstantiationem petitis tam è Philosophiâ quàm Scripturâ argumentis nervosè oppugnat. *Norimbergæ* 1546. 8°. *Oxonii* 1612. 4°. Hallucinatus autem est, quisquis libelli titulo apposuit, eum anno 1395. scriptum esse. Ante septennium enim obierat Wiclefus.

Tractatus ii. *adversùs Fratres Mendicantes.* Istorum prior est Supplicatio ad Richardum ii. & regni Ordines, ut Fraterculos ultra jus fasque omne sese efferentes in ordinem redigant. Posterior quinquaginta Fraterculorum errores ac crimina totidem capitulis impugnat. Prodierunt Anglicè à Cl. Jamesio editi *Oxonii* 1608. 4°.

Aphorismi seu Articuli Wicleviani, à Joanne Foxo in lucem editi *Argentinæ* 1554. 8°. Istos quidem nondum vidi.

Conclusiones xix. è scriptis ejus excerptæ, & à Gregorio XI. damnatæ, extant Concil. Tom. xi. p. 2041. *Conclusiones* xxiv. in Synodo Londinensi anno 1382. damnatæ, ibid. p. 2053. *Conclusiones* xviii. ex Trialogo ejus desumptæ, & in Synodo Londinensi anno 1396. damnatæ, ibid. p. 2080. *Articuli* XLV. in Concilio Constantiensi anno 1415. damnati, ibid. p. 45. Conclusiones & Articuli omnes prædicti habentur in Fasciculo Rerum Expetend. *Colon.* 1535. f. p. 95, 133.

Prologus ad integram Bibliorum versionem Anglicam ab ipso adornatam. Anglicè Londini 1550. 8°.

Anglica totius S. Scripturæ versio, quam ex vulgatâ Hieronymi versione concinnavit anno 1383. prout Codex MS. in Collegio Emanuelis Cantab. asservatus in fronte ascriptum habet. Habetur etenim ista Versio MS. in Bibliothecâ dicti Collegii pulcherrimè exarata, uti & in Bibliothecâ Cottonianâ sub effigie Claudii E. 2. & in Bibliothecâ Regis nostri Jacobæâ, ut & in Lambethana & Collegii Sionensis Londinatis. Porrò extat MS. in Bibliothecâ publicâ Academiæ

SÆC. XIV. ab An. MCCC. nifariâ rerum Theologicarum scientiâ instructissimus, legum municipalium impendiò peritus, rarâ morum gravitate præditus, inprimis verò immenso erga Deum zelo, erga proximum charitate flagrans. Hinc nata puritatis pristinæ in ecclesiam reducendæ cupido; quam tamen limites usque adeò egredi non permisit, ut omnia disciplinæ Ecclesiasticæ jura illibata conservare religioni haberet. Eximiam ejus pietatem ne pessimi quidem adversarii in dubium unquam vocare sunt ausi; præclaram certe doctrinam abunde testati sunt ex iis quamplurimi. *Potens erat*, inquit Knyghtonus *, *& validus in disputationibus super cæteros, & in argumentis nulli credebatur secundus:* quique primus illi in scholastica certamina venit, Joannes Kylynghamus Carmelita, *modeste tamen egit* (si Waldeno * fides) *admiratus in eo doctrinæ excellentiam.* Sanè in omnibus ferè, quæ hodienum extant, sui scriptis accuratam Theologiæ notitiam & elimatum judicium prodit Wiclefus. Pressè ubique & acutè disputat, egregiam spirat pietatem, Sacram autem Scripturam summâ perspicuitate ac solertiâ interpretari solet. Nil in eo puerile aut otiosum (Scriptoribus istius ævi solenne vitium) deprehendi potest; omnia gravia, subacta, atque elimata. Is deniq; est, cui nihil ad consummatam eruditionem defuit, nisi Sæculum fœliciùs. Dissimulari tamen non potest, diversa sæpe ac contraria nonnunquam dogmata in illius libris reperiri posse: quod Wiclefo adeò non detrahit, ut in laudem illi potiùs cedere debent. Neque enim præfervido quodam animi impetu abreptus, sed maturo judicio ac ratione ductus Ecclesiæ Romanæ errores oppugnavit; quos unico ictu eum non detexisse nil mirum est. Ut alios enim articulos taceam, in expositionibus Orationis Dominicæ, Symboli Apostolici, & Decalogi, quas perlegi, MSS. Purgatorium sæpenumerò admittit; (in Tractatu autem de Spirituali Prælio MS. dilucide ac prolixè docet) Preces Sanctis offerri, ut ipsi pro nobis Deum interpellent, monet; Septem Sacramenta enumerat; animasq; in Purgatorio positas Ecclesiæ militantis precibus juvari prædicat. Istiusmodi tamen opiniones illum postmodùm abrenunciâsse constat. Certè septem Sacramentorum doctrinam Wiclefistas improbâsse fidem facit Æneas Sylvius *: quo nomine etiam à Concilio Constantiensi damnatus fuit. Purgatorium à Wiclefistis è medio sublatum esse, precesq; pro mortuis ludibrio habitas idem refert: quin & Waldensis † Wiclefum Sanctos invocare prohibuisse narrat: ut quamplurima è scriptis ejus à Cl. Jamesio prolata adversùs purgatorium ac preces pro mortuis testimonia impræsentiarum mittam. Cæterùm accuratam dogmatum Wicleviauorum cum hodiernâ Ecclesiæ Anglicanæ doctrinâ concordiam fusè demonstravit prolixâ Wiclefi Apologiâ Anglico sermone editâ Oxonii 1608. 4°. Vir doctissimus Th. Jamesius; qui Parsoni aliorumque, absurdas opiniones Wiclefo summâ injuriâ affuentium, calumnias invictè diluit. Post clarissimi Confessoris obitum in sanctissimos ejus manes maximâ insaniâ debacchati sunt Pontificii. Conclusiones 18. ex Trialogo ejus desumptas, habita Londini anno 1396. Synodo, hæreseos damnavit Thomas Arundelius Archiepiscopus Cantuariensis, librosque illius omnes comburi jussit. Sint licèt argumenta, quæ Synodum istam ad annum 1410. referendam esse suadeant, non contemnenda. Inprimis verò Cancellarii totiusque Academiæ Oxoniensis testimonium solenni decreto anno 1406. Wiclefo redditum; quod ad calcem Operum Joannis Hussi reperitur. Postquam enim præclarum probitatis ac pietatis elogium illi reddidisset, *fortemque fidei athletam singulos mendicitate spontaneâ Christi religionem blasphemantes S. Scripturæ sententiis catholicè expurgantem* appellâsset; hæc subinfert. *Nec fuerat prædictus Doctor pro hereticâ pravitate convictus, aut per nostros Prælatos post ejus humationem traditus incendiis. Absit enim, quòd nostri prælati tantæ probitatis virum pro Hæretico condemnâssent; qui in Logicalibus, Philosophicis, & Theologicis, ac Moralibus, & Speculativis inter omnes nostræ Universitatis, ut credimus, scripserat sine pari.* Conclusiones ejusdem 45. partim hæreseos, partim erroris damnavit Concilium Constantiense; libros flammis comburi, ossaq; sepulchro educta ignibus cremari decrevit. Decretum Concilii ex mandato Martini V. exequutus est Richardus Flemyng Lincolniensis Episcopus anno 1428. Acriùs tandem

* L. 5. p. 2664.

* Zizan. fascic. MS. ap. Baleum Cent. 5. cap. 4.

* Hist. Bohem.

† Tom. 3. p. 204.

tandem in Wiclefi memoriam nuper invectus est Varillasius, Historiographus Gallus; qui pristinas calumnias renovavit, novas subinde excogitavit; & utrasq; in Historiâ suâ Hæresis in lucem dedit. Verùm tam insulsè ut plurimùm calumniatur Historicus ille mendacissimus, adeo omnem rerum gestarum Chronologiam perturbavit, tam crassas pariter ac ineptos errores admisit; ut putidissimum Impostorem ubique prodat, & risu potiùs quàm refutatione excipi mereatur.

Innumera ferè Wiclefus Latino pariter ac vulgari idiomate conscripsit, non vulgari sanè eruditione recondita; si Waldenum ipsum, hostem Wiclefi juratissimum, testem adhibeamus: qui in Epistolà quâdam ad Martinum V. se Wiclefi assertionum acumen, autoritatum copiam, rationum vehementiam supra modum obstupuisse profitetur. Ducenta plusquam illius Operum volumina, pulcherrimè conscripta, bullis aureis tegumentisque pretiosis ornata, à Subincone Lepore, Archiepiscopo Pragensi, paulò ante Concilium Constantiense publicè concremata esse narrat Æneas Sylvius *. Haud minorem Opusculorum numerum, quorum partem longè maximam ipse oculis usurpârat recenset Baleus Cent. vi. cap. 1. Omnia Wiclefi scripta in Angliâ adhuc delitescere, & ex Bibliothecis nostris quà publicis quà privatis in lucem erui posse, lubenter crederem. Plurima ipsemet vidi, partim impressa, partim manuscripta; quorum Indiculum proximè subnectam.

* Hist. Bohem. cap. 35.

SCRIPTA.

Dialogorum libri iv. *quorum primus Divinitatem & Ideas tractat; Secundus Universarum creationem complectitur; Tertius de Virtutibus vitiisque ipsis contrariis copiosissimè loquitur; Quartus Romanæ Ecclesiæ Sacramenta, ejus pestiferam votationem, Antichristi regnum, Fratrum fraudulentam originem atq; eorum hypocrisin, variaq; nostro ævo scitu dignissima perstringit.* Prodierunt hi Dialogi, isthoc titulo insigniti, liquidis satis characteribus alicubi in Germaniâ impressi anno 1525. 4°. foliis 175. Habetur exemplar unicum in Bibliothecâ Collegii SS. Trinitatis apud Cantabrigienses.

Ostiolum Wiclefi, seu Tractatus Anglicus de Sacramento Altaris, quo Transubstantiationem petitis tam è Philosophiâ quàm Scripturâ argumentis nervosè oppugnat. *Norimbergæ* 1546. 8°. *Oxonii* 1612. 4°. Hallucinatus autem est, quisquis libelli titulo apposuit, eum anno 1395. scriptum esse. Ante septennium enim obierat Wiclefus.

Tractatus ii. *adversus Fratres Mendicantes.* Istorum prior est Supplicatio ad Richardum ii. & regni Ordines, ut Fraterculos ultra jus fasque omne sese efferentes in ordinem redigant. Posterior quinquaginta Fraterculorum errores ac crimina totidem capitulis impugnat. Prodierunt Anglicè à Cl. Jamesio editi *Oxonii* 1608. 4°.

Aphorismi seu Articuli Wicleviani, à Joanne Foxo in lucem editi *Argentinæ* 1554. 8°. Istos quidem nondum vidi.

Conclusiones xix. è scriptis ejus excerptæ, & à Gregorio XI. damnatæ, extant Concil. Tom. xi. p. 2041. *Conclusiones* xxiv. in Synodo Londinensi anno 1382. damnatæ, ibid. p. 2053. *Conclusiones* xviii. ex Trialogo ejus desumptæ, & in Synodo Londinensi anno 1396. damnatæ, ibid. p. 2080. *Articuli* xlv. in Concilio Constantiensi anno 1415. damnati, ibid. p. 45. Conclusiones & Articuli omnes prædicti habentur in Fasciculo Rerum Expetend. *Colon.* 1535. f. p. 95, 133.

Prologus ad integram Bibliorum versionem Anglicam ab ipso adornatam. Anglicè Londini 1550. 8°.

Anglica totius S. Scripturæ versio, quam ex vulgatâ Hieronymi versione concinnavit anno 1383. prout Codex MS. in Collegio Emanuelis Cantab. asservatus in fronte ascriptum habet. Habetur etenim ista Versio MS. in Bibliothecâ dicti Collegii pulcherrimè exarata, uti & in Bibliothecâ Cottonianâ sub effigie Claudii E. 2. & in Bibliothecâ Regis nostri Jacobæâ, ut & in Lambethana & Collegii Sionensis Londinatis. Porrò extat MS. in Bibliothecâ publicâ Academiæ

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

Academiæ Cantab. Versio Novi Testamenti, eodem autore, Class. 3. num. 4. cui præfigitur prolixa admodùm *Introductio de autoritate atq; usu S. Scripturæ.* Sub istius initium enumeratis ex Judæorum ac Reformatorum sententiâ libris Scripturæ Canonicis, *reliquos omnes Apocryphos esse & autoritate fidei carere asserit.*

Expositio in omnes Epistolas Dominicales totius anni, Anglicè, quâ dogmata ac corruptelas Pontificiorum acerrimè impugnat. MS. ibid. Class. 4. fig. 10. 8°.

Commentarius in Epistolas & Evangelia Dominicalia totius anni, habetur MS. in principio tamen ac fine mutilus, in Collegio D. Joannis Cantab. C. 8. fol.

Tractatus varii contra Clericos & alios status, Anglicè. MS. in Collegio Corporis Christi Cantab. Num. 362. 40. Codicis margini nota isthæc inscribitur. In isto volumine habentur collecti Tractatus omnes mordaces de erroribus ac corruptionibus; quæ suo ævo Joannes Wiclefus deprehendit, præsertim autem in Clero, in Monachis, & in mundi ordinibus. *Quæstiones* ejusdem *variæ contra clerum* Anglicè extant MSS. in Bibliothecâ Lambethanâ in 12°.

Tractatus Prolixus de actubus animæ. MS. ibid. inter volumina Miscellanea lit. K. fol. à p. 47. ad 88.

Determinatio contra Joannem Kylyngham Carmelitam. MS. ibid. à p. 419. ad 426.

Determinatio contra Monachum quendam de Civili Dominio, Latinè, quâ adversùs Monachum probat resignationem coronæ & vectigalis solvendi sponsionem à Joanne Angliæ Rege Pontifici Romano olim factam in præjudicium regni Angliæ cedere non debere, neq; regem impræsentiarum obligare. MS. in Bibliothecâ Lambethanâ in 8°.

Commentarius in Psalmos, aliosq; S. Scripturæ ac Liturgiæ Ecclesiasticæ Hymnos. MS. in Collegio S. Trinitatis Cantab. f. Commentarius in priores LXXXIX. Psalmos habetur MS. in Bibliothecâ Lambethanâ.

Harmonia Evangelica, à Clemente Presbytero Lanthoniensi (claruit is anno 1170. & prolixum in septem Canonicas Epistolas Commentarium scripsit, MS. in Bibliothecâ Lambethanâ asservatum) Latino sermone contexta, à Wiclefo *Anglicè conversa,* MS. penès Richardum Chiswell Bibliopolam Londinensem, 4°.

Commentarius in selecta S. Scripturæ loca, Anglicè. MS. 4°. apud eundem.

Pauper Rusticus, seu Miscellanei Tractatus varii, Anglicè, qui pauperes sine multorum librorum ope totam Christianam religionem edocent. viz. *Expositio Symboli Apostolici, Decalogi, & Orationis Dominicæ, Paraneses variæ homines ad desiderium cœleste excitantes, Consilium Christi, De Patientiâ bonâ, De tentatione, Diploma cœli, De Spirituali prælio, De nomine Iesu, De amore Iesu, De verâ mansuetudine, De effectu humanæ voluntatis, De vitâ activâ & contemplativâ, Speculum Castitatis;* quod putidissimis fabulis repletum Wiclefo cumprimis indignum videtur. Habetur iste Codex Miscellaneus MS. penès eruditissimum mihiq; amicissimum virum M. Joannem Laughton Academiæ Cantabrigiensis Protobibliothecarium, 12°. quin & in Bibliothecâ Cantabrigiensi publicâ 12°. & in Collegio D. Joannis, ubi Codex MS. *Catechismi Wicleviani* titulum præfert.

Alia Miscellaneorum Collectio, viz. *Expositio Decalogi,* priore multò brevior, *De 7. peccatis mortalibus, De 7. sensibus corporeis ac totidem facultatibus animæ, De 7. virtutibus spiritualibus, De 7. donis Spiritûs S. De 7. Sacramentis, De 12. impedimentis orationis, De naturâ fidei, De diversis gradibus charitatis, Expositio Orationis Dominicæ,* à præcedente diversa & in errores Pontificios oppugnando longè acrior, *Speculum Peccatorum, Diploma cœli* (quod quidem unicum præcedenti Collectione commune habet) *Tres Sagittæ.* Extat ista Collectio MS. 12°. penès RR. Virum mihiq; multis nominibus suspiciendum, Th. Tenisonum, Theologum nostratem. Ne verò plures ac diversos ejusdem argumenti Tractatus Wiclefo ascriptos miremur; plures illum Decalogi Expositiones ac Dialogi editiones evulgâsse prodit, qui in scriptis ejus versatissimus fuit Joannes Hussus *. Tertiam adhuc Miscellaneorum Wiclefi Collectionem vidi MS. in

* Replic. contra Angl. Jo. Stokes inter opp. ejus Tom. i. fol. 108.

in Bibliothecâ Lambethanâ; in quâ præter Tractatus supra memoratos habentur Opuscula, *de desiderio Iesu*, *de spirituali & carnali amore*, *Equestris apparatus & armatura cœli*. Forsan & a iæ alibi habentur.

Præter hosce, quos ipse vidi, Codices MSS. alios à se visos sæpenumerò citat Jamelius in Apologiâ Wiclefi supra laudatâ, viz. *Librum de veritate S. Scripturæ*; *Tractatum alium de 7. peccatis mortalibus*; *Libellum Miscellaneum*; *De Civili Dominio* (MS. in Bibliothecâ publicâ Oxoniensi) *De Blasphemiâ*; *Confessiones binas de Sacramento Altaris*, Latinam alteram, alteram Anglicam; *Sermones* iii. *in Domini Sermonem in monte habitum*; *De vitâ Sacerdotum*; *De Regulâ S. Francisci*; *De Fundamentis Legum Angliæ Commentarium* vernaculo Sermone; *Expositionem* deniq; *Decalogi Latinam*; Wiclefi *Opus magnum de decem præceptis*, unà cum *Trialogo* ejus, & 23. *aliis tractatibus* se ex Hiberniâ fugientem reliquisse memorat Baleus. Plurima Trialogi excerpta exhibet Gul. Wodefordus in illius, quam elucubravit, Refutatione.

Habentur adhuc MSS. in Bibliothecâ Cottonianâ *Postillæ Wiclefi super Dominicarum & Feriarum Evangeliis*, *sub effigie Claudii D. 8.* *Sermo in Festo omnium Sanctorum*, *Tractatus de modo orandi*, *Alius de virtutibus ac vitiis*, Anglicè omnia; sub effigie Titi D. 19. num. 16, 17, 18.

Tractatus de Incarnatione Verbi extabat MS. in Bibliothecâ Lumleianâ, Cod. 297. *Speculum Secularium Dominorum* MS. in Bibliothecâ Regis Westmonasteriensi.

Opus de Abominatione in Loco Sancto asservatur MS. in Bibliothecâ Cæsareâ Vindobonensi, teste Lambecio Comment. l. 2. p. 777.

JOANNES CALDERINUS, patriâ Bononiensis, Jurisconsultus celeberrimus, à Joanne Andreâ post Boniconti obitum in filium adoptatus, claruit anno 1360. Obiit Bononiæ, apud Dominicanos sepultus. Extat *Tabula continens authoritates & sententias Bibliorum*, prout in Decretalibus citantur, ordine Alphabetico disposita, *Spiræ* 1481. *Consilia* sive *Responsa Juris*, *Venet.* 1582. & admixtis Gasparis filii Consiliis, *Lugduni* 1536. *Repetitiones variæ in Jure civili*, *Lugduni* 1587. *Tractatus de Interdicto Ecclesiastico*, *Venet.* 1584. *Commentaria ejusdem in libros Decretalium*, *Decisiones*, aliaq; plura scripta Jus utrumq; spectantia, recenset Simlerus Biblioth. p. 350. 1360.

PETRUS BERCHORIUS, gente Gallus, Patriâ Pictaviensis, Ordinis Benedictini Monachus, Prior Monasterii S. Eligii Parisiensis, claruit anno 1360. Obiit anno 1362. in Cœnobio suo sepultus. Scripsit ad Joannem de Pratis, Episcopum Prænestinum, *Dictionarium morale Biblicum*, Alphabeticè dispositum, in quo dictiones præcipuas ad instar locorum communium tractat, & ad mores accommodat: item *Reductorium morale utriusq; Testamenti libris* xiv. in quo tota ferè Scriptura tropologicè exponitur, intermixtis plerunq; Allegoriis: deniq; *Inductorium morale*, in tres partes divisum. Prodierunt simul tria isthæc Opera *Basil.* 1515. *Paris.* 1521. 4. vol. f. *Venet.* 1583. 1589. 3. vol. f. *Colon.* 1620. 3. Tom. f. 1360.

JOANNES SAPIENS, CYPARISSIOTA cognomento dictus, natione Græcus, de cujus ætate haud bene constat. Mihi tamen circa an. 1360. vixisse videtur, certè Gregorio Palamæ suppar. Extat *Expositio materiaria eorum, quæ de Deo à Theologis dicuntur*, in x. Decades distributa; quâ quidem *abdita continentur mysteria mystica & symbolica Theologiæ*, censente Card. Bona †. Prodiit Latinè à Fr. Turriano edita *Romæ* 1581. 4°. & in Bibliothecâ Patr. Tom. xxi. p. 377. Habentur ejusdem *Sermones* ii. *Palamicarum Transgressionum*, Gr. Lat. apud Combefis. Auctuar. Novissimum *Paris.* 1672. 1360.

† Notitia Autor.

MANUEL CALECA, seu Calecas, natione Græcus, Ordinis, uti volunt, Dominicani Monachus, claruit anno, non 1250, quod plures volunt, sed 1360. quippe qui contra Palamitas scripserit. Fucum itaque Lectori facit Petrus Galesinius *, dum Calecam Concilio Lugdunensi ii. anno 1274. 1360.

* Vit. S. Bonavent.

SÆC. XIV. ab An. MCCC. 1274. interfuisse scribit; non magis hâc in re audiendus, quàm cum Michaelem Imp. CP. eidem Concilio adfuisse prodit.

SCRIPTA.

Libri iv. *adversùs Græcorum errores de Processione Spiritûs Sancti:* quos Ambrosius Camaldulensis jussu Martini V. Pontificis Latinè vertit, versos edidit Petrus Stevartius cum notis *Ingolstad.* 1608. 1616. 4°. exinde recusos in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvi.

Liber de essentiâ & operatione Dei adversùs Palamitas, illorumq; Pseudo-Synodum, sub Joanne Cantacuzeno habitam.

De principiis Fidei Christianæ secundum traditionem S. Scripturæ & Doctorum Catholicorum liber in x. Capita distributus. Utrumq; Opusculum Gr. Lat. in lucem extulit Fr. Combefisius Auctuar. Noviss. *Paris.* 1672. f.

De SS. Trinitate Tractatum Calecæ opulentissimum à se visum esse testatur L. Allatius de Consensu l. 2. c. 18. §. 4.

1360. BARTHOLOMÆUS DE GLANVILLA, *Anglicus* à Patriâ cognomento dictus, ex illustrissimo Comitum Sudovolgiorum sanguine oriundus, Ordinis Franciscani Monachus. Claruit anno 1360. Præclarâ rei Theologicæ ac Philosophicæ, quas Oxonii, Lutetiæ ac demum Romæ summo studio coluerat, notitiâ instructus, S. Scripturæ Allegoriis atque ænigmatibus, quæ sub naturalium rerum proprietatibus & figuris plerunque obvelantur, explicandis animum adjecit; & ex centum plus minus Scriptoribus, quorum ipse post præfationem nomina recenset, prolixum concinnavit *Opus de Proprietatibus rerum*, in libros xix. distributum: quorum primus de Deo, secundus de Angelis bonis ac malis, tertius de animâ rationali, quartus de substantiâ corporeâ, reliqui de cæteris rebus creatis agunt. Prodiit Argentinæ 1488. 1505. 4°. *Norembergæ*, 1492. & titulo *Allegoriarum ac Tropologiarum in utrumque Testamentum Paris.* 1574. Libris hisce xix. accedere solet vicesimus *de rerum accidentibus*, viz. *De numeris, mensuris, ponderibus & sonis*, & in editione Parisiensi 1574. *Liber de proprietatibus Apum.* Ejusdem *Sermonum liber* prodiit *Argentinæ* 1491. *Librum contra Laurentium Vallam* MS. in Collegio Baliolensi, & *Practicæ librum* MS. in Bibliothecâ publicâ Oxonii, atque alia quædam memorat Pitseus p. 495. & ex illo Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 50. *Postillas Scripturarum* ab eodem concinnatas esse prodit Baleus Cent. 6. cap. 15. Vidi equidem in Bibliothecâ Regis nostri Westmonasteriensi Postillas MSS. in Evangelia SS. Matthæi & Marci binis codicibus, quorum alter nonnisi Postillam in Matthæum apposito Authoris nomine, alter Postillas in utrumq; Evangelium tacito Authore, continebant. Eidem verò Authori utrumque Codicem deberi communis, quæ in utroque habebatur, in Matthæum Postilla demonstravit. Istæ tametsi Joannis cujusdam de Glanvillâ nomen præ se ferrent, Bartholomæo forsan nostro non immeritò ascribi possent. Neque enim ullus, quod sciam, Scriptor Joannis de Glanvillâ meminit; & Autorum nomina in Codicibus MSS. perperam collocari haud adeò insuetum est; ut ætatem Codicis MS. Bartholomæi ævo, quantum conjectari licuit, optimè convenientem taceam. Utut sit, binas, quas exinde descripsi de eucharistiâ lacinias apponere Lectori forsan non ingratum erit. In postillâ itaq; in S. Matthæum Autor ad illa verba, Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus, istiusmodi glossam dedit: *Mysticè hoc ad corpus, illud ad sanguinem Christi refertur.* In Postillâ autem in S. Marcum, ad eadem verba, hæc habet. *Iesus accepit panem, sc. figurans corpus suum in pane, quod est Ecclesia: Præsensq; accipitur in fide, benedicitur in numero, frangitur in passionibus, datur exemplis, sumitur doctrinis.*

1360. JOANNES RUYSBROKIUS, gente Belga, in vico cognomine ad Sennam fluvium inter Bruxellam & Hallas natus, *Doctor Divinus* dictus, & à Dionysio Carthusiano alter Dionysius Areopagita appellatus, Ecclesiæ

Ecclesiæ majoris Bruxellensis Presbyter, & Ecclesiæ S. Gudulæ Vicarius; postea Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini Cœnobii Viridis Vallis in silvâ Soniâ tertio à Bruxellâ lapide recèns fundati primus Prior annò ætatis suæ sexagesimo constitutus est. Claruit anno 1360. Obiit die ii. Decembr. anno 1381. ætatis suæ 88. hæreseos post mortem à Joanne Gersono accusatus, à Surio defensus. Scripsit idiomate materno Opuscula complura, pietatem & amorem Dei redolentia, mysticâ Theologiâ & obscuro satis stylo usus, Pseudo Dionysium Areopagitam utrinque æmulatus. Istorum præcipua quævis Latio donavit, atque ordine sequenti edi curavit Laurentius Surius. SÆC. XIV. ab An. MCCC.

Summa totius vitæ spiritualis.
Speculum salutis æternæ.
Commentaria in Tabernaculum Mosis, & ad id pertinentia, interprete Jordano.
Tractatus de præcipuis quibusdam virtutibus.
De fide & judicio Libellus.
De quatuor Tentationibus.
De septem custodiis Scholæ Spiritualis, sive seris.
De septem gradibus Amoris, interprete Gerardo Magno.
De nuptiis spiritualibus libri iii. interprete Gulielmo Jordano.
De calculo, sive, *perfectione filiorum Dei*, interprete Gul. Jordano.
Regnum amantium Deum.
De verâ contemplatione Opus insigne.
Epistolæ vii. *utilissimæ.*
Cantiones ii. *spirituales.*
Samuel, sive, *de altâ contemplatione.*
Oratio brevis. Prodierunt Opuscula isthæc omnia *Colon.* 1552. f. 1609. 4°.

NICOLAUS ORESMIUS, sive OREM, gente Gallus, Patriâ Normannus, Theologorum, Philosophorum, & Mathematicorum in Academiâ Parisiensi coryphæus; à Joanne itaq; Galliæ Rege delectus, qui Carolum filium, Sapientem postea dictum, bonis literis moribusq; informaret. Post adeptam Doctoratûs lauream, Navarrense Gymnasium anno 1356. regendum suscepit; ubi Theologiam ex officio docuit; & Caroli Regis jussu Gallicæ S. Bibliorum versioni incubuit. Anno 1361. quo præcipuè claruit, regiæ Palatii Capellæ Thesaurarius, & Decanus Rothomagensis factus, præfecturâ Navarrensi cessit. Anno 1363. Orationem coràm Urbano V. & Cardinalibus Avenione acrem habuit; quâ auditoribus suis totiq; Clero exitium haud ita procul imminere contestatus est; & prædictionis suæ argumenta ex eorum sceleribus desumpta palàm exposuit. Anno 1370. Caroli Regis mandatis obsecutus, veterum scriptis Gallicè vertendis operam dedit; & septennio circiter expleto Episcopatum Lexoviensem mercedem accepit. Obiit circa an. 1384. 1361.

SCRIPTA.

Sermo in illud Isaiæ, Juxta est salus mea, &c. coram Urbano V. & Cardinalibus habitus, à Flaccio Illyrico editus habetur in Catalogo Testium Veritatis p. 512. à Solomone Gesnero seorsim recusus *Wittebergæ* 1604.

De mutatione monetæ Liber. Extat in Bibliothecâ Patrum Tom. xxvi. p. 226.

Tractatus de Sphærâ, Gallicè editus *Paris.* 1546.

Politica, atq; Ethica Aristotelis, libri aliquot Ciceronis, & Petrarchæ de remediis utriusq; fortunæ liber, ab eo *Gallicè versi*, & *Lutetiæ* 1486. 1488. 1534. excusi, in censum venire haud merentur.

Quamplurima alia Oresmii scripta, & in his *Sermones* cxv. in Bibliothecis Navarrensi, Vaticanâ, & Augustinianorum Parisiensium MSS. asservata recenset Jo. Launoius Hist. Gymnas. Navarr. Tom. ii. p. 458.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

1362. URBANUS V. paterno nomine *Gulielmus Grisant* appellatus, natione Gallus, Patriâ Lemovicensis, Juris Canonici Doctor, & Ordinis Benedictini Monachus, Cœnobii S. Victoris apud Massiliam Abbas, sedis Apostolicæ in regno Siciliæ & Neapolis Legatus, Pontifex Romanus Avenione absens electus est anno 1362. die xxiii. Septembr. electionem ratam habuit die xxvii. Octobr. Avenione inthronizatus die xxxi. ejusdem, consecratus & coronatus die vi. Novembris. Sub initia Pontificatûs excommunicato Bernabove Vicecomite Mediolanensi res Italiæ turbatas pro lubitu composuit. Anno 1364. Petrum Castellæ Regem anathemate percussit; regno ejici mandavit; Henricum, fratrem Petri naturalem, legitimum haberi, & Petri loco regem esse jussit. Mox levi quadam offensâ irritatus Petrum Arragoniæ Regem diris devovit, & Sardiniæ ac Corsicæ regno mulctandum decrevit. Anno 1367. Romam iter suscepit; rebusq; in Italiâ ex animi sententiâ compositis, ubiq; triumphavit. Anno 1378. Carolum IV. Imp. post peractas sibi stratoris vices Romæ excepit. Anno sequente Joannem Palæologum Imp. CP. vanâ subsidii contra Turcas impetrandi spe lactatum Romam accersivit, stratoris munere dignatus est, & in quascunq; obsequii fideiq; formulas jurantem anno 1370. dimisit. Obiit eodem anno, Avenionem priùs redux, die xix. Decembr. Massiliæ apud S. Victorem sepultus. Extant *Epistolæ* iii. Concil. Tom. xi. p. 1957, 2033. *Constitutio contra pluralitatem beneficiorum*, ibid. p. 1936. *Epistolæ aliæ* viii. de unione Ecclesiarum Græcæ & Romanæ, apud Bzovium ad an. 1365, &c. *aliæ* LX. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. iv. ad an. 1363, &c. *aliæ* LVII. ibid. in Regesto Pontif. p. 71. *Versus de Agno Dei*, apud Victorellum, addition. ad Ciacconium de Vitis Pontif. *Romæ* 1630. *Epistolarum Volumen*, MS. in Bibliothecâ Vaticanâ. *Expositionem ejus in Apocalypsin* MS. ex Hiberniâ fugiens post se reliquit Baleus.

1362. HAINRICUS, natione Germanus, Monachus Rebdorfiensis, claruit anno 1362. Scripsit *Annales* rerum ab Imperatoribus Adolfo, Alberto, Frederico III. Ludovico Bavaro, & Carolo IV. gestarum, ab anno 1295. ad an. 1363. Annales istos in lucem edidit Marquardus Freherus inter Historicos Germaniæ *Francofurt.* 1600. Tom. i. p. 411.

1362. PHILOTHEUS, natione Græcus, vitam Monasticam ab ipsis ferè incunabulis summâ virtute ac pietate excoluit, postea Moderator sacræ Lauræ in monte Atho, & ante annum 1354. Metropolita Heracleensis constitutus est. Ineunte, ut videtur, anno 1355. Didymotichum à Cantacuzeno Imp. legatus est; ut pacem inter Matthæum filium & Palæologum generum conciliaret. Eodem anno, deposito Callisto, Patriarcha Constantinopolitanus electus pacem inter Cantacuzenum & Palæologum summo animi studio promovit. Palæologo mox Constantinopolis urbis potito, Callisto Patriarchatum cessit, & populi metu in latebras sese dedit. Anno sequente Callisto è vivis sublato, sedi CP. à Joanne Imp. iterum restitutus est, summoq; deinceps favore cohonestatus. Claruit anno 1362. Obiit, postquam Patriarchatum quindecim annis administrâsset, anno circiter 1371. Vir, judice Cantacuzeno *, καὶ βίῳ καὶ λόγῳ τοῖς ὁρῶσι ἀξιόχρεως ὢν πρὸς αἰδῶ; *ob vitæ sanctitatem & eloquentiam venerabilis.*

* Hist. l. 4. c. 32.

SCRIPTA.

Liturgia & Ordo instituendi Diaconum. Extat Lat. in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvi. p. 200.

Sermo Encomiasticus in tres Hierarchas, Basilium, Gregorium Theologum, & Joannem Chrysostomum. Lat. ibid. Gr. Lat. à Jac. Pontano unà cum Dioptrâ Philippi Solitarii editus *Ingolstad.* 1604. 4°. & à Frontone Ducæo in Auctuario Patrum *Paris.* 1624. Tom. ii. p. 313.

Oratio de Cruce. Gr. Lat. apud Gretser. de Cruce Tom. ii. p. 1255.

Oratio

Oratio in tertiam jejuniorum Dominicam. Gr. Lat. ibid. p. 1477.

Refutatio Anathematismorum ab Harmenopulo Scriptorum. Extat Gr. Lat. apud Leunclavium Jur. Gr. Rom. l. 4. p. 288.

De divinâ substantiâ, operatione, potentiâ, & lumine in monte Thabor libri xv. pro Gregorio Palamâ, contra libros x. Nicephori Gregoræ. Extant MSS. in Bibliothecis Bavaricâ & Vaticanâ. Fragmentum eorum Latinè exhibet Bzovius ad an. 1337. bina Græcè L. Allatius, alterum lib. de Purgatorio p. 770. alterum lib. de libris Eccles. Græc. p. 218.

Sermones dogmatici adversùs Barlaamitas & Acindynistas habentur MSS. in Bibliothecâ Augustanâ. Annon idem cum præcedente opus constituant, videant Eruditi. Index Biblioth. August. p. 27.

Confessio Fidei. MS. ibidem.

Homiliæ in Evangelia & Sanctos totius anni. MSS. in Bibliothecâ Bavaricâ.

Homilia in omnes Sanctos. MS. in Bibliothecâ Cæsareâ.

Compendium de œconomiâ hominis Christi, & Encomium S. Demetrii. MSS. in Bibliotheca Vaticanâ.

BERNARDUS, DAPIFER cognomento dictus, Molicensis in Austriâ Monachus, claruit anno 1362. Scripsit *Historiam de B. Gothalmo*, S. Colomanni Cellario, quam primus in lucem edidit Cl. Lambecius Comment. de Biblioth. Vindob. Tom. ii. p. 618. 1362.

S. BRIGITTA, gente Sueca, regio sanguine prognata, Birgeri & Sigridis filia, Wulfonis Nerlciæ principis uxor, pietatis ac virtutis studio ab unguiculis innutrita, nec visionum divinarum ab ipsis, uti fertur, incunabulis ignara, vitam monasticam conjugatæ præoptare cœpit. Postquam igitur maritum secum in Hispaniam ad S. Jacobum religionis ergo peregrinari induxisset; reducem primùm perpetuam vovere continentiam, dein Monasterium ingredi persuasit. Annuit ille, septem tamen liberis ab uxore priùs susceptis, Cisterciensibus nomen dedit, & in Monasterio Alvastrâ haud ita diu post vitâ decessit. Brigitta conjugio soluta pietati excolendæ sese totam dedit; novum Ordinem Monasticum, quem S. Salvatoris vocant, instituit; & visionibus crebris inclaruit anno circiter 1363. Postquam biennium in cellis prope Alvastram Monasterium sitis commorata esset, divinitùs admonita Romæ propter condonationes & indulgentias, quas promeruere Sancti, à Pontifice dispensatas compendio veniri ad cœlum, illuc iter ante annum 1350. suscepit; & loca sancta visitando plures contrivit annos. Tandem post lustrata Sanctorum apud Neapolim & Siciliam monumenta, Hierosolymam proficisci divina visione jussa est: Post annum rediens, morbo in itinere correpta est; & Romam deducta, brevi post animam Cœlo reddidit anno 1373. die xxiii. Julii, primùm apud Monasterium S. Laurentii deposita, dein anno sequente ad Cœnobium Wasthenæ translata. Eam in Sanctarum album retulit Bonifacius IX. anno 1391. Canonizationem confirmavit Concilium Constantiense anno 1415. 1363.

SCRIPTA.

Revelationum libri viii. Prologum iis præmisit Matthias de Sueciâ, Canonicus Lincopensis, qui Glossas in universam S. Scripturam eximias concinnâsse dicitur. Revelationes autem Alphonsus Episcopus Gyennensis in ordinem redegisse ac in libros distribuisse Christo jubente fertur.

Regula S. Salvatoris data divinitùs ab ore Jesu Christi devota sponsæ suæ B. Brigittæ, Capitibus xxxi. comprehensa.

Sermo Angelicus de excellentiâ B. Mariæ Virginis, quem Angelus Brigittæ coram adstans dictavit.

Orationes iv. divinitùs revelatæ.

Revelationes Extravagantes, quas in primâ Revelationum Collectione prætermissas Petrus Alvastri Prior collegit ac seorsim disposuit.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

Prodierunt S. Brigittæ Opera *Lubecæ* 1492. *Norimbergæ* 1521. *Romæ* 1557. f. (quam quidem editionem nos secuti sumus) *Antverpiæ* 1611. f. curâ Joannis Cardinalis de Turrecrematâ recognita, & Gonsalvi Duranti notis illustrata, *Romæ* & *Coloniæ* 1628. Tom. ii. f. *Monachii* 1680. f.

Orationes xv. *de Passione Domini* typis excusæ—1530. 8°.

* Julii xxiii. Cæterùm tacendum non est, quod Autor Vitæ ejus prodit apud Surium *, illam nimirum S. Scripturam Gothico idiomate sibi describendam curâsse; ne divina oracula vulgari linguâ perlegendi facultas deesset.

1367. S. CATHARINA, natione Itala, Patriâ Senensis, Jacobi & Lappæ filia, nata est 1347. Octavum ætatis annum ingressa, perpetuæ virginitatis voto se obstrinxit, totam Christo dicavit, & Dominicanæ religioni animum adjecit: Prædicatorum habitu paulò post induta. Mitto, quæ de miraculis & frequentibus visionibus, de familiari oculorum & oris commercio, quin & nuptiis cum Christo Deo O. M. initis, fabulantur Monachi nugacissimi. Utcunq; verò sanctissimæ virginis famam portentosis ineptiis, ne dicam blasphemiis, sine fronte, sine corde assutis onerent, & inficiant gerrones putidissimi; ipsa certè meliori fato digna, sincerâ erga Deum pietate, illibatâ vitæ castimoniâ, & flagranti in pauperes charitate, in Ecclesiam Zelo, claruit circa annum 1367. Ante annum 1376. Avenionem profecta, Gregorium XI. Pontificem Florentinis iratum precibus suis placavit; & jubente mox Pontifice, quem crebris antea literis de reditu ad Urbem Romam tandem suscipiendo sollicitârat, in Cardinalium consessu contra Pontificis Romani à sede suâ Episcopali absentiam adeò efficaciter disseruit, ut vasis conclamatis, omnes Avenionem derelinquendam censerent. Anno 1376. Gregorium Papam in Italiam secuta, post illius mortem Urbani VI. partibus contra Clementem Papam pertinaciter adhæsit. Obiit prid. Cal. Maii anno 1380. ætatis suæ 33. à Pio II. Pontifice anno 1461. inter Sanctos relata.

SCRIPTA.

Dialogi de Providentiâ Dei, sex Tractatibus comprehensi. Prodierunt *Ingolstad.* 1583. *Colon.* 1601. *Venet.* 1611. 8°.

Epistolæ CCCLXIV. graves & pietatis plenæ ad varios Pontifices, Cardinales, Reges, Principes, & alios, linguâ vernaculâ conscriptæ. Prodierunt Italicè *Venet.* 1506. f. Gallicè *Parif.* 1644. 4°.

Oratio in Annunciationem Deiparæ, atq; aliæ plures, à Raymundo de Vineis Capuano, O. D. Catharinæ Confessario, ex Italico in Latinum sermonem conversæ. Extant *Ingolstad.* 1583.

Divina Doctrina data per Personam æterni Patris intellectui loquentis, in plures Tractatus & Orationes divisa: quam Latinè vertit, vel forsan sub Catharinæ nomine conscripsit idem Raymundus. Prodiit *Colon.* 1553. f.

Cæterum haud alia esse, quàm fumosi cerebri deliria, decantatas Catharinæ pariter ac Brigittæ Revelationes, nullus, cui sanum sinciput, facilè dubitabit. Utcunq; enim Brigittæ Revelationes à Cardinalibus Romanis, quibus illas Gregorius XI. anno 1377. Urbanus VI. anno 1379. examinandas commiserant, & à Bonifacio IX. in Bullâ inter Brigittæ Opp. Romæ 1557. p. 10. Canonizationis ejus, ac tandem à Concilio Basileensi approbatæ fuerint, & à Spiritu S. processisse affirmentur; Catharinæ autem donum Propheticum & divinæ Revelationes à Pio II. in Bullâ * Canonizationis ejus, & ab Ecclesiâ Romanâ in Breviario † celebrentur; mira verborum simplicitas, inanis sententiarum strepitus, incondita garrulitas, absurda dogmata, pessimusque, quo ubiq; scatent, Enthusiasmus, imposturam manifestò produnt. Quid quòd sibi invicem repugnent, & immaculata B. Virginis Conceptio Brigittæ, maculata Catharinæ revelata fuerit? Verùm nos effrænem muliercularum intemperiem parùm moramur. Viderit, cujâ soli refert, Ecclesia Romana.

* Ap. Bzov. Annal. ad an. 1370. n. 20.
† April. xxx.

PHILIP-

PHILIPPUS RIBOTUS, natione Hispanus, patriâ Catalaunus, Ordinis Carmelitani in Cœnobio Gerundensi Monachus, ac demum Ordinis sui in Cataluniâ Provincialis, claruit anno 1368. Obiit Petrelatæ in Cœnobio suo anno 1391. Scripsit *Speculum Carmelitarum*, seu libros x. de institutione, progressu, privilegiis, & rebus gestis Ordinis sui. Prodiit *Venet.* 1507. f. *Antverp.* 1680. f. Riboti *Sermones* & *Epistolas* typis olim excusos esse fidem facit Possevinus *: editionum tamen annos & loca nullatenus invenire potui. Habetur MS. in Bibliothecâ Lambethanâ in fol. Riboti *Speculum Carmelitarum*, quod calci subjectam habet integram versionem Anglicam antiquam satis. Istam Thomæ Scropo sive Bradlæo, Episcopo Dromorensi (circa annum 1434.) deberi mihi demonstravit Vir doctissimus, Joannes Batteleius, Archidiaconus Cantuariensis. SÆC. XIV. ab An. MCCC. 1368.

* Apparat. Sacr. Tom. 2. p. 280.

L. COLUCCIUS PIERIIS SALUTATUS DE STIGNANO, patriâ Florentinus, omni literarum humaniorum genere excultissimus, & post Petrarcham Poeta Laureatus. Claruit anno 1368. ab Urbano V. & Gregorio XI. Pontificibus ob doctrinæ & prudentiæ famam à secretis ascitus; & à Republicâ Florentinâ ad idem postea munus & Cancellariatûs dignitatem evocatus, Galeatio Mediolanensium Duci, qui Florentinis bellum intulerat, tam strenuè repugnavit; ut Galeacius plùs sibi obesse Collucii scripta quàm mille Florentinorum equites agnosceret. Obiit Collucius Florentiæ IV. Id. Maii, anno 1406. Extant *Epistolæ* ii. apud Baluzium Miscellan. Tom. iv. p. 510. Scripsit verò præter has Coluccius *Libros* ii. *de verâ Religione. Disputationem de præstantiâ Jurisprudentiæ supra Medicinam, Librum de Fortunâ & Fato* in Tractatus v. divisum. *Epistolarum librum*, & Opusculum *Loculum noctis* inscriptum: quæ in Bibliothecis Florentinis MSS. adhuc asservari testatur Michael Pocciancius in Catalogo Script. Florentin. p. 42. Epistolæ ejus habentur MSS. in Bibliothecâ Cottonianâ sub effig. Caligulæ A. 16. 1368.

PHILIPPUS DE LEIDIS, patriâ Hollandus, Lugduni Batavorum ex equestri familiâ oriundus, Juris utriusq; lauream Doctoralem Aureliæ accepit, Canonicum verò Parisiis anno circiter 1369. publicè professus est, Ecclesiæ S. Mariæ Condatensis Canonicatu donatus. Tandem à Gulielmo Bavaro Hollandiæ Comite in Patriam revocatus, ipsi à sacris domesticis & consiliis secretioribus admotus est. Mox Arnoldi Hornani Ultrajectensis Episcopi Vicarius constitutus, Romam Principis sui jussu itinere suscepto Canonicatus, Ultrajectensem & Leidensem tulit à Gregorio XI. Pontifice cui perquam charus fuit. Obiit Trajecti anno 1386. die viii. Junii, in urbe Patriâ sepultus. Scripsit *Tractatum de Reipublicæ curâ* & *sorte principantium*, à Joanne Severino editum *Lugd. Bat.* 1516. f. & *Lecturam in librum* iii. *Decretalium.* Omnia Philippi Opera à Joanne Franconio eruditâ præfatione illustrata & in lucem edita fuisse fidem facit Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 644. editionis tamen nec annum nec locum indicat. 1369.

GERARDUS MAGNUS, patria linguâ *Groot* dictus, natione Belga, civitate Daventriensis, Lutetiæ studiis Theologicis tanto successu incubuit, ut anno ætatis 18. ad magisterium promoveretur. Domum reversus Canonicus Ultrajectinus & Aquisgranensis creatus est. Demum ad Joannem Rusbrochium Priorem Viridis Vallis visendum & audiendum profectus, Canonicorum Regularium ibi loci degentium vitæ genus adamare cœpit. Abdicato itaq; utroq; Canonicatu, Clericos seu Fratres Vitæ Communis, Daventriæ in patriâ, Emsteinii prope Dordracum, Windesemii prope Suollam, aliisq; in locis plurimis instituit; qui juventutem bonis literis moribusq; instituerent. Claruit anno 1370. Obiit anno 1384. die xx. Augusti, ætatis suæ 44. Extant Opuscula iii. viz. *Protestatio de veridicâ Prædicatione*; *Conclusa & Proposita*; *Tractatus de studio sacrorum librorum*; cum Operibus Thomæ à Kempis edi solita. Viginti plùs minùs alia Gerardi Opuscula, in Bibliothecis Belgicis MSS. asservata, enumerant Miræus Auctuar. c. 444. & Fr. 1370.

Sweer-

SÆC. XIV. ab An. MCCC. Swertius Athen. Belgic. p. 280. ut de Rusbrochii scriptis à Gerardo Latinè versis nil dicam.

1370. PHILOTHEUS ACHILLINUS, natione Gallus, & Caroli V. Regis Consiliarius, claruit anno 1370. Quisnam verò sub ementito Philothei Achillini nomine delitescat, incertum est. Goldastus non inani prorsus conjecturâ ductus suspicatur Philippum fuisse Mæserium seu de Mazeriis, Equitem, qui primùm Cypri Regni Cancellarius, dein Gregorii XI. Papæ Consiliarius, ac postremò Caroli V. Francorum Regis Domesticus & τὰ πάντα fuit; ac viginti quinq; ante obitum annis aulâ derelictâ in Cœlestinorum Parisiensium Monasterium secessit, ibiq; vitam pio simul ac literato otio exegit, à Carolo tamen adhuc de rebus regni sui gravissimis assiduò consultus. Quisquis demum fuerit; scripsit Philotheus adversùs iniquam Pontifici Romani ambitionem & tyrannidem Opus insigne, *Somnium Viridarii* dictum, seu *Libros* ii. *de potestate Regiâ & Sacerdotali, Dialogi inter Clericum & Militem formâ* compositos. Prodiit Opus istud, sed valdè mendosum, *Paris.* 1516. integrum verò & emendatum, apud Goldastum Monarch. Tom. i. p. 58. Cæterùm Philippus ille Mazerius scripsit *Vitam S. Thomæ Cretensis Archiepiscopi, seu Petri Thomasii*, qui obiit ineunte anno 1366. libris ii. Extat hæc Vita apud Bollandum ad diem xxix. Januarii.

1370. GALLUS, natione Germanus, Aulæ Regiæ Cœnobii (juxta Pragam Bohemiæ metropolim) Ordinis Cisterciensis Abbas, quem ob sacrarum literarum peritiam, diffusam Veterum Lectionem, profundam rerum divinarum contemplationem, ingenii acumen & morum sanctitatem, insigni elogio deprædicat Trithemius* claruit anno 1370. Scripsit ad Fratrum suorum instructionem prolixum satis opus *Malogranatum* dictum, formâ Dialogi inter Patrem & Filium. Opus in tres libros distribuitur, quorum primus agit de statu Incipientium, secundus de statu Proficientium, tertius de statu perfectorum. Prodiit in Germaniâ, tacito tamen loci nomine, excusum 1481. 4°. atq; iterum 1487. f. Porro *Sermonum ad Fratres librum* ab illo conscriptum memorant, quotquot de eo verba faciunt, Authores.

* De Script. f. 140.

1370. GREGORIUS XI. *Petrus Bellifortis* antea vocatus, natione Gallus, patriâ Lemovicensis, Gulielmi Comitis Belfortii filius, Clementis VI. ex Joannâ Rogeriâ sorore nepos. Annum ætatis agens 17. Cardinalis Diaconus titulo S. Mariæ Novæ ab avunculo creatus est, & ad Baldum tunc temporis Perusii legentem missus, ut juris scientiâ instituæretur. Anno ætatis 35. Christi 1370. Pontifex Romanus electus est, die xxx. Decembr. consecratus & coronatus die v. Januarii anno sequenti. Anno 1375. Joannam Siciliæ & Neapolis Reginam, quòd intercessioni suæ proditoris cujusdam crimen non condonâsset, anathemate percussit. Anno sequente Florentinos in Ecclesiæ libertatem injurios summo excommunicationis genere, seu anathemate maranatha devinxit. Isti nihilominùs Pontificis fulmina flocci facientes, propositâ capitis pœnâ Clericos officia ecclesiastica exequi coegerunt. Eodem anno Gregorius sedem Pontificiam ab Avenione Romam postliminiò retulit, incredibili lætitiâ & triumpho à Romanis exceptus. Obiit Romæ anno 1378. die xxvii. Martii. Extant *Epistolæ* v. Concil. Tom. xi. p. 2037. *aliæ* x. apud Bzovium ad an. 1372, &c. *aliæ* xcvii. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. iv. ad an. 1371, &c. *aliæ* cxii. ibid. in Regesto Pontif. p. 103.

1372. BARTHOLOMÆUS ALBICIUS, gente Italus, patriâ Pisanus, ex Rivano in Tusciâ oriundus, Ordinis Minorum Monachus, claruit anno 1372. Anno 1399. ad Capitulum generale Ordinis sui Assisii habitum profectus, librum suum de Conformitatibus obtulit, quem concordi omnium suffragio probatum retulit, & in laboris præmium integro, quo utebatur olim S. Franciscus, habitu donatus est. Obiit grandævus in Conventu Pisano die x. Decembr. anno 1401. Extant *Conformitates S. Francisci cum vitâ D. N.*

D. N. Iesu Christi, *Mediolani* 1510. f. emendatæ & auctæ à Jeremia Brucchio Ordinis Franciscani, *Bononiæ* 1590. f. *Conformitates B. Mariæ Virginis cum D. N. Iesu Christo*, seu Libri vi. de Vitâ & laudibus B. Mariæ Virginis, *Venet.* 1596. f. *Sermones Quadragesimales de Contemptu Mundi, sive de triplici Mundo*, anno 1397. scripti, *Mediolani* 1488. 4°. *Venet.* 1503. *Sermones alii Quadragesimales*, qui casuum conscientiæ resolutionem ferè spectant, *Lugduni* 1519. 8°. *Vita B. Gerardi Laici* anno 1343. defuncti; quam ab Albicio anno 1347. conscriptam MS. penès se habuit L. Waddingus *. Alia quædam à Bartholomæo elucubrata memorat Idem de Scriptor. Ord. Minor. p. 48.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

* Annal. Minor. ad an. 1343. num. 33.

ISAACUS ARGYRUS, Monachus Græcus, claruit anno 1373. quo Nicephorum Gregoram secutus, *Computum* suum edidit, Andronico urbis Æni præfecto inscriptum, Gr. Lat. à Jacobo Christmanno primùm evulgatum *Heidelberg.* 1611. 4°. Deinde versione suâ ac notis illustratum edidit Dion. Petavius de Doctrinâ Temp. Tom. iii. p. 359. omisso tamen Epilogo, qui in Christmanni editione habetur. *Computus alter*, qui ejusdem quoq; Argyri fuisse videtur, ab eodem Petavio editus est ex Bibliothecâ Regis Galliæ, ibid. p. 384. 1373.

BONAVENTURA BADUARIUS à PERAGA, gente Italus, civitate Patavinus, illustri genere ortus. Theologiæ Doctor in Academiâ Parisiensi, postquam ibi plures annos studiis impendisset, creatus, Ordinis Augustiniani Eremita, Ordinis sui Generalis in Comitiis Veronensibus anno 1377. electus est. Presbyter Cardinalis titulo S. Cæciliæ ab Urbano VI. Pontifice anno 1378. mense Septembri renunciatus, varias pro sede Romanâ legationes obiit. Tandem dum iniquis Francisci Carrariensis Patavinorum Reguli ausis quantâ animi poterat constantiâ obsisteret, immissis ab eo sicariis Romæ occisus est anno 1386. seu ut alii, anno 1389. secundùm alios 1396. ex aliorum sententiâ 1399. Extant *Speculum B. Mariæ*, *Augustæ* 1476. *Tomi* iv. *in libros* iv. *Sententiarum*, alicubi in Germaniâ excusi; *Meditationes in vitam Christi*, itidem impressæ, testibus Miræo *, & Jos. Pamphilo †. *Commentaria* adhuc *in Canonicas SS. Jacobi & Joannis Epistolas*, *& Sermones de Tempore*, *de Sanctis*, *& ad Clerum*, scripsisse Baduarium prodit Jos. Pamphilus loc. cit. 1377.

* Auctuar. cap. 442.
† Chron. Ord. Erem. p. 67.

MATTHÆUS, FLORILEGUS vulgò dictus, Westmonasteriensis Monachus Ordinis Benedictini, claruit annò 1377. Scripsit *Historiarum Flores*, seu Annales ab Orbe condito ad annum Christi 1307. ex Matthæo Parisf. quoad partem priorem ferè descriptos. Extant Flores isti in duos libros distributi, curâ Reverendissimi Matthæi Parkeri editi *Londini* 1567. f. recusi *Francofurt.* 1601. f. Annales hosce usq; ad annum 1377. produxisse Florilegum, quin & *Chronica Monasteriorum Westmonasteriensis*, *& S. Edmundi* contexuisse, fidem facit Baleus Cent. vi. cap. 31. Nondum verò Continuatio ista, multò minùs Chronica lucem aspexerunt. 1377.

URBANUS VI. *Bartholomeus* antea appellatus, gente Italus, Patriâ Neapolitanus, Archiepiscopus Barensis, dum post mortem Gregorii XI. Cardinalibus in Conclavi coactis sedulò famularetur, & concordiam suaderet, Pontifex Romanus inopinatò electus est Romæ anno 1378. die viii. Aprilis, coronatus die xviii. ipso Paschatis festo: dissentientibus tamen acriter Cardinalibus Gallis, qui cùm numero prævalerent, Gallum Pontificem præoptabant; atq; adeò Romæ recedentes Robertum Cardinalem, Comitem Gebennensem, Papam Fundis mense Septembri elegerunt, eiq; Clementis vii. nomen indiderunt. Hinc natum grave & diuturnum in Orbe Christiano schisma; quod militum gladios illo ævo, scriptorum calamos nostro etiam exercet. Nec enim de vero Pontifice inter Pontificios convenit: sed prout olim Ecclesiarum Occidentalium regimen inter Urbanum & Clementem, eorumq; successores divisum extitit; sic & nunc fermè Authores Popularium suorum studiis obsecuti, 1378.

SÆC. XIV. ab An. MCCC. obſecuti, in partes diſſiliunt. Urbanus Romæ, Clemens Avenione ſedit. Illi Italia, Germania, & Pannonia; huic reliquus Orbis Occidentalis ceſſit. Obiit Urbanus, poſtquam gravia cum Clemente Antipapâ armis non minùs temporalibus quàm ſpiritualibus bella integro decennio geſſiſſet, captivitatem plùs unâ vice paſſus, & aſſiduis periculis jactatus; Romæ anno 1389. die xv. Octobris. Extant *Epiſtolæ* iv. Concil. Tom. xi. p. 2045. *Conſtitutio in violatores libertatis Eccleſiaſticæ*, apud Bzovium ad an. 1383. *Epiſtolæ aliæ* iii. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. iv. in Regeſto Pontif. p. 165. 171. 176. ubi Clementis vii. Epiſtolæ xx. reperiuntur. *Bullam ejus de fide Hæreticis non ſervanda*, ex Bibliothecâ Cottonianâ edidit Richardus Crackanthorpius noſter. Apol. pro Eccl. Anglican. adverſus Spalatenſem. Porrò Urbani *Formulæ precum*, unà cum *Indulgentiis* ab eo conceſſis, vulgari idiomate prodierunt *Dilingæ* 1567. *Conſtitutiones quædam Eccleſiaſticæ* in Collectione *Romæ* 1579. editâ. *Literæ* ſeu *Bullæ* plures Apoſtolicæ in Laertii Cherubini Bullario Magno *Romæ* 1617. 1638.

1378. ALBERTUS DE ARGENTINA, gente Germanus, civitate Argentoratenſis, Magiſter ſeu Doctor, & fortaſſis Presbyter, Epiſcopi Argentinenſis familiaris, à quo Avenionem legatus fuit, ut ſe Pontifici excuſaret, & Ludovici Imp. decretum contra ambitionem Pontificiam deferret. Claruit anno 1378. Scripſit *Chronicon* ab initiis Rodulphi Habſpurgenſis Imp. ad Caroli IV. mortem, ſeu ab anno Chriſti 1270. ad 1378. Mutilum id edidit Cuſpinianus cum Conſulibus Romanis, *Baſil.* 1553. 1569. (quæ quidem editio in Indice Expurgatorio nominatim prohibetur quin & integrum Alberti Chronicon legi interdicitur, antequam pro Inquiſitorum arbitrio expurgetur) integrum Chriſtianus Urſtiſius inter Scriptores Germanicos, *Francofurt.* 1585. 1670. Tom. ii. p. 97. Scripſit etiam Albertus *Vitam Bertholdi à Buchecke*, Epiſcopi Argentinenſis, & Spirenſis ab anno 1328. ad 1353. Eam ad Chronici calcem edidit Urſtiſius ibid. p. 167.

1380. GULIELMUS THORN, natione Anglus, Cœnobii S. Auguſtini Cantuarienſis Monachus Benedictinus, claruit circa an. 1380. Scripſit *Chronicon de Geſtis Abbatum S. Auguſtini Cantuarienſium*, ab ipſo S. Auguſtini in Britanniam ingreſſu uſq; ad an. 1397. ſummâ quidem fide ac diligentiâ ubivis uſus; priorem verò Chronici partem uſq; ad annum 1272. ex Thomæ Spotti Hiſtoriâ, pauculis quibuſdam reſectis mutuatus. Prodiit iſtud Chronicon inter Scriptores x. Hiſtoriæ Anglicanæ *Londini* 1652. f. p. 1757. Alia quædam ſcripſiſſe dicitur Gulielmus, viz. *Hiſtoriam Regum Cantianorum*; *Vitas quorundam Sanctorum*, & *Chronica de Comitatibus, Epiſcopatibus, & Abbatiis per totam Angliam:* quæ quidem nondum typis edita ſunt. Extat Opus poſtremum MS. in Bibliothecâ S. Benedicti Cantab. cod. 67.

1380. BALDUS UBALDUS, gente Italus, domo Peruſinus, ex illuſtri Ubaldorum familiâ oriundus, Petri de Ubaldis, Doctoris Peruſini filius, Juris utriuſq; Doctor, Bartoli de Saxoferrato auditor, primùm in civitate patriâ, dein à Galeacio Vicecomite Mediolanenſi evocatus, Ticini maximo auditorum concurſu & applauſu jus utrumq; docuit. Claruit anno 1380. quo circiter tempore de electione Pontificum Urbani VI. & Clementis vii. ſchiſmaticâ à ſummis reipublicæ Chriſtianæ viris conſultus, pro Urbano ſententiam tulit. Tandem à caniculâ ſuâ, quam alebat, in labro leviter morſus, quarto deinceps menſe rabiem concepit, ac diem obiit anno ætatis ſuæ 76. Chriſti 1400. die xxviii. Aprilis; ſeu, ut alii, anno 1423. menſe Julio. Habitu S. Franciſci amictus (ratus id plurimum ad animæ ſalutem conducere) ſepeliri voluit. Factum id Ticini in Conventu Fratrum Minorum.

SCRIPTA

SCRIPTA.

Commentarius in libros Decretalium. Venetiis 1595.
Consiliorum volumina v. Francofurt. 1589. *sextum* Venet. 1600.
Commentarius in Codicem, Feuda, Digestum novum ac vetus, &c. Lugduni 1545.
Alia plura Baldi Opera Jus Civile spectantia innumeris ferè in locis typis impressa prodierunt. Omnia compendio enumerat Boissardus Icon. illustr. vir. Par. 1. p. 102.

MICHAEL ANGRIANUS, seu Aignanus, gente Italus, Patriâ Bononiensis, sint licet, qui ex Lombardiâ oriundum velint, Ordinem certè Carmelitanum in Cœnobio Bononiensi professus est, Theologiæ laureâ in Academiâ Parisiensi postea insignitus. Claruit anno 1381. quo totius Ordinis sui Generalis numero decimus nonus in Capitulo Veronensi constitutus est. Vicarii Generalis munus illi antea demandârat Urbanus VI. Pontifex. Summum Ordinis sui magistratum quinquennio administravit. Obiit Bononiæ anno 1416. Calendis Decembribus, ex Sixti Senensis autem calculo anno 1396. in Conventu Carmelitano ante summum altare sepultus. Scripsit *Commentariorum in Psalmos libros* v. quibus universum Psalterium methodo Scholasticâ, non infœlici tamen, explicat. Prodiit Opus istud sub *Incogniti* Authoris nomine Compluti 1524. *Lugduni* 1588. *Lugduni* 1602. f. Authori demum suo restitutum *Venet.* 1603. *Lugduni* 1652. 1673. *Commentarium ejus in libros Sententiarum Mediolani* excusum esse prodit Simlerus Biblioth. p. 503. qui plura alia Michaelis scripta, & in his insigne *Opus de purissimâ Conceptione Virginis Mariæ,* recenset; alia Antonius Alegre paradis. Carmelit. p. 316. 1381.

RAYMUNDUS JORDANUS, qui diu suppresso suo, sub *Idiotæ* nomine latuit, & Sæculi octavi aut noni antiquitatem præ se tulit; Canonicus erat Regularis Ordinis Augustiniani, primò Uticensis sive Uzeciensis in Galliâ Narbonensi Præpositus, dein Cellensis in Diœcesi Bituricensi Abbas. Claruit ab anno 1381. 1381.

OPERA.

Contemplationum libri vi. *de miserabili cursu vitæ præsentis; de innocentiâ perditâ; de conversione per* xii. *menses anni spiritalis producentis* xii. *fructus Spiritûs; de conflictu assiduo inter animam & carnem; de septem donis Sp. S. contra septem peccata mortalia; quòd Spiritus S. est adjutor animæ, & de variis ejus erga hominem officiis; De octo beatitudinibus; De Amore; De verâ Patientiâ; De Morte; De B. Mariâ Virgine.* Prodierunt Contemplationes istæ *Paris.* 1519. 4°. & alibi.
Tractatio plena de B. Virgine.
De statu religioso libri iii.
Opus de Oculo Spirituali: seu *Oculus Mysticus.* Prodiit mutilum tamen, sub Raymundi nomine à Raynaudo editum *Lugduni* 1641. Verùm id Joanni Guallensi deberi Waddingus demonstravit. Prodierat antea sub nomine cujusdam Magistri P. Lacepieræ integrum *Venet.* 1496. Italicè à Theophilo Romano Ord. Erem. August. conversum.
Regulæ Christianam vitam complectentes.
Paraphrasis in Psalmum xv. quam unà cum præcedente Opusculo Joanni Pico Mirandulano deberi conjicit Labbeus.
Opera ista omnia, in quâvis ferè Bibliothecæ Patrum editione sub Idiotæ nomine haberi solita, Raymundo vindicavit, additisq; Castigationibus suis edi curavit Theoph. Raynaudus *Paris.* 1654. 4°.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

1384. JOANNES TAMBACUS, natione Teutonicus, patriâ Argentinensis, Ordinis Fratrum Prædicatorum in Cœnobio Argentinensi Monachus, dein Studii Pragensis primus Rector, ac demum Sacri Palatii Magister ab Urbano V. Papâ anno 1366. creatus. Claruit anno 1384. Obiit octogenario major, quo tamen anno, non liquet. Extat *Speculum Patientiæ*, seu *de Consolatione Theologiæ libri* XV. *Paris.* 1493. *Colon.* 1502. *Norimbergæ* 1509. & alibi pluries. Opus ejusdem *De Culpâ & Gratiâ* MS. habetur apud Dominicanos majoris Conventûs Parisiensis. Alia plura Tambaci scripta recenset Altamura Biblioth. Prædicat. p. 129. de quibus nil constat.

1384. MARSILIUS AB INGEN, seu Inghenius, gente Germanus, Trithemio tamen & Balco Anglus, Academiæ Parisiensis Doctor, Canonicus & Thesaurarius Ecclesiæ S. Andreæ Coloniensis, Gymnasii Heidelbergensis fundator, primusq; ejusdem Doctor ac Rector. Claruit anno 1384. Obiit anno 1394. xiii. Cal. Septembris, Heidelbergæ in Ecclesiâ S. Petri sepultus. Scripsit *Commentaria in* IV. *libros Magistri Sententiarum*, quæ typis impressa prodierunt *Argentorati* 1501. Alia ejusdem scripta enumerat Baleus Cent. vii. cap. 5. quæ in tenebris adhuc delitescunt.

1384. EMANUEL II. Palæologus, Joannis V. Palæologi Imp. filius natu tertius, Imperium rarâ ergâ patrem pietate meruit. Cum Joannes enim pater anno circiter 1380. præfecto Constantinopoli Andronico filio natu maximo, in Occidentem proficisceretur, ut subsidia à Christianis Principibus adversùs ingravescentes Turcorum vires conquireret : & inter redeundum Venetiis à mercatoribus ob usurariam pecuniam nondum exsolutam detineretur ; Andronicus de Imperio securus patris captivitatem in sinu risit : Emanuel verò corrasis è præfecturâ suâ Thessalonicensi pecuniis, Venetias properavit, & expunctis mercatorum tabulis Patrem redemit. Andronici scelere incarceratus, Emanuelis pietate liberatus Joannes Imp. illum cum Joanne filio exhæredavit, istum Imperii successorem sibi mortuo designavit, socium sibi vivo ascivit anno circiter 1384. Andronicus ejusmodi ignominiâ in rabiem actus ad Bajazetem Turcorum Regem confugit ; & copiis illius auxiliaribus adjutus Constantinopolim expugnat, patrem fratremq; carceri mancipat, & Imperium invadit. Exacto in carcere triennio Joannes & Emanuel filius salvi evadunt, & Bajazetis tyranni, Andronico jamdudum infensioris facti, favore & auxiliis usi, Imperium recuperant ; & Andronicum in carcerem perpetuum abducendum Turcis committunt. Anno 1391. defuncto Joanne Patre, Emanuel solus deinceps regnare cœpit : cumque Imperii majestatem adversùs Bajazetis ferociam constanter tueretur, decennalem statim Regiæ Urbis obsidionem passus est. Ipse Urbis curâ defensioneq; Joanni Andronici fratris filio commissâ, in Occidentem paterno exemplo subsidia à Latinis impetraturus navigat ; paterno etiam infortunio usus. Postquam enim Italiam, Galliam, Angliam, Germaniam, & Pannoniam peragrasset ; Constantinopolim demum re infectâ rediit. Desperatis ferè rebus Constantinopolitanis aliunde eluxit salus. Tamerlane enim Tatarorum principe ad suppetias Emanueli ferendas cum ingenti exercitu advolante, Bajazetes anno 1401. obsidionem solvit : & commisso anno sequenti cum Tataris prælio vincitur, ac captivus abducitur. Emanuel extincto tyranno perpetuam cum Mahometo ejus filio pacem iniit : & imperium deinceps securus tenuit. Obiit, uti volunt, anno 1418. rectiùs verò 1425. postquam senio debilis Imperii lampadem Joanni filio anno 1419. tradidisset.

SCRIPTA.

Præcepta C. *Educationis Regiæ ad Joannem filium.*

Orationes vii. *de virtutibus ac vitiis, & bonarum literarum studio*, ad eundem.

Oratio propitii principis ad benevolos subditos in ætatis flore constitutos.

Preces

Preces ad Deum matutinæ (prolixæ satis) ii.
Capita Compunctionis seu Confessionis ad Deum, metricè.
Imago Veris in Auleo textili Operis Phrygii.
Oratio ficta Tamerlanis ad Bajazetem à se captum.
Psalmus Eucharisticus ad Deum pro captivitate Bajazetis.

Prodierunt Opuscula ista omnia curâ Joannis Leunclavii Gr. Lat. *Basil.* 1578. 8°.

Oratio funebris admodùm prolixa in Fratrem Theodorum Palæologum Despotam Gr. Lat. à Combefisio cum notis edita Auctuar. Nov. *Paris.* 1648. Tom. ii. p. 1045.

JOANNES DE BURGO, natione Anglus, Theologiæ Doctor, Academiæ Cantabrigiensis Cancellarius, necnon Ecclesiæ de Colingham in agro Nottinghamiensi Rector, claruit anno 1385. quo Pupillam Oculi compilavit. Scripsit enim librum, cui titulus, *Pupilla Oculi, omnibus Sacerdotibus, tam Curatis quàm non Curatis, summè necessaria; in quâ tractatur de septem Sacramentorum administratione, de decem præceptis Decalogi, & de reliquis Ecclesiasticorum officiis, quæ oportet sacerdotem ritè institutum non ignorare.* Prodiit *Paris.* 1510. *Argentinæ* 1514. *Rothomagi* 1516. 4°. Quanti olim habebatur liber iste, ex innumeris ferè, quæ Cantabrigiæ in Bibliothecis publicis asservantur, exemplaribus ejus MSS. patet adeò ut tam insignem Scriptorem Balei diligentiam penitùs fugisse haud satis mirari possim. 1385.

MANUEL CHRYSOLORAS, origine Romanus, patriâ Byzantinus nobilissimâ prosapiâ oriundus, claruit anno 1389. quo circiter tempore in Occidentem à Joanne Palæologo seniore Imp. legatus, ut subsidia adversùs Turcas à Christianis Regibus postularet; postquam apud Angliæ Regem, aliosq; principes munus sibi demandatum summâ diligentiâ, irrito tamen successu, obiisset, in Italiâ consedit: ubi Græcarum literarum studium septingentis plusquam annis in Occidente neglectum, quin & ignotum ferè, primus omnium resuscitavit; ac primùm Venetiis, mox Florentiæ, postea Romæ, tandem Ticini docuit; Leonardum Brunum Aretinum, Franciscos Barbarum, Philelphum, & Poggium, Baptistam Guarinum, aliosq; primarios sæculi viros discipulos nactus. Anno circiter 1397. ab Emanuele Imp. in Occidentem profecto Florentiâ evocatus, Mediolanum se contulit. Post Emanuelis verò abitum ad solita docendi munia se recepit. Anno 1414. Constantiam petiit, Concilii Generalis spectator cupidus: ubi anno sequenti die xv. Aprilis vitam finivit, apud Dominicanos Constantienses sepultus. Epitaphium ei posuit Æneas Sylvius, Poeta Laureatus, quod sic incipit; 1389.

Ille ego, qui Latium priscas imitarier artes,
Explosis docui sermonum ambagibus, & qui
Eloquium magni Demosthenis & Ciceronis
In lucem retuli, Chrysoloras nomine notus,
Hîc sum post vitam, & peregrinâ in sede quiesco, &c.

Extant, *Epistolæ* iii. *de Comparatione Veteris & Novæ Romæ*, prima admodùm prolixa ad Joannem Palæologum Imp. secunda ad Joannem Chrysoloram tertia ad Demetrium Chrysoloram, multò breviores. Prodierunt Græcè, prima etiam Gr. Lat. interprete Petro Lambecio, ad calcem Codini de Antiquitatibus CPP. *Paris.* 1655. f. *Quæstiones* ejusdem *Grammaticales* prodierunt Græcè alicubi in 8°.

BONIFACIUS IX. *Petrus Thomacellus* antea appellatus, patriâ Neopolitanus, ab Urbano VI. primùm Acolythus & Prothonotarius Apostolicus, deinde Diaconus Cardinalis S. Georgii in Velabro, postremo Presbyter Cardinalis titulo S. Anastasiæ constitutus. Post Urbani mortem Pontifex Romanus electus est anno 1389. die ii. Novembris, consecratus die xi. coronatus 1389.

SÆC. XIV. ab An. MCCC. die xiv. ejusdem, ætatis suæ anno 34. seu, ut alii, 45. Anno 1390. anathema Carolo Siciliæ Regi, totiq; ejus posteritati ab Urbano decessore incussum abrogavit: & Festum Annunciationis B. Virginis ab Urbano paulò ante mortem institutum confirmavit. Anno 1391. vir nummi, quo affines ditaret, cupidissimus, Annatarum onus Ecclesiæ primus invexit, ut primi anni fructus Beneficiorum Ecclesiasticorum, primitiarum Judaicarum ad instar, ærario Apostolico solverentur, sanciens. Anno 1394. seditionibus nuperis in Urbe sedatis, ut sibi magistratus pro lubitu constituere, vectigalia imponere, ac rem militarem disponere liceret, obtinuit, adeóq; *primus omnium Romanorum Pontificum*, inquit Bzovius *, *omnem populi Romani vim sustulisse, ac tandem Urbis summum imperium obtinuisse visus est.* Anno 1400. ex Assisi, ubi multis annis moram fecerat, Romam ingressus Jubilæum celebravit. Obiit anno 1404. die i. Octobris. Extant *Epistolæ & Constitutiones* iv. apud Bzovium ad an. 1390, 1391, 1403. *aliæ* vi. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. iv. ad an. 1392, 1394, 1399. *aliæ* XLII. ibid. in Regesto Pontif. p. 177. *aliæ* plures apud eundem Tom. iv.

* Ad. an. 1394. num. 1.

1390. JOSEPHUS, ALSHAHER BILTABIB dictus, Al-marchum Al-mashiki Altagi filius, natione Ægyptius, civitate Alexandrinus, Præpositus Ecclesiæ Catholicæ B. Virginis anno 1390. constitutus, Presbyter anno 1398. ordinatus. Iste omnes ferè Canones in Ecclesiâ Græcâ receptos Arabico sermone paraphrasticè interpretatus est. Extat integra *versio* MS. in Bibliothecâ Bodleianâ. Ex eâ excerptos *priorum* iv. *Conciliorum Generalium Canones* Arabicè & Latinè evulgavit Cl. Beveregius in Pandectis Canonum *Oxon.* 1672. Tom. ii. p. 681.

1390. PETRUS HERENTALIUS, seu *de Herentalis*, gente Belga, Patriâ Brabantus, ex oppido cognomine originem duxit, Canonicus ac Prior Cœnobii Floreffiensis Ordinis Præmonstratensis, claruit anno 1390. Obiit post annum 1436. modò calculos rectè ponat Simlerus *, qui Catenam illius in Psalmos isto circiter anno concinnatam prodit. Ex variis enim Patrum ac Doctorum Commentariis prolixam *Psalmorum Expositionem* Petrus composuit, quæ typis excusa prodiit *Colon.* 1487. f. *Reutlingæ* 1498. *Rothomagi* 1504. 4°. Colon. 1554. *Commentarium* ejusdem *in* iv. *Evangelia fusissimum*, uti & *Chronicon ab orbe condito ad annum* 1385. se MSS. in Bibliothecâ Floreffiensi vidisse testatur Oudinus Supplem. p. 657. Chronicon habetur etiam in Bibliothecâ Colbertinâ Cod. 751. Alia quædam illius scripta recenset Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 621.

* Biblioth. p. 558.

1390. RADULPHUS DE RIVO, natione Belga, Patriâ Brabantus, domo Bredanus, Decanus Tungrensis, antiquarum Ecclesiæ consuetudinum peritissimus simul ac tenacissimus, claruit anno 1390. Obiit Romæ anno 1401. die ii. Novembris, seu, ut alii anno 1403. die x. Aprilis. Extat *Calendarium Ecclesiasticum*, seu *de Canonum observantia Propositiones* xxiii. seorsim editæ *Lovanii* 1568. & in Bibliothecâ Patr. recusæ Tom. xxvi. p. 289. *Historia de rebus gestis trium Pontificum Leodiensium*, Engelberti à Markâ, Joannis de Arkel & Arnoldi de Horn, ab anno 1347. ad an. 1386. quam primus in lucem edidit Joannes Chapeaville Rerum Leod. Hist. *Leodii* 1616. 4°. Tom. iii. p. 1.

1390. GERARDUS, ZUTPHANIENSIS à civitate patriâ dictus, unus è primis Clericis Regularibus Ordinis S. Hieronymi, seu Fratribus Vitæ Communis à Gerardo Magno apud Daventrienses institutis, pietate eximiâ, & rarâ doctrinâ insignis, claruit anno 1390. Obiit die iv. Decembris, anno 1398. ætatis suæ 31. Extant Opuscula ii. Ascetica, alterum *De Reformatione interiori, seu virium Animæ*; alterum *De Spiritualibus Ascensionibus, Parisiis & Coloniæ* 1539. sæpiùs inter Opera Thomæ à Kempis, & in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvi. p. 234.

WIL-

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

WILHELMUS WODFORDUS, aliis *Wilfordus*, natione Anglus, Waddingo *, tamen (cui Scriptores Anglicos suis coterraneis annumerare solenne est) Hibernus, ac civitate Waterfordiensis, Ordinis Franciscani Monachus, claruit anno 1390. Sexennio post in Synodo Londinensi à Thomâ Arondelio Archiepiscopo Cantuariensi, totoq; Clero Anglicano, delectus est; qui Joannis Wiclefi Trialogum scripto refutaret. Obiit, uti vulgò fertur, Colcestriæ anno 1397. Sin autem verum sit quod vult Waddingus *, Wodefordum nempe Opusculum de Religione anno 1433. scriptum Juliano Cardinali nuncupâsse, necesse est illum diu supervixisse. Extat *Liber ad Thomam Archiepiscopum Cantuariensem adversùs Articulos* xviii. *ex Wiclefi Trialogo excerptos*, & in Concilio Londinensi anno 1396. (ex communi Scriptorum calculo) damnatos: in Fasciculo Rerum expetendarum *Colon.* 1535. f. p. 96. *Determinatio contra Hæreses Jo. Wiclefi*, MS. in Bibliothecâ Coll. Novi Oxon. cod. 87. Mertonensi cod. 222. *Defensorium contra Armachanum in libello de mendicitate Christi*, MS. in Biblioth. Magdalenensi Oxon. cod. 62. *Extractio errorum Armachani*, MS. in Biblioth. Col. Novi Oxon. cod. 168. *Super causis condemnationis Articulorum Joannis Wiclefi*, MS. in Biblioth. Mertonensi cod. 210. (quod quidem Opus nequaquam diversum à primo videtur.) *De Sacramento Altaris*, MS. in Biblioth. Exoniensi Oxon. cod. 11. *Summa ejus de virtutibus*, quam perfecit Walterus Prior à medio usq; in finem, MS. vidi in Coll. Gonvii. & Caii apud Cantab. fol. Alia adhuc plurima recensent Baleus Cent. vii. c. 3. & Waddingus de Script. Ord. Minor. p. 158.

1390.

* Annal. Minor.

* Annal. Minor. Tom. iv. ad an. 1395. §. 2.

JOANNES BROMIARDUS, gente Anglus, patriâ Herefordiensis, Ordinis Prædicatorum Monachus, Theologus ac Jurisconsultus summus, Doctor Oxoniensis, ac demum Professor S. Theologiæ Cantabrigiensis, Wiclefum in Synodo Londinensi anno 1382. acriter oppugnavit. Claruit anno 1390. sint licèt, qui ad annum 1290. errore manifesto eum referant. Obiisse dicitur post annum 1419. Extat *Summa Prædicatorum* in duas partes distributa, quâ præcipuos Disciplinæ Ecclesiasticæ locos & sensus ordine Alphabetico explicat, *Norimbergæ* 1485. *Venet.* 1586. 4°. *Dicta de missarum celebratione*, MSS. in Bibliothecâ Mertonensi Oxon. cod. 210. *Exhortationes*, MSS. in Biblioth. publicâ Cantab. cod. 208. *Tractatus Juris Civilis & Canonici ad moralem sensum applicati secundùm ordinem Alphabeti*, MS. in Biblioth. Pembrochianâ Cantab. cod. 122. in Biblioth. Coll. Novi Oxon. Cod. 140. & in Bibliothecâ Lamethanâ. Alia enumerant Baleus Cent. vii. cap. 4. Altamura Biblioth. prædicat. p. 63. 1390.

BENEDICTUS XIII. *Petrus de Lunâ* antea nominatus, natione Hispanus, nobilissimo inter Aragonios loco natus. Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Cosmedin à Gregorio XI. creatus, post mortem illius Clementis VII. partibus adhæsit, ab isto in Hispaniam anno 1381. legatus. Post Clementis mortem Pontifex Romanus Avenione electus est anno 1394. die xxviii. Septembr. consecratus & coronatus xi. Octobr. accepto priùs juramento se, cedente Bonifacio IX. Pontificatu cessurum. De pace in Ecclesiam revocandâ à Christianis Principibus & Episcopis sæpe interpellatus nullas non tricas nectit, & astutias commentus est; ut sibi Pontificatum conservaret aliis fucum faceret. A Carolo igitur Galliæ Rege anno 1398. Avenione obsessus, captus, & in custodiam datus est. Anno 1403. carcere elapsus ad consuetas fallendi artes rediit, Papatum abdicare se paratum esse nunquam non professus, eundem tamen interim retinere per fas & nefas contendens. Anno 1408. die v. à Concilio Pisano depositus, in Catalauniam aufugit, atq; anno 1408. Conciliabulum asseclarum suorum Perpiniani coegit: & mox Barcinone positus Pontifices æmulos, eorumq; sequaces, ac Patres Pisanos diris devovit, & Concilii Pisani acta abrogavit. Anno 1417. die xxvi. Julii, à Concilii Constantiensis decreto Papatu simul ac communione submotus est. Ipse nihilominùs ab omnibus desertus, ad extremum usq; spiritum titulum 1394.

malè

malè uſurpatum pertinax retinuit. Obiit Paniſcolæ, Regni Valentini arce, anno 1423. die xxiii. Maii. Extant *Epiſtolæ* v. Concil. Tom. xi. p. 2086, 2113, 2157, 2268. *Bulla*, quâ Reges ac Principes omnes ab obedientiâ ſuâ recedentes anathematizat, & Principatibus exuendos decernit, Concil. Tom. xii. p. 1812. *Reſponſio ad Sigiſmundum Imp.* apud Bzovium ad an. 1415. num. 19. *Edictum contra Judæos*, ibid. num. 35. *aliæ plures Epiſtolæ* apud Theodoricum à Niem. *Liber de poteſtate ſummi Pontificis & Concilii*. MS. in Bibliothecâ Vaticanâ. *Vitæ humanæ adversùs omnes caſus Conſolationum liber* Hiſpanicè evulgatus.

1395. HENRICUS KNIGHTON, natione Anglus, Canonicus Regularis Monaſterii Leiceſtrenſis, claruit circa annum 1395. Melioris notæ Hiſtoricus; quo non alius res Anglicas majori fide ac diligentiâ perſecutus eſt. Scripſit *Chronicon de Eventibus Angliæ libris* v. ab anno circiter 950. ad an. 1395. quorum primo res à Saxonicis Regibus uſq; ad an. 1066. geſtas breviter percurrit: tres ſequentes, qui ad annum uſq; 1377. pertingunt, ex Ranulphi Higdeni Ceſtrenſis Polychronico ferè verbatim exſcripſit. Literis præterea commiſit *Hiſtoriam Depoſitionis Richardi* II. Angliæ Regis anno 1399. factæ. Extat utrumq; Opus inter Scriptores x. Hiſtoriæ Anglicanæ à Cl. Twiſdeno editos *Londini* 1652. p. 2311, 2743.

1396. PETRUS DE ALLIACO, natione Gallus, Compendii ad Iſaram fluvium tenuiſſimæ ſortis parentibus anno 1350. natus, liberalibus diſciplinis probè inſtitutus, Collegium Navarrenſe in Academiâ Pariſienſi anno 1372. ingreſſus eſt; inter ſodales Candidatorum Theologiæ, quos Burſarios appellant, receptus. Anno 1375. Magiſtri Sententias in Collegio ſuo prælegere, & ad populum in Eccleſiâ concionari cœpit: & ad Synodum Ambianenſem evocatus, Subdiaconus adhuc ad presbyteros concionem habuit. Anno 1380. iii. Id. April. Doctoris inſignia retulit; atq; anno ſequente habitâ coram Andegavenſi Duce oratione, Concilio Generali ad tollendum ſchiſma opus eſſe Academiæ Pariſienſis nomine declaravit, Canonicus Noviodunenſis eodem anno factus. Anno 1384. Collegio Navarrenſi præfectus eſt; ubi Joannem Gerſonem, Nicolaum Clemangium, alioſq; doctiſſimos viros, diſcipulos habuit. Anno circiter 1387. coram Clemente VII. Pontifice apud Avenionem ſedente Facultatis Theologicæ Pariſienſis cauſam oravit adversùs Joannem Monteſonum, Dominicanum, quem ſententiam ſuam de maculato B. Virginis Conceptu publicè docentem nuper damnârant. Anno 1389. Academiæ Pariſienſis Cancellarius renunciatus eſt; & Carolo VI. Regi à ſacris largitionibus, & Confeſſionibus adhibitus. Anno 1394. Capellæ regiæ apud Pariſios Theſaurarius conſtituitur. Eodem anno à Carolo Rege ad Benedictum XIII. qui Clementi VII. ſucceſſerat, miſſus eſt, de ſchiſmate tollendo in medium conſulturus. Anno 1395. Anicienſis ſeu Vellavenſis, 1396. Cameracenſis Epiſcopus renunciatur. Anno 1305. Genuæ verſatus, habitâ coram Benedicto Pontifice concione, ei, ut Feſtum Trinitatis celebrandum decerneret, perſuaſit: quod quidem à paucis antea Eccleſiis celebratum fuerat; deinceps verò duce & autore Cameracenſi ubiq; obſervari cœpit. Anno 1409. Concilio Piſano interfuit. Anno 1411. vii. Id. Junias à Joanne XXIII. Papâ in Cardinalium cœtum titulo S. Chryſogoni allectus eſt; & poſt triennium in Germaniam legatus. Exeunte anno 1314. Conſtantienſe profectus eſt Concilium; cujus tertiæ ſeſſioni præfuit, & per integrum triennium pars magna fuit. Exeunte anno 1417. quo finita eſt Synodus, crebras ad Patres conciones habuit. Obiit anno 1325. Cameraci in Eccleſiâ Cathedrali ſepultus; *Aquila Franciæ*, & *malleus à veritate aberrantium indefeſſus* appellari ſolitus.

OPERA.

OPERA.

Commentarii breves in libros iv. *Sententiarum*. Seorsim — 1500. 4°.
Quatuor Principia in quatuor libros Sententiarum.
Recommendatio S. Scripturæ.
Principium in cursum Bibliorum, præcipuè in Evangelium S. Marci.
Quæstio Vesperiarum, Utrùm Petri Ecclesia lege reguletur.
Quæstio de resumptâ, Utrùm Petri Ecclesia Rege gubernetur, lege reguletur, fide confirmetur, & jure dominetur.
Speculum Considerationis xii. Capitibus contentum.
Compendium Contemplationis in tres Tractatus divisum.
De iv. *gradibus scalæ spiritualis* ex dictis B. Bernardi.
Epitome quadruplicis exercitii spiritualis.
De Oratione Dominicâ Tractatus ii.
Salutationis Angelicæ Expositio devota.
Verbum abbreviatum super libros Psalmorum.
Meditationes ii. *in Psalmum* xxx. *In te Domine speravi.*
Meditatio in Psalmum, Judica me Deus.
Meditationes in vii. *Psalmos Pœnitentiales.* Habentur unà cum tribus prioribus Meditationibus inter Orthodoxographa p. 1085.
Meditationes in Cantica, Magnificat, Benedictus, & Nunc dimittis.
Expositio in Cantica Canticorum Solomonis.
Duodecim honores S. Josephi sponsi Virginis. Prodierunt simul Opuscula ista xvii. à Speculo Considerationis inclusivè enumerata *Duaci* 1634. 8°.
Tractatus de animâ. Prodiit seorsim *Paris.* 1494. 8°. 1505.
Sermones varii argumenti xx.
Modus, seu forma eligendi summum Pontificem. Prodierunt simul Opera omnia adhuc recensita *Argentinæ* 1490.
Quæstiones in Sphæram Mundi Joannis de Sacro-Bosco. Paris. 1498. Venet. 1508.
Libellus de emendatione Ecclesiæ. Concilii Constantiensis Patribus anno 1415. oblatus. Prodiit in Fasciculo Rerum expetend. *Colon.* 1535. p. 203. & apud Wolffium Lect. Memorab. Tom. i. p. 756.
De Ecclesiæ & Cardinalium authoritate Libellus. Extat inter Gersonis Opera *Paris.* 1606. Tom. i. p. 895.
Liber de Concordiâ Astrologiæ & Theologiæ. Habetur in Appendice operum Gersonis.
Tractatus super libros Meteororum Aristotelis de impressionibus aeris, ac de iis, quæ in 1ª, 2ª, & 3ª *regionibus aeris fiunt.* Argentinæ 1504. Viennæ 1509.
Sacramentale, Lovanii 1487.
Vita S. Petri de Morono, Pontificis Romani, dicti Cœlestini V. Prodiit seorsim à Dionysio Fabro Priore Parisiensium Cœlestinorum in lucem edita *Paris.* 1539. 4°. & habetur apud Surium die xix. Maii.
Tractatus de Imagine Mundi.
Epilogus Mappæ Mundi.
De Legibus & Sectis.
De Correctione Calendarii.
De vero Cyclo Lunæ.
Cosmographiæ Tractatus ii.
Vigintiloquium de Concordantiâ Astronomicæ veritatis cum Theologiâ.
De Concordiâ Astronomicæ veritatis & narrationis Historicæ.
Tractatus Elucidarius Astronomicæ Concordiæ cum Theologiâ & Historiâ.
Apologeticæ Defensiones ii. *Astronomicæ veritatis*, Coloniæ anno 1418. scriptæ.
Tractatus de Concordiâ discordantium Astronomorum. Prodierunt simul Opuscula ista à Tractatu de Imagine Mundi inclusivè alicubi in folio, non expressis loci, temporis, aut Typographi nomine.

Prodie-

SÆC. XIV. ab An. MCCC. Prodierunt etiam alicubi *Liber de Concilio Generali*; *Liber Quæstionum in Hexaemeron*; *Conceptus & exponibilia*; *Tractatus de Interdicto*; *Tractatus de permutatione Beneficiorum*; & *Responsio contra Fr. Matthæi Conclusiones pro sectâ Flagellantium.* Verùm editionum tempora & locos invenire non potui.

Cæterùm plurima Cameracensis Opuscula inedita MSS. asservantur; viz. *Quæstio utrùm hereticum sit pro docendi licentiâ pecuniam dare vel recipere*; *Quæstio de reprehensione Petri à Paulo factâ*; *Tractatus* ii. *de falsis Prophetis*; *Tractatus* iii. *contra Fratrem Joannem de Montesono*; *Sermones aliquot*; & alia in Bibliothecâ Collegii Navarrensis, à Launoio sigillatim enumerata Hist. Gymnas. Narvar. Tom. ii. p. 479.

1398. ANTONIUS DE BUTRIO, gente Italus, patriâ Bononiensis, Juris utriusq; Doctor, & in Academiis Bononiensi ac Ferrariensi professor, Joannis de Imolâ & Geminiani magister. Claruit anno 1398. Obiit Bononiæ anno 1408. Non. Octobr. (si Forstero fides) ad S. Michaelem in monte Sepultus. Habetur tamen in Bibliothecâ Augustanâ Codex MS. secundam Lecturæ ejus super 2. Decretalium partem complectens, qui Lecturam istam anno 1439. scriptam esse præ se fert. Quàm parum autem inscriptionibus hisce Codicum MSS. tribuendum sit, vel exinde constat, quòd in eâdem Bibliothecâ Codex MS. habeatur, qui Zabarellæ super Clementinas Lecturam anno 1436. compositam esse prodit; cùm tamen Authorem anno 1417. obiisse certo certiùs constet. Extat Antonii *Commentarius in quinq; libros Decretalium*, Venet. 1578. Tom. vii. *Commentarius in sextum Decretalium librum*, Venet. 1575. *Consilia sive Responsa Juris*, Venet. 1582. *Tractatus de jure Patronatûs*, Francofurt. 1581. *Repertoria duo*, alterum Juris Canonici, Juris Civilis alterum, plùs unâ vice edita: & alia quædam, quæ ad hunc locum minùs spectant.

Hist. Jur. Civil.

Index MSS. Bibl. August. p. 58.

Pag. 59.

1400. NICOLAUS DE GORHAM, quem nonnulli Gallum fuisse volunt, rectiùs verò natione Anglus, in vico cognomine Provinciæ Hartfordiensis natus, Oxonii in Collegio Mertonensi bonis literis innutritus, & Magisterii gradu cohonestatus. Tandem Dominicanis se adjunxit; & Lutetiam profectus, doctrinâ ac pietate inclaruit, Ordinis sui Provincialis in Galliâ factus. Eundem tamen Franciscanis Waddingus * annumerat. Vixit forsan exeunte hoc sæculo, circa annum 1400. Alii illum ad an. 1350. alii etiam ad an. 1296. referunt; & Philippo cuidam Galliarum regi à sacris Confessionibus fuisse produnt.

* De Script. Ord. Minor. p. 264.

OPERA.

Commentaria in iv. Evangelistas. Prodierunt *Colon.* 1537. f.

Commentaria in Acta Apostolorum.

Commentaria in omnes Epistolas S. Pauli. Hagenoæ 1502. Paris. 1521. f.

Commentaria in Epistolas Canonicas. Sub Thomæ Wallensis nomine sæpiùs edita.

Commentaria in Apocalypsin.

Sermones de Tempore & Sanctis per totius anni circulum. Prodierunt unà cum Comment. in Ep. S. Pauli *Hagenoæ* & *Parisiis.*

Omnia Gorrami Opera collegit, & in duos Tomos distributa edi curavit Joannes Keerberg *Antverp.* 1617. & 1620. 2 vol. fol.

Commentaria Thomæ Wallensis in Boethii Consolationem Philosophiæ in nonnullis Cod. MSS. Gorramo ascribuntur.

Reliqua Gorrami Opera inedita recensent Baleus Cent. vii. c. 22. Altamura Biblioth. Prædicat. p. 71. & Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 519.

1400. JACOBUS MAGNI gente Hispanus, patriâ Toletanus, Ordinis Augustiniani Eremita, insigni S. Scripturæ peritiâ, & assiduâ veterum Theologorum lectione egregium sibi nomen tulit. Claruit anno 1400. postquam Patavii Theologiam ac Philosophiam publicè professus esset; Carolo VII. Francorum

Francorum Regi à secretis confessionibus adscitus, Archiepiscopatum Burdegalensem sibi oblatum repudiavit. Obiit Lutetiæ apud Augustinianos sepultus. Scripsit insigne *Opus de Sermone & Inquisitione divinæ sapientiæ*, cui *Sophologium* nomen dedit, libris x. distinctum, quod ex veterum Philosophorum, Poetarum atq; Oratorum Scriptis ab ipso consarcinatum esse in Præfatione prodit. Prodiit id characteribus vetustissimis impressum *Lugduni* 1495. 8°. & cum Joannis de S. Geminiano opere de Similitudinibus & exemplis, *Lugduni* 1585. f. Alia illum elucubrâsse, & in his *Quæstiones in libros Aristotelis de Animâ* luculentas, & *utriusq; Philosophiæ tam naturalis quam supernaturalis Compendium* ad Michaelem Episcopum Autisiodorensem, prodit Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 73.

NILUS DAMYLA, patriâ Italus, Hieromonachus in Monasterio Hieræ Petræ Carcasinorum in Cretâ insulâ, claruit anno 1400. Latinorum hostis infensissimus. Scripsit *Opus de Ordine in divinâ Triade, & de Processione Spiritûs S.* MS. in Bibliothecâ Vaticanâ. Fragmentum ejus Gr. Lat. exhibet L. Allatius lib. adv. Hottinger. c. 19. p. 441. *Collectanea* insuper elucubravit ad Maximum Monachum *ex sacris literis, adversùs eos, qui contradicunt S. Spiritum non ex Patre procedere, sed ex Patre & Filio*; & *Tractatus* ii. alterum *de Damaso Papâ & fide antiquæ Romæ*, alterum *de Synodis duabus Photianis*: MSS. in Bibliothecâ Regis Galliæ. Ex postremo Tractatu Fragmentum Gr. Lat. profert L. Allatius lib. de Synodo Photianâ c. 9. p. 179. aliud lib. de consensu l. 2. c. 18. §. 10. aliud è penultimo Tractatu habet in Addendis p. 1375. aliud ex secundo opere, ibid. l. 2. c. 18. §. 7. Alia Fragmenta vid. apud eundem de Consensu l. 2. c. 9. §. 5. & l. 3. c. 2. §. 3. 1400.

MAXIMUS, Monachus Græcus, Damylæ σύγχρονος, quem literis tentavit, sententiæ autem suæ adversarium sensit, claruit circa annum 1400. Scripsit acriter pro Latinorum dogmate adversùs Græcos, missis undequaque, inprimis verò ad Constantinopolitanos, hâc de re *Epistolis*. Ejus scripta haud adhuc superesse arbitror. 1400.

FRANCISCUS XIMENIUS, natione Hispanus, patriâ Catalaunus, domo Gerundensis, Episcopus Elnensis, & Pseudo-Patriarcha Hierosolymitanus. Claruit circa annum 1400. Scripsit *Librum insignem de Naturâ Angelicâ, Compluti* 1527. excusum. *Tractatum de Scalâ Dei, Barcinone* 1501. *Pastorale pro instructione Episcoporum & Supernorum, Barcinone* 1495. f. *De Vitâ Christianâ libros* iv. *Valentiæ* 1484. *Granatæ* 1496. Alia ejus opera quamplurima, linguâ patriâ conscripta, in Bibliothecâ Cœnobii S. Mariæ de Jesu prope Barcinonem MSS. asservari testatur Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 140. 1400.

FRANCISCUS ZABARELLA, seu *de Zabarellis*, gente Italus, domo Patavinus, Juris utriusq; Doctor, quod à Joanne Lignano, Baldo, & Saliceto acceptum tum in Gymnasio patrio tum Florentiæ docuit, Nicolai Abbatis Panormitani magister. Tantam apud concives Patavinos egregiâ nominis famâ ac vitæ probitate authoritatem iniit, ut extinctâ Carrariensium familiâ, illi patriæ civitatis claves deferendi, deditionisq; Venetis faciendæ provinciam committerent. Ecclesiæ Cathedralis Patavinæ jamdiu Archipresbyter, tandem Episcopus à Canonicis electus est: concivium verò suorum voluntati morem gerens, oblatam dignitatem refugit; & ab iis vicissim opulentissimam S. Mariæ de Prataleâ Abbatiam pietatis erga patriam insignis præmium tulit. Claruit anno 1400. Episcopus Florentinus à Populo electus, dignitate tamen usq; ad annum 1411. caruit: cùm à Joanne XXII. Papâ in Cardinalium cœtum titulo SS. Cosmæ & Damiani cooptatus, sedem etiam suam ab eo confirmatam retulit. Post biennium à Pontifice ad Sigismundum Imp. mittitur de Concilio Generali indicendo & schismatibus tollendis 1400.

SÆC. XIV. ab An. MCCC.

acturus. Concilium utriusq; consensu Constantiæ convocatur: ad convocatum anno 1414. legatur Zabarella Pontificis obiturus vices: quas summâ prudentiâ, fide, ac diligentiâ triennio ferè administravit; Hieronymum Pragensem capitis damnatum in carcere invisere & ad Palinodiam hortari non dedignatus. Obiit Constantiæ die vi. Novembr. anno 1417. ætatis suæ 78. honorificè admodùm elatus; tota Synodo, ipsoq; Imperatore, funeris pompam cohonestantibus, & Poggio Florentino laudes illius è suggesto recitante. Corpus postea Patavium translatum est, & illustri à civibus ornatum Epitaphio, quod apud J. Phil. Thomasinum * videre est.

* Illustr. viror. elog. p. 16.

SCRIPTA.

Commentarius in v. *libros Decretalium, & Clementinas.* Prodiit *Venet.* 1602. Commentarius in *Clementinas* seorsim prodiit *Venet.* 1481. Tom. iv.

Consilia Juris. Venet. 1581.

Variæ Legum Repetitiones. Venet. 1587.

De Schismatibus authoritate Imperatoris tollendis Liber, inter alia quædam editus *Basil.* 1557. *Argentinæ* 1609, 1618. Illum Indices Romani, antequam expurgetur, legi prohibent.

Alia illius scripta enumerat Thomasinus †, viz. *Commentarios in Naturalem & Moralem Philosophiam*; *Tractatum de Horis Canonicis*; *Historiam sui temporis*; *De Fœlicitate libros* iii. *Commentaria in Vetus & Novum Testamentum*; *Opuscula de Artibus liberalibus*; *De Naturâ rerum diversarum*; *Acta in Conciliis Pisano & Constantiensi. Volumen Orationum, & Epistolarum*: quæ quidem nondum in lucem prodiisse puto.

† Ibid. p. 9.

Finis Sæculi decimi quarti.

SÆCU-

SÆCULUM SYNODALE.

Conſpectus Sæculi.

POST incultam tot Sæculorum barbariem, & tam diuturnum literarum ſqualorem, tandem advenit exoptatum illud Sæculum, quo doctrina fugatis ignorantiæ tenebris quaſi ab inferis emergeret, & bonarum artium linguarumq; ſtudium Orbi Chriſtiano poſtliminio redderetur. Duplici ferè id cauſæ acceptum referri debet, captæ à Turcis Conſtantinopoli, & inventæ arti Typographicæ. Expugnatâ enim anno 1453. Græcorum metropoli, doctiſſimi quiq; gentis iſtius viri Paupertate & barbarici jugi duritie coacti, in occidentales partes, præſertim verò Italiam ſeſe contulerunt; & non ſolùm Græcæ linguæ ſed & omnis ferè melioris literaturæ ſcientiam Latio ſecum invexerunt; ſaltem Latinis, ut aliquid ſupra nodoſam Scholarum diſciplinam ſapere contenderent, incitamento fuerunt. Dein paucis antea annis reperta ars typographica, ſeu Batavis ſeu Germanis id laudis debeatur, antiqua Eruditorum monumenta in lucem protraxit, recentiora mirâ celeritate propalavit. Iſte literarum ſtatus: Sin res eccleſiaſticas ſpectemus, haud ullum à quarto uſq; Sæculum Synodorum feracius inveniemus. Ut minoris enim notæ Concilia & Conciliabula taceam, anno 1409. ut diuturnum Pontificum Romanorum ſchiſma è medio tolleretur, habita eſt Synodus Piſana, quæ Benedictum XIII. & Gregorium XII. Papatu ſubmovendos decrevit, & Alexandrum V. ſedi Romanæ præfecit. Cùm verò id Schiſma adeò non extingueret, ut adaugeret potiùs, & Triumviratus Pontificius Eccleſiæ intolerabilis videretur, Concilium Conſtantienſe anno 1313. curante Sigiſmundo Imp. coactum eſt, cujus Autoritate, cùm quiſnam è tribus verus eſſet Pontifex dignoſci non poſſet, ſingulis faſces abrogati ſunt, illorumq; loco Martinus V. ad Pontificatum evectus. Summâ enim conſtantiâ Concilii iſtius Patres Synodi Oecumenicæ ſuperioritatem ſupra Papam aſtruxerunt, ne hiſcere quidem auſis, qui interfuerunt, Pontificibus Romanis; eamq; decreto ſolenni, tanquam indubitatum fidei articulum, confirmarunt. Nondum tamen finitum Schiſma: Papatum ad extremum uſque vitæ actum mordicus retinuit Benedictus XIII. Gravioris momenti, quæ Concilio Conſtantienſi cum Huſſitis fuit, controverſia. Iſti veritatis & primævæ fidei tenaces euchariſtiam Chriſtianis ſub utraq; ſpecie adminiſtrandam eſſe prædicârunt; ſaltem, ut ipſis utraq; ſpecies concederetur, poſtulabant. Huſſum datâ fide publicâ Conſtantiam advocarunt Patres, advenientem violatâ fide ad rogum damnârunt; utque ora Huſſitis æternùm occluderent, Seſſione xiii. decreverunt, *quòd licèt Chriſtus poſt cœnam inſtituerit, & ſuis diſcipulis adminiſtraverit ſub utrâque ſpecie panis & vini venerabile ſacramentum, tamen hoc non obſtante*, Calix Laicis auferendus eſſet. Definitam Conſtantiæ ſuperioritatem Concilii, Synodus Oecumenica Baſileenſis anno 1431. roboravit ac fortiſſimè aſſeruit. Illam indixerat Eugenius IV. Papa, ut Sigiſmundo Imp. & Concilii Conſtantienſis decreto de frequentibus Synodis habendis, morem gereret: verùm quamprimùm Baſileenſes ſuperioritatem Concilii ſupra Papam aſſerere animadverteret, Synodum diſſolvi ac Bononiam transferri juſſit. Pontificis audaciæ conſtanter refragarunt Concilii Patres; & Papatu illum, ni mandatum revocaret, ſubmovendum eſſe decreverunt. Poſt innumeras tergiverſationes Eugenius, Pontificum à Concilio Conſtantienſi haud ita pridem depoſitorum exemplum veritus, faſtum demiſit; & Synodi juſſis obſecutus, acta illius omnia confirmavit. Sublato autem è vivis, cujus autoritatem maximè reveritus eſt, Sigiſmundo Imp. ad conſuetas fallendi artes rediit, &

SÆC. XV. ab An. Mcccc. & Concilium Ferrariæ anno 1438. celebravit, Florentiam anno sequente translatum; ut haberet, quod Basileensium decretis opponeret. Huc vanâ auxilii contra Turcos impetrandi spe allectus Joannes Imperator CP. Episcoporum Græcorum turbam adduxit. Disputatum est aliquamdiu de processione Sp. S. de Primatu Papæ, de Purgatorio, aliisq; Religionis capitibus; tandem Unionis formula excogitatur, cui aut Imperatoris minis adducti, aut Pontificis auro corrupti, subscripserunt è Græcis quamplurimi. Concilium interim Basileense Sessiones suas producit; & deposito Eugenio, dignitatem Pontificiam Fœlici V. donat. Cæterùm nullum non ex supra memoratis Concilium Oecumenici titulum atq; autoritatem sibi vendicavit; singula à sede Romanâ aliquoties confirmari meruerunt, & indubiam definitionibus suis fidem à Christianis omnibus adhiberi jubent. Quin ex frequenti ac diuturnâ Conciliorum isto sæculo habitorum Sessione, & acerrimâ, quæ secuta est de singulorum autoritate, controversiâ, factum non malè censeri posset: quòd Conciliorum Generalium infallibilitas, à paucis antea recepta, ferè universalem in Ecclesiâ Romanâ fidem obtinuerit. Exeunte Sæculo Pragmatica S. Ludovici Sanctio, quæ anno 1268. condita fuerat, in usum revocata est: qua sedes Pontificia intra Gallias gravem potestatis jacturam fecit. Conciliorum enim Constantiensis ac Basileensis decreta Ecclesia Gallicana religiosè sibi observanda sumpsit; nec ultra limites à Canonibus Ecclesiasticis positos autoritatem Pontificiam evagari passa est. Concilium interim Florentinum, quod nihil non Pontificum libidini permisit, in Italiâ aliisq; occidentis partibus obtinuit, ita tamen ut augescente indies bonarum literarum & antiquæ Theologiæ studio, recepta olim Apostolicæ plenitudinis opinio paulatim evanesceret; & omnipotentiæ Pontificiæ moles nutaret.

SCRIPTORES.

1401. JOANNES HUSSUS, gente Bohemus, in Pago Hussenitz cognominato natus, in Academiâ Pragensi bonis literis institutus, ubi Artium liberalium Baccalaureus anno 1393. Magister Philosophiæ anno 1395. Sacerdos & Concionator Templi Bethlehemitici anno 1400. creatus est. Claruit anno 1401. Vir, ipsis fatentibus adversariis doctrinâ illustris, pietate conspicuus. Dum sacrarum literarum & castioris Theologiæ studia depositis præjudiciis ac sincero veritatis zelo urgeret, & Wiclefi si non sermones præsens audiret, saltem scripta diligenter pervolveret; fœdissimos nec diutiùs tolerandos Ecclesiæ Romanæ errores & corruptelas facilè agnovit: agnotos quâ concionando quâ scribendo fortissimè oppugnavit: studiorum ac laboris socium & parastatem nactus HIERONYMUM PRAGENSEM, gente pariter Bohemum, in urbe Pragâ natum, Lutetiæ Parisiorum & in præcipuis Galliæ ac Germaniæ Academiis studiis Theologicis innutritum, & ob raram ac divinam planè in concionando eloquentiam apud populares suos celeberrimum. Utriusq; doctrinam arrectis auribus exceperunt Bohemi; conciones turmatim frequentârunt; & errores inolitos agnoverunt simul & oderunt. Frigescente itaq; apud Bohemos indulgentiarum mercaturâ, actum de religione clamabant Pontificii; ni Joannis & Hieronymi ausis properè obviaretur. In utrumq; igitur insurgit Subinco Lepus, Archiepiscopus Pragensis anno circiter 1408. Synodum cogit, Academicos accersit, Wiclefi dogmata & sectatores damnat, librosq; comburit, Joanni & Hieronymo concionandi munus interdicit; atq; Urbe mox excedere compellit. Subincone verò paulò pòst è vivis sublato, ad consueta redeunt docendi munia. Annis sequentibus ad Gregorium XII. & Joannem XXIII. Pontifices hæreseos delatus Hussius majus discrimen adit. Pontifices rem totam Cardinali Columnæ com-

committunt. Ille Joanni diem dicit, quâ Romæ se judicandum sisteret. Mittit iste procuratores suos qui innocentiam firmissimis rationibus probent: mittit & Wenceslaus Rex legatos qui Joannis causam tuerentur. Nullam defensionem admisit Cardinalis; verùm Joannem contumacem esse hæreticum pronunciavit. Anno 1413. increbrescentibus inter Bohemos ob religionis causam seditionibus, Hussus à Wenceslao Rege ex civitate Pragâ ejectus, apud vicanos concionari cœpit, donec sedatis paululùm turbis, redeundi copia daretur. Anno 1414. inchoato Constantiensi Concilio Hussus Sigismundi Imp. literis, quibus saluti suæ publicâ Imperii fide cautum est, Germanicè simul ac Latinè scriptis munitus, à nobilibus aliquot Bohemis die iii. Novembris Constantiam deducitur, acceptis priùs in itinere Pontificis & Concilii literis, quas salvi conductus vocant. Nil tamen fidei tam solenni religione datæ authoritas & reverentia potuit, quo minùs, Hussus reclamantibus Sigismundo & Germanis, vicessimo sexto post ingressum die in fœdissimum carcerem daretur. Integris sex mensibus variis carceribus, inediis & tormentis exagitatus, tandem in Concilio hæreseos absens & inauditus damnatur præcipuè ob Eucharistiam in utrâq; specie administratam. Verùm cùm id iniquè admodum ferret Sigismundus Imp. disputandi ac semet defendendi copia Husso conceditur. Die igitur quinto atq; iterum septimo Junii iste in medium adducitur, & certamen instituitur. Verùm omnia strepitu & clamoribus aguntur. Hussus conviciis & vociferationibus obrutus ne verbum quidem facere permittitur, nisi palinodiam agere vellet. Constanter id recusat ille, & in carcerem amandatur. Die vi. Julii carcere iterum eductus Concilio sistitur, hæreseos damnatur, flammis addicitur, vestibus sacerdotalibus exuitur, gradibus Academicis deprivatur, & papyraceâ coronâ cacodæmonibus depictâ redimitus, ad supplicium perducitur. Summâ ille animi constantiâ & fortitudine mortem oppetiit, vivicomburio extinctus in patenti prato extra muros urbis. Mense Aprili ejusdem anni Hieronymus Constantiam venerat, acceptâ prius à Concilio tutò veniendi, non tamen redeundi (id commenti enim boni Patres scelestissimæ perfidiæ prætexebant) potestate, & in carcerem datus, dirisq; tormentis excruciatus fuerat. Post Hussi mortem abjurationis formulam sibi datam ex scripto recitare supplicii terrore adactus fuit. In carcerem nihilominus remissus turpissimæ ignaviæ pœnitentiâ duci cœpit; & excusso veterno veritatem iterum profiteri non dubitavit. Anno igitur 1416. die xxv. Maii in Templum Cathedrale adductus tantâ animi præsentiâ & invicto argumentorum robore disseruit, ut adversarios suos ad silentium adegerit. Ad rogum itaq; damnatus iii. Cal. Junii par Husso certamen obiit, parem triumphum reportavit.

OPERA.

Explicatio Symboli, Decalogi, & Orationis Dominicæ.

Tractatus de peccato mortali, de Matrimonio, de Cognitione & dilectione Dei, de tribus hostibus hominis & septem peccatis mortalibus, de Sacramento corporis & sanguinis Domini, Constantiæ in carcere conscripti.

De sanguine Christi sub specie vini à Laicis sumendo Quæstio.

De sufficientiâ legis Christi ad regendam Ecclesiam.

Sermo de fidei suæ elucidatione.

Sermo in illud, Pax huic domui, & alius de pace.

Epistolæ LXVIII. Hussi aliorumq; sub tempus Concilii Constantiensis scriptæ.

Narratio de initiis & progressu certaminum Joannis Hussi cum factione Pontificia.

Appellatio ab Archiepiscopo Pragensi ad Papam contra combustionem librorum Wiclefi.

Epistola scripta quo tempore Hussus per excommunicationem Pragâ abierat.

Replica contra Anglicum Joannem Stokes Wiclefi calumniatorem.

Defensio quorundam articulorum Joannis Wiclefi.

De

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

De ablatione bonorum temporalium à Clericis. Habetur apud Goldastum Monarch. Tom. i. p. 232.
De Decimis.
Replica contra occultum adversarium.
Replica contra Prædicatorem Plenensem.
Quæstio de arguendo Clero pro Concione.
De quinq; Officiis Sacerdotis.
Determinatio Quæstionis cum suo Tractatulo de sanguine Christi glorificato.
Tractatus de Corpore Christi.
Tractatus de tribus dubiis factis in Holomutz.
Quæstio de Credere.
De libris Hæreticorum legendis.
Actus pro defensione libri Joannis Wiclefi de Trinitate.
Quæstio de Indulgentiis; sive de Cruciatâ Papæ Joannis XXIII.
Contra Bullam à Joanne XXIII. *editam de erectione Crucis contra Ladislaum Apuliæ Regem.*
Opusculum de sex erroribus, compilatum & parietibus Bethlehemiticis inscriptum.
Tractatus de Ecclesiâ, pronunciatus publicè in civitate Pragensi.
Responsio ad scripta M. Stephani Paletz Theologiæ Doctoris.
Responsio ad scripta M. Stanislai de Znoyma T. D.
Refutatio scripti octo Doctorum Theologiæ.
Liber de Antichristo, & membrorum ejus Anatomia.
Liber de regno, populo, vitâ, & moribus Antichristi.
De Sacerdotum & Monachorum abhorrendâ abominatione in Ecclesiâ Christi.
De abolendis sectis & traditionibus hominum.
De pernicie traditionum humanarum.
De Unitate Ecclesiæ, & Schismate. Prodiit seorsim *Basil.* 1520.
De Evangelicâ perfectione.
De mysterio iniquitatis fragmentum.
De Revelatione Christi & Antichristi fragmentum.
Alia quædam Fragmenta. Opuscula ista à Libro de Antichristo inclusivè recensita prodierunt simul *Argentorati* cum Appendice Othonis Brunfelsii.
Historia gestorum Christi ex quatuor Evangelistis in unum collecta, & secundùm tres annos prædicationis ejus digesta.
Conciones Synodicæ.
Sermones xxviii.
Explicatio in vii. *priora Capita primæ Epistolæ S. Pauli ad Corinthios.*
Commentarii in Epistolas vii. *Canonicas.*
Enarratio Psalmi cix. *& novem sequentium Psalmorum.*
De Corpore Christi in Sacramento Altaris, quòd non creetur, neq; incipiat esse, contra crassos Papistarum errores.
De Adoratione, & contra Imaginum adorationem.
Carmen de Cœna Domini.

Opera ista omnia unà cum plurimis monumentis Historicis, literis & Tractatibus aliorum, Bullis Pontificiis, &c. Historiam Hussi, Hieronymi, & Wiclefi spectantibus prodierunt *Norimbergæ* 1558. 2. Tom. fol.

Epistolæ ejus cum Præfatione M. Lutheri excusæ sunt *Wittembergæ* 1537. 8°.

Commentarius in Apocalypsin, sine Autoris nomine editus *Wittembergæ* 1528.

Responsiones Hieronymi Pragensis ad Articulos in causâ fidei habentur Concil. Tom. xii. p. 1551.

1404. PAULUS, ANGLICUS à natione dictus, Decretorum Doctor, claruit anno 1404. quo Opusculum suum elucubravit, decimo quinto Bonifacii IX. anno, uti ipse in fine disertè testatur: adeò ut menda typographica in numero 1444. lateat, necesse sit, qui in oram libelli apud Goldastum irrepsit. Scripsit Paulus *Aureum Speculum,* seu Dialogum inter Petrum & Paulum, in tres partes divisum. Operis sui scopum ac materiam ipse his verbis in Præfatione

fatione depingit. *Primò errores gravissimos Curiæ Romanæ detegam, circa provisiones beneficiorum, & indulgentiarum concessiones, detectasq; eliminando cum Simoniacis & eorum participibus condemnabo. Secundò scripta minùs Catholicè scribentium quædam, quæ tantæ destructioni ecclesiasticæ causam præstitisse videbantur aut occasionem, tanquam hæretica clarissimè reprobabo: & ibi fundamentum enervabo illius destructionis de Symoniacis quà prohibitis, & de prohibitis quà Simoniacis; quæ multos etiam communiter peritos videntur ponere in errorem. Tertiò totam Romanam Curiam erroneam, & in statu damnationis laborantem, ex verissimis fundamentis declarabo, necnon omnes qui à jure communi per exorbitantes gratias beneficia Ecclesiastica sunt adepti, Papæ plenitudinem potestatis pertractando. Et secundùm hoc tres erunt partes, quas Lectori suadeo toto studio perlegere.* Extat Speculum istud Aureum apud Goldastum Monarch. Tom. ii. p. 1527. SÆC. XV. ab An. Mcccc.

JOANNES CHARLIERIUS DE GERSON, gente Gallus, à vico cognomine, Diœceseos Rhemensis in Campaniâ oriundus, *Doctor Christianissimus* appellatus, natus est anno 1363. xix. Cal. Januar. Arnulphi & Elizabethæ filius, Anno 1377. Lutetiam Parisiorum à parentibus missus, Artistarum Socius in Collegio Navarrensi factus est. Anno 1382. in Theologorum Societatem receptus, postquam Petrum Alliacum septennio, Ægidium Campanensem triennio docentes audivisset, anno 1392. Collegii Magister designatus est. Exin paucis post annis Cancellarii Parisiensis munus obtinuit, quod quidem tantâ prudentiâ & honore gessit, ut *Cancellarius* κατ' ἐξοχὴν hodienum appellari soleat. Claruit anno 1404. Hallucinantur planè, qui Joannem nostrum Ordinis Cœlestinorum Monachum, eorundemq; deinceps Lugdunensis Cœnobii Priorem fuisse volunt: in hoc lapsi, quòd noster fratres duos Joannem & Nicolaum Cœlestinis ascriptos habuerit. Anno 1407. Joannis Parvi, qui Ludovici Aurelianensis Ducis interfectionem licitam esse affirmârat, assertiones concionibus ac scriptis oppugnavit, & à Facultate Parisiensi acri censurâ notari effecit. Anno 1408. in Concilio Parisiensi, quod ob causam Schismatis tollendi coegerat Carolus Rex, utriq; Papæ, Benedicto XIII. & Gregorio XII. obedientiam denegari, donec alter alterutri cederet, persuasit; & apud Benedictum Tarasconæ semel atq; iterum, & tertiò Massiliæ concionibus egit, ut Pontificatu deposito pacem Ecclesiæ daret. Anno 1409. depositis in Concilio Pisano Benedicto ac Gregorio, & electo Alexandro V. cùm adeò non finiretur, ut adaugeretur, schisma; Gerso eandem pacis rationem, quam Benedicto antea suaserat, ab Alexandro iniri voluit. Verum uterque arreptum semel Pontificatum mordicùs retinuit. Anno 1413. exortâ gravi inter Parisienses seditione, Gerso cum tumultuanti populo obviam iret, ad necem vel carcerem quæsitus est. Fugâ ille sibi consuluit, & inter superiores ædis S. Mariæ fornices per aliquot dies delituit; domo interim à plebe expilatâ & supellectile direptâ. Anno 1414. Regis Gallorum & Senonensis Provinciæ Legatus ad Concilium Constantiense mittitur: ubi nullum non movit lapidem, ut schisma tolleretur; Ecclesiæ Pax simul & puritas restitueretur, resectis erroribus, & detersis maculis; totus deniq; Christianus Orbis & in Capite & in membris instauraretur: cúmq; exoptatæ reformationi Pontifices obesse compererit, Commentarium *de Auferibilitate Papæ ab Ecclesiâ* conscripsit, à Concilii quidem Patribus approbatum, minimè tamen executioni mandatum. Sanè tantam sibi Gerso eximiâ doctrinæ & pietatis famâ autoritatem in Synodo conciliavit, ut in omnibus Doctorum virorum congressibus principatum facilè teneret; & unanimi Patrum jussu Concilii Decreta ac Definitiones componeret. Quin & Zabarella Cardinalis haud aliud, quod Hussitis opponeret, præter Gersonis autoritatem habuit. *Cancellarium*, inquit, *Parisiensem dicitis vobis suspectum existere; qui tamen usq; adeò superexcellens Doctor est, qualis in totâ Christianitate vix reperiri queat.* Dum Ecclesiæ verò emendandæ sedulò incumberet Gerso, ingens ei cordolium pepererunt Burgundiones. A Concilio enim postulârunt, ut assertionum Joannis Parvi censura à Facultate Parisiensi ante octennium lata, pro quâ Gerso strenuè decertaverat, examini denuo subjiceretur. Factum id, repugnante Gersone 1404.

atq;

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

atq; aliis, qui à partibus ejus ſtabant; reſq; ſelectis judicibus à Concilio commiſſa. Cenſuram Pariſienſem illi abrogant. Gerſo ad Concilium provocat. Judicum ſententiam Patres confirmant. Peſſimè id Gerſoni ceſſit. Poſt Concilium enim anno 1418. ſolutum nequaquam illi liberum fuit Lutetiam reverti, ut Cancellarii munere defungeretur. Urbem enim nuper occupârat Joannes Burgundiæ Dux, qui Aurelianenſem Ducem immiſſis olim ſicariis interficiendum curârat. Gerſo itaq; ut adverſariorum rabiem effugeret, per montoſa Bavariæ loca, ac varias Helvetiæ plagas Lugdunum ſe recepit; ubi aſylum illi apud Archiepiſcopum & Joannem fratrem Cœleſtinorum Priorem paratum fuit. Reliquum ibi vitæ tempus libris conſcribendis, & parvulis in æde D. Pauli catechizandis impendit, cumq; mortem ſibi imminere perſentiſceret, adductis in Eccleſiam parvulis ſuis diſcipulis Deum pro ſe orare quotidie, & orando exclamare juſſit. *Deus meus, Creator meus, miſerere pauperrimi famuli tui Joannis Gerſonis.* Obiit vir ſeculi ſui Princeps, ſubitâ inter orandum morte extinctus, anno 1429. iv. Idus Julii, in Baſilica S. Pauli ſepultus, ubi verba hæc, *Pœnitemini & credite Evangelio*, ab illo inter concionandum ſæpiſſimè uſurpata, Epitaphium tumulo ſuo inſcriptum habuit.

OPERA.

Liber de laude Scriptorum ad Cœleſtinos, anno 1423. ſcriptus.

Monoteſſaron, ſeu Harmonia ex quatuor Evangeliis.

De poteſtate Eccleſiaſticâ, ſeu *de origine Juris & Legum* liber Conſtantiæ tempore Concilii ſcriptus.

Sermo pro viagio Regis Romanorum ad Petrum de Lunâ, anno 1415. habitus.

Libellus de auferibilitate Papæ ab Eccleſiâ.

Sententia de modo habendi ſe tempore Schiſmatis.

De ſtatu Eccleſiæ in V. & N. Teſtamento Tractatus, Gerſoni aſcriptus.

De Unitate Eccleſiaſticâ liber, anno circiter 1408. ſcriptus.

De ſtatibus Eccleſiaſticis.

De modo vivendi omnium fidelium. Prodiit *Antverp.* 1511. 4°.

Sermo de tribulationibus ex defectuoſo Eccleſiaſticorum regimine adhuc Eccleſiæ perventuris, & de ſignis earundem, in Concilio Conſtantienſi habitus.

Declaratio compendioſa defectuum virorum Eccleſiaſticorum.

De Schiſmate Tractatus ii.

Tractatus de Concilio generali unius Obedientiæ.

Decretum Concilii Conſtantienſis ſuper frequentatione Conciliorum Univerſalium, anno 1417. editum.

Sermo de Prælatorum Officio, in die Circumciſionis Domini Taraſcone coràm Benedicto Papâ habitus.

Conſiderationes iv. *de Pace & unitate Eccleſiæ*, coram eodem ibidem prædicatæ.

Epiſtola ad Ducem Aurelianenſem pro unione Eccleſiæ.

Epiſtola ad Petrum Cameracenſem Epiſcopum.

Sermo factus in die Aſcenſionis coram Alexandro v. *Papâ.*

Sermo habitus Maſſiliæ coram Benedicto xiii. anno 1403. die ix. Novembris, *pro pace & unione Eccleſiæ.*

Propoſitio facta Pariſiis anno 1408. *ex parte Univerſitatis Pariſienſis coràm Anglis Epiſcopis euntibus ad Concilium Piſanum.*

Trilogus in materiâ Schiſmatis.

Epiſtola Regis Franciæ juſtificativa ſubſtractionis à Petro de Lunâ anno 1407.

Sermo coram Conſtantienſi Concilio anno 1417. *habitus, in illud: Nuptiæ factæ ſunt in Cana.*

Tractatus de nuptiis Chriſti & Eccleſiæ, in quo ſolvit quæſtiones motas in præcedenti Sermone.

Sermones & Tractatus iv. *de erroribus circa Præceptum: Non occides.*

Sermo in feſto Purificationis de poteſtate ordinariâ Epiſcoporum.

Sermo

Sermo in Concilio Constantiensi anno 1415. *habitus, postquam Joannes* XXIII. *recessit à Concilio.*

Propositio ex parte Regis Franciæ contra propositionem quam Atrebatensis Episcopus ex parte Ducis Burgundiæ fecit pro condemnatione Conclusionum M. Joannis Parvi.

Declaratio veritatum, quæ credendæ sunt ex necessitate salutis.

Propositiones corollariæ de eâdem materiâ in Concilio Const. editæ.

Tractatus de Protestatione circa materiam fidei contra Hæreses diversas, in Concilio Const. anno 1415. recitatus.

Considerationes & signa xii. *quibus aliquis convinci solet de hæresi.*

Quomodo, & an liceat in causis fidei à summo Pontifice appellare, & judicium ejus declinare.

Duo Libelli Articulorum Theologicorum & Scholasticorum contra errores & pertinacem hæresin Petri de Lunâ.

Discussio illius assertionis; Sententia Pastoris, etiam injusta, timenda est.

Epistola de susceptione humanitatis Christi allegoricâ & tropologicâ.

Epistola contra Jo. Rusbrochii librum de ornatu spiritualium nuptiarum.

Epistola, quâ Joannis de Schoenhaviâ Defensio ejusdem libri refutatur.

Lectiones ii. *in Evangelium S. Marci.*

Propositiones de sensu literali S. Scripturæ, & de causis errantium.

Tractatus contra hæresin de Communione Laicorum sub utrâq; specie, in Concilio Const. anno 1417. editus.

Tractatus de probatione Spirituum, in Concilio Const. anno 1415. editus.

Tractatus de examinatione doctrinarum, anno 1424. scriptus.

Epistola laudans mellifluam & igneam S. Bonaventuræ doctrinam.

Epistola ad Oswaldum Carthusiensem.

Epistola ad studentes Navarrenses, quid & qualiter studere debeat novus Theologiæ auditor.

Epistola ad eosdem de regendâ disciplinâ.

Responsiva ad Carthusianum quærentem, an liceat pro exercitio spirituali Conventum & prolixitatem Divini Officii deserere.

Admonitio de cautè legendis quorundam libris propter errores occultos.

De distinctione verarum Visionum à falsis.

Trilogium Astrologiæ moralizatæ, ad Delphinum Regis filium anno 1419. scriptum.

Contra superstitiosam dierum observationem. Prodiit unà cum præcedente opusculo *Lugduni* 1519.

De sculpturâ & fabricatione idololatricâ imaginum Astrologicarum contra Medicum Monspeliensem. Prodiit cum prioribus *ibidem.*

De erroribus circa artem Magicam.

Propositiones in Concilio Const. factæ contra assertiones Fr. Matthæi Grabon Dominicani de statu perfectionis Religionis Christianæ & Religiosorum.

Tractatus contra Sectam Flagellantium in Concilio Const. anno 1417. editus. Prodiit unà cum præcedente Opusculo & Tractatu de defectibus Clericorum, *Erfordiæ* 1616.

Epistola de eâdem Sectâ ad M. Vincentium Dominicanum.

Tractatus contra Proprietarios Regulæ B. Augustini, Gersoni ascriptus.

Regulæ Morales.

Compendium Theologiæ, Gersoni ascriptum.

Opusculum tripartitum, de Præceptis Decalogi, de Confessione, & de arte moriendi; à Gersone Gallicè scriptum, & à Semidocto quodam Latinè versum. Melius sanè fatum meruit Opus istud decantatissimum, quod tantam apud Gallos existimationem obtinuit, ut Synodorum xvii. decreto à Presbyteris & Curatis in exponendo Decalogo, excipiendis Confessionibus, & visitandis ægrotis adhiberi jubeatur: quin & in Ecclesiarum xx. libros Rituales transferatur. Synodorum decreta, & Ecclesiarum nomina sigillatim recenset Launoius Hist. Gymnas. Navarr. par. 2. l. 2. c. 1. p. 510.

SÆC. XV. ab An. MCCCC.

Tractatus de differentiâ peccatorum venialium & mortalium. Gallicè à Gersone scriptus, & alio quodam Latio donatus.

De arte audiendi Confessiones.

De confessione mollitiei.

De remediis contra recidivum peccati.

Responsio de statuto Ordinis Cartusiensium, quòd Confessarii non absolvant à mortali certo, sed confitentem remittant ad Superiorem suum.

Avisamentum per modum confessionis in religionibus non lapsis audiendæ.

De modo excommunicationum & irregularitatum, & absolutionis ab iisdem.

Notabile de formâ absolutionis à peccatis.

Aliud notabile de primis motibus & consensu.

Opusculum super absolutione Confessionis Sacramentalis.

De formâ absolvendi defunctos Cartusiensibus usitatâ.

De potestate absolvendi & peccatorum reservatione.

Epistola ad Episcopum quendam super moderatâ casuum reservatione.

Dialogus de potestate ligandi & solvendi.

Propositiones viii. *de eâdem materiâ.*

Tractatus de cordis induratione.

Tractatus de Indulgentiis.

De Suffragiis quæ fiunt pro vivis & defunctis.

Resolutiones L. *totidem Quæstionum seu Casuum Conscientiæ.*

De duplici peccato veniali.

De correctione proximi.

De parvulis ad Christum trahendis.

De contractibus, venditione & emptione liber anno 1420. scriptus.

Tractatus de Simoniâ.

Propositiones xii. *de eâdem re.*

De sollicitudine Ecclesiasticorum, seu de intentione dantis & accipientis temporalia pro suffragiis & officiis Ecclesiasticis.

Considerationes xii. *pro volentibus condere Testamentum.*

Epistola super testamento librorum suorum, anno 1428. scripta.

Epistola, qua postulat à Carthusianis, ut suffragia quæ illi pollicebantur post obitum, sic anticipent, quatenus à Deo impetret, ut in gratiâ Dei moriatur.

Testamentum Gersonis per formam orationis quotidianæ.

Poemata varia de nativitate, patriâ, vitâ, studiis, & Testamento Gersonis.

Epistola consolatoria ad Joannem fratrem super morte Nicolai fratris.

De præparatione ad Missam, & pollutione nocturnâ.

De pollutione diurnâ.

Dialogus de cœlibatu & castitate Ecclesiasticorum, anno 1423. scriptus.

Carmen de pulchritudine corporis, quæ multis fuit occasio ruinæ.

Contra impugnantes Ordinem Carthusiensium, quòd pauca inter eos reperiuntur miracula, Tractatus Gersoni suppositus, qui Bonifacium Ferrerium Carthusianum, S. Vincentii Ferrerii Ordinis prædicatorum fratrem, autorem habet.

De indispensabili carnis abstinentiâ Carthusianorum.

An liceat gravatum debitis admittere ad vovendam Religionem.

De temperantiâ in cibis, potu, & vestibus Prælatorum.

Carmen contra Superbiam, & aliud de voluntariâ paupertate.

Sermo de vitâ Clericorum, ad Clerum habitus.

Sermones iv. *in Cœnâ Domini.*

Sermo de Christi Resurrectione in die Paschæ.

Sermo de officio Pastorum, in Concilio Remensi anno 1408. habitus.

Tractatus de visitatione prælatorum, & curâ Curatorum.

Sermones xiv. quorum ille de Conceptione Virginis dubius est.

Carmen ut crescant Lilia Galliæ.

De onere & difficultate officii Cancellariatûs, & cur eo se abdicare voluerit.

Recommendatio Licentiandorum in Decretis.

Tractatus de Nobilitate.

De

De considerationibus, quas debet habere Princeps.
Dialogus inter Francum & Anglum, de bello Galliæ ab Anglis injustè illato.
Opusculum de Puellâ Aurelianensi, Gersoni ascriptum.
De consolatione Theologiæ libri iv. metro & prosâ.
Dialogus Apologeticus pro condemnatione Propositionum M. Joannis Parvi.
Varia Poemata.
Josephina, seu Vita B. Josephi, conjugis B. Mariæ, carmine decantata.
Poematia aliquot de Divâ Virgine.
Sermo de Nativitate Virginis Mariæ.
Prosa in Circumcisione Domini.
Centilogium de Conceptibus.
Liber de Vitâ spirituali animæ ad Episcopum Cameracensem.
Centilogium de impulsibus.
Considerationes de mysticâ Theologiâ, Lugduni anno 1424. scriptæ.
Carmen de purificatione sensuum inferiorum.
Opusculum Epistolare de Religionis perfectione, anno 1422. scriptum.
De Consiliis Evangelicis, & statu perfectionis.
Dialogus de perfectione cordis, anno 1423. scriptus.
De Meditatione cordis. Augustæ Vindel. 1488. 4°.
De simplificatione & mundificatione cordis.
De directione seu rectitudine cordis.
De illuminatione cordis, seu de unâ pretiosâ Margaritâ.
De oculo, ejus objecto & actione.
De remediis contra pusillanimitatem & scrupulositatem Tractatus ab ipso Gallicè conscriptus, ab alio Latinè versus.
De diversis Diaboli tentationibus Tractatus, Gallicè pariter scriptus.
Tractatus contra Professum inobedientem, anno 1426. scriptus.
Tractatus de zelo & fervore Novitiatûs.
Documentum notabile de Sacramento Altaris. Augustæ Vindel. 1488. 4°.
Instructio pro devotis simplicibus, Gallicè primùm à Gersone composita.
Epistolæ viii. *ad diversos varii argumenti.*
Tractatus de Passionibus Animæ, anno 1409. scriptus.
Carmen, Vitam esse somnium, ad Petrum de Alliaco Cameracensem.
Tractatus de monte contemplationis, Gallicè primùm conscriptus.
Epistolæ iii. *quibus se aliquamdiu ægrotâsse significat.*
De mendicitate spirituali partes ii.
Epistola ad sorores suas, docens de quibus per singulos dies cogitare debent.
Appellatio Peccatoris à divinâ justitiâ ad divinam misericordiam.
Tractatus de Oratione, & valore ejus.
Expositio Orationis Dominicæ.
Tractatus de triplici Cantico, sensuali, morali, & rationali.
Varia Poematia.
Collectorium, seu Tractatus xii. *super Magnificat.*
Anagogicum, de verbo & hymno, Gloria in excelsis Deo, Patri, & Filio, & Sp. S.
Epithalamium mysticum Theologi & Theologiæ versibus decantatum.
Tractatus super Cantica Canticorum, triduo ante mortem absolutus.
De elevatione mentis ad Deum, seu Alphabetum divini amoris, Gersoni ascriptum.
Expositio & meditatio super septem Psalmos Pœnitentiales.
Donatus moralizatus.
Sermones x. *varii argumenti.*
Consilium, ut posthabitis recentioribus Auctoribus antiqui legantur.
Epistolæ ii. *Consolatoriæ ad Petrum Episcopum Cameracensem.*
Indiculus aliquorum Doctorum, qui de Contemplatione locuti sunt.
De officio Prælatorum, durante præsertim subtractione.
Propositiones utiles pro exterminatione schismatis.
Arbor de origine Juris & Legum.

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

Epistola ad Canonicum Remensem de distinctione visionum.

Explicatio quorundam terminorum ad S. Scripturam & Theologiam intelligendam necessariorum.

Tractatus de passionibus animæ.

De distinctione peccatorum, ex Alberto.

Additamentum ad Tractatum de Schismate.

Epistola de S. Dionysio ad Abbatem S. Dionysii, anno 1408. scripta.

Acta super diuturnitate Schismatis, & de Schismate tollendo.

Lectiones ii. *in illud S. Marci, Pœnitemini & credite Evangelio.*

An liceat Christiano initia rerum observare ex cœlestium siderum respectu.

Epistolæ ii. *de Festo B. Josephi celebrando.*

Officium sacrum in Festo B. Josephi dicendum.

Supplementum Sermonis de Purificatione B. Mariæ in Concilio Constantiensi.

Tractatus de illuminatione cordis.

Propositiones iii. *super esu carnium Religiosorum S. Benedicti,* anno 1428. scriptæ.

Opusculum contra eos, qui dicunt, Quo die quis Missam audivit, non subitaneâ morte periturum.

Instructiones ad Præceptorem Delphini, anno 1429. datæ.

Sermo de reddendo debito, in Synodo Lugdunensi anno 1422. habitus.

Opusculum contra quendam docentem, Puerulos etiam non baptizatos ante rationis usum innocentes esse.

De signis bonis & malis peccatorum.

Contra eos, qui beatitudinibus, & actibus Hierarchicis privatorum devotorum orationes præferunt, Tractatus anno 1428. scriptus.

Sermo de Sp. S. in feriâ 2ª. Pentecostes anno 1403. habitus.

Schedula de regimine cujusdam Reclusi in monte Valeriani.

Protestatio facta in Comitiis Facultatis Theologicæ contra Schismata.

Epistola Brugis anno 1400. *scripta, quâ deflet statum Ecclesiæ tempore Schismatis.*

Propositiones aliquot pro reformatione disciplinæ Facultatis Theologicæ.

Epistola ad Provincialem Ordinis Cœlestinorum, explicans quid, & quot modis crux Christi feratur.

Centilogium de causâ finali.

Propositiones L. *de modis significandi.*

Propositiones L. *de concordiâ Metaphysicæ cum Logicâ,* anno 1426. scriptæ.

Sermones XLVI. à Joanne Brisgoico Theologo ex ore Gersonis Gallicè concionantis excepti, & in Latinum sermonem versi.

Tractatus de Consolatione in mortem amicorum.

Tractatus de Consolatione in mortem parentum.

Solennis Oratio coram Carolo VI. *Rege habitus, de vitâ Principis naturali, spirituali, & politicâ.*

Considerationes x. *contra Adulatores Principum.*

Propositiones pro Pace coram Rege anno 1408. factæ.

Sermo ad Regem pro justitiâ.

Expositio Passionis Domini, è Gallico in Latinum versa.

Tractatus contra Romantium de Rosâ.

Conclusiones V. *contra ludum stultorum.*

Exhortatio de celebrando Festo B. Josephi ad Ducem Bituriæ anno 1413. facta.

Meditationes devotæ in Ascensionem Domini.

Ratio quâ quis potest spiritualiter peregrinari Romam in anno Jubilæi.

Remedia refrænandæ linguæ.

Quomodo puer Iesus concipi, nasci, & educari possit in unoquoq; nostrûm.

Speculum bonæ vitæ.

Sermo coram Rege in commendationem Hospitalis Parisiensis.

Considerationes vi. *contra peccatum blasphemiæ.*

Querela defunctorum in igne purgatorio detentorum.

Moralis

Moralis admonitio pro Sanctimonialibus.
Perfectiones xv. *necessariæ volenti Deo servire.*
Dialogus sex Magistrorum de Tribulatione.
Opusculum contra nimis strictam & scrupulosam conscientiam.
Considerationes xii. *ut homo exaudiatur à Deo.*
Tractatus contra fœdam tentationem, aut spiritum blasphemiæ.
Colloquium quinq; sensuum & conscientiæ.

Prodierunt Gersonis Opera curâ Joannis Geileri *Argentinæ* 1488. 3. Tom. 1499. 4. Tom. *Colon.* 1483. vol. iv. f. *Basil.* 1518. 4. Tom. *Paris.* 1521. auctiora *Paris.* 1606. 4. Tom. quam quidem editionem nos in Indiculo nostro ordine repræsentavimus.

Cæterùm non desunt, qui *libros* iv. *de Imitatione Christi* Gersoni nostro adjudicent: sed de iis nos plura inferiùs.

GREGORIUS XII. *Angelus Corarius* antea appellatus, Patriarcha CP. titulo tenus, & ab Innocentio VII. Presbyter Cardinalis titulo S. Marci renunciatus, Pontifex Romanus electus est Romæ anno 1406. die xxx. Novembr. coronatus die v. Decembr. anno ætatis suæ 80. eâ tamen lege, ut Pontificatum adeptus Benedictum Antipapam ad sese invicem Papatu abdicandos literis invitaret. Fecit id quidem ille: nec conditionem recusavit Benedictus. Nil tamen utrinq; actum. Aliud in fronte, aliud in corde gerunt boni Pontifices; atq; alter alteri suaviter colludunt. Indicto igitur anno 1409. à Cardinalibus Concilio Pisano uterq; deponitur, & electus Alexander V. sedi Romanæ præficitur. Gregorius ad Concilium vocatus, respondet, non Cardinalium sed ipsius esse Concilium convocare; atq; adeò judicium ipsorum ridet & declinat. Idem facit & Benedictus. Alexandro electo, ille Ariminum, iste in Cataloniam fugit. Uterq; novos Cardinales creat, & pro vero Pontifice haberi contendit. Gregorius insuper collecto Foro-juliensi Concilio Patres Pisanos, Alexandrum, Benedictum, eorumq; sequaces anathemate percussit. Anno demum 1415. cùm apud omnes jamdudum vilesceret, in Concilio Constantiensi per Procuratorem suum Carolum Malatestam die iv. Junii Papatu semet abdicavit: Cardinalis Tusculanus & perpetuus Piceni Legatus deinceps factus. Obiit Recineti anno 1417. die iv. Julii, in Cathedrali Ecclesiâ sepultus. Extat *Epistola ad Petrum de Lunâ Antipapam* Concil. Tom. xi. p. 2084. *Responsio ad appellationem Cardinalium, qui ab illo desciverant*, ibid. p. 2261. *Epistolæ aliæ* V. ibid. p. 2273, 2286. *aliæ Epistolæ sive Bullæ* iii. Concil. Tom. xii. p. 105. *aliæ Epistolæ & Responsiones* V. apud Bzovium ad an. 1406, 1408, 1409. *aliæ* plures apud Waddingum Annal. Minor. Tom. V. & Theodoricum à Niem. l. 2, 3, & 4. 1406.

JOANNES LATTEBURIUS (Lathberium minus rectè vocat Baleus*) natione Anglus, Ordinis Franciscani in Conventu Redingensi Monachus, in Academiâ Oxoniensi sacris literis innutritus, eximium inter istius ævi Theologos locum tulit. Claruit anno 1406. quo Commentarium in Threnos ad umbilicum perduxit. Scripsit enim *Librum Moralium super Threnos Jeremiæ*, operosum & prolixum valde, Capitibus cxv. Prodiit iste typis excusus anno 1482. f. Alia ejusdem scripta recenset Baleus, viz. *Distinctiones Theologiæ*, & *Alphabetum Morale*, MSS. in Collegio S. Petri Cantab. *Commentarios in Jeremiam, in Acta Apostolorum, & in Psalmos, Lectiones Scripturarum*, & *Conciones varias*; quæ quidem interiisse videntur, certè nondum in lucem prodierunt. 1406. *Cent. 7. c. 34.

RICHARDUS ULLERSTON, natione Anglus, in Ducatu Lancastrensi natus, uti ipsemet in Præfatione ad Tractatum de Officio militari prodit, Sacræ Theologiæ apud Oxonienses Professor, Richardum Cortenay, Henrici Walliæ principis Clericum & consanguineum, præceptorem habuit: Roberto Halamo, Episcopo Sarisburiensi & Ecclesiæ Romanæ Cardinali, summâ familiaritate junctus. Claruit anno 1408. quo ab Halamo provocatus 1408.

vocatus

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

vocatus Tractatum de Reformatione Ecclesiæ Oxonii edidit. Diuturni enim Schismatis tædium, & increbrescens Concilii Generalis quàm citissimè habendi fama complures excitarat Præsules, gravissimarum, quæ in Ecclesiâ jamdiu obtinuerant corruptelarum conscios,& Reformationes tandem aliquando instituendæ cupientissimos; ut abusus vitiaque,quæ maximè reformari meruerunt, scriptis mandarent Concilio mox proponenda. In his eluxit Robertus Cardinalis,qui Conciliis Pisano, & Constantiensi interfuit,& opus reformationis tantopere exoptatum promovere certus,Richardo nostro id operæ dedit; ut elucubrato eâ de re commentario abusus maximè tollendos notaret. Summâ fide ac prudentiâ provinciam sibi demandatam Richardus obiit; utpote haud vulgariter literatus; & ingenti disciplinæ ecclesiasticæ denuo instaurandæ desiderio tactus. In concinnando isthoc opere Roberti Lincolniensis ductum præ aliis secutus est; quem studiorum ac Theologiæ magistrum sibi adhibuisse videtur: certè in scriptis ejus versatissimus fuit, illumque tantopere admiratus est; ut *pro tempore suo lucem & lucernam hujus mundi fuisse* prædicârit. Exstat iste Commentarius titulo *Petitionum quoad Reformationem Ecclesiæ Militantis*, MS. Cantabrigiæ in Bibliothecâ SS. Trinitatis in fol. dignissimus qui lucem aliquando videat; præsertim cùm inter tot istius ævi de corrupto Ecclesiæ statu Tractatus, nullus adhuc in lucem prodierit ab Anglo conscriptus Authore, nisi quem Adversarii hæreticum fuisse clament. Nos itaque Prologum, quo totius Operis ratio luculenta redditur, & excerpta quædam, ex Codice MS. prædicto descripta, in Lectoris gratiam hîc loci subjiciemus.

Petit. quood Reform. Eccles. Art. 6.

Incipit Præfatio in Tractatum, qui intitulatur, Petitiones Ricardi quoad reformationem Ecclesiæ militantis.

REverendo in Christro Patri ac Domino suo Roberto Sarum Episcopo suus supplex Orator & servus, & ad familiaritatem acceptatus, Ricardus Ullerston, sacræ Paginæ Professor minimus, reverentias & honores debitas tanto patri. Venerandissime Pater, quùm à tempore jam transacto perpendens zelum vestrum non remissum sed prægrandem ad ecclesiæ unitatem, sciens iterum quòd ex voto vestro erat, quòd exilitas mea inter cæteros ad unitatem ecclesiæ contendentes aliquid operis impertiret; quatinus cum viduâ paupercula minutum offerens laudem reportem pro voto, de quanto locupletiores in Scripturis per me oblatis sint ad proficiendum in istâ materiâ animati. Hinc est quòd in hâc materiâ quædam scribere destinavi; quibus effectualiter executis crederem certè per Dei gratiam, quòd ecclesia jam vacillans esset ad stabilem unitatem reformata. Nam & sub istâ figurâ videtur mihi procedendum, videlicet quòd concionatoris more in personâ Ecclesiæ Anglicanæ, seu pociùs universalis Ecclesiæ, proponam, quæ mihi videntur proponenda, tanquam in medium me provincialiter exponemus coram Concilio Generali. Quapropter & xvi. articulos mihi proposui tangendos per modum peticionum generali Synodo dirigendos; rationes, quare debeant adimpleri, subnectens, canonicâ auctoritate, ut æstimo, roboratas; quatinus non habito respectu ad petentem, sed ad Ecclesiæ, cujus formam induo, rationem, rationi pareant; quæ ejus veritati innititur, qui non potest fallere neq; falli; executioniq; demandare satagant, quæ tam vivax ratio postulavit, juxta votum scribentis, immò pociùs juxta nutum ipsius ad scribendum impellentis: quatinus per hoc ecclesia jam militans ad solidam unitatem reformetur. Verùm quia non pro certo constat, quid vel Ecclesia Universalis vel Anglicana quoad per me petenda diffiniet; hinc est, quòd si visum fuerit dominacioni vestræ, censui præsens opusculum taliter nominare: *Petitiones Ricardi quoad reformationem Ecclesiæ militantis.* In quibus quidem peticionibus sic procedam; scilicet quòd primus Articulus erit de Summi Pontificis ordinatâ electione: Secundus erit de Symoniæ declinatione: Tertius verò erit de legis Christi exaltatione. Sed quartus erit contra anormalam ecclesiarum appropriationem. Et quintus propter ydoneorum perfectionem. Sextus contra exemptiones. Septimus contra dispensaciones. Octavus contra beneficiorum pluralitates. Nonus contra appellationes.

Legendum forsan & tanquam, *& delegenda vox* me.

pellationes. Decimus contra privilegiorum abusiones. Undecimus contra apostasiam Clericorum sese secularibus negociis immiscentium. Duodecimus contra prærogativam Cantorum & Officialium in curiis Dominorum residentium. Tertius decimus contra extorsiones universaliter. Quartus decimus erit contra superfluum & nimis sumptuosum & inordinatum apparatum in Clericis & eorum familiâ. Quintus decimus erit pro cultu divino fructuosiùs ampliando. Et sextus decimus erit pro pace inter regna Christianâ summo opere procurandâ.

Sub calcem Articuli secundi hec habet. Ista quidem tantò dixerim pro eo, quòd nulla gens sub cœlo fidelis est adeò notata de execrandâ & insatiabili avariciâ; quemadmodum est Romana Curia. Adeò quòd ubiq; terrarum in vulgatum proverbium vertitur; videlicet quòd, Curia Romana non quærit ovem sine lanâ.

Artic. 3. Tertiùm petimus, quòd Christi vicarius hìc in terris nullam aliam legem tantùm reputet, tantùm exaltet, tantùm promoveat, quemadmodum legem Christi. Probatur hujus peticionis rationabilitas per hoc, quòd aliter ipse non esset verus Christi vicarius, nec etiam Christus optimus legislator: quod profectò audire abhorrent omnium Christianorum aures. Christus enim non perfecit penitus; ut autoritas Evangelii sui esse desineret, aut quòd legem majoris auctoritatis statueret, aut quòd ejus Evangelium in minorem honorem esset per aliqua facta Successorum; cùm ab initio promulgatum eis fuerat. Ex quo sequitur, quòd Domini præcepto quisq; ad hunc finem laboraret; quòd magis timerent Christiani ejusce transgressionem, quàm cujuslibet alterius ordinationis seu statuti. Cujus oppositum tam diu experti sunt Christiani; quòd modò si contingat de legibus loqui, statim de legibus humanis intelligimus, & nequaquam de Evangelio; quod certè modò in Ecclesiâ non plùs reputatur, quàm versus Cathonis, aut Senecæ proverbia; nisi fortè hoc solum dictum Petro & suis Successoribus, Quodcunq; ligaveris supra terram, &c. Quod utinam quòd verbo allegantes, non tamen ex totó intelligentes, non allegarent in contumeliam legis Christi. Adeò quòd processum est & deventum est modò ad veritatem vaticinii Ysaiæ: Populus iste ore suo & labiis suis glorificat me; cor autem ejus longè est à me, & timuerunt me mandato hominum & doctrinis.

Artic. 13. Nec valet hìc consuetudinem contra bonos mores allegare, præsertim cùm malum, quò diutinius, eò pejus.———Aliter enim tota congeries peccatorum posset faciliter excusari, dicendo, quòd sic consuevit fieri, & sic fecerunt boni viri, & rursum quòd talia memoriam hominum transierunt, non interim impetita; & iterum quòd nonnulli, qui videbantur aliqui esse in Ecclesiâ, talia tam scriptis quàm factis approbârunt: & absit, quòd omnes talia facientes essent in perdicionis periculo. Verùm multiplicare inconvenientia non est solvere. Et ut volunt Philosophi cum Scripturâ; Nullum violentum æternum. Non superest aliud pro salute, nisi quòd emendemus in melius, quæ vel scienter vel ignoranter peccavimus in præmissis.

Habetur in eodem Codice MS. ejusdem Autoris *Tractatus de Officio militari*, præceptoris sui Richardi Cortenay precibus conscriptus, & Henrico Walliæ Principi, postea invictissimo Angliæ Regi, nuncupatus. Alia adhuc Ullerstoni scripta enumerat Baleus *, viz. *Defensorium dotationis Ecclesiæ* à Constantino factæ: *Commentarios in Psalterium*; *Super Cantica Ecclesiæ*; *Lectiones Ordinarias*: & insigne Opus *de Symbolo Ecclesiæ* anno 1409. elucubratum; quod Joannes Stanberius Episcopus Herefordensis anno 1463. in lucem revocatum Commentariis illustrasse dicitur. * Cent. 7. c. 83.

THEODORICUS DE NIEM, seu *Niemus*, natione Germanus, Pontificum Romanorum scriba ab anno usq; 1372. saltem à Gregorii XI. obitu. Ecclesiæ Lucensis Clercius; siq; Gaspari Bruschio & Gabrieli Bucelmo * fides, ab 1408.

* Germania facr.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. ab anno 1390. Verdensis Episcopus, eàq; sede post pauculos annos resignatâ Cameracensis Episcopus à Bonifacio ix. constitutus. Claruit anno 1408. Scripsit *Historiam de schismate sui temporis gravissimo inter Papas & Antipapas libris* iii. à Gregorii XI. morte ad Alexandri V. electionem, seu ab anno Christi 1378. ad 1410. admixtâ etiam passim luculentâ satis rerum civilium historiâ. Prodiit *Norimbergæ* 1532. *Basil.* 1560. Libris hisce tribus quartum addidit Theodoricus, in Tractatus vi. divisum, cui *Nemus Unionis* nomen dedit. In eo agit de modis tollendi Schismatis à Regibus Christianis usurpatis, de technis à Gregorio XII. & Benedicto xiii. ut omnia pacis consilia profligarent, adhibitis, deq; utriusq; depositione in Concilio Pisano: quin monumenta, Epistolas atq; Bullas Pontificum, Cardinalium, & aliorum rem præ manibus spectantia passim profert, & Historiæ suæ admiscet. Prodierunt integri iv. libri *Basil.* 1566. f. *Norimbergæ* 1592. *Argentorati* 1608. 8°. & cum Francisci Zabarellæ & Joannis Marii Belgæ commentariis de eodem Schismate, *ibid.* 1629. 8°. Extat ejusdem *Historia de Vitâ Joannis* XXIII. *Papæ*, sub Joannis Niemii nomine ab Henrico Meibomio edita *Francofurti* 1620. 4°. *Privilegia & jura Imperii circa Investituras Episcopatuum & Abbatiarum, restituta à Papis, Imperatoribus Romanis*, inter alia quædam typis impressa *Basil.* 1557. *Argentorati* 1609. 1618. *Exhortatio ad Rupertum Regem Romanorum*, ut à diuturno somno excitatus, Pontificum schisma ex Ecclesiâ extirpet, & Imperii jura reformet; apud Goldastum Monarch. Tom. ii. p. 1381.

1409. THOMAS NETTERUS, WALDENSIS à natali loco appellatus, natione Anglus, ex vico Walden in agro Essexiensi oriundus, Joannis Netteri & Mathildis filius, Oxonii bonis literis institutus, & Magisterii pileo donatus; Londini Carmelitanam religionem ingressus est; claruit anno 1409. quo ab Henrico IV. Angliæ Rege ad Concilium Pisanum legatus est; ubi pro schismate tollendo strenuè disseruit: & adversùs Gregorii & Benedicti Antipaparum partes fortiter disputavit. Domum reversus, Ordinis sui Prior Provincialis numero vicesimus tertius anno 1414. creatus est; & contra Wiclevistas summo animi fervore decertavit: tanto sanè partium studio abreptus, ut Henricum V. Regem socordiæ in puniendis Hæreticis acriter pro concione increpare non vereretur. Hinc tanquam unicus fidei pugil spectatus, Henrico Regi à sacris Confessionibus adhibitus est; & ad Concilium Constantiense anno 1415. missus; ut adversùs Hussitas declamaret. Anno 1419. ad Uladislaum Poloniæ Regem, & Michaelem Teutonici Ordinis Magistrum pacis componendæ gratiâ legatus est. Inter legationem istam obeundam, Witoldum Lithuaniæ Ducem, ferocissimum totius Orbis tyrannum, ad fidem Christianam convertit. Dein Henricum V. victricia per Galliam arma circumferentem secutus, anno 1422. ultimos invictissimi Principis spiritus vitales in sinum ipsius efflatos excepit. Henrico VI. Regi à confessionibus pariter & secretis adscitus, atq; illum in Galliam, ut coronam regni Lutetiæ indueret, profectum anno 1430 comitatus, Rothomagi in Normanniâ obiit die iii. Novembris, in Conventu Carmelitarum suorum honorificè sepultus. Innumera ferè scripsit, è quibus unicum typis excusum habetur *Doctrinale Antiquitatum fidei Ecclesiæ Catholicæ*, adversùs Wiclevitas & Hussitas, Opus ingens ac prolixum, in tres Tomos distributum, ac Martino V. Pontifici nuncupatum. Primo Tomo de Deo, Christo, Petro, Ecclesiâ, & Religiosis; secundo de Sacramentis; tertio de Sacramentalibus agit. Prodiit apud Badium Ascensium *Paris.* 1532. f. dein *Salmanticæ* 1556. f. ac brevibus Jo. Bapt. Rubei Elucidationibus illustratum *Venet.* 1571. f. & alibi. Reliqua Waldensis Opera recenset Baleus Cent. vii. cap. 84. *Fasciculus Zizaniorum* ejus MS. penès Baleum extitit; qui Fragmenta quædam illius in Opere de Scriptoribus Anglicis repræsentat. Aliud ejusdem exemplar MS. penès Cl. Usserium fuit, uti ipsemet in Historiæ Dogmaticæ Controversiarum Specimine MS. fidem facit.

SYMEON,

SIMEON, natione Græcus, ex Monacho Archiepiſcopus Theſſaloni- SÆC. XV.
cenſis, claruit anno 1410. Caliſti Patriarchæ CP. qui circa an. 1406. thro- ab An. MCCCC.
num tenuit, æqualis. Craſſo tamen ſatis errore Poſſevinus & Miræus eum
ante annos ſexcentos floruiſſe aſſerunt. Acerrimus Græcæ Eccleſiæ adversùs 1410.
Latinos, reipublicæ adversùs Turcos vindex & aſſertor, illos ſcriptis op-
pugnavit; horum impetus ſummâ animi præſentiâ ſuſtentavit. Obſeſsâ
enim anno 1428. ab Amurathe tyranno Theſſalonicâ, nullis nec præmiis nec
minis induci poterat, ut Græcos ejectis Latinis in Turcorum deditionem
concedere permitteret. Obiit anno 1429. menſe Septembri, ſex menſibus
ante Theſſalonicam ab Amurathe iterum expugnatam. Laudes ejus ubertim
proſequitur Eugenius Nomophylax in Synodico Dominicâ Orthodoxiæ in
Eccleſiâ Theſſalonicenſi recitari ſolitâ, ὡς τοῦ τῆς ἐκτός τε καὶ τῆς πνευματικῆς σοφίας πλήρους
ὑπερφυῶς γενομένου, κἀν τῇ ἀσκητικῇ εἴτ' οὖν ἀγγελικῇ ἀγωγῇ τε καὶ πολιτείᾳ διαπρέψαντος,
καὶ ταύτην εἰς ἄκρον κατορθωκότος, &c. *qui externæ & ſpiritualis ſapientiæ ſuper huma-
num captum repletus, in Aſcetico, ſive potiùs Angelico inſtituto, & vitæ ratione
excelluit, eamq; cum ſummâ virtute & laude perfectiſſimè egit*, &c. Extat *Com-
mentarius de divino Templo, de ejus Miniſtris, de ſacris eorum Veſtibus, de Sacro-
ſanctâ Myſtagogiâ ſive Miſsâ, ad pios quoſdam Cretenſes*: à Jacobo Pontano
Latinè verſus atq; evulgatus *Ingolſtad.* 1603. 4°. inde in Bibliothecam Pa-
trum tranſlatus Tom. xxii. Verùm Pontanus fraude apud Pontificios non
infrequenti uſus, plurima Commentarii loca reſciderat, plura mutilârat;
adeóq; nil mirum, ſi Græca ſuppreſſerit. Græcum igitur textum adjunctâ
verſione Latinâ fideliori in Rituali ſuo Græcorum *Pariſ.* 1647. f. p. 212.
dedit vir candidioris animi Jacobus Goar; qui *nimium*, uti vocat, Pontani
zelum caſtigat; & Simeonem noſtrum modò Eccleſiæ Romanæ conjunctus
fuiſſet, antiquis Patribus annumerandum eſſe non diffitetur. Scripſit adhuc
Simeon *Eccleſiaſticum Dialogum adversùs omnes Hereſes*, de ſolâ D. N. Jeſu
Chriſti fide, ſacris Sacrificiis, & myſteriis omnibus Eccleſiæ, ex S. Scri-
pturis & patribus collectum; qui Græcè MS. habetur in Bibliothecis Vati-
canâ & Cæſareâ; *pius & doctus*, judice Allatio *, *dignuſq; qui aliquando lucem* * Diatrib. de
videat, ſed manuductus à Catholico. En hominis cautelam. Utinam dent ta- Simeon. ſcript.
men, modò Catholico iſti non adſit Pontani zelus. Inſignem ex iſto opere p. 193.
Diſſertationem ſeu *Dialogum de Pœnitentiâ* excerpſit, & Gr. Lat. edidit
Jo. Morinus Append. ad Lib. de Pœnitent. p. 125. Quamplurima ejuſ-
dem Fragmenta habet Turrianus Annotat. in Conſtitut. Apoſtolicas: Pe-
trus Arcudius Lib. de Concordiâ Eccleſ. Orient. & Occident. Allatius de
Synodo Photianâ p. 164. adverſ. Hottinger. p. 18, 110, 135, 278. lib.
de conſenſu l. 2. c. 3. §. 4. Extant præterea ejuſdem *Reſponſiones* LXXXV.
ad Interrogata Gabrielis Metropolitæ Pentapolitani, MSS. in Bibliothecâ Vati-
canâ. Inſigne earum Fragmentum Gr. Lat. exhibet idem Allatius Lib. ad-
verſ. Hottinger. p. 78. *Liber de Sacerdotio ad Monachum quendam. Expoſitio
compendioſa Symboli Orthodoxæ & inculpatæ noſtræ Fidei Chriſtianorum. Expoſitio
neceſſaria ſententiarum S. Symboli, unde collectæ ſunt, & adversùs quos dictatæ.
Capita* xii. *quæ ſolam Chriſtianorum fidem ſeu Articulos omnes Fidei continent, &
quòd Symbolum Apoſtolicum eos contineat, deq; Virtutibus comprehenſivis. Libellus
de iis circa quæ Latini innovant.* MSS. in Bibliothecâ Vaticanâ. Prolixum
Simeonis Opus MS. Græcè penès doctiſſimum Virum H. Covellum S. T. P.
Eccleſiæ Eboracenſis Cancellarium aſſervari audio. Iſtius operis pars ſatis
exigua eſt, qui primo memoratus eſt loco, Commentarius. Quænam alia è
ſupra recenſitis Opuſcula in eodem locum obtineant, nondum accepi.

PETRUS ANCHARANUS, ſive *de Ancharano*, gente Italus, patriâ 1410.
Bononienſis, ex illuſtri Farneſiorum familiâ oriundus, Juriſconſultus cele-
berrimus, nec infimæ ſortis Philoſophus: Baldi auditor, claruiſſe dicitur
anno 1410. quanquam ad annum uſq; 1487. vixiſſe à nonnullis perhibeatur. Index MSS.
Id tamen parum credibile; Codex quippe MS. Lecturæ ejus ſuper Clemen- Bibl. Auguſt.
tinis & Reſcriptis, qui in Bibliothecâ Auguſtanâ aſſervatur, eam Bononiæ p. 58.
anno 1397. conſcriptam eſſe præ ſe fert: necnon alius Codex MS. Lecturæ

SÆC. XV. ab An. Mcccc. illius super secundo Decretalium libro, ibidem repertus, istam Venetiis anno 1392. completam esse prodit. Obiit Bononiæ, in Templo S. Benedicti sepultus; ubi Epitaphium tumulo ejus inscriptum, inter alia, bina ista habet Disticha:

Canonis hic speculum, Civilis & Anchora Juris
Hic jacet: æternas mens tenet alta domos.
Quis superavit eum virtute micante? quis isto
Consiliis hominum clarior ante fuit?

Extant ab eo scripta, *Commentaria in Decretales & Clementinas, Lugduni* 1549, 1553. f. *Bononiæ* 1581. f. *Consilia*, sive *Juris Responsa Venet.* 1568, 1585, 1589, 1599. *Selecta Quæstiones omnium præstantissimorum Jurisconsultorum, in tres Tomos digesta, Francofurt.* 1581.

1410. BOSTONUS BURIENSIS, natione Anglus, Ordinis Benedictini Monachus in Cœnobio S. Edmundi Buriensi. Vir industrius simul ac eruditus, claruit anno 1410. Quo meliùs rem literariam promoveret; universa ferè Angliæ Monasteria & Collegia perlustravit, Bibliothecas rimatus est, libros conquisivit, Scriptores ordine Alphabetico digessit, ætatem eorum ac vitam adjecit, quibusq; in Bibliothecis monumenta illorum invenirentur notavit. Extitit *Catalogus iste Scriptorum Ecclesiæ* (sic enim Opus suum appellari voluit) MS. olim penès Cl. Usserium, nunc verò penès doctissimum virum Thomam Gale, S. Theol. Profess. qui illum suo tempore, ita vovemus, publici juris faciet; saltem ex illo Lelandum nostrum à se edendum illustrabit. Scripsisse præterea Bostonum *Speculum Cœnobitarum, & Monasterii sui Chronicon*, author est Baleus *: quæ quidem interiisse videntur.

* Cent.7.c.48.

1410. JOANNES xxiii. seu ut alii numerant, xxiv. *Balthasar Cossa* antea appellatus, patriâ Neapolitanus, juvenis Juri Civili & Pontificio Bononiæ operam dedit, Doctoratûs gradu insignitus. Dein Romam profectus à Bonifacio IX. inter cubicularios ascitus est, mox Archidiaconus Bononiensis, postea Prothonotarius Apostolicus, inde Diaconus Cardinalis S. Eustachii, & Legatus Flaminiæ constitutus; Bononiam, magnamq; Flaminiæ partem in Ecclesiæ potestatem redegit. Anno 1409. Concilio Pisano interfuit. Anno 1410. veneno priùs Alexandro V. decessori propinato, & corruptis partim largitionibus partim armorum terrore Cardinalibus, Pontifex Romanus electus est Bononiæ die xvii. Maii, coronatus die xxv. Ineunte Pontificatu Ladislaum Neapolis Regem anathematizavit, & Cruciatam contra illum prædicari jussit, plenam peccatorum remissionem omnibus pro sede Romanâ militantibus abunde pollicitus. Anno 1413. à Sigismundo Imp. intentato defectionis metu coactus Concilium Generale Constantiæ habendum indixit; & Pontificatu se cessurum, modò Benedictus & Gregorius Antipapæ idem facerent, spospondit. Ipse anno sequente v. Cal. Novembr. Constantiam ingressus, paucis post diebus Concilio initium dedit. De Papatu verò abdicando à Concilii Patribus interpellatus, moras nectit; & graviora veritus, mense Martio anni 1415. abjectis insignibus Pontificiis, ex urbe Constantiâ clam noctu fugit, & Schafusam, Austriæ Ducis oppidum se subducit. Fugâ elapsus, quadraginta criminum, & in his Hæreseos, negatæ scilicet animarum immortalitatis, atheismi, Simoniæ, homicidii, veneficii, aleæ, adulterii, Sodomiæ, stupri, in Concilio reus agitur; & ad comparendum frustra sæpiùs citatus, convincitur ac damnatur; adeóq; die xiv. Maii Synodali decreto Pontificatu deponitur. Mox Helvetiorum ope ex fugâ retractus, & Manhemii in carcerem datus, Papatu semet abdicare, & Concilii acta confirmare coactus est. Lectâ itaq; in Synodo cessionis schedulâ, majori solennitate sententia depositionis die xxxi. Maii ab Episcopo Atrebatensi pronunciata est. Joannes dein Ludovico Bavariæ Duci custodiendus committitur, & in castro Hedelbergensi carceri triennali mancipatur. Tandem anno 1418. liberatus, obiit Florentiæ anno sequente die xxii. Decembris. *Extat Bulla convo-*

convocationis Concilii Constantiensis Concil. Tom. xii. p. 11. *Sponsio de abdicando Papatu*, ibid. p. 16. *Epistolæ* quædam apud Binium in Concilio Const. Tom. vii. *Epistola* ii. apud Bzovium ad an. 1413, 1414.

JOANNES GROSSIUS, seu *Grossus*, natione Gallus, patriâ Tolosanus, Ordinis Carmelitani Monachus, claruit anno 1411. quo Ordinis sui Generalis numero vicesimus secundus in Conventu Bononiensi creatus est; atq; eo nomine Concilio Pisano eodem anno interfuit. Annis antea 22. ejusdem Ordinis Generalis à Carmelitis quotquot Gregorio VII. Antipapæ adhæserunt, in Capitulo Perpinianensi electus fuerat. Ut collapsam Carmelitarum disciplinam restauraret, tria Ordinis Comitia Generalia, Balneolense anno 1416. Montepessulanum anno 1420. & Apameense anno 1425. celebravit. Anno demum 1424. senio jam gravis, præfectura cessit, postquam decem Cœnobiis ac binis Provinciis Ordinem auxisset, eodemq; anno vitâ excessit. Scripsit *Viridarium Ordinis Carmelitani* libris iii. quibus Ordinis sui institutionem, progressum, & illustres seu doctrinâ, seu pietate viros, fusè describit. Prodiit unà cum Philippi Riboti Speculo, aliisq; ejusdem argumenti Scriptoribus à Baptista Cathaneo editis *Venet.* 1507. f. & in Speculo Carmelitarum quod Daniel à Virgine Mariâ Carmelita edendum curavit *Antverp.* 1680. iv. Tom. f. 1411.

HIERONYMUS à S. FIDE, natione, ut videtur, Hispanus, ex Judæo Christianus, Benedicti XIII. Papæ Medicus, claruit anno 1412. Scripsit *librum de refellendis Judæorum erroribus*, aliumq; *adversus Talmuth Judaicum*: ex quorum recitatione quinq; ampliùs Judæorum millia ad fidem Christianam dicuntur conversa. Prodiit uterq; sub titulo *Hebræo-mastigis Francofurti* 1602. 8°. & habetur in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvi. p. 528. Posterior Tractatus prodierat antea *Tiguri* 1552. 1412.

VINCENTIUS FERRERIUS, natione Hispanus, Provinciâ Valentinus, Ordinis Dominicani Monachus, Benedicto XIII. à sacris Confessionibus, & Sacri Palatii Magister, claruit anno 1414. Concionator ævi sui celeberrimus, qui triginta annorum spatio Hispaniam, Italiam, & Galliam concionando perlustratus, maximam sibi eloquentiæ & sanctitatis famam, auditoribus Pietatis & pœnitentiæ fructum peperit. Mira de eo fabulantur Dominicani, & Pontificii, quibuscunq; minus est aut cordis aut frontis: illum nempe cæcis visum, claudis gressum, mortuis vitam reddidisse, omne genus morborum verbo sanâsse, 35000. Judæos & 8000. Saracenos ad fidem Christianam convertisse; & centum millia hominum perditorum ad meliorem frugem reduxisse: quin & Patrio, id est, Cathalaunico idiomate ubivis gentium concionantem ab omnibus, cujuscunq; fuerint nationis, auditoribus intellectum esse. Anno 1418. Concilio Constantiensi interfuit: quùm electo à Concilii Patribus Martino V. à Benedicto XIII. à cujus partibus hactenus steterat, defecit: eumq; deinceps in concionibus acriter oppugnavit. Obiit anno 1419. die v. Aprilis in urbe Venetensi apud Armoricos Britones, in Sanctorum album à Callisto III. anno 1455. ascriptus. 1414.

OPERA.

Tractatus de vitâ spirituali, sive *de interiori homine*. Prodiit *Magdeburgi* 1493. *Venet.* 1500. & sæpiùs cum Meditationibus S. Augustini & S. Bernardi.

Tractatus consolatorius in fidei mutationibus.

Epistola ad Benedictum xiii. *Antipapam.*

Epistola ad Joannem de Podio Nucis Ord. Prædicat. Generalem.

Fragmentum Epistolæ ad Bonifacium Cartusianorum Generalem.

Fragmentum Epistolæ ad Joannem Gersonem.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. *Epistolæ* ii. *ad Infantem Martinum* Petri IV. Aragoniæ Regis filium, postea Regem: ex Hispanico in Latinum Sermonem ab Antistio conversæ.

Epistola ad Ferdinandum I. *Aragoniæ Regem.*

Opuscula ista omnia collegit, & Scholiis illustrata edidit Vincentius Justinianus Antistius *Valentiæ* 1591.

Conciones de Tempore, & de Sanctis, à Vincentii Discipulis, ut videtur, collectæ, & in tres Tomos digestæ. *Ulmæ* 1475. *Colon.* 1485. *Argentinæ* 1493, 1503. *Lugduni* 1527. 8°. *Venet.* 1606. 8°.

Commentarius in Orationem Dominicam. Prodiit unà cum Concionibus *Antverp.* 1573. 8°. *Lugduni* 1523. 4°.

Liber de Fine Mundi, seu *de ruinâ vitæ spiritualis, Ecclesiasticæ dignitatis, & fidei Catholicæ, ac de duplici Antichristi adventu*; *Neapoli in* 4°. excusus, & Germanicè alicubi 1582. 4°.

1414. HERMANNUS DE LERBEKE, natione Germanus, Ordinis Prædicatorum in Cœnobio S. Pauli apud Mindenses sodalis, claruit anno 1414. Scripsit Historiam seu *Chronicon Comitum Schawenburgensium* ab Adolpho Comitum istorum primo ad Othonis Schawenburgensis obitum, seu ab anno 1006. ad annum 1414. Primus id in lucem eruit, ac notis illustratum evulgavit Henricus Meibomius *Francofurti* 1620. 4°.

1415. JOANNES CAPREOLUS, gente Gallus, ex oppido Ratinensi Diœceseos Tolosanæ oriundus, Ordinis Prædicatorum Monachus, & in Academiâ Tolosanâ Theologiæ Professor, doctrinæ D. Thomæ vindex acerrimus. Claruit anno 1415. Interfuisse dicitur Concilio Basileensi anno 1431. Quando obierit, incertum. Extant *Commentaria in* iv. *libros Magistri Sententiarum, Venet.* 1484, 1514, 1588. *Defensiones Theologicæ S. Thomæ Aquinatis.* ibid. 1483. f. si forsan à præcedente Opus sit diversum. Elogium ei posuit Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 158.

1315. PAULUS CARTHAGENA à S. MARIA, natione Hispanus, *Burgensis* à patriâ dictus, aliis tamen ex oppido S. Mariæ ortus, sectâ Judæus, & gentilium suorum nobilitate, doctrinâ, opibus facilè Princeps; postea verò ad fidem Christianam lectione Operum D. Thomæ conversus, primùm Trevigni Archidiaconus, dein Carthaginensis Episcopus, mox Burgensis creatus est; Scrinio regio præfectus, Regnorum Castellæ & Legionis Archicancellarius, ac demum Patriarcha Aquileiæ constitutus. Claruit anno 1415. Tres ante fidem acceptam filios susceperat, Alfonsum, Gonsalvum, & Alvarum Garsiam, quorum illum sui in sede Burgensi successorem, istum Placentinum Episcopum, hunc familiæ propagatorem post se reliquit. Obiisse fertur anno 1435. die xxix. Augusti. Extant *Additiones notabiles ad Postillas Nicolai de Lyrâ in totam Scripturam,* unà cum Postillis Lyrani *Lugduni* 1590. & alibi sæpiùs impressæ. *Scrutinium Scripturarum libris* ii. quod anno Christi 1434. ætatis suæ 81. absolvit. Prodiit *Mantuæ* 1474. f. *Burgis* 1591. f. *Quæstiones* xii. *de Nomine Tetragrammato,* cum notis Jo. Drusii *Franekeræ* 1604. 8°.

1416. NICOLAUS DE CLEMANGIIS, Nicolai filius, gente Gallus, in vico Clemange Provinciæ Catalaunensis natus, *Doctor Theologus* à recentioribus dictus. Avunculum habuit Petrum Clemangium, Medicum celeberrimum, fratrem Stephanum, Collegii Navarrensis Provisorem. Ipse duodecimo ætatis anno Lutetiam missus, in Collegium Navarrense receptus est: ubi præceptores habuit Petrum Nongentinum, Gerardum Machetum, postea Castrensem Episcopum, & Joannem Gersonem. Præclaros itaq; in Theologiâ profectus fecit: eloquentiæ verò ac Poeseos studio præ aliis incubuit. Anno circiter 1393. ab Academiâ Parisiensi Rector creatus est, & scribendis Epistolis adhibitus. Comparatâ sibi per Epistolas elegantissimo stilo exaratas famâ, à Benedicto XIII. in Curiam Avenionensem evocatus est, & à secretis sibi adesse jussus

jussus. Paulò post Ecclesiæ Lingonensis Thesaurariam dignitatem obtinuit. Anno circiter 1408. cùm Benedictus XIII. Galliæ regno, quod edicto regio obedientiam ei nuper subtraxerat, sacra interdixisset; Clemangius in scripti interdicti suspicionem lapsus immeritò (tribus enim ante promulgatum anathema mensibus Curiâ Romanâ egressus, Genuam se receperat) maximum famæ & fortunæ discrimen subiit. In Vallis itaq; profundæ Monasterium apud Carthusianos, ac dein Fontem in Bosco secedens, Principis iram deprecari, ac crimina missis quaquaversum literis diluere necesse habuit. Dissipatis calumniis, ad Lingones suos se contulit, Thesaurariatûs munus obiturus. Anno 1415. à Benedicto XIII. ut in aulam suam rediret, multis rogatus, otium ac tuguriolum suum, quo tunc apud Fontem delituit, Curiæ Pontificiæ honoribus præposuit. Sub id temporis abdicatâ dignitate Lingonensi, Baiocensis Ecclesiæ Cantor constituitur. Errant, qui Archidiaconum Baiocensem fuisse volunt. Claruit anno 1416. summis sæculi viris, Gersoni, Alliaco, Ferrerio, aliisq; familiaris ac charus. Obiit ante annum 1440. in Sacello Collegii Navarrensis sub lampade coram altari magno è tholo pendente sepultus; & breviculum istud Epitaphium sepulchro inscriptum habet; *Qui lampas fuit Ecclesiæ, sub lampade jacet.* Vir certè sincerâ animi pietate præditus, ac stylo supra sæculi sui sortem eleganti usus: intrepidus principum malorum censor & objurgator; qui Pontificum schismata, ambitionem & vitia, Ecclesiasticorum sordes & avaritiam, Monachorum ignaviam, luxuriam, & libidinem; omnium deniq; Ordinum mores solutos acri calamo flagellat.

SÆC. XV. ab An. MCCCC.

OPERA.

Liber de corrupto Ecclesiæ statu, anno circiter 1414. scriptus. Prodiit seorsim curâ Joannis Fuchtenii Helmstadii 1620.

Deploratio calamitatis Ecclesiasticæ per Schisma nefandissimum, cum exhortatione Pontificum ad ejus extirpationem, heroicis versibus descripta.

Liber de lapsu & reparatione justitiæ, ad Philippum Burgundiæ Ducem, anno 1421. scriptus. Prodiit *Viennæ* 1481. 4°.

Disputatio cum quodam Parisiensi Scholastico de Concilio Generali, anno 1409. scripta. *Viennæ* 1482. 4°.

Collatio duplex ad eundem Scholasticum de eâdem materiâ.

Liber de Annatis non solvendis, seu Responsio Gallicanæ nationis Cardinalibus appellantibus ab ejusdem voto, conclusione, & deliberatione Constantiæ factis de Annatis ampliùs non solvendis. Librum istum Clemangio primâ fronte abjudicat styli barbaries: prodiit tamen sub Clemangii nomine, unâ cum duobus præcedentibus Opusculis, in Fasciculo Rerum Expetend. *Colon.* 1535. f. p. 189.

Tractatus in Parabolam de filio prodigo.

De fructu Eremi liber, circa an. 1413. elucubratus.

De fructu seu prosperitate rerum adversarum liber, eodem circiter tempore conscriptus.

De novis festivitatibus non instituendis liber, anno 1413. scriptus.

De Præsulibus Simoniacis liber, anno circiter 1411. scriptus.

Oratio ad Galliæ Principes, quâ eos à bello civili dehortatur.

Epistola ad Gerardum Machetum, quòd tam corpore è Babylone sit fugiendum, quàm mente.

Epistolæ iii. *ad Gregorium* XII. scriptæ nomine Benedicti XIII. pro extirpatione Schismatis, & unione Ecclesiæ.

Scripta quædam nomine Universitatis Parisiensis.

Epistolæ cxxxvii.

Fragmentum descriptionis vitæ Tyrannicæ cum detestatione ac reprehensione, versibus heroicis comprehensæ.

Liber de Antichristo, & ortu ejus, vitâ, moribus, & operibus.

Opera ista Clemangii omnia in unum collegit, Analectis & Glossario Latino-Barbaro illustravit, atq; edi curavit Jo. Martinus Lydius *Lugduni Batavorum* 1613. 4°. Opuscula Clemangii aliquot prodierant antea *Parisf.* 1521. à Margarino

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

garino Bignæo etiam in primâ Bibliothecæ patrum editione repræsentata.

Liber de Studio Theologiæ, à Dacherio primùm in lucem editus Spicileg. Tom. vii. à Clemangio anno circiter 1409. scriptus.

Epistolæ aliquot antea ineditæ habentur apud eundem Tom. vi.

Carmen de Vitæ rusticæ fœlicitate extat apud Phil. Camerarium Meditat. Historic. Tom. iii.

Opuscula quædam Clemangii MSS. viz. *Descriptionem rei mirabilis, quæ in Galliis accidisse ferebatur*; *Epistolas* ix. *nomine Universitatis Parisiensis scriptas*; *Sermonem de SS. Innocentibus*; *Orationes seu Preces* x. *Commentarios in Isaiam usq; ad sexagesimum caput*; *Descriptionem metricam urbis Genuæ*; *Epistolas alias* xii. *Exhortationem ad resistendum Mahometanis*: in Bibliothecis Galliæ privatis extare prodit Launoius*. *Epistolæ* ejusdem MSS. aliquot extant in Bibliothecâ Lambethanâ, & penes Cl. virum Joannem Battely, S. Theol. Profess. Archidiaconum Cantuariensem.

* Hist. Gymnas. Navarr. part. 2. p. 578.

1416.

JOSEPHUS, natione Græcus, Ephesi Archiepiscopus, ac tandem anno 1416. Patriarcha Constantinopolitanus in Synodo CP. electus. Alii quidem & in his Freherus*, Patriarchatum à Josepho anno 1424. susceptum esse volunt. Verùm rem extra dubium posuit Sguropulus†; qui Josephum in Concilio Florentino, exactis 23. in munere Patriarchali annis ac 20. diebus, obiisse narrat. Difficilem, si quis alius, provinciam nactus est Josephus; & ipse tanto oneri subeundo, seu naturæ indolem, seu ingenii vires spectes, longè impar. Sic enim res Græcorum à Turcis attritæ eâ ætate ferebant; ut Latinorum amicitiam & suppetias quovis modo ambire, & Ecclesiæ libertatem Reipublicæ saluti postponere, iis necesse fuerit. De unione Græcos inter & Latinos ineundâ jamdiu agitatum fuerat, ac rebus CPP. indies in deteriùs vergentibus, Joannes Imp. incœptum facinus festinatò urgebat. Principio quidem Josephus Ecclesiæ suæ dignitatem constanter asseruit, & iter à Græcis Episcopis ad Occidentale Concilium suscipiendum maximè improbavit, id in Græcorum opprobrium cessurum esse prædicans; utq; Concilium Constantinopoli potiùs indiceretur, atq; illuc evocarentur Latini, multis suasit. Mox verò Imperatoris blanditiis expugnatus cessit; missisq; anno 1435. ad Concilium Basileense Legatis Synodi istius acta rata habuit; atq; iterum anno 1436. missâ Bullâ plumbeâ se ad unionem inter Ecclesias resarciendam in Occidentem venire paratum esse præ se tulit; & Concilii Generalis eâ de re habendi locum ac tempus definiri postulavit. Post biennium imminutâ Eugenii Pontificis fraudibus Concilii Basileensis autoritate, ad Eugenii partes sese contulerunt Græci, & Concilium ab illo Ferrariæ indictum adire decreverunt. Itineris ducem sese dedit Josephus, haud adeo tamen de tuendâ Græcorum fide, quàm de conservandâ Patriarchatûs CP. dignitate sollicitus. Innumeras enim cæremonias ventosus homo excogitârat, ut in primo cum Eugenio Pontifice congressu sese illi parem ac nequaquam inferiorem esse demonstraret. Incassum verò. Et Græcorum enim infortunium & Latinorum fastus infœlicem Patriarcham se demittere coegerunt. Disputatione de dubiis fidei articulis utrinque initâ, ipse unionem quavis lege consarcinandam esse arbitratus est; atque adeò cedendum esse Latinis, etiamsi veritas penès Græcos staret, ut eo modo auxilium contra Turcos obtinerent, palam prædicare non erubuit. *Si ex viginti quatuor enim*, inquit, *religionis capitibus unum tantum Latinorum libidini demus*; *reliqua viginti tria unius defectum supplere satis valebunt.* Re ad exitum spectante, ipse gravi morbo decubuit, & Patrum sententias de rebus definiendis audire voluit. Illas ei clam perlegit Bessarion; sed fide pessimâ curtatas ac pro lubitu mutatas. Istiusmodi artificio pariter ac innatâ animi levitate inductus, Latinorum dogmatibus subscripsit, aliosq; autoritate suâ Episcopos ad subscribendum impulit. Cùm verò Latinos à fidei articulis ad vellicandam Ecclesiæ Græcæ disciplinam procedere videret, subscriptionis datæ gravi pœnitentiâ ductus est; & post octiduum mœrore simul ac morbo confectus obiit die x. Junii anno 1439. Extant Lat. *Epistola ad Concilium Basileense*, Concil. Tom. xii. p. 545. *Bulla plumbea ad idem*, ibid. p. 571. Gr. Lat.

* Chronolog. ante Leunclavii jus Gr. Rom.
† Hist. Conc. Flor.

Sguropol. Hist. Conc. Flor. §. 8. c. 12.

Lat. *Oratio ad Synodum, CP.* iter in Occidentem suscipendum dissuadens, apud Sguropulum Hist. Concil. Florent. Sect. 2. cap. 18. *Alia ejusdem argumenti Oratio*, ibid. cap. 24. *Oratio exhortatoria* ad Græcos Episcopos Italiam secum profecturos, ut constanter se gerant, ibid. Sect. 3. cap. 16. SÆC. XV. ab An. Mcccc.

MARTINUS V. aliis iii. *Odo Columna* antea dictus, patriâ Romanus, ex illustrissima Columnensium sanguine oriundus, Juris Pontificii studiis Perusii innutritus, ab Urbano VI. Referendarius, ab Innocentio VII. Diaconus Cardinalis S. Georgii in Velabro factus, anno 1414. ad Concilium Constantiense profectus, rebus gestis inter primos enituit. Anno 1417. depositis tribus Antipapis, & electione novi Pontificis Cardinalibus in Concilio præsentibus, & triginta delegatis ex quinq; nationibus pari numero selectis commissâ, ipse unanimi omnium consensu Papa electus est die xi. Novembr. S. Martini memoriæ sacro. Presbyter ordinatus die xii. Episcopus die xiii. Pontificiâ coronâ indutus die xxi. Pontifex creatus, nil antiquius habuit, quàm Concilium solvere, & toties promissam ac tantopere à Sigismundo Imp. & principibus Christianis efflagitatam Ecclesiæ reformationem eludere. Factum id rem in futurum Concilium, quod propediem se coacturum spopondit, rejiciendo. Utcunq; igitur reclamantibus Imperatore & Episcopis Germanis anno sequente die xxii. Aprilis Concilium claudit, & Italiæ turbas præsentiâ suâ componendas causatus, xvii. Cal. Junii Constantiâ discedit. Anno 1420. Cruciatam contra Bohemos Hussi sectatores indixit, plenam peccatorum remissionem vexilla sacræ militiæ sequentibus largitus. Anno 1423. mense Augusto Concilium Generale Senis coegit; cùm verò mentio de Ecclesiâ reformandâ in Synodo injiceretur; eam in se fabam cudi probe sciens, Concilium properè abrupit, & in annum septimum Basileæ habendum rejecit. Anno 1429. Alphonsi Aragoniæ Regis auxilio usus, Ægidium Sancii Munionis Benedicto XIII. ante quinquennium à Cardinalibus Schismaticis titulo Clementis VIII. suffectum, Papatu semet abdicare, & Cardinales illius sequaces in partes suas concedere adegit: adeoq; tandem aliquando Schismati gravissimo in Ecclesiâ Romanâ per 51. annos grassato finem imposuit. Obiit die xx. Februarii, anno 1431. ætatis suæ 63. Extant *Epistolæ, Bullæ, & Constitutiones* xv. Concil. Tom. xii. p. 252, &c. *aliæ Epistolæ & Constitutiones* xvii. apud Bzovium ad an. 1419. &c. *aliæ* plures in Magno Bullario Laertii Cherubini Tom. i. *Sermo de Translatione B. Monicæ S. Augustini matris ab Ostiâ ad Romam*, in Historiâ Augustinianâ *Tolosæ* 1641. *Approbatio Regulæ Monachorum Hieronymianæ*, inter Hieronymi Opera Tom. iv. *Leges pro Cardinalibus*, in Vitâ ejus à Contelorio editâ. 1417.

GOBELINUS PERSONA, natione Germanus, in antiquâ Saxoniâ, quæ nunc Westphalia dicitur, anno 1358. natus. Postquam Italiam ferè universum lustrârat, & in Curiâ Romanâ diu hæserat; anno 1386. sacerdotio initiatus est, triennio pòst Rector Capellæ S. Trinitatis in Urbe Paderbornensi factus. Cùm verò adversùs Edictum quoddam ab Urbis Consulibus latum, Pontificiis & Imperatoriis sanctionibus contrarium pro concione declamare non dubitaret; loco suo excidit, & Episcopi Vicarius seu Officialis constitutus est. Monachorum paulò post Ordinis Benedictini invidiam expertus, & veneno tentatus, Paderbornâ relictâ, Bilefeldam se contulit; ubi Ecclesiæ Cathedralis Decanus brevi renunciatus est. Claruit anno 1418. Tandem negotiorum pertæsus, cucullam induit; & sexagenario major è vivis excessit. Scripsit *Chronicon* ab Orbe condito usq; ad annum Christi 1418. *Cosmodromium* dictum; quod ante annum 1404. inchoatum anno demum 1418. absolvit. Prodiit cum notis & Appendice Henrici Meibomii *Francofurt.* 1599. f. Eidem tribuunt Molanus & Surius *Vitam S. Meinulphi*, Paderbornensis Diaconi, & Confessoris, quem ex fonte sacro suscepit Carolus Magnus. Eam interpolatam, ac stylo immutato deformem dedit Surius ad v. Octobr. sinceram, omissâ tamen miraculorum farragine, Christophorus Browerus *Moguntiæ* 1616. 1418.

HENRI-

SÆC. XV. ab An. Mcccc. 1418. HENRICUS DE HASSIA, seu de Langenstein, natione Germanus, S. Theologiæ Licentiatus in Academiâ Parisiensi, Ordinis Carthusiani Monachus, & Cœnobii S. Mariæ in Geldriâ prope Arnheimium Prior; & si rectè conjicit Trithemius, Ecclesiæ Wormatiensis Canonicus, Viennam tandem evocatus, ut Academicis Theologiam prælegeret. Claruit anno 1418. Obiit anno 1428. Scriptor prolixus admodùm & operosus; qui cùm plures annos Genesi pro cathedrâ explicandæ impendisset, vix quartum libri caput attigit, ac totidem complevit volumina.

SCRIPTA.

Regulæ ad discernendum mortale peccatum à veniali. Prodierunt unà cum Antonini Opere de eruditione Confessorum *Memmingæ* 1483.

Liber de Contractibus, & ordine Censuum. Habetur in Appendice Operum Joannis Gersonis.

Secreta Secretorum. Daventriæ 1501. edita.

De Animæ conditionibus Soliloquium. Extat apud Orthodoxogr. Tom. ii. p. 1607.

Contra disceptationes & contrarias prædicationes Fratrum Mendicantium super Conceptione Mariæ Virginis, & contra maculam S. Bernhardo mendaciter impositam. Mediolani 1480.

Index Bibl. August. p. 42, 46, 49, 56. *Tractatus de Confessione, De Nobilitate Animæ, De Oratione Dominicâ, & Angelicâ Salutatione, Epistola Invectiva contra æmulos Cleri, De mundi contemptu, Animæ Speculum, De eruditione Sacerdotum,* MSS. in Bibliothecâ Augustanâ.

Alia plura Henrici Opera, adhuc inedita, recensent Trithemius de Script. Eccles. p. 146. Bellarminus p. 381. Simlerus p. 278.

1419. AUGUSTINUS DE ROMA, de Favaronibus cognominatus, gente Italus, patriâ Romanus, Ordinis Augustiniani Eremita, & ab anno 1419. Prior Generalis, in Comitiis Astensibus xii. Cal. Septembr. electus. Postquam Ordinem suum duodecim annis rexisset, ad Episcopatum Cæsenatem anno 1431. assumptus est, tandem Nazarenus in ditione Neapolitanâ Archiepiscopus factus. Obiit anno 1443. seu, ut alii, 1445. Pratis in Tusciâ apud Augustinianos sepultus. Multa scripsit; è quibus nulla typis impressa reperire potui. Prælum tamen aliquando subiisse conjicerem *Librum de Sacramento unitatis Christi & Ecclesiæ, Librum de Christo capite & ejus inclyto principatu;* ac *Librum de Charitate Christi circa electos, & de ejus infinito amore:* eò quòd in Indice Romano, teste Bellarmino *, prohibeantur. Eosdem antea Augustini libros tanquam non sanam & erroneam in fide doctrinam continentes damnavit & reprobavit Concilium Basileense †. *Commentaria* Augustini nostri *in omnes D. Pauli Epistolas, in Epistolas Canonicas, & in Apocalypsin;* sese apud Eremitas Patavinos Manuscripta vidisse prodit Possevinus ‖. Reliqua ejus scripta enumerant Possevinus loc. cit. & Josephus Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 79.

* De Script. Eccles. p. 388.
† Sess. 22.
‖ Appatat. sacr. p. 135.

1420. JOSEPHUS BRYENNIUS, patriâ Constantinopolitanus, vitæ instituto Monachus, concionibus ad Populum habendis præfectus, claruit anno 1420. quem in Oratione 8ª. de Trinitate ab Allatio citatâ ipse designat. Multa scripsit adversùs Latinos: præsertim verò adversùs dogma eorum de Processione Spiritûs S. *Orationes* xviii. quas ipse περὶ τῆς ὑπερθέου τριάδος, *de divinissimâ Trinitate* inscripsit, MSS. in Bibliothecâ Vaticanâ asservatas. Singularum titulos, argumenta, initia, & loca, in quibus sunt habitæ, ordine recenset Leo Allatius de Consensu l. 2. c. 18. §. 14. qui & Fragmenta iii. ex iis Gr. Lat. adducit ibid. alia ibid. c. 5. §. 3. c. 15. §. 7. l. 3. c. 2. §. 3. lib. advers. Hottinger. p. 315, 318. *Orationes* ejusdem *duas de futuro Judicio & sempiternâ beatitudine* idem citat Allatius, & excerptas exinde lacinias Gr. Lat. exhibet lib. de libris Ecclesiast. Græcor. p. 136, 143, 339. lib. de Purgatorio p. 79, 141, 713. Ejusdem *Dialogi* iii. *de Processione Spiritûs*

Spiritûs S. Disputatio de Orthodoxâ Ecclesiâ; atq; alia de Fide, habentur MSS. in Bibliothecâ Ambrosianâ.

LEONARDUS BRUNUS ARETINUS, natione Italus, Aretiam urbem, unde cognomen traxit, natalem habuit; Humaniorum literarum studio ab ipsis incunabulis innutritus, Latini sermonis elegantiâ, venustate dictionis & ingenii acumine inter clarissimos sæculi sui Historicos, Oratores & Philosophos nomen tulit. Græcæ autem linguæ scientiam ab Emanuele Chrysolorâ acceptam primus omnium Latinorum erexit & restituit. Ingentem eruditionis famam apud Italos adeptus, ab Innocentio VII. pontifice in aulam Romanam accersitus & Epistolis scribendis admotus fuit anno circiter 1404. eodem etiam munere apud tres sequentes Pontifices Gregorium XII. Alexandrum V. & Joannem XXIII. perfunctus. Tandem in Hetruriam à Senatu Florentino revocatus, summus civitatis Cancellarius concordi Patrum suffragio constitutus est. Claruit anno 1420. Pingui otio donatus, Historiis, aliisq; quibus de re literariâ præclarè meruit, lucubrationibus conscribendis animum appulit; nec minus tamen divitiis coacervandis intentus, quo nomine turpissimæ avaritiæ ab Historicis notatur, & abunde vapulat. Obiit Florentiæ, dierum & gloriæ satur vii. Id. Martii anno 1443. ætatis suæ 74. In templo S. Crucis sepultus, magnificum nactus est sepulchrum, nec minus gloriosam inscriptionem, hisce verbis conceptam: *Postquam Leonardus è vitâ migravit, Historia luget, eloquentia muta est; fertúrq; Musas tum Græcas tum Latinas lachrymas tenere non potuisse.* Sane eloquentiæ uberrimiq; ingenii laudem nullus Aretino facilè denegabit; atque adeò Æneas Sylvius * illum *Hetruriæ splendorem, quo nemo post Lactantium Ciceroni proximior fuit,* vocat: *virumq; doctissimum atq; omnium eloquentissimum* fuisse prædicat Poggius Florentinus †. Interim tamen dissimulari non potest, illum plurimis consummati Scriptoris dotibus destitui; utq; Erasmi ‖ de eo verbis utar, *Facilitate dictionis ac perspicuitate satis accedit ad Ciceronem, sed nervis aliisq; virtutibus aliquot destituitur: alicubi vix tuetur Romani sermonis castimoniam, alioqui vir doctus juxta ac probus.* His adde, quâ major viro erudito inuri non potest labes, plagii literarii crimine teneri Aretinum. Gothicam enim Procopii Historiam Latinè versam, suppresso veri autoris nomine, sibi inscriptam evulgavit. Pessimè Aretino id furti cessit. Paucis enim post obitum illius annis Historiam Procopio postliminiò vendicavit Christophorus Persona; & detecto plagio Aretini pudendo fraudem ejus orbi erudito deridendam propinavit.

1420.

* Epist. 51.

† Invect. adv. Philelp. 2.

‖ Ciceronian.

SCRIPTA.

Contra hypocritas Libellus. Prodiit in Fasciculo Rerum Expetend. *Colon.* 1535. f. 154.

Historiæ Florentinæ libri xii. quibus fusè enarratis exteris Florentinorum bellis, intestinas seditiones, concivium offensam veritus, plerumq; tacet. Prodierunt à Sixto Brunone editi *Argentinæ* 1610.

De Bello Italico adversùs Gothos libri iv. quos Procopio subfuratus est. *Basil.* 1531. *Paris.* 1534. 8°. *Bellovisus* 1607. 4°.

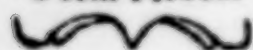
De Bello Punico libri iii. quibus illa quæ in Livio, ob amissam Historiæ Decadem secundam, desiderantur, supplere præ se fert. Omnia autem ferè ex Polybio desumpsit; utcunq; se nudum interpretem egisse vir ingratus in præfatione neget. Prodierunt *Augustæ-Vindel.* 1537. & sub Polybii nomine à Badio Ascensio *Parisiis* editi.

Epistolarum libri viii. *Argentinæ* 1521. *Basil.* 1535. 8°.

Dialogus de moribus. *Paris.* 1516.

Versio x. *librorum Ethicorum Aristotelis. ibid.* Græca fœliciter admodum vertit Aretinus, quippe qui non solum stylum luculentum satis adhibeat, sed & Græci sermonis sensum sine ullâ ferè unquam verborum paraphrasi summâ fide reddat.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. *Commentarius de rebus suo tempore in Italiâ gestis*, à Schismatis Romani superiore sæculo inchoati exordiis ad annum usq; 1440.

Commentarius de rebus Græcis, à Callicratidæ & Thrasybuli temporibus ad Epaminondæ obitum, ad Angelum Acciolum equitem Florentinum. Prodiit uterq; Commentarius unà cum Historià Florentinâ *Argentinæ* 1610. posterior *Lugduni* 1539.

Commentarius in libros Aristotelis Oeconomicos, & Introductio in ejusdem Moralia. Venet. 1550.

Historia de crudeli amoris exitu Guisguardi & Tancredi Salernitanorum principis filiæ. Extat inter Æneæ Sylvii Epistolas num. 410.

Libellus de disputationum exercitationisq; studiorum usu. Basil. 1536. *Paris.* 1642. 8°.

Cætera Aretini Scripta, & in his *versiones* Scriptorum Græcorum, Aristotelis puta, Platonis, Plutarchi, Demosthenis, Æschinis, &c. quamplurimas recenset Simlerus Biblioth. p. 449. Boissardus Icon. par. i. p. 125. Historica quædam Vossius de Hist. Lat. l. 3. c. 5.

1420. JOANNES FRANCISCUS POGGIUS, BRANDOLINUS dictus, Patriâ Florentinus, ex Terranovâ agri Aretini oppido oriundus, linguarum & humaniorum literarum scientiâ probè excultus, Græcè ab Emanuele Chrysolorâ edoctus, octo Pontificum Romanorum Secretarius seu Scriniorum Præfectus, claruit anno 1420: In Concilio Constantiensi partes non infimas egit, ibiq; defunctum Zabarellam Cardinalem funebri Oratione anno 1417. laudavit. Post Nicolai V. mortem anno 1455. postquam quinquaginta annos in Curiâ Romanâ militâsset, quadraginta ferè Secretarii munus obiisset; annos jam natus 72. Florentiam evocatus est, ut Reipublicæ Patriæ à secretis esset. Obiit grandævus anno 1459. Florentiæ sepultus. Vir sane non ineruditus, sed rixosi, si quis alius, & lascivi ingenii. *Illi naturæ satis erat*, judice Erasmo *, *artis & eruditionis non ita multum; interim impuro sermonis fluxu usus, si Laurentio Vallæ credimus.* Graviorem longè Poggii censuram alibi profert Erasmus *, qui postquam effrænem ejus in Laurentium Vallam, ipsomet centuplò doctiorem, iracundiam castigasset, hæc subinfert; *Poggius rabula adeò indoctus, ut etiamsi vacaret obscœnitate, tamen indignus esset qui legeretur; adeò autem obscœnus, ut etiamsi doctissimus fuisset, tamen esset à bonis viris rejiciendus.*

* Ciceronian.

* Epist. l. 4. Ep. 7.

OPERA.

Descriptio ruinarum Urbis Romæ.

Descriptio obitûs & supplicii Hieronymi Pragensis ad Leonardum Aretinum. Prodiit in Fasciculo Rerum Expetend. *Colon.* 1535. p. 152. & inter Hussi Opera *Norimbergæ* 1588.

Oratio funebris in Franciscum Zabarellam Cardinalem.

Oratio funebris in Nicolaum Albergatum Cardinalem anno 1443. defunctum. Habetur inter alios Scriptores Vitæ Albergati *Colon.* 1618. 4°.

Oratio funebris in Laurentium Medicæum principem Florentinum.

Oratio de vitâ Nicolai Nicoli civis Florentini.

Facetiarum liber, qui spurcitiis & fœdissimis obscœnitatibus totus scatet, ad flammas, vel ad orcum potiùs relegandus. Prodiit mutilus *Tubingæ* 1550. 8°. integer *Norimbergæ* 1485. f. *Venetiis* 1523. 8°.

De situ regionis Indiæ liber.

De officio Principis ad Julium II.

De varietate fortunæ ad Nicolaum V. *libri* iv.

De authoritate & potestate Pontificis & Concilii.

De nobilitate liber.

De miseriâ conditionis humanæ.

Historia Florentina libris viii.

Disceptatio, utrùm præstantior sit Medicus an Jurisperitus.

Epistolarum

Epistolarum volumen.
Invectivarum in Laurentium Vallam libri ii.
Invectivæ ii. *pro Nicolao Nicholo in Franciscum Philelphum.*
Orationes complures.
Prodierunt Poggii Opera *Argentinæ* 1511. & 1513. f. *Basil.* 1538. f.
De infœlicitate Principum libellus, ab Eliâ Ehingero editus *Francofurt.* 1629. 8°.
Oratio in funere Leonardi Aretini, apud Baluz. Miscellan. Tom. iii. p. 248.
Vita Dominici Capranicæ Cardinalis, ibid. p. 263.
Dialogus adversùs Hypocrisim, quem è Bibliothecâ Florentinâ in lucem extulit, atque unà cum Leonardi Aretini Oratione adversus Hypocritas edendum curavit Hieronymus Sincerus Lotharingus *Lugduni* 1679. 8°. recusum in Appendice ad Fasciculum Rerum Expetend. *Londini* 1688. f.

Latinè adhuc transtulit Xenophontis Cyropædiam, & Diodori Siculi Historiam. Utraq; *versio* typis excusa prodiit. Ut de Quintiliano, Asconio, Valerio Flacco, & Silio Italico ab eo in lucem protractis nihil dicam.

MACARIUS MACRES, natione Græcus, Montis Atho Hieromonachus, Georgii Phranzæ amicus cum primis familiarissimus; quo satagente, Constantinopolim profectus, Regii Monasterii Pantocratoris Hegumenus constitutus est, postea Protosyncellus Magnus renunciatus. Claruit anno 1420. Latinorum hostis infensissimus, quo nomine à Patriarchâ CP. qui cum Latinis tunc sensit, inter Hæreticos habitus, multis exagitatus est malis. Ante annum 1430. à Joanne Palæologo Imp. ad Martinum V. Pontificem Romanum unà cum Marco Jagro, Magno Duce, legatus, anno 1431. inter redeundum die vii. Januarii è vivis excessit: ἀνὴρ ἄριστος κατά γε λόγον καὶ ἀρετὴν καὶ σύνεσιν, si Phranzam audiamus, *Vir & eloquentiâ, & virtute animi, & intelligentiâ longè præstantissimus.* Scripsit *Opus de Processione Spiritûs S. à Filio, id dogmatis neq; necessarium esse, sed innovationem fidei, probare annisus.* Totidem id verbis memorat, & in decem Capita divisum esse prodit Leo Allatius de Consensu l. 2. c. 18. §. 10. 1420.

NICOLAUS DINCKELSPULIUS, natione Germanus, Patriâ Suevus, Gymnasii Viennensis Rector, claruit anno 1420. Superfuit anno 1431. quo ab Academiâ Viennensi delegatus Concilio Basileensi interfuit. Extant *Liber de Præceptis Decalogi*; *Expositio in Orationem Dominicam*; *Tractatus de octo Beatitudinibus*; *Confessionale*; *Liber de tribus partibus pœnitentiæ*; *De octo vitiis capitalibus*; *De peccatis linguæ*; *& alia*, *Argentorati* 1516. edita. *Tractatus de Donis Spiritûs S. De quinq; sensibus, De Gratitudine & Ingratitudine, De Communione Sacramentali*, extant MSS. in Bibliothecâ Augustanâ. Plura adhuc Nicolai scripta enumerat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 518. quique Simlerum tacito nomine solet exscribere, Possevinus Apparat. Sacr. Tom. ii. p. 147. 1420.

THEODORICUS ENGELHUSIUS, natione Germanus, Ecclesiæ Hildesheimensis Canonicus, claruit anno 1420. Scripsit *Chronicon Chronicorum*, seu Chronicon Universale rerum in Ecclesiâ & republicâ gestarum ab Orbe condito ad annum 1420. Primus id è tenebris eruit, & publici juris fecit Joachimus Joannes Maderus *Helmstadii* 1671. 1420.

GULIELMUS LINDWOOD, gente Anglus, rarâ Juris Pontificii scientiâ celebratissimus, primùm quidem Aulæ Gonvilii in Academiâ Cantabrigiensi alumnus; postea verò Oxonium transiens, Doctoratûs insignia ibi loci tulit. Rebus agendis admotus, tantam brevi nominis famam conciliavit, ut ab Henrico Chichleio Archiepiscopo Cantuariensi Decanus de Arcubus, sive summus sedis Metropolitanæ Cancellarius; ab Henrico V. Rege privati Sigilli Custos constitueretur. Claruit anno 1422. quo missus à Rege ad Hispaniæ & Lusitaniæ Reges legationem obiit. In Galliam exeunte anno reversus, 1422.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. Regem apud Saltum Vincennarum nuper defunctum deprehendit; & dolore animi compulsus, Aulâ recedit, in Angliam redit, & ad scribendum se accingit, post annum 1434. Episcopus Menevensis factus. Obiit anno 1446. apud Canonicos Ecclesiæ S. Stephani Westmonasteriensis sepultus. Quod enim habet Pitseus *, eum anno 1423. è vitâ decessisse; mendam typographicam in numero cubare suspicarer. Præterquam enim quòd Lindvodus se hoc ipso anno Provinciale suum inchoâsse, annoq; demum 1430. ad finem perduxisse in Præfatione asserat; ipse Pitseus id non obscurè probat, dum Lindvodum scribit tantam processu temporis apud Henricum VI. gratiam iniisse, ut sedi Menevensi ab eo præficeretur. Scripsit *Provinciale seu Constitutiones Angliæ libris* V. ad Henricum Chichleium, Mecœnatem suum; in quibus Constitutiones Archiepiscoporum Cantuariensium xiv. à Stephano Langtono ad Henricum Chichleium inclusivè collegit, & fusissimis Commentariis explicatas dedit. Prodiit Badii Ascensii typis impressum *Paris.* 1505. f. dein *Londini* 1557. 8°. *Oxon.* 1679. f. & recisis annotationibus, quæ ad Jus Canonicum minùs spectabant, curâ Roberti Sharrock LL. D. *Oxon.* 1663. 8°. Eidem ascribit Pitseus *Catalogum quorundam Archiepiscoporum Cantuariensium*, non aliâ forsan ratione, quàm quòd unà cum Provinciali *Londini* 1557. prodierit. Certè non aliâ de causâ Lindvodo adjudicavit *Collectionem Constitutionum Othonis & Othoboni*, & amplissima in eos *Commentaria*, quæ Joanni de Athonâ qui exeunte Sæculo xiii. floruit, deberi omnes nôrunt; quàm quòd in omnibus editionibus Provinciali subnecti soleant. *Summam* adhuc *Causarum*, & *Commentarium in Psalmos quosdam* scripsisse Lindvodus dicitur: quæ nondum in lucem prodierunt. Cæterùm taceri non debet Lindvodum ad Concilium Basileense ab Henrico VI. Rege legatum, insignem Regio nomine Concilii Patribus obtulisse *Appellationem* contra Pontificum Romanorum fastum & arrogantiam, Regemq; nullum in terris sibi in temporalibus superiorem agnoscere prædicâsse. Appellationem istam ab omnibus Conciliorum Editoribus hucusq; summâ fraude omissam conqueritur Jamesius Tractatu de Corruptione Patr. p. 201.

* De Script. Angl. p. 610.

1422. JOANNES CANANUS, natione Græcus, Historicus Byzantinus, claruit anno 1422. Scripsit *Historiam Obsidionis Urbis Constantinopolitanæ*, ab Amurate II. Turcorum anno 1422. die x. Junii inchoatæ, die xxiv. Augusti solutæ. Extat Historia ista Gr. Lat. interprete Leone Allatio, ad calcem Georgii Acropolitæ *Paris.* 1651. f.

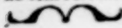
1424. GEORGIUS PHRANZA, Patriâ Byzantinus, natus est anno 1401. die xxx. Augusti, non ignobili genere ortus, utpote Gregorio Palæologo Mamonæ, Magno Monembasiæ Duci, affinitate junctus. Utrosq; parentes peste extinctos anno 1417. amisit. Ipse anno sequenti, die xvii. Martii, inter Cubicularios ab Emanuele Imp. cooptatus est. Claruit anno 1424. quo pacis ineundæ gratiâ ad Amuratem Turcorum Regem cum duobus aliis Legatis missus rem bene gessit. Anno 1425. Manuelis Imp. cui ante biennium ab Epistolis adhibitus fuerat, fato jam vicini Testamentum literis consignavit, & inter Curatores locum obtinuit; Paulò pòst à Manuele morituro Joanni Imp. filio de meliore notâ commendatus. Post Manuelis mortem à Constantino Palæologo Despotâ inter Cubicularios & amicos charissimos, ægrè id concedente Joanne Imp. fratre, ascitus, eum in Peloponnesi præfecturam mense Novembri secutus est. Anno 1428. moto inter Constantinum Despotam & Carolum Dynastam bello, Phranza copiis militaribus præfectus, Glarentzam urbem expugnavit. Anno sequenti dum Constantino Patras obsidenti Consiliarius adesset; & ex subitâ præsidiariorum eruptione periclitantem corpore suo tegeret, in duram admodum captivitatem à Patrensibus abductus est: mox, pactis utrinq; induciis, liberatus. Bello iterum resuscitato, egregiam ille Constantino operam præstitit, in prælio fortis, in consilio prudens: sæpè turmis militaribus præfectus; sæpe ad exteros Principes barbaros pariter ac Christianos legatus; plùs unâ vice ab inimicis captus, & pretio venditus. Anno 1431. expugnatis à Constantino Patris præfuit. Anno

1432. ad Joannem Imp. missus. Protovestiarii dignitatem tulit. Anno 1436. Constantinum Peloponnesi regimine cedentem ad Urbem Regiam comitatus est. Anno 1438. Helenam Alexii Palæologi filiam, sibi uxorem duxit; multiplici prole auctus. Anno 1440. Constantino Peloponnesum repetenti comitem se dedit; ab eo rebus maximis præ aliis adhibitus, Selybriæ urbis, & Spartanæ provinciæ præfecturâ donatus, & octennio sequenti plusquam totidem legationibus insignitus. Anno 1448. Constantino post Joannis fratris obitum ad Imperium evecto, majori deinceps dignitate augeri cœpit. Postquam enim Trapezuntem & Iberiam legatus, Iberiæ Regis filiam Constantino Imp. desponsârat; Byzantium reversus, Magnus Logotheta renunciatus est. Anno 1453. die xxix. Maii, expugnatâ à Turcis Constantinopoli, Phranza in servitutem raptus est, venditus, & Spartam in Peloponnesum abductus; uxore pariter liberisq; venditis atq; aliò deportatis. Anno exeunte libertatem nactus, ad Thomam Peloponnesi Despotam, Constantini Imp. fratrem se recepit; à quo inter Domesticos allectus, & Certezâ oppido donatus fuit. Anno 1455. uxorem è servitute redemit; & ad Venetos legationem obiit. Anno 1460. attritis bello intestino fratrum Palæologorum opibus, & Turcis Peloponnesum longè latéq; devastantibus, Phranza Thomam Despotam in Monasterium quoddam Macedoniæ confugientem secutus, rerum eventum ibi loci positus expectavit. In potestatem à Turcis redactâ Peloponneso, anno 1466. Græciæ longum vale dixit: & postquam Italiâ peragratâ Viterbium, Romam, Anconam, & Venetias inviserat; Corcyræ sub exitum anni consedit: ubi deposito Georgii, & assumpto Gregorii nomine, vitam Monasticam induit; & ad Historiam sui temporis scribendam se accinxit. Eam demum absolvit anno 1477. die xxix. Martii. Quamdiu absolutæ superfuerit, non liquet. Scripsit *Historiam rerum Byzantinarum* ab anno 1260. usque ad an. 1476. libris iv. res ante se natum gestas leviter delibans, deinceps verò Historiam grandiori telâ pertexens. Latinè eam convertit, amputatis digressionibus crebris in tres libros contraxit, & adjectis ubiq; notis Theophylacto Simocattæ subjunctam edidit Jacobus Pontanus *Ingolstad.* 1604. 4°. SÆC. XV. ab An. Mcccc.

JOANNES DE IMOLA, patriâ Bononiensis, parentibus qui ab Imolâ Bononiam olim transmigrârant, natus; Baldi senis auditor. Juris utriusq; Doctor in urbe patriâ non incelebris. Claruit anno 1425. Obiit Bononiæ anno 1436. die xviii. Februarii, in Peristylio Templi S. Benedicti sepultus. Extant *Commentaria in tres libros Decretalium, in sextum Decretalium, & in Clementinas, Venetiis* edita anno 1575. ii. vol. f. & juris Canonici Professoribus satis nota. *Commentarius in primam & secundam Infortiati, Digestiq; novi partes*, Bononiæ 1580. *Consiliorum volumen*, Venet. 1581. Alia alibi. 1425.

JULIANUS CÆSARINUS, Patriâ Romanus, illustri loco natus, Juris utriusq; Doctor, & in Academiis Italicis Professor, egregiæ doctrinæ famâ aditum sibi ad summos Curiæ Romanæ honores fecit, Protonotarius Apostolicus, Referendarius, Rotæ Auditor, & Cameræ Apostolicæ Clericus ordine constitutus. Tandem Cardinalis Diaconus titulo S. Angeli anno 1426. die xxiv. Maii, seu, ut alii habent, 1430. à Martino V. renunciatus est: mox Presbyter Cardinalis titulo S. Sabinæ, & Episcopus Grossetanus, ac Tusculanus creatus. Purpuram adeptus, ad Hussitas debellandos in Germaniam cum exercitu legatus est. Verùm ab Hussitis probe cæsus & in fugam conjectus ludibrium retulit. Anno 1431. ab Eugenio IV. Basileam missus, Pontificis vices tenuit, & Concilio Generali ibi loci inchoato præfuit. Cùm verò Patres superioritatem Concilii supra Papam fortiter assererent, Eugenius datâ ad Julianum exeunte anno Epistolâ, illi Concilium dissolvere jubet. Noluit id Julianus, rescriptisque ad Eugenium duabus Epistolis eum acerrimè objurgavit, gravissimisque argumentis à consilio abducere conatus. Pontificem *causam schismatis & infinitorum malorum, ni consilium mutaverit, futurum esse* obtestatus est: Summâ quinetiam constantiâ atq; eruditionis famâ Concilii autoritatem tutatus est, & præsidis locum tenuit; donec anno circiter 1438. 1426.

vela

vela flecteret; & in Eugenii partes transitione factâ, contra Marcum Ephesium in Concilio Florentino strenuè disputaret. Solutâ Synodo Florentinâ, ad Uladislaum Hungariæ ac Poloniæ Regem legatus, pacem à Christianis cum Amurathe Turcorum Rege sanctissimè nuper initam summâ perfidiâ violari suasit & obtinuit, Regemq; à juramenti vinculo absolvit. Pessimè Christianæ Reipublicæ illa cessit perfidia. Commisso enim apud Varnam anno 1444. prælio Uladislaus occubuit, Christianorum copiæ deletæ sunt; ipseque Julianus, qui prælatâ Cruce Christianis in pugnam præivit, vulneribus confectus interiit, anno ætatis suæ 46. Extant *Epistolæ* ii. *ad Eugenium Papam*, quibus illum à Synodi Basileensis dissolvendi consilio abducere conatur, in Fasciculo Rerum Expetend. *Colon.* 1535. p. 27. *Oratio habita in Concilio Basileensi nomine Ecclesiæ Catholicæ ad convertendum Bohemos*, admodùm prolixa habetur Concil. Tom. xii. p. 894. ubi plures alias in eodem Concilio habitas Orationes sparsim reperire est. Acta disputationis in Concilio Florentino contra Græcos in Concilii istius historiâ inveniuntur. Alius à nostro fuit Julianus Cardinalis, cujus extat *Tractatus de Translatione Imperii* MS. in Bibliothecâ Augustanâ; modò verum sit, quod præ se fert titulus, autorem ejus Nicolai V. Pontificis Legatum fuisse.

Index MSS. Bibl. August. p. 47.

1426. BERNARDINUS, SENENSIS à patriâ dictus, ex nobili Albizeschorum familiâ oriundus, patre Senensi in Massanâ Hetruriæ oppido natus est anno 1380. die viii. Septembr. Tolli & Neræ filius. Matrem trimulus, patrem septennis amisit. Anno 1392. Senas à propinquis accitus, Onuphrium in Grammaticis, Joannem Spoletanum in Philosophicis præceptores habuit. Anno 1496. Confraternitati Disciplinatorum B. Mariæ Virginis se adjunxit: & in Domo hospitali de la Scala, cui præfuit Tobia consobrina, sedes posuit; crebris corporis flagellationibus, urticâ & cilicio carni in remedium libidinis adhibitis, præ aliis insignis. Anno 1400. sævissimâ per Italiam grassante peste, sedulam fovendis ægrotis, qui ad Hospitale de la Scalâ turmatim confluxerunt, operam navando egregiam sibi pietatis ac charitatis famam comparavit. Anno 1404. Franciscanorum religioni nomen dedit; & post brevem in Cœnobio Senensi moram factam, otium sectatus, ad Conventum Columbarii Urbe procul in medio nemore situm se contulit. Sacerdotio posthac initiatus, concionibus admodùm inclarescere cœpit. Hierosolymam dein ab Ordinis sui Generale missus, locis Sanctis Guardiani vice præfuit; totiusq; Terræ Sanctæ Commissarium egit. In Italiam reversus, summâ nominis famâ, ac populi plausu urbes concionando peragravit. In sermonibus id præcipuè egit; ut auditores ad eximiam Iesu Christi nominis reverentiam excitaret. Nomen itaq; sacrosanctum istud in centro Solis circino circumscripti depictum circumgestare solitus, id inter concionandum sæpe ostentavit, populumq; ad nominis adorationem multis hortatus est. Exinde autem rerum novarum studii suspectus, apud Martinum V. Pontificem hæreseos accusatur: & Romam accitus, crimen quidem diluit, more tamen usurpato deinceps abstinere jussus est. Claruit anno 1426. Ab Eugenio IV. Pontifice Episcopus Ferrariensis, Senensis, & Urbinas ordine designatus, & à populo avidè expetitus, dignitates oblatas constanter recusavit. Fratribus verò de Observantiâ (quos ipse anno circiter 1412. instituerat) Cismontanis præfectus, trecenta ampliùs Monasteria aut collapsa restauravit, aut è fundamentis erexit. Obiit Aquilæ in Vestinis die xx. Maii anno 1444. ætatis suæ 64. à Nicolao V. inter Sanctos ascriptus anno 1450. Mira planè atque innumera de eo nugantur fabulatores Pontificii, morbos quoscunque verbulo difflatos, mortuos reliquiarum ejus beneficio vitæ restitutos, Græcæ linguæ scientiam ei penitùs rudi, coram Græcis tamen concionari auso, divinitus inspiratam, Christumq; ac B. Deiparam supra sermocinantis caput videri solitos, aliaq; id genus portenta; quæ stupent bardi, rident sani.

OPERA

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

OPERA.

Quadragesimale de Religione Christianâ, in plures Tractatus divisum.

Quadragesimale de Evangelio æterno, quod plures Tractatus complectitur, & in his insignem *de usuru*.

Adventualia ii. *viz. de vitâ Christi, & de Inspirationibus.*

Quadragesimale duplex, unum *de Pugnâ spirituali*, alterum *Seraphim dictum*, seu *de Amore*.

Sermones de Quatuor novissimis, & alii *Extraordinarii* dicti, numero XXV.

Tractatus de Confessione.

De Speculo peccatorum.

De Præceptis Regulæ Minorum.

De Præceptis Religiosi.

Epistola ad Fratres Familiæ Ultramontanæ.

De Aspirationibus quotidianis ad Deum.

Dialogus de Obedientiâ.

Sermones de Christo Domino, augustissimo Eucharistiæ Sacramento, Deiparâ Virgine, de Tempore, & de Sanctis. Sermones de Festivitatibus gloriosæ Virginis per annum prodierunt *Norimbergæ* 1493.

Commentarii in Apocalypsin B. Joannis Evangelistæ.

Prodierunt S. Bernardini Opera curâ Petri Rodulfii, Episcopi Senogallensis, *Venet.* 1591. 4. Tom. in 4°. auctiora verò studio Joannis de la Haye, Franciscani, *Paris.* 1636. Tom. V. f.

NICOLAUS TUDESCHUS, *Panormitanus* vulgò dictus, gente Siculus, Patriâ Catanensis, Ordinis Benedictini Monachus, & Cœnobii S. Agathæ Abbas, Monacensis Abbas Trithemio atq; aliis dictus; dein Archiepiscopus Panormitanus, claruit anno 1428. Jurisconsultus sui sæculi longè celeberrimus, adeò ut ob eximiam Juris utriusq; scientiam Lucerna Juris communi voce appellaretur. Francisci Zabarellæ & Antonii Butrii discipulus. Postquam Jus-Canonicum in gymnasio Senensi, & ab anno 1425. Parmæ aliquamdiu docuisset; Romam evocatus, causarum Rotæ Auditor constitutus est. Anno 1431. ab Aragoniæ Rege ad Concilium Basileense legatus, dicendi copiâ, verborum gravitate, reconditâ Juris Canonici scientiâ, & nominis authoritate principem inter omnes locum tenuit. Concilii causam edito contra Eugenium Papam commentario fortissimè tutatus est; ejusq; superioritatem supra Pontificem Romanum invictis argumentis astruit; Eugenium tamen Concilii authoritatem detrectantem, & Conciliabulum Ferrariæ celebrantem, hæreseos eo nomine damnari noluit: quin Patres anathema Pontifici communi suffragio parantes consilio abduxit; & Presbyteris atq; Abbatibus non loca solùm, sed & definitivas sententias in Synodo ambientibus spem decollavit; atq; antiquam Episcoporum prærogativam fortiter asseruit. Anno circiter 1440. Cardinalitiam purpuram à Fœlice V. Papâ virtutis ac laborum præmium accepit. Obiit peste correptus anno 1445. seu, ut alii habent, 1443. 1428.

OPERA.

Commentaria fusissima in quinq; libros Decretalium. Prodierunt *Venet.* 1492. *Lugduni* 1586. in tres priores libros, *ibid.* 1524.

Commentaria in Clementinas, & earum Glossas.

Consilia numero cxviii.

Quæstiones subtilissimæ vii. Prodierunt unà cum Consiliis *Lugduni* 1584, 1586.

Repetitio in caput, Per tuas, *de Arbitris.*

Practica in omnibus ferè curiis observari solita.

Thesaurus singularium in Jure Canonico decisionum.

Tractatus de Superioritate Concilii supra Papam, seu *Defensio Concilii Basileensis adversùs Eugenium Papam.* Ejusmodi librum à Panormitano conscriptum esse Bellarmino * parùm credibile videtur, qui contrarium planè rationibus quibusdam stramineis innixus innuit, seq; illum in variis Panormitani Operum editionibus frustra quæsivisse asserit. Verùm invitâ hæc omnia veritate, forsan & conscientiâ.

* De Scriptor. Eccl. p. 288.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. conſcientiâ. Librum enim antiquis characteribus anno circiter 1500. excuſum ad calcem reliquorum Panormitani Operum penès ſe haberi mihimet indicavit Præſul omni laude major, Reverendus in Chriſto Pater ac Dominus Gulielmus Epiſcopus Aſaphenſis.

Prodierunt Panormitani Opera *Lugduni* 1547. 5. vol. f. *Venetiis* 1592. 8. Tom. f. *ibid.* 1617. 9. Tom. f.

1429. ALEXANDER CARPENTARIUS, natione Anglus, claruit anno 1429. quo *Deſtructorium vitiorum* condere incœpit. Iſti enim debetur Opus illud, quod *Venetiis* 1582. 4°. *Norimbergæ* 1496. & alibi ſæpius, ſine Authoris cognomine, Alexandro Anglo inſcriptum, prodiit. Sic enim ad calcem Codicis MS. in Bibliothecâ Baliolenſi Oxon. notatum legitur. *Auferens anguſtias tenebrarum cujuſdam fabri lignarii filius hec notabilia ſupradicta ex SS. Doctorum ſententiis, & S. Scripturæ documentis collegit; & ad honorem Dei ſcribere ad Eccleſiæ utilitatem decrevit*, &c. Codex verò in fronte Alexandri noſtri nomen fert. Hæc αὐτόπτης Cl. Uſſerius in Bibliothecâ ſuâ Theologicâ MS. prodit. Porrò Deſtructorium iſtud habetur etiam MS. ſub Alexandri noſtri nomine in Bibliothecâ S. Petri Cantab. cod. 115.

1430. RAYMUNDUS DE SABUNDE, ſive SEBEYDE, gente Hiſpanus, Artium & Medicinæ Doctor, in facultate etiam Philoſophicâ, quin & Theologicâ inſignis. Plurimam ſibi in Gymnaſio Toloſano (quod regendum demum ſuſcepit) docendo & ſcribendo famam conſecutus eſt. Claruit anno 1430. Extat *Theologia naturalis, de Homine & Creaturis*, ſeu *Theſaurus divinarum Conſiderationum*, quem Toloſæ inchoavit anno 1434. ad finem perduxit anno 1436. impreſſus *Daventriæ*——f. *Argentinæ* 1496. *Pariſ.* 1509. *Lugduni* 1540. 8°. *Francf.* 1631. 8°. *Venet.* 1581. 8°. Prologus in Indice Romano Clementis viii. prohibetur. Nec mirum quidem. Omnes enim veritates revelatas in S. Scripturâ contineri, atq; unico illo medio Chriſtianis à Deo propoſitas eſſe clarè docet. Habetur etiam ejuſdem Dialogus *Viola Animæ* inſcriptus, qui Raimundum & Dominicum Seminiverbium de hominis naturâ, de cognitione ſui, Dei, & proximi, deq; omni debito, quo Deo & proximo obſtringimur, colloquentes repræſentat; nec aliud ferè eſt quàm Liber de Theologiâ naturali ab ipſomet autore in Dialogi formam redactus. Prodiit iſte Dialogus *Coloniæ* 1501. 4°. *Lugd.* 1568. 12°.

1430. DEMETRIUS CHRYSOLORAS, natione Græcus, domo, ut videtur, Theſſalonicenſis, ſummus Philoſophus ac Aſtronomus, Emanueli Imp. admodùm charus; à quo aliquando, dum prandenti adſtaret, rogatus, referente Sguropulo *, num ex aſtrorum ſcientiâ certò aliquid futurum pronunciare poſſet; reſpondit ſe ex ſiderum concurſu reperiſſe ſeptimum Palæologum initurum concordiam cum Latinis & unionem Eccleſiarum maximè pernicioſam, & Chriſtianis omnibus deteſtandam. Cúmq; id Imperator in Joannem conſobrinum ſuum rejiceret; Demetrius Joannem filium ab aſtris deſtinari affirmavit. Claruit circa annum 1430. Scripſit adversùs Latinos *Orationem Synopticam ex iis, quæ Nilus Theſſalonicenſis diſſeruit: Dialogum, quòd fas non ſit Orthodoxis alios Orthodoxos de re aliquâ accuſare; Dialogum deniq; contra Orationem, quam ſcripſit Demetrius Cydonius adversùs Nilum Cabaſilam Theſſalonicenſem.* Poſtremi iſtius Dialogi Fragmentum Gr. Lat. exhibet Allatius lib. adverſ. Hottinger. p. 49. Singula Demetrii Opuſcula MSS. aſſervantur in Bibliothecâ Vaticanâ.

* Hiſt. Concil. Florent. Sect. 3. c. 8.

1430. MACARIUS, gente pariter Græcus, Metropolita Ancyranus, claruiſſe videtur circa annum 1430. vel paulò ante; in Latinos acriter invectus. Extat Opus ineditum *contra pravas Latinorum opiniones*, & in fine etiam contra Barlaamum, Acindynum, eorumque aſſeclas, Capitibus cxx. conſtans. Memorat id, atque acriter perſtringit Leo Allatius de Conſenſu l. 2. c. 18. §. 15.

ESAIAS,

ESAIAS, patriâ Cyprius, Latinorum amicus & sectarius, claruit, si rectè conjiciam, (neque enim certam ejus ætatem hactenus investigare potuerim) circa an. 1430. Certè Nicolai Sclengiæ æqualis, cujus librum de Processione Sp. S. adversùs Latinos datis ad illum literis oppugnavit; quibus ipsum ineptiarum atq; impietatis arguit; Spiritum S. verò à Filio æquè ac Patre procedere multis argumentis probare contendit. Extat *Epistola ista* Gr. Lat. apud Leonem Allatium de Consensu l. 2. c. 18. §. 16. & Græc. Orthod. Tom. i. p. 396. 1430.

JOANNES, ANAGNOSTA Thessalonicensis, urbi patriæ ab Amurate II. Turcorum Principe anno 1430. expugnatæ præsens adfuit, laborum & calamitatum particeps. Ipse victoris pollicitationibus è fugâ revocatus, pristinas in Urbe sedes inter alios concives incolere perrexit. A tyranno verò post biennium reverso bonis exutus instituti consilii pœnitentiam egit. Scripsit *Narrationem de Extremo Excidio Thessalonicensi*, cui *Monodiam* sive *Threnum Prosaicum* subtexuit. Utraq; Gr. Lat. ab Allatio edita est Symmict. Part. ii. p. 318. 374. 1430.

PETRUS JEREMIÆ, natione Siculus, domo Panormitanus, Ordinis Dominicani Monachus, Concionator in primis facundus, claruit circa an. 1430. Bononiæ primùm inter Prædicatores cooptatus, postea Insulam patriam repetiit, ac Monasteria sui Ordinis plura authoritate suâ reformavit. Bononiam demum regressus, obiit (uti ex Epitaphio liquet) anno 1452. V. Non. Martii, juxta Altamuram verò anno 1434. 1430.

SCRIPTA.

Sermones de Tempore, & de Sanctis per totum annum.
Expositio Orationis Dominicæ.
Expositio decem Præceptorum.
Tractatus de Passione Domini.
Tractatus de Fide.

Prodierunt Opera Petri Hieremiæ modò recensita *Hagenoæ* 1514. Alia quædam recenset Altamura Biblioth. Prædicat. p. 173. quæ nondum in lucem edita videntur.

NICOLAUS AUXIMANUS PICENS, gente Italus, patriâ Picenus, Ordinis Minoritarum sodalis, Bernardino Senensi familiaris, claruit anno 1430. Vir pius, nec indoctus quidem. Multa pro Ordine suo gessit, variaque obiit munera; inprimis verò Vicariatu provinciæ S. Angeli, & locorum Terræ Sanctæ præfecturâ fungebatur. Hierosolymis redux, obiit in Cœnobio Aræ-cæli. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ*, Venetiis 1484. excusam; *Supplementum ad Summam Pisanellam*, Mediolani 1444. Venet. 1469. 4°. *Interrogatorium Confessorum*, Venet. 1489. 8°. *Commentarii in Regulam Fratrum Minorum*, *Juris Canonici Epitome*, *Sermonum liber*, & *Quadragesimale*; quæ ab eodem conscripta esse refert Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 263. nondum in lucem prodiisse videntur. 1430.

JOANNES NIDER, natione Germanus, Patriâ Suevus, Ordinis Prædicatorum Theologus summus, Domûs Prædicatorum Basileensium Prior, Hæreticæ Pravitatis Inquisitor, & Gymnasii Viennensis Rector. Claruit anno 1431. quo ab Academiâ Viennensi ad Concilium Basileense missus, disputationibus adversùs Hussitas institutis sibi famam aucupatus est. Ineunte anno 1432. à Concilio ad Bohemos legatus, ut eos datâ salutis cautione & reformationis spe ad Synodum invitaret, operam lusit. Nondum enim illis memoriâ exciderat Hussi vivicomburium, & Concilii Constantiensis perjurium. Obiit Nider Norembergæ anno 1438. 1431.

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

SCRIPTA.

Consolatorium timoratæ Conscientiæ. Prodiit *Romæ* 1604 8°. *Parisiis* 1494. 16°. antea impressum.

Formicarius, seu *Dialogus ad vitam Christianam exemplo conditionum Formicæ incitativus*, historiis Germaniæ refertissimus. *Paris.* 1519. 4°. *Duaci* 1602. 8°.

Præceptorium, seu Tractatus de decem Præceptis. *Paris.* 1507. 4°. 1515. 4°. *Duaci* 1612. 8°.

Alphabetum divini Amoris. Habetur inter Opera Gersoni *Paris.* 1606. fol.

De modo bene vivendi liber, sub nomine D. Bernardi ad Sororem, editus *Paris.* 1494. 16°. *Romæ* 1604. 8°.

De Reformatione Religiosorum libri iii. *Antverp.* 1611. 8°.

De Contractibus Mercatorum liber. Habetur in Collectione Tractatuum Juris, *Venet.* 1584. Tom. vi. p. 279. & inter alia Opuscula *Lugduni* 1593. p. 615.

Sermones totius anni de Tempore & Sanctis cum Quadragesimali. Prodierunt alicubi in 8°.

Epistolæ ii. ineunte anno 1432. *ad Bohemos* scriptæ. Habentur Concil. Tom. xii. p. 848. *alia ad Concilium Basileense*, ibid. p. 969.

Alia plura Nideri Opera inedita recenset Ambrosius de Altamurâ Biblioth. Prædicat. p. 170.

1431. EUGENIUS IV. *Gabriel Condelmerius* antea nominatus, Patriâ Venetus, illustri sanguine oriundus, Gregorii XII. ex sorore Nepos, Angeli Condelmerii filius. Adolescens adhuc Canonicis Cœlestini habitûs Congregationis S. Georgii in Algâ nomen dedit. Excitatâ sanctitatis opinione, Romam ab avunculo accitus est, & Episcopus Senensis, Clericus Cameræ, Thesaurarius, ac Presbyter Cardinalis titulo S. Clementis, ordine constitutus. Sub Martino V. Piceni primùm, dein Bononiæ Legatus, rem utrobiq; bene gessit. Post Martini obitum Pontifex Romanus electus est anno 1431. ii. Nonas Martii, coronatus die xi. ejusdem mensis. Ineunte Pontificatu, *cum divina humanaq; omnia perturbaret*, inquit Joannes Stella *, populum Romanum ad arma concitavit; qui tumultu facto Eugenium cucullo arrepto Urbe se proripere compellunt, fugientem telis & sagittis insequuntur; Magistratus Pontificios loco submovent, suos subrogant, & libertatem sub Bonifacio IX. deperditam asserunt. Eugenius Urbe ejectus, Florentiam concedit. Interea temporis Concilium Basileense à Martino V. anno præcedenti indictum die xxiii. Julii à Juliano Cardinale S. Angeli, Eugenii legato, inchoatur: & sessione secundâ mense Martio anni sequentis habitâ, Papam Concilio subesse, reformandam esse Ecclesiam tam in Capite quàm membris, nec Concilium sine consensu proprio dissolvi aut aliò transferri posse decernit. Ægerrimè id fert Eugenius, Legatum revocat, & Concilium Bononiam transferri jubet. Concilium authoritatem suam strenuè vindicat, Pontificis edictum irritum esse, temerarium, atq; in Ecclesiæ scandalum cedere declarat; ipsum in Concilio intra tres menses comparere jubet, ni Concilii decreto in ordinem redigi malit: diem tamen illi sæpiùs ampliat usq; ad initium anni 1434. cùm Eugenius Patrum minis territus, Concilio cedit, acta illius omnia confirmat, edicta sua revocat, & Legatos, qui in omnibus Concilio morem gerant, remittit. Post triennium verò Græcis in Occidentem adventuris, ut unionem cum Latinis sancirent, de Conventûs loco decertatur. Eugenius Concilium Ferrariam moveri mandat. Patres è contra Basileenses Eugenium Simoniæ, perjurii, aliorumq; criminum reum agunt, & Basileæ se judicandum sistere jubent; parere nolentem sessione xxviii. die i. Octobr. anni 1437. contumacem declarant; anno sequente sessione 31. ab authoritate Pontificiâ suspendunt; anno 1439. sessione 34. penitùs deprivant: Conciliorum Ferrariensis & Florentini acta irrita ac schismatica esse decernunt; & exeunte anno die xvii. Novembr. sessione 39. Amedeum Sabaudiæ Comitem, sibi

* Vit. Pontif. Basil. 1507.

sibi Pontificem titulo Fœlicis V. eligunt. Eugenius interim in Basileensium capita haud parcè fulminat; & allectis in Italiam Græcis Concilium suum celebrare pergit. Inchoatum id Ferrariæ anno 1438. & serpente ibi lue Epidemicâ Florentiam sub initium anni sequentis translatum. Acriter Græcos inter & Latinos aliquamdiu disputatur, tandem tamen utrinq; convenit. Joannes enim Palæologus Imp. CP. ad incitas à Turcis jamdudum redactus, in Concilio præsens, subsidia sibi adversùs barbaros ferri paciscitur; cæterâ de rebus fidei & Ecclesiæ suæ libertate parùm solicitus, Episcopos Græcos in Latinorum partes cedere authoritate suâ compellit. Utcunq; igitur reclamantibus Marco Ephesino, atq; aliis antiquæ fidei tenacibus, communi suffragio definitur, Purgatorium esse, Papam Ecclesiæ caput esse, Spiritum S. à Patre & Filio procedere, azyma in Eucharistiâ celebrandâ usurpari posse. Re confectâ Concilium solvitur; Palæologus Imp. inanibus promissis, Episcopi Græci dolore & ignominiâ onusti domum redeunt. Eugenius verò Romam se confert, & in Fœlicem ac Basileenses tonat: nec illi minùs acriter anathema in Eugenium rejiciunt. Convitiis, quin & armis, res utrinq; agitur: donec tandem anno 1442. die xvii. Cal. Junii Patres Basileenses, indicto priùs Lugduni post triennium Concilio, Synodum claudunt, à Nicolao V. Papâ anno demum 1449. confirmatam. Obiit Eugenius die xviii. Februarii, anno 1447. ætatis suæ 64. Extant *Epistolæ & Bullæ* xxiv. Concil. Tom. xii. p. 469, 931, &c. *aliæ Epistolæ* xxxiii. (quarum aliquæ Gr. Lat.) Concil. Tom. xiii. p. 21, &c. *aliæ* x. apud Bzovium Annal. Tom. iv. *aliæ* plures apud Waddingum Annal. Minor. Tom. v. & in Bullario Laertii Cherubini *Romæ* 1617, 1638.

SÆC. XV. ab An. MCCCC.

LAURENTIUS JUSTINIANUS, patriâ Venetus, dignitate Patricius, Bernardi Justiniani & Quirinæ filius, Canonicus Regularis Ordinis S. Augustini Congregationis S. Georgii in Algâ. Triginta annis in Regulari vitâ exactis, Venetiarum Episcopus ab Eugenio IV. anno circiter 1431. seu ut alii habent, 1435. constitutus est; postquam nullas non preces, nullas non artes, ut onus impositum excuteret, adhibuisset. Vir infucatâ erga Deum Pietate, prodigâ in pauperes charitate, & ingenti religionis Zelo, meritò celebrandus. Anno 1450. Patriarchæ titulo ac dignitate à Nicolao V. Pontifice auctus est, primusq; apicem Patriarchalem urbi patriæ intulit. Obiit die viii. Januarii, anno Christi 1455. ætatis suæ 74. à Clemente VII. anno 1524. in Sanctorum album relatus. 1431.

OPERA.

Lignum vitæ, anno 1419. scriptum.
De Disciplinâ & spirituali perfectione.
De casto connubio Verbi & animæ.
Fasciculus amoris.
De triumphali agone Christi.
De interiori Conflictu.
De complanctu Christianæ perfectionis.
Sermones de Festis Christi, Deiparæ, & Sanctorum.
De vitâ solitariâ Opus.
De contemptu mundi. Opera omnia, hactenus enumerata, à Justiniano antè susceptas infulas Episcopales ordine sunt conscripta. Quæ sequuntur, post admissum Præsulatum sunt elucubrata.
De spirituali interitu animæ liber.
De ejusdem Resurrectione Spirituali, quæ per mediatorem Dei & hominum Christum Jesum fit gratiâ ipsius multipliciter operante, libri ii.
De regimine & institutione Prælatorum.
De obedientiâ.
De humilitate.
De gradibus perfectionis.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. *Epistolæ variæ.*
Prodierunt omnia Laurentii Justiniani Opera *Lugduni* 1568. f. *Venetiis* 1606. f.

1432. ANDREAS DE PETRA, Colossarum, seu, ut Sguropulo passim audit, Rhodi Archiepiscopus; inter Græcos natus, educatus, & Episcopali dignitate insignitus, tandem ad Latinos defecit. Claruit anno 1432. quo ad Consilium Basileense ab Eugenio Papâ legatus, Patres, ut Eugenio morem gererent, & schisma ab Ecclesiâ averruncarent, prolixâ oratione die xxii. Augusti habitâ persuadere conatus est. Mox à Concilio legatus ad Græcos concordiæ ineundæ gratiâ designatus est. Ipse munus istud olim obierat; an verò Provinciam sibi recèns concreditam adierit, haud satis patet. Anno 1438. contra Marcum Ephesium & Bessarionem de processione Sp. S. in Concilio Ferrariensi strenuè disputavit. Extat *Oratio in Synodo Basileensi habita* Concil. Tom. xii. p. 872. & apud Bzovium ad an. 1432. §. 37. *Assertiones in Concilio Ferrariensi adversùs Græcos propositæ*, ibid. ad an. 1438. §. 8.

1432. JOANNES, Archiepiscopus Tarentinus, claruit anno 1432. quo ipse pariter ab Eugenio ad Concilium Basileense missus, pro Pontifice in Synodo peroravit. Anno 1434. pace inter Eugenium & Concilium resarcitâ, ab illo iterum legatus est, ut cum aliis Concilio sua vice præesset. Anno 1438. derelictis Basileensibus. ad Eugenium se contulit, & Concilio Ferrariensi interfuit. Extat *Oratio in Synodo Basileensi habita* Concil. Tom. xii. p. 884. & apud Bzovium ad annum 1432. §. 51.

1433. ÆGIDIUS CARLERIUS, natione Belga, ortu Cameracensis, Collegii Navarrensis in Academiâ Parisiensi socius, & Theologiæ Professor. Postquam prælectionibus in Sententiarum libros, & concionibus ad populum non vulgarem sibi nominis famam comparâsset; anno 1431. v. Id. Octobr. Ecclesiæ Cameracensis Decanus creatus est. Claruit anno 1433. quo Concilio Basileensi adfuit, & in reducendis ad Ecclesiam Hussitis strenuam navavit operam. Pragam enim à Concilio legatus nullum non laborem impendit, ut Bohemos in Ecclesiæ sinum revocaret, saltem ad Concilium adduceret. Basileam reversus, contra Nicolaum Taboritam, Hussitarum pugilem in Synodo per quatriduum disputavit. Obiit grandævus anno 1473. die xxiii. Novembris.

SCRIPTA.

Sporta Fragmentorum, in quâ habentur Tractatus, *De conservatione bonorum Ecclesiæ*; *Defensorium Ecclesiæ*; *De perpetuâ virginitate B. Mariæ*; *Contra Iconomachos*; *Pro Cœlibatu, præsertim Ecclesiasticorum.*

Sportula Fragmentorum, quæ continet Tractatus, *De electione Judæ proditoris*; *De Hierarchiâ Ecclesiasticâ*; *De reditibus ad vitam*; *De Decimis*; *De Indulgentiis*; *De integritate Confessionis*; *De non esu carnium apud Benedictinos: Contra consummati sæculi calculatores*; *De clausurâ Religiosarum Ordinis S. Dominici.*

Prodierunt Sporta atq; Sportula istæ, titulo *Diversarum Casuum Consultationum*, *Bruxellis* 1478. 2 vol. f.

Oratio, quâ respondit per dies quatuor in Concilio Basileensi ad articulum secundum Bohemorum, de corrigendis peccatis publicis, quem proposuit per biduum Nicolaus Taborita. Extat Concil. Tom. xii. pag. 1159. usq; ad pag. 1248. apud Bzovium ad an. 1433, & 193. & apud Canisium Antiqu. Lect. Tom. iii. pag. 289.

Commentarii in iv. *libros Sententiarum*, *Sermones* xliii. *& Tractatus de rebus diversis quamplurimi*, MSS. in Bibliothecâ Collegii Navarrensis asservantur. Singulorum titulos & argumenta exhibet Launoius Hist. Gymnas. Navarr. par. ii. c. 4. p. 581.

JOANNES

JOANNES RAGUSÆUS, seu *de Ragusio*, natione Dalmata, Ordinis Prædicatorum Monachus, & Procurator Generalis. Quo nomine ad Concilium Basileense legatus, ineunte anno 1433. adversùs Joannem de Rogkyzanâ, Hussitarum Advocatum, integro octiduo disseruit. Anno sequenti à Concilio Constantinopolim missus est; ut Græcos pacis & subsidii spe ad Synodum invitaret. Anno 1438. derelictis Patrum Basileensium partibus, in Eugenii Pontificis castra transiit, & Concilio Ferrariensi interfuit. Anno 1440. Episcopatu Argentinensi, seu ut alii habent, Argensi, à Pontifice ante biennium donatus, Constantinopolim ad Joannem Imp. legatus est. Sunt qui Ragusæum in Cardinalium numerum titulo S. Sixti postea cooptatum fuisse tradunt. Extat *Oratio quâ respondit per octo dies in Concilio Basileensi ad Articulum primum Bohemorum, de Communione sub utrâq; specie, à Joanne Rogkyzanâ propositum*; Concil. Tom. xii. p. 1013. usq; ad p. 1159. apud Bzovium ad annum 1433. §. 99. & Canisium Antiqu. Lect. Tom. iii. par. 2. p. 1. 1433.

GERARDUS LANDRIANUS, Episcopus Laudensis, claruit anno 1433. quo circiter tempore à Concilio Basileensi ad Henricum VI. Angliæ Regem legatus, in consessu Ordinum Angliæ orationem ad Regem habuit; & Oratores ac Episcopos reliquorum regnorum exemplo ex Angliâ ad Concilium mitti, pacemq; afflictis Galliæ rebus concedi multis rogavit. Extat *Oratio ista* Concil. Tom. xii. p. 867. 1433.

JORDANUS BRIXIUS, natione Gallus, dignitate Miles, professione Jurisconsultus, Consistorii Regii Advocatus, & Provinciæ Galliarum Judex major, claruit anno 1433. Scripsit *Tractatum pro Eugenio* IV. *Pontifice adversùs Concilium Basileense*; quem primus in lucem edidit Baluzius Miscellan. Tom. iii. p. 303. 1433.

HENRICUS DE KALTEISEN, natione Germanus, patriâ Confluentinus, *Frigidum Ferrum* vulgari cognomento dictus. In patriâ Urbe educatus, Dominicanis se adjunxit: & Doctoratûs laureâ in Academiâ Coloniensi insignitus, Cruciatæ contra Bohemos prædicandæ provinciam sibi a Pontifice demandatam suscepit. Anno 1433. in Concilio Basileensi contra Udalricum Hussitarum Patronum integro triduo disputavit. Anno 1440. Sacri Palatii Magister creatus est, & Hæreticæ pravitatis per totam Germaniam Inquisitor constitutus; cùm priùs Inquisitor fidei apud Colonienses fuisset. Anno 1452. iii. Cal. Mart. duarum in Norvegiâ Provinciarum, Nydrosiensis & Cæsariensis, Archiepiscopus à Nicolao V. Papâ consecratus est. Obiit anno 1465. vi. Cal. Octobris, in Conventu Confluentino sepultus. Extat *Oratio, quâ in Concilio Basileensi per tres dies refutavit tertium Articulum Bohemorum, de liberâ prædicatione verbi Dei, quem proposuit per biduum Udalricus Presbyter Orphanorum*: Concil. Tom. xii. p. 1249. usq; ad p. 1364. apud Bzovium ad an. 1433. §. 254. & Canisium Antiqu. Lect. Tom. iv. par. 2. p. 1. Reliqua ejus scripta, adhuc inedita, recensent Trithemius fol. 173. & Altamura p. 187. 1433.

JOANNES DE POLEMAR, Archidiaconus Barcinonensis, Apostolici Palatii Auditor, Juris Pontificii Doctor in Gymnasio Viennensi, à Juliano Cardinale anno 1431. ad Concilium Basileense inchoandum præmissus, in Synodo deinceps præclarè rem gessit. Præcipuè verò in colloquiis de concordiâ ineundâ cum Hussitis anno 1433. institutis inclaruit. Ineunte enim anno à Concilio Pragam ad Bohemos legatus, crebras de pace apud Ordines Regni orationes habuit; eosq; Oratores suos ac Theologos ad Synodum mittere persuasit. Basileam deductis Hussitis, & disputatione utrinq; initâ, ipse Petri Rayne, Angli, qui ultimus omnium pro Bohemis perorârat, argumenta triduanâ dissertatione oppugnavit. Mox ad Bohemos, qui Basileâ proditionis 1433.

SÆC. XV. ab An. MCCCC. metu propere excesserant, remissus, pacem exoptatam Concilii jussu composuit, & Hussitis postulata concessit. Utrinq; enim convenit, ut Eucharistia sub utrâq; specie Laicis daretur; ut enormia crimina acri censurâ ab Ecclesiasticis afficerentur; ut Presbyteris Dei verbum liberè prædicare liceret; utq; sacerdotes rerum civilium dominio sese ampliùs non immiscerent. Extat Polemarii *Oratio*, quâ in Concilio Basileensi per tres dies refutavit quartum articulum Bohemorum, *de civili dominio Clericorum*, quem proposuit per triduum Petrus Rayne Anglus: Concil. Tom. xii. p. 1364. usq; ad p. 1419. apud Bzovium ad an. 1433. §. 338. & Canisium Antiqu. Lect. Tom. iv. par. 2. p. 229. *Liber de abstinentiâ carnium*, *Sermones*, *& Quæstiones*, à Trithemio memorata, adhuc latent.

1434. ALPHONSUS TOSTATUS, gente Hispanus, in oppido Madrigali apud Vaccæos natus, primâ ætate in Academiâ Salmanticensi bonis literis operam dedit, dein in Collegium Bartholomæi ad Laurum Salmanticense adscitus, sacros Presbyteratûs ordines suscepit. Annos nondum 22. natus, totum literarum, quà latè patet, stadium tam fœlici cursu permensus fuerat, ut nulla humanæ scientiæ materia ipsi inaccessa videretur. Triplici itaq; stipendio è publico conductus, nullas ferè non artes liberales in Academiâ Salmanticensi docuit. Claruit annò 1434. quo circiter tempore Concilio Basileensi interfuisse dicitur. Episcopus demum Abulensis factus, Regi à secretioribus consiliis adhibitus,& major Hispaniarum Referendarius creatus. Obiit gloriæ magis quàm dierum satur, anno Christi 1454. quadragenario haud major, in Ecclesia Abulensi sepultus; atq; istiusmodi elogio ab Hispanis donatus; *Hic stupor est mundi, qui scibile discutit omne.* Vir sane stupendæ memoriæ, incredibilis diligentiæ ac rari planè judicii; qui non modò intima Theologiæ adyta penetrarat; sed & reconditiorem exterarum disciplinarum, Philosophiæ, Mathematicæ, Geographiæ, Historiæ, ac Juris utriusq; scientiam toto, quod aiunt, pectore exceperat. Nec tamen pietate minùs ac religionis zelo, quàm doctrinâ insignis; jejuniis, vigiliis, & orationibus perquam deditus; adeò ut defuncti memoria apud populares suos eximiâ veneratione coleretur. Diligentiam verò quòd attinet, & indefessum legendi scribendiq; studium: certe omnium non sui modò, sed cunctorum sæculorum πολυγραφώτατος fuit: qui 22. annorum spatio plura scripsit, quàm integrâ ferè ætate aliquis attentè perlegere possit; ut in hoc decantato illi Didymo Alexandrino conferri soleat: quem admirandâ etiam memoriæ fœlicitate ita exæquavit, ut nil unquam semel perlectum oblitus feratur. Sanè ut immensa, quæ typis excusa circumferuntur, taceam volumina, quadringenti plusquam illius libri, dum ex Hispaniis in Italiam prælo destinati adveherentur,naufragio interiisse dicuntur. Ne tantas tamen dotes labe aliquâ immunes censeamus, nonnulli in eo debitam erga SS. Trinitatis mysterium venerationem, plures majorem erga Patres reverentiam, omnes styli nitorem atque elegantiam desiderant; ut Pontificiorum criminationes mittam, qui illum nimio placita sua à Card. Turrecrematâ impugnata, & ab Eugenio Pontifice notata, defendendi studio abreptum ipsam Papalem authoritatem haud obscurè impugnâsse conqueruntur.

OPERA.

Commentariorum in Genesin liber, anno 1436. scriptus, cui præmittitur *Commentarius in Epistolam S. Hieronymi ad Paulinum*, *& in Præfationem ejusdem in Pentateuchum.*

Commentariorum in Exodum libri ii.

In Leviticum liber.

In Numeros libri ii.

In Deuteronomium liber.

In Josue libri ii.

In Judices & Ruth liber.

In primum librum Regum libri ii.

In tres sequentes libros Regum libri totidem, quorum ultimus scriptus est anno 1440.

In libros Paralipomenon libri ii.

Commentariorum in Evangelium S. Matthei libri vii. anno 1449. ad umbilicum perducti.

Defensorium trium Conclusionum, anno 1445. scriptum.

Liber de quinq; figuratis Paradoxis. Prodiit seorsim *Duaci* 1621. 8°.

Libellus de sanctissimâ Trinitate.

Tractatus in illud, Ecce Virgo concipiet, &c.

Contra Sacerdotes publicos concubinarios.

De statu Animarum post mortem.

De optima Politiâ.

Prodierunt omnia ista Tostati Opera Francisci Ximenii Cardinalis sumptibus *Venet.* 1530. (quæ quidem editio in Indice Romanensium Expurgatorio iniquam satis censuram passa est, atque adeò præ aliis sincera est habenda) *ibid.* 1596. & *Colon.* 1612. Tom. xxvii. f. quorum ultimi duo Tomi nonnisi Indicem complectuntur, studio Francisci Fontani, Canonici Complutensis, compilatum.

Censura Colloquii Ratisbonensis. Prodiit alicubi 1608. 4°.

Commentarius sive Expositio in libros Chronicorum Eusebii, in V. Partes distributa, quam patriâ linguâ conscripsit Tostatus. Prodiit Hispanicè *Salamanticæ* 1506.

Quæstiones xiv. quarum quatuor priores universam ferè S. Scripturam compendio repræsentant; reliquæ de stirpe ac successione Deorum Gentilium agunt. Prodierunt Hispanico idiomate excusæ *Antverp.* 1551.

Cæterùm Tostatus universos S. Scripturæ libros *Commentariis* explicavit; atq; innumera diversi argumenti Opuscula conscripsit. Horum, quotquot oblivioni supersunt, titulos exhibet Ant. Possevinus Apparat. Sacr. Tom. i. p. 47.

JOANNES, titulo tenùs Patriarcha Antiochenus, claruit anno 1434. 1434.
quo Basileæ positus *Tractatum de superioritate Concilii supra Papam* composuit; in quo id præcipuè agit, ut Concilii superioritatem argumentis è Jure Canonico prolatis astruat. Postquam libellum suum in Conventu Fratrum Minorum publicè recitâsset, Concilii patribus legendum obtulit. Extat ille Concil. Tom. xii. p. 912.

ISAIAS, & ipse etiam titulo tenùs Patriarcha Hierosolymitanus, forsan 1434.
aliquis ex Minoritis, qui Missionem tunc temporis in partibus Orientalibus obierunt, cui Armenorum Ecclesiæ Romanæ conciliandorum cura commissa est, & augustus iste titulus à Pontifice collatus. Neq; enim onus ei impositum, nec submissa verborum humilitas, quâ Pontificem affatur, vero Patriarchæ conveniunt. Claruit anno 1434. sub cujus exitum datâ ex Urbe Constantinopoli Epistolâ breviculâ, Armenorum unionem sibi curæ fore promisit. Extat *Epistola* ista Concil. Tom. xiii. p. 539.

MARCUS EUGENICUS, natione Græcus, primùm quidem ludo 1436.
aperto pueris edocendis & orationibus conscribendis operam dedit; dein paratâ à Joanne Imp. in Occidentem profectione, ob raram doctrinam atque eloquentiam electus qui pro Græcorum dogmatibus contra Latinos inter primipilares decertaret. Archiepiscopatu Ephesino post Josephi Metropolitæ obitum donatus est anno circiter 1436. Anno 1438. à Joanne Imp. ad Concilium Ferrariense ductus, principem inter Græcos post Patriarcham CP. locum tenuit, tum ob doctrinæ famam, tum quòd Patriarcharum Antiocheni & Hierosolymitani vices sibi demandatas obiret. Sub initium Concilii gravissimam Imperatoris iram subiit, eò quòd vocem FILIOQUE è Symbolo expungi, & azyma in Eucharistiâ non amplius usurpari, à Latinis oblato libello postulans, Eugenii Pontificis animum exacer-

bâsset.

SÆC. XV. ab An. MCCCC.

bâsset. Institutâ utrinq; disputatione Marco communi omnium suffragio primæ partes à Græcis sunt demandatæ; ut aciem instrueret, copias educeret, & adversariorum ictus repelleret simul ac repensaret. Provinciam ille sibi demandatam intrepidâ animi constantiâ & immenso fervore egit; Latinorum utpote hostis juratissimus, & effræni erga Ecclesiæ Græcæ dignitatem zelo ductus. Primo quidem certamine longe infra conceptam de se opinionem, & Juliani Cardinalis, Latinorum Antesignani, acumen subsedit; Scholasticis quippe disputandi formulis in Occidente receptis insuetus; & causæ, quam agebat, (de processione enim Sp. S. agebatur) veritate destitutus. Postea verò Bessarionem sibi parastatam nactus, tantâ dicendi copiâ, tam invicto argumentandi acumine disseruit; ut omnes in sui stuporem raperet: tam immoderato interim animi ardore usus, ut Latini, quos Hæreticos vocare nequaquam dubitavit, eum insanire ficto rumore in vulgus disfererent; & ab ipso Bessarione, laboris socio, Cacodæmonis titulo notaretur. Re demum ad exitum spectante, & Episcopis Græcis Pontifici morem gerere, & Concilii decretis subscribere à Palæologo Imp. jussis, solus omnium constanter recusavit; neque ullis minis, ullis promissis adduci potuit, ut Ecclesiæ Græcæ libertatem proderet. Post concilium igitur solutum Constantinopolim reversus, divinis ferè honoribus à Populo exceptus est: & Latinos scriptis oppugnare pergens, ut unio tanto rerum apparatu, tanto strepitu composita, in nihilum recideret, effecit.

SCRIPTA.

Epistola de Synodo Florentinâ ad omnes Christianos, quos multis hortatur, ne Synodum Florentinam suscipiant; Græcorum subscriptiones partim precio partim terrore à Latinis surreptas esse docens. Extat Gr. Lat. unà cum Josephi Methonensis Responsione, Concil. Tom. xiii. p. 677.

Epistola circularis ad omnes ubicunq; terrarum degentes, de eâdem re. Extat Gr. Lat. cum Gregorii Protosyncelli Responsione, ibid. p. 740.

Tractatus, quòd Divina Dona sanctificantur non solùm à verbis Dominicis, verùm etiam à consequentibus oratione & benedictione Sacerdotis, virtute Sp. S. Habetur Græcè inter Liturgias *Paris.* 1560. p. 138.

Professio Fidei. Fragmentum ejus Gr. Lat. exhibet Leo Allatius de Consensu l. 3. c. 3. §. 4.

Epistola ad Joannem Palæologum Imp. cujus laciniam dabit Idem lib. de Synodo octavâ c. 14. p. 544.

Ecphrasis animam agentis. Excerptum ejus habet Idem ibid.

Capita Syllogistica contra Latinos de Processione Spiritûs S.

Epistola ad Georgium Scholarium contra ritus & sacrificia Romanæ Ecclesiæ. Habetur MS. uti & quatuor præcedentia Opuscula, in Bibliothecâ Vaticanâ. *Orationes de purgatorio* Ferrariæ ad Cardinales habitæ; *Responsiones ad Quæstiones Cardinalium & de consecratione Corporis Dominici. Solutio duarum quæstionum à Rege propositarum. Epistolæ ad Orthodoxos, Epilogus adversus Latinos.* Ὁμολογία τῆς ὀρθῆς πίστεως Florentiæ facta, & alia quædam in Bibliothecâ Regis Galliæ MS. Gr. asservantur. Teste Ph. Labbéo. nov. Biblioth. MSS. p. 2. §. 2. p. 88.

1436. BESSARION, gente Græcus, patriâ Trapezuntinus, Ordinis S. Basilii, Monachus, anno circiter 1436. Monasterio post 21. annos inibi exactos eductus, & ad honores eâdem de causâ, ob quam Marcus Eugenicus, evectus est, Archiepiscopus Nicænus constitutus. Anno 1438. ad Concilia Ferrariense & Florentinum profectus, latum eloquentiæ & doctrinæ explicandæ campum nactus est. Marco in disputando socius datus, præclarè rem gessit; Latinorum argumenta acute dissolvit, & Græcorum causam nervosè admodùm tutatus est. Famæ sibi exindè comparatæ (neq; enim aliud versipellis homo egit) satur, molliùs deinceps pedem Latinis commisit; ita ut in istorum partes pedetentim propendere, & Pontificis gratiam aucupari, manifestis

feſtis indiciis deprehenderetur; acriter à Marco eo nomine increpitus, & Spurius, atq; Eccleſiæ patriæ proditor appellatus. Sub Concilii finem detracto velo ad Latinos penitus defecit; eorum cauſam ſtrenuè promovit; & Joſepho Patriarchæ CP. moribundo Concilii definitiones ſubſcriptione ſuâ confirmare perſuaſit. Soluto Concilio, in Græciam reverſus, Patriarcha CP. à Joanne Imp. & Latinorum ſectatoribus deſignatus eſt; verùm Græcis, quotquot Florentiæ fidem non decoxerant, avitam religionem mordicùs retinentibus, & Latinorum amicos cane & angue pejus deteſtatis; dignitate Patriarchali cedere neceſſe habuit. In Italiam itaq; ſe recipiens, divitiis ſimul ac honoribus ab Eugenio Pontifice cumulatus eſt,& inter Cardinales cooptatus. A Nicolao V. Eugenii ſucceſſore Epiſcopus Tuſculanus, & Legatus Bononiæ conſtitutus eſt: quam quidem provinciam tantâ prudentiâ quinquennio adminiſtravit; ut perpetuus Patronus ac Protector à Dominicanis pariter ac Franciſcanis Sodalibus deſignaretur. Poſt Nicolai mortem anno 1455. parum abſuit quin Summus Pontifex à Cardinalibus eligeretur. Poſt annum 1458. Pio ii. Papæ belli contra Turcos ſuſcipiendi author fuit; & ad Fredericum Imp. ac Germaniæ principes, & Venetorum Rempublicam legatione perfunctus, omnes flagrantiſſimis precibus ab ſacrum bellum concitavit. Apud illos quidem ſurdis cecinit, his verò facundo ſermone id animi addidit; ut exercitum haud contemnendum conſcriberent. Verùm Pii mors repentina tantos belli apparatus diſſlavit. Anno circiter 1464. à Paulo Pontifice in Iſidori Cardinalis, titularis Patriarchæ CP. defuncti, locum ſuffectus eſt, & poſt Pauli obitum anno 1471. omnium votis ad Papatum expetitus, fatali quodam caſu dignitate excidit. A Sixto Pontifice in Galliam legatus, ſub reditu Taurini morbum, Ravennæ mortem incurrit, anno 1472. ætatis ſuæ 77. Romæ in Baſilicâ SS. Apoſtolorum ſepultus. Vir, judice Chalcocondyla *, *ξυνιέναι τε τῇ ἀπὸ φύσεως, πολλῶν δὲ τῶν εἰς τοῦτο ἐνδοκιμάντων Ἑλλήνων μακρῷ γενόμενος, καὶ κείνων τε ἐφ' ᾧ, τι ἂν γένοιτο, κράτιστος δοκῶν γενέσθαι, τά τε ἐς σοφίαν, τὴν Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων, ἱκανῶς διῄτησεν*, quin & non modò omni literarum genere excultiſſimus, ſed & ſummus literatorum Mecænas; adeò ut familia ejus artium liberalium officina videretur; & ipſe Græcis libris magno ſumptu in Italiam tranſvectis Bibliothecam locupletiſſimam Venetiis erigeret; cui Marcum Ant. Sabellicum Româ lauto ſtipendio accitum præfecit; eamq; moriens Venetæ Reipublicæ dono dedit.

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

* Hiſt. l. 6.

SCRIPTA.

Liber de Sacramento Euchariſtiæ, & quibus verbis Corpus Chriſti conficiatur: Extat Lat. in Bibliothecâ Patr. Tom. xxvi. Gr. Lat. inter SS. Patrum Liturgias *Pariſ.* 1560.

Oratio dogmatica in Synodo Florentinâ habita de cauſis ſchiſmatis. Habetur Gr. Lat. Concil. Tom. xiii. p. 391.

Alia Oratio de Unione ineundâ, ſeſſione primâ Concilii Ferrarienſis habita. Gr. Lat. ibid. p. 36.

Epiſtola prolixiſſima ad Alexium Laſcarin Philanthropenum, Antidotus dicta, de ſucceſſu Synodi Florentinæ & Proceſſione Sp. S. Extat. Lat. Concil. Tom. xiii. p. 1228.

Epiſtola alia ad eundem de proceſſione Sp. S.

Apologia pro Vecco, ſeu *Confutatio Confutationum Palamæ.*

Epiſtola generalis ad omnes, qui ſedi Patriarchali CP. ſubſunt. Quam ipſe poſtea Beſſario Latinè vertit.

Reſponſio ad quatuor argumenta Maximi Planudis de Proceſſione Sp. S. ex ſolo Patre. Opuſcula iſta quatuor edita ſunt Gr. Lat. à Petro Arcudio in aureâ ſuâ Opuſculorum Theologicorum collectione, quam *Romæ* emiſit anno 1630. 4°.

Epiſtola ad Pædagogum filiorum Thomæ Palæologi, quomodo pecunia iis à Pontifice aſſignata per ſingulos menſes diſtribuenda ſit; & dicti filii in omni pietate & obedientiâ erga ſedem Romanam inſtituendi. Græcè edidit Jac. Pontanus

SÆC. XV. ab An. Mcccc. tanus in notis suis ad G. Phranzæ Historiam *Ingolstad.* 1604. 4°. Gr. Lat. cum notis Jo. Meursius *Lugd. Bat.* 1613. 8°.

Epistola ad Senatum Venetum de Bibliothecâ suâ, quam iis in æde S. Marci locandam donaverat. Habetur Lat. inter Epistolas Philologicas à Melch. Goldasto editas *Francofurt.* 1610. p. 500.

Oratio, sive Consilium de bello movendo contra Turcos. Prodiit *Islebii* 1603.

Monodia in obitum Manuelis Palæologi Imp. Lat. apud Bzovium ad an. 1472. §. 56.

In calumniatorem Platonis libri iv.

Correctio librorum Platonis de Legibus.

De naturâ & arte contra Trapezuntium.

Translatio xiv. *librorum Metaphysicorum Aristotelis, & unius Metaphysicorum Theophrasti.* Prodierunt simul Opera ista Philosophica *Venet.* 1503, 1516.

1438. * Hist. l. 6. GEORGIUS SCHOLARIUS, natione Græcus, ἐν παρ' Ἕλλησι τὰ ἐς σοφίαν εὐδοκιμῶν, inquit Chalcocondylas *, *inter Græcos doctissimus*, Marci Ephesii summus sectator & amicus, Latinorum hostis virulentissimus, claruit anno 1438. Tandem vitam Monasticam amplexus, deposito Georgii, Gennadii nomen assumpsit, & Monasterii cujusdam in monte Atho præfecturam suscepit. Hactenus res patet. In reliquis hæret aqua. Eodem enim tempore in Oriente floruit Georgius quidam Scholarius, qui Joanni Imp. inter familiares habitus, Concilio Florentino interfuit, ac tandem captâ Constantinopoli laicus adhuc in thronum Patriarchalem CP. evectus est; cui post quinquennium renuncians, in Monasterium se recepit assumpto Gennadii nomine, multaq; pro Latinis scripsit. An unus idemq; cum priore Georgius iste fuerit, vel quænam cuiq; partes sint assignandæ haud satis patet. In eam it sententiam Matthæus Caryophilus, Iconiensis Episcopus *, ut existimet duos fuisse Scholarios, alterum Latinorum amicum, qui Concilio Florentino adfuit, & ante captam Constantinopolim laicus obiit; alterum eorundem hostem, qui captæ urbis Patriarchatum obtinuit. Verùm sententia ista multis nominibus damnanda venit. Pluribus eam oppugat, aliamque à se confictam profert † Leo Allatius; Georgium nempe Marci amicum, morbo impeditum esse, quò minùs Concilio interesset; & ante captam Urbem defunctum, Græcorum causam ad extremum usq; spiritum fovisse: Georgium è contra Patriarcham Concilio adfuisse, & cum Latinis semper sensisse. Multa sane argumenta congerit Allatius; quæ tamen, ut id pace tanti viri dixerim, rem extra omnem controversiam nequaquam ponunt. Hallucinatur quidem Caryophilus; sed quid si unicum illo sæculo floruisse Scholarium dicamus; qui primùm patriam Ecclesiam constanter propugnans, postea ad Latinos defecerit, & thronum Patriarchalem conscenderit. Certè disertis id affirmant verbis Phranza * (scriptor coævus, & in Græcorum republicâ versatissimus; sola cujus autoritas mille argumentis præponderare debet) Historia Civilis CP. Manuel Malaxus †, aliique; ut de Latinis taceam. Sane mutasse sententiam Scholarium haud adeò mirantur, qui versipelle Græcorum ingenium nôrunt; præterquam quòd Scholarium, quisquis ille demum fuerit, qui Concilio Florentino interfuit, Latinis adeò non accessisse, ut Marci Ephesii æmulus subscriptionem constantissimè denegârit; totidem verbis prodant Phranza, & Rhacendyta apud Plusiadenum, ut Chalcocondylam impræsentiarum mittam. Utut sit, id doctissimi Allatii autoritati, & aliquali saltem argumentorum verisimilitudini damus; ut Scholarium bisecemus, & Patriarcham infra suo loco exhibeamus. Scripsit Scholarius, Latinorum adversarius, Syntagma, Ὀρθοδόξου καταφύγιον dictum, *adversùs Synodum Florentinam*, in partes seu libros viii. distributum. Prodiit Græcè *Londini* in 4°. sed absq; anni notâ, editum. *Epistolas* ejusdem aliquot ad Notaram, Magnum Ducem & Imperatoris generum, MSS. citat, & exinde fragmenta profert Allatius de Consensu l. 3. c. 5. §. 3. Diatrib. de Georgiis p. 397, 398. & singularum initia exhibet ibid. p. 409. Orationem etiam *De inani irrationali & incompositâ circa fidem, permissione Dei, attentatâ novitate*, idem se MS. legisse prodit de Consensu c. 6. §. 4.

* Præfat. ad V. Cap. Concil. Florent.

† De Consensu l. 3. c. 5, 6. & Diatrib. de Georgiis p. 394.

* Hist. l. 2. c. 19.

† Hist. Eccl.

JOAN-

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

JOANNES EUGENICUS, Magnus Ecclesiæ Patriarchalis CP. Nomophylax, Marci Ephesii frater germanus; cui in oppugnandis Latinis opem subsidiariam, in Concilio Florentino anno 1438. præsens, tulit: cumq; moras de die in diem à Pontifice Romano necti animadverteret; & subtimidum Imperatoris sui animum odio haberet, fugam molitus est, Marcum etiam fratrem in consilii partem trahens. Verùm è fugâ retractus, incœptum facinus pudore luit. Scripsit *Antirrheticum adversùs Synodum Florentinam*; cujus Fragmenta quædam Gr. Lat. exhibet L. Allatius lib. de Purgatorio p. 61, 220, 241, 265. 1438.

ISIDORUS, RUTHENUS à sede suâ Episcopali dictus, gente Græcus, patriâ, ut videtur, Thessalonicensis, Ordinis S. Basilii Monachus, & Monasterii S. Demetrii apud Constantinopolim Abbas. Anno circiter 1435. à Joanne Imp. ad Concilium Basileense unà cum Demetrio Palæologo, Magno Duce, legatus, Imperatorem suum cum Episcopis Græcis, rejecto Eugenio Papâ, ad Concilium profecturos esse pactus est; modò ipsi Patres conventa servarent; & in unionis tesseram Missam Basileæ celebravit. Paulò post reditum, Metropolita Kioviensis, totiusq; Russiæ Patriarcha creatus est. Anno 1438. Dorothei etiam Patriarchæ Antiocheni unà cum Marco Ephesio vicem obeuns, Concilio Florentino interfuit; & pro Græcis adversùs Latinos eruditè aliquamdiu disputavit. Postea verò vela flectens in Latinorum partes manibus pedibusq; transivit: adeò ut sub finem Concilii, Bessarionem sectarium nactus, anathema Marco Ephesio subscribere recusanti à Concilio incutiendum esse acriter, frustra tamen, contenderet. Falluntur itaq; Gemistus & Amyrutzius, qui Isidorum decretis Synodi Florentinæ neutiquam consensisse volunt. Soluto Concilio, in Italiâ substitit: atq; anno 1439. ab Eugenio Papâ Presbyter Cardinalis titulo S. Petri & Marcellini, renunciatus est. Mox in Russiam reversus, à Russis unionem cum Ecclesiâ Romanâ initam exosis captus, bonis exutus, & in carcerem conjectus, fugâ ægre demum evasit. Dein à Nicolao V. titulari Constantinopolis Patriarchatu insignitus, & in Orientem legatus, miserrimæ Urbis Regiæ cladi anno 1453. adfuit. Turcorum manibus astu quodam elapsus, Italiam repetiit; & Episcopus Sabinensis, ac Cardinalium Collegii Decanus constitutus, obiit demum Romæ anno 1463. Scripsit *Epistolam lugubrem de captâ à Turcis Constantinopoli*, ex Pera anno (non 1452. quod error est numeri, sed) 1453. datam; quæ habetur inter Epistolas Turcicas à Reusnero editas l. 4. p. 104. 1438.

GEORGIUS GEMISTUS, PLETHO ob Platonis amorem, ut nonnulli volunt, cognominatus, genere Constantinopolitanus, qui tamen in Peloponneso ut plurimùm vitam degit, Philosophus nobilissimus, ὁ σοφὸς à Sguropulo passim appellatus, quo post Platonem & Aristotelem σοφώτερον ἐκ γόνων ἡ Ἑλλὰς, adeò ut Platonis anima in Gemisti corpus transmigrâsse videretur, inquit Bessario Cardinalis in Epistolâ * ad Demetrium & Andronicum Gemisti filios. Acer Latinorum adversarius, adeò ut ab Imperatore circa an. 1426. de proposito suo Concilium Occidentale adeundi interrogatus; id omnino improbaret, in Ecclesiæ Græcæ dedecus & servitutem rem cessuram esse vaticinatus. Anno tamen 1438. Concilium Florentinum à Græcis adductus est; ut haberent, quem Scholasticis Latinorum argutiis opponerent. Nec sanè ille conceptam de se opinionem fefellit: nodosa Latinorum argumenta acumine singulari diluit; & Græcorum causam summo pariter verborum robore atq; eloquentiâ egit; tanto etiam zelo, invictâq; animi constantiâ usus, ut posthabito Imperatoris Latinorumq; favore, partes susceptas neutiquam desereret; nec ad finem usq; Concilii disputandi ardorem remitteret. Obiit centenarius in Græciam redux, quo verò anno non liquet. Μέγα κλέος Ἑλλάδι πάσῃ γέγονεν ἐκεῖνος ἀνὴρ, inquit Bessarion †, μέγας αὖθις κόσμος εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐσοῦται. *Magnum iste vir Græciæ decus fuit: magno illi in posterum ornamento erit.* Philosophiæ antiquæ, inprimis Platonicæ, admodùm deditus fuit; illam maximo 1438.

* Ap. Allat. de Consensu l. 3. c. 3. §. 6.

† Loc. cit.

SEC. XV. Aн. MCCCC. semper studio excoluit; & de reconditioribus ejus mysteriis scripta quamplurima in lucem edidit. Hinc arreptâ occasione, magis tamen famæ invidiâ motus, Georgius Trapezuntius * cum à Christianâ fide tandem ad Ethnicismum penitùs descivisse, precesq; Soli extremâ ætate obtulisse calumniatur. Doctrinæ autem famam illi adeò non audet denegare; ut *Platone non minorem eloquentiâ non inferiorem scientiâ* fuisse libenter agnoscat.

* Comparat. Platon. & Arist. cap. ult.

SCRIPTA.

De *Processione Spiritûs S. Demonstratio, Sp. S. ex Patre solo procedere neq; inde aliquod absurdum sequi:* in quâ Græcorum sententiam Philosophicis ut plurimùm rationibus demonstrare satagit.

Aliud de eodem argumento Opus uberius, & rationibus abundantius. Utrumq; MS. à se visum esse prodit L. Allatius de Consensu l. 3. c. 3. §. 6. Habetur quinetiam MS. in Bibliothecâ Augustanâ.

Index MSS. Bibl. August. p. 50.

Libri ii. *de gestis Græcorum post pugnam ad Mantineam.* Prodierunt Lat. ex Marci Ant. Antimachi versione *Basil.* 1540. Græcè ad calcem Xenophontis *Venet.* 1503. ex Aldi officinâ, & *Basil.* 1557.

De rebus Peloponnesiacis constituendis Orationes ii. Gr. Lat. *Antverp.* 1575. f.

De virtutibus Libellus. Gr. *ibid.* 1572. f. Gr. Lat. *Basil.* 1552. 8°. *Antverp.* 1575. f. *Jenæ* 1590. 8°.

De differentiâ Philosophiæ Aristotelis & Platonis. Græcè *Paris.* 1541. 8°. Lat. *Basil.* 1574.

Scholia in Zoroastris Oracula. Gr. Lat. *Paris.* 1538, 1599. 8°. Inedita, quæ præcipue sunt historica, rhetorica, philosophica, longa serie recenset Leo Allatius diatr. *de Georgiis eorumq; scriptis* p. 385, &c. quæ ab eo petat Lector curiosus. Tractatus illius *de Fato*, &c. extat MS. in Bibliothecâ Augustanâ. *Thessaliæ Descriptionem chorographicam* ejusdem (quæ quidem Allatii notitiam fugit) in Bibliothecâ Regis nostri MS. vidi.

Index MSS. Bibl. August. p. 85, 90.

1438. SILVESTER SGUROPULUS, seu ut ipse in Concilii Actis subscribit, *Syropulus*, Patriâ Græcus, Diaconus CP. Magnus Ecclesiarcha, & Dicæophylax; & unus è quinq; Crucigeris Patriarchæ CP. seu ex iis, qui è totâ Græciâ delecti, ut Patriarchæ in rebus Ecclesiasticis à sanctioribus essent consiliis; Crucis figuram ornamenti & distinctionis honorariæ ergo vestibus adsutam gestabant. Claruit anno 1438. quo Patriarcham suum ad Concilia Ferrariense & Florentinum secutus, rebus omnibus gestis aut accitus est, aut se immiscuit. Summus Latinorum hostis, & acerrimus Græcæ libertatis vindex: inter sex tamen pugiles delectus qui pro Græcorum dogmatibus adversùs Latinos decertarent, munus arduum subire noluit; seq; disputantium numero eximi obtinuit. Ipse nihilominus tam præfracto zelo Ecclesiæ suæ causam nutantem datâ quàvis occasione sustentavit; ut Imperatoris, Patriarchæ, & Bessarionis iram experiretur. Sub Concilii exitum subscribere jussus, innumeras nexuit moras, diuq; tergiversatus est; donec Imperatoriis minis territus, morem gesserit, se vi coactum & invitum subscribere priùs protestatus. Domum reversus, cum ob subscriptionem Florentinam se ab omnibus odio haberi animadverteret; Magistratum abdicavit; & negotiis Ecclesiasticis renuncians, ad res in Concilio gestas scripto consignandas se contulit. Extat *Historia Unionis non veræ inter Græcos & Latinos*, seu *Concilii Florentini*, à doctissimo viro, Roberto Creyghtono, postea Episcopo Bathoniensi ac Wellensi, in lucem protracta, & cum notis edita Gr. Lat. *Hagæ-Comitis* 1660. f.

1438. CATHARINA BONONIENSIS, natione Itala, patriâ Bononiensis, sint licèt qui Veronæ natam, Ferrariæ educatam affirment; ex honestâ Vigrorum familiâ, Patre Joanne Ferrariensi, matre Benevenutâ Bononiensi, originem duxit. In Ordinem S. Claræ, quem Ferrariæ professa est, adscita, Bononiam translata est; ut recens exstructo ejusdem Instituti Corporis

poris Christi Monasterio præesset. Claruit anno 1438. quo Revelationes suas scripto consignavit. Vanâ etenim pietatis specie delusa, revelationes sibi divinitus factas esse, crebrasq; mentis illuminationes cœlitùs indulgeri somniavit. Obiit anno 1463. die ix. Martii. Innumeris ferè illius, quæ circumferuntur, Revelationibus haud pauciora post obitum ejus miracula Pontificii affinxerunt. Eam divino Officio coli permisit Clemens VII. Papa; Martyrologio tabulisq; Ecclesiasticis intulit Clemens VIII. Quin & de Canonizatione ejus Consilium sæpe initum fuit. Extat *Liber de Revelationibus sibi factis* Bononiæ 1511, 1536. Venet. 1583. Præter istum, *Rosarium metricum de mysteriis Passionis Christi Domini, & de Vitâ B. Mariæ Virginis*, Latinè: & *Libellum de septem armis necessariis ad pugnam spiritualem*, Italicè: ab eâdem conscripta memorat Waddingus*. Nescio, an in lucem prodierint.

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

* De Scriptor. Ord. Minor. p. 88.

JOANNES DE TURRECREMATA, gente Hispanus, ab oppido natali Torquemado vulgari idiomate dicto, Diœceseos Palentinæ, nomen sortitus; Ordinis Dominicani Monachus in Conventu S. Pauli Vallisoletani. Ad Academiam Parisiensem missus, Theologiæ & Juris Pontificii laureas tulit, & utriusq; scientiam per plures annos docuit. In Hispaniam rediens Monasteriis S. Pauli Vallisoletano, & S. Petri Toletano præfectus est. Anno circiter 1431. ab Eugenio Papâ in Curiam Romanam accitus, & S. Palatii Magisterio donatus, ad Concilium Basileense missus est: ubi contra Hussitas fortissimè dimicabat, & Pontificis partes strenuè tutabatur: à Concilio etiam S. Brigittæ Revelationibus severo examine discutiendis præpositus. Anno circiter 1437. à Pontifice ad Basileenses iterum legatus est; & mox ad Concilium Florentinum revocatus, contra Marcum Ephesium eruditè disputavit. Anno 1439. Presbyter Cardinalis titulo S. Sixti ab Eugenio creatus est: & in Galliam missus, Synodo Bituricensi præfuit. Plurimas pro autoritate sedis Romanæ asserendâ legationes obiit: in quibus omnibus si non votum, saltem famam tulit, summâ prudentiâ ac doctrinâ usus, & rarâ vitæ sanctitate conspicuus. Anno 1450. ad Episcopatum Orensanensem in Gallæciâ evectus, eum mox dimisit, à Nicolao Papa ad Albanum in Italiâ translatus. Anno 1464. Pii II. favore Albanam Sabinensi sede commutavit; & illustri *Fidei Defensoris ac Protectoris* titulo à Pontifice insignitus est. Obiit octogenarius anno 1468. die xxvi. Septembris. Romæ in Cœnobio S. Mariæ super Minervam, quod ipse vivus construxerat, & moriens centies mille aureis ditaverat, sepultus. 1439.

OPERA.

IN Decretum Gratiani Commentariorum Tomi v. prodierunt cum notis ac summis Nicolai Boerii, præsidis Burdegalensis, *Lugduni* 1555. *Venet.* 1578.

Summa de Ecclesiâ & ejus autoritate libris iv. *Lugduni* 1496. *Venet.* 1561.

De Pontificis Maximi Conciliiq; Generalis autoritate ad Basileensem Oratorem Responsio, in Concilio Florentino recitata. Prodiit seorsim *Venet.* 1563. 4°. & habetur Concil. Tom. xiii. p. 1661. usq; ad p. 1719.

Meditationes in figuras, quas Romæ in Templo S. Mariæ de Minervâ ipse poni curavit. *Romæ* 1467, 1473. f.

Expositio omnium D. Pauli Epistolarum. Basil. 1495.

Quodlibetica. Argentinæ 1490.

Commentarius in Psalterium Davidis. Moguntiæ 1474. Venet. 1485. f. *ibid.* 1513.

Sermones de Tempore & de Sanctis. Lugduni 1509.

Tractatus de Aquâ benedictâ contra Petrum Anglicum. *Romæ* 1559.

De veritate Conceptionis B. Virginis Mariæ. Tractatus in xiii. partes divisus. *Romæ* 1547. 4°.

Commentaria in Regulam S. Benedicti. Paris. 1494. Colon. 1575.

Expositio Regulæ S. Brigittæ. Colon. 1628. Ejusdem *Defensorium super Revelationes Cœlestes S. Brigittæ* prodiit inter Brigittæ Opera *Romæ* 1557. f.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. *Salus Animæ, seu Stabilimentum Fidei Catholicæ.* Londini 1509.

Tractatus contra principales errores Mahumedanorum. Paris. 1465. 8°.

Collectio omnium Quæstionum D. Thomæ de Summi Pontificis autoritate. Augustæ 1496. Venet. 1562. Lugduni 1496.

Dissertatio contra Græcos in Concilio Florentino, demonstrans azymum fermentatum indifferenter in Eucharistiâ adhiberi posse: quin & Christum Dominum azymo potiùs consecrâsse; item verbis Salvatoris tanquam formâ, & non aliis, fieri Transubstantiationem. Extat Concil. Tom. xiii. p. 1141.

Prodierunt Turrecrematæ Opera *Augustæ* 1472. Tom. viii. Alia quædam adhuc inedita recenset Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 191.

1440. JOANNES DE LYDGATE, gente Anglus, Patriâ Suffolciensis, Ordinis Benedictini in Cœnobio Buriensi Monachus. Post perlustratas exterarum simul ac patriæ regionum Academias, humaniores literas in Cœnobio suo professus est, & edocendis magnatum liberis operam dedit. Anglicorum suo tempore poetarum princeps, multa patrio idiomate Poemata componendo, multa ex Gallicâ & Italicâ linguis vertendo, maximam sibi famam apud populares suos consecutus est. Ingenium variis metrorum generibus exercuit: & elegantiæ sermonis invigilans, Anglicam linguam incultâ, quâ olim squallebat, barbarie haud parùm defæcavit. Claruit sexagenarius anno 1440. & Buriæ tandem defunctus, inter Cœnobitas suos sepulchrum tenuit. Extant Anglicè *Libri* ix. *de Casibus virorum illustrium* ab Adamo usq; ad Joannem Franciæ Regem ab Anglis in Pictaviâ captum, seu ad annum Christi 1356. quos ex Joanne Boccatio, aliisq; transtulit, *Londini* 1527, 1554. *Historia Belli Thebani* carmine Anglico conscripta. *Londini* ad calcem Chauceri Operum 1687. f. *Poemation de bono consilio*, ibidem p. 569. Habentur MSS. in Bibliothecâ Lamethanâ Opuscula ejusdem varia versu Anglico conscripta, viz. *Quomodo audienda sit Missa. Litania, Bonum Consilium, Oratio ad B. Virginem. Alia ad Deum oratio & Vita B. Virginis Mariæ libris* iv. *Vita S. Edmundi* Regis ac Martyris, carmine Anglico, MS. penes Reverendissimum Primatem, Archiepiscopum Cantuariensem. *Liber de saltu Machabræ*, Londini 1554. *Vita & res gestæ Hectoris*, *Londini* 1614. *Liber metricus in laudem B. Virginis Mariæ*: atq; alia quædam typis Anglicis excusa. Multa etiam Latinè scripsit, Historica, Theologica, Moralia. Omnium utriusq; linguæ Opusculorum Indiculum exhibet Baleus Cent. viii. c. 7. illiusq; pro more exscriptor Pitseus p. 632.

1440. GEORGIUS, TRAPEZUNTINUS quidem origine, in insulâ tamen Cretâ natus anno 1396. Post haustam domi præclaram literarum scientiam Romam profectus est; & aperto ludo, Græcæ Linguæ artiumq; liberalium scientiam summâ cum laude docuit. Singulari doctrinæ famâ excitatus Eugenius Pontifex eum in Aulam evocavit, sibiq; ab Epistolis admovit. Claruit anno 1440. Post Eugenii mortem Alphonsus Rex eum Neapolim accersivit & lauto admodùm stipendio honestavit. Anno 1465. è Cretâ Constantinopolim adnavigans, Andreæ Chii ob Christianæ fidei confessionem à Turcis nuper interfecti Martyrium à nautis Byzantinis sibi narratum accepit; & post biennium Romam redux literis mandavit. Ingravescente ætate, acuto morbo afflictus, postquam convaluit, literarum omnium adeò oblitus fuisse dicitur; ut nec scribere, nec legere potuisset. Quod tamen alii ex summo animi dolore illi contigisse scribunt. Cùm ingenii enim sui monumenta, multorum annorum vigiliis elaborata, lautum aliquod præmium se accepturum ratus, Pontifici obtulisset; misellam centum ducatorum mercedem retulit. Spei igitur frustratæ dolore & avaritiæ Papalis indignatione extra se positus Trapezuntius deinceps delirâsse dicitur, & pecuniam in Tyberis alveum abjecisse, additâ exclamatione, *Periere labores, pereat & ingrata merces.* Obiit nonagenarius anno 1486. Filium reliquit Andream Trapezuntium; qui Patris Defensionem adversùs Theodorum Gazam conscripsit.

SCRIPTA.

SCRIPTA.

Epistola ad Joannem Palæologum Romanorum Imp. quâ eum hortatur, ut spretis Basileensium promissis, Florentiam adnaviget. Prodiit Gr. Lat. cum Simocattâ & Phranzâ à Jacobo Pontano edita *Ingolstad.* 1604. 4°.

Liber de Processione Sp. S. contra Græcos ad Joannem Cuboclesium.

Epistola ad Hieromonachos Cretenses & Sacerdotes de eadem re ; & de unâ sanctâ & catholicâ Ecclesiâ. Habetur utrumq; Opusculum Gr. Lat. apud L. Allat. Græc. Orthod. Tom. i. p. 469.

Expositio in illud, Si volo eum manere, &c. quâ probare nititur S. Joannem nondum obiisse. Prodiit Lat. *Basil.* 1543. 8°. & in Orthodoxogr. p. 1231.

Martyrium Andreæ Chiensis, anno 1465. à Turcis ob constantem fidei Christianæ professionem morte multati. Extat Lat. apud Surium Maii xxii.

De viii. *partibus Orationis Compendium.* Prodiit *Augustæ* 1537. 8°.

Dialectica brevis, Colon. 1530. & Joannis Noviomagi ac Bartholomæi Latomi Scholiis illustrata, *ibid.* 1544. 8°.

Comparatio Platonis & Aristotelis. Venet. 1523. 8°.

Rhetoricorum libri V. *Venet.* 1523. *Basil.* 1522. 4°. *Paris.* 1538. 8°.

Cur Astrologorum judicia ut plurimùm sint falsa. Paris. 1549. 8°. & cum Commentario in Centiloquium Ptolomæi *Colon.* 1544. 8°.

Interpretatio in Ciceronis Orationem pro Ligario. Paris. 1520. *in aliquot alias Ciceronis Orationes,* Basil. 1553. *in Centiloquium Ptolomei* Basil. 1550.

Cæterùm Trapezuntius è Græco in Latinum sermonem *transtulit S. Cyrilli Commentarios in Evangelium S. Joannis, & de Trinitate libros* xiv. inter Cyrilli Opera sæpiùs editos, & seorsim *Paris.* 1514. f. *Plures Homilias Chrysostomi in Matthæum ; Gregorii Nysseni de vitâ Mosis librum,* inter Opera Nysseni *Viennæ* 1527. *Basil.* 1562. *Basilii libros contra Eunomium,* inter Opera Basilii *Antverp.* 1570. *Eusebii de Preparatione Evangelicâ libros* xiv. *Tarvisii* 1480. f. *Rhetoricorum Aristotelis libros* iii. inter Aristotelis Opera *Basil.* 1538. *Venet.* 1560. *Almagesti Ptolomæi libros* xiii. *Basil.* apud Henricum Petri in fol. Quæ vero inter Damasceni Opera *Basil.* 1548. sub Trapezuntii nomine prodiit Historiæ SS. Barlaami & Josaphati versio, antiquioris reverà Interpretis cujusdam fœtus est. Pessimâ autem fide in versionibus conficiendis usus est Trapezuntius, multa de suo addere, nonnulla detruncare, plurima in aliam sententiam mutare, solitus.

Tractatum ejusdem *de Eleemosynâ, de veritate fidei Christianæ,* &c. MSS. memorat Leo Allatius Diatrib. de Georgiis p. 395, &c.

JOSEPHUS, Episcopus Methonensis, gente, saltem sectâ, Latinus, ὁ Ῥωμαίων ἐπίσκοπος apud Methonenses, teste Sguropulo *, licèt Patriarchæ CP. Methonen, dum Italiam anno 1436. navigaret, appellenti assentatus, se à Græcorum partibus stare finxerit. Claruit anno 1440. Scripsit *Apologeticum libellum pro Synodo Florentinâ adversùs Marcum Ephesium.* Extat Gr. Lat. Concil. Tom. xiii. p. 677. In libello isto Josephus se pro quinque Capitibus Synodi Florentinæ *Apologiam* scripsisse memorat. Verùm ista nusquam hodie comparet. 1440.

* Hist. Concil. Florent. Sect. 4. c. 4.

JOANNES, Jacobitarum in Ægypto Patriarcha, claruit anno 1440. quo receptis ab Eugenio Papâ literis & munusculis, Epistolam Pontifici rescripsit ineptissimis assentationibus, Orientalium more, refertam ; & Andream S. Antonii Abbatem Romam legavit. Extat *Epistola* ista Latinè Concil. Tom. xiii. p. 1201. 1440.

NICODEMUS, gente Æthiops, & Abbas Æthiopum Monachorum Hierosolymis ad Sepulchrum Domini degentium, claruit anno 1440. quo ab Eugenio 1440.

SÆC. XV. ab An. Mcdcc. Eugenio Pontifice de obsequio sedi Romanæ præstando interpellatus, Epistolam excogitatissimis blanditiis cumulatam misso oratore ad Pontificem destinavit: se tamen rem tanti momenti inconsulto Rege suo facere non posse præ se tulit. Extat Latinè *Epistola* ista Concil. Tom. xiii. p. 1214.

1440. GREGORIUS MELISSENUS, *Mammas* dictus, natione Græcus, Hieromonachus, Ecclesiæ CP. Pœnitentiarius, & Joanni Imp. à sacris Confessionibus. Anno 1438. ad Concilium Florentinum profectus est, vicarias Patriarchæ Alexandrini partes gerens. Ac primùm quidem adeò contra Latinos excanduit; ut ne Christum quidem Dominum in eorum templis adorare vellet. Postea verò Pontificis auro corruptus, quod nec ipse dissimulavit *, maximus Unionis procudendæ artifex evasit; Protosyncellus seu Primicerius ab Imperatore, apud quem flagranti gratiâ pollebat, in Concilio renunciatus. Anno 1440. deposito Metrophane Patriarchâ CP. qui Bessarioni anno præcedente substitutus, ob subscriptionem Florentinam à Patriarchis Orientalibus collectâ Synodo anathematizatus fuerat; Gregorius ad thronum Patriarchalem evectus est: postquam triginta annos in vitâ monasticâ exegisset. Me quidem nequaquam latet virum minimè ineruditum || contendere, Metrophanem ante captam urbem sede motum non esse, nec Gregorium Patriarchatum unquam obtinuisse. Verùm Phranzæ * authoritas mille conjecturis hâc in re prævalet; qui disertis verbis & Metrophanis depositionem & Gregorii evectionem tradit. Addit Phranza Gregorium post annos aliquot patriarchatum abdicâsse, & Constantinopoli anno 1451. exulis instar, discessisse. Quò se contulerit, haud ita patet. Sunt qui Romam petiisse, ibiq; tandem sepultum miraculis inclaruisse volunt. Sanè Gregorium Patriarchatui non tam cessisse, quàm à Græcis, tanquam Ecclesiæ in Concilio Florentino proditorem, ejectum esse suadet Nicolai Pontificis Epistola ad Constantinum Imp. quâ suppetias oranti præcipit; ut Gregorium ad sedem suam revocet, illiq; reverentiam Pontificali authoritati debitam à populo exhiberi efficiat, nec tanquam abjectum sacerdotem ludibrio esse permittat. Extant à Gregorio scripta, *Apologia pro Synodo Florentinâ* adversus Marci Ephesii Epistolam encyclicam, seu Refutatio istius, Gr. Lat. Concil. Tom. xiii. p. 739. *Oratio seu Epistola ad Alexium Comnenum Imp. Trapezuntinum de Processione Sp. S.* demonstrans, additione illâ ad Symbolum, FILIOQUE, nil innovatum esse: Gr. Lat. apud L. Allatium Græc. Orthod. Tom. i. p. 419. *Alia pro defensione Synodi Florentinæ Opuscula* se scripsisse memorat Gregorius; quæ nondum in lucem prodierunt.

* Vid. Sguropulum Sect. 8. cap. 6.

|| Rob. Creyghtonus Præfat. ad Sguropulum.

* Hist. l. 3.

1440. THOMAS WALSINGHAMUS, natione Anglus, Patriâ Norfolciensis, oppido cognomine non incelebri oriundus, Ordinis Benedictini Monachus in Cœnobio S. Albani, cui Præcentoris munus gessit. Claruit anno 1440. Scripsit *de Rebus Anglicis Historias binas*, breviorem unam, prolixiorem alteram. Illa ab anno 1273. initium sumens, usque ad an. 1422. progreditur. Ista, cui titulus est *Hypodigma Neustriæ* ab irruptione Normannorum anno 1066. usque ad sextum Henrici V. Regis annum, Christi verò 1417. res gestas ordine enarrat. Utraque à Cl. Cambdeno inter Scriptores Anglicos Normannicos editæ sunt *Londini* 1574. f. recusæ *Francofurt.* 1602. f. Præter istæc scripsit Walsinghamus *Auctuarium Polychronici Ranulphi Higdeni*; quod quidem (si Baleo * fides) *habet rarissimas Historias, & à nullo alio scriptas.* Exordium ducit ista Continuatio ab anno 1342. & ad annum 1417. pertingit. Unicum ejus Exemplar MS. vidi, in Bibliothecâ Collegii Gonvilii & Caii, quod tamen in fine mutilum ultra annum 1398. non progreditur. Denique *Henrici* V. *Angliæ Regis*, cujus temporibus vixit, *Gesta* literis consignâsse dicitur.

* Cent. 7. cap. 88.

1440. JOANNES DE ANANIA, *Archidiaconus* vulgò dictus, gente Italus, civitate Bononiensis, Juris Pontificii Doctor celeberrimus, patriæ Urbis Archidiaconus & Professor. Claruit anno 1440. Obiit anno 1455. Extant

Com-

Commentaria in Decretalium libros Mediolan. 1492. 1497. Lugduni 1546. & alibi. *Quæstiones Juridicæ* Lugduni 1572. *Consiliorum volumen*, Lugduni 1540. *Tractatus de Jure Patronatus*. Francofurt. 1581. SÆC. XV. ab An. MCCCC.

JOANNES CAPISTRANUS, natione Italus, Aprutii prope Aquilam Marsorum urbem natus, ex nobili Chiolorum stirpe oriundus, annum 1385. natalem habuit. Bernardini Senensis discipulus & necessarius; Minoritarum Regularis Observantiæ in Conventu Florentino sodalis, atq; Ordinis sui in partibus Cismontanis bis Vicarius Generalis. Maximam sibi concionibus, & eximiâ vitæ sanctimoniâ famam concivit: adeò ut quatuor Pontificibus summis, Martino V. Eugenio IV. Nicolao V. & Callisto iii. gratissimus haberetur. Claruit anno 1440. Inquisitor fidei, & Legatus Apostolicæ Sedis primùm in Italiam, dein in Germaniam missus, de re Pontificiâ præclarè meruit. Per civitates enim & oppida circumforanei ad instar agyrtæ oberrans, in foris & triviis conciones ad plebem habuit; quibus sacram adversùs sedis Romanæ adversarios militiam capessere persuasit. Apud Germanos verò exterasq; nationes, Italici idiomatis ignaros, inconditis gesticulationibus verborum loco usus, auditorum animos miris modis deliniisse dicitur. Conflato itaq; Cruciatorum, quos vocant, exercitui se ducem præbuit; & ad hæreticos ferro flammâq; exscindendos perrexit. In Campaniâ etenim octoginta sex Fratricellorum oppidula combussit. Dein in Germaniam transeuns, Hussitis grave intulit bellum, & effrænis asseclarum suorum zeli beneficio ut plurimùm potiora tulit. Profligatis Bohemis, communi deinceps Christianæ reipublicæ bono operam dedit. Conscriptis enim plusquam centum millibus Cruciatorum, Tauruno, munitissimæ Hungariæ urbi, à Mahomete Turcorum Imperatore obsessæ, anno 1456. suppetias tulit: ubi non solùm milites verbis atque orationibus animavit; sed ipse etiam Crucem vexilli loco Christianis præferens, in primâ acie fortissimè rem gessit; & insignem Turcorum stragem edidit. Obiit Willaci in Diœcesi Quinqueecclesiensi die iii. Octobris, anno 1456. ætatis suæ 71. à Gregorio XV. Beatorum numero ascriptus. 1440.

SCRIPTA.

Tractatus de Papæ & Concilii sive Ecclesiæ authoritate, adversùs concilium Basileense. Extat inter Tractatus Juris *Venetiis* editos 1584. Tom. xiii. part. 1. p. 32.

Speculum Clericorum, seu Sermo ad Clerum in Tridentinâ Synodo Diœcesanâ anno 1439. habitus. Prodiit seorsim cum præcedenti Tractatu *Venet.* 1580. 4°.

De instructione seu *directione simplicium Sacerdotum.*

Defensorium Tertii Ordinis à S. Francisco instituti. Tres istos Tractatus imprimi curavit Antonius Amicius Aprutius. *Venet.* 1580.

Speculum Conscientiæ. Habetur inter Tractatus Juris Tom. i. p. 323.

Tractatus de Canone Pœnitentiali: ibid. Tom. xiv. p. 395.

Tractatus de Excommunicatione; ibid. p. 388.

De Matrimonio, per modum Consilii; ibid. Tom. ix. p. 77.

Repetitiones aliquot in Jure Civili; Venet. 1587.

De Judicio universali, & Antichristo, ac Bello spirituali, Venet. 1578.

De usuris & Contractibus. Venet. 1583.

Alia plura scripsit Capistranus, adhuc inedita; quorum Indiculum exhibet Possevinus Apparat. Sacr. Tom. i. p. 833. & Bellarminus de Script. Eccl. p. 391. præ aliis verò Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 196.

LAURENTIUS VALLA, Patricius Romanus, anno circiter 1315. natus, S. Theologiæ Doctor, & Ecclesiæ S. Joannis Lateranensis Canonicus. Claruit anno 1440. Vir omni humanioris literaturæ genere probe subactus; acris verò ac supra modum mordacis ingenii; qui omnibus minùs Latinè loquentibus dicam scripsit: nec Theologos sui sæculi vanis dogmatibus & 1440.

SÆC. XV. ab An. MCCCC. ineptis argutiis deditos acuto calamo perstringere dubitavit. Censoriâ istiusmodi libertate innumeros sibi inimicos conciliavit; & in his Joannem Fr. Poggium, quocum ferale bellum scriptis commisit. Româ tandem seu sponte, seu Pontificis jussu digressus anno circiter 1443. Neapolim se contulit ad Alphonsum V. Aragoniæ Regem; cui quinquagenario Latinæ linguæ elementa tradidit. Tantum tamen patronum nactus vix rogum, cui à fidei Inquisitoribus addicebatur, evitare potuit. Cùm plurimas enim Ecclesiæ Romanæ traditiones erroris damnare non vereretur; ab aulæ Pontificiæ asseclis ad flammas rogatus est. Id supplicii quidem Alphonsi precibus evasit Valla; scopis tamen in foro cæsus crimen suum luere coactus est. Romam denuò reversus, quorundam amicorum ope Pontificem sibi propitium reddidit; & acceptâ docendi potestate, lauto insuper stipendio donatus est. Obiit anno 1465. Calend. Sextil. ætatis suæ 50. De tanto Critico judicium ferat Erasmus * ὁ κριτικώτατος. *Et quis tam exigui*, inquit, *animi est, cujus pectus tantis invidiæ angustiis concluditur; ut Vallam non & magnificè laudet, & amet quam maximè: qui tantâ industriâ, tanto studio, tantis sudoribus barbarorum ineptias refellit, literas penè sepultas ab interitu vindicavit, prisco eloquentiæ splendori reddidit Italiam: doctis etiam id præstitit, ut posthac circumspectiùs loqui cogantur.*

* Lib. 7. Ep. 3.

OPERA.

Elegantiarum linguæ Latinæ libri vi. Lugduni 1544. 8°. Cantabrigiæ 1687. 8°.

Libellus de reciprocatione Sui & Suus. ibid.

Antidoti in Poggium Florentinum libri iv.

Apologus & actus scenicus in eundem.

Alius in eundem Liber.

In Antonium Raudensem Annotationum libellus. Venet. 1481. f.

Epistola Apologetica ad Alphonsum Regem, adversùs Titum Livium de duobus Tarquiniis.

Invectivarum sive recriminationum in Benedictum Morandum Bononiensem libri ii.

In Bartholomæum Facium Ligurem & Antonium Panormitanum Recriminationum libri iv.

In Bartoli de insigniis & armis libellum ad Candidum Decembrem Epistola.

De Dialectica libri iii. Paris. 1530. Venet. 1499. f.

De ementitâ Constantini donatione Declamatio ad Papam. Prodiit in Fasciculo rerum Expetend. *Colon.* 1535. f. 66. & inter Scriptores de Potestate imperiali,&c. à Simone Schardio editos *Basil.* 1566. f. *Argentorati* 1618. f. seorsim verò *Lugd. Bat.* 1620. 4°.

Apologia pro se & contra calumniatores ad Eugenium Papam.

Annotationes in Novum Testamentum ex diversorum utriusq; linguæ codicum collatione. *Paris.* 1505. *Basil.* 1541. & cum notis Jacobi Revii *Amstelodami.* 1631. 8°.

De voluptate & vero bono libri iii. Basil. 1519. 4°.

De Libero Arbitrio ad Garsiam Episcopum Ilerdensem.

Prodierunt omnia Vallæ Opera, hactenus enumerata, Henrici Petri typis excusa *Basil.* 1540. f.

De mysterio Eucharistiæ Sermo. Argentinæ 1490. 4°.

De gestis Ferdinandi Castellæ & Aragoniæ Regis libri iii. ab anno 1410. ad annum 1415. Prodierunt *Romæ* 1520. f. *Vratislaviæ* 1546. 8°. inter Scriptores Hispanicos à Roberto Belo editos *Francofurt.* 1579. f. Tom. i. ab Andreâ Schotto editos *ibid.* 1603. f. Tom. i. p. 727.

Mitto *Commentaria in Salustium, Emendationes in Livium, Commentaria in Quintiliani Institutiones, versiones Homeri Iliadis, Herodoti & Thucydidis Historiarum, & Æsopi Fabularum Latinas,* aliaq; ejusmodi, unâ plùs vice prælo emissa.

Vita

Vita Aristidis ab eo conscripta MS. habetur in Bibliotheca Augustana. SÆC. XV. ab An. MCCCC. 1440.

FLAVIUS BLONDUS, seu rectiùs inverso ordine *Blondus Flavius*, gente Italus, patriâ Foroliviensis, natus est anno 1388. Humaniorum literarum studio, prout Italorum istius ævi ingenia ferebant, operam non infœlicem navavit. Romam profectus, Cardinalium quorundam favore in aulam Pontificiam accitus fuit, & Eugenio IV. ab Epistolis scribendis admotus, & ab eo ad Venetos unà cum Recanatensi Episcopo mox legatus. Claruit anno 1440. sequentium etiam Pontificum Secretarius usq; ad Pium II. sub quo Romæ pauper admodùm, ut Philosophum decuit, diem obiit anno 1463. die iv. Junii, ætatis suæ 75. relictis quinq; filiis de meliori notâ literatis; quos ex Marganiâ, illustris inter Romanos sanguinis fœminâ, susceperat. Talem de eo censuram fert Joannes Gobelinus*. *Procul Blondus ab eloquentiâ priscâ fuit; neq; satis diligenter, quæ scripsit, examinavit: non quàm vera, sed quàm multa scriberet, curam habuit.*

* Comment. Pii II. Pont. l. 11.

SCRIPTA.

Historiarum Decades iii. (quarum tamen ultima libros xi. complectitur) de rebus in Occidente gestis ab Imperii Romani inclinatione usq; ad ætatem suam, seu ab anno Christi 410. usq; ad an. 1440. Historiam istam (quod in Blondi laudem haud parùm cedit) in compendium redegit Pius II. Pontifex. Prodiit seorsim unà cum Abbreviatione Pii *Venet.* 1484. f.

Romæ instauratæ libri iii. ad Eugenium Papam; quibus qualis suo tempore esset Roma, post crebras devastationes restituta, describit.

Italiæ illustratæ libri viii. quibus Italiæ in xviii. Provincias divisæ urbes & regiones, resq; sequioris ævi maximè notabiles commemorat.

De Venetorum origine & gestis liber, à jactis Reipublicæ fundamentis usq; ad captam à Saracenis Ptolemaidem, seu ab anno Christi 456. ad 1291.

Romæ triumphantis libri x. quibus de veterum Romanorum rebus, religione, Reipublicæ administratione, militiâ, moribus, & triumphis agit.

Prodierunt omnia Blondi Opera *Basil.* 1559. f.

AMBROSIUS CAMALDULENSIS, gente Italus, patriam habuit Porticum Flaminiæ oppidum non procul à Florentiâ situm. Decimum quartum ætatis annum agens, Monachorum Camaldulensium qui eremum quandam inter Apenninos montes incoluerunt, Ordini initiatus est. Vir pro sæculi sui captu eruditissimus, quodq; illâ ætate paucis contigit, utriusq; linguæ peritus. In Græcis Emanuelem Chrysoloram Venetiis docentem audivit; tantoq; studio Græcarum literarum scientiam excoluit, ut à Sguropulo † inter omnes Latinos τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἐπιστημονικώτατος haberetur. Tandem Ordinis sui Abbas Generalis constitutus, claruit anno 1440. Eugenio IV. & Nicolao V. summis Pontificibus inprimis charus; à quibus ad Cardinalitiam purpuram sæpe designatus, dignitate seu sponte seu fatali quadam sorte excidit. Ab Eugenio ad Concilium Basileense legatus, partes Pontificias egregiè propugnavit: nec minùs sedulam in Conciliis Ferrariensi & Florentino operam navavit: in quibus contra Græcorum dogmata acriter disseruit; & coram Imperatore & Episcopis Græcis plùs unâ vice Græcè peroravit. Ex Concilio Ferrariensi Florentiam ab Eugenio missus, ut Concilium isthuc transferre liceret à Florentinâ republicâ obtinuit: quin & eleemosynæ Papali dispensandæ præfectus est, qui nummulos esurientibus apud Concilium Græcis minutatim erogaret. Pactâ tandem utcunq; inter Græcos & Latinos concordiâ, spectatæ Ambrosii eruditioni datum est, ut Unionis ineundæ formulam componeret: ἀνὴρ ποικίλος μὲν καὶ πανοῦργος, ut de eo Sguropulus ||, σχῆμα δὲ προκείμενος εὐλαβείας, οὐκ ἄμοιρος τε τῆς τῶν ἑλληνικῶν λόγων παιδείας, καὶ τῷ Πάπᾳ πιστότατος. *Vir veteratorius & callidus, insignis sanctitatis simulator, nec linguæ nec disciplinarum Græcarum penitùs ignarus, & Papæ fidelissimus.* Obiit valdè grandævus, non sine sanctitatis opinione in Eremo suâ Camaldulensi, 1440.

† Hist. Concil. Flor. Sect. 10. cap. 2.

|| Sect. 7. c. 1.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. vel, ut alii habent, Constantiæ. Vitam ejus fusissimè descripsit Augustinus Florentinus Historiarum Camaldulensium libro 3. à pag. 321. usq; ad finem. Errat verò Labbeus *, cùm Augustinum tribus libris vitam illius descripsisse ait. Scripsit quidem Augustinus de Historiâ Camuldulensi libros tres: Ambrosii verò vita solummodò in Appendice ad librum tertium continetur.

* Dissert. Tom. i. p. 45.

SCRIPTA.

Hodæporicon, seu descriptio itineris Eugenii Papæ auctoritate anno 1431. à se per Italiam suscepti, ut corruptos Monachorum & Virginum claustralium mores emendaret. Prodiit curâ Nicolai Bartholini *Florentiæ ac Lucæ* 1681. 4°.

Unionis formula inter Ecclesias Græcam & Romanam, seu *Definitio Synodi Florentinæ*. Extat Gr. Lat. Concil. Tom. xiii. p. 510.

Palladii Vita S. Chrysostomi, è Græco Sermone in Latinum *versa*. Prodiit versio *Venet*. 1533. & alibi.

Joannis Moschi Pratum spirituale. Lugduni 1617. & cum Græco textu in Auctuario Duceano Tom. ii. p. 1057.

Joannis Scholastici Climax. Venet. 1531.

Manuelis Calecæ libri iv. *contra errores Græcorum*. Ingolstad. 1608.

S. Ephræmi Syri Sermones xix. *Argentinæ* 1509. Extant in Bibliothecâ Cæsareâ *Sermones* xxi. *S. Ephræmi* ab Ambrosio olim *Latinè versi*, & Cosmo Medici (summo ipsius Mæcenati) nuncupati. *Præfationem ad Cosmum*, sanè elegantissimam, exhibet Lambecius Comment. de Biblioth. Vindob. Tom. i. p. 119. Non versionem solùm, sed Præfationem etiam, tacito Ambrosii nomine, expilavit Gerardus Vossius Tungrensis.

Alia multa veterum Patrum scripta Latio donavit Ambrosius, & in his *S. Dionysii Areopagitæ opus de Cœlesti Hierarchiâ*; *S. Basilii librum de Virginitate*; *S. Athanasii contra Gentes*; *S. Chrysostomi libros tres ad Stagirium Monachum*, *Homilias in Matthæum*, & xviii. *alia Opuscula diversi argumenti*; *Vitas Monachorum*, & *S. Gregorii Nazianzeni*; atq; alia plura; quæ quidem ferè omnia diversis locis ac temporibus in lucem prodierunt.

Cæterùm non contemnenda etiam ingenii sui monumenta proprio Marte Ambrosius composuit, viz. *Epistolarum libros* xvi. MSS. in Bibliothecâ S. Marci Florentinâ; *Chronicon Montis Cassini*; *Commentariorum de rebus à se, dum Generalis esset Camaldulensium, gestis libros* ii. *Vitas Sanctorum aliquot*; *Tractatum de Sacramento admirabili Corporis Christi*; *Tractatum contra Græcos de Processione Sp. S. Orationes nonnullas ad Conciliorum Ferrariensis & Florentini Patres habitas*; quodq; nec Bellarminus, nec Pocciancius enumeravit, *Opus contra vituperatores Monasticæ vitæ*, MS. in Bibliothecâ S. Justinæ Patavinâ asservatum, teste J. Tomasino lib. de Biblioth. Patavinis p. 46.

1443. MEFFRETHUS, natione Germanus, Ecclesiæ Misnensis Presbyter, claruit anno 1443. quo Hortulum suum se inchoâsse testatur, Joanne Episcopo Diæceseos Misnensis clavum tenente. Scripsit *Hortulum Reginæ*, seu Sermones de Sanctis, & Dominicales per totum annum in partes Æstivalem & Hyemalem distributos. Prodierunt *Norimbergæ* 1487. f. *Basileæ* 1488. 2 vol. f. Utramq; editionem in Bibliothecâ Lamethanâ inspexi. Cæterùm Meffrethus antiquos Doctores secutus, in Sermonibus de Conceptione B. Virginis eam originali labe immunem non fuisse ausus est docere. Ægrè id tulerunt Operis sui Editores; atq; adeò in priore editione brevis Typographi Admonitio, in posteriore prolixa Fr. Joannis de Lapide, Carthusiani, Doctoris Parisiensis, concionibus istis præmittitur Præmonitio; quâ Meffrethi sententia & assertiones refutantur, & hæreseos arguuntur. Sententiam enim de maculatâ B. Virginis Conceptione antiquitus quidem obtinuisse non diffitetur Carthusianus; verùm post evulgatam ab Academiâ Parisiensi, à Concilio Basiliensi, & à Sixto IV. Pontifice definitionem contrariam, puram putam esse hæresim à Catholicis omnibus repudiandam strenuè contendit.

REGI-

SÆC. XV. ab An. MCCCC.

1444.

REGINALDUS PAVO, Anglicè *Peacock*, natione Anglus, Patria Cambrobritannus, in Collegio Orialensi apud Oxonienses educatus, Doctoratûs insignia tandem accepit. Vir summâ rei Theologicæ peritiâ ac morum probitate conspicuus; quo nomine magno illi Pietatis ac melioris literaturæ Mecænati Humphredo Glocestriæ Duci facilè in notitiam devenit. Illius favore Episcopatum Asaphensem obtinuit anno 1444. ad Cicestrensem translatus anno 1450. Summo animi studio Wicleviftis, quos vulgò *Lollardos* vocârunt, in Ecclesiæ Romanæ sinum reducendis incubuit; cui operi ad extremam usq; ætatem intentus, plurimos tam vernaculo quàm Latino sermone libros edidit. Haud ita tamen partibus Pontificiis addictus quin gravissimos in Ecclesiâ Romanâ tunc passim receptos errores ac superstitiones agnosceret & insectaretur. Lollardis quinetiam adeò non iniquus, ut vivicomburium illis à Clero Anglicano sæpe inflictum vehementer improbaret, mitioribus argumentis & ratione solâ controversiam dirimendam essè ratus. Ecclesiæ Representativæ, seu Papæ, seu Concilii Generalis, infallibilitatem, quæ quidem post habita isto ævo Concilia Constantiense & Basileense in Scholis passim venditari cœperat, acriter scriptis oppugnavit; Ecclesiamq; fidei Articulos definientem & errare posse & revera sæpius errâsse contendit. Alias adhuc opiniones Vir supra communem sæculi sui sortem eruditus ab egregiâ antiquitatis cognitione hauserat, quæ tunc temporis quidem parum notæ, ab omnibus verò jam receptæ, hæreseos suspicionem illi apud indoctos atq; æmulos præsules moverunt. Post Humphredi itaq; Ducis interitum ad Synodum Lamethanam anno 1457. citatus, à Thomâ Bourchiero Archiepiscopo Cantuariensi, Episcopis Wintoniensi, Lincolniensi, Roffensi, ac viginti quatuor inferioris subsellii Theologis hæreseos accusatus est, erroresq; aliquot partim ex scriptis ejus collectos, partim inimicorum fraude confictos, abrenunciare jussus. Palinodiam egit in Templo D. Pauli Londinensi die iv. Decembris ejusdem anni. Quid illi exinde contigerit, parùm constat. Tradunt nonnulli eum in carcere nece clandestinâ sublatum esse, alii in ædibus Episcopalibus ad mortem usq; incarceratum, plures verò in Cœnobium quoddam secessisse, dato illi ex reditibus Episcopalibus exiguo admodum stipendio. Utcunq; parvo illum tempore dignitati suæ superfuisse, inter omnes convenit. Næ verò ludibrium debent nuperi Indicis * Librorum prohibitorum & expurgandorum Hispanici Authores qui Peacocum nostrum Cicestriensem Pseudo-episcopum vocant, & Professorem Oxoniensem Lutheranum fuisse somniant. Certè non alius istius ævi Scriptor Ecclesiæ Romanæ causam majori acumine atq; eruditione contra Wicleviftas egit; utcunq; is fuerit, qui pessimas morum ac disciplinæ corruptelas in Ecclesiam invectas esse dissimulare nollet; & crassiusculas, quæ tunc passim vigebant, superstitiones improbaret.

* Madrit. 1667. fol. p. 865.

SCRIPTA.

De *Fide libri* ii. formâ Dialogi inter Patrem & Filium, Anglicè conscripti, quorum priore fidem Argumentis duntaxat probabilibus, non demonstrativis, niti probat; posteriore S. Scripturam unicam esse fidei Regulam acutè satis disputat. Liber iste posterior, unà cum Excerptis ex priore nonnullis, prolixâ Editoris Præfatione illustratus, in lucem emissus est *Londini* 1688. 4°. Integrum extat Opus MS. in Collegio SS. Trinitatis Cantab. Paucis admodùm ante obitum atq; actam Palinodiam annis Opus istud Peacocus composuit. Siquidem non solùm *Repressoris* (quem anno 1449. evulgavit) à se antehac conscripti inibi mentionem facit; verùm etiam complures, quos sese conscripturum esse in *Repressore* promiserat, libros veluti jamdiu in lucem editos commemorat.

Repressor nimiæ Cleri reprehensionis, Opus inprimis prolixum, ac summo, ut videtur, studio elimatum; quo recepta Ecclesiæ Romanæ dogmata ac ritus adversùs Wicleviftarum objectiones Author vulgari idiomate fusè astruit.

astruit. Integrum Opus in v. partes distribuitur; quarum prima impugnatos à Wicleviſtis ritus generali argumento propugnat; reliquæ singulos ordine tuentur. Primâ itaq; parte Palmariam Wicleviſtarum, qui nil sive dogmatum sive Cæremoniarum, nisi à S. Scripturâ expresse approbatum, recipi voluerunt, objectionem aggreditur: idq; inprimis probandum sumit; nequaquam in id nobis datam esse S. Scripturam, ut illa, quæ naturalis ingenii viribus dignosci possent, revelaret; adeóq; innumera Christianis omnibus necessariò facienda ac credenda esse, de quibus ne verbum quidem habet S. Scriptura; immo potiorem fidei atq; officii Christiani partem è ratione naturali petendam esse. Christianam enim religionem (si Sacramenta excipias) nihil penitus addidisse legi morali; adeoq; totam (si Sacramenta demas) non in S. Scripturâ, sed in ratione naturali primariò fundari. Hinc sequi; quòd legis & rationis naturalis dictatis obtemperandum esset; etiamsi Christus & Apostoli aliquid ipsis contrarium prædicaverint. S. autem Scripturam unicam esse veritatum revelatarum normam ac mensuram, tanquam indubitatum & ab omnibus receptum dogma ubivis supponit; quin & sexcentis ferè locis luculenter asserit. Parte secundâ Imaginum usum, & Peregrinationes religionis causâ susceptas defendit; acutè quidem satis, neq; ineruditè; adeò invitâ tamen veritate; ut absurdas sæpenumero sententias tueri necesse habeat. Ut alia enim ejuscemodi taceam; Judæorum ac Gentilium idololatriæ originem & naturam explicans, tantum paulò ante Christum natum Philosophiæ indies augescentis beneficio veritatis jubar eluxisse prædicat *; ut omnes à Christo nato Gentiles (si pauculos obscuri nominis excipias) idololatriæ crimine penitus immunes fuerint. Inter agendam verò imaginum causam cultum iis exhiberi neutiquam probat; idq; duntaxat licere contendit, ut commemorativa Dei beneficiorumq; ejus ac Sanctorum, nequaquam repræsentativa, signa in Ecclesiis asserventur. Parte tertiâ fundos atq; ampla patrimonia possidere Sacerdotibus Christianis licere probat; & ministrantis culpam jus ministerio debitum non auferre, neq; Laicis decimas illi debitas subtrahendi potestatem conferre, contra Lollardos asserit. Constantini interim donationem, quam Sylvestro Papæ olim factam esse Pontificii crassiores fabulantur, uberrimis validisq; argumentis impugnat †. Parte quartâ diversos sacerdotii gradus in Ecclesiâ necessariò admittendos esse & à Christo institutos fuisse demonstrat contra Lollardos, qui paritatem omnium sacerdotum præoptârunt; neq; alios, præter Presbyteros ac Diaconos, ordines admitti voluerunt. Capite quarto, Petri, ejusq; successorum, Pontificum Romanorum, primatum astruit: & sequentibus, Leges ab Ecclesiæ præsulibus circa res indifferentes rectè condi, & homines ad easdem servandas licitè cogi posse disputat. Nimiam tamen rituum ac cæremoniarum farraginem in Ecclesiam jamdiu invectam esse non illubenter agnoscit; & innumera, quæ exinde orta sunt, mala dolet; quin & librum eâ de re se scripturum esse vovet ‖, utq; voto Deus annuat, precatur. Parte ultimâ singulares & à vulgo Christiano discretas Religiosorum Ordinum vivendi formulas, peculiarem habitum, magnifica ædificia, aliasq; consuetudines tuetur: & Capite tertio, varias Hæreticorum sectas, quæ antiquam Ecclesiam divexarunt, earumq; dogmata recensens, postremo loco Waldenses & Wicleviſtas apponit. Hactenus sex Ecclesiæ consuetudines à Lollardis impugnatas defenderat. Quinq; aliæ pari modo propugnandæ restabant; viz. i. Preces Sanctis oblatæ & communicatio meritorum à Sacerdotibus & Monachis passim venditata. ii. Nimia vasum pretiosorum in Ecclesiis asservatorum multitudo, quæ divendi & in egenos distribui melius possent; & honor imaginibus ac reliquiis Sanctorum datus. iii. Assiduus Sacramentorum usus, maximè verò divinus, qui Eucharistiæ elementis exhibetur, cultus. iv. Juramentorum usus à Clero usurpatus & aliis impositus. v. Pœnarum capitalium & belli usus ab Ecclesiâ approbatus. Quùm verò capita ista aliis in libris fusè pertractârat; ampliùs de iis disserere hîc loci noluit. Integrum Opus MS. pervolvi in Bibliothecâ publicâ Cantab. Class. 4. fig. 3. in fol. E quamplurimis, quæ notari meruerunt, locis bina præ aliis selegi; alterum de Canonicis S. Scripturæ libris, de Sacerdotum

* Par. 2. c. 17.

† Par. 3. c. 12, 13.

‖ Par. 4. c. 9.

cerdotum nuptiis alterum, quæ Latinè versa in Lectorum gratiam subjicerem. SÆC. XV. ab An. MCCCC.

Par. i. c. 19. *Porrò in sui defensionem Historiam Susannæ adversarii producere non debent, Danielis* xiii. *cap. Iste enim locus & Historia non est S. Scripturæ portio, sed apocrypha. Verum autem Danielis liber, quantus quantus est S. Scriptura, in duodecimo capite terminatur, uti Hieronymus interpres testatur.* Atq; iterum par. ii. cap. 17. cùm sententiæ de Idololatriæ origine ab ipso prolatæ Hæreticus objiceret locum Sapientiæ xiv. Authorem istius libri hallucinatum esse affirmat; ac dein subdit: *Iste locus Sapientiæ* xiv. *falsus est; atq; ita credam, integrum mihi est. Liber enim Sapientiæ non est S. Scripturæ liber; nudaq; affirmatio ejusce libri Sapientiæ authoris Scriptorisve, cui nomen erat Philo, nequaquam parem meretur fidem, neq; tantum habet ponderis, quantum S. Scriptura, atq; argumenta superiùs à me hâc de re prolata. ——— Atq; ita quidem mihi videtur fidem* xiv. *capiti Sapientiæ neutiquam in hâc re adhibendam esse. Si cui rudioris ingenii mirum videatur, dictum Sapientiæ librum tam eximium in Bibliis hodierno tempore locum obtinere, quin & pari, atq; alios S. Scripturæ libros, solennitate in Bibliis collocari; illi sic respondeo. Sub Ecclesiæ primordiis paulò post Christi passionem Scripta homines ad Sanctitatem incitantia, rara admodum & pauca erant, si libris ejusdem argumenti ab illo tempore conscriptis conferantur. Postmodum, cum Christiani maximo piorum librorum studio afficerentur, copiâ autem destituerentur, ob devotionem & aviditatem, quâ spirituales doctrinas homines tunc temporis exceperunt, in Biblia sua descripserunt & Philonis librum, qui Sapientia appellatur; & Jesu filii Sirach librum, qui vocatur Ecclesiasticus; aliosq; plures, ob magnam devotionem, quâ Christiani tantæ piorum librorum caritatis tempore in ejuscemodi libros ferebantur; quamvis satis nôrint dictos hosce libros è S. Scripturâ non esse; quod & Hieronymus aliiq; clariùs testantur libros istos S. Scripturæ partem non esse. Prisca verò ista devotio dictos libros in Bibliis collocandi ab omni tempore, quo Biblia à privatis descripta passim habebantur, in hunc usq; diem non cessavit. Exinde tamen istorum librorum authoritas non altiùs, quàm olim, attollitur; nec exempli gratiâ eo usq; exinde ampliari potest; ut argumentis nudâ illorum affirmatione majoribus præponenda sit.*

Par. iii. cap. 15. *Quamcunq; actionem Apostolus aliquis aut Scriptura ejus in morali sacerdotis conversatione usurpari perhibet; istam actionem à sacerdote frequentari rationi non repugnat. Aliter enim Apostolus & Scriptura ejus quiddam rationi contrarium perhiberet; quod nequaquam concedendum est. Ita verò res habet, ut à sacerdote aut alio quolibet Christiano omnia ciborum genera, quantum sufficit, actis Deo gratiis, accipi Scriptura satis approbet; uti patet ex* 1 *Tim. cap.* iv. *Pari modo ista actio, ut sacerdos ex omnibus virginibus sibi uxorem pro lubitu eligat & accipiat (modo nuptias statim post prima uxoris obitum non ineat) atq; liberos gignat, possessiones teneat, familiam habeat, liberos alat & educet, uxorem, possessiones & liberos gubernet, atq; illis prospiciat; ista inquam actio à Paulo, ac pari argumento à cæteris Apostolis, comprobatur. De Paulo res patet ex eo, quod scriptum est* 1 *Cor.* vii. *cap. in initio, ubi ad omnes generaliter Corinthi Christianos, atq; adeò ad sacerdotes non minùs quàm alios verba facit:* 1 *Tim.* iii. *cap. & Tit.* i. *cap. si eo sensu accipiantur, quo Pauli temporibus, & à Pauli ævo ad hunc usq; diem per universam Græciam, intellecta sunt; uti Ecclesia istius praxis demonstrat: quin & secundùm intellectum, quem verbis illis apposuit Ecclesia Occidentalis à Petri ac Pauli diebus ad Augustini usq; tempus; uti sacerdotum in Ecclesiâ Occidentali consuetudo Augustini ævo recepta demonstrat; unà cum Historiâ Tripartitâ ubi de Concilio Niceno verba facit; atq; ipso Augustino, qui Sacerdotum suo tempore uxoratorum mentionem fecit. Negari tamen non potest, Paulum Timotheo Ep.* i. *cap.* v. *consilium dedisse, ut semetipsum castum servaret.*

Cæterùm Operis istius conscripti tempus ex eodem certissimè definiri potest. Parte etiam V. cap. 6. annos ab inchoato inter Anglos & Gallos bello 34. effluxisse sæpiùs dicit; adeò ut anno 1449. scriptum esse necesse sit.

Præter

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

Præter libros supra recensitos scripsit Peacocus alios a semetipso in iisdem memoratos, viz. *Justam Doctorum æstimationem* Latinè, *Justam S. Scripturæ æstimationem* tribus partibus comprehensam Anglicè: *De Religione Christianâ*; *De matrimonio, de implendis* iv. *Tabulis Tractatum*, cujus tertia pars *de usurâ* egit. *De Extensione* iv. *Tabularum*; *De Sacerdotio*; *De Christianæ fidei regulâ*; *Librum de fide*, atque alium *de Sacramentis*, Latinè: *Donatum in religionem Christianam ducturum*; *Donati sequacem* seu Appendicem: *Provocatorem Christianorum*; *De Evangelicis Consiliis*; *Demonstrationem Christianæ fidei*, *De Baptismo*; *De Eucharistiâ*; *Præconem*: *De signis in Ecclesia*, seu *de cultu*; *De Doctrinâ*; *De Ecclesiâ* Latinè. Porrò Par. 3. Repressoris cap. 12. sese librum *de fabulis Legendarum* scripturum esse in se recipit. Par. 4. cap. 2. libros *de Baptismo*, & *Pœnitentiâ*, Latinè; Par. 1. cap. 2. *Logicam* linguâ vulgari in Laicorum usum: ac demum Par. 5. cap. 6. se *Lectionum* è cathedrâ Academicâ habitarum volumen editurum esse pollicetur.

* Cent. 8. cap. 19.

† Eclog. Oxon. Cantab. par. 2.

Alios adhuc recenset Baleus *. Puta, *Defensorem*, *Declaratorium*, *Symbolum*, *Ad Godhardum Minoritam*, *Epistolam*, (quam MS. in privatâ Gualteri Copi Bibliothecâ extitisse prodit Jamesius †) *Divinum Officium*, *Enchiridion*, *De Providentiâ Dei*, *De libertate Evangelii*, *De sæcularium potestate*, *De æqualitate ministrorum*, *De legibus & doctrinis hominum*, *De communione sub utraq; specie*, *Contra mendicitatem impiam*, *De suâ Palinodiâ*. Verùm præter Opera bina primo loco recensita vix alia exstare putem. Edidit quidem Joannes Foxus, unà cum Articulis seu Aphorismis Wiclevianis, Collectanea quædam ex Peacoci scriptis *Argentinæ* 1554. 8°. Libellum autem istum mihi nondum videre contigit.

1444. LEONARDUS DE UTINO, aliis *Bellunensis*, nonnullis *Micensis* dictus, gente Italus, Ordinis Prædicatorum socius, Gymnasii Bononiensis Regens ac Professor, Eugenio IV. Pontifici à sacris Concionibus, & Dominicanorum in Lombardiâ Provincialis, claruit anno 1444. Nec plura de eo constant.

SCRIPTA.

Sermones floridi de Dominicis, & quibusdam Festis, quos Florentiæ prædicavit anno 1435. & Venetiis. Prodierunt *Lugduni* 1496. *ibid.* 1516. 2. Tom. 4°. Iidem forsan sunt *Sermones Aurei* Utinæ 1466. nescio annon & *Sermones Quadragesimales & Dominicales*, Ulmæ 1478. Lugduni 1496. excusi.

Sermones de Sanctis, qui sub ipsa artis Typographicæ incunabula excusi prodierunt anno 1446. absq; loci mentione, *Ulmæ* 1475. *Spiræ* 1479. *Lugduni* 1495. 4°.

Tractatus de locis communibus Concionatorum. Ulmæ 1478.

De Legibus Opus satis crassæ molis. Prodiit *Venetiis* 1473. f.

1444. PETRUS DE PILICHDORF, natione, ut videtur, Germanus, S. Theologiæ Professor, claruit, si ex notâ ad finem libri appositâ conjicere liceat, anno 1444. Scripsit *Librum contra Sectam Waldensium*, qui cum Reinerii Sachoni Opere ejusdem argumenti à Gretsero editus est *Ingolstad.* 1613. p. 201. ubi & pars *Tractatûs contra pauperes de Lugduno* reperitur. p. 279. Habetur utrumq; Opusculum in Bibliothecâ Patr. Tom. xxv.

1444. ANTONINUS, vero nomine *Antonius*, ob pusillam verò staturam *Antoninus* dictus, gente Italus, patriâ Florentinus, Nicolai & Thomasiæ filius, natus est anno 1389. Primâ ætate Juri Canonico Fœsulis operam dedit. Sedecennis Prædicatorum Ordini se adjunxit; & in Conventu Cortonensi cucullum induit, Laurentium Ripafractam præceptorem sortitus. Adultior factus, cùm doctrinæ & pietatis famâ enitere cœperit, Cœnobiis Dominicanorum Cortonensi, Romano, S. Petri Neapolitano, S. Marci Florentino, Senensi, Cajetano, Suessano, & Fœsulano ordine præfectus est. Plures Reipublicæ Florentinæ

Florentinæ nomine legationes adhuc Fraterculus ad diversos principes, maximè verò ad Martinum V. & Eugenium Pontifices, obiit. Tandem Vicarius Generalis Congregationis Neapolitanæ constitutus, anno demum 1446. iv. Id. Februar. Archiepiscopus Neapolitanus ab Eugenio Papâ invitus admodùm renunciatus est. Anno 1447. atq; iterum 1455. Romam à Populo Neapolitano legatus est; ut Nicolao V. & Callisto III. ad Pontificatum evectis fausta precaretur. Obiit die ii. Maii ánno 1459. ætatis suæ 70. in Ecclesiâ S. Marci ingenti Pompâ sepultus. Pius enim II. Papa Florentiæ tunc præsens funeris curandi onus in se suscepit; omnibusq; cadaver ejus, antequam terræ mandaretur, osculatis plenariam septem annorum ac totidem Quadragenarum indulgentiam concessit. Neq; enim sine insigni sanctitatis famâ decessit Antoninus: quin mira de illius pietate, vigiliis, humilitate, ac charitate narrant vitæ ejus Scriptores; miracula verò sine fine sine fronte accumulant. Tantam quinetiam vivus adhuc de se excitaverat sanctimoniæ opinionem Antoninus; ut Nicolaus V. Papa de eo dicere soleret, Antoninum non minùs vivum, quam Bernardinum Senensem mortuum in Sanctorum album referri meruisse. Id tandem in votis habuit Leo X. sed morte præreptus rem Hadriano successori absolvendam reliquit; qui Antoninum Calendario intulit anno 1523. Pietatis certè famam Antonino denegare haud æquum erit: id tamen dicere veritas cogit, eum nullius judicii scriptorem fuisse, qui aniles ac putidissimas fabulas undequaq; convasare solet.

SCRIPTA.

Summa Historialis, seu *Chronicon Tripartitum*, à mundo condito usq; ad annum 1459. ex pluribus Historicis (quos ipse in Præfatione recenset) consarcinatum. Prima pars ab Orbe condito ad Constantinum M. secunda exinde ad annum 1313. tertia exin ad sua usq; tempora producitur. Prodiit *Venet.* 1481. *Norimbergæ* 1484. *Basil.* 1491. & cum notis P. Maturi *Lugduni* 1586. 3. Tom. f.

Summa Theologica, in iv. partes distributa. Prodiit *Memmingæ* 1483. *Argentinæ* 1496. 4. vol. f. *Venet.* 1591.

Summa Confessionalis, Argentinæ 1492, 1499. 4°. Paris. 1516. 8°. Lugduni 1564. 8°. Venet. 1572. 16°.

Annotationes de Donatione Constantini M. Habentur inter alios aliorum Tratatus *Colon.* 1535.

Trialogus de Discipulis Emmaunticis, unà cum Autoris vitâ, ante annum 1500. alicubi typis impressus.

De Virtutibus liber, Noribergæ 1472.

Tractatus de Excommunicatione, *De Interdicto Ecclesiastico*, *De Irregularitate*, *De Suspensione*, & *De Usuris*, reperiuntur inter Tractatus Juris *Venetiis* 1584. editos.

Opera Antonini inedita dabunt Altamura Biblioth. Prædicat. p. 183. & Michael Pocciancius Catalog. Script. Florentin. p. 13.

NICOLAUS V. *Thomas Sarzanus* antea dictus, patriâ Genuensis, vel ex Platinæ mente, Lucensis, humili loco natus, Bartholomæi Chirurgici filius, bonarum literam studio Nicolai Albergati Cardinalis beneficio Bononiæ incubuit. Dein in Curiam Romanam accitus, postquam in disputationibus Ferrariæ & Florentiæ habitis doctrinæ ac prudentiæ famam sibi conciliâsset; ab Eugenio Pontifice in Germaniam legatus est, ut Fredericum Imp. & Imperii Principes à Concilii Basileensis partibus ad Romanæ sedis obsequium revocaret. Fecit id Thomas, & partim disertis orationibus, partim effusis reformationis propediem securæ promissionibus Germanorum animos flexit, & schisma sustulit. Romam anno 1446. reversus, Cardanalitium galerum, & Episcopatum Bononiensem laboris mercedem tulit. Anno 1447. Post Eugenii mortem Pontifex Romanus electus est die vi. coronatus die xix. Martii. Anno 1449. Fœlicem Antipapam à Concilio Basileensi Eugenio deposito ante decennium subrogatum, Frederici Imp. potentiâ atq; armis usus, Papatu se- 1447.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. met abdicare coegit. Abdicanti locum in Cardinalium consessu dedit; & perpetuum Germaniæ legatum constituit. Cæterùm civilibus Italiæ bellis se immiscens, rebus Ecclesiasticis parùm vacavit. Obiit anno 1455. die xxiv. Martii. Summus literarum ac literatorum Patronus; qui quidem omnes ferè sæculi sui viros doctrinà insignes stipendiis ditavit; innumera ferè veterùm Scriptorum monumenta toto orbe conquisita sumptu suo exscribi & in Bibliothecâ Vaticanâ reponi fecit; primusq; omnium artes liberales è Græciâ in Italiam liberalitate suâ postliminiò invexisse visus est. Extant *Epistolæ* vi. & *Avisamenta Oratoribus suis data pro extinguendo Schismate*, Concil. Tom. xiii. p. 1321. *aliæ plures Epistolæ* apud Bzovium ad an. 1447, &c. Waddingum Annal. Minor. Tom. V. & in Bullario Romano.

1448. MAPHÆUS VEGIUS, gente Italus, Patriâ Laudensis, Martini V. Pontificis Datarius, seu Libellorum supplicum Magister, Canonicus Romanus, poeta atq; Orator insignis, claruit anno 1448. Obiit anno 1458. apud Augustinianos sepultus in Sacello S. Monicæ, cujus corpus ex ostiis Tiberinis Romam transferendum olim curàrat. Vir amœniorum literarum scientiâ, Poesi præsertim, insignis; qui, Jovio * judice, *heroico spiritu Maronem fœliciter æmulatus, omnes ferè à mille annis illustres Poetas, nec excepto quidem Petrarchâ laureato, præclarâ cum laude superavit.*

* Elog. Viror. Illustr.

SCRIPTA.

De perseverantiâ in religione libri vii.

De educatione liberorum, & claris eorum moribus libri vi. prodierunt seorsim *Basil.* 1541.

Disputatio Terræ, Solis, & Auri de Præstantiâ disceptantium.

Dialogus de miseriâ & fœlicitate. Prodierunt simul omnia ista Opuscula *Paris.* 1511.

Dialogus Philalethes dictus, sive Veritas invisa & exulans. Lipsiæ 1499.

Antonias, seu de Vitâ S. Antonii Anachoretæ libri iv. versu scripti. *Antverp.* 1559.

De quatuor hominis novissimis Tractatus.

Paraphrasis in vii. *Psalmos Pœnitentiales* versu Elegiaco.

Opera omnia Vegii hactenus recensita habentur in Bibliothecâ Patrum Tom. xxvi. p. 632.

Officium Ecclesiasticum S. Monicæ. Extat inter Officia Ecclesiæ Romanæ.

Liber de significatione verborum in Jure Civili. Vicentiæ 1477.

Æneidos Virgilianæ liber decimus tertius, cum Virgilio sæpiùs excusus.

1448. NICOLAUS, CUSANUS, à vico natali Cusâ ad Mosellæ ripas in Trevirensi Diœcesi sito, dictus, pauperculi cujusdam piscatoris filius, S. Theologiæ & Decretorum Doctor. Primùm quidem, ut nonnulli volunt, Canonicorum Regularium juxta Pennotum sodalis, & Monasterii Wotobergensis Præpositus; dein Archidiaconus Leodiensis, & Decanus S. Florini Constantiensis. Ab anno 1431. Concilii Basileensis authoritatem fortiter propugnavit, editoq; Opere de Concordantiâ Catholicâ Papam Concilio inferiorem esse demonstratum ivit; neq; ipsas Pseudo-Isidori Decretales, quibus tot retrò sæculis Orbi Christiano fucum fecerant Pontifices, convellere ac falsi arguere veritus. Postmodùm verò ad Eugenii Partes anno circiter 1437. deficiens, à Pontifice in Germaniam legatus est; ut Confessiones quorumcunq; audiendo, & à casibus majori etiam Pœnitentiario reservatis absolvendo, nummis Germanos emungeret. Anno 1441. Nuncius Apostolicus ad Conventum Imperii Moguntinum missus est, ut Imperatorem ac principes à Concilii Basileensis obsequio abstraheret; pari in Galliam legatione haud ita diu post perfunctus. Anno 1448. die xx. Decembris Cardinalitiam dignitatem titulo S. Petri ad Vincula à Nicolao V. obtinuit; mox ad Germaniam remissus, ut Monasteria reformaret, Imperii principes ad bellum contra Turcas suscipiendum cieret, & Jubilæum Romæ brevi celebrandum prædicaret. Exin Episcopus

Brixinensis

Brixinensis in Comitatu Tirolensi à Nicolao constitutus, diuturnam cum Sigismundo Austriæ Duce rixam iniit. Noluit enim Sigismundus Cardinales Episcopatus in ditione suâ jure commendatitio possidere. Cusanus ad Callistum Pontificem, qui Nicolao successerat, provocat. Papa Sigismundum excommunicat; & regioni ejus sacra interdicit. Cusanus anno circiter 1459. Brixinum proficiscitur; & à Sigismundo obsessus captusque, grandi auri pondere soluto & remissis Ecclesiæ suæ privilegiis libertatem redemit. Sigismundum quidem Pius papa iterato anathemate ulciscitur: Cusanus tamen sede suâ privatus Italiam repetere necesse habet. Obiit Tuderti in Umbriâ pridie Idûs Augusti anno 1464. ætatis suæ 63. Corpus Romam delatum apud S. Petrum ad Vincula depositum fuit. Vir erat censente Card. Bonâ * *profundæ scientiæ & subtilissimâ exercitatione limatæ.* Eruditionem quidem ejus nullus facilè negabit; constantiam omnes desiderant.

* Notitia Auctor. lib. de Divin. Psalmod. præmissa.

OPERA.

De doctâ ignorantiâ libri iii.
Apologia doctæ ignorantiæ.
De Conjecturis libri ii.
De filiatione Dei.
De Genesi.
Idiotæ libri iv.
De visione Dei.
De ludo globi libri ii.
De Fortunâ.
Compendium seu directio veritatis.
De Possest, sive de Principio rerum omnium *Trialogus.*
De Beryllo.
De dato Patris luminum.
De quærendo Deum,
De veneratione sapientiæ.
De apice Theoriæ.
De Deo abscondito.
D Annunciatione.
Excitationum libri x.
De æqualitate.
De Catholicâ Concordantiâ libri iii. Ex Opere isto excerptus est *Tractatus de Donatione Constantini M.* qui in Fasciculo Rerum Expetendarum prodiit *Colon.* 1535. p. 79.
Epistolarum liber.
De pace fidei.
Cribrationum Alcorani libri iii. Prodierunt unà cum Alcorano *Basil.* 1550. f. & inter alia adversus Alcoranum Opera *ibid.* 1543. f.
De novissimo die.
De Geometricis transmutationibus.
De Arithmeticis complementis.
De Mathematicis complementis.
De Quadraturâ circuli.
De Sinibus & chordis.
De unâ recti curviq; mensurâ.
Complementum Theologicum.
De Mathematicâ perfectione.
Reparatio Kalendarii.
Correctio Tabularum Alphonsi.
Prodierunt omnia Cusani Opera *Paris.* 1514. *Basil.* 1565. 3. Tom. f.
Dialogus de Staticis experimentis. Argentinæ 1550. 4°.

MATTHÆUS PALMERIUS, natione Italus, patriâ Florentinus; Poeta, Orator & Historicus insignis. Claruit anno 1449. quousq; Chronicon suum 1449.

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

suum perduxit. In Concilio tamen Florentino partes non infimas tulit. Dantis Aligerii æmulus librum de Angelis Italico versu conscripsit; in quo cum de rebus divinis parùm cautè locutus deprehenderetur, in hæresis Arianæ suspicionem incidit; cumq; errores suos revocare nollet, temeritatem capite luit, apud Cornam civitatem flammis exustus: quod tamen alii factum negant. Scripsit *Chronicon* ab Orbe condito usq; ad annum 1449. quod cùm Eusebii & Prosperi Chronicis subjungi soleat, non nisi mutilum hactenus lucem vidit, ea sc. pars, quæ Prosperi Chronicon ab anno 444. quo ipse desiit, ad annum 1449. continuet. Integrum interim Palmerii Chronicon penès Laurentium Pignorium Patavinum MS. extitisse fidem facit Vossius *. Prodiit Chronicon dictum unà cum Eusebii & aliorum Chronicis *Basil.* 1536. & alibi. Extat etiam *Vita Nicolai Acciaioli* ab eodem Italicè conscripta, *Firenze* 1588. 4°. Alia quædam ab eo, partim Latino, partim patrio, sermone elucubrata commemorat Mich. Pocciancius †, viz. *Libros* iv. *de Vitâ civili ad Alexandrum de Alexandris, Historiam Pisanam, Epistolas & Orationes complures, & Poema de Angelis:* quæ quidem, quod sciam, nondum prælum subierunt.

* De Histor. Lat. l. 3. c. 7.

† Catalog. Scriptor. Florentin. p. 124.

1450. JOANNES CAPGRAVIUS, gente Anglus, patriâ Cantianus, Ordinis Augustiniani in Cœnobio Cantuariensi Monachus, & post adeptum Oxonii Doctoratûs gradum, provincialis; Humfredo Glocestriæ Duci à sacris Confessionibus, ac summè familiaris. Claruit anno 1450. & inter Theologos ævi sui Anglos principem locum tenuit, in solutos Ecclesiasticorum mores acriter detonare solitus. Obiit Linnæ apud Nordovolgios die xii. Augusti, anno 1464. Edvardo IV. rerum potito, & apud Augustinianos suos sepultus est. Sic quidem Balæus & Josephus Pamphilus. Pitsæus verò, cui suffragantur Vossius & Miræus, illum sub Richardo demum tertio, anno 1484. obiisse prodit. Scripsit *Catalogum* sive *Legendam Sanctorum Angliæ*, quæ typis excusa prodiit *Londini* 1516. f. Historiam istam expilâsse dicitur Capgravius ex ingenti ac pulchro admodum volumine ejusdem argumenti; quod in Bibliothecâ Cottonianâ MS. asservatur. Alia etiam quamplurima partim Historica, partim Theologica, ingenii sui monumenta planè non contemnenda, post se reliquit. Inprimis verò in totam S. Scripturam commentatus esse dicitur. Amplum satis scriptorum illius Catalogum texit Balæus Cent. viii. cap. 1. & ex eo Pitsæus p. 672. ac Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 83. Ex his extant MSS. *Commentarius in Genesin*, in Bibliothecâ Orialensi Oxon. Cod. 20. *in Acta Apostolorum*, in Bibl. Baliolensi Oxon. Cod. 171. *De Symbolo*, ibid. Cod. 172. *Historiam de inclytis Henricis omnibus*, Regibus, Imperatoribus, Scriptoribus, aliisque, ad Henricum VI. Angliæ Regem, MS. in Bibliothecâ Colleg. S. Benedict. seu Corp. Christi Cantab. N. 296. vidi. Habetur eadem, tacito tamen Capgravii nomine, in Bibliothecâ Cottonianâ sub effigie Tiberii A. vol. 8. Extat ibidem MS. sub effigie Vitellii D. 15. num. 4. *Vita S. Gilberti autoris Ordinis Sempringhamii* Anglicè à Capgravio scripta.

Sub Effig. Tiberii E. 1.

1450. THOMAS à KEMPIS, cognomento *Hammerlein* sive *Malleolus*, ex oppidulo cognomine Kempis sive Campis Diœceseos Coloniensis oriundus, Joannis & Gertrudis filius, natus est circa an. 1380. Tredecennis puer Daventriam studiorum ergò à parentibus missus est; ubi Florentium, Fratrum Clericorum Præfectum, præceptorem sortitus est. Post septennium anno 1399. Monasterium Canonicorum Regularium S. Augustini Congregationis Windesimensis in Monte S. Agnetis prope Swollensem civitatem situm petiit: ubi post exactum sub fratre germano Joanne Monasterii Priore tyrocinii quinquennium anno 1406. habitum induit, post aliquot annos Monasterii Procurator & Superior factus. Claruit anno 1450. Obiit grandævus anno 1471. ætatis suæ 92. Vir, si quis alius, pius & devotus; quem tamen nonnullibi, quasi extra se raptum, Enthusiastam agere, & tantùm non delirare dissimulari nequit. De eo Sanctorum cœtui inferendo in Ecclesiâ Romanâ modò cogitari innuit Papebrochius *, qui corpus ejus non sine prodigiis anno 1672. die xiii. Augusti

* Conat. Chronol. ad Catal. Pontif. par. 2. p. 83.

gusti repertum esse narrat; & *ut religioso cultu eum aliquando venerari liceat*, sperandum esse subdit. SÆC. XV. ab An. MCCCC.

OPERA.

Sermones xxx. *ad Novitios Regulares.*

Sermones ix. *ad Fratres.*

Utilissimæ Conciones & Meditationes seu Orationes de Passione Domini, numerò xxxvi.

De Imitatione Christi libri iv. Opus non tam mole, quàm usu & famâ magnum: cujus admirandum, venustum tamen, dictionum zelum, sententiarum pondus, & igneas pietatis scintillas multi multis deprædicarunt. Mihi satis erit insigne Magni Bellarmini * elogium apponere. *Ego certè*, inquit, *ab adolescentiâ, & usq; in senectam hoc opusculum sæpissimè volvi & revolvi: & semper mihi novum apparuit, & nunc etiam mirificè cordi meo sapit.* Libri dignitatem nullus non agnoscit: de Authore verò ferali odio invicem digladiantur Scriptores. Ego sanè memet hisce turbis non immisceo, nec nostrum est tantas componere lites. Aliorum tamen sententias breviter notare Lectori non ingratum fore arbitror. Commune ferè itaq; Codicum pariter ac Typographorum suffragium Thomæ nostro Kempensi Opus istud adjudicat. Receptæ isti sententiæ favet Codex ipsâ Thomæ manu descriptus, qui ejusmodi notam in calce repræsentat. *Finitus & completus anno Domini* 1441. *per manus Fratris Thomæ Kemp. in monte S. Agnet. prope Zwoll.* His accedit styli similitudo, & spectata Kempensis pietas. Verùm ineluctabiles è contra difficultates militant. Præterquam enim quòd notula dicti Codicis calci subjecta Thomam Operis haud tam Autorem quàm descriptorem arguat; quodq; Bonaventura * ex hoc Autore partem Capitis ultimi libri ad verbum citaverit, & illa devoti cujusdam libelli de Imitatione Christi verba esse dixerit: asservatur in Cœnobio Gerardimontensi Codex sine apposito Autoris nomine ante annum 1400. scriptus: aliusq; adhuc antiquior Codex, cui Joannis de Gersen, sive de Gessen, Abbatis Vercellensis (claruit iste ab anno 1230. ad 1245.) nomen præfigitur, in Monasterio Aronensi asservari dicitur, cujus meminit Bellarminus †, aliàs in Kempensem pronus: quin & editionis Venetæ anno 1501. Curatores, cùm Joannis Abbatis nomen præfixerint, ad Codicem ipsâ Abbatis manu scriptum provocant. Posterior quidem difficultas (modò istiusmodi Codices revera extent) nequaquam expugnari potest. Priorem autem enervârunt Kempensis sectarii; dum Collationes supra memoratas Bonaventuræ perperam ascribi contendant, istâ inprimis ratione nixi, quòd Ubertinus de Casalis, Bonaventurâ junior, in illis citatus reperiatur. Hinc ab ineunte usq; sæculo ingens inter Benedictinos, & Canonicos Regulares, à quorum partibus stant Jesuitæ, nata est controversia: illi pro Joanne, isti pro Thomâ, utriq; ut tanti Operis conscripti meritum Ordini suo arripiant, tanquam pro aris & focis pugnant. Pro Benedictinis in arenam descendit Constantinus Caetanus; pro Canonicis Heribertus Rosveydus, & Henricus Sommalius. His utrinq; successerunt ingens gladiatorum numerus, qui Apologiis, Vindiciis, Refutationibus rem egerunt. Nec intra modestiæ fines certamen stetit, conviciis quin & fraude res utrinq; agitur: illi abrasos & immutatos Codicum MSS. titulos conqueruntur; isti effossum Thomæ Operum Indiculum rident. Haud tamen ita sors fœcundæ istius controversiæ tulit; ut intra Thomam Kempensem & Joannem Vercellensem claudatur. Fuere enim, qui, cùm Joannem de Gersen, obscurum Scriptorem, parùm nôrint, nominis affinitate decepti, Opusculum istud Joanni Gersoni, Cancellario Parisiensi, adjudicarunt. Verùm ea sententia dudum apud eruditos exulavit. Aliam init viam nuperus Conjecturæ, *Romæ* anno 1667. editæ, autor: qui expensis utrinq; argumentis, non unum sed plures Operis istius autores fuisse opinatur; ita ut Thomæ quidem Kempensi Compilatoris gloriam relinquat; quartum verò librum Joanni Gersoni indubitanter ascribat; de reliquis autem tribus dubitet, sintne ascribendi Joanni Vercellensi, an Ubertino de Iliâ Casalensi, an Petro Corbariensi: (qui

* De Script. Eccl. p. 387.

* Collat. 7. ad Fratres Tolosates.

† De Script. Eccl. p. 386.

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

(qui Pontificatum Romanum, assumpto Nicolai V. nomine, anno 1328. usurpavit, & post biennium abdicavit): & allato demum Mariani cujusdam Florentini (quem anno 1430. floruisse putat) testimonio, in Petri partes propendet. Argumenta verò ejus diluit, ac Marianum integro sæculo juniorem esse demonstrat Daniel Papebrochius in Conatu suo Chron. Hist. ad Catal. Pontif. par. 2. p. 82. Hactenus de Autore Operis de Imitatione Christi, restat ut editiones aliquot subnectam. Prodiit igitur innumeris ferè vicibus excusum, & in omnes ferè linguas conversum, Anglicè, Germanicè, Gallicè, Italicè, Hispanicè, Bohemicè, Hungaricè, Arabicè, Turcicè, Græcè autem *Augustæ-Vindel.* 1615. Latinè—1485. 8°. *Venet.* 1501. *Antverp.* 1569. 12°. cum Heriberti Rosveydi Vindiciis, *Antverp.* 1621. 8°. *ibid.* 1664. 24°. *Amstelodami* 1679. 12°. *Paris.* 1640. f.

Soliloquium animæ.
Hortulus Rosarum.
Vallis liliorum.
De tribus Tabernaculis.
De disciplinâ Claustralium.
De fideli Dispensatore.
Hospitale pauperum.
Dialogus Novitiorum.
Spiritualia Exercitia Religiosorum duplicia.
Doctrina Juvenum.
De verâ cordis compunctione.
De solitudine & silentio.
De recognitione propria fragilitatis.
Epitaphium seu Enchridion Monachorum.
Manuale parvulorum.
De elevatione mentis ad inquirendum summum bonum.

Alphabetum parvum Monachi in scholâ Christi, seu *Alphabetum Religiosorum.* Prodiit Bonaventuræ ascriptum *Argentinæ* 1495. Trithemius, Possevinus, Sweertius, & editiones nonnullæ id Kempensi ascribunt. Kempensis causam agit Rosveydus, Bonaventuræ Waddingus*, qui tamen Opusculum prologo simul ac Epilogo à Kempensi auctum esse non illubens concedit.

* De Scriptor. Ord. Minor. p. 76.

Consolatio pauperum & infirmorum.
Orationes plurimæ admodùm pia atq; devotæ.
De mortificatione sui ipsius.
De Humilitate.
De Vitâ bonâ & pacificâ.
Vita boni Monachi rythmicè.
Hymni & Cantica valdè pia & spiritualia, numero XX.

De Vitâ Christi ac de Beneficiis ejus Meditationes in IV. partes distributæ. Prodierunt seorsim *Colon.* 1626. 8°.

Vita S. Lidwinæ seu *Lidewigis Virginis*, quæ diem obiit anno 1433.

Vitæ Ven. Magg. Gerardi Magni, & D. Florentii; qui Ordinem Fratrum Clericorum instituerunt.

Vita Discipulorum utriusque, D. *Joannis Gronde*, D. *Joannis Brincherincke*, D. *Luberti Berneri*, D. *Henrici Bruue*, D. *Gerardi Zutphaniensis*, D. *Aurelii Burensis*, D. *Jacobi de Viana*, *Joannis Cacabi vulgò Ceteloci*, & *Arnoldi Schoonhove.*

Epistolæ VI. *admodùm utiles & religiosæ.*

Prodierunt Thomæ Kempensis Opera *Noribergæ* 1494. f. *Paris.* 1520. 1570. f. *Venet.* 1565. 1569. *Antverp.* 1574. 1480. 8°. curâ Henrici Sommalii in tres Tomos digesta *Antverp.* 1607. 4°. 1615. 8°. *Duaci* 1635. 8°.

Chronicon Monasterii S. Agnetis, à Rosveydo editum *Antverp.* 1615. 1622. 8°.

ANTO-

ANTONIUS DE ROSELLIS, natione Tuscus, Patriâ Aretinus, utriusq; Juris Doctor & in Gymnasio Patavino interpres, Eugenii IV. Pontificis Orator ad Concilium Basileense missus, postea verò Frederico III. Imp. à secretis Consiliis. Claruit anno 1450. Obiit senectute vegetâ Patavii 1467, Scripsit insigne Opus, *Monarchiam* dictum, de potestate Imperatoris & Papæ, in v. partes divisum, quod sub Eugenio Papâ ante annum 1440. elucubratum, sub Frederico Imp. post annum 1457. auxit & recensivit. In quo adductis ex S. Scripturâ, patrum scriptis, ratione, & utroq; Jure argumentis probare nititur Pontificem Romanum in temporalibus non præesse; neq; ullam gladii civilis authoritatem, quin nec ullam supra reliquos Episcopos superioritatem habere. Prodiit Opus istud *Venet.* 1483. 1587. & habetur apud Goldastum Monarch. Tom. i. à p. 252. usq; ad p. 556. in Indice Romanensium Expurgatorio legi prohibitum. Extat ejusdem *Consilium Matrimoniale* inter alios Juris Tractatus *Francofurt.* 1580. p. 121.

DIONYSIUS à RICKEL, cognomento *de Leewis*, natione Belga, in oppidulo Ryckel, quod Hasbaniæ municipium est in Diœcesi Leodicensi, honestis parentibus natus, *Doctor Ecstaticus* dictus. In Academiâ Coloniensi bonis literis innutritus, & Magister Artium creatus, anno ætatis suæ 21. Carthusianis Cœnobii Ruremundensis Monachis nomen dedit. Claruit anno 1450. Cardinalis Cusani amicus & necessarius summus. Obiit anno 1471. die xii. Martii, ætatis suæ 69. seu, ut alii habent, 77. *Vir in divinis Scripturis*, inquit Trithemius*, *studiosissimus*; *& continuâ exercitatione peritus: secularis quoq; Philosophiæ non ignarus*; *ingenio subtilis, sermone scholasticus*; *vita & conversatione singulariter devotus*; *adeò ut etiam divinis revelationibus dignus haberetur. Tot ac tanta scripsit*; *ut numero Opusculorum præter Augustinum apud Latinos parem habuerit neminem.* 1450.

* De Script. Eccl. p. 175.

OPERA.

Commentarii in universos S. Scripturæ libros. Prodierunt *Colon.* 1533. vii. vol. f. (in Evangelia *Venet.* 1569. *Lugduni* 1579. *Colon.* 1536.

Enarratio in Hymnos aliquot veteres Ecclesiasticos. Ibid. ad calcem Commentariorum.

Commentarius in libros iv. Magistri Sententiarum. Venet. 1584. Colon. 1535.

Commentarius in S. Dionysii Areopagitæ Opera. Colon. 1536. f.

Summa Fidei Orthodoxæ. Antverp. 1569. Venet. 1572. ii. Tom. 16°.

Dialogion de Fide Catholicâ libris viii. Venet. 1568.

De doctrinâ & regulis vitæ Christianæ libri ii. Colon. 1577.

Monopanton, seu Liber ex omnibus Epistolis S. Pauli secundùm argumenta digestus. *Lugduni* 1547. 16°. *Paris.* 1551, 1631. 8°.

Liber de iv. hominis Novissimis, viz. de Morte, Judicio, Inferni pœnis, & Gaudiis Cœli: in quo docet Animas Purgatorii haud certas esse de ipsorum salute: quo nomine Pontificiis vapulat: & in Indice Expurgatorio gravi censurâ notatur. *Delphis* 1487. 4°.

Colloquium de particulari judicio Animarum. Prodiit unà cum præcedente Opere. *Colon.* 1591, 1598.

Paraphrastica redditio aliquot Operum Cassiani. Colon. 1640.

Enarrationes in Joannis Scholastici Climacem. ibid.

Inflammatorium divini amoris. Colon. 1605.

De arctâ viâ salutis & contemptu mundi Tractatus.

Speculum amatorum mundi.

De gravitate & enormitate peccati.

De Conversione peccatoris Speculum. Bisuntii 1488. 4°.

De fonte Lucis & semitâ Vitæ.

Devotum Præcordiale.

Dialogus

SÆC. XV. ab An. Mcccc. *Dialogus Patroni ad Canonicum.* Prodierunt simul Opuscula ista septem *Lovanii* 1577.

Speculum beatæ vitæ, & humanæ vitæ. Noribergæ 1495. 4°.

Scalæ Religiosorum Pentateuchus. Antverp. 1556. 16°.

Contra Alcoranum & Sectam Mahometicam libri v. Colon. 1533. 8°.

De instituendo Bello contra Turcos, de Generali Concilio celebrando, & contra vitia Superstitionum. ibid.

De vitâ Sacerdotali rectè instituendâ, —— 1614. 8°. Antverp. 1532.

De omnium Ordinum ac statuum Institutione, Prolapsione, & Reformatione. Colon. 1559.

Sermones de Tempore, & de Sanctis. Colon. —— f.

Indiculus Operum à se scriptorum, apud Bzovium ad an. 1471. §. 22.

Revelationes ipsi à Domino factæ, ibid. §. 23, &c.

Hactenùs Dionysii Carthusiani Opera, quæ ad notitiam nostram pervenerunt. Prolixum satis scriptorum ejus Catalogum à seipso concinnatum compendio exhibet Trithemius de Script. Eccl. p. 176. Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 171. Possevinus Apparat. Sacr. Tom. i. p. 476. longè ampliorem verò Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 215.

1450. JOANNES CANALES, gente Italus, Ordinis Franciscani Monachus in Conventu Ferrariensi, S. Theologiæ Doctor, sacrarum juxta ac profanarum literarum scientiâ, inprimis verò elimatâ Philosophiæ Platonicæ notitiâ, insignis. Claruit anno 1450. Borsoni primo Ferrariensium Duci perquam acceptus; à quo ad plurimos Italiæ Principes ablegatus res maximi momenti gessit. Scripsit libros, *de Cœlesti vitâ*; *De naturâ animæ, ejusq; immortalitate, De Paradiso, & animæ fœlicitate*; *De Inferno, & animæ cruciatu.* Prodierunt simul *Venet.* 1494. f.

1450. GULIELMUS VORILONGUS, natione Gallus, Ordinis Minoritarum sodalis, Conventus Dinani alumnus, claruit anno 1450. Tantâ eruditionis famâ, ut cùm acerrima inter Franciscanos & Dominicanos controversia de Sanguine Christi jamdiu mota vigeret; Romam accitus fuerit, qui Ordinis sui partes coràm Pio ii. Pontifice tueretur. Obiit Romæ anno 1464. ad Aramcœli sepultus. Extant ab illo scripta, *Commentarius in* iv. *libros Sententiarum.* Lugduni 1484. Paris. 1503. Venet. 1519. & *Vade mecum,* seu *Repertorium propositionum, quæ sunt contra Scotum, sive Collectaneum quæstionum* iv. *librorum Sententiarum,* Argentinæ 1501.

1450. JOANNES, PLUSIADENUS cognomento dictus, Sacerdotum Primarius, sive Archipresbyter, claruit post Synodum Florentinam, circa annum, ut videtur, 1450. Eundem cum Josepho Methonensi esse suspicatur Allatius lib. de Consensu l. 3. c. 3. §. eò quòd Josephi Libellus pro Synodo Florentinâ adversùs Marcum Ephesium in Codice MS. Bibliothecæ Ambrosianæ Joannis Plusiadeni nomen in fronte gerat: idq; penè pro certo habet Epilog. ad Græc. Orthod. Tom. i. Sanè Græcis sequioris ævi mutato vitæ instituto nomen etiam commutare adeò non infrequens erat; ut idem qui ante Episcopatum Joannes, post susceptas insulas Josephus fuisse non incommodè censeri possit. Verùm si is, quem de Episcopo Methonensi ex Sguropulo supra adduximus, locus de Josepho accipiendus sit (quod quidem videtur) iste Latinus erit, & à Joanne nostro longè alius. Scripsit Plusiadenus *Dialogum* sive *Disceptationem pro Synodo Florentinâ*; quam Gr. Lat. edidit Leo Allatius inter Scriptores Græciæ Orthod. Tom. i. p. 583.

1450. HILARIO, Monachus Græcus, Latinorum pariter sectarius, claruit circa an. 1450. Scripsit, post Synodum Florentinam, *Dialecticam Orationem de pane mystico Græcorum, & Latinorum azymo:* quam Gr. inter Varia sua Divina emisit Jo. Meursius *Lugd. Bat.* 1619. 4°. Gr. Lat. Leo Allatius Græc. Orthod. Tom. i. p. 655.

JOANNES

JOANNES ARGYROPULUS, Patriâ Byzantinus, claruit anno 1450. & deinceps. Captâ à Turcis Constantinopoli, Patriâ exul in Italiam transiit: & ob raram, quâ enituit, eruditionem apud Cosmum Medicem, Florentiæ Principem summo in honore fuit; adeò ut Petro filio & Laurentio nepoti præceptor datus, parentis loco haberetur; & juventuti Florentinæ Græcas literas enarraret. Peste demum Hetruriam devastante, Romam concessit; & Aristotelem publicè explicando, amplum satis sibi stipendium conscivit. Obiit vergente sæculo septuagenarius. Vir præter immodicam ingluviem & bibacitatem, quibus perquam malè audit, nimiâ sui opinione inflatus, & alieni contemptor meriti: adeò ut Ciceronem Græcas nescivisse literas illoto ore jactitare auderet. Præter *versiones Latinas* & *Enarrationes librorum Aristotelis*, quæ typis sæpiùs commissæ sunt; scripsit ad Cosmum Ducem *librum de Processione Spiritûs S. & Concilii Florentini decreto*; à Leone Allatio Gr. Lat. editum Græc. Orthod. Tom. i. p. 400. *Ejusdem Monodia de Joanne Imp. CP. Consolatio ad Imperatorem CP. Liber de Regno, & Comparatio inter Principes antiqui & novi Imperii*, extant MSS. in Bibliothecâ Regis Galliarum. SÆC. XV. ab An. MCCCC. 1450.

MATTHÆUS CAMARIOTA, Patriâ Constantinopolitanus, aliis Thessalonicensis, Sacerdotis cujusdam Græci, qui in clade CP. occubuit, filius; Philosophus & Rhetor eximius; claruit Constantinopoli anno 1453. quo captæ Urbi præsens interfuit. Extat prolixæ *Epistolæ de captâ Constantinopoli* portio insignis, (à Theodoro Zygomalâ in Epistolam suam de Constantinopolitanis periculis & cladibus transcripta) Gr. Lat. apud Crucii Turcogræciam lib. 1. p. 76. Ejusdem *Epitomen in Hermogenem*, & *Rhetoricæ librum*, MSS. extare memorat Jos. Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 491. *Synopsis ejus Rhetoricæ* habetur MS. in Bibliothecâ Augustanâ. Scripsit etiam *Commentarios in Synesii Epistolas* qui olim penes Johannem Zygomalum erant, teste Crucio Turco-Græc. p. 187. *Encomium in tres Hierarchas, Basilium, Gregorium & Chrysostomum*: habetur græcè in Bibliotheca Regis Galliæ, & forsan alibi. Matthæo adhuc nostro deberi videntur Tractatus duo, qui in Bibliothecâ Augustanâ Græcè Manuscripti extant, his titulis insigniti: *Matthæi Monachi & Presbyteri Thessalonicensis de Divinâ Gratiâ & Lumine adversùs eos qui creaturam dixere*; & *Ejusdem Tractatus de iis qui spuria & aliena docent in Ecclesiis*. Prior, forsan & posterior, Tractatus Barlaamitas oppugnavit; qui Lumen Thaboriticum increatum aliquid esse negârunt. 1453. Index lib. MSS. Biblioth. August. p. 27.

DUCAS, cujus prænomen latet, patriâ Byzantius, ex Imperatoriâ Ducarum familiâ oriundus, Michaelis Ducæ nepos, claruit anno 1453. post expugnatam à Turcis Constantinopolim, Lesbum Insulam concessit, & in Dorini Gateluzi, Principis Lesbii, Christiani quidem, Turcorum verò tributarii, aulâ militavit. Anno 1455. à Gateluzo ad Hamzam Turcicæ classis Ducem, ut munera deferret, missus, pacem & amicitiam à Barbaro Lesbiis impetravit. Eodem anno à Dominico Gateluzo Dorini nuper demortui successore Adrianopolim legatus est; ut tributa Mahometi Turcorum Imp. numeraret. Annis sequentibus alias binas ad Turcorum Tyrannum legationes obiit; ac Lesbo à Turcis anno 1462. Summâ perfidiâ expugnatæ superfuit. Scripsit *Historiam Byzantinam* de postremis Imperii Constantinopolitani rebus gestis, ab Andronici Palæologi junioris morte usq; ad captam à Turcis Lesbum Insulam, seu ab anno Christi 1341. ad 1462. præmissis etiam annorum Summis ab Orbe condito usq; ad Andronici obitum. Prodiit Historia ista Gr. Lat. cum versione ac notis Ismaelis Bullialdi, *Paris.* 1649. f. 1453.

GEORGIUS SCHOLARIUS, qui & GENNADIUS, natione Græcus, patriâ forsan Constantinopolitanus, omni literaturæ genere haud vulgariter institutus; Matthæi Camariotæ, si Maximo Margunio fides, discipulus; vir (judice Card. Bonâ *) *linguâ nitidus & ingenio acer*. Pluribus ante Synodum Florentinam annis in Didascalorum Collegia Constantinopoli conscri- 1453. * Notitia Author. lib. de Divin. Psalmod. præmissa.

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

conſcriptus, haud levem apud Joannem Imp. gratiam iniit; ſecretioribus Conſiſtorii Imperialis conſiliis, omnibuſq; de unione cum Latinis ineundâ Senatûs Epiſcoporum conſultis adhibitus. Anno 1438. in Italiam ab Imperatore ductus quaſnam in Concilio Florentino partes egerit, haud ſatis patet. Circumferuntur quidem ſub illius nomine Orationes aliquot ad Synodum Florentinam; quæ Latinorum partibus non ſolùm favent, ſed datâ etiam operâ eas propugnant. Verùm iſtas à maleferiato quodam Latino confictas & Gennadii nomini ſuppoſitas eſſe contendunt Rivetus * & Creyghtonus †. Sanè effuſa Eccleſiæ Romanæ adulatio, & Græcæ contemptus, quibus ſcatent Orationes iſtæ, longè infra ſpectatam Scholarii prudentiam & gravitatem ſubſidunt. Quin nec imbellem prorſus Chalcocondylæ authoritatem, quâ pugnavit Rivetus, Allatius reddidit. Sic enim Chalcocondylas ‖. Eugenius Papa (paulò poſt ſolutam Synodum Florentinam) Conſtantinopolim miſit viros quoſdam doctos *εἰς διάλεξιν ἀφικομένους τοῖς τῶν Ἑλλήνων σοφοῖς, οἳ οὐ προσίεντο τὴν γενομένην σφίσι ξύνοδον κατὰ τὴν Ἰταλίαν, Μάρκῳ τε τῷ Ἐφέσου ἀρχιερεῖ ὡς δὴ τὴν ἀρχὴν πειθομένῳ τῷ τῶν Λατίνων δόγματι τῷ παράπαν, καὶ Σχολαρίῳ τῷ τότε παρ' Ἕλλησι τὰ εἰς σοφίαν ἐνδοκιμοῦντι ὡς μή τι ἐγένετο αὐτοῖς ὠδὶν*, &c. Quamvis, inquam, Rivetus Interpretis Latini errore deceptus, verba iſta: *ὡς δὴ τὴν ἀρχὴν πειθομένῳ τῷ τῶν Λατίνων δόγματι τὸ παράπαν*, quaſi de Scholario pariter ac Marco dicta malè acceperit: quod tantundem tamen eſt, priorem periodum, *τοῖς Ἑλλήνων σοφοῖς, οἳ οὐ προσίεντο τὴν γενομένην σφίσι ξύνοδον κατὰ τὴν Ἰταλίαν*, Scholario non minùs quàm Marco apponendam eſſe ne ipſe quidem Allatius negabit. His adde Phranzæ, & Rhacendytæ authoritatem, qui Scholarium in Synodo Florentinâ Latinis neutiquam acceſſiſſe affirmant: & argumenta, quæ unicum fuiſſe Georgium Scholarium ſuadent: certè optima nobis aderit Orationes iſtas ſi non abjiciendi, ſaltem de iis dubitandi ratio. Utut ſit, Scholarium cum Latinis poſtea ſenſiſſe ſatis ſuperq; conſtat. Anno 1453. captâ à Turcis Conſtantinopoli, in thronum Patriarchalem Urbis tunc vacantem, Laicus adhuc, à Mahomete Imp. evectus eſt; & inuſitatis planè honoribus cumulatus. Illum ſub primis Patriarchatûs auſpiciis à Palatio ad Patriarchalem domum pedes deduxit Tyrannus; & de rebus ſacris diſſerentem non illubenter poſtea audivit. Quinquennium ille ſedi CP. mutato Georgii in Gennadium nomine præfuit; cùm regiminis pertæſus, ſeu quòd pertinax Græcorum adversùs Latinos odium doleret; ſeu quòd de Mahomete ad fidem Chriſtianam perducendo ampliùs ſperare deſiſteret; onus depoſuit, Patriarchatu ſemet abdicavit; & in Monaſterium conceſſit: anno circiter 1460. fato defunctus.

* Critic. Sacr. l. 4. c. 19.

† Præfat. ad Sguropulum.

‖ Hiſt. l. 6.

SCRIPTA.

E*Piſtola ſeu Oratio adhortatoria de unione cum Latinis ineundâ ad Epiſcopos Orientales in Synodo Florentinâ*: in ipſo cujus exordio non leve planè *τῆς νοθείας* argumentum primâ fronte patet. Author enim ſibi veniam præfatur, quòd huic negotio ſeſe non vocatus immiſcere audeat: cùm ex Sguropulo Sole clariùs conſtet Scholarium, etiam antequam à Conſtantinopoli ſolveretur, omnibus Imperatoris ac Epiſcoporum de unione pangendâ conſultationibus admotum fuiſſe.

Orationes aliæ iii. admodùm prolixæ, *ad omnes Synodi Florentinæ Patres.* Extant Orationes iſtæ iv. Gr. Lat. interprete Matthæo Caryophilo, ad calcem Actorum Concilii Florentini, Concil. Tom. xiii. p. 544.

Expoſitio, ſeu *Apologia pro ſanctâ & Oecumenicâ Synodo Florentinâ*, & *Defenſio quinq; Capitum in Concilio contra Græcos definitorum*, viz. de Proceſſione Sp. S. de Sacrificio in Azymo, de Purgatorio, de Fruitione Sanctorum, & de Primatu Papæ. Genuinum eſſe Gennadii Opus negant, ſententiamq; ſuam multis argumentis confirmant Petrus Arcudius & Matthæus Caryophilus, ambo partibus Pontificiis addictiſſimi. Rationes iſtorum aggreditur, & Gennadio Opus prolixè vindicat Leo Allatius de conſenſu l. 3. c. 6. §. 2. Prodiit Lat. *Dilingæ* 1581. 8°. Gr. *Romæ* 1577. & linguâ Græcorum vulgari cum verſione Latinâ *Romæ* 1628. 4°.

Oratio

Oratio ad Joannem Imp. in Synodo Florentinâ, cùm sententiam ejus de unione exquireret Imperator. Habetur Gr. Lat. Concil. Tom. xiii. p. 478. S.EC. XV. ab An. Mcccc.

Oratio brevicula ad eundem Constantinopoli facta, cùm de unione ab illo consuleretur. Gr. Lat. apud Sguropulum Sect. 3. cap. 6.

Confessio, seu *Sermocinatio habita cum Mahomete Turcorum Imp. de rectâ Christianorum fide*: quam in Mahometis gratiam linguâ Turcarabicâ donavit Achmetes Berrhoeæ Prætor. Extat Græcè, Latinè, & Turcarabicè in Crusii Turco-Græciâ lib. 2. p. 110. Gr. Lat. apud D. Chytræum Orat. de statu Ecclesiarum in Græciâ, &c. *Francofurt.* 1583. 8°. p. 173.

Libellus de Articulis fidei ad eundem Mahometem, seu *Dialogus de viâ salutis humanæ*, interrogante Turco & Patriarchâ respondente. Habetur Gr. Lat. in Hæresiologiâ *Basil.* 1556. p. 797. & seorsim à Fuchtenio editus *Helmstadii* 1611. 8°.

Tractatus de Prædestinatione ad Josephum Monachum Thessalonicensem. Græcè à D. Hæschelio editus *Augustæ-Vindel.* 1593. 4°. Gr. Lat. à Fred. Morello post Appendicem Operum S. Basilii *Paris.* 1618. demum à Carolo Libertino Soc. Jesu, novâ versione & Commentariis illustratus Gr. Lat. *Uratislaviæ* 1681. 4°.

Oratio in unum in naturâ, & trinum in Personis Deum. Gr. Lat. ab Aldo Manutio excusa unà cum Damasceni & aliorum Hymnis *Venet.* 1501. 4°.

Extant omnia ista Gennadii Opera (præter Orationes binas ad Joannem Imp.) Latinè in Bibliothecâ Patrum Tom. xxvi.

Expositio literarum in sepulchro Constantini M. excusarum de excidio Urbis CP. & Turcorum imperio. Habetur Græcè ad calcem Chronici Dorothei Monembasiæ Metropolitæ, & Synopseos Historiarum Matthæi Cigalæ, utriusq; excusi *Venet.* 1637. 4°.

Scripsit præterea Gennadius *Responsionem ad argumenta Marci Ephesii de Processione Sp. S.* quam quidem imperfectam ab illo morte prærepto relictam alius quis absolvit: (Bessarion is Cardinalis fuit, si Caryophilo fides) & *Responsionem ad argumentum Græcorum.* Utrumq; Opus MS. extare memorat Leo Allatius de Consensu l.3. c.6. §. 5. qui & alia quædam à Gennadio conscripta, & MSS. etiamnum variis in Bibliothecis asservata memorat Diatrib. de Georgiis p. 400, &c. puta *Librum de Animâ*; *De inani, absurdâ & incompositâ innovatione fidei*; *Canonem in Gregorium Palamam Archiepiscopum Thessalonicensem*, &c. ut multa è Latino in Græcum sermonem ab eodem conversa taceam.

CALLISTUS III. *Alphonsus Borgia* antea vocatus, gente Hispanus, patriâ Catalaunus, Joannis filius. In Gymnasio Ilerdensi bonis literis institutus, Juris utriusq; Doctoratum meruit. Mox Alphonso Aragoniæ Regi à secretis & Epistolis accitus; anno 1429. Episcopus Valentinus à Martino V. Pontifice, ab Eugenio IV. Cardinalis titulo SS. Quatuor Coronatorum anno circiter 1440. creatus est. Anno 1455. Pontifex Romanus electus est die viii. coronatus die xx. Aprilis, decrepitâ jam ætate gravis. Pontificatu inito, Turcis statim bellum indixit, missis ubiq; Legatis Christianos Principes excitavit, Indulgentias amplissimas militaturis concessit: & ut Christianos animaret Festum Transfigurationis D. N. Jesu Christi instituit ac celebrari jussit. Ipse armatis triremibus xiii. Turcorum oras devastavit; & moriens centum & quinquaginta millia numnûm aureorum sacro bello impendenda legavit. Obiit anno 1458. die vi. Augusti. Extant *Epistolæ* iii. Concil. Tom. xiii. p. 1391. *aliæ* ix. inter Æneæ Sylvii Epistolas: & *Officium Transfigurationis* inter alia Ecclesiæ Romanæ Officia. 1455.

NICOLAUS DE ORBELLIS, seu *Dorbellus*, natione Gallus, patriâ Andegavensis, Ordinis Minoritarum Provinciæ Turonensis sodalis, Theologiæ & Philosophiæ Scholasticæ in Gymnasio Pictaviensi Professor. Scoti vindex fortissimus, claruit sub Callisto iii. circa annum 1456. De obitu ejus nil constat. 1456.

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

SCRIPTA.

Commentarius seu *Compendium in iv. libros Sententiarum*, secundùm Doctrinam Joannis Scoti. *Hagenoa* 1503. 4°. *Paris.* 1511, 1517. 8°. 1520. 8°.

Sermones in omnes Epistolas Quadragesimales, Lugduni 1491.

De scientia Mathematicâ liber; Bononiæ 1483.

Commentariorum in libros Physicorum Aristotelis libri viii. *De Cælo & Mundo libri* ii. *De Generatione & Corruptione libri* ii. *In libros Meteororum libri* iii. *in libros Metaphysicorum libri* xii. *in libros Ethicorum libri* x. Prodierunt unà cum præcedenti Opusculo *Basil.* 1503.

Commentarius in libros Aristotelis de Animâ. Basil. 1542.

Logica, seu *Commentarius in aliquot ejusdem libros*, Venet. 1516.

Super Formulâ Petri Hispani libri vii. Venet. 1516. 4°.

Expositio Logicæ secundùm Scoti subtilis doctrinam, Parmæ 1482.

Physicam, & *Ethicam* secundùm ejusdem opinionem se in juventutis usum compilâsse prodit ipsemet Dorbellus præfat. in Comment. super libros Sententiarum.

1457. GULIELMUS HOUPELANDUS, gente Gallus, Bononiæ in Morinis natus, Theologiæ Magisterio in Academiâ Parisiensi donatus est anno 1457. Dein Parisiis Archipresbyter S. Severini Parochiam regendam suscepit, mox Ecclesiæ B. Mariæ Canonicus, & Archidiaconus Briensis. Tandem Facultatis Theologicæ Decanus, obiit anno 1492. die ii. Augusti. Scripsit *Librum de Immortalitate Animæ, & statu ejus post mortem*, variis antiquorum Patrum, sive Philosophorum, sive Poetarum, & Doctorum Catholicorum, & sanctorum virorum sententiis refertissimum. Prodiit iste *Paris.* 1499. 8°.

1457. JACOBUS DE PARADISO, natione, ut videtur, Germanus, Ordinis Carthusiani Monachus, Doctor Erfordiensis. Claruit anno 1457. Scripsit multa; ex quibus impressa prodierunt, *Collectum de septem statibus Ecclesiæ in Apocalypsi mysticè descriptis, & de autoritate Ecclesiæ, & de ejus reformatione* in Antilogiâ Papæ *Basil.* 1555. 8°. p. 462. apud Goldastum Monarch. Tom. ii. p. 1567. & in Appendice ad Fasciculum Rerum Expetend. *Londini* 1688. f. *Tractatus* iii. viz. *de arte curandi vitia, de planctu peccatoris, & de Statu ac officio Ecclesiasticarum Personarum*, Anstelodami 1617. *Tractatus de Animabus à corpore exutis*, Basil. ——. 4. *Liber de veritate dicendâ aut tacendâ* Basil. —— f. teste Simlero Biblioth. Tigurin. p. 321.

1458. PIUS II. *Æneas Sylvius* antea dictus, gente Italus, ortu Senensis, ex illustri Piccolominæorum prosapiâ oriundus, Sylvii & Victoriæ filius, Corsiniani natus est anno 1405. In oppido natali Grammaticam didicit; rei interim familiaris angustiis adeò constrictus, ut omnia ruris officia ob inopiam subire sit coactus. Anno 1423. amicorum subsidio usus, Gymnasium Senense se contulit: ubi poetas inprimis & oratores audivit & perlegit; ac Poemata tam Latinâ quàm Hetruscâ linguâ brevi edidit. Dein Juri Civili operam dedit: anno verò 1431. exorto inter cives gravi bello patriâ recessit; & in Dominici Caprannicæ Cardinalis comitatu Concilium Basileense profectus est: & apud Patres summo in honore ob raram doctrinam habitus; ipse vicissim Concilii partes integro decennio voce ac scriptis strenuè propugnavit. Scriba enim Synodi constitutus, Clericus ceremoniarum, literarum abbreviator, & unus ex Duodecimviris (qui magistratus illic quasi censorius habebatur) sæpe in Concilio peroravit; sæpe inter Collatores Beneficiorum præfuit: crebras legationes obiit, Tridentum semel missus, Constantiam secundò, Frankfordiam semel, in Sabaudiam iterum, Argentinam tertio: ubi crimen admisit, quod ipse adeò non deflet, ut datis ad patrem literis * tantùm non jactitet. Anno circiter 1337. flagrante inter Eugenium & Basileenses aperto schismate, & Pontifice rem fulminibus ac deprivationibus agente, cùm alii metu clàm dilaberentur, alii palàm deficerent, Æneas Synodo constanter adhærendum

* Lib. I. Epist. 15.

dum esse ratus est. *Nos*, inquit †, *cùm nihil haberemus, quod nobis auferri posset, perseverandum putavimus: ne partem, quæ verior nobis apparebat, relinquentes, detrimentum animæ faceremus.* Anno 1439. à Fœlice Papâ secretis admotus est; & paulò pòst ad Fredericum Imp. legatus, laureâ poeticâ ab Imperatore donari, & inter amicos acciri meruit. Anno 1442. à Frederico Basileâ accitus, in aulam Imperatoriam transiit; & Prothonotarius seu Secretarius Imperii factus, & in Senatorium Ordinem cooptatus; necdum tamen Basileenses damnare ausus est; nec Eugenii partibus penitus accessit, sed *neutralibus* adhæsit. Sensim verò in Eugenii partes transeunte Frederico, ipse etiam Æneas sententiam pedetentim mutavit; & postquam in Conventu Ratisponensi, ubi de Schismate tollendo agebatur, Cæsareas vices tenuisset, dupliciq; ad Eugenium legatione perfunctus esset; tandem à Thomâ Sarzano, Apostolico in Germaniâ Legato persuasus, ipse Eugenio collum submisit; & exeunte anno 1446. vel ineunte 1447. à Frederico Romam missus, nationis Germanicæ obedientiam Apostolicæ sedi detulit. Post Eugenii obitum, à Cardinalibus delectus est, qui durante interpontificio conclavi præesset. Episcopatu Tergestino à Nicolao Papâ donatus, Germaniam repetiit; & ab Imperatore inter Consiliarios allectus, gravissima Imperii negotia procuravit. Post quadriennium Episcopatu Senensi auctus, anno 1452. Fredericum Romam, ut coronam imperialem susciperet, profectum secutus, Legatus Bohemiæ omniumq; Austriæ regionum inter redeundum constitutus est. Anno circiter 1456. in Italiam ab Imperatore missus, ut de bello Turcis inferendo cum Pontifice aliisq; Principibus consuleret, Cardinalitiam purpuram à Callisto III. retulit. Post Callisti mortem, anno 1458. Pontifex Romanus electus est die xix. Augusti, coronatus die iii. Septembris. Multa de eo spes concepta fuerat, ductis ab eruditione illius, & uberrimis promissionibus argumentis, Ecclesiam denuò auspiciis ipsius reformandam forè. Verùm ille spem conceptam plurimùm fefellit; editâ Retractationis Bullâ, ea quæ in Concilio contra Eugenium Papam egerat, revocavit; Regesq; & principes inobedientes apertâ vi ad Apostolicæ sedis obsequium redacturum esse palàm præ se tulit; Concilium Papæ subesse debere declaravit; emissâq; Bullâ à Pontifice ad Concilium appellari sub anathematis pœnâ prohibuit; utq; Platinæ & Stellæ de eo verbis utar; *Non Reges, non Duces, non populos, non tyrannos, in se aut Ecclesiasticum quempiam delinquentes, bello, censuris, interdictis, execrationibus persequi priùs destitit, quàm eos ad sanitatem rediisse cognoverit.* Extrema ferè Pontificatûs tempora bello contra Turcos indies ad majora grassentes parando impendit; cúmq; ingentem Cruciatorum militumq; subsidiariorum exercitum conflâsset; & Anconæ classi imponendum deduxisset; lentâ febre ibi correptus obiit anno 1464. die xiv. Augusti. Romam relatus, in Vaticano sepultus est.

† Bulla retract.

OPERA.

B*Ulla Retractationum omnium ab eo olim contra Eugenium Papam in Concilio Basileensi gestorum.* Extat Concil. Tom. xiii. p. 1407.

Commentariorum de gestis Concilii Basileensis libri ii. Prodierunt in Fasciculo rerum expetendarum *Colon.* 1535. seorsim *Basil.* 1577. 8°.

De Coronatione Fœlicis V. Pontificis Maximi liber.

De ortu, regione, ac gestis Bohemorum, seu Historia Bohemica à primâ gentis origine usq; ad annum 1458. Prodiit seorsim *Romæ* 1475. f. *Basil.* 1532, 1575. *Hanov.* 1602. f. *Salingiaci* 1528. *Ambergæ* 1593. 4°.

Abbreviationum Flavii Blondi Historiarum ab inclinatione Imperii usq; ad tempora Joannis xxiii. *Papæ libri* xx. Habentur unà cum Blondi Historiâ *Venet.* 1484. seorsim *Basil.* 1533.

Cosmographia, seu *Historiarum de mundo universo, liber primus*, in quo de Asiâ minori agit, *Parif.* 1534. 8°. *Colon.* 1573.

Europa, seu *Cosmographiæ liber secundus*, in quo sui temporis varias historias complectitur. *Parif.* 1543. 8°. *Colon.* 1573. 8°. & apud Freherum Script. German. *Hanov.* 1602. Tom. ii. p. 37.

In

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

In Antonii Panormitæ Poetæ de dictis ac factis memorabilibus Alphonsi Aragonum Regis libros iv. *Commentaria.* Hanov. 1611. 4°. Wittebergæ 1585. 4°. cum commentariis Jacobi Spiegelii: & *Rostochii* 1590. 4°. studio Davidis Chytræi.

In Triumphum Alphonsi Regis.

In Alphonsum Aragoniæ Regem Oratio.

Epistolarum liber, continens Epistolas ccccxiv. ante Pontificatum ferè adeptum scriptas; quarum nonnullæ justi Tractatus haberi possunt; & inter Opuscula sigillatim à plurimis recensentur, viz. Epistola ciii. quæ est *Triplicis problematis resolutio.* cviii. *Somnium de Fortunâ.* cxi. *De Poeticæ laudibus.* cxiv. *Historia de Euryalo & Lucretiâ se amantibus* (prodiit seorsim *Lovanii* 1479. 4°.) cxxx. *Dialogus contra Taboritas & Bohemos de sacrâ communione sub unâ specie*, anno 1451. scriptus. cxxxi. *Oratio de clade CP. & bello contra Turcas suscitiendo.* clxii. *De clade universalis Ecclesiæ.* clxv. *Descriptio Urbis Viennensis.* clxvi. *De Curialium miseriis.* clxxxvii. *De rebus à se gestis.* clxxxviii. *De Papæ officio & ejus Officialibus.* ccclxix. *Excusatio contra murmur gravaminis nationis Germanicæ.* cccxcv. *Retractatio libelli de duobus se amantibus.* cccxcvi. *De fide Christianorum ad Mahometem Turcorum Regem, & de vanitate sectæ Mahometicæ.* cccxcvii. *Oratio Pii Papæ* ii. *in Concilio Mantuano anno* 1459. *habita.* cccxcvii. *Bulla de profectione in Turcas.* cccxcviii. *Oratio ad Callistum Papam offerendo obedientiam Imperatoris.* cccxcix. *Oratio coram Frederico Imp. in Consessu Cardinalium habita ad eum inducendum ad bellum contra Turcas.* cccox. *De crudeli amoris exitu Guisguardi & Sigismundæ Tancredi Principis Salernitanorum filiæ, Tractatus*, ex vulgari in Latinam linguam ab Æneâ Sylvio conversus. ccccxi. *De vindictâ illatæ violentiæ, quam de se extorsit Lucretia Speculum Romanæ pudicitiæ.* Prodierunt omnes simul Æneæ Sylvii Epistolæ, numero ccccxxxii. *Noribergæ* 1481.& *Lugd.* 1497. Epistolæ & Orationes *Lovanii* 1483.

In Salvatoris nostri Passionem Carmen Sapphicum.

De Liberorum educatione ad Ladislaum Hungariæ & Bohemiæ Regem.

De Grammaticâ ad eundem.

De arte Rhetoricâ & Epistolarum partibus ad Archiepiscopum Trevirensem.

Descriptio de ritu, situ, moribus, & conditione Germaniæ ad Antonium S. Chrysogoni Cardinalem. Romæ 1584.

Prodierunt omnia ista Pii II. Opera ex Officinâ Henricopetrinâ *Basil.* 1571. f.

Tractatus de ortu & autoritate Imperii Romani ad Fredericum Imp. Habetur apud Goldastum Monarch. Tom. ii. p. 1558.

Responsio ad Orationem Oratorum Galliæ in Conventu Mantuano. Extat apud Dacherium Spicileg. Tom. viii. & Concil. Tom. xiii. p. 1773.

Alia ad eosdem Responsio sive Oratio. Concil. Tom. xiii. p. 1765.

Bulla contra Appellationes à sede Apostolicâ ad Concilium, & Decreta ii. *de bello Turcis inferendo*, in eodem Concilio promulgata. Inveniuntur ibid. p. 1801.

Ilias contra Venereos ex Homero. Latinè, *Londini* 1509. cum *Præfatione* in laudem Homeri.

De pravis mulieribus libellus. Argentorati 1507.

Constitutiones Ecclesiasticæ variæ, quæ habentur in Collectione *Romæ* 1579. editâ.

Sermo primus, dum esset Pastor factus, ad populum. MS. in Bibliothecâ Augustanâ.

Historiam de rebus à se gestis, quæ sub Joannis Gobelini, Secretarii sui, nomine prodiit, scripsisse creditur. Plura alia Pii II. Opuscula adhuc inedita recenset Ludovicus Jacob à S. Carolo Biblioth. Pontif. p. 187. quem vide sis.

Scripsisse *Dialogum adversùs falsam donationem Constantini Imp.* produnt Hieronymus, Occalus Catalanus, Joannes Felinus, & Balbus Episcopus, à Labbeo citati Dissert. de Script. Eccl. Tom. ii. p. 228.

JOAN-

SÆC. XV. ab An. MCCCC. 1458.

JOANNES GOBELINUS, Vicarius Bonnensis, & Pio II. Pontifici à secretis. Claruit anno 1458. Veteranus, ut videtur, Curiæ Romanæ aulicus: Martinum enim V. Eugenium IV. Nicolaum V. & Callistum III. se vidisse testatur. Pio Papæ superfuit. Extant sub illius nomine *Commentariorum* de rebus à Pio II. Papâ, seu potiùs de rebus omnibus sub Pii Pontificatu ab anno 1458. ad 1464. totâ Europâ gestis libri xii. Quisnam istorum Autor fuerit, haud satis inter eruditos convenit. Multi in eam propendent sententiam, ipsum Pium eos sub alieno nomine edidisse. Pium sanè autorem fuisse parùm dubito. Mihi potior tamen videtur sententia, Historiam istam à Pio morte abrepto imperfectam fuisse relictam; & à Joanne Gobellino suppletam, revisam, ac publici juris factam. Hæc enim Platina de Pio habet. *Scripsit etiam rerum sui temporis in Italiâ gestarum libros* xii. *quod opus nondum absolutum cum vitâ finivit, vetuitq; publicari, nisi emendaretur.* Quisquis demum fuerit, Author ab origine domus Piccolominææ exordium sumit; & fidem sibi hisce verbis præfatur: *Tu verò, qui hæc aliquando legeris, ita demum boni consule, ut mentienti nihil ignoscas.* Prodiit curâ Francisci Bandini Piccolominæi, Archiepiscopi Senensis, *Romæ* 1584. 4°. & 1589. cum Commentariis Jacobi Piccolominæi *Francofurt.* 1614. f.

1459.

ALPHONSUS SPINA, natione Hispanus, ex Judæo Christianus, Ordinis Franciscani Monachus, & Academiæ Salmanticensis Rector. Claruit anno 1459. Fidei Inquisitoris munus obiisse ipse fidem facit; cum Alfonsum Debeiar, sacerdotem Vallisoletanum à se hæreseos ad Petrum Episcopum Palentinum delatum esse, & ad Palinodiam adactum referat *; non aliâ sanè de ratione, quàm quòd peccatorum confessiones sacerdoti Parochiali potiùs quàm Religiosis Mendicantibus faciendas esse prædicaret. Tandem Episcopatum Orinopolitanum Alfonsus noster obtinuisse dicitur. Prodiit suppresso Autoris nomine *Fortalitium Fidei contra Judæos, Saracenos, aliosq; Christianæ fidei inimicos*, Norimbergæ 1494. 4°. & Gulielmi Totani, Ordinis Prædicatorum, curâ *Lugduni* 1511. Editionis Norimbergensis titulus id per quendam Doctorem eximium Ordinis Minorum anno 1459. in partibus Occidentis conscriptum esse prodit. Ipsemet verò Autor † sese Operi condendo in villâ Vallis Oletanæ anno 1458. incubuisse narrat. Autoris demum nomen indicavit Joannes Mariana ‖, qui Alvari Lunæ, Fontidoniæ Reguli, à Castellæ Rege anno 1453. capite plexi supplicium enarrans, morienti adfuisse refert Alfonsum Spinam, *is qui Fortalitium Fidei edidit, splendido titulo, voce barbarâ, eruditum Opus, & divinarum rerum cognitione præstans.* Hallucinantur itaque qui Thomæ Patriarchæ Barbariensi Opus istud tribuunt; nec minùs, qui Gulielmo Totano id ascribunt, non aliâ forsan ratione fulti, quàm quòd id Totanus prælo iterum excudendum curaverit. Ejusmodi sane Opus est, & communi Eruditorum notitiâ adeò non indignum; ut scopum ac materiam ejus summatim exhibere Lectori non ingratum fore arbitrer. Integram enim Religionis, qualis tunc temporis in Ecclesiâ Romanâ obtinuit, Historiam subministrat; quibus argumentis Ecclesiæ dogmata, seu Romanæ adscititia, seu Christianæ genuina, Hæretici ac Judæi impugnarint, Inquisitores asseruerint, docet; quænam dogmata inter necessarios fidei articulos locum obtinere censerentur, indicat; qualisq; esset fidei Romanæ statera, antequam crassiora dogmata nuperorum Methodistarum fraude fucum induerent, demonstrat. Primo itaq; libro agit de spiritualibus fidelium Christianorum, maximè verò Prædicatorum, armis; de optimâ concionandi methodo, cujus unicum, pariter ac totius fidei fundamentum S. Scripturas ponit *: de nobilitate & præstantiâ fidei Catholicæ; quam Judaicâ lege antiquiorem, nobiliorem, atq; utiliorem esse fusè probat; & prolatis Veteris Testamenti de futuro Messia oraculis, omnia in Christo adamussim impleta esse demonstrat. Aliis tamen, quæ adferre solent Christiani, argumentis putidissimas admiscet nugas, & ex ipso Iesu nomine, quod decantatum illud Tetragrammaton, & Judæis ante Christum natum penitus incognitum fuisse somniat, centena ferè argumenta excudit, straminea sanè, ipsisq; farfari foliis inaniora; quæ tamen demonstrativa esse jactitat.

* Fortalit. Fidei l. 2. Consid. 6. Hær. 5. fol. 61.

† Loc. cit.

‖ De rebus Hispan. Tom. II. l. 22. c. 13. p. 313.

* Consid. 2. fol. 4.

S.E.C. XV. ab An. Mcccc.

ctitat. Neve parum nugacem existimes; se xxii. *Sermones* de miris nominis *Jesu* proprietatibus composuisse testatur. Libro secundo Hæreticos aggreditur; & de Hæreseos definitione, naturâ ac origine multa præfatus, hæreses 14. sæculo demum suo repullulantes enumerat atq; ordine oppugnat. Ex his pars ferè media circa Confessionem & Absolutionem sacerdotalem versatur. Decima indulgentias Episcoporum inutiles esse docet. Undecima orationes pro defunctis *ab existentibus in mortali peccato factas* prodesse negat. Duodecima Purgatorium tollit. Integra ubiq; Hæreticorum argumenta in medium adducuntur; quibus frigidiusculas solutiones Alphonsus subnectere solet. De Confessionis sacerdotalis necessitate verba faciens, eam tempore Ambrosii nondum in Ecclesiâ receptam esse agnoscit; illorumq; sententiam, qui confessiones excipiendi munus Clero Parochiali potiùs quàm Ordinibus Mendicantibus competere censuerunt, tanquam hæresin gravissimam impugnat. De Purgatorio disputans, id à Christi exemplo probare nititur. Animam enim ejus à corpore solutam in Purgatorio usq; ad Resurrectionem triduò incarceratam fuisse contendit; quodque Purgatorium subter terrâ situm sit, incolasque animas pœnâ sensus excruciet, certissimum esse fidei articulum docet. Ultimo loco de Hæresis pœnâ, & Inquisitionis faciendæ ratione agit; ac tandem propositâ istiusmodi quæstione, *An in aliquo casu Hæretici sint tolerandi?* decernit quòd in pœnâ hæresis tria spectari possint; gravitas criminis, ecclesiæ corrigentis charitas, & fidelium utilitas. Quoad primum, Hæretici quamprimùm deprehensi sunt, *magis interficiendi essent, quàm incendiarii aut falsarii.* Quoad secundum, *non statim traduntur exterminio*, sed servato ordine correctionis fraternæ semel aut iterum admonentur. Sin monita respuant; nequaquam diutius tolerandi sunt. Quoad tertium, si Hæretici errorem suum palàm defendant, & in conventicula secedant; *tunc absque alia dilatione vel inquisitione exterminandi sunt.* Tertio libro Judæorum argumenta contra fidem Christianam exhibet. Horum plurima genuinis Christianæ religionis articulis adversantur; fortiora autem contra peculiares Ecclesiæ Romanæ articulos militant. Vicesimo quarto enim argumento *contendit Judæus probare, quòd Christiani sunt ydolatræ; quia adorant sacramentum altaris, & propter venerationem imaginum. Dicunt enim Judæi, quòd Christiani sunt pessimi ydolatræ, adorantes Christum purum hominem tanquam Deum; & quod pejus est, hostiam de frumento ab eis formatam & coctam adorant sicut Deum, quòd est derisibile; & postea comedunt, quod est horribile. Adorant etiam imagines opera manuum hominum. Illud autem est contra legem Dei, Deut.* vi. &c. Consideratione sextâ quamplurima impossibilia in Christianâ lege doceri Judæus contendit. *Decimum Impossibile est, quòd in sacramento altaris est verum corpus Christi; cùm locutus sit Christus signativè, & non realiter, dicens, hoc est corpus meum.* xi. *Impossibile est, quòd corpus Christi sit in sacramento altaris per miraculum, cùm ad oculum non apparet.* xii. *Impossibile est, quòd corpus Christi incipiat esse in altari; quia nec per motum localem nec per conversionem alterius in ipsum.* xiii. *Impossibile est, quòd corpus Christi sit integrum, & quòd caro & sanguis manent in locis separatis sub speciebus panis & vini.* xiv. *Impossibile est, quòd corpus Christi in tam parvâ hostiâ continetur, cùm majus in minori non capiatur.* xv. *Impossibile est, quòd unicum corpus Christi sit simul in diversis altaribus; cùm non possit unum corpus simul esse in diversis locis.* xvi. *Impossibile est, quòd caro Christi & sanguis sint sub speciebus panis & vini; cùm sit impossibile duo corpora simul esse in eodem loco; sc. substantiam panis & vini cum carne & sanguine Christi; cùm illa accidentia, ut dicunt, non sint per se, nec in aere, nec in carne & sanguine Christi, sed subjectivè in substantia panis & vini.* xvii. *Impossibile est, quòd in sacramento altaris sit corpus Christi incorruptibile; cùm possit putrefieri & à muribus comedi.* xviii. *Impossibile est, quòd corpus Christi sit in sacramento; cùm illud frangatur in partes, nonnisi substantia autem frangi possit.* xix. *Impossibile est quòd istud sacramentum sumatur & non consumatur.* xx. *Impossibile est, quòd qui manducat partem hostiæ istius sacramenti, manducet totum Christum; cum omnis Pars minor sit toto.* xxi. *Impossibile est, quòd aliquando accidit, quòd una Pars istius sacramenti manet in altari, & altera cadit in terram &*

& pedibus conculcatur. Id autem de Deo dici est impossibile; cùm Deus non possit cadere nec pedibus conculcari. xxii. *Impossibile est, quòd si esset Deus ille Christus vester, qui est in Sacramento, cùm cadit in terram, elevaret se, & non demitteret etiam se à malis & immundis sacerdotibus tractari.* xxiii. *Impossibile est, quòd in illo sacramento sit verus Deus, ideò quòd descendat in stomachum & ad loca digestionis, cùm sumitur.* xxiv. *Impossibile est, quòd in illo sacramento sit verum corpus Christi per miraculum quotidie.* Fusè Judæus singula impossibilia totidem capitulis persequitur; quibus ficulnam aliquam responsionem Alfonsus utplurimùm adnectit: non raro autem contrarias Judæorum ac Hæreticorum responsiones apponit; quibus ipse ne verbulum quidem solet subjungere. Reliquus iste liber de Judæorum sævitiâ atque odio in Christianos, de variis eorundem fatuitatibus, infortuniis, excidio Hierosolymitano, Judæorum è Provinciis Christianis expulsione, pœnis, futurâ conversione, & Antichristi adventu agit. Quartus liber Mahometi originem, vitam, sectam, & nugacem doctrinam depingit, variisq; argumentis impugnat; & institutâ fidei Christianæ ac Mahometicæ collatione utriusq; concordiam ac discordiam demonstrat. Octavâ Consideratione Saracenus contra fidem Christianam disputare fingitur: & inter alia, nonum argumentum *contra imagines, quæ habentur in ecclesiis*, profert. *Saraceni enim cum Judæis insultantes contra nos, dicunt hæc nobis non licere, quod facimus contra divinum preceptum*, Exod. xx. Deut. xxviii. *&* Levit. xxvi. *Deridunt etiam Christianos, quòd effigiant Deum*, &c. Reliquo libro de Mahometanorum ac Christianorum bellis à Mahometi morte ad sua usque tempora Historiam contexuit. Quintus liber, frivolum satis argumentum nactus, de Dæmonum essentiâ, ordine, differentiâ, regimine, ferali contra fidem Christianam odio, præstigiis, potestate, habitatione, & tormentis agit.

S.EC. XV. ab An. MCCCC.

JACOBUS PICCOLOMINÆUS, gente Italus, patriâ Lucensis, Caroli & Leonardi Aretinorum in poeseos ac eloquentiæ studio discipulus. Postquam animum literis probè excoluisset, Romam venit, & Cardinali Firmano ab epistolis inserviit, Nicolao V. thronum Pontificalem tenente. Post obitum Nicolai Callisto iii. à secretis fuit; eodemq; munere apud Pium II. gentilem suum perfunctus est, cui inprimis dilectus & familiaris erat. Claruit anno 1460. quo Episcopus Papiensis à Pio creatus est; & vigesimo post mense in Cardinalium numerum titulo S. Chrysogoni allectus. Anno 1487. Presbyter Cardinalis esse desiit, & Episcopus Tusculanus audire cœpit. Obiit apud Cryptas Laurentianas lacus Vulsiniensis, III. Id. Septembr. anno 1489. ætatis suæ 57. Romæ apud Augustinianos sepultus. Scripsit *Commentariorum de rebus toto Orbe per quinquennium gestis libros* vii. Eos exorditur à Pii II. contra Turcos profecturi ad Anconam itinere; & in Joannis Carvagiali, Cardinalis S. Angeli morte finit; adeoque ab anno 1464. ad 1469. deducit. Prodierunt unà cum Gobelini Commentariis *Francofurti* 1614. f. Extant ejusdem *Epistolæ* DCCLXXXII. ab anno 1462. ad an. 1489. exaratæ. Editæ sunt *Mediolani* 1521. Prodiit verò utrúmq; simul Opus *Mediolani* 1506. f. & *Francofurti* 1614. f. Ex commentariorum illius libro sexto edita habetur *Historica narratio de Hussitis, & Georgio Pogiebrachio Bohemiæ Rege*, Hanoviæ 1602. 1460.

ANDRÆAS BARBATIUS, seu *Barbatias*, aliàs *Andreas de Bartholomæo*, gente Siculus, civitate Mastanensis, Juris utriusq; Professor, Joannis de Imolâ discipulus, & in arte suâ celeberrimus; adeò ut *Monarcha Legum* passim appellaretur. Claruit anno 1460. Decrepitâ ætate jus Bononiæ edocere cœpit; ubi cùm procaci receptas opiniones convellendi studio abriperetur, *Deliri Senis* nomen meruit. Obiit Bononiæ apud S. Petronium sepultus. 1460.

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

SCRIPTA.

Lectura in Clementinas. Parif. 1517.

Commentaria in tres priores libros Decretalium. Venet. 1511.

Confiliorum volumina iv. Venet. 1516.

Additiones ad Baldum Ubaldum in Codicem Digestorum, Feuda, & Infortiatum. Lugduni 1545.

De præstantiâ Cardinalium Tractatus ad Cardinalem Bessarionem. Extat in Tractatu Tractatuum *Venet.* 1584. Tom. xiii. par. 2. p. 63.

Tractatus de Cardinalibus & Legatis à latere. ibid. p. 131.

Tractatus de Testibus. ibid.

Repetitiones variæ. Papiæ 1496. Lugduni 1553. Venet. 1587.

1460. GREGORIUS DE HEIMBURG, natione Germanus, Juris utriusq; Doctor, & Æneâ Sylvio * judice, *inter Germanos scientiâ juris ac facundiâ facilè princeps*; authoritatis Pontificiæ, si quis unquam alius, hostis juratissimus. In Concilio Basileensi præsens, Papæ primatum viriliter oppugnavit: summamq; cum Æneâ Sylvio amicitiam contraxit. Mox Noribergam à civibus accitus, Syndicatûs munere per triginta annos summâ cum laude perfungebatur. Anno 1460. Sigismundo Austriæ Duci à pontifice recèns excommunicato Advocati vices obiit: illiusq; nomine ad proximum Concilium Generale appellavit: nec his contentus ipsam Romanam sedem è fundamentis convellere, editisq; libellis, *Synagogam, Babylonem* & *Meretricem Babylonicam* appellare non veretur. Hinc in rabiem actus Pius Pontifex, veteris amicitiæ obliviscitur, & exeunte anno Gregorium diris devovet: scriptâq; ad Norimbergenses epistolâ, ipsum civitate ejici, bonaq; ejus in fiscum redigi jubet. Gregorius à Pontifice ad Concilium appellat; & in Bohemiam se recipiens, Pii minas ridet. Postea à Dithero Archiepiscopo Moguntino in Germaniam revocatus, diem in pace obiit; illudq; Paulinum * tumulo suo inscribi jussit, *Non judicabit me humana dies.*

* Comment. in dict. & fact. Alfonsi Reg. l. 3. §. 5.

* 1 Cor. iv. 3.

SCRIPTA.

Admonitio de injustis usurpationibus Paparum Romanorum ad Imperatorem, Reges, & Principes Christianos; sive *Confutatio Primatûs Papæ.* Extat apud Goldastum Monarch. Tom. i. p. 557.

Appellatio Sigismundi Ducis ab excommunicatione Pii ii. *Papæ ad Concilium generale & liberum, cum scholiis in Pii* ii. *Breve de excommunicatione Sigismundi, & sui*: seu *Sigismundi Ducis processus contra papam.* Tom. ii. p. 1576.

Appellatio ad Concilium generale à Bullâ Pii ii. *Papæ contra se emissâ.* ibid. p. 1592.

Apologia contra detractationes & blasphemias Theodori Lælii Feltrensis Episcopi. ibid. p. 1604.

Invectiva in Nicolaum Cusanum Cardinalem Papalis plenitudinis defensorem. ibid. p. 1626.

Prodierunt seorsim Opuscula ista *Francofurt.* 1608. 4°. tria priora in Antilogiâ Papæ *Basil.* 1555. 8°. & in Appendice ad Fasciculum Rerum Expetend. *Londini* 1688. f. p. 114.

1460. THEODORUS LÆLIUS, natione Italus, Referendarius Apostolicus, & Episcopus Feltrensis, seu Tarvisinus. Claruit anno 1460. Ad Cardinalitiam dignitatem à Paulo II. designatus, Romæ obiit anno 1464. antequam purpuram acciperet; in Ecclesiâ S. Mariæ Novæ sepultus. Scripsit *Replicam*, seu *Confutationem Appellationis Gregorii Heimburg à Pii* ii. *Bullâ contra se emissâ ad Concilium generale*, conviciis & dicteriis refertissimam. Extat illa apud Goldastum Monarch. Tom. ii. p. 1595. & inter Heimburgii Opuscula *Francofurt.* 1608. 4°. *Orationes* ejusdem *duas pro Pio* ii. alteram ad Venetiarum Ducem,

Ducem, alteram ad Francorum Regem, MSS. in Bibliothecâ Card. Sirleti olim asservatas memorat Ludovicus Jacob. à S. Carolo Biblioth. Pontif. par. 2. p. 443.

HENRICUS GORCOMIUS, sive *Gorichemius*, natione Belga, patriâ Hollandus, de vico natali cognomen traxit, Theologus & Philosophus insignis, Academiæ Coloniensis Vice-Cancellarius, claruit anno 1460. Extat *Tractatus de superstitiosis quibusdam Casibus seu Ceremoniis Ecclesiasticis*, Coloniæ 1503. 4°. *Lugduni* 1621. 8°. *Opus de celebritate Festorum*, ibid. *Conclusiones & Concordantia Bibliorum ac Canonum in libros Magistri Sententiarum*, additis Summariis, & erroribus Magistri Parisiis & in Angliâ damnatis. *Colon.* 1502. *Basil.* 1513. *Venet.* 1506. *Commentarus in libros Aristotelis de Cœlo & Mundo*, typis Quentelii anno 1501. *Quæstiones Metaphysicæ de Ente & Essentiâ*, ibid. 1502. Plurima ejusdem Opuscula inedita recensent Valerius Andreas Biblioth. Belgic. p. 353. & Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 328. Deniq; Petri Lombardi, & Aquinatis Sententias, additis titulis & conclusionibus, Gorcomius edi curavit *Basil.* 1492. f. *Argentinæ* 1489. 1460.

GEORGIUS, aliis GREGORIUS, HERMONYMUS sive *Charytonimus*, Spartiata Monachus, post expugnatam Constantinopolim in Galliam se recepit, & in Academia Parisiensi Græcas literas publicè docuit annuo stipendio eo nomine donatus, claruit anno 1460. præcipuè vero sub Sixto IV. Pontifice, cui admodum familiaris erat, ab eo in Angliam anno 1476. legatus, ut Archiepiscopum Eboracensem ab Edwardo Rege carceri inclusum intercessione suâ liberaret. Extat Gennadii Scholarii libellus *de vita salutis hominum*, ab eo Latinè versus in Hæresiolog. *Basil.* 1556. f. p. 797. *Mahometis vita* ab illo Lat. reddita unà cum aliis *Basil.* 1541. 8°. *Demonstratio, Christum esse Filium Dei, & Deum*, Gr. Lat. cum Cyrilli, Damasceni, & Pselli opusculis *August. Vind.* 1608. 8°. *Monodia in obitum Georgii Gemisti* in Bibliothecâ Augustanâ MS. asservatur. Vid. Indicem Codicum MSS. Bibliothecæ istius p. 90. 1460.

GEORGIUS CODINUS, natione Græcus, *Curopalates* dictus; id verò an officii sui, an familiæ nomen, prorsus incertum est. Nec incerta minùs illius ætas, Miræus illum ad annum 1081. refert, crasso sanè errore; cùm Codinus * Andronici Palæologi junioris, & Joannis Cantacuzeni Impp. disertè meminerit. Propiùs veritatem attigit Gretserus, qui Codinum Cantacuzeno Imp. supparem facit. Iste tamen integro saltem sæculo aberravit. Post expugnatam enim à Turcis Constantinopolim scripsit Codinus; quippe qui Urbem sub Constantino Palæologo Imp. ab impiis Agarenis anno Mundi 6961. (viz. Christi 1453.) captam esse; atq; Imperatorem gloriosâ morte occubuisse narrat †. Anno igitur 1453. superior non fuit; neque, ut videtur, inferior multò; adeóq; circa annum 1460. jure deponi possit. 1460.

* De Offic. CP. cap. 2.

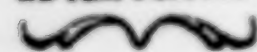
† Lib. de Impp. CP.

SCRIPTA.

De *Curia & Ecclesia Constantinopolitana Officiis & Officialibus liber*. Prodiit Gr. Lat. cum versione & notis Fr. Junii (qui sub Hebraicis Nadabi Agmonii vocabulis nomen occultare voluit) *Francofurt.* 1588. 8°. dein auctior ab eodem editus *Heidelberg.* 1596. 8°. Gr. Lat. interprete Gretsero, cum tribus observationum & emendationum libris *Paris.* 1625. f. deniq; cum iisdem & Jac. Goari notis amplissimis *Paris.* 1648. f.

De Originibus Constantinopolitanis liber, ex antiquo quodam Chronico excerptus, Gr. Lat. primus evulgavit Georgius Douza *Heidelberg.* 1596. 8°. cum Joannis Meursii notis recusum *Genevæ* 1607. 8°. Versione emendatâ & notis doctissimis superadditis Cl. Lambecius denuò edi curavit *Paris.* 1655. f.

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

De formâ Urbis Constantinopolitanæ libellus. Prodiit Gr. Lat. unà cum præcedente Opusculo, & eruditissimis Lambecii animadversionibus, *Paris.* 1655. f.

Liber de signis, statuis, & aliis spectatu dignis Constantinopolis. Prodiit Gr. Lat. mutilus cum versione Douzæ, & Meursii notis, *Genevæ* 1607. 8°. integer cum Lambecii versione & animadversionibus *Paris.* 1655. f.

Liber de ædificiis Constantinopolitanis. Habetur Gr. Lat. ex Lambecii versione, ejusdemq; notis illustratus, inter priora Opuscula *Paris.* 1655. f.

Liber de structurâ Templi S. Sophiæ CP. Gr. Lat. cum Meursii notis *Genevæ* 1607. 8°. cum Lambecii animadversionibus *Paris.* 1655. f.

Liber de Imperatoribus Constantinopolitanis, seu de annis ab Orbe condito usq; ad Imperium Constantini M. & de iis qui in ipsâ regnârunt, usq; dum ab Agarenis capta est. Prodiit Gr. Lat. cum versione & notis Cl. Lambecii *Paris.* 1655. f. Gregorii Papæ, *Dialogi* dicti, *Missam* in linguam Græcam convertit, quam Græcè edidit Morellus *Paris.* 1595. Gr. Lat. Fr. Duceus in *Auctuar.* Tom. ii. p. 125. Auctiorem multo, & perfectiorem haberi in Bibliotheca Barberina Cod. 75. Emmanueli tamen Chrysoloræ tributam, monet Leo Allatius Diatr. *de Georgiis & eorum scriptis* p. 362.

1464. PAULUS II. *Petrus Barbus* antea dictus, patriâ Venetus, Nicolai & Polyxenæ filius, Eugenii IV. ex sorore nepos. Mercaturæ exercendæ innutritus, postquam avunculus thronum Pontificalem adeptus est, literarum studio se dedit, præceptore usus Jacobo Ricionio: & mox ab Eugenio in aulam accitus, Archidiaconus Bononiæ, Episcopus Cerviæ, Protonotarius Apostolicus, & Cardinalis titulo S. Marci, ordine creatus est. Anno 1464. Pontifex Romanus electus est die xxxi. Augusti, coronatus die ix. Septembr. Pontificatu suscepto nil antiquiùs habuit, quam Pii decessoris acta abrogare, & amicos injuriis afficere, authoritatemq; Pontificiam armis & insidiis augere. Anno 1466. Georgium Pogebrachium, Bohemiæ Regem, Hussitis addictum, latâ in Consistorio sententiâ hæreseos damnavit, anathemate percussit, regno exuendum decrevit; idq; Frederico Imp. ac illo munus oblatum renuente, Matthiæ Hungariæ Regi authoritate Apostolicâ donavit: quin & legato in Bohemiam Laurentio Roverellâ, Episcopo Ferrariensi, Georgii subditos ad rebellionem movendam incitavit. Primus omnium galeri coccinei usum Cardinalibus proprium fecit. Obiit apoplexiâ correptus anno 1471. die xxvi. Julii, ætatis suæ 53. Extant *Epistolæ* ii. Concil. Tom. xiii. p. 1434. *aliæ* plures in Collectione *Romæ* 1579. editâ, & in Cherubini Bullario magno *ibid.* 1638.

1466. RODERICUS SANCIUS DE AREVALO, natione Hispanus, illustri loco natus, postquam Juris studio in Academiâ Salmanticensi per decennium insudâsset, utriusq; Juris & Artium Professor, creatus est. Dein Henrici IV. Castellæ Regis Sacellanus, Auditor, & Consiliarius, Referendarius Apostolicus, Episcopus primùm Ovatensis, dein Palentinus, demum Caligurritanus, claruit anno 1466. Castro S. Angeli in Urbe Româ à Paulo II. Pontifice præfectus. Scripsit, jubente Henrico Rege, *Historiam Hispanicam libris* iv. à primâ gentis origine usq; ad annum 1469. De eo simul ac Lucâ Tudensi & Roderico Ximenio, tale fert judicium Alfonsus Garsias Matamorus *, *Cùm non ad voluptatem aurium, sed ad memoriam, & judicium Posteritatis scripserint, cùm à deliciis longissimè, tum ab ineptiis & mendacio procul abfuerunt.* Prodiit Historia ista in Italiâ seorsim excusa, dein *Francofurti* 1603. Hispaniæ Illustratæ Tom. i. p. 121. Extant ejusdem *Tractatus* iii. *de Appellatione à Sententiâ Papæ, de Synodis Generalibus, de remediis afflictæ Ecclesiæ militantis adversùs Turcas.* MSS. Patavii in Bibliothecâ S. Joannis in Viridario, indicante Tomasino lib. de Biblioth. Patavinis p. 12. Num editi sint, me latet. Ejusdem etiam *Epistolam lugubrem simul & consolatoriam de expugnatione insulæ Nigropontis per Turcas,* memorat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 609. Cæterum *Romæ* 1468. f. *Paris.* 1475. f. & *Bisuntii* 1488. 8°. typis excusum prodiit

Vid. Prolog. ad Speculum Hum. Vitæ.

* Lib. de Acad. & doct. viris Hispan.

prodiit Roderici nostri *Speculum Humanæ Vitæ*, in duos libros divisum. Primus agit de omni statu vitæ temporalis; secundus de statu & vitâ spirituali, Ecclesiasticâ & regulari. Opus Paulo II. Pontifici inscribitur, omnibusq; omnium vitæ ordinum ac conditionum commodis & incommodis sigillatim enarrandis insumitur. SÆC. XV. ab An. MCCCC.

ALEXANDER DE IMOLA, TARTAGNUS cognomento dictus, gente Italus, Imolæ seu Forocornelii natus, Juris utriusq; consultus celeberrimus, Joannis de Imolâ & Joannis Ananiensis discipulus; Papiæ, Ferrariæ, & Bononiæ per triginta ferè annos Juris scientiam publicè professus est. Claruit anno 1467. tantâ eruditionis famâ eximius; ut quicunq; illum docentem non audiverat, vix inter doctos Italiæ Jurisconsultos illo ævo numerari posset. Obiit anno 1487. ætatis suæ 54. professionis 30. Bononiæ apud S. Dominicum sepultus. Extant *Commentaria in sextum Decretalium, & Clementinas:* & *Consiliorum libri* vii. Venet. 1571, 1597. f. *Commentaria in Digestum vetus, Codicem, Digestum novum, & Infortiatum*, Lugduni 1558. *Additiones ad Baldum Ubaldum in Codicem, Digestum, & Infortiatum*, Lugduni 1545. 1467.

HENRICUS HARPHIUS, natione Belga, ex vico De Herp, seu De Erp. Campiniæ Brabanticæ, Ordinis Minoritarum Regularis observantiæ Theologus & Provincialis, ac demum, Conventûs Mechliniensis Guardianus. Claruit anno 1468. Obiit Mechliniæ anno 1478. in medio chori apud Franciscanos suos sepultus; *Mysticæ Theologiæ Magister doctus, methodicus, singularis*, ut Card. Bonæ * verbis utar. 1468.

* Notitia Auctor. lib. de Divin. Psalmod. præmissa.

SCRIPTA.

DE *Theologiâ mysticâ, tum speculativâ, tum affectivâ libri* iii. quorum primus vocatur *Epithalamium*, secundus *Directorium aureum contemplativorum*, tertius *Eden sive Paradisus contemplativorum.* Prodierunt *Colon.* 1538, 1555. erroribus & fæcibus sedis Apostolicæ jussu repurgati curâ Petri Pauli Philippi, Ord. Prædicat. *Romæ* 1585. *Brixiæ* 1601. & *Colon.* 1611. 4°. In Indice enim Romano cavetur, ne deinceps imprimantur, nisi secundùm exemplar Romanum anni 1585. adulterati. Pars secunda Germanicè ab Harphio conscripta fuerat. Eam itaq; Latinè vertit & introductione præmissâ illustravit Petrus Blomovenna Carthusianus Leydensis.

Speculum aureum in x. *præcepta Decalogi.* Noribergæ 1481. *Basil.* 1496. Argentinæ 1520. 4°.

Speculum perfectionis. Venet. 1524.

Collationes iii. *de perfectione vitæ*, sive *Compendium Directorii. Colon.* 1536.

Sermones de Tempore & Sanctis. Hagenoæ 1509. f.

Liber de tribus Pœnitentiæ partibus, ibid.

Tractatus de triplici adventu Christi, ibid. Cæterum Harphius Opera sua Belgico ferè sermone elucubravit, ab aliis postea in Latinum translata.

LAONICUS CHALCOCONDYLAS, seu *Chalcondylas*, (sunt qui inverso nomine pro Laonico Nicolaum vocant) natione Græcus, patriâ Atheniensis, illustri genere oriundus. Claruit anno circiter 1468. Vitam produxisse dicitur ad annum usq; 1490. Scripsit *Historiam de origine & rebus gestis Turcarum libris* x. ab Ottomanno Orthogulis filio usq; ad adultum Mahometis II. regnum, seu ab anno Christi 1300. ad 1463. Prodiit Latinè ex versione Conradi Clauseri *Parif.* 1550. *Basil.* 1556, 1562. Gr. Lat. *Genevæ* 1615. f. *Parif.* 1650. f. 1468.

JACOBUS PEREZIUS, gente Hispanus, patriâ Valentinus, domo Aiorensis, ex Ordinis Augustiniani Eremitâ Episcopus Christopolitanus seu Chrysopolitanus anno 1468. Calendis Octobris creatus, & Suffraganeus Roderici 1468.

SÆC. XV. ab An. MCCCC. Roderici Borgiæ, Cardinalis Valentini, Episcopi Portuensis & Carthaginensis. Obiit anno 1491. in Ecclesiâ S. Augustini sepultus.

SCRIPTA.

Commentaria in omnes Psalmos Davidis Allegorica & Anagogica.

Expositio in Cantica Officialia, viz. Benedictus, Magnificat, Nunc dimittis, Gloria in excelsis, Te Deum, & Quicunq; vult: ad Rodericum Borgiam Cardinalem.

Tractatus contra Judæos de Christo reparatore generis humani. Prodierunt Opera ista *Paris.* apud Ascensium. *Lugduni* 1512. *Venet.* 1568. 4°.

Expositio in Cantica Canticorum.

Quæstionis finalis discussio, Utrùm solus Christus sit metrum & mensura, & largitor omnium bonorum, & reparator humanæ naturæ. Prodiit unà cum Expositione præcedenti, *Paris.* apud Ascensium 1498. *Lugduni* 1513.

1470. PETRUS NATALIS, seu *de Natalibus*, patriâ Venetus ex Parocho SS. Apostolorum in Diœcesi Castellanensi Episcopus Equilinus Gradensis Provinciæ. Claruit anno 1470. Superfuit anno 1482. quo Catalogo suo ultimam manum adhibuit. Scripsit *Historiam*, sive *Catalogum Martyrum & Sanctorum*, quo Vitas, Miracula & Passiones eorundem enarrat; brevitatis quidem ac veritatis Jacobo de Voragine studiosior, haud majori tamen judicio usus. Præterquam enim quòd à communi Martyrologorum vitio, effræni fabulandi libidine, immunis non sit; Priscillianum Hæresiarcham, ejusq; sectatorem Latrocinianum Martyribus annumeravit: ut alios mittam. Prodiit iste Catalogus *Argentinæ* 1502. *Lugduni* 1542. Ejusdem *Catalogus Venetorum Senatorum & gestorum eorum* prodiit *Vicentiæ* 1493.

1470. GABRIEL BARLETTA, gente Italus, patriâ Apulus, ex oppido Barulo natales & nomen traxit, Ordinis Dominicani Theologus insignis. Claruit anno 1470. Scripsit adhuc post annum 1480. Hydrunti enim à Turcis capti meminit. Extant *Sermonum Tomi* ii. quorum prior Sermones Quadragesimales, alter Sermones de tempore Adventûs, Ascensionis, Pentecostes, & de nonnullis Sanctis continet.——1470. *Venet.* 1571, 1585. 8°. Notandum verò est, quod Leander Albertus à Miræo * citatus prodit: sc. Conciones istas ab homine quodam imperito, sibi in adolescentiâ noto, fabricatas fuisse, qui ut splendorem operi ineptissimo quæreret, falsò Gabrielis Barlettæ nomen prætexuit. Cæterùm alius à nostro, ætate tamen par, fuit Gabriel Barelетus, Ordinis quidem Dominicani Theologus & Concionator insignis, patriâ verò Aquinas, ab Ambrosio de Altamura † ad annum 1486. relatus. Hujus extant *Sermones per annum*, *Hagenoæ* 1518. (in quâ editione appellatur *Stephanus*) Venet. 1577. 8°.

* De Script. Sæculi xvi. cap. 23.

† Biblioth. Prædicat. p. 210.

1471. SIXTUS IV. *Franciscus à Ruvere* antea vocatus, natione Italus, patriâ Ligur, civitate Savonensis, ex nobilissimâ gente Ruvereâ oriundus, Leonardi & Lucinæ filius, natus est anno 1414. Novennis puer Franciscanis nomen dedit; & Cœnobium ingressus, Joannem Pinarolium Præceptorem in Grammaticis sortitus est. Adultior factus, Cherii Dialecticam, Bononiæ Philosophiam & Theologiam didicit. Patavii demum Magisterii gradu cohonestatus, in primariis Italiæ Academiis Theologiam & Philosophiam prælegit. Eruditionis & eloquentiæ famam non vulgarem adeptus, à familiâ Franciscanâ primùm Jacobo Sarguellæ Ministro Generali, senectute gravato, adjutor datus est; dein Liguriæ Provincialis, mox Ordinis sui in Romanâ curiâ Procurator, & totius Italiæ Vicarius Generalis, demum cedente Sarguellâ Minister Generalis in Capitulo Perusino constitutus. Anno 1467. Presbyter Cardinalis titulo S. Petri ad Vincula à Paulo II. renunciatus est. Post Pauli obitum anno 1471. Pontifex Romanus electus est die ix. coronatus die xxv. Augusti. Anno 1476. Festum Immaculatæ B. Virginis Conceptionis instituit: & post biennium confirmatâ

firmatâ Rosarii Sodalitate, 11000. annorum Indulgentiam omnibus B. Virginem breviculâ quâdam Salutatione compellantibus concessit. Vid. Breviarium *Venet.* 1522. excusum; & Hippolytum Maraccium lib. de Pontif. Marianis, *Romæ* 1642. cap. 76. Anno 1478. Laurentium Medicem & Florentinos ob Franciscum Salvianum, Archiepiscopum Pisanum, scelestissimum perduellem, meritâ pœnâ mulctatum, excommunicavit & armis persecutus est. Paulò pòst Venetorum potentiam in Italiâ crescere ægrè ferens, totam Rempublicam sacris interdixit: & Helvetios, misso vexillo sacro, ad bellum iis inferendum concitavit, plenariam peccatorum remissionem omnibus sub vexillo isto militaturis pollicitus. Anno 1483. promulgatâ Bullâ Franciscanos & Dominicanos ob controversiam de B. Virginis conceptione motam hæreseos notam sibimet invicem inurentes, ab istiusmodi contumeliis in posterum abstinere sub anathematis pœnâ mandavit. Obiit anno 1484. die xii. Augusti. Vir quidem & ipse supra communem Pontificum sortem eruditus, quiq; Bibliothecam Vaticanam advectis ex Europâ undequaq; libris instituit; moribus tamen fœdissimis infamis, & libidinibus tam imparis mancipatus, ut eas prodere Scriptores pudeat. Certè primus omnium publicis lupanaribus Romæ aditum & licentiam fecit; & ex annuo scortorum vectigali Apostolicum ærarium ditavit. Extant *Decreta* iii. Concil. Tom. xiii. p. 1442. *aliæ Epistolæ & Decreta* xvi. apud Bzovium ad an. 1472, &c. *Passagium pro Expeditione in Terram Sanctam*, apud Freher. Script. German. Tom. ii. p. 161. *Epistola ad Carolum Burgundum*, apud Baluz. Miscellan. Tom. iv. p. 527. *Bullæ & Constitutiones* quamplurimæ in Bullariis & Constitutionibus Romanis. Cæterùm scripsit Sixtus, dum inter Cardinales adhuc subsisteret, *Librum de Christi Sanguine*; *& de potentiâ Dei Commentaria contra errores cujusdam Carmelitæ Bononiensis, affirmantis Deum suâ omnipotentiâ damnatum hominem salvare non posse.* Uterq; Tractatus prodiit Romæ 1471. Ejusdem *Explicatio* in Nicolai Richardi Tractatum super declaratione Indulgentiarum pro animabus in Purgatorio concessarum, unà cum dicto Nicolai opere excusa est —— 1487. *Tractatus de futuris Contingentibus*, & *de Conceptione Beatissimæ Virginis*, in Italicis Bibliothecis MSS. asservari memorant Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 317. & Lud. Jacob à S. Carolo, Biblioth. Pontif. p. 203.

MARTINUS, MAGISTER cognomento dictus, natione Gallus, patriâ Turonensis, infimo loco natus, utpote Lanii cujusdam filius. In Collegium Navarrense receptus, anno 1469. Baccalaureatûs, anno 1473. Magisterii gradum magnâ cum laude tulit. Postea in Collegium S. Barbaræ secedens, id non modò gubernavit, sed & incrementis non contemnendis auxit; tantâq; celebritate Philosophiam Moralem prælegit; ut paulò ante mortem accersiretur, qui Ludovico XI. Regi à sacris Confessionibus & Eleemosynis adesset. Obiit quinquagenarius anno 1482. Extant *Liber*, seu *Quæstiones Morales de Fortitudine*, Parif. 1489. f. *Liber de Temperantiâ*, Parif. 1490. *Expositio perutilis & necessaria super libro Prædicabilium Porphyrii*, Parif. 1499. *Tractatus Consequentiarum in verâ divinâq; Nominalium viâ*, Parif. apud Antonium Denidelum. *Quæstio de Fato*, præfixa Compendio Alberti M. in octo Physicorum libros, *Parif.* apud Dionysium Roccum. 1473.

RUDOLPHUS AGRICOLA, gente Friso, in pago Baflon juxta Groningam natus anno circiter 1442. Postquam Groningæ prima literarum fundamenta fœliciter posuisset, ad Academiam Lovaniensem se contulit; ubi in Gymnasio Falconensi Philosophiæ artiumq; liberalium studio incubuit. Laureâ donatus Philosophicâ, in Galliam secessit, ut politioris literaturæ scientiam, quam inprimis ambiit, ad summum perfectionis culmen perduceret. Relictâ Galliâ, Italiam petiit; ut Theodorum Gazam Græcas literas Ferrariæ magnâ nominis gloriâ enarrantem audiret. Voti compos factus, Hebraicæ etiam linguæ scientiam sæculo isti ferè ignotam adjecit. Tot tantisq; animi dotibus instructus, in patriam rediit: & Reipublicæ Groningensis Syndicum 1474.

aliquot

aliquot annis egit. Claruit anno 1474. A civibus suis ob negotia publica procuranda legatus, in Maximiliani Cæsaris aulâ semestri spatio hæsit: ubi patriæ suæ causam fœliciter procuravit, communi tamen magnorum virorum fato, minimè gratos expertus est cives. Domum reversus, cùm ab Antverpiensibus aliisq; ad scholas regendas amplo stipendio deposceretur; à necessario suo, cui Græcas literas olim prælegerat, Joanne Dalburgio præsule Wormatiensi anno 1482. evocatus, in illius comitatu reliquam vitam exegit, modò Wormatiæ, modò Heidelbergæ degens. Utrobiq; literas humaniores publicè edocuit, quin & Gymnasii Heidelbergensis præfecturam gessit. Illam ipsi contulerat Philippus Princeps Palatinus, qui Agricolam non solùm liberali stipendio ornavit, sed & de rebus maximi momenti consuluit. Integro triennio Academiæ Heidelbergensi totiq; Germaniæ ad meliorum literarum studium facem prætulit; ipse præter accuratam trium linguarum notitiam, omni scientiarum genere excultissimus; Philosophus summus, Rhetor disertus, Theologus insignis, Musicæ, picturæ, aliarumq; artium molliorum studiosissimus. Obiit Heidelbergæ, immaturâ morte præreptus, dum Dionysii Areopagitæ libris Latinè vertendis incumberet, die xxviii. Octobris, anno 1485. ætatis suæ 42. apud Minoritas in Franciscani habitu (sic enim voluerat) sepultus. Tumulum ei posuit Hermolaus Barbarus: justa persolvit Joannes Reuchlinus. De Agricolæ stylo sententiam ferat Erasmus *. *Vir divini pectoris*, inquit, *eruditionis reconditæ, stylo minimè vulgari, solidus, nervosus, elaboratus, compositus; sed qui nonnihil resipiat & Quintilianum in eloquendo, & Isocratem in orationis structurâ, utroq; tamen sublimior, Quintiliano etiam fusior ac dilucidior. Et huic tamen ad summam laudem cùm alia quædam obstitere; tùm præcipuè regionis ac temporis infœlicitas; —— In Italiâ summus esse poterat, nisi Germaniam prætulisset.* Taceo magnificum illius Encomium, quod in Adagio, *quid cani cum balneo!* ei reddidit Erasmus; cùm non tam Critici Censoris, quàm Panegyristæ partes isto in loco Vir Maximus egisse videatur. Fusè illic in Agricolæ laudes excurrit; nihil illo unquam Cisalpinum orbem produxisse omnibus literariis dotibus absolutius asserit, consummatam ejus eloquentiam, diffusam linguarum peritiam, atque elimatam Philosophiæ scientiam prædicat; maximum denique Italiæ pariter ac Germaniæ ornamentum fuisse testatur. Tam insigne Rudolphi elogium ægrè tulerunt Inquisitores librorum Pontificii; adeò ut in editione Erasmi Adagiorum Manutianâ nusquam appareat. Neque enim dissimulari potest Rodulphum nostrum manifestas Ecclesiæ Romanæ corruptelas tam scriptis quàm sermonibus acriter satis sæpe impugnâsse.

* Ciceronian.

OPERA.

De Inventione Dialecticâ libri iii. Prodierunt seorsim cum scholiis Joannis Matth. Phrissemii *Paris.* 1538.

De universalibus Quæstiones aliquot singulares.

Propedeumatum dialecticæ inventionis Opusculum.

Scholia in Orationem Ciceronis pro lege Maniliâ.

Apthonii Sophistæ Progymnasmata, ab Agricolâ Latinè conversa.

Prisciani Cæsariensis Præexercitamenta ex Hermogene translata.

Commentariola in aliquot L. Ann. Senecæ Declamationes. Basil. 1529. 8°.

Oratio de nativitate Domini.

Oratio in laudem Philosophiæ & reliquarum artium, Ferrariæ anno 1476. habita.

Oratio gratulatoria ad Innocentium viii. *Pontificem.*

Epistola de studio formando, anno 1484. scripta. *Heidelberg.* 1621. 8°.

Epistolæ aliæ vii.

Paranesis Isocratis ad Demonicum, Ejusdem de regno libellus, Luciani libellus de non credendis delationibus, Ejusdem Micyllus sive Gallus, Platonis Axiochus de contemnenda morte, ab Agricolâ Latino sermone donati.

Carmina & Epitaphia. Antverp. 1511. 4°.

Pro-

Prodierunt omnia ista Agricolæ Opera, in duos Tomos digesta, curâ Alardi Amstelredami *Colon.* 1539. f. SÆC. XV. ab An. Mcccc.

Commentaria in Boethii libros de Consolatione Philosophiæ. Colon. 1535. Basil. 1570.

Oratio in laudem Matthiæ Richili, typis Jo. Soteri 1529. 8°.

Alia quædam conscripsit Rodolphus, puta, *Epitomen Historicam* jussu Philippi Principis Palatini, *Vitam Francisci Petrarchæ*, *Carmen de S. Annâ*, &c. quæ nondùm in lucem edita videntur.

BARTHOLOMÆUS PLATINA, Paterno nomine *Sacchus* dictus (alii *Baptistam* vocant; Bartholomæum autem, qui illum probe novit, Richardus Flemyngus *) gente Italus, Patriâ Cremonensis, nonnullis tamen Veronensis, ex vico patrio cognomen duxit. Humili loco & obscuris parentibus natus, juventutem militiæ dedit. Annis provectior, operam literis non infœlicem præstitit, claruit anno 1474. Calixto III. imperante in urbem venit, & à Bessarione Cardinale inter Domesticos adscitus est. Mox à Pio II. Pontifice Abbreviator Apostolicus factus, non exigui sanè pretii sacerdotia dono accepit. Post Pii mortem à Paulo II. loco motus est, & bonis omnibus spoliatus, non alio nomine, quàm quòd apud Pium in honore fuisset. Ægrè admodùm id tulit Platina, & Palatium continuis viginti diebus obsidens, cùm ad Pontificis colloquium neutiquam admitteretur; missâ Epistolâ se ad Reges Principesq; dilapsurum minabatur, eosq; adhortaturum, ut Concilium ipsi indicerent, in quo facti rationem reddere cogeretur. Platinæ petulantiam carcere durissimo & compedibus castigavit Paulus; Exacto in carcere quadrimestri spatio, Pauli Gonzagæ Cardinalis Mantuani precibus liberatus, in Cardinalis clientelam transiit. Post triennium Paulus illum iterum comprehendi jubet, læsæ majestatis reum agit, negantem equuleo imponit & gravissimis tormentis excruciat: cùm verò nullâ arte, nullâ sævitiâ criminis confessionem extorquere posset; misellum hominem hæreseos accusavit; ideò scilicet quòd de immortalitate animæ disputare soleret, & Platonis aliorumq; Philosophorum scripta tereret. Bessarionis demum & Gonzagæ Cardinalium precibus fatigatus Pontifex Platinam carcere post annuam moram eduxit; & biennio sequenti dignitatis restituendæ vanâ spe lactavit. Paulo è vivis sublato suffectus est Sixtus IV. qui Platinæ innocentiam simul ac doctrinam probe sciens, eum inter Contubernales allegit, opibus auxit, ædibus in Quirinali donavit, & Bibliothecæ Vaticanæ præfecit. Obiit ille Romæ, peste extinctus, anno 1481. ætatis suæ 60. in Templo S. Mariæ Majoris sepultus. Vir sanè non ineruditus, quique, judice Erasmo *, *in historiâ valiturus erat, si nactus fuisset argumentum fœlicius. In optimo cive, & Panegyrico nonnihil accedit ad Ciceronis imaginem, sed tanto intervallo, ut hoc nomen non promereatur eruditorum calculis: alioqui vir doctus, facundus, & ni fallor, bonus.* Illustre illi elogium posuit Richardus Flemyngus in Lucubrationibus Tiburtinis lib. 1. In Pontificum autem vitis describendis *parùm veracem* esse notat Card. Bona in Notit. Autor. lib. de Divinâ Psalmod. præmissâ.

1474.

* Lucubrat. Tiburt. l. 1.

* Ciceronian.

SCRIPTA.

Historia de Vitis Pontificum Romanorum à Christo nato ad Pauli II. obitum, seu ad annum 1471. Sixto iv. Pontifici nuncupata. Prodiit *Basil.* 1479. *Noribergæ* 1481. f. cum Onuphrii Panvinii Continuatione usq; ad an. 1565. *Lovanii* 1572. *Colon.* 1600. & 1611. 4°.

De naturis rerum liber.

Epistolarum ad diversos liber.

De honestâ voluptate & valetudine libri x. Bononiæ 1498. 4°.

De falso & vero bono Dialogi iii.

Contra amores Dialogus.

Dialogus de verâ Nobilitate.

Dialogi ii. *de optimo cive.*

SÆC. XV. ab An. Mcccc. *Panegyricus in laudem Bessarionis Cardinalis Nicæni.*

Oratio ad Paulum ii. *Papam de pace Italiæ componendâ, & bello Turcis indicendo.*

Prodierunt omnia ista Platinæ Opera *Colon.* 1529. *Lovanii* 1572. *Colon.* 1574. f.

Dialogus de flosculis linguæ Latinæ. Venet. 1480. 4°.

De ratione victus, & modo vivendi, seu *de tuendâ valetudine:* item *de Naturâ rerum, & Arte coquendi* sive *popinæ scientiâ libri* x. *Colon.* 1529. 8°. *Paris.* 1530. 8°. *Basil.* 1541. 4°.

Historiarum de rebus Urbis Mantuæ, & familiâ Gonzagarum libros iii. Platina conscripsit. Horum editionem meditatum esse Joannem Oporinum, typographum Basileensem testis est Simlerus *. An præstiterit, haud invenio.

* Biblioth. Tigurin. p. 85.

1476. JOANNES DE CIRCYO, natione Gallus, Patriâ Divionensis, Ordinis Cisterciensis Monachus, ex Abbate Balernensi ad Cistercii præfecturam anno 1476. assumptus: Innocentio VIII. Pontifici ob singulares animi dotes eximiè charus. Acriter contra Commendas Monasteriorum disputavit in Synodo Aurelianensi anno 1477. Turonensi 1478. & in Romanâ Curiâ coram Innocentio Papâ, à quo multa Ordini suo privilegia impetravit. Anno 1503. senio gravatus dignitati suæ renunciavit, & exeunte eodem anno diem clausit. Extant *Compendium Sanctorum Ordinis Cisterciensis*; & *Collectio Privilegiorum à diversis Pontificibus, Regibus, & Principibus* eidem Ordini concessorum; simul impressa *Divione* 1491. Prodiit posterius Opus iterum *Antverp.* 1630. Illi adjungitur *Exhortatio ad Monachos Ordinis Cisterciensis*; quam transtulit Carolus du Visch in Bibliothecam suam Scriptor. Ord. Cisterc. p. 201.

1476. M. JOANNES WESSELUS HERMANNI, qui & BASILIUS, cognomento *Gansfortius*, gente Friso, civitate Groningensis, Rodolphi Agricolæ conterraneus & amicus summus, ob eximiam pietatem & doctrinam *Lux mundi* vulgò dictus: juratissimus Pontificiæ autoritatis & superstitionis adversarius. Post hausta domi prima literarum fundamenta, ad Lutetiam & celeberrimas totius Europæ Academias se contulit; & nativâ ingenii fœlicitate pariter ac immani diligentia summum literarum apicem conscendisse visus est: Rhetor, Poeta, Philosophus, & Theologus insignis; Hebraicè, Græcè, & Latinè peritus. Claruit anno 1476. Theologiæ laureâ insignitus, Parisiis, Coloniæ, Heidelbergæ, Romæ, & præsertim Basileæ (ubi Reuchlinum discipulum habuit) frequenti auditorio docuit; Pontificis autoritatem, & spurias Ecclesiæ Romanæ traditiones, neutiquam locorum oppugnare veritus: quodq; proletarios tunc temporis Theologos non minùs pupugit, Aristotelis dogmata Philosophica, in Ecclesiæ non minus quàm Scholarum usum jamdiu recepta, palàm oppugnavit, Platonicam Philosophiam veriorem ac Christianæ fidei propiorem esse ratus. Ac hæc D. Thomæ autoritatem sæpe in disputando floccifecit, soliq; Scripturæ fidem indubiam adhibendam esse prædicavit. Habentur sane in Fasciculo Rerum Expetendarum * (*Moguntiæ* priùs anno 1479. excusa) Paradoxa aliquot, uti tunc videbantur, illius dogmata, ex ipsius ore apud Wormatiam concionantis à Thomistis quibusdam excerpta; quibus infallibilem Ecclesiæ Doctoribus in explicandâ S. Scripturâ aut tradendis fidei articulis autoritatem esse negat: divinam festorum ac jejuniorum institutionem in dubium vocat, Romam peregrinantes stultitiæ insimulat, & mandata Ecclesiæ non ligare ad peccatum docet; ut alios minoris momenti articulos taceam. Tam immanes errores gravi pœnâ plectendos esse censuerunt Inquisitores, Gerardus Eltenius & Jacobus Sprengerus, Ordinis Prædicatorum. His suadentibus, ac penè cogentibus, Archiepiscopus Moguntinus epistolâ ad Academiarum Heidelbergensis & Coloniensis Doctores anno 1479. datâ jussit, ut Wesseli dogmata Hæreseos suspecta è libris ejus excerperent & examini subjicerent. Factum id solenni apparatu, multiq; è scriptis illius excerpti errores in medium sunt prolati: de regulâ fidei, Nihil enim credendum esse voluit,

* Fol. 163.

luit, quod in S. Scripturâ non habeatur; de Sacramento Eucharistiæ, in quo substantiam panis manere credidit; de Indulgentiis, quas parùm approbavit; de Concilii Generalis autoritate, quam fallibilem esse docuit; de Processione Spiritûs S. quam Filio æquè ac Patri deberi negavit; deq; aliis Theologiæ placitis quamplurimis. Hoscè primùm tuebatur Wesselus; cùm verò ignem ab Inquisitoribus intentari sentiret, ad Palinodiam descendit. Maximè id displicuit Theologis non obscuri nominis quibusdam Academicis; qui cum tanto viro tam præcipitanter actum esse doluerunt, nimis acrem & inanem Thomistarum simultatem insimulabant; *immo non verebantur asserere multos articulos ejus & majorem Partem posse sustineri.* Ingravescente ætate Wesselus domum repetiit; & in patriâ civitate sacras literas exposuit: donec senectute nimiâ gravatus in Conventum Spiritualium Virginum Groningensem secesserit, & deinceps privato ocio ac precibus totus vacaverit. Obiit septuagenario major anno 1489. apud Franciscanos sepultus.

SÆC. XV. ab An. MCCCX.

Examen ejus propè fin. in Fasciculo, fol. 166.

OPERA.

De Dei providentiâ liber.

De causis Incarnationis, & de magnitudine ac amaritudine Dominicæ Passionis libri ii. Prodierunt *Antverp.* — 8°.

Tractatus de dignitate Ecclesiasticâ, de verâ & rectâ obedientiâ, & quantum obligent subditos mandata & statuta Prælatorum. Exstat apud Goldastum Monarch. Tom. i. p. 563.

De Sacramento Pœnitentiæ, & quæ sint claves Ecclesiæ.

De potestate ligandi & solvendi.

Quæ sit vera communio Sanctorum.

De thesauro Ecclesiæ, & de participatione ac dispensatione ejus Propositiones xxxii. Habentur apud Goldastum ibid. p. 573.

De fraternitatibus, &c.

De purgatorio, & statu animarum post hanc vitam.

Tractatus contra potestatem Pontificis Romani in Indulgentiis. Extat apud Goldastum ibid. p. 576.

Epistolæ plures.

Opuscula Wesseli omnia, adhuc recensita, edita sunt, titulo *Farraginis rerum Theologicarum,* Basil. 1523. f. & curâ M. Lutheri *Basil.* 1525. 4°. Auctiora accurante Petro Pappo *Groningæ* an. 1614. Deniq; curâ Theodori Strackii *Marpurgi* 1617.

De moribus veterum Hæreticorum liber. Lipsiæ 1537.

Alia quædam scripsit Wesselus, viz. *De audiendâ Missâ librum, De Justificatione per Christum librum,* &c. quæ an typis adhuc excusa fuerint, nondum comperi. Cæterùm omnia ejus scripta in Indicibus Romanis prohibentur; ipseq; autoribus damnatis annumeratur.

ROBERTUS FLEMYNGUS, natione Anglus, illustri loco natus, Richardi Flemyngi, Lincolniensis Episcopi, consanguineus. Positis Oxonii in Collegio Lincolniensi, quod Richardus Episcopus recèns fundaverat, primis literaturæ fundamentis, in Italiam se contulit, & Baptistam Guarinum Veronensem Ferrariæ docentem audivit; utriusq; linguæ elegantiarum, inprimis verò poetices, studiosus. Romam delatus, Protonotarii Apostolici dignitatem obtinuit. Claruit anno 1477. In patriam demum redux, Lincolniensis Ecclesiæ Decanus constitutus est. Obiit Lincolniæ, in sacello propè Richardum consanguineum sepultus. Dum in Italiâ adhuc ageret, & Tiburti in secessu anno 1477. moram faceret, scripsit heroico carmine magnificum Sixti IV. Pontificis Encomium libris ii. quibus *Lucubrationum Tiburtinarum* titulum dedit. Priore libro Sixti prosapiam, vitam, res gestas ac virtutes celebrat; posteriore calumnias illi afflictas diluit, & illustre parentelæ ejus elogium ponit; ubiq; autem pudendâ adulatione usus immensis laudibus Pontificem immerentem cumulat; vix alio nomine notandus. Haud adeò fœlicem

1477.

SÆC. XV. ab An. MCCCC. enim nactus est venam; versusq; scabros satis atq; impolitos dedit. Prodiit *Romæ* eodem, ut videtur, anno excusum in 8°. Unicum ejus exemplar vidi penès R. V. Gul. Cave. Alia ejus scripta, & in iis *Dictionarium Græco-latinum* memorat Balæus Cent. 8. cap. 21.

1479. JOANNES RAULINUS, patriâ Tullensis, præclaris & opulentis parentibus natus. In Collegio Navarrensi Academiæ Parisiensis bonarum literarum studiis innutritus, anno 1479. Theologiæ lauream accepit. Anno 1481. Gulielmo Castrofortio in Collegii Navarrensis regimine suffectus; quod quidem summa probitatis & prudentiæ opinione administravit. Anno circiter 1497. abdicato magistratu, Cluniacensibus Monachis se adjunxit; & inter istos non minùs pietate, quàm olim inter Academicos doctrinâ eluxit. Anno 1501. Ordinis Benedictini reformandi Provinciam sibi à Cardinali Ambasiano Legato commissam obiit. In vivis esse desiit Lutetiæ in Cluniacensi Collegio viii. Id. Febr. anno 1514. ætatis suæ 71.

SCRIPTA.

Sermones de Adventu Domini. Prodierunt *Paris.* 1516. *ibid.* 1519. 8°. *Venet.* 1584. 4°.

Sermones Quadragesimales in duas Partes distributi. *Paris.* 1523. *Venet.* 1584.

Sermones de Festivitatibus Sanctorum totius anni, in duas itidem Partes digesti. *Paris.* 1524.

Itinerarium Paradisi, seu Sermones de Pœnitentiâ. *Paris.* 1524.

Doctrinale de triplici morte, Naturali, Culpæ, & Gehennæ, Paris. 1520. & cum Itinerario Paradisi *Venet.* 1585. 4°.

Sermones xiv. *de Eucharistiâ.* Paris. apud Joannem Parvum.

Volumen Epistolarum LV. quibus accesserunt *Collatio in Festo S. Ludovici per thema: Domine, ne in virtute tuâ lætabitur Rex*; *& Collatio habita in Conventu Cluniacensi de perfectâ Religione S. Benedicti.* Paris. 1520. 4°.

Oratio de Reformatione Cleri ad Capitulum generale. Basil. 1498.

Prodierunt Opera Raulini Theologica *Antverp.* 1612. 6. vol. 4°. Sermones *Paris.* 1642. 2. vol. 8°.

Commentarius in omnes Logicos libros Aristotelis. *Paris.* 1500.

1480. AUGUSTINUS PATRICIUS, gente Italus, Ecclesiæ Senensis Canonicus, Francisci Piccolominæi Cardinalis Senensis Secretarius, claruit anno 1480. Novennio ante Cardinalem Senensem à Paulo II. ad Conventum Germanorum Ratisponensem pro subsidiis contra Turcas postulandis missum comitatus fuerat: & Romam reversus, rerum in Conventu gestarum historiam literis consignârat. Scripsit etiam isto anno 1480. jussu Domini sui, *Historiam Conciliorum Basileensis & Florentini*, præsertim verò illius, ex Codicibus duobus in Ecclesiâ Basileensi, ut ipse refert, asservatis, maxima parte exscriptam. Habetur Historia ista Concil. Tom. xiii. p. 1488. usq; ad p. 1616. Extat etiam *Historia Conventus Ratisponensis* inter Scriptores Germanicos à Frehero editos *Francofurt.* 1602. Tom. ii. p. 143.

1480. MATTHÆUS MARESCHALCUS DE BAPPENHEIM, natione Germanus, nobilissimâ familiâ oriundus, Udalrici Mareschalci, Castellani Ducis Bavariæ, & Annæ à Schwabsperp filius, literarum studio in Academiis exteris plurimos annos impendit, & utriusq; Juris Doctoratum meruit. Domum reversus, Canonicatu Ecclesiæ Augustanæ, aliisq; beneficiis Ecclesiasticis cumulatus est. Claruit anno 1480. Extat *Chronicon Australe* dictum, quod res totâ Europâ gestas ab anno 852. ad 1327. brevissimè secundùm annorum seriem percurrit, apud Freherum Script. German. Tom. i. p. 311. Ejusdem Chronici pars plenior, quæ res gestas ab anno 1276. ad 1303. uberiùs enarrat. ibid. p. 327. *Chronicon Augustanum* ab anno 973. ad annum 1104. ibid. p. 343.

p. 343. *Chronicon Elwangense* ab anno 1095. ad annum 1477. ibid. p. 453. Cæterùm Chronica ista omnia nonnisi Excerpta sunt ex amplioribus Chronicis (Australi, Augustensi & Elwangensi) à Matthæo descripta. SÆC. XV. ab An. MCCCC.

GABRIEL BIEL, Patriâ Helvetus, aliis tamen Spirensis, *Collector* dictus, S. Theologiæ Doctor, & in Academiâ Tubingensi professor publicus, ab Eberhardo Comite Wirtembergensi, qui Academiam istam anno 1477. fundavit, evocatus, ut Theologiam & Philosophiam accepto stipendio edoceret. Claruit anno 1480. Eberhardo Principi admodùm charus, & summo in precio habitus. Postquam plures annos cathedram Tubingensem rexisset; Clericorum Vitæ communis ordinem suscepit, obiitq; juxta nonnullos anno 1495. sint licèt, qui illum usq; ad annum 1520. vitam produxisse velint; quod minùs quidem verisimile videtur, cùm Trithemius illum anno 1494. provectâ jam ætate apud Tubingenses egisse prodat. 1480.

SCRIPTA.

Commentaria in libros iv. *Magistri Sententiarum.* Prodierunt *Basil.* 1512. *Brixiæ* 1574. 3. vol. 4°.

Expositio Canonis Missæ, quæ reverà est Eggelingi Brunsvicensis, paucis à Bielio omissis, nonnullis additis aut mutatis: quod quidem ipse in calce Operis ingenuè satis agnoscit. Prodiit *Lugduni* 1542. *Venet.* 1576. *Brixiæ* 1580. *Bergomi* 1594.

Sermones de Tempore, Deipara, & Sanctis per totum annum.—1499. f. *Brixiæ* 1583. 4°. *Basil.* 1519.

Sermones medicinales contra pestem & mortis timorem.

Defensorium obedientiæ pontificis, ad Ecclesiam Romanam.

Historia Dominicæ Passionis. Prodiit unà cum Defensorio & Sermonibus cunctis, *Hagenoæ* 1519.

Tractatus de Monetarum potestate simul & utilitate. *Norimbergæ* 1542. 4°. *Colon.* 1574. *Lugduni* 1605. 4°.

Epitome scripti Gulielmi de Occam, & Collectorium circa iv. *libros Sententiarum,* in Academiâ Tubingensi editum. Vid. Indicem MSS. Bibl. Augustanæ p. 102.

HERMOLAUS BARBARUS, Patricius Venetus, natus est anno 1454. die xxi. Maii, Francisci Barbari, viri eruditissimi, qui summo proximum in Patriâ civitate locum tenebat, filius: vir ad bonarum literarum gloriam in Italiâ resuscitandam natus, Græcè & Latinè impensè doctus, & utriusq; linguæ elegantiarum scientissimus; *verè magnus ac divinus homo,* inquit Erasmus *, *qui raræ literaturæ castissimos mores adjunxit; nec minùs vitæ innocentiâ, quàm doctrinæ præstantiâ enituit.* Claruit anno 1480. quadriennio antè scribere exorsus. À Republicâ Venetâ ad Romanum Pontificem legatus, ab Innocentio VIII. anno 1491. Patriarcha Aquileiensis inscio Senatu constitutus est. Cùm verò Legati Reipublicæ, qui Romæ apud Pontificem agebant, lege Patriâ vetarentur, ne inconsulto Senatu sacerdotium acciperent, aut in Clerum transirent; ausum id contra civitatis leges graviter tulerunt Veneti; datisque ad illum literis mandârunt, ut morâ omni sublatâ Patriarchatum abdicaret; aliter patrem suum magistratu submovendum, bonaque ejus fisco addicenda fore. Frustra tergiversatus est Hermolaus, civiumque iracundiam morâ leniri posse speravit. Pater magistratu exuitur, & incassum tentatis rebus omnibus dolore animi absumitur. Ipse Hermolaus bonis spoliatur, civium albo eximitur, & perpetuo exilio mulctatur. Tam infœlici fortunæ ictu oppressus, meliori certè facto dignus, vir doctissimus inopem Romæ vitam traduxit, misellâ Alexandri Pontificis sportulâ aliquamdiu sustentatus; donec anno 1494. morbo plebeio extinctus interiit, anno ætatis suæ 39. funeris etiam honore defraudatus. Erasmi de eo judicium supra audivimus. Verùm jejunum id nimis, si ejusdem elogio, quod alibi occurrit, conferatur. In Adagio enim, 1480.

* Ciceronian.

quid

SÆC. XV. ab An. Mcccc. *quid cani cum balneo?* hæc de Hermolao habet. *Is vir erat, qui non solùm Italiam suam, verùm etiam omne seculum hoc nostrum illustrârit: cujus tanta est apud omnes eruditos authoritas, ut impudentissimum sit ab illo dissentire: tam insignis in restituendis literis utilitas; ut à literis omnibus alienissimus, aut certè ingratissimus habeatur, apud quem Hermolai memoria non sit sacrosancta.*

SCRIPTA.

Oratio gratulatoria ad Fredericum Imp. Brugis 1486. 4°. Basil. 1520. 4°.

Compendium scientiæ naturalis. Lausannæ 1579. 8°.

Castigationes Plinianæ ad Alexandrum VI. Romæ 1492. f. & castigatiores *ibid.* 1493. f. *Venet.* 1497.

Orationes, Prælectiones, &c. Paris. 1494. 4°.

Epistolæ variæ, & Præfationes inter Angeli Politani Epistolas. *Basil.* 1553. lib. 1, 9, & 12.

Versiones Latinæ aliquot Aristotelis librorum. Basil. 1533.

Castigationes in Pomponium Melam; Corollarium ad Dioscoridis quinq; libros priores de materiâ Medicâ; Versiones Latinæ Dioscoridis librorum, Themistii Orationum, & aliquot Plutarchi Opusculorum, variis locis ac temporibus in lucem prodierunt.

Cæterùm præter isthæc supra recensita scripsit Hermolaus *De Cœlibatu libros* ii. *Contra barbaros Philosophos librum, De re uxoriâ Poema, Quæstiones Geometricas, Convenientiam astrorum & medicinæ, Præcepta historiæ conscribendæ ad M. Ant. Sabellicum, Orationes & Epistolas multiplices, Carminum plusquam* 12000. *librum, Compendium Galeni, Versiones Græcorum aliquot librorum, & in his Responsionis Gennadii Patriarchæ CP. de fide Catholicâ ad Mahometem Turcarum Imp.* Omnium illius Operum editionem factam esse memorat Simlerus *: quæ tamen à me nullâ diligentiâ inveniri potuit.

* Biblioth. Tigurin. p. 288.

Concionum sacrarum volumen extare dicitur MS. Patavii apud Augustinianos Eremitas.

1480. BAPTISTA SALVIS, sive *de Salis*, natione Italus patriâ Ligur, Ordinis Franciscani socius, Provinciæ Januensis alumnus. Claruit anno 1480. Obiit post annum 1494. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ*, quæ ab Authore nomen ducens, *Baptistiana* appellari solet. Prodiit *Paris.* 1499.

1480. PACIFICUS, gente Italus, patriâ Novariensis, Ordinis Minorum frater. Claruit anno 1480. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ*, ab Authoris nomine *Pacificam* dictam: quam Fr. Tarvisinus Carmelita Italicè vertit, versamq; edi curavit *Venet.* 1574, 1580.

1480. ANGELUS DE CLAVASIO, natione Italus, patriâ Ligur, ex oppidulo cognomine oriundus, Ordinis Minoritarum sodalis, & familiæ Observantium Vicarius Generalis. Theologus & Jurisconsultus insignis, claruit anno 1480. Sixto IV. aliisq; Romanis Pontificibus gratissimus; à quibus Nuncii Apostolici titulo insignitus pro corradendâ contra Turcas pecuniâ subsidiariâ legatus est. Obiit Cunii in Cœnobio S. Mariæ de Angelis anno 1495. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ, Angelicam* vulgò dictam; quæ post vitiosas aliquot editiones, ipsomet Authore curante, typis excusa prodiit *Venet.* 1490. emendatior *ibid.* 1569, 1578, 1582. *Argentinæ* 1513. *Norimbergæ* 1498, 1588. f. Alia quædam composuit, viz. *Tractatum de Restitutionibus; Tractatum* inscriptum, *Arcam fidei*, &c. quæ prælo exierunt *Compluti* 1562. 4°.

1480. BAPTISTA TROVAMALA, aliis *Novamala* dictus, patriâ itidem Ligur, & Ordinis Franciscani Monachus, claruit Lovanii ab anno 1480. Scripsit, *ad utilitatem simplicium Confessorum, Summam Casuum Conscientiæ*, quæ *Rosella* dici solet, secundùm Alphabeti ordinem digestam. Prodiit ista *Venet.* 1499. 4°. *Paris.* 1515. 8°. *Argentinæ* 1516. f.

BERNARDINUS AQUILANUS, natione Italus, Fossâ Aprutii oppido oriundus, Ordinis Minoritarum sodalis & in Curiâ Romanâ Procurator; Juris utriusq; pariter ac sacrarum literarum peritissimus: quo nomine in Curiam Romanam accitus, Concionatoris munere fungebatur. Claruit anno 1480. Obiit anno 1503. in Conventu S. Juliani prope civitatem Aquilanam, ætatis suæ 83. Anno demum 1515. reliquiæ ejus exinde translatæ ad Cœnobium S. Angeli intra Fossam & Ocram; ubi subtus altare conditæ insigni veneratione hodienum coluntur. Extant ab illo scripta, *Funerale*, Venet. 1572. *Tractatus de nubere volentium doctrinâ*, inter Tractatus Juris *Venet*. 1584. Tom. ix. *Admonitiones vitæ Spiritualis*, (anno 1491. elucubratæ) Italicè, *Venet*. 1572. *Historia brevis de Cœnobiis & illustribus viris provinciæ S. Bernardini*; *Quodlibetum Scholasticum*; *Quadragesimales*; *Centuria in memoriam Passionis Christi*; *Peregrinus*, seu de Christo sub Peregrini specie Discipulis Emmauntem proficiscentibus apparente: *Sermonum libri aliquot*; *Vitæ S. Bernardini Senensis, & S. Philippi Aquilani*, Italicè. Ex his pleraq; MSS. asservantur in Cœnobio S. Angeli prædicto; teste Waddingo de Scriptor Ord. Minor. p. 54. 1480.

ANTONIUS DE BALOCHO, aliis *Antonius de Vercellis* dictus, gente Italus, Balocho Diœcesis Vercellensis pago natus, Ordinis Franciscani Socius, è familiâ Regularis Observantiæ, ac Provinciæ Genuensis. Claruit anno 1480. Prædicator totâ Italiâ celeberrimus. Scripsit *Quadragesimale de xii. excellentiis Christianæ fidei*; Venet. 1492. & Lugduni 1504. excusum. *Tractatum de Virtutibus*, Hagenoæ 1513. 4°. Quadragesimale alterum de æternis fructibus Spiritûs Sancti; in xvii. Tractatus destributum. Singulorum titulos exhibet, totumq; Opus penès se MS. extitisse prodit Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 29. 1480.

BERNARDINUS TOMITANUS, natione Italus, patriâ Feltrensis, *Parvus* à brevi staturâ cognomento dictus, Ordinis Minoritarum, Sixto IV. & Innocentio VIII. Pontificibus Romanis acceptissimus, quibus operam in rebus gravissimis obeundis locavit. Claruit anno 1480. Vir rarâ morum castitate, & eximiâ concionandi facundiâ apud conterraneos suos celebratissimus. Innumera ferè miracula illi affinxerunt Historici è Minoritis sequiores; quin & coævus illi Bernardinus de Bustis*, plures in aere Angelos, quàm in terrâ homines illi Vincentiæ concionanti astitisse refert. Verùm ista ad popellum. Certius id pietatis indicium, quòd Christianos intolerandis Judæorum usuris afflictos dolens, *Montem Pietatis* multis in locis erigi curaverit; ut verporum nummulariorum tyrannidi occurreret. Obiit Ticini die xxviii. Septembris anno 1494. summâ veneratione à vicina plebe etiamnum cultus. Scripsit *Tractatulum de modo confitendi*, Brixiæ 1542. 12°. editum: & *Conciones quasdam Italicas de Perfectione Vitæ Christianæ*, Venet. 1532. 8°. 1480.

* Rosar. par. 1; Ser. 3.

BERNARDINUS DE BUSTIS, gente Italus, oppido cognomine in Ducatu Mediolanensi oriundus, Familiæ Franciscanæ sodalis; rei Theologicæ, Philosophicæ ac Jurisprudentiæ scientiâ, pro ratione ævi, haud vulgariter instructus, Michaelis de Carcano discipulus; claruit anno 1480. quo Officium de Immaculatâ Conceptione B. Virginis, quod ipse concinnarât, à Sixto IV. Papâ diplomate Apostolico confirmari obtinuit. Vir præclarâ eloquentiæ famâ, & præstanti concionandi arte inter primarios Ordinis sui proceres numerandus: adeò ut cùm recepto illâ ætate apud Italos more illustriores è Minoritis Concionatores à celebrioribus Italiæ civitatibus missâ ad Generalem legatione quotannis deposcerentur; Bernardinus singulis ferè ab eo, quo primùm florere cœpit, tempore annis ad totidem Principes aut insignes Urbes eum à Generale deposcentes destinatus fuerit. Qualicunq; verò dicendi genere enituit; certè judicio, parùm valuit, ad inanes superstitiones 1480.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. ſtitiones & nugas pronus. Ut effrænem enim ejus B. Mariæ ſine fronte ſine corde aſſentandi libidinem taceam; ut inſanas laudes, ne dicam blaſphemias, quibus Lectori nauſeam, Beatiſſimæ Virgini injuriam facit, mittam: tantâ in nudum Jeſu nomen, quod novo Bernardini Senenſis commento divino honore nuper in Italiâ coli cœperat, devotione ferebatur; ut id die anniverſario rituq; ſolenni per univerſam Eccleſiam celebrari ardentiſſimis precibus ab Innocentio VIII. poſtularet. Obiit poſt annum 1500.

SCRIPTA.

Mariale, ſeu Sermones de B. Virgine Mariâ, ejuſq; excellentiis, non ſolum per ſingulas ejus feſtivitates, verùm etiam per omnia totius anni Sabbata. Prodiit *Mediolani* 1494. 4°. *Argentinæ* 1496.

Quadrageſimale. Argentinæ 1496.

Roſarium Sermonum per Quadrageſimam, cunctoſq; totius anni tam Dominicales, quàm feſtos, dies; necnon de unaquâq; materiâ prædicabili. Prodiit in duos Tomos diſtributum *Hagenoæ* 1500. *Lugduni* 1507, 1525. 4°. & cum Mariali *Brixiæ* 1588. Tom. 3.

Pro defenſione Montium Pietatis Tractatus ii. ad Bernardinum de Carvaialo Cardinalem, anno 1497. ſcripti. *Mediolani* 1503. f.

Officium de Conceptione B. Virginis.

Officium nominis Jeſu. Utrumq; à Minoritis hodienum recitatur; iſtud die xiv. Januarii, illud die viii. Decembris.

1480. ROBERTUS CARACCIOLUS, natione Italus, Lycii in regno Neapolitano natus, illinc *Robertus de Licio* cognominatus, Ordinis Minorum Socius, ac demum ordine Epiſcopus, Aquinas, Licienſis, atq; (ut nonnulli volunt) Aquilanus in Marſorum provinciâ. Claruit anno 1480. Summâ apud plurimos Pontifices & univerſam Italorum gentem gratiâ florebat; id honoris rarâ concionandi ubertate ac fœlicitate nactus, quâ tantopere excellere credebatur; ut recepto apud omnes elogio *Secundus Paulus* appellaretur. Egregius ſane (prout ea ferebant tempora) Concionator, & ingenti planè zelo actus; qui lachrymas auditoribus ſuis pro lubitu excutere potuiſſe fertur; quique ſolutos ſæculi mores, ac præſertim pluſquam regiam Pontificum & Cardinalium Pompam, acri calamo flagellavit. Obiit anno 1495. poſtquam quinquaginta annos Concionatoris munus obiiſſet, in Eccleſiâ Conventualium Licienſi ſepultus, atq; iſtiuſmodi diſticho medio ſepulchri inciſo collaudatus:

Ille Robertus hic eſt Chriſti, quo præſule, vatum
Nemo poſt Paulum clarior orbe fuit.

SCRIPTA.

Sermones de Chriſto, B. Virgine, ac Sanctis. Prodierunt *Venetiis* 1489, & 1490.

Sermones de Tempore, & de laudibus Sanctorum. Neapoli 1489. *Baſil.* 1490.

Quadrageſimale de Peccatis Baſil. 1475. Venet. 1488. 8°. Licii 1490.

Quadrageſimale de Pœnitentiâ. Venet. 1472. 4°. Argentinæ 1497. f.

Sermones de Annunciatione Virginis Mariæ, de Prædeſtinatorum & Damnatorum numero, de catenis peccatorum, de ſpe bonâ, de Judicio peſtilentiæ. Prodierunt iſti unà cum præcedente opere ſecundâ vice excuſo *ibidem.*

Sermones de Adventu, & Quadrageſimâ. Venet. 1496. 8°.

Sermones de timore Judiciorum Dei, de immortalitate animæ, de æternâ beatitudine. Excuſi ſunt apud Gregorium Arivabenium *Venetiis* in 4°.

Sermones per Solennitates totius anni, Domini Sabaoth, & Beatiſſimæ Virginis Venet. 1471, 1496.

De hominis formatione liber. Noribergæ 1470.

Sermones

Sermones de amore divinorum Officiorum, ad Joannem Aragonium Ferdinandi Regis Siciliæ filium quibus mysticè exponuntur verba S. Joannis: *Vidi alterum Angelum volantem*, &c. Neapoli 1473. SÆC. XV, ab An. MCCCC.

Speculum Fidei Christianæ. Venet. 1555.

Prodierunt pleraq; ex antedictis Opera uno volumine, *Lugduni* 1503. tribus tomis, *Venet.* 1490.

MICHAEL DE MEDIOLANO, gente Italus, patriâ Mediolanensis, Ordinis Franciscani Regularis Observantiæ insignis Concionator. Claruit anno 1480. Eundem fuisse, ac *Michaelem de Carcano*, non malè conjicit Waddingus*. Certè uterq; Mediolanum patriam habuit: uterq; in familiâ Franciscanâ militavit; & utriq; eadem ferè Opera ascribuntur. 1480.

* De Scriptor. Ord. Minor. p. 261.

SCRIPTA.

Confessionale, seu methodus confitendi. *Venet.* 1513. 8°.

Quadragesimale de quatuor capitalibus vitiis, Gulâ, Irâ, Invidiâ, Acediâ. Venet. 1476. 4°.

Quadragesimale alterum duplicatum de Pœnitentiâ & ejus partibus. Venet. 1492. 4°.

Sermones de Adventu. Venet. 1487. 4°.

Sermones xi. *more scholastico in Decalogum.*

Sermones de Sanctis.

Sermones de Tempore.

Sermones de Pœnitentiâ ad dies Quadragesimæ.

De Peccatis generatim.

De tribus præcipuis peccatis, Superbiâ, Avaritiâ, Luxuriâ.

De quatuor reliquis peccatis capitalibus, & earum filiabus.

De fide Christianâ liber.

Prodierunt ista à Sermonibus in Decalogum inclusivè enumerata Opuscula, Michaeli de Carcano inscripta, *Basil.* 1479.

STEPHANUS BRULIFER, natione Gallus, patriâ Armoricus, domo Maclovienfis, Ordinis Minoritarum, Doctor Parisiensis, Gulielmi Vorilongi discipulus. Theologiæ Scholasticæ juxta Scoti sententiam apud Moguntinos & Metenses Professor. Claruit anno 1480. Obiit in Conventu Bernonis Provinciæ Britanniæ, post annum, uti videtur, 1500. 1480.

SCRIPTA.

Reportata in iv. *libros Sententiarum S. Bonaventuræ.* Prodierunt seorsim *Basil.* 1501. *Venet.* 1504. *Parif.* 1507.

Liber de Sanctissimâ Trinitate, quo Pictores insulsis imaginibus S. Trinitatem depingentes acriter castigat.

Sermones de paupertate Christi & Apostolorum. Parif. 1500.

Apologeticus adversùs quendam Episcopum Minoritam, Fratres Regularis Observantiæ damnantem, quòd alio se nomine appellârint, quàm Regula expresserit.

Tractatus de timore servili, & de donis Dei.

Tractatus de Formalitatibus ad mentem Scoti. Prodierunt tres isti Tractatus *Venet.* 1516. f.

Declaratio identitatum & distinctionum rerum secundùm Scotum. Basil. 1507. 8°. ad calcem *Reportatorum.*

Concio de valore Missarum, in Synodo Moguntinâ habita.

Prodierunt Bruliferi Opera *Parif.* 1499. atq; *ibid.* 1500. 8°.

ANDREAS, primùm quidem Ordinis Prædicatorum frater, dein Craynensis, sive Carnensis Archiepiscopus, & Ecclesiæ Romanæ Presbyter Cardinalis titulo S. Sixti; vir insigni facundiâ, & eximiâ vitæ sanctitate meritò 1480.

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

meritò celebrandus. Claruit anno 1480. Immenso pietatis & religionis Christianæ zelo ductus, cùm corruptam Ecclesiæ Romanæ doctrinam, & corruptiores Ecclesiasticorum, præsertim verò Sixti Pontificis, mores diutiùs ferendos non esse arbitraretur; & utriq; malo remedium adhiberi è re Christianâ fore censeret; crebris precibus & adhortationibus apud Sixtum Papam privatim, & in publico Cardinalium consessu egit, ut tamdiu desiderata reformatio tandem aliquando inchoaretur. A Pontifice & Cardinalibus sibilo & sannis exceptus, aliò se vertit; acceptâq; (uti præ se tulit) à Frederico Imp. potestate, Basileam urbem se contulit; & in Ecclesiâ Cathedrali anno 1482. die xxv. Martii, Concilium Generale ibi loci quàm citissimè habendum indixit, *ad fidei Catholicæ* (ut ipsius verbis utar) *reformationem; morum correctionem, scelerum vitiorumq; extirpationem, & pacem universalem in populo Christiano procurandam.* Infremuit Sixtus re auditâ, datisq; ad Basileenses literis Andream compedibus vinctum sibi mitti jussit. Iste à Pontifice ad Concilium provocat, & Concilii indictionem renovat. Sixtus legato in Helvetiam Angelo Episcopo Suessanensi Andream sub anathematis pœnâ tradi mandat; & detractantes Basileenses diris devovet: cumq; anathema parùm curarent Helvetii, Jodocum Præsulem Sedunensem ad Fredericum Imp. mittit, qui Cæsarem invitum perquam ac diu renuentem, eò tandem deduxit, ut Basileensibus Andream custodiæ mancipare sub perduellionis pœnâ præceperit. Factum id exeunte anno 1482. & Andreas, mensibus aliquot in carcere exactis, tandem clandestinis insidiis strangulatus interiit.

SCRIPTA.

Epistola Encyclica, quâ instituti sui de Concilio convocando rationem reddit, miserum Ecclesiæ statum, & Papæ Apostasiam describit, resq; in Concilio tractandas proponit.

Appellatio à Papali sententiâ, quâ acriter in Sixtum IV. invehitur, pessima illius scelera depingit, & exaggerat; totamq; Pontificiam authoritatem ab imis fundamentis convellit.

Responsio ad Epistolam Henrici Institoris Dominicani, Appellationis suæ refutatoriam, quâ Pontificum authoritatem prolixè impugnat; crassamq; totius Ordinis Prædicatorum inscitiam & hypocrisin detegit & perstringit.

Exhortatio de reformandis moribus & Ecclesiâ ad omnes Christianos.

Epistola ad Fredericum Imp. quâ illum enixè rogat, ut incœptis suis opituletur.

Oratio defensoria ad Antonium Gratiam-Dei, judicem Cæsareanum.

Epistola ad Casparum Episcopum Basileensem, quâ eum, ut instituto suo obsecundet, multis hortatur.

Opuscula ista omnia collegit, & Scholiis illustravit, qui Andreæ Secretarii & procuratoris vice præstò fuit, Petrus Numagen, Trevirensis, Notarius & Sacellanus Ecclesiæ Tigurinæ, additâ *Gestorum Andreæ Historiâ breviculâ.* Collectionem istam ex Bibliothecâ Ecclesiæ Tigurinæ in lucem protraxit Joannes Henr. Hottingerus, & Historiæ suæ Ecclesiasticæ inseruit Sæc. xv. Tiguri 1654. 8°. Append. ad Sect. 1. à pag. 355. ad p. 605.

1480. Jo. Fr. Picus Mirand. in Vitâ ejus.

HIERONYMUS SAVONAROLA, natione Italus, patriâ Ferrariensis, origine tamen Patavinus, nobili familiâ oriundus, Hieronymi Savonarolæ & Helenæ Bonacorsiæ filius, natus anno 1452. xi. Cal. Octob. A teneris unguiculis pietatis artiumq; liberalium studio summâ diligentiâ incubuit; ita ut adolescens adhuc præclarum inter eruditos nomen obtineret. Anno 1474. Bononiam inconsultis parentibus profectus, Dominicanæ familiæ se adjunxit; & impositam sibi Philosophiæ ac Metaphysicæ perdocendæ provinciam suscepit. Postea sacro muneri initiatus, crebris ad populum concionibus in solutos sæculi mores detonare cœpit; tantâ eloquentiâ, tam fœlici successu usus, ut auditorum animos quo vellet persuasos flecteret, & perditissimis quibuscunq; homuncionibus pietatis & religionis Zelum incuteret,

incuteret, tanto passim populi confluxu celebratus, ut amplissima templa auditorum multitudinem nequaquam caperent. Claruit anno 1480. Vir ad religionem promovendam natus, qui summâ vitæ austeritate & illibatâ morum sanctimoniâ omnium in se admirationem rapuit: & certissimis quibusdam rerum futurarum prædictionibus *, divini ferè hominis opinionem sibi conciliavit. Tantâ pietatis & eloquentiæ famâ instructus, mirum sanè, quàm immanem apud Italos authoritatem sibi comparaverit; adeò ut tota Italia à dicentis ore pendere videretur. Frequentibus ille concionibus oppidatim habitis, in id solùm incubuit; ut deploratam ævi malitiam castigaret; collapsam Pontificum incuriâ religionem restitueret; pietatem, charitatem, & justitiam in Christianorum animos revocaret; solutosq; omnium mores corrigeret. Inprimis verò id curæ habuit; ut Pontificum, Ecclesiasticorum, & Principum qualiumcunq; vitia detegeret, & acri satyrâ flagellaret. Anno 1489. Florentiam se contulit; tantamq; concionibus disertis, Propheticis prædictionibus, & morum gravitate potestatem sibi brevi conciliavit; ut in Republicâ Florentinâ omnia deinceps pro nutu ageret. Anno 1494. à Florentinis ad Carolum Galliæ Regem victricia per Italiam arma circumferentem legatus, victoris iram authoritate suâ compescuit, & civibus pacem impetravit. Jamq; Curiæ Romanæ, totiq; Ecclesiasticorum Ordini invisus esse cœperat Hieronymus, tam quòd Ecclesiam reformandam, & Babylone (Romam innuens) excedendum esse clamaret; quàm quòd singulorum vitia palàm notare & acerbè perstringere neutiquam vereretur. Præsertim verò Alexandrum VI. Pontificem, monstrum illud vitiorum, & Christianæ religionis propudium, in rabiem egerat, scelera illius detegendo, & pro concionibus exaggerando. Anno igitur 1498. Alexander submissis Dominicanis quibusdam fraterculis, qui Hieronymi concionibus adversarentur; primores aliquot in partes trahit, & inimicam factionem suscitari curat. Isti Hieronymum, à Pontifice priùs anathemate percussum, armatâ manu in templo invadunt, ferro & flammis sibi aditum patefaciunt: ab Hieronymianis tamen post acre certamen repelluntur. Mox verò à Senatu, datâ fide publicâ, ut incolumis ad Cœnobium reverteretur, accersitus, paruit; & Ecclesiâ egressus, summâ perfidiâ carceri mancipatus est; sævissimisq; tormentis excruciatus, ut Prophetias suas falsas esse confiteri cogeretur. Cessit tormentis Hieronymus, & nimiâ doloris vehementiâ animo abalienatus, morem gessit. Quamprimùm Hieronymum in vincula ductum esse novit Alexander Papa, Romam eum mitti postulavit; cùm verò id à Florentinis obtinere non posset, binos illi fidei Inquisitores judices dedit, & Florentiam legavit. Isti Hieronymum tormentis jam seminecem hæreseos reum agunt; habitoq; judicio tumultuario, mortem in crastinum indicunt. Summâ animi fortitudine eam oppetiit Hieronymus, in foro Florentino strangulatus & flammis combustus die xxiii. Maii anno 1498. ætatis suæ 46. Defuncti memoriam ingenti honore sectatores sui coluerunt, eumq; inter Martyres reposuerunt. Quod ad crimen certè illi impactum attinet; illi hæresis fuit (ut Florentinorum ad Alexandrum VI. Epistolæ verba adhibeam) *docere omnes justitiam, hortari cives æquali quodam jure uti; insidias omnium in Rempublicam detegere, nec pati contra jus civitatis plura aliquem sibi occupare: docere parentes optimam filiorum educationem & eruditionem, ut digni Christiano nomine evadant; persuadere mulieribus, deposito omni ornatu, sequi Christum, pueros nihil magis nosse quàm gesta Christi & Sanctorum:* aliaq; hujusmodi agere, quæ bonorum amorem, malorum odium facilè permovere possent. Magno utrinq; animorum æstu anno circiter 1556. sub Pauli IV. Pontificatu decertatum est in Curiâ Romanâ de comprobandis aut prohibendis Hieronymi scriptis. Vicit tandem Dominicanorum sedulitas, & pro Hieronymo sententiam ferri obtinuit; ita tamen, ut pauci aliquot qui in Indicem priùs relati fuerant, libri ex illo nequaquam eximerentur: non quidem Hæretici aut erronei habendi, sed inter *suspensos* (sic enim loqui voluerunt Judices) reponendi.

SÆC. XV. ab An. MCCCC.

* Vid. Philip. Cominæum Hist. l. 8. c. 2.

SÆC. XV.
ab An. Mcccc.

OPERA.

TRiumphus Crucis, seu de fidei Christianæ veritate libri iv. anno.1497. scripti, & Florentiæ editi, dein *Venet.* 1517. *Parif.* 1524. 8°. *Venet.* 1540. *Lugd. Bat.* 1633. 8°. Hos libros MSS. editis longe auctiores penès se habuit Joan. Cordesius Lemovicensis, teste Illustr. Grotio in apolog. Rivet. discussione. Libri iv. caput 7. loco motum in Collectione suâ scriptorum contra Mahometanos edidit Theodorus Bibliander *Basil.* 1543. f. titulo *Commentatiunculæ Mahumetanorum sectam omni ratione carere demonstrantis.*

De simplicitate vitæ Christianæ libri V. Florentiæ 1496. Venet. 1507. 8°. Colon. 1550. Parif. 1511. 8°. Lugd. Bat. 1633. 12°. Gratianopoli 1667. 12°.

Contra Astrologiam divinatricem libri iii. ex Joannis Pici Mirandulani disputationibus collecti. Italice ab Hieronymo conscriptos Latinè vertit, & scholiis illustravit Thomas Boninsignius *Florentiæ* 1581. 8°. *Venet.* 1586. Italicè prodierunt *Florentiæ* 1495.

Expositio quadruplex in Orationem Dominicam. Lugduni. 1536. Ingolstad. 1543. 16°. 1556. Venet. 1538. Lugd. Bat. 1633. 12°. Gratianopoli 1669. 12°.

Alia *Orationis Dominicæ Expositio*, quæ singulis petitionibus singulas Orationes subnexas habet, sub Hieronymi nomine impressa est *Parif.* 1538. 16°. *Gratianopli* 1669. 12°. Verùm an genuinus sit Hieronymi fœtus jure merito dubitari queat.

Expositio salutationis Angelicæ, Ave Maria, Italicè, *Venet.* 1558. 8°.

De Humilitate Tractatus, Italicè, *Venet.* 1538. 8°. *Parif.* 1617. 12°.

De *Amore Christi liber*, Italicè, *Florentiæ* 1529. 4°. *Venet.* 1588. 8°. *Parif.* 1617.

De *Vitâ Viduali liber*, Italicè, cum priore *Florentiæ* 1495. 4°. *Parif.* 1617. 12°.

Lamentatio Christi sponsæ adversùs Pseudapostolos, sive *Exhortatio ad fideles ut precentur* Dominum *pro renovatione Ecclesiæ.* Venet. 1537. & cum Vitâ Savonarolæ *Parif.* 1674 8°. Tom. i. p. 381.

Di*alogi* vii. Spiritûs & animæ interlocutorum, quibus titulus, *Solatium itineris mei, Genuæ* 1536. 12°. *Venet.* 1537. 16°. *Lugd. Bat.* curâ Joannis Balesdenii 1633. 12°. & *Gratianopoli* 1668. 12°.

Dialogi *alii* iii. Rationis & Sensus interlocutorum, quibus idem est titulus, *Solatium itineris mei*, Venet. 1537. 16°.

De *Oratione libri* ii. Italicè, *Venet.* 1538. 8°. *ibid.* 1547. 8°.

Regulæ x. *orandi tribulationis tempore*, Italicè, *ibid.*

Regula bene vivendi, ad discipulos suos, Italicè, *ibid.*

Regulæ vivendi Christianè, in carcere anno 1498. Italicè conscriptæ, & *Florentiæ* 1498. 4°. editæ.

Expositio Decalogi, Italicè *Florentiæ* 1495. 4°. *Venet.* 1538. 1547. 8°.

De *sacrificio Missæ & mysteriis ejus*, Italicè, *ibid.* & *Parif.* 1617. 12°.

Epistola de frequenti Communione, Italicè, *Florentiæ* 1496. 4°.

De Beneficiis Christi in Christianos collatis per Crucis mysterium & signaculum. Parif. 1610. 24°.

De *modo bene vivendi & tendendi in Deum*, Italicè, *Venet.* 1538. 1547. 8°.

Epistola ad Nicolaum Patrem de suscepto à se Dominicanorum habitu, Italicè, *Venet.* 1547. 8°. & cum Vitâ ejus *Parif.* 1674. 8°. Tom. ii. p. 70.

De *perfectione status religiosi*, Italicè, *Florentiæ* 1495. 4°. *Venet.* 1538. 1548.

Regula de discreto & ordinato modo vivendi in Religione, Italicè, *Venet.* 1538. 1547.

Epistolæ plures ad Fratres suos Congregationis S. Marci, Italicè, *ibid.*

De *Lectione Spirituali Epistola ad Sorores tertii ordinis S.* Dominici, Italicè, *ibid.*

Oratio, quam morti addictus ad sacrum Christi corpus habuit, Italicè, *Florentiæ* 1498. 4°.

Tractatus

Tractatus graduum ascendendi ad perfectionem vitæ spiritualis, anno 1497. scriptus, *Florentiæ* 1497. 4°. *Venet.* 1537. 16°. Italicè, *ibid.* 1538. 1547. 8°.

Regulæ vii. *Religiosis omnibus observandæ*, Latinè *Venet.* 1537. 16°. Italicè *ibid.* 1537. 1548. 8°.

Oratio, seu *Meditatio in Psalmum*, *Diligam te Domine*, Venet. 1537. 16°.

Tractatus de mysterio crucis, & *Officium ejusdem*, Venet. 1537. 16°.

Expositio, *seu Meditatio in Psalmum* xxx. *In te Domine speravi*: quam paulò ante mortem composuit. *Venet*. 1507. 8°.

Meditatio in Psalmum, *Miserere mei Deus*: quam inter vincula itidem & carceris angustias dictavit. Extat cum præcedente Meditatione, & Triumpho Crucis, *Venet*. 1540.

Meditatio in Psalmum xxx. *In te Domine speravi*.

Meditatio in Psalmum LXXIX. *Qui regis Israel, intende*. Lugd. Bat. 1633.

Habentur Meditationes cum Expos. in Orat. Domini. *Lugduni* 1536.

Expositio sive Meditationes in plures Psalmos. Paris. 1524. 8°.

Meditationes quædam. Paris. 1538. 16°.

Manuale Confessionum, item *Recollectorium Rudimentorum Theologiæ*. Venet. 1543. 8°.

Eruditorium Confessorum. Paris. 1517. 8°. Venet. 1543. 8°. Lugd. Bat. 1640.

Sermones xxx. *de tempore & Sanctis*, anno 1495. habiti, Italicè *Florentiæ* 1496. 4°. *Venet*. 1517, 1520. 4°. 1539. 8°. Concio tertia in Indice Romano prohibetur.

Conciones Quadragesimales XLVIII. anno 1496. habitæ, Italicè, *Florentiæ* 1497. 4°. *Venet*. 1514, 1519. 4°. 1539, 1543. 8°. Concio 12ª. in Indice Romano expurgari jubetur.

Conciones XXIX. *in Ruth & Michæam*, eodem anno habitæ, Italicè, *Florentiæ* 1497. 4°. *Venet*. 1513, 1520. 4°. 1540. 8°. Latinè *Salmanticæ* 1556. 4°. Concionem tertiam damnavit Index Romanus. Concio 28. *Tractatus de arte bene moriendi* à nonnullis inscribitur.

Conciones XLIX. *in Ezechielem*, & *unicus in Psalm*. vii. anno 1497. habitæ, Italicè, *Venet*. 1517, 1520. 4°. 1541. 8°. Ex his Conciones 21ª. 32ª. & 40ª. in Indice Romano notantur.

Conciones XXII. *in Exodum & Psalmos*, anno 1498. habitæ, Italicè, *Florentiæ* 1498. 4°. *Venet*. 1520. 4°. *Venet*. 1540. 8°. Istæ præ aliis omnibus concionibus Ecclesiæ & Aulæ Romanæ corruptelas exagitant; adeòq; ex iis Conciones 1, 2, 3, 6, 10, 12, & 20. in Indice Romano legi prohibentur.

Conciones XIII. *per Adventum*, & *aliæ* XLVI. *per Quadragesimam*, *super Arcam Noe*. Venet. 1536. 8°. à Bernardino Stagnino de Tridino Latinè editæ.

Conciones XXIII. *super Aggæum Prophetam & Psalmos*, anno 1494. habitæ. Italicè, *Venet*. 1544. 8°.

Conciones XLVII. *in Job*, per Quadragesimam anno 1495. habitæ, Italicè, *Venet*. 1545. 8°. Ex his concionem 14. Index Romanus expurgari jubet.

Epistola quædam Apologetica, Florentiæ anno 1497. scriptæ, Italicè, *Florentiæ* 1497. 4°. *Venet*. 1537, 1548. 8°.

Epistola ad quendam N. Fratrem, adversùs sententiam excommunicationis contra se nuper injustè latam, Italicè & Latinè, *Florentiæ* 1497. 4°.

Sermones XL. *in Amos*, & XX. *in Zachariam Prophetam*, ab Hieronymi prædicantis (ut & reliqui ferè omnes Sermones) ore excepti, & ab aliis Latinè versi, *Venet*. 1514, 1519. 4°.

Sermo in vigilia nativitatis Domini, Italicè, *Paris*. 1517. 8°. *Ingolstad*. 1556. *Gratianopoli* 1669. 12°.

Alia ejusdem argumenti, Italicè, *Venet*. 1548. 8°.

Sermones XXV. *in Psalmum* LXXII. *Quàm bonus Deus Israel*, anno 1493. habiti, Italicè, *Venet*. 1528. 4°. 1544. 8°.

Sermones quamplurimi in Psalmos, Italicè, *Venet*. 1500. 4. vol. 4°. *ibid*. 1517. 4°.

De amore divino concio, in illud Thren. I. Ego vir videns. *Senis* 1543. 8°.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. *Sermones* xix. *in primam Epistolam S. Joannis, aliosq; Scripturæ locos*, Italicè, *Venet.* 1556.

Oraculum seu prophetia de renovatione Ecclesiæ, Italice, *Venet.* 1560. 8°.

Meditationes seu Conciones in Cantica & alia Scripturæ loca. Venet. 1556. 8°.

Conciones breviculæ ix. *in Threnos Jeremiæ.* ibid.

Brevis Expositio in librum Esther. ibid.

Compendium totius Philosophiæ, tam naturalis, quàm moralis, libris xv. *Venet.* 1542. 8°. *Wittembergæ* 1596. 8°.

Opus de divisione, ordine, & utilitate omnium Scientiarum, libris iv. Ex his liber quartus de re poeticâ agit.

Compendium Logices, libris x. Prodierunt tria ista Opuscula unà cum Compendio Philosophiæ, *Venet.* 1542. 8°.

Margarita Philosophica, seu *rationalis & moralis Philosophiæ Principia*, ab Orontio Finæo aucta & castigata. *Basil.* 1535. 4°.

Apologia, sive *Epistolæ* iii. *ad Alexandrum* VI. *Papam*, anno 1497. datæ. Extant apud Bzovium ad an. 1497. *Sermo prolixus Apologeticus* Florentiæ in Festo Annunciationis habitus, ibid. ad an. 1495. §. 24.

De Veritate Propheticâ libri seu Dialogi ix. qui in Indice Romano prohibentur, *Florentiæ* 1497. 4°. *Venet.* 1548. 8°.

Compendium Revelationum. Prodiit *Paris.* 1496. 4°. & unà cum Vitâ Savonarolæ *Paris.* 1674. 8°. Tom. i. p. 216.

Apologeticus Fratrum Congregationis S. Marci Florentiæ Ordinis Prædicatorum, à seipso institutæ adversus Alexandrum VI. Papam. Ibid. Tom. ii. p. 74. *Tolosæ* 1612. 12°. antea excusus.

Sermo Apologeticus in illud Psalmi vii. *Domine Deus meus in te speravi*, Florentiæ anno 1497. in die Ascensionis Domini habitus, Italice, ibid. p. 157.

Epistolæ plures, ibid. sparsim.

Epistolæ Spirituales & Asceticæ, quas in unum volumen collegit, ex Etruscâ linguâ Latinè convertit, atque unà cum Savonarolæ Vitâ, ibid. Tom. ii. Mantissæ vice edendas curavit Jacobus Quetif Ord. Prædicat.

Plura adhuc ab Hieronymo conscripta memorat Jo. Fr. Picus, Comes Mirandulanus, in Vitâ * ejus, viz. *Commentationes in Hexaemeron, & alia plura Geneseos loca*; *In partem Levitici*; *In Psalterium Davidicum: In Solomonis Cantica*; *In Hieremiæ Threnos*; *Interpretationem Evangeliorum imperfectam*; *Conclusiones perbreves in Decreta Pontificia*; *Admonitionem ad Sacerdotes & Clericos*; His accenset Bzovius †, *Librum de regimine Reipublicæ Florentinæ*; Ambrosius de Altamura ||, *Libros de Cambiis, De Usuris, De Simoniâ, De defensione proximi, De furto notabili*; *& Commentaria in* vii. *Psalmos Pœnitentiales.* Ex his forsan aliqua in lucem prodierunt; quorum editiones me plane fugiunt. Cæterum de Hieronymi vitâ, rebus gestis, supplicio, innocentiâ, doctrinâ, ac scriptis fusissime egit nuperus Vitæ ejus Editor, *Paris.* 1674. ii. Tom. 8°. seu Jacobus Quetif seu quisquam alius is fuerit; Vir certe minime indoctus, cui nos in texendo Hieronymi operum Catalogo plurimum debemus.

* Cap. 13.

† Ad an. 1497. §. 19.

|| Biblioth. prædicat. p. 216.

1480. MARSILIUS FICINUS, gente Italus, patriâ Florentinus, Ficini Chirurgici filius, natus est anno 1433. die xix. Octobr. Literis excultus sumptu Laurentii Medicis Florentinorum Principis, Lucam Gyminianensem, & Commodum præceptores habuit. Post decursa fœliciter literarum stadia, cùm in omni Philosophiæ genere versatissimus, Theologus ac Medicus celeberrimus, Græcè vero ac Latinè peritissimus haberetur; summâ apud Laurentium & Cosmum Medices gratiâ valuit; & ab iis honestis ædibus, Sacerdotio, Ecclesiæ Cathedralis Florentinæ Canonicatu, annuisq; stipendiis donatus est. Tantorum Mecænatum favore otium nactus ad juvandam rem literariam se accinxit; cúmq; alii Aristotelis volumina certatim verterent, ipse Platonis scripta Latinè transferenda suscepit; Platonicam Philosophiam ingenti studio excoluit, primusq; omnium in Occidente instauravit. *Platonicorum Princeps*, inquit Card. Bona *, *qui ferè solus ex Platonicis inoffenso pede percurri potest.* Claruit anno 1480. Rei philosophicæ nimiùm deditus, religionis

* Notitia Author. lib. de Divin. Psalm. præmissa.

religionis & pietatis curam posthabuisse dicitur; donec Savonarolæ Florentiam advenientis eloquentiam admiratus, concionibus ejus audiendis animum adjecit; dumq; flosculis Rhetoricis inhiavit, pietatis igniculos recepit. Reliquam dein vitam religionis officiis impendit; & pro Savonarolâ eruditissimam Apologiam scripsit. Obiit in villâ Coregianâ propè Florentiam anno 1499. in Templo S. Mariæ sepultus. Statim post obitum Michaeli Mercato Miniatensi se visendum, prout vivus promiserat, obtulisse: quæq; anteà de animarum immortalitate disseruerat, expertum jam confirmasse, ex proborum (uti ipse ait) & eruditissimorum testium fide narrat Baronius ad an. 411. propè finem.

OPERA.

De Religione Christianâ, & fidei pietate liber, ad Laurentium Medicem. *Paris.* 1559. 8°. cum notis Lud. Crocii, *Bremæ* 1617. 8°.

De immortalitate animorum ac æternâ fœlicitate libri xviii. *Theologiæ Platonicæ*, ad eundem.

In Epistolas S. Pauli Commentarius, & Ascensus in tertium cœlum ad Paulum intelligendum. Quicquid verò tituli Opus istud in fronte gerat, nonnisi Epistolam ad Romanos explicatam dat.

Conciones habitæ ad Fratres, viz. *De quinq; panibus. De duobus Discipulis euntibus ad Emmaus. In illud, Si consurrexistis. De Passione Domini, De laboribus & ærumnis D. Pauli. De stellâ Magorum. De Cantico Simeonis ac verâ fidelium pace. De creatione rerum.*

De vitâ libri iii. ad Laurentium Medicem, quorum primus agit de studiosorum sanitate tuendâ, secundus de vitâ producendâ, tertius de vitâ cœlitùs comparandâ. *Venet.* 1584. 4°.

Apologia, in quâ de Medicinâ, Astrologiâ, Vitâ Mundi, & de Magis Christum salutantibus agitur. *Venet.* 1498.

Quòd necessaria sit ad vitam securitas, tranquillitasq; animi.

Antidotus Epidimiarum, tutelam bonæ valetudinis continens, à Ficino Italicè conscripta, ab Hieronymo Riccio Latinè versa.

Epistolarum libri xii. in quibus varii Tractatus habentur, viz. *Dialogus inter Deum & animam. De divino furore. De Fœlicitate. Oratio ad Deum Theologica. Quæstiones* v. *de Mente. Compendium Platonicæ Theologiæ. Dialogus inter Paulum & Animam, quòd ad Deum non ascendatur sine Deo. Exhortatio ad bellum contra Barbaros. De Officiis. Oratio de laudibus Philosophiæ. Oratio de laudibus Medicinæ. De Philosophiâ Platonicâ. De Vitâ Platonis Philosophi. Apologia de moribus Platonis. Disputatio contra judicia Astrologorum. De institutione Principis. Oratio Christiani gregis ad Pastorem Sixtum* iv. *Pontificem. Oraculum Alfonsi Regis ad Ferdinandum Regem. Orphica comparatio Solis ad Deum atq; declaratio idearum. Philosophica principis institutio. De Christianæ legis divinitate. De Platonicorum contemplationibus. Oratio de Charitate habita ad Populum. De adoratione Divinæ virtutis. Apologia de voluptate. Excerpta ex Proclo in Rempublicam Platonis. Apologia in librum suum de Sole & lumine. Oratio ad Carolum Gallorum Regem. De providentiâ, vaticiniis, remediisq; malorum.* Prodierunt Ficini Epistolæ seorsim *Norimbergæ* 1497. 4°. *Venet.* 1495. f.

De Sole liber allegoricus & anagogicus. Venet. 1498.

De Lumine liber. ibid.

De Voluptate liber.

Dionysii Areopagitæ translatio cum suis argumentis.

In Platonem Epitomæ seu Argumenta, Commentaria, Collectanea, & Annotationes.

In Plotini libros LIV. *in sex Enneadas distributos Argumenta*, quibus totam ejus Philosophiam summatim complectitur.

Expositio in Theophrastum de sensu, phantasiâ, & intellectu.

Mercurii Trismegisti Pæmander, & Asclepius, Latinè versi.

Athe-

SÆC. XV. ab An. MCCCC. *Athenagoræ Atheniensis De Resurrectione Excerpta.*
Jamblichus de Mysteriis Ægyptiorum, Chaldæorum, atq; Assyriorum.
Procli in Alcibiadem Platonicum de animâ ac dæmone Excerpta.
Proclus de sacrificio, & Magiâ. Venet. 1497.
Porphyrius de Occasionibus, sive *causis ad intelligibilia nos ducentibus.*
Ex Porphyrii libris iv. *de Abstinentiâ Excerpta.*
Ex Psello de Dæmonibus.
Alcinous de doctrinâ Platonis. Venet. 1497.
Speusippus de definitionibus Platonis.
Xenocratis de Morte libri ii.
Synesius de somniis.
Pythagoræ aurea verba & symbola.

Prodierunt Marsilii Ficini Opera, *Venet.* 1516. *Basil.* 1561. 1576. 2. Tom. f. *Paris.* 1641. 2. Tom. f. *Excerpta ex variis Authoribus,* Venet. 1497. f. *Versio Operum Platonis,* Venet. 1491. *Lugduni* 1590. *Francofurt.* 1602. *Versio Operum Plotini,* Basil. 1580. Scripta ejus paucula, adhuc inedita, enumerat Michael Pocciancius Catalog. Scriptor. Florentin. p. 123.

1480. WERNERUS ROLLWINCK DE LAER, patriâ Westphalus, ex oppidulo Diœceseos Monasteriensis oriundus, Ordinis Carthusianorum Monachus in Cœnobio S. Barbaræ Coloniensi. Claruit anno 1480. Obiit anno 1502. ætatis suæ 77. conversionis 55.

OPERA.

Fasciculus Temporum, omnia Antiquorum Chronica complectens, per sex Ætates digestus, ab Orbe condito ad sua usq; tempora. Triplicem Operis istius editionem dedit Wernerus. Prima in anno 1470. desiit. Exemplar ejus MS. penès Vossium * extitit. Secunda ad annum 1474. pertigit: & exinde Appendix seu Continuatio Joannis Linturii, Hostensis in Voitlandiâ pastoris, initium sumit, & usq; ad annum 1514. progreditur. Prodiit editio ista *Lovanii* 1476. Tertia editio ad Hydruntum a Turcis expugnatum, sive annum 1480. deducitur; & *Augustæ* 1481. prodiit, atque unà cum Linturii Appendice habetur inter Scriptores Germanicos Pistorii *Francofurt.* 1584. Tom. ii. p. 580.

* De Hist. Lat. l. 3. c. 6.

De Westphaliâ situ & laudibus, & Westphalorum seu antiquorum Saxonum moribus, &c. liber, ab Orthuino Gratio editus——1514. recusus *Colon.* 1602. 8°.

Paradisus Conscientiæ, & Quæstiones xii. *pro S. Theologiæ studiosis.* Colon. 1475. 4°.

De Sacramento Eucharistiæ, & fructu Missarum. Colon. 1535.

Sermo prolixus de S. Benedicto, typis impressus ante annum 1494 teste Trithemio: quo verò anno aut loco, me latet.

Alia plura conscripsit Wernerus, viz. *Calendarium ac Martyrologium, Librum de origine Frisonum, Opus grande super omnes Epistolas S. Pauli, Libros* vii. *de Vitâ S. Pauli. Librum de regimine principum,* &c. quorum Indiculum satis longum, ab ipso Wernero acceptum, exhibet Trithemius lib. de Viris Illustr. Germaniæ.

1481. MATTHIAS PALMERIUS, gente Italus, civitate Pisanus, Simlero tamen Vincentinus, claruit anno 1481. Matthæi Palmerii Florentini Chronicon continuavit ab anno 1449. (quo desiit iste) usq; ad annum 1481. Prodiit sæpiùs ista *Continuatio,* Matthæi Chronico subnecti solita. Latinè etiam vertit, satis infœliciter quidem, Aristeæ Historiam de LXXII. Interpretibus. *Versio* typis excusa est *Basil.* 1536, 1551.

1483. JOANNES TRITHEMIUS, sive *Trittenheimius,* natione Germanus, in vico cognomine ad Mosellam fluvium non longè à Treviris natus anno 1462. die i. Februarii, parentibus quidem honestis, mediocris tamen fortunæ.

tunæ. Joannis de Monte & Elizabethæ de Longovico filius. In Academiis Trevirensi & Heidelbergensi bonis literis institutus, anno ætatis suæ 22. die Purificationis B. Virginis, Ordinis Benedictini Monachus in S. Martini cœnobio Spanheimensi factus est. Juvenis adhuc & Novitius tantam sibi apud sodales rarâ eruditione & pietate eximiâ autoritatem conciliavit; Philosophus, Mathematicus, Poeta, Historicus & Theologus insignis; ut altero conversionis suæ anno, Christi 1483. communi Monachorum suffragio Abbas eligeretur. Hanc provinciam non sine summa laude per 22. annos administravit; cum Nicolai Remitii Prioris (uti vocant) sui, aliorumq; quorundam monachorum (quos *Cynonotorum* nomine in Epistolis suis passim traducit) factione diu multumq; vexatus, eò quod Philippi principis Palatini partes adversus Hassonum Comitem tueretur, monasterio suo exivit April. i. 1505. & apud Joachimum Marchionem Brandeburgensem, Coloniæ Agrippinæ tunc agentem, aliquantisper substitit, quocum etiam in Marchiam Brandeburgensem profectus est, ubiq; ab eo clementer & perquam honorifice exceptus. Post interstitium 18. mensium, vigente adhuc monachorum factione, regimini Spanheimensi renunciavit, & Laurentii Herbipolensis Antistitis literis evocatus, cœnobio S. Jacobi Majoris in Suburbano Herbipolensi Octob. 15. 1506. præfectus est: ubi otio abundans, & ditioris turbulentiorisq; monasterii curis vacuus, totum deinceps ad literas prosequendas animum appulit, usq; ab obitum, qui ipsi contigit Decemb. xiii. an. 1518. vel ut alii, 1519. ætat. an. 57. Homo quidem impensè eruditus, quiq; inter sui sæculi doctrinâ claros paucos habuit æquales, vix ullum superiorem. Nec vulgares modò trivit semitas, sed & intima reconditioris eruditionis penetralia reseravit, & forsan curiose nimis rimatus est: unde, ipsomet conquerente *, vulgò pro Mago habebatur; nec deerant, qui ipsum suscitasse mortuos, evocasse ab inferis dæmones, prædixisse futura, fures latronesq; carminibus ligasse clamitarent. Ficta quidem hæc, & ementita, se tamen libros magorum plerosque legisse non diffitetur, quod & steganographiæ opus abunde testatur. Nec sibi solum Musisq; cecinit, sed & plures discipulos in cœnobio suo melioribus literis instituit, adeo ut ad illum confluerent non solum ex Germania tota viri doctissimi atq; spectabiles multi, sed ex Italia quoq; & tripartita Gallia plures, ut ipse nos docet †. In monasterii Spanheimensis usum simul & ornamentum egregiam plane bibliothecam plusquam 2000. melioris notæ Codicum MSS. in quavis facultate, & quavis fere lingua, Hebraica, Græca, Latina, Chaldaica, Arabica, Indiana, Ruthenica, Tartarica (ut alias taceam) ingenti ære erexit. De hac Bibliotheca pluribus ipse agit, tum alibi tum præsertim lib. 1. Epist. 32. lib. 2. Epist. 46. Quin & proprio marte scripsit, quæ vel sola ad mediocrem bibliothecam sufficere possint, quorum proinde catalogum hîc exhibemus.

* Lib. 2. Epist. 42. p. 303.

† L. 2. Epist. 3. p. 195.

OPERA.

Chronologia mystica de secundis sive Intelligentiis orbes post Deum moventibus ad Maximilianum Imp. *Colon.* 1567. 8°.

Compendium, sive *Breviarium primi Voluminis Chronicorum de origine gentis & Regum Francorum* per annos 1189. à Marcomiro (viz. anno ante Christum 433.) usq; ad Pipinum Regem. Opus cum primis fabulosum, & ex mendacissimis Scriptoribus collectum. Alia etiam duo volumina scripserat Trithemius, quibus Historiam Francorum à Pipino ad 29^m Maximiliani Cæsaris annum, Christi 1514. pertexuit. Prodiit istius primi voluminis Compendium *Paris.* 1539. f.

De origine gentis Francorum liber, ex putidissimis spurii Hunibaldi Figmentis consarcinatus. Prodiit unà cum præcedente Opere *Basil.* 1547. & habetur apud Schardium Rerum German. Tom. i. p. 170.

Chronicon successionis Ducum Bavariæ, & Comitum Palatinorum. Francofurt. 1544, 1549. 4°.

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

Catalogus illustrium virorum Germaniam suis ingeniis & lucubrationibus omnifariam exornantium, ad Jacobum Wimphelingium.

Catalogus Scriptorum Ecclesiasticorum, septennali labore compositus, & anno demum 1404. tertiò emendatus ac completus. In eo Scriptorum DCCCCLXX. circiter vitæ breviter describuntur, elogia texuntur, & scripta enumerantur. Prodiit *Moguntiæ* 1494. cum Anonymi cujusdam Appendice *Paris.* 1512. 4°. cum insigni Balthazaris Werlini Appendice *Colon.* 1531, 1546. 4°. *Basil.* 1594.

Chronicon Cœnobii Hirsaugiensis in Diœcesi Spirensi, ab anno 830. ad annum 1370. à Trithemio emendatum & auctum. Id rursus Trithemius anno 1514. ad incudem revocavit & ita demum adauxit, ut quadruplum primæ editionis conficeret. Nonnisi prior tamen editio typis excusa in lucem prodiit (*Basil.* 1559. f. & alibi evulgata.) Ex posteriore amplum satis Excerptum, quod Vitam & res gestas Frederici Comitis Palatini Victoriosi dicti complectitur, seorsim edidit Marquardus Freherus *Heidelbergæ* 1602. 4°.

Chronicon Monasterii S. Martini Spanheimensis in Diœcesi Moguntinâ, ab anno 1044. ad 1511. ad annum usq; 1526. continuatum ab Anonymo quodam, qui Trithemii etiam Opus non rarò interpolavit.

Epistolæ familiares ab excessu de Cœnobio Spanheimensi scriptæ & historiis istius sæculi refertæ, libris ii. quorum primus Epistolas LXXIX. secundus LXI. continet. *Hagenoæ* 1536. 4°.

Opera Trithemii Historica, sc. omnia hactenus enumerata, edi curavit Marquardus Freherus *Francofurt.* 1601. 2 Tom. f.

Chronicon Monasterii S. Jacobi Majoris in Diœcesi Herbipolitanâ.

De Viris illustribus Ordinis S. Benedicti libri iv. Prodierunt seorsim *Colon.* 1575. 4°.

Commentarius in Regulam S. Benedicti. Valencenis 1608. 8°.

Sermonum vel Exhortationum ad Monachos libri ii. *Argentinæ* 1486. f. *Antverp.* 1574. 8°. *Florentiæ* 1577. 4°.

De triplici regione Claustralium.

Modus & forma quotidiani exercitii Monachorum.

Compendium Spiritualis exercitii.

De Religiosorum tentationibus libri ii.

De vitio proprietatis Monachorum liber.

De laude Scriptorum manualium.

De vitæ Sacerdotalis institutione.

De vanitate & miseriâ humanæ vitæ.

Liber Penthicus, seu lugubris, de statu & ruinâ Ordinis S. Benedicti. Florentiæ 1577. 4°.

Orationes in annuo Abbatum Bursfeldensis Congregationis conventu habitæ.

Epistolarum ad familiares liber.

Modus & forma celebrandi Capitulum Provinciale in Provinciâ Moguntinâ.

De visitatione Monachorum liber.

Constitutiones Provincialium Capitulorum per provinciam Moguntinam & Diœcesin Bambergensem celebratorum.

De Miraculis B. Mariæ Virginis in Ecclesiâ novâ prope Dittelbach, Franciæ Orientalis oppidum, libri ii.

De Miraculis in Vrticeto juxta Heilbrunnam, Wurtzburgensis Diœceseos oppidum, ad Invocationem B. Virginis factis, libri iii.

Opera omnia à Chronico Monasterii S. Jacobi inclusive recensita collegit atq; evulgavit Joannes Busæus *Moguntiæ* 1604. f.

Antipalus maleficiorum libris iv.

Curiositas Regia, seu Quæstiones viii. Theologicæ à Maximiliano Imp. propositæ, & à Trithemio solutæ *Oppenheimii* 1515. *Francofurt.* 1550. 8°. *Duaci* 1621. 8°.

De laudibus Ordinis Fratrum Carmelitarum. Florentiæ 1593. 4°. *Lugduni* 1639.

De laudibus S. Annæ, matris B. Mariæ Virginis.

Cursus

Cursus Horarum, Officiiq; divini pro festo S. Annæ, & S. Joachim.
Orationes & Sequentiæ variæ in honorem Christi & Sanctorum.
Catalogus Græcorum Codicum in Bibliothecâ Trithemianâ Spanheimensi.

Opera proximè annumerata ab Antipalo maleficiorum inclusivè simul edidit titulo *Paralipomenon Trithemii* idem Busæus *Moguntiæ* 1605. 8°. *Coloni.* 1624. 8°.

Vita S. Maximini Archiepiscopi Trevirensis. Habetur apud Surium die xvi. Novembris.

Vita S. Maximi Episcopi Moguntini. Extat ibid. die xviii. Novembr.

Epistola ad Petrum Abbatem Amerbachiensem, antea inedita, habetur apud Lambecium Comment. de Biblioth. Vindob. Tom. iii. Append. p. 342.

Polygraphiæ libri vi. ad Maximilianum Cæsarem, quibus infinitos scribendi, animiq; nostri arcana quâvis ferè lingua tutè enunciandi modos miranda subtilitate accurate explicat. Prodierunt unà cum clave suo —— 1518. f. *Colon.* 1571. 8°.

Steganographia, seu de ratione occultè scribendi. Prodiit cum clave suo *Francofurt.* 1606. 4°. *magnum* (uti ipse vocat) *& nimis arduum opus*, quod octo libris absolvere aggressus est. Duos priores jam an. 1505. ad finem perduxerat, reliquos diutius suppressit, rationes verò cur ita fecerit, ipse nobis enarrat lib. 2. Epist. 43. p. 303. Librum istum multi apertè damnant, & Magiæ accusant. Alii illum scriptis propugnârunt, & in his Jo. Caramuel Lobkovitz, qui Vindicias Steganographiæ Trithemianæ edidit *Colon.* 1635. 4°. & Illustrissimus Princeps, Augustus Brunsvicensium Dux, qui in Systemate suo Cryptographiæ (quod sub ficto Gustavi Seleni nomine *Luneburgæ* 1624. f. evulgavit) opus istud ab omni suspicionis Magicæ labe purgare nititur.

Tractatus de Providentiâ Dei. Altorfii 1611. 8°.

Historia belli Bavarici anno 1504. *gesti.* Extat in Collectione Scriptorum German. Freherianâ Tom. iii. p. 97.

Tractatus Chymicus. Prodiit —— 1611. 8°. *Argentinæ* 1613. 8°. *Liber de Veneficis*, Germanicè excusus *Ingolstad.* 1555. 4°.

Alia quamplurima Trithemii Opera, nondum typis impressa, longo satis agmine recenset Jos. Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 421. & Hieronymus Ghilinus in Theatro virorum literatorum p. 13. De libris verò propriis, quo tempore, qua occasione scriptis ad annum usq; 1506. exeuntem, deq; iis, quæ deinceps scribere meditatus erat, accurate agit ipse Trithemius Epistol. lib. 2. Ep. 50.

AUGUSTINUS PATRICIUS, alius ab Augustino Patricio Senensi de quo supra, primò sub Innocentio VIII. Ceremoniarum Magister, dein ab an. 1483. Episcopus Poientinus. Scripsit ad Bartholomæum Paganuccium *Vitam Fabiani Bencii Politianensis* S. Canonum Professoris, *Descriptionem adventus Frederici* III. *Imp. ad Paulum Papam* II. Hæc duo opuscula primus eruit, & in lucem dedit Joan. Mabillonius Musæi Ital. Tom. i. par. 2. p. 251. qui & aliud ejusdem Augustini opus *de Ritibus Ecclesiæ Romanæ* penès se habere testatur, quod in Collectione Ritualium Romanorum à se propediem in lucem edenda publici juris se facturum pollicetur. 1483.

JACOBUS GRUYTRODIUS, natione Germanus, Ordinis Carthusiani Monachus, & Cœnobii SS. Apostolorum propè Leodium Prior. Vir *in divinis Scripturis*, inquit Trithemius, *studiosus & eruditus, vitâ & conversatione devotus, ingenio præstans, & dulcis eloquio.* Claruit anno 1483. Obiit anno 1492. prid. Id. Februarias. Scripsit *Speculum Quintuplex, Prælatorum, Subditorum, Sacerdotum, Secularium hominum, & Senum*: quod Dionysio Carthusiano falsò inscriptum prodiit. Multa alia Grutrodij Opuscula enumerat Trithemius de Script. Eccl. p. 179. plura adhuc Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 316. 1483.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. 1484.

INNOCENTIUS VIII. *Joannes Baptista Cibo* antea appellatus, patriâ Genuensis, origine tamen Græcus, Aaronis proregis Neapolitani filius, in Alfonsi & Ferdinandi Regum Neapolitanorum, & Philippi Calandrini, Cardinalis Bononiensis, contubernio educatus; à Paulo II. Pontifice Episcopus primùm Savonensis, mox Melfitensis, dein Datarius, ac demum anno 1473. Presbyter Cardinalis titulo S. Balbinæ constitutus. Anno 1484. Pontifex Romanus electus est die xxix. Augusti, coronatus die xii. Septembris. Anno 1485. Venetos à Sixto decessore anathematizatos absolvit & in Ecclesiam recepit. Anno 1487. atq; iterum 1489. Ferdinando Neapolis Regi, tributum à Sixto Pontifici relaxatum Ecclesiæ reddere recusanti, anathema incussit, regno deponi jussit, subditosq; obsequii vinculum abrogavit. Anno 1491. Norwegis, ut sine vino sacram Synaxin celebrare possent, indulsit. Obiit sexagenarius anno 1492. die xxv. Julii. Extat *Epistola ad Henricum* VII. *Angliæ Regem de Clericis in sæculare forum non trahendis.* Concil. Tom. xiii. p. 1467. *Epistolæ & Constitutiones* VIII. apud Bzovium ad an. 1484, &c. *plures* in Bullariis, aliisq; Constitutionum Pontif. Collectionibus; *nonnullæ* inter Angeli Politiani Epistolas. *Epistolarum volumen*, MS. in Bibliothecâ Cæsareâ. *Regulæ*, MSS. in Bibliothecâ Cœlestinorum Avenionensium.

1484. JOANNES PICUS, Mirandulæ & Concordiæ Princeps, *Phœnix* dictus, natione Italus, patriâ Mirandulanus, Joannis Francisci Pici comitis Mirandulani & Juliæ filius, natus est anno 1463. Puer adhuc, summis animi corporisq; dotibus ad miraculum usq; ornatus, dum sub ferulâ ageret non infimum inter Poetas & Oratores locum obtinuit. Decimo quarto ætatis anno, Juris Pontificii discendi causâ Bononiam se contulit. Id cùm biennio degustasset, Decretalium squalorem atq; nugas exosus, juvenis ad majora natus, altiora meditari cœpit; & rerum abditissimarum speculationi, ac Philosophiæ tum humanæ tum divinæ studio se totum dedit. Perlustratis igitur primariis Galliæ & Italiæ Academiis, eruditissimos utriusq; Philosophiæ Professores ubivis conquisivit; Philosophorum ferè omnium scripta pervolvit, remq; suam tam indefesso animi studio agebat; ut Theologus simul ac Philosophus omnibus numeris absolutus, imberbis adhuc juvenis haberetur. Quòd ad molliores verò literas attinet, is sanè erat, qui sermonis elegantiâ, facetiis, & gratiâ; eloquentiæ viribus, disputandi subtilitate, & diffusâ linguarum scientiâ omnibus sui seculi viris palmam præripuit. Accuratæ enim linguarum Græcæ & Latinæ notitiæ Hebræam, Chaldaicam, & Arabicam adjecerat dialectos, Italiæ antea ne famâ quidem auditas. Claruit anno 1484. Septennio in Academiis pervisendis exacto, gloriæ ac famæ cupidus Romam perrexit: ubi publicè disputandas proposuit nongentas quæstiones de rebus Dialecticis, Metaphysicis, & Mathematicis, ex reconditis Latinorum & Græcorum scriniis, perobscurâ Hebræorum Cabalâ, & abditissimis veterum Philosophorum mysteriis petitas. Quæstiones istas in scholis & compitis ubiq; locorum per Europam totam affigi curavit, se itineris insuper impensas omnibus eruditis Romam disputandi ergò advolantibus soluturum pollicitus. Tanti certaminis & triumphi gloriam Mirandulano abstulit maleferiatorum quorundam invidia; qui universa Theologiæ ac Philosophiæ mysteria juveni patere, & in vulgus disceptari ægrè ferentes, quæstiones ejus strophis primùm ac cuniculis aggressi sunt: mox tredecim ex iis seligentes erroris & hæreseos accusârunt. Mirandulanus editâ statim Apologiâ, quæstionum veritatem propugnavit, & adversariorum calumnias diluit. Innocentius tamen Papa, nescio quo livore ductus, libelli Quæstionum lectione interdixit, spemq; omnem disputationis penitùs sustulit. Provectior ætate factus Mirandulanus ingentem illum disputandi pruritum odio habere cœpit: & misso Philosophiæ, artiumq; externarum cultu, castiori Theologiæ totus incubuit; sacros Codices diligenter pervolvit; versiones Latinam & Græcam cum Hebraicis fontibus sedulò contulit; Christianæ religionis veritatem adversùs Judæos & Muhammedanos tutandam suscepit;

præsertim

præsertim verò impiam non minùs quàm ineptam Astrologorum gentem aggressus funditùs debellavit. Anno 1491. deposito Principatus Mirandulani & Concordiensis regimine, maximam thesauri partem in pauperes distribuit; & in peramœnam agri Ferrariensis villam secedens, Deo & Musis solus vacavit, pietate & effusâ in egenos charitate non minùs illustris, quàm doctrinâ olim conspicuus. Quin & paulò ante mortem tanto Christi & religionis amore exarsit, ut reliquas opes pauperibus elargiri, & solo Crucifixo munitus, nudatis pedibus orbem peragrare, & per urbes, per oppida, per vicos Christianam fidem prædicare in animo haberet. Obiit Florentiæ (ubi Marsilii Ficini, & Angeli Politiani consuetudine delectatus, moram agere solebat) gravissimâ febre correptus, xv. Cal. Decembr. anno 1494. ætatis suæ 32. in Templo S. Marci sepultus in habitu Fratrum prædicatorum, quem suscepturum pridem voverat, & induerat. Vir planè portentosi ingenii, & pro ætate eruditionis laude nulli secundus. Audiamus Epitaphium tumulo ejus inscriptum.

Joannes jacet hic Mirandula; cætera nôrunt
Et Tagus, & Ganges, forsan & Antipodes.

Indoles planè divina, (inquit Erasmus *) *& ingenium ad omnia factum: sed hujus quoq; dictionem nonnihil vitiavit linguarum ac Philosophiæ atq; etiam Theologiæ cura.*

* Ciceronian.

OPERA.

HEptaplus, seu in Hexameron libri vii.
Quæstiones DCCCC. *Romæ ad disputandum propositæ.* Romæ 1486. f. Norimbergæ 1532. Colon. 1619. 8°.
Apologia adversùs Quæstionum suarum calumniatores.
De ente & uno Opus.
De Hominis dignitate.
Regulæ seu Præcepta xii. *ad Christianæ vitæ institutionem.*
Commentarius in Psalmum xv. *Conserva me Domine.*
De Christi regno, & vanitate hujus mundi.
Expositio in Orationem Dominicam.
Epistolarum aurearum & familiarium liber, à Christophoro Cellario cum notis editus *Jenæ* 1682. 8°.
In Apologiam Disputationum libri. xii.
In Platonis Convivium libri iii.
Elegia ad Florentiam, in laudem Hieronymi Benivenii.
Prodierunt omnia Pici Opera *Venet.* 1498. *Argentinæ* 1504. *Basil.* 1573. *Mirandulæ* 1596. *Basil.* 1601. f.

Alia Pici scripta enumerat Joannes Fr. Picus, Comes Mirandulanus, nepos atq; hæres ejus, in Vitâ illius, viz. *Librum de veritate translationis Hieronymi adversùs Hebræorum calumnias. Defensionem* LXX. *Interpretum, quantùm ad Psalmos attinet, adversùs eosdem. Libellum de verâ temporum supputatione. Commentaria in Novum Testamentum. Opus adversùs septem Ecclesiæ hostes,* (sc. Atheos, Ethnicos, Judæos, Muhammedanos, Christianos hæreticos, Christianos impios at orthodoxos, Christianos impios simul & hæreticos.) *Libros* xii. *adversùs divinatricem Astrologiam. Ptolomæi Centiloquii versionem & refutationem. Opera contra omnes Hæreticos, De curatione morborum, De concordiâ Platonis & Aristotelis, Poemata Latinâ & Hetruscâ linguâ,* &c. quæ nondum in lucem prodierunt.

CAROLUS FERNANDUS, seu *Phernandus,* gente Belga, civitate Brugensis, ab ipsis quidem vitæ primordiis cœcus, haud vulgariter tamen doctus; Orator, Philosophus, Poeta, & Concionator insignis: publicus humaniorum literarum in Academiâ Parisiensi Professor. Claruit anno 1486. 1486.
Postea

SÆC. XV. ab An. Mcccc. Postea cucullum induit, & in Vincentiano apud Cœnomannos Cœnobio quod Casalinum dicitur, Monachis Benedictinis se adjunxit. Obiit anno 1496.

SCRIPTA.

De animi tranquilitate libri ii.

De immaculata B. Virginis Conceptione libri ii. adversùs Vincentium de Castro Novo Ord. Prædicat.

Collationum Monasticarum libri iv.

Speculum Disciplinæ Monasticæ.

De observatione Regulæ Benedictinæ.

Prodierunt Opuscula ista quinq; typis Badianis impressa, priora tria *Paris.* 1512. quartum *ibid.* 1515. quintum 1516.

Præter ista scripsisse dicitur Fernandus *Epistolarum libros* ii. *Orationum & Epigrammatum libros* iii. *Laudes Ordinis Carmelitarum*, *Odarum in laudem Christi libros* iv. *Elegias de contemptu mundi*, *Orationem de S. Catharinâ*, & *Orationem de Conceptione ad Carthusianos:* quæ MSS. adhuc delitescunt.

1488. ÆLIUS ANTONIUS NEBRISSENSIS, vernaculâ linguâ *de Lebrixâ* dictus, natione Hispanus, ex cognomine oppido in æstuariis Bœtis fluvii sito oriundus, natus est anno 1444. Joannis Martinez de Cala, & Catharinæ de Xarana filius. Postquam in patriâ Grammatices & Dialectices elementa hauserat; Salmanticam missus, Apollonium in Mathematicis, Paschalem de Arandâ in Physicis, Petrum Oxomensem in Ethicis quinquennio audivit. Anno 1463. in Italiam profectus, cunctas fere Academias lustravit; insigniores artium Professores frequentavit; & uberrimum Theologiæ, Juris utriusque, Medicinæ, linguarum Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ notitiam consecutus est. Anno 1473. ab Alphonso Fonsecâ, Episcopo Hispalensi, in patriam revocatus, primus omnium humaniorum literarum scientiam postliminio intulit Hispaniæ; quæ mille circiter annis Vandalorum & Arabum armis oppressa Latinæ linguæ splendore & elegantiâ caruerat. Antonius in Episcopi familiam allectus, ludum literarium Hispali aperuit, & triennio rexit. Anno circiter 1476. post patroni sui obitum, Salmanticam se contulit; & duplici stipendio honestatus, duas cathedras (quod nemini antea contigit) Grammaticæ alteram, alteram Poeticæ, regendas suscepit. In hoc stadio literario, barbariei, quâ tot sæculis squaluerant Hispanorum ingenia, expugnandæ totus incubuit; duram sanè provinciam nactus. Morosæ enim Scholasticorum genti unà cum sermonis vitiis inoleverat & vitiorum amor. Acriter illi adversùs Antonium decertârunt, rerum novarum dicam illi inscripserunt, & tantùm non hæreseos accusârunt. Isti scilicet erant, quos Antonio, antiquas sermones sordes repurganti, victoriæ erat instar, persuadere, ut sanari vellent. Claruit anno 1488. quo liberali stipendio invitatus, in Joannis Stunicæ, summi Alcantarensis militiæ præfecti, familiam transiit: ubi otium opportunum nactus, Dictionarium suum, aliaq; ad Grammaticam illustrandam facientia scripta confecit. Primario interim Professore Salmanticensi è vivis sublato, Antonius defuncto suffectus est, & Salmanticam repetiit. Anno 1504. à Ferdinando Rege, cui summo in honore fuit, in aulam accersitus est; ut rerum ab ipso gestarum historiam scripto consignaret. Anno circiter 1508. egregiam Ximenio Cardinali trilinguem Bibliorum editionem molienti operam præstitit. Anno 1513. nescio quâ ignominiâ ab ingratis Academicis affectus, Salmanticâ recessit, & in Ximenii clientelam se dedit. Ab eo lauto stipendio donatus, & primus Academiæ Complutensis Professor factus, ibi loci rem literariam scriptis & prælectionibus pro virili auxit. Obiit Compluti, apoplexiâ extinctus, die ii. Julii, anno 1522. ætatis suæ 77. *Magnus Hispaniæ Aristarchus, præclarus Orator, multæ & variæ lectionis, cœlestis necnon ingenii & eminentis doctrinæ vir, Romanæ togæ gloria:* uti illum vocat Alphonsus Matamorus *; qui tamen alibi † agnoscit Historiam, quam de gestis à Ferdinando Rege conscripsit, Antonium tenui ac dejecto quidem stylo, parúmq; diligenter prosecutum esse.

* Apologetic.
† Lib. de eruditis Hispaniæ viris & Academiis.

OPERA.

OPERA.

P*Araphrasis in Sedulii Poema de miraculis Christi.* Prodiit *Compluti* 1524. 4°.

Annotationes in Hymnos & Psychomachiam Aurelii Prudentii. Lucronii 1512. 4°. Antverp. 1540. 8°. Hanov. 1613. 8°.

Quinquagena locorum S. Scripturæ non vulgariter enarratorum, sive Critica Responsio ad totidem Quæstiones Biblicas. *Basil.* 1543. 8°. *Paris.* 1520. 4°. *Antverp.* 1600. 8°. & inter Criticos Sacros *Londini* 1660. Tom. xiii. p. 1165. *Duas alias Quinquagenas* scripserat Antonius: Verùm istas extorsit, & æternis tenebris damnavit Fidei Inquisitorum injuria.

Scholia in Segmenta ex Epistolis SS. Pauli, Jacobi, Petri, & Joannis, necnon & Prophetis, quæ in re divinâ leguntur per anni circulum. Granatæ 1545.

Annotationes in Orationes, quæ in universali Ecclesiâ decantantur per totum annum. Editæ sunt alicubi 1549.

Expositio in Hymnos in Ecclesiâ decantatos. Prodiit unà cum duobus præcedentibus Operibus *Granatæ* 1541. 4°.

Homiliæ diversorum Authorum in Evangelia, quæ diebus Dominicis leguntur, ex collatione variorum exemplarium castigatæ, & additâ expositione illustratæ. *Ibid.* & *Granatæ* 1549.

Acta Sanctorum, seu Vitæ nonnullæ, olim descriptæ, cum additionibus marginalibus. *Lucronii* 1527.

Homiliæ iii. *de vineâ spirituali nostræ mentis & sapientiæ.* Habentur inter Orthodoxogr. p. 1934.

De Rebus à Ferdinando & Elizabethâ Hispaniarum Regibus usq; ad annum 1509. *gestis Historiarum Decades* ii. quibus præmittitur *Geographica* quædam *Hispaniarum descriptio.* Sunt qui Historiam istam à Ferdinando quodam Pulgare Hispanicè compositam esse volunt, & Antonio nonnisi versionis Latinæ gloriam relinquunt. Utut sit, interierunt hodie prioris Decadis tres postremi libri, posterioris pars quarti & sex sequentes. Quod superest, prodiit *Granatæ* 1545. f. *Francofurt.* 1579. f. & Hispaniæ Illustr. Tom. i. p. 786.

De Bello Navarrensi, à Ferdinando Rege contra Joannem Navarræ Regem anno 1512. gesto Historiarum libri ii. Prodierunt ubiq; ad calcem præcedentis Historiæ.

Lexicon Juris Civilis contra quosdam insignes Accursii errores. *Antverp.* 1527. 8°. *Lugduni* 1537. *Paris.* 1594. *Venet.* 1606. 8°.

Lexicon artis Medicamentariæ. Compluti 1518.

Dictionarium quadruplex, viz. Latino-Hispanicum, & Hispanico-Latinum. Nominum propriorum, & Latino-Hispanico-Theologicum. *Compluti* 1532. f. *Antverp.* 1572. *Granatæ* 1554, 1585. *Antiquariæ* 1600. *Hispali* 1612. *Lugduni* 1655.

Introductiones in Latinam Grammaticam, seu Commentariorum de sermone Latino libri V. *Barcinone* 1523. f. *Compluti* 1524. *Lugduni* 1541. *Antiquariæ* 1601. 8 .

Repetitio seu Prælectio de vi & potestate literarum. *Salmanticæ* 1507.

Repititio de Accentu Latino. Hispali 1513. 4°.

Lexicon seu *Vocabularium parvum*, in quo reperire est vocabula Scholasticis maximè necessaria. *Barcinone* 1523. f.

Repetitiones iii. viz. *De Mensuris, De Ponderibus, & De Numeris.* Prodierunt simul *Compluti* 1529.

De Digitorum supputatione. Granatæ 1535.

Introductorium in Cosmographiæ libros. Paris. ——. 4°.

Collationes Antiquitatum. Hispali editæ.

Ecphrases in Virgilii Opera. Granatæ 1546. 4°.

Annotationes in Auli Persii Satyras. Lucronii 1529. 8°.

De profectione Regum ad Compostellam Carmen.

Salutationes aliquæ ad patriam metricæ.

Epitha-

SÆC. XV. ab An. Mcccc. Postea cucullum induit, & in Vincentiano apud Cœnomannos Cœnobio quod Casalinum dicitur, Monachis Benedictinis se adjunxit. Obiit anno 1496.

SCRIPTA.

De animi tranquilitate libri ii.

De immaculata B. Virginis Conceptione libri ii. adversùs Vincentium de Castro Novo Ord. Prædicat.

Collationum Monasticarum libri iv.

Speculum Disciplinæ Monasticæ.

De observatione Regulæ Benedictinæ.

Prodierunt Opuscula ista quinq; typis Badianis impressa, priora tria *Paris.* 1512. quartum *ibid.* 1515. quintum 1516.

Præter ista scripsisse dicitur Fernandus *Epistolarum libros* ii. *Orationum & Epigrammatum libros* iii. *Laudes Ordinis Carmelitarum*, *Odarum in laudem Christi libros* iv. *Elegias de contemptu mundi*, *Orationem de S. Catharinâ*, *& Orationem de Conceptione ad Carthusianos:* quæ MSS. adhuc delitescunt.

1488. ÆLIUS ANTONIUS NEBRISSENSIS, vernaculâ linguâ *de Lebrixâ* dictus, natione Hispanus, ex cognomine oppido in æstuariis Bœtis fluvii sito oriundus, natus est anno 1444. Joannis Martinez de Cala, & Catharinæ de Xarana filius. Postquam in patriâ Grammatices & Dialectices elementa hauserat; Salmanticam missus, Apollonium in Mathematicis, Paschalem de Arandâ in Physicis, Petrum Oxomensem in Ethicis quinquennio audivit. Anno 1463. in Italiam profectus, cunctas fere Academias lustravit; insigniores artium Professores frequentavit; & uberrimum Theologiæ, Juris utriusque, Medicinæ, linguarum Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ notitiam consecutus est. Anno 1473. ab Alphonso Fonsecâ, Episcopo Hispalensi, in patriam revocatus, primus omnium humaniorum literarum scientiam postliminio intulit Hispaniæ; quæ mille circiter annis Vandalorum & Arabum armis oppressa Latinæ linguæ splendore & elegantiâ caruerat. Antonius in Episcopi familiam allectus, ludum literarium Hispali aperuit, & triennio rexit. Anno circiter 1476. post patroni sui obitum, Salmanticam se contulit; & duplici stipendio honestatus, duas cathedras (quod nemini antea contigit) Grammaticæ alteram, alteram Poeticæ, regendas suscepit. In hoc stadio literario, barbariei, quâ tot sæculis squaluerant Hispanorum ingenia, expugnandæ totus incubuit; duram sanè provinciam nactus. Morosæ enim Scholasticorum genti unà cum sermonis vitiis inoleverat & vitiorum amor. Acriter illi adversùs Antonium decertârunt, rerum novarum dicam illi inscripserunt, & tantùm non hæreseos accusârunt. Isti scilicet erant, quos Antonio, antiquas sermones sordes repurganti, victoriæ erat instar, persuadere, ut sanari vellent. Claruit anno 1488. quo liberali stipendio invitatus, in Joannis Stunicæ, summi Alcantarensis militiæ præfecti, familiam transiit: ubi otium opportunum nactus, Dictionarium suum, aliaq; ad Grammaticam illustrandam facientia scripta confecit. Primario interim Professore Salmanticensi è vivis sublato, Antonius defuncto suffectus est, & Salmanticam repetiit. Anno 1504. à Ferdinando Rege, cui summo in honore fuit, in aulam accersitus est; ut rerum ab ipso gestarum historiam scripto consignaret. Anno circiter 1508. egregiam Ximenio Cardinali trilinguem Bibliorum editionem molienti operam præstitit. Anno 1513. nescio quâ ignominiâ ab ingratis Academicis affectus, Salmanticâ recessit, & in Ximenii clientelam se dedit. Ab eo lauto stipendio donatus, & primus Academiæ Complutensis Professor factus, ibi loci rem literariam scriptis & prælectionibus pro virili auxit. Obiit Compluti, apoplexiâ extinctus, die ii. Julii, anno 1522. ætatis suæ 77. *Magnus Hispaniæ Aristarchus, præclarus Orator, multæ & variæ lectionis, cœlestis necnon ingenii & eminentis doctrinæ vir, Romanæ togæ gloria:* uti illum vocat Alphonsus Matamorus *; qui tamen alibi † agnoscit Historiam, quam de gestis à Ferdinando Rege conscripsit, Antonium tenui ac dejecto quidem stylo, parúmq; diligenter prosecutum esse.

* Apologetic.
† Lib. de eruditis Hispaniæ viris & Academiis.

OPERA.

OPERA.

P*Araphrasis in Sedulii Poema de miraculis Christi.* Prodiit *Compluti* 1524. 4°.

Annotationes in Hymnos & Psychomachiam Aurelii Prudentii. Lucronii 1512. 4°. Antverp. 1540. 8°. Hanov. 1613. 8°.

Quinquagenæ locorum S. Scripturæ non vulgariter enarratorum, sive Critica Responsio ad totidem Quæstiones Biblicas. *Basil.* 1543. 8°. *Paris.* 1520. 4°. *Antverp.* 1600. 8°. & inter Criticos Sacros *Londini* 1660. Tom. xiii. p. 1165. *Duas alias Quinquagenas* scripserat Antonius: Verùm istas extorsit, & æternis tenebris damnavit Fidei Inquisitorum injuria.

Scholia in Segmenta ex Epistolis SS. Pauli, Jacobi, Petri, & Joannis, necnon & Prophetis, quæ in re divinâ leguntur per anni circulum. Granatæ 1545.

Annotationes in Orationes, quæ in universali Ecclesiâ decantantur per totum annum. Editæ sunt alicubi 1549.

Expositio in Hymnos in Ecclesiâ decantatos. Prodiit unà cum duobus præcedentibus Operibus *Granatæ* 1541. 4°.

Homiliæ diversorum Authorum in Evangelia, quæ diebus Dominicis leguntur, ex collatione variorum exemplarium castigatæ, & additâ expositione illustratæ. *Ibid.* & *Granatæ* 1549.

Acta Sanctorum, seu Vitæ nonnullæ, olim descriptæ, cum additionibus marginalibus. *Lucronii* 1527.

Homiliæ iii. *de vineâ spirituali nostræ mentis & sapientiæ.* Habentur inter Orthodoxogr. p. 1934.

De Rebus à Ferdinando & Elizabethâ Hispaniarum Regibus usq; ad annum 1509. *gestis Historiarum Decades* ii. quibus præmittitur *Geographica* quædam *Hispaniarum descriptio.* Sunt qui Historiam istam à Ferdinando quodam Pulgare Hispanicè compositam esse volunt, & Antonio nonnisi versionis Latinæ gloriam relinquunt. Utut sit, interierunt hodie prioris Decadis tres postremi libri, posterioris pars quarti & sex sequentes. Quod superest, prodiit *Granatæ* 1545. f. *Francofurt.* 1579. f. & Hispaniæ Illustr. Tom. i. p. 786.

De Bello Navarrensi, à Ferdinando Rege contra Joannem Navarræ Regem anno 1512. gesto Historiarum libri ii. Prodierunt ubiq; ad calcem præcedentis Historiæ.

Lexicon Juris Civilis contra quosdam insignes Accursii errores. *Antverp.* 1527. 8°. *Lugduni* 1537. *Paris.* 1594. *Venet.* 1606. 8°.

Lexicon artis Medicamentariæ. Compluti 1518.

Dictionarium quadruplex, viz. Latino-Hispanicum, & Hispanico-Latinum. Nominum propriorum, & Latino-Hispanico-Theologicum. *Compluti* 1532. f. *Antverp.* 1572. *Granatæ* 1554, 1585. *Antiquariæ* 1600. *Hispali* 1612. *Lugduni* 1655.

Introductiones in Latinam Grammaticam, seu Commentariorum de sermone Latino libri V. *Barcinone* 1523. f. *Compluti* 1524. *Lugduni* 1541. *Antiquariæ* 1601. 8.

Repetitio seu Prælectio de vi & potestate literarum. *Salmanticæ* 1507.

Repititio de Accentu Latino. Hispali 1513. 4°.

Lexicon seu *Vocabularium parvum*, in quo reperire est vocabula Scholasticis maximè necessaria. *Barcinone* 1523. f.

Repetitiones iii. viz. *De Mensuris, De Ponderibus, & De Numeris.* Prodierunt simul *Compluti* 1529.

De Digitorum supputatione. Granatæ 1535.

Introductorium in Cosmographiæ libros. Paris. ——. 4°.

Collationes Antiquitatum. *Hispali* editæ.

Ecphrases in Virgilii Opera. Granatæ 1546. 4°.

Annotationes in Auli Persii Satyras. Lucronii 1529. 8°.

De profectione Regum ad Compostellam Carmen.

Salutationes aliquæ ad patriam metricæ.

Epitha-

SÆC. XV. ab An. Mcccc. *Epithalamium in nuptiis Alphonsi & Elizabethæ, Lusitaniæ Principum.*
Vafrè dicta Philosophorum carminibus Latinis reddita.
Prodierunt simul Poemata ista *Granatæ* 1534. 4°. & cum notis *Antiquariæ* 1577.
Alia quædam Nebrissensis Opera, Philologica ferè aut Grammatica, recenset Nicolaus Antonius Biblioth. Hispan. Tom. i. p. 107. quæ & typis nondum impressa sunt, & ad hunc locum minùs spectant.

1488. AURELIUS BRANDOLINUS, *Lippus* cognomento dictus, patriâ Florentinus, Theologus disertus, Musicæ & Rhetoricæ peritissimus, Poeta verò consummatissimus, adeò promptus & facilis in pangendis versibus, ut quicquid dicturus erat, versus vel invito excideret. Claruit anno 1488. A Matthiâ Corvino Rege in Hungariam accitus, Rhetoricam Budæ & Strigonii per plures annos docuit. In Italiam redux, Ordini Eremitarum Augustiniano nomen dedit, in Monasterio Florentino habitum indutus; & sacris demum Ordinibus initiatus, inter clarissimos sæculi sui Concionatores nomen tulit. Obiit Romæ, peste correptus, anno 1498.

SCRIPTA.

Paradoxa Christiana libris ii.
De ratione scribendi libri iii. *Colon.* 1573. 8°.
De humana vitæ conditione & tolerandâ corporis ægritudine Dialogus ad Matthiam Corvinum Hungariæ Regem.
Prodierunt simul tria ista Opera *Basil.* 1498, 1543.
Carmina de morte Platinæ. Habentur in calce Operum Platinæ.
Nondum tenebris exierunt, *Historiæ omnes Vet. Testamenti elegantiore stylo redditæ, Historiæ Sanctorum multæ, Utrumq; Testamentum metro enarratum, Commentaria in Epistolas S. Pauli, & Orationes plurimæ:* quæ Brandolinus scripsisse dicitur.

1488. PETRUS SCHOTTUS, gente Germanus, patriâ Argentoratensis, anno circiter 1459. præclaris parentibus natus. A Joanne Mullero Grammaticâ primisq; literarum elementis imbutus, Lutetiam unà cum præceptore suo se contulit; ubi plures annos moratus nil in omni scientiarum genere intentatum reliquit. Post quam ibi maximam nominis sui famam apud eruditos omnes excitâsset, & Baccalaureatûs gradum tulisset: patriam repetiit. Salutatis obiter amicis, Bononiam se contulit; & Poeticæ, Rhetoricæ, ac Græcarum literarum studio se dedit, in his præceptorem nactus Antonium Britoniensem. Jus verò Canonicum pariter ac Civile inprimis coluit; & utriusq; Doctoratum meruit. Claruit anno 1488. In Patriam redux, Ecclesiæ S. Petri Canonicus constitutus fuit. Obiit medio ætatis cursu fatis immaturis abreptus anno 1491. ætatis suæ 31. teste Trithemio*. Extant *Vitæ SSS. Joannum Baptistæ, Evangelistæ, & Chrysostomi,* carmine elegiaco; & *Laudes Joannis Gersonis* metro itidem descriptæ: item *Epistolæ aliquot*, & *Quæstiones variæ de rebus ad conscientiam pertinentibus.* Argentinæ 1498.

* De Script. p. 190.

1489. ARNOLDUS BOSTIUS, seu *Boschus*, natione Germanus, Ordinis Carmelitani Monachus in Monasterio Gandavensi, claruit anno 1489. Trithemio, Hermolao Barbaro, Gaguino, aliisq; reipublicæ literariæ primoribus admodùm familiaris. Obiit Gandavi prid. Non. April. anno 1499. Extant *Libri* ii. *de Viris illustribus Ordinis Carthusiani*, Colon. 1609. 8°. Cætera illius scripta recenset Trithemius de Script. Eccl. p. 204. & in his *Librum tertium de Illustribus Ordinis Carmelitani Viris*, quem Mechliniæ MS. asservari prodit Miræus Auctuar. cap. 494. Certè penès Baleum olim fuit; necnon alius ejusdem Autoris *De Patronatu Mariæ.*

HENRI-

SÆC. XV. ab An. Mcccc. 1489.

HENRICUS BEBELIUS, natione Germanus, Justingæ in Sueviâ natus, infimæ quidem sortis parentibus, honestis tamen, Vir omni melioris literaturæ genere apprimè instructus; quique politioris doctrinæ studium & Latinæ linguæ eloquentiam Germaniæ inter primos intulit. Poeticen verò maximè excoluit, tam uberem carminis venam nactus, ut à Maximiliano Cæsare laureâ Poeticâ donaretur. Claruit anno 1489. In Tubingensem Academiam anno 1497. evocatus, Poetas, Historicos atque Oratores priscos publicè explicandos suscepit. Obiit post annum 1506.

SCRIPTA.

Facetiarum libri iii. in quibus nonnulla pietati & honestis auribus injuria notari possunt. *Argentinæ* 1603. 8°. & cum aliorum facetiis *Francofurt.* 1590. 8°.

Oratio ad Maximilianum i. *Cæsarem de ejus & Germaniæ laudibus.* Exstat inter Scriptores Rerum Germanicarum à Schardio editos Tom. i. p. 95.

Demonstratio Germanos esse αὐτόχθονας. ibid. p. 105.

Apologia pro defensione Imperatorum contra Leonardum Justinianum & alios, qui nomen Imperatorum extenuant, ejusque coronationem rident. ibid. p. 109.

Tractatus, quod Imperator Christianorum jure Christianissimus sit dicendus. ibid. p. 116.

De laude, antiquitate, imperio, victoriis, rebusque gestis veterum Germanorum. ibid. p. 117.

Epitome laudum Suevorum, & Ulrici principis Wirtemburgici. ibid. 135.

Apophthegmata aliquot Imperatorum Romanorum, per Æneam Sylvium & Bebelium nostrum consignata, prodierunt inter alia quædam Collectanea *Francofurt.* 1602. f. p. 175.

Ecloga triumphalis de victoriâ Maximiliani Imp. contra Bohemos. ibid. p. 251.

Ars condendorum Carminum, & Racemationes in carmine observandæ. Tubingæ 1515.

Institutio puerorum, ibid.

Triumphus Veneris, ibid.

Commentarius de Epistolis conscribendis.

De abusione linguæ Latinæ apud Germanos, & de proprietatibus ejusdem liber.

Vocabularium optimarum dictionum.

De Magistratibus Romanorum.

De nominibus artificum, & morborum corporis humani Græcis ac Latinis.

De nominibus Sanctorum cum eorum interpretatione.

Quarundam Quæstionum expositiones.

De pagis Suevorum & Neccaro fluvio.

Apologia cum Commentariis.

Retractationes.

Instructio bene scribendi.

De nominibus officiorum apud Principes.

De accentibus Hebraicis. Opuscula omnia à Commentario de conscribendis Epistolis inclusive enumerata, uno volumine impressa sunt *Argentinæ* 1513.

De Proditione Ducis Mediolanensis, De mendaciis quorundam Historicorum, atque alia quædam, quæ ex Simlero peti possunt.

GAUFRIDUS BOUSARDUS, natione Gallus, nobili apud Cænomannos loco ortus, anno 1456. in Collegium Navarrense receptus, Philosophiam & humaniores artes excoluit. Earundem scientiam haud vulgarem consecutus, cathedræ Philosophicæ apud Navarrenses præfectus est. Anno 1478. studiis Theologicis, abdicatâ Philosophiæ curâ, se totum dedit: atq; anno 1489. quo demum claruit, Doctoratûs insignia suscepit. Anno circiter 1510. Romam profectus, & Româ Bononiam, coram Julio II. Pontifice de 1489.

SÆC. XV. ab An. MCCCC. nomine Jesu concionem habuit. Anno 1511. Synodo Pisanæ adfuit; & Concilii jussu Cajetani librum de Auctoritate Papæ & Concilii, Parisios secum retulit, ut responsionem à Theologis Gallis procudi obtineret. Eodem anno Academiæ Parisiensis Cancellarius, & paulò post Theologorum Decanus creatus est. Anno 1518. Cancellariatum Parisiensem Auximensi apud Cænomannos Ecclesiâ permutavit. Obiit Cœnomannis anno 1520. ætatis suæ 81. in Templo S. Vincentii sepultus.

SCRIPTA.

Opus de Continentiâ Sacerdotum sub hâc quæstione: Ut Papa possit dispensare cum Sacerdote ut uxorem ducat? Prodiit *Paris.* 1505. 8°.

De divinissimo Missæ Sacrificio compendiosa & brevis Expositio. Paris. 1511. 1520. 4°.

Nova & fructuosâ Interpretatio in vii. *Psalmos Pœnitentiales.* Paris. 1519. 8°.

Oratio pia & prolixa ad Christum, quâ omnia vitæ suæ gesta enarrat. Præfigitur Interpretationi in Psalmos Pœnitentiales; & habetur etiam apud Launoium Hist. Gymnas. Navarr. par. 2. p. 627.

1489. DONATUS BOSSIUS, gente Italus, Patriâ Mediolanensis, natus anno 1436. Claruit anno 1489. Scripsit *Chronicon*, seu *Conditionum & mutationum humanarum Historiam* ab initio Mundi ad sua usq; tempora; item *Chronicon de Episcopis & Archiepiscopis Mediolanensibus* ad annum usque 1489. Prodiit utrumq; simul Chronicon *Mediolani* 1492. f.

1490. MARCUS ANTONIUS COCCIUS SABELLICUS, natione Italus, Patriâ Æquicolensis, seu ut alii habent, ad vicum Varronis in via Valeriâ natus, patrem habuit fabrum ferrarium, bonis literis excultus, ludum literarium primùm apud Tiburtinos aperuit: dein altiora meditatus Romam transiit; & in Pomponii Læti amicitiam ac sodalitium receptus uberiorem eloquentiæ Latinæ scientiam hausit: & solenni Pompâ in Quirinali monte laureâ coronatus, Sabellici nomen tulit. Claruit anno 1490. Româ digressus, Utini prope Aquileiam nobiles pueros literis instituit; mox verò duplicato stipendio à Vicentinis evocatus, ut juventuti urbanæ præesset, illuc se transtulit. Augescente indies doctrinæ famâ, à Senatu Veneno accitus est, ut Reipublicæ res gestas literis mandaret, & liberales artes publicè edoceret; trecentorum aureorum salario donatus, & à Cardinale Bessarione Bibliothecæ ab ipso apud S. Marcum fundatæ præfectus. Obiit septuagenarius anno 1506. xiv. Cal. Maias, lue Gallicâ confectus, quam ex impuri scorti amore delirus senex contraxerat. *Vir naturâ facundus, nec artis expers*, inquit Erasmus *, *quiq; non infœliciter rhetoricatur interdum: in historiâ sat splendide versatus, sed in hâc tantùm, quæ suum dicendi genus desiderat.*

* Ciceronian. p. 374.

OPERA.

Rapsodiæ Historiarum ab Orbe condito usq; ad annum 1504. *Enneades* xi. Binæ enim priores editiones——1470. f. *Venet.* 1498. ultimam Sabellici manum non subierunt.

De rebus gestis Venetorum ab Urbe conditâ ad annum circiter 1487. Historiarum libri xxxiii. *Venet.* 1487. f.

Exemplorum libri x. Prodierunt seorsim *Basil.* 1533. 8°.

De Aquileiæ antiquitate libri vi.

De Venetæ urbis situ libri iii.

De Venetis magistratibus liber.

De Pratoris officio liber.

De Officio Scribæ Dialogus.

De Latinæ linguæ reparatione Dialogus.

Epistolarum familiarum libri xii.

Ora-

Orationes xii.
Poemata varia.
Prodierunt omnia Sabellici Opera hactenus recensita *Basil.* 1560. Tom. iv. f. omnia ab Exemplorum libris exclusivè enumerata *Venet.* 1505.
Annotationes in Horatium, Basil. 1580. *in Suetonium*, Venet. 1490. f. Paris. 1610. *in Plinium*, Francofurt. 1602. 8°. Venetiis 1508. *in Livium*, ibid. & Paris. 1573. *Oratio in Livium de laudibus Historiæ*, ibid. *Annotationes in Valerium Maximum*, *Lucanum*, *Papinium*, *Catullum*, *Ciceronem*, & *Valerium Flaccum*, à Badio unà cum Annotationibus in Plinium, Livium, & Suetonium impressæ sunt simul *Parisiis* f.

PONTICUS VIRUNNIUS, seu *Virumnius*, natione Italus, Patriâ Tarvisinus, claruit anno 1490. quo circiter tempore in gratiam Badoeræ, clarissimæ Venetorum familiæ, quæ ex Britannis originem duxerat, sex priores Galfridi Monumetensis de rebus Anglicis Historiæ libros, resectis fabulosis, in epitomen redegit. Prodiit ista *Epitome*, quâ à Bruti tempore ad Arturum Regem, annum verò Christi 528. res Britannicæ libris vi. enarrantur, *Augustæ* 1534. 8°. *Londini* 1585. 8°. & inter Rerum Britannicarum Scriptores ab Hieronymo Commelino editos *Lugduni* 1587. f. p. 93. Scripsit adhuc Ponticus *Commentaria* in Virgilium, Ovidii Metamorphosin, Statii Achilleida; Claudianum, & Joannis Sacrobosci Sphæram; *De obscuris autorum locis & corruptis nominibus libros* iii. *De miseriâ literarum libros* ii. *Elegiarum & Epigrammatum librum*; ut *Versiones* Græcorum aliquot Scriptorum Latinas, aliaque *Opuscula* à Simlero p. 585. enumerata taceam. 1490.

BONIFACIUS SIMONETA, gente Italus, civitate Mediolanensis, ortu nobilis, Joannis Simonetæ historici patruus, Ordinis Cisterciensis Monachus, ac demum Abbas Monasterii S. Stephani de Cornu in regione Placentinâ. Claruit anno 1490. Scripsit ad Carolum VIII. Galliæ Regem, *Commentarios de Persecutionibus Christianis, & Pontificum historiâ* à S. Petro usq; ad Innocentium VIII. Commentarios hosce continuo narrationis filo non contexuit; sed novâ planè methodo Epistolarum libris vi. comprehendit. His Orationes nonnullæ inseruntur; singulisq; Epistolis, numero CCLXXIX. Anatomica, Medica, Geographica, Astronomica, ac Mathematica admisceri solent. Prodiit Opus istud *Mediolani* 1492. & Hieronymi Emseri curâ *Basil.* 1509. 1490.

PETRUS APOLLONIUS COLLATIUS, Presbyter Novariensis, claruit, ex Vossii * sententiâ, (quæ quidem potior videtur) circa annum 1490. à Bignæo verò, Miræo, aliisq; ad septimi sæculi finem refertur. Eundem esse conjicit Vossius cum Apollonio Collatio, Fastorum conditore, quem inter Autores vergentis istius sæculi recenset Cæsar Scaliger †; & *frigidiusculum fuisse Poetam, & cùm discedit ab elegiaco, etiam infælicem*, prodit. Scripsit Apollonius noster carmine heroico *Libros* iv. *de Excidio Hierosolymorum* à Tito expugnatorum. Prodierunt isti, curâ Joannis Gagnæi *Lutetiæ* 1516. emendatiores studio Adriani Vander-Burchii *Antverpiæ* ex officinâ Christophori Plantini, in Appendice Poetarum Christianorum Bigneanâ p. 731. & in Bibliothecâ Patrum Tom. xii. Extat etiam MS. penes reverendum Patrem * Mabillonium (quod inter alia à Cl. Magliabecchio dono acceperat) Apollonii nostri *Carmen Heroicum de Davide & Golia* ad Laurentium Medicem ex quo hoc ipsum tempore floruisse luce clarius est. 1490.

* De Hist. Lat. l. 3. par. 2. c. 10.
† Poetic. l. 6.
* It. Ital. p. 194.

ALEXANDER VI. *Rodericus*, sive, *Theodoricus Borgia* antea dictus, natione Hispanus, patria Valentinus, ex nobilissimâ Borgiarum familiâ oriundus, Callisti III. ex fratre nepos, à Callisto patruo Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, Archidiaconus, & Vicecancellarius creatus, tandem Episcopus Portuensis, & sacri Collegii Decanus evasit. Post Innocentii VIII. obitum anno 1492. Pontifex Romanus electus est die xi. Augusti, coronatus die xxvi. id dignitatis mercatus, partim pecuniâ, partim opimis sacerdotiis, officiis, 1492.

SÆC. XV. ab An. MCCCC. quin & sedis Romanæ fundis & castellis, inter primores Cardinales distributis. In rebus Ecclesiasticis nil memoratu dignum gessit: alia prorsus ille curæ habuit; ut divenditis passim, nullâ juris, nullâ pudoris ratione habitâ, dispensationibus pecuniam undequaq; corraderet. Hinc Ludovico Galliæ Regi anno 1498. potestatem fecit Joannam uxorem dimittendi, nullo alio nomine, quàm quòd sterilis & invenusta esset. Id verò inprimis egit, omniq; curâ molitus est; ut sæcularem Principatum Cæsari Borgiæ, filio notho, per fas & nefas compararet, Petriq; patrimonium in Borgiæ hæreditatem commutaret. Sanè incœpto isti nec pater nec filius defuit. Iste conscripto paternâ ope exercitu Flaminiæ & Umbriæ Regulos civitatibus suis summâ injuriâ ejecit: ille filium utriusq; Provinciæ Ducem, & Ecclesiasticæ ditionis Principem autoritate Apostolicâ creavit. Verùm sacrilegis ausis fata obstitêre. Obiit enim Alexander anno 1503. die xviii. Augusti, fatali pincernæ errore veneno extinctus, quod opulentioribus ipse aliquot Cardinalibus, quorum divitiis inhiabat, ad cœnam vocatis propinandum paraverat. Mores ejus fœdissimos, immensam ambitionem, avaritiam turpissimam, detestandam sæviciam, nefandam libidinem, & incœstos cum Lucretiâ filiâ concubitus ubertim depingunt Historici istius ævi, Guicciardinus*, Ciacconius, aliique; ut Brietium † aliosq; è recentioribus taceam; adeò ut criminibus hisce illum eximere frustra laboret Bzovius ||. Extat *Bulla super Canonizatione Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis*, Concil. Tom. xiii. p. 1476. *Epistolæ & Constitutiones Ecclesiasticæ* xxi. apud Bzovium ad an. 1493, &c. Plures in Collectione Romanâ, & Bullario Laertii Cherubini. *Epistolæ aliquot ad Franciscum Ximenium Archiepiscopum Toletanum* in Vitâ Ximenii. *Clypeus defensionis fidei S. Romanæ Ecclesiæ*, Argentorati 1497. editus. *Liber de Cardinalium excellentiâ & officio Vicecancellarii, & Glossa in Regulas Cancellariæ ad* Innocentium VIII. MSS. olim in Bibliothecâ Card. Sirleti.

* De rebus Ital. lib. 1.
† Annal. ad an. 1492, 1495, 1503.
|| Annal. Tom. xviii.

1492. BERNARDUS DE CARAVAIAL, gente Hispanus, antiquâ & nobili familiâ ex urbe Cazeres in provinciâ Extramaduræ prognatus; Asturicensis, Pacensis, Carthaginensis, ac Seguntinus Episcopus, & Ferdinandi Hispaniæ Regis ad Innocentium VIII. Orator, demum Cardinalis ab Alexandro VI. factus, claruit anno 1492. Anno 1511. cùm Julius Pontifex fidem Cardinalibus olim datam de habendo Concilio Oecumenico turpissimè violaret. Bernardus adjunctis sibi aliis quibusdam Cardinalibus Concilium Generale Pisis habendum indixit, & Calendis Septembribus celebravit. Eapropter à Julio depositus dignitate Cardinalitiâ excidit. A Leone x. restitutus, Decani vices in sacro Cardinalium Collegio tulit, & Episcopatum Tusculanum obtinuit, Patriarchatu Hierosolymitano titulo tenus antea cohonestatus. Obiit Romæ in Monasterio S. Crucis Hierosolymitanæ die xiii. Decembris anno 1523. Extat *Oratio ad Cardinales* anno 1492. habita de eligendo Summo Pontifice, *Romæ* 1492. excusa. Alia ejusdem commemorat Nicolaus Antonius Biblioth. Hispan. Tom. i. p. 168. viz. *Orationem ad Sixtum* iv. *& Cardinales in die Circumcisionis Dominicæ* anno 1484. *Homiliam in Exaltationem S. Crucis* coram Maximiliano Imp. Mechliniæ anno 1508. recitatam; *Sermonem ad Cardinales in commemoratione victoriæ Bazensis*; *Epistolam consolatoriam ad Ferdinandum Regem in obitu Serenissimi Principis Joannis*; *Orationem nomine Catholicorum Regum ad Alexandrum* vi. Singula ista Opuscula edita in lucem esse fidem facit Antonius; sed nec locum nec tempus editionis indicat.

1494. HIERONYMUS DONATUS, Patricius Venetus, claruit anno 1494. Cretæ insulæ aliquandiu præfectus, summisq; in Patriâ suâ honoribus cumulatus, à Republicâ Venetâ ad Julium II. Pontificem anno 1510. legatus pacem afflictæ civitati impetravit; ac paulò pòst Romæ diem supremum obiit, annos circiter 53. natus. Scripsit *Apologeticum ad Græcos de Principatu Romanæ sedis*, excusum *Romæ* 1525. & in Apparatu ad Concilia Labbeano Tom. ii. par. 2. p. 27. Græcè Tractatum istum dum in Cretâ ageret, conscripsit, ac postea dum quartùm Romæ legationis munere fungeretur, Latinum fecit. Scripsit adhuc

adhuc *Epistolas varias*; quarum aliquot habentur in secundo & quinto libro Epistolarum Angeli Politiani. E Græco verò in Latinum sermonem *convertit* S. Dionysii Areopagitæ librum de Divinis Nominibus, & Epistolis; S. Joannis Damasceni tractatum de Immaculatis Mysteriis; & Alexandri Aphrodisæi Opus de Animâ. *Tractatus*, quem *de Processione Sp. S.* conscripsit; *Liber de Terræ motu Insulæ Cretæ*; *& Oratio ad Lusitaniæ Regem*, nondum, quod scio, in lucem prodierunt: cùm tamen Philippus Donatus, Hieronymi nostri filius in Epistola ad Clementem VII. nuncupatoriâ, Apologetico de Principatu Romanæ Sedis præfixâ, scribat sese Patris librum de processione Spiritus S. adversùs Græcos quinto antehac anno Leoni x. dicavisse.

NICOLAUS BARIANUS, natione Italus, patriâ Placentinus, Ordinis Augustini Eremita Monachus, Theologiæ & Juris Pontificii consultissimus. Claruit anno 1494. Natâ inter Augustinianos & Minoritas de præcedentiæ jure controversiâ, ipse gregalium suorum causam summâ doctrinâ egit, & penès istos à Jurisconsultis pronunciari obtinuit. Argumenta postmodùm sua scripto commisit, & titulo *Causa Vitalianæ de præcedentiâ Eremitarum & Minorum*, typis excudi fecit *Cremonæ* 1500. Scripsit etiam *Librum de monte impietatis*, *Cremonæ* 1496. editum, & ad calcem libri de Montibus pietatis Romanensibus, qui *Lipsiæ* prodiit anno 1670. & *Quadragesimale Quodlibeticum* LXXVII. *Quæstionum Prædicabilium*, *Bononiæ* 1501. 4°. impressum. 1494.

ROBERTUS GAGUINUS, gente Belga, ex vico Callinâ in Artesiæ finibus ad Lisam fluvium oriundus. Ineunte adhuc ætate Monasterium Niepense apud Morinos ingressus, Ordini SS. Trinitatis de Redemptione captivorum nomen dedit. Lutetiam dein studiorum ergo missus, in D. Mathurini Cœnobio apud sodales suos moram egit; & utriusq; Juris lauream accepit; anno demum 1473. totius Ordinis sui Generalis factus. Claruit anno 1494. Prudentiæ non minùs, quàm doctrinæ famâ insignis, multas in Italiâ, Germaniâ, ac Britanniâ pro Carolo VIII. & Ludovico XII. Galliæ Regibus, legationes obiit: isti inprimis charus, à quo ingenti pecuniæ vi donatus est, & Bibliothecæ regiæ præfectus. Obiit Lutetiæ anno 1501. xi. Cal. Junias, apud Mathurinos suos sepultus. Vir minimè indoctus; & in historiâ, rhetoricâ ac Poeticâ haud vulgariter versatus: in quo tamen fidem in enarrandis rebus patriis, & gentilium suorum laudibus deprædicandis omnes desiderant. De stylo ejus hæc habet Erasmus *. *Robertus Gaguinus non ita pridem habitus fuit magni nominis, dictione tamen, quàm scriptis vendibilior; verùm suo sæculo; nunc vix inter Latinè loquentes reciperetur.* 1494.

* Ciceronian.

SCRIPTA.

ANnales rerum Gallicarum libris xi. ab anno Christi 300. usq; ad an. 1500 Prodierunt *Parisf.* 1511. & cum supplemento Huberti Vellerii usq; ad annum 1520. *Francofurti* 1577, 1580.

Liber de immaculatâ B. Mariæ Virginis Conceptione contra Vincentium de Novo-Castro Dominicanum. *Parisf.* 1598.

Alia Decertatio metro scripta de eadem re contra eundem ad Arnoldum Bostium Carmelitam. Prodiit alicubi in 4°.

Poemata de Passione S. Richardi Martyris, *De variis in Ecclesiâ Ordinibus*, *De miseriâ humanæ conditionis*, *Dialogus in desides & ignavos.* Parisf. 1598. cum libro de Conceptione B. Mariæ.

De arte metrorum libri iii. Phorcæ 1505.

Ejusdem Orationes, & *Epistolas* se typis excusas legisse testatur Labbeus †: atq; *Ordinis sui Chronicon* ab eo conscriptum memorat Trithemius ‖: ut Versiones & Opuscula vernaculo idiomate ab illo elucubrata taceam.

† Dissert. Tom. ii. p. 298.
‖ De Script. Eccl. p. 199.

FELINUS SANDEUS, natione Italus, patriâ Ferrariensis, ex nobilissimâ Sandeorum familiâ oriundus, Juris utriusq; Doctor, claruit anno 1494. 1494.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. 1494. Nondum vicesimum ætatis annum egressus Pisis Decretalium libros ab anno 1464. ad 1481. summâ eruditionis laude publicè prælegit. Dein ob insignem juris scientiam Romam ab Innocentio VIII. evocatus, Rotæ judicio præfectus est, ac die iv. Maii anno 1495. Episcopus Hadrianensis & Pinnensis constitutus, mox Referendarius Apostolicus, ac demum Nicolai Saudommini Lucensis Episcopi Coadjutor factus, cui è vivis sublato anno 1499. in sede successit: Episcopatu statim submotus à Juliano Roboreo tunc Cardinale, postea verò Julio II. Pontifice; sed in integrum restitutus anno 1501. ibidem obiit mense Octobri anno 1503.

OPERA.

Commentarius in v. libros Decretalium. Venet. 1498. Tom. ii. Lugduni 1549 2 vol. f. ibid. 1587.

Consilia, De Constitutionibus, De Rescriptis, De Officio Ordinarii, De Majoritate & Obedientiâ, De Trengâ & Pace, De lite contestatâ, De Probationibus, De Testibus, De testibus cognatis, De fide instrumentorum, De Præsumptionibus, De Jurejurando, De Exceptionibus, De Præscriptionibus, De Sententiâ & re judicatâ, De Appellationibus, De accusationibus & inquisitionibus. Venet. 1582. Lugduni 1587.

Additiones in Decretum.

Additiones ad initiatum ab Abbate Panormitano Opus.

De jure Patronatûs Tractatus.

De Indulgentiâ plenariâ Sermo, in illud, *Hodie mecum eris in Paradiso*, inter alios Tractatus *Venet.* 1584.

Historiarum Epitome de Regibus Siciliæ & Apuliæ, nominatim de Alphonso Aragoniæ Rege. *Hanoviæ* 1611. 4°.

Quomodo puniatur conatus, quando literæ Apostolicæ noceant Patronis Ecclesiarum.

Prodierunt omnia Felini Sandei Opera, *Basileæ* ab Episcopiis aliquot voluminibus impressa, & *Venet.* 1570.

1494. JOANNES GEILERUS, *Kayserbergius* sive *Cæsarisbergius* à loco natali dictus; patriâ enim Alsatus in Monte Cæsaris oppido imperiali natus est anno 1445. die xvi. Martii; Joannis Geileri & Annæ Zuberæ filius. Post prima literarum tyrocinia, ad Friburgensem Academiam missus, Magisterii lauream adeptus est. Mox sacris initiatus, Basileam se contulit, ut Theologiæ studio vacaret. Exacto ibi quinquennio, Doctoratûs insignia obtinuit. Cùm insignem igitur consummatæ rerum Theologicarum scientiæ famam retulisset; Friburgum primò, mox Herbipolim accitus est, ut concionandi munus obiret. Anno demum circiter 1478. ampliori stipendio, & importunis civium precibus invitatus, Argentoratum concessit; ubi per triginta tres annos in primario Templo summâ facundiâ, & auditorum concursu pariter ac plausu concionatus est. Claruit anno 1494. Effusâ in egenos liberalitate, in peregrinos hospitalitate, & invicto pietatis zelo insignis, summam sibi apud Germanos authoritatem conciliavit: Maximiliano insuper Cæsari admodùm charus; à quo persæpe in aulam evocatus, maximoq; honore habitus fuit. Episcopis verò & Monachis parùm gratus, quorum pudendam literarum inscitiam, & deploratam morum corruptelam acriter ille scriptis & sermonibus corripuit. Obiit anno 1510. die x. Martii, Argentorati in majori Templo propè suggestum sepultus.

SCRIPTA.

Liber Sermonum, quibus admiscentur integri Tractatus, *De arbore humanâ, De arbore Crucifixi, De xii. Sp. S. donis, De morte gratiæ, De xxiii. mortis conditionibus, De dispositione ad fœlicem mortem*, Argentinæ 1514, 1518.

Navicula fatuorum, Argentinæ 1510.

Orationes

SÆC. XV.
ab An. Mcccc.

Orationes variæ ad Clerum.
Navicula Pœnitentiæ.
Peregrinatio.
Expositio Orationis Dominicæ.
Fragmenta Passionis.
De communicandis his, qui ultimo supplicio afficiuntur.
De amovendis Concubinis, etiamsi uterq; continere decreverit.
Quòd pueri non sint instigandi ad Religiones, in quibus Regula non servatur.
Contra statutum, quo Testamentum facere cives probibentur.
De septem peccatis mortalibus.
Epistolæ plures.
Tropi, sive *Sales*.

Opera Geileri omnia adhuc enumerata variis annis, viz. 1509, 1510, 1518. *Argentinæ* apud Joannem Gruningerum excusa fuisse fidem facit Possevinus Apparat. Sacr. Tom. i. p. 880.

Oratio in Synodo Argentinensi habita. Argentinæ 1482.

Sermones plurimi de Jubilao, anno 1500. habiti, in illud Levitici xxv. *Anno Jubilæi redibunt omnes ad possessiones suas.* Argentinæ 1513. apud Matthiam Schurerium.

Conciones in Evangelia, Germanicè *Argentinæ* 1515.

1494. JOANNES REUCHLINUS, *Capnio* dictus, natione Germanus, patriâ Suevus, apud Phorcen Marchionatûs Badensis oppidum natus anno 1454. v. Cal. Januarii. In ætate tenerâ pueris Symphoniacis, qui in Ecclesiâ Oppidi natalis meruerunt, allectus; cùm voce admodùm valeret, in Marchionis Badensis aulam accitus fuit: ubi Grammaticam edoctus, cùm coætaneos adolescentes ingenii viribus ac præclarâ indole longè anteverteret, juveni Marchioni Badensi Comes datus est, cumq; illo ad Academiam Parisiensem missus. Hìc loci præter haud vulgarem, quam nactus est, Latinæ Linguæ ac Logicæ scientiam, Græcas literas à Georgio Hermonymo Spartiatâ accepit. Eodem præceptore usus, & literulas pulchrè pingendi artem addidicit; quâ deinceps peculium sibi comparavit, & multorum benevolentiam meruit. Anno 1474. Basileam se contulit; ubi Magistri Philosophici dignitate auctus, Græcam simul ac Latinam linguam edocere cœpit. Juris Cæsarei studium ibidem auspicatus, Aureliæ demum ad finem perduxit, & Doctoratûs insignia anno 1481. accepit. In Germaniam redux, ab Eberhardo Comite Wirtembergensi in aulam accitus, Romam primùm in comitatu ejus ductus est, & post reditum ad Fredericum Imp. legatus. Legationem in Aulâ obeunti Medicus quidam Judæus Jehiel Loans Hebraicæ linguæ elementa tradidit; quam Romam postea legatus Capnio ab Abdia quodam accuratiùs edidicit; cui pro singulis horis singulos aureos Minerval dedit. Romam missus fuerat à Philippo Comite Palatino; in cujus aulam concesserat, postquam turbatis rebus Wirtembergensibus Tubingâ exulare coactus esset. Compositis domi rebus, Tubingam rediit, & inter Quatuorviros Provinciæ Suevicæ Judices allectus, linguæ Hebrææ in Orbe Christiano propalandæ otium suum dicavit. Claruit præcipuè ab anno 1494. quo Catalogum suum scripsit Trithemius. Divinarum juxta ac humanarum literarum peritissimus; inprimis accuratissimâ linguarum Latinæ, Græcæ, Hebraicæ, & Chaldaicæ scientiâ instructus, primus in Germaniâ Hebraicas & Græcas literas, Latinasq; elegantias resuscitavit. Factum id frementibus Monachis, & Theologis Scholasticis, qui ex revocatis linguarum scientiâ & elegantiæ studio nodosæ suæ ac barbaræ Theologiæ ruinam facilè augurati sunt. Duce igitur Joanne Hocstrato Ord. Præd. Academiæ Coloniensis Decano, in Reuchlinum insurgunt, hæreseos accusant, scripta ejus comburunt, Judæis illum plùs justo favere clamant; habitiq; cum Poetis Ethnicis commercii, tanquam capitalis delicti reum agunt. Neq; intra hosce fines stetit injuria: Pontifices Romanos adeunt, & importunis clamoribus postulant; ut Reuchlinus diris, libri ejus flammis, devoveantur; literæq; Hebraicæ è republicâ Christianâ eliminentur.

Istius

SÆC. XV. ab An. Mcccc.

Istius enim linguæ studium à Christianis coli ægrè tulerunt Inquisitores; & ab Imperatore Edictum summâ astutiâ impetraverant, ut omnes Judæorum libri, præter Sacra Biblia, flammis comburerentur: eo sanè consilio ut ipsi grandem pecuniæ vim à Judæis libros suos quàm libenter redimentibus corrogarent. Imperator Reuchlinum eâ de re consuluit: iste mitiorem tulit Sententiam, ac Judæorum libros fidem Christianam oppugnantes comburi, reliquos conservari voluit. Hinc natum est acre Inquisitorum omniumq; Monachorum odium. Cucullati gregis malitiam & petulantiam acerrimis satyris (neq; enim graviori stylo refutari meruerunt ineptissimi tenebriones) ultus est Reuchlinus, inprimis verò edito Obscurorum Virorum Epistolarum volumine, admirabili lepore ac facetiis condito, quibus ad excitandum risum rudis & ridiculus Monachorum & Scholasticorum Latine scribentium stylus exprimitur. Liber iste avidè ab omnibus exceptus & evulgatus mirùm quàm pupugit cucullatorum animos; Hocstratum verò adeò sauciavit; ut tanquam lethali percussus dolore interierit. Reliqui conjurationis socii à Leone X. Papâ demissis tandem precibus obtinuerunt; ut Epistolæ istæ Apostolico edicto legi divendive vetarentur. Edictum lepido commento elusit Reuchlinus. Secundum enim ejusdem farinæ Epistolarum volumen, priori tamen longè aculeatius, tanquam ex titulo minimè interdictum, inprimi curavit. Verùm istud leve admodùm jurgium præ capitali illâ, quam supra memoravi. controversiâ. Delegatis ista primùm à Pontifice Judicibus commissa est; qui cum penès Reuchlinum sententiam ferrent, Monachi ad Pontificem appellârunt. Reuchlino suppetias tulerunt Erasmus & Huttenus; quos eo nomine variis calumniis,nugacibus picturis & futilibus argumentis Monachi incessebant. Motâ demum in Germaniâ Lutherum inter & Indulgentiarum præcones lite, contentio illa graviori locum dedit, ac paulatim conquievit. Hisce turbis levatus Reuchlinus Græcas pariter & Hebræas literas in Academiâ Ingolstadiensi extremâ ætate docuit, donec morbo Icterico oppressus rei literariæ curam abdicare necesse haberet. Obiit Stutgardiæ prid. Cal. Sextil. anno 1521. ætatis suæ 67. *Dignus professò*, inquit Trithemius *, *qui solis literis, non etiam perstrepenti curiæ populari incumberet. Nullum enim nobis non modo Italia, sed nec sæculum nostrum, huic tanto viro parem objiceret.*

* De Script. Eccl. f. 201.

OPERA.

De Arte Cabalisticâ libri iii. *ad Leonem* X. Prodierunt seorsim *Hagenoæ* 1517. inter Scriptores de arte Cabalisticâ *Basil.* 1550. & cum Petri Galatini Arcanis Cathol. Ver. *Francofurt.* 1612.

De Verbo mirifico libri iii. ad Episcopum Vangionum Camerarium Dalburgi Dialogi formâ conscripti; quibus Philosophiæ Græcæ, Hebraicæ, & Christianæ secreta reserantur. *Venet.* 1486. f. *Spiræ* 1494. f. *Lugduni* 1552. 8°. & cum præcedenti Opere *Basil.* 1587. Utrumque Opus in Indicibus Romanis prohibetur.

Psalmorum vii. *Pœnitentialium versio ex Hebræo facta*, & *in eosdem Commentariolus.* Tubingæ 1512. 8°.

De Arte Concionandi Libellus, cum aliis ejusdem argumenti libris excusus *Basil.* 1540. *Londini* 1570. 8°.

Defensio contra calumniatores suos. Coloniæ edita.

Dialogus an Judæorum Talmud sit supprimendum? Colon. 1518. 4°.

Breviloquium, seu Dictionarium singulas voces Latinas breviter explicans per ordinem Alphabeti, Fratrum Amerbachiorum precibus concinnatum, & ab iis impressum, *Basil.* 1480.

Lexicon Hebraicum, & *in Hebræorum Grammaticam Commentarius.* Basil. 1537, 1554. f.

Linguæ Hebraicæ Rudimenta. Phorcæ 1506.

De Accentibus & Orthographiâ Linguæ Hebraicæ libri iii. ad Hadrianum Cardinalem. *Hagenoæ* 1518. 4°.

Tabulæ

Tabulæ xx. *Institutionum in Linguam Sanctam*, & *Exegesis dictionum in Psalmos* vi. Basil. 1554. S.EC. XV. Ab An. Mcccc.

Obscurorum Virorum ad Ortuinum Gratium Epistolarum libri ii. Francofurt. 1624. 8°. Illustrium Virorum ad Reuchlinum Epistolæ prodierunt libris ii. tacito loco atq; anno, in 4°.

Progymnasmata Iambis trimetris scripta, quæ cum Commentario Georgii Simleri edita sunt *Phorcæ* 1508. 4°.

Oratio de Palatini & nobilissimæ familiæ Ducum Bavariæ reverentia erga Ecclesiam, coram Pontifice habita, typis Aldinis excusa est.

Cæterùm Reuchlinus plurima alia conscripsit Opuscula, plura Græcorum Patrum scripta Latine vertit. Singula dabit Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 352. *Epitomen historicam rerum Assyriarum, Persicarum, Græcarum, & Romanarum* ab eodem in gratiam Philippi principis Palatini scriptam memorat Vossius de Hist. Lat. l. 3. c. 10.

JACOBUS WIMPHELINGIUS, natione itidem Germanus, patriâ Alsatus, civitate Sletstatensis, natus est anno 1449. In scholâ patriâ 1494. Selestadiensi bonis literis institutus, ad Academias Friburgensem, Basileensem, Erfordiensem, ac Heidelbergensem ordine se contulit; ut Theologiæ ac Juris Pontificii scientiam hauriret; utriusq; demum Licentiatus Academico more factus. Inter disertissimos istius ævi Concionatores habitus, Spiram anno 1494. evocatus est, ut Ecclesiastæ munere ibi fungeretur. Fecit id annis aliquot, non sine insigni pietatis & eruditionis laude. Demum seculi pertæsus, dignitati suæ Ecclesiasticæ renunciavit: & Heidelbergam profectus, in Gymnasio urbis literario sacros autores, ac in his Hieronymum, enarrandos suscepit: quoq; magis humani generis commodis inserviret, pædagogum agere non gravatus est; plurimosq; optimæ spei adolescentes, & in his Jacobum Sturmium Argentinensem, literis bonisq; moribus informavit. Ipse meliori literaturâ instructus, cùm Monachorum inscitiam & arrogantiam ægrè ferret, dictisq; mordacibus convelleret; hæreseos à Monachis Augustinianis apud Julium II. Papam delatus est; quòd alicubi scripsisset S. Augustinum non fuisse Monachum: aut certè non talem, quales jam habentur Augustinenses, neq; Ordinis ab eo dicti hodiernum habitum tulisse. Pontifex re auditâ Wimphelingium sui ipsius voce ab importunis Monachorum clamoribus absolvit, & calumniatoribus silentium indixit. Post inchoatam à Luthero Reformationem, schisma Ecclesiæ invectum dolens, à Gymnasio Heidelbergensi recessit; & Selestadii in ædibus Magdalenæ sororis vitam deinceps otiosam egit. Obiit penè octogenarius anno 1528. die xvii. Novembr.

SCRIPTA.

Epitome Imperatorum, ac rerum in Germaniâ gestarum. Basil. 1532. unà cum Witichindi Historiâ, & inter Scriptores German. Schardii Tom. i. p. 170.

Liber de vitâ & moribus Episcoporum Argentinensium, aliorumq; Principum & prælatorum. Argentinæ 1512, 1661.

Adolescentia. Opus anno 1500. scriptum, quo præcepta ad mores ingenuè formandos traduntur. *Argentinæ* 1514.

Oratio, sive *Consilium de bello movendo contra Turcas*. Islebii 1603.

De Germanicæ nationis gravaminibus contra Sedem & Curiam Romanam ad Maximilianum Imp. Habetur apud Freherum Script. German. Tom. ii. p. 373. non integer tamen.

Replica super eodem argumento contra Æneæ Sylvii Tractatum. ibid. p. 381.

Sermo ad juvenes, qui sacris initiantur. Basil. apud Hervagium excusus.

Libellus Grammaticalis. Argentinæ 1497. 4°.

Rhetorica pro pueris. Argentinæ 1515.

Philippica, seu *Dialogi* vi. *pro institutione filiorum Philippi Electoris Palatini.* Argentinæ 1498.

Append. * Aa *De*

Jacob' Wimpfeling' encomium Ludolphi Saxonis præfixit Expositioni ejus in Psalterium [Editum Lugduni m.ccccc.xviii.] Ex Spiris Kalē. Januarii. Anno virginei partus M.cccc.xcj.

De Nuncio Angelico Carmen Heroicum, aliud ad Philippum Comitem Palatinum, & Elegia ad Ludovicum ejus primogenitum; excusa anno 1494, & 1499.

Soliloquium pro pace Christianorum. Opus metricum ad Bertholdum Archiepiscopum Moguntinum *de triplici candore. In laudem D. Mariæ liber. De laudibus Spirensis Ecclesiæ liber. De Spiritu S. Oratio. Ad Regem Franciæ Oratio. De arte Poeticâ liber. Poemata varia. De Hymnorum & Sequentiarum autoribus Tractatus.* Opuscula ista typis impressa extare fidem facit Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 326.

Ad Rempublicam Argentinensem libri ii. quorum priore Argentinam cæterasq; Rheni civitates nunquam Galliæ fuisse subjectas probat: secundo reip. instituendæ præcepta tradit. *Argentinæ* ——4°.

Oratio de Annunciatione Dominicâ. Argentinæ itidem excusa.

Scripta Wimphelingi inedita recenset Simlerus loc. cit.

1494. OLIVERIUS MAILLARDUS, patriâ Armoricus, aliis tamen Parisiensis, Ordinis Minorum Regularis Observantiæ Provincialis, ac demum Vicarius Generalis; apud Parisienses & Nannetenses, & in aulâ Gallicâ ac Burgundicâ Concionator non incelebris. Claruit anno 1494. Obiit Tolosæ anno 1502.

SCRIPTA.

Contemplatio in Salutationem Evangelicam prolixa. *Parif.* 1507.

Quadragesimalia ii.

Sermones de Adventu, Parisiis anno 1494. *habiti.* Paris. 1506.

Sermones de Tempore. Lugduni 1498. 4°.

Sermones de Sanctis, & communi Sanctorum. Lugduni 1507. Argentinæ 1514.

De peccati stipendio, & gratiæ præmio.

Prodierunt Maillardi Opera, unà cum *pulcherrimis Juris quæstionibus*, ad quemlibet Sermonem & Tractatum additis, ipsomet curante, *Lugduni* 1499. recusa *Argentinæ* apud Joannem Parvum.

1494. MICHAEL FRANCISCUS, gente Gallo-Flander, patriâ Insulensis, Ordinis Dominicani Monachus, & Theologiæ Doctor Coloniensis, Philippo I. Austriaco à sacris Confessionibus, Concionibus, & Consiliis, Episcopus Salubriensis paulò ante obitum creatus. Claruit anno 1494. Obiit Insulis in patriâ suâ anno 1502. Rosarii B. Virginis cultor, si quis alius, superstitiosissimus, pluribus scriptis Confraternitatis suæ merita deprædicavit; & Beatissimæ Virginis majestatem supra jus fasq; extulit.

SCRIPTA.

Quodlibeticæ decisiones de vii. *Doloribus B. Mariæ Matris Dei. Antverpiæ* typis Theodori Alostensis.

Quodlibeticæ decisiones de Confraternitate Sanctissimi Rosarii B. Mariæ. Prodierunt unà cum præcedente Opere *Colon.* 1476. *Parif.* 1518. 8°.

Confraternitas Dolorum B. Mariæ, à Philippo Austriaco erecta. *Antverpiæ* typis Theodori Alostensis.

Clavis Cellarii divinæ & humanæ sapientiæ, à Gulielmo Oonselio Dominicano edita.

De Abusibus Aulicorum, seu *de Vanitate sequentium Curiam* liber. MS. apud Dominicanos Insulenses, teste Miræo *.

Commentarius in Antiphonam, Salve Regina: qui quidem an typis adhuc excusus fuerit, nondum comperi.

* De Script. Sæc. xvi. cap. 8.

ANTO-

ANTONIUS BONFINIUS, natione Italus, Patriâ Apulus, domo Asculanus, & Recinetensis, Græcis Latinisq; literis apprimè excultus. Claruit anno 1495. Summo apud Matthiam Corvinum Hungariæ regem honore habitus, hortatu ejus res Hungaricas scripto consignandas suscepit. Fecit id, stylo non ineleganti usus; ac *Rerum Hungaricarum Historiam* ab ipsis gentis primordiis usq; ad annum 1495. libris XLV. in quatuor Decades cum dimidiâ distributis complexus, ad Ladislaum Hungariæ Regem anno 1495. dono misit. Prodierunt tres priores Decades curâ Martini Brenneri *Basil.* 1543. integra Historia cum additionibus & emendationibus Joannis Sambuci *Basil.* 1568.f. *Francofurt.* 1581. f. *Hanov.* 1606.f. Ejusdem *Symposium Beatricis*, seu Dialogi III. de Virginitate & fide conjugali ex Sambuci Bibliothecâ prodierunt *Basil.* 1572. 8°. recusi—1621. 8°. Cæterum Græcorum libros à Bonfinio Latinè versos enumerat Simlerus Bibl. Tigurin. p. 48. Ex his *Hermogenis de rhetoricâ libri*, & *Aphthonii Sophistæ Progymnasmata* typis impressa sunt *Lugduni* 1538. 1495.

JOANNES JOVIANUS PONTANUS, gente Italus, Cereto Umbriæ oppido oriundus. Patre, quem non ignobilem habuit, à seditiosis civibus interempto, Neapolin juvenis & egenus profugit: ubi Antonii Panormitani, Regiorum Scriniorum Magistri, ope, in Ferdinandi regis aulam simul ac favorem receptus, Alphonso Juniori, filio Regis primogenito, præceptor datus est: ac mortuo demum Panormitano, in locum ejus suffectus Epistolis conscribendis præfuit. Claruit anno 1495. Inter primores seculi Historicos, Poetas, & Oratores habitus, mordaci tamen stylo & subagresti supercilio plurimorum odium & invidiam concitavit. Hinc nata forsan calumnia, quæ ipso adhuc vivente in vulgus sparsa erat, illum volumina quædam Ciceronis, in vetustâ Monasterii Cassinatis Bibliothecâ repertâ, paulum immutata nomine suo evulgâsse. Obiit mense Augusto, anno 1503. ætatis suæ 78. Neapoli in conditorio sepultus; quod sibi, uxori, ac liberis construxerat. De stylo ejus & ingenio hæc habet Erasmus *. *Non sum vel tam hebes, vel tam invidus, ut non fatear Pontanum multis egregiis ingenii dotibus virum fuisse summum. Ac me quoq; rapit placido quodam orationis lapsu: verborum dulce quiddam resonantium amœno tinnitu demulcet aures: demum splendore quodam perstringit dignitas ac majestas orationis.——Locos verò communes sic tractat; ut ægrè possis agnoscere Christianus fuerit necne.——Vir extra controversiam in literis inter præcipuos numerandus.* 1495.

* Ciceronian.

OPERA.

De Obedientiâ libri v.
De Fortitudine libri ii.
De principis officiis ad Alphonsum Calabriæ Ducem.
De liberalitate.
De Beneficentiâ.
De Magnificentiâ.
De splendore, & splendidi hominis supellectile, ornamentis, &c.
De Conniventiâ.
De Prudentiâ libri v.
De Magnanimitate libri ii.
De Fortunâ libri iii.
De Immanitate & partibus ejus liber.
De Aspiratione libri ii.
Dialogi aliquot, Charon, Antonius, Actius, (seu de Historiâ) *Ægidius*, qui in x. Colloquia distribuitur.
Colloquia xi. titulo *Asini*, contra ingratum quendam.
De Sermone libri vi.
De Bello Neapolitano, quod Ferdinandus Rex Neapolitanus contra Joannem Andegavensem Ducem gessit, Historiarum libri vi. Prodierunt *Hagenoæ* 1530. *Dordraci* 1618. 8°.

SÆC. XV. ab An. Mcccc. *Centum Ptolomæi sententiæ* in Latinum sermonem conversæ, & commentariis illustratæ.

Opera ista omnia in tres Tomos digesta prælo dedit Cratander *Basil.* 1538. 3. Tom. 8°.

Poemata, viz. *De Stellis libri* v. *Meteororum liber. De hortis Hesperidum*, seu *de cultu malorum citreorum libri* vi. *Lepidina*, seu *Pastorales Pompæ* vii. *Eclogæ Bucolicæ* iii. *Amorum libri* ii. *De amore conjugali libri* iii. *Tumulorum libri* ii. *De divinis laudibus liber. Hendecasyllabarum seu Bajarum libri* ii. (unà cum Tumulis, *Argentinæ* 1515.) *Iambi de obitu Lucii filii. Versus Lyrici de rebus variis. Eridani libri* ii. Prodierunt Poemata seorsim ab Aldo excusa *Venet.* 1513. 8°. 1533. 8°.

Dialogus, quatenus credendum sit Astrologiæ. Colon. 1544.

Prodierunt omnia Pontani Opera *Venet.* 1519. 2. vol. 4°. ex Aldi officinâ, & *Basil.* 1556. 4. vol. 8°.

1495. NICOLAUS SIMONIS, natione Batavus seu Hollandus, Patriâ Harlemensis, Ordinis Carmelitani in Cœnobio Harlemensi Monachus, ac demum in inferiori Germaniâ provinciali, primariusq; Theologiæ inter gregales suos interpres. Claruit anno 1495. Obiit Harlemii grandævus anno 1511.

SCRIPTA.

Sermones de Tempore & Sanctis, quos *Vade Mecum* inscripsit. Typis alicubi excusos fuisse arbitror: locum verò & annum nondum comperi.

Repetitiones & Disputationes. Venet. 1497. Prodierat seorsim Disputatio, qua maximè inclaruit, unica, *ibid.* 1487.

Commentarius in librum ii. *Decretalium.* Mediolani 1505, 1510.

De potestate Papæ, Imperatoris, & Concilii libri iv. *Mediolani* ad calcem Operis præcedentis editi.

Plurima ejusdem Opuscula, tam Historica quàm Theologica, nondum in lucem protracta, recensent Simlerus Bibl. Tigurin. p. 525. Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 582. & Ant. Alegrius Paradis. Carmelit. decor. Sæc. xvi. cap. 350.

1495. JACOBUS SPRENGERUS, natione Germanus, domo, ut videtur, Coloniensis; Ordinis Dominicani Monachus, ac demum Prior Provincialis. Claruit anno 1495. Post reportatam Magisterii lauream, Hæreticæ pravitatis Inquisitor generalis unà cum Henrico Institore ejusdem Ordinis Theologo ab Innocentio VIII. seu, ut alii volunt, Sixto iv. per Germaniam constitutus est. Scripsit à collegâ adjutus opus insigne contra maleficas mulieres, tribus libris distinctum: quod *Malleum Maleficarum* inscripsit. Prodiit istud *Venet.* 1576. 8°. *Francofurti* 1580. 8°. *Lugduni* 1620. 8°. Volumen autem, quod *de Institutione, Approbatione, Miraculis & Indulgentiis SS. Rosarii B. Virginis*, composuit, adhuc ineditum videtur. Cæterùm Henricus ille Institoris Librum conscripsit *de Potestate Papæ* contra Monarchiam Antonii Roselli JC. Patavini, *Venetiis* 1499. editum, atq; alia nonnulla nondum vulgata; quæ recenset Ambr. de Altamura Biblioth. prædicat. p. 215.

1496. VINCENTIUS BANDELLUS, gente Italus, patriâ Lombardus, ex Castro Novo Diœceseos Terdonensis oriundus: Ordinis Dominicani socius, & apud illos in Academiâ Bononiensi Theologiæ professor, ac Scholæ Academicæ sæpius Regens, demum Ordinis sui bis Prior Bononiensis, ac toties Vicarius Generalis Congregationis Lombardiæ, seu Prior Mediolanensis. Claruit anno 1496. Tandem in Capitulo generali Romæ anno 1501. habito totius Ordinis Generalis electus est. Obiit septuagenarius in Conventu Montis Alti in Calabriâ anno 1506. Neapoli apud S. Dominicum sepultus.

SCRIPTA.

DE *Conceptione B. Virginis in peccato originali libri* iii. quibus D. Thomæ sententia de Conceptione ex SS. Patrum & Theologorum Scholasticorum autoritate comprobatur. *Bononiæ* 1481. *Mediolani* 1575.

Declaratio super Constitutiones Ordinis sui ex Actis Capitulorum Generalium collecta. *Mediolani* 1505. 4°.

Expositio in Constitutiones Sanctimonialium Ordinis Dominicani.

Regula & Privilegia Fratrum & Sororum.

De Pœnitentiâ Ordinis S. Dominici.

Instructio Officialium Fratrum Ordinis sui.

Formularium Electionum & Confirmationum Priorum.

Modus celebrandi Generalia & Provincialia Capitula.

Opuscula ista omnia (dempto illo de Conceptione) simul edita sunt *Lugduni* 1515.

1496. JOANNES PALÆONYDORUS, seu *Veteraquinas*, natione Batavus, apud Aquas Veteres, Ultrajectinæ ditionis oppidum, natus; Ordinis Carmelitani in Conventu Machliniensi Monachus, & S. Theologiæ Doctor. Claruit anno 1496. Obiit anno 1507. ætatis suæ 74. Habentur ab illo scripta, *Fasciculus Temporum tripartitus*, seu *Liber*, uti ipse inscripsit, *trimerestus anaphoricus panegyricus* de origine, statu & progressu Ordinis sui Carmelitani typis *Moguntinis* impressus: *Manuale ejusdem Ordinis*, *Moguntiæ* unà cum Fasciculo editum: *Propugnaculum Carmelitarum*, seu de antiquitate & sanctimonia Eremitarum montis Carmeli liber, *Venetiis* 1570. 4°. excusus. Scripta inedita recensent Simlerus Bibl. Tigurin. p. 402. Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 389. Ant. de Alegre Paradis. Carmel. p. 370. *Epistolæ* ejus plures penès Baleum extiterunt.

1496. JOANNES BLÆRUS, gente Brabantus, patriâ Diesthemius, Prior Cœnobii S. Jacobi Ordinis Benedictini intra muros Urbis Leodicensis. Claruit anno 1496. Scripsit *Historiam Revelationis* B. Julianæ Sanctimoniali Leodicensi anno 1230. divinitus factæ de institutione Festi Corporis Christi. Prodiit illa in Magno Speculo Exemplorum *Duaci* 1603. & habetur apud Bzovium Annal. Eccl. ad an. 1230. num. 16.

1500. JOANNES NAUCLERUS, seu *Vergehaus*, natione Germanus, patriâ Suevus, nobili loco natus, Joannis Vergehaus, equestris dignitatis viri, & Ludovici Comitis Wirtembergensis aulici, filius; Juris utriusq; Doctor, & Canonici Professor in Academiâ Tubingensi: cujus Rector primus ab Everardo Comite Wirtembergensi, fundatore, anno 1477. constitutus est; Istius olim adolescentiæ regendæ præfectus fuerat, pessimâ tamen indoctorum Aulicorum invidiâ impeditus, quò minùs Principem curæ suæ commissum Latinæ linguæ elementis imbueret. Ab Aulâ ad Ecclesiam se receperat Nauclerus, & Ecclesiæ Collegiatæ apud Stutgardianos anno circiter 1460. præpositus, ab Ulrico Comite Wirtemburgensi ad Carolum Burgundiæ Ducem post septennium legatus fuerat. Postquam supremum Academiæ magistratum aliquandiu obiisset, Ecclesiæ etiam Tubingensis præfecturam accepit. Claruit anno 1500. Utramq; provinciam eximiâ sanè laude obiit; plurimosq; magni nominis viros, & in his Joannem Reuchlinum, è Scholâ Tubingensi literis haud vulgariter imbutos emisit. Scripsit *Chronicon Universale* succinctè comprehendens res memorabiles sæculorum omnium ac gentium ab Orbe Condito usq; ad annum 1500. Prodiit primùm *Tubingæ* 1515. dein (à Philippo Melancthone auctum & perpolitum) unà cum Nicolai Baselii Monachi Hirsaugiensis Appendice ad annum 1514. aliàq; Conradi Tigermanni & Bartholomæi Laurentis, res gestas ab anno 1515. ad 1544. cursim memorante, *Colon.* 1544. f. dein cum Laurentii Surii Appendice ab anno 1501. ad 1564. *Colon.* 1564. 3. vol. f. deniq; *ibid.* 1579. f.

SÆC. XV. ab An. MCCCC. 1500. AUGUSTINUS, gente Italus, civitate Ticinensis, saltem Canonicus Regularis Ticinensis, Congregationis Lateranensis. Claruit anno 1500. Obiit post annum 1520.

SCRIPTA.

Vita B. Monicæ, S. Augustini matris.

Elucidarium Christianarum Religionum, sive Religiosorum Ordinum: in quo fusè agitur de Ordine Augustinianorum, de S. Augustini vitâ, moribus, & doctrinâ, quódq; Eremitæ Augustiniani Canonicis Regularibus sint posteriores.

Regula Sanctissimi Patris Augustini: in quâ continetur & *S. Guarini*, Episcopi Prænestini ac Cardinalis, *Vita*. Istam à Regulâ divulsam reperire est apud Surium ad vi. Februarii.

Prodierunt Opera ista tria *Brixiæ* 1511.

Porrò scripsit Augustinus noster *Compendium Speculi Crucis*, *Expositionem in Psalm. Deus in nomine tuo salvum me fac*, & *Tractatum de doctâ ignorantiâ:* quæ quidem an Brixiæ unà cum præmissis Operibus evulgata fuerint, haud satis scio. Utut sit, *Mediolani* 1603. excusa prodierunt.

Cæterùm *Chronicon Magnum*, ab illo compositum, adhuc ineditum delitescit.

1500. MANUEL, natione Græcus, patriâ Peloponnesius, Matthiæ Camariotæ discipulus, Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Rhetor; ὁ στεφάνιτος καὶ σχολογικάριος Manueli Malaxo * dictus. Claruit anno 1500. quo calamum contra Latinos strinxit. Scripsit enim *Apologiam*, seu *Refutationem* x. Capitum Fr. Francisci Ord. Prædicat. de processione Sp. S. de Azymo, de Purgatorio, de primatu Papæ, &c. Fragmenta quædam exinde profert Leo Allatius lib. de Purgatorio p. 82, 165, 772, 939. Integrum ferè Tractatum (paucis siquidem in fine desideratis) Gr. Lat. in lucem extulit Vir. Cl. Steph. le Moyne inter Varia Sacra p. 270. Scripsit adhuc Manuel *Librum contra Plethonis Opusculum de Processione Spiritûs S.* quo reprehendit Plethonem, quòd non ex principiis Theologicis sed ex doctrinâ Gentilium argumenta sua de processione Sp. S. duxerit. Fragmentum exhibet L. Allatius de Consensu l. 3. c. 3. §. 6. aliud in Diatrib. de Georgiis p. 389.

* Hist. Eccl.

Finis Sæculi decimi quinti.

SÆCU-

SÆCULUM REFORMATUM.

Conspectus Sæculi.

SUB initium Sæculi Julius II. vir projectissimi in omne scelus animi, ad Pontificatum evectus, inter habendam electionem datâ fide se Concilium Generale intra biennium coacturum esse sanctissimè in se recepit. Papatum adeptus de fide liberandâ parùm sollicitus, nonnisi copiis militaribus conscribendis, opprimendæ urbium Italicarum libertati, & ampliandis Ecclesiasticæ ditionis pomæriis, animum adjecit; repudiatis summo fastu Cardinalium, quibus Synodus in votis fuit, precibus. Viri intemperiem tandem castigavit Ludovicus XII. Galliæ Rex, qui à Pontifice bello lacessitus, Concilium Turonense anno 1510. haberi jussit. Plura adversùs authoritatem Pontificiam moliri ausa est ista Synodus; & in his Christi Vicarium plus nimis ferocientem armis jure oppugnari posse, Pragmaticam sanctionem in usum esse revocandam, & legatos ad Julium, qui de Concilio indicendo eum compellarent, mittendos esse, decrevit. Concilium indicere Julius præfractè recusavit; adeoq; Cardinales quamplurimi Ludovici Regis & Maximiliani Imp. patrocinio fulti Concilium Pisis anno 1511. celebrârunt. Inchoatâ Synodo Julium adesse jubent, nefariæ perfidiæ & violatæ fidei reum agunt, nil *in Christianâ republicâ deterius, nil perniciosius expectari posse, quàm ipsum Christi Vicarium* prædicant, ac prolato in medium longo criminum Julianorum indiculo, ipsum dignitate Papali suspendendum decernunt. Julius interim, ne causæ suæ deesset, ex adverso Concilium Romæ in Ecclesiâ Lateranensi anno 1512. celebrari curat; Patresq; Pisanos hæreseos damnari & diris devoveri efficit. Gallicis armis parùm prosperè in Italiâ cedentibus, brevi post tempore dissoluta est Synodus Pisana; & præclara Leoni X. qui Julio Concilii Lateranensis Sessioni v. intermortuo anno 1513. successerat, triumphandi materia relicta est. Concilium ille diutius produxit, resq; pro lubitu gessit; Synodum Pisanam iteratò anathematizari, Pragmaticam Sanctionem aboleri, Pontificis supra Concilium superioritatem definiri, & adversa Conciliorum Constantiensis ac Basileensis decreta cassari effecit. Rebus Gallicis in deterius vergentibus, Franciscus cum Leone Papâ famosam *Concordatam* anno 1515. iniit; & Clerum Gallicanum se *Conventui Pisano renunciare & Concilio Lateranensi adhærere* solenni decreto protestari adegit; quamvis hodie Ecclesia Gallicana Concilium Lateranense repudiet, & Oecumenicorum numero eximat. Sanè isti Concilio vix sexaginta Episcopi interfuerunt; isti etiam maximam partem Itali, vilissima sedis Romanæ mancipia. Anno 1517. Tetzelius, aliiq; Ordinis Dominicani gregales, venales Indulgentias per Germaniam circumtulerunt; à Leone Papa immissi, qui credulâ plebe pecuniam emungerent. Horum audaciæ sese obvium dedit Lutherus, & in impias Dominicanorum conciones invectus, insigniores Ecclesiæ Romanæ errores paulatim aggressus est; atq; adeò tamdiu exoptatam, toties frustra tentatam Reformationem fœliciter auspicatus est; quæ summâ alacritate & applausu à maximis Sæculi viris excepta, per potiorem Ecclesiæ Occidentalis partem brevi diffusa est; incassum frementibus inferis & ringente sede Romanâ.

SÆC. XVI. ab An. MD.

SCRIPTORES.

1501. JOANNES LUDOVICUS VIVES, gente Hispanus, patria Valentinus; domi Grammaticæ, Lutetiæ Dialecticæ operam dedit, tam infelicem sane, ut præceptores Sophistarum ac Scholasticorum nugis & incultæ barbariei perditè addictos nactus, humaniores literas adeò non hauriret, ut etiam scriptis oppugnaret. Invecto enim Hispaniæ ab Antonio Nebrissensi politioris literaturæ studio, cùm Doctores Scholastici, quibus rudis ille sermonis squalor in deliciis erat, tam laudabili incepto manibus pedibusq; obviam irent, Ludovicus noster Theologo cuidam Valentino Antonium impugnanti manum commodasse dicitur. Tandem verò Lovanii Græcis Latinisq; literis supra vulgarem sortem eruditus, cœno emersit; quoq; magis à recta eruditionis semitâ deflexerat, eò acriore animi contentione utriusq; linguæ elegantiis restaurandis incubuit. Claruit anno 1501. In Academiâ Lovaniensi publico, ut videtur, stipendio conductus, liberales scientias juventuti Academicæ prælegit; ubi adolescentem nobilissimum Gulielmum Croium, paulò pòst ad sedem Toletanam evectum discipulum habuit. Interea temporis magnus ille doctrinæ & antiquæ Theologiæ instaurator Erasmus, rem præclaram ausus, veterum Patrum Latinorum scripta è situ diuturno excutienda, mendis & sordibus repurganda, ac in lucem edenda susceperat. Ab isto in Consilii partem vocatus Vives, Celeberrimum S. Augustini Opus de Civitate Dei recognoscendum, & Commentariis elucidandum suscepit. Quanto id successu præstiterit, nôrunt eruditi; nôrunt quotquot bonas literas curæ habent. Opus suum anno 1522. absolutum, datâ ex Lovanio Epistolâ Henrico VIII. Angliæ Regi inscripsit. Regi eo nomine gratissimus, mox in Aulam Anglicam accitus est; ut Mariæ Principis, filiæ Regis unicæ, institutioni præesset. Eo munere aliquot annis perfunctus, tandem ob improbatum Henrici divortium, aulâ regnoq; excedere necesse habuit: quin & iram regiam expertus est, in custodiâ liberâ per sex menses detentus, atq; ægrè demum liberatus. Hinc in Belgium secessione factâ, Brugis deinceps sedes posuit; & uxore ductâ proli suscipiendæ ac libris scribendis operam dedit. Obiit Brugis anno 1537. seu, ut alii, 1541. *Vir in omni disciplinarum genere exercitatissimus*, inquit Jovius, *& de bonis literis optimè meritus— quo decedente doctior nemo in Hispania superfuit. Equidem nec ingenium* (hæc Erasmus *) *nec eruditionem, nec memoriam in illo desidero. Adest illi parata sententiarum ac verborum copia; quimq; fuerit initio duriusculus, indies magis ac magis in illo maturescit eloquentia: quem si nec vita nec studium destituerit, bona spes est fore, ut inter Ciceronianos numeretur.*

* Ciceronian.

OPERA.

De ratione studii puerilis Epistolæ ii. Prodierunt seorsim *Lugduni* 1532. *Basil.* 1557. *Tiguri* 1562.

Exercitatio linguæ Latinæ, seu *Dialogi. Colon.* 1494. 4°. *Norimbergæ* 1571. 8°. 1622. 12°. *Venet.* 1580. 8°. 1612. 8°.

De conscribendis Epistolis libellus. Colon. 1536, 1573. 8°.

De Ratione dicendi libri iii. Basil. 1537.

De Consultatione liber, cum præmisso Opere, *ibid.*

Declamationes vi. *de præsenti statu Europæ, & bello Turcico.* Basil. 1538.

Pompeius fugens.

Fabula de Homine.

Liber in Pseudo-Dialecticos.

Prælectiones iv. *in Varia.*

Ædes legum.

Isocratis

Isocratis, Orationes ii. viz. *Areopagitica & Nicocles*, Latine versæ. *Basil.* 1538.
De Corruptis Artibus, & tradendis Disciplinis, libri xx. *Antverp.* 1531. *Colon.* 1532. *Lugduni* 1551. 8°.
Prælectio in Georgica Virgilii, & in Suetonium quædam.
Interpretatio Allegorica in Bucolica Virgilii. Mediolani 1539. 8°.
De initiis, sectis, & laudibus Philosophiæ liber.
Anima Senis, seu prælectio in Ciceronis librum de Senectute.
De Somno & vigiliâ, seu prælectio in Somnium Scipionis. *Basil.* 1521.
Introductio ad Sapientiam.
Satellitium animi, sive Symbola, Principum institutioni potissimùm designata. Prodiit cum præcedente Opusculo *Lugduni* 1532. *Basil.* 1537. *Lugduni* 1556. 8°. *Lipsiæ* 1600. 8°.
Genethliacon Jesu Christi, seu de tempore quo natus est Christus.
De Virtute fucatâ.
Clypei Christi descriptio.
Jesu Christi Triumphus.
Virginis Deiparæ Oratio.
In Psalmos Pœnitentiales vii. *Meditationes totidem.*
De Passione Christi Meditatio in Psalmum xxxvii.
Exercitationes animi in Deum. Basil. 1543. 16°.
Commentarius in Orationem Dominicam. ibid.
Precationes & Meditationes quotidianæ ac generales. ibid.
De Sudore Jesu Christi sacrum diurnum.
Concio de nostro & Christi sudore.
De Veritate Fidei Christianæ libri v. quod quidem Opus ultimo omnium loco conscripsit. Prodiit *Basil.* 1544. 8°. *Colon.* 1564.
De Animâ & Vitâ Libri iii. Lugduni 1538, 1555, 8°.
De Officio Mariti Liber. Brugis 1528. 8°.
De Institutione Fœminæ Christianæ libri v. jussu Catharinæ Anglorum Reginæ compositi. Prodierunt *Basil.* 1538.
De Concordiâ & discordiâ in humano genere libri iv. ad Carolum V. Imp. *Antverp.* 1529. 8°. *Lugduni* 1532. 8°.
De Purificatione Liber. ibid.
De Christianorum vitâ miserrimâ sub Turcâ. ibid.
De Subventione Pauperum, sive de Humanis necessitatibus Libri ii. *Paris.* 1530. *Lugduni* 1532.
De Communione rerum, ad Germanos inferiores.
De Europæ dissidiis, & Bello Turcico, Dialogus. Basil. 1538.
Epistolæ variæ. Harum selectiores editæ sunt *Antverpiæ* 1571, 1572, 8°. 1577. nonnullæ antea ineditæ habentur inter Erasmi Epistolas, *Londini* 1642. fol. in calce voluminis secundi.

Prodierunt Opera Vivis omnia supra enumerata *Basil.* 1555. 2 Tom. f. Prodierant antea Opuscula Varia *ibid.* 1519. 4°.

Commentarius in S. Augustini libros de Civitate Dei. Haberi solet inter S. Augustini Opera Tom. v. seorsim verò *Basil.* 1522. *Paris.* 1555. Notari verò non indignum est, in editione S. Augustini, quam curàrunt Lovanienses, Opus istud à Censoribus Romanis vitiatum esse; plurimosq; illius locos, Pontificiis minùs gratos, eximi.

Descriptio Temporum & rerum Romanarum, sub Joannis Warsenii nomine *Lovanii* 1534. edita, eidem à nonnullis tribuitur.

Opuscula aliquot inedita recenset Nic. Antonius Biblioth. Hispan. Tom. i. p. 555.

JOANNES LUDOVICUS VIVALDUS, patriâ Pedemontanus, 1501.
è Monte Regali Liguriæ oppido oriundus, Ordinis Prædicatorum Theologus, claruit anno 1501. Demum à Cardinali de Valle in Consistorio Romano anno 1519. Episcopus Arborensis in Sclavoniâ sub Metropolitano Jadrensi designatus, calumniam ab æmulis quibusdam passus est; quasi verò

SÆC. XVI. ab An. MD. Neophytus esset, & infideli sanguine prognatus. Re Cardinali de S. Cruce commissâ, postquam illum Christianis parentibus ortum esse compertum fuisset, sedem suam Episcopalem adeundi & pro munere gubernandi potestatem tulit. Scripsit Librum insignem, quod *Opus Regale* inscripsit. In eo Opuscula sequentia continentur.

Epistola de repellendis tristitiæ causis.
De officio pietatis erga defunctos.
Tractatus de pugnâ partis sensitivæ cum intellectivâ.
Epistola ad Uladislaum Bohemiæ & Hungariæ Regem.
Liber de laudibus trium Liliorum insignium Regis Galliæ.
Tractatus de cognitione electorum & reproborum.
De xii. *persecutionibus Ecclesiæ Dei.*
De Magnificentiâ gloriæ Solomonis, numne salvus an damnatus fuerit.
De causâ contritionis liber. Prodiit *Lugduni* 1512.
De veritate contritionis liber alter. Paris. 1519, 1530, 1564.
Prodierunt Vivaldi Opuscula Theologica *Papiæ* 1507. *Lugduni* 1548.

1501. BAPTISTA MANTUANUS. *Spagnolus* seu *Hispaniolus* cognomento dictus, gente Italus, patriâ Mantuanus, ex Hispano Celtibero patre, matre Italâ, furtivo concubitu (si Jovio * fides) natus est anno 1448. die xvii. Aprilis. Ordinis Carmelitani in Conventu Mantuano Monachus. Poeta eximius, & Theologus non incelebris; quippe qui penitiori Latinæ linguæ scientiæ Hebraicas literas adjecerat; & Poeticam venam rebus lascivis aut profanis impendere piaculum duxit. Claruit anno 1501. Postquam sexies à Congregatione suâ Vicarius Generalis electus fuisset; demum anno 1513. Romæ in frequentissimo Carmelitarum Capitulo totius Ordinis Generalis constitutus est. Post triennium verò, se tanto oneri imparem sentiens, dignitati suæ ultroneus cessit; ut Deo ac sacris studiis faciliùs vacaret. Pauxillo sanè tempore id illi contigit. Obiit Mantuæ xi. Cal. Aprilis anno 1516. ætatis suæ 68. Mortuo Fredericus Mantuæ Princeps statuam marmoream, laureâ coronatam, in arcu triumphali juxta Virgilii Maronis simulachrum posuit. Vir certè & ingenio & dicendi ubertate plurimùm pollens; quiq; Poeta optimus haberi posset; nisi in illa incidisset tempora, quibus nullus mediocribus Poetis locus erat. Carminum utcunq; numero nulli inferior; utpote qui plusquam quinquagies quinquies millenos versus à se scriptos reliquerit. Hos quidem duriusculâ censurâ *Scabiosos* esse, & *ita ruri natos, ut nihil sapiant urbanum*, judicat Scaliger †. Mitius paulò Lilius Gyraldus ‖. *Juvenis*, inquit, *laudabilior poeta fuit. Cùm verò ei desedit calor ille & fervor juvenilis: tanquam amnis sine obice extra ripas sordidè defluens, coerceri non potuit. Vix enim ea legere possumus, quæ longiùs ille ætate provectus carmina scripsit.* Sanè Mantuanus id infortunii habuit; ut in extremo ferè vitæ actu Criticorum ictus scripta sua confodientium editâ defensione repellere cogeretur.

* Elog. Doct. Virorum c. 61.
† Poetic. l. 6.
‖ Dialog. de Poetis sæc. sui.

OPERA.

Psalmi vii. *Bononiæ* anno 1482. editi, cùm civitas gravi peste premeretur.
Apologeticus in laudem Poeseos & Poetarum contra castigatores Operum suorum.
De horum temporum calamitatibus, seu de vii. peccatis mortalibus, *Bononiæ* 1478. 4°. *Paris.* 1505. 4°.
Bucolicorum libri iii. sive *adolescentiæ.*
Ecloga x.
Contra Poetas impudicè scribentes. Paris. 1505. 4°.
Epigrammatum ad Falconem liber.
De morte contemnendâ Carmen.

Næniæ

Næniæ aliquot, seu Consolationes in mortem Collæ Asculani, Petri Nebularii Carmelitæ, Frederici Hispanioli, Joannis Soreth Carmelitarum Generalis, Alexandri Cortesii, & filii Joannis Sebadini. SÆC. XVI. ab An. MD.

Exhortatio ad Principes Christianos, de armis contra Infideles semper capiendis.

Uter sit præstantior, Orator, an Poeta?

De suscepto Magisterio Theologico Carmen.

Contra Amorem Carmen, atq; aliud de naturâ Amoris.

De vitâ S. Blasii Episcopi & Martyris libri ii.

De Vitâ B. Nicolai Tolentini libri iii.

De Bello Veneto liber.

Exhortatio ad Insubres.

Angelariorum libri vi. ad Gonsalvum Ferrandum Agelarium.

De Cupidine marmoreo dormiente Carmen.

Parthenice Heroidum & virginum sanctissimarum, viz. de D. Mariâ libri iii. de S. Catharinâ libri iii. de SS. Margaretâ, Agathâ, Luciâ, Apolloniâ, & Cæciliâ libri singuli. *Bononiæ* 1487. 4°. *Daventriæ* 1497. 4°. *Venet.* 1499.

De vitâ B. Dionysii Areopagitæ libri iii.

De vitâ S. Georgii liber.

De vitâ B. Ludovici Morbioli Bononiensis liber.

In laudem B. Joannis Baptistæ Carmen.

In B. Albertum Carmelitam Siculum Carmen.

Fastorum libri xii. secundum xii. anni menses digesti. *Argentinæ* 1520. 4°.

Vitæ suæ Epitome ad posteritatem.

Alphonsus, seu de Granatâ à Ferdinando & Isabellâ Hispaniæ Regibus anno 1492. expugnatâ libri vi.

Trophæum Gonzagæ, seu de Gallis ex Italiâ pulsis libri v.

De fortunâ Francisci Gonzagæ Carmen.

Carmen Panegyricum in Robertum Sanseverinatem. Venet. 1499.

Somnium Romanum de eodem.

Carmen Panegyricum in Brixiam civitatem.

In Villam Jo. Bapt. Refrigerij Carmen.

De Quercu Juliâ Carmen.

Sylvarum libri iv.

Contra detractores Dialogus.

Contra calumniatores Epistola.

Tractatus de parte corporis B. Mariæ, in quâ conceptus est Iesus Christus.

Redemptoris mundi matris Ecclesiæ Lauretanæ Historia.

De variis interpretationibus S. Scripturæ.

Apologia pro Carmelitis.

Pro Jo. Trithemii libro de laudibus Ordinis Carmelitarum.

Pro ejusdem libro de Viris illustribus ejusdem Ordinis.

De Patientiâ libri iii. Paris. 1498. 4°. ibid. 1505. 4°.

De *Vitâ Beatâ Dialogus jocundissimus.*

Prodierunt omnia Baptistæ Mantuani Opera, studio Laurentii Cuperi Bruxellensium Carmelitarum Prioris, *Antverp.* 1576. 4. Tom. 8°. plurima *Colon.* 1565. ferè omnia *Parif.* 1513.

PETRUS MARTYR ANGLERIUS, natione Italus, domo Mediolanensis, apud lacum tamen Verbanum in Galliâ Cisalpinâ natus, Protonotarius Apostolicus, claruit anno 1501. Patriæ discordiam atq; intestina bella detestatus, anno 1487. Tendillæ Comitem, Hispaniæ Regis legatum, in Hispaniam secutus est; & à Ferdinando Rege in aulam accitus, variis dignitatibus auctus, rebusq; gravissimis admotus fuit. Prior enim Archiepiscopatûs Granatensis constitutus, & secretis Rerum Indicarum Consiliis adhibitus, exeunte anno 1501. ad Campsonem Gaurum Ægypti Sultanum à Catholicis Regibus legatus est. Obiit post annum 1525. Historica conscripsit plu- 1501.

SÆC. XVI. ab An. MD.

rima; in quibus, judice Gomecio *, *styli ruditatem rerum à se traditarum fide egregiè compensat.*

* De reb. gest. Fr. Ximenii. lib. I.

SCRIPTA.

DE *navigatione Oceani*, seu de Insulis à Christophoro Columbo nuper inventis, libri XXX. anno 1502. scripti. Prodierunt seorsim *Paris.* 1587. 8°.

De Legatione suâ Babylonicâ libri iii. Editi sunt unà cum præmisso Opere *Basil.* 1533. *Colon.* 1574. 8°.

Epistolarum Libri xxxviii. quibus integra ferè rerum in Europâ per totidem annos (ab anno sc. 1488. ad 1525.) gestarum Historia Epistolis DCCCXIII. comprehensa exhibetur. Prodiit Opus istud *Compluti* 1530. *Amstelodami* 1670. f.

1501. FRANCISCUS GEORGIUS, Patriâ Venetus, Ordinis Minorum sodalis; Platonicæ Philosophiæ & Talmudicis commentis impensè deditus, plurimos erravit errores, quos cum Origene ferè communes habuit. Ex his maximè notari meretur sententia ejus de Paradiso terrestri; cujus integram Historiam, Philonem & Origenem secutus, in Allegoricum sensum detorquet. Claruit anno 1501. Obiit anno 1510. Scripsit *Problematum in S. Scripturam Tomos* vi. *Venetiis* 1536. *Paris.* 1574. 4°. editos: & *Cantica* iii. *de Harmoniâ mundi*, Venet. 1525. *Parisiis* 1545. f. impressa.

1501. ANTONIUS TROMBETA, nonnullis *Tubeta* dictus, natione Italus, Patriâ Patavinus, Ordinis Minoritarum, Provinciæ S. Antonii Minister, & in Academiâ Patavinâ Metaphysicæ professor, eximius Scoti sectator. Illam quidem provinciam annis 22. istam 42. gessit. Claruit anno 1501. Inter legendam Patavii Metaphysicam, Monasterii S. Leonardi de Mathemauro Ordinis S. Benedicti, Commendæ titulo à Julio ii. Pontifice donatus est. Summâ in docendo, scribendo, ac disputando assiduitate, totius ferè Curiæ Romanæ, maximè verò Petri Bembi Cardinalis doctissimi, favorem ac necessitudinem obtinuit. Tandem Archiepiscopus Athenarum titularis, ac dein Episcopus Urbinas factus, à Julio II. ad Concilium Lateranense evocatus est. Obiit in urbe Patriâ anno 1518. ætatis suæ 82. in æde D. Antonii sepultus. Scripsit *Expositiones in Isagogicas Formalitates ad Scoti Theologiam*; quas Antonius Syrrectus, Minorita, paulò ante evulgârat. Prodierunt Syrrecti Formalitates *Paris.* 1588. 1605. Trombetæ Expositio ad calcem earundem *Venet.* 1518. Cæterùm *Quæstiones in Metaphysicam, & Tractatus de futuris contingentibus*: quæ scripsisse Trombetam author est Waddingus *, nondum uti arbitror, prælo exierunt. Ejusdem verò *Tractatus contra Averroistas de Animarum humanarum purificatione* typis excusus est *Venet.* 1498. f.

* De Scriptor. Ord. Minor. p. 38.

1501. BONIFACIUS DE CEVA, gente Italus, Patriâ Ligur, Marchionis de Cevâ filius, Saxoniæ Ducum consanguineus, Juris utriusque Doctor. Post navatam diu Foro operam, Ordini Franciscano se adjunxit, & in Conventu Rubei Montis Provinciæ S. Bonaventuræ habitum suscepit. Claruit anno 1501. Ob insignem, quâ polluit, prudentiam, rerumque agendarum dexteritatem, pacis Sequester inter tumultuantes Galliæ principes plus semel adhibitus est. A consodalibus verò suis Provinciæ Franciæ Minister & Commissarius, & Provinciarum Turonensis ac S. Bonaventuræ, & magni Conventûs parisiensis Reformator factus, singulas novis ab ipsomet editis Constitutionibus ad meliorem disciplinam revocavit. Obiit Lutetiæ anno 1512. Aprilis die xii. Scripsit, præter *Constitutiones* prædictas, Minoritis satis notas, Opus haud exigui laboris, quod inscripsit, *Viatica Excursiones, de variis hominum vitiis*, ad Joannem Episcopum Taurinensem. Prodiit *Paris.* 1518. *Tractatum de Perfectione Christianâ.* Paris. 1517. *Quadragesimale, & Sermones Paschales*, ibid. *Tractatum de*

de scientiâ, & arte bene moriendi, & Responsionem ad quandam Apologiam contra se factam: de quibus Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 85.

ANTONIUS BONITUS, natione Italus, patriâ Cuccharenus, Ordinis Minoritarum Socius, & Provinciæ Terræ Laboris Præfectus, claruit anno 1501. Reginæ Joannæ matri, & Joannæ filiæ de Aragoniâ operam diuturnam in Sacello Palatii regendo præstitit. Dein Regi Ferdinando ab eleemosynis ascitus, Ecclesiam Montis Marani regendam suscepit, ad Acernensem denuò translatus: tantâ ubique erga Pauperes benevolentiâ usus, ut *Pater Pauperum* vulgò appellaretur. Obiit circa annum 1510. Extat *Elucidarium de Conceptione immaculatâ Virginis gloriosæ:* typis impressum *Neapoli*, 1507. *Manuale*, autem, quod scripsit, *omnium ferè definitionum & discrepationum casuum conscientiæ*, nondum prælo editum videtur. 1501.

JOANNES DE ARGAMANES, gente Hispanus, Ordinis Franciscani, Provinciæ S. Jacobi. Claruit anno 1501. Scripsit *Speculum Fratrum Minorum*, quo gravissimas, quæ in Minoritarum Regulâ deprehendi possent, difficultates explicat. Prodiit in Enchridio seu Manuali Fratrum Minorum anno 1535. Italicè *Tarvisii* 1593. Ejusdem *Tractatus de valore Indulgentiarum*, excusus est *Hispali* 1548. 1622. *Clypeus sacrarum Monialium* extat in Enchridio Fratrum Minorum. 1501.

PELBARTUS OSVALDUS, natione Hungarus, civitate Temeswariensis, Ordinis Minoritarum Concionator eximius. Claruit anno 1501. Scripsit Volumen satis crassum, cui titulum dedit, *Aureum S. Theologiæ Rosarium, juxta quatuor Sententiarum libros quadripartitum; ex doctrinâ Doctoris Subtilis, & D. Bonaventuræ, atque aliorum sacrorum Doctorum.* Quartum ex hisce quatuor librum à Pelbarto morte prærepto nondum absolutum supplevit Osvaldus à Lasco, Pelbarti discipulus. Prodiit integrum Opus *Hagenoæ* 1504. 1508. 2. vol. f. *Venetiis* 1586, 1589. Tom. iv. *Brixiæ* 1594. Extant præterea ab eodem conscripta, *Sermones de Tempore Dominicales, ac de Sanctis*, Paris. apud Franciscum Regnant: *Quadragesimale triplex*, viz. de pœnitentiâ, vitiis, & præceptis Decalogi; & *Stellarium* B. Virginis. Unicum Opus ex hisce tribus confici solet; quod *Pomærium Sermonum* inscriptum, prodiit *Hagenoæ* 1475, 1498. *Venet.* 1586. 4°. Quinetiam ejusdem *Stellarium Coronæ gloriosissimæ Virginis* impressum est *Venet.* 1587. *Commentaria in Psalmos*, Hagenoæ 1504. 1501.

JOANNES MEDER, natione Germanus, Ordinis Franciscani Regularis Observantiæ Theologus, nec ignobilis apud Basileenses Concionator. Claruit anno 1501. Scripsit *Parabolam filii Prodigi*, seu integrum Sermonum totius anni volumen de eâdem Parabolâ, quibus Pœnitentiæ originem, progressum & effectus fusè explicat. Prodiit *Basileæ* 1510. *Paris.* 1511. 8°. 1501.

MAURITIUS DE PORTU FILDÆUS, Patriâ linguâ *Ophihilla* dictus, gente Hibernus, *Flos Mundi* vulgò appellatus, Ordinis Franciscani socius, inter Fratres Conventuales in Italiâ ab unguiculis ferè atque adeò quadraginta plùs minus annis versatus. Claruit anno 1501. In Academiam Patavinam evocatus Theologiam diu prælegit. Tandem verò à Julio II. Pontifice Archiepiscopus Tuamensis renunciatus, Concilio Lateranensi anno 1512. interfuit; primisque duabus Sessionibus subscripsit. In Patriam redux, maximâ à conterraneis suis veneratione exceptus est; non solùm ob ingentem eruditionis & pietatis famam, verùm etiam ob plenarias Indulgentias concedendi facultatem, quam à Pontifice adeptus Hiberniæ secum intulit. Obiit Gallovidiæ ante quinquagesimum ætatis annum viii. Cal. Junii anno 1513. seu, ut alii volunt, 1514. Vir in rebus Theologicis ac Philosophicis juxta doctrinam Scoti, si quis alius versatissimus; quibus excolendis totam ferè vitam impendit. 1501.

SCRIPTA.

SCRIPTA.

T*Heoremata de mente Scoti.* Prodierunt *Venet.* 1514. 8°.
Annotationes in ejusdem Quæstiones in Porphyrium, Universamque Logicam. Venet. 1500. f.
Castigationes in libros iv. *Sententiarum scripti Oxoniensis.* Lugduni 1520.
Reportata ejusdem recognita. Parif. 1518.
Epitomata in Formalitates Scoti. Parif.—8°.
Nota & Postilla in universa ferè Scoti opera. Habentur in postremâ Scoti Operum editione Lugdunensi.
Dictionarium S. Scripturæ: quod quidem ultra literam E non progreditur. Prodiit *Venet.* 1603.
Enchiridion fidei. Venet. 1591. 4°.
Liber distinctionum, MS. in Bibliothecis Fratrum Conventualium Ravennæ & Assisii.
Alia nonnulla ejusdem Opera recenset Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 256.

1501. NICOLAUS DIONYSII, aliis *de Nyse* dictus, natione Gallus, Ordinis Minoritarum Theologus non obscuri nominis, Conventûs Rothomagensis Præpositus, Provinciæ Franciæ Vicarius, mox Minister Provincialis. Claruit anno 1501. Obiit Rothomagi anno 1509. die xviii. Maii, in aulâ Capitulari ante altare sepultus.

SCRIPTA.

R*Esolutio Theologorum,* seu *Commentarii in* iv. *libros Sententiarum.* Venet. 1568, 1574.
Summa, sive Gemma Prædicantium, seu *Sermones plures.* Prodierunt *Basil.* 1508. *Brixiæ* 1585.
Sermones æstivi & hyemales.
Sermones de Adventu duplices.
Sermones de Quadragesimâ. Prodierunt omnes isti postremùm recensiti Sermones *Rothomagi* 1508. *Argentinæ* 1510.
Sermones de Tempore à Dominicâ 2ª. *post Pascha usque ad Adventum.* Parif. 1510.
Speculum mortalium, seu *de quatuor novissimis.* Parif. 1518.

1502. JACOBUS ALMAINUS, gente Gallus, patriâ Senonensis, Theologus magni inter Scholasticos nominis, doctrinæ Scoti, Occami, & Bielis addictissimus; Collegii Navarrensis in Academiâ Parisiensi alumnus, & Joannis Majoris auditor. Claruit anno 1502. Quamprimùm Artium Magisterium tulisset, Dialecticam & Philosophiam naturalem publicè docuit, suasq; de utrâq; disciplinâ lucubrationes ab anno 1505. ad 1508. typis dedit. Anno 1508. in Theologico Navarræ Sodalitio locum obtinuit; atq; anno demum 1511. lauream Theologicam tulit. Anno sequenti Sententias in Collegio suo prælegit, & commentariis illustravit. Eodem circiter tempore à Facultate Theologicâ electus est; qui Thomæ Cajetani librum de Pontificis supra Concilium auctoritate, à Concilio Pisano ad Parisienses transmissum, editâ responsione refutaret. Summo id acumine ac doctrinâ præstitit; librumq; suum, in frequentissimo omnium Theologorum conventu recitatum, cunctorum suffragiis comprobatum retulit. Obiit anno 1515. immaturâ morte abreptus.

OPERA.

OPERA.

M*Oralia*, in quibus quatuor habentur Tractatus, viz. *De actuum & habituum essentiâ eorumq; impedimentis*; *de tribus virtutibus Theologicis, Fide, Spe, & Charitate*; *de humanis virtutibus*; *de earundem virtutum oppositis*. Prodierunt simul *Paris.* 1510, 1512.

Quæstio in Vesperiis habita de Dominio naturali, civili, & ecclesiastico. Habetur *ibid.* & inter Gersonis Opera Tom. i. p. 688.

Lectura in iv. *Librum Sententiarum* imperfecta, seu de Pœnitentiâ & Matrimonio, à distinctione 14. ad 37. Exstat *ibid.*

Lectura in iii. *Librum Sententiarum* completa. Prodiit *ibid.* & seorsim *Lugduni* 1527. 8°.

Expositio in Quæstiones seu Decisiones Gulielmi Occami de Potestate Ecclesiasticâ & sæculari. Habetur apud Goldastum Monarch. Tom. i. p. 588. inter Gersonis Opera Tom. i. p. 751. seorsim verò *Paris.* 1526. 8°. & cum libris præmissis *ibid.* 1512.

Liber de autoritate Ecclesiæ & Conciliorum adversùs Thomam de Vio Cajetanum. Extat apud Gersonem Tom. i. p. 705. & seorsim *Colon.* 1514.

Dictata super Sententias M. Roberti Holkot de actibus fidei & intellectus, de actibus fidei, & de libertate voluntatis. Paris. 1512, & 1526. 8°.

Embammata Physicalia. Paris. 1505.

Tractatus V. *Consequentiarum.* Paris. 1508.

Prodierunt Opera Almaini (nescio tamen, annon omnia) *Paris.* 1516.

FINUS HADRIANUS, natione Italus, domo Ferrariensis, Scripturarum (ut vocant) Ducalis Fisci Magister; vivebat senex anno 1503. uti in Proœmio Operis sui testatur. Scripsit *Flagellum adversùs Judæos*, in libros ix. distributum: quod typis excusum prodiit *Venet.* 1538. 4°. 1503.

ALBERTUS CRANTZIUS, gente Germanus, ex honestâ familiâ Hamburgi natus, Juris Canonici & Theologiæ Doctor, postquam multas Academias invisisset, anno circiter 1490. creatus. Anno 1482. Academiæ Rostochianæ Rector factus Theologiam & Jus Canonicum ibi aliquamdiu docuit. Postea in urbem patriam reversus, Hamburgensis Ecclesiæ Canonicus creatus est; & Professoris Theologici munere honestatus, tandem Canonicorum Collegii Decanus evasit. Claruit anno 1504. Ecclesiæ quidem reformationem, pristinamq; puritatem summis apprecatus est votis: Luthero tamen opus exoptatum aggredienti, quasi desperans, dicere solebat: *Frater, frater, abi in cellam, & dicito; Miserere mei Deus.* Obiit Hamburgi anno 1517. vii. Id. Decembris, in cœmiterio templi majoris sepultus. 1504.

SCRIPTA.

M*Etropolis*, seu Historia Ecclesiastica de Ecclesiis in Germaniâ, maximè verò Saxoniâ, Caroli M. ætate fundatis vel instauratis, ab anno Christi 780. usq; ad an. 1504. libris xii. comprehensa. Prodiit *Basil.* 1548. *Colon.* 1574. 8°. *Francofurti* 1576, 1590.

Historia Saxonica libri xiii. *Colon.* 1520. *Francofurt.* 1575.

Historia Vandalicæ libri xiv. *Francofurt.* 1575.

Chronicon aliarum gentium Septentrionalium, viz. Daniæ, Sueciæ, & Norwegiæ. *Argentinæ* 1546. & cum additione per J. Wolfium *Francofurt.* 1575. Singulas hasce Historias à Caroli M. ætate orditur Crantzius, & in anno 1504. finit. Omnia ista Crantzii Opera, antequam expurgentur, legi interdicunt Indices Romani.

De Officio Missæ libellus, Rostochii 1505. excusus.

JOAN-

SÆC. XVI. ab An. MD.

1505. JOANNES STELLA, civitate Venetus, D. Mariæ formosæ Sacerdos, scripsit anno 1505. Quando obierit, parùm constat. Scripsit, veteri stylo ac simplicitate usus, *Commentarium de Vitâ ac moribus Pontificum Romanorum* à S. Petro usq; ad secundum Julii ii. annum, qui Christi fuit 1505. Interim multa se, novissimis præsertim temporibus, quæ literis tutò committi non possent, prætermisisse ipse in Epistolâ ad Antonium Sutrianum, Patriarcham Venetum, non diffitetur. Sanè ipso tacente illum novissimis Pontificibus, & in his Alexandro VI. & Julio II. omnium non solum Pontificum sed & virorum pessimis, turpissimè adblandiri quivis facilè agnoscet. Prodiit Opus istud *Venet.* 1507. dein *Basil.* 1570. Postremò —— 1650. 24°. Scripsit adhuc Stella Librum *Augustalem* dictum *de Imperatoribus Romanis.* Prodiit iste *Venet.* 1503.

1506. DAMIANUS CRASSUS, natione Italus, ex Ripolâ, oppido in Subalpinis supra Augustam Taurinorum sito, oriundus; Ordinis Dominicani Monachus, ac demum in Lombardiâ Provincialis; S. interim Theologiæ Magister, Collegio S. Thomæ in Academiâ Ticinensi Regens datus est. Claruit anno 1506. Obiit anno 1516. Scripsit *Commentarium* satis prolixum in *Job*; atq; anno 1506. edendum curavit cum aliis aliquot Tractatibus; in quibus locum habet *Liber Quæstionum de S. Joanne Evangelistâ.* Dum Collegio enim D. Thomæ præesset Damianus, disputando asseruit propositionem istam, S. Joannem fuisse Consanguineum Christi, Consanguineum Dei, & multas alias, contra Joannem de Cassivis Ord. Minor. Istas postea in librum digestas luce publicâ donavit.

1506. FRANCISCUS XIMENIUS, gente Hispanus, Cisneris, municipio regni Legionensis non ignobili, natus, ex illustrissimâ Cisneriorum familiâ ortum duxit. Patrem habuit Alphonsum Ximenium Cisnerium, matrem Mariam. Gonzalus à sacro fonte dictus, Francisci postea nomen cum cucullo induit. Sacerdotio ab incunabulis destinatus, summâ curâ literis institutus est. Compluti grammaticam, Salmanticæ Philosophiam, Theologiam, ac Jus utrumq; didicit. Hinc Romam ad causas actitandas profectus, auditâ Patris morte, in patriam rediit; expectativis, quas vocant, Pontificis literis munitus. His fretus Archipresbyteratum Uzedæ oppidi, tunc forte vacuum occupavit; ab Alphonso Carillo Archiepiscopo Toletano eo nomine captus, & in vinculis diu detentus. Tandem liberatus Archipresbyteratum suum Capellaniâ (quam appellant) maximâ Ecclesiæ Seguntinæ commutavit. Seguntiæ positus, adscito sibi Hebræo præceptore, linguarum Hebraicæ ac Chaldaicæ elementa hausit; & Joanni Lupo Medinensi instituendæ Academiæ autor fuit. Egregiâ viri famâ permotus Petrus Gonsalvus Mendozius Cardinalis, Episcopus Seguntinus, vicariam universæ diœceseos administrationem illi detulit, & sacerdotiis eum opimis auxit. Pauxillo dehinc tempore elapso, rerum mundanarum pertæsus, & secessum meditatus, sacerdotia & dignitates abdicavit; & in Cœnobio Toletano Monachis Franciscanis se adjunxit. Loci tamen celebritate offensus, secretiorem adhuc secessum cogitat; & enixis precibus impetravit, ut in angustam quandam perpaucorum sodalium domunculam, Castanetum dictam, amandaretur; paulò post haud dissimili Salzedæ Monasteriolo præfectus. Anno 1492. Isabellæ Reginæ à sacris Confessionibus admotus est; & gregalium suorum Provincialis per utramq; Castellam factus. Anno 1495. Mendozio Cardinali, Archiepiscopo Toletano successor datus est; atq; adeò sedis suæ jure totius Hispaniæ Primas & Archicancellarius evasit. Anno 1500. Academiæ Complutensis fundamenta posuit. Claruit anno 1506. Quadriennio ante præclarum illud opus, accuratam SS. Bibliorum editionem triplici linguâ Compluti adornatam exorsus fuerat: accitis undequaq; maximo sumptu, præcipuè verò ex Bibliothecâ Vaticanâ, quàm emendatissimis Codicibus MSS. & ingenti stipendio conductis viris eruditissimis, Alphonso Zamorâ, Alphonso medico Complutensi, & Paulo Coronello rerum Hebrai-

carum

carum peritiſſimis, Demetrio Cretenſi, Antonio Nebriſſenſi, Lopide Aſtunigâ, & Ferdinando Pintiano Græcarum Latinarumq; literarum conſultiſſimis. Duravit opera egregio iſti incœpto data quindecim plùs minùs annos; adeò ut editio finem penè cum Ximenii morte tulerit; poſtquam illi quinquaginta millibus aureorum, & ampliùs, conſtitiſſet. Eodem circiter tempore Mozarabum Liturgiam, quæ in universâ Eccleſiâ Toletanâ ab Iſidori temporibus, & poſt expugnatum à Mauris Toletum in ſex Eccleſiis, quas Chriſtianis Barbari permiſerant, uſurpata fuerat; poſt recuperatam verò ab Alfonſo VI. ſub finem undecimi ſæculi Urbem in deſuetudinem paulatim abierat; ſex illis Eccleſiis poſtliminiò intulit; atq; anno 1504. Melchiori Gurrizio Genuenſi Toleti imprimendam dedit. Anno 1506. turbatis poſt Iſabellæ Reginæ mortem Caſtellæ rebus, Ximenius Joannæ Reginæ tunc delirantis Cuſtos, Carolique pueri Protector ab optimatibus Caſtellanis unanimi ſuffragio electus eſt. Anno 1507. dignitate Cardinalitiâ à Julio II. Pontifice donatus fuit: Inquiſitor Fidei Generalis per univerſum Caſtellæ regnum mox conſtitutus. Poſt Ferdinandi demum Regis mortem, ab anno 1515. univerſam Hiſpaniam, abſente Carolo, vicariâ autoritate biennio rexit. Obiit Vir verè magnus, & literis juvandis natus, Pintiæ VI. Id. Novembr. anno 1517. ætatis ſuæ 80. circiter. Toleti in Eccleſiâ Primariâ ſepultus. Magnificam, uti ſupra diximus, SS. Bibliorum editionem, ſumptu quin & dictamine proprio, à viris doctiſſimis adornari fecit. In eâ Veteris Teſtamenti libri tribus columnis per ſingulas paginas ſunt diſtincti. Iſtarum prima textum Hebraicum, ſecunda vulgarem Latinum, tertia Græcum LXX. Interpretum, Latinâ etiam verſione interlineari additâ illuſtratum, exhibent. His, in Pentateuchi libris, in margine inferiori ſubjicitur Chaldaica Paraphraſis, cui etiam tranſlatio Latina κατὰ πόδας facta apponitur. In libris non Canonicis (Canonem enim Scripturarum ex Hebræorum mente inſtituit Ximenius) præter Græcam τῶν ό. verſionem habentur duæ Latinæ, vulgaris altera, altera interlinearis de verbo ad verbum. In Novi Teſtamenti libris præter Græcum textum quàm emendatiſſimum unica habetur vulgaris verſio Latina. Acceſſit volumine poſtremo Hebræorum, Chaldæorum, & Græcorum vocabulorum Onomaſticon copioſiſſimum. Prodiit Opus iſtud pulcherrimum, Leoni X. Pontifici nuncupatum, *Compluti* excuſum ſex voluminibus in folio: quorum poſtremum anno 1515. prælo exiit. Cæterùm *Epiſtolarum* à Ximenio ſcriptarum volumen in Eccleſiæ Toletanæ archivis MS. extare prodit Alvarus Gomecius *, qui & pauculas aliquot in Vitâ ejus repræſentat.

* De vitâ Ximenii, l. 4.

ALPHONSUS ZAMORA, natione Hiſpanus, ortu tamen Judæus, Judæis parentibus in urbe Zamorâ natus eſt. Hebraicis literis ac myſteriis eruditiſſimus, publicas inter Judæos, antequam fidem Chriſtianam ſuſciperet, ſcholas moderatus. Demum baptiſmo initiatus, claruit anno 1506. Ob inſignem rerum Hebraicarum peritiam ampliſſimo ſtipendio à Cardinali Ximenio invitatus, nobiliſſimæ illi Bibliorum Complutenſium editioni adornandæ quindecennem ferè operam locavit. 1506.

SCRIPTA.

Vocabularium Chaldaicum atq; Hebraicum Vet. Teſtamenti.

Interpretationes Hebræorum, Chaldæorum, & Græcorum nominum utriuſq; Teſtamenti.

Catalogus eorum, quæ in utroq; Teſtamento aliter ſcripta ſunt vitio Scriptorum, quàm in Hebræo & Græco, & in quibuſdam Bibliis antiquis.

Introductiones Artis Grammaticæ Hebraicæ.

Opera iſthæc poſtremum Bibliorum Complutenſium volumen conficiunt; in quibus conſcribendis Alphonſus noſter partes primas, in ſequentibus ſolas tulit.

SÆC. XVI. ab An. MD. *Introductiones Artis Grammaticæ Hebraicæ*; seu Grammatica alia priori *brevior, facilior, & lucidior*, (uti ipse in Præfatione loquitur) ad Alphonsum Fonsecam, præsulem Toletanum, Ximenii successorem.

Vocabularium breve omnium ferè primitivorum Hebraicorum.

Brevis Tractatus de Orthographiâ Hebraicâ, seu *de Punctis*.

Epistola ex Hispaniâ *ad Hebræos* Romæ degentes missa *ad reprehendendum eos in suâ pertinaciâ*. Extat Hebraicè & cum versione Latinâ interlineari.

Opuscula ista quatuor proximè enumerata prodierunt simul *Compluti* 1526. 4°.

Compendium universorum Legis veteris præceptorum —— 4o.

1507. ANTONIUS DE BURGOS, Hispanus, civitate Salmanticensis, Juris utriusq; Doctor Bononiensis, & S. Clementis Hispanorum Collegii, ab Ægidio Cardinali Albornozio exstructi, sodalis; Jus Pontificium in Academiâ Bononiensi per 20 annos honestâ satis conditione professus est. Claruit anno 1507. Eximiam doctrinæ & probitatis famam adeptus, à Leone X. in Curiam Romanam accitus, utriusq; Signaturæ Referendarius factus est; & Pontificibus dehinc Romanis in rebus gravissimis procurandis operam usq; ad obitum dedit. Romæ è vivis excessit septuagenarius anno 1525. die x. Decembris. Extant, *Commentarius super utili & quotidiano Titulo de Emptione & Venditione in Decretalibus*. Ticini 1511. Parmæ 1574. Venet. 1575. 8o. Lugduni 1575. f. *Commentarii in alios Decretalium Titulos binos*, viz. de Constitutionibus, & de Rescriptis, cum priore excusi: & *Variæ Repetiones in Jure Civili*, Venetiis 1587. editæ.

1507. BERNARDUS BASINUS, Hispanus, Theologiæ Doctor Parisiensis, Ecclesiæ Cæsaraugustanæ Canonicus, claruit anno 1507. ab anno tamen inde 1491. non incelebris, cùm Romæ in Templo S. Mariæ supra Minervam die S. Thomæ Aquinatis coram xix. Cardinalibus summâ cum laude peroravit. Scripsit *Librum de Artibus magicis, & magorum maleficiis*; qui typis impressus prodiit *Paris.* 1506. 8o. *Francofurt.* 1580. 8o. & Tomi ii. pars 1ª *Lugduni* 1620. 8o.

1508. PHILIPPUS DECIUS, gente Italus, patriâ Mediolanensis, Tristani de Dexio filius; anno ætatis decimo septimo Ticinum missus, Lancelotum fratrem, Jasonem Maynum, & Joannem Puteum Jus utrumq; docentes audivit. Dein Lancelotum fratrem à Florentinis Pisas evocatum secutus, Baldo Novello, Philippo Corneo, & Hieronymo Zanetino discipulum se dedit. Anno ætatis 22. Doctoratûs insignia meruit; & Institutionum prælectionem sibi à Pisanis demandatam accepit. Claruit anno 1508. Munus Professorium tanto acumine, eloquentiâ, & dicendi ubertate exornavit; ut Auditores ad cathedram suam confertim traheret, aliorumq; Professorum invidiam excitaret. Hinc Bartholomæus Socinus, Juris Cæsarei in eodem Gymnasio Professor, cùm se discipulis viduatum doleret; aut semetipsum aut Philippum munere suo dimitti petiit. Pisani itaq; Philippo Juris Pontificii professionem injungunt, & Felino Sandeo comitem dant. Amplioris triumphi materiam id Philippo dedit. Felinus enim extemplò cathedram suam auditorum frequentiâ spoliatam indignatus, & Philippi consortio sese imparem sentiens, Romam se contulit; & calumniis effecit, ut Philippus se docendi munere abdicare cogeretur. Is, Pisis relictis, Senensibus operam obtulit; à quibus libentissimè exceptus est. Paulò pòst turbatâ re Senensi, Pisas revocatus, Jus Canonicum docuit. Dein Ticinum transiit, opimis stipendiis à Gallo præside invitatus. Dum Cathedram Ticinensem regeret, à Concilio Pisano anno 1511. sententiam rogatus de Synodi indicendæ jure (quod ad unicam spectare sedem Romanam Julius Papa contendit) pro Concilii authoritate contra Pontificem scripsit. Ejectis itaq; è Ticino Gallis, Matthæus Cardinalis Sedunensis unicam Philippi domum militibus deripiendam dedit. Iste in Galliam se recepit; ubi Jus Pontificium apud Bituricenses biennio fermè

mè edocuit. Tandem à Florentinis mille quingentorum aureorum stipendio in Italiam revocatus, pristinam dignitatem ac Provinciam Pisis obtinuit. Postremò Senis professus est; ubi unicâ filiâ Patricio Senensi collocatâ octogenario major obiit anno 1535. die xii. Octobris: Pisas delatus, & in monumento, quod sibi vivus posuerat, reconditus. SÆC. XVI. ab An. MD.

SCRIPTA.

Consilium pro Ecclesiæ authoritate supra Papam in causâ Synodi Pisanæ anno 1511. habitum. Extat apud Goldastum Monarch. Tom. ii. p. 1667.

Sermo de eâdem materiâ pro justificatione Concilii Pisani. Habetur ibid. p. 1677. & cum præcedente Opusculo apud Richerium Hist. Concll. Gener. lib. 4. par. 1. cap. 2. p. 167.

Consilium de Reprobatione Instrumenti. Venet. 1546. Spiræ 1590. 8°.

Commentarius in Decretalia, Digestum vetus, & Codicem. Lugduni 1551. f.

Commentarius de Regulis Juris. Colon. 1569. f. 1619. 8°.

Additiones in Baldum Ubaldum ad Codicem, Digestum, & Infortiatum. Lugduni 1545.

Consiliorum Tomi ii. purgati per N. Ant. Gravatium. *Venet.* 1581.

THOMAS RADINUS, TODISCHUS dictus, natione Italus, civitate Placentinus, Ordinis Dominicani Theologus subtilissimus, Poeta, Philosophus, & Orator eximius, quodq; magis adhuc mirandum, tot tantasq; scientias sine præceptoris ope adeptus. Claruit anno 1510. Scripsit ad Maximilianum Imp. *Librum de Pulchritudine Animæ*, quem *Callipsychiam* nominavit, *Mediolani* 1511. editum: alium, cui titulus, *Abyssus Sideralis*, Paris. 1514. 4°. *Orationem contra Lutherum*, Lipsiæ 1520. 4°. *& alteram contra Melancthonem*, Romæ 1522. 4°. 1510.

CYPRIANUS BENETUS, seu *Benedictus*, gente Hispanus, patriâ Aragonius, Ordinis Dominicani sodalis, & Theologiæ Doctor Parisiensis. Claruit anno 1511. tam doctrinâ quàm pietate insignis. Obiit post annum 1522. 1511.

SCRIPTA.

Tractatus de primâ Orbis sede.

De Concilio.

De Ecclesiasticâ potestate.

De Pontificis Maximi authoritate.

Quatuor isti Tractatus, Julio II. & Leoni X. Papis nuncupati, in lucem prodierunt *Romæ* 1512. 4°.

Dialogus de excellentiâ & utilitate Theologiæ.

De Caroli Hispaniarum Regis præeminentiâ, de clementiâ, &c. Prodiit cum Dialogo præmisso *Romæ* 1518. 4°.

Oratio Hortatoria vehemens ad Hadrianum VI. *Papam ad accelerandum iter.* Prodiit alicubi in 4°.

Tractatum de non mutando Paschate sub Cypriani Veneti, Doctoris, nomine excusum memorat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 152. qui & Venetum istum eundem cum Beneto nostro fuisse, non malè forsan, conjicit.

MARCUS VIGERIUS, natione Italus, patriâ Ligur, domo Savonensis, Ordinis Minoritarum Monachus, præceptorem habuit Franciscum Roboreum civem ac sodalem suum, qui postea ad sedem Pontificalem Sixti IV. nomine evectus est. Postquam Theologiam Patavii & in Sapientiæ Romanæ Gymnasio diu prælegisset, Episcopus Senogalliensis factus est, dein inter Ecclesiæ Romanæ Cardinales allectus, & Episcopatu Prænestino auctus. Claruit anno 1512. quo Concilio Lateranensi à Julio II. Pontifice evocatus interfuit. 1512.

SÆC. XVI. ab An. MD. fuit. Obiit septuagenarius anno 1516. Calendis Junii. Exstant ab eo scripta *Decachordum Christianum de præcipuis Incarnati Verbi mysteriis*, Fani 1507. Antverp. 1616. *Lucubratio de excellentiâ Instrumentorum Dominicæ Passionis*, *Romæ* 1512. Utrumq; simul Opus prodiit *Hagenoæ* 1517. *Paris.* 1517. Tomus alter *de Vitâ, Passione, Morte, Resurrectione, & Instrumentis Passionis D. N. Jesu Christi.* Iste unà cum præmissis Operibus impressus est *Duaci* 1607. 2 Tom. *Apologiam* adhuc pro Julio Papâ adversùs Pisanum Conciliabulum ab eo conscriptam esse prodit Possevinus Apparat. Sac. Tom. ii. p. 62. *Dialogum etiam de tollendis abusibus Ecclesiæ* ab eodem compositum memorat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 475.

1512. JOANNES AVENTINUS, *Turmarius* cognomento dictus, gente Boius, ex Abusinâ seu Abensperge, superioris Bavariæ oppidulo, oriundus; natus est anno 1466. Patrem nactus Joannem Turmaier, ejusdem oppidi Pandocheum. Post finita literarum tyrocinia, Ingolstadium à parentibus missus est; ut Philosophiam artesq; liberales ediscceret. Dein Lutetiam migravit, ubi post annos plures in omni studiorum genere exactos Artium Magisterium consecutus est. Claruit anno 1512. Philologus, Mathematicus, & Historicus insignis. In Germaniam redux, Viennam petiit; ubi libros oratorios & poeticos auditoribus selectis diu prælegit. Dein Cracoviam profectus, Græcas literas publicè professus est. Mox in patriam revocatus, anno 1509. Somnium Scipionis, & Rhetoricam Ciceronis ad Herennium summâ cum laude Ingolstadii enarrare incœpit. Anno 1512. Monacum accitus, Ludovico & Ernesto Bavariæ Principibus præceptor datus est; & post annos aliquot Ernesto in Italiam peregrinanti comitem se dedit. Præceptoris officio defunctus, Annalibus Boiorum conscribendis se accinxit, Bavariæ Principibus sumptus liberalitate maximâ suppeditantibus. Post perlustratas itaq; universas totius provinciæ Bibliothecas, & Monasteriorum tabularia, modò in patriâ suâ, modo Ratisponæ apud amicum integerrimum Erasmum Brimsium consedit; atq; operi incœpto diligenter incubuit. Anno 1533. ductâ ante triennium uxore, ingolstadii sedes posuit, à Nobilissimo Viro Leonardo Eckio accersitus, ut Oswaldum filium bonis literis institueret. Sub finem anni dum ab Ingolstadio Ratisponam vehiculo iter faceret, gravissimo correptus morbo Ratisponæ decubuit; & ingravescente indies morbo diem obiit v. Id. Januar. anno 1534. ætatis suæ 68. Ratisponæ in æde S. Haymerami sepultus.

SCRIPTA.

A*Nnales Boiorum libris* vii. ab ipsis gentis primordiis ad annum Christi 1460. Prodierunt *Ingolstad.* 1554. f. & à Nicolao Cisnero recogniti atq; aucti *Basil.* 1580. f. Verùm primas obtinet Editio Ingolstadiensis. Annales istos, antequam expurgentur, legi prohibent Indices Romani.

Rudimenta Grammaticæ, de octo partibus Orationis & constructione, de Græcorum declinatione, &c. *Augustæ-Vindel.* 1519.

Explicatio veterum consuetudinis numerandi per digitos manusq;. Ratisponæ 1532.

Opera inedita enumerant Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 339. quiq; illum exscripsit, Boissardus Icon. illust. virorum par. ii. p. 224.

1512. ALEXIUS, Episcopus in Italiâ Melfitanus, claruit anno 1512. quo Julii II. Pontificis jussu concionem ad Concilii Lateranensis Patres, sessionem tertiam iii. Nonas Decembr. celebraturos, habuit, *de ratione Synodorum habendarum optimâ, & concordiæ necessitate.* Extat ista, unà cum *Epistolâ*, quâ Julium muneris peracti certiorem facit, Concil. Tom. xiv. p. 83.

1513. JOANNES MARIA DE MONTE, Archiepiscopus Sipontinus, claruit anno 1513. quo Concilio Lateranensi adfuit; & ante inchoatam die

die xvi. Februarii Sessionem quintam ad Patres è suggesto concionatus est. Exstat iste *Sermo*, de institutione Conciliorum, Julii Pontificis laudibus, & restituendâ justitiâ, unitate ac pace; agens, Concil. Tom. xiv. p. 122.

LEO X. *Joannes Medices* antea appellatus, patriâ Florentinus, ex amplissimâ Mediceorum familiâ oriundus, Laurentii Medices & Claricis Ursinæ filius; Angelum Politianum, & Bernardum Michelotium præceptores nactus, Græcis simul ac Latinis literis institutus est. Eum infantem ferè adhuc in Laurentii patris gratiam Ludovicus XI. Galliæ Rex insigni Archiepiscopatu donavit; puerum tredecennem Innocentius VIII. Papa in Cardinalium cœtum titulo S. Mariæ in Dominicâ cooptavit. Mediceis à Carolo VIII. Galliæ rege oppressis, & rerum Florentinarum summâ dejectis, ipse Româ pulsus inter exteras gentes diu exulavit. Anno circiter 1503. Romam reversus, magnam apud Julium Papam gratiam iniit; & Legatus Bononiæ constitutus, anno 1512. in prælio apud Ravennam à Gallis captus est; & Mediolanum ductus Concilium Pisanum illuc à Cardinalibus translatum præsentiâ ac constantiâ suâ turbavit & labefactavit. Mox Gallorum manibus astu quodam elapsus, in Provinciam suam se recepit. Anno 1513. ætatis suæ 37. Pontifex Romanus à junioribus Cardinalibus electus est die xi. coronatus die xix. Martii. Concilium Lateranense à Julio decessore anno superiore inchoatum integro quadriennio continuavit; ut haberet, quod Concilio Pisano opponeret; & unde orbi Christiano reformationem votis calidissimis exoptanti fucum faceret. Omnia hic ad Pontificis nutum gesta: abrogata Synodorum Basileensis & Constantiensis decreta, prostrata funditùs Conciliorum majestas, & in supremum authoritatis culmen evecta sedes Pontificia. Maximè verò Sessione XI. anno 1516. habitâ pragmatica Sanctio, à S. Ludovico Galliæ Rege olim lata, totius Concilii suffragiis, tanquam Schismatica, nefaria, & authoritati Papali injuria, damnata & abolita est: quamvis à Concilio Basileensi approbatam esse Sanctionem, omniaq; in eo contenta, ipsi Patres totidem verbis agnoscant. In eadem revocatæ Sanctionis Bullâ definitum est, illum in Ecclesiâ esse non posse, qui Romani Pontificis cathedram deserit; Christum S. Petri successores ita vicarios suos instituisse, ut qui illis non obedierit, morte moriatur; quodq; maximi momenti erat, Pontificem Romanum pro tempore existentem, tanquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, tam Conciliorum indicendorum, quàm transferendorum ac dissolvendorum plenum jus & potestatem habere; idq; ex S. Scripturæ testimonio, dictis SS. Patrum, Canonum decretis, propriâq; Conciliorum confessione manifestò constare. Cæterùm Leo, purus putus, si quis unquam, Atheus, cui vitam genialiter agere unica erat religio; sub initio Pontificatûs, postquam bellum contra Ludovicum XII. Galliæ Regem, à decessore suo excommunicatum, parùm prosperè succedere animadverteret; rupto summâ perfidiâ fœdere cum Maximiliano Cæsare & Helvetiis olim inito, in Galli partes transiit; istiq; Imperium Constantinopolitanum authoritate Apostolica dono dedit. Anno circiter 1515. Tezelium Monachum Dominicanum in Germaniam, alios alibi, amandavit, immensam pecuniæ vim ex indulgentiarum venditione corrasuros. Factum id impietate atq; impudentiâ summâ; dum effrontes Indulgentiarum propolæ (teste Episcopo coævo ac Pontificio*) passim prædicarent, tum vivos tum mortuos per plenarias indulgentias passim absq; omni delectu ab universis pœnis pariter ac culpâ solvi, statimq; salvari;——— *usq; adeò ut si contingeret peccatorem plenas venias assecutum mori, mox in cœlum evolaret absq; aliâ satisfactione temporali seu purgatoriâ.* Obiit Leo non sine veneni suspicione anno 1521. die i. Decembris. Extant *Epistolæ & Constitutiones* xxxiii. Concil. Tom. xiv. p. 129, &c. *aliæ* LVIII. apud Bzovium Annal. Eccl. ad an. 1513, &c. (ex his verò XLIV. habentur apud Bembum) *aliæ* plures in Laertii Cherubini Bullario Magno; deniq; *Epistolarum libri* xvi. à Petro Bembo (qui ipsi ab Epistolis fuit) nomine illius scripti, *Basil.* 1566. 8°. editi.

[Margin: 1513.]

[Margin note: * Onus Eccl. Colon. 1531. f. cap. 15.]

SIMON

SÆC. XVI. ab An. MD.

1513. SIMON BENIGNIUS, Modrusiæ in Croatiâ Episcopus, claruit anno 1513. quo Concilii Lateranensis Patribus Sessionem sextam die xxvii. Aprilis celebraturis verba fecit de schismatibus sæculi postremi, promissâ toties (ut ipsius verbis utar) Ecclesiæ reformatione, & bello Turcis inferendo. Extat iste *Sermo*, unà cum *Epistolâ* ad Bernardinum de Frangepanibus dedicatoriâ, Concil. Tom. xiv. p. 144.

1513. BALTHASAR DEL RIO, gente Hispanus, civitate Palentinus, Scholasticus apud Gallæcos Mindoniensis, Archidiaconus Cesenatensis, Leonis X. Cubicularius, Protonotarius Apostolicus, & Cardinalis Alborensis Secretarius; claruit anno 1513. quo Concilii Lateranensis Sessionem septimam Sermone de expeditione contra Turcas ineundâ recitato, in illud Matthæi xvii. *Nihil impossibile erit vobis*, die xvii. Junii auspicatus est. Habetur ille *Sermo*, præfixâ *Epistolâ* ad Ferdinandum Hispaniarum Regem nuncupatoriâ, Concil. Tom. xiv. p. 165. & seorsim excusa *Romæ* 1513. 4°.

1513. JOANNES BAPTISTA GARGHA, natione Italus, patriâ Senensis, Eques Hierosolymitanus, claruit anno 1513. quando ad Synodi Lateranensis Patres Sessionem octavam die xvii. Decembris habituros è sacris rostris peroravit, de bello contra Turcas suscipiendo, & subsidiis Rhodo insulæ ferendis. Extat *Oratio* ista, cum *Epistola* ad Fabricium Carretum Hierosolymitani Ordinis Magistrum præmissâ, Concil. Tom. xiv. p. 195.

1514. ANTONIUS PUCCIUS, domo Romanus, Cameræ Apostolicæ Clericus, Patris sui eo in munere successor, claruit anno 1514. cùm Leonis X. jussu Concilii Lateranensis Sessioni nonæ die V. Maii celebratæ Sermone de Ecclesiæ majestate ac privilegiis, paceq; ac pietate in Christianam rempublicam reducendis habito prælusit. Turpissimè verò Leoni Papæ, in Synodo tunc præsenti, adulatur; cui verba Psalm. LXXII. 2. *Omnes reges terræ adorabunt eum, & servient ei*, tribuere non erubescit. Extat ille *Sermo*, cum *Epistolâ* ad Leonem Pontificem, Concil. Tom. xiv. p. 231.

1515. STEPHANUS, Torcellanus in ditione Venetâ Episcopus, & Archiepiscopus Patracensis, claruit anno 1515. quo coram Pontifice & Episcopis Concilii Lateranensis Sessionem decimam die iv. Maii habituris de necessariâ ac desideratissimâ totius Ecclesiæ reformatione, & Apostolicæ sedis autoritate, septuagenarius concionatus est. Immani sanè erga Pontificem adulatione usus, cui datam esse omnem potestatem in cœlo & in terrâ prædicat, ita ut ipse toti imperaret mundo, & soli Deo unicè obediret; tantamq; obedientiam à subditis exigeret, quantam ipse Deo præstaret. Habetur ille *Sermo* Concil. Tom. xiv. p. 261.

1516. PETRUS GALATINUS, Patriâ, ut videtur, Italus, saltem in Conventu Barensi Provinciæ Apulæ vitam egit, ex Judæo Christianus, Ordinis Franciscani Monachus, Artium ac Theologiæ Doctor; L. Puccii SS. Quatuor Coronatorum Cardinalis necessarius, ac demum Pœnitentiarius Apostolicus. Claruit anno 1516. Obiit post annum 1532. Rerum Hebraicarum satis peritus, Maximiliani Imp. & Leonis Papæ hortatu, ut Judæorum ineptias Talmudicas & Cabilisticas, Christianæ autem fidei veritatem demonstraret; & Joannis Reuchlini famam à Theologis Scholasticis vellicatam tueretur; Dialogi inter Galatinum, Capnionem, & Hocstratum habiti formâ composuit *Opus de Arcanis Catholicæ Veritatis*, in libros xii. digestum: quod quidem pene integrum, pauculis de suo additis, portentoso plagio (ut à Joanne Morino * merito vocatur) ex Raymundi Martini *Pugione*, saltem Porcheti Salvatici *Victoriâ*, compilavit, iisdem ferè verbis, sententiis, versionibus, exemplis, & auctorum locis ubiq; servatis; Porcheto tamen, unde sua plena manu transcripserat, ne semel quidem nominato. Prodiit Galatini Opus

*Exercit. Bibl. i. cap. 2. p. 16.

Opus primùm *Orthonæ-maris* 1518. (multis tamen antehac annis inchoatum) *Basil.* 1550. f. *ibid.* 1561. *Paris.* 1602. *Francofurt.* 1612. f. 1672. f. Alia adhuc scripsit Galatinus, puta *Summam Theologiæ*; *Commentarium in Apocalypsin* fusissimum, *Tractatum de rectâ S. Scripturæ interpretatione. Opus singulare de Ecclesiâ institutâ, destitutâ & restitutâ: Tractatum de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento*; *De animâ intellectivâ*; *De homine*; *De septem Ecclesiæ temporibus & statibus*; *De cognoscendis pestilentibus hominibus*; *De Angelico Pastore*; *Expositionem cujusdam vaticinii Romani subobscuri*; *De vaticiniis Methodii, S. Cataldi, & B. Cyrilli*; *De optimi principis Diademate.* Ista ex autographo Vaticano descripta MSS. penes se extitisse testatur Waddingus *; qui eadem in lucem se daturum esse recepit, datam autem fidem nunquam præstitit. SÆC. XVI. ab An. MD.

* De Scriptor. Ord. Minor. p. 280.

MARTINUS LUTHERUS, natione Germanus, patriâ Saxo, Islebii Mansfeldensis ditionis oppidi natus est anno 1483. die x. Novembris. Patrem habuit Joannem Lutherum, qui Mansfeldiæ magistratum aliquando gessit, matrem Margaretam Lindemannam. Anno ætatis decimo quarto Magdeburgum, anno sequente Isenacum missus est; ut posita domi literarum tyrocinia penitiori scientiâ cumularet. Exacto apud Isenacum quadriennio, anno 1501. Academiam Erphordiensem se contulit; ubi Magisterii Philosophici gradu anno 1503. honestatus, Philosophiam docere cœpit. Mox verò parentum consilio ingenium ad omnia factum ad Jurisprudentiæ studium deflexit. Anno 1504. violentâ condiscipuli cujusdam morte territus, Ordinis Augustiniani Monachis in Cœnobio Erfordiensi, insciis amicis, nomen dedit; & S. Scripturæ lectioni (hîc loci enim in obscuro quodam Bibliothecæ angulo Latinos Bibliorum Codices ei primùm videre contigit) & pervolvendis S. Augustini ac Scholasticorum scriptis sedulò incubuit. Anno 1507. cucullum induit; & sacris initiatus, Missam cantare incœpit. Anno 1508. ab Erphordiâ ad Academiam Wittebergensem à Joanne Staupicio traductus est: ubi logicam & Physicam Aristotelis triennio explicavit. Anno 1512. Romam Conventûs sui nomine legatus, corruptos aulæ Romanæ mores vidit & ingemuit. Wittebergam reversus, anno 1513. Theologiæ Doctor creatus est, Frederico Saxoniæ Duce, qui concionibus illius admodum delectabatur, sumptus suppeditante. Lauream adeptus, Græcæ Hebrææq; linguarum studio se dedit; & Epistolam ad Romanos è cathedrâ enarrandam suscipiens, justificationis dogma in scholis & concionibus passim receptum refutavit. Claruit anno 1517. quo, favente numine, Religioni reformandæ se ducem & Antesignanum præbuit. Tunc primùm enim immani Tecelii ac sociorum indulgentias venales per Germaniam circumferentium audaciâ, & impiis dogmatibus offensus, propositiones suas contra Indulgentias Pontificias Templo Wittembergensi affixit. Furiunt Tecelius & æruscatores socii, Lutherum hæreseos damnant, & ad flammas rogant. Inde nata Luthero ansa uberiùs & accuratiùs controversiam tractandi. Tantâ tamen id modestiâ præstitit, ut silentium simul promitteret, modò id adversariis indiceretur; scriptaq; sua Episcopi, & provincialis sui, quin & Leonis Papæ censuræ submitteret; nec aliud postularet, quàm ut alia prædicandi forma Indulgentiarum præconibus imponeretur. Densa interim inimicorum acies in Lutherum insurgunt, Joannes Eckius, Sylvester Prierias, Jacobus Hocstratus, aliiq; qui illum convitiis & calumniis proscindunt; Pontificem, ut in eum flammis animadverteret, exhortati. Ægerrimè id tulit Lutherus, vir fervidioris animi, & minimè ad injurias ferendas natus; majoraq; ausus ipsam oppugnare sedem Pontificiam non dubitavit. Certiora enim indies edoctus vir S. Scripturæ & SS. Patrum studiosissimus, Ecclesiæ Romanæ errores magis magisq; agnovit, agnitosq; scriptis editis refutare non desiit. Anno 1518. ab Augustinianis suis ad Capitulum Heidelbergense citatus, eo profectus est; habitâq; disputatione dogmatum suorum veritatem demonstravit. Exeunte anno Augustam petiit, ut coram Cajetano legato, cui rem dijudicandam Pontifex commiserat, causam ageret. Cajetanus ei sententiam suam revocare jubet. Ille meliora è S. Scripturâ edoceri petit; seq; nihil pertinaciter adserere, & in omnibus Ecclesiæ judicio stare paratum 1517.

SÆC. XVI. ab An. MD. paratum esse professus, ad Papam provocat. Domum reversus, ne turbas in Ecclesiâ aut republicâ excitaret, secessum cogitavit, & in Gallias abitum molitus est. Verùm explorato consilio à Frederico principe Wittebergæ manere jussus est; & à Pontifice ad Concilium Generale appellavit. Anno 1519. Lipsiam profectus, prolixam cum Jo. Eckio de Pontificis autoritate, Purgatorio, & Indulgentiis disputationem instituit. Anno 1520. à Leone Papâ damnatus & anathemate percussus, internecinum ab eo tempore bellum autoritati Pontificiæ indixit, publicè statim Wittembergæ combustis Jure Pontificio, & Leonis bullâ. Anno 1521. à Carolo Imp. ad Comitia Wormatiensia datâ fide publicâ evocatus, invictâ animi constantiâ fidem à se literis proditam confessus est; nec ut libros suos damnaret, ullis minis adduci potuit. Mox à Cæsare proscriptus, Frederici Principis jussu in arce Wartenburgensi integro fermè anno delituit. Anno 1522. latibulo egressus Wittebergam inscio Frederico se contulit; & religionis causam deinceps palàm egit. Anno 1524. cucullum monasticum deposuit; missamq; in Ecclesiâ cathedrali Wittembergensi abrogari obtinuit. Anno 1525. Catharinam Boram, virginem nobilem, antea monialem, uxorem duxit; nuptiis forsan haud opportunis, quas tamen numen multiplici prole ratas fecit. Anno 1529. satagente Philippo Hassiæ Landgravio colloquium Marpurgi habuit cum Theologis Zuinglii & Carolostadii sequacibus de pace ineundâ. Verùm laudabili Principis voto obstitit nimia utrorumq; Theologorum pertinacia. Anno 1534. Biblia sacra Germanicè à se olim per partes versa editaque, absoluta demum & in unum compacta corpus, typis commisit. Obiit, vir verè maximus, Islebii in solo natali, quo à Comitibus Mansfeldicis dissidii componendi causâ accitus venerat, anno 1546. die xviii. Februarii, anno ætatis suæ climacterico, Wittembergæ honorificè sepultus. Ingenium nactus est à natura sagax, acre, præfervidum, ad magna quævis aggredienda factum, vir, si quis alius, invicti atque imperterriti animi. Quoties veritatis agebatur causa, nec amorem cujusvis curabat nec odium; Pontificis fulmina, imperatoris edicta, non minus quam plebis convicia insuper habuit, & fortiter contempsit. Interim haud iverim inficias, Lutherum affectibus liberius quam par erat, sæpius indulsisse, atque etiam in majorum gentium principes impotenti animo strinxisse calamum. Verum *quisque suos patimur manes.* In re literaria non segniter desudavit, ipse prout ea ferebant tempora, haud mediocriter eruditus. In indagandis S. Scripturæ sensibus studium præcipuè posuit, ejusq; bene magnam partem commentariis explicavit. Theologiam à multis retro sæculis corruptam ad pristinam integritatem pro virili revocavit. Qua quidem in re si minus forsan alicubi orthodoxus videatur, vitio non tam ipsi, quam temporis, quo vixit, conditioni vertendum est, nec mirum, si maculas quasdam contraheret, qui Augiæ stabulum repurgare aggreditur. Primævæ antiquitatis normam ante oculos habuit, & certè (ut in Epistola * ad Cardinalem Albertum, rectè olim notavit Erasmus) multa in libris Lutheri damnantur ut hæretica, quæ in Bernardi Augustiniq; libris ut orthodoxa, immò ut pia leguntur; additque, Lutherum multa imprudenter magis quam impie scripsisse. Nec præteriri debet quod in Lutheri vita refert M. Adamus †, Erasmum Pontificis Oratoribus ipsum ad Lutherum oppugnandum incitantibus respondisse, *Major est, Lutherus, quam ut in illum scribam: imò tantus, ut ex Lutheri unicâ pagella perlectâ plus erudiar, quam ex Thoma toto.* Stylo usus est sanè duriusculo, rari quippe adhuc erant Erasmi, Politiani, Longolii, Bembi, Sadoleti, qui cum Cicerone, Livio, Terentio familiariter versabantur. Utcumq; vero incompta & inelaborata sit, genuinam certe pietatem, & ingentem ubiq; Zelum spirat vivida Lutheri dictio, nec tam verba, quam res fundere videtur. Multa, variiq; argumenti, conscripsit Lutherus; quæ, diversis annis Wittembergæ typis excusa prodierunt, in vii. Tomos digesta. Horum indiculum nos Lectori propediem sistimus.

* Epist. l. 12. Ep. 10.

† P. 115.

OPERA

OPERA.

TOmus I. *Wittembergæ* 1582. f. continens scripta ab anno 1517. ad annum 1520.

Decem Præcepta ante controversiam de Indulgentiis motam Wittembergæ prædicata.

Propositiones de Pœnitentiâ & Indulgentiis, & quædam aliæ disputationes initio causæ propositæ. 1517.

Conciones xii. *de Indulgentiis, de Pœnitentiâ,* &c.

Epistola ad Albertum Cardinalem & Archiep. Moguntinum.

Epistola ad Hieronymum Episcopum Brandeburgensem.

Epistola ad Joannem Staupicium Augustinianorum Vicarium.

Epistola ad Leonem Pontificem Resolutionibus præmissa. 1518.

Resolutiones Disputationum de virtute Indulgentiarum.

Probationes Conclusionum, quas disputavit in Capitulo Heidelbergensi.

Asterisci adversùs Obeliscos Eccii.

Responsio ad Dialogum Sylvestris Prieriatis.

Protestatio Lutheri brevis.

Epistola ad Lectorem contra Jac. Hoestratenum.

Quod Justus etiam inter bene operandum peccet.

Instructio pro confessione peccatorum abbreviandâ.

Epistola ad pium Lectorem.

Acta Lutheri apud Legatum Apostolicum Cajetanum Augustæ.

Epistola ad Melancthonem.

Epistola ii. *ad Cajetanum Cardinalem.*

Appellatio prima à Cajetano ad Papam.

Epistola ad Fredericum Saxoniæ Electorem.

Appellatio secunda à Papâ ad Concilium.

Acta Lutheri cum Carolo Miltitio. 1519.

Epistola ad Leonem Papam.

Epistola ad Monachos Jutterbocenses.

Defensio contra criminationes Eccii.

Disputatio Lipsica.

Sermo Lipsiæ prædicatus.

Resolutiones super propositionibus suis Lipsiæ disputatis.

Epistola Resolutionibus præmissa.

Additio ad Ægocerotem Emiseranum.

Epistola ad Eccium.

Defensio contra malignum Eccii judicium.

Articuli hæretici Joannis Eccii.

Disputationes ab anno 1519. ad 1545.

Loci doctrinæ Christianæ præcipui.

Tomus II. *Wittebergæ* 1546. continens scripta ab anno 1520. ad annum 1527.

Epistola ad Leonem X.

De Libertate Christianâ liber.

Tessaradecas consolatoria ad Fredericum Electorem.

Confitendi ratio.

Responsio ad schedulam inhibitionis.

Responsio ad condemnationem doctrinæ suæ per quosdam Magistros Lovanienses & Colonienses.

Epistola ad Carolum Imp.

Protestatio.

Epistola ad Cardinalem Moguntinum.

Epistola ad Episcopum Mersburgensem.

Appellatio à Papâ ad Concilium.

SÆC. XVI. ab An. MD.

De Captivitate Babylonicâ.
Adversùs Antichristi Bullam.
Assertio Articulorum suorum per Bullam damnatorum.
Acta exustionis Antichristianorum Decretalium.
Responsio ad librum Catharini. 1521.
Epistola ad Fredericum Elect. de Conventu Wormatiensi.
Acta in Conventu Wormatiensi.
Epistola ad Carolum Imp. & alia ad Principes Imperii.
Responsio extemporalis ad articulos.
Ludus Lutheri à stolidâ Sorbonâ damnati.
Defensio ad Fredericum Electorem.
Confutatio rationis Latomianæ.
De abrogandâ Missâ privatâ.
De Votis Monasticis. 1522.
Epistola ad I. Brismannum.
Epistola ad Capitonem.
Epistola ad Senatum Pragensem.
Adversùs falsò nominatum Ordinem Episcoporum.
Epistola ad Fredericum Electorem.
Contra Henricum Angliæ Regem.
Contra calumniatores Edicti Cæsarei. 1523.
De instituendis Ministris Ecclesiæ.
Quòd Ecclesiæ sit potestas judicandi de quâvis doctrinâ.
De doctrinis hominum vitandis.
Refutatio quarundam sententiarum quæ pro confutatione doctrinarum humanarum allegantur.
Formula Missæ pro Ecclesiâ Wittembergensi.
De piis cæremoniis in Ecclesiâ servandis.
De abominatione Missæ privatæ. 1525.
Amen.
Interpretatio Monachovituli. 1523.
Exemplum Theologiæ & doctrinæ Papisticæ. 1523.
Adversùs armatum virum Cochlæum. 1523.
Judicium de Erasmo. 1524.
De servo arbitrio ad Erasmum. 1526.
Epistola de Erasmo.
Epistola ad Georgium Ducem Saxoniæ.
Epistola ad Henricum Regem Angliæ. 1525.
Responsio ad titulum maledici scripti Regis Angliæ. 1525.
Disputationes aliquot.

Cæterùm in binis hisce Lutheri Operum Tomis habentur & aliorum Epistolæ, Tractatus, Disputationes, & Narrationes multæ, quæ res à Luthero integro ab inceptâ reformatione decennio gestas scriptasve spectant; inprimis verò Melancthonis, Ulrici de Hutten, Ambdorffii, & Frederici Electoris è Lutheranis; Caroli verò Imp. Leonis Papæ, Cajetani, & Eccii è Pontificiis.

Tomus III. *Witteberga* 1549.
Præfatio in Vetus Testamentum, anno 1524. scripta.
Quomodo libri Mosis sint legendi. 1524.
Enarratio precationis, quâ benedicitur populo Num. vi. 1532.
Deuteronomium ex Hebræo castigatum cum Annotationibus. 1524.
Enarratio ultimorum verborum Davidis. 1543.
Operationes in Psalmos xxii. *priores.*
Argumenta Psalmorum omnium.
Prælectiones in xv. *Psalmos Graduum.* 1540.

Tomus

Tomus IV. *Witteberga* 1574.
Annotationes sive Commentaria in Ecclesiasten. 1526. 1532.
Commentaria in Cantica Canticorum. 1538.
Scholia in Esaiam. 1534.
Argumenta bina in Ezechielem.
Annotationes in Danielem. 1530.
Annotationes in xii. *Minores Prophetas* (exceptis Haggeo & Zachariâ) 1526. 1534. 1536. 1542. 1545.
Argumentum Concionum Propheta Haggei. 1526.

Tomus V. *Witteberga* 1554.
Annotationes in aliquot Capita Matthei. 1528. 1538.
Commentarius in Magnificat.
Prafatio methodica totius Scriptura in Epistolam ad Romanos.
Exegesis in Caput vii. *Prima Epistola ad Corinthios.*
Sermo de Matrimonio. 1524.
Duorum Thematum de Matrimonio Analytica. 1524.
Enarratio in caput xv. *Epistola* i. *ad Corinthios.* 1534.
Enarratio in caput xviii. *S. Joannis.* 1539.
Commentarius prior in Epistolam ad Galatas. 1521.
Commentarius posterior in Epistolam ad Galatas. 1536.
Enarrationes in duas Epistolas S. Petri. 1524.
Enarratio in Epistolam S. Juda. 1524.
Commentarius in Zachariam prophetam. 1528.
De bonis operibus Libellus. 1535.
Catechismus major. 1529.
Catechismus minor. 1529.

Tom. VI. *Witteberga* 1557.
Enarrationes in v. vi. *&* vii. *Capita S. Matthei.* 1532.
Enarratio Orationis Dominica. 1520.
Enchiridion parvum Precationum. 1535.
Brevis Expositio Decalogi. 1535.
Explicatio Symboli Apostolici. 1535.
Brevis Explicatio Orationis Dominica.
Simplex orandi modus. 1534.
Tria Symbola Christiana fidei Annotationibus illustrata. 1538.
Nota vera Ecclesia. 1539.
Precatio contra Turcam. 1541.
De Jesu Christo vero Judao & semine Abraha. 1523.
De Judais, & eorum mendaciis. 1543. Prodiit *Francofurti* eodem anno.
Epistola contra Sabbatharios. 1538.
De Missâ privatâ, & unctione Sacerdotum. 1533.
Conciuncula quadam cuidam amico prascripta.
Sermones xvi. *de variis rebus.*
Homilia de Baptismo. 1535.
Defensio verborum Cœna Dominica contra Sacramentarios. 1527.
De usurâ taxandâ Commonefactio. 1540.
De constituendis Scholis. 1524.
Adversùs Papatum Romanum à Satanâ fundatum. 1545.
Farrago Epistolarum. 1534.
Enarratiuncula Psalmi xxxvi.
Commentarius in Psalmum cxviii.
Supputatio annorum Mundi. 1541.

Tomus VII. *Witteberga.* 1580.
Commentarius in Genesin. 1544.

SÆC. XVI. ab An. MD.

Editionem iſtam Wittebergenſem adornavit Juſtus Jonas: alia prodiit *Jenæ* 1564. 4. Tom. f. & *ibidem* 1612. vii. vol. f. Cæterùm longè plura Lutheri ſcripta enumerat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 484. ejuſq; pro more exſcriptor Boiſſardus Icon. illuſtr. vir. part. iii. p. 210. qui ſingula Lutheri Opuſcula juxta temporis ordinem, quo ſcripta vel edita ſint, recenſent: uterq; tamen parùm accuratè: Nos itaq; certiores temporis notas aliunde ut plurimùm appoſuimus. Deniq; innumera ferè, quæ Germanicè edidit Lutherus, quæq; cum vernaculis Operum Latinorum verſionibus in unum collecta prodierunt *Wittebergæ* 1551. xii. vol. f. ſcripta, utpote ad rem noſtram parùm ſpectantia, hîc loci miſſa facere conſultum duximus.

SOLI DEO GLORIA.

FINIS.

INDEX

INDEX *Scriptorum Alphabetico-Chronologicus; Scriptores Gentiles præmisso hoc Signo † denotantur. Litera A. Appendicem notat.*

A Ambro-

Index Scriptorum,

Atticus

Index Scriptorum.

Index Scriptorum.

Eliza-

Index Scriptorum.

G.

Index Scriptorum.

Marianus

Index Scriptorum.

O.

P.

Q.

R.

Stepha-

Index Scriptorum.

INDEX

INDEX RERUM

Memorabilium, quæ in hoc Opere continentur.

Monendus est Lector, in hunc Indicem (missis quæ ad singulos Scriptores propriè spectant) ea tantummodò referri, quæ quasi obiter nota, prima statim fronte suis locis non ita commodè reperiri possent.

Pr. Prolegomena, A. Appendicem notat. Ubi plures simul numeri Appendicem respiciunt, Uncis includuntur.

A.

B.

INDEX RERUM.

Gaudentius

H.

I.

Q.

R.

S.

Schisma

INDEX RERUM.

T.

V.

Waldensium

FINIS.